ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖ਼ਾਲਸਾ ! ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫ਼ਤੇਹ॥
ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਧੰਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੁੱਗੋ ਜੁੱਗ ਅਟਲ

ਗੁਰਤਾ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ

ਸ਼ੁੱਧ ਉਚਾਰਣ, ਅਰਥ ਪਾਠ ਵਿਸਰਾਮ ਪੋਥੀ,

ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ।

ਧਰਨਿ ਗਗਨ ਨਵ ਖੰਡ ਮਹਿ; ਜੋਤਿ ਸ੍ਵਰੂਪੀ ਰਹਿਓ ਭਰਿ॥
ਭਨਿ ਮਥੁਰਾ. ਕਛੁ ਭੇਦੁ ਨਹੀ; ਗੁਰੁ ਅਰਜੁਨੁ ਪਰਤਖ੍ਹ ਹਰਿ॥

(ਤੱਤਕਰੇ ਲਈ ਫੋਟੋ 'ਤੇ ਕਲਿਕ ਕਰੋ ਜੀ)

ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਧੰਨ ਹਨ!
ਹੁਣ ਉੱਬਲਦੀ ਦੇਗ਼'ਚ ਚੌਂਕੜਾ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ।ਹੁਣ ਮੱਚਦੇ ੨ ਰੇਤੇ 'ਤੇ ਬੈਠ ਰਹੇ ਹਨ,
ਹੁਣ ਮੱਚਦਾ ੨ ਰੇਤਾ ਆਪਣੇ ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸ਼ੁਭ ਸੱਚੇ ਸੁੱਚੇ ਉੱਚੇ
ਮਹਾਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਸੀਸ'ਤੇ ਹੁਣ ਪੁਆ ਰਹੇ ਹਨ,
ਹੁਣ ਮੱਚਦੀ ੨ ਲੋਹ'ਤੇ ਖੜ੍ ਰਹੇ ਹਨ।

ਲੇਖਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ:-
ਬ੍ਰਹਮਵਿੱਦਿਆ ਦੇ ਦਾਤੇ, ਪੰਥਰਤਨ,
ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀਕੈ; ਗਰੀਬੀ ਸਮਾਹਾ॥ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ; ਪਰਉਪਕਾਰ ਉਮਾਹਾ॥
ਪੂਰਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਸੱਚਖੰਡ ਵਾਸੀ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ
ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਖ਼ਾਲਸਾ,
ਸੰਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ ਦੇ ਸੱਚੇ ਪਰ ਉਪਕਾਰੀ ਚਰਨ-ਕਮਲਾਂ ਦੇ,
ਹਰਿ ਹਰਿ ਮੇਲਿ ਮੇਲਿ ਜਨ ਸਾਧੂ; ਹਮ ਸਾਧ ਜਨਾ ਕਾ ਕੀੜਾ॥
ਅਨੁਸਾਰ ਨਿੱਕੇ ਕੀੜੇ ਕ੍ਰਿਮ, ਸਭ ਦੀ ਚਰਨ-ਧੂੜ, ਦਾਸਨਦਾਸ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਉਰਫ਼ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਦਾਉਧਰ, (ਮੋਗਾ)
ਜਵਾਹਰਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਚਮਿੰਡੇ (ਲੁਧਿਆਣਾ) ਪੰਜਾਬ ਇੰਡੀਆ।

ਇਹ ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਪੋਥੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਨਿਹਾਲ ਨਿਹਾਲ ਨਿਹਾਲ ਹੋਵੋ ਜੀ:

੧. ਪੋਥੀ ਜਨਮ ਸੰਸਕਾਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਸਕਾਰ, ਬ੍ਰਹਮ ਵਿੱਦਿਆ, ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ, ਅੰਤਮ ਸੰਸਕਾਰ।

੨. ਪੋਥੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸਟੀਕ.ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ।

੩. ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਅਤੇ ਸੰਤਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਮੋਲਕ ਬੋਲੇ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਸਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤ੍ਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਬਖ਼ਸ਼ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੇ ਨਾਮ। ਦੇਹ ਅਰੋਗਤਾ, ਗੱਡੀ ਦੀ ਦੇਖ ਰੇਖ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਬਾਰੇ ਸ਼ੁਭ ਸਿੱਖਿਆ।

੪. ਦਸ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਜੀ ਦੀ ਪਰਮ ਪੂਜਨੀਕ ਸ਼ੁਭ ਸੱਚੀ ਬੰਸਾਵਲੀ।

੫. ਸਤਿਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਮਹਾਂ ਵਿਸਮਾਦ ਇਤਹਾਸ, ਅਖੰਡ ਪਾਠ, ਸਹਜ ਪਾਠ ਮਰਯਾਦਾ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਜੀ ਸਤਿਕਾਰ ਪੂਜਨ ਮਹਾਂ ਵਿਸਮਾਦ ਸ਼ੁਭ ਸਿੱਖਿਆ, ੧੦੧ ਅਰਦਾਸ, ਗੁਰਪੁਰਬਾਂ ਦੀਆਂ ਅਰਦਾਸਾਂ।

੬. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸ਼ੁੱਧ ਉਚਾਰਣ, ਅਰਥ ਪਾਠ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਰਾਮ ਪੋਥੀ ਸ਼੍ਰੀ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ

੭. ਆਦਿ ਬਾਣੀ, ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਬਾਣੀ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀਆਂ ਵਾਰਾਂ 'ਚੋਂ ਗ੍ਰੀਬੀ ਵਾਲੇ, ਸਬਦ ਪਦਾਂ ਦੇ ਮਹਾਂ ਵਿਸਮਾਦ ਅਰਥ। ਦੂਜਾ ਪ੍ਰਕਰਣ ਪੂਜਾ ਦਾ ਧਾਨ ਜ਼ਹਿਰ ਹੈ॥

੮. ਸਲੋਕ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਭਗਤ ਫਰੀਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਮਹਾਂ ਵਿਸਮਾਦ ਅਰਥ।

੯. ਗੁਰਬਾਣੀ ਜੀ ਦੇ ਚਾਨਣ ਅੰਦਰ ਦੇਹ ਅਰੋਗਤਾ ਬਾਰੇ ਮਹਾਂ ਵਿਸਮਾਦ ਸਿੱਖਿਆ।

੧੦. ਗੁਰਮੁਖਿ ਗੁਰਮੁਖੀ ਬਾਲਉਪਦੇਸ਼! ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਬਾਲਉਪਦੇਸ਼, ਸੁਣ! ਗੁਰਮੁਖੀ ਸਿਖਾਉ ਹੇ ਦਰਵੇਸ਼!

ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣਕੇ ਬੇਅੰਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਉਚਾਰਣ ਸ਼ੁਧੀ ਲਈ ਇਹਨ੍ਹਾਂ ਪੋਥੀ ਸਾਹਿਬਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਵੀ ਦਾਸਨ ਦਾਸ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ

ਜੀ ਨੇ ਕਰਵਾਈ ਹੈ। ਸੰਗਤ ਜੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਲਾਕੇ ਪੋਥੀ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਕੇ ਮਗਰ ੨ ਬੋਲਣ ਜੀ।

ਪੋਥੀ ਸਾਹਿਬਾਨ, ਸ਼ੁੱਧ ਉਚਾਰਨ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਪਾਠ ਦੇ **Audio Player** ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ:

ਦਾਸਨ ਦਾਸਾਂ (ਇੰਡੀਆ) **+91-896-895-6093,** (ਕੈਨੇਡਾ) **306-580-7730**
ਭਾਈ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੈਨੇਡਾ, ਫੋਨ: **905-458-7776**
ਭਾਈ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੈਨੇਡਾ, ਫੋਨ: **905-910-0460**
ਭਾਈ ਅਮਰਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੈਨੇਡਾ, ਫੋਨ: **647-625-2596**
ਭਾਈ ਅੰਤਰਜੋਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੈਨੇਡਾ, ਫੋਨ: **306-262-7730**
ਭਾਈ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੈਨੇਡਾ, ਫੋਨ: **403-671-7283**

ਗੁਰੂ ਸੇਵਾ ਲਈ ਭੇਟਾ ਕਰਣ ਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ '**CANADIAN TAX RECEIPT**' ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।
ਭੇਟਾ ਲਈ ਉੱਤੇ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਫੋਨ ਨੰਬਰਾਂ ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ ਜੀ ਜਾਂ
www.Gursevak.com/content/donate ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਭੇਟਾ ਦਵੋ!

ਦਾਸਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਸਥਾ **DEAR FATHER BRAVE GURU GOD'S SLAVE SOCIETY** ਹੁਣ **CANADA REVENUE AGENCY** ਨਾਲ **#84017-9444-RR0001** ਹੇਠਾਂ **REGISTERED CHARITY** ਹੈ।

ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਧੰਨ ਹਨ! ਹੁਣ ਉੱਬਲਦੀ ਦੇਗ਼ ’ਚ ਚੌਂਕੜਾ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਮੱਚਦੇ ੨ ਰੇਤੇ ’ਤੇ ਬੈਠ ਰਹੇ ਹਨ, ਮੱਚਦਾ ੨ ਰੇਤਾ ਆਪਣੇ ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸ਼ੁਭ ਸੱਚੇ ਸੁੱਚੇ ਉੱਚੇ ਮਹਾਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਸੀਸ ’ਤੇ ਹੁਣ ਪੁਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਹੁਣ ਮੱਚਦੀ ੨ ਲੋਹ ’ਤੇ ਖੜ੍ ਰਹੇ ਹਨ।

ਧਰਮ ਹੇਤ; ਸਾਕਾ ਜਿਨਿ ਕੀਆ॥ ਸੀਸੁ ਦੀਆ; ਪਰੁ. ਸਿਰਰੁ ਨ ਦੀਆ॥
ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ, ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੇਗ਼ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਧੰਨ ਹਨ। ਲੋਹੇ ਦੇ ਤੰਗ ਪਿੰਜਰੇ ’ਚ ਤਿੱਖੇ ਕਿੱਲਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਬੈਠੇ ਹੁਣ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜਪ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਸੀਸ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਇਆ ਸੀਸ ਹੁਣ ਦਾਸਨ ਦਾਸੀ ਦੇ ਸਿਰ ‘ਤੇ ਸਜ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਧੰਨ ਧੰਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਜੀ

ਧੰਨ ਬਾਬਾ ਸਤੀਰਾਮ ਸਾਹਿਬ ਜੀ! ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਂਕ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ, ਸੰਤ ਦੋਖੀ ਜ਼ਾਲਮ, ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਹੁਣ, ਰੂੰ 'ਚ ਲਪੇਟ ਕੇ ਸਾੜ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪਰਮ ਸ਼ਹੀਦ ਧੰਨ ਬਾਬਾ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ! ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸੀਸ ਨੂੰ, ਆਪਣੇ ਸੀਸ 'ਤੇ ਸਜਾ ਕੇ, ਦਿੱਲੀਓਂ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ, ਹੁਣ ਲਿਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਬਿ ਜੀ ਤਿਆਗਣ ਮਗਰੋਂ, ਸਰਸਾ ਨਦੀ ਨੇੜੇ, ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਦਾ ਪੁਰਜਾ ੨ ਕੱਟ ਕੇ, ਆਪਣਾ ਅੰਗ ੨ ਕਟਵਾ ਕੇ, ਨਾਨਕ, ਸੇਵਕੁ ਸੋਈ ਆਖੀਐ; ਜੋ ਸਿਰੁ ਧਰੇ ਉਤਾਰਿ॥ ਅਨੁਸਾਰ ਹੁਣ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਲਾਹੌਰ ਵਿਖੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਨੇਜ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਟੰਗਵਾ ਕੇ, ਗਲਾਂ ਚ ਹਾਰ ਪੁਆ, ਪੂਰਨ ਪ੍ਰੀਤ ਪ੍ਰਤੀਤ ਨਾਲ ਭੁੱਖੀਆਂ, ਸਬਰ ਸ਼ੁਕਰ ਨਾਲ ਸਵਾ ੨ ਮਣ ਪੀਸ ਕੇ ਸਿਦਕ ਨਿਭਾ ਰਹੀਆਂ ਮਾਵਾਂ।

ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਨਮੁਖ ਧੰਨ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ! ਹੁਣ ਆਪਣਾ ਸੀਸ ਤਲੀ 'ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ, ਮੱਚਦੇ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਚ, ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਆਏ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਦੇ ਡੱਕਰੇ ੨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਧੰਨ ਬਾਬਾ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ! ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਜੀ ਦੇ ਪਿਆਰ ਸਤਿਕਾਰ ਸਿਮਰਨ ਚ ਲੀਣ ਹੁਣ ਬੈਠ ਰਹੇ ਹਨ, ਜ਼ਾਲਮ ਹੁਣ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਬੰਦ ੨ ਕੱਟ ਰਹੇ ਹਨ।

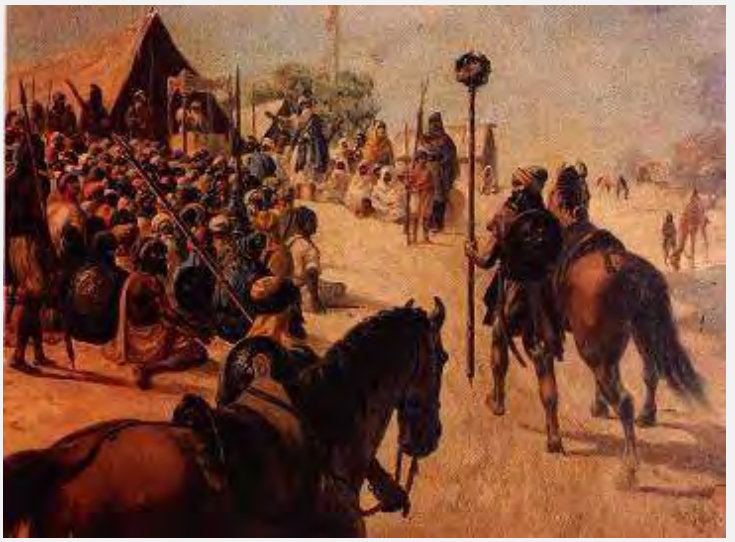

ਧੰਨ ਸ਼ਹੀਦ ਬਾਬਾ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ ਬਾਬਾ ਮਹਿਤਾਬ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ! ਅਤਿ ਪਾਪੀ ਵਿਕਾਰੀ ਹੰਕਾਰੀ ਮੱਸੇਰੰਘੜ ਦਾ ਹੰਕਾਰੀ ਸਿਰ, ਹੁਣ ਵੱਢ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਿਰ ਵੱਢ ਕੇ, ਬਰਛੇ 'ਤੇ ਟੰਗ ਕੇ, ਘੋੜਿਆਂ 'ਤੇ ਅਸਵਾਰ, ਬੁੱਢੇ ਜੌਹੜ ਨੂੰ ਜੈਕਾਰੇ ਗੱਜਾਉਂਦੇ ਲਿਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਧੰਨ ਬਾਬਾ ਜੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਧੰਨ ਬਾਬਾ ਫ਼ਤੇਹ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ! ਜਿਉਂਦਿਆਂ ੨ ਨੂੰ ਹੀ, ਸਰਹਿੰਦ ਵਿਖੇ, ਜ਼ਾਲਮ ਜ਼ੁਲਮੀ ਕੰਧ ਦੀ ਨੀਂਹ ਚ, ਹੁਣ ਖੜੇ ਕਰਕੇ, ਉੱਪਰ ਕੰਧ ਚਿਣ ਰਹੇ ਹਨ। ਵੇਪਰਵਾਹੀ ਨਾਲ ਜੈਕਾਰੇ ਗੱਜਾਉਂਦਿਆਂ ਦੇ, ਸੀਸ ਉਤਾਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਧੰਨ ਬਾਬਾ ਮਤੀਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਜੀ! ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਂਕ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ, ਸੰਤ ਦੋਖੀ ਜ਼ਾਲਮ, ਆਪਜੀ ਨੂੰ ਹੁਣ ਤਿੱਖੇ ਆਰੇ ਨਾਲ ਚੀਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਿਆਰੀ ਸਿੱਖੀ ਤੇ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਲਈ, ਆਪਣਾ ਤਨ ਹੁਣ ਚਿਰਵਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਧੰਨ ਬਾਬਾ ਦਿਆਲਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ! ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਂਕ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ, ਸੰਤ ਦੋਖੀ ਜ਼ਾਲਮ, ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਹੁਣ, ਦੇਗ਼ ’ਚ ਉਬਾਲ ਰਹੇ ਹਨ।

ਧੰਨ ਬਾਬਾ ਬਚਿੱਤ੍ਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ! ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਖ਼ਸ਼ੀਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਕੇ, ਘੋੜੇ 'ਤੇ ਅਸਵਾਰ ਜਸਵਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ਰਾਬੀ ਹਾਥੀ ਦੀਆਂ ਤਵੀਆਂ, ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਬਖ਼ਸ਼ੀ ਨਾਗਣੀ ਨਾਲ, ਹੁਣ ਵਿੰਨ੍ ਰਹੇ ਹਨ।

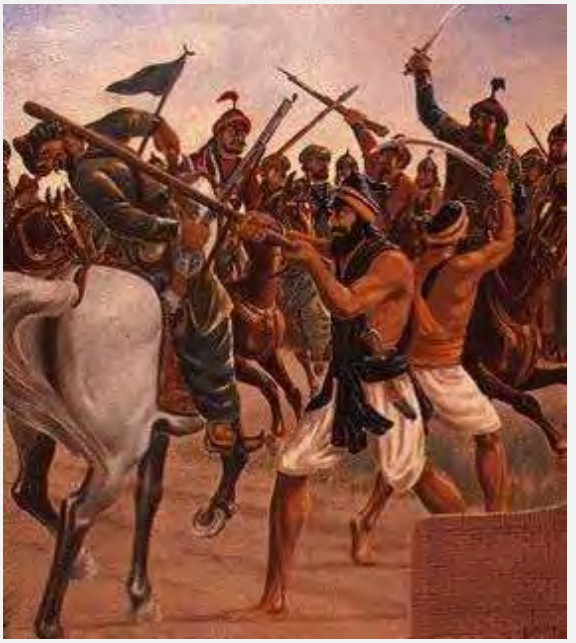

ਧੰਨ ਬਾਬਾ ਗਰਜਾ ਸਿੰਘ ਬੋਤਾ ਸਿੰਘ ਜੀ! ਹੁਣ ਚੜ੍ ਕੇ ਆਏ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਦੇ ਡੱਕਰੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਜੈਕਾਰੇ ਗਜਾਉਂਦਿਆਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੂਰਾ. ਸੋ ਪਹਿਚਾਨੀਐ; ਜੁ ਲਰੈ. ਦੀਨ ਕੇ ਹੇਤ॥ ਪੁਰਜਾ ਪੁਰਜਾ ਕਟਿ ਮਰੈ; ਕਬਹੂ ਨ ਛਾਡੈ ਖੇਤੁ॥

ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਖੇ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੋਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਲਿਖਵਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ, ਸੰਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ ਤੋਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸੁਣ ਰਹੇ ਹਨ।

ਬਾਲਾਨ ਬਾਲ॥ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਦੇ ਮਾਲਕ
ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ।

ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮਹੱਲਾ ਪੰਜਵਾਂ ਜੀ, ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਸਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਖੇ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੋਂ
ਸਤਿਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਲਿਖਵਾ ਰਹੇ ਹਨ।

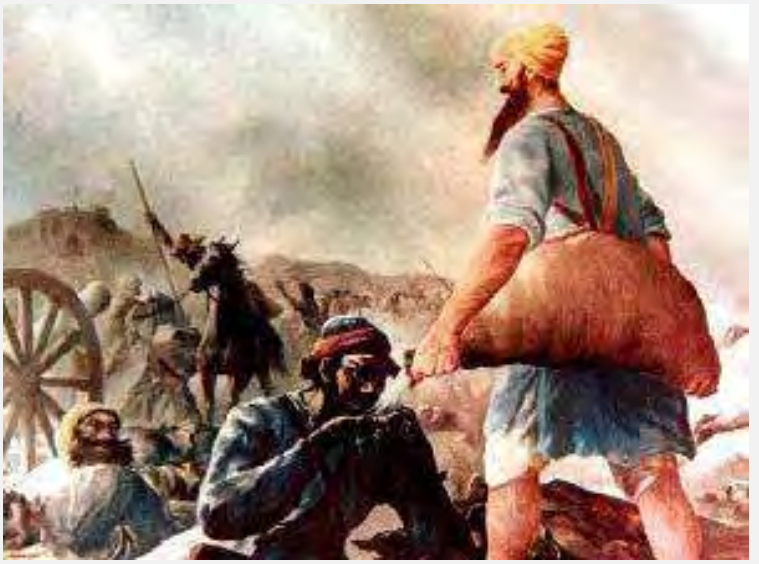

ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਬਾਬਾ ਘਨਈਆ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਸੰਤ ਦੋਖੀ ਮਹਾਂ ਹਤਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ
ਪਾਣੀ ਪਿਲਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮਲਮ ਪੱਟੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮਹੱਲਾ ਤੀਜਾ ਜੀ, ਵਿਆਸ ਦਰਿਆ ਚੋਂ ਜਲ ਭਰ ਰਹੇ ਹਨ,
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮਹੱਲੇ ਦੂਜੇ ਜੀ ਦੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਲਈ।

ਪੋਹ ਦੀ ਠੰਢੀ ਠਾਰ ਰਾਤ ਚ, ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਮਾਤਾ ਗੂਜਰੀ ਕੌਰ ਜੀ, ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਸਮੇਤ ਪਹਾੜੀ ਰਸਤੇ, ਗੰਗੂ ਦੇ ਘਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਧੰਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ! ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਜੀ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ, ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਨਿਰਮਲ ਪਰਮਪਵਿੱਤਰ ਸ਼ੁਭ ਸੱਚੇ ਸੁੱਚੇ ਉੱਚੇ ਮਹਾਨ ਬਲਵਾਨ ਸੀਸ, ਭੇਟਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਉੱਚੇ ਰੁੱਤਬੇ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਜੀ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਭਾਈ ਸੁਬੇਗ ਸਿੰਘ ਭਾਈ ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਸਤਿਕਾਰ ਚ ਹੁਣ ਚਰਖੜੀਆਂ ’ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹਨ।

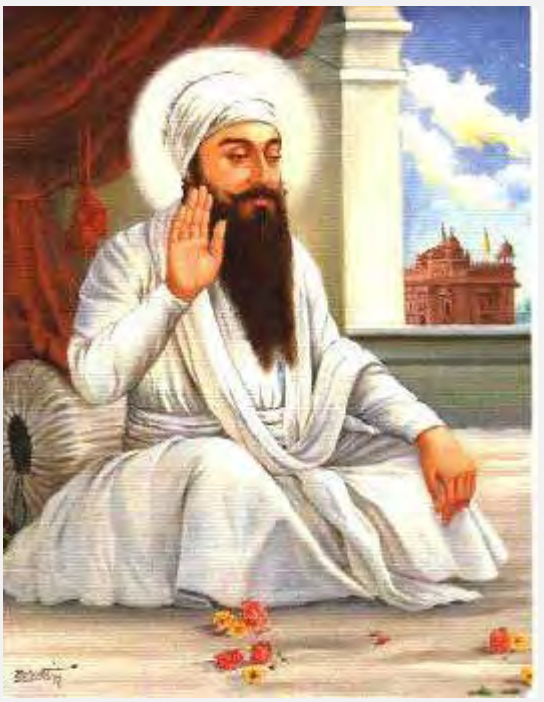

ਧਰਨਿ ਗਗਨ ਨਵ ਖੰਡ ਮਹਿ; ਜੋਤਿ ਸ੍ਵਰੂਪੀ ਰਹਿਓ ਭਰਿ॥
ਭਨਿ ਮਥੁਰਾ. ਕਛੁ ਭੇਦੁ ਨਹੀ; ਗੁਰੁ ਅਰਜੁਨੁ ਪਰਤਖ੍ਯ ਹਰਿ॥

ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸਨ ਧਿਆਈਐ ਜਿਸੁ ਡਿੱਠੇ ਸਭ ਦੁਖ ਜਾਇ॥

ਪਹਿਲਾ ਮਰਣੁ ਕਬੂਲਿ ਜੀਵਣ ਕੀ ਛਡਿ ਆਸ॥ ਹੋਹੁ ਸਭਨਾ ਕੀ ਰੇਣੁਕਾ ਤਉ ਆਉ ਹਮਾਰੈ ਪਾਸਿ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮਹੱਲਾ ਦਸਵਾਂ ਜੀ, ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਖੇ ਸੀਸ ਮੰਗ ਰਹੇ ਹਨ

ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ– ਅਰਜਨ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਨੂੰ ਸਿਮਰੌ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ॥

ਧਰਮ ਹੇਤ; ਸਾਕਾ ਜਿਨਿ ਕੀਆ॥ ਸੀਸੁ ਦੀਆ; ਪਰੁ. ਸਿਰਰੁ ਨ ਦੀਆ॥

ਜਿਹਿ ਬਿਖਿਆ ਸਗਲੀ ਤਜੀ ਲੀਓ ਭੇਖ ਬੈਰਾਗ॥ ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਸੁਨੁ ਰੇ ਮਨਾ ਤਿਹ ਨਰ ਮਾਥੈ ਭਾਗੁ॥ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਸਗਲ ਕੀ ਰੀਨਾ॥ ਪੂਰਨ ਵੈਰਾਗੀ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਗਿਆਰਵੇਂ ਮੁਖੀ ਪੂਰਨ ਸੰਤ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ

ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਪੂਰਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ

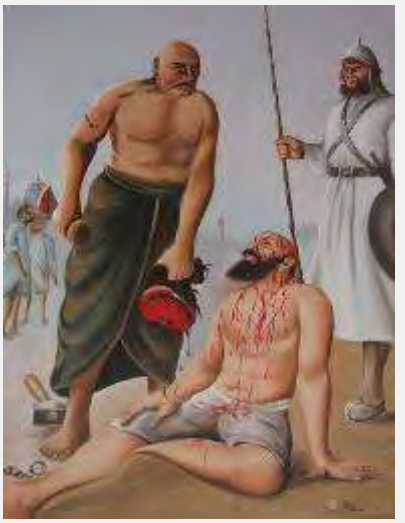

ਧੰਨ ਸ਼ਹੀਦ ਬਾਬਾ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ! ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਪਿਆਰ ਹਿਤ ਸਿਮਰਣ ਚ, ਰੋਮ ੨ ਕਰਕੇ ਲੀਣ ਬੈਠੇ ਹਨ, ਜ਼ਾਲਮ ਹੁਣ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਖੋਪਰਾ ਉਤਾਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਖੋਪਰੇ ਉਤਰਨ ਤੋਂ ਭੀ, 22 ਦਿਨ ਸਮਾਧੀ ਚ ਬੈਠੇ, ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਸਿਮਰਦੇ ਰਹੇ

ਧੰਨ ਬਾਬਾ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਡਣਸ਼ਾਹੀ ਜੀ ਨੇ ੭੦ ਸਾਲ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਖੇ ਤੜਕੇ ਸਵਾ ਦੋ ਵਜੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ, ਇਕ ਦਿਨ ਵੀ ਨਾਗਾ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ

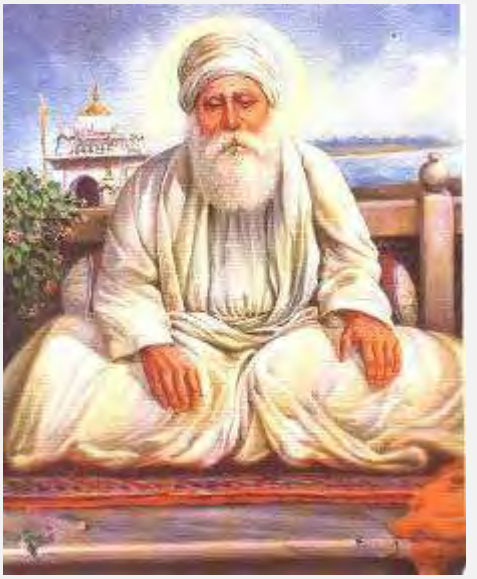

ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ; ਅੰਗਦਿ ਕਰਿ ਮਾਨਾ॥ ਅਮਰਦਾਸ; ਅੰਗਦ ਪਹਿਚਾਨਾ॥
ਅਮਰਦਾਸ; ਰਾਮਦਾਸ ਕਹਾਯੋ॥ ਸਾਧਨਿ ਲਖਾ; ਮੂੜ ਨਹਿ ਪਾਯੋ॥

ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਅਨੰਨਿ ਸੇਵਕ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਮਾਤਾ ਗੰਗਾ ਜੀ ਨੂੰ ਵਰ ਬਖ਼ਸ਼ਸ਼ ਰਹੇ ਹਨ

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖ਼ਾਲਸਾ ! ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫ਼ਤੇਹ॥

ਸਭ ਸਿਖਨ ਕੋ ਹੁਕਮ ਹੈ; ਗੁਰੂ ਮਾਨੀਓ ਗਰੰਥ॥ ੧॥) ਪੀਊ ਦਾਦੇ ਕਾ; ਖੋਲਿ ਡਿਠਾ ਖਜਾਨਾ॥ ਤਾ ਮੇਰੈ ਮਨਿ; ਭਇਆ ਨਿਧਾਨਾ॥ ੧॥ ਪਰਮ ਪੂਜਨੀਕ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਜੀ ਕੀ ਜੀਤ। (ੴ) ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ੁੱਧ ਉਚਾਰਨ, ਇੱਕਓਅੰਕਾਰ, ਸ਼ੁੱਧ ਪਕਾਉ ਪੜ੍ ਕੇ ਬਾਰ ਬਾਰ) ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਕੋਊ, ਰਾਫਜੀ ਇਮਾਮਸਾਫੀ; ਮਾਨਸ ਕੀ ਜਾਤ ਸਭੈ, ਏਕੈ ਪਹਚਾਨਬੋ॥) ਅਵਲਿ ਅਲਹ ਨੂਰੁ ਉਪਾਇਆ; ਕੁਦਰਤਿ ਕੇ ਸਭ ਬੰਦੇ॥ ਏਕ ਨੂਰ ਤੇ.ਸਭੁ ਜਗੁ ਉਪਜਿਆ; ਕਉਨ ਭਲੇ.ਕੋ ਮੰਦੇ॥) ਖ਼ਾਲਸਾ ਮੇਰੋ; [1]ਪਿੰਡ[2] ਪਰਾਨ॥ ਖ਼ਾਲਸਾ ਮੇਰੀ; ਜਾਨ ਕੀ ਜਾਨ॥ ([1]ਸ਼ਰੀਰ, [2]ਜਿੰਦ) ਕ੍ਰਿਪਾਵੰਤ ਖ਼ਾਲਸ ਸਗਲ; ਤਹ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਭਯੋ [1]ਗੌਰ॥ ਮੋਹਿ ਸੇ ਰੰਕ ਅਨਾਥ ਜਗ; ਭਟਕਤ ਫਿਰਤ ਕਰੋਰ॥ ([1]ਵੱਡੇ) ਮੋ ਗ੍ਰਹਿ ਮੈ.ਤਨ ਤੇ ਮਨ ਤੇ; ਸਿਰ ਲਉ ਧਨ ਹੈ; ਸਭਹੀ ਇਨਹੀ ਕੋ॥) ਇਨਹੀ ਕੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੇ, ਸਜੇ ਹਮ ਹੈ; ਨਹੀ ਮੋ ਸੇ ਗਰੀਬ ਕਰੋਰ ਪਰੇ॥) ਜਉ ਤਉ; ਪ੍ਰੇਮ ਖੇਲਣ ਕਾ ਚਾਉ॥ ਸਿਰੁ ਧਰਿ ਤਲੀ; ਗਲੀ ਮੇਰੀ ਆਉ॥ ਇਤੁ ਮਾਰਗਿ; ਪੈਰੁ ਧਰੀਜੈ॥ ਸਿਰੁ ਦੀਜੈ; ਕਾਣਿ ਨ ਕੀਜੈ॥) ਗਗਨ ਦਮਾਮਾ ਬਾਜਿਓ; ਪਰਿਓ ਨੀਸਾਨੈ ਘਾਉ॥ ਖੇਤੁ ਜੁ ਮਾਂਡਿਓ ਸੂਰਮਾ; ਅਬ ਜੂਝਨ ਕੋ ਦਾਉ॥ ੧॥ ਸੂਰਾ ਸੋ ਪਹਿਚਾਨੀਐ; ਜੁ ਲਰੈ ਦੀਨ ਕੇ ਹੇਤ॥ ਪੁਰਜਾ ਪੁਰਜਾ ਕਟਿ ਮਰੈ; ਕਬਹੂ ਨ ਛਾਡੈ ਖੇਤੁ॥

ਲੇਖਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ-

ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਬਾਰ੍ਵੇਂ, ਤੇਰਵੇਂਮੁਖੀ, ਬ੍ਰਹਮਵਿੱਦਿਆ ਦੇ ਦਾਤੇ, ਪੰਥਰਤਨ, ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਕੈ; ਗਰੀਬੀ ਸਮਾਹਾ॥ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ; ਪਰਉਪਕਾਰ ਉਮਾਹਾ॥ ਪੂਰਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮ-ਗਿਆਨੀ ਸੱਚਖੰਡਵਾਸੀ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਖ਼ਾਲਸਾ, ਸੰਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ ਦੇ ਸੱਚੇ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਚਰਨ-ਕਮਲਾਂ ਦੇ, ਹਰਿ ਹਰਿ ਮੇਲਿ ਮੇਲਿ ਜਨ ਸਾਧੂ; ਹਮ ਸਾਧ ਜਨਾ ਕਾ ਕੀੜਾ॥
ਅਨੁਸਾਰ ਨਿੱਕੇ ਕੀੜੇ ਕ੍ਰਿਮ, ਸਭ ਦੀ ਚਰਨ-ਧੂੜ,
ਦਾਸਨਦਾਸ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਉਰਫ਼ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਦਾਉਧਰ, (ਮੋਗਾ)
ਜਵਾਹਰਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਚਮਿੰਡੇ (ਲੁਧਿਆਣਾ) ਪੰਜਾਬ ਭਾਰਤ।

ਪਹਿਲਾ ਮਰਣੁ ਕਬੂਲਿ; ਜੀਵਣ ਕੀ ਛਡਿ ਆਸ॥ ਹੋਹੁ ਸਭਨਾ ਕੀ ਰੇਣੁਕਾ; ਤਉ ਆਉ ਹਮਾਰੈ ਪਾਸਿ॥) ਤੂ ਚਉ ਸਜਣ ਮੈਡਿਆ; ਡੇਈ ਸਿਸੁ ਉਤਾਰਿ॥ ਨੈਣ ਮਹਿੰਜੇ ਤਰਸਦੇ; ਕਦਿ ਪਸੀ ਦੀਦਾਰੁ॥) ਕਬੀਰ.ਜਉ ਤੁਹਿ ਸਾਧ ਪਿਰੰਮ ਕੀ; ਸੀਸੁ ਕਾਟਿ ਕਰਿ ਗੋਇ॥ ਖੇਲਤ ਖੇਲਤ ਹਾਲ ਕਰਿ; ਜੋ ਕਿਛੁ ਹੋਇ ਤ ਹੋਇ॥) ਮਰਣੁ ਮੁਣਸਾ ਸੂਰਿਆ.ਹਕੁ ਹੈ; ਜੋ ਹੋਇ ਮਰਨਿ ਪਰਵਾਣੋ॥) ਸਭੁ ਦਿਨਸੁ ਰੈਣਿ.ਦੇਖਉ ਗੁਰੁ ਅਪੁਨਾ; ਵਿਚਿ ਅਖੀ.ਗੁਰ ਪੈਰ ਧਰਾਈ॥) ਸਾਗਰ ਮੇਰ ਉਦਿਆਨ ਬਨ; ਨਵ ਖੰਡ ਬਸੁਧਾ ਭਰਮ॥ ਮੂਸਨ ਪ੍ਰੇਮ ਪਿਰੰਮ ਕੈ; ਗਨਉ ਏਕ ਕਰਿ ਕਰਮ॥) ਜਉ ਤਨੁ ਚੀਰਹਿ; ਅੰਗਿ ਨ ਮੋਰਉ॥ ਪਿੰਡੁ ਪਰੈ; ਤਉ.ਪ੍ਰੀਤਿ ਨ ਤੋਰਉ॥) ਜੋ ਗੁਰ ਦੀਸੈ ਸਿਖੜਾ; ਤਿਸੁ ਨਿਵਿ ਨਿਵਿ ਲਾਗਉ ਪਾਇ ਜੀਉ॥) ਗੁਰਸਿਖਾਂ ਕੀ ਹਰਿ.ਧੂੜਿ ਦੇਹਿ; ਹਮ ਪਾਪੀ ਭੀ ਗਤਿ ਪਾਂਹਿ॥) ਜਨੁ ਨਾਨਕੁ. ਧੂੜਿ ਮੰਗੈ ਤਿਸੁ ਗੁਰਸਿਖ ਕੀ; ਜੋ ਆਪਿ ਜਪੈ.ਅਵਰਹ ਨਾਮੁ ਜਪਾਵੈ॥) ਸਚਹੁ ਓਰੈ ਸਭੁ ਕੋ; ਉਪਰਿ ਸਚੁ ਆਚਾਰੁ॥) ਸਚੁ ਸੁਹਾਵਾ ਕਾਢੀਐ; ਕੂੜੈ ਕੂੜੀ ਸੋਇ॥ ਨਾਨਕ.ਵਿਰਲੇ ਜਾਣੀਅਹਿ; ਜਿਨ ਸਚੁ ਪਲੈ ਹੋਇ॥) ਹੀਣਉ ਨੀਚੁ ਕਰਉ ਬੇਨੰਤੀ; ਸਾਚੁ ਨ ਛੋਡਉ ਭਾਈ॥ ਨਾਨਕ.ਜਿਨਿ ਕਰਿ ਦੇਖਿਆ; ਦੇਵੈ ਮਤਿ ਸਾਈ॥) ਕੂੜ ਨਿਖੁਟੇ. ਨਾਨਕਾ; ਓੜਕਿ ਸਚਿ ਰਹੀ॥ {ਦੇਹ ਸਿਵਾ ਬਰ ਮੋਹਿ ਇਹੈ; ਸੁਭ ਕਰਮਨ ਤੇ.ਕਬਹੂੰ ਨ ਟਰੋ॥) ਕਰਿ ਮਨ ਮੇਰੇ; ਸਤਿ ਬਿਉਹਾਰ॥ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਪੋਥੀਆਂ ਪੂਰਨ ਸਤਿਕਾਰ ਸਹਿਤ ਬਹੁ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਸੰਭਾਲੋ.ਪੂਰਨ ਪ੍ਰੇਮ ਸਹਿਤ ਪੜ੍ਹੋ, ਦਸਖ਼ਤ ਕਰਾ ਕੇ.ਅਰਦਾਸਿ ਕਰਕੇ, ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਦਿੰਦੇ ਲੈਂਦੇ ਰਹੋ। ਇਹ ਸ਼ੁਭ ਇੱਛਾ ਰੱਖਣੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦਾ ਮਤਿ.ਖੰਡ ਬ੍ਰਹਮੰਡ 'ਚ ਫ਼ੈਲੇ। ਅੱਗੇ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਕਹੋ.ਪ੍ਰੇਮੀ ਸੱਜਣ.ਬਹੁ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਮੁੱਲ ਲੈ ਕੇ.ਅੱਗੇ ਵੰਡਣ ਜੀ.ਅਨੰਤ ਪੁੰਨ.ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਦੀਆਂ ਲੱਖਾਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ। ਯਥਾ:-ਲਖ ਖੁਸੀਆ ਪਾਤਿਸਾਹੀਆ; ਜੇ ਸਤਿਗੁਰੁ ਨਦਰਿ ਕਰੇਇ॥ ਨਿਮਖ ਏਕ.ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਦੇਇ; ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਤਨੁ ਸੀਤਲੁ ਹੋਇ॥) ਵਿਚਿ ਦੁਨੀਆ; ਸੇਵ ਕਮਾਈਐ॥ ਤਾ ਦਰਗਹ ਬੈਸਣੁ ਪਾਈਐ॥ ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਬਾਹ ਲੁਡਾਈਐ॥} ਆਪਿ ਨਰਾਇਣੁ.ਕਲਾ ਧਾਰਿ; ਜਗ ਮਹਿ ਪਰਵਰਿਯਉ॥ ਨਿਰੰਕਾਰਿ ਆਕਾਰੁ ਜੋਤਿ; ਜਗ ਮੰਡਲਿ ਕਰਿਯਉ॥

ਪ੍ਰੇਮ ਬੇਨਤੀ:- ਪ੍ਰਕਰਣ ਜਾਂ ਆਦਿ ਅੰਗ 'ਤੇ ਜਾਣ ਲਈ, ਤੱਤਕਰੇ ਚੋਂ ਉਸੇ ਨੂੰ ਕਲਿਕ ਕਰੋ। ਤੱਤਕਰੇ 'ਤੇ ਵਾਪਿਸ ਜਾਣ ਲਈ ਪੇਜ ਦੇ ਥੱਲੇ ਤੱਤਕਰਾ ਲਫ਼ਜ਼ 'ਤੇ ਕਲਿਕ ਕਰੋ ਜੀ।

ਤੱਤਕਰਾ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸ਼ੁੱਧ ਉਚਾਰਣ, ਅਰਥ ਪਾਠ ਵਿਸਰਾਮ ਪੋਥੀ,
ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ।

ਨੰ.	ਪ੍ਰਕਰਣ	ਅੰਗ
੧	ਸ੍ਰੀ ਪੋਥੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ’ਚ ਵਰਤੇ ਚਿੰਨ੍ ਨਿਸ਼ਾਨ।	
੨	ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮਹੱਲਾ ਪੰਜਵਾਂ, ਮਹੱਲਾ ਨਾਵਾਂ ਜੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਧਿਆਨ ਜਾਪ।	
੩	ਮੂਰਤਿ ਪੰਚ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੁਰਖੁ; ਗੁਰੁ ਅਰਜੁਨੁ.ਪਿਖਹੁ ਨਯਣ॥ ੧॥) ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪੂਰਨ ਗੁਰਦੇਵ॥ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਧੰਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨਦੇਵ ਸਾਹਿਬਜੀ ਦੀ ਪਰਮ ਵੈਰਾਗਮਈ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੇ, ਪੂਰਨ ਅਗਮ ਅਗਾਧ ਵੈਰਾਗਮਈ ਜਸ ਜਾਪ ਅਸਤੋਤ੍ਰ ਦੁਆਰਾ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ ਹੈ; ਜਪਿ ਹਉਮੈ ਖੋਈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੰਤ੍ਰ ਜੀ ਦੇ ਅਰਥ।	
੪	ਅਰਥਾਂ ਸਹਿਤ. ਦੋ ਪਉੜੀਆਂ ’ਚ, ਮਹੱਲੇ ਪੰਜਵੇਂ ਮਹੱਲੇ ਨੌਵੇਂ ਜੀ ਦੀ ਪੂਰਨ ਵੈਰਾਗਮਈ ਸ਼ਹੀਦੀ ਬਾਰੇ ਅਰਥਾਂ ਸਹਿਤ, ਜ਼ਬਾਨੀ ਕੰਠ ਕਰਕੇ ਹਰ ਸਮੇਂ ਗਾ ਕੇ, ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਦੇ ਬੇਅੰਤ ਲਾਹੇ ਹੀ ਲਾਹੇ ਹਨ:- ਰਹਿਦੇ ਗੁਰੁ ਦਰੀਆਉ ਵਿਚਿ; ਮੀਨ ਕੁਲੀਨ ਹੇਤੁ ਨਿਰਬਾਣੀ।	
੫	ਤਿਲਕ ਜੰਞੂ; ਰਾਖਾ ਪ੍ਰਭ ਤਾ ਕਾ॥ ਦੇ ਵੈਰਾਗਮਈ ਅਰਥ	
੬	ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਮਹੱਲੇ ਨੌਵੇਂ ਜੀ ਦੀ ਸ੍ਰਬ ਵਿਆਪੀ ਮਹਾਂ ਵਿਸਮਾਦ ਮਹਿਮਾ।	
੭	ਵਾਹਿਗੁਰੂ॥ ਗੁਰ ਨਾਲਿ ਤੁਲਿ.ਨ ਲਗਈ; ਖੋਜਿ ਡਿਠਾ ਬ੍ਰਹਮੰਡੁ॥ ਨਾਮੁ ਨਿਧਾਨੁ. ਸਤਿਗੁਰਿ ਦੀਆ; ਸੁਖੁ ਨਾਨਕ. ਮਨ ਮਹਿ ਮੰਡੁ॥) ਗੁਰਦੇਵ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਪਰਮੇਸਰੁ; ਗੁਰਦੇਵ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਨਮਸਕਰਾ॥) ਵਾਹੁ ਵਾਹੁ ਬਾਣੀ ਨਿਰੰਕਾਰ ਹੈ; ਤਿਸੁ ਜੇਵਡੁ, ਅਵਰੁ ਨ ਕੋਇ॥) ਬੇਸੁਮਾਰ ਅਥਾਹ, ਅਗਨਤ ਅਤੋਲੈ॥ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਧੰਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੁੱਗੋ ਜੁੱਗ ਅਟੱਲ ਗੁਰਤਾ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਜੀ ਦਾ ਰਸਮਈ ਪਿਆਰਾ ਅਸਤੋਤ੍ਰ।	
੮	ਪਰਮ ਪੂਜਨੀਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦਾ ਮਹਾਂ ਵਿਸਮਾਦ ਅਮੋਲਕ ਬਚਨ।	
੯	ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਨਾਮ ਰਸੀਏ ਤੱਤ ਬੇਤੇ ਮਹਾਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ, ਪੂਰਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਖ਼ਾਲਸਾ, ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ ਦੇ ਮਹਾਂ ਵਿਸਮਾਦ ਅਮੋਲਕ ਬਚਨ।	

੧੦	ਛਾਪੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁੰਦਰ ਲਿਖਣ ਦਾ ਸੁਖੱਲਾ ਢੰਗ।	
੧੧	ਮੁਹਾਰਨੀ ਪਕਾਉਣ ਬੋਲਣ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰੇਮ ਬੇਨਤੀ।	
੧੨	ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸੱਚੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ੁੱਧ ਉਚਾਰਨ ਦਾ ਸੋਹਣਾ ਸੁਖੱਲਾ ਅਮੋਲਕ ਢੰਗ।	
੧੩	ਸਤਿਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੋਂ, ਅਪਣੇ ਦਿਮਾਗ਼ 'ਚ, ਹਰ ਸਮੇਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਤੇ ਦਿਲ 'ਚੋਂ ਮੁਖ 'ਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ, ਸੰਖੇਪ ਪ੍ਰੇਮ ਬੇਨਤੀ ਜੁਗਤੀ।	
੧੪	ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਅਵਤਾਰ. ਗੁਰਤਾ. ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾਉਣ ਦੇ ਅਸਥਾਨ।	
੧੫	ਨਿਹਚਲੁ ਸਚੁ ਖੁਦਾਇ ਏਕੁ; ਖੁਦਾਇ ਬੰਦਾ ਅਬਿਨਾਸੀ॥ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਅਬਿਨਾਸੀ ਭਗਤਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਜੀ ਦੇ ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਸ਼ੁਭ ਸੱਚੇ ਨਾਮ।	
੧੬	ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੋਂ ਨਿੱਤਨੇਮ ਲਈ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅੰਗ।	
੧੭	ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਤੱਤਕਰਾ ਰਾਗਾਂ ਦਾ।	
੧੮	ਇਸ {} ਬ੍ਰੈਕਟ 'ਚ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਜੀ ਦੇ ਔਖੇ ਵਿਸਰਾਮਾ ਪਾਠਾਂ ਸਬਦਾਂ ਦੇ ਅੰਗ ਹਨ।	
੧੯	ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਸਰਾਮ ਅਰੰਭ:- ਔਖੇ ਵਿਸਰਾਮ ਅਤੇ ਅੱਖਰਾਂ ਹੇਠਾਂ, ਬਰਾਬਰ ਵਰਤੇ, ੁ ਅੱਧੇ ਚੱਚੇ। ਅੱਧੇ ਸੱਸੇ। ਅੱਧੇ ੁ ਤੱਤੇ, ੂ ਅੱਧੇ ਯੱਯੇ। ਅੱਧਾ ਜ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇ ਅੱਧੇ ਯੱਯੇ ੂ ਹੇਠਾਂ ਔਂਕੜ। ਅੱਖਰ ਦੇ ਚਰਨੀਂ ਛੋਟਾ ਯੱਯਾ ਆਦਿ ਯਯੇ ਦਾ ਸ਼ੁੱਧ ਉਚਾਰਣ। ਖ਼ਾਸ ਅੱਖਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਅਤੇ ਯਯੇ ਦਾ ਸ਼ੁੱਧ ਉਚਾਰਣ ਯਯੇ ਵਾਲੇ ਅੱਖਰਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਅਰੰਭ:-	
੨੦	ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਉਥਾਨਕਾ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨਾਲ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਣੇ ਕਿਉਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ?	
੨੧	ਆਦਿ ਅੰਗ ੧ ਤੋਂ ੮ ਸੰਪੂਰਨ ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਸਰਾਮ।	
੨੨	ਸੰਪੂਰਨ ਸ੍ਰੀ ਰਹਰਾਸਿ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਸਰਾਮ।	
੨੩	ਮਹੱਲਾ ਉਚਾਰਨ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰੇਮ ਬੇਨਤੀ।	
੨੪	ਸੰਪੂਰਨ ਸ੍ਰੀ ਕੀਰਤਨ ਸੋਹਿਲਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਸਰਾਮ।	
੨੫	ਗ਼ਰੀਬ ਦਾਸ ਨਿਮਾਣੇ ਵੱਲੋਂ ਮੁਆਫ਼ੀ।	

ਤੱਤਕਰਾ ਰਾਗਾਂ ਦਾ

ਆਦਿ ਅੰਗ	ਗੁਰਬਾਣੀ
੧-੮	ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ
੮-੧੪	ਸੋਦਰੁ ਰਾਗੁ ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੧
੧੪-੯੩	ਸਿਰੀਰਾਗੁ
੯੪-੧੫੦	ਰਾਗੁ ਮਾਝ
੧੫੧-੩੪੬	ਰਾਗੁ ਗਉੜੀ
੩੪੭- ੪੮੮	ਰਾਗੁ ਆਸਾ
੪੮੯-੫੨੬	ਰਾਗੁ ਗੂਜਰੀ
੫੨੭-੫੩੬	ਰਾਗੁ ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ
੫੩੭-੫੫੬	ਰਾਗੁ ਬਿਹਾਗੜਾ
੫੫੭-੫੯੪	ਰਾਗੁ ਵਡਹੰਸ
੫੯੫-੬੫੯	ਰਾਗੁ ਸੋਰਠਿ
੬੬੦-੬੯੫	ਰਾਗੁ ਧਨਾਸਰੀ
੬੯੬-੭੧੦	ਰਾਗੁ ਜੈਤਸਰੀ
੭੧੧-੭੧੮	ਰਾਗੁ ਟੋਡੀ
੭੧੯-੭੨੦	ਰਾਗੁ ਬੈਰਾੜੀ
੭੨੧-੭੨੭	ਰਾਗੁ ਤਿਲੰਗ
੭੨੮-੭੯੪	ਰਾਗੁ ਸੂਹੀ
੭੯੫-੮੫੮	ਰਾਗੁ ਬਿਲਾਵਲੁ
੮੫੯-੮੭੫	ਰਾਗੁ ਗੌਂਡ
੮੭੬-੯੭੪	ਰਾਗੁ ਰਾਮਕਲੀ
੯੭੫-੯੮੩	ਰਾਗੁ ਨਟਨਾਰਾਇਨ
੯੮੪-੯੮੮	ਰਾਗੁ ਮਾਲੀਗਉੜਾ
੯੮੯-੧੧੦੬	ਰਾਗੁ ਮਾਰੂ
੧੧੦੭-੧੧੧੭	ਰਾਗੁ ਤੁਖਾਰੀ
੧੧੧੮-੧੧੨੪	ਰਾਗੁ ਕੇਦਾਰਾ
੧੧੨੫-੧੧੬੭	ਰਾਗੁ ਭੈਰਉ
੧੧੬੮-੧੧੯੬	ਰਾਗੁ ਬਸੰਤੁ
੧੧੯੭-੧੨੫੩	ਰਾਗੁ ਸਾਰੰਗ

੧੨੫੪-੧੨੯੩	ਰਾਗੁ ਮਲਾਰ
੧੨੯੪-੧੩੧੮	ਰਾਗੁ ਕਾਨੜਾ
੧੩੧੯-੧੩੨੬	ਰਾਗੁ ਕਲਿਆਨ
੧੩੨੭-੧੩੫੧	ਰਾਗੁ ਪ੍ਰਭਾਤੀ
੧੩੫੨-੧੩੫੩	ਰਾਗੁ ਜੈਜਾਵੰਤੀ
੧੩੫੩-੧੩੫੩	ਸਲੋਕ ਸਹਸਕ੍ਰਿਤੀ ਮਹਲਾ ੧॥
੧੩੫੩-੧੩੬੦	ਸਲੋਕ ਸਹਸਕ੍ਰਿਤੀ ਮਹਲਾ ੫॥
੧੩੬੦-੧੩੬੧	ਗਾਥਾ ਮਹਲਾ ੫॥
੧੩੬੧-੧੩੬੩	ਫੁਨਹੇ ਮਹਲਾ ੫॥
੧੩੬੩-੧੩੬੪	ਚਉਬੋਲੇ ਮਹਲਾ ੫॥
੧੩੬੪-੧੩੭੭	ਸਲੋਕ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀਉ ਕੇ
੧੩੭੭-੧੩੮੪	ਸਲੋਕ ਸੇਖ ਫਰੀਦ ਕੇ
੧੩੮੫-੧੩੮੯	ਮੁਖਬਾਕਿਅ- ਸਵਯੇ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਬਾਕ੍ ਮਹਲਾ ੫॥ ੨੦ ਸਵਈਏ
੧੩੮੯-੧੩੯੦	ਮਹਲੇ ਪਹਿਲ ਜੀ ਕੇ ੧੦ ਸਵਈਏ
੧੩੯੧-੧੩੯੨	੧੦ ਸਵਈਏ ਮਹਲੇ ਦੂਜੇ ਕੇ
੧੩੯੨-੧੩੯੬	੨੨ ਸਵਈਏ ਮਹਲੇ ਤੀਜੇ ਕੇ.
੧੩੯੬-੧੪੦੬	੬੦ ਸਵਈਏ ਮਹਲੇ ਚਉਥੇ ਕੇ
੧੪੦੬-੧੪੦੯	੨੧ ਸਵਈਏ ਮਹਲੇ ਪੰਜਵੇ ਕੇ
੧੪੧੦-੧੪੧੨	ਸਲੋਕ ਵਾਰਾਂ ਤੇ ਵਧੀਕ॥ ਮਹਲਾ ੧॥ ਜੀ ੩੩ ਸਲੋਕ
੧੪੧੩-੧੪੨੧	ਸਲੋਕ ਮਹਲਾ ੩ ਜੀ ਦੇ ੬੭ ਸਲੋਕ
੧੪੨੧-੧੪੨੪	ਸਲੋਕ ਮਹਲਾ ੪ ਜੀ ਦੇ ੩੦ ਸਲੋਕ
੧੪੨੫-੧੪੨੬	ਸਲੋਕ ਮਹਲਾ ੫ ਜੀ ੨੨ ਸਲੋਕ
੧੪੨੬-੧੪੨੯	ਸਲੋਕ ਮਹਲਾ ੯ ਜੀ ੫੭ ਸਲੋਕ ਭੋਗ ਦੇ
੧੪੨੯	ਮੁੰਦਾਵਣੀ ਮਹਲਾ ੫॥ ਥਾਲ ਵਿਚਿ. ਤਿੰਨਿ ਵਸਤੂ ਪਈਓ; ਸਤੁ ਸੰਤੋਖੁ ਵੀਚਾਰੋ॥ ਅਤੇ ਸਲੋਕ ਮਹਲਾ ੫॥ ਤੇਰਾ ਕੀਤਾ. ਜਾਤੋ ਨਾਹੀ; ਮੈਨੋ ਜੋਗੁ ਕੀਤੋਈ॥
੧੪੨੯-੧੪੩੦	ਰਾਗ ਮਾਲਾ
	ਸੰਪੂਰਨੰ।

	ਬਾਰ ਬਾਰ ਪੜ੍ਹਨ ਯੋਗ ਮਹਿੰਗੇ (ਔਖੇ) ਵਿਸਰਾਮ	
ਆਦਿ ਅੰਗ	ਗੁਰਬਾਣੀ	
੩੪੦-੩੪੩	ਰਾਗੁ ਗਉੜੀ ਪੂਰਬੀ ਬਾਵਨ ਅਖਰੀ ਕਬੀਰ ਜੀਉ ਕੀ	
੫੨੬	ਭਗਤਿ ਜੈਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਪਦਾ:- ਪਰਮਾਦਿ ਪੁਰਖ ਮਨੋਪਿਮੰ; ਸਤਿ ਆਦਿ ਭਾਵ ਰਤੰ॥	
੭੨੧	ਯਕ ਅਰਜ ਗੁਫਤਮ. ਪੇਸਿ ਤੋ; ਦਰ ਗੋਸ ਕੁਨ ਕਰਤਾਰ॥	
੭੨੩	ਖਾਕ ਨੂਰ ਕਰਦੰ; ਆਲਮ ਦੁਨੀਆਇ॥	
੮੪੯	ਬਿਲਾਵਲ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿਸਰਾਮ ਔਖੇ ਹਨ	
੯੭੭-੯੭੮	ਔਖੇ ਵਿਸਰਾਮ	
੧੨੦੦-੧੨੦੨	ਔਖੇ ਵਿਸਰਾਮ	
੧੨੯੧-੧੨੯੨	ਸਲੋਕ ਮਃ ੧॥ ਘਰ ਮਹਿ ਘਰੁ. ਦੇਖਾਇ ਦੇਇ; ਸੋ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੁਰਖੁ ਸੁਜਾਣੁ॥ ਤੋਂ ਸੇਵੀਲੇ ਗੋਪਾਲ ਰਾਇ ਅਕੁਲ ਨਿਰੰਜਨ॥ ਤੱਕ	
੧੨੯੬-੯੮	ਔਖੇ ਵਿਸਰਾਮ	
੧੩੫੩-੧੩੬੩	ਸਲੋਕ ਸਹਸਕ੍ਰਿਤੀ ਮਹਲਾ ੧, ਮਹੱਲਾ ੫	
੧੩੮੫-੧੩੮੯	ਮੁਖਬਾਕਿਅ- ਸਵਯੇ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਬਾਕ੍ ਮਹਲਾ ੫॥ ੨੦ ਸਵਈਏ	
੧੩੮੯-੧੩੯੦	ਮਹਲੇ ਪਹਿਲੇ ਕੇ ਸਵਈਏ	
੧੩੯੧-੧੩੯੨	੨ ਨ ਬੋਲੋ- ਸਵਈਏ ਮਹਲੇ ਦੂਜੇ ਕੇ	
੧੩੯੨-੧੩੯੬	ਸਵਈਏ ਮਹਲੇ ਤੀਜੇ ਕੇ ੩	
੧੩੯੬-੧੪੦੬	ਸਵਈਏ ਮਹਲੇ ਚਉਥੇ ਕੇ ੪	
੧੪੦੬-੧੪੦੯	ਸਵਈਏ ਮਹਲੇ ਪੰਜਵੇ ਕੇ ੫	
੧੪੨੯-੧੪੩੦	ਰਾਗ ਮਾਲਾ	

੧. ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ॥ ਵਰਤੇ ਚ੍ਹਿੰਨ ਨਿਸ਼ਾਨ:-

ਵਿੱਚ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ 'ਚ ਅਤੇ ਉੱਤੇ ਨੂੰ 'ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਤੁਕ ਦੇ ਅਰੰਭ 'ਚ ਪਾਠ ਪੋਲਾ ਦਰਮਿਆਨਾ ਕਸਕੇ ਬੋਲਣ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ, ਖ਼ਾਸ ੨ ਪਦਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਭੀ ਦਿਤੇ ਹਨ, ਸਮੂਹ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਾਰੀ ਪੋਥੀ ੧੦੧ ਵਾਰੀਂ ਪੜ੍ਹਨ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਘੱਟ ਪੜ੍ਹੇ ਭੀ, ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਸ਼ੁੱਧ ਅਖੰਡ ਪਾਠੀ ਬਣ ਕੇ, ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਦੀਆਂ ਲੱਖਾਂ ਪਾਤਿਸਾਹੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਕਰ ਸਕਣ ਜੀ} { ਅੱਧੇ ਰਾਰੇ ਹੇਠਾਂ ਔਂਕੜ ਪੂਰੇ ਖ਼ਿਆਲ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੋ। ਬਿੰਦੀ ਜਾਂ ਅਧਕ ਲਾ ਕੇ ਬੋਲੋ ਦੱਸਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਬੋਲਣ ਲਈ ਹੈ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਜੀ'ਤੇ ਬਿੰਦੀ ਅਧਕ ਨਹੀਂ ਲਿਖਣੇ।} (ਸੰਤੋਖੀ=ਈਂ, ਦੋ ਲਕੀਰਾਂ ਡੈਸ਼ ਪਾ ਕੇ ਉਚਾਰਣ ਢੰਗ ਦੱਸਿਆ ਹੈ, ਪਾਠ ਇਕੱਠਾ ਸਮਝਣਾ ਜੀ, ਡੈਸ਼ ਤੋਂ ਖੱਬੇ, ਪਹਿਲਾ ਪਦ ਬੋਲ ਕੇ ਅਗਲਾ ਪਦ ਬੋਲਣਾ, ਉਚਾਰਨ ਦੱਸਣ ਲਈ ਹਨ, ਸੰਤੋਖੀ=ਈਂ ਇਕੱਠਾ ਹੈ।) ਤੁਕ ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ। ਹੱਦ, ਕੌਮੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਭੀ ਹੈ। ਤੁਕ ਸੰਪੂਰਨਤਾ'ਤੇ ਬੰਦ ਬਰੈਕਟ) ਦਾ ਭਾਵ ਅਗਲੀ ਤੁਕ ਹੋਰ ਹੈ। ਅਰਥ ਗਿਣਤੀ ਲਈ ੧.੨.ਹੈ। ਤੁਕ ਸ਼ੁਰੂ'ਚ ਪਾਠ ਦੱਸੇ ਹਨ। ਤੁਕ ਸੰਪੂਰਨਤਾ'ਤੇ॥ ਦੋ ਹੱਦਾਂ ਹਨ। ਤੁਕ ਵਿਚਾਲੇ ਇਹ; ਅਰਧ ਵਿਸ਼ਰਾਮ ਹੈ। ਅਰਧ ਵਿਸ਼ਰਾਮ'ਤੇ ਠਹਿਰਨਾ ਹੈ। ਕੇਵਲ ਅਰਥ ਸਮਝਾਉਣ ਲਈ, ਕੌਮੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਕੌਮੇ ਨੂੰ ਜਮਕੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਕੌਮੇ'ਤੇ ਠਹਿਰਨਾ ਨਹੀਂ, ਅਰਥ ਸਮਝਣ ਲਈ ਹੈ। ਕੌਮੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਤੇ ਮਗਰਲੇ ਪਦ ਅੱਡ ੨ ਪੜ੍ਹਨੇ। ਬਿੰਦੀ.ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਠਮਕੀ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਠਹਿਰਨਾ ਨਹੀਂ, ਅਰਥ ਜਨਾਉਣ ਲਈ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਨੀ ਪਦ 'ਤੇ ੧,੨ ਨੰਬਰ ਪਾ ਕੇ, ਤੁਕ ਦੇ ਅਰੰਭ 'ਚ ੧,੨ ਅਰਥ ਹਨ। ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਅਰਥ ਪਿੱਛੋਂ ਦੂਜਾ ਅਰਥ ਹੋਵੇ, ਉੱਥੇ ਅਥਵਾ ਜਾਂ ਵਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਬਚਨ ਕਰਦਿਆਂ, 'ਹੈ' 'ਹਨ' ਹਨ, " "ਪੁੱਠੇ ਸਿੱਧੇ ਕੌਮੇ ਹਨ। ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਗ਼ਮੀ ਸੰਬੋਧਨ ਸਮੇਂ ! ਵਿਸਮਕ ਹੈ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ?।} ਅੱਸਾ ਐੜੇ 'ਤੇ ਅਧਿਕ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਆਸਾ ਕਸਕੇ ਬੋਲੋ, ਸੋ ਜਿੱਥੇ ਅਧਿਕ ਲਾ ਕੇ ਪਾਠ ਦੱਸਿਆ ਹੋਵੇ ਸੋ ਕਸਕੇ ਬੋਲਣਾ। ਪੜ੍ ਦੇ ਪੈਰ 'ਚ ਹਲੰਤ ਦੀ ਇਹ ੍ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ, ਇਸ ਨਾਲ ਅੱਖਰ ਭਾਰਾ ਬੋਲਦਾ ਹੈ, ਅਰਥ ਹੈ ਬ੍ਰਹਮਵਿੱਦਿਆ ਪੜ੍। ਪੜ ਅਰਥ ਹੈ ਪੈ, ਡਿੱਗ, ਪੜ ੜਾੜੇ ਪੈਰ ਹਲੰਤ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ, ਭਾਵ ੜਾੜਾ ਭਾਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਹਰ ਤੁਕ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ – ਡੈਸ਼ ਹੈ) ਗੁਰਬਾਣੀ ਜੀ'ਚ ਅਸਟਪਦੀ ਅਤੇ ਸਬਦ ਦੇ ਸੱਸੇ ਪੈਰ ਬਿੰਦੀ ਕਿਤੇ ਭੀ ਨਹੀਂ) ਤੁਕ ਸੰਪੂਰਨਤਾ 'ਤੇ ੨ ਪਾ ਕੇ ਦੋ ਨੰਬਰ ਪਾਠ ਦੱਸਿਆ ਹੈ, ਮੁਖ ਪਾਠ ਤੁਕ ਵਾਲਾ ਹੀ ਸਮਝਣਾ। ਦੱਦਾ ਮੁਕਤਾ ਬੋਲ ਕੇ, ਯਈਆ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਾਂ ਸਵਾਰ ਕੇ, ਔਂਕੜ ਸਹਿਤ ਦ=ਯੁ ਬੋਲੋ। ਹਰ ਤੁਕ ਦੇ ਅਰੰਭ 'ਚ, ਪਦਾਂ 'ਤੇ ਅੰਕ ਪਾ ਕੇ ਅਰਥ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਅਰਥ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਪਦ ਦਰਮਿਆਨਾ ਪੋਲਾ, ਅਧਿਕ ੱ ਲਾ ਕੇ ਕਸਕੇ ਬੋਲਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸ਼ੁੱਧ ਉਚਾਰਣ ਹੋ ਸਕੇ। ਬਿੰਦੀ ਜਾਂ ਅਧਕ ਲਾ ਕੇ ਬੋਲੋ ਦੱਸਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਬੋਲਣ ਲਈ ਹੈ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਜੀ'ਤੇ ਬਿੰਦੀ ਅਧਕ ਨਹੀਂ ਲਿਖਣੇ। ਤੁਕ ਸੰਪੂਰਨਤਾ 'ਤੇ,) ਇਸ ਅੱਧੇ ਬ੍ਰੈਕਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਭਾਵ ਬ੍ਰੈਕਟ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉੱਪਰ ਸਿੱਖਿਆ ਪੂਰੀ ਹੋ ਗਈ। ਬ੍ਰੈਕਟ ਮਗਰੋਂ ਅਗਲੀ ਤੁਕ ਬਾਰੇ ਸ਼ੁਭ ਸਿੱਖਿਆ ਹੈ। ਮਃ ਗੋਲ ਬਿੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਵਸਰਗਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਮਃ ਨੂੰ ਮਹੱਲਾ ਪੜ੍ਹਨਾ।) ਜਿਵੇਂ ਦਰ ਦੀ ਦੇਲ਼ੀ 'ਤੇ ਦੀਵਾ ਰੱਖਿਆ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਚਾਨਣ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਅੱਖਰ ਤੁਕ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਦਾਂ ਨਾਲ਼ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦਾ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਦੇਲ਼ੀ ਦੀਪਕ ਹੈ, ਓੱਥੇ ਵਿਸਰਾਮ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਜਿਵੇਂ ਨ ਦੇਲ਼ੀ ਦੀਪਕ ਹੈ– ਸੇਵਾ ਸਾਧ ਨ ਜਾਨਿਆ ਹਰਿ ਰਾਇਆ॥) ਸਭਿ ਅਧ੍ਰੁਵ ਡਿਠੇ ਜੀਉ; ਤਾ ਚਰਨ ਕਮਲ ਚਿਤੁ ਲਾਇਆ॥ ਅੱਧੇ

ਰਾਰੇ ਹੇਠਾਂ ਔਂਕੜ ਦੁਲੈਂਕੜ. ਪੂਰੇ ਖ਼ਿਆਲ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੋ। (ਪਰਮ+ਗਤਿ) +ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀ.ਅਰਥ ਦੱਸਣ ਲਈ ਹੈ।) {} ਇਸ ਬ੍ਰੈਕਟ'ਚ ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੈ। ਅਰਥ ਗਿਣਤੀ ਲਈ ੧.੨.ਹੈ। । ਵਾਰਤਿਕ 'ਚ ਅੱਖਰ ਸਾਹਮਣੇ ੨, ੩ ਆਉਣ, ਦੋ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਪੜ੍ਹਨਾ। ਜਿਵੇਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ੨, ਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪੜ੍ਹਨਾ। ਚਿੰਨ੍ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸੰਪੂਰਨੰ।

੨. {ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨਦੇਵ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਧੰਨ ਹਨ! ਹੁਣ ਉੱਬਲਦੀ ਦੇਗ'ਚ ਚੌਂਕੜਾ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਮੱਚਦੇ ੨ ਰੇਤੇ 'ਤੇ ਬੈਠ ਰਹੇ ਹਨ, ਹੁਣ ਮੱਚਦਾ ੨ ਰੇਤਾ ਆਪਣੇ ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸ਼ੁਭ ਸੱਚੇ ਸੁੱਚੇ ਉੱਚੇ ਮਹਾਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਸੀਸ'ਤੇ ਹੁਣ ਪੁਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਹੁਣ ਮੱਚਦੀ ੨ ਲੋਹ'ਤੇ ਖੜ੍ ਰਹੇ ਹਨ।

ਧਰਮ ਹੇਤ; ਸਾਕਾ ਜਿਨਿ ਕੀਆ॥ ਸੀਸੁ ਦੀਆ; ਪਰੁ.ਸਿਰਰੁ ਨ ਦੀਆ॥ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੇਗਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਧੰਨ ਹਨ, ਹੁਣ ਲੋਹੇ ਦੇ ਤੰਗ ਪਿੰਜਰੇ 'ਚ ਤਿੱਖੇ ਕਿੱਲਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਬੈਠੇ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜਪ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਸੀਸ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਇਆ ਸੀਸ, ਹੁਣ ਦਾਸਨ ਦਾਸੀ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਸਜ ਰਿਹਾ ਹੈ।}

੩. ਮੂਰਤਿ ਪੰਚ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੁਰਖੁ; ਗੁਰੁ ਅਰਜੁਨੁ.ਪਿਖਹੁ ਨਯਣ॥ ੧॥) ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪੂਰਨ ਗੁਰਦੇਵ॥ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਧੰਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨਦੇਵ ਸਾਹਿਬਜੀ ਦੀ ਪਰਮ ਵੈਰਾਗਮਈ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੇ, ਪੂਰਨ ਅਗਮ ਅਗਾਧ ਵੈਰਾਗਮਈ ਜਸ ਜਾਪ ਅਸਤੋਤ੍ਰ ਦੁਆਰਾ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ ਹੈ; ਜਪਿ ਹਉਮੈ ਖੋਈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੰਤ੍ਰ ਜੀ ਦੇ ਅਰਥ ਪੜ੍ਹੋ ਜੀ:- {ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨਦੇਵ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਧੰਨ ਹਨ! ਹੁਣ ਉੱਬਲਦੀ ਦੇਗ'ਚ ਚੌਂਕੜਾ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਮੱਚਦੇ ੨ ਰੇਤੇ 'ਤੇ ਬੈਠ ਰਹੇ ਹਨ, ਹੁਣ ਮੱਚਦਾ ੨ ਰੇਤਾ ਆਪਣੇ ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸ਼ੁਭ ਸੱਚੇ ਸੁੱਚੇ ਉੱਚੇ ਮਹਾਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਸੀਸ'ਤੇ ਹੁਣ ਪੁਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਹੁਣ ਮੱਚਦੀ ੨ ਲੋਹ'ਤੇ ਖੜ੍ ਰਹੇ ਹਨ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ॥ ਜਿਨੀ. ਤੁਧਨੋ ਧੰਨੁ ਕਹਿਆ; ਤਿਨ ਜਮੁ.ਨੇੜਿ ਨ ਆਇਆ॥) ਜੇ ਕੋ ਜੀਉ ਕਹੈ ਓਨ੍ਹਾ ਕਉ; ਜਮ ਕੀ ਤਲਬ. ਨ ਹੋਈ॥ ਅਨੁਸਾਰ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ, ਕੁਲਿ ਸੋਢੀ ਗੁਰ ਰਾਮਦਾਸ ਤਨੁ; ਧਰਮ ਧੁਜਾ.ਅਰਜੁਨੁ ਹਰਿ ਭਗਤਾ॥ ਸਾਹਿਬਜੀ ਧੰਨ ਹਨ! ਆਪਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਿਰਗੁਨ ਸਰੂਪ ਦੁਆਰਾ, ਬੇਅੰਤ ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਰਚੇ ਹਨ। ਆਪਜੀ ਦੀਆਂ ਰਚੀਆਂ ਅਨੰਤ ਧਰਤੀਆਂ, ਅਨੰਤ ਖਾਣੀਆਂ ਅਨੰਤ ਅਕਾਸਾਂ, ਅਨੰਤ ਹਵਾਵਾਂ, ਕੋਟਿ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਦੀ ਰਚਨਾ'ਚ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਰਚਿਆ ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਹੈ, ਪ੍ਰਭ ਤੂ ਠਾਕੁਰੁ ਸਰਬ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਕੁ; ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਰਜਨਦੇਵ ਸਾਹਿਬਜੀ ਦੇ ਭਉ ਕਰਕੇ, ਪਾਣੀ.ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ'ਚ ਡੁਬੋ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਥੋੜ੍ ਜਿਹੇ ਪਾਣੀ'ਚ ਕਿਤਨੇ ਤੁਪਕੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਕੋਟਾਨ ਕੋਟਿ ਬ੍ਰਹਮੰਡਾਂ ਦੇ ਕੋਟਾਨਿ ਕੋਟਿ ਸਮੁੰਦ੍ਰਾਂ ਨਦੀਆਂ ਦਰਿਆਵਾਂ ਨੱਦਾਂ'ਚ ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਹੈ। ਕਈ ਕੋਟਿ; ਪਵਣ ਪਾਣੀ ਬੈਸੰਤਰ॥) ਅਨਿਕ ਪਵਨ ਪਾਵਕ ਅਰੁ ਨੀਰ॥ ਕੋਟਾਨਿ ਕੋਟਿ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਤੁਪਕਿਆਂ ਸਮੇਤ, ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਬ੍ਰਹਮੰਡਾਂ ਦੇ ਪਸਾਰੇ ਆਪਣੇ ਸਰਗੁਨ ਸਰੂਪ ਜੀ'ਚ ਵਸ ਕੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਸਰੇ ਟਿਕਾ ਕੇ, ਇਸ ਆਪਣੇ ਸਰਗੁਨ ਜੀ ਸਮੇਤ, ਸਤਿ ਸੰਤੋਖ ਸ਼ੁਭ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਅਨਤ

ਕਲਾਵਾਨ ਤੇਜ਼ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਹਿਤ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹਰ ਪ੍ਰਾਣੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਭਰਪੂਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਨਿਰਗੁਨ ਬ੍ਰਹਮਜੀ, ਗਾਵਹਿ ਤੁਹਨੋ.ਪਉਣੁ ਪਾਣੀ ਬੈਸੰਤਰੁ; ਗਾਵੈ ਰਾਜਾ ਧਰਮੁ ਦੁਆਰੇ॥ ਅਨੁਸਾਰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਨਿਰਗੁਨ ਬ੍ਰਹਮ ਜੀ ਗਾ ਜਪ ਧਿਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਤਖਤਿ ਬੈਠਾ ਅਰਜਨ ਗੁਰੂ; ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਖਿਵੈ ਚੰਦੋਆ॥ ਉਗਵਣਹੁ ਤੈ ਆਥਵਣਹੁ; ਚਹੁ ਚਕੀ ਕੀਅਨੁ ਲੋਆ॥ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨਦੇਵ ਸਾਹਿਬਜੀ ਧੰਨ ਹਨ, ਹੁਣ ਸੜਦੀ ਬਲਦੀ ਲੋਹ'ਤੇ ਖੜ੍ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਤਨੇ ਭਾਰੀ ਕਸ਼ਟਾਂ ਸਮੇਂ ਭੀ ਕਰਤਾਰ ਜੀ ਦੇ ਗੁਣ ਹੀ ਗਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਮੀਤੁ ਹਮਾਰਾ.ਵੇਪਰਵਾਹਾ॥ ਗੁਰ ਕਿਰਪਾ ਤੇ; ਮੋਹਿ ਅਸਨਾਹਾ॥) ਮੀਤੁ ਕਰੈ; ਸੋਈ ਹਮ ਮਾਨਾ॥ ਮੀਤ ਕੇ ਕਰਤਬ; ਕੁਸਲ ਸਮਾਨਾ॥) ਤੈ ਜਨਮਤ; ਗੁਰਮਤਿ ਬ੍ਰਹਮੁ ਪਛਾਣਿਓ॥ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਸਿਰਤਾਜ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਭੂ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹਜੀ ਫ਼ੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ:-ਦਾਸਨ ਦਾਸ ਦੇ (ਮੀਤੁ) ਮਿੱਤ੍ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ, ਜੋ ਕੁੱਝ ਭੀ (ਕਰੈ) ਕਰਦੇ ਹਨ, (ਹਮ) ਦਾਸਨ ਦਾਸ ਗ੍ਰੀਬ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਾਣੇ'ਚ ਪ੍ਰਸੰਨ ਰਹਿ ਕੇ, (ਸੋਈ) ਉਸ ਨੂੰ ਸਤਿ ਮਿੱਠਾ (ਮਾਨਾ) ਮੰਨਦਾ ਹੈ, ਦਾਸਨ ਦਾਸ ਨੂੰ (ਮੀਤ) ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵਾਹਿਗੁਰੂਜੀ (ਕੇ) ਦੇ (ਕਰਤਬ) ਕੌਤਕ (ਕੁਸਲ) ਸੁਖ ਅਨੰਦ ਦੇ (ਸਮਾਨਾ) ਬਰਾਬਰ ਹਨ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮਹੱਲਾ ਪੰਜਵਾਂ ਜੀ ਆਪਣੇ ਨਿਰਗੁਨ ਸਰੂਪ'ਚੋਂ, ਅਨੰਤ ਸਮੁੰਦ੍ਰਾਂ ਨੂੰ ਸਾਜਣ ਵਾਲੇ, ਨਿਰਗੁਨ ਸਰੂਪ ਆਪ ਇਨ੍ਹਾਂ'ਚ ਵਸ ਕੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਸਰਾ ਰੂਪ ਭੀ ਆਪਜੀ ਆਪ ਹੀ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਚਾਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ'ਚ ਲੀਨ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਅਨਿਕ ਰੂਪ ਰੰਗ ਬ੍ਰਹਮੰਡ॥ ਅਨੁਸਾਰ ਅਨੰਤ ਬ੍ਰਹਮੰਡਾਂ'ਚ, ਅਨੰਤ ਤਰ੍ਾਂ ਦੀ ਹਵਾ ਸਹਿਤ, ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਬ੍ਰਹਮੰਡਾਂ ਦੇ ਪਸਾਰੇ, ਆਪਣੇ ਸਰਗੁਨ ਸਰੂਪ'ਚ ਵਸ ਕੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਸਰੇ ਟਿਕਾ ਕੇ, ਇਸ ਸਰਗੁਨ ਸਮੇਤ, ਸਤਿ ਸੰਤੋਖ ਨਿਮ੍ਰਤਾ ਗ੍ਰੀਬੀ ਖਿਮਾ ਸਹਨਸੀਲਤਾ ਧੀਰਜ ਅਨੰਤ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਅਨਤ ਕਲਾਵਾਨ ਤੇਜ਼ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਹਿਤ, ਹਰ ਪ੍ਰਾਣੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਅਜਪਾ ਜਾਪ ਕਰ ਰਹੇ, ਭਰਪੂਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਨਿਰਗੁਨ ਬ੍ਰਹਮਜੀ, ਜੀਅ ਪ੍ਰਾਨ ਮਾਨ ਸੁਖਦਾਤਾ; ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਮਨ ਕੋ ਭਾਵਨ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਰਜਨਦੇਵ ਸਾਹਿਬਜੀ ਦਾ ਅੱਠੇ ਪਹਿਰ ਜਾਪ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਆਠ ਪਹਰ; ਤੁਧੁ ਜਾਪੇ ਪਵਨਾ॥ ਧਰਤੀ ਸੇਵਕ; ਪਾਇਕ ਚਰਨਾ॥ ਖਾਣੀ ਬਾਣੀ ਸਰਬ ਨਿਵਾਸੀ; ਸਭਨਾ ਕੈ ਮਨਿ ਭਾਵਣਿਆ॥) ਗੁਪਤ ਪ੍ਰਗਟ.ਜਾ ਕਉ ਅਰਾਧਹਿ; ਪਉਣ ਪਾਣੀ ਦਿਨਸੁ ਰਾਤਿ॥) ਗਾਵਹਿ ਤੁਹਨੋ.ਪਉਣੁ ਪਾਣੀ ਬੈਸੰਤਰੁ; ਗਾਵੈ ਰਾਜਾ ਧਰਮੁ ਦੁਆਰੇ॥

ਅਨੇਕ ਰੰਗਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ, ਕਲਜੁਗਿ.ਜਹਾਜੁ ਅਰਜੁਨੁ ਗੁਰੂ; ਸਗਲ ਸ੍ਰਿਸ੍ਰਿ ਲਗਿ.ਬਿਤਰਹੁ॥ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨਦੇਵ ਸਾਹਿਬਜੀ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਗਮੀ ਤੋਂ ਨਿਆਰੇ ਹਨ। ਅਨਿਕ ਰੰਗ ਜਾ ਕੇ; ਗਨੇ ਨ ਜਾਹਿ॥ ਸੋਗ ਹਰਖ ਦੁਹਹੂ ਮਹਿ ਨਾਹਿ॥ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਦੁਆਰੇ ਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਬ੍ਰਹਮੇ, ਵੇਦਾਂ ਦੀ ਧੁਨ ਉਚਾਰਦੇ ਹਨ। ਅਨਿਕ ਬ੍ਰਹਮੇ; ਜਾ ਕੇ ਬੇਦ ਧੁਨਿ ਕਰਹਿ॥) ਕੋਟਿ ਬਿਸਨ; ਕੀਨੇ ਅਵਤਾਰ॥ ਕੋਟਿ ਬ੍ਰਹਮੰਡ; ਜਾ ਕੇ ਧ੍ਰਮਸਾਲ॥ ਕੋਟਿ ਮਹੇਸ; ਉਪਾਇ ਸਮਾਏ॥ ਕੋਟਿ ਬ੍ਰਹਮੇ; ਜਗੁ ਸਾਜਣ ਲਾਏ॥ ੧॥ ਐਸੋ ਧਣੀ; ਗੋਵਿੰਦੁ ਹਮਾਰਾ॥ ਬਰਨਿ ਨ ਸਾਕਉ; ਗੁਣ ਬਿਸਥਾਰਾ॥) ਪਰਤਛਿ ਰਿਦੈ.ਗੁਰ ਅਰਜੁਨ ਕੈ; ਹਰਿ ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮਿ. ਨਿਵਾਸੁ ਲੀਅਉ॥ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਜੀ ਨੇ ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ ਬ੍ਰਹਮੇ ਸ੍ਰਿਸਟੀ ਨੂੰ ਸਾਜਣ ਲਾਏ ਹਨ। ਕੋਟਾਨਿ ਕੋਟਿ ਬ੍ਰਹਮਿਆਂ ਸਹਿਤ ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਬ੍ਰਹਮੰਡਾਂ ਦੇ ਪਸਾਰੇ, ਆਪਣੇ ਸਰਗੁਨ ਸਰੂਪ ਜੀ'ਚ ਵਸ ਕੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਸਰੇ ਟਿਕਾ ਕੇ,

ਆਪਣੇ ਇਸ ਸਰਗੁਨ ਸਰੂਪ ਸਮੇਤ, ਸਭਨੀ ਥਾਈ; ਰਵਿਆ ਆਪਿ॥ ਆਦਿ ਜੁਗਾਦਿ; ਜਾ ਕਾ ਵਡ ਪਰਤਾਪੁ॥ ਸਤਿ ਸੰਤੋਖ ਸ਼ੁਭ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਅਨਤ ਕਲਾਵਾਨ ਤੇਜ਼ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਹਿਤ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹਰ ਪ੍ਰਾਣੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਭਰਪੂਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਨਿਰਗੁਨ ਬ੍ਰਹਮਜੀ, ਗਾਵਹਿ ਈਸਰੁ ਬਰਮਾ ਦੇਵੀ; ਸੋਹਨਿ ਸਦਾ ਸਵਾਰੇ॥ ਅਨੁਸਾਰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਗਾ ਧਿਆ ਜਪ ਰਹੇ ਹਨ। ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਰਜਨਦੇਵ ਸਾਹਿਬਜੀ ਧੰਨ ਹਨ, ਹੁਣ ਉੱਬਲ਼ਦੀ ਦੇਗ਼ ਅੰਦਰ, ਅਬਿਨਾਸੀ ਸੁਖ; ਆਪਨ ਆਸਨ॥ ਚੌਂਕੜਾ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਰੋਮ ੨ ਕਰਕੇ ਹਰਿ ਜੀ ਨੂੰ ਧਿਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਗੁਰਮੁਖਿ; ਰੋਮਿ ਰੋਮਿ ਹਰਿ ਧਿਆਵੈ॥

ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹਜੀ ਨੇ, ਆਪਨੇ ਪਰਮ ਪਾਕ ਨਿਰਗੁਨ ਸਰੂਪ ਜੀ'ਚੋਂ, ਹੁਕਮੀ; ਸਹਜੇ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਉਪਾਈ॥ ਅਨੁਸਾਰ ਸਹਿਜੇ ਹੀ, ਅਨਿਕ ਪਵਨ ਪਾਵਕ ਅਰੁ ਨੀਰ॥) ਕਈ ਕੋਟਿ; ਪਵਣ ਪਾਣੀ ਬੈਸੰਤਰ॥ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਟਾਨ ਕੋਟਿ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਗਨੀ ਰਚੀ ਹੈ, ਨਿਰਗੁਨ ਸਰੂਪ ਜੀ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਆਸਰਾ, ਇਸ 'ਚ ਵਸ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਚਾਹੁਣ ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਭਣਤਿ ਨਾਨਕੁ.ਜਬ ਖੇਲ ਉਝਾਰੈ; ਤਬ ਏਕੈ ਏਕੰਕਾਰਾ॥

ਕੋਟਾਨਿ ਕੋਟਿ ਅਗਨੀਆਂ ਸਹਿਤ, ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਬ੍ਰਹਮੰਡਾਂ ਦੇ ਪਸਾਰੇ ਆਪਣੇ ਸਰਗੁਨ ਸਰੂਪ ਜੀ'ਚ ਵਸ ਕੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਸਰੇ ਟਿਕਾਅ ਕੇ, ਆਪਣੇ ਇਸ ਸਰਗੁਨ ਸਰੂਪ ਸਮੇਤ, ਸਤਿ ਸੰਤੋਖ ਸ਼ੁਭ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਅਨਤ ਕਲਾਵਾਨ ਤੇਜ਼ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਹਿਤ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਰੂਪੁ ਨ ਰੇਖ.ਨ ਰੰਗੁ ਕਿਛੁ; ਤ੍ਰਿਹੁ ਗੁਣ ਤੇ.ਪ੍ਰਭ ਭਿੰਨ॥ ਨਿਰਗੁਨ ਬ੍ਰਹਮਜੀ, ਪਉਣੁ ਪਾਣੀ ਬੈਸੰਤਰੋ; ਹੁਕਮਿ ਕਰਹਿ ਭਗਤੀ॥ ਅਨੁਸਾਰ. ਆਪਸ ਕਉ; ਆਪਹਿ ਆਦੇਸੁ॥) ਜਹ ਅਬਿਗਤੁ; ਭਗਤੁ ਤਹ ਆਪਿ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਅਪਨੇ ਕਉ; ਬਲਿਹਾਰੈ॥ ਅਨੁਸਾਰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਕੇ ਕੁਰਬਾਨ ਜਾਂਦਿਆਂ ਹਰ ਵੇਲੇ ਜਪਦੇ ਹਨ, ਨਾਨਕੁ ਕਹੈ. ਸਹੇਲੀਹੋ; ਸਹੁ ਖਰਾ ਪਿਆਰਾ॥ ਹਮ ਸਹ ਕੇਰੀਆ ਦਾਸੀਆ; ਸਾਚਾ ਖਸਮੁ ਹਮਾਰਾ॥) ਪ੍ਰਭ ਮੇਰੇ ਓਇ; ਬੈਰਾਗੀ ਤਿਆਗੀ॥ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਪਰਮ ਪੂਜਨੀਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਰਜਨਦੇਵ ਸਾਹਿਬਜੀ ਧੰਨ ਹਨ, ਹੁਣ ਉੱਬਲਦੀ ਦੇਗ਼'ਚ ਚੌਂਕੜਾ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਹੁਣ ਤੱਤਾ ਰੇਤਾ ਆਪਣੇ ਸੀਸ'ਤੇ ਪੁਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਹੁਣ ਸੜਦੀ ਬਲਦੀ ਮੱਚਦੀ ਲੋਹ'ਤੇ ਖੜ੍ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਪਜੀ ਨੇ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬਜੀ, ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਜੀ ਰਚੇ। ਰੋਮ ੨ ਕਰਕੇ ਡੰਡਉਤ ਬੰਦਨ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਨਮਸਕਾਰ ਬਲਿਹਾਰ। ਡੰਡਉਤਿ ਬੰਦਨ ਅਨਿਕਬਾਰ; ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰਥ॥ ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਅਸਤੋਤ੍ਰ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬਜੀ ਸਟੀਕ ਪੋਥੀ ਅੰਗ ੬੪ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹੋ। ਸੰਪੂਰਨੰ।

੪. ਅਰਥਾਂ ਸਹਿਤ. ਦੋ ਪਉੜੀਆਂ 'ਚ, ਮਹੱਲੇ ਪੰਜਵੇਂ ਮਹੱਲੇ ਨੌਵੇਂ ਜੀ ਦੀ ਪੂਰਨ ਵੈਰਾਗਮਈ ਸ਼ਹੀਦੀ ਬਾਰੇ ਅਰਥਾਂ ਸਹਿਤ, ਜ਼ਬਾਨੀ ਕੰਠ ਕਰਕੇ ਹਰ ਸਮੇਂ ਗਾ ਕੇ, ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਦੇ ਬੇਅੰਤ ਲਾਹੇ ਹੀ ਲਾਹੇ ਹਨ:- ਰਹਿਦੇ ਗੁਰੁ ਦਰੀਆਉ ਵਿਚਿ; ਮੀਨ ਕੁਲੀਨ ਹੇਤੁ ਨਿਰਬਾਣੀ। ਦਰਸਨੁ ਦੇਖਿ ਪਤੰਗ ਜਿਉ; ਜੋਤੀ ਅੰਦਰਿ ਜੋਤਿ ਸਮਾਣੀ। ਸਬਦੁ ਸੁਰਤਿ ਲਿਵ ਮਿਰਗ ਜਿਉ; ਭੀੜ ਪਈ.ਚਿਤਿ ਅਵਰੁ ਨ ਆਣੀ। ਚਰਣ ਕਵਲ ਮਿਲਿ ਭਵਰ ਜਿਉ; ਸੁਖ ਸੰਪਟ ਵਿਚਿ ਰੈਣਿ ਵਿਹਾਣੀ। ਗੁਰ ਉਪਦੇਸ ਨ ਵਿਸਰੈ; ਬਾਬੀਹੇ ਜਿਉ ਆਖ ਵਖਾਣੀ। ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੁਖ ਫਲੁ ਪਿਰਮ ਰਸੁ; ਸਹਜ ਸਮਾਧਿ ਸਾਧਸੰਗਿ ਜਾਣੀ। ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਵਿਟਹੁ; ਕੁਰਬਾਣੀ॥ {ਅਰਥਾਂ ਸਹਿਤ ਚੇਤੇ ਕਰਕੇ, ਮਿਲ ਕੇ

ਵਾਰ ੨ ਵੀਚਾਰ ਕੇ, ਅਰਥਾਂ'ਚ ਮਨ ਲਾ ਕੇ, ਨਿੱਤਨੇਮ ਕਰੋ ਹਰ ਸਮੇਂ ਗਾ ਸੁਣ ਸੁਣਾ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਕੇ ਨਿਰਗੁਣ ਬ੍ਰਹਮਜੀ'ਚ ਸਦਾ ਲਈ ਲੀਣ ਹੋ ਜਾਉ ਜੀ।} ੧.ਰਹਿਦੇ ਗੁਰੁ ਦਰੀਆਉ ਵਿਚਿ; ਮੀਨ ਕੁਲੀਨ ਹੇਤੁ ਨਿਰਬਾਣੀ।) ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਕੈ; ਗਰੀਬੀ ਸਮਾਹਾ॥ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ; ਪਰਉਪਕਾਰ ਉਮਾਹਾ॥) ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ; ਸਗਲ ਕੀ ਰੀਨਾ॥ ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਜੀ ਦੇ ਲਿਖਾਰੀ ਮਹਾਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਧੰਨ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਸਾਹਿਬਜੀ, ਆਪਣੇ ਅਤੀ ਪਿਆਰੇ ਭਾਣਜੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮਹੱਲੇ ਪੰਜਵੇਂ ਜੀ ਦੀ, ਵੈਰਾਗਮਈ ਅਦੁਤੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਬਾਰੇ ਫ਼ੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ:- ਜਿਵੇਂ (ਕੁਲੀਨ) ਉੱਚੀ ਕੁੱਲ ਦੇ (ਮੀਨ) ਮੱਛ (ਗੁਰੁ) ਵੱਡੇ (ਦਰੀਆਉ) ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਵਿਚਿ ਹੇਤੁ ਕਰਕੇ, ਉਸ'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ (ਨਿਰਬਾਣੀ) ਦੁੱਖਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਰਹਿਦੇ ਹਨ, ਤਿਵੇਂ ਧਨੁ ਧੰਨੁ ਪਿਤਾ.ਧਨੁ ਧੰਨੁ ਕੁਲੁ; ਧਨੁ ਧਨੁ ਸੁ ਜਨਨੀ, ਜਿਨਿ ਗੁਰੂ ਜਣਿਆ ਮਾਇ॥ ਧਨੁ ਧੰਨੁ ਗੁਰੂ.ਜਿਨਿ ਨਾਮੁ ਅਰਾਧਿਆ; ਆਪਿ ਤਰਿਆ.ਜਿਨੀ ਡਿਠਾ; ਤਿਨਾ ਲਏ ਛਡਾਇ॥ (ਕੁਲੀਨ) ਨਿਰਗੁਨ ਬ੍ਰਹਮ'ਚ ਲੀਨ ਗੁਰਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਰੂਪੀ ਉੱਚੀ ਕੁਲ, ਸੋਢ ਬੰਸ ਦੇ ਸੂਰਜ, ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਧੰਨ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹਜੀ, ਕਬੀਰ.ਸਤਿਗੁਰ ਸੂਰਮੇ; ਬਾਹਿਆ ਬਾਨੁ ਜੁ ਏਕੁ॥ ਲਾਗਤ ਹੀ.ਭੁਇ ਗਿਰਿ ਪਰਿਆ; ਪਰਾ ਕਰੇਜੇ ਛੇਕੁ॥ ਅਨੁਸਾਰ ਮਹਾਨ ਭਗਵਾਨ ਬਲਵਾਨ ਸੂਰਵੀਰ ਮਹਾਨ ਧੀਰ, (ਗੁਰੁ) ਵੱਡੇ ਵਿਆਪਕ (ਦਰੀਆਉ) ਸ੍ਰਬ ਵਿਆਪੀ ਵਿਸਮਾਦ ਅਜਪਾ ਜਾਪ ਵਾਹਿਗੁਰੂਜੀ ਸਮੁੰਦ੍ਰ'ਚ, (ਹੇਤੁ) ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਕੇ, ਜੇਠ ਦੀ ਅਸਹਿ ਗਰਮੀ, ਭੁੱਖ ਉਨੀਂਦ੍ਰਾ ਕੁਬੋਲ, ਤੱਤੀ ਤਵੀ'ਤੇ ਖੜ੍ਹਨ, ਉੱਬਲਦੀ ਦੇਗ'ਚ ਬੈਠਣ, ਤੱਤੇ ਰੇਤੇ'ਤੇ ਬੈਠਣ, ਤੱਤਾ ਰੇਤਾ ਆਪਣੇ ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਸ਼ੁਭ ਸੱਚੇ ਮਹਾਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਸੀਸ'ਤੇ ਪੁਆਉਣ ਸਮੇਂ, (ਨਿਰਬਾਣੀ) ਦੁੱਖਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਨਿਰਲੇਪ, ਸੁਮੇਰ ਪਰਬਤ ਵਾਂਗ ਅਚੱਲ ਅਡੋਲ ਨਿਰਭੈ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜੀ'ਚ ਅਭੇਦ ਰਹਿਦੇ ਰਹੇ। ਯਥਾ:- ਤੂੰ ਮੇਰੋ.ਮੇਰੁ ਪਰਬਤੁ ਸੁਆਮੀ; ਓਟ ਗਹੀ ਮੈ ਤੇਰੀ॥ ਨਾ ਤੁਮ ਡੋਲਹੁ.ਨਾ ਹਮ ਗਿਰਤੇ; ਰਖਿ ਲੀਨੀ ਹਰਿ ਮੇਰੀ॥ ੧॥) ਸਗਲੇ ਦੂਖ.ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਕਰਿ ਪੀਵੈ; ਬਾਹੁੜਿ.ਦੂਖੁ ਨ ਪਾਇਦਾ॥) ਸੁਖ ਦੁਖ ਹੀ ਤੇ.ਅਮਰੁ ਅਤੀਤਾ; ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਿਜ ਘਰੁ ਪਾਇਦਾ॥) ਦੁਖ ਸੁਖ ਹੀ ਤੇ ਭਏ ਨਿਰਾਲੇ; ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੀਲੁ ਸਨਾਹਾ ਹੇ॥

੨. ਦਰਸਨੁ ਦੇਖਿ ਪਤੰਗ ਜਿਉ; ਜੋਤੀ ਅੰਦਰਿ ਜੋਤਿ ਸਮਾਣੀ। ਜਿਵੇਂ ਦੀਵੇ ਦੀ ਜੋਤਿ ਤੱਕ ਕੇ, ਪਤੰਗੇ ਦੀ ਜੋਤਿ ਦੀਵੇ ਦੀ ਜੋਤਿ'ਚ ਸਮਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਨਿਰਭੈ ਹੋ ਕੇ ਵੇਪਰਵਾਹੀ ਨਾਲ ਸੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਸਰੂਪ ਧੰਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਾਹਿਬਜੀ ਦੀ ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਅਖੰਡ ਸੱਚੀ ਵਿਆਪਕ ਜੋਤਿ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਦਰਸਨੁ ਦੇਖਿ ਕੇ ਉੱਬਲਦੀ ਦੇਗ'ਚ ਬੈਠੇ, ਮੱਚਦੀ ੨ ਲੋਹ'ਤੇ ਖੜ੍ ਕੇ ਸੜਦਿਆਂ ਵੇਪਰਵਾਹ ਨਿਰਭੈ ਰਹਿੰਦਿਆਂ, ਪਤੰਗ ਦੇ ਸੜਨ (ਜਿਉ) ਵਾਂਗ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਹਿਤ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ। ਪਤੰਗੇ ਦੀ ਜੋਤਿ ਜਿਵੇਂ ਬਲ਼ ਰਹੀ ਸ਼ਮ੍ਹਾਂ'ਚ ਸਮਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਆਪਜੀ ਦੀ ਜੋਤਿ, (ਜੋਤੀ) ਸਭ ਮਹਿ ਜੋਤਿ; ਜੋਤਿ ਹੈ ਸੋਇ॥ ਤਿਸ ਦੈ ਚਾਨਣਿ; ਸਭ ਮਹਿ ਚਾਨਣੁ ਹੋਇ॥ ਅਨਤਕਲਾਵਾਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਰੂਪ ਸ੍ਰਬ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਸ੍ਰਬ ਵਿਆਪੀ ਵਿਸਮਾਦ ਅਜਪਾ ਜਾਪ, ਸੋਗ ਰਹਿਤ ਅਬਿਨਾਸੀ ਜਹ ਅਵਿਗਤ ਨਾਥੁ ਅਗਮ ਧਨੀ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂਜੀ ਅੰਦਰਿ (ਸਮਾਣੀ) ਸਮਾ ਗਈ। ਅਬਿਨਾਸੀ ਸੁਖ; ਆਪਨ ਆਸਨ॥ ਤਹ ਜਨਮ ਮਰਨ; ਕਹੁ ਕਹਾ ਬਿਨਾਸਨ॥) ਹਰਖ ਅਨੰਤ; ਸੋਗ ਨਹੀ ਬੀਆ॥ ਸੋ ਘਰੁ; ਗੁਰਿ ਨਾਨਕ ਕਉ ਦੀਆ॥) ਨਹ ਸਿਵ ਸਕਤੀ, ਜਲੁ ਨਹੀ

ਪਵਨਾ; ਤਹ.ਅਕਾਰੁ ਨਹੀ ਮੇਦਨੀ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਜੋਗ ਕਾ ਤਹਾ ਨਿਵਾਸਾ; ਜਹ ਅਵਿਗਤ ਨਾਥੁ ਅਗਮ ਧਨੀ॥

੩. ਸਬਦੁ ਸੁਰਤਿ ਲਿਵ ਮਿਰਗ ਜਿਉ; ਭੀੜ ਪਈ.ਚਿਤਿ ਅਵਰੁ ਨ ਆਣੀ। (ਜਿਉ) ਜਿਵੇਂ ਮਿਰਗ ਘੰਡੇਹੇੜੇ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣਦਿਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਮੱਥੇ ਤੀਰ ਸਹਾਰਦਿਆਂ ਵੇਪਰਵਾਹੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਣ ਤਿਆਗ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਨਮੁਖ ਸਹਿ ਬਾਨ.ਸਨਮੁਖ ਸਹਿ ਬਾਨ ਹੇ; ਮ੍ਰਿਗ ਅਰਪੇ ਮਨ ਤਨ ਪ੍ਰਾਨ ਹੇ, ਓਹੁ ਬੇਧਿਓ ਸਹਜ ਸਰੋਤ॥) ਨਾਦ ਕੁਰੰਕਹਿ ਬੇਧਿਆ; ਸਨਮੁਖ ਉਠਿ ਧਾਵੈ॥ ਤਿਵੇਂ ਕਸ਼ਟ ਦੁੱਖਾਂ ਤਸੀਹਿਆਂ ਦੀ (ਭੀੜ) ਔਕੜ ਬਿਪਤਾ ਪਈ ਤੋਂ ਆਪਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੁਰਤਿ ਲਿਵ, ਗੁਰ ਸਬਦੁ ਨਾਲ ਗਾੜ੍ਹੀ ਅਭੇਦ ਜੋੜੀ ਰੱਖੀ, ਵਾਹਿਗੁਰੂਜੀ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਰਹੇ, ਨਿਰਝਿਜਕ ਨਿਰਭੈ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾ (ਅਵਰੁ) ਹੋਰ ਦੂਜੀ ਗੱਲ ਚਿਤਿ'ਚ ਨ (ਆਣੀ) ਲਿਆਂਦੀ। ਮੂ ਲਾਲਨ ਸਿਉ; ਪ੍ਰੀਤਿ ਬਨੀ॥ ਰਹਾਉ॥ ਤੋਰੀ ਨ ਤੂਟੈ, ਛੋਰੀ ਨ ਛੂਟੈ; ਐਸੀ ਮਾਧੋ ਖਿੰਚ ਤਨੀ॥) ਸੂਖ ਦੂਖ; ਜਨ ਸਮ ਦ੍ਰਿਸਟੇਤਾ॥ ਨਾਨਕ; ਪਾਪ ਪੁੰਨ ਨਹੀ ਲੇਪਾ॥ ੬॥) ਜੋ ਨਰੁ ਦੁਖ ਮੈ; ਦੁਖੁ ਨਹੀ ਮਾਨੈ॥ ਸੁਖ ਸਨੇਹੁ ਅਰੁ ਭੈ ਨਹੀ ਜਾ ਕੈ; ਕੰਚਨ ਮਾਟੀ ਮਾਨੈ॥) ਦੁਖ ਸੁਖ ਉਆ ਕੈ; ਸਮਤ ਬੀਚਾਰਾ॥) ਮਨੁ ਨ ਡਿਗੈ; ਤਨੁ ਕਾਹੇ ਕਉ ਡਰਾਇ॥ ਚਰਨ ਕਮਲ; ਚਿਤੁ ਰਹਿਓ ਸਮਾਇ॥) ਜਉ ਤਨੁ ਚੀਰਹਿ; ਅੰਗਿ ਨ ਮੋਰਉ॥ ਪਿੰਡੁ ਪਰੈ; ਤਉ.ਪ੍ਰੀਤਿ ਨ ਤੋਰਉ॥

੪. ਚਰਣ ਕਵਲ ਮਿਲਿ ਭਵਰ ਜਿਉ; ਸੁਖ ਸੰਪਟ ਵਿਚਿ ਰੈਣਿ ਵਿਹਾਣੀ। (ਜਿਉ) ਜਿਵੇਂ ਸੂਰਜ ਦੇ ਛਿਪਣ ਤੋਂ ਕਵਲ ਮਿਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਵਲ'ਤੇ ਬੈਠਾ (ਭਵਰ) ਭੌਰਾ ਵਿੱਚੇ ਗੁੰਦਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਵਰੁ ਲੋਭੀ.ਕੁਸਮ ਬਾਸੁ ਕਾ; ਮਿਲਿ ਆਪੁ ਬੰਧਾਵੈ॥ ਉਸ ਦੀਆਂ ਨਾਸਾਂ ਸੁਗੰਧੀ ਨਾਲ ਲੱਗੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਖ਼ੁਸ਼ਬੋ ਦੇ ਮਹਾਂ ਅਨੰਦ'ਚ ਲੀਣ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਮੇਸਰਜੀ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਤੋਂ, ਪਹਿਲੀ ਰਾਤ ਭਾਵੇਂ ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਦੁੱਖਾਂ ਤੇ ਕਸ਼ਟਾਂ ਵਾਲੀ ਸੀ, ਪਰ ਫਿਰ ਭੀ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਮੇਸਰਜੀ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਾਹਿਬਜੀ ਦੇ ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਚਰਣ (ਕਵਲ) ਕਮਲਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਿ ਕੇ, ਭਾਵ ਚਰਨਕਮਲਾਂ ਤੋਂ, ਆਪਣੀਆਂ ਪ੍ਰੀਤ ਰੂਪੀ ਨਾਸਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮਾ-ਭਗਤੀ ਰੂਪੀ ਸੁਗੰਧੀ ਲੈਂਦਿਆਂ, ਸਾਰੀ ਰੈਣਿ ਭੌਰੇ ਵਾਂਗ, ਸੁਖ ਦੇ (ਸੰਪਟ) ਡੱਬੇ ਵਿਚਿ ਭਾਵ ਸਹਜ ਅਨੰਦ'ਚ (ਵਿਹਾਣੀ) ਬਤੀਤ ਹੋਈ। ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਮੇਸਰਜੀ! ਅਤਿਅੰਤ ਦੁਖਾਲੇ ਅਸਹਿ ਕਸ਼ਟਾਂ ਦੀ ਭੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਹਿਤ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰੂਪ ਗੁਰਬਾਣੀ, ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਜੁੱਗੋ ਜੁੱਗ ਅਟੱਲ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣਾ ਸੱਚਾ ਹੈ। ਮਰਣੁ ਮੁਣਸਾ ਸੂਰਿਆ.ਹਕੁ ਹੈ; ਜੋ ਹੋਇ.ਮਰਨਿ ਪਰਵਾਣੋ॥ ਸੂਰੇ ਸੇਈ.ਆਗੈ ਆਖੀਅਹਿ; ਦਰਗਹ ਪਾਵਹਿ.ਸਾਚੀ ਮਾਣੋ॥

੫. ਗੁਰ ਉਪਦੇਸ ਨ ਵਿਸਰੈ; ਬਾਬੀਹੇ ਜਿਉ ਆਖ ਵਖਾਣੀ।) ਤੁਮ ਗੰਭੀਰ ਧੀਰ ਉਪਕਾਰੀ; ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਜੀ ਉੱਬਲਦੀ ਦੇਗ਼'ਚ ਬੈਠਣ, ਤੱਤੇ ਰੇਤੇ'ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ, ਤੱਤਾ ਰੇਤਾ ਆਪਣੇ ਵੱਡਭਾਗੇ ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਉੱਤਮ ਉੱਚੇ ਸੁੱਚੇ ਸੱਚੇ ਸੀਸ'ਤੇ ਪੁਆਉਣ, ਸੜਦੀ ਬਲਦੀ ਮੱਚਦੀ ਲੋਹ'ਤੇ ਖੜ੍ਹਨ, ਜੇਠ ਦੀ ਅਤਿ ਗਰਮੀ ਭੁੱਖ ਉਨੀਂਦ੍ਰੇ ਤ੍ਰੈਹ ਅਤਿ ਦੁੱਖਾਂ ਸਮੇਂ, ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰ ਉਪਦੇਸ ਮੂਲ ਮੰਤ੍ਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਗੁਰਬਾਣੀਜੀ ਨ (ਵਿਸਰੈ) ਭੁੱਲੇ। ਬਾਬੀਹਾ ਪ੍ਰਿਉ ਪ੍ਰਿਉ ਕਰੇ; ਜਲਨਿਧਿ ਪ੍ਰੇਮ ਪਿਆਰਿ॥ ਅਨੁਸਾਰ ਬਾਬੀਹੇ ਦੇ ਪ੍ਰਿਉ ੨ ਸ਼ਬਦ ਉਚਾਰਨ (ਜਿਉ) ਵਾਂਗ, ਦੋਹਿਤਾ.ਬਾਣੀ ਕਾ ਬੋਹਿਥਾ।) ਕਲਜੁਗਿ.ਜਹਾਜੁ ਅਰਜੁਨੁ ਗੁਰੂ; ਸਗਲ ਸ੍ਰਿਸ੍ਰਿ ਲਗਿ.ਬਿਤਰਹੁ॥) ਸਦ ਜੀਵਣੁ.ਅਰਜੁਨੁ ਅਮੋਲੁ; ਆਜੋਨੀ ਸੰਭਉ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮਹੱਲਾ ਪੰਜਵਾਂ ਜੀ ਰਾਤ ਦਿਨ ਇੱਕ ਰਸ

ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਗੁਰਬਾਣੀ (ਆਖ) ਆਖਦੇ (ਵਖਾਣੀ) ਉਚਾਰਦੇ ਹੀ ਰਹੇ। ਮੀਨੁ ਪਕਰਿ ਫਾਂਕਿਓ ਅਰੁ ਕਾਟਿਓ; ਰਾਂਧਿ ਕੀਓ ਬਹੁ ਬਾਨੀ॥ ਖੰਡ ਖੰਡ ਕਰਿ ਭੋਜਨੁ ਕੀਨੋ; ਤਊ.ਨ ਬਿਸਰਿਓ ਪਾਨੀ॥

੬. ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੁਖ ਫਲੁ ਪਿਰਮ ਰਸੁ; ਸਹਜ ਸਮਾਧਿ ਸਾਧਸੰਗਿ ਜਾਣੀ।) ਗੁਰਮੁਖਿ.ਕਲਿ ਵਿਚਿ; ਪਰਗਟੁ ਹੋਆ॥ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰਮੁਖਿ ਧੰਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਰਜਨਦੇਵ ਸਾਹਿਬਜੀ ਨੇ, (ਪਿਰਮ) ਪ੍ਰੇਮ ਰਸੁ ਸੁਖ ਰੂਪੀ ਫਲੁ ਚੌਵੀ ਘੰਟੇ ਵਿਆਪਕ ਬ੍ਰਹਮਜੀ'ਚ ਲੀਣਤਾ ਰੂਪ (ਸਹਜ) ਨਿਰਯਤਨ (ਸਮਾਧਿ) ਸਮਾਧੀ, ਸਾਧਸੰਗਿ ਨਾਨਕ ਜਸੁ ਗਾਇਓ; ਜੋ ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਅਤਿ ਪਿਆਰੀ॥ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰੂਜੀ ਦੀ ਅਤਿਅੰਤ ਪਿਆਰੀ ਸਾਧਸੰਗਿ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਣੀ ਸੀ।

੭. ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਵਿਟਹੁ; ਕੁਰਬਾਣੀ॥ ੨੩॥) ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਕੈ; ਗਰੀਬੀ ਸਮਾਹਾ॥ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ; ਪਰਉਪਕਾਰ ਉਮਾਹਾ॥) ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ; ਸਗਲ ਕੀ ਰੀਨਾ॥ ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਜੀ ਦੇ ਲਿਖਾਰੀ ਮਹਾਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਧੰਨ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਸਾਹਿਬਜੀ, ਆਪਣੇ ਅਤੀ ਪਿਆਰੇ ਭਾਣਜੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮਹੱਲੇ ਪੰਜਵੇਂ ਜੀ ਦੀ ਵੈਰਾਗਮਈ ਅਦੁਤੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਬਾਰੇ ਫ਼ੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ:-ਐਸੇ ਖੰਡ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਦੇ ਮਾਲਕ ਬ੍ਰਹਮ ਸਰੂਪ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗੁਰ ਅਰਜਨਦੇਵ ਸਾਹਿਬਜੀ (ਵਿਟਹੁ) ਉੱਪਰੋਂ, ਦਾਸਨਦਾਸ ਰੋਮਿ ਰੋਮਿ ਕਰਕੇ ਹਰ ਸਮੇਂ (ਕੁਰਬਾਣੀ) ਬਲਿਹਾਰ ੨ ਕੁਰਬਾਨ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰ ਕਉ; ਕੁਰਬਾਨੁ ਜਾਉ ਹਾਂ॥ ਧੰਨ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਜੀ, ਆਪਜੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ; ਨਾਨਕ ਸਮਦ੍ਰਿਸਟਾ॥ ਅਨੁਸਾਰ ਜੰਮਣ ਮਰਨ ਦੁੱਖ ਸੁਖ ਨਿੰਦਾ ਉਸਤਤ ਮਾਨ ਅਪਮਾਨ ਹਰ ਹਾਲਤ'ਚ ਸਮਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਹਨ॥ ੨੩॥ ਮਰਣੈ ਕੀ ਚਿੰਤਾ ਨਹੀ; ਜੀਵਣ ਕੀ ਨਹੀ ਆਸ॥) ਮਰਣੁ ਜੀਵਣੁ ਜੋ ਸਮ ਕਰਿ ਜਾਣੈ; ਸੋ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਭ ਭਾਇਦਾ॥) ਦੁਖੁ ਸੁਖੁ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਮ ਕਰਿ ਜਾਣਾ; ਹਰਖ ਸੋਗ ਤੇ ਬਿਰਕਤੁ ਭਇਆ॥ ਆਪੁ ਮਾਰਿ ਗੁਰਮੁਖਿ ਹਰਿ ਪਾਏ; ਨਾਨਕ ਸਹਜਿ ਸਮਾਇ ਲਇਆ॥)

੮. {ਧਰਮ ਹੇਤ; ਸਾਕਾ ਜਿਨਿ ਕੀਆ॥ ਸੀਸੁ ਦੀਆ; ਪਰੁ.ਸਿਰਰੁ ਨ ਦੀਆ॥ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੇਗਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਧੰਨ ਹਨ, ਹੁਣ ਲੋਹੇ ਦੇ ਤੰਗ ਪਿੰਜਰੇ 'ਚ ਤਿੱਖੇ ਕਿੱਲਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਬੈਠੇ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜਪ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਸੀਸ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਇਆ ਸੀਸ, ਹੁਣ ਦਾਸਨ ਦਾਸੀ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਸਜ ਰਿਹਾ ਹੈ।}

(ਦਿੱਲੀਸਿ) ਤਿਲਕ ਜੰਞੂ; ਰਾਖਾ ਪ੍ਰਭ ਤਾ ਕਾ॥ ਕੀਨੋ ਬਡੋ; ਕਲੂ ਮਹਿ ਸਾਕਾ॥ ਸਾਧਨਿ ਹੇਤਿ; ਇਤੀ ਜਿਨਿ ਕਰੀ॥ ਸੀਸੁ ਦੀਯਾ; ਪਰੁ ਸੀ ਨ ਉਚਰੀ॥ ੧੩॥ ਧਰਮ ਹੇਤ; ਸਾਕਾ ਜਿਨਿ ਕੀਆ॥ ਸੀਸੁ ਦੀਆ; ਪਰੁ.ਸਿਰਰੁ ਨ ਦੀਆ॥ ਨਾਟਕ ਚੇਟਕ; ਕੀਏ ਕੁਕਾਜਾ॥ ਪ੍ਰਭ ਲੋਗਨ ਕਹ; ਆਵਤ ਲਾਜਾ॥ ੧੪॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਠੀਕਰਿ ਫੋਰਿ ਦਿਲੀਸਿ ਸਿਰਿ; ਪ੍ਰਭ ਪੁਰ ਕੀਯਾ ਪਯਾਨ॥ ਤੇਗਬਹਾਦਰ ਸੀ ਕ੍ਰਿਆ; ਕਰੀ ਨ ਕਿਨਹੂੰ ਆਨ॥ ੧੫॥ ਤੇਗਬਹਾਦਰ ਕੇ ਚਲਤ; ਭਯੋ ਜਗਤ ਕੋ ਸੋਕ॥ ਹੈ ਹੈ ਹੈ ਸਭ ਜਗ ਭਯੋ; ਜੈ ਜੈ ਜੈ ਸੁਰਲੋਕ॥ ੧੬॥ ਤਿਲਕ ਜੰਞੂ; ਰਾਖਾ ਪ੍ਰਭ ਤਾ ਕਾ॥ ਧੰਨ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹਜੀ, ਆਪਣੇ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਪੱਕ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਧਰਮੀ ਸਨਮੁਖ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਸਿਰਤਾਜ, ਸੱਚੇ ਗੁਰੂ, ਗੁਰਦੇਵ ਮਾਤਾ ਗੁਰਦੇਵ ਪਿਤਾ; ਗੁਰਦੇਵ ਸੁਆਮੀ ਪਰਮੇਸੁਰਾ॥ ਪਿਤਾਜੀ ਨੂੰ, ਪੂਰਨ ਅਦਬ ਸਤਿਕਾਰ ਸਹਿਤ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਪਰਮੇਸਰੁ; ਗੁਰਦੇਵ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਨਮਸਕਰਾ॥ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਭ ਜੀ ਮੰਨਦੇ ਪੂਜਦੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, ਧੰਨ ਸਤਿਕਾਰ ਧੰਨ ਪਿਆਰ।

(ਪ੍ਰਭ)ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਰੂਪ ਧੰਨ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹਜੀ ਨੇ, ਦੇਸ਼'ਚ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਕੇ, ਸਭ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਮਰਯਾਦਾ ਬਖ਼ਸ਼ ਕੇ, ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਭਾਈ ਮਤੀਦਾਸ, ਸਤੀਰਾਮ, ਦਿਆਲਾਜੀ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ, ਆਪਣੇ ਪਰਮ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਪਰਮ ਪੂਜਨੀਕ ਸ਼ੁਭ ਸੱਚੇ ਸੀਸ ਦਾ ਬਲੀਦਾਨ ਦੇ ਕੇ, (ਤਾ) ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਭਾਵ ਸ਼ਰਨੀ ਆਏ ਗ਼ਰੀਬ ਦੁਖੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਹਿੰਦੂਆਂ (ਕਾ) ਦਾ, ਤਿਲਕ ਜੰਞੂ (ਰਾਖਾ) ਰੱਖ ਲਿਆ। ਮੇਰਾ ਸਤਿਗੁਰੁ; ਰਖਵਾਲਾ ਹੋਆ॥ ਧਾਰਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਪ੍ਰਭ.ਹਾਥ ਦੇ ਰਾਖਿਆ; ਹਰਿ ਗੋਵਿਦੁ ਨਵਾ ਨਿਰੋਆ॥

ਕੀਨੋ ਬਡੋ; ਕਲੂ ਮਹਿ ਸਾਕਾ॥ (ਕਲੂ) ਕਲਜੁੱਗ (ਮਹਿ) ਅੰਦਰ, ਆਪਣਾ ਸੀਸ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰਕੇ, ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਗਊ ਗ਼ਰੀਬ ਬਹੂ ਬੇਟੀਆਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ, ਧਰਮ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਨਾਸ ਲਈ, ਮਹਾਨ ਧੀਰਜ ਧਾਰ ਕੇ, ਆਪਣਾ ਅਮੋਲਕ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੀਸ ਬਲੀਦਾਨ ਦੇਣ ਦਾ ਮਹਾਨ ਵੈਰਾਗਮਈ ਬਹੁਤ (ਬਡੋ) ਵੱਡਾ, (ਸਾਕਾ) ਧਰਮੀ ਕੌਤਕ (ਕੀਨੋ) ਕੀਤਾ। ਪਰਮ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਅਵਤਾਰ ਤੋਂ, ਸੀਸ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰਨ ਤੱਕ ਦਾ ਸਾਰਾ ਜੀਵਨ ਹੀ, ਵੈਰਾਗਮਈ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਸਾਕਾ ਕੌਤਕ ਹੈ।

ਸਾਧਨਿ ਹੇਤਿ; ਇਤੀ ਜਿਨਿ ਕਰੀ॥ ਸੀਸੁ ਦੀਯਾ; ਪਰੁ.ਸੀ ਨ ਉਚਰੀ॥ ੧੩॥ ਧੰਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪੂਰਨ ਧਰਮੀ ਸੱਚੇ ਪਿਤਾਜੀ ਹਨ, (ਜਿਨਿ) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ, ਦੁੱਖ ਭੁੱਖ ਮਾਰ ਜ਼ੋਰ ਜ਼ੁਲਮ ਸੰਤਾਪ ਦੁੱਖ ਦੇ ਸਤਾਏ ਦਬਾਏ, (ਸਾਧਨਿ) ਭਲੇ ਬ੍ਰਹਮਣਾਂ ਹਿੰਦੂਆਂ, (ਸਾਧਨਿ) ਸ਼੍ਰੇਸਟ ਸਾਧੂਆਂ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ, (ਸਾਧਨਿ) ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨਜੀ (ਹੇਤਿ) ਲਈ, ਸੀਸ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰਨ ਦੀ (ਇਤੀ) ਇਤਨੀ ਵੱਡੀ ਸੱਚੀ ਸੁੱਚੀ ਉੱਚੀ ਬੁਲੰਦ ਸ਼ੁਭ ਕਰਨੀ ਕੁਰਬਾਨੀ (ਕਰੀ) ਕੀਤੀ। ਸ੍ਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਹਿਤ, ਆਪਣਾ ਸੀਸੁ ਹੱਸ ਕੇ ਦੇ (ਦੀਯਾ) ਦਿਤਾ, ਪਰੁ ਆਪਣਾ ਸੀਸ ਕਟਾਉਣ ਲੱਗਿਆਂ, ਹਾਏ ਸੀ ਨ (ਉਚਰੀ) ਉਚਾਰੀ।

ਧਰਮ ਹੇਤ; ਸਾਕਾ ਜਿਨਿ ਕੀਆ॥ (ਜਿਨਿ) ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਧਰਮੀ ਪਿਤਾਜੀ ਨੇ, ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਨਾਸ ਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ (ਹੇਤ) ਲਈ, ਧਰਮ ਦੇ (ਹੇਤ) ਪਿਆਰ'ਚ, ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨਜੀ ਤੋਂ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋਣ ਰੂਪ ਵੈਰਾਗਮਈ ਪੂਰਨ ਧਰਮੀ ਸੱਚਾ ਸੁੱਚਾ ਅਤਿਅੰਤ ਉੱਚਾ (ਸਾਕਾ) ਕੌਤਕ ਕੀਤਾ। ਸੀਸੁ ਦੀਆ; ਪਰੁ.ਸਿਰਰੁ ਨ ਦੀਆ॥ ਆਪਣਾ ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਸੀਸੁ ਬਲੀਦਾਨ ਦੇ (ਦੀਆ) ਦਿਤਾ, ਪਰੁ ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਨਾਸ ਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਲਈ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨਜੀ ਤੋਂ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋਣ ਦਾ ਜੋ (ਸਿਰਰੁ) ਸਿਰੜ, ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਪੱਕ ਦ੍ਰਿੜ ਨਿਸਚਾ ਸੀ, ਉਹ (ਨ) ਨਹੀਂ (ਦੀਆ) ਦਿਤਾ।

ਨਾਟਕ ਚੇਟਕ; ਕੀਏ ਕੁਕਾਜਾ॥ ਜਿਵੇਂ ਨਾਟਕ ਖੇਡਣ ਵਾਲਾ ਤਰ੍ਹਾਂ ੨ ਦੇ ਸੁਆਂਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸੱਚੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਇਉਂ ਅੰਦਰੋਂ ਸੰਤ ਨ ਬਨਣਾ, ਮਾਇਆ ਵਿਕਾਰ ਦੇ ਵਸੀਕਾਰ ਹੋ ਕੇ, ਦੁਖੀ ਰੋਗੀ ਸੋਗੀ ਜੀਆਂ'ਤੇ ਤਰਸ ਰਹਿਮ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂਜੀ ਨਾਲੋਂ ਵਿਛੋੜ ਕੇ, ਆਪਣੀ ਮੰਨਤਾ ਪੂਜਾ ਕਰਾਉਣ ਲਈ, ਭੂਤ ਪ੍ਰੇਤ ਪੂਜਣ'ਚ ਲਾ ਦੇਣਾ। ਪੰਖਡ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਭੇਖ ਧਾਰਨ ਰੂਪ ਛਲ (ਨਾਟਕ) ਤਮਾਸ਼ੇ, ਮਦਾਰੀ ਵਾਂਗ (ਚੇਟਕ) ਜਾਦੂ ਨਾਲ ਕੁੱਝ ਦਾ ਕੁੱਝ ਬਣਾ ਕੇ ਦਿਖਾ ਦੇਣਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ੨ ਨੇ ਇਹ ਛਲ ਰੂਪ ਨਾਟਕ ਚੇਟਕ (ਕੀਏ) ਕੀਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ (ਕੁਕਾਜਾ) ਧਰਮ ਹੀਣ ਖੋਟੇ ਕੰਮ ਕੀਤੇ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਪਰਉਪਕਾਰ ਕਰਨ, ਪਰਮ ਪੂਜਨੀਕ ਖਰੇ ਪਿਆਰੇ ਰੱਬਜੀ ਦੀ ਬੰਦਗੀ ਕਰਨ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਆਪਣੀ ਪੂਜਾ ਰਸ ਭੋਗਣ'ਚ ਲੱਗ ਕੇ.ਰੋਗੀ ਸੋਗੀ ਕਲੰਕੀ ਹੋ

ਗਏ। ਨਾਮੁ ਬਿਸਾਰਿ; ਕਰੇ ਰਸ ਭੋਗ॥ ਸੁਖੁ ਸੁਪਨੈ ਨਹੀ; ਤਨ ਮਹਿ ਰੋਗ॥) ਖਸਮੁ ਵਿਸਾਰਿ; ਕੀਏ ਰਸ ਭੋਗ॥ ਤਾਂ ਤਨਿ, ਉਠਿ ਖਲੋਏ ਰੋਗ॥) ਪ੍ਰਭ ਲੋਗਨ ਕਹ; ਆਵਤ ਲਾਜਾ॥ ੧੪॥ (ਪ੍ਰਭ) ਵਾਹਿਗੁਰੂਜੀ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰੇਮੀ ਪੂਰਨ ਧਰਮੀ ਸੰਤ (ਲੋਗਨ) ਲੋਕਾਂ (ਕਹ) ਨੂੰ, ਨਾਟਕ ਚੇਟਕ ਕਰਦਿਆਂ, (ਲਾਜਾ) ਸ਼ਰਮ (ਆਵਤ) ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਭਾਵ ਇਹ ਕਦਾਚਿੱਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਕਬੀਰ.ਸੰਤੁ ਨ ਛਾਡੈ ਸੰਤਈ; ਜਉ ਕੋਟਿਕ ਮਿਲਹਿ ਅਸੰਤ॥ ਮਲਿਆਗਰੁ ਭੁਯੰਗਮ ਬੇਢਿਓ; ਤ ਸੀਤਲਤਾ.ਨ ਤਜੰਤ॥ ੧੭੪॥

(ਦਿੱਲੀਸਿ) ਦੋਹਰਾ॥ ਠੀਕਰਿ ਫੋਰਿ ਦਿਲੀਸਿ ਸਿਰਿ; ਪ੍ਰਭ ਪੁਰ ਕੀਯਾ ਪਯਾਨ॥ ਤੇਗਬਹਾਦਰ ਸੀ ਕ੍ਰਿਆ; ਕਰੀ ਨ ਕਿਨਹੂੰ ਆਨ॥ ੧੫॥ ਧੰਨ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹਜੀ, ਆਪਣੇ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਧੀਰਜਧਾਰੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਪਿਤਾਜੀ ਨੂੰ ਤਿਲਕ ਜੰਞੂ; ਰਾਖਾ ਪ੍ਰਭ ਤਾ ਕਾ॥ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਸੱਚੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹਜੀ ਦੀ, ਗੁਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਭਿੰਨੀ ਦੇਹੁਰੀ; ਨੂੰ ਠੀਕਰਾ ਕਹਿਣਾ, ਗੁਰੂਜੀ ਦੇ ਦੀਰਘ ਆਸ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ ਠੀਕ ਨਹੀਂ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹਜੀ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਬਾਰੇ ਦੋਹਰਾ ਉਚਾਰਦੇ ਹਨ:- ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਪਿਤਾ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹਜੀ ਨੇ, ਮਹਾਨ ਧੀਰਜ ਟਿਕਾਅ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪੂਰਨ ਖਿਮਾ'ਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ, ਆਪਣਾ ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਸੀਸ ਬਲੀਦਾਨ ਦੇ ਕੇ, ਸੰਤ ਦੋਖੀ ਅਤਿ ਨੀਚ ਪਾਪੀ (ਦਿਲੀਸਿ) ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦਾ ਹੰਕਾਰੀ ਸਿਰਿ, (ਫੋਰਿ) ਭੰਨ ਕੇ, (ਠੀਕਰਿ) ਠੀਕਰਾ ਨਿਕੰਮਾ ਨਿਕਾਰਾ ਬਣਾ ਦਿਤਾ। (ਪ੍ਰਭ) ਅਸੰਖ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਸਮਾਦ ਸਰੂਪ, ਸਭ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਅਜਪਾ ਜਾਪ ਜਪ ਕਰ ਰਹੇ, ਸ੍ਰਬ ਵਿਆਪੀ ਅਨਤ ਕਲਾਵਾਨ ਮਹਾਂ ਵਿਸਮਾਦ, ਸ੍ਰਬ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਨਿਰਮਲ ਨਿਰਵੈਰ ਨਿਰਲੇਪ ਸਦਾ ਦਿਆਲ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਵਾਹਿਗੁਰੂਜੀ ਦੀ (ਪੁਰ) ਪੁਰੀ ਸੱਚਖੰਡ ਨੂੰ (ਪਯਾਨ) ਜਾਣਾ (ਕੀਯਾ) ਕੀਤਾ। ਜਿਉ ਜਲ ਮਹਿ; ਜਲੁ ਆਇ ਖਟਾਨਾ॥ ਤਿਉ ਜੋਤੀ ਸੰਗਿ; ਜੋਤਿ ਸਮਾਨਾ॥ ਮਿਟਿ ਗਏ ਗਵਨ; ਪਾਏ ਬਿਸ੍ਰਾਮ॥ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਭ ਕੈ; ਸਦ ਕੁਰਬਾਨ॥) ਹਰਿ ਕੇ ਸੰਗ; ਬਸੇ ਹਰਿ ਲੋਕ॥ ਤਨੁ ਮਨੁ ਅਰਪਿ.ਸਰਬਸੁ ਸਭੁ ਅਰਪਿਓ; ਅਨਦ ਸਹਜ ਧੁਨਿ ਝੋਕ॥) ਸੂਰਜ ਕਿਰਣਿ ਮਿਲੇ; ਜਲ ਕਾ ਜਲੁ ਹੂਆ. ਰਾਮ॥ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਰਲੀ; ਸੰਪੂਰਨੁ ਥੀਆ ਰਾਮ॥) ਜਲ ਤਰੰਗੁ ਜਿਉ ਜਲਹਿ ਸਮਾਇਆ॥ ਤਿਉ ਜੋਤੀ ਸੰਗਿ; ਜੋਤਿ ਮਿਲਾਇਆ॥

ਤੇਗਬਹਾਦਰ ਸੀ ਕ੍ਰਿਆ; ਕਰੀ ਨ ਕਿਨਹੂੰ ਆਨ॥ ੧੫॥ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਪੱਕ ਦ੍ਰਿੜ ਧਰਮੀ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਪਿਤਾ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੇਗਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬਜੀ, (ਸੀ) ਜੈਸੀ, ਗੁਰੂ ਭਗਤੀ ਪਰਉਪਕਾਰ ਆਪਣੀ, ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇਣ ਰੂਪ ਕ੍ਰਿਆ, ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਭੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਆਪਜੀ ਨੇ, ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਸਾਹਿਬਜੀ ਦੀ ਗੁਰਤਾ ਦੇ ਮਾਲਕ ਬਣ ਕੇ, ਸਰਬ ਵਿਆਪੀ ਮਹਾਂ ਵਿਸਮਾਦ ਪ੍ਰੇਮਾ-ਭਗਤੀ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰਕੇ ਅਨੇਕਾਂ ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਰਿਆ, ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮਰਯਾਦਾ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਬਖ਼ਸ਼ੀ। ਆਪ ਲੋਹੇ ਦੇ ਤੰਗ ਪਿੰਜਰੇ'ਚ ਤਿੱਖੇ ਕਿੱਲਾਂ ਵਿੱਚਕਾਰ ਅਡੋਲ ਬੈਠੇ, ਭੁੱਖ ਉਨੀਂਦ੍ਰਾ ਕੁਬੋਲ ਸਹਾਰੇ, ਖਿਮਾ ਧੀਰਜ ਸ਼ਾਂਤੀ ਭਾਣੇ'ਚ ਪ੍ਰਸੰਨ ਰਹਿ ਕੇ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ, ਸ੍ਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਹਿਤ, ਮਹਾਨ ਉੱਚੀ ਸੇ ਉੱਚੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਤੀ।

ਤੇਗਬਹਾਦਰ ਕੇ ਚਲਤ; ਭਯੋ ਜਗਤ ਕੋ ਸੋਕ॥ ਧੰਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੇਗਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਸੱਚੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹਜੀ (ਕੇ) ਦੇ ਸੀਸ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰਨ ਰੂਪ ਅਤਿਅੰਤ ਵੈਰਾਗਮਈ

(ਚਲਤ) ਕੌਤਕ ਨੂੰ ਤੱਕ ਕੇ, ਸਾਰੇ ਜਗਤ (ਕੋ) ਨੂੰ ਮਰਨ ਸਮਾਨ, ਬਹੁਤ ਭਾਰੀ (ਸੋਕ) ਸੋਗ (ਭਯੋ) ਹੋਇਆ। ਜਾਨੀ ਵਿਛੁੰਨੜੇ.ਮੇਰਾ ਮਰਣੁ ਭਇਆ; ਧ੍ਰਿਗੁ ਜੀਵਣੁ ਸੰਸਾਰੇ॥ ਪ੍ਰੇਮ ਵੈਰਾਗ ਸਹਿਤ, ਗੁਰੂ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੇ ਸੱਚੇ ਪਾਤਿਸਾਹਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਤੱਕ ਕੇ, ਪੂਰਨ ਗੁਰਾਂ ਤੋਂ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋਣ ਦਾ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਪੱਕ ਦ੍ਰਿੜ ਨਿਸਚਾ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਿਸਾਹਜੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।

ਹੈ ਹੈ ਹੈ.ਸਭ ਜਗ ਭਯੋ; ਜੈ ਜੈ ਜੈ ਸੁਰਲੋਕ॥ ੧੬॥ ਸਿੱਖਾਂ'ਚ (ਹੈ) ਹਾਹਾ-ਕਾਰ, ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ'ਚ (ਹੈ) ਹਾਹਾਕਾਰ, ਹਿੰਦੂਆਂ'ਚ (ਹੈ) ਹਾਹਾਕਾਰ, ਸਭ ਜਗ'ਚ (ਭਯੋ) ਹੋਇਆ, ਭਾਵ ਸਾਰੇ ਬ੍ਰਹਮੰਡਾਂ ਦੇ ਵਣ ਪੰਛੀ ਰੋਣ ਲੱਗੇ। ਮੈ ਰੋਵੰਦੀ. ਸਭੁ ਜਗੁ ਰੁਨਾ; ਰੁੰਨੜੇ ਵਣਹੁ ਪੰਖੇਰੂ॥) ਨਾਨਕ.ਰੁੰਨਾ ਬਾਬਾ ਜਾਣੀਐ; ਜੇ ਰੋਵੈ ਲਾਇ ਪਿਆਰੋ॥ ਬੈਕੁੰਠ'ਚ ਜੈ ਜੈਕਾਰ, ਬ੍ਰਹਮ ਲੋਕ'ਚ ਜੈ ਜੈਕਾਰ, (ਸੁਰਲੋਕ) ਸੁਰਗਪੁਰੀ'ਚ ਜੈ ਜੈਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ॥ ੧੬॥

੬. ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਮਹੱਲੇ ਨੌਂਵੇਂ ਜੀ ਦੀ ਸ੍ਰਬ ਵਿਆਪੀ ਮਹਾਂ ਵਿਸਮਾਦ ਮਹਿਮਾ:- ਅਸੰਖ ਅਰਬ ਖ਼ਰਬ ਬ੍ਰਹਮੰਡਾਂ ਧਰਤੀਆਂ ਹਵਾਵਾਂ ਪਾਣੀਆਂ, ਫੁੱਲਾਂ ਪੱਤਿਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਬਨਾਸਪਤੀਆਂ, ਸੰਤਾਂ ਭਗਤਾਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੇਵਤਿਆਂ ਅਵਤਾਰਾਂ ਦੈਂਤਾਂ ਰਿਖੀਆਂ ਮੁਨੀਆਂ, ਸੂਰਜਾਂ ਚੰਦ੍ਰਮਿਆਂ ਬਿਜਲੀਆਂ ਅਗਨੀਆਂ ਟਟਿਆਣਿਆਂ ਤਾਰੇ ਮੰਡਲਾਂ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੋਹਣੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾਈ ਸਮੇਤ, ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਬ੍ਰਹਮੰਡਾਂ ਦੇ ਪਸਾਰੇ, ਆਪਣੇ ਸਰਗੁਨ ਸਰੂਪ ਜੀ 'ਚ ਵਸ ਕੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਸਰੇ ਟਿਕਾਅ ਕੇ, ਇਸ ਸਰਗੁਨ ਸਰੂਪ ਜੀ ਸਮੇਤ, ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਸਾਚਾ; ਹੈ ਭੀ ਹੋਸੀ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹਰ ਪ੍ਰਾਣੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਭਰਪੂਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਨਿਰਗੁਨ ਬ੍ਰਹਮਜੀ, ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਹਰ ਸਮੇਂ ਜਪ ਰਹੇ ਹਨ। ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੇਗਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬਜੀ ਧੰਨ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਸ਼ੁਭ ਸੱਚੇ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਸੀਸ ਸਾਹਿਬਜੀ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤੇ, ਗਰੀਬਾਂ ਦੀ ਬਾਂਹ ਫੜ ਕੇ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ, ਲੱਜਿਆ ਪਤਿ ਰੱਖ ਲਈ। ਚਿੱਤ ਚਰਨਕਮਲ ਕਾ ਆਸਰਾ; ਚਿੱਤ ਚਰਨਕਮਲ ਸੰਗ ਜੋੜੀਏ। ਮਨ ਲੋਚੇ ਬੁਰਿਆਈਆਂ; ਗੁਰਸ਼ਬਦੀਂ ਇਹੁ ਮਨ ਹੋੜੀਏ। ਗੁਰ ਤੇਗਬਹਾਦਰ ਬੋਲਿਆ; ਧਰ ਪਈਏ, ਧਰਮ ਨ ਛੋੜੀਏ। ਬਾਂਹ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਕੜੀਏ; ਸਿਰ ਦੀਜੀਏ, ਬਾਂਹ ਨ ਛੋੜੀਏ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮਹੱਲਾ ਦਸਵਾਂ ਜੀ ਸ੍ਰਬ ਵਿਆਪੀ ਮਹਾਂ ਵਿਸਮਾਦ ਪਿਆਰ ਸਤਿਕਾਰ ਸਹਿਤ, ਅਰਦਾਸ'ਚ ਫ਼ੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ:-ਤੇਗਬਹਾਦਰ ਸਿਮਰਿਐ; ਘਰ ਨਉਨਿਧਿ ਆਵੈ ਧਾਇ॥ ਇਸ ਲਈ ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਪੂਰਨ ਵੈਰਾਗਮਈ ਬਾਣੀ, ਗੁਰੂ ਜਸ ਨੂੰ, ਅਰਥਾਂ ਸਹਿਤ, ਜ਼ਬਾਨੀ ਕੰਠ ਕਰਕੇ ਹਰ ਸਮੇਂ ਗਾ ਕੇ, ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਦੇ ਬੇਅੰਤ ਲਾਹੇ ਹੀ ਲਾਹੇ ਹਨ।

੭. ਵਾਹਿਗੁਰੂ॥ ਗੁਰ ਨਾਲਿ ਤੁਲਿ.ਨ ਲਗਈ; ਖੋਜਿ ਡਿਠਾ ਬ੍ਰਹਮੰਡੁ॥ ਨਾਮੁ ਨਿਧਾਨੁ.ਸਤਿਗੁਰਿ ਦੀਆ; ਸੁਖੁ ਨਾਨਕ.ਮਨ ਮਹਿ ਮੰਡੁ॥) ਗੁਰਦੇਵ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਪਰਮੇਸਰੁ; ਗੁਰਦੇਵ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਨਮਸਕਰਾ॥) ਵਾਹੁ ਵਾਹੁ ਬਾਣੀ ਨਿਰੰਕਾਰ ਹੈ; ਤਿਸੁ ਜੇਵਡੁ, ਅਵਰੁ ਨ ਕੋਇ॥) ਬੇਸੁਮਾਰ ਅਥਾਹ, ਅਗਨਤ ਅਤੋਲੈ॥ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਧੰਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੁੱਗੋ ਜੁੱਗ ਅਟੱਲ ਗੁਰਤਾ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਜੀ ਦਾ ਰਸਮਈ ਪਿਆਰਾ ਅਸਤੋਤ੍ਰ:-ਹੇ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਅਨੰਤ ਕਲਾਵਾਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂਜੀ ਦੇ ਪੂਰਨ ਗੁਰ ਅਵਤਾਰ! ਜਾਹਰ ਪੀਰ ਜਗਤੁ ਗੁਰੁ ਬਾਬਾ॥ ੩॥ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ! ਧਨੁ ਧਨੁ ਸਤਪੁਰਖੁ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਮਾਰਾ; ਜਿਤੁ ਮਿਲਿਐ, ਹਮ ਹਰਿ ਭਗਤਿ ਪਾਈ॥ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਉ-ਭਗਤੀ ਦੇ ਦਾਤੇ.ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਜੀਓ! ਆਪਜੀ ਆਪ ਹੀ ਆਪਣੀ ਨਦਰ

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ, ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਖ਼ੂਬ ਮਿੱਠੀ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰੇਮਾ-ਭਗਤੀ ਪਿਆਰਾ ਜਸ, ਅਜਪਾ ਜਾਪ ਸੇਵਾ ਸੱਚੇ ਚਰਨ-ਕਮਲਾਂ'ਚ ਲੀਣਤਾ ਬਖ਼ਸ਼ੋ ਜੀ!

ਵਾਹਿਗੁਰੂ॥ ਹੁਣ ਗੁਰਤਾ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਸਦਾ ਸਦਾ ਮਿਹਰਵਾਨ ਅਨੰਤ ਕਲਾਵਾਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਭਗਵਾਨ, ਧਨੁ ਧਨੁ ਸਤਪੁਰਖੁ.ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਮਾਰਾ; ਜਿਤੁ ਮਿਲਿਐ.ਹਮ ਕਉ ਸਾਂਤਿ ਆਈ॥ ਅਨੁਸਾਰ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ, ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਜੀ ਧੰਨ ਹਨ! ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮਹੱਲੇ ਪੰਜਵੇਂ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਸਰ ਸਾਹਿਬਜੀ ਵਿਖੇ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਸਾਹਿਬਜੀ ਤੋਂ ਲਿਖਵਾਏ, ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬਜੀ ਵਿਖੇ ਭਾਦ੍ਰੋਂ ਸੁਦੀ ਏਕਮ ੧੬੬੧ ਬਿ:ਸੰਮਤ ਨੂੰ ਹਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬਜੀ ਵਿਖੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੇ। ਆਪ ਗੁਰਤਾ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹੁੰਦਿਆਂ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਚਰਨ-ਕਮਲਾਂ 'ਚ ਪੂਰਨ ਗ਼ਰੀਬੀ ਸੇਵਕ-ਭਾਵ ਨਾਲ ਵਿਸਮਾਦ ਪ੍ਰੇਮ ਸਤਿਕਾਰ ਸਿਮਰਨ'ਚ ਲੀਣ ਸਜਦੇ। ਆਪਣੇ'ਤੇ ਚੌਰ ਨ ਕਰਾਉਂਦੇ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨ ਹੀ ਮੱਥਾ ਟਿਕਾਉਂਦੇ। ਆਪ ਪੂਜਣ ਕਰਦੇ, ਕਰਾਉਂਦੇ। ਧੰਨ ਪਿਆਰ ਸਤਿਕਾਰ ਦੀ ਹਰ ਵੇਲੇ ਵਰਖਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂਜੀ ਨੇ ਆਪ ਤਿਆਗ ਕੇ, ਸਭ ਦੀ ਚਰਨ-ਧੂੜ ਬਣ ਕੇ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੂਜਣ ਅਤਿਅੰਤ ਉਚੇ ਦਰਜੇ ਦਾ ਕੀਤਾ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬਜੀ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੇ। ਬਹੁਤ ਭਾਰੀ ਖੁਸ਼ੀ-ਭਰੀ ਰਸ-ਭਰੀ ਸੁਭ ਸੱਚੀ ਸਿੱਖਿਆ ਹੈ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ॥ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮੇ ਸਾਹਿਬਜੀ ਵਿਖੇ, ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹਜੀ ਨੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪੂਰਨ ਸੱਚੇ ਗਹਿਰ ਗੰਭੀਰ ਭਾਰੇ ਨਾਮ ਦੇ ਦਾਤੇ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ, ਆਪਣੇ ਕੰਠੋਂ ਉਚਾਰੇ। ਗੁਰੂ ਹਿਤ ਬੰਦ ੨ ਕਟਾਉਣ ਵਾਲੇ, ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ; ਪਰਉਪਕਾਰ ਉਮਾਹਾ॥ ਭਾਈ ਮਨੀਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਜੀ ਤੋਂ ਲਿਖਵਾਏ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤਖ਼ਤ ਸੱਚਖੰਡ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬਜੀ ਵਿਖੇ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਪੰਜ ਪੈਸੇ ਤੇ ਨਾਰੀਅਲ ਪ੍ਰੇਮ ਭੇਟਾ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖ ਕੇ, ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਕਰਮਾਂ ਕਰਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਆਪਜੀ ਨੂੰ, ਜੁੱਗੋ ਜੁੱਗ ਅਟੱਲ ਗੁਰਤਾ ਬਖ਼ਸ਼ੀ, ਗੁਰੂ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਜੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਮ ਭੇਟਾਵਾਂ ਸਹਿਤ ਮੱਥਾ ਟਿਕਾਇਆ। ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਜੀ ਸਦਾ ਲਈ ਆਪਜੀ ਦੇ ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਸੱਚੇ ਚਰਨ-ਕਮਲਾਂ'ਤੇ ਪਾਏ। ਧੰਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਜੀ ਕਲਜੁੱਗ'ਚ ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਗਟਾਏ। ਕੱਚੇ ਗੁਰੂ ਦੰਭ ਪਖੰਡ ਸਭ ਦੇ ਅਉਗਣ ਮੇਟਣ ਲਈ, ਸਦਾ ਗੁਰਤਾ'ਤੇ ਸਜਾਏ। ਹਰਿ ਜੁਗਹ ਜੁਗੋ.ਜੁਗ ਜੁਗਹ ਜੁਗੋ; ਸਦ ਪੀੜੀ ਗੁਰੂ ਚਲੰਦੀ॥ ਜੁਗਿ ਜੁਗਿ ਪੀੜੀ ਚਲੈ, ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ; ਜਿਨੀ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇਆ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਦਾ ਪੂਰਨ ਮੇਹਰਵਾਨ ਦਾਤੇ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬਜੀ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੇਮੀਜੀ ਦੇ ਦਿਲ ਦਿਮਾਗ਼'ਚ ਹਰ ਸਮੇਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਭੇਜ ਕੇ, ਲੂੰ ੨'ਚ ਵਸ ਕੇ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰੇਮਾ-ਭਗਤੀ ਸਹਿਤ, ਨਿਰਗੁਨ ਸਰਗੁਨ ਸਾਹਿਬਜੀ ਦੀ ਅਮੋਲਕ ਏਕਤਾ ਬਖ਼ਸ਼ ਕੇ, ਆਪਣੀ ਮਹਿਮਾ ਗੁਰ ਕਿਰਪਾ ਤੇ ਜਾਣਿਆ; ਜਿਥੈ ਤੁਧੁ ਆਪੁ ਬੁਝਾਇਆ॥ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪ ਹੀ ਬੁੱਝਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਆਪਜੀ'ਚ ਜੋ ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਅੱਖਰ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਉਹ ਆਪਜੀ ਦੀ ਹੀ ਵਿਸਮਾਦ ਅਗਮ ਅਪਾਰ ਮਹਿਮਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਰਾਮੁ ਹਰਿ ਅਲਹ ਖੁਦਾਇ ਭਗਵਾਨ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿਰਜਨਹਾਰ ਨਿਰੰਕਾਰ ਪਰਵਦਗਾਰ ਸਤਿਨਾਮੁ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰੁ ਮੇਹਰਵਾਨ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਸਰਬਵਿਆਪੀ ਬੀਠਲ ਨਰਾਇਣ ਨਿਰਗੁਨ ਸਰਗੁਨ ਮਾਧੋ ਠਾਕੁਰ ਮੁਕੰਦ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕਰਤਾ ਵਾਹੁ ਸਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ) ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਅਨੇਕਾ, ਰੂਪ ਅਨੰਤਾ; ਕਹਣੁ ਨ ਜਾਹੀ, ਤੇਰੇ ਗੁਣ ਕੇਤੇ॥ ਅਨੁਸਾਰ ਬੇਅੰਤ ਅਮੋਲਕ ਹੀਰੇ ਜਵਾਹਰਾਤ ਆਦਿ,ਤੇਰੇ ਲਾਲ ਮੋਤੀ ਨਾਮ ਹਨ।ਇਹ ਸਭ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹੀ ਮਿੱਠੀ ਪਿਆਰੀ ਮਹਿਮਾ ਉਪਮਾ ਹੈ ਭਾਵ ਇਹ

ਸਭ ਗੁਣ ਆਪਜੀ ਦੇ ਹੀ ਹਨ। ਹੇ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰੰਕਾਰ ਨਿਰਵੈਰ ਨਿਰਾਹਾਰ ਨਿਰਬਿਕਾਰ ਸੱਚੇ ਸਿਰਜਨਹਾਰ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਧੰਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ!ਆਪਜੀ ਨੇ,ਪ੍ਰਗਟੁ ਸਗਲ ਹਰਿ ਭਵਨ ਮਹਿ;ਜਨੁ ਨਾਨਕੁ ਗੁਰ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ॥)ਸਭ ਤੇ ਵਡਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਨਾਨਕੁ;ਜਿਨਿ ਕਲ ਰਾਖੀ ਮੇਰੀ॥ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਪਹਿਲੇ ਜਾਮੇ ਅੰਦਰ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਬਾਗ਼ ਲਾ ਕੇ,ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਾਮੁ ਜਲ ਨਾਲ ਸਿੰਜਿਆ ਹੈ।ਇਹ ਸਭ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਜੀ ਸੱਚੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹਜੀ ਦੀ ਹੀ ਮਹਿਮਾ ਹੈ:- ਸਤ ਸੰਤੋਖੀ; ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੂਰਾ॥ਸਤ ਸੰਤੋਖ ਦੇ ਦਾਤੇ ਹਨ।ਸਮੂਹ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਰਕੇ ਸੁਖ ਬਖ਼ਸ਼ਣ ਵਾਲੇ।ਸਰਬ ਸੁਖਾ ਕਾ ਦਾਤਾ ਸਤਿਗੁਰੁ;ਤਾ ਕੀ ਸਰਨੀ ਪਾਈਐ॥)ਤਿਨ ਬੇਦੀਯਨ ਕੇ ਕੁਲ ਬਿਖੇ;ਪ੍ਰਗਟੇ ਨਾਨਕ ਰਾਇ॥ਸਭ ਸਿੱਖਨ ਕੋ ਸੁਖ ਦਏ;ਜੱਹ ਤੱਹ ਭਏ ਸਹਾਇ॥)ਤੁਧੁ ਭਾਵੈ ਤਾ ਨਾਮੁ ਜਪਾਵਹਿ;ਸੁਖੁ ਤੇਰਾ ਦਿਤਾ ਲਹੀਐ॥)ਦੂਖ ਤਿਸੈ ਪਹਿ ਆਖਅਹਿ; ਸੂਖ ਜਿਸੈ ਹੀ ਪਾਸਿ॥) ਕੋਟਿ ਸੂਖ ਆਨੰਦ ਰਾਜ ਪਾਏ; ਮੁਖ ਤੇ ਨਿਮਖ ਬੁਲਾਈ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਗੁਰੂਜੀ ਸੁੱਕੇ ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਹਰੇ ਭਰੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ,ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਜੀਵਾਉਣ ਵਾਲੇ, ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦੀ ਸ਼ੁਭ ਸੱਚੀ ਸੇਵਾ ਬਖ਼ਸ਼ ਕੇ, ਕਸ਼ਟ ਕੱਟਣ ਵਾਲੇ ਹਨ।ਸੂਕੇ ਹਰੇ ਕੀਏ; ਖਿਨ ਮਾਹੇ॥ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਸੰਚਿ; ਜੀਵਾਏ॥੧॥ ਕਾਟੇ ਕਸਟ; ਪੂਰੇ ਗੁਰਦੇਵ॥ ਸੇਵਕ ਕਉ ਦੀਨੀ; ਅਪੁਨੀ ਸੇਵ॥ ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਵੈਰ ਪਦ ਬਖਸ਼ਣ ਵਾਲੇ, ਵੈਰ ਦੇ ਅਹਾਰ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਸੁਖਦਾਤੇ ਹਨ। ਨਿਰਾਹਾਰ ਨਿਰਵੈਰ ਸੁਖਦਾਈ॥ ਤਾ ਕੀ ਕੀਮਤਿ; ਕਿਨੈ ਨ ਪਾਈ॥) ਨਿਰਾਹਾਰੀ ਨਿਰਵੈਰੁ ਸਮਾਇਆ॥) ਨਿਰਹਾਰੀ.ਕੇਸਵ ਨਿਰਵੈਰਾ॥ ਕੋਟਿ ਜਨਾ; ਜਾ ਕੇ ਪੂਜਹਿ ਪੈਰਾ॥ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਜੀ ਦੇ ਨਿਮਖ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਮਹਾਂ ਸੁਖ ਇਉਂ ਹੈ:- ਕੋਟਿ ਲਾਖ ਰਾਜ ਸੁਖ ਪਾਏ;ਇਕ ਨਿਮਖ ਪੇਖਿ ਦ੍ਰਿਸਟਾਨਾ॥

ਆਪਜੀ ਸਾਰੇ ਜੱਗ'ਤੇ ਬੇਅੰਤ ਥਾਵਾਂ'ਤੇ ਬੇਅੰਤ ਜੀਆਂ ਨੂੰ,ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਬਖ਼ਸ਼ ਕੇ,ਸਦਾ ਲਈ ਨਿਹਾਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ,ਆਪਜੀ ਦੇ ਸਮੂਹ ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਸਰੂਪਾਂ,ਸਮੂਹ ਗੁਰੂ ਅਸਥਾਨਾਂ ਸ੍ਰੋਵਰਾਂ ਸਤਿ ਸੰਗਤਾਂ ਰਾਗੀਆਂ ਕਥਾਕਾਰਾਂ ਧਰਮੀ ਯੋਧਿਆਂ,ਸੰਤਾਂ ਭਗਤਾਂ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ,ਦਾਸਨ ਦਾਸ ਖਿਨ ੨ ਕਾਲ ਰੋਮ ੨ ਕਰਕੇ,ਡੰਡਉਤ ਬੰਦਨਾ ਅਨਿਕਬਾਰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਕੇ ਚਰਨ ਪੂਜਦਾ ਹੈ।ਤਿਸੁ ਜਨ ਕੇ ਪਗ.ਨਿਤ ਪੂਜੀਅਹਿ,ਮੇਰੀ ਜਿੰਦੁੜੀਏ;ਜੋ ਮਾਰਗਿ ਧਰਮ ਚਲੇਸਹਿ ਰਾਮ॥

ਆਪਜੀ ਸੜਦੇ ਬਲ਼ਦੇ ਜੱਗ'ਤੇ ਹੁਣ, ਸਾਚ ਨਾਮ ਕੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਰਖਾ॥ ਕਰਕੇ, ਸਤਿਗੁਰੁ ਦਾਤਾ ਨਾਮ ਕਾ; ਪੂਰਾ ਜਿਸੁ ਭੰਡਾਰੁ॥) ਸਤਿਗੁਰੁ ਦਾਤਾ.ਰਾਮ ਨਾਮ ਕਾ; ਹੋਰੁ ਦਾਤਾ.ਕੋਈ ਨਾਹੀ॥ ਜੀਅ ਦਾਨੁ ਦੇਇ ਤ੍ਰਿਪਤਾਸੇ; ਸਚੈ ਨਾਮਿ ਸਮਾਹੀ॥ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮੁ ਦੀ ਦਾਤ ਦੇ ਕੇ, ਸ਼ਾਂਤੀ ਬਖ਼ਸ਼ ਕੇ ਹਰਾ ਭਰਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਂਜੀ। ਡੰਡਉਤਿ ਬੰਦਨ ਅਨਿਕਬਾਰ; ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰਥ॥ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਜੀ ਦੇ ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੁੰਦਰ ਕੋਮਲ ਪਿਆਰੇ ਸੱਚੇ ਚਰਨ-ਕਮਲਾਂ 'ਤੇ ਡੰਡੇ ਵਾਂਗ ਲੰਮੇ ਪੈ ਕੇ, ਰੋਮ ੨ ਕਰਕੇ ਡੰਡਉਤ ਬੰਦਨਾ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਸਦਾ ੨ ਨਮਸਕਾਰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋਵੇ ਜੀ। ਹਮ ਕੀਰੇ ਕਿਰਮ.ਸਤਿਗੁਰ ਸਰਣਾਈ; ਕਰਿ ਦਇਆ ਨਾਮੁ ਪਰਗਾਸਿ॥) ਹਮ ਨਿਰਗੁਨੀਆਰ; ਨੀਚ ਅਜਾਨ॥ ਨਾਨਕ ਤੁਮਰੀ ਸਰਨਿ; ਪੁਰਖ ਭਗਵਾਨ॥

ਨਿਰਗੁਣੁ ਨੀਚੁ ਅਨਾਥੁ ਮੈ; ਨਹੀ ਦੋਖ ਬੀਚਾਰੇ॥ ਨਹੀ ਦੋਖ ਬੀਚਾਰੇ, ਪੂਰਨ ਸੁਖ ਸਾਰੇ, ਪਾਵਨ ਬਿਰਦੁ ਬਖਾਨਿਆ॥) ਮੋਹਿ ਨਿਰਗੁਣੁ ਨੀਚੁ ਅਨਾਥੁ; ਪ੍ਰਭ ਅਗਮ ਅਪਾਰੀਆ ਜੀਉ॥ ਦਇਆਲ ਸਦਾ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸੁਆਮੀ; ਨੀਚ ਥਾਪਣਹਾਰਿਆ॥) ਨਿਰਗੁਨੁ ਮੁਗਧੁ ਅਜਾਣੁ ਅਗਿਆਨੀ; ਕਰਮ ਧਰਮ ਨਹੀ ਜਾਣਾ॥) ਹਮ ਪਾਪੀ.ਹਮ ਪਾਪੀ; ਨਿਰਗੁਣ ਦੀਨ.ਤੁਮ੍ਹਾਰੇ ਰਾਮ॥ ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਅਉਗੁਣਿਆਰਿਆਂ ਪਾਪਾਂ ਕਰਕੇ ਭਾਰਿਆਂ, ਅਗਨ ਸਾਗਰ ਸੰਸਾਰ'ਚ ਡੁੱਬਦਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਜੀ ਤਾਰ ਰਹੇ ਹੋਂਜੀ, ਅਗਨਿ ਸਾਗਰ; ਬੂਡਤ ਸੰਸਾਰਾ॥ ਨਾਨਕ.ਬਾਹ ਪਕਰਿ; ਸਤਿਗੁਰਿ ਨਿਸਤਾਰਾ॥) ਬਾਹ ਪਕੜਿ ਗੁਰਿ ਕਾਢਿਆ; ਸੋਈ ਉਤਰਿਆ ਪਾਰਿ॥) ਮੋਹ ਚੀਕੜਿ ਫਾਥੇ.ਨਿਘਰਤ ਹਮ ਜਾਤੇ; ਹਰਿ ਬਾਂਹ ਪ੍ਰਭੂ ਪਕਰਾਇ ਜੀਉ॥) ਤ੍ਰਾਹਿ ਤ੍ਰਾਹਿ.ਸਰਨਿ ਜਨ ਆਏ; ਗੁਰੁ.ਹਾਥੀ ਦੇ ਨਿਕਲਾਵੈਗੋ॥) ਹਮ ਪਾਥਰ.ਲੋਹ ਬਡ ਪਾਥਰ; ਗੁਰ ਸੰਗਤਿ ਨਾਵ.ਤਰਾਵੈਗੋ॥ ਆਪਜੀ ਨੇ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ, ਖੰਡ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਦੇ ਉਧਾਰ ਹਿਤ ਅਨੰਤ ਕਲਾ ਸਹਿਤ, ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੁੰਦਰ ਸ਼ੁਭ ਸੱਚੇ ਪੂਰਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਜੀ ਦੇ ਸ਼ੁੱਭ ਸੱਚੇ ਦਸ ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰੇ ਹਨ।

ਆਪਜੀ ਨੇ ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਪੰਜਵੇਂ ਜਾਮੇ ਅੰਦਰ, ਜੇਠ ਦੀ ਅਤੀ ਹੀ ਸਖ਼ਤ ਗਰਮੀ'ਚ, ਉੱਬਲਦੀ ਦੇਗ'ਚ ਚੌਂਕੜਾ ਲਾ ਕੇ, ਤੱਤਾ ਰੇਤਾ ਆਪਣੇ ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸ਼ੁਭ ਸੱਚੇ ਸੁੱਚੇ ਮਹਾਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਧੀਰਜਧਾਰੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਨ੍ਰਿਵਿਕਾਰੀ ਸੀਸ'ਤੇ ਪੁਆ ਕੇ, ਸੜਦੀ ਬਲਦੀ ਮੱਚਦੀ ਲੋਹ'ਤੇ ਖੜ੍ ਕੇ, ਅਕਹਿ ਤੇ ਅਸਹਿ ਕਸ਼ਟ ਸਹਾਰ ਕੇ, ਭਾਣਾ ਮੰਨਣ, ਗੁਰੂ ਹਿਤ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰਨ ਦਾ ਪਰਮ ਉੱਚਾ ਸੁਚਾ ਖ਼ੂਬ ਸੱਚਾ ਸਬਕ ਸਿਖਾਅ ਕੇ, ਗੁਰੂ ਪ੍ਰੇਮਾ-ਭਗਤੀ ਸਹਿਤ ਨਿਰਗੁਨ ਸਰਗੁਨ ਦੀ ਏਕਤਾ ਬਖ਼ਸ਼ੀ ਹੈ। ਆਪਜੀ ਨੇ ਸੰਤ ਦੋਖੀ ਮਹਾਨ ਪਾਪੀ ਨੀਚ ਸੇ ਨੀਚ ਅਤਿ ਨੀਚ ਚੰਦੂ ਦੇ ਘਰੇ, ਪੰਜ ਦਿਨ ਭੁੱਖ ਉਣੀਂਦ੍ਰਾ ਤ੍ਰੇਹ ਸਹਾਰੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਿਰੋਲ ਸ਼ੁੱਧ ਰੱਖਣ ਹਿਤ, ਧਰਮ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਜ਼ੁਲਮ ਨਾਸ਼ ਲਈ, ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਸੱਚੀ ਸੁੱਚੀ ਉੱਚੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇ ਕੇ, ਸਦਾ ਲਈ ਪੂਰਨ ਧਰਮੀ ਸੱਚੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦਾ ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਸ਼ੁਭ ਸੱਚਾ ਸੁੱਚਾ ਉੱਚਾ ਪਿਆਰਾ ਧਰਮੀ ਬੀਜ ਬੀਜਿਆ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰ ਅਪਨੇ ਕਉ ਬਲਿ ਜਾਈ; ਜਿਨਿ ਪੈਜ ਰਖੀ ਸਾਰੈ ਸੰਸਾਰਿ॥ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਸਾਰ ਭਰ'ਚ ਧਰਮ ਹਿਤ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਚਲਾ ਦਿਤੀ, ਜੋ ਸਦਾ ਲਈ ਚੱਲਦੀ ਹੀ ਰਹੇਗੀ।

ਧਨੁ ਧਨੁ ਹਰਿ ਭਗਤੁ.ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਮਾਰਾ; ਜਿਸ ਕੀ ਸੇਵਾ ਤੇ, ਹਮ ਹਰਿ ਨਾਮਿ ਲਿਵ ਲਾਈ॥ ਅਨੁਸਾਰ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੁੰਦਰ ਸੁਆਮੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਜੀ ਧੰਨ ਹਨ। ਤੁਧੁ ਜੇਵਡੁ.ਤੂ ਹੈ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ; ਨਾਨਕ ਸਰਣਾਈ॥ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸੀਂ ਨੀਚ ਕੀਟ ਆਪਜੀ ਦੀ ਸਰਬ ਵਿਆਪੀ ਸੱਚੀ ਵਿਸਮਾਦ ਸਰਣ ਹਾਂਜੀ। ਹਮ ਕੀਰੇ ਕਿਰਮ. ਸਤਿਗੁਰ ਸਰਣਾਈ; ਕਰਿ ਦਇਆ ਨਾਮੁ ਪਰਗਾਸਿ॥ ਆਪਜੀ ਨੇ ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਨੌਵੇਂ ਜਾਮੇਂ ਅੰਦਰ ਤਿਲਕ ਜੰਞੂ, ਗਉ ਗ਼ੀਬ ਦੀ ਰੱਖਿਆ, ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਨਾਸ਼, ਧਰਮ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਹਿਤ, ਦਿੱਲੀ ਜਾ ਕੇ, ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਂਕ'ਚ, ੧੭੩੨ਬਿ: ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਸ਼ੁਭ ਸੱਚੇ ਸੀਸ ਸਤਿਗੁਰ ਅਪੁਨੇ ਕਉ; ਕੁਰਬਾਨੀ॥ ਅਨੁਸਾਰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਤੋਂ ਕੁਰਬਾਨ ਕੀਤੇ।

ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਸੱਚੀ ਗੁਰਤਾਗੱਦੀ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਸਦਾ ਸਦਾ ਮਿਹਰਵਾਨ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਭਗਵਾਨ, ਦੀਨ ਦਇਆਲ ਵਿਆਪਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਬ੍ਰਹਮਜੀ ਦੇ ਅਨੰਤ ਕਲਾਵਾਨ ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ

ਅਵਤਾਰ ਸਦਾ ਰੰਗੀਲਾ ਲਾਲੁ ਪਿਆਰਾ; ਏਹੁ ਮਹਿੰਜਾ ਆਸਰਾ॥ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਜੀ ਧੰਨ ਹਨ, ਆਪਜੀ ਨੂੰ ਰੋਮ ਰੋਮ ਕਰਕੇ ਡੰਡਉਤ ਬੰਦਨਾ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਨਮਸਕਾਰ ਬਲਿਹਾਰ, ਆਪਜੀ ਦੇ ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਸ਼ੁੱਭ ਸੱਚੇ ਮਹਾਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਸਰਬ ਵਿਆਪੀ ਚਰਨ-ਕਮਲਾਂ ਨੂੰ ਅਥਵਾ ਗੁਰ ਸਬਦ ਚਰਨ-ਕਮਲਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਰੂਪੀ ਧੋ ੨ ਕੇ ਪੀਣਾ ਕਰੀਏ ਤੇ ਸੁਆਸ ੨ ਜਪ ੨ ਕੇ ਜੀਵੀਏ। ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਚਰਨ; ਧੋਇ ਧੋਇ ਪੀਵਾ॥ ਗੁਰ ਨਾਨਕ; ਜਪਿ ਜਪਿ ਸਦ ਜੀਵਾ॥) ਚਰਣ ਕਮਲ ਤੇਰੇ.ਧੋਇ ਧੋਇ ਪੀਵਾ; ਮੇਰੇ ਸਤਿਗੁਰ.ਦੀਨ ਦਇਆਲਾ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ॥ ਭੈ ਵਿਚਿ ਸੂਰਜੁ; ਭੈ ਵਿਚਿ ਚੰਦੁ॥ ਕੋਹ ਕਰੋੜੀ ਚਲਤ; ਨ ਅੰਤੁ॥ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਟਾਨ ਕੋਟਿ ਸੂਰਜ ਚੰਦ੍ਰਮੇਂ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਜੀ ਦੇ ਨਿਰਗੁਨ ਸਰੂਪ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਕੋਹਾਂ, ਭੈ'ਚ ਚੱਲਦਿਆਂ, ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਕਰਮਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਰਪਵਿੱਤ੍ਰ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਜੀ ਆਪਣੇ ਨਿਰਗੁਨ ਸਰੂਪ ਦੁਆਰਾ ਕੋਟਾਨ ਕੋਟਿ ਸੂਰਜਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ, ਆਸਰਾ ਭੀ ਹਨ। ਨਮੋ ਸੂਰਜ ਸੂਰਜੇ; ਨਮੋ ਚੰਦ੍ ਚੰਦ੍ਰੇ॥ ਆਪਜੀ ਜਦੋਂ ਚਾਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਟਾਨ ਕੋਟਿ ਸੂਰਜਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਿਰਗੁਨ ਸਰੂਪ'ਚ ਮਿਲਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਜਬ ਆਕਰਖ; ਕਰਤ ਹੋ ਕਬਹੂੰ॥ ਤੁਮ ਮੈਂ ਮਿਲਤ; ਦੇਹ ਧਰ ਸਭਹੂੰ॥ ਹੇ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਜੀਓ! ਆਪਜੀ (ਜਬ) ਜਦੋਂ (ਕਬਹੂੰ) ਕਦੇ ਆਪਣੇ ਨਿਰਗੁਨ ਸਰੂਪਜੀ ਦੀ, ਆਪਣੀ ਆਕਰਖਣ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ (ਆ+ਕਰਖ) (ਆ) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਸਾਰੀ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ'ਚ (ਕਰਖ) ਖਿੱਚਣਾ (ਕਰਤ) ਕਰਦੇ ਹੋ, ਜਿਤਨੇ ਦੇਹ (ਧਰ) ਧਰਨ ਵਾਲੇ ਭਾਵ ਜਿਤਨੇ ਅਕਾਰ ਹਨ, (ਸਭਹੂੰ) ਸਾਰੇ (ਤੁਮ) ਆਪਜੀ (ਮੈਂ) 'ਚ (ਮਿਲਤ) ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। {ਵਾਹਿਗੁਰੂਜੀ ਜਿਸ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਖਿੱਚ ਕੇ ਸਾਰੀ ਰਚਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ'ਚ ਮਿਲਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਆਕਰਖਣ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ।}

ਕੋਟਾਨ ਕੋਟਿ ਬ੍ਰਹਮੰਡਾਂ'ਚ ਕੋਟਾਨ ਕੋਟਿ ਸੂਰਜ, ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਭੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਜੀ ਦੇ ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਸ਼ੁਭ ਸੱਚੇ ਸੁੱਚੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਚੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਕੋਟਾਨ ਕੋਟਿ ਸੂਰਜਾਂ ਦੇ ਸੁੰਦਰ ਅਕਸ ਕੋਟਾਨ ਕੋਟਿ ਸ਼ੀਸ਼ਿਆਂ ਸਮੁੰਦ੍ਰਾਂ ਦਰਿਆਵਾਂ ਨਦੀਆਂ ਨਾਲ਼ਿਆਂ ਤ੍ਰੇਲ ਦੀਆਂ ਬੂੰਦਾ ਵਰਖਾ ਦੀਆਂ ਕਣੀਆਂ, ਸਤਰੰਗੀਆਂ ਪੀਘਾਂ, ਕੋਟਾਨ ਕੋਟਿ ਰੇਤੇ ਦੇ ਚਮਕਦੇ ਕਿਣਕਿਆਂ, ਚਮਕਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ'ਤੇ ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੀਰੇ ਜਵਾਹਰਾਤਾਂ ਲਾਲਾਂ, ਵਰਖਾ ਦੀਆਂ ਕਣੀਆਂ, ਬਰਫ਼ (ਸਨੋਂ) , ਗੜੇ ਸਤਰੰਗੀਆਂ ਪੀਘਾਂ ਆਦਿ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ'ਤੇ ਅਕਸ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕੋਟਾਨ ਕੋਟਿ ਸੂਰਜਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਕਸ ਕਿਰਨਾਂ ਧੁੱਪਾਂ ਸਹਿਤ ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਬ੍ਰਹਮੰਡਾਂ ਦੇ ਪਸਾਰੇ ਆਪਣੇ ਸਰਗੁਨ ਸਰੂਪ ਜੀ'ਚ ਵਸ ਕੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਸਰੇ ਟਿਕਾਅ ਕੇ, ਇਸ ਸਰਗੁਨ ਸਰੂਪ ਜੀ ਸਮੇਤ, ਜਹ ਆਪਨ ਊਚ; ਆਪਨ ਆਪਿ ਨੇਰਾ॥) ਜਬ ਨਿਰਗੁਨ ਪ੍ਰਭ; ਸਹਜ ਸੁਭਾਇ॥ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹਰ ਪ੍ਰਾਣੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਭਰਪੂਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਨਿਰਗੁਨ ਬ੍ਰਹਮਜੀ, ਤਿਸੁ ਗੁਰ ਕਉ; ਸਦ ਕਰੀ ਨਮਸਕਾਰ॥ ਤਿਸੁ ਗੁਰ ਕਉ; ਸਦ ਜਾਉ ਬਲਿਹਾਰ॥ ਅਨੁਸਾਰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਨਮਸਕਾਰਦਿਆਂ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰੇਮ ਸਹਿਤ ਜਪਦੇ ਹਨ, ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਸੁੰਦਰ ਸੁਆਮੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਜੀ ਧੰਨ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਜਪ ਰਹੇ ਹਨ, ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਜੀ ਕਲਜੁੱਗੀ ਜੀਆਂ ਨੂੰ, ਧਨੁ ਧਨੁ ਹਰਿ ਗਿਆਨੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਮਾਰਾ; ਜਿਨਿ ਵੈਰੀ ਮਿਤ੍ਰੁ, ਹਮ ਕਉ ਸਭ ਸਮ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਦਿਖਾਈ॥ ਅਨੁਸਾਰ ਵੈਰੀ ਮਿੱਤ੍ਰ'ਚ ਸਮਦ੍ਰਿਸਟੀ ਦਿਖਾ ਕੇ, ਤਾਰਨ ਵਾਲੇ ਜਹਾਜ਼ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਹੈ ਬੋਹਿਥਾ; ਵਿਰਲੈ ਕਿਨੈ ਵੀਚਾਰਿਆ॥ ਐਸੇ ਦਾਤੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਦਾਸਨ ਦਾਸਾਂ ਦੀ ਸਦ ਸਦਾ ਰੋਮ ਰੋਮ ਕਰਕੇ, ਡੰਡਉਤ ਬੰਦਨਾ ਅਨਿਕਬਾਰ ਨਮਸਕਾਰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋਵੇਜੀ।

ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਜੀ ਨੇ, ਅਸੰਖ ਅੰਬਰ ਅਸੰਖ ਧਰਤੀਆਂ ਬਿਨਾਂ ਥੰਮ੍ਹਾਂ ਤੋਂ, ਆਪਣੇ ਅਨਤ ਕਲਾਵਾਨ ਨਿਰਗੁਨ ਸਰੂਪ'ਚ ਟਿਕਾਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਸਿੰਧ ਪਰਬਤ ਮੇਦਨੀ; ਬਿਨੁ ਥੰਮ੍ਹਾ ਗਗਨਿ ਰਹਾਇਆ॥ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਬਰਾਂ, ਧਰਤੀਆਂ ਦੇ ਕਿਨਕੇ ੨ ਸਮੇਤ ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਬ੍ਰਹਮੰਡਾਂ ਦੇ ਪਸਾਰੇ ਆਪਣੇ ਸਰਗੁਨ ਸਰੂਪ'ਚ ਵਸ ਕੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਸਰੇ ਟਿਕਾਅ ਕੇ, ਇਸ ਸਰਗੁਨ ਸਰੂਪ ਜੀ ਸਮੇਤ, ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਸੋ ਪ੍ਰਭੁ ਪੂਰਾ॥) ਤੁਮ ਪੂਰਨ.ਪੂਰਿ ਰਹੇ ਸੰਪੂਰਨ; ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਿਸਮਾਦ ਨਿਰਗੁਨ ਬ੍ਰਹਮਜੀ, ਨਖਿਅਤ੍ਰ ਸਸੀਅਰ ਸੂਰ ਧਿਆਵਹਿ; ਬਸੁਧ ਗਗਨਾ ਗਾਵਏ॥) ਸਿਮਰੈ; ਧਰਤੀ ਅਰੁ ਆਕਾਸਾ॥ ਸਿਮਰਹਿ; ਚੰਦ ਸੂਰਜ ਗੁਣਤਾਸਾ॥ ਅਨੁਸਾਰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਭਾਵ ਹੁਣ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਜੀ ਧੰਨ ਹਨ, ਆਪਜੀ ਨੂੰ ਰੋਮ ਰੋਮ ਕਰਕੇ ਡੰਡਉਤ ਬੰਦਨਾ ਅਨਿਕਬਾਰ ਨਮਸਕਾਰ ਬਲਿਹਾਰ। ਨਾਰਾਇਨ ਨਰਪਤਿ; ਨਮਸਕਾਰੈ॥ ਐਸੇ ਗੁਰ ਕਉ.ਬਲਿ ਬਲਿ ਜਾਈਐ; ਆਪਿ ਮੁਕਤੁ.ਮੋਹਿ ਤਾਰੈ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਿਰਗੁਨ ਸਰੂਪ'ਚ, ਕੋਟਾਨ ਕੋਟਿ ਸੂਰਜ ਤਾਰੇ ਮੰਡਲ ਬਿਜਲੀਆਂ ਅਗਨੀਆਂ ਹਵਾਵਾਂ ਬ੍ਰਹਮਪੁਰੀਆਂ ਸ਼ਿਵਪੁਰੀਆਂ ਵਿਸ਼ਨ ਪੁਰੀਆਂ ਬੈਕੁੰਠ ਪੁਰੀਆਂ, ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਧਰਤੀਆਂ ਪਹਾੜ ਜੰਗਲ ਬਿਨਾ ਥੰਮ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੀ ਵਿਆਪਕ ਸੱਤਾ ਨਾਲ ਥੰਮ੍ ਕੇ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਆਪੇ ਜਲੁ.ਆਪੇ ਥਲੁ ਥੰਮ੍ਨੁ; ਆਪੇ ਕੀਆ ਘਟਿ ਘਟਿ ਬਾਸਾ॥ ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਸਾਰਿਆਂ ਗੁਪਤ ਪ੍ਰਗਟ ਅਕਾਰਾਂ ਸਮੇਤ, ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਬ੍ਰਹਮੰਡਾਂ ਦੇ ਪਸਾਰੇ ਆਪਣੇ ਸਰਗੁਨ ਸਰੂਪਜੀ'ਚ ਵਸ ਕੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਸਰੇ ਟਿਕਾਅ ਕੇ, ਇਸ ਸਰਗੁਨ ਸਰੂਪ ਜੀ ਸਮੇਤ, ਅਬਿਨਾਸੀ; ਨਾਹੀ ਕਿਛੁ ਖੰਡ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹਰ ਪ੍ਰਾਣੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਭਰਪੂਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਨਿਰਗੁਨ ਬ੍ਰਹਮਜੀ ਹਰ ਸਮੇਂ ਜਪ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਦਿ ਅੰਤਿ; ਏਕੈ ਅਵਤਾਰਾ॥ ਸੋਈ ਗੁਰੂ; ਸਮਝਿਯਹੁ ਹਮਾਰਾ॥ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ, ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਜੀ ਧੰਨ ਹਨ, ਰੋਮ ੨ ਕਰਕੇ ਡੰਡਉਤ ਬੰਦਨਾ ਅਨਿਕਬਾਰ ਨਮਸਕਾਰ ਬਲਿਹਾਰ। ਬੰਦਨਾ ਹਰਿ ਬੰਦਨਾ; ਗੁਣ ਗਾਵਹੁ ਗੋਪਾਲ ਰਾਇ॥

ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਭੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਕੋਟਾਨ ਕੋਟਿ ਬ੍ਰਹਮੰਡਾਂ'ਚ, ਕੋਟਾਨ ਕੋਟਿ ਤਾਰੇ ਮੰਡਲ ਚਮਕ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਿਰਗੁਨ ਸਰੂਪ'ਚੋਂ ਸਾਜਿਆ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ'ਚ ਆਪਜੀ ਦੀ ਪਰਮ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਵਿਆਪਕ ਜੋਤਿ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁੰਦਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਸੰਖ ਅਰਬ ਖ਼ਰਬ ਅੰਬਰਾਂ'ਚ ਤਾਰੇ ਮੰਡਲ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੋਹਣੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾਈ ਸਮੇਤ, ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਬ੍ਰਹਮੰਡਾਂ ਦੇ ਪਸਾਰੇ ਆਪਣੇ ਸਰਗੁਨ ਸਰੂਪ ਜੀ'ਚ ਵਸ ਕੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਸਰੇ ਟਿਕਾਅ ਕੇ, ਇਸ ਸਰਗੁਨ ਸਰੂਪ ਜੀ ਸਮੇਤ ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਸਾਚਾ; ਹੈ ਭੀ ਹੋਸੀ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹਰ ਪ੍ਰਾਣੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਭਰਪੂਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਨਿਰਗੁਨ ਬ੍ਰਹਮਜੀ, ਹਰ ਸਮੇਂ ਜਪ ਰਹੇ ਹਨ। ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਜੀ ਧੰਨ ਹਨ। ਆਪਜੀ ਆਪਣੇ ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਪੰਜਵੇਂ ਜਾਮੇਂ ਅੰਦਰ ਉੱਬਲਦੀ ਦੇਗ਼'ਚ ਹੁਣ ਚੌਂਕੜਾ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਰੋਮ ੨ ਕਰਕੇ ਡੰਡਉਤ ਬੰਦਨਾ ਅਨਿਕਬਾਰ ਨਮਸਕਾਰ ਬਲਿਹਾਰ। ਨਮਸਕਾਰ; ਤਾ ਕਉ ਲਖ ਬਾਰ॥ ਇਹੁ ਮਨੁ ਦੀਜੈ; ਤਾ ਕਉ ਵਾਰਿ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ॥ ਅਸੰਖ ਚਿੜੀਆਂ ਘੁੱਗੀਆਂ ਕੋਇਲਾਂ ਮੋਰਾਂ ਤੋਤਿਆਂ ਸਮੂਹ ਪੰਛੀਆਂ ਸਮੇਤ, ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਬ੍ਰਹਮੰਡਾਂ ਦੇ ਪਸਾਰੇ ਆਪਣੇ ਸਰਗੁਨ ਸਰੂਪ ਜੀ'ਚ ਵਸ ਕੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਸਰੇ ਟਿਕਾਅ ਕੇ,

ਇਸ ਸਰਗੁਨ ਸਰੂਪ ਜੀ ਸਮੇਤ, ਅਬਿਨਾਸੀ ਸੁਖ ਆਪਨ ਆਸਨ॥ ਨਿਰਗੁਨ ਬ੍ਰਹਮਜੀ, ਜੋ ਬੋਲਤ ਹੈ.ਮ੍ਰਿਗ ਮੀਨ ਪੰਖੇਰੂ; ਸੁ ਬਿਨੁ ਹਰਿ.ਜਾਪਤ ਹੈ ਨਹੀ ਹੋਰ॥ ਅਨੁਸਾਰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਜਪਦੇ ਹਨ। ਮੇਰਾ ਸੁੰਦਰੁ ਸੁਆਮੀ ਜੀ; ਹਉ ਚਰਨ ਕਮਲ ਪਗ ਛਾਰਾ॥ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਧੰਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਜੀ ਧੰਨ ਹਨ, ਆਪਜੀ ਨੇ ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਨੌਵੇਂ ਜਾਮੇਂ'ਚ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਹਿਤ ਸੀਸ ਕੁਰਬਾਨ ਕੀਤਾ, ਰੋਮ ਰੋਮ ਕਰਕੇ ਡੰਡਉਤ ਬੰਦਨਾ ਅਨਿਕਬਾਰ ਨਮਸਕਾਰ ਬਲਿਹਾਰ। ਹਉ ਵਾਰੀ ਜੀਉ ਵਾਰੀ; ਸਤਿਗੁਰ ਕੈ ਬਲਿਹਾਰਣਿਆ॥ ਮਿੱਠ ਬੋਲੜੇ ਜਾਣ ਕੇ ਜਪਦੇ ਨਮਸਕਾਰਦੇ ਬਲਿਹਾਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮਿਠ ਬੋਲੜਾ ਜੀ; ਹਰਿ ਸਜਣੁ ਸੁਆਮੀ ਮੋਰਾ॥ ਹਉ ਸੰਮਲਿ ਥਕੀ ਜੀ; ਓਹੁ.ਕਦੇ ਨ ਬੋਲੈ ਕਉਰਾ॥ ਕਉੜਾ.ਬੋਲਿ ਨ ਜਾਨੈ, ਪੂਰਨ ਭਗਵਾਨੈ; ਅਉਗਣੁ.ਕੋ ਨ ਚਿਤਾਰੇ॥ ਪਤਿਤ ਪਾਵਨੁ ਹਰਿ ਬਿਰਦੁ ਸਦਾਏ; ਇਕੁ ਤਿਲੁ.ਨਹੀ ਭੰਨੈ ਘਾਲੇ॥ ਘਟ ਘਟ ਵਾਸੀ, ਸਰਬ ਨਿਵਾਸੀ; ਨੇਰੈ ਹੀ ਤੇ ਨੇਰਾ॥ ਨਾਨਕ ਦਾਸੁ.ਸਦਾ ਸਰਣਾਗਤਿ; ਹਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਜਣੁ ਮੇਰਾ॥

ਸਾਹਿਬੁ ਮੇਰਾ ਨੀਤ ਨਵਾ; ਸਦਾ ਸਦਾ ਦਾਤਾਰੁ॥ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਧੰਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਜੀ ਦੇ ਇਲਾਹੀ ਸੱਚੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ, ਕਈ ਕੋਟਿ; ਸਸੀਅਰ ਸੂਰ ਨਖ੍ਯਤ੍ਰ॥ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸੰਖ ਸੁੰਦਰ ਅੰਬਰਾਂ'ਚ ਅਸੰਖ ਹੀ ਸੁੰਦਰ ਸੋਹਣੇ ਚੰਦ੍ਰਮੇਂ ਚੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਜੋ ਆਪਜੀ ਦੇ ਨਿਰਗੁਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੋਟਿ ਚੰਦ੍ਰਮੇ; ਕਰਹਿ ਚਰਾਕ॥ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਕਸ ਹੀਰੇ ਜਵਾਹਰਾਤਾਂ, ਲਾਲਾਂ'ਤੇ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੁੰਦਰ ਅੰਬਰਾਂ ਚੰਦ੍ਰਮਿਆਂ ਚਾਨਣੀਆਂ, ਚੰਦ੍ਰਮਿਆਂ ਦੇ ਪੈ ਰਹੇ ਹੀਰੇ ਜਵਾਹਰਾਤਾਂ'ਤੇ ਅਕਸ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਵਾਹਰਾਤਾਂ ਸਮੇਤ ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਬ੍ਰਹਮੰਡਾਂ ਦੇ ਪਸਾਰੇ ਆਪਣੇ ਸਰਗੁਨ ਸਰੂਪ ਜੀ'ਚ ਵਸ ਕੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਸਰੇ ਟਿਕਾਅ ਕੇ, ਇਸ ਸਰਗੁਨ ਸਰੂਪ ਜੀ ਸਮੇਤ, ਝਿਲਮਿਲਿ ਝਿਲਕੈ; ਚੰਦੁ ਨ ਤਾਰਾ॥ ਸੂਰਜ ਕਿਰਣਿ; ਨ ਬਿਜੁਲਿ ਗੈਣਾਰਾ॥ ਅਕਥੀ ਕਥਉ.ਚਿਹਨੁ ਨਹੀ ਕੋਈ; ਪੂਰਿ ਰਹਿਆ ਮਨਿ ਭਾਇਦਾ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਿਸਮਾਦ ਨਿਰਗੁਨ ਬ੍ਰਹਮਜੀ, ਸਤਿਗੁਰੁ ਦਾਤਾ ਰਾਮ ਨਾਮ ਕਾ; ਹੋਰੁ ਦਾਤਾ ਕੋਈ ਨਾਹੀ॥ ਅਨੁਸਾਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਜੀ ਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਮੁ ਦੇ ਦਾਤੇ ਜਾਣ ਕੇ, ਹਰ ਸਮੇਂ ਜਪਦੇ ਹਨ, ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਧੰਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਜੀ ਧੰਨ ਹਨ, ਆਪਜੀ ਨੇ ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਦਸਵੇਂ ਜਾਮੇਂ ਅੰਦਰ ਸਰਬੰਸ ਕੁਰਬਾਨ ਕੀਤਾ, ਰੋਮ ੨ ਕਰਕੇ ਡੰਡਉਤ ਬੰਦਨਾ ਅਨਿਕਬਾਰ ਨਮਸਕਾਰ ਬਲਿਹਾਰ। ਬਾਰਨੈ ਬਲਿਹਾਰਨੈ; ਲਖ ਬਰੀਆ॥ ਨਾਮੋ ਹੋ.ਨਾਮੁ ਸਾਹਿਬ ਕੋ; ਪ੍ਰਾਨ ਅਧਰੀਆ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ॥ ਕੋਟਾਨ ਕੋਟਿ ਬ੍ਰਹਮੰਡਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੋਟਾਨ ਕੋਟਿ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਗਨੀ ਹੈ। ਕਈ ਕੋਟਿ; ਪਵਣ ਪਾਣੀ ਬੈਸੰਤਰ॥ ਇਹ ਅਗਨੀ ਗੁਰੁ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ; ਪਰਮੇਸਰੁ ਆਪਿ॥ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਜੀ ਦੇ ਭੈ'ਚ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਕਾਰਜ ਸਵਾਰਦੀ ਹੈ। ਭੈ ਵਿਚਿ; ਅਗਨਿ ਕਢੈ ਵੇਗਾਰਿ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਭੂ, ਗੁਰੁ ਨਾਰਾਇਣੁ ਦਯੁ ਗੁਰੁ; ਗੁਰੁ ਸਚਾ ਸਿਰਜਣਹਾਰੁ॥ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਜੀ ਦੇ ਭੈ'ਚ, ਅਗਨੀ ਸਭ ਦੇ ਪੇਟਾਂ'ਚ ਖਾਣਾ ਹਜ਼ਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਬਨਾਸਪਤੀ ਇਸ ਦੇ ਆਸਰੇ ਵਧ ਫੁੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਛੱਤੀਹ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਭੋਜਨ ਨੂੰ ਪਕਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਕਾਰਖਾਨਿਆਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਜਠਰਾਗਨ ਨਾਲ ਮਾਤਾਜੀ ਦੇ ਉਦਰ'ਚ ਬੱਚੇ ਦੀ ਤੁਚਾ, ਹੱਡੀਆਂ ਪੱਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਆਪਜੀ ਆਪਣੇ ਨਿਰਗੁਨ ਸਰੂਪ ਦੁਆਰਾ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਸਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਹਨ। ਆਪਜੀ ਜਦੋਂ ਚਾਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ'ਚ ਲੀਣ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਅਗਨੀਆਂ

ਦਰਿਆਵਾਂ ਸਮੁੰਦ੍ਰਾਂ ਸ਼ੀਸ਼ਿਆਂ ਆਦਿ ਚਮਕਦੀਆਂ ਚੀਜਾਂ, ਵਰਖਾ ਤ੍ਰੇਲ ਦੀਆਂ ਬੂੰਦਾਂ'ਤੇ ਪੈ ਰਹੇ ਅਗਨੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਮੇਤ, ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਬ੍ਰਹਮੰਡਾਂ ਦੇ ਪਸਾਰੇ ਆਪਣੇ ਸਰਗੁਨ ਸਰੂਪ'ਚ ਵਸ ਕੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਸਰੇ ਟਿਕਾਅ ਕੇ, ਇਹ ਸਰਗੁਨ ਸਰੂਪ ਜੀ, ਇਸ ਪਸਾਰੇ ਸਮੇਤ, ਅਬਿਨਾਸੀ ਸੁਖ; ਆਪਨ ਆਸਨ॥) ਜਹ ਜੋਤਿ ਸਰੂਪੀ; ਜੋਤਿ ਸੰਗਿ ਸਮਾਵੈ॥) ਓਪਤਿ ਪਰਲਉ.ਖਿਨ ਮਹਿ ਕਰਤਾ॥ ਆਪਿ ਅਲੇਪਾ.ਨਿਰਗੁਨੁ ਰਹਤਾ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹਰ ਪ੍ਰਾਣੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਭਰਪੂਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਨਿਰਗੁਨ ਬ੍ਰਹਮਜੀ, ਆਠ ਪਹਰ; ਨਾਨਕ ਗੁਰ ਜਾਪਿ॥ ਅਨੁਸਾਰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਜਪ ਰਹੇ ਹਨ। ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਜੀ ਧੰਨ ਹਨ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਆਪਜੀ ਸਾਰੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਦਾਤੇ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੁ ਦਾਤਾ.ਸਭਨਾ ਵਥੂ ਕਾ; ਪੂਰੈ ਭਾਗਿ ਮਿਲਾਵਣਿਆ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ॥ ਅਨੰਤ ਬ੍ਰਹਮੰਡਾਂ ਅਨੰਤ ਧਰਤੀਆਂ ਅਨੰਤ ਜਵਾਲਾ ਮੁਖੀ ਪਹਾੜਾਂ ਦੀ ਪੂਰਨ ਤੇਜ਼ ਸਹਿਤ ਅਗਨੀ ਸਮੇਤ ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਬ੍ਰਹਮੰਡਾਂ ਦੇ ਪਸਾਰੇ ਆਪਣੇ ਸਰਗੁਨ ਸਰੂਪ'ਚ ਵਸ ਕੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਸਰੇ ਟਿਕਾਅ ਕੇ, ਇਸ ਸਰਗੁਨ ਸਰੂਪ ਜੀ ਸਮੇਤ, ਆਪਨ ਆਪ; ਆਪ ਹੀ ਅਚਰਜਾ॥ ਨਿਰਗੁਨ ਬ੍ਰਹਮਜੀ, ਜਪਿ ਜਪਿ ਜੀਵਾ; ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਉ॥ ਅਨੁਸਾਰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਜਪਦੇ ਹਨ, ਮਿਠ ਬੋਲੜਾ ਜੀ; ਹਰਿ ਸਜਣੁ ਸੁਆਮੀ ਮੋਰਾ॥ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਜੀ ਧੰਨ ਹਨ, ਰੋਮ ੨ ਕਰਕੇ ਡੰਡਉਤ ਬੰਦਨਾ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਨਮਸਕਾਰ ਬਲਿਹਾਰ। ਵਾਰਿ ਵਾਰਿ ਜਾਈ ਲਖ ਵਰੀਆ; ਦੇਹੁ ਸੰਤਨ ਕੀ ਧੂਰਾ ਜੀਉ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ॥ ਕੋਟਾਨ ਕੋਟਿ ਬ੍ਰਹਮੰਡਾਂ'ਚ, ਕੋਟਾਨ ਕੋਟਿ ਚੰਦਨ ਦੇ ਪਹਾੜਾਂ ਨੂੰ, ਜਦੋਂ ਅੱਗ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸੁਗੰਧੀ ਦੀਆਂ ਲਪਟਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੋਟਾਨ ਕੋਟਿ ਬ੍ਰਹਮੰਡਾਂ, ਚੰਦਨ ਦੇ ਪਹਾੜਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗੀਆਂ ਅਗਨੀਆਂ, ਸੁਗੰਧੀਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਹਵਾਵਾਂ ਤੇ ਹਵਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਅਸੰਖ ਅਕਾਸ਼, ਅਕਾਸ਼ਾਂ'ਚ ਉੱਡਣ ਵਾਲੇ ਜੀਵਾਂ ਅਕਾਰਾਂ ਸਮੇਤ, ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਬ੍ਰਹਮੰਡਾਂ ਦੇ ਪਸਾਰੇ ਆਪਣੇ ਸਰਗੁਨ ਸਰੂਪ 'ਚ ਵਸ ਕੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਸਰੇ ਟਿਕਾਅ ਕੇ, ਇਸ ਸਰਗੁਨ ਸਰੂਪ ਜੀ ਸਮੇਤ, ਜਲਿ ਥਲਿ ਪੇਖਿ ਪੇਖਿ.ਮਨੁ ਬਿਗਸਿਓ; ਪੂਰਿ ਰਹਿਓ ਸਰਬ ਮਹੀ॥ ਨਿਰਗੁਨ ਬ੍ਰਹਮਜੀ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਮਾਨਿਓ ਪ੍ਰਗਟ ਗੁਰਾਂ ਕੀ ਦੇਹ॥ ਜਾਣ ਕੇ, ਹਰ ਸਮੇਂ ਜਪਦੇ ਹਨ। ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਜੀ ਧੰਨ ਹਨ, ਬਲਿ ਬਲਿ ਜਾਉ ਸਿਆਮ ਸੁੰਦਰ ਕਉ; ਅਕਥ ਕਥਾ ਜਾ ਕੀ ਬਾਤ ਸੁਨੀ॥ ਰੋਮ ੨ ਕਰਕੇ ਡੰਡਉਤ ਬੰਦਨਾ ਅਨਿਕਬਾਰ ਨਮਸਕਾਰ ਬਲਿਹਾਰ। ਆਪਜੀ ਨੇ ਦੂਜੇ ਜਾਮੇ ਅੰਦਰ, ਮੁਰਦਾ ਖਾਣ ਤੱਕ ਹੁਕਮ ਮੰਨ ਕੇ, ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਤੇ ਜਾਨ ਨਾਲੋਂ ਪਿਆਰੀ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਅਮਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬੀਜ ਜੱਗ'ਤੇ ਰੱਖ ਲਿਆ, ਭਾਣਾ ਜੀ ਭਲਾ ਜੀ ਭੁੱਲ ਗਏ ਜੀ ਸ਼ੁਭ ਅਮੋਲਕ ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਚਨ ਕਮਾਏ, ਆਪਜੀ ਨੂੰ ਕੋਟਿ ਨਮਸਕਾਰ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ॥ ਕੋਟਾਨ ਕੋਟਿ ਬ੍ਰਹਮੰਡਾਂ'ਚ ਕੋਟਾਨ ਕੋਟਿ ਧਰਤੀਆਂ'ਤੇ ਬਸੰਤ ਰੁੱਤ ਦੇ ਫੁੱਲ, ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਚਮਕਦੇ ਸੁਹੱਪਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੁਗੰਧੀਆਂ, ਸੁਗੰਧੀਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਪੌਣਾਂ ਸਮੇਤ, ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਬ੍ਰਹਮੰਡਾਂ ਦੇ ਪਸਾਰੇ ਆਪਣੇ ਸਰਗੁਨ ਸਰੂਪ'ਚ ਵਸ ਕੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਸਰੇ ਟਿਕਾਅ ਕੇ, ਇਸ ਸਰਗੁਨ ਸਰੂਪ ਜੀ ਸਮੇਤ, ਨਾਨਕ ਆਪਨ ਰੂਪ; ਆਪ ਹੀ ਉਪਰਜਾ॥ ਹਰ ਪ੍ਰਾਣੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਭਰਪੂਰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਨਿਰਗੁਨ ਬ੍ਰਹਮਜੀ, ਹਰ ਸਮੇਂ ਜਪਦੇ ਹਨ। ਵਾਹੁ ਵਾਹੁ ਸਚੇ ਪਾਤਿਸਾਹ; ਤੂ ਸਚੀ

ਨਾਈ॥ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਜੀ ਧੰਨ ਹਨ, ਰੋਮ ੨ ਕਰਕੇ ਡੰਡਉਤ ਬੰਦਨਾ ਅਨਿਕਬਾਰ ਨਮਸਕਾਰ ਬਲਿਹਾਰ। ਬਲਿਹਾਰਿ ਜਾਏ ਸਦਾ ਨਾਨਕੁ; ਦੇਹੁ ਅਪਣਾ ਨਾਉ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ॥ ਪਹਿਲਗਾਮ ਜੈਸੀਆਂ ਸੁੰਦਰ ਵਾਦੀਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ'ਚ ਵਹਿੰਦੇ ਸੁੰਦਰ ਚਸ਼ਮੇਂ, ਸੁੰਦਰ ਪਹਾੜ, ਪਹਾੜਾਂ'ਤੇ ਪਈ ਸੁੰਦਰ ਬਰਫ, ਠੰਢੇ ਦੇਸ਼ਾਂ'ਚ ਵਰਸ ਰਹੀ ਸੁੰਦਰ ਸਨੋਅ ਦੇ ਢੇਰਾਂ ਦੇ ਢੇਰਾਂ ਸਮੇਤ, ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਬ੍ਰਹਮੰਡਾਂ ਦੇ ਪਸਾਰੇ ਆਪਣੇ ਸਰਗੁਨ ਸਰੂਪ ਜੀ'ਚ ਵਸ ਕੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਸਰੇ ਟਿਕਾਅ ਕੇ, ਇਸ ਸਰਗੁਨ ਸਰੂਪ ਜੀ ਸਮੇਤ, ਏਕੈ ਏਕੈ ਤੂ ਰਾਇਆ॥ ਨਿਰਗੁਨ ਬ੍ਰਹਮਜੀ, ਹਰ ਸਮੇਂ ਜਪਦੇ ਹਨ, ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ, ਗੁਰਤਾਗੱਦੀ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਭਗਵਾਨ ਅਨੰਤ ਕਲਾਵਾਨ ਸਦਾ ੨ ਮੇਹਰਵਾਨ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਜੀ ਧੰਨ ਹਨ, ਰੋਮ ੨ ਕਰਕੇ ਡੰਡਉਤ ਬੰਦਨਾ ਅਨਿਕਬਾਰ ਨਮਸਕਾਰ ਬਲਿਹਾਰ। ਬਲਿ ਬਲਿ ਬਲਿ ਗੁਰਦੇਵ; ਜਿਨਿ ਨਾਮੁ ਦ੍ਰਿੜਾਇਆ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ॥ ਅਨੰਤ ਬ੍ਰਹਮੰਡਾਂ'ਚ ਬਰਫ਼ ਦੇ ਪਹਾੜਾਂ'ਤੇ ਵਰ੍ਦੀ ਵਰਖਾ, ਆਪਣੇ ਬੱਦਲਾਂ ਸਹਿਤ ਅਕਾਸ਼ਾਂ'ਚ ਚਲਦੀਆਂ ਸਾਫ਼ ਸ਼ੁੱਧ ਹਵਾਵਾਂ ਤੇ ਹਵਾਵਾਂ ਚੱਲਣ ਤੋਂ ਝੂਮਦੇ ਸੁੰਦਰ ਸਰੂ ਅੰਬ, ਆਦਿ ਸਮੂਹ ਬ੍ਰਿਛ ਤੇ ਬ੍ਰਿਛਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਧਰਤੀਆਂ ਸਮੇਤ, ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਬ੍ਰਹਮੰਡਾਂ ਦੇ ਪਸਾਰੇ ਆਪਣੇ ਸਰਗੁਨ ਸਰੂਪ'ਚ ਵਸ ਕੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਸਰੇ ਟਿਕਾਅ ਕੇ, ਇਸ ਸਰਗੁਨ ਸਰੂਪਜੀ ਸਮੇਤ, ਪਉਣ ਪਾਣੀ; ਬੈਸੰਤਰ ਮਾਹਿ॥ ਚਾਰਿ ਕੁੰਟ; ਦਹ ਦਿਸੇ ਸਮਾਹਿ॥ ਹਰ ਪ੍ਰਾਣੀਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਭਰਪੂਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਨਿਰਗੁਨ ਬ੍ਰਹਮਜੀ, ਹਰ ਸਮੇਂ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰੇਮ ਸਹਿਤ ਜਪਦੇ ਹਨ, ਮੇਰਾ ਸੁੰਦਰੁ ਸੁਆਮੀ ਜੀ; ਹਉ ਚਰਨ ਕਮਲ ਪਗ ਛਾਰਾ॥ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਜੀ ਧੰਨ ਹਨ, ਰੋਮ ੨ ਕਰਕੇ ਡੰਡਉਤ ਬੰਦਨਾ ਅਨਿਕਬਾਰ ਨਮਸਕਾਰ ਬਲਿਹਾਰ। ਬਲਿ ਤਿਸੁ ਬਾਪੈ; ਜਿਨਿ ਹਉ ਜਾਇਆ॥ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਿੱਖ, ਗੁਰਦੇਵ ਮਾਤਾ ਗੁਰਦੇਵ ਪਿਤਾ; ਗੁਰਦੇਵ ਸੁਆਮੀ ਪਰਮੇਸੁਰਾ॥ ਅਨੁਸਾਰ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਪਿਤਾਜੀ ਜਾਣ ਕੇ ਜਪ ੨ ਕੇ ਕੁਰਬਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰ ਜੀ ਕੇ; ਦਰਸਨ ਕਉ ਬਲਿ ਜਾਉ॥ ਜਪਿ ਜਪਿ ਜੀਵਾ; ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਉ॥ ੧॥ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪੂਰਨ ਗੁਰਦੇਵ॥ ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ; ਲਾਗਉ ਤੇਰੀ ਸੇਵ॥) ਗੁਰ ਕਉ; ਕੁਰਬਾਨੁ ਜਾਉ ਹਾਂ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ॥ ਕੋਟਾਨ ਕੋਟਿ ਬ੍ਰਹਮੰਡਾਂ'ਚ ਕੋਟਾਨ ਕੋਟਿ ਧਰਤੀਆਂ, ਧਰਤੀਆਂ ਤੇ ਅਗਾਧ ਸਮੁੰਦ੍ਰ, ਸਮੁੰਦ੍ਰਾਂ'ਚ ਠਾਠਾਂ ਮਾਰਦੀਆਂ ਬੇਅੰਤ ਸੁੰਦਰ ਲਹਿਰਾਂ, ਲਹਿਰਾਂ'ਤੇ ਪੈਂਦੀਆਂ ਸੂਰਜਾਂ ਚੰਦ੍ਰਮਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੋਹਣੇ ਸੁਹੱਪਣ ਸਮੇਤ, ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਬ੍ਰਹਮੰਡਾਂ ਦੇ ਪਸਾਰੇ ਆਪਣੇ ਸਰਗੁਨ ਸਰੂਪ'ਚ ਵਸ ਕੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਸਰੇ ਟਿਕਾਅ ਕੇ, ਇਸ ਸਰਗੁਨ ਸਰੂਪ ਜੀ ਸਮੇਤ, ਹਰ ਪ੍ਰਾਣੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਭਰਪੂਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਜਲਿ ਥਲਿ ਮਹੀਅਲਿ ਪੂਰਿ ਰਹਿਓ; ਸਰਬ ਨਾਥ ਅਪਾਰ॥) ਮੇਰੇ ਸੁੰਦਰ; ਗਹਿਰ ਗਭੀਰ ਲਾਲ॥ ਨਿਰਗੁਨ ਬ੍ਰਹਮਜੀ, ਹਰ ਸਮੇਂ ਜਪ ਰਹੇ ਹਨ। ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਜੀ ਧੰਨ ਹਨ ਰੋਮ ੨ ਕਰਕੇ ਡੰਡਉਤ ਬੰਦਨ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਨਮਸਕਾਰ ਬਲਿਹਾਰ। ਬਲਿ ਬਲਿ; ਤਿਸੁ ਸਤਿਗੁਰ ਕਉ ਜਾਉ॥) ਹਾਂ ਕਿ ਬਲਿ ਬਲਿ; ਬਲਿ ਬਲਿ ਸਦ ਬਲਿਹਾਰ॥ ਪ੍ਰੇਮੀ ਗੁਰਸਿੱਖ ਹੀਏ ਕੋ ਪ੍ਰੀਤਮੁ;

ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪੂਰਨ ਗੁਰਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ, ਰਿਦੇ'ਚ ਅਰਾਧਦੇ, ਜ਼ਬਾਨ ਕਰਕੇ ਜਪਦੇ, ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਕਰਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ, ਕੰਨਾਂ'ਚ ਸੁਣਦੇ ਹਨ। ਅੰਤਰਿ ਗੁਰੁ ਆਰਾਧਣਾ; ਜਿਹਵਾ ਜਪਿ ਗੁਰ ਨਾਉ॥ ਨੇਤ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੇਖਣਾ; ਸ੍ਰਵਣੀ ਸੁਨਣਾ ਗੁਰ ਨਾਉ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਸੇਤੀ ਰਤਿਆ; ਦਰਗਹ ਪਾਈਐ ਠਾਉ॥ ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਕਿਰਪਾ ਕਰੇ; ਜਿਸ ਨੋ ਏਹ ਵਥੁ ਦੇਇ॥ ਜਗ ਮਹਿ ਉਤਮ ਕਾਢੀਅਹਿ; ਵਿਰਲੇ ਕੇਈ ਕੇਇ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ॥ ਕੋਟਾਨ ਕੋਟਿ ਸਮੁੰਦ੍ਰਾਂ'ਚ ਅਣਗਿਣਤ ਹੀਰੇ ਜਵਾਹਰਾਤ, ਲਾਲ ਮੂੰਗੇ, ਰਤਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੌਹਰ ਜਲਵੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਮੇਤ, ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਬ੍ਰਹਮੰਡਾਂ ਦੇ ਪਸਾਰੇ ਆਪਣੇ ਸਰਗੁਨ ਸਰੂਪ'ਚ ਵਸ ਕੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਸਰੇ ਟਿਕਾਅ ਕੇ, ਇਸ ਸਰਗੁਨ ਸਰੂਪ ਜੀ ਸਮੇਤ, ਹਰ ਪ੍ਰਾਣੀਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਭਰਪੂਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ, ਪੂਰਿ ਰਹਿਓ ਸਰਬਤ੍ਰ ਮਹਿ; ਪ੍ਰਭ ਗੁਣੀ ਗਹੀਰ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਿਰਗੁਨ ਬ੍ਰਹਮਜੀ, ਹਰ ਸਮੇਂ ਜਪ ਰਹੇ ਹਨ, ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਜੀ ਧੰਨ ਹਨ, ਰੋਮ ੨ ਕਰਕੇ ਡੰਡਉਤ ਬੰਦਨ ਅਨਿਕਬਾਰ ਨਮਸਕਾਰ ਬਲਿਹਾਰ। ਬਲਿਹਾਰੀ ਗੁਰ ਆਪਣੇ; ਜਿਨਿ ਅਉਗਣ ਮੇਟਿ.ਗੁਣ ਪਰਗਟੀਆਏ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ॥ ਕੋਟਾਨ ਕੋਟਿ ਬ੍ਰਹਮੰਡਾਂ'ਚ ਅਨੰਤ ਸੁੰਦਰ ਮਾਨਸ੍ਰੋਵਰ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ'ਤੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸੁੰਦਰ ਹੰਸ ਹੰਸਣੀਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੁੰਦਰ ਸੋਹਣਾ ਉੱਜਲ ਜਲ, ਸੁੰਦਰ ਸੁਹਾਵਣੀ ਹਵਾ ਦੇ ਝੁਲਾਰੇ, ਸੁੰਦਰ ਅੰਬਰ ਤੇ ਸੂਰਜ ਚੰਦ ਤਾਰੇ, ਉੱਥੋਂ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਜ਼ਾਰੇ ਸਮੇਤ, ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਬ੍ਰਹਮੰਡਾਂ ਦੇ ਪਸਾਰੇ ਆਪਣੇ ਸਰਗੁਨ ਸਰੂਪ'ਚ ਵਸ ਕੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਸਰੇ ਟਿਕਾਅ ਕੇ, ਇਸ ਸਰਗੁਨ ਸਰੂਪਜੀ ਸਮੇਤ, ਜਲਿ ਥਲਿ ਪੇਖਿ ਪੇਖਿ.ਮਨੁ ਬਿਗਸਿਓ; ਪੂਰਿ ਰਹਿਓ ਸਰਬ ਮਹੀ॥ ਹਰ ਪ੍ਰਾਣੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਭਰਪੂਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਿਰਗੁਨ ਬ੍ਰਹਮਜੀ, ਹਰ ਸਮੇਂ ਜਪਦੇ ਹਨ। ਸਜਣੁ ਸਚਾ ਪਾਤਿਸਾਹੁ; ਸਿਰਿ ਸਾਂਹਾਂ ਦੈ ਸਾਹੁ॥ ਜਿਸੁ ਪਾਸਿ ਬਹਿਠਿਆ ਸੋਹੀਐ; ਸਭਨਾ ਦਾ ਵੇਸਾਹੁ॥ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਜੀ ਧੰਨ ਹਨ। ਆਪਜੀ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦਾ ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਉੱਤਮ ਉੱਚਾ ਸੁੱਚਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਤਾਰ ਰਹੇ ਹੋਂਜੀ! ਤੇਰਾ ਏਕੁ ਨਾਮੁ ਤਾਰੇ ਸੰਸਾਰੁ॥

ਆਪਣੇ ਵਿਆਪਕ ਸਰੂਪ'ਚ ਇਸਥਿੱਤ ਅਕਾਸ਼ ਅਤੇ ਅਕਾਸ਼'ਚ ਸਥਿੱਤ ਧਰਤੀ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਦੇ ਸਪੂਤ ਬ੍ਰਿੱਛ, ਬ੍ਰਿੱਛਾਂ ਤੋਂ ਬਣੇ ਸਾਜ ਅਤੇ ਸਾਜ ਵਜਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਜੰਤ੍ਰੀ, ਰਾਗ ਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਰਾਗੀ, ਰਾਗੀਆਂ ਦੇ ਗਾਏ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੀਰਤਨ, ਕਥਾਕਾਰਾਂ ਦੀ ਕਥੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕਥਾ ਸਮੇਤ, ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਬ੍ਰਹਮੰਡਾਂ ਦੇ ਪਸਾਰੇ, ਆਪਣੇ ਸਰਗੁਨ ਸਰੂਪ ਜੀ'ਚ ਵਸ ਕੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਸਰੇ ਟਿਕਾਅ ਕੇ, ਇਸ ਸਰਗੁਨ ਸਰੂਪ ਜੀ ਸਮੇਤ, ਅੰਗ ਅੰਗ ਸੁਖਦਾਈ.ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮਾਈ; ਥਾਨ ਥਾਨੰਤਰ ਦੇਸਾ॥ ਹਰ ਪ੍ਰਾਣੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਭਰਪੂਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਿਰਗੁਨ ਬ੍ਰਹਮਜੀ, ਹਰ ਸਮੇਂ ਜਪ ਰਹੇ ਹਨ। ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਧੰਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਜੀ ਧੰਨ ਹਨ, ਆਪਜੀ ਨੇ ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਪਹਿਲੇ ਜਾਮੇਂ'ਚ ਪਰਬਤ ਨੂੰ ਪੰਜਾ ਲਾ ਕੇ, ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸ੍ਰੀ ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬਜੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ, ਹੰਕਾਰੀ ਵਲੀ ਕੰਧਾਰੀ ਦਾ ਮਾਣ ਤੋੜਿਆ, ਸੁੰਦਰ ਸੁਘਰ ਬੇਅੰਤ ਪਿਤਾ ਪ੍ਰਭ; ਜੀ ਨੇ ਕਲਯੁੱਗ'ਚ, ਸਤਿਨਾਮੁ ਦਾ ਸਿੱਕਾ ਚਲਾ ਕੇ, ; ਗੁਰਮੁਖਿ ਗਾਡੀ ਰਾਹੁ ਚਲਾਇਆ। ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਕੀਤਾ। ਮਾਰਿਆ ਸਿਕਾ ਜਗਤ੍ਰਿ ਵਿਚਿ; ਨਾਨਕ ਨਿਰਮਲ ਪੰਥ ਚਲਾਇਆ।) ਸਤਿਨਾਮੁ ਪ੍ਰਭ ਕਾ; ਸੁਖਦਾਈ॥ ਬਿਸ੍ਵਾਸੁ ਸਤਿ; ਨਾਨਕ ਗੁਰ ਤੇ ਪਾਈ॥) ਨਮਸਕਾਰ ਗੁਰਦੇਵ ਕੋ; ਸਤਿਨਾਮ ਜਿਸ ਮੰਤ੍ਰ ਸੁਣਾਇਆ। ਸੁਖਦਾਈ ਸਤਿਨਾਮੁ ਨਾਮੁ ਅਭਿਆਸ ਕਰਾ ਕੇ, ਆਪਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਿੱਖ ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਮਾਨ,

ਆਪਜੀ ਦੇ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਚਰਨ-ਕਮਲਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨੇਤ੍ਰਾਂ'ਚ ਟਿਕਾਉਂਦੇ, ਆਪਣੀ ਜਿੰਦ ਜਾਨ ਸ੍ਵੰਸ ਆਪਜੀ ਤੋਂ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰਦੇ, ਆਪਜੀ ਨੂੰ ਸੁਆਸ ੨ ਜਪਦੇ ਜਪਾਉਂਦੇ ਧਿਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਆਪਜੀ ਸਭਨਾ ਦੇ ਮਨ'ਚ ਭਾ ਕੇ ਰੋਮ ੨'ਚ ਵਸ ਗਏ। ਖਾਣੀ ਬਾਣੀ ਸਰਬ ਨਿਵਾਸੀ; ਸਭਨਾ ਕੈ ਮਨਿ ਭਾਵਣਿਆ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ॥ ਆਪਸ ਕਉ; ਆਪਹਿ ਆਦੇਸੁ॥ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁੰਦਰੁ ਸੁਘੜੁ ਚਤੁਰੁ; ਜੀਅ ਦਾਤਾ॥ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਜੀ ਦੇ ਸਮੂਹ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਰੋਮ ੨ ਹਰ ਵੇਲੇ, ਤੂ ਦਇਆਲੁ ਕਿਰਪਾਲੁ ਪ੍ਰਭੁ ਸੋਈ॥) ਤੂੰ ਦਇਆਲੁ ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਿ; ਮਨਸਾ ਪੂਰਣਹਾਰਾ॥) ਤੁਮ੍ ਦਇਆਲ ਕਿਰਪਾਲ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਿ; ਪਤਿਤ ਪਾਵਨ ਗੋਸਾਈ॥) ਦੀਨ ਦਇਆਲ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸੁਖ ਸਾਗਰ; ਸਰਬ ਘਟਾ ਭਰਪੂਰੀ ਰੇ॥ ਅਨੁਸਾਰ ਦਇਆਲ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧਿ ਜਾਣ ਕੇ, ਹਰ ਵੇਲੇ ਜਪਦੇ ਹਨ, ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਧੰਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਜੀ ਧੰਨ ਹਨ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਆਪਜੀ ਬ੍ਰਹਮ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਕੇ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਬਲਿਹਾਰੀ ਗੁਰ ਆਪਣੇ; ਜਿਨਿ ਹਿਰਦੈ ਦਿਤਾ ਦਿਖਾਇ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ॥ ਵਡਾ ਦਾਤਾ; ਤਿਲੁ ਨ ਤਮਾਇ॥ ਅਨੁਸਾਰ ਵੱਡੇ ਦਾਤੇ, ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ, ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ ਧਰਤੀ ਧਨ ਦੂਧ ਪੂਤ ਰਾਜ ਭਾਗ ਬਖਸ਼ ਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਭਰਪੂਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਿਰਗੁਨ ਬ੍ਰਹਮਜੀ ਦੀ ਸਾਖਿਆਤਤਾ ਸਹਿਤ, ਖਿਮਾ ਧੀਰਜ ਸੰਤੋਖ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸੱਚ ਧਰਮ, ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਸਗਲ ਕੀ ਰੀਨਾ॥) ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਕੈ ਗਰੀਬੀ ਸਮਾਹਾ॥ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਪਰਉਪਕਾਰ ਉਮਾਹਾ॥ ਆਦਿ ਸ਼ੁਭ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਅਨੰਤ ਸੂਰਜ ਚੰਦ ਤਾਰੇ ਮੰਡਲ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ੁਭ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਸੂਰਜਾਂ ਚੰਦ੍ਰਮਿਆਂ ਤਾਰੇ ਮੰਡਲਾਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਖ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਵਿਸਮਾਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਹਿਤ, ਹਰ ਪ੍ਰਾਣੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਭਰਪੂਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਿਰਗੁਨ ਬ੍ਰਹਮਜੀ ਆਪਣੇ ਸਰਗੁਨ ਦੇ ਪਸਾਰੇ ਸਹਿਤ, ਵਿਸਮਾਦ ਰੰਗ'ਚ, ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਜਪਿ; ਮੀਤ ਹਮਾਰੇ॥ ਅਨੁਸਾਰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਜਪਦੇ ਹਨ, ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ, ਗਰਬ ਪ੍ਰਹਾਰੀ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਧੰਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਜੀ ਧੰਨ ਹਨ, ਰੋਮ ੨ ਕਰਕੇ ਡੰਡਉਤ ਬੰਦਨਾ ਅਨਿਕਬਾਰ ਨਮਸਕਾਰ ਬਲਿਹਾਰ। ਬਲਿਹਾਰੈ ਨਾਨਕ ਲਖ ਬੇਰਾ; ਮੇਰੇ ਠਾਕੁਰ ਅਗਮ ਅਗਾਧਿਓ॥) ਬਾਰਿ ਜਾਉ.ਲਖ ਬੇਰੀਆ; ਹਰਿ ਸਜਣੁ ਅਗਮ ਅਗਾਹੁ॥) ਬਾਰਿ ਜਾਉ.ਲਖ ਬੇਰੀਆ; ਦਰਸੁ ਪੇਖਿ ਜੀਵਾਵਉ॥) ਹਉ ਬਲਿ ਜਾਈ.ਲਖ ਲਖ ਲਖ ਬਰੀਆ; ਜਿਨਿ ਭ੍ਰਮੁ ਪਰਦਾ ਖੋਲ੍ਹਾ ਰਾਮ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ॥ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸਨਮੁਖ ਗੁਰਮੁਖਿ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰੇਮੀ ਰਹਿਤਵਾਨ ਨਿੱਤਨੇਮੀ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਜੀ ਦੇ ਅਤੀ ਪਿਆਰੇ ਹੀਰੇ ਮੀਰੇ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਮਨੀਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਜੀ ਦੇ ਬੰਦ ੨ ਕੱਟੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਸ੍ਰੀਰ ਦਾ ਸ਼ੁੱਧ ਸਾਫ਼ ਖ਼ੂਨ ਢੇਰੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਧਰਤੀ ਖ਼ੂਨ ਨਾਲ ਰੰਗੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਸ੍ਰੀਰ ਨੂੰ ਟੱਕ ਮਾਰ ਕੇ ਬੰਦ ੨ ਕੱਟਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਸ਼ਤ੍ਰ ਖ਼ੂਨ ਨਾਲ ਗੱਚ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਖ਼ੂਨ ਨਾਲ ਰੰਗੀ ਧਰਤੀ ਤੇ ਸ਼ਸ਼ਤ੍ਰਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗਾ ਖ਼ੂਨ, ਟੋਕਰੇ'ਚ ਪਏ ਬੰਦ, ਖ਼ੂਨ ਦੇ ਸਮੂਹ ਕਤਰਿਆਂ ਸਮੇਤ, ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਬ੍ਰਹਮੰਡਾਂ ਦੇ ਪਸਾਰੇ ਆਪਣੇ ਸਰਗੁਨ ਸਰੂਪ ਜੀ'ਚ ਵਸ ਕੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਸਰੇ ਟਿਕਾਅ ਕੇ, ਇਸ ਸਰਗੁਨ ਸਰੂਪ ਜੀ ਸਮੇਤ, ਹਰ ਪ੍ਰਾਣੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਭਰਪੂਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਿਰਗੁਨ ਬ੍ਰਹਮਜੀ, ਸਭ ਤੇ ਊਚ ਠਾਕੁਰੁ ਨਾਨਕ ਕਾ; ਬਾਰ ਬਾਰ ਨਮਸਕਾਰੈ॥ ਅਨੁਸਾਰ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੇ

ਠਾਕੁਰ ਮੰਨ ਕੇ, ਹਰ ਸਮੇਂ ਜਪ ਰਹੇ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਜੀ ਧੰਨ ਹਨ।

ਕੋਟਿ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਦੇ ਪੂਰਨ ਧਰਮੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਤੱਕਣ ਵਾਲੇ ਅੰਬਰ, ਹਵਾਵਾਂ, ਅਕਾਸ਼ੀ ਰੂਹਾਂ, ਅਨੰਤ ਸੂਰਜਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਧੁੱਪਾਂ, ਅਨੰਤ ਅੰਬਰਾਂ ਦੇ ਤਾਰਿਆਂ ਸਮੇਤ, ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਬ੍ਰਹਮੰਡਾਂ ਦੇ ਪਸਾਰੇ ਆਪਣੇ ਸਰਗੁਨ ਸਰੂਪ ਜੀ'ਚ ਵਸ ਕੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਸਰੇ ਟਿਕਾਅ ਕੇ, ਇਸ ਸਰਗੁਨ ਸਰੂਪਜੀ ਸਮੇਤ, ਪੂਰਨ ਪੂਰਿ ਰਹਿਓ ਸਰਬ ਥਾਈ; ਆਨ ਨ ਕਤਹੂੰ ਜਾਤਾ॥ ਘਟ ਘਟ ਅੰਤਰਿ.ਸਰਬ ਨਿਰੰਤਰਿ; ਰੰਗਿ ਰਵਿਓ ਰੰਗਿ ਰਾਤਾ॥ ਹਰ ਪ੍ਰਾਣੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਭਰਪੂਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਿਰਗੁਨ ਬ੍ਰਹਮਜੀ, ਹਰ ਸਮੇਂ ਜਪ ਰਹੇ ਹਨ, ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਜੀ ਧੰਨ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਐਸੇ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਸੂਰਵੀਰ ਬਹਾਦਰ ਤੱਤ ਬੇਤੇ ਕਥਾਕਾਰ, ਮਹਾਨ ਕੀਰਤਨੀਏ, ਮਹਾਨ ਸੇਵਾਦਾਰ, ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰਕ, ਵੱਡੇ ਧੀਰਜਧਾਰੀ ਮਹਾਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ, ਅਗਮ ਅਪਾਰ, ਉਦਾਰ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ। ਸੋ ਸਤਿਗੁਰ. ਜਿ ਸਚੁ ਧਿਆਇਦਾ; ਸਚੁ ਸਚਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਇਕੇ॥ ਧੰਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਆਪਣੇ ਅਤਿਅੰਤ ਪਿਆਰੇ ਸ਼ਹੀਦ ਪ੍ਰੇਮੀ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ'ਤੇ ਆਏ ਅਕਹਿ ਅਸਹਿ ਕਸ਼ਟਾਂ ਸਮੇਂ, ਅਥਵਾ ਹਰ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਦਿਮਾਗ਼ 'ਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਗੁਰਬਾਣੀ ਭੇਜਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਅੰਗੀਕਾਰੁ.ਓਹੁ ਕਰੇ ਤੇਰਾ; ਕਾਰਜ ਸਭਿ ਸਵਾਰਣਾ॥ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦਾ ਪੱਖ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਆਪਣੇ ਸੀਸ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰਕੇ, ਮਹਾਨ ਸਖ਼ਤ ਇਮਤਿਹਾਨਾਂ'ਚੋਂ ਪਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਮਹਾਨ ਸੱਚੇ ਸੁੱਚੇ ਜਲਾਲੀ ਉੱਚ ਕਰਨੀ ਵਾਲੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੇ ਇਸ ਪਰਮ ਮਨੋਹਰ ਅਮੋਲਕ ਸਲੋਕ ਨੂੰ ਕਮਾਇਆ। ਕਬੀਰ.ਜਉ ਤੁਹਿ ਸਾਧ.ਪਿਰੰਮ ਕੀ; ਸੀਸੁ ਕਾਟਿ ਕਰਿ ਗੋਇ॥ ਖੇਲਤ ਖੇਲਤ ਹਾਲ ਕਰਿ; ਜੋ ਕਿਛੁ ਹੋਇ ਤ ਹੋਇ॥

ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਗੁਰਬਾਣੀ ਗੁਰੂਜੀ ਨੇ ਬੇਅੰਤ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਪੂਰਨ ਵੈਰਾਗੀ ਸਿਮਰਨ ਅਭਿਆਸੀ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਸ਼ਹੀਦ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਅਤੇ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨਜੀ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਗੁਰਬਾਣੀਜੀ ਜੱਗ'ਤੇ ਸਦਾ ਲਈ ਅਮਰ ਅਟੱਲ ਗੁਰਤਾ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਦਿਮਾਗ਼'ਚ, ਹਰ ਸਮੇਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਭੇਜ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਗੁਰਬਾਣੀਜੀ ਅਲੋਪ ਹੋ ਜਾਣੇ ਸਨ।

ਕੁਰਬਾਨੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਦੁਆਰਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਗੁਰਬਾਣੀਜੀ ਦੇ ਅਰਥ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਸਾਖਿਆਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇ ਕੇ, ਗੁਰੂਜੀ, ਗੁਰੂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀਜੀ ਕਮਾਏ ਹਨ। ਪੂਰਨ ਵਿਆਪਕ ਬ੍ਰਹਮਜੀ ਦੇ ਸੱਚੇ ਪੂਰਨ ਅਵਤਾਰ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਭਗਤ ਸ੍ਰੀ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬਜੀ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਜੀ ਸਹੀ ਸੱਚੀ ਨਿਰਝਿਜਕ ਆਪਣੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਇਉਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ:-ਕਬੀਰ.ਜਉ ਤੁਹਿ ਸਾਧ.ਪਿਰੰਮ ਕੀ; ਸੀਸੁ ਕਾਟਿ ਕਰਿ ਗੋਇ॥ ਖੇਲਤ ਖੇਲਤ ਹਾਲ ਕਰਿ; ਜੋ ਕਿਛੁ ਹੋਇ ਤ ਹੋਇ॥ ਹੇ ਕਬੀਰ! (ਜਉ) ਜੇਕਰ (ਤੁਹਿ) ਤੈਨੂੰ (ਪਿਰੰਮ) ਪਿਆਰੇ ਪਤੀ (ਸਾਧ) ਨਿਰਗੁਨ ਬ੍ਰਹਮ ਵਾਹਿਗੁਰੂਜੀ (ਕੀ) ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਸ਼ੁਭ (ਸਾਧ) ਸਧਰ ਭਾਵ ਸ਼ੁਭ ਇੱਛਾ ਹੈ

ਅਥਵਾ ਪਿਆਰੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂਜੀ ਦਾ (ਸਾਧ) ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਪੁਰਖ ਬਣਨ ਦੀ ਸ਼ੁਭ ਇੱਛਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਸੀਸੁ (ਕਾਟਿ) ਵੱਢ (ਕਰਿ) ਕਰਕੇ, ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਅਰਪਣ ਰੂਪ (ਗੋਇ) ਬਾਜ਼ੀ ਖੇਡਣਾ ਕਰ ਅਥਵਾ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰੀਤਮਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰੇਮਾ-ਭਗਤੀ ਰੂਪੀ ਤਲਵਾਰ ਦੀ ਨਿਮ੍ਰਤਾ ਰੂਪੀ ਧਾਰ ਨਾਲ, ਹੰਕਾਰ ਰੂਪੀ ਸਿਰ ਵੱਢਣ ਰੂਪੀ (ਗੋਇ) ਬਾਜ਼ੀ ਖੇਡਣਾ ਕਰ। ਖੇਲਤ ਖੇਲਤ ਹਾਲ ਕਰਿ; ਜੋ ਕਿਛੁ ਹੋਇ ਤ ਹੋਇ॥ ਸਿਰ ਦੇਣ ਰੂਪ ਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ (ਖੇਲਤ) ਖੇਲਦਿਆਂ (ਖੇਲਤ) ਖੇਲਦਿਆਂ, ਸਿਰ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰਨ ਰੂਪ (ਹਾਲ) ਮਸਤੀ ਚੜ੍ਹਾਉਣਾ ਕਰਿ, ਜੋ (ਕਿਛੁ) ਕੁੱਝ (ਹੋਇ) ਹੋਵੇ ਤ (ਹੋਇ) ਹੋਵੇ, ਭਾਵ ਭਾਵੇਂ ਆਪਣਾ ਅੰਗ ੨ ਵੱਢਿਆ ਜਾਵੇ, ਘਰ ਉੱਜੜ ਜਾਵੇ, ਬੱਚਾ ੨ ਸਭ ਪ੍ਰਵਾਰ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਸਾਰਾ ਜੱਗ ਰੁੜ੍ ਜਾਵੇ।

ਬਾਬਾ ਗੁਰਬਖਸ ਸਿੰਘ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦੇ ਬਾਨੀ ਮਹਾਨ ਸੂਰਬੀਰ ਯੋਧੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਨਾਸਕ, ਸੁੱਚੇਨੰਦ ਦੇ ਨੱਕ'ਚ ਨਕੇਲ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ, ਜ਼ਾਲਮ ਵਜੀਦੇ ਨੂੰ ਮਾਰਕੇ, ਸਰਹਿੰਦ ਕਿਲਾ ਢਾਹੁਣ ਵਾਲੇ, ਸਰਹਿੰਦ ਦੀ ਇੱਟ ਨਾਲ ਇੱਟ ਖੜਕਾਉਣ ਵਾਲੇ, ਬਜ਼ਾਰਾਂ'ਚ ਹਲ ਵਗਾਉਣ ਵਾਲੇ, ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਯੋਧੇ ਸ਼ਹੀਦ ਬਾਬਾ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘਜੀ (ਬੰਦਾਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰਜੀ) ਦੀ ਮਹਾਨ ਦਲੇਰ ਕੁਰਬਾਨੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਾ ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ:-ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਲਾਡਲੇ ਸੱਤ ਸੌ ਸਿੰਘਾਂ ਸਮੇਤ, ਸੂਰਬੀਰ ਬਹਾਦਰ ਬਾਬੇ ਜੀ ਦਾ, ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਬਜ਼ਾਰਾਂ'ਚ ਜਲੂਸ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ'ਚ ਹੋਰ ਭੀ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਬਰਛਿਆਂ ਤੇ ਟੰਗੇ ਹੋਏ ਸਨ। ੫ ਮਾਰਚ ੧੭੧੬ ਈ:ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਤ੍ਰਿਪੋਲੀਆ ਦਰਵਾਜੇ ਵੱਲ ਕੋਤਵਾਲੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸੂਰਵੀਰ ਯੋਧੇ ਜਪੀ ਤਪੀ ਨਿਰਮਲ ਸਾਊ ਭੋਲ਼ੇ, ਨਿੱਤਨੇਮੀ ਸਿਮਰਨ ਅਭਿਆਸੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ, ਹਾਏ ਸੀ ਤੱਕ ਨ ਉਚਾਰੀ। ਸਬਰ ਸ਼ੁਕਰ'ਚ ਸੁਮੇਰ ਪ੍ਰਬਤ ਵਾਂਗ ਅਚੱਲ ਅਡੋਲ ਅਬੋਲ ਰਹਿ ਕੇ ਹੱਸ ੨ ਕੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਿੱਤੀ। ਸੂਰਬੀਰ ਬਾਬੇ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘਜੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਦੀਨ ਕਬੂਲ ਕਰ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਚਾਰ ਸਾਲਾ ਤੜਫ਼ਦੇ ੨ ਬੱਚੇ ਦਾ ਕਾਲਜਾ, ਤੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੱਢ ਕੇ, ਤੇਰੇ ਮੁਖ'ਚ ਦੇਵਾਂਗੇ, ਫੇਰ ਤੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਕੱਢਾਂਗੇ, ਹੱਥ ਪੈਰ ਵੱਢਾਂਗੇ, ਲੋਹੇ ਦੀਆਂ ਦਗ਼ਦੀਆਂ ਲਾਲ ਚਿਮਟੀਆਂ ਨਾਲ, ਤੇਰੇ ਸ਼ਰੀਰ ਦੀਆਂ ਬੋਟੀਆਂ ਕੱਢਾਂਗੇ, ਹਾਥੀ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਬੰਨ੍ ਕੇ ਧੂਹਾਂਗੇ। "ਕਬੀਰ.ਜਉ ਤੁਹਿ ਸਾਧ.ਪਿਰੰਮ ਕੀ; ਸੀਸੁ ਕਾਟਿ ਕਰਿ ਗੋਇ॥ ਖੇਲਤ ਖੇਲਤ ਹਾਲ ਕਰਿ; ਜੋ ਕਿਛੁ ਹੋਇ ਤ ਹੋਇ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂਜੀ ਦੇ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਅਵਤਾਰ ਭਗਤ ਸ੍ਰੀ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬਜੀ ਦੇ ਫ਼ੁਰਮਾਏ.ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਮੋਲਕ ਸੱਚੇ ਅਟੱਲ ਬਚਨਾਂ ਨੂੰ ਬਾਬੇ ਬੰਦਾਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੇ ਦਲੇਰੀ ਨਾਲ ਕਮਾਇਆ, ਬਾਬੇਜੀ ਨੂੰ ਪੂਰਨ (ਪਿਰੰਮ) ਪਿਆਰੇ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹਜੀ ਦੀ ਪਰਮ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਲੈਣ (ਕੀ) ਦੀ ਸੱਚੀ (ਸਾਧ) ਸਧਰ ਇੱਛਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਆਪਣਾ ਸੀਸੁ ਕਾਟਿ (ਕਰਿ) ਕਰਕੇ, ਸੀਸ ਅਰਪਣ ਰੂਪ ਸੱਚੀ (ਗੋਇ) ਬਾਜ਼ੀ ਖੇਡੀ, ਸਿਰ ਵੱਢ ਕੇ ਅਰਪਣ ਰੂਪੀ ਬਾਜ਼ੀ (ਖੇਲਤ) ਖੇਡਦਿਆਂ (ਖੇਲਤ) ਖੇਡਦਿਆਂ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਸ੍ਵੰਸ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰਨ ਰੂਪ ਹਾਲ ਕੀਤਾ।; ਜੋ ਕਿਛੁ ਹੋਇ ਤ ਹੋਇ॥ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਵੇਂ ਨੇੜ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੱਚੇ ਦਾ ਕਾਲਜਾ ਕੱਢ ਕੇ ਮੂੰਹ'ਚ ਦੇ ਦਿੱਤਾ, ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿਤੀਆਂ, ਪਰ ਫੇਰ ਭੀ ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਸਲੋਕ ਨੂੰ ਕਮਾਇਆ, ਇਉਂ ਹਉਮੈ ਤਿਆਗ ਕੇ, ਅੱਠੇ ਪਹਿਰ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਜੀ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ, ਆਪਣਾ ਸ੍ਵੰਸ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰਕੇ, ਨਿਹਾਲ ੩ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈਜੀ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ॥ ਖੰਡ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਬੇਅੰਤ; ਉਧਾਰਣਹਾਰਿਆ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮਜੀ ਦੇ ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ ਅਵਤਾਰ, ਅਨੰਤ ਕਲਾਵਾਨ ਸਦਾ ਸਦਾ ਮਿਹਰਵਾਨ ਪੂਰਨ ਭਗਵਾਨ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਜੀ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਿੱਖ ਦੇ ਰੋਮ ੨ ਦਿਲ ਦਿਮਾਗ਼ ਸੁਰਤੀ ਸਿਮਰਤੀ ਚਿਤਵਨੀ ਬੁੱਧੀ ਜਾਗ੍ਰਤ ਸੁਪਨ, ਸੁਖੋਪਤਿ'ਚ, ਤੁਮ ਬਡ ਦਾਤੇ; ਦੇ ਰਹੇ॥ ਅਨੁਸਾਰ ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਗੁਰਬਾਣੀ ਹਰ ਸਮੇਂ ਭੇਜਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਭੇਜ ਕੇ, ਪੂਰਨ ਮੇਹਰਵਾਨ ਸ਼ੁਭ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਅਸੰਖ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਰੂਪ ਨਿਰਗੁਨ ਬ੍ਰਹਮ'ਚ ਸਦਾ ਲਈ ਲੀਣਤਾ ਬਖ਼ਸ਼ਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ੨ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ੨ ਹੀ ਪ੍ਰੇਮੀ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰੇਮ ਧੰਨਵਾਦ ਅਦਬ ਸਤਿਕਾਰ ਨਮਸਕਾਰ ਸਹਿਤ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ੨ ਰੋਮ ੨ ਕਰਕੇ ਉਚਾਰਦਾ ਹੈ, ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰਦਾ ਹੈ। ਸਦਾ ਸਦਾ; ਤੂੰ ਹੈ ਸੁਖਦਾਈ॥ ਨਿਵਿ ਨਿਵਿ ਲਾਗਾ; ਤੇਰੀ ਪਾਈ॥) ਸਰਬ ਸੁਖਾ ਕਾ ਦਾਤਾ ਸਤਿਗੁਰੁ; ਤਾ ਕੀ ਸਰਨੀ ਪਾਈਐ॥ ਪ੍ਰੇਮੀ ਦੇ ਹਿਰਦੇ'ਚੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਫ਼ੁਆਰੇ ਵਾਂਗ ਉੱਠ ਕੇ, ਮੁਖ'ਚ ਸਦਾ ਹੀ ਆਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਪ੍ਰੇਮੀ ਨਾਮੁ ਮਹਾਂ ਰਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪੀ ਕੇ, ਤ੍ਰਿਪਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਸਾਰੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ'ਚੋਂ, ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਜੀ ਦਾ ਜਸ ਸੁਣ ਕੇ, ਸਾਰਿਆਂ ਰੂਪਾਂ ਰੰਗਾਂ ਅੰਦਰ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਜੀ ਦੇ ਵਿਸਮਾਦ ਸੁੰਦਰ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ, ਪ੍ਰੇਮੀ ਵਿਸਮਾਦ ਨਿਹਾਲ ੩ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅੰਦਰਿ ਸਚਾ ਨੇਹੁ; ਲਾਇਆ ਪ੍ਰੀਤਮ ਆਪਣੈ॥ ਤਨੁ ਮਨੁ ਹੋਇ ਨਿਹਾਲੁ; ਜਾ ਗੁਰੁ ਦੇਖਾ ਸਾਮ੍ਹਣੇ॥ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀਜੀ ਦਾ ਮਨ ਅੱਠੇ ਪਹਿਰ, ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਜੀ ਦੇ ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਗੁਰਸ਼ਬਦਾਂ ਰੂਪੀ ਸੁੰਦਰ ਸੋਹਣੇ ਸੱਚੇ ਪਾਕ ਚਰਨ-ਕਮਲਾਂ'ਚ ਲੀਣ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਸਮਰਥ ਗੁਰੂ.ਸਿਰਿ ਹਥੁ ਧਰਿਅਉ॥ ਅਨੁਸਾਰ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਜੀ ਪ੍ਰੇਮੀਜੀ ਦੇ ਸਿਰ'ਤੇ ਸਦਾ ਆਪਣਾ ਗੁਰਸ਼ਬਦ ਰੂਪੀ ਹੱਥ ਧਰ ਕੇ ਐਸੀ ਵਿਸਮਾਦ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰੇਮੀਜੀ ਹਰ ਵੇਲੇ ਹਰ ਗੱਲ ਨਾਲ ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਗੁਰਬਾਣੀ, ਗੁਰੂ ਜਸ ਇਤਿਹਾਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੀ ਗੱਜਦੇ, ਜੈਕਾਰੇ ਹੀ ਜੈਕਾਰੇ ਗੱਜਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰੇਮੀ ਦੇ ਹਰ ਸੁਆਸ ਨੂੰ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਜੀ ਸਵਾਰਦੇ ਹਨ। ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਜੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਭੀ ਪਿਆਰਾ ਇਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਜੋ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਜੀ ਨੂੰ, ਗੁਰੂ ਪ੍ਰੇਮਾ-ਭਗਤੀ ਸਹਿਤ ਨਿਰਗੁਣ ਸਰਗੁਣ ਜੀ ਦੀ ਪੂਰਨ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਤਿਥੈ ਨਾਦ ਬਿਨੋਦ; ਕੋਡ ਅਨੰਦੁ॥ ਉੱਚੀ ਸੇ ਉੱਚੀ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਵਿਸਮਾਦ ਅਨੰਦ ਬਖ਼ਸ਼ੇ। ਅਨੰਦੁ ਭਇਆ ਮੇਰੀ ਮਾਏ; ਸਤਿਗੁਰੂ ਮੈ ਪਾਇਆ॥) ਜਿਸੁ ਮਿਲਿਐ.ਮਨਿ ਹੋਇ ਅਨੰਦੁ; ਸੋ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕਹੀਐ॥ ਮਨ ਕੀ ਦੁਬਿਧਾ.ਬਿਨਸਿ ਜਾਇ; ਹਰਿ ਪਰਮਪਦੁ ਲਹੀਐ॥ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਜੀ, ਅਗਨ ਸਾਗਰ ਸੰਸਾਰ 'ਚ, ਜੀਵਨ ਯਾਤ੍ਰਾ ਕਰ ਰਹੇ, ਪ੍ਰੇਮੀ ਦੇ ਸਿਰ'ਤੇ ਹਰ ਸਮੇਂ ਆਪਣਾ ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ, ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ੁਭ ਲੋੜ ਪੂਰੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਛਾ ਪੂਰਕੁ ਸਰਬ ਸੁਖਦਾਤਾ ਹਰਿ; ਜਾ ਕੈ ਵਸਿ ਹੈ ਕਾਮਧੇਨਾ॥ ਸੋ ਐਸਾ ਹਰਿ ਧਿਆਈਐ ਮੇਰੇ ਜੀਅੜੇ; ਤਾ ਸਰਬ ਸੁਖ ਪਾਵਹਿ ਮੇਰੇ ਮਨਾ॥) ਤੁਮ ਗੰਭੀਰ ਧੀਰ ਉਪਕਾਰੀ; ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸੱਚੇ ਚਰਨੀਂ ਲੱਗਣੇ ਕਰਕੇ, ਅਨਹਦ ਜਾਪ ਦੇ ਵਾਜੇ ਵੱਜਦੇ ਹਨ। ਬਿਨਵੰਤਿ ਨਾਨਕੁ.ਗੁਰ ਚਰਣ ਲਾਗੇ; ਵਾਜੇ ਅਨਹਦ ਤੂਰੇ॥

ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪਰਮੇਸਰ ਸਤਿਗੁਰ; ਆਪੇ ਕਰਣੈਹਾਰਾ॥ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਜੀ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਜੀ ਤੋਂ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਦਾਸਨ ਦਾਸ ਕੀਟ ਮਹਿਮਾ ਕਰਨੀ ਨਹੀਂ

ਜਾਣਦੇ। ਤੁਮ੍ਰੀ ਉਸਤਤਿ; ਤੁਮ ਤੇ ਹੋਇ॥ ਨਾਨਕ; ਅਵਰੁ ਨ ਜਾਨਸਿ ਕੋਇ॥) ਨਿਰਗੁਣੁ ਸਰਗੁਣੁ; ਆਪੇ ਸੋਈ॥) ਨਿਰਗੁਨੁ ਆਪਿ; ਸਰਗੁਨੁ ਭੀ ਓਹੀ॥ ਕਲਾ ਧਾਰਿ ਜਿਨਿ ਸਗਲੀ ਮੋਹੀ॥ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰਗੁਨ ਬ੍ਰਹਮਜੀ ਦੇ ਸਰਗੁਨ ਅਵਤਾਰ ਜੀ ਦੇ ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ ਅਵਤਾਰ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਧੰਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਜੀ! ਗੁਰਸਿਖ ਪ੍ਰੀਤਿ; ਗੁਰੁ ਮਿਲੈ ਗਲਾਟੇ॥ ਜਨ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰੀਤਿ; ਸਾਧ ਪਗ ਚਾਟੇ॥) ਸਤਿਗੁਰ; ਚਾਟਉ ਪਗ ਚਾਟ॥ ਅਨੁਸਾਰ ਅਨੰਤ ਜ਼ਬਾਨਾਂ ਨਾਲ ਆਪਜੀ ਦੇ ਸੱਚੇ ਚਰਨ-ਕਮਲ ਚੱਟ ਕੇ, ਨੈਨਹੁ ਸੰਗਿ.ਸੰਤਨ ਕੀ ਸੇਵਾ; ਚਰਨ ਝਾਰੀ ਕੇਸਾਇਓ॥) ਟਹਲ ਕਰਉ.ਤੇਰੇ ਦਾਸ ਕੀ; ਪਗ ਝਾਰਉ ਬਾਲ॥ ਮਸਤਕੁ ਅਪਨਾ ਭੇਟ ਦੇਉ; ਗੁਨ ਸੁਨਉ ਰਸਾਲ॥ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸੰਖ ਸਿਰਾਂ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਨਾਲ, ਆਪਜੀ ਦੇ ਚਰਨ ਝਾੜ੍ ਕੇ, ਅਸੰਖ ਡੰਡਉਤ ਬੰਦਨ ਕਰਕੇ, ਮੂੰਹ'ਚ ਘਾਹ ਲੈ ਕੇ, ਆਪਜੀ ਦਾ ਦਾਸਨ ਦਾਸ ਗ਼ਰੀਬ ਨੀਚ ਕੀਟ ਭੁੱਲਾਂ ਦੀ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂ ਜੋ ਆਪਜੀ ਦਾ ਜਸ, ਸਭੈ ਘਟ ਰਾਮੁ ਬੋਲੈ; ਰਾਮਾ ਬੋਲੈ॥ ਰਾਮ ਬਿਨਾ; ਕੋ ਬੋਲੈ ਰੇ॥ ਅਨੁਸਾਰ ਬਹੁਤ ੨ ਹੈ, ਦਾਸ ਦੀ ਇੱਕ ਜ਼ਬਾਨ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਜਿਹਬਾ ਏਕ; ਉਸਤਤਿ ਅਨੇਕ॥ ਸਤਿ ਪੁਰਖ; ਪੂਰਨ ਬਿਬੇਕ॥) ਹਮਰੀ ਜਿਹਬਾ ਏਕ ਪ੍ਰਭ; ਹਰਿ ਕੇ ਗੁਣ ਅਗਮ ਅਥਾਹ॥ ਹਮ ਕਿਉ ਕਰਿ ਜਪਹ ਇਆਣਿਆ; ਹਰਿ ਤੁਮ ਵਡ ਅਗਮ ਅਗਾਹ॥ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ, ਗੁਰੂ ਜਸ ਸੰਪੂਰਨੰ॥ ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ, ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ! ਵਾਹਿਗੁਰੂਜੀ ਕਾ ਖ਼ਾਲਸਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂਜੀ ਕੀ ਫ਼ਤੇਹ!

੮. ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਜੀ ਕਿਹਾ ਹੈ, "ਜਿਹੜਾ ਗੁਰਮੁਖਿ ਬ੍ਰਹਮਵਿੱਦਿਆ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਜੀ ਉਸ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤੀ ਬਖ਼ਸ਼ਦੇ ਹਨ। "ਯਥਾ:-"ਜੋ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਸਿਖਲਾਵੈ। ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ ਪਦਾਰਥ ਪਾਵੈ। " ਸੰਥਾ ਕਰਾਉਣ ਨਾਲ; ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰਥ॥ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਮਿਸ਼ਨ 'ਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਭਾਰੀ ਵਾਧਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਤਿਅੰਤ ਨਿਮ੍ਰਤਾ ਪ੍ਰੇਮ ਹਲੀਮੀ ਨਾਲ ਸੰਥਾ ਕਰਾਉਣੀ, ਬਹੁਤ ਹੀ ਵੱਡਾ ਉੱਤਮ ਗੁਣਾਂ ਸਿਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਣ ਹੈ।

੯. ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਨਾਮ ਰਸੀਏ ਤੱਤ ਬੇਤੇ ਮਹਾਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ, ਪੂਰਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਖ਼ਾਲਸਾ, ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ ਦੇ ਮਹਾਂ ਵਿਸਮਾਦ ਅਮੋਲਕ ਬਚਨ:- ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ, ਪੂਰਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ, ਅਤੀਤ ਬਿਰਕਤ ਬ੍ਰਹਮਵਿੱਦਿਆ ਦੇ ਦਾਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੇ, ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੂੰ, ਟਕਸਾਲ ਚਲਾਉਣ ਦੀ, ਸ਼ੁਭ ਸੱਚੀ ਸੇਵਾ ਬਖ਼ਸ਼ਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਅਮੋਲਕ ਬਚਨ ਕਹੇ:- ਇੱਕ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਸੋ?ਅੱਗੋਂ ਨਿਮ੍ਰਤਾ ਨਾਲ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਜੋੜ, ਸਿਰ ਝੁਕਾ ਕੇ ਕਿਹਾ, "ਆਪ ਜੀ ਜੋ ਕਰਾਉ। " ਪਰਮ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਕੇ ਕਿਹਾ, "੧.ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਡੰਡਾ ਸਿਰ 'ਤੇ ਸਮਝ ਕੇ, ਦੋਵੇਂ ਵੇਲੇ ਕਥਾ ਕਰਨੀ। ੨.ਆਪ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਬਨਣਾ। ੩.ਪੰਥ ਦੇ ਮਗਰ ਰਹਿ ਕੇ ਨਿੱਗਰ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ। ੪.ਪੰਥ ਦੇ ਆਗੂ ਨਹੀਂ ਬਨਣਾ। ੫.ਬ੍ਰਹਮ-ਵਿੱਦਿਆ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲੱਗਿਆਂ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦੇਖਣਾ, ਸਭ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਈ ਹੀ ਜਾਣਾ। ਪਰਮ ਪੂਜਨੀਕ ਨਾਮ ਰਸੀਏ ਤੱਤ ਬੇਤੇ ਮਹਾਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ ਦੇ ਮਹਾਂ ਵਿਸਮਾਦ ਅਮੋਲਕ ਬਚਨ:- ਗੁਰਮੁਖੀ ਸਿੱਖਣ ਲਈ, ਸੌਖੀ ਗੁਰੂ ਸਾਖੀ ਇਕੱਲਾ ੨ ਅੱਖਰ ਲਗ ਬੁਲਾ ਕੇ, ਰੀਕਾਰਡਿੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਆਦਿ ਬਾਣੀ ਦਾ ਇਕੱਲਾ ੨ ਅੱਖਰ ਲਗ ਬੁਲਾ ਕੇ ਸੰਥਾ ਕਰਾਈ ਜਾਵੇ। ਸੰਥਾ ਆਰੰਭ 'ਚ ਵਿੱਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਪੱਕ ਨਿਸਚਾ ਕਰਾਉਣਾ ਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਲਗਾਂ ਅੱਖਰ

ਅਰਥ ਵਿਸ਼ਰਾਮ ਜ਼ਬਾਨੀ ਚੇਤੇ ਕਰਕੇ ਧਿਆਨ'ਚ ਟਿਕਾਉਣੇ ਹਨ। ਪੂਰਨ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਕੇ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ। ਯਥਾ:-ਸਾਚੁ ਕਹੌ.ਸੁਨ ਲੇਹੁ ਸਭੈ; ਜਿਨ ਪ੍ਰੇਮੁ ਕੀਓ.ਤਿਨ ਹੀ ਪ੍ਰਭੁ ਪਾਇਓ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਪ੍ਰੇਮੀ ਮਿਲ ਕੇ ਪੂਰਨ ਲਗਾਂ ਲਾ ਕੇ, ਇੱਕ ੨ ਗੁਰਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਨ ਸੁਣਨ, ਧੰਨ ੩ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਬਈ ਕੋਈ ਲਗ ਛੱਡਣੀ ਨਹੀਂ। "ਭਾਈ! ਬ੍ਰਹਮਵਿੱਦਿਆ ਨੌਕਰੀ ਲਈ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹੀਦੀ। "ਕਿਉਂ ਜੋ ਅੱਗੇ ਬ੍ਰਹਮਵਿੱਦਿਆ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਾ ਸਕਦਾ। ਨੌਕਰੀ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਹੈ, ਨਿਰੰਜਨ ਜੀ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪਾਵੇਗਾ? ਜਿਹੜਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਬ੍ਰਹਮਵਿੱਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ, ਗ੍ਰੀਬੀ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵੰਡਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਬ੍ਰਹਮਵਿੱਦਿਆ ਦਾ ਦਾਨ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਦਾਨ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਸ਼ਹੀਦ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਆਦਿ ਹੋਰ ਭੀ ਬੇਅੰਤ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਬ੍ਰਹਮਵਿੱਦਿਆ ਦਾ ਦਾਨ ਦੇ ਕੇ ਸਦਾ ਅਮਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਮ ੨ ਕਰਕੇ ਸਦਾ ੨ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ। ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਧੰਨ ਹਨ। ਮਹਾਂ ਵਿਸਮਾਦ ਅਮੋਲਕ ਬਚਨ:- "ਜਿਹੜਾ ਪੜ੍ਹੇ ਉਹ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਪੜ੍ਹਾਵੇ ਉਹ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ। "ਜਦੋਂ ਆਪ ਜੀ ਸੰਥਾ ਕਰਾਵੋਂਗੇ, ਤਦੋਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ, ਕਿ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਸਹੀ ਸਚਾਈ ਹੈ। ਬ੍ਰਹਮਵਿੱਦਿਆ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਿਆਂ ੨ ਯੋਗਤਾ ਵਧਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਵਿੱਦਿਆ ਪੜ੍ਹਾਉਣੀ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਵਿੱਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਸਮੇਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਉਂ ਪੜ੍ਹਨੇ ਪੜ੍ਹਾਉਣੇ ਕਰਕੇ ਵਿੱਦਿਆ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਵਧਦਾ ਹੈ। ਬ੍ਰਹਮਵਿੱਦਿਆ ਦਾ ਦਾਨ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵੱਡਾ ਹੈ, ਇਹ ਅਮਰ ਫ਼ਲ ਹੈ। ਇਸ ਫ਼ਲ ਨੂੰ ਖਾ ਕੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਮਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹਰ ਵੇਲੇ ਅਮਰ ਫ਼ਲ ਛਕਦਾ, ਸੰਥਾ ਕਰਾ ਕੇ ਛਕਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਮੁਹਾਰਨੀ ਭਜਨ ਹੈ। ਦਾਸਨ ਦਾਸ ਨੀਚ ਕੀਟ ਨੂੰ, ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸੁਪਨੇ 'ਚ ਇਹ ਜਣਾਇਆ, ਕਿ ਹਰ ਘਰ 'ਚ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਫ਼ੋਟੋ ਹੀ ਫ਼ੋਟੋ ਹੋਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਗੁਰੂ ਜਸ ਲਿਖਿਆ ਹੋਵੇ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਅਮੋਲਕ ਬੋਲੇ, ਅਮੋਲਕ ਦੋ ਦੋ ਤੁਕਾਂ, ਸੰਪੂਰਨ ਗੁਰਸਬਦ ਲਿਖੇ ਹੋਣ, ਘਰ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ, ਮੁਹਾਰਨੀ 'ਚ ਖ਼ੂਬ ਮਾਹਰ ਹੋਣ। ਪਰਮ-ਪਿਆਰੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਤੋਤਲੀ ਜ਼ਬਾਨ ਤੋਂ ਇੱਕਲੀ ੨ ਲਗ ਬੋਲ ਕੇ, ਸ਼ੁੱਧ ਉਚਾਰਣ ਕਰਕੇ, ਅਪਨੇ ਮਗਰ ਕਹਾ ੨ ਕੇ, ਮਿੱਠਾ ਤੋਤਾ ਬਣਾ ਦੇਣ। ਨਿੱਕੇ ਤੋਂ ਗੁਰਸਬਦ ਸੁਣ ਕੇ, ਪਰਮ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਣ। ਪਰਮ ਪਿਆਰੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਪਾਲਣ ਵਾਲੇ, ਜਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਦੇਖਣ, ਉਸ ਦੀ ਇਕੱਲੀ ੨ ਲਗ ਬੋਲ ਕੇ, ਮਗਰ ਕਹਾਉਣ, ਜਿਵੇਂ ਪਾਣੀ, ਰੋਟੀ ਗਲਾਸ ਆਦਿ, ਇਉਂ ਇੱਕਲੀ ੨ ਲਗ ਬੁਲਾਉਣ ਨਾਲ ਬੱਚਾ ਛੇਤੀ ਪੜ੍ ਜਾਵੇਗਾ। ਸੋ ਅਪਨੇ ਪਿਆਰੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਗੁਰ ਸਾਖੀਆਂ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਿਰੰਕਾਰ ਜੀ ਦੇ ਅਰਥ ਆਪ ਪੜ੍ਹਾਉ ਤੇ ਸੁਣੋ, ਉੱਚਾ ਚਾਲਚਲਣ ਉੱਚੀ ਪਤਿ ਵਾਲਾ ਗੁਰਮੁਖਿ ਬਣਾਉ। ਨਾਮ ਰਸੀਏ ਤੱਤ ਬੇਤੇ ਮਹਾਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ ਦਾ ਅਮੋਲਕ ਬਚਨ ਹੈ, "ਜਿਹੜਾ ਵਿੱਦਿਆ ਪੜ੍ ਕੇ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਾ, ਉਹ ਕੱਛੂ ਬਣਦਾ ਹੈ। "ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਿਆਰੇ ਨਾਮੁ ਬਾਣੀ ਦੇ ਰਸੀਏ ਰਾਗੀ ਭਾਈ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਰਾਗ ਵਿੱਦਿਆ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੰਤਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੇ ਕਹੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੱਛੂ ਨ ਬਣਨਾ ਪਵੇ।

੧੦. ਛਾਪੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁੰਦਰ ਲਿਖਣ ਦਾ ਸੁਖੱਲਾ ਢੰਗ ਅਤੇ ਮੁਹਾਰਨੀ ਪਕਾਉਣ ਬੋਲਣ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰੇਮ ਬੇਨਤੀ:- :- ਪਰਮ ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਗ ਟੀਚਰਜੀ ਪੂਰਨ ਮੇਹਰਵਾਨ ਉੱਦਮੀ ਤਰਸਵਾਨ ਸਾਵਧਾਨ ਹੋਣ। ਹਰੇਕ ਵਿਦਿਆਲੇ'ਚ ਇਕੱਲਾ ੨ ਅੱਖਰ ਲਗ ਮੂਹਰੇ ਬੋਲ ਕੇ ਵਿੱਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਮਗਰ ਬੁਲਾ ਕੇ, ਪ੍ਰੇਮ ਸਹਿਤ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਇਕੱਲਾ ੨ ਅੱਖਰ ਲਗ ਬਾਰ ੨ ਸੁਣਿਆਂ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਅੱਖਰ ਲਗਾਂ ਬਾਰੇ ਪੂਰੀ ੨ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਵੋ। ਸੁੰਦਰ ਲਿਖਣਾ ਅਤੀ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਸੁੰਦਰ ਲਿਖਣ ਸਮੇਂ ਦਿਲ ਦਿਮਾਗ ਨੇੜ੍ਹ ਸੁਰਤੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਗੁਰੂਜੀ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਗਹੁ ਨਾਲ ਤੱਕਦੇ ਹਨ, ਹੱਥ ਗੁਰਸਬਦ ਲਿਖ ਕੇ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸੇ ਕਰ ਭਲੇ; ਜਿਨੀ ਹਰਿ ਜਸੁ ਲੇਖਾ॥) ਹਰਿ ਜਸੁ ਲਿਖਹਿ.ਲਾਇ ਭਾਵਨੀ; ਸੇ ਹਸਤ ਪਵਿਤਾ॥) ਹਰਿ ਪੜੁ ਹਰਿ ਲਿਖੁ, ਹਰਿ ਜਪਿ. ਹਰਿ ਗਾਉ; ਹਰਿ. ਭਉਜਲੁ ਪਾਰਿ ਉਤਾਰੀ॥) ਲਿਖੁ ਨਾਮੁ ਸਾਲਾਹ ਲਿਖੁ; ਲਿਖੁ.ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਰਾਵਾਰੁ॥ ਸੁੰਦਰ ਲਿਖਾਈ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਸੰਥਾ ਅਧੂਰੀ ਹੈ। ਅਤਿਅੰਤ ਅਮੋਲਕ ਅਲੌਕਿਕ ਵਿਸਮਾਦ ਗੁਣਕਾਰੀ ਉਪਕਾਰੀ ਖ਼ਾਸ ਧਿਆਨ ਦੇ ਕੇ ਸੁਣਨ ਯੋਗ ਪ੍ਰੇਮ ਬੇਨਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਹਰੇਕ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਛੋਟੀ ਉਮਰ'ਚ ਟੀਚਰ, ਮਾਪੇ ਸੁੰਦਰ ਲਿਖਾਈ ਪ੍ਰਪੱਕ ਕਰਾਉਣ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਹੀ ਅਤਿੰਅਤ ਸੁੰਦਰ ਸੋਹਣੀ ਲਿਖਾਈ ਬਣੇ। ਲੱਖਾਂ'ਚ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਹੀ ਪ੍ਰੇਮੀ ਇਸ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਲਿਖਾਈ ਛਾਪੇ ਅਨੁਸਾਰ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਛੱਡ ਕੇ, ਸਭ ਦੀ ਲਿਖਾਈ ਛਾਪੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਜਿਵੇਂ ਰਫ਼ਤਾਰ ਦਸਤਾਰ, ਗੁਫ਼ਤਾਰ ਬੋਲਣ ਦਾ ਢੰਗ ਵੱਖ ੨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਭ ਦੀ ਲਿਖਾਈ ਭੀ ਵੱਖ ੨ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਛਾਪੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲਿਖਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਭ ਦੀ ਲਿਖਾਈ ਮਿਲਦੀ ਜੁਲਦੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁੰਦਰ ਹੋਵੇ। ਵਿੱਦਿਆਰਥੀ ਦੀ ਕਲਮ ਫੜ੍ ਕੇ ਸੁਲੇਖ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੱਧੀ ਕਲਮ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਢੰਗ ਦੱਸੋ। ਨਿੱਕੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਅੱਖਰ ਲਿਖਣੇ ਸਿਖਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਕੀਰਾਂ ਵਾਲੀ ਕਾਪੀ'ਤੇ ਖੱਬੇ ਤੋਂ ਸੱਜੇ ਨੂੰ ਸਿੱਧੀ ਲਕੀਰ ਖਿੱਚਣ ਦੀ ਮੇਹਨਤ ਕਰਵਾ ਕੇ, ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਅੱਖਰ ਦੇ ਆਰੰਭ ਦੀ ਲਕੀਰ ਜੋ ਖੱਬਿਉਂ ਸੱਜੇ ਨੂੰ ਖਿੱਚੀਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਿੱਧੀ ਖਿੱਚਣੀ, ਜੋ ਅੱਖਰ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਲਕੀਰ ਵਿੰਗੀ ਹੋ ਗਈ, ਅੱਖਰ ਸੁੰਦਰ ਨਹੀਂ ਬਣੇਗਾ। ਇਸ ਲਕੀਰ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਨੂੰ ਲਕੀਰ, ਨੱਬੇ ਦਾ ਕੋਣ ਬਣਾ ਕੇ ਭਾਵ ਸਿੱਧੀ ਖਿੱਚਣੀ। ਛਾਪੇ ਦੇ ਅੱਖਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਅੱਖਰ ਲਿਖਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਕੁੱਝ ਅੱਖਰਾਂ ਦੀਆਂ ਹੇਠਲੀਆਂ ਲਕੀਰਾਂ ਉੱਪਰਲੀ ਲਕੀਰ ਦੇ (ਪੈਰਲਲ) ਸਮਾਨਅੰਤਰ ਭਾਵ ਰੇਲ ਦੀ ਲਾਈਨ ਵਾਂਗ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਸ ਜ ਦ ਚ ਆਦਿ। ਕੁੱਝ ਅੱਖਰ ਸੁਤੰਤ੍ਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਿਖੀਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਲ ਵ ਘ ਆਦਿ। ਬਿਲਕੁਲ ਅਣਜਾਣ ਵਿੱਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਧਰਤੀ ਖੋਦ ਕੇ ਅੱਖਰ ਉੱਕਰ ਦੇਣੇ, ਜਾਂ ਚੰਗੀ ਧਾਤ'ਚ ਅੱਖਰ ਉੱਕਰੇ ਜਾਣ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ'ਚ ਉਂਗਲ ਫੇਰੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਉਸ ਦੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਦੇ ਅੰਗੂਠੇ ਦੇ ਨਾਲ ਦੀ ਉਂਗਲੀ ਫੜ ਕੇ ਉੱਕਰੇ ਅੱਖਰਾਂ'ਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੇਰਨੀ, ਜਿਵੇਂ ਸਿੱਧਾ ਅੱਖਰ ਲਿਖੀਦਾ ਹੈ। ਅਣਜਾਣ ਹੇਠਾਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਨੂੰ ਪੁੱਠੀ ਕਲਮ ਵਗਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਕਲਮ ਕਾਗਜ਼ 'ਚ ਖੁੱਭ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਅੱਖਰ ਲਿਖਣਾ ਹੋਵੇ, ਲਿਖਣ ਵਾਲਾ ਉਸ ਅੱਖਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ, ਨੱਕ ਦੀ ਸੇਧ ਜੋੜਾ ਲਾਹ ਕੇ, ਸਤਿਕਾਰ ਸਹਿਤ ਬੈਠੇ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਛਾਪੇ ਦੇ ਅੱਖਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਬਿਲਕੁਲ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸੋਹਣਾ ਸੁੰਦਰ ਲਿਖਣਾ। ਊੜੇ ਦੀ ਉਤਲੀ ਲਕੀਰ ਵੱਡੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਹੇਠਲੀ ਛੋਟੀ ਤੇ ਹੇਠਾਂ ਤੋਂ ਗੋਲ਼ ਕਰਕੇ, ਖੱਬੇ ਨੂੰ ਉੱਪਰ ਲਿਜਾ ਕੇ ਗੋਲ਼ ਕਰਨੀ। ਡੱਡੇ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਘੁੰਡੀ ਗੋਲ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਛਾਪੇ'ਚ ਹੈ,

ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਲਿਖਣੀ ਹੈ। ਘੱਘੇ ਦਾ ਸੱਜਾ ਖਾਨਾ ਹੇਠਾਂ ਨੂੰ ਹੈ, ਉਸ'ਚ ਥੋੜੀ ਜਗ੍ਹਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ ਖੱਬੇ ਖਾਨੇ ਨਾਲੋਂ। ਅ ਸ ਚ ਜ ਢ ਦ ਮ ਆਦਿ ਅੱਖਰਾਂ ਦੀਆਂ ਘੁੰਡੀਆਂ'ਚ ਖਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣੀ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਥੱਥੇ, ਬੱਬੇ'ਚ ਫ਼ਰਕ ਹੈ, ਇਹ ਭੀ ਨਿਰਨਾ ਦੇ ਦੇਣਾ। ਕਈ ਬੱਬੇ ਨੂੰ ਥੱਥਾ ਹੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ। ਖੁਸ਼ਖੱਤ ਲਿਖਣ ਲੱਗਿਆਂ ਲੱਲਾ ਛਾਪੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲਿਖਣਾ। ਵਾਵਾ ਲਿਖਣ ਲੱਗਿਆਂ ਲਕੀਰ ਦੇ ਸੱਜੇ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੀ ਥੋੜੀ ਹੀ ਖਿੱਚਣੀ, ਖੱਬੇ ਨੂੰ ਨਾਲ ੨ ਦੀ ਮੋੜਨੀ। ਉਤਲੀਆਂ ਦੋਹਾਂ ਲਕੀਰਾਂ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਬਿਲਕੁਲ ਘੱਟ, ਛਾਪੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਵੇ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਵਾਵੇ ਦੀ ਲਕੀਰ ਹੇਠਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਕੱਢਾਂਗੇ, ਤਾਂ ਸੋਹਣਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗੇਗਾ। ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਛਾਪੇ ਦੇ ਅੱਖਰ ਤੱਕਦੇ ਹਾਂ, ਉਸ ਨੂੰ ਗਹੁ ਨਾਲ ਤੱਕ ਕੇ ਛਾਪੇ ਦੇ ਅੱਖਰ ਦੇ ਉੱਪਰ ਬਿਨਾ ਸਿਆਹੀ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਪੋਲੀ ੨ ਕਲਮ ਫੇਰਨੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਅੱਖਰ ਦਾ ਦਿਮਾਗ਼'ਚ ਫੋਟੋ ਖਿੱਚ ਲੈਣਾ। ਖੁਸ਼ਖੱਤ ਲਿਖਣ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਇੱਕੋ ਅੱਖਰ ਨੂੰ ਕਤਾਰਾਂ'ਚ ਬਹੁਗਿਣਤੀ'ਚ ਲਿਖੋ। ਇੱਕ ਸੇਧ'ਚ ਅੱਖਰ ਇੱਕੋ ਜਹੇ ਲਿਖਣੇ। ਪਹਿਲੇ ਅੱਖਰ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਦੂਜਾ ਅੱਖਰ ਲਿਖਣਾ, ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਦੇਖ ਕੇ ਤੀਜਾ ਅੱਖਰ ਲਿਖਣਾ। ਜਿਵੇਂ ਗੋਲ਼ੀ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਲਾਉਣ ਸਮੇਂ ਸੁਆਸ ਰੋਕੀਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੁਸ਼ਖੱਤ ਲਿਖਣ ਸਮੇਂ ਸੁਆਸ ਰੋਕ ਕੇ ਲਿਖਣਾ। ਖੁਸ਼ਖੱਤ ਲਿਖਣ ਸਮੇਂ ਖੱਬਾ ਗੋਡਾ ਧਰਤੀ'ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ, ਸੱਜਾ ਗੋਡਾ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਕੇ, ਬੀਰ ਆਸਣ ਬੈਠ ਕੇ, ਜਿਹੜੀ ਚੀਜ਼'ਤੇ ਲਿਖਣਾ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਸੱਜੇ ਗੋਡੇ'ਤੇ ਰੱਖਣੀ। ਜਿਹੜਾ ਅੱਖਰ ਲਿਖਣਾ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਨੱਕ ਦੀ ਸੇਧ'ਚ ਹੋਵੇ। ਆਮ ਤੌਰ'ਤੇ ਅੱਖਰ ਖੁਸ਼ਖੱਤ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਭਾਵੇਂ ਜੋਰ ਲਾ ਕੇ ਲਿਖਣ, ਤਾਂ ਭੀ ਇਹ ਸੁੰਦਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਿਮਾਗ਼'ਚ ਅੱਖਰ ਨੋਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਹੁੰਦੇ। ਇਹ ਅੱਖਰ ਬ੍ਰਹਮ ਰੂਪ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਸਾਹਿਬਜੀ ਨੇ ਆਪ ਘੜੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈਸਾਰੇ ਜਾਪ ਰੂਪ ਹੀ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਅੱਖਰ ਲਿਖਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅੱਖਰ ਧਿਆਨ'ਚ ਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਉਹ ਅੱਖਰ ਖੁਸ਼ਖੱਤ ਵਧੀਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਆਮ ਤੌਰ'ਤੇ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਬੋਲਣ'ਚ ਭੁਲੇਖਾ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨੰਨਾ, ਣਾਣਾ.ਙੰਙਾ, ਵੰਵਾ, ਇਹ ਨਿਰਨੇ ਸਹਿਤ ਚੇਤੇ ਕਰਨੇ। ਕਈ (ਝ) ਲਕੀਰ ਖਿੱਚ ਕੇ ਕਾਟੇ ਜਿਹੇ ਮਾਰ ਕੇ ਅਧੂਰਾ ਹੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, ਛਾਪੇ ਅਨੁਸਾਰ ਠੀਕ ਸੁੰਦਰ ਲਿਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਗ਼ਰੀਬ ਦਾਸਨ ਦਾਸਾਂ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀਜੀ ਦੇ ਅੱਖਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਸੁਰਤ, ਰੋਮ ੨'ਚ ਤੱਕਣਾ ਹੈ। ਯ ਆਦਿ ਔਖੇ ਅੱਖਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਾਰੀ ਲਿਖ ਕੇ, ਅਭਿਆਸ ਕਰਾਉਣਾ। ਚੁਣ ੨ ਕੇ ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੇ ਜਾਣ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੀਝ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਲਿਮੀਨੇਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਸ਼ੀਸ਼ਿਆਂ'ਚ ਸੰਭਾਲ਼ਿਆ ਜਾਵੇ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਦੇਖ ਕੇ, ਲਿਖਣ ਦਾ ਚਾਅ ਕਰਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਛਾਪੇ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਬਜ਼ੁਰਗ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਜੀ ਦੇ ਸਰੂਪ ਤੇ ਪੋਥੀਆਂ ਹੱਥੀਂ ਲਿਖਦੇ ਸਨ, ਕੁੱਝ ਤਾਂ ਹਨ, ਪਰ ਕੁਝ ਬੇਸੰਭਾਲ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਅੱਖਰ ਲਿਖਣ ਲੱਗਿਆਂ ਕਲਮ ਕਿਵੇਂ ਵਗਾਉਣੀ ਹੈ?ਇਹ ਸੁਲੇਖ ਪੋਥੀ ਤੋਂ ਦੇਖ ਕੇ, ਮਿਹਨਤ ਕਰੋ। ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਾਲਾ ਛਾਪੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਸੋਹਣੇ ਤੋਂ ਸੋਹਣੇ ਸਾਫ਼ ਅੱਖਰ ਵਿੱਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਲਿਖ ਕੇ ਦੇਵੇ। ਉਸਤਾਦ ਬਲੈਕ ਬੋਰਡ'ਤੇ ਇੱਕ ੨ ਅੱਖਰ ਛਾਪੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲਿਖ ਕੇ, ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਹੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਸੇ ਅੱਖਰ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ਖੱਤ ਪੰਜਾਹ ਜਾਂ ਸੌ ਵਾਰੀ ਲਿਖੋ। ਬੁਹਤੇ ਵਾਰੀ ਲਿਖ ਕੇ ਅੱਖਰ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੀ ਕਰਾਈ ਜਾਵੇ। ਭੁੰਵੇ ਅੱਖਰ ਲਿਖਾਉਣ ਸਮੇਂ ਲਿਖੇ ਅੱਖਰਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੇਟੋ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੋਂ ਨਹੀਂ ਲੰਘਣਾ। ਸਿਆਹੀ ਤੇ ਲਿਖੇ ਅੱਖਰਾਂ'ਤੇ ਫੂਕ ਨਹੀਂ ਮਾਰਨੀ। ਸਲੇਟ ਜਾਂ ਫੱਟੀ ਉਪਰ ਇੱਕ ਲਾਈਨ ਛਾਪੀ ਹੋਵੇ। ਫਿਰ ਇੱਕ ਛਾਪੀ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਹੇਠਾਂ ਖਾਲੀ

ਲਾਈਨ'ਚ ਲਿਖੇ। ਜਿਸ ਅੱਖਰ ਦੇ ਉੱਪਰ ਲਿਖਣਾ ਹੋਵੇ, ਉਹ (ਬਿੰਦੀਆਂ) ਟਿੱਕਣਿਆਂ ਨਾਲ ਭੀ ਲਿਖਿਆ ਜਾਵੇ, ਜਾਂ ਸੁਲੇਖ'ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਟੀਚਰ.ਛਪੇ ਅੱਖਰਾਂ'ਤੇ, ਸ਼ਾਹੀ ਬਿਨਾ ਪਿੰਨ ਪੋਲਾ ੨ ਫਿਰਾਵੇ, ਅੱਖਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿਮਾਗ਼'ਚ ਨੋਟ ਕਰਾ ਦੇਵੇ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਅੱਖਰਾਂ'ਤੇ ਪਿੰਨ ਨਹੀਂ ਫੇਰਨਾ।

੧੧. ਮੁਹਾਰਨੀ ਪਕਾਉਣ ਬੋਲਣ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰੇਮ ਬੇਨਤੀ:- ਦਾਸਨ ਦਾਸਾਂ ਪਾਸ ਮੁਹਾਰਨੀ ਪਕਾਉਣ ਗੁਰਮੁਖੀ ਸਿੱਖਣ ਵਾਲੀ ਟੇਪ ਹੈ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਮੇਹਰ ਕਰਕੇ, ਕੰਨੋਂ ਫੜ ਕੇ, ਪੂਰੀਆਂ ਲਗਾਂ ਲੁਆ ਕੇ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ੁੱਧਾਈ ਕਰਵਾਈ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਸਮੇਂ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਰੂਪ, ਸੱਚੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਜੀ ਦੇ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸ੍ਰੀ ਗੁਟਕਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਕੇ, ਪੂਰਨ ਸ਼ਰਧਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸਹਿਤ, ਰੋਮ ੨ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਨਾਲ ਸੁਣਦਿਆਂ, ਮਗਰ ਬੋਲ ਕੇ ਸੁਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਮੂਹਰੇ ਜਾਂ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣਾ। ਅੱਖਰ ਲਗਾਂ ਵਿਸ਼ਰਾਮ ਅਰਥ ਜ਼ਬਾਨੀ ਯਾਦ ਕਰਨ ਦੇ ਖ਼ਿਆਲ ਨਾਲ ਗਹੁ ਕਰਕੇ, ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਨਾਲ ਅੱਖਰ ਦੇਖਦਿਆਂ, ਇਹ ਭਾਵਨਾ ਕਰਨੀ ਕਿ ਦਾਸਨਦਾਸ ਨੂੰ ਸੁਰਤ 'ਚ ਅੱਖਰ, ਲਗਾਂ ਅਰਥਾਂ ਸਹਿਤ ਸੱਚੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਜੀ ਦਿਸਣ। ਬੱਚਿਆਂ ਸਮੇਤ.੧੦੧.ਵਾਰ ਸੁਣੋ। ਟੇਪ ਮੁਹਾਰਨੀ ਬੋਲੇ ਤਾਂ ਮੁਹਾਰਨੀ ਵਾਲੇ ਛਪੇ ਅੱਖਰ ਦੇਖ ਕੇ ਮਗਰ ਬੋਲਣਾ, ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣਾ। ਬ੍ਰਹਮਵਿੱਦਿਆ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਿਆਂ, ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦਾਸਨ ਦਾਸ ਹੀ ਬਨਣਾ ਜੀ, ਇਹ ਸ਼ੁਭ ਇੱਛਾ ਰੱਖਣੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦਾ ਮਤਿ ਖੰਡ ਬ੍ਰਹਮੰਡ'ਚ ਫ਼ੈਲੇ ਜੀ। ਹਰ ਪ੍ਰਾਣੀ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਜੀ, ਮੁਹਾਰਨੀ ਚੇਤੇ ਕਰਕੇ ਅੱਗੇ ਕਰਾਉਣ, ਦੇਹਧਾਰੀ ਪਖੰਡੀਆਂ ਨੂੰ ਭਜਾਉਣ, ਮੁਹਾਰਨੀ ਪਕਾ ਕੇ, ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ।

੧੨. ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸੱਚੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ੁੱਧ ਉਚਾਰਨ ਦਾ ਸੋਹਣਾ ਸੁਖੱਲਾ ਅਮੋਲਕ ਢੰਗ:- ਗੁਰਬਾਣੀ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ੁੱਧ ਉਚਾਰਣ ਦੀ ਪ੍ਰਪਤੀ ਲਈ, ਗੁਰਮੁਖਿ ਉਸਤਾਦ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। {ਨੰਨੇ ਨੂੰ ਣਾਣਾ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ, ਨੰਨੇ ਦੀ ਮੁਹਾਰਨੀ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ। ਣਾਣੇ ਨੂੰ ਨੰਨਾ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਣਾਣੇ ਦੀ ਮੁਹਾਰਨੀ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ। ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ ਡਰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ, ਜਦੋਂ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇ, ਨਿਝੱਕ ਦੱਸੋ, ਭਾਵ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਤੀ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਕੇ, ਪੂਰਨ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਜਿੱਤਿਆ ਜਾਵੇ। ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਿਰੰਕਾਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਜੀ, ਨ ਤਾਂ ਵਿਆਕਰਣ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ, ਨ ਹੀ ਉਲਟ ਹਨ, ਸੁਤੰਤ੍ਰ ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਹਨ। { (ਮੁਕਤਾ -) (ਕੰਨਾ ਾ) (ਸਿਹਾਰੀ ਿ) (ਬਿਹਾਰੀ ੀ) (ਔਂਕੜ ੁ) (ਦੁਲੈਂਕੜੇ ੂ) (ਲਾਂ ੇ) (ਦੁਲਾਂ ੈ) (ਹੋੜਾ ੋ) (ਕਨੌੜਾ ੌ) ਕੁੱਲ ਲਗਾਂ ਦਸ ਹਨ।

ਪਹਿਲੀ ਲਗ ਮੁਕਤਾ:-ਜਿਸ ਅੱਖਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਲਗ ਨ ਹੋਵੇ ਸੋ ਮੁਕਤਾ ਹੈ। ਮੁਕਤੇ ਦਾ ਸਾਈਨ ਨਿਸ਼ਾਨ ਬ੍ਰੈਕਟ 'ਚ ਹੈ (ੱ) , ਮੁਕਤਾ ਲਘੂ ਭਾਵ ਛੋਟੀ ਲਗ ਹੈ, ਮੁਕਤੇ ਨੂੰ ਛੋਟੀ ਲਗ ਸਮਝ ਕੇ ਸੰਕੋਚ ਕੇ ਹੀ ਬੋਲਣਾ, ਮੁਕਤਾ ਬੋਲਣ ਸਮੇਂ, ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਅੱਡਣਾ, ਨ ਹੀ ਮੂੰਹ ਵਿੰਗਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ੳ ਏ ਨੂੰ ਮੁਕਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਅ ਸ ਹ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ੜਾੜੇ ਤੱਕ, ਤੇਤੀ ਅੱਖਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕਤਾ ਲਾ ਕੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੀ ਨੂੰ ਬਾਰ ੨ ਕਹਾਉ। ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੀ ਮੁਕਤਾ ਲਗ ਬੋਲਦਿਆਂ ੩੩ ਅੱਖਰ ਬਾਰ ੨ ਲਿਖਣ। ਬਾਲ ਉਪਦੇਸ ਤੋਂ ਇਕੱਲਾ ੨ ਅੱਖਰ ਲਗ, ਅਪਣੇ ਮਗਰ ਬਾਰ ੨ ਬੁਲਾ ਕੇ, ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੀ ਨੂੰ ਮੁਕਤਾ ਨਿਸਚੇ ਕਰਾਉ।, ਜਿਵੇਂ ਬੱ ਮੁਕਤਾ ਬੱ, ਸੱਸਾ ਮੁਕਤਾ ਸ, ਦੋਵੇਂ ਅੱਖਰ ਜੋੜ ਕੇ ਬੱਸ। ਮੁਕਤਾ ਸੰਕੋਚ ਕੇ ਸਹੀ ੨ ਹੀ ਬੋਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਹ ਨੂੰ ਜੈਹ ਜਾਂ ਜਹਿ ਗ਼ਲਤ

ਨਹੀਂ ਬੋਲਣਾ। ਸਹਸ ਸਿਆਣਪਾ ਲਖ ਹੋਹਿ; (ਸਹਸ) ਨੂੰ ਸੈਹਸ ਜਾਂ ਸਹਿਸ ਗ਼ਲਤ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣਾ, ਸਹਸ ਤਿੰਨੇ ਅੱਖਰ ਮੁਕਤੇ ਬੋਲੋ। ਸਾਹ, ਸੱਸੇ ਨੂੰ ਕੰਨਾ ਹੈ। (ਕੰਨੇ ਾ) ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਹਾਹਾ ਮੁਕਤਾ ਹੈ। ਸੱਸੇ ਦਾ ਕੰਨਾ ਲੰਮਾ ਬੋਲ ਕੇ, ਹਾਹਾ ਮੁਕਤਾ ਬੋਲੋ, ਹਾਹੇ ਨੂੰ ਕੰਨਾ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਜੀ

ਦੂਜੀ ਲਗ ਕੰਨਾ ਹੈ। ਕੰਨੇ ਦਾ ਸਾਈਨ ਨਿਸ਼ਾਨ ਬ੍ਰੈਕਟ 'ਚ ਹੈ (ਾ) । ਕੰਨਾ ਦੀਰਘ ਭਾਵ ਵੱਡੀ ਲੌਂਗ ਲਗ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਲਗ ਸਮਝ ਕੇ, ਮੂੰਹ ਅੱਡ ਕੇ ਲੰਬਾ ਲੌਂਗ ਹੀ ਬੋਲਣਾ। ਪਾਤਾਲਾ ਪਾਤਾਲ ਲਖ; ਆਗਾਸਾ ਆਗਾਸ॥ ਨੂੰ ਪਤਾਲਾ ਪਤਾਲ ਲਖ ਅਗਾਸਾ ਅਗਾਸ॥ ਗ਼ਲਤ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣਾ, ਖ਼ਿਆਲ ਨਾਲ ਪੱਪਿਆਂ, ਐੜਿਆਂ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਅੱਡ ਕੇ, ਲੰਮੇ ਬੋਲ ਕੇ ਕੰਨੇ ਲਾਵੋ। ਨਾ ਓਹਿ ਮਰਹਿ; ਨ ਠਾਗੇ ਜਾਹਿ॥ (ਨਾ) ਕੰਨਾ ਪੂਰਾ ਲਾਉਣਾ, (ਨ) ਨੰਨਾ ਮੁਕਤਾ, ਸੰਕੋਚ ਕੇ ਹੀ ਬੋਲਣਾ। ਨੰਨੇ ਮੁਕਤੇ ਨੂੰ ਕੰਨਾ ਲਾਉਣਾ ਗ਼ਲਤੀ ਹੈ। ਊੜੇ ਈੜੀ ਨੂੰ ਕੰਨਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਆ ਸਾ ਹਾ ਅੱਗੇ ਝਾੜੇ ਤੱਕ, ਤੇਤੀ ਅੱਖਰਾਂ ਨੂੰ ਕੰਨਾ ਲਾ ਕੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੀ ਨੂੰ ਬਾਰ ੨ ਕੰਨਾ ਕਹਾਉ। ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੀ ਕੰਨਾ ਲਗ ਬੋਲਦਿਆਂ ੩੩ ਅੱਖਰਾਂ ਨਾਲ ਕੰਨਾ ਲਾ ਕੇ ਬਾਰ ੨ ਲਿਖਣ ਹਰ ਅੱਖਰ ਨਾਲ਼ ਕੰਨਾ ਬਾਰ ੨ ਬੋਲਣ। ਬਾਲ ਉਪਦੇਸ ਤੋਂ ਇਕੱਲੇ ੨ ਅੱਖਰ ਨਾਲ ਕੰਨਾ ਲਗ, ਅਪਣੇ ਮਗਰ ਬਾਰ ੨ ਬੁਲਾ ਕੇ ਕੰਨਾ ਨਿਸਚਾ ਕਰਾਉ। ਜਿਵੇਂ ਸਾਹੁ, ਸੱਸੇ ਦੇ (ਕੰਨੇ ਾ) ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਹਾਹੇ ਨੂੰ ਔਂਕੜ ਹੈ। ਸੱਸੇ ਦਾ ਕੰਨਾ ਲੰਮਾ ਬੋਲ ਕੇ ਹਾਹੇ ਦਾ ਔਂਕੜ ਛੋਟਾ ਬੋਲੋ, ਔਂਕੜ ਲੰਬਾ ਬੋਲਣ ਨਾਲ ਹੋੜਾ ਬੋਲੇਗਾ। ਰਾਹੁ ਲਾਹੁ ਵਾਹੁ ਨਾਹੁ) ਸੀਹੁ ਸੱਸੇ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਹਾਹੇ ਨੂੰ ਔਂਕੜ ਛੋਟੀ ਲਗ ਹੈ। ਸੱਸੇ ਦੀ ਬਿਹਾਰੀ ਦੱਬ ਕੇ, ਭਾਵ ਦੀਰਘ ਲੰਮੀ ਬੋਲਣੀ। ਹਾਹੇ ਦਾ ਔਂਕੜ ਲਘੂ ਸੰਕੋਚ ਕੇ ਹੀ ਬੋਲੋ।

ਸਿਹਾਰੀ ਤੀਜੀ ਲਗ ਹੈ। ਸਿਹਾਰੀ ਦਾ ਸਾਈਨ ਨਿਸ਼ਾਨ ਬ੍ਰੈਕਟ 'ਚ ਹੈ (ਿ) , ਸਿਹਾਰੀ ਲਘੂ ਭਾਵ ਛੋਟੀ ਲਗ ਹੈ, ਸਿਹਾਰੀ ਨੂੰ ਛੋਟੀ ਲਗ ਸਮਝ ਕੇ, ਸੰਕੋਚ ਕੇ ਹੀ ਬੋਲਣਾ। ਜਿਵੇਂ ਜੇਕਰ ਹੋਇ ਦੀ ਈੜੀ ਦੀ ਸਿਹਾਰੀ ਨੂੰ ਲੰਮੀ ਬੋਲਾਂਗੇ ਤਾਂ ਲਾਂ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਬਣ ਜਾਵੇਗੀ। ਓ ਅ ਨੂੰ ਸਿਹਾਰੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀ। ਇ ਸਿ ਹਿ ਅੱਗੇ ਝਾੜੇ ਤੱਕ, ਤੇਤੀ ਅੱਖਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿਹਾਰੀ ਲਾ ਕੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੀ ਨੂੰ ਬਾਰ ੨ ਸਿਹਾਰੀ ਕਹਾਉ। ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੀ ਸਿਹਾਰੀ ਲਗ ਬੋਲਦਿਆਂ ੩੩ ਅੱਖਰਾਂ ਨਾਲ ਸਿਹਾਰੀ ਲਾ ਕੇ ਬਾਰ ੨ ਲਿਖਣ, ਹਰ ਅੱਖਰ ਨਾਲ਼ ਸਿਹਾਰੀ ਬਾਰ ੨ ਬੋਲਣ। ਬਾਲ ਉਪਦੇਸ ਤੋਂ ਇਕੱਲੇ ੨ ਅੱਖਰ ਨਾਲ ਸਿਹਾਰੀ ਲਗ, ਅਪਣੇ ਮਗਰ ਬਾਰ ੨ ਬੁਲਾ ਕੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੀ ਨੂੰ ਸਿਹਾਰੀ ਨਿਸਚਾ ਕਰਾਉ। ਸਾਹਿ, ਸੱਸੇ ਨੂੰ ਕੰਨਾ ਹੈ। (ਕੰਨੇ ਾ) ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਹਾਹੇ ਨੂੰ ਸਿਹਾਰੀ ਹੈ। ਸੱਸੇ ਦਾ ਕੰਨਾ ਲੰਮਾ ਬੋਲ ਕੇ, ਹਾਹੇ ਨੂੰ ਸਿਹਾਰੀ ਸੰਕੋਚ ਕੇ ਹੀ ਬੋਲਣੀ, ਲੰਬੀ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣੀ, ਲੰਬੀ ਬੋਲਣ ਨਾਲ ਲਾਂ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਆਵੇਗੀ।

ਚੌਥੀ ਲਗ ਬਿਹਾਰੀ ਹੈ। ਬਿਹਾਰੀ ਦਾ ਸਾਈਨ ਨਿਸ਼ਾਨ ਬ੍ਰੈਕਟ 'ਚ ਹੈ (ੀ) । ਬਿਹਾਰੀ ਦੀਰਘ ਭਾਵ ਵੱਡੀ ਲਗ ਹੈ, ਵੱਡੀ ਲਗ ਸਮਝ ਕੇ, ਬਿਹਾਰੀ ਲੰਬੀ ਲੌਂਗ ਦੱਬ ਕੇ ਹੀ ਬੋਲਣੀ। ਬਿਹਾਰੀ ਪੋਲੀ ਬੋਲਣ ਨਾਲ, ਸਿਹਾਰੀ ਹੀ ਬੋਲੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਜਿਵੇਂ ਤੁਕ:- ਸਾ ਧਰਤੀ ਭਈ ਹਰੀਆਵਲੀ; ਜਿਥੈ ਮੇਰਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਬੈਠਾ ਆਇ॥ ਜਿੱਥੇ ਮੇਰੇ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਆ ਕੇ ਬੈਠੇ, (ਸਾ) ਉਹ ਧਰਤੀ (ਹਰੀਆਵਲੀ) ਹਰੀ ਦੀ ਰੰਗਤ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਸਿਮਰਨ ਮਹਿਮਾ ਵਾਲੀ ਹਰੀਆਵਲੀ (ਭਈ) ਹੋ ਗਈ। ਹਰੀਆਵਲੀ.ਰਾਰੇ ਬਿਹਾਰੀ ਦੱਬ ਕੇ ਦੀਰਘ ਬੋਲੋ, ਪੋਲੀ ਬੋਲਣ ਨਾਲ ਹਰਿਆਵਲੀ ਸਿਹਾਰੀ ਗ਼ਲਤ ਬੋਲੀ ਜਾਵੇਗੀ। (ਨਿਰਗੁਨੀਆਰ) ਨੰਨੇ ਦੀ ਬਿਹਾਰੀ ਨੂੰ ਦੱਬ

ਕੇ ਬੋਲੀਏ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੈ, ਪਰ ਜੇ ਨੰਨੇ ਦੀ ਬਿਹਾਰੀ ਨੂੰ ਢਿੱਲਾ ਬੋਲੀਏ ਤਾਂ ਸਿਹਾਰੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਸਰੂਪ 'ਚ, ਜਿੱਥੇ ੨ ਭੀ ਬਿਹਾਰੀ ਆਵੇ, ਉੱਥੇ ੨ ਪੂਰਾ ੨ ਖ਼ਿਆਲ ਰੱਖ ਕੇ, ਬਿਹਾਰੀ ਨੂੰ ਦੱਬ ਕੇ ਹੀ ਬੋਲੋ ਜੀ। ਸੀਹ ਸੱਸੇ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਹਾਹਾ ਮੁਕਤਾ ਹੈ, ਸੱਸੇ ਦੀ ਬਿਹਾਰੀ ਦੱਬ ਕੇ, ਭਾਵ ਦੀਰਘ ਲੰਮੀ ਬੋਲਣੀ। ਹਾਹਾ ਸੰਕੋਚ ਕੇ ਬੋਲੋ। ਸੀਹਿ ਸੱਸੇ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਹਾਹੇ ਨੂੰ ਸਿਹਾਰੀ ਛੋਟੀ ਲਗ ਹੈ। ਸੱਸੇ ਦੀ ਬਿਹਾਰੀ ਦੱਬ ਕੇ, ਭਾਵ ਦੀਰਘ ਲੰਮੀ ਬੋਲਣੀ। ਹਾਹੇ ਦੀ ਸਿਹਾਰੀ ਸੰਕੋਚ ਕੇ ਬੋਲੋ।

ਓ ਅ ਨੂੰ ਬਿਹਾਰੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀ। ਈ ਸੀ ਹੀ ਅੱਗੇ ੜਾੜੇ ਤੱਕ, ਤੇਤੀ ਅੱਖਰਾਂ ਨੂੰ ਬਿਹਾਰੀ ਲਾ ਕੇ, ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੀ ਨੂੰ ਬਾਰ ੨ ਬਿਹਾਰੀ ਕਹਾਉ। ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੀ ਬਿਹਾਰੀ ਲਗ ਬੋਲਦਿਆਂ ੩੩ ਅੱਖਰਾਂ ਨਾਲ ਬਿਹਾਰੀ ਲਾ ਕੇ ਬਾਰ ੨ ਲਿਖਣ, ਹਰ ਅੱਖਰ ਨਾਲ਼ ਬਿਹਾਰੀ ਬਾਰ ੨ ਬੋਲਣ। ਬਾਲ ਉਪਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਇਕੱਲੇ ੨ ਅੱਖਰ ਨਾਲ ਬਿਹਾਰੀ ਲਗ, ਅਪਣੇ ਮਗਰ ਬਾਰ ੨ ਬੁਲਾ ਕੇ, ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੀ ਨੂੰ ਬਿਹਾਰੀ ਨਿਸਚਾ ਕਰਾਉ।

ਔਂਕੜ ਪੰਜਵੀਂ ਲਗ ਹੈ। ਔਂਕੜ ਦਾ ਸਾਈਨ ਨਿਸ਼ਾਨ ਬ੍ਰੈਕਟ 'ਚ ਹੈ (ੁ) , ਔਂਕੜ ਲਘੂ ਭਾਵ ਛੋਟੀ ਲਗ ਹੈ, ਔਂਕੜ ਨੂੰ ਛੋਟੀ ਲਗ ਸਮਝ ਕੇ, ਸੰਕੋਚ ਕੇ ਹੀ ਬੋਲਣਾ। (ਸਲੋਕੁ) ਦਾ ਸੱਸਾ ਮੁਕਤਾ ਹੈ। ਕਈ ਬੇਖ਼ਿਆਲੀ 'ਚ ਕੱਕੇ ਦਾ ਔਂਕੜ ਛੱਡ ਕੇ, ਸੱਸੇ ਨੂੰ ਔਂਕੜ ਲਾ ਕੇ ਸੁਲੋਕ ਗ਼ਲਤ ਬੋਲਦੇ ਹਨ। ਪੂਰਨ ਸ਼ਰਧਾ ਸਤਿਕਾਰ ਖ਼ਿਆਲ ਸਹਿਤ ਸੱਸਾ ਮੁਕਤਾ, ਲੱਲੇ ਦਾ ਹੋੜਾ ਲੰਮਾ, ਕੱਕੇ ਦਾ ਔਂਕੜ ਸੰਕੋਚ ਕੇ ਸਹੀ ੨ ਬੋਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। (ਕੁ) ਕੱਕੇ ਦਾ ਔਂਕੜ ਲੰਮਾ ਬੋਲਣ ਨਾਲ ਹੋੜੇ ਵੱਲ ਅਵਾਜ਼ ਚੱਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅ ਏ ਨੂੰ ਔਂਕੜ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਉ ਸੁ ਹੁ ਅੱਗੇ ੜਾੜੇ ਤੱਕ, ਤੇਤੀ ਅੱਖਰਾਂ ਨੂੰ ਔਂਕੜ ਲਾ ਕੇ, ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੀ ਨੂੰ ਬਾਰ ੨ ਔਂਕੜ ਕਹਾਉ। ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੀ ਔਂਕੜ ਲਗ ਬੋਲਦਿਆਂ ੩੩ ਅੱਖਰਾਂ ਨਾਲ ਔਂਕੜ ਲਾ ਕੇ ਬਾਰ ੨ ਲਿਖਣ, ਹਰ ਅੱਖਰ ਨਾਲ਼ ਔਂਕੜ ਬਾਰ ੨ ਬੋਲਣ। ਬਾਲ ਉਪਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਇਕੱਲੇ ੨ ਅੱਖਰ ਨਾਲ ਔਂਕੜ ਲਗ, ਅਪਣੇ ਮਗਰ ਬਾਰ ੨ ਬੁਲਾ ਕੇ, ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੀ ਨੂੰ ਔਂਕੜ ਨਿਸਚਾ ਕਰਾਉ।

ਦੁਲੈਂਕੜੇ ਛੇਵੀਂ ਲਗ ਹੈ। ਦੁਲੈਂਕੜੇ ਦਾ ਸਾਈਨ ਨਿਸ਼ਾਨ ਬ੍ਰੈਕਟ 'ਚ ਹੈ (ੂ) । ਦੁਲੈਂਕੜੇ ਦੀਰਘ ਭਾਵ ਵੱਡੀ ਲਗ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਲਗ ਸਮਝ ਕੇ, ਲੰਬਾ ਲੌਂਗ ਪੂਰਾ ਹੀ ਬੋਲਣਾ। ਸੂਹ ਸੱਸੇ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਹਾਹਾ ਮੁਕਤਾ ਹੈ, ਸੱਸੇ ਦੇ ਦੁਲੈਂਕੜੇ ਦੀਰਘ ਭਾਵ ਲੰਮੇ ਬੋਲ ਕੇ, ਹਾਹਾ ਮੁਕਤਾ ਲਘੂ ਸੰਕੋਚ ਕੇ ਬੋਲੋ। ਸੂਹਿ ਸੱਸੇ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਹਾਹੇ ਨੂੰ ਸਿਹਾਰੀ ਹੈ, ਸੱਸੇ ਦੇ ਦੁਲੈਂਕੜੇ ਦੀਰਘ ਭਾਵ ਲੰਮੇ ਬੋਲ ਕੇ, ਹਾਹੇ ਦੀ ਸਿਹਾਰੀ ਛੋਟੀ ਲਘੂ ਸੰਕੋਚ ਕੇ ਬੋਲੋ। ਸੂਹੁ ਸੱਸੇ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਹਾਹੇ ਨੂੰ ਔਂਕੜ ਹੈ, ਸੱਸੇ ਦੇ ਦੁਲੈਂਕੜੇ ਦੀਰਘ ਭਾਵ ਲੰਮੇ ਬੋਲ ਕੇ, ਹਾਹੇ ਦਾ ਔਂਕੜ ਛੋਟੀ ਲਗ.ਸੰਕੋਚ ਕੇ ਬੋਲੋ।

ਅ ਏ ਨੂੰ ਦੁਲੈਂਕੜੇ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੇ, ਅੱਗੇ ਉ ਸੁ ਹੁ ੜਾੜੇ ਤੱਕ, ਤੇਤੀ ਅੱਖਰਾਂ ਨੂੰ ਦੁਲੈਂਕੜੇ ਲਾ ਕੇ, ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੀ ਨੂੰ ਬਾਰ ੨ ਦੁਲੈਂਕੜੇ ਕਹਾਉ। ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੀ ਦੁਲੈਂਕੜੇ ਲਗ ਬੋਲਦਿਆਂ ੩੩ ਅੱਖਰਾਂ ਨਾਲ ਦੁਲੈਂਕੜੇ ਲਾ ਕੇ ਬਾਰ ੨ ਲਿਖਣ, ਹਰ ਅੱਖਰ ਨਾਲ਼ ਦੁਲੈਂਕੜੇ ਬਾਰ ੨ ਬੋਲਣ। ਬਾਲ ਉਪਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਇਕੱਲੇ ੨ ਅੱਖਰ ਨਾਲ ਦੁਲੈਂਕੜੇ ਲਗ, ਅਪਣੇ ਮਗਰ ਬਾਰ ੨ ਬੁਲਾ ਕੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੀ ਨੂੰ ਦੁਲੈਂਕੜੇ ਨਿਸਚਾ ਕਰਾਉ।

ਸੱਤਵੀਂ ਲਗ ਲਾਂ ਦਾ ਸਾਈਨ ਨਿਸ਼ਾਨ ਬ੍ਰੈਕਟ 'ਚ ਹੈ (ਾ) । ਲਾਂ ਦੀਰਘ ਭਾਵ ਵੱਡੀ ਲਗ ਹੈ,

ਲਾਂ ਵੱਡੀ ਲਗ ਸਮਝ ਕੇ, ਲੰਬੀ ਲੌਂਗ ਪੂਰੀ ਹੀ ਬੋਲਣੀ। ਜਿਵੇਂ ਦੇਹ, ਖੇਹ ਲਾਂ ਦੀਰਘ ਬੋਲ ਕੇ, ਹਾਹਾ ਮੁਕਤਾ ਸੰਕੋਚ ਕੇ ਹੀ ਬੋਲਣਾ। ਦੇਹ ਖੇਹ ਦੇ ਹਾਹਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਹਾਰੀ ਲਾ ਕੇ, ਨਹੀਂ ਬੋਲਣਾ। ਸੇਹ ਸੱਸੇ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਹਾਹਾ ਮੁਕਤਾ ਹੈ, ਸੱਸੇ ਦੀ ਲਾਂ ਦੀਰਘ ਭਾਵ ਲੰਮੀ ਬੋਲ ਕੇ, ਹਾਹਾ ਮੁਕਤਾ ਲਘੂ ਸੰਕੋਚ ਕੇ ਹੀ ਬੋਲੋ। ਹਾਹੇ ਨੂੰ ਸਿਹਾਰੀ ਨ ਲੱਗੇ। ਸੇਹਿ ਸੱਸੇ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਹਾਹੇ ਨੂੰ ਸਿਹਾਰੀ ਹੈ, ਸੱਸੇ ਦੀ ਲਾਂ ਦੀਰਘ ਭਾਵ ਲੰਮੀ ਬੋਲ ਕੇ, ਹਾਹੇ ਨੂੰ ਸਿਹਾਰੀ ਲਘੂ ਸੰਕੋਚ ਕੇ ਬੋਲੋ। ਸੇਹੁ ਸੱਸੇ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਹਾਹੇ ਨੂੰ ਔਂਕੜ ਹੈ, ਸੱਸੇ ਦੀ ਲਾਂ ਦੀਰਘ ਭਾਵ ਲੰਮੀ ਬੋਲ, ਹਾਹੇ ਔਂਕੜ ਛੋਟੀ ਲਗ ਸੰਕੋਚ ਕੇ ਹੀ ਬੋਲੋ।

ਓ ਅ ਲਾਂ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀ, ਅੱਗੇ ਏ ਸੇ ਹੇ ੜਾੜੇ ਤੱਕ, ਤੇਤੀ ਅੱਖਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਂ ਲਾ ਕੇ, ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੀ ਨੂੰ ਬਾਰ ੨ ਅਪਣੇ ਮਗਰ ਲਾਂ ਕਹਾਉ। ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੀ ਲਾਂ ਲਗ ਬੋਲਦਿਆਂ ੩੩ ਅੱਖਰਾਂ ਨਾਲ ਲਾਂ ਲਾ ਕੇ ਬਾਰ ੨ ਲਿਖਣ, ਹਰ ਅੱਖਰ ਨਾਲ਼ ਲਾਂ ਬਾਰ ੨ ਬੋਲਣ। ਬਾਲ ਉਪਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਇਕੱਲੇ ੨ ਅੱਖਰ ਨਾਲ ਲਾਂ ਲਗ, ਅਪਣੇ ਮਗਰ ਬਾਰ ੨ ਬੁਲਾ ਕੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੀ ਨੂੰ ਲਾਂ ਨਿਸਚਾ ਕਰਾਉ।

ਅੱਠਵੀਂ ਲਗ ਦੁਲਾਂ ਦਾ ਸਾਈਨ ਨਿਸ਼ਾਨ ਬ੍ਰੈਕਟ 'ਚ ਹੈ (ੈ) । ਦੁਲਾਂ ਦੀਰਘ ਭਾਵ ਵੱਡੀ ਲਗ ਹੈ, ਦੁਲਾਂ ਵੱਡੀ ਲਗ ਸਮਝ ਕੇ, ਲੰਬੀ ਲੌਂਗ ਪੂਰੀ ਹੀ ਬੋਲਣੀ। (ਗਾਵੈ) ਨੂੰ ਗਾਂਵਾਂ ਜਾਂ ਗਾਵੇ ਗਾਵਾ ਗ਼ਲਤ ਪਾਠ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਸੋ ਖ਼ਿਆਲ ਨਾਲ (ਵੈ) ਵਾਵੇ ਨੂੰ ਦੁਲਾਂ ਹੀ ਲਾਉਣੀ। ਸੈਹ ਸੱਸੇ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਹਾਹਾ ਮੁਕਤਾ ਹੈ, ਸੱਸੇ ਦੀ ਦੁਲਾਂ ਦੀਰਘ ਭਾਵ ਲੰਮੀ ਬੋਲ ਕੇ, ਹਾਹਾ ਮੁਕਤਾ ਲਘੂ ਸੰਕੋਚ ਕੇ ਹੀ ਬੋਲੋ। ਹਾਹੇ ਨੂੰ ਸਿਹਾਰੀ ਨ ਲੱਗੇ ਜੀ। ਸੈਹਿ ਸੱਸੇ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਹਾਹੇ ਨੂੰ ਸਿਹਾਰੀ ਹੈ, ਸੱਸੇ ਦੀ ਦੁਲਾਂ ਦੀਰਘ ਭਾਵ ਲੰਮੀ ਬੋਲ ਕੇ, ਹਾਹੇ ਨੂੰ ਸਿਹਾਰੀ ਲਘੂ ਸੰਕੋਚ ਕੇ ਹੀ ਬੋਲੋ। ਸੈਹੁ ਸੱਸੇ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਹਾਹੇ ਨੂੰ ਔਂਕੜ ਹੈ, ਸੱਸੇ ਦੀ ਦੁਲਾਂ ਦੀਰਘ ਭਾਵ ਲੰਮੀ ਬੋਲ ਕੇ, ਹਾਹੇ ਦਾ ਔਂਕੜ ਛੋਟੀ ਲਗ ਸਮਝ ਕੇ.ਸੰਕੋਚ ਕੇ ਹੀ ਬੋਲੋ। ਓ ਏ ਨੂੰ ਦੁਲਾਂ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀ, ਐ ਸੈ ਹੈ ੜਾੜੇ ਤੱਕ, ਤੇਤੀ ਅੱਖਰਾਂ ਨੂੰ ਦੁਲਾਂ ਲਾ ਕੇ, ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੀ ਨੂੰ ਬਾਰ ੨ ਅਪਣੇ ਮਗਰ ਦੁਲਾਂ ਕਹਾਉ। ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੀ ਦੁਲਾਂ ਲਗ ਬੋਲਦਿਆਂ ੩੩ ਅੱਖਰਾਂ ਨਾਲ ਦੁਲਾਂ ਲਾ ਕੇ ਬਾਰ ੨ ਲਿਖਣ, ਹਰ ਅੱਖਰ ਨਾਲ਼ ਦੁਲਾਂ ਬਾਰ ੨ ਬੋਲਣ। ਬਾਲ ਉਪਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਇਕੱਲੇ ੨ ਅੱਖਰ ਨਾਲ ਦੁਲਾਂ ਲਗ, ਅਪਣੇ ਮਗਰ ਬਾਰ ੨ ਬੁਲਾ ਕੇ, ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੀ ਨੂੰ ਦੁਲਾਂ ਨਿਸਚਾ ਕਰਾਉ।

ਨੌਵੀਂ ਲਗ ਹੋੜਾ ਹੈ। ਓ ਊੜੇ ਦਾ ਮੂੰਹ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਹੋੜਾ ਬੋਲਦਾ ਹੈ। ਹੋੜਾ ਸਾਈਨ ਨਿਸ਼ਾਨ ਬ੍ਰੈਕਟ 'ਚ ਹੈ (ੋ) । ਹੋੜਾ ਦੀਰਘ ਭਾਵ ਵੱਡੀ ਲਗ ਹੈ, ਹੋੜਾ ਵੱਡੀ ਲਗ ਸਮਝ ਕੇ, ਲੰਬਾ ਲੌਂਗ ਪੂਰਾ ਹੀ ਬੋਲਣਾ। ਜਿਵੇਂ ਸੋਹ ਸੱਸੇ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਹਾਹਾ ਮੁਕਤਾ ਹੈ, ਸਸੇ ਦਾ ਹੋੜਾ ਦੀਰਘ ਭਾਵ ਲੰਮਾ ਬੋਲ ਕੇ, ਹਾਹਾ ਮੁਕਤਾ ਲਘੂ ਸੰਕੋਚ ਕੇ ਹੀ ਬੋਲੋ। ਹਾਹੇ ਨੂੰ ਸਿਹਾਰੀ ਨ ਲੱਗੇ। ਸੋਹਿ ਸੱਸੇ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਹਾਹੇ ਨੂੰ ਸਿਹਾਰੀ ਹੈ, ਸੱਸੇ ਦਾ ਹੋੜਾ ਦੀਰਘ ਭਾਵ ਲੰਮਾ ਬੋਲ ਕੇ, ਹਾਹੇ ਨੂੰ ਸਿਹਾਰੀ ਲਘੂ ਸੰਕੋਚ ਕੇ ਹੀ ਬੋਲੋ। ਸੋਹੁ ਸੱਸੇ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ, ਹਾਹੇ ਨੂੰ ਔਂਕੜ ਹੈ, ਸੱਸੇ ਦਾ ਹੋੜਾ ਦੀਰਘ ਭਾਵ ਲੰਮਾ ਬੋਲ ਕੇ, ਹਾਹੇ ਦਾ ਔਂਕੜ ਛੋਟੀ ਲਗ ਸੰਕੋਚ ਕੇ ਹੀ ਬੋਲੋ। (ਹੋਹਿ) ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਾਹੇ ਦੇ ਹੋੜੇ ਨੂੰ ਦੀਰਘ, ਮਗਰਲੇ ਹਾਹੇ ਦੀ ਸਿਹਾਰੀ ਨੂੰ ਲਘੂ ਭਾਵ ਘੱਟ ਬੋਲਣਾ।

ਅ ਏ ਨੂੰ ਹੋੜਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ, ਓ ਸੋ ਹੋ ੜਾੜੇ ਤੱਕ, ਤੇਤੀ ਅੱਖਰਾਂ ਨੂੰ ਹੋੜਾ ਲਾ ਕੇ,

ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੀ ਨੂੰ ਬਾਰ ੨ ਅਪਣੇ ਮਗਰ ਹੋੜਾ ਕਹਾਉ। ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੀ ਹੋੜਾ ਲਗ ਬੋਲਦਿਆਂ, ੩੨ ਅੱਖਰਾਂ ਨਾਲ ਹੋੜਾ ਲਾ ਕੇ ਬਾਰ ੨ ਲਿਖਣ, ਹਰ ਅੱਖਰ ਨਾਲ਼ ਹੋੜਾ ਬਾਰ ੨ ਬੋਲਣ। ਬਾਲ ਉਪਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਇਕੱਲੇ ੨ ਅੱਖਰ ਨਾਲ ਹੋੜਾ ਲਗ, ਅਪਣੇ ਮਗਰ ਬਾਰ ੨ ਬੁਲਾ ਕੇ, ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੀ ਨੂੰ ਹੋੜਾ ਨਿਸਚਾ ਕਰਾਉ।

ਦਸਵੀਂ ਲਗ ਕਨੌੜਾ ਸਾਈਨ ਨਿਸ਼ਾਨ ਬ੍ਰੈਕਟ 'ਚ ਹੈ (ੋ) । ਕਨੌੜਾ ਦੀਰਘ ਭਾਵ ਵੱਡੀ ਲਗ ਹੈ, ਕਨੌੜਾ ਵੱਡੀ ਲਗ ਸਮਝ ਕੇ, ਲੰਬਾ ਲੌਂਗ ਪੂਰਾ ਚਾੜ੍ਹ ਕੇ ਹੀ ਬੋਲਣਾ। ਮੁਹੋਂ, ਜੀਭੋਂ। ਸੋਂਹ ਸੱਸੇ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਹਾਹਾ ਮੁਕਤਾ ਹੈ, ਸੱਸੇ ਦਾ ਕਨੌੜਾ ਦੀਰਘ ਭਾਵ ਲੰਮਾ ਲੌਂਗ ਬੋਲ ਕੇ, ਹਾਹਾ ਮੁਕਤਾ ਲਘੂ ਸੰਕੋਚ ਕੇ ਹੀ ਬੋਲੋ, ਹਾਹੇ ਨੂੰ ਸਿਹਾਰੀ ਨ ਲੱਗੇ। ਸੋਂਹਿ ਸੱਸੇ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਹਾਹੇ ਨੂੰ ਸਿਹਾਰੀ ਹੈ, ਸੱਸੇ ਦਾ ਕਨੌੜਾ ਦੀਰਘ ਭਾਵ ਲੰਮਾ ਬੋਲ ਕੇ, ਹਾਹੇ ਨੂੰ ਸਿਹਾਰੀ ਲਘੂ ਸੰਕੋਚ ਕੇ ਹੀ ਬੋਲੋ। ਸੋਂਹੁ ਸੱਸੇ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਹਾਹੇ ਨੂੰ ਔਂਕੜ ਹੈ, ਸੱਸੇ ਦਾ ਕਨੌੜਾ ਦੀਰਘ ਭਾਵ ਲੰਮਾ ਬੋਲ ਕੇ, ਹਾਹੇ ਦਾ ਔਂਕੜ ਛੋਟੀ ਲਗ ਸੰਕੋਚ ਕੇ ਹੀ ਬੋਲੋ। ੳ ਏ ਨੂੰ ਕਨੌੜਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ, ਅੱਗੇ ਔ ਸੌ ਹੌ ੜਾੜੇ ਤੱਕ, ਤੇਤੀ ਅੱਖਰਾਂ ਨੂੰ ਕਨੌੜਾ ਲਾ ਕੇ, ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੀ ਨੂੰ ਬਾਰ ੨ ਅਪਣੇ ਮਗਰ ਕਨੌੜਾ ਕਹਾਉ। ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੀ ਕਨੌੜਾ ਲਗ ਬੋਲਦਿਆਂ, ੩੨ ਅੱਖਰਾਂ ਨਾਲ ਕਨੌੜਾ ਲਾ ਕੇ ਬਾਰ ੨ ਲਿਖਣ, ਹਰ ਅੱਖਰ ਨਾਲ਼ ਕਨੌੜਾ ਬਾਰ ੨ ਬੋਲਣ। ਬਾਲ ਉਪਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਇਕੱਲੇ ੨ ਅੱਖਰ ਨਾਲ ਕਨੌੜਾ ਲਗ, ਅਪਣੇ ਮਗਰ ਬਾਰ ੨ ਬੁਲਾ ਕੇ, ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੀ ਨੂੰ ਕਨੌੜਾ ਨਿਸਚਾ ਕਰਾਉ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਸ ਲਗਾਂ 'ਚੋਂ (ਮੁਕਤਾ) (ਸਿਹਾਰੀ ਿ) (ਔਂਕੜ ੁ) ਤਿੰਨ ਲਗਾਂ ਲਘੂ ਭਾਵ ਛੋਟੀਆਂ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਘੂ ਛੋਟੀਆਂ ਜਾਣ ਕੇ, ਸੰਕੋਚ ਕੇ ਹੀ ਬੋਲੋ, ਜਿਤਨੀ ਲਘੂ ਬੋਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਲਘੂ ਬੋਲਣ ਲੱਗਿਆਂ ਜ਼ੋਰ ਲਾ ਕੇ ਇਤਨੀ ਛੇਤੀ ਭੀ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅੱਖਰ ਦਾ ਵਜ਼ਨ ਘਟੇ ਤੇ ਲਘੂ ਘੱਟ ਬੋਲੀ ਜਾਵੇ। ਸੋ ਲਘੂ ਬੋਲਣ ਲੱਗਿਆਂ, ਅੱਖਰ ਦਾ ਵਜ਼ਨ ਤੇ ਲਘੂ ਲਗ ਘੱਟ ਭੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ, ਬੋਲਣ ਲੱਗਿਆਂ ਲਘੂ ਦੀਰਘ ਤੇ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਜ਼ੋਰ ਲਾਉਣਾ ਜੀ। ਜਿੱਥੇ ੨ ਜਿਵੇਂ ੨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੱਚੇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਲਗ ਲਾਈ ਹੈ, ਉੱਥੇ ੨, ਪੂਰਨ ਸ਼ਰਧਾ ਸਤਿਕਾਰ ਖ਼ਿਆਲ ਸਹਿਤ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਬੋਲਣੀ} { (ਕੰਨਾ ਾ) (ਬਿਹਾਰੀ ੀ) (ਦੁਲੈਂਕੜੇ ੂ) (ਲਾਂ ੇ) (ਦੁਲਾਂ ੈ) (ਹੋੜਾ ੋ) (ਕਨੌੜਾ ੌ) ਸੱਤ ਲਗਾਂ ਦੀਰਘ, ਲੰਬੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੀਰਘ ਜਾਣ ਕੇ ਲੰਮੀਆਂ ਹੀ ਬੋਲਣੀਆਂ।

ਸੋ ਮੁਕਤੇ ਸਿਹਾਰੀ ਔਂਕੜ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਲੰਮੀ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣੀ। ਜੇਕਰ ਪਾਠਕ ਜੀ ਨੂੰ (ਦੀਰਘ) ਲੰਮੀ ਭਾਵ ਵੱਡੀ, (ਲਘੂ) ਛੋਟੀ ਲਗ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਉਹ ਛੋਟੀ ਲਗ ਨੂੰ ਲੰਬੀ, ਲੰਬੀ ਨੂੰ ਛੋਟੀ ਬੋਲੇਗਾ। ਸੰਥਾ ਸ਼ੁੱਧੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਉਸ ਦੀਆਂ ਬੇਅੰਤ ਹੀ ਗ਼ਲਤੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਜਿੱਥੇ ਦੀਰਘ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਘੂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਉੱਥੇ (ਦੀਰਘ) ਲੰਮੀ, (ਲਘੂ) ਛੋਟੀ ਬੋਲਣੀ। ਜਿਵੇਂ ਦੇਹ, ਖੇਹ ਲਾਂ ਦੀਰਘ ਬੋਲ ਕੇ, ਹਾਹਾ ਮੁਕਤਾ ਸੰਕੋਚ ਕੇ ਹੀ ਬੋਲਣਾ। ਦੇਹ ਖੇਹ ਦੇ ਹਾਹਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਹਾਰੀ ਲਾ ਕੇ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣਾ। ਜਿਵੇਂ (ਗਾਹ) ਗੱਗੇ ਦਾ ਕੰਨਾ ਲੰਮਾ ਬੋਲ ਕੇ ਹਾਹਾ ਮੁਕਤਾ ਬੋਲੋ, ਹਾਹੇ ਨੂੰ ਕੰਨਾ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ (ਕੰਨਾ ਾ) (ਬਿਹਾਰੀ ੀ) (ਦੁਲੈਂਕੜੇ ੂ) (ਲਾਂ ੇ) (ਦੁਲਾਂ ੈ) (ਹੋੜਾ ੋ) (ਕਨੌੜਾ ੌ) ਸੱਤ ਲਗਾਂ 'ਚੋਂ ਕੋਈ ਭੀ ਲਗ, ਜਿਸ ਅੱਖਰ ਨੂੰ ਲੱਗੀ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਅੱਖਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਅੱਖਰ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ, ਮੁਕਤਾ ਸਿਹਾਰੀ ਜਾਂ ਔਂਕੜ ਕੋਈ ਭੀ ਲਘੂ ਲਗ ਆਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਕੋਚ ਕੇ ਹੀ ਬੋਲਣਾ, ਪਹਿਲੀ ਦੀਰਘ ਲਗ ਲੰਮੀ ਬੋਲਣੀ। ਜਿਵੇਂ ਸਾਹ, ਸੱਸੇ ਨੂੰ ਕੰਨਾ ਹੈ। (ਕੰਨੇ ਾ) ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਹਾਹਾ ਮੁਕਤਾ

ਹੈ। ਸੱਸੇ ਦਾ ਕੰਨਾ ਲੰਮਾ ਬੋਲ ਕੇ, ਹਾਹਾ ਮੁਕਤਾ ਬੋਲੋ, ਹਾਹੇ ਨੂੰ ਕੰਨਾ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਜੀ। ਸਾਹਿ, ਸੱਸੇ ਨੂੰ ਕੰਨਾ ਹੈ। (ਕੰਨੇ ਾ) ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਹਾਹੇ ਨੂੰ ਸਿਹਾਰੀ ਹੈ। ਸੱਸੇ ਦਾ ਕੰਨਾ ਲੰਮਾ ਬੋਲ ਕੇ, ਹਾਹੇ ਨੂੰ ਸਿਹਾਰੀ ਸੰਕੋਚ ਕੇ ਹੀ ਬੋਲਣੀ, ਲੰਬੀ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣੀ, ਲੰਬੀ ਬੋਲਣ ਨਾਲ ਲਾਂ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਆਵੇਗੀ। ਕਈ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਇਹ ਆਦਤ ਹੀ ਪੱਕ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੁਲਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲਾਂ ਹੀ ਬੋਲਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਗ਼ਲਤੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਐ ਸੈ ਹੈ। ਕੈ ਖੈ ਗੈ ਘੈ ਙੈ। ਚੈ ਛੈ ਜੈ ਝੈ ਞੈ। ਟੈ ਠੈ ਡੈ ਢੈ ਣੈ। ਤੈ ਥੈ ਦੈ ਧੈ ਨੈ। ਪੈ ਫੈ ਬੈ ਭੈ ਮੈ। ਯੈ ਰੈ ਲੈ ਵੈ ੜੈ। ਆਪਣੇ ਟੀਚਰ ਨੂੰ ਸੁਣਾਉ, ਸ਼ੁੱਧ ਬੋਲ ੨ ਕੇ ਬਾਰ ੨ ਅਭਿਆਸ ਕਰਕੇ ਪੂਰਨ ਸ਼ੁੱਧੀ ਕਰਕੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਦੁਲਾਵਾਂ ਲਾਉ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਲਾਂ ਦੀ ਥਾਂ, ਦੁਲਾਂ ਬੋਲਣ ਦੀ ਪੱਕੀ ਆਦਤ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਭੀ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੀ ਕੇਵਲ ਲਾਂ ਨੂੰ ਬਾਰ ੨ ਪਕਾਵੇ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਲਾਂ ਮੂੰਹ.'ਤੇ ਚੜ੍ ਜਾਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਹਜ਼ਾਰ ਵਾਰੀ ਬੋਲ ਲਵੇ ਤਾਂ ਭੀ ਥੋੜ੍ਹੀ ਹੈ। ਏ ਸੇ ਹੇ। ਕੇ ਖੇ ਗੇ ਘੇ ਙੇ। ਚੇ ਛੇ ਜੇ ਝੇ ਞੇ। ਟੇ ਠੇ ਡੇ ਢੇ ਣੇ। ਤੇ ਥੇ ਦੇ ਧੇ ਨੇ। ਪੇ ਫੇ ਬੇ ਭੇ ਮੇ। ਯੇ ਰੇ ਲੇ ਵੇ ੜੇ। ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਉਸਤਾਦ ਨੂੰ ਸੁਣਾਵੇ, ਬਾਰ ੨ ਸੁਣਾ ਕੇ ਅਭਿਆਸ ਕਰਕੇ ਗ਼ਲਤੀ ਦੀ ਸੋਧ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਕਰੇ, ਤਾਂ ਹੀ ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪੂਰਨ ਅਦਬ ਸਤਿਕਾਰ ਸੱਚਾ ਪਿਆਰ ਹੈ ਜੀ। ਜੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰੇਮੀ ਪੱਪੇ ਨੂੰ ਫੱਫਾ ਬੋਲੇ ਤਾਂ ਪੱਪੇ ਦੀ ਮੁਹਾਰਨੀ ਬੋਲ ਕੇ ਪੱਪਾ ਮੂੰਹ ਤੇ ਚਾੜ੍ਹੇ। ਜਿਹੜਾ ਅੱਖਰ ਗ਼ਲਤ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਦੀ ਮੁਹਾਰਨੀ ਬੋਲ ਕੇ ਸ਼ੁੱਧ ਪਕਾਉਣਾ। ਕ ਵ ਣ ਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ੁੱਧ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਪਕਾਉ। ਕ ਕੱਕਾ ਉਚਾਰਨ ਕੰਠ, ਨੱਕ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਵ ਵੱਵਾ, ਤਾਲੂ ਤੇ ਨੱਕ ਤੋਂ ਉਚਾਰੋ, ਣ ਣਾਣਾ, ਮੂੰਹ ਦੀ ਛੱਤ ਤੇ ਨਾਸਿਕਾਂ ਤੋਂ ਉਚਾਰੋ, ਨ ਨੰਨਾ, ਜੀਭ ਤਾਲੂ, ਨੱਕ ਦੁਆਰਾ ਉਚਾਰੋ।

੧੩ ਕੋਟਿ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਕੋ ਠਾਕੁਰੁ ਸੁਆਮੀ; ਸਰਬ ਜੀਆ ਕਾ ਦਾਤਾ ਰੇ॥ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੋਂ, ਅਪਣੇ ਦਿਮਾਗ਼ 'ਚ, ਹਰ ਸਮੇਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਤੇ ਦਿਲ 'ਚੋਂ ਮੁਖ 'ਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ, ਸੰਖੇਪ ਪ੍ਰੇਮ ਬੇਨਤੀ ਜੁਗਤੀ. ਪੂਰਨ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਮੰਨੋ ਜੀ:- ਬ੍ਰਹਮਵਿੱਦਿਆ ਦੇ ਦਾਤੇ, ਸ਼ਾਗਿਰਦ, ਗੁਰਸਿੱਖ ਪ੍ਰਵਾਰ ਆਪੋ ਵਿੱਚੀਂ ਦਿਲ ਕਰਕੇ ਮਿਲਤ ਕਰਨ, ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਵਜੋਂ- ਬਿਨਾ ਸੰਤੋਖ; ਨਹੀ ਕੋਊ ਰਾਜੈ॥ ਸੁਪਨ ਮਨੋਰਥ; ਬ੍ਰਿਥੇ ਸਭ ਕਾਜੈ॥} {ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸੰਤੋਖ ਬਖ਼ਸ਼ਣ, ਉਹ ਹੀ ਗੁਰਮੁਖਿ ਜੀ ਰੱਜਦੇ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਬਖ਼ਸ਼ੇ ਸੰਤੋਖ ਤੋਂ ਬਿਨਾ, ਇੰਦ੍ਰਿਆਂ ਦੇ ਭੋਗਾਂ ਮਾਇਆ ਪਦਾਰਥਾਂ ਕਰਕੇ, ਜਿਉਂ ਕੇ (ਕੋਊ) ਕੋਈ ਭੀ (ਰਾਜੈ) ਰੱਜਦਾ ਨਹੀ। ਯਥਾ:- ਅਖੀ.ਵੇਖਿ ਨ ਰਜੀਆ; ਬਹੁ ਰੰਗ ਤਮਾਸੇ। ਉਸਤਤਿ ਨਿੰਦਾ ਕੰਨਿ ਸੁਣਿ; ਰੋਵਣਿ ਤੈ ਹਾਸੇ। ਸਾਦੀ.ਜੀਭ ਨ ਰਜੀਆ; ਕਰਿ ਭੋਗ ਬਿਲਾਸੇ। ਨਕ ਨ ਰਜਾ.ਵਾਸੁ ਲੈ; ਦੁਰਗੰਧ ਸੁਵਾਸੇ। ਰਜਿ.ਨ ਕੋਈ ਜੀਵਿਆ; ਕੂੜੇ ਭਰਵਾਸੇ। ਪੀਰ ਮੁਰੀਦਾਂ ਪਿਰਹੜੀ; ਸਚੀ ਰਹਰਾਸੇ॥ ਜਿਵੇਂ ਸੁਪਨ ਅਵਸਥਾ ਦੇ (ਕਾਜੈ) ਕੰਮ (ਮਨੋਰਥ) ਕਾਮਨਾਵਾਂ ਸੰਕਲਪ ਵਿਕਲਪ ਸਭ (ਬ੍ਰਿਥੇ) ਨਿਕੰਮੇ, ਬਿਅਰਥ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਤਿਵੇਂ ਗੁਰ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰੇਮਾ-ਭਗਤੀ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਪਰਉਪਕਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾ, ਰਾਜ ਭਾਗ ਵਿਸ਼ੇ ਰਸ ਨਸ਼ੇ ਸੁਆਦ ਆਦਿ ਸਭ ਬਿਅਰਥ, ਸਾਡੇ ਵੈਰੀ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ੨ ਇਨ੍ਹਾਂ'ਚ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ੨ ਭੁੱਖ ਵਧਦੀ ਹੀ ਵਧਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਕੇਤੇ; ਖਪਿ ਤੁਟਹਿ ਵੇਕਾਰ॥ ਅਨੁਸਾਰ ਖਪ ੨ ਕੇ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਯਥਾ:-ਰਾਜੇ ਇੰਦ੍ਰ ਸਮਸਰਿ.ਗ੍ਰਿਹ ਆਸਨ; ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਭਗਤਿ.ਕਹਹੁ ਕਿਹ ਲੇਖੈ॥) ਗੋਬਿਦ ਭਜਨ ਬਿਨੁ; ਬ੍ਰਿਥੇ ਸਭ ਕਾਮ॥ ਜਿਉ ਕਿਰਪਨ ਕੇ; ਨਿਰਾਰਥ ਦਾਮ॥) ਜਿਉ ਸੁਪਨੈ; ਹੋਇ ਬੈਸਤ ਰਾਜਾ॥

ਨੇਤ੍ਰ ਪਸਾਰੈ; ਤਾ ਨਿਰਾਰਥ ਕਾਜਾ॥} ਸਤਿਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਜੋੜਨ ਗੁਰਸਬਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ, ਇਕੱਤ੍ਰ ਹੋ ਕੇ ਇਕੱਲੀ ੨ ਲਗ ਬੋਲ ਕੇ ਦੋਵੇਂ ਤੁਕਾਂ ਵਾਰੀ ੨ ਸੁਨਾਉਣੀਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਤੁਕਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਰਾਮ ਲਗਾਂ ਅੱਖਰ ਅਰਥ ਜ਼ਬਾਨੀ ਚੇਤੇ ਕਰਨੇ। ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਜ਼ਬਾਨੀ ਅਰਥ ਸੁਣਾ ਦੇਣੇ। ਦੋ ਤੁਕਾਂ ਅਰਥਾਂ ਸਹਿਤ, ਬਿਨਾ ਦੇਖਣ ਦੇ ਲਿਖਣੀਆਂ, ਭਾਵ ਟੈਸਟ ਦੇਣਾ। ਵਿਸ਼ਰਾਮ ਦੇ ਖ਼ਿਆਲ ਨਾਲ ਦੋਵਾਂ ਕੰਨਾਂ'ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ, ਅਵਾਜ਼ ਰਲਾ ਕੇ ਧੀਰਜ ਨਾਲ ਗਾਉਣੀਆਂ, ਅਵਾਜ਼ ਰਲਾਉਣ ਦਾ ਢੰਗ ਪੋਥੀ'ਚੋਂ ਪੜ੍ਹੋ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਫ਼ੋਟੋ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਣੇ, ਜਿੱਥੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਜੀ ਗਾਉਣੇ ਹਨ, ਉੱਥੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਭੀ ਨਾਲ ਬੋਲਣੀ ਹੈ, ਅੱਖਰ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਖ ਕੇ ਰੱਖਣੇ, ਦੇਖ ਕੇ ਪੜ੍ਹਨੇ, ਜਿਉਂ ਹੀ ਪਿਆਰੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜਪਦੇ ਜਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਤਿਉਂ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ, ਦਿਲ ਦਿਮਾਗ'ਚ ਭੇਜ ਕੇ ਨਿਹਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆਂ ਦੇਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਯਥਾ:-ਕਹਿ ਕਬੀਰ.ਤੁਮ ਸੰਮ੍ਰਥ ਦਾਤੇ; ਚਾਰਿ ਪਦਾਰਥ ਦੇਤ ਨ ਬਾਰ॥ ਸਾਡੇ 'ਚ ਚੂਕ ਹੈ। ਯਥਾ:-ਕਬੀਰ.ਸਾਚਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕਿਆ ਕਰੈ; ਜਉ ਸਿਖਾ ਮਹਿ ਚੂਕ॥ ਅੰਧੇ.ਏਕ ਨ ਲਾਗਈ; ਜਿਉ ਬਾਂਸੁ ਬਜਾਈਐ ਫੂਕ॥ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਜੀ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦਿਮਾਗ਼ ਸੋਚਣੀ ਚਿਤਵਣੀ 'ਚ ਲਿਆਉਣੇ, ਬਈ ਹੁਣ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨਦੇਵ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਹੁਣ ਉੱਬਲਦੀ ਦੇਗ਼'ਚ ਬੈਠ ਰਹੇ ਹਨ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮਹੱਲਾ ਨੌਵਾਂ ਜੀ ਹੁਣ ਲੋਹੇ ਦੇ ਤੰਗ ਪਿੰਜਰੇ'ਚ ਤਿੱਖੇ ਕਿੱਲਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਬੈਠ ਰਹੇ ਹਨ, ਹੁਣ ਸੀਸ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸ਼ੁਭ ਸੱਚੇ ਸ੍ਰੀ ਸੀਸ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾਸਨਦਾਸੀ ਦੇ ਸਿਰ'ਤੇ ਹੁਣ ਸਜ ਰਹੇ ਹਨ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮਹੱਲੇ ਨੌਵੇਂ ਜੀ ਦੇ ਪਿੰਜਰੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਾਬਾ ਸਤੀਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਸ੍ਰੀਰ ਨੂੰ, ਜ਼ਾਲਮ ਪਾਪੀ, ਰੂੰ 'ਚ ਲਪੇਟ ਕੇ ਸਾੜ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਉਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਜਪਣੇ ਜਪਾਉਣੇ, ਸ਼ਹੀਦੀ ਫੋਟੋਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦਿਮਾਗ 'ਚ ਲਿਆਉਣੇ, ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ'ਚ ਸਾਖਿਆਤ ਕਰਨੇ। ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਤੁਕਾਂ ਨੂੰ ਗਾਉਣ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਸੰਕੇਤ ਬਨਾਉਣਾ, ਕਿ ਆਪਾਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਅੱਠਤਾਲ਼ੀ ੨ ਘੰਟੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਲਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਚਿੱਤ'ਚ ਚੇਤੇ ਕਰਾਂਗੇ, ਤਦੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਿਮਾਗ'ਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੁਕਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾਉਣਗੇ, ਆਪੋ ਵਿੱਚੀਂ ਮਿਲਦਿਆਂ ਹੀ ਦਿਮਾਗ'ਚ ਬਿਨਾ ਸੰਤੋਖ; ਨਹੀ ਕੋਊ ਰਾਜੈ॥ ਸੁਪਨ ਮਨੋਰਥ; ਬ੍ਰਿਥੇ ਸਭ ਕਾਜੈ॥ ਭੇਜਣਗੇ। ਇਉਂ ਇਆਣੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਤੋਤਲੀ ਜ਼ਬਾਨ ਤੋਂ ਮਾਪੇ ਕਹਾਉਣ, ਸੰਤੋਖ'ਤੇ ਸਾਖੀਆਂ ਸੁਨਾਉਣ, ਜਿਵੇਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮਹੱਲੇ ਦਸਵੇਂ ਜੀ ਦੇ ਸਾਜੇ ਨਿਵਾਜੇ ਭਾਈ ਮਲਿਆਗਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਪੂਰਨ ਤ੍ਰਿਪਤ ਸੰਤੋਖੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਸਨ, ਘਰ'ਚ ਇਹ ਤੁਕਾਂ ਲਿਖ ਕੇ ਲਾਈਆਂ ਜਾਣ, ਆਪੋ ਵਿੱਚੀਂ ਗੱਡੀ 'ਚ ਬੈਠਿਆਂ ਪ੍ਰਛਾਦਾ ਛਕਦਿਆਂ, ਬੱਚੇ ਤੋਂ ਸੁਣਨੀਆਂ ਜਾਂ ਕੋਈ ਭੀ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸੁਣਾਵੇ। ਬਲੈਕ ਬੋਰਡ'ਤੇ ਇਹ ਤੁਕਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠ ਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਸਮੇਤ ਮੱਥਾ ਟੇਕੀ ਜਾਣਾ, ਨਾਲੇ ਪੜ੍ਹੀ ਭੀ ਜਾਣੀਆਂ, ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਿਸਮਾਦ ਫਲ਼ ਮਿਲੇਗਾ। ਹੁਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਡਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਾਣ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਢਿੱਡ ਦੁਖਿਆ ਹੈ, ਨਿੱਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੀ ਖਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸ੍ਰੀਰ ਰੋਗੀ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੁਕਾਂ ਦਾ ਖ਼ੂਬ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਨਾਲ, ਵਿਕਾਰ ਧਨ

ਪਦਾਰਥ ਦੀ ਲੋਚ ਵੱਲੋਂ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸੰਤੋਖ ਬਖ਼ਸ਼ਦੇ ਹਨ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਸੰਥਾ ਕਰਨ ਦਾ ਪੂਰਨ ਲਾਭ ਤਾਂ ਹੀ ਹੈ, ਜੇ ਉਸਤਾਦ ਸ਼ਾਗਿਰਦ ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਵਿਧੀ ਅਨੁਸਾਰ ਮਿਲਤ 'ਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੋਂ ਗੁਰਸ਼ਬਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੁਕਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬੋਲਣ ਖਾਣ ਸੌਣ ਪਹਿਨਣ ਧਨ ਵਿਕਾਰ, ਪਰਾਇਆ ਰੂਪ ਦੇਖਣ, ਨਿੰਦਾ ਵੈਰ ਆਦਿ ਸਭ ਔਗੁਣ ਤਿਆਗ ਕੇ, ਗੁਰਤਾ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੋਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਅਸੰਖ ਅਨੰਤ ਲਾਹੇ ਹਨ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਗੁਰਬਾਣੀ ਜੀ ਦਾ ਮੰਨਣ ਪੂਜਣ ਪ੍ਰੇਮ ਸ਼ੁਭ ਗੁਣ ਮਿਲਤ 'ਚ ਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਦੇ ਹਨ। ਯਥਾ:- ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਮਿਲੈ ਤ੍ਰਿਪਤਾਸਹਿ; ਮਿਲਿ ਸੰਗਤਿ ਗੁਣ ਪਰਗਾਸਿ॥ ਇਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਗੁਰਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਿਲ 'ਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਕੇ, ਕੋਟਿ ਮੰਦ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟਦੇ ਹਨ। ਯਥਾ:-ਗੁਰ ਕਾ ਸਬਦੁ; ਕਾਟੈ ਕੋਟਿ ਕਰਮ॥ ਸੋ ਆਪੋ ਵਿੱਚੀਂ ਮਿਲਤ ਕਰਕੇ, ਜਿਤਨਾ ਚਿਰ ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਜੀ, ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਉਤਨਾ ਚਿਰ ਜੀਵ ਕੀਤੇ ਮੰਦ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫ਼ਲ ਕਸ਼ਟ ਹੀ ਕਸ਼ਟ ਭੋਗਦਾ ਹੈ। ਸਾਰਿਆਂ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਮੋਲਕ ਗੁਣ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ, ਅੱਗੇ ਬ੍ਰਹਮਵਿੱਦਿਆ ਦਾ ਸਾਰਾ ਪ੍ਰਕਰਣ ਪੜ੍ਹੋ ਪੜ੍ਹਾਵੋ, ਸਭ ਦੇ ਚਰਨ ਚੱਟ ਕੇ ਬਾਰ ੨ ਨਮਸਕਾਰ।

੧੪. { ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਅਵਤਾਰ. ਗੁਰਤਾ. ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾਉਣ ਦੇ ਅਸਥਾਨ।

੧. ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ, ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਸਾਹਿਬ ਜੀਓ! ਧੰਨ ਹਨ, ਅਵਤਾਰ ਅਸਥਾਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਅਸਥਾਨ ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ। ਰੋਮ ੨ ਕਰਕੇ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਸਦਾ ਡੰਡਉਤ ਬੰਦਨ ਨਮਸਕਾਰ ਬਲਿਹਾਰ।

੨. ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ, ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਅੰਗਦਦੇਵ ਸਾਹਿਬ ਜੀਓ! ਅਵਤਾਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰ ਅੰਗਦਪੁਰਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਪਿੰਡ ਸਰਾਏ ਨਾਂਗਾ (ਸ੍ਰੀ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ) , ਗੁਰਤਾ-ਗੱਦੀ ਅਸਥਾਨ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ, ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਅਸਥਾਨ ਸ੍ਰੀ ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਖੇ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਅੰਗੀਠਾ ਸਾਹਿਬਜੀ। ਰੋਮ ੨ ਕਰਕੇ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਸਦਾ ਡੰਡਉਤ ਬੰਦਨ ਨਮਸਕਾਰ ਬਲਿਹਾਰ।

੩. ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ, ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਧੰਨ ਹਨ, ਅਵਤਾਰ ਅਸਥਾਨ ਸ੍ਰੀ ਬਾਸਰਕੇ ਨੱਗਰ ਵਿਖੇ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਸੰਨ੍ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਗੁਰਤਾ-ਗੱਦੀ ਅਸਥਾਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਮੱਲਅਖਾੜਾ ਸਾਹਿਬ, ਸ੍ਰੀ ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਅਸਥਾਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਹਵੇਲੀ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਰੋਮ ੨ ਕਰਕੇ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਸਦਾ ਡੰਡਉਤ ਬੰਦਨ ਨਮਸਕਾਰ ਬਲਿਹਾਰ।

੪. ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ, ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਜੀਓ! ਧੰਨ ਹਨ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਅਵਤਾਰ ਅਸਥਾਨ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਚੂਨਾ ਮੰਡੀ ਲਹੌਰ, ਗੁਰਤਾ-ਗੱਦੀ ਅਤੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਅਸਥਾਨ, ਸ੍ਰੀ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਖੇ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਹਵੇਲੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਰੋਮ ੨ ਕਰਕੇ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਸਦਾ ਡੰਡਉਤ ਬੰਦਨ ਨਮਸਕਾਰ ਬਲਿਹਾਰ।

੫. ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ, ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਰਜਨਦੇਵ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਧੰਨ ਹਨ, ਅਵਤਾਰ ਅਸਥਾਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਹਵੇਲੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਸ੍ਰੀ ਗੋਇੰਦਵਾਲ। ਗੁਰਤਾ-ਗੱਦੀ

ਅਸਥਾਨ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਖੇ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਕੇ ਮਹਿਲ, ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਅਸਥਾਨ ਲਹੌਰ ਰਾਵੀ ਕੰਢੇ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਦੇਹੁਰਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਰੋਮ ੨ ਕਰਕੇ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਸਦਾ ਡੰਡਉਤ ਬੰਦਨ ਨਮਸਕਾਰ ਬਲਿਹਾਰ।

੬ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ, ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਅਵਤਾਰ ਅਸਥਾਨ ਗੁਰੂ ਕੀ ਵਡਾਲ਼ੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਅਟਾਰੀ ਸਾਹਿਬ, ਗੁਰਤਾ-ਗੱਦੀ ਅਸਥਾਨ, ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ, ਸ੍ਰੀ ਕੋਠੜੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਅਸਥਾਨ ਸ੍ਰੀ ਕੀਰਤਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਖੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪਤਾਲ਼ਪੁਰੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਰੋਮ ੨ ਕਰਕੇ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਸਦਾ ਡੰਡਉਤ ਬੰਦਨ ਨਮਸਕਾਰ ਬਲਿਹਾਰ।

੭. ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ, ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਏ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਧੰਨ ਹਨ, ਅਵਤਾਰ 'ਤੇ ਗੁਰਤਾ ਗੱਦੀ ਅਸਥਾਨ, ਸ੍ਰੀ ਕੀਰਤਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਖੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਸੀਸ ਮਹਿਲ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਅਸਥਾਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪਤਾਲ਼ਪੁਰੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਰੋਮ ੨ ਕਰਕੇ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਸਦਾ ਡੰਡਉਤ ਬੰਦਨ ਨਮਸਕਾਰ ਬਲਿਹਾਰ।

੮. ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ, ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਾ:ਜੀ ਧੰਨ ਹਨ, ਅਵਤਾਰ ਤੇ ਗੁਰਤਾ-ਗੱਦੀ ਅਸਥਾਨ, ਸ੍ਰੀ ਕੀਰਤਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਖੇ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਸੀਸ ਮਹਿਲ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਅਸਥਾਨ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਬਾਲਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਰੋਮ ੨ ਕਰਕੇ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਸਦਾ ਡੰਡਉਤ ਬੰਦਨ ਨਮਸਕਾਰ ਬਲਿਹਾਰ।

੯. ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ, ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੇਗਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਧੰਨ ਹਨ, ਅਵਤਾਰ ਅਸਥਾਨ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਖੇ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਕੇ ਮਹਿਲ, ਗੁਰਤਾ-ਗੱਦੀ ਅਸਥਾਨ ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਬਕਾਲ਼ਾ ਵਿਖੇ ਸ੍ਰੀ ਭੋਰਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ। ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਅਸਥਾਨ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਸੀਸਗੰਜ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਇੱਕ ਚਿਖਾ ਅਸਥਾਨ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਰਕਾਬਗੰਜ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਦੂਜਾ ਚਿਖਾ ਅਸਥਾਨ, ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਖੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਸੀਸਗੰਜ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਰੋਮਿ ੨ ਕਰਕੇ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਸਦਾ ਡੰਡਉਤ ਬੰਦਨ ਨਮਸਕਾਰ ਬਲਿਹਾਰ।

੧੦. ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ, ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਧੰਨ ਹਨ, ਅਵਤਾਰ ਅਸਥਾਨ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਖੇ, ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਗੁਰਤਾ-ਗੱਦੀ ਅਸਥਾਨ, ਸ੍ਰੀ ਸੀਸ ਗੰਜ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਅਸਥਾਨ ਤਖ਼ਤ ਸੱਚਖੰਡ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨਾਂਦੇੜ ਮਹਾਂਰਾਸ਼ਟ੍ਰ, ਰੋਮ ੨ ਕਰਕੇ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਸਦਾ ਡੰਡਉਤ ਬੰਦਨ ਨਮਸਕਾਰ ਬਲਿਹਾਰ।

੧੧. ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ, ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਧੰਨ ਹਨ, ਅਵਤਾਰ ਅਸਥਾਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਸਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ,

ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨਦੇਵ ਸਾਹਿਬਜੀ! ਧੰਨ ਹਨ। ਆਪਜੀ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਰਨ ਲਈ, ਦੇਸ਼ਾਂ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ'ਚ ਕੀਰਤਨ ਬਖ਼ਸ਼ਣ ਲਈ, ਜੀਆਂ ਦੀ ਹਉਮੈ ਦੀਰਘ ਰੋਗ ਮੇਟ ਕੇ, ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ ਬਖ਼ਸ਼ਣ ਲਈ, ਦੰਭੀ ਪਖੰਡੀ ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਜਾਲ਼ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬਜੀ ਦੇ ਤਖ਼ਤ ਨੂੰ ਜੁੱਗੋ ਜੁੱਗ ਅਟੱਲ ਰੱਖਣ ਲਈ, ਕਲਜੁੱਗ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਿਰੰਕਾਰਜੀ ਦਾ ਅਧਾਰ ਬਖ਼ਸ਼ਣ ਲਈ, ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਪੰਥ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਸੱਚੇ ਗੁਰੂ ਬਖ਼ਸ਼ਣ ਲਈ, ਕੋੜ੍ਹੀਆਂ ਦੇ

ਕੋੜ੍ ਸਰਾਪ ਕਲੰਕ ਮੇਟ ਕੇ ਬ੍ਰਹਮ'ਚ ਜੋੜਨ ਲਈ, ਆਪਣੇ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਿਰੰਕਾਰਜੀ ਦਾ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ ਬਖ਼ਸ਼ਣ ਲਈ, ੧੬੬੧ ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਭਾਦ੍ਰੋਂ ਸ਼ੁਦੀ ਏਕਮ ਨੂੰ, ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ (ਸਾਧ) ਸਤਿਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਜੀ, ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬਜੀ'ਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੀਤੇ। ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਅਵਤਾਰ ਅਸਥਾਨ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਗੁਰਤਾ-ਗੱਦੀ ਅਸਥਾਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੇ ਤਖ਼ਤ ਸੱਚਖੰਡ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਮਹਾਂਰਾਸ਼ਟ੍ਰ, ਰੋਮ ੨ ਕਰਕੇ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਸਦਾ ਡੰਡਉਤ ਬੰਦਨ ਨਮਸਕਾਰ ਬਲਿਹਾਰ।

੧੫. ਨਿਹਚਲੁ ਸਚੁ ਖੁਦਾਇ ਏਕੁ; ਖੁਦਾਇ ਬੰਦਾ ਅਬਿਨਾਸੀ॥

ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਅਬਿਨਾਸੀ ਭਗਤਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਜੀ ਦੇ ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਸ਼ੁਭ ਸੱਚੇ ਨਾਮ:-

(੧) ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ, ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਧੰਨ ਹਨ, ਰੋਮ ੨ ਕਰਕੇ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਸਦਾ ਡੰਡਉਤ ਬੰਦਨ ਨਮਸਕਾਰ ਬਲਿਹਾਰ।

(੨) ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ, ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਭਗਤ ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਧੰਨ ਹਨ, ਰੋਮ ੨ ਕਰਕੇ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਸਦਾ ਡੰਡਉਤ ਬੰਦਨ ਨਮਸਕਾਰ ਬਲਿਹਾਰ।

(੩) ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ, ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਭਗਤ ਬੇਣੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਧੰਨ ਹਨ, ਰੋਮ ੨ ਕਰਕੇ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਸਦਾ ਡੰਡਉਤ ਬੰਦਨ ਨਮਸਕਾਰ ਬਲਿਹਾਰ।

(੪) ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ, ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਧੰਨ ਹਨ, ਰੋਮ ੨ ਕਰਕੇ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਸਦਾ ਡੰਡਉਤ ਬੰਦਨ ਨਮਸਕਾਰ ਬਲਿਹਾਰ।

(੫) ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ, ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਧੰਨ ਹਨ, ਰੋਮ ੨ ਕਰਕੇ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਸਦਾ ਡੰਡਉਤ ਬੰਦਨ ਨਮਸਕਾਰ ਬਲਿਹਾਰ।

(੬) ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ, ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਭਗਤ ਧੰਨਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਧੰਨ ਹਨ, ਰੋਮ ੨ ਕਰਕੇ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਸਦਾ ਡੰਡਉਤ ਬੰਦਨ ਨਮਸਕਾਰ ਬਲਿਹਾਰ।

(੭) ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ, ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਭਗਤ ਸੇਖ਼ ਫ਼ਰੀਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਧੰਨ ਹਨ, ਰੋਮ ੨ ਕਰਕੇ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਸਦਾ ਡੰਡਉਤ ਬੰਦਨ ਨਮਸਕਾਰ ਬਲਿਹਾਰ।

(੮) ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ, ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਭਗਤ ਜੈਦੇਵ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਧੰਨ ਹਨ, ਰੋਮ ੨ ਕਰਕੇ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਸਦਾ ਡੰਡਉਤ ਬੰਦਨ ਨਮਸਕਾਰ ਬਲਿਹਾਰ।

(੯) ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ, ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਭਗਤ ਮਰਦਾਨਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਧੰਨ ਹਨ, ਰੋਮ ੨ ਕਰਕੇ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਸਦਾ ਡੰਡਉਤ ਬੰਦਨ ਨਮਸਕਾਰ ਬਲਿਹਾਰ।

(੧੦) ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ, ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਭਗਤ ਭੀਖਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਧੰਨ ਹਨ, ਰੋਮ ੨ ਕਰਕੇ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਸਦਾ ਡੰਡਉਤ ਬੰਦਨ ਨਮਸਕਾਰ ਬਲਿਹਾਰ।

(੧੧) ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ, ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਭਗਤ ਸ੍ਰੀ ਸੈਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਧੰਨ ਹਨ, ਰੋਮ ੨ ਕਰਕੇ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਸਦਾ ਡੰਡਉਤ ਬੰਦਨ ਨਮਸਕਾਰ ਬਲਿਹਾਰ।

(੧੨) ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ, ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਭਗਤ ਪੀਪਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਧੰਨ ਹਨ, ਰੋਮ ੨ ਕਰਕੇ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਸਦਾ ਡੰਡਉਤ ਬੰਦਨ ਨਮਸਕਾਰ ਬਲਿਹਾਰ।

(੧੩) ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ, ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਭਗਤ ਸਧਨਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਧੰਨ ਹਨ, ਰੋਮ ੨ ਕਰਕੇ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਸਦਾ ਡੰਡਉਤ ਬੰਦਨ ਨਮਸਕਾਰ ਬਲਿਹਾਰ।

(੧੪) ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ, ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਭਗਤ ਸੁੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਧੰਨ ਹਨ, ਰੋਮ ੨ ਕਰਕੇ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਸਦਾ ਡੰਡਉਤ ਬੰਦਨ ਨਮਸਕਾਰ ਬਲਿਹਾਰ।

(੧੫) ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ, ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਰਾਗੀ ਸੱਤਾ ਤੇ ਬਲਵੰਡ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਧੰਨ ਹਨ, ਰੋਮ ੨ ਕਰਕੇ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਸਦਾ ਡੰਡਉਤ ਬੰਦਨ ਨਮਸਕਾਰ ਬਲਿਹਾਰ।

(੧੬) ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ, ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਭਗਤ ਰਾਮਾਨੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਧੰਨ ਹਨ, ਰੋਮ ੨ ਕਰਕੇ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਸਦਾ ਡੰਡਉਤ ਬੰਦਨ ਨਮਸਕਾਰ ਬਲਿਹਾਰ।

(੧੭)ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ, ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਭਗਤ ਪਰਮਾਨੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਧੰਨ ਹਨ, ਰੋਮ ੨ ਕਰਕੇ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਸਦਾ ਡੰਡਉਤ ਬੰਦਨ ਨਮਸਕਾਰ ਬਲਿਹਾਰ।

(੧੮) ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ, ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਭਗਤ ਸੂਰਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਧੰਨ ਹਨ, ਰੋਮ ੨ ਕਰਕੇ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਸਦਾ ਡੰਡਉਤ ਬੰਦਨ ਨਮਸਕਾਰ ਬਲਿਹਾਰ।

ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ, ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਭਗਤ ਕਲ, ਕਲਸਹਾਰ, ਟਲਜ, ਜਾਲਪੁ, ਜਲਜ, ਕੀਰਤ, ਸਲਜ, ਭਲਜ, ਨਲਜ, ਭਿਖਾ, ਜਲਨ, ਦਾਸ, ਗਯੰਦ, ਸੇਵਕ, ਮਥੁਰਾ, ਬਲਜ, ਹਰਬੰਸ, ਗੁਰੂ ਜਸ ਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਤਾਰਾਂ ਭੱਟ ਸਾਹਿਬ ਜੀਓ! ਧੰਨ ਹਨ, ਰੋਮ ੨ ਕਰਕੇ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਸਦਾ ਡੰਡਉਤ ਬੰਦਨ ਨਮਸਕਾਰ ਬਲਿਹਾਰ।}

੧੬. ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੋਂ ਨਿੱਤਨੇਮ ਲਈ ਗੁਰਬਾਣੀ:-

{ਬਾਰਹ ਮਾਹਾ ਮਾਂਝ ਮਹਲਾ ੫:-੧੩੩-੩੬} {ਮਾਝ ਮਹਲਾ ੫ ਦਿਨ ਰੈਣਿ ੧੩੬-੩੭} {ਗਉੜੀ ਬਾਵਨ ਅਖਰੀ ਮਹਲਾ ੫॥ ੨੫੦-੬੨} {ਗਉੜੀ ਸੁਖਮਨੀ ਮਃ ੫॥ ੨੬੨-੯੬} {ਥਿਤੀ ਗਉੜੀ ਮਹਲਾ ੫॥ ੨੯੬-੩੦੦} {ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ੪੬੨-੭੫} {ਰਾਗੁ ਵਡਹੰਸੁ ਮਹਲਾ ੧ ਘਰੁ ੫ ਅਲਾਹਣੀਆ ੫੭-੮੨} {ਜੈਤਸਰੀ ਮਹਲਾ ੫ ਵਾਰ ਸਲੋਕਾ ਨਾਲਿ੭੦੫-੧੦} { ਲਾਵਾਂ ਬਾਣੀ ੭੭੩-੭੪} {ਸ੍ਰੀ ਸੁਖਮਨਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ:- ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਚੌਥੇ ਪਾਤਿਸਾਹ ਜੀ ਨੇ ਬਿਲਾਵਲੁ, ਨਟ ਕਾਨੜਾ ਕਲਿਆਨ ਚੌਂਹ ਰਾਗਾਂ 'ਚ ੨੪ ਅਸਟਪਦੀਆਂ ਉਚਾਰੀਆਂ ਹਨ। ਇੱਕ ੨ ਰਾਗ 'ਚ ਛੇ ੨ ਅਸਟਪਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਸ੍ਰੀ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਨਿੱਤਨੇਮ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਪ੍ਰੇਮੀ ਗੁਰਸਿੱਖ ਪੂਰਨ ਪਿਆਰ ਅਥਾਹ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਸ੍ਰੀ ਸੁਖਮਨਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਨਿੱਤਨੇਮ ਕਰਦੇ ਹਨ:-ਬਿਲਾਵਲੁ ਮਹਲਾ ੪ ਅਸਟਪਦੀਆ ਘਰੁ ੧੧:- ੮੩੩-੩੭} {ਨਟ ਅਸਟਪਦੀਆ ਮਹਲਾ ੪:- ੯੮੦-੮੪} {ਕਾਨੜਾ ਅਸਟਪਦੀਆ ਮਹਲਾ ੪ ਘਰੁ ੧:- ੧੩੦੮-੧੧} {ਕਲਿਆਨ ਮਹਲਾ ੪ ਅਸਟਪਦੀਆ॥ ੧੩੨੩-੨੬} {ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ੯੧੭-੨੨} {ਰਾਮਕਲੀ ਸਦੁ ੯੨੩-੨੪} {ਰਾਮਕਲੀ ਮਹਲਾ ੧ ਦਖਣੀ ਓਅੰਕਾਰੁ:- ੯੨੯-੩੮} {ਰਾਮਕਲੀ ਮਹਲਾ ੧ ਸਿਧ ਗੋਸਟਿ:- ੯੩੮-੪੬} { ਰਾਮਕਲੀ ਕੀ ਵਾਰ; ਰਾਇ ਬਲਵੰਡਿ ਤਥਾ ਸਤੈ ਡੂਮਿ ਆਖੀ:- ੯੬੬-੬੮} ਸਹੰਸਰਨਾਮਾ:- ਮਾਰੂ ਮਹਲਾ ੫॥ ਅਚੁਤ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪਰਮੇਸੁਰ ਅੰਤਰਜਾਮੀ॥ ੧੦੮੨-੮੩} {ਤੁਖਾਰੀ ਛੰਤ ਮਹਲਾ ੧ ਬਾਰਹ ਮਾਹਾ ੧੧੦੭-੧੩} ਸੰਪੂਰਨੰ।

੧੭. ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਤੱਤਕਰਾ ਰਾਗਾਂ ਦਾ:-

ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਅੰਗ ੧ ਤੋਂ ੮ ਤੱਕ) ਸੋਦਰੁ ਰਾਗੁ ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੧. ਅੰਗ ੮) (ਸਿਰੀਰਾਗੁ ੧੪ ਤੋਂ ੯੩) ਰਾਗੁਮਾਝ ੯੪-੧੫੦) ਰਾਗੁਗਉੜੀ ੧੫੧-੩੪੬) ਰਾਗੁਆਸਾ ੩੪੭-

੪੮੮) ਰਾਗੁਗੂਜਰੀ ੪੮੯-੫੨੬) ਰਾਗੁ ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ੫੨੭-੫੩੬) ਰਾਗੁ ਬਿਹਾਗੜਾ ੫੩੭-੫੫੬) ਰਾਗੁਵਡਹੰਸ ੫੫੭-੫੯੪) ਰਾਗੁਸੋਰਠਿ ੫੯੫-੬੫੯) ਰਾਗੁਧਨਾਸਰੀ ੬੬੦-੬੯੫) ਰਾਗੁਜੈਤਸਰੀ ੬੯੬-੭੧੦) ਰਾਗੁਟੋਡੀ ੭੧੧-੭੧੮) ਰਾਗੁਬੈਰਾੜੀ ੭੧੯-੭੨੦) ਰਾਗੁਤਿਲੰਗ ੭੨੧-੭੨੭) ਰਾਗੁਸੂਹੀ ੭੨੮-੭੯੪) ਰਾਗੁਬਿਲਾਵਲੁ ੭੯੫-੮੫੮) ਰਾਗੁਗੌਂਡ ੮੫੯-੮੭੫) ਰਾਗੁਰਾਮਕਲੀ ੮੭੬-੯੭੪) ਰਾਗੁਨਟਨਾਰਾਇਨ ੯੭੫-੯੮੩) ਰਾਗੁਮਾਲੀਗਉੜਾ ੯੮੪-੯੮੮) ਰਾਗੁਮਾਰੂ ੯੮੯-੧੧੦੬) ਰਾਗੁਤੁਖਾਰੀ ੧੧੦੭-੧੧੧੭) ਰਾਗੁਕੇਦਾਰਾ ੧੧੧੮-੧੧੨੪) ਰਾਗੁਭੈਰਉ ੧੧੨੫-੧੧੬੭) ਰਾਗੁਬਸੰਤੁ ੧੧੬੮-੧੧੮੬) ਰਾਗੁਸਾਰੰਗ ੧੧੮੭-੧੨੫੩) ਰਾਗੁਮਲਾਰ ੧੨੫੪-੧੨੮੩) ਰਾਗੁਕਾਨੜਾ ੧੨੮੪-੧੩੧੮) ਰਾਗੁਕਲਿਆਨ ੧੩੧੯-੧੩੨੬) ਰਾਗੁਪ੍ਰਭਾਤੀ ੧੩੨੭-੧੩੫੧) ਰਾਗੁਜੈਜਾਵੰਤੀ ੧੩੫੨-੧੩੫੩) ਸਲੋਕ ਸਹਸਕ੍ਰਿਤੀ ਮਹਲਾ ੧॥ ੧੩੫੩-੧੩੫੩) ਸਲੋਕ ਸਹਸਕ੍ਰਿਤੀ ਮਹਲਾ ੫॥ ੧੩੫੩-੧੩੬੦) ਗਾਥਾ ਮਹਲਾ ੫॥ ੧੩੬੦-੧੩੬੧) ਫੁਨਹੇ ਮਹਲਾ ੫॥ ੧੩੬੧-੧੩੬੩) ਚਉਬੋਲੇ ਮਹਲਾ ੫॥ ੧੩੬੩-੧੩੬੪) ਸਲੋਕ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀਉ ਕੇ ੧੩੬੪-੧੩੭੭) ਸਲੋਕ ਸੇਖ ਫਰੀਦ ਕੇ ੧੩੭੭-੧੩੮੪) {ਮੁਖਬਾਕਿਅ- ਸਵਯੇ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਬਾਕ੍ ਮਹਲਾ ੫॥ ੨੦ ਸਵਈਏ ੧੩੮੫ ਤੋਂ ੧੩੮੯} } {ਮਹਲੇ ਪਹਿਲ ਜੀ ਕੇ ੧੦ ਸਵਈਏ ੧੩੮੯ ਤੋਂ ੧੩੯੦} {੧੦ ਸਵਈਏ ਮਹਲੇ ਦੂਜੇ ਕੇ, ੧੩੯੧ ਤੋਂ ੧੩੯੨} {੨੨ਸਵਈਏ ਮਹਲੇ ਤੀਜੇ ਕੇ. ੧੩੯੨ ਤੋਂ ੧੩੯੬} {੬੦ਸਵਈਏ ਮਹਲੇ ਚਉਥੇ ਕੇ) ੧੩੯੬ ਤੋਂ ੧੪੦੬} {੨੧ ਸਵਈਏ ਮਹਲੇ ਪੰਜਵੇ ਕੇ ੧੪੦੬ ਤੋਂ ੧੪੦੯} {੧੪੧੦-੧੪੧੨ ਸਲੋਕ ਵਾਰਾਂ ਤੇ ਵਧੀਕ॥ ਮਹਲਾ ੧॥ ਜੀ ੩੩ ਸਲੋਕ} {੧੪੧੩-੧੪੨੧. ਸਲੋਕ ਮਹਲਾ ੩ ਜੀ ਦੇ ੬੭ ਸਲੋਕ} {੧੪੨੧-੧੪੨੪. ਸਲੋਕ ਮਹਲਾ ੪ ਜੀ ਦੇ ੩੦ ਸਲੋਕ} ੧੪੨੫-੧੪੨੬. ਸਲੋਕ ਮਹਲਾ ੫ ਜੀ ੨੨ ਸਲੋਕ} ੧੪੨੬-੧੪੨੯. ਸਲੋਕ ਮਹਲਾ ੯ ਜੀ ੫੭ ਸਲੋਕ ਭੋਗ ਦੇ} {੧੪੨੯. ਮੁੰਦਾਵਣੀ ਮਹਲਾ ੫॥ ਥਾਲ ਵਿਚਿ. ਤਿੰਨਿ ਵਸਤੂ ਪਈਓ; ਸਤੁ ਸੰਤੋਖੁ ਵੀਚਾਰੋ॥ ਅਤੇ ਸਲੋਕ ਮਹਲਾ ੫॥ ਤੇਰਾ ਕੀਤਾ. ਜਾਤੋ ਨਾਹੀ; ਮੈਨੋ ਜੋਗੁ ਕੀਤੋਈ॥} {੧੪੨੯ ਤੋਂ ੧੪੩੦, ਰਾਗ ਮਾਲਾ) ਸੰਪੂਰਨੰ।

੧੮. ਇਸ {} ਬ੍ਰੈਕਟ 'ਚ ਗੁਰਬਾਣੀ ਜੀ ਦੇ ਔਖੇ ਵਿਸਰਾਮਾ ਪਾਠਾਂ ਸਬਦਾਂ ਦੇ ਆਦਿ ਬਾਣੀ ਅੰਗ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਗਾਂ ਨੂੰ ੧੦੧ ਵਾਰ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰੇਮ ਸਹਿਤ ਪੜ੍ ਕੇ, ਸ਼ੁੱਧ ਉਚਾਰਣ ਪਕਾਉ, ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀਆਂ ਖ਼ੁਸ਼ੀਆਂ ਪਾਉ ਜੀ। :-{ਰਾਗੁ ਗਉੜੀ ਪੂਰਬੀ ਬਾਵਨ ਅਖਰੀ ਕਬੀਰ ਜੀਉ ਕੀ, ੩੪੦ ਤੋਂ ੩੪੩} {੫੨੬ ਭਗਤਿ ਜੈਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਪਦਾ:- ਪਰਮਾਦਿ ਪੁਰਖ ਮਨੋਪਿਮੰ; ਸਤਿ ਆਦਿ ਭਾਵ ਰਤੰ॥} {੭੨੧ ਯਕ ਅਰਜ ਗੁਫਤਮ. ਪੇਸਿ ਤੋ; ਦਰ ਗੋਸ ਕੁਨ ਕਰਤਾਰ॥} { ੭੨੩ ਖਾਕ ਨੂਰ ਕਰਦੰ; ਆਲਮ ਦੁਨੀਆਇ॥} { ੮੪੯ ਬਿਲਾਵਲ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿਸਰਾਮ ਔਖੇ ਹਨ} {੯੭੭, ੯੭੮ 'ਤੇ ਵਿਸਰਾਮ ਔਖੇ ਹਨ} {੧੨੦੦ ਤੋਂ ੧੨੦੨} {੧੨੯੧ ਸਲੋਕ ਮਃ ੧॥ ਘਰ ਮਹਿ ਘਰੁ. ਦੇਖਾਇ ਦੇਇ; ਸੋ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੁਰਖੁ ਸੁਜਾਣੁ॥ ਤੋਂ ੧੨੯੨ ਸੇਵੀਲੇ ਗੋਪਾਲ ਰਾਇ ਅਕੁਲ ਨਿਰੰਜਨ॥ ਤੱਕ} {੧੨੯੬ ਤੋਂ ੯੮} {ਸਲੋਕ ਸਹਸਕ੍ਰਿਤੀ ਮਹਲਾ ੧, ਮਹੱਲਾ ੫ ੧੩੫੩ ਤੋਂ ੧੩੬੩} {ਮੁਖਬਾਕਿਅ- ਸਵਯੇ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਬਾਕ੍ ਮਹਲਾ ੫॥ ੨੦ ਸਵਈਏ ੧੩੮੫ ਤੋਂ ੧੩੮੯} } {ਮਹਲੇ ਪਹਿਲੇ ਕੇ ਸਵਈਏ ੧੩੮੯ ਤੋਂ ੧੩੯੦} {੨ ਨ ਬੋਲੋ- ਸਵਈਏ ਮਹਲੇ ਦੂਜੇ ਕੇ, ੧੩੯੧ ਤੋਂ ੧੩੯੨} {ਸਵਈਏ ਮਹਲੇ ਤੀਜੇ ਕੇ ੩. ੧੩੯੨ ਤੋਂ ੧੩੯੬} {ਸਵਈਏ ਮਹਲੇ ਚਉਥੇ ਕੇ ੪)

੧੩੯੬ ਤੋਂ ੧੪੦੬} {੧੪੦੬ ਤੋਂ ੧੪੦੯, ਸਵਈਏ ਮਹਲੇ ਪੰਜਵੇ ਕੇ ਪ} ੧੪੨੯ ਤੋਂ ੧੪੩੦, ਰਾਗ ਮਾਲਾ)

੧੯. ਪਰਮ ਪੂਜਨੀਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਔਖੇ ਵਿਸਰਾਮ ਅਤੇ ਅੱਖਰਾਂ ਹੇਠਾਂ, ਬਰਾਬਰ ਵਰਤੇ, ੁ ਅੱਧੇ ਚੱਚੇ। ਅੱਧੇ ਸੱਸੇ। ਅੱਧੇ ੁ ਤੱਤੇ, ੂ ਅੱਧੇ ਯੱਯੇ। ਅੱਧਾ ਜ ਬਰਾਬਰ, ਅੱਧੇ ਯੱਯੇ ੂ ਹੇਠਾਂ ਔਂਕੜ। ਅੱਖਰ ਦੇ ਚਰਨੀਂ ਛੋਟਾ ਯੱਯਾ ਆਦਿ ਯਯੇ ਦਾ ਸ਼ੁੱਧ ਉਚਾਰਣ। ਖ਼ਾਸ ਅੱਖਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਅਤੇ ਯਯੇ ਦਾ ਸ਼ੁੱਧ ਉਚਾਰਣ ਯਯੇ ਵਾਲੇ ਅੱਖਰਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਅਰੰਭ:-

ਗੁਰਮੁਖਿ ਉਸਤਾਦ ਜੀ, ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੀ ਨੂੰ, ਆਪ ਬੋਲ ਕੇ ਬਾਰ ੨ ਕਹਾਉਣ, ਇੱਕ ਜਗ੍ਹ ਇਕੱਠੇ ਔਖੇ ਵਿਸਰਾਮ ਬਾਰ ੨ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ, ਚੇਤੇ ਹੋ ਜਾਣਗੇ, ਔਖੇ ਵਿਸਰਾਮਾ ਦਾ ੧੦੧ ਪਾਠ ਚਾਅ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਕਰਕੇ, ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀਆਂ ਪੂਰਨ ਖ਼ੁਸ਼ੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲੱਖਾਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਜੀ, ਬਹੁਤ ਭਾਰੀ ਲਾਭ ਹੋਵੇ ਜੀ। ਸੰਥਾ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਅਮੋਲਕ ਗੁਣ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਜੀ ¹ਸ਼ਿਵ ਜੀ। ²ਗੋਰਖ, ³ (ਮਾ+ਈ) , (ਮਾ) ਮਾਇਆ ਭਾਵ ਲੱਛਮੀ (ਈ) ਸੁਰੱਸਤੀ- ਗੁਰੁ ਈਸਰੁ¹ ਗੁਰੁ ਗੋਰਖੁ², ਬਰਮਾ ਗੁਰੁ; ਪਾਰਬਤੀ ਮਾਈ³॥) ਦਸਤਾਰ, ਇੱਥੇ ਪਗੁ ਪੋਲਾ। ¹ਚਿੱਕੜ ²ਪੈਰ ³ਤਿੱਥੇ- ਮੋਹ ਰੂਪੀ ਚਿੱਕੜ¹, ਪੈਦਾ² ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਮਨ ਰੂਪੀ ਪੈਰ³, ਰਾਮ ਜੀ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਚੱਲਦਾ⁴- ਪੰਕ¹ ਜੁ² ਮੋਹ. ਪਗੁ³ ਨਹੀ ਚਾਲੈ⁴; ਹਮ ਦੇਖਾ. ਤਹ ਡੂਬੀਅਲੇ॥) ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਮੰਮਾ ਮੁਕਤਾ, ਅੱਧਾ ਰਾਰਾ੍ ਪੋਲਾ ਬੋਲ ਕੇ, ਇੱਕ ਸਿਹਾਰੀ ਅੱਧੇ ਰਾਰੇ, ਇੱਕ ਸਿਹਾਰੀ ਤੱਤੇ ਲਾਉ। ਮੁਖੱਾਗਰ। ਬਿਚਰੇ ਪੋਲਾ- ਸਾਸਤ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਬੇਦ ਚਾਰਿ; ਮੁਖਾਗਰ ਬਿਚਰੇ॥) ਪਤੀ¹। ਕੱਮਣੀ- ਜੇ ਲੋੜਹਿ. ਵਰੁ¹ ਕਾਮਣੀ; ਨਹ ਮਿਲੀਐ ਪਿਰ. ਕੂਰਿ॥) ਅਸਾਡੇ¹- ਸਾਚੇ ਸਾਹਿਬ. ਸਭਿ ਗੁਣ; ਅਉਗਣ ਸਭਿ ਅਸਾਹ¹॥) ¹ਸਮਾਂ ਮੱਜਨ- ¹ਅਉਸਰਿ ਹਰਿ ਜਸੁ ਗੁਣ ਰਮਣ ਜਿਤੁ; ਕੋਟਿ ਮਜਨ ਇਸਨਾਨੁ॥) ਡੁੱਬਦਾ- ਗੁਰੁ ਪਰਮੇਸਰੁ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ; ਗੁਰੁ. ਡੁਬਦਾ ਲਏ ਤਰਾਇ॥) ਔਗੁਣ¹, ਅ=ਸੁਰ- ਸੁਖ ਦਾਤਾ. ਦੁਖ ਮੇਟਣੋ; ਸਤਿਗੁਰੁ. ਅਸੁਰ ਸੰਘਾਰੁ॥) ਨਉ=ਤਨੋ- ਪਿਰੁ ਰੀਸਾਲੂ ਨਉਤਨੋ; ਸਾਚਉ. ਮਰੈ ਨ ਜਾਇ॥) ਗੁਰਮੁਖਿ. ਕੂੜੁ ਨ ਭਾਵਈ; ਸਚਿ ਰਤੇ ਸਚ ਭਾਇ॥) ਸਾਕਤ. ਸਚੁ ਨ ਭਾਵਈ; ਕੂੜੈ ਕੂੜੀ ਪਾਂਇ॥) ਮਨਿ ਨੰਨੇ ਨੂੰ ਸਿਹਾਰੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮਨਿ ਮੁਖਿ ਵੱਖਰਾ- ਮਨਿ ਮੁਖਿ ਸੂਚੇ ਜਾਣੀਅਹਿ; ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਿਨਾ ਗਿਆਨੁ॥) ਘਾਟਿ; ਨ ਕਿਨ ਹੀ ਕਹਾਇਆ॥) ਦੇਂਦੇ- ਦੇਦੇ. ਤੋਟਿ ਨਾਹੀ; ਪ੍ਰਭ ਰੰਗਾ॥) ¹ਪਤੀ ਪ੍ਰਮੇਸਰ। ਕਤ ਪੋਲਾ- ਹਰਿ ¹ਨਾਹ. ਨ ਮਿਲੀਐ ਸਾਜਨੈ; ਕਤ. ਪਾਈਐ ਬਿਸਰਾਮ॥) ਵਿਣੁ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੇਵੇ, ਨਾਹੀ ਸੁਖਿ ਨਿਵਾਸੁ; ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ ਆਈਐ॥) ਪੱਤਲਿ- ਓਨਾ. ਪਿੰਡੁ ਨ ਪਤਲਿ ਕਿਰਿਆ, ਨ ਦੀਵਾ; ਮੁਏ. ਕਿਥਾਊ ਪਾਹੀ॥) ਜਨ ਨਾਨਕ; ਹਉਮੈ ਮਾਰਿ ਸਮਾਇਆ॥)

ਮਰਣੁ ਲਿਖਾਇ ਆਏ; ਨਹੀ ਰਹਣਾ॥) ਤੋਟਿ ਨਾਹੀ; ਤੁਧੁ ਭਗਤਿ ਭੰਡਾਰ॥) ਤਨ ਮਹਿ ਮੈਲੁ ਨਾਹੀ; ਮਨੁ ਰਾਤਾ॥) ਮੈਲੇ ਗ਼ਲਤ ਹੈ। ਮੇਲੈ ਲੱਲੇ ਦੁਲਾਵਾਂ ਲਾਵੋ। ਮੇੱਲੈ- ਮਤੁ ਨਿਰਗੁਣ. ਹਮ ਮੇਲੈ ਕਬਹੂੰ; ਅਪੁਨੀ ਕਿਰਪਾ ਧਾਰਿ॥) ਤੁਝ ਬਿਨੁ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ; ਨਹੀ ਕੋਇ॥) ਸਮਝ³- ਸ੍ਵਨਿ. ਨ ਸੁਰਤਿ³, ਨੈਨ. ਸੁੰਦਰ ਨਹੀ; ਆਰਤ ਦੁਆਰਿ. ਰਟਤ ਪਿੰਗੁਰੀਆ॥) ਤੁਮਰੈ ਭਾਣੈ. ਭਰਮਿ ਮੋਹਿ ਮੋਹਿਆ; ਜਾਗਤੁ ਨਾਹੀ. ਸੂਤਾ॥) ਰਤਨੱਾਗਰੁ- ਦੇਂਦੇ ਤੋਟਿ ਨਾਹੀ. ਤਿਸੁ ਕਰਤੇ; ਪੂਰਿ ਰਹਿਓ. ਰਤਨਾਗਰੁ ਰੇ॥) ਸਾਚਾ; ਮਰੈ ਨ ਆਵੈ ਜਾਇ॥) ਸਾਕਤ. ਪ੍ਰੇਮੁ ਨ ਪਾਈਐ; ਹਰਿ ਪਾਈਐ. ਸਤਿਗੁਰ

ਭਾਇ॥ ਸਤਿਗੁਰ. ਬੰਧਨ ਤੋੜਿ ਨਿਰਾਰੇ; ਬਹੁੜਿ. ਨ ਗਰਭ ਮਝਾਰੀ ਜੀਉ॥) ਮਾਇਆ ਕਾ ਭ੍ਰਮੁ ਅੰਧੁ. ਪਿਰਾ ਜੀਉ; ਹਰਿ ਮਾਰਗੁ ਕਿਉ ਪਾਏ॥) ਨਾਨਕ. ਹਉਮੈ ਮਾਰਿ; ਬ੍ਰਹਮ ਮਿਲਾਇਆ॥ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਸੁੱਖ ਸੁੱਖਦੇ ਹਨ। ਸੁੱਖ– ਸਖੀ ਇਛ ਕਰੀ, ਨਿਤ ਸੁਖ ਮਨਾਈ; ਪ੍ਰਭ ਮੇਰੀ ਆਸ ਪੁਜਾਏ॥) ਗੁਰਦੇਵ ਕਰਤਾ. ਸਭਿ ਪਾਪ ਹਰਤਾ; ਗੁਰਦੇਵ. ਪਤਿਤ ਪਵਿਤ ਕਰਾ॥) ਨਾਨਕ ਅੰਤੁ ਨ; ਪਾਰਾਵਾਰਾ॥) ਖੇਦੁ ਨ ਦੂਖੁ. ਨ ਡਾਨੁ ਤਿਹ; ਜਾ ਕਉ ਨਦਰਿ ਕਰੀ॥) ਅ=ਗਨਤ– ਦੇਂਦੇ. ਤੋਟਿ ਨ ਆਵਈ; ਅਗਨਤ ਭਰੇ ਭੰਡਾਰ॥) ਹਰਿ ਕਾ ਭਗਤੁ ਪ੍ਰਗਟ; ਨਹੀ ਛਪੈ॥) ਅੰਤੁ ਨਹੀ ਕਿਛੁ; ਪਾਰਾਵਾਰਾ॥) ਅਬਿਨਾਸੀ; ਨਾਹੀ ਕਿਛੁ ਖੰਡ॥) ਦੁਰ=ਮੱਤਿ– ਸਿਖ ਕੀ ਗੁਰੁ; ਦੁਰਮਤਿ ਮਲੁ ਹਿਰੈ॥) ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ[1]– ਚਤੁਰਾਈ; ਨ ਚਤੁਰਭੁਜੁ[1] ਪਾਈਐ॥) ਨਾਨਕ. ਹਉਮੈ ਮਾਰੇ; ਸਦਾ ਉਦਾਸਾ॥ ਬਿੰਦਹਿ ਬਿੰਦਿ; ਨ ਬਿਛੁਰਨ ਪਾਵਾ॥) ਸ਼ਰਮਿੰਦਗੀ[1], ਟੈਕਸ[2]- ਨਾਂ ਤਸਵੀਸ[1]; ਖਿਰਾਜੁ[2] ਨ ਮਾਲੁ॥) ਗੁਨਾਹ[1], ਘਾਟਾ[2], ਖਤਾ ਪੋਲਾ– ਖਉਫੁ ਨ ਖਤਾ[1]; ਨ ਤਰਸੁ ਜਵਾਲੁ[2]॥) ਭੂਤਨੇ ਜਾਂ ਨੀਚ ਜਾਤਿ[1]– ਨਾਨਕ. ਨਾਵੈ ਬਾਝੁ; ਸਨਾਤਿ[1]॥) ਜਾਣਹੁ ਜੋਤਿ. ਨ ਪੂਛਹੁ ਜਾਤੀ; ਆਗੈ. ਜਾਤਿ ਨ ਹੇ॥) ਹੇ ਭਾਈ! ਗੁਰਸੇਵਕ ਜੀ ਨੇ ਨਿਰਵਿਕਲਪ[3] ਅਵਸਥਾ 'ਚ ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮ ਜੀ ਦਾ ਨਿਰਨਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ ਪਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੀਤੇ ਸ਼ੁਭ ਕਾਜ 'ਤੇ ਫ਼ਰਿਆਦ[2] ਕਰਕੇ ਫ਼ਰਿਆਦੀ[1] ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ– ਦਾਦੀ[1] ਦਾਦਿ[2]. ਨ ਪਹੁਚਨਹਾਰਾ; ਚੁਪੀ[3]. ਨਿਰਨਉ ਪਾਇਆ ਰੇ॥) ਕਾਜਰ ਕੋਠ ਮਹਿ, ਭਈ ਨ ਕਾਰੀ; ਨਿਰਮਲ ਬਰਨੁ. ਬਨਿਓ ਰੀ॥) ਪਹੁਚਿ ਨ. ਮੂਕਾ; ਫਿਰਿ ਪਛੁਤਾਨਾ॥) ਤਾਂ ਕੀ[1] ਭੈ ਕਰਨਾ[1] ਹੈ– ਦੂਜਾ. ਨਾਹੀ ਅਉਰੁ ਕੋ; ਤਾ. ਕਾ[1] ਭਉ ਕਰੀਐ[2]॥) ਮੀਨਾ ਜਲ ਹੀਨ ਮੀਨਾ. ਜਲ ਹੀਨ ਹੇ; ਓਹੁ ਬਿਛੁਰਤ. ਮਨ ਤਨ ਖੀਨ ਹੇ; ਕਤ ਜੀਵਨੁ, ਪ੍ਰਿਅ ਬਿਨੁ ਹੋਤ॥) ਘੰਡੇ ਹੇੜੇ ਦਾ ਸਬਦ ਸੁਣਨ[1] 'ਚ– ਸਨਮੁਖ. ਸਹਿ ਬਾਨ, ਸਨਮੁਖ. ਸਹਿ ਬਾਨ ਹੇ; ਮ੍ਰਿਗ ਅਰਪੇ, ਮਨ ਤਨ ਪ੍ਰਾਨ ਹੇ; ਓਹੁ ਬੇਧਿਓ ਸਹਜ ਸਰੋਤ[1]॥) ਬਟਣੇ[1] ਮੰਦਰ[1] ਸੁਆਦ[1]– ਰਾਜਨ ਭਾਗਨ; ਹੁਕਮ ਨ ਸਾਦਨ[1]॥) ਪੁਠੇ[1] ਕੰਮਾਂ 'ਚ, ਉਤਵ=ਤਾਏ– ਨਾ ਓਨ ਸਿਧਿ. ਨ ਬੁਧਿ ਹੈ, ਨ ਸੰਜਮੀ; ਫਿਰਹਿ ਉਤਵਤਾਏ[1]॥) ਸੋ ਭੋਗ ਮਿੱਠੇ ਨਹੀਂ[1]– ਲਪਟਿ ਰਹਿਓ ਤਿਹ ਸੰਗਿ; ਮੀਠੇ ਭੋਗ ਸੋ ਨ[1]॥) ਰਾਖਨਹਾਰੇ ਪ੍ਰਭ ਪਿਆਰੇ; ਮੁਝ ਤੇ. ਕਛੂ ਨ ਹੋਆ, ਹੋ ਨ॥) ਮੱਟੀ[1], ਰੰਗਣਾ[2]। ਇੱਥੇ ਪੁਨ ਰਪਿ ਵੱਖ, ਹੋਰ ਸਭ ਥਾਂ ਪੁਨਰਪਿ– ਤਨੁ ਰੈਨੀ[1], ਮਨੁ ਪੁਨ ਰਪਿ[2] ਕਰਿਹਉ; ਪਾਚਉ ਤਤ ਬਰਾਤੀ॥) ਤਿਸੁ ਕਾਰਣਿ ਕੰਮੁ ਨ, ਧੰਧਾ ਨਾਹੀ; ਧੰਧੈ. ਗਿਰਹੀ ਜੋਗੀ॥) ਬ੍ਰਹਮ[1] ਕਮਲ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ[2] ਬ੍ਰਹਮਾਨੰਦ ਰਸ ਜਿਸ ਗੁਰਸੇਵਕ ਜੀ ਨੇ ਚੱਖਿਆ ਹੈ– ਬ੍ਰਹਮ[1] ਕਮਲ ਮਧੁ, ਤਾਸੁ ਰਸਾਦੰ[2]; ਜਾਗਤ. ਨਾਹੀ ਸੂਤਾ॥) ਅਵਿੱਦਿਆ[1]– ਨਾ ਤਦਿ ਮਾਇਆ. ਮਗਨੁ ਨ ਛਾਇਆ[1]; ਨਾ ਸੂਰਜ. ਚੰਦ ਨ, ਜੋਤਿ ਅਪਾਰ॥) ਅੱਧੀ ਰਾਈ[1] ਜਿਨਾ– ਐ ਜੀ ਸਰਣਿ ਪਰੇ. ਪ੍ਰਭੁ ਬਖਸਿ ਮਿਲਾਵੈ; ਬਿਲਮ ਨ. ਅਧੂਆ ਰਾਈ[1]॥) ਰਸ ਤੋਂ ਨਿਰਾਸ[1] ਹੋ ਕੇ– ਨਿ=ਰਸਨਿ– ਰਸ ਨਿਰਸਨਿ[1]. ਰਸਿ ਗਾਵਹਿ ਹਰਿ ਗੁਣ; ਰਸਨਾ ਹਰਿ ਰਸੁ ਧਾਰੀ॥) ਜੁੱਗ– ਇਹੁ ਮਨੁ. ਕੇਤੜਿਆ ਜੁਗ ਭਰਮਿਆ; ਥਿਰੁ ਰਹੈ ਨ. ਆਵੈ ਜਾਇ॥) ਹੈ[1] ਵਾ ਸੈਂਕੜੇ, ਮਾ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ– ਨਾਨਕ. ਲਹਰੀ ਲਖ ਸੈ[1] ਆਨ; ਡੁਬਣ ਦੇਇ ਨ. ਮਾ ਪਿਰੀ॥) ਲੱਧਮੁ ਡਿੱਠਮੁ– ਤੈਡੈ ਸਿਮਰਣਿ. ਹਭੁ ਕਿਛੁ ਲਧਮੁ; ਬਿਖਮੁ. ਨ ਡਿਠਮੁ ਕੋਈ॥)

{ਆਦਿ ਅੰਗ ਪ੨੬੬ **ਭਗਤ ਜੈਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸੰਪੂਰਨ ਪਦਾ**, ਇੱਥੇਂ ਵਿਸਰਾਮਾ ਸਹਿਤ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਵੱਡੇ[1] ਮੁੱਢ ਰੂਪ ਹਨ। ਮਨੋ=ਪਿਮੰ– ਪਰਮਾਦਿ[1] ਪੁਰਖ ਮਨੋਪਿਮੰ; ਸਤਿ ਆਦਿ ਭਾਵ

ਰਤੰ॥) ਵੱਡੇ ਅਸਚਰਜ[੧] ਰੂਪ ਹਨ, ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹਨ, ਜੇਕਰ ਚਿੰਤਨ[੨] ਕਰੇ ਤਦ ਸਾਰਿਆਂ ਚ ਪ੍ਰਾਪਤ[੪] ਰੂਪ ਹਨ। ਪਰਮਦ=ਭੁਤੰ ਪਰ=ਕ੍ਰਿਤਿ- ਪਰਮਦਭੁਤੰ[੧] ਪਰਕ੍ਰਿਤਿ ਪਰੰ; ਜਦਿ[੨] ਚਿੰਤਿ[੩] ਸਰਬ ਗਤੰ[੪]॥) ਸੁੰਦਰ[੧]। ਮਨੋਰ=ਮੰ- ਕੇਵਲ; ਰਾਮ ਨਾਮ ਮਨੋਰਮੰ[੧]॥ ਬਦਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ; ਤਤ ਮਇਅੰ॥) ਜਿਨ੍[੨] ਨੂੰ ਸਿਮਰਨੇ[੩] ਕਰਕੇ, ਪੀੜਾ[੧] ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ[੫], ਬੁਢੇਪੇ[੪] ਆਧੀ ਬਿਆਧੀ, ਜਨਮ ਮਰਨ ਭੈ ਦੀ) ਸਮਰ ਕਹਿ ਕੇ, ਣਾਣੇ ਲਾਂ ਖ਼ਿਆਲ ਨਾਲ ਬੋਲੋ, ਰਾਰੇ ਲਾਂ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ। ਸਮਰ=ਣੇਨ- ਨ ਦਨੋਤਿ[੧] ਜ[੨] ਸਮਰਣੇਨ[੩]; ਜਨਮ ਜਰਾਧਿ[੪], ਮਰਣ ਭਇਅੰ[੫]॥ ੧॥ ਰਹਾਉ॥) ਜੇ ਇੱਛਾ[੧] ਜਮਾਂ ਆਦਿਕਾਂ ਦੀ ਨਿਰਾਦਰੀ[੨] ਕਰਨ ਦੀ, ਤਾਂ ਕਲਿਆਣ[੩] ਸਰੂਪ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦਾ ਜਸੁ ਸ੍ਰੇਸਟ[੪] ਕ੍ਰਿਤ ਕਰਨਾ[੫] ਕਰੋ, ਪਰਾ= ਭਯੰ. ਸੁ=ਕ੍ਰਿਤ- ਇਛਸਿ[੧] ਜਮਾਦਿ ਪਰਾਭਯੰ[੨]; ਜਸੁ ਸ੍ਰਸਤਿ[੩] ਸੁਕ੍ਰਿਤ[੪] ਕ੍ਰਿਤੰ[੫]॥) ਭੂਤ[੨] ਕਾਲ ਵਰਤਮਾਨ[੧] ਕਾਲ, ਤਿੰਨਾਂ ਸਮਿਆਂ 'ਚ ਸਮਾਇ ਹੋਇ ਅਵਿਨਾਸੀ ਹਨ, ਪ੍ਰੇਮ[੩] ਪ੍ਰਕਾਸ਼[੩] ਸਰੂਪ। ਇਹ[੪] ਸਰਬ[੪] ਸਮੱਬਿਅੰ- ਭਵ[੧] ਭੂਤ[੨] ਭਾਵ[੩]. ਸਮਬ੍ਰਿਅੰ; ਪਰਮੰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਮਿਦੰ[੪]॥) ਲੋਭ ਆਦਿਕਾਂ ਦਾ ਤਿਆਗ, ਪਰਾਏ ਘਰਾਂ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸਟੀ ਦਾ ਤਿਆਗ, ਜੇਕਰ ਇਸ ਬਿਧੀ ਦੇ ਕਰਤੱਬਾਂ[੧] ਨੂੰ ਕਰੇ- ਲੋਭਾਦਿ, ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਪਰ ਗ੍ਰਿਹੰ; ਜਦਿ ਬਿਧਿ ਆਚਰਣੰ[੧]॥) ਸਾਰੀ ਖੋਟੀ ਕ੍ਰਿਤ ਤੇ ਖੋਟੇ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਤਿਆਗੇ, ਚੱਕ੍ਰਧਾਰੀ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦੀ ਸਰਨ[੧] ਲਵੇ- ਦੁਹ=ਕ੍ਰਿਤ, ਚੱਕ੍ਰ=ਧਰ- ਤਜਿ ਸਕਲ ਦੁਹਕ੍ਰਿਤ ਦੁਰਮਤੀ; ਭਜੁ ਚਕ੍ਰਧਰ ਸਰਣੰ[੧]॥) ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਹਰੀ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰੇਮ-ਭਗਤੀ ਮਨ ਬਾਣੀ[੨] ਸ੍ਰੀਰ[੧] ਕਰਕੇ ਕਰੇ- ਹਰਿ ਭਗਤ ਨਿਜ ਨਿਹਕੇਵਲਾ; ਰਿਦ ਕਰਮਣਾ[੧] ਬਚਸਾ[੨]॥) ਜੋਗ 'ਚ ਕੀ ਹੈ? ਜੱਗਾਂ 'ਚ ਕੀ ਹੈ? ਦਾਨ 'ਚ ਕੀ ਹੈ? ਤਪੱਸਿਆ[੧] 'ਚ ਕੀ ਪਿਆ ਹੈ, ਜੱਗੇਨ- ਜੋਗੇਨ ਕਿੰ. ਜਗੇਨ ਕਿੰ; ਦਾਨੇਨ ਕਿੰ, ਤਪਸਾ[੧]॥) ਮੁਕਤ[੧] ਪਦਵੀ[੨]- ਗੋਬਿੰਦ ਗੋਬਿੰਦੇਤਿ ਜਪਿ ਨਰ; ਸਕਲ ਸਿਧਿ[੧] ਪਦੰ[੨]॥) ਜੈਦੇਵ ਭਗਤ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਦਸਨ ਦਾਸ ਆਇਆ ਹੈ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ, ਜੋ ਪ੍ਰਗਟ[੧] ਹੀ ਕਲਿਆਣ[੨] ਸਰੂਪ, ਸਾਰਿਆਂ 'ਚ ਪ੍ਰਾਪਤ[੨] ਹਨ, ਸ=ਫੁਟੰ- ਜੈਦੇਵ ਆਇਉ ਤਸ ਸਫੁਟੰ[੧]; ਭਵ ਭੂਤ ਸਰਬ ਗਤੰ[੨]॥} ਲਾਲਚ[੧], ਲੱਬਹੂੰ- ਕਹੁ ਨਾਨਕ. ਮੇਰੇ ਪੂਰੇ ਮਨੋਰਥ; ਸਾਧਸੰਗਿ. ਤਜਿ ਲਬਹੂੰ[੧]॥) ਨਿਰਹੱਲ[੧] ਸੁਤੰਤ੍ਰ[੨], ਅਗ=ਹੂਚਾ। ਅਤਿ ਪੋਲਾ- ਬਹੁ ਬੇਅੰਤੁ. ਅਤਿ ਬਡੋ ਗਾਹਰੋ[੧]; ਥਾਹ ਨਹੀ. ਅਗਹੂਚਾ[੨]॥) ਆੱਸਰ- ਤਾ ਕੀ ਸਰਨਿ, ਆਸਰ ਪ੍ਰਭ ਨਾਨਕ; ਜਾ ਕਾ ਅੰਤੁ ਨ. ਪਾਰਾਵਾਰ॥) ਕਾਨ[੧] ਕਨੋਡ, ਚੱਡਾ- ਜਿਨ੍ਹੀ ਇਕ ਮਨਿ. ਇਕੁ ਅਰਾਧਿਆ, ਮੇਰੀ ਜਿੰਦੁੜੀਏ; ਤਿਨਾ ਨਾਹੀ ਕਿਸੈ ਦੀ, ਕਿਛੁ ਚਡਾ[੧] ਰਾਮ॥) ਪੁਰਾਤਨ[੧] ਪੁਰਖ- ਰਾਂਡ. ਨ ਬੈਸਈ; ਪ੍ਰਭ ਪੁਰਖ ਚਿਰਾਣੇ[੧]॥) ਅੰਤੁ ਨਾਹੀ ਕਿਛੁ; ਪਾਰਾਵਾਰਾ॥ ਤੁਝ ਬਿਨੁ. ਕੋ ਨਾਹੀ; ਪ੍ਰਭ ਰਾਖਨਹਾਰਾ ਰਾਮ॥) ਪੁੱਛਦੀ[੧] ਹਾਂ, ਚੱਲਦੀ[੨] ਨਹੀਂ, ਪਹੁੰਚ[੩] ਗਈ ਹਾਂ। ਜੁੱਲਾਂ- ਰਾਹੁ ਦਸਾਈ[੧]. ਨ ਜੁਲਾਂ[੨]; ਆਖਾਂ ਅੰਮੜੀਆਸੁ[੩]॥) ਦੰਦਾਂ[੧] ਨੂੰ ਕਤਰਾ[੨] ਮਾਤ੍ਰ ਮੈਲ਼ ਨਹੀਂ ਭਾਵ ਅਭੱਖ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੇ, ਦੰਦੀਂ। ਕਤੁ ਪੋਲਾ- ਦੰਦੀ[੧] ਮੈਲੁ ਨ. ਕਤੁ[੨] ਮਨਿ; ਜੀਭੈ ਸਚਾ ਸੋਇ॥) ਲੱਬੋ- ਮੈ; ਨਾਹੀ ਕੀਤਾ ਲਬੋ॥) ਪਰਾਇਆ[੧]- ਪਰ[੧] ਹਰਨਾ. ਲੋਭੁ ਝੂਠ ਨਿੰਦ; ਇਵ ਹੀ ਕਰਤ. ਗੁਦਾਰੀ॥) ਸਿਮਰਨੇ ਯੋਗ ਅਵਿਨਾਸੀ[੧]। ਸਿੰਮ੍ਰਤੱਬਿਅ- ਸਦ ਸਦਾ ਸਿੰਮ੍ਰਤਬ੍ਹ[੧] ਸੁਆਮੀ; ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਗੁਣ ਬੋਲਈ॥) ਮਿਲਿਓ, ਸਾਰਗ=ਪਾਨ- ਕੁਲ ਜਨ ਮਧੇ; ਮਿਲ੍ਹਿੰ ਸਾਰਗਪਾਨ ਰੇ॥) ਮਾਲਕ, ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ[੨] ਜਗੀਰਦਾਰ[੩]। ਹਾਥੀ, ਘੋੜੇ, ਰਥ, ਪੈਦਲ ਚਤੁਰੰਗੀ[੪] ਫ਼ੌਜ- ਅਸ੍ਵ ਵਾਵਾ ਅੱਧਾ ਜਾਣਕੇ, ਵਾਵਾ ਪੋਲਾ ਬੋਲੋ- ਹਸਤਿ ਰਥ ਅਸ੍ਵ ਪਵਨ ਤੇਜ; ਧਣੀ[੨] ਭੂਮਨ[੩] ਚਤੁਰਾਂਗਾ[੪]॥) ਦਿਖਾਉ[੧੦]

ਜੀ। ਨਿਮਖ[੧੧] ਮਾਤ੍ਰ। ਦੇਵਾਂਗਾ[੧੨]– ਮੁਖੁ ਡੇਖਾਊ[੧੦] ਪਲਕ[੧੧]; ਛਡਿ. ਆਨ ਨ ਡੇਊ[੧੨] ਚਿਤੁ॥) ਗੁਰੁ ਪੂਰਾ. ਭੇਟਿਓ ਬਡਭਾਗੀ; ਜਾ ਕੋ ਅੰਤੁ ਨ. ਪਾਰਾਵਾਰਾ॥)

ਰਾਗੁ ਤਿਲੰਗ ਮਹਲਾ ੧ ਘਰੁ ੧॥ ਇੱਕ[੧] ਪ੍ਰੇਮਬੇਨਤੀ[੨], (ਗੁਫਤ=ਮ) (ਮ) ਦਾਸਨ ਦਾਸ (ਗੁਫਤ) ਕਹਿੰਦਾ[੩] ਹੈ। ਆਪ[੧੦੦] ਜੀ ਅੱਗੇ[੪] ਵਿੱਚ[੫] ਕੰਨ[੬] ਦੇ ਕਰਕੇ[੭]। ਯੱਕ ਗੁਫਤ=ਮ– ਯਕ[੧] ਅਰਜ[੨] ਗੁਫਤਮ[੩]. ਪੇਸਿ[੪] ਤੋ[੧੦੦]; ਦਰ[੫] ਗੋਸ[੬] ਕੁਨ[੭], ਕਰਤਾਰ॥) ਸੱਚ[੮] ਸਰੂਪ, ਵੱਡੇ[੯] ਕਰਮ– ਬਖ਼ਸ਼ੀ[੧੦] ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਸਭ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਣ[੧੧] ਵਾਲੇ। ਹੱਕਾ, ਬੇ=ਐਬ ਪਰਵਦ=ਗਾਰ– ਹਕਾ[੮] ਕਬੀਰ[੯] ਕਰੀਮ[੧੦] ਤੂ; ਬੇਐਬ ਪਰਵਦਗਾਰ[੧੧]॥) ਇਸਥਿਤੀ[੧੨] ਨਾਸ਼ਵੰਤ[੧੩] ਨਿਸਚੇ[੧੪] ਕਰਕੇ, ਜਾਣੀ[੧੫]– ਦੁਨੀਆ ਮੁਕਾਮੇ[੧੨] ਫਾਨੀ[੧੩]; ਤਹਕੀਕ[੧੪]. ਦਿਲ ਦਾਨੀ[੧੫]॥) ਮੇਰੇ[੧੬] ਸਿਰ[੧੭] ਕੇਸ[੧੮] ਜਮਦੂਤ[੧੯] ਪਕੜੇ[੨੦], ਥੋੜੇ[੨੧] ਮਾਤ੍ਰ, ਜਾਣੀ[੨੦] ਗਿ=ਰੱਫ=ਤਹ– ਮਮ[੧੬] ਸਰ[੧੭] ਮੂਇ[੧੮]. ਅਜਰਾਈਲ[੧੯] ਗਿਰਫਤਹ[੨੦]; ਦਿਲ ਹੇਚਿ[੨੧], ਨ ਦਾਨੀ[੨੦]॥) ਇਸਤ੍ਰੀ[੨੨] ਪੁੱਤ[੨੩] ਪਿਤਾ[੨੪] ਸਬੰਧੀ[੨੫] ਮਨੁੱਖ[੨੬] ਨਹੀਂ[੨੭] ਹੱਥ[੨੮] ਪਕੜਨਾ, ਦਸਤੰ=ਗੀਰ। ਪਦਰ ਪੋਲਾ– ਜਨ[੨੨] ਪਿਸਰ[੨੩] ਪਦਰ[੨੪] ਬਿਰਾਦਰਾਂ[੨੫]; ਕਸ[੨੬] ਨੇਸ[੨੭], ਦਸਤੰਗੀਰ[੨੮]॥) ਅਖ਼ੀਰ[੨੯] ਨੂੰ, ਜਦੋਂ ਡਿੱਗ[੩੦] ਪਿਆ, ਰੱਖਿਆ[੩੧] ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਜਦੋਂ[੩੨] ਹੋਵੇਗੀ[੩੩] ਬੱਕਰੇ ਦੇ ਕੋਹਣ[੩੪] ਵਾਲੀ ਹਾਲਤ, ਮਨੁੱਖ[੨੧] ਬਿ=ਅਫਤਮ, ਸਵੱਦ– ਆਖਿਰ[੨੯] ਬਿਅਫਤਮ[੩੦], ਕਸ[੨੧] ਨ ਦਾਰਦ[੩੧]; ਚੂੰ[੩੨] ਸਵਦ[੩੩] ਤਕਬੀਰ[੩੪]॥) ਰਾਤ[੩੫] ਦਿਨ[੩੬] ਫਿਰਦਾ[੩੭] ਹੈ, ਖਾਹਸ਼[੩੮]। ਕਰਦਾ[੩੯] ਹੈ ਦਾਸ, ਬੁਰਿਆਈ[੬੧], ਗਸ=ਤਮ, ਬਦੀ ਪੋਲਾ– ਸਬ[੩੫] ਰੋਜ[੩੬] ਗਸਤਮ[੩੭], ਦਰ ਹਵਾ[੩੮]; ਕਰਦੇਮ[੩੯] ਬਦੀ[੬੧] ਖਿਆਲ॥) ਕਦੇ[੪੦] ਭੀ, ਭਲਿਆਈ[੪੧] ਕਿਰਤ[੪੨] ਕਰਦਾ[੪੩] ਹੈ।) (ਮਮ) ਦਾਸਨ ਦਾਸ ਦੀ। ਐਸੀ[੪੪] ਜੈਸੀ[੪੫] ਹਾਲਤ[੪੬] ਕਰ=ਦਮ, ਚਿਨੀ ਪੋਲਾ– ਗਾਹੇ.[੪੦] ਨ ਨੇਕੀ[੪੧] ਕਾਰ[੪੨] ਕਰਦਮ[੪੩]; ਮਮ ਈਂ[੪੪] ਚਿਨੀ[੪੫]. ਅਹਵਾਲ[੪੬]॥) ਮਾੜੇ[੪੭] ਭਾਗਾਂ[੪੮] ਵਾਲਾ, ਐਸੇ[੪੯] ਸੂਮ[੫੦], ਨਿੰਦਕ[੫੦] ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਭੁੱਲ[੫੧] ਕੇ ਮੰਦ ਕਰਮਾ 'ਚ ਲੱਗਾ। ਬਿਨਾ[੫੨] ਕ੍ਰਿਪਾ[੫੨] ਦ੍ਰਿਸਟੀ ਤੋਂ। ਬਿਨਾ[੫੩] ਖੌਫ਼ ਤੋਂ, ਗਾ=ਫਿਲ ਬੇ=ਨਜਰ ਬੇ=ਬਾਕ– ਬਦ[੪੭] ਬਖਤ[੪੮], ਹਮ ਚੁ[੪੯] ਬਖੀਲ[੫੦] ਗਾਫਿਲ[੫੧]; ਬੇਨਜਰ[੫੨] ਬੇਬਾਕ[੫੩]॥) ਦਾਸਨ ਦਾਸ ਕਥਨ[੫੪] ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੇਵਕ[੫੫] ਆਪਜੀ[੫੬] ਗੁਰਸੇਵਕਾਂ[੫੭] ਦੇ ਪੈਰਾਂ[੫੮] ਦੀ, ਧੂੜਿ[੫੯] ਬੁਗੋਇਦ– ਨਾਨਕ. ਬੁਗੋਯਦ[੫੪]. ਜਨੁ[੫੫] ਤੁਰਾ[੫੬]; ਤੇਰੇ ਚਾਕਰਾਂ[੫੭] ਪਾ[੫੮] ਖਾਕ[੫੯]॥) ਧੂੜਿ ਤਿਨਾ ਕੀ ਜੇ ਮਿਲੈ. ਜੀ ਕਹੁ; ਨਾਨਕ ਕੀ ਅਰਦਾਸਿ॥) ਮਿੱਟੀ[੨] ਪ੍ਰਕਾਸ਼[੩], ਪਉਣਾ[੪] ਕੀਤਾ ਹੈ ਸੰਸਾਰ[੫] ਦੁਨੀ=ਆਇ– ਖਾਕ[੨] ਨੂਰ[੩] ਕਰਦੰ[੪]; ਆਲਮ[੫] ਦੁਨੀਆਇ॥) ਪਾਣੀ[੬] ਖ਼ੁਦਾਜੀ[੭] ਨੇ, ਦਰੱਖਤ– ਅਸਮਾਨ ਜਿਮੀ ਦਰਖਤ ਆਬ[੬]; ਪੈਦਾਇਸਿ ਖੁਦਾਇ[੭]॥) ਅੱਖਾਂ[੮] ਨਾਲ ਦੇਖਦਾ[੯] ਹੈਂ ਨਾਸਵੰਤ[੧੦] ਹੈ– ਬੰਦੇ. ਚਸਮ[੮] ਦੀਦੰ[੯]; ਫਨਾਇ[੧੦]॥) ਖਾਂਦੀ[੧੧] ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ, ਮੰਦ[੧੨] ਕਰਮਾ 'ਚ ਲੱਗਾ। ਇੱਛਾ[੧੩]– ਦੁਨੀਆ ਮੁਰਦਾਰ ਖੁਰਦਨੀ[੧੧]; ਗਾਫਲ[੧੨] ਹਵਾਇ[੧੩]॥) ਭੂਤਾਂ[੧੪], ਜਾਨਦਾਰ[੧੦੦] ਕੋਹਣ[੧੫] ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ, ਖਾਂਦਾ[੧੬] ਹੈ– ਗੈਬਾਨ[੧੪] ਹੈਵਾਨ[੧੦੦]. ਹਰਾਮ ਕੁਸਤਨੀ[੧੫]; ਮੁਰਦਾਰ ਬਖੋਰਾਇ[੧੬]॥) ਕਬਜ਼ਾ[੧੭] ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਮਾਇਆ ਨੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ੇ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਨਰਕ[੧੮] ਦੀ ਸਜ਼ਾ[੧੯] ਮਿਲੇਗੀ– ਦਿਲ ਕਬਜ[੧੭] ਕਬਜਾ; ਕਾਦਰੋ. ਦੋਜਕ[੧੮] ਸਜਾਇ[੧੯]॥) ਪੁੱਤ੍ਰ[੨੦] ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਖਾਣਾ ਪਦਾਰਥ[੨੧] ਸਬੰਧੀ[੨੨] ਕਚਹਿਰੀਆਂ[੨੩] ਜਗੀਰਾਂ[੨੪] ਘਰ[੨੫]– ਵਲੀ[੨੦] ਨਿਆਮਤਿ[੨੧], ਬਿਰਾਦਰਾ[੨੨]; ਦਰਬਾਰ[੨੩] ਮਿਲਕ[੨੪]. ਖਾਨਾਇ[੨੫]॥) ਬੰਨ੍ਹੇਗਾ[੨੬] ਕਿਆ[੨੭] ਕਰੇਂਗਾ[੨੮]

ਜਾਣ[੨੯] ਲੈ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ– ਜਬ ਅਜਰਾਈਲੁ ਬਸਤਨੀ[੨੬]; ਤਬ. ਚਿ[੨੭] ਕਾਰੇ[੨੮], ਬਿਦਾਇ[੨੯]॥) ਅੱਲਾਹ– ਹਵਾਲ ਮਾਲੂਮੁ ਕਰਦੰ; ਪਾਕ ਅਲਾਹ॥) ਕਹਿੰਦੇ[੩੦] ਹਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ, ਅੱਗੇ[੩੧] ਬੁਗੋ ਪੋਲਾ– ਬੁਗੋ[੩੦] ਨਾਨਕ ਅਰਦਾਸਿ; ਪੇਸਿ[੩੧]. ਦਰਵੇਸ ਬੰਦਾਹ॥) ਵਿਗਸਿਆ ਪੋਲਾ– ਹਉ ਵੇਖਿ ਵੇਖਿ ਗੁਰੂ. ਵਿਗਸਿਆ; ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰ ਦੇਹਾ॥) ਦਰਸਨ ਦੇਖੇ ਕੀ; ਵਡਿਆਈ॥) ਅੰਤਿ ਨ; ਸਾਹਿਬੁ ਸਿਮਰਿਆ ਜਾਈ॥) ਵਿਚੋਲਗੀ[੧]– ਤੂ ਆਪੇ ਗੁਰੁ, ਚੇਲਾ ਹੈ ਆਪੇ; ਗੁਰ ਵਿਚੁ[੧] ਦੇ. ਤੁਝਹਿ ਧਿਆਈ॥) ਸਭੁ ਦਿਨਸੁ ਰੈਣਿ. ਦੇਖਉ ਗੁਰੁ ਅਪੁਨਾ; ਵਿਚਿ ਅਖੀ. ਗੁਰ ਪੈਰ ਧਰਾਈ॥) ਸਾਂਈ– ਪੂਰਿ ਰਹਿਆ ਘਟਿ ਘਟਿ ਅਬਿਨਾਸੀ; ਥਾਨ ਥਨੰਤਰਿ ਸਾਈ॥) ਦੂਖ ਨ. ਭੂਖ ਨ, ਰੋਗੁ ਨ ਬਿਆਪੈ; ਸੁਖ ਸਾਗਰ ਸਰਣੀ ਪਾਏ॥) ਤਹ ਦੂਖ ਨ ਭੂਖ. ਨ ਰੋਗੁ ਬਿਆਪੈ; ਚਰਨ ਕਮਲ ਲਿਵ ਲਾਈਐ॥ ਤਹ ਜਨਮ ਨ ਮਰਣੁ. ਨ ਆਵਣ ਜਾਣਾ; ਨਿਹਚਲੁ ਸਰਣੀ ਪਾਈਐ॥ ਸਉਣਾ[੧], ਦੁਖ ਰਹਿਤ ਨਿਸ਼ੰਕ[੨] ਹੋ ਕੇ, ਬ੍ਰਿਤੀ[੩] ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ 'ਚ ਟਿਕਾ[੪] ਕੇ। ਸਰਬੱਤ ਨਿੱਸੁਲ– ਹਰਿ ਭਗਤਾ ਕਾ ਮੇਲੀ ਸਰਬਤ; ਸਉ[੧] ਨਿਸੁਲ[੨] ਜਨ. ਟੰਗ[੩] ਧਰਿ[੪]॥) ਸਾਈਂ– ਜਿਥੈ ਜਾਈਐ ਜਗਤ ਮਹਿ; ਤਿਥੈ ਹਰਿ ਸਾਈ॥) ਵੱਲਿ– ਸੋ ਐਸਾ ਹਰਿ. ਸਭਨਾ ਕਾ ਪ੍ਰਭੁ, ਸਤਿਗੁਰ ਕੈ ਵਲਿ ਹੈ; ਤਿਨਿ ਸਭਿ ਵਰਨ ਚਾਰੇ ਖਾਣੀ, ਸਭ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਗੋਲੇ ਕਰਿ; ਸਤਿਗੁਰ ਅਗੈ. ਕਾਰ ਕਮਾਵਣ ਕਉ ਦੀਏ॥) ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੇਵਕ ਭਾਇ, ਹਰਿ ਧਨੁ ਮਿਲੈ; ਤਿਥਹੁ. ਕਰਮਹੀਣ ਲੈ ਨ ਸਕਹਿ; ਹੋਰ ਥੈ ਦੇਸ ਦਿਸੰਤਰਿ, ਹਰਿ ਧਨੁ ਨਾਹਿ॥) ਅਥਵਾ[੧], ਅਕੈ ਪੋਲਾ– ਜੇ ਕਿਸੈ. ਕਿਹੁ ਦਿਸਿ ਆਵੈ, ਤਾ ਕੋਈ ਕਿਹੁ ਮੰਗਿ ਲਏ; ਅਕੈ[੧] ਕੋਈ ਕਿਹੁ ਦੇਵਾਏ, ਏਹੁ ਹਰਿ ਧਨੁ ਜੋਰਿ ਕੀਤੈ; ਕਿਸੈ ਨਾਲਿ, ਨ ਜਾਇ ਵੰਡਾਇਆ॥) ਹੱਦ[੨] ਵੱਟ[੩], ਖਤੁ ਪੋਲਾ– ਇਸੁ ਹਰਿ ਧਨ ਕਾ ਕੋਈ ਸਰੀਕੁ ਨਾਹੀ; ਕਿਸੈ ਕਾ ਖਤੁ ਨਾਹੀ; ਕਿਸੈ ਕੈ ਸੀਵ[੨] ਬੰਨੈ[੩] ਰੋਲੁ ਨਾਹੀ; ਜੇ ਕੋ. ਹਰਿ ਧਨ ਕੀ ਬਖੀਲੀ ਕਰੇ; ਤਿਸ ਕਾ ਮੁਹੁ, ਹਰਿ. ਚਹੁ ਕੁੰਡਾ ਵਿਚਿ ਕਾਲਾ ਕਰਾਇਆ॥) ਵੈਸ਼[੧] ਖੱਤ੍ਰੀ[੨] ਬ੍ਰਾਹਮਣ[੩] ਗੰਗਾ[੪] ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸਤਿਸੰਗਤ[੪] 'ਚ ਮਿਲ ਕੇ ਇਕੋ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਜੀ ਅਗਮ ਅਪਾਰ ਨਿਰੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਰੂਪ ਹਨ। ਜੋ ਹਰ ਵੇਲੇ ਅੱਗ ਦੇ ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਸੰਸਾਰ 'ਤੇ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਹਰ ਸਮੇਂ ਸੰਸਾਰ'ਚ ਲੱਗੀ ਅੱਗ ਨੂੰ, ਸਾਚ ਨਾਮ ਕੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਰਖਾ[੯]॥ ਕਰਕੇ, ਬੁਝਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ –ਜਿਉ ਮੀਹਿ ਵੁਠੈ[੯]. ਗਲੀਆ[੧] ਨਾਲਿਆ[੨] ਟੋਭਿਆ[੩] ਕਾ ਜਲੁ; ਜਾਇ ਪਵੈ ਵਿਚਿ ਸੁਰਸਰੀ[੪]; ਸੁਰਸਰੀ ਮਿਲਤ, ਪਵਿਤ੍ਰ ਪਾਵਨੁ ਹੋਇ ਜਾਵੈ॥) ਝਟਪਟ[੫]– ਏਹ ਵਡਿਆਈ. ਸਤਿਗੁਰ ਨਿਰਵੈਰ ਵਿਚਿ; ਜਿਤੁ ਮਿਲਿਐ. ਤਿਸਨਾ ਭੁਖ ਉਤਰੈ; ਹਰਿ ਸਾਂਤਿ, ਤੜ[੫] ਆਵੈ॥) ਪ੍ਰਕਾਸ਼[੪] ਸਰੂਪ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤੀ 'ਚ ਲੀਨ[੫] ਕਰ ਦਿੱਤਾ– ਕਹਿ ਕਬੀਰ. ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਮਾਨਿਆ; ਰਾਮ ਪ੍ਰੀਤਿ ਕੀਓ ਲੈ[੫], ਦੇਵ[੪]॥) ਜ਼ਾਤ[੨] ਕੁਜ਼ਾਤ[੩] ਕੰਗਾਲ[੪] ਰਾਜਾ[੫]– ਅ-ਬਰਨ– ਬਰਨ[੨] ਅਬਰਨ[੩] ਰੰਕੁ[੪] ਨਹੀ, ਈਸੁਰੁ[੫]; ਬਿਮਲ ਬਾਸੁ. ਜਾਨੀਐ ਜਗਿ ਸੋਇ॥)

ਜੀਵਨ ਤਲਬ ਨਿਵਾਰਿ; ਸੁਆਮੀ॥) ਨਾਨਕ; ਬਿਰਥਾ ਕੋਇ ਨ ਹੋਇ॥) ਤੇਰੈ ਕਾਜਿ ਨ; ਬਿਖੈ ਜੰਜਾਲੁ॥) ਨਿਰ-ਦਇਆ– ਨਿਰਦਇਆ; ਨਹੀ ਜੋਤਿ ਉਜਾਲਾ॥) ਹਿਕਮਤ[੨] ਅਤੇ ਇਲਮ ਕਰਕੇ ਮੁਕਤੀ ਨਹੀਂ। ਬ੍ਰਹਮਵਿੱਦਿਆ[੧] ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ[੨]– ਮੁਕਤਿ ਨਹੀ; ਬਿਦਿਆ[੧] ਬਿਗਿਆਨਿ[੨]॥ ਅਉਧੂੱਤਾ– ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਾਗਿ ਰਹੇ; ਅਉਧੂਤਾ॥) ਆਨ; ਨ ਜਾਨਾ ਵੇਸਾ॥) ਗੁਰ ਰਸੁ ਗੀਤ ਬਾਦ. ਨਹੀ ਭਾਵੈ ਸੁਣੀਐ; ਗਹਿਰ ਗੰਭੀਰੁ ਗਵਾਇਆ॥) ਮੌਤ ਆਈ[੫] ਵਾ ਜੋਤਿ ਸਭ 'ਚ ਆਈ[੫] ਹੈ। ਸਮਰੱਥੁ– ਆਈ[੫]; ਨ ਮੇਟਣ ਕੋ ਸਮਰਥੁ॥) ਬਿਨੁ ਗੁਰ. ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਨਹੀ; ਬਿਖੁ ਖਾਇ॥) ਡੱਸੈ– ਬਿਨੁ

ਗੁਰ; ਬਿਸੀਅਰੁ ਡਸੈ, ਮਰਿ ਵਾਟ॥) ਨਾਨਕ. ਬਿਨੁ ਗੁਰ; ਮੁਆ. ਜਨਮੁ ਹਾਰਿ॥) ਸੋ, ਹੋੜੇ ਔਂਕੜ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਅਵਾਜ ਬੋਲੋ– ਗੁਰਮੁਖਿ ਮੇਲਿ ਮਿਲਾਏ; ਸੋ ਜਾਣੈ॥) ਆਪੇ ਵੇਖੈ ਸੁਣੇ ਆਪਿ; ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਧਿਆਈ॥ ੧॥ ਵਾਹੁ ਵਾਹੁ ਸਚੇ ਪਾਤਿਸਾਹ; ਤੂ ਸਚੀ ਨਾਈ॥ ੧॥ ਰਹਾਉ॥) ਵੀਹ ਪਉੜੀਆਂ 'ਚ ਹਰ ਪੌੜੀ ਮਗਰੋਂ, ਵਾਹੁ ਵਾਹੁ ਸਚੇ ਪਾਤਿਸਾਹ ਤੂ ਸਚੀ ਨਾਈ॥ ੧॥ ਤੁਕ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰੇਮ ਨਮਸਕਾਰ ਸਹਿਤ ਪੜ੍ਹਨੀ ਜੀ ਪਿਆਰੇ। ਬਾਈ ਵਾਰਾਂ 'ਚੋਂ ਰਹਾਉ ਕੇਵਲ ਇਸ ਵਾਰ 'ਚ ਹੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ ਇਹ, ਅੱਗੇ ਵੀਹ ਪਉੜੀਆਂ 'ਚ ਹਰੇਕ ਪਉੜੀ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨਤਾ 'ਤੇ ਇਹ ਤੁਕ (ਰਹਾਉ) ਬੀਜਣਾ ਭਾਵ ਪੜ੍ਹਨਾ ਕਰੋ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਿਸਾਹ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ।) ਪ੍ਰੀਤੀ[੧]। ਰਤੁ ਰਤੁ ਪੋਲੇ– ਇਹੁ ਤਨੁ ਸਭੋ ਰਤੁ[੧] ਹੈ; ਰਤੁ[੧] ਬਿਨੁ ਤੰਨੁ ਨ ਹੋਇ॥) ਸ਼ੋਭਾ[੨] ਵਾਲੀ, ਸਵਾਰਨ[੩] ਵਾਲੇ– ਸੁੰਦਰ ਬਚਨ, ਤੁਮ ਸੁਣਹੁ ਛਬੀਲੀ[੨]; ਪਿਰੁ. ਤੈਡਾ ਮਨ ਸਾਧਾਰਣੁ[੩]॥) ਨਾ ਹਉ ਭੁਲੀ. ਨਾ ਹਉ ਚੁਕੀ; ਨਾ ਮੈ. ਨਾਹੀ ਦੋਸਾ॥

ਰਾਮਕਲੀ ਕੀ ਵਾਰ. ਰਾਇ ਬਲਵੰਡਿ ਤਥਾ ਸਤੈ ਡੂਮਿ ਆਖੀ ੧ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥

ਪੂਰਾ ਤੋਲਿਆਂ[ਏ] ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਭਾਵ ਪੂਰਨ ਇਨਸਾਫ਼[ਏ] ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ– ਨਾਉ ਕਰਤਾ ਕਾਦਰੁ ਕਰੇ; ਕਿਉ ਬੋਲੁ ਹੋਵੈ. ਜੋਖੀਵਦੈਂ[ਏ]॥) ਸ਼ੁਭ ਗੁਣ[੧੧], ਸਤ ਸੰਤੋਖ ਆਦਿ ਭਾਈ[੨]। ਖਿਮਾ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਿਮ੍ਰਤਾ ਗ਼ਰੀਬੀ ਆਦਿ ਭੈਣਾਂ[ਟ]। ਪਰਮ ਕਲਿਆਣ[ਟ] ਦਾ ਦਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ[੧੦] ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਾ=ਰੰਗਤਿ। ਸੱਤਿ– ਦੇ[੧੧] ਗੁਨਾ ਸਤਿ[੨], ਭੈਣ[ਟ] ਭਰਾਵ ਹੈ; ਪਾਰੰਗਤਿ[ਟ] ਦਾਨੁ ਪੜੀਵਦੈ[੧੦]॥) ਗੁਰਿਆਈ ਗੱਦੀ ਦਾ ਰਾਜ[੧੧]। ਸੱਚ ਦਾ ਕਿਲ੍ਹਾ[੧੨]। ਪ੍ਰੇਮਾ–ਭਗਤੀ ਰੂਪੀ ਬਲ[੨੦] ਵਾਲੀ, ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ[੧੩]– ਨਾਨਕਿ. ਰਾਜੁ[੧੧] ਚਲਾਇਆ; ਸਚੁ ਕੋਟੁ[੧੨]. ਸਤਾਣੀ[੨੦] ਨੀਵ ਦੈ[੧੩]॥) ਛੱਤੁ– ਲਹਣੇ. ਧਰਿਓਨੁ ਛਤੁ ਸਿਰਿ; ਕਰਿ ਸਿਫਤੀ. ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪੀਵਦੈ॥) ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ[ਅ] ਪ੍ਰਕਾਸ਼[੨] ਸਰੂਪ ਬ੍ਰਹਮ[੩] ਅਕਾਲ[ਪ] ਮਹੱਲੇ[੨] ੧ ਜੀ ਨੇ, ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ[੧], ਪ੍ਰਾਕਰਮ ਉੱਦਮ[੨] ਬਲ[ਏ] ਵਾਲੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲਸਾਹਿਬ[੩], ਮਹੱਲੇ ਦੂਜੇ ਜੀ ਦੇ ਰਿਦੇ[ਟ] 'ਚ ਦਿਤੇ[ਏ] ਹਨ. ਸਦਾ ਲਈ– ਮਤਿ[੧]. ਗੁਰ[੨] ਆਤਮ[੩] ਦੇਵ[ਅ] ਦੀ; ਖੜਗਿ[ਪ] ਜੋਰਿ[ਏ]. ਪਰਾਕੁਇ[੨] ਜੀਅ[ਟ] ਦੈ[ਏ]॥)

ਕੀ=ਈ– ਗੁਰਿ ਚੇਲੇ ਰਹਰਾਸਿ ਕੀਈ; ਨਾਨਕਿ ਸਲਾਮਤਿ ਥੀਵਦੈ॥) ਟਿੱਕਾ– ਸਹਿ ਟਿਕਾ ਦਿਤੋਸੁ; ਜੀਵਦੈ॥ ੧॥) ਖੱਟੀਐ– ਲਹਣੇ ਦੀ ਫੇਰਾਈਐ; ਨਾਨਕਾ ਦੋਹੀ ਖਟੀਐ॥) ਕਾਂਇਆਂ। ਪਲੱਟੀਐ– ਜੋਤਿ ਓਹਾ. ਜੁਗਤਿ ਸਾਇ; ਸਹਿ. ਕਾਇਆ ਫੇਰਿ ਪਲਟੀਐ॥) ਝੁੱਲੈ ਛੱਤੁ ਮੱਲਿ ਹੱਟੀਐ – ਝੁਲੈ. ਸੁ ਛਤੁ ਨਿਰੰਜਨੀ; ਮਲਿ ਤਖਤੁ ਬੈਠਾ. ਗੁਰ ਹਟੀਐ॥) ਚੱਟੀਐ– ਕਰਹਿ. ਜਿ ਗੁਰ ਫੁਰਮਾਇਆ; ਸਿਲ ਜੋਗੁ ਅਲੂਣੀ ਚਟੀਐ॥)

ਚੱਲੈ। ਖੱਟੀਐ– ਲੰਗਰੁ ਚਲੈ. ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਹਰਿ; ਤੋਟਿ ਨ ਆਵੀ. ਖਟੀਐ॥) ਆਪ ਖਾਂਦੇ[੧], ਖਰੈਤ[੨] ਦੇਂਦੇ[੩] ਹਨ। ਦਿੱਤਿ। ਦ=ਬੱਟੀਐ– ਖਰਚੇ ਦਿਤਿ ਖਸੰਮ ਦੀ; ਆਪ ਖਹਦੀ[੧], ਖੈਰਿ[੨] ਦਬਟੀਐ[੩]॥) ਹੋਵੈ ਸਿਫਤਿ. ਖਸੰਮ ਦੀ; ਨੂਰੁ ਅਰਸਹੁ ਕੁਰਸਹੁ ਝਟੀਐ॥ ਰਾਗੀ ਸੱਤਾ ਤੇ ਬਲਵੰਡ ਜੀ ਫ਼ੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ:– ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਚੇਹਰੇ ਸ੍ਰੀਰ (ਕੁਰਸਹੁ) ਤਖ਼ਤ ਉਦਾਲ਼ੇ, (ਅਰਸਹੁ) ਅਕਾਸ਼ 'ਚ (ਨੂਰੁ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ (ਝਟੀਐ) ਝਰਦਾ ਵਰਸਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਵਿਆਪਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਲੀਣ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਚਾਰੋਂ ਤਰਫ਼ ਇਲਾਹੀ ਨੂਰ ਦਾ ਬੱਝਵਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਸਰੂਪ ਚੋਂ ਐਸਾ ਉੱਜਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ, ਜੋ

ਕੋਟਾਨ ਕੋਟਿ ਚੰਦ੍ਰਮਿਆਂ ਸੂਰਜਾਂ ਤਾਰਿਆਂ ਬਿਜਲੀਆਂ ਅਗਨੀਆਂ ਟਿਟਿਆਣਿਆਂ ਨੂੰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਦਾ ਹੈ। ਝੱਟੀਐ- ਹੋਵੈ ਸਿਫਤਿ. ਖਸੰਮ ਦੀ; ਨੂਰੁ. ਅਰਸਹੁ ਕੁਰਸਹੁ ਝਟੀਐ॥) ਕੱਟੀਐ- ਤੁਧੁ ਡਿਠੇ ਸਚੇ ਪਾਤਿਸਾਹ; ਮਲੁ. ਜਨਮ ਜਨਮ ਦੀ ਕਟੀਐ॥) ਹਟੀਐ ਪੋਲਾ- ਸਚੁ. ਜਿ ਗੁਰਿ ਫੁਰਮਾਇਆ; ਕਿਉ. ਏਦੂ ਬੋਲਹੁ ਹਟੀਐ॥) ਪੁੱਤ੍ਰੀਂ। ਕੰਨ੍ ਨ ਹਲੰਤ ਲਾਉ। ਮੁ-ਰੱਟੀਐ- ਪੁਤ੍ਰੀ ਕਉਲੁ. ਨ ਪਾਲਿਓ; ਕਰਿ ਪੀਰਹੁ. ਕੰਨ੍ ਮੁਰਟੀਐ॥) ਔਗੁਣਾਂ ਪਾਪਾਂ ਰੂਪੀ ਭਾਰੁ ਬੰਨ੍ਹਿ ਕੇ, ਛੱਟ੪ ਚੁੱਕਦੇ ਹਨ। ਛੱਟੀਐ- ਦਿਲਿ ਖੋਟੈ. ਆਕੀ ਫਿਰਨ੍ਹਿ; ਬੰਨ੍ਹਿ ਭਾਰੁ. ਉਚਾਇਨ੍ਹਿ ਛਟੀਐ੪॥) ਥੱਟੀਐ- ਜਿਨਿ ਆਖੀ. ਸੋਈ ਕਰੇ; ਜਿਨਿ ਕੀਤੀ. ਤਿਨੈ ਥਟੀਐ॥) ਹਾਰਨ ਤੋਂ ਉਲਟ ਜਿੱਤੇਗਾ੫। ਉ-ਵੱਟੀਐ- ਕਉਣੁ ਹਾਰੇ; ਕਿਨਿ ਉਵਟੀਐ੫॥) ਆਗਿਆਏ ਉਲਟ. ਕਪੁੱਤ੍ਰ। ਜਿਹੜੇ੭ ਅਨੁਸਾਰੀ੮ ਗੁਰੁ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਸਾਹਿਬ ਜੀ। ਸੱਾਲੀ- ਜਿਨਿ ਕੀਤੀ ਸੋ ਮੰਨਣਾ; ਕੋਸਾਲੁਏ ਜਿਵਾਹੇ੭ ਸਾਲੀ੮॥) ਗੱਲਾਂ- ਧਰਮ ਰਾਇ ਹੈ ਦੇਵਤਾ; ਲੈ ਗਲਾ ਕਰੇ ਦਲਾਲੀ॥) ਛੇਤੀ੯। ਦਰ-ਹੱਾਲੀ- ਸਤਿਗੁਰੁ ਆਖੈ, ਸਚਾ ਕਰੇ; ਸਾ ਬਾਤ ਹੋਵੈ ਦਰਹਾਲੀ੯॥) ਗੁਰ ਅੰਗਦ ਦੀ ਦੋਹੀ ਫਿਰੀ; ਸਚੁ ਕਰਤੈ. ਬੰਧਿ ਬਹਾਲੀ॥) ਸ਼ੁਭ ਗੁਣਾਂ ਰੂਪ ਸੈਂਕੜੇ ਡਾਲੀਆਂ੧੦। ਮੱਲਿ- ਨਾਨਕੁ. ਕਾਇਆ ਪਲਟੁ ਕਰਿ; ਮਲਿ ਤਖਤੁ ਬੈਠਾ. ਸੈ ਡਾਲੀ੧੦॥) ਸਿੱਖੀ੧੧, ਗੁਰਸੇਵਾ ਕਰਨ ਰੂਪ ਮਾਂਜਣਾ ਸਿਕਲ੧੨ ਕਰਨਾ। ਪਾਪਾਂ ਦੇ ਜੰਗਾਲ੧੩ ਵਾਲੀ ਬੁੱਧੀ, ਉੱਮਤਿ। ਖੜ੍ਹੀ ਮਸਕੱਲੈ- ਦਰੁ ਸੇਵੇ. ਉਮਤਿ੧੧ ਖੜੀ; ਮਸਕਲੈ੧੨ ਹੋਇ ਜੰਗਾਲੀ੧੩॥) ਲੱਾਲੀ- ਦਰਿ ਦਰਵੇਸੁ. ਖਸੰਮ ਦੈ; ਨਾਇ ਸਚੈ ਬਾਣੀ ਲਾਲੀ॥) ਸੱਤਿ ਸੰਤੋਖ ਖਿਮਾ ਨਿਮ੍ਰਤਾ ਧੀਰਜ ਪਤੀਬ੍ਰਤਾ ਆਦਿ ਸ਼ੁਭ ਗੁਣਾਂ ਰੂਪੀ ਪੱਤਿਆਂ੧ ਵਾਲੀ। ਪੱਤ੍ਰਾਲੀ- ਬਲਵੰਡ. ਖੀਵੀ ਨੇਕ ਜਨ; ਜਿਸੁ ਬਹੁਤੀ ਛਾਉ ਪਤ੍ਰਾਲੀ੧॥) ਘਿਅੱਾਲੀ- ਲੰਗਰਿ ਦਉਲਤਿ ਵੰਡੀਐ; ਰਸੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਖੀਰਿ ਘਿਆਲੀ॥) ਉੱਜਲੇ ਪਰੱਾਲੀ- ਗੁਰਸਿਖਾ ਕੇ ਮੁਖ ਉਜਲੇ; ਮਨਮੁਖ ਥੀਏ ਪਰਾਲੀ॥) ਘੱਾਲੀ- ਪਏ ਕਬੂਲੁ. ਖਸੰਮ ਨਾਲਿ; ਜਾਂ ਘਾਲ ਮਰਦੀ ਘਾਲੀ॥) ਉਠੱਾਲੀ- ਮਾਤਾ ਖੀਵੀ. ਸਹੁ ਸੋਇ; ਜਿਨਿ. ਗੋਇ ਉਠਾਲੀ॥ ੩॥) ਕੀ੪੧ ਕੀਤਾ੧੪ ਪੁੱਤ੍ਰਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸੇਵਕ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰਿਆਈ ਬਖ਼ਸ਼ੀ, ਇਹ ਉਲਟੀ ਗੰਗਾ ਵਗਾ ਦਿਤੀ, ਬ੍ਰਿਤੀ ਅਗੁਣਾਂ ਤੋਂ ਉਲਟਾ ਕੇ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵੱਲ ਵਗਾ ਦਿੱਤੀ- ਹੋਰਿੰਓ. ਗੰਗ ਵਹਾਈਐ; ਦੁਨਿਆਈ ਆਖੈ, ਕਿ੪੧ ਕਿਓਨੁ੧੪॥) ਔਗੁਣਾਂ ਦੀ ਹੱਦ੧੫ ਤੋਂ ਉੱਚੇ ਬਚਨ੧੫ ਵਰਨਣ੧੬ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਜੱਗਨਾਥਿ, ਉੱਚ, ਹੱਦੀ, ਵਿਰਿੱਕਿਓਨੁ- ਨਾਨਕ ਈਸਰਿ ਜਗਨਾਥਿ; ਉਚ ਹਦੀ੧੫ ਵੈਣੁ੧੫ ਵਿਰਿਕਿਓਨੁ੧੬॥) ਬਾਸ਼ਕ ਨਾਗ ਦਾ ਨੇਤ੍ਰਾ੧੭ ਸਮੁੰਦ੍ਰ੧੮। ਰਿੜ-ਕਿਓਨੁ ਕਸਕੇ- ਮਾਧਾਣਾ ਪਰਬਤੁ ਕਰਿ, ਨੇਤ੍ਰਿ ਬਾਸਕੁ੧੭; ਸਬਦਿ ਰਿੜਕਿਓਨੁ੧੮॥) ਚਿਲਕਿਓਨੁ ਕਸਕੇ- ਚਉਦਹ ਰਤਨ. ਨਿਕਾਲਿਅਨੁ; ਕਰਿ ਆਵਾ ਗਉਣੁ ਚਿਲਕਿਓਨੁ॥) ਸ਼ਕਤੀ੧੯ ਅਸਚਰਜ੨੦ ਬ੍ਰਹਮੰਡ੨੧ ਅਪਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਠਹਿਰਾਇਆ੨੨ ਹੈ। ਵੇਖਾਲੀ-ਅਨੁ, ਠਿਣ-ਕਿਓਨ ਕਸਕੇ- ਕੁਦਰਤਿ੧੯ ਅਹਿ੨੦ ਵੇਖਾਲੀਅਨੁ; ਜਿਣਿ ਐਵਡ ਪਿਡ੨੧, ਠਿਣਕਿਓਨੁ੨੨॥) ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਸਾਹਿਬ੨੩ ਜੀ ਦੇ ਜਸ ਦਾ ਚੰਦੋਆ੫੨ ਅਸਮਾਨ ਤੱਕ ਤਾਣ੨੪ ਦਿੱਤਾ। ਛਿੱਕਿਓਨੁ- ਲਹਣੇ੨੩ ਧਰਿਓਨੁ ਛਤ੍ਰ ਸਿਰਿ; ਅਸਮਾਨਿ ਕਿਆੜਾ੫੨ ਛਿਕਿਓਨੁ੨੪॥) ਮਿੱਕਿਓਨੁ- ਜੋਤਿ ਸਮਾਣੀ. ਜੋਤਿ ਮਾਹਿ; ਆਪੁ ਆਪੈ ਸੇਤੀ. ਮਿਕਿਓਨੁ॥) ਸਿੱਖੀ੫੩ ਖੋਜ੨੫ ਕੇ। ਦੇਖੋ੫੪ ਜੋ੫੫ ਸ੍ਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਕੀਤਾ੨੬। ਸਿੱਖਾਂ ਪੁੱਤਾਂ। ਕਿਓਨੁ ਕਸਕੇ- ਸਿਖਾਂ ਪੁਤ੍ਰਾਂ ਘੋਖਿ੨੫ ਕੈ; ਸਭ ਉਮਤਿ੫੩ ਵੇਖਹੁ੫੪, ਜਿ੫੫ ਕਿਓਨੁ੨੬॥) ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਖੋਜ ਕੇ ਜਦੋਂ੫੬ ਪਰਖਿਆ ਵੀਚਾਰਿਆ੨੭ ਸੁਧੋਸੁ, ਟਿੱਕਿਓਨੁ- ਜਾਂ੫੬ ਸੁਧੋਸੁ੨੭; ਤਾਂ ਲਹਣਾ ਟਿਕਿਓਨੁ॥ ੪॥) ਬਾਬਾ ਫੇਰੂਮੱਲ ਜੀ ਦੇ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਪੁੱਤ੍ਰ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਅੰਗਦਦੇਵ[੫੭] ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਹੰਕਾਰੀ ਤਪੇ ਨੇ, ਜੱਟਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਢਵਾਇਆ ਸੀ, ਫੇਰਿ ਮੁੜ ਕੇ, ਸ੍ਰੀ ਖ਼ਡੂਰ[੨੮] ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਸਾਏ- ਫੇਰਿ ਵਸਾਇਆ ਫੇਰੁਆਣਿ[੫੭]; ਸਤਿਗੁਰਿ ਖਾਡੂਰ[੨੮]॥) ਜਪੁ ਤਪੁ ਸੰਜਮੁ. ਨਾਲਿ ਤੁਧੁ; ਹੋਰੁ ਮੁਚੁ ਗਰੂਰੁ॥) ਨਾਸ[੨੯] ਕਰਦਾ ਹੈ। ਲੱਬ- ਲਬੁ ਵਿਣਾਹੇ[੨੯] ਮਾਣਸਾ; ਜਿਉ ਪਾਣੀ ਬੂਰੁ॥) ਵਰ੍ਿਐ ਦਰਗਹ ਗੁਰੂ ਕੀ; ਕੁਦਰਤੀ ਨੂਰੁ॥) ਜਿਤੁ ਸੁ ਹਾਥ. ਨ ਲਭਈ; ਤੂੰ ਓਹੁ ਠਰੂਰੁ॥ ਨਉ ਨਿਧਿ ਨਾਮੁ ਨਿਧਾਨੁ ਹੈ; ਤੁਧੁ ਵਿਚਿ ਭਰਪੂਰੁ॥ ਨਿੰਦਾ ਤੇਰੀ. ਜੋ ਕਰੇ; ਸੋ ਵੰਞੈ ਚੂਰੁ॥) ਸੁੱਝੈ- ਨੇੜੈ ਦਿਸੈ ਮਾਤ ਲੋਕ; ਤੁਧੁ ਸੁਝੈ ਦੂਰੁ॥ ਫੇਰਿ ਵਸਾਇਆ ਫੇਰੁਆਣਿ; ਸਤਿਗੁਰਿ ਖਾਡੂਰੁ॥ ੫॥ ਸੋ ਟਿਕਾ ਸੋ ਬੈਹਣਾ; ਸੋਈ ਦੀਬਾਣੁ॥)

ਸਤਿਗੁਰੂ ਅੰਗਦਦੇਵ ਸਾਹਿਬ ਜੀ[੧], ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ[੨], ਜੈਸੇ[੩] ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਜੀ[੪]। ਪਿ੍ਯੂ- ਪਿਯੂ[੧] ਦਾਦੇ[੨] ਜੇਵਿਹਾ[੩]; ਪੋਤਾ[੪] ਪਰਵਾਣੁ॥) ਬਲ[੫] ਵਾਲੀ ਨੇਹੀ ਬਣਾਈ- ਜਿਨਿ ਬਾਸਕੁ ਨੇਤ੍ਰੈ ਘਤਿਆ; ਕਰਿ ਨੇਹੀ ਤਾਣੁ[੫]॥) ਜਿਨਿ ਸਮੁੰਦੁ ਵਿਰੋਲਿਆ; ਕਰਿ ਮੇਰੁ ਮਧਾਣੁ॥ ਚਉਦਹ ਰਤਨ ਨਿਕਾਲਿਅਨੁ; ਕੀਤੋਨੁ ਚਾਨਾਣੁ॥ ਘੋੜਾ ਕੀਤੋ ਸਹਜ ਦਾ; ਜਤੁ ਕੀਓ ਪਲਾਣੁ॥) ਦਾ[੬] ਸੱਤ- ਧਣਖੁ ਚੜਾਇਓ ਸਤ ਦਾ; ਜਸ ਹੰਦਾ[੬] ਬਾਣੁ॥) ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ ਰੂਪ ਕਿਰਨਾਂ[੭੧] ਵਾਲੇ, ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਸੂਰਜ[੭] ਚੜ੍ਹੇ- ਕਲਿ ਵਿਚਿ. ਧੂ ਅੰਧਾਰੁ ਸਾ; ਚੜਿਆ. ਰੈ[੭੧] ਭਾਣੁ[੭]॥) ਸਤਹੁ. ਖੇਤੁ ਜਮਾਇਓ; ਸਤਹੁ ਛਾਵਾਣੁ॥) ਖਾਣ[੮] ਯੋਗ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ- ਨਿਤ ਰਸੋਈ ਤੇਰੀਐ; ਘਿਉ ਮੈਦਾ ਖਾਣੁ[੮]॥) ਸੁੱਝੀਓਸੁ - ਚਾਰੇ ਕੁੰਡਾਂ ਸੁਝੀਓਸੁ; ਮਨ ਮਹਿ. ਸਬਦੁ ਪਰਵਾਣੁ॥ ਆਵਾ ਗਉਣੁ ਨਿਵਾਰਿਓ; ਕਰਿ ਨਦਰਿ ਨੀਸਾਣੁ॥) ਅਵਤਾਰ[੯] ਧਾਰਿਆ, ਅਉਤਰਿਆ ਕਸ ਕੇ ਬੋਲਣ ਨਾਲ ਅਰਥ ਗ਼ਾਲ ਹੈ। ਅਉ੍ਤਰਿਆ ਪੋਲਾ- ਅਉਤਰਿਆ[੯] ਅਉਤਾਰੁ ਲੈ; ਸੋ ਪੁਰਖੁ ਸੁਜਾਣੁ॥) ਝੱਖੜਿ। ਡੋ੍ਲਈ- ਝਖੜਿ ਵਾਉ. ਨ ਡੋਲਈ; ਪਰਬਤੁ ਮੇਰਾਣੁ॥ ਜਾਣੈ ਬਿਰਥਾ ਜੀਅ ਕੀ; ਜਾਣੀ ਹੂ ਜਾਣੁ॥ ਕਿਆ ਸਾਲਾਹੀ ਸਚੇ ਪਾਤਿਸਾਹ; ਜਾਂ ਤੂ ਸੁਘੜੁ ਸੁਜਾਣੁ॥) ਸੱਤੇ- ਦਾਨੁ. ਜਿ ਸਤਿਗੁਰ ਭਾਵਸੀ; ਸੋ ਸਤੇ ਦਾਣੁ॥) ਉੱਮਤਿ- ਨਾਨਕ ਹੰਦਾ ਛਤ੍ਰੁ ਸਿਰਿ; ਉਮਤਿ ਹੈਰਾਣੁ॥ ਸੋ ਟਿਕਾ ਸੋ ਬੈਹਣਾ; ਸੋਈ ਦੀਬਾਣੁ॥ ਪਿ੍ਯੂ ਦਾਦੇ ਜੇਵਿਹਾ; ਪੋਤ੍ਰਾ ਪਰਵਾਣੁ॥ ੬॥ ਧੰਨੁ ਧੰਨੁ ਰਾਮਦਾਸ ਗੁਰੁ; ਜਿਨਿ ਸਿਰਿਆ. ਤਿਨੈ ਸਵਾਰਿਆ॥ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ਕਰਾਮਾਤਿ; ਆਪਿ ਸਿਰਜਣਹਾਰੈ ਧਾਰਿਆ॥) ਸਿੱਖੀਂ ਸੰਗਤੀਂ- ਸਿਖੀ ਅਤੈ ਸੰਗਤੀ; ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਕਰਿ ਨਮਸਕਾਰਿਆ॥) ਅ੍ਟਲੁ- ਅਟਲੁ ਅਥਾਹੁ ਅਤੋਲੁ ਤੂ; ਤੇਰਾ. ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਰਾਵਾਰਿਆ॥ ਜਿਨ੍ੀ. ਤੂੰ ਸੇਵਿਆ ਭਾਉ ਕਰਿ; ਸੇ. ਤੁਧੁ ਪਾਰਿ ਉਤਾਰਿਆ॥) ਲੱਬੁ। ਸ੍ਪਰਵਾਰਿਆ- ਲਬੁ ਲੋਭੁ ਕਾਮੁ ਕ੍ਰੋਧੁ ਮੋਹੁ; ਮਾਰਿ ਕਢੇ ਤੁਧੁ ਸਪਰਵਾਰਿਆ॥) ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼[੧੦], ਅਜਪਾ ਜਾਪ ਇਨਾਮ[੧੦] ਅਪਣੇ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਬਖ਼ਸ਼ਦੇ ਹੋਂ ਜੀ- ਧੰਨੁ ਸੁ ਤੇਰਾ ਥਾਨੁ ਹੈ; ਸਚੁ ਤੇਰਾ ਪੈਸਕਾਰਿਆ[੧੦]॥ ਨਾਨਕੁ ਤੂ, ਲਹਣਾ ਤੂਹੈ; ਗੁਰੁ ਅਮਰੁ. ਤੂ ਵੀਚਾਰਿਆ॥ ਗੁਰੁ ਡਿਠਾ; ਤਾਂ ਮਨੁ ਸਾਧਾਰਿਆ॥ ੭॥) ਜੁੱਗੀਂ- ਚਾਰੇ ਜਾਗੇ. ਚਹੁ ਜੁਗੀ; ਪੰਚਾਇਣੁ ਆਪੇ ਹੋਆ॥) ਆਪੀ੍ਨੈ। ਸੱਾਜਿਓਨੁ - ਆਪੀਨੈ ਆਪੁ ਸਾਜਿਓਨੁ; ਆਪੇ ਹੀ ਥੰਮ੍ਿ ਖਲੋਆ॥) ਆਪੇ ਪਟੀ. ਕਲਮ ਆਪਿ; ਆਪਿ ਲਿਖਣਹਾਰਾ ਹੋਆ॥ ਉੱਮਤਿ ਨਵਾਂ- ਸਭ ਉਮਤਿ. ਆਵਣ ਜਾਵਣੀ; ਆਪੇ ਹੀ ਨਵਾ ਨਿਰੋਆ॥) ਤਖਤਿ ਬੈਠਾ. ਅਰਜਨ ਗੁਰੂ; ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਖਿਵੈ ਚੰਦੋਆ॥) ਚੱਕੀਂ- ਉਗਵਣਹੁ ਤੈ ਆਥਵਣਹੁ; ਚਹੁ ਚਕੀ ਕੀਅਨੁ ਲੋਆ॥ ਜਿਨ੍ੀ. ਗੁਰੂ ਨ ਸੇਵਿਓ; ਮਨਮੁਖਾ ਪਇਆ ਮੋਆ॥ ਦੂਣੀ ਚਉਣੀ ਕਰਾਮਾਤਿ; ਸਚੇ ਕਾ ਸਚਾ ਢੋਆ॥) ਜੁੱਗੀਂ- ਚਾਰੇ ਜਾਗੇ. ਚਹੁ ਜੁਗੀ; ਪੰਚਾਇਣੁ ਆਪੇ ਹੋਆ॥ ੮॥ ੧॥)

ਰੁਕਾਵਟ[੩]– ਜਿਹ ਸਿਮਰਨਿ; ਨਾਹੀ ਨਨਕਾਰੁ[੩]॥) ਸੋ ਸਿਮਰਨੁ ਕਰਿ; ਨਹੀ ਰਾਖੁ ਉਤਾਰਿ॥) ਤ੍ਰਿਬੈਣੀ ਗੰਗਾ, ਜਮਨਾ, ਸੁਰਸਤੀ ਸੰਗਮ, ਭਗਤੀ ਰੂਪੀ ਗੰਗਾ, ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਕਰਮ ਕਰਨ ਰੂਪ ਜਮਨਾ, ਗਿਆਨ[੧] ਰੂਪ ਸੁਰਸਤੀ– ਬੇਣੀ ਸੰਗਮੁ[੧], ਤਹ ਪਿਰਾਗੁ; ਮਨੁ ਮਜਨੁ ਕਰੇ, ਤਿਥਾਈ॥) ਹਰਿ ਕਾ ਗ੍ਰਿਹੁ. ਹਰਿ ਆਪਿ ਸਵਾਰਿਓ; ਹਰਿ ਰੰਗ ਰੰਗ ਮਹਲ ਬੇਅੰਤ; ਲਾਲ ਲਾਲ ਹਰਿ ਲਾਲ॥) ਵਿਚੋਲਗੀ[੩] ਕੀ॒ਈ– ਹਰਿ ਆਪਨੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੀ, ਆਪਿ ਗ੍ਰਿਹਿ ਆਇਓ; ਹਮ ਹਰਿ ਕੀ ਗੁਰ ਕੀਈ ਹੈ ਬਸੀਠੀ[੩]; ਹਮ ਹਰਿ ਦੇਖੇ, ਭਈ ਨਿਹਾਲ. ਨਿਹਾਲ ਨਿਹਾਲ ਨਿਹਾਲ॥ ਹਰਿ ਆਵਤੇ ਕੀ ਖਬਰਿ. ਗੁਰਿ ਪਾਈ, ਮਨਿ ਤਨਿ ਆਨਦੋ ਆਨੰਦ ਭਏ; ਹਰਿ ਆਵਤੇ ਸੁਨੇ. ਮੇਰੇ ਲਾਲ ਹਰਿ ਲਾਲ॥) ਮਸਤ[੪] ਹਾਲਤ[੫]– ਜਨੁ ਨਾਨਕੁ. ਹਰਿ ਹਰਿ ਮਿਲੇ; ਭਏ ਗਲਤਾਨ[੪] ਹਾਲ[੫]. ਨਿਹਾਲ ਨਿਹਾਲ॥) ਅੰਤਰਿ ਕਪਟੁ ਚੁਕਾਵਹੁ, ਮੇਰੇ ਗੁਰਸਿਖਹੁ; ਨਿਹਕਪਟ ਕਮਾਵਹੁ, ਹਰਿ ਕੀ ਹਰਿ ਘਾਲ; ਨਿਹਾਲ ਨਿਹਾਲ ਨਿਹਾਲ॥ ਜਨ ਨਾਨਕ ਕਉ. ਮਤਿ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭਿ ਦੀਨੀ; ਹਰਿ ਦੇਖਿ ਨਿਕਟਿ ਹਦੂਰਿ; ਨਿਹਾਲ ਨਿਹਾਲ ਨਿਹਾਲ ਨਿਹਾਲ॥) ਆਲ ਜਾਲ ਬਿਕਾਰ ਤਜਿ ਸਭਿ; ਹਰਿ ਗੁਨਾ ਨਿਤਿ ਗਾਉ॥) ਡੱਡੂ ਜਲ 'ਚ ਨਿੱਤ[੮] ਵਸਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਸੇਵਕਣ ਰੂਪੀ ਭੌਰੀ[੮] ਗੁਰਸੇਵਕ ਭੌਰਾ[੯] ਉੱਪਰੋਂ[੨੦] ਭਾਵ ਬਾਹਰੋਂ ਚੁਣ[੧੦] ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ। ਬਸੁ ਜਲ ਪੋਲੇ– ਬਸੁ ਜਲ ਨਿਤ[੮]. ਨ ਵਸਤ ਅਲੀ[੮] ਅਲ[੯]; ਮੇਰ[੨੦] ਚ ਚਾਗੁਨ[੧੦] ਰੇ॥) ਕਵੀਆਂ[੧੧]। ਨਿਉਂਦੀਆਂ[੨੧] ਹਨ। ਰਿਦੇ ਦਾ ਤਾਤਪਰਯ[੧੨] ਕੁ॒ਮੁਦਨੀ ਨਿਵ॒ਸਸਿ ਦੋਵੇਂ ਪੋਲੇ– ਚੰਦ ਕੁਮੁਦਨੀ[੧੧]. ਦੂਰਹੁ ਨਿਵਸਸਿ[੨੧]; ਅਨਭਉ[੧੨] ਕਾਰਨਿ ਰੇ॥) ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੁੱਧ ਸਹਿਦ ਨਾਲ ਕੌੜਤੁੰਮੇ ਦੀ ਬੇਲ ਸਿੰਜੀ ਜਾਵੇ, ਉਸ ਨਾਲ਼ ਲੱਗਿਆ ਤੁੰਮਾ, ਚਾਤੁਰ ਹੋ ਕੇ ਕੁੜੱਤਣ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦਾ। ਕੌੜਤੁੰਮੇ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਜੀਵ, ਚਾਤੁਰ ਹੋ ਕੇ ਔਗੁਣਾ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਕੁੜੱਤਣ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦਾ। ਨਾਮੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤ[੧੩]। ਭਗਤੀ[੧੪]। ਨਿਸ਼ਕਾਮ[੧੫] ਕਰਮ ਦੁੱਧ। ਪ੍ਰੇਮ ਸ਼ਹਿਦ[੧੬], ਮਧੁ ਪੋਲਾ– ਅੰਮ੍ਰਿਤ[੧੩] ਖੰਡੁ[੧੪], ਦੂਧਿ[੧੫] ਮਧੁ[੧੬] ਸੰਚਸਿ; ਤੂਬ. ਨ ਚਾਤੁਰ ਰੇ॥) ਤੇਰਾ ਅੰਤੁ ਨ; ਪਾਰਾਵਾਰਾ॥)

ਇਸਤ੍ਰੀ[੧] –ਤਹ ਮਾਤ ਨ ਬੰਧੁ; ਨ ਮੀਤ. ਨ ਜਾਇਆ[੧]॥) ਅਗੈ ਕਿਆ ਜਾਣਾ, ਨਾਹਿ ਮੈ; ਭੂਲੇ ਤੂ ਸਮਝਾਇ॥) ਪੰਛੀ[੨]– ਨਾਰਿ ਨ ਪੁਰਖੁ. ਨ ਪੰਖਣੂ[੨]; ਸਾਚਉ ਚਤੁਰੁ ਸਰੂਪੁ॥) ਦੁਰ॒ਮੱਤਿ– ਗੁਰਮਤਿ; ਵਿਚਹੁ ਦੁਰਮਤਿ ਖੋਵੈ॥) ਦੁਖੀ[੧]। ਮੱਾਤਿਆ– ਮਾਤਿਆ. ਹਰਿ ਰਸ ਮਹਿ ਰਾਤੇ; ਤਿਸੁ. ਬਹੁੜਿ ਨ ਕਬਹੂ, ਅਉਖੀਵਨਾ[੧]॥) ਕਚੀ ਮਤਿ. ਫੀਕਾ ਮੁਖਿ ਬੋਲੈ; ਦੁਰਮਤਿ. ਨਾਮੁ ਨ ਪਾਈ ਹੇ॥) ਘਰਿ ਵਰੁ, ਸਹਜੁ ਨ ਜਾਣੈ ਛੋਹਰਿ; ਬਿਨੁ ਪਿਰ, ਨੀਦ ਨ ਪਾਈ ਹੇ॥)

ਰਖਿ ਰਖਿ ਪੈਰ; ਧਰੇ ਪਉ ਧਰਣਾ॥) ਮਨਿ ਮੁਖਿ ਸਾਚੁ, ਭਰਮ ਭਉ ਭੰਜਨੁ; ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਾਚੁ ਸਖਾਈ ਹੇ॥) ਦੇਦੇ. ਤੋਟਿ ਨ ਆਵੈ; ਸਾਚੇ॥) ਹਰਿ ਸਾ ਮੀਤੁ ਨਾਹੀ; ਮੈ ਕੋਈ॥) ਕੂੱਕਰ ਵਾਂਗ ਕੌੜੇ ਕ੍ਰੋਧ ਹੰਕਾਰ ਵਿਕਾਰ ਦੇ ਬਚਨ ਭਉਂਕ[੧] ੨ ਕੇ, ਜਮ ਪੁਰੀ ਜੂਨਾਂ 'ਚ ਭਉਂ[੩] ਭਉਂ[੪] ਕੇ, ਭੈਭੀਤ[੫] ਹੋ ਕੇ, ਬਾਰ ੨ ਮਰਦਾ[੨] ਹੈ– ਭਉਕਿ[੧] ਮਰਹਿ[੨]; ਭਉ[੩] ਭਉ[੪] ਭਉਹਾਰਾ[੫]॥) ਬਿਨੁ ਗੁਰ; ਸਾਕਤੁ. ਕਹਹੁ ਕੋ ਤਰਿਆ॥) ਬਿਨੁ ਗੁਰ. ਮੁਕਤਿ ਨ; ਆਵੈ ਜਾਵੈ॥) ਜੱਖਿਅ, ਦੈਂਤ। ਅ॒ਗਨਤੁ– ਸਿਮਰਹਿ ਜਖ੍ਹਿ, ਦੈਤ ਸਭਿ ਸਿਮਰਹਿ; ਅਗਨਤੁ. ਨ ਜਾਈ ਜਸੁ ਗਨਾ॥) ਹਰਿ. ਤੋਟਿ ਭੰਡਾਰ ਨਾਹੀ; ਰਤਨਾਗਰ॥)

ਹੰਕਾਰੀ ਦੁਰਜੋਧਨ ਆਦਿ ਦ੍ਰੌਪਤੀ ਜੀ ਦੀ ਲੱਜਾ ਨਿਵਿਰਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਨਗਨ ਹੋਣੋ ਬਚਾਅ ਕੇ, ਲੱਜਾ (ਨਿਵਾਰਿ) ਨਿਵਿਰਤ ਕਰਕੇ ਉਧਾਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋਂ ਜੀ, ਲੱਜਾ– ਦ੍ਰੌਪਤੀ ਲਜਾ ਨਿਵਾਰਿ; ਉਧਾਰਣ॥) ਕਹਿ ਸਕਦਾ[੧]– ਨਵਤਨ ਨਾਮ. ਜਪੈ ਦਿਨੁ ਰਾਤੀ; ਇਕੁ ਗੁਣੁ ਨਾਹੀ ਪ੍ਰਭ ਕਹਿ ਸੰਗਾ[੧]॥) (ਕਿਤ) ਕਿਸੇ ਸਬਦ ਸਪਰਸ ਰੂਪ ਰਸ ਗੰਧ ਦੋਸ਼ ਵਿਕਾਰ 'ਚ ਭਿੱਜੇ[੧] ਨਹੀਂ, ਸਦਾ ਨਿਰਲੇਪ ਹੋਂ। ਭਿੱਗਾ– ਭਗਤੀ ਤੋਖਿਤ. ਦੀਨ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ ਗੁਣੇ; ਨ ਕਿਤ ਹੀ ਹੈ ਭਿਗਾ[੧]॥) ਕਿਰਤਮ ਨਾਮ. ਕਥੇ ਤੇਰੇ; ਜਿਹਬਾ॥) ਸ਼ੈਤਾਨ[੧]। ਮੁੱਲਾਂ– ਸੋ ਮੁਲਾ, ਮਲਊਨ[੧] ਨਿਵਾਰੈ; ਸੋ ਦਰਵੇਸੁ. ਜਿਸੁ ਸਿਫਤਿ ਧਰਾ॥

ਸੱਭੇ, ਵੇਲਾ ਪੋਲਾ– ਸਭੇ ਵਖਤ. ਸਭੇ ਕਰਿ ਵੇਲਾ॥) ਮਉਲਾ ਪੋਲਾ– ਖਾਲਕੁ ਯਾਦਿ; ਦਿਲੈ ਮਹਿ ਮਉਲਾ॥) ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਲੋਭ ਮੋਹ ਹੰਕਾਰ, ਸਬਦ ਸਪਰਸ ਰੂਪ ਰਸ ਗੰਧ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਸਾਂ[੧] ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਮਲ਼ਣਾ[੨] ਕਰੇ। ਨਿਯਮ[੩]। ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ[੨੪]– ਤਸਬੀ ਯਾਦਿ ਕਰਹੁ, ਦਸ[੧] ਮਰਦਨੁ[੨]; ਸੁੰਨਤਿ ਸੀਲੁ, ਬੰਧਾਨਿ[੩] ਬਰਾ[੨੪]॥) ਕੁਲ ਤੇ ਘਰ[੪] ਸਬੰਧੀ[੫] ਤਮਾਮ[੬]। ਖਿਲ-ਖਾਨਾ ਖੱਾਨਾ– ਖਿਲਖਾਨਾ[੪] ਬਿਰਾਦਰ[੫]; ਹਮੂੰ[੬] ਜੰਜਾਲਾ॥) ਪੰਜਵੈ. ਪੰਜੇ ਇਕਤੁ ਮੁਕਾਮੈ; ਏਹਿ ਪੰਜਿ ਵਖਤ ਤੇਰੇ, ਅਪਰ ਪਰਾ॥) ਦਫ਼ਾ[੭] – ਸਗਲੀ ਜਾਨਿ; ਕਰਹੁ ਮਉਦੀਫਾ[੭]॥) ਅਮਲ ਪੋਲਾ। ਕੂੱਜਾ– ਬਦ ਅਮਲ ਛੋਡਿ; ਕਰਹੁ ਹਥਿ ਕੂਜਾ॥) ਕਾਜ਼ੀ[੮] ਫ਼ਲ[੯] ਖਾਣਾ[੧੦] ਰੱਖਣਾ[੧੧] ਚੰਗਾ[੧੨]। ਬੁੱਝਿ– ਖੁਦਾਇ ਏਕੁ ਬੁਝਿ, ਦੇਵਹੁ ਬਾਂਗਾਂ; ਬੁਰਗੂ[੮]. ਬਰ[੯] ਖੁਰ[੧੦] ਦਾਰ[੧੧] ਖਰਾ[੧੨]॥) ਛਕੋ[੧੩] ਭੋਜਨ[੧੪]। ਹੱਕੁ– ਹਕੁ ਹਲਾਲੁ; ਬਖੋਰਹੁ[੧੩] ਖਾਣਾ[੧੪]॥) ਦੋਜ਼ਕ[੧੫] ਠਹਿਰਾਏਗਾ[੧੬]– ਪੀਰੁ ਪਛਾਣੈ. ਭਿਸਤੀ ਸੋਈ; ਅਜਰਾਈਲੁ, ਨ ਦੋਜ[੧੫] ਠਰਾ[੧੬]॥) ਮਨ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕ[੧੭] ਕੇ, ਵੱਸ[੧੭] ਕਰਕੇ, ਰੰਗ ਤਮਾਸੇ ਮਾਣ[੨੪]– ਰੰਗ ਤਮਾਸੇ; ਮਾਣਿ[੨੪] ਹਕੀਨਾ[੧੭]॥ ਰਾਮਜੀ[੪] ਦੇ ਚਰਨ ਕਮਲਾਂ 'ਚ, ਅਪਵਿੱਤ੍ਰ[੧] ਮਨ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤ੍ਰ[੨] ਕਰਕੇ, ਨੇਕ ਆਚਰਣ ਉਪਦੇਸ਼ ਧਰਮ ਵਿਵਸਥਾ ਵਾਲੀ ਧਾਰਮਿਕ ਪੁਸਤਕ ਹਦੀਸਾ[੫] ਬਨਾਉਣਾ ਕਰ[੩]– ਨਾਪਾਕ[੧]. ਪਾਕੁ[੨] ਕਰਿ[੩], ਹਦੂਰਿ[੪] ਹਦੀਸਾ[੫]; ਸਾਬਤ ਸੂਰਤਿ ਦਸਤਾਰ ਸਿਰਾ॥) ਫੁੱਲ[੧੮] ਰੇਸ਼ਮ[੧੯] ਪਵਿੱਤ੍ਰ[੨੦] ਮ੍ਰਿਗਾਨ[੨੧] ਹਰਨ ਦਾ ਚੰਮ[੨੧]– ਦੁਨੀਆ ਰੰਗ. ਨ ਆਵੈ ਨੇੜੈ; ਜਿਉ ਕੁਸਮ[੧੮] ਪਾਟੂ[੧੯], ਘਿਉ ਪਾਕੁ[੨੦] ਹਰਾ[੨੧]॥ ਜਾ ਕਉ ਮਿਹਰ; ਮਿਹਰ ਮਿਹਰਵਾਨਾ॥) ਔਗੁਣਾਂ ਦੇ ਬੰਧਨ[੧] ਤੋਂ ਛੁੱਟ[੨] ਕੇ ਤਰਨਾ[੩] ਕਰ। ਹੱਕੁ ਬੁੱਝਿ– ਹਕੁ ਹੁਕਮੁ. ਸਚੁ ਖੁਦਾਇਆ ਬੁਝਿ; ਨਾਨਕ. ਬੰਦਿ[੧] ਖਲਾਸ[੨] ਤਰਾ[੩]॥) ਬਾਲ ਕਾ, ਕਾਲ ਕਾ, ਨਾਲ ਕਾ, ਅਨਾਲ ਕਾ ਵੱਖਰੇ, ਬਾਕੀ ਕੱਕੇ ਇਕੱਠੇ ਸਾਰੇ ਸੋਹਿਲੇ 'ਚ) ਮਾਇਆ[੨] –ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਸਰਣਿ ਗਹਤ, ਸੁਖੁ ਪਾਈਐ; ਕਿਛੁ ਭਉ. ਨ ਵਿਆਪੈ. ਬਾਲ[੨] ਕਾ॥) ਵਾਸ਼ਨਾ[੧] ਵਾਸ਼ਨਾ[੨] ਤੋਂ ਰਹਿਤ– ਬਾਸਨ[੧] ਮੇਟਿ, ਨਿਬਾਸਨ[੨] ਹੋਈਐ; ਕਲਮਲ ਸਗਲੇ ਜਾਲਕਾ॥) ਸੰਗ੍-ਹਹਿ– ਮਨਮੁਖ. ਵਾਪਾਰੈ ਸਾਰ. ਨ ਜਾਣਨੀ; ਬਿਖੁ ਵਿਹਾਝਹਿ. ਬਿਖੁ ਸੰਗ੍ਰਹਹਿ; ਬਿਖ ਸਿਉ ਧਰਹਿ ਪਿਆਰੁ॥)

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ (ਸੋ) ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਰੂਪ (ਹੰ) ਹਨ। (ਸਾ) ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਰੂਪ (ਹੰ) ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਜਪੁ ਜਪਣਾ ਕਰੋ– ਨਾਨਕ. ਸੋ ਹੰ ਹੰ ਸਾ, ਜਪੁ ਜਾਪਹੁ; ਤ੍ਰਿਭਵਣ ਤਿਸੈ ਸਮਾਹਿ॥) ਆਪੇ ਕਰਿ ਕਰਿ ਵੇਖਦਾ; ਆਪੇ ਸਭੁ ਸਚਾ॥) ਕੱਚਾ, ਸੱਚਾ। ਰਚਾ ਪੋਲਾ, ਜੱਚਾ, ਨੱਚਾ। ਸੁੱਧੁ॥

ਡੱਖਣੇ– ਮਾਰੂ ਵਾਰ ਮਹਲਾ ਪ ਡਖਣੇ ਮਃ ਪ ਅਰੰਭ:– ਹੁਕਮ ਕਹੋ[੧] ਜੀ। ਦਾਸਨ[੨] ਦਾਸ ਦੇ। ਦਿਆਂ[੩] ਸਿਰ[੪]– ਤੂ ਚਉ[੧]. ਸਜਣ ਮੈਡਿਆ[੨]; ਡੇਈ[੩]. ਸਿਸੁ[੪] ਉਤਾਰਿ॥) ਪੱਸੀ– ਨੈਣ ਮਹਿੰਜੇ ਤਰਸਦੇ; ਕਦਿ. ਪਸੀ ਦੀਦਾਰੁ॥) ਪ੍ਰੇਮ[੫] ਦਾਸਨ ਦਾਸ[੬] ਦਾ। ਦੂਜਾ, ਹੋਰ[੭]– ਨੀਹੁ[੫] ਮਹਿੰਜਾ[੬], ਤਊ

ਨਾਲਿ; ਬਿਆ[੨] ਨੇਹ, ਕੂੜਾਵੇ ਡੇਖੁ॥) ਦਰਸਨ ਦੇਖੇ[੮] ਸਾਰੇ[੯]। ਕੱਾਜਲੁ ਪੱਸੇ– ਕਾਜਲੁ ਹਾਰ, ਤਮੋਲ ਰਸੁ; ਬਿਨੁ ਪਸੇ[੮], ਹਭਿ[੯] ਰਸ ਛਾਰੁ॥ ਤੂ ਸਚਾ ਸਾਹਿਬੁ ਸਚੁ; ਸਚੁ ਸਭੁ ਧਾਰਿਆ॥) ਵੇੱਕੀਂ, ਕਲ ਪੋਲਾ– ਵੇਕੀ ਜੰਤ ਉਪਾਇ; ਅੰਤਰਿ ਕਲ ਧਾਰਿਆ॥) ਹੱਭੋ– ਕੰਤਾ. ਤੂ ਸਉ ਸੇਜੜੀ; ਮੈਡਾ ਹਭੋ ਦੁਖੁ ਉਲਾਹਿ॥) ਅੱਪੜਿ ਉ॒ਧਰਣ– ਤੁਧੁ. ਅਪੜਿ ਕੋਇ ਨ ਸਕੈ; ਤੂ ਅਬਿਨਾਸੀ ਜਗ ਉਧਰਣ॥

ਇੱਕ[੧] ਪਤੀ ਜੀ[੨] ਬਿਨਾ[੩]। ਮੈਂਡੀ– ਹਿਕਸੁ[੧] ਕੰਤੈ[੨] ਬਾਹਰੀ[੩]; ਮੈਡੀ ਵਾਤ. ਨ ਪੁਛੈ ਕੋਇ॥) ਮੱਲਿ– ਹਭੇ ਟੋਲ ਸੁਹਾਵਣੇ; ਸਹੁ ਬੈਠਾ, ਅੰਛਣੁ ਮਲਿ॥) ਇਤੀ ਪੋਲਾ। ਪਹਿਰਾਂ– ਇਤੀ. ਮੰਝਿ ਨ ਸਮਾਵਈ; ਜੇ ਗਲਿ ਪਹਿਰਾ ਹਾਰੁ॥) ਦੇਖਣਾ[੨] ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹਿਰਦੇ[੫] ਵਿੱਚ[੩]। ਪੱਸੀ, ਹਠ ਪੋਲਾ, ਮਹਿੰਜੈ– ਜਾ ਮੂ ਪਸੀ[੨], ਹਠ[੫] ਮੈ[੩]; ਪਿਰੀ ਮਹਿਜੈ ਨਾਲਿ॥) ਲਾਹ[੪] ਦਿੱਤੇ– ਹੱਭੇ ਡੁੱਖ– ਹਭੇ ਡੁਖ ਉਲਾਹਿਅਮੁ[੪]; ਨਾਨਕ. ਨਦਰਿ ਨਿਹਾਲਿ॥) ਇਸਥਿੱਤ ਹੋ ਕੇ[੫] ਕਨਸੋਆਂ ਸੁਣਦਾ ਹਾਂ[੬] ਸਤਿਸੰਗਤ[੭]। ਲੰਮੇ[੫੦] ਪੈ ਕੇ ਭਾਵ ਡੰਡਉਤ ਕਰਕੇ, ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ[੫੦] ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ। ਖੜ੍ਹਾ– ਨਾਨਕ. ਬੈਠਾ[੫] ਭਖੇ[੬] ਵਾਉ; ਲੰਮੇ[੫੦] ਸੇਵਹਿ. ਦਰੁ[੭] ਖੜਾ॥) ਮਤਲਬ[੮] ਮੁੱਖੜਾ[੯]– ਮਹਿੰਜਾ ਸਾਈਂ, ਮੁਹੁਖ॒ੜਾ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਬੋਲੋ– ਪਿਰੀਏ. ਤੂ ਜਾਣੁ ਮਹਿਜਾ ਸਾਉ[੮]; ਜੋਈ ਸਾਈ, ਮੁਹੁਖੜਾ[੯]॥) ਬੋਲਿਆ[੧੦]। ਬਕਵਾਦ[੧੧] ਇਸਤ੍ਰੀ[੧੨] ਤੱਕੇ[੧੩]– ਕਿਆ ਗਾਲਾਇਓ[੧੦] ਭੂਛ[੧੧]; ਪਰ ਵੇਲਿ[੧੨] ਨ ਜੋਹੇ[੧੩], ਕੰਤ ਤੂ॥ ਸੁਘੜੁ ਸੁਜਾਣੁ ਸਰੂਪੁ ਤੂ; ਸਭ ਮਹਿ ਵਰਤੰਤਾ॥) , ਵੈਰਾਗ ਰੂਪੀ ਡੰਡੀ[੧੪] ਡੰਡੀ[੧੪] ਚੱਲਣ[੧੫] ਵਾਲੇ। ਥੱਲੇ[੧੬] ਤਕੜਾ[੧੭] ਬੁੱਧੀ[੧੮] ਰੂਪੀ ਧਰਤੀ[੧੮] 'ਚ ਔਗੁਣਾਂ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਖਾਤਾ. ਢਾਹ[੧੯], ਕਾਮਾਦਿਕਾਂ ਤੋਂ ਬਚ ਕੇ ਰਹੀਂ। ਤਲਿ ਪੋਲਾ। ਗਾੜ੍ਹਾ– ਕੁਰੀਏ ਕੁਰੀਏ[੧੪] ਵੈਦਿਆ[੧੫]; ਤਲਿ[੧੬] ਗਾੜਾ[੧੭] ਮਹ[੧੮] ਰੇਰੁ[੧੯]॥) ਨਾਸ਼[੪] ਹੋਣ ਵਾਲੇ, ਕੱਚੇ[੩] ਔਗੁਣ ਵਿਕਾਰ ਸੱਚੇ[੧] ਜਾਣਦਾ[੨] ਹੈਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੜਨ ਲਈ ਤੂ ਅੱਗੇ[੫] ਅੱਗੇ[੬] ਜਾਂਦਾ[੭] ਹੈਂ। ੨੦– ਸਚੁ[੧] ਜਾਣੈ[੨], ਕਚੁ[੩] ਵੈਦਿਓ[੪]; ਤੂ ਆਪੁ[੫] ਆਪੈ[੬], ਸਲਵੇ[੭]॥) ਜਿਵੇਂ ਅਗਨੀ[੧] ਵਿਚ[੨੧] ਮੱਖਣ[੨੨] ਢਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੂਜਾ[੨] ਪਾਣੀ ਦੇ ਢਲ[੨੩] ਜਾਣ ਕਰਕੇ, ਚਪੁੱਤੀ[੨੪] ਪੱਤੇ, ਨਾਸ[੨੫] ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਇਉਂ ਔਗੁਣ ਪਾਪ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨਾਸ[੨੫] ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਢਲਿ ਪੋਲਾ, ਪੱਬਣਿ– ਨਾਨਕ. ਆਤਸੜੀ[੧] ਮੰਝਿ[੨੧] ਨੈਣੂ[੨੨]; ਬਿਆ[੨] ਢਲਿ[੨੩] ਪਬਣਿ[੨੪] ਜਿਉ, ਜੁੰਮਿਓ[੨੫]॥) ਹੇ ਭੋਲੇ[੨੬] ਸਵੇਰੇ[੨੭] ਸੁੰਦਰ[੨੮] ਭਜਨ[੨੯] ਕਰਨ ਨੂੰ ਆਲਸ[੩੦] ਕਰਦਾ ਹੈਂ ਸੇਵੇਂਦੇ– ਭੋਰੇ[੨੬] ਭੋਰੇ[੨੭] ਰੂਹੜੇ[੨੮]; ਸੇਵੇਦੇ[੨੯] ਆਲਕੁ[੩੦]॥) ਮੁੱਦਤਿ, ਕੱਡੂ– ਮੁਦਤਿ ਪਈ ਚਿਰਾਣੀਆ; ਫਿਰਿ. ਕਡੂ ਆਵੈ ਰੁਤਿ॥ ੩॥

ਸਮਾਈ[੧]– ਤੂ ਪੁਰਖੁ ਅਨੰਦੀ ਅਨੰਤ; ਸਭ ਜੋਤਿ ਸਮਾਹਰਾ[੧]॥ ਸੇਵਕ ਸਭਿ ਕਰਦੇ ਸੇਵ ਦਰਿ; ਨਾਨਕੁ ਜਨੁ, ਤੇਰਾ॥) ਗਹ॒ਡੜ॒ੜਾ– ਗਹਡੜਡਾ, ਤ੍ਰਿਣਿ ਛਾਇਆ; ਗਾਫਲ ਜਲਿਓਹੁ ਭਾਹਿ॥) ਭੁੱਸਰੀਆਂ ਪਕਾਈਆਂ ਪਾਈਆਂ– ਨਾਨਕ. ਭੁਸਰੀਆ ਪਕਾਈਆ; ਪਾਈਆ ਥਾਲੈ ਮਾਹਿ॥) ਹਾਠਾਂ– ਹਾਠਾ ਦੋਵੈ ਕੀਤੀਓ; ਸਿਵ ਸਕਤਿ ਵਰਤਾਈਆ॥) ਮੁਹਡ॒ੜਾ ਪੋਲਾ– ਆਗਾਹਾ ਕੂ ਤ੍ਰਾਘਿ; ਪਿਛਾ, ਫੇਰਿ ਨ ਮੁਹਡੜਾ॥) ਹੱਭ– ਸਜਣੁ ਮੈਡਾ ਚਾਈਆ; ਹਭ ਕਹੀ ਦਾ ਮਿਤੁ॥) ਮੁਹ॒ਛੰਦਾ– ਜਾ ਤੂ, ਮੇਰੈ ਵਲਿ ਹੈ; ਤਾ ਕਿਆ ਮੁਹਛੰਦਾ॥) ਕਿ॒ਜੇਹਾ– ਡੇਖਣ ਕੂ. ਮੁਸਤਾਕੁ; ਮੁਖੁ ਕਿਜੇਹਾ ਤਉ ਧਣੀ॥

ਪੀੜਾ[੧]। ਵੇੱਦਨੇ– ਦੁਖੀਆ. ਦਰਦ ਘਣੇ; ਵੇਦਨ[੧] ਜਾਣੇ. ਤੂ ਧਣੀ॥) ਲੱਖ– ਜਾਣਾ ਲਖ ਭਵੇ; ਪਿਰੀ ਡਿਖੰਦੋ. ਤਾ ਜੀਵਸਾ॥) ਬੁੱਝਿਆ ਕੁੰਡੀਂ– ਜਿਨਿ ਜਨਿ ਗੁਰਮੁਖਿ ਬੁਝਿਆ; ਸੁ ਚਹੁ ਕੁੰਡੀ ਜਾਪੈ॥) ਨ੍ਹਾਪੈ– ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੀ ਮਲੁ ਉਤਰੈ; ਗੁਰ ਧੂੜੀ ਨਾਪੈ॥) ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਸਲ੍ਹਾਭ ਵਾਲੀ

ਗਿੱਲੀ ਗਿੱਲੀ ਗੁੜ ਦੀ ਰੋੜੀ[੩] ਮਾਇਆ। ਲਾਲਚੀ ਰੂਪੀ ਮੱਖੀ[੪]। ਬਾਰ ੨ ਜਨਮਾਂ 'ਚ ਭਉਂਦੀ[੪] ੨, ਭਉਂ ਭਉਂ ਕੇ[੫], ਸੰਸਾਰ 'ਚ ਆਉਂਦੀ[੬] ਹੈ। ਗਿੱਲੀ- ਗਿਲੀ[੨] ਗਿਲੀ[੨], ਰੋਡੜੀ[੩]; ਭਉਦੀ[੪]. ਭਵਿ ਭਵਿ[੫] ਆਇ[੬]॥ ਹਉ ਨਿਰਗੁਣੁ ਢਾਢੀ ਬਖਸਿਓਨੁ; ਪ੍ਰਭਿ ਪੁਰਖਿ ਵੇਦਾਵੈ॥ ਜਾ ਛੁਟੇ ਤਾ ਖਾਕੁ; ਤੂ ਸੁੰਞੀ. ਕੰਤੁ ਨ ਜਾਣਹੀ॥ ਦੁਰਜਨ ਸੇਤੀ ਨੇਹੁ; ਤੂ ਕੈ ਗੁਣਿ. ਹਰਿ ਰੰਗੁ ਮਾਣਹੀ॥) ਗੰਦੇ, ਭੈੜੇ[੭]। ਜਿਤਨੇ[੮]। ਜਿਤੀ ਪੋਲਾ- ਨਾਨਕ. ਵਿਣੁ ਨਾਵੈ ਆਲੂਦਿਆ[੭]; ਜਿਤੀ[੮] ਹੋਰੁ ਖਿਆਲੁ॥) ਨਵਿਰਤ[੮]। ਠੱਗੀਂ- ਜਿਨੀ ਠਗੀ. ਜਗੁ ਠਗਿਆ; ਸੇ ਤੁਧੁ ਮਾਰਿ ਨਿਵਾੜਾ[੮]॥) ਜਿੱਤਾ- ਗੁਰਿ. ਭਉਜਲੁ ਪਾਰਿ ਲੰਘਾਇਆ; ਜਿਤਾ ਪਾਵਾੜਾ॥) ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਵੱਸਿ- ਸਭਿ ਇੰਦ੍ਰੀਆ. ਵਸਿ ਕਰਿ ਦਿਤੀਓ; ਸਤਵੰਤਾ ਸਾੜਾ॥

ਜਿਤੁ ਤਿਤੈ ਪੋਲੇ- ਜਿਤੁ ਲਾਈਅਨਿ. ਤਿਤੈ ਲਗਦੀਆ; ਨਹ ਖਿੰਜੋਤਾੜਾ॥) ਗੁਰੁ ਨਾਨਕੁ ਤੁਠਾ. ਭਾਇਰਹੁ; ਹਰਿ ਵਸਦਾ ਨੇੜਾ॥) ਹੱਭੇ- ਜਾ ਮੂੰ, ਆਵਹਿ ਚਿਤਿ ਤੂ; ਤਾ ਹਭੇ, ਸੁਖ ਲਹਾਉ॥ ਕਪੜ ਭੋਗ ਵਿਕਾਰ; ਏ. ਹਭੇ ਹੀ ਛਾਰ॥ ਲੁੜੇਦਾ, ਹੋੜੇ ਔਂਕੜ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਅਵਾਜ ਬੋਲੋ- ਖਾਕੁ ਲੁੜੇਦਾ, ਤੰਨਿ ਖੇ; ਜੋ ਰਤੇ ਦੀਦਾਰ॥) ਤੱਕਹਿ ਹਿੱਕੁ- ਕਿਆ ਤਕਹਿ, ਬਿਆ ਪਾਸ; ਕਰਿ ਹੀਅੜੇ, ਹਿਕੁ ਅਧਾਰੁ॥) ਤੱਗੈ- ਧਰਮੁ ਧੀਰਾ. ਕਲਿ ਅੰਦਰੇ; ਇਹੁ ਪਾਪੀ. ਮੂਲਿ ਨ ਤਗੈ॥) ਭੱਗੈ- ਚਾਰੇ ਜੁਗ ਮੈ ਸੋਧਿਆ; ਵਿਣੁ ਸੰਗਤਿ, ਅਹੰਕਾਰੁ. ਨ ਭਗੈ॥) ਅਭੱਗੈ- ਜਿਨਿ ਜਨਿ. ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੇਵਿਆ; ਤਿਸੁ ਘਰਿ ਦੀਬਾਣੁ ਅਭਗੈ॥) ਪਾਤਿਸ਼ਾਹਾਂ[੨] ਦੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ[੧]- ਲੋੜੀਦੋ ਹਭ ਜਾਇ; ਸੋ ਮੀਰਾ[੧], ਮੀਰੰਨ[੨] ਸਿਰਿ॥) ਮਾਣਕ[੨] ਰੂਪ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ। ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਰੂਪ ਸਤਿਗੁਰਾਂ[੩]। ਨਿਰਲੇਪ[੪]। ਦਾਨ ਦਿਤਾ[੫]- ਮਾਣਿਕੂ[੨], ਮੋਹਿ ਮਾਉ[੩]; ਡਿੰਨਾ[੫] ਧਣੀ, ਅਪਾਹਿ[੪]॥ ਮੂ. ਥੀਆਊ ਸੇਜ; ਨੈਣਾ. ਪਿਰੀ ਵਿਛਾਵਣਾ॥) ਹਿੱਕ- ਜੇ ਡੇਖੈ. ਹਿਕ ਵਾਰ; ਤਾ ਸੁਖ ਕੀਮਾ ਹੂ. ਬਾਹਰੇ॥) ਵੱਟ[੫] ਖੱਟ[੫] ਲਏ। ਲੱਖ ਵਿ੍ੜਤੇ, ਬੁਲਾਈਆ ਹੋੜੇ ਔਂਕੜ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਅਵਾਜ਼ ਬੋਲੋ- ਮੈ ਲਖ ਵਿੜਤੇ[੫] ਸਾਹਿਬਾ; ਜੇ ਬਿੰਦ ਬੁਲਾਈਆ॥) ਕੁਡਾਂ ਭਾਲੀਆਂ ਸਾਈਆਂ- ਮੈ. ਚਾਰੇ ਕੁੰਡਾ ਭਾਲੀਆ; ਤੁਧੁ ਜੇਵਡੁ ਨ ਸਾਈਆ॥) ਮੈਂ[੬] ਹੋ[੭] ਜਾਵਾਂ- ਮੂ[੬]. ਥੀਆਊ[੭] ਤਖਤੁ; ਪਿਰੀ ਮਹਿੰਜੇ ਪਾਤਿਸਾਹ॥) ਪਾਸ[੮] ਖਿੜ[੯] ਰਹੇ- ਪਾਵ ਮਿਲਾਵੇ ਕੋਲਿ[੮]; ਕਵਲ ਜਿਵੈ. ਬਿਗਸਾਵਦੋ[੯]॥) ਦਾਸਨ ਦਾਸ[੩] ਨੂੰ, ਪਤੀ[੧] ਰਾਮ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸਨਾਂ ਦੀ[੨] ਭੁੱਖ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਹੁਣ[੪] ਲਈ[੫], ਜਸ ਕਹਾਂ[੬]- ਪਿਰੀਆ[੧] ਸੰਦੜੀ[੨] ਭੁਖ; ਮੂ[੩] ਲਾਵਣ[੪] ਥੀ[੫], ਵਿਥਰਾ[੬]॥) ਗੰਨੇ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ[੪] ਪੀੜੀਏ ਤਦ ਭੀ ਰਸ ਦੇਣੋ ਨਹੀਂ ਹਟਦਾ, ਇਉਂ ਦਾਸਨ ਦਾਸ ਗੰਨੇ ਵਾਲਾ ਗੁਣ ਧਾਰੇ। ਭਾਵੇਂ ਤੱਤੀ ਤਵੀ 'ਤੇ ਖੜ੍ ਕੇ ਕਸ਼ਟ ਸਹਾਰੇ ਫੇਰ ਭੀ ਜਸ ਕਹੇ। ਇੱਖ, ਹੁੱਟੈ- ਜਾਣੁ ਮਿਠਾਈ ਇਖ; ਬੇਈ[੪] ਪੀੜੇ ਨਾ ਹੁਟੈ॥) ਪ੍ਰੇਮ[੧੩] ਹਰੀਚੰਦ ਦੀ ਨੱਗਰੀ[੧੫] ਵਾਂਗ, ਝੂਠੇ ਜਾਨਣਾ[੧੪] ਕਰ। ਠੱਗਾਂ। ਗੰ੍ਧਬਾ। ਨੱਗਰੀ- ਠਗਾ ਨੀਹੁ[੧੩] ਤ੍ਰੋੜਿ; ਜਾਣੁ[੧੪] ਗੰਧ੍ਰਬਾ[੧੫] ਨਗਰੀ॥) ਕਲਪਣਾ ਰਹਿਤ ਬ੍ਰਹਮ[੧]। ਅਕਲ ਅ੍ਲਖ ਪੋਲੇ- ਅਕਲ[੧] ਕਲਾ. ਨਹ ਪਾਈਐ; ਪ੍ਰਭੁ ਅਲਖ ਅਲੇਖੰ॥

ਕਾਲਖ[੧]- ਤਿਲਕੁ ਕਢਹਿ. ਇਸਨਾਨੁ ਕਰਿ; ਅੰਤਰਿ ਕਾਲੇਖੰ[੧]॥) ਭੇਖੀਂ। ਸਿੱਖੰ- ਭੇਖੀ. ਪ੍ਰਭੂ ਨ ਲਭਈ; ਵਿਣੁ ਸਚੀ ਸਿਖੰ॥) ਇਕਸੁ ਹਰਿ ਜੀਉ ਬਾਹਰੀ; ਸਭ ਫਿਰੈ ਨਿਕਾਮੀ॥) ਹੁਕਮ 'ਚ[੨]- ਬਿਚਰਦੇ ਫਿਰਹਿ ਸੰਸਾਰ ਮਹਿ; ਹਰਿ ਜੀ ਹੁਕਾਮੀ[੨]॥) ਹੱਭ ਪਛਾ੍ਣੰਦੋ- ਮੁਖਹੁ ਅਲਾਏ ਹਭ ਮਰਣੁ; ਪਛਾਣੰਦੋ ਕੋਇ॥) ਖੋਟੀ ਮਤਿ[੩] ਕੱਢਣ[੪] ਵਾਲੇ ਹਨ[੫]। ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਮਤਿ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ- ਮਤੜੀ[੩] ਕਾਂਢਕੁ[੪] ਆਹ[੫]; ਪਾਵ ਧੋਵੰਦੋ ਪੀਵਸਾ॥) ਦਾਸਨ ਦਾਸ[੫]। ਦੇਖਣ[੬] ਨੂੰ[੭]। ਪੱਸਣ- ਮੂ[੫] ਤਨਿ. ਪ੍ਰੇਮੁ

ਅਥਾਹ; ਪਸਣ੬ ਕੂ੨, ਸਚਾ ਧਣੀ॥) ਰਚਾ ਪਚਾ ਪੋਲੇ, ਨੱਚਾ ਕੱਚਾ) ਖਚਾ ਪੋਲਾ– ਅੰਦਰਹੁ ਥੋਥਾ ਕੂੜਿਆਰੁ; ਕੂੜੀ ਸਭ ਖਚਾ॥) ਕਰਮ। ਲੇਖਾ੧ ਜੋਖਾ। ਕਰਮ=ਚਾ ਪੋਲਾ– ਮਾਰਿਆ ਸਚੈ ਪਾਤਿਸਾਹਿ; ਵੇਖਿ ਧੁਰਿ ਕਰਮਚਾ੧॥

ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਰਥਾਂ 'ਚ ਲੀਣ ਸੁਰਤ ਰੂਪ, ਦੂਜੀਆਂ੧ ਅੱਖਾਂ ਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਬਖ਼ਸ਼ਦੇ ਹਨ। ਅੱਖੜੀਆਂ। ਮਾ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ – ਨਾਨਕ. ਸੇ ਅਖੜੀਆ ਬਿਅੰਨਿ੧; ਜਿਨੀ ਡਿਸੰਦੋ. ਮਾ ਪਿਰੀ॥ ਓਨਿ ਵੈਰੀ ਮਿਤ੍ਰ, ਸਮ ਕੀਤਿਆ; ਸਭ ਨਾਲਿ ਸੁਭਾਈ॥) ਪੂਰਨ, ਤ੍ਰਿਪਤ੨। ਅਲੁ ਪੋਲਾ– ਹੋਆ ਓਹੀ ਅਲੁ੨, ਜਗ ਮਹਿ; ਗੁਰ ਗਿਆਨੁ ਜਪਾਈ॥) ਨਿਹਾਲਸਾਂ– ਸਜਣ ਮੁਖੁ ਅਨੂਪੁ; ਅਠੇ ਪਹਰ ਨਿਹਾਲਸਾ॥) ਸੁੱਤੜੀ– ਸੁਤੜੀ, ਸੋ ਸਹੁ ਡਿਠੁ; ਤੈ ਸੁਪਨੇ. ਹਉ ਖੰਨੀਐ॥) ਪਰਖਿ ਪੋਲਾ– ਸਜਣ ਸਚੁ ਪਰਖਿ; ਮੁਖਿ ਅਲਾਵਣੁ ਥੋਥਰਾ॥) ਲਖਿ ਪੋਲਾ– ਮੰਨ ਮਝਾਹੂ ਲਖਿ; ਤੁਧਹੁ ਦੂਰਿ ਨ, ਸੁ ਪਿਰੀ॥) ਰੋੱਜਾ ਬਾਂਗ ਬੁੱਝੇ– ਰੋਜਾ ਬਾਗ ਨਿਵਾਜ ਕਤੇਬ; ਵਿਣੁ ਬੁਝੇ ਸਭ ਜਾਸੀ॥ ਨਾਪਾਕ. ਪਾਕੁ ਕਰਿ ਹਦੂਰਿ ਹਦੀਸਾ; ਸਾਬਤ ਸੂਰਤਿ ਦਸਤਾਰ ਸਿਰਾ॥ ਨਿਹਚਲੁ, ਸਚੁ ਖੁਦਾਇ ਏਕੁ; ਖੁਦਾਇ ਬੰਦਾ, ਅਬਿਨਾਸੀ॥ ਡਿੱਠੀ, ਹੱਭ– ਡਿਠੀ ਹਭ ਢੰਢੋਲਿ; ਹਿਕਸੁ ਬਾਝੁ. ਨ ਕੋਇ॥ ਆਸਕੁ, ਆਸਾ ਬਾਹਰਾ; ਮੂ ਮਨਿ, ਵਡੀ ਆਸ॥ ਆਸ ਨਿਰਾਸਾ, ਹਿਕੁ ਤੂ; ਹਉ ਬਲਿ ਬਲਿ, ਬਲਿ ਗਈਆਸ॥) ਪ੍ਰੇਮੀ੩ ਧੀਰਜ੪– ਬਾਝੁ ਪਿਆਰੇ ਆਪਣੇ; ਬਿਰਹੀ੩, ਨਾ ਧੀਰੋਦਿ੪॥) ਕਵਿ=ਤ ਕਵ=ਤੇ ਪੋਲੇ– ਪੋਥੀ ਪੰਡਿਤ ਗੀਤ ਕਵਿਤ; ਕਵਤੇ ਭੀ ਜਾਸੀ॥ ਮੁਨਿ ਜੋਗੀ ਦਿਗੰਬਰਾ; ਜਮੈ ਸਣੁ. ਜਾਸੀ॥) ਭੁੱਖੇ, ਲੱਖ ਭੁੱਖਿਆ– ਸੈ ਨੰਗੇ. ਨਹ ਨੰਗ; ਭੁਖੇ ਲਖ. ਨ ਭੁਖਿਆ॥) ਕੋੜਿ ੜ ਹਲੰਤ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ। ਡੁੱਖੇ ਡੁੱਖ– ਡੁਖੇ ਕੋੜਿ ਨ ਡੁਖ; ਨਾਨਕ. ਪਿਰੀ ਪਿਖੰਦੋ ਸੁਭ ਦਿਸਟਿ॥) ਹਿਕਸ ਕੂੰ ਤੂ, ਆਹਿ; ਪਛਾਣੂ ਭੀ, ਹਿਕੁ ਕਰਿ॥) ਪਾਸੋਂ੧ ਮੰਗਣਾ। ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ੨ਹੋਣਾ। ਲੱਜੀਵਦੋ– ਨਾਨਕ. ਆਸੜੀ ਨਿਬਾਹਿ; ਮਾਨੁਖ ਪਰਥਾਈ੧ ਲਜੀਵਦੋ੨॥ ਨਿਹਚਲੁ ਕੀਰਤਨੁ ਗੁਣ ਗੋਬਿੰਦ; ਗੁਰਮੁਖਿ ਗਾਵਾਧਾ॥) ਸਾਧਾ ਪੋਲਾ ਬਿੰਦੀ ਬਿਨਾ– ਨਿਹਚਲ ਸੰਗਤਿ ਸਾਧ ਜਨ; ਬਚਨ ਨਿਹਚਲੁ, ਗੁਰ ਸਾਧਾ॥ ਜੋ ਡੁਬੰਦੋ ਆਪਿ; ਸੋ ਤਰਾਏ ਕਿਨ੍ ਖੇ॥ ਤਾਰੇਦੜੋ, ਭੀ ਤਾਰਿ; ਨਾਨਕ. ਪਿਰ ਸਿਉ ਰਤਿਆ॥ ਜਿਥੈ ਕੋਇ ਕਥੰਨਿ; ਨਾਉ ਸੁਣੰਦੋ, ਮਾ ਪਿਰੀ॥) ਤਿਸ੩ ਜਗ੍ਹਾ। ਤੱਥਿ– ਮੂੰ. ਜੁਲਾਊਂ ਤਥਿ੩; ਨਾਨਕ. ਪਿਰੀ ਪਸੰਦੋ, ਹਰਿਓ ਥੀਓਸਿ॥) ਮੁਨਿਆਦ ਰਹਿਤ੪। ਨਿ=ਮੁਣੀ=ਆਦੀ– ਨਾਨਕ. ਨਾਮ ਵਿਹੂਣੀਆ; ਨਿਮੁਣੀਆਦੀ੪ ਦੇਹ॥) ਮੱਥਾ– ਨੈਨੀ ਦੇਖਉ ਗੁਰ ਦਰਸਨੋ; ਗੁਰ ਚਰਣੀ ਮਥਾ॥ ਪੈਰੀਂ ਪੱਖਾ ਹੱਥਾ– ਪੈਰੀ. ਮਾਰਗਿ ਗੁਰ ਚਲਦਾ; ਪਖਾ ਫੇਰੀ ਹਥਾ॥) ਸਮਰੱਥਾ ਲੱਥਾ ਅਗੱਥਾ, ਕਥਾ ਪੋਲਾ, ਲੱਥਾ) ਰੱਜਦੀਆਂ੫ ਨਹੀਂ ਅੱਖਾਂ। ਲੱਗੜੀਆਂ। ਤਿਪੀਆ ਪੋਲਾ– ਲਗੜੀਆ ਪਿਰੀਅੰਨਿ; ਪੇਖੰਦੀਆ. ਨਾ ਤਿਪੀਆ੫॥) ਡੰਡੀਆਂ੬। ਕਥੜੀਆਂ ਪੋਲਾ। ਤਿਪੀਆ ਪੋਲਾ– ਕਥੜੀਆ ਸੰਤਾਹ; ਤੇ ਸੁਖਾਊ ਪੰਧੀਆ੬॥) ਲੱਧੜੀਆਂ– ਨਾਨਕ. ਲਧੜੀਆ ਤਿੰਨਾਹ; ਜਿਨਾ ਭਾਗੁ ਮਥਾਹੜੈ॥) ਜਲਾਂ ਥਲਾਂ ਬਨਾਂ ਕੰਦਰਾਂ– ਡੂੰਗਰਿ ਜਲਾ ਥਲਾ; ਭੂਮਿ ਬਨਾ ਫਲ ਕੰਦਰਾ॥) ਸੁੱਭਰ, ਤੱਤੀਆਂ– ਸੁਭਰ ਕਪੜ ਭੋਗ; ਨਾਨਕ. ਪਿਰੀ ਵਿਹੂਣੀ ਤਤੀਆ॥) ਗਲ਼੧ ਨਾਲ੨ ਲਾਉਂਦੇ੩ ਹਨ। ਗਲ਼ ਪੋਲਾ– ਅਉਗਣੁ. ਕੋ ਨ ਚਿਤਾਰਦਾ; ਗਲ੧ ਸੇਤੀ੨ ਲਾਇਕ੩॥) ਸਾਂਝੀ– ਸਾਝੀ ਗੁਰ ਨਾਲਿ ਬਹਾਲਿਆ; ਸਰਬ ਸੁਖ ਪਾਇਕ॥) ਬਿਜੁਲੀਆਂ ਘਟਾਂ ਕਾਲੀਆਂ ਪੋਲੇ– ਨਾਨਕ. ਬਿਜੁਲੀਆ ਚਮਕੰਨਿ; ਘੁਰਨ੍ਹਿ ਘਟਾ ਅਤਿ ਕਾਲੀਆ॥) ਰਿਦੇ੧ ਕਮਾਈ੨ ਕਰਕੇ– ਹਿਆਇ੧ ਕਮਾਇ੨ ਧਿਆਇਆ; ਪਾਇਆ ਸਾਧ ਸਰਣਾ॥) ਚੜ੍ਹਾਏ– ਬੋਹਿਥੁ. ਨਾਨਕ ਦੇਉ

ਗੁਰੁ, ਜਿਸੁ ਹਰਿ ਚੜਾਏ; ਤਿਸੁ ਭਉਜਲੁ ਤਰਣਾ॥) ਪਹਿਲਾ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ– ਪਹਿਲਾ. ਮਰਣੁ ਕਬੂਲਿ; ਜੀਵਣ ਕੀ ਛਡਿ ਆਸ॥ ਹੋਹੁ ਸਭਨਾ ਕੀ ਰੇਣੁਕਾ; ਤਉ. ਆਉ ਹਮਾਰੈ ਪਾਸਿ॥) ਮੁਆ. ਜੀਵੰਦਾ ਪੇਖੁ; ਜੀਵੰਦੇ, ਮਰਿ ਜਾਨਿ॥) ਮੁ॒ਹੱਬਤਿ– ਜਿਨ੍ਹਾ ਮੁਹਬਤਿ. ਇਕ ਸਿਉ; ਤੇ ਮਾਣਸ ਪਰਧਾਨ॥) ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ[੩]। ਮਉਲੈ ਪੋਲਾ– ਸੋਈ ਕੰਮੁ ਕਮਾਵਣਾ; ਕੀਆ ਧੁਰਿ ਮਉਲੈ[੩]॥)

ਚੰਦ ਸਤ. ਭੇਦਿਆ, ਨਾਦ ਸਤ ਪੂਰਿਆ; ਸੂਰ ਸਤ, ਖੋੜਸਾ, ਦਤੁ ਕੀਆ॥) ਚੱਲੇ ਸਿੱਖਾ– ਮਾਰਗਿ ਪੰਥਿ. ਚਲੇ ਗੁਰ; ਸਤਿਗੁਰ ਸੰਗਿ ਸਿਖਾ॥) ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਸਾਸਤ੍ਰ, ਸਭਨੀ ਸਹੀ ਕੀਤਾ; ਸੁਕਿ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦਿ, ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਿ ਕਰਿ; ਗੁਰ ਗੋਵਿਦੁ ਧਿਆਇਆ॥) ਮਿਲਿ ਸਤਸੰਗਤਿ, ਕੀਜੈ ਹਰਿ ਗੋਸਟਿ; ਸਾਧੂ ਸਿਉ ਗੋਸਟਿ; ਹਰਿ ਪ੍ਰੇਮ ਰਸਾਇਣੁ, ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਰਸਾਇਣੁ; ਹਰਿ ਰਾਮ ਨਾਮ, ਰਾਮ ਰਮਹੁ ਰੇ॥) ਨੈਨੀ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਨਹੀ, ਤਨੁ ਹੀਨਾ; ਜਰਿ ਜੀਤਿਆ. ਸਿਰਿ ਕਾਲੋ॥) ਜਿਹਵਾ ਰੰਗਿ ਨਹੀ ਹਰਿ ਰਾਤੀ; ਜਬ ਬੋਲੈ ਤਬ ਫੀਕੇ॥) ਏਕਸੁ ਕੀ. ਸਿਰਿ ਕਾਰ ਏਕ; ਜਿਨਿ, ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸਨੁ ਰੁਦ੍ਰ ਉਪਾਇਆ॥) ਪੇਟ[੧] ਨਦੀ[੨] ਬਰਾਬਰ[੩] ਸਾੜੇ[੪]– ਉਦਰੁ[੧] ਨੈ[੨] ਸਾਣੁ[੩]. ਨ ਭਰੀਐ ਕਬਹੂ; ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਅਗਨਿ ਪਚਾਏ[੪]॥) ਸਾਈਂ– ਸਤਸੰਗਤਿ. ਸਾਈ ਹਰਿ ਤੇਰੀ; ਜਿਤੁ ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਹਰਿ ਸੁਨਣੇ॥) ਸਾਕਤ; ਹਰਿ ਹਰਿ. ਚੀਤਿ ਨ ਆਇਆ॥) ਦੇਦੇ; ਤੋਟਿ ਨਹੀ. ਭੰਡਾਰ॥) ਊਣਾ ਨਾਹੀ ਕਿਛੁ; ਜਨ ਤਾ ਕੈ॥) ਤੀਰਥਾਂ ਦਾ ਕਿਨਾਰਾ[੨] ਛੇ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ[੩]। ਤਟਹ ਖਟਹ ਪੁਨੀ ਪੋਲੇ– ਨਾਨਕ. ਸੇਵ ਅਪਾਰ ਦੇਵ, ਤਟਹ[੨] ਖਟਹ[੩], ਬਰਤ ਪੂਜਾ; ਗਵਨ ਭਵਨ, ਜਾਤ੍ਰ ਕਰਨ, ਸਗਲ ਫਲ ਪੁਨੀ॥) ਨਾਨਕ. ਮੂਰਖੁ ਕਬਹਿ ਨ ਚੇਤੈ; ਕਿਆ ਸੂਝੈ. ਰੈਣਿ ਅੰਧੇਰੀਆ॥) ਨਾਨਕ. ਮੂਰਖੁ ਅਜਹੁ ਨ ਚੇਤੈ; ਕਿਵ. ਦੂਜੈ ਸੁਖੁ ਪਾਵਏ॥ ਨਾਨਕ. ਦੁਖੀਆ ਜੁਗ ਚਾਰੇ; ਬਿਨੁ ਨਾਮ ਹਰਿ ਕੇ ਮਨਿ ਵਸੇ॥) ਅੱਧੀ ਦਮੜੀ[੬]– ਸਭ ਮੋਹੀ ਦੇਖਿ ਦਰਸਨੁ, ਗੁਰ ਸੰਤ; ਕਿਨੈ. ਆਢੁ[੬] ਨ ਦਾਮੁ ਲਇਆ॥) ਮਿਲਿ ਸਤਸੰਗਤਿ, ਕੀਜੈ ਹਰਿ ਗੋਸਟਿ; ਸਾਧੂ ਸਿਉ ਗੋਸਟਿ; ਹਰਿ ਪ੍ਰੇਮ ਰਸਾਇਣੁ, ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਰਸਾਇਣੁ; ਹਰਿ ਰਾਮ ਨਾਮ, ਰਾਮ ਰਮਹੁ ਰੇ॥) ਕਾਹੇ ਨ; ਬਾਲਮੀਕਹਿ ਦੇਖ॥) ਨੈਨੀ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਨਹੀ, ਤਨੁ ਹੀਨਾ; ਜਰਿ ਜੀਤਿਆ. ਸਿਰਿ ਕਾਲੋ॥) ਜਿਹਵਾ. ਰੰਗਿ ਨਹੀ ਹਰਿ ਰਾਤੀ; ਜਬ ਬੋਲੈ ਤਬ ਫੀਕੇ॥) ਹੋਰ[੧] ਸਾਕਤ ਦਾ ਘਰ[੩]– ਅਨ[੧] ਕੋ, ਦਰੁ ਘਰੁ[੩] ਕਬਹੂ ਨ ਜਾਨਸਿ; ਏਕੋ ਦਰੁ ਸਚਿਆਰਾ॥) ਪੇਟ[੧] ਨਦੀ[੨] ਬਰਾਬਰ[੩] ਸਾੜੇ[੪]– ਉਦਰੁ[੧] ਨੈ[੨] ਸਾਣੁ[੩]. ਨ ਭਰੀਐ ਕਬਹੂ; ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਅਗਨਿ ਪਚਾਏ[੪]॥) ਪ੍ਰਹਲਾਦੁ. ਦੁਬਿਧਾ ਨ ਪੜੈ, ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਨ ਛੋਡੈ; ਡਰੈ ਨ. ਕਿਸੈ ਦਾ ਡਰਾਇਆ॥) ਮਹੀਨਾ[੪] ਰੋਜ਼ਿਆਂ[੫] ਦਾ। ਰਮਦੱਾਨਾ– ਵਰਤ ਨ ਰਹਉ; ਨ ਮਹ[੪] ਰਮਦਾਨਾ[੫]॥) ਹੱਜ ਕੱਾਬੈ ਪੂਜਾ ਪੋਲਾ– ਹਜ ਕਾਬੈ ਜਾਉ ਨ ਤੀਰਥ ਪੂਜਾ॥) ਸਾਕਤ; ਹਰਿ ਹਰਿ. ਚੀਤਿ ਨ ਆਇਆ॥) ਦਾਣੇ[੧] ਖਲਵਾੜੇ[੨]– ਬਿਨੁ ਕਣ[੧]. ਖਲਹਾਨੁ[੨]; ਜੈਸੇ. ਗਾਹ ਨ ਪਾਇਆ॥) ਬਾਝੁ ਗੁਰੂ; ਹੈ ਭਰਮਿ ਭੁਲਾਨਿਆ॥) ਰੱਤੀ– ਰੋਗ ਬੰਧ; ਰਹਨੁ ਰਤੀ ਨ ਪਾਵੈ॥) ਸਤਿਗੁਰ ਮੇਰੇ ਕੀ; ਵਡਿਆਈ॥) ਦੇਦੇ; ਤੋਟਿ ਨਹੀ. ਭੰਡਾਰ॥) ਊਣਾ ਨਾਹੀ ਕਿਛੁ; ਜਨ ਤਾ ਕੈ॥) ਪੰਜਾਂ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਗ਼ੁਲਾਮ[੨]। ਮੱਜਮੀ– ਪੰਚ ਮਜਮੀ[੨]; ਜੋ ਪੰਚ ਨ ਰਾਖੈ॥) ਲੀਪਿਐ ਥਾਇ; ਨ ਸੁਚਿ ਹਰਿ ਮਾਨੈ॥) ਬਗੁਲੇ ਜਿਉ; ਰਹਿਆ ਪੰਖ ਪਸਾਰਿ॥) ਅਨਿਕ ਰੰਗ. ਬਹੁ ਤਰੰਗ; ਸਰਬ ਕੋ ਧਨੀ॥) ਸੁਆਦ– ਅਨਿਕ ਨਾਦ ਅਨਿਕ ਬਾਜ; ਨਿਮਖ ਨਿਮਖ ਅਨਿਕ ਸ੍ਵਾਦ; ਅਨਿਕ ਦੋਖ, ਅਨਿਕ ਰੋਗ ਮਿਟਹਿ; ਜਸ ਸੁਨੀ॥) ਪਿਤਾ; ਪ੍ਰਹਲਾਦੁ ਪੜਣ ਪਠਾਇਆ॥) ਪਿਤਾ; ਪ੍ਰਹਲਾਦ ਸਿਉ ਗੁਰਜ ਉਠਾਈ॥) ਕੋਟਿ

ਗੁਣਾ ਤੇਰੇ; ਗਣੇ ਨ ਜਾਹਿ॥) ਪੂਰਿ ਰਹਿਆ ਘਟ; ਅੰਤਰਜਾਮੀ॥) ਬ੍ਰਹਮੰਡ[੧]। ਬ੍ਰਹਮੰਡਾਂ ਦੇ[੨] ਰਾਜੇ[੩]– ਮੈਲੇ ਬ੍ਰਹਮੰਡਾਇ[੧] ਕੈ[੨]; ਈਸ[੩]॥) ਪਾਪ ਦੀ ਘਬਰਾਹਟ[੧੦] ਪੀਲਾ[੧੧] ਚੇਹਰਾ[੧੨] ਰੰਗਤ[੧੩]। ਬਾਨੀ ਪੋਲਾ– ਦਿਲ ਖਲਹਲੁ[੧੦] ਜਾ ਕੈ; ਜਰਦ[੧੧], ਰੂ[੧੨] ਬਾਨੀ[੧੩]॥) ਤਬ ਲਗੁ; ਨਾਹੀ ਚਰਨ ਨਿਵਾਸ॥) ਵਿਸ਼ੇਸ਼[੧] ਕਰਕੇ ਲਿੱਪਣ[੧੫] ਵਾਲੇ – ਖਾਈ ਕੋਟੁ; ਨ ਪਰ[੧] ਲਪ[੧੫] ਗਾਰਾ॥) ਜਲ ਥਲ ਰਾਖਨ ਹੈ; ਰਘੁਨਾਥ॥) ਊਹਾਂ; ਸੂਰਜ ਨਾਹੀ ਚੰਦ॥) ਅਨੰਤ ਰੂਪ ਤੇਰੇ; ਨਾਰਾਇਣਾ॥) ਇਸ[੪] ਥਾਂ 'ਤੇ– ਨਾ ਤਰੁ; ਗਰਦਨਿ ਮਾਰਉ ਠਾਂਇ[੪]॥)

ਨਿਆਣਾ[੧] ਬੰਨ੍[੨] ਕੇ। ਸੈਨਤੋਂ[੧] ਸੈਨਤੀ[੨]। ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ[੨] ਕਾਜ਼ੀ[੨]। ਦੁਖੀ[੧] ਹੋਏ– ਨਾਮਾ ਪ੍ਰਣਵੈ; ਸੇਲ[੧] ਮਸੇਲ[੨]॥ ਸਤਿ ਸਤਿ ਸਤਿ; ਸਤਿ ਸਤਿ ਗੁਰਦੇਵ॥ ਝੂਠੁ ਝੂਠੁ ਝੂਠੁ ਝੂਠੁ; ਆਨ ਸਭ ਸੇਵ॥

ਰਿਦੈ ਰਾਮੁ; ਕੀ ਨ ਜਪਸਿ ਅਭਾਗ॥) ਜੱਗਜੀਵਨ– ਜਗਜੀਵਨ; ਜੁਗਤਿ ਨ ਮਿਲੈ ਕਾਇ॥) ਤੇਰਾ ਅੰਤੁ. ਨ ਪਾਇਆ; ਕਹਾ ਪਾਇ॥) ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਉਪਾਸ਼ਕ, ਇਹ ਕਲਪਦੇ ਹਨ, ਬ੍ਰਹਮਾ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਸਿਵ ਜੀ ਦੇ ਵੀਹ ੨ ਵਰ੍ਹੇ ਹਨ। ਮੁੜ ੨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਚੱਕ੍ਰ ਆਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਹੇ ਕਰਤਾਰ ਜੀ! ਤੇਰੇ ਹੀ ਸੱਠ ਸੰਬਤ[੫], ਸਾਰੇ ਤੀਰਥ ਹਨ। ਸੱਠਿ– ਤੇਰੇ ਸਠਿ ਸੰਬਤ[੫]; ਸਭਿ ਤੀਰਥਾ॥) ਮਨੁ ਨਿਰਮਲੁ ਨਹੀ; ਦਸਵੈ ਦੁਆਰ॥) ਲਿਵ ਲਾਗੀ ਨਾਮਿ; ਤਜਿ ਦੂਜਾ ਭਾਉ॥) ਬਿਨੁ ਗੁਰ; ਸੰਤ. ਨ ਸੰਗੁ ਦੇਇ॥) ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ; ਗੁਰਿ. ਰੋਗੁ ਗਵਾਇਆ॥) ਮਨਮੁਖ ਮੁਏ; ਨਾਹੀ ਹਰਿ ਮਨ ਮਾਹਿ॥

ਸੱਚੇ ਨਾਮੁ ਜੀ ਨੂੰ ਉਚਾਰੋ[੧] ਜਨਮ ਸਵਾਰ[੪] ਕੇ ਇਹੋ ਹੀ ਸੱਚਾ ਸੀਗਾਰ[੩] ਕਰੋ– ਨਾਮੁ ਭਣਹੁ[੧] ਸਚੁ; ਦੋਤੁ[੩] ਸਵਾਰਿ[੪]॥) ਪਤੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਜੀ[੨]– ਤੂ ਅਭੁਲੁ; ਨ ਭੂਲੌ ਕਦੇ ਨਾਹਿ[੨]॥) ਨਾਨਕ; ਹਉਮੈ ਸਬਦਿ ਜਲਾਇਆ॥) ਨੌਂ ਖੰਡ[੨] ਸੱਤ ਦੀਪ[੩] ਚੌਂਦਾਂ ਲੋਕ[੪] ਤਿੰਨ ਗੁਣ[੫] ਚਾਰ ਜੁਗ[੬] ਹਵੇਲੀ[੭] ਚਾਰ ਖਾਣੀਆਂ ਰਾਹੀਂ (ਵਾ) ਸੁੰਦਰ[੮] ਇਸਥਿੱਤ[੯] ਕੀਤੀ। ਮਹ੍ਲਤਿ– ਨਉ[੨] ਸਤ[੩] ਚਉਦਹ[੪] ਤੀਨਿ[੫] ਚਾਰਿ[੬]; ਕਰਿ ਮਹਲਤਿ[੭], ਚਾਰਿ[੮] ਬਹਾਲੀ[੯]॥) ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਮੰਮਾ ਮੁਕਤਾ, ਅੱਧਾ ਰਾਰਾ੍ ਪੋਲਾ ਬੋਲ ਕੇ, ਇੱਕ ਸਿਹਾਰੀ ਅੱਧੇ ਰਾਰੇ, ਇੱਕ ਸਿਹਾਰੀ ਤੱਤੇ ਲਾਉ– ਤੀਰਥ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਪੁੰਨ ਦਾਨ; ਕਿਛੁ ਲਾਹਾ ਮਿਲੈ ਦਿਹਾੜੀ॥ ਮਿਲਿਓ ਸੁਦਾਮਾ. ਭਾਵਨੀ ਧਾਰਿ; ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਆਗੈ. ਦਾਲਦੁ ਭੰਜਿ ਸਮਾਇਆ॥) ਜਿਹਵਾ ਸਾਦੁ ਨ. ਫੀਕੀ ਰਸ ਬਿਨੁ; ਬਿਨੁ ਪ੍ਰਭ. ਕਾਲੁ ਸੰਤਾਪੈ॥) ਛੁਪਦੀ[੧]– ਅੰਤਰਿ ਰਤਨ ਪਦਾਰਥ. ਹਿਤ ਕੌ; ਦੁਰੈ[੧] ਨ. ਲਾਲ ਪਿਆਰੀ॥) ਹੋਂ[੧]– ਕਾਹੇ ਪੂਤ; ਝਗਰਤ ਹਉ[੧] ਸੰਗਿ ਬਾਪ॥) ਜੱਗਦੀਸਰੋ ਜੱਗਜੀਵਨੋ– ਜਪਿ ਮਨ. ਜਗੰਨਾਥ ਜਗਦੀਸਰੋ ਜਗਜੀਵਨੋ; ਮਨਮੋਹਨ ਸਿਉ ਪ੍ਰੀਤਿ ਲਾਗੀ; ਮੈ ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਟੇਕ, ਸਭ ਦਿਨਸੁ ਸਭ ਰਾਤਿ॥ ਹਰਿ ਕੀ ਉਪਮਾ ਅਨਿਕ, ਅਨਿਕ ਅਨਿਕ ਗੁਨ ਗਾਵਤ; ਸੁਕ ਨਾਰਦ ਬ੍ਰਹਮਾਦਿਕ, ਤਵ ਗੁਨ ਸੁਆਮੀ, ਗਨਿਨ ਨ ਜਾਤਿ॥ ਤੂ ਹਰਿ ਬੇਅੰਤੁ, ਤੂ ਹਰਿ ਬੇਅੰਤੁ. ਤੂ ਹਰਿ ਸੁਆਮੀ; ਤੂ ਆਪੇ ਹੀ ਜਾਨਹਿ, ਆਪਨੀ ਭਾਂਤਿ॥ ਹਰਿ ਕੈ ਨਿਕਟਿ ਨਿਕਟਿ, ਹਰਿ ਨਿਕਟ ਹੀ ਬਸਤੇ; ਤੇ ਹਰਿ ਕੇ ਜਨ ਸਾਧੂ, ਹਰਿ ਭਗਾਤ॥) ਮੱਥੇ[੨] ਦੇ। ਮੱਥੋਰਾ–ਜਿਤੁ ਗ੍ਰਿਹਿ ਗੁਨ ਗਾਵਤੇ, ਹਰਿ ਕੇ ਗੁਨ ਗਾਵਤੇ, ਰਾਮ ਗੁਨ ਗਾਵਤੇ; ਤਿਤੁ ਗ੍ਰਿਹਿ ਵਾਜੇ ਪੰਚ ਸਬਦ, ਵਡਭਾਗ ਮਥੋਰਾ[੨]॥ ਤਿਨ੍ ਜਨ ਕੇ ਸਭਿ ਪਾਪ ਗਏ, ਸਭਿ ਦੋਖ ਗਏ, ਸਭਿ ਰੋਗ ਗਏ; ਕਾਮੁ ਕ੍ਰੋਧੁ ਲੋਭੁ ਮੋਹੁ ਅਭਿਮਾਨੁ ਗਏ; ਤਿਨ੍ ਜਨ ਕੇ, ਹਰਿ ਮਾਰਿ ਕਢੇ ਪੰਚ ਚੋਰਾ॥) ਜੱਗਦੀਸੁ– ਹਰਿ ਰਾਮ ਬੋਲਹੁ ਹਰਿ ਸਾਧੂ, ਹਰਿ ਕੇ ਜਨ ਸਾਧੂ; ਜਗਦੀਸੁ ਜਪਹੁ, ਮਨਿ ਬਚਨਿ ਕਰਮਿ, ਹਰਿ ਹਰਿ ਆਰਾਧੂ; ਹਰਿ ਕੇ ਜਨ ਸਾਧੂ॥) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਭੌਣਾ[੪]। ਪਰ੍ਭਵਨ– ਹਰਿ ਦਰਸਨ ਕਉ. ਹਰਿ ਦਰਸਨ ਕਉ; ਕੋਟਿ ਕੋਟਿ ਤੇਤੀਸ,

ਸਿਧ ਜਤੀ ਜੋਗੀ; ਤਟ ਤੀਰਥ ਪਰਭਵਨ[੪] ਕਰਤ; ਰਹਤ ਨਿਰਾਹਾਰੀ॥) ਜਪਿ ਮਨ ਗੋਵਿੰਦੁ, ਹਰਿ ਗੋਵਿੰਦੁ ਗੁਣੀ ਨਿਧਾਨੁ; ਸਭ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਕਾ ਪ੍ਰਭੋ, ਮੇਰੇ ਮਨ ਹਰਿ ਬੋਲਿ; ਹਰਿ ਪੁਰਖੁ ਅਬਿਨਾਸੀ॥ ਕਮਲ਼ਾ[੫]। ਚੜ੍ਹਿ- ਜਿਉ ਕਨਿਕੋ ਕੋਠਾਰੀ ਚੜਿਓ; ਕਬਰੋ[੫] ਹੋਤ ਫਿਰੋ॥) ਕਸਤੂਰੀ[੬] ਜੁਆਹਾਂ[੭]। ਜਿ॒ਵਹਾ- ਕਾਥੂਰੀ[੬] ਕੋ ਗਾਹਕੁ ਆਇਓ; ਲਾਦਿਓ ਕਾਲਰ, ਬਿਰਖ ਜਿਵਹਾ[੭]॥)

ਭਜ॒ਹਾ ਪੋਲਾ- ਸਗਲ ਪਰਾਧ. ਏਕੁ ਗੁਣੁ ਨਾਹੀ; ਠਾਕੁਰੁ ਛੋਡਹ. ਦਾਸਿ ਭਜਹਾ॥) ਚੁੱਪ[੮] ਵਿੱਚ[੯] ਸੰਨ੍ਹ[੧੦]- ਸਾਂਨ੍ਹਿ॒ਹਾ- ਆਈ ਮਸਟਿ[੮], ਜੜਵਤ ਕੀ ਨਿਆਈ; ਜਿਉ ਤਸਕਰੁ, ਦਰਿ[੯] ਸਾਂਨ੍ਹਿਹਾ[੧੦]॥ ਨਿਸਿ ਬਾਸੁਰ. ਪ੍ਰਿਅ ਪ੍ਰਿਅ ਮੁਖਿ ਟੇਰਉ; ਨੀਂਦ ਪਲਕ ਨਹੀ. ਜਾਗਿਓ॥

ਦੇਸ਼[੧]- ਪੂਛਉ ਪੂਛਉ, ਦੀਨ ਭਾਂਤਿ ਕਰਿ; ਕੋਊ ਕਹੈ, ਪ੍ਰਿਅ ਦੇਸਾਂਗਿਓ[੧]॥) ਅਰਦਾਸ[੨]- ਚਰਣ ਬੰਦਨਾ, ਅਮੋਲ ਦਾਸਰੋ; ਦੇਂਉ ਸਾਧਸੰਗਤਿ, ਅਰਦਾਗਿਓ[੨]॥) ਸਾਧਾ ਪੋਲਾ- ਮਾਈ ਸਤਿ ਸਤਿ, ਸਤਿ ਹਰਿ; ਸਤਿ ਸਤਿ, ਸਤਿ ਸਾਧਾ॥) ਰੋਕ[੧]- ਜੈਸੇ ਪਵਨੁ. ਬੰਧ ਕਰਿ[੧] ਰਾਖਿਓ; ਬੂਝ ਨ. ਆਵਤ ਜਾਵਤ॥) ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਉਧਾਰਦੇ[੧] ਹਨ। ਉ॒ਧਰਨ- ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਨਾਨਕ ਸੰਤੋਖੇ; ਨਾਮੁ ਪ੍ਰਭੂ ਜਪਿ ਜਪਿ ਉਧਰਨ[੧]॥) ਚਰਨ ਸੰਤਨ ਕੇ. ਮਾਥੇ ਮੇਰੇ ਊਪਰਿ; ਨੈਨਹੁ ਧੂਰਿ ਬਾਂਛਾਈਂ॥) ਸਲਾਹਕਾਰ[੫]। ਮਤਾ ਪੋਲਾ। ਪਚੱਾਸਾ- ਅਭੂਲੁ. ਨ ਭੂਲੈ, ਲਿਖਿਓ. ਨ ਚਲਾਵੈ; ਮਤਾ ਨ ਕਰੈ ਪਚਾਸਾ[੫]॥) ਕਹਾਂ- ਬਿਨੁ ਹਰਿ; ਹੈ ਕੋ ਕਹਾ. ਬਤਾਵਹੁ॥) ਸਚੁ. ਪੁਰਾਣਾ ਨਾ ਥੀਐ; ਨਾਮੁ. ਨ ਮੈਲਾ ਹੋਇ॥) ਦੁੰਦ ਝਗੜਾ[੧] ਮਚਾਉਣ ਵਾਲਾ। ਪੋਂਟੇ, ਝਾਂਜਰਾਂ[੨] ਅਨੇਕਾਂ[੩] ਹਾਵ[੪] ਭਾਵ। ਝੁ॒ਨੰਤਕਾਰ। ਅਨਿੱਗ- ਉਪਜਤਾ ਬਿਕਾਰ ਦੁੰਦਰ[੧], ਨਉਪਰੀ[੨] ਝੁਨੰਤਕਾਰ ਸੁੰਦਰ; ਅਨਿਗ[੩] ਭਾਉ[੪] ਕਰਤ ਫਿਰਤ, ਬਿਨੁ ਗੋਪਾਲ ਧੋਹੇ॥) ਧੱਕੇ[੪] ਪਾਣੀ ਦੇ- ਤੀਨਿ ਭਉਨੇ ਲਪਟਾਇ ਰਹੀ; ਕਾਚ ਕਰਮਿ ਨ ਜਾਤ ਸਹੀ; ਉਨਮਤ ਅੰਧ. ਧੰਧ ਰਚਿਤ; ਜੈਸੇ ਮਹਾ ਸਾਗਰ ਹੋਹੇ[੪]॥) ਮਿਤਿ ਨਾਹੀ; ਜਾ ਕਾ ਬਿਸਥਾਰੁ॥) ਜੂਠਿ ਨ. ਰਾਗੀਂ; ਜੂਠਿ ਨ. ਵੇਦੀਂ॥ ਜੂਠਿ ਨ; ਚੰਦ ਸੂਰਜ ਕੀ ਭੇਦੀ॥) ਜੀਵ ਨੂੰ ਅਸਮਰੱਥ, ਕਰਤਾਰ ਜੀ ਨੂੰ ਕਰਣ ਕਾਰਣ ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰੱਥ ਫ਼ੁਰਮਾ ਰਹੇ ਹਨ:- ਜਦੋਂ[੧] ਇਸ ਦਾ ਵਜੂਦ ਕਿਛ ਭੀ ਨਹੀਂ ਸੀ[੨]। ਚੱਾਕਰੀ- ਜਾਂ[੧] ਨ ਸਿਆ[੨], ਕਿਆ ਚਾਕਰੀ; ਜਾਂ ਜੰਮੇ ਕਿਆ ਕਾਰ॥) ਉਲਾਂਭਾ[੪]- ਤੈ. ਸਹ ਪਾਸਹੁ; ਕਹਣੁ[੪] ਕਹਾਇਆ॥) (ਉ) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ (ਚਰੇ) ਖਾਵੇ[੩], ਨਾਸ ਕਰੇ। ਉ॒ਚਰੈ- ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧੁ ਤ੍ਰਿਸਨਾ; ਉਚਰੈ[੩]॥) ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਗੀਤ ਦਾ ਰਸੁ[੧]- ਇਕਨਾ ਨਾਦ ਨ, ਬੇਦ ਨ ਗੀਅ ਰਸੁ[੧]; ਰਸ ਕਸ ਨ ਜਾਣੰਤਿ॥) ਸ੍ਰੇਸਟ[੨]- ਇਕਨਾ. ਸੁਧਿ ਨ ਬੁਧਿ, ਨ ਅਕਲਿ ਸਰ[੨]; ਅਖਰ ਕਾ ਭੇਉ, ਨ ਲਹੰਤਿ॥) ਠ॒ਗਉਲੀ- ਮੋਹ ਠਗਉਲੀ ਪਾਈਅਨੁ; ਬਹੁ ਦੂਜੈ ਭਾਇ ਵਿਕਾਰ॥) ਨਾਨਕ. ਅਨ ਦਿਨੁ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇ ਤੂ. ਅੰਤਰਿ; ਜਿਤੁ. ਪਾਵਹਿ ਮੋਖ ਦੁਆਰ॥ ਜੋ ਧੁਰਿ ਮਿਲੇ. ਨ ਵਿਛੁੜਹਿ ਕਬਹੂ; ਜਿ ਆਪਿ ਮੇਲੇ ਕਰਤਾਰੇ॥) ਪੁੱਤ੍ਰ ਕਲੱਤ੍ਰ- ਪੁਤ੍ਰ ਕਲਤ੍ਰ ਨਿਤ ਵੇਖੈ ਵਿਗਸੈ; ਮੋਹਿ ਮਾਇਆ॥) ਤਰਕ[੧]। ਚੱ॒ਲਣੀ- ਅਮਰੁ ਵੇਪਰਵਾਹੁ ਹੈ; ਤਿਸੁ ਨਾਲਿ. ਸਿਆਣਪ ਨ ਚਲਣੀ; ਨ ਹੁਜਤਿ[੧] ਕਰਣੀ ਜਾਇ॥) ਆਵਣ ਜਾਣੁ ਨਹੀ. ਮਨੁ ਨਿਹਚਲੁ; ਪੂਰੇ ਗੁਰ ਕੀ ਓਟ ਗਹੀ॥

ਤਮੋ[੧] ਗੁਣ- ਤੀਰਥਿ. ਤੇਜੁ[੧] ਨਿਵਾਰਿ, ਨ ਨ੍ਹਾਤੇ; ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ. ਨ ਭਾਇਆ॥) ਵਿਆਕੁਲ, ਵਿਰਲਾਪ[੩]। ਬਿਲਖ ਪੋਲਾ- ਜਿਨਿ ਧਨ. ਪਿਰ ਕਾ ਸਾਦੁ ਨ ਜਾਨਿਆ; ਸਾ ਬਿਲਖ[੩] ਬਦਨ ਕੁਮਲਾਨੀ॥) ਜੁੱਤੀ[੧]- ਨਾਨਕ; ਪਣ੍ਹੀਆ[੧] ਪਹਿਰੈ ਸੋਇ॥) ਸੱਭਾ- ਤ੍ਰੈ ਗੁਣ ਸਭਾ ਧਾਤੁ ਹੈ; ਨਾ ਹਰਿ ਭਗਤਿ. ਨ ਭਾਇ॥ ਨਾਨਕ. ਨਾਮੁ ਸਲਾਹਿ ਤੂ ਹਰਿ; ਹਰਿ ਦਰਿ ਸੋਭਾ ਪਾਇ॥) ਨਿਸਚੇ ਕਰਕੇ[੧]- ਤਿਸੁ ਗੁਰ ਕਉ; ਛਾਦਨ ਭੋਜਨ ਪਾਟ ਪਟੰਬਰ; ਬਹੁ ਬਿਧਿ, ਸਤਿ ਕਰਿ[੧] ਮੁਖਿ ਸੰਚਹੁ; ਤਿਸੁ ਪੁੰਨ ਕੀ. ਫਿਰਿ ਤੋਟਿ ਨ ਆਵੈ॥) ਤਿਹਾਈ[੧]- ਤਿਸੁ ਬਿਨੁ, ਘੜੀ ਨਹੀ ਜਗਿ ਜੀਵਾ; ਐਸੀ ਪਿਆਸ. ਤਿਸਾਈ[੧]॥) ਪੜੀ ੜ ਹੇਠਾਂ ਹਲੰਤ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ- ਜਬ ਗਲਿ ਫਾਸ ਪੜੀ; ਅਤਿ ਭਾਰੀ॥) ਖੰਡ ਪਤਾਲ ਅਸੰਖ; ਮੈ. ਗਣਤ ਨ ਹੋਈ॥) ਸਿਰ ਮੁੰਨਣਾਂ[੧] ਕਰਦੇ ਹਨ। ਹੱਥੀਂ। ਭੱਦੁ- ਹਥੀ ਸਿਰ ਖੋਹਾਇਨ; ਭਦੁ ਕਰਾਇਆ[੧]॥ ਮਨਿ ਜੂਠੈ ਵੇਜਾਤਿ; ਜੂਠਾ ਖਾਇਆ॥) ਦੱਝੈ) ਬਿਨੁ ਸਬਦੈ ਆਚਾਰੁ; ਨ ਕਿਨ ਹੀ ਪਾਇਆ॥) ਨਾਨਕ. ਅੰਧੇ ਸਿਉ ਕਿਆ ਕਹੀਐ; ਕਹੈ. ਨ ਕਹਿਆ ਬੂਝੈ॥) ਆਖਦੇ[੩] ਹੋਂ[੪]। ਬਿਧਿ ਪੋਲਾ- ਤੋਆ ਆਖੈ[੩] ਹਉ[੪] ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਹਛਾ; ਤੋਐ ਬਹੁਤੁ ਬਿਕਾਰਾ॥) ਸੁਖ[੫] ਦੁੱਖ[੬]। ਵਿਸੁ ਪੋਲਾ- ਨਾਨਕ. ਮਾਇਆ ਕਰਮ ਬਿਰਖੁ; ਫਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤ[੫], ਫਲ ਵਿਸੁ[੬]॥)

ਰਾਗੁ ਮਲਾਰ ਬਾਣੀ. ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀਉ ਕੀ; ੧ਓ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥

ਅ=ਕੁਲ ਪੋਲਾ- ਸੇਵੀਲੇ ਗੋਪਾਲ ਰਾਇ; ਅਕੁਲ ਨਿਰੰਜਨ॥ ਭਗਤਿ ਦਾਨੁ ਦੀਜੈ; ਜਾਚਹਿ ਸੰਤ ਜਨ॥ ੧॥ ਰਹਾਉ॥ ਦਸੋ ਦਿਸ਼ਾਂ[੧] ਦਿਗ ਪਾਲ। ਕਨਾਤਾਂ[੨] ਚਿਤ੍ਰਕਾਰੀ ਵਾਲਾ ਘਰ[੩] ਪੁਰੀਆਂ[੪] ਹਨ। ਦਿਗ ਪੋਲਾ ਜਾਂ=ਚੈ- ਜਾਂਚੈ ਘਰਿ, ਦਿਗ ਦਿਸੈ[੧] ਸਰਾਇਚਾ[੨]; ਬੈਕੁੰਠ ਭਵਨ ਚਿਤ੍ਰ ਸਾਲਾ[੩]; ਸਪਤ ਲੋਕ. ਸਾਮਾਨਿ ਪੂਰੀਅਲੇ[੪]॥) ਜਾ ਕੇ[੫]। ਦਾਸੀ[੬]। ਤਮਾਸ਼ ਬੀਨ[੭] ਵਿਚਾਰਾ[੮] ਮੱਥੇ[੯] ਦਾ ਲੇਖ- ਜਾਂਚੈ[੫] ਘਰਿ. ਲਛਿਮੀ ਕੁਆਰੀ[੬]; ਚੰਦੁ ਸੂਰਜੁ ਦੀਵੜੇ. ਕਉਤਕੁ[੭] ਕਾਲੁ ਬਪੁੜਾ[੮]; ਕੋਟਵਾਲੁ ਸੁ ਕਰਾ ਸਿਰੀ[੯]॥) ਸੁ ਐਸਾ ਰਾਜਾ; ਸ੍ਰੀ ਨਰਹਰੀ॥) ਘੁਮਿਆਰ[੧੦]। ਸ੍ਰੀਰਕ ਕੱਦਾਂ ਰੂਪੀ ਡੋਲਾਂ ਨੂੰ ਬਨੌਣ ਵਾਲੇ[੧੧]। ਸੰਪੂਰਨ[੧੨]। ਬਿਸ੍ਵ ਅੱਧਾ ਵਾਵਾ ਪੋਲਾ ਬੋਲੋ, ਪੂਰਾ ਵਾਵਾ ਭਰਵਾਂ ਬੋਲੀਦਾ ਹੈ, ਰਾਚੀ=ਲੇ- ਜਾਂਚੈ ਘਰਿ, ਕੁਲਾਲੁ[੧੦] ਬ੍ਰਹਮਾ, ਚਤੁਰ ਮੁਖੁ ਡਾਂਵੜਾ[੧੧]; ਜਿਨਿ ਬਿਸ੍ਵ[੧੨] ਸੰਸਾਰੁ ਰਾਚੀਲੇ॥) ਸ਼ਿਵ[੧੩] ਜੀ। ਮਸਤਾਨੇ[੧੪]। ਆਖਦੇ[੧੫]। ਭਾਖੀ=ਲੇ- ਜਾਂ ਕੈ ਘਰਿ, ਈਸਰੁ[੧੩] ਬਾਵਲਾ[੧੪], ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਤਤ ਸਾਰਖਾ; ਗਿਆਨੁ ਭਾਖੀਲੇ[੧੫]॥) ਚੋਬਦਾਰ[੧੬]- ਪਾਪੁ ਪੁੰਨੁ ਜਾਂਚੈ ਡਾਂਗੀਆ[੧੬] ਦੁਆਰੈ; ਚਿਤ੍ਰ ਗੁਪਤੁ ਲੇਖੀਆ॥) ਪਰਲੋਂ[੧੭] ਕਰਨ ਵਾਲੇ। ਦਾਸ, ਦਫ਼ਤਰੀ[੧੮]- ਧਰਮਰਾਇ; ਪਰੁਲੀ[੧੭] ਪ੍ਰਤਿਹਾਰੁ[੧੮]॥) ਸੋ ਐਸਾ ਰਾਜਾ; ਸ੍ਰੀ ਗੋਪਾਲੁ॥ ੨॥ ਸੁੰਦਰ[੧੯]। ਹਨ[੧੯]। ਗੰ=ਧਰਬ। ਬਪੁੜੇ- ਜਾਂਚੈ ਘਰਿ ਗਣ ਗੰਧਰਬ, ਰਿਖੀ ਬਪੁੜੇ; ਢਾਢੀਆ ਗਾਵੰਤ ਆਛੈ[੧੯]॥) ਬਟਰੂਪੀਆ[੨੦] ਭਾਰੀ[੨੧] ਜਗ੍ਹਾ[੨੨] ਰਾਜੇ[੨੩] ਸੁੰਦਰ[੨੪]।

ਬਹੁ=ਰੂਪੀਆ, ਅਨ=ਗਰੂਆ- ਸਰਬ ਸਾਸਤ੍ਰ ਬਹੁਰੂਪੀਆ[੨੦], ਅਨਗਰੂਆ[੨੧] ਆਖਾੜਾ[੨੨]; ਮੰਡਲੀਕ[੨੩]. ਬੋਲ ਬੋਲਹਿ ਕਾਛੇ[੨੪]॥ ਚਉਰ ਢੁਲ; ਜਾਂਚੈ ਹੈ ਪਵਣੁ॥) ਦਾਸੀ[੨] ਮਾਇਆ[੨੫]- ਚੇਰੀ[੨] ਸਕਤਿ[੨੫]; ਜੀਤਿ ਲੇ ਭਵਣੁ॥) ੨੧ ਪੁਰੀਆਂ ਦੇ ਬ੍ਰਹਮੰਡ[੨੬] ਦਾ। ਟੁਕੜਾ[੨੭] ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ ਸੂਰਜ ਚੰਦ ਤਾਰੇ ਦਿਸ ਰਿਹਾ ਪਸਾਰਾ। ਚੁੱਲ੍ਹਾ[੨੮]। ਭਸ=ਮਤੀ- ਅੰਡ[੨੬] ਟੂਕ[੨੭]; ਜਾਚੈ ਭਸਮਤੀ[੨੮]॥) ਸੋ ਐਸਾ ਰਾਜਾ; ਤ੍ਰਿਭਵਣ ਪਤੀ॥ ੩॥ ਕੱਛ[੨੯] ਅਵਤਾਰ। ਪਲੰਘ[੩੦] ਸ਼ੇਸ਼ਨਾਗ ਸੇਜਾ[੩੧] ਹੈ। ਬਾਸਕ ਨਾਗ ਸੇਜ ਬੰਦ[੩੨] ਹੈ- ਜਾਂਚੈ ਘਰਿ ਕੂਰਮਾ[੨੯] ਪਾਲੁ[੩੦]; ਸਹਸ੍ਰਫਨੀ[੩੧], ਬਾਸਕੁ ਸੇਜਵਾਲੂਆ[੩੨]॥) ਝਿਊਰੀਆਂ[੩੩] ਛਿਨ=ਵੈ, ਮਾਲਾ ਪੋਲਾ- ਅਠਾਰਹ ਭਾਰ ਬਨਾਸਪਤੀ ਮਾਲਣੀ; ਛਿਨਵੈ ਕਰੋੜੀ ਮੇਘ ਮਾਲਾ,

ਪਾਣੀਹਾਰੀਆ[੩੩]॥) ਮੁੜ੍ਹਕਾ[੩੪] ਗੰਗਾ[੫੦]। ਨਖ ਪੋਲਾ– ਨਖ ਪ੍ਰਸੇਵ[੩੪]; ਜਾਚੈ ਸੁਰਸਰੀ[੫੦]॥) ਘੜੇਸਨੀ[੩੫]– ਸਪਤ ਸਮੁੰਦ; ਜਾਂਚੈ ਘੜਥਲੀ[੩੫]॥) ਏਤੇ ਜੀਅ; ਜਾਂ ਚੈ ਵਰਤਣੀ॥ ਸੋ ਐਸਾ ਰਾਜਾ; ਤ੍ਰਿਭਵਣ ਧਣੀ॥ ੪॥) ਭੀਸਮ[੩੬] ਪਿਤਾਮਾ, ਨੇਜਾਭਗਤ[੩੬]। ਰਚਦੇ[੩੭]। ਕੌਤਕ[੩੮]। ਗੰ–ਧਰਬ– ਜਾਂਚੈ ਘਰਿ ਨਿਕਟ ਵਰਤੀ, ਅਰਜਨੁ ਧ੍ਰੂ ਪ੍ਰਹਲਾਦੁ ਅੰਬਰੀਕੁ ਨਾਰਦੁ ਨੇਜੈ[੩੬]; ਸਿਧ ਬੁਧ ਗਣ ਗੰਧਰਬ, ਬਾਨਵੈ[੩੭] ਹੇਲਾ[੩੮]॥) ਘਰੀ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ– ਏਤੇ ਜੀਅ; ਜਾਂਚੈ ਹਹਿ ਘਰੀ॥) ਸਰਬ ਬਿਆਪਿਕ; ਅੰਤਰ ਹਰੀ॥ ਪ੍ਰਣਵੈ ਨਾਮਦੇਉ; ਤਾਂ ਚੀ ਆਣਿ॥ ਸਗਲ ਭਗਤ; ਜਾ ਚੈ ਨੀਸਾਣਿ॥ ੫॥ ੧॥)

ਤੁਮਰੇ ਗੁਨ ਅਗਮ ਅਗੋਚਰ; ਏਕ ਜੀਹ. ਕਿਆ ਕਥੈ ਬਿਚਾਰੀ; ਰਾਮ ਰਾਮ. ਰਾਮ ਰਾਮ ਲਾਲ॥) ਅ–ਕਥ ਕਥਾ ਪੋਲੇ– ਤੁਮਰੀ ਜੀ ਅਕਥ ਕਥਾ. ਤੂ ਤੂ ਤੂਹੀ ਜਾਨਹਿ; ਹਉ ਹਰਿ ਜਪਿ. ਭਈ ਨਿਹਾਲ ਨਿਹਾਲ ਨਿਹਾਲ॥) ਜ਼ਬਾਨ[੧]– ਹਮਰੇ ਹਰਿ ਪ੍ਰਾਨ ਸਖਾ, ਸੁਆਮੀ ਹਰਿ ਮੀਤਾ; ਮੇਰੇ ਮਨਿ ਤਨਿ ਜੀਹ[੧], ਹਰਿ ਹਰੇ ਹਰੇ; ਰਾਮ ਨਾਮ, ਧਨੁ ਮਾਲ॥ ਜਾ ਕੋ ਭਾਗੁ, ਤਿਨਿ ਲੀਓ ਰੀ ਸੁਹਾਗੁ; ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰੇ ਹਰੇ, ਗੁਨ ਗਾਵੈ ਗੁਰਮਤਿ; ਹਉ ਬਲਿ ਬਲੇ, ਹਉ ਬਲਿ ਬਲੇ; ਜਨ ਨਾਨਕ. ਹਰਿ ਜਪਿ, ਭਈ ਨਿਹਾਲ ਨਿਹਾਲ ਨਿਹਾਲ॥) ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ[੨] –ਹਰਿ ਹੋ; ਹੋ ਕਿਰਪੀਸ[੨]॥) ਜੱਗਦੀਸ– ਹਰਿ ਕਿਰਪਾ ਕਰਿ ਸੁਆਮੀ, ਹਮ ਲਾਇ ਹਰਿ ਸੇਵਾ; ਹਰਿ ਜਪਿ ਜਪੇ, ਹਰਿ ਜਪਿ ਜਪੇ; ਜਪੁ ਜਾਪਉ ਜਗਦੀਸ॥ ਤੁਮਰੇ ਜਨ ਰਾਮੁ ਜਪਹਿ, ਤੇ ਊਤਮ; ਤਿਨ ਕਉ ਹਉ ਘੁਮਿ ਘੁਮੇ, ਘੁਮਿ ਘੁਮਿ ਜੀਸ॥)

ਜਿਸੁ. ਰੂਪ ਨ ਰੇਖ; ਵਡਾਮ॥) ਮੱਥੇ[੧]– ਬਡ ਹੋ; ਹੋ ਭਾਗ ਮਥਾਮ[੧]॥ ਜਿਤੁ ਗ੍ਰਿਹਿ ਮੰਦਰਿ, ਹਰਿ ਹੋਤੁ ਜਾਸੁ; ਤਿਤੁ ਘਰਿ ਆਨਦੋ ਆਨੰਦੁ; ਭਜੁ ਰਾਮ ਰਾਮ ਰਾਮ॥ ਰਾਮ ਨਾਮ ਗੁਨ ਗਾਵਹੁ, ਹਰਿ ਪ੍ਰੀਤਮ; ਉਪਦੇਸਿ ਗੁਰੂ ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰਾ; ਸੁਖੁ ਹੋਤੁ, ਹਰਿ ਹਰੇ ਹਰਿ ਹਰੇ; ਹਰੇ ਭਜੁ, ਰਾਮ ਰਾਮ ਰਾਮ॥) ਸਭ ਸਿਸਟਿ ਧਾਰ, ਹਰਿ ਤੁਮ ਕਿਰਪਾਲ; ਕਰਤਾ. ਸਭੁ ਤੂ ਤੂ ਤੂ, ਰਾਮ ਰਾਮ ਰਾਮ॥) ਸਰਣਾ–ਗਤੀ– ਜਨ ਨਾਨਕੋ ਸਰਣਾਗਤੀ, ਦੇਹੁ ਗੁਰਮਤੀ; ਭਜੁ ਰਾਮ ਰਾਮ ਰਾਮ॥) ਖਟ ਜਟ ਜਟਾ ਪੋਲੇ– ਖਟ ਕਰਮ ਕਿਰਿਆ ਕਰਿ, ਬਹੁ ਬਹੁ ਬਿਸਥਾਰ; ਸਿਧ ਸਾਧਿਕ ਜੋਗੀਆ, ਕਰਿ ਜਟ ਜਟਾ ਜਟ ਜਾਟ॥ ਕਰਿ ਭੇਖ. ਨ ਪਾਈਐ, ਹਰਿ ਬ੍ਰਹਮ ਜੋਗੁ, ਹਰਿ ਪਾਈਐ, ਸਤਸੰਗਤੀ; ਉਪਦੇਸਿ ਗੁਰੂ ਗੁਰ, ਸੰਤ ਜਨਾ, ਖੋਲਿ ਖੋਲਿ ਕਪਾਟ॥ ਤੂ ਅਪਰੰਪਰੁ ਸੁਆਮੀ, ਅਤਿ ਅਗਾਹੁ; ਤੂ ਭਰਪੁਰਿ ਰਹਿਆ ਜਲ ਥਲੇ; ਹਰਿ ਇਕੁ ਇਕੋ, ਇਕ ਏਕੈ ਹਰਿ ਥਾਟ॥ ਤੂ ਜਾਣਹਿ ਸਭ ਬਿਧਿ, ਬੂਝਹਿ ਆਪੇ; ਜਨ ਨਾਨਕ ਕੇ ਪ੍ਰਭ, ਘਟਿ ਘਟੇ ਘਟਿ ਘਟੇ; ਘਟਿ ਹਰਿ ਘਾਟ॥ ਬਿਖੁ ਮਾਇਆ ਸੰਚਿ, ਬਹੁ ਚਿਤੈ ਬਿਕਾਰ; ਸੁਖੁ ਪਾਈਐ ਹਰਿ ਭਜੁ, ਸੰਤ ਸੰਤ ਸੰਗਤੀ; ਮਿਲਿ ਸਤਿਗੁਰੂ, ਗੁਰੁ ਸਾਧੋ॥) ਹੁੰਦਾ[੫] ਹੈ– ਜਿਉ ਛੁਹਿ ਪਾਰਸ, ਮਨੂਰ, ਭਏ ਕੰਚਨ; ਤਿਉ ਪਤਿਤ ਜਨ, ਮਿਲਿ ਸੰਗਤੀ ਸੁਧ ਹੋਵਤ; ਗੁਰਮਤੀ, ਸੁਧ ਹਾਧੋ[੫]॥) ਸਾਧੋ ਪੋਲਾ–ਜਿਉ ਕਾਸਟ ਸੰਗਿ. ਲੋਹਾ ਬਹੁ ਤਰਤਾ; ਤਿਉ ਪਾਪੀ. ਸੰਗਿ ਤਰੇ ਸਾਧ ਸਾਧ ਸੰਗਤੀ; ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰੂ, ਗੁਰ ਸਾਧੋ॥)

ਆਸ–ਰ੍ਮ– ਚਾਰਿ ਬਰਨ. ਚਾਰਿ ਆਸ੍ਰਮ ਹੈ; ਕੋਈ ਮਿਲੈ, ਗੁਰੂ ਗੁਰ ਨਾਨਕ; ਸੋ ਆਪਿ ਤਰੈ, ਕੁਲ ਸਗਲ ਤਰਾਧੋ॥) ਉਸਤਤਿ ਕਰਹਿ ਪ੍ਰਭ ਤੇਰੀਆ, ਮਿਲਿ ਸਾਧੂ ਸਾਧ ਜਨਾ; ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰੂ

ਭਗਵਾਨ॥ ਜਿਨ ਕੈ ਹਿਰਦੈ ਤੂ ਸੁਆਮੀ, ਤੇ ਸੁਖ ਫਲ ਪਾਵਹਿ; ਤੇ ਤਰੇ ਭਵ ਸਿੰਧੁ, ਤੇ ਭਗਤ ਹਰਿ ਜਾਨ॥ ਤਿਨ ਸੇਵਾ ਹਮ ਲਾਇ ਹਰੇ. ਹਮ ਲਾਇ ਹਰੇ; ਜਨ ਨਾਨਕ ਕੇ ਹਰਿ; ਤੂ ਤੂ ਤੂ ਤੂ ਤੂ ਭਗਵਾਨ॥) ਪ੍ਰੇਮਾ-ਭਗਤੀ[੧] ਕਰਨੀ ਸੋਭਦੀ[੨] ਹੈ- ਭਗਤਿ[੧]; ਭਗਤਨ ਹੂੰ, ਬਨਿ ਆਈ[੨]ਤੂ ਸਮਰਥੁ. ਸਰਨਿ ਜੋਗੁ ਤੂ; ਰਾਖਹਿ ਅਪਨੀ ਕਲ ਧਾਰਿ॥) ਕੂਕਦੇ[੨] ਹਨ। ਛਲ[੩]। ਖਪਦੇ[੪] ਮੂਰਖ[੫]। ਮਾਰਦੀ[੬] ਹੈ। ਮੌਤ[੭]- ਕੁਹਕਤ[੨] ਕਪਟ[੩] ਖਪਟ[੪], ਖਲ[੫] ਗਰਜਤ; ਮਰਜਤ[੬] ਮੀਚੁ[੭], ਅਨਿਕ ਬਰੀਆ॥) ਮਸਤ[੮] ਦ੍ਵੈਤ[੧] 'ਚ ਪ੍ਰੀਤੀ[੯] ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮੱਤ, ਰੱਤ, ਕੁਮੱਤ, ਹਿਤ ਪੋਲਾ- ਅਹੰ ਮਤ[੮] ਅਨ[੧] ਰਤ[੯], ਕੁਮਿਤ ਹਿਤ; ਪ੍ਰੀਤਮ ਪੇਖਤ, ਕ੍ਰਮਤ ਲਾਖ ਗਰੀਆ॥) ਮਮਤਾ[੧੦] ਹੰਕਾਰ[੧੧] ਮਸਤ[੧੨], ਕਮਲਾ। ਅਨਿੱਤ- ਅਨਿਤ ਬਿਉਹਾਰ; ਅਚਾਰ, ਬਿਧਿ ਹੀਨਤ, ਮਮ[੧੦] ਮਦ[੧੧] ਮਾਤ[੧੨], ਕੋਪ ਜਰੀਆ॥) ਦਰਸਨੁ ਭੇਟੇ; ਬਿਨੁ ਸਤਸੰਗਾ॥) ਭੱਾਗੇ- ਪੰਚ ਭਾਗੇ ਚੋਰ, ਸਹਜੇ ਸੁਖੈਨੋ; ਹਰੇ ਗੁਨ ਗਾਵਤੀ ਗਾਵਤੀ ਗਾਵਤੀ; ਦਰਸ ਪਿਆਰਿ॥) ਚਰਚਾ[੨] ਕਰਦੇ ਹਨ, ਚਰਚਾ[੨] ਕਰਦੇ ਹਨ। ਨੱਚਣ[੩] ਗਾਇਣ ਗਿੱਧੇ[੩] ਦੀ ਧੁੰਮ ਉਠਾਉਂਦੇ ਹਨ- ਕਰਤ[੧] ਕਰਤ[੧]; ਚਰਚ[੨] ਚਰਚ[੨] ਚਰਚਰੀ[੩]॥) ਧਰਤੀ ਤੇ ਵਿਚਰਨ[੨] ਵਾਲੇ ਜੰਗਮ[੨] ਹੋ ਕੇ ਧਰਤੀ ਹੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਫਿਰਦੇ[੧] ਹੀ ਫਿਰਦੇ ਹਨ- ਜੋਗ ਧਿਆਨ. ਭੇਖ ਗਿਆਨ; ਫਿਰਤ[੧] ਫਿਰਤ, ਧਰਤ ਧਰਤ ਧਰਚਰੀ[੨]॥

ਮਛੋਦ੍ਰੀ ਦਾ ਸਪੂਤ ਬਿਆਸ[੧]। ਪੁੱਤੁ ਦੇਲ੍ਹੀ ਦੀਪਕ- ਬ੍ਰਹਮ ਕਮਲ ਪੁਤੁ ਮੀਨ ਬਿਆਸਾ[੧]; ਤਪੁ ਤਾਪਨ, ਪੂਜ ਕਰਾਵੈਗੋ॥) ਸੇਵਕਾਂ ਦਾ ਸੇਵਕ[੨] ਹਾਂ। ਸੱਤੇ। ਜੁੱਗਾਦਿ- ਸਭਿ ਧਿਆਵਹੁ ਆਦਿ ਸਤੇ, ਜੁਗਾਦਿ ਸਤੇ; ਪਰਤਖਿ ਸਤੇ, ਸਦਾ ਸਦਾ ਸਤੇ; ਜਨੁ ਨਾਨਕੁ. ਦਾਸੁ ਦਸੋਨਾ[੨]॥) ਅਧਿਕ ਅਸਲੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼[੧] ਪ੍ਰੇਮਾ-ਭਗਤੀ- ਸਭਿ ਕਹਹੁ ਮੁਖਹੁ, ਨਰ ਨਰਹਰੇ; ਨਰ ਨਰਹਰੇ, ਨਰ ਨਰਹਰੇ; ਹਰਿ ਲਾਹਾ, ਹਰਿ ਭਗਤਿ ਵਿਸੇਖਿਆ[੧]॥) ਗਿਆਨ ਧਿਆਨ ਮਾਨ ਦਾਨ; ਮਨ ਰਸਿਕ, ਰਸਨ ਨਾਮੁ ਜਪਤ; ਤਹ ਪਾਪ ਖੰਡਲੀ॥) ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ[੪] ਇਕ ਰਸ[੫]- ਜੋਗ ਜੁਗਤਿ, ਗਿਆਨ ਭੁਗਤਿ; ਸੁਰਤਿ ਸਬਦ, ਤਤ ਬੇਤੇ[੪]; ਜਪੁ ਤਪੁ ਅਖੰਡਲੀ[੫]॥ ਅ=ਤੁੱਲਾ ਪੂੱਜੈ- ਅਤੁਲਾ ਤੋਲੁ. ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਹੈ ਗੁਰਮਤਿ; ਕੋ ਪੂਜੈ ਨ. ਤੋਲ ਤੁਲੀਜੈ॥) ਨਾਨਕ. ਰਾਮ ਰਮ, ਰਮੁ ਰਮ; ਰਮ ਰਾਮੈ ਤੇ. ਗਤਿ ਕੀਜੈ॥) ਨਾਨਕ; ਕੂੜੁ. ਕੂੜੋ ਹੋਇ ਜਾਇ॥) ਪੁਰੀਆਂ- ਪਾਤਾਲ ਪੁਰੀਆ ਏਕ ਭਾਰ; ਹੋਵਹਿ ਲਾਖ ਕਰੋੜਿ॥) ਅਵਰੁ; ਨ ਦੂਜਾ ਠਾਉ॥ ਨਾਹੀ; ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਨਾਉ॥) ਕਾਂਸ਼ੀ 'ਚ ਆਦਮੀ ਵੇਚਣ[੩] ਵਾਲੀ ਮੰਡੀ[੨]। ਕਿਉਂ ਕਿਉਂ- ਅਉਗਣੁ ਜਾਣੈ. ਤ ਪੁੰਨ ਕਰੇ ਕਿਉ; ਕਿਉ, ਨੇਖਾਸਿ[੨] ਬਿਕਾਈ[੩]॥) ਲੈ ਨਿਸਵਾਰਿ ਗ਼ਲਤ ਹੈ- ਤਿਸੁ ਵਿਚਿ ਸਉਦਾ, ਏਕੁ ਨਾਮੁ; ਗੁਰਮੁਖਿ ਲੈਨਿ. ਸਵਾਰਿ॥)

ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ੧੩੫੨. ਤੋਂ ੧੪੩੦ ਤੱਕ ਵਿਸਰਾਮ ਲਗਾਤਾਰ ਪੋਥੀ 'ਚੋਂ ਅਭਿਆਸ ਕਰਾਉ ਜੀ:-

ਰਾਗੁਜੈਜਾਵੰਤੀ ੧੩੫੨-੧੩੫੩) ਸਲੋਕ ਸਹਸਕ੍ਰਿਤੀ ਮਹਲਾ ੧॥ ੧੩੫੩-੧੩੫੩) ਸਲੋਕ ਸਹਸਕ੍ਰਿਤੀ ਮਹਲਾ ੫॥ ੧੩੫੩-੧੩੬੦) ਗਾਥਾ ਮਹਲਾ ੫॥ ੧੩੬੦-੧੩੬੧) ਫੁਨਹੇ ਮਹਲਾ ੫॥ ੧੩੬੧-੧੩੬੩) ਚਉਬੋਲੇ ਮਹਲਾ ੫॥ ੧੩੬੩-੧੩੬੪) ਸਲੋਕ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀਉ ਕੇ ੧੩੬੪-੧੩੭੭) ਸਲੋਕ ਸੇਖ ਫਰੀਦ ਕੇ ੧੩੭੭-੧੩੮੪) {ਮੁਖਬਾਕਿਅ- ਸਵਯੇ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਬਾਕ੍ ਮਹਲਾ ੫॥ ੨੦ ਸਵਈਏ ੧੩੮੫ ਤੋਂ ੧੩੮੯} {ਮਹਲੇ ਪਹਿਲ ਜੀ ਕੇ ੧੦ ਸਵਈਏ ੧੩੮੯ ਤੋਂ ੧੩੯੦} {੧੦ ਸਵਈਏ ਮਹਲੇ ਦੂਜੇ ਕੇ, ੧੩੯੧ ਤੋਂ ੧੩੯੨} {੨੨ਸਵਈਏ ਮਹਲੇ ਤੀਜੇ ਕੇ. ੧੩੯੨ ਤੋਂ

੧੩੯੬} {੬੦ਸਵਈਏ ਮਹਲੇ ਚਉਥੇ ਕੇ) ੧੩੯੬ ਤੋਂ ੧੪੦੬} {੨੧ ਸਵਈਏ ਮਹਲੇ ਪੰਜਵੇ ਕੇ ੧੪੦੬ ਤੋਂ ੧੪੦੯} {੧੪੧੦-੧੪੧੨ ਸਲੋਕ ਵਾਰਾਂ ਤੇ ਵਧੀਕ॥ ਮਹਲਾ ੧॥ ਜੀ ੩੩ ਸਲੋਕ} {੧੪੧੩-੧੪੨੧. ਸਲੋਕ ਮਹਲਾ ੩ ਜੀ ਦੇ ੬੭ ਸਲੋਕ} {੧੪੨੧-੧੪੨੪. ਸਲੋਕ ਮਹਲਾ ੪ ਜੀ ਦੇ ੩੦ ਸਲੋਕ} ੧੪੨੫-੧੪੨੬. ਸਲੋਕ ਮਹਲਾ ੫ ਜੀ ੨੨ ਸਲੋਕ} ੧੪੨੬-੧੪੨੯. ਸਲੋਕ ਮਹਲਾ ੯ ਜੀ ੫੭ ਸਲੋਕ ਭੋਗ ਦੇ} {੧੪੨੯. ਮੁੰਦਾਵਣੀ ਮਹਲਾ ੫॥ ਥਾਲ ਵਿਚਿ. ਤਿੰਨਿ ਵਸਤੂ ਪਈਓ; ਸਤੁ ਸੰਤੋਖੁ ਵੀਚਾਰੋ॥ ਅਤੇ ਸਲੋਕ ਮਹਲਾ ੫॥ ਤੇਰਾ ਕੀਤਾ. ਜਾਤੋ ਨਾਹੀ; ਮੈਨੋ ਜੋਗੁ ਕੀਤੋਈ॥} {੧੪੨੯ ਤੋਂ ੧੪੩੦, ਰਾਗ ਮਾਲਾ) ਸੰਪੂਰਨੰ।

ੁਅੱਧੇ ਚੱਚੇ। ਅੱਧੇ ਸੱਸੇ। ੁਅੱਧੇ ਤੱਤੇ। ਯਯੇ ਦਾ ਸ਼ੁੱਧ ਉਚਾਰਣ ੂ ਅੱਧੇ ਯੱਯੇ। ਅੱਧਾ ੱ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇ ੁ ਅੱਧੇ ਯੱਯੇ ਹੇਠਾਂ ਔਂਕੜ। ਅੱਖਰ ਦੇ ਚਰਨੀਂ ਛੋਟਾ ਯੱਯਾ ਆਦਿ ਖ਼ਾਸ ਅੱਖਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਅਤੇ ਯਯੇ ਦਾ ਸ਼ੁੱਧ ਉਚਾਰਣ ਯਯੇ ਵਾਲੇ ਅੱਖਰਾਂ ਦੇ ਅਰਥ:- ਯ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਤਾਲੂ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਯ ਦੀ ਮੁਹਾਰਨੀ ਬਾਰ ੨ ਬੋਲ ਕੇ, ਯ ਪਕਾਉ, ਯ ਤਾਲੂ ਤੋਂ ਹੀ ਬੋਲਿਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਪੂਰਾ ਸਹੀ ਨਿਸਚੇ ਹੈ। (ਦਯੈ ਦਯਿ ਦਯੁ ਅਰਥ ਪ੍ਰੇਰਕ, ਦਿਆਲੂ) (ਦੁਯਾ-ਦੂਜਾ) (ਕਾਯਉ-ਦੇਹ) (ਭੈਯਾਨ-ਭੈ ਦਾਇਕ) (ਤੁਯੰ-ਆਪ ਜੀ) (ਦੁਯੈ-ਦ੍ਵੈਤ ਭਾਵ) (ਮਯਹ-ਸਰੂਪ) (ਭਯਾ-ਭਾਈ) (ਧਾਯੰਤੇ-ਹੱਲਾ ਕਰਦੇ ਹਨ) (ਰਯਤਿ-ਪਰਜਾ) (ਰਮਣੀਯ-ਸੁੰਦਰ) (ਪਯਾਲ-ਪਤਾਲ) (ਮੁਯੇ-ਪਿਆਰੀਏ) (ਪਾਯੰ-ਪਾਉਣਾ) (ਮਯ-ਸਰੂਪ) (ਰਮਯੇ-ਪੂਰਨ ਵਿਆਪਕ) (ਚਾਯ-ਉਤਸ਼ਾਹ) (ਅਯੋ-ਸਭ ਥਾਂ ਸਭ 'ਚ ਆਏ ਹਨ) (ਨਯਣਿ-ਅੱਖਾਂ) (ਦੁਯੀ-ਦੂਜੀ) (ਬਯਣਿ-ਬਚਨ) (ਅਯਾਨਾ-ਅਞਾਣਾ ਬਾਲਕ) (ਜਯੋ-ਜੈ ਜੈਕਾਰ) (ਕਾਯਾ-ਦੇਹ) (ਜਯ-ਜੈ ਜੈਕਾਰ) (ਪਯਾ-ਪਈ ਲਿਖਤ) {ਜਿਸ ਅੱਖਰ ਹੇਠਾਂ ੂ ਅੱਧੇ ਯੱਯੇ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਹਾਰੀ ਲਾ ਕੇ, ਉਸ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਐੜਾ ਲਾਉਣਾ, ਜਿਹੜੀ ਲਗ ਉਸ ਅੱਖਰ ਨੂੰ ਲੱਗੀ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਐੜੈ ਨੂੰ ਲਾਉਣੀ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਜੀ 'ਚ ਲਿਖਣੀ ਨਹੀਂ, ਹਿੜੰ ਨੂੰ ਹਿਤਿਅੰ, ਗ੍ਯਾਨ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਪੜ੍ਹਨਾ, ਅੱਧਾ ੱ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਭੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਕਰਨਾ। (ਲਖ੍ਹਣ) ਲੱਛਣ ਗੁਣ ਅਰਥ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਲੱਖਿਅਣ ਪਾਠ ਕਰਨਾ} ਲਖਨ ਅਰਥ ਜਾਨਣ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਲਖਨ ਪੋਲਾ} (ਕਲ੍ਹੁਚਰੈ ੁ ਅੱਧੇ ਯੱਯੇ ਹੇਠਾਂ ਔਂਕੜ ਹੈ, ਅੱਧੇ ਉੜੇ ਨੂੰ ਔਂਕੜ ਲਾ ਕੇ ਬੋਲੇਗਾ, ਭਾਵ ਉੜਾ ਪੋਲਾ ਬੋਲਣਾ, ਕਲਉੱਚਰੈ।) (ਭਲੀ੍ ਪ੍ਰਕਾਰ। ਭਲੁ ਨੂੰ ਭਲਉ ਬੋਲੋ, ਅ□ਮਲੁ- ਅਜੋਨੀਉ ਭਲੂ੍ ਅਮਲੁ; ਸਤਿਗੁਰ ਸੰਗਿ ਨਿਵਾਸੁ॥) (ਅੱਖਰ ਹੇਠਾਂ ੁ ਅੱਧੇ ਯ ਨੂੰ ਔਂਕੜ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉ ਬੋਲੋ। ਮੋਤ੍ ਮ੍ਰਿਤਉ੍। ਮ੍ਰਿਤਉ ਸਿੱਧਿਅਤੇ- ਮ੍ਰਿਤੂ੍ ਜਨਮ ਕ੍ਰਮੰਤਿ ਨਰਕਹ; ਅਨਿਕ ਉਪਾਵੰ, ਨ ਸਿਧ੍ਯਤੇ॥) (ਅੱਖਰ ਦੇ ਚਰਨੀਂ ਛੋਟੇ ਅਕਾਰ ਯੱਯਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅੱਧੇ ਯੱਯੇ ਵਾਲਾ ਹੀ ਨਿਯਮ ਹੈ) (ਅੱਧਾ ਰਾਰਾ ਪੋਲਾ ਬੋਲੀਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਭੀ ਅੱਧੇ ਰਾਰੇ ਹੇਠਾਂ ਔਂਕੜ ਆਵੇ ਅੱਧਾ ਰਾਰਾ ਪੋਲਾ ਬੋਲ ਕੇ, ਅੱਧੇ ਰਾਰੇ ਹੇਠਾਂ ਔਂਕੜ ਪੂਰੇ ਧਿਆਨ ਖਿਆਲ ਨਾਲ ਬੋਲੋ। ਜਿਸ ਅੱਖਰ ਹੇਠਾਂ ਅੱਧਾ ਰਾਰਾ ਔਂਕੜ ਹੈ, ਉਹ ਅੱਖਰ ਮੁਕਤਾ ਬੋਲੇਗਾ:- ਕ੍ਰਿਸਨੁ ਬਲਭਦ੍ਰ; ਗੁਰ ਪਗ ਲਗਿ ਧਿਆਵੈ॥) (ਕਾਨ੍ਹ ਨੰਨੇ ਹੇਠਾਂ ਹਲੰਤ ਹੈ, ਨ ਭਾਰਾ ਬੋਲੋ, ਹਲੰਤ ਹੇਠਾਂ ਔਂਕੜ ਪੂਰੇ ਧਿਆਨ ਖਿਆਲ ਨਾਲ ਬੋਲੋ) ਦੁਸਟਾਈ, ਮੰਤ੍ਰ ਦੁਲਭ ਮਿਤ੍ਰ ਸਤ੍ਰ ਪਵਿਤ੍ਰ ਛਿਦ੍ਰ ਦ੍ਰੁਮ ਕਲਤ੍ਰ ਛਤ੍ਰ ਇੰਦ੍ਰ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਅਧ੍ਰੁਵ ਸ੍ਰੁਤਿ ਦ੍ਰੁਸਟ ਪਵਿਤ੍ਰ ਚਕ੍ਰ ਸਮੁਦ੍ਰ ਰੁਦ੍ਰ ਪੁਤ੍ਰ (ਅੱਧਾ ਨੰਨਾ ਪੋਲਾ ਬੋਲੋ ਕ੍ਰਿਸ੍ਨ) (ਥੰਮ੍ਹ ਮ ਹਲੰਤ ਹੈ, ਮ ਭਾਰਾ ਔਂਕੜ ਲਾ ਕੇ ਬੋਲੋ- ਥੰਮ੍ਹ ਉਪਾੜਿ; ਹਰਿ ਆਪੁ ਦਿਖਾਇਆ॥)

ਦ੍ਰੁਗਮ ਪੜ੍ਹੁ ਦ੍ਰੁਗੰਧਾ ਕਲ੍ਹੁਚਰੈ ਦਰਿਦ੍ਰੁ) ਕਾਲ ਕਲਮ ਹੁਕਮੁ ਹਾਥਿ ਕਹਹੁ ਕਉਨੁ ਮੇਟਿ ਸਕੈ ਈਸੁ ਬੰਮੁ ਗ੍ਯਾਨੁ ਧ੍ਯਾਨੁ ਧਰਤ ਹੀਐ ਚਾਹਿ ਜੀਉ॥) ਛਤ੍ਰੁ ਬਿਸ੍ਵਾ ਦ੍ਰਿਸ੍ਰਿ ਸ੍ਰਿਸ੍ਰਿ ਗਰਿਸ੍ਰ ਮਿਸ੍ਰ ਅਵਲੋਕ੍ਯਾ ਛੁਟਕ੍ਯਾ ਦਿਬ੍ਰ ਦ੍ਰਿਸ੍ਰਿ ਬਿਸ੍ਵਾਸਾ॥ ਬਿਸ੍ਵਾਸੁ॥ ਪਰਮੇਸ੍ਵਰ ਬਿਸ੍ਵੰਭਰ ਸ੍ਵਾਮੀ ਸ੍ਵਸਤਿ ਬਿਸ੍ਵ ਦ੍ਵਾਰਿਕਾ ਸ੍ਵਾਂਗੀ ਸ੍ਵਾਗਿ ਬੇਸ੍ਵਾ ਬਿਸ੍ਵਾਨ॥) (ਅਸ੍ਵ ਬਿਸ੍ਵ ਵਾਵੇ ਅੱਧੇ ਜਾਣਕੇ, ਵਾਵੇ ਪੋਲੇ ਬੋਲੋ) ਸ੍ਵਸਥ) ਜਿੱਥੇ ਭੀ ਅੱਖਰ ਹੇਠਾਂ ਅਧੱਾ ਆਵੇ, ਅਧੱਾ ਪੋਲਾ ਬੋਲੋ ਮਸ੍ਤੁਕ ਹਸ੍ਤ ਉਸ੍ਤ੍ਰਿ ਨਾਸ੍ਤਿ ਅਸ੍ਤ ਬਿਸ੍ਤ੍ਰੀਯਾ ਨਿਸ੍ਤ੍ਰਾਰਹ ਭਗ੍ਤਿ) (ਚਤ੍ਰੁ ੜ ਭਾਰਾ ਬੋਲੋ ਦੁਲੈਂਕੜ ਲਾਉ) (ਅੱਧਾ ਚਚਾ ਪੋਲਾ ਅਸ੍ਤ੍ਰਜ ਪਸ੍ਤ੍ਰਮਿ ਨਿਸ੍ਤ੍ਰੁਲ) (ਲਖ੍ਖ਼ਣ ਲੱਖਿਅਣ ਖੱਖੇ ਦੇ ਪੈਰ ਵਿੱਚ ਅੱਧਾ ਯਣੀਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਅੱਖਰ ਹੇਠਾਂ ਅੱਧਾ ਯਣੀਆ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਹਾਰੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਐੜਾ ਲਾਉ, ਉਸ ਅੱਖਰ ਨੂੰ ਜਿਹੜੀ ਲਗ ਹੋਵੇ ਉਹ ਐੜੇ ਨੂੰ ਲਾਉਣੀ ਜੀ।) (ਤੀਖ੍ਖ਼ਣ ਨੂੰ ਤੀਖਿਅਣ ਬੋਲੋ) ਗਉੜੀ ਰਾਗੁ ਦੀ ਪੂਰਬੀ੧ ਜਾਤੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕਿਸਮ ਹੈ। ਬੱਬੇ ਹੇਠਾਂ ਬ੍ਰੀਕ ਏਕਾ ਪੜ੍ਹਨਾ ਨਹੀਂ– ਰਾਗੁ ਗਉੜੀ ਪੂਰਬੀ੧ ਮਹਲਾ ੫) (ਵਖ੍ਯਾਨਾ ਨੂੰ ਵਖਿਆਨਾ ਬੋਲੋ) (ਸੁਧਾਖ੍ਯਰ ਨੂੰ ਸੁਧਾਖਿਅਰ ਬੋਲੋ) (ਆਖ੍ਯਰ ਨੂੰ ਆਖਿਅਰ) (ਜਖ੍ਯ ਨੂੰ ਜੱਖਿਅ) (ਬਖ੍ਯਾਨੁ ਨੂੰ ਬਖਿਆਨੁ) (ਬਖ੍ਯਾਣੀ ਨੂੰ ਬਖਿਆਣੀ) (ਬਾਸੁਦੇਵਸ੍ਰਿ ਨੂੰ ਬਾਸੁ੍ਦੇਵੱਸਿਅ ਬੋਲੋ) (ਕਟਾਖ੍ਯ ਨੂੰ ਕਟਾਖਿਅ ਬੋਲੋ) (ਰੱਖਿਆ੧੫ ਕਰੋ। ਪ੍ਰੇਮ ਬੇਨਤੀ੧੬ ਬਿਗਿਆਪ੍ਰਿ ਤ ਅੱਧਾ ਜਾਣ ਕੇ. ਪੋਲਾ ਬੋਲੋ– ਤ੍ਰਾਹਿ੧੫ ਤ੍ਰਾਹਿ ਸਰਣਿ ਸੁਆਮੀ; ਬਿਗ੍ਯਾਪ੍ਰਿ੧੬ ਨਾਨਕ, ਹਰਿ ਨਰਹਰਹ॥) (ਦਸ੍ਤੁਗੀਰੀ ਬਿਸ੍ਤ੍ਰੀਯਾ ਬਿਸ੍ਤ੍ਰੀਯਾ) (ਸਿਮਰਤਬ੍ਰ ਨੂੰ ਸਿਮਰਤੱਬਿਅ ਬੋਲੋ) (ਤਿਆਗ ਦਾ ਤਿਆਗ੍ਹੰ ਕਰਕੇ (ਪਰੰ) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਤਿਆਗੀ ਹਨ। ਪਰੰ੍ ਤਿਆਗੀ, ਦ੍ਰਿੜੰਤਣਃ ਦੋ ਗੋਲ ਬਿੰਦੀਆਂ ਵਸਰਗਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਇੱਥੇ ਹਾਹਾ ਲਾਉ:– ਦ੍ਰਿੜੰਤ੍ਣਹ– ਸਰਬ ਦੋਖ, ਪਰੰਤਿਆਗੀ੍ਹੰ; ਸਰਬ ਧਰਮ ਦ੍ਰਿੜੰਤਣਃ॥) ਲਿਖਿਅਣਹ– ਲਬਧੇਣਿ ਸਾਧ ਸੰਗੇਣਿ; ਨਾਨਕ. ਮਸਤਕਿ ਲਿਖ੍ਖ਼ਣਃ॥) ਸੰ੍ਪੂਰਣਹ, ਹੋਇਓ– ਹੋਯੋ ਹੈ ਹੋਵੰਤੋ; ਹਰਣ ਭਰਣ ਸੰਪੂਰਣਃ॥ ਪੜ੍ ਦੇ ਪੈਰ 'ਚ ਹਲੰਤ ਦੀ ਇਹ ੍ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ, ਇਸ ਨਾਲ ਅੱਖਰ ਭਾਰਾ ਬੋਲਦਾ ਹੈ, ਅਰਥ ਹੈ ਬ੍ਰਹਮ ਵਿੱਦਿਆ ਪੜ੍। ਪੜ ਅਰਥ ਹੈ ਪੈ, ਡਿੱਗ, ਪੜ ੜਾੜੇ ਪੈਰ ਹਲੰਤ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ, ਭਾਵ ੜਾੜਾ ਭਾਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਤੁਮ੍ ਜਿੰਨੀ ਵਰ੍ਿਆ ਕਾਨੁ ਓਲ੍ਹਾ ਕਾੜ੍ਹਾ ਤੁਮ੍ਹਾਰੀ ਇਕਨ੍ਹਾ ਓਨ੍ਹਾ ਦੇਨਿ ਤਿਨ੍ਹਾ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹੀਆ ਗਾਵਨ੍ਿ ਸੰਨ੍ੀ ਉਲਾਮ੍ੇ ਕਲ੍ਿ ਓਲ੍ੈ ਖੋਲ੍ੇ ਪੈਨ੍ਉ) ਨੱਗਰੁ ਨੱਗਰੀ ਹਰ ਥਾਂ ਅਧਿਕ ਨਾਲ ਆਵੇਗਾ। { ਕਈ ਕੋਟਿ; ਮਾਇਆ ਸ੍ਮ ਮਾਹਿ॥ ਸ੍ਮ ਪੂਰਾ ਬੋਲ ਕੇ ਮਾਹਿ ਕਹੋ, ਛੇਤੀ ਬੋਲਣ ਨਾਲ, ਇੱਕ ਮੰਮਾ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਹਿਲੇ ਪਦ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨਤਾ, ਅਗਲੇ ਪਦ ਦੇ ਅਰੰਭ ਦੇ ਅੱਖਰ, ਇੱਕੋ ਹੋਣ ਇੱਕ ਅੱਖਰ ਛੱਡਣਾ ਨਹੀਂ} ਗੁਰਮੁਖੀ 'ਚ ਲਿਖੇ ਅੱਖਰ ਸਭ ਥਾਈਂ ਪੜ੍ਹਨੇ, ਜਿਵੇਂ ਸਤ ਚਉਪਦੇ ਮਹਲੇ ਚਉਥੇ ਕੇ॥} ਸ੍ਰੀ ਕਬੀਰ ਜੀਉ ਕੇ ਚਉਪਦੇ ੧੪॥ ਚੌਦਾਂ ਉਚਾਰੋ, ੧੪ ਚਉਪਦੇ ਹਨ। ਅੱਖਰਾਂ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਭਾਵ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਅੰਕ ਉਚਾਰਨੇ, ਅੱਖਰਾਂ ਦੇ ਚਰਨੀਂ ਅੰਕ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਨੇ। ਰਾਗੁ ਗਉੜੀ, ਰਾਗੁ ਗੱਗੇ ਔਂਕੜ ਲਾ ਕੇ, ਰਾਗੁ ਪੂਰਾ ਬੋਲੋ, ਫਿਰ ਗਉੜੀ ਬੋਲੋ। ਜਿੱਥੇ ਪਹਿਲੇ ਪਦ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨਤਾ, ਅਗਲੇ ਪਦ ਦੇ ਅਰੰਭ 'ਚ ਓਹੀ ਅੱਖਰ ਹੋਣ, ਉੱਥੇ ਪਹਿਲਾ ਪਦ ਪੂਰੇ ਖ਼ਿਆਲ ਨਾਲ ਉਚਾਰ ਕੇ, ਅਗਲਾ ਪਦ ਪੂਰਾ ਬੋਲੋ, ਛੇਤੀ ਬੋਲਣ ਨਾਲ ਇੱਕ ਅੱਖਰ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।) ਉ, ਸੁੋਈ– ਔਂਕੜ ਤੇ ਹੋੜਾ ਇਕੱਠੇ ਲੱਗੇ ਹੋਣ, ਔਂਕੜ ਤੇ ਹੋੜੇ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਬੋਲੋ ਜੀ)

ਦ੍ਰਿੜ੍੧ ਕਰਨਾ। ਦੋ ਗੋਲ਼ ਬਿੰਦੀਆਂ ਃ ਨੂੰ ਵਸਰਗਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਦੋ ਗੋਲ਼ ਬਿੰਦੀਆਂ ਃ, ਹਾਹੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਹਨ, ਦ੍ਰਿੜੰਤਣਃ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿੜੰਤਣਹ੧ ਪੜ੍ਹਨਾ। ਮਃ ਨੂੰ ਮਹੱਲਾ ਪੜ੍ਹਨਾ– ਸਲੋਕੁ ਮਃ ੧॥)

ਗਾਵਨ੍ਹਿ-ਨੰਨੇ ਪੈਰ ਹਲੰਤ ਲਾ ਕੇ, ਨੰਨਾ ਭਾਰਾ ਬੋਲੋ) ਬਿੰਦੀ ਦੀ ਥਾਂ ਟਿੱਪੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਜਿਵੇਂ ਹੰਉ-ਟਿੱਪੀ ਦੀ ਥਾਂ ਬਿੰਦੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ। ਕ੍ਰਿਸ਼ੑਂ-ਅੱਧੇ ਨੰਨੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ) ਗ੍ਰਿਸ੍ਰ-ਅੱਧੇ ਟੈਂਕੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ) ਬਿਸ੍ਵਾਸਾ ਅੱਧਾ ਵਾਵਾ ਪੋਲਾ ਬੋਲੋ, ਪੂਰਾ ਵਾਵਾ ਭਰਵਾਂ ਬੋਲੀਦਾ ਹੈ ਬਿਸ੍ਵ -ਅੱਧੇ ਵਾਵੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ) ਅਸ੍ਵ ਵਾਵਾ ਅੱਧਾ ਜਾਣਕੇ, ਵਾਵਾ ਪੋਲਾ ਬੋਲੋ- ਹਸਤਿ ਰਥ ਅਸ੍ਵ ਪਵਨ ਤੇਜ; ਧਣੀ ਭੂਮਨ ਚਤੁਰਾਂਗਾ॥) ਅਸ੍ਰੁਰਜ-ਅੱਧੇ ਚੱਚੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ) (ਅੱਧੇ ਸੱਸੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ) ਦਸ੍ਰੁਗੀਰੀ।

ਸੱਚ ਸੱਚੁ ਸੱਚੋ ਸੱਚੀ ਸਭ ਥਾਂ ਅਧਕ ਸਹਿਤ ਹਨ। {ਲੱਖ ਗਿਣਤੀ, (ਲਖ) ਜਾਨਣਾ ਅਰਥ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਪੋਲਾ} {ਜਿੱਥੇ ਮਿਤ ਅਰਥ ਮਿੱਤ੍ਰ ਹੋਵੇ, ਓਥੇ ਮਿੱਤ। ਜਿੱਥੇ (ਮਿਤ) ਮਰਯਾਦਾ ਅਰਥ ਹੋਵੇ, ਓਥੇ ਮਿਤ ਪੋਲਾ} (ਵਿਸੁ ਬਿਖੁ) ਜ਼ਹਿਰ ਸਭ ਥਾਂ ਪੋਲੇ) ਖਪਿ ਖਪਿ ਪੋਲੇ। ਰੱਤੀ। ਅੱਠ ਰੱਤੀ ਦਾ ਇੱਕ ਮਾਸਾ। ਰਸ ਕਸ ਪੋਲੇ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਆਉਣ। ਤਜਿ ਪੋਲਾ, ਕਸਵੱਟੀ, ਹਿਤੁ ਪੋਲਾ, ਚਿੱਤੁ। ਮਨਿ ਨੰਨੇ ਨੂੰ ਸਿਹਾਰੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮਨਿ ਮੁਖਿ ਵੱਖਰਾ) (ਨਿਸਿ) ਰਾਤ ਨਿਸਿ ਪੋਲਾ। ਤ੍ਰੈ ਗੁਣ। ਮੁੱਕਰ। (ਮੁਕਰ) ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਮੁਕਰ ਪੋਲਾ} {ਚੱਲੀ[1] ਆਉਣਾ ਹੈ। ਲਗੀ[1] ਆਵਹਿ ਸਾਹੁਰੈ ਨਿਤ ਨ ਪੇਈਆ ਹੋਇ॥} ਸੰਤ ਸਭਾ, ਸਿਧ ਸਭਾ, ਗੁਰ ਸਭਾ ਆਦਿ ਪੋਲੇ। (ਸਭਾ) ਸਾਰੇ ਅਰਥ ਹੋਵੇ ਸੱਭਾ ਬੋਲੋ {ਪੱਤ ਅਰਥ ਪੱਤਾ ਬਣੇ, ਪੱਤ ਬੋਲਣਾ} {ਪਤਿ[3] ਅਰਥ ਪਤੀ[3] ਇੱਜ਼ਤ[3]। ਪਤਿ ਪੋਲਾ} {ਵਾਲ਼ੇ ਕੰਨਾ ਦਾ ਗਹਿਣਾ ਹੈ। ਵਾਲੇ ਲੱਲੇ ਹਲੰਤ ਲਾ ਕੇ ਭਾਰਾ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣਾ} ਸੁ ਪ੍ਰਸੰਨ। ਆਵਾ ਗਉਣੁ। ਆਵਾ ਗਵਣ। ਪ੍ਰਾਨਪਤੇ ਉਭਿਸੁਕ। ਆਤਮ ਦੇਉ। ਪ੍ਰਾਨਪਤਿ (ਕੁਲ) ਨਸਲ ਵੰਸ, ਘਰ, ਕੁਲ ਪੋਲਾ ਬੋਲਣਾ। ਕੁੱਲ ਸਾਰੇ ਕੁੱਲ ਬੋਲਣਾ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੁਕ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ. ਵਿਸਰਾਮ ਗ਼ਲਤ ਲੱਗੇ ਜਾਂ ਉਚਾਰਣ 'ਚ ਗ਼ਲਤੀ ਹੋਵੇ, ਤੁਕ ਦੁਬਾਰਾ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸ਼ੁੱਧ ਬੋਲੀ ਜਾਵੇ। ਜਿਹੜਾ ਅੱਖਰ ਬੋਲਣ'ਚ ਔਖਾ ਹੋਵੇ, ਛੇਤੀ ਬੋਲਿਆ ਜ਼ਬਾਨ'ਤੇ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਦਾ, ਜਿਵੇਂ ਸਮਰ੍ਣੇਨ ਨੂੰ ਜੇਕਰ ਕਾਹਲ਼ੀ ਬੋਲੀਏ ਤਾਂ ਸਮਰੇਣ ਗ਼ਲਤ ਬੋਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਣਾਣੇ ਦੀ ਥਾਂ ਰਾਰੇ ਨੂੰ ਲਾਂ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦਿਲ'ਚ ਦੋ ਪਦ ਬਣਾ ਕੇ ਸਮਰ੍ਣੇਨ ਧੀਰੇ ੨ ਬੋਲ ਕੇ ਜ਼ਬਾਨ'ਤੇ ਚੜ੍ਹਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਜ਼ਬਾਨ'ਤੇ ਸਹੀ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਫਿਰ ਛੇਤੀ ਭੀ ਬੋਲਿਆ ਜਾ ਸਕੇਗਾ।) ਹੇਠਲੀ ਪੌੜੀ 'ਚ ਹਰੇਕ ਤੁਕ ਨਾਲ ਈੜੀ ਨੂੰ ਸਿਹਾਰੀ ਹੈ, ਧਿਆਇਐ ਗਾਇਐ ਆਇਐ ਵਸਾਇਐ ਗਵਾਇਐ ਪਾਇਐ ਦਿਵਾਇਐ ਛਾਇਐ, ਖ਼ਿਆਲ ਨਾਲ ਸਿਹਾਰੀ ਹੀ ਉਚਾਰਨੀ, ਕਈ ਪ੍ਰੇਮੀ ਬਿਹਾਰੀ ਲਾ ਕੇ ਗ਼ਲਤ ਬੋਲਦੇ ਹਨ। ਪਉੜੀ॥ ਹੋਵੈ ਸੁਖੁ ਘਣਾ; ਦਯਿ ਧਿਆਇਐ॥ ਵੰਞੈ ਰੋਗਾ ਘਾਣਿ; ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਇਐ॥ ਅੰਦਰਿ ਵਰਤੈ ਠਾਢਿ; ਪ੍ਰਭਿ ਚਿਤਿ ਆਇਐ॥ ਪੂਰਨ ਹੋਵੈ ਆਸ; ਨਾਇ ਮੰਨਿ ਵਸਾਇਐ॥ ਕੋਇ ਨ ਲਗੈ ਬਿਘਨੁ; ਆਪੁ ਗਵਾਇਐ॥ ਗਿਆਨ ਪਦਾਰਥੁ ਮਤਿ; ਗੁਰ ਤੇ ਪਾਇਐ॥ ਤਿਨਿ ਪਾਏ ਸਭੇ ਥੋਕ; ਜਿਸੁ ਆਪਿ ਦਿਵਾਇਐ॥ ਤੂੰ ਸਭਨਾ ਕਾ ਖਸਮੁ; ਸਭ ਤੇਰੀ ਛਾਇਐ॥) ਹੁਕਮੈ ਅੰਦਰਿ.ਸਭੁ ਕੋ; ਬਾਹਰਿ ਹੁਕਮ ਨ ਕੋਇ॥ (ਬਾਹਰਿ) ਰਾਰੇ ਨੂੰ ਸਿਹਾਰੀ ਹੈ, ਜੇ ਬੇਖ਼ਿਆਲੀ ਕਰੀਏ, ਤਾਂ ਹਾਹੇ ਨੂੰ ਸਿਹਾਰੀ. ਬਾਹਿਰ. ਗ਼ਲਤ ਹੈ। ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਸੱਚੇ ਸਰੂਪ 'ਚ (ਬਾਹਰਿ) ਦੇ ਹਾਹੇ ਨੂੰ ਸਿਹਾਰੀ ਕਿਤੇ ਭੀ ਨਹੀਂ। ਫਰੀਦਾ. ਮੈ ਭੋਲਾਵਾ ਪਗ ਦਾ; ਮਤੁ ਮੈਲੀ ਹੋਇ ਜਾਇ॥ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਪੱਗ ਹੈ, ਹੋਰ ਸਭ ਥਾਈਂ ਪਗ ਪੋਲਾ ਹੈ।) ਹਰ ਥਾਂ ਕਾਮਣਿ ਕਸਕੇ ਬੋਲਣਾ। ਇੱਛ। ਸੁੱਖ- ਸਖੀ ਇਛ ਕਰੀ. ਨਿਤ ਸੁਖ

ਮਨਾਈ; ਪ੍ਰਭ ਮੇਰੀ ਆਸ ਪੁਜਾਏ॥ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਸੁੱਖ ਹੈ, ਹੋਰ ਸਭ ਥਾਈਂ ਸੁਖ ਸੁਖੀ ਸੁਖੇ ਪੋਲੇ ਹਨ।) ਪਦ ਪਾਠ ਸਭ ਥਾਈਂ ਪੋਲਾ ਹੈ, ਅਧਿਕ ਲਾਉਣ ਨਾਲ਼ ਅਨਰਥ ਬਣਦਾ ਹੈ।) ਬਿਖਿਆ ਸਭ ਥਾਈਂ ਪੋਲਾ ਬੋਲਣਾ) ਨੱਸ ਨੱਸੇ ਨੱਸੈ ਸਭ ਥਾਈਂ ਅਧਿਕ ਨਾਲ਼ ਸਹੀ ਹੈ, ਪੋਲਾ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣਾ। ਬਿਖ ਸਭ ਥਾਈਂ ਪੋਲਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਪਾਠ ਪੁਨ ਰਪਿ ਅੱਡ ਹੈ, ਬਾਕੀ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਸਰੂਪ 'ਚ ਪੁਨਰਪਿ ਇਕੱਠੇ ਹਨ:- ਆਸਾ॥ ਤਨੁ ਰੈਨੀ. ਮਨੁ ਪੁਨ ਰਪਿ ਕਰਿ ਹਉ; ਪਾਚਉ ਤਤ ਬਰਾਤੀ॥) ਸਮੱਧਾ ਪੜ੍ਹਿ। ਬੁੱਝਿ- ਗੁਰੁ ਭੇਟਿਆ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਹਰਿ; ਪੜਿ ਬੁਝਿ. ਸਮਧਾ॥) ਸਮਧਾ ਪੋਲਾ- ਏਤੜਿਆ ਵਿਚਹੁ ਸੋ ਜਨੁ ਸਮਧਾ॥) ਸੱਸੇ ਪੈਰ ਬਿੰਦੀ ਕਿਤੇ ਭੀ ਨਹੀਂ ਲਾਈ। ਸਬਦ ਅਸਟਪਦੀ ਆਦਿ ਸੱਸੇ ਪੈਰ ਬਿੰਦੀ ਕਿਤੇ ਭੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ। ਮਧ ਮਧੁ ਮਧੇ ਮਧਿ ਪੋਲੇ ਬੋਲਣੇ ਜੀ।) ਪ੍ਰਿਤਿਪਾਰ ਜਿਹੜੇ ਅੱਖਰ ਹੇਠਾਂ ਅੱਧਾ ਰਾਰਾ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਅੱਖਰ ਦੀ ਲਗ ਅੱਧੇ ਰਾਰੇ ਨੂੰ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਪ੍ਰਿਤਿਪਾਰ ਪੱਪਾ ਮੁਕਤਾ, ਅੱਧੇ ਰਾਰੇ ਨੂੰ ਸਿਹਾਰੀ ਲਾਉਣੀ, ਅੱਗੇ ਤੱਤੇ ਨੂੰ ਸਿਹਾਰੀ ਲਾਉਣੀ। ਪ੍ਰਿਤਿਪਾਰ, ਅੱਧੇ ਰਾਰੇ ਨੂੰ ਪੋਲਾ ਬੋਲਣਾ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਿ, ਐੜੇ ਟਿੱਪੀ ਮ ਮੁਕਤਾ, ਅੱਧੇ ਰਾਰੇ ਨੂੰ ਸਿਹਾਰੀ ਲਾਉਣੀ, ਅੱਗੇ ਤੱਤੇ ਨੂੰ ਸਿਹਾਰੀ ਲਾਉਣੀ।

{ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨਦੇਵ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਧੰਨ ਹਨ! ਹੁਣ ਉੱਬਲਦੀ ਦੇਗ'ਚ ਚੌਂਕੜਾ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਮੱਚਦੇ ੨ ਰੇਤੇ 'ਤੇ ਬੈਠ ਰਹੇ ਹਨ, ਹੁਣ ਮੱਚਦਾ ੨ ਰੇਤਾ ਆਪਣੇ ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸ਼ੁਭ ਸੱਚੇ ਸੁੱਚੇ ਉੱਚੇ ਮਹਾਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਸੀਸ'ਤੇ ਹੁਣ ਪੁਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਹੁਣ ਮੱਚਦੀ ੨ ਲੋਹ'ਤੇ ਖੜ੍ ਰਹੇ ਹਨ।}

{ਧਰਮ ਹੇਤ; ਸਾਕਾ ਜਿਨਿ ਕੀਆ॥ ਸੀਸੁ ਦੀਆ; ਪਰੁ.ਸਿਰਰੁ ਨ ਦੀਆ॥ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੇਗਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਧੰਨ ਹਨ, ਹੁਣ ਲੋਹੇ ਦੇ ਤੰਗ ਪਿੰਜਰੇ 'ਚ ਤਿੱਖੇ ਕਿੱਲਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਬੈਠੇ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜਪ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਸੀਸ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਇਆ ਸੀਸ, ਹੁਣ ਦਾਸਨ ਦਾਸੀ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਸਜ ਰਿਹਾ ਹੈ।}

੨੦. ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਉਥਾਨਕਾ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨਾਲ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਣੇ ਕਿਉਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ? {ਪ੍ਰੇਮ ਬੇਨਤੀ:- ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਸਰੂਪ ਜਾਂ ਆਦਿ ਪੋਥੀ, ਗੁਟਕੇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ 'ਤੇ ਵਿਸਰਾਮ, ਅਰਧ ਵਿਸਰਾਮ, ਬਿੰਦੀ ਅਧਕ ਨਹੀਂ ਲਿਖਣੇ}

ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਧੰਨ ਹਨ! ਆਪ ਜੀ ਕੋਟਾਨ ਕੋਟਿ ਸੂਰਜਾਂ, ਚੰਦ੍ਰਮਿਆਂ ਤਾਰਿਆਂ, ਬਿਜਲੀਆਂ, ਅਗਨੀਆਂ, ਟਟਿਆਣਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਿਰਗੁਨ ਸਰੂਪ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਹੁਣ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਚਰਨ-ਕਮਲਾਂ 'ਚ, ਧੰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਲਾਲਚ ਵਿਕਾਰ ਔਗੁਣ ਛੱਡ ਕੇ, ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ (ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਵਿਖੇ ਪਹੁੰਚੇ। ਯਥਾ:- ਓਨਿ ਛਡੇ ਲਾਲਚ ਦੁਨੀ ਕੇ; ਅੰਤਰਿ ਲਿਵ ਲਾਈ॥ ਮਹੱਲੇ ਪਹਿਲੇ ਜੀ ਨੇ ਭਾਰੀ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਕੇ ਵਰ ਬਖ਼ਸ਼ਿਆ, "ਮਹਾਂ ਪੁਰਖਾ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਲੈਣਾ, ਦਾਸਨ ਦਾਸ ਨੇ ਦੇਣਾ। " ਆਪਣੇ ਸੱਚੇ ਚਰਨ-ਕਮਲ ਧੋ ਕੇ ਪਿਆਏ। ਮੂਲ ਮੰਤ੍ਰ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੰਤ੍ਰ ਜੀ ਬਖ਼ਸ਼ੇ। ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਸੱਚੇ ਸੌਦੇ ਵਾਲੇ ਸੰਤਰੇਣ ਜੀ,

ਵੈਰਾਗੀਆਂ ਦੀ ਜਮਾਤ ਸਮੇਤ, ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਖੇ ਪਹੁੰਚੇ। ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਹਿਲੇ ਪਾਤਿਸਾਹ ਜੀ ਤੋਂ ਗੁਰ ਮੰਤ੍ਰ, ਮੂਲ ਮੰਤ੍ਰ, ਮਾਲਾ ਮੰਤ੍ਰ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ, ਤਾਂ ਆਪ ਜੀ ਨੇ, ਨਾਨਕ ਨਦਰੀ; ਨਦਰਿ ਨਿਹਾਲ॥ ੩੮॥ ਵਾਲੀ ਮਿਹਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ੴ ਤੋਂ, ਹੈ ਭੀ ਸਚੁ; ਨਾਨਕ. ਹੋਸੀ ਭੀ ਸਚੁ॥ ੧॥ ਤੱਕ ਮੂਲ ਮੰਤ੍ਰ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਗੁਰ ਮੰਤ੍ਰ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਾਲਾ ਮੰਤ੍ਰ ਹਨ, ਜੋ ਦਾਸਨ ਦਾਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸੱਚਖੰਡ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜੀ ਦੇ ਸਨਮੁਖ, ਫੇਰ ਸੁਮੇਰ ਪਰਬਤ 'ਤੇ ਸਿੱਧਾਂ ਪਰਥਾਇ ਉਚਾਰੇ ਹਨ।"

ਧੰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮਹੱਲੇ ਪਹਿਲੇ ਜੀ ਤੋਂ, ਗੁਰਮੁਖਿ; ਰੋਮਿ ਰੋਮਿ ਹਰਿ ਧਿਆਵੈ॥ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਸਮਾਦ ਰੰਗ 'ਚ ਲੀਨ ਹੋ ਕੇ, ਗੁਰ ਸੰਗਤਾਂ ਲਈ ਲਿਖੇ। ਧੰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਅਗਮ ਅਪਾਰ ਸੱਚੇ ਨਾਮ ਖ਼ਜ਼ਾਨੇ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਕੀਤੀ। ਅਤਿਅੰਤ ਪਿਆਰੀ ਸਿੱਖੀ, ਸੱਚੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਜੀ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਸੰਸਾਰ 'ਤੇ, ਸਦਾ ਲਈ ਰੱਖ ਲਏ।

ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਕੇ ਗੁਰ ਅਵਤਾਰ, ਸਾਚੇ ਸਿਰਜਨਹਾਰ, ਗੁਰੂ ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਸਦ ਸਦਾ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ ਜੀ, ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਸਰਗੁਨ ਸਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ, ਮਹਾਂ ਮਹਾਂ ਵਿਸਮਾਦ ਦਰਸ਼ਨ ਬਖ਼ਸ਼ੇ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਰੋਮਿ ਰੋਮਿ ਦੇ ਪਿਆਰ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜੀ ਨੇ ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਕੇ, ਛਾਤੀ ਨਾਲ ਲਾ ਕੇ, ਘੁੱਟ ਕੇ ਪਿਆਰ ਕੀਤਾ, ਵਰ ਬਖ਼ਸ਼ੇ, "ਆਪ ਜੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਮੇਸਰ, ਦਾਸਨਦਾਸ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪ੍ਰਮੇਸਰ, ਆਪ ਜੀ ਤੇ ਦਾਸਨ ਦਾਸ ਦੀ ਏਕਤਾ ਅਭੇਦਤਾ ਰਹੇਗੀ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਉਚਾਰ ਕੇ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਰਥ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ, ਪ੍ਰੇਮਾ-ਭਗਤੀ ਦੁਆਰਾ ਖੰਡਾਂ ਬ੍ਰਹਮੰਡਾਂ ਦਾ ਉਧਾਰ ਕਰੋਂਗੇ। ਘਰ ੨ ਅੰਦਰ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਮੰਨਤਾ ਪੂਜਾ ਸਦਾ ਲਈ ਹੋਵੇਗੀ।"

ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਵਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਕੇ, ਸੁਲਹ ਦੇ ਪੈਗੰਬਰ, ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਸਾਗਰ, ਬ੍ਰਹਮ ਰਤਨਾਗਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜੀ ਦੇ ਸਨਮੁਖ, ਸੰਪੂਰਨ ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਉਚਾਰੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਮਾਲਾਮੰਤ੍ਰ ਹੈ। ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜੀ ਨੇ ਮਹਾਨ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਹੋਰ ਵਰ ਬਖਸ਼ੇ। "ਜਿਹੜੇ ਪ੍ਰੇਮੀ. ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਸਨਿਗਧ ਹੋ ਕੇ, ਇਸ ਬਾਣੀ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਨਗੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਦਾਸਨ ਦਾਸ ਦੀ ਪਰਮ-ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਹੋਵੇਗੀ, ਸਭ ਪਦਾਰਥ ਸਾਰੇ ਸੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ, ਦਾਸਨ ਦਾਸ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਪਾ ਕੇ ਨਿਹਾਲ ਹੋਵਣਗੇ।"

ਜਿਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਉਚਾਰੇ ਗਏ, ਓਸੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤੇ ਆਦਿ ਸਭ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਿੱਤਨੇਮ ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮੂਲ ਰੂਪ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਾਨੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਟੀਕ ਹਨ। ਵਾਹਿਗੁਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਮੁਖੋਂ ਉਚਾਰਨੇ ਕਰਕੇ, ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਮਹਾਨ ਮਹਾਨਤਾ ਉੱਚਤਾ ਸੁੱਚਤਾ ਕਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ ਜੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਿੱਤਨੇਮ, ਅਭਿਆਸ ਦਸਾਂ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਜੀ, ਤਮਾਮ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਸੰਤਾਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰੇਮ ਸਹਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਕਿੱਲੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਪਕੜ ਕੇ, ੮੪ ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਠ ਖੜ੍ ਕੇ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਚਉਰਾਸੀ ਲੱਖ ਜੂਨ ਦਾ ਗੇੜਾ ਮੇਟਣ ਲਈ, ਸ੍ਰੀ

ਬਉਲੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਖੇ. ੮੪ ਪੌੜੀਆਂ, ੮੪ ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਠ, ਚਉਰਾਸੀ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ ਹੈ ਜੀ।

ਤਮਾਮ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਿੱਖ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨ ਸਮੇਂ, ਦਸੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾਉਣ ਵੇਲੇ ਭੀ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ, ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਰਾਵੀ 'ਚ, ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ, ਬਾਹਰ ਆ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਠ ਕੀਤਾ, ਪ੍ਰੇਮੀ ਵੈਰਾਗੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਸ਼ਰਧਾ ਸਹਿਤ ਸੁਣੇ, ਭੋਗ ਪਾ ਕੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾਏ। ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਮਤੀ ਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਸੀਸ 'ਤੇ ਆਰਾ ਰੱਖਿਆ ਤਾਂ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਅਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਜਦੋਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹੋਏ ਪੰਚ ਪਰਵਾਣ; ਤੇ ਆਏ ਤਾਂ ਸ਼ਰੀਰ ਦੇ ਦੋ ਫਾੜੇ ਹੋ ਗਏ। ਦੋਹਾਂ ਫਾੜਿਆਂ 'ਚੋਂ ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਠ ਉੱਚੀ ਬੋਲ ਕੇ ਕੀਤਾ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੇਗਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਖ਼ੂਹੀ 'ਤੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕੀਤਾ, ਉਪਰੰਤ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਅਰੰਭ ਕੀਤੇ।; ਕੇਤੀ ਛੁਟੀ ਨਾਲਿ॥ 'ਤੇ ਜਲਾਦ ਨੇ ਵਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਆਰੰਭ ੱਚ ਲਿਖੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਆਰੰਭ, ਭੋਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ, ਖੰਡੇ ਬਾਟੇ ਦਾ ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਣ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਂ ਬਾਣੀਆਂ 'ਚੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹੋ ਹੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਗੁਰਬਾਣੀ ਜੀ ਪੜ੍ਹੇ ਹਨ। ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ, ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ੧੧੦ ਪਾਠ ਨਿੱਤ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ।

ਸੋ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੀ ਦੁਲਾਰੀ ਸਵਾਰੀ ਸਤਿਕਾਰੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀਓ! ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਦਸਾਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਜੀ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜੀ ਦੇ ਤੁੱਲ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਦਸੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨਾਂ ਜੀ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜੀ ਦੀ ਏਕਤਾ ਹੈ। ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਕੇ ਗੁਰ ਅਵਤਾਰ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਗੁਰੂ ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਹਿਲੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਬਖ਼ਸ਼ੇ ਹਨ। ਮਹੱਲੇ ਦਸਵੇਂ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨ ਕੇ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਨਿੱਤਨੇਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਚਿਖਾ 'ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਕੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ ਚੰਡਾ ਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਭਾਈ ਗੋਪਾਲੇ ਜੀ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ੁੱਧ ਪਾਠ ਸੁਣ ਕੇ, ਸੁਨੈਹਰੀ ਕਾਠੀ ਸਮੇਤ ਸਵਾ ਲੱਖ ਦਾ ਸੁੰਦਰ ਘੋੜਾ, ਅਮੋਲਕ ਵਰ ਬਖ਼ਸ਼ੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਇੱਕ ਸ਼ੁੱਧ ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਇਤਨਾ ਵੱਡਾ ਮਹਾਤਮ ਜਣਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਜਿੱਥੇ ਸੋਲ਼ਾਂ ਪਹਿਰ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਹੋਣੇ ਹੋਣ, ਉੱਥੇ ਕਿਉਂ ਨਾ ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਣ? ਜ਼ਰੂਰ ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਖੇ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਆਪ ਸੁਣੇ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਠ ਭੀ ਹੁਕਮ ਕਰਕੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਵਾਏ। ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਨਾਲ ਰੱਖਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ। ਪੂਰਨ ਸਤਿਕਾਰ ਪ੍ਰੇਮ ਸਹਿਤ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠੀਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀਆਂ ਲਗਾਂ ਮਾਤ੍ਰਾਂ

ਲਾਉਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਪੂਰਨ ਯਤਨ ਨਾਲ ਲਗਾਂ ਮਾਤ੍ਰਾਂ ਲਾਈਆਂ ਜਾਣ ਪਰ ਫੇਰ ਭੀ ਉਬਾਸੀ, ਛਿੱਕ ਸਮੇਂ ਰਹਿ ਹੀ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪਾਠਾਂ ਕਰਕੇ ਰਹੀਆਂ ਲਗਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਭੀ ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਰੌਲ਼ ’ਤੇ, ਸੰਥਾ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧੀ ਬਿਨਾ, ਆਮ ਕਰਕੇ ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ ਹੀ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਸੰਥਾ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ੁੱਧੀ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਲੱਗਣ, ਤਾਂ ਬਹੁਤ ੩ ਹੀ ਚੰਗਾ ਹੋਵੇ। ਜੇ ਕੋਈ ਸਿਆਣਾ ਪੁਰਖ ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਰੌਲ਼ ’ਤੇ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਹੱਤਕ ਨ ਮੰਨੇ, ਮੇਰੇ ਨਾਲੋਂ ਛੋਟਾ, ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਰੌਲ਼ ’ਤੇ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਭੀ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਦ੍ਰਿਸਟੀ ਨਾਲ ਹੀ ਦੇਖੇ। ਇੱਕੋ ਗੁਰਬਾਣੀ ਜੀ ਦੀ ਇੱਕੋ ਮਹਾਨਤਾ ਸਮਝਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਣੀ ਦਾ ਪਾਠ ਰੱਖਣ ਦੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਫ਼ਾਇਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਨਾਲ ਰਖਾਇ ਸਨ, ਤਦੋਂ ਤੋਂ ਕਿਤਨੇ-ਕੁ ਪਾਠ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ? ਹੁਣ ਕਿਤਨੇ-ਕੁ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ? ਅਗਾਂਹ ਨੂੰ ਕਿਤਨੇ-ਕੁ ਹੋਣਗੇ? ਅੱਗੇ ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਲਾਗ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੀ ਰੌਲ਼ ’ਤੇ ਲੱਗਣ ਦਾ ਸੁਭਾਗਾ ਟਾਈਮ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਗ਼ਰੀਬ ਰੌਲ਼ ਲਾ ਕੇ, ਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ’ਚ ਆਦਰ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਰੌਲ਼ ਲਾਉਂਦਿਆਂ ੨ ਅਭਿਆਸ ਹੋਣ ’ਤੇ ਕੰਠ ਭੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਹੜਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਚਲਾਇਆ ਹੈ, ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ੱਚ ਜਿਤਨੇ ਪਾਠ ਹੋਣਗੇ ਰੁਕ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨੂੰ ਚਲਾਈ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਸੋ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਜੀ ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰੋ, ਜਿੱਧਰ ਲਿਖੇ ਹਨ। ਜੇ ਜਗ੍ਹਾ ਦੀ ਘਾਟ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਭੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜਿਤਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਹੋਣ ਉਤਨੇ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਅਖੰਡ ਜਾਪ ਨਾਲ ਰੱਖੇ ਜਾਣ, ਨਹੀਂ ਤਾ ਇੱਕ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਬਰ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਰੱਖੇ ਜਾਣ।

ਖ਼ਾਸ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ ਹੈ? ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਜਿੰਨੇ ਭੀ ਅਖੰਡ ਜਾਪ ਰੱਖੇ ਜਾਣ ਉਤਨਾ ਹੀ ਫਲ਼ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ, ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ, ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ, ਮੂਲ ਮੰਤ੍ਰ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੰਤ੍ਰ ਦੇ ਅਖੰਡ ਜਾਪ ਰੱਖੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦਾ ਬੜਾ ਭਾਰੀ ਅਨੰਦ ਆਵੇ ਜੀ।

੨੧. ਆਦਿ ਅੰਗ ੧-੮- ੧ੴ ਸਤਿਨਾਮੁ. ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰੁ; ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ. ਅਜੂਨੀ ਸੈਭੰ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥ ਜਪੁ॥ ਆਦਿ ਸਚੁ; ਜੁਗਾਦਿ ਸਚੁ॥ ਹੈ ਭੀ ਸਚੁ; ਨਾਨਕ. ਹੋਸੀ ਭੀ ਸਚੁ॥ ੧॥

ਜਪੁ ਪੋਲਾ ਬੋਲਣਾ. (ਜੱਪ) ਖਾਣ ਅਰਥ ਹੈ। ਜਬੁ ਜੀ ਸੈਹਬ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਾ। ਬਾਣੀ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪੁ ਹੈ, ਮਹੱਲਾ ਪਹਿਲਾ ਜੀ ਫ਼ੁਰਮਾ ਰਹੇ ਹਨ- “ਦਾਸਨ ਦਾਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਜਪੁ ਰਿਹਾ ਹੈ। ” ਜਪਣ ਦਾ ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਸ਼ੁਭ ਸੱਚਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਹੈ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਾਹਿਬ ਅੱਖਰ ਸਤਿਕਾਰ ਲਈ ਵਰਤੇ ਹਨ। ਸਾਹਿਬ ਸੱਸੇ ਕੰਨਾ, ਮੂੰਹ ਅੱਡ ਕੇ ਦੀਰਘ ਲਾਉ, ਹਾਹੇ ਦੀ ਸਿਹਾਰੀ ਲਘੂ ਬੋਲੋ ਜੀ। ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕਓਅੰਕਾਰ ਤੋਂ ਆਰੰਭ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। (ਗ਼ਲਤ ਉਚਾਰਨ ਇਕਮਕਾਰ ਏਕਮਕਾਰ, ਇਕਿਓਅੰਕਾਰ ਹਨ।) ਊੜੇ ਦਾ ਮੂੰਹ ਖੁੱਲ੍ਹਾ. ਹੋੜੇ ਦੀ ਅਵਾਜ਼- ਦੀਰਘ ਜਾਣ ਕੇ, ਲੰਬਾ ਪੂਰਾ ਫਬਾ ਕੇ ਇਕੱਠਾ ਇੱਕ-ਓਅੰਕਾਰ ੧ੴ ਬੋਲੋ। ਸੱਤਿ-ਨਾਮੁ) ਪੁਰ-ਖੁ) ਰਾਰਾ

ਮੁਕਤਾ ਸਵਾਰ ਕੇ, ਖੱਖੇ ਔਂਕੜ ਲਾਉ, ਰਾਰੇ ਔਂਕੜ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ. ਟਿਕਾਅ ਕੇ ਬੋਲੋ ਪੁਰ=ਖੁ। ਸੈ ਕਹਿ ਕੇ ਭੱਬੇ ਦੀ ਟਿੱਪੀ ਨੱਕ 'ਚ ਬੋਲੋ ਜੀ ਸੈ=ਭੰ, (ਸੈਬੰ ਜਾ ਸੈਭੰਗ ਗ਼ਲਤ ਉਚਾਰਨ ਹਨ) ਸੱਸੇ ਪੈਰ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣੀ। ਪੱਪੇ ਮਗਰੋਂ ਅੱਧਾ ਰਾਰਾ ਖ਼ਿਆਲ ਨਾਲ ਬੋਲੋ, ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥) ਪੋਲਾ ਜਪੁ॥) ਹਿੰਦੀ 'ਚ ਸਿਹਾਰੀ ਨੂੰ ਛੋਟੀ ਬਿਹਾਰੀ ਬੋਲਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਆਦਿ ਨੂੰ ਆਦੀ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਨਾ, ਆ=ਦਿ ਕੰਨਾ ਲੰਬਾ ਬੋਲ ਕੇ, ਸਿਹਾਰੀ ਸੰਕੋਚ ਕੇ ਹੀ ਬੋਲੋ, ਸੱਚੁ ਔਂਕੜ ਭੀ ਲਾਉ, ਆ=ਦਿ ਸੱਚੁ; ਜੁੱਗਾ=ਦਿ ਸੱਚੁ॥ ਆਦਿ ਸਚੁ; ਜੁਗਾਦਿ ਸਚੁ॥ ਭੀ ਨੂੰ ਬ੍ਹੀ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਨਾ, ਹੋਂਸੀ- ਹੈ ਭੀ ਸਚੁ; ਨਾਨਕ. ਹੋਸੀ ਭੀ ਸਚੁ॥ ੧॥

ਹੋ=ਵਈ ਲੱਖ) ਸੋਚੈ, ਸੋਚਿ ਨ ਹੋਵਈ; ਜੇ ਸੋਚੀ ਲਖ ਵਾਰ॥) ਚੁੱਪੈ, ਚੁੱਪਿ- ਚੁਪੈ. ਚੁਪਿ ਨ ਹੋਵਈ; ਜੇ ਲਾਇ ਰਹਾ ਲਿਵ ਤਾਰ॥) ਭੁੱਖਿਆਂ ਭੁੱਖ ਉੱਤਰੀ ਬੰਨ੍ਹਾ- ਭੁਖਿਆ. ਭੁਖ ਨ ਉਤਰੀ; ਜੇ ਬੰਨਾ ਪੁਰੀਆ ਭਾਰ॥) ਸਹਸ ਤਿੰਨੇ ਅੱਖਰ ਮੁਕਤੇ ਬੋਲਣੇ, ਸੈਹਿਸ ਬੋਲਣਾ ਗ਼ਲਤ ਹੈ। ਹੋਹਿ ਹੋੜਾ ਲੰਬਾ, ਸਿਹਾਰੀ ਸੰਕੋਚ ਕੇ ਬੋਲੋ, ਹਾਹੇ ਸਿਹਾਰੀ ਦੀ ਥਾਂ, ਦੁਲਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣੀਆਂ। ਤ, ਨ ਮੁਕਤੇ ਬੋਲੋ। ਇੱਕ, ਨਾਲਿ ਸਿਹਾਰੀ ਖ਼ਿਆਲ ਨਾਲ ਬੋਲੋ, ਨਾਲਿ ਦੇ ਲੱਲੇ ਪੈਰ ਹਲੰਤ ਲਾ ਕੇ ਭਾਰਾ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣਾ। ਹਜ਼ਾਰ[1]। ਚੱਲੈ- ਸਹਸ[1] ਸਿਆਣਪਾ. ਲਖ ਹੋਹਿ; ਤ ਇਕ ਨ ਚਲੈ ਨਾਲਿ॥) ਸੱਚਿਆਰਾ, ਤੁੱਟੈ, ਪਾਲਿ ਲੱਲੇ ਪੈਰ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣੀ, ਸਿਹਾਰੀ ਖ਼ਿਆਲ ਨਾਲ ਬੋਲੋ। [1]ਸੱਚ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਲੇ। [2]ਕੰਧ- ਕਿਵ.[1]ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ; ਕਿਵ. ਕੂੜੈ ਤੁਟੈ [2]ਪਾਲਿ॥) ਚੱਲਣਾ- ਹੁਕਮਿ ਰਜਾਈ ਚਲਣਾ; ਨਾਨਕ. ਲਿਖਿਆ ਨਾਲਿ॥ ੧॥

ਪਉੜੀ ੨. ਹੋ=ਵਨਿ. ਆਕਾਰ ਐੜੇ ਕੰਨਾ ਖ਼ਿਆਲ ਨਾਲ ਲਾਉ- ਹੁਕਮੀ. ਹੋਵਨਿ ਆਕਾਰ; ਹੁਕਮੁ. ਨ ਕਹਿਆ ਜਾਈ॥) ਜੀਅ ਦੀ ਬਿਹਾਰੀ ਦੀਰਘ ਬੋਲ ਕੇ, ਐੜਾ ਖ਼ਿਆਲ ਨਾਲ ਲਘੂ ਬੋਲੋ- ਹੁਕਮੀ. ਹੋਵਨਿ ਜੀਅ; ਹੁਕਮਿ. ਮਿਲੈ ਵਡਿਆਈ॥) ਉੱਤਮੁ। ਲਿਖਿ ਪੋਲਾ। ਦੁੱਖ। ਸੁਖ ਪੋਲਾ। ਪਾਈ=ਅਹਿ ਪਾਈ ਕਹਿ ਕੇ, ਐੜਾ ਮੁਕਤਾ ਕਹਿ ਕੇ, ਹਾਹੇ ਸਿਹਾਰੀ ਬੋਲੋ- ਹੁਕਮੀ, ਉਤਮੁ ਨੀਚੁ; ਹੁਕਮਿ ਲਿਖਿ, ਦੁਖ ਸੁਖ ਪਾਈਅਹਿ॥) ਭਵਾਈ=ਅਹਿ, ਭਵਾਈ ਕਹਿ ਕੇ ਐੜਾ ਮੁਕਤਾ ਬੋਲ ਕੇ, ਹਾਹੇ ਸਿਹਾਰੀ ਬੋਲੋ, ਐੜੇ ਦੁਲਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣੀਆਂ- ਇਕਨਾ, ਹੁਕਮੀ ਬਖਸੀਸ; ਇਕਿ, ਹੁਕਮੀ ਸਦਾ ਭਵਾਈਅਹਿ॥) ਹਾਹਾ ਮੁਕਤਾ ਰਾਰੇ ਸਿਹਾਰੀ ਲਾ ਕੇ, ਬਾ=ਹਰਿ ਸ਼ੁੱਧ ਉਚਾਰੋ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਜੀ 'ਚ, ਬਾਹਰਿ ਦੇ ਹਾਹੇ ਸਿਹਾਰੀ ਕਿਤੇ ਭੀ ਨਹੀਂ- ਹੁਕਮੈ ਅੰਦਰਿ. ਸਭੁ ਕੋ; ਬਾਹਰਿ ਹੁਕਮ. ਨ ਕੋਇ॥ ਜੇ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ, ਪਿਆਸ, ਅੱਗ, ਦਿਲ ਦਾ ਬੁਝਣਾ ਅਰਥ ਬਣੇ ਤਾਂ ਬੁਝੈ ਪੋਲਾ ਪੜ੍ਹਨਾ, ਪਰ ਜਿੱਥੇ ਹੁਕਮ ਗਿਆਨ ਨਾਮ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਬੁੱਝਾਰਤ ਬੁੱਝਣ ਦਾ ਅਰਥ ਬਣੇ, ਉੱਥੇ ਬੁੱਝੈ- ਨਾਨਕ. ਹੁਕਮੈ ਜੇ ਬੁਝੈ; ਤ ਹਉਮੈ. ਕਹੈ ਨ ਕੋਇ॥ ੨॥

ਪਉੜੀ ੩. [1]ਬਲ। ਗਾਵੈ, ਦੁਲਾਂ ਬੋਲੋ। ਕਿਸੈ ਪੋਲਾ- ਗਾਵੈ ਕੋ ਤਾਣੁ[1]; ਹੋਵੈ ਕਿਸੈ ਤਾਣੁ॥) ਗਾਵੈ ਕੋ ਦਾਤਿ; ਜਾਣੈ ਨੀਸਾਣੁ॥) [1]ਸੁੰਦਰ-ਗਾਵੈ ਕੋ; ਗੁਣ ਵਡਿਆਈਆ ਚਾਰ[1]॥)
ਵਿੱਦਿਆ, ਵਿਖਮੁ ਪੋਲਾ- ਗਾਵੈ ਕੋ; ਵਿਦਿਆ ਵਿਖਮੁ ਵੀਚਾਰੁ॥) ਖੇਹ ਦੇਹ ਲਾਂ ਲੰਬੀ ਬੋਲ ਕੇ, ਹਾਹੇ ਮੁਕਤੇ ਬੋਲੋ, ਹਾਹਿਆਂ ਸਿਹਾਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀਆਂ- ਗਾਵੈ ਕੋ; ਸਾਜਿ ਕਰੇ ਤਨੁ ਖੇਹ॥ ਗਾਵੈ ਕੋ; ਜੀਅ ਲੈ ਫਿਰਿ ਦੇਹ॥) ਦਿਸੈ ਪੋਲਾ- ਗਾਵੈ ਕੋ; ਜਾਪੈ ਦਿਸੈ ਦੂਰਿ॥ ਗਾਵੈ ਕੋ; ਵੇਖੈ ਹਾਦਰਾ ਹਦੂਰਿ॥) ਕਥਨਾ, ਕਥੀ ਪੋਲੇ- ਕਥਨਾ ਕਥੀ; ਨ ਆਵੈ ਤੋਟਿ॥) ਕਥਿ ਕਥਿ ਕਥੀ ਪੋਲੇ- ਕਥਿ ਕਥਿ

ਕਥੀ; ਕੋਟੀ.ਕੋਟਿ ਕੋਟਿ॥) ਥੱਕਿ-ਦੇਦਾ ਦੇ; ਲੈਦੇ ਥਕਿ ਪਾਹਿ॥) ਜੁੱਗਾਂ ਜੁੱਗੰਤਰਿ- ਜੁਗਾ ਜੁਗੰਤਰਿ; ਖਾਹੀ ਖਾਹਿ॥) ਚੱਲਾਏ- ਹੁਕਮੀ; ਹੁਕਮੁ ਚਲਾਏ ਰਾਹੁ॥) ਵਿਗਸੈ ਪੋਲਾ- ਨਾਨਕ; ਵਿਗਸੈ ਵੇਪਰਵਾਹੁ॥ ੩॥

ਪਉੜੀ ੪. ਨਾਇ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ- ਸਾਚਾ ਸਾਹਿਬੁ.ਸਾਚੁ ਨਾਇ; ਭਾਖਿਆ ਭਾਉ ਅਪਾਰੁ॥) ਆਖ=ਹਿ, ਮੰਗ=ਹਿ ਖੱਖਾ ਗੱਗਾ ਮੁਕਤੇ ਬੋਲੋ, ਸਿਹਾਰੀਆਂ ਸੰਕੋਚ ਕੇ ਬੋਲੋ, ਕਸਕੇ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣੀਆਂ। ਦੇਹਿ ਲਾਂ ਲੰਬੀ, ਸਿਹਾਰੀ ਸੰਕੋਚ ਕੇ ਬੋਲੋ। ਦਾਤਾਰੁ, ਦੱਦੇ ਕੰਨਾ, ਰਾਰੇ ਔਂਕੜ ਲਾਉ- ਆਖਹਿ. ਮੰਗਹਿ, ਦੇਹਿ ਦੇਹਿ; ਦਾਤਿ ਕਰੇ ਦਾਤਾਰੁ॥) ਅੱਗੈ। ਜਿਤੁ ਦਰਮਿਆਨਾ। ਦਿਸੈ ਪੋਲਾ- ਫੇਰਿ.ਕਿ ਅਗੈ ਰਖੀਐ; ਜਿਤੁ ਦਿਸੈ ਦਰਬਾਰੁ॥) ਮੁਹੌਂ, ਮੰਮੇ ਦਾ ਔਂਕੜ ਸੰਕੋਚ ਕੇ, ਹਾਹੇ ਦਾ ਕਨੌੜਾ ਖ਼ਾਸ ਖ਼ਿਆਲ ਨਾਲ ਚਾੜ੍ ਕੇ ਬੋਲੋ, ਕਨੌੜੇ ਚਾੜ੍ ਕੇ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਹੀ ਬੋਲਦਾ ਹੈ- ਮੁਹੌਂ.ਕਿ ਬੋਲਣੁ ਬੋਲੀਐ; ਜਿਤੁ ਸੁਣਿ ਧਰੇ ਪਿਆਰੁ॥) (ਅੰ) ¹ ਰਹਿਤ (ਮ੍ਰਿਤ) ਮੌਤ ਤੋਂ। ਅੰਮ ਿ੍ਤ ਮੰਮਾ ਮੁਕਤਾ, ਅੱਧੇ ਰਾਰੇ ਸਿਹਾਰੀ ਬੋਲੋ। ਵੇੱਲਾ ਦੱਬ ਕੇ ਬੋਲਿਆਂ ਅਰਥ ਜੰਗਲ ਬਣੇਗਾ। ਸਮਾਂ²। ਵੇਲਾ ਪੋਲਾ- ਅੰਮ੍ਰਿਤ¹ ਵੇਲਾ² ਸਚੁ ਨਾਉ; ਵਡਿਆਈ ਵੀਚਾਰੁ॥) ਨਾਮੁ¹ ਰੂਪੀ ਸਿਰਪਾਉ¹। ਕੱਪੜਾ। ਨਦਰੀ ਪੋਲਾ- ਕਰਮੀ ਆਵੈ ਕਪੜਾ¹; ਨਦਰੀ ਮੋਖੁ ਦੁਆਰੁ॥) ਸੱਚਿਆਰੁ- ਨਾਨਕ. ਏਵੈ ਜਾਣੀਐ; ਸਭੁ ਆਪੇ ਸਚਿਆਰੁ॥ ੪॥

ਪਉੜੀ ੫. ਥਾਪਿਆ. ਨ ਜਾਇ; ਕੀਤਾ. ਨ ਹੋਇ॥) ਨਿਰੰਜਨੁ ਦਾ ਜੱਜਾ ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ਼ ਬੋਲੋ, ਢਿੱਲਾ ਬੋਲਣ ਨਾਲ ਯ ਬੋਲੇਗਾ, ਨੰਨੇ ਔਂਕੜ ਖ਼ਿਆਲ ਨਾਲ ਬੋਲੋ। ¹ਸ਼ੁੱਧ ਬ੍ਰਹਮਜੀ- ਆਪੇ ਆਪਿ; ਨਿਰੰਜਨੁ¹ ਸੋਇ॥) ਜਿਨਿ, ਤਿਨਿ ਪੋਲੇ. ਨੰਨਿਆਂ ਸਿਹਾਰੀਆਂ ਬੋਲੋ- ਜਿਨਿ ਸੇਵਿਆ; ਤਿਨਿ ਪਾਇਆ ਮਾਨੁ॥ ਨਾਨਕ; ਗਾਵੀਐ ਗੁਣੀ ਨਿਧਾਨੁ॥ ਗਾਵੀਐ ਸੁਣੀਐ; ਮਨਿ ਰਖੀਐ ਭਾਉ॥) ਦੁੱਖੁ, ¹ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ- ਦੁਖੁ ਪਰਹਰਿ¹; ਸੁਖੁ ਘਰਿ, ਲੈ ਜਾਇ॥) ¹ਉਪਦੇਸ਼, ²ਵੀਚਾਰ, ਗਿਆਨ²। ਗੁਰਮੁਖਿ, ਖੱਖੇ ਸਿਹਾਰੀ ਬੋਲੋ। ਰਹਿਆ ਰਾਰੇ ਸਿਹਾਰੀ ਲਾ ਕੇ, ਰਿਹਿਆ ਗ਼ਲਤ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਨਾ, ਰਾਰਾ ਮੁਕਤਾ ਬੋਲੋ। ਨਾਦੰ, ਵੇਦੰ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪੀਆਂ ਖ਼ਿਆਲ ਨਾਲ ਬੋਲੋ, ਟਿੱਪੀ ਲਾਉਣ ਲੱਗਿਆਂ ਗੱਗਾ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣਾ ਪਿਆਰੇ ਜੀ- ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਦੰ¹. ਗੁਰਮੁਖਿ ਵੇਦੰ²; ਗੁਰਮੁਖਿ. ਰਹਿਆ ਸਮਾਈ॥) ¹ਸ਼ਿਵ ਜੀ। ²ਗੋਰਖ, ³ (ਮਾ+ਈ) (ਮਾ) ਮਾਇਆ ਭਾਵ ਲੱਛਮੀ (ਈ) ਸੁਰੱਸਤੀ- ਗੁਰੁ ਈਸਰੁ¹ ਗੁਰੁ ਗੋਰਖੁ², ਬਰਮਾ ਗੁਰੁ; ਪਾਰਬਤੀ ਮਾਈ³॥) ਕਹਣਾ ਖ਼ਿਆਲ ਨਾਲ ਬੋਲੋ, ਹਾਹੇ ਸਿਹਾਰੀ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣੀ- ਜੇ ਹਉ ਜਾਣਾ, ਆਖਾ ਨਾਹੀ; ਕਹਣਾ ਕਥਨੁ ਨ ਜਾਈ॥) ¹ਸਮਝਾਈ। ਗੁਰਾਂ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਨਾ। ਬੁੱਝਾਈ- ਗੁਰਾ; ਇਕ ਦੇਹਿ ਬੁਝਾਈ¹॥) ਜੀਆਂ, ਇੱਕੁ ਔਂਕੜ ਲਘੂ ਲਾਉ। ਸਾਰਿਆਂ ਜੀਆਂ ਦੇ ਇੱਕੁ ਦਾਤੇ ਹਨ (ਸੋ) ਉਹ ਦਾਸਨ ਦਾਸ ਨੂੰ ਵਿਸਰਿ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ। ਜੇਕਰ, ਸੋ ਮੈ ਤੇ ਠਮਕੀ ਲਾਈਏ ਤਾਂ ਅਨਰਥ ਬਣੇਗਾ, ਸਾਰਿਆਂ ਜੀਆਂ ਦੇ, ਜੋ ਇਕੁ ਦਾਤੇ ਰਾਮ ਜੀ ਹਨ, (ਸੋ) ਉਹ ਮੈ ਹਾਂ। ਇਸ ਲਈ ਸੋ ਤੇ ਠਮਕੀ ਲਾਉ। (ਮੈ) ਰੂਪ। ਮੈਂ ਬੋਲੋ। ਵਿਸ=ਰਿ ਰਾਰੇ ਸਿਹਾਰੀ ਲਾਉ- ਸਭਨਾ ਜੀਆ ਕਾ, ਇਕੁ ਦਾਤਾ; ਸੋ. ਮੈ ਵਿਸਰਿ ਨ ਜਾਈ॥ ੫॥

ਪਉੜੀ ੬. ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਾਂ¹। ²ਨਹਾ ਕੇ। 'ਤੀਰ=ਥਿ' ਥੱਥੇ ਸਿਹਾਰੀ ਲਾਉ। ਨ੍ਹਾਵਾ, ਨ੍ਹਾਇ- ਤੀਰਥਿ ਨਾਵਾ¹, ਜੇ ਤਿਸੁ ਭਾਵਾ; ਵਿਣੁ ਭਾਣੇ. ਕਿ ਨਾਇ² ਕਰੀ॥) ¹ਸ੍ਰਿਸਟੀ। ਸਿਰ=ਠਿ- ਜੇਤੀ ¹ਸਿਰਠਿ. ਉਪਾਈ ਵੇਖਾ; ਵਿਣੁ ਕਰਮਾ. ਕਿ ਮਿਲੈ ਲਈ॥) ¹ਵੈਰਾਗ ²ਗਿਆਨ ³ਸੰਕੇਤੀ ਅਰਥ

ਸ੍ਰਵਣ, ਮੰਨਣ, ਨਿਧਿਆਸਣ। [4]ਸਿੱਖਿਆ। ਵਿੱਚਿ, ਤੱਤੇ ਚੱਚੇ ਸਿਹਾਰੀ ਲਾਉ। ਮਾ=ਣਿਕ, ਣਾਣੇ ਸਿਹਾਰੀ ਖ਼ਿਆਲ ਨਾਲ ਬੋਲੋ। ਸਿੱਖ- ਮਤਿ ਵਿਚਿ, [1]ਰਤਨ [2]ਜਵਾਹਰ [3]ਮਾਣਿਕ; ਜੇ ਇਕ ਗੁਰ ਕੀ [4]ਸਿਖ ਸੁਣੀ॥ ਗੁਰਾ; ਇਕ ਦੇਹਿ ਬੁਝਾਈ॥ ਸਭਨਾ ਜੀਆ ਕਾ. ਇਕੁ ਦਾਤਾ; ਸੋ. ਮੈ ਵਿਸਰਿ ਨ ਜਾਈ॥ ੬॥

ਪਉੜੀ ੭. [1]ਉਮਰ, [2]ਦਸ ਗੁਣੀ। ਜੁੱਗ ਗੱਗੇ ਔਂਕੜ ਨ ਲਾਉ। ਦਸੂਣੀ ਦੱਦੇ ਔਂਕੜ ਨ ਲਾਉ- ਜੇ ਜੁਗ ਚਾਰੇ [1]ਆਰਜਾ; ਹੋਰ [2]ਦਸੂਣੀ ਹੋਇ॥) ਖੰਡਾਂ, ਚੱਲੈ ਸੱਭੁ- ਨਵਾ ਖੰਡਾ ਵਿਚਿ ਜਾਣੀਐ; ਨਾਲਿ ਚਲੈ, ਸਭੁ ਕੋਇ॥) ਜਸੁ ਪੋਲਾ, ਕੀਰਤਿ ਤੱਤੇ ਸਿਹਾਰੀ ਲਾਉ। ਜੱਗਿ। ਲੇਇ ਲੇ ਲੰਬਾ ਬੋਲ ਕੇ, ਇ ਸੰਕੋਚ ਕੇ ਬੋਲੋ- ਚੰਗਾ ਨਾਉ ਰਖਾਇ ਕੈ; ਜਸੁ ਕੀਰਤਿ, ਜਗਿ ਲੇਇ॥) ਤਿਸੁ ਪੋਲਾ, ਆ=ਵਈ, ਪੁੱਛੈ। ਵਾਤ ਵਾਵਾ ਭਰਵਾਂ ਬੋਲੋ, ਜਿੱਥੇ ਭੀ ਵਾਵਾ ਆਵੇ ਭਰਵਾਂ ਹੀ ਬੋਲਣਾ। ਜੇ ਭਰਵਾਂ ਨਾਂ ਬੋਲੀਏ ਤਾਂ ਬੱਬਾ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ। ਭਰਵੇਂ ਦਾ ਭਾਵ ਭਾਰਾ ਨਹੀਂ, ਵਾਵੇ ਨੂੰ ਬੱਬਾ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣਾ। [1]ਮਿਹਰ, [2]ਗੱਲ- ਜੇ ਤਿਸੁ. [1]ਨਦਰਿ ਨ ਆਵਈ; ਤ [2]ਵਾਤ ਨ ਪੁਛੈ ਕੇ॥) ਕੀਟਾ ਅੰਦਰਿ. ਕੀਟੁ ਕਰਿ; ਦੋਸੀ. ਦੋਸੁ ਧਰੇ॥ ਨਾਨਕ. ਨਿਰਗੁਣਿ ਗੁਣੁ ਕਰੇ; ਗੁਣਵੰਤਿਆ, ਗੁਣੁ ਦੇ॥) [1]ਦਿਸਦਾ। ਗੁਣੁ ਣਾਣੇ ਔਂਕੜ ਲਾਉ। ਤਿਸੁ ਪੋਲਾ- ਤੇਹਾ. ਕੋਇ ਨ [1]ਸੁਝਈ; ਜਿ. ਤਿਸੁ ਗੁਣੁ ਕੋਇ ਕਰੇ॥ ੭॥

ਪਉੜੀ ੮. ਸੁਣਿਐ ਣਾਣੇ ਬਿਹਾਰੀ.ਐੜੇ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣੀ। [1]ਸਿੱਧ ਹਿੰਦੂ ਮਤਿ 'ਚ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਾਲੇ, [2]ਮੁਸਲਮਾਨ ਮਤਿ 'ਚ ਵੱਡੇ ਉਸਤਾਦ, ਗੁਰੂ, ਕਰਾਮਾਤੀ ਨੂੰ ਪੀਰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। [3]ਦੇਵਤੇ। [4]ਮਾਲਕ, ਸੁਆਮੀ। ਸਿੱਧਾਂ 'ਚ ਨੌਂ ਨਾਥ ਮੁਖੀ ਹਨ- ਸੁਣਿਐ; [1]ਸਿਧ [2]ਪੀਰ [3]ਸੁਰਿ [4]ਨਾਥ॥) ਧਵਲ ਪੋਲਾ. ਆਕਾਸ ਐੜੇ ਕੰਨਾ ਖ਼ਿਆਲ ਨਾਲ ਲਾਉ। ਨਾਮ ਸ੍ਰਵਣ ਕਰਕੇ ਸੰਤੋਖ ਰੂਪੀ ਚਾਰੇ ਨੂੰ ਚਰ ਕੇ, ਸ਼ੁਭ ਗੁਣਾਂ ਸਹਿਤ ਧਰਮ ਰੂਪੀ (ਧਵਲ) ਬੈਲ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਆਕਾਸ'ਚ ਚੁੱਕੀ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ- ਸੁਣਿਐ; ਧਰਤਿ ਧਵਲ ਆਕਾਸ॥) ਲੋਅ ਲੋ ਲੰਬਾ ਬੋਲ ਕੇ, ਐੜਾ ਮੁਕਤਾ ਖ਼ਿਆਲ ਨਾਲ ਬੋਲੋ- ਸੁਣਿਐ; ਦੀਪ ਲੋਅ ਪਾਤਾਲ॥) ਸਕੈ ਪੋਲਾ- ਸੁਣਿਐ; ਪੋਹਿ ਨ ਸਕੈ ਕਾਲੁ॥ ਨਾਨਕ. ਭਗਤਾ; ਸਦਾ ਵਿਗਾਸੁ॥ ਸੁਣਿਐ; ਦੂਖ ਪਾਪ ਕਾ ਨਾਸੁ॥ ੮॥

ਪਉੜੀ ੯. ਸੁਣਿਐ; ਈਸਰੁ ਬਰਮਾ ਇੰਦੁ॥) [1]ਨੀਚ। ਸਾਲਾਹਣ ਦੇ ਸੱਸੇ ਕੰਨਾ ਲਾਉ। ਮੁਖਿ ਦਰਮਿਆਨਾ- ਸੁਣਿਐ; ਮੁਖਿ ਸਾਲਾਹਣ [1]ਮੰਦੁ॥) ਜੁਗਤਿ ਜੱਜੇ ਅਧਕ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ ਤੱਤੇ ਸਿਹਾਰੀ ਲਾਉ, ਗੱਗੇ ਸਿਹਾਰੀ ਨਹੀ ਲਾਉਣੀ- ਸੁਣਿਐ; ਜੋਗ ਜੁਗਤਿ ਤਨਿ ਭੇਦ॥) ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਮੰਮਾ ਮੁਕਤਾ, ਅੱਧਾ ਰਾਰਾ੍ ਪੋਲਾ ਬੋਲ ਕੇ, ਇੱਕ ਸਿਹਾਰੀ ਅੱਧੇ ਰਾਰੇ, ਇੱਕ ਸਿਹਾਰੀ ਤੱਤੇ ਲਾਉ- ਸੁਣਿਐ; ਸਾਸਤ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਵੇਦ॥ ਨਾਨਕ. ਭਗਤਾ; ਸਦਾ ਵਿਗਾਸੁ॥ ਸੁਣਿਐ; ਦੂਖ ਪਾਪ ਕਾ ਨਾਸੁ॥ ੯॥

ਪਉੜੀ ੧੦. [1]ਸੱਚ। ਸੱਤੁ- ਸੁਣਿਐ; [1]ਸਤੁ ਸੰਤੋਖੁ ਗਿਆਨੁ॥) ਅੱਠਸੱਠਿ, ਇਸਨਾਨੁ ਦੇ ਸੱਸੇ ਪੈਰ 'ਚ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ। [1]ਅਠਾਹਟ- ਸੁਣਿਐ; [1]ਅਠਸਠਿ ਕਾ ਇਸਨਾਨੁ॥) ਪੜਿ ਪੜਿ- ਸੁਣਿਐ; ਪੜਿ ਪੜਿ ਪਾਵਹਿ ਮਾਨੁ॥) [1]ਨਿਰਯਤਨ, ਸ਼ਾਂਤੀ ਸਹਿਤ) ਸਹਜਿ ਸ, ਹ, ਮੁਕਤੇ, ਬੋਲ ਕੇ ਜੱਜੇ ਸਿਹਾਰੀ ਲਾਉ- ਸੁਣਿਐ; ਲਾਗੈ [1]ਸਹਜਿ ਧਿਆਨੁ॥ ਨਾਨਕ. ਭਗਤਾ; ਸਦਾ ਵਿਗਾਸੁ॥ ਸੁਣਿਐ; ਦੂਖ ਪਾਪ ਕਾ ਨਾਸੁ॥ ੧੦॥

ਪਉੜੀ ੧੧. ਗਾਹ ਗੱਗੇ ਕੰਨਾ ਲੰਬਾ ਬੋਲ ਕੇ ਹਾਹਾ ਮੁਕਤਾ ਬੋਲੋ। ਸਰਾ ਕੰਨੇ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ, ਗੁਣਾਂ- ਸੁਣਿਐ; ਸਰਾ ਗੁਣਾ ਕੇ ਗਾਹ॥) ਸੇਖ ਪਾਤਿਸਾਹ ਸੱਸੇ ਪੈਰ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ-

ਸੁਣਿਐ; ਸੇਖ ਪੀਰ ਪਾਤਿਸਾਹ॥) ਰਾਹੁ ਕੰਨਾ ਲੰਬਾ ਬੋਲ ਕੇ, ਹਾਹੇ ਔਂਕੜ ਸੰਕੋਚ ਕੇ ਬੋਲੋ– ਸੁਣਿਐ; ਅੰਧੇ ਪਾਵਹਿ ਰਾਹੁ॥ ਸੁਣਿਐ; ਹਾਥ ਹੋਵੈ ਅਸਗਾਹੁ॥ ਨਾਨਕ. ਭਗਤਾ; ਸਦਾ ਵਿਗਾਸੁ॥ ਸੁਣਿਐ; ਦੂਖ ਪਾਪ ਕਾ ਨਾਸੁ॥ ੧੧॥

ਪਉੜੀ ੧੨. ਗਤਿ ਪੋਲਾ, ਤੱਤੇ ਸਿਹਾਰੀ ਬੋਲੋ। [1]ਰੀਤੀ, ਚਾਲੀ[1], ਵਿਵਸਥਾ[1], ਪ੍ਰਾਪਤੀ[1] – ਮੰਨੇ ਕੀ [1]ਗਤਿ; ਕਹੀ ਨ ਜਾਇ॥) ਪਿੱਛੈ, ਪਛੁ=ਤਾਇ ਔਂਕੜ ਲਾਉ– ਜੇ ਕੋ ਕਹੈ; ਪਿਛੈ ਪਛੁਤਾਇ॥) ਕਾ=ਗਦਿ ਪੋਲਾ ਦੱਦੇ ਸਿਹਾਰੀ ਲਾਉ। ਲਿਖਣਹਾਰੁ ਪੋਲਾ, ਰਾਰੇ ਔਂਕੜ ਬੋਲੋ– ਕਾਗਦਿ ਕਲਮ; ਨ ਲਿਖਣਹਾਰੁ॥) ਬਹਿ ਹਾਹੇ ਸਿਹਾਰੀ ਲਾਉ, ਬੱਬੇ ਦੁਲਾਵਾਂ ਨ ਬੋਲੋ। ਸਤਸੰਗਤ 'ਚ (ਬਹਿ) ਇਸਥਿੱਤ ਹੋ ਕੇ– ਮੰਨੇ ਕਾ; ਬਹਿ ਕਰਨਿ ਵੀਚਾਰੁ॥) ਐਸਾ ਪੋਲਾ– ਐਸਾ ਨਾਮੁ; ਨਿਰੰਜਨੁ ਹੋਇ॥ ਜੇ ਕੋ ਮੰਨਿ ਜਾਣੈ; ਮਨਿ ਕੋਇ॥ ੧੨॥

ਪਉੜੀ ੧੩. ਸੁਰ=ਤਿ ਤੱਤੇ ਸਿਹਾਰੀ ਹੈ। ਬੁੱਧਿ– ਮੰਨੈ; ਸੁਰਤਿ ਹੋਵੈ ਮਨਿ ਬੁਧਿ॥ ਸੁੱਧਿ। [1]ਗਿਆਤ– ਮੰਨੈ; ਸਗਲ ਭਵਣ ਕੀ [1]ਸੁਧਿ॥) ਮੁਹਿ ਮੰਮੇ ਔਂਕੜ ਹੋੜਾ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣਾ। [1]ਮੂੰਹ– ਮੰਨੈ; [1]ਮੁਹਿ ਚੋਟਾ ਨਾ ਖਾਇ॥) ਜਮ ਪੋਲਾ– ਮੰਨੈ; ਜਮ ਕੈ ਸਾਥਿ ਨ ਜਾਇ॥ ਐਸਾ ਨਾਮੁ; ਨਿਰੰਜਨੁ ਹੋਇ॥ ਜੇ ਕੋ ਮੰਨਿ ਜਾਣੈ; ਮਨਿ ਕੋਇ॥ ੧੩॥

ਪਉੜੀ ੧੪. ਮੰਨੈ; ਮਾਰਗਿ ਠਾਕ ਨ ਪਾਇ॥) ਪਰ=ਗਟ ਪੂਰਾ ਰਾਰਾ ਲਾਉ। (ਪਤਿ) ਇੱਜ਼ਤ, ਪਤਿ ਪੋਲਾ– ਮੰਨੈ; [1]ਪਤਿ ਸਿਉ ਪਰਗਟੁ ਜਾਇ॥) ਮਗੁ ਪੋਲਾ, ਚੱਲੈ। [1]ਮੌਤ ਦੇ ਅਥਵਾ ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਪਾਸ਼ਨਾਂ ਰੂਪ (ਮਗੁ) ਪਗਡੰਡੀਆਂ ਦੇ (ਪੰਥੁ) ਰਸਤੇ ਨਹੀਂ ਚੱਲਦੇ– ਮੰਨੈ; ਮਗੁ ਨ ਚਲੈ, ਪੰਥੁ॥ ਮੰਨੈ; ਧਰਮ ਸੇਤੀ ਸਨਬੰਧੁ॥ ਐਸਾ ਨਾਮੁ; ਨਿਰੰਜਨੁ ਹੋਇ॥ ਜੇ ਕੋ ਮੰਨਿ ਜਾਣੈ; ਮਨਿ ਕੋਇ॥

ਪਉੜੀ ੧੫. ਮੰਨੈ; ਪਾਵਹਿ ਮੋਖੁ ਦੁਆਰੁ॥ ਮੰਨੈ; ਪਰਵਾਰੈ ਸਾਧਾਰੁ॥) ਗੁਰੁ ਜੀ, ਸਿਖ ਜੀ ਆਪ ਤਰਦੇ, ਹੋਰਨਾ ਨੂੰ ਤਾਰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੁ ਰਾਰੇ ਔਂਕੜ ਲਾਉ– ਮੰਨੈ; ਤਰੈ ਤਾਰੇ ਗੁਰੁ ਸਿਖ॥)

ਭਵ=ਹਿ, ਭਿੱਖ। [1]ਭਿੱਖਿਆ– ਮੰਨੈ; ਨਾਨਕ. ਭਵਹਿ ਨ [1]ਭਿਖ॥ ਐਸਾ ਨਾਮੁ; ਨਿਰੰਜਨੁ ਹੋਇ॥ ਜੇ ਕੋ ਮੰਨਿ ਜਾਣੈ; ਮਨਿ ਕੋਇ॥ ੧੫॥

ਪਉੜੀ ੧੬. [1]ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਰੂਪ ਬ੍ਰਹਮ, ਮੁਖੀ, ਸੰਤ, ਪੰਜ) ਪਰ=ਵਾਣ ਪਰ=ਧਾਨੁ ਪੂਰੇ ਰਾਰੇ ਲਾਉ– ਪੰਚ ਪਰਵਾਣ; [1]ਪੰਚ ਪਰਧਾਨੁ॥ ਪੰਚੇ ਪਾਵਹਿ; ਦਰਗਹਿ ਮਾਨੁ॥) ਸੋਹ=ਹਿ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ[1] ਜੀ– ਪੰਚੇ ਸੋਹਹਿ; ਦਰਿ [1]ਰਾਜਾਨੁ॥ ਪੰਚਾ ਕਾ; ਗੁਰੁ ਏਕੁ ਧਿਆਨੁ॥ ਜੇ ਕੋ ਕਹੈ; ਕਰੈ ਵੀਚਾਰੁ॥ ਕਰਤੇ ਕੈ ਕਰਣੈ; ਨਾਹੀ ਸੁਮਾਰੁ॥) ਧੌਲੁ ਕੌਣੁ ਕਨੌੜੇ ਨਾਲ ਹਨ, ਹੋਰ ਥਾਈਂ ਧਉਲ, ਕਉਣ ਹਨ। ਦ=ਇਆ ਦੱਦਾ ਮੁਕਤਾ, ਦੱਦੇ ਸਿਹਾਰੀ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣੀ– ਧੌਲੁ ਧਰਮੁ; ਦਇਆ ਕਾ ਪੂਤੁ॥ ਸੰਤੋਖੁ ਥਾਪਿ ਰਖਿਆ; ਜਿਨਿ ਸੂਤਿ॥) ਬੁੱਝੈ। ਸੱਚਿਆਰੁ– ਜੇ ਕੋ ਬੁਝੈ; ਹੋਵੈ ਸਚਿਆਰੁ॥) ਉੱਪਰਿ– ਧਵਲੈ ਉਪਰਿ; ਕੇਤਾ ਭਾਰੁ॥) ਧਰਤੀ ਹੋਰੁ; ਪਰੈ ਹੋਰੁ ਹੋਰੁ॥) ਤਲੈ ਪੋਲਾ– ਤਿਸ ਤੇ ਭਾਰੁ ਤਲੈ; ਕਵਣੁ ਜੋਰੁ॥ ਜੀਅ ਜਾਤਿ; ਰੰਗਾ ਕੇ ਨਾਵ॥ ਸਭਨਾ ਲਿਖਿਆ; ਵੁੜੀ ਕਲਾਮ॥) ਲਿਖਿ ਪੋਲਾ, ਖੱਖੇ ਸਿਹਾਰੀ ਲਾਉ– ਏਹੁ ਲੇਖਾ; ਲਿਖਿ ਜਾਣੈ ਕੋਇ॥ ਲੇਖਾ ਲਿਖਿਆ; ਕੇਤਾ ਹੋਇ॥) ਸੁਆਲਿਹੁ ਹਾਹੇ ਔਂਕੜ ਲੰਬਾ ਨ ਬੋਲੋ– ਕੇਤਾ ਤਾਣੁ; ਸੁਆਲਿਹੁ ਰੂਪੁ॥ ਕੇਤੀ ਦਾਤਿ; ਜਾਣੈ ਕੌਣੁ ਕੂਤੁ॥ ਕੀਤਾ ਪਸਾਉ; ਏਕੋ ਕਵਾਉ॥) ਦਰੀ=ਆਉ ਬਿਹਾਰੀ ਦੱਬ ਕੇ ਬੋਲੋ। [1]ਦਰਿਆ, ਦ੍ਰਵੀਭੂਤ– ਤਿਸ ਤੇ ਹੋਏ; ਲਖ [1]ਦਰੀਆਉ॥) ਕੁਦ=ਰਤਿ' ਪੋਲਾ– ਕੁਦਰਤਿ ਕਵਣ; ਕਹਾ ਵੀਚਾਰੁ॥ ਵਾਰਿਆ ਨ ਜਾਵਾ; ਏਕ ਵਾਰ॥) [1]ਉਹ। ਸਾਈ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ

ਲਾਉਣੀ। ਭਲੀ ਲੱਲੇ ਪੈਰ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣੀ- ਜੋ ਤੁਧੁ ਭਾਵੈ; ¹ਸਾਈ ਭਲੀ ਕਾਰ॥) ¹ਇਸਥਿੱਤ। ਤੂ ਬਿਨਾ ਟਿੱਪੀ ਬੋਲੋ, ਜਿੱਥੇ ਭੀ ਆਵੇ। ਸਲਾ॰ਮਤਿ- ਤੂ ਸਦਾ ¹ਸਲਾਮਤਿ; ਨਿਰੰਕਾਰ॥ ੧੬॥

ਪਉੜੀ ੧੭. ¹ਅਣਗਿਣਤ। ਜਪ ਪੋਲਾ- ¹ਅਸੰਖ ਜਪ; ਅਸੰਖ ਭਾਉ॥ ਅਸੰਖ ਪੂਜਾ; ਅਸੰਖ ਤਪ ਤਾਉ॥ ਅਸੰਖ ਗਰੰਥ; ਮੁਖਿ ਵੇਦ ਪਾਠ॥) ਰਹ॰ਹਿ- ਅਸੰਖ ਜੋਗ; ਮਨਿ ਰਹਹਿ ਉਦਾਸ॥ ਅਸੰਖ ਭਗਤ; ਗੁਣ ਗਿਆਨ ਵੀਚਾਰ॥) ਸਤੀ ਪੋਲਾ। ਦਾਤਾਰ ਦੱਦੇ ਕੰਨਾ ਲਾਉ। ¹ਸਤ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ- ਅਸੰਖ ¹ਸਤੀ; ਅਸੰਖ ਦਾਤਾਰ॥) ਮੁਹ ਔਂਕੜ ਲੰਬਾ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣਾ। ਭੱਖ। ¹ਖਾਂਦੇ ਹਨ- ਅਸੰਖ ਸੂਰ; ਮੁਹ ¹ਭਖ ਸਾਰ॥ ਅਸੰਖ ਮੋਨਿ; ਲਿਵ ਲਾਇ ਤਾਰ॥ ਕੁਦਰਤਿ ਕਵਣ; ਕਹਾ ਵੀਚਾਰੁ॥ ਵਾਰਿਆ ਨ ਜਾਵਾ; ਏਕ ਵਾਰ॥ ਜੋ ਤੁਧੁ ਭਾਵੈ; ਸਾਈ ਭਲੀ ਕਾਰ॥ ਤੂ ਸਦਾ ਸਲਾਮਤਿ; ਨਿਰੰਕਾਰ॥੧੭॥

ਪਉੜੀ ੧੮. ਅਸੰਖ ਮੂਰਖ; ਅੰਧ ਘੋਰ॥) ਹਰਾਮ॰ਖੋਰ। ¹ਹਰਾਮ ਖਾਣ ਵਾਲੇ- ਅਸੰਖ ਚੋਰ; ¹ਹਰਾਮਖੋਰ॥ ਅਸੰਖ ਅਮਰ; ਕਰਿ ਜਾਹਿ ਜੋਰ॥) ਗਲ ਪੋਲਾ, ਵੱਢ, ਹੱਤਿਆ- ਅਸੰਖ ¹ਗਲ ਵਢ; ਹਤਿਆ ਕਮਾਹਿ॥ ਅਸੰਖ ਪਾਪੀ; ਪਾਪੁ ਕਰਿ ਜਾਹਿ॥ ਅਸੰਖ ਕੂੜਿਆਰ; ਕੂੜੇ ਫਿਰਾਹਿ॥) ਮਲੁ ਪੋਲਾ। ਭੱਖਿ- ਅਸੰਖ ਮਲੇਛ; ਮਲੁ ਭਖਿ ਖਾਹਿ॥) ਸਿਰਿ ਰਾਰੇ ਸਿਹਾਰੀ ਬੋਲੋ- ਅਸੰਖ ਨਿੰਦਕ; ਸਿਰਿ ਕਰਹਿ ਭਾਰੁ॥ ਨਾਨਕੁ; ਨੀਚੁ ਕਹੈ ਵੀਚਾਰੁ॥ ਵਾਰਿਆ ਨ ਜਾਵਾ; ਏਕ ਵਾਰ॥ ਜੋ ਤੁਧੁ ਭਾਵੈ; ਸਾਈ ਭਲੀ ਕਾਰ॥ ਤੂ ਸਦਾ ਸਲਾਮਤਿ; ਨਿਰੰਕਾਰ॥ ੧੮॥

ਪਉੜੀ ੧੯. ਅਸੰਖ ਨਾਵ; ਅਸੰਖ ਥਾਵ॥) ਲੱਲੇ ਹੋੜਾ ਹੋਰ ਲੰਬਾ ਕਰਨ ਨਾਲ, ਐਡਾ ਬੋਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ- ਅਗੰਮ ਅਗੰਮ; ਅਸੰਖ ਲੋਅ॥) ਕਹ॰ਹਿ ਕਹ ਮੁਕਤਾ ਬੋਲ ਕੇ ਹਾਹੇ ਸਿਹਾਰੀ ਲਾਉ। ¹ਸਿਰਿ ਭਾਰੁ ਹੋ ਕੇ ਭਾਵ ਪੁੱਠੇ ਲਮਕ ਕੇ (ਵਾ) ਸਿਰਿ ਦੇ ਭਾਰੁ ਭਾਵ ਅਤੀ ਹੀ ਨਿਮ੍ਰਤਾ ਸਤਿਕਾਰ ਸਹਿਤ ਹੋ ਕੇ- ਅਸੰਖ ਕਹਹਿ; ¹ਸਿਰਿ ਭਾਰੁ ਹੋਇ॥) ਅੱਖਰੀ, ਸਾਲਾਹ ਸੱਸੇ ਕੰਨਾ ਲਾਉ। ¹ਜਿਵੇਂ ਕੀਰਤਨ 'ਚ ਇਕੱਠੇ ਬੋਲਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਦਾ ਨਾਮ ਸਲਾਹ ਹੈ- ਅਖਰੀ ਨਾਮੁ; ਅਖਰੀ ¹ਸਾਲਾਹ॥) ¹ਜਸ, ¹ਕੀਰਤਨ। ²ਅਸਥਾਨ- ਅਖਰੀ; ਗਿਆਨੁ ¹ਗੀਤ ਗੁਣ ²ਗਾਹ॥) ਲਿਖਣੁ ਪੋਲਾ। ਲਿਖਣੁ ਬੋਲਣੁ ਣਾਣਿਆਂ ਔਂਕੜ ਲਾਉ- ਅਖਰੀ; ਲਿਖਣੁ ਬੋਲਣੁ ਬਾਣਿ॥) ਅੱਖਰਾਂ- ਅਖਰਾ ਸਿਰਿ; ਸੰਜੋਗੁ ਵਖਾਣਿ॥) ਏਹਿ ਈੜੀ ਲਾਂ ਲੰਬੀ ਬੋਲ ਕੇ, ਹਾਹੇ ਸਿਹਾਰੀ ਸੰਕੋਚ ਕੇ ਬੋਲੋ- ਜਿਨਿ ਏਹਿ ਲਿਖੇ; ਤਿਸੁ ਸਿਰਿ ਨਾਹਿ॥ ਜਿਵ ਫੁਰਮਾਏ; ਤਿਵ ਤਿਵ ਪਾਹਿ॥ ਜੇਤਾ ਕੀਤਾ; ਤੇਤਾ ਨਾਉ॥ ਵਿਣੁ ਨਾਵੈ; ਨਾਹੀ ਕੋ ਥਾਉ॥ ਕੁਦਰਤਿ ਕਵਣ; ਕਹਾ ਵੀਚਾਰੁ॥ ਵਾਰਿਆ ਨ ਜਾਵਾ; ਏਕ ਵਾਰ॥ ਜੋ ਤੁਧੁ ਭਾਵੈ; ਸਾਈ ਭਲੀ ਕਾਰ॥ ਤੂ ਸਦਾ ਸਲਾਮਤਿ; ਨਿਰੰਕਾਰ॥ ੧੯॥

ਪਉੜੀ ੨੦. ਭਰੀਐ; ਹਥੁ ਪੈਰੁ ਤਨੁ ਦੇਹ॥) ਪਾਣੀ ਧੋਤੈ; ਉਤਰ ਸੁ ਖੇਹ॥) ਕੱਪੜੁ- ਮੂਤ ਪਲੀਤੀ; ਕਪੜੁ ਹੋਇ॥) ਸਾਬੂਣੁ ਬੱਬੇ ਦੁਲੈਂਕੜ ਲੰਬੇ ਲਾ ਕੇ, ਣਾਣੇ ਔਂਕੜ ਲਾਉ- ਦੇ ਸਾਬੂਣੁ; ਲਈਐ ਓਹੁ ਧੋਇ॥) ਪੱਪਾਂ- ਭਰੀਐ ਮਤਿ; ਪਾਪਾ ਕੈ ਸੰਗਿ॥) ਓਹੁ ਹੋੜਾ ਲੰਬਾ ਬੋਲ ਕੇ, ਹਾਹੇ ਔਂਕੜ ਲਾਉ- ਓਹੁ ਧੋਪੈ; ਨਾਵੈ ਕੈ ਰੰਗਿ॥ ਪੁੰਨੀ ਪਾਪੀ; ਆਖਣੁ ਨਾਹਿ॥ ਕਰਿ ਕਰਿ ਕਰਣਾ; ਲਿਖਿ ਲੈ ਜਾਹੁ॥ ਆਪੇ ਬੀਜਿ; ਆਪੇ ਹੀ ਖਾਹੁ॥ ਨਾਨਕ; ਹੁਕਮੀ ਆਵਹੁ ਜਾਹੁ॥ ੨੦॥

ਪਉੜੀ ੨੧. ਤਪੁ ਦਤੁ ਪੋਲਾ- ਤੀਰਥੁ ਤਪੁ; ਦਇਆ ਦਤੁ ਦਾਨੁ॥ ਜੇ ਕੋ ਪਾਵੈ; ਤਿਲ ਕਾ ਮਾਨੁ॥ ਸੁਣਿਆ ਮੰਨਿਆ; ਮਨਿ ਕੀਤਾ ਭਾਉ॥) ਗਤਿ, ਮਲਿ ਪੋਲੇ। ¹ਪ੍ਰਾਪਤੀ, ਨਾਸ, ਗਤੀ ਹੋਣੀ-

ਅੰਤਰ ¹ਗਤਿ; ਤੀਰਥਿ ਮਲਿ ਨਾਉ॥ ਸਭਿ ਗੁਣ ਤੇਰੇ; ਮੈ ਨਾਹੀ ਕੋਇ॥ ਵਿਣੁ ਗੁਣ ਕੀਤੇ; ਭਗਤਿ ਨ ਹੋਇ॥) ਸੁ-ਅਸਤਿ। ਹੇ ¹ਕਲਿਆਣ ਸਰੂਪ ਜੀ! ਅਨੰਤ ⁴ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਦੀ ³ਬਣਾਵਟ ਆਪ ਜੀ ਆਪ ਹੀ ²ਹੋ- ¹ਸੁਅਸਤਿ ²ਆਥਿ; ³ਬਾਣੀ ⁴ਬਰਮਾਉ॥) ਸੱਤਿ। ¹ਸੱਚ ਸਰੂਪ। ²ਸੋਭਨੀਕ-¹ਸਤਿ ²ਸੁਹਾਣੁ; ਸਦਾ ਮਨਿ ਚਾਉ॥) ਵੇਲਾ ਲੱਲੇ ਪੈਰ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ। ਥਿੱਤਿ ਤੱਤੇ ਸਿਹਾਰੀ ਲਾਉ। ਵਖਤੁ ਪੋਲਾ। ¹ਹਿੰਦੀ ਅਨੁਸਾਰ ਹਿੰਦੂ ਵੇਲਾ, ਫ਼ਾਰਸੀ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵਖਤੁ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ- ਕਵਣੁ ਸੁ ¹ਵੇਲਾ, ²ਵਖਤੁ ਕਵਣੁ; ਕਵਣ ਥਿਤਿ, ਕਵਣੁ ਵਾਰੁ॥) ਰੁੱਤੀ, ਕਵਣਿ, ਕਵਣੁ ਪਹਿਲੇ ਣਾਣੇ ਸਿਹਾਰੀ, ਦੂਜੇ ਔਂਕੜ ਲਾਉ। ਮਾਹੁ ਹਾਹੇ ਔਂਕੜ ਲੰਬਾ ਨ ਬੋਲੋ- ਕਵਣਿ ਸਿ ਰੁਤੀ. ਮਾਹੁ ਕਵਣੁ; ਜਿਤੁ ਹੋਆ ਆਕਾਰੁ॥) ¹ਪਾਇਆ-ਵੇਲ. ਨ ¹ਪਾਈਆ ਪੰਡਤੀ; ਜਿ ਹੋਵੈ ਲੇਖੁ ਪੁਰਾਣੁ॥) ਕਾਦੀਆ ਪੋਲਾ। ¹ਕਾਜ਼ੀਆਂ- ਵਖਤੁ. ਨ ਪਾਇਓ ¹ਕਾਦੀਆ; ਜਿ ਲਿਖਨਿ ਲੇਖੁ ਕੁਰਾਣੁ॥ ਥਿਤਿ ਵਾਰੁ ਨਾ ਜੋਗੀ ਜਾਣੈ; ਰੁਤਿ ਮਾਹੁ ਨਾ ਕੋਈ॥ ਜਾ ਕਰਤਾ, ਸਿਰਠੀ ਕਉ ਸਾਜੇ; ਆਪੇ ਜਾਣੈ ਸੋਈ॥ ਕਿਵ ਕਰਿ ਆਖਾ, ਕਿਵ ਸਾਲਾਹੀ; ਕਿਉ ਵਰਨੀ. ਕਿਵ ਜਾਣਾ॥) ¹ਤੋਂ- ਨਾਨਕ. ਆਖਣਿ ਸਭੁ ਕੋ ਆਖੈ; ਇਕ ¹ਦੂ ਇਕੁ, ਸਿਆਣਾ॥ ਵਡਾ ਸਾਹਿਬੁ, ਵਡੀ ਨਾਈ; ਕੀਤਾ ਜਾ ਕਾ ਹੋਵੈ॥ ਅੱਗੈ ਆਪੌਂ ਕਨੌੜਾ ਪੂਰਾ ਚਾੜ੍ਹ ਕੇ ਬੋਲੋ- ਨਾਨਕ.ਜੇ ਕੋ ਆਪੌਂ ਜਾਣੈ; ਅਗੈ ਗਇਆ ਨ ਸੋਹੈ॥ ੨੧॥

ਪਉੜੀ ੨੨. ਪਾ-ਤਾ-ਲਾ ਆ-ਗਾ-ਸਾ ਦੇ ਪੱਪੇ ਤੇ ਐੜੇ ਦਾ ਕੰਨਾ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਬੋਲੋ। ਲੱਖ- ਪਾਤਾਲਾ ਪਾਤਾਲ ਲਖ; ਆਗਾਸਾ ਆਗਾਸ॥) ਹੋੜਾ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਬੋਲੋ। ਥੱਕੇ। ¹ਅਖੀਰ- ¹ਓੜਕ ਓੜਕ ਭਾਲਿ ਥਕੇ; ਵੇਦ ਕਹਨਿ ਇਕ ਵਾਤ॥) ਸੱਸੇ ਔਂਕੜ ਲਘੂ ਬੋਲ ਕੇ, ਲੱਲੇ ਦੁਲੈਂਕੜ ਲਾ ਕੇ ਅ-ਸੁ-ਲੂ ਬੋਲੋ। ¹ਅਸਲ 'ਚ -ਸਹਸ ਅਠਾਰਹ ਕਹਨਿ ਕਤੇਬਾ; ¹ਅਸੁਲੂ ਇਕੁ ਧਾਤੁ॥ ਲੇਖਾ ਹੋਇ ਤ ਲਿਖੀਐ; ਲੇਖੈ ਹੋਇ ਵਿਣਾਸੁ॥ ਨਾਨਕ. ਵਡਾ ਆਖੀਐ; ਆਪੇ ਜਾਣੈ ਆਪੁ॥ ੨੨॥

ਪਉੜੀ ੨੩. ਸਾਲਾਹੀ ਸਾਲਾਹਿ; ਏਤੀ ਸੁਰਤਿ. ਨ ਪਾਈਆ॥) ਅਤੈ ਪੋਲਾ। ਪਵ-ਹਿ। ਸਮੁੰਦਿ ਸੱਸਾ ਮੁਕਤਾ ਬੋਲਣਾ। ਜਾਣੀ-ਅਹਿ ਐੜਾ ਮੁਕਤਾ ਬੋਲ ਕੇ, ਹਾਹੇ ਸਿਹਾਰੀ ਸੰਕੋਚ ਕੇ ਬੋਲੋ- ਨਦੀਆ ਅਤੈ ਵਾਹ; ਪਵਹਿ ਸਮੁੰਦਿ, ਨ ਜਾਣੀਅਹਿ॥) ਸਮੁੰਦ ਸੱਸੇ ਔਂਕੜ ਨ ਲਾਉ। ਧਨੁ ਪੋਲਾ। ਸਾਹ ਸੱਸੇ ਪੈਰ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ, ਕੰਨਾ ਦੀਰਘ ਲਾ ਕੇ, ਹਾਹਾ ਮੁਕਤਾ ਲਘੂ ਬੋਲੋ-ਸਮੁੰਦ ਸਾਹ ਸੁਲਤਾਨ; ਗਿਰਹਾ ਸੇਤੀ ਮਾਲੁ ਧਨੁ॥) ਤੁੱਲਿ, ਵੀਸਰ-ਹਿ- ਕੀੜੀ ਤੁਲਿ ਨ ਹੋਵਨੀ; ਜੇ ਤਿਸੁ, ਮਨਹੁ ਨ ਵੀਸਰਹਿ॥ ੨੩॥

ਪਉੜੀ ੨੪. ਅੰਤੁ ਔਂਕੜ ਲਾਉ। ਕਹ-ਣਿ- ਅੰਤੁ ਨ. ਸਿਫਤੀ; ਕਹਣਿ. ਨ ਅੰਤੁ॥ ਅੰਤੁ ਨ. ਕਰਣੈ; ਦੇਣਿ. ਨ ਅੰਤੁ॥) ਸੁਣ-ਣਿ ਣਾਣੇ ਬੋਲੋ- ਅੰਤੁ ਨਾ. ਵੇਖਣਿ; ਸੁਣਣਿ. ਨ ਅੰਤੁ॥ ਅੰਤੁ ਨ ਜਾਪੈ; ਕਿਆ ਮਨਿ ਮੰਤੁ॥ ਅੰਤੁ ਨ ਜਾਪੈ; ਕੀਤਾ ਆਕਾਰੁ॥ ਅੰਤੁ ਨ ਜਾਪੈ; ਪਾਰਾਵਾਰੁ॥ ਅੰਤ ਕਾਰਣਿ; ਕੇਤੇ ਬਿਲਲਾਹਿ॥ ਤਾ ਕੇ ਅੰਤ; ਨ ਪਾਏ ਜਾਹਿ॥ ਏਹੁ ਅੰਤੁ; ਨ ਜਾਣੈ ਕੋਇ॥ ਬਹੁਤਾ ਕਹੀਐ; ਬਹੁਤਾ ਹੋਇ॥) ਵਡਾ ਸਾਹਿਬੁ; ਊਚਾ ਥਾਉ॥) ਉੱਪਰਿ-ਊਚੇ ਉਪਰਿ; ਊਚਾ ਨਾਉ॥) ਏ-ਵੱਡੁ- ਏਵਡੁ ਊਚਾ; ਹੋਵੈ ਕੋਇ॥ ਤਿਸੁ ਊਚੇ ਕਉ; ਜਾਣੈ ਸੋਇ॥) ਜੇ-ਵੱਡੁ- ਜੇਵਡੁ ਆਪਿ; ਜਾਣੈ ਆਪਿ ਆਪਿ॥ ਨਾਨਕ ਨਦਰੀ; ਕਰਮੀ ਦਾਤਿ॥ ੨੪॥

ਪਉੜੀ ੨੫. ਬਹੁਤਾ ਕਰਮੁ; ਲਿਖਿਆ ਨਾ ਜਾਇ॥) ਤਿਲੁ ਪੋਲਾ- ਵਡਾ ਦਾਤਾ; ਤਿਲੁ ਨ ਤਮਾਇ॥) ਕੇਤੇ, ਜੋਧ ਜੱਜਾ ਕਸਕੇ ਬੋਲੋ, ਢਿੱਲਾ ਬੋਲਣ ਨਾਲ ਯ ਲੱਗ ਜਾਵੇਗਾ- ਕੇਤੇ ਮੰਗਹਿ; ਜੋਧ

ਅਪਾਰ॥ ਕੇਤਿਆ ਗਣਤ; ਨਹੀ ਵੀਚਾਰੁ॥) ਖਪਿ ਪੋਲਾ, ਤੁੱਟਹਿ- ਕੇਤੇ; ਖਪਿ ਤੁਟਹਿ ਵੇਕਾਰ॥) ਮੁਕਰੁ ਪੋਲਾ ਬੋਲਣ ਨਾਲ, ਅਰਥ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੁੱਕਰੁ ਬੋਲੋ- ਕੇਤੇ; ਲੈ ਲੈ ਮੁਕਰੁ ਪਾਹਿ॥ ਕੇਤੇ ਮੂਰਖ; ਖਾਹੀ ਖਾਹਿ॥ ਕੇਤਿਆ; ਦੂਖ ਭੂਖ ਸਦ ਮਾਰ॥) ਏਹਿ ਲਾ ਲੰਬੀ ਬੋਲ ਕੇ ਹਾਹੇ ਸਿਹਾਰੀ ਲਘੂ ਬੋਲੋ- ਏਹਿ ਭਿ ਦਾਤਿ ਤੇਰੀ; ਦਾਤਾਰ॥ ਬੰਦਿ ਖਲਾਸੀ; ਭਾਣੈ ਹੋਇ॥ ਹੋਰੁ; ਆਖਿ ਨ ਸਕੈ ਕੋਇ॥) [1]ਮੂਰਖ- ਜੇ ਕੋ [1]ਖਾਇਕੁ; ਆਖਣਿ ਪਾਇ॥) [1]ਜਿਤਨੀਆਂ- ਓਹੁ ਜਾਣੈ; [1]ਜੇਤੀਆ ਮੁਹਿ ਖਾਇ॥ ਆਪੇ ਜਾਣੈ; ਆਪੇ ਦੇਇ॥ ਆਖਹਿ; ਸਿ ਭਿ ਕੇਈ ਕੇਇ॥) ਪਾਤਿਸਾਹੀ ਪਾਤਿਸਾਹੁ, ਸੱਸਿਆਂ ਪੈਰਾਂ 'ਚ ਬਿੰਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀਆਂ- ਜਿਸਨੋ ਬਖਸੇ; ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ॥) ਨਾਨਕ; ਪਾਤਿਸਾਹੀ ਪਾਤਿਸਾਹੁ॥ ੨੫॥

ਪਉੜੀ ੨੬. ਅਮੁੱਲ, ਅਮੁੱਲਿ, ਅਮੁੱਲਾ, ਅਮੁੱਲੁ, ਅਮੁੱਲੋ ਅਧਕ ਨਾਲ ਬੋਲੋ, ਅਮੁਲ ਲੱਲੇ ਔਂਕੜ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ। [1]ਅਮੋਲਕ- [1]ਅਮੁਲ ਗੁਣ; ਅਮੁਲ ਵਾਪਾਰ॥ ਅਮੁਲ ਵਾਪਾਰੀਏ; ਅਮੁਲ ਭੰਡਾਰ॥ ਅਮੁਲ ਆਵਹਿ; ਅਮੁਲ ਲੈ ਜਾਹਿ॥ ਅਮੁਲ ਭਾਇ; ਅਮੁਲਾ ਸਮਾਹਿ॥ ਅਮੁਲੁ ਧਰਮੁ; ਅਮੁਲੁ ਦੀਬਾਣੁ॥) ਲੱਲਿਆਂ ਔਂਕੜ ਬੋਲੋ। ਤੁੱਲੁ- ਅਮੁਲੁ ਤੁਲੁ; ਅਮੁਲੁ ਪਰਵਾਣੁ॥ ਅਮੁਲੁ ਬਖਸੀਸ; ਅਮੁਲੁ ਨੀਸਾਣੁ॥ ਅਮੁਲੁ ਕਰਮੁ; ਅਮੁਲੁ ਫੁਰਮਾਣੁ॥ ਅਮੁਲੋ ਅਮੁਲੁ; ਆਖਿਆ ਨ ਜਾਇ॥ ਆਖਿ ਆਖਿ; ਰਹੇ ਲਿਵ ਲਾਇ॥) (ਆਖ਼ਹਿ) ਖੱਖਾ ਮੁਕਤਾ ਬੋਲਣਾ, ਦੁਲਾਂ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀਆਂ- ਆਖਹਿ ਵੇਦ; ਪਾਠ ਪੁਰਾਣ॥ ਆਖਹਿ; ਪੜੇ ਕਰਹਿ ਵਖਿਆਣ॥ ਆਖਹਿ ਬਰਮੇ; ਆਖਹਿ ਇੰਦ॥) ਅਤੇ[1]- ਆਖਹਿ ਗੋਪੀ; ਤੈ[1] ਗੋਵਿੰਦ॥ ਆਖਹਿ ਈਸਰ; ਆਖਹਿ ਸਿਧ॥) [1]ਬੁੱਧ, ਬੁੱਧੀਵਾਨ, ਬੁੱਧ ਨਛੱਤਰ, ਬੋਧਾ ਅਵਤਾਰ- ਆਖਹਿ; ਕੇਤੇ ਕੀਤੇ [1]ਬੁਧ॥) ਆਖਹਿ ਦਾਨਵ; ਆਖਹਿ ਦੇਵ॥) ਆਪ ਜੀ ਤੋਂ ਅਪਣੇ ਸੀਸ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਨੇਕ ਸੇਵਕ[1]- ਆਖਹਿ ਸੁਰਿ ਨਰ; ਮੁਨਿ ਜਨ [1]ਸੇਵ॥) ਕੇਤੇ ਆਖਹਿ; ਆਖਣਿ ਪਾਹਿ॥) ਕਹਿ ਕੱਕਾ ਮੁਕਤਾ ਹਾਹੇ ਸਿਹਾਰੀ ਬੋਲੋ। ਉੱਠਿ ਉੱਠਿ ਸਿਹਾਰੀਆਂ ਲਾਉ- ਕੇਤੇ ਕਹਿ ਕਹਿ; ਉਠਿ ਉਠਿ ਜਾਹਿ॥) ਏੱਤੇ, ਕ਼ੇਹਿ ਰਾਰੇ ਲਾਂ ਲੰਬੀ ਬੋਲ ਕੇ ਹਿ ਬੋਲੋ- ਏਤੇ ਕੀਤੇ; ਹੋਰਿ ਕਰੇਹਿ॥) ਤਾ ਅਰਥ ਸੇਕ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਤਾਂ ਬੋਲੋ। ਸਕ਼ਹਿ ਪੋਲਾ- ਤਾ. ਆਖਿ ਨ ਸਕਹਿ; ਕੇਈ ਕੇਇ॥) ਜੇਵੱਡੁ, ਤੇਵੱਡੁ- ਜੇਵਡੁ ਭਾਵੈ; ਤੇਵਡੁ ਹੋਇ॥ ਨਾਨਕ ਜਾਣੈ; ਸਾਚਾ ਸੋਇ॥ ਜੇ ਕੋ ਆਖੈ; ਬੋਲੁ ਵਿਗਾੜੁ॥) ਗਾ਼ਵਾ਼ਰਾ। [1]ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ। [2]ਮੂਰਖ- ਤਾ ਲਿਖੀਐ; [1]ਸਿਰਿ [2]ਗਾਵਾਰਾ ਗਾਵਾਰੁ॥ ੨੬॥

ਪਉੜੀ ੨੭. ਸੋ ਦਰੁ ਕੇਹਾ, ਸੋ ਘਰੁ ਕੇਹਾ; ਜਿਤੁ ਬਹਿ ਸਰਬ ਸਮਾਲੇ॥) ਵਾਵਣ਼ਹਾਰੇ- ਵਾਜੇ ਨਾਦ ਅਨੇਕ ਅਸੰਖਾ; ਕੇਤੇ ਵਾਵਣਹਾਰੇ॥ ਕੇਤੇ.ਰਾਗ ਪਰੀ ਸਿਉ ਕਹੀਅਨਿ; ਕੇਤੇ ਗਾਵਣਹਾਰੇ॥) ਗਾਵ਼ਹਿ ਵਾਵੇ ਦੁਲਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀਆਂ, ਮੁਕਤਾ ਬੋਲੋ, ਹਾਹੇ ਸਿਹਾਰੀ ਲਾਉ। ਪਉਣੁ ਦੇ ਣਾਣੇ ਔਂਕੜ ਲਾਉ- ਗਾਵਹਿ ਤੁਹਨੋ ਪਉਣੁ ਪਾਣੀ ਬੈਸੰਤਰੁ; ਗਾਵੈ ਰਾਜਾਧਰਮੁ ਦੁਆਰੇ॥) ਚਿੱਤੁ, ਗੁਪਤੁ ਪੋਲਾ ਤੱਤੇ ਔਂਕੜ ਲਾਉ, ਪੱਪਾ ਮੁਕਤਾ ਹੈ- ਗਾਵਹਿ ਚਿਤੁ ਗੁਪਤੁ, ਲਿਖਿ ਜਾਣਹਿ; ਲਿਖਿ ਲਿਖਿ ਧਰਮੁ ਵੀਚਾਰੇ॥) ਗਾਵਹਿ ਈਸਰੁ ਬਰਮਾ ਦੇਵੀ; ਸੋਹਨਿ ਸਦਾ ਸਵਾਰੇ॥) ਨੱਾਲੇ। ਸਭਾ ਮੰਡਲੀ[1]- ਗਾਵਹਿ ਇੰਦ, ਇਦਾਸਣਿ ਬੈਠੇ; ਦੇਵਤਿਆ [1]ਦਰਿ ਨਾਲੇ॥ ਗਾਵਹਿ ਸਿਧ. ਸਮਾਧੀ ਅੰਦਰਿ; ਗਾਵਨਿ ਸਾਧ ਵਿਚਾਰੇ॥) ਜਤੀ ਸਤੀ ਪੋਲੇ- ਗਾਵਨਿ ਜਤੀ ਸਤੀ ਸੰਤੋਖੀ; ਗਾਵਹਿ ਵੀਰ ਕਰਾਰੇ॥) ਪੜ੍ਹਨਿ, ਜੁੱਗੁ ਜੁੱਗੁ। ਨੱਾਲੇ- ਗਾਵਨਿ ਪੰਡਿਤ ਪੜਨਿ ਰਖੀਸਰ; ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਵੇਦਾ ਨਾਲੇ॥) ਮੱਛ, ਪ਼ਇਆਲੇ

ਪੱਪਾ ਮੁਕਤਾ ਬੋਲੋ, ਪੱਪੇ ਸਿਹਾਰੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ। ¹ਮਾਤ ਲੋਕ- ਗਾਵਹਿ ਮੋਹਣੀਆ ਮਨੁ ਮੋਹਨਿ; ਸੁਰਗਾ ¹ਮਛ ਪਇਆਲੇ॥ ਗਾਵਨਿ ਰਤਨ ਉਪਾਏ ਤੇਰੇ; ਅਠਸਠਿ ਤੀਰਥ ਨਾਲੇ॥) ਮਹਾਬਲ ਪੋਲਾ- ਗਾਵਹਿ ਜੋਧ ਮਹਾਬਲ ਸੂਰਾ; ਗਾਵਹਿ ਖਾਣੀ ਚਾਰੇ॥ ਗਾਵਹਿ ਖੰਡ ਮੰਡਲ ਵਰਭੰਡਾ; ਕਰਿ ਕਰਿ ਰਖੇ ਧਾਰੇ॥) ਤੁਧੁਨੋ, ਧੱਦੇ ਔਂਕੜ ਲਾਓ। ਰੱਤੇ- ਸੇਈ ਤੁਧੁਨੋ ਗਾਵਹਿ, ਜੋ ਤੁਧੁ ਭਾਵਨਿ; ਰਤੇ ਤੇਰੇ ਭਗਤ ਰਸਾਲੇ॥) ਚਿੱਤਿ ਤੱਤੇ ਸਿਹਾਰੀ ਬੋਲੋ- ਹੋਰਿ ਕੇਤੇ ਗਾਵਨਿ, ਸੇ. ਮੈ ਚਿਤਿ ਨ ਆਵਨਿ; ਨਾਨਕੁ. ਕਿਆ ਵੀਚਾਰੇ॥ ਸੋਈ ਸੋਈ ਸਦਾ ਸਚੁ ਸਾਹਿਬੁ; ਸਾਚਾ ਸਾਚੀ ਨਾਈ॥ ਹੈ ਭੀ ਹੋਸੀ, ਜਾਇ ਨ ਜਾਸੀ; ਰਚਨਾ ਜਿਨਿ ਰਚਾਈ॥ ਰੰਗੀ ਰੰਗੀ ਭਾਤੀ, ਕਰਿ ਕਰਿ ਜਿਨਸੀ; ਮਾਇਆ ਜਿਨਿ ਉਪਾਈ॥ ਕਰਿ ਕਰਿ ਵੇਖੈ. ਕੀਤਾ ਆਪਣਾ; ਜਿਵ ਤਿਸ ਦੀ ਵਡਿਆਈ॥ ਜੋ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ. ਸੋਈ ਕਰਸੀ; ਹੁਕਮੁ. ਨ ਕਰਣਾ ਜਾਈ॥ ਸੋ ਪਾਤਿਸਾਹੁ. ਸਾਹਾ ਪਾਤਿਸਾਹਿਬੁ; ਨਾਨਕ.ਰਹਣੁ ਰਜਾਈ॥ ੨੭॥

ਪਉੜੀ ੨੮. ਮੁੰਦਾ ਸੰਤੋਖੁ, ਸਰਮੁ ਪਤੁ ਝੋਲੀ; ਧਿਆਨ ਕੀ. ਕਰਹਿ ਬਿਭੂਤਿ॥) ¹ਖ਼ਫਨੀ। ²ਦੇਹ-¹ਖਿੰਥਾ, ਕਾਲੁ ਕੁਆਰੀ ²ਕਾਇਆ; ਜੁਗਤਿ ਡੰਡਾ ਪਰਤੀਤਿ॥) ਜੱਗੁ- ਆਈ ਪੰਥੀ ਸਗਲ ਜਮਾਤੀ; ਮਨਿ ਜੀਤੈ ਜਗੁ ਜੀਤੁ॥) ਆ=ਦੇਸੁ। ¹ਨਮਸਕਾਰ- ¹ਆਦੇਸੁ; ਤਿਸੈ ਆਦੇਸੁ॥) ਅਨੀ=ਲੁ। ਅਨਾ=ਹਤਿ ਪੋਲਾ, ਤੱਤੇ ਸਿਹਾਰੀ ਲਾਓ। ਜੁੱਗੁ ਜੁੱਗੁ- ਆਦਿ ਅਨੀਲੁ. ਅਨਾਦਿ ਅਨਾਹਤਿ; ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਏਕੋ ਵੇਸੁ॥ ੨੮॥

ਪਉੜੀ ੨੯. ਭੁਗ=ਤਿ ਪੋਲਾ, ਘਟਿ ਘਟਿ ਪੋਲੇ। ਵੱਾਜਹਿ ਮਿਲਵਾ- ਭੁਗਤਿ ਗਿਆਨੁ, ਦਇਆ ਭੰਡਾਰਣਿ; ਘਟਿ ਘਟਿ ਵਾਜਹਿ ਨਾਦ॥) ਨੱਾਥੀ, ਰਿੱਧਿ ਸਿੱਧਿ- ਆਪਿ ਨਾਥੁ, ਨਾਥੀ ਸਭ ਜਾ ਕੀ; ਰਿਧਿ ਸਿਧਿ ਅਵਰਾ ਸਾਦ॥) ਦੁਇ ਈੜੀ ਸਿਹਾਰੀ ਸੰਕੋਚ ਕੇ ਬੋਲੋ- ਸੰਜੋਗੁ ਵਿਜੋਗੁ ਦੁਇ, ਕਾਰ ਚਲਾਵਹਿ; ਲੇਖੇ ਆਵਹਿ ਭਾਗ॥ ਆਦੇਸੁ; ਤਿਸੈ ਆਦੇਸੁ॥) ਜੁੱਗੁ ਜੁੱਗੁ- ਆਦਿ ਅਨੀਲੁ. ਅਨਾਦਿ ਅਨਾਹਤਿ; ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਏਕੋ ਵੇਸੁ॥ ੨੯॥

ਪਉੜੀ ੩੦. ਏਕਾ ਮਾਈ.ਜੁਗਤਿ ਵਿਆਈ; ਤਿਨਿ ਚੇਲੇ ਪਰਵਾਣੁ॥ ਇਕੁ ਸੰਸਾਰੀ.ਇਕੁ ਭੰਡਾਰੀ; ਇਕੁ ਲਾਏ ਦੀ ਬਾਣੁ॥ ਜਿਵ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ.ਤਿਵੈ ਚਲਾਵੈ; ਜਿਵ ਹੋਵੈ ਫੁਰਮਾਣੁ॥) ਓਹੁ ਹਾਹੇ ਔਂਕੜ- ਓਹੁ ਵੇਖੈ, ਓਨਾ ਨਦਰਿ ਨ ਆਵੈ; ਬਹੁਤਾ ਏਹੁ ਵਿਡਾਣੁ॥ ਆਦੇਸੁ; ਤਿਸੈ ਆਦੇਸੁ॥) ਜੁੱਗੁ ਜੁੱਗੁ- ਆਦਿ ਅਨੀਲੁ. ਅਨਾਦਿ ਅਨਾਹਤਿ; ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਏਕੋ ਵੇਸੁ॥ ੩੦॥

ਪਉੜੀ ੩੧. ਆਸਣੁ ਲੋਇ ਲੋਇ; ਭੰਡਾਰ॥ ਜੋ ਕਿਛੁ ਪਾਇਆ; ਸੁ ਏਕਾ ਵਾਰ॥ ਕਰਿ ਕਰਿ ਵੇਖੈ; ਸਿਰਜਣਹਾਰੁ॥ ਨਾਨਕ.ਸਚੇ ਕੀ; ਸਾਚੀ ਕਾਰ॥ ਆਦੇਸੁ; ਤਿਸੈ ਆਦੇਸੁ॥) ਜੁੱਗੁ ਜੁੱਗੁ- ਆਦਿ ਅਨੀਲੁ.ਅਨਾਦਿ ਅਨਾਹਤਿ; ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਏਕੋ ਵੇਸੁ॥ ੩੧॥

ਪਉੜੀ ੩੨. ਜੀਭੋਂ ਕਨੌੜਾ ਚਾੜ੍ਹ ਕੇ ਬੋਲੋ, ਲੱਖ। ਵੀਸ ਵਾਵਾ ਭਰਵਾਂ ਬੋਲੋ, ਬੱਬਾ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣਾ। ¹ਤੋਂ- ਇਕ ¹ਦੂ ਜੀਭੋਂ. ਲਖ ਹੋਹਿ; ਲਖ ਹੋਵਹਿ ਲਖ ਵੀਸ॥) ਲੱਖੁ ਲੱਖੁ, ਜੱਗਦੀਸ। ¹ਵਾਰੀ- ਲਖੁ ਲਖੁ ¹ਗੇੜਾ ਆਖੀਅਹਿ; ਏਕੁ ਨਾਮੁ ਜਗਦੀਸ॥) ਚੜ੍ਹੀਐ, ਇੱਕੀਸ। ¹ਚੜ੍ਹਨੇ ਕਰਕੇ। ²ਇੱਕ ਰਾਮ ਜੀ ਦਾ ਸਰੂਪ ਹੋਈਦਾ ਹੈ-ਏਤੁ ਰਾਹਿ, ਪਤਿ ਪਵੜੀਆ; ¹ਚੜੀਐ ਹੋਇ ²ਇਕੀਸ॥) ਗੱਲਾਂ ਆ=ਕਾਸ- ਸੁਣਿ ਗਲਾ ਆਕਾਸ ਕੀ; ਕੀਟਾ ਆਈ ਰੀਸ॥) ¹ਗੱਪਾਂ- ਨਾਨਕ.ਨਦਰੀ ਪਾਈਐ; ਕੂੜੀ.ਕੂੜੈ ¹ਠੀਸ॥ ੩੨॥

ਪਉੜੀ ੩੩. ਆਖਣਿ ਜੋਰੁ; ਚੁਪੈ. ਨਹ ਜੋਰੁ॥ ਜੋਰੁ ਨ. ਮੰਗਣਿ; ਦੇਣਿ. ਨ ਜੋਰੁ॥ ਜੋਰੁ ਨ.

ਜੀਵਣਿ; ਮਰਣਿ. ਨਹ ਜੋਰੁ॥ ਜੋਰੁ ਨ. ਰਾਜਿ ਮਾਲਿ; ਮਨਿ ਸੋਰੁ॥) ਗਿਆ=ਨਿ, ਵੀਚਾ=ਰਿ ਕੰਨੇ ਲੰਬੇ ਲਾ ਕੇ ਸਿਹਾਰੀਆਂ ਲਾਉ– ਜੋਰੁ ਨ ਸੁਰਤੀ; ਗਿਆਨਿ ਵੀਚਾਰਿ॥) ਜੁਗਤੀ ਪੋਲਾ, ਛੁੱਟੈ– ਜੋਰੁ ਨ ਜੁਗਤੀ; ਛੁਟੈ ਸੰਸਾਰੁ॥) ਜਿਸੁ ਹਥਿ ਜੋਰੁ; ਕਰਿ ਵੇਖੈ ਸੋਇ॥) ਉੱਤਮੁ, ਨੀਚੁ ਬਿਹਾਰੀ ਲੰਬੀ ਬੋਲ ਕੇ, ਚੱਚੇ ਔਂਕੜ ਲਾਉ– ਨਾਨਕ; ਉਤਮੁ ਨੀਚੁ ਨ ਕੋਇ॥ ੩੩॥

ਪਉੜੀ ੩੪. ਰੱਾਤੀ, ਰੁੱਤੀ, ਥਿੱਤੀ– ਰਾਤੀ ਰੁਤੀ; ਥਿਤੀ ਵਾਰ॥ ਪਵਣ ਪਾਣੀ; ਅਗਨੀ ਪਾਤਾਲ॥ ਤਿਸੁ ਵਿਚਿ, ਧਰਤੀ ਥਾਪਿ ਰਖੀ; ਧਰਮਸਾਲ॥ ਤਿਸੁ ਵਿਚਿ; ਜੀਅ ਜੁਗਤਿ ਕੇ ਰੰਗ॥ ਤਿਨ ਕੇ ਨਾਮ; ਅਨੇਕ ਅਨੰਤ॥ ਕਰਮੀ ਕਰਮੀ; ਹੋਇ ਵੀਚਾਰੁ॥ ਸਚਾ ਆਪਿ; ਸਚਾ ਦਰਬਾਰੁ॥ ਤਿਥੈ ਸੋਹਨਿ; ਪੰਚ ਪਰਵਾਣੁ॥ ਨਦਰੀ ਕਰਮਿ; ਪਵੈ ਨੀਸਾਣੁ॥ ਕਚ ਪਕਾਈ; ਓਥੈ ਪਾਇ॥ ਨਾਨਕ; ਗਇਆ ਜਾਪੈ ਜਾਇ॥ ੩੪॥

ਪਉੜੀ ੩੫. ਧਰਮ ਖੰਡ ਕਾ; ਏਹੋ ਧਰਮੁ॥ ਗਿਆਨ ਖੰਡ ਕਾ; ਆਖਹੁ ਕਰਮੁ॥ ਕੇਤੇ ਪਵਣ ਪਾਣੀ ਵੈਸੰਤਰ; ਕੇਤੇ ਕਾਨ ਮਹੇਸ॥ ਕੇਤੇ ਬਰਮੇ ਘਾੜਤਿ ਘੜੀਅਹਿ; ਰੂਪ ਰੰਗ ਕੇ ਵੇਸ॥) ਕਰਮ=ਭੂਮੀ। [1]ਧਰੂ.ਭਗਤਜੀ– ਕੇਤੀਆ ਕਰਮਭੂਮੀ, ਮੇਰ ਕੇਤੇ; ਕੇਤੇ [1]ਧੂ, ਉਪਦੇਸ॥ ਕੇਤੇ ਇੰਦ ਚੰਦ, ਸੂਰ ਕੇਤੇ; ਕੇਤੇ ਮੰਡਲ ਦੇਸ॥ ਕੇਤੇ ਸਿਧ ਬੁਧ, ਨਾਥ ਕੇਤੇ; ਕੇਤੇ ਦੇਵੀ ਵੇਸ॥ ਕੇਤੇ ਦੇਵ ਦਾਨਵ, ਮੁਨਿ ਕੇਤੇ; ਕੇਤੇ ਰਤਨ ਸਮੁੰਦ॥) [1]ਤਖ਼ਤ [2]ਰਾਜੇ– ਕੇਤੀਆ ਖਾਣੀ, ਕੇਤੀਆ ਬਾਣੀ; ਕੇਤੇ [1]ਪਾਤ [2]ਨਰਿੰਦ॥ ਕੇਤੀਆ ਸੁਰਤੀ.ਸੇਵਕ ਕੇਤੇ; ਨਾਨਕ.ਅੰਤੁ ਨ ਅੰਤੁ॥ ੩੫॥

ਪਉੜੀ ੩੬. ਗਿਆਨ ਖੰਡ ਮਹਿ; ਗਿਆਨੁ ਪਰਚੰਡੁ॥ ਤਿਥੈ ਨਾਦ ਬਿਨੋਦ; ਕੋਡ ਅਨੰਦੁ॥ ਸਰਮ ਖੰਡ ਕੀ; ਬਾਣੀ ਰੂਪੁ॥ ਤਿਥੈ ਘਾੜਤਿ ਘੜੀਐ; ਬਹੁਤੁ ਅਨੂਪੁ॥ ਤਾ ਕੀਆ ਗਲਾ; ਕਥੀਆ ਨਾ ਜਾਹਿ॥ ਜੇ ਕੋ ਕਹੈ; ਪਿਛੈ ਪਛੁਤਾਇ॥) ਸਿਹਾਰੀਆਂ ਲਾਉ– ਤਿਥੈ ਘੜੀਐ; ਸੁਰਤਿ ਮਤਿ ਮਨਿ ਬੁਧਿ॥) ਸੁੱਧਿ– ਤਿਥੈ ਘੜੀਐ; ਸੁਰਾ ਸਿਧਾ ਕੀ ਸੁਧਿ॥ ੩੬॥

ਪਉੜੀ ੩੭. ਕਰਮ ਖੰਡ ਕੀ; ਬਾਣੀ ਜੋਰੁ॥ ਤਿਥੈ; ਹੋਰੁ ਨ ਕੋਈ ਹੋਰੁ॥ ਤਿਥੈ; ਜੋਧ ਮਹਾਬਲ ਸੂਰ॥ ਤਿਨ ਮਹਿ; ਰਾਮੁ ਰਹਿਆ ਭਰਪੂਰ॥) ਸੀਤੋ ਸੀਤਾ ਦਰਮਿਆਨਾ– ਤਿਥੈ; ਸੀਤੋ ਸੀਤਾ ਮਹਿਮਾ ਮਾਹਿ॥ ਤਾ ਕੇ ਰੂਪ; ਨ ਕਥਨੇ ਜਾਹਿ॥) ਮਰ=ਹਿ– ਨਾ ਓਹਿ ਮਰਹਿ; ਨ ਠਾਗੇ ਜਾਹਿ॥) ਵਸੈ ਪੋਲਾ– ਜਿਨ ਕੈ; ਰਾਮੁ ਵਸੈ ਮਨ ਮਾਹਿ॥) ਵਸ=ਹਿ ਪੋਲਾ– ਤਿਥੈ ਭਗਤ ਵਸਹਿ; ਕੇ ਲੋਅ॥) ਕਰ=ਹਿ– ਕਰਹਿ ਅਨੰਦੁ; ਸਚਾ ਮਨਿ ਸੋਇ॥) ਵਸੈ ਦੇਲ੍ਹੀ ਦੀਪਕ ਹੈ। ਸੱਚਖੰਡਿ– ਸਚਖੰਡਿ ਵਸੈ ਨਿਰੰਕਾਰੁ॥ ਕਰਿ ਕਰਿ ਵੇਖੈ; ਨਦਰਿ ਨਿਹਾਲ॥ ਤਿਥੈ ਖੰਡ ਮੰਡਲ; ਵਰਭੰਡ॥ ਜੇ ਕੋ ਕਥੈ; ਤ. ਅੰਤ ਨ ਅੰਤ॥ ਤਿਥੈ. ਲੋਅ ਲੋਅ; ਆਕਾਰ॥ ਜਿਵ ਜਿਵ ਹੁਕਮੁ; ਤਿਵੈ ਤਿਵ ਕਾਰ॥) ਵਿਗਸੈ ਪੋਲਾ– ਵੇਖੈ ਵਿਗਸੈ; ਕਰਿ ਵੀਚਾਰੁ॥ ਨਾਨਕ ਕਥਨਾ; ਕਰੜਾ ਸਾਰੁ॥ ੩੭॥

ਪਉੜੀ ੩੮. ਜਤੁ ਪੋਲਾ – ਜਤੁ ਪਾਹਾਰਾ; ਧੀਰਜੁ ਸੁਨਿਆਰੁ॥) ਅਹ ਮੁਕਤੇ ਬੋਲ ਕੇ, ਰਣਿ ਣਾਣੇ ਨੂੰ ਸਿਹਾਰੀ ਲਾ ਕੇ, ਅਹ=ਰਣਿ ਬੋਲੋ। ਹਥੀ=ਆਰੁ ਥੱਥੇ ਦੀ ਬਿਹਾਰੀ ਦੱਬ ਕੇ ਬੋਲੋ, ਹਾਹੇ 'ਤੇ ਅਧਕ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ– ਅਹਰਣਿ ਮਤਿ; ਵੇਦੁ ਹਥੀਆਰੁ॥) ਖੱਲਾ, ਸੁਨਿਆਰ ਦਾ ਇੱਕੋ ਹੀ ਖੱਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਖਲਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ, ਖਲਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਮੂਰਖਾਂ ਹੈ– ਭਉ ਖਲਾ; ਅਗਨਿ ਤਪ ਤਾਉ॥) ਤਿਤੁ ਦਰਮਿਆਨਾ–ਭਾਂਡਾ ਭਾਉ; ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਤਿਤੁ ਢਾਲਿ॥) ਟਕਸਾਲ ਪੋਲਾ– ਘੜੀਐ ਸਬਦੁ; ਸਚੀ ਟਕਸਾਲ॥ ਜਿਨ ਕਉ ਨਦਰਿ ਕਰਮੁ; ਤਿਨ ਕਾਰ॥ ਨਾਨਕ ਨਦਰੀ; ਨਦਰਿ ਨਿਹਾਲ॥ ੩੮॥

ਸੱਸਾ ਮੁਕਤਾ ਸਵਾਰ ਕੇ ਬੋਲੋ, ਹੋੜਾ ਬੋਲ ਕੇ, ਕੱਕੇ ਔਂਕੜ ਸੰਕੋਚ ਕੇ ਲਾਉ– ਸਲੋਕੁ॥) ਮਹੱਤੁ, ਮਾਤਾ ਪੋਲਾ। ¹ਵੱਡੀ– ਪਵਣੁ ਗੁਰੂ, ਪਾਣੀ ਪਿਤਾ; ਮਾਤਾ ਧਰਤਿ ¹ਮਹਤੁ॥) ਖੇ੍ਲੈ– ਜਗੱਤੁ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣਾ, ਜਗਤੁ ਪੋਲਾ–ਦਿਵਸੁ ਰਾਤਿ ਦੁਇ, ਦਾਈ ਦਾਇਆ; ਖੇਲੈ ਸਗਲ ਜਗਤੁ॥ ਚੰਗਿਆਈਆ ਬੁਰਿਆਈਆ; ਵਾਚੈ ਧਰਮੁ ਹਦੂਰਿ॥ ਕਰਮੀ ਆਪੋ ਆਪਣੀ; ਕੇ ਨੇੜੈ ਕੇ ਦੂਰਿ॥) ਮ੍ਸੱਕਤਿ– ਜਿਨੀ. ਨਾਮੁ ਧਿਆਇਆ; ਗਏ ਮਸਕਤਿ ਘਾਲਿ॥) ਉੱਜਲੇ, ਕੇੱਤੀ, ਛੁੱਟੀ– ਨਾਨਕ. ਤੇ ਮੁਖ ਉਜਲੇ; ਕੇਤੀ ਛੁਟੀ ਨਾਲਿ॥ ੧॥ ॥) ਸ੍ਰੀ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸੰਪੂਰਨੰ।

੨੨. ਸੋਦਰੁ ਰਾਗੁ ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੧ ੧ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥

ਸ੍ਰੀ ਰਹ੍ਰਾਸਿ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਅਰੰਭ– ਸੂਰਜ ਛਿਪਦਿਆਂ ਹੀ, ਜਿਨ੍ਾਂ ਗੁਰਸਬਦਾਂ ਦਾ ਨਿੱਤਨੇਮ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਾਂ ਦੇ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਨੂੰ ਰਹ੍ਰਾਸਿ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਇਨ੍ਾਂ 'ਚ ਸੋਦਰ, ਸੋ ਪੁਰਖ, ਬੇਨਤੀ ਚੌਪਈ, ਮੁੰਦਾਵਣੀ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਠ ਹੈ। (ਰਹਰਾਸਿ¹) ਪ੍ਾਰਥਨਾ¹ ਪ੍ਰੇਮ–ਬਿਨੈ¹, ਗੁਰਮਤਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪ੍ਾਪਤੀ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਰਾਹ¹। (ਰਹ+ਰਾਸਿ) ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰੇਮਸਰ ਨਾਲ ਸਰਧਾ ਰੂਪੀ (ਰਾਸਿ) ਪੂੰਜੀ, ਸੱਚਿਆਈ ਰਹ ਆਵੇ। ਗੁਰਮਤਿ ਨਾਮੁ.ਮੇਰਾ ਪ੍ਾਨ ਸਖਾਈ; ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ. ਹਮਰੀ ¹ਰਹਰਾਸਿ॥ ੧॥ ਰਹਾਉ॥ ਇਸ ਤੁਕ ਤੋਂ ਰਹਰਾਸਿ ਨਾਮ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, (ਰਹੁਰਾਸ, ਰਹਿਰਾਸ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਾ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰਹ੍ਰਾਸਿ ਰਹ ਮੁਕਤੇ ਬੋਲ ਕੇ, ਰਾਰੇ ਕੰਨਾ, ਸੱਸੇ ਸਿਹਾਰੀ ਲਾਉ।)

ਸਲੋਕੁ ਮਃ ੧॥ ਦੁਖੁ ਦਾਰੂ. ਸੁਖੁ ਰੋਗੁ ਭਇਆ; ਜਾ ਸੁਖੁ. ਤਾਮਿ ਨ ਹੋਈ॥ ਤੂੰ ਕਰਤਾ ਕਰਣਾ. ਮੈ ਨਾਹੀ; ਜਾ ਹਉ ਕਰੀ. ਨ ਹੋਈ॥ ੧॥ ਬਲਿਹਾਰੀ ਕੁਦਰਤਿ ਵਸਿਆ; ਤੇਰਾ. ਅੰਤੁ ਨ ਜਾਈ ਲਖਿਆ॥ ੧॥ ਰਹਾਉ॥) ਕਲਪਣਾ ਰਹਿਤ ਬ੍ਰਹਮ¹– ਜਾਤਿ ਮਹਿ ਜੋਤਿ, ਜੋਤਿ ਮਹਿ ਜਾਤਾ; ਅਕਲ¹ ਕਲਾ ਭਰਪੂਰਿ ਰਹਿਆ॥ ਤੂੰ ਸਚਾ ਸਾਹਿਬੁ. ਸਿਫਤਿ ਸੁਆਲ੍ਿਉ; ਜਿਨਿ ਕੀਤੀ. ਸੋ ਪਾਰਿ ਪਇਆ॥ ਕਹੁ ਨਾਨਕ. ਕਰਤੇ ਕੀਆ ਬਾਤਾ; ਜੋ ਕਿਛੁ ਕਰਣਾ ਸੁ ਕਰਿ ਰਹਿਆ॥ ੨॥ ੧॥ (੪੬੯)

ਔਂਸਾ– ਸੋਦਰੁ ਰਾਗੁ ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੧ ੧ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥ ਸੋਦਰੁ ਬਾਣੀ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ, ਸੋਦਰੁ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ੩੪੭ ਅੰਗ 'ਤੇ ਆਸਾ ਰਾਗ 'ਚ ਭੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ੩੧ ਰਾਗਾਂ 'ਚ ਉਚਾਰੀ ਹੈ।

ਮਹੱਲਾ ਉਚਾਰਨ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰੇਮ ਬੇਨਤੀ– ਅਰਬੀ 'ਚ (ਮਹੱਲਾ) ਬਾਦਸ਼ਾਹ, ਸੰਸਕ੍ਿਤ 'ਚ (ਮਹੱਲਾ) ਸਰੂਪ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ, ਦੂਜੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ, ਤੀਜੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਆਦਿ ਨਿਸਚੇ ਕਰਕੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਵਾਚਿਕ ਹੈ। ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ 'ਚ ਅਕਾਲ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਨਾਮ, ਰਾਮ ਭਗਵਾਨ, ਖੁਦਾਇ, ਭਗਵੰਤ, ਨਿਰਵੈਰੁ, ਕੇਸਵ, ਹਰਿ ਆਦਿ ਜਿਤਨੇ ਵੀ ਉਸਤਤ ਰੂਪ ਨਾਮ ਹਨ, ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਪੁਲਿੰਗ ਹਨ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਅਭੇਦ ਇੱਕ ਜੋਤਿ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ (ਮਹਲਾ) ਇਸਤ੍ਰੀ ਕਹਿਣਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ। ਮਹਲਾ ਦੇ ਹਾਹੇ ਸਿਹਾਰੀ ਲਾ ਕੇ, ਮਹਿਲਾ ਕਹਿਣਾ ਗ਼ਲਤੀ ਹੈ।

ਦੂਜਾ ਪ੍ਰਮਾਣ–ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੋਂ ਚੱਲੀ, ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ 'ਚ, ਸੀਨੇ ਬਸੀਨੇ ਮਹੱਲਾ ਹੀ ਸੰਥਾ ਕਰਵਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਸਵਾ ਲੱਖ ਨਾਲ, ਇੱਕ ੨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ

ਲੜਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ, ਆਪ ਸੰਥਾ ਕਰਾਉਣ ਸਮੇਂ, ਮਹੱਲਾ ਅੱਖਰ ਹੀ ਵਰਤਿਆ ਹੈ। ਅਸੰਖ ਸੂਰਜਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ, ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਪਾਸ ਜੇ ਆਪਾਂ ਬਾਣੀ ਸੁਣਾਈਏ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਮਹੱਲਾ ਸਬਦ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੀ।

ਤੀਜਾ ਪ੍ਰਮਾਣ- ਅਰਬੀ 'ਚ (ਮਹੱਲਾ) ਉੱਤਰਨੇ ਦੀ ਥਾਂ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਹਿਲੇ ਪਾਤਿਸਾਹ ਜੀ ਦੇ ਰਿਦੇ 'ਚ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਉੱਤਰੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਹਿਲੇ ਪਾਤਿਸਾਹ ਜੀ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੂਜੇ ਪਾਤਿਸਾਹ ਜੀ ਦੇ ਦਿਲ 'ਚ ਉੱਤਰੇ। ਸੋ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਰਿਦਾ ਗੁਰਬਾਣੀ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਉੱਤਰਨੇ ਦੀ ਥਾਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਮਹੱਲਾ ਕਹਾਏ।

ਹਰਿ ਮੇਰੋ ਪਿਰੁ; ਹਉ ਹਰਿ ਕੀ ਬਹੁਰੀਆ॥ (੪੮੩) ਅਨੁਸਾਰ, ਜੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜੀ, ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਮੰਨੇ ਹਨ, ਉਹ ਜਿਸ ਸਬਦ 'ਚ ਮੰਨਿਆਂ ਹੈ, ਪ੍ਰਕਰਣ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਉੱਥੇ ਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸਟਾਂਤ ਮਹਿਲਾ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਲਈ, ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਮਹੱਲਾ ਪਹਿਲਾ, ਦੂਜਾ, ਤੀਜਾ, ਚਉਥਾ, ਪੰਜਵਾਂ, ਨਾਵਾਂ ਉਚਾਰਨ ਬਾਰੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਆਪ ਇਉਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ- (੧੪) ਰਾਗੁ ਸਿਰੀ ਰਾਗੁ ਮਹਲਾ ਪਹਿਲਾ ੧ ਘਰੁ ੧॥ ਮੋਤੀ ਤ ਮੰਦਰ ਊਸਰਹਿ; ਰਤਨੀ ਤ ਹੋਹਿ ਜੜਾਉ॥ ਪਹਿਲਾ ੧ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾ ਪਹਿਲਾ ਦੋ ਵਾਰ ਪੜ੍ਹਨਾ। (ਅੰਗ ੧੬੩) ਸਿਮਰ੍ਤਿ ਮੰਮਾ ਮੁਕਤਾ, ਅੱਧਾ ਰਾਰਾ੍ ਪੋਲਾ ਬੋਲ ਕੇ, ਇੱਕ ਸਿਹਾਰੀ ਅੱਧੇ ਰਾਰੇ, ਇੱਕ ਸਿਹਾਰੀ ਤੱਤੇ ਲਾਉ-ਪੰਡਿਤੁ; ਸਾਸਤ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਪੜਿਆ॥ ਜੋਗੀ; ਗੋਰਖੁ ਗੋਰਖੁ ਕਰਿਆ॥ ਮੈ ਮੂਰਖ; ਹਰਿ ਹਰਿ ਜਪੁ ਪੜਿਆ॥ ੧॥ ਅੰਕ ੪ ਨੂੰ ਚਉਥਾ ਪੜ੍ਹਨਾ।

ਵਡਹੰਸੁ ਮਹਲਾ ੩ ਮਹਲਾ ਤੀਜਾ) ਪ੍ਰਭੁ ਸਚੜਾ ਹਰਿ ਸਾਲਾਹੀਐ; ਕਾਰਜੁ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਕਰਣੈ ਜੋਗੁ॥ (੫੮੨) ਸੋਰਠਿ ਮਹਲਾ ੪ ਚਉਥਾ॥ (੬੦੪) ਸੋਰਠਿ ਮਹਲਾ ੧ ਪਹਿਲਾ ਦੁਤੁਕੀ॥ (੬੩੬) ਧਨਾਸਰੀ ਮਹਲਾ ੩ ਤੀਜਾ॥ (੬੬੪) ਬਸੰਤੁ ਮਹਲਾ ੩ ਤੀਜਾ॥ (੧੧੬੯)

ਮਹੱਲਾ 'ਤੇ ਅਧਕ ਲਾਉਣ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰੇਮ ਬੇਨਤੀ- ਜਿਨੀ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇਆ; ਗਏ ਮਸਕਤਿ ਘਾਲਿ॥) ਮਿਹਰ ਮਸੀਤਿ ਸਿਦਕੁ ਮੁਸਲਾ; ਹਕੁ ਹਲਾਲੁ ਕੁਰਾਣੁ॥ (੧੪੦) ਮਸੱਕਤਿ ਮੁਸੱਲਾ ਅਧਕ ਲਾ ਕੇ ਬੋਲਣੇ, ਇਉਂ ਮਹੱਲਾ ਵੀ ਅਧਕ ਲਾ ਕੇ ਹੀ ਬੋਲਣਾ, ਪਰ ਅਧਕ ਲਿਖਣਾ ਨਹੀਂ। ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਗੁਰਮੁਖਿ ਜੀ! ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਕੋਟਿ ਨਮਸਕਾਰ।

ਸੋਦਰੁ ਰਾਗੁ ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੧ ੧ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥ ਜਿਤੁ ਦਰਮਿਆਨਾ। ਸਮੱਾਲੇ- ਸੋ ਦਰੁ ਤੇਰਾ ਕੇਹਾ, ਸੋ ਘਰੁ ਕੇਹਾ; ਜਿਤੁ ਬਹਿ ਸਰਬ ਸਮਾਲੇ॥) ਵੱਾਜੇ ਕੱਤੇ। [1]ਧੁਨ [2]ਵਜਾਉਣ ਵਾਲੇ- ਵਾਜੇ ਤੇਰੇ [1]ਨਾਦ ਅਨੇਕ ਅਸੰਖਾ; ਕੇਤੇ ਤੇਰੇ [2]ਵਾਵਣਹਾਰੇ॥ ਕਹੀ-ਅਹਿ ਦਾ ਅ ਮੁਕਤਾ ਬੋਲ ਕੇ, ਹਾਹੇ ਸਿਹਾਰੀ ਲਾਉ- ਕੇਤੇ ਤੇਰੇ, ਰਾਗ ਪਰੀ ਸਿਉ ਕਹੀਅਹਿ; ਕੇਤੇ ਤੇਰੇ ਗਾਵਣਹਾਰੇ॥ ਗਾਵਨਿ ਤੁਧਨੋ ਪਵਣੁ ਪਾਣੀ ਬੈਸੰਤਰੁ; ਗਾਵੈ ਰਾਜਾਧਰਮੁ ਦੁਆਰੇ॥) ਗਾ-ਵਨਿ ਨੰਨੇ ਸਿਹਾਰੀ ਲਾਉ। ਚਿੱਤੁ- ਗਾਵਨਿ ਤੁਧਨੋ ਚਿਤੁ ਗੁਪਤੁ ਲਿਖਿ ਜਾਣਨਿ; ਲਿਖਿ ਲਿਖਿ ਧਰਮੁ ਬੀਚਾਰੇ॥) ਬ੍ਰੈਹਮਾ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣਾ, ਬ੍ਰਹ ਮੁਕਤੇ ਬੋਲ ਕੇ, ਬ੍ਰਹਮਾ ਬੋਲੋ- ਗਾਵਨਿ ਤੁਧਨੋ ਈਸਰੁ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੇਵੀ; ਸੋਹਨਿ ਤੇਰੇ ਸਦਾ ਸਵਾਰੇ॥ ਗਾਵਨਿ ਤੁਧਨੋ ਇੰਦ੍ਰ, ਇੰਦ੍ਰਾਸਣਿ ਬੈਠੇ; ਦੇਵਤਿਆ ਦਰਿ ਨਾਲੇ॥ ਗਾਵਨਿ ਤੁਧਨੋ ਸਿਧ ਸਮਾਧੀ ਅੰਦਰਿ; ਗਾਵਨਿ ਤੁਧਨੋ ਸਾਧ ਬੀਚਾਰੇ॥) ਜਤੀ ਸਤੀ ਪੋਲੇ- ਗਾਵਨਿ ਤੁਧਨੋ ਜਤੀ ਸਤੀ ਸੰਤੋਖੀ; ਗਾਵਨਿ ਤੁਧਨੋ ਵੀਰ ਕਰਾਰੇ॥)

ਜਿੱਥੇ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਅਰਥ ਬਣੇ, ਉੱਥੇ ਪੜ੍ਹੇ, ਪੜ੍ਹਨ ਝਾੜਾ ਭਾਰਾ ਕਰਨਾ, ਭਾਵ ਝਾੜੇ ਨੂੰ ਹਲੰਤ ਲਾਉਣਾ। ਜਿੱਥੇ (ਪੜੇ ਪੜਨ) ਪੈਣ ਦਾ ਅਰਥ ਬਣੇ ਉੱਥੇ ਝਾੜੇ ਨੂੰ ਹਲੰਤ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ, ਪੜ੍ਹਨਿ ਜੁੱਗੁ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਅੱਖਰ ੨ ਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਮੰਨ ਕੇ, ਅੱਖਰ ੨ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਾਰ ਕੇ, ਸ੍ਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਹਿਤ, ਹੁਣ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜਪ ਰਹੇ ਹਨ ਜੀ। ਜੁੱਗੁ- ਗਾਵਨਿ ਤੁਧਨੋ, ਪੰਡਿਤ ਪੜਨਿ ਰਖੀਸੁਰ; ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਵੇਦਾ ਨਾਲੇ॥) ਮੱਛੁ।

ਪ੍ਰਿਆਲੇ ਪੱਪੇ ਸਿਹਾਰੀ ਨਹੀਂ.ਮੁਕਤਾ ਬੋਲੋ। [1]ਅਪੱਛਰਾਂ- ਗਾਵਨਿ ਤੁਧਨੋ [1]ਮੋਹਣੀਆ ਮਨੁ ਮੋਹਨਿ; ਸੁਰਗੁ ਮਛੁ ਪਇਆਲੇ॥) ਗਾਵਨਿ ਤੁਧਨੋ, ਰਤਨ ਉਪਾਏ ਤੇਰੇ; ਅਠਸਠਿ ਤੀਰਥ ਨਾਲੇ॥ ਗਾਵਨਿ ਤੁਧਨੋ ਜੋਧ ਮਹਾਬਲ ਸੂਰਾ; ਗਾਵਨਿ ਤੁਧਨੋ ਖਾਣੀ ਚਾਰੇ॥) ਬ੍ਰੈਹਮੰਡਾ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਾ, ਬ੍ਰਹ ਮੁਕਤੇ ਬੋਲ ਕੇ ਬ੍ਰਹ੍ਮੰਡਾ ਬੋਲੋ- ਗਾਵਨਿ ਤੁਧਨੋ ਖੰਡ ਮੰਡਲ ਬ੍ਰਹਮੰਡਾ; ਕਰਿ ਕਰਿ ਰਖੇ ਤੇਰੇ ਧਾਰੇ॥) ਰੱਤੇ- ਸੇਈ ਤੁਧਨੋ ਗਾਵਨਿ, ਜੋ ਤੁਧੁ ਭਾਵਨਿ; ਰਤੇ ਤੇਰੇ ਭਗਤ ਰਸਾਲੇ॥ ਹੋਰਿ ਕੇਤੇ ਤੁਧਨੋ ਗਾਵਨਿ, ਸੇ. ਮੈ ਚਿਤਿ ਨ ਆਵਨਿ; ਨਾਨਕੁ. ਕਿਆ ਬੀਚਾਰੇ॥ ਸੋਈ ਸੋਈ ਸਦਾ ਸਚੁ ਸਾਹਿਬੁ; ਸਾਚਾ ਸਾਚੀ ਨਾਈ॥) ਭੀ ਨੂੰ ਬੱਬਾ ਭਾਰਾ ਬ੍ਹੀ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣਾ, ਸਾਫ਼ ਭੱਭਾ ਬੋਲੋ- ਹੈ ਭੀ ਹੋਸੀ, ਜਾਇ ਨ ਜਾਸੀ; ਰਚਨਾ ਜਿਨਿ ਰਚਾਈ॥ ਰੰਗੀ ਰੰਗੀ ਭਾਤੀ, ਕਰਿ ਕਰਿ ਜਿਨਸੀ; ਮਾਇਆ ਜਿਨਿ ਉਪਾਈ॥ ਕਰਿ ਕਰਿ ਦੇਖੈ. ਕੀਤਾ ਆਪਣਾ; ਜਿਉ ਤਿਸ ਦੀ ਵਡਿਆਈ॥ ਜੋ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ ਸੋਈ ਕਰਸੀ; ਫਿਰਿ. ਹੁਕਮੁ ਨ ਕਰਣਾ ਜਾਈ॥) ਪਤਿ੍ਸਾਹਿਬੁ ਪੋਲਾ। 'ਰਹ੍ਣੁ'- ਸੋ ਪਾਤਿਸਾਹੁ ਸਾਹਾ ਪਤਿਸਾਹਿਬੁ; ਨਾਨਕ. ਰਹਣੁ ਰਜਾਈ॥ ੧॥

ਜੁੱਗਾਦਿ- ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੧॥) ਵੱਡਾ- ਸੁਣਿ ਵਡਾ; ਆਖੈ ਸਭੁ ਕੋਇ॥) ਕੇਵੱਡੁ- ਕੇਵਡੁ ਵਡਾ; ਡੀਠਾ ਹੋਇ॥) ਕੀਮਤਿ ਪਾਇ; ਨ ਕਹਿਆ ਜਾਇ॥) ਕਹਣੈ ਕੱਕੇ ਮੁਕਤੇ ਨੂੰ ਦੁਲਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀਆਂ, ਕਹ੍ਣੈ ਬੋਲੋ। [1]ਮਸਤ, [1]ਲੀਨ- ਕਹਣੈ ਵਾਲੇ ਤੇਰੇ; ਰਹੇ [1]ਸਮਾਇ॥ ੧॥) [1]ਨਿਰਹੱਲ, [2]ਡੂੰਘੇ [3]ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ- ਵਡੇ ਮੇਰੇ ਸਾਹਿਬਾ; [1]ਗਹਿਰ [2]ਗੰਭੀਰਾ ਗੁਣੀ [3]ਗਹੀਰਾ॥) ਖੰਡ ਪਤਾਲ ਅਸੰਖ; ਮੈ. ਗਣਤ ਨ ਹੋਈ॥ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸੰਖ ਖੰਡ ਪਤਾਲ ਦੀ [1]ਹੱਦ। ਅਨੁਸਾਰ ਅਸੰਖ ਖੰਡ ਪਤਾਲ ਦੀ [1]ਹੱਦ। ਕੋਇ ਨ ਜਾਣੈ; ਤੇਰਾ ਕੇਤਾ, ਕੇਵਡੁ [1]ਚੀਰਾ॥ ੧॥ ਰਹਾਉ॥ (ਰਹਾਉ) ਵਿਸਰਾਮ, ਟੇਕ, ਸਥਾਈ, ਵਾ ਰਿਦੇ ਰੂਪੀ ਖੇਤ'ਚ ਨਾਮ (ਰਹਾਉ) ਬੀਜਣਾ ਕਰੋ। ਵਡੇ ਮੇਰੇ ਸਾਹਿਬਾ; ਗਹਿਰ ਗੰਭੀਰਾ ਗੁਣੀ ਗਹੀਰਾ॥ ਜੀ 'ਚ ਸਦਾ ਲੀਣ (ਰਹਾਉ) ਰਹੋ। ਨਾਮ'ਚ ਮਨ (ਰਹਾਉ) ਟਿਕਾਉ। (ਰਹਾਉ) ਸਨਾਭੀ ਟੀਕਾ, ਜਿਵੇਂ ਨਾਭੀ ਪੇਟ ਦੇ ਵਿਚਾਲੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਉਂ ਸਾਰੇ ਸਬਦ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ, ਰਹਾਉ ਦੀਆਂ ਤੁਕਾਂ'ਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਰਹਾਉ ਦੀਆਂ ਤੁਕਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਕਰਕੇ, ਫੇਰ ਸਬਦ ਦੇ ਅਰਥ ਆਰੰਭ ਕਰਨੇ ਕਰਕੇ, ਅਰਥ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸੰਗੀਤ, ਕਾਵਯ ਨਾਲ ਰਹਾਉ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।॥ ੧॥ ਰਹਾਉ॥ ਨੂੰ ਇੱਕ ਰਹਾਉ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਨਾ, ਕੇਵਲ ਰਹਾਉ ਹੀ ਪੜ੍ਹਨਾ ਹੈ। ਹੱਦਾਂ ਅੰਦਰ ਏਕਾ ਰਹਾਉ ਦੀ ਤੁਕ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਵਾਚਕ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਲੋਚੈ; ਗੁਰ ਦਰਸਨ ਤਾਈ॥ ਇਸ ਸਬਦ 'ਚ ਚਾਰ ਰਹਾਉ, ਸਿਰੀਰਾਗੁ ਮਹਲਾ ੪ ਵਣਜਾਰਾ, ੴ ਸਤਿਨਾਮੁ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥ ਹਰਿ ਹਰਿ ਉਤਮੁ ਨਾਮੁ ਹੈ; ਜਿਨਿ ਸਿਰਿਆ.ਸਭੁ ਕੋਇ ਜੀਉ॥ 'ਚ ਛੇ ਰਹਾਉ ਹਨ। ਜੇ ਰਹਾਉ ਦੇ ਅੰਕ ਪੜ੍ਹੀਏ, ਤਾਂ ਤਰਤੀਬਵਾਰ ਅੰਕ ਭੀ ਚਾਰ ਜਾਂ ਛੇ ਤੱਕ ਆਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਸਨ। ਪਰ ਓੱਥੇ ਸਭ ਥਾਂਈ ਏਕਾ ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇੱਕ ਰਹਾਉ, ਦੋ ਰਹਾਉ, ਤਿੰਨ ਰਹਾਉ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਨੇ, ਕੇਵਲ ਰਹਾਉ ਹੀ ਪੜ੍ਹਨਾ।

ਅੱਖਰਾਂ'ਚ ਰਹਾਉ ਦੂਜਾ॥ ਆਵੇ, ਉੱਥੇ ਰਹਾਉ ਦੂਜਾ ਜ਼ਰੂਰ ਬਰ ਜ਼ਰੂਰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਹੈ। ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਲੈਣ ਸਮੇਂ, ਰਹਾਉ ਦੂਜਾ ਪੜ੍ਹ ਕੇ, ਫ਼ਤੇਹ ਗੱਜਾਉਣੀ, ਰਹਾਉ ਦੂਜਾ ਦਾ ਸਬੰਧ ਉਸ ਸਬਦ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਬਦ 'ਚ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰਹਾਉ ਹੋਣ, ਤਾਂ ਜਿਸ ਰਹਾਉ ਤੋਂ ਚਾਹੋ ਕੀਰਤਨ ਕਰੋ। ਸ੍ਰੀ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ, ਦੱਖਣੀ ਓਅੰਕਾਰੁ, ਸਿਧ ਗੋਸਟਿ'ਚ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ੨ ਰਹਾਉ ਹੀ ਹੈ।}

ਸਭਿ ਸਿਹਾਰੀ ਲਾਉ। ਮਿਲਿ ਲੱਲੇ ਸਿਹਾਰੀ ਬੋਲੋ– ਸਭਿ ਸੁਰਤੀ ਮਿਲਿ; ਸੁਰਤਿ ਕਮਾਈ॥) ਕੀਮਤਿ ਤੱਤੇ ਸਿਹਾਰੀ– ਸਭ ਕੀਮਤਿ ਮਿਲਿ; ਕੀਮਤਿ ਪਾਈ॥) ¹ਵੱਡੇ ਮੁਨਿ ਦੇਵਤੇ, (ਗੁਰ+ਹਾਈ²) (ਗੁਰ) ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ (ਹਾਈ) ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੈਂਤ– ਗਿਆਨੀ ਧਿਆਨੀ; ਗੁਰ¹ ਗੁਰਹਾਈ²॥) ਤਿਲੁ ਪੋਲਾ– ਕਹਣੁ ਨ ਜਾਈ; ਤੇਰੀ ਤਿਲੁ ਵਡਿਆਈ॥ ੨॥) ਸਤ, ਤਪ ਪੋਲੇ– ਸਭਿ ਸਤ. ਸਭਿ ਤਪ; ਸਭਿ ਚੰਗਿਆਈਆ॥ ਸਿਧਾ ਪੁਰਖਾ ਕੀਆ; ਵਡਿਆਈਆ॥ ਤੁਧੁ ਵਿਣੁ; ਸਿਧੀ. ਕਿਨੈ ਨ ਪਾਈਆ॥) ¹ਕ੍ਰਿਪਾ, ²ਰੋਕੀਆਂ– ਕਰਮਿ¹ ਮਿਲੈ; ਨਾਹੀ ਠਾਕਿ² ਰਹਾਈਆ॥ ੩॥ ਆਖਣ ਵਾਲਾ; ਕਿਆ ਵੇਚਾਰਾ॥ ਸਿਫਤੀ ਭਰੇ; ਤੇਰੇ ਭੰਡਾਰਾ॥ ਜਿਸੁ ਤੂ ਦੇਹਿ; ਤਿਸੈ ਕਿਆ ਚਾਰਾ॥) ¹ਸਵਾਰਨ ਵਾਲੇ– ਨਾਨਕ; ਸਚੁ ਸਵਾਰਣਹਾਰਾ¹॥ ੪॥ ੨॥

ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੧॥ ਆਖਾ ਜੀਵਾ; ਵਿਸਰੈ ਮਰਿ ਜਾਉ॥ ਆਖਣਿ ਅਉਖਾ; ਸਾਚਾ ਨਾਉ॥ ਸਾਚੇ ਨਾਮ ਕੀ; ਲਾਗੈ ਭੂਖ॥) ਉਤੁ ਦਰਮਿਆਨਾ, ਚੱਲੀ=ਅਹਿ ਐਡਾ ਮੁਕਤਾ ਹਾਹੇ ਸਿਹਾਰੀ– ਉਤੁ ਭੂਖੈ; ਖਾਇ ਚਲੀਅਹਿ ਦੂਖ॥ ੧॥ ਸੋ ਕਿਉ ਵਿਸਰੈ; ਮੇਰੀ ਮਾਇ॥ ਸਾਚਾ ਸਾਹਿਬੁ; ਸਾਚੈ ਨਾਇ॥ ੧॥ ਰਹਾਉ॥ ਤਿਲੁ ਪੋਲਾ– ਸਾਚੇ ਨਾਮ ਕੀ; ਤਿਲੁ ਵਡਿਆਈ॥) ਥੱਕੇ। ਕੀਮਤਿ ਤੱਤੇ ਸਿਹਾਰੀ ਬੋਲੋ– ਆਖਿ ਥਕੇ; ਕੀਮਤਿ ਨਹੀ ਪਾਈ॥ ਜੇ ਸਭਿ ਮਿਲਿ ਕੈ; ਆਖਣ ਪਾਹਿ॥ ਵਡਾ ਨ ਹੋਵੈ; ਘਾਟਿ ਨ ਜਾਇ॥ ੨॥) ਓਹੁ ਹੋੜਾ ਲੰਬਾ, ਹਾਹੇ ਔਂਕੜ ਸੰਕੋਚੋ– ਨਾ ਓਹੁ ਮਰੈ; ਨ ਹੋਵੈ ਸੋਗੁ॥) ¹ਮੁਕਦੇ ¹ਉਕਦੇ, ¹ਭੁੱਲਦੇ ਨਹੀਂ–ਦੇਦਾ ਰਹੈ; ਨ ¹ਚੁਕੈ ਭੋਗੁ॥ ਗੁਣੁ ਏਹੋ; ਹੋਰੁ. ਨਾਹੀ ਕੋਇ॥ ਨਾ ਕੋ ਹੋਆ; ਨਾ ਕੋ ਹੋਇ॥ ੩॥ ਜੇਵਡੁ ਆਪਿ; ਤੇਵਡ ਤੇਰੀ ਦਾਤਿ॥ ਜਿਨਿ ਦਿਨੁ ਕਰਿ ਕੈ; ਕੀਤੀ ਰਾਤਿ॥ ਖਸਮੁ ਵਿਸਾਰਹਿ; ਤੇ ਕਮਜਾਤਿ॥) ¹ਨੀਚ ਤੋਂ ਨੀਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਨੀਚ ਜਾਤ– ਨਾਨਕ.ਨਾਵੈ ਬਾਝੁ; ਸਨਾਤਿ¹॥ ੪॥ ੩॥

ਗੂਜਰੀ ਦਲੈਂਕੜੇ ਪੂਰੇ ਲਾਉ– ਰਾਗੁ ਗੂਜਰੀ ਮਹਲਾ ੪॥ (ਸਤਿਗੁਰ) ਸੱਚੇ ਗੁਰੂ। ਜਿੱਥੇ ਭੀ ਸਤਿਗੁਰ ਆਵੇ ਤਾਂ ਸੱਤਿਗੁਰ ਬੋਲਣਾ। ਸੱਤਿ। ਜਿੱਥੇ ਸਤਿ ਦਾ ਅਰਥ ਸੱਚ ਬਣੇ ਓਥੇ ਸੱਤ ਅਧਕ ਲਾ ਕੇ ਬੋਲੋ। ਜਿੱਥੇ (ਸਤ) ਰਸਾ ਦਾ ਸਤ, ਜਤ ਸਤ ਆਵੇ, ਪੋਲਾ ਬੋਲਣਾ। ਬਿਨਉ ਨੰਨੇ ਨੂੰ ਹੋੜਾ ਨਹੀਂ, ਨੰਨਾ ਮੁਕਤਾ ਬੋਲ ਕੇ ਊੜੇ ਔਂਕੜ ਲਾਉ। ਕਰਉ ਨੂੰ ਕਰੋ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਾ। ¹ਸੱਚ ²ਬੇਨਤੀ– ਹਰਿ ਕੇ ਜਨ, ਸਤਿਗੁਰ ਸਤ¹ ਪੁਰਖਾ; ਬਿਨਉ² ਕਰਉ ਗੁਰ ਪਾਸਿ॥) ¹ਕੀੜੇ ²ਛੋਟੇ ਤੋਂ ਛੋਟੇ, ਅਤੀ ਬ੍ਰੀਕ ਕਿਰਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਖੁਰਦਬੀਨ ਨਾਲ ਦਿਸਦੇ ਹਨ। ਅਤੀ ਹੀ ਨਿਮ੍ਰਤਾ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕੀਰੇ ਕਿਰਮ ਕਿਹਾ ਹੈ– ਹਮ ¹ਕੀਰੇ ²ਕਿਰਮ. ਸਤਿਗੁਰ ਸਰਣਾਈ; ਕਰਿ ਦਇਆ. ਨਾਮੁ ਪਰਗਾਸਿ॥ ੧॥ ਮੇਰੇ ਮੀਤ ਗੁਰਦੇਵ; ਮੋਕਉ. ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਪਰਗਾਸਿ॥ ਗੁਰਮਤਿ ਨਾਮੁ, ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਾਨ ਸਖਾਈ; ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਹਮਰੀ ਰਹਰਾਸਿ॥ ੧॥ ਰਹਾਉ॥ ਹਰਿ ਜਨ ਕੇ ਵਡਭਾਗ ਵਡੇਰੇ; ਜਿਨ ਹਰਿ ਹਰਿ ਸਰਧਾ, ਹਰਿ ਪਿਆਸ॥) ਤ੍ਰਿਪਤਾਸ=ਹਿ ਪੋਲਾ, ਤੱਤੇ ਦੀ ਸਿਹਾਰੀ ਅੱਧੇ ਰਾਰੇ ਨੂੰ ਲਾਉ। ¹ਆਤਮ ਤ੍ਰਿਪਤੀ ਕਰਕੇ, ਬਹੁਤੋ ਬਹੁਤਾ ਤ੍ਰਿਪਤ¹ ਹੋਈਦਾ ਹੈ– ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਮਿਲੈ, ¹ਤ੍ਰਿਪਤਾਸਹਿ; ਮਿਲਿ ਸੰਗਤਿ.

ਗੁਣ ਪਰਗਾਸਿ॥ ੨॥ ਜਿਨ ਹਰਿ ਹਰਿ, ਹਰਿ ਰਸੁ ਨਾਮੁ. ਨ ਪਾਇਆ; ਤੇ ਭਾਗਹੀਣ ਜਮ ਪਾਸਿ॥) ਧ੍ਰਿਗੁ ਧੱਧਾ ਮੁਕਤਾ, ਅੱਧ ਰਾਰੇ ਨੂੰ ਸਿਹਾਰੀ, ਗੱਗੇ ਔਂਕੜ- ਜੋ ਸਤਿਗੁਰ ਸਰਣਿ ਸੰਗਤਿ. ਨਹੀ ਆਏ; ਧ੍ਰਿਗੁ ਜੀਵੇ. ਧ੍ਰਿਗੁ ਜੀਵਾਸਿ॥ ੩॥) ਮਸ=ਤਕਿ ਕੱਕੇ ਸਿਹਾਰੀ- ਜਿਨ ਹਰਿ ਜਨ, ਸਤਿਗੁਰ ਸੰਗਤਿ ਪਾਈ; ਤਿਨ ਧੁਰਿ ਮਸਤਕਿ ਲਿਖਿਆ ਲਿਖਾਸਿ॥) ਧਨੁ ਨੰਨੇ ਔਂਕੜ ਲਾ ਕੇ ਪੋਲਾ ਬੋਲੋ। ਟਿੱਪੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ। ਧੰਨੁ ਧੱਦੇ ਨੂੰ ਟਿੱਪੀ ਬੋਲ ਕੇ, ਨੰਨੇ ਔਂਕੜ ਬੋਲੋ। ਟਿੱਪੀ ਦੀ ਥਾਂ ਅਧਕ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ। (ਸਤਸੰਗਤਿ) ਸੱਚੀ ਸੰਗਤ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਜਿੱਥੇ ਭੀ ਸਤਸੰਗਤਿ ਆਵੇ, ਤਾਂ ਸੱਤਸੰਗਤਿ ਬੋਲਣਾ- ਧਨੁ ਧੰਨੁ ਸਤਸੰਗਤਿ, ਜਿਤੁ ਹਰਿ ਰਸੁ ਪਾਇਆ; ਮਿਲਿ ਜਨ ਨਾਨਕ. ਨਾਮੁ ਪਰਗਾਸਿ॥ ੪॥ ੪॥

ਰਾਗੁ ਗੂਜਰੀ ਮਹਲਾ ੫॥ ਚਿਤਵ=ਹਿ, ਆ=ਹਰਿ ਪੋਲਾ। ਉੱਦਮੁ। ¹ਉਦਮੁ- ਕਾਹੇ ਰੇ ਮਨ, ਚਿਤਵਹਿ ਉਦਮੁ; ਜਾ ¹ਆਹਰਿ. ਹਰਿ ਜੀਉ ਪਰਿਆ॥) ਪੱਥਰ, ਰਿਜ=ਕੁ ਪੋਲਾ- ਸੈਲ ਪਥਰ ਮਹਿ. ਜੰਤ ਉਪਾਏ; ਤਾ ਕਾ ਰਿਜਕੁ, ਆਗੈ ਕਰਿ ਧਰਿਆ॥ ੧॥) ਮਾ=ਧਉ ਧੱਦਾ ਮੁਕਤਾ, ਊੜੇ ਔਂਕੜ ਹੈ- ਮੇਰੇ ਮਾਧਉ ਜੀ; ਸਤਸੰਗਤਿ ਮਿਲੇ. ਸੁ ਤਰਿਆ॥) ਪਰਮਪਦੁ ਪੋਲਾ। ¹ਵੱਡੀ ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਦਵੀ- ਗੁਰ ਪਰਸਾਦਿ ¹ਪਰਮਪਦੁ ਪਾਇਆ; ਸੂਕੇ ਕਾਸਟ ਹਰਿਆ॥ ੧॥ ਰਹਾਉ॥) ਜਿੱਥੇ ਸੁਤ ਆਵੇ, ਅਧਕ ਲਾ ਕੇ ਸੁੱਤ ਬੋਲੋ। ਬਨਿਤਾ ਮਿਲਵਾਂ, ਨੰਨੇ ਸਿਹਾਰੀ। ¹ਮਾਤਾ ²ਪੁੱਤ੍ਰ ³ਇਸਤ੍ਰੀ- ¹ਜਨਨਿ ਪਿਤਾ, ਲੋਕ ²ਸੁਤ ³ਬਨਿਤਾ; ਕੋਇ ਨ ਕਿਸ ਕੀ ਧਰਿਆ॥ ਸਿਰਿ ਸਿਰਿ ਰਿਜਕੁ ਸੰਬਾਹੇ ਠਾਕੁਰੁ; ਕਾਹੇ ਮਨ ਭਉ ਕਰਿਆ॥ ੨॥) ਊੱਡੇ, ਊੱਡਿ। ਬਚਰੇ ਪੋਲਾ। ¹ਬੱਚੇ- ਊਡੇ ਊਡਿ. ਆਵੈ ਸੈ ਕੋਸਾ; ਤਿਸੁ ਪਾਛੈ ¹ਬਚਰੇ ਛਰਿਆ॥ ਤਿਨ ਕਵਣੁ ਖਲਾਵੈ, ਕਵਣੁ ਚੁਗਾਵੈ; ਮਨ ਮਹਿ. ਸਿਮਰਨੁ ਕਰਿਆ॥ ੩॥) ਅਸਟ ਸੱਸੇ ਪੈਰ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ, ਅਸਟ ਦਸ ਤਲ ਪੋਲੇ। ¹ਹੱਥ ²ਤਲੀ ³ਰੱਖੇ ਹਨ- ਸਭਿ ਨਿਧਾਨ. ਦਸ ਅਸਟ ਸਿਧਾਨ; ਠਾਕੁਰ ¹ਕਰ ²ਤਲ ³ਧਰਿਆ॥) ਬਲਿ ਲੱਲੇ ਪੈਰ ਬਿੰਦੀ ਲਾ ਕੇ ਅਰਥ ਸੜਨਾ ਹੈ। ਬਲਿ ਬਲਿ ਬਲਿ ਲੱਲੇ ਪੈਰ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ, ਪੋਲੇ ਬੋਲਣੇ। ¹ਕੁਰਬਾਨ- ਜਨ ਨਾਨਕ.¹ਬਲਿ ਬਲਿ, ਸਦ ਬਲਿ ਜਾਈਐ; ਤੇਰਾ. ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਰਾਵਰਿਆ॥ ੪॥ ੫॥

ਰਾਗੁ ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੪ ਸੋ ਪੁਰਖੁ ੧ਓ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥) ਨਿਰੰਜਨੁ ਜ ਕਸਕੇ। ਅਗਮਾ ਅਗਮ ਮਿਲਵੇਂ ਪੋਲੇ- ਸੋ ਪੁਰਖੁ ਨਿਰੰਜਨੁ, ਹਰਿ ਪੁਰਖੁ ਨਿਰੰਜਨੁ; ਹਰਿ ਅਗਮਾ ਅਗਮ ਅਪਾਰਾ॥) ¹ਰਚਨਵਾਲੇ- ਸਭਿ ਧਿਆਵਹਿ ਸਭਿ ਧਿਆਵਹਿ ਤੁਧੁ ਜੀ; ਹਰਿ ਸਚੇ ¹ਸਿਰਜਣਹਾਰਾ॥ ਸਭਿ ਜੀਅ ਤੁਮਾਰੇ ਜੀ; ਤੂੰ ਜੀਆ ਕਾ ਦਾਤਾਰਾ॥ ਹਰਿ ਧਿਆਵਹੁ ਸੰਤਹੁ ਜੀ; ਸਭਿ ਦੂਖ ਵਿਸਾਰਣਹਾਰਾ॥ ਹਰਿ ਆਪੇ ਠਾਕੁਰੁ, ਹਰਿ ਆਪੇ ਸੇਵਕੁ ਜੀ; ਕਿਆ ਨਾਨਕ. ਜੰਤ ਵਿਚਾਰਾ॥ ੧॥)

ਘਟ ਘਟ ਪੋਲੇ। ¹ਦਿਲ, (ਘਟ ਘਟ) ਸਾਰੀਆਂ ਘਟਾਂ ੨ ਅੰਦਰ ਜਾਂ (ਘਟ) ਹਿਰਦਾ ਅਰਥ ਆਵੇ ਤਾਂ ਘਟ ਪੋਲਾ। (ਘੱਟ) ਥੋੜਾ ਅਰਥ ਬਣੇ, ਘੱਟ ਪਾਠ ਕਰਨਾ- ਤੂ ¹ਘਟ ਘਟ ਅੰਤਰਿ, ਸਰਬ ਨਿਰੰਤਰਿ ਜੀ; ਹਰਿ ਏਕੋ ਪੁਰਖੁ ਸਮਾਣਾ॥ ਇਕਿ ਦਾਤੇ. ਇਕਿ ਭੇਖਾਰੀ ਜੀ; ਸਭਿ ਤੇਰੇ ਚੋਜ ਵਿਡਾਣਾ॥ ਤੂੰ ਆਪੇ ਦਾਤਾ.ਆਪੇ ਭੁਗਤਾ ਜੀ; ਹਉ ਤੁਧੁ ਬਿਨੁ ਅਵਰੁ ਨ ਜਾਣਾ॥ ਤੂੰ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਬੇਅੰਤੁ ਬੇਅੰਤੁ ਜੀ; ਤੇਰੇ. ਕਿਆ ਗੁਣ ਆਖਿ ਵਖਾਣਾ॥ ਜੋ ਸੇਵਹਿ. ਜੋ ਸੇਵਹਿ ਤੁਧੁ ਜੀ; ਜਨੁ ਨਾਨਕੁ. ਤਿਨ ਕੁਰਬਾਣਾ॥ ੨॥) ਜੁੱਗ- ਹਰਿ ਧਿਆਵਹਿ. ਹਰਿ ਧਿਆਵਹਿ ਤੁਧੁ ਜੀ; ਸੇ ਜਨ. ਜੁਗ ਮਹਿ ਸੁਖਵਾਸੀ॥ ਸੇ ਮੁਕਤੁ. ਸੇ ਮੁਕਤੁ ਭਏ, ਜਿਨ ਹਰਿ ਧਿਆਇਆ ਜੀ; ਤਿਨ. ਤੂਟੀ ਜਮ ਕੀ ਫਾਸੀ॥

ਜਿਨ ਨਿਰਭਉ.ਜਿਨ ਹਰਿ ਨਿਰਭਉ ਧਿਆਇਆ ਜੀ; ਤਿਨ ਕਾ. ਭਉ ਸਭੁ ਗਵਾਸੀ॥ ਜਿਨ ਸੇਵਿਆ. ਜਿਨ ਸੇਵਿਆ ਮੇਰਾ ਹਰਿ ਜੀ; ਤੇ. ਹਰਿ ਹਰਿ ਰੂਪਿ ਸਮਾਸੀ॥ ਸੇ ਧੰਨੁ ਸੇ ਧੰਨੁ. ਜਿਨ ਹਰਿ ਧਿਆਇਆ ਜੀ; ਜਨੁ ਨਾਨਕੁ. ਤਿਨ ਬਲਿ ਜਾਸੀ॥ ੩॥ ਤੇਰੀ ਭਗਤਿ ਤੇਰੀ ਭਗਤਿ ਭੰਡਾਰ ਜੀ; ਭਰੇ ਬਿਅੰਤ ਬੇਅੰਤਾ॥ ਤੇਰੇ ਭਗਤ ਤੇਰੇ ਭਗਤ. ਸਲਾਹਨਿ ਤੁਧੁ ਜੀ; ਹਰਿ ਅਨਿਕ ਅਨੇਕ ਅਨੰਤਾ॥) ਅਨਿਕ ਦੇ ਨੰਨੇ ਸਿਹਾਰੀ ਲਾਉ, ਬੋਲਣ ਲੱਗਿਆਂ ਕੱਕੇ ਨੂੰ ਸਿਹਾਰੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ, ਜਪਹਿ ਪੋਲਾ– ਤੇਰੀ ਅਨਿਕ ਤੇਰੀ ਅਨਿਕ, ਕਰਹਿ ਹਰਿ ਪੂਜਾ ਜੀ; ਤਪੁ ਤਾਪਹਿ, ਜਪਹਿ ਬੇਅੰਤਾ॥) ਖਟੁ ਪੋਲਾ। [1]ਛੇ। ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਮੰਮਾ ਮੁਕਤਾ, ਅੱਧਾ ਰਾਰਾ, ਪੋਲਾ ਬੋਲ ਕੇ, ਇੱਕ ਸਿਹਾਰੀ ਅੱਧੇ ਰਾਰੇ, ਇੱਕ ਸਿਹਾਰੀ ਤੱਤੇ ਲਾਉ– ਤੇਰੇ ਅਨੇਕ ਤੇਰੇ ਅਨੇਕ, ਪੜਹਿ ਬਹੁ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਸਾਸਤ ਜੀ; ਕਰਿ ਕਿਰਿਆ [1]ਖਟੁ ਕਰਮ ਕਰੰਤਾ॥ ਸੇ ਭਗਤ ਸੇ ਭਗਤ ਭਲੇ, ਜਨ ਨਾਨਕ ਜੀ; ਜੋ ਭਾਵਹਿ ਮੇਰੇ ਹਰਿ ਭਗਵੰਤਾ॥ ੪॥ ਤੂੰ ਆਦਿ ਪੁਰਖੁ ਅਪਰੰਪਰੁ ਕਰਤਾ ਜੀ; ਤੁਧੁ ਜੇਵਡੁ ਅਵਰੁ ਨ ਕੋਈ॥) ਜੁੱਗੁ ਜੁੱਗੁ ਨਿਹਚੱਲੁ ਹਾਹਾ ਮੁਕਤਾ ਬੋਲੋ– ਤੂੰ ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਏਕੋ, ਸਦਾ ਸਦਾ ਤੂੰ ਏਕੋ ਜੀ; ਤੂੰ ਨਿਹਚਲੁ ਕਰਤਾ ਸੋਈ॥) ਤੁਧੁ ਆਪੇ ਭਾਵੈ ਸੋਈ ਵਰਤੈ ਜੀ; ਤੂੰ ਆਪੇ ਕਰਹਿ ਸੁ ਹੋਈ॥) ਸਿਰਜਿ ਬੋਲੋ ਇਕੱਠਾ ਮਿਲਵਾਂ। [1]ਮਿਲਾਈ, ਬੁਲਾਈ, ਛੁਪਾਈ– ਤੁਧੁ ਆਪੇ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਸਭ ਉਪਾਈ ਜੀ; ਤੁਧੁ ਆਪੇ ਸਿਰਜਿ ਸਭ [1]ਗੋਈ॥ ਜਨੁ ਨਾਨਕੁ. ਗੁਣ ਗਾਵੈ ਕਰਤੇ ਕੇ ਜੀ; ਜੋ ਸਭਸੈ ਕਾ ਜਾਣੋਈ॥ ੫॥ ੧॥

ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੪॥ ਤੂੰ ਕਰਤਾ ਸਚਿਆਰੁ; ਮੈਡਾ ਸਾਂਈ॥ ਜੋ ਤਉ ਭਾਵੈ. ਸੋਈ ਥੀਸੀ; ਜੋ ਤੂ ਦੇਹਿ. ਸੋਈ ਹਉ ਪਾਈ॥ ੧॥ ਰਹਾਉ॥ ਸਭ ਤੇਰੀ; ਤੂੰ ਸਭਨੀ ਧਿਆਇਆ॥ ਜਿਸਨੋ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹਿ; ਤਿਨਿ ਨਾਮ ਰਤਨੁ ਪਾਇਆ॥) ਲੱਾਧਾ, [1]ਲੱਭੇ– ਗੁਰਮੁਖਿ [1]ਲਾਧਾ; ਮਨਮੁਖਿ ਗਵਾਇਆ॥ ਤੁਧੁ ਆਪਿ ਵਿਛੋੜਿਆ; ਆਪਿ ਮਿਲਾਇਆ॥ ੧॥) ਦਰੀਆਉ ਰਾਰੇ ਬਿਹਾਰੀ ਦੀਰਘ, ਬਿਹਾਰੀ ਹਰ ਥਾਂ ਗੌਰ ਨਾਲ ਦੱਬ ਕੇ ਦੀਰਘ ਹੀ ਬੋਲਣੀ। [1]ਵਿੱਚ– ਤੂੰ ਦਰੀਆਉ; ਸਭ ਤੁਝ ਹੀ [1]ਮਾਹਿ॥ ਤੁਝ ਬਿਨੁ; ਦੂਜਾ ਕੋਈ ਨਾਹਿ॥) ਖੇਲੁ– ਜੀਅ ਜੰਤ; ਸਭਿ ਤੇਰਾ ਖੇਲੁ॥) ਵਿੱਛੁੜਿਆ– ਵਿਜੋਗਿ ਮਿਲਿ.ਵਿਛੁੜਿਆ; ਸੰਜੋਗੀ ਮੇਲੁ॥ ੨॥)

ਜਾਣਾ.ਇਹਿ ਪਾਠ ਮਿਲਵਾਂ ਦੋਵੇਂ ਕੰਨੇ ਲਾਉ। [1]ਜਣਾਉਂਦੇ ਹੋਂ– ਜਿਸਨੋ ਤੂ [1]ਜਾਣਾਇਹਿ; ਸੋਈ ਜਨੁ ਜਾਣੈ॥) ਸਦ ਪੋਲਾ। [1]ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ– ਹਰਿ ਗੁਣ; ਸਦ ਹੀ ਆਖਿ [1]ਵਖਾਣੈ॥ ਜਿਨਿ ਹਰਿ ਸੇਵਿਆ; ਤਿਨਿ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ॥) ਸਹਜੇ ਸਹ ਮੁਕਤੇ ਬੋਲੋ– ਸਹਜੇ ਹੀ; ਹਰਿ ਨਾਮਿ ਸਮਾਇਆ॥ ੩॥ ਤੂ ਆਪੇ ਕਰਤਾ; ਤੇਰਾ ਕੀਆ ਸਭੁ ਹੋਇ॥)

[1]ਹੋਰ। ਤੁਧੁ ਬਿਨੁ; ਦੂਜਾ [1]ਅਵਰੁ ਨ ਕੋਇ॥ ਤੂ ਕਰਿ ਕਰਿ ਵੇਖਹਿ; ਜਾਣਹਿ ਸੋਇ॥) ਜਨ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਆਵੇ ਪੋਲਾ– ਜਨ ਨਾਨਕ; ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਰਗਟੁ ਹੋਇ॥ ੪॥ ੨॥

ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੧॥ ਤਿਤੁ ਦਰਮਿਆਨਾ। ਸਰਵਰੜੈ ਭਈਲੇ। [1]ਸ੍ਰੋਵਰ। [2]ਹੋਇਆ ਹੈ– ਤਿਤੁ [1]ਸਰਵਰੜੈ, [2]ਭਈਲੇ ਨਿਵਾਸਾ; ਪਾਣੀ ਪਾਵਕੁ ਤਿਨਹਿ ਕੀਆ॥) ਇੱਥੇ ਪਗੁ ਪੋਲਾ। [1]ਚਿੱਕੜ [2]ਪੈਰ [3]ਤਿੱਥੇ– [1]ਪੰਕ ਜੁ ਮੋਹ, [2]ਪਗੁ ਨਹੀ ਚਾਲੈ; ਹਮ ਦੇਖਾ. [3]ਤਹ ਡੂਬੀਅਲੇ॥ ੧॥) [1]ਮੂਰਖ– ਮਨ.ਏਕੁ ਨ ਚੇਤਸਿ; [1]ਮੂੜ ਮਨਾ॥ ਹਰਿ ਬਿਸਰਤ; ਤੇਰੇ ਗੁਣ ਗਲਿਆ॥ ੧॥ ਰਹਾਉ॥ ਨਾ ਹਉ ਜਤੀ ਸਤੀ. ਨਹੀ ਪੜਿਆ; ਮੂਰਖ ਮੁਗਧਾ ਜਨਮੁ ਭਇਆ॥ ਪ੍ਰਣਵਤਿ ਨਾਨਕ. ਤਿਨ ਕੀ ਸਰਣਾ; ਜਿਨ ਤੂੰ. ਨਾਹੀ ਵੀਸਰਿਆ॥ ੨॥ ੩॥

ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੫॥ ਭਈ ਪਰਾਪਤਿ; ਮਾਨੁਖ ਦੇਹੁਰੀਆ॥ ਗੋਬਿੰਦ ਮਿਲਣ ਕੀ; ਇਹ ਤੇਰੀ ਬਰੀਆ॥ ਅਵਰਿ ਕਾਜ ਤੇਰੈ; ਕਿਤੈ ਨ ਕਾਮ॥ ਮਿਲੁ ਸਾਧਸੰਗਤਿ; ਭਜੁ ਕੇਵਲ ਨਾਮ॥ ੧॥

ਸਰੰਜਾਮਿ ਲਾਗੁ; ਭਵਜਲ ਤਰਨ ਕੈ॥) ਬੱਬਾ ਮੁਕਤਾ ਅੱਧੇ ਰਾਰੇ ਨੂੰ ਸਿਹਾਰੀ ਬ੍ਰਿਥਾ ਬੋਲੋ- ਜਨਮੁ ਬ੍ਰਿਥਾ ਜਾਤ; ਰੰਗਿ ਮਾਇਆ ਕੈ॥ ੧॥ ਰਹਾਉ॥ ਜਪੁ ਤਪੁ ਸੰਜਮੁ; ਧਰਮੁ. ਨ ਕਮਾਇਆ॥) ਨ ਦੇਲ੍ਹੀ ਦੀਪਕ- ਸੇਵਾ ਸਾਧ ਨ ਜਾਨਿਆ ਹਰਿ ਰਾਇਆ॥ ਕਹੁ ਨਾਨਕ; ਹਮ ਨੀਚ ਕਰੰਮਾ॥ ਸਰਣਿ ਪਰੇ ਕੀ; ਰਾਖਹੁ ਸਰਮਾ॥ ੨॥ ੪॥

੨੪. ਸ੍ਰੀ ਕੀਰਤਨ ਸੋਹਿਲਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਅਰੰਭ-

ਸੋਹਿਲਾ ਰਾਗੁ ਗਉੜੀ ਦੀਪਕੀ ਮਹਲਾ ੧; ੧ਓ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥ ਜੈ ਘਰਿ ਕੀਰਤਿ ਆਖੀਐ; ਕਰਤੇ ਕਾ ਹੋਇ ਬੀਚਾਰੋ॥) ਗਾ॒ਵਹੁ, ਸਿਵ॒ਰਿਹੁ ਰਾਰੇ ਸਿਹਾਰੀ, ਹਾਹਿਆਂ ਔਂਕੜ ਲੰਬੇ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣੇ। ੧ਜਸ। ੨ਸਿਮਰਨਾ ਕਰੋ। ੩ਰਚਨਵਾਲੇ- ਤਿਤੁ ਘਰਿ. ਗਾਵਹੁ ੧ਸੋਹਿਲਾ; ੨ਸਿਵਰਿਹੁ ੩ਸਿਰਜਣਹਾਰੋ॥ ੧॥ ਤੁਮ ਗਾਵਹੁ; ਮੇਰੇ ਨਿਰਭਉ ਕਾ ਸੋਹਿਲਾ॥ ਹਉ ਵਾਰੀ; ਜਿਤੁ ਸੋਹਿਲੈ ਸਦਾ ਸੁਖੁ ਹੋਇ॥ ੧॥ ਰਹਾਉ॥) ਨਿੱਤ ਦੇਖੈ॒ਗਾ- ਨਿਤ ਨਿਤ ਜੀਅੜੇ ਸਮਾਲੀਅਨਿ; ਦੇਖੈਗਾ ਦੇਵਣਹਾਰੁ॥ ਤੇਰੇ ਦਾਨੈ. ਕੀਮਤਿ ਨਾ ਪਵੈ; ਤਿਸੁ ਦਾਤੇ ਕਵਣੁ ਸੁਮਾਰੁ॥ ੨॥) ੪ਵਿਆਹ- ਸੰਬਤਿ ੪ਸਾਹਾ ਲਿਖਿਆ; ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਪਾਵਹੁ ਤੇਲੁ॥) ਸੱਜਣ- ਦੇਹੁ ਸਜਣ ਅਸੀਸੜੀਆ; ਜਿਉ ਹੋਵੈ ਸਾਹਿਬ ਸਿਉ ਮੇਲੁ॥ ੩॥) ਸੱਦੜੇ। ਨਿੱਤ। ਪਾ॒ਹੁਚਾ ਪੱਧੇ ਕੰਨਾ ਲੰਬਾ। ੫ਸੱਦੇ- ਘਰਿ ਘਰਿ ਏਹੁ ਪਾਹੁਚਾ; ੫ਸਦੜੇ ਨਿਤ ਪਵੰਨਿ॥) ਸੱਦਣਹਾਰਾ। ਦਿਹ ਹਾਹਾ ਮੁਕਤਾ- ਸਦਣਹਾਰਾ ਸਿਮਰੀਐ; ਨਾਨਕ. ਸੇ ਦਿਹ ਆਵੰਨਿ॥ ੪॥ ੧॥

ਰਾਗੁ ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੧॥) ਛੇ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਾ। ਸਿਹਾਰੀ ਲਘੂ ਲਾ ਕੇ. ਐੜਾ ਮੁਕਤਾ ਛਿ॒ਅ। ਉਪਦੇਸ ਸੱਸੇ ਪੈਰ ਬਿੰਦੀ ਨ ਬੋਲ- ਛਿਅ ਘਰ, ਛਿਅ ਗੁਰ; ਛਿਅ ਉਪਦੇਸ॥) ੫ਰੂਪ, ਅਕਾਰ- ਗੁਰੁ ਗੁਰੁ ਏਕੋ; ੫ਵੇਸ ਅਨੇਕ॥ ੧॥) ੬ਸਤਸੰਗਤਿ। ੭ਕੀਰਤਨ ਭਗਤੀ- ਬਾਬਾ, ਜੈ ੬ਘਰਿ; ਕਰਤੇ ੭ਕੀਰਤਿ ਹੋਇ॥) ੮ਆਪ ਜੀ ਦੀ- ਸੋ ਘਰੁ ਰਾਖੁ; ਵਡਾਈ ੮ਤੋਇ॥ ੧॥ ਰਹਾਉ॥ ਵਿਸੁਏ ਮਿਲਵਾਂ ਸੱਸੇ ਔਂਕੜ ਲਾਉਣਾ। ਥਿੱਤੀ। ੯ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਅੱਖ ਖੋਲ੍ਹਣ ਮੀਚਣੀ ਇੱਕ ਨਿਮਖ। ੧੫ ਨਿਮਖ ਇੱਕ ਵਿਸੁਆ, ੧੫ ਵਿਸੁਏ ਇੱਕ ਚਸਾ। ੧੧ਤੀਹ ਚਸੇ ਇੱਕ ਪਲ, ੬੦ ਪਲ ਇੱਕ ਘੜੀ। ੧੨ਸਾਢੇ ਸੱਤ ਘੜੀਆਂ ਇੱਕ ਪਹਿਰ। ਤਿੰਨ ਘੰਟੇ ਇੱਕ ਪਹਿਰ ਹੈ। ੧੩ਸੱਠਾਂ ਘੜੀਆਂ ਜਾਂ ਅੱਠਾਂ ਪਹਿਰਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਥਿੱਤ। ੧੪ਚਾਰ ਪਹਿਰਾਂ ਦਾ (ਵਾਰੀ) ਦਿਨ। ੧੫ਤੀਹ ਦਿਨ ਮਹੀਨਾ। ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਰੁੱਤ। ਛੇ ਰੁੱਤਾਂ ਦਾ ਸਾਲ। ਬਾਰਾਂ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਕੁੰਭ। ੮ਹੋਇਆ- ੯ਵਿਸੁਏ ੧੦ਚਸਿਆ, ੧੧ਘੜੀਆ ੧੨ਪਹਰਾ; ੧੩ਥਿਤੀ ੧੪ਵਾਰੀ ੧੫ਮਾਹੁ ੧੬ਹੋਆ॥) ਸੂਰਜੁ ਏਕੋ; ਰੁਤਿ ਅਨੇਕ॥

ਨਾਨਕ; ਕਰਤੇ ਕੇ ਕੇਤੇ ਵੇਸ॥ ੨॥ ੨॥ ਰਾਗੁ ਧਨਾਸਰੀ ਮਹਲਾ ੧॥) ਮੈ ਬਿੰਦੀ ਨ ਲਾਉ। ੧੭ਅਕਾਸ ੧੮ਰੂਪ- ੧੭ਗਗਨ ੧੮ਮੈ ਥਾਲੁ, ਰਵਿ ਚੰਦੁ ਦੀਪਕ ਬਨੇ; ਤਾਰਿਕਾ ਮੰਡਲ, ਜਨਕ ਮੋਤੀ॥) ਮਲ॒ਆਨ ਮਲ ਪੋਲਾ। ੧੯ਮਲਿਆਗਰ ਪਰਬਤ। ੨੦ਤੱਕ-ਧੂਪੁ ੧੯ਮਲਆਨ ੨੦ਲੋ, ਪਵਣੁ ਚਵਰੋ ਕਰੇ; ਸਗਲ ਬਨਰਾਇ, ਫੂਲੰਤ ਜੋਤੀ॥) ਕੈਸੀ ਪੋਲਾ- ਕੈਸੀ; ਆਰਤੀ ਹੋਇ॥) ੨੧ਡਰ- ੨੧ਭਵ ਖੰਡਨਾ; ਤੇਰੀ ਆਰਤੀ॥) 'ਅਨ॒ਹਤਾ' ਪੋਲਾ। ਹਾਹੇ ਤੇ ਅਧਕ ਨ ਲਾਉ। ੧ਨਾਸ ਰਹਿਤ। ੨ਵਾਜੇ- ੧ਅਨਹਤਾ ਸਬਦ; ਵਾਜੰਤ ੨ਭੇਰੀ॥ ੧॥ ਰਹਾਉ॥) ਤੁਹੀ ਹੋੜੇ ਤੇ ਔਂਕੜ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੀ ਅਵਾਜ਼

ਬੋਲਣੀ। ਸਹਸ ਨੂੰ ਸੈਹਸ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਾ ਤਿੰਨੇ ਮੁਕਤੇ ਬੋਲਣੇ। ਨਨ ਨਨਾ ਪੋਲੇ। [1]ਹਜ਼ਾਰ- [2]ਸਹਸ ਤਵ ਨੈਨ, ਨਨ ਨੈਨ ਹਹਿ ਤੋਹਿ ਕਉ; ਸਹਸ ਮੂਰਤਿ, ਨਨਾ ਏਕ ਤੁਹੀ॥) ਪਦ ਚਲਤ ਪੋਲੇ। [2]ਚਰਨ। [3]ਉੱਜਲ। [4]ਨਾਸਾਂ- ਸਹਸ [2]ਪਦ [3]ਬਿਮਲ, ਨਨ ਏਕ ਪਦ; [4]ਗੰਧ ਬਿਨੁ, ਸਹਸ ਤਵ ਗੰਧ; ਇਵ ਚਲਤ ਮੋਹੀ॥ ੨॥ ਸਭ ਮਹਿ ਜੋਤਿ; ਜੋਤਿ ਹੈ ਸੋਇ॥) ਪਹਿਲੇ ਚਾਨਣਿ ਣਾਣੇ ਸਿਹਾਰੀ ਦੂਜੇ ਚਾਨਣੁ ਣਾਣੇ ਔਂਕੜ ਲਾਉਣਾ- ਤਿਸ ਦੈ ਚਾਨਣਿ; ਸਭ ਮਹਿ ਚਾਨਣੁ ਹੋਇ॥ ਗੁਰ ਸਾਖੀ; ਜੋਤਿ ਪਰਗਟੁ ਹੋਇ॥ ਜੋ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ; ਸੁ ਆਰਤੀ ਹੋਇ॥ ੩॥ ਲੋਭਿਤ ਭੱਭੇ ਸਿਹਾਰੀ ਲਾਉ। ਦਿਨੁ ਹੋੜੇ 'ਤੇ ਔਂਕੜ ਦਾ ਵਿਚਕਾਰਲਾ ਮੇਲ ਬੋਲੋ। ਜਿੱਥੇ ਅੱਖਰ ਨੂੰ ਔਂਕੜ ਤੇ ਹੋੜਾ ਇਕੱਠੇ ਲੱਗੇ ਹੋਣ, ਉਸ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਔਂਕੜ ਤੇ ਹੋੜੇ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਬੋਲੋ ਜੀ- ਹਰਿ ਚਰਣ ਕਵਲ ਮਕਰੰਦ, ਲੋਭਿਤ ਮਨੋ; ਅਨ ਦਿਨੁ, ਮੋਹਿ ਆਹੀ ਪਿਆਸਾ॥ ਕ੍ਰਿਪਾ ਜਲੁ ਦੇਹਿ, ਨਾਨਕ ਸਾਰਿੰਗ ਕਉ; ਹੋਇ ਜਾ ਤੇ. ਤੇਰੈ ਨਾਇ ਵਾਸਾ॥ ੪॥ ੩॥)

ਰਾਗੁ ਗੱਗਾ ਔਂਕੜ ਸਹਿਤ ਪੂਰਾ ਬੋਲ ਕੇ ਫਿਰ ਗਉੜੀ ਬੋਲੋ। ਦੋ ਅੱਖਰ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ, ਉੱਥੇ ਖਿਆਲ ਨਾਲ ਉਚਾਰੋ। ਛੇਤੀ ਬੋਲਣ ਨਾਲ ਇੱਕ ਅੱਖਰ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨੱਗਰੁ- ਰਾਗੁ ਗਉੜੀ ਪੂਰਬੀ ਮਹਲਾ ੪॥ ਕਾਮਿ ਕਰੋਧਿ ਨਗਰੁ ਬਹੁ ਭਰਿਆ; ਮਿਲਿ ਸਾਧੂ ਖੰਡਲ ਖੰਡਾ ਹੇ॥ ਪੂਰਬਿ ਲਿਖਤ ਲਿਖੇ, ਗੁਰੁ ਪਾਇਆ; ਮਨਿ ਹਰਿ ਲਿਵ, ਮੰਡਲ ਮੰਡਾ ਹੇ॥ ੧॥) ਪੁਨੁ ਪੋਲਾ, ਟਿੱਪੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ। [1]ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਧਰਤੀ ਤੇ ਮੱਥਾ ਰੱਖ ਕੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਨਾਮ ਅੰਜੁਲੀ ਹੈ- ਕਰਿ ਸਾਧੂ [1]ਅੰਜੁਲੀ; ਪੁਨੁ ਵਡਾ ਹੇ॥ ਕਰਿ ਡੰਡਉਤ; ਪੁਨੁ ਵਡਾ ਹੇ॥ ੧॥ ਰਹਾਉ॥ ਸਾਕਤ. ਹਰਿ ਰਸ ਸਾਦੁ. ਨ ਜਾਣਿਆ; ਤਿਨ ਅੰਤਰਿ. ਹਉਮੈ ਕੰਡਾ ਹੇ॥) ਸਹ=ਹਿ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਹਾਹਾ ਮੁਕਤਾ ਬੋਲ ਕੇ, ਦੂਜੇ ਹਾਹੇ ਸਿਹਾਰੀ ਲਾਉ। ਸਾਕਤ ਜਿਵੇਂ ੨ ਹੰਗਤਾ ਦੇ ਕੁਮਾਰਗ 'ਚ ਚੱਲਦੇ[ਦ] ਹਨ, ਤਿਵੇਂ ੨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਉਮੈ ਕੰਡਾ ਚੁੱਭਦਾ ਹੈ, ਹਉਮੈ ਦਾ ਕੰਡਾ ਚੁੱਭਣੇ ਕਰਕੇ ਜੰਮਣ ਮਰਨ ਦਾ ਦੁੱਖ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਚੱਲਹਿ ਚੁਭੈ ਪੋਲਾ - ਜਿਉ ਜਿਉ ਚਲਹਿ[ਦ], ਚੁਭੈ ਦੁਖੁ ਪਾਵਹਿ; ਜਮ ਕਾਲੁ ਸਹਹਿ ਸਿਰਿ ਡੰਡਾ ਹੇ॥ ੨॥ ਹਰਿ ਜਨ, ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮਿ ਸਮਾਣੇ; ਦੁਖੁ ਜਨਮ ਮਰਣ ਭਵ ਖੰਡਾ ਹੇ॥ ਅਬਿਨਾਸੀ ਪੁਰਖੁ ਪਾਇਆ ਪਰਮੇਸਰੁ; ਬਹੁ ਸੋਭ ਖੰਡ ਬ੍ਰਹਮੰਡਾ ਹੇ॥ ੩॥ ਹਮ ਗਰੀਬ ਮਸਕੀਨ ਪ੍ਰਭ ਤੇਰੇ; ਹਰਿ ਰਾਖੁ ਰਾਖੁ ਵਡ ਵਡਾ ਹੇ॥ ਜਨ ਨਾਨਕ. ਨਾਮੁ ਅਧਾਰੁ ਟੇਕ ਹੈ; ਹਰਿ ਨਾਮੇ ਹੀ ਸੁਖੁ ਮੰਡਾ ਹੇ॥ ੪॥ ੪॥

ਰਾਗੁ ਗਉੜੀ ਪੂਰਬੀ ਮਹਲਾ ੫॥) ਬੇਲਾ ਦੱਬ ਕੇ ਬੋਲਿਆਂ ਅਰਥ ਜੰਗਲ ਬਣੇਗਾ। ਬੇਲਾ ਪੋਲਾ। [5]ਸਮਾਂ- ਕਰਉ ਬੇਨੰਤੀ, ਸੁਣਹੁ ਮੇਰੇ ਮੀਤਾ; ਸੰਤ ਟਹਲ ਕੀ [5]ਬੇਲਾ॥) [6]ਸੁਖਦਾਇਕ। ਚੱਲਹੁ- ਈਹਾ ਖਾਟਿ ਚਲਹੁ, ਹਰਿ ਲਾਹਾ; ਆਗੈ ਬਸਨੁ [6]ਸੁਹੇਲਾ॥) [10]ਉਮਰ। [11]ਰਾਤ- [10]ਅਉਧ ਘਟੈ; ਦਿਨਸੁ [11]ਰੈਣਾਰੇ॥ ਮਨ ਗੁਰ ਮਿਲਿ; ਕਾਜ ਸਵਾਰੇ॥ ੧॥ ਰਹਾਉ॥ ਇਹੁ ਸੰਸਾਰੁ ਬਿਕਾਰੁ ਸੰਸੇ ਮਹਿ; ਤਰਿਓ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ॥) ਅ=ਕਥ ਪੋਲਾ- ਜਿਸਹਿ ਜਗਾਇ, ਪੀਆਵੈ ਇਹੁ ਰਸੁ; ਅਕਥ ਕਥਾ ਤਿਨਿ ਜਾਨੀ॥ ੨॥ ਜਾ ਕਉ ਆਏ. ਸੋਈ ਬਿਹਾਝਹੁ; ਹਰਿ ਗੁਰ ਤੇ. ਮਨਹਿ ਬਸੇਰਾ॥) ਮਹ=ਲੁ ਹਾਹੇ ਸਿਹਾਰੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ, ਮੁਕਤਾ ਬੋਲ ਕੇ, ਪੋਲਾ ਬੋਲੋ। ਸਹ=ਜੇ ਨੂੰ ਸਹਿਜੇ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣਾ, ਹਾਹੇ ਸਿਹਾਰੀ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣੀ। ਸ, ਹ, ਮੁਕਤੇ ਬੋਲ ਕੇ ਜੱਜੇ ਨੂੰ ਲਾਂ ਲਾਉਣੀ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਮਹੱਲ ਅਧਕ ਲਾ ਕੇ ਬੋਲਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਉੱਥੇ ਦੱਸਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਬਾਕੀ ਜਗ੍ਹਾ ਮਹਲ ਪੋਲੇ ਬੋਲਣੇ। [1]ਆਪਣੇ ਰਿਦੇ ਰੂਪੀ ਘਰ 'ਚੋਂ ਹੀ (ਮਹਲੁ) ਨਿਰਗੁਨ ਬ੍ਰਹਮ ਮਹੱਲੁ ਪਾ ਲਵੋਂਗੇ। ਨਿੱਜ- [1]ਨਿਜ ਘਰਿ ਮਹਲੁ, ਪਾਵਹੁ ਸੁਖ

ਸਹਜੇ; ਬਹੁਰਿ. ਨ ਹੋਇਗੋ ਫੇਰਾ॥ ੩॥) ਬਿਧਾਤੇ- ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਪੁਰਖ ਬਿਧਾਤੇ; ਸਰਧਾ ਮਨ ਕੀ ਪੂਰੇ॥) ਮਾਂਗੈ ਕਹੋ। ਮੋਕੋ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਾ। ਮੋ=ਕਉ- ਨਾਨਕ ਦਾਸੁ. ਇਹੈ ਸੁਖੁ ਮਾਗੈ; ਮੋਕਉ. ਕਰਿ ਸੰਤਨ ਕੀ ਧੂਰੇ॥ ਸੰਪੂਰਨੰ।

੨੫. ਆਦਿ ਅੰਗ ੧੪. ੧ਓ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥ ਰਾਗੁ ਸਿਰੀਰਾਗੁ ਮਹਲਾ ਪਹਿਲਾ ੧ ਘਰੁ ੧॥

ਗੂਜਰੀ ਮਹਲਾ ੩ ਤੀਜਾ॥) ਸੋਰਠਿ ਮਹਲਾ ੪ ਚਉਥਾ॥ ਜਿਵੇਂ ਤੀਜਾ ਦੇ ਖੱਬੇ ੩ ਨੂੰ ਤੀਜਾ ਪੜ੍ਹਨਾ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਘਰੁ ਦੇ ਖੱਬੇ ੧ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾ ਪੜ੍ਹਨਾ ਹੈ ਜੀ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਨਮਸਕਾਰ। ਮਹਲਾ ਪਹਿਲਾ ੧ ਘਰੁ ੧ ਨੂੰ ਮਹੱਲਾ ਪਹਿਲਾ ਪਹਿਲਾ ਘਰੁ ਪਹਿਲਾ ਬੋਲੋ ਜੀ।

੧੭ ਘਰਾਂ 'ਚ ਗੁਰਬਾਣੀ ਜੀ ਉਚਾਰੇ ਹਨ। ਘਰੁ ਦੇ ਸੱਜੇ ਲਿਖੇ ਅੰਕ ਘਰੁ ੧੭ ਤੱਕ ਬਰ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਪੜ੍ਹਨੇ। ਘਰੁ ਦੂਜਾ ਤੀਜਾ ਚੌਥਾ ਪੰਜਵਾਂ ਛੇਵਾਂ ਸੱਤਵਾਂ ਅੱਠਵਾਂ ਨਾਵਾਂ ਦਸਵਾਂ ਗਿਆਰਵਾਂ ਬਾਰਵਾਂ ਤੇਰਵਾਂ। ਜੇ ਘਰੁ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਕੇ ਹੋਵੇ, ਭਾਵ ਘਰੁ ੨ ਕੇ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਘਰੁ ਦੂਜੇ ਕੇ, ਘਰੁ ਤੀਜੇ ਕੇ, ਘਰੁ ਚੌਥੇ ਕੇ ਆਦਿ ਪੜ੍ਹਨੇ)

ਕਸਤੂਰੀ[੧]। ਕੇਸਰ[੨]। ਅਤੀ ਹੀ ਸੁਗੰਧੀ ਵਾਲ਼ੀ ਤੋਇ[੩] ਦੀ ਲਕੜੀ। ਲਿਪਿਆ[੪] ਜਾਵੇ, ਜਿਸ ਦੇ ਸੁੰਦਰ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਿਆਂ, ਜਾਂ ਵਿੱਚ ਬੈਠਣੇ ਕਰਕੇ ਮਨ 'ਚ ਚਾਅ[੫] ਉਤਸ਼ਾਹ ਆਵੇ- ੧ਕਸਤੂਰਿ ਕੁੰਗੂ[੨].ਅਗਰਿ[੩] ਚੰਦਨਿ; ਲੀਪਿ[੪] ਆਵੈ ਚਾਉ[੫]॥) ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਤਿ ਸੁੰਦਰ ਦੇਖ ਕੇ, *ਮਤ[੧] ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਭੁੱਲ ਜਾਈਏ। ਮੱਤੁ-* ਮਤੁ[੧] ਦੇਖਿ.ਭੂਲਾ ਵੀਸਰੈ; ਤੇਰਾ. ਚਿਤਿ ਨ ਆਵੈ ਨਾਉ॥ ੧॥) ਹਰਿ ਬਿਨੁ; ਜੀਉ ਜਲਿ ਬਲਿ ਜਾਉ॥) ਪਲ=ਘਿ ਪੋਲਾ ਘੱਘੇ ਸਿਹਾਰੀ ਲਾਉ- ਧਰਤੀ. ਤ ਹੀਰੇ ਲਾਲ ਜੜਤੀ; ਪਲਘਿ ਲਾਲ ਜੜਾਉ॥) ਮੋਹਣੀ ਮੁਖਿ ਮਣੀ ਸੋਹੈ; ਕਰੇ ਰੰਗਿ ਪਸਾਉ॥) ਸਿੱਧੁ ਸਿੱਧਿ ਰਿੱਧਿ- ਸਿਧੁ ਹੋਵਾ. ਸਿਧਿ ਲਾਈ; ਰਿਧਿ ਆਖਾ ਆਉ॥) ਚੱਕ੍ਰਵਰਤੀ ਪਾਤਿਸਾਹ[੧]। ਫ਼ੌਜ[੨]- ਸੁਲਤਾਨੁ[੧] ਹੋਵਾ. ਮੇਲਿ ਲਸਕਰ[੨]; ਤਖਤਿ. ਰਾਖਾ ਪਾਉ॥) ਪ੍ਰਾਪਤਿ[੧]। ਹਵਾ[੨] ਵਾਂਗ ਉੱਡ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਬਿਅਰਥ ਹਨ- ਹੁਕਮੁ. ਹਾਸਲੁ[੧] ਕਰੀ ਬੈਠਾ; ਨਾਨਕਾ. ਸਭ ਵਾਉ[੨]॥) ਸੱਚੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ[੧] ਜੀ. ਅਪਣੇ[੨] ਥਾਂ[੩] ਸਦਾ ਅਚੱਲ ਅਵਿਨਾਸੀ ਹਨ- ਸਾਚਾ ਨਿਰੰਕਾਰੁ[੧]; ਨਿਜ[੨] ਥਾਇ[੩]॥) ਇੱਛਾ[੧]- ਸੁਣਿ ਸੁਣਿ.ਆਖਣੁ ਆਖਣਾ; ਜੇ ਭਾਵੈ. ਕਰੇ ਤਮਾਇ[੧]॥ ੧॥) ਕੁਸਾ ਪੋਲਾ। ਅਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਟਾ[੩] ਕੇ, ਕੁਹਾ[੨] ਲਵਾਂ। ਕੱਟੀਆ- [੨]ਕੁਸਾ ਕਟੀਆ[੩] ਵਾਰ ਵਾਰ; ਪੀਸਣਿ ਪੀਸਾ ਪਾਇ॥) ਨਾਲ਼[੧]। ਅੱਗੀਂ ਸੇਤੀ- ਅਗੀ ਸੇਤੀ[੧].ਜਾਲੀਆ; ਭਸਮ ਸੇਤੀ. ਰਲਿ ਜਾਉ॥) ਭਉਣਾ[੧] ਕਰਾਂ। ਸੈਂਕੜੇ[੨]- ਪੰਖੀ ਹੋਇ ਕੈ. ਜੇ ਭਵਾ[੧]; ਸੈ[੨] ਅਸਮਾਨੀ ਜਾਉ॥) ਕਿੱਛੁ- ਨਦਰੀ. ਕਿਸੈ ਨ ਆਵਊ; ਨਾ ਕਿਛੁ ਪੀਆ. ਨ ਖਾਉ॥

੧੫. ਸਿਆਹੀ[੧]। ਕਲਮ[੨]। ਮੱਸੂ- ਮਸੂ[੧].ਤੋਟਿ ਨ ਆਵਈ; ਲੇਖਣਿ[੨]. ਪਉਣੁ ਚਲਾਉ॥) ਹਿਸਾਬ[੧] ਰਸਤਾ[੨] ਵੇਖਣਾ[੩]- ਲੇਖੈ[੧].ਵਾਟ[੨] ਚਲਾਈਆ; ਲੇਖੈ. ਸੁਣਿ ਵੇਖਾਉ[੩]॥) ਲਈਦੇ[੧] ਹਨ। ਲਵਾਈ=ਅਹਿ। ਪੜੇ। ਪੁੱਛਣ- ਲੇਖੈ. ਸਾਹ ਲਵਾਈਅਹਿ[੧]; ਪੜੇ ਕਿ ਪੁਛਣ ਜਾਉ॥ ੧॥) ਛਲ[੧]- ਬਾਬਾ; ਮਾਇਆ ਰਚਨਾ ਧੋਹੁ[੧]॥) ਅੰਧੈ. ਨਾਮੁ ਵਿਸਾਰਿਆ; ਨਾ ਤਿਸੁ. ਏਹ ਨ ਓਹੁ॥ ੧॥) ਪੈਦਾ[੧] ਹੋ ਕੇ। ਸਮੇਂ[੨]। ਖੱਾਜੈ- ਜੀਵਣ ਮਰਣਾ ਜਾਇ[੧] ਕੈ; ਏਥੈ. ਖਾਜੈ ਕਾਲਿ[੨]॥) ਜਿੱਥੇ ਤਿੱਥੇ ਚੱਲਿਓ- ਜਿਥੈ. ਬਹਿ ਸਮਝਾਈਐ; ਤਿਥੈ. ਕੋਇ ਨ ਚਲਿਓ ਨਾਲਿ॥) ਪਰਾਲ਼ੀ[੨] ਵਾਂਗ ਵਿਅਰਥ ਔਗਣਾਂ ਪਾਪਾਂ ਦੀ

ਪੰਡ ਬੰਨ੍ਦੇ[੧] ਹਨ। ਹਰ ਸਮੇਂ ਅਪਣੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਚੁੱਕੀ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। ਵਾਲ਼ੇ ਕੰਨਾ ਦਾ ਗਹਿਣਾ ਹੈ। ਵਾਲੇ ਲੱਲੇ ਹਲੰਤ ਲਾ ਕੇ ਭਾਰਾ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣਾ। ਜੇੱਤੜੇ। ਬੰਨ੍ਹਿ– ਰੋਵਣ ਵਾਲੇ ਜੇਤੜੇ; ਸਭਿ ਬੰਨਹਿ[੧]. ਪੰਡ ਪਰਾਲਿ[੨]॥) ਬਹੁਤੁ ਬੱਬਾ ਮੁਕਤਾ ਬੋਲੋ। ਘੱਟਿ। ਬਹੁਤੁ ਬਹੁਤੁ ਦੇ ਬੱਬਿਆਂ ਨੂੰ ਕਨੌੜੇ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣੇ, ਮੁਕਤੇ ਬੋਲੋ– ਸਭੁ ਕੋ ਆਖੈ, ਬਹੁਤੁ ਬਹੁਤੁ; ਘਟਿ. ਨ ਆਖੈ ਕੋਇ॥) ਸਾਹਬੁ ਹਾਹਾ ਮੁਕਤਾ ਬੱਬੇ ਔਂਕੜ ਲਾਉ– ਸਾਚਾ ਸਾਹਬੁ. ਏਕੁ ਤੂ; ਹੋਰਿ ਜੀਆ ਕੇਤੇ ਲੋਅ॥) ਨੀਚਾਂ– ਨੀਚਾ ਅੰਦਰਿ. ਨੀਚ ਜਾਤਿ; ਨੀਚੀ ਹੂ. ਅਤਿ ਨੀਚੁ॥) ਖਾਣ ਧਨ ਮਹਾਂ ਪਾਪ ਵਿਕਾਰਾਂ ਔਗੁਣਾਂ ਦਾ ਲਾਲਚ[੩] ਕਰਨਾ ਕੁੱਤਾ ਸੁਭਾਵ ਹੈ। ਲੱਬੁ ਕੁੱਤਾ ਠੱਗਿ ਖੱਧਾ– ਲਬੁ[੩] ਕੁਤਾ. ਕੂੜੁ ਚੂਹੜਾ; ਠਗਿ ਖਾਧਾ ਮੁਰਦਾਰੁ॥) [੩]*ਨਿਰੀ। ਪਰਾਈ*[੧] *ਮੈਲ*[੨] *। ਪਰਮਲੁ ਅਰਥ ਚੰਦਨ। ਸੁੱਧੀ*– ਪਰ ਨਿੰਦਾ, ਪਰ[੧] ਮਲੁ[੨] ਮੁਖ [੩]ਸੁਧੀ; ਅਗਨਿ ਕ੍ਰੋਧੁ ਚੰਡਾਲੁ॥) ਰਸ ਕਸ ਪੋਲੇ– ਰਸ ਕਸ. ਆਪੁ ਸਲਾਹਣਾ; ਏ ਕਰਮ ਮੇਰੇ. ਕਰਤਾਰ॥ ੧॥) ਜਿੱਥੇ ਪੱਤਾ ਅਰਥ ਬਣੇ ਓਥੇ ਪੱਤ ਬੋਲਣਾ। ਪਤੀ[੩] ਇੱਜ਼ਤ[੩]। ਪਤਿ ਪੋਲਾ– ਬਾਬਾ ਬੋਲੀਐ; ਪਤਿ[੩] ਹੋਇ॥) ਊਤਮ ਸੇ.ਦਰਿ ਊਤਮ ਕਹੀਅਹਿ; ਨੀਚ ਕਰਮ. ਬਹਿ ਰੋਇ॥ ੧॥) ਪ੍ਰੇਮ[੧] ਇਸਤ੍ਰੀ[੨] ਚੰਦਨ[੩] ਰੁੱਪਾ। ਕੱਾਮਣਿ– ਰਸੁ[੧] ਸੁਇਨਾ.ਰਸੁ ਰੁਪਾ ਕਾਮਣਿ[੨]; ਰਸੁ ਪਰਮਲ[੩] ਕੀ ਵਾਸੁ॥) ਖ਼ਰਾਬ[੧] ਹੋਣਾ। ਫਿੱਕਾ ਵਿੱਗੁਚਣਾ– ਫਿਕਾ ਬੋਲਿ. ਵਿਗੁਚਣਾ[੧]; ਸੁਣਿ. ਮੂਰਖ ਮਨ ਅਜਾਣ॥) ਰਿਦੇ 'ਚ ਮਿਲ[੧] ਰਹੇ ਹਨ– ਤਿਨ ਮਤਿ. ਤਿਨ ਪਤਿ, ਤਿਨ ਧਨੁ ਪਲੈ; ਜਿਨ. ਹਿਰਦੈ ਰਹਿਆ ਸਮਾਇ[੧]॥) ਨਦਰ ਬਿਨਾ[੧]। ਦਾਨ, ਨਾਮ[੨] ਜਪਣ 'ਚ ਨਹੀਂ ਰਚਦੇ– ਨਾਨਕ. ਨਦਰੀ ਬਾਹਰੇ[੧]; ਰਾਚਹਿ ਦਾਨਿ ਨ ਨਾਇ[੨]॥) ਅਮਲੁ ਪੋਲਾ ਮਿਲਵਾਂ। ਦੇਵਣ-ਹਾਰਿ– ਅਮਲੁ ਗਲੋਲਾ ਕੂੜ ਕਾ; ਦਿਤਾ ਦੇਵਣਹਾਰਿ॥) ਅਪਣੀ ਮੱਤਿ[੧] 'ਚੋਂ ਅਥਵਾ ਔਗੁਣਾਂ ਉੱਗਰ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਮਸਤੀ[੧] 'ਚ, । ਮੱਤੀ– ਮਤੀ[੧]. ਮਰਣੁ ਵਿਸਾਰਿਆ; ਖੁਸੀ ਕੀਤੀ. ਦਿਨ ਚਾਰਿ॥) ਜੂਠ ਝੂਠ ਜ਼ੋਰ ਜ਼ੁਲਮ ਪਾਪ ਵਿਕਾਰ, ਭੈੜੇ ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਅਮਲ ਰਹਿਤ ਸੋਫ਼ੀਆਂ[੧] ਨੂੰ। ਸੋਫੀਆਂ– ਸਚੁ ਮਿਲਿਆ. ਤਿਨ ਸੋਫੀਆ[੧]; ਰਾਖਣ ਕਉ ਦਰਵਾਰੁ॥ ੧॥ ਨਾਨਕ. ਸਾਚੇ ਕਉ; ਸਚੁ ਜਾਣੁ॥)

੧੬. ਮ ਹ ਮੁਕਤੇ ਬੋਲ ਕੇ, ਲੱਲੇ ਨੂੰ ਬਿਹਾਰੀ ਬੋਲੋ, ਹਾਹੇ ਨੂੰ ਸਿਹਾਰੀ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣੀ– ਤਾ ਮਨੁ ਖੀਵਾ ਜਾਣੀਐ; ਜਾ ਮਹਲੀ ਪਾਏ ਥਾਉ॥) ਨਾਮ[੧]। ਪਾਣੀ[੨]। ਸੱਚ[੩]। ਸੱਤੁ– ਨਾਉ[੧] ਨੀਰੁ[੨]. ਚੰਗਿਆਈਆ; ਸਤੁ[੩] ਪਰਮਲੁ. ਤਨਿ ਵਾਸੁ॥) ਉੱਜਲਾ ਲੱਖ ਦੱਾਤੀਂ– ਤਾ ਮੁਖੁ ਹੋਵੈ ਉਜਲਾ; ਲਖ ਦਾਤੀ. ਇਕ ਦਾਤਿ॥) ਸੋ. ਕਿਉ ਮਨਹੁ ਵਿਸਾਰੀਐ; ਜਾ ਕੇ ਜੀਅ ਪਰਾਣ॥ ਹੋਰਿ ਗਲਾਂ ਸਭਿ ਕੂੜੀਆ; ਤੁਧੁ ਭਾਵੈ ਪਰਵਾਣੁ॥) ਮਹੱਲੁ– ਸਿਰੀਰਾਗੁ ਮਹਲੁ ੧॥) ਸਿਆਹੀ[੧]। ਘਸਿ ਪੋਲਾ, ਮੱਸੁ– ਜਾਲਿ ਮੋਹੁ. ਘਸਿ ਮਸੁ[੧] ਕਰਿ; ਮਤਿ ਕਾਗਦੁ ਕਰਿ ਸਾਰੁ॥) ਚਿੱਤੁ। ਪੁੱਛਿ– ਭਾਉ ਕਲਮ ਕਰਿ. ਚਿਤੁ ਲੇਖਾਰੀ; ਗੁਰ ਪੁਛਿ. ਲਿਖੁ ਬੀਚਾਰੁ॥) ਲਿਖੁ ਨਾਮੁ. ਸਾਲਾਹ ਲਿਖੁ; ਲਿਖੁ.ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਰਾਵਾਰੁ॥ ੧॥) ਬਾਬਾ. ਏਹੁ ਲੇਖਾ; ਲਿਖਿ ਜਾਣੁ॥) ਤਿਨ੍ਾਂ[੧] ਦੇ ਮਸਤਕਿ[੨] 'ਤੇ. ਜਸ ਰੂਪ ਤਿਲਕ[੩] ਲੱਗਦੇ[੪] ਹਨ। ਟਿੱਕੇ ਨਿੱਕਲ-ਹਿ– ਤਿਨ[੧] ਮੁਖਿ[੨]. ਟਿਕੇ[੩] ਨਿਕਲਹਿ[੪]; ਜਿਨ ਮਨਿ ਸਚਾ ਨਾਉ॥) ਗੱਲਾਂ[੧]। ਗੱਲੀਂ– ਕਰਮਿ ਮਿਲੈ ਤਾ ਪਾਈਐ; ਨਾਹੀ ਗਲੀ[੧] ਵਾਉ ਦੁਆਉ॥) ਸਰਦਾਰ[੧]। ਇਕਿ ਕੱਕੇ ਨੂੰ ਸਿਹਾਰੀ ਬੋਲੋ। ਉੱਠਿ– ਇਕਿ ਆਵਹਿ ਇਕਿ ਜਾਹਿ ਉਠਿ; ਰਖੀਅਹਿ ਨਾਵ ਸਲਾਰ[੧]॥) ਗਇਆ ਗੱਗਾ ਮੁਕਤਾ, ਗ-ਇਆ– ਅਗੈ ਗਇਆ ਜਾਣੀਐ; ਵਿਣੁ ਨਾਵੈ. ਵੇਕਾਰ॥) ਬਹੁਤਾ[੧]। ਪਲਚ[੨] ਪਲਚ[੨] ਕੇ।

ਨਾਸ[੩]। ਖਪਿ ਖਪਿ ਪੋਲੇ। ਛਿੱਜੈ। ਅਗਲਾ ਪੋਲਾ ਮਿਲਵਾਂ– ਭੈ ਤੇਰੈ. ਡਰੁ ਅਗਲਾ[੧]; ਖਪਿ[੨] ਖਪਿ[੨] ਛਿਜੈ[੩] ਦੇਹ॥) ਜਿਨ੍ਹਾਂ। ਡਿੱਠੇ– ਨਾਵ ਜਿਨਾ ਸੁਲਤਾਨ ਖਾਨ; ਹੋਦੇ ਡਿਠੇ ਖੇਹ॥) ਉੱਠੀ, ਚੱਲਿਆ, ਤੁੱਟੇ– ਨਾਨਕ. ਉਠੀ ਚਲਿਆ; ਸਭਿ ਕੂੜੇ ਤੁਟੇ ਨੇਹ॥) ਮਿੱਠੇ– ਸਭਿ ਰਸ ਮਿਠੇ ਮੰਨਿਐ; ਸੁਣਿਐ ਸਾਲੋਣੇ॥) ਖਟਿਆਈ[੧] ਨਾਲ ਮਿਲਿਆ ਛੇ ਰਸ ਦਾ ਸੁਆਦ। ਮਸਾਲੇ[੨] ਵਾਲੇ ਭੋਜਨ। ਖਟ-ਤੁਰਸੀ– ਖਟਤੁਰਸੀ[੧] ਮੁਖਿ ਬੋਲਣਾ; ਮਾਰਣ[੨] ਨਾਦ ਕੀਏ॥) ਕਰੇ-ਇ ਲਾਂ ਲੰਬੀ ਸਿਹਾਰੀ ਸੰਕੋਚ ਕੇ ਬੋਲੋ– ਛਤੀਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਭਾਉ ਏਕੁ; ਜਾ ਕਉ ਨਦਰਿ ਕਰੇਇ॥ ੧॥ ਬਾਬਾ ਹੋਰੁ ਖਾਣਾ; ਖੁਸੀ ਖੁਆਰੁ॥) ਕਮਰ-ਬੰਦੁ– ਕਮਰਬੰਦੁ ਸੰਤੋਖ ਕਾ; ਧਨੁ ਜੋਬਨੁ. ਤੇਰਾ ਨਾਮੁ॥ ਬਾਬਾ. ਹੋਰੁ ਪੈਨਣੁ; ਖੁਸੀ ਖੁਆਰੁ॥) ਚੜ੍ਹਣਾ– ਬਾਬਾ. ਹੋਰੁ ਚੜਣਾ; ਖੁਸੀ ਖੁਆਰੁ॥) ਚੜ੍ਹਿਐ ਚੱਲਹਿ– ਜਿਤੁ ਚੜਿਐ. ਤਨੁ ਪੀੜੀਐ; ਮਨ ਮਹਿ ਚਲਹਿ ਵਿਕਾਰ॥ ੧॥)

ਲਾਲ[੧] ਰੰਗ ਦੇ ਬਸਤ੍ਰਾਂ ਨੂੰ ਪੈਨ੍ਣਾ ਕੀਤਾ। ਸਤੁ ਸਰੂਪ ਨੂੰ (ਦਾਨੁ) ਜਾਨਣ ਰੂਪ ਜਾਂ ਸਤੁ ਸਬਦ ਦਾ ਦਾਨੁ ਭਾਵ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਨ ਰੂਪ ਚਿੱਟਾ[੨] ਰੰਗ ਪਹਿਰਿਆ ਹੈ। ਰੱਤਾ ਸੱਤੁ– ਰਤਾ[੧] ਪੈਨਣੁ. ਮਨੁ ਰਤਾ; ਸੁਪੇਦੀ[੨]. ਸਤੁ ਦਾਨੁ॥) [ਏ]*ਕੱਟਣੀ* [੨]*ਕਰਨੀ*– ਨੀਲੀ.ਸਿਆਹੀ ਕਦਾ[ਏ] ਕਰਣੀ[੨]; ਪਹਿਰਣੁ. ਪੈਰ ਧਿਆਨੁ॥) [ਟ]ਕਮਰਕਸਾ। ਜੁਆਨੀ[ਟ]। ਕਮਰ-ਬੰਦੁ– [ਟ]ਕਮਰਬੰਦੁ ਸੰਤੋਖ ਕਾ; ਧਨੁ ਜੋਬਨੁ[ਟ], ਤੇਰਾ ਨਾਮੁ॥ ੨॥) ਪੈਨ੍ਣੁ– ਬਾਬਾ. ਹੋਰੁ ਪੈਨਣੁ; ਖੁਸੀ ਖੁਆਰੁ॥) [੧]ਕਾਠੀ, [੨]ਘੋੜੇ ਦੀ ਪੂਛ ਹੇਠਾਂ ਲੰਘਾ ਕੇ, ਕਾਠੀ ਨਾਲ ਬੱਧੀ ਦੁੰਮਚੀ[੨]– ਘੋੜੇ ਪਾਖਰ[੧], ਸੁਇਨੇ ਸਾਖਤਿ[੨;] ਬੂਝਣੁ ਤੇਰੀ ਵਾਟ॥) ਦਾਸਨ ਦਾਸ ਪ੍ਰੇਮਾ–ਭਗਤੀ ਰੂਪੀ ਤੇਗ[੩] ਬੰਨ੍ਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਤੇਗ-ਬੰਦ– ਤਰਕਸ ਤੀਰ, ਕਮਾਣ ਸਾਂਗ; [੩]ਤੇਗਬੰਦ ਗੁਣ ਧਾਤੁ॥) ਵਾਜਾ ਨੇਜਾ.ਪਤਿ ਸਿਉ ਪਰਗਟੁ; ਕਰਮੁ ਤੇਰਾ.ਮੇਰੀ ਜਾਤਿ॥ ੩॥) ਚੜ੍ਹਣਾ– ਬਾਬਾ. ਹੋਰੁ ਚੜਣਾ; ਖੁਸੀ ਖੁਆਰੁ॥

੧੭. ਸੁੱਤੇ ਚੱਲਹਿ– ਜਿਤੁ ਸੁਤੈ. ਤਨੁ ਪੀੜੀਐ; ਮਨ ਮਹਿ ਚਲਹਿ ਵਿਕਾਰ॥) ਕੇਸਰ[੧]। ਗੁਰੂ ਜਸ ਗਾ ਕੇ. ਰਤਨਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਮੋਲਕ ਹੈ। ਜ਼ਬਾਨ[੨]– ਕੁੰਗੂ[੧] ਕੀ ਕਾਂਇਆ, ਰਤਨਾ ਕੀ ਲਲਿਤਾ[੨]; ਅਗਰਿ ਵਾਸੁ ਤਨਿ ਸਾਸੁ॥) ਘਟਿ ਪੋਲਾ– ਅਠਸਠਿ ਤੀਰਥ ਕਾ ਮੁਖਿ ਟਿਕਾ; ਤਿਤੁ ਘਟਿ ਮਤਿ ਵਿਗਾਸੁ॥) ਗੁਣ-ਤਾਸੁ। ਮੱਤੀ। ਓਸ[੧]– ਓਤੁ[੧] ਮਤੀ ਸਾਲਾਹਣਾ; ਸਚੁ ਨਾਮੁ ਗੁਣਤਾਸੁ॥) ਬਾਬਾ ਹੋਰ ਮਤਿ; ਹੋਰ ਹੋਰ॥) ਲੱਗੈ– ਪੂਜ ਲਗੈ. ਪੀਰੁ ਆਖੀਐ; ਸਭੁ ਮਿਲੈ ਸੰਸਾਰੁ॥) ਗਿਣਤੀ[੧]। ਸਿੱਧੁ– ਨਾਉ ਸਦਾਏ ਆਪਣਾ; ਹੋਵੈ ਸਿਧੁ ਸੁਮਾਰੁ[੧]॥) ਸਾਰੀਆਂ[੧]। ਸੱਭਾ– ਜਾ ਪਤਿ. ਲੇਖੈ ਨਾ ਪਵੈ; ਸਭਾ[੧] ਪੂਜ ਖੁਆਰੁ॥) ਓਨ੍ਹਾਂ– ਓਨਾ ਅੰਦਰਿ ਨਾਮੁ ਨਿਧਾਨੁ ਹੈ; ਨਾਮੋ ਪਰਗਟੁ ਹੋਇ॥) ਉੱਠੀ– ਜਲੀਆ. ਸਭਿ ਸਿਆਣਪਾ; ਉਠੀ ਚਲਿਆ ਰੋਇ॥) ਸ਼ੁਭ ਗੁਣਾਂ[੧] (ਵੰਤੀ) ਵਾਲੀ ਵਿਸਥਾਰ[੨] ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪਸਚਾਤਾਪ[੩]। ਵੀੱਥਰੈ– ਗੁਣਵੰਤੀ[੧] ਗੁਣ ਵੀਥਰੈ[੨]; ਅਉਗੁਣਵੰਤੀ ਝੂਰਿ[੩]॥) ਪਤੀ[੧]। ਕੱਮਣੀ– ਜੇ ਲੋੜਹਿ. ਵਰੁ[੧] ਕਾਮਣੀ; ਨਹ ਮਿਲੀਐ ਪਿਰ. ਕੂਰਿ॥) ਪ੍ਰੇਮਭਗਤੀ ਰੂਪੀ ਬੇੜੀ[੧]। ਪ੍ਰੇਮ ਰੂਪੀ ਤੁਲਹਾ[੨]। ਤੁਲ-ਹੜਾ ਪੋਲਾ– ਨਾ ਬੇੜੀ[੧], ਨਾ ਤੁਲਹੜਾ[੨]; ਨਾ ਪਾਈਐ ਪਿਰੁ. ਦੂਰਿ॥) ਮਾਲਕ[੧]– ਮੇਰੇ ਠਾਕੁਰ[੧] ਪੂਰੈ; ਤਖਤਿ ਅਡੋਲੁ॥) ਕਿਲਾ[੧] ਸੁੰਦਰ[੨]– ਮੋਤੀ ਹੀਰਾ ਨਿਰਮਲਾ; ਕੰਚਨ ਕੋਟ[੧] ਰੀਸਾਲ[੨]॥) ਗੁਰੁ ਪਉੜੀ. ਬੇੜੀ ਗੁਰੂ; ਗੁਰੁ ਤੁਲਹਾ ਹਰਿ ਨਾਉ॥) ਕਿਲਾ[੧]। ਗੜ੍ਹਿ ਚੜ੍ਹਉ– ਬਿਨੁ ਪਉੜੀ. ਗੜਿ[੧] ਕਿਉ ਚੜਉ; ਗੁਰ ਹਰਿ ਧਿਆਨ ਨਿਹਾਲ॥) ਤੁਲਹਾ ਪੋਲਾ– ਗੁਰੁ ਪਉੜੀ. ਬੇੜੀ ਗੁਰੂ; ਗੁਰੁ ਤੁਲਹਾ ਹਰਿ ਨਾਉ॥) ਸੱਤ। ਨ੍ਹਾਵਣ– ਜੇ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ ਊਜਲੀ; ਸਤ ਸਰਿ ਨਾਵਣ ਜਾਉ॥) ਪਿਆਰੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ

ਜੀ[1] – ਆਵਹੁ ਭੈਣੇ. ਗਲਿ ਮਿਲਹ; ਅੰਕਿ[1] ਸਹੇਲੜੀਆਹ॥) ਕਰਹ ਤਿੰਨੇ ਅੱਖਰ ਮੁਕਤੇ ਬੋਲੋ। ਸੰਮ੍ਰੱਥ ਅੱਧਾ ਰਾਰਾ ਪੋਲਾ ਬੋਲੋ– ਮਿਲਿ ਕੈ ਕਰਹ ਕਹਾਣੀਆ; ਸੰਮ੍ਰਥ ਕੰਤ ਕੀਆਹ॥) ਅਸਾਡੇ[1]– ਸਾਚੇ ਸਾਹਿਬ. ਸਭਿ ਗੁਣ; ਅਉਗਣ ਸਭਿ ਅਸਾਹ[1]॥ ਕਿਨ੍ਹੀਂ। ਪੁੱਛਹੁ– ਜਾਇ ਪੁਛਹੁ ਸੋਹਾਗਣੀ; ਤੁਸੀ ਰਾਵਿਆ. ਕਿਨੀ ਗੁਣੀ॥) ਸ਼ਾਂਤੀ[1]– ਸਹਜਿ[1] ਸੰਤੋਖਿ ਸੀਗਾਰੀਆ; ਮਿਠਾ ਬੋਲਣੀ॥

੧੮. ਸ਼ਕਤੀਆਂ[1]। ਕੇੱਤੀਆ– ਕੇਤੀਆ ਤੇਰੀਆ ਕੁਦਰਤੀ[1]; ਕੇਵਡ ਤੇਰੀ ਦਾਤਿ॥) [1]ਹੋਈ। ਬਚ[2] ਗਈ– ਭਲੀ ਸਰੀ[1]. ਜਿ ਉਬਰੀ[2]; ਹਉਮੈ ਮੁਈ ਘਰਾਹੁ॥) ਕਲਪਣਾ[1]। ਬਿਅਰਥ[2] ਨਿਰਇੱਛਤ, ਬੇਖਾਹਸ਼[3]। ਕਲਪ ਪੋਲਾ– ਕਲਪ[1] ਤਿਆਗੀ. ਬਾਦਿ[2] ਹੈ; ਸਚਾ ਵੇਪਰਵਾਹੁ[3]॥ ੧॥

ਭੈ ਬਿਨੁ. ਨਿਰਭਉ ਕਿਉ ਥੀਐ; ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਬਦਿ ਸਮਾਇ॥) ਕੇੱਤੜੇ– ਮੰਗਣ ਵਾਲੇ ਕੇਤੜੇ; ਦਾਤਾ ਏਕੋ ਸੋਇ॥) ਜੋ ਤਿਸੁ ਭਾਣਾ. ਸੋ ਥੀਐ; ਅਵਰੁ. ਨ ਕਰਣਾ ਜਾਇ॥) ਵੱਖਰ– ਗੁਰਮੁਖਿ ਵਸਤੁ ਵੇਸਾਹੀਐ; ਸਚੁ ਵਖਰੁ, ਸਚੁ ਰਾਸਿ॥) ਸਉੱਦਾ– ਨਾਨਕ. ਵਸਤੁ ਪਛਾਣਸੀ; ਸਚੁ ਸਉਦਾ. ਜਿਸੁ ਪਾਸਿ॥) [1]ਇੱਕ ਰਾਮਜੀ। [2]ਸਾਥ– ਸੰਜੋਗੀ.ਮਿਲਿ ਏਕ[1] ਸੇ[2]; ਵਿਜੋਗੀ ਉਠਿ ਜਾਇ॥)

ਮਹੱਲੁ– ਸਿਰੀ ਰਾਗੁ ਮਹਲੁ ੧॥) ਜਿਵੇਂ (ਧਾਤੁ) ਸੋਨਾ ਜਿਸਤ ਕਲੀ ਸਿੱਕਾ ਚਾਂਦੀ ਪਿੱਤਲ ਤਾਂਬਾ ਲੋਹਾ ਅੱਠ ਧਾਤਾਂ ਨੂੰ ਗਰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਧਾਤ, ਧਾਤ ਨਾਲ (ਫੁਨਿ) ਫੇਰ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਸੋਨੇ ਦਾ ਗਹਿਣਾ ਵੱਖਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸੋਨੇ ਦੀ ਡਲ਼ੀ ਅਤੇ ਗਹਿਣੇ ਨੂੰ ਗਰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਆਪੋ ਵਿੱਚ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ– ਧਾਤੁ ਮਿਲੈ. ਫੁਨਿ ਧਾਤੁ ਕਉ; ਸਿਫਤੀ ਸਿਫਤਿ ਸਮਾਇ॥) [1]ਗਾੜ੍ਹਾ ਲਾਲ ਸੁਰਖ਼ ਫ਼ੁੱਲ[2]– ਲਾਲੁ ਗੁਲਾਲੁ[1] ਗਹਬਰਾ[2]; ਸਚਾ ਰੰਗੁ ਚੜਾਉ॥) ਸੰਤ ਸਭਾ, ਸਿਧ ਸਭਾ, ਗੁਰ ਸਭਾ ਆਦਿ ਪੋਲੇ। (ਸਭਾ) ਸਾਰੇ ਅਰਥ ਹੋਵੇ ਸੱਭਾ ਬੋਲੋ– ਸੰਤ ਸਭਾ ਗੁਰੁ ਪਾਈਐ; ਮੁਕਤਿ ਪਦਾਰਥੁ ਧੇਨੁ॥) ਤ੍ਰਿਬਿਧਿ ਤੱਤਾ ਮੁਕਤਾ ਬੋਲ ਕੇ ਅੱਧੇ ਰਾਰੇ ਨੂੰ ਸਿਹਾਰੀ ਬੋਲੋ, ਬਿਧਿ ਪੋਲਾ। ਰਜੋ[1], ਤਮੋ, ਸਤੋ, ਤਿੰਨਾਂ ਬਿਧੀਆਂ ਦੇ। ਸੰਸਾ[2]– ਤ੍ਰਿਬਿਧਿ[1] ਕਰਮ ਕਮਾਈਅਹਿ; ਆਸ ਅੰਦੇਸਾ[2] ਹੋਇ॥ ਤ੍ਰਿਕੁਟੀ ਤੱਤਾ ਮੁਕਤਾ ਅੱਧੇ ਰਾਰੇ ਨੂੰ ਸਿਹਾਰੀ ਬੋਲ ਕੇ ਕੁਟੀ ਪੋਲਾ ਬੋਲੋ। ਛੁੱਟਸੀ। ਤਿੰਨਾਂ ਗੁਣਾਂ ਦੀ[1]– ਕਿਉ. ਗੁਰ ਬਿਨੁ. ਤ੍ਰਿਕੁਟੀ[1] ਛੁਟਸੀ; ਸਹਜਿ ਮਿਲਿਐ. ਸੁਖੁ ਹੋਇ॥) ਮਹਲੁ ਮਲੁ ਪੋਲੇ– ਨਿਜ ਘਰਿ ਮਹਲੁ ਪਛਾਣੀਐ; ਨਦਰਿ ਕਰੇ ਮਲੁ ਧੋਇ॥) ਮੁੱਠੀ। ਠੱਗੀ[1] ਗਈ। ਦਵੈਤ[2] ਭਾਵ[3]– ਧ੍ਰਿਗੁ ਜੀਵਣੁ ਦੋਹਾਗਣੀ; ਮੁਠੀ[1] ਦੂਜੈ[2] ਭਾਇ[3]॥) ਊਚਉ ਥਾਨੁ ਸੁਹਾਵਣਾ; ਊਪਰਿ ਮਹਲੁ ਮੁਰਾਰਿ॥) ਦੀ[1] ਦਿਨ[2] ਰਾਤ[3]। ਕੱਲਰ– ਕਲਰ ਕੇਰੀ[1] ਕੰਧ ਜਿਉ; ਅਹਿ[2] ਨਿਸਿ[3] ਕਿਰਿ. ਢਹਿ ਪਾਇ॥) ਅਗਿਆਤ[1] ਜੋਬਨ, (ਅ+ਗਿਆਤ) ਜੁਆਨ ਹੋਵੇ ਪਰ ਪਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਲੈਣ ਦੀ (ਗਿਆਤ) ਸਮਝ ਤੋਂ ਜੋ (ਅ) ਰਹਿਤ ਹੋਵੇ ਸੋ ਮੁੰਧੇ– ਮੁੰਧੇ[1]. ਪਿਰ ਬਿਨੁ; ਕਿਆ ਸੀਗਾਰੁ॥)

੧੯. ਭੁੱਲਈ (ਸੁ+ਜਾਣੁ) ਸ੍ਰੇਸਟ[1] ਜਾਣੀਜਾਣ, ਚਤਰ ਸੱਚੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹੀ ਵੱਡੇ ਕਿਰਸਾਣ[2] ਹਨ। ਸ਼ੁਭ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਬੀਜਦੇ, ਪਾਲਦੇ ਹਨ– ਆਪਿ ਸੁਜਾਣੁ[1] ਨ ਭੁਲਈ; ਸਚਾ ਵਡ ਕਿਰਸਾਣੁ[2]॥) ਪਹਿਲਾ ਧਰਤੀ ਸਾਧਿ ਕੈ; ਸਚੁ ਨਾਮੁ ਦੇ ਦਾਣੁ॥) ਜਾਣੀਜਾਣ[1]। ਕਰਤੱਬ[2]। ਚੱਜੁ – ਗੁਰ ਕਉ. ਜਾਣਿ[1] ਨ ਜਾਣਈ; ਕਿਆ ਤਿਸੁ ਚਜੁ ਅਚਾਰੁ[2]॥) ਚੁੱਕਈ– ਆਵਣੁ ਜਾਣੁ. ਨ ਚੁਕਈ; ਮਰਿ ਜਨਮੈ. ਹੋਇ ਖੁਆਰੁ॥) [1]ਅੱਗ [2]ਬਲ਼ਦੀ [3]ਬੁਝ ਗਈ। ਵਿਝਵੀ ਪੋਲਾ। ਧੂ-ਉ ਦੁਲੈਂਕੜੇ ਦੀਰਘ ਲਾ ਕੇ, ਊੜੇ ਨੂੰ ਔਂਕੜ ਸੰਕੋਚ ਕੇ ਬੋਲੋ ਜੀ– [1]ਭਾਹਿ [2]ਬਲੰਦੀ.ਵਿਝਵੀ[3]; ਧੂਉ.ਨ ਨਿਕਸਿਓ ਕਾਇ॥)

ਮੂਰਖ[1] – ਮੂੜੇ[1]; ਰਾਮੁ ਜਪਹੁ ਗੁਣ ਸਾਰਿ॥) ਲੱਗਿ– ਜਿਨੀ ਨਾਮੁ ਵਿਸਾਰਿਆ; ਦੂਜੀ ਕਾਰੈ ਲਗਿ॥) ਪਚਿ ਪੋਲਾ। ਅੱਗਿ। ਸੜ[1]– ਦੁਬਿਧਾ ਲਾਗੇ. ਪਚਿ[1] ਮੁਏ; ਅੰਤਰਿ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਅਗਿ॥) ਬਚੇ[1]। ਉੱਬਰੇ, ਠੱਗਿ– ਗੁਰਿ ਰਾਖੇ. ਸੇ ਉਬਰੇ[1]; ਹੋਰਿ ਮੁਠੀ ਧੰਧੈ ਠਗਿ॥) ਮੁਈ ਮੁਆ ਔਂਕੜ ਸੰਕੋਚਣੇ– ਮੁਈ ਪਰੀਤਿ, ਪਿਆਰੁ ਗਇਆ; ਮੁਆ ਵੈਰੁ ਵਿਰੋਧੁ॥) ਥੱਕਾ– ਧੰਧਾ ਥਕਾ, ਹਉ ਮੁਈ; ਮਮਤਾ ਮਾਇਆ ਕ੍ਰੋਧੁ॥) ਪੱਲੈ– ਸਚੀ ਕਾਰੈ ਸਚੁ ਮਿਲੈ; ਗੁਰਮਤਿ ਪਲੈ ਪਾਇ॥ ਨਾਨਕ. ਦਰਿ ਪਰਧਾਨੁ ਸੋ; ਦਰਗਹਿ ਪੈਧਾ ਜਾਇ॥) ਰੰਗੇ[1] ਜਾਣੇ ਕਰਕੇ। ਰੱਤੇ– ਨਿਰਮਲੁ. ਮੈਲਾ ਨਾ ਥੀਐ; ਸਬਦਿ ਰਤੇ[1] ਪਤਿ ਹੋਇ॥

੨੦. ਨਾਨਕ. ਅਉਗਣ ਵੀਸਰੇ; ਗੁਰਿ ਰਾਖੇ. ਪਤਿ ਤਾਹਿ॥) ਹਠਿ ਪੋਲਾ– ਮਨ ਹਠਿ ਮਤੀ. ਬੂਡੀਐ; ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਚੁ. ਸੁ ਤਾਰਿ॥) ਗੁਰ ਬਿਨੁ; ਕਿਉ ਤਰੀਐ ਸੁਖੁ ਹੋਇ॥) [1]ਜੰਗਲ ਦੀ ਅੱਗ। [2]ਅਕੂਰ– ਆਗੈ ਦੇਖਉ. ਡਉ[1] ਜਲੈ; ਪਾਛੈ. ਹਰਿਓ ਅੰਗੂਰ[2]॥) ਮਹਲਿ ਪੋਲਾ– ਆਪੇ ਮੇਲਿ ਮਿਲਾਵਹੀ; ਸਾਚੈ ਮਹਲਿ ਹਦੂਰਿ॥) ਬੁੱਝਹਿ– ਸੁਣਿ ਸੁਣਿ ਗੰਢਣੁ ਗੰਢੀਐ; ਲਿਖਿ ਪੜਿ ਬੁਝਹਿ ਭਾਰੁ॥) ਓਹੁ. ਵੇਪਰਵਾਹੁ ਅਤੋਲਵਾ; ਗੁਰਮਤਿ ਕੀਮਤਿ ਸਾਰੁ॥ ੨. ਕੀ ਮਤਿ) ਦੋਵੇਂ ਲੱਖ ਬੋਲੋ– ਲਖ ਸਿਆਣਪ ਜੇ ਕਰੀ; ਲਖ ਸਿਉ ਪ੍ਰੀਤਿ ਮਿਲਾਪੁ॥ ਬਿਨੁ ਸੰਗਤਿ ਸਾਧ. ਨ ਧ੍ਰਾਪੀਆ; ਬਿਨੁ ਨਾਵੈ. ਦੂਖ ਸੰਤਾਪੁ॥) ਛੁੱਟੀਐ– ਹਰਿ ਜਪਿ ਜੀਅਰੇ ਛੁਟੀਐ; ਗੁਰਮੁਖਿ ਚੀਨੈ ਆਪੁ॥) ਨਿਰਨਾ[1]– ਅੰਤਰਿ ਗੁਰਮੁਖਿ. ਤੂ ਵਸਹਿ; ਜਿਉ ਭਾਵੈ. ਤਿਉ ਨਿਰਜਾਸਿ[1]॥ ੧॥) ਜੀਅਰੇ; ਰਾਮ ਜਪਤ ਮਨੁ ਮਾਨੁ॥) ਬੁਝੀ ਪੋਲਾ– ਅੰਤਰਿ ਲਾਗੀ ਜਲਿ ਬੁਝੀ; ਪਾਇਆ ਗੁਰਮੁਖਿ ਗਿਆਨੁ॥

੨੧. ਅਨ-ਹਦ ਪੋਲਾ– ਅਨਹਦ ਬਾਣੀ ਪਾਈਐ; ਤਹ ਹਉਮੈ ਹੋਇ ਬਿਨਾਸੁ॥) ਲਿਜਾਕੇ[1]। ਖੜਿ ੜ ਪੈਰ ਹਲੰਤ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣਾ। ਪੈਨ੍ਹਾਈਐ– ਖੜਿ[1] ਦਰਗਹ ਪੈਨਾਈਐ; ਮੁਖਿ ਹਰਿ ਨਾਮ ਨਿਵਾਸੁ॥) ਰੱਾਤਾ– ਮਨੁ ਬੈਰਾਗੀ ਘਰਿ ਵਸੈ; ਸਚ ਭੈ ਰਾਤਾ ਹੋਇ॥) ਲੱਗਾ– ਏਹੁ ਮਨੋ ਮੂਰਖੁ ਲੋਭੀਆ; ਲੋਭੇ ਲਗਾ ਲੁੋਭਾਨੁ॥) ਦੁਰ-ਮੱਤਿ– ਸਬਦਿ. ਨ ਭੀਜੈ ਸਾਕਤਾ; ਦੁਰਮਤਿ ਆਵਨੁ ਜਾਨੁ॥ ਮਨ ਰੇ; ਹਉਮੈ ਛੋਡਿ ਗੁਮਾਨੁ॥) ਭੋੱਗਣੇ। ਸਭਾ ਪੋਲਾ– ਸਭਿ ਸੁਖ ਹਰਿ ਰਸ ਭੋਗਣੇ; ਸੰਤ ਸਭਾ ਮਿਲਿ ਗਿਆਨੁ॥) ਨਿਤਿ ਅਹਿ ਨਿਸਿ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਸੇਵਿਆ; ਸਤਗੁਰਿ ਦੀਆ ਨਾਮੁ॥) ਪਚੈ ਪੋਲਾ– ਕੂਕਰ ਕੂੜੁ ਕਮਾਈਐ; ਗੁਰ. ਨਿੰਦਾ ਪਚੈ ਪਚਾਨੁ॥) ਖੁਲ੍[1] ਕੇ ਹਾਨੀ[2]– ਭਰਮੇ ਭੂਲਾ.ਦੁਖੁ ਘਣੋ; ਜਮੁ. ਮਾਰਿ ਕਰੈ ਖੁਲ[1] ਹਾਨੁ[2]॥) ਅਸਚਰਜ[1]– ਮਨਮੁਖਿ. ਸੁਖੁ ਨ ਪਾਈਐ; ਗੁਰਮੁਖਿ. ਸੁਖੁ ਸੁਭਾਨੁ[1]॥) ਗਤੁ ਪੋਲਾ– ਹਿੰਸਾ ਹਉਮੈ ਗਤੁ ਗਏ; ਨਾਹੀ ਸਹਸਾ ਸੋਗੁ॥) ਕੀੱਜਈ। ਚੱਲਣਹਾਰੁ– ਤਿਸੁ ਸਿਉ. ਨੇਹੁ ਨ ਕੀਜਈ; ਜੋ ਦੀਸੈ ਚਲਣਹਾਰੁ॥) ਈੜੀ ਸਿਹਾਰੀ ਬੋਲੋ ਪਾਇਐ– ਜਿਉ ਅਗਨਿ ਮਰੈ.ਜਲਿ ਪਾਇਐ; ਤਿਉ ਤ੍ਰਿਸਨਾ. ਦਾਸਨਿ ਦਾਸਿ॥

੨੨. ਕਸਵੱਟੀ– ਮਨੁ. ਸਚ ਕਸਵਟੀ ਲਾਈਐ; ਤੁਲੀਐ ਪੂਰੈ ਤੋਲਿ॥) ਰਿਦ ਪੋਲਾ– ਕੀਮਤਿ. ਕਿਨੈ ਨ ਪਾਈਐ; ਰਿਦ ਮਾਣਕ ਮੋਲਿ ਅਮੋਲਿ॥) ਚੰਡਾਲ[1]। ਲੱਗਈ– ਜਮ ਜੰਦਾਰੁ[4].ਨ ਲਗਈ; ਇਉ. ਭਉਜਲੁ ਤਰੈ. ਤਰਾਸਿ॥) ਗੁਰਮੁਖਿ. ਕੂੜੁ ਨ ਭਾਵਈ; ਸਚਿ ਰਤੇ ਸਚ ਭਾਇ॥) ਸਾਕਤ. ਸਚੁ ਨ ਭਾਵਈ; ਕੂੜੈ ਕੂੜੀ ਪਾਂਇ॥) ਮਨ ਮਹਿ ਮਾਣਕੁ. ਲਾਲੁ ਨਾਮੁ; ਰਤਨੁ ਪਦਾਰਥੁ ਹੀਰੁ॥) ਅੱਗ[1], ਵਿਝਵੈ ਪੋਲਾ– ਭਰਮੇ. ਭਾਹਿ[1] ਨ ਵਿਝਵੈ; ਜੇ ਭਵੈ. ਦਿਸੰਤਰ ਦੇਸੁ॥) ਉੱਤਰੈ– ਅੰਤਰਿ ਮੈਲੁ. ਨ ਉਤਰੈ; ਧ੍ਰਿਗੁ ਜੀਵਣੁ ਧ੍ਰਿਗੁ ਵੇਸੁ॥) ਹੋਰੁ ਕਿਤੈ. ਭਗਤਿ ਨ ਹੋਵਈ; ਬਿਨੁ. ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਉਪਦੇਸ॥

ਮਨ ਰੇ; ਗੁਰਮੁਖਿ. ਅਗਨਿ ਨਿਵਾਰਿ॥) ਸਲਲੈ ਸਲਲ ਪੋਲਾ– ਆਪੁ ਗਇਆ. ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ; ਮਿਲਿ ਸਲਲੈ ਸਲਲ ਸਮਾਇ॥) ਉੱਜਲੇ– ਨਾਨਕ.ਤੇ ਮੁਖ ਉਜਲੇ; ਧੁਨਿ ਉਪਜੈ ਸਬਦੁ ਨੀਸਾਣੁ॥) ਭਾਈ ਰੇ; ਰਾਮੁ ਕਹਹੁ ਚਿਤੁ ਲਾਇ॥) ਲਾਭਦਾਇਕ ਸੌਦਾ[1]। ਵੱਖਰੁ, ਚੱਲਹੁ ਪਤੀ=ਆਇ– ਹਰਿ ਜਸੁ ਵਖਰੁ[1] ਲੈ ਚਲਹੁ; ਸਹੁ ਦੇਖੈ ਪਤੀਆਇ॥

੨੩. [E]ਖ਼ਜ਼ਾਨੇ– ਖੋਟੇ. ਪੋਤੈ[E] ਨਾ ਪਵਹਿ; ਤਿਨ. ਹਰਿ ਗੁਰ. ਦਰਸੁ ਨ ਹੋਇ॥) ਰੱਤਿਆਂ– ਰਾਮ ਨਾਮ ਰੰਗਿ ਰਤਿਆ; ਭਾਰੁ ਨ ਭਰਮੁ. ਤਿਨਾਹ॥) ਫੁੱਲੜਾ– ਧਨੁ ਜੋਬਨੁ ਅਰੁ ਫੁਲੜਾ; ਨਾਠੀਅੜੇ ਦਿਨ ਚਾਰਿ॥) ਚੁੱਪਤੀ[1], ਪੱਬਣਿ ਪੱਤ– ਪਬਣਿ[1] ਕੇਰੇ. ਪਤ ਜਿਉ; ਢਲਿ ਢੁਲਿ ਜੁੰਮਣਹਾਰ॥) ਨਵੇਂ[C] ਹੁਲਾਰੇ[C] ਦਾ, ਹੁਲਾ ਪੋਲਾ– ਰੰਗੁ. ਮਾਣਿ ਲੈ ਪਿਆਰਿਆ; ਜਾ. ਜੋਬਨੁ ਨਉ[1] ਹੁਲਾ[C]॥) ਥੱਕੇ ਚੋਲਾ ਪੋਲਾ– ਦਿਨ ਥੋੜੜੇ ਥਕੇ; ਭਇਆ ਪੁਰਾਣਾ ਚੋਲਾ॥) ਸੁੱਤੇ, ਮਸਾਣ[C]– ਸਜਣ ਮੇਰੇ ਰੰਗੁਲੇ; ਜਾਇ ਸੁਤੇ ਜੀਰਾਣਿ[C]॥) ਮੈਂ[3], ਦੁੱਖੀ[1] ਹੋ ਕੇ। ਬ੍ਰੀਕ[2] ਅਵਾਜ਼ ਨਾਲ– ਹੰ[3] ਭੀ ਵੰਞਾ ਡੁਮਣੀ[1]; ਰੋਵਾ ਝੀਣੀ[2] ਬਾਣਿ॥) ਗੁਰਸੇਵਕ[12] ਇਸਤ੍ਰੀਏ– ਕੀ. ਨ ਸੁਣੇਹੀ ਗੋਰੀਏ[12]; ਆਪਣ ਕੰਨੀ ਸੋਇ॥) ਚੱਲੀ[1] ਆਉਣਾ ਹੈ। ਲਗੀ ਪੋਲਾ– ਲਗੀ[1] ਆਵਹਿ ਸਾਹੁਰੈ; ਨਿਤ. ਨ ਪੇਈਆ ਹੋਇ॥) ਕੁਰੁੱਤੀ[13] ਵਿ=ਰੱਤੀ, ਸੁੱਤੀ। ਨਾਨਕ. ਸੁਤੀ ਪੇਈਐ; ਜਾਣੁ ਵਿਰਤੀ[13] ਸੰਨਿ॥) ਬੰਨ੍ਹਿ– ਗੁਣਾ ਗਵਾਈ ਗੰਠੜੀ; ਅਵਗਣ ਚਲੀ ਬੰਨਿ॥) ਦੂਜਾ ਮਗਰੋਂ, ੨ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਨਾ– ਸਿਰੀ ਰਾਗੁ ਮਹਲਾ ੧ ਘਰੁ ਦੂਜਾ ੨॥) ਰਸੀਆ, ਰਸ ਪੋਲੇ– ਆਪੇ ਰਸੀਆ. ਆਪਿ ਰਸੁ; ਆਪੇ ਰਾਵਣਹਾਰੁ॥) ਚੋਲੜਾ ਪੋਲਾ– ਆਪੇ ਹੋਵੈ ਚੋਲੜਾ; ਆਪੇ ਸੇਜ ਭਤਾਰੁ॥) ਮੱਾਛੀ, ਮੱਛੁਲੀ। ਮੱਛੀ[1]– ਆਪੇ ਮਾਛੀ ਮਛੁਲੀ[1]; ਆਪੇ ਪਾਣੀ ਜਾਲੁ॥) ਮਣ=ਕੜਾ ਪੋਲਾ– ਆਪੇ ਜਾਲ ਮਣਕੜਾ; ਆਪੇ ਅੰਦਰਿ ਲਾਲੁ॥) ਪ੍ਰਣਵੈ ਅੱਧਾ ਰਾਰਾ ਪੋਲਾ ਬੋਲੋ– ਪ੍ਰਣਵੈ ਨਾਨਕੁ ਬੇਨਤੀ; ਤੂ ਸਰਵਰੁ. ਤੂ ਹੰਸੁ॥) ਵਿਗੱਸੁ– ਕਉਲੁ ਤੂਹੈ. ਕਵੀਆ ਤੂਹੈ; ਆਪੇ ਵੇਖਿ ਵਿਗਸੁ॥) ਰਾਮ[1]ਜੀ ਨਾਮ ਜਪਣ ਰੂਪ ਪਾਣੀ, ਸਭ[2] ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਪਾਉਣਾ ਕਰੋ। ਸ=ਲਿਲ ਪੋਲਾ, ਸਾਰਿੰਗ= ਪਾਣੀ– ਇਹੁ ਤਨੁ ਧਰਤੀ.ਬੀਜੁ ਕਰਮਾ ਕਰੋ; ਸਲਿਲ ਆ[2] ਪਾਉ ਸਾਰਿੰਗਪਾਣੀ[1]॥) ਮਨੁ ਕਿਰਸਾਣੁ. ਹਰਿ ਰਿਦੈ ਜੰਮਾਇ ਲੈ; ਇਉ ਪਾਵਸਿ. ਪਦੁ ਨਿਰਬਾਣੀ॥ ਕਾਹੇ ਗਰਬਸਿ ਮੂੜੇ; ਮਾਇਆ॥) ਪਿਤ ਮਾਤਾ ਪੋਲੇ। ਕਾਲੱਤ੍ਰ– ਪਿਤ ਸੁਤੋ ਸਗਲ ਕਾਲਤ੍ਰ ਮਾਤਾ; ਤੇਰੇ. ਹੋਹਿ ਨ ਅੰਤਿ ਸਖਾਇਆ॥) [1]ਕੱਟਣਾ ਕਰੇ ਦੁਸ਼ਟ ਵਿਕਾਰ ਔਗੁਣਾਂ ਨੂੰ। ਕਿਰ=ਖਾ ਪੋਲਾ ਮਿਲਵਾਂ। ਬਿਖੈ, ਤਜਿ ਪੋਲੇ– ਬਿਖੈ ਬਿਕਾਰ ਦੁਸਟ. ਕਿਰਖਾ[1] ਕਰੇ; ਇਨ ਤਜਿ. ਆਤਮੈ ਹੋਇ ਧਿਆਈ॥) ਰਿਦੇ 'ਚੋਂ [2]ਅੰਮ੍ਰਿਤ। [3]ਸ੍ਰਵ ਨਿਕਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਬਿਗਸੈ ਮਧ ਪੋਲੇ– ਜਪੁ ਤਪੁ ਸੰਜਮੁ.ਹੋਹਿ ਜਬ ਰਾਖੇ; ਕਮਲੁ ਬਿਗਸੈ. ਮਧੁ[2] ਆਸ੍ਰਮਾਈ[3]॥) ਪੰਜ[4] ਗਿਆਨ ਇੰਦ੍ਰੇ, ਪੰਜ ਕਰਮ ਇੰਦ੍ਰੇ, ਸ੍ਰੀਰਕ ਬਲ, ਬੁੱਧੀ ਵਿੱਦਿਆ ਭਰਾਵਾਂ ਮਿੱਤ੍ਰਾਂ ਧਨ ਜ਼ਮੀਨ ਪੁੱਤਾਂ ਇਸਤ੍ਰੀ, ਦੇਸ਼ ਜ਼ਾਤੀ ਕੁਲ ਉੱਚੇ ਔਹਦੇ ਘਰ ਅਸਵਾਰੀ ਹੁਸਨ, ਦਾਸਨ ਦਾਸਪੁਣੇ ਦਾ ਹੰਕਾਰ ਮੇਟੋ, ਗਿਆਨ[4] ਰੂਪੀ ਦਿਨ. ਇਕੱਤ੍ਰ[E] ਕਰੋ। ਨਸ਼ੇ ਵਿਕਾਰ ਪਾਪ ਰੂਪ ਤਿੰਨ ਖੁੱਡਾਂ[2] 'ਚ ਡਿੱਗਣੇ ਕਰਕੇ, ਕਾਲੁ ਸਾੜਦਾ[C] ਹੈ– ਬੀਸ[4] ਸਪਤਾ ਹਰੋ. ਬਾਸਰੋ[4] ਸੰਗ੍ਰਹੈ[E]; ਤੀਨਿ ਖੋੜਾ[2].ਨਿਤ ਕਾਲੁ ਸਾਰੈ[C]॥) ਦੱਸਣ ਦਾ ਅਰਥ ਬਣੇ ਤਾਂ ਦੱਸ ਬੋਲੋ। ਗਿਣਤੀ ਅਰਥ ਬਣੇ ਤਾਂ ਦਸ ਪੋਲਾ– ਦਸ ਅਠਾਰ ਮੈ. ਅਪਰੰਪਰੋ ਚੀਨੈ; ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ.ਇਵ ਏਕੁ ਤਾਰੈ॥

੨੪. ਭਿਸਤੁ ਪੋਲਾ। ਸੁਰਗ[1]– ਹੋਇ ਕਿਰਸਾਣੁ. ਈਮਾਨੁ ਜੰਮਾਇ ਲੈ; ਭਿਸਤੁ[1] ਦੋਜਕੁ ਮੂੜੇ. ਏਵ ਜਾਣੀ॥) ਗੱਲੀਂ– ਮਤੁ ਜਾਣ; ਸਹਿ ਗਲੀ ਪਾਇਆ॥) ਇਤੁ ਪੋਲਾ– ਮਾਲ ਕੈ ਮਾਣੈ. ਰੂਪ ਕੀ

ਸੋਭਾ; ਇਤੁ ਬਿਧੀ. ਜਨਮੁ ਗਵਾਇਆ॥) ਅਮਲੁ ਪੋਲਾ। ਸਲ੍ਹਾਬ੍ਹੰ– ਅਮਲੁ ਕਰਿ ਧਰਤੀ. ਬੀਜੁ ਸਬਦੋ ਕਰਿ; ਸਚ ਕੀ ਆਬ੍ਹੰ. ਨਿਤ ਦੇਹਿ ਪਾਣੀ॥) ਗੁਨਾਹ[੧੦], ਡੱਡੂ[੧੧]– ਐਬ[੧੦] ਤਨਿ ਚਿਕੜੋ. ਇਹੁ ਮਨੁ ਮੀਡਕੋ[੧੧]; ਕਮਲ ਕੀ ਸਾਰ, ਨਹੀ ਮੂਲਿ ਪਾਈ॥) ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ[੧੨] ਜੀ। ਬੂੱਝੈ, ਬੁੱਝਾਈ– ਭਉਰੁ ਉਸਤਾਦੁ[੧੨].ਨਿਤ ਭਾਖਿਆ ਬੋਲੇ; ਕਿਉ ਬੂਝੈ, ਜਾ ਨਹ ਬੁਝਾਈ॥) ਰੱਖੇ, ਕੱਟਿ– ਤੀਹ ਕਰਿ ਰਖੇ, ਪੰਜ ਕਰਿ ਸਾਥੀ; ਨਾਉ ਸੈਤਾਨੁ. ਮਤੁ ਕਟਿ ਜਾਈ॥) ਇਕੱਤ੍ਰ[੧੩] ਕਰਨਾ, ਸੰਜਿਆਹੀ ਜੱਜਾ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਬੋਲੋ, ਚੱਲਣਾ। ਕਿਤ੍ਰੁ– ਨਾਨਕੁ ਆਖੈ.ਰਾਹਿ ਪੈ ਚਲਣਾ; ਮਾਲੁ ਧਨੁ. ਕਿਤਕੂ ਸੰਜਿਆਹੀ[੧੩]॥)

ਮਉਲਾ ਪੋਲਾ। ਮਉੱਲਿਆ– ਸੋਈ ਮਉਲਾ, ਜਿਨਿ ਜਗੁ ਮਉਲਿਆ; ਹਰਿਆ ਕੀਆ ਸੰਸਾਰੋ॥) ਪਾਣੀ[੧੪], ਧਰਤੀ[੧੫], ਰੱਖੀ[੧੬]– [੧੪]ਆਬ [੧੫]ਖਾਕੁ.ਜਿਨਿ ਬੰਧਿ [੧੬]ਰਹਾਈ; ਧੰਨੁ ਸਿਰਜਣਹਾਰੋ॥) ਮੁੱਲਾਂ– ਮਰਣਾ ਮੁਲਾ; ਮਰਣਾ॥ ਭੀ; ਕਰਤਾਰਹੁ ਡਰਣਾ॥) ਕਾਜੀ ਪੋਲਾ– ਤਾ ਤੂ ਮੁਲਾ, ਤਾ ਤੂ ਕਾਜੀ; ਜਾਣਹਿ ਨਾਮੁ ਖੁਦਾਈ॥) ਪੜ੍ਹਿਆ– ਜੇ ਬਹੁਤੇਰਾ. ਪੜਿਆ ਹੋਵਹਿ; ਕੋ ਰਹੈ ਨ. ਭਰੀਐ ਪਾਈ॥)

ਹੈ ਭੀ ਹੋਸੀ.ਜਾਇ ਨ ਜਾਸੀ; ਸਚਾ ਸਿਰਜਣਹਾਰੋ॥ ੩॥) [੧੭]ਸੱਦਦੀ ਹੈ। ਸੱਦੇਈ– ਨਾਨਕੁ ਆਖੈ.ਗੋਰ ਸਦੇਈ[੧੭]; ਰਹਿਓ ਪੀਣਾ ਖਾਣਾ॥) [੧੮]ਅਕਾਸ਼– ਭਲਕੇ ਭਉਕਹਿ; ਸਦਾ ਬਇਆਲਿ[੧੮]॥) ਮੁੱਠਾ– ਕੂੜੁ ਛੁਰਾ; ਮੁਠਾ ਮੁਰਦਾਰੁ॥) [੧੯]ਭਿਆਨਕ– ਧਾਣਕ[੧੯] ਰੂਪਿ ਰਹਾ; ਕਰਤਾਰ॥ ੧॥) ਪਤਿ ਪੋਲਾ, [੧]ਰਸਤੇ [੧]ਸਿੱਖਿਆ– ਮੈ. ਪਤਿ ਕੀ ਪੰਦਿ[੧] ਨ; ਕਰਣੀ ਕੀ ਕਾਰ॥) [੨]ਸਾਧ [੩]ਭੇਸ– ਫਾਹੀ ਸੁਰਤਿ; ਮਲੂਕੀ[੨] ਵੇਸੁ[੩]॥) ਠੱਗਵਾੜਾ, ਠੱਗੀ– ਹਉ ਠਗਵਾੜਾ; ਠਗੀ ਦੇਸੁ॥

੨੫. ਢਿੱਲ– ਲੇਵੈ ਦੇਵੈ; ਢਿਲ ਨ ਪਾਈ॥ ਕਿਤ ਕਉ ਸਾਹਿਬ; ਆਵਹਿ ਰੋਹਿ॥) ਜੇ ਤੂ ਸਾਹਿਬ; ਆਵਹਿ ਰੋਹਿ॥ ਅਸੀ. ਬੋਲ ਵਿਗਾੜ; ਵਿਗਾੜਹ ਬੋਲ॥) ਘੱਟੇ ਘੱਟਿ– ਕਰਣੀ ਬਾਝਹੁ; ਘਟੇ ਘਟਿ॥) ਦੇਖਾਂ, ਮਰਾਂ– ਜਹ ਜਹ ਦੇਖਾ, ਤਹ ਤਹ ਤੂਹੈ; ਤੁਝ ਤੇ ਨਿਕਸੀ. ਫੂਟਿ ਮਰਾ॥) ਮੁੱਕਰਿ– ਤੂ ਦੇਖਹਿ; ਹਉ ਮੁਕਰਿ ਪਾਉ॥) ਨੰਨਾ ਦੇਹਲੀ ਦੀਪਕ– ਤੇਰੈ ਕੰਮਿ ਨ ਤੇਰੈ ਨਾਇ॥ ਨਾਨਕੁ; ਏਕ ਕਹੈ ਅਰਦਾਸਿ॥ ਆਪੇ ਨੇੜੈ, ਦੂਰਿ ਆਪੇ ਹੀ; ਆਪੇ ਮੰਝਿ ਮਿਆਨੋ॥ ਕੀਤਾ; ਕਹਾ ਕਰੇ ਮਨਿ ਮਾਨੁ॥ ਭਾਵੈ ਦੇਇ; ਨ ਦੇਈ ਸੋਇ॥ ਆਪੇ ਸਚੁ; ਭਾਵੈ ਤਿਸੁ ਸਚੁ॥) ਕੱਚੁਨਿ ਕੱਚੁ– ਅੰਧਾ ਕਚਾ; ਕਚੁਨਿ ਕਚੁ॥) ੨.ਕਚੁ ਨਿਕਚੁ) ਰੁੱਖ– ਜਾ ਕੇ ਰੁਖ ਬਿਰਖ; ਆਰਾਉ॥ ਨਾਨਕ ਆਣੇ; ਆਵੈ ਰਾਸਿ॥) ਅ੍ਛਲ ਪੋਲਾ– ਅਛਲ ਛਲਾਈ ਨਹ ਛਲੈ; ਨਹ ਘਾਉ ਕਟਾਰਾ ਕਰਿ ਸਕੈ॥) ਉਲਟ[੧] ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਪਲ[੨] ੨ ਵਿੱਚ– ਜਿਉ ਸਾਹਿਬੁ ਰਾਖੈ. ਤਿਉ ਰਹੈ; ਇਸੁ ਲੋਭੀ ਕਾ ਜੀਉ, ਟਲ[੧] ਪਲੈ[੨]॥ ਪੋਥੀ ਪੁਰਾਣ; ਕਮਾਈਐ॥) ਵੱਟੀ– ਭਉ ਵਟੀ; ਇਤੁ ਤਨਿ ਪਾਈਐ॥ ਕਰਿ ਚਾਨਣੁ; ਸਾਹਿਬ ਤਉ ਮਿਲੈ॥ ਇਤੁ ਤਨਿ; ਲਾਗੈ ਬਾਣੀਆ॥) ਦੂਜਾ[੨]– ਬਿਆ[੨] ਦਰੁ ਨਾਹੀ; ਕੈ ਦਰਿ ਜਾਉ॥)

੨੬. ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਬਾਂਹ੍ਹੰ ਫੜਾਉਣ ਰੂਪ, ਬਾਂਹ ਫ਼ੈਲਾਉਣਾ[੨] ਕਰੀਏ। ਬਾਂਹ– ਕਹੁ ਨਾਨਕ; ਬਾਹ੍ਹੰ ਲੁਡਾਈਐ[੨]॥) ਸਤਿਗੁਰੁ ਜੀ, ਸ਼ੁਭ ਮਨੋ ਕਾਮਨਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬ੍ਰਹਮ ਸਰੂਪ ਤੀਰਥੁ ਹਨ, ਮਨੀਕਰਨ ਤੀਰਥ ਮਨੋ ਕਾਮਨਾ ਪੂਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਗੁਰਸੇਵਕ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਤੀਰਥਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਭੀ ਤੀਰਥ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ। ਬੂੱਝਾਇ– ਸਤਿਗੁਰੁ ਮਨ ਕਾਮਨਾ ਤੀਰਥੁ

ਹੈ; ਜਿਸਨੋ ਦੇਇ ਬੁਝਾਇ॥) ਤੇਹ[1], ਤਿਖ ਪੋਲਾ– ਮਨ ਮੇਰੇ, ਹਰਿ ਰਸੁ ਚਾਖੁ; ਤਿਖ[1] ਜਾਇ॥) ਰਿਦੇ[1]– ਹਉਮੈ ਮਮਤਾ ਮਾਰਿ ਕੈ; ਹਰਿ ਰਾਖਿਆ ਉਰ[1] ਧਾਰਿ॥) ਜੁੱਗੀਂ, ਅ॒ਖੁੱਟੁ। ਮੁੱਕਣ ਰਹਿਤ[1]– ਸੇਈ ਸੁਖੀਏ. ਚਹੁ ਜੁਗੀ; ਜਿਨਾ. ਨਾਮੁ ਅਖੁਟੁ[1] ਅਪਾਰੁ॥ ਬਹੁ ਭੇਖ ਕਰਿ. ਭਰਮਾਈਐ; ਮਨਿ ਹਿਰਦੈ ਕਪਟੁ ਕਮਾਇ॥ ਮਨ ਰੇ; ਗ੍ਰਿਹ ਹੀ ਮਾਹਿ. ਉਦਾਸੁ॥

੨੭. ਪਾਤਿਸਾਹੀ[1]– ਜਿਸ ਹੀ ਕੀ ਸਿਰਕਾਰ[1] ਹੈ; ਤਿਸ ਹੀ ਕਾ ਸਭੁ ਕੋਇ॥) ਸਚਿ ਮਿਲੇ. ਸੇ ਨ ਵਿਛੁੜਹਿ; ਤਿਨ. ਨਿਜ ਘਰਿ ਵਾਸਾ ਹੋਇ॥ ਮੇਰੇ ਰਾਮ; ਮੈ ਹਰਿ ਬਿਨੁ. ਅਵਰੁ ਨ ਕੋਇ॥ ਸਤਗੁਰੁ ਸਚੁ ਪ੍ਰਭੁ ਨਿਰਮਲਾ; ਸਬਦਿ ਮਿਲਾਵਾ ਹੋਇ॥ ੧॥) ਦੂਜੈ ਭਾਇ. ਕੋ ਨਾ ਮਿਲੈ; ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ ਆਵੈ ਜਾਇ॥) ਜੋਤਸ਼ੀ[1]। ਪੜਿ੍ ਪੜਿ੍– ਪੜਿ ਪੜਿ ਪੰਡਿਤ ਜੋਤਕੀ[1]; ਵਾਦ ਕਰਹਿ ਬੀਚਾਰੁ॥) ਬੁੱਧਿ। ਬੁੱਝਈ– ਮਤਿ ਬੁਧਿ ਭਵੀ, ਨ ਬੁਝਈ; ਅੰਤਰਿ ਲੋਭ ਵਿਕਾਰੁ॥) ਭੁੱਖਾ ਭੁੱਖਾ– ਮਨ ਭੁਖਾ ਭੁਖਾ. ਮਤ ਕਰਹਿ; ਮਤ ਤੂ ਕਰਹਿ ਪੂਕਾਰ॥) ਨ ਦੇਲ੍ਹੀ ਦੀਪਕ– ਤੇਰੈ ਕੰਮਿ ਨ ਤੇਰੈ ਨਾਇ॥) ਬੁੱਝੀਐ– ਨਾਨਕ, ਗੁਰਮੁਖਿ ਬੁਝੀਐ; ਪਾਈਐ ਮੋਖ ਦੁਆਰੁ॥ ਗੁਰਮਤੀ ਸਾਲਾਹਿ ਸਚੁ; ਹਰਿ ਪਾਇਆ ਗੁਣਤਾਸੁ॥) ਤੈ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ– ਮਨਮੁਖ. ਗੁਣ ਤੈ ਬਾਹਰੇ; ਬਿਨੁ ਨਾਵੈ. ਮਰਦੇ ਝੂਰਿ॥

੨੮. ਪਗਿ ਖਿਸਿਐ ਪੋਲਾ– ਪਗਿ ਖਿਸਿਐ. ਰਹਣਾ ਨਹੀ; ਆਗੈ. ਠਉਰੁ ਨ ਪਾਇ॥) ਉੱਬਰੈ– ਜਿਸੁ ਨਦਰਿ ਕਰੇ. ਸੋ ਉਬਰੈ; ਹਰਿ ਸੇਤੀ ਲਿਵ ਲਾਇ॥) ਸੁੱਧੁ– ਜਿਨ ਗੁਰਮੁਖਿ ਹਿਰਦਾ ਸੁਧੁ ਹੈ; ਸੇਵ ਪਈ ਤਿਨ ਥਾਇ॥ ਨਾਨਕ. ਤਿਨ ਕੀ ਬਾਣੀ. ਸਦਾ ਸਚੁ ਹੈ; ਜਿ ਨਾਮਿ ਰਹੇ ਲਿਵ ਲਾਇ॥) ਉੱਜਲੇ। ਤਿੱਤੁ– ਤਿਨ ਕੇ ਮੁਖ ਸਦ ਉਜਲੇ; ਤਿਤੁ ਸਚੈ ਦਰਬਾਰਿ॥) ਮਲੁ ਪੋਲਾ, ਕੱਢੈ– ਹਰਿ ਹਰਿ ਸਦਾ ਧਿਆਈਐ; ਮਲੁ ਹਉਮੈ. ਕਢੈ ਧੋਇ॥ ਮਨਮੁਖ. ਨਾਮੁ ਨ ਜਾਣਨੀ; ਵਿਣੁ ਨਾਵੈ. ਪਤਿ ਜਾਇ॥) ਕੁਲੁ ਪੋਲਾ– ਕੁਲੁ ਉਧਾਰਹਿ ਆਪਣਾ; ਧੰਨੁ ਜਣੇਦੀ ਮਾਇ॥) ਪਾਖੰਡਿ. ਭਗਤਿ ਨ ਹੋਵਈ; ਦੁਬਿਧਾ ਬੋਲੁ ਖੁਆਰੁ॥) ਮਨੁ ਤਨੁ ਸਉਪੇ.ਆਗੈ ਧਰੇ; ਹਉਮੈ ਵਿਚਹੁ ਮਾਰਿ॥

੨੯. ਨਾਨਕ.ਗੁਰਮੁਖਿ ਹਰਿ ਪਾਇਆ; ਸਦਾ. ਹਰਿ ਨਾਮਿ ਸਮਾਇ॥) ਜੱਗੁ– ਭਾਈ ਰੇ; ਜਗੁ ਦੁਖੀਆ, ਦੂਜੈ ਭਾਇ॥) ਪਿਆਰੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਾਉਣ ਲਈ ਪਾਈ ਬਾਜ਼ੀ, ਸੱਚੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ. ਇਉਂ ਮਾਇਕੀ[1] ਬਾਜ਼ੀ ਸੱਚੀ ਨਹੀਂ– ਧਾਤੁਰ[1] ਬਾਜੀ. ਪਲਚਿ ਰਹੇ; ਨਾ ਉਰਵਾਰੁ. ਨ ਪਾਰੁ॥) ਮਨਮੁਖੁ. ਮੋਹਿ ਵਿਆਪਿਆ; ਬੈਰਾਗੁ ਉਦਾਸੀ. ਨ ਹੋਇ॥) ਪਰ॒ਜਲੈ (ਪਰ) ਵਿਸੇਸ਼[1] ਕਰਕੇ ਜਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ– ਸਤਗੁਰੁ ਸੇਵਿ, ਮੋਹੁ ਪਰਜਲੈ[1]; ਘਰ ਹੀ ਮਾਹਿ.ਉਦਾਸਾ॥ ਅਹਿ ਨਿਸਿ ਭਗਤਿ ਕਰੇ ਦਿਨੁ ਰਾਤੀ; ਹਉਮੈ ਮਾਰਿ ਨਿਚੰਦੁ॥) ਅੰਦਰ[1] ਤਮੋ ਗੁਣ ਦੀ ਲਾਗ, ਉੱਕਾ[2] ਹੀ ਨਹੀਂ– ਅੰਤਰਿ[1] ਲਾਗਿ. ਨ ਤਾਮਸੁ ਮੂਲੇ[2]; ਵਿਚਹੁ ਆਪੁ ਗਵਾਏ॥) ਮਨਮੁਖ ਫਿਰਹਿ, ਨ ਜਾਣਹਿ ਸਤਗੁਰੁ; ਹਉਮੈ ਅੰਦਰਿ ਲਾਗਿ॥) ਵਸਤੂ[1]। ਵੱਥੁ– ਘਰ ਹੀ ਸਉਦਾ ਪਾਈਐ; ਅੰਤਰਿ ਸਭ ਵਥੁ[1] ਹੋਇ॥) ਅ॒ਖੁੱਟੁ– ਨਾਮੁ ਨਿਧਾਨੁ ਅਖੁਟੁ ਹੈ; ਵਡਭਾਗਿ ਪਰਾਪਤਿ ਹੋਇ॥

੩੦. ਜੱਾਲੇ– ਅਨ ਦਿਨੁ ਦੁਖ ਕਮਾਵਦੇ; ਨਿਤ ਜੋਹੇ ਜਮ ਜਾਲੇ॥) ਪਰਜੱਾਲੇ– ਸੁਪਨੈ. ਸੁਖੁ ਨ ਦੇਖਨੀ; ਬਹੁ ਚਿੰਤਾ ਪਰਜਾਲੇ॥) ਭਾਈ ਰੇ; ਗੁਰਮੁਖਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇ॥) ਭਉਂਦਾ– ਬਹੁ ਜੋਨੀ ਭਉਦਾ ਫਿਰੈ; ਜਿਉ. ਸੁੰਞੈਂ ਘਰਿ ਕਾਉ॥ ਹਰਿ ਜੀਉ ਸਦਾ ਧਿਆਇ ਤੂ; ਗੁਰਮੁਖਿ ਏਕੰਕਾਰੁ॥) ਲੋਭੀਅਨ ਕਉ ਸੇਵਦੇ; ਪੜਿ ਵੇਦਾ ਕਰੈ ਪੁਕਾਰ॥ ੨ ਲੋਭੀ ਅਨ) ਬਾਝਹੁ ਗੁਰੂ ਅਚੇਤੁ ਹੈ; ਸਭ ਬਧੀ

ਜਮਕਾਲਿ॥) ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ ਪੱਪੇ ਪੈਰ ਅੱਧਾ ਰਾਰਾ ਬੋਲੋ ਪੱਪੇ ਨੂੰ ਸਿਹਾਰੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ- ਮਾਇਆ ਮੋਹਿ ਵਿਸਾਰਿਆ; ਜਗਤ ਪਿਤਾ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ॥) ਲੱਗਾਂ, ਚੱਲਾਂ- ਆਪੁ ਛੋਡਿ ਚਰਣੀ ਲਗਾ; ਚਲਾ ਤਿਨ ਕੈ ਭਾਇ॥ ਲਾਹਾ.ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਮਿਲੈ; ਸਹਜੇ ਨਾਮਿ ਸਮਾਇ॥) ਜਿੱਦੂ- ਐਸਾ ਸਤਗੁਰੁ, ਲੋੜਿ ਲਹੁ; ਜਿਦੂ ਪਾਈਐ ਸਚੁ ਸੋਇ॥ ਬਿਨੁ ਗੁਰ. ਮਹਲੁ ਨ ਪਾਈਐ; ਨਾਮੁ. ਨ ਪਰਾਪਤਿ ਹੋਇ॥) [1]ਵਿਕਾਰ ਔਗੁਣ, [2]ਨਾਸ ਕਰੇ। ਅ-ਸੁਰ- [1]ਅਸੁਰ [2]ਸੰਘਾਰੈ. ਸੁਖਿ ਵਸੈ; ਜੋ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ ਸੁ ਹੋਇ॥ ਨਾਨਕ.ਏਕ ਜੋਤਿ ਦੁਇ ਮੂਰਤੀ; ਸਬਦਿ ਮਿਲਾਵਾ ਹੋਇ॥

੩੧. ਆਪਣਾ ਧਰਮੁ ਗਵਾਵਹਿ, ਬੂਝਹਿ ਨਾਹੀ; ਅਨ ਦਿਨੁ ਦੁਖਿ ਵਿਹਾਣੀ॥) ਭਜਹੁ ਪੋਲਾ- ਮਨ ਰੇ ਸਦਾ ਭਜਹੁ; ਹਰਿ ਸਰਣਾਈ॥) ਪੁਤਲਾ ਪੋਲਾ- ਇਹੁ ਸਰੀਰੁ. ਮਾਇਆ ਕਾ ਪੁਤਲਾ; ਵਿਚਿ ਹਉਮੈ ਦੁਸਟੀ ਪਾਈ॥) ਕਮਾਵਣੇ ਵਾਵਾ ਭਰਵਾਂ ਬੋਲਣਾ, ਵਾਵੇ ਨੂੰ ਮੰਮਾ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣਾ- ਮਨਮੁਖ ਕਰਮ ਕਮਾਵਣੇ; ਜਿਉ ਦੋਹਾਗਣਿ ਤਨਿ ਸੀਗਾਰੁ॥) [1]ਜਾਗਣਾ ਪ੍ਰਗਟਣਾ- ਪੂਰੈ ਭਾਗਿ ਸਤਗੁਰੁ ਮਿਲੈ; ਜਾ ਭਾਗੈ ਕਾ [1]ਉਦਉ ਹੋਇ॥) ਬਿਨੁ ਗੁਰ. ਨੀਦ ਨ ਆਵਈ; ਦੁਖੀ ਰੈਣਿ ਵਿਹਾਇ॥

੩੨. ਸਾੜੀ ਹੋਈ[1]- ਅੰਧੀ. ਨਾਮੁ ਨ ਚੇਤਈ; ਸਭਿ ਬਾਧੀ[1] ਜਮਕਾਲਿ॥) ਉੱਤਰੈ- ਨਾਨਕ.ਰੰਗੁ ਨ ਉਤਰੈ; ਜੋ. ਹਰਿ ਧੁਰਿ ਛੋਡਿਆ ਲਾਇ॥) ਜੱਗਜੀਵਨੁ- ਆਪੇ ਜਗਜੀਵਨੁ ਸੁਖ ਦਾਤਾ; ਆਪੇ ਬਖਸਿ ਮਿਲਾਏ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ.ਆਪੇ ਦੇਇ ਵਡਾਈ; ਆਪੇ ਸੇਵ ਕਰਾਏ॥) ਵੱਛਲੁ। ਪਿਆਰਾ[1]- ਹਰਿ ਜੀਉ ਦਾਤਾ ਭਗਤਿ ਵਛਲੁ[1] ਹੈ; ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਮੰਨਿ ਵਸਾਈ॥ ਮਨੁ ਤਨੁ ਰਾਤਾ ਰੰਗ ਸਿਉ; ਰਸਨਾ ਰਸਨ ਰਸਾਇ॥ ਭਾਈ ਰੇ; ਭਗਤਿ ਹੀਣੁ. ਕਾਹੇ ਜਗਿ ਆਇਆ॥) ਆਪੇ ਦੇਲ੍ਹੀ ਦੀਪਕ- ਨਾਨਕ. ਸੋਭਾ ਸੁਰਤਿ ਦੇਇ ਪ੍ਰਭੁ ਆਪੇ; ਗੁਰਮੁਖਿ ਦੇ ਵਡਿਆਈ॥) ਸਚੈ ਸਚਿ ਸਮਾਇਆ; ਮਿਲਿ ਰਹੈ. ਨ ਵਿਛੁੜਿ ਜਾਇ॥) ਕਵੀਸ਼ਰੀ[1]। ਕਥਨੀ, ਬਦਨੀ ਪੋਲੇ- ਕਥਨੀ ਬਦਨੀ[1] ਨ ਪਾਈਐ; ਹਉਮੈ ਵਿਚਹੁ ਜਾਇ॥

੩੩. ਆਪੇ ਦੇਇ. ਤ ਪਾਈਐ; ਹੋਰੁ. ਕਰਣਾ ਕਿਛੁ ਨ ਜਾਇ॥) ਸੁਣਿ ਮਨ ਮੇਰੇ; ਭਜ ਸਤਗੁਰ ਸਰਣਾ॥) ਸਭ ਥਾਈਂ ਬਿਖੁ ਪੋਲਾ- ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਛੁਟੀਐ; ਬਿਖੁ ਭਵਜਲੁ. ਸਬਦਿ ਗੁਰ ਤਰਣਾ॥) ਸੱਭਾ- ਤ੍ਰੈ ਗੁਣ ਸਭਾ ਧਾਤੁ ਹੈ; ਦੂਜਾ ਭਾਉ ਵਿਕਾਰੁ॥) ਪਦਿ ਪੋਲਾ। ਤ੍ਰਿਕੁਟੀ ਦਾ ਤੱਤਾ ਮੁਕਤਾ. ਅੱਧੇ ਰਾਰੇ ਨੂੰ ਸਿਹਾਰੀ- ਸਤਗੁਰਿ ਮਿਲਿਐ. ਤ੍ਰਿਕੁਟੀ ਛੂਟੈ; ਚਉਥੈ ਪਦਿ ਮੁਕਤਿ ਦੁਆਰੁ॥) ਸਬਲ ਪੋਲਾ ਮਿਲਵਾਂ। ਸਹਿਤ[1] ਬਲ ਦੇ- ਇਹੁ ਮਨੂਆ. ਅਤਿ ਸਬਲ[1] ਹੈ; ਛਡੇ ਨ. ਕਿਤੈ ਉਪਾਇ॥ ਜੇਹਾ ਕੀਤੋਨੁ. ਤੇਹਾ ਹੋਆ; ਜੇਹੇ ਕਰਮ ਕਮਾਇ॥ ਜਤੁ ਸਤੁ ਸੰਜਮੁ ਨਾਮੁ ਹੈ; ਵਿਣੁ ਨਾਵੈ. ਨਿਰਮਲੁ ਨ ਹੋਇ॥ ਪੰਡਿਤੁ ਪੜੈ. ਬੰਧਨ ਮੋਹ ਬਾਧਾ; ਨਹ ਬੂਝੈ. ਬਿਖਿਆ ਪਿਆਰਿ॥) ਮਨਮੁਖ. ਸਬਦੁ ਨ ਜਾਣਨੀ; ਜਾਸਨਿ ਪਤਿ ਗਵਾਇ॥

੩੪. ਅਨ ਦਿਨੁ ਭਗਤਿ ਕਰੇ ਸਦਾ; ਸਾਚੇ ਕੀ ਲਿਵ ਲਾਇ॥) [2]ਧ੍ਰਿਕਾਰਿਆ। ਫਿਟਕਿਆ ਪੋਲਾ। - ਸਤਗੁਰੂ ਕਿਆ [2]ਫਿਟਕਿਆ; ਮੰਗਿ ਥਕੇ ਸੰਸਾਰਿ॥) ਮਨਮੁਖ. ਮਹਲੁ ਨ ਪਾਇਨੀ; ਕੂੜਿ ਮੁਠੇ. ਕੂੜਿਆਰ॥) ਮਨ ਮੇਰੇ, ਅਨ ਦਿਨੁ ਜਾਗੁ; ਹਰਿ ਚੇਤਿ॥) ਪੜੈ-ਗੀ ਝਾੜੇ ਹਲੰਤ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ- ਆਪਣੀ ਖੇਤੀ ਰਖਿ ਲੈ; ਕੂੰਜ ਪੜੈਗੀ ਖੇਤਿ॥ ਭੈ ਭਾਇ. ਭਗਤਿ ਕਰਹਿ ਦਿਨੁ ਰਾਤੀ; ਹਰਿ ਜੀਉ ਵੇਖੈ ਸਦਾ ਹਦੂਰਿ॥

੩੫. ਰੱਜਾ- ਖੇਤੀ ਜੰਮੀ ਅਗਲੀ; ਮਨੂਆ ਰਜਾ ਸਹਜਿ ਸਭਾਇ॥) ਤਿਖ ਪੋਲਾ। ਪਿਆਸ[1]-

ਗੁਰ ਕਾ ਸਬਦੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਹੈ; ਜਿਤੁ ਪੀਤੈ ਤਿਖ੧ ਜਾਇ॥) ਵੱਜੀ। ਜੁੱਗੀਂ– ਬਾਣੀ ਵਜੀ ਚਹੁ ਜੁਗੀ; ਸਚੋ ਸਚੁ ਸੁਣਾਇ॥ ਸਤਗੁਰੁ ਸੇਵਨਿ ਆਪਣਾ; ਹਉ. ਤਿਨ ਕੈ ਲਾਗਉ ਪਾਇ॥) ੧ਸਮੁੰਦ੍ਰ– ਮਨ ਮੇਰੇ; ਹਉਮੈ ਮੈਲੁ. ੧ਭਰਨਾਲਿ॥) ਦੁਖੀ੧– ਵਿਣੁ ਨਾਵੈ. ਸਭ ਡੁਮਣੀ੧; ਦੂਜੈ ਭਾਇ ਖੁਆਇ॥ ਜੋਤੀ ਹੂ ਪ੍ਰਭੁ ਜਾਪਦਾ; ਬਿਨੁ ਸਤਗੁਰ. ਬੂਝ ਨ ਪਾਇ॥

੩੬. ਪਚਹਿ ਪੋਲਾ– ਪਾਪੋ ਪਾਪੁ ਕਮਾਵਦੇ; ਪਾਪੇ. ਪਚਹਿ ਪਚਾਇ॥ ਬਿਨੁ ਗੁਰ. ਰੋਗੁ ਨ ਤੁਟਈ; ਹਉਮੈ ਪੀੜ. ਨ ਜਾਇ॥) ਰੱਤੀ– ਜਿਹਵਾ ਰਤੀ. ਸਬਦਿ ਸਚੈ; ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪੀਵੈ. ਰਸਿ ਗੁਣ ਗਾਇ॥) ਸੁੱਤਿਆਂ– ਸੰਸਾ ਇਹੁ ਸੰਸਾਰੁ ਹੈ; ਸੁਤਿਆ. ਰੈਣਿ ਵਿਹਾਇ॥) ਦਿੱਤੀਅਨੁ। ਬੁੱਝਾਇ– ਆਪਿ ਵਡਾਈ ਦਿਤੀਅਨੁ; ਗੁਰਮੁਖਿ ਦੇਇ ਬੁਝਾਇ॥) ਭੁੱਲਿਆਂ– ਸਭਨਾ ਕਾ ਦਾਤਾ ਏਕੁ ਹੈ; ਭੁਲਿਆ ਲਏ ਸਮਝਾਇ॥ ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਸਾਲਾਹਿ ਤੂ; ਫਿਰਿ ਆਵਣ ਜਾਣੁ. ਨ ਹੋਇ॥ ੧॥) ਸੱਭਾ– ਹਉਮੈ ਸਭਾ. ਗਣਤ ਹੈ; ਗਣਤੈ ਨਉ. ਸੁਖੁ ਨਾਹਿ॥

੩੭. ਜਿੱਚਰੁ– ਮਨਮੁਖ. ਮੈਲੁ ਨ ਉਤਰੈ; ਜਿਚਰੁ. ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਨ ਕਰੇ ਪਿਆਰੁ॥) ਚੱਲੁ– ਮਨ ਮੇਰੇ; ਸਤਿਗੁਰ ਕੈ ਭਾਣੈ ਚਲੁ॥) ਰਾਮ ਰੂਪੀ ਮਹੱਲੁ੧। ਮਹੱਲੁ੧– ਨਿਜ ਘਰਿ ਵਸਹਿ. ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪੀਵਹਿ; ਤਾ. ਸੁਖ ਲਹਹਿ ਮਹਲੁ੧॥) ਬਹ–ਣਿ– ਅਉਗੁਣਵੰਤੀ.ਗੁਣੁ ਕੋ ਨਹੀ; ਬਹਣਿ ਨ ਮਿਲੈ. ਹਦੂਰਿ॥) ਖੱਟਣਾ– ਸਚੁ ਖਟਣਾ, ਸਚੁ ਰਾਸਿ ਹੈ; ਸਚੇ ਸਚੀ ਸੋਇ॥) ਅ॒ਲਖੁ ਲਖਿਆ ਪੋਲੇ– ਸਭ ਏਕੋ ਇਕੁ ਵਰਤਦਾ; ਅਲਖੁ, ਨ ਲਖਿਆ ਜਾਇ॥) ਧਨ ਪੋਲਾ। ਜੀਵ ਰੂਪੀ ਇਸਤ੍ਰੀ੧– ਸਾ ਧਨ੧ ਨਾਵੈ ਬਾਹਰੀ; ਅਵਗਣਵੰਤੀ ਰੋਇ॥) ਜਿੱਦੂ– ਨਾਨਕ.ਗੁਰੁ ਸਾਲਾਹੀ ਆਪਣਾ; ਜਿਦੂ. ਪਾਈ ਪ੍ਰਭੁ ਸੋਇ॥ ਆਪੇ. ਰੰਗਣਿ ਰੰਗਿਓਨੁ; ਸਬਦੇ. ਲਇਓਨੁ ਮਿਲਾਇ॥ ਸਚਾ ਰੰਗੁ. ਨ ਉਤਰੈ; ਜੋ ਸਚਿ ਰਤੇ ਲਿਵ ਲਾਇ॥) ਸਚਿ ਮਿਲੇ. ਸੇ ਨ ਵਿਛੁੜਹਿ; ਨਾਨਕ. ਗੁਰਮੁਖਿ ਹੋਇ॥) ਗੁਣ ਵੀਚਾਰੀ. ਗੁਣ ਸੰਗ੍ਰਹਾ; ਅਵਗੁਣ ਕਢਾ ਧੋਇ॥) ਆਪਣਾ ਪਿਰੁ. ਨ ਪਛਾਣਹੀ; ਕਿਆ ਮੁਹੁ ਦੇਸਹਿ. ਜਾਇ॥) ਤਿਨ ਹੀ ਜੈਸੀ. ਥੀ ਰਹਾ; ਸਤਿਸੰਗਤਿ ਮੇਲਿ ਮਿਲਾਇ॥)

੩੮. ੧ਠੱਗੀ ਮੁੱਠੀ – ਮੁੰਧੇ; ਕੂੜਿ ੧ਮੁਠੀ, ਕੂੜਿਆਰਿ॥) ਮਨਮੁਖਿ. ਕੰਤੁ ਨ ਪਛਾਣਈ; ਤਿਨ. ਕਿਉ ਰੈਣਿ ਵਿਹਾਇ॥) ਅੱਟੀਆਂ– ਗਰਬਿ ਅਟੀਆ. ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਜਲਹਿ; ਦੁਖੁ ਪਾਵਹਿ ਦੂਜੈ ਭਾਇ॥)

ਸੁਖੇ ਸੁਖਿ ਪੋਲੇ– ਸਦਾ ਪਿਰੁ ਰਾਵਹਿ ਆਪਣਾ; ਤਿਨਾ ਸੁਖੇ ਸੁਖਿ ਵਿਹਾਇ॥) ਛੁੱਟੜ– ਗਿਆਨ ਵਿਹੂਣੀ. ਪਿਰ ੧ਮੁਤੀਆ; ਪਿਰਮੁ. ਨ ਪਾਇਆ ਜਾਇ॥) ਲਖ ਚਉਰਾਸੀਹ ਤਰਸਦੇ ਫਿਰੇ; ਬਿਨੁ ਗੁਰ ਭੇਟੇ. ਪੀਰੈ॥) ੧ਪਾਤਿਸਾਹੀ– ਦੂਜੈ ਭਾਇ ਦੁਸਟੁ ਆਤਮਾ; ਓਹੁ ਤੇਰੀ ੧ਸਰਕਾਰ॥) ੧ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਲੇ– ਅਧਿਆਤਮੀ੧.ਹਰਿ ਗੁਣ. ਤਾਸੁ ਮਨਿ; ਜਪਹਿ ਏਕੁ ਮੁਰਾਰਿ॥

੩੯. ਮਨਮੁਖ ਮੈਲੇ. ਮੈਲੇ ਮੁਏ; ਜਾਸਨਿ ਪਤਿ ਗਵਾਇ॥ ਮਨ ਮੇਰੇ; ਗੁਰ ਸਰਣਿ ਆਵੈ, ਤਾ ਨਿਰਮਲੁ ਹੋਇ॥) ਬੱਾਲੀਐ– ਜਿਉ. ਅੰਧੇਰੈ ਦੀਪਕੁ ਬਾਲੀਐ; ਤਿਉ ਗੁਰ ਗਿਆਨਿ. ਅਗਿਆਨੁ ਤਜਾਇ॥ ਬਿਧਿ ਪੋਲਾ– ਜਾਇ ਪੁਛਾ ਤਿਨ ਸਜਣਾ; ਪ੍ਰਭੁ. ਕਿਤੁ ਬਿਧਿ ਮਿਲੈ ਮਿਲਾਇ॥) ਸਤਿਗੁਰੁ ਦਾਤਾ. ਹਰਿ ਨਾਮ ਕਾ; ਪ੍ਰਭੁ ਆਪਿ ਮਿਲਾਵੈ ਸੋਇ॥

੪੦. ਦੱਸੇ– ਕੋਈ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਜਣੁ. ਜੇ ਮਿਲੇ; ਮੈ ਦਸੇ ਪ੍ਰਭੁ ਗੁਣਤਾਸੁ॥) ਉੱਪਰੋਂ੧– ਹਉ ਤਿਸੁ ਵਿਟਹੁ੧ ਚਉ ਖੰਨੀਐ; ਮੈ ਨਾਮ ਕਰੇ ਪਰਗਾਸੁ॥) ਵਸਣ ਅਰਥ ਹੋਵੇ ਵਸਿ ਪੋਲਾ ਬੋਲਣਾ। ਵੱਸ

ਪੈਣਾ ਅਰਥ ਆਵੇ ਵੱਸਿ– ਜਿਨਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੁਰਖੁ. ਨ ਭੇਟਿਓ; ਸੇ ਭਾਗਹੀਣ ਵਸਿ ਕਾਲ॥) ¹ਪੂੰਜੀ– ਸਭਨਾ ਤੇਰੀ ਆਸ ਪ੍ਰਭੁ; ਸਭ ਜੀਅ ਤੇਰੇ, ਤੂੰ ¹ਰਾਸਿ॥) ਬਿਖੁ ਭਉਜਲ ਡੁਬਦੇ ਕਢਿ ਲੈ; ਜਨ ਨਾਨਕ ਕੀ ਅਰਦਾਸਿ॥) ¹ਨੇੜੇ। ²ਤੇੜੇ– ਓਨਾ ¹ਪਾਸਿ ²ਦੁਆਸਿ. ਨ ਭਿਟੀਐ; ਜਿਨ ਅੰਤਰਿ ਕ੍ਰੋਧੁ ਚੰਡਾਲ॥) ਸਤਿਗੁਰ ਪੁਰਖੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰੁ; ਵਡਭਾਗੀ ਨਾਵਹਿ ਆਇ॥) ਜਨ ਨਾਨਕ. ਉਤਮ ਪਦੁ ਪਾਇਆ; ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਲਿਵ ਲਾਇ॥) ਵਿਥਰਾਂ ਪੋਲਾ– ਗੁਣ ਗਾਵਾ ਗੁਣ ਵਿਥਰਾ; ਗੁਣ ਬੋਲੀ. ਮੇਰੀ ਮਾਇ॥) ਬੇੱਧਿਆ– ਹੀਰੈ ਹੀਰੁ ਮਿਲਿ ਬੇਧਿਆ; ਰੰਗਿ ਚਲੂਲੈ ਨਾਇ॥) ਪ੍ਰਸੰਨ¹ ਤੁੱਸਿ– ਅੰਤਰਿ ਪਿਆਸ ਹਰਿ ਨਾਮ ਕੀ; ਗੁਰੁ ਤੁਸਿ¹ ਮਿਲਾਵੈ ਸੋਇ॥) ਪ੍ਰਸੰਨ¹। ਤੁੱਠਾ– ਮਨੁ ਰੰਗਹੁ ਵਡਭਾਗੀਹੋ; ਗੁਰੁ ਤੁਠਾ¹. ਕਰੇ ਪਸਾਉ॥) ਲੱਭਈ– ਬਿਨੁ ਸਤਿਗੁਰ. ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਨ ਲਭਈ; ਲਖ ਕੋਟੀ ਕਰਮ ਕਮਾਉ॥) ਡੁੱਬ ਗਿਆ¹। ਬੂੱਡਾ– ਬਿਨੁ ਸਤਿਗੁਰ ਭੇਟੇ, ਕੰਚਨੁ ਨਾ ਥੀਐ; ਮਨਮੁਖੁ ਲੋਹੁ ਬੂਡਾ¹, ਬੇੜੀ ਪਾਸਿ॥) ਬਿਨੁ ਭਾਗਾ. ਸਤਿਗੁਰੁ ਨਾ ਮਿਲੈ; ਘਰਿ ਬੈਠਿਆ ਨਿਕਟਿ ਨਿਤ ਪਾਸਿ॥) ਪੜਦਾ ਝਾੜੇ ਹਲੰਤ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ– ਅੰਤਰਿ ਅਗਿਆਨ. ਦੁਖੁ ਭਰਮੁ ਹੈ; ਵਿਚਿ ਪੜਦਾ, ਦੂਰਿ ਪਈਆਸਿ॥

੪੧. ਖੜ੍ਹੀ, ਦੱਸੇ– ਹਉ ਪੰਥੁ ਦਸਾਈ ਨਿਤ ਖੜੀ; ਕੋਈ ਪ੍ਰਭੁ ਦਸੇ. ਤਿਨਿ ਜਾਉ॥ ਮੇਰੇ ਭਾਈ ਜਨਾ; ਕੋਈ ਮੋਕਉ, ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਮੇਲਿ ਮਿਲਾਇ॥) ਰੱਜਊ– ਹਉ. ਗੁਰੁ ਸਾਲਾਹਿ. ਨ ਰਜਊ; ਮੈ ਮੇਲੇ. ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਪਾਸਿ॥) ਜੱਗਜੀਵਨੁ– ਸਭੁ ਜਗਜੀਵਨੁ ਜਗਿ ਆਪਿ ਹੈ; ਨਾਨਕ. ਜਲੁ ਜਲਹਿ ਸਮਾਇ॥) ਬਿਧਿ ਪੋਲਾ– ਰਸੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਨਾਮੁ ਰਸੁ, ਅਤਿ ਭਲਾ; ਕਿਤੁ ਬਿਧਿ ਮਿਲੈ, ਰਸੁ ਖਾਇ॥) ਤੁਸਾਂ ਪੋਲਾ– ਜਾਇ ਪੁਛਹੁ ਸੋਹਾਗਣੀ; ਤੁਸਾ ਕਿਉ ਕਰਿ ਮਿਲਿਆ ਪ੍ਰਭੁ ਆਇ॥) ਸਭਤੁ ਪੋਲਾ– ਇਹੁ ਹਰਿ ਰਸੁ ਵਣਿ ਤਿਣਿ ਸਭਤੁ ਹੈ; ਭਾਗਹੀਣ ਨਹੀ ਖਾਇ॥) ਪੱਲੈ– ਬਿਨੁ ਸਤਿਗੁਰ ਪਲੈ ਨਾ ਪਵੈ; ਮਨਮੁਖ ਰਹੇ ਬਿਲਲਾਇ॥ ਹਰਿ ਹਰਿ, ਹਰਿ ਰਸੁ ਆਪਿ ਹੈ; ਆਪੇ ਹਰਿ ਰਸੁ ਹੋਇ) ਸਭੁ ਤਨੁ ਮਨੁ ਹਰਿਆ ਹੋਇਆ; ਨਾਨਕ. ਹਰਿ ਵਸਿਆ ਮਨਿ ਸੋਇ॥) ਬੁੱਝੈ– ਆਵ ਘਟੈ. ਨਰੁ ਨਾ ਬੁਝੈ; ਨਿਤਿ ਮੂਸਾ ਲਾਜੁ ਟੁਕਾਇ॥) ਗੁੜੁ ਮਿਠਾ ਮਾਇਆ ਪਸਰਿਆ; ਮਨਮੁਖੁ ਲਗਿ, ਮਾਖੀ ਪਚੈ ਪਚਾਇ॥) ਇਸਤ੍ਰੀ¹। ਪੁੱਤੁ ਕਲੱਤੁ– ਪੁਤੁ ਕਲਤੁ¹ ਮੋਹੁ. ਬਿਖੁ ਹੈ; ਅੰਤਿ. ਬੇਲੀ ਕੋਇ ਨ ਹੋਇ॥) ਨਿਰਲੇਪ¹। ਅ॒ਲਿਪਤੁ ਪੋਲਾ– ਗੁਰਮਤਿ ਹਰਿ ਲਿਵ ਉਬਰੇ; ਅਲਿਪਤੁ¹ ਰਹੇ ਸਰਣਾਇ॥

੪੨. ਇੱਕ ਰਸ¹। ਅਨਹਦ ਪੋਲਾ। ਵੱਜਦੇ– ਅਨਹਦ¹ ਧੁਨੀ ਦਰਿ ਵਜਦੇ; ਦਰਿ ਸਚੈ. ਸੋਭਾ ਪਾਇ॥) ਖੁਸੀਆਂ– ਰਸ ਭੋਗਹਿ. ਖੁਸੀਆ ਕਰਹਿ; ਮਾਣਹਿ ਰੰਗ ਅਪਾਰ॥) ¹ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਘੋੜੇ, ²ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਹਾਥੀ– ¹ਹੈਵਰ ²ਗੈਵਰ ਬਹੁ ਰੰਗੇ; ਕੀਏ ਰਥ ਅਥਾਕ॥) ਅਪਵਿੱਤ੍ਰ¹। ਨਾ॒ਪਾਕ– ਸਿਰਜਣਹਾਰਿ ਭੁਲਾਇਆ; ਵਿਣੁ ਨਾਵੈ.ਨਾਪਾਕ¹॥) ਬਦਅਸੀਸਾਂ¹। ਬਦ॒ਦੁਆਇ, ਇ॒ਕਤ– ਲੈਦਾ ¹ਬਦਦੁਆਇ ਤੂੰ; ਮਾਇਆ ਕਰਹਿ ਇਕਤ॥) ¹ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਦਾ ਹੈਂ। ਸਮੇਤ²। ਪਤੀ॒ਆਇਦਾ ਪੋਲਾ– ਜਿਸਨੋ ਤੂੰ ¹ਪਤੀਆਇਦਾ; ਸੋ ²ਸਣੁ ਤੁਝੈ ਅਨਿਤ॥) ਵੱਸ॒ਗਤਿ ਗਤਿ ਪੋਲਾ– ਸਭੁ ਕੋ ਵਸਗਤਿ ਕਰਿ ਲਇਓਨੁ; ਬਿਨੁ ਨਾਵੈ.ਖਾਕੁ ਰਲਿਆ॥) ¹ਹੰਕਾਰ ਦੀ ਹਵਾ 'ਚ ਆਫਰਿਆ, ਅਮੋੜ¹ ਅ॒ਫਰਿਆ– ਹੁਕਮੁ ਚਲਾਏ. ਨਿਸੰਗ ਹੋਇ; ਵਰਤੈ ¹ਅਫਰਿਆ॥) ¹ਪਹਾੜਾਂ, ²ਸਮੁੰਦ੍ਰਾਂ ਸਹਿਤ ਵੱਡੀ ਮਾਲਕੀ ਸੀ, ਸਾਹਬੀ ਹਾਹਾ ਮੁਕਤਾ ਬੋਲੋ– ¹ਗਿਰੰ ²ਬਾਰੀ ਵਡ ਸਾਹਬੀ; ਸਭੁ ਨਾਨਕ. ਸੁਪਨੁ ਥੀਆ॥

੪੩. ¹ਪਾਲ਼ੀ ਪਲੋਸੀਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਪੋਲੀਐ ਬੁੱਝੇ- ਭਲਕੇ ਉਠਿ ¹ਪਪੋਲੀਐ; ਵਿਣੁ ਬੁਝੇ. ਮੁਗਧ ਅਜਾਣਿ॥) ¹ਉਜਾੜ 'ਚ- ਸੋ ਪ੍ਰਭੁ. ਚਿਤਿ ਨ ਆਇਓ; ਛੁਟੈਗੀ ¹ਬੇਬਾਣਿ॥) ਜ਼ੁਲਮ ਕਰਨ ਲਈ ਖੋਟਾ ਉੱਦਮ¹। ਕੁੱਦ੍ਮੁ- ਕੁਦਮੁ¹ ਕਰੇ.ਪਸੁ ਪੰਖੀਆ; ਦਿਸੈ ਨਾਹੀ. ਕਾਲੁ॥) ਮਨੁੱਖ। ਫਾਂਥਾ- ਓਤੈ ਸਾਥਿ ਮਨੁਖੁ ਹੈ; ਫਾਥਾ. ਮਾਇਆ ਜਾਲਿ॥) ਨਿੱਕਲੇ- ਫਾਥੇ ਸੇਈ ਨਿਕਲੇ; ਜਿ. ਗੁਰ ਕੀ ਪੈਰੀ ਪਾਹਿ॥ ਕੋਈ. ਰਖਿ ਨ ਸਕਈ; ਦੂਜਾ. ਕੋ ਨ ਦਿਖਾਇ॥ ਨਾਨਕ. ਸਚੈ ਪਾਤਿਸਾਹਿ; ਡੁਬਦਾ ਲਇਆ ਕਢਾਇ॥ ਅੰਧੇ; ਤੂੰ ਬੈਠਾ ਕੰਧੀ ਪਾਹਿ॥) ¹ਖੋਟੇ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਪਕੜ 'ਚ। ਕ੍ਰਫਕੜੇ ਚੱਲੀ- ਲਗਾ ਕਿਤੁ ¹ਕੁਫਕੜੇ; ਸਭ ਮੁਕਦੀ ਚਲੀ ਰੈਣਿ॥) ¹ਜੁਆਨ ਅਵਸਥਾ। ਪੱਕੀ ਵੱਢਣਹਾਰ। ਡੱਡੁਰੀ- ਹਰੀ ਨਾਹੀ.ਨਹ ¹ਡਡੁਰੀ; ਪਕੀ ਵਢਣਹਾਰ॥) ¹ਦਾਤਰੀਆਂ, ਤਈ੍ਆਰੁ- ਲੈ ਲੈ ¹ਦਾਤ ਪਹੁਤਿਆ; ਲਾਵੇ ਕਰਿ ਤਈਆਰੁ॥) ¹ਵੱਢਣਾ ਕੀਤਾ, ²ਖੇਤ- ਜਾ ਹੋਆ ਹੁਕਮੁ. ਕਿਰਸਾਣ ਦਾ; ਤਾ ¹ਲੁਣਿ ਮਿਣਿਆ ²ਖੇਤਾਰੁ॥) ਕਦ ਹੀ ਪੋਲਾ- ਕਦ ਹੀ ਚਿਤਿ. ਨ ਆਇਓ; ਜਿਨਿ ਜੀਉ ਪਿੰਡੁ ਦੀਆ॥) ਡਿੱਠਾ- ਨਾਨਕ. ਡਿਠਾ ਸਦਾ ਨਾਲਿ; ਹਰਿ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਜਾਣੁ॥) ਸੱਭੇ, ਗੱਲਾਂ- ਸਭੇ ਗਲਾ ਵਿਸਰਨੁ; ਇਕੋ. ਵਿਸਰਿ ਨ ਜਾਉ॥ ਧੰਧਾ. ਸਭੁ ਜਲਾਇ ਕੈ; ਗੁਰਿ. ਨਾਮੁ ਦੀਆ ਸਚੁ ਸੁਆਉ॥) ਛਿੱਜੀਐ- ਕਿਤ ਹੀ ਕੰਮਿ ਨ ਛਿਜੀਐ; ਜਾ ਹਿਰਦੈ ਸਚਾ ਸੋਇ॥) ਟਹਲ ਸੇਵਾ ਸਿਮਰਨ ਦੀ ਮੇਹਨਤ¹। ਮ੍ਸਕਤੇ- ਸਾਧੂ ਸੰਗੁ ਮਸਕਤੇ¹; ਤੂਠੈ ਪਾਵਾ ਦੇਵ॥) ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਕਉ ਵਾਰਿਆ; ਜੀਉ ਕੀਆ ਕੁਰਬਾਣੁ॥) ਆਸਾ ਸਭੇ. ਲਾਹਿ ਕੈ; ਇਕਾ ਆਸ ਕਮਾਉ॥

੪੪. ਵੱਸ੍ਗਤਿ ਗਤਿ ਪੋਲਾ- ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਵਸਗਤਿ ਸਾਹਿਬੈ; ਆਪੇ ਕਰਣ ਕਰੇਵ॥) ਸਾ੍ ਮੱਗਰੀ- ਇਕਸੈ ਦੀ ਸਾਮਗਰੀ; ਇਕਸੈ ਦੀ ਹੈ ਰੀਤਿ॥) ਹੱਥਿ- ਸਭੇ ਥੋਕ ਪਰਾਪਤੇ; ਜੇ ਆਵੈ ਇਕੁ ਹਥਿ॥) ਕਥਿ ਪੋਲਾ- ਜਨਮੁ ਪਦਾਰਥੁ ਸਫਲੁ ਹੈ; ਜੇ ਸਚਾ ਸਬਦੁ ਕਥਿ॥) ਮੱਥੇ¹। ਮੱਥਿ- ਗੁਰ ਤੇ ਮਹਲੁ ਪਰਾਪਤੇ; ਜਿਸੁ ਲਿਖਿਆ ਹੋਵੈ ਮਥਿ¹॥) ਪਵਿੱਤੁ। ਸਭਾ ਪੋਲਾ- ਥਾਨੁ ਸੁਹਾਵਾ ਪਵਿਤੁ ਹੈ; ਜਿਥੈ ਸੰਤ ਸਭਾ॥) ਲੱਭਾ- ਢੋਈ ਤਿਸ ਹੀ ਨੋ ਮਿਲੈ; ਜਿਨਿ. ਪੂਰਾ ਗੁਰੂ ਲਭਾ॥) ਵਰਨਾ ਚਿਹਨਾ ਬਾਹਰਾ; ਕੀਮਤਿ.ਕਹਿ ਨ ਸਕਾਉ॥) ਬੱਧਾ- ਨਾਨਕ. ਬਧਾ ਘਰੁ ਤਹਾਂ; ਜਿਥੈ. ਮਿਰਤੁ ਨ ਜਨਮੁ ਜਰਾ॥) ਸਭਸੁ ਪੋਲਾ- ਤਿਸ ਹੀ ਕੀ ਕਰਿ ਆਸ ਮਨ; ਜਿਸ ਕਾ ਸਭਸੁ ਵੇਸਾਹੁ॥) ਮਿਹਰ ਦੇ ਮੰਮੇ ਨੂੰ ਸਿਹਾਰੀ ਅਤੇ ਹਾਹਾ ਮੁਕਤਾ ਸੰਕੋਚ ਕੇ ਬੋਲੋ- ਮਿਹਰ ਕਰੇ ਜਿਸੁ ਮਿਹਰਵਾਨੁ; ਤਾਂ. ਕਾਰਜੁ ਆਵੈ ਰਾਸਿ॥

੪੫. ਤਿਸੈ ਪਰਾਪਤਿ ਭਾਈਹੋ; ਜਿਸੁ. ਦੇਵੈ ਪ੍ਰਭੁ ਆਪਿ॥) ਗੁਰੁ ਪੂਰਾ. ਆਰਾਧਿ ਨਿਤ; ਇਕਸੁ ਕੀ ਲਿਵ ਲਾਗੁ॥) ਨਾਨਕ. ਸਗਲੇ ਦੋਖ ਉਤਾਰਿਅਨੁ; ਪ੍ਰਭੁ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਬਖਸਿੰਦੁ॥)

੪੬. ਮੈ. ਧਰ ਤੇਰੀ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ; ਤੇਰੈ. ਤਾਣਿ ਰਹਾਉ॥) ਰੱਖੇ- ਜੀਅ ਪ੍ਰਾਣ ਤਨੁ ਧਨੁ ਰਖੇ; ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਰਾਖੀ ਜਿੰਦੁ॥) ਸੱਤ ਭਾਇ। ਸੱਚੇ¹ ਪ੍ਰੇਮ² ਨਿਸਚੇ ਨਾਲ- ਦੀਨ ਦਰਦ ਦੁਖ ਭੰਜਨਾ; ਸੇਵਕ ਕੈ ¹ਸਤ ਭਾਇ²॥) ਵਿਸਮਾਦ¹। ਅ-ਚਰਜ- ਅਚਰਜ¹ ਰੂਪੁ ਨਿਰੰਜਨੋ; ਗੁਰਿ ਮੇਲਾਇਆ ਮਾਇ॥

੪੭. ਕਿਲਵਿਖ ਹਿਰਹਿ ਪੋਲਾ- ਜਿਸੁ ਪੇਖਤ. ਕਿਲਵਿਖ ਹਿਰਹਿ; ਮਨਿ ਤਨਿ ਹੋਵੈ ਸਾਂਤਿ॥) ਨਵਾਂ¹- ਗੁਣ ਨਿਧਾਨੁ ਨਵਤਨੁ¹ ਸਦਾ; ਪੂਰਨ ਜਾ ਕੀ ਦਾਤਿ॥) ਫਿੱਕਾ। ਜੱਾਤੋ- ਮਾਇਆ ਕਾ ਰੰਗੁ ਸਭੁ ਫਿਕਾ; ਜਾਤੋ ਬਿਨਸਿ ਨਿਦਾਨਿ॥) ਇੱਕੋ। ਮਿੱਤੁ। ਮਿੱਤ੍ਰ¹- ਇਕੋ ਭਾਈ ਮਿਤੁ¹ ਇਕੁ; ਇਕੋ

ਮਾਤ ਪਿਤਾ॥) ਦਿੱਤਾ– ਇਕਸ ਕੀ ਮਨਿ ਟੇਕ ਹੈ; ਜਿਨਿ ਜੀਉ ਪਿੰਡੁ ਦਿਤਾ॥) ਮਾਇਆ ਮੋਹ ਪਰੀਤਿ ਧ੍ਰਿਗੁ; ਸੁਖੀ.ਨ ਦੀਸੈ ਕੋਇ॥) ਸੱਭੋ– ਤਨੁ ਮਨੁ ਧਨੁ ਅਰਪੀ ਸਭੋ; ਸਗਲ ਵਾਰੀਐ ਇਹ ਜਿੰਦੁ॥) ਸੱਭੇ– ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਸੁਤ ਬੰਧਪਾ; ਕੂੜੇ ਸਭੇ ਸਾਕ॥) ਪਸੁ ਪੋਲਾ– ਜਿਨਿ ਕੀਤਾ ਤਿਸਹਿ ਨ ਜਾਣਈ; ਮਨਮੁਖ ਪਸੁ ਨਾਪਾਕ॥) ਜਿੱਥੇ ਮੈ ਦਾ ਅਰਥ ਰੂਪ ਆਵੇ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ, ਬਾਕੀ ਥਾਂ ਮੈਂ ਹੀ ਬੋਲਣ – ਮੇਰਾ ਤਨੁ ਅਰੁ ਧਨੁ ਮੇਰਾ; ਰਾਜ ਰੂਪ ਮੈ ਦੇਸੁ॥) ਵਸਈ ਪੋਲਾ ਮਿਲਵਾਂ– ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਰਿਦੈ ਨ ਵਸਈ; ਕਾਰਜਿ ਕਿਤੈ ਨ ਲੇਖਿ॥) ਸੁਤ ਦਾਰਾ ਬਨਿਤਾ ਅਨੇਕ; ਬਹੁਤੁ ਰੰਗ ਅਰੁ ਵੇਸ॥

੪੮. ਵਡਾਈਆ ਡੱਡੇ ਸਿਹਾਰੀ ਨ ਲਾਉ– ਐਥੈ ਮਿਲਹਿ. ਵਡਾਈਆ; ਦਰਗਹਿ ਪਾਵਹਿ ਥਾਉ॥) ਘਟਾਂ– ਨਾਨਕ. ਪ੍ਰਭ ਸਰਣਾਗਤੀ; ਸਰਬ ਘਟਾ ਕੇ ਨਾਥ॥) ਲੱਗਾ– ਅੰਦਰੁ ਲਗਾ ਰਾਮ ਨਾਮਿ; ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਦਰਿ ਨਿਹਾਲੁ॥) ਭਜੇ ਪੋਲਾ– ਚਰਣ ਭਜੇ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਕੇ; ਸਭਿ ਜਪ ਤਪ ਤਿਨ ਹੀ ਕੀਤਿ॥) [1]ਛਕਣਾ ਕਰ– ਮਨ ਇਛੇ ਫਲ [1]ਭੁੰਚਿ ਤੂ; ਸਭੁ ਚੂਕੈ ਸੋਗੁ ਸੰਤਾਪੁ॥) [1]ਵਿੱਚ– ਜਲਿ ਥਲਿ [1]ਮਹੀਅਲਿ ਪੂਰਿਆ; ਪ੍ਰਭੁ ਆਪਣੀ ਨਦਰਿ ਨਿਹਾਲਿ॥) ਸਾਸਤ੍ਰ[1], ਜੋਤਸ਼[2]– ਸੋਈ ਸਾਸਤੁ[1].ਸਉਣੁ[2] ਸੋਇ; ਜਿਤੁ ਜਪੀਐ. ਹਰਿ ਨਾਉ॥) ਸੁਖਾਂ। ਮਿਤਿ ਪੋਲਾ– ਸੁਖਾ ਕੀ ਮਿਤਿ. ਕਿਆ ਗਣੀ; ਜਾ ਸਿਮਰੀ ਗੋਵਿੰਦੁ॥

੪੯. [1]ਸਮਾਂ ਮੱਜਨ– [1]ਅਉਸਰਿ ਹਰਿ ਜਸੁ ਗੁਣ ਰਮਣ ਜਿਤੁ; ਕੋਟਿ ਮਜਨ ਇਸਨਾਨੁ॥) ਉੱਚਰੈ। ਗੁਣਵਤੀ ਪੋਲਾ। ਪੁੱਜੈ– ਰਸਨਾ ਉਚਰੈ ਗੁਣਵਤੀ; ਕੋਇ ਨ ਪੁਜੈ ਦਾਨੁ॥) ਦਾਸਾਂ– ਦਾਸਾ ਕੇ ਬੰਧਨ ਕਟਿਆ; ਸਾਚੈ ਸਿਰਜਣਹਾਰਿ॥) ਚਸਾ ਪੋਲਾ– ਮਿਹਰ ਕਰੇ ਜੇ ਆਪਣੀ; ਚਸਾ. ਨ ਵਿਸਰੈ ਸੋਇ॥) ਜਿੱਚਰੁ– ਮਨ ਮੇਰੇ; ਸਾਚਾ ਸੇਵਿ ਜਿਚਰੁ ਸਾਸੁ॥) ਪਰਵਦ-ਗਾਰੁ– ਪਰਵਦਗਾਰੁ ਸਾਲਾਹੀਐ; ਜਿਸ ਦੇ ਚਲਤ ਅਨੇਕ॥) ਤੋੱਸਾ– ਤੋਸਾ ਬੰਧਹੁ ਜੀਅ ਕਾ; ਐਥੈ ਓਥੈ ਨਾਲਿ॥) ਮੇਰੇ ਮਨ; ਗੁਰ ਜੇਵਡੁ. ਅਵਰੁ ਨ ਕੋਇ॥) ਸੁੱਝੈ– ਦੂਜਾ ਥਾਉ. ਨ ਕੋ ਸੁਝੈ; ਗੁਰ ਮੇਲੇ ਸਚੁ ਸੋਇ॥) ਸਮਰੱਥੁ– ਗੁਰੁ ਦਾਤਾ.ਸਮਰਥੁ ਗੁਰੁ; ਗੁਰੁ. ਸਭ ਮਹਿ ਰਹਿਆ ਸਮਾਇ॥) ਡੁੱਬਦਾ– ਗੁਰੁ ਪਰਮੇਸਰੁ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ; ਗੁਰੁ. ਡੁਬਦਾ ਲਏ ਤਰਾਇ॥) ਮੱਥੇ– ਸੇ ਮਥੇ ਨਿਹਚਲ ਰਹੇ; ਜਿਨ ਗੁਰਿ ਧਾਰਿਆ ਹਥੁ॥) ਪੱਥੁ। ਪ੍ਰਹੇਜ਼[1] – ਗੁਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮੁ ਪੀਆਲਿਆ; ਜਨਮ ਮਰਨ ਕਾ ਪਥੁ[1]॥) ਲੱਥੁ– ਗੁਰੁ ਪਰਮੇਸਰੁ ਸੇਵਿਆ; ਭੈ ਭੰਜਨੁ ਦੁਖ ਲਥੁ॥

੫੦. ਅਘ ਪੋਲਾ। ਪਾਪ[1]– ਸਤਿਗੁਰੁ ਗਹਿਰ ਗਭੀਰੁ ਹੈ; ਸੁਖ ਸਾਗਰੁ. [1]ਅਘ ਖੰਡੁ॥) [1]ਪਿਆਰੇ। ਝਗੜਾ[2]। ਸੁ-ਰਿਦ ਪੋਲਾ– ਭਾਈ ਮੀਤ [1]ਸੁਰਿਦ ਕੀਏ; ਬਿਖਿਆ ਰਚਿਆ ਬਾਦੁ[2]॥) ਭੱਖੁ। ਅਭੱਖੁ– ਲੋਭੀ ਜੰਤੁ. ਨ ਜਾਣਈ; ਭਖੁ ਅਭਖੁ ਸਭ ਖਾਇ॥) ਮਦਿ ਪੋਲਾ– ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਮਦਿ ਬਿਆਪਿਆ; ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ ਜੋਨੀ ਪਾਇ॥) ਸੰਮਿ੍ਰੱਥੁ– ਜਿਸ ਨੋ ਰਖੈ. ਸੋ ਰਹੈ; ਸੰਮ੍ਰਿਥੁ ਪੁਰਖੁ ਅਪਾਰੁ॥) ਜਿਉ. ਕੂਕਰੁ ਹਰਕਾਇਆ; ਧਾਵੈ ਦਹ ਦਿਸ ਜਾਇ॥) [1]ਗੁੱਜਰ– ਗੋਇਲਿ ਆਇਆ. [1]ਗੋਇਲੀ; ਕਿਆ ਤਿਸੁ ਡੰਫੁ ਪਸਾਰੁ॥) [1]ਸਮੇ ਦੀ ਮੁਹਲਤ, [2]ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ। ਚੱਲਣਾ– [1]ਮੁਹਲਤਿ [2]ਪੁੰਨੀ ਚਲਣਾ; ਤੂੰ ਸੰਮਲੁ. ਘਰ ਬਾਰੁ॥) ਉੱਠੀ– ਸਰਪਰ ਉਠੀ ਚਲਣਾ; ਛਡਿ ਜਾਸੀ. ਲਖ ਕਰੋੜਿ॥) ਦੁ-ਲਭ ਪਾਇਓ-ਇ– ਲਖ ਚਉਰਾਸੀਹ ਭ੍ਰਮਤਿਆ; ਦੁਲਭ ਜਨਮੁ ਪਾਇਓਇ॥) ਤਿੱਚਰੁ। ਜਿੱਚਰੁ। ਤਦੋਂ ਤੱਕ[1]– ਤਿਚਰੁ[1]. ਵਸਹਿ ਸੁਹੇਲੜੀ; ਜਿਚਰੁ. ਸਾਥੀ ਨਾਲਿ॥) ਚੱਜੁ। ਸਿੱਖੁ। ਲੱਗੈ– ਗੁਰ ਮਿਲਿ. ਚਜੁ ਅਚਾਰੁ ਸਿਖੁ; ਤੁਧੁ. ਕਦੇ ਨ ਲਗੈ ਦੁਖੁ॥) ਕਿਆ ਥੋੜੜੀ ਬਾਤ; ਗੁਮਾਨੁ॥) ਗਿ-ਰਸਤ– ਕਿਆ ਤੂੰ ਰਤਾ ਗਿਰਸਤ ਸਿਉ; ਸਭ ਫੁਲਾ ਕੀ ਬਾਗਾਤਿ॥) ਵਸੁ ਪੋਲਾ– ਪੇਈਅੜੈ.ਸਹੁ ਸੇਵਿ ਤੂੰ; ਸਾਹੁਰੜੈ. ਸੁਖਿ ਵਸੁ॥

੫੧. ਮਸਤ[1]। ਮੱਤੇ- ਕਾਮਿ ਕ੍ਰੋਧਿ ਅਹੰਕਾਰਿ ਮਾਤੇ[1]; ਵਿਆਪਿਆ ਸੰਸਾਰੁ॥ ਜੋ ਦੀਸੈ. ਸੋ ਸਗਲ ਤੂੰਹੈ; ਪਸਰਿਆ ਪਾਸਾਰੁ॥ ਦੇਖਿ ਦਰਸਨੁ.ਮਨੁ ਸਾਧਾਰੈ; ਪਾਪ ਸਗਲੇ ਜਾਹਿ॥) ਕਹੁ ਨਾਨਕ. ਗੁਰਿ.ਭਰਮੁ ਕਾਟਿਆ; ਸਗਲ ਬ੍ਰਹਮ ਬੀਚਾਰੁ॥) ਦੁ=ਕ੍ਰਿਤ ਸੁ=ਕ੍ਰਿਤ- ਦੁਕ੍ਰਿਤ ਸੁਕ੍ਰਿਤ ਮੰਧੇ; ਸੰਸਾਰੁ ਸਗਲਾਣਾ॥) ਦੁਹ=ਹੂੰ- ਦੁਹਹੂੰ ਤੇ ਰਹਤ. ਭਗਤੁ ਹੈ; ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਜਾਣਾ॥) ਵਿੱਚ[1]- ਮਾਨ ਅਭਿਮਾਨ ਮੰਧੇ[1]; ਸੋ. ਸੇਵਕੁ ਨਾਹੀ॥) ਸ਼ੁੱਧ ਬ੍ਰਹਮ[1]। ਤੱਤ- ਤਤ[1] ਸਮਦਰਸੀ ਸੰਤਹੁ; ਕੋਈ ਕੋਟਿ ਮੰਧਾਹੀ॥) [1]ਰਸਤਾ- ਕਹਨ ਕਹਾਵਨ; ਇਹੁ ਕੀਰਤਿ [1]ਕਰਲਾ॥) ਗਤਿ ਅਵਿਗਤਿ; ਕਛੁ. ਨਦਰਿ ਨ ਆਇਆ॥ ਸੁਹੇਲਾ; ਕਹਨੁ ਕਹਾਵਨੁ॥ ਸੰਤਨ ਕੀ ਰੇਣੁ; ਨਾਨਕ. ਦਾਨੁ ਪਾਇਆ॥ ਤੇਰਾ; ਬਿਖਮੁ ਭਾਵਨੁ॥ ਹਉ ਮਾਣੁ ਤਾਣੁ ਕਰਉ ਤੇਰਾ; ਹਉ ਜਾਨਉ ਆਪਾ॥) ਮਧਿ ਪੋਲਾ। ਵਿੱਚ[1]- ਸਭ ਹੀ ਮਧਿ[1]. ਸਭਹਿ ਤੇ ਬਾਹਰਿ; ਬੇਮੁਹਤਾਜ ਬਾਪਾ॥ ਪਿਤਾ.ਹਉ ਜਾਨਉ ਨਾਹੀ; ਤੇਰੀ ਕਵਨ ਜੁਗਤਾ॥

੫੨. ਬੰਧਨ. ਮੁਕਤੁ ਸੰਤਹੁ; ਮੇਰੀ ਰਾਖੈ ਮਮਤਾ॥) ਭਏ ਕਿਰਪਾਲ ਠਾਕੁਰ; ਰਹਿਓ ਆਵਣ ਜਾਣਾ॥ ਗੁਰ ਮਿਲਿ ਨਾਨਕ; ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਪਛਾਣਾ॥) ਕੱਟਿ=ਅੜਾ- ਸੰਤ ਜਨਾ ਮਿਲਿ ਭਾਈਆ; ਕਟਿਅੜਾ ਜਮਕਾਲੁ॥) ਵੁੱਠਾ- ਸਚਾ ਸਾਹਿਬੁ ਮਨਿ ਵੁਠਾ; ਹੋਆ ਖਸਮੁ ਦਇਆਲੁ॥) ਤੁੱਸਿ। ਪ੍ਰਸੰਨ[1]- ਤੇਰੇ ਦਰਸਨ ਕਉ ਬਲਿਹਾਰਣੈ; ਤੁਸਿ[1] ਦਿਤਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮੁ॥) ਪਿੱਛੈ। ਛੁੱਟੀਐ- ਤਿਨਾ ਪਿਛੈ ਛੁਟੀਐ; ਜਿਨ ਅੰਦਰਿ. ਨਾਮੁ ਨਿਧਾਨੁ॥) ਹ=ਹਿ- ਆਏ ਸੇ ਪਰਵਾਣੁ ਹਹਿ; ਜਿਨ. ਗੁਰੁ ਮਿਲਿਆ ਸੁਭਾਇ॥) ਬੁੱਧਿ- ਸਚੋ ਸਚੁ ਵਖਾਣੀਐ; ਸਚੋ ਬੁਧਿ ਬਿਬੇਕ॥) ਕਲਪ ਬ੍ਰਿਛ[1] - ਗੁਰੁ ਤੀਰਥੁ. ਗੁਰੁ ਪਾਰਜਾਤੁ[1]; ਗੁਰੁ. ਮਨਸਾ ਪੂਰਣਹਾਰੁ॥) ਜਿਤੜੇ ਫਲ. ਮਨਿ ਬਾਛੀਅਹਿ; ਤਿਤੜੇ ਸਤਿਗੁਰ ਪਾਸਿ॥) ਵਿਸ=ਰਉ ਪੋਲਾ- ਹਰਿ ਨਾਨਕ. ਕਦੇ ਨ ਵਿਸਰਉ; ਏਹੁ ਜੀਉ ਪਿੰਡੁ ਤੇਰਾ ਸਾਸੁ॥) ਸਮਰੱਥੁ- ਗੁਰੁ ਸਮਰਥੁ. ਗੁਰੁ ਨਿਰੰਕਾਰੁ; ਗੁਰੁ. ਊਚਾ ਅਗਮ ਅਪਾਰੁ॥

੫੩. ਤੁੱਠੈ ਅ=ਲਖ ਪੋਲਾ- ਸਤਿਗੁਰ ਤੁਠੈ ਪਾਈਐ; ਪੂਰਨ ਅਲਖ ਅਭੇਵ॥) ਦਿਸਈ ਮਿਲਵਾਂ ਪੋਲਾ- ਗੁਰ ਜੇਵਡੁ. ਅਵਰੁ ਨ ਦਿਸਈ; ਆਠ ਪਹਰ. ਤਿਸੁ ਜਾਪਿ॥) ਅਸਟਪਦੀਆਂ ਸੱਸੇ ਪੈਰ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ- ਜਿਸ ਨੋ ਵਾਇ ਸੁਣਾਈਐ; ਸੋ ਕੇਵਡੁ. ਕਿਤੁ ਥਾਇ॥) ਅੱਲਹੁ- ਬਾਬਾ; ਅਲਹੁ ਅਗਮ ਅਪਾਰੁ॥) ਪਰਮ ਪਿਆਰੇ (ਆਖਿ) ਨਾਮ ਜੀ ਨੂੰ, (ਆਖਿ) ਮੁਖ ਦੁਆਰਾ ਆਖ ੨ ਕੇ, ਮਨੁ ਨੂੰ [1]ਵਰਜਣਾ ਕਰੀਏ- ਆਖਿ ਆਖਿ ਮਨੁ [1]ਵਾਵਣਾ; ਜਿਉ ਜਿਉ ਜਾਪੈ ਵਾਇ॥) ਨਾਈ ਨੰਨੇ ਪੈਰ ਹਲੰਤ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ, ਭਾਵ ਨ ਭਾਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। [2]ਮਹਿਮਾ। ਪੱਾਕੀ, ਪਰ=ਵਦਿ=ਗਾਰੁ- ਪਾਕੀ [2]ਨਾਈ ਪਾਕ ਥਾਇ; ਸਚਾ ਪਰਵਦਿਗਾਰੁ॥) ਕੇੱਤੜਾ- ਤੇਰਾ. ਹੁਕਮੁ ਨ ਜਾਪੀ ਕੇਤੜਾ; ਲਿਖਿ ਨ ਜਾਣੈ ਕੋਇ॥) [3]ਗਿਆਨਵਾਨ, [4]ਸਿਦਕ ਵਾਲੇ ਸੇਵਕ, [5]ਗ਼ਰੀਬ- ਪੀਰ ਪੈਕਾਮਰ [3]ਸਾਲਕ [4]ਸਾਦਕ; [5]ਸੁਹਦੇ ਅਉਰੁ ਸਹੀਦ॥) [5]ਮਿਹਨਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, [6]ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ, ਮੁੱਲਾਂ- ਸੇਖ [5]ਮਸਾਇਕ ਕਾਜੀ ਮੁਲਾ; ਦਰਿ ਦਰਵੇਸ [6]ਰਸੀਦ॥) [7]ਸਨਮੁਖ ਪ੍ਰੇਮ ਬੇਨਤੀਆਂ ਦੇ ਸਬਦ ਪੜ੍ਹਨੇ। ਬਰ=ਕਤਿ- ਬਰਕਤਿ ਤਿਨ ਕਉ ਅਗਲੀ; ਪੜਦੇ ਰਹਨਿ [7]ਦਰੂਦ॥) ਸਭ ਦੇ ਵਸਣ ਦੇ ਅਸਥਾਨ[1] ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ[2] ਨਹੀਂ ਜਾਣੀਦੇ ਕਿਤਨੇ ਕੁ ਹਨ। ਯਥਾ:-ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਅਨੇਕਾ. ਰੂਪ ਅਨੰਤਾ; ਕਹਣੁ ਨ ਜਾਹੀ. ਤੇਰੇ ਗੁਣ ਕੇਤੇ॥) ਪਾਪੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਰਨ ਲਈ ਨੌਕਾ[3] ਰੂਪ ਨਾਮ[4] ਜੀ ਕਿੱਡੇ ਕੁ ਵੱਡੇ ਹਨ? ਥਾਵਾ ਬਿੰਦੀ ਨ ਲਾਉ- ਥਾਵਾ[1]. ਨਾਵ[2] ਨ ਜਾਣੀਅਹਿ; ਨਾਵਾ[3]. ਕੇਵਡੁ ਨਾਉ[4]॥) ਕਰੇ=ਇ- ਵਰਨਾ ਵਰਨ. ਨ ਭਾਵਨੀ; ਜੇ ਕਿਸੈ ਵਡਾ ਕਰੇਇ॥

੫੪. ਜੁੱਗਹ ਜੁੱਗਹ– ਨਾਨਕ. ਤੋਟਿ ਨ ਆਵਈ; ਤੇਰੇ ਜੁਗਹ ਜੁਗਹ ਭੰਡਾਰ॥) ਦੇਖਦੀ[੧] ਹੈ। ਖੜ੍ਹੀ। ਤੱਕੈ– ਦੁਇ ਕਰ ਜੋੜਿ. ਖੜੀ ਤਕੈ[੧]; ਸਚੁ ਕਹੈ ਅਰਦਾਸਿ॥) ਦਾਸੀ[੧]। ਪ੍ਰਿਅ ਦਾ ਪੱਪਾ ਮੁਕਤਾ, ਅੱਧੇ ਰਾਰੇ ਨੂੰ ਸਿਹਾਰੀ, ਐਡਾ ਮੁਕਤਾ ਬੋਲੋ। ਲੱਾਲੀ– ਪ੍ਰਿਅ ਕੀ ਚੇਰੀ ਕਾਂਢੀਐ; ਲਾਲੀ[੧] ਮਾਨੈ ਨਾਉ॥) ਨੰਨਾ ਦੇਲ੍ਹੀ ਦੀਪਕ– ਸਾ ਧਨ. ਰੰਡ ਨ ਬੈਸਈ; ਜੇ. ਸਤਿਗੁਰ ਮਾਹਿ ਸਮਾਇ॥) ਨਉ=ਤਨੋ– ਪਿਰੁ ਰੀਸਾਲੂ ਨਉਤਨੋ; ਸਾਚਉ. ਮਰੈ ਨ ਜਾਇ॥) ਨਿਸਿ ਪੋਲਾ। ਸੁੱਤੀਏ– ਨਿਸਿ ਅੰਧਿਆਰੀ ਸੁਤੀਏ; ਕਿਉ ਪਿਰ ਬਿਨੁ ਰੈਣਿ ਵਿਹਾਇ॥) ਮਾਂਡੀਐ– ਸਾਚੁ ਧੜੀ. ਧਨ ਮਾਡੀਐ; ਕਾਪੜੁ ਪ੍ਰੇਮ ਸੀਗਾਰੁ॥ ਬਿਨੁ ਪਿਰ. ਪੁਰਖੁ ਨ ਜਾਣਈ; ਸਾਚੇ ਗੁਰ ਕੈ ਹੇਤਿ ਪਿਆਰਿ॥ ੬॥) [੨]ਹਿਰਦਾ। ਜਾਲੀ=ਅਉ– [੨]ਅੰਕੁ ਜਲਉ. ਤਨੁ ਜਾਲੀਅਉ; ਮਨੁ ਧਨੁ ਜਲਿ ਬਲਿ ਜਾਇ॥ ਸੇਜੈ ਕੰਤ ਮਹੇਲੜੀ; ਸੂਤੀ. ਬੂਝ ਨ ਪਾਇ॥ ਆਪੇ ਰਤਨੁ ਪਰਖਿ ਤੂੰ; ਆਪੇ ਮੋਲੁ ਅਪਾਰੁ॥) ਮਰਾਤਬਾ[੧], ਵਡਿਆਈ। ਮਹੱਤੁ– ਸਾਚਉ. ਮਾਨੁ ਮਹਤੁ[੧] ਤੂੰ; ਆਪੇ ਦੇਵਣਹਾਰੁ॥ ਸਾਚੀ ਵਾਟ ਸੁਜਾਣੁ ਤੂੰ; ਸਬਦਿ ਲਘਾਵਣਹਾਰੁ॥) ਨਿੱਡਰਿਆਂ– ਨਿਡਰਿਆ. ਡਰੁ ਜਾਣੀਐ; ਬਾਝੁ ਗੁਰੂ. ਗੁਬਾਰੁ॥

੫੫. ਤਿੱਤੁ। ਲੱਗਈ। ਬੈਠਕ[੧], ਘਰ[੧]– ਤਿਤੁ ਤਨਿ. ਮੈਲੁ ਨ ਲਗਈ; ਸਚ ਘਰਿ ਜਿਸੁ ਓਤਾਕੁ[੧]॥) ਨਿੱਬੜੈ ਪਰ=ਗਾਸਿ– ਪਤਿ ਸਿਉ ਲੇਖਾ ਨਿਬੜੈ; ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਪਰਗਾਸਿ॥) ਜੇ ਝੂਠ ਕਹੌ[੧] ਕਿ ਮੈਂ ਦੇਖ ਲਏ ਹਨ, ਤਾਂ ਦੇਖੇ[੩] ਨਹੀਂ[੨] ਜਾਂਦੇ[੪]– ਊਚਾ ਊਚਉ ਆਖੀਐ; ਕਹਉ[੧].ਨ[੨] ਦੇਖਿਆ[੩] ਜਾਇ[੪]॥) ਪੱਾਕੜੀ। ਟਲੈ ਪੋਲਾ– ਕੀਤੇ ਕਾਰਣਿ ਪਾਕੜੀ; ਕਾਲੁ ਨ ਟਲੈ ਸਿਰਾਹੁ॥) ਮੱਛੀ। ਮਾਣਸਾ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ– ਜਿਉ ਮਛੀ. ਤਿਉ ਮਾਣਸਾ; ਪਵੈ ਅਚਿੰਤਾ ਜਾਲੁ॥ ਛੋਟੀ[੧] ਕਿਸਮ ਦਾ ਬਾਜ। ਜਾਲੀ ਪੋਲਾ– [੨]ਸੀਚਾਨੇ. ਜਿਉ ਪੰਖੀਆ; ਜਾਲੀ ਬਧਿਕ ਹਾਥਿ॥) ਸੁੱਟੀ=ਅਹਿ– ਬਿਨੁ ਨਾਵੈ. ਚੁਣਿ ਸੁਟੀਅਹਿ; ਕੋਇ. ਨ ਸੰਗੀ ਸਾਥਿ॥) ਮਨਿ ਨੰਨੇ ਨੂੰ ਸਿਹਾਰੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮਨਿ ਮੁਖਿ ਵੱਖਰਾ– ਮਨਿ ਮੁਖਿ ਸੂਚੇ ਜਾਣੀਅਹਿ; ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਿਨਾ ਗਿਆਨੁ॥) ਤੂੰਹੈ ਸਾਜਨੁ. ਤੂੰ ਸੁਜਾਣੁ; ਤੂੰ. ਆਪੇ ਮੇਲਣਹਾਰੁ॥) ਅੱਪੜੈ– ਤਿਥੈ. ਕਾਲੁ ਨ ਅਪੜੈ; ਜਿਥੈ. ਗੁਰ ਕਾ ਸਬਦੁ ਅਪਾਰੁ॥) ਕੱਾਲੈ– ਹੁਕਮੀ ਕਾਲੈ ਵਸਿ ਹੈ; ਹੁਕਮੀ ਸਾਚਿ ਸਮਾਹਿ॥) ਵੱਸਿ– ਨਾਨਕ. ਜੋ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ ਸੋ ਥੀਐ; ਇਨਾ ਜੰਤਾ. ਵਸਿ ਕਿਛੁ ਨਾਹਿ॥

੫੬. ਅਭ ਪੋਲਾ– ਬਿਨੁ ਅਭ ਸਬਦ. ਨ ਮਾਂਜੀਐ; ਸਾਚੇ ਤੇ. ਸਚੁ ਹੋਇ॥) ਮੁੰਧੇ; ਗੁਣਹੀਣੀ ਸੁਖੁ ਕੇਹਿ॥) ਰਲੀਆਂ– ਪਿਰੁ ਰਲੀਆ ਰਸਿ ਮਾਣਸੀ; ਸਾਚਿ ਸਬਦਿ ਸੁਖੁ ਨੇਹਿ॥) ਕ੍ਰੋਧ[੧], ਈਰਖਾ, ਕਾਮ, ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਆਦਿ ਅਤੇ ਅੱਗ 'ਚ ਸੜੀ[੧]। ਜਲੀ ਪੋਲਾ– ਨਾ ਸੁਖੁ ਪੇਈਐ ਸਾਹੁਰੈ; ਝੂਠਿ ਜਲੀ[੧] ਵੇਕਾਰਿ॥) ਛੁੱਟੜ[੨] ਮੁੱਤੀ – ਪਿਰ ਕੀ ਨਾਰਿ ਸੁਹਾਵਣੀ; ਮੁਤੀ[੨]. ਸੋ ਕਿਤੁ ਸਾਦਿ॥) [੨]ਵਿਅਰਥ, ਵਧੀਕ[੨]– ਪਿਰ ਕੈ ਕਾਮਿ, ਨ ਆਵਈ; ਬੋਲੇ [੨]ਫਾਦਿਲੁ ਬਾਦਿ॥) ਚੱਲਹਿ– ਅਨ ਕਉ, ਮਤੀ ਦੇ ਚਲਹਿ; ਮਾਇਆ ਕਾ ਵਾਪਾਰੁ॥ ਕਥਨੀ ਝੂਠੀ. ਜਗੁ ਭਵੈ; ਰਹਣੀ ਸਬਦੁ, ਸੁ ਸਾਰੁ॥) ਬੇਦਾਂ– ਕੇਤੇ ਪੰਡਿਤ ਜੋਤਕੀ; ਬੇਦਾ ਕਰਹਿ ਬੀਚਾਰੁ॥) ਸੱਾਧੀਐ– ਜਪੁ ਤਪੁ ਸੰਜਮੁ ਸਾਧੀਐ; ਤੀਰਥਿ ਕੀਚੈ ਵਾਸੁ॥) ਤੱਕੇ– ਵਿਣੁ ਰਾਸੀ ਵਾਪਾਰੀਆ; ਤਕੇ ਕੁੰਡਾ ਚਾਰਿ॥) ਨਵਾਂ[੧] – ਲਾਹਾ ਅਹਿ ਨਿਸਿ ਨਉਤਨਾ[੧]; ਪਰਖੇ ਰਤਨੁ ਵੀਚਾਰਿ॥) [੧]ਕਿਰਪਾ– ਬਿਨੁ ਗੁਰ [੧]ਕਰਮ, ਨ ਛੁਟਸੀ; ਕਹਿ ਸੁਣਿ ਆਖਿ ਵਖਾਣੁ॥) ਜਿਨੀ ਆਪੁ ਪਛਾਣਿਆ; ਘਰ ਮਹਿ ਮਹਲੁ ਸੁਥਾਇ॥

੫੭. ਅਭ ਪੋਲਾ। ਰਿਦਾ[੧] – ਨਿਰਮਲੁ ਸਾਚੋ ਮਨਿ ਵਸੈ; ਸੋ ਜਾਣੈ ਅਭ[੧] ਪੀਰ॥) ਸਸਿ

ਪੋਲਾ– ਰਵਿ ਸਸਿ ਦੀਪ ਅਨੂਪ ਜੋਤਿ; ਤ੍ਰਿਭਵਣਿ ਜੋਤਿ ਅਪਾਰ॥) ਰਾਜਨੁ ਜਾਣਹਿ ਆਪਣਾ; ਦਰਿ ਘਰਿ. ਠਾਕ ਨ ਹੋਇ॥) [1]ਹੱਟੀ, [2]ਸ਼ਹਿਰ, [3]ਕਿਲਾ ਮਕਾਨ[4] ਪਟਣ ਪੋਲਾ। ਗੜ੍ਹ – [1]ਹਾਟ [2]ਪਟਣ [3]ਗੜ ਕੋਠੜੀ[4]; ਸਚੁ ਸਉਦਾ ਵਾਪਾਰ॥) ਕਸਿ ਪੋਲਾ, ਕਸਵੱਟੀ, ਹਿਤੁ ਪੋਲਾ, ਚਿੱਤੁ– ਕਸਿ ਕਸਵਟੀ ਲਾਈਐ; ਪਰਖੇ ਹਿਤੁ ਚਿਤੁ ਲਾਇ॥) ਮੁਨਿ ਜਨ ਸੇਵਕ ਸਾਧਿਕਾ; ਨਾਮਿ ਰਤੇ ਗੁਣਤਾਸੁ॥) ਕਾਲਾ ਪੋਲਾ– ਭਗਤੀ ਭਾਇ ਵਿਹੂਣਿਆ; ਮੁਹੁ ਕਾਲਾ. ਪਤਿ ਖੋਇ॥ ਹਰਿ ਜਪਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇ ਤੂ; ਜਮੁ ਡਰਪੈ ਦੁਖ ਭਾਗੁ॥

ਪਦ. ਗੁਰਮਤਿ ਪਤਿ. ਸਾਬਾਸਿ ਤਿਸੁ; ਤਿਸ ਕੈ ਸੰਗਿ ਮਿਲਾਉ॥) ਟੇਕ ਟਿਕੀ ਪੋਲੇ– ਮੈ ਅੰਧੁਲੇ. ਨਾਮੁ ਨ ਵੀਸਰੈ; ਟੇਕ ਟਿਕੀ. ਘਰਿ ਜਾਉ॥) ਕੱਲਰ– ਬਿਨੁ ਨਾਵੈ. ਦੁਖੁ ਦੇਹੁਰੀ; ਜਿਉ ਕਲਰ ਕੀ ਭੀਤਿ॥) ਤਜਿ ਪੋਲਾ– ਸਬਦਿ ਰਤੇ, ਸੇ ਨਿਰਮਲੇ; ਤਜਿ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧੁ ਅਹੰਕਾਰੁ॥) ਸੋਂਜੜੀ ਗੂੜ੍ਹਾ– ਸਚਿ ਮਾਣੇ ਪਿਰ ਸੇਜੜੀ; ਗੂੜਾ ਹੇਤੁ ਪਿਆਰੁ॥) ਰਪੈ ਪਦੁ ਪੋਲੇ– ਸਬਦਿ ਰਪੈ. ਘਰੁ ਪਾਈਐ; ਨਿਰਬਾਣੀ ਪਦੁ ਨੀਤਿ॥) ਨਾ ਮਾਣੇ ਸੁਖਿ ਸੇਜੜੀ; ਬਿਨੁ ਪਿਰ. ਬਾਦਿ ਸੀਗਾਰੁ॥) ਵਿਗਸਿਆ ਪੋਲਾ– ਮਨੁ ਤਨੁ ਸਾਚਿ ਵਿਗਸਿਆ; ਕੀਮਤਿ. ਕਹਣੁ ਨ ਜਾਇ॥) ਤੱਾਗੈ। ਗਲਿ ਪੋਲਾ– ਇਕਤੁ ਤਾਗੈ. ਰਲਿ ਮਿਲੈ; ਗਲਿ ਮੋਤੀਅਨ ਕਾ ਹਾਰੁ॥) ਖਪੈ ਪੋਲਾ– ਖਿਨ ਮਹਿ ਉਪਜੈ, ਖਿਨਿ ਖਪੈ; ਖਿਨੁ ਆਵੈ ਖਿਨੁ ਜਾਇ॥

ਪਦ. ਅ=ਤੁੱਲੁ। ਕਥਨਿ ਪੋਲਾ– ਸਾਹਿਬੁ ਅਤੁਲੁ, ਨ ਤੋਲੀਐ; ਕਥਨਿ. ਨ ਪਾਇਆ ਜਾਇ॥) ਤੁਲ=ਹੜਾ ਪੋਲਾ– ਨਾ ਬੇੜੀ. ਨਾ ਤੁਲਹੜਾ; ਨਾ ਤਿਸੁ ਵੰਝੁ ਮਲਾਰੁ॥) ਤੋਲਾਇ=ਸੀ– ਗੁਰਮੁਖਿ ਤੋਲਿ ਤੋਲਾਇਸੀ; ਸਚੁ ਤਰਾਜੀ ਤੋਲੁ॥) ਅ=ਸੁਰ– ਸੁਖ ਦਾਤਾ. ਦੁਖ ਮੇਟਣੋ; ਸਤਿਗੁਰੁ. ਅਸੁਰ ਸੰਘਾਰੁ॥) ਇਸਤ੍ਰੀ[1]। ਕਲੱਤੁ– ਮੇਰੀ ਮੇਰੀ ਕਰਿ ਗਏ; ਤਨੁ ਧਨੁ ਕਲਤੁ[1]. ਨ ਸਾਥਿ॥) ਅਕਥੋ ਪੋਲਾ– ਸਾਚਉ ਸਾਹਿਬੁ ਸੇਵੀਐ; ਗੁਰਮੁਖਿ ਅਕਥੋ ਕਾਥਿ॥) ਵਿਗਸੈ ਪੋਲਾ– ਲਹਰੀ ਨਾਲਿ ਪਛਾੜੀਐ; ਭੀ ਵਿਗਸੈ ਅਸਨੇਹਿ॥

ਪੋ. ਮਨ ਰੇ. ਕਿਉ ਛੂਟਹਿ; ਬਿਨੁ ਪਿਆਰ॥) ਅਧਿ=ਕਉ ਪੋਲਾ– ਜਿਉ ਅਧਿਕਉ, ਤਿਉ ਸੁਖੁ ਘਣੋ; ਮਨਿ ਤਨਿ ਸਾਂਤਿ ਸਰੀਰ॥) ਆ=ਵੱਟਣ। ਦੁੱਧ। ਖਪਣਿ ਪੋਲਾ। ਉਬਾਲਾ[1]– ਆਵਟਣੁ[1] ਆਪੇ ਖਵੈ; ਦੁਧ ਕਉ. ਖਪਣਿ ਨ ਦੇਇ॥) ਸੂਰਜ[1]– ਰੇ ਮਨ. ਐਸੀ ਹਰਿ ਸਿਉ ਪ੍ਰੀਤਿ ਕਰਿ; ਜੈਸੀ ਚਕਵੀ ਸੂਰ[1]॥) ਸੋ=ਵਈ– ਖਿਨੁ ਪਲੁ. ਨੀਦ ਨ ਸੋਵਈ; ਜਾਣੈ ਦੂਰਿ ਹਜੂਰਿ॥) ਖੇਲਿ ਗਏ ਸੇ ਪੰਖਣੂੰ; ਜੋ ਚੁਗਦੇ ਸਰ ਤਲਿ॥) ਚੱਲਣਾ, ਖੇਲਣ। ਅੱਜੁ, ਕੱਲ੍ਹਿ– ਘੜੀ ਕਿ, ਮੁਹਤਿ ਕਿ, ਚਲਣਾ; ਖੇਲਣੁ ਅਜੁ, ਕਿ ਕਲਿ॥) ਮੱਲਿ– ਜਿਸੁ ਤੂੰ ਮੇਲਹਿ, ਸੋ ਮਿਲੈ; ਜਾਇ ਸਚਾ ਪਿੜੁ ਮਲਿ॥) ਹਰ ਜੀਵ[2] ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਹ[1] ਰੱਬ ਜੀ, ਅਪਣਾ[3] ਆਪ ਸਰੂਪ ਨੂੰ, ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਪਛਾਨਣਾ ਕਰੀਏ। ਪਤੀ= ਆਇ– [1]ਸੋ ਹੰ[2] ਆਪੁ[3] ਪਛਾਣੀਐ; ਸਬਦਿ ਭੇਦਿ ਪਤੀਆਇ॥) ਬਾਬਾ; ਮਾਇਆ ਭਰਮਿ ਭੁਲਾਇ॥) ਗੁਰ ਬਿਨੁ. ਕੋ ਨ ਦਿਖਾਵਈ; ਅੰਧੀ ਆਵੈ ਜਾਇ॥) ਠੱਗਿਆ ਮੁੱਠਾ– ਗਿਆਨ ਪਦਾਰਥੁ ਖੋਇਆ; ਠਗਿਆ ਮੁਠਾ ਜਾਇ॥

ਪ੍ਰ. ਅੱਖਰ। ਭੁੱਲੀਐ। ਭੇਖੀਂ– ਅਖਰ ਪੜਿ ਪੜਿ ਭੁਲੀਐ; ਭੇਖੀ. ਬਹੁਤੁ ਅਭਿਮਾਨੁ॥) ਨ੍ਾਤਾ– ਤੀਰਥ ਨਾਤਾ. ਕਿਆ ਕਰੇ; ਮਨ ਮਹਿ ਮੈਲੁ ਗੁਮਾਨੁ॥) ਭੁੱਲਣ। ਅਭੁੱਲੁ– ਭੁਲਣ ਅੰਦਰਿ ਸਭੁ ਕੋ; ਅਭੁਲੁ ਗੁਰੂ ਕਰਤਾਰੁ॥) ਠੱਗਿਆ, ਲੱਬਿ– ਧਨਿ ਜੋਬਨਿ ਜਗੁ ਠਗਿਆ; ਲਬਿ ਲੋਭਿ

ਅਹੰਕਾਰਿ॥) ਉਹ[੩] ਮੋਹ ਰੂਪੀ ਠੱਗ ਬੂਟੀ. ਸੰਸਾਰ 'ਚ ਵਰਤ ਰਹੀ ਹੈ। ਠ੍ਗਉਲੀ- ਮੋਹ ਠਗਉਲੀ ਹਉ ਮੁਈ; ਸਾ[੩] ਵਰਤੈ ਸੰਸਾਰਿ॥) ਮੇਰੇ ਪ੍ਰੀਤਮਾ; ਮੈ ਤੁਝ ਬਿਨੁ. ਅਵਰੁ ਨ ਕੋਇ॥) ਚੱਲਸੀ- ਜੋ ਦੀਸੈ ਸੋ ਚਲਸੀ; ਕੂੜਾ ਮੋਹੁ ਨ ਵੇਖੁ॥) ਡਿੱਠੀ- ਤੇਰੀ ਕੀਮਤਿ. ਨਾ ਪਵੈ; ਸਭ ਡਿਠੀ ਠੋਕਿ ਵਜਾਇ॥) ਲੱਭਈ। ਟਿਕੈ ਪੋਲਾ- ਕਹਣੈ. ਹਾਥ ਨ ਲਭਈ; ਸਚਿ ਟਿਕੈ. ਪਤਿ ਪਾਇ॥) ਰਸ ਕਸ ਪੋਲੇ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਆਉਣ- ਆਸਾ ਅੰਦਰਿ ਜੰਮਿਆ; ਆਸਾ ਰਸ ਕਸ ਖਾਇ॥) ਬੱਧਾ- ਅਵਗਣਿ ਬਧਾ. ਮਾਰੀਐ; ਛੁਟੈ. ਗੁਰਮਤਿ ਨਾਇ॥) ਚੱਲਦਾ, [੪]ਰਸਤੇ ਦਾ [੫]ਰਾਹੀ- [੪]ਵਾਟ [੫]ਵਟਾਊ ਆਇਆ; ਨਿਤ ਚਲਦਾ ਸਾਥੁ ਦੇਖੁ॥) ਅਸਟ ਧਾਤੁ ਪਾਤਿਸਾਹ ਕੀ; ਘੜੀਐ ਸਬਦਿ ਵਿਗਾਸਿ॥

੬੨. ਤ੍ਰਿਭਵਣਿ ਦਾ ਤੱਤਾ ਮੁਕਤਾ, ਅੱਧੇ ਰਾਰੇ ਨੂੰ ਸਿਹਾਰੀ ਲਾਉ- ਆਕਾਸੀ ਪਾਤਾਲਿ ਤੂੰ; ਤ੍ਰਿਭਵਣਿ ਰਹਿਆ ਸਮਾਇ॥ ਗੁਰਮਤਿ ਸਾਚਾ ਮਨਿ ਵਸੈ; ਨਾਮੁ ਭਲੋ ਪਤਿ ਸਾਖੁ॥ ਆਪੇ ਭਗਤੀ ਭਾਉ ਤੂੰ; ਆਪੇ ਮਿਲਹਿ ਮਿਲਾਇ॥) ਰੱਤੀ। ਅੱਠ ਰੱਤੀ ਦਾ ਇੱਕ ਮਾਸਾ- ਤਨੁ. ਬੈਸੰਤਰਿ ਹੋਮੀਐ; ਇਕ ਰਤੀ ਤੋਲਿ ਕਟਾਇ॥) ਸਮਧਾ ਪੋਲਾ ਮਿਲਵਾਂ, [੧]ਲੱਕੜਾਂ- ਤਨੁ ਮਨੁ [੧]ਸਮਧਾ ਜੇ ਕਰੀ; ਅਨ ਦਿਨੁ ਅਗਨਿ ਜਲਾਇ॥) ਪੁੱਜਈ- ਹਰਿ ਨਾਮੈ ਤੁਲਿ. ਨ ਪੁਜਈ; ਜੇ ਲਖ ਕੋਟੀ ਕਰਮ ਕਮਾਇ॥) ਕਰਵੱਤੁ। ਆਰਾ[੧]। ਅਰਧ ਸਰੀਰੁ ਕਟਾਈਐ; ਸਿਰਿ ਕਰਵਤੁ[੧] ਧਰਾਇ॥) ਗੱਲੀਐ। ਹਿਮਾਲਯ ਪਹਾੜ[੧]- ਤਨੁ. ਹੈਮੰਚਲਿ[੧] ਗਾਲੀਐ; ਭੀ ਮਨ ਤੇ. ਰੋਗੁ ਨ ਜਾਇ॥) ਦਤੁ ਪੋਲਾ। [੨]ਦਾਨ- ਕੰਚਨ ਕੇ ਕੋਟ, [੨]ਦਤੁ ਕਰੀ; ਬਹੁ ਹੈਵਰ ਗੈਵਰ ਦਾਨੁ॥ ਕੇਤੇ ਬੰਧਨ ਜੀਅ ਕੇ; ਗੁਰਮੁਖਿ ਮੋਖ ਦੁਆਰ॥) ਉਰ੍ਹੇ[੩]। ਸੱਚਹੁ, ਉੱਪਰਿ- ਸਚਹੁ ਓਰੈ[੩] ਸਭੁ ਕੋ; ਉਪਰਿ ਸਚੁ ਆਚਾਰੁ॥) ਚਿੱਤਰੇ[੧] ਚਿਤੇ ਪੋਲਾ। ਬੱਗੇ- ਚਿਤੇ[੧] ਦਿਸਹਿ ਧਉਲਹਰ; ਬਗੇ ਬੰਕ ਦੁਆਰ॥

੬੩. ਧਨ[੧]। ਵਿੱਤੁ, ਚਿੱਤੁ- ਚਿਤੁ ਚਲੈ. ਵਿਤੁ[੧] ਜਾਵਣੋ; ਸਾਕਤ ਡੋਲਿ ਡੋਲਾਇ॥) ਵਿਗਾਸੀ੍ਹ ਅਹਿ- ਨਾਰੀ ਦੇਖਿ. ਵਿਗਾਸੀਅਹਿ; ਨਾਲੇ ਹਰਖੁ ਸੁ ਸੋਗੁ॥) ਵਿਗੁੱਚੀਐ- ਬਾਹਰਿ ਢੂੰਢਿ ਵਿਗੁਚੀਐ; ਘਰ ਮਹਿ ਵਸਤੁ ਸੁਥਾਇ॥) ਮੁੱਸੀ। ਲੁੱਟੀ[੧] ਗਈ- ਮਨਮੁਖਿ. ਹਉਮੈ ਕਰਿ ਮੁਸੀ[੧]; ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਲੈ ਪਾਇ॥) ਵੱਸਿ- ਇਉ ਸਰਪਨਿ ਕੈ ਵਸਿ ਜੀਅੜਾ; ਅੰਤਰਿ ਹਉਮੈ ਦੋਇ॥) ਬਿਨੁ ਜਲ. ਕਮਲ ਸੁ ਨਾ ਥੀਐ; ਬਿਨੁ ਜਲ. ਮੀਨੁ ਮਰਾਇ॥) ਡਰੀ੍ਆਸੁ- ਡੂੰਗਰੁ ਦੇਖਿ ਡਰਾਵਣੋ; ਪੇਈਅੜੈ ਡਰੀਆਸੁ॥) [੧]ਕਠਨ, [੨]ਓਥੇ, [੩]ਤਿਸ ਨੂੰ। ਗੱਖੜੋ- ਊਚਉ ਪਰਬਤੁ [੧]ਗਾਖੜੋ; ਨਾ ਪਉੜੀ. [੨]ਤਿਤੁ [੩]ਤਾਸੁ॥)
ਚੱਲਾਂ ਚੱਲਾਂ। ਚੱਲਣਹਾਰੁ- ਚਲਾ ਚਲਾ ਜੇ ਕਰੀ; ਜਾਣਾ ਚਲਣਹਾਰੁ॥) ਚੱਲਸੀ- ਜੋ ਆਇਆ ਸੋ ਚਲਸੀ; ਅਮਰੁ ਸੁ ਗੁਰੁ ਕਰਤਾਰੁ॥) ਪੱਕੇ- ਦਰ ਘਰ ਮਹਲਾ ਸੋਹਣੇ; ਪਕੇ ਕੋਟ ਹਜਾਰ॥) ਖਪਿ ਖਪਿ ਪੋਲੇ- ਕਿਸ ਹੀ ਨਾਲਿ ਨ ਚਲਿਆ; ਖਪਿ ਖਪਿ ਮੁਏ ਅਸਾਰ॥) ਰੁੱਪਾ- ਸੁਇਨਾ ਰੁਪਾ ਸੰਚੀਐ; ਮਾਲੁ ਜਾਲੁ ਜੰਜਾਲੁ॥) ਤਰੀ੍ਆਸੁ- ਗੁਰਮੁਖਿ ਅੰਤਰਿ ਜਾਣਿਆ; ਗੁਰਿ ਮੇਲੀ ਤਰੀਆਸੁ॥) [੧]ਸੰਸਾਰ ਸਾਗਰ, [੨]ਕਠਨ, [੩]ਡਰਾਉਣਾ- ਭਾਈ ਰੇ; [੧]ਭਵਜਲੁ [੨]ਬਿਖਮੁ [੩]ਡਰਾਂਉ॥) ਪੜੈ ਝਾੜੇ ਨੂੰ ਹਲੰਤ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ। ਖੇ੍ਲਸੀ- ਪਿੰਡੁ ਪੜੈ, ਜੀਉ ਖੇਲਸੀ; ਬਦਫੈਲੀ. ਕਿਆ ਹਾਲੁ॥) ਪੁੱਤਾਂ। ਵਿਗੱਸੀਐ- ਪੁਤਾ ਦੇਖਿ ਵਿਗਸੀਐ; ਨਾਰੀ ਸੇਜ ਭਤਾਰ॥) [੧]ਮੁਖੀ ਪਰਧਾਨ, [੨]ਬਲੋਚਾਂ ਦਾ ਨੰਬਰਦਾਰ, [੩]ਰਾਜਾ, [੪]ਅਮੀਰ- [੧]ਮਹਰ [੨]ਮਲੂਕ ਕਹਾਈਐ; ਰਾਜਾ [੩]ਰਾਉ ਕਿ [੪]ਖਾਨੁ॥) [੧]ਜੰਗਲ ਦੀ ਅੱਗ, [੨]ਜੰਗਲ, ਕਾਨ ਨੰਨੇ ਨੂੰ ਹਲੰਤ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ- ਮਨਮੁਖਿ. ਨਾਮੁ ਵਿਸਾਰਿਆ; ਜਿਉ. [੧]ਡਵਿ ਦਧਾ [੨]ਕਾਨੁ॥

੬੪. ਕੱਜਲ- ਸਭੁ ਜਗੁ. ਕਾਜਲ ਕੋਠੜੀ; ਤਨੁ ਮਨੁ ਦੇਹ. ਸੁਆਹਿ॥ ਦੁਨੀਆ; ਕੈਸਿ ਮੁਕਾਮੇ॥ ਬਾਂਧਹੁ- ਕਰਿ ਸਿਦਕੁ, ਕਰਣੀ ਖਰਚੁ ਬਾਧਹੁ; ਲਾਗਿ ਰਹੁ ਨਾਮੇ॥) ਸੁਮੇਰ[1] ਪਰਬਤ- ਪੰਡਿਤ ਵਖਾਣਹਿ ਪੋਥੀਆ; ਸਿਧ ਬਹਹਿ ਦੇਵ ਸਥਾਨਿ[1]॥) ਗੰ॒ਧਰਬ- ਸੁਰ ਸਿਧ ਗਣ ਗੰਧਰਬ, ਮੁਨਿ ਜਨ; ਸੇਖ ਪੀਰ ਸਲਾਰ॥ ਸੁਲਤਾਨ ਖਾਨ ਮਲੂਕ ਉਮਰੇ; ਗਏ ਕਰਿ ਕਰਿ ਕੂਚੁ॥) ਚੱਲਣਾ- ਘੜੀ ਮੁਹਤਿ ਕਿ. ਚਲਣਾ; ਦਿਲ ਸਮਝੁ. ਤੂੰ ਭਿ ਪਹੂਚੁ॥ ਸਬਦਾਹ ਮਾਹਿ, ਵਖਾਣੀਐ; ਵਿਰਲਾ ਤ ਬੂਝੈ ਕੋਇ॥) ਕੁਦਰਤ[2] ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਰਬ ਸ਼ਕਤੀਵਾਨ, ਕ੍ਰਿਪਾ[3] ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਅੱਲਾਹੁ, ਅ॒ਲਖ ਪੋਲਾ। ਅ॒ਗੰਮੁ- ਅਲਾਹੁ ਅਲਖੁ ਅਗੰਮੁ ਕਾਦਰੁ[2]; ਕਰਣਹਾਰੁ ਕਰੀਮੁ[3]॥ ਸਭ ਦੁਨੀ ਆਵਣ ਜਾਵਣੀ; ਮੁਕਾਮੁ. ਏਕੁ ਰਹੀਮੁ॥) ਸਿੱਸਿ। ਸਿਰ[1]- ਮੁਕਾਮੁ ਤਿਸ ਨੋ ਆਖੀਐ; ਜਿਸੁ ਸਿਸਿ[1]. ਨ ਹੋਵੀ ਲੇਖੁ॥) ਨਿਸਿ, ਸਸਿ ਪੋਲੇ। ਚਲੇ[1] ਜਾਣਗੇ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਚੱਲੈ- ਦਿਨ ਰਵਿ ਚਲੈ, ਨਿਸਿ ਸਸਿ ਚਲੈ; ਤਾਰਿਕਾ ਲਖ, [4]ਪਲੋਇ॥) ਕਥਨ[4] ਕਰਦੇ ਹਨ- ਮੁਕਾਮੁ. ਓਹੀ ਏਕੁ ਹੈ; ਨਾਨਕਾ. ਸਚੁ ਬੁਗੋਇ[4]॥ ਭਾਈ ਰੇ. ਭਗਤਿ ਹੀਣੁ; ਕਾਹੇ ਜਗਿ ਆਇਆ॥

੬੫. ਮਿੱਤ੍ਰ[1], ਸਹਾਈ[2]- ਪ੍ਰਭੁ ਸਖਾ[1] ਹਰਿ ਜੀਉ ਮੇਰਾ; ਅੰਤੇ ਹੋਇ ਸਖਾਈ[2]॥) ਇੱਕਰਸ[3]- ਅਨਦਿਨੁ[3] ਭਗਤਿ ਕਰਹਿ ਦਿਨੁ ਰਾਤੀ; ਹਉਮੈ ਮੋਹੁ ਚੁਕਾਇਆ॥) ਰਸਤਾ- ਬਿਨੁ ਸਤਿਗੁਰ. ਕੋ ਮਗੁ ਨ ਜਾਣੈ; ਅੰਧੇ. ਠਉਰ ਨ ਕਾਈ॥ ਨਾਨਕ. ਸੋਭਾ ਸੁਰਤਿ, ਦੇਇ ਪ੍ਰਭੁ ਆਪੇ; ਗੁਰਮੁਖਿ ਦੇ ਵਡਿਆਈ॥) ਹਠਿ ਕਿਤੈ ਪੋਲੇ- ਮਨ ਹਠਿ. ਕਿਤੈ ਉਪਾਇ, ਨ ਛੂਟੀਐ; ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਸਾਸਤ੍ਰ ਸੋਧਹੁ ਜਾਇ॥

੬੬. ਸੱਖਾ- ਸਾਖਾ ਤੀਨਿ ਨਿਵਾਰੀਆ; ਏਕ ਸਬਦਿ. ਲਿਵ ਲਾਇ॥) ਸੁੱਕਿ- ਮਨਮੁਖ ਊਭੇ ਸੁਕਿ ਗਏ; ਨਾ ਫਲੁ ਤਿੰਨਾ ਛਾਉ॥) ਤਿੰਨ੍ਹਾ- ਤਿੰਨਾ ਪਾਸਿ. ਨ ਬੈਸੀਐ; ਓਨਾ. ਘਰੁ ਨ ਗਿਰਾਉ॥) ਬੱਪੁੜੇ। ਤੁੱਛ[1]- ਹੁਕਮੁ ਨ ਜਾਣਹਿ ਬਪੁੜੇ[1]; ਭੂਲੇ ਫਿਰਹਿ ਗਵਾਰ॥) ਗਰੁਮੁਖਾਂ[1] ਦੇ- ਗੁਰਮੁਖੀਆ[1] ਮੁਹ ਸੋਹਣੇ; ਗੁਰ ਕੈ ਹੇਤਿ ਪਿਆਰਿ॥) ਗੁਰਮੱਤੀ- ਗੁਰਮਤੀ ਹਰਿ ਸਦਾ ਪਾਇਆ; ਰਸਨਾ ਹਰਿ ਰਸੁ ਸਮਾਇ॥ ਬਿਨੁ ਗੁਰ. ਮਹਲੁ ਨ ਜਾਪਈ; ਨਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਫਲ ਪਾਹਿ॥) ਪੜ੍ਹੈ- ਪਾਠੁ ਪੜੈ. ਨਾ ਬੂਝਈ; ਭੇਖੀ ਭਰਮਿ ਭੁਲਾਇ॥

੬੭. ਮਾਇਆ ਭੂਲੇ, ਸਿਧ ਫਿਰਹਿ; ਸਮਾਧਿ ਨ ਲਗੈ, ਸੁਭਾਇ॥) ਲੋਅ ਹੋੜਾ ਲੰਬਾ ਲਾ ਕੇ ਐੜਾ ਮੁਕਤਾ ਲਾਉ। ਅਧਿਕ ਪੋਲਾ- ਤੀਨੇ ਲੋਅ ਵਿਆਪਤ ਹੈ; ਅਧਿਕ ਰਹੀ ਲਪਟਾਇ॥) ਬੱਧੁ- ਦੁਖਿ ਸੁਖਿ ਏਹੁ ਜੀਉ ਬਧੁ ਹੈ; ਹਉਮੈ ਕਰਮ ਕਮਾਇ॥) ਬਿਨੁ ਗੁਰ. ਮੁਕਤਿ ਨ ਪਾਈਐ; ਨਾ ਦੁਬਿਧਾ ਮਾਇਆ ਜਾਇ॥) ਛੀਂਬਾ। ਜੁੋਲਾਹਾ ਹੋੜੇ ਤੇ ਔਂਕੜ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਬੋਲੋ- ਨਾਮਾ ਛੀਬਾ ਕਬੀਰੁ ਜੁੋਲਾਹਾ; ਪੂਰੇ ਗੁਰ ਤੇ. ਗਤਿ ਪਾਈ॥) ਦੈਂਤ ਪੜ੍ਹੈ- ਦੈਤ ਪੁਤ੍ਰ. ਕਰਮ ਧਰਮ ਕਿਛੁ ਸੰਜਮ ਨ ਪੜੈ; ਦੂਜਾ ਭਾਉ ਨ ਜਾਣੈ॥) ਖਟੁ ਪੋਲਾ- ਖਟੁ ਦਰਸਨ ਜੋਗੀ ਸੰਨਿਆਸੀ; ਬਿਨੁ ਗੁਰ. ਭਰਮਿ ਭੁਲਾਏ॥) ਮਿਤਿ ਪੋਲਾ। ਮਰਯਾਦਾ[1]- ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੇਵਹਿ. ਤਾ ਗਤਿ ਮਿਤਿ[1] ਪਾਵਹਿ; ਹਰਿ ਜੀਉ ਮੰਨਿ ਵਸਾਏ॥

੬੮. ਸਾਂਤਿ- ਸਹਜੈ ਹੀ ਤੇ. ਸੁਖ ਸਾਤਿ ਹੋਇ; ਬਿਨੁ ਸਹਜੈ. ਜੀਵਣੁ ਬਾਦਿ॥) ਤ੍ਰਿਹੁ ਗੁਣਾ ਵਿਚਿ. ਸਹਜੁ ਨ ਪਾਈਐ; ਤ੍ਰੈ ਗੁਣ. ਭਰਮਿ ਭੁਲਾਇ॥) ਅ॒ਦਿਸਟੁ- ਸਹਜੇ ਅਦਿਸਟੁ ਪਛਾਣੀਐ; ਨਿਰਭਉ ਜੋਤਿ ਨਿਰੰਕਾਰੁ॥) ਪੜ੍ਹਿ ਪੜ੍ਹਿ- ਪੜਿ ਪੜਿ ਪੰਡਿਤ ਜੋਤਕੀ ਥਕੇ; ਭੇਖੀ ਭਰਮਿ ਭੁਲਾਇ॥

ਸਹਜਿ ਸਾਲਾਹੀ ਸਦਾ ਸਦਾ; ਸਹਜਿ ਸਮਾਧਿ ਲਗਾਇ॥) ਅ॒ਖੁੱਟ– ਅਨ ਦਿਨੁ ਲਾਹਾ. ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਲੈਨਿ; ਅਖੁਟ ਭਰੇ ਭੰਡਾਰ॥

੬੯. ਹਰਿ ਜੀਉ, ਰਾਖਹੁ ਅਪੁਨੀ ਸਰਣਾਈ; ਜਿਉ ਰਾਖਹਿ. ਤਿਉ ਰਹਣਾ॥ ਅਨ ਦਿਨੁ ਗੁਣ ਗਾਵਹਿ. ਸਦ ਨਿਰਮਲ; ਸਹਜੇ ਨਾਮਿ ਸਮਾਤੇ॥) ਸੁੱਤਿਆਂ। ਦੇ॒ਇ – ਆਪੇ ਕਰੇ. ਕਰਾਏ ਆਪੇ; ਇਕਨਾ. ਸੁਤਿਆ ਦੇਇ ਜਗਾਇ॥ ਮਨਮੁਖ. ਸਚੁ ਨ ਜਾਣਨੀ; ਤਿਨ ਠਉਰ ਨ ਕਤਹੂ ਥਾਉ॥) ਜਿੰਨ੍ਹੀ–ਜਿੰਨੀ ਸਚੁ ਵਿਸਾਰਿਆ; ਸੇ ਦੁਖੀਏ ਚਲੇ ਰੋਇ॥) ਬੱਧੇ– ਜਮ ਦਰਿ ਬਧੇ ਮਾਰੀਅਹਿ; ਕੂਕ ਨ ਸੁਣੈ ਪੂਕਾਰ॥) ਸ਼ੰਕੇ[1] ਸੰਸੇ[1] ਸੰਗ[1] ਰਹਿਤ ਹੋ ਕੇ– ਮਨ ਰੇ; ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੇਵਿ [1]ਨਿਸੰਗੁ॥

੭੦. ਭੱਜਿ– ਏਹੁ ਜਗੁ. ਜਲਤਾ ਦੇਖਿ ਕੈ; ਭਜਿ ਪਏ. ਸਤਿਗੁਰ ਸਰਣਾ॥) ਥੱਕੇ– ਪੜਿ ਪੜਿ ਪੰਡਿਤ ਮੋਨੀ ਥਕੇ; ਦੂਜੈ ਭਾਇ ਪਤਿ ਖੋਈ॥) ਜਾ ਕਉ ਮੁਸਕਲੁ ਅਤਿ ਬਣੈ; ਢੋਈ. ਕੋਇ ਨ ਦੇਇ॥) ਦੁਸਮਨਾ ਦੇ ਸੱਸੇ ਪੈਰ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ। ਭੱਜਿ। ਖਲੇ ਪੋਲਾ– ਲਾਗੂ ਹੋਏ ਦੁਸਮਨਾ; ਸਾਕ ਭਿ. ਭਜਿ ਖਲੇ॥) ਸੱਭੋ, ਭੱਜੈ, ਚੁੱਕੈ– ਸਭੋ ਭਜੈ ਆਸਰਾ; ਚੁਕੈ ਸਭੁ ਅਸਰਾਉ॥) ਲੱਗੈ, ਤੱਤੀ– ਚਿਤਿ ਆਵੈ ਓਸੁ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ; ਲਗੈ ਨ. ਤਤੀ ਵਾਉ॥ ਸਾਹਿਬੁ; ਨਿਤਾਣਿਆ ਕਾ ਤਾਣੁ॥) ਦੁਬਲਾ ਪੋਲਾ– ਜੇ ਕੋ ਹੋਵੈ ਦੁਬਲਾ; ਨੰਗ ਭੁਖ ਕੀ ਪੀਰ॥) ਪੱਲੈ– ਦਮੜਾ ਪਲੈ ਨਾ ਪਵੈ; ਨਾ ਕੋ ਦੇਵੈ ਧੀਰ॥) ਗ੍ਰਿ॒ਸਤਿ ਗੱਗਾ ਮੁਕਤਾ. ਅੱਧੇ ਰਾਰੇ ਨੂੰ ਸਿਹਾਰੀ ਲਾਉ– ਗ੍ਰਿਸਤਿ ਕੁਟੰਬਿ ਪਲੇਟਿਆ; ਕਦੇ ਹਰਖੁ. ਕਦੇ ਸੋਗੁ॥) ਵੱਸਿ– ਕਾਮਿ ਕਰੋਧਿ ਮੋਹਿ ਵਸਿ ਕੀਆ; ਕਿਰਪਨ ਲੋਭਿ ਪਿਆਰੁ॥) ਅਘ ਪੋਲਾ। ਅ॒ਸੁਰ– ਚਾਰੇ ਕਿਲਵਿਖ. ਉਨਿ ਅਘ ਕੀਏ; ਹੋਆ ਅਸੁਰ ਸੰਘਾਰੁ॥) ਕਵਿ॒ਤ ਪੋਲਾ– ਪੋਥੀ ਗੀਤ ਕਵਿਤ ਕਿਛੁ; ਕਦੇ. ਨ ਕਰਨਿ ਧਰਿਆ॥) ਸਿੰਮ੍ਰਿ॒ਤਿ ਮੰਮਾ ਮੁਕਤਾ, ਅੱਧਾ ਰਾਰਾ੍ ਪੋਲਾ ਬੋਲ ਕੇ, ਇੱਕ ਸਿਹਾਰੀ ਅੱਧੇ ਰਾਰੇ, ਇੱਕ ਸਿਹਾਰੀ ਤੱਤੇ ਲਾਉ। ਮੁਖੱਾਗਰ। ਬਿਚਰੇ ਪੋਲਾ– ਸਾਸਤ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਬੇਦ ਚਾਰਿ; ਮੁਖਾਗਰ ਬਿਚਰੇ॥) ਤਪੇ ਤਪੀਸਰ ਜੋਗੀਆ; ਤੀਰਥਿ ਗਵਨੁ ਕਰੇ॥) [2]ਛੇ ਕਰਮ ਇਹ ਹਨ:– ਦਾਨ ਦੇਣਾ ਲੈਣਾ, ਯੱਗ ਕਰਨੇ ਕਰਾਉਣੇ, ਵੇਦ ਪੜ੍ਹਨੇ ਪੜ੍ਹਾਉਣੇ, ਦੁੱਗੁਣੇ। ਨ੍ਹਾਇ– ਖਟੁ[2] ਕਰਮਾ ਤੇ ਦੁਗੁਣੇ; ਪੂਜਾ ਕਰਤਾ. ਨਾਇ॥) ਰਾਜ ਮਿਲਕ ਸਿਕਦਾਰੀਆ; ਰਸ ਭੋਗਣ ਬਿਸਥਾਰ॥) ਤਮਾਸੇ ਸੱਸੇ ਪੈਰ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ– ਰੰਗ ਤਮਾਸੇ ਬਹੁ ਬਿਧੀ; ਚਾਇ ਲਗਿ ਰਹਿਆ॥ ਲਸਕਰ ਤਰਕਸ ਬੰਦ ਬੰਦ; ਜੀਉ ਜੀਉ, ਸਗਲੀ ਕੀਤ॥

੭੧. ਲਿਜਾ[1] ਕੇ। ਖੜਿ ੜ ਹਲੰਤ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ– ਚਿਤਿ.ਨ ਆਇਓ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ; ਤਾ ਖੜਿ[1] ਰਸਾਤਲਿ ਦੀਤ॥) ਜੀ॒ਇ ਸਿਹਾਰੀ ਖ਼ਿਆਲ ਨਾਲ ਬੋਲੋ ਲੰਬੀ ਬੋਲਣ ਨਾਲ ਲਾਂ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ– ਸਭ ਕਿਛੁ ਕੀਤੋਨੁ ਆਪਣਾ; ਜੀਇ. ਨ ਸੰਕ ਧਰਿਆ॥ ਜਾਨਉ ਨਹੀ; ਭਾਵੈ ਕਵਨ ਬਾਤਾ॥ ਮਨ; ਖੋਜਿ ਮਾਰਗੁ॥ ਧਿਆਨੀ; ਧਿਆਨੁ ਲਾਵਹਿ॥ ਗਿਆਨੀ; ਗਿਆਨੁ ਕਮਾਵਹਿ॥) ਜੱਾਤਾ– ਪ੍ਰਭੁ; ਕਿਨ ਹੀ ਜਾਤਾ॥) ਰਹਤ ਤਿੰਨੇ ਅੱਖਰ ਮੁਕਤੇ ਬੋਲੋ। ਭਗਉਤੀ; ਰਹਤ ਜੁਗਤਾ॥ ਜੋਗੀ ਕਹਤ; ਮੁਕਤਾ॥) ਤਪ॒ਸੀ ਪੋਲਾ। ਤਪ॒ਹਿ– ਤਪਸੀ; ਤਪਹਿ ਰਾਤਾ॥) ਮੋਨੀ; ਮੋਨਿਧਾਰੀ॥ ਸਨਿਆਸੀ; ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ॥ ਉਦਾਸੀ; ਉਦਾਸਿ ਰਾਤਾ॥) ਇਸ[2] ਤਰ੍ਾਂ[3] ਪ੍ਰੇਮਾ ਭਗਤੀ[1] ਨਹੀਂ– ਭਗਤਿ[1]; ਨ ਵੈ[2] ਪਰਕਾਰਾ[3]॥ ਪੰਡਿਤੁ; ਵੇਦੁ ਪੁਕਾਰਾ॥ [1]ਅਤਿ ਵੱਡਾ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਗਿ॒ਰਸਤੀ

ਗਿ੍ਰਸਤਿ- ਗਿਰਸਤੀ; ਗਿਰਸਤਿ [1]ਧਰਮਾਤਾ॥) ਬਹੁਤੇ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ ਬਟਰੂਪੀਆ[2]- ਇਕ ਸਬਦੀ; ਬਹੁਰੂਪਿ[2] ਅਵਧੂਤਾ॥) [3]ਗਵਈਏ ਕਲੌਤ ਕਵੀ, [4]ਰਾਤ ਨੂੰ ਜਾਗਣ ਵਾਲੇ। ਕੱਪੜੀ- ਕਾਪੜੀ; [3]ਕਉਤੇ [4]ਜਾਗੂਤਾ॥) ਆ੍ਪਰਸਾ- ਨਿਰਹਾਰ ਵਰਤੀ; ਆਪਰਸਾ॥ ਇਕਿ ਲੂਕਿ; ਨ ਦੇਵਹਿ ਦਰਸਾ॥) ਗਿਅੱਤਾ- ਇਕਿ; ਮਨ ਹੀ ਗਿਆਤਾ॥ ਘਾਟਿ; ਨ ਕਿਨ ਹੀ ਕਹਾਇਆ॥ ਜਿਸੁ ਮੇਲੇ; ਸੋ ਭਗਤਾ॥) [5]ਸਿਆਣਪ. ਕਥਨ[5]. ਦਲੀਲ[5]। ਉਕਤਿ ਪੋਲਾ- ਸਗਲ; [5]ਉਕਤਿ ਉਪਾਵਾ॥ ਤਿਆਗੀ; ਸਰਨਿ ਪਾਵਾ॥) ਅਤਿਅੰਤ ਹੀ ਪ੍ਰੀਤਵਾਨ[2] ਹੋਇਆ- ਨਾਨਕੁ; ਗੁਰ ਚਰਣਿ ਪਰਾਤਾ[2]॥) ਮੱਛਿ। [7]ਸੁਰਗਿ 'ਚ ਦੇਵਤਿਆਂ, [6]ਮਾਤ ਲੋਕ ਦੇ ਜੀਆਂ, [8]ਪਤਾਲ 'ਚ ਦੈਂਤਾਂ ਨੇ- ਤੇਰਾ.ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਇਆ; [7]ਸੁਰਗਿ [6]ਮਛਿ [8]ਪਇਆਲਿ ਜੀਉ॥ ਹਉ ਵਾਰੀ. ਹਉ ਵਾਰਣੈ; ਕੁਰਬਾਣੁ ਤੇਰੇ ਨਾਵ ਨੋ॥ ਵੇਖਹਿ ਕੀਤਾ ਆਪਣਾ; ਕਰਿ ਕੁਦਰਤਿ ਪਾਸਾ ਢਾਲਿ, ਜੀਉ॥ ਅਨੰਤ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਦੇ ਪਸਾਰੇ[10] 'ਚ- ਪਰਗਟਿ; ਪਾਹਾਰੈ[10] ਜਾਪਦਾ॥) [11] (ਪਰ) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ (ਤਾਪਦਾ) ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ- ਸਭੁ ਨਾਵੈ ਨੋ; [11]ਪਰਤਾਪਦਾ॥

੨੨. ਜਿਥੈ; ਏਕੋ ਨਾਮੁ ਵਖਾਣੀਐ॥) ਬੁੱਝਾਇ- ਏਕੋ ਨਾਮੁ ਹੁਕਮੁ ਹੈ; ਨਾਨਕ. ਸਤਿਗੁਰਿ ਦੀਆ ਬੁਝਾਇ ਜੀਉ॥ ਆਪਹੁ; ਤੁਧੁ ਖੁਆਇਆ॥) ਵਿਸ਼ੇਸ਼[1] ਕਰਕੇ ਤਾਪ ਦੁੱਖ - [1]ਪਰਤਾਪੁ ਲਗਾ, ਦੋਹਾਗਣੀ; ਭਾਗ ਜਿਨਾ ਕੇ. ਨਾਹਿ ਜੀਉ॥) ਘੁੱਥੀਆਂ [1]ਭੁੱਲੀਆਂ- ਖਸਮਹੁ [1]ਘੁਥੀਆ; ਫਿਰਹਿ ਨਿਮਾਣੀਆ॥) ਕੱਾਮਣੀ- ਮੈਲੇ ਵੇਸ. ਤਿਨਾ ਕਾਮਣੀ; ਦੁਖੀ. ਰੈਣਿ ਵਿਹਾਇ ਜੀਉ॥ ਸੋਹਾਗਣੀ; ਕਿਆ ਕਰਮੁ ਕਮਾਇਆ॥) ਕਰੇ੍ਕੈ- ਨਦਰਿ ਕਰੇਕੈ ਆਪਣੀ; ਆਪੇ ਲਏ ਮਿਲਾਇ ਜੀਉ॥ ਜਿਨਾ; ਭਾਣੇ ਕਾ ਰਸੁ ਆਇਆ॥ ਤਿਨ; ਵਿਚਹੁ ਭਰਮੁ ਚੁਕਾਇਆ॥) ਸਭ੍ਸੈ- ਨਾਨਕ. ਸਤਿਗੁਰੁ ਐਸਾ ਜਾਣੀਐ; ਜੋ. ਸਭਸੈ ਲਏ ਮਿਲਾਇ ਜੀਉ॥) ਅਹ੍ਕਰਣੁ। ਹੰਕਾਰ[1]- ਜਿਨਿ; ਵਿਚਹੁ ਅਹਕਰਣੁ[1] ਚੁਕਾਇਆ॥) ਰੱਖਿਐ- ਸੁਖ ਸੇਵਾ ਅੰਦਰਿ ਰਖਿਐ; ਆਪਣੀ ਨਦਰਿ ਕਰਹਿ ਨਿਸਤਾਰਿ ਜੀਉ॥) ਥੱਕੀ- ਸਤਿਗੁਰ ਬਾਝੁ. ਨ ਪਾਇਓ; ਸਭ ਥਕੀ ਕਰਮ ਕਮਾਇ ਜੀਉ॥) ਹਉ; ਸਤਿਗੁਰ ਵਿਟਹੁ ਘੁਮਾਇਆ॥ ਤੇਰਿਆ ਭਗਤਾ ਰਿਦੈ; ਸਮਾਣੀਆ॥) ਭੁੱਲਾ- ਜਿਨਿ; ਭ੍ਰਮਿ ਭੁਲਾ. ਮਾਰਗਿ ਪਾਇਆ॥ ਤੂੰ; ਸਭਨਾ ਮਾਹਿ ਸਮਾਇਆ॥) ਰਹੇ ਦੇਹਲੀ ਦੀਪਕ- ਸਭਿ ਸੰਜਮ ਰਹੇ ਸਿਆਣਪਾ॥) ਪ੍ਰਗਟ ਪ੍ਰਤਾਪੁ ਵਰਤਾਇਓ; ਸਭੁ ਲੋਕੁ ਕਰੈ ਜੈਕਾਰੁ ਜੀਉ॥) ਤੱਤੀ- ਕੰਠਿ ਲਾਇ ਕੈ ਰਖਿਓਨੁ; ਲਗੈ ਨ. ਤਤੀ ਵਾਉ ਜੀਉ॥) ਜੀ੍ਇ। ਇੱਛਿਅੜਾ- ਜੀਇ ਇਛਿਅੜਾ; ਫਲੁ ਪਾਇਆ॥ ਸਾਹ ਪਾਤਿਸਾਹ ਸਿਰਿ ਖਸਮੁ ਤੂੰ; ਜਪਿ ਨਾਨਕ. ਜੀਵੈ ਨਾਉ ਜੀਉ॥

੨੩. ਖੇ੍ਲੁ- ਦੂਜਾ ਖੇਲੁ ਕਰਿ; ਦਿਖਲਾਇਆ॥ ਤਿਥੈ; ਮਾਇਆ ਮੋਹੁ ਚੁਕਾਇਆ॥ ਤੁਧੁ; ਆਪੇ ਆਪੁ ਉਪਾਇਆ॥ ਤਿਨੀ; ਦੂਜਾ ਭਾਉ ਚੁਕਾਇਆ॥ ਤੇਰੀਆ; ਸਦਾ ਸਦਾ ਚੰਗਿਆਈਆ॥ ਮੈ ਰਾਤਿ ਦਿਹੈ; ਵਡਿਆਈਆਂ॥) [1]ਨਦੀ ਜਮਨਾ- ਗੋਪੀ [1]ਨੈ; ਗੋਆਲੀਆ॥) [2]ਸੰਸਾਰ ਬਾਜ਼ੀ- ਤੁਧੁ ਆਪੇ; [2]ਗੋਇ ਉਠਾਲੀਆ॥) ਅਣ੍ਮੰਗਿਆ- ਅਣਮੰਗਿਆ ਦਾਨੁ ਦੇਵਣਾ; ਕਹੁ ਨਾਨਕ. ਸਚੁ ਸਮਾਲਿ ਜੀਉ॥ ਪੈ ਪਾਇ; ਮਨਾਈ ਸੋਇ ਜੀਉ॥) [3]ਮੇਰਾ। [4]ਪਿਆਰਾ। ਮਿ੍ਹੰਡਾ ਇੱਠੜਾ- ਗੋਸਾਈ; [3]ਮਿਹੰਡਾ [4]ਇਠੜਾ॥) [5]ਮਾਂ, [6]ਪਿਤਾ ਨਾਲੋਂ[6]। ਅੱਬੇ ਮਿੱਠੜਾ- [5]ਅੰਮ [6]ਅਬੇ ਥਾਵਹੁ[6]; ਮਿਠੜਾ॥)

ਸੱਜਣਾ– ਭੈਣ ਭਾਈ ਸਭਿ ਸਜਣਾ; ਤੁਧੁ ਜੇਹਾ ਨਾਹੀ ਕੋਇ ਜੀਉ॥) ਸੱਤ। ਹਲੁ ਪੋਲਾ– ਮੈ; ਸਤ ਕਾ ਹਲੁ ਜੋਆਇਆ॥ ਨਾਉ ਬੀਜਣ ਲਗਾ ਆਸ ਕਰਿ; ਹਰਿ ਬੋਹਲ ਬਖਸ ਜਮਾਇ ਜੀਉ॥ ਹਉ. ਗੁਰ ਮਿਲਿ; ਇਕੁ ਪਛਾਣਦਾ॥) ਦੁ॒ਯਾ। ਦੱਦੇ ਔਂਕੜ, ਯ ਕੰਨਾ ਲਾਉ– ਦੁਯਾ ਕਾਗਲੁ; ਚਿਤਿ.ਨ ਜਾਣਦਾ॥) ਇੱਕ॒ਤੈ– ਹਰਿ ਇਕਤੈ ਕਾਰੈ ਲਾਇਓਨੁ; ਜਿਉ ਭਾਵੈ. ਤਿੰਵੈ ਨਿਬਾਹਿ ਜੀਉ॥ ਤੁਸੀ ਭੋਗਿਹੁ; ਭੁੰਚਹੁ ਭਾਈਹੋ॥ ਗੁਰਿ ਦੀਬਾਣਿ; ਕਵਾਇ ਪੈਨਾਈਓ॥) ਬੰਨ੍ਹਿ। ਆਂਦੇ– ਹਉ ਹੋਆ ਮਾਹਰੁ ਪਿੰਡ ਦਾ; ਬੰਨਿ ਆਦੇ. ਪੰਜਿ ਸਰੀਕ ਜੀਉ॥) ਸਾਮ੍ਹੈ ਮੰਮਾ ਭਾਰਾ ਬੋਲੋ। ਤਿ॒ਹੰਡੀਆ ²ਸ਼ਰਨ– ਹਉ ਆਇਆ; ²ਸਾਮ੍ਹੈ ਤਿਹੰਡੀਆ॥) ਮੇਰੇ੮। ਮਿਹ॒ਡਿਆ– ਪੰਜਿ ਕਿਰਸਾਣ; ਮੁਜੇਰੇ ਮਿਹਡਿਆ੮॥) ਮੋਢਾ੧। ਕੰਨੁ ਨੰਨੇ ਹਲੰਤ ਲਾਉ–। ਵੁੱਠਾ। ਘੁੱਘਿ– ਕੰਨੁ੧ ਕੋਈ ਕਢਿ.ਨ ਹੰਘਈ; ਨਾਨਕ. ਵੁਠਾ ਘੁਘਿ ਗਿਰਾਉ ਜੀਉ॥ ਹਉ; ਵਾਰੀ ਘੁੰਮਾ ਜਾਵਦਾ॥) ਉੱਜੜੁ– ਉਜੜੁ ਥੇਹੁ ਵਸਾਇਓ; ਹਉ. ਤੁਧ ਵਿਟਹੁ ਕੁਰਬਾਣੁ ਜੀਉ॥) ਇੱਠੈ। ਪਿਆਰੇ੧– ਹਰਿ ਇਠੈ੧; ਨਿਤ ਧਿਆਇਦਾ॥) ਸੱਭੋ– ਮੈ ਛਡਿਆ ਸਭੋ ਧੰਧੜਾ॥) ਸੱਚੜਾ– ਗੋਸਾਈ ਸੇਵੀ; ਸਚੜਾ॥) ਪੱਲੈ ਬੱਧਾ ਛਿੱਕਿ– ਨਉ ਨਿਧਿ ਨਾਮੁ ਨਿਧਾਨੁ ਹਰਿ; ਮੈ ਪਲੈ ਬਧਾ ਛਿਕਿ ਜੀਉ॥) ਬੱਧੀ– ਮੈ ਬਧੀ; ਸਚੁ ਧਰਮਸਾਲ ਹੈ॥) ਲ॒ਹਦਾ। ਗੁਰਸਿਖਾ ਲਹਦਾ; ਭਾਲਿ ਕੈ॥) ਪੱਖਾ– ਪੈਰ ਧੋਵਾ. ਪਖਾ ਫੇਰਦਾ; ਤਿਸੁ. ਨਿਵਿ ਨਿਵਿ ਲਗਾ ਪਾਇ ਜੀਉ॥) ਗੱਲਾਂ– ਸੁਣਿ ਗਲਾ; ਗੁਰ ਪਹਿ ਆਇਆ॥ ਨਾਮੁ ਦਾਨੁ ਇਸਨਾਨੁ; ਦਿੜਾਇਆ॥ ਮੈ ਸੁਖੀ ਹੂੰ; ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ॥

੨੪. ਸਭ ਸ੍ਰਿਸਟਿ; ਸੇਵੇ ਦਿਨੁ ਰਾਤਿ ਜੀਉ॥ ਦੇ ਕੰਨੁ; ਸੁਣਹੁ ਅਰਦਾਸਿ ਜੀਉ॥) ਡਿੱਠੀਆ ਤੁੱਸਿ– ਠੋਕਿ ਵਜਾਇ ਸਭ ਡਿਠੀਆ; ਤੁਸਿ. ਆਪੇ ਲਇਅਨੁ ਛਡਾਇ ਜੀਉ॥ ਹੁਣਿ ਹੁਕਮੁ ਹੋਆ; ਮਿਹਰਵਾਣ ਦਾ॥) ੧ਦਬਾਉਂਦਾ– ਪੈ; ਕੋਇ ਨ ਕਿਸੈ ੧ਰਵਾਣਦਾ॥) ²ਵਸ ਰਹੀ ਹੈ, ਨਿਮ੍ਰਤਾ੯ ਵੁੱਠੀਆ– ਸਭ ਸੁਖਾਲੀ ²ਵੁਠੀਆ; ਇਹੁ ਹੋਆ ਹਲੇਮੀ੯ ਰਾਜੁ ਜੀਉ॥) ³ਇੱਕ ਰਸ ਲਗਾਤਾਰ– ³ਝਿੰਮਿਝਿੰਮਿ; ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਵਰਸਦਾ॥ ਬੋਲਾਇਆ ਬੋਲੀ; ਖਸਮ ਦਾ॥) ਉੱਪਰੇ। ਪਾਇ॒ਹਿ– ਬਹੁ ਮਾਣੁ ਕੀਆ. ਤੁਧੁ ਉਪਰੇ; ਤੂੰ. ਆਪੇ ਪਾਇਹਿ ਥਾਇ ਜੀਉ॥ ਹਰਿ; ਲੋਚਾ ਪੂਰਨ ਮੇਰੀਆ॥) ਗਲ ਪੋਲਾ– ਦੇਹੁ ਦਰਸੁ. ਸੁਖ ਦਾਤਿਆ; ਮੈ. ਗਲ ਵਿਚਿ, ਲੈਹੁ ਮਿਲਾਇ ਜੀਉ॥) ਭੱਾਲਿਆ– ਤੁਧੁ ਜੇਵਡੁ; ਅਵਰੁ. ਨ ਭਾਲਿਆ॥) ਪ॒ਇਆਲਿਆ ਕਸਕੇ, ਪੱਪਾ ਮੁਕਤਾ ਬੋਲੋ– ਤੂੰ; ਦੀਪ ਲੋਅ ਪਇਆਲਿਆ॥) ਪਹਿਲਵਾਨ॒ੜਾ– ਹਉ. ਗੋਸਾਈ ਦਾ; ਪਹਿਲਵਾਨੜਾ॥) ਉੱਚ। ਦੁਮੱਾਲੜਾ– ਮੈ ਗੁਰ ਮਿਲਿ; ਉਚ ਦੁਮਾਲੜਾ॥) ਇਕੱਠੀਆ, ਦ॒ਯੁ ਦੱਦਾ ਮੁਕਤਾ ਬੋਲ ਕੇ, ਯਈਆ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਾਂ ਸਵਾਰ ਕੇ, ਔਂਕੜ ਸਹਿਤ ਬੋਲੋ– ਸਭ ਹੋਈ ਛਿੰਝ ਇਕਠੀਆ; ਦਯੁ ਬੈਠਾ. ਵੇਖੈ ਆਪਿ ਜੀਉ॥) ਵੱਜਨਿ। ਭੇਰੀਆਂ– ਵਾਤ ਵਜਨਿ; ਟੰਮਕ ਭੇਰੀਆ॥) ਮੱਲ ਲੱਥੇ ਫੇਰੀਆਂ– ਮਲ ਲਥੇ; ਲੈਦੇ ਫੇਰੀਆ॥) ੪ਬੰਨ੍ ਲਏ। ਨਿਹ॒ਤੇ। ਮੈਂ– ੪ਨਿਹਤੇ ਪੰਜਿ ਜੁਆਨ ਮੈ; ਗੁਰ. ਥਾਪੀ ਦਿਤੀ ਕੰਡਿ ਜੀਉ॥) ਇਕੱਠੇ– ਸਭ ਇਕਠੇ ਹੋਇ; ਆਇਆ॥ ਹਰਿ ਦਿਸਹਿ; ਹਾਜਰੁ ਜਾਹਰਾ॥ ਦ॒ਯੈ ਦੱਦਾ ਮੁਕਤਾ ਬੋਲ ਕੇ, ਯਈਆ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਾਂ ਸਵਾਰ ਕੇ, ਦੁਲਾਂ ਸਹਿਤ ਬੋਲੋ– ਮੈ; ਜੁਗਿ ਜੁਗਿ ਦਯੈ ਸੇਵੜੀ॥) ਕੱਟੀ। ਮਿਹ॒ਡੀ। ਮੇਰੀ੧– ਗੁਰਿ; ਕਟੀ ਮਿਹਡੀ੧ ਜੇਵੜੀ॥) ਨੱਚਊ। ਲੱਧਾ– ਹਉ ਬਾਹੁੜਿ. ਛਿੰਝ ਨ ਨਚਊ; ਨਾਨਕ. ਅਉਸਰੁ ਲਧਾ ਭਾਲਿ ਜੀਉ॥) ੧ਮਰਯਾਦਾ ²ਰਹਿਤ ਨੰਗਾ। ਨਾਂਗਾ– ²ਨਾ ੧ਮਰਜਾਦੁ ਆਇਆ. ਕਲਿ ਭੀਤਰਿ; ਬਾਹੁੜਿ. ਜਾਸੀ ਨਾਗਾ॥

੨੫. ਹੱਥੋ ਹੱਥਿ, ਜਸੁਦਾ ਪੋਲਾ– ਹਥੋ ਹਥਿ ਨਚਾਈਐ, ਵਣਜਾਰਿਆ ਮਿਤ੍ਰਾ; ਜਿਉ ਜਸੁਦਾ ਘਰਿ, ਕਾਨ੍॥) ਬਿਕਲੁ ਪੋਲਾ– ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ. ਨ ਚੇਤੈ ਪ੍ਰਾਣੀ; ਬਿਕਲੁ ਭਇਆ ਸੰਗਿ ਮਾਇਆ॥) ਰੱਤਾ। ਮੱਤਾ– ਧਨ ਸਿਉ ਰਤਾ, ਜੋਬਨਿ ਮਤਾ; ਅਹਿਲਾ ਜਨਮੁ ਗਵਾਇਆ॥) ਉਹੋ[੧]– ਸਾਈ[੧] ਵਸਤੁ ਪਰਾਪਤਿ ਹੋਈ; ਜਿਸ ਸਿਉ ਲਾਇਆ ਹੇਤੁ॥) ਕਹੁ ਨਾਨਕ. ਤੀਜੈ ਪਹਰੈ ਪ੍ਰਾਣੀ; ਧਨ ਜੋਬਨ ਸਿਉ ਚਿਤੁ॥) ਮੈ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ। ਮੱਤਿ– ਦੂਜੈ ਪਹਰੈ ਰੈਣਿ ਕੈ, ਵਣਜਾਰਿਆ ਮਿਤ੍ਰਾ; ਭਰਿ ਜੋਬਨਿ, ਮੈ ਮਤਿ॥) ਪੂਜਾ ਪੋਲਾ– ਤੀਰਥ ਵਰਤ. ਸੁਚਿ ਸੰਜਮੁ ਨਾਹੀ; ਕਰਮੁ ਧਰਮੁ ਨਹੀ ਪੂਜਾ॥) ਦੁਬਿ॒ਧਾ ਪੋਲਾ– ਨਾਨਕ. ਭਾਇ ਭਗਤਿ ਨਿਸਤਾਰਾ; ਦੁਬਿਧਾ ਵਿਆਪੈ ਦੂਜਾ॥) [੧]ਸਿਰ [੨]ਚਿੱਟੇ ਕੇਸ [੩]ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਆ ਉੱਤਰੇ। ਉ॒ਲੱਥੜੇ– ਤੀਜੈ ਪਹਰੈ ਰੈਣਿ ਕੈ. ਵਣਜਾਰਿਆ ਮਿਤ੍ਰਾ; [੧]ਸਰਿ [੨]ਹੰਸ [੩]ਉਲਥੜੇ ਆਇ॥

੨੬. ਵਿ॒ਸਰਜੀ [੪]ਚਲੀ ਗਈ– ਬੁਧਿ [੪]ਵਿਸਰਜੀ.ਗਈ ਸਿਆਣਪ; ਕਰਿ ਅਵਗਣ ਪਛੁਤਾਇ॥) ਅੱਖੀਂ ਦੀ॒ਸਈ– ਅਖੀ ਅੰਧੁ. ਨ ਦੀਸਈ, ਵਣਜਾਰਿਆ ਮਿਤ੍ਰਾ; ਕੰਨੀ. ਸੁਣੈ ਨ ਵੈਣ॥) [੧]ਪਹਿਲਾ ਬਲ[੨] ਜੁਆਨੀ ਵਾਲਾ। ਪਰਾ॒ਕਉ– ਅਖੀ ਅੰਧੁ, ਜੀਭ ਰਸੁ ਨਾਹੀ; ਰਹੇ [੧]ਪਰਾਕਉ ਤਾਣਾ[੨]॥) ਖੇਤੀ[੨]। ਕੁੱਬੀ[੩]। ਪੱਕੀ ਭੱਜੈ ਚੱਲੈ– ਖੜ[੨] ਪਕੀ.ਕੁੜਿ[੩] ਭਜੈ ਬਿਨਸੈ; ਆਇ ਚਲੈ. ਕਿਆ ਮਾਣੁ॥) [੩]ਸੁਆਸਾਂ [੪]ਬੁਢੇਪਾ [੫]ਬਲ ਵਾਲਾ [੬]ਮੋਢੇ– ਓੜਕੁ ਆਇਆ. ਤਿਨ [੩]ਸਾਹਿਆ ਵਣਜਾਰਿਆ ਮਿਤ੍ਰਾ; [੪]ਜਰੁ [੫]ਜਰਵਾਣਾ [੬]ਕੰਨ੍॥) ਖੜਸਨਿ ੜ ਹਲੰਤ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ, ਬੰਨ੍– ਇਕ ਰਤੀ ਗੁਣ. ਨ ਸਮਾਣਿਆ, ਵਣਜਾਰਿਆ ਮਿਤ੍ਰਾ; ਅਵਗਣ ਖੜਸਨਿ ਬੰਨਿ॥) ਕਹੁ ਨਾਨਕ. ਪ੍ਰਾਣੀ ਗੁਰਮੁਖਿ ਛੂਟੈ; ਸਾਚੇ ਤੇ. ਪਤਿ ਪਾਵੈ॥) ਪੱਾਲੀਐ ਗਲ਼ਿ ਪੋਲਾ– ਮੇਰਾ ਮੇਰਾ ਕਰਿ ਪਾਲੀਐ. ਵਣਜਾਰਿਆ ਮਿਤ੍ਰਾ; ਲੇ ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਗਲਿ ਲਾਇ॥) ਖੱਟਿ– ਲਾਵੈ ਮਾਤ ਪਿਤਾ. ਸਦਾ ਗਲ ਸੇਤੀ; ਮਨਿ ਜਾਣੈ. ਖਟਿ ਖਵਾਏ॥ ਹਰਿ ਨਾਮਾ, ਹਰਿ ਹਰਿ ਕਦੇ ਨ ਸਮਾਲੈ; ਜਿ ਹੋਵੈ ਅੰਤਿ ਸਖਾਈ॥

੨੭. ਚੱਲਣ। ਵੇਲਾ ਪੋਲਾ। ਆਂਦੀ – ਚਉਥੈ ਪਹਰੈ. ਰੈਣਿ ਕੈ. ਵਣਜਾਰਿਆ ਮਿਤ੍ਰਾ; ਹਰਿ ਚਲਣ ਵੇਲਾ ਆਦੀ॥) ਚੱਲੀ। ਵਿਹਾਂਦੀ– ਕਰਿ ਸੇਵਹੁ ਪੂਰਾ ਸਤਿਗੁਰੂ. ਵਣਜਾਰਿਆ ਮਿਤ੍ਰਾ; ਸਭ ਚਲੀ ਰੈਣਿ ਵਿਹਾਦੀ॥) ਭਗਤਾਂ– ਕਹੁ ਨਾਨਕ. ਪ੍ਰਾਣੀ. ਚਉਥੈ ਪਹਰੈ; ਸਫਲਿਓ ਰੈਣਿ, ਭਗਤਾ ਦੀ॥) ਪਤੀ ਜੀ ਨੇ ਸੁਪਤਨੀ ਜੀ ਦੇ ਉਦਰ 'ਚ, ਵੀਰਜ ਧਰਿ (ਪਾਇਤਾ) ਪਾ ਦਿਤਾ– ਪਹਿਲੈ ਪਹਰੈ ਰੈਣਿ ਕੈ, ਵਣਜਾਰਿਆ ਮਿਤ੍ਰਾ; ਧਰਿ [੧]ਪਾਇਤਾ ਉਦਰੈ ਮਾਹਿ॥) ਦਸੀਂ ਮਾਸੀਂ ਮੁਹ॒ਲਤਿ– ਦਸੀ ਮਾਸੀ. ਮਾਨਸੁ ਕੀਆ, ਵਣਜਾਰਿਆ ਮਿਤ੍ਰਾ; ਕਰਿ ਮੁਹਲਤਿ ਕਰਮ ਕਮਾਹਿ॥) ਵੱਸਿ– ਕਰਮ ਸੁਕਰਮ. ਕਰਾਏ ਆਪੇ; ਇਸੁ ਜੰਤੈ. ਵਸਿ ਕਿਛੁ ਨਾਹਿ॥) ਮੱਤਾ। ਅਹੰ॒ਮੇਇ– ਬੁਰਾ ਭਲਾ ਨ ਪਛਾਣਈ. ਵਣਜਾਰਿਆ ਮਿਤ੍ਰਾ; ਮਨੁ ਮਤਾ ਅਹੰਮੇਇ॥) ਪੁੱਤ੍ਰਿ। ਕਲੱਤ੍ਰਿ ਲਪ॒ਟਿਆ– ਪੁਤ੍ਰਿ ਕਲਤ੍ਰਿ ਮੋਹਿ ਲਪਟਿਆ, ਵਣਜਾਰਿਆ ਮਿਤ੍ਰਾ; ਅੰਤਰਿ ਲਹਰਿ ਲੋਭਾਨੁ॥

੨੮. ਗੁਦਰੀ ਪੋਲਾ– ਸਗਲੀ ਰੈਣਿ. ਗੁਦਰੀ ਅੰਧਿਆਰੀ; ਸੇਵਿ ਸਤਿਗੁਰੁ.ਚਾਨਣੁ ਹੋਇ॥) ਰੱਤੀ– ਇਕ ਰਤੀ.ਬਿਲਮ ਨ ਦੇਵਨੀ, ਵਣਜਾਰਿਆ ਮਿਤ੍ਰਾ; ਓਨੀ ਤਕੜੇ ਪਾਏ ਹਾਥ॥) ਜੁੱਗ– ਕਰਮ ਧਰਤੀ ਸਰੀਰੁ, ਜੁਗ ਅੰਤਰਿ; ਜੋ ਬੋਵੈ. ਸੋ ਖਾਤਿ॥) ਸਿੱਖੈ– ਹਰਿ ਹਰਿ ਅਪਨੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰੇ; ਗੁਰਮੁਖਿ. ਸਾਹੁਰੜੈ ਕੰਮ ਸਿਖੈ॥) ਸਿੱਖੈ– ਸਾਹੁਰੜੈ. ਕੰਮ ਸਿਖੈ ਗੁਰਮੁਖਿ; ਹਰਿ ਹਰਿ ਸਦਾ

ਧਿਆਏ॥) [1]ਕੱਟੇ। ਕਿਰੱਖੈ ਮਿਲਵਾਂ- ਲੇਖਾ. ਧਰਮਰਾਇ ਕੀ ਬਾਕੀ; ਜਪਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ, [1]ਕਿਰਖੈ॥) ਦਿਖੈ ਪੋਲਾ- ਮੁੰਧ ਇਆਣੀ ਪੇਈਅੜੈ; ਗੁਰਮੁਖਿ ਹਰਿ ਦਰਸਨੁ ਦਿਖੈ॥) [1]ਜਿੱਤਣ, ਪੱਾਸਾ ਢੱਾਲਿਆ- ਸਭੁ ਸਫਲਿਓ ਜਨਮੁ ਤਿਨਾ ਦਾ ਗੁਰਮੁਖਿ; ਜਿਨਾ ਮਨੁ [1]ਜਿਣਿ, ਪਾਸਾ ਢਾਲਿਆ॥) ਸੱਤਿ ਸੱਤੇ- ਹਰਿ ਸਤਿ ਸਤੇ. ਮੇਰੇ ਬਾਬੁਲਾ; ਹਰਿ ਜਨ ਮਿਲਿ. ਜੰਞ ਸੁਹੰਦੀ॥) ਹੇ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਪਿਤਾ[2] ਜੀ! । ਦੱਾਜੋ- ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਮੇਰੇ [2]ਬਾਬੁਲਾ; ਹਰਿ ਦੇਵਹੁ ਦਾਨੁ ਮੈ ਦਾਜੋ॥

੭੯. ਕੱਾਜੋ- ਹਰਿ ਕਪੜੋ, ਹਰਿ ਸੋਭਾ ਦੇਵਹੁ; ਜਿਤੁ ਸਵਰੈ ਮੇਰਾ ਕਾਜੋ॥) ਪੱਾਜੋ- ਹੋਰਿ ਮਨਮੁਖ. ਦਾਜੁ ਜਿ ਰਖਿ ਦਿਖਾਲਹਿ; ਸੁ ਕੂੜੁ ਅਹੰਕਾਰੁ ਕਚੁ ਪਾਜੋ॥) ਬਾਬੋਲਾ ਹੋੜਾ ਬੋਲੋ- ਹਰਿ ਰਾਮ ਰਾਮ. ਮੇਰੇ ਬਾਬੋਲਾ; ਪਿਰ ਮਿਲਿ ਧਨ. ਵੇਲ ਵਧੰਦੀ॥) ਪੀੜ੍ਹੀ- ਜੁੱਗਹ ਜੁੱਗੋ, ਜੁੱਗ ਜੁੱਗਹ ਜੁੱਗੋ- ਹਰਿ ਜੁਗਹ ਜੁਗੋ, ਜੁਗ ਜੁਗਹ ਜੁਗੋ; ਸਦ ਪੀੜੀ ਗੁਰੂ. ਚਲੰਦੀ॥) ਨਾਨਕ. ਸੰਤ ਸੰਤ ਹਰਿ ਏਕੋ; ਜਪਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ. ਸੋਹੰਦੀ॥ ਮਨ ਪਿਆਰਿਆ ਜੀ ਮਿਤ੍ਰਾ; ਹਰਿ ਨਿਬਹੈ. ਤੇਰੈ ਨਾਲੇ॥) ਜੁੱਗਾਦੀ- ਆਦਿ ਜੁਗਾਦੀ ਸੇਵਕ ਸੁਆਮੀ; ਭਗਤਾ ਨਾਮੁ ਅਧਾਰੇ॥) ਲੱਦੇ। ਸਵੱਲੀ। ਸਸਤੀ[1]- ਨਾਨਕੁ. ਸਿਖ ਦੇਇ ਮਨ ਪ੍ਰੀਤਮ; ਹਰਿ ਲਦੇ ਖੇਪ ਸਵਲੀ[1]॥) ਮੱਲੀ- ਮਨ ਪਿਆਰਿਆ ਜੀਉ ਮਿਤ੍ਰਾ; ਹਰਿ ਦਰੁ ਨਿਹਚਲੁ ਮਲੀ॥ ਤਹ ਜਨਮ ਨ ਮਰਣੁ, ਨ ਆਵਣ ਜਾਣਾ; ਸੰਸਾ ਦੂਖੁ ਮਿਟਾਇਆ॥) ਚੱਲੀ- ਚਿਤ੍ਰ ਗੁਪਤ ਕਾ ਕਾਗਦੁ ਫਾਰਿਆ; ਜਮਦੂਤਾ ਕਛੁ ਨ ਚਲੀ॥) ਪੂਰੀ[1] ਸੁਖਹ=ਗਾਮੀ। ਪੁੰਨੀਆ ਕੰਨੇ ਬਿੰਦੀ ਨ ਲਾਉ- ਸਿਮਰਿ ਸੁਆਮੀ. ਸੁਖਹਗਾਮੀ; ਇਛ ਸਗਲੀ ਪੁੰਨੀਆ[1]॥

੮੦. ਸਰ=ਬੱਤਿ- ਅੰਤਰਿ ਬਾਹਰਿ ਸਰਬਤਿ ਰਵਿਆ; ਮਨਿ ਉਪਜਿਆ ਬਿਸੁਆਸੋ॥) [3]ਵਸੇ, ਵੁੱਠੇ- ਹਰਿ ਪੀ ਆਘਾਨੇ. ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਨੇ; ਸ੍ਰਬ ਸੁਖਾ ਮਨ [3]ਵੁਠੇ॥) ਤੁੱਠੇ- ਸ੍ਰੀਧਰ ਪਾਏ. ਮੰਗਲ ਗਾਏ; ਇਛ ਪੁੰਨੀ. ਸਤਿਗੁਰ ਤੁਠੇ॥) ਸਰਬਸੁ ਪੋਲਾ ਮਿਲਵਾਂ- ਲੜਿ ਲੀਨੇ ਲਾਏ, ਨਉ ਨਿਧਿ ਪਾਏ; ਨਾਉ ਸਰਬਸੁ ਠਾਕੁਰਿ ਦੀਨਾ॥) ਸਿੱਖ- ਨਾਨਕ. ਸਿਖ ਸੰਤ ਸਮਝਾਈ; ਹਰਿ ਪ੍ਰੇਮ ਭਗਤਿ. ਮਨੁ ਲੀਨਾ॥) [4]ਰਿਦਾ, [5]ਵਿੱਚ, [6]ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ। ਮਾ ਬਿੰਦੀ ਨ ਲਾਉ। ਹਠ ਪੋਲਾ। ਪੱਸੇ- [4]ਹਠ [5]ਮਝਾਹੂ, ਮਾ ਪਿਰੀ; [6]ਪਸੇ ਕਿਉ. ਦੀਦਾਰ॥) ਲੱਭਣੇ- ਸੰਤ ਸਰਣਾਈ ਲਭਣੇ; ਨਾਨਕ. ਪ੍ਰਾਣ ਅਧਾਰ॥) ਚਰਨ ਕਮਲ ਸਿਉ ਪ੍ਰੀਤਿ; ਰੀਤਿ. ਸੰਤਨ ਮਨਿ ਆਵਏ ਜੀਉ॥) ਦੁਤੀਆ ਭਾਉ ਬਿਪਰੀਤਿ; ਅਨੀਤਿ. ਦਾਸਾ ਨਹ ਭਾਵਏ ਜੀਉ॥) ਅਨੁੱਗ੍ਰਹੁ। ਕਿਰਪਾ[1]। ਸਮਾ=ਵਏ- ਨਾਨਕ ਕੇ ਸੁਆਮੀ. ਧਾਰਿ ਅਨੁਗ੍ਰਹੁ[1]; ਮਨਿ ਤਨਿ ਅੰਕਿ ਸਮਾਵਏ॥) ਹੱਭ। ਦਿਸੈ ਪੋਲਾ- ਸੋਹੰਦੜੋ ਹਭ ਠਾਇ; ਕੋਇ ਨ ਦਿਸੈ. ਡੂਜੜੋ॥) ਖੁੱਲ੍ਹੜੇ- ਖੁਲ੍ਹੜੇ ਕਪਾਟ; ਨਾਨਕ ਸਤਿਗੁਰ ਭੇਟਤੇ॥) ਤੇਰੇ ਬਚਨ ਅਨੂਪ ਅਪਾਰ, ਸੰਤਨ ਆਧਾਰ; ਬਾਣੀ ਬੀਚਾਰੀਐ ਜੀਉ॥) ਬਿਸੁ=ਆਸ- ਸਿਮਰਤ ਸਾਸ ਗਿਰਾਸ. ਪੂਰਨ ਬਿਸੁਆਸ; ਕਿਉ. ਮਨਹੁ ਬਿਸਾਰੀਐ ਜੀਉ॥ ਮਨ ਬਾਂਛਤ ਫਲ ਦੇਤ ਹੈ ਸੁਆਮੀ; ਜੀਅ ਕੀ ਬਿਰਥਾ ਸਾਰੇ॥) ਮੱਜਨੁ। ਸਾਈਂ। ਮਾਲਕ[1]- ਧੂੜੀ ਮਜਨੁ.ਸਾਧ ਖੇ; ਸਾਈ[1] ਥੀਏ ਕ੍ਰਿਪਾਲ॥) ਲੱਧੇ। ਹੱਭੇ। ਸਾਰੇ[1]। ਪਦਾਰਥ[2]। ਥੋੱਕੜੇ- ਲਧੇ ਹਭੇ[1] ਥੋਕੜੇ[2]; ਨਾਨਕ. ਹਰਿ ਧਨੁ ਮਾਲ॥

੮੧. ਗਲ-ਤਾਨ ਪੋਲਾ- ਮਨਿ ਤਨੇ ਗਲਤਾਨ. ਸਿਮਰਤ ਪ੍ਰਭ ਨਾਮ; ਹਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪੀਵਤੇ ਜੀਉ॥ ਸਰਬਸੋ ਪੋਲਾ ਮਿਲਵਾਂ- ਸਰਬਸੋ ਸੂਖ.ਆਨੰਦ ਘਨ ਪਿਆਰੇ; ਹਰਿ ਰਤਨੁ. ਮਨ ਅੰਤਰਿ ਸੀਵਤੇ॥) ਮੋਹਿ-ਓਹੁ- ਆਪੇ ਹੀ ਆਪਿ ਮੋਹਿਓਹੁ; ਜਸੁ ਨਾਨਕ. ਆਪਿ ਸੁਣਿਓਹਿ॥) ਠ-ਗਉਰੀ ਪੋਲਾ ਮਿਲਵਾਂ- ਪ੍ਰੇਮ ਠਗਉਰੀ ਪਾਇ. ਰੀਝਾਇ; ਗੋਬਿੰਦ ਮਨੁ. ਮੋਹਿਆ ਜੀਉ॥ ਸੰਤਨ ਕੈ ਪਰਸਾਦਿ; ਅਗਾਧਿ ਕੰਠੇ ਲਗਿ. ਸੋਹਿਆ ਜੀਉ॥) ਸਾਈਂ- ਸਾਈ ਨਾਮੁ ਅਮੋਲੁ; ਕੀਮ. ਨ ਕੋਈ ਜਾਣਦੋ॥) ਕਰੁ ਗਹਿ ਲੀਨੇ.ਹਰਿ ਜਸੋ ਦੀਨੇ; ਜੋਨਿ ਨਾ ਧਾਵੈ, ਨਹ ਮਰੀ॥) ਵੁੱਠੇ। ਤੁੱਠੇ- ਮਨਿ ਸਰਬ ਸੁਖ ਵੁਠੇ ਗੋਵਿਦ ਤੁਠੇ; ਜਨਮ ਮਰਣਾ ਸਭਿ ਮਿਟਿ ਗਏ॥) ਲਖ਼ਣ ਲੱਖਿਅਣ ਖੱਖੇ ਦੇ ਪੈਰ ਵਿੱਚ ਅੱਧਾ ਯਈਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਅੱਖਰ ਹੇਠਾਂ ਅੱਧਾ ਯਈਆ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਹਾਰੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਐੜਾ ਲਾਉ, ਉਸ ਅੱਖਰ ਨੂੰ ਜਿਹੜੀ ਲਗ ਹੋਵੇ ਉਹ ਐੜੇ ਨੂੰ ਲਾਉਣੀ ਜੀ। ਵੱਸਿ- ਹਰਿ ਕੰਠਿ ਲਗਿ ਸੋਹਿਆ.ਦੋਖ ਸਭਿ ਜੋਹਿਆ; ਭਗਤਿ ਲਖ਼ਣ ਕਰਿ. ਵਸਿ ਭਏ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਦਇਆਲ ਕਿਰਪਾਲ ਭੇਟਤ ਹਰੇ; ਕਾਮੁ ਕ੍ਰੋਧੁ ਲੋਭੁ ਮਾਰਿਆ॥) ਅ-ਕਥੁ ਪੋਲਾ- ਕਥਨੁ ਨ ਜਾਇ. ਅਕਥੁ ਸੁਆਮੀ; ਸਦਕੈ ਜਾਇ ਨਾਨਕੁ. ਵਾਰਿਆ॥) ਰ-ਮਈਆ- ਹਰਿ ਜੀਅ ਸਭੇ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਦਾ; ਘਟਿ ਘਟਿ ਰਮਈਆ ਸੋਇ॥

੮੨. ਪੁੱਤੁ। ਪਿਤਾ ਦੇ ਨਾਮ ਰਹਿਤ ਨਿਨਾਵਾਂ[੧]- ਵਿਚਿ ਹਉਮੈ. ਕਰਮ ਕਮਾਵਦੇ; ਜਿਉ ਵੇਸੁਆ ਪੁਤੁ.[੧]ਨਿਨਾਉ॥) ਲੱਗਾ- ਮਨਿ ਹਰਿ ਹਰਿ; ਲਗਾ ਚਾਉ॥) ਗੁਰਮੱਤੇ- ਹਉ ਬਲਿਹਾਰੀ ਤਿਨ ਕਉ; ਜਿਨ ਹਰਿ ਪਾਇਆ ਗੁਰਮਤੇ॥) ਵੁੱਠੜਾ- ਜਨ ਨਾਨਕਿ. ਕਮਲੁ ਪਰਗਾਸਿਆ; ਮਨਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਵੁਠੜਾ ਹੇ॥) ਭੱਜਿ- ਹਰਿ ਗੁਰ ਸਰਣਾਈ. ਭਜਿ ਪਉ ਜਿੰਦੂ; ਸਭ ਕਿਲਵਿਖ ਦੁਖ ਪਰਹਰੇ॥) ਕਿਸ ਤਰ੍ਾਂ[੧] ਭਤਿ ਪੋਲਾ- ਘਟਿ ਘਟਿ ਰਮਈਆ. ਮਨਿ ਵਸੈ; ਕਿਉ ਪਾਈਐ.ਕਿਤੁ ਭਤਿ[੧]॥) ਗਤਿ ਪੋਲਾ। ਮੱਤਿ- ਮੈ ਧਰ ਨਾਮੁ ਅਧਾਰੁ ਹੈ; ਹਰਿ ਨਾਮੈ ਤੇ ਗਤਿ ਮਤਿ॥) ਜਤਿ ਪਤਿ ਪੋਲੇ- ਮੈ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਵਿਸਾਹੁ ਹੈ; ਹਰਿ ਨਾਮੇ ਹੀ ਜਤਿ ਪਤਿ॥) ਰੱਤੜਾ। ਰੱਤਿ- ਜਨ ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇਆ; ਰੰਗਿ ਰਤੜਾ ਹਰਿ ਰੰਗਿ ਰਤਿ॥) ਉਤਪਤਿ ਪੋਲਾ- ਗੁਰ ਬਚਨੀ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਜਾਣਿਆ; ਸਭ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਤੇ ਉਤਪਤਿ॥) ਵੱਖਰੁ ਲੱਦਿਅੜਾ- ਧਨੁ ਧਨੁ ਵਣਜੁ ਵਾਪਾਰੀਆ; ਜਿਨ ਵਖਰੁ ਲਦਿਅੜਾ ਹਰਿ ਰਾਸਿ॥

੮੩. ਅੱਖੀਂ- ਨਾਨਕ. ਜਿਨਿ ਅਖੀ ਲੀਤੀਆ; ਸੋਈ ਸਚਾ ਦੇਇ॥ ਹਰਿ ਇਕੋ ਕਰਤਾ ਇਕੁ; ਇਕੋ ਦੀਬਾਣੁ ਹਰਿ॥ ਹਰਿ ਇਕਸੈ ਦਾ ਹੈ ਅਮਰੁ; ਇਕੋ ਹਰਿ ਚਿਤਿ ਧਰਿ॥) ਦੱਾਤੀਂ- ਦਾਤੀ ਸਾਹਿਬ ਸੰਦੀਆ; ਕਿਆ ਚਲੈ ਤਿਸੁ ਨਾਲਿ॥ ਹਰਿ ਤਿਸੁ ਬਿਨੁ ਕੋਈ ਨਾਹਿ; ਡਰੁ ਭ੍ਰਮੁ ਭਉ ਦੂਰਿ ਕਰਿ॥) [੨]ਸਿਦਕ ਵਾਲੇ ਗੁਰਸੇਵਕਾਂ, [੩]ਰਾਮ ਸਰੂਪ ਸਤਿਗੁਰਾਂ, ਸਾਦਿਕਾਂ- ਸਿਦਕੁ ਸਬੂਰੀ [੨]ਸਾਦਿਕਾ; ਸਬਰੁ ਤੋਸਾ [੩]ਮਲਾਇਕਾਂ॥) [੪]ਮੂਰਖਾਂ। ਖਾਇਕਾਂ- ਦੀਦਾਰੁ ਪੂਰੇ ਪਾਇਸਾ; ਥਾਉ ਨਾਹੀ [੪]ਖਾਇਕਾ॥) ਵਿਗਸ-ਦਾ ਪੋਲਾ- ਤੂੰ ਆਪੇ ਵੇਖਿ ਵਿਗਸਦਾ; ਆਪਣੀ ਵਡਿਆਈ॥) ਥਾਈਂ- ਤੂੰ ਆਪੇ ਆਪਿ ਵਰਤਦਾ; ਸਭਨੀ ਹੀ ਥਾਈ॥) ਫੱਕੜ- ਫਕੜ ਜਾਤੀ; ਫਕੜੁ ਨਾਉ॥) ਹੱਟ- ਦਸ ਚਾਰਿ ਹਟ ਤੁਧੁ ਸਾਜਿਆ; ਵਾਪਾਰੁ ਕਰੀਵੇ॥

੮੪. ਸ-ਰੀਅਤਿ- ਸਰੈ ਸਰੀਅਤਿ; ਕਰਹਿ ਬੀਚਾਰੁ॥) ਸਿਜਦਾ ਪੋਲਾ। ਸਿਦਕੁ ਕਰਿ ਸਿਜਦਾ; ਮਨੁ ਕਰਿ ਮਖਸੂਦੁ॥) ਸਭਾ ਪੋਲਾ- ਗੁਰ ਸਭਾ. ਏਵ ਨ ਪਾਈਐ; ਨਾ ਨੇੜੈ. ਨਾ ਦੂਰਿ॥

ਸਪਤ ਦੀਪ, ਸਪਤ ਸਾਗਰਾ, ਨਵ ਖੰਡ; ਚਾਰਿ ਵੇਦ. ਦਸ ਅਸਟ ਪੁਰਾਣਾ॥) ਕਲਮ[੧] ਦਵਾਤ[੨]। ਕਲਉ ਪੋਲਾ। ਮਸੱਾਜਨੀ- ਕਲਉ[੧] ਮਸਾਜਨੀ[੨] ਕਿਆ ਸਦਾਈਐ; ਹਿਰਦੈ ਹੀ ਲਿਖਿ ਲੇਹੁ॥ [੧]ਕਲਮ, [੨]ਸਿਆਹੀ- [੧]ਕਲਉ [੨]ਮਸਾਜਨੀ ਜਾਇਸੀ; ਲਿਖਿਆ ਭੀ ਨਾਲੇ ਜਾਇ॥) [੩]ਨਿਰਨਾ ਕਰਕੇ। ਵਿਉ=ਪਾਇ- ਨਦਰੀ ਆਵਦਾ, ਨਾਲਿ ਨ ਚਲਈ; ਵੇਖਹੁ ਕੋ, [੩]ਵਿਉਪਾਇ॥) ਵਿਗ=ਸੇਤੁ ਪੋਲਾ ਮਿਲਵਾਂ- ਸੋ ਡਰੈ, ਜਿ ਪਾਪ ਕਮਾਵਦਾ; ਧਰਮੀ ਵਿਗਸੇਤੁ॥ ਨਾਨਕ, ਵਿਣੁ ਨਾਵੈ ਕੋ ਥਿਰੁ ਨਹੀ; ਪੜਿ ਪੜਿ ਹੋਇ ਖੁਆਰੁ॥ ਹਰਿ ਅੰਦਰਿ ਬਾਹਰਿ ਇਕੁ ਤੂੰ; ਤੂੰ ਜਾਣਹਿ ਭੇਤੁ॥ ਕਲਮ ਜਲਉ. ਸਣੁ ਮਸਵਾਣੀਐ; ਕਾਗਦੁ ਭੀ ਜਲਿ ਜਾਉ॥ ਲਿਖਣ ਵਾਲਾ ਜਲਿ ਬਲਉ; ਜਿਨਿ ਲਿਖਿਆ ਦੂਜਾ ਭਾਉ॥ ਹਰਿ ਕੀ ਵਡਿਆਈ ਵਡੀ ਹੈ; ਹਰਿ ਕੀਰਤਨੁ ਹਰਿ ਕਾ॥ [੧]ਦੇਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਦੇਵਕਾ ਬਾਕੀ ਕੱਕੇ ਅੱਡ ਹਨ- ਹਰਿ ਕੀ ਵਡਿਆਈ ਵਡੀ ਹੈ; ਅਪੁਛਿਆ ਦਾਨੁ [੧]ਦੇਵਕਾ॥

੮੫. ਗੱਲੀਂ- ਗਲੀਂ ਅਸੀ ਚੰਗੀਆ; ਆਚਾਰੀ ਬੁਰੀਆਹ॥) ਕਸੁੱਧਾ। ਚਿੱਟਵੀਆਹ- ਮਨਹੁ ਕੁਸੁਧਾ ਕਾਲੀਆ; ਬਾਹਰਿ ਚਿਟਵੀਆਹ॥) ਕਰਿ=ਹ ਖੜੀਆਹ- ਰੀਸਾ ਕਰਿਹ ਤਿਨਾੜੀਆ; ਜੋ ਸੇਵਹਿ. ਦਰੁ ਖੜੀਆਹ॥) ਰੱਤੀਆਂ- ਨਾਲਿ ਖਸਮੈ ਰਤੀਆ; ਮਾਣਹਿ ਸੁਖਿ ਰਲੀਆਹ॥) ਰਹ=ਹਿ ਨਿਮਾਨਣੀ=ਆਹ- ਹੋਦੈ ਤਾਣਿ. ਨਿਤਾਣੀਆ; ਰਹਹਿ ਨਿਮਾਨਣੀਆਹ॥) ਤੂੰ ਆਪੇ ਜਲੁ, ਮੀਨਾ ਹੈ ਆਪੇ; ਆਪੇ ਹੀ ਆਪਿ ਜਾਲੁ॥) [੧]ਪੌਂਦੇ ਹੋਂ, [੨]ਜਾਲ਼ਾ- ਤੂੰ ਆਪੇ. ਜਾਲੁ [੧]ਵਤਾਇਦਾ; ਆਪੇ. ਵਿਚਿ [੨]ਸੇਬਾਲੁ॥) ਅ=ਲਿਪਤੁ। ਹੈਂ- ਤੂੰ ਆਪੇ ਕਮਲੁ ਅਲਿਪਤੁ ਹੈ; ਸੈ ਹਥਾ ਵਿਚਿ ਗੁਲਾਲੁ॥) ਚੱਲੈ- ਜੇ ਧਨ; ਖਸਮੈ ਚਲੈ ਰਜਾਈ॥ ਨਾਨਕ; ਕਰਮੀ, ਇਹ ਮਤਿ ਪਾਈ॥) ਪਚਹਿ ਪੋਲਾ- ਬਿਸਟਾ ਅੰਦਰਿ ਕੀਟ ਸੇ; ਪਇ ਪਚਹਿ ਵਾਰੋ ਵਾਰ॥) ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਰਤੇ. ਸੇ ਰੰਗੁਲੇ; ਗੁਰ ਕੈ ਸਹਜਿ ਸੁਭਾਇ॥) ਸਿਸਟਿ ਉਪਾਈ ਸਭ ਤੁਧੁ; ਆਪੇ. ਰਿਜਕੁ ਸੰਬਾਹਿਆ॥) ਵਲੁ ਛਲੁ ਪੋਲੇ। ਮੁਹ=ਹੁ, ਕੁ=ਸੱਤੁ- ਇਕਿ ਵਲੁ ਛਲੁ ਕਰਿ ਕੈ ਖਾਵਦੇ; ਮੁਹਹੁ. ਕੂੜੁ ਕੁਸਤੁ ਤਿਨੀ ਢਾਹਿਆ॥) ਬੁੱਝਾਇਓਨੁ- ਇਕਨਾ. ਸਚੁ ਬੁਝਾਇਓਨੁ; ਤਿਨਾ ਅਤੁਟ ਭੰਡਾਰ ਦੇਵਾਇਆ॥ ਜਿਨਿ. ਜੀਉ ਪਿੰਡੁ ਦਿਤਾ, ਤਿਸੁ. ਕਬਹੂੰ ਨ ਚੇਤੈ; ਜੋ ਦੇਂਦਾ ਰਿਜਕੁ ਸੰਬਾਹਿ॥ ਪੂਰੈ ਭਾਗਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮਿਲੈ; ਸੁਖ ਦਾਤਾ, ਨਾਮੁ ਵਸੈ ਮਨਿ ਆਇ॥) ਪੈਨ੍ਣਾ- ਸੁਖੁ ਮਾਣਹਿ. ਸੁਖੁ ਪੈਨਣਾ; ਸੁਖੇ ਸੁਖਿ ਵਿਹਾਇ॥ ਨਾਨਕ ਸੋ ਨਾਉ. ਮਨਹੁ ਨ ਵਿਸਾਰੀਐ; ਜਿਤੁ ਦਰਿ ਸਚੈ ਸੋਭਾ ਪਾਇ॥) [੩]ਲੋਕਾਂ ਅੱਗੇ ਹੱਥ ਅੱਡਦੇ ਹਨ- ਹਰਿ ਚੇਤਿ ਖਾਹਿ, ਤਿਨਾ ਸਫਲੁ ਹੈ; ਅਚੇਤਾ. ਹਥ [੩]ਤਡਾਇਆ॥ ਮਨਮੁਖਿ. ਕਿਛੁ ਨ ਸੂਝੈ ਅੰਧੁਲੇ; ਪੂਰਬਿ ਲਿਖਿਆ ਕਮਾਇ॥

੮੬. ਸਭੁ ਕੋ ਤੇਰਾ.ਤੂੰ ਸਭਸੁ ਦਾ; ਤੂੰ ਸਭਨਾ ਰਾਸਿ॥ ਜਿਸੁ ਤੂੰ ਦੇਹਿ, ਤਿਸੁ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਮਿਲੈ; ਇਕਨਾ ਦੂਰਿ ਹੈ ਪਾਸਿ॥) ਨਿਰਨਾ[੧]- ਤੁਧੁ ਬਾਝਹੁ. ਥਾਉ ਕੋ ਨਾਹੀ, ਜਿਸੁ ਪਾਸਹੁ ਮੰਗੀਐ; ਮਨਿ ਵੇਖਹੁ ਕੋ [੧]ਨਿਰਜਾਸਿ॥) ਪਰ=ਬੋਧਦਾ- ਦੂਜੈ ਭਾਇ. ਜਗਤੁ ਪਰਬੋਧਦਾ; ਨਾ ਬੂਝੈ ਬੀਚਾਰੁ॥ ਆਪੈ ਨੋ ਆਪੁ ਖਾਇ, ਮਨੁ ਨਿਰਮਲੁ ਹੋਵੈ; ਗੁਰ ਸਬਦੀ ਵੀਚਾਰੁ॥) ਆਪ[੧] ਜੀ ਨੂੰ- ਸਭਿ ਤੁਧੈਨੋ[੧] ਸਾਲਾਹਦੇ; ਦਰਿ ਗੁਰਮੁਖਾ ਨੋ ਪਰਗਾਸਿ॥) [੨]ਬਹਾਦਰ। ਵਰੀ=ਆਮੁ। ਅਹੰ=ਕਰਣ- ਨਾਨਕ. ਸੋ ਸੂਰਾ [੨]ਵਰੀਆਮੁ; ਜਿਨਿ ਵਿਚਹੁ, ਦੁਸਟੁ ਅਹੰਕਰਣੁ ਮਾਰਿਆ॥

੮੭. ਸਭੁ ਆਪੇ ਆਪਿ ਵਰਤੈ ਕਰਤਾ; ਜੋ ਭਾਵੈ. ਸੋ ਨਾਇ ਲਾਇਆ॥) ਜੋ ਮਿਲਿਆ ਹਰਿ ਦੀਬਾਣ ਸਿਉ; ਸੋ ਸਭਨੀ ਦੀਬਾਣੀ ਮਿਲਿਆ॥ ਜਿਥੈ ਓਹੁ ਜਾਇ, ਤਿਥੈ ਓਹੁ ਸੁਰਖਰੂ; ਉਸ ਕੈ ਮੁਹਿ ਡਿਠੈ, ਸਭ ਪਾਪੀ ਤਰਿਆ॥ ਜਿਨੀ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇਆ, ਇਕ ਮਨਿ ਇਕ ਚਿਤਿ; ਸੇ ਅਸਥਿਰੁ ਜਗਿ

ਰਹਿਆ॥ ਨਾਨਕ. ਮੈਲਾ, ਊਜਲੁ ਤਾ ਥੀਐ; ਜਾ. ਸਤਿਗੁਰ ਮਾਹਿ ਸਮਾਇ॥ ਆਤਮਾਦੇਉ ਪੂਜੀਐ; ਗੁਰ ਕੈ ਸਹਜਿ ਸੁਭਾਇ॥ ਮਨਮੁਖੁ ਲੋਕੁ ਸਮਝਾਈਐ; ਕਦਹੁ ਸਮਝਾਇਆ ਜਾਇ॥) ਕਸਵੱਟੀ– ਗੁਰਮੁਖਿ ਆਪਣਾ ਮਨੁ ਮਾਰਿਆ; ਸਬਦਿ ਕਸਵਟੀ ਲਾਇ॥ ਆਤਮੇ ਨੋ ਆਤਮੇ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਤਿ ਹੋਇ; ਤਾ ਘਰ ਹੀ ਪਰਚਾ ਪਾਇ॥ ਆਤਮਾ ਅਡੋਲੁ. ਨ ਡੋਲਈ; ਗੁਰ ਕੈ ਭਾਇ ਸੁਭਾਇ॥) ਸੱਥ– ਮਨ ਹੀ ਨਾਲਿ ਝਗੜਾ, ਮਨ ਹੀ ਨਾਲਿ ਸਥ; ਮਨ ਹੀ ਮੰਝਿ ਸਮਾਇ॥) ਲੁੱਝਣਾ–ਵਿਣੁ ਮਨੈ. ਜਿ ਹੋਰੀ ਨਾਲਿ ਲੁਝਣਾ; ਜਾਸੀ ਜਨਮੁ ਗਵਾਇ॥) ਹਠ ਪੋਲਾ। ਕੁ॒ਸੱਤੁ– ਮਨਮੁਖੀ, ਮਨ ਹਠਿ ਹਾਰਿਆ; ਕੂੜੁ ਕੁਸਤੁ ਕਮਾਇ॥) ਚੱਾਖੀ– ਹਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਥਾ ਸਰੇਸਟ ਊਤਮ; ਗੁਰ ਬਚਨੀ ਸਹਜੇ ਚਾਖੀ॥) [1]ਕੱਟੀ– ਤਹ ਭਇਆ ਪ੍ਰਗਾਸੁ, ਮਿਟਿਆ ਅੰਧਿਆਰਾ; ਜਿਉ ਸੂਰਜ. ਰੈਣਿ [1]ਕਿਰਾਖੀ॥) ਅ॒ਦਿਸਟੁ ਅ॒ਗੋਚਰੁ ਅ॒ਲਖ ਪੋਲੇ– ਅਦਿਸਟੁ ਅਗੋਚਰੁ ਅਲਖੁ ਨਿਰੰਜਨੁ; ਸੋ ਦੇਖਿਆ ਗੁਰਮੁਖਿ ਆਖੀ॥

੮੮. ਕਹ॒ਣਾ– ਨਾਨਕ. ਜੋ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ, ਸੋ ਕਰੇ; ਕਹਣਾ ਕਿਛੁ ਨ ਜਾਇ॥ ਜਿਤੁ ਮੁਖਿ ਭਾਗੁ ਲਿਖਿਆ ਧੁਰਿ ਸਾਚੈ ਹਰਿ; ਤਿਤੁ ਮੁਖਿ ਨਾਮੁ ਜਪਾਤੀ॥) ਜੋ ਹੋੜੇ ਔਂਕੜ ਦੀ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਅਵਾਜ਼ ਬੋਲੋ– ਸੋ ਭਗਉਤੀ; ਜੋ ਭਗਵੰਤੈ ਜਾਣੈ॥ ਪਾਖੰਡਿ; ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਕਦੇ ਨ ਪਾਏ॥) [1]ਬੰਨ੍ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਕੜਿ॒ਨ– ਸਤਿਗੁਰੁ. ਜਿਨੀ ਧਿਆਇਆ; ਸੇ [1]ਕੜਿਨ ਸਵਾਹੀ॥

੮੯. ਨਾਨਕ.ਜਿਸੁ ਪਿੰਜਰ ਮਹਿ ਬਿਰਹਾ ਨਹੀ; ਸੋ ਪਿੰਜਰੁ ਲੈ ਜਾਰਿ॥) ਭੁੱਲੀ ਮੁਈ॒ਆਸੁ – ਮੁੰਢਹੁ ਭੁਲੀ ਨਾਨਕਾ; ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ ਜਨਮਿ ਮੁਈਆਸੁ॥) ਕੁ॒ਲੱਖਣੀ– ਵੇਸ ਕਰੇ ਕੁਰੂਪਿ ਕੁਲਖਣੀ; ਮਨਿ ਖੋਟੈ ਕੂੜਿਆਰਿ॥ ਜਿਨ ਕਉ. ਹੋਆ ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ ਹਰਿ; ਸੇ. ਸਤਿਗੁਰ ਪੈਰੀ ਪਾਹੀ॥) [1]ਭੁਲੇਖੇ, [2]ਗੰਦੇ ਛੱਪੜ 'ਚ– ਕਸਤੂਰੀ ਕੈ [1]ਭੋਲੜੈ; ਗੰਦੇ [2]ਡੂੰਮਿ ਪਈਆਸੁ॥) ਕੁ॒ਲੱਖਣੀ– ਵੇਸ ਕਰੇ ਕੁਰੂਪਿ ਕੁਲਖਣੀ; ਮਨਿ ਖੋਟੈ ਕੂੜਿਆਰਿ॥) ਸੁ॒ਲੱਖਣੀ– ਨਾਨਕ. ਸਾ ਸੁਆਲਿਓ ਸੁਲਖਣੀ; ਜਿ ਰਾਵੀ ਸਿਰਜਨਹਾਰਿ॥) ਡੁੱਬੇ– ਮਨਮੁਖ ਅਗਿਆਨੀ, ਮਹਾ ਦੁਖੁ ਪਾਇਦੇ; ਡੁਬੇ. ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਵਿਸਾਰਿ॥) ਸਮਾਵ॒ਹਿ– ਨਾਨਕ. ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਚਿ ਸਮਾਵਹਿ; ਸਚੁ ਨਾਮੁ ਉਰ ਧਾਰਿ॥) ਵਿੱਚ[3]– ਹਰਿ ਜਲਿ ਥਲਿ ਮਹੀਅਲਿ[3] ਭਰਪੂਰਿ; ਦੂਜਾ ਨਾਹਿ ਕੋਇ॥) ਦੇ॒ਇ। ਕੀਓ॒ਇ– ਸਚਿਆਰਾ. ਦੇਇ ਵਡਿਆਈ; ਹਰਿ. ਧਰਮ ਨਿਆਉ ਕੀਓਇ॥) ਚੁੱਕਈ– ਤ੍ਰਿਸਨਾ. ਕਦੇ ਨ ਚੁਕਈ; ਜਲਦੀ ਕਰੇ ਪੂਕਾਰ॥) ਕੁ॒ਸੋਹਣੀ– ਨਾਨਕ. ਬਿਨੁ ਨਾਵੈ, ਕੁਰੂਪਿ ਕੁਸੋਹਣੀ; ਪਰਹਰਿ ਛੋਡੀ ਭਤਾਰਿ॥

੯੦. ਸੱਾਧਿਆ– ਹਰਿ. ਅਹੰਕਾਰੀਆ ਮਾਰਿ ਨਿਵਾਏ; ਮਨਮੁਖ ਮੂੜ ਸਾਧਿਆ॥ ਪੂਰੈ. ਪੂਰਾ ਕਰਿ ਛੋਡਿਆ; ਹੁਕਮਿ ਸਵਾਰਣਹਾਰ॥ ਹਰਿ ਕੀ ਭਗਤਾ ਪਰਤੀਤਿ; ਹਰਿ ਸਭ ਕਿਛੁ ਜਾਣਦਾ॥ ਹਰਿ ਜੇਵਡੁ ਨਾਹੀ ਕੋਈ; ਜਾਣੁ ਹਰਿ. ਧਰਮੁ ਬੀਚਾਰਦਾ॥) ਅ॒ਧਰਮਿ– ਕਾੜਾ ਅੰਦੇਸਾ. ਕਿਉ ਕੀਜੈ; ਜਾ. ਨਾਹੀ ਅਧਰਮਿ ਮਾਰਦਾ॥ ਸਚਾ ਸਾਹਿਬੁ. ਸਚੁ ਨਿਆਉ; ਪਾਪੀ ਨਰੁ ਹਾਰਦਾ॥) ਘੱਾਲੀਅਨੁ– ਆਪਣੀ, ਆਪਿ ਕਰੇ ਪਰਤੀਤਿ; ਆਪੇ ਸੇਵਾ ਘਾਲੀਅਨੁ॥

੯੧. ਕਸਾਇ॒ਣਿ, ਣਿ ਸਿਹਾਰੀ ਬੋਲੋ। ਕੁ॒ਬੁੱਧਿ। ਕੁ॒ਦਇਆ– ਕੁਬੁਧਿ ਡੂਮਣੀ. ਕੁਦਇਆ ਕਸਾਇਣਿ; ਪਰ ਨਿੰਦਾ ਘਟ ਚੂਹੜੀ, ਮੁਠੀ ਕ੍ਰੋਧਿ ਚੰਡਾਲਿ॥) ਨ੍ਾਵਣ– ਸਚੁ ਸੰਜਮੁ ਕਰਣੀ ਕਾਰਾਂ; ਨਾਵਣੁ ਨਾਉ ਜਪੇਹੀ॥) ਅ॒ਲਖੁ ਪੋਲਾ– ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਇ; ਅਲਖੁ ਪ੍ਰਭੁ ਲਾਖੀਐ॥ ਅਠਾਰਹ ਸਿਧੀ, ਪਿਛੈ ਲਗੀਆ ਫਿਰਨਿ; ਨਿਜ ਘਰਿ ਵਸੈ ਨਿਜ ਥਾਇ॥) ਵਿਆਪਕ ਬ੍ਰਹਮਜੀ[1]

ਵੱਜਦੇ– ਅਨਹਦ ਧੁਨੀ ਸਦ ਵਜਦੇ; ਉਨਮਨਿ[੧] ਹਰਿ ਲਿਵ ਲਾਇ॥) ਸੱਦਿ– ਹਰਿ. ਪੁਛਿਆ ਢਾਢੀ ਸਦਿ ਕੈ; ਕਿਤੁ ਅਰਥਿ. ਤੂੰ ਆਇਆ॥) ਇਤਨਾ=ਕੁ। ਅਵ=ਧ ਪੋਲੇ– ਜਨਨੀ ਜਾਨਤ. ਸੁਤੁ ਬਡਾ ਹੋਤੁ ਹੈ; ਇਤਨਾਕੁ. ਨ ਜਾਨੈ; ਜਿ. ਦਿਨ ਦਿਨ ਅਵਧ ਘਟਤੁ ਹੈ॥) ਹੱਸੈ– ਮੋਰ ਮੋਰ ਕਰਿ, ਅਧਿਕ ਲਾਡੁ ਧਰਿ; ਪੇਖਤ ਹੀ ਜਮਰਾਉ ਹਸੈ॥

ੴ. ਹੇ ਜੱਗ! ਤੈਂ ਐਸਾ ਭਰਮ, ਅਪਨੇ ਆਪ ਨੂੰ ਲਾਇਆ ਹੈ, ਜੈਸਾ ਸਬਦ 'ਚ ਕਿਹਾ ਹੈ– ਐਸਾ ਤੈਂ ਜਗੁ; ਭਰਮਿ ਲਾਇਆ॥) ਅਨਤ ਬਿਧਿ ਪੋਲੇ– ਰਮਈਆ ਜਪਹੁ ਪ੍ਰਾਣੀ, ਅਨਤ ਜੀਵਣ ਬਾਣੀ; ਇਨ ਬਿਧਿ. ਭਵ ਸਾਗਰੁ ਤਰਣਾ॥) ਆਗਲ=ੜਾ ਪੋਲਾ– ਮਾਇਆ ਮੋਹੁ ਮਨਿ ਆਗਲੜਾ ਪ੍ਰਾਣੀ; ਜਰਾ ਮਰਣੁ ਭਉ. ਵਿਸਰਿ ਗਇਆ॥ ਉਪਜੈ ਸਹਜੁ; ਗਿਆਨ ਮਤਿ ਜਾਗੈ॥) ਬਿਗਸ=ਹਿ, ਜੋਹ=ਹਿ– ਕੁਟੰਬੁ ਦੇਖਿ ਬਿਗਸਹਿ.ਕਮਲਾ ਜਿਉ; ਪਰ ਘਰਿ ਜੋਹਹਿ. ਕਪਟ ਨਰਾ॥) [੧]ਧੌਲ਼ਾ ਜਮ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ– [੧]ਦੂੜਾ ਆਇਓਹਿ; ਜਮਹਿ ਤਣਾ॥) [੨]ਸਾਹਮਣੇ। ਆਗਲ=ੜੈ=ਮੈ– ਤਿਨ [੨]ਆਗਲੜੈਮੈ; ਰਹਣੁ ਨ ਜਾਇ॥) [੩]ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਸੇ ਪਾਤਿਸਾਹ ਜੀ– ਮਿਲੁ ਮੇਰੇ [੩]ਬੀਠੁਲਾ; ਲੈ ਬਾਹੜੀ ਵਲਾਇ॥) [੪]ਵਿੱਚ– ਅਨਿਕ ਅਨਿਕ, ਭੋਗ ਰਾਜ ਬਿਸਰੇ ਪ੍ਰਾਣੀ; ਸੰਸਾਰ ਸਾਗਰ [੪]ਪੈ, ਅਮਰੁ ਭਇਆ॥) ਸਸਿ ਪੋਲਾ– ਬਿਖਮ ਘੋਰ ਪੰਥਿ ਚਾਲਣਾ ਪ੍ਰਾਣੀ; ਰਵਿ ਸਸਿ. ਤਹ ਨ ਪ੍ਰਵੇਸੰ॥) ਸਾਹਮਣੇ[੧]। ਆਗਲ=ੜੈ=ਮੈ– ਤਹ ਕਰ ਦਲ ਕਰਨਿ ਮਹਾ ਬਲੀ; ਤਿਨ ਆਗਲੜੈਮੈ[੧]. ਰਹਣੁ ਨ ਜਾਇ॥) ਤ੍ਰਿਣਿ ਤੱਤਾ ਮੁਕਤਾ ਅੱਧੇ ਰਾਰੇ ਨੂੰ ਸਿਹਾਰੀ ਲਾਉ। ਰੱਤੜਾ– ਜੇ ਕੋ. ਮੂੰ ਉਪਦੇਸੁ ਕਰਤੁ ਹੈ; ਤਾ. ਵਣਿ ਤ੍ਰਿਣਿ ਰਤੜਾ ਨਾਰਾਇਣਾ॥) [੫]ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ– ਐ ਜੀ. ਤੂੰ ਆਪੇ ਸਭ ਕਿਛੁ ਜਾਣਦਾ; [੫]ਬਦਤਿ ਤ੍ਰਿਲੋਚਨੁ ਰਾਮਈਆ॥) ਅ=ਚਰਜ– ਅਚਰਜ ਏਕੁ ਸੁਨਹੁ ਰੇ ਪੰਡੀਆ; ਅਬ ਕਿਛੁ ਕਹਨੁ ਨ ਜਾਈ॥) ਗੰ=ਧ੍ਰਬ ਅੱਧਾ ਰਾਰਾ ਬੋਲੋ– ਸੁਰਿ ਨਰ ਗਣ ਗੰਧ੍ਰਬ ਜਿਨਿ ਮੋਹੇ; ਤ੍ਰਿਭਵਣ ਮੇਖੁਲੀ ਲਾਈ॥) ਰਾਜਾ=ਰਾਮ– ਰਾਜਾਰਾਮ; ਅਨਹਦ ਕਿੰਗੁਰੀ ਬਾਜੈ॥) ਛੰਛੇ ਖ਼ਿਆਲ ਨਾਲ ਬੋਲੋ। ਕਲਸ ਪੋਲਾ– ਭਾਠੀ ਗਗਨੁ ਸਿੰਞਿਆ ਅਰੁ ਚੁੰਞਿਆ; ਕਨਕ ਕਲਸ ਇਕੁ ਪਾਇਆ॥ ਤਿਸੁ ਮਹਿ.ਧਾਰ ਚੁਐ ਅਤਿ ਨਿਰਮਲ; ਰਸ ਮਹਿ ਰਸਨ ਚੁਆਇਆ॥) ਬਣੀ[੧]। ਬਨੀ ਪੋਲਾ– ਏਕ ਜੁ ਬਾਤ. ਅਨੂਪ ਬਨੀ[੧] ਹੈ; ਪਵਨ ਪਿਆਲਾ ਸਾਜਿਆ॥) ਮੱਾਤਾ– ਅਉਰ ਦੁਨੀ ਸਭ, ਭਰਮਿ ਭੁਲਾਨੀ; ਮਨੁ.ਰਾਮ ਰਸਾਇਨ ਮਾਤਾ॥

ੴ. ਪਹ=ਰਿਆ– ਪਹਰਿਆ ਕੈ ਘਰਿ ਗਾਵਣਾ॥) [੧]ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਪੇੜਾ. ਰਾਮ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨ[੨]– ਕਮਲਾਂ 'ਚ, [੩]ਮਸਤ, [੪]ਅਗਿਆਨ ਦਾ ਨਾਗਾ ਸੀ, ਭਾਵ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਨਾਗਾ ਪੋਲਾ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ– ਮਿਰਤਕ ਪਿੰਡਿ[੧] ਪਦ[੨] ਮਦਨਾ[੩] ਅਹਿ ਨਿਸਿ; ਏਕੁ ਅਗਿਆਨ ਸੁ [੪]ਨਾਗਾ॥) ਗਰਭ ਛੋਡਿ. ਮ੍ਰਿਤ ਮੰਡਲ ਆਇਆ; ਤਉ ਨਰਹਰਿ. ਮਨਹੁ ਬਿਸਾਰਿਆ॥) ਕੁ=ਮੱਤਿ। ਕ੍ਰਮਿ ਨੂੰ ਭਰਿਮ ਨਾ ਬੋਲੋ ਅੱਧਾ ਰਾਰਾ ਬੋਲੋ– ਫਿਰਿ ਪਛੁਤਾਵਹਿਗਾ ਮੂੜਿਆ; ਤੂੰ. ਕਵਨ ਕੁਮਤਿ ਕ੍ਰਮਿ ਲਾਗਾ॥) ਅਨ=ਰੱਾਧਾ। [੫]ਅਨਰਿੱਧ ਕੋਰੜੂ– ਚੇਤਿ ਰਾਮੁ.ਨਾਹੀ ਜਮ ਪੁਰਿ ਜਾਹਿਗਾ; ਜਨੁ ਬਿਚਰੈ [੫]ਅਨਰਾਧਾ॥ ਮਿਸੁ, ਬਿਖੁ ਪੋਲੇ। ਚੱਾਖੀ– ਰਸੁ ਮਿਸੁ ਮੇਧੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਬਿਖੁ ਚਾਖੀ; ਤਉ ਪੰਚ ਪ੍ਰਗਟ ਸੰਤਾਪੈ॥) ਸੁ=ਕ੍ਰਿਤ– ਜਪੁ ਤਪੁ ਸੰਜਮੁ ਛੋਡਿ ਸੁਕ੍ਰਿਤ ਮਤਿ; ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਨ ਅਰਾਧਿਆ॥) ਉੱਛਲਿਆ– ਉਛਲਿਆ ਕਾਮੁ.ਕਾਲ ਮਤਿ ਲਾਗੀ; ਤਉ ਆਨਿ ਸਕਤਿ. ਗਲਿ ਬਾਂਧਿਆ॥) ਅਪ=ਸਰੁ– ਤਰੁਣ ਤੇਜੁ.ਪਰ ਤ੍ਰਿਅ ਮੁਖੁ ਜੋਹਹਿ; ਸਰੁ ਅਪਸਰੁ. ਨ ਪਛਾਣਿਆ॥) ਕਮਲ਼ਾ[੬]– ਉਨਮਤ[੬] ਕਾਮਿ.ਮਹਾ ਬਿਖੁ ਭੂਲੈ; ਪਾਪੁ ਪੁੰਨੁ. ਨ ਪਛਾਨਿਆ॥) ਭਗ ਪੋਲਾ– ਅਵਰ ਮਰਤ. ਮਾਇਆ ਮਨੁ ਤੋਲੇ; ਤਉ ਭਗ ਮੁਖਿ ਜਨਮੁ

ਵਿਗੋਇਆ॥) ਧਉਲੇ, ਸਪਤ ਪੋਲੇ- ਪੁੰਡਰ ਕੇਸ ਕੁਸਮ ਤੇ ਧਉਲੇ; ਸਪਤ ਪਾਤਾਲ ਕੀ ਬਾਣੀ॥) ਅਵ੍ਗਤਿ- ਅਵਗਤਿ ਬਾਣਿ ਛੋਡਿ.ਮ੍ਰਿਤ ਮੰਡਲਿ; ਤਉ ਪਾਛੈ ਪਛੁਤਾਣਾ॥) ਨਿਕੁ੍ਟੀ ਪੋਲਾ ਬੂੱਝੈ- ਨਿਕੁਟੀ ਦੇਹ ਦੇਖਿ ਧੁਨਿ ਉਪਜੈ; ਮਾਨ ਕਰਤ. ਨਹੀ ਬੂਝੈ॥) ਥੱਾਕਾ- ਥਾਕਾ ਤੇਜੁ. ਉਡਿਆ ਮਨੁ ਪੰਖੀ; ਘਰਿ ਆਂਗਨਿ. ਨ ਸੁਖਾਈ॥) ਕੜਾ੍। ਕਟਿ੍ਕ ਪੋਲਾ- ਕਨਕ ਕਟਿਕ੍; ਜਲ ਤਰੰਗ ਜੈਸਾ॥ ਜਉ ਪੈ ਹਮ ਨ ਪਾਪ ਕਰੰਤਾ; ਅਹੇ ਅਨੰਤਾ॥ ਪਤਿਤ. ਪਾਵਨ ਨਾਮੁ; ਕੈਸੇ ਹੁੰਤਾ॥ ੧॥ ਤੁਮ੍ ਜੁ ਨਾਇਕ ਆਛਹੁ; ਅੰਤਰਜਾਮੀ॥ ਸਰੀਰੁ ਆਰਾਧੈ; ਮੋਕਉ ਬੀਚਾਰੁ ਦੇਹੂ॥ ਪ੍ਰਭ ਤੇ. ਜਨੁ ਜਾਨੀਜੈ; ਜਨ ਤੇ ਸੁਆਮੀ॥) ੯ਸਮੂੰਹ'ਚ ੮ਵਿਅਪਕ। ਸਮ ਦਲ ਪੋਲੇ- ਰਵਿਦਾਸ ੮ਸਮ ੯ਦਲ; ਸਮਝਾਵੈ ਕੋਊ॥) ਅੰਗ ੧੪ ਤੋਂ ੯੩ ਸ੍ਰੀ ਰਾਗ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸੰਪੂਰਨੰ।

੯੪. ਮਾਝ ਰਾਗੁ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਅਰੰਭ- ਘਰੁ ੧ ਨੂੰ ਘਰੁ ਪਹਿਲਾ- ਰਾਗੁ ਮਾਝ ਚਉਪਦੇ ਘਰੁ ੧ ਮਹਲਾ ੪) ਹਉ. ਰਹਿ ਨ ਸਕਾ, ਬਿਨੁ ਦੇਖੇ ਪ੍ਰੀਤਮਾ; ਮੈ. ਨੀਰੁ ਵਹੇ ਵਹਿ ਚਲੈ ਜੀਉ॥ ਹਉ ਹਰਿ ਬਿਨੁ; ਦੂਜਾ ਅਵਰੁ ਨ ਜਾਨਾ॥) ਦੱਸੈ- ਕੋਈ ਸਜਣੁ ਸੰਤੁ ਮਿਲੈ ਵਡਭਾਗੀ; ਮੈ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਪਿਆਰਾ ਦਸੈ ਜੀਉ॥) ਵਸੈ ਪੋਲਾ- ਮਿਲਿ ਸਤਸੰਗਤਿ. ਖੋਜੁ ਦਸਾਈ; ਵਿਚਿ ਸੰਗਤਿ. ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਵਸੈ ਜੀਉ॥ ਮੇਰਾ ਪਿਆਰਾ ਪ੍ਰੀਤਮੁ; ਸਤਿਗੁਰੁ ਰਖਵਾਲਾ॥ ਹਮ ਬਾਰਿਕ ਦੀਨ; ਕਰਹੁ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਾ॥) ਬੰਨ੍ਹਿ ਪੱਲੈ- ਮੈ. ਹਰਿ ਹਰਿ ਖਰਚੁ; ਲਇਆ ਬੰਨਿ ਪਲੈ॥ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮਿਤ੍ਰੁ; ਮੇਰਾ ਬਾਲ ਸਖਾਈ॥) ਮਧੁ੍ਸੂਦਨ- ਮਧੁਸੂਦਨ; ਮੇਰੇ ਮਨ ਤਨ ਪ੍ਰਾਨਾ॥) ਵਿ੍ਗੱਸੈ ਰ੍ਹੱਸੈ- ਮੇਰਾ ਮਾਤ ਪਿਤਾ. ਗੁਰੁ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੂਰਾ; ਗੁਰ ਜਲ ਮਿਲਿ. ਕਮਲੁ ਵਿਗਸੈ ਜੀਉ॥) ਰਹੱਸੈ- ਹਰਿ ਹਰਿ ਦਇਆ ਕਰਹੁ ਗੁਰੁ ਮੇਲਹੁ; ਜਨ ਨਾਨਕ ਗੁਰ ਮਿਲਿ ਰਹਸੈ ਜੀਉ॥ ਮੇਰੇ ਮਨ ਤਨਿ ਵੇਦਨ; ਗੁਰ. ਬਿਰਹੁ ਲਗਾਵੈ॥

੯੫. ਦੁੱਤ੍ਰੁ- ਮਿਲਿ ਸਤਸੰਗਤਿ ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਏ; ਜਗੁ ਭਉਜਲੁ ਦੁਤਰੁ, ਤਰੀਐ ਜੀਉ॥ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਕਾ; ਮੈ ਦੇਇ ਸਨੇਹਾ॥ ਮੇਰੀ ਬੇਦਨ; ਹਰਿ ਗੁਰੁ ਪੂਰਾ. ਜਾਣੈ॥ ਹਰਿ ਜਨ ਸੰਤ; ਮਿਲਹੁ ਮੇਰੇ ਭਾਈ॥) ਦੱਸਹੁ। ਭੁੱਖ- ਮੇਰਾ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਦਸਹੁ; ਮੈ ਭੁਖ ਲਗਾਈ॥) ਜੱਗਜੀਵਨ। ਭੀੱਜੈ, ਪੀੱਜੈ, ਭਰੀੱਜੈ- ਮੇਰੀ ਸਰਧਾ ਪੂਰਿ. ਜਗਜੀਵਨ ਦਾਤੇ; ਮਿਲਿ ਹਰਿ ਦਰਸਨਿ, ਮਨੁ ਭੀਜੈ ਜੀਉ॥ ਵਡਭਾਗੀ; ਹਰਿ ਸੰਗਤਿ ਪਾਵਹਿ॥ ਭਾਗਹੀਨ ਭ੍ਰਮਿ; ਚੋਟਾ ਖਾਵਹਿ॥) ਲੱਭੈ- ਬਿਨੁ ਭਾਗਾ. ਸਤਸੰਗੁ ਨ ਲਭੈ; ਬਿਨੁ ਸੰਗਤਿ. ਮੈਲੁ ਭਰੀਜੈ ਜੀਉ॥) ਟੁਲਿ ਟੁਲਿ ਪੋਲੇ। ਪਉਂਦਾ- ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ, ਮੁਖਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਬੋਲੀ; ਮਨੁ ਹਰਿ ਰਸਿ ਟੁਲਿ ਟੁਲਿ ਪਉਦਾ ਜੀਉ॥) ਦੇਵਾਂ। ਚਉਂਦਾ- ਹਰਿ ਕੇ ਸੰਤ ਮਿਲਹੁ. ਮਨੁ ਦੇਵਾ; ਜੋ. ਗੁਰਬਾਣੀ ਮੁਖਿ ਚਉਦਾ ਜੀਉ॥) ਹੱਟ। ਪਟਣ ਪੋਲਾ। ਸਉੱਦਾ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ- ਨਾਨਕ. ਹਟ ਪਟਣ ਵਿਚਿ ਕਾਂਇਆ; ਹਰਿ ਲੈਂਦੇ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਉਦਾ ਜੀਉ॥) ਉ੍ਧਰੀਐ- ਮੈ. ਅਉਖਧੁ ਮੰਤ੍ਰੁ ਦੀਜੈ ਗੁਰ ਪੂਰੇ; ਮੈ. ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮਿ ਉਧਰੀਐ ਜੀਉ॥ ਹਮ ਚਾਤ੍ਰਿਕ ਦੀਨ; ਸਤਿਗੁਰ ਸਰਣਾਈ॥ ਗੁਰਮਤਿ ਨਾਮੁ ਮੀਠਾ. ਮਨਿ ਭਾਇਆ; ਜਨ ਨਾਨਕ. ਨਾਮਿ ਮਨੁ ਭੀਜੈ ਜੀਉ॥ ਹਰਿ ਗੁਰ ਗਿਆਨੁ; ਹਰਿ ਰਸੁ ਹਰਿ ਪਾਇਆ॥

੯੬. ਜੱਾਤਾ- ਧਨੁ ਧਨੁ ਹਰਿ ਜਨ; ਜਿਨਿ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਜਾਤਾ॥ ਆਵਹੁ ਭੈਣੇ; ਤੁਸੀ ਮਿਲਹੁ ਪਿਆਰੀਆ॥) ਦੱਸੇ- ਜੋ ਮੇਰਾ ਪ੍ਰੀਤਮੁ ਦਸੇ; ਤਿਸ ਕੈ ਹਉ ਵਾਰੀਆ॥) ਲੱਧਾ- ਮਿਲਿ ਸਤਸੰਗਤਿ

ਲਧਾ ਹਰਿ ਸਜਣੁ; ਹਉ ਸਤਿਗੁਰ ਵਿਟਹੁ ਘੁਮਾਈਆ ਜੀਉ॥) ਜਾਇ ਪੁਛਾ ਜਨ; ਹਰਿ ਕੀ ਬਾਤਾ॥ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਸੁ ਸਚੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਬੋਲੀ; ਗੁਰਿ ਪੂਰੈ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਲੀਚੈ ਜੀਉ॥) ਪਰ=ਉਪਕਾਰੀਆ- ਉਪਦੇਸੁ ਕਰੇ. ਗੁਰੁ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੂਰਾ; ਗੁਰੁ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਰਉਪਕਾਰੀਆ ਜੀਉ॥) ਤਾਂਈਂ- ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਲੋਚੈ; ਗੁਰ ਦਰਸਨ ਤਾਈ॥) ਸਾਰਿੰਗ=ਪਾਣੀ- ਚਿਰੁ ਹੋਆ; ਦੇਖੇ ਸਾਰਿੰਗਪਾਣੀ॥

੯੭. ਸਭੇ ਸਾਝੀਵਾਲ ਸਦਾਇਨਿ; ਤੂੰ. ਕਿਸੈ ਨ ਦਿਸਹਿ ਬਾਹਰਾ ਜੀਉ॥) ਵੁੱਠਾ- ਸੋ ਰਿਦਾ ਸੁਹੇਲਾ, ਜਿਤੁ ਰਿਦੈ ਤੂੰ ਵੁਠਾ; ਸਭਨਾ ਕੇ ਦਾਤਾਰਾ ਜੀਉ॥ ਸਭੁ ਕੋ; ਆਸੈ ਤੇਰੀ ਬੈਠਾ॥) ਕਰਾਇ=ਹਿ- ਤੂੰ ਆਪੇ; ਗੁਰਮੁਖਿ ਮੁਕਤਿ ਕਰਾਇਹਿ॥) ਭਵਾਇ=ਹਿ- ਤੂੰ ਆਪੇ; ਮਨਮੁਖਿ ਜਨਮਿ ਭਵਾਇਹਿ॥) ਤਿਤੈ ਪੋਲਾ- ਅਨਦ ਬਿਨੋਦ ਤਿਤੈ ਘਰਿ ਸੋਹਹਿ; ਜੋ ਧਨ ਕੰਤਿ ਸਿਗਾਰੀ ਜੀਉ॥ ਫਿਰਿ ਘਿਰਿ; ਅਪੁਨੇ ਗ੍ਰਿਹ ਮਹਿ ਆਇਆ॥ ਜਿਤੁ ਘਰਿ; ਪਿਰਿ. ਸੋਹਾਗੁ ਬਣਾਇਆ॥ ਤਿਤੁ ਘਰਿ; ਸਖੀਏ ਮੰਗਲੁ ਗਾਇਆ॥) ਪੁਤ੍ਰਵੰਤੀ; ਸੀਲਵੰਤਿ ਸੋਹਾਗਣਿ॥) ਬਿ=ਚੱਖਣਿ- ਰੂਪਵੰਤਿ ਸਾ ਸੁਘੜਿ ਬਿਚਖਣਿ; ਜੋ ਧਨ ਕੰਤ ਪਿਆਰੀ ਜੀਉ॥) ਬ੍ਰਹਮ[1] ਸਰੂਪ ਹਨ। ਸਾਈਂ- ਅਚਾਰਵੰਤਿ; ਸਾਈ[1] ਪਰਧਾਨੇ॥ ਸਭ ਸਿੰਗਾਰ ਬਣੇ; ਤਿਸੁ ਗਿਆਨੇ॥) [1]ਸ਼ੁਭ ਗੁਣਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਸਹਿਤ- ਸਾ ਕੁਲਵੰਤੀ, ਸਾ [1]ਸਭਰਾਈ; ਜੋ. ਪਿਰਿ ਕੈ ਰੰਗਿ ਸਵਾਰੀ ਜੀਉ॥

੯੮. ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤਿ- ਭਾਤਿ ਭਾਤਿ; ਬਨ ਬਨ ਅਵਗਾਹੇ॥) ਬਿਚ=ਰਤ ਪੋਲਾ- ਖਟੁ ਸਾਸਤ; ਬਿਚਰਤ ਮੁਖਿ ਗਿਆਨਾ॥) ਭਰਮੱਾਤਾ- ਗਵਨੁ ਕੀਆ; ਧਰਤੀ ਭਰਮਾਤਾ॥) ਤੱਪਾ- ਅਨਿਕ ਬਰਖ; ਕੀਏ ਜਪ ਤਾਪਾ॥ ਇਕੁ ਖਿਨੁ ਹਿਰਦੈ ਸਾਂਤਿ. ਨ ਆਵੈ ਜੋਗੀ; ਬਹੁੜਿ ਬਹੁੜਿ. ਉਠਿ ਧਾਵੈ ਜੀਉ॥ ਦੀਨ ਦਇਆਲ ਗੋਪਾਲ ਗੋਬਿੰਦਾ; ਹਰਿ ਧਿਆਵਹੁ ਗੁਰਮੁਖਿ ਗਾਤੀ ਜੀਉ॥) ਭਾਂਤੀ- ਦਇਆਲ ਦਮੋਦਰੁ ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਾਈਐ; ਹੋਰਤੁ ਕਿਤੈ ਨ ਭਾਤੀ ਜੀਉ॥) ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੰਗੀ; ਕ੍ਰਿਸਨ ਮੁਰਾਰੇ॥) ਉੱਝੜ- ਭਾਣੈ ਉਝੜ; ਭਾਣੈ ਰਾਹਾ॥ ਭਾਣੈ; ਹਰਿ ਗੁਣ ਗੁਰਮੁਖਿ ਗਾਵਾਹਾ॥

੯੯. ਸਮਰੱਥਾ- ਸਤਿਗੁਰੁ ਮੇਰਾ; ਵਡ ਸਮਰਥਾ॥) ਲੱਥਾ- ਜੀਇ ਸਮਾਲੀ; ਤਾ ਸਭੁ ਦੁਖੁ ਲਥਾ॥) ਦੇਂਦੇ- ਦੇਦੇ. ਤੋਟਿ ਨਾਹੀ; ਪ੍ਰਭ ਰੰਗਾ॥) ਰਸੱਾਲਾ- ਹਿਰਦੈ ਨਾਮੁ ਦੇ. ਨਿਰਮਲ ਕੀਏ; ਨਾਨਕ. ਰੰਗਿ ਰਸਾਲਾ ਜੀਉ॥) ਸੁ=ਮੱਤਿ- ਏਹ ਸੁਮਤਿ; ਗੁਰੂ ਤੇ ਪਾਈ॥) ਵੇਲਾ ਪੋਲਾ- ਧੰਨੁ ਸੁ ਵੇਲਾ; ਜਿਤੁ ਮੈ. ਸਤਿਗੁਰੁ ਮਿਲਿਆ॥ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਸੁ ਹਰਿ; ਗੁਰ ਤੇ ਪੀਆ॥) ਕਠਨ[1]। ਗੜੂ- ਆਤਮ ਗੜੁ ਬਿਖਮੁ[1]; ਤਿਨਾ ਹੀ ਜੀਤਾ॥

੧੦੦. ਰੇਨੁ ਸੰਤਨ ਕੀ; ਮੇਰੈ ਮੁਖਿ ਲਾਗੀ॥) ਦੁਰ=ਮੱਤਿ। ਕੁ=ਬੁੱਧਿ- ਦੁਰਮਤਿ ਬਿਨਸੀ; ਕੁਬੁਧਿ ਅਭਾਗੀ॥) ਛੱਤੀਹ- ਛਤੀਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ; ਭੋਜਨੁ ਖਾਣਾ॥) ਰੱਾਤੇ- ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ; ਭਗਤਨ ਸੰਗਿ ਰਾਤੇ॥) ਜਗ੍ਰਾ[1]- ਸਭ ਕਿਛੁ ਦੀਆ; ਭਲੀਆ ਜਾਈ[1]॥ ਤਿਨ ਕੈ ਸੰਗਿ ਸਦਾ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ; ਹਰਿ ਰਸ ਨਾਨਕ. ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਅਘਾਨਾ ਜੀਉ॥) [1]ਸਮੁੰਦ੍ਰ- ਤੂੰ [1]ਜਲਨਿਧਿ; ਹਮ ਮੀਨ ਤੁਮਾਰੇ॥) ਤਿਖਹਾਰੇ ਪੋਲਾ। [2]ਤਿਹਾਏ ਚਾਹਵਾਨ- ਤੇਰਾ ਨਾਮੁ ਬੂੰਦ; ਹਮ ਚਾਤ੍ਰਿਕ [2]ਤਿਖਹਾਰੇ॥ ਜਿਉ ਬਾਰਿਕੁ; ਪੀ ਖੀਰੁ. ਅਘਾਵੈ॥ ਜਿਉ ਨਿਰਧਨੁ; ਧਨੁ ਦੇਖਿ. ਸੁਖੁ ਪਾਵੈ॥ ਤ੍ਰਿਖਾਵੰਤ. ਜਲੁ ਪੀਵਤ ਠੰਢਾ; ਤਿਉ ਹਰਿ ਸੰਗਿ. ਇਹੁ ਮਨੁ ਭੀਨਾ ਜੀਉ॥ ਸੰਤਨ ਮੋਕਉ; ਹਰਿ ਮਾਰਗਿ ਪਾਇਆ॥ ਮਿਲਿ ਪ੍ਰੀਤਮ, ਜਿਉ ਹੋਤ

ਅਨੰਦਾ; ਤਿਉ ਹਰਿ ਰੰਗਿ, ਮਨੁ ਰੰਗੀਨਾ ਜੀਉ॥ ਸਾਧ ਕ੍ਰਿਪਾਲਿ; ਹਰਿ ਸੰਗਿ ਗਿਝਾਇਆ॥ ਹਰਿ ਹਮਰਾ. ਹਮ ਹਰਿ ਕੇ ਦਾਸੇ; ਨਾਨਕ. ਸਬਦੁ ਗੁਰੂ ਸਚੁ. ਦੀਨਾ ਜੀਉ॥ ਸੁਖਦਾਈ; ਦੂਖ ਬਿਡਾਰਨ ਹਰੀਆ॥) ਛਕ[1] ਕੇ। ਚੱਖਿ- ਅਵਰਿ ਸਾਦ ਚਖਿ[1]. ਸਗਲੇ ਦੇਖੇ; ਮਨ ਹਰਿ ਰਸੁ. ਸਭ ਤੇ ਮੀਠਾ ਜੀਉ॥

੧੦੧. [1]ਇੱਕ ਪਰਮ ਪੂਜਨੀਕ ਧੰਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਸੱਚੇ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਹਸਤ ਕਮਲਾਂ 'ਚ, ਹਰਿ ਜੀ ਆਇ ਭਾਵ ਸਾਖਿਆਤ ਹੋਏ। ਬਹੁ= ਤੇਰੇ- ਹਰਿ. ਇਕਸੁ[1] ਹਥਿ ਆਇਆ; ਵਰਸਾਣੇ ਬਹੁਤੇਰੇ॥ ਨਿਧਿ ਸਿਧਿ ਰਿਧਿ; ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਮੇਰੈ॥ ਜਾ ਕਉ ਖੋਜਹਿ; ਸਰਬ ਉਪਾਏ॥ ਵਡਭਾਗੀ; ਦਰਸਨੁ ਕੋ ਵਿਰਲਾ ਪਾਏ॥ ਗੁਰਿ. ਬੰਧਨ ਤਿਨ ਕੇ ਸਗਲੇ ਕਾਟੇ; ਜਨ ਨਾਨਕ. ਸਹਜਿ ਸਮਾਈ ਜੀਉ॥) ਅ=ਵਰਦਾ [2]ਉਮਰ- ਊਠਤ ਬੈਠਤ ਸੋਵਤ ਜਾਗਤ; ਹਰਿ ਧਿਆਈਐ. ਸਗਲ [2]ਅਵਰਦਾ ਜੀਉ॥ ਗੁਰ ਭੇਟਤ; ਹਉ ਗਈ ਬਲਾਏ॥) ਪੜਦਾ ਝਾੜੇ ਨੂੰ ਹਲੰਤ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ- ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਹਰਿ ਗਾਵੈ ਨਾਨਕੁ; ਸਤਿਗੁਰ ਢਾਕਿ ਲੀਆ. ਮੇਰਾ ਪੜਦਾ ਜੀਉ॥ ਸਤਿ ਕਰੇ. ਜਿਨਿ ਗੁਰੂ ਪਛਾਤਾ; ਸੋ. ਕਾਹੇ ਕਉ ਡਰਦਾ ਜੀਉ॥ ਓਤਿ ਪੋਤਿ; ਸੇਵਕ ਸੰਗਿ ਰਾਤਾ॥) [3]ਫਾਹੀ- ਕਾਟਿ [3]ਸਿਲਕ; ਪ੍ਰਭਿ ਸੇਵਾ ਲਾਇਆ॥) ਤੂੰ ਦਾਨਾ ਠਾਕੁਰੁ; ਸਭ ਬਿਧਿ ਜਾਨਹਿ॥

੧੦੨. ਅਨਦ ਮਿਲਵਾਂ ਪੋਲਾ। [1]ਵੱਡਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਸ੍ਰਬ ਵਿਆਪੀ ਮਹਾਂ ਵਿਸਮਾਦ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ, ਗਭੀਰਾ ਟਿੱਪੀ ਨ ਬੋਲੋ- ਸੋ ਗਹਿਰ ਗਭੀਰਾ; [1]ਗਉਹਰੁ ਜੀਉ॥ ਝਿਮਿ ਝਿਮਿ ਵਰਸੈ; ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਧਾਰਾ॥) ਕੋੱਲਾ- ਅਨਦ ਬਿਨੋਦ ਕਰੇ ਦਿਨ ਰਾਤੀ; ਸਦਾ ਸਦਾ ਹਰਿ ਕੇਲਾ ਜੀਉ॥) ਮੇੱਲਾ ਸੁ=ਮੱਤਿ- ਸੁਮਤਿ ਪਾਏ, ਨਾਮੁ ਧਿਆਏ; ਗੁਰਮੁਖਿ ਹੋਏ ਮੇਲਾ ਜੀਉ॥ ਜਲ ਤਰੰਗੁ ਜਿਉ; ਜਲਹਿ ਸਮਾਇਆ॥) [2]ਜੁਦਾ ਵੱਖਰਾ। ਜਉੱਲਾ- ਕਹੁ ਨਾਨਕ. ਭ੍ਰਮ ਕਟੇ ਕਿਵਾੜਾ; ਬਹੁੜਿ ਨ ਹੋਈਐ. ਜਉਲਾ[2] ਜੀਉ॥) ਸੱਾਧੇ- ਸਾਧ ਕੈ ਸੰਗਿ. ਉਨਿ ਭਉਜਲੁ ਤਰਿਆ; ਸਗਲ ਦੂਤ. ਉਨਿ ਸਾਧੇ ਜੀਉ॥ ਤੂੰ ਗੰਠੀ; ਮੇਰੁ ਸਿਰਿ ਤੂੰਹੈ॥) ਪਖੱਾਲੀ- ਤਿਸੁ ਚਰਣ ਪਖਾਲੀ; ਜੋ ਤੇਰੈ ਮਾਰਗਿ ਚਾਲੈ॥) ਨਿਹੱਾਲੀ- ਨੈਨ ਨਿਹਾਲੀ; ਤਿਸੁ ਪੁਰਖ ਦਇਆਲੈ॥) ਦੇਵਾਂ। ਸਾਜਨ, ਲੱਾਧੇ- ਮਨੁ ਦੇਵਾ. ਤਿਸੁ ਅਪੁਨੇ ਸਾਜਨ; ਜਿਨਿ ਗੁਰ ਮਿਲਿ. ਸੋ ਪ੍ਰਭੁ ਲਾਧੇ ਜੀਉ॥) ਮਧੇ ਅ=ਲਿਪਤ ਪੋਲੇ- ਸਭ ਕੈ ਮਧੇ; ਅਲਿਪਤ ਨਿਰਬਾਣੇ॥) ਤਜਿ ਦੇਹਲੀ ਦੀਪਕ ਹੈ- ਮਾਣੁ ਤਾਣੁ ਤਜਿ ਮੋਹੁ ਅੰਧੇਰਾ॥) ਤੂੰ ਗੰਠੀ; ਮੇਰੁ ਸਿਰਿ ਤੂੰਹੈ॥) ਬੁਦ=ਬੁਦਾ ਪੋਲਾ- ਤੂੰ ਜਲਨਿਧਿ. ਤੂੰ ਫੇਨੁ ਬੁਦਬੁਦਾ; ਤੁਧੁ ਬਿਨੁ. ਅਵਰੁ ਨ ਭਾਲੀਐ ਜੀਉ॥) ਮਧਿ ਪੋਲਾ- ਆਦਿ ਮਧਿ ਅੰਤਿ, ਪ੍ਰਭੁ ਸੋਈ; ਅਵਰੁ ਨ ਕੋਇ ਦਿਖਾਲੀਐ ਜੀਉ॥) ਤੂੰ ਨਿਰਗੁਣੁ ਸਰਗੁਣੁ; ਸੁਖ ਦਾਤਾ॥) ਕਰ= ਤਬ ਪੋਲਾ- ਅਪਣੇ ਕਰਤਬ, ਆਪੇ ਜਾਣਹਿ; ਆਪੇ ਤੁਧੁ ਸਮਾਲੀਐ ਜੀਉ॥ ਤੂੰ ਗੁਪਤੁ ਪਰਗਟੁ; ਪ੍ਰਭ ਆਪੇ॥

੧੦੩. ਵੇਲਾ ਪੋਲਾ। ਪਰ=ਵਾਨਾ ਪੂਰਾ ਰਾਰਾ ਲਾਉ- ਧੰਨੁ ਸੁ ਵੇਲਾ, ਜਿਤੁ ਹਰਿ ਗਾਵਤ ਸੁਨਣਾ; ਆਏ ਤੇ. ਪਰਵਾਨਾ ਜੀਉ॥) ਚੱਲੇ- ਸੇ ਚਰਣ ਸੁਹਾਵੇ. ਜੋ ਹਰਿ ਮਾਰਗਿ ਚਲੇ; ਹਉ ਬਲਿ. ਤਿਨ ਸੰਗਿ ਪਛਾਣਾ ਜੀਉ॥) ਨਾਨਕ ਕਉ. ਪ੍ਰਭ ਭਏ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ; ਪ੍ਰਭ ਨਾਨਕ ਮਨਿ ਭਾਣਾ ਜੀਉ॥) [1]ਨੱਕੋ ਨੱਕ। ਸੁੱਭਰ- ਜਲ ਥਲ ਨੀਰਿ, ਭਰੇ ਸਰ [1]ਸੁਭਰ; ਬਿਰਥਾ ਕੋਇ ਨ ਜਾਏ ਜੀਉ॥) ਵਣੁ ਤ੍ਰਿਣੁ ਤ੍ਰਿਭਵਣੁ; ਕੀਤੋਨੁ ਹਰਿਆ॥) ਜਿਤੁ ਜਿਤੁ ਭਾਣਾ; ਤਿਤੁ ਤਿਤੁ ਲਾਏ॥) ਵੱਜੀ ਜਿੱਤਾ- ਗੁਰਿ ਪੂਰੈ.

ਵਜੀ ਵਾਧਾਈ; ਨਾਨਕ. ਜਿਤਾ ਬਿਖਾੜਾ ਜੀਉ॥ ਜੀਅ ਪ੍ਰਾਣ ਪ੍ਰਭ; ਮਨਹਿ ਅਧਾਰਾ॥) [2]ਸ਼ਰਧਾ ਭਾਵਨਾ– [2]ਮਨਸਾ ਧਾਰਿ; ਜੋ ਘਰਿ ਤੇ ਆਵੈ॥

੧੦੪. ਖੁਦੀ ਮਿਟੀ ਪੋਲਾ– ਖੁਦੀ ਮਿਟੀ. ਚੂਕਾ ਭੋਲਾਵਾ; ਗੁਰਿ. ਮਨ ਹੀ ਮਹਿ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਜੀਉ॥ ਤੂੰ ਪ੍ਰੀਤਮੁ ਠਾਕੁਰੁ; ਅਤਿ ਭਾਰੀ॥ ਇਹ ਮਤਿ; ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਮਨਿ ਧਾਰਉ॥ ਸਤਿ ਸਤਿ; ਸਤਿ ਪ੍ਰਭੁ ਸੋਈ॥ ਸਦਾ ਸਦਾ ਸਦ; ਆਪੇ ਹੋਈ॥) ਚਲਿ=ਤ ਪੋਲਾ ਮਿਲਵਾਂ, ਲੱਲੇ ਸਿਹਾਰੀ– ਚਲਿਤ ਤੁਮਾਰੇ ਪ੍ਰਗਟ ਪਿਆਰੇ; ਦੇਖਿ ਨਾਨਕ. ਭਏ ਨਿਹਾਲਾ ਜੀਉ॥ ਹੁਕਮੀ; ਵਰਸਣ ਲਾਗੇ ਮੇਹਾ॥ ਆਉ ਸਾਜਨ ਸੰਤ; ਮੀਤ ਪਿਆਰੇ॥ ਮਿਲਿ ਗਾਵਹ; ਗੁਣ ਅਗਮ ਅਪਾਰੇ॥) ਸਿਮਰਿ ਸਾਹਿਬੁ ਸੋ ਸਚੁ ਸੁਆਮੀ; ਰਿਜਕੁ. ਸਭਸੁ ਕਉ ਦੀਏ ਜੀਉ॥) ਪਾਰ=ਗਿਰਾਮੀ। [1]ਜੀਵਨਮੁਕਤ– ਜਿਨਿ ਸੇਵਿਆ ਸੋ [1]ਪਾਰਗਿਰਾਮੀ; ਕਾਰਜ ਸਗਲੇ ਥੀਏ ਜੀਉ॥

੧੦੫. ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਪ੍ਰਭੁ. ਭਗਤੀ ਲਾਵਹੁ; ਸਚੁ ਨਾਨਕ. ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪੀਏ ਜੀਉ॥ ਅਪੁਨੇ ਜੀਅ ਜੰਤ; ਪ੍ਰਤਿਪਾਰੇ॥ ਜਲਿ ਥਲਿ ਪੂਰਿ ਰਹਿਆ; ਮਿਹਰਵਾਨਾ॥ ਸਦ ਬਲਿਹਾਰਿ; ਜਾਈਐ ਕੁਰਬਾਨਾ॥ ਰਾਖਿ ਲੀਏ ਸਗਲੇ; ਪ੍ਰਭਿ ਆਪੇ॥) ਹਰੀ=ਆਵਲੁ ਬਿਹਾਰੀ ਦੱਬ ਕੇ ਬੋਲੋ– ਨਾਮੁ ਜਪਤ ਮਨੁ ਤਨੁ ਹਰੀਆਵਲੁ; ਪ੍ਰਭ ਨਾਨਕ. ਨਦਰਿ ਨਿਹਾਰੇ ਜੀਉ॥) ਉੱਜੜੇ ਥਾਂ[ਪ]– ਸੇ ਅਸਥਲ[ਪ]; ਸੋਇਨ ਚਉਬਾਰੇ॥ ਨੱਗਰ– ਜਿਥੈ. ਨਾਮੁ ਨ ਜਪੀਐ. ਮੇਰੇ ਗੋਇਦਾ; ਸੇਈ ਨਗਰ ਉਜਾੜੀ ਜੀਉ॥ ਹਰਿ; ਰੁਖੀ ਰੋਟੀ ਖਾਇ ਸਮਾਲੇ॥) [1]ਖੋਟੀ ਕਰਤੂਤ। ਵਿਸੂ ਬਦ=ਫੈਲੀ ਪੋਲੇ– ਖਾਇ ਖਾਇ, ਕਰੇ [1]ਬਦਫੈਲੀ; ਜਾਣੁ ਵਿਸੂ ਕੀ ਵਾੜੀ ਜੀਉ॥) ਵਿ=ਕਰਮ– ਸਾਕਤ ਸੰਗਿ; ਵਿਕਰਮ ਕਮਾਏ॥) ਦੁ=ਲਭ– ਦੁਲਭ ਦੇਹ ਖੋਈ ਅਗਿਆਨੀ; ਜੜ ਅਪੁਣੀ ਆਪਿ ਉਪਾੜੀ ਜੀਉ॥ ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ. ਨਾਨਕੁ ਗੁਣ ਗਾਵੈ; ਰਾਖਹੁ ਸਰਮ ਅਸਾੜੀ ਜੀਉ॥) ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ. ਗੁਣ ਗਾਵਾ; ਕਾਟੀ ਜਮ ਕੀ ਫਾਸਾ ਜੀਉ॥

੧੦੬. ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪ੍ਰਭ; ਭਏ ਰਖਵਾਰੇ॥) ਇੱਛ– ਮਨ ਕੀ ਇਛ; ਪੁਜਾਵਣਹਾਰਾ॥ ਤੂੰ ਠਾਕੁਰੁ ਸੁਆਮੀ; ਪ੍ਰਭੁ ਮੇਰਾ॥ ਸਦਾ ਸਦਾ; ਤੂੰਹੈ ਸੁਖਦਾਈ॥) ਲਾਗਾਂ ਪਾਈਂ– ਨਿਵਿ ਨਿਵਿ ਲਾਗਾ; ਤੇਰੀ ਪਾਈ॥ ਪ੍ਰਭ ਤੁਮ ਤੇ. ਲਹਣਾ; ਤੂੰ. ਮੇਰਾ ਗਹਣਾ॥ ਜਿਥੈ ਰਖਹਿ. ਬੈਕੁੰਠੁ ਤਿਥਾਈ; ਤੂੰ ਸਭਨਾ ਕੇ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਾ ਜੀਉ॥ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮਿ ਪ੍ਰਭਿ; ਮੇਘੁ ਪਠਾਇਆ॥) ਬੁਝੀ ਪੋਲਾ– ਸਾਂਤਿ ਭਈ. ਬੁਝੀ ਸਭ ਤ੍ਰਿਸਨਾ; ਅਨਦੁ ਭਇਆ. ਸਭ ਠਾਈ ਜੀਉ॥ ਜਾ ਕੀ ਸਰਣਿ ਪਇਆ; ਗਤਿ ਪਾਈਐ॥ ਤੇਰਾ ਮਾਣੁ; ਤਾਣੁ ਪ੍ਰਭ ਤੇਰਾ॥ ਮਨਿ ਇਕੋ; ਸਚਾ ਹੁਕਮੁ ਪਛਾਣੀ॥ ਆਪੇ ਬਖਸਿ; ਕਰੇ ਜੀਅ ਸਾਰਾ॥ ਤਿਸੁ ਬਿਨੁ, ਹੋਰੁ ਨ ਦੂਜਾ ਠਾਕੁਰੁ; ਸਭ ਤਿਸੈ ਕੀਆ, ਜਾਈ ਜੀਉ॥ ਸਹਜਿ ਸੰਤੋਖਿ ਸਦਾ ਤ੍ਰਿਪਤਾਸੇ; ਅਨਦੁ ਖਸਮ ਕੈ ਭਾਣੈ ਜੀਉ॥) ਹੱਥੀ, ਹੱਥ[ਪ] ਨਾਲ ਬਾਂਹ ਫੜ ਲਈ– ਹਥੀ[ਪ] ਦਿਤੀ; ਪ੍ਰਭਿ ਦੇਵਣਹਾਰੈ॥

੧੦੭. ਬਿਖੜਾ ਪੋਲਾ– ਬਿਖੜਾ ਥਾਨੁ; ਨ ਦਿਸੈ ਕੋਈ॥ ਸਹਜ ਅਨੰਦ.ਗਾਵਹਿ ਗੁਣ ਗੋਵਿੰਦ; ਪ੍ਰਭ ਨਾਨਕ. ਸਰਬ ਸਮਾਹਿਆ ਜੀਉ॥ ਸਾ ਧਰਤਿ ਸੁਹਾਵੀ. ਜਿਤੁ ਵਸਹਿ ਹਰਿ ਜਨ; ਸਚੇ ਨਾਮ ਵਿਟਹੁ. ਕੁਰਬਾਣੋ ਜੀਉ॥ ਸਚੁ ਵਡਾਈ; ਕੀਮ. ਨ ਪਾਈ॥ ਕੁਦਰਤਿ ਕਰਮੁ; ਨ ਕਹਣਾ ਜਾਈ॥) ਰੰਗਿ ਰਤੇ ਤੇਰੈ.ਤੁਧੁ ਭਾਵਹਿ; ਸਚੁ ਨਾਮੁ ਨੀਸਾਣੋ ਜੀਉ॥ ਸਚੇ; ਅੰਤੁ ਨ ਜਾਣੈ ਕੋਈ॥ ਨਾਨਕ. ਸਚੁ ਧਿਆਈਐ ਸਦ ਹੀ; ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਜਾਣੋ ਜੀਉ॥) ਵੰਞ=ਹਿ, ਟਿੱਪੀ ਵ. ਖ਼ੂਬ ਨੱਕ 'ਚ ਬੋਲੋ– ਘੜੀ ਮੂਰਤ ਸਿਮਰਤ ਪਲ ਵੰਞਹਿ; ਜੀਵਣੁ ਸਫਲੁ ਤਿਥਾਈ ਜੀਉ॥ ਦੇਹਿ ਦਾਨੁ. ਨਾਨਕੁ ਜਨੁ ਮਾਗੈ; ਸਦਾ

ਸਦਾ ਹਰਿ ਧਿਆਈ ਜੀਉ॥ ਐਥੈ ਤੂੰਹੈ; ਆਗੈ ਆਪੇ॥ ਰਸਨਾ, ਜਪਿ ਜਪਿ; ਜੀਵੈ ਸੁਆਮੀ॥ ਨਾਮੁ ਅਵਖਧੁ; ਜਿਨਿ ਜਨ ਤੇਰੈ ਪਾਇਆ॥

੧੦੮. ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਧਾਰਿ; ਅਪਨਾ ਦਾਸੁ ਸਵਾਰਿਆ॥ ਇਕਸੁ ਵਿਣੁ. ਹੋਰੁ ਦੂਜਾ ਨਾਹੀ; ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ. ਇਹ ਮਤਿ ਸਾਰੀ ਜੀਉ॥) ਰੱਤਾ- ਮਨੁ ਤਨੁ ਰਤਾ; ਰਾਮ ਪਿਆਰੇ॥) ਸਰਬਸੁ ਪੋਲਾ ਮਿਲਵਾਂ, ¹ਸਭ ਕੁੱਝ- ¹ਸਰਬਸੁ ਦੀਜੈ; ਅਪਨਾ ਵਾਰੇ॥) ਤਰੀਜੈ ਫੱਾਸਾ ਕੱਟੀਐ- ਸਾਧੂ ਸੰਗਿ. ਤਰੀਜੈ ਸਾਗਰੁ; ਕਟੀਐ. ਜਮ ਕੀ ਫਾਸਾ ਜੀਉ॥) ਪਾਰ=ਜਾਤੁ। ਅ=ਲਖ ਪੋਲਾ- ਪਾਰਜਾਤੁ; ਜਪਿ ਅਲਖ ਅਭੇਵਾ॥ ਸਾਧਸੰਗਿ; ਮਿਲੇ ਸਾਰੰਗਪਾਣੀ॥) ਪਰ=ਵਾਣੁ। ਗਿ=ਰਸਤ- ਨਾਨਕ. ਨਾਮੁ ਵਸਿਆ ਜਿਸੁ ਅੰਤਰਿ; ਪਰਵਾਣੁ ਗਿਰਸਤ ਉਦਾਸਾ ਜੀਉ॥ ਸੰਤ ਸੰਗਿ ਮਿਲਿ. ਹਰਿ ਹਰਿ ਜਪਿਆ; ਬਿਨਸੇ. ਆਲਸ ਰੋਗਾ ਜੀਉ॥) ਗੱਲਾਂ। ਜੋੱਗਾ- ਗਿਆਨ ਧਿਆਨ ਪੂਰਨ ਪਰਮੇਸੁਰ; ਪ੍ਰਭੁ ਸਭਨਾ ਗਲਾ ਜੋਗਾ ਜੀਉ॥) ਖਿਨ ਮਹਿ; ਥਾਪਿ ਉਥਾਪਨਹਾਰਾ॥ ਗੁਰ ਬੋਹਿਥੁ. ਪਾਇਆ ਕਿਰਪਾ ਤੇ; ਨਾਨਕ. ਧੁਰਿ ਸੰਜੋਗਾ ਜੀਉ॥ ਪਤਿ=ਵੰਤਾ- ਸੋਈ ਸਿਆਣਾ. ਸੋ ਪਤਿਵੰਤਾ; ਹੁਕਮੁ ਲਗੈ. ਜਿਸੁ ਮੀਠਾ ਜੀਉ॥) ਉਤਰ=ਹਿ ਕਲ=ਮਲ ਪੋਲਾ-ਜਿਨ ਦੇਖੇ; ਸਭ ਉਤਰਹਿ ਕਲਮਲ॥

੧੦੯. ਗੁਣ ਗਾਵੈ ਅਨ ਦਿਨੁ; ਨਿਤਿ ਜਾਗੀ॥) ਬਾਂਹ- ਬਾਹ ਪਕੜਿ.ਤਿਸੁ ਸੁਆਮੀ ਮੇਲੈ; ਜਿਸ ਕੈ ਮਸਤਕਿ ਲਹਣਾ॥) ਮੁੱਠੇ, ¹ਲੁੱਟੇ- ਵਿਣੁ ਪਰਮੇਸਰ; ਸਗਲੇ ¹ਮੁਠੇ॥) ਪਤੀ=ਆਵਣਿਆ ਬਿਹਾਰੀ ਦੱਬਵੀਂ ਬੋਲੋ- ਸਚੇ ਦੀਨ ਦਇਆਲ, ਮੇਰੇ ਸਾਹਿਬਾ; ਸਚੇ ਮਨੁ ਪਤੀਆਵਣਿਆ॥) ਛੂਟ=ਸਿ ਨਾ=ਮਿ- ਸਭਨਾ ਕਾ. ਦਰਿ ਲੇਖਾ ਸਚੈ; ਛੂਟਸਿ. ਨਾਮਿ ਸੁਹਾਵਣਿਆ॥

੧੧੦. ਪਰ=ਗਾਸੁ- ਗੁਰਮਤੀ ਪਰਗਾਸੁ ਹੋਆ ਜੀ; ਅਨ ਦਿਨੁ ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਵਣਿਆ॥ ਨਉ ਦਰਵਾਜੇ, ਦਸਵੈ ਮੁਕਤਾ; ਅਨਹਦ ਸਬਦੁ ਵਜਾਵਣਿਆ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਾਚੁ ਮਿਲੈ; ਤਾ ਵੇਖਾ॥) ਬੱਜਰ ਖੁਲ੍ਹਾਵਣਿਆ- ਗੁਰ ਸਾਖੀ, ਮਿਟਿਆ ਅੰਧਿਆਰਾ; ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਖੁਲਾਵਣਿਆ॥ ਗੁਰ ਕਿਰਪਾ ਤੇ. ਮਨੁ ਤਨੁ ਨਿਰਮਲੁ; ਨਿਰਮਲ ਨਾਮੁ ਧਿਆਵਣਿਆ॥) ਤੱਕੜੀ- ਬਿਨੁ ਤਕੜੀ; ਤੋਲੈ ਸੰਸਾਰਾ॥) ਹੱਥੁ- ਜਿਸੁ ਆਪਿ ਭੁਲਾਏ; ਸੁ ਕਿਥੈ ਹਥੁ ਪਾਏ॥) ਮੁੱਤੀ- ਕੰਤਿ ਵਿਸਾਰੀ; ਅਵਗਣਿ ਮੁਤੀ॥

੧੧੧. ਸੁਖੁ ਨਾਹੀ; ਫੁਨਿ ਦੂਐ ਤੀਐ॥) ¹ਪ੍ਰਗਟ- ਇਕੋ ਆਪਿ; ਫਿਰੈ ¹ਪਰਛੰਨਾ॥ ਗੁਰਮਤੀ. ਮਨੁ ਇਕਤੁ ਘਰਿ ਆਇਆ; ਸਚੈ ਰੰਗਿ ਰੰਗਾਵਣਿਆ॥) ਜੁੱਗ ਜੱਤੇ- ਗੁਰ ਸੇਵਾ ਤੇ; ਜੁਗ ਚਾਰੇ ਜਾਤੇ॥) ਬੱਧਾ-ਜਮਪੁਰਿ ਬਧਾ; ਦੁਖ ਸਹਾਹੀ॥) ਅੰਨ੍ਹਾ। ਬੋਲ਼ਾ ਪੋਲਾ- ਅੰਨਾ ਬੋਲਾ.ਕਿਛੁ ਨਦਰਿ ਨ ਆਵੈ; ਮਨਮੁਖ ਪਾਪਿ ਪਚਾਵਣਿਆ॥) ਰੱਾਤੇ- ਇਕਿ ਰੰਗਿ ਰਾਤੇ; ਜੋ ਤੁਧੁ ਆਪਿ ਲਿਵ ਲਾਏ॥) ਬੁੱਝਾਵਣਿਆ- ਸਦਾ ਸਦਾ ਸਚੇ. ਤੇਰੀ ਸਰਣਾਈ; ਤੂੰ ਆਪੇ. ਸਚੁ ਬੁਝਾਵਣਿਆ॥) ਜੋਤੀ ਵਿਚਿ ਮਿਲਿ, ਜੋਤਿ ਸਮਾਣੀ; ਸੁਣਿ ਮਨ ਸਚਿ ਸਮਾਵਣਿਆ॥) ਕੱਚੀ, ਕੱਚਾ- ਕਾਇਆ ਕਚੀ; ਕਚਾ ਚੀਰੁ ਹੰਢਾਏ॥

੧੧੨. ਦੇਹੀ ਜਾਤਿ; ਨ ਆਗੈ ਜਾਏ॥ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੇਵਨਿ ਸੇ ਧਨਵੰਤੇ; ਐਥੈ ਓਥੈ ਨਾਮਿ ਸਮਾਵਣਿਆ॥ ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ; ਕੋ ਨਦਰਿ ਨਿਹਾਲੇ॥) ਸੁੱਤਾ- ਮਾਇਆ ਮੋਹਿ; ਇਹੁ ਜਗੁ ਸੁਤਾ॥) ਵਿਗੁੱਤਾ- ਨਾਮੁ ਵਿਸਾਰਿ; ਅੰਤਿ ਵਿਗੁਤਾ॥) ਅਪਿ=ਉ ਪੋਲਾ- ਅਪਿਉ ਪੀਐ; ਸੋ ਭਰਮੁ ਗਵਾਏ॥ ਨਾਨਕ. ਨਾਮੁ ਧਿਆਇ ਸਚਿ ਰਾਤੇ; ਜੋ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ. ਸੁ ਕਾਰ ਕਰਾਵਣਿਆ॥ ਅੰਦਰਿ; ਹੀਰਾ ਲਾਲੁ ਬਣਾਇਆ॥) ਪੱਲੈ। ਕਸਵੱਟੀ- ਜਿਨ ਸਚੁ ਪਲੈ. ਸਚੁ ਵਖਾਣਹਿ; ਸਚੁ ਕਸਵਟੀ ਲਾਵਣਿਆ॥ ਨਾਮੁ

ਨਿਰੰਜਨੁ; ਅਤਿ ਅਗਮ ਅਪਾਰਾ॥ ਵੇਪਰਵਾਹੁ ਸਚੁ; ਮੇਰਾ ਪਿਆਰਾ॥ ਕਿਲਵਿਖ ਅਵਗਣ; ਕਾਟਣਹਾਰਾ॥ ਆਪੇ ਦੇਇ; ਨ ਪਛੋਤਾਵੈ॥ ਮੈ. ਹੋਰੁ ਨ ਕੋਈ; ਤੁਧੈ ਜੇਹਾ॥ [1]ਮੁਕਤ- ਤੇਰੀ ਨਦਰੀ; [1]ਸੀਝਸਿ ਦੇਹਾ॥

੧੧੩. ਸੁੱਧਿ- ਮਨਮੁਖ ਅੰਧੇ; ਸੁਧਿ ਨ ਸਾਰਾ॥ ਇਕਿ ਗੁਰਮੁਖਿ; ਸਦਾ ਸਚੈ ਰੰਗਿ ਰਾਤੇ॥ ਸਚੇ ਬਾਝਹੁ; ਕੋ ਅਵਰੁ ਨ ਦੂਆ॥ ਦੂਜੈ ਲਾਗਿ; ਜਗੁ ਖਪਿ ਖਪਿ ਮੂਆ॥ ਆਪੇ ਧਰਿ ਦੇਖਹਿ; ਕਚੀ ਪਕੀ ਸਾਰੀ॥ ਅਨ ਦਿਨੁ ਆਪੇ ਕਾਰ ਕਰਾਏ; ਆਪੇ ਮੇਲਿ ਮਿਲਾਵਣਿਆ॥) ਨ੍ਹਾਵੈ- ਸਤਿਗੁਰੁ ਹੈ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰੁ ਸਾਚਾ; ਮਨੁ ਨਾਵੈ. ਮੈਲੁ ਚੁਕਾਵਣਿਆ॥ ਤੇਰਾ ਸਚੇ; ਕਿਨੈ. ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਇਆ॥ ਗੁਰ ਪਰਸਾਦਿ; ਕਿਨੈ ਵਿਰਲੈ. ਚਿਤੁ ਲਾਇਆ॥ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਣੀ ਗੁਰ ਕੀ; ਮੀਠੀ॥) ਰੱਜਾਂ- ਤੁਧੁ ਸਾਲਾਹਿ, ਨ ਰਜਾ ਕਬਹੂੰ; ਸਚੇ ਨਾਵੈ ਕੀ ਭੁਖ ਲਾਵਣਿਆ॥) ਤਿਖਾ ਪੋਲਾ- ਗੁਰ ਕੈ ਸਬਦਿ ਤਿਖਾ ਨਿਵਾਰੀ; ਸਹਜੇ ਸੂਖਿ ਸਮਾਵਣਿਆ॥) ਪੱਲਰਿ- ਰਤਨੁ ਪਦਾਰਥੁ; ਪਲਰਿ ਤਿਆਗੈ॥) ਚੜ੍ਹਾਵਣਿਆ, ਚੱਚਾ ਸਾਫ਼ ਬੋਲੋ- ਮਨੁ ਤਨੁ ਰਤਾ, ਰਸਨਾ ਰੰਗਿ ਚਲੂਲੀ; ਭੈ ਭਾਇ. ਰੰਗੁ ਚੜਾਵਣਿਆ॥) ਨ੍ਹਾਤਾ- ਨਾਤਾ ਧੋਤਾ; ਥਾਇ ਨ ਪਾਈ॥) ਪੱਛੋਤਾਵਣਿਆਂ- ਜੇਹਾ ਆਇਆ. ਤੇਹਾ ਜਾਸੀ; ਕਰਿ ਅਵਗਣ. ਪਛੋਤਾਵਣਿਆ॥

੧੧੪. ਬੂੱਝੈ- ਮਰਣੁ ਲਿਖਾਇ ਆਏ; ਨਹੀ ਬੂਝੈ॥) ਹਉ ਬਲਿਹਾਰੀ ਸਦਾ, ਤਿਨ ਵਿਟਹੁ; ਗੁਰ ਸੇਵਾ ਚਿਤੁ ਲਾਵਣਿਆ॥) ਬੈਸਿ ਸੁਥਾਨਿ, ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਵਹਿ; ਆਪੇ ਕਰਿ. ਸਤਿ ਮਨਾਵਣਿਆ॥ ਹਰਿ ਜੀਉ.ਸਫਲਿਓ ਬਿਰਖੁ ਹੈ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ; ਜਿਨਿ ਪੀਤਾ. ਤਿਸੁ ਤਿਖਾ ਲਹਾਵਣਿਆ॥) ਹਰਿ ਜੀ; ਅਚਿੰਤੁ ਵਸੈ ਮਨਿ ਆਈ॥

੧੧੫. ਅਨਹਤ ਪੋਲਾ- ਅਨਹਤ ਬਾਣੀ. ਨਿਰਮਲ ਸਬਦੁ ਵਜਾਏ; ਗੁਰ ਸਬਦੀ ਸਚਿ ਸਮਾਵਣਿਆ॥ ਬਿਨੁ ਸਤਿਗੁਰ; ਕਿਹੁ ਨ ਦੇਖਿਆ ਜਾਇ॥) ਟਿੱਪੀ ਤੇ ਵ ਖ਼ੂਬ ਨੱਕ 'ਚ ਬੋਲ- ਆਪੁ ਵੰਞਾਏ; ਤਾ ਸਭ ਕਿਛੁ ਪਾਏ॥ ਫਿਰਿ ਓਇ ਕਿਥਹੁ; ਪਾਇਨਿ ਮੋਖ ਦੁਆਰਾ॥) ਸਤਸੰਗਤਿ ਬਹਿ; ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਇਆ॥

੧੧੬. ਅਤਿ ਪੋਲਾ- ਸਚਾ ਸਾਹਿਬੁ; ਮੈ ਅਤਿ ਪਿਆਰਾ॥) ਵੱਥੂ- ਸਤਿਗੁਰੁ ਦਾਤਾ. ਸਭਨਾ ਵਥੂ ਕਾ; ਪੂਰੈ ਭਾਗਿ ਮਿਲਾਵਣਿਆ॥) ਅੰਤਰਿ ਮੈਲੁ ਲਾਗੀ ਬਹੁ; ਦੂਜੈ ਭਾਏ॥) ਤਟਿ ਪੋਲਾ- ਤਟਿ ਤੀਰਥਿ ਦਿਸੰਤਰਿ ਭਵੈ ਅਹੰਕਾਰੀ; ਹੋਰੁ ਵਧੇਰੈ ਹਉਮੈ ਮਲੁ ਲਾਵਣਿਆ॥) ਹਰਿ ਨਿਰਮਲੁ ਸਚੁ, ਮੈਲੁ ਨ ਲਾਗੈ; ਸਚਿ ਲਾਗੈ, ਮੈਲੁ ਗਵਾਵਣਿਆ॥) ਬਾਝੁ ਗੁਰੂ; ਹੈ ਅੰਧ ਗੁਬਾਰਾ॥ ਮਾਇਆ ਮੋਹਿ, ਸਭ ਸੁਧਿ ਗਵਾਈ; ਕਰਿ ਅਵਗਣ ਪਛੋਤਾਵਣਿਆ॥

੧੧੭. ਪੜਿ ਪੜਿ ਪੰਡਿਤ ਮੋਨੀ ਥਕੇ; ਚਉਥੇ ਪਦ ਕੀ ਸਾਰ. ਨ ਪਾਵਣਿਆ॥) ਗੁਰਮੁਖਿ ਰਿਧਿ ਸਿਧਿ; ਸਚੁ ਸੰਜਮੁ ਸੋਈ॥) ਗੁਰਮੁਖਿ ਗਿਆਨੁ; ਨਾਮਿ ਮੁਕਤਿ ਹੋਈ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਥਾਪੇ; ਥਾਪਿ ਉਥਾਪੇ॥) ਨਾਨਕ. ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਏ; ਨਾਮੇ ਨਾਮਿ ਸਮਾਵਣਿਆ॥) ਸਬਦੇ ਹੀ; ਫਿਰਿ ਓਪਤਿ ਹੋਵੈ॥) ਸੱਚ[1] ਸਰੂਪ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅਥਵਾ ਸ਼ਾਂਤੀ[1]- ਗੁਰ ਤੇ. ਸਾਤਿ[1] ਭਗਤਿ ਕਰੇ ਦਿਨੁ ਰਾਤੀ; ਗੁਣ ਕਹਿ. ਗੁਣੀ ਸਮਾਵਣਿਆ॥) ਖੇਲੈ- ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਵਣੁ ਬੈਸੰਤਰੁ; ਖੇਲੈ ਵਿਡਾਣੀ॥) ਸੋ ਨਿਗੁਰਾ.ਜੋ ਮਰਿ ਮਰਿ ਜੰਮੈ; ਨਿਗੁਰੇ ਆਵਣ ਜਾਵਣਿਆ॥) ਮਹਲੁ, ਮਹਲੇ, ਮਹਿਲ ਤਿੰਨੇ ਪੋਲੇ- ਸਬਦਿ ਭੇਦਿ, ਕੋਈ ਮਹਲੁ ਪਾਏ; ਮਹਲੇ ਮਹਲਿ ਬੁਲਾਵਣਿਆ॥) [1]ਵਸਤੂ ਨਾਮੁ। ਵੱਥੁ- ਬਿਨੁ ਰਾਸੀ; ਕੋ [1]ਵਥੁ ਕਿਉ ਪਾਏ॥

੧੧੮. ਭਾਗਾਂ–ਬਿਨੁ ਭਾਗਾ. ਗੁਰੁ ਪਾਈਐ ਨਾਹੀ; ਸਬਦੈ ਮੇਲਿ ਮਿਲਾਵਣਿਆ॥) ਤਕੀਐ ਪੋਲਾ, ¹ਆਸਰੇ– ਗੁਰ ਕੈ ¹ਤਕੀਐ; ਨਾਮਿ ਅਧਾਰੇ॥) ਆਤਮਘਾਤੀ; ਹੈ ਜਗਤ ਕਸਾਈ॥) ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਰਸਨਾ ਬੋਲੈ ਦਿਨੁ ਰਾਤੀ; ਮਨਿ ਤਨਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪੀਆਵਣਿਆ॥) ਮਨਮੁਖੁ ਰੋਗੀ ਹੈ; ਸੰਸਾਰਾ॥ ਅਜਬ ਕੰਮ; ਕਰਤੇ ਹਰਿ ਕੇਰੇ॥ ਇਹੁ ਮਨੁ ਭੂਲਾ ਜਾਂਦਾ; ਫੇਰੇ॥

੧੧੯. ਰੱਤਾ– ਅੰਮ੍ਰਿਤਿ ਮਨੁ ਤਨੁ ਬਾਣੀ ਰਤਾ; ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਸਹਜਿ ਸੁਣਾਵਣਿਆ॥) ਪੂਰਨ ਪੂਰਿ ਰਹਿਆ ਸਭ ਆਪੇ; ਗੁਰਮਤਿ ਨਦਰੀ ਆਵਣਿਆ॥) ਨਾਨਕ. ਨਾਮੁ ਸਮਾਲਿ ਸਦਾ ਤੂੰ; ਸਹਜੇ ਸਚਿ ਸਮਾਵਣਿਆ॥

੧੨੦. ਮਰਿ ਮਰਿ ਜਨਮੈ, ਪਤਿ ਗਵਾਏ ਅਪਣੀ; ਬਿਰਥਾ ਜਨਮੁ ਗਵਾਵਣਿਆ॥

੧੨੧. ਨਿਰਮਲ ਬਾਣੀ. ਹਰਿ ਸਾਲਾਹੀ; ਜਪਿ ਹਰਿ ਨਿਰਮਲੁ. ਮੈਲੁ ਗਵਾਵਣਿਆ॥) ਤਿਸਾ ਪੋਲਾ– ਹਰਿ ਨਿਰਮਲੁ. ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਸਲਾਹੀ; ਸਬਦੋ ਸੁਣਿ. ਤਿਸਾ ਮਿਟਾਵਣਿਆ॥) ਨਿਰਮਲ ਗਿਆਨੁ ਧਿਆਨੁ ਅਤਿ ਨਿਰਮਲੁ; ਨਿਰਮਲ ਬਾਣੀ. ਮੰਨਿ ਵਸਾਵਣਿਆ॥) ਨਿਰਮਲ ਵਾਜੈ. ਅਨਹਦ ਧੁਨਿ ਬਾਣੀ; ਦਰਿ ਸਚੈ. ਸੋਭਾ ਪਾਵਣਿਆ॥) ਮੈਲੇ ਨਿਰਮਲ ਸਭਿ; ਹੁਕਮਿ ਸਬਾਏ॥) ਮਨੁ ਬਾਣੀ; ਨਿਰਮਲ ਮੇਰੀ ਮਨਸਾ॥) ਗੁਰ ਕੈ ਭੈ ਊਜਲ; ਹਉਮੈ ਮਲੁ ਜਾਏ॥) ਗੁਰ ਕੈ ਸਬਦਿ; ਮਨੈ ਮਨੁ ਮਿਲਾਏ॥)

੧੨੨. ਵੱਜੈ– ਬਾਣੀ ਵਜੈ. ਸਬਦਿ ਵਜਾਏ; ਗੁਰਮੁਖਿ ਭਗਤਿ ਥਾਇ ਪਾਵਣਿਆ॥) ਜਿਸੁ ਅੰਤਰਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਲਗੈ; ਸੋ ਮੁਕਤਾ॥) ਹੋਰਤੁ; ਭਗਤਿ ਨ ਪਾਏ ਕੋਈ॥) ਸਭੁ ਕੋ; ਸਚੇ ਹਰਿ ਜੀਉ. ਤੇਰਾ॥) ਇਕਸੁ ਸਿਉ ਲਿਵ ਲਾਗੀ ਸਦ ਹੀ; ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਮੰਨਿ ਵਸਾਵਣਿਆ॥

੧੨੩. ਤੂੰ ਕਰਿ ਕਰਿ ਵੇਖਹਿ; ਜਾਣਹਿ ਸੋਇ॥) ਆਤਮ ਰਾਮ ਪਰਗਾਸੁ; ਗੁਰ ਤੇ ਹੋਵੈ॥)

੧੨੪. ਇਸੁ ਤਨ ਮਹਿ ਮਨੁ; ਕੋ ਗੁਰਮੁਖਿ ਦੇਖੈ॥) ਅ॒ਲਖ ਪੋਲਾ– ਤਿਸੁ ਵਿਚਿ ਵਸੈ; ਹਰਿ ਅਲਖ ਅਪਾਰਾ॥) ਆਪੇ ਗੁਪਤੁ. ਪਰਗਟੁ ਹੈ ਆਪੇ; ਗੁਰ ਸਬਦੀ. ਆਪੁ ਵੰਞਾਵਣਿਆ॥) ਬੱਜਰ– ਹਉਮੈ ਮਾਰਿ; ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਖੁਲਾਇਆ॥) ਗੁਰ ਗਿਆਨ ਅੰਜਨੁ ਸਚੁ; ਨੇਤ੍ਰੀ ਪਾਇਆ॥) ਸਰੀਰਹੁ ਭਾਲਣਿ; ਕੋ ਬਾਹਰਿ ਜਾਏ॥) ਵੱਥੁ– ਮਨਮੁਖ ਅੰਧੇ. ਸੂਝੈ ਨਾਹੀ; ਫਿਰਿ ਘਿਰਿ ਆਇ, ਗੁਰਮੁਖਿ ਵਥੁ ਪਾਵਣਿਆ॥ ਬੈਸਿ ਸੁਥਾਨਿ. ਸਦ ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਵੈ; ਸਚੈ ਸਬਦਿ ਸਮਾਵਣਿਆ॥) ਨਉ ਦਰ ਠਾਕੇ; ਧਾਵਤੁ ਰਹਾਏ॥ ਦਸਵੈ ਨਿਜ ਘਰਿ; ਵਾਸਾ ਪਾਏ॥) ਵੱਜ॒ਹਿ– ਓਥੈ ਅਨਹਦ ਸਬਦ. ਵਜਹਿ ਦਿਨੁ ਰਾਤੀ; ਗੁਰਮਤੀ ਸਬਦੁ ਸੁਣਾਵਣਿਆ॥) ਆਨ੍ਹੇਰਾ– ਬਿਨੁ ਸਬਦੈ; ਅੰਤਰਿ ਆਨੇਰਾ॥ ਨ ਵਸਤੁ ਲਹੈ; ਨ ਚੂਕੈ ਫੇਰਾ॥) ਗੁਪਤੁ ਪਰਗਟੁ; ਤੂੰ ਸਭਨੀ ਥਾਈ॥) ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਮਿਲਿ; ਸੋਝੀ ਪਾਈ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਮਿਲੈ; ਮਿਲਾਏ ਆਪੇ॥

੧੨੫. ਗੁਰਮੁਖਿ; ਜੀਵੈ ਮਰੈ. ਪਰਵਾਣੁ॥) ਗੁਰਮੁਖਿ ਮਰੈ ਨ, ਕਾਲੁ ਨ ਖਾਏ; ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਚਿ ਸਮਾਵਣਿਆ॥) ਗੁਰਮੁਖਿ; ਨਾਮੁ ਮਿਲੈ ਵਡਿਆਈ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ; ਦੁਖੁ ਕਦੇ ਨ ਲਗੈ ਸਰੀਰਿ॥) ਗੁਰਮੁਖਿ ਗੁਣ ਗਾਵੈ, ਸਦਾ ਨਿਰਮਲੁ; ਸਬਦੇ. ਭਗਤਿ ਕਰਾਵਣਿਆ॥) ਗਰਠੇ ਪੋਲਾ ਮਿਲਵਾਂ– ਜਮ ਕਾਲਿ ਗਰਠੇ; ਕਰਹਿ ਪੁਕਾਰਾ॥) ਵੁੱਠਾ– ਗੁਰਮੁਖਿ ਹਿਰਦੈ ਵੁਠਾ; ਆਪਿ ਆਏ॥) ਏਕਾ ਜੋਤਿ; ਜੋਤਿ ਹੈ ਸਰੀਰਾ॥) ਤੂੰ ਆਪੇ ਨਦਰੀ; ਜਗਤੁ ਪਰੋਵਹਿ॥) ਆਪੇ; ਮੋਹੁ ਸਭੁ ਜਗਤੁ ਉਪਾਇਆ॥

੧੨੬. ਆਪੇ; ਊਚਾ ਊਚੋ ਹੋਈ॥) ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਭੁ; ਭਰਪੂਰਿ ਰਹਿਆ ਸਭ ਥਾਈ॥) ਘਰ ਮਹਿ;

ਧਰਤੀ ਧਉਲੁ ਪਾਤਾਲਾ॥) ਬੱਾਲਾ- ਘਰ ਹੀ ਮਹਿ ਪ੍ਰੀਤਮੁ; ਸਦਾ ਹੈ ਬਾਲਾ॥) ਵੱਥੁ- ਆਪੇ ਵਥੁ ਰਾਖੈ; ਆਪੇ ਦੇਇ॥

੧੨੭. ੧ਟੈਕਸ ਮਸੂਲ- ਜਮੁ ਜਾਗਾਤੀ; ਦੂਜੈ ਭਾਇ ਕਰੁ੧ ਲਾਏ॥) ਰੱਤੀਅਹੁ- ਘੜੀ ਮੁਹਤ ਕਾ ਲੇਖਾ ਲੇਵੈ; ਰਤੀਅਹੁ ਮਾਸਾ ਤੋਲ ਕਢਾਵਣਿਆ॥) ਕੱਾਮਣਿ- ਕਾਮਣਿ. ਪਿਰੁ ਰਾਖਿਆ ਕੰਠਿ ਲਾਇ; ਸਬਦੇ. ਪਿਰੁ ਰਾਵੈ ਸੇਜ ਸੁਹਾਵਣਿਆ॥) ਸੱਦਿ- ਆਪੇ ਦੇਵੈ; ਸਦਿ ਬੁਲਾਏ॥) ਊਤਮ ਜਨਮੁ; ਸੁਥਾਨਿ ਹੈ ਵਾਸਾ॥) ਤ੍ਰਿਬਿਧਿ ਬੰਧਨ ਤੂਟਹਿ, ਗੁਰ ਸਬਦੀ; ਗੁਰ ਸਬਦੀ. ਮੁਕਤਿ ਕਰਾਵਣਿਆ॥

੧੨੮. ਮੱਾਤੇ- ਬਿਖਿਆ ਮਾਤੇ. ਕਿਛੁ ਸੂਝੈ ਨਾਹੀ; ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ ਜੂਨੀ ਆਵਣਿਆ॥) ਕੁ-ਸੱਤੁ- ਕੂੜੁ ਕੁਸਤੁ; ਤਿਨਾ. ਮੈਲੁ ਨ ਲਾਗੈ॥) ੧ਨਿਸਕਾਮੀ। ਨਿਹ-ਕਰਮੀ- ਸੋ ੧ਨਿਹਕਰਮੀ; ਜੋ ਸਬਦੁ ਬੀਚਾਰੇ॥ ਅੰਤਰਿ ਤਤੁ ਗਿਆਨਿ; ਹਉਮੈ ਮਾਰੇ॥) ਬੱਗੁ- ਮਨਮੁਖੁ. ਸਦਾ ਬਗੁ ਮੈਲਾ; ਹਉਮੈ ਮਲੁ ਲਾਈ॥

੧੨੯. ਪਿਰ ਕੈ ਸਹਜਿ, ਰਹੈ ਰੰਗਿ ਰਾਤੀ; ਸਬਦਿ ਸਿੰਗਾਰੁ ਬਣਾਵਣਿਆ॥

੧੩੦. ਅਪਣੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹਿ; ਤੂੰ ਲੈਹਿ ਮਿਲਾਈ॥) ਅ-ਲਖ ਲਖਿਆ ਪੋਲੇ- ਅੰਤਰਿ ਅਲਖੁ; ਨ ਜਾਈ ਲਖਿਆ॥) ਕੋਟਿ ਤੇਤੀਸਾ ਖੋਜਹਿ ਤਾ ਕਉ; ਗੁਰ ਮਿਲਿ.ਹਿਰਦੈ ਗਾਵਣਿਆ॥) ੧ਦਾਸ ਸੇਵਕ- ਧਰਤੀ ਸੇਵਕ; ੧ਪਾਇਕ ਚਰਨਾ॥) ੧ਅਪੜਾਇਆ- ਪਹਿਲੋਦੇ; ਤੈਂ ਰਿਜਕੁ ੨ਸਮਾਹਾ॥ ਪਿਛੋਦੇ; ਤੈਂ ਜੰਤੁ ਉਪਾਹਾ॥

੧੩੧. ਗੁਰਮੁਖਿ ਕਰਮ. ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਿਹਕਰਮਾ; ਗੁਰਮੁਖਿ ਕਰੇ. ਸੁ ਸੁਭਾਏ ਜੀਉ॥) ਓਲ੍ਹਾ, ੧ਪੜਦਾ- ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਪਰਬਤੁ, ਤੂੰ ਮੇਰਾ ੧ਓਲਾ; ਤੁਮ ਸੰਗਿ. ਲਵੈ ਨ ਲਾਵਣਿਆ॥) ਥਾਨਿ ਥਨੰਤਰਿ ਤੂੰਹੈ ਤੂੰਹੈ; ਇਕੋ ਇਕੁ ਵਰਤਾਵਣਿਆ॥

੧੩੨. ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਮੀਤੁ, ਸਾਜਨੁ ਮੇਰਾ ਸੁਆਮੀ; ਤੁਧੁ ਬਿਨੁ. ਅਵਰੁ ਨ ਜਾਨਣਿਆ॥) ਜਿਸ ਕਉ; ਤੂੰ ਪ੍ਰਭ ਭਇਆ ਸਹਾਈ॥) ੧ਪ੍ਰੇਰਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ। ਦੱਦਾ ਮੁਕਤਾ ਬੋਲ ਕੇ, ਯਈਆ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਾਂ ਸਵਾਰ ਕੇ, ਔਂਕੜ ਸਹਿਤ ਦ-ਯੁ ਬੋਲੋ- ਨਿਤ ਨਿਤ; ੧ਦਯੁ ਸਮਾਲੀਐ॥ ਮੂਲਿ; ਨ ਮਨਹੁ ਵਿਸਾਰੀਐ॥) ਜਿਤੁ; ਜਮ ਕੈ ਪੰਥਿ. ਨ ਜਾਈਐ॥) ਨਰਕਿ; ਨ ਸੇਈ ਪਾਈਐ॥) ੧ਅੰਮ੍ਰਿਤ। ਰਸਾਂ੨ ਦੇ ਘਰ ਰਾਮ ਜੀ- ਹਰਿ ੧ਅਮਿਉ ਰਸਾਇਣੁ੨; ਪੀਵੀਐ॥) ਮੁਹਿ ਡਿਠੈ; ਜਨ ਕੈ ਜੀਵੀਐ॥) ਕਾਰਜ ਸਭਿ. ਸਵਾਰਿ ਲੈ; ਨਿਤ ਪੂਜਹੁ. ਗੁਰ ਕੇ ਪਾਵ ਜੀਉ॥ ਮਨਿ ਭਾਵੰਦਾ ਕੰਤੁ ਹਰਿ; ਤੇਰਾ. ਥਿਰੁ ਹੋਆ ਸੋਹਾਗੁ ਜੀਉ॥) ਲਾਇ ਅੰਚਲਿ. ਨਾਨਕ ਤਾਰਿਅਨੁ; ਜਿਤਾ ਜਨਮੁ ਅਪਾਰ ਜੀਉ॥) ਜੋ ਹਰਿ; ਕੀਤਾ ਆਪਣਾ॥ ਮਨ ਮੰਧੇ; ਪ੍ਰਭੁ ਅਵਗਾਹੀਆ॥ ਏਹਿ; ਰਸ ਭੋਗਣ ਪਾਤਿਸਾਹੀਆ॥

੧੩੩. ੧ਇਨਸਾਫ਼, ਮਰ ਕੇ ੨ਜਾਨ ਰਹਿਤ. ਬੁੱਤ ਜੜ੍ ਹੋ ਗਏ- ਕਰਤੈ ਕੀਆ, ੧ਤਪਾਵਸੋ; ਦੁਸਟ ਮੁਏ. ਹੋਇ ੨ਮੂਰੇ॥)

ਬਾਰਹ ਮਾਹਾ, ਮਾਂਝ ਮਹਲਾ ੫ ਘਰੁ ੪ ੧ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥

ਧੇਨੁ. ਦੁਧੈ ਤੇ ਬਾਹਰੀ; ਕਿਤੈ. ਨ ਆਵੈ ਕਾਮ॥) ੧ਪਤੀ ਪ੍ਰਮੇਸਰ। ਕਤ ਪੋਲਾ- ਹਰਿ ੧ਨਾਹ, ਨ ਮਿਲੀਐ ਸਾਜਨੈ; ਕਤ. ਪਾਈਐ ਬਿਸਰਾਮ॥) ਜਿਤੁ ਪੋਲਾ। ਭੱਠਿ। ਨੱਗਰ- ਜਿਤੁ ਘਰਿ, ਹਰਿ ਕੰਤੁ. ਨ ਪ੍ਰਗਟਈ; ਭਠਿ ਨਗਰ ਸੇ ਗ੍ਰਾਮ॥) ਕਿੱਤੜਾ- ਸੋ ਪ੍ਰਭੁ. ਚਿਤਿ ਨ ਆਵਈ; ਕਿਤੜਾ ਦੁਖੁ

ਗਣਾ॥) ਇੱਕ੫ (ਸੁ੫) ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਵਾਹਿਗੁਰੂ। ਲਈ=ਅਹਿ- ਇਕਸੁ੫, ਹਰਿ ਕੇ ਨਾਮ ਬਿਨੁ; ਅਗੈ. ਲਈਅਹਿ ਖੋਹਿ॥) ਦੱਦਾ ਮੁਕਤਾ ਬੋਲ ਕੇ, ਯਈਆ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਵਾਰ ਕੇ, ਔਂਕੜ ਸਹਿਤ ਦ=ਯੁ ਬੋਲੋ- ਦਯੁ ਵਿਸਾਰਿ. ਵਿਗੁਚਣਾ; ਪ੍ਰਭ ਬਿਨੁ. ਅਵਰੁ ਨ ਕੋਇ॥

੧੩੪. ਲੱਗੇ- ਪ੍ਰੀਤਮ ਚਰਣੀ. ਜੋ ਲਗੇ; ਤਿਨ ਕੀ ਨਿਰਮਲ ਸੋਇ॥) ਪੱਲੇ੧। ਸੱਜਣ ਲੱਗਿਆਂ ਬੰਨ੍ਹਿ- ਹਰਿ ਸਜਣ ਦਾਵਣਿ੧ ਲਗਿਆ; ਕਿਸੈ. ਨ ਦੇਈ ਬੰਨਿ॥) ਦੁਇਐ, ੧ਦਵੈਤ- ੧ਦੁਯੈ ਭਾਇ, ਵਿਗੁਚੀਐ; ਗਲਿ ਪਈ ਸੁ, ਜਮ ਕੀ ਫਾਸ॥) ਮਉੱਲਿਆ। ਸੰਮ੍ਰੱਥ- ਵਣੁ ਤਿਣੁ ਪ੍ਰਭ ਸੰਗਿ ਮਉਲਿਆ; ਸੰਮ੍ਰਥ ਪੁਰਖ ਅਪਾਰੁ॥) ਬਿਨਸ=ਸੀ, ਵੇਲੈ ਪੋਲਾ। ਕਹ=ਸਨਿ- ਜਿਤੁ ਦਿਨਿ, ਦੇਹ ਬਿਨਸਸੀ; ਤਿਤੁ ਵੇਲੈ. ਕਹਸਨਿ ਪ੍ਰੇਤੁ॥) ਚੱਲਾਇਨਿ- ਪਕੜਿ ਚਲਾਇਨਿ ਦੂਤਜਮ; ਕਿਸੈ. ਨ ਦੇਨੀ ਭੇਤੁ॥) ਹੱਥ, ਕਪੇ ਪੋਲਾ। ਸਿਆਹ=ਹੁ- ਹਥ ਮਰੋੜੈ ਤਨੁ ਕਪੇ; ਸਿਆਹਹੁ ਹੋਆ ਸੇਤੁ॥) ਅੱਸੁਨਿ- ਅਸੁਨਿ. ਪ੍ਰੇਮ ਉਮਾਹੜਾ; ਕਿਉ ਮਿਲੀਐ ਹਰਿ ਜਾਇ॥

੧੩੫. ਅੱਸੂ, ਮ=ਇਆ- ਅਸੂ ਸੁਖੀ ਵਸੰਦੀਆ; ਜਿਨਾ. ਮਇਆ ਹਰਿ ਰਾਇ॥) ਕੱਤਿ=ਕਿ- ਕਤਿਕਿ ਕਰਮ ਕਮਾਵਣੇ; ਦੋਸੁ. ਨ ਕਾਹੂ ਜੋਗੁ॥) ਵਿੱਚੁ। ਜਮਾ ਦੀ ਮਾਰ ਤੋਂ ਬਖ਼ਸ਼ਾਉਣ ਲਈ ੧ਵਿਚੋਲਗੀ, ਪਾਸ੨- ੧ਵਿਚੁ ਨ ਕੋਈ ਕਰਿ ਸਕੈ; ਕਿਸ ਥੈ੨ ਰੋਵਹਿ ਰੋਜ॥) ਇਕੇਲੜੀ=ਆਹ ਕੰਨਾ ਪੂਰਾ ਲਾ ਕੇ. ਹ ਮੁਕਤਾ ਬੋਲੋ- ਸਾਧ ਜਨਾ ਤੇ ਬਾਹਰੀ; ਸੇ ਰਹਨਿ ਇਕੇਲੜੀਆਹ॥) ਵੱਸਿ, ਪੜੀ=ਆਹ ੜ ਹਲੰਤ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ- ਤਿਨ ਦੁਖੁ. ਨ ਕਬਹੂ ਉਤਰੈ; ਸੇ ਜਮ ਕੈ ਵਸਿ ਪੜੀਆਹ॥) ਮੰਘਿਰਿ ਘੱਘੇ. ਰਾਰੇ ਨੂੰ ਸਿਹਾਰੀ ਬੋਲੋ। ਜਨਮੜੀ=ਆਹ- ਮੰਘਿਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਆਰਾਧਣਾ; ਬਹੁੜਿ. ਨ ਜਨਮੜੀਆਹ॥) ਲੱਗੜਾ- ਮਨੁ ਬੇਧਿਆ ਚਰਨਾਰਬਿੰਦ; ਦਰਸਨਿ ਲਗੜਾ ਸਾਹੁ॥) ਸਾਰੀ ਪਉੜੀ 'ਚ, ਕੰਨੇ ਲੰਬੇ ਬੋਲ ਕੇ, ਔਂਕੜ ਸੰਕੋਚ ਕੇ ਲਾਉਣੇ- ਸਾਹੁ, ਗਾਹੁ- ਬਿਖਿਆ. ਪੋਹਿ ਨ ਸਕਈ; ਮਿਲਿ ਸਾਧੂ. ਗੁਣ ਗਾਹੁ॥) ਬੇਰੀਆ ਕੰਨੇ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ- ਬਾਰਿ ਜਾਉ. ਲਖ ਬੇਰੀਆ; ਹਰਿ ਸਜਣੁ. ਅਗਮ ਅਗਾਹੁ॥) ਮੱਜਨੁ- ਮਾਘਿ. ਮਜਨੁ ਸੰਗਿ ਸਾਧੂਆ; ਧੂੜੀ ਕਰਿ ਇਸਨਾਨੁ॥

੧੩੬. ੧ਪੈਦਾ- ਫਲਗੁਣਿ. ਅਨੰਦ ੧ਉਪਾਰਜਨਾ; ਹਰਿ ਸਜਣ. ਪ੍ਰਗਟੇ ਆਇ॥) ਇੱਛ, ਪੁਨੀ ਟਿੱਪੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ, ਵੱਡਭਾਗਣੀ- ਇਛ ਪੁਨੀ ਵਡਭਾਗਣੀ; ਵਰੁ ਪਾਇਆ ਹਰਿ ਰਾਇ॥) ਹਰਿ ਜੇਹਾ, ਅਵਰੁ ਨ ਦਿਸਈ; ਕੋਈ ਦੂਜਾ. ਲਵੈ ਨ ਲਾਇ॥) ਜਿਹਵਾ ਏਕ, ਅਨੇਕ ਗੁਣ; ਤਰੇ ਨਾਨਕ. ਚਰਣੀ ਪਾਇ॥) ਨੱਸੀ- ਕੂੜ ਗਏ ਦੁਬਿਧਾ ਨਸੀ; ਪੂਰਨ ਸਚਿ ਭਰੇ॥) ਮਾਹ ਦਿਵਸ, ਮੂਰਤ ਭਲੇ; ਜਿਸ ਕਉ. ਨਦਰਿ ਕਰੇ॥)

ਮਾਝ ਮਹਲਾ ਪ ਦਿਨ ਰੈਣਿ ੧ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥

ਹਰਿ ਤੁਧੁ ਵਿਣ. ਖਾਕੂ ਰੁਲਣਾ; ਕਹੀਐ ਕਿਥੈ. ਵੈਣ॥ ਨਾਨਕ ਕੀ ਬੇਨੰਤੀਆ; ਹਰਿ ਸੁਰਜਨੁ. ਦੇਖਾ ਨੈਣ॥) ਸੰਮ=੍ਰੱਥ- ਜੀਅ ਕੀ ਬਿਰਥਾ. ਸੋ ਸੁਣੇ; ਹਰਿ ਸੰਮ੍ਰਿਥ ਪੁਰਖੁ ਅਪਾਰੁ॥)

੧੩੭. ਸਸੁਰੈ ਪੇਈਐ. ਤਿਸੁ ਕੰਤ ਕੀ; ਵਡਾ ਜਿਸੁ ਪਰਵਾਰੁ॥) ਸੇਵਾ ਸਾ ਤਿਸੁ ਭਾਵਸੀ; ਸੰਤਾ ਕੀ ਹੋਇ ਛਾਰੁ॥) ਉਧਾਰਣ=ਹਾਰੁ- ਦੀਨਾ ਨਾਥ ਦੈਆਲ ਦੇਵ; ਪਤਿਤ. ਉਧਾਰਣਹਾਰੁ॥) ਦਿਤੀ=ਅਨੁ- ਜੀਉ ਪਿੰਡੁ, ਜਿਨਿ ਸਾਜਿਆ; ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ, ਦਿਤੀਅਨੁ ਜਿੰਦੁ॥) ਹਰਿ ਓਟ ਗਹੀ, ਮਨ ਅੰਦਰੇ; ਜਪਿ ਜਪਿ ਜੀਵਾਂ ਨਾਉ॥ ਅਗਿਆਨ ਬਿਨਾਸਨ. ਤਮ ਹਰਣ; ਊਚੇ ਅਗਮ ਅਮਾਉ॥)

¹ਮਲਕ ਮੁਰੀਦ, ਤਥਾ ਚੰਦ੍ਰਹੜਾ ²ਸੋਹੀਆ ਕੀ ³ਧੁਨੀ, ਗਾਵਣੀ॥ ¹ਖ਼ਿਤਾਬ। ²ਸੋਹੀਆ ਜ਼ਾਤੀ। ³ ਧੁਨੀ ਗਾਉਣ ਦਾ ਢੰਗ।) ਮਃ ਗੋਲ ਬਿੰਦੀਆਂ ਵਸਰਗਾਂ ਨੂੰ, ਮਹੱਲਾ ਪੜ੍ਹਨਾ– ਸਲੋਕੁ ਮਃ ੧॥) ਲੱਗਾ– ਪਹਿਲੈ; ਪਿਆਰਿ ਲਗਾ. ਥਣ ਦੁਧਿ॥) ਸੁੱਧਿ– ਦੂਜੈ; ਮਾਇ ਬਾਪ ਕੀ ਸੁਧਿ॥) ਭਈਆ ¹ਭਰਾ– ਤੀਜੈ; ¹ਭਯਾ ਭਾਭੀ ਬੇਬ॥) ਸਤਵੈ; ਸੰਜਿ ਕੀਆ. ਘਰ ਵਾਸੁ॥ ਅਠਵੈ; ਕ੍ਰੋਧੁ ਹੋਆ ਤਨ ਨਾਸੁ॥) ਧਉਲੇ ਪੋਲਾ, ਉੱਭੇ– ਨਾਵੈ; ਧਉਲੇ ਉਭੇ ਸਾਹ॥) ਦੱਧਾ– ਦਸਵੈ; ਦਧਾ ਹੋਆ ਸੁਆਹ॥) ¹ਉਹ ਜਵਾਨੀ ਵਾਲੇ ਗੀਤ– ਗਏ. ¹ਸਿ ਗੀਤ; ਪੁਕਾਰੀ ਧਾਹ॥) ਉੱਡਿਆ– ਉਡਿਆ ਹੰਸੁ; ਦਸਾਏ ਰਾਹ॥

੧੩੮. ਪਿੱਛੈ, ਪੱਤਲਿ, ਸੱਦਿਹੁ– ਪਿਛੈ; ਪਤਲਿ ਸਦਿਹੁ ਕਾਵ॥) ਨਾਨਕ; ਮਨਮੁਖਿ ਅੰਧੁ ਪਿਆਰੁ॥) ਦਸ ਪੋਲਾ, ਬਾ=ਲੱਤਣਿ, ¹ਬਚਪਨ, ²ਦਸ ਤੋਂ ਵੀਹ ਸਾਲ ਤੱਕ ਕਿਸ਼ੋਰ ਸੋਹਣੀ ਅਵਸਥਾ– ਦਸ ¹ਬਾਲਤਣਿ, ਬੀਸ ²ਰਵਣਿ; ਤੀਸਾ ਕਾ, ਸੁੰਦਰੁ ਕਹਾਵੈ॥) ਪਚੱਾਸੀ, ਪਗੁ ਖਿਸੈ ਪੋਲਾ। ਸੱਠੀ। ¹ਚਾਲੀ ਸਾਲ ਤੱਕ ਸ਼ਰੀਰ ਦਾ ਬਲ ਤੇ ਲੰਬਾਈ ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ²ਪੰਜਾਹ ਸਾਲ– ¹ਚਾਲੀਸੀ. ਪੁਰੁ ਹੋਇ, ²ਪਚਾਸੀ. ਪਗੁ ਖਿਸੈ; ਸਠੀ ਕੇ. ਬੋਢੇਪਾ ਆਵੈ॥) ਅੱਸੀ¹ ਸਾਲ, ਸੱਤਰਿ। ਅੱਸੀਹਾਂ– ਸਤਰਿ ਕਾ, ਮਤਿ ਹੀਣੁ; ਅਸੀਹਾਂ¹ ਕਾ, ਵਿਉਹਾਰੁ ਨ ਪਾਵੈ॥) ਨੱਵੈ। ਅਪ=ਬਲੁ ਪੋਲੇ। ¹ਸੇਜਾ 'ਤੇ ਪਿਆ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ। ²ਨਿਰਬਲ– ਨਵੈ ਕਾ ¹ਸਿਹਜਾਸਣੀ; ਮੂਲਿ ਨ ਜਾਣੈ, ²ਅਪਬਲੁ॥) ਧਵਲ=ਹਰੁ– ਢੰਢੋਲਿਮੁ ਢੂਢਿਮੁ ਡਿਠੁ ਮੈ; ਨਾਨਕ. ਜਗੁ ਧੂਏ ਕਾ ਧਵਲਹਰੁ॥) ¹ਮਿਸਰਤ ਰੰਗ। ਬਿਧਿ ਪੋਲਾ ਭਾਂਤੀ– ਰੰਗ ¹ਪਰੰਗ ਉਪਾਰਜਨਾ; ਬਹੁ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਭਾਤੀ॥) ¹ਆਪਜੀ। ਖੇਲੁ– ਤੂੰ ਜਾਣਹਿ, ਜਿਨਿ ਉਪਾਈਐ; ਸਭੁ ਖੇਲੁ ¹ਤੁਮਾਤੀ॥) ਜੋ ਮਨਿ ਚਿਤਿ. ਤੁਧੁ ਧਿਆਇਦੇ ਮੇਰੇ ਸਚਿਆ; ਬਲਿ ਬਲਿ ਹਉ. ਤਿਨ ਜਾਤੀ॥ ਜੀਉ ਪਾਇ. ਤਨੁ ਸਾਜਿਆ; ਰਖਿਆ ਬਣਤ ਬਣਾਇ॥) ਅੱਖੀਂ– ਅਖੀ ਦੇਖੈ. ਜਿਹਵਾ ਬੋਲੈ; ਕੰਨੀ ਸੁਰਤਿ ਸਮਾਇ॥) ਚੱਲੈ ਹੱਥੀਂ– ਪੈਰੀ ਚਲੈ. ਹਥੀ ਕਰਣਾ; ਦਿਤਾ ਪੈਨ੍ਹੈ ਖਾਇ॥) ਜਿਨਿ ਰਚਿ ਰਚਿਆ.ਤਿਸਹਿ. ਨ ਜਾਣੈ; ਅੰਧਾ. ਅੰਧੁ ਕਮਾਇ॥) ਭੱਜੈ– ਜਾ ਭਜੈ ਤਾ ਠੀਕਰੁ ਹੋਵੈ; ਘਾੜਤ. ਘੜੀ ਨ ਜਾਇ॥ ਜਿਚਰੁ ਤੇਰੀ ਜੋਤਿ, ਤਿਚਰੁ ਜੋਤੀ ਵਿਚਿ ਤੂੰ ਬੋਲਹਿ; ਵਿਣੁ ਜੋਤੀ. ਕੋਈ ਕਿਛੁ ਕਰਿਹੁ, ਦਿਖਾ ਸਿਆਣੀਐ॥ ਨਾਨਕ. ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਦਰੀ ਆਇਆ; ਹਰਿ ਇਕੋ ਸੁਘੜੁ ਸੁਜਾਣੀਐ॥) ਠ=ਗਉਲੀ– ਮੋਹ ਠਗਉਲੀ ਪਾਇ ਕੈ; ਤੁਧੁ ਆਪਹੁ ਜਗਤੁ ਖੁਆਇਆ॥

੧੩੯. ਰੱਜਾ– ਗੁਰਮਤੀ ਨਾਮੁ ਧਿਆਈਐ; ਸੁਖਿ ਰਜਾ, ਜਾ ਤੁਧੁ ਭਾਇਆ॥) ਚੱਲਣਾ ਹੱਥਾਂ– ਪੈਰਾ ਬਾਝਹੁ. ਚਲਣਾ; ਵਿਣੁ ਹਥਾ. ਕਰਣਾ॥) ¹ਪੈਰਾਂ ਬਿਨਾ ਲੂਲਾ। ਗਲਿ ਪੋਲਾ– ¹ਰੁਹਲਾ ਟੁੰਡਾ ਅੰਧੁਲਾ; ਕਿਉ ਗਲਿ ਲਗੈ. ਧਾਇ॥) ਕਰੇ=ਇ– ਭੈ ਕੇ ਚਰਣ, ਕਰ ਭਾਵ ਕੇ; ਲੋਇਣ ਸੁਰਤਿ ਕਰੇਇ॥) ਕ=ਲੱਤੁ– ਪੁਤੁ ਕਲਤੁ ਕੁਟੰਬੁ ਹੈ; ਇਕਿ ਅਲਿਪਤੁ ਰਹੇ, ਜੋ ਤੁਧੁ ਭਾਇਆ॥) ਪ= ਇਆਲਿ– ਸੁਇਨੇ ਕੈ ਪਰਬਤਿ. ਗੁਫਾ ਕਰੀ; ਕੈ ਪਾਣੀ ਪਇਆਲਿ॥) ਬੱਗਾ ਰੱਤਾ ਬੇਦਾਂ– ਬਗਾ ਰਤਾ, ਪੀਅਲਾ ਕਾਲਾ; ਬੇਦਾ ਕਰੀ ਪੁਕਾਰ॥) ਦੁਰ=ਮੱਤਿ– ਹੋਇ ਕੁਚੀਲੁ.ਰਹਾ ਮਲੁ ਧਾਰੀ; ਦੁਰਮਤਿ ਮਤਿ ਵਿਕਾਰ॥ ਨਾ ਹਉ ਨਾ ਮੈ. ਨਾ ਹਉ ਹੋਵਾ; ਨਾਨਕ. ਸਬਦੁ ਵੀਚਾਰਿ॥) ਜੱਾਲੇ – ਅੰਧਾ ਭੂਲਿ; ਪਇਆ ਜਮ ਜਾਲੇ॥) ਤਿਨ ਹੀ ਕੀਆ ਵਿਜੋਗੁ; ਜਿਨਿ ਉਪਾਇਆ॥) ਚੱਲੈ– ਕਰਤਾ ਕਰੇ. ਸੁ ਹੋਗੁ; ਨ ਚਲੈ ਚਲਾਇਆ॥

੧੪੦. ਮੁੱਠਾ– ਮੁਠਾ ਆਪਿ; ਮੁਹਾਏ ਸਾਥੈ॥ ਜਿਸ ਦੈ ਅੰਦਰਿ. ਸਚੁ ਹੈ; ਸੋ ਸਚਾ ਨਾਮੁ, ਮੁਖਿ ਸਚੁ ਅਲਾਏ॥) ਛੁੱਟਾ– ਓਹੁ ਆਪਿ ਛੁਟਾ. ਕੁਟੰਬ ਸਿਉ; ਦੇ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ. ਸਭ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਛਡਾਏ॥) ਅੰਦਰਿ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਬਹੁਤੁ; ਛਾਦਨ ਭੋਜਨ ਕੀ ਆਸਾ॥ ਬਿਰਥਾ ਜਨਮੁ ਗਵਾਇ; ਨ ਗਿਰਹੀ. ਨ ਉਦਾਸਾ॥) ਤ੍ਰਿ–ਬਿਧਿ ਪੋਲਾ– ਜਮ ਕਾਲੁ ਸਿਰਹੁ. ਨ ਉਤਰੈ; ਤ੍ਰਿਬਿਧਿ ਮਨਸਾ॥) ਰੱਤੁ– ਜੇ ਰਤੁ ਲਗੈ ਕਪੜੈ; ਜਾਮਾ ਹੋਇ ਪਲੀਤੁ॥ ਨਾਨਕ. ਨਾਉ ਖੁਦਾਇ ਕਾ; ਦਿਲਿ ਹਛੈ ਮੁਖਿ ਲੇਹੁ॥ ਜਾ ਹਉ ਨਾਹੀ.ਤਾ ਕਿਆ ਆਖਾ; ਕਿਹੁ ਨਾਹੀ. ਕਿਆ ਹੋਵਾ॥) ਬੁੱਝਾਂ ਬੁੱਝਾਈ– ਆਪਿ. ਨ ਬੁਝਾ, ਲੋਕ ਬੁਝਾਈ; ਐਸਾ ਆਗੂ ਹੋਵਾਂ॥) ਦੱਸੇ– ਨਾਨਕ. ਅੰਧਾ ਹੋਇ ਕੈ ਦਸੇ ਰਾਹੈ; ਸਭਸੁ ਮੁਹਾਏ ਸਾਥੈ॥ ਮਾਹਾ ਰੁਤੀ ਸਭ ਤੂੰ; ਘੜੀ ਮੂਰਤ ਵੀਚਾਰਾ॥) ਪੜ੍ਹੀਐ ਬੁੱਝੀਐ– ਨਾਉ ਪੜੀਐ ਨਾਉ ਬੁਝੀਐ; ਗੁਰਮਤੀ ਵੀਚਾਰਾ॥) ਖੱਟਿਆ– ਗੁਰਮਤੀ ਨਾਮੁ ਧਨੁ ਖਟਿਆ; ਭਗਤੀ ਭਰੇ ਭੰਡਾਰਾ॥) ਸੁੰਨਤਿ ਟਿੱਪੀ ਬੋਲੋ। ਰੋੱਜਾ– ਸਰਮ ਸੁੰਨਤਿ. ਸੀਲੁ ਰੋਜਾ; ਹੋਹੁ ਮੁਸਲਮਾਣੁ॥) ਕੱਾਬਾ– ਕਰਣੀ ਕਾਬਾ. ਸਚੁ ਪੀਰੁ; ਕਲਮਾ ਕਰਮ ਨਿਵਾਜ॥) ਮੁਸੱਲਾ ਹੱਕੁ– ਮਿਹਰ ਮਸੀਤਿ. ਸਿਦਕੁ ਮੁਸਲਾ; ਹਕੁ ਹਲਾਲੁ ਕੁਰਾਣੁ॥) ਤਸਬੀ ਪੋਲਾ– ਤਸਬੀ ਸਾ. ਤਿਸੁ ਭਾਵਸੀ; ਨਾਨਕ. ਰਖੈ ਲਾਜ॥

੧੪੧. ਹੱਕੁ– ਹਕੁ ਪਰਾਇਆ. ਨਾਨਕਾ; ਉਸੁ ਸੂਅਰ. ਉਸੁ ਗਾਇ॥) ਗੱਲੀਂ– ਗਲੀ. ਭਿਸਤਿ ਨ ਜਾਈਐ; ਛੁਟੈ. ਸਚੁ ਕਮਾਇ॥) ਗੱਲੀਂ ਕੂੜੀ–ਈ ਪੱਲੈ– ਨਾਨਕ. ਗਲੀ ਕੂੜੀਈ; ਕੂੜੋ ਪਲੈ ਪਾਇ॥) ਨਿਵੱਾਜਾਂ– ਪੰਜਿ ਨਿਵਾਜਾ. ਵਖਤ ਪੰਜਿ; ਪੰਜਾ ਪੰਜੇ ਨਾਉ॥) ਚਉਥੀ ਨੀਅਤਿ ਰਾਸਿ ਮਨੁ; ਪੰਜਵੀ ਸਿਫਤਿ ਸਨਾਇ॥) ਲੱਧਿਆ– ਵਿਣੁ ਗੁਰ. ਕਿਨੈ ਨ ਲਧਿਆ; ਅੰਧੇ. ਭਉਕਿ ਮੁਏ ਕੂੜਿਆਰਾ॥) ੧ਖਜ਼ਾਨੇ– ਇਕਿ ਨਿਰਧਨ. ਸਦਾ ਭਉਕਦੇ; ਇਕਨਾ ਭਰੇ ੧ਤੁਜਾਰਾ॥) ਮੁਸ–ਕਲੁ– ਮੁਸਲਮਾਣੁ. ਕਹਾਵਣੁ ਮੁਸਕਲੁ; ਜਾ ਹੋਇ ਤਾ ਮੁਸਲਮਾਣੁ ਕਹਾਵੈ॥) ੧ਪਹਿਲਾਂ, ੨ਬੰਦਗੀ ਵਾਲੇ ਪੂਰਨ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ (ਦੀਨੁ) ਧਰਮ ਨੂੰ ਮਿੱਠਾ ਕਰਿ ਕੇ ਨਿਸਚੇ ਕਰੇ। (ਮਾਨਾ) ਮਾਣ ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ (ਮਸਕਲ) ਮਾਂਜੇ, (ਮਾਲੁ) ਹੀਰੇ ਜਵਾਹਰਾਤ ਧਨ ਪਦਾਰਥ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਗ਼ੀਬਾਂ ਨੂੰ (ਮੁਸਾਵੈ) ਲੁਟਾ ਦੇਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਮਹੱਲੇ ਪਹਿਲੇ ਜੀ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਹੱਟ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਲੁਟਾ ਦਿਤੇ ਅਥਵਾ ਔਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਲੁਟਾਵੇ ਭਾਵ ਤਿਆਗੇ। ਅੱਵਲਿ, ਮਸਕਲ ਪੋਲਾ। ਮੱਾਨਾ– ੧ਅਵਲਿ ੨ਅਉਲਿ ਦੀਨੁ ਕਰਿ ਮਿਠਾ; ਮਸਕਲ ਮਾਨਾ. ਮਾਲੁ ਮੁਸਾਵੈ॥) ਨਾਮੁ ਜਪਣ ਜਪਾਉਣ ਨਿਰਮਲ ਕਰਮ ਕਰਨ ਰੂਪ (ਦੀਨ) ਧਰਮ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ (ਮੁਸਲਿਮੁ) ਇਸਲਾਮੀ (ਦੀਨ) ਧਰਮ ਦਾ (ਮੁਹਾਣੈ) ਮਲਾਹ ਹੋਵੇ– ਮੁਸੱਲਿਮੁ– ਹੋਇ ਮੁਸਲਿਮੁ, ਦੀਨ ਮੁਹਾਣੈ; ਮਰਣ ਜੀਵਣ ਕਾ ਭਰਮੁ ਚੁਕਾਵੈ॥) ਰੱਬ ਉੱਪਰਿ– ਰਬ ਕੀ ਰਜਾਇ. ਮੰਨੇ ਸਿਰ ਉਪਰਿ; ਕਰਤਾ ਮੰਨੇ. ਆਪੁ ਗਵਾਵੈ॥) ਮਿਹ–ਰੰਮਤਿ– ਤਉ ਨਾਨਕ, ਸਰਬ ਜੀਆ ਮਿਹਰੰਮਤਿ ਹੋਇ; ਤ ਮੁਸਲਮਾਣੁ ਕਹਾਵੈ॥ ਪਰਹਰਿ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧੁ ਝੂਠੁ ਨਿੰਦਾ; ਤਜਿ ਮਾਇਆ ਅਹੰਕਾਰੁ ਚੁਕਾਵੈ॥ ਤਜਿ ਕਾਮੁ ਕਾਮਿਨੀ. ਮੋਹੁ ਤਜੈ; ਤਾ ਅੰਜਨ ਮਾਹਿ. ਨਿਰੰਜਨੁ ਪਾਵੈ॥) ੧ਪਰਜਾ ੨ਸਰਦਾਰ, ਰਈਅਤਿ ਰਹ–ਸੀਓ– ਰਾਜੇ ੧ਰਯਤਿ ੨ਸਿਕਦਾਰ; ਕੋਇ. ਨ ਰਹਸੀਓ॥) ਹੱਟ। ਪਟਣ ਪੋਲਾ। ਢਹ–ਸੀਓ– ਹਟ ਪਟਣ ਬਾਜਾਰ; ਹੁਕਮੀ ਢਹਸੀਓ॥) ਪੱਕੇ– ਪਕੇ ਬੰਕ ਦੁਆਰ; ਮੂਰਖੁ ਜਾਣੈ ਆਪਣੇ॥ ਦਰਬਿ ਭਰੇ ਭੰਡਾਰ; ਰੀਤੇ ਇਕਿ ਖਣੇ॥) ੧ਘੋੜੇ, ੨ਊਠ, ੩ਹਾਥੀ ਘੋੜੇ ਦਾ ਜੰਜੀਰਦਾਰ ਝੁੱਲ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਜੰਗ 'ਚ ਸਰੀਰ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਹੋਵੇ। ਤਾਜੀ ਰਥ ਪੋਲੇ। ਹੱਥੀ ਪੱਾਖਰੇ– ੧ਤਾਜੀ ਰਥ ੨ਤੁਖਾਰ; ਹਾਥੀ ੩ਪਾਖਰੇ॥) ਜੋ ਆਪਣੇ ਮੰਨੇ ਸਨ, ੧ਉਹ ਕਿੱਥੇ? ਭਾਵ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜਾਣਗੇ– ਬਾਗ ਮਿਲਖ ਘਰ ਬਾਰ;

ਕਿਥੈ. ¹ਸਿ ਆਪਣੇ॥) ¹ਕਨਾਤਾਂ। ²ਰੇਸਮੀ ਚਮਕੀਲਾ ਬਸਤ੍ਰ- ਤੰਬੂ ਪਲੰਘ ਨਿਵਾਰ; ¹ਸਰਾਇਚੇ ²ਲਾਲਤੀ॥) ¹ਪਛਾਣ- ਨਾਨਕ. ਸਚ ਦਾਤਾਰੁ; ¹ਸਿਨਾਖਤੁ ਕੁਦਰਤੀ॥) ¹ਗਊਆਂ, ²ਸੋਮੇ- ਨਦੀਆ ਹੋਵਹਿ ¹ਧੇਣਵਾ; ²ਸੁੰਮ ਹੋਵਹਿ ਦੁਧੁ ਘੀਉ॥) ਸੱਕਰ- ਸਗਲੀ ਧਰਤੀ ਸਕਰ ਹੋਵੈ; ਖੁਸੀ ਕਰੇ ਨਿਤ ਜੀਉ॥

੧੪੨. ਭਾਰ ਅਠਾਰਹ. ਮੇਵਾ ਹੋਵੈ; ਗਰੁੜਾ ਹੋਇ ਸੁਆਉ॥) ¹ਗ੍ਰਸਣਾ- ਜੇ. ਦੇਹੈ ਦੁਖੁ ਲਾਈਐ; ਪਾਪ ¹ਗਰਹ. ਦੁਇ ਰਾਹੁ॥) ਅੱਗੀਂ ਕੱਪੜੁ- ਅਗੀ ਪਾਲਾ ਕਪੜੁ ਹੋਵੈ; ਖਾਣਾ ਹੋਵੈ ਵਾਉ॥) ਬਦ=ਫੈਲੀ- ਬਦਫੈਲੀ ਗੈਬਾਨਾ; ਖਸਮੁ. ਨ ਜਾਣਈ॥) ਕਲ=ਹਿ ਖਪੀਐ ਪੋਲੇ। ਵੱਾਦੇ- ਕਲਹਿ ਬੁਰੀ ਸੰਸਾਰਿ; ਵਾਦੇ ਖਪੀਐ॥) ਪਚੀਐ ਪੋਲਾ- ਵਿਣੁ ਨਾਵੈ ਵੇਕਾਰਿ; ਭਰਮੇ ਪਚੀਐ॥) ਸਿੱਝਸੀ- ਰਾਹ ਦੋਵੈ. ਇਕੁ ਜਾਣੈ; ਸੋਈ ਸਿਝਸੀ॥) ¹ਝੂਠ, ²ਬੋਲਣ ਕਰਕੇ, ³ਝੂਠ ਦਾ ਘਰ, ਦੱਝਸੀ- ¹ਕੁਫਰ ²ਗੋਅ, ³ਕੁਫਰਾਣੈ; ਪਇਆ ਦਝਸੀ॥) ਸੁਬ=ਹਾਨੁ, ¹ਅਸਚਰਜ- ਸਭ ਦੁਨੀਆ ¹ਸੁਬਹਾਨੁ; ਸਚਿ ਸਮਾਈਐ॥) ਠੱਗਿਆ। ਮੁੱਠਾ- ਨਾਨਕ; ਠਗਿਆ ਮੁਠਾ ਜਾਇ॥) ¹ਫ਼ੌਜ, ²ਚੋਬਦਾਰ, ³ਚੌਰਬਰਦਾਰ, ਖਾਸ³ ਟਹਿਲੂਆ- ਕਿਆ ¹ਲਸਕਰ, ਕਿਆ ²ਨੇਬ ³ਖਵਾਸੀ; ਆਵੈ ਮਹਲੀ ਵਾਸੁ॥) ਜੱਾਤੀ। ਹੱਥਿ ਪਰ=ਖੀਐ - ਜਾਤੀ ਦੈ ਕਿਆ ਹਥਿ; ਸਚੁ ਪਰਖੀਐ॥) ਚੱਖੀਐ- ਮਹੁਰਾ ਹੋਵੈ ਹਥਿ; ਮਰੀਐ ਚਖੀਐ॥ ਜੁੱਗੁ ਜੁੱਗੁ- ਸਚੇ ਕੀ ਸਿਰ ਕਾਰ; ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਜਾਣੀਐ॥ ਹੁਕਮੁ ਮੰਨੇ ਸਿਰਦਾਰੁ; ਦਰਿ ਦੀਬਾਣੀਐ॥) ੨.ਸਿਰਕਾਰ) ਤਬਲ=ਬਾਜ- ਤਬਲਬਾਜ ਬੀਚਾਰ; ਸਬਦਿ ਸੁਣਾਇਆ॥) ¹ਪਰਾਲੀ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਫੋਕੀ। ਪੱਲਰਿ- ਜਾ ਪਕਾ. ਤਾ ਕਟਿਆ; ਰਹੀ. ਸੁ ¹ਪਲਰਿ ਵਾੜਿ॥) ¹ਸਣੇ, ²ਕਸੀਰਾਂ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਇੰਦ੍ਰੇ, ³ਦਾਣੇ ਦੀ ਤਰ੍ਾਂ ਸੂਖਮ ਸ੍ਰੀਰ। ਚਿੱਥਿਆ- ¹ਸਣੁ ²ਕੀਸਾਰਾ, ਚਿਥਿਆ; ³ਕਣੁ ਲਇਆ, ਤਨੁ ਝਾੜਿ॥) ਬ=ਹਿੱਠੁ- ਦੁਇ ਪੁੜ ਚਕੀ ਜੋੜਿ ਕੈ; ਪੀਸਣ ਆਇ ਬਹਿਠੁ॥) ਅਜਬੁ ਮਿਲਵਾਂ ਪੋਲਾ। ਡਿੱਠੁ- ਜੋ ਦਰਿ ਰਹੇ. ਸੁ ਉਬਰੇ; ਨਾਨਕ. ਅਜਬੁ ਡਿਠੁ॥) ਮਿੱਠਾ ਕੱਟਿਆ, ਕੱਟਿ ਕੁੱਟਿ ਬੱਧਾ- ਵੇਖੁ ਜਿ ਮਿਠਾ ਕਟਿਆ; ਕਟਿ ਕੁਟਿ ਬਧਾ ਪਾਇ॥

੧੪੩. ਮੱਲ, ¹ਵੇਲਣੇ, ²ਮਲ ਵੇਲਣੇ ਅਥਵਾ ਪਹਿਲਵਾਨ ਜਮਦੂਤ- ¹ਖੁੰਢਾ ਅੰਦਰਿ ਰਖਿ ਕੈ; ਦੇਨਿ, ਸੁ ²ਮਲ ਸਜਾਇ॥) ਟੱਟਰਿ, ¹ਕੜਾਹਾ- ਰਸੁ ਕਸੁ ¹ਟਟਰਿ ਪਾਈਐ; ਤਪੈ ਤੈ ਵਿਲਲਾਇ॥) ਦਿੱਚੈ ਅੱਗਿ- ਭੀ ਸੋ ਫੋਗੁ ਸਮਾਲੀਐ; ਦਿਚੈ ਅਗਿ ਜਾਲਾਇ॥) ਪਤਰੀਐ ਪੋਲਾ- ਨਾਨਕ. ਮਿਠੈ ਪਤਰੀਐ; ਵੇਖਹੁ ਲੋਕਾ ਆਇ॥) ਆਪਨ=ੜੈ- ਆਪਨੜੈ ਮਨਿ ਚਿਤਿ; ਕਹਨਿ ਚੰਗੇਰਿਆ॥) ਬੱਧੇ- ਬਧੇ ਕਰਨਿ ਸਲਾਮ; ਖਸਮ. ਨ ਭਾਣਿਆ॥) ਮਛੀ, ਤਾਰੂ ਕਿਆ ਕਰੇ; ਪੰਖੀ. ਕਿਆ ਆਕਾਸੁ॥ ਪਥਰ. ਪਾਲਾ ਕਿਆ ਕਰੇ; ਖੁਸਰੇ. ਕਿਆ ਘਰ ਵਾਸੁ॥) ਬੋਲਾ ਪੋਲਾ। ਪੜ੍ੀ=ਅਹਿ। ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਮੰਮਾ ਮੁਕਤਾ, ਅੱਧਾ ਰਾਰਾ੍ ਪੋਲਾ ਬੋਲ ਕੇ, ਇੱਕ ਸਿਹਾਰੀ ਅੱਧੇ ਰਾਰੇ, ਇੱਕ ਸਿਹਾਰੀ ਤੱਤੇ ਲਾਉ- ਬੋਲਾ. ਜੇ ਸਮਝਾਈਐ; ਪੜੀਅਹਿ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਪਾਠ॥) ਲੋਹਾ ਮਾਰਣਿ ਪਾਈਐ; ਢਹੈ. ਨ ਹੋਇ ਕਪਾਸ॥ ਨਾਨਕ. ਮੂਰਖ ਏਹਿ ਗੁਣ; ਬੋਲੇ ਸਦਾ ਵਿਣਾਸੁ॥) ਕਾਂਸੀ¹। ਕੈਹਾਂ- ਕੈਹਾ¹ ਕੰਚਨੁ; ਤੁਟੈ ਸਾਰੁ॥) ਅਗਨੀ; ਗੰਢੁ ਪਾਏ ਲੋਹਾਰੁ॥) ¹ਇਸਤ੍ਰੀ- ¹ਗੋਰੀ ਸੇਤੀ; ਤੁਟੈ ਭਤਾਰੁ॥) ਪੁਤੀਂ; ਗੰਢੁ ਪਵੈ ਸੰਸਾਰਿ॥) ਰਾਜਾ ਮੰਗੈ; ਦਿਤੈ ਗੰਢੁ ਪਾਇ॥) ਭੁੱਖਿਆਂ- ਭੁਖਿਆ ਗੰਢੁ ਪਵੈ; ਜਾ ਖਾਇ॥) ਨਦੀਆ ¹ਝੋਲੇ ਮਾਰ

ਕੇ, ਉੱਛਲ ਕੇ ਵਗਨ- ਕਾਲ੍ਹਾ ਗੰਢੁ; ਨਦੀਆ ਮੀਹ ¹ਝੋਲ॥) ਮਿੱਠੇ- ਗੰਢੁ ਪਰੀਤੀ; ਮਿਠੇ ਬੋਲ॥) ਮੂਰਖ ਗੰਢੁ ਪਵੈ; ਮੁਹਿ ਮਾਰ॥ ਨਾਨਕੁ; ਆਖੈ ਏਹੁ ਬੀਚਾਰੁ॥ ਸਿਫਤੀ; ਗੰਢੁ ਪਵੈ ਦਰਬਾਰਿ॥) ਪਾਈ॰ਅਹਿ; ਸਟੀ॰ਅਹਿ- ਖਰੇ. ਖਜਾਨੈ ਪਾਈਅਹਿ; ਖੋਟੇ. ਸਟੀਅਹਿ ਬਾਹਰ ਵਾਰਿ॥) ਪਿੱਛੈ ਭੱਜਿ- ਸਤਿਗੁਰ ਪਿਛੈ ਭਜਿ ਪਵਹਿ; ਏਹਾ ਕਰਣੀ ਸਾਰੁ॥) ਸਵਾਰਣ॰ਹਾਰ- ਸਤਿਗੁਰੁ. ਖੋਟਿਅਹੁ ਖਰੇ ਕਰੇ; ਸਬਦਿ ਸਵਾਰਣਹਾਰੁ॥) ¹ਤਮਾਮ, ²ਨੀਚੇ, ³ਮਿਹਨਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ- ¹ਹਮ ²ਜੇਰ ਜਿਮੀ, ਦੁਨੀਆ; ਪੀਰਾ ³ਮਸਾਇਕਾ ਰਾਇਆ॥) ¹ਚਲੇ ਜਾਣਗੇ, ²ਬਾਕੀ। ਮੇ॰ਰਵੱਦਿ - ¹ਮੇਰਵਦਿ ਬਾਦਿਸਾਹਾ; ²ਅਫਜੂ ਖੁਦਾਇਆ॥) ¹ਦੈਂਤ- ਨ ਦੇਵ ¹ਦਾਨਵਾ; ਨਰਾ॥) ²ਸਾਧਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ³ਧਰਤੀ- ਨ ਸਿਧ ²ਸਾਧਿਕਾ; ³ਧਰਾ॥) ਅਸ॰ਤਿ, ਦਿਗਰਿ ਪੋਲੇ। ਕੁਈ ਤੁਈ ਔਂਕੜ ਸੰਕੋਚ ਕੇ ਬੋਲੋ- ਅਸਤਿ ਏਕ; ਦਿਗਰਿ ਕੁਈ॥

੧੪੪. ਦੱਾਦੇ- ਨ ਦਾਦੇ ਦਿਹੰਦ; ਆਦਮੀ॥) ਸਪਤ ਪੋਲਾ- ਨ ਸਪਤ; ਜੇਰ ਜਿਮੀ॥) ਸਸਿ ਪੋਲਾ- ਨ ਸੂਰ ਸਸਿ; ਮੰਡਲੋ॥) ¹ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ, ²ਮਨੁੱਖ- ਨ ਰਿਜਕੁ ਦਸਤ; ¹ਆ ²ਕਸੇ॥) ¹ਤਮਾਮ, ²ਦਾ- ¹ਹਮਾ ²ਰਾ; ਏਕੁ ਆਸ ਵਸੇ॥) ¹ਪੰਛੀ, ²ਗੰਢ, ³ਮਾਇਆ, ਪ॰ਰੰ॰ਦਏ- ¹ਪਰੰਦਏ; ਨ ²ਗਿਰਾਹ ³ਜਰ॥) ਦਰੱਖਤ- ਦਰਖਤ ਆਬ; ਆਸ ਕਰ॥) ¹ਮੱਥੇ ਉੱਪਰ- ਨਾਨਕ; ¹ਲਿਲਾਰਿ ਲਿਖਿਆ ਸੋਇ॥) ਕਲਾ ਧਰੈ; ਹਿਰੈ ਸੁਈ॥ ਵਿਣੁ ਨਾਵੈ ਦੁਖੁ ਪਾਇ; ਆਵਣ ਜਾਣਿਆ॥) ¹ਸ਼ੇਰਾਂ, ²ਬਾਜਾਂ, ਚਰਗਾਂ ਕੁਹੀਆਂ ਬਾਜ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਹਨ- ¹ਸੀਹਾ ²ਬਾਜਾ ਚਰਗਾ ਕੁਹੀਆ; ਏਨਾ ਖਵਾਲੇ ਘਾਹ॥) ਥਲੀ ਪੋਲਾ, ਟਿੱਬੇ- ਨਦੀਆ ਵਿਚਿ. ਟਿਬੇ ਦੇਖਾਲੇ; ਥਲੀ ਕਰੇ ਅਸਗਾਹ॥) ¹ਤਾਂ ਕੀ ਅਸਚਰਜ ਹੈ। ²ਬਿਨਾ ਸੁਆਸਾਂ ਤੋਂ- ਜੇਤੇ ਜੀਅ, ਜੀਵਹਿ ਲੈ ਸਾਹਾ; ਜੀਵਾਲੇ, ¹ਤਾ ਕਿ ²ਅਸਾਹ॥) ਮਿੱਟੀਆ- ਇਕਿ ਮਿਟੀਆ ਮਹਿ; ਮਿਟੀਆ ਖਾਹਿ॥) ¹ਗਿਣਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਭਾਵ ਸੁਆਸਾਂ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਵਾਲੇ। ਪੌਣ ਨੂੰ ²ਖਾਣ ਵਾਲੇ- ਸੁ॰ਮਾਰਿ- ਇਕਿ. ਪਉਣ ¹ਸੁਮਾਰੀ; ਪਉਣ ²ਸੁਮਾਰਿ॥) ¹ਲੁੱਟੇ ਜਾਣਗੇ, ਮੁੱਠੇ- ਨਾਨਕ, ¹ਮੁਠੇ ਜਾਹਿ; ਨਾਹੀ. ਮਨਿ ਸੋਇ॥) ਵਿਸੁ ਪੋਲਾ- ਵਿਣੁ ਨਾਵੈ. ਸਭ ਵਿਸੁ; ਪੈਝੈ ਖਾਈਐ॥ ਵਿਣੁ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੇਵੇ, ਨਾਹੀ ਸੁਖਿ ਨਿਵਾਸੁ; ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ ਆਈਐ॥

੧੪੫. ਜਾ ਤੁਧੁ ਭਾਵੈ. ਤੇਗ ਵਗਾਵਹਿ; ਸਿਰ ਮੁੰਡੀ ਕਟਿ ਜਾਵਹਿ॥ ਸਚੇ ਦੈ ਦਰਿ ਜਾਇ; ਸਚੁ ਚਵਾਂਈਐ॥) ਕਲਿ ਪੋਲਾ। ਕੱਾਤੀ ਉੱਡਰਿਆ- ਕਲਿ ਕਾਤੀ. ਰਾਜੇ ਕਾਸਾਈ; ਧਰਮੁ. ਪੰਖ ਕਰਿ ਉਡਰਿਆ॥) ¹ਵਿਆਕੁਲ- ਹਉ ਭਾਲਿ; ¹ਵਿਕੁੰਨੀ ਹੋਈ॥) ਵਿਚਿ ਹਉਮੈ ਕਰਿ; ਦੁਖੁ ਰੋਈ॥ ਕਲਿ ਕੀਰਤਿ; ਪਰਗਟੁ. ਚਾਨਣੁ ਸੰਸਾਰਿ॥) ਅਤੇ¹, ਤੈ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ- ਭਗਤਾ ¹ਤੈ ਸੈਸਾਰੀਆ; ਜੋੜੁ. ਕਦੇ ਨ ਆਇਆ॥) ਚੱਲਣ। ਵਿਸੁ ਪੋਲਾ- ਚਲਣ. ਸਾਰ ਨ ਜਾਣਨੀ; ਕਾਮੁ ਕਰੋਧੁ. ਵਿਸੁ ਵਧਾਇਆ॥ ਸਬਾਹੀ ਸਾਲਾਹ; ਜਿਨੀ ਧਿਆਇਆ ਇਕ ਮਨਿ॥ ਦੂਜੈ ਬਹੁਤੇ ਰਾਹ; ਮਨ ਕੀਆ ਮਤੀ ਖਿੰਡੀਆ॥

੧੪੬. ਭੁੱਖ। ਤਿਖਾ ਪੋਲਾ, ਭਉਂਕੀਆਂ ਕਸਕੇ- ਤੀਜੈ. ਮੁਹੀ ਗਿਰਾਹ; ਭੁਖ ਤਿਖਾ ਦੁਇ. ਭਉਕੀਆ॥) ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਬੱਧੀ- ਭੀ. ਉਠਿ ਰਚਿਓਨੁ ਵਾਦੁ; ਸੈ ਵਰ੍ਹਿਆ ਕੀ ਪਿੜ ਬਧੀ॥) ਰਹ॰ਨਿ- ਅਠੀ ਵੇਪਰਵਾਹ; ਰਹਨਿ ਇਕਤੈ ਰੰਗਿ॥ ਜਾ ਤੂੰ ਤਾ ਕਿਆ ਹੋਰਿ; ਮੈ. ਸਚੁ ਸੁਣਾਈਐ॥) ਵੱਟਿ- ਕਿਉ ਕਰਿ ਪੂਰੈ ਵਟਿ; ਤੋਲਿ ਤੁਲਾਈਐ॥) ਘੱਟਿ- ਕੋਇ. ਨ ਆਖੈ ਘਟਿ; ਹਉਮੈ ਜਾਈਐ॥) ¹ਚੁਣ

ਕੇ। ਢਲੇ[2] ਹੋਏ। ਨਾਮ[3] 'ਚ। ਦੇਖ ਕੇ। ਲਈ-ਅਨਿ- ਲਈਅਨਿ ਖਰੇ ਪਰਖਿ; ਦਰਿ [1]ਬੀਨਾਈਐ॥ (੨.ਦਰਿਬੀ[2] ਨਾਈਐ[3]) ਹੱਟਿ- ਸਉਦਾ ਇਕਤੁ ਹਟਿ; ਪੂਰੈ ਗੁਰਿ ਪਾਈਐ॥) ਨਾਵਾਂ- ਅਠੀ ਪਹਰੀ. ਅਠ ਖੰਡ; ਨਾਵਾ ਖੰਡੁ ਸਰੀਰੁ॥) ਦਰੀ-ਆਵਾ ਰਾਰੇ ਬਿਹਾਰੀ ਦੱਬ ਕੇ ਬੋਲੋ- ਤਿਨਾ ਦਰੀਆਵਾ ਸਿਉ ਦੋਸਤੀ; ਮਨਿ ਮੁਖਿ, ਸਚਾ ਨਾਉ॥) ਕੱਸੀਐ। ਚੜੈ- ਕੰਚਨ ਕਾਇਆ ਕਸੀਐ; ਵੰਨੀ ਚੜੈ ਚੜਾਉ॥) ਸੱਤੀਂ ਪਹਰੀਂ। ਪੜਿਆਂ - ਸਤੀ ਪਹਰੀ. ਸਤੁ ਭਲਾ; ਬਹੀਐ ਪੜਿਆ ਪਾਸਿ॥) ਤੁੱਠੈ, ਰਹ-ਸਿਆ ਪੋਲਾ- ਸਤਿਗੁਰਿ ਤੁਠੈ ਨਾਉ; ਪ੍ਰੇਮਿ ਰਹਸਿਆ॥ ਸਚੈ ਦੈ ਦੀਬਾਣਿ; ਕੂੜਿ. ਨ ਜਾਈਐ॥

੧੪੭. ਨੱਥਿ, ਵਧਾ ਪੋਲਾ [1]ਵਧਣਾ ਕਰਾਂ- ਏਵਡੁ [1]ਵਧਾ. ਮਾਵਾ ਨਾਹੀ; ਸਭਸੈ ਨਥਿ ਚਲਾਈ॥) ਜੇਵੱਡੁ ਤੇਵੱਡ, ਦੱਾਤੀ- ਜੇਵਡੁ ਸਾਹਿਬੁ, ਤੇਵਡ ਦਾਤੀ; ਦੇ ਦੇ ਕਰੇ ਰਜਾਈ॥) ਰੱਜਿਆ ਰੱਜੇ ਅੱਖੀਂ- ਆਖਣੁ. ਆਖਿ ਨ ਰਜਿਆ; ਸੁਨਣਿ. ਨ ਰਜੇ ਕੰਨ॥) ਰੱਜੀਆਂ- ਅਖੀ. ਦੇਖਿ ਨ ਰਜੀਆ; ਗੁਣ ਗਾਹਕ ਇਕ ਵੰਨ॥) ਭੁੱਖਾ ਰੱਜੈ- ਨਾਨਕ. ਭੁਖਾ ਤਾ ਰਜੈ; ਜਾ ਗੁਣ ਕਹਿ. ਗੁਣੀ ਸਮਾਇ॥) ਰੁੱਖੁ ਫੁੱਲੁ- ਨਾਨਕ. ਗੁਰੁ ਸੰਤੋਖੁ ਰੁਖੁ; ਧਰਮੁ ਫੁਲੁ. ਫਲ ਗਿਆਨੁ॥) ਪੱਕੈ- ਰਸਿ ਰਸਿਆ, ਹਰਿਆ ਸਦਾ; ਪਕੈ, ਕਰਮਿ ਧਿਆਨਿ॥) ਪਤਿ ਪੋਲਾ। ਖਾਂਦਾ- ਪਤਿ ਕੇ ਸਾਦ ਖਾਦਾ ਲਹੈ; ਦਾਨਾ ਕੈ ਸਿਰਿ ਦਾਨੁ॥) ਪੱਤ ਫੁੱਲ, [1]ਲਾਲ ਮੂੰਗੇ ਵਾ ਗੁੱਲੀਆਂ- ਸੁਇਨੇ ਕਾ ਬਿਰਖੁ, ਪਤ [1]ਪਰਵਾਲਾ; ਫੁਲ ਜਵੇਹਰ ਲਾਲ॥) ਤਿਤੁ. ਫਲ ਰਤਨ ਲਗਹਿ, ਮੁਖਿ ਭਾਖਿਤ; ਹਿਰਦੈ ਰਿਦੈ ਨਿਹਾਲੁ॥ ਅਠਿਸਠਿ ਤੀਰਥ ਗੁਰ ਕੀ ਚਰਣੀ; ਪੂਜੈ ਸਦਾ ਵਿਸੇਖੁ॥) ਹੰਸ[1] ਵਰਗੇ ਸੋਹਣੇ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿਣਾ, ਹਿੰਸਾ ਜੀਵ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨੀ, ਗੁੱਸਾ[2]- ਹੰਸੁ[1] ਹੇਤੁ ਲੋਭੁ ਕੋਪੁ[2]; ਚਾਰੇ ਨਦੀਆ ਅਗਿ॥) ਦੱਝਹਿ- ਪਵਹਿ ਦਝਹਿ ਨਾਨਕਾ; ਤਰੀਐ ਕਰਮੀ ਲਗਿ॥) [1]ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕਾਲੁ। ਦੁਨੀ-ਆਈਐ- ਕਾਲੁ ਬੁਰਾ, [1]ਖੈ ਕਾਲੁ; ਸਿਰਿ ਦੁਨੀਆਈਐ॥) ਤੁੰਮੀ ਤੁੰਮਾ। ਵਿਸੁ ਪੋਲਾ। ਅੱਕੁ ਨਿੰਮੁ- ਤੁਮੀ ਤੁਮਾ ਵਿਸੁ; ਅਕੁ ਧਤੂਰਾ ਨਿਮੁ ਫਲੁ॥ ਮਨਿ ਮੁਖਿ ਵਸਹਿ ਤਿਸੁ; ਜਿਸੁ ਤੂੰ. ਚਿਤਿ ਨ ਆਵਹੀ॥)

੧੪੮. ਅੱਕਿ- ਕਬ ਚੰਦਨਿ. ਕਬ ਅਕਿ ਡਾਲਿ; ਕਬ ਉਚੀ ਪਰੀਤਿ॥) ਪੜਿਐ। ਬੁੱਝਿਐ- ਪੜਿਐ ਨਾਹੀ ਭੇਦੁ; ਬੁਝਿਐ ਪਾਵਣਾ॥ ਖਟੁ ਦਰਸਨ ਕੈ ਭੇਖਿ; ਕਿਸੈ ਸਚਿ ਸਮਾਵਣਾ॥) ਮੰਤ੍ਰ[1] ਤਾਂ ਅਠੂਹਿਆਂ ਨੂੰ ਪਕੜਨ ਦਾ ਜਾਣਦਾ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਨਾਗਾਂ ਨੂੰ ਪਕੜਨ ਲੱਗ ਜਾਏ। ਅਠੂਹਿਆਂ ਨੱਾਗੀਂ- ਮੰਤ੍ਰੀ[1] ਹੋਇ ਅਠੂਹਿਆ; ਨਾਗੀ ਲਗੈ ਜਾਇ॥) ਅਤੀ ਪੋਲਾ- ਹੁਕਮੁ ਪਇਆ. ਧੁਰਿ ਖਸਮ ਕਾ; ਅਤੀ ਹੂ ਧਕਾ ਖਾਇ॥) ਸੱਚਾ[1] ਨਿਆਂ[2] ਹੈ- ਗੁਰਮੁਖ ਸਿਉ. ਮਨਮੁਖੁ ਅੜੈ; ਡੁਬੈ. ਹਕਿ[1] ਨਿਆਇ[2]॥) ਨਿਰਨਾ[1]। ਵਿਉ-ਪਾਇ- ਦੁਹਾ ਸਿਰਿਆ, ਆਪੇ ਖਸਮੁ; ਵੇਖੈ. ਕਰਿ ਵਿਉਪਾਇ[1]॥) ਅਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੁਸਾਫ਼ਰ[3] ਜਾਣੈ, ਜੀਵਨ ਰੂਪ ਰਸਤੇ[1] 'ਚ, ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਝਗੜਾ[2] ਨ ਕਰੇ- ਵਾਟ[1]. ਨ ਕਰਈ ਮਾਮਲਾ[2]; ਜਾਣੈ ਮਿਹਮਾਨੁ[3]॥) ਲੱਬਿ। ਚੱ-ਲਈ। ਕ-ਰਈ- ਲਬਿ. ਨ ਚਲਈ, ਸਚਿ ਰਹੈ; ਸੋ ਵਿਸਟੁ ਪਰਵਾਨੁ॥) ਅਕਾਸ[1]। ਦੁੱਖ ਰਹਿਤ ਬੇਅੰਤ[2] ਉੱਚੇ ਹਨ, ਤੀਰ ਵਾਹੁਣ[3] ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਵਾਹੇਂਦੜੁ- ਅਗੈ. ਓਹੁ[1] ਅਗੰਮੁ[2] ਹੈ; ਵਾਹੇਦੜੁ[3] ਜਾਣੁ॥) ਵਰਜੀਆਂ[4]- ਕਰਨਿ ਭਗਤਿ, ਦਿਨੁ ਰਾਤਿ; ਨ ਰਹਨੀ. ਵਾਰੀਆ[4]॥ ਸਚੁ ਕਹਨਿ ਅਰਦਾਸਿ; ਸੇ ਵੇਚਾਰੀਆ॥ ਬਿਨੁ ਨਾਵੈ, ਧ੍ਰਿਗੁ ਵਾਸੁ; ਫਿਟੁ ਸੁ ਜੀਵਿਆ॥ ਸਬਦਿ ਸਵਾਰੀ ਆਸੁ; ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪੀਵਿਆ॥) ਅੱਗ[4]। ਅੱਗੀ- ਮਾਰੂ. ਮੀਹਿ ਨ ਤ੍ਰਿਪਤਿਆ; ਅਗੀ[4]. ਲਹੈ ਨ ਭੁਖ॥) ਕਿਸੁ[1] ਨੇ, ਵਾ ਨਦੀਆਂ[1] ਕਰਕੇ, ਕਿਸੁ-ਕ- ਰਾਜਾ. ਰਾਜਿ ਨ

ਤ੍ਰਿਪਤਿਆ; ਸਾਇਰ ਭਰੇ. ਕਿਸੁਕ[1]॥) ਕੋਂਤੀ ਪੁੱਛਾਂ, ਪੁੱਛ- ਨਾਨਕ. ਸਚੇ ਨਾਮ ਕੀ; ਕੇਤੀ ਪੁਛਾ ਪੁਛ॥) ਤਿਸ[1] ਦਾ, ਜਿਤਨਾ[2] ਚਿਰ, ਤੱਸਿ ਜਨਮੱਸਿ- ਨਿਹਫਲੰ. [1]ਤਸਿ ਜਨਮਸਿ; [2]ਜਾਵਤੁ, ਬ੍ਰਹਮ ਨ ਬਿੰਦਤੇ॥) ਸੰਸਾਰੱਸਿ- ਸਾਗਰੰ ਸੰਸਾਰਸਿ; ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਤਰਹਿ ਕੇ॥) ਵਿਗ॒ਸਿਆ ਪੋਲਾ- ਸਚਾ ਖਸਮੁ ਕਲਾਣਿ; ਕਮਲੁ ਵਿਗਸਿਆ॥) ਰਹ॒ਸਿਆ ਪੋਲਾ- ਖਸਮਹੁ ਪੂਰਾ ਪਾਇ; ਮਨਹੁ ਰਹਸਿਆ॥) ਸਰ॒ਸਿਆ ਪੋਲਾ- ਦੁਸਮਨ ਕਢੇ ਮਾਰਿ; ਸਜਣ ਸਰਸਿਆ॥) ਦੱਸਿਆ- ਸਚਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੇਵਨਿ; ਸਚਾ ਮਾਰਗੁ ਦਸਿਆ॥

੧੪੯. ਵਿਧਉ॒ਸਿਆ- ਸਚਾ ਸਬਦੁ ਬੀਚਾਰਿ; ਕਾਲੁ ਵਿਧਉਸਿਆ॥) ਗੁਨਾਹਾਂ[1] (ਖੱਤਾ) ਖੇਤ। ਖਤਿਅਹੁ ਖਤੇ ਖਤਿਆ ਪੋਲੇ. - ਖਤਿਅਹੁ ਜੰਮੇ, ਖਤੇ[1] ਕਰਨਿ; ਨਿਤ ਖਤਿਆ ਵਿਚਿ ਪਾਹਿ॥) ਨਾਨਕ. ਬੋਲਣੁ ਝਖਣਾ; ਦੁਖ ਛਡਿ ਮੰਗੀਅਹਿ ਸੁਖ॥ ਸੁਖੁ ਦੁਖੁ ਦੁਇ. ਦਰਿ ਕਪੜੇ; ਪਹਿਰਹਿ ਜਾਇ ਮਨੁਖ॥) ਉੱਝੜਿ- ਉਝੜਿ ਭੁਲੇ ਰਾਹ; ਗੁਰਿ ਵੇਖਾਲਿਆ॥) ਬੱਾਲਿਆ- ਪਾਇਆ ਰਤਨੁ ਘਰਾਹੁ; ਦੀਵਾ ਬਾਲਿਆ॥) ਸੱਚ॒ਵਾਲਿਆ- ਸਚੈ ਸਬਦਿ ਸਲਾਹਿ; ਸੁਖੀਏ ਸਚਵਾਲਿਆ॥) ਨਿੱਡਰਿਆਂ- ਨਿਡਰਿਆ ਡਰੁ ਲਗਿ; ਗਰਬਿ ਸਿ ਗਾਲਿਆ॥) ਬੇਤੱਾਲਿਆ- ਨਾਵਹੁ ਭੁਲਾ ਜਗੁ; ਫਿਰੈ ਬੇਤਾਲਿਆ॥ ਨਾਨਕ. ਭੈ ਵਿਚਿ ਜੇ ਮਰੈ; ਸਹਿਲਾ ਆਇਆ ਸੋਇ॥) ਮੈਲ਼ ਵਾਲਾ [1]ਪਾਣੀ- ਸਿਰੁ ਖੋਹਾਇ. ਪੀਅਹਿ ਮਲ [1]ਵਾਣੀ; ਜੂਠਾ ਮੰਗਿ ਮੰਗਿ ਖਾਹੀ॥) [2]ਵਿਸ਼ਟਾ, [3]ਗੰਦੀ ਹਵਾ ਦੀ ਭੜਾਸ। [4]ਸੰਗਦੇ ਹਨ। ਸੰਗਾਹੀ- ਫੋਲਿ [2]ਫਦੀਹਤਿ, ਮੁਹਿ ਲੈਨਿ [3]ਭੜਾਸਾ; ਪਾਣੀ ਦੇਖਿ [4]ਸਗਾਹੀ॥) ਵਾਂਗੀ- ਭੇਡਾ ਵਾਗੀ. ਸਿਰੁ ਖੋਹਾਇਨਿ; ਭਰੀਅਨਿ ਹਥ ਸੁਆਹੀ॥) ਟੱਬਰ- ਮਾਊ ਪੀਊ ਕਿਰਤੁ ਗਵਾਇਨਿ; ਟਬਰ ਰੋਵਨਿ ਧਾਹੀ॥) ਪੱਤਲਿ- ਓਨਾ. ਪਿੰਡੁ ਨ ਪਤਲਿ ਕਿਰਿਆ, ਨ ਦੀਵਾ; ਮੁਏ. ਕਿਥਾਊ ਪਾਹੀ॥) ਟਿੱਕੇ- ਸਦਾ ਕੁਚੀਲ ਰਹਹਿ. ਦਿਨੁ ਰਾਤੀ; ਮਥੈ ਟਿਕੇ ਨਾਹੀ॥) ਝੁੰਡੀ ਪਾਇ ਬਹਨਿ ਨਿਤਿ. ਮਰਣੈ; ਦੜਿ ਦੀਬਾਣਿ. ਨ ਜਾਹੀ॥) ਰੇਸ਼ਮ[1] ਜਾਂ ਸੂਤ[1] ਦਾ ਗੁੱਛਾ[1], ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਜੀਵ ਹਟਾਉਣ ਲਈ, ਝਾੜੂ ਵਾਂਗ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਫੇਰਦੇ। ਲੱਕੀਂ- ਲਕੀ ਕਾਸੇ, ਹਥੀ ਫੁੰਮਣ[1]; ਅਗੋ ਪਿਛੀ ਜਾਹੀ॥

੧੫੦. [1]ਖਰਾਬ ਹੋਇਆ। [2]ਫਿਰਦਾ ਹੈ। [3]ਟੋਲਾ, ਦਈਇ, ਫਿੱਟਾ, ਵੱਤੈ, ਗਲਾ ਪੋਲਾ- ਦਯਿ ਵਿਗੋਏ, ਫਿਰਹਿ [1]ਵਿਗੁਤੇ; ਫਿਟਾ [2]ਵਤੈ [3]ਗਲਾ॥) ਖੁੱਥੈ ਭਸ ਪੋਲਾ- ਦਾਨਹੁ ਤੈ ਇਸਨਾਨਹੁ ਵੰਜੇ; ਭਸੁ ਪਈ ਸਿਰਿ ਖੁਥੈ॥) [4]ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੇ, ਦੇਵੀਂ- ਅਠਸਠਿ ਤੀਰਥ. [4]ਦੇਵੀ ਥਾਪੇ; ਪੁਰਬੀ ਲਗੈ ਬਾਣੀ॥) [1]ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ, ਨ੍ਹਾਇ, ਨ੍ਹਾਤੈ ਨ੍ਹਾਵਨਿ- ਨਾਇ ਨਿਵਾਜਾ. [1]ਨਾਤੈ ਪੂਜਾ; ਨਾਵਨਿ ਸਦਾ, ਸੁਜਾਣੀ॥) [2]ਪਵਿੱਤ੍ਰਤਾ- ਮੁਇਆ ਜੀਵਦਿਆ [2]ਗਤਿ ਹੋਵੈ; ਜਾਂ ਸਿਰਿ ਪਾਈਐ ਪਾਣੀ॥) ਸਿਰਖੁੱਥੇ, ਗੱਲ- ਨਾਨਕ. ਸਿਰਖੁਥੇ ਸੈਤਾਨੀ; ਏਨਾ. ਗਲ ਨ ਭਾਣੀ॥) [1]ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ, ਸਿੱਖੀ। ਨ੍ਹਾਤੈ- ਗੁਰੂ ਸਮੁੰਦੁ. ਨਦੀ ਸਭਿ ਸਿਖੀ; [1]ਨਾਤੈ ਜਿਤੁ ਵਡਿਆਈ॥) [1]ਵਰਖਾ ਹੋਣ ਤੋਂ। [2]ਗਊਆਂ। [3]ਇਸਤ੍ਰੀ। [4]ਰਿੜਕਦੀ ਹੈ- [1]ਵੁਠੈ. ਘਾਹੁ ਚਰਹਿ ਨਿਤਿ [2]ਸੁਰਹੀ; ਸਾ [3]ਧਨ ਦਹੀ [4]ਵਿਲੋਵੈ॥) ਘਿ॒ਇ- ਤਿਤੁ ਘਿਇ, ਹੋਮ ਜਗ ਸਦ ਪੂਜਾ; ਪਇਐ ਕਾਰਜੁ ਸੋਹੈ॥) [5]ਜੈਨੀ ਸਰੇਵੜੇ. [6]ਸੌ ਬੁੱਕ[7]। ਸੱਤ ਚੱਟੇ- ਨਾਨਕ. ਜੇ ਸਿਰਖੁਥੇ[5] ਨਾਵਨਿ ਨਾਹੀ; ਤਾ ਸਤ[6] ਚਟੇ[7] ਸਿਰਿ ਛਾਈ॥) ਅੱਗ[1]। ਅੱਗੀ- ਅਗੀ[1].ਪਾਲਾ ਕਿ ਕਰੇ; ਸੂਰਜ. ਕੇਹੀ ਰਾਤਿ॥) ਅਨ੍ਹੇਰਾ- ਚੰਦ. ਅਨੇਰਾ ਕਿ ਕਰੇ; ਪਉਣ ਪਾਣੀ ਕਿਆ ਜਾਤਿ॥) ਨਾਨਕ. ਤਾ ਪਤਿ ਜਾਣੀਐ; ਜਾ ਪਤਿ ਰਖੈ ਸੋਇ॥ ਤੁਧੁ ਸਚੇ ਸੁਬਹਾਨੁ; ਸਦਾ

ਕਲਾਣਿਆ॥ ਹੁਕਮੀ; ਸਗਲ ਕਰੇ ਆਕਾਰ॥) [1]ਉਪਦੇਸ਼, [2]ਆਖਿਆ, ਅੱਖਰ- [1]ਅਖਰ ਨਾਨਕ; [2]ਅਖਿਓ ਆਪਿ॥) ਭਰਾਂਤਿ- ਲਹੈ ਭਰਾਤਿ; ਹੋਵੈ ਜਿਸੁ ਦਾਤਿ॥) [3]ਕਰਿਆ ਕਰੋ, [4]ਜਸ- ਰਾਤਿ ਦਿਹੈ [3]ਕੈ [4]ਵਾਰ; ਧੁਰਹੁ ਫੁਰਮਾਇਆ॥) ਗੁਰਮੱਤੀ, ਰੱਜਿ- ਗੁਰਮਤੀ ਖਾਧਾ ਰਜਿ; ਤਿਨਿ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ॥) ਵੱਜਾਇਆ- ਢਾਢੀ ਕਰੇ ਪਸਾਉ; ਸਬਦੁ ਵਜਾਇਆ॥)

ੴ ਤੋਂ ੧੫੦ ਤੱਕ, ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਰਾਗ ਮਾਝ ਸੰਪੂਰਨੰ।

੧੫੧. ਤੋਂ ੩੪੬ ਤੱਕ, ਰਾਗੁ ਗਉੜੀ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਅਰੰਭ- ਚਉ-ਪਦੇ ਦੁ-ਪਦੇ ਹਰ ਥਾਂ ਪਦ ਪਦੇ ਪਦਾ ਪਦੀਆਂ ਪੋਲਾ- ਚਉਪਦੇ ਦੁਪਦੇ) [1]ਭੈ ਧਾਰਨਾ [2]ਬਹੁਤ [3]ਭਾਰੀ ਹੈ, ਮੁੱਚੁ- [1]ਭਉ [2]ਮੁਚੁ [3]ਭਾਰਾ; ਵਡਾ ਤੋਲੁ॥) ਜੀਵ ਦੇ ਮਨ[4] ਦੀ ਮਤਿ[5] ਤੁੱਛ[6] ਹੈ- ਮਨ[4] ਮਤਿ[5] ਹਉਲੀ[6]; ਬੋਲੇ ਬੋਲੁ॥) ਚੱਲੀਐ- ਸਿਰਿ ਧਰਿ ਚਲੀਐ; ਸਹੀਐ ਭਾਰੁ॥ ਭੈ ਬਿਨੁ; ਕੋਇ. ਨ ਲੰਘਸਿ ਪਾਰਿ॥) ਭੈ ਭਉ ਰਾਖਿਆ; ਭਾਇ ਸਵਾਰਿ॥) ਭਖੈ ਪੋਲਾ- ਭੈ ਤਨਿ ਅਗਨਿ ਭਖੈ; ਭੈ ਨਾਲਿ॥) ਭੈ ਭਉ ਘੜੀਐ; ਸਬਦਿ ਸਵਾਰਿ॥) ਕੱਚੁਨਿ ਕੱਚ- ਭੈ ਬਿਨੁ; ਘਾੜਤ ਕਚੁਨਿ ਕਚ॥ ੨.ਕਚੁ ਨਿਕਚੁ) ਸੱਟ- ਅੰਧਾ ਸਚਾ; ਅੰਧੀ ਸਟ॥) ਬੁੱਧੀ, ਬਾਜੀ ਪੋਲੇ- ਬੁਧੀ ਬਾਜੀ; ਉਪਜੈ ਚਾਉ॥) ਨਾਨਕ; ਮਨਮੁਖਿ ਬੋਲਣੁ ਵਾਉ॥) ਅੱਖਰੁ- ਅੰਧਾ ਅਖਰੁ; ਵਾਉ ਦੁਆਉ॥) ਡਰਿ ਘਰੁ. ਘਰਿ ਡਰੁ; ਡਰਿ ਡਰੁ ਜਾਇ॥ ਸੋ ਡਰੁ ਕੇਹਾ; ਜਿਤੁ ਡਰਿ, ਡਰੁ ਪਾਇ॥ ਡਰੀਐ; ਜੇ ਡਰੁ ਹੋਵੈ ਹੋਰੁ॥) ਹੰਸੁ[1] ਵਰਗੇ ਸੋਹਣੇ ਬਣਕੇ ਫ਼ੈਸ਼ਨ ਲਾਉਣਾ, ਮੋਹ[2] ਇੱਛਾ[3] ਚਾਹ[3] ਅਕਾਸ਼[4]- ਹੰਸੁ[1] ਹੇਤੁ[2]; ਆਸਾ[3] ਅਸਮਾਨੁ[4]॥) ਨਦੀ[1] ਦੇ ਬਰਾਬਰ[2]- ਤਿਸੁ ਵਿਚਿ ਭੂਖ ਬਹੁਤੁ; [1]ਨੈ ਸਾਨੁ[2]॥) ਭਉ; ਖਾਣਾ ਪੀਣਾ ਆਧਾਰੁ॥) ਜਿਸ ਕਾ ਕੋਇ ਕੋਈ; ਕੋਇ ਕੋਇ॥) ਨਾਨਕ. ਆਖਣੁ; ਬਿਖਮੁ ਬੀਚਾਰੁ॥) ਮਾਤਾ ਪੋਲਾ। ਮੱਤਿ- ਮਾਤਾ ਮਤਿ; ਪਿਤਾ ਸੰਤੋਖੁ॥) ਸਤੁ[1] ਸੰਤੋਖ ਦਇਆ ਧਰਮ ਆਦਿ ਸ਼ੁਭ ਗੁਣ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼[2] ਕਰਕੇ, ਸੱਤੁ- [1]ਸਤੁ ਭਾਈ ਕਰਿ; ਏਹੁ ਵਿਸੇਖੁ[2]॥

੧੫੨. ਤਉ ਕੁਦਰਤਿ; ਕੀਮਤਿ ਨਹੀ ਪਾਇ॥) ਸੱਸੁਰ- ਸਰਮ ਸੁਰਤਿ ਦੁਇ; ਸਸੁਰ ਭਏ॥) ਭਗਤੀ[1] ਰੂਪੀ ਇਸਤ੍ਰੀ[2] ਨੂੰ ਮਨ ਨੇ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਕੱਾਮਣਿ- ਕਰਣੀ[1] ਕਾਮਣਿ[2]; ਕਰਿ ਮਨ ਲਏ॥ ਸਚੁ ਸੰਤਤਿ; ਕਹੁ ਨਾਨਕ. ਜੋਗੁ॥) ਖੇ੍ਲੁ- ਚੰਚਲ ਚਪਲ; ਬੁਧਿ ਕਾ ਖੇਲੁ॥ ਨਉ ਦਰਵਾਜੇ; ਦਸਵਾਦੁਆਰੁ॥) ਕਥਤਾ ਬਕਤਾ ਪੋਲੇ- ਕਥਤਾ ਬਕਤਾ; ਸੁਨਤਾ ਸੋਈ॥) ਬੁਝੁ ਰੇ ਗਿਆਨੀ; ਮੂਆ ਹੈ. ਕਉਣੁ॥) ਦੇਹ ਦੀ ਹੰਗਤਾ ਸਹਿਤ ਬ੍ਰਿਤੀ[1]- ਮੂਈ ਸੁਰਤਿ[1]; ਬਾਦੁ ਅਹੰਕਾਰੁ॥) ਤਟਿ ਪੋਲਾ- ਜੈ ਕਾਰਣਿ; ਤਟਿ ਤੀਰਥ ਜਾਹੀ॥) ਹੋਂਦੀ- ਭੀਤਰਿ ਹੋਦੀ ਵਸਤੁ; ਨ ਜਾਣੈ॥ ਪਾਪੁ ਪੁੰਨੁ; ਬੀਜ ਕੀ ਪੋਟ॥) ਚੱਲੇ- ਨਾਮੁ ਵਿਸਾਰਿ; ਚਲੇ ਮਨਿ ਖੋਟ॥) ਚੁਪੱਤੀ[1] ਪਾਣੀ[2] ਪਰਖਣਾ[3] ਕਰੋ- ਜਲ ਪੁਰਾਇਨਿ[1]; ਰਸ[2] ਕਮਲ ਪਰੀਖ[3]॥) ਤੁਲੈ ਪੋਲਾ- ਆਪਿ ਤੁਲੈ; ਆਪੇ ਵਣਜਾਰ॥) ਜੱਾਤੋ- ਜਾਤੋ ਜਾਇ; ਕਹਾ ਤੇ ਆਵੈ॥ ਕਿਉ; ਅਬਿਨਾਸੀ ਸਹਜਿ ਸਮਾਵੈ॥ ਨਰਹਰ ਨਾਮੁ; ਨਰਹਰ ਨਿਹਕਾਮੁ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਮੁਕਤੋ; ਬੰਧੁ. ਨ ਪਾਇ॥ ਸਬਦੁ ਬੀਚਾਰਿ; ਛੁਟੈ ਹਰਿ ਨਾਇ॥) ਸ਼ਾਮ[1] ਦਿਨ[2]। ਤੱਕਹਿ- ਸਾਝ[1] ਬਿਹਾਗ[2]; ਤਕਹਿ ਆਗਾਸੁ॥

੧੫੩. ਫੁੱਟੈ- ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ; ਫੂਟੈ ਬਿਖੁ ਮਾਟੁ॥) ਬੱਜਰ- ਗੁਰ ਮਿਲਿ; ਖੋਲੇ ਬਜਰ ਕਪਾਟ॥) ਰਹ-ਸੇ ਪੋਲਾ- ਸਚਿ ਰਹਸੇ; ਪੂਰੇ ਹਰਿ ਲੋਗ॥ ਮਨੁ ਤਨੁ ਦੇ; ਲੈ ਸਹਜਿ ਸੁਭਾਇ॥ ਝੂਠ ਵਿਕਾਰਿ; ਜਾਗੈ ਹਿਤ ਚੀਤੁ॥ ਪੂੰਜੀ; ਪਾਪ ਲੋਭ ਕੀ ਕੀਤੁ॥ ਤਰੁ ਤਾਰੀ; ਮਨਿ ਨਾਮੁ ਸੁ ਚੀਤੁ॥) ਭੜਕੀ[1]

ਅਗਨੀ[੧] ਹਵਾ[੨], ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ[੨]– ਅਗਨਿ ਪਾਣੀ; ਬੋਲੈ [੧]ਭੜ ਵਾਉ[੨]॥) ਦਿਸਟਿ ਵਿਕਾਰੀ; ਨਾਹੀ ਭਉ ਭਾਉ॥ ਪਰਪੰਚਿ ਵਿਆਪਿ ਰਹਿਆ; ਮਨੁ ਦੋਇ॥ ਥਿਰੁ ਨਾਰਾਇਣੁ; ਕਰੇ ਸੁ ਹੋਇ॥) ਦਸਵੇਂਦੁਆਰ[੧]– ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਧਾਰ; ਗਗਨਿ ਦਸਦੁਆਰਿ[੧]॥) ਆਪਿ ਮੂਆ; ਮਨੁ ਮਨ. ਤੇ ਜਾਨਿਆ॥) ਗੁਰੂ ਘਰ ਸਾਧਸੰਗਤ[੧] ਜੀ ਤੇ, ਰਾਮ[੨] ਜੀ ਜਾਨਣਾ ਕੀਤੇ– ਨਜਰਿ ਭਈ; ਘਰੁ[੨]. ਘਰ[੧] ਤੇ ਜਾਨਿਆ॥) ਬਹੁਤੇ[੧] ਭੈੜੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ[੨] ਕਰਦੇ ਹੋਂ, ਕਿਸ ਕੰਮ[੩] ਹੈ?– ਅਧਿਕ ਬਿਥਾਰੁ[੨] ਕਰਉ; ਕਿਸੁ ਕਾਮਿ[੩]॥ ਆਨ ਮਨਉ; ਤਉ ਪਰ ਘਰ ਜਾਉ॥) ਸੁ=ਮਰਣੁ (ਸੁ) ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ[੧] ਮਰਨ– ਸਤਿਗੁਰੁ ਮਿਲੈ; ਸੁਮਰਣੁ[੧] ਦਿਖਾਏ॥) ਮਰਣ ਰਹਣ; ਰਸੁ ਅੰਤਰਿ ਭਾਏ॥ ਮਰਣੁ ਲਿਖਾਇ ਆਏ; ਨਹੀ ਰਹਣਾ॥) ਡਰ[੧] ਕੱਟਿਆ[੨] ਗਿਆ– ਕਰਮਿ ਮਿਲੈ; ਜਮ ਕਾ ਭਉ[੧] ਮੂਚਾ[੨]॥) ਨਾਨਕ; ਹਉਮੈ ਮਾਰਿ ਮਿਲਾਇਆ॥

੧੫੪. ਅਵਰੁ; ਨ ਕਰਣੈ ਵਾਲਾ ਦੂਆ॥) ਕਰਮੁ ਧਰਮੁ; ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਕੀ ਜਾਤਿ॥ ਤੋਟਿ ਨਾਹੀ; ਤੁਧੁ ਭਗਤਿ ਭੰਡਾਰ॥) ਅੰਤਰਜਾਮੀ[੧] ਸਭ ਨੂੰ ਵੇਖਣ[੨] ਪਾਲਣ ਸੰਭਾਲਣ ਵਾਲੇ– ਤੂੰ ਦਾਨਾ[੧] ਬੀਨਾ[੨]; ਸਾਚਾ ਸਿਰਿ ਮੇਰੈ॥) ਤਨ ਮਹਿ ਮੈਲੁ ਨਾਹੀ; ਮਨੁ ਰਾਤਾ॥ ਨਾਨਕ; ਰਹਣਾ ਭਗਤਿ ਸਰਣਾਈ॥) ਅੰਮ੍ਰਿਤ[੩] ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਪੀਆਇਆ[੪], ਅ=ਕਥੁ ਪੋਲਾ– ਜਿਨਿ. ਅਕਥੁ ਕਹਾਇਆ; ਅਪਿਓ[੩] ਪੀਆਇਆ॥ ਅਨ ਭੈ ਵਿਸਰੇ; ਨਾਮਿ ਸਮਾਇਆ॥) ਜਿਸੁ ਨਰ; ਰਾਮੁ ਰਿਦੈ ਹਰਿ ਰਾਸਿ॥) ਇਤ ਉਤ ਦਰਮਿਆਨੇ– ਇਤ ਉਤ ਮਨਮੁਖ; ਬਾਧੇ ਕਾਲ॥) ਪ੍ਰੇਮ[੧]– ਜਨਮਿ ਮਰੈ; ਤ੍ਰੈ ਗੁਣ ਹਿਤਕਾਰੁ[੧]॥) ਦੇਹ ਦਾ ਅਕਾਰ ਧਾਰਦੇ ਹਨ[੧]– ਚਾਰੇ ਬੇਦ ਕਥਹਿ; ਆਕਾਰ[੧]॥) ਤਿੰਨਾਂ ਗੁਣਾਂ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਰਹਿਤ ਅਵਸਥਾ, ਤੁਰੀਆ=ਵਸਥਾ– ਤੁਰੀਆਵਸਥਾ[੧]; ਸਤਿਗੁਰ ਤੇ. ਹਰਿ ਜਾਨੁ॥ ਬਾਹੁੜਿ; ਜਨਮੁ ਨ ਹੋਇ ਹੈ ਮਰਣਾ॥) ਸਿਧਾਂਤ[੧]– ਬਿਨੁ ਗੁਰ; ਅਰਥੁ[੧] ਬੀਚਾਰੁ, ਨ ਪਾਇਆ॥) ਬੁੱਝਾਇਆ– ਆਸਾ ਮਾਹਿ; ਨਿਰਾਸੁ ਬੁਝਾਇਆ॥) ਸੁ=ਕ੍ਰਿਤੁ, ਰਹਸੀ ਪੋਲਾ ਮਿਲਵਾਂ– ਸੁਕ੍ਰਿਤੁ ਕੀਤਾ. ਰਹਸੀ ਮੇਰੇ ਜੀਅੜੇ; ਬਹੁੜਿ. ਨ ਆਵੈ ਵਾਰੀ॥) ਨਾਨਕ; ਹਉਮੈ ਮਾਰਿ ਮਿਲਾਇਆ॥

੧੫੫. ਉਸਤਤ[੧] ਚੁਗਲੀ[੨]– ਨਿੰਦਾ ਚਿੰਦਾ[੧]. ਕਰਹਿ ਪਰਾਈ; ਝੂਠੀ ਲਾਇਤਬਾਰੀ[੨]॥) ਚੱਲਿਆ, ਰਹੀ=ਏਹਿ ਛੁੱਟੜਿ ਹੋਈ=ਅਹਿ ਜੀਵ[੩]– ਹੰਸੁ[੩] ਚਲਿਆ.ਤੂੰ ਪਿਛੈ ਰਹੀਏਹਿ; ਛੁਟੜਿ ਹੋਈਅਹਿ ਨਾਰੀ॥) ਰਹੀ=ਅਹਿ, ਸੁਪ=ਨੰਤਰਿ, ਸੁਪਨ[੪]' ਸੰਸਾਰ[੪]'ਚ– ਤੂੰ ਕਾਇਆ ਰਹੀਅਹਿ ਸੁਪਨੰਤਰਿ[੪]; ਤੁਧੁ ਕਿਆ ਕਰਮ ਕਮਾਇਆ॥) ਹਉ ਖਰੀ ਦੁਹੇਲੀ ਹੋਈ, ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ; ਮੇਰੀ ਬਾਤ. ਨ ਪੁਛੈ ਕੋਈ॥) ਤਾਜੀ ਪੋਲਾ। ਘੋੜੇ[੫] ਅਰਬ ਤੁਰਕੀ ਦੇਸ਼[੬]। ਰੁੱਪਾ ਕੱਪੜ– ਤਾਜੀ[੫] ਤੁਰਕੀ[੬] ਸੁਇਨਾ ਰੁਪਾ; ਕਪੜ ਕੇਰੇ ਭਾਰਾ॥) ਚੱਲੇ। ਝੜਿ ਝੜਿ– ਕਿਸ ਹੀ ਨਾਲਿ. ਨ ਚਲੇ ਨਾਨਕ; ਝੜਿ ਝੜਿ ਪਏ ਗਵਾਰਾ॥ ਦੇ ਦੇ ਨੀਵ, ਦਿਵਾਲ ਉਸਾਰੀ; ਭਸਮੰਦਰ ਕੀ ਢੇਰੀ॥) ਦੇਹ ਰੂਪੀ ਮਟੀਲੀ[੨], ਜਿੰਦ ਰੂਪੀ ਇਸਤ੍ਰੀ[੮]– ਉਸਾਰਿ ਮੜੋਲੀ[੨] ਰਾਖੈ ਦੁਆਰਾ; ਭੀਤਰਿ ਬੈਠੀ ਸਾ ਧਨਾ[੮]॥) ਕੱਾਮਣਿ ਲੁੱਟੇਨਿ– ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੇਲ ਕਰੇ ਨਿਤ ਕਾਮਣਿ; ਅਵਰਿ ਲੁਟੇਨਿ, ਸੁ ਪੰਚ ਜਨਾ॥) ਛੁੱਟੇਨਿ) ਪੜਿਆ ਝਾੜੇ ਹਲੰਤ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ– ਜਮ ਡੰਡਾ ਗਲਿ ਸੰਗਲੁ ਪੜਿਆ; ਭਾਗਿ ਗਏ. ਸੇ ਪੰਚ ਜਨਾ॥) ਕੱਾਮਣਿ। ਖੱਾਧਾ=ਤਾ– ਕਾਮਣਿ ਲੋੜੈ. ਸੁਇਨਾ ਰੁਪਾ; ਮਿਤ੍ਰ ਲੁੜੇਨਿ, ਸੁ ਖਾਧਾਤਾ॥) ਬੱਾਧਾ=ਤਾ– ਨਾਨਕ. ਪਾਪ ਕਰੇ ਤਿਨ ਕਾਰਣਿ; ਜਾਸੀ ਜਮ ਪੁਰਿ ਬਾਧਾਤਾ॥) ਖਿੰਥਾ=ਤਾ– ਮੁੰਦ੍ਰਾ ਤੇ ਘਟ ਭੀਤਰਿ ਮੁੰਦ੍ਰਾ; ਕਾਂਇਆ ਕੀਜੈ

ਖਿੰਥਾਤਾ॥) ਡੰਡਾ=ਤਾ– ਪੰਚ ਚੇਲੇ ਵਸਿ ਕੀਜਹਿ ਰਾਵਲ; ਇਹੁ ਮਨੁ ਕੀਜੈ ਡੰਡਾਤਾ॥) ਪਾਵਸਿ=ਤਾ– ਜੋਗ ਜੁਗਤਿ; ਇਵ ਪਾਵਸਿਤਾ॥) ਲਾਵਸਿ=ਤਾ, ਬ੍ਰਹਮੁ[੯] ਜੀ ਅਬਿਨਾਸੀ ਸੱਚੇ ਹਨ, ਦੂਜਾ ਹੋਰੁ ਦ੍ਰਿਸਟਮਾਨ ਪਸਾਰਾ ਨਾਸ਼[੧੦] ਰੂਪ ਹੈ– ਡਾਹਣਿਆਂ[੧੧] ਨਾਲ ਲੱਗਣ ਵਾਲੇ ਫ਼ਲ, (ਮੂਲਿ) ਮੂਲੀਆਂ ਗਾਜਰਾਂ ਆਦਿ ਧਰਤੀ 'ਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ, ਕੰਦਮੂਲ ਇੱਕ ਫ਼ਲ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ– ਏਕੁ ਸਬਦੁ[੯]. ਦੂਜਾ ਹੋਰੁ ਨਾਸਤਿ[੧੦]; ਕੰਦ[੧੧] ਮੂਲਿ. ਮਨੁ ਲਾਵਸਿਤਾ॥) ਗੰਗਾ=ਤਾ। ਸਿਰ[੧੨] ਤਮਾਮ[੧੩] ਨੇ– ਮੂੰਡਿ[੧੨] ਮੁੰਡਾਇਐ. ਜੇ ਗੁਰੁ ਪਾਈਐ; ਹਮ[੧੩] ਗੁਰੁ ਕੀਨੀ ਗੰਗਾਤਾ॥) ਅੰਧਾ=ਤਾ– ਤ੍ਰਿਭਵਣ ਤਾਰਣਹਾਰੁ ਸੁਆਮੀ; ਏਕੁ. ਨ ਚੇਤਸਿ ਅੰਧਾਤਾ॥) ਗੱਲੀਂ। ਜਾਵਸਿ=ਤਾ– ਕਰਿ ਪਟੰਬੁ. ਗਲੀ ਮਨੁ ਲਾਵਸਿ; ਸੰਸਾ. ਮੂਲਿ ਨ ਜਾਵਸਿਤਾ॥)

੧੫੬. ਲੱਬਿ, ਧਾਵਸਿ=ਤਾ– ਏਕਸੁ ਚਰਣੀ. ਜੇ ਚਿਤੁ ਲਾਵਹਿ; ਲਬਿ ਲੋਭਿ ਕੀ ਧਾਵਸਿਤਾ॥ ਬਿਹਾਣੀ=ਤਾ– ਕਾਇਆ ਕਮਲੀ.ਹੰਸੁ ਇਆਣਾ; ਮੇਰੀ ਮੇਰੀ ਕਰਤ ਬਿਹਾਣੀਤਾ॥ ਨੰਗੀ[੧] ਨਾਗਾਂ[੧] ਦੀ ਡੰਗੀ ਸੜਦੀ[੨] ਹੈ। ਪਛੁਤਾਣੀ=ਤਾ– ਪ੍ਰਣਵਤਿ ਨਾਨਕੁ. ਨਾਗੀ[੧] ਦਾਝੈ[੨]; ਫਿਰਿ ਪਾਛੈ. ਪਛੁਤਾਣੀਤਾ॥) ਦਵਾਈ[੧] ਮੰਤ੍ਰ[੨] ਪੜ੍ ਕੇ ਹੱਥੌਲਾ ਕਰਨਾ, ਜੜੀ[੩] ਬੂਟੀ– ਅਉਖਧਾ[੧] ਮੰਤ੍ਰ[੨] ਮੂਲੁ[੩], ਮਨ ਏਕੈ; ਜੇ ਕਰਿ. ਦ੍ਰਿੜੁ ਚਿਤੁ ਕੀਜੈ ਰੇ॥) ਅ=ਲਖੁ ਲਖਣਾ ਪੋਲੇ, ਅਲਖ ਮਗਰੋਂ ਨ ਆਵੇ, ਅਲਖ ਮਗਰੋਂ ਬਿੰਦੀ ਠਮਕੀ ਲਾਉ– ਤੇਰੇ ਤੀਨਿ ਗੁਣਾ, ਸੰਸਾਰਿ ਸਮਾਵਹਿ; ਅਲਖੁ. ਨ ਲਖਣਾ ਜਾਈ ਰੇ॥) ਸੱਕਰ– ਸਕਰ ਖੰਡੁ ਮਾਇਆ ਤਨਿ ਮੀਠੀ; ਹਮ ਤਉ ਪੰਡ ਉਚਾਈ ਰੇ॥) ਅਨ੍ਹੇਰੀ ਲੱਜੁ ਮੁੱਸਾ– ਰਾਤਿ ਅਨੇਰੀ. ਸੂਝਸਿ ਨਾਹੀ; ਲਜੁ ਟੂਕਸਿ ਮੂਸਾ. ਭਾਈ ਰੇ॥) ਸੁਭਰ ਭਰੇ. ਨ ਹੋਵਹਿ ਊਣੇ; ਜੋ ਰਾਤੇ ਰੰਗੁ ਲਾਈ ਰੇ॥) ਮੂੜ੍ਹਾ – ਤਿਨ ਕੀ ਪੰਕ ਹੋਵੈ. ਜੇ ਨਾਨਕੁ; ਤਉ ਮੂੜਾ. ਕਿਛੁ ਪਾਈ ਰੇ॥) ਕਿਸ[੪] ਦੀ[੫] ਮਾਂ[੬], ਪਿਉ[੭] ਕਿਸ[੮] ਦਾ[੯], ਕਤ ਪੋਲਾ– ਕਤ[੪] ਕੀ[੫] ਮਾਈ[੬], ਬਾਪੁ[੭] ਕਤ[੮] ਕੇਰਾ[੯]; ਕਿਦੂ ਥਾਵਹੁ. ਹਮ ਆਏ॥) ਰੁੱਖ– ਕੇਤੇ ਰੁਖ ਬਿਰਖ. ਹਮ ਚੀਨੇ; ਕੇਤੇ ਪਸੂ ਉਪਾਏ॥) ਕੁਲੀ ਪੋਲਾ– ਕੇਤੇ ਨਾਗ. ਕੁਲੀ ਮਹਿ ਆਏ; ਕੇਤੇ ਪੰਖ ਉਡਾਏ॥) ਪੱਥਰ ਦੇ ਪੱਕੇ ਮੰਦਰ[੧੦], ਹੱਟ, ਪਟਣ ਪੋਲਾ– ਹਟ ਪਟਣ, ਬਿਜਮੰਦਰ[੧੦] ਭੰਨੈ; ਕਰਿ ਚੋਰੀ. ਘਰਿ ਆਵੈ॥) ਅੱਗਹੁ। ਪਿੱਛਹੁ– ਅਗਹੁ ਦੇਖੈ, ਪਿਛਹੁ ਦੇਖੈ; ਤੁਝ ਤੇ. ਕਹਾ ਛਪਾਵੈ॥) ਤੱਕੜੀ– ਲੈ ਕੈ ਤਕੜੀ. ਤੋਲਣਿ ਲਾਗਾ; ਘਟ ਹੀ ਮਹਿ ਵਣਜਾਰਾ॥) ਤਪੈ ਵਗੈ ਪੋਲੇ, ਕੱਾਤੀ– ਜੀਅੜਾ. ਅਗਨਿ ਬਰਾਬਰਿ ਤਪੈ; ਭੀਤਰਿ ਵਗੈ ਕਾਤੀ॥) ਬੇਅੰਤ[੧੧], ਹੋਰ[੧੨] ਇੱਛਾ[੧੩]– ਅਨਤਾ[੧੧] ਧਨੁ. ਧਰਣੀ ਧਰੇ; ਅਨਤ[੧੨] ਨ ਚਾਹਿਆ[੧੩] ਜਾਇ॥ ਅਨਤ ਕਉ ਚਾਹਨ, ਜੋ ਗਏ; ਸੇ ਆਏ ਅਨਤ ਗਵਾਇ॥

੧੫੭. ਲਾਭਦਾਇਕ[੧] ਸੌਦਾ– ਤੇਰਾ ਨਾਮੁ ਵਖਰੁ[੧]; ਵਾਪਾਰੁ ਜੀ॥) ਮਿਲਉ=ਗੀ– ਉਰਵਾਰਿ ਪਾਰਿ. ਮੇਰਾ ਸਹੁ ਵਸੈ; ਹਉ ਮਿਲਉਗੀ ਬਾਹ ਪਸਾਰਿ॥) ਕੀਰਤਨ ਸੋਹਿਲੇ 'ਚ ਜਾਉ ਨਹੀਂ, ਜਿਸ[੨], ਜਸ[੩]– ਹਉ ਵਾਰੀ ਜਾਉ; ਜਿਤੁ[੨] ਸੋਹਿਲੈ[੩], ਸਦਾ ਸੁਖੁ ਹੋਇ॥) ਦਾਨ[੪], ਗਿਣਤੀ[੫]– ਤੇਰੇ ਦਾਨੈ[੪]. ਕੀਮਤਿ ਨਾ ਪਵੈ; ਤਿਸੁ ਦਾਤੇ. ਕਵਣੁ ਸੁਮਾਰੁ[੫]॥

੧੫੮. ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਭੁ ਬਖਸੇ; ਬਖਸਣਹਾਰੁ॥ ਮਨਿ ਨਿਰਮਲਿ; ਵਸੈ ਸਚੁ ਸੋਇ॥) ਗੁਰ ਤੇ ਬੂਝੈ; ਸੀਝੈ ਸੋਇ॥) ਵਿਸ਼ਰਾਮ ਗੁਰ ਤੇ ਹਨ– ਗੁਰ ਤੇ; ਗਿਆਨੁ ਪਾਏ ਜਨੁ ਕੋਇ॥ ਬਾਝੁ ਗੁਰੂ; ਸਭ ਭਰਮਿ ਭੁਲਾਈ॥ ਨਾਨਕ; ਸਾਚੇ. ਸਾਚਿ ਸਮਾਵਾ॥) ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ[੧] ਥਾਂ[੧] ਸਾਧਸੰਗਤ– ਸੁਥਾਉ[੧] ਸਚੁ; ਮਨੁ ਨਿਰਮਲੁ ਹੋਇ॥) ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ[੨] ਥਾਂ[੨] ਸਾਧਸੰਗਤ– ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਵੈ; ਬੈਸਿ ਸੁਥਾਏ[੨]॥ ਰਸਨਾ. ਹਰਿ ਰਸੁ ਚਾਖਿਆ;

ਸਹਜਿ ਸੁਭਾਇ॥) ਭਾਂਡਾ– ਨਾਮਿ ਸਮਾਵੈ; ਜੋ ਭਾਡਾ ਹੋਇ॥) ਪ੍ਰੇਮ[੩]– ਨਾਮੁ. ਨ ਪਾਵਹਿ; ਬਿਨੁ ਅਸਨੇਹ[੩]॥

੧੫੯. ਨੱਚਿ ਨੱਚਿ ਟੱਪਹਿ– ਨਚਿ ਨਚਿ ਟਪਹਿ; ਬਹੁਤੁ ਦੁਖੁ ਪਾਵਹਿ॥) ਨੱਚਿਐ ਟੱਪਿਐ– ਨਚਿਐ ਟਪਿਐ; ਭਗਤਿ. ਨ ਹੋਇ॥) ਸਬਦਿ ਮਰੈ; ਭਗਤਿ ਪਾਏ ਜਨੁ ਸੋਇ॥) ਭਗਤੀ[੧] ਦੇ, ਪਿਆਰੇ[੨] ਰਾਮ ਜੀ, ਵੱਛਲੁ – ਭਗਤਿ[੧] ਵਛਲੁ[੨]; ਭਗਤਿ ਕਰਾਏ ਸੋਇ॥) ਮੈ ਬਿੰਦੀ ਨ ਲਾ, ਹੰਕਾਰ ਜ਼ੁਲਮ ਰੂਪੀ ਸ਼ਰਾਬ[੩] 'ਚ [੪]ਮਸਤ, [੫]ਹਾਥੀ, [੬]ਬਰਾਬਰ– ਮਨੁ. [੩]ਮੈ [੪]ਮਤੁ; ਮੈਗਲ[੫] ਮਿਕਦਾਰਾ[੬]॥) ਕੁੰਡਾ[੨]– ਗੁਰੁ. ਅੰਕਸੁ[੨] ਮਾਰਿ; ਜੀਵਾਲਣਹਾਰਾ॥) ਮਨੁ ਅਸਾਧੁ; ਸਾਧੈ ਜਨੁ ਕੋਇ॥) ਵਿਚਰਨ[੨] ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਬ੍ਰਹਮ ਜੀ 'ਚ, ਵਿਚਰੇ[੮] ਅ॒ਚਰੁ– ਅਚਰੁ[੨] ਚਰੈ[੮]; ਤਾ ਨਿਰਮਲੁ ਹੋਇ॥) ਗੁਰਮੁਖਿ; ਇਹੁ ਮਨੁ ਲਇਆ ਸਵਾਰਿ॥) ਹਉਮੈ ਵਿਚਹੁ; ਤਜੇ ਵਿਕਾਰ॥) ਗੁਰਮੁਖਿ ਰਸਨਾ; ਹਰਿ ਰਸਨ ਰਸਾਈ॥) ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੇ ਪ੍ਰਭ; ਕਰਮ ਬਿਧਾਤਾ॥

੧੬੦. ਜਹ ਸਤਿਗੁਰੁ; ਤਹ ਸਤਸੰਗਤਿ ਬਣਾਈ॥) ਅੱਗੇ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਸਤਿਗੁਰੁ; 'ਤੇ ਹਨ– ਗੁਰ ਤੇ; ਗਿਆਨੁ ਪਾਏ ਜਨੁ ਕੋਇ॥) ਗੁਰਸੇਵਕ[੧] ਜੀ, ਗੁਰਮੁਖਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ, ਵਿਆਪਕ ਅਸਥਾਨ[੨] ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਮਹ॒ਲੀ– ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੇਵਾ; ਮਹਲੀ[੧] ਥਾਉ[੨] ਪਾਏ॥) ਏਕ॒ਸੁ– ਏਕਸੁ ਤੇ; ਸਭਿ ਰੂਪ ਹਹਿ ਰੰਗਾ॥) ਸਭ[੩] ਦੇ ਸਾਥ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ, ਸਹ॒ਲੰਗਾ – ਪਉਣੁ ਪਾਣੀ ਬੈਸੰਤਰੁ; ਸਭਿ ਸਹਲੰਗਾ[੩]॥) ਕਹਾ ਗੁਪਤੁ ਪ੍ਰਗਟੁ; ਪ੍ਰਭਿ ਬਣਤ ਬਣਾਈ॥) ਆਪੇ; ਸੁਤਿਆ ਦੇਇ ਜਗਾਈ॥ ੨॥ ਕਹਿ ਕਹਿ ਕਥਨੁ; ਕਹੈ ਸਭੁ ਕੋਈ॥) ਲੂੰਝੈ– ਕਥਨੀ ਕਰੇ; ਤੈ ਮਾਇਆ ਨਾਲਿ ਲੂਝੈ॥

੧੬੧. ਰਾਮ ਜਪਹੁ; ਭਵਜਲੁ ਉਤਰਹੁ ਪਾਰਿ॥) ਭੁੱਲਾ– ਆਪਿ ਭੁਲਾ; ਕਿ ਪ੍ਰਭਿ ਆਪਿ ਭੁਲਾਇਆ॥) ਚੱਾਕਰੀ– ਇਹੁ ਜੀਉ; ਵਿਡਾਣੀ ਚਾਕਰੀ ਲਾਇਆ॥) ਖੱਟੇ– ਮਹਾ ਦੁਖੁ ਖਟੇ; ਬਿਰਥਾ ਜਨਮੁ ਗਵਾਇਆ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੇਵਾ; ਹਰਿ. ਘਾਲ ਥਾਇ ਪਾਈ॥) ਸਹਜੇ; ਸਹਜਿ ਸਮਾਵੈ ਸੋਇ॥) ਪੁਤਿ ਕੁਟੰਬਿ ਗ੍ਰਿਹਿ; ਮੋਹਿਆ ਮਾਇ॥) ਦੂਜੈ ਭਾਇ; ਨ ਸੇਵਿਆ ਜਾਇ॥) ਅ॒ਖੁੱਟੁ– ਅਖੁਟੁ ਨਾਮ ਧਨੁ ਹਰਿ; ਤੋਟਿ ਨ ਹੋਈ॥) ਜੁੱਗੁ ਜੁੱਗੁ ਭਗਤੀਂ– ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ; ਭਗਤੀ ਆਖਿ ਵਖਾਣੀ॥

੧੬੨. ਮਧੇ ਪੋਲਾ– ਜੈਸੀ ਧਰਤੀ ਉਪਰੁ. ਮੇਘੁਲਾ ਬਰਸਤੁ ਹੈ; ਕਿਆ ਧਰਤੀ ਮਧੇ. ਪਾਣੀ ਨਾਹੀ॥ ਜੈਸੇ ਧਰਤੀ ਮਧੇ. ਪਾਣੀ ਪਰਗਾਸਿਆ; ਬਿਨੁ ਪਗਾ. ਵਰਸਤ ਫਿਰਾਹੀ॥ ਬਾਬਾ; ਤੂੰ ਐਸੇ ਭਰਮੁ ਚੁਕਾਹੀ॥) ਨ੍ਾਨ੍ਾ– ਨਾਨਾ ਰੂਪ, ਸਦਾ ਹਹਿ ਤੇਰੇ; ਤੁਝ ਹੀ ਮਾਹਿ ਸਮਾਹੀ॥ ਇਤਨੇ ਜਨਮ. ਭੂਲਿ ਪਰੇ ਸੇ; ਜਾ ਪਾਇਆ ਤਾ ਭੂਲੇ ਨਾਹੀ॥) ਸੰਸਾਰ[੧]। ਕਹਾਂ – ਤੇਰਾ [੧]ਸਬਦੁ. ਤੂੰਹੈ ਹਹਿ ਆਪੇ; ਭਰਮੁ ਕਹਾ ਹੀ॥) ਤੱਤੁ ਪੁਨ॒ਰਪਿ– ਨਾਨਕ, ਤਤੁ ਤਤ ਸਿਉ ਮਿਲਿਆ; ਪੁਨਰਪਿ. ਜਨਮਿ ਨ ਆਹੀ॥) ਕੱਾਲੈ, ਵੱਸਿ ਬੱਾਧਾ– ਸਭੁ ਜਗੁ, ਕਾਲੈ ਵਸਿ ਹੈ; ਬਾਧਾ ਦੂਜੈ ਭਾਇ॥ ਲਖ ਚਉਰਾਸੀਹ ਭਰਮਦੇ; ਮਨ ਹਠਿ ਆਵੈ ਜਾਇ॥) ਪੇਵਕੜੈ. ਗੁਣ ਸੰਮਲੈ; ਸਾਹੁਰੈ. ਵਾਸੁ ਪਾਇਆ॥

੧੬੩. ਮਨਮੁਖਿ ਗਰਬਿ. ਨ ਪਾਇਓ; ਅਗਿਆਨ ਇਆਣੇ॥) ਸਿਵਿ ਸਕਤਿ ਮਿਟਾਈਆ; ਚੂਕਾ ਅੰਧਿਆਰਾ॥) ਹਉ ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਵਾ. ਨਿਤ ਹਰਿ ਸੁਣੀ; ਹਰਿ ਹਰਿ ਗਤਿ ਕੀਨੀ॥) ਧਨੁ ਧਨੁ ਗੁਰੁ, ਸਤ ਪੁਰਖੁ ਹੈ; ਜਿਨਿ ਭਗਤਿ ਹਰਿ ਦੀਨੀ॥ ਜਿਸੁ ਗੁਰ ਤੇ. ਹਰਿ ਪਾਇਆ; ਸੋ ਗੁਰੁ, ਹਮ ਕੀਨੀ॥ ਗੁਣ ਦਾਤਾ ਹਰਿ ਰਾਇ ਹੈ; ਹਮ ਅਵਗਣਿਆਰੇ॥) ਪੜ੍ਿਆ। ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਮੰਮਾ ਮੁਕਤਾ,

ਅੱਧਾ ਰਾਰਾ, ਪੋਲਾ ਬੋਲ ਕੇ, ਇੱਕ ਸਿਹਾਰੀ ਅੱਧੇ ਰਾਰੇ, ਇੱਕ ਸਿਹਾਰੀ ਤੱਤੇ ਲਾਉ– ਪੰਡਿਤੁ; ਸਾਸਤ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਪੜਿਆ॥ ਜੋਗੀ; ਗੋਰਖੁ ਗੋਰਖੁ ਕਰਿਆ॥) ਪੜ੍ਹਿਆ– ਮੈ ਮੂਰਖ; ਹਰਿ ਹਰਿ ਜਪੁ ਪੜਿਆ॥ ਨਾ ਜਾਨਾ; ਕਿਆ ਗਤਿ. ਰਾਮ ਹਮਾਰੀ॥

੧੬੪. ਸੰਨਿਆਸੀ. ਬਿਭੂਤ ਲਾਇ; ਦੇਹ ਸਵਾਰੀ॥ ਪਰ ਤ੍ਰਿਅ ਤਿਆਗੁ; ਕਰੀ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ॥ ਕਿਸੇ ਨੇ (ਪਰ) ਪ੍ਰਾਈ (ਤ੍ਰਿਅ) ਇਸਤ੍ਰੀ ਤਿਆਗੁ ਕੇ, ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ਵਾਲੀ ਕਰਨੀ (ਕਰੀ) ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਅਰਥ ਸਹੀ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਾਈ ਇਸਤ੍ਰੀ ਤਿਆਗਣੀ ਗੁਰਮਤਿ ਹੈ, ਇਹ ਗੁਣ ਤਾਂ ਸਭ ਨੇ ਹੀ ਧਾਰਨਾ ਹੈ। ਸਹੀ ਅਰਥ:– ਕਿਸੇ ਨੇ (ਪਰ) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਤਿਆਗ ਕੇ, ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ਵਾਲੀ ਕਰਣੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਚੌਥੇ ਪਾਤਿਸਾਹ ਜੀ ਅਤਿਅੰਤ ਨਿਮ੍ਰਤਾ ਨਾਲ ਫ਼ੁਰਮਾ ਰਹੇ ਹਨ:– ਦਾਸਨ ਦਾਸ ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਕਰਨੀ ਵਾਲਾ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹੇ ਹਰੀ ਜੀ! ਮੈ ਮੂਰਖ; ਹਰਿ ਆਸ ਤੁਮਾਰੀ॥) ਖੱਤ੍ਰੀ, ਸੂਰੱਤਣੁ, ਬਹਾਦਰੀ[੧]– ਖਤ੍ਰੀ ਕਰਮ ਕਰੇ; ਸੂਰਤਣੁ[੧] ਪਾਵੈ॥ ਨਿਰਗੁਣ ਕਥਾ; ਕਥਾ ਹੈ ਹਰਿ ਕੀ॥ ਭਜੁ ਮਿਲਿ ਸਾਧੂ; ਸੰਗਤਿ ਜਨ ਕੀ॥) ਅ॒ਕਥ ਕਥਾ ਪੋਲੇ– ਤਰੁ ਭਉਜਲੁ; ਅਕਥ ਕਥਾ ਸੁਨਿ ਹਰਿ ਕੀ॥ ਗੋਬਿੰਦ; ਸਤਸੰਗਤਿ ਮੇਲਾਇ॥ ਤਿਨ ਦਾਸਨਿ ਦਾਸ ਕਰਹੁ ਹਮ; ਰਾਮਾ॥ ਜਿਨ ਕਉ ਲਿਖਤੁ ਲਿਖਿਆ; ਧੁਰਿ ਪਾਈ॥) ਨ੍ਹਾਇ– ਮੀਨੇ ਪ੍ਰੀਤਿ ਭਈ; ਜਲਿ ਨਾਇ॥ ਤੇ ਹਰਿ ਜਨ; ਹਰਿ ਮੇਲਹੁ ਹਮ ਪਿਆਰੇ॥) ਸੁਆਂਤੀ ਬੂੰਦ[੨]– ਸਾਰਿੰਗ ਪ੍ਰੀਤਿ; ਬਸੈ ਜਲਧਾਰਾ[੨]॥ ਨਰਪਤਿ ਪ੍ਰੀਤਿ; ਮਾਇਆ ਦੇਖਿ ਪਸਾਰਾ॥) ਪਗ ਪੋਲਾ– ਜਨ ਨਾਨਕ. ਪ੍ਰੀਤਿ; ਸਾਧ ਪਗ ਚਾਟੇ॥ ਭੂਖੇ ਪ੍ਰੀਤਿ ਹੋਵੈ; ਅੰਨੁ ਖਾਇ॥ ਗੁਰਸਿਖ ਪ੍ਰੀਤਿ; ਗੁਰ ਮਿਲਿ ਆਘਾਇ॥) ਕੱਚੁ ਪੱਚਾ– ਬਿਨਸਿ ਜਾਇ; ਕੂਰਾ ਕਚੁ ਪਾਚਾ॥

੧੬੫. ਜਿਤੁ ਮਿਲਿ; ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇਆ. ਹਰਿ ਧਣੀ॥ ਗੁਰਸਿਖ; ਹਰਿ ਬੋਲਹੁ. ਮੇਰੇ ਭਾਈ॥ ਧਾਵਤ ਪੰਚ ਰਹੇ; ਹਰਿ ਧਿਆਇਆ॥) ਨੱਗਰੀ– ਅਨ ਦਿਨੁ ਨਗਰੀ; ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਇਆ॥ ਤੇ ਹਰਿ ਦਰਗਹ; ਮੁਖ ਊਜਲ ਭਾਈ॥) ਬਲਭੱਦ੍ਰ, ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੇ ਭਰਾ[੧] ਜੀ, ਪਗ ਪੋਲਾ– ਕ੍ਰਿਸਨੁ ਬਲਭਦ੍ਰੁ[੧]; ਗੁਰ ਪਗ ਲਗਿ ਧਿਆਵੈ॥) ਹੁਕਮ[੨] ਰੂਪੀ ਡੰਡੇ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਵਾਲੇ– ਹਰਿ ਆਪੇ ਜੋਗੀ; ਡੰਡਾ[੨] ਧਾਰੀ॥) ਕੋਟਿ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਦੀ ਰਚਨਾ ਰੂਪੀ ਬਾਗ਼ ਦੇ ਮਾਲੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ[੩] ਜੀ– ਹਰਿ ਆਪੇ ਰਵਿ ਰਹਿਆ; ਬਨਵਾਰੀ[੩]॥) ਤੱਾਪੈ– ਹਰਿ ਆਪੇ. ਤਪੁ ਤਾਪੈ; ਲਾਇ ਤਾਰੀ॥ ਨਿਕਟਿ ਵਸੈ; ਨਾਹੀ ਹਰਿ ਦੂਰਿ॥ ਹਰਿ ਆਪੇ ਸਬਦੁ ਸੁਰਤਿ; ਧੁਨਿ ਆਪੇ॥) ਸੁਆਂਤੀ[੪] ਬੂੰਦ– ਹਰਿ ਆਪੇ ਸਾਰਿੰਗ; ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰਾ[੪]॥) ਪੀਆਵਣ॒ਹਾਰਾ– ਹਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ; ਆਪਿ ਪੀਆਵਣਹਾਰਾ॥) ਤੁਲਹਾ ਪੋਲਾ– ਹਰਿ ਆਪੇ ਬੇੜੀ; ਤੁਲਹਾ ਤਾਰਾ॥ ਹਰਿ ਆਪੇ ਨਾਨਕ; ਪਾਵੈ ਪਾਰਾ॥ ਹਰਿ ਵਣਜੁ ਕਰਾਵੈ; ਦੇ ਰਾਸਿ ਰੇ॥) ਵੱਖਰੁ ਲੱਦਿਆ– ਹਰਿ ਜਪਿ, ਹਰਿ ਵਖਰੁ ਲਦਿਆ; ਜਮੁ ਜਾਗਾਤੀ. ਨੇੜਿ ਨ ਆਇਆ॥ ਤਿਉ ਹਰਿ ਜਨ ਪ੍ਰੀਤਿ, ਹਰਿ ਰਾਖਦਾ; ਦੇ ਆਪਿ ਹਥਾਸਾ॥

੧੬੬. ਮੇਰੇ ਰਾਮ. ਮੈ ਮੂਰਖ; ਹਰਿ ਰਾਖੁ. ਮੇਰੇ ਗੁਸਈਆ॥) ਵ॒ਡਈਆ– ਜਨ ਕੀ ਉਪਮਾ; ਤੁਝਹਿ ਵਡਈਆ॥ ਮੰਦਰਿ ਘਰਿ ਆਨੰਦੁ ਹਰਿ; ਹਰਿ ਜਸੁ ਮਨਿ ਭਾਵੈ॥) ਇੱਕੀਹ, ਕੁਲੀ ਪੋਲਾ– ਹਰਿ ਜਨੁ ਪਰਵਾਰੁ ਸਧਾਰੁ ਹੈ; ਇਕੀਹ ਕੁਲੀ, ਸਭੁ ਜਗਤੁ ਛਡਾਵੈ॥) ਲੱਾਲਾ– ਲਾਲਾ ਹਾਟਿ ਵਿਹਾਝਿਆ; ਕਿਆ ਤਿਸੁ ਚਤੁਰਾਈ॥ ਜੇ ਰਾਜਿ ਬਹਾਲੇ. ਤਾ ਹਰਿ ਗੁਲਾਮੁ; ਘਾਸੀ ਕਉ, ਹਰਿ ਨਾਮੁ

ਕਢਾਈ॥) ਮੈ ਮੂਰਖ ਕੀ ਗਤਿ; ਕੀਜੈ ਮੇਰੇ ਰਾਮ॥ ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰ ਸੇਵਾ; ਹਰਿ ਲਾਇ ਹਮ ਕਾਮ॥) ਖੱਟੈ- ਧਨੁ ਖਟੈ, ਆਸਾ ਕਰੈ; ਮਾਇਆ ਮੋਹੁ ਵਧਾਵੈ॥ ਬਿਖੁ ਸੰਚੈ, ਹਟਵਾਣੀਆ; ਬਹਿ ਹਾਟਿ ਕਮਾਇ॥ ਜੋ ਗੁਰ ਕੀ. ਜਨੁ ਸੇਵਾ ਕਰੇ; ਸੋ ਘਰ ਕੈ ਕੰਮਿ, ਹਰਿ ਲਾਇਆ॥ ਮੇਰੇ ਰਾਮ, ਤੋੜਿ ਬੰਧਨ ਮਾਇਆ; ਘਰ ਕੈ ਕੰਮਿ ਲਾਇ॥ ਨਰੁ ਪ੍ਰਾਣੀ ਚਾਕਰੀ ਕਰੇ; ਨਰਪਤਿ ਰਾਜੇ, ਅਰਥਿ ਸਭ ਮਾਇਆ॥ ਧੰਨੁ ਧਨੁ ਸੇਵਾ ਸਫਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੀ; ਜਿਤੁ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਜਪਿ, ਹਰਿ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ॥) ਤਾਈਂ- ਨਿਤ ਸਉਦਾ ਸੂਦੁ ਕੀਚੈ. ਬਹੁ ਭਾਤਿ ਕਰਿ; ਮਾਇਆ ਕੈ ਤਾਈ॥) ਜਾ ਲਾਹਾ ਦੇਇ. ਤਾ ਸੁਖੁ ਮਨੇ; ਤੋਟੈ ਮਰਿ ਜਾਈ॥) ਸਾਂਝੀ- ਜੋ ਗੁਣ ਸਾਝੀ. ਗੁਰ ਸਿਉ ਕਰੇ; ਨਿਤ ਨਿਤ ਸੁਖੁ ਪਾਈ॥

੧੬੭. ਜਿਤਨੀ ਭੂਖ. ਅਨ ਰਸ ਸਾਦ ਹੈ; ਤਿਤਨੀ ਭੂਖ. ਫਿਰਿ ਲਾਗੈ॥ ਹਮਰੈ ਮਨਿ ਚਿਤਿ, ਹਰਿ ਆਸ ਨਿਤ; ਕਿਉ ਦੇਖਾ, ਹਰਿ ਦਰਸੁ ਤੁਮਾਰਾ॥ ਮੇਰੇ ਰਾਮ; ਹਮ ਪਾਪੀ ਸਰਣਿ ਪਰੇ, ਹਰਿ ਦੁਆਰਿ॥) ਮੇਲੈ ਲੱਲੇ ਦੁਲਾਵਾਂ ਲਾਵੋ। ਮੇੱਲੈ- ਮਤੁ ਨਿਰਗੁਣ. ਹਮ ਮੇਲੈ ਕਬਹੂੰ; ਅਪੁਨੀ ਕਿਰਪਾ ਧਾਰਿ॥ ਹਮਰੇ ਅਵਗੁਣ ਬਹੁਤੁ ਬਹੁਤੁ ਹੈ; ਬਹੁ ਬਾਰ ਬਾਰ, ਹਰਿ. ਗਣਤ ਨ ਆਵੈ॥ ਤੂੰ ਗੁਣਵੰਤਾ ਹਰਿ ਹਰਿ ਦਇਆਲੁ; ਹਰਿ ਆਪੇ ਬਖਸਿ ਲੈਹਿ. ਹਰਿ ਭਾਵੈ॥ ਹਮ ਅਪਰਾਧੀ, ਰਾਖੇ ਗੁਰ ਸੰਗਤੀ; ਉਪਦੇਸੁ ਦੀਓ, ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਛਡਾਵੈ॥ ਹਮ ਜੈਸੇ ਅਪਰਾਧੀ, ਅਵਰੁ ਕੋਈ ਰਾਖੈ; ਜੈਸੇ ਹਮ. ਸਤਿਗੁਰਿ ਰਾਖਿ ਲੀਏ ਛਡਾਇ॥) ਧੰਨੁ ਧੰਨੁ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ. ਜਨ ਕੇਰਾ; ਜਿਤੁ ਮਿਲਿਐ. ਚੂਕੇ ਸਭਿ ਸੋਗ ਸੰਤਾਪੇ॥ ਕੰਚਨ ਨਾਰੀ ਮਹਿ, ਜੀਉ ਲੁਭਤੁ ਹੈ; ਮੋਹੁ ਮੀਠਾ ਮਾਇਆ॥ ਘਰ ਮੰਦਰ ਘੋੜੇ ਖੁਸੀ; ਮਨੁ ਅਨ ਰਸਿ ਲਾਇਆ॥ ਮੇਰੇ ਰਾਮ; ਇਹ ਨੀਚ ਕਰਮ. ਹਰਿ ਮੇਰੇ॥ ਹਮ ਪਾਪੀ, ਸੰਗਿ ਗੁਰ ਉਬਰੇ; ਪੁੰਨੁ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇਰਾ॥) ਨੱਕੁ- ਸਭੁ ਜੀਉ ਪਿੰਡੁ, ਮੁਖੁ ਨਕੁ ਦੀਆ; ਵਰਤਣ ਕਉ ਪਾਣੀ॥) ਪੈਨ੍ਣੁ- ਅੰਨੁ ਖਾਣਾ. ਕਪੜੁ ਪੈਨਣੁ ਦੀਆ; ਰਸ ਅਨਿ ਭੋਗਾਣੀ॥)

੧੬੮. ਤਿਉ ਸਤਿਗੁਰੁ. ਗੁਰਸਿਖ ਰਾਖਤਾ; ਹਰਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਪਿਆਰਿ॥ ਮੇਰੇ ਰਾਮ. ਹਮ ਬਾਰਿਕ; ਹਰਿ ਪ੍ਰਭ ਕੇ ਹੈ ਇਆਣੇ॥ ਧੰਨੁ ਧੰਨੁ ਗੁਰੂ, ਗੁਰੁ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਾਧਾ; ਜਿਨਿ ਹਰਿ ਉਪਦੇਸੁ ਦੇ, ਕੀਏ ਸਿਆਣੇ॥ ਓਹ ਰਾਖੈ ਚੀਤੁ, ਪੀਛੈ ਬਿਚਿ ਬਚਰੇ; ਨਿਤ ਹਿਰਦੈ ਸਾਰਿ ਸਮਾਲੀ॥ ਤਿਉ ਸਤਿਗੁਰ ਸਿਖ. ਪ੍ਰੀਤਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਕੀ; ਗੁਰੁਸਿਖ. ਰਖੈ ਜੀਅ ਨਾਲੀ॥) ਦੰਦਾਂ[1] ਰੂਪ ਕੈਂਚੀ, ਬੱਤੀਸ, ਰੱਤੁ- ਜੈਸੇ ਕਾਤੀ[1], ਤੀਸ ਬਤੀਸ ਹੈ; ਵਿਚਿ ਰਾਖੈ ਰਸਨਾ, ਮਾਸ ਰਤੁ ਕੇਰੀ॥) ਅਧੀਨ[2]। ਵੱਸ-ਗਤਿ ਗਤਿ ਪੋਲਾ- ਕੋਈ ਜਾਣਹੁ, ਮਾਸ ਕਾਤੀ ਕੈ ਕਿਛੁ ਹਾਥਿ ਹੈ; ਸਭ ਵਸਗਤਿ[2] ਹੈ. ਹਰਿ ਕੇਰੀ॥ ਭਾਈ ਮਤ ਕੋਈ ਜਾਣਹੁ, ਕਿਸੀ ਕੈ ਕਿਛੁ ਹਾਥਿ ਹੈ; ਸਭ ਕਰੇ ਕਰਾਇਆ॥) ਠੰਢਾ ਤੱਤਾ ਤਾਪੁ[2], ਛਿਲਤ[3] ਲਗਣੀ ਜਾਂ ਅੱਧਾ ਸਿਰ ਦੁਖਣਾ[3], ਸੱਪ[4]- ਜਰਾ ਮਰਾ ਤਾਪੁ[2], ਸਿਰਤਿ[3] ਸਾਪੁ[4], ਸਭੁ ਹਰਿ ਕੈ ਵਸਿ ਹੈ; ਕੋਈ ਲਾਗਿ ਨ ਸਕੈ, ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਕਾ ਲਾਇਆ॥) ਸਮੇਂ[5]- ਐਸਾ ਹਰਿ ਨਾਮੁ, ਮਨਿ ਚਿਤਿ ਨਿਤਿ ਧਿਆਵਹੁ, ਜਨ ਨਾਨਕ; ਜੋ ਅੰਤੀ ਅਉਸਰਿ[5]. ਲਏ ਛਡਾਇਆ॥) ਉਧ-ਰੈ- ਨਾਨਕ. ਤਿਸੁ ਗੁਰ ਮਿਲਿ ਉਧਰੈ; ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਵਾਹੀ॥) ਗੂੜ੍ਹਾ। ਚੋਲੀ ਪੋਲਾ- ਗੁਰਮੁਖਿ ਰੰਗੁ. ਭਇਆ ਅਤਿ ਗੂੜਾ; ਹਰਿ ਰੰਗਿ ਭੀਨੀ. ਮੇਰੀ ਚੋਲੀ॥) ਗੋੱਲੀ- ਅਪੁਨੇ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭ ਕੀ; ਹਉ ਗੋਲੀ॥

੧੬੯. ਮੋੱਲੀ- ਹਰਿ ਹਰਿ ਪ੍ਰਗਟੁ ਕੀਓ. ਗੁਰਿ ਪੂਰੈ; ਸਿਰੁ ਵੇਚਿਓ. ਗੁਰ ਪਹਿ ਮੋਲੀ॥) ਵਡੋੱਲੀ - ਹਰਿ ਜੀ ਅੰਤਰਿ ਬਾਹਰਿ ਤੁਮ ਸਰਣਾਗਤਿ; ਤੁਮ ਵਡ ਪੁਰਖ ਵਡੋਲੀ॥) ਵੇਚੋੱਲੀ- ਜਨੁ

ਨਾਨਕੁ. ਅਨ ਦਿਨੁ ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਵੈ; ਮਿਲਿ ਸਤਿਗੁਰ ਗੁਰ ਵੇਚੋਲੀ॥) ਸਾੱਤੇ– ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ. ਹਰਿ ਹਰਿ ਜਗਿ ਅਵਖਧੁ; ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਹਰਿ ਸਾਤੇ॥) ਨ੍ਾਤੇ– ਜਿਨ ਕਉ, ਲਿਖਤੁ ਲਿਖੇ ਧੁਰਿ ਮਸਤਕਿ; ਤੇ ਗੁਰ ਸੰਤੋਖ ਸਰਿ. ਨਾਤੇ॥ ਦਾਤੇ ਪੋਲਾ– ਰਾਮ ਤੁਮ ਆਪੇ ਆਪਿ, ਆਪਿ ਪ੍ਰਭੁ ਠਾਕੁਰ; ਤੁਮ ਜੇਵਡ. ਅਵਰੁ ਨ ਦਾਤੇ॥) ਮੱਾਚੇ– ਸਤਿਗੁਰਿ ਬਚਨੁ ਦੀਓ, ਅਤਿ ਨਿਰਮਲੁ; ਜਪਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਮਨੁ ਮਾਚੇ॥) ਵਿੰਨ੍ਯ– ਰਾਮ ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਤਨੁ; ਬੇਧਿ੍ ਲੀਓ ਹਰਿ ਸਾਚੇ॥) ਬਾਂਚੇ– ਜਿਹ ਕਾਲ ਕੈ ਮੁਖਿ, ਜਗਤੁ ਸਭੁ ਗ੍ਰਸਿਆ; ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰ ਕੈ ਬਚਨਿ, ਹਰਿ ਹਮ ਬਾਚੇ॥ ਤੁਮ ਦਇਆਲ ਸਰਣਿ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਕ; ਮੋਕਉ ਦੀਜੈ ਦਾਨੁ. ਹਰਿ ਹਮ ਜਾਚੇ॥) ਨੱਾਚੇ– ਹਰਿ ਕੇ ਦਾਸ ਦਾਸ, ਹਮ ਕੀਜੈ; ਮਨੁ ਨਿਰਤਿ ਕਰੇ ਕਰਿ ਨਾਚੇ॥) ਤਿਨ੍ਾਂ੍ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ। ਦੇ੍ਂ– ਆਪੇ ਸਾਹ ਵਡੇ, ਪ੍ਭ ਸੁਆਮੀ; ਹਮ ਵਣਜਾਰੇ ਹਹਿ ਤਾ੍ ਚੇ੍ਂ॥ ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਤਨੁ ਜੀਉ ਰਾਸਿ, ਸਭ ਤੇਰੀ; ਜਨ ਨਾਨਕ ਕੇ. ਸਾਹ ਪ੍ਭ ਸਾਚੇ॥ ਰਾਮ; ਹਮ. ਸਤਿਗੁਰ ਪਾਰਬ੍ਹਮ ਕਰਿ ਮਾਨੇ॥) ਅਸੁੱਧ– ਹਮ ਮੂੜ ਮੁਗਧ, ਅਸੁਧ ਮਤਿ ਹੋਤੇ; ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰ ਕੈ ਬਚਨਿ. ਹਰਿ ਹਮ ਜਾਨੇ॥

੧੭੦. ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ. ਅੰਮ੍ਿਤ ਰਸੁ ਚਾਖਿਆ; ਮਿਲਿ ਸਤਿਗੁਰ. ਮੀਠ ਰਸ ਗਾਨੇ॥) ਤਿਨ ਕੇ ਕਰਮ ਹੀਨ. ਧੁਰਿ ਪਾਏ; ਦੇਖਿ ਦੀਪਕੁ. ਮੋਹਿ ਪਚਾਨੇ॥) ਨੱਸੀਐ– ਮੇਰੇ ਮਨ. ਸੋ ਪ੍ਭੁ ਸਦਾ ਨਾਲਿ ਹੈ ਸੁਆਮੀ; ਕਹੁ ਕਿਥੈ. ਹਰਿ ਪਹੁ ਨਸੀਐ॥) ਮੇਰੇ ਮਨ. ਜਪਿ ਹਰਿ ਹਰਿ; ਹਰਿ ਮਨਿ ਜਪੀਐ॥) ਭੱਜਿ ਛੁੱਟੀਐ– ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਸਰਣਾਈ. ਭਜਿ ਪਉ. ਮੇਰੇ ਮਨਾ; ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰ ਪੀਛੈ. ਛੁਟੀਐ॥) ਵਸੀਐ ਪੋਲਾ– ਮੇਰੇ ਮਨ. ਸੇਵਹੁ ਸੋ ਪ੍ਭ ਸ੍ਬ ਸੁਖ ਦਾਤਾ; ਜਿਤੁ ਸੇਵਿਐ. ਨਿਜ ਘਰਿ ਵਸੀਐ॥) ਹੱਸੀਐ– ਮੇਰੇ ਮਨ. ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ. ਹਰਿ ਜਸੁ ਊਤਮੁ; ਲੈ ਲਾਹਾ ਹਰਿ, ਮਨਿ ਹਸੀਐ॥) ਚੱਖੀਐ– ਹਰਿ ਹਰਿ ਆਪਿ ਦਇਆ ਕਰਿ ਦੇਵੈ; ਤਾ. ਅੰਮ੍ਿਤੁ ਹਰਿ ਰਸੁ ਚਖੀਐ॥) ਘੁੱਟੀਐ– ਮੇਰੇ ਮਨ. ਨਾਮ ਬਿਨਾ ਜੋ ਦੂਜੈ ਲਾਗੇ; ਤੇ ਸਾਕਤ ਨਰ. ਜਮਿ ਘੁਟੀਐ॥) ਭਿੱਟੀਐ– ਤੇ ਸਾਕਤ ਚੋਰ. ਜਿਨਾ ਨਾਮੁ ਵਿਸਾਰਿਆ; ਮਨ ਤਿਨ ਕੈ ਨਿਕਟਿ. ਨ ਭਿਟੀਐ॥) ਅ੍ਲਖ ਪੋਲਾ। ਛੁੱਟੀਐ– ਮੇਰੇ ਮਨ ਸੇਵਹੁ, ਅਲਖ ਨਿਰੰਜਨ ਨਰਹਰਿ; ਜਿਤੁ ਸੇਵਿਐ ਲੇਖਾ ਛੁਟੀਐ॥) ਘਟੀਐ ਪੋਲਾ– ਜਨ ਨਾਨਕ. ਹਰਿ ਪ੍ਭਿ ਪੂਰੇ ਕੀਏ; ਖਿਨੁ ਮਾਸਾ ਤੋਲੁ. ਨ ਘਟੀਐ॥) ਰਾਮ. ਮੇਰੈ ਮਨਿ ਤਨਿ ਲੋਚ; ਮਿਲਣ ਹਰਿ ਕੇਰੀ॥ ਗੁਰ ਕ੍ਿਪਾਲਿ, ਕ੍ਿਪਾ ਕਿੰਚਤ ਗੁਰਿ ਕੀਨੀ; ਹਰਿ ਮਿਲਿਆ ਆਇ ਪ੍ਭੁ ਮੇਰੀ॥) ਬਿਧਿ ਪੋਲਾ– ਜੋ ਹਮਰੈ ਮਨ ਚਿਤਿ ਹੈ ਸੁਆਮੀ; ਸਾ ਬਿਧਿ. ਤੁਮ ਹਰਿ ਜਾਨਹੁ ਮੇਰੀ॥) ਪੁੱਜੀ– ਅਨ ਦਿਨੁ ਅਨਦੁ ਭਇਆ ਵਡਭਾਗੀ; ਸਭ ਆਸ ਪੁਜੀ, ਜਨ ਕੇਰੀ॥) ਜੱਗੰਨਾਥ। ਜੱਗਦੀਸੁਰ ਵੱਸ੍ਗਤਿ ਗਤਿ ਪੋਲਾ– ਜਗੰਨਾਥ ਜਗਦੀਸੁਰ ਕਰਤੇ; ਸਭ ਵਸਗਤਿ ਹੈ ਹਰਿ ਕੇਰੀ॥) ਦਹ੍ਦਿਸਿ ਚੱਲਿ ਚੱਲਿ ਹਾਂਢੇ– ਇਹੁ ਮਨੂਆ. ਖਿਨੁ ਨ ਟਿਕੈ, ਬਹੁ ਰੰਗੀ; ਦਹ ਦਹ ਦਿਸਿ ਚਲਿ ਚਲਿ ਹਾਢੇ॥

੧੭੧. ਲੱਾਲੇ– ਰਾਮ; ਹਮ ਸਤਿਗੁਰ ਲਾਲੇ ਕਾਂਢੇ॥) ਸਾਂਢੇ– ਹਮਰੈ ਮਸਤਕਿ ਦਾਗੁ ਦਗਾਨਾ; ਹਮ ਕਰਜ ਗੁਰੂ ਬਹੁ ਸਾਢੇ॥) ਦੁੱਤ੍ਰੁ– ਪਰਉਪਕਾਰੁ. ਪੁੰਨੁ ਬਹੁ ਕੀਆ; ਭਉ ਦੁਤਰੁ ਤਾਰਿ ਪਰਾਢੇ॥) ਸਾਕਤ. ਹਰਿ ਰਸ ਸਾਦੁ, ਨ ਜਾਨਿਆ; ਤਿਨ ਅੰਤਰਿ. ਹਉਮੈ ਕੰਡਾ ਹੇ॥) ਜਨ ਨਾਨਕ. ਨਾਮੁ ਅਧਾਰੁ ਟੇਕ ਹੈ; ਹਰਿ ਨਾਮੇ ਹੀ ਸੁਖੁ ਮੰਡਾ ਹੇ॥) ਗੜ੍– ਇਸੁ ਗੜ ਮਹਿ, ਹਰਿ ਰਾਮ ਰਾਇ ਹੈ; ਕਿਛੁ ਸਾਦੁ.

ਨ ਪਾਵੈ ਧੀਠਾ॥) ਅਨੁੱਗ੍ਰਹੁ ਚੱਖਿ – ਹਰਿ ਦੀਨ ਦਇਆਲਿ. ਅਨੁਗ੍ਰਹੁ ਕੀਆ; ਹਰਿ ਗੁਰ ਸਬਦੀ. ਚਖਿ ਡੀਠਾ॥ ਰਾਮ, ਹਰਿ ਕੀਰਤਨੁ; ਗੁਰ ਲਿਵ ਮੀਠਾ॥) ਕਾਲ਼ਾ[1] ਕੌੜਾ[2]– ਮਨਮੁਖ ਹੀਅਰਾ. ਅਤਿ ਕਠੋਰੁ ਹੈ; ਤਿਨ ਅੰਤਰਿ ਕਾਰ[1] ਕਰੀਠਾ[2]॥) ਸੱਪ[3]– [3]ਬਿਸੀਅਰ ਕਉ, ਬਹੁ ਦੂਧੁ ਪੀਆਈਐ; ਬਿਖੁ ਨਿਕਸੈ ਫੋਲਿ ਫੁਲੀਠਾ॥) ਹਰਿ ਪ੍ਰਭ ਆਨਿ ਮਿਲਾਵਹੁ ਗੁਰੁ ਸਾਧੂ; ਘਸਿ ਗਰੁੜੁ ਸਬਦੁ ਮੁਖਿ ਲੀਠਾ॥

੧੭੨. ਅੰਧਿਆਰੈ. ਦੀਪਕ ਆਨਿ ਜਲਾਏ; ਗੁਰ ਗਿਆਨਿ. ਗੁਰੂ ਲਿਵ ਲਾਗੇ॥) ਬੱਧਿਕ– ਸਾਕਤ ਬਧਿਕ ਮਾਇਆਧਾਰੀ; ਤਿਨ. ਜਮ ਜੋਹਨਿ ਲਾਗੇ॥) ਲੱਜ– ਜਨ ਨਾਨਕ ਕੀ. ਲਜ ਪਾਤਿ ਗੁਰੂ ਹੈ; ਸਿਰੁ ਬੇਚਿਓ. ਸਤਿਗੁਰ ਆਗੇ॥) ਹਮ ਅਹੰਕਾਰੀ. ਅਹੰਕਾਰ ਅਗਿਆਨ ਮਤਿ; ਗੁਰਿ ਮਿਲਿਐ. ਆਪੁ ਗਵਾਇਆ॥) ਕੋਈ ਕਰੈ ਉਪਾਵ. ਅਨੇਕ ਬਹੁਤੇਰੇ; ਬਿਨੁ ਕਿਰਪਾ. ਨਾਮੁ ਨ ਪਾਵੈ॥) ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਿੰਦੂ; ਜਪਿ ਨਾਮੁ ਕਰੰਮਾ॥) ਮਤਿ ਮਾਤਾ. ਮਤਿ ਜੀਉ; ਨਾਮੁ ਮੁਖਿ, ਰਾਮਾ॥) ਅ॒ਜਨਮਾ– ਸੰਤੋਖੁ ਪਿਤਾ ਕਰਿ; ਗੁਰੁ ਪੁਰਖੁ ਅਜਨਮਾ॥

੧੭੩. ਰੱਤੜਾ– ਗੁਰੁ ਹਰਿ ਰੰਗਿ ਰਤੜਾ; ਸਦਾ ਨਿਰਬਾਣੀ ਜੀਉ॥) ਸੁਘ॒ੜ– ਵਡਭਾਗੀ ਮਿਲੁ; ਸੁਘੜ ਸੁਜਾਣੀ ਜੀਉ॥) ਆਵਹੁ ਸੰਤਹੁ ਮਿਲਿ; ਨਾਮੁ ਜਪਾਹਾ॥ ਵਿਚਿ ਸੰਗਤਿ; ਨਾਮੁ ਸਦਾ ਲੈ ਲਾਹਾ ਜੀਉ॥ ਮਿਲੁ; ਪੂਰਬਿ ਲਿਖਿਅੜੇ ਧੁਰਿ ਕਰਮਾ॥ ਸਾਵਣਿ ਵਰਸੁ; ਅੰਮ੍ਰਿਤਿ ਜਗੁ ਛਾਇਆ ਜੀਉ॥) ਕੁਹੁ॒ਕਿਅੜਾ– ਮਨੁ ਮੋਰੁ, ਕੁਹੁਕਿਅੜਾ; ਸਬਦੁ, ਮੁਖਿ ਪਾਇਆ॥) ਵੁੱਠੜਾ– ਹਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਵੁਠੜਾ; ਮਿਲਿਆ ਹਰਿ ਰਾਇਆ ਜੀਉ॥) ਕੱਾਮਣ– ਆਉ ਸਖੀ; ਗੁਣ ਕਾਮਣ ਕਰੀਹਾ ਜੀਉ॥) ਬਲੀਆ ਪੋਲਾ– ਗੁਰ ਦੀਪਕੁ ਗਿਆਨੁ; ਸਦਾ ਮਨਿ ਬਲੀਆ ਜੀਉ॥) ਢੁਲਿ ਢੁਲਿ ਪੋਲਾ– ਹਰਿ ਤੁਠੈ; ਢੁਲਿ ਢੁਲਿ ਮਿਲੀਆ ਜੀਉ॥ ਮੇਰੈ ਮਨਿ ਤਨਿ; ਪ੍ਰੇਮੁ ਲਗਾ ਹਰਿ ਢੋਲੇ ਜੀਉ॥) ਵੇ॒ਚੋਲੇ– ਮੈ ਮੇਲੇ; ਮਿਤ੍ਰੁ ਸਤਿਗੁਰੁ ਵੇਚੋਲੇ ਜੀਉ॥ ਹਰਿ ਵਿਟੜਿਅਹੁ; ਸਦਾ ਘੋਲੇ ਜੀਉ॥) ਵਸੁ ਪੋਲਾ, ਵਿਗੱਸੁ, ਰਹੱਸੁ, ਹੱਸ– ਵਸੁ ਮੇਰੇ ਪਿਆਰਿਆ ਵਸੁ ਮੇਰੇ ਗੋਵਿਦਾ; ਹਰਿ ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ, ਮਨਿ ਵਸੁ ਜੀਉ॥) ਵਡਭਾਗੀ॒ਈ– ਹਰਿ ਪਾਇਅੜਾ ਵਡਭਾਗੀਈ ਮੇਰੇ ਗੋਵਿੰਦਾ; ਨਿਤ ਲੈ ਲਾਹਾ, ਮਨਿ ਹਸੁ ਜੀਉ॥) ਫੱਕਾ– ਇਕਿ ਖਾਵਹਿ ਬਖਸ, ਤੋਟਿ ਨ ਆਵੈ; ਇਕਨਾ ਫਕਾ ਪਾਇਆ ਜੀਉ॥ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਪਰਗਾਸਿਆ, ਮੇਰੇ ਗੋਵਿੰਦਾ; ਸਭ ਦਾਲਦ ਦੁਖ. ਲਹਿ ਜਾਹੀ ਜੀਉ॥

੧੭੪. ਵਿਚੋਲੇ[1], ਵਿਚੋਲਗੀ[2]– ਸਤਿਗੁਰੁ ਵਿਸਟੁ[1] ਮੇਲਿ, ਮੇਰੇ ਗੋਵਿੰਦਾ; ਹਰਿ ਮੇਲੇ, ਕਰਿ [2]ਰੈਬਾਰੀ ਜੀਉ॥) ਕਾਨੁ ਨੰਨੇ ਹੇਠਾਂ ਹਲੰਤ ਹੈ, ਨ ਭਾਰਾ ਬੋਲੋ, ਹਲੰਤ ਹੇਠਾਂ ਔਂਕੜ ਪੂਰੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਬੋਲੋ– ਹਰਿ ਆਪੇ. ਕਾਨੁ ਉਪਾਇਦਾ. ਮੇਰੇ ਗੋਵਿਦਾ; ਹਰਿ ਆਪੇ. ਗੋਪੀ ਖੋਜੀ ਜੀਉ॥

੧੭੫. ਜਿੱਥੇ ਮਿਤ ਅਰਥ ਮਿੱਤ੍ਰ ਹੋਵੇ, ਓਥੇ ਮਿੱਤ। ਜਿੱਥੇ (ਮਿਤ) ਮਰਯਾਦਾ ਅਰਥ ਹੋਵੇ, ਓਥੇ ਮਿਤ ਪੋਲਾ– ਮੇਰਾ. ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਮਿਤੁ ਮਿਲੈ; ਸੁਖੁ ਪਾਈ ਜੀਉ॥ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਦੇਖਿ ਜੀਵਾ; ਮੇਰੀ ਮਾਈ ਜੀਉ॥) ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਜੀਉ 'ਤੇ ਹਨ – ਗੁਣ ਗਾਵਹੁ ਸੰਤ ਜੀਉ; ਮੇਰੇ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭ ਕੇਰੇ ਜੀਉ॥ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ; ਜੀਉ ਪ੍ਰਾਨ ਹਰਿ ਮੇਰੇ ਜੀਉ॥ ਫਿਰਿ ਬਹੁੜਿ; ਨ ਭਵਜਲ ਫੇਰੇ ਜੀਉ॥) ਵੱਡੜੀ– ਮੇਰੈ ਮਨਿ ਤਨਿ ਵਡੜੀ; ਗੋਵਿੰਦ ਪ੍ਰਭ ਆਸਾ ਜੀਉ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਮਤਿ; ਨਾਮੁ ਸਦਾ ਪਰਗਾਸਾ ਜੀਉ॥ ਜਨ ਨਾਨਕ. ਪੂਰਿਅੜੀ; ਮਨਿ ਆਸਾ ਜੀਉ॥) ਤਾਂ ਜੀਵਾਂ– ਮੇਰਾ. ਬਿਰਹੀ ਨਾਮੁ ਮਿਲੈ; ਤਾ ਜੀਵਾ ਜੀਉ॥) ਰੱਤੜਾ– ਮਨੁ ਹਰਿ ਰੰਗਿ ਰਤੜਾ; ਹਰਿ ਰਸੁ ਸਦਾ ਪੀਵਾ ਜੀਉ॥) ਦੱਸਹੁ–ਹਰਿ ਦਸਹੁ ਸੰਤਹੁ ਜੀ; ਹਰਿ ਖੋਜੁ ਪਵਾਈ ਜੀਉ॥) ਤੁੱਠੜਾ ਦੱਸੇ– ਸਤਿਗੁਰੁ ਤੁਠੜਾ ਦਸੇ; ਹਰਿ ਪਾਈ ਜੀਉ॥)

ਪੀੜਾ[੧] – ਮੈ [੧]ਵੇਦਨ ਪ੍ਰੇਮੁ; ਹਰਿ ਬਿਰਹੁ ਲਗਾਈ ਜੀਉ॥) ਸੁਖ[੧]– [੧]ਕੁਸਲੁ ਨ; ਗ੍ਰਿਹਿ ਮੇਰੀ ਸਭ ਮਾਇਆ॥

੧੭੬. ਲਸਕਰ ਜੋੜੇ; ਨੇਬ ਖਵਾਸਾ॥ ਮਾਣੈ ਰੰਗ; ਭੋਗ ਬਹੁ ਨਾਰੀ॥ ਏਕੁ ਕੁਸਲੁ; ਮੋਕਉ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਤਾਇਆ॥) ਜਨ ਨਾਨਕ; ਹਉਮੈ ਮਾਰਿ ਸਮਾਇਆ॥) ਰਹਾਉ ਦੂਜਾ ਪੜ੍ਹਨਾ– ਇਨਿ ਬਿਧਿ ਕੁਸਲ ਹੋਤ; ਮੇਰੇ ਭਾਈ॥ ਰਹਾਉ ਦੂਜਾ॥ ੧॥) ਕਿਉ ਝ੍ਰੀਐ; ਝ੍ਰੂ ਕਿਸ ਕਾ ਹੋਈ॥ ਤਿਸੁ; ਨਹੀ ਦੂਜਾ ਕੋ ਪਹੁਚਨਹਾਰਾ॥) ਸੁਖ ਸਰੂਪ ਬ੍ਰਹਮ 'ਚ ਲੀਣ ਹੋਣ ਰੂਪ ਸੌਣਾ[੧] ਕਰ– ਤਾ ਤੂੰ ਸੁਖਿ ਸਉ[੧]; ਹੋਇ ਅਚਿੰਤਾ॥) ਬਹੁ ਜੋਨੀ ਭਵਹਿ; ਧੁਰਿ ਕਿਰਤਿ ਲਿਖਿਆਸਾ॥) ਵਿਸਰਾਮ ਜਨਮ ਤੇ– ਕਈ ਜਨਮ; ਭਏ ਕੀਟ ਪਤੰਗਾ॥) ਪ੍ਰਾਪਤਿ[੧] ਹੋਈ ਹੈ, ਸੰ–ਜਰੀਆ– ਚਿਰੰਕਾਲ; ਇਹ ਦੇਹ ਸੰਜਰੀਆ[੧]॥) ਛਣ[੧] ਕੇ ਖਰ[੨] ਗਿਆ– ਕਈ ਜਨਮ; ਗਰਭ ਹਿਰਿ[੧] ਖਰਿਆ[੨]॥) ਭਜੁ ਪੋਲਾ– ਕਰਿ ਸੇਵਾ; ਭਜੁ ਹਰਿ ਹਰਿ ਗੁਰਮਤਿ॥) ਅਵਰੁ; ਨ ਦੂਜਾ ਕਰਣੈ ਜੋਗੁ॥)

੧੭੭. ਰਮਈਆ; ਰੇਨੁ ਸਾਧ ਜਨ ਪਾਵਉ॥ ਜਿਨਿ ਕੀਤਾ; ਬੇਸੁਰਤ ਤੇ ਸੁਰਤਾ॥

੧੭੮. ਕਰਾਵਨ–ਹਾਰ– ਕਰਣ ਕਰਾਵਨਹਾਰ; ਸੁਆਮੀ॥) ਅਗਨਿ ਸਾਗਰੁ; ਗੁਰਿ. ਪਾਰਿ ਉਤਾਰਿਓ॥) ਬਿਸ੍ਰਾਮ. ਬਚਨ 'ਤੇ ਹਨ. ਕੱਟੀ– ਗੁਰ ਕੈ ਬਚਨਿ; ਕਟੀ ਜਮ ਫਾਸੀ॥) ਲੱਕੁ– ਜੋ ਉਬਰੇ; ਸੇ ਬੰਧਿ ਲਕੁ ਖਰੇ॥) ਦੁੱਗੁਣ– ਉਨ ਤੇ ਦੁਗੁਣ; ਦਿੜੀ ਉਨ ਮਾਏ॥) ਬੇਲਾ ਪੋਲਾ– ਓਹ ਬੇਲਾ; ਕਛੁ. ਚੀਤਿ ਨ ਆਵੈ॥) ਸੱਾਧਉ– ਹਉ ਬੰਧਉ; ਹਉ ਸਾਧਉ ਬੈਰੁ॥) ਘੱਾਲੈ– ਹਮਰੀ ਭੂਮਿ; ਕਉਣੁ ਘਾਲੈ ਪੈਰੁ॥) ਬੁੱਝੈ– ਕਰਣੈਹਾਰੁ; ਨ ਬੁਝੈ ਬਿਗਾਨਾ॥) ਅੰਤੁ ਨਾਹੀ ਕਿਛੁ; ਪਾਰਾਵਾਰੁ॥ ਅਨਿਕ ਜਤਨ; ਨਹੀ ਹੋਤ ਛੁਟਾਰਾ॥) ਬਹੁਤਾ[੧] ਪਾਪਾਂ ਔਗੁਣਾਂ ਦਾ ਭਾਰ[੨]– ਬਹੁਤੁ ਸਿਆਣਪ; ਆਗਲਾ[੧] ਭਾਰਾ[੨]॥

੧੭੯. ਓ੍ਲਾ– ਮਨ ਮੇਰੇ; ਗਹੁ. ਹਰਿ ਨਾਮ ਕਾ ਓਲਾ॥) ਤੱਾਤਾ ਝੱਾਲਾ– ਤੁਝੈ. ਨ ਲਾਗੈ; ਤਾਤਾ ਝੋਲਾ॥) ਅੰਧਕਾਰ; ਦੀਪਕ ਦੀਪਾਹਿ॥) ਲਾ–ਹਸਿ ਪੋਲਾ– ਅਗਨਿ ਸੀਤ ਕਾ; ਲਾਹਸਿ ਦੂਖ॥) ਨੱਸੈ– ਦੂਖੁ ਦਰਦੁ ਤਿਹ; ਨਾਨਕ. ਨਸੈ॥ ਜਿਉ ਬਿਗਾਰੀ ਕੈ ਸਿਰਿ; ਦੀਜਹਿ ਦਾਮ॥ ਜਿਉ ਸੁਪਨੈ; ਹੋਇ ਬੈਸਤ ਰਾਜਾ॥) ਕੱਾਜਾ– ਨੇਤ੍ਰ ਪਸਾਰੈ; ਤਾ ਨਿਰਾਰਥ ਕਾਜਾ॥) ਉਸੁ ਖੇਤ ਕਾਰਣਿ; ਰਾਖਾ ਕੜੈ॥) ਪੱਾਲੈ, ਪੜੈ ੜ ਹਲੰਤ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ– ਤਿਸ ਕੈ ਪਾਲੈ; ਕਛੂ ਨ ਪੜੈ॥) ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੁਖੀ[੧] ਬਾਦਸ਼ਾਹ[੨], ਬਹਾਦਰ ਪਠਾਣ[੩]– ਮਹਰ[੧] ਮਲੂਕ[੨] ਹੋਇ ਦੇਖਿਆ ਖਾਨ[੩]॥ ਤਾ ਤੇ; ਨਾਹੀ ਮਨੁ ਤ੍ਰਿਪਤਾਨ॥) ਸਭਾ ਪੋਲਾ– ਤਖਤੁ ਸਭਾ; ਮੰਡਨ ਦੋਲੀਚੇ॥) ਲ੍ਹੀਲਾ– ਆਖੇੜ ਬਿਰਤਿ; ਰਾਜਨ ਕੀ ਲੀਲਾ॥) ਹੀੱਲਾ– ਮਨੁ ਨ ਸੁਹੇਲਾ; ਪਰਪੰਚੁ ਹੀਲਾ॥

੧੮੦. ਫੇਰ[੧] ੨, ਉਸ[੨] ਸ੍ਰੀਰ 'ਚ, ਫਸਦਾ[੩] ਹੈ– ਬਹੁਰਿ[੧] ਬਹੁਰਿ; ਉਆਹੂ[੨] ਲਪਟੇਰਾ[੩]॥) ਗਿ–ਰਸਤ– ਪੁਤ੍ਰ ਕਲਤ੍ਰ; ਗਿਰਸਤ ਕਾ ਫਾਸਾ॥) ਕਵਨ ਸੁ ਮਤਿ; ਜਿਤੁ ਤਰੈ ਇਹ ਮਾਇ॥) ਨਿੰਦਾ ਔਗੁਣ ਬੱਜਰ ਪਾਪਾਂ ਰੂਪੀ ਜ਼ਹਿਰ[੧], ਹਲਾਹਲ ਪੋਲਾ– ਜੋ ਹਲਾਹਲ[੧]; ਸੋ ਪੀਵੈ ਬਉਰਾ॥) ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਨਾਮੁ; ਜਾਨੈ ਕਰਿ ਕਉਰਾ॥) ਭ੍ਰਮ–ਤਾ ਅੱਧਾ ਰਾਰਾ– ਲਖ ਚਉਰਾਸੀਹ; ਭ੍ਰਮਤਾ ਫੇਰਿ॥) ਰਸਿ ਰਸਿ ਭੋਗ ਕਰਹਿ; ਬਹੁ ਰੰਗੀ॥ ਹਮ ਤੇ ਕਛੂ ਨ ਹੋਵੈ; ਦੇਵ॥) ਬ–ਨਸਪਤਿ ਪੋਲਾ, ਮਉੱਲੀ ਪੇੱਡੇ– ਬਨਸਪਤਿ ਮਉਲੀ; ਫਲ ਫੁਲ ਪੇਡੇ॥) ਹੋਰ[੧] ਅਰਕ[੨] ਸ਼ਰਾਬ[੨] ਆਦਿ ਬਰਾਬਰ[੩]– ਆਨ[੧] ਨ ਰਸ ਕਸ[੨]; ਲਵੈ[੩] ਨ ਲਾਈ॥)

੧੮੧. ਮਧੇ ਪੋਲਾ– ਇਸ ਹੀ ਮਧੇ; ਬਸਤੁ ਅਪਾਰ॥) ਨਾਮ ਰਤਨ; ਕੋ ਕੋ ਬਿਉਹਾਰੀ॥) ਹਰਖ

ਸੋਗ; ਦੁਹਹੂੰ ਤੇ ਮੁਕਤੇ॥) ਨਿਰਲੇਪ[1], ਅ॒ਲਿਪਤੁ ਪੋਲਾ– ਸਦਾ ਅਲਿਪਤੁ[1]; ਜੋਗ ਅਰੁ ਜੁਗਤੇ॥) ਤਕੀਆ ਪੋਲਾ– ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਓਟ; ਤੂੰਹੈ ਮੇਰਾ ਤਕੀਆ॥) ਸੁਫਲ ਪੋਲਾ ਮਿਲਵਾਂ– ਨਾਨਕ. ਤੇ ਜਨ; ਸੁਫਲ ਫਲੇ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਤੇ ਦ੍ਰਿੜਿਆ; ਇਕੁ ਏਕੈ॥

੧੮੨. ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਬਿਆਪਤ 'ਤੇ– ਬਿਆਪਤ; ਸੁਰਗ ਨਰਕ ਅਵਤਾਰ॥) ਗਿ॒ਰਸਤ– ਬਿਆਪਤਿ ਗਿਰਸਤ; ਬਿਆਪਤ ਉਦਾਸਾ॥) ਆਚਾਰ ਬਿਉਹਾਰ; ਬਿਆਪਤ ਇਹ ਜਾਤਿ॥ ਸਾਬਤੁ ਵਸਤੁ; ਓਹੁ ਅਪਨੀ ਲਹੈ॥) ਗ੍ਰਿ॒ਹ– ਗ੍ਰਿਹ ਅਪੁਨੇ ਕੀ; ਖਬਰਿ. ਨ ਜਾਤੀ॥ ਰਾਹਮਾਰ[1] ਪੰਜ ਵਿਕਾਰ, ਮੁੱਸਨਹਾਰ– ਮੁਸਨਹਾਰ; ਪੰਚ ਬਟਵਾਰੇ[1]॥) ਨੱਗਰਿ, ਠੱਗਹਾਰੇ– ਸੂਨੇ ਨਗਰਿ; ਪਰੇ ਠਗਹਾਰੇ॥) ਉਨ ਤੇ; ਰਾਖੈ ਬਾਪੁ ਨ ਮਾਈ॥ ਸਾਧਸੰਗਿ; ਓਇ ਦੁਸਟ ਵਸਿ ਹੋਤੇ॥) ਸਾਰਿੰਗ॒ਪਾਣਿ– ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਮੋਹਿ; ਸਾਰਿੰਗਪਾਣਿ॥ ਇਹ ਪੂੰਜੀ; ਸਾਬਤੁ ਧਨੁ ਮਾਲੁ॥

੧੮੩. ਜਿਸੁ ਸਿਮਰਤ; ਡੂਬਤ ਪਾਹਨ ਤਰੇ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਸੰਗਿ; ਨਾਹੀ ਮਨੁ ਡੋਲੈ॥) ਜਾਣੇ[1]. ਜੱਾਤੇ– ਸੀਤਲ ਸਾਤਿ; ਗੁਰ ਤੇ ਪ੍ਰਭ ਜਾਤੇ॥) ਮੱਜਨ– ਸਾਧ ਰੇਣ; ਮਜਨ ਸਭਿ ਧਰਮ॥) ਸਾਧਾਂ ਪੋਲਾ– ਸਾਧਾ ਮਹਿ; ਇਹ ਹਮਰੀ ਜਿੰਦੁ॥) ਸਾਧ ਸੰਗਿ; ਤਾ ਬੈਠਣੁ ਪਾਵਉ॥ ਅਬ ਮਤਿ ਬਿਨਸੀ; ਦੁਸਟ ਬਿਗਾਨੀ॥ ਜਬ ਤੇ; ਸੁਣਿਆ ਹਰਿ ਜਸੁ ਕਾਨੀ॥ ਦੂਖ ਦਰਦ ਬਿਨਸੇ; ਭੈ ਭਰਮ॥ ਮਨ ਮਹਿ; ਲਾਗੈ ਸਾਚੁ ਧਿਆਨੁ॥

੧੮੪. ਜਾ ਕੈ; ਕਰਮਿ ਪਰਾਪਤਿ ਹੋਇ॥ ਦੂਖੁ ਰੋਗੁ; ਕਛੁ ਭਉ ਨ ਬਿਆਪੈ॥ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮੁ; ਰਿਦੈ ਹਰਿ ਜਾਪੈ॥) ਕਰਣ ਕਰਾਵਨਹਾਰ; ਦਇਆਲ॥) ਜਾ ਕੀ ਟਹਲ; ਨ ਬਿਰਥੀ ਜਾਇ॥) ਅ॒ਲਖ ਪੋਲਾ– ਸੁਖ ਨਿਧਾਨ; ਹਰਿ ਅਲਖ ਸੁਆਮੀ॥ ਬਿਨੁ ਹਰਿ; ਭਉ ਕਾਹੇ ਕਾ ਮਾਨਹਿ॥ ਜਾ ਕੀ ਬਖਸ; ਨ ਮੇਟੈ ਕੋਇ॥) ਪੁੰਨ[1] ਕਰਤੱਬ, ਪੁਨਹ॒ਚਾਰੁ– ਮੰਤ੍ਰ ਤੰਤ੍ਰ; ਅਉਖਧੁ ਪੁਨਹਚਾਰੁ[1]॥)

੧੮੫. ਦੁੱਤ॒ਰੁ– ਦੁਤਰੁ ਤਰੇ; ਸਾਧ ਕੈ ਸੰਗਿ॥) ਖੱਟਿਓ– ਹਰਿ ਧਨੁ ਖਟਿਓ; ਜਾ ਕਾ. ਨਾਹਿ ਸੁਮਾਰੁ॥) ਨਾਨਕ; ਬਿਰਥਾ ਕੋਇ ਨ ਹੇਇ॥ ਹਸਤ ਪੁਨੀਤ ਹੋਹਿ; ਤਤਕਾਲ॥ ਰਸਨਾ ਰਮਹੁ; ਰਾਮ ਗੁਣ ਨੀਤ॥ ਲਿਖੁ ਲੇਖਣਿ; ਕਾਗਦਿ ਮਸਵਾਣੀ॥ ਸਿਮਰਤ ਰਾਮ; ਨਾਹੀ ਜਮ ਮਾਰ॥) ਕਛੂਐ ਪੋਲਾ– ਮਾਇਆ ਮਗਨ; ਨ ਕਛੂਐ ਮੋਹੈ॥) ਉਧਰ॒ਹਿ ਪੋਲਾ– ਉਧਰਹਿ ਆਪਿ; ਤਰੈ ਸੰਸਾਰੁ॥) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਔਗੁਣਾਂ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ (ਬਿ) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਰਜਦੇ[1] ਹਨ, ਬਿ॒ਬਰਜਤ– ਜੋ ਬਿਬਰਜਤ[1]; ਤਿਸ ਸਿਉ ਨੇਹ॥ ਝੂਠੁ ਬਾਤ; ਸਾ ਸਚੁ ਕਰਿ ਜਾਤੀ॥) ਸੱਤਿ, ਰੱਾਤੀ - ਸਤਿ ਹੋਵਨੁ; ਮਨਿ ਲਗੈ ਨ ਰਾਤੀ॥ ਜਿਸੁ ਮੇਲੇ ਨਾਨਕ; ਸੋ ਮੁਕਤਾ ਹੋਈ॥) ਸਤੀ ਪੋਲਾ– ਕਿਰਤਿ ਸੰਜੋਗਿ; ਸਤੀ ਉਠਿ ਹੋਈ॥ ਦੇਖਾ ਦੇਖੀ; ਮਨ ਹਠਿ ਜਲਿ ਜਾਈਐ॥) ਸੰਸਾਰ[1] 'ਚ– ਤਿਸੁ ਨਾਰੀ ਕਉ; ਦੁਖੁ ਨ, ਜਮਾਨੈ[1]॥ ਕਹੁ ਨਾਨਕ; ਜਿਨਿ ਪ੍ਰਿਉ, ਪਰਮੇਸਰੁ ਕਰਿ ਜਾਨਿਆ॥

੧੮੬. ਕਹੁ ਨਾਨਕ; ਜਿਸੁ ਮਸਤਕਿ ਲੇਖੁ ਲਿਖਾਇ॥) ਸਰ॒ਪਰ– ਛੋਡਿ ਨ ਜਾਈ; ਸਰਪਰ ਤਾਰੈ॥ ਸੋ ਅਨ ਰਸ; ਨਾਹੀ ਲਪਟਾਇਓ॥) ਤਲੈ ਪੋਲਾ– ਸੋ ਕਿਸ ਕਉ; ਨਦਰਿ ਲੈ ਆਵੈ ਤਲੈ॥ ਜਾ ਕਾ ਸਭੁ ਕਿਛੁ; ਤਾ ਕਾ ਹੋਇ॥ ਜਾ ਕੈ; ਦੁਖੁ ਸੁਖੁ ਸਮ ਕਰਿ ਜਾਪੈ॥ ਤਾ ਕਉ; ਕਾੜਾ ਕਹਾ ਬਿਆਪੈ॥ ਜਾ ਕੈ; ਅਚਿੰਤੁ ਵਸੈ ਮਨਿ ਆਇ॥ ਤਾ ਕਉ; ਚਿੰਤਾ ਕਤਹੂੰ ਨਾਹਿ॥) ਕਛੁ ਪੋਲਾ– ਤਾ ਕੈ; ਕਛੁ ਨਾਹੀ ਡਰੁ ਜਮਾ॥ ਜਾ ਕੈ ਹਿਰਦੈ; ਦੀਓ ਗੁਰਿ ਨਾਮਾ॥ ਕਵਨ ਰੂਪੁ ਤੇਰਾ; ਆਰਾਧਉ॥

੧੮੭. ਕਵਨ ਸੁ ਪੂਜਾ ਤੇਰੀ; ਕਰਉ॥ ਗੁਣ ਪੂਜਾ ਗਿਆਨ ਧਿਆਨ; ਨਾਨਕ. ਸਗਲ ਘਾਲ॥

ਜਿਸੁ ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ; ਸਤਿਗੁਰੁ ਮਿਲੈ ਦਇਆਲ॥ ਜਿਸ ਕੀ ਮਾਨਿ ਲੇਇ; ਸੁਖ ਦਾਤਾ॥ ਆਪਨ ਤਨੁ ਨਹੀ; ਜਾ ਕੋ ਗਰਬਾ॥) ਨਹੀ ਦੇਲ੍ਹੀ ਦੀਪਕ- ਰਾਜ ਮਿਲਖ ਨਹੀ ਆਪਨ ਦਰਬਾ॥ ਆਪਨ ਨਹੀ; ਕਾ ਕਉ ਲਪਟਾਇਓ॥) ਬ੍ਰਨਿਤਾ ਪੋਲਾ- ਸੁਤ ਬਨਿਤਾ; ਆਪਨ ਨਹੀ ਭਾਈ॥ ਇਸਟ ਮੀਤ; ਆਪ ਬਾਪੁ ਨ ਮਾਈ॥) ਮੱਥੇ- ਗੁਰ ਕੇ ਚਰਣ; ਊਪਰਿ ਮੇਰੇ ਮਾਥੇ॥) ਲੱਥੇ- ਤਾ ਤੇ ਦੁਖ ਮੇਰੇ; ਸਗਲੇ ਲਾਥੇ॥) ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ; ਤਾ ਤੇ ਮੋਹਿ ਡੀਠਾ॥) ਕੌਤਕ[1] ਸੁਖ[2] ਕਰ੍ਤਬ, ਕੁਸਲ ਪੋਲਾ- ਮੀਤ ਕੇ ਕਰਤਬ[1]; ਕੁਸਲ[2] ਸਮਾਨਾ॥) ਪ੍ਰੇਮ[1]- ਗੁਰ ਕਿਰਪਾ ਤੇ; ਮੋਹਿ ਅਸਨਾਹਾ[1]॥) ਸਮਰੱਥ- ਸਮਰਥ ਪੁਰਖੁ; ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਸੁਆਮੀ॥

੧੮੮. ਉੱਚਪਦ[2] ਮਰਾਤਬੇ[2] ਆਦਰ ਮਾਣ[1] ਸਤਿਕਾਰ, ਮਹੱਤੁ- ਮਾਨੁ[1] ਮਹਤੁ[2]; ਨਾਨਕ. ਪ੍ਰਭੁ ਤੇਰੇ॥) ਪੱਖ[1], ਸਮਰੱਥ- ਜਾ ਕਉ. ਤੁਮ ਭਏ; ਸਮਰਥ ਅੰਗਾ[1]॥) ਕਲੰਕ[2]- ਤਾ ਕਉ; ਕਛੁ ਨਾਹੀ ਕਾਲੰਗਾ[2]॥ ਮਾਧਉ; ਜਾ ਕਉ ਹੈ ਆਸ ਤੁਮਾਰੀ॥ ਤਾ ਕਉ; ਕਛੁ ਨਾਹੀ ਸੰਸਾਰੀ॥ ਤਾ ਕਉ; ਸਹਸਾ ਨਾਹੀ ਕੋਇ॥ ਜਾ ਕਉ; ਤੁਮ ਦੀਨੀ ਪ੍ਰਭ ਧੀਰ॥ ਤਾ ਕੈ; ਨਿਕਟਿ ਨ ਆਵੈ ਪੀਰ॥)
ਦੁ੍ਲਭ- ਦੁਲਭ ਦੇਹ; ਪਾਈ ਵਡਭਾਗੀ॥) ਖੇ੍ਲਤ। ਹਸਤ ਪੋਲਾ- ਖਾਤ ਪੀਤ ਖੇਲਤ; ਹਸਤ ਬਿਸਥਾਰ॥) ਪਸੁ ਪੋਲਾ- ਪਸੁ ਪੰਖੀ; ਤ੍ਰਿਗਦ ਜੋਨਿ ਤੇ ਮੰਦਾ॥ ਕਾ ਕੀ ਮਾਈ; ਕਾ ਕੋ ਬਾਪ॥) ਭਟਕ[1] ਰਿਹਾ ਹੈਂ, ਭਖਲਾਇਆ ਪੋਲਾ- ਕਾਹੇ ਕਉ; ਮੂਰਖ ਭਖਲਾਇਆ[1]॥ ਏਕੋ ਪਵਨੁ; ਕਹਾ ਕਉਨੁ ਰੋਤਿ॥) ਲੁੱਝੈ- ਭੂਮੀਆ; ਭੂਮਿ ਊਪਰਿ, ਨਿਤ ਲੁਝੈ॥) ਬੁਝੈ ਪੋਲਾ। ਚੱਲੈ- ਛੋਡਿ ਚਲੈ; ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਨਹੀ ਬੁਝੈ॥ ਤੱਾਕੀ- ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਕੀ ਸਰਣਿ; ਜਨ ਤਾਕੀ॥) ਪ੍ਤਿਤ-ਹਰਿ ਕੈ ਮਾਰਗਿ; ਪਤਿਤ. ਪੁਨੀਤ॥) ਲੋਕ ਪ੍ਰੀਤੀ[1]- ਪੂਰੀ ਸੋਭਾ; ਪੂਰਾ ਲੋਕੀਕ[1]॥

੧੮੯. ਵੱਸਿ- ਸੰਤ ਸੁ ਪ੍ਰਸੰਨ; ਆਏ ਵਸਿ ਪੰਚਾ॥) ਤੱਾਤਾ- ਵਿਸਰੀ ਤਿਸੈ; ਪਰਾਈ ਤਾਤਾ॥) ਇਤ ਉਤ ਪੋਲਾ- ਸੋ ਜਨੁ; ਇਤ ਉਤ. ਕਤਹਿ ਨ ਡੋਲੈ॥) ਜਨਾ ਨੂੰ ਧਾਰਨੇ[1] ਯੋਗ ਹੈ- ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ; ਜਨ ਕਉ ਧਾਰੈ[1]॥ (੨. ਗੁਰਮੁਖਿ ਰਾਜੇ ਜਨਕ ਜੀ ਨੂੰ ਉਧਾਰਨ[2] ਵਾਲਾ ਹੈ:- ਜਨਕ ਉਧਾਰੈ[2]) ਤਬ ਤੇ; ਧਾਵਤੁ ਮਨੁ ਤ੍ਰਿਪਤਾਇਆ॥) ਹਤੀ ਪੋਲਾ- ਸ੍ਰਮੁ ਮਿਟਿਆ; ਮੇਰੀ ਹਤੀ ਬਲਾਇ॥) ਮਿਟੀ ਪੋਲਾ- ਹਰਿ ਸਿਮਰਨ ਤੇ; ਮਿਟੀ ਮੇਰੀ ਚਿੰਤਾ॥ ਸਭ ਤਜਿ ਅਨਾਥੁ; ਏਕ ਸਰਣਿ ਆਇਓ॥) ਨੱਸਿਆ- ਦੂਖੁ ਦਰਦੁ ਭ੍ਮੁ; ਭਉ ਨਸਿਆ॥

੧੯੦. ਚਰਨ ਠਾਕੁਰ ਕੈ ਮਾਰਗਿ; ਧਾਵਉ॥ ਭਲੋ ਸਮੋ; ਸਿਮਰਨ ਕੀ ਬਰੀਆ॥) ਉੱਤਰੀ੍ਆ- ਸਿਮਰਤ ਨਾਮੁ; ਭੈ ਪਾਰਿ ਉਤਰੀਆ॥ ਨੇਤ੍ਰ; ਸੰਤਨ ਕਾ ਦਰਸਨੁ ਪੇਖੁ॥ ਚਰਣ ਕਮਲ ਠਾਕੁਰ; ਉਰਿ ਧਾਰਿ॥) ਦੁ੍ਲਭ - ਦੁਲਭ ਦੇਹ; ਨਾਨਕ. ਨਿਸਤਾਰਿ॥ ਹਰਿ ਕੀ ਟਹਲ ਕਰਤ; ਜਨੁ ਸੋਹੈ॥ ਤਾ ਕਉ; ਮਾਇਆ ਅਗਨਿ. ਨ ਪੋਹੈ॥ ਮਨਿ ਤਨਿ ਮੁਖਿ; ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਦਇਆਲ॥ ਨਾਨਕ; ਤਜੀਅਲੇ ਅਵਰਿ ਜੰਜਾਲ॥ ਤਾ ਤੇ; ਬਹੁਰਿ. ਨ ਬਿਆਪੈ ਮਾਇਆ॥) ਹਤੈ ਪੋਲਾ- ਦੁਖ ਦੁਸਮਨ; ਤੇਰੀ ਹਤੈ ਬਲਾਇ॥ ਅਨਿਕ ਰਸਾ ਖਾਏ; ਜੈਸੇ ਢੋਰ॥

੧੯੧. ਆਵਣ ਜਾਣ ਰਹੇ; ਸੁਖ ਸਾਰੇ॥ ਅਗਨਿ ਸਾਗਰ; ਗੁਰਿ. ਪਾਰਿ ਉਤਾਰੇ॥) ਗਾਂਢੇ- ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੇ; ਟੂਟੇ ਗਾਢੇ॥ ਸਾਧਸੰਗਿ; ਤਾ ਕੀ ਸਰਨੀ ਪਰਹੁ॥ ਹਰਿ ਕੇ ਦਾਸ ਕੇ ਚਰਣ; ਨਮਸਕਾਰਹੁ॥ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਸੰਚਿ; ਜੀਵਾਏ॥) ਪੁਨੀ ਟਿੱਪੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ, ਪੁਨੀ ਪੋਲਾ- ਮਿਟਿ ਗਈ ਚਿੰਤ; ਪੁਨੀ ਮਨ ਆਸਾ॥) ਬੇਲਾ ਪੋਲਾ- ਓਹ ਬੇਲਾ ਕਉ; ਹਉ ਬਲਿ ਜਾਉ॥) ਚੱਲਹਿ- ਚਰਣ

ਪੁਨੀਤ; ਚਲਹਿ ਹਰਿ ਮਾਰਗਿ॥

੧੯੨. ਬਿਨੁ ਭਗਵੰਤ; ਨਾਹੀ ਅਨ ਕੋਇ॥ ਅਗਨਿ ਸਾਗਰੁ; ਜਪਿ ਉਤਰਹਿ ਪਾਰਿ॥) ਵਸੈ ਪੋਲਾ- ਨਾਮੁ ਰਤਨੁ; ਵਸੈ ਮਨਿ ਆਇ॥ ਇਕਸੁ ਬਿਨੁ; ਨਾਹੀ ਦੂਜਾ ਕੋਇ॥) ਸਰਬੱਤ- ਰਵਿ ਰਹਿਆ ਸਰਬਤ; ਸੁਆਮੀ॥ ਗੁਣ ਗਾਵੈ ਨਾਨਕੁ; ਅੰਤਰਜਾਮੀ॥ ਅਗਨਿ ਸਾਗਰੁ; ਮਹਾ ਵਿਆਪੈ ਮਾਇਆ॥) ਤੁਝ ਬਿਨੁ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ; ਨਹੀ ਕੋਇ॥) ਦਾਣੇ[੧], ਖਾਲੀ[੨], ਅੰਨ ਦਾ ਛਿਲਕਾ[੩], ਤੁਖਾ ਪੋਲਾ- ਕਣ[੧] ਬਿਨਾ; ਜੈਸੇ ਥੋਥਰ[੨] ਤੁਖਾ[੩]॥ ਨਾਮ ਬਿਹੂਨ; ਸੂਨੇ ਸੇ ਮੁਖਾ॥) ਪੂੰਜੈ- ਤਾ ਕੀ ਆਸ; ਨ ਪੂਜੈ ਕਾਇ॥

੧੯੩. ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ; ਜਨੁ ਰਹਿਆ ਸਮਾਇ॥) ਹਿਰਦੈ; ਚਰਨ ਕਮਲ ਪ੍ਰਭ ਧਾਰੇ॥) ਉਧਰ॒ਹਿ- ਤੇਰੀ ਸਰਣਿ; ਉਧਰਹਿ ਜਨ ਕੋਟਿ॥) ਜਤ ਕਤ ਤਤ ਪੋਲੇ- ਜਤ ਕਤ ਦੇਖਉ; ਤਤ ਰਹਿਆ ਸਮਾਇ

੧੯੪. ਖੋਟੇ[੧] ਕੰਮ[੧], ਦੁਹ॒ਕਰਮ- ਕਰੈ ਦੁਹਕਰਮ[੧]; ਦਿਖਾਵੈ ਹੋਰੁ॥) ਪੜਦੇ, ੜ ਹਲੰਤ ਨ ਲਾਉ- ਅਨਿਕ ਪੜਦੇ ਮਹਿ; ਕਮਾਵੈ ਵਿਕਾਰ॥ ਖਿਨ ਮਹਿ; ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਹਿ ਸੰਸਾਰ॥) ਬਿਧਾਤਾ- ਨਾਨਕ; ਤਿਸੁ ਕਿਰਪਾਲੁ ਬਿਧਾਤਾ॥ ਸੰਤਹ ਸੰਗਿ ਬੈਸਿ; ਗੁਨ ਗਾਇ॥ ਆਨ ਰੰਗ ਫੀਕੇ; ਸਭ ਮਾਇਆ॥) ਭਰੱਾਤੀ- ਸਾਧਸੰਗਿ; ਕਛੁ ਭਉ ਨ ਭਰਾਤੀ॥ ਦੂਖੁ ਦਰਦੁ ਭ੍ਰਮੁ; ਤਾ ਕਾ ਭਾਗਾ॥) ਗੁਸਾਈਂ- ਜਾ ਕਉ ਭਏ; ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਗੁਸਾਈ॥) ਉੱਚਰਹੁ, ਲੱਖ- ਉਚਰਹੁ ਰਾਮ ਨਾਮੁ; ਲਖ ਬਾਰੀ॥) ਹੰਕਾਰ[੧], ਮਦ ਪੋਲਾ- ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਲੋਭ; [੧]ਮਦ ਖੋਏ॥

੧੯੫. ਮਾਤਾ[੧] ਪਿਤਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ- ਤਿਸੁ ਸਿਉ; ਆਲਸੁ ਕਿਉ ਬਨੈ. ਮਾਇ[੧]॥) ਕਤ ਪੋਲਾ- ਦਾਸਿ ਸਲਾਮੁ ਕਰਤ; ਕਤ ਸੋਭਾ॥ ਹਰਿ ਦਿਨੁ; ਹਰਿ ਸਿਮਰਨੁ ਮੇਰੇ ਭਾਈ॥) ਉਲਟੀ[੧] ਰੀਤੀ- ਜੋ ਕਿਛੁ ਕਰੈ; ਸਗਲ ਬਿਪਰੀਤਿ[੧]॥) ਖਾਂਦਾ, ਪੈਨ੍ਦਾ- ਖਾਦਾ ਪੈਨਦਾ; ਮੂਕਰਿ ਪਾਇ॥) ਬਧੇ ਪੋਲਾ, ਕੱਾਗਰ- ਬਧੇ ਬਿਕਾਰ; ਲਿਖੇ ਬਹੁ ਕਾਗਰ॥) ਔਗੁਣਾਂ ਪਾਪਾਂ ਵਿਕਾਰਾਂ ਜੂਨਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉ[੧] ਜੀ।
ਉ॒ਧਰੁ- ਨਾਨਕ. ਉਧਰੁ[੧]; ਕ੍ਰਿਪਾ ਸੁਖ ਸਾਗਰ॥) ਜਾ ਤੇ ਬਿਰਥਾ; ਕੋਇ ਨ ਹੋਇ॥) ਮਿਟੀ ਖੁਧਿ ਪੋਲੇ- ਜਪਿ ਹਰਿ ਚਰਣ; ਮਿਟੀ ਖੁਧਿ ਤਾਸੁ॥

੧੯੬. ਅਉਖਧ ਮੰਤ੍ਰ ਤੰਤ; ਸਭਿ ਛਾਰੁ॥) ਅ॒ਟਲ- ਕਹੁ ਨਾਨਕ; ਅਟਲ ਇਹੁ ਧਰਮੁ॥ ਤਿਤੁ ਬਲਿ; ਰੋਗੁ ਨ ਬਿਆਪੈ ਕੋਈ॥ ਸਤਿਗੁਰਿ ਮੰਤ੍ਰੁ ਦੀਓ; ਹਰਿ ਨਾਮ॥) ਗਿ॒ਰਸਤ- ਰੋਗ ਗਿਰਸਤ; ਚਿਤਾਰੇ ਨਾਉ॥) ਮੱਾਤੇ- ਬਿਖੁ ਮਾਤੇ ਕਾ; ਠਉਰ ਨ ਠਾਉ॥ ਆਨ ਸੁਖਾ; ਨਹੀ ਆਵਹਿ ਚੀਤਿ॥) ਉਕਤਿ ਪੋਲਾ- ਉਕਤਿ ਸਿਆਨਪ; ਇਸ ਤੇ ਕਛੁ ਨਾਹਿ॥ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਤੂੰ ਦੇਹਿ; ਤ ਪਾਈਐ॥) ਚੜ੍- ਭਵ ਸਾਗਰੁ; ਚੜਿ ਉਤਰਹਿ ਪਾਰਿ॥) ਭਜੁ ਪੋਲਾ- ਪ੍ਰੇਮ ਭਗਤਿ; ਭਜੁ ਗੁਣੀ ਨਿਧਾਨੁ॥) ਪਹ॒ਰੂਆ-ਊਠਤ ਸੋਵਤ; ਹਰਿ ਸੰਗਿ ਪਹਰੂਆ॥

੧੯੭. ਬੁਢੇਪਾ[੧]- ਜਨਮੁ ਜਰਾ[੧] ਮਿਰਤੁ; ਜਿਸੁ ਵਾਸਿ॥ ਬਿਪਤਿ ਤਹਾ; ਜਹਾ ਹਰਿ ਸਿਮਰਨੁ ਨਾਹੀ॥ ਪ੍ਰਭ ਸੇਵਾ; ਜਮੁ ਲਗੈ ਨ ਨੇਰੈ॥) ਪੜ੍ਿਆ ਅਣ॒ਪੜ੍ਿਆ- ਪੜਿਆ ਅਣਪੜਿਆ; ਪਰਮਗਤਿ ਪਾਵੈ॥

੧੯੮. ਜਿਨਿ ਜਨਿ; ਮਾਨਿਆ ਪ੍ਰਭ ਕਾ ਭਾਣਾ॥) ਬਿ॒ਖਈ- ਓਹੁ ਬਿਖਈ; ਓਸੁ. ਰਾਮ ਕੋ ਰੰਗੁ॥) ਹੀਜੜਾ[੧], ਸ਼ਰਧਾ ਹੀਨ, ਮੁਖ ਨਾਲ ਦਿਲਾਸਾ[੨] ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਕਾ॒ਪੁਰਖੁ- ਜਿਉ ਕਾਪੁਰਖੁ[੧]; ਪੁਚਾਰੈ[੨] ਨਾਰੀ॥) ਬੈਲ ਕਉ; ਨੇੜਾ ਪਾਇ ਦੁਹਾਵੈ॥) ਚਰ੍- ਗਊ ਚਰਿ; ਸਿੰਘ ਪਾਛੈ ਪਾਵੈ॥) ਭੇਡ[੧],

ਭੇਡ ਵਾਂਗ ਭੂਤਾਂ[1] ਦੀ ਪੂਜਾ- ਗਾਡਰ[1] ਲੇ; ਕਾਮਧੇਨੁ ਕਰਿ ਪੂਜੀ॥) ਸਾ ਮਤਿ ਨਿਰਮਲ; ਕਹੀਅਤ ਧੀਰ॥ ਬਿਸਰੁ ਨਹੀ; ਇਕੁ ਤਿਲੁ ਦਾਤਾਰ॥) ਨ੍ਾਵਣੁ- ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਨਾਵਣੁ; ਰਾਮ ਸਰਿ ਕੀਜੈ॥) ਉਦਕੁ ਪੋਲਾ- ਨਿਰਮਲ ਉਦਕੁ; ਗੋਵਿੰਦ ਕਾ ਨਾਮ॥

੧੯੯. ਏਕੋ ਸਿਮਰਿ; ਨ ਦੂਜਾ ਭਾਉ॥) ਪੂਜਾ ਪੋਲਾ- ਕਰਮ ਧਰਮ; ਨੇਮ ਬ੍ਰਤ ਪੂਜਾ॥ ਜੀਵਤ ਛਾਡਿ ਜਾਹਿ; ਦੇਵਾਨੇ॥ ਮੁਇਆ; ਉਨ ਤੇ. ਕੋ ਵਰਸਾਂਨੇ॥) ਭਿਆਨਕ[1], ਸੰਸਾਰ ਤਰਨਾ ਕਠਨ[2]। ਦੁੱਤ੍ਰ- ਦਾਰਨ[1] ਦੁਖ; ਦੁਤਰ[2] ਸੰਸਾਰੁ॥ ਸਿਮਰਿ ਗੋਵਿੰਦੁ; ਮਨਿ ਤਨਿ ਧੁਰਿ ਲਿਖਿਆ॥) ਕਾਹੂ ਕਾਜ; ਨ ਆਵਤ ਬਿਖਿਆ॥) ਦਾੜ੍ੀ- ਗਰੀਬਾ ਉਪਰਿ; ਜਿ ਖਿੰਜੈ ਦਾੜੀ॥ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮਿ; ਸਾ ਅਗਨਿ ਮਹਿ ਸਾੜੀ॥) ੫੦ ਦਸਤਖ਼ਤ ਕਰਾ ਕੇ ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ, ਜੱਜ ਨੂੰ ਦਿਤਾ ਮੇਹਜਰਨਾਮਾ[1], ਮਹ੍ਜਰੁ- ਮਹਜਰੁ[1]; ਝੂਠਾ ਕੀਤੋਨੁ ਆਪਿ॥) ਨਿਆਂਕਾਰ[1]- ਅਦਲੀ[1] ਹੋਇ ਬੈਠਾ; ਪ੍ਰਭੁ ਆਪਿ॥ ਪੂਰਬਿ ਕਰਮਿ ਲਿਖਿਆ; ਧੁਰਿ ਪ੍ਰਾਨੀ॥

੨੦੦. ਥੰਧਿਆਈ- ਅਹੰਬੁਧਿ; ਮਨ ਪੂਰਿ ਥਿਧਾਈ[1]॥ ਸਾਧ ਧੂਰਿ ਕਰਿ; ਸੁਧ ਮੰਜਾਈ॥) ਮਸਲਤਿ ਪੋਲਾ- ਤੂੰਹੈ ਮਸਲਤਿ; ਤੂੰਹੈ ਨਾਲਿ॥) ਸਾਧੂ ਸੰਗਮਿ; ਹੈ ਨਿਸਤਾਰ॥) ਨੇਤ੍ਰ ਪ੍ਰਗਾਸੁ ਕੀਆ; ਗੁਰਦੇਵ॥

੨੦੧. ਕੁਹਤ ਪੋਲਾ- ਜੀਆਂ ਕੁਹਤ; ਨ ਸੰਗੈ ਪਰਾਣੀ॥) ਨੱਸੈ- ਹਰਿ ਸੰਗਿ ਰਾਤੇ; ਭ੍ਰਮੁ ਭਉ ਨਸੈ॥

੨੦੨. ਜਨ ਕੀ; ਕੀਨੀ ਆਪਿ ਸਹਾਇ॥) ਉਲਟੇ[1] ਲਮਕ ਕੇ। ਲਾੱਧੇ। ਸੱਾਧੇ- ਬਹੁਤੁ ਉਰਧ[1] ਤਪ; ਸਾਧਨ ਸਾਧੇ॥ ਜੋਗ ਗਿਆਨ ਸਿਧ; ਸੁਖ ਜਾਨੇ॥ ਚਰਨ ਕਮਲ ਗੁਰ; ਰਿਦੈ ਬਸਾਇਆ॥ ਰਾਮ ਕੋ ਬਲੁ ਪੂਰਨ; ਭਾਈ॥) ਪੀੜਾ[1]- ਤਾ ਤੇ ਬ੍ਰਿਥਾ[1]; ਨ ਬਿਆਪੈ ਕਾਈ॥

੨੦੩. ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਹਣ ਅਥਵਾ ਔਗੁਣਾਂ ਰੂਪ ਟੋਆ[1], ਬ੍ਰਿਤੀ ਰੂਪੀ ਉਂਗਲੀ[2]। ਅੰਗ੍ਰੀਆ- ਭੁਜ ਬਲ ਬੀਰ. ਬ੍ਰਹਮ ਸੁਖ ਸਾਗਰ; ਗਰਤ[1] ਪਰਤ. ਗਹਿ ਲੇਹੁ ਅੰਗੁਰੀਆ[2]॥) ਸਮਝ[3]- ਸ੍ਵਨਿ. ਨ ਸੁਰਤਿ[3]. ਨੈਨ. ਸੁੰਦਰ ਨਹੀ; ਆਰਤ ਦੁਆਰਿ, ਰਟਤ ਪਿੰਗੁਰੀਆ॥) ਮਾਤਾ[4], ਕਰੁਣਾ੍ਮੈ, ਮਹ੍ਤਰੀਆ- ਦੀਨਾ ਨਾਥ. ਅਨਾਥ ਕਰੁਣਾਮੈ; ਸਾਜਨ ਮੀਤ. ਪਿਤਾ ਮਹਤਰੀਆ[4]॥) ਸੰਤ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਰ ਉਤਾਰਨਾ[1] ਕਰੋ ਜੀ, ਉ੍ਤਰੀਆ - ਚਰਨ ਕਵਲ. ਹਿਰਦੈ ਗਹਿ ਨਾਨਕ; ਭੈ ਸਾਗਰ. ਸੰਤ ਪਾਰਿ ਉਤਰੀਆ[1]॥) ਪ੍ਰੇਰਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ[1] ਜੀ, ਦੱਦਾ ਮੁਕਤਾ ਬੋਲ ਕੇ, ਯਈਆ ਮੁਕਤਾ. ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਾਂ ਸਵਾਰ ਕੇ, ਦ੍ਯ, ਬੋਲੋ, ਦੱਜ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣਾ- ਦਯਾ[1] ਗੁਸਾਈ ਮੀਤੁਲਾ; ਤੂੰ ਸੰਗਿ ਹਮਾਰੈ, ਬਾਸੁ ਜੀਉ॥) ਆਸਰਾ[1], ਉ੍ਧਰੁ- ਹਸਤ ਅਲੰਬਨੁ[1], ਦੇਹੁ ਪ੍ਰਭ; ਗਰਤਹੁ. ਉਧਰੁ ਗੋਪਾਲ॥) ਗਉੜੀ ਬੈਰਾਗਣਿ, ਰਹੋਏ ਕੇ ਛੰਤ ਕੇ ਘਰਿ; ਮਃ ੫) ਹੈ ਕੋਈ; ਰਾਮ ਪਿਆਰੋ ਗਾਵੈ॥) ਜੋਗੀ ਜਤੀ ਸਿਧ; ਹਰਿ ਆਹੈ॥

੨੦੪. ਪ੍ਰਾਨ੍ਪਤਿ- ਕਵਨ ਗੁਨ; ਪ੍ਰਾਨਪਤਿ ਮਿਲਉ. ਮੇਰੀ ਮਾਈ॥) ਮੱਾਤੀ- ਨਾਹਿਨ ਦਰਬੁ. ਨ ਜੋਬਨ ਮਾਤੀ; ਮੋਹਿ ਅਨਾਥ ਕੀ. ਕਰਹੁ ਸਮਾਈ॥ ਮਿਲਿ ਸਾਧੂ. ਸਰਣਿ ਗਹੁ ਪੂਰਨ; ਰਾਮ ਰਤਨੁ ਹੀਅਰੇ ਸੰਗਿ ਰਾਖੁ॥) ਖੂਹੀ[1]। ਤੀਖਿਅਣ- ਭ੍ਰਮ ਕੀ ਕੂਈ[1]. ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਰਸ ਪੰਕਜ; ਅਤਿ ਤੀਖ੍ਣ. ਮੋਹ ਕੀ ਫਾਸ॥) ਗਉੜੀ ਰਾਗੁ ਦੀ ਪੂਰਬੀ ਜਾਤੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕਿਸਮ ਹੈ। ਬੱਬੇ ਹੇਠਾਂ ਬ੍ਰੀਕ ਏਕਾ ਪੜ੍ਨਾ ਨਹੀਂ- ਰਾਗੁ ਗਉੜੀ ਪੂਰਬੀ੧ ਮਹਲਾ ੫)

੨੦੫. ਅ॒ਲਖੁ ਪੋਲਾ- ਅੰਤਰਿ ਅਲਖੁ. ਨ ਜਾਈ ਲਖਿਆ; ਵਿਚਿ ਪੜਦਾ ਹਉਮੈ ਪਾਈ॥) ਏਕਾ ਸੰਗਤਿ. ਇਕਤੁ ਗ੍ਰਿਹਿ ਬਸਤੇ; ਮਿਲਿ ਬਾਤ. ਨ ਕਰਤੇ ਭਾਈ॥) ਅਹੰਕਾਰੀ ਨੇ ਅਪਨੇ ਸ੍ਰੀਰ ਰੂਪੀ ਘਰ[੧] ਨੂੰ ਔਗੁਣਾਂ ਰੂਪੀ ਜਿੰਦ੍ਰਾ[੨] ਲਾ ਦਿਤਾ ਹੈ. ਅਕਾਲ ਜੀ ਨੇ ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰੀਬੀ ਰੂਪੀ ਕੁੰਜੀ[੩], ਸੌਂਪ[੪] ਦਿਤੀ ਹੈ। ਤਾਲਾ ਪੋਲਾ- ਜਿਸ ਕਾ ਗ੍ਰਿਹੁ[੧], ਤਿਨਿ ਦੀਆ ਤਾਲਾ[੨]; ਕੁੰਜੀ[੩]. ਗੁਰ ਸਉਪਾਈ[੪]॥) ਐਸੋ ਪਰਚਉ; ਪਾਇਓ॥) ਨਉ ਨਿਧਿ. ਨਾਮੁ ਨਿਧਾਨੁ, ਇਕ ਠਾਈ; ਤਉ ਬਾਹਰਿ ਕੈਠੈ ਜਾਇਓ॥) ਮਨ ਗੁਰ ਮਿਲਿ; ਕਾਜ ਸਵਾਰੇ॥) ਝਾੜੇ ਹੇਠਾਂ ਬ੍ਰੀਕ ੨ ਪੜ੍ਹਨਾ ਨਹੀਂ, ਬ੍ਰੀਕ ੨ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਦੂਜੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਗਉੜੀ ਹੈ। ਗਉੜੀ੨ ਮਹਲਾ ਪ॥ ਅਉਧ ਘਟੈ; ਦਿਨਸੁ ਰੈਨਾਰੇ॥

੨੦੬. ਤੱਕਣਾ[੧] ਕੀਤੀ। ਤੱਾਕੀ- ਏਕ ਬਾਤ ਸੁਨਿ. ਤਾਕੀ[੧] ਓਟਾ; ਸਾਧਸੰਗਿ ਮਿਟਿ ਜਾਹੀ॥ ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਸੰਤ ਮਿਲੇ ਮੋਹਿ; ਤਿਨ ਤੇ. ਧੀਰਜੁ ਪਾਇਆ॥) ਸ੍ਰੀਰ[੧] ਮਹ॒ਲਿ- ਏਕ ਮਹਲਿ[੧], ਤੂੰ ਹੋਹਿ ਅਫਾਰੋ; ਏਕ ਮਹਲਿ. ਨਿਮਾਨੋ॥ ਏਕ ਮਹਲਿ, ਤੂੰ ਆਪੇ ਆਪੇ; ਏਕ ਮਹਲਿ, ਗਰੀਬਾਨੋ॥) ਮੂਰਖ[੧]। ਬਕਤਾ ਖਲੁ ਪੋਲੇ- ਏਕ ਮਹਲਿ. ਤੂੰ ਪੰਡਿਤੁ ਬਕਤਾ; ਏਕ ਮਹਲਿ. ਖਲੁ[੧] ਹੋਤਾ॥) ਪੂਤਲੀ[੧]। ਪੁਤਰੀ ਪੋਲਾ। ਬੱਪੁਰੀ- ਕਾਠ ਕੀ ਪੁਤਰੀ[੧]. ਕਹਾ ਕਰੈ ਬਪੁਰੀ; ਖਿਲਾਵਨਹਾਰੋ ਜਾਨੈ॥ ਜੈਸਾ ਭੇਖੁ. ਕਰਾਵੈ ਬਾਜੀਗਰੁ; ਓਹੁ. ਤੈਸੋ ਹੀ ਸਾਜੁ ਆਨੈ॥) ਕੰਮਾਂ[੧] ਦੀ, ਕੱਾਜੀ- ਕਹੁ ਨਾਨਕ. ਅਪਰੰਪਰ ਸੁਆਮੀ; ਕੀਮਤਿ ਅਪੁਨੇ ਕਾਜੀ[੧]॥) ਕਮਲੇ[੧] ਬੇਸਮਝ[੨], ਹਰਿਆਇਓ, ਕਿਰ॒ਖੈ- ਉਰਝਿ ਰਹਿਓ, ਰੇ ਬਾਵਰ[੧] ਗਾਵਰ[੨]; ਜਿਉ ਕਿਰਖੈ ਹਰਿਆਇਓ ਪਸੂਆ॥) ਗ॒ਰਸੂਆ- ਨਾਗੋ ਆਇਓ. ਨਾਗ ਸਿਧਾਸੀ; ਫੇਰਿ ਫਿਰਿਓ. ਅਰੁ ਕਾਲਿ ਗਰਸੂਆ॥ ੧॥) ਲ੍ਹੀਲ੍ਹਾ। ਹੱਸੂਆ- ਪੇਖਿ ਪੇਖਿ ਰੇ. ਕਸੁੰਭ ਕੀ ਲੀਲਾ; ਰਾਚਿ ਮਾਚਿ ਤਿਨਹੂੰ ਲਉ ਹਸੂਆ॥) ਬੋਲਣੋ[੧] ਭੀ ਹਾਰ ਗਿਆ, ਸ੍ਰੀਰ ਦਾ ਬਲ ਨਾਸ[੨] ਹੋ ਗਿਆ, ਖੀ॒ਨਸੂਆ ਪੋਲਾ- ਕਰਤ ਕਰਤ. ਇਵ ਹੀ ਬਿਰਧਾਨੋ; ਹਾਰਿਓ ਉਕਤੇ[੧], ਤਨੁ ਖੀਨਸੂਆ[੨]॥) ਘਟੈ ਪੋਲਾ। ਚੱਸੂਆ - ਜਿਉ ਮੋਹਿਓ. ਉਨਿ ਮੋਹਨੀ ਬਾਲਾ; ਉਸ ਤੇ. ਘਟੈ ਨਾਹੀ ਰੁਚ ਚਸੂਆ॥) ਹੰਕਾਰ[੧] ਈਰਖਾ, ਗਰ॒ਬਸੂਆ- ਜਗੁ ਐਸਾ; ਮੋਹਿ ਗੁਰਹਿ ਦਿਖਾਇਓ; ਤਉ ਸਰਣਿ ਪਰਿਓ, ਤਜਿ ਗਰਬਸੂਆ[੧]॥) ਜਸੂਆ ਪੋਲਾ- ਮਾਰਗੁ ਪ੍ਰਭ ਕੋ. ਸੰਤਿ ਬਤਾਇਓ; ਦ੍ਰਿੜੀ ਨਾਨਕ ਦਾਸ, ਭਗਤਿ ਹਰਿ ਜਸੂਆ॥

੨੦੭. ਮਿਲ[੧] ਗਏ ਹਾਂ। ਜਿਹ ਪ੍ਰਸਾਦਿ. ਇਹੁ ਭਉਜਲੁ ਤਰਿਆ; ਜਨ ਨਾਨਕ. ਪ੍ਰਿਅ ਸੰਗਿ ਮਿਰੀਆ[੧]॥) ਤੁਝ ਬਿਨੁ; ਕਵਨੁ ਰੀਝਾਵੈ. ਤੋਹੀ॥) ਹੇ ਕਲਿਆਣ[੧] ਸਰੂਪ- ਸਿਵ[੧] ਸਿਵ ਕਰਤ, ਸਗਲ ਕਰ ਜੋਰਹਿ; ਸਰਬ ਮਇਆ ਠਾਕੁਰ ਤੇਰੀ ਦੋਹੀ॥) ਸੀਤ॒ਲੋਹੀ- ਪਤਿਤ. ਪਾਵਨ, ਠਾਕੁਰ ਨਾਮੁ ਤੁਮਰਾ; ਸੁਖਦਾਈ ਨਿਰਮਲ ਸੀਤਲੋਹੀ॥ ਮਿਲਹੁ; ਪਿਆਰੇ ਜੀਆ॥ ਪ੍ਰਭ ਕੀਆ ਤੁਮਾਰਾ; ਥੀਆ॥ ਤੁਮਰੈ ਭਾਣੈ. ਭਰਮਿ ਮੋਹਿ ਮੋਹਿਆ; ਜਾਗਤੁ ਨਾਹੀ. ਸੂਤਾ॥) ਉਮਰ[੧], ਅਵਧ ਪੋਲਾ ਮਿਲਵਾਂ। ਜੁੱਗ- ਰਾਜੁ ਜੋਬਨੁ. ਅਵਧਾ[੧] ਜੋ ਦੀਸੈ; ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਜੁਗ ਮਹਿ ਘਾਟਿਆ॥) ਨਵਾਂ[੧]। ਨਾਮੁ ਨਿਧਾਨੁ ਸਦ ਨਵਤਨੁ[੧] ਨਿਰਮਲੁ; ਇਹੁ ਨਾਨਕ. ਹਰਿ ਧਨੁ ਖਾਟਿਆ॥

੨੦੮. ਜੋਗ ਜੁਗਤਿ; ਸੁਨਿ ਆਇਓ ਗੁਰ ਤੇ॥) ਕੱਾਨੀ- ਦੀਖਿਆ ਗੁਰ ਕੀ. ਮੁੰਦ੍ਰਾ ਕਾਨੀ; ਦ੍ਰਿੜਿਓ ਏਕੁ ਨਿਰੰਕਾਰਾ॥) ਬੁੱਝਾਇਓ- ਮੋਕਉ; ਸਤਿਗੁਰ. ਸਬਦਿ ਬੁਝਾਇਓ॥) ਇਕੱਤ੍ਰਾ, ਵੱਸਿ- ਪੰਚ ਚੇਲੇ ਮਿਲਿ ਭਏ ਇਕਤ੍ਰਾ; ਏਕਸੁ ਕੈ ਵਸਿ ਕੀਏ॥) ਸਮੱਗ੍ਰੀ[੧] ਜਾਂ ਸੁਆਹ, ਚਰ੍ਾਈ- ਭਰਮੁ

ਜਰਾਇ, ਚਰਾਈ ਬਿਭੂਤਾ[੧]; ਪੰਥੁ ਏਕੁ ਕਰਿ ਪੇਖਿਆ॥) ਭਾਨੀ ਪੋਲਾ- ਤਤੁ ਬੀਚਾਰੁ. ਡੰਡਾ ਕਰਿ ਰਾਖਿਓ; ਜੁਗਤਿ ਨਾਮੁ ਮਨਿ ਭਾਨੀ॥) ਪਗ ਪੋਲਾ। ਚਾਂਟੈ- ਸੇਵਾ ਪੂਜ ਕਰਉ ਤਿਸੁ ਮੂਰਤਿ ਕੀ; ਨਾਨਕੁ. ਤਿਸੁ ਪਗ ਚਾਟੈ॥) ਧਿਆਇ-ਲੇ- ਅਨੂਪ ਪਦਾਰਥੁ, ਨਾਮੁ ਸੁਨਹੁ; ਸਗਲ ਧਿਆਇਲੇ ਮੀਤਾ॥) ਜਾਲੀ ਪੋਲਾ, ਬਿਸ੍ਵਾਸਾ ਅੱਧਾ ਵਾਵਾ ਪੋਲਾ ਬੋਲੋ, ਪੂਰਾ ਵਾਵਾ ਭਰਵਾਂ ਬੋਲੀਦਾ ਹੈ - ਭ੍ਰਮ ਕੀ ਜਾਲੀ ਤਾ ਕੀ ਕਾਟੀ; ਜਾ ਕਉ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਬਿਸ੍ਵਾਸਾ॥) ਤਾਰੀ-ਲੇ- ਤਾਰੀਲੇ ਭਵਜਲੁ ਤਾਰੂ ਬਿਖੜਾ; ਬੋਹਿਥ ਸਾਧੂ ਸੰਗਾ॥ ਦਇਆ ਮਇਆ ਕਰਿ, ਪ੍ਰਾਨਪਤਿ ਮੋਰੇ; ਮੋਹਿ ਅਨਾਥ. ਸਰਣਿ ਪ੍ਰਭ ਤੋਰੀ॥ ਕਰਨ ਕਰਾਵਨ ਸਭ ਕਿਛੁ ਤੁਮ ਹੀ; ਤੁਮ ਸਮਰਥ. ਨਾਹੀ ਅਨ ਹੋਰੀ॥) ਮੱਥੋਰੀ ਮਿਲਵਾਂ- ਤੁਮਰੀ ਗਤਿ ਮਿਤਿ ਤੁਮ ਹੀ ਜਾਨੀ; ਸੇ ਸੇਵਕ. ਜਿਨ ਭਾਗ ਮਥੋਰੀ॥ ਪ੍ਰਿਉ ਪ੍ਰਿਉ ਨਾਮੁ ਤੇਰਾ ਦਰਸਨੁ ਚਾਹੈ; ਜੈਸੇ ਦ੍ਰਿਸਟਿ, ਓਹ ਚੰਦ ਚਕੋਰੀ॥) ਰਾਮ ਸੰਤ ਮਹਿ, ਭੇਦੁ ਕਿਛੁ ਨਾਹੀ; ਏਕੁ ਜਨੁ, ਕਈ ਮਹਿ ਲਾਖ ਕਰੋਰੀ॥ ਜਾ ਕੈ ਹੀਐ, ਪ੍ਰਗਟੁ ਪ੍ਰਭੁ ਹੋਆ; ਅਨ ਦਿਨੁ ਕੀਰਤਨੁ, ਰਸਨ ਰਮੋਰੀ॥

੨੦੯. ਤੁਮਰਾ ਮਰਮੁ, ਤੁਮਾ ਹੀ ਜਾਨਿਆ; ਤੁਮ. ਪੂਰਨ ਪੁਰਖ ਬਿਧਾਤੇ॥ ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ, ਜਿਸੁ ਰਾਖਹੁ ਸੰਗੇ; ਤੇ ਤੇ ਪਾਰਿ ਪਰਾਤੇ॥) ਚੱਲੈ- ਐਸਾ ਨਿਧਾਨੁ ਦੇਹੁ ਮੋਕਉ, ਹਰਿ ਜਨ; ਚਲੈ ਹਮਾਰੈ ਸਾਥੇ॥ ਸਹਜਿ ਸਮਾਇਓ; ਦੇਵ॥ ਮੋਕਉ; ਸਤਿਗੁਰ ਭਏ ਦਇਆਲ ਦੇਵ॥) ਨਿਰਭਉ[੧] ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ, 'ਚ ਠਹਿਰ[੨] ਗਿਆ- ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਨਾਮੁ ਪੀਓ, ਮਨੁ ਤ੍ਰਿਪਤਿਆ; ਅਨਭੈ[੧] ਠਹਰਾਇਓ[੨]॥ ਜਉ ਸੁ ਪ੍ਰਸੰਨ ਭਏ ਪ੍ਰਭ ਠਾਕੁਰ; ਸਭੁ ਆਨਦ ਰੂਪੁ ਦਿਖਾਇਓ॥) ਕਹੁ ਨਾਨਕ. ਅਗਮ ਅਗਮ ਹੈ ਠਾਕੁਰ; ਭਗਤ ਟੇਕ ਹਰਿ ਨਾਇਓ॥ ਜਿਨਿ ਧਾਰੇ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਖੰਡ ਹਰਿ; ਤਾ ਕੋ ਨਾਮੁ. ਜਪੀਜੈ ਰੇ॥) ਰਤਨਾਂਗਰੁ- ਦੇਂਦੇ ਤੋਟਿ ਨਾਹੀ, ਤਿਸੁ ਕਰਤੇ; ਪੂਰਿ ਰਹਿਓ. ਰਤਨਾਗਰੁ ਰੇ॥) ਨਾਨਕੁ ਦਾਸੁ. ਤਾ ਕੀ ਸਰਣਾਈ; ਜਾ ਤੇ ਬ੍ਰਿਥਾ. ਨ ਕੋਈ ਰੇ॥

੨੧੦. ਦਾਤਾਰੇ ਮਿਲਵਾਂ- ਕਾਮਿ ਕ੍ਰੋਧਿ ਲੋਭਿ ਮੋਹਿ. ਮਨੁ ਲੀਨੋ; ਨਿਰਗੁਣ ਕੇ ਦਾਤਾਰੇ॥) ਜੀਤਿ ਜਨਮੁ, ਇਹੁ ਰਤਨੁ ਅਮੋਲਕੁ; ਸਾਧਸੰਗਤਿ, ਜਪਿ ਇਕ ਖਿਨਾ॥) ਹਰਿ ਨਾਮ ਦੀ ਟੇਕ[੧] ਧਾਰਨ ਕੀਤੀ ਹੈ- ਮਨ ਧਰ[੧]; ਤਰਬੇ ਹਰਿ ਨਾਮ ਨੋ॥) ਪਾਰ-ਗਰਾਮਨੋ- ਸਾਗਰ ਲਹਰਿ. ਸੰਸਾ ਸੰਸਾਰੁ; ਗੁਰੁ ਬੋਹਿਥੁ ਪਾਰਗਰਾਮਨੋ॥ ਗੁਰ ਗਿਆਨ ਦੀਪਕ; ਉਜਿਆਰੀਆ॥ ਉਬਰੇ; ਜਪਿ ਜਪਿ ਹਰਿ. ਗੁਨੀ॥) ਕਮਲਾ[੧]- ਮਤਵਾਰੋ[੧]; ਮਾਇਆ ਸੋਇਆ॥ ਗੁਰਿ; ਚਾਕਰ ਲੈ ਲਾਇਆ॥) ਦਲੁ ਪੋਲਾ, ਸੱਧਿਆ- ਗੁਰ ਕਿਰਪਾ ਤੇ; ਦਲੁ ਸਾਧਿਆ॥) ਵਜਹੁ ਪੋਲਾ- ਬਖਸੀਸ ਵਜਹੁ; ਮਿਲਿ ਏਕੁ ਨਾਮ॥

੨੧੧. ਲਖਾਂ[੨] ਚਤੁਰਾਈਆਂ[੧] ਸਿਆਣਪਾਂ[੧]- ਲਾਖ[੨] ਹਿਕਮਤੀ[੧]; ਜਾਨੀਐ॥) ਅਹੰ-ਬੁੱਧਿ- ਅਹੰਬੁਧਿ; ਕਰਮ ਕਮਾਵਨੇ॥) ਲੱਖ- ਬਾਰਨੈ ਬਲਿਹਾਰਨੈ; ਲਖ ਬਰੀਆ॥) ਆਸਰਾ[੨], ਅ-ਧਰੀਆ- ਨਾਮੋ ਹੋ, ਨਾਮੁ ਸਾਹਿਬ ਕੋ; ਪ੍ਰਾਨ ਅਧਰੀਆ[੨]॥) ਲਖੇ ਪੋਲਾ- ਗੁਰ ਕਿਰਪਾ ਤੇ; ਕੋ ਲਖੇ॥) ਆਸਰਾ[੩], ਬਲ[੪], ਤਕੀਆ ਪੋਲਾ- ਨਾਨਕ; ਤਕੀਆ[੩] ਤੁਹੀ ਤਾਣੁ[੪]॥) ਸੱਧੀਐ- ਸੰਤ ਸੰਗਿ ਹਰਿ ਮਨਿ ਵਸੈ; ਭਰਮੁ ਮੋਹੁ ਭਉ. ਸਾਧੀਐ॥ ਸਭ ਊਚ ਬਿਰਾਜਿਤ ਜਨ; ਸੁਨੇ॥ ਗੋਬਿੰਦ ਲੋਕ; ਨਹੀ ਜਨਮਿ ਮਰਹਿ॥ ਸੋ ਬਹੁਰਿ; ਨ ਕਤ ਹੀ ਧਾਇਆ॥

੨੧੨. ਖਾਨਾ ਪੋਲਾ- ਧਾਨੁ ਪ੍ਰਭ ਕਾ ਖਾਨਾ॥) ਤਲ ਪੋਲਾ- ਤਾ ਕੈ ਕਰ ਤਲ; ਨਵ ਨਿਧਿ ਸਿਧਿ॥) ਗਰਬੁ ਬਡੋ; ਮੂਲੁ ਇਤਨੋ॥) ਬੇ-ਬਰਜਤ। ਹਿਤਨੋ ਪੋਲਾ- ਬੇਬਰਜਤ, ਬੇਦ ਸੰਤਨਾ;

ਉਆਹੂ ਸਿਉ. ਰੇ ਹਿਤਨੋ॥) ਬਿੱਧੇ ਵੱਸਿ ਜਿੱਤਨੋ- ਹਾਰ ਜੂਆਰ ਜੂਆ ਬਿਧੇ; ਇੰਦ੍ਰੀ ਵਸਿ ਲੈ, ਜਿਤਨੋ॥) ਰਿੱਤਨੋ। ਦਿੱਤਨੋ- ਹਰਨ ਭਰਨ ਸੰਪੂਰਨਾ; ਚਰਨ ਕਮਲ ਰੰਗਿ, ਰਿਤਨੋ॥) ਜਿਸ[1] ਕਰਕੇ ਠਾਕਰ ਜੀ ਨੂੰ ਭਾ ਜਾਵਾਂ- ਕਾਮੁ ਕਰੀ; ਜੈ[1] ਠਾਕੁਰ ਭਾਵਾ॥) ਚ੍ਰਿਤ- ਗੀਤ ਚਰਿਤ; ਪ੍ਰਭ ਕੇ ਗੁਨ ਗਾਵਾ॥ ਅਗਿਆਨੀ ਮਾਨੁਖੁ ਭਇਆ; ਜੋ ਨਾਹੀ. ਸੋ ਲੋਰੈ॥) ਚਿੰਤਾ੍ਮਣਿ, ਕਰੁਣਾ੍ਮਏ- ਚਿੰਤਾਮਣਿ; ਕਰੁਣਾਮਏ॥

੨੧੩. ਬੱਾਗਾ- ਪਹਿਰੈ ਬਾਗਾ. ਕਰਿ ਇਸਨਾਨਾ; ਚੋਆ ਚੰਦਨ ਲਾਏ॥) ਮੇਰੇ ਮਨ; ਗੁਰੁ ਗੁਰੁ ਗੁਰੁ. ਸਦ ਕਰੀਐ॥ ਮੇਰੇ ਮਨ, ਨਾਮਿ ਲਏ. ਜਮ ਬੰਧ ਤੇ ਛੂਟਹਿ; ਸਰਬ ਸੁਖਾ ਸੁਖ ਪਾਈਐ॥ ਨਾਮੁ ਇਸਟੁ ਮੀਤ ਸੁਤ ਕਰਤਾ; ਮਨ ਸੰਗਿ ਤੁਹਾਰੈ ਚਾਲੈ॥) ਪੱਾਲੈ- ਕਰਿ ਸੇਵਾ, ਸਤਿਗੁਰ ਅਪੁਨੇ ਕੀ; ਗੁਰ ਤੇ ਪਾਈਐ ਪਾਲੈ॥) ਬੁਝੀ ਪੋਲਾ- ਤ੍ਰਿਸਨਾ. ਬਿਰਲੇ ਹੀ ਕੀ; ਬੁਝੀ ਹੇ॥) ਲੁੱਝੀ- ਪਰੈ ਪਰੈ ਹੀ ਕਉ; ਲੁਝੀ ਹੇ॥) ਸੁੱਝੀ- ਬੁਰਾ ਭਲਾ; ਨਹੀ ਸੁਝੀ ਹੇ॥ ਅਨਿਕ ਬੰਧਨ ਮਾਇਆ, ਭਰਮਤੁ ਭਰਮਾਇਆ; ਗੁਣ ਨਿਧਿ. ਨਹੀ ਗਾਇਆ॥) ਮੁਕਤ[1]। ਸਿੱਝੀ- ਨਾਨਕ. ਸੋ ਜਨੁ; ਦਰਿ ਹਰਿ ਸਿਝੀ[1] ਹੇ॥ ਸਭਹੂ ਕੋ ਰਸੁ; ਹਰਿ ਹੋ॥ ਕਾਹੂ ਹੋ; ਗਉਨੁ ਕਰਿ ਹੋ॥ ਨਾਨਕਾ; ਭਗਤਿ ਪ੍ਰਿਅ ਹੋ॥ ਗੁਰਿ; ਤੂਟੀ ਲੈ ਜੋਰੀ॥

੨੧੪. ਮੱਾਤੋ- ਮਾਤੋ; ਹਰਿ ਰੰਗਿ ਮਾਤੋ॥) ਉਹੀ ਹੋੜੇ ਔਂਕੜ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਅਵਾਜ਼ ਬੋਲੋ- ਉਹੀ ਭਾਠੀ. ਉਹੀ ਪੋਚਾ; ਉਹੀ ਪਿਆਰੋ. ਉਹੀ ਰੂਚਾ॥) ਜੱਾਤੋ- ਮਨਿ; ਓਹੋ ਸੁਖੁ ਜਾਤੋ॥) ਖ੍ਰੇਲ- ਸਹਜ ਕੇਲ ਅਨਦ ਖੇਲ; ਰਹੇ ਫੇਰ. ਭਏ ਮੇਲ॥) ਪਰੱਾਤੋ - ਨਾਨਕ; ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਪਰਾਤੋ॥) ਗੌੜੀ, ਕਨੌੜਾ ਚਾੜ੍ ਕੇ ਬੋਲੋ- ਰਾਗੁ ਗੌੜੀ ਮਾਲਵਾ ਮਹਲਾ ੫) ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਲੇਹੁ. ਮੀਤਾ ਲੇਹੁ; ਆਗੈ. ਬਿਖਮ ਪੰਥੁ ਭੈਆਨ॥ ਸੇਵਤ ਸੇਵਤ ਸਦਾ ਸੇਵਿ; ਤੇਰੈ ਸੰਗਿ ਬਸਤੁ ਹੈ ਕਾਲੁ॥) ਹੋ ਹੋੜਾ ਲੰਬਾ ਬੋਲੋ- ਕਰਿ ਸੇਵਾ ਤੂੰ, ਸਾਧ ਕੀ; ਹੋ. ਕਾਟੀਐ ਜਮ ਜਾਲੁ॥) ਬਧੇ ਪੋਲਾ- ਹੋਮ ਜਗ ਤੀਰਥ ਕੀਏ; ਬਿਚਿ ਹਉਮੈ, ਬਧੇ ਬਿਕਾਰ॥) ਸਿਵ ਪੁਰੀ, ਬ੍ਰਹਮ ਇੰਦ੍ਰ ਪੁਰੀ; ਨਿਹਚਲੁ ਕੋ ਥਾਉ ਨਾਹਿ॥ ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਸੇਵਾ. ਸੁਖੁ ਨਹੀ; ਹੋ, ਸਾਕਤ ਆਵਹਿ ਜਾਹਿ॥) ਗੱਗੇ ਹੇਠਾਂ ਬ੍ਰੀਕ ੨ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਦੂਜੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਗਉੜੀ ਹੈ। ਮਾਲਾ ਲੱਲੇ ਪੈਰ ਹਲੰਤ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ, ਭਾਵ ਲ ਭਾਰਾ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣਾ- ਰਾਗੁ ੧ਗਉੜੀ ਮਾਲਾ ਮਹਲਾ ੫) ਹਰਖ ਸੋਗ, ਹਾਨਿ ਮਿਰਤੁ, ਦੂਖ ਸੁਖ; ਚਿਤਿ ਸਮਸਰਿ, ਗੁਰ ਮਿਲੇ॥ ਜਉ ਲਉ. ਹਉ ਕਿਛੁ ਸੋਚਉ ਚਿਤਵਉ; ਤਉ ਲਉ. ਦੁਖਨੁ ਭਰੇ॥) ਤੇੱਤੇ- ਜੇਤੀ ਸਿਆਨਪ ਕਰਮ ਹਉ ਕੀਏ; ਤੇਤੇ ਬੰਧ ਪਰੇ॥) ਦਵੈਤ ਭਾਵਨਾ[1]- ਭਾਵਨੁ[1] ਤਿਆਗਿਓ ਰੀ; ਤਿਆਗਿਓ॥ ਤਿਆਗਿਓ; ਮੈ. ਗੁਰ ਮਿਲਿ ਤਿਆਗਿਓ॥

੨੧੫. ਬਿਪਤਾ[1]- ਸੰਪਤ ਹਰਖੁ ਨ ਆਪਤ[1] ਦੂਖਾ; ਰੰਗੁ ਠਾਕੁਰੈ ਲਾਗਿਓ॥ ਪਾਇਆ ਲਾਲੁ ਰਤਨੁ; ਮਨਿ ਪਾਇਆ॥) ਅ੍ਖੁੱਟ ਮੁੱਕੇ- ਅਖੁਟੁ ਖਜਾਨਾ, ਸਤਿਗੁਰਿ ਦੀਆ; ਤੋਟਿ ਨਹੀ ਰੇ ਮੂਕੇ॥ ਬਚਦਾ[1] ਹੈ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ[2]- ਉਬਰਤ[1]; ਰਾਜਾਰਾਮ[2] ਕੀ ਸਰਣੀ॥) ਲੱਖਮੀ, ਬੂਝਤ ਪੋਲਾ- ਤੀਨਿ ਭਵਨ ਕੀ ਲਖਮੀ ਜੋਰੀ; ਬੂਝਤ ਨਾਹੀ. ਲਹਰੇ॥ ਮੋਕਉ; ਇਹ ਬਿਧਿ ਕੋ ਸਮਝਾਵੈ॥) ਸੱਾਧਾ- ਅਨਜਾਨਤ ਕਿਛੁ ਇਨਹਿ ਕਮਾਨੋ; ਜਪ ਤਪ ਕਛੂ ਨ ਸਾਧਾ॥

੨੧੬. ਜਬ ਏਕ ਨਿਰੰਜਨ ਨਿਰੰਕਾਰ ਪ੍ਰਭ; ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਆਪਹਿ ਕਰਤਾ॥) ਕਰ੍ਤਬ- ਅਪਨੇ ਕਰਤਬ ਆਪੇ ਜਾਨੈ; ਜਿਨਿ ਇਹੁ ਰਚਨੁ ਰਚਾਇਆ॥ ਹਰਿ ਬਿਨੁ; ਅਵਰ ਕ੍ਰਿਆ ਬਿਰਥੇ॥)

ਜਮਦੂਤ ਲੋਕ[੧], ਪਤੀ=ਆਵੈ- ਊਹਾ. ਕਾਮਿ ਨ ਆਵੈ, ਇਹ ਬਿਧਿ; ਓਹੁ ਲੋਗ[੧], ਨਹੀ ਪਤੀਆਵੈ॥ ੨.ਲੋਗਨ ਹੀ ਪਤੀਆਵੈ॥) ਪਾਰ=ਗਰਾਮੀ- ਨਾਨਕੁ ਕਹਤੋ. ਇਹੁ ਬੀਚਾਰਾ; ਜਿ ਕਮਾਵੈ ਸੁ ਪਾਰਗਰਾਮੀ॥ ਮਾਧਉ; ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ, ਮੁਖਿ ਕਹੀਐ॥) ਦੀਨ ਦਇਆਲ; ਦਮੋਦਰ ਰਾਇਆ ਜੀਉ॥ ਭਗਤ ਵਛਲੁ; ਤੇਰਾ ਬਿਰਦ ਰਖਾਇਆ ਜੀਉ॥) ਬ੍ਰੀਕ ਏਕੇ ਦਾ ਭਾਵ ਗਉੜੀ ਮਾਝ ਦੀ. ਪਹਿਲੀ ਜਾਤੀ ਹੈ- ਰਾਗੁ ਗਉੜੀ ਮਾਝ[੧] ਮਹਲਾ ਪ) ਸ੍ਰੇਸਟ[੧] ਕਰਨੀ ਪ੍ਰੇਮਾ-ਭਗਤੀ, ਸੁ=ਕਰਣੀ- ਕਿਉ ਪੇਖਾ ਪ੍ਰੀਤਮੁ; ਕਵਣ ਸੁਕਰਣੀ[੧] ਜੀਉ॥) ਨ੍ਹਾਵੰਤਾ- ਹੋਇ ਬੈਰਾਗੀ; ਤੀਰਥਿ ਨਾਵੰਤਾ ਜੀਉ॥) ਪ=ਤਿਤ- ਪਤਿਤ. ਪਵਿਤ; ਲਗਿ ਗੁਰ ਕੇ ਪੈਰੇ ਜੀਉ॥

੨੧੭. ਭ੍ਰਮੁ ਭਉ ਕਾਟਿ; ਕੀਏ ਨਿਰਵੈਰੇ ਜੀਉ॥ ਗੁਰ; ਮਨ ਕੀ ਆਸ ਪੂਰਾਈ ਜੀਉ॥) ਸੁ=ਕਰਣੀ- ਜਿਸੁ ਸਾਧੂ ਸੰਗਤਿ; ਤਿਸੁ ਸਭ ਸੁਕਰਣੀ ਜੀਉ॥ ਰੈਣਿ ਦਿਨਸੁ; ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਚਿਤਾਰੇ ਜੀਉ॥ ਤੁਧੁ ਬਿਨੁ; ਕਿਤੁ ਬਿਧਿ ਤਰੀਐ ਜੀਉ॥ ਵਣਿ ਤਿਣਿ ਤ੍ਰਿਭਵਣਿ; ਸੁਖ ਪਰਮਾਨੰਦਾ ਜੀਉ॥ ਦਰਸਨ ਪੇਖਤ; ਸਭ ਦੁਖ ਪਰਹਰਿਆ ਜੀਉ॥ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ; ਜਪੇ ਜਪਿ ਤਰਿਆ ਜੀਉ॥) ਅ=ਜਰ ਪੋਲਾ- ਇਹੁ ਅਜਰੁ. ਨਾਨਕ; ਸੁਖੁ ਸਹੀਐ ਜੀਉ॥) ਜ਼ਿੰਦਗੀ[੧] ਫੇਰ[੨] ਕੁਰਬਾਨ[੩] ਕਰੀਏ- ਮਨੁ ਤਨੁ ਤੇਰਾ; ਇਹੁ ਜੀਉ[੧] ਭਿ[੨], ਵਾਰੇ[੩] ਜੀਉ॥ ਸਭ ਕਿਛੁ ਪ੍ਰਭ ਕਾ; ਪ੍ਰਭ ਕੀਆ ਜਾਈ ਜੀਉ॥

੨੧੮. ਇਸ਼ਾਰੇ[੧]- ਦੇਇ ਬੁਝਾਰਤ ਸਾਰਤਾ[੧]; ਸੇ ਅਖੀ ਡਿਠੜਿਆ॥) ਮੁੱਠੀ- ਇਕਸੁ ਦੁਹੁ ਚਹੁ ਕਿਆ ਗਣੀ; ਸਭ ਇਕਤੁ ਸਾਦਿ ਮੁਠੀ॥) ਵੁੱਠੀ- ਇਕੁ ਅਧੁ. ਨਾਇ ਰਸੀਅੜਾ; ਕਾ ਵਿਰਲੀ ਜਾਇ ਵੁਠੀ॥) ਆ=ਵਈ- ਜਮਕੰਕਰੁ. ਨੇੜਿ ਨ ਆਵਈ; ਰਸਨਾ ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਉ॥) ਨੱਠੇ- ਭਏ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਗੁਸਾਈਆ; ਨਠੇ ਸੋਗ ਸੰਤਾਪ॥) ਤੱਤੀ। ਲੱਗਈ- ਤਤੀ ਵਾਉ. ਨ ਲਗਈ; ਸਤਿਗੁਰਿ ਰਖੇ ਆਪਿ॥) ਦੱਦਾ ਮੁਕਤਾ ਬੋਲ ਕੇ, ਯਈਏ ਨੂੰ ਔਂਕੜ ਲਾਉ ਅਥਵਾ ਦਈਉ- ਗੁਰੁ ਨਾਰਾਇਣੁ. ਦਯੁ ਗੁਰੁ; ਗੁਰੁ ਸਚਾ ਸਿਰਜਣਹਾਰੁ॥ ਹਰਿ ਰਾਮ ਰਾਮ; ਰਾਮ ਰਾਮਾ॥ ਜਪਿ; ਪੂਰਨ ਹੋਏ ਕਾਮਾ॥) ਅੱਧੇ ਰਾਰੇ ਹੇਠਾਂ ਔਂਕੜ ਲਾਉ- ਰਾਮ ਗੋਬਿੰਦ ਜਪੇਦਿਆ; ਹੋਆ ਮੁਖੁ ਪਵਿਤ੍ਰੁ॥) ਉੱਬਰੇ- ਨਾਨਕ. ਉਬਰੇ ਨਾਮੁ ਜਪਿ; ਦਰਿ ਸਚੈ ਸਾਬਾਸਿ॥ ਮੀਠੇ ਹਰਿ ਗੁਣ, ਗਾਉ ਜਿੰਦੂ; ਤੂੰ ਮੀਠੇ ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਉ॥) ਫਿੱਕਿਆ ਫਿੱਕਾ- ਹੋਰਿ ਸਾਦ ਸਭਿ ਫਿਕਿਆ; ਤਨੁ ਮਨੁ ਫਿਕਾ ਹੋਇ॥) ਫਿੱਟੁ- ਵਿਣੁ ਪਰਮੇਸਰ ਜੋ ਕਰੇ; ਫਿਟੁ ਸੁ ਜੀਵਣੁ ਸੋਇ॥) ਸੁ=ਮਿੱਤ੍ਰ ਦੇ=ਇ- ਸਾਜਨੁ ਬੰਧੁ ਸੁਮਿਤ੍ਰੁ ਸੋ; ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਹਿਰਦੈ ਦੇਇ॥) ਕਰੇ=ਇ ਲਾਂ ਲੰਬੀ ਸਿਹਾਰੀ ਸੰਕੋਚ ਕੇ ਬੋਲੋ- ਅਉਗਣ ਸਭਿ ਮਿਟਾਇ ਕੈ; ਪਰਉਪਕਾਰੁ ਕਰੇਇ॥ ਨਾਨਕੁ ਜਾਚਕੁ. ਦਰਿ ਤੇਰੈ ਪ੍ਰਭ; ਤੁਧਨੋ ਮੰਗੈ ਦਾਨੁ॥

੨੧੯. ਮਹੱਲਾ ਨਾਵਾਂ- ਰਾਗੁ ਗਉੜੀ ਮਹਲਾ ੯॥ ਸਾਧੋ; ਮਨ ਕਾ ਮਾਨੁ ਤਿਆਗਉ॥ ਸੁਖੁ ਦੁਖੁ ਦੋਨੋ. ਸਮ ਕਰਿ ਜਾਨੈ; ਅਉਰੁ ਮਾਨੁ ਅਪਮਾਨਾ॥) ਲਖਿਓ ਪੋਲਾ- ਇਕਿ ਬਿਨਸੈ. ਇਕ ਅਸਥਿਰੁ ਮਾਨੈ; ਅਚਰਜੁ. ਲਖਿਓ ਨ ਜਾਈ॥) ਬੱਸਿ- ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧੁ ਮੋਹ ਬਸਿ ਪ੍ਰਾਨੀ; ਹਰਿ ਮੂਰਤਿ ਬਿਸਰਾਈ॥ ਜਨ ਨਾਨਕ. ਜਗੁ ਜਾਨਿਓ ਮਿਥਿਆ; ਰਹਿਓ ਰਾਮ ਸਰਨਾਈ॥ ਪ੍ਰਾਨੀ ਕਉ; ਹਰਿ ਜਸੁ ਮਨਿ ਨਹੀ ਆਵੈ॥ ਅਹਿ ਨਿਸਿ ਮਗਨੁ ਰਹੈ ਮਾਇਆ ਮੈ; ਕਹੁ ਕੈਸੇ ਗੁਨ ਗਾਵੈ॥ ਮ੍ਰਿਗ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਜਿਉ, ਝੂਠੋ ਇਹ ਜਗ; ਦੇਖਿ ਤਾਸਿ. ਉਠਿ ਧਾਵੈ॥) ਹਾਥੀ[੧], ਗਜ ਪੋਲਾ- ਗਜ[੧] ਕੋ ਤ੍ਰਾਸੁ ਮਿਟਿਓ ਜਿਹ ਸਿਮਰਤ; ਤੁਮ ਕਾਹੇ ਬਿਸਰਾਵਉ॥) ਤਜਿ ਅਭਿਮਾਨੁ ਮੋਹ ਮਾਇਆ; ਫੁਨਿ ਭਜਨ ਰਾਮ ਚਿਤੁ ਲਾਵਉ॥ ਕੋਊ ਮਾਈ; ਭੂਲਿਓ ਮਨੁ ਸਮਝਾਵੈ॥

੨੨੦. ਪ੍ਰੇਮਾ ਭਗਤੀ ਦਾ ਰਸਤਾ[੧]। ਮਗ ਪੋਲਾ- ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ. ਸਾਧ ਮਗ[੧] ਸੁਨਿ ਕਰਿ; ਨਿਮਖ. ਨ ਹਰਿ ਗੁਨ ਗਾਵੈ॥) ਦੁਰਲੱਭ- ਦੁਰਲਭ ਦੇਹ ਪਾਇ ਮਾਨਸ ਕੀ; ਬਿਰਥਾ ਜਨਮੁ ਸਿਰਾਵੈ॥) ਮਾਇਆ ਮੋਹ, ਮਹਾ ਸੰਕਟ ਬਨ; ਤਾ ਸਿਉ ਰੁਚ ਉਪਜਾਵੈ॥) ਖ ਮੁਕਤਾ ਬੋਲੋ ਬਿਖ-ਅਨ- ਲੋਭ ਮੋਹ, ਮਾਇਆ ਮਮਤਾ ਫੁਨਿ; ਅਉ ਬਿਖਿਅਨ ਕੀ ਸੇਵਾ॥) ਨਾ-ਹਨਿ- ਹਰਖ ਸੋਗ ਪਰਸੈ ਜਿਹ ਨਾਹਨਿ; ਸੋ ਮੂਰਤਿ ਹੈ ਦੇਵਾ॥ ਸੁਰਗ ਨਰਕ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਿਖੁ, ਏ ਸਭ; ਤਿਉ ਕੰਚਨ ਅਰੁ ਪੈਸਾ॥ ਮਨ ਰੇ; ਕਹਾ ਭਇਓ ਤੈ ਬਉਰਾ॥ ਨਿਮਖ. ਨ ਲੀਨ ਭਇਓ ਚਰਨਨ ਸਿਉ; ਬਿਰਥਾ ਅਉਧ ਸਿਰਾਨੀ॥ ਨਰ; ਅਚੇਤ ਪਾਪ ਤੇ ਡਰੁ ਰੇ॥) ਕਸ-ਮਲ ਪੋਲਾ- ਪਾਵਨ ਨਾਮੁ, ਜਗਤਿ ਮੈ ਹਰਿ ਕੋ; ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ. ਕਸਮਲ ਸਭ ਹਰੁ ਰੇ॥) ਕਰੁਨਾ-ਮੈ- ਨਾਨਕ ਕਹਤ. ਗਾਇ ਕਰੁਨਾਮੈ; ਭਵ ਸਾਗਰ ਕੈ ਪਾਰਿ ਉਤਰੁ ਰੇ॥ ਨਿਧਿ ਸਿਧਿ; ਨਿਰਮਲ ਨਾਮੁ ਬੀਚਾਰੁ॥

੨੨੧. ਗੁਰ ਕੀ ਮਤਿ; ਜੀਇ ਆਈ ਕਾਰਿ॥) ਇਨ ਬਿਧਿ; ਰਾਮ ਰਮਤ. ਮਨੁ ਮਾਨਿਆ॥) ਸੰਗ੍-ਹਿ- ਰਸੁ ਸੰਗ੍ਰਹਿ; ਬਿਖੁ ਪਰਹਰਿ ਤਿਆਗਿਆ॥) ਪਤਿ ਪੋਲਾ- ਜਾਤਿ ਰਹੇ; ਪਤਿ ਕੇ ਆਚਾਰਾ॥) ਤੁਝ ਬਿਨੁ; ਕੋਇ. ਨ ਦੇਖਉ ਮੀਤੁ॥) ਸਿੱਖਿਆ- ਸਿਖਿਆ ਦੀਖਿਆ; ਭੋਜਨ ਭਾਉ॥) ਗਤੰ ਪੋਲਾ- ਗਰਬ ਗਤੰ; ਸੁਖ ਆਤਮ ਧਿਆਨਾ॥) ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਲਿਖਤ ਅਰਥ ਨਹੀਂ। ਦਾਗੇ ਹੋਹਿ ਸੁ ਰਨ ਮਹਿ ਜੂਝਹਿ; ਬਿਨੁ ਦਾਗੇ ਭਗਿ ਜਾਈ॥ ਅਨੁਸਾਰ, ਗੁਰਸਬਦ ਜੀ ਦੇ ਦਾਗ[੧] ਦੀ ਲਿਖਤੁ ਨਹੀਂ ਮਿਟਦੀ- ਲਿਖਤੁ ਮਿਟੈ ਨਹੀ; ਸਬਦੁ ਨੀਸਾਨਾ[੧]॥ ਨਾਨਕ. ਗੁਰਮਤਿ; ਸਹਜਿ ਸਮਾਨਾ॥ ਰਾਜ ਦੁਆਰੈ; ਸੋਭ ਸੁ ਮਾਨੈ॥ ਚਤੁਰਾਈ; ਨਹ ਚੀਨਿਆ ਜਾਇ॥ ਘਰ ਮਹਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ; ਤਸਕਰੁ ਲੇਈ॥ ਨੰਨਾਕਾਰੁ; ਨ ਕੋਇ ਕਰੇਈ॥) ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਦੀ ਜਲਿ[੨] ਰਹੀ ਲਾਟ, ਨਿਵਿਰਤ[੩] ਭਾਵ ਬੁਝ ਗਈ। ਸਿੱਖਿਆ[੪] ਬੂੱਝ ਬੁੱਝਾਈ- ਜਲਿ[੨] ਨਿਵਰੀ[੩]; ਗੁਰਿ ਬੂਝ[੪] ਬੁਝਾਈ॥) ਅਨੰਦ[੧] ਰਹ-ਸਿ ਪੋਲਾ- ਮਨੁ ਦੇ ਲੀਆ; ਰਹਸਿ[੧] ਗੁਣ ਗਾਈ॥) ਜੈਸਾ ਘਰਿ; ਬਾਹਰਿ ਸੋ ਤੈਸਾ॥ ਮੂਏ ਕਉ; ਕਹੁ ਮਾਰੇ ਕਉਨੁ॥ ਨਿ-ਡਰੇ- ਨਿਡਰੇ ਕਉ; ਕੈਸਾ ਡਰੁ ਕਵਨੁ॥ ਕੀਰਤਿ ਸੂਰਤਿ ਮੁਕਤਿ; ਇਕ ਨਾਈ॥) ਨਿੱਜ[੧] - ਨਿਜ[੧] ਘਰਿ ਬਿਆਪਿ ਰਹਿਆ; ਨਿਜ ਠਾਈ॥

੨੨੨. ਤਨਿ ਮਨਿ ਸੂਚੈ; ਸਾਚੁ ਸੁ ਚੀਤਿ॥ ਮਨੁ ਮਾਨੈ. ਗੁਰ ਤੇ; ਇਕੁ ਹੋਇ॥) (ਬਿ[੧]) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ (ਰੂਧਉ[੧]) ਰੋਕਿਆ ਹੈ ਕਾਮ ਨੇ- ਕਾਮਿ ਬਿਰੂਧਉ[੧]; ਰਹੈ ਨ ਠਾਇ॥ ਹਰਖ ਸੋਕ; ਉਭੇ ਦਰਵਾਰਿ॥ ਸੁਖੁ ਸਹਜੇ; ਜਪਿ ਰਿਦੈ ਮੁਰਾਰਿ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਗਿਆਨੁ; ਧੁਰਿ ਕਰਮਿ ਲਿਖਿਆਸੁ॥ ਸਾਚੇ ਸੂਚੇ; ਮੈਲੁ ਨ ਭਾਵੈ॥ ਅਦਿਸਟੁ ਦਿਸੈ; ਤਾ ਕਹਿਆ ਜਾਇ॥ ਬਿਨੁ ਦੇਖੇ; ਕਹਣਾ ਬਿਰਥਾ ਜਾਇ॥
ਏਕ ਬਿਨਾ. ਝੂਠੇ; ਮੁਕਤਿ ਨ ਹੋਇ॥ ਨਾਮ ਬਿਨਾ; ਨਾਹੀ ਨਿਜ ਠਾਉ॥) ਜ਼ੋਰ ਜ਼ੁਲਮ ਵਿਕਾਰਾਂ ਔਗੁਣਾਂ ਕਰਕੇ ਅਪਵਿੱਤ੍ਰ[੧], ਖੋਟੀ ਬੁੱਧੀ[੨], ਭਿਆਨਕ[੩], ਕੁ-ਛਿੱਤ- ਮਨਮੁਖ ਕੁਚੀਲ[੧]; ਕੁਛਿਤ[੨] ਬਿਕਰਾਲਾ[੩]॥)

੨੨੩. ਨਾਨਕੁ ਨੀਚੁ ਕਹੈ; ਲਿਵ ਲਾਇ॥ ਦੂਜਾ ਕਉਨੁ ਕਹਾ; ਨਹੀ ਕੋਈ॥ ਸਭ ਮਹਿ; ਏਕੁ ਨਿਰੰਜਨੁ ਸੋਈ॥ ਧਰਣਿ ਗਗਨ; ਨਹ ਦੇਖਉ ਦੋਇ॥) ਬੱਾਲਾ- ਸਰਬ ਨਿਰੰਤਰਿ; ਪ੍ਰੀਤਮੁ ਬਾਲਾ॥) ਬੁੱਝਾਇਆ- ਸਤਿਗੁਰਿ; ਮੋਕਉ ਏਕੁ ਬੁਝਾਇਆ॥ ਏਕੋ ਹੁਕਮੁ ਵਰਤੈ; ਸਭ ਲੋਈ॥) ਆਤਮਬ੍ਰਹਮ[੧] ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ- [੧]ਅਧਿਆਤਮ ਕਰਮ ਕਰੇ; ਤਾ ਸਾਚਾ॥ ਪੰਚ ਮਾਰਿ; ਸਾਚੁ ਉਰਿ ਧਾਰੈ॥) ਭਿੱਖਿਆ- ਏਕ ਸਬਦ; ਇਕ ਭਿਖਿਆ ਮਾਗੈ॥ ਗਿਆਨੁ ਧਿਆਨੁ ਜੁਗਤਿ; ਸਚੁ ਜਾਗੈ॥

ਕੀਮਤਿ ਕਉਣ; ਰਹੈ ਲਿਵ ਲਾਇ॥ ਰੂਖਿ ਬਿਰਖਿ; ਗ੍ਰਿਹਿ ਬਾਹਰਿ ਸੋਇ॥ ਕਾਲੁ ਜਾਲੁ; ਬ੍ਰਹਮ ਅਗਨੀ ਜਾਰੇ॥) ਗਤੁ ਪੋਲਾ- ਜਰਾ ਮਰਣ ਗਤੁ; ਗਰਬੁ ਨਿਵਾਰੇ॥) ਪਿੱਤਰੀਂ- ਆਪਿ ਤਰੈ; ਪਿਤਰੀ ਨਿਸਤਾਰੇ॥

੨੨੪. ਨਰ ਨਿਹਕੇਵਲ; ਨਿਰਭਉ ਨਾਉ॥) ਪੁਨ॒ਰਪਿ ਪੋਲਾ- ਪੁਨਰਪਿ ਜਨਮੁ ਨਾਹੀ; ਗੁਣ ਗਾਉ॥ ਕਿਸੁ ਕਹੁ ਦੇਖਿ; ਕਰਉ ਅਨ ਪੂਜਾ॥ ਸੰਤ ਹੇਤਿ; ਪ੍ਰਭਿ ਤ੍ਰਿਭਵਣ ਧਾਰੇ॥) ਪੜੀ ਝਾੜੇ ਨੂੰ ਹਲੰਤ ਨਹੀ ਲਾਉਣਾ- ਬੇਦ ਕੀ ਬਿਪਤਿ ਪੜੀ; ਪਛੁਤਾਨਿਆ॥) ਬਹੁਤੇ ਜੱਗ[1] ਜੱਗਨ- ਜਗਨ[1] ਕਰੈ; ਬਹੁ ਭਾਰ ਅਫਾਰੀ॥ ਬਿਨੁ ਗੁਰ. ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਇ; ਅਭੇਵੈ॥ ਸਹਸਬਾਹੁ; ਮਧੁ ਕੀਟ ਮਹਿਖਾਸਾ॥) ਨਖਹੁ ਪੋਲਾ- ਹਰਣਾਖਸੁ ਲੇ; ਨਖਹੁ ਬਿਧਾਸਾ॥ ਜਰਾਸੰਧਿ; ਕਾਲਜਮੁਨ ਸੰਘਾਰੇ॥ ਰਕਤਬੀਜੁ; ਕਾਲੁਨੇਮੁ ਬਿਦਾਰੇ॥

੨੨੫. ਜਨਮੇਜੈ; ਗੁਰ ਸਬਦੁ ਨ ਜਾਨਿਆ॥ ਬਿਨੁ ਗੁਰ; ਗਰਬੁ, ਨ ਮੇਟਿਆ ਜਾਇ॥ ਗੁਰਮਤਿ ਧਰਮੁ ਧੀਰਜੁ; ਹਰਿ ਨਾਇ॥) ਮਾਲਾ ਪੋਲਾ- ਕਾਂਨੀ ਕੁੰਡਲ; ਗਲਿ ਮੋਤੀਅਨ ਕੀ ਮਾਲਾ॥) ਜੱਗਦੀਸ। ਭਾਲਾ ਪੋਲਾ- ਬਿਨੁ ਜਗਦੀਸ; ਕਹਾ ਸੁਖੁ ਭਾਲਾ॥) ਸੋਲਾਂ[1]- ਖੋੜ[1] ਸੀਗਾਰ ਕਰੈ; ਅਤਿ ਪਿਆਰੀ॥) ਜੱਗਦੀਸ। ਭਜੇ ਪੋਲਾ- ਬਿਨੁ ਜਗਦੀਸ ਭਜੇ; ਨਿਤ ਖੁਆਰੀ॥) ਦਾਸ[1] ਪੱਾਜੇ- ਲਸਕਰ ਨੇਬ: ਖਵਾਸੀ ਪਾਜੇ[1]॥) ਗੱਦੀ ਨਸ਼ੀਨੀ ਦੀ ਟੋਪੀ[1]- ਤਾਜ ਕੁਲਹ[1]; ਸਿਰਿ ਛਤ੍ਰ ਬਨਾਵਉ॥) ਅਬੇ ਤਬੇ ਪੋਲੇ। ਪੱਾਜਾ- ਅਬੇ ਤਬੇ; ਕੂੜੇ ਹੈ ਪਾਜਾ॥) ਕੱਾਜਾ- ਬਿਨੁ ਗੁਰ ਸਬਦ; ਨ ਸਵਰਸਿ ਕਾਜਾ॥ ਸੇਵਾ ਏਕ; ਨ ਜਾਨਸਿ ਅਵਰੇ॥) ਕੌੜੇ[1]- ਪਰਪੰਚ ਬਿਆਧਿ; ਤਿਆਗੈ ਕਵਰੇ[1]॥) ਇਕੱਤ੍ਰ ਕਰੇ- ਭਾਇ ਮਿਲੈ; ਸਚੁ ਸਾਚੈ ਸਚੁਰੇ[2]॥ ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਇ ਮਿਲੈ; ਮਲੁ ਧੋਈ॥) ਦੁਰ॒ਮੱਤਿ ਪਰ॒ਜਾਰੈ- ਦੁਰਮਤਿ ਅਗਨਿ; ਜਗਤ ਪਰਜਾਰੈ॥

੨੨੬. ਪਰ ਘਰਿ; ਚੀਤੁ ਮਨਮੁਖਿ ਡੋਲਾਇ॥) ਚਿੱਤੁ, ਵੱਸਿ- ਕਾਮਿ ਦਾਮਿ; ਚਿਤੁ ਪਰ ਵਸਿ ਸੇਈ॥ ਬਿਨੁ ਪਿਰ; ਤ੍ਰਿਪਤਿ. ਨ ਕਬਹੂੰ ਹੋਈ॥) ਪੜ੍ਹੈ। ਥੱਾਟਾ ਨੱਾਟਾ- ਬੇਦ ਪੁਰਾਣ ਪੜੈ; ਸੁਣਿ ਥਾਟਾ॥ ਹਠੁ ਕਰਿ ਮਰੈ; ਨ ਲੇਖੈ ਪਾਵੈ॥ ਵਾਦਿ ਅਹੰਕਾਰਿ; ਨਾਹੀ ਪ੍ਰਭ ਮੇਲਾ॥ ਮਨੁ ਦੇ; ਪਾਵਹਿ ਨਾਮੁ ਸੁਹੇਲਾ॥) ਰਿੜਕ[1] ਕੇ ਭਾਵ ਵਿਚਾਰ ਕੇ। ਮਥਿ ਪੋਲਾ- ਗੁਰ ਸਬਦੀ ਮਥਿ[1]; ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪੀਉ॥ ਅਨ ਦਿਨੁ ਜਪਤੁ ਰਹਉ; ਤੇਰੀ ਸਰਣਾਇ॥) ਰਾਜਨੁ ਜਾਣਿ; ਪਰਮਗਤਿ ਪਾਵਹਿ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਗਿਆਨ ਭੇਟਿ; ਗੁਣ ਗਾਹੀ॥

੨੨੭. ਕਾਲ਼[2]- ਪ੍ਰਥਮੇ ਬ੍ਰਹਮਾ; ਕਾਲੈ[2] ਘਰਿ ਆਇਆ॥ ਬ੍ਰਹਮ; ਕਮਲੁ ਪਇਆਲਿ ਨ ਪਾਇਆ॥) ਰਈਅਤਿ, ਮੁਕੱਦਮ- ਰਯਤਿ ਮਹਰ; ਮੁਕਦਮ ਸਿਕਦਾਰੈ॥ ਨਿਹਚਲੁ; ਕੋਇ ਨ ਦਿਸੈ ਸੰਸਾਰੈ॥) ਅਫ॒ਰਿਉ- ਅਫਰਿਓ ਕਾਲੁ; ਕੂੜੁ ਸਿਰਿ ਮਾਰੈ॥) ਕੱਾਨੀ - ਕਾਨੀ ਕਾਲੁ; ਸੁਣੈ ਬਿਖੁ ਬੈਣੀ॥ ਕਾਲੁ. ਨ ਜੋਹਿ ਸਕੈ; ਗੁਣ ਗਾਇ॥) ਬੋਲਹਿ ਸਾਚੁ; ਮਿਥਿਆ ਨਹੀ ਰਾਈ॥ ਗੁਰਮਤਿ ਚਾਲ ਨਿਹਚਲ; ਨਹੀ ਡੋਲੈ॥) ਗੁਰਮਤਿ; ਸਾਚਿ ਸਹਜਿ ਹਰਿ ਬੋਲੈ॥) ਭੋਜਨੁ; ਨਾਮੁ ਨਿਰੰਜਨ ਸਾਰੁ॥) [1]ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ- [1]ਪਰਮਹੰਸੁ; ਸਚੁ ਜੋਤਿ ਅਪਾਰ॥ ਰਹੈ ਨਿਰਾਲਮੁ; ਏਕਾ ਸਚੁ ਕਰਣੀ॥

੨੨੮. ਸੋਲਹ ਅਸਟਪਦੀਆ ਗੁਆਰੇਰੀ ਗਉੜੀ ਕੀਆ॥ ਪੜ੍ਹਨਾ ਹੈ} ਖੋਜੇ[1]- ਪ੍ਰਭ ਪਾਏ; ਹਮ. ਅਵਰੁ ਨ ਭਾਰਿਆ[1]॥) ਅ॒ਲਖ ਪੋਲਾ- ਸਾਚ ਮਹਲਿ; ਗੁਰਿ. ਅਲਖੁ ਲਖਾਇਆ॥ ਨਿਹਚਲ ਮਹਲੁ; ਨਹੀ ਤਾ ਕਾ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੰਧਿ ਮਿਲੈ; ਮਨੁ ਮਾਨੈ॥ ਅਹਿ ਨਿਸਿ ਪਾਲਹਿ ਰਾਖਿ ਲੇਹਿ; ਆਤਮ

ਸੁਖੁ ਧਾਰਾ॥) ਜਹ ਦੇਖਉ. ਤਹ ਰਵਿ ਰਹੇ; ਰਖੁ ਰਾਖਨਹਾਰਾ॥) ਅਧ ਪੋਲਾ– ਕਿਰਤੁ ਪਇਆ, ਅਧ ਊਰਧੀ; ਬਿਨੁ ਗਿਆਨ ਬੀਚਾਰਾ॥ ਨਿਜ ਘਰਿ ਮਹਲੁ ਅਪਾਰ ਕੋ; ਅਪਰੰਪਰੁ ਸੋਈ॥) ਜੱਾਲਾ– ਕਿਆ ਲੈ ਆਇਆ, ਲੇ ਜਾਇ ਕਿਆ; ਫਾਸਹਿ ਜਮ ਜਾਲਾ॥) ਬੱਧਾ– ਡੋਲੁ ਬਧਾ ਕਸਿ ਜੇਵਰੀ; ਆਕਾਸਿ ਪਤਾਲਾ॥

੨੨੯. ਕਲੀ ਪੋਲਾ– ਅੰਧੇ ਕਾ ਨਾਉ ਪਾਰਖੂ; ਕਲੀ ਕਾਲ ਵਿਡਾਣੈ॥) ਨਿਰ=ਬਹੀਐ– ਬਿਨੁ ਗੁਰ. ਪੰਥੁ ਨ ਸੂਝਈ; ਕਿਤੁ ਬਿਧਿ ਨਿਰਬਹੀਐ॥ ਮਨਮੁਖਿ; ਸੂਤਕੁ. ਕਬਹਿ ਨ ਜਾਇ॥ ਜਿਚਰੁ; ਸਬਦਿ ਨ ਭੀਜੈ ਹਰਿ ਕੈ ਨਾਇ॥ ਸੂਤਕਿ; ਕਰਮਨ ਪੂਜਾ ਹੋਇ॥) ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਮੰਮਾ ਮੁਕਤਾ, ਅੱਧਾ ਰਾਰਾ, ਪੋਲਾ ਬੋਲ ਕੇ, ਇੱਕ ਸਿਹਾਰੀ ਅੱਧੇ ਰਾਰੇ, ਇੱਕ ਸਿਹਾਰੀ ਤੱਤੇ ਲਾਉ– ਸਾਸਤ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ; ਸੋਧਿ ਦੇਖਹੁ ਕੋਇ॥ ਸਾਚਾ; ਮਰੈ ਨ ਆਵੈ ਜਾਇ॥) ਅੰਦਰ[1]– ਹਰਿ ਜੀਉ; ਰਾਖਹੁ ਹਿਰਦੈ ਉਰ[1] ਧਾਰਾ॥) ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੇਵਾ; ਪ੍ਰਾਨ ਅਧਾਰਾ॥) ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੋਭਾ; ਸਾਚ ਦੁਆਰਾ॥

੨੩੦. ਗੁਰਮੁਖਿ ਵਿਚਹੁ; ਹਉਮੈ ਜਾਇ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ; ਮੈਲੁ. ਨ ਲਾਗੈ ਆਇ॥) ਗੁਰਮੁਖਿ; ਅਹੰਕਾਰੁ ਜਲਾਏ ਦੋਈ॥) ਬੱਗ– ਬਗ ਜਿਉ; ਲਾਇ ਬਹੈ ਨਿਤ ਧਿਆਨਾ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮਿ ਰਤੇ; ਸੁਖੁ ਹੋਈ॥ ੩॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਾਤਿ ਪਤਿ; ਨਾਮੇ ਵਡਿਆਈ॥) ਪੁੱੜੀ– ਸਾਇਰ ਕੀ ਪੁੜੀ; ਬਿਦਾਰਿ ਗਵਾਈ॥) ਜੁੱਗ ਪੜ੍ਹੁ– ਇਸੁ ਜੁਗ ਕਾ ਧਰਮੁ; ਪੜਹੁ ਤੁਮ ਭਾਈ॥) ਨਟਿ ਬਾਜੀ ਪੋਲੇ– ਮਾਇਆ ਮੋਹਿ; ਨਟਿ ਬਾਜੀ ਪਾਈ॥) ਅ=ਲਿਪਤ– ਗੁਰਮੁਖਿ ਅਲਿਪਤ; ਰਹੇ ਲਿਵ ਲਾਈ॥ ਬ੍ਰਹਮਾ ਮੂਲੁ; ਵੇਦ ਅਭਿਆਸਾ॥ ਤਿਸ ਤੇ ਉਪਜੇ; ਦੇਵ ਮੋਹ ਪਿਆਸਾ॥) ਤ੍ਰੈ ਗੁਣ ਬਾਣੀ ਬ੍ਰਹਮ; ਜੰਜਾਲਾ॥

੨੩੧. ਪੜਿ ਵਾਦੁ ਵਖਾਣਹਿ; ਸਿਰਿ ਮਾਰੇ ਜਮ ਕਾਲਾ॥) ਬੰਨ੍ਹਿ, ਪਰੱਾਲਾ– ਤਤੁ ਨ ਚੀਨਹਿ; ਬੰਨਹਿ ਪੰਡ ਪਰਾਲਾ॥) ਕੁ=ਮਾਰਗਿ– ਮਨਮੁਖ ਅਗਿਆਨਿ; ਕੁਮਾਰਗਿ ਪਾਏ॥) ਨਾਨਕ. ਹਉਮੈ ਮਾਰਿ; ਬ੍ਰਹਮ ਮਿਲਾਇਆ॥) ਜਮੂਆ ਪੋਲਾ– ਜਮੂਆ ਨ ਜੋਹੈ; ਹਰਿ ਕੀ ਸਰਣਾਈ॥) ਪਵਿੱਤਾ– ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੇਵਹਿ; ਸੇ ਜਨ ਨਿਰਮਲ ਪਵਿਤਾ॥) ਕੁਸਲੁ ਪੋਲਾ ਮਿਲਵਾਂ– ਇਨ ਬਿਧਿ ਕੁਸਲੁ ਤੇਰੈ; ਮੇਰੇ ਮੀਤਾ॥) ਵਿੱਚਹੁ– ਹਿਰਦੈ ਨਾਮੁ; ਵਿਚਹੁ ਆਪੁ ਗਵਾਏ॥) ਸੀੱਧੋ– ਸਤਿਗੁਰ ਤੇ; ਕਵਨੁ ਕਵਨੁ. ਨ ਸੀਧੋ ਮੇਰੇ ਭਾਈ॥) ਜੁੱਗ– ਮੁਕਤਿ ਦਾਤਾ ਸਤਿਗੁਰੁ; ਜੁਗ ਮਾਹਿ॥ ਤ੍ਰੈ ਗੁਣ; ਕਾਲੈ ਕੀ ਸਿਰਿ ਕਾਰਾ॥

੨੩੨. ਨਾਮੁ. ਨ ਚੇਤਹਿ; ਉਪਾਵਣਹਾਰਾ॥ ਮੂਲੁ ਛੋਡਿ; ਲਾਗੇ ਦੂਜੈ ਭਾਈ॥) ਮੱਾਤਾ– ਬਿਖੁ ਕਾ ਮਾਤਾ; ਬਿਖੁ ਮਾਹਿ ਸਮਾਈ॥) ਚੰਡੋਲ[1]– ਮਾਇਆ ਕਰਿ; [1]ਮੂਲਜੰਤ੍ਰ ਭਰਮਾਏ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ; ਸਾਚਿ ਰਹਿਆ ਲਿਵ ਲਾਏ॥ ਹਿਰਦੈ; ਸੁਖੁ ਭਇਆ ਪਰਗਾਸੁ॥ ਦਾਸਨਿ ਦਾਸ; ਨਿਤ ਹੋਵਹਿ ਦਾਸੁ॥ ਤੁਝੁ ਸੇਵੀ; ਤੁਝ ਤੇ ਪਤਿ ਹੋਇ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਬਾਣੀ; ਮੀਠੀ ਲਾਗੀ॥ ਸਹਜੇ ਸਚੁ ਮਿਲਿਆ; ਪਰਸਾਦੀ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਬੁਧਿ ਪ੍ਰਗਟੀ; ਪ੍ਰਭ ਜਾਸੁ॥ ਜਬ ਹਿਰਦੈ; ਰਵਿਆ ਚਰਣ ਨਿਵਾਸੁ॥

੨੩੩. ਸਭ ਜੀਆਂ ਜੰਤਾਂ, ਅਨੰਤ ਸਮੁੰਦ੍ਰਾਂ ਪਹਾੜਾਂ ਸੂਰਜਾਂ ਚੰਦ੍ਰਮਿਆਂ. ਤਾਰੇ ਮੰਡਲਾਂ ਸਾਰਿਆਂ[1] 'ਚ ਪੂਰਨ ਵਿਆਪਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ– ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਭੁ ਨਿਰਮਲਾ; ਸਭਤੈ[1] ਰਹਿਆ ਸਮਾਇ॥) ਹਰਿ ਦਾਸਨ ਕੋ ਦਾਸੁ; ਸੁਖੁ ਪਾਏ॥) ਗੁਰਮੁਖਿ; ਰਤਨੁ ਕੋ ਵਿਰਲਾ ਲੇਵੈ॥ ਧ੍ਰਿਗੁ ਬਹੁ ਜੀਵਣੁ; ਜਿਤੁ ਹਰਿ ਨਾਮਿ. ਨ ਲਗੈ ਪਿਆਰੁ॥ ਹਰਿ ਨਾਮ ਬਿਨਾ; ਮੈ. ਅਵਰੁ ਨ ਕੋਇ॥ ਸਤਿਗੁਰ

ਤੇ; ਹਮ ਗਤਿ ਪਤਿ ਪਾਈ॥) ਸੁੱਧਿ- ਗੁਰਿ ਮਿਲਿਐ; ਹਮ ਕਉ ਸਰੀਰ ਸੁਧਿ ਭਈ॥) ਬੁ੍ਝਈ ਪੋਲਾ- ਹਉਮੈ ਤ੍ਰਿਸਨਾ; ਸਭ ਅਗਨਿ ਬੁਝਈ॥) ਅਨ ਦਿਨੁ ਬਧੇ ਮਾਰੀਅਨਿ; ਫਿਰਿ. ਵੇਲਾ ਨਾ ਲਹੰਨਿ॥) ਸੇ ਭਗਤ ਹਰਿ ਭਾਵਦੇ; ਜੋ. ਗੁਰਮੁਖਿ ਭਾਇ ਚਲੰਨਿ॥) ਜਿਸ ਦਾ ਪਿੰਡੁ ਪਰਾਣ ਹੈ; ਤਿਸ ਕੀ ਸਿਰਿ ਕਾਰ॥) ਸਤਿਗੁਰ ਤੇ, ਜੋ ਮੁਹੁ ਫੇਰੇ; ਓਇ ਕ੍ਮਦੇ. ਨਾ ਟਿਕੰਨਿ॥) ਝੱਲੱਈ- ਧਰਤਿ ਅਸਮਾਨੁ. ਨ ਝਲਈ; ਵਿਚਿ ਵਿਸਟਾ ਪਏ. ਪਚੰਨਿ॥

੨੩੪. ਬੇਮੁਹਾਰੇ ਊਠ[੧]- ਕਰ੍ਹਲੇ ਪੋਲਾ- [੧]ਕਰਹਲੇ ਮਨ ਪਰਦੇਸੀਆ; ਕਿਉ ਮਿਲੀਐ. ਹਰਿ ਮਾਇ॥) ਕਿਤੈ ਪੋਲਾ, ਲੱਭਈ- ਉਪਾਇ ਕਿਤੈ. ਨ ਲਭਈ; ਗੁਰੁ. ਹਿਰਦੈ ਹਰਿ ਦੇਖਾਇ॥ ਮਨ ਕਰਹਲਾ, ਤੂੰ ਮੀਤੁ ਮੇਰਾ; ਪਾਖੰਡੁ ਲੋਭੁ ਤਜਾਇ॥) ਹਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰੁ ਗੁਰਿ ਪੂਰਿਆ; ਮਿਲਿ ਸੰਗਤੀ. ਮਲੁ ਲਹਿ ਜਾਇ॥) ਪੈਨ੍ਾਇਆ- ਹਰਿ ਦਰਗਹ ਪੈਨਾਇਆ; ਹਰਿ ਆਪਿ ਲਇਆ ਗਲਿ ਲਾਇ॥) ਬਨ੍ਵਾਸੀਆ- ਬਨ ਫਿਰਿ ਥਕੇ ਬਨਵਾਸੀਆ; ਪਿਰੁ ਗੁਰਮਤਿ ਰਿਦੈ ਨਿਹਾਲਿ॥

੨੩੫. ਛੁੱਟੀਐ- ਆਪਿ ਛਡਾਏ ਛੁਟੀਐ; ਸਤਿਗੁਰ ਚਰਣ ਸਮਾਲਿ॥) ਗੁਰ ਗਿਆਨੁ ਖੜਗੁ. ਹਥਿ ਧਾਰਿਆ; ਜਮੁ ਮਾਰਿਅੜਾ ਜਮ ਕਾਲਿ॥) ਸੱਜਣ ਲੱਧੜਾ- ਗੁਰੁ ਪੁਰਖੁ ਪੂਰਾ ਭੇਟਿਆ; ਹਰਿ ਸਜਣੁ ਲਧੜਾ ਨਾਲਿ॥) ਰੱਤੜੇ- ਰੰਗਿ ਰਤੜੇ ਮਨ ਕਰਹਲੇ; ਹਰਿ ਰੰਗੁ ਸਦਾ ਸਮਾਲਿ॥) ਹਮ ਪੰਖੀ ਮਨ ਕਰਹਲੇ; ਹਰਿ ਤਰਵਰੁ ਪੁਰਖੁ ਅਕਾਲਿ॥) ਤੱਾਤਾ- ਤਬ ਇਸ ਨੋ; ਨਾਹੀ ਕਿਛੁ ਤਾਤਾ॥) ਭੇਦੁ ਨਾਹੀ; ਹੈ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮਾ॥) ਜਉੱਲਾ- ਜਬ ਇਸ ਤੇ; ਇਹੁ ਹੋਇਓ ਜਉਲਾ॥) ਚੱਲੀ। ਕਉੱਲਾ- ਪੀਛੈ ਲਾਗਿ ਚਲੀ; ਉਠਿ ਕਉਲਾ॥) ਜਮਿ ਪੋਲਾ- ਆਵੈ ਜਾਇ; ਸਦਾ ਜਮਿ ਜੋਹਾ॥

੨੩੬. ਆਪੇ; ਬੁਧਿ ਬੀਚਾਰਿ ਬਿਬੇਕੈ॥) ਹਿਲੈ ਪੋਲਾ- ਬਹੁਰਿ. ਨ ਛੋਡੈ; ਹਰਿ ਸੰਗਿ ਹਿਲੈ॥ ਗੁਰਿ ਸੁਭ ਦ੍ਰਿਸਟਿ; ਸਭ ਊਪਰਿ ਕਰੀ॥) ਜਿਸ ਕੈ ਹਿਰਦੈ; ਮੰਤ੍ਰ ਦੇ ਹਰੀ॥ ਜਾ ਕਉ; ਦਇਆ ਮਇਆ ਪ੍ਰਭ ਸੋਇ॥ ਸਹਜੇ; ਹੋਤਾ ਜਾਇ ਸੁ ਹੋਇ॥) ਹੱਸਨਾ- ਸਹਜਿ ਬੈਰਾਗੁ; ਸਹਜੇ ਹੀ ਹਸਨਾ॥) ਸੰਸੇ ਸ਼ੰਕੇ[੧] ਰਹਿਤ- ਸਹਜਿ; ਮਿਲਿਓ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਨਿਸੰਗੁ[੧]॥

੨੩੭. ਸਹਜੇ; ਦੁਬਿਧਾ ਤਨ ਕੀ. ਨਾਸੀ॥) ਸਹਜੇ; ਕੀਨੋ ਜੀਅ ਕੋ ਦਾਨੁ॥ ਸਹਜੇ; ਆਸਣੁ ਅਸਥਿਰੁ ਭਾਇਆ॥) ਸੁੰਦਰ[੧] ਸਬਦ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਮਿੱਠੀ ੨ ਸੁੰਦਰ ਛਣਕਾਰ[੨]- ਸਹਜੇ; ਰੁਣ[੧] ਝੁਣਕਾਰੁ[੨], ਸੁਹਾਇਆ॥ ਸਹਜੇ; ਗੁਰੁ ਭੇਟਿਓ; ਸਚੁ ਧਰਮਾ॥ ਪ੍ਰਥਮੇ; ਗਰਭ ਵਾਸ ਤੇ ਟਰਿਆ॥) ਸਰ੍ਪਰ, ਕਰਹਿ੍ਗੇ। ਬੱਪੁਰੇ- ਸਰਪਰ ਗਵਨੁ ਕਰਹਿਗੇ; ਬਪੁਰੇ॥) ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਮੰਮਾ ਮੁਕਤਾ, ਅੱਧਾ ਰਾਰਾ੍ ਪੋਲਾ ਬੋਲ ਕੇ, ਇੱਕ ਸਿਹਾਰੀ ਅੱਧੇ ਰਾਰੇ, ਇੱਕ ਸਿਹਾਰੀ ਤੱਤੇ ਲਾਉ- ਸਾਸਤ੍ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ; ਬਿਨਸਹਿਗੇ ਬੇਦਾ॥ ਮਾਲਾ ਤਿਲਕੁ; ਸੋਚ ਪਾਕ ਹੋਤੀ॥) ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ[੧] ਪਦਾਰਥ[੨] ਵਿਸ਼ੇ ਭੋਗ[੨]- ਧੋਤੀ ਡੰਡਉਤਿ; ਪਰਸਾਦਨ[੧] ਭੋਗਾ[੨]॥) ਸਹਜ ਸਿਫਤਿ ਭਗਤਿ; ਤਤੁ ਗਿਆਨਾ॥) ਦੁਬਿ੍ਧਾ- ਐਸਾ ਕੋਇ; ਜਿ ਦੁਬਿਧਾ ਮਾਰਿ ਗਵਾਵੈ॥)

੨੩੮. ਸਿੱਝੈ- ਜੋ ਇਸੁ ਮਾਰੇ; ਸੁ ਦਰਗਹ ਸਿਝੈ॥) ਜੋ ਇਸੁ ਮਾਰੇ; ਸੋਈ ਸੁਗਿਆਨੀ॥) ਔਗੁਣਾਂ ਪਾਪਾਂ ਵਿਕਾਰਾਂ 'ਚ ਲੀਣ[੧]- ਵਡੇ ਵਡੇ; ਜੋ ਦੁਨੀਆਦਾਰ[੧]॥) ਬੇਸਮਝ[੧]- ਕਾਹੂ ਕਾਜਿ ਨਾਹੀ; ਗਾਵਾਰ[੧]॥) ਜਉੱਲਾ- ਇਸੁ ਮਾਰੀ ਬਿਨੁ; ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਜਉਲਾ॥ ਗੁਰਿ; ਦੁਬਿਧਾ ਜਾ ਕੀ ਹੈ ਮਾਰੀ॥)

ਕੋਟਿ ਮਜਨ; ਜਾ ਕੈ ਸੁਣਿ ਨਾਮ॥) ਪ੍ਰਤਾਪ[1] ਵੱਡ, ਗਮਰੁ ਪੋਲਾ ਮਿਲਵਾਂ– ਜਾ ਕੈ ਕਾਮਿ; ਤੇਰਾ ਵਡ ਗਮਰੁ[1]॥) ਵਿਸ਼ੇਸ਼[2] ਪ੍ਰੇਮ ਸ਼ਰਧਾ ਇਕਾਗ੍ਰਤਾ ਗ੍ਰੀਬੀ ਸਹਿਤ– ਤਾ ਕੀ ਚਾਕਰੀ; ਕਰਹੁ ਬਿਸੇਖਾ[2]॥

੨੩੯. ਬਿਨੁ ਸਿਮਰਨ; ਜੈਸੇ. ਸਰਪ ਆਰਜਾਰੀ॥ ਤਿਉ. ਜੀਵਹਿ ਸਾਕਤ; ਨਾਮੁ ਬਿਸਾਰੀ॥) ਏਕ ਨਿਮਖ; ਜੋ ਸਿਮਰਨ ਮਹਿ ਜੀਆ॥ ਕੋਟਿ ਦਿਨਸ ਲਾਖ; ਸਦਾ ਥਿਰੁ ਥੀਆ॥) ਦੇਸ਼[1]– ਕਾਗ ਬਤਨ[1]; ਬਿਸਟਾ ਮਹਿ ਵਾਸ॥) ਸਾਕਤ. ਬੇਸੁਆ ਪੂਤ; ਨਿਨਾਮ॥) ਛੱਤਰੇ[2] ਦੇ ਸਿੰਗ[1]– ਬਿਨੁ ਸਿਮਰਨ; ਜੈਸੇ ਸੀਙ[1] ਛਤਾਰਾ[2]॥ ਸਾਕਤ; ਥਾਨ ਭਰਿਸਟ. ਫਿਰਾਹੀ॥ ੫॥ ਬਿਨੁ ਸਿਮਰਨ; ਕੂਕਰ ਹਰਕਾਇਆ॥) ਸੰਤੋਖ[1]– ਸਾਕਤ ਲੋਭੀ; ਬੰਧੁ[1]. ਨ ਪਾਇਆ॥)

੨੪੦. ਸਦਾ ਸਦਾ ਤਿਸੁ ਗੁਰ ਕਉ; ਕਰੀ ਨਮਸਕਾਰੁ॥) ਕਲਪਨਾ[1], ਅਵਿੱਦਿਆ ਅਸੰਮਤਾ. ਰਾਗ ਦ੍ਵੈਖ, ਉਲਟਾ ਹਠ ਪੰਜ ਕਲੇਸ਼[2]– ਕਲਿ[1] ਕਲੇਸ[2]; ਭੈ ਭ੍ਰਮ ਦੁਖ ਲਾਥਾ॥) ਮਧਿ ਪੋਲਾ– ਆਦਿ ਮਧਿ; ਜੋ ਅੰਤਿ ਨਿਬਾਹੈ॥) ਦਇਆਲ ਪੁਰਖ ਪੂਰਨ; ਪ੍ਰਤਿਪਾਲੈ॥ ਮਾਇਆ ਸਿਲਕ ਕਾਟੀ; ਗੋਪਾਲਿ॥) ਨਵੀਨ[1] ਨਵੇਂ, ਵੱਡੇ[2] ਬਲੀ[2]– ਪੂਰਨ ਪੁਰਖੁ ਨਵਤਨੁ[1] ਨਿਤ ਬਾਲਾ[2]॥) ਸਰਬਸੁ ਪੋਲਾ ਮਿਲਵਾਂ– ਸਰਬਸੁ ਨਾਮੁ; ਭਗਤ ਕਉ ਦੀਨ॥) ਭੈ-ਹਾਰੀਆ– ਸੁਣਿ ਸੁਣਿ ਪੰਥੁ ਡਰਾਉ; ਬਹੁਤੁ ਭੈਹਾਰੀਆ॥) ਤੱਕੀ– ਮੈ ਤਕੀ ਓਟ ਸੰਤਾਹ; ਲੇਹੁ ਉਬਾਰੀਆ॥

੨੪੧. ਗੁਰ ਸੇਵਾ. ਭਉਜਲੁ ਤਰੀਐ; ਕਹਉ ਪੁਕਾਰੀਆ॥) ਹਰਿ ਹਰਿ. ਗੁਰੁ ਗੁਰੁ ਕਰਤ; ਭਰਮ ਗਏ॥) ਛਿੜਕਿਆ[1]। ਤਉੱਕਿਆ– ਬਲਤੋ ਜਲਤੋ ਤਉਕਿਆ[1]; ਗੁਰ ਚੰਦਨੁ ਸੀਤਲਾਇਓ॥) ਚਰ੍ਹਿ– ਪਾਵਕੁ ਸਾਗਰੁ ਗਹਰੋ; ਚਰਿ ਸੰਤਨ ਨਾਵ. ਤਰਾਇਓ॥) ਸੰਮ੍ਰਿੱਥ– ਅਨਾਥਹ ਨਾਥ, ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਦੀਨ; ਸੰਮ੍ਰਿਥ ਸੰਤ ਓਟਾਇਓ॥) ਨਾਨਕ. ਸਰਨਿ ਤੁਹਾਰੀ ਠਾਕੁਰ; ਸੇਵਕੁ ਦੁਆਰੈ ਆਇਓ॥

੨੪੨. ਰੱਤਿਆ, ^ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੀ– ਜਿਉ ਉਲਝਾਇਓ ^ਬਾਧ ਬੁਧਿ; ਕਾਮ ਰਤਿਆ. ਨਹੀ ਬਿਸਰਾਨੀ॥) ਦੁਬ-ਲੀਆ ਪੋਲਾ– ਸਾ ਧਨ. ਦੁਬਲੀਆ ਜੀਉ; ਪਿਰ ਕੈ ਹਾਵੈ॥) ਧਨ ਦੁਬ-ਲਿ ਪੋਲੇ। ਥੀ-ਈ। ਦੇ-ਖਏ– ਧਨ ਥੀਈ ਦੁਬਲਿ. ਕੰਤ ਹਾਵੈ; ਕੇਵ. ਨੈਣੀ ਦੇਖਏ॥) ਮਿੱਠ, ਲੇ-ਖਏ– ਸੀਗਾਰ ਮਿਠ ਰਸ. ਭੋਗ ਭੋਜਨ; ਸਭੁ ਝੂਠੁ. ਕਿਤੈ ਨ ਲੇਖਏ॥) ਮਸਤ[1] ਮੈ, ਮੱਤ[1] ਗੱਾਲੀ– ਮੈ ਮਤ[1] ਜੋਬਨਿ. ਗਰਬਿ ਗਾਲੀ; ਦੁਧਾ. ਥਣੀ ਨ ਆਵਏ॥) ਕਿਉ ਸੁਖੁ ਪਾਵੈਗੀ; ਬਿਨੁ ਉਰ ਧਾਰੇ॥) ਲਿਖਉ-ਗੀ– ਗੁਰ ਪੁਛਿ. ਲਿਖਉਗੀ ਜੀਉ; ਸਬਦਿ ਸਨੇਹਾ॥) ਵਰੁ ਅਕਾਲ[1] ਜੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤਿ. ਸੋਹਾਗਣ ਇਸਤ੍ਰੀ[2]– ਮਿਲਿ ਵਰੁ[1] ਨਾਰੀ[2]; ਮੰਗਲੁ ਗਾਇਆ॥) ਪ੍ਰੇਮ[1] ਨਵਾਂ[2] ਨਵੇਲ-ਓ। ਲਾਹ-ਓ– ਸਾਚ ਕੀ ਮਤਿ. ਸਦਾ ਨਉਤਨ; ਸਬਦਿ ਨੇਹੁ[1] ਨਵੇਲਓ[2]॥) ਅਨੰਦ[1] ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ, ਇਸਤ੍ਰੀ[2], ਪੂਰਨ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਸਹਿਤ ਉਮਾਹ[3] ਉਤਸਾਹ, ਰਹ-ਸੀ ਪੋਲਾ ਮਿਲਵਾਂ। ਓਮਾਹ-ਓ– ਗੁਣ ਗਾਇ ਮੰਗਲੁ.ਪ੍ਰੇਮਿ ਰਹਸੀ[1]; ਮੁੰਧ[2] ਮਨਿ ਓਮਾਹਓ[3]॥

੨੪੩. ਏਕਲ-ੜੀ ਬਨ ਪੋਲੇ– ਸੁਣਿ ਨਾਹ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀਉ; ਏਕਲੜੀ ਬਨ ਮਾਹੇ॥) ਨੀ-ਘਰੀਆ– ਮਾਇਆ ਮੋਹਣੀ. ਨੀਘਰੀਆ ਜੀਉ; ਕੂੜਿ ਮੁਠੀ ਕੂੜਿਆਰੇ॥) ਹਰਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਪਿਆਰੇ. ਸਬਦਿ ਵੀਚਾਰੇ; ਤਿਸ ਹੀ ਕਾ ਸੋ ਹੋਵੈ॥) ਉਜਾੜ[1] ਨਿ-ਗ੍ਰਹਿ, ਹਠਿ ਪੋਲਾ– ਨਾਮ ਬਿਨਾ. ਗਤਿ ਕੋਇ ਨ ਪਾਵੈ; ਹਠਿ ਨਿਗ੍ਰਹਿ ਬੇਬਾਣੈ[1]॥) ਵੱਖਰੁ– ਤਿਸੁ ਬਾਝੁ. ਵਖਰੁ ਕੋਇ ਨ ਸੂਝੈ; ਨਾਮੁ ਲੇਵਹੁ ਖਿਨੁ ਖਿਨੋ॥

੨੪੪. ਖ਼ਰਾਬ[੧] ਛੁੱਟੜ[੨]- ਵਿਗੁੱਤੀ, ਮੁੱਤੀ- ਕੂੜਿ ਵਿਗੁਤੀ[੧], ਤਾ ਪਿਰਿ ਮੁਤੀ[੨]; ਸਾ ਧਨ. ਮਹਲੁ ਨ ਪਾਈ॥) ਮਗੁ ਪੋਲਾ- ਗੁਰ ਸੇਵਾ ਬਿਨੁ. ਘੋਰ ਅੰਧਾਰੁ; ਬਿਨੁ ਗੁਰ. ਮਗੁ ਨ ਪਾਏ॥) ਕੱਾਮਣਿ ਮੱਾਤੀ- ਕਾਮਣਿ ਰੰਗਿ ਰਾਤੀ, ਸਹਜੇ ਮਾਤੀ; ਗੁਰ ਕੈ ਸਬਦਿ ਵੀਚਾਰੇ॥

੨੪੫. ਗੁਰ ਆਗੈ. ਕਰਉ ਬਿਨੰਤੀ, ਜੇ ਗੁਰ ਭਾਵੈ; ਜਿਉ ਮਿਲੈ. ਤਿਵੈ ਮਿਲਾਈਐ॥ ਕਾਮਣਿ. ਹਰਿ ਰਸਿ ਬੇਧੀ ਜੀਉ; ਹਰਿ ਕੈ ਸਹਜਿ ਸੁਭਾਏ॥) ਉਲਟਾ-ਹਠ[੧] [੨]ਗਲਤਾਨ, ਕੁ-ਸੱਤਿ, ਗਲ-ਤਾਈ ਪੋਲਾ- ਇਹੁ ਸਰੀਰੁ. ਕੂੜਿ ਕੁਸਤਿ[੧] ਭਰਿਆ; [੨]ਗਲਤਾਈ ਪਾਪ ਕਮਾਏ॥ (੨.ਗਲ਼[੩] ਤੱਕ[੪] ਭਾਵ ਰੱਜਵੇਂ ਬਹੁਤੇ ਤੋਂ ਬਹੁਤੇ ਪਾਪ ਕਮਾਏ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗਲ[੩] ਤਾਈ[੪]) ਨਾਨਕ. ਮਨਮੁਖਿ ਥਾਉ ਨ ਪਾਏ; ਬਿਨੁ ਗੁਰ. ਅਤਿ ਪਿਆਰੇ॥) ਸਿੱਖਿਆ[੧]। ਸਮਝਾਈ[੨]। ਬੂੱਝ[੧] ਬੁੱਝਾਈ[੨]- ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰੀਤਿ. ਭਾਇ ਭਗਤੀ ਪਾਈਐ; ਸਤਿਗੁਰਿ. ਬੂਝ ਬੁਝਾਈ॥) ਸਮੁੰਦ੍[੧] ਬਲ[੨] ਸਹਿਤ। ਦੁੱਤ-ਰੁ- ਮਾਇਆ ਸਰੁ[੧]. ਸਬਲੁ[੨] ਵਰਤੈ ਜੀਉ; ਕਿਉ ਕਰਿ. ਦੁਤਰੁ ਤਰਿਆ ਜਾਇ॥) ਜਹਾਜ[੧] ਮਲਾਹ[੨]- ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਕਰਿ ਬੋਹਿਥਾ[੧]. ਜੀਉ; ਸਬਦੁ ਖੇਵਟੁ[੨] ਵਿਚਿ ਪਾਇ॥

੨੪੬. ਹਮ ਮਤਿ ਹੀਣ. ਮੂਰਖ ਮੁਗਧ ਅੰਧੇ; ਸਤਿਗੁਰਿ ਮਾਰਗਿ ਪਾਏ॥) ਘਰਿ ਬੈਠਿਆ. ਹਰਿ ਪਾਏ; ਸਦਾ ਚਿਤੁ ਲਾਏ. ਸਹਜੇ ਸਤਿ ਸੁਭਾਏ॥ ਪਿਆਰੀਏ[੧], ਮੁਯੇ ਮੰਮੇ ਔਂਕੜ ਲਾ ਕੇ. ਯਈਏ ਲਾਂ ਲਾਉ- ਰਸਨਾ ਹਰਿ ਰਸੁ ਚਾਖੁ, ਮੁਯੇ[੧] ਜੀਉ; ਅਨ ਰਸ ਸਾਦ ਗਵਾਏ॥) ਚੱਾਕਰੀ- ਏਹ ਵਿਡਾਣੀ ਚਾਕਰੀ. ਪਿਰਾ ਜੀਉ; ਧਨ ਛੋਡਿ ਪਰਦੇਸਿ ਸਿਧਾਏ॥ ਦੂਜੈ. ਕਿਨੈ ਸੁਖੁ ਨ ਪਾਇਓ, ਪਿਰਾ ਜੀਉ; ਬਿਖਿਆ ਲੋਭਿ ਲੁਭਾਏ॥ ਮਨਮੁਖ ਮੁਗਧ ਗਾਵਾਰੁ, ਪਿਰਾ ਜੀਉ; ਸਬਦੁ. ਮਨਿ ਨ ਵਸਾਏ॥

੨੪੭. ਨਾਨਕ. ਮਾਇਆ ਕਾ ਦੁਖੁ. ਤਦੇ ਚੂਕੈ; ਜਾ. ਗੁਰ ਸਬਦੀ ਚਿਤੁ ਲਾਏ॥ ਮਾਇਆ ਕਾ ਭ੍ਰਮੁ ਅੰਧੁ. ਪਿਰਾ ਜੀਉ; ਹਰਿ ਮਾਰਗੁ ਕਿਉ ਪਾਏ॥) ਸ੍ਰੀ-ਧਰ- ਪੁਰਖੋ ਬਿਧਾਤਾ ਏਕੁ ਸ੍ਰੀਧਰੁ; ਕਿਉ ਮਿਲਹ ਤੁਝੈ. ਉਡੀਣੀਆ॥ ਕਰ ਕਰਹਿ ਸੇਵਾ. ਸੀਸੁ ਚਰਣੀ; ਮਨਿ ਆਸ ਦਰਸ. ਨਿਮਾਣੀਆ॥) ਅਰਪਿਆ ਤ ਸੀਸੁ. ਸੁਥਾਨਿ ਗੁਰ ਪਹਿ; ਸੰਗਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦਿਖਾਇਆ॥) ਤੇਹ[੧]। ਤਿਖਾ ਬੁਝਾਈ ਪੋਲੇ- ਘਰਿ ਲਾਲੁ ਆਇਆ ਪਿਆਰਾ; ਸਭ ਤਿਖਾ ਬੁਝਾਈ॥

੨੪੮. ਸੱਤ ਤੁਕਾਂ ਮੋਹਨ 'ਤੇ ਠਮਕੀ- ਮੋਹਨ. ਤੇਰੇ ਊਚੇ ਮੰਦਰ; ਮਹਲ ਅਪਾਰਾ॥) ਗਾਵ-ਹੇ ਧਿਆਵ-ਹੇ- ਧਰਮਸਾਲ ਅਪਾਰ, ਦੈਆਰ ਠਾਕੁਰ; ਸਦਾ ਕੀਰਤਨੁ ਗਾਵਹੇ॥) ਰੱਾਲੀ- ਮੋਹਨ. ਤੂੰ ਮਾਨਹਿ ਏਕੁ ਜੀ; ਅਵਰ ਸਭ ਰਾਲੀ॥) ਮਲ ਮੂਤ ਮੂੜ. ਜਿ ਮੁਗਧ ਹੋਤੇ; ਸਿ ਦੇਖਿ ਦਰਸੁ ਸੁਗਿਆਨਾ॥) ਜਹਿਰ ਰੂਪ ਪਾਪ[੧]- ਨਾਨਕ. ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਜਪਿ, ਪਾਵਕੋ; ਤਿਨ ਕਿਲਬਿਖ[੧] ਦਾਹਨਹਾਰ॥ ਦੁਖਹਰਣ ਦੀਨ ਸਰਣ ਸ੍ਰੀਧਰ; ਚਰਨ ਕਮਲ ਅਰਾਧੀਐ॥) ਸੱਾਧੀਐ- ਜਮ ਪੰਥੁ ਬਿਖੜਾ. ਅਗਨਿ ਸਾਗਰੁ; ਨਿਮਖ ਸਿਮਰਤ ਸਾਧੀਐ॥) ਕਲ਼ੇਸ਼ ਮੈਲ਼ ਸਹਿਤ ਪਾਪ[੧], ਕਲਿ-ਮਲਹ.ਪੋਲਾ- ਕਲਿਮਲਹ[੧] ਦਹਤਾ, ਸੁਧੁ ਕਰਤਾ; ਦਿਨਸੁ ਰੈਣਿ ਅਰਾਧੋ॥) ਦੁੱਖ[੧] ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ- ਸਿਮਰਿ ਮਨਾ. ਦਾਮੋਦਰੁ ਦੁਖਹਰੁ[੧]; ਭੈ ਭੰਜਨੁ ਹਰਿ ਰਾਇਆ॥

੨੪੯. ਗੰ-ਧਰਬ- ਸੁਰ ਸਿਧ ਗਣ ਗੰਧਰਬ. ਮੁਨਿ ਜਨ; ਗੁਣ ਅਨਿਕ ਭਗਤੀ ਗਾਇਆ॥) ਕਰੁਣਾ-ਮੈ- ਕਰੁਣਾਮੈ ਸਮਰਥੁ ਸੁਆਮੀ; ਘਟ ਘਟ ਪ੍ਰਾਣ ਅਧਾਰੀ॥) [੧]ਵਾਹਿਗੁਰੂਜੀ- ਬਿਸੰ-ਭਰੁ- ਬਿਸੰਭਰੁ[੧] ਦੇਵਨ ਕਉ ਏਕੈ; ਸਰਬ ਕਰੈ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਾ॥) ਸਹਜਿ ਸੁਭਾਇ ਉਪਾਧਿ ਰਹਤ ਹੋਇ; ਗੀਤ ਗੋਵਿੰਦਹਿ ਗਾਈਐ॥) ਮੋ-ਹ- ਮਾਨੁ ਤਿਆਗਿ, ਕਰਿ ਭਗਤਿ ਠਗਉਰੀ; ਮੋਹ ਸਾਧੂ ਮੰਤੈ॥)

ਨਾਨਕ. ਜਰਾ ਮਰਣ. ਭੈ ਨਰਕ ਨਿਵਾਰੈ; ਪੁਨੀਤ ਕਰੈ. ਤਿਸੁ ਜੰਤੈ॥) ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਸੁੱਖ ਸੁੱਖਦੇ ਹਨ। ਸੁੱਖ- ਸਖੀ ਇਛ ਕਰੀ, ਨਿਤ ਸੁਖ ਮਨਾਈ; ਪ੍ਰਭ ਮੇਰੀ ਆਸ ਪੁਜਾਏ॥) ਸੰਮਾ ੑੱਖ- ਖੋਜਿ ਲਹਉ, ਹਰਿ ਸੰਤ ਜਨਾ ਸੰਗੁ; ਸੰਮ੍ਰਿਥ ਪੁਰਖ ਮਿਲਾਏ॥) ਪਿਆਰੇ[1]- ਨਾਨਕ. ਤਿਨ ਮਿਲਿਆ ਸੁਰਿਜਨੁ[1] ਸੁਖ ਦਾਤਾ; ਸੇ ਵਡਭਾਗੀ ਮਾਏ॥) ਗਿੱਝ[1] ਗਿਆ, ਵਸਾਂ ਹਿਲਿਆ[1] ਪੋਲੇ- ਸਖੀ ਨਾਲਿ ਵਸਾ, ਅਪੁਨੇ ਨਾਹ ਪਿਆਰੇ; ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਤਨੁ. ਹਰਿ ਸੰਗਿ ਹਿਲਿਆ[1]॥) ਖਿਲਿਆ ਪੋਲਾ- ਭ੍ਰਮੁ ਖੋਇਓ. ਸਾਂਤਿ ਸਹਜਿ ਸੁਆਮੀ. ਪਰਗਾਸੁ ਭਇਆ; ਕਉਲੁ ਖਿਲਿਆ॥

੨੫੦. ਅੱਖਰੀ- ਗਉੜੀ ਬਾਵਨ ਅਖਰੀ ਮਹਲਾ ੫॥ ਅਰੰਭ- ਨਿਰਾ ਉਧਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ[1]- ਗੁਰਦੇਵ ਦਾਤਾ, ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਉਪਦੇਸੈ; ਗੁਰਦੇਵ ਮੰਤੁ. ਨਿਰੋਧਰਾ[1]॥) ਗੁਰਦੇਵ ਸਾਂਤਿ ਸਤਿ ਬੁਧਿ ਮੂਰਤਿ; ਗੁਰਦੇਵ. ਪਾਰਸ ਪਰਸ ਪਰਾ॥ ਗੁਰਦੇਵ ਕਰਤਾ. ਸਭਿ ਪਾਪ ਹਰਤਾ; ਗੁਰਦੇਵ. ਪਤਿਤ ਪਵਿਤ ਕਰਾ॥) ਜੁੱਗਾਦਿ ਜੁੱਗੁ ਜੁੱਗੁ ਉਧ ੑਰਾ- ਗੁਰਦੇਵ. ਆਦਿ ਜੁਗਾਦਿ ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ; ਗੁਰਦੇਵ ਮੰਤੁ ਹਰਿ ਜਪਿ ਉਧਰਾ॥ ਗੁਰਦੇਵ ਸੰਗਤਿ. ਪ੍ਰਭ ਮੇਲਿ ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ; ਹਮ ਮੂੜ ਪਾਪੀ. ਜਿਤੁ ਲਗਿ ਤਰਾ॥ ਗੁਰਦੇਵ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਪਰਮੇਸਰੁ; ਗੁਰਦੇਵ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਨਮਸਕਰਾ॥ ੧॥ ਓਅੰ ਸਾਧ ਸਤਿਗੁਰ; ਨਮਸਕਾਰੰ॥) ਮਧਿ ਪੋਲਾ- ਆਦਿ ਮਧਿ ਅੰਤਿ; ਨਿਰੰਕਾਰੰ॥) ਓਅੰ ਗੁਰਮੁਖਿ; ਕੀਓ ਅਕਾਰਾ॥) ਨਿਰਗੁਨ ਤੇ; ਸਰਗੁਨ ਦ੍ਰਿਸਟਾਰੰ॥) ਨਾਨਕ. ਅੰਤੁ ਨ; ਪਾਰਾਵਾਰਾ॥) ਸੁੱਚਿ- ਨਾਨਕ. ਸਚੁ ਸੁਚਿ ਪਾਈਐ; ਤਿਹ ਸੰਤਨ ਕੈ ਪਾਸਿ॥ ਸਸਾ; ਸਤਿ ਸਤਿ. ਸਤਿ ਸੋਊ॥) ਪਾ ੑਯੰ- ਸੋਊ ਸਰਨਿ ਪਰੈ; ਜਿਹ ਪਾਯੰ॥) ਸੁਨਾ ੑਯੰ- ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ; ਗੁਨ ਗਾਇ ਸੁਨਾਯੰ॥) ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਗਰੋਂ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਲਾਉ- ਧਧਾ ਛੰਛਾ ਰਾਰਾ ਲਲਾ ਯਯਾ ਕਕਾ ਚਚਾ ਛਛਾ ਜਜਾ ਨੰਨਾ ਫਫਾ ਸਸਾ ੜਾੜਾ ਪਪਾ ਬਬਾ ਮਮਾ ਖਖਾ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਗਰੋਂ ਠਮਕੀ ਲਾਉ:- ਗਗਾ ਘਘਾ ਵੰਞਾ ਡਡਾ ਢਢਾ ਣਾਣਾ ਤਤਾ ਥਥਾ ਦਦਾ ਧਧਾ)

੨੫੧. ਧੱਧਾ, ਜਨੂ ੑਆ - ਧਧਾ. ਧੂਰਿ ਪੁਨੀਤ; ਤੇਰੇ ਜਨੂਆ॥ ਧਨਿ ਤੇਊ; ਜਿਹ ਰੁਚ ਇਆ ਮਨੂਆ॥) ਚਰਨ-ਧੂੜ[1]। ਰਜ ਪੋਲਾ- ਅਤਿ ਪ੍ਰਿਅ ਪ੍ਰੀਤਿ; ਸਾਧ ਰਜ[1] ਰਾਚਹਿ॥) ਧੰਧੇ ਕਹਾ ਬਿਆਪਹਿ; ਤਾਹੂ॥ ਜੋ ਏਕ ਛਾਡਿ; ਅਨ ਕਤਹਿ. ਨ ਜਾਹੂ॥ ਨਾਨਕ; ਸਾਧ ਪੂਰਨ ਭਗਵਾਨ॥) ਮਿਲਿ ੑਅਉ- ਅਨਿਕ ਭੇਖ ਅਰੁ ਛਿਆਨ ਧਿਆਨ; ਮਨ ਹਠਿ. ਮਿਲਿਅਉ ਨ ਕੋਇ॥) ਅਨਿਕ ਜੁਗਤਿ; ਸਾਸਤ੍ਰ ਕਰਿ ਭਾਤਉ॥) ਛਿਆਨੀ ਸੋਇ; ਜਾ ਕੈ ਦ੍ਰਿੜ ਸੋਊ॥) ਉਆ ਕਾ ਅੰਤੁ; ਨ ਜਾਨੈ ਕੋਊ॥) ਛਿਆਨੀ; ਰਹਤ ਆਗਿਆ ਦ੍ਰਿੜੁ. ਜਾ ਕੈ॥ ਉਸਨ ਸੀਤ; ਸਮਸਰਿ ਸਭ ਤਾ ਕੈ॥) ਪੇਟ[1] ਕੁੰਡ[2] ਉਲਟੇ[3] ਲਮਕ ਕੇ- ਗਰਭ[1] ਕੁੰਟ[2] ਮਹਿ; ਉਰਧ[3] ਤਪ ਕਰਤੇ॥ ਜਨਮਤ; ਮੋਹਿਓ ਮੋਹਨੀ ਮਾਇਆ॥ ਜਾ ਤੇ; ਤਰਉ ਬਿਖਮ ਇਹ ਮਾਇਆ॥) ਵਿਸ਼ਿਆਂ[1] ਦਾ ਰੌਲਾ[2]- ਰਾਚਿ ਰਹੇ ਬਨਿਤਾ ਬਿਨੋਦ; ਕੁਸਮ ਰੰਗ ਬਿਖ[1] ਸੋਰ[2]॥) ਪਸੁ ਪੋਲਾ- ਪਸੁ. ਆਪਨ ਹਉ ਹਉ ਕਰੈ; ਨਾਨਕ. ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਕਹਾ ਕਮਾਤਿ॥

੨੫੨. ਹਉ ਹਉ ਕਰਤੇ. ਕਰਮ ਰਤ; ਤਾ ਕੋ ਭਾਰੁ ਅਫਾਰ॥) ਬੁੱਝ ੑਹਿ, ਸਦ ੑਹੂ ਪੋਲਾ- ਭ੍ਰਮ ਕੇ ਮੋਹੇ, ਨਹ ਬੁਝਹਿ; ਸੋ ਪ੍ਰਭੁ ਸਦਹੂ ਸੰਗ॥ ਰੇ ਰੇ; ਦਰਗਹ. ਕਹੈ ਨ ਕੋਊ॥ ਮਸਤਕਿ ਕਰਮੁ ਲਿਖਿਓ; ਧੁਰਿ ਜਾ ਕੈ॥) ਲਾਗਿ ਪਰੇ. ਦੁਰਗੰਧ ਸਿਉ; ਨਾਨਕ. ਮਾਇਆ ਬੰਧ॥) ਦ ੑਇਆ ਮ ੑਇਆ- ਜਾ ਕਉ; ਦਇਆ ਮਇਆ ਬਿਧਾਤਾ॥) ਲਲਾ; ਲਪਟਿ ਬਿਖੈ ਰਸ ਰਾਤੇ॥) ਹਉਮੈ ਵਾਲੀ

ਬੁੱਧੀ[1] ਮਸਤ[2]। ਮਦ ਪੋਲਾ, ਮੱਾਤੇ- ਅਹੰਬੁਧਿ[1]; ਮਾਇਆ ਮਦ ਮਾਤੇ[2]॥) ਸੁਘ੍ਰੁ ਪੋਲਾ- ਕੋਊ ਸੁਘਰੁ ਨ ਕੋਊ ਮੂਰਾ॥ ਉਆ ਕਾ ਅੰਤੁ; ਨ ਕਾਹੂ ਪਾਇਆ॥) ਨਾਨਕ. ਠਾਕੁਰ; ਸਦਾ ਅਲਿਪਨਾ॥) ਹਸ੍ਤਿ- ਕੀਟ ਹਸਤਿ ਮਹਿ; ਪੂਰ ਸਮਾਨੇ॥) ਨਾਨਕ. ਗੁਰਮੁਖਿ; ਹਰਿ ਹਰਿ ਤਿਹ ਜਪਨਾ॥

੨੫੩. ਜਿਹ ਆਸਰ; ਇਆ ਭਵਜਲੁ ਤਰਨਾ॥) ਯਯਾ. ਜਨਮੁ ਨ ਹਾਰੀਐ; ਗੁਰ ਪੂਰੇ ਕੀ ਟੇਕ॥ ਕਾ ਕੋ; ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਸੁਤ ਧੀਆ॥ ਸਾਧਸੰਗਿ; ਕਲਿ ਕੀਰਤਨੁ ਗਾਇਆ॥ ਨਾਨਕ. ਤੇ ਤੇ; ਬਹੁਰਿ. ਨ ਆਇਆ॥ ਅਤਿ ਸੁੰਦਰ. ਕੁਲੀਨ ਚਤੁਰ; ਮੁਖਿ ਛਿਆਨੀ, ਧਨਵੰਤ॥) ਸਵਾਸਾਂ ਨੂੰ ਦਸਮਦੁਆਰ ਚੜਾਉਣਾ[1], ਸਵਾਸਾਂ ਨੂੰ ਠਹਿਰਾਉਣਾਂ[2], ਸਵਾਸਾਂ ਨੂੰ ਉਤਾਰਨਾ[3], ਕਰਮਾਂ[4] 'ਚ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਕਰਮੱਾਤਾ- ਪੂਰਕੁ[1] ਕੁੰਭਕ[2] ਰੇਚਕ[3]; ਕਰਮਾਤਾ[4]॥) ਆਪਣੇ[1] ਹੱਥੀਂ ਲੰਗਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਬਨਵਾਸੀ[2]- ਅ੍ਪਰਸ- ਸੋਮਪਾਕ[1]; ਅਪਰਸ ਉਦਿਆਨੀ[2]॥) ਉਆ ਤੇ; ਊਤਮੁ ਗਨਉ ਚੰਡਾਲਾ॥) ਬਸ੍ਹਿ ਪੋਲਾ- ਨਾਨਕ. ਜਿਹ ਮਨਿ; ਬਸਹਿ ਗੁਪਾਲਾ॥) ਦੋਊ੍ਬਾਰਾ- ਨਹੀ ਹੋਤ; ਕਛੁ ਦੋਊਬਾਰਾ॥) ਕਾਹੂ; ਪੰਥੁ ਦਿਖਾਰੈ. ਆਪੈ॥) ਬਿਲ੍ਛਤ ਪੋਲਾ- ਖਾਤ ਖਰਚਤ ਬਿਲਛਤ ਰਹੇ; ਟੂਟਿ ਨ ਜਾਹਿ. ਭੰਡਾਰ॥) ਖੱਖਾ, ਖੂਨਾ ਪੋਲਾ- ਖਖਾ. ਖੂਨਾ ਕਛੁ ਨਹੀ; ਤਿਸੁ ਸੰਮ੍ਰਥ ਕੈ ਪਾਹਿ॥)
ਖ੍ਲੇਹਿ ਬਿਗਸ੍ਹਿ- ਖੇਲਹਿ ਬਿਗਸਹਿ ਅਨਦ ਸਿਉ; ਜਾ ਕਉ ਹੋਤ ਕ੍ਰਿਪਾਲ॥ ਖੇਦੁ ਨ ਦੂਖੁ, ਨ ਡਾਨੁ ਤਿਹ; ਜਾ ਕਉ ਨਦਰਿ ਕਰੀ॥

੨੫੪. ਅਨਿੱਤ- ਆਸ ਅਨਿਤ. ਗੁਰਮੁਖਿ ਮਿਟੈ; ਨਾਨਕ. ਨਾਮ ਅਰੋਗ॥) ਕਥ੍ਤਉ ਪੋਲਾ- ਘੋਖੇ ਸਾਸਤ੍ਰ. ਬੇਦ ਸਭ; ਆਨ. ਨ ਕਥਤਉ ਕੋਇ॥) ਘੱਗਾ- ਘਘਾ, ਘਾਲਹੁ ਮਨਹਿ ਏਹ; ਬਿਨੁ ਹਰਿ. ਦੂਸਰ ਨਾਹਿ॥) ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਕਰਮ[1]। ਪੁਨਹ੍ਚਰਨਾ- ਨਾਮ ਤਤੁ. ਕਲਿ ਮਹਿ; ਪੁਨਹਚਰਨਾ[1]॥) ਨਾਨਕ. ਹਰਿ ਗੁਰਿ; ਜਾ ਕਉ ਦੀਆ॥) ਘੱਾਲੇ- ਛਣਿ ਘਾਲੇ. ਸਭ ਦਿਵਸ ਸਾਸ; ਨਹ ਬਢਨ ਘਟਨ. ਤਿਲੁ ਸਾਰ॥) ਚਿਤਿ ਚਿਤਵਉ. ਚਰਣਾਰਬਿੰਦ; ਊਧ ਕਵਲ. ਬਿਗਸਾਂਤ॥) ਧਨਿ ਧਨਿ ਉਆ ਦਿਨ; ਸੰਜੋਗ ਸਭਾਗਾ॥

੨੫੫. ਪੂਤਲੀ[1]। ਪੁਤਰੀ ਪੋਲਾ- ਛਾਰੁ ਕੀ ਪੁਤਰੀ[1]; ਪਰਮਗਤਿ ਪਾਈ॥) ਨਲੀ[1] ਕ੍ਰਮ[2] ਭੁੱਲ ਕੇ ਤੋਤਾ[3]। ਬਾਂਧਿਓ- ਬਾਧਿਓ; ਜਿਉ ਨਲਿਨੀ[1] ਕ੍ਰਮਿ[2] ਸੂਆ[3]॥) ਬਸੁ੍ਧਾ ਪੋਲਾ- ਬਿਆਪਾਰੀ; ਬਸੁਧਾ ਜਿਉ ਫਿਰਤਾ॥) ਝਾਲਾ੍ਘੇ- ਝਾਲਾਘੇ. ਉਠਿ ਨਾਮੁ ਜਪਿ; ਨਿਸਿ ਬਾਸੁਰ ਆਰਾਧਿ॥) ਝਰਹਿ ਕਸੰਮਲ ਪਾਪ; ਤੇਰੇ ਮਨੂਆ॥) ਬਿਧਿ ਪੋਲਾ- ਵਾਣਹੁ ਇਆ ਬਿਧਿ. ਸਹੀ ਚਿਤ; ਝੂਠਉ. ਮਾਇਆ ਰੰਗੁ॥) ਵਾਣਤ ਸੋਈ. ਸੰਤੁ ਸੁਇ; ਕ੍ਰਮ ਤੇ. ਕੀ ਚਿਤ ਭਿੰਨ॥) ਵਾ ਕੈ ਹਾਥਿ ਸਮਰਥ; ਤੇ. ਕਾਰਨ ਕਰਨੈ ਜੋਗ॥) ਨਾਨਕ; ਪਾਪ ਬਿਨਾਸੇ ਕਦਿ ਕੇ॥

੨੫੬. ਹੱਥ- ਡੋਲਨ ਤੇ. ਰਾਖਹੁ ਪ੍ਰਭੂ; ਨਾਨਕ. ਦੇ ਕਰਿ ਹਥ॥ ਡਡਾ. ਡੇਰਾ ਇਹੁ ਨਹੀ; ਜਹ ਡੇਰਾ ਤਹ ਜਾਨੁ॥) ਥੋੜੇ ਮਾਤ੍ਰ[1], ਤਸੂ ਪੋਲਾ- ਜਾ ਕਾ; ਤਸੂ[1] ਨਹੀ ਸੰਗਿ ਚਾਲੈ॥) ਡੇਰਾ ਨਿਹਚਲੁ ਸਚੁ; ਸਾਧਸੰਗ ਪਾਇਆ॥ ਨਾਨਕ. ਤੇ ਜਨ; ਨਹ ਡੋਲਾਇਆ॥ ਢਾਹਨ ਲਾਗੇ. ਧਰਮਰਾਇ; ਕਿਨਹਿ. ਨ ਘਾਲਿਓ ਬੰਧ॥) ਜਿਸ[1] ਵਿੱਚ[2] ਹੰਕਾਰ ਦੀ ਢੇਰੀ ਹੈ। ਜੰਮਦਾ[3] ਅਥਵਾ ਜਮਿ[3] ਹੈ- ਢੇਰੀ ਜਾ[1] ਮੈ[2], ਜਮਿ[3] ਮਰੈ; ਗਰਭ ਜੋਨਿ. ਦੁਖ ਪਾਇ॥) ਧਰਮਰਾਜਾ ਜਮਦੂਤ ਨੂੰ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ- ਨਾ ਮੈਂ[1], ਨਾ ਜਮਦੂਤ ਤੂੰ[2], ਨਾ[3] ਜਮਪੁਰੀ ਛੁੱਟੇਗੀ- ਣਾ ਹਉ[1]. ਣਾ ਤੂੰ[2]. ਣਹ[3] ਛੁਟਹਿ; ਨਿਕਟਿ ਨ ਜਾਈਅਹੁ ਦੂਤ॥) ਦੂਣੀ[1] ਚੌਣੀ- ਹਉਮੈ ਅਨ ਸਿਉ. ਲਰਿ ਮਰੈ; ਸੋ ਸੋਭਾ ਦੂ[1], ਹੋਇ॥) ਸੂਰਮਤਾਈ ਵਾਲਾ[1]

ਸੂਰੱਤਣ- ਮਨੂਆ ਜੀਤੈ. ਹਰਿ ਮਿਲੈ; ਤਿਹ ਸੂਰਤਣ[1] ਵੇਸ॥) ਤਨੁ ਮਨੁ ਧਨੁ ਅਰਪਉ ਤਿਸੈ; ਪ੍ਰਭੂ ਮਿਲਾਵੈ ਮੋਹਿ॥) ਤੱਤਾ- ਤਤਾ. ਤਾ ਸਿਉ ਪ੍ਰੀਤਿ ਕਰਿ; ਗੁਣ ਨਿਧਿ ਗੋਬਿਦ ਰਾਇ॥) ਫਲ ਪਾਵਹਿ. ਮਨ ਬਾਛਤੇ; ਤਪਤਿ ਤੁਹਾਰੀ ਜਾਇ॥

੨੫੭. ਤਪਸ਼ ਈਰਖ਼ਾ[1], ਤੱਾਤਾ- ਤਾਤਾ[1]. ਕਛੂ ਨ ਹੋਈ ਹੈ; ਜਉ ਤਾਪ ਨਿਵਾਰੈ ਆਪ॥) ਅਨਿਕ ਬੰਚ. ਬਲ ਛਲ ਕਰਹੁ; ਮਾਇਆ ਏਕ ਉਪਾਵ॥ ਜਿਤੁ ਜਿਤੁ ਲਾਵਹੁ, ਤਿਤੁ ਤਿਤੁ ਲਗਹਿ; ਨਾਨਕ. ਜੰਤ ਅਨਾਥ॥ ਦਦਾ. ਦਾਤਾ ਏਕੁ ਹੈ; ਸਭ ਕਉ ਦੇਵਨਹਾਰ॥) ਅ=ਗਨਤ- ਦੇਂਦੇ. ਤੋਟਿ ਨ ਆਵਈ; ਅਗਨਤ ਭਰੇ ਭੰਡਾਰ॥) ਦੈਨਹਾਰੁ; ਸਦ ਜੀਵਨਹਾਰਾ॥ ਦਰਦ ਨਿਵਾਰਹਿ; ਜਾ ਕੇ. ਆਪੇ॥ ਧੁਰ ਤੇ. ਕਿਰਪਾ ਕਰਹੁ ਆਪਿ; ਤਉ ਹੋਇ ਮਨਹਿ ਪਰਗਾਸੁ॥ ਧੀਰਜੁ ਜਸੁ ਸੋਭਾ; ਤਿਹ ਬਨਿਆ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ; ਜਿਹ ਘਟਿ ਰਹੇ ਸਮਾਈ॥ ਨਾਨਕ. ਨਾਮੁ ਨਾਮੁ ਜਪੁ ਜਪਿਆ; ਅੰਤਰਿ ਬਾਹਰਿ ਰੰਗਿ॥ ਗੁਰਿ ਪੂਰੈ ਉਪਦੇਸਿਆ; ਨਰਕੁ ਨਾਹਿ. ਸਾਧਸੰਗਿ॥ ਜਾ ਕੈ; ਮਨਿ ਤਨਿ ਨਾਮੁ ਬਸਾਹੀ॥ ਨੰਨਾਕਾਰੁ; ਨ ਹੋਤਾ ਤਾ ਕਹੁ॥ ਨਾਮੁ ਮੰਤ੍ਰੁ; ਗੁਰਿ ਦੀਨੋ ਜਾ ਕਹੁ॥

੨੫੮. ਨਿਧਿ ਨਿਧਾਨ; ਹਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪੂਰੇ॥ ਤਹ ਬਾਜੇ ਨਾਨਕ; ਅਨਹਦ ਤੂਰੇ॥) ਪੱਪਾ। ਮਿਤਿ ਪੋਲਾ- ਪਪਾ. ਪਰ ਮਿਤਿ; ਪਾਰੁ. ਨ ਪਾਇਆ॥) ਛਲ[1], ਪਰ=ਪਚ ਪੋਲਾ। ਨਾਈ ਨੰਨੇ ਹਲੰਤ ਨ ਬੋਲੋ- ਪਰਪਚ[1] ਧ੍ਰੋਹ ਮੋਹ; ਮਿਟ ਨਾਈ॥) ਪਾਤਿਸਾਹੁ; ਛਤ੍ਰ ਸਿਰ ਸੋਊ॥) ਜੰਮਣ ਮਰਨ[1] ਦੇ। ਔਗੁਣਾਂ 'ਚ ਫਿਰਨਾ[1], ਨਿੱਤ[2] ਨਿੱਤ ਦਾ, ਥਿੱਤ- ਨਾਨਕ. ਗੁਰ ਤੇ ਥਿਤ ਪਾਈ; ਫਿਰਨ[1] ਮਿਟੇ ਨਿਤ ਨੀਤ[2]॥) ੨. ਫਿਰ ਨ) ਚਰ੍ਹੈ- ਫਿਰਿ ਇਆ ਅਉਸਰੁ; ਚਰੈ ਨ ਹਾਥਾ॥) ਬ੍ਰਹਮ[1]- ਬਬਾ. ਬ੍ਰਹਮੁ ਜਾਨਤ; ਤੇ ਬ੍ਰਹਮਾ[1]॥ ਬੈਸਨੋ ਤੇ; ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੁਚ ਧਰਮਾ॥) ਬਹਾਦਰ[1]- ਬੀਰਾ[1]; ਆਪਨ ਬੁਰਾ ਮਿਟਾਵੈ॥ ਤਾਹੂ; ਬੁਰਾ ਨਿਕਟਿ ਨਹੀ ਆਵੈ॥ ਬਾਧਿਓ; ਆਪਨ ਹਉ ਹਉ ਬੰਧਾ॥) ਅਘ ਪੋਲਾ- ਭੈ ਭੰਜਨ ਅਘ ਦੂਖ ਨਾਸ; ਮਨਹਿ ਅਰਾਧਿ ਹਰੇ॥ ਭਰਮੇ; ਸੁਰਿ ਨਰ ਦੇਵੀ ਦੇਵਾ॥) ਦੁੱਤ=ਰ- ਦੁਤਰ ਮਹਾ ਬਿਖਮ; ਇਹ ਮਾਏ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ; ਕ੍ਰਮ ਭੈ ਮੋਹ ਮਿਟਾਇਆ॥ ਨਾਨਕ. ਤੇਹ; ਪਰਮ ਸੁਖ ਪਾਇਆ॥) ਜਾ ਤੇ; ਕੁਸਲ. ਨ ਕਾਹੂ ਥੀਆ॥) ਮਾਗਨਿ ਮਾਗਤ; ਏਕਹਿ ਮਾਗ॥) ਪਰਮ ਗਤੀ[1]- ਨਾਨਕ; ਜਾ ਤੇ ਪਰਹਿ ਪਰਾਗ[1]॥

੨੫੯. ਪਤੀ=ਆਨਾ- ਭੇਟਤ ਸਾਧਸੰਗ; ਪਤੀਆਨਾ॥) ਸਮਤ ਪੋਲਾ ਮਿਲਵਾਂ- ਦੁਖ ਸੁਖ ਉਆ ਕੈ; ਸਮਤ ਬੀਚਾਰਾ॥) ਯਈਆ, ਬਿਧੀਆ ਪੋਲਾ- ਯਯਾ; ਜਤਨ ਕਰਤ. ਬਹੁ ਬਿਧੀਆ॥) ਸਿੱਧੀਆ- ਏਕ ਨਾਮ ਬਿਨੁ; ਕਹ ਲਉ ਸਿਧੀਆ॥) ਉਬ=ਰਨ ਪੋਲਾ- ਯਾ; ਉਬਰਨ ਧਾਰੈ ਸਭੁ ਕੋਊ॥) ਬਚਾਉ[1]। ਉਬਰ ਪੋਲਾ- ਉਆਹਿ ਜਪੇ ਬਿਨੁ; ਉਬਰ[1] ਨ ਹੋਊ॥ ਯਾਹੂ ਤਰਨ ਤਾਰਨ; ਸਮਰਾਥਾ॥) ਨਰਾਂ ਦੇ ਸੁਆਮੀ[1]। ਨਰ ਪੋਲਾ। ਨੱਾਥਾ- ਰਾਖਿ ਲੇਹੁ; ਨਿਰਗੁਨ ਨਰ ਨਾਥਾ[1]॥) ਬੱਾਕੀ- ਤਜਿ ਅਭਿਮਾਨੁ; ਛੁਟੈ ਤੇਰੀ ਬਾਕੀ॥) ਪ੍ਰਗਟੀ=ਆਈ- ਨਾਨਕ; ਤਿਹ ਮਤਿ ਪ੍ਰਗਟੀਆਈ॥) ਦੱਾਤੇ- ਨਾਨਕ; ਹਰਿ ਗੁਰ ਕੀਨੀ ਦਾਤੇ॥) ਸਰਬੱਤ੍ਰ- ਵਾਸੁਦੇਵ ਸਰਬਤ੍ਰ ਮੈ; ਊਨ ਨ. ਕਤਹੂ ਠਾਇ॥

੨੬੦. ਝੜ=ਕਿ- ਝੜਕਿ ਮੁਏ. ਜਿਉ ਤ੍ਰਿਖਾਵੰਤ; ਨਾਨਕ. ਕਿਰਤਿ ਕਮਾਨ॥) ਕਰਮ ਧਰਮ ਤਤੁ; ਨਾਮ ਅਰਾਧੁ॥) ਸੁੰਦਰ[1]। ਰੂੜੋ- ਰੂੜੋ[1]; ਜੇਹ ਬਸਿਓ ਰਿਦ ਮਾਹੀ॥) ਲੜਾਈ[1] ਨਾਸ[2] ਕਰਨ ਵਾਲੀ- ਉਆ ਕੀ; ਝਾੜਿ[1] ਮਿਟਤ ਬਿਨਸਾਹੀ[2]॥ ਝਾੜਾ; ਗੁਰਮੁਖਿ ਝਾੜਿ ਮਿਟਾਈ॥) ਖੱਖਾ- ਖਖਾ; ਖਰਾ ਸਰਾਹਉ ਤਾਹੂ॥) ਊਨੇ ਪੋਲਾ, ਸੁੱਭਰ - ਜੋ ਖਿਨ ਮਹਿ; ਊਨੇ. ਸੁਭਰ ਭਰਾਹੂ॥ ਭਾਵੈ

ਖਸਮ; ਤ ਉਆ ਸੁਖੁ ਦੇਤਾ॥) ਅਨਗਿਣਤ[1] ਆ=ਗਨਤਾ - ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ; ਐਸੋ ਆਗਨਤਾ[1]॥) ਹਿਕਮਤਿ ਹੁਕਮਿ; ਨ ਪ੍ਰਭੁ ਪਤੀਆਨਾ॥ ਹਉ ਛੁਟਕੈ. ਹੋਇ ਅਨੰਦੁ ਤਿਹ; ਹਉ ਨਾਹੀ. ਤਹ ਆਪਿ॥ ਹਤੇ ਦੂਖ ਜਨਮਹ ਮਰਨ; ਸੰਤਸੰਗ ਪਰਤਾਪ॥

੨੬੧. ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਤੋਂ ਉਰੇ[1]- ਓਰੈ[1]; ਕਛੂ. ਨ ਕਿਨਹੂ ਕੀਆ॥) ਅਲਪ ਪੋਲਾ ਮਿਲਵਾਂ, ਲੂਣ= ਹਰਾਮੀ- ਲੂਣਹਰਾਮੀ ਗੁਨਹਗਾਰ; ਬੇਗਾਨਾ ਅਲਪ ਮਤਿ॥) ਤੱਤ- ਜੀਉ ਪਿੰਡੁ ਜਿਨਿ ਸੁਖ ਦੀਏ; ਤਾਹਿ. ਨ ਜਾਨਤ ਤਤ॥ ਤੁਧੁ ਭਾਵੈ. ਤਾ ਬਖਸਿ ਲੈਹਿ; ਖੋਟੇ. ਸੰਗਿ ਖਰੇ॥) ਖੇ਼ਲਤ ਖੇ਼ਲਤ- ਖੇਲਤ ਖੇਲਤ ਆਇਓ; ਅਨਿਕ ਜੋਨਿ ਦੁਖ ਪਾਇ॥) ਅਖਰ, ਬਸਤ ਪੋਲਾ- ਏਕ ਅਖਰੁ ਹਰਿ. ਮਨਿ ਬਸਤ; ਨਾਨਕ. ਹੋਤ ਨਿਹਾਲ॥) ਵਖਿਆਨਾ- ਅਖਰ; ਨਾਦ ਕਥਨ ਵਖ੍ਯਾਨਾ॥) ਅਖਰ. ਮੁਕਤਿ ਜੁਗਤਿ; ਭੈ ਭਰਮਾ॥ ਅਖਰ. ਕਰਮ ਕਿਰਤਿ; ਸੁਚ ਧਰਮਾ॥ ਦ੍ਰਿਸਟਿਮਾਨ; ਅਖਰ ਹੈ ਜੇਤਾ॥ ਹਥਿ ਕਲੰਮ ਅਗੰਮ; ਮਸਤਕਿ ਲਿਖਾਵਤੀ॥) ਉਰਝਿ ਰਹਿਓ ਸਭ ਸੰਗਿ; ਅਨੂਪ ਰੂਪਾਵਤੀ॥) ਪਾਪ[1]। ਅਘ ਪੋਲਾ- ਹੇ ਅਚੁਤ. ਹੇ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ; ਅਬਿਨਾਸੀ. ਅਘ[1] ਨਾਸ॥) ਸਭ[1] ਵਿੱਚ[2] ਪੂਰਨ ਸਰੂਪ। ਮੈ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ- ਹੇ ਪੂਰਨ ਹੇ ਸਰਬ[1] ਮੈ[2]; ਦੁਖ ਭੰਜਨ ਗੁਣਤਾਸ॥) ਹੇ ਅਪਰੰਪਰ ਹਰਿ ਹਰੇ; ਹਹਿ ਭੀ ਹੋਵਨਹਾਰ॥

੨੬੨. ਗੁਰਦੇਵ ਮਾਤਾ. ਸਲੋਕ ਆਦਿ ਅੰਤ 'ਚ ਪੜ੍ਨੇ- ਏਹੁ ਸਲੋਕੁ; ਆਦਿ ਅੰਤਿ ਪੜਣਾ॥ ਇਹ ਤੁਕ ਭੀ ਪੜ੍ਨੀ) ਗਉੜੀ ਬਾਵਨ ਅਖਰੀ ਸੰਪੂਰਨੰ॥

ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਅਰੰਭ- ਨੂੰ[1]। ਨਮ=ਹ ਪੋਲਾ ਤਿੰਨੇ ਮੁਕਤੇ ਬੋਲੋ। ਵਿਸ਼ਰਾਮ ਏ; 'ਤੇ ਹਨ- ਆਦਿ ਗੁਰ ਏ[1]; ਨਮਹ॥ ਸਿਮਰਉ. ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ; ਸੁਖੁ ਪਾਵਉ॥) ਅਨੰਤ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਦੇ ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਪਾਲਣ ਸੰਭਾਲਣ ਵਾਲੇ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ[1] ਬਿਸੁੰ=ਭਰ- ਸਿਮਰਉ ਜਾਸੁ; ਬਿਸੁੰਭਰ[1] ਏਕੈ॥) ਸ਼ੁਧ[1] ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਅੱਖਰਾਂ ਵਾਲੇ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥ) ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਮੰਮਾ ਮੁਕਤਾ, ਅੱਧਾ ਰਾਰਾ੍ ਪੋਲਾ ਬੋਲ ਕੇ, ਇੱਕ ਸਿਹਾਰੀ ਅੱਧੇ ਰਾਰੇ, ਇੱਕ ਸਿਹਾਰੀ ਤੱਤੇ ਲਾਉ। ਸੁਧਾ= ਖਿਅਰ- ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਸੁਧਾਖ੍ਰ[1]॥) (ਆਖ੍ਰ) (ਆ+ਖ੍ਰ) (ਖ੍ਰ) ਖਰਨ ਤੋਂ (ਆ) ਰਹਿਤ ਬ੍ਰਹਮ ਜੀ। ਕੀੱਨੇ, ^ਆਖਿਅਰ- ਕੀਨੇ ਰਾਮ ਨਾਮ; ਇਕ ^ਆਖ੍ਰ॥) ਸੁਖਮਨੀ ਸੁਖ; ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਭ ਨਾਮੁ॥) ਨੱਸੈ- ਪ੍ਰਭ ਕੈ ਸਿਮਰਨਿ; ਦੂਖੁ ਜਮੁ ਨਸੈ॥

੨੬੩. ਉਧ=ਰੇ। ਮੂੱਚਾ- ਪ੍ਰਭ ਕੈ ਸਿਮਰਨਿ; ਉਧਰੇ ਮੂਚਾ॥) ਬੁਝੈ ਪੋਲਾ- ਪ੍ਰਭ ਕੈ ਸਿਮਰਨਿ; ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਬੁਝੈ॥) ਸੁੱਝੈ- ਪ੍ਰਭ ਕੈ ਸਿਮਰਨਿ; ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਸੁਝੈ॥) ਦਸਨਾ ਪੋਲਾ- ਨਾਨਕ. ਜਨ ਕਾ; ਦਾਸਨਿ ਦਸਨਾ॥) ਬੇਮੁਹਤੱਾਜੇ- ਪ੍ਰਭ ਕਉ ਸਿਮਰਹਿ; ਸਿ ਬੇਮੁਹਤਾਜੇ॥) ਰਾਜੇ ਪੋਲਾ- ਪ੍ਰਭ ਕਉ ਸਿਮਰਹਿ; ਸਿ ਸਰਬ ਕੇ ਰਾਜੇ॥) ਸਿਮਰਨ ਤੇ ਲਾਗੇ; ਜਿਨ ਆਪਿ ਦਇਆਲਾ॥) ਅਨਦ ਪੋਲਾ ਮਿਲਵਾ ਟਿੱਪੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ- ਪ੍ਰਭ ਕਉ ਸਿਮਰਹਿ; ਤਿਨ ਅਨਦ ਘਨੇਰੇ॥ ਹਰਿ ਸਿਮਰਨਿ ਲਗਿ; ਬੇਦ ਉਪਾਏ॥) ਸਿੱਧ। ਜਤੀ ਦਾਤੇ ਪੋਲੇ- ਹਰਿ ਸਿਮਰਨਿ; ਭਏ ਸਿਧ ਜਤੀ ਦਾਤੇ॥) ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਹਰਿ; ਕਾਰਨ ਕਰਨਾ॥) ਬੁੱਝਾਇਆ- ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ; ਜਿਸੁ ਆਪਿ ਬੁਝਾਇਆ॥

੨੬੪. ਸੁੱਤ- ਜਹ ਮਾਤ ਪਿਤਾ; ਸੁਤ ਮੀਤ ਨ ਭਾਈ॥ ਮਨ ਊਹਾ; ਨਾਮੁ ਤੇਰੈ ਸੰਗਿ ਸਹਾਈ॥) ਜਮਦੂਤਾਂ ਦਾ ਦਲ ਹੋਵੇਗਾ[1], ਦਲੈ ਪੋਲਾ- ਜਹ ਮਹਾ ਭਇਆਨ; ਦੂਤਜਮ ਦਲੈ[1]॥) ਚੱਲੈ- ਤਹ ਕੇਵਲ ਨਾਮੁ; ਸੰਗਿ ਤੇਰੈ ਚਲੈ॥) ਪੁਨਹ=ਚਰਨ- ਅਨਿਕ ਪੁਨਹਚਰਨ ਕਰਤ; ਨਹੀ ਤਰੈ॥) ਪਰ=

ਹਰੈ- ਹਰਿ ਕੋ ਨਾਮੁ; ਕੋਟਿ ਪਾਪ ਪਰਹਰੈ॥) ਲੱਖਾਂ ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਬੰਧੁਨ ਬਹੁ ਵਚਨ ਹੈ, ਪ੍ਰਕਰਣ ਅਨੁਸਾਰ ਬੰਧੁਨ ਸਹੀ ਹੈ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਵਿਆਕਰਣ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਰਸਨਾ ਏਕ. ਜਸੁ ਗਾਇ ਨ ਸਾਕੈ; ਬਹੁ ਕੀਜੈ ਬਹੁ ਰਸੁਨਥੇ॥) ਲਾਖ ਕਰੋਰੀ; ਬੰਧੁਨ ਪਰੈ॥) ਨਿਸ-ਤਰੈ ਪੋਲਾ- ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ ਜਪਤ; ਨਿਸਤਰੈ॥) ਤਿਖ, ਬੁਝਾਵੈ ਪੋਲੇ- ਅਨਿਕ ਮਾਇਆ ਰੰਗ; ਤਿਖ ਨ ਬੁਝਾਵੈ॥ ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ ਜਪਤ; ਆਘਾਵੈ॥) ਤੱਤਕਾਲ- ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ; ਤਤਕਾਲ ਉਧਾਰੈ॥) ਜਹਾ ਪੰਥਿ; ਤੇਰਾ ਕੋ ਨ ਸਿਞਾਨੂ॥) ਖਿੱਚੇਗੀ[1] ਭਾਵ ਸਤਾਏਗੀ। ਆ-ਕਰਖੈ- ਜਹਾ ਤ੍ਰਿਖਾ; ਮਨ ਤੁਝੁ ਆਕਰਖੈ[1]॥) ਨਾਨਕ. ਜਨ ਕੈ; ਬਿਰਤਿ ਬਿਬੇਕੈ॥

੨੬੫. ਪੂੰਜੈ- ਨਾਨਕ. ਪੂਜੈ; ਹਰਿ ਹਰਿ ਦੇਵਾ॥) ਰੱਾਤੇ, ਮੱਾਤੇ- ਓਤਿ ਪੋਤਿ; ਜਨ ਹਰਿ ਰਸਿ ਰਾਤੇ॥ ਹਰਿ ਕਾ ਭਗਤੁ ਪ੍ਰਗਟ; ਨਹੀ ਛਪੈ॥) ਪਾਰਜਾਤੁ ਇਹੁ; ਹਰਿ ਕੋ ਨਾਮ॥ ਕਾਮਧੇਨ; ਹਰਿ ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਮ॥) ਸੁਨਤ ਪੋਲਾ, ਲੱਥਾ- ਨਾਮੁ ਸੁਨਤ; ਦਰਦ ਦੁਖ ਲਥਾ॥) ਤੁੱਲਿ- ਨਾਮ ਤੁਲਿ; ਕਛੁ ਅਵਰੁ ਨ ਹੋਇ॥) ਸਿਮ੍ਰਿਤੀ ਮੰਮਾ ਮੁਕਤਾ, ਅੱਧਾ ਰਾਰਾ, ਪੋਲਾ ਬੋਲੋ, ਸਿਹਾਰੀ ਅੱਧੇ ਰਾਰੇ ਨੂੰ ਲਾਉ- ਬਹੁ ਸਾਸਤ੍ਰ ਬਹੁ ਸਿਮ੍ਰਿਤੀ; ਪੇਖੇ ਸਰਬ ਢਢੋਲਿ॥) ਮਧੇ ਪੋਲਾ- ਸਗਲ ਤਿਆਗਿ; ਬਨ ਮਧੇ ਫਿਰਿਆ॥) ਨਉ ਖੰਡ ਪ੍ਰਿਥਮੀ ਫਿਰੈ; ਚਿਰੁ ਜੀਵੈ॥) ਅਸ੍ਵ ਵਾਵਾ ਅੱਧਾ ਜਾਣਕੇ, ਵਾਵਾ ਪੋਲਾ ਬੋਲੋ- ਕਨਿਕ ਅਸ੍ਵ ਹੈਵਰ; ਭੂਮਿ ਦਾਨ॥) ਨਿਉੱਲੀ- ਨਿਉਲੀ ਕਰਮ ਕਰੈ ਬਹੁ ਆਸਨ॥ ਜੈਨ ਮਾਰਗ; ਸੰਜਮ ਅਤਿ ਸਾਧਨ॥ ਤਉ ਭੀ; ਹਉਮੈ ਮੈਲੁ. ਨ ਜਾਵੈ॥) ਛੁੱਟੈ- ਮਨ ਕਾਮਨਾ; ਤੀਰਥ ਦੇਹ ਛੁਟੈ॥) ਹੁੱਟੈ- ਗਰਬੁ ਗੁਮਾਨੁ; ਨ ਮਨ ਤੇ ਹੁਟੈ॥ ਮਨ ਤੇ; ਕਬਹੂ ਨ ਬਿਖਿਆ ਟਰੈ॥ ਜਲਿ ਧੋਵੈ ਬਹੁ; ਦੇਹ ਅਨੀਤਿ॥ ਸੁਧ ਕਹਾ ਹੋਇ; ਕਾਚੀ ਭੀਤਿ॥

੨੬੬. ਬੁਝੈ ਪੋਲਾ- ਭੇਖ ਅਨੇਕ; ਅਗਨਿ ਨਹੀ ਬੁਝੈ॥) ਸਿੱਝੈ- ਕੋਟਿ ਉਪਾਵ; ਦਰਗਹ ਨਹੀ ਸਿਝੈ॥) ਡੱਾਨੈ- ਅਵਰ ਕਰਤੂਤਿ; ਸਗਲੀ ਜਮੁ ਡਾਨੈ॥ ਪੇਖੈ ਸਗਲ ਸ੍ਰਿਸਟਿ; ਸਾਜਨਾ॥) ਲੇੱਪਾ- ਨਾਨਕ; ਪਾਪ ਪੁੰਨ. ਨਹੀ ਲੇਪਾ॥ ਨਿਰਧਨ ਕਉ ਧਨੁ; ਤੇਰੋ ਨਾਉ॥ ਨਿਥਾਵੇ ਕਉ; ਨਾਉ ਤੇਰਾ ਥਾਉ॥ ਨਾਨਕ; ਅਵਰੁ. ਨ ਜਾਨਸਿ ਕੋਇ॥) ਹਰਿ ਕੋ ਨਾਮੁ ਜਪਿ; ਨਿਰਮਲ ਕਰਮੁ॥ ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ ਜਪਹੁ; ਜੀਅ ਸਦਾ॥) ਰ-ਮਈਆ- ਰਮਈਆ ਕੇ ਗੁਨ; ਚੇਤਿ ਪਰਾਨੀ॥ ਜਿਨਿ ਤੂੰ; ਸਾਜਿ ਸਵਾਰਿ ਸੀਗਾਰਿਆ॥)

੨੬੭. ਅਪਿ-ਆਉ- ਮੁਖਿ ਅਪਿਆਉ; ਬੈਠ ਕਉ ਦੈਨ॥) ਹੱਸ-ਹਿ- ਸੁਤ ਭ੍ਰਾਤ ਮੀਤ; ਬਨਿਤਾ ਸੰਗਿ ਹਸਹਿ॥) ਅਮੁੱਲਾ- ਸੁਖਦਾਈ; ਪਵਨੁ ਪਾਵਕੁ ਅਮੁਲਾ॥) ਸਮੱਗ੍ਰੀ, ਬਸਾ ਪੋਲਾ- ਸਗਲ ਸਮਗ੍ਰੀ; ਸੰਗਿ ਸਾਥਿ. ਬਸਾ॥) ਮੱਚੈ- ਸਾਚੁ ਛੋਡਿ; ਝੂਠ ਸੰਗਿ ਮਚੈ॥) ਛੱਛੇ ਔਂਕੜ ਕਛੁ ਬੋਲੋ ਜੀ- ਛਪਸਿ ਨਾਹਿ ਕਛੁ; ਕਰੈ ਛਪਾਇਆ॥ ਬਾਹਰਿ; ਗਿਆਨ ਧਿਆਨ ਇਸਨਾਨ॥) ਕਰੁਣਾ-ਮੈ- ਕਰਤਾਰ ਕਰੁਣਾਮੈ; ਦੀਨੁ ਬੇਨਤੀ ਕਰੈ॥) ਬਲੂਆ ਪੋਲਾ- ਬਲੂਆ ਕੇ ਗ੍ਰਿਹ; ਭੀਤਰਿ ਬਸੈ॥

੨੬੮. ਦਸ ਪੋਲਾ- ਦਸ ਬਸਤੂ; ਲੇ ਪਾਛੈ ਪਾਵੈ॥) ਸਫ਼ਾਈ[1]- ਏਕ ਬਸਤੁ ਕਾਰਨਿ; [1]ਬਿਖੋਟਿ ਗਵਾਵੈ॥) ਮੂੜ੍ਹਾ ਕਰੇ-ਇ- ਤਉ ਮੂੜਾ; ਕਹੁ ਕਹਾ ਕਰੇਇ॥ ਸਰਬ ਥੋਕ; ਨਾਨਕ. ਤਿਨਿ ਪਾਇਆ॥) ਅ-ਗਨਤ- ਅਗਨਤ ਸਾਹੁ; ਅਪਨੀ ਦੇ ਰਾਸਿ॥ ਅਪੁਨੀ ਅਮਾਨ; ਕਛੁ ਬਹੁਰਿ ਸਾਹੁ ਲੇਇ॥)

ਕਰੇ॒ਇ- ਅਗਿਆਨੀ; ਮਨਿ ਰੋਸੁ ਕਰੇਇ॥) ਬਿਸ੍ਵਾਸੁ ਅੱਧਾ ਵਾਵਾ ਪੋਲਾ ਬੋਲੋ, ਪੂਰਾ ਵਾਵਾ ਭਰਵਾਂ ਬੋਲੀਦਾ ਹੈ- ਬਹੁਰਿ. ਉਸ ਕਾ; ਬਿਸ੍ਵਾਸੁ. ਨ ਹੋਵੈ॥ ਬਿਰਖ ਕੀ ਛਾਇਆ ਸਿਉ; ਰੰਗੁ ਲਾਵੈ॥ ਤਾ ਕਉ; ਹਾਥਿ ਨ ਆਵੈ ਕੇਹ॥

੨੬੯. ਅਸ੍ਵ ਵਾਵਾ ਅੱਧਾ ਜਾਣਕੇ, ਪੋਲਾ ਬੋਲੋ- ਮਿਥਿਆ ਰਥ ਹਸਤੀ; ਅਸ੍ਵ ਬਸਤ੍ਰਾ॥) ਮਿਥਿਆ ਨੇਤ੍ਰ; ਪੇਖਤ ਪਰ ਤ੍ਰਿਅ ਰੂਪਾਦ॥) ਸੁਆਦ- ਮਿਥਿਆ ਰਸਨਾ; ਭੋਜਨ ਅਨ ਸ੍ਵਾਦ॥ ਮਿਥਿਆ ਤਨ; ਨਹੀ ਪਰਉਪਕਾਰਾ॥ ਮਿਥਿਆ; ਬਾਸੁ ਲੇਤ ਬਿਕਾਰਾ॥) ਮਨਿ ਨਹੀ ਪ੍ਰੀਤਿ; ਮੁਖਹੁ ਗੰਢ ਲਾਵਤ॥) ਬਾਹਰਿ ਭੇਖ; ਨ ਕਾਹੂ ਭੀਨ॥) ਆਪਹਿ ਆਪ; ਆਪਿ ਕਰਤ ਨਿਬੇਰਾ॥) ਛੱਤੀਹ- ਜਿਹ ਪ੍ਰਸਾਦਿ; ਛਤੀਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਖਾਹਿ॥)

੨੭੦. ਛਿੱਦ੍ਰ- ਜਿਹ ਪ੍ਰਸਾਦਿ; ਤੇਰੇ ਸਗਲ ਛਿਦ੍ਰ ਢਾਕੇ॥) ਵਿਸਰਾਮ ਪ੍ਰਸਾਦਿ 'ਤੇ ਹਨ) ਹਾਥੀ[੧]। ਅਸ੍ਵ ਵਾਵਾ ਅੱਧਾ ਜਾਣਕੇ, ਪੋਲਾ ਬੋਲੋ, ਹਸਤਿ ਪੋਲਾ- ਜਿਹ ਪ੍ਰਸਾਦਿ; ਅਸ੍ਵ ਹਸਤਿ[੧] ਅਸਵਾਰੀ॥) ਬਨਤ ਪੋਲਾ- ਜਿਨਿ ਤੇਰੀ ਮਨ; ਬਨਤ ਬਨਾਈ॥) ਅ॒ਲਖੈ ਪੋਲਾ- ਤਿਸਹਿ ਧਿਆਇ; ਜੋ ਏਕ ਅਲਖੈ॥ ਤਿਸਹਿ ਜਾਨੁ ਮਨ; ਸਦਾ ਹਜੂਰੇ॥ ਨਾਨਕ. ਜਾਪੁ ਜਪੈ; ਜਪੁ ਸੋਇ॥

੨੭੧. ਸਾਧ ਕੈ ਸੰਗਿ; ਪ੍ਰਗਟੈ ਸੁਗਿਆਨੁ॥) ਬੁੱਝੈ- ਸਾਧ ਕੈ ਸੰਗਿ; ਬੁਝੈ ਪ੍ਰਭੁ ਨੇਰਾ॥) ਪਰਫੁੱਲੈ- ਸਾਧ ਕੈ ਸੰਗਿ; ਸਦਾ ਪਰਫੁਲੈ॥) ਬੱਸਿ- ਸਾਧ ਕੈ ਸੰਗਿ; ਆਵਹਿ ਬਸਿ ਪੰਚਾ॥) ਦੇਵਤੇ[੧] ਪੂਜਨੀਕ[੨] ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਰੂਪ ਵਾਹਿਗੁਰੂ[੨]। ਇੰਦ੍ਰ[੩]- ਸਾਧ ਕੈ ਸੰਗਿ; ਸੋਭਾ ਸੁਰ[੧] ਦੇਵਾ[੨]॥) ੨ ਸੁਰਦੇਵਾ[੩])

੨੭੨. ਸਾਧ ਕੀ ਸੋਭਾ; ਸਾਧ ਬਨਿ ਆਈ॥) ਬਸੁ॒ਧਾ ਪੋਲਾ- ਜਿਉ ਬਸੁਧਾ; ਕੋਊ ਖੋਦੈ. ਕੋਊ ਚੰਦਨ ਲੇਪ॥) ਅੱਗ[੧]- ਨਾਨਕ. ਜਿਉ ਪਾਵਕ[੧] ਕਾ; ਸਹਜ ਸੁਭਾਉ॥ ਜੈਸੇ ਮੈਲੁ; ਨ ਲਾਗੈ ਜਲਾ॥)

੨੭੩. ਬੇੱਤਾ- ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ; ਬ੍ਰਹਮ ਕਾ ਬੇਤਾ॥) ਹੇੱਤਾ- ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ; ਏਕ ਸੰਗਿ ਹੇਤਾ॥) ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਗੁਰਸੇਵਕ ਜੀ (ਕਾ) ਦੇ ਜਸ ਦਾ, (ਅਧਾਖ੍ਰੁ) ਅੱਧਾ ਅੱਖਰ ਭੀ ਕਥਿਆ (ਨ) ਨਹੀਂ (ਜਾਇ) ਜਾਂਦਾ, ਕਿਉਂ ਜੋ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਜੀ ਦੇ ਅਸੰਖ ਸਰੂਪ ਦਰਸ਼ਨ ਬਖ਼ਸ਼ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਧਾਖਿਅਰੁ- ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਕਾ; ਕਥਿਆ ਨ ਜਾਇ. ਅਧਾਖ੍ਰੁ॥ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਕੀ ਮਿਤਿ; ਕਉਨੁ ਬਖਾਨੈ॥) ਦਾਤਾ ਪੋਲਾ- ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ; ਮੁਕਤਿ ਜੁਗਤਿ ਜੀਅ ਕਾ ਦਾਤਾ॥) ਬਿਧੱਾਤਾ- ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ; ਪੂਰਨ ਪੁਰਖੁ ਬਿਧਾਤਾ॥

੨੭੪. ਅ॒ਪਰਸੁ- ਨਾਨਕ. ਓਹੁ ਅਪਰਸੁ; ਸਗਲ ਨਿਸਤਾਰੈ॥) ਪਰਸ ਮਿਲਵਾਂ- ਮਿਥਿਆ; ਨਾਹੀ ਰਸਨਾ ਪਰਸ॥ ਪਰ ਤ੍ਰਿਅ ਰੂਪੁ; ਨ ਪੇਖੈ ਨੇਤ੍ਰ॥) ਜਿੱਤ- ਇੰਦ੍ਰੀ ਜਿਤ; ਪੰਚ ਦੋਖ ਤੇ ਰਹਤ॥) ਮਧੇ ਪੋਲਾ- ਨਾਨਕ. ਕੋਟਿ ਮਧੇ; ਕੋ ਐਸਾ ਅਪਰਸ॥) ਸੱਚਾ ਰਾਸਧਾਰੀਆ[੧]- ਭਗਉਤੀ[੧]; ਭਗਵੰਤ ਭਗਤਿ ਕਾ ਰੰਗੁ॥) ਅਉ॒ਖਦੁ ਪੋਲਾ- ਸਰਬ ਰੋਗ ਕਾ; ਅਉਖਦੁ ਨਾਮੁ॥) ਕਿਤੈ ਪੋਲਾ- ਕਾਹੂ ਜੁਗਤਿ; ਕਿਤੈ. ਨ ਪਾਈਐ ਧਰਮਿ॥)

੨੭੫. ਰਾਮ[1] ਜੀ ਦਾ ਦਾਸੁ[2]- ਤਿਸ ਕਾ ਨਾਮੁ; ਸਤਿ ਰਾਮ[1] ਦਾਸੁ[2]॥) ਸੁ-ਵਰਨੁ- ਤੈਸਾ ਸੁਵਰਨੁ; ਤੈਸੀ ਉਸੁ ਮਾਟੀ॥) ਪਸਰਿਓ- ਪਸਰਿਓ ਆਪਿ; ਹੋਇ ਅਨਤ ਤਰੰਗ॥) ਲਖੇ ਪੋਲਾ- ਲਖੇ . ਨ ਜਾਹਿ; ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਕੇ ਰੰਗ॥) ਅਭਿੱਗ- ਕਈ ਕੋਟਿ; ਅਭਿਗ ਆਤਮ ਨਿਕੋਰ॥) ਕਈ ਕੋਟਿ; ਪਰ ਦੂਖਨਾ ਕਰਹਿ॥) ਨਖਿਅੱਤ੍ਰ ਨੰਨਾ ਮੁਕਤਾ ਬੋਲੋ- ਕਈ ਕੋਟਿ; ਸਸੀਅਰ ਸੂਰ ਨਖ੍ਯਤ੍ਰ॥)

੨੭੬. ਛ੍ਰਤ ਪੋਲਾ- ਕਈ ਕੋਟਿ. ਦੇਵ ਦਾਨਵ; ਇੰਦ੍ਰ ਸਿਰਿ ਛਤ੍ਰ॥) ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਮੰਮਾ ਮੁਕਤਾ, ਅੱਧਾ ਰਾਰਾ, ਪੋਲਾ ਬੋਲ ਕੇ, ਇੱਕ ਸਿਹਾਰੀ ਅੱਧੇ ਰਾਰੇ, ਇੱਕ ਸਿਹਾਰੀ ਤੱਤੇ ਲਾਉ- ਕਈ ਕੋਟਿ. ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ; ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਅਰੁ ਸਾਸਤ॥) ਸਮੱਗ੍ਰੀ, - ਸਗਲ ਸਮਗ੍ਰੀ; ਅਪਨੈ ਸੂਤਿ ਧਾਰੈ॥) ਨਾਨ੍ਹਾ- ਕਈ ਕੋਟਿ; ਨਾਨਾ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜੰਤ॥) ਸੁ-ਵਰਨ- ਕਈ ਕੋਟਿ; ਗਿਰੀ ਮੇਰ ਸੁਵਰਨ ਥੀਵੇ॥) ਜੱਖਿਅ- ਕਈ ਕੋਟਿ; ਜਖ੍ਯ ਕਿੰਨਰ ਪਿਸਾਚ॥) ਖਿਨ ਮਹਿ; ਥਾਪਿ ਉਥਾਪਨਹਾਰਾ॥ ਤਾ ਕਾ ਅੰਤੁ; ਨ ਜਾਨੈ ਕੋਇ॥

੨੭੭. ਅੰਤੁ ਨਹੀ ਕਿਛੁ; ਪਾਰਾਵਾਰਾ॥) ਅ-ਧਰ- ਹੁਕਮੇ ਧਾਰਿ; ਅਧਰ ਰਹਾਵੈ॥ ਹੁਕਮੇ; ਊਚ ਨੀਚ ਬਿਉਹਾਰ॥ ਹੁਕਮੇ; ਅਨਿਕ ਰੰਗ ਪਰਕਾਰ॥) ਖੇ੍ਲੈ ਬਿਗਸੈ ਪੋਲੇ- ਖੇਲੈ ਬਿਗਸੈ; ਅੰਤਰਜਾਮੀ॥ ਕਹੁ ਮਾਨੁਖ ਤੇ; ਕਿਆ ਹੋਇ ਆਵੈ॥ ਅਨਜਾਨਤ; ਬਿਖਿਆ ਮਹਿ ਰਚੈ॥ ਨਾਨਕ. ਤੇ ਜਨ; ਨਾਮਿ ਮਿਲੇਇ॥ ਤਿਸੁ ਤਤਕਾਲ; ਦਹ ਦਿਸ ਪ੍ਰਗਟਾਵੈ॥) ਜੱਗਦੀਸ- ਤਾ ਕਾ ਲੇਖਾ; ਨ ਗਨੈ ਜਗਦੀਸ॥ ਜੀਉ ਪਿੰਡੁ; ਸਭ ਤਿਸ ਕੀ ਰਾਸਿ॥ ਨਾਨਕ. ਜੀਵੈ; ਦੇਖਿ ਬਡਾਈ॥ ਇਸ ਕਾ ਬਲੁ; ਨਾਹੀ ਇਸੁ ਹਾਥ॥) ਬੱਪੁਰਾ- ਆਗਿਆਕਾਰੀ; ਬਪੁਰਾ ਜੀਉ॥) ਹੱਸੈ- ਕਬਹੂ; ਸੋਗ ਹਰਖ ਰੰਗਿ ਹਸੈ॥) ਕਬਹੂੰ; ਸਰਬ ਕੀ ਹੋਤ ਰਵਾਲ॥) ਬੱਡ- ਕਬਹੂ; ਹੋਇ ਬਹੈ ਬਡ ਰਾਜਾ॥) ਹ ਔਂਕੜ ਲਾਉ- ਕਬਹੁ; ਭੇਖਾਰੀ ਨੀਚ ਕਾ ਸਾਜਾ॥ ਸਾਰੇ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਕਬਹੂ 'ਤੇ ਹਨ, ਬਖਿਆਨੁ- ਕਬਹੂ; ਹੋਇ ਪੰਡਿਤੁ. ਕਰੇ ਬਖ੍ਯਾਨੁ॥) ਤਟ ਪੋਲਾ- ਕਬਹੂ; ਤਟ ਤੀਰਥ ਇਸਨਾਨ॥) ਹਸਤਿ ਪੋਲਾ- ਕਬਹੂ; ਕੀਟ ਹਸਤਿ ਪਤੰਗ ਹੋਇ ਜੀਆ॥) ਭਰ-ਮੀਆ- ਅਨਿਕ ਜੋਨਿ; ਭਰਮੈ ਭਰਮੀਆ॥

੨੭੮. ਨਾਨ੍ਹਾ ਸੁਆਂਗੀ- ਨਾਨਾ ਰੂਪ; ਜਿਉ ਸ੍ਵਾਗੀ ਦਿਖਾਵੈ॥) ਨਾਨਕ. ਦੂਜਾ; ਅਵਰੁ ਨ ਕੋਇ॥) ਖਟੱਾਨਾ- ਜਿਉ ਜਲ ਮਹਿ ਜਲੁ; ਆਇ ਖਟਾਨਾ॥) ਤਲੇ ਗਲ਼ੇ ਪੋਲੇ- ਅਹੰ-ਕਾਰੀਆ- ਬਡੇ ਬਡੇ ਅਹੰਕਾਰੀਆ; ਨਾਨਕ. ਗਰਬਿ ਗਲੇ॥) ਨਰਕ 'ਚ ਡਿੱਗਣ ਵਾਲਾ[1] ਕੁੱਤਾ[2] - ਸੋ ਨਰਕ ਪਾਤੀ[1]; ਹੋਵਤ ਸੁਆਨੁ[2]॥ ਆਪਸ ਕਉ; ਕਰਮਵੰਤੁ ਕਹਾਵੈ॥ ਧਨਵੰਤਾ ਹੋਇ ਕਰਿ; ਗਰਬਾਵੈ॥ ਪਲ ਭੀਤਰਿ; ਤਾ ਕਾ ਹੋਇ ਬਿਨਾਸ॥ ਸਭ ਤੇ; ਆਪ ਜਾਨੈ ਬਲਵੰਤੁ॥) ਬਦੈ ਪੋਲਾ- ਕਿਸੈ ਨ ਬਦੈ; ਆਪਿ ਅਹੰਕਾਰੀ॥) ਧਰਮਰਾਇ; ਤਿਸੁ ਕਰੇ ਖੁਆਰੀ॥ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ; ਜਾ ਕਾ ਮਿਟੈ ਅਭਿਮਾਨੁ॥ ਸੋ ਜਨੁ; ਨਾਨਕ. ਦਰਗਹ ਪਰਵਾਨੁ॥) ਤਪੱਸਿਆ- ਅਨਿਕ ਤਪਸਿਆ; ਕਰੇ ਅਹੰਕਾਰ॥ ਨਰਕ ਸੁਰਗ; ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ ਅਵਤਾਰ॥ ਆਪਸ ਕਉ; ਜੋ ਭਲਾ ਕਹਾਵੈ॥ ਕਹੁ ਨਾਨਕ; ਤਾ ਕੀ ਨਿਰਮਲ ਸੋਇ॥) ਲੱਗੁ- ਤਬ ਲਗੁ; ਗਰਭ ਜੋਨਿ ਮਹਿ ਫਿਰਤਾ॥ ਜਬ ਧਾਰੈ; ਕੋਊ ਬੈਰੀ ਮੀਤੁ॥) ਖੱਟੇ ਲੱਖ ਉੱਠਿ- ਸਹਸ ਖਟੇ; ਲਖ ਕਉ ਉਠਿ ਧਾਵੈ॥

੨੭੯. ਖਪਿ ਖਪਿ ਪੋਲੇ- ਨਹ ਤ੍ਰਿਪਤਾਵੈ; ਖਪਿ ਖਪਿ ਮਰੈ॥) ਰੱਾਜੈ- ਬਿਨਾ ਸੰਤੋਖ; ਨਹੀ ਕੋਊ ਰਾਜੈ॥) ਕੱਾਜੈ- ਸੁਪਨ ਮਨੋਰਥ; ਬ੍ਰਿਥੇ ਸਭ ਕਾਜੈ॥) ਨਾਮ ਰੰਗਿ; ਸਰਬ ਸੁਖੁ ਹੋਇ॥ ਆਪੇ ਆਪਿ; ਆਪਿ ਪ੍ਰਭੁ ਸੋਇ॥ ਸਭ ਤੇ ਦੂਰਿ; ਸਭਹੂ ਕੈ ਸੰਗਿ॥) ਸਦ ਪੋਲਾ-ਨਾਨਕ. ਸਦ ਹੀ; ਰਹਿਆ

ਸਮਾਇਆ॥) ਚ੍ਰਿਤ- ਅਪੁਨੇ ਚਲਿਤ; ਆਪਿ ਕਰਣੈਹਾਰ॥) ਸੱਤਿ- ਸਤਿ ਸਤਿ; ਸਤਿ ਪ੍ਰਭੁ ਸੁਆਮੀ॥) ਸੱਚੁ- ਸਚੁ ਸਚੁ; ਸਚੁ ਸਭੁ ਕੀਨਾ॥) ਚੀੱਨਾ- ਕੋਟਿ ਮਧੇ; ਕਿਨੈ ਬਿਰਲੈ ਚੀਨਾ॥ ਭਲਾ ਭਲਾ; ਭਲਾ ਤੇਰਾ ਰੂਪ॥ ਨਿਰਮਲ ਨਿਰਮਲ; ਨਿਰਮਲ ਤੇਰੀ ਬਾਣੀ॥) ਬਖਿਆਣੀ- ਘਟਿ ਘਟਿ ਸੁਨੀ; ਸ੍ਰਵਨ ਬਖ੍ਯਾਣੀ॥) ਪਵਿੱਤ੍ਰ- ਪਵਿਤ੍ਰ ਪਵਿਤ੍ਰ; ਪਵਿਤ੍ਰ ਪੁਨੀਤ॥) ਉਧਰਨ੍ਹਾਰ- ਸੰਤ ਸਰਨਿ. ਜੋ ਜਨੁ ਪਰੈ; ਸੋ ਜਨੁ ਉਧਰਨਹਾਰ॥) ਹਤੇ ਪੋਲਾ- ਸੰਤ ਕੇ ਹਤੇ ਕਉ; ਰਖੈ. ਨ ਕੋਇ॥) ਕ੍ਰੱਸਟੁ- ਸੰਤ ਕੈ ਦੂਖਨਿ; ਥਾਨ ਕ੍ਰਸਟੁ ਹੋਇ॥ ਸੰਤ ਕੈ ਦੂਖਨ ਤੇ; ਮੁਖੁ ਭਵੈ॥) ਟੇਢੀਆਂ[੧] ਜੂਨਾਂ[੨] ਕੀੜੇ ਆਦਿ- ਸੰਤ ਕੈ ਦੂਖਨਿ; ਤ੍ਰਿਗਦ[੧] ਜੋਨਿ[੨] ਕਿਰਮਾਇ॥) ਛਲੈ ਪੋਲਾ- ਸੰਤ ਕੈ ਦੂਖਨਿ; ਸਭੁ ਕੋ ਛਲੈ॥

੨੮੦. [੧]ਅਗਨ ਲਾਏ, [੨]ਬਿਖ ਦੇਵਈ; [੩]ਨਿਰਦੋਸ਼ ਜਨ ਕੋ ਮਾਰ। [੪]ਧਨ [੫]ਦਾਰਾ [੬]ਭੂਮੀ ਹਰੈ; ਅਤਤਾਈ ਦੋਇ ਚਾਰ। [੧]ਕਿਸੇ ਘਰੇ ਅੱਗ ਲਾਉਣੀ, [੨]ਜ਼ਹਿਰ ਦੇ ਕੇ ਮਾਰਨਾ, [੩]ਨਿਰਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਧੋਖੇ ਨਾਲ ਮਾਰਨਾ। [੪]ਧਨ ਖੋਹਣਾ, [੫]ਪਰ ਨਾਰੀ ਖੋਹਣੀ, [੬]ਜ਼ਮੀਨ ਖੋਹਣੀ ਆਦਿ। ਐਟਮ ਬੰਬ ਸੁੱਟਣ ਵਾਲਾ ਅਤਤਾਈ[੨] ਹੈ- ਅਤਤਾਈ ਪੋਲਾ- ਸੰਤ ਕਾ ਨਿੰਦਕੁ; ਮਹਾ ਅਤਤਾਈ[੨]॥) ਨਾਨਕ. ਸੰਤ ਭਾਵੈ; ਤਾ ਉਸ ਕਾ ਭੀ ਹੋਇ ਮੋਖੁ॥) ਅਪਵਿੱਤੁ- ਸੰਤ ਕਾ ਦੋਖੀ; ਸਦਾ ਅਪਵਿਤੁ॥) ਮਿੱਤੁ- ਸੰਤ ਕਾ ਦੋਖੀ; ਕਿਸੈ ਕਾ ਨਹੀ ਮਿਤੁ॥) ਅੱਧ- ਸੰਤ ਕਾ ਦੋਖੀ; ਅਧ ਬੀਚ ਤੇ ਟੂਟੈ॥) ਉੱਝੜਿ- ਸੰਤ ਕਾ ਦੋਖੀ; ਉਝੜਿ ਪਾਈਐ॥) ਥੋੱਥਾ- ਸੰਤ ਕਾ ਦੋਖੀ; ਅੰਤਰ ਤੇ ਥੋਥਾ॥) ਲੋੱਥਾ- ਜਿਉ ਸਾਸ ਬਿਨਾ; ਮਿਰਤਕ ਕੀ ਲੋਥਾ॥) ਰੱਜਦਾ[੧], ਰੱਾਜੈ- ਸੰਤ ਕਾ ਦੋਖੀ. ਭੂਖਾ; ਨਹੀ ਰਾਜੈ[੧]॥) ਤੜਫਦੀ ਹੈ[੧] ਤੜਫ੍ਹਾਇ- ਜਿਉ ਜਲ ਬਿਹੂਨ; ਮਛੁਲੀ ਤੜਫੜਾਇ[੧]॥) ਤਿਲੁ ਪੋਲਾ- ਜਿਉ ਬੂਆੜੁ ਤਿਲੁ; ਖੇਤ ਮਾਹਿ ਦੁਹੇਲਾ॥) ਕੋੜ੍ਹੀ[੧] ਬਿਗੜ੍ਰੂਪੁ- ਸੰਤ ਕਾ ਦੋਖੀ; ਬਿਗੜਰੂਪੁ[੧] ਹੋਇ ਜਾਇ॥) ਪੁੱਜੈ-ਸੰਤ ਕੇ ਦੋਖੀ ਕੀ; ਪੁਜੈ ਨ ਆਸਾ॥

੨੮੧. ਬੱਡਭਾਗੀ, ਜਨ ਪੋਲਾ- ਬਡਭਾਗੀ; ਨਾਨਕ. ਜਨ ਸੇਇ॥) ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਗੁਰਸੇਵਕ ਪੁਰਸ਼ੋ[੧], ਸੁਰਿ੍ਜਨਹੁ- ਤਜਹੁ ਸਿਆਨਪ. ਸੁਰਿਜਨਹੁ[੧]; ਸਿਮਰਹੁ. ਹਰਿ ਹਰਿ ਰਾਇ॥ ਤਿਸ ਕਾ ਨਾਮੁ; ਰਖੁ ਕੰਠਿ ਪਰੋਇ॥ ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ; ਸਿਮਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਸੋਇ॥) ਮੱਥਾ- ਹਰਿ ਦਰਗਹ ਨਾਨਕ; ਊਜਲ ਮਥਾ॥) ਮੁਖੀ ਪੋਲਾ- ਮਨਿ ਤਨਿ ਮੁਖਿ; ਬੋਲਹਿ ਹਰਿ ਮੁਖੀ॥) ਸੁੱਝੈ- ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ; ਆਪਨ ਆਪੁ ਸੁਝੈ॥) ਬੁਝੈ ਪੋਲਾ- ਤਿਸ ਕੀ ਜਾਨਹੁ; ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਬੁਝੈ॥) ਬਖਿਆਨੁ- ਅਨ ਦਿਨੁ ਕੀਰਤਨੁ; ਕੇਵਲ ਬਖ੍ਯਾਨੁ॥) ਆੱਸਾ- ਏਕ ਊਪਰਿ; ਜਿਸੁ ਜਨ ਕੀ ਆਸਾ॥ ਸੋ ਸੇਵਕੁ; ਕਹੁ ਕਿਸ ਤੇ ਡਰੈ॥) ਸੀੱਝਿਆ- ਸੋਧਤ ਸੋਧਤ; ਸੋਧਤ ਸੀਝਿਆ॥

੨੮੨. ਰਚਿ ਪੋਲਾ- ਅਨਿਕ ਜੁਗਤਿ ਰਚਿ; ਥਾਪਿ ਉਥਾਪਿ॥ ਅਬਿਨਾਸੀ; ਨਾਹੀ ਕਿਛੁ ਖੰਡ॥ ਧਾਰਣ ਧਾਰਿ ਰਹਿਓ; ਬ੍ਰਹਮੰਡ॥ ਆਪਿ ਜਪਾਏ; ਤ ਨਾਨਕ. ਜਾਪ॥) ਜੱਾਤਾ- ਜਿਨ ਪ੍ਰਭੁ ਜਾਤਾ; ਸੁ ਸੋਭਾਵੰਤ॥) ਬਸੈ ਪੋਲਾ- ਸਦਾ ਸਦਾ; ਬਸੈ ਹਰਿ ਸੰਗਿ॥) ਸਹਜ ਸੁਭਾਇ ਹੋਵੈ; ਸੋ ਹੋਇ॥) ਉਨ੍ਹ- ਓਇ ਸੁਖ ਨਿਧਾਨ; ਉਨਹੂ ਬਨਿ ਆਏ॥ ਆਪਸ ਕਉ; ਆਪਿ ਦੀਨੋ ਮਾਨੁ॥) ਗਾਢਨ੍ਹਾਰ, ਗੁੋਪਾਲ ਹੋੜੇ ਔੱਕੜ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਅਵਾਜ ਬੋਲੋ- ਟੂਟੀ ਗਾਢਨਹਾਰ; ਗੁੋਪਾਲ॥ ਅਬਿਨਾਸੀ ਪ੍ਰਭੁ; ਆਪੇ ਆਪਿ॥ ਜੇ ਸਉ ਪ੍ਰਾਨੀ; ਲੋਚੈ ਕੋਇ॥ ਤਿਸੁ ਬਿਨੁ; ਨਾਹੀ ਤੇਰੈ ਕਿਛੁ ਕਾਮ॥ ਗਤਿ ਨਾਨਕ; ਜਪਿ ਏਕ ਹਰਿ ਨਾਮ॥) ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਕਲਾ ਬਿਨਾ; ਕਹ ਧਾਵੈ॥ ਜੇ ਕੋ ਹੋਇ ਬਹੈ; ਦਾਤਾਰੁ॥ ਜਿਉ ਮੰਦਰ ਕਉ; ਥਾਮੈ ਥੰਮਨੁ॥) ਥੰਮਨ ਵਾਲੇ[੧]- ਤਿਉ ਗੁਰ ਕਾ ਸਬਦੁ; ਮਨਹਿ ਅਸਥੰਮਨੁ[੧]॥) ਪ੍ਰਾਣੀ; ਗੁਰ ਚਰਣ

ਲਗਤੁ. ਨਿਸਤਰੈ॥) ਜਿਉ ਮਹਾ ਉਦਿਆਨ ਮਹਿ; ਮਾਰਗੁ ਪਾਵੈ॥ ਤਿਉ ਸਾਧੂ ਸੰਗਿ ਮਿਲਿ; ਜੋਤਿ ਪ੍ਰਗਟਾਵੈ॥

੨੮੩. ਦੂਖ ਸੂਖ; ਪ੍ਰਭ ਦੇਵਨਹਾਰੁ॥ ਭੂਲਾ ਕਾਹੇ ਫਿਰਹਿ; ਅਜਾਨ॥ ਕਉਨ ਬਸਤੁ; ਆਈ ਤੇਰੈ ਸੰਗ॥ ਲਪਟਿ ਰਹਿਓ ਰਸਿ; ਲੋਭੀ ਪਤੰਗ॥) ਪਤਿ ਪੋਲਾ, ਸੋਂਤੀ– ਨਾਨਕ; ਪਤਿ ਸੇਤੀ ਘਰਿ ਜਾਹਿ॥ ਤਜਿ ਅਭਿਮਾਨੁ; ਲੇਹੁ ਮਨ ਮੋਲਿ॥ ਤਿਸੁ ਬਿਨੁ; ਦੂਸਰ ਹੋਆ ਨ ਹੋਗੁ॥) ਜਾਂਤਾ– ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ; ਜਿਨਿ ਸਚੁ ਕਰਿ ਜਾਤਾ॥) ਜਾਂਤਾ ਸਮਾਂਤਾ– ਨਾਨਕ. ਸੋ ਜਨੁ; ਸਚਿ ਸਮਾਤਾ॥) ਰੂਪੁ ਨ ਰੇਖ. ਨ ਰੰਗੁ ਕਿਛੁ; ਤ੍ਰਿਹੁ ਗੁਣ ਤੇ. ਪ੍ਰਭ ਭਿੰਨ॥) ਬੁੱਝਾਏ– ਤਿਸਹਿ ਬੁਝਾਏ ਨਾਨਕਾ; ਜਿਸੁ ਹੋਵੈ ਸੁ ਪ੍ਰਸੰਨ॥ ਮਾਨੁਖ ਕੀ; ਤੂ ਪ੍ਰੀਤਿ ਤਿਆਗੁ॥ ਤਿਸ ਤੇ ਪਰੈ; ਨਾਹੀ ਕਿਛੁ ਕੋਇ॥

੨੮੪. ਪ੍ਰੇਮ[੧]– ਨਾਨਕ ਕੈ ਮਨਿ; ਇਹੁ ਅਨਰਾਉ[੧]॥ ਹਰਨ ਭਰਨ; ਜਾ ਕਾ ਨੇਤ੍ਰ ਫੋਰੁ॥ ਸਰਬ ਥੋਕ; ਸੁਨੀਅਹਿ ਘਰਿ ਤਾ ਕੈ॥) ਗ੍ਰਿਹਸਤ– ਤਪ ਮਹਿ ਤਪੀਸਰੁ; ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਮਹਿ ਭੋਗੀ॥) ਲ੍ਰੀਲਾ, ਮਿਤਿ ਪੋਲਾ– ਜਾ ਕੀ ਲੀਲਾ ਕੀ; ਮਿਤਿ ਨਾਹਿ॥) ਸੁ-ਮੱਤਿ– ਸੁਮਤਿ ਗਿਆਨੁ ਧਿਆਨੁ; ਜਿਨ ਦੇਇ॥) ਨ੍ਹਾਨ੍ਹਾ– ਨਾਨਾ ਰੂਪ; ਨਾਨਾ ਜਾ ਕੇ ਰੰਗ॥) ਨ੍ਹਾਨ੍ਹਾ। ਚ-ਲਿਤ ਪੋਲਾ– ਨਾਨਾ ਚਲਿਤ ਕਰੇ; ਖਿਨ ਮਾਹਿ॥ ਨਾਮ ਕੇ ਧਾਰੇ; ਸੁਨਨ ਗਿਆਨ ਧਿਆਨ॥) ਉਧ-ਰੇ– ਨਾਮ ਕੈ ਸੰਗਿ ਉਧਰੇ; ਸੁਨਿ ਸ੍ਰਵਨ॥) ਬੁੱਝਾਏ– ਜਿਸਹਿ ਬੁਝਾਏ; ਤਿਸਹਿ ਸਭ ਭਲੀ॥

੨੮੫. ਵਰ-ਤੀਆ– ਨਾਨਕ. ਜੋ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ; ਸੋ ਵਰਤੀਆ॥ ਬਿਸਮਨ ਬਿਸਮ; ਭਏ ਬਿਸਮਾਦ॥) ਪਰਉਪਕਾਰੀ[੧]– ਆਪੇ ਗੁਣ; ਆਪੇ ਗੁਣਕਾਰੀ[੧]॥) ਬੁੱਝਨਹਾਰ– ਬੁਝਨਹਾਰ ਕਉ; ਸਤਿ ਸਭ ਹੋਇ॥) ਭੈ ਤੇ; ਨਿਰਭਉ ਹੋਇ ਬਸਾਨਾ॥ ਤਾ ਕਉ; ਭਿੰਨ. ਨ ਕਹਨਾ ਜਾਈ॥) ਬੂੱਝੈ ਬੂੱਝਨਹਾਰੁ– ਬੂਝੈ ਬੂਝਨਹਾਰੁ ਬਿਬੇਕ॥) ਕਲ ਪੋਲਾ– ਨੀਕੀ ਕੀਰੀ ਮਹਿ; ਕਲ ਰਾਖੈ॥ ਜਿਸ ਕਾ ਸਾਸੁ; ਨ ਕਾਢਤ ਆਪਿ॥

੨੮੬. ਤਿਸੁ ਕਿਛੁ; ਅਵਰੁ. ਨਾਹੀ ਦ੍ਰਿਸਟਾਇਆ॥) ਨਾਮ-ਹਿ ਸਮੱਾਨੇ– ਮਨ ਤਨ; ਨਾਮਹਿ ਨਾਮਿ ਸਮਾਨੇ॥) ਬੋਲਹੁ ਜਸੁ ਜਿਹਬਾ; ਦਿਨੁ ਰਾਤਿ॥ ਤਿਸ ਕਾ ਗੁਨੁ ਕਹਿ; ਏਕ ਨ ਜਾਨਉ॥) ਉਧ-ਰੈ– ਤਿਸ ਕੈ ਸੰਗਿ. ਸਿਖੁ ਉਧਰੈ; ਨਾਨਕ. ਹਰਿ ਗੁਨ ਗਾਉ॥) ਦੁਰ-ਮੱਤਿ– ਸਿਖ ਕੀ ਗੁਰੁ; ਦੁਰਮਤਿ ਮਲੁ ਹਿਰੈ॥) ਉੱਚਰੈ– ਗੁਰ ਬਚਨੀ; ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਉਚਰੈ॥) ਕੱਾਟੈ– ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਿਖ ਕੇ; ਬੰਧਨ ਕਾਟੈ॥) ਹੱਾਟੈ– ਗੁਰ ਕਾ ਸਿਖੁ; ਬਿਕਾਰ ਤੇ ਹਾਟੈ॥) ਹਲਤੁ ਪਲਤੁ ਪੋਲੇ– ਸਤਿਗੁਰੁ. ਸਿਖ ਕਾ; ਹਲਤੁ ਪਲਤੁ ਸਵਾਰੈ॥

੨੮੭. ਮੱਾਨੈ– ਬੀਸ ਬਿਸਵੇ; ਗੁਰ ਕਾ ਮਨੁ ਮਾਨੈ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਮਹਿ ਜਨੁ; ਜਨ ਮਹਿ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ॥ ਏਕਹਿ ਆਪਿ; ਨਹੀ ਕਛੁ ਭਰਮੁ॥) ਪਰਸਤ ਚਰਨ ਗਤਿ; ਨਿਰਮਲ ਰੀਤਿ॥) ਨਾਸ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਅਬਿਨਾਸੀ[੧] ਅਖਿਅਓ[੧]– ਪੂਰਾ ਗੁਰੁ; ਅਖ੍ਯਓ[੧] ਜਾ ਕਾ ਮੰਤ੍ਰ॥ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਪੇਖੈ; ਹੋਇ ਸੰਤ॥) ਪਹੁ-ਚਤ– ਕਾਹੂ ਬੋਲ; ਨ ਪਹੁਚਤ ਪ੍ਰਾਨੀ॥) ਨੱਾਸੇ– ਨਾਨਕ. ਭਰਮ ਮੋਹ ਦੁਖ; ਤਹ ਤੇ ਨਾਸੇ॥) ਨੱਸੇ– ਸਗਲ ਬਿਆਧਿ; ਮਨ ਤੇ ਥੈ ਨਸੇ॥) ਚ-ਰਿਤ– ਅਪਨੇ ਚਰਿਤ; ਪ੍ਰਭਿ ਆਪਿ ਬਨਾਏ॥

੨੮੮. ਵੱਥੁ– ਦ੍ਰਿੜੁ ਕਰਿ ਗਹਹੁ; ਨਾਮੁ ਹਰਿ ਵਥੁ॥) ਤਿਤੁ ਘਰਿ; ਜਾਇ ਬਸੈ ਅਬਿਨਾਸੀ॥) ਸਨੱਾਥਾ– ਇਨ ਤੇ. ਕਹਹੁ ਤੁਮ; ਕਵਨ ਸਨਾਥਾ॥) ਕੱਾਚੋ ਕੱਾਚਾ– ਜਨਮਿ ਮਰੈ; ਸੋ ਕਾਚੋ ਕਾਚਾ॥

ਆਵਾ ਗਵਨੁ ਮਿਟੈ; ਪ੍ਰਭ ਸੇਵ॥ ਬੁੱਝੈ- ਜਿਨਿ ਦੀਏ; ਤਿਸੁ ਬੁਝੈ ਨ. ਬਿਗਾਨਾ॥) ਬੁੱਝੈ- ਜਿਨਿ ਦੀਏ; ਤਿਸੁ ਬੁਝੈ ਨ. ਬਿਗਾਨਾ॥

੨੮੯. ਸੁਨਤ ਕਹਤ; ਰਹਤ ਗਤਿ ਪਾਵਹੁ॥) ਸੁੱਭਰ- ਸੁਭਰ ਭਰੇ; ਪ੍ਰੇਮ ਰਸ ਰੰਗਿ॥

੨੯੦. ਤੱਤੁ ਬੁੱਝਾਇਆ- ਗੁਰਿ ਪੂਰੈ; ਤਤੁ ਇਹੈ ਬੁਝਾਇਆ॥) ਨੇੜ੍ਹੁ ਪੇਖਿ ਦਰਸੁ; ਸੁਖੁ ਹੋਇ॥) ਸੁ॒ਕਰਨੀ- ਭਲੀ ਸੁਕਰਨੀ; ਸੋਭਾ ਧਨਵੰਤ॥ ਹਿਰਦੈ ਬਸੇ; ਪੂਰਨ ਗੁਰ ਮੰਤ॥ ਜਬ ਅਕਾਰੁ ਇਹੁ; ਕਛੁ ਨ ਦ੍ਰਿਸਟੇਤਾ॥) ਪਾਪ ਪੁੰਨ; ਤਬ. ਕਹ ਤੇ ਹੋਤਾ॥ ਤਬ ਹਰਖ ਸੋਗ; ਕਹੁ. ਕਿਸਹਿ ਬਿਆਪਤ॥ ਜਬ ਆਪਨ ਆਪ; ਆਪਿ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ॥

੨੯੧. ਨਾਨਕ. ਕਰਨੈਹਾਰੁ; ਨ ਦੂਜਾ॥ ਤਬ ਬੰਧ ਮੁਕਤਿ; ਕਹੁ. ਕਿਸ ਕਉ ਗਨੀ॥) ਨਿੱਡਰੁ- ਤਬ ਕਵਨ ਨਿਡਰੁ; ਕਵਨ ਕਤ ਡਰੈ॥) ਅਬਿ॒ਗਤ ਪੋਲਾ- ਜਬ ਅਬਿਗਤ; ਅਗੋਚਰ ਪ੍ਰਭ ਏਕਾ॥) ਲੇੱਖਾ- ਤਬ ਚਿਤ੍ਰ ਗੁਪਤ; ਕਿਸੁ. ਪੂਛਤ ਲੇਖਾ॥) ਅ॒ਚਰਜਾ- ਆਪਨ ਆਪ; ਆਪ ਹੀ ਅਚਰਜਾ॥) ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ[1], ਉ॒ਪਰਜਾ- ਨਾਨਕ. ਆਪਨ ਰੂਪ; ਆਪ ਹੀ ਉਪਰਜਾ[1]॥) ਹੋੱਤਾ- ਜਹ ਨਿਰਮਲ ਪੁਰਖੁ; ਪੁਰਖ ਪਤਿ ਹੋਤਾ॥) ਧੋੱਤਾ- ਤਹ ਬਿਨੁ ਮੈਲੁ; ਕਹਹੁ. ਕਿਆ ਧੋਤਾ॥) ਲੱਗਤ ਛਿੱਦ੍ਰ- ਤਹ ਛਲ ਛਿਦ੍ਰ; ਲਗਤ ਕਹੁ ਕੀਸ॥ ਤਹ ਬੇਦ ਕਤੇਬ; ਕਹਾ ਕੋਊ ਚੀਨ॥) ਅਪ॒ਸਗਨ- ਤਉ ਸਗਨ ਅਪਸਗਨ; ਕਹਾ ਬੀਚਾਰੈ॥) ਅ॒ਛਲ ਪੋਲਾ- ਜਹ ਅਛਲ ਅਛੇਦ; ਅਭੇਦ ਸਮਾਇਆ॥ ਤਿਹੁ ਗੁਣ ਕਾ; ਨਾਹੀ ਪਰਵੇਸੁ॥ ਜਹ ਆਪਨ ਆਪੁ; ਆਪਿ ਪਤੀਆਰਾ॥ ਤਹ ਕਉਨੁ ਕਥੈ; ਕਉਨੁ ਸੁਨਨੈਹਾਰਾ॥ ਜਹ ਆਪਿ ਰਚਿਓ; ਪਰਪੰਚੁ ਅਕਾਰੁ॥

੨੯੨. ਆਪ॒ਹਿ ਅਨਦ ਟਿੱਪੀ ਨ ਲਾਉ- ਆਪਹਿ ਕਉਤਕ ਕਰੈ; ਅਨਦ ਚੋਜ॥) ਆਪਹਿ ਰਸ ਭੋਗਨ; ਨਿਰਜੋਗ॥) ਅ॒ਗਨਤ- ਬੇਸੁਮਾਰ ਅਥਾਹ; ਅਗਨਤ ਅਤੋਲੈ॥ ਤੁਮ ਤੇ ਭਿੰਨ; ਨਹੀ ਕਿਛੁ ਹੋਇ॥) ਬੁੱਝਾਏ- ਜਾ ਕਉ ਪ੍ਰਭ ਜੀਉ; ਆਪਿ ਬੁਝਾਏ॥ ਕਰ॒ਤਬ- ਅਪਨੇ ਕਰਤਬ; ਜਾਨੈ ਆਪਿ॥

੨੯੩. ਹਲਤੁ ਪਲਤੁ ਦੁਇ; ਲੇਹੁ ਸਵਾਰਿ॥) ਪਹੁਚਨ॒ਹਾਰੁ- ਤਿਸੁ ਜਨ ਕਉ; ਕੋਇ ਨ ਪਹੁਚਨਹਾਰੁ॥ ਮਤਿ ਪੂਰੀ; ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਜਾ ਕੀ ਦ੍ਰਿਸਟਿ॥ ਉਧ॒ਰਤ ਪੋਲਾ- ਦਰਸਨੁ ਪੇਖਤ; ਉਧਰਤ ਸ੍ਰਿਸਟਿ॥) ਤਾ ਕੈ ਨਿਕਟਿ; ਨ ਆਵਤ ਕਾਲੁ॥) ਸਮਿੱਗ੍ਰੀ- ਸਗਲ ਸਮਿਗ੍ਰੀ; ਏਕਸੁ ਘਟ ਮਾਹਿ॥) ਨ੍ਾਨ੍ਾ- ਅਨਿਕ ਰੰਗ; ਨਾਨਾ ਦ੍ਰਿਸਟਾਹਿ॥

੨੯੪. ਦਿਸੇ ਪੋਲਾ- ਚਾਰਿ ਕੁੰਟ; ਦਹ ਦਿਸੇ ਸਮਾਹਿ॥) ਨਖਿਅੱਤ੍ਰ- ਸਸੀਅਰ ਸੂਰ; ਨਖ੍ਤ੍ਰ ਮਹਿ ਏਕੁ॥) ਅ॒ਲਿਪਤੋ ਪੋਲਾ- ਸਭ ਕੈ ਮਧਿ; ਅਲਿਪਤੋ ਰਹੈ॥) ਇਸ ਤੇ ਹੋਇ; ਸੁ ਨਾਹੀ ਬੁਰਾ॥) ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ ਦੀ ਸੋਭਾ[1] ਸਹਿਤ, ਉਹ[1] ਮਹਾਂ ਪੁਰਖ ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ ਹਨ- ਆਪਿ ਮਿਲਾਇ ਲਏ; ਪ੍ਰਭੁ ਸੋਇ[1]॥

੨੯੫. ਆਪਿ ਮੁਕਤੁ; ਮੁਕਤੁ ਕਰੈ ਸੰਸਾਰੁ॥) ਅਨਿੱਤ- ਆਸ ਅਨਿਤ; ਤਿਆਗਹੁ ਤਰੰਗ॥ ਅਮੁਲੀਕ ਲਾਲ; ਏਹਿ ਰਤਨ॥) ਗੱਾਜੈ- ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਅਨਦ ਕਰੇ; ਪ੍ਰਭੁ ਗਾਜੈ॥

੨੯੬. ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਬਚਨ; ਮਨਿ ਸੁਨੇ॥) ਦੁ॒ਲਭ ਤੱਤਕਾਲ- ਦੁਲਭ ਦੇਹ; ਤਤਕਾਲ ਉਧਾਰੈ॥ ਨਾਨਕ. ਇਹ ਗੁਣਿ; ਨਾਮੁ ਸੁਖਮਨੀ॥ ੮॥ ੨੪॥) ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸੰਪੂਰਨੰ॥

ਥਿੱਤੀ ਗਉੜੀ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਅਰੰਭ:- ਥਿੱਤੀ- ਥਿਤੀ ਗਉੜੀ ਮਹਲਾ ੫॥) ਵਿੱਚ[1]- ਜਲਿ ਥਲਿ ਮਹੀਅਲਿ[1] ਪੂਰਿਆ; ਸੁਆਮੀ ਸਿਰਜਨਹਾਰੁ॥ ਏਕਮ. ਦੁਤੀਆ ਸਭ ਥਿੱਤਾਂ 'ਤੇ ਠਮ੍ਕੀ ਹੈ- ਏਕਮ. ਏਕੰਕਾਰੁ ਪ੍ਰਭੁ; ਕਰਉ ਬੰਦਨਾ. ਧਿਆਇ॥) ਤਾ ਕੀ ਆਸ. ਕਲਿਆਣ ਸੁਖ; ਜਾ ਤੇ ਸਭੁ ਕਛੁ ਹੋਇ॥) ਭਜੀਐ ਪੋਲਾ- ਮਿਲਿ ਭਜੀਐ ਸਾਧਸੰਗਿ; ਮੇਰੇ ਮੀਤ॥) ਕੱਟੀਐ- ਭ੍ਰਮੁ ਕਟੀਐ. ਨਾਨਕ ਸਾਧਸੰਗਿ; ਦੁਤੀਆ ਭਾਉ ਮਿਟਾਇ॥) ਦੁਤੀਆ ਪੋਲਾ। ਦੁਰ=ਮੱਤਿ- ਦੁਤੀਆ. ਦੁਰਮਤਿ ਦੂਰਿ ਕਰਿ; ਗੁਰ ਸੇਵਾ. ਕਰਿ ਨੀਤ॥ ਰਾਮ ਰਤਨੁ. ਮਨਿ ਤਨਿ ਬਸੈ; ਤਜਿ ਕਾਮੁ ਕ੍ਰੋਧੁ ਲੋਭੁ ਮੀਤ॥) ਆਪੁ ਤਜਹੁ. ਗੋਬਿੰਦ ਭਜਹੁ; ਭਾਉ ਭਗਤਿ ਪਰਵੇਸ॥

੨੯੭. ਤ੍ਰਿਤੀਆ ਪੋਲਾ- ਤ੍ਰਿਤੀਆ. ਤ੍ਰੈ ਗੁਣ ਬਿਖੈ ਫਲ; ਕਬ ਉਤਮ ਕਬ ਨੀਚੁ॥) ਨਾਨਕ. ਦੁਰਮਤਿ ਛੁਟਿ ਗਈ; ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਬਸੇ ਚੀਤਿ॥) ਭ੍ਰਮ=ਤਉ- ਨਰਕ ਸੁਰਗ ਭ੍ਰਮਤਉ ਘਣੋ; ਸਦਾ ਸੰਘਾਰੈ ਮੀਚੁ॥) ਚਤੁਰ ਸੁਘ=ੜੁ ਪੋਲੇ- ਚਤੁਰ ਸਿਆਣਾ ਸੁਘੜੁ ਸੋਇ; ਜਿਨਿ ਤਜਿਆ ਅਭਿਮਾਨੁ॥) ਅਸਟ ਸੱਸੇ ਪੈਰ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ। ਭਜੁ ਪੋਲਾ- ਚਾਰਿ ਪਦਾਰਥ ਅਸਟ ਸਿਧਿ; ਭਜੁ ਨਾਨਕ. ਹਰਿ ਨਾਮੁ॥) ਚਤੁ=ਰਥਿ ਪੋਲਾ- ਚਤੁਰਥਿ, ਚਾਰੇ ਬੇਦ ਸੁਨਿ; ਸੋਧਿਓ ਤਤੁ ਬੀਚਾਰੁ॥) ਮੀਚੁ ਹੁਟੈ, ਜਮ ਤੇ ਛੁਟੈ; ਹਰਿ ਕੀਰਤਨ ਪਰਵੇਸ॥) ਅਪਵਿੱਤ੍=ਤਾ- ਦੁਖ ਦਾਰਿਦ ਅਪਵਿਤ੍ਰਤਾ; ਨਾਸਹਿ. ਨਾਮ ਅਧਾਰ॥ ਸੁਰਿ ਨਰ. ਮੁਨਿ ਜਨ ਖੋਜਤੇ; ਸੁਖ ਸਾਗਰ ਗੋਪਾਲ॥ ਮਨੁ ਨਿਰਮਲੁ. ਮੁਖੁ ਊਜਲਾ; ਹੋਇ ਨਾਨਕ ਸਾਧ ਰਵਾਲ॥ ਪੰਚਮਿ, ਪੰਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ; ਜਿਹ ਜਾਨਿਓ ਪਰਪੰਚੁ॥) ਕੁਸਮ ਪੋਲਾ- ਕੁਸਮ ਬਾਸ. ਬਹੁ ਰੰਗੁ ਘਣੋ; ਸਭ ਮਿਥਿਆ ਬਲ ਬੰਚੁ॥ ਜਨਮ ਮਰਣ, ਬਹੁ ਜੋਨਿ ਭ੍ਰਮਣ; ਕੀਨੇ ਕਰਮ ਅਨੇਕ॥) ਲਿਪਤ ਪੋਲਾ- ਭਾਉ ਭਗਤਿ ਭਗਵਾਨ ਸੰਗਿ; ਮਾਇਆ ਲਿਪਤ ਨ. ਰੰਚ॥ ਨਾਨਕ. ਬਿਰਲੇ ਪਾਈਅਹਿ; ਜੋ. ਨ ਰਚਹਿ ਪਰਪੰਚ॥) ਖਟ ਪੋਲਾ- ਖਟ ਸਾਸਤ੍ਰ. ਊਚੌ ਕਹਹਿ; ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਰਾਵਾਰ॥) ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਮੰਮਾ ਮੁਕਤਾ, ਅੱਧਾ ਰਾਰਾ੍ ਪੋਲਾ ਬੋਲ ਕੇ, ਇੱਕ ਸਿਹਾਰੀ ਅੱਧੇ ਰਾਰੇ, ਇੱਕ ਸਿਹਾਰੀ ਤੱਤੇ ਲਾਉ। ਖਸਟਮਿ ਪੋਲਾ- ਖਸਟਮਿ. ਖਟ ਸਾਸਤ੍ਰ ਕਹਹਿ; ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਕਥਹਿ ਅਨੇਕ॥

੨੯੮. ਊਤਮੁ ਊਚੌ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ; ਗੁਣ. ਅੰਤੁ ਨ ਜਾਣਹਿ ਸੇਖ॥ ਨਾਰਦ ਮੁਨਿ ਜਨ ਸੁਕ ਬਿਆਸ; ਜਸੁ ਗਾਵਤ ਗੋਬਿੰਦ॥ ਖਾਟਿ ਖਜਾਨਾ ਗੁਣ ਨਿਧਿ ਹਰੇ; ਨਾਨਕ. ਨਾਮੁ ਧਿਆਇ॥) ਸਪਤਮਿ ਪੋਲਾ- ਸਪਤਮਿ. ਸੰਚਹੁ ਨਾਮ ਧਨੁ; ਟੂਟਿ ਨ ਜਾਹਿ ਭੰਡਾਰ॥) ਜਮਕੰਕਰੁ. ਜੋਹਿ ਨ ਸਕਈ; ਨਾਨਕ. ਪ੍ਰਭੂ ਦਇਆਲ॥ ਨਉਮੀ, ਨਵੇ ਛਿਦ੍ਰ ਅਪਵੀਤ॥) ਬਿਪ=ਰੀਤਿ- ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਨ ਜਪਹਿ; ਕਰਤ ਬਿਪਰੀਤਿ॥) ਬਕ=ਹਿ ਪੋਲਾ- ਪਰ ਤ੍ਰਿਅ ਰਮਹਿ; ਬਕਹਿ ਸਾਧ ਨਿੰਦ॥) ਤਾਈਂ- ਹਿਰਹਿ ਪਰ ਦਰਬੁ; ਉਦਰ ਕੈ ਤਾਈ॥) ਬੁਝਾਈ ਪੋਲਾ- ਅਗਨਿ. ਨ ਨਿਵਰੈ; ਤ੍ਰਿਸਨਾ. ਨ ਬੁਝਾਈ॥) ਅਭਾਗੇ[1] (ਜਮਹਿ) ਜਮ ਮਰਿ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਭੱਾਗੇ- ਨਾਨਕ. ਪ੍ਰਭ ਬਿਸਰਤ; ਮਰਿ ਜਮਹਿ ਅਭਾਗੇ[1]॥ ਦਸ ਦਿਸ ਖੋਜਤ. ਮੈ ਫਿਰਿਓ; ਜਤ ਦੇਖਉ ਤਤ ਸੋਇ॥ ਮਨੁ ਬਸਿ ਆਵੈ. ਨਾਨਕਾ; ਜੇ. ਪੂਰਨ ਕਿਰਪਾ ਹੋਇ॥) ਦਸ ਪੋਲਾ, ਬੱਸਿ- ਦਸਮੀ. ਦਸ ਦੁਆਰ; ਬਸਿ ਕੀਨੇ॥

੨੯੯. ਏ=ਕਾਦਸੀ- ਏਕਾਦਸੀ; ਨਿਕਟਿ ਪੇਖਹੁ. ਹਰਿ ਰਾਮੁ॥) ਬੱਸਿ- ਇੰਦ੍ਰੀ ਬਸਿ ਕਰਿ; ਸੁਣਹੁ ਹਰਿ ਨਾਮੁ॥ ਸਭ ਮਹਿ; ਪੂਰਿ ਰਹੇ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ॥) ਅ=ਟਲ- ਨਾਨਕ. ਹਰਿ ਕੀਰਤਨੁ ਕਰਿ; ਅਟਲ ਏਹੁ ਧਰਮ॥) ਦੁਆ=ਦਸੀ- ਦੁਆਦਸੀ; ਦਾਨੁ ਨਾਮੁ ਇਸਨਾਨੁ॥ ਹਰਿ ਕੀ ਭਗਤਿ ਕਰਹੁ; ਤਜਿ ਮਾਨੁ॥ ਹਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਨ ਕਰਹੁ; ਸਾਧਸੰਗਿ॥) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਰੂਪ ਬ੍ਰਹਮ[1], ਸਭ ਦੇ ਵਸਣ ਦੇ

ਅਸਥਾਨ[੨], ਅਪਣੇ ਆਪ ਸਰੂਪ ਵਾਹਿਗੁਰੂ[੩] ਜੀ– ਪੰਚ[੧] ਭੂ[੨] ਆਤਮਾ[੩]; ਹਰਿ ਨਾਮ ਰਸਿ ਪੋਖੈ॥) ਤ੍ਰਉ=ਦਸੀ– ਤ੍ਰਉਦਸੀ; ਤੀਨਿ ਤਾਪ ਸੰਸਾਰ॥) ਭਜ=ਨੁ ਪੋਲਾ– ਹਰਿ ਹਰਿ ਭਜਨੁ; ਨ ਮਨ ਮਹਿ ਆਇਓ॥) ਪਰਮੇ=ਸੁਅਰ– ਪਰਮੇਸ੍ਵਰ; ਤਹ ਬਸਹਿ ਦਇਆਲ॥) ਨਾਨਕ. ਊਨ ਨ ਦੇਖੀਐ; ਪੂਰਨ. ਤਾ ਕੇ ਕਾਮ॥

੩੦੦. ਮਨੁ ਤਨੁ ਸੀਤਲੁ. ਸਾਂਤਿ ਸਹਜ; ਲਾਗਾ ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਸੇਵ॥ ਟੂਟੇ ਬੰਧਨ ਬਹੁ ਬਿਕਾਰ; ਸਫਲ ਪੂਰਨ ਤਾ ਕੇ ਕਾਮ॥) ਦੁਰ=ਮੱਤਿ। ਮਿਟੀ ਪੋਲਾ, ਛੁੱਟੀ– ਦੁਰਮਤਿ ਮਿਟੀ, ਹਉਮੈ ਛੁਟੀ; ਸਿਮਰਤ. ਹਰਿ ਕੋ ਨਾਮ॥) ਰਵਨ ਪੋਲਾ– ਆਪਿ ਤਰਿਆ. ਕੁਟੰਬ ਸਿਉ; ਗੁਣ ਗੁਬਿੰਦ ਪ੍ਰਭ ਰਵਨ॥) ਚੜੈ– ਦਿਨੁ ਦਿਨੁ ਚੜੈ ਸਵਾਇਆ; ਨਾਨਕ. ਹੋਤ ਨ ਘਾਟਿ॥) ਪੂੰਨਿਆਂ[੧] ਸਮਰੱਥੁ– ਪੂਰਨਮਾ[੧]. ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਭ ਏਕੁ; ਕਰਣ ਕਾਰਣ ਸਮਰਥੁ॥ ਗੁਣ ਨਿਧਾਨ ਗੋਬਿੰਦ ਗੁਰ; ਕੀਆ ਜਾ ਕਾ ਹੋਇ॥) ਅ=ਕਥ ਕਥਾ ਪੋਲੇ– ਅਕਥ ਕਥਾ. ਨਹ ਬੂਝੀਐ; ਸਿਮਰਹੁ. ਹਰਿ ਕੇ ਚਰਨ॥) ਖੱਤ੍ਰੀ ਉਧ=ਰੈ – ਖਤ੍ਰੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣੁ. ਸੂਦੁ ਬੈਸੁ; ਉਧਰੈ ਸਿਮਰਿ. ਚੰਡਾਲ॥) ਸਮਾਨ[੧], ਇਕੋ ਜਿਹਾ[੧] ਸਮਤੁ ਮਿਲਵਾਂ ਪੋਲਾ– ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੁਰਖੁ ਦਇਆਲੁ ਹੈ; ਜਿਸਨੋ. ਸਮਤੁ[੧] ਸਭੁ ਕੋਇ॥ ਹਉਮੈ ਮਾਇਆ ਸਭ ਬਿਖੁ ਹੈ; ਨਿਤ ਜਗਿ ਤੋਟਾ ਸੰਸਾਰਿ॥) ਖੱਟਿਆ– ਲਾਹਾ. ਹਰਿ ਧਨੁ ਖਟਿਆ; ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਬਦੁ ਵੀਚਾਰਿ॥

੩੦੧. ਨਾਨਕ. ਜੋ ਧੁਰਿ ਮਿਲੇ. ਸੇ ਮਿਲਿ ਰਹੇ; ਹਰਿ ਮੇਲੇ ਸਿਰਜਣਹਾਰਿ॥ ਤੁਧੁਨੋ ਸਭ ਧਿਆਇਦੀ; ਸਭ ਲਗੈ ਤੇਰੀ ਪਾਈ॥) ਖੋਟੇ ਝਗੜੇ[੧]– ਜਿਨ ਸਾਲਾਹਨਿ ਸੇ ਮਰਹਿ; ਖਪਿ ਜਾਵੈ ਸਭੁ ਅਪਵਾਦੁ[੧]॥) ਵੱਡੇ ਆਦਿ ਰਹਿਤ ਬ੍ਰਹਮ[੧], ਪਰਮ ਉਪਦੇਸ਼[੧]– ਜਨ ਨਾਨਕ. ਗੁਰਮੁਖਿ ਉਬਰੇ; ਜਪਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਪਰਮਾਨਾਦੁ[੧]॥ ਨਾਨਕ. ਨਾਮੁ ਪਵਿਤੁ; ਹਰਿ ਮੁਖਿ ਬੋਲੀ, ਸਭਿ ਦੁਖ ਪਰਹਰੀ॥) ਸੱਜਨਾ– ਨਾਨਕ. ਰੋਗੁ ਗਵਾਇ; ਮਿਲਿ ਸਤਿਗੁਰ ਸਾਧੂ ਸਜਨਾ॥) ਪੜ੍ਹੀਐ– ਤੁਧੁ ਜੇਵਡੁ ਹੋਇ. ਸੁ ਆਖੀਐ; ਤੁਧੁ ਜੇਹਾ. ਤੂਹੈ ਪੜੀਐ॥) ਪਰ=ਗੜੀਐ ਪ੍ਰਗਟ[੧]– ਤੂ. ਘਟਿ ਘਟਿ ਇਕੁ ਵਰਤਦਾ; ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਰਗੜੀਐ[੧]॥) ਸਭਨਾ[੧] ਤੋਂ[੨] ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ[੩] ਕਲਾਂ 'ਚ। ਹੈਂ– ਤੂ ਸਚਾ ਸਭਸ ਦਾ ਖਸਮੁ ਹੈ; ਸਭ[੧] ਦੂ[੧] ਤੂ ਚੜੀਐ[੧]॥) ਕੜ੍ਹੀਐ– ਤੂ ਕਰਹਿ. ਸੁ ਸਚੇ ਹੋਇਸੀ; ਤਾ ਕਾਇਤੁ ਕੜੀਐ॥) ਅਭੁੱਲੁ ਹੈਂ, ਭੁੱਲਣ– ਤੂ ਕਰਤਾ. ਆਪਿ ਅਭੁਲੁ ਹੈ; ਭੁਲਣ ਵਿਚਿ ਨਾਹੀ॥) ਬੁੱਝਾਹੀ– ਤੂ ਕਰਹਿ. ਸੁ ਸਚੇ ਭਲਾ ਹੈ; ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਬੁਝਾਹੀ॥

੩੦੨. ਸਭਿ ਜੀਅ ਤੇਰੇ. ਤੂ ਸਭਸ ਦਾ; ਤੂ ਸਭ ਛਡਾਹੀ॥) ਅੱਖੀਂ– ਸੁਣਿ ਸਾਜਨ. ਪ੍ਰੇਮ ਸੰਦੇਸਰਾ; ਅਖੀ ਤਾਰ ਲਗੰਨਿ॥) ਤੁੱਠੈ ਸੱਜਣੁ– ਗੁਰਿ ਤੁਠੈ. ਸਜਣੁ ਮੇਲਿਆ; ਜਨ ਨਾਨਕ. ਸੁਖਿ ਸਵੰਨਿ॥) ਤਿਸਟਿਆ ਪੋਲਾ– ਨਿਰਵੈਰਾ ਨਾਲਿ. ਜਿ ਵੈਰੁ ਚਲਾਇਦੇ; ਤਿਨ ਵਿਚਹੁ. ਤਿਸਟਿਆ ਨ ਕੋਇ॥) ਇੱਛਦਾ– ਸਤਿਗੁਰ ਨੋ. ਜੇਹਾ ਕੋ ਇਛਦਾ; ਤੇਹਾ ਫਲੁ ਪਾਏ ਕੋਇ॥) ਗੁੱਝਾ– ਨਾਨਕ. ਕਰਤਾ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਜਾਣਦਾ; ਜਿਦੂ. ਕਿਛੁ ਗੁਝਾ ਨ ਹੋਇ॥) ਜਿਸਨੋ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮੇਲੇ. ਸੁ ਗੁਣ ਰਵੈ; ਗੁਣ ਆਖਿ ਵਖਾਣੀ॥) ਬੁੱਝਿ– ਨਾਨਕ. ਸਚਾ ਸਚੁ ਹੈ; ਬੁਝਿ ਸਚਿ ਸਮਾਣੀ॥) ਲੱਥਾ– ਜਿਨ ਜਪਿਆ. ਇਕ ਮਨਿ ਇਕ ਚਿਤਿ; ਤਿਨ. ਲਥਾ ਹਉਮੈ ਭਾਰੁ॥) ਫਿੱਟੁ– ਕੋਈ ਨਿੰਦਾ ਕਰੇ. ਪੂਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੀ; ਤਿਸਨੋ. ਫਿਟੁ ਫਿਟੁ ਕਹੈ ਸਭੁ ਸੰਸਾਰੁ॥) ਰੱਖਣਹਾਰੁ– ਸਤਿਗੁਰ ਵਿਚਿ. ਆਪਿ ਵਰਤਦਾ; ਹਰਿ ਆਪੇ ਰਖਣਹਾਰੁ॥) ਉੱਜਲੇ– ਤਿਨ ਕੇ ਮੁਖ. ਦਰਿ ਉਜਲੇ; ਜਿਨ ਹਰਿ ਹਿਰਦੈ ਸਚਾ ਭਾਵੈ॥) ਸੱਟੀਅਨਿ– ਕੂੜਿਆਰ ਪਿਛਾਹਾ ਸਟੀਅਨਿ; ਕੂੜੁ ਹਿਰਦੈ ਕਪਟੁ. ਮਹਾ ਦੁਖੁ ਪਾਵੈ॥

੩੦੩. ਮਤਲਬੀ[੧], ਸੁਆਵ=ਗੀਰ ਉੱਘੜਿ- ਜਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਰਾਫੁ, ਨਦਰਿ ਕਰਿ ਦੇਖੈ; ਸੁਆਵਗੀਰ[੧] ਸਭਿ ਉਘੜਿ ਆਏ॥) ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ[੧], ਦਦਾ ਮੁਕਤਾ ਯਈਏ ਨੂੰ ਸਿਹਾਰੀ ਲਾਉ ਜਾਂ ਦਈਇ ਭੀ ਹੈ- ਓਇ. ਜੇਹਾ ਚਿਤਵਹਿ ਨਿਤ, ਤੇਹਾ ਪਾਇਨਿ; ਓਇ. ਤੇਹੋ ਜੇਹੇ ਦਯਿ ਵਜਾਏ[੧]॥) ਗੱਲਾਂ। ਵੱਥੁ- ਕੋਈ. ਗਲਾ ਕਰੇ ਘਨੇਰੀਆ; ਜਿ ਘਰਿ ਵਥੁ ਹੋਵੈ, ਸਾਈ ਖਾਇ॥) ਹੱਥ ਅੱਡਣੇ[੧], ਤੱਡਹਿ- ਅਹੰਕਾਰੀਆ ਨੋ. ਦੁਖ ਭੁਖ ਹੈ; ਹਥੁ ਤਡਹਿ[੧], ਘਰਿ ਘਰਿ ਮੰਗਾਇ॥) ਠੱਗੀ ਗੁੱਝੀ- ਕੂੜੁ ਠਗੀ. ਗੁਝੀ ਨਾ ਰਹੈ; ਮੁਲੰਮਾ ਪਾਜੁ. ਲਹਿ ਜਾਇ॥) ਜਿਉ. ਲੋਹਾ ਪਾਰਸਿ ਭੇਟੀਐ; ਮਿਲਿ ਸੰਗਤਿ. ਸੁਵਰਨੁ ਹੋਇ ਜਾਇ॥ ਅਉਗਣ ਵਿਕਣਿ ਪਲਰੀ; ਜਿਸੁ ਦੇਹਿ. ਸੁ ਸਚੇ ਪਾਏ॥) ਪਰਗਟੀ=ਆਏ- ਬਲਿਹਾਰੀ ਗੁਰ ਆਪਣੇ; ਜਿਨਿ ਅਉਗਣ ਮੇਟਿ, ਗੁਣ ਪਰਗਟੀਆਏ॥) ਰਮਤ ਪੋਲਾ ਮਿਲਵਾਂ, ਸੁੱਚ- ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਰਮਤ. ਸੁਚ ਸੰਜਮੁ; ਹਰਿ ਨਾਮੇ ਹੀ ਤ੍ਰਿਪਤਾਵੈ॥) ਬਾਤਾਂ- ਹਰਿ ਬਾਤਾ. ਆਖਿ ਸੁਣਾਏ ਨਾਨਕੁ; ਹਰਿ ਕਰਤੇ ਏਵੈ ਭਾਵੈ॥) ਖੜਿਆ ੜ ਹਲੰਤ ਨ ਲਾਉ- ਨਰਕਿ ਘੋਰਿ. ਮੁਹਿ ਕਾਲੈ ਖੜਿਆ; ਜਿਉ. ਤਸਕਰੁ ਪਾਇ ਗਲਾਵੈ॥ ਫਿਰਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਸਰਣੀ ਪਵੈ. ਤਾ ਉਬਰੈ; ਜਾ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਵੈ॥) ਮੁੱਠਾ- ਪੂਰੇ ਗੁਰ ਕਾ. ਹੁਕਮੁ ਨ ਮੰਨੈ; ਓਹੁ ਮਨਮੁਖੁ. ਅਗਿਆਨੁ ਮੁਠਾ, ਬਿਖੁ ਮਾਇਆ॥) ਬੁੱਝੈ- ਓਸੁ ਅੰਦਰਿ ਕੂੜੁ. ਕੂੜੋ ਕਰਿ ਬੁਝੈ; ਅਣਹੋਦੇ ਝਗੜੇ. ਦਯਿ ਓਸ ਦੈ ਗਲਿ ਪਾਇਆ॥) ਬਹੁਤੀ[੨] ਗੱਲ ਵੇਚਣੀ[੧] ਕਰਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ ਝੂੱਠੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਖੱਟਿਆ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੱਲ- ਓਹੁ ਗਲ ਫਰੋਸੀ[੧]. ਕਰੇ ਬਹੁਤੇਰੀ[੨]; ਓਸ ਦਾ ਬੋਲਿਆ ਕਿਸੈ ਨ ਭਾਇਆ॥) ਲੱਛਣੁ- ਓਹੁ ਘਰਿ ਘਰਿ ਹੰਢੈ, ਜਿਉ ਰੰਨ ਦੋਹਾਗਣਿ; ਓਸੁ ਨਾਲਿ ਮੁਹੁ ਜੋੜੇ, ਓਸੁ ਭੀ ਲਛਣੁ ਲਾਇਆ॥) ਅ=ਲਿਪਤੋ- ਗੁਰਮੁਖਿ ਹੋਇ. ਸੁ ਅਲਿਪਤੋ ਵਰਤੈ; ਓਸ ਦਾ ਪਾਸੁ ਛਡਿ. ਗੁਰ ਪਾਸਿ ਬਹਿ ਜਾਇਆ॥

੩੦੪. ਲੁਕਾਵੇ[੧] ਹੇ ਸੰਤੋ[੨]- ਜੋ. ਗੁਰੁ ਗੋਪੇ[੧] ਆਪਣਾ, ਸੁ ਭਲਾ ਨਾਹੀ. ਪੰਚਹੁ[੨]; ਓਨਿ. ਲਾਹਾ ਮੂਲੁ ਸਭੁ ਗਵਾਇਆ॥) ਆਗਮ ਨਿਗਮੁ ਪੋਲੇ- ਪਹਿਲਾ ਆਗਮੁ ਨਿਗਮੁ. ਨਾਨਕੁ ਆਖਿ ਸੁਣਾਏ; ਪੂਰੇ ਗੁਰ ਕਾ ਬਚਨ, ਉਪਰਿ ਆਇਆ॥) ਟਿੱਕੇ- ਸਚੁ ਸਚਾ. ਸਭ ਦੂ ਵਡਾ ਹੈ; ਸੋ ਲਏ. ਜਿਸੁ ਸਤਿਗੁਰੁ ਟਿਕੇ॥) ਸੱਚੁ ਸੱਚਾ ਇੱਕੇ- ਸੋ ਸਤਿਗੁਰੁ. ਜਿ ਸਚੁ ਧਿਆਇਦਾ; ਸਚੁ ਸਚਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਇਕੇ॥) ਛਿੱਕੇ ਫਿੱਕੇ ਚੁੱਕੇ- ਗੁਰਸਿਖੀ, ਹਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਬੀਜਿਆ; ਹਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮੁ, ਫਲੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪਾਇਆ॥) ਖੇਤੀ[੧] ਕੱਟਦਾ[੨] - ਜਮੁ ਚੂਹਾ. ਕਿਰਸ[੧] ਨਿਤ ਕੁਰਕਦਾ[੨]; ਹਰਿ ਕਰਤੈ, ਮਾਰਿ ਕਢਾਇਆ॥) ਪੂਰਿਆ[੧] ਹੋਰ[੨] ੨ ਗੱਲਾਂ[੩], ਗੱਲਾਂ ਅੱਟਿਆ- ਸਾਰਾ ਦਿਨੁ. ਲਾਲਚਿ ਅਟਿਆ[੧]; ਮਨਮੁਖਿ. ਹੋਰੇ[੨] ਗਲਾ[੩]॥ ਦੱਬਿਆ, ਨੌਂ[੧] ਗੋਲਕਾਂ[੨], ਨਵੇ ਪੋਲਾ- ਰਾਤੀ. ਊਘੈ ਦਬਿਆ; ਨਵੇ[੧] ਸੋਤ[੨], ਸਭਿ ਢਿਲਾ॥) ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ[੧] ਹੁਕਮ[੨], ਕੁਬਚਨ ਬੋਲਣ ਰੂਪ ਨੇਜਾ[੩] ਮਾਰਦੀ ਹੈ। ਜੋਰਾਂ ਭੱਲਾ- ਮਨਮੁਖਾ ਦੈ ਸਿਰਿ. ਜੋਰਾ[੧] ਅਮਰੁ[੨] ਹੈ; ਨਿਤ ਦੇਵਹਿ ਭਲਾ[੩]॥) ਮੂਰਖ[੧]। ਖਲਾ ਪੋਲਾ- ਜੋਰਾ ਦਾ ਆਖਿਆ. ਪੁਰਖ ਕਮਾਵਦੇ; ਸੇ ਅਪਵਿਤ ਅਮੇਧ ਖਲਾ[੧]॥) ਕੁਸੁੱਧ ਚੱਲਾ- ਕਾਮਿ ਵਿਆਪੇ. ਕੁਸੁਧ ਨਰ; ਸੇ ਜੋਰਾ ਪੁਛਿ ਚਲਾ॥) ਚੱਲੈ। ਭਲ ਭਲਾ ਪੋਲੇ- ਸਤਿਗੁਰ ਕੈ ਆਖਿਐ. ਜੋ ਚਲੈ; ਸੋ ਸਤਿ ਪੁਰਖੁ ਭਲ ਭਲਾ॥) ਖੇਡਿਆ[੧] ਹੈ। ਖੇਲ ਖਿਲਾ ਪੋਲੇ- ਜੋਰਾ ਪੁਰਖ ਸਭਿ. ਆਪਿ ਉਪਾਇਅਨੁ; ਹਰਿ ਖੇਲ, ਸਭਿ ਖਿਲਾ[੧]॥) ਭਲ ਭਲਾ ਪੋਲਾ- ਸਭ ਤੇਰੀ ਬਣਤ ਬਣਾਵਣੀ; ਨਾਨਕ. ਭਲ ਭਲਾ॥) ਤੋਲੇ[੧] ਜਾਣ। ਅ=ਤੁੱਲੁ। ਤੁਲੀਐ ਪੋਲਾ- ਤੂ ਵੇਪਰਵਾਹੁ ਅਥਾਹੁ ਹੈ; ਅਤੁਲੁ. ਕਿਉ ਤੁਲੀਐ[੧]॥) ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ. ਸਤਿ ਸਰੂਪੁ ਹੈ; ਗੁਰਬਾਣੀ ਬਣੀਐ॥) ਕੱਚੁ। ਪਿੱਚੁ। ਪੜੀਐ, ਝਾੜੇ ਪੈਰ ਹਲੰਤ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ-

ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਰੀਸੈ. ਹੋਰਿ ਕਚੁ ਪਿਚੁ ਬੋਲਦੇ; ਸੇ ਕੂੜਿਆਰ ਕੂੜੇ. ਝੜਿ ਪੜੀਐ॥) ਕੜੀਐ- ਓਨ੍ਹਾ ਅੰਦਰਿ ਹੋਰੁ. ਮੁਖਿ ਹੋਰੁ ਹੈ; ਬਿਖੁ ਮਾਇਆ ਨੋ. ਝਖਿ ਮਰਦੇ ਕੜੀਐ॥) ਜਿਨ ਅੰਦਰਿ ਕਪਟੁ, ਵਿਕਾਰੁ ਝੂਠੁ; ਓਇ ਆਪੇ ਸਚੈ, ਵਖਿ ਕਢੇ ਜਜਮਾਲੇ॥)

੩੦੫.ਸਚਿਆਰ ਸਿਖ. ਬਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਪਾਸਿ ਘਾਲਨਿ; ਕੂੜਿਆਰ. ਨ ਲਭਨੀ ਕਿਤੈ ਥਾਇ ਭਾਲੇ॥) ਜਿਨਾ. ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਆਖਿਆ. ਸੁਖਾਵੈ ਨਾਹੀ; ਤਿਨ੍ਹਾ ਮੁਹ ਭਲੇਰੇ. ਫਿਰਹਿ ਦਯਿ ਗਾਲੇ॥

ਕਿਤਨਾ ਕੁ ਚਿਰ[1] ਪ੍ਰਚੌਣਾ[2] ਕਰੀਏ ਭੂਤਨੇ[3] ਕਿਚ=ਰਕੁ ਵੇਰਾਈ=ਅਨਿ- ਜਿਨ ਅੰਦਰਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਨਹੀ, ਹਰਿ ਕੇਰੀ; ਸੇ ਕਿਚਰਕੁ[1] ਵੇਰਾਈਅਨਿ[2], ਮਨਮੁਖ ਬੇਤਾਲੇ[3]॥) ਠੱਗਵਾਲੇ- ਜਨ ਨਾਨਕ. ਇਕਨਾ ਗੁਰੁ ਮੇਲਿ ਸੁਖੁ ਦੇਵੈ; ਇਕਿ ਆਪੇ. ਵਖਿ ਕਢੈ ਠਗਵਾਲੇ॥) ਆਂਦੇ- ਜਿਨਾ ਅੰਦਰਿ ਨਾਮੁ ਨਿਧਾਨੁ ਹਰਿ; ਤਿਨ ਕੇ ਕਾਜ ਦਯਿ ਆਦੇ ਰਾਸਿ॥) ਤਿਨ ਚੂਕੀ ਮੁਹਤਾਜੀ ਲੋਕਨ ਕੀ; ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਅੰਗੁ ਕਰਿ ਬੈਠਾ ਪਾਸਿ॥) ਵੱਲਿ- ਜਾਂ ਕਰਤਾ ਵਲਿ. ਤਾ ਸਭੁ ਕੋ ਵਲਿ; ਸਭਿ ਦਰਸਨੁ ਦੇਖਿ ਕਰਹਿ ਸਾਬਾਸਿ॥) ਚੜ੍ਹੈ- ਗੁਰਿ ਪੂਰੈ. ਦਾਨੁ ਦੀਆ ਹਰਿ ਨਿਹਚਲੁ; ਨਿਤ ਬਖਸੇ ਚੜੈ ਸਵਾਇਆ॥) ਸੁਘ=ੜ-ਤੁਧੁ ਜੇਵਡੁ. ਮੈ ਹੋਰੁ ਕੋ. ਦਿਸਿ ਨ ਆਵਈ; ਤੂਹੈਂ ਸੁਘੜੁ. ਮੇਰੈ ਮਨਿ ਭਾਣਾ॥ ਜੋ ਬਿਨੁ ਸਚੇ ਹੋਰਤੁ ਚਿਤੁ ਲਾਇਦੇ; ਸੇ ਕੂੜਿਆਰ. ਕੂੜਾ ਤਿਨ ਮਾਣਾ॥) ਪਚਿ ਪਚਿ ਪੋਲੇ- ਨਾਨਕ. ਸਚੁ ਧਿਆਇ ਤੂ; ਬਿਨੁ ਸਚੇ. ਪਚਿ ਪਚਿ ਮੁਏ ਅਜਾਣਾ॥) ਨਿਸਚਾ[1] ਸੱਚਾ ਪ੍ਰੇਮ[1] ਅੱਗੋਂ=ਦੇ, ਪਿੱਛੋਂ=ਦੇ- ਅਗੋਦੇ ਸਤਭਾਉ[1] ਨ ਦਿਚੈ; ਪਿਛੋਦੇ ਆਖਿਆ, ਕੰਮਿ ਨ ਆਵੈ॥) ਅੱਧ। ਗੱਲੀਂ- ਅਧ ਵਿਚਿ ਫਿਰੈ. ਮਨਮੁਖੁ ਵੇਚਾਰਾ; ਗਲੀ. ਕਿਉ ਸੁਖੁ ਪਾਵੈ॥) ਹਮੇਸ਼ਾ[1] ਅੰਮ੍ਰਿਤ[2]-ਵੇਲੇ, ਭਲਕੇ ਪੋਲਾ। ਨ੍ਹਾਵੈ- ਉਦਮੁ ਕਰੇ, ਭਲਕੇ[1] ਪਰਭਾਤੀ[2]; ਇਸਨਾਨੁ ਕਰੇ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰਿ ਨਾਵੈ॥

੩੦੬. ਜੋ. ਤੁਧੁ ਸਚੁ ਧਿਆਇਦੇ; ਸੇ ਵਿਰਲੇ ਥੋੜੇ॥) ਬਰ=ਕਤਿ- ਜੋ ਮਨਿ ਚਿਤਿ. ਇਕੁ ਅਰਾਧਿਦੇ; ਤਿਨ ਕੀ ਬਰਕਤਿ. ਖਾਹਿ ਅਸੰਖ ਕਰੋੜੇ॥) ਪੈਨ੍ਦੇ ਖਾਂਦੇ- ਜੋ. ਬਿਨੁ ਸਤਿਗੁਰ ਸੇਵੇ. ਖਾਦੇ ਪੈਨਦੇ; ਸੇ ਮੁਏ ਮਰਿ ਜੰਮੇ ਕੋੜੇ॥) ਵਿਸੁ ਪੋਲਾ- ਓਇ. ਹਾਜਰੁ ਮਿਠਾ ਬੋਲਦੇ; ਬਾਹਰਿ ਵਿਸੁ ਕਢਹਿ. ਮੁਖਿ ਘੋਲੇ॥) ਖਿਧੋ=ਲੜਾ ਪੋਲਾ- ਮਲੁ ਜੂਈ ਭਰਿਆ. ਨੀਲਾ ਕਾਲਾ ਖਿਧੋਲੜਾ; ਤਿਨਿ ਵੇਮੁਖਿ. ਵੇਮੁਖੈ ਨੋ ਪਾਇਆ॥) ਪੜਿ ੜ ਹਲੰਤ ਨ ਲਾਉ- ਪਾਸਿ. ਨ ਦੇਈ ਕੋਈ ਬਹਣਿ, ਜਗਤ ਮਹਿ; ਗੂਹ ਪੜਿ, ਸਗਵੀ ਮਲੁ ਲਾਇ, ਮਨਮੁਖੁ ਆਇਆ॥) ਪਰਾਈ ਜੋ ਨਿੰਦਾ ਚੁਗਲੀ ਨੋ, ਵੇਮੁਖੁ ਕਰਿ ਕੈ ਭੇਜਿਆ; ਓਥੈ ਭੀ ਮੁਹੁ ਕਾਲਾ. ਦੁਹਾ ਵੇਮੁਖਾ ਦਾ ਕਰਾਇਆ॥) ਛੇਤੀ[1], ਪਉੱਲੀ- ਤੜ[1] ਸੁਣਿਆ. ਸਭਤੁ ਜਗਤ ਵਿਚਿ ਭਾਈ; ਵੇਮੁਖੁ. ਸਣੈ ਨਫਰੈ ਪਉਲੀ ਪਉਦੀ; ਫਾਵਾ ਹੋਇ ਕੈ, ਉਠਿ ਘਰਿ ਆਇਆ॥) ਸੰਗਤੀਂ- ਅਗੈ ਸੰਗਤੀ ਕੁੜਮੀ. ਵੇਮੁਖੁ ਰਲਣਾ ਨ ਮਿਲੈ; ਤਾ ਵਹੁਟੀ ਭਤੀਜੀ. ਫਿਰਿ ਆਣਿ ਘਰਿ ਪਾਇਆ॥) ਰੱਜਿ- ਸਾਹਿਬੁ ਜਿਸ ਕਾ. ਨੰਗਾ ਭੁਖਾ ਹੋਵੈ; ਤਿਸ ਦਾ ਨਫਰੁ. ਕਿਥਹੁ ਰਜਿ ਖਾਏ॥) ਓਇ ਲੋਚਨਿ. ਓਨਾ ਗੁਣੈ ਨੋ; ਓਇ ਅਹੰਕਾਰਿ ਸੜੰਦੇ॥

੩੦੭. ਤੁੱਸਿ, ਤਿਲੁ ਪੋਲਾ- ਤੁਸਿ ਦਿਤੀ. ਪੂਰੈ ਸਤਿਗੁਰੂ; ਘਟੈ ਨਾਹੀ. ਇਕੁ ਤਿਲੁ, ਕਿਸੈ ਦੀ ਘਟਾਈ॥) ਵੱਲਿ, ਝਖਿ ਝਖਿ ਪੋਲੇ- ਸਚੁ ਸਾਹਿਬੁ. ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੈ ਵਲਿ ਹੈ; ਤਾਂ ਝਖਿ ਝਖਿ ਮਰੈ, ਸਭ ਲੋਕਾਈ॥) ਚੜ੍ਹੈ- ਜਿਉ ਜਿਉ ਨਿੰਦਕ. ਨਿੰਦ ਕਰਹਿ; ਤਿਉ ਤਿਉ ਨਿਤ ਨਿਤ. ਚੜੈ

ਸਵਾਈ॥) ਝੱਗੂ ਸੁੱਟੇ, ਝਖਦਾ ਪੋਲਾ, ਪ੍ਇਆ- ਨਿਤ ਝਹੀਆ ਪਾਏ. ਝਗੂ ਸੁਟੇ; ਝਖਦਾ ਝਖਦਾ ਝੜਿ ਪਇਆ॥) ਖੱਟੇ- ਕਿਆ ਓਹੁ ਖਟੇ. ਕਿਆ ਓਹੁ ਖਾਵੈ; ਜਿਸੁ ਅੰਦਰਿ. ਸਹਸਾ ਦੁਖੁ ਪਇਆ॥

ਗ੍ਇਆ- ਜਨ ਨਾਨਕ. ਅਨ ਦਿਨੁ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇਆ; ਹਰਿ ਸਿਮਰਤ. ਕਿਲਵਿਖ ਪਾਪ ਗਇਆ॥ ਤੂਹੈ ਸਚਾ, ਸਚੁ ਤੂ; ਸਭ ਦੂ ਉਪਰਿ. ਤੂ ਦੀਬਾਣੁ॥) ਜਲਾਦ[1]- ਕੋਈ ਜਾਇ ਮਿਲੈ ਹੁਣਿ ਓਨ੍ਹਾ ਨੋ; ਤਿਸੁ ਮਾਰੇ ਜਮੁ ਜੰਦਾਰੇ[1]॥) ਫਿਟਕੇ ਪੋਲਾ। ਫਿੱਟੇ- ਗੁਰਿ ਬਾਬੈ ਫਿਟਕੇ. ਸੇ ਫਿਟੇ; ਗੁਰਿ ਅੰਗਦਿ. ਕੀਤੇ ਕੂੜਿਆਰੇ॥) ਗੁਰਿ. ਤੀਜੀ ਪੀੜੀ ਵੀਚਾਰਿਆ; ਕਿਆ ਹਥਿ ਏਨਾ ਵੇਚਾਰੇ॥) ਪੀੜ੍ਹੀ ਟਿੱਕਿਆ- ਗੁਰੁ. ਚਉਥੀ ਪੀੜੀ ਟਿਕਿਆ; ਤਿਨਿ. ਨਿੰਦਕ ਦੁਸਟ ਸਭਿ ਤਾਰੇ॥) ਲਿਜਾ[1] ਕੇ, ਲੱਖਮੀ ਖੜਿ ੜ ਪੈਰ ਹਲੰਤ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ- ਜੋ ਇਛੈ. ਸੋ ਫਲੁ ਪਾਇਸੀ; ਪੁਤੁ ਧਨੁ ਲਖਮੀ; ਖੜਿ[1] ਮੇਲੇ. ਹਰਿ ਨਿਸਤਾਰੇ॥

੩੦੮. ਜਿਨ ਕਉ. ਆਪਿ ਦੇਇ ਵਡਿਆਈ; ਜਗਤੁ ਭੀ ਆਪੇ ਆਣਿ, ਤਿਨ ਕਉ ਪੈਰੀ ਪਾਏ॥ ਡਰੀਐ ਤਾਂ, ਜੇ ਕਿਛੁ ਆਪ ਦੂ ਕੀਚੈ; ਸਭੁ ਕਰਤਾ ਆਪਣੀ ਕਲਾ ਵਧਾਏ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ, ਸਤਿ ਸਤਿ ਕਰਿ ਜਾਣਹੁ ਗੁਰਸਿਖਹੁ; ਹਰਿ ਕਰਤਾ ਆਪਿ ਮੁਹਹੁ ਕਢਾਏ॥ ਗੁਰਸਿਖਾ ਕੇ ਮੁਹ ਉਜਲੇ ਕਰੇ, ਹਰਿ ਪਿਆਰਾ; ਗੁਰ ਕਾ ਜੈਕਾਰੁ ਸੰਸਾਰਿ ਸਭਤੁ ਕਰਾਏ॥) ਆਪਜੀ[1] ਦੇ, ਪੂੰਜੀ- ਸਚੁ ਪੂਜੀ, ਨਾਮੁ ਦ੍ਰਿੜਾਇ ਪ੍ਰਭ; ਵਣਜਾਰੇ ਥਾਰੇ[1]॥ ਜਿਸੁ ਅੰਦਰਿ. ਤਾਤਿ ਪਰਾਈ ਹੋਵੈ; ਤਿਸ ਦਾ. ਕਦੇ ਨ ਹੋਵੀ ਭਲਾ॥) ਖਲਾ ਪੋਲਾ. ਵੱਜੈ- ਨਿਤ ਚੁਗਲੀ ਕਰੇ, ਅਣਹੋਦੀ ਪਰਾਈ; ਮੁਹੁ ਕਢਿ ਨ ਸਕੈ, ਓਸ ਦਾ ਕਾਲਾ ਭਇਆ॥) ਕਲਿਜੁੱਗ- ਕਰਮ ਧਰਤੀ ਸਰੀਰੁ, ਕਲਿਜੁਗ ਵਿਚਿ; ਜੇਹਾ ਕੋ ਬੀਜੇ. ਤੇਹਾ ਕੋ ਖਾਏ॥) ਨਿਆਉਂ[1]। ਗੱਲਾਂ। ਵਿਸੁ ਪੋਲਾ- ਗਲਾ ਉਪਰਿ. ਤਪਾਵਸੁ[1] ਨ ਹੋਈ; ਵਿਸੁ ਖਾਧੀ ਤਤਕਾਲ ਮਰਿ ਜਾਏ॥) ਪਰ੍ਤੱਖਿ- ਹੋਦੈ ਪਰਤਖਿ ਗੁਰੂ. ਜੋ ਵਿਛੁੜੇ; ਤਿਨ ਕਉ. ਦਰਿ ਢੋਈ ਨਾਹੀ॥) ਥੁੱਕ- ਕੋਈ ਜਾਇ ਮਿਲੈ. ਤਿਨ ਨਿੰਦਕਾ; ਮੁਹ ਫਿਕੇ. ਥੁਕ ਥੁਕ ਮੁਹਿ ਪਾਹੀ॥ ਜੋ ਸਤਿਗੁਰਿ ਫਿਟਕੇ, ਸੇ ਸਭ ਜਗਤਿ ਫਿਟਕੇ; ਨਿਤ ਭੰਭਲਭੂਸੇ ਖਾਹੀ॥

੩੦੯. ਕੁਸਟੀ ਕੁਸਟੁ ਪੋਲੇ- ਓਇ ਅਗੈ ਕੁਸਟੀ. ਗੁਰ ਕੇ ਫਿਟਕੇ; ਜਿ ਓਸੁ ਮਿਲੈ. ਤਿਸੁ ਕੁਸਟੁ ਉਠਾਹੀ॥) ਅੱਪੜਿ- ਜਨ ਨਾਨਕ. ਨਾਮੁ ਅਰਾਧਿ ਤੂ; ਤਿਸੁ. ਅਪੜਿ ਕੋ ਨ ਸਕਾਹੀ॥) ਚੜ੍ਹੈ। ਚੜ੍ਹਾਹੀ- ਨਾਵੈ ਕੀ ਵਡਿਆਈ ਵਡੀ ਹੈ; ਨਿਤ ਸਵਾਈ ਚੜੈ ਚੜਾਹੀ॥) ਟਿੱਕਿਆ- ਜਿ ਹੋਂਦੈ ਗੁਰੂ ਬਹਿ ਟਿਕਿਆ; ਤਿਸੁ ਜਨ ਕੀ ਵਡਿਆਈ. ਵਡੀ ਹੋਈ॥ ਤਿਸੁ ਕਉ ਜਗਤੁ ਨਿਵਿਆ, ਸਭੁ ਪੈਰੀ ਪਇਆ; ਜਸੁ ਵਰਤਿਆ ਲੋਈ॥ ਤਿਸ ਕਉ ਖੰਡ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਨਮਸਕਾਰੁ ਕਰਹਿ; ਜਿਸ ਕੈ ਮਸਤਕਿ, ਹਥੁ ਧਰਿਆ ਗੁਰਿ ਪੂਰੈ; ਸੋ ਪੂਰਾ ਹੋਈ॥) ਟਿੱਕਿਆ- ਜਨੁ ਨਾਨਕੁ. ਹਰਿ ਕਰਤੈ ਆਪਿ ਬਹਿ ਟਿਕਿਆ; ਆਪੇ ਪੈਜ ਰਖੈ ਪ੍ਰਭੁ ਸੋਈ॥) ਸਤਿ ਸੰਤੋਖ ਦਇਆ ਧਰਮ ਨਿਮ੍ਰਤਾ. ਸਹਿਨ- ਸ਼ੀਲਤਾ ਗ੍ਰੀਬੀ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਰਾਗ, ਤਿਆਗ, ਨਿਰਅਭਿਮਾਨਤਾ ਖਿਮਾ ਧੀਰਜ ਨਿਰਵੈਰਤਾ ਨਿਰਲੇਪਤਾ ਆਦਿ ਸ਼ੁਭ ਗੁਣਾਂ ਰੂਪੀ ਬਜ਼ਾਰ[1]। ਹੱਟਨਾਲੇ- ਕਾਇਆ ਕੋਟੁ ਅਪਾਰੁ ਹੈ; ਅੰਦਰਿ ਹਟਨਾਲੇ[1]॥) ਸਮੱਾਲੇ- ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਉਦਾ ਜੋ ਕਰੇ; ਹਰਿ ਵਸਤੁ ਸਮਾਲੇ॥) ਸ਼ੁਭ ਗੁਣ ਰੂਪ ਮੁੰਗੇ[1]-

ਨਾਮੁ ਨਿਧਾਨੁ ਹਰਿ ਵਣਜੀਐ; ਹੀਰੇ ਪਰਵਾਲੇ[1]॥ ਵਿਣੁ ਕਾਇਆ, ਜਿ ਹੋਰ ਥੈ ਧਨੁ ਖੋਜਦੇ; ਸੇ ਮੂੜ ਬੇਤਾਲੇ॥) ਭਾਲੇ ਪੋਲਾ– ਸੇ ਉਝੜਿ ਭਰਮਿ ਭਵਾਈਅਹਿ. ਜਿਉ ਝਾੜ ਮਿਰਗੁ ਭਾਲੇ॥) ਤੇੱਲੀ– ਓਹੁ ਤੇਲੀ ਸੰਦਾ ਬਲਦੁ ਕਰਿ; ਨਿਤ ਭਲਕੇ ਉਠਿ ਪ੍ਰਭਿ ਜੋਇਆ॥) ਤਿੰਦੂ। ਗੁੱਝਾ– ਹਰਿ ਵੇਖੈ ਸੁਣੈ ਨਿਤ ਸਭੁ ਕਿਛੁ; ਤਿਦੂ. ਕਿਛੁ ਗੁਝਾ ਨ ਹੋਇਆ॥

੩੧੦. ਤੇ ਹਰਿ ਦਰਗਹਿ ਪੈਨਾਈਅਹਿ; ਜਿਨ ਹਰਿ ਵੁਠਾ ਮਨ ਮਾਹਿ॥) ਹਰੀ=ਆਵਲੇ– ਸੇ ਜੰਤ ਭਏ ਹਰੀਆਵਲੇ; ਜਿਨੀ ਮੇਰਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਦੇਖਿਆ ਜਾਇ॥) ਕੁਲੁ ਪੋਲਾ– ਧਨੁ ਧੰਨੁ ਪਿਤਾ.ਧਨੁ ਧੰਨੁ ਕੁਲੁ; ਧਨੁ ਧਨੁ ਸੁ ਜਨਨੀ; ਜਿਨਿ ਗੁਰੂ ਜਣਿਆ ਮਾਇ॥) ਜਾ ਡਿਠਾ ਪੂਰਾ ਸਤਿਗੁਰੂ; ਤਾਂ ਅੰਦਰਹੁ ਮਨੁ ਸਾਧਾਰਿਆ॥ ਜਿਨ ਰਖਣ ਕਉ ਹਰਿ ਆਪਿ ਹੋਇ; ਹੋਰ ਕੇਤੀ. ਝਖਿ ਝਖਿ ਜਾਇਸੀ॥

੩੧੧. ਗੱਦੋਦਾਣਾ[1] ਫੋੜਾ, ਦੁੱਖ[2]। ਉਮਰ=ਥਲ– ਜਿਨਾ ਅੰਦਰਿ ਉਮਰਥਲ[1]; ਸੇਈ ਜਾਣਨਿ ਸੂਲੀਆ[2]॥ ਹਰਿ ਜਾਣਹਿ ਸੇਈ ਬਿਰਹੁ; ਹਉ ਤਿਨ ਵਿਟਹੁ. ਸਦ ਘੁਮਿ ਘੋਲੀਆ॥) ਤਲ ਪੋਲਾ– ਹਰਿ ਮੇਲਹੁ ਸਜਣੁ ਪੁਰਖੁ; ਮੇਰਾ ਸਿਰੁ. ਤਿਨ ਵਿਟਹੁ. ਤਲ ਰੋਲੀਆ॥) ਗੋਲੀਆ ਕਸਕੇ– ਜੋ ਸਿਖ. ਗੁਰ ਕਾਰ ਕਮਾਵਹਿ; ਹਉ ਗੁਲਮੁ ਤਿਨਾ ਕਾ ਗੋਲੀਆ॥ ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਨਾਨਕ ਮੇਲਿ; ਗੁਰ ਪਹਿ. ਸਿਰੁ ਵੇਚਿਆ ਮੋਲੀਆ॥) ਤੋਟਾ. ਮੂਲਿ ਨ ਆਵਈ; ਲਾਹਾ ਹਰਿ ਭਾਵੈ ਸੋਇ॥ ਸਾਲਾਹੀ ਸਚੁ ਸਾਲਾਹਣਾ; ਸਚੁ ਸਚਾ ਪੁਰਖੁ ਨਿਰਾਲੇ॥) ਸਚੁ ਸਚਾ ਜਿਨੀ ਅਰਾਧਿਆ; ਸੇ ਜਾਇ ਰਲੇ ਸਚ ਨਾਲੇ॥) ਊਟਪਟਾਂਗ[1], ਆਲ=ਪਤਾਲ– ਓਹ. ਆਲਪਤਾਲੁ[1] ਮੁਹਹੁ ਬੋਲਦੇ; ਜਿਉ ਪੀਤੈ ਮਦਿ, ਮਤਵਾਲੇ॥) ਕਰੇ=ਇ ਸੁ=ਲੱਖਣੀ– ਗਉੜੀ ਰਾਗਿ ਸੁਲਖਣੀ; ਜੇ ਖਸਮੈ ਚਿਤਿ ਕਰੇਇ॥ ਜਿਉ ਉਬਲੀ ਮਜੀਠੈ ਰੰਗੁ ਗਹਗਹਾ; ਤਿਉ ਸਚੇ ਨੋ ਜੀਉ ਦੇਇ॥) ਰੱਤੀ– ਰੰਗਿ ਚਲੂਲੈ ਅਤਿ ਰਤੀ; ਸਚੇ ਸਿਉ ਲਗਾ ਨੇਹੁ॥) ਠੱਗੀ ਗੁੱਝੀ– ਕੂੜੁ ਠਗੀ. ਗੁਝੀ ਨਾ ਰਹੈ; ਕੂੜੁ ਮੁਲੰਮਾ ਪਲੇਟਿ ਧਰੇਹੁ॥ ਤੁਧੁ ਆਪੇ ਆਪੁ, ਰਖਿਆ ਸਤਿਗੁਰ ਵਿਚਿ; ਗੁਰੁ ਆਪੇ ਤੁਧੁ ਸਵਾਰਿਆ॥

੩੧੨. ਹੋਂ[1]– ਜਨ ਨਾਨਕ ਕੇ. ਗੁਰਸਿਖ ਪੁਤ ਹਹੁ[1]; ਹਰਿ ਜਪਿਅਹੁ, ਹਰਿ ਨਿਸਤਾਰਿਆ॥) ਭਿੱਜੈ– ਸਚੁ ਸਚੇ ਕੀ ਸਿਫਤਿ ਸਲਾਹ ਹੈ; ਸੋ ਕਰੇ. ਜਿਸੁ ਅੰਦਰੁ ਭਿਜੈ॥) ਛਿੱਜੈ ਪਿੱਜੈ ਲਿੱਜੈ।) ਬਗਲ, ਖੂੰਜੇ ਚ, ਬਗੁਲੇ[2] ਵਤ ਦੰਭੀ[2], (ਘੁਸਰ) ਦਬ ਕੇ ਛਿਪਣਾ[1] ਘੁਸ=ਰਿ। ਬਗੁਲਾਰੇ ਪੋਲਾ– ਜਾ ਗੁਰੁ ਕਹੈ. ਉਠਹੁ ਮੇਰੇ ਭਾਈ; ਬਹਿ ਜਾਹਿ. ਘੁਸਰਿ[1] ਬਗੁਲਾਰੇ[2]॥) ਲੱਭਣ ਵਾਲੇ[1] ਲੱਧੋਵਾਰੇ– ਗੁਰਸਿਖਾ ਅੰਦਰਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਵਰਤੈ; ਚੁਣਿ ਕਢੇ, ਲਧੋਵਾਰੇ[1]॥) ਓਇ ਅਗੈ ਪਿਛੈ ਬਹਿ, ਮੁਹੁ ਛਪਾਇਨਿ; ਨ ਰਲਨੀ ਖੋਟੇਆਰੇ॥) ਭੱਖੁ– ਓਨਾ ਦਾ ਭਖੁ, ਸੁ ਓਥੈ ਨਾਹੀ; ਜਾਇ ਕੂੜੁ ਲਹਨਿ, ਭੇਡਾਰੇ॥) ਉਗ=ਲਾਰੇ ਪੋਲਾ– ਜੇ ਸਾਕਤੁ ਨਰੁ. ਖਾਵਾਈਐ ਲੋਚੀਐ; ਬਿਖੁ ਕਢੈ ਮੁਖਿ ਉਗਲਾਰੇ॥) ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਾ ਖੜਗੁ ਸੰਜੋਉ, ਹਰਿ ਭਗਤਿ ਹੈ; ਜਿਤੁ ਕਾਲੁ ਕੰਟਕੁ ਮਾਰਿ ਵਿਡਾਰਿਆ॥) ਗੱਲ– ਏਹ ਗਲ ਹੋਵੈ, ਹਰਿ ਦਰਗਹ ਸਚੇ ਕੀ; ਜਨ ਨਾਨਕ. ਅਗਮੁ ਵੀਚਾਰਿਆ॥

੩੧੩. ਸਉਂਦੇ। ਉੱਚਰ=ਹਿ– ਸਉਦੇ ਵਾਹੁ ਵਾਹੁ ਉਚਰਹਿ; ਉਠਦੇ ਭੀ ਵਾਹੁ ਕਰੇਨਿ॥) ਉੱਜਲੇ– ਨਾਨਕ. ਤੇ ਮੁਖ ਉਜਲੇ; ਜਿ. ਨਿਤ ਉਠਿ ਸੰਮਾਲੇਨਿ॥) ਰਲੱਾਧਿਆ ਫਲੱਾਧਿਆ– ਸਚੁ ਸਚਾ

ਸਭ ਦੂ ਵਡਾ ਹੈ; ਸਚੁ ਸੇਵਨਿ. ਸੇ ਸਚਿ ਰਲਾਧਿਆ॥) ਟਿਕੈ ਪੋਲਾ– ਬਿਨੁ ਗੁਰ. ਮਨੂਆ ਨਾ ਟਿਕੈ; ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ ਜੂਨੀ ਪਾਇ॥) ਰੱਜੱਈ– ਜਿਹਵਾ. ਸਾਲਾਹਿ ਨ ਰਜਈ; ਹਰਿ ਪ੍ਰੀਤਮ ਚਿਤੁ ਲਾਇ॥) ਬਣਾਈਆਂ – ਸਚੁ ਸਚਾ ਕੁਦਰਤਿ ਜਾਣੀਐ; ਦਿਨੁ ਰਾਤੀ ਜਿਨਿ ਬਣਾਈਆ॥) ਪਾਈਆ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ– ਸਾਲਾਹੀ ਸਚੁ. ਸਲਾਹ ਸਚੁ; ਸਚੁ. ਕੀਮਤਿ ਕਿਨੈ ਨ ਪਾਈਆ॥) ਆਈਆ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ– ਜਾ ਮਿਲਿਆ ਪੂਰਾ ਸਤਿਗੁਰੂ; ਤਾ ਹਾਜਰੁ ਨਦਰੀ ਆਈਆ॥) ਭੁੱਖਾਂ ਗਵਾਈਆਂ– ਸਚੁ ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਿਨੀ ਸਲਾਹਿਆ; ਤਿਨ੍ਹਾ ਭੁਖਾ ਸਭਿ ਗਵਾਈਆ॥) ਲੱਧਾ– ਮੈ ਮਨੁ ਤਨੁ ਖੋਜਿ ਖੋਜੇਦਿਆ; ਸੋ ਪ੍ਰਭੁ ਲਧਾ ਲੋੜਿ॥) ਵਿਚੋਲੇ[1]। ਵਿਸਟੁ ਪੋਲਾ– ਵਿਸਟੁ[1] ਗੁਰੂ ਮੈ ਪਾਇਆ; ਜਿਨਿ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਦਿਤਾ ਜੋੜਿ॥) ਅਤਿ ਪੋਲਾ– ਮਾਇਆਧਾਰੀ; ਅਤਿ ਅੰਨ੍ਹਾ ਬੋਲਾ॥ ਨਾਨਕ; ਵਜਦਾ ਜੰਤੁ ਵਜਾਇਆ॥)

੩੧੪. ਅ॒ਗਣਤੁ– ਤੂ ਕਰਤਾ ਆਪਿ ਅਗਣਤੁ ਹੈ; ਸਭੁ ਜਗੁ ਵਿਚਿ ਗਣਤੈ॥) ਚਲਤੈ ਪੋਲਾ– ਤੂ ਘਟਿ ਘਟਿ ਇਕੁ ਵਰਤਦਾ; ਸਚੁ ਸਾਹਿਬ ਚਲਤੈ॥) ਵੱਸਿ– ਮਰਣ ਜੀਵਣ ਕੀ ਚਿੰਤਾ ਗਈ; ਇਹੁ ਜੀਅੜਾ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭ ਵਸਿ॥) ਚੜ੍ਹੀ, ਚ॒ਵੱਗਣਿ– ਜਿਨ. ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਭਾਣਾ ਮੰਨਿਆ; ਤਿਨ. ਚੜੀ ਚਵਗਣਿ ਵੰਨੇ॥) ਛਪਾਇਆ[1]– ਜਿਨਿ. ਗੁਰੁ ਗੋਪਿਆ[1] ਆਪਣਾ; ਤਿਸੁ. ਠਉਰ ਨ ਠਾਉ॥) ਘੁੱਸੀਐ– ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਗਣਤੈ ਘੁਸੀਐ; ਦੁਖੇ ਦੁਖਿ ਵਿਹਾਇ॥) ਬੋਲਾ– ਅੰਨ੍ਹਾ ਬੋਲਾ; ਖੁਇ ਉਝੜਿ ਪਾਇ॥ ਓਇ ਵਲੁ ਛਲੁ ਕਰਿ. ਝਤਿ ਕਢਦੇ; ਫਿਰਿ ਜਾਇ ਬਹਹਿ. ਕੂੜਿਆਰਾ ਪਾਸਿ॥) ਨਿਰਨਾ[1] ਗੱਡੱਈ– ਵਿਚਿ ਸਚੇ, ਕੂੜੁ. ਨ ਗਡਈ; ਮਨਿ ਵੇਖਹੁ ਕੋ ਨਿਰਜਾਸਿ[1]॥

੩੧੫. ਪੰਜਵੀਂ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਨਾ। ਸਭ ਥਾਂ ਪਉੜੀ ਪੰਜਵਾਂ ਪੜ੍ਹਨਾ, ਪਉੜੀਆਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਿਸਾਹ ਜੀ ਦੀਆਂ ਹਨ– ਪਉੜੀ ੫॥) ਤੱਕਹਿ, ਲੁਕਿ ਪੋਲਾ– ਤਕਹਿ ਨਾਰਿ ਪਰਾਈਆ; ਲੁਕਿ ਅੰਦਰਿ ਠਾਣੀ॥) ਸੰਨ੍[1] ਔਖੀਆਂ[2] ਥਾਵਾਂ ਚੂਨੇ ਗੱਚ ਮੰਦਰ, ਸ਼ਰਾਬ[3] ਪੀਂਦੇ ਹਨ, ਮਦੁ ਪੋਲਾ– ਸੰਨ੍ਹੀ[1] ਦੇਨਿ ਵਿਖੰਮ[2] ਥਾਇ; ਮਿਠਾ ਮਦੁ[3] ਮਾਣੀ॥) ਅਜਰਾ॒ਈਲੁ ਪੋਲਾ– ਅਜਰਾਈਲੁ ਫਰੇਸਤਾ; ਤਿਲ ਪੀੜੇ ਘਾਣੀ॥ ਜੋ ਧੁਰਿ ਲਿਖਿਆ ਲੇਖੁ ਪ੍ਰਭ; ਮੇਟਣਾ ਨ ਜਾਇ॥) ਵੱਖਰੋ– ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਧਨੁ ਵਖਰੋ; ਨਾਨਕ. ਸਦਾ ਧਿਆਇ॥) ਨਰੈਣ ਤੋਂ ਭਗੌੜਾ[1]– ਨਾਰਾਇਣਿ, ਲਇਆ ਨਾਠੂੰਗੜਾ[1]; ਪੈਰ ਕਿਥੈ ਰਖੈ॥) ਅਮਿੱਤਿਆ। ਵਿਸੋ ਪੋਲਾ। ਚੱਖੈ – ਕਰਦਾ ਪਾਪ ਅਮਿਤਿਆ; ਨਿਤ ਵਿਸੋ ਚਖੈ॥) ਗਿੱਲਿਆਂ ਗੋਹਿਆਂ ਵਾਂਗ ਭਖ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਖੈ ਪੋਲਾ– ਨਿੰਦਾ ਕਰਦਾ ਪਚਿ ਮੁਆ; ਵਿਚਿ ਦੇਹੀ ਭਖੈ॥)
ਸਰਣਾ॒ਗਤੀ ਅ॒ਲਖੈ ਪੋਲਾ– ਨਾਨਕ. ਤਿਸੁ ਸਰਣਾਗਤੀ; ਜੋ ਪੁਰਖੁ ਅਲਖੈ॥) ਅ॒ਕਿਰਤਘਣਾ– ਨਰਕ ਘੋਰ ਬਹੁ ਦੁਖ ਘਣੇ; ਅਕਿਰਤਘਣਾ ਕਾ ਥਾਨੁ॥) ਅਵ॒ਖਧ ਪੋਲਾ– ਅਵਖਧ ਸਭੇ ਕੀਤਿਅਨੁ; ਨਿੰਦਕ ਕਾ ਦਾਰੂ ਨਾਹਿ॥) ਤੁੱਸਿ। ਅ॒ਖੁੱਟੁ–ਛੁੱਟ, ਤੁੱਟ– ਤੁਸਿ ਦਿਤਾ ਪੂਰੈ ਸਤਿਗੁਰੂ; ਹਰਿ ਧਨੁ ਸਚੁ ਅਖੁਟੁ॥) ਬੁੱਟ। ਜੁੱਟੁ– ਵਿਣੁ ਸਚੇ ਦੂਜਾ ਸੇਵਦੇ; ਹੁਇ ਮਰਸਨਿ ਬੁਟੁ॥) ਦਬਾਇਆ[1], ਤਪਾ ਪੋਲਾ, ਜਜ॒ਮਾਲਿਆ ਜਜ ਪੋਲਾ, ਮੱਾਲਿਆ– ਤਪਾ ਨ ਹੋਵੈ, ਅੰਦ੍ਰਹੁ ਲੋਭੀ; ਨਿਤ ਮਾਇਆ ਨੋ ਫਿਰੈ ਜਜਮਾਲਿਆ[1]॥) ਸੱਦਿਆ, ਸੱਤੈ, ਭਿੱਖਿਆ। ਤਪੈ ਪੋਲਾ– ਅਗੋਦੇ ਸਦਿਆ, ਸਤੈ ਦੀ ਭਿਖਿਆ ਲਏ ਨਾਹੀ; ਪਿਛੋਦੇ ਪਛੁਤਾਇ ਕੈ, ਆਣਿ ਤਪੈ, ਪੁਤੁ ਵਿਚਿ ਬਹਾਲਿਆ॥) ਹੱਸਣ। ਲਹ॒ਰਿ, ਗੱਾਲਿਆ– ਪੰਚ ਲੋਗ ਸਭਿ ਹਸਣ ਲਗੇ; ਤਪਾ ਲੋਭਿ ਲਹਰਿ ਹੈ ਗਾਲਿਆ॥) ਥੋੜ੍ਹਾ– ਜਿਥੈ ਥੋੜਾ ਧਨੁ ਵੇਖੈ. ਤਿਥੈ

ਤਪਾ ਭਿਟੈ ਨਾਹੀ; ਧਨਿ ਬਹੁਤੈ ਡਿਠੈ, ਤਪੈ ਧਰਮੁ ਹਾਰਿਆ॥) ਬਗੁਲਾ ਪੋਲਾ– ਭਾਈ ਏਹੁ ਤਪਾ ਨ ਹੋਵੀ. ਬਗੁਲਾ ਹੈ; ਬਹਿ ਸਾਧ ਜਨਾ ਵੀਚਾਰਿਆ॥) ਸਤ ਪੁਰਖ ਕੀ ਤਪਾ ਨਿੰਦਾ ਕਰੈ, ਸੰਸਾਰੈ ਕੀ ਉਸਤਤੀ ਵਿਚਿ ਹੋਵੈ; ਏਤੁ ਦੋਖੈ. ਤਪਾ ਦਯਿ ਮਾਰਿਆ॥) ਘੱਾਲਿਆ – ਮਹਾ ਪੁਰਖਾਂ ਕੀ ਨਿੰਦਾ ਕਾ, ਵੇਖੁ ਜਿ ਤਪੇ ਨੋ ਫਲੁ ਲਗਾ; ਸਭੁ ਗਇਆ ਤਪੇ ਕਾ ਘਾਲਿਆ॥ ਬਾਹਰਿ ਬਹੈ; ਪੰਚਾ ਵਿਚਿ ਤਪਾ ਸਦਾਏ॥

੩੧੬. ਉੱਘਾ– ਹਰਿ ਅੰਦਰਲਾ ਪਾਪੁ; ਪੰਚਾ ਨੋ, ਉਘਾ ਕਰਿ ਵੇਖਾਲਿਆ॥) ਲਿਜਾ[੧] ਕੇ, ਖੜਿ ੜ ਹਲੰ ਤ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ– ਧਰਮਰਾਇ. ਜਮਕੰਕਰਾ ਨੋ ਆਖਿ ਛਡਿਆ; ਏਸੁ ਤਪੇ ਨੋ, ਤਿਥੈ ਖੜਿ[੧] ਪਾਇਅਹੁ; ਜਿਥੈ ਮਹਾ ਮਹਾਂ ਹਤਿਆਰਿਆ॥) ਬਖਸੀ=ਅਨੁ ਚੜੈ– ਹਰਿ ਭਗਤਾਂ ਨੋ, ਨਿਤ ਨਾਵੈ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਬਖਸੀਅਨੁ; ਨਿਤ ਚੜੈ ਸਵਾਈ॥) ਉੱਘੜੈ– ਅੰਦਰਿ ਕਮਾਣਾ ਸਰਪਰ ਉਘੜੈ; ਭਾਵੈ ਕੋਈ. ਬਹਿ ਧਰਤੀ ਵਿਚਿ ਕਮਾਈ॥) ਵਿਗ=ਸਿਆ– ਜਨ ਨਾਨਕੁ. ਦੇਖਿ ਵਿਗਸਿਆ; ਹਰਿ ਕੀ ਵਡਿਆਈ॥) ਲੱਗੇ[੧] ਹਨ, ਲੱਗੇਨੀ ਪੱਕਾ– ਆਇ ਲਗੇਨੀ[੧] ਦਿਹ ਥੋੜੜੇ; ਜਿਉ ਪਕਾ ਖੇਤੁ ਲੁਣੀਐ॥) ਜੇਹੇ ਕਰਮ ਕਮਾਵਦੇ; ਤੇਵੇਹੋ ਭਣੀਐ॥) ਗੁਦਰੈ ਪੋਲਾ– ਝਗੜਾ ਕਰਦਿਆ. ਅਨ ਦਿਨੁ ਗੁਦਰੈ; ਸਬਦਿ. ਨ ਕਰਹਿ ਵੀਚਾਰੁ॥) ਅੰਧਿਆਰੁ– ਦਿਤੈ. ਕਿਤੈ ਨ ਸੰਤੋਖੀਅਹਿ; ਅੰਤਰਿ ਤਿਸਨਾ ਬਹੁ ਅਗਿਆਨੁ ਅੰਧ੍ਹਾਰੁ॥) ਤੁੱਟੀ– ਨਾਨਕ. ਮਨਮੁਖਾ ਨਾਲੋ ਤੁਟੀ ਭਲੀ; ਜਿਨ ਮਾਇਆ ਮੋਹ ਪਿਆਰੁ॥) ਜਿਨ ਕਉ ਪੋਤੈ ਪੁੰਨੁ ਪਇਆ; ਤਿਨਾ. ਗੁਰ ਸਬਦੀ ਸੁਖੁ ਹੋਇ॥) ਨਾਨਕ. ਵੀਚਾਰਹਿ ਸੰਤ ਮੁਨਿ ਜਨਾਂ; ਚਾਰਿ ਵੇਦ ਕਹੰਦੇ॥

੩੧੭. ਲੱਥੁ– ਪ੍ਰਭੁ. ਸਦਾ ਸਮਾਲਹਿ ਮਿਤ੍ਰ ਤੂ; ਦੁਖੁ ਸਬਾਇਆ ਲਥੁ॥) ਖੁਧਿਆ=ਵੰਤੁ– ਖੁਧਿਆਵੰਤੁ. ਨ ਜਾਣਈ; ਲਾਜ ਕੁਲਾਜ ਕੁਬੋਲੁ॥ ਨਾਨਕੁ. ਮਾਂਗੈ ਨਾਮੁ ਹਰਿ; ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਸੰਜੋਗੁ॥ ਜੇਵੇਹੇ ਕਰਮ ਕਮਾਵਦਾ; ਤੇਵੇਹੇ ਫਲਤੇ॥) ਤੱਤਾ[੧] ਲੋਹਾ[੨] ਅਸਲੀ[੩] ਸੋਧਿਆ, ਸਾੜ[੪] ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਚੱਬੇ ਤੱਤਾ, ਪਲਤੇ ਪੋਲਾ– ਚਬੇ ਤਤਾ[੧] ਲੋਹ[੨] ਸਾਰੁ[੩]; ਵਿਚਿ ਸੰਘੈ ਪਲਤੇ[੪]॥) ਫਾਹਾ[੨], ਪੌਣ[੧] ਤੋਂ, ਮੰਦ ਕਰਮਾਂ[੩] ਅਨੁਸਾਰ[੪], ਘੱਤਿ, ਅਮਲ ਮਿਲਵਾਂ ਪੋਲਾ– ਘਤਿ[੧] ਗਲਾਵਾਂ[੨] ਚਾਲਿਆ; ਤਿਨਿ ਦੂਤਿ ਅਮਲ[੩] ਤੇ[੪]॥) ਪਰਾਈ[੧] ਮੈਲ[੨] ਨਿੰਦਾ, ਚੁਰਾਉਂਦੇ[੩] ਭਾਵ ਪਰਾਈ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਮਲੁ ਪੋਲਾ– ਕਾਈ ਆਸ, ਨ ਪੁੰਨੀਆ; ਨਿਤ ਪਰ[੧] ਮਲੁ[੨] ਹਿਰਤੇ[੩]॥) ਤਰਫਾਂ[੧], ਮੁੱਕ[੨] ਗਈਆਂ, ਚੁੱਕ[੩] ਲਿਆ[੪], ਨਿਖੁੱਟੀਅਸੁ– ਸਭੇ ਧਿਰਾਂ[੧] ਨਿਖੁਟੀਅਸੁ[੨]; ਹਿਰਿ[੩] ਲਈਅਸੁ[੪], ਧਰ ਤੇ॥) ਮਿਟਣ[੧], ਲੜਾਈ[੨], ਮਾਰ[੩] ਲਿਆ– ਵਿਝਣ[੧] ਕਲਹ[੨] ਨ ਦੇਵਦਾ; ਤਾਂ ਲਇਆ[੩] ਕਰਤੇ॥) ਹੰਕਾਰ[੧], ਪੜਤੇ ੜ ਹਲੰਤ ਨ ਲਾਉ– ਜੋ ਜੋ ਕਰਤੇ ਅਹੰਮੇਉ[੧]; ਝੜਿ. ਧਰਤੀ ਪੜਤੇ॥) ਗੁਰਮੁਖਿ ਗਿਆਨੁ; ਬਿਬੇਕ ਬੁਧਿ ਹੋਇ॥) ਸਤਿਗੁਰੁ ਆਖੈ, ਸੁ ਕਾਰ ਕਮਾਵਨਿ, ਸੁ ਜਪੁ ਕਮਾਵਹਿ; ਗੁਰਸਿਖਾਂ ਕੀ ਘਾਲ, ਸਚਾ ਥਾਇ ਪਾਵੈ॥ ਵਿਣੁ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਹੁਕਮੈ, ਜਿ ਗੁਰਸਿਖਾਂ ਪਾਸਹੁ ਕੰਮੁ ਕਰਾਇਆ ਲੋੜੇ; ਤਿਸੁ. ਗੁਰਸਿਖੁ ਫਿਰਿ ਨੇੜਿ ਨ ਆਵੈ॥) ਠੱਗੀ– ਜਿ ਠਗੀ ਆਵੈ, ਠਗੀ ਉਠਿ ਜਾਇ; ਤਿਸੁ ਨੇੜੈ. ਗੁਰਸਿਖੁ ਮੂਲਿ ਨ ਆਵੈ॥) ਬ੍ਰਹਮੁ ਬੀਚਾਰੁ; ਨਾਨਕੁ. ਆਖਿ ਸੁਣਾਵੈ॥ ਜਿ ਵਿਣੁ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਮਨੁ ਮੰਨੇ. ਕੰਮੁ ਕਰਾਏ; ਸੋ ਜੰਤੁ ਮਹਾ ਦੁਖੁ ਪਾਵੈ॥) ਵੱਡਾ ਜੇਵੱਡੁ ਵੱਡ ਵੱਡੇ– ਤੂੰ ਸਚਾ ਸਾਹਿਬੁ. ਅਤਿ ਵਡਾ; ਤੁਹਿ ਜੇਵਡੁ ਤੂੰ. ਵਡ ਵਡੇ॥) ਗੱਡ ਗੱਡੇ– ਜਿਸਨੋ. ਤੂੰ ਆਪਿ ਮਿਲਾਇਦਾ; ਸੋ. ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੇਵੇ, ਮਨੁ ਗਡ ਗਡੇ॥) ਹੱਡੇ)

੩੧੮. ਸੁੱਧੁ- ਸੁਧੁ॥) ਕਮਾਲਦੀਂ ਮੋਜਦੀਂ- ਗਉੜੀ ਕੀ ਵਾਰ ਮਹਲਾ ੫. ਰਾਇ ਕਮਾਲਦੀ ਮੋਜਦੀ ਕੀ; ਵਾਰ ਕੀ ਧੁਨਿ ਉਪਰਿ, ਗਾਵਣੀ॥) ਭਜਿਆ ਪੋਲਾ- ਤਿਸੁ ਜਨ ਕੈ ਬਲਿਹਾਰਣੈ; ਜਿਨਿ ਭਜਿਆ, ਪ੍ਰਭੁ ਨਿਰਬਾਣੁ॥) ਚੇਤਾ[੧] ਹੈ, ਬੁੱਧਾ[੧] ਹੈ। ਚੇਤਾਈ ਪੋਲਾ- ਚੇਤਾਈ[੧] ਤਾਂ ਚੇਤਿ; ਸਾਹਿਬੁ ਸਚਾ ਸੋ ਧਣੀ॥) ਚੜ੍ਹਿ- ਨਾਨਕ. ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੇਵਿ; ਚੜਿ ਬੋਹਿਥਿ, ਭਉਜਲੁ ਪਾਰਿ ਪਉ॥ ਵਾਉ ਸੰਦੇ ਕਪੜੇ; ਪਹਿਰਹਿ ਗਰਬਿ ਗਵਾਰ॥) ਜੱਗੈ ਰੱਖੇ- ਸੇਈ ਉਬਰੇ. ਜਗੈ ਵਿਚਿ; ਜੋ ਸਚੈ ਰਖੇ॥) ਸਾਧਾਂ। ਭੱਖੇ- ਕਾਮੁ ਕ੍ਰੋਧੁ ਲੋਭੁ ਮੋਹੁ; ਸੰਗਿ ਸਾਧਾ ਭਖੇ॥) ਪਰੱਖੇ- ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਪ੍ਰਭਿ ਆਪਣੀ; ਹਰਿ ਆਪਿ ਪਰਖੇ॥) ਲਖੇ ਪੋਲਾ- ਨਾਨਕ. ਚਲਤ ਨ ਜਾਪਨੀ; ਕੋ ਸਕੈ ਨ ਲਖੇ॥) ਮਿੱਤ੍ਰਾਈ- ਨਾਨਕ. ਮਿਤ੍ਰਾਈ ਤਿਸੁ ਸਿਉ; ਸਭ ਕਿਛੁ ਜਿਸ ਕੈ ਹਾਥਿ॥) ਕੁਮਿੱਤ੍ਰਾ ਚੱਲਹਿ- ਕੁਮਿਤ੍ਰਾ ਸੇਈ ਕਾਂਢੀਅਹਿ; ਇਕ ਵਿਖ. ਨ ਚਲਹਿ ਸਾਥਿ॥) ਤਿਖਾ ਬੁਝਾਈ ਪੋਲਾ- ਜਿਸੁ ਸਿਮਰਤ. ਸੁਖੁ ਪਾਈਐ; ਸਭ ਤਿਖਾ ਬੁਝਾਈ॥) ਕਰਿ ਸੇਵਾ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਗੁਰ; ਭੁਖ ਰਹੈ ਨ ਕਾਈ॥ ਸਗਲ ਮਨੋਰਥ ਪੁੰਨਿਆ; ਅਮਰਾਪਦੁ ਪਾਈ॥) ਡਿੱਠੜੋ। ਹੱਭ- ਡਿਠੜੋ ਹਭ ਠਾਇ; ਊਣ. ਨ ਕਾਈ ਜਾਇ॥) ਲੱਧਾ- ਨਾਨਕ. ਲਧਾ ਤਿਨ ਸੁਆਉ; ਜਿਨਾ. ਸਤਿਗੁਰੁ ਭੇਟਿਆ॥

੩੧੯. ਬਿਜਲੀ[੧] ਵਿਖੇ[੨]- ਦਾਮਨੀ[੧] ਚਮਤਕਾਰ; ਤਿਉ ਵਰਤਾਰਾ ਜਗ ਖੇ[੨]॥) ਵੱਥੁ- ਵਥੁ ਸੁਹਾਵੀ ਸਾਇ; ਨਾਨਕ. ਨਾਉ ਜਪੰਦੋ ਤਿਸੁ ਧਣੀ॥) ਤੋੱਸਾ। ਦਿੱਚੈ- ਤੋਸਾ ਦਿਚੈ ਸਚੁ ਨਾਮੁ; ਨਾਨਕ. ਮਿਹਮਾਣੀ॥) ਮੁੱਠੜੇ- ਮੁਠੜੇ ਸੇਈ ਸਾਥ; ਜਿਨੀ. ਸਚੁ ਨ ਲਦਿਆ॥) ਸੰਮ੍ਹਿੱਥੁ- ਓਇ ਸੇਵਨਿ. ਸੰਮ੍ਰਿਥੁ ਆਪਣਾ; ਬਿਨਸੈ ਸਭੁ ਮੰਦਾ॥) ਚੁਹ੍ਕੀ ਵਗਨਿ ਪੋਲਾ ਫੁੱਟੀ- ਚਿੜੀ ਚੁਹਕੀ. ਪਹੁ ਫੁਟੀ; ਵਗਨਿ ਬਹੁਤੁ ਤਰੰਗ॥) ਕੁਮਿੱਤ- ਦੁਨੀਆ ਕੀਆ ਵਡਿਆਈਆ; ਨਾਨਕ. ਸਭਿ ਕੁਮਿਤ॥) ਭਰਾਵੋ[੧]- ਤਿਸੈ ਪਰਾਪਤਿ ਭਾਇਰਹੁ[੧]; ਜਿਸੁ ਦੇਇ ਬਿਧਾਤਾ॥) ਮਉੱਲਿਆ- ਮਨ ਤਨ ਭੀਤਰਿ ਮਉਲਿਆ; ਹਰਿ ਰੰਗਿ. ਜਨੁ ਰਾਤਾ॥) ਅੱਕ ਖੱਖੜੀਆਂ। ਲੱਗੜੀਆਂ- ਖਖੜੀਆ ਸੁਹਾਵੀਆ; ਲਗੜੀਆ ਅਕ ਕੰਠਿ॥ ਵਿਸਾਰੇਦੇ ਮਰਿ ਗਏ; ਮਰਿ ਭਿ ਨ ਸਕਹਿ ਮੂਲਿ॥

੩੨੦. ਪੱਲੈ- ਤਿਸੈ ਸਰੇਵਹੁ ਪ੍ਰਾਣੀਹੋ; ਜਿਸ ਦੈ ਨਾਉ ਪਲੈ॥) ਗੱਡਿ। ਥੰਮੁ। ਅ੍ਹੱਲੈ- ਘਰੁ ਬੰਧਹੁ. ਸਚ ਧਰਮ ਕਾ; ਗਡਿ ਥੰਮੁ ਅਹਲੈ॥) ਝੱਲੈ। ਮੱਲੈ) ਨਿਖੁੱਟਿ। ਅ੍ਤੁੱਲ - ਨਿਖੁਟਿ. ਨ ਜਾਈ ਮੂਲਿ; ਅਤੁਲ ਭੰਡਾਰਿਆ॥ ਓਥੈ. ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਵੰਡੀਐ; ਸੁਖੀਆ. ਹਰਿ ਕਰਣੇ॥) ਉੱਚਰ੍ਹਿ। ਅਮਿਉ ਮਿਲਵਾਂ। ਚੱਲਹਿ- ਬਾਣੀ ਉਚਰਹਿ ਸਾਧ ਜਨ; ਅਮਿਉ. ਚਲਹਿ ਝਰਣੇ॥) ਲੱਧਾ) ਸਾਧਾਂ ਪੋਲਾ। ਛੁੱਟੈ ਬੱਧਾ- ਸਾਧਾ ਸਰਣੀ. ਜੋ ਪਵੈ; ਸੁ ਛੁਟੈ ਬਧਾ॥) ਸਮਝਿਆ[੧], ਬੁੱਝਿ ਸਮੱਧਾ- ਗੁਰੁ ਭੇਟਿਆ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਹਰਿ; ਪੜਿ ਬੁਝਿ, ਸਮਧਾ[੧]॥) ਅਗੱਧਾ- ਨਾਨਕ. ਪਾਇਆ ਸੋ ਧਣੀ; ਹਰਿ ਅਗਮ ਅਗਧਾ॥) ਜ਼ੋਰ ਜ਼ੁਲਮ ਦੀ ਅਵੈੜਤਾਈ[੧]। ਅਵੱਤਾ- ਕਾਮੁ. ਨ ਕਰਹੀ ਆਪਣਾ; ਫਿਰਹਿ ਅਵਤਾ[੧] ਲੋਇ॥) ਬਿਖੈ ਪੋਲਾ, ਕਉੜੱਤਣਿ- ਬਿਖੈ ਕਉੜਤਣਿ ਸਗਲ ਮਾਹਿ; ਜਗਤਿ ਰਹੀ ਲਪਟਾਇ॥) ਜਮਕੰਕਰੁ. ਨੇੜਿ ਨ ਆਵਈ; ਫਿਰਿ. ਬਹੁੜਿ ਨ ਮਰੀਐ॥) ਬਿਖੁ ਪੋਲਾ, ਉ੍ਤਰੀਐ- ਭਵ ਸਾਗਰੁ ਸੰਸਾਰੁ ਬਿਖੁ; ਸੋ ਪਾਰਿ ਉਤਰੀਐ॥) ਗੁੰਦਣਾ ਕਰੋ[੧], ਪਰ੍ਹਰੀਐ- ਹਰਿ ਗੁਣ ਗੁੰਫਹੁ[੧], ਮਨਿ ਮਾਲ ਹਰਿ; ਸਭ ਮਲੁ ਪਰਹਰੀਐ॥) ਨਰ੍ਹਰੀਐ- ਨਾਨਕ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਮਿਲਿ ਰਹੇ; ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਨਰਹਰੀਐ॥) ਅਸਤ ਬਿਅਸਤ ਭਾਵ ਬਿਅਰਥ[੧], ਗਾਲ੍ਹੀਂ ਅਲ੍ਪਲਾਲੀਆ- ਗਾਲ੍ਹੀ ਅਲਪਲਾਲੀਆ[੧]; ਕੰਮਿ. ਨ ਆਵਹਿ ਮਿਤ॥

੩੨੧. ਨਾਨਕ. ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਧਨੁ ਕੀਤਾ; ਪੂਰੇ ਗੁਰ ਪਰਸਾਦਿ॥) ਚੱਲੀ। ਲੱਬਿ। ਵਿਗੁੱਤੇ- ਧੋਹੁ. ਨ ਚਲੀ ਖਸਮ ਨਾਲਿ; ਲਬਿ ਮੋਹਿ ਵਿਗੁਤੇ॥) ਮੰਦੇ[੧] ਮਦਿ ਪੋਲਾ। ਸੁੱਤੇ। ਕਰ=ਤਬ- ਕਰਤਬ ਕਰਨਿ ਭਲੇਰਿਆ[੧]; ਮਦਿ ਮਾਇਆ ਸੁਤੇ॥) ਮੁੱਤੇ) ਉਠੰਦਿਆ ਬਹੰਦਿਆ ਸਵੰਦਿਆ; ਸੁਖੁ ਸੋਇ॥) ਅੱਟਿਆ- ਲਾਲਚਿ ਅਟਿਆ. ਨਿਤ ਫਿਰੈ; ਸੁਆਰਥੁ. ਕਰੇ ਨ ਕੋਇ॥) ਚੱਖਿ ਸਾਧੀਂ ਪੋਲਾ, ਡਿੱਠਾ - ਸਾਦੁ ਆਇਆ.ਤਿਨ ਹਰਿ ਜਨਾਂ; ਚਖਿ ਸਾਧੀ ਡਿਠਾ॥) ਮਿੱਠਾ। ਵੁੱਠਾ।) ਨਾਸ[੧] ਕੀਤਾ[੧], ਦੁਇਆ ਕੁੱਠਾ- ਇਕੁ ਨਿਰੰਜਨੁ ਰਵਿ ਰਹਿਆ; ਭਾਉ ਦੁਯਾ ਕੁਠਾ[੧]॥) ਮੰਗ[੧]- ਜਾਚੜੀ[੧] ਸਾ ਸਾਰੁ; ਜੋ ਜਾਚੰਦੀ ਹੇਕੜੋ॥) ਪ੍ਰੇਮ[੧], ਵਿੰਨ੍ਹਿਆਂ[੨], ਹੋਇਆ[੩], ਵਿੱਧਾ- ਨੀਹਿ[੧] ਜਿ ਵਿਧਾ[੨] ਮੰਨੁ; ਪਛਾਣੂ. ਵਿਰਲੋ ਥਿਓ[੩]॥) ਪੱਧਰੋ- ਜੋੜਣਹਾਰਾ ਸੰਤੁ; ਨਾਨਕ. ਪਾਧਰੁ ਪਧਰੋ॥ ਹਰਿ ਮਾਰਗੁ. ਸਾਧੂ ਦਸਿਆ; ਜਪੀਐ ਗੁਰਮੰਤੁ॥) ਵੱਤ- ਵਤ ਲਗੀ ਸਚੇ ਨਾਮ ਕੀ; ਜੋ ਬੀਜੇ ਸੋ ਖਾਇ॥) ਤੁੱਸਿ- ਮੰਗਣਾ ਤ ਸਚ ਇਕੁ; ਜਿਸੁ ਤੁਸਿ ਦੇਵੈ ਆਪਿ॥) ਰੱਜੀ- ਅੰਨੁ ਧੰਨੁ ਬਹੁਤੁ ਉਪਜਿਆ; ਪ੍ਰਿਥਮੀ ਰਜੀ ਤਿਪਤਿ ਅਘਾਇ॥

੩੨੨. ਰੰਗ ਰੂਪ ਰਸ ਬਾਦਿ; ਕਿ ਕਰਹਿ ਪਰਾਣੀਆ॥) ਕਲ ਪੋਲਾ- ਜਿਸੁ ਭੁਲਾਏ ਆਪਿ; ਤਿਸੁ. ਕਲ ਨਹੀ ਜਾਣੀਆ॥) ਬੁੱਧ ਰੂਪ ਧਰਤੀ[੧], ਸ਼ੁਭ ਗੁਣਾਂ ਰੂਪ ਸ੍ਰੇਸਟ[੨] ਰੰਗ ਵਾਲੀ ਹੋ ਗਈ। ਸਤਿ ਸੰਤੋਖ ਖਿਮਾ ਗ੍ਰੀਬੀ ਬੈਰਾਗ[੩] ਆਦਿ ਰਤਨ[੪] ਰੂਪ ਘਾਸ[੩] ਨਾਲ ਜੜੀ[੫] ਗਈ- ਧਰਣਿ[੧] ਸੁਵੰਨੀ[੨], ਖੜ[੩] ਰਤਨ[੪] ਜੜਾਵੀ[੫]; ਹਰਿ ਪ੍ਰੇਮ ਪੁਰਖੁ, ਮਨਿ ਵੁਠਾ॥) ਬਨਾਸਪਤੀ[੧]- ਫਿਰਦੀ ਫਿਰਦੀ ਦਹ ਦਿਸਾ; ਜਲ ਪਰਬਤ ਬਨਰਾਇ[੧]॥) ਪਰ ਇਸਤ੍ਰੀ ਰੂਪ ਮੁਰਦਾਰ[੧], ਪਖੰਡੀ ਰੂਪ ਇੱਲ[੨], ਬਹਿੱਠੀ- ਜਿਥੈ ਡਿਠਾ ਮਿਰਤਕੋ[੧]; ਇਲ[੨] ਬਹਿਠੀ ਆਇ॥) ਗੁਰਮੁਖਿ ਬੀਬੀ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਣ:-ਜੇ ਕਰੁ ਗਹਹਿ ਪਿਆਰੜੇ; ਤੁਧੁ. ਨ ਛੋਡਾ ਮੂਲਿ॥ ਹਰਿ ਛੋਡਨਿ ਸੇ ਦੁਰਜਨਾ; ਪੜਹਿ ਦੋਜਕ ਕੈ ਸੂਲਿ॥ ੨॥ "ਹੇ ਪਿਆਰੜੇ ਪਤੀ ਜੀ! ਜੇ ਆਪ ਜੀ ਦਾਸਨ ਦਾਸੀ ਦਾ (ਕਰੁ) ਹੱਥ (ਗਹਹਿ) ਫੜਦੇ ਹੋਂ, ਤਾਂ ਦਾਸੀ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ 'ਚ, ਪ੍ਰਣ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਕਿ ਦੁੱਖ ਸੁਖ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭੀ ਸਮਾਂ ਆ ਬਣੇ, ਸਾਰੀ ਉਮਰ (ਮੂਲਿ) ਕਦਾਚਿੱਤ (ਤੁਧੁ) ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਸਾਥ (ਨ) ਨਹੀਂ (ਛੋਡਾ) ਛੱਡਾਂਗੀ, ਜੇਕਰ ਆਪ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਹੋਵੋਂਗੇ। " ਯਥਾ:- ਰੂਖੋ ਭੋਜਨੁ. ਭੂਮਿ ਸੈਨ ਸਖੀ; ਪ੍ਰਿਅ ਸੰਗਿ. ਸੂਖਿ ਬਿਹਾਤ॥) ਜਉ ਤਨੁ ਚੀਰਹਿ; ਅੰਗਿ. ਨ ਮੋਰਉ॥ ਪਿੰਡੁ ਪਰੈ; ਤਉ. ਪ੍ਰੀਤਿ ਨ ਤੋਰਉ॥ ੨॥ ਹਮ ਤੁਮ ਬੀਚੁ; ਭਇਓ ਨਹੀ ਕੋਈ॥ ਤੁਮਹਿ ਸੁ ਕੰਤ; ਨਾਰਿ ਹਮ ਸੋਈ॥ ੩॥ "ਪਤੀਬ੍ਰਤਾ ਧਰਮ ਦ੍ਰਿੜ ਨਿਭਾਵਾਂਗੀ, ਦਾਸੀ ਬਣ ਕੇ ਆਗਿਆ ਮੰਨਾਂਗੀ। "

ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਤੀ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਣ:- ਪੜਹਿ ਝਾੜੇ ਝਾੜਿਆਂ ਨੂੰ ਹਲੰਤ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੇ- ਹਰਿ ਛੋਡਨਿ ਸੇ ਦੁਰਜਨਾ; ਪੜਹਿ ਦੋਜਕ ਕੈ ਸੂਲਿ॥) ਬਾਂਹਿ ਜਿਨਾ ਕੀ ਪਕੜੀਐ; ਸਿਰੁ ਦੀਜੀਏ ਬਾਂਹਿ ਨ ਛੋੜੀਏ। "ਹੇ ਸੁਮਤੇ! ਜੇ ਆਪ ਜੀ ਦਾਸਨਦਾਸ ਦੇ ਲੜ ਲੱਗੇ ਹੋਂ, ਤਾਂ ਦਾਸ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਵਜ਼ੀਰ ਸਮਝ ਕੇ, ਹਰ ਵਿਹਾਰ 'ਚ ਪੂਰੀ ਸਲਾਹ ਲਵੇਗਾ। ਸਤਿਕਾਰ ਰੱਖੇਗਾ, ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਪ੍ਰੇਮ ਨਿਭਾਵੇਗਾ। ਜਿਹੜੇ (ਹਰਿ) ਪਤੀ, ਨਿਰਦੋਸ਼ ਨੂੰ (ਛੋਡਨਿ) ਛੱਡਦੇ ਹਨ, (ਸੇ) ਉਹ (ਦੁਰਜਨਾ) ਖੋਟੇ ਪੁਰਖ (ਦੋਜਕ) ਨਰਕ (ਕੈ) ਦੇ (ਸੂਲਿ) ਦੁੱਖ ਚ (ਪੜਹਿ) ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਸੋ ਜੇ ਦਾਸਨਦਾਸ, ਆਪ ਜੀ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਛੱਡੇ, ਤਾਂ ਨਰਕ 'ਚ ਪਵੇ। " ਪਤੀਬ੍ਰਤਾ ਸਤੀਬ੍ਰਤਾ ਧਰਮ 'ਚ ਦ੍ਰਿੜ ਸੱਚੇ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਬਣਨ ਲਈ ਇਹ ਪਰਨ ਹਨ।

ਡੱਖਣਾ– ਸਲੋਕ ਡਖਣਾ ਮਃ ਪ॥) ਹਾਜ਼ਰ ਪਰਗਟ[1]– ਜਿਥਹੁ. ਵੰਞੈ ਜਾਇ; ਤਿਥਾਊ. ਮਉਜੂਦੁ[1] ਸੋਇ॥) ਚੜ੍ਹਿ– ਚੜਿ ਕੈ ਘੋੜੜੈ, ਕੁੰਦੇ ਪਕੜਹਿ; ਖੁੰਡੀ ਦੀ ਖੇਡਾਰੀ॥) ਮਿੱਤਾ। ਮੱਜਨਾ। ਕਿੱਤਾ– ਅਠਸਠਿ ਤੀਰਥ ਮਜਨਾ; ਸਭਿ ਪੁੰਨ ਤਿਨਿ ਕਿਤਾ॥) ਉਧ੍ਰੇ ਗੜ੍ਹ ਜਿੱਤਾ– ਸੰਸਾਰ ਸਾਗਰ ਤੇ ਉਧਰੇ; ਬਿਖਿਆ ਗੜ੍ਹ ਜਿਤਾ॥

੩੨੩. ਅੰਮ੍ਰਿਤ[1] ਸਰੂਪ, ਮਿਣਤੀ[1] ਰਹਿਤ। ਦ੍ਯੁ ਅਮਿਤਾ ਪੋਲਾ– ਨਾਨਕ. ਲੜਿ ਲਾਇ ਉਧਾਰਿਅਨੁ; ਦਯੁ ਸੇਵਿ ਅਮਿਤਾ[1]॥) ਫੁ੍ਟੰਨਿ– ਨਾਨਕ. ਸੇਈ ਤੰਨ ਫੁਟੰਨਿ; ਜਿਨਾ ਸਾਂਈ ਵਿਸਰੈ॥ ਤਿੰਨਾ ਭੁਖ. ਨ ਕਾ ਰਹੀ; ਜਿਸ ਦਾ. ਪ੍ਰਭੁ ਹੈ ਸੋਇ॥ ਪ੍ਰੀਤਿ ਲਗੀ. ਹਰਿ ਨਾਮ ਸਿਉ; ਏ ਹਸਤੀ ਘੋੜੇ॥) ਰਾਜ ਮਿਲਖ. ਖੁਸੀਆ ਘਣੀ; ਧਿਆਇ. ਮੁਖੁ ਨ ਮੋੜੇ॥ (ਸ਼ੁੱਧ ਪਾਠ ਕਰੋ, ਸ਼ੁੱਧ ਕੀਤੇ[1] ਗੁਰਬਾਣੀ ਜੀ ਨੂੰ, ਸੋਧਣ ਲਈ. ਕੋਈ ਭੀ ਕਲਮ ਨ ਚੁੱਕੇ– ਸੁਧੁ ਕੀਚੇ[1]॥) ਚੌਦਾਂ ਉਚਾਰੋ ਕਿਉਂ ਜੋ ਅੱਗੇ ੧੪ ਚਉਪਦੇ ਹਨ। ਅੱਖਰਾਂ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਅੰਕ ਉਚਾਰਨੇ, ਅੱਖਰਾਂ ਚਰਨੀ ਅੰਕ ਨਹੀ ਪੜ੍ਹਨੇ। ਸ੍ਰੀ ਕਬੀਰ ਜੀਉ ਕੇ ਚਉਪਦੇ ੧੪॥) ਅਬ ਮੋਹਿ ਜਲਤ; ਰਾਮ ਜਲੁ ਪਾਇਆ॥) ਉਦਕਿ ਜਲਤ ਬੁਝਾਇਆ ਪੋਲੇ– ਰਾਮ ਉਦਕਿ; ਤਨੁ ਜਲਤ ਬੁਝਾਇਆ॥ ਮਨੁ ਮਾਰਣ ਕਾਰਣਿ; ਬਨ ਜਾਈਐ॥) ਤਿਖਾ ਬੁਝਾਨੀ ਪੋਲੇ– ਰਾਮ ਉਦਕਿ; ਮੇਰੀ ਤਿਖਾ ਬੁਝਾਨੀ॥ ਜਲ ਮਹਿ; ਅਗਨਿ ਉਠੀ ਅਧਿਕਾਇ॥) ਤੋਤਾ[1]– ਤੂੰ ਪਿੰਜਰੁ; ਹਉ ਸੂਅਟਾ[1] ਤੋਰ॥) ਬਿੱਲਾ[1]– ਜਮੁ ਮੰਜਾਰੁ[1]; ਕਹਾ ਕਰੈ ਮੋਰ॥

੩੨੪. ਨਵੀਨ[1], ਸੇਵਕ[2] ਚੇੱਲਾ– ਤੂੰ ਸਤਿਗੁਰੁ; ਹਉ ਨਉਤਨੁ[1] ਚੇਲਾ[2]॥) ਬੇਲਾ ਪੋਲਾ– ਕਹਿ ਕਬੀਰ. ਮਿਲੁ; ਅੰਤ ਕੀ ਬੇਲਾ॥ ਜਬ ਹਮ; ਏਕੋ ਏਕੁ ਕਰਿ ਜਾਨਿਆ॥ ਤਬ ਲੋਗਹ; ਕਾਹੇ ਦੁਖੁ ਮਾਨਿਆ॥) ਪਤਿ ਰਹਿਤ[1], ਅ੍ਪਤਹ– ਹਮ ਅਪਤਹ[1]; ਅਪੁਨੀ ਪਤਿ ਖੋਈ॥ ਹਮਰੈ ਖੋਜਿ; ਪਰਹੁ ਮਤਿ ਕੋਈ॥ ਹਮ ਮੰਦੇ; ਮੰਦੇ ਮਨ ਮਾਹੀ॥) ਪਤਿ ਅ੍ਪਤਿ ਪੋਲੇ– ਪਤਿ ਅਪਤਿ; ਤਾ ਕੀ ਨਹੀ ਲਾਜ॥) ਜਾਨਹੁ੍ਗੇ ਉਘਰੈ੍ਗੋ– ਤਬ ਜਾਨਹੁਗੇ; ਜਬ ਉਘਰੈਗੋ ਪਾਜ॥) ਨਾਂਗੇ ਬਾਂਧੇ– ਕਿਆ ਨਾਗੇ; ਕਿਆ ਬਾਧੇ ਚਾਮ॥) ਨੰਨਾ ਅੱਧਾ ੍ ਪੋਲਾ ਬੋਲੋ– ਸੰਧਿਆ ਪ੍ਰਾਤ; ਇਸ੍ਨਾਨੁ ਕਰਾਹੀ॥) ਜਿਉ ਭਏ ਦਾਦੁਰ; ਪਾਨੀ ਮਾਹੀ॥ ੧॥ ਜਉ ਪੈ; ਰਾਮ ਰਾਮ ਰਤਿ ਨਾਹੀ॥ ਤੇ ਸਭਿ; ਧਰਮਰਾਇ ਕੈ ਜਾਹੀ॥ ਕਾਇਆ ਰਤਿ; ਬਹੁ ਰੂਪ ਰਚਾਹੀ॥ ਤਿਨ ਕਉ ਦਇਆ; ਸੁਪਨੈ ਭੀ ਨਾਹੀ॥) ਅੱਾਗਰ– ਚਾਰਿ ਚਰਨ; ਕਹਹਿ ਬਹੁ ਆਗਰ॥) ਕਲਿ ਪੋਲਾ– ਸਾਧੂ ਸੁਖੁ ਪਾਵਹਿ; ਕਲਿ ਸਾਗਰ॥) ਪੂਜਾ ਪੋਲਾ– ਕਿਆ ਜਪੁ. ਕਿਆ ਤਪੁ; ਕਿਆ. ਬ੍ਰਤ ਪੂਜਾ॥) ਸਰਬਸੁ ਪੋਲਾ ਮਿਲਵਾਂ– ਸਰਬਸੁ ਛੋਡਿ; ਮਹਾ ਰਸੁ ਪੀਜੈ॥) ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ[1]– ਚਤੁਰਾਈ; ਨ ਚਤੁਰਭੁਜੁ[1] ਪਾਈਐ॥ ਪਰਹਰੁ ਲੋਭੁ; ਅਰੁ ਲੋਕਾਚਾਰੁ॥) ਵਧਦਾ[1] ਹੈ। ਬਧੇ ਪੋਲਾ– ਕਰਮ ਕਰਤ; ਬਧੇ[1] ਅਹੰਮੇਵ॥) ਬਾਮ੍ਹਨ– ਕਹੁ ਰੇ ਪੰਡਿਤ; ਬਾਮਨ ਕਬ ਕੇ ਹੋਏ॥ ਤੁਮ ਕਤ ਬ੍ਰਾਹਮਣ; ਹਮ ਕਤ ਸੂਦ॥

੩੨੫. ਅੰਧਕਾਰ; ਸੁਖਿ ਕਬਹਿ ਨ ਸੋਈ ਹੈ॥ ਜਉ ਪੈ; ਰਸਨਾ. ਰਾਮੁ ਨ ਕਹਿਬੋ॥) ਕਾ ਕੰਨੇ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਉਣੀ– ਪ੍ਰਾਨ ਗਏ; ਕਹੁ ਕਾ ਕੀ ਮਾਇਆ॥ ਮੂਏ ਮਰਮੁ; ਕੋ ਕਾ ਕਰ ਜਾਨਾ॥ ਜੋਤਿ ਕੀ ਜਾਤਿ; ਜਾਤਿ ਕੀ ਜੋਤੀ॥ ਕਵਨੁ ਸੁ ਘਰੁ; ਜੋ ਨਿਰਭਉ ਕਹੀਐ॥) ਭੱਜਿ. ਅ੍ਭੈ ਪੋਲਾ– ਭਉ ਭਜਿ ਜਾਇ; ਅਭੈ ਹੋਇ ਰਹੀਐ॥) ਪਤੀ੍ਆਇ– ਤਟਿ ਤੀਰਥਿ; ਨਹੀ ਮਨੁ ਪਤੀਆਇ॥ ਪਾਪ ਪੁੰਨ ਦੁਇ; ਏਕ ਸਮਾਨ॥ ਕਬੀਰ; ਨਿਰਗੁਣ ਨਾਮ ਨ ਰੋਸੁ॥ ਇਸੁ ਪਰਚਾਇ; ਪਰਚਿ ਰਹੁ ਏਸੁ॥ ੧) ਮਰਜਾਦਾ[2] ਤੋਂ ਪਰੇ[1], ਮਨੁ[3] ਤੋਂ ਪਰੇ– ਜੋ ਜਨ ਪਰ[1] ਮਿਤਿ[2]; ਪਰ ਮਨੁ[3] ਜਾਨਾ॥) ਬਾਤਨ ਹੀ; ਬੈਕੁੰਠ

ਸਮਾਨਾ॥ ਨਾ ਜਾਨਾ; ਬੈਕੁੰਠ ਕਹਾ ਹੀ॥ ਜਾਨੁ ਜਾਨੁ; ਸਭਿ ਕਹਹਿ ਤਹਾ ਹੀ॥) ਪਤੀਜਦਾ[1] ਮੰਨਦਾ ਨਹੀਂ, ਪਤੀ=ਅਈ- ਕਹਨ ਕਹਾਵਨ; ਨਹ ਪਤੀਅਈ[1] ਹੈ॥) ਨਿਪਜਿ ਪੋਲਾ- ਉਪਜੈ ਨਿਪਜੈ; ਨਿਪਜਿ ਸਮਾਈ॥) ਬਿਨਸੈ=ਗੋ- ਬਿਨਸੈਗੋ ਰੂਪੁ; ਦੇਖੈ ਸਭ ਦੁਨੀਆ॥) ਜੇ ਆਪ ਨ ਜਿਉਣਾ[1] ਹੋਵੈ, ਬ੍ਰਹਮ ਸਰੂਪ ਭਗਤ ਜੀ ਸਦਾ ਅਮਰ ਹਨ, ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਸਦ ਜੀਵੈ; ਨਹੀ ਮਰਤਾ॥) ਜੀਜੈ- ਤਉ ਕੀਜੈ; ਜਉ ਆਪ ਨ ਜੀਜੈ[1]॥) ਜੀਆਵਨ=ਹਾਰਾ- ਅਬ ਮੋਹਿ ਮਿਲਿਓ ਹੈ; ਜੀਆਵਨਹਾਰਾ॥) ਕੂਅਟਾ ਪੋਲਾ- ਕੂਅਟਾ ਏਕੁ; ਪੰਚ ਪਨਿਹਾਰੀ॥) ਇਆ ਦੇਹੀ; ਪਰਮਲ ਮਹਕੰਦਾ॥

੩੨੬. ਐਸੇ ਘਰ; ਹਮ ਬਹੁਤੁ ਬਸਾਏ॥ ਜਬ ਹਮ ਰਾਮ; ਗਰਭ ਹੋਇ ਆਏ॥ ਕਬਹੂ ਰਾਜਾ ਛਤ੍ਰਪਤਿ; ਕਬਹੂ ਭੇਖਾਰੀ॥) ਦਹੀਂ[1], ਪਾਣੀ[2]- ਦਧਿ[1] ਕੈ ਭੋਲੈ; ਬਿਰੋਲੈ ਨੀਰੁ[2]॥) ਮਸਤ[1], ਝੋਟਾ[2] ਹੰਕਾਰੀ ਜੀਵ, ਅਮੋੜ[3] ਹੋ ਕੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਮੱਤਾ, ਅੰ=ਮੁਹਾ- ਮਾਤਾ[1] ਭੈਸਾ[2]; ਅੰਮੁਹਾ[3] ਜਾਇ॥) ਨਰਕ[1]- ਕੁੱਦਿ ਕੁੱਦਿ- ਕੁਦਿ ਕੁਦਿ ਚਰੈ; ਰਸਾਤਲਿ[1] ਪਾਇ॥) ਖੇਡ- ਕਹੁ ਕਬੀਰ; ਪਰਗਟੁ ਭਈ ਖੇਡ॥) ਨਿੱਤ- ਲੇਲੇ ਕਉ; ਚੁਘੈ ਨਿਤ ਭੇਡ॥) ਪਰਗਟੀ=ਆਈ- ਰਾਮ ਰਮਤ; ਮਤਿ ਪਰਗਟੀਆਈ॥) ਮੀੱਨਾ- ਜਿਉ ਜਲ ਛੋਡਿ; ਬਾਹਰਿ ਭਇਓ ਮੀਨਾ॥) ਹੀਨਾ ਪੋਲਾ- ਪੂਰਬ ਜਨਮ; ਹਉ ਤਪ ਕਾ ਹੀਨਾ॥ ਤਜੀ ਲੇ ਬਨਾਰਸ; ਮਤਿ ਭਈ ਥੋਰੀ॥) ਮਗ=ਹਰਿ ਪੋਲਾ- ਮਰਤੀ ਬਾਰ; ਮਗਹਰਿ ਉਠਿ ਆਇਆ॥) ਕਾਂਸੀ- ਬਹੁਤੁ ਬਰਸ; ਤਪੁ ਕੀਆ ਕਾਸੀ॥) ਗੁਰੂ[1] ੨ ਕਹੁ, ਕਲਿਆਣ ਸਰੂਪ ਵਾਹਿਗੁਰੂ[3] ਜੀ ਨੂੰ ਗੱਜ[2] ੨ ਕੇ ਉਚਾਰਨਾ ਕਰ, ਗੱਜ - ਕਹੁ ਗੁਰ[1] ਗਜ[2] ਸਿਵ[3]; ਸਭੁ ਕੋ ਜਾਨੈ॥) ਮਾਤ ਲੋਕ[1]-ਧਰਨਿ ਪਰੈ; ਉਰਵਾਰਿ[1], ਨ ਜਾਈ॥ ਇਕੁ ਖਿਨੁ; ਲੇਹਿ ਨ ਹਰਿ ਕੋ ਨਾਮ॥) ਹੱਥ ਅੱਡੇ ਹੋਇ ਹਨ[1], ਪਾਨਾਂ ਦੇ ਬੀੜੇ[2] ਖਾਂਦਾ ਹੈ- ਹਾਥਿ ਤਡੋਰ[1]; ਮੁਖਿ ਖਾਇਓ ਤੰਬੋਰ[2]॥) ਉਚਾਰਦਿਆਂ[1]- ਰਾਮੈ ਰਾਮ ਰਮਤ[1]; ਸੁਖੁ ਪਾਵੈ॥ ਹਰਿ ਹਰਿ ਬਾਸੁ; ਸੁਗੰਧ ਬਸਾਈ॥) ਤਿ=ਪਦੇ ਚਾਰਤੁਕੇ੨ ਬ੍ਰੀਕ, ੨ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ, ਅੱਗੇ ਇੱਕ ਤਿਪਦੇ, ਇੱਕ ਚਾਰਤੁਕੇ ਸਬਦ ਆਵੇਗਾ- ਗਉੜੀ ਕਬੀਰ ਜੀ; ਤਿਪਦੇ ਚਾਰਤੁਕੇ੨॥) ਮਿੱਤ੍ਰ[1] ਸੁ=ਜਨ- ਸਾਕਤ ਉਲਟਿ; ਸੁਜਨ[1] ਭਏ ਚੀਤਾ॥

੩੨੭. ਬਿਮਾਰੀ[1]- ਤਨ ਮਹਿ ਹੋਤੀ; ਕੋਟਿ ਉਪਾਧਿ[1]॥) ਬ੍ਰਹਮ[1] ਸਰੂਪ ਬਣ ਗਏ- ਅਬ ਮਨੁ ਉਲਟਿ; ਸਨਾਤਨੁ[1] ਹੂਆ॥) ਸੱਾਕਰ- ਜਿਉ ਗੂੰਗੇ; ਸਾਕਰ ਮਨੁ ਮਾਨਿਆ॥) ਅਨੰਤ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਦੀ ਰਚਨਾ ਰੂਪ ਬਾਗ਼ ਦੇ ਮਾਲੀ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ[1]- ਐਸਾ ਗਿਆਨੁ ਕਥੈ; ਬਨਵਾਰੀ[1]॥ ਮਨ ਰੇ ਪਵਨ ਦ੍ਰਿੜ; ਸੁਖਮਨ ਨਾਰੀ॥ ਉਲਟੀ ਗੰਗਾ; ਜਮੁਨ ਮਿਲਾਵਉ॥ ਬਿਨੁ ਜਲ ਸੰਗਮ; ਮਨ ਮਹਿ ਨ੍ਹਾਵਉ॥) ਪਾਣੀ[1], ਅਗਨੀ[2]- ਅਪੁ[1] ਤੇਜੁ[2] ਬਾਇ; ਪ੍ਰਿਥਮੀ ਆਕਾਸਾ॥

ਗਉੜੀ ਕਬੀਰ ਜੀ ਤਿਪਦੇ੧੫॥ ਚਰਨਾਂ 'ਚ ਬ੍ਰੀਕ ੧੫ ਲਿਖੇ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਨੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ੧੫ ਤਿਪਦੇ ਆਉਣਗੇ। ਕੰਚਨ ਸਿਉ; ਪਾਈਐ ਨਹੀ ਤੋਲਿ॥) ਨਿੱਜ- ਕੇਵਲ ਰਾਮ ਭਗਤਿ; ਨਿਜ ਭਾਗੀ॥ ਮਰਿ ਮਰਿ ਜਾਤੇ; ਜਿਨ. ਰਾਮੁ ਨ ਜਾਨਿਆ॥) ਕਤ ਪੋਲਾ- ਕਤ ਨਹੀ ਠਉਰ; ਮੂਲੁ ਕਤ ਲਾਵਉ॥ ਲਾਗੀ ਹੋਇ; ਸੁ ਜਾਨੈ ਪੀਰ॥) ਕੁੰਡੀਆਂ ਵਾਲੇ[1], ਅਨੀ=ਆਲੇ- ਰਾਮ ਭਗਤਿ; ਅਨੀਆਲੇ[1] ਤੀਰ॥ ਸਭ ਪਰਹਰਿ; ਤਾ ਕਉ ਮਿਲੈ ਸੁਹਾਗੁ॥

੩੨੮. ਜਾ ਕੈ; ਹਰਿ ਸਾ ਠਾਕੁਰੁ. ਭਾਈ॥ ਅਬ ਕਹੁ ਰਾਮ; ਭਰੋਸਾ ਤੋਰਾ॥ ਸੋ. ਕਾਹੇ ਨ ਕਰੈ;

ਪ੍ਰਤਿਪਾਰ॥) ਬੱਸੁ। ਬਿਖੁ ਪੋਲਾ। ਮਹ=ਤਾਰੀ- ਕਿਆ ਬਸੁ; ਜਉ. ਬਿਖੁ ਦੇ ਮਹਤਾਰੀ॥) ਸਤੀ ਪੋਲਾ- ਬਿਨੁ ਸਤ; ਸਤੀ ਹੋਇ ਕੈਸੇ ਨਾਰਿ॥) ਬਧੈ ਪੋਲਾ- ਪ੍ਰੀਤਿ ਬਿਨਾ; ਕੈਸੇ ਬਧੈ ਸਨੇਹੁ॥) ਸ਼ਾਹੂਕਾਰਨੀ ਮਾਇਆ[੧]। ਸੱਤੁ- ਸਾਹਨਿ[੧] ਸਤੁ ਕਰੈ; ਜੀਅ ਅਪਨੈ॥) ਰ=ਮਈਏ- ਸੋ ਰਮਯੇ ਕਉ; ਮਿਲੈ ਨ. ਸੁਪਨੈ॥ ਬਿਖਿਆ; ਲੈ ਡੂਬੀ ਪਰਵਾਰੁ॥) ਰੜੇ ਮੈਦਾਨ ਚ[੧], ਚੌੜਚਪੱਟੂਆ[੧]। ਕਿੱਥੇ[੨], ਡੋਬ[੩] ਲਈ- ਰੇ ਨਰ; ਨਾਵ ਚਉੜਿ[੧] ਕਤ[੨] ਬੋੜੀ[੩]॥) ਪਸੁ ਪੋਲਾ- ਨਿਕਟਿ ਨੀਰੁ; ਪਸੁ. ਪੀਵਸਿ ਨ ਝਾਗਿ॥) ਕਥਤ ਪੋਲਾ- ਸੋ ਜਲੁ ਨਿਰਮਲੁ; ਕਥਤ ਕਬੀਰੁ॥) ਬਿਧਵਾ. ਕਸ ਨ ਭਈ; ਮਹਤਾਰੀ॥ ਜਨਮਤ; ਕਸ. ਨ ਮੁਓ ਅਪਰਾਧੀ॥) ਬਹੁਤੇ[੧] ਜੀਅ, ਪੇਟ[੨] 'ਚੋਂ ਛਣ ਗਏ[੩], ਕਿਉਂ[੪]- ਮੁਚੁ[੧] ਮੁਚੁ ਗਰਭ[੨] ਗਏ[੩]; ਕੀਨ[੪] ਬਚਿਆ॥) ਬਾਂਹਾਂ ਤੱਕ ਡੁੱਬਿਆ[੧] ਕੁਸ਼ਟੀ ਰੂਪ[੧], ਵਿੱਚ[੨], ਮੱਝਿਆ- ਬੁਡਭੁਜ[੧] ਰੂਪ; ਜੀਵੇ ਜਗ ਮਝਿਆ[੨]॥) ਕੁਬ=ਜ ਪੋਲਾ- ਨਾਮ ਬਿਨਾ; ਜੈਸੇ ਕੁਬਜ ਕੁਰੂਪ॥) ਸੋ ਨਿਰਮਲੁ; ਨਿਰਮਲ ਹਰਿ ਗੁਨ ਗਾਵੈ॥) ਭੱਠੀ- ਗਗਨਿ ਰਸਾਲ; ਚੁਐ ਮੇਰੀ ਭਾਠੀ॥) ਸਹਜ ਕਲਾਲਨਿ; ਜਉ ਮਿਲਿ ਆਈ॥ ਕਹੁ ਕਬੀਰ; ਤੌ ਅਨਭਉ ਪਾਇਆ॥

੩੨੯. ਮਧੁ=ਸੂਦਨੁ ਮਧੁ ਪੋਲਾ.ਸੂੱਦਨ- ਮਨੁ ਮਧੁਸੂਦਨੁ; ਤ੍ਰਿਭਵਣ ਦੇਉ॥) ਚੀਤਨ=ਹਾਰੇ- ਕਿਨਿ ਓਇ ਚੀਤੇ; ਚੀਤਨਹਾਰੇ॥ ਬੂਝੈ; ਬੂਝਨਹਾਰੁ ਸਭਾਗਾ॥ ਸਭ ਮਹਿ ਪਸਰਿਆ; ਬ੍ਰਹਮ ਪਸਾਰਾ॥) ਬੇਦ ਦੀਆਂ ਪੁੜ੍ਹੀਆਂ[੧] ਸਿਮ੍ਰਤੀਆਂ। ਪੁੜ੍ਹੀ। ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਮੰਮਾ ਮੁਕਤਾ, ਅੱਧਾ ਰਾਰਾ, ਪੋਲਾ ਬੋਲ ਕੇ, ਇੱਕ ਸਿਹਾਰੀ ਅੱਧੇ ਰਾਰੇ, ਇੱਕ ਸਿਹਾਰੀ ਤੱਤੇ ਲਾਉ- ਬੇਦ ਕੀ ਪੁੜ੍ਹੀ[੧]; ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਭਾਈ॥) ਕਰਮ ਕਾਂਡ ਰੂਪੀ ਸੰਗਲ[੧], ਵਾਸ਼ਨਾ ਰੂਪ ਰੱਸੀ[੨]- ਸਾਂਕਲ[੧] ਜੇਵਰੀ[੨]; ਲੈ ਹੈ ਆਈ॥) ਨੱਗਰੁ, ਬਾਂਧਿਆ- ਆਪਨ ਨਗਰੁ; ਆਪ ਤੇ ਬਾਧਿਆ॥) ਕਟੀ ਨ ਕਟੈ; ਤੂਟਿ ਨਹ ਜਾਈ॥) ਓਹੁ[੧] ਮਾਇਆ, ਸਪਨੀ[੨] ਹੋ ਕੇ- ਸਾ[੧] ਸਾਪਨਿ[੨] ਹੋਇ; ਜਗ ਕਉ ਖਾਈ॥) ਸਾਰੇ ਔਗੁਣ ਤਿਆਗ[੧] ਕੇ। ਬ੍ਰਹਮ ਜੀ 'ਚ ਭਜਾਉਣਾ[੨] ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਮਨ ਰੂਪੀ ਘੋੜੇ ਨੂੰ- ਸਗਲ ਤਜੀਨੁ[੧]; ਗਗਨ ਦਉਰਾਵਉ[੨]॥ ਚਲੁ ਰੇ ਬੈਕੁੰਠ; ਤੁਝਹਿ ਲੇ ਤਾਰਉ॥) ਅੜੀ ਕਰੇ[੧]- ਹਿਚਹਿ[੧]; ਤ ਪ੍ਰੇਮ ਕੈ ਚਾਬੁਕ ਮਾਰਉ॥ ਜਿਹ ਮੁਖਿ; ਪਾਂਚਉ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਖਾਏ॥) ਲਾਂਬੂ[੧] ਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ- ਤਿਹ ਮੁਖ ਦੇਖਤ; ਲੂਕਟ[੧] ਲਾਏ॥ ਇਕੁ ਦੁਖੁ ਰਾਮ ਰਾਇ; ਕਾਟਹੁ ਮੇਰਾ॥) ਕੋ ਜਾਰੇ; ਕੋ ਗਡਿ ਲੇ ਮਾਟੀ॥) ਪਾਛੈ ਤੇ; ਜਮੁ ਕਿਉ ਨ ਪਠਾਵਹੁ॥ ਰਾਮ ਜਪਤ; ਤਨੁ. ਜਰਿ ਕੀ ਨ ਜਾਇ॥ ਕਾ ਕੋ ਜਰੈ; ਕਾਹਿ ਹੋਇ ਹਾਨਿ॥) ਨਟ ਪੋਲਾ। ਵੱਟ। ਖੇ੍ਲੈ ਸਾਰਿਗ=ਪਾਨ- ਨਟ ਵਟ ਖੇਲੈ; ਸਾਰਿਗਪਾਨਿ॥) ਨਾ ਮੈ; ਜੋਗ ਧਿਆਨ ਚਿਤੁ ਲਾਇਆ॥

੩੩੦. ਰਾਮ ਸਮਾਨ; ਨ ਦੇਖਉ ਆਨ॥) ਦ੍ਰਿੜ੍ਹੀ=ਆ -ਰਾਮ ਨਾਮੁ; ਕਾਹੇ ਨ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹੀਆ॥) ਸੋ ਸੁਖੁ; ਹਮਹੁ. ਨ ਮਾਂਗਿਆ ਭਾਵੈ॥) ਬਿਖਿਆ ਅਜਹੁ ਸੁਰਤਿ; ਸੁਖ ਆਸਾ॥) ਸੋ ਸੁਖੁ ਹਮਹੁ; ਸਾਚੁ ਕਰਿ ਜਾਨਾ॥) ਤਿਨ ਭੀ ਤਨ ਮਹਿ; ਮਨੁ ਨਹੀ ਪੇਖਾ॥ ਇਸੁ ਮਨ ਕਉ; ਕੋਈ ਖੋਜਹੁ ਭਾਈ॥) ਇਹ ਮਨਿ; ਲੀਣ ਭਏ ਸੁਖਦੇਉ॥) ਅਹਿ ਨਿਸਿ; ਏਕ ਨਾਮ ਜੋ ਜਾਗੇ॥) ਜਹਾਜ[੨] ਰੂਪ ਨਾਮ ਜੀ, ਕਲਿਪਤਰ ਨੂੰ ਤਾਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਕਲਿਪ=ਤਰ- ਏਕ ਨਾਮ; ਕਲਿਪਤਰ[੧] ਤਾਰੇ[੨]॥) ਨਿਲੱਜ- ਰੇ ਜੀਅ ਨਿਲਜ; ਲਾਜ ਤੋਹਿ ਨਾਹੀ॥ ਹਰਿ ਤਜਿ; ਕਤ ਕਾਹੂ ਕੇ ਜਾਂਹੀ॥ ਸੋ ਜਨੁ; ਪਰ ਘਰ ਜਾਤ. ਨ ਸੋਹੀ॥ ਸਦਾ ਸੰਗਿ; ਨਾਹੀ ਹਰਿ ਦੂਰਿ॥) ਮਾਇਆ[੧]- ਕਵਲਾ[੧]; ਚਰਨ ਸਰਨ ਹੈ ਜਾ ਕੇ॥ ਕਹੁ ਜਨ; ਕਾ ਨਾਹੀ ਘਰ ਤਾ ਕੇ॥ ਸੋ ਸੰਮ੍ਰਥੁ; ਨਿਜ ਪਤਿ ਹੈ ਦਾਤਾ॥

੩੩੧. ਕਉਨੁ ਕੋ ਪੂਤੁ; ਪਿਤਾ ਕੋ. ਕਾ ਕੋ॥) ਠੱਗ ਬੂਟੀ[1]– ਹਰਿ ਠਗ; ਜਗ ਕਉ ਠਗਉਰੀ[1] ਲਾਈ॥) ਸਿਧਾਂਤ[1]– ਇਆ ਤਤ[1]; ਲੇਹੁ ਸਰੀਰ ਬਿਚਾਰੀ॥ ਕਹਿ ਕਬੀਰ; ਠਗ ਸਿਉ ਮਨੁ ਮਾਨਿਆ॥ ਅਬ ਮੋਕਉ; ਭਏ ਰਾਜਾਰਾਮ ਸਹਾਈ॥ ਜਨਮ ਮਰਨ ਕਟਿ; ਪਰਮਗਤਿ ਪਾਈ॥ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮੁ; ਜਪਉ ਜਪੁ ਰਸਨਾ॥) ਨਿੱਤਾ ਨਿੱਤ– ਗੋਬਿੰਦੁ ਬਸੈ; ਨਿਤਾ ਨਿਤ ਚੀਤ॥) ਬੁਝਿਆ ਪੋਲਾ– ਮਾਇਆ ਤਪਤਿ; ਬੁਝਿਆ ਅੰਗਿਆਰੁ॥ ਐਸਾ ਗਿਆਨੁ; ਜਪਹੁ ਮੇਰੇ ਮੀਤਾ॥ ਝਗਰਾ ਏਕੁ ਨਿਬੇਰਹੁ; ਰਾਮ॥ ਜਉ ਤੁਮ; ਅਪਨੇ ਜਨ ਸੌ ਕਾਮੁ॥) ਬੱਡਾ– ਇਹੁ ਮਨੁ ਬਡਾ; ਕਿ ਜਾ ਸਉ ਮਨੁ ਮਾਨਿਆ॥) ਚੇੱਤੀ– ਰਾਗੁ ਗਉੜੀ ਚੇਤੀ॥) ਦੇਖੌ ਕਨੌੜਾ ਚਾੜ੍ ਕੇ ਬੋਲੋ, ਗਿਆਨ– ਦੇਖੌ ਭਾਈ; ਗ੍ਯਾਨ ਕੀ ਆਈ ਆਂਧੀ॥) ਦੁ=ਚਿੱਤੇ। ਲੰਮਾ ਬੱਲਾ[1], ਜਿਸ ਦੇ ਆਸਰੇ ਛੱਪਰ ਠਹਿਰਦਾ ਹੈ। – ਦੁਚਿਤੇ ਕੀ; ਦੁਇ ਥੂਨਿ ਗਿਰਾਨੀ; ਮੋਹ ਬਲੇਡਾ[1] ਟੂਟਾ॥

੩੩੨. ਨ ਦੇਲ੍ਹੀ ਦੀਪਕ– ਹਰਿ ਜਸੁ ਸੁਨਹਿ ਨ ਹਰਿ ਗੁਨ ਗਾਵਹਿ॥) ਬਾਤਨ ਹੀ; ਅਸਮਾਨੁ ਗਿਰਾਵਹਿ॥ ਐਸੇ ਲੋਗਨ ਸਿਉ; ਕਿਆ ਕਹੀਐ॥) ਟੇਢਤਾਈ[1]– ਕੁਟਿਲ=ਤਾ– ਬੈਠਤ ਉਠਤ; ਕੁਟਿਲਤਾ[1] ਚਾਲਹਿ॥ ਆਪੁ ਗਏ; ਅਉਰਨ ਹੂ ਘਾਲਹਿ॥) ਖੋਟੀ ਚਰਚਾ[1] ਕੁ=ਚਰਚਾ– ਛਾਡਿ ਕੁਚਰਚਾ[1]; ਆਨ ਨ ਜਾਨਹਿ॥ ਬ੍ਰਹਮਾ ਹੂ ਕੋ; ਕਹਿਓ ਨ ਮਾਨਹਿ॥) ਅਵ=ਰਨ– ਅਵਰਨ ਹਸਤ; ਆਪ ਹਹਿ ਕਾਂਨੇ॥) ਜੀਵਤ ਪਿਤਰ. ਨ ਮਾਨੈ ਕੋਊ; ਮੂਏਂ. ਸਿਰਾਧ ਕਰਾਹੀ॥ ਪਿਤਰ ਭੀ ਬਪੁਰੇ. ਕਹੁ ਕਿਉ ਪਾਵਹਿ; ਕਊਆ ਕੂਕਰ ਖਾਹੀ॥ ਮੋਕਉ; ਕੁਸਲੁ ਬਤਾਵਹੁ ਕੋਈ॥ ਐਸੇ ਪਿਤਰ ਤੁਮਾਰੇ ਕਹੀਅਹਿ; ਆਪਨ ਕਹਿਆ ਨ ਲੇਹੀ॥) ਸਰ=ਜੀਉ ਨਿਰ=ਜੀਉ– ਸਰਜੀਉ ਕਾਟਹਿ, ਨਿਰਜੀਉ ਪੂਜਹਿ; ਅੰਤ ਕਾਲ ਕਉ ਭਾਰੀ॥) ਅ=ਕੁਲੁ ਪੋਲਾ– ਕਹਤ ਕਬੀਰ. ਅਕੁਲੁ ਨਹੀ ਚੇਤਿਆ; ਬਿਖਿਆ ਸਿਉ ਲਪਟਾਨਾ॥) ਬੱਜਰ, ਕਲ ਪੋਲਾ, ਛੇੱਦੀ– ਗੁਰ ਕੈ ਬਾਣਿ. ਬਜਰ ਕਲ ਛੇਦੀ; ਪ੍ਰਗਟਿਆ ਪਦੁ ਪਰਗਾਸਾ॥) ਚੂੱਕਾ ਬੱਾਸਾ– ਸਕਤਿ ਅਧੇਰ ਜੇਵੜੀ ਭ੍ਰਮੁ ਚੂਕਾ; ਨਿਹਚਲੁ ਸਿਵ ਘਰਿ ਬਾਸਾ॥ ੨॥

੩੩੩. ਵਿਆਪਕ ਬ੍ਰਹਮਜੀ[1]। ਦੁਰ=ਮੱਤਿ– ਉਨਮਨਿ[1] ਮਨੂਆ ਸੁੰਨਿ ਸਮਾਨਾ; ਦੁਬਿਧਾ ਦੁਰਮਤਿ ਭਾਗੀ॥) ਚੱਕ੍ਰ, ਖਟੁ ਪੋਲਾ– ਉਲਟਤ ਪਵਨ ਚਕ੍ਰ ਖਟੁ ਭੇਦੇ; ਸੁਰਤਿ ਸੁੰਨ ਅਨਰਾਗੀ॥) ਨਹੀਂ[1] ਤਾਂ[2] ਅਤਿਸੈ[2] ਬਹੁਲਤਾ[2] ਕਰਕੇ ਬੇਗਾਨਾ ਜਮਦੂਤਾਂ ਦਾ ਸੀ। ਅਕਲਿ ਪੋਲਾ ਮਿਲਵਾਂ– ਗੁਰ ਪਰਸਾਦਿ ਅਕਲਿ ਭਈ ਅਵਰੈ; ਨਾ[1] ਤਰੁ[2] ਥਾ ਬੇਗਾਨਾ॥ ਨਿਵਰੈ ਦੂਰਿ, ਦੂਰਿ ਫੁਨਿ ਨਿਵਰੈ; ਜਿਨਿ ਜੈਸਾ ਕਰਿ ਮਾਨਿਆ॥) ਮਿਸ਼ਰੀ[1] ਜਾਂ ਗਲੋ[1] ਦਾ ਸ਼ਰਬਤ[2] ਸਤ[2]। ਅ=ਲਉਤੀ– ਅਲਉਤੀ[1] ਕਾ ਜੈਸੇ ਭਇਆ ਬਰੇਡਾ[2]; ਜਿਨਿ ਪੀਆ. ਤਿਨਿ ਜਾਨਿਆ॥) ਝੱਲ ਪਲੀੱਤਾ– ਕਹੁ ਕਬੀਰ. ਜਿਨਿ ਦੀਆ ਪਲੀਤਾ; ਤਿਨਿ ਤੈਸੀ ਝਲ ਦੇਖੀ॥) ਅ=ਕਥ ਕਥਾ ਪੋਲੇ– ਸਹਜ ਕੀ; ਅਕਥ ਕਥਾ ਹੈ ਨਿਰਾਰੀ॥) ਤਰਾਜੂ[1], ਮੁਕਦੀ[2], ਤੁਲਿ ਪੋਲਾ– ਤੁਲਿ[1] ਨਹੀ ਚਢੈ, ਜਾਇ ਨ ਮੁਕਾਤੀ[2]; ਹਲੁਕੀ ਲਗੈ ਨ ਭਾਰੀ॥ ਅਰਧ ਉਰਧ ਦੋਊ. ਤਹ ਨਾਹੀ; ਰਾਤਿ ਦਿਨਸੁ ਤਹ ਨਾਹੀ॥ ਕਹੁ ਕਬੀਰ, ਬਲਿ ਜਾਉ ਗੁਰ ਅਪੁਨੇ; ਸਤਸੰਗਤਿ ਮਿਲਿ ਰਹੀਐ॥) ਪੂੰਜੀ– ਪਾਪੁ ਪੁੰਨੁ ਦੁਇ ਬੈਲ ਬਿਸਾਹੇ; ਪਵਨੁ ਪੂਜੀ ਪਰਗਾਸਿਓ॥) ਪੰਚ ਤਤੁ ਮਿਲਿ. ਦਾਨੁ ਨਿਬੇਰਹਿ; ਟਾਂਡਾ ਉਤਰਿਓ ਪਾਰਾ॥) ਕੰਨੀਦਾਰ ਧੋਤੀ[1], ਡਡੀਆ ਪੋਲਾ, ਬਾਂਧੈ ਖੜ੍ਹੀ– ਕਹੁ ਡਡੀਆ[1]; ਬਾਧੈ ਧਨ ਖੜੀ॥ ਸਾਹਿਬੁ ਹੋਇ ਦਇਆਲੁ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੇ; ਅਪੁਨਾ ਕਾਰਜੁ ਸਵਾਰੇ॥

੩੩੪. ਭਲ ਪੋਲਾ– ਜੋਗੀ ਕਹਹਿ. ਜੋਗੁ ਭਲ ਮੀਠਾ; ਅਵਰੁ ਨ ਦੂਜਾ ਭਾਈ॥) ਸਿਰਾਂ ਦੀ ਮਾਲਾ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਸਰੇਵੜੇ[੧], ਰੋਡੇ[੨], ਅਲਖ ਅਲਖ ਇੱਕ ਸਬਦ ਕਹਿ ਕੇ ਭਿਖਿਆ ਮੰਗਣ ਵਾਲੇ ਫਕੀਰ[੩], ਮੁਕਤੀ[੪]– ਰੁੰਡਿਤ[੧] ਮੁੰਡਿਤ[੨] ਏਕੈਸਬਦੀ[੩]; ਏਇ ਕਹਹਿ ਸਿਧਿ[੪] ਪਾਈ॥) ਬਾਂਧੇ– ਜਾ ਪਹਿ ਜਾਉ, ਆਪੁ ਛੁਟਕਾਵਨਿ; ਤੇ. ਬਾਧੇ ਬਹੁ ਫੰਧਾ॥) ਬੁੱਝਾਏ ਬੂੱਝੈ– ਜਿਸਹਿ ਬੁਝਾਏ. ਸੋਈ ਬੂਝੈ; ਬਿਨੁ ਬੂਝੇ. ਕਿਉ ਰਹੀਐ॥) ਹੁਣ[੧], ਗਿਣਤੀ[੨]– ਇੜਾ ਪਿੰਗੁਲਾ ਸੁਖਮਨ ਬੰਦੇ; ਏ ਅਵ[੧] ਗਨ[੨], ਕਤ ਜਾਹੀ॥ ਏਹ ਸੰਸਾ.ਮੋਕਉ ਅਨ ਦਿਨੁ ਬਿਆਪੈ; ਮੋਕਉ. ਕੋ ਨ ਕਹੈ ਸਮਝਾਈ॥ ਕਾ ਕੋ ਠਾਕੁਰੁ. ਕਾ ਕੋ ਸੇਵਕੁ; ਕੋ ਕਾਹੂ ਕੈ ਜਾਸੀ॥ ਉਆ ਕਾ ਮਰਮੁ. ਓਹੀ ਪਰੁ ਜਾਨੈ; ਓਹੁ ਤਉ. ਸਦਾ ਅਬਿਨਾਸੀ॥) ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਮੰਮਾ ਮੁਕਤਾ, ਅੱਧਾ ਰਾਰਾ੍ ਪੋਲਾ ਬੋਲ ਕੇ, ਇੱਕ ਸਿਹਾਰੀ ਅੱਧੇ ਰਾਰੇ, ਇੱਕ ਸਿਹਾਰੀ ਤੱਤੇ ਲਾਉ– ਸੁਰਤਿ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਦੁਇ, ਕੰਨੀ ਮੁੰਦਾ; ਪਰ ਮਿਤਿ ਬਾਹਰਿ, ਖਿੰਥਾ॥) ਬਿ=ਬਰਜਿਤ– ਸੁੰਨ ਗੁਫਾ, ਮਹਿ ਆਸਣੁ ਬੈਸਣੁ; ਕਲਪ ਬਿਬਰਜਿਤ. ਪੰਥਾ॥) ਨ ਦੇਲੀ ਦੀਪਕ– ਮਰਤ ਨ ਸੋਗ ਬਿਓਗੀ॥) ਖੰਡ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਮਹਿ ਸਿੰਙੀ ਮੇਰਾ ਬਟੂਆ; ਸਭੁ ਜਗੁ ਭਸਮਾਧਾਰੀ॥

੩੩੫. ਬੱਾਜੀ– ਥਿਰੁ ਭਈ ਤੰਤੀ. ਤੂਟਸਿ ਨਾਹੀ; ਅਨਹਦ ਕਿੰਗੁਰੀ ਬਾਜੀ॥ ਸੁਨਿ ਮਨ, ਮਗਨ ਭਏ ਹੈ ਪੂਰੇ; ਮਾਇਆ ਡੋਲ ਨ ਲਾਗੀ॥) ਪੁਨ=ਰਪਿ ਪੋਲਾ, ਖੇਲ੍ਹਿ– ਕਹੁ ਕਬੀਰ. ਤਾ ਕਉ ਪੁਨਰਪਿ ਜਨਮੁ ਨਹੀ; ਖੇਲਿ ਗਇਓ ਬੈਰਾਗੀ॥) ਗਜ ਪੋਲਾ– ਗਜ ਨਵ.ਗਜ ਦਸ.ਗਜ ਇਕੀਸ; ਪੁਰੀਆ ਏਕ ਤਨਾਈ॥) ਬ=ਹੱਤਰਿ– ਸਾਠ ਸੂਤ ਨਵ ਖੰਡ ਬਹਤਰਿ; ਪਾਟੁ ਲਗੋ ਅਧਿਕਾਈ॥) ਜੁਲਾਹੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਅੰਤ੍ਰੀਵ ਬੁੱਧੀ[੧]– ਗਈ ਬੁਨਾਵਨ; ਮਾਹੋ[੧]॥) ਤਾਣੀ ਦੇ ਧਾਗਿਆਂ ਨੂੰ ਲਾਉਣ ਲਈ ਪਕਾਈ ਆਟੇ ਦੀ ਲੇਵੀ[੧] ਪਾਣ[੧], ਪਾਚਨ ਪੱਪੇ ਕੰਨੇ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ, ਗਜੀਂ ਪੋਲਾ, – ਗਜੀ. ਨ ਮਿਨੀਐ; ਤੋਲਿ. ਨ ਤੁਲੀਐ; ਪਾਚਨੁ[੧] ਸੇਰ ਅਢਾਈ॥) ਨਾਸ[੨] ਕਰਨ ਵਾਲੀ– ਜੌ ਕਰਿ ਪਾਚਨੁ. ਬੇਗਿ ਨ ਪਾਵੈ; ਝਗਰੁ ਕਰੈ ਘਰ ਹਾਈ[੨]॥) ਬੇਲਾ ਪੋਲਾ– ਦਿਨ ਕੀ ਬੈਠ. ਖਸਮ ਕੀ ਬਰਕਸ; ਇਹ ਬੇਲਾ ਕਤ ਆਈ॥) ਛੋਛੀ ਨਲੀ, ਤੰਤੁ ਨਹੀ ਨਿਕਸੈ; ਨ ਤਰ ਰਹੀ ਉਰਝਾਈ॥) ੨. ਨਤਰ} ਅਥਵਾ[੧], ਮਤ ਹੋਵੇ[੨]– ਏਕ ਜੋਤਿ ਏਕਾ ਮਿਲੀ; ਕਿੰਬਾ[੧] ਹੋਇ, ਮਹੋਇ[੨]॥ ਜੇਤੇ ਜਤਨ ਕਰਤ ਤੇ ਡੂਬੇ; ਭਵ ਸਾਗਰੁ ਨਹੀ ਤਾਰਿਓ ਰੇ॥) ਕਮਲਾ[੧] ਹੋ ਕੇ– ਉਨਮਤ[੧] ਮਾਨ ਹਿਰਿਓ, ਮਨ ਮਾਹੀ; ਗੁਰ ਕਾ ਸਬਦੁ. ਨ ਧਾਰਿਓ ਰੇ॥ ਕਰਮ ਭਾਗ ਸੰਤਨ ਸੰਗਾਨੇ; ਕਾਸਟ. ਲੋਹ ਉਧਾਰਿਓ ਰੇ॥) ਲੁਭਤ ਪੋਲਾ– ਸੁਆਦ ਲੁਭਤ. ਇੰਦ੍ਰੀ ਰਸ ਪ੍ਰੇਰਿਓ; ਮਦ ਰਸ ਲੈਤ ਬਿਕਾਰਿਓ ਰੇ॥) ਹਥਨੀ ਦਾ ਬਨਾਉਟੀ ਅਕਾਰ[੧], ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਬਉਰਾ ਰੇ; 'ਤੇ ਹਨ) ਜੱਗਦੀਸ– ਕਾਲਬੂਤ[੧] ਕੀ ਹਸਤਨੀ, ਮਨ ਬਉਰਾ ਰੇ; ਚਲਤੁ ਰਚਿਓ ਜਗਦੀਸ॥) ਗਜ ਪੋਲਾ, ਬੱਸਿ– ਕਾਮ ਸੁਆਇ. ਗਜ ਬਸਿ ਪਰੇ, ਮਨ ਬਉਰਾ ਰੇ; ਅੰਕਸੁ. ਸਹਿਓ ਸੀਸ॥)

੩੩੬. ਭਜੇ ਪੋਲਾ– ਨਿਰਭੈ ਹੋਇ. ਨ ਹਰਿ ਭਜੇ; ਮਨ ਬਉਰਾ ਰੇ, ਗਹਿਓ. ਨ ਰਾਮ ਜਹਾਜੁ॥ ਜਿਉ ਨਲਨੀ. ਸੂਅਟਾ ਗਹਿਓ, ਮਨ ਬਉਰਾ ਰੇ; ਮਾਯਾ ਇਹੁ ਬਿਉਹਾਰੁ॥) ਮਗਨੈ ਪੋਲਾ– ਅਗਨਿ ਨ ਦਹੈ, ਪਵਨੁ ਨਹੀ ਮਗਨੈ; ਤਸਕਰੁ. ਨੇਰਿ ਨ ਆਵੈ॥) ਇਕੱਤ੍ਰ[੧]– ਰਾਮ ਨਾਮ ਧਨੁ, ਕਰਿ ਸੰਚਉਨੀ[੧]; ਸੋ ਧਨੁ. ਕਤ ਹੀ ਨ ਜਾਵੈ॥) ਧਰਣੀ=ਧਰੁ– ਹਮਰਾ ਧਨੁ, ਮਾਧਉ ਗੋਬਿੰਦੁ ਧਰਣੀਧਰੁ; ਇਹੈ ਸਾਰ ਧਨੁ ਕਹੀਐ॥) ਸੁ=ਮੱਤਿ– ਨਿਜ ਧਨੁ ਗਿਆਨੁ, ਭਗਤਿ ਗੁਰਿ ਦੀਨੀ; ਤਾਸੁ ਸੁਮਤਿ ਮਨੁ ਲਾਗਾ॥ ਜਲਤ ਅੰਭ, ਥੰਭਿ ਮਨੁ ਧਾਵਤ; ਭਰਮ ਬੰਧਨ ਭਉ ਭਾਗਾ॥) ਕਪਿ ਪੋਲਾ– ਜਿਉ ਕਪਿ ਕੇ

ਕਰ. ਮੁਸਟਿ ਚਨਨ ਕੀ; ਲੁਬਧਿ. ਨ ਤਿਆਗੁ ਦਇਓ॥) ਗਰ੍ਹਿ– ਜੋ ਜੋ ਕਰਮ ਕੀਏ. ਲਾਲਚ ਸਿਉ; ਤੇ ਫਿਰਿ. ਗਰਹਿ ਪਰਿਓ॥) ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਭਗਵਾਨ ਭਜਨ ਬਿਨੁ; ਕਹੀ. ਨ ਸਚੁ ਰਹਿਓ॥) ਪਰ੍ਹੁੱਲਿਤ– ਜਿਉ ਉਦਿਆਨ. ਕੁਸਮ ਪਰਫੁਲਿਤ; ਕਿਨਹਿ. ਨ ਘ੍ਰਾਉ ਲਇਓ॥ ਤਿਨ ਹੀ ਮਾਹਿ ਅਟਕਿ. ਜੋ ਉਰਝੇ; ਇੰਦ੍ਰੀ ਪ੍ਰੇਰਿ ਲਇਓ॥) ਉਮਰ[1], ਅਗਨੀ[2], ਸ੍ਰੀਰ[3], ਕੱਖਾਂ[4], ਬਨਾਉਟ[5], ਬਣ[6] ਰਹੀ ਹੈ– ਅਉਧ[1] ਅਨਲ[2], ਤਨੁ[3] ਤਿਨ[4] ਕੋ ਮੰਦਰੁ; ਚਹੁ ਦਿਸ ਠਾਟੁ[5] ਠਇਓ[6]॥ ਮੈ ਨਾਹੀ; ਕਛੁ ਆਹਿ ਨ ਮੋਰਾ॥

੩੩੭. ਕਿਨਹੂ; ਲਾਖ ਪਾਂਚ ਕੀ ਜੋਰੀ॥) ਗਗ੍ਹਰੀਆ ਪੋਲਾ– ਅੰਤ ਕੀ ਬਾਰ; ਗਗਰੀਆ ਫੋਰੀ॥) ਚੜ੍ਹਾਇਆ– ਸਭੁ ਪਰਵਾਰੁ; ਚੜਾਇਆ ਬੇੜੇ॥) ਭਜ ਪੋਲਾ, ਸਾਰਿਗ੍ਹਪਾਨੀ – ਕਹੁ ਕਬੀਰ; ਭਜੁ ਸਾਰਿਗਪਾਨੀ॥) ਉਰਵਾਰਿ ਪਾਰਿ; ਸਭ ਏਕੋ ਦਾਨੀ॥) ਗਉੜੀ ਨਾਵੀਂ ਗਿਆਰਵੀਂ ਬਾਰਵੀਂ ਤੇਰਵੀਂ ਕਹਿਣਾ– ਗਉੜੀ ੯॥ ਜੋਨਿ ਛਾਡਿ; ਜਉ ਜਗ ਮਹਿ ਆਇਓ॥ ਜੀਅਰਾ; ਹਰਿ ਕੇ ਗੁਨਾ ਗਾਉ॥) ਵਸਦਾ ਸੀ[1]– ਤਉ ਜਠਰ ਅਗਨਿ ਮਹਿ; ਰਹਤਾ[1]॥) ਹੋਨਾ ਪੋਲਾ– ਹੋਨਾ ਹੈ. ਸੋ ਹੋਈ ਹੈ; ਮਨਹਿ. ਨ ਕੀਜੈ ਆਸ॥ ਜਾ ਤੇ ਪਾਈਐ; ਪਰਮ ਨਿਧਾਨੁ॥) ਬਿਪ੍ਹਤਿ ਬਿਧ ਪੋਲਾ– ਜਿਉ ਸੰਪੈ. ਤਿਉ ਬਿਪਤਿ ਹੈ; ਬਿਧ ਨੇ ਰਚਿਆ. ਸੋ ਹੋਇ॥ ਜਿਹ ਰਸ; ਬਿਸਰਿ ਗਏ ਰਸ ਅਉਰ॥ ਜਹ ਕੀ ਉਪਜੀ. ਤਹ ਰਚੀ; ਪੀਵਤ. ਮਰਦਨ ਲਾਗ॥) ਹਉਕੇ[1] ਕੱਾਮਨੀ– ਪੰਥੁ ਨਿਹਾਰੈ ਕਾਮਨੀ; ਲੋਚਨ ਭਰੀ. ਲੇ ਉਸਾਸਾ[1]॥

੩੩੮. ਖਿੱਸੈ– ਉਰ. ਨ ਭੀਜੈ, ਪਗੁ. ਨਾ ਖਿਸੈ; ਹਰਿ ਦਰਸਨ ਕੀ ਆਸਾ॥) ਹੇ ਮਨ! ਅਪਣੇ ਅੰਦਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸੱਚੇ ਚਰਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਹੋਰ ੨ ਕਾਲ਼ੇ[2] ਔਗੁਣਾਂ ਵਿਕਾਰਾਂ 'ਚ ਨ ਉੱਡ[1]– ਉਡਹੁ[1] ਨ; ਕਾਗਾ ਕਾਰੇ[2]॥ ਬੇਗਿ ਮਿਲੀਜੈ; ਅਪੁਨੇ ਰਾਮ ਪਿਆਰੇ॥ ਕਹਿ ਕਬੀਰ ਜੀਵਨ ਪਦ ਕਾਰਨਿ; ਹਰਿ ਕੀ ਭਗਤਿ ਕਰੀਜੈ॥ ਆਸ ਪਾਸ ਘਨ ਤੁਰਸੀ ਕਾ ਬਿਰਵਾ; ਮਾਝ ਬਨਾਰਸਿ ਗਾਊਂ ਰੇ॥ ਬਿੰਦ੍ਰਾਬਨ, ਮਨ ਹਰਨ ਮਨੋਹਰ; ਕ੍ਰਿਸਨ ਚਰਾਵਤ ਗਾਊ ਰੇ॥) ਬਿਪਲ ਪੋਲਾ, ਬੱਾਸਾ– ਬਿਪਲ ਬਸਤ੍ਰ ਕੇਤੇ ਹੈ ਪਹਿਰੇ; ਕਿਆ ਬਨ ਮਧੇ ਬਾਸਾ॥) ਜੀਅਰੇ; ਜਾਹਿਗਾ ਮੈ ਜਾਨਾਂ॥) ਪਰਮ ਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਨਿਰੰਕਾਰ[1] ਜੀ, ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ, ਸਤਿ ਸੰਤੋਖ ਦਇਆ ਧਰਮ ਵੀਚਾਰ, ਨਿਮ੍ਰਤਾ ਸਹਿਨਸ਼ੀਲਤਾ ਗ੍ਰੀਬੀ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਰਾਗ, ਤਿਆਗ ਦਾ ਤਿਆਗ, ਨਿਰਅਭਿਮਾਨਤਾ ਖਿਮਾ ਧੀਰਜ ਨਿਰਵੈਰਤਾ ਨਿਰਲੇਪਤਾ ਆਦਿ ਅਨੰਤ ਸ਼ੁਭ ਗੁਣਾਂ ਦੀਆਂ ਅਨੰਤ ਕਲਾਂ ਸਹਿਤ, ਇੱਕ ਰਸ ਬੱਝਵੇਂ ਅਸੰਖ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਵਿਸਮਾਦ ਨੂਰ ਹੀ ਨੂਰ ਨੂਰੋ ਨੂਰ, ਵਿਆਪਕ ਭਰਪੂਰ, ਅਪਣੇ ਕੋਟਿ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਦੇ ਪਸਾਰੇ ਸਰਗੁਨ ਸਰੂਪ ਸਮੇਤ ਹਰ ਸਮੇਂ ਅਜਪਾ ਜਾਪ ਕਰ ਰਹੇ ਅਬਿਗਤ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹਨ। ਅਬਿਗਤ[1]; ਸਮਝੁ ਇਆਨਾ॥) ਸਤੀ ਪੋਲਾ– ਸੂਰੁ ਕਿ, ਸਨਮੁਖ ਰਨ ਤੇ ਡਰਪੈ; ਸਤੀ ਕਿ, ਸਾਂਚੈ ਭਾਂਡੇ॥) ਡਗਮਗ ਪੋਲਾ– ਡਗਮਗ ਛਾਡਿ; ਰੇ ਮਨ ਬਉਰਾ॥ ਅਬ ਤਉ ਜਰੇ ਮਰੇ. ਸਿਧਿ ਪਾਈਐ; ਲੀਨੋ ਹਾਥਿ ਸੰਧਉਰਾ॥) ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰੋ[1]– ਬੰਦੇ; ਬੰਦਗੀ ਇਕਤੀਆਰ[1]॥ ਨਾਮੁ ਤੇਰਾ ਆਧਾਰੁ ਮੇਰਾ; ਜਿਉ ਫੂਲੁ ਜਈ ਹੈ ਨਾਰਿ॥ ਕਹਿ ਕਬੀਰ. ਗੁਲਾਮੁ ਘਰ ਕਾ; ਜੀਆਇ ਭਾਵੈ ਮਾਰਿ॥) ਥੱਾਕੋ– ਲਖ ਚਉਰਾਸੀਹ ਜੀਅ ਜੋਨਿ ਮਹਿ; ਭ੍ਰਮਤ ਨੰਦੁ ਬਹੁ ਥਾਕੋ ਰੇ॥ ਭਗਤਿ ਹੇਤਿ ਅਵਤਾਰੁ ਲੀਓ ਹੈ; ਭਾਗੁ ਬਡੋ ਬਪੁਰਾ ਕੋ ਰੇ॥ ਤੁਮ੍ ਜੁ ਕਹਤ ਹਉ ਨੰਦ ਕੋ ਨੰਦਨੁ; ਨੰਦ ਸੁ ਨੰਦਨੁ ਕਾ ਕੋ ਰੇ॥ ਧਰਨਿ ਅਕਾਸੁ ਦਸੋ ਦਿਸ ਨਾਹੀ; ਤਬ ਇਹੁ ਨੰਦੁ ਕਹਾ ਥੋ ਰੇ॥

੩੩੯. ਸੰਕਟਿ ਨਹੀ ਪਰੈ. ਜੋਨਿ ਨਹੀ ਆਵੈ; ਨਾਮੁ ਨਿਰੰਜਨ ਜਾ ਕੋ ਰੇ॥ ਨਿੰਦਕੁ ਸੋ; ਜੋ ਨਿੰਦਾ ਹੋਰੈ॥ ਰਾਜਾਰਾਮ. ਤੂੰ ਐਸਾ ਨਿਰਭਉ; ਤਰਨ ਤਾਰਨ, ਰਾਮ ਰਾਇਆ॥ ਜਬ ਹਮ ਹੋਤੇ, ਤਬ ਤੁਮ ਨਾਹੀ; ਅਬ ਤੁਮ ਹਹੁ, ਹਮ ਨਾਹੀ॥ ਅਬ ਹਮ ਤੁਮ, ਏਕ ਭਏ ਹਹਿ; ਏਕੈ ਦੇਖਤ ਮਨੁ ਪਤੀਆਹੀ॥) ਵਿਸ਼ੇ ਔਗੁਣਾ ਵਾਲੀ ਬੁੱਧ[੧] ਜਦੋਂ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਤਦੋਂ ਬਿਬੇਕ ਰੂਪੀ ਬਲ ਕੈਸਾ ਹੋਣਾ ਸੀ, ਹੁਣ ਆਤਮ ਵਸ਼ੈਣੀ ਬੁੱਧ[੨] ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਆਸੁਰੀ ਸੰਪਦਾ ਦਾ ਬਲ ਨਹੀਂ (ਖਟਾਈ) ਮਿਲਦਾ- ਜਬ ਬੁਧਿ[੧] ਹੋਤੀ ਤਬ ਬਲੁ ਕੈਸਾ; ਅਬ ਬੁਧਿ[੨], ਬਲੁ ਨ ਖਟਾਈ॥) ਪਦਾਰਥਾਂ ਵਲੋਂ ਬੁੱਧ ਬਦਲ[੧] ਗਈ, ਮੁਕਤੀ[੨] ਪਾ ਲਈ - ਕਹਿ ਕਬੀਰ. ਬੁਧਿ ਹਰਿ ਲਈ ਮੇਰੀ; ਬੁਧਿ ਬਦਲੀ[੧] ਸਿਧਿ[੨] ਪਾਈ॥) ਖਟ ਪੋਲਾ- ਖਟ ਨੇਮ ਕਰਿ ਕੋਠੜੀ ਬਾਂਧੀ; ਬਸਤੁ ਅਨੂਪੁ ਬੀਚ ਪਾਈ॥ ਅਬ ਮਨ ਜਾਗਤ ਰਹੁ; ਰੇ ਭਾਈ॥) ਮੁੱਸੈ- ਗਾਫਲੁ ਹੋਇ ਕੈ. ਜਨਮੁ ਗਵਾਇਓ; ਚੋਰੁ ਮੁਸੈ ਘਰੁ ਜਾਈ॥) ਪਹ=ਰੂਆ- ਪੰਚ ਪਹਰੂਆ, ਦਰ ਮਹਿ ਰਹਤੇ; ਤਿਨ੍ ਕਾ ਨਹੀ ਪਤੀਆਰਾ॥ ਚੇਤਿ ਸੁਚੇਤ, ਚਿਤ ਹੋਇ ਰਹੁ; ਤਉ ਲੈ ਪਰਗਾਸੁ ਉਜਾਰਾ॥) ਨਵੈ ਪੋਲਾ, ਮੁੱਸੇ- ਕਹਤੁ ਕਬੀਰ. ਨਵੈ ਘਰ ਮੂਸੇ; ਦਸਵੈਂ ਤਤੁ ਸਮਾਈ॥) ਆਨਾ=ਨਾਂ:- ਮਾਈ. ਮੋਹਿ ਅਵਰੁ ਨ ਜਾਨਿਓ; ਆਨਾਨਾਂ॥) ਸੁ=ਮੱਤਿ। ਰਤਿ ਪੋਲਾ:-ਏਕ ਸੁਮਤਿ ਰਤਿ. ਜਾਨਿ ਮਾਨਿ ਪ੍ਰਭ; ਦੂਸਰ ਮਨਹਿ. ਨ ਆਨਾਨਾ॥) ਮੱਥਾਨਾ=ਨਾ:- ਤਿਹ ਬਡ ਭਾਗ ਬਸਿਓ ਮਨਿ ਜਾ ਕੈ; ਕਰਮ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਥਾਨਾਨਾ॥ ੩॥

੩੪੦. ਰਾਗੁ ਗਉੜੀ ਪੂਰਬੀ ਬਾਵਨ ਅਖਰੀ ਕਬੀਰ ਜੀਉ ਕੀ) ਅਰੰਭ:- ਖਰਨ[੨] ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ, ਅਕਾਰ[੧], ਅੱਖਰ[੧], ਓਇ ਅ=ਖਰ[੨] - ਏ ਅਖਰ[੧] ਖਿਰਿ ਜਾਹਿਗੇ; ਓਇ ਅਖਰ[੨] ਇਨ ਮਹਿ ਨਾਹਿ॥) ਲਖੈ ਪੋਲਾ- ਜਸ ਓਹੁ ਹੈ; ਤਸ ਲਖੈ ਨ ਕੋਈ॥) ਅੱਲਹ- ਅਲਹ ਲਹਉ, ਤਉ ਕਿਆ ਕਹਉ; ਕਹਉ. ਤ ਕੋ ਉਪਕਾਰ॥) ਕਛੂਅਕ ਦਾ ਅਰਥ ਥੋੜ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਤੁਰਕ.ਤਰੀਕਤਿ ਜਾਨੀਐ; ਹਿੰਦੂ ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ॥ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਭਗਤ ਸ੍ਰੀ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬਜੀ ਬ੍ਰਹਮਵਿੱਦਿਆ ਪੜ੍ਹਨ ਬਾਰੇ ਫ਼ੁਰਮਾ ਰਹੇ ਹਨ:-ਤੁਰਕ, ਸ਼ਰੀਅਤ ਤਰੀਕਤਿ ਮਾਰਫ਼ਤ ਹਕੀਕਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੌਹਾਂ ਅਵਸਥਾਂ ਨੂੰ ਹੀ (ਜਾਨੀਐ) ਜਾਣਦੇ ਹਨ। ਹਿੰਦੂ ਚਾਰ (ਬੇਦ) ਵੇਦਾਂ (ਪੁਰਾਨ) ਅਠਾਰਾਂ ਪੁਰਾਣਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਦੋਵੇਂ, ਸ਼ਰ੍ਹਾ, ਕਰਮ ਕਾਂਡ ਦੇ ਬੰਧਨਾਂ'ਚ ਬੱਝੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਕਛੂ=ਅਕ ਪੜ੍ਹੀਐ- ਮਨ ਸਮਝਾਵਨ ਕਾਰਨੇ; ਕਛੂਅਕ ਪੜੀਐ ਗਿਆਨ॥ ਪਰ ਮਨ ਨੂੰ (ਸਮਝਾਵਨ) ਸਮਝਾਉਣ (ਕਾਰਨੇ) ਲਈ, ਦੋਹਾਂ'ਚੋਂ ਰੱਬ ਰੂਪ ਭਗਤ ਫਰੀਦ ਸਾਹਿਬਜੀ, ਭਗਤ ਜੈਦੇਵ ਸਾਹਿਬਜੀ ਵਾਂਗ। (ਕਛੂਅਕ) ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ੨ ਹੀ, ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੇਮਾ ਭਗਤੀ ਬ੍ਰਹਮ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਗਿਆਨ ਬਾਰੇ (ਪੜੀਐ) ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ। ਅ=ਕਹ- ਅਕਹ ਕਹਾ; ਕਹਿ, ਕਾ ਸਮਝਾਵਾ॥) ਨਾਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ[੧] ਨਿ=ਖਿਅਉ- ਤਉ ਹੋਇ ਨਿਖਿਅਉ[੧]; ਅਖੈ ਪਦੁ ਲਹੈ॥ ਗਗਾ; ਗੁਰ ਕੇ ਬਚਨ ਪਛਾਨਾ॥) ਅ=ਗਹ ਪੋਲਾ- ਅਗਹ ਗਹੈ; ਗਹਿ. ਗਗਨ ਰਹਾਈ॥) ਘਟ ਪੋਲਾ, ਘੱਟਿ- ਘਟ ਫੂਟੇ; ਘਟਿ. ਕਬਹਿ ਨ ਹੋਈ॥) ਔਖੇ[੧] ਘਾਟ ਔਗੁਣਾ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੇ, ਅਵ=ਘਟ ਪੋਲਾ- ਸੋ ਘਟੁ ਛਾਡਿ; ਅਵਘਟ[੧] ਕਤ ਧਾਵਾ॥) ਨਿ=ਗ੍ਰਹਿ- ਛੰਛਾ.ਨਿਗ੍ਰਹਿ ਸਨੇਹੁ ਕਰਿ; ਨਿਰਵਾਰੋ ਸੰਦੇਹ॥ ਨਾਹੀ ਦੇਖਿ. ਨ ਭਾਜੀਐ; ਪਰਮ ਸਿਆਨਪ ਏਹ॥) ਰ=ਚਿਤ- ਚਚਾ; ਰਚਿਤ ਚਿਤ੍ਰ ਹੈ ਭਾਰੀ॥) ਝਗੜਾ[੧], ਚਿੱਤ੍ਰ ਬ=ਚਿੱਤ੍ਰ- ਚਿਤ੍ਰ ਬਚਿਤ੍ਰ; ਇਹੈ ਅਵਝੇਰਾ[੧]॥) ਚੱਕ੍ਰਵਰਤੀ[੧] ਰਾਜਾ, ਛਤ੍ਰ=ਪਤਿ - ਛਛਾ; ਇਹੈ ਛਤ੍ਰਪਤਿ[੧] ਪਾਸਾ॥) ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ[੧] ਛੱਕਿ ਆਸਾ -ਛਕਿ[੧] ਕਿ, ਨ ਰਹਹੁ; ਛਾਡਿ ਕਿ. ਨ ਆਸਾ॥ ਜਜਾ; ਜਉ ਤਨ ਜੀਵਤ ਜਰਾਵੈ॥) ਅਸ ਜਰਿ ਪਰ ਜਰਿ; ਜਰਿ ਜਬ ਰਹੈ॥

੩੪੧. ਝਝਾ. ਉਰਝਿ; ਸੁਰਝਿ ਨਹੀ ਜਾਨਾ॥) ਝਝ-ਕਿ ਪੋਲਾ- ਰਹਿਓ ਝਝਕਿ; ਨਾਹੀ ਪਰਵਾਨਾ॥) ਝਖਿ ਝਖਿ ਪੋਲਾ:- ਕਤ ਝਖਿ ਝਖਿ; ਅਉਰਨ ਸਮਝਾਵਾ॥ ਝਗਰੁ ਕੀਏ; ਝਗਰਉ ਹੀ ਪਾਵਾ॥) ਟੈਂਕਾ[੧]। ਅਧਿਕ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ, ਟਟਾ ਪੋਲਾ, ਅਧਿਕ ਲਾਉਂਣ ਨਾਲ ਅਰਥ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਬਣੇਗਾ - ਟਟਾ[੧]; ਬਿਕਟ ਘਾਟ. ਘਟ ਮਾਹੀ॥ ਖੋਲਿ ਕਪਾਟ; ਮਹਲਿ. ਕਿ ਨ ਜਾਹੀ॥) ਅ-ਟਲ, ਟਲਿ ਪੋਲਾ- ਦੇਖਿ ਅਟਲ; ਟਲਿ. ਕਤਹਿ ਨ ਜਾਵਾ॥) ਠੱਗ- ਠਠਾ. ਇਹੈ ਦੂਰਿ; ਠਗ ਨੀਰਾ॥) ਸਹਿਜੇ ਸਹਿਜੇ[੧]- ਨੀਠਿ[੧] ਨੀਠਿ; ਮਨੁ ਕੀਆ ਧੀਰਾ॥) ਨਿੱਡਰ- ਨਿਡਰ ਹੂਆ; ਡਰੁ ਉਰ ਹੋਇ ਭਾਗੈ॥ ਢਢਾ. ਢਿਗ; ਢੂਢਹਿ ਕਤ ਆਨਾ॥) ਗੜੁ ਗੜ੍- ਜਿਹ ਗੜੁ ਗੜਿਓ; ਸੁ ਗੜ ਮਹਿ ਪਾਵਾ॥) ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਆਦਿਕਾਂ ਦੇ ਜੰਗ[੧] 'ਚ ਜਦੋਂ ਰੁਕ[੨] ਜਾਵੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦਾ, ਨਿਸਚੇ ਕਰਕੇ ਹਠ[੩] ਕਰੇ- ਣਾਣਾ. ਰਣਿ[੧] ਰੂਤਉ[੨]; ਨਰ ਨੇਹੀ[੩] ਕਰੈ॥) ਅ-ਤਰ- ਤਤਾ. ਅਤਰ; ਤਰਿਓ. ਨਹ ਜਾਈ॥) ਤੱਤ-ਹਿ। ਤੱਤ- ਤਉ.ਤਤਹਿ ਤਤ ਮਿਲਿਆ; ਸਚੁ ਪਾਵਾ॥ ਥਥਾ. ਅਥਾਹ; ਥਾਹ ਨਹੀ ਪਾਵਾ॥) ਥੋੜ੍ਹੈ- ਥੋੜੈ ਥਲਿ; ਥਾਨਕ ਆਰੰਭੈ॥) ਥਾਭਹ ਹ ਮੁਕਤਾ ਬੋਲੋ- ਬਿਨੁ ਹੀ ਥਾਭਹ; ਮੰਦਿਰੁ ਥੰਭੈ॥) ਬਿਨਸਨ-ਹਾਰਾ- ਦਦਾ ਦੇਖਿ; ਜੁ ਬਿਨਸਨਹਾਰਾ॥) ਪ੍ਰੇਮਾ ਭਗਤੀ ਸਹਿਤ ਬ੍ਰਹਮਵਿੱਦਿਆ ਰੂਪੀ ਕੁੰਜੀ[੧]- ਦਸਵੈ ਦੁਆਰਿ; ਕੁੰਚੀ[੧] ਜਬ ਦੀਜੈ॥ ਅਰਧਹਿ ਉਰਧਹ; ਮੰਝਿ ਬਸੇਰਾ॥ ਤਉ ਅਰਧਹਿ ਉਰਧ ਮਿਲਿਆ; ਸੁਖ ਪਾਵਾ॥ ਨੰਨਾ, ਨਿਸਿ ਦਿਨੁ; ਨਿਰਖਤ ਜਾਈ॥) ਪੂਰਨ ਪ੍ਰੇਮ ਸਹਿਤ ਲਾਲੀ[੧]। ਰੱਤਵਾਈ- ਨਿਰਖਤ ਨੈਨ; ਰਹੇ ਰਤਵਾਈ[੧]॥ ਤਬ ਲੇ ਨਿਰਖਹਿ; ਨਿਰਖ ਮਿਲਾਵਾ॥) ਅ-ਪਰ- ਪਪਾ ਅਪਰ; ਪਾਰੁ ਨਹੀ ਪਾਵਾ॥) ਨਿਵਿਰਤ[੧] ਕਰੇ, ਨਿਰ-ਵਰਈ- ਪਾਪੁ ਪੁੰਨੁ ਦੋਊ; ਨਿਰਵਰਈ[੧]॥ ਫਫਾ; ਬਿਨੁ ਫੂਲਹ. ਫਲੁ ਹੋਈ॥) ਲਖੈ ਪੋਲਾ- ਤਾ ਫਲ ਫੰਕ; ਲਖੈ ਜਉ ਕੋਈ॥) ਵਿਆਪਕ ਜੋਤਿ ਰੂਪ ਫਾੜੀ[੧]- ਤਾ ਫਲ ਫੰਕ[੧]; ਸਭੈ ਤਨ ਫਾਰੈ॥) ਪ-ਰਈ- ਦੂਣਿ. ਨ ਪਰਈ; ਫੰਕ ਬਿਚਾਰੈ॥) ਬਿੰਦਹਿ ਬਿੰਦਿ; ਨ ਬਿਛੁਰਨ ਪਾਵਾ॥

੩੪੨. ਬੰਦਗੀ ਵਾਲਾ ਪੁਰਖ[੧] ਹੋਵੇ, ਉਸ ਦੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਬੰਧੀ[੨] ਵਾਂਗ ਖ਼ਬਰ[੩] ਲੈਂਦੇ[੪] ਹਨ- ਬੰਦਕ[੧] ਹੋਇ; ਬੰਧ[੨] ਸੁਧਿ[੩] ਲਹੈ[੪]॥ ਭਇਆ ਭੇਦੁ; ਭੂਪਤਿ ਪਹਿਚਾਨਿਆ॥) ਮਰਮੀ ਹੋਇ; ਸੁ ਮਨ ਕਉ ਜਾਨੈ॥) ਦੇਰ[੧] ਕਰੇ- ਮਤ ਕੋਈ; ਮਨ ਮਿਲਤਾ ਬਿਲਮਾਵੈ[੧]॥) ਮਗਨ ਭਇਆ ਤੇ; ਸੋ ਸਚੁ ਪਾਵੈ॥) ਵਾਸ਼ਨਾ[੧]- ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਸਿਉ, ਕਹੈ ਕਬੀਰਾ; ਮਨਸਾ[੧]. ਮਿਲਿਆ ਨ ਕੋਇ॥) ਵਿਆਪਕ ਬ੍ਰਹਮਜੀ[੧]- ਇਹੁ ਮਨੁ ਲੇ; ਜਉ ਉਨਮਨਿ[੧] ਰਹੈ॥) ਬਾਤੈਂ- ਤਉ; ਤੀਨਿ ਲੋਕ ਕੀ ਬਾਤੈ ਕਹੈ॥) ਇਹੁ ਮਨੁ ਸਕਤੀ; ਇਹੁ ਮਨੁ ਸੀਉ॥ ਇਹੁ ਮਨੁ; ਪੰਚ ਤਤ ਕੋ ਜੀਉ॥) ਯਈਆ, ਦੁਰ-ਮੱਤਿ-। ਬੱਸਿ- ਯਯਾ, ਜਉ ਜਾਨਹਿ, ਤਉ ਦੁਰਮਤਿ ਹਨਿ; ਕਰਿ ਬਸਿ ਕਾਇਆ ਗਾਉ॥) ਰੁਕਿਆ[੧]। ਰੂ-ਤਉ ਸੂ-ਰਉ ਥਾ-ਰਉ- ਰਣਿ ਰੂਤਉ[੧]. ਭਾਜੈ ਨਹੀ; ਸੂਰਉ. ਥਾਰਉ ਨਾਉ॥) ਨਿ-ਰਸ-ਰਾਰਾ. ਰਸੁ; ਨਿਰਸ ਕਰਿ ਜਾਨਿਆ॥) ਹੋਰ ਥਾਂ[੧]- ਅਨਤ[੧] ਨ ਜਾਇ; ਪਰਮ ਸਚੁ ਪਾਵੈ॥ ਅਰੁ ਜਉ; ਤਹਾ ਪ੍ਰੇਮ ਲਿਵ ਲਾਵੈ॥) ਅੱਲਹ- ਤਉ ਅਲਹ ਲਹੈ; ਲਹਿ ਚਰਨ ਸਮਾਵੈ॥) ਅਕਾਲ[੧] ਪਿਆਰੇ[੨]- ਬਲਿ ਬਲਿ; ਜੇ ਬਿਸਨ[੧] ਤਨਾ[੨], ਜਸੁ ਗਾਵੈ॥) ਪ੍ਰੇਰਕ[੧], ਵਾਹਿਗੁਰੂ[੧], ਉਨਾਂ ਤਾਂਈ[੨]- ਵਾਵਾ, ਵਾਹੀ[੧] ਜਾਨੀਐ; ਵਾ[੨] ਜਾਨੇ ਇਹੁ ਹੋਇ॥) ਸਮ੍ਹਾਰਿ ਮੰਮੇ ਨੂੰ ਹਲੰਤ ਲਾਉ- ਵਵਾ. ਬਾਰ ਬਾਰ; ਬਿਸਨ ਸਮ੍ਹਾਰਿ॥ ਸਸਾ; ਸੋ ਨੀਕਾ ਕਰਿ ਸੋਧਹੁ॥ ਘਟ ਪਰਚਾ ਕੀ; ਬਾਤ ਨਿਰੋਧਹੁ॥ ਪੂਰਿ ਰਹਿਆ ਤਹ; ਤ੍ਰਿਭਵਣ ਰਾਉ॥ ਜੋ

ਖੋਜੈ; ਸੋ. ਬਹੁਰਿ ਨ ਹੋਈ॥ ਤਉ ਭਵਜਲ ਤਰਤ; ਨ ਲਾਵੈ ਬਾਰਾ॥ ਸਸਾ; ਸੋ ਸਹ ਸੇਜ ਸਵਾਰੈ॥ ਅਲਪ ਸੁਖ ਛਾਡਿ; ਪਰਮ ਸੁਖ ਪਾਵਾ॥) ਪਤੀ[1]ਬ੍ਰਤਾ- ਤਬ ਇਹ ਤ੍ਰੀਆ[1]; ਉਹੁ. ਕੰਤੁ ਕਹਾਵਾ॥ ਹਾਹਾ; ਹੋਤ ਹੋਇ, ਨਹੀ ਜਾਨਾ॥ ਜਬ ਹੀ ਹੋਇ; ਤਬਹਿ ਮਨੁ ਮਾਨਾ॥ ਤਬ ਓਹੀ ਉਹੁ; ਏਹੁ ਨ ਹੋਈ॥ ਲਿੰਉ ਲਿੰਉ ਕਰਤ; ਫਿਰੈ ਸਭੁ ਲੋਗੁ॥) ਲੱਖਿਮੀ=ਬਰ- ਲਖਿਮੀਬਰ ਸਿਉ; ਜਉ ਲਿਉ ਲਾਵੈ॥ ਖਖਾ; ਖਿਰਤ ਖਪਤ ਗਏ. ਕੇਤੇ॥ ਖਿਰਤ ਖਪਤ; ਅਜਹੂੰ. ਨਹ ਚੇਤੇ॥) ਪਿੱਛੇ, ਹਟਿਆ[1], ਮਨ੍ਹਾ- ਅਬ ਜਗੁ ਜਾਨਿ; ਜਉ ਮਨਾ[1] ਰਹੈ॥

੩੪੩. ਸਕਿਆ ਨ; ਅਖਰੁ ਏਕੁ ਪਛਾਨਿ॥) ਸੱਤ- ਸਤ ਕਾ ਸਬਦੁ; ਕਬੀਰਾ ਕਹੈ॥) ਪੰਡਿਤ ਲੋਗਹ ਕਉ; ਬਿਉਹਾਰ॥ ਕਹਿ ਕਬੀਰ; ਉਰਵਾਰ ਨ ਪਾਰ॥) ਏਕਮ[1]- ਪਰਿਵਾ[1]; ਪ੍ਰੀਤਮ ਕਰਹੁ ਬੀਚਾਰ॥ ਖੇ੍ਲੈ। ਅ=ਘਟ ਪੋਲਾ- ਘਟ ਮਹਿ ਖੇਲੈ; ਅਘਟ ਅਪਾਰ॥) ਕਲਪਨਾ ਪੋਲਾ- ਕਾਲ ਕਲਪਨਾ; ਕਦੇ ਨ ਖਾਇ॥) ਕਠਨ[1] ਦੁਹ=ਕਰਿ- ਦੁਤੀਆ; ਦੁਹਕਰਿ[1] ਜਾਨੈ ਅੰਗ॥ ਮਾਇਆ; ਬ੍ਰਹਮ ਰਮੈ ਸਭ ਸੰਗ॥) ਅ=ਕੁਲ ਪੋਲਾ - ਅਕੁਲ ਨਿਰੰਜਨ; ਏਕੈ ਭਾਇ॥) ਤ੍ਰਿਤੀਆ; ਤੀਨੇ ਸਮ ਕਰਿ ਲਿਆਵੈ॥ ਆਨਦ ਮੂਲ; ਪਰਮਪਦੁ ਪਾਵੈ॥ ਚਉਥਹਿ; ਚੰਚਲ ਮਨ ਕਉ ਗਹਹੁ॥) ਪਾਂਚੈ; ਪੰਚ ਤਤ ਬਿਸਥਾਰ॥) ਸੁਧਾ ਪੋਲਾ- ਪ੍ਰੇਮ ਸੁਧਾ ਰਸੁ; ਪੀਵੈ ਕੋਇ॥) ਜਰਾ ਮਰਣ ਦੁਖੁ; ਫੇਰਿ ਨ ਹੋਇ॥) ਛਠਿ ਖਟੁ ਪੋਲੇ, ਚੱਕ੍- ਛਠਿ; ਖਟੁ ਚਕ੍, ਛਹੂੰ ਦਿਸ ਧਾਇ॥) ਬਿਨੁ ਪਰਚੈ; ਨਹੀ ਥਿਰਾ ਰਹਾਇ॥) ਅ= ਕੁਲ ਪੋਲਾ- ਤਾ ਮਹਿ; ਅਕੁਲ ਮਹਾ ਨਿਧਿ ਰਾਇਆ॥) ਗਮ ਪੋਲਾ- ਗੁਰ ਗਮ ਗਿਆਨ; ਬਤਾਵੈ ਭੇਦ॥) ਅ=ਮਲ ਪੋਲਾ- ਅਮਲ. ਨ ਮਲਨ; ਛਾਹ ਨਹੀ ਧੂਪ॥) ਉਲਟਾ; ਰਹੈ ਅਭੰਗ ਅਛੇਦ॥

੩੪੪. ਏਕਾਦਸੀ; ਏਕ ਦਿਸ ਧਾਵੈ॥ ਬਾਰਸਿ; ਬਾਰਹ ਉਗਵੈ ਸੂਰ॥ ਦੇਖਿਆ; ਤਿਹੂੰ ਲੋਕ ਕਾ ਪੀਉ॥) ਬ੍ਰਹਮ[1], ਅ=ਚਰਜ- ਅਚਰਜੁ ਭਇਆ; ਜੀਵ ਤੇ ਸੀਉ[1]॥) ਨੌਂ ਵਿਆਕਰਨ ਚਾਰ ਵੇਦ[1]- ਤੇਰਸਿ; ਤੇਰਹ[1] ਅਗਮ ਬਖਾਣਿ॥ ਅਰਧ ਉਰਧ ਬਿਚਿ; ਸਮ ਪਹਿਚਾਣਿ॥ ਚਉਦਸਿ; ਚਉਦਹ ਲੋਕ ਮਝਾਰਿ॥ ਪੂਨਿਉ; ਪੂਰਾ ਚੰਦ ਅਕਾਸ॥) ਇਸਥਿਤ[1] - ਆਦਿ ਅੰਤਿ ਮਧਿ; ਹੋਇ ਰਹਿਆ ਥੀਰ[1]॥ ੭ ਨੂੰ ਸੱਤ ਉਚਾਰੋ- ਵਾਰ ਕਬੀਰ ਜੀਉ ਕੇ ੭॥) ਬਾਰ ਬਾਰ; ਹਰਿ ਕੇ ਗੁਨ ਗਾਵਉ॥ ਗੁਰ ਗਮਿ; ਭੇਦੁ ਸੁ ਹਰਿ ਕਾ ਪਾਵਉ॥) ਐਤਵਾਰ[1], ਆਦਿੱਤ- ਆਦਿਤ[1]; ਕਰੈ ਭਗਤਿ ਆਰੰਭ॥ ਕਾਇਆ ਮੰਦਰ; ਮਨਸਾ ਥੰਭ॥ ਅਹਿ ਨਿਸਿ ਅਖੰਡ; ਸੁ ਰਹੀ ਜਾਇ॥) ਮਹਾਤਮਾ[1] ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਲਵੇ ਅਥਵਾ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਘੇਰਾ[1] ਘੱਤ[1] ਲੈਣਾ ਕਰੇ- ਮੰਗਲਵਾਰੇ; ਲੇ ਮਾਹੀਤਿ[1]॥ ਨਾ ਤਰੁ ਖਰਾ; ਰਿਸੈ ਹੈ ਰਾਇ॥ ਗੁਰ ਮਿਲਿ; ਦੋਊ ਏਕ ਸਮ ਧਰੈ॥ ਉਰਧ ਪੰਕ; ਲੈ ਸੂਧਾ ਕਰੈ॥) ਪਾਪ[1], ਕਸ=ਮਲ, ਨ੍ਹਾਹਿ- ਅਹਿ ਨਿਸਿ; ਕਸਮਲ[1] ਧੋਵਹਿ ਨਾਹਿ॥) ਥਾਵਰ; ਥਿਰੁ ਕਰਿ ਰਾਖੈ ਸੋਇ॥) ਬ੍ਰਹਮਾਕਾਰ ਬ੍ਰਿਤੀ ਰੂਪ ਬੱਤੀ[1]। ਵੱਟੀ- ਜੋਤਿ ਦੀ ਵਟੀ[1]; ਘਟ ਮਹਿ ਜੋਇ॥ ਤਬ ਹੂਆ; ਸਗਲ ਕਰਮ ਕਾ ਨਾਸੁ॥) ਘਟ ਪੋਲਾ- ਜਬ ਲਗੁ ਘਟ ਮਹਿ; ਦੂਜੀ ਆਨ॥ ਤਉ ਲਉ; ਮਹਲਿ. ਨ ਲਾਭੈ ਜਾਨ॥

੩੪੫. ਤਾਰੀ=ਅਲੇ- ਦੇਵਾ; ਪਾਹਨ ਤਾਰੀਅਲੇ॥) ਕਿਉਂ[1] ਨਹੀਂ ਤਰੇ- ਰਾਮ ਕਹਤ; ਜਨ ਕਸ[1] ਨ ਤਰੇ॥) ਲੋਦੀਆ ਨਾਮੇ ਸ਼ਿਕਾਰੀ[1], ਚਤ੍ਰਭੁਜ ਪੰਛੀ ਬਣੇ ਰਾਮ ਜੀ ਨੂੰ, ਪੂਰਨ ਸਾਧੂ ਜੀ ਪਾਸ ਲਿਆਏ, ਤਾਰੀ=ਲੇ ਅਜਾਮੱਲੁ, ਕੁਬਿ=ਜਾ ਪੋਲਾ- ਤਾਰੀਲੇ ਗਨਿਕਾ, ਬਿਨੁ ਰੂਪ ਕੁਬਿਜਾ; ਬਿਆਧਿ[1]

ਅਜਾਮਲੁ ਤਾਰੀਅਲੇ॥) ਬੱਧਿਕ– ਚਰਨ ਬਧਿਕ; ਜਨ ਤੇਊ. ਮੁਕਤਿ ਭਏ॥) ਉੱਗ੍ਰਸੈਨ– ਦਾਸੀ ਸੁਤ, ਜਨੁ ਬਿਦਰੁ ਸੁਦਾਮਾ; ਉਗ੍ਰਸੈਨ ਕਉ ਰਾਜ ਦੀਏ॥) ਜਪ ਹੀਨ. ਤਪ ਹੀਨ. ਕੁਲ ਹੀਨ, ਕ੍ਰਮ ਹੀਨ; ਨਾਮੇ ਕੇ ਸੁਆਮੀ ਤੇਊ ਤਰੇ॥ ਮੇਰੀ ਸੰਗਤਿ ਪੋਚ; ਸੋਚ ਦਿਨੁ ਰਾਤੀ॥) ਟੇਢਤਾਈ ਵਾਲਾ[੧] ਖੋਟੇ[੨] ਲਗਨ ਵਾਲਾ, ਕੁਟਿਲ-ਤਾ– ਮੇਰਾ ਕਰਮੁ ਕੁਟਿਲਤਾ[੧]; ਜਨਮੁ ਕੁਭਾਂਤੀ[੨]॥) ਗੁ-ਸਈਆ– ਰਾਮ ਗੁਸਈਆ; ਜੀਅ ਕੇ ਜੀਵਨਾ॥) ਸ੍ਰੇਸਟ[੧] ਭਾਵਨਾ ਬਖ਼ਸ਼ਣਾ ਕਰੋ, ਬਿਪ-ਤਿ ਪੋਲਾ– ਮੇਰੀ ਹਰਹੁ ਬਿਪਤਿ; ਜਨ ਕਰਹੁ ਸੁਭਾਈ[੧]॥) ਸਾਂਭਾ– ਕਹੁ ਰਵਿਦਾਸ; ਪਰਉ ਤੇਰੀ ਸਾਭਾ॥) ਛੇਤੀਂ[੧], ਦੇਰੀ[੨]– ਬੇਗਿ[੧] ਮਿਲਹੁ ਜਨ; ਕਰਿ ਨ [੨]ਬਿਲਾਂਬਾ॥ ਬੇਗਮਪੁਰਾ; ਸਹਰ ਕੋ ਨਾਉ॥) ਸ਼ਰਮਿੰਦਗੀ[੧], ਟੈਕਸ[੨]- ਨਾਂ ਤਸਵੀਸ[੧]; ਖਿਰਾਜੁ[੨] ਨ ਮਾਲੁ॥) ਗੁਨਾਹਾਂ[੧], ਘਾਟਾ[੨], ਖਤਾ ਪੋਲਾ– ਖਉਫੁ ਨ ਖਤਾ[੧]; ਨ ਤਰਸੁ ਜਵਾਲੁ[੨]॥ ਅਬ ਮੋਹਿ; ਖੂਬ ਵਤਨ ਗਹ ਪਾਈ॥ ਊਹਾਂ ਖੈਰਿ ਸਦਾ; ਮੇਰੇ ਭਾਈ॥) ਇਸਥਿੱਤ[੧], ਹਮੇਸ਼ਾ[੨]– ਕਾਇਮੁ[੧] ਦਾਇਮੁ[੨]; ਸਦਾ ਪਾਤਿਸਾਹੀ॥) ਦੂਜੇ ਦਰਜੇ ਦਾ ਘਟੀਆ[੧]। ਤੀਜੇ ਦਰਜੇ ਦਾ ਘਟੀਆ[੨] – ਦੋਮ[੧] ਨ ਸੇਮ[੨]; ਏਕ ਸੋ ਆਹੀ॥) ਨਿੱਤ ਵਸਦੇ ਹਨ[੧], ਆਬਾ-ਦਾਨ– ਆਬਾਦਾਨੁ[੧]; ਸਦਾ ਮਸਹੂਰ॥) ਧਨੀ[੧], ਭਰਪੂਰ ਲੱਬਾ ਲਬ ਭਰੇ ਹੋਏ[੨]– ਊਹਾਂ ਗਨੀ[੧] ਬਸਹਿ; ਮਾਮੂਰ[੨]॥) ਭੇਤੀ[੧], ਸਭ ਦੇ ਟਿਕਾਣੇ ਨਿਰਗੁਨ ਵਿਆਪਕ ਜੀ[੨]– ਮਹਰਮ[੧] ਮਹਲ[੨]; ਨ ਕੋ ਅਟਕਾਵੈ॥ ਰਮਈਏ ਸਿਉ ਇਕ ਬੇਨਤੀ; ਮੇਰੀ ਪੂੰਜੀ ਰਾਖੁ. ਮੁਰਾਰਿ॥

੩੪੬. ਬਿਆਪਾਰੁ– ਹਉ ਬਨਜਾਰੋ. ਰਾਮ ਕੋ; ਸਹਜ ਕਰਉ ਬ੍ਯਾਪਾਰੁ॥ ਅਸਤ ਬੇਅਸਤ ਬੋਲਿਆ[੧], ਆਲ-ਪਤਾਲ– ਉਰਵਾਰ ਪਾਰ ਕੇ ਦਾਨੀਆ; ਲਿਖਿ ਲੇਹੁ ਆਲਪਤਾਲੁ[੧]॥) ਤਜੀ-ਲੇ– ਮੋਹਿ. ਜਮ ਡੰਡੁ ਨ ਲਾਗਈ; ਤਜੀਲੇ ਸਰਬ ਜੰਜਾਲ॥ ਐਸੇ. ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਬਿਖਿਆ ਬਿਮੋਹਿਆ; ਕਛੁ ਆਰਾ ਪਾਰੁ. ਨ ਸੂਝ॥ ਮਲਿਨ ਭਈ ਮਤਿ. ਮਾਧਵਾ; ਤੇਰੀ ਗਤਿ. ਲਖੀ ਨ ਜਾਇ॥) ਸੁ-ਮੱਤਿ। ਕਰਹੁ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕ੍ਰਮੁ ਚੂਕਈ; ਮੈ. ਸੁਮਤਿ ਦੇਹੁ ਸਮਝਾਇ॥ ਜੋਗੀਸਰ. ਪਾਵਹਿ ਨਹੀ; ਤੁਅ ਗੁਣ. ਕਥਨੁ ਅਪਾਰ॥) ਬਹੁਤੇ ਜੱਗ[੧] ਜੱਗੀਂ-ਸਤਜੁਗਿ ਸਤੁ, ਤੇਤਾ ਜਗੀ[੧]; ਦੁਆਪਰਿ ਪੂਜਾ ਚਾਰ॥) ਦਾਸਨ[੧] ਦਾਸ ਨੂੰ। ਮੋ-ਸਉ– ਮੋਸਉ[੧]; ਕੋਊ. ਨ ਕਹੈ ਸਮਝਾਇ॥) ਕਥਨ ਕਰੀਦੇ ਹਨ[੧]– ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਧਰਮ ਨਿਰੂਪੀਐ[੧]; ਕਰਤਾ ਦੀਸੈ. ਸਭ ਲੋਇ॥) ਬਿ-ਬਿਧਿ ਪੋਲਾ– ਬਾਹਰੁ ਉਦਕਿ ਪਖਾਰੀਐ; ਘਟ ਭੀਤਰਿ ਬਿਬਿਧਿ ਬਿਕਾਰ॥) ਸੁੱਧ– ਸੁਧ ਕਵਨ ਪਰ ਹੋਇਬੋ; ਸੁਚ ਕੁੰਚਰ ਬਿਧਿ ਬਿਉਹਾਰ॥) ਰਾਤ[੧] ਨਾਸ[੨] ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਰਜਨੀ ਜਥਾ ਪੋਲੇ– ਰਵਿ ਪ੍ਰਗਾਸ. ਰਜਨੀ[੧] ਜਥਾ ਗਤਿ[੨]; ਜਾਨਤ ਸਭ ਸੰਸਾਰ॥) ਤਾਂਬੋ– ਪਾਰਸ ਮਾਨੋ ਤਾਬੋ ਛੂਏ; ਕਨਕ ਹੋਤ. ਨਹੀ ਬਾਰ॥ ਪਰਮ ਪਰਸ ਗੁਰੁ ਭੇਟੀਐ; ਪੂਰਬ ਲਿਖਤ ਲਿਲਾਟ॥) ਛੁੱਟਕਤ ਬੱਜਰ– ਉਨਮਨ, ਮਨ ਮਨ ਹੀ ਮਿਲੇ; ਛੁਟਕਤ. ਬਜਰ ਕਪਾਟ॥ ਭਗਤਿ ਜੁਗਤਿ. ਮਤਿ ਸਤਿ ਕਰੀ; ਕ੍ਰਮ ਬੰਧਨ ਕਾਟਿ ਬਿਕਾਰ॥) ਬਸਿ ਪੋਲਾ– ਸੋਈ ਬਸਿ ਰਸਿ. ਮਨ ਮਿਲੇ; ਗੁਨ ਨਿਰਗੁਨ ਏਕ ਬਿਚਾਰ॥) ੧੫੧ ਤੋਂ ੩੪੬ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਗਉੜੀ ਰਾਗ ਸੰਪੂਰਨੰ॥

੩੪੭ ਤੋਂ ੪੮੮. ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ **ਆਸਾ ਰਾਗ ਅਰੰਭ**:- ਘਰੁ ਪਹਿਲਾ। ਸੋਦਰੁ ਇਕੱਠਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਜੀ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ। ਰਾਗੁ ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੧; ਘਰੁ ੧ ਸੋਦਰੁ॥) ਤੁਧਨੋ. 'ਤੇ ਠਮ੍ਕੀਆਂ– ਗਾਵਨਿ੍ ਤੁਧਨੋ. ਰਤਨ ਉਪਾਏ ਤੇਰੇ. ਜੇਤੇ; ਅਠਸਠਿ ਤੀਰਥ ਨਾਲੇ॥ ਰੰਗੀ ਰੰਗੀ ਭਾਤੀ ਜਿਨਸੀ; ਮਾਇਆ ਜਿਨਿ ਉਪਾਈ॥

੩੪੮. ਸੇ ਮੁਕਤੁ. ਸੇ ਮੁਕਤੁ ਭਏ; ਜਿਨ੍. ਹਰਿ ਧਿਆਇਆ ਜੀਉ; ਤਿਨ. ਟੂਟੀ ਜਮ ਕੀ ਫਾਸੀ॥) ਜਨੁ ਨਾਨਕੁ. ਗੁਣ ਗਾਵੈ ਕਰਤੇ ਕੇ ਜੀ; ਜੋ. ਸਭਸੈ ਕਾ ਜਾਣੋਈ॥

੩੪੯. ਕਹਣੈ ਵਾਲੇ ਤੇਰੇ; ਰਹੇ ਸਮਾਇ॥) ਸੁਰਤੀ[੧] ਜੋੜਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ, ਪ੍ਰੀਤੀ[੧]- ਸਭਿ ਸੁਰਤੀ[੧] ਮਿਲਿ; ਸੁਰਤਿ ਕਮਾਈ॥) ਭੂਤਨੇ ਜਾਂ ਨੀਚ ਜਾਤਿ[੧]- ਨਾਨਕ. ਨਾਵੈ ਬਾਝੁ; ਸਨਾਤਿ[੧]॥) ਧੱਕੇ- ਭਾਵੈ ਧੀਰਕ, ਭਾਵੈ ਧਕੇ; ਏਕ. ਵਡਾਈ ਦੇਇ॥ ਜਾਣਹੁ ਜੋਤਿ. ਨ ਪੂਛਹੁ ਜਾਤੀ; ਆਗੈ. ਜਾਤਿ ਨ ਹੇ॥ ਜਾ ਤੂੰ; ਕਰਣਹਾਰੁ ਕਰਤਾਰੁ॥) ਕਰੇ=ਇ ਦੁਰ=ਮੱਤਿ- ਆਪੇ; ਦੁਰਮਤਿ ਮਨਹਿ ਕਰੇਇ॥) ਜੇ ਕਿਸੈ ਦੇਇ, ਵਖਾਣੈ ਨਾਨਕੁ; ਆਗੈ. ਪੂਛ ਨ ਲੇਇ॥) ਆਸਾ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਰੂਪ ਕੈਂਸੀਆਂ[੧], ਰਾਗ ਦਵੈਖ ਰੂਪ ਛੈਣੇ[੨], ਘਟ ਪੋਲਾ- ਤਾਲ[੧] ਮਦੀਰੇ[੨]; ਘਟ ਕੇ ਘਾਟ॥ ਨਾਨਕ. ਨਾਮ ਵਿਟਹੁ; ਕੁਰਬਾਣੁ॥) ਇੱਛਾ[੧], ਭੋਜਨ[੧]- ਤਾਮਿ[੧] ਪਰੀਤਿ; ਵਸੈ ਘਰਿ ਆਇ॥

੩੫੦. ਰਾਜਾ ਨਿਆਉ ਕਰੇ; ਹਥਿ ਹੋਇ॥ ਕਹੈ ਖੁਦਾਇ; ਨ ਮਾਨੈ ਕੋਇ॥ ਤਾ ਕਿਛੁ; ਦਰਗਹ ਪਾਵੈ ਮਾਨੁ॥) ਰਸਨਾ ਬਸਨਾ ਪੋਲੇ) ਏਕੋ ਹੈ ਭਾਈ; ਏਕੋ ਹੈ॥) ਸ਼ਰਾਬ ਵਾਲੀ ਮੱਟੀ[੧], ਕਲ਼ਜੁਗ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਾਲੀ ਕਿਰਿਆ ਹੀ ਮੱਟੀ ਹੈ - ਕਲਿ ਕਲਵਾਲੀ[੧], ਮਾਇਆ ਮਦੁ ਮੀਠਾ; ਮਨੁ ਮਤਵਾਲਾ, ਪੀਵਤੁ ਰਹੈ॥) ਬੱਪੁੜਾ- ਆਪੇ. ਰੂਪ ਕਰੇ ਬਹੁ ਭਾਂਤੀਂ; ਨਾਨਕੁ ਬਪੁੜਾ. ਏਵ ਕਹੈ॥) ਜੋੜੀ ਤਬਲਾ[੧]। ਪਖਾਵੱਜ- ਵਾਜਾ ਮਤਿ; ਪਖਾਵਜੁ[੧] ਭਾਉ॥ ਰਾਗੁ ਨਾਦੁ; ਨਹੀ ਦੂਜਾ ਭਾਉ॥ ਭਉ ਫੇਰੀ; ਹੋਵੈ ਮਨ ਚੀਤਿ॥ ਲੇਟਣਿ ਲੇਟਿ; ਜਾਣੈ ਤਨੁ ਸੁਆਹੁ॥) ਸਭਾ ਪੋਲਾ- ਸਿਖ ਸਭਾ; ਦੀਖਿਆ ਕਾ ਭਾਉ॥ ਨਾਨਕ; ਆਖਣੁ ਵੇਰਾ ਵੇਰ॥ ਕਿਆ ਉਪਮਾ ਤੇਰੀ; ਆਖੀ ਜਾਇ॥ ਤੂੰ ਸਰਬੇ ਪੂਰਿ ਰਹਿਆ; ਲਿਵ ਲਾਇ॥) ਕੱਾਲੀ। ਕਾਲੀ[੧] ਨਾਗ। ਨੱਥਿ- ਜੀਅ ਉਪਾਇ ਜੁਗਤਿ ਹਥਿ ਕੀਨੀ; ਕਾਲੀ[੧] ਨਥਿ ਕਿਆ ਵਡਾ ਭਇਆ॥) ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਜੀ[੧]- ਨਾਲਿ ਕੁਟੰਬੁ ਸਾਥਿ ਵਰਦਾਤਾ[੧]; ਬ੍ਰਹਮਾ. ਭਾਲਣ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਗਇਆ॥) ਭਟਕੇ[੧]। ਮਥਿਆ ਭਖਲਾਏ ਪੋਲੇ- ਰਤਨ ਉਪਾਇ ਧਰੇ, ਖੀਰੁ ਮਥਿਆ; ਹੋਰਿ ਭਖਲਾਏ[੧], ਜਿ ਅਸੀ ਕੀਆ॥ ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ. ਛਪੈ ਕਿਉ ਛਪਿਆ; ਏਕੀ ਏਕੀ ਵੰਡਿ ਦੀਆ॥

੩੫੧. ਜਿਨ੍ ਪੀਆ. ਸੇ ਮਸਤ ਭਏ ਹੈ; ਤੂਟੇ. ਬੰਧਨ ਫਾਹੇ॥) ਮੈਂ। ਗੱਲਾਂ- ਮੈ ਗੁਣ; ਗਲਾ ਕੇ ਸਿਰਿ ਭਾਰ॥) ਗੱਲੀਂ ਗੱਲਾਂ। ਹੱਸਣਾ- ਗਲੀ ਗਲਾ; ਸਿਰਜਣਹਾਰ॥ ਜਬ ਲਗੁ; ਰਿਦੈ. ਨ ਆਵਹਿ ਯਾਦਿ॥ ਤਉ ਪਰਵਾਹ ਕੇਹੀ; ਕਿਆ ਕੀਜੈ॥ ਜਨਮਿ ਜਨਮਿ; ਕਿਛੁ ਲੀਜੀ ਲੀਜੈ॥) ਮਨ ਦੀ ਹੰਗਤਾ ਵਾਲੀ ਮਤਿ ਕਰਕੇ, (ਮਤਾਗਲੁ) ਧਰਮ ਦਾ ਆਗੂ, ਹੰਕਾਰ 'ਚ ਮਸਤ[੨] ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਤਾਗਲ ਪੋਲਾ। ਮੱਤਾ- ਮਨ ਕੀ ਮਤਿ; ਮਤਾਗਲੁ[੧] ਮਤਾ[੨]॥) ਖਤੋ ਖਤਾ ਪੋਲੇ- ਜੋ ਕਿਛੁ ਬੋਲੀਐ; ਸਭੁ ਖਤੋ ਖਤਾ॥ ਪਾਪੁ ਪੁੰਨੁ ਦੁਇ; ਸਾਖੀ ਪਾਸਿ॥ ਤੁਝ ਬਿਨੁ; ਦੂਜਾ ਨਾਹੀ ਕੋਇ॥ ਤਿਸੁ ਵਿਚਿ; ਉਪਜੈ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਸਾਰ॥ ਨਾਨਕ. ਕਰਤੇ ਕਾ; ਇਹੁ ਧਨੁ ਮਾਲੁ॥) ਖੇ੍ਲੁ- ਖੇਲੁ ਦੇਖਿ; ਮਨਿ ਅਨਦੁ ਭਇਆ; ਸਹੁ ਵੀਆਹਣ ਆਇਆ॥) ਜੱਗਜੀਵਨੁ- ਹਮਰੈ ਘਰਿ ਆਇਆ; ਜਗਜੀਵਨੁ ਭਤਾਰੁ॥) ਗੁਰੂ ਦੁਆਰੈ. ਹਮਰਾ ਵੀਆਹੁ ਜਿ ਹੋਆ; ਜਾਂ ਸਹੁ ਮਿਲਿਆ. ਤਾਂ ਜਾਨਿਆ॥) ਹੋਰਾਂ[੧] ਤੋਂ- ਆਪਣਾ ਕਾਰਜੁ. ਆਪਿ ਸਵਾਰੇ; ਹੋਰਨਿ[੧]. ਕਾਰਜੁ ਨ ਹੋਈ॥ ਜਿਤੁ ਕਾਰਜਿ, ਸਤੁ ਸੰਤੋਖੁ ਦਇਆ ਧਰਮੁ ਹੈ; ਗੁਰਮੁਖਿ. ਬੂਝੈ ਕੋਈ॥ ਭਨਤਿ ਨਾਨਕੁ; ਸਭਨਾ ਕਾ ਪਿਰੁ. ਏਕੋ ਸੋਇ॥)

੩੫੨. ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ[1]– ਅਧਿਕ ਤਿਆਸ[1]; ਭੇਖ ਬਹੁ ਕਰੈ॥ ਕਾਮੁ ਕ੍ਰੋਧੁ; ਅੰਤਰਿ ਧਨੁ ਹਿਰੈ॥ ਦੁਬਿਧਾ ਛੋਡਿ; ਨਾਮਿ ਨਿਸਤਰੈ॥ ਸਖਾ ਸੈਨੁ; ਪ੍ਰੇਮੁ ਗੋਬਿੰਦ॥ ਭੇਖ ਵਰਨ; ਦੀਸਹਿ ਸਭਿ ਖੇਹ॥ ਨਾਨਕ; ਅਸਥਿਰੁ ਨਾਮੁ ਰਜਾਇ॥) ਚੰਦਨ[1]– ਸਦਾ ਬਿਗਾਸੈ; ਪਰਮਲ[1] ਰੂਪ॥ ਸਾਖਾ ਤੀਨਿ; ਕਹੈ ਨਿਤ ਬੇਦੁ॥) ਰੱਾਤਉ– ਮੁਕਤੋ ਰਾਤਉ; ਰੰਗਿ ਰਵਾਂਤਉ॥) ਖਿੜਦਾ ਹੈ[1]- ਰਾਜਨ ਰਾਜਿ; ਸਦਾ ਬਿਗਸਾਂਤਉ[1]॥ ਉਲਟ ਭਈ; ਘਰੁ ਘਰ ਮਹਿ ਆਣਿਆ॥) ਹੁੱਜਤਿ– ਗੁਰਮਤਿ ਸਾਚੀ; ਹੁਜਤਿ ਦੂਰਿ॥ ਦੁਖੁ ਸੁਖੁ; ਸਾਚੁ ਕਰਤੇ ਪ੍ਰਭ ਪਾਸਿ॥) ਚੱਾਖੈ–ਚਲਤਉ ਮਨੁ ਰਾਖੈ; ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਚਾਖੈ॥ ਨਾਨਕ; ਵਿਚਹੁ ਆਪੁ ਗਵਾਏ॥ ਹਿਰਦੈ ਨਾਮੁ; ਨਾਹੀ ਮਨਿ ਭੰਗੁ॥ ਅਨ ਦਿਨੁ; ਨਾਲਿ ਪਿਆਰੇ ਸੰਗੁ॥)

੩੫੩. ਤਾ ਕੈ; ਸਦ ਬਲਿਹਾਰੈ ਜਾਉ॥ ਹਰਿ ਵਰੁ. ਜਿਨਿ ਪਾਇਆ; ਧਨ ਨਾਰੀ॥ ਹਮਰੀ ਜਾਤਿ ਪਤਿ; ਸਚੁ ਨਾਉ॥) ਨਿਸਚਾ[1]। ਸੱਚਾ ਪ੍ਰੇਮ[1]। ਸੱਤਭਾਉ– ਕਰਮ ਧਰਮ ਸੰਜਮੁ; ਸਤਭਾਉ[1]॥) ਮੰਦਭਾਗੀ[1]– ਸੇ ਕਰਮਹੀਣ[1]; ਹਰਿ ਨਾਮੁ. ਨ ਧਿਆਵਹਿ॥) ਬਿਖੁ ਵਤ ਅਤਿ ਪੋਲੇ – ਇਹੁ ਸੰਸਾਰੁ. ਬਿਖੁ ਵਤ ਅਤਿ ਭਉਜਲੁ; ਗੁਰ ਸਬਦੀ. ਹਰਿ ਪਾਰਿ ਲੰਘਾਈ॥ ਜਿਨ ਕਉ; ਆਪਿ ਲਏ ਪ੍ਰਭੁ ਮੇਲਿ॥ ਤਿਨ ਕਉ; ਕਾਲੁ. ਨ ਸਾਕੈ ਪੇਲਿ॥ ਜਿਉ ਜਲ ਅੰਭ ਊਪਰਿ; ਕਮਲ ਨਿਰਾਰੇ॥ ਬੁਰਾ ਭਲਾ; ਕਹੁ ਕਿਸਨੋ ਕਹੀਐ॥) ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਮੰਮਾ ਮੁਕਤਾ, ਅੱਧਾ ਰਾਰਾ, ਪੋਲਾ ਬੋਲ ਕੇ, ਇੱਕ ਸਿਹਾਰੀ ਅੱਧੇ ਰਾਰੇ, ਇੱਕ ਸਿਹਾਰੀ ਤੱਤੇ ਲਾਉ– ਸਾਸਤ ਬੇਦ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ; ਬਹੁ ਭੇਦ॥ ਕਰਤ ਬੀਚਾਰੁ. ਹਿਰਦੈ ਹਰਿ ਰਵਿਆ; ਹਿਰਦੈ ਦੇਖਿ ਬੀਚਾਰਿਆ॥ ਬੋਲਹੁ ਰਾਮੁ; ਕਰੇ ਨਿਸਤਾਰਾ॥ ਕਿਸ ਕਉ ਕਹਹਿ. ਸੁਣਾਵਹਿ ਕਿਸ ਕਉ; ਕਿਸੁ ਸਮਝਾਵਹਿ. ਸਮਝਿ ਰਹੇ॥) ਪੜ੍ਹਾਵਹਿ। ਪੜ੍ਹਿ– ਕਿਸੈ ਪੜਾਵਹਿ. ਪੜਿ ਗੁਣਿ ਬੂਝੈ; ਸਤਿਗੁਰ ਸਬਦਿ. ਸੰਤੋਖਿ ਰਹੇ॥)

੩੫੪. ਰਾਮ ਭਗਤਿ ਜਨੁ; ਰਹੈ ਨਿਰਾਰਾ॥) ਸੋ ਪ੍ਰਭੁ. ਦੂਰਿ ਨਾਹੀ; ਪ੍ਰਭੁ ਤੂੰਹੈ॥) ਤਿ੍ਤੁਕਾ– ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੧ ਤਿਤੁਕਾ॥) ਪ੍ਰੇਮਾ–ਭਗਤੀ ਦਾ ਰਸਤਾ[1], ਵੀਂਗਾ– ਵਾਟ[1]. ਨ ਪਾਵਉ; ਵੀਗਾ ਜਾਉ॥) ਕਮਜ਼ੋਰ[1], ਨਾਸ[1], ਸ਼ੀਰ[2]– ਖੀਨ[1] ਖਰਾਬੁ ਹੋਵੈ; ਨਿਤ ਕੰਧੁ[2]॥ ਅਹਿ ਨਿਸਿ; ਅੰਧੁਲੇ ਦੀਪਕੁ ਦੇਇ॥ ਕਹਹਿ ਸੁਣਹਿ; ਜੋ ਮਾਨਹਿ ਨਾਉ॥ ਜੀਉ ਪਿੰਡੁ ਸਭੁ; ਤੇਰੈ ਪਾਸਿ॥ ਗਿਆਨ ਰਤਨੁ; ਮਨਿ ਵਸੈ ਆਇ॥ ਦੁਧ ਬਿਨੁ ਧੇਨੁ, ਪੰਖ ਬਿਨੁ ਪੰਖੀ; ਜਲ ਬਿਨੁ. ਉਤਭੁਜ ਕਾਮਿ ਨਾਹੀ॥) ਅੱਖੀਂ– ਅਖੀ ਅੰਧੁ. ਜੀਭ ਰਸੁ ਨਾਹੀ; ਕੰਨੀ. ਪਵਣੁ ਨ ਵਾਜੈ॥) ਪਕੜਿਆ[1], ਚੱਲੈ– ਚਰਣੀ ਚਲੈ. ਪਜੂਤਾ[1] ਆਗੈ; ਵਿਣੁ ਸੇਵਾ. ਫਲ ਲਾਗੇ॥) ਅਖਰ ਬਿਰਖ ਬਾਗ, ਭੁਇ ਚੋਖੀ; ਸਿੰਚਿਤ ਭਾਉ ਕਰੇਹੀ॥)

੩੫੫. ਦੱਭ[1], ਪਵਿੱਤ੍ਰੇ ਛੱਲੇ[2], ਕੁਸ ਪੋਲਾ। ਪੱਾਤੀ– ਗਿਆਨੁ ਜਨੇਊ; ਧਿਆਨੁ ਕੁਸ[1] ਪਾਤੀ[2]॥ ਹਰਿ ਨਾਮਾ ਜਸੁ; ਜਾਚਉ ਨਾਉ॥ ਪਾਂਡੇ; ਐਸਾ ਬ੍ਰਹਮ ਬੀਚਾਰੁ॥) ਪੜ੍ਹੁ– ਨਾਮੇ ਸੁਚਿ. ਨਾਮੋ ਪੜਉ; ਨਾਮੇ ਚਜੁ ਆਚਾਰੁ॥ ਬਾਹਰਿ ਜਨੇਊ; ਜਿਚਰੁ ਜੋਤਿ ਹੈ ਨਾਲਿ॥) ਧੋੱਤੀ ਟਿੱਕਾ– ਧੋਤੀ ਟਿਕਾ; ਨਾਮੁ ਸਮਾਲਿ॥) ਵਿਣੁ ਨਾਵੈ; ਹੋਰਿ. ਕਰਮ ਨ ਭਾਲਿ॥) ਪਰ੍ਜਾਲਿ– ਪੂਜਾ ਪ੍ਰੇਮ; ਮਾਇਆ ਪਰਜਾਲਿ॥ ਹਰਿ ਮੁਖਿ ਪਾਠ ਪੜੈ; ਬੀਚਾਰ॥) ਪਹਿਰੇਦਾਰ[1], ਰਾਖਾ[2], ਪਾਹ੍ਰੂਅ–ਪਾਹਰੂਅ[1] ਰਾਛਬਿ[2]; ਚੋਰੁ. ਨ ਲਾਗੈ॥ ਤਿਲਕੁ ਲਿਲਾਟਿ; ਜਾਣੈ ਪ੍ਰਭੁ ਏਕੁ॥ ਆਚਾਰੀ; ਨਹੀ ਜੀਤਿਆ ਜਾਇ॥ ਪਾਠ ਪੜੈ; ਨਹੀ ਕੀਮਤਿ ਪਾਇ॥) ਅਠਾਰਾਂ[1] ਪੁਰਾਣ। ਦਸੀਂ ਪੋਲਾ– ਅਸਟ[1] ਦਸੀ[1] ਚਹੁ; ਭੇਦੁ. ਨ ਪਾਇਆ॥ ਤਿਸੁ ਬਿਨੁ; ਦੂਜਾ ਅਵਰੁ ਨ ਕੋਈ॥ ਮਹਲੀ ਖਸਮੁ ਸੁਣੇ; ਸਾਬਾਸਿ॥ ਅੰਤਰਿ ਵਸਤੁ; ਨ ਜਾਣਹਿ ਭੇਦੁ॥ ਨਾਨਕ. ਏਕੋ; ਦਰੁ ਦੀਬਾਣੁ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਾਚੁ; ਤਹਾ ਗੁਦਰਾਣੁ॥) ਸਰਬੀਂ ਰੰਗੀਂ ਰੂਪੀਂ– ਸਰਬੀ ਰੰਗੀ

ਰੂਪੀ ਤੂੰਹੈ; ਤਿਸੁ ਬਖਸੇ. ਜਿਸੁ ਨਦਰਿ ਕਰੇ॥ ਆਪੁ ਬੀਚਾਰਿ ਮਾਰਿ ਮਨੁ. ਦੇਖਿਆ; ਤੁਮ ਸਾ ਮੀਤੁ. ਨ ਅਵਰੁ ਕੋਈ॥

੩੫੬ ਤੁਰੀਆ=ਵਸਥਾ। ਸਭਾ ਪੋਲਾ– ਤੁਰੀਆਵਸਥਾ. ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਾਈਐ; ਸੰਤ ਸਭਾ ਕੀ, ਓਟ ਲਹੀ॥) ਅ=ਲਖ ਪੋਲਾ– ਗਿਆਨ ਧਿਆਨ ਸਗਲੇ ਸਭਿ ਜਪ ਤਪ; ਜਿਸੁ ਹਰਿ ਹਿਰਦੈ ਅਲਖ ਅਭੇਵਾ॥) ਸਾਚੁ ਨਾਮੁ; ਰਿਦੇ ਰਵੈ ਸਰੀਰ॥) ਸਚੁ ਨਾਮੁ; ਜਾ ਨਵ ਨਿਧਿ ਪਾਈ॥) ਨੰਨਾ ਦੇਲ੍ਹੀ ਦੀਪਕ– ਰੋਵੈ ਪੂਤੁ ਨ ਕਲਪੈ ਮਾਈ॥ ਏਤੁ ਮੋਹਿ; ਫਿਰਿ ਜੂਨੀ ਪਾਹਿ॥ ਮੋਹੇ ਲਾਗਾ; ਜਮ ਪੁਰਿ ਜਾਹਿ॥ ਗੁਰ ਦੀਖਿਆ ਲੇ; ਜਪੁ ਤਪੁ ਕਮਾਹਿ॥ ਨਦਰਿ ਕਰੇ; ਤਾ ਏਹੁ ਮੋਹੁ ਜਾਇ॥ ਨਾਨਕ. ਹਰਿ ਸਿਉ; ਰਹੈ ਸਮਾਇ॥) ਅ=ਲਖ ਪੋਲਾ– ਆਪਿ ਕਰੇ; ਸਚੁ ਅਲਖ ਅਪਾਰੁ॥) ਮਨਮੁਖ ਕੀ ਮਤਿ; ਕੂੜਿ ਵਿਆਪੀ॥) ਅ=ਲਖ ਪੋਲਾ– ਜੋ ਉਪਜੈ; ਸੋ ਅਲਖ ਅਭੇਵਹੁ॥ ਵਿਦਿਆ ਵੀਚਾਰੀ; ਤਾਂ ਪਰਉਪਕਾਰੀ॥ ਤਉ ਜਮੁ. ਕਹਾ ਕਰੇ; ਮੋ ਸਿਉ ਆਗੈ॥ ਆਪਿ ਮਰੈ; ਅਵਰਾ ਨਹ ਮਾਰੀ॥ ਏਕੁ ਤੂ; ਹੋਰਿ ਵੇਸ ਬਹੁਤੇਰੇ॥) ਕੌਤਕ[੧]– ਨਾਨਕੁ; ਜਾਣੈ ਚੋਜ[੧] ਨ. ਤੇਰੇ॥) ਇੱਕ ਔਗੁਣ ਨਾਲ ਬੁੱਧੀ ਨਹੀਂ ਭਰੀ, ਬਹੁਤੇ ਔਗੁਣਾਂ ਨਾਲ ਭਰੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਕਿਸ ਗੁਣ ਕਰਕੇ ਧੋਵਾਂ[੧], ਭਾਵ ਕੋਈ ਭੀ ਗੁਣ ਨਹੀਂ– ਏਕ ਨ ਭਰੀਆ; ਗੁਣ ਕਰਿ ਧੋਵਾ[੧]॥ ਇਉ ਕਿਉ; ਕੰਤ ਪਿਆਰੀ ਹੋਵਾ॥

੩੫੭. ਕਿਆ ਜਾਨਾ; ਕਿਆ ਹੋਇਗਾ. ਰੀ ਮਾਈ॥ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਪਿਆਸ[੧] ਬੁਝਾਨੀ ਪੋਲਾ– ਪ੍ਰੇਮੁ. ਨ ਚਾਖਿਆ; ਮੇਰੀ ਤਿਸ[੧]. ਨ ਬੁਝਾਨੀ॥) ਸਾਹੁਰੜੈ ਧਨ; ਸਾਚੁ ਪਛਾਣਿਆ॥ ਤਾਂ ਕੋ; ਸਚੇ ਸਚਿ ਸਮਾਵੈ॥) ਭਈ=ਲੇ– ਭਈਲੇ ਉਦਾਸੀ; ਰਹਉ ਨਿਰਾਸੀ॥) ਕੱਾਮਣਿ– ਤਉ ਕਾਮਣਿ; ਸੇਜੈ ਰਵੈ ਭਤਾਰੁ॥ ਕਹਤੁ ਨਾਨਕੁ; ਭੈ ਭਾਵ ਕਾ ਕਰੇ ਸੀਗਾਰੁ॥) ਮੋਹ ਰੂਪੀ ਚਿਕੜ[੧], ਪੈਦਾ[੨] ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਮਨ ਰੂਪੀ ਪੈਰ[੩], ਰਾਮ ਜੀ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਚੱਲਦਾ[੪] –ਪੰਕ[੧] ਜੁ[੨] ਮੋਹ. ਪਗੁ[੩] ਨਹੀ ਚਾਲੈ[੪]; ਹਮ ਦੇਖਾ. ਤਹ ਡੂਬੀਅਲੇ॥ ਨਾ ਹਉ ਜਤੀ ਸਤੀ. ਨਹੀ ਪੜਿਆ; ਮੂਰਖ ਮੁਗਧਾ ਜਨਮੁ ਭਇਆ॥) ਛਿਅ ਘਰ. ਛਿਅ ਗੁਰ; ਛਿਅ ਉਪਦੇਸ॥)

੩੫੮. ਲੱਖਾਂ ਲੱਖ– ਲਖਾ ਉਪਰਿ. ਫੁਰਮਾਇਸਿ ਤੇਰੀ; ਲਖ ਉਠਿ. ਰਾਖਹਿ ਮਾਨੁ॥) ਭੋਲਾ ਪੋਲਾ– ਜੇ ਬਹੁਤਾ ਸਮਝਾਈਐ ਭੋਲਾ; ਭੀ. ਸੋ ਅੰਧੋ ਅੰਧਾ॥ ਲਖ ਖਟੀਅਹਿ, ਲਖ ਸੰਜੀਅਹਿ ਖਾਜਹਿ; ਲਖ ਆਵਹਿ, ਲਖ ਜਾਹਿ॥ ਜਾਂ ਪਤਿ. ਲੇਖੈ ਨਾ ਪਵੈ; ਤਾਂ ਜੀਅ ਕਿਥੈ ਫਿਰਿ ਪਾਹਿ॥) ਕੁ=ਪਰਵਾਣ ਮਨਜ਼ੂਰ[੧] ਨਹੀਂ– ਜਾਂ ਪਤਿ ਲੇਖੈ ਨਾ ਪਵੈ; ਤਾਂ ਸਭੇ ਕੁਪਰਵਾਣ[੧]॥) ਫੱਕੜਿ– ਲੋਕਾ; ਮਤ ਕੋ ਫਕੜਿ ਪਾਇ॥) ਲਕੜਾਂ ਦੇ ਢੇਰ[੧], ਇੱਕ[੨] ਜਗ੍ਹਾ। ਏਕ=ਠੇ, ਰੱਤੀ– ਲਖ ਮੜਿਆ[੧] ਕਰਿ ਏਕਠੇ[੨]; ਏਕ ਰਤੀ ਲੇ ਭਾਹਿ॥) ਉਬਲੇ[੧] ਚੌਲਾਂ ਦੇ ਗੋਲੇ ਜੋ ਪਿੱਤ੍ਰਾਂ ਨਮਿਤ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਭਰਨੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਕੇਸਉ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਜੀ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਹੀ ਪਿੰਡੁ ਭਰਨੇ ਹਨ। ਮਰਨ ਵੇਲੇ, ਪੱਤਲਾਂ ਉਪਰ ਪਦਾਰਥ ਰੱਖ ਕੇ, ਬ੍ਰਾਹਮਣਾ ਨੂੰ ਦੇਣਾ, ਪੱਤਲ ਦੇਣੇ ਹਨ, ਸਚਾ ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਜਪਾਉਣਾ ਹੀ ਸਾਡੀ ਪੱਤਲ ਹੈ। ਪਿੱਤਰਾਂ ਨਮਿੱਤ ਬਾਰ੍ਹੀ ਤੇਰ੍ਹੀ ਕਰਨੀ ਮੰਜੀ ਭਾਂਡੇ ਕੱਪੜੇ ਦੇਣੇ ਕਿਰਿਆ ਹੈ। ਕਰਤਾਰ ਜੀ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਜਪਾਉਣਾ ਹੀ ਦਾਸਨਦਾਸ ਦੀ ਕਿਰਿਆ ਹੈ, ਪੱਤਲਿ– ਪਿੰਡੁ[੧] ਪਤਲਿ ਮੇਰੀ ਕੇਸਉ ਕਿਰਿਆ; ਸਚੁ ਨਾਮੁ ਕਰਤਾਰੁ॥) ਤੇਰੀ[੨] ਸਿਫ਼ਤ ਹੀ ਕਾਂਸ਼ੀ[੧] ਹੈ, ਨ੍ਹਾਵੈ– ਗੰਗ

ਬਨਾਰਸਿ[੧], ਸਿਫਤਿ ਤੁਮਾਰੀ[੨]; ਨਾਵੈ ਆਤਮਰਾਉ॥) ਨ੍ਹਾਵਣੁ- ਸਚਾ ਨਾਵਣੁ ਤਾਂ ਥੀਐ; ਜਾਂ ਅਹਿ ਨਿਸਿ ਲਾਗੈ ਭਾਉ॥) ਇੱਕ ਲੋਕੀ[੧] ਦੇਵਤਿਆਂ ਨਮਿੱਤ ਦਾਨ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਦੇਵ ਪਦ ਨੂੰ ਮੁਕਤ ਹੋਇਆ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਇੱਕ ਫਲਗੂ ਰੇਤ ਜਾਂ ਜੌਆਂ ਦੇ ਆਟੇ ਪਿੰਨੇ ਵੱਟ ਕੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਕੱਚੇ[੨] ਪਿੰਡ ਭਰਦੇ ਹਨ, ਆਪ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਖੋਏ ਦੇ ਪੇੜੇ[੩] ਵੱਟ ੨ ਕੇ ਖਾਂਦੇ ਹਨ, ਫੇਰ ਭੁੱਖੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਮਿੱਤ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੋਣਗੇ? ਵੱਟਿ- ਇਕ ਲੋਕੀ[੧] ਹੋਰੁ ਛਮਿਛਰੀ[੨]; ਬ੍ਰਾਹਮਣੁ, ਵਟਿ ਪਿੰਡੁ[੩] ਖਾਇ॥ ਜੋਗੀ ਜਤੀ ਜੁਗਤਿ ਮਹਿ ਰਹਤੇ; ਕਰਿ ਕਰਿ ਭਗਵੇ ਭੇਖ ਭਏ॥ ਤਉ ਕਾਰਣਿ ਸਾਹਿਬਾ; ਰੰਗਿ ਰਤੇ॥) ਸ਼ਕਤੀ ਵਾਲੇ[੧], ਫਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਅਕਾਸ਼ੀ ਹੁਕਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ[੨], ਗਿਆਨਵਾਨ[੩], ਸਿਦਕ ਵਾਲੇ ਗੁਰਸੇਵਕ[੪]- ਪੀਰ[੧] ਪੇਕਾਂਬਰ[੨]. ਸਾਲਿਕ[੩] ਸਾਦਿਕ[੪]; ਛੋਡੀ ਦੁਨੀਆ ਥਾਇ ਪਏ॥) ਬੋਦੀ[੧]। ਖੱਲੜੀ ਖੱਪਰੀ ਲੱਕੜੀ, ਸਿਖਾ ਪੋਲਾ- ਖਲੜੀ ਖਪਰੀ ਲਕੜੀ ਚਮੜੀ; ਸਿਖਾ[੧] ਸੂਤੁ ਧੋਤੀ ਕੀਨੀ॥

੩੫੯. ਭੀਤਰਿ ਪੰਚ; ਗੁਪਤ ਮਨਿ ਵਾਸੇ॥ ਮਨੁ ਮੇਰਾ; ਦਇਆਲ ਸੇਤੀ, ਥਿਰੁ ਨ ਰਹੈ॥) ਪਹਿਰਉ-ਗੀ- ਫੂਲ ਮਾਲਾ; ਗਲਿ ਪਹਿਰਉਗੀ ਹਾਰੋ॥) ਪੰਚ ਸਖੀ ਹਮ; ਏਕੁ ਭਤਾਰੋ॥ ਪੰਚ ਸਖੀ ਮਿਲਿ; ਰੁਦਨੁ ਕਰੇਹਾ॥) ਪਕੜਿਆ[੧]- ਸਾਹੁ ਪਜੂਤਾ[੧]; ਪ੍ਰਣਵਤਿ ਨਾਨਕ. ਲੇਖਾ ਦੇਹਾ॥) ਕੱਾਮਣਿ- ਲਾਲ ਬਹੁ ਗੁਣਿ; ਕਾਮਣਿ ਮੋਹੀ॥ ਤੇਰੇ ਗੁਣ; ਹੋਹਿ ਨ ਅਵਰੀ॥) ਪੱਟੁ- ਮਧੁਸੂਦਨੁ ਕਰ ਮੁੰਦਰੀ ਪਹਿਰੈ; ਪਰਮੇਸਰੁ ਪਟੁ ਲੇਈ॥) (ਸ੍ਰੀ) ਸੋਭਾ ਵਾਲੇ (ਸ੍ਰੀ) ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ (ਰੰਗੁ) ਅਨੰਦ ਸਰੂਪ ਵਾਹਿਗੁਰੂ[੧]। ਕੱਾਮਣਿ- ਧੀਰਜੁ. ਧੜੀ ਬੰਧਾਵੈ ਕਾਮਣਿ; ਸ੍ਰੀਰੰਗੁ[੧]. ਸੁਰਮਾ ਦੇਈ॥) ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ ਦੇ ਰਾਜੇ[੧]- ਗਿਆਨਰਾਉ[੧]. ਜਬ ਸੇਜੈ ਆਵੈ; ਤ ਨਾਨਕ. ਭੋਗੁ ਕਰੇਈ॥) ਪੜਿਆ ਹਲੰਤ ਨ ਲਾਉ- ਜੈਸਾ ਲਿਖਿਆ. ਤੈਸਾ ਪੜਿਆ; ਮੇਟਿ. ਨ ਸਕੈ ਕੋਈ॥) ਪੜ੍ਹਿਆ- ਨਾ ਕੋ ਪੜਿਆ ਪੰਡਿਤੁ ਬੀਨਾ; ਨਾ ਕੋ ਮੂਰਖੁ ਮੰਦਾ॥

੩੬੦. ਜੁੱਗਹ ਜੁੱਗ- ਬਾਬਾ ਜੁਗਤਾ ਜੀਉ, ਜੁਗਹ ਜੁਗ ਜੋਗੀ; ਪਰਮ ਤੰਤ ਮਹਿ ਜੋਗੰ॥) ਨੱਗਰੀ- ਸਿਵ ਨਗਰੀ ਮਹਿ, ਆਸਣਿ ਬੈਸਉ; ਕਲਪ ਤਿਆਗੀ ਬਾਦੰ॥) ਭਿੱਖਿਆ ਲਈ ਪਾਤਰ[੧]। ਪਤੁ ਪੋਲਾ- ਪਤੁ[੧] ਵੀਚਾਰੁ, ਗਿਆਨ ਮਤਿ, ਡੰਡਾ; ਵਰਤਮਾਨ ਬਿਭੂਤੰ॥) ਸੰਗਿਆ[੧] ਅਥਵਾ ਸੰਪ੍ਰਦਾ[੧], ਨ੍ਹਾ- ਸਗਲੀ ਜੋਤਿ, ਹਮਾਰੀ ਸੰਮਿਆ[੧]; ਨਾਨਾ ਵਰਨ ਅਨੇਕੰ॥ ਅਹਿ ਨਿਸਿ ਬਨੀ ਪ੍ਰੇਮ ਲਿਵ ਲਾਗੀ; ਸਬਦੁ ਅਨਾਹਦ ਗਹਿਆ॥) ਪੂਰਾ ਸਾਚੁ, ਪਿਆਲਾ ਸਹਜੇ; ਤਿਸਹਿ ਪੀਆਏ, ਜਾ ਕਉ ਨਦਰਿ ਕਰੇ॥) ਰੱਤਾ- ਸਿਫਤੀ ਰਤਾ. ਸਦ ਬੈਰਾਗੀ; ਜੂਐ ਜਨਮੁ ਨ ਹਾਰੈ॥) ਖੁਰਾਸਾਨ ਖਸਮਾਨਾ ਕੀਆ; ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੁ ਡਰਾਇਆ॥)

ਕੀ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਹਿਲੇ ਪਾਤਿਸਾਹ ਜੀ ਨੇ ਰੱਬ ਨੂੰ ਉਲਾਂਭਾ ਦਿਤਾ? ਕਰਲਾਣੇ ਕੱਕੇ ਔਂਕੜ ਨ ਲਾਉ- ਏਤੀ ਮਾਰ ਪਈ ਕਰਲਾਣੇ; ਤੈਂ. ਕੀ ਦਰਦੁ ਨ ਆਇਆ॥ ੧॥ ਉਲਾਂਭਾ ਦੇਣਾ ਰਜ਼ਾ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ। ਸੱਚੇ ਪਾਤਿਸਾਹ ਜੀ ਨੇ ਨਿਮਾਣੇ ਨਿਤਾਣੇ ਮਜ਼ਲੂਮਾ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ, ਆਹ ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਮਾਰਿਆ ਹੈ। ਏਮਨਾਬਾਦੀ ਜੀਆਂ 'ਤੇ (ਏਤੀ) ਇਤਨੀ, ਜਿਤਨੀ ਸ਼ਬਦ 'ਚ ਦੱਸੀ ਹੈ, ਭਾਵ ਬਹੁਤੀ ਤੋਂ ਬਹੁਤੀ ਸਖ਼ਤ ਤੋਂ ਭੀ ਸਖ਼ਤ ਮਾਰ ਪਈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਨ ਸਹਾਰਦਿਆਂ, ਵਿਚਾਰੇ ਰੋਂਦੇ (ਕਰਲਾਣੇ) ਕੁਰਲਾਂਦੇ ਵਿਰਲਾਪ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਹੇ ਬਾਬਰ! ਕੀ (ਤੈਂ) ਤੈਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਤੀ ਦੁਖੀ ਜੀਆਂ 'ਤੇ ਦਰਦੁ (ਨ) ਨਹੀਂ ਆਇਆ? ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਜੋ ਦਰਦ ਆਇਆ ਸੋ ਚੌਂਹ ਸ਼ਬਦਾਂ 'ਚ ਫ਼ੁਰਮਾ ਰਹੇ

ਹਨ:-; ਜਮੁ ਕਰਿ ਮੁਗਲੁ ਚੜਾਇਆ॥) ਜੇ ਸਕਤਾ ਸਕਤੇ ਕਉ ਮਾਰੇ; ਤਾ ਮਨਿ ਰੋਸੁ ਨ ਹੋਈ॥ ੧॥ ਰਹਾਉ॥ ਪੁਰਸ਼ਾਰਥ[੧], ਉਦਮ[੧], ਮਰਦਊਪੁਣਾ[੧], ਵੱਗੈ- ਸਕਤਾ ਸੀਹੁ. ਮਾਰੇ ਪੈ ਵਗੈ; ਖਸਮੈ. ਸਾ ਪੁਰਸਾਈ[੧]॥ ਕਰਤਾ; ਤੂੰ ਸਭਨਾ ਕਾ ਸੋਈ॥) ਕੁੱਤੀ- ਰਤਨ ਵਿਗਾੜਿ ਵਿਗੋਏ ਕੁਤੀ; ਮੁਇਆ. ਸਾਰ ਨ ਕਾਈ॥) ਚੁਗੈ ਪੋਲਾ- ਖਸਮੈ ਨਦਰੀ ਕੀੜਾ ਆਵੈ; ਜੇਤੇ ਚੁਗੈ ਦਾਣੇ॥

੩੬੧. ਸਾਚਾ ਆਪਿ; ਵਸੈ ਮਨਿ ਸੋਇ॥ ਭਾਉ ਪਿਆਰਾ; ਲਾਏ ਵਿਰਲਾ ਕੋਇ॥) ਗੁਰ ਕੈ ਦਰਸਨਿ; ਮੋਖ ਦੁਆਰੁ॥ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੇਵੈ; ਪਰਵਾਰ ਸਾਧਾਰੁ॥ ਨਿਗੁਰੇ ਕਉ; ਗਤਿ ਕਾਈ ਨਾਹੀ॥ ਅਵਗਣਿ ਮੁਠੇ; ਚੋਟਾ ਖਾਹੀ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ; ਤਾ ਕਉ. ਲਗੈ ਨ ਪੀਰ॥ ਜਮ ਕਾਲੁ; ਤਿਸੁ. ਨੇੜਿ ਨ ਆਵੈ॥ ਸਚੀ ਬਾਣੀ; ਪਾਏ ਭਾਗਿ ਕੋਇ॥ ਗੁਣ ਤੇ; ਨਾਮੁ ਪਰਾਪਤਿ ਹੋਇ॥ ਮਨਿ ਨਿਰਮਲ; ਸਾਚੈ ਸਬਦਿ ਸਮਾਹਿ॥ ਨਾਨਕ; ਕੀਮਤਿ. ਕਹਣੁ ਨ ਜਾਇ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ; ਕੀਮਤਿ ਜਾਣੈ ਕੋਇ॥ ਸੇਵਤ ਹੀ; ਸੁਖੁ ਸਾਂਤਿ ਸਰੀਰ॥ ਸਬਦਿ ਤਰੇ ਜਨ; ਸਹਜਿ ਸੁਭਾਇ॥ ਤਿਨ ਕੈ; ਹਮ ਸਦ ਲਾਗਹ ਪਾਇ॥)

੩੬੨. ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ; ਸਦਾ ਰਹਿਆ ਭਰਪੂਰਿ॥ ਨਾਨਕ; ਨਾਮਿ ਸਵਾਰਣਹਾਰ॥) ਬਕੈ ਪੋਲਾ- ਆਖਣਿ ਆਖੈ; ਬਕੈ ਸਭੁ ਕੋਇ॥ ਕਹਣੈ ਕਥਨਿ; ਨ ਪਾਇਆ ਜਾਇ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ; ਵਿਚਹੁ ਆਪੁ ਗਵਾਇ॥) ਡੌਲੀ- ਡਾਲੀ ਲਾਗੈ; ਨਿਹਫਲੁ ਜਾਇ॥) ਉ=ਧਰਣਹਾਰੁ- ਆਪਿ ਤਰੈ; ਕੁਲ ਉਧਰਣਹਾਰੁ॥ ਨਾਨਕ. ਮਹਲੁ; ਸਬਦਿ ਘਰੁ ਪਾਏ॥) ਸੱਤ- ਗੁਰਮਤਿ ਸਤ ਸਰਿ; ਹਰਿ ਜਲਿ ਨਾਇਆ॥) ਮੇਰਾ ਮੇਰਾ ਕਰਿ ਕਰਿ; ਵਿਗੂਤਾ॥) ਸੁੱਤਾ- ਆਤਮੁ ਨ ਚੀਨੈ; ਭਰਮੈ ਵਿਚਿ ਸੂਤਾ॥) ਗੁਰਮੁਖਿ; ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਮਿਲਾਈ॥ ਜੁੱਗ- ਉਸਤਤਿ ਨਿੰਦਾ. ਗੁਰਿ. ਸਮ ਜਾਣਾਈ; ਇਸੁ ਜੁਗ ਮਹਿ ਲਾਹਾ, ਹਰਿ ਜਪਿ ਲੈ ਜਾਇ॥) ਬੂੱਝ ਬੁੱਝਾਈ- ਸਤਿਗੁਰਿ ਪੂਰੈ; ਬੂਝ ਬੁਝਾਈ॥ ਨਾਨਕ. ਹਉਮੈ ਮਾਰੇ; ਸਦਾ ਉਦਾਸਾ॥) ਲੱਾਲੈ- ਲਾਲੈ; ਆਪਣੀ ਜਾਤਿ ਗਵਾਈ॥

੩੬੩. ਹੋਰਨਾ ਨੂੰ ਉਧਾਰਨਾ[੧] ਕਰਨ। ਉ=ਧਰੈ- ਸੋਗੁ ਹਰਖੁ ਦੁਇ. ਸਮ ਕਰਿ ਜਾਣੈ; ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਸਬਦਿ ਉਧਰੈ[੧]॥ ਕਰਣੀ ਕਾਰ; ਧੁਰਹੁ ਫੁਰਮਾਈ॥ ਬਿਨੁ ਸਬਦੈ; ਕੋ. ਥਾਇ ਨ ਪਾਈ॥) ਭੁੱਲੈ- ਮਨਮੁਖਿ ਭਰਮਿ ਭੁਲੈ; ਸੰਸਾਰੁ॥ ਬਿਨੁ ਰਾਸੀ; ਕੂੜਾ ਕਰੇ ਵਾਪਾਰੁ॥) ਵੱਖਰੁ। ਪੱਲੈ- ਵਿਣੁ ਰਾਸੀ; ਵਖਰੁ ਪਲੈ ਨ ਪਾਇ॥) ਲੱਾਲਾ- ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੇਵੇ; ਸੁ ਲਾਲਾ ਹੋਇ॥) ਗੁਰ ਪਉੜੀ; ਸਭ ਦੂ ਊਚਾ ਹੋਇ॥) ਕੱਾਮਨ- ਦੋਹਾਗਣੀ ਕਾਮਨ; ਦੇਖੁ ਸੀਗਾਰੁ॥) ਕ=ਲਤਿ- ਪੁੜ੍ਹ ਕਲਤਿ ਧਨਿ, ਮਾਇਆ ਚਿਤੁ ਲਾਏ; ਝੂਠੁ ਮੋਹੁ ਪਾਖੰਡ ਵਿਕਾਰੁ॥ ਆਗੈ; ਜਾਤਿ ਰੂਪੁ ਨ ਜਾਇ॥ ਭਗਤਿ ਰਤਾ ਜਨੁ; ਸਹਜਿ ਸੁਭਾਇ॥ ਗੁਰ ਕੈ ਭੈ; ਸਾਚੈ ਸਾਚਿ ਸਮਾਇ॥) ਅੰਤਰੁ ਨਿਰਮਲੁ; ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰਿ ਨਾਏ॥ ਗੁਰੁ ਸਾਇਰੁ; ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਚੁ ਸੋਇ॥

੩੬੪. ਆਵਣ ਜਾਣੁ ਰਹੈ; ਥਿਰੁ ਨਾਮਿ ਸਮਾਣੇ॥ ਮਨਮੁਖੁ ਅਚੇਤੁ; ਮਾਇਆ ਮੋਹੁ ਗੁਬਾਰੁ॥ ਨਾ ਫਿਰਿ ਮਰੈ; ਨ ਆਵੈ ਜਾਇ॥ ਜਿਨ੍ ਕਉ; ਨਾਮੁ ਲਿਖਿਆ ਧੁਰਿ ਲੇਖੁ॥) ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਅਵਸਥਾ[੧] ਗਹਣ=ਗਤਿ- ਤਿਨ੍ ਕੀ ਗਹਣਗਤਿ[੧]; ਕਹੀ ਨ ਜਾਇ॥ ਨਾਵੈ ਜੇਵਡੁ; ਹੋਰੁ ਧਨੁ ਨਾਹੀ ਕੋਇ॥) ਬੋਲ਼ਾ- ਇਹੁ ਮਨੁ ਅੰਧਾ ਬੋਲਾ ਹੈ; ਕਿਸੁ ਆਖਿ ਸੁਣਾਏ॥) ਭੜਕੀ ਹਵਾ[੧], ਅਨਲ=ਵਾਉ- ਅੰਤਰਿ ਲੋਭੁ; ਭਰਮੁ ਅਨਲਵਾਉ[੧]॥ ਦੀਵਾ ਬਲੈ; ਨ ਸੋਝੀ ਪਾਇ॥ ਪੂਰੇ ਤਾਲ; ਵਿਚਹੁ ਆਪੁ ਗਵਾਇ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਭਗਤਿ; ਅੰਤਰਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਪਿਆਰੁ॥

੩੬੫. ਜਾਣਾ=ਇਹਿ:- ਜਿਸਨੋ. ਤੂ ਜਾਣਾਇਹਿ; ਸੋਈ ਜਨੁ ਜਾਣੈ॥ ਹਰਿ ਗੁਣ; ਸਦ ਹੀ ਆਖਿ ਵਖਾਣੈ॥) ਤੁਧੁ ਬਿਨੁ; ਦੂਜਾ ਅਵਰੁ ਨ ਕੋਇ॥) ਜੁੱਗ-ਇਸੁ ਜੁਗ ਮਹਿ, ਨਿਰਭਉ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਹੈ; ਪਾਈਐ ਗੁਰ ਵੀਚਾਰਿ॥) ਵੱਸਿ- ਬਿਨੁ ਨਾਵੈ. ਜਮ ਕੈ ਵਸਿ ਹੈ; ਮਨਮੁਖਿ ਅੰਧ ਗਵਾਰਿ॥

੩੬੬. ਕਿਸ ਹੀ ਧੜਾ ਕੀਆ; ਸਿਕਦਾਰ ਚਉਧਰੀ ਨਾਲਿ, ਆਪਣੈ ਸੁਆਈ॥) ਪੱਖੁ- ਮੈ ਹਰਿ ਬਿਨੁ, ਪਖੁ ਧੜਾ. ਅਵਰੁ ਨ ਕੋਈ; ਹਉ ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਵਾ. ਅਸੰਖ ਅਨੇਕ॥) ਕਲਿਜੁੱਗ- ਕਲਿਜੁਗ ਮਹਿ ਧੜੇ; ਪੰਚ ਚੋਰ ਝਗੜਾਏ॥) ਪ੍ਰਾਏ ਦੋਸ਼ 'ਚ ਬ੍ਰਿਤੀ ਨੂੰ ਅਟਕਾ[੧] ਕੇ, - ਪਰਾਇਆ ਛਿਦ੍ਰ ਅਟਕ[੧] ਲੈ; ਆਪਣਾ ਅਹੰਕਾਰੁ ਵਧਾਵੈ॥) ਪੱਖ[੧]- ਜਨ ਨਾਨਕ ਕਾ. ਹਰਿ ਧੜਾ[੧] ਧਰਮੁ; ਸਭ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਜਿਣਿ ਆਵੈ॥) ਅ=ਲਖੁ ਪੋਲਾ- ਗੁਰਬਾਣੀ; ਹਰਿ ਅਲਖੁ ਲਖਾਇਆ॥) ਭੈਨਾ ਪੋਲਾ- ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮੁ ਸੁਨਹੁ; ਮੇਰੀ ਭੈਨਾ॥) ਮੈ ਮਨਿ ਤਨਿ ਪ੍ਰੇਮੁ; ਮਹਾ ਬੈਰਾਗੁ॥ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੁਰਖੁ ਪਾਇਆ; ਵਡਭਾਗੁ॥ ਨਾਮ ਬਿਨਾ. ਮੈ ਅਵਰੁ ਨ ਕੋਈ; ਵਡੈ ਭਾਗਿ ਗੁਰਮੁਖਿ ਹਰਿ ਲੈਨਾ॥ ਨਾਮ ਹੀਨ; ਕਾਲਖ ਮੁਖਿ ਮਾਇਆ॥

੩੬੭. ਵਡਾ ਵਡਾ ਹਰਿ; ਭਾਗ ਕਰਿ ਪਾਇਆ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ; ਹਰਿ ਗੁਣ ਆਖਿ ਵਖਾਣੀ॥ ਸਤਿ ਸਤਿ, ਸਤਿਗੁਰਿ ਨਾਮੁ ਦਿੜਾਇਆ; ਰਸਿ ਗਾਏ, ਗੁਣ ਪਰਮਾਨੰਦਾ॥ ਵਡੈ ਭਾਗਿ; ਪਾਏ. ਹਰਿ ਨਿਰਜੋਗਾ॥ ਵਿਣੁ ਗੁਣ; ਜਨਮਿ ਮੁਏ ਅਹੰਕਾਰੀ॥) ਮਥਿ ਪੋਲਾ। ਕੱਢੀਏ- ਨਾਨਕ ਗੁਰਮੁਖਿ; ਮਥਿ ਤਤੁ ਕਢੀਏ॥ ਨਾਮੈ ਸੁਰਤਿ ਸੁਨੀ; ਮਨਿ ਭਾਈ॥ ਨਾਮ ਹੀਣ; ਗਏ ਮੂੜ ਨੰਗਾ॥ ਜਪਿ ਜਪਿ ਨਾਮੁ ਗੁਰਮਤਿ ਸਾਲਾਹੀ; ਮਾਰਿਆ ਕਾਲੁ, ਜਮਕੰਕਰ ਭੁਇਅੰਗਾ॥) ਤੁੱਠਾ। ਸਿੱਖ- ਗੁਰੁ ਤੁਠਾ; ਸਿਖ ਦੇਵੈ ਮੇਰੇ ਭਾਈ॥ ਹਉਮੈ ਕਰਮ; ਕਿਛੁ ਬਿਧਿ ਨਹੀ ਜਾਣੈ॥) ਨ੍ਹਾਇ- ਜਿਉ ਕੁੰਚਰੁ ਨਾਇ; ਖਾਕੁ ਸਿਰਿ ਛਾਣੈ॥) ਜੇ ਵਡ ਭਾਗ ਹੋਵਹਿ; ਵਡ ਊਚੇ॥ ਨਾਮਿ ਸੁਨਿਐ. ਮਨੁ ਤ੍ਰਿਪਤੈ; ਮੇਰੇ ਭਾਈ॥ ਨਾਮੁ ਜਪਹੁ, ਨਾਮੇ ਸੁਖੁ ਪਾਵਹੁ; ਨਾਮੁ ਰਖਹੁ, ਗੁਰਮਤਿ ਮਨਿ ਚੀਤਾ॥) ਬਿਗਸਾ ਪੋਲਾ- ਨਾਮੁ ਲਾਹਾ ਲੈ; ਗੁਰਮਤਿ ਬਿਗਸਾ॥

੩੬੮. ਛੇਵੇਂ ਕੇ ਤਿੰਨ- ਮਹਲਾ ੪ ਰਾਗੁ ਆਸਾ, ਘਰੁ ੬ ਕੇ ੩॥) ਬੁੱਧੀ[੧]- ਜੋਗੀ; ਹਰਿ ਦੇਹੁ ਮਤੀ[੧] ਉਪਦੇਸੁ॥) ਜੁੱਗੁ ਜੁੱਗੁ- ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ, ਹਰਿ ਹਰਿ ਏਕੋ ਵਰਤੈ; ਤਿਸੁ ਆਗੈ ਹਮ ਆਦੇਸੁ॥) ਖੇ੍ਲੈ ਖੇ੍ਲ- ਗਾਵਹਿ ਰਾਗ. ਭਾਤਿ ਬਹੁ ਬੋਲਹਿ; ਇਹੁ ਮਨੂਆ, ਖੇਲੈ ਖੇਲ॥) ਜੰਮੈ- ਕਾਇਆ ਨਗਰ ਮਹਿ, ਕਰਮ ਹਰਿ ਬੋਵਹੁ; ਹਰਿ ਜਾਮੈ, ਹਰਿਆ ਖੇਤੁ॥ ਮੇਰੈ ਮਨਿ; ਐਸੀ ਭਗਤਿ ਬਨਿ ਆਈ॥) ਤਾਲਾ ਦਰਮਿਆਨਾ- ਕਬ ਕੋ ਭਾਲੈ. ਘੁੰਘਰੂ ਤਾਲਾ; ਕਬ ਕੋ ਬਜਾਵੈ ਰਬਾਬੁ॥) ਪੰਜ ਸੱਤ ਗਵਈਏ[੨]- ਕਬ ਕੋਊ. ਮੇਲੈ ਪੰਚ ਸਤ[੨] ਗਾਇਣ; ਕਬ ਕੋ, ਰਾਗ ਧੁਨਿ ਉਠਾਵੈ॥) ਮੇਲਤ ਚੁਨਤ, ਖਿਨੁ ਪਲੁ ਚਸਾ ਲਾਗੈ; ਤਬ ਲਗੁ. ਮੇਰਾ ਮਨੁ, ਰਾਮ ਗੁਨ ਗਾਵੈ॥) ਬਿਲਮ ਪੋਲਾ- ਹਾਥ ਪਾਵ ਪਸਾਰਤ, ਬਿਲਮੁ ਤਿਲੁ ਲਾਗੈ; ਤਬ ਲਗੁ. ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਰਾਮ ਸਮਾਰੈ॥) ਪਤੀ=ਆਵੈ- ਕਬ ਕੋਊ, ਲੋਗਨ ਕਉ ਪਤੀਆਵੈ; ਲੋਕਿ ਪਤੀਣੈ, ਨਾ ਪਤਿ ਹੋਇ॥ ਜਨ ਨਾਨਕ. ਹਰਿ ਹਿਰਦੈ ਸਦ ਧਿਆਵਹੁ; ਤਾ ਜੈ ਜੈ ਕਰੇ ਸਭੁ ਕੋਇ॥ ਗਿਆਨ ਰਤਨੁ. ਬਲਿਆ ਘਟਿ ਚਾਨਣੁ; ਅਗਿਆਨੁ ਅੰਧੇਰਾ ਜਾਇ॥ ਸੇਈ ਸੰਤ ਭਲੇ, ਤੁਧੁ ਭਾਵਹਿ; ਜਿਨ ਕੀ ਪਤਿ. ਪਾਵਹਿ ਥਾਇ॥ ਭਗਤਿ ਭੰਡਾਰ. ਦੀਏ ਹਰਿ ਅਪੁਨੇ; ਗੁਣ ਗਾਹਕੁ. ਵਣਜਿ ਲੈ ਜਾਇ॥

੩੬੯. ਘਰੁ ਅੱਠਵੇਂ ਕੇ- ਰਾਗੁ ਆਸਾ ਘਰੁ ੮ ਕੇ ਕਾਫੀ, ਮਹਲਾ ੪॥) ਲਾਹਾ ਨਾਮੁ, ਸੁ

ਸਾਰੁ; ਸਬਦਿ ਸਮਾਣਿਆ॥) ਦਿਨ[੧]– ਪੂਰਬਿ ਲਿਖੇ ਡੇਹ[੧]; ਸਿ ਆਏ ਮਾਇਆ॥) ਚੱਲਣੁ। ਕੱਲ੍– ਚਲਣੁ ਅਜੁ ਕਿ ਕਲ੍; ਧੁਰਹੁ ਫੁਰਮਾਇਆ॥ ਜਿਨ੍ ਧੁਰਿ ਲਿਖਿਆ ਲੇਖੁ; ਤਿਨੀ ਨਾਮੁ ਕਮਾਇਆ॥ ੧੬ ਨੂੰ ਸੋਲ੍ਵੇਂ. ੨ ਨੂੰ ਦੋ ਪੜ੍ਹੋ, ਭਾਵ ਸੋਲਵੇਂ ਘਰ ਦੇ ਦੋ ਸ਼ਬਦ ਆਉਣਗੇ– ਰਾਗੁ ਆਸਾਵਰੀ ਘਰੁ ੧੬ ਕੇ ੨ ਮਹਲਾ ੪ ਸੁਧੰਗ॥) ਸਕਉ=ਹਉ– ਹਮਰੈ ਸ੍ਰਵਣੁ. ਸਿਮਰਨੁ ਹਰਿ ਕੀਰਤਨੁ; ਹਉ ਹਰਿ ਬਿਨੁ. ਰਹਿ ਨ ਸਕਉਹਉ, ਇਕੁ ਖਿਨੁ॥ ਜੈਸੇ ਹੰਸੁ, ਸਰਵਰ ਬਿਨੁ. ਰਹਿ ਨ ਸਕੈ; ਤੈਸੇ ਹਰਿ ਜਨੁ, ਕਿਉ ਰਹੈ ਹਰਿ ਸੇਵਾ ਬਿਨੁ॥ ਕਿਨਹੂੰ ਪ੍ਰੀਤਿ ਲਾਈ, ਦੂਜਾ ਭਾਉ ਰਿਦ ਧਾਰਿ; ਕਿਨਹੂੰ ਪ੍ਰੀਤਿ ਲਾਈ ਮੋਹ ਅਪਮਾਨ॥ ਹਰਿ ਜਨ ਪ੍ਰੀਤਿ ਲਾਈ, ਹਰਿ ਨਿਰਬਾਣ ਪਦ; ਨਾਨਕ. ਸਿਮਰਤ ਹਰਿ ਹਰਿ ਭਗਵਾਨ॥ ਮਾਈ. ਮੋਰੋ ਪ੍ਰੀਤਮੁ ਰਾਮੁ; ਬਤਾਵਹੁ, ਰੀ ਮਾਈ॥) ਬੇਮੁਹਾਰਾ ਊਠ[੧]– ਹਉ ਹਰਿ ਬਿਨੁ, ਖਿਨੁ ਪਲੁ ਰਹਿ ਨ ਸਕਉ; ਜੈਸੇ ਕਰਹਲੁ[੧] ਬੇਲਿ ਰੀਝਾਈ॥) ਤਾਈਂ– ਹਮਰਾ ਮਨੁ. ਬੈਰਾਗ ਬਿਰਕਤੁ ਭਇਓ; ਹਰਿ ਦਰਸਨ ਮੀਤ ਕੈ ਤਾਈ॥) ਅਲਿ ਪੋਲਾ– ਜੈਸੇ ਅਲਿ. ਕਮਲਾ ਬਿਨੁ ਰਹਿ ਨ ਸਕੈ; ਤੈਸੇ. ਮੋਹਿ ਹਰਿ ਬਿਨੁ. ਰਹਨੁ ਨ ਜਾਈ॥)

੩੭੦. ਜੱਗਦੀਸੁਰ ਗੁਸਾਈਂ– ਰਾਖੁ ਸਰਣਿ ਜਗਦੀਸੁਰ ਪਿਆਰੇ; ਮੋਹਿ ਸਰਧਾ ਪੂਰਿ, ਹਰਿ ਗੁਸਾਈ॥ ਜਨ ਨਾਨਕ ਕੈ ਮਨਿ. ਅਨਦੁ ਹੋਤ ਹੈ; ਹਰਿ ਦਰਸਨੁ. ਨਿਮਖ ਦਿਖਾਈ॥) ਝਗੜਾ[੧] ਕਰਦੇ ਹਨ– ਭਾਈ ਮੀਤ ਕੁਟੰਬ; ਦੇਖਿ ਬਿਬਾਦੇ[੧]॥) ਵੱਸ=ਗਤਿ ਗਤਿ ਪੋਲਾ– ਹਮ ਆਈ ਵਸਗਤਿ; ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੇ॥) ਬਿਨਾ ਮੋਹ ਤੋਂ ਹੋਇ[੧]– ਐਸਾ ਦੇਖਿ; ਬਿਮੋਹਿਤ[੧] ਹੋਏ॥) ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਸੁਆਮੀ ਇੰਦ੍ਰ[੧]– ਸਾਧਿਕ ਸਿਧ ਸੁਰਦੇਵ ਮਨੁਖਾ; ਬਿਨੁ ਸਾਧੂ. ਸਭਿ ਧ੍ਰੋਹਨਿ ਧ੍ਰੋਹੇ॥ ਇਕਿ ਸਤੀ ਕਹਾਵਹਿ; ਤਿਨ ਬਹੁਤੁ ਕਲਪਾਵੈ॥) ਤਪੱਸੀ– ਤਪੁ ਕਰਤੇ; ਤਪਸੀ ਭੁਲਾਏ॥ ਤ੍ਰੈ ਗੁਣ ਮੋਹੇ; ਮੋਹਿਆ ਆਕਾਸੁ॥ ਹਮ ਸਤਿਗੁਰ ਰਾਖੇ; ਦੇ ਕਰਿ ਹਾਥੁ॥ ਗਿਆਨੀ ਕੀ; ਹੋਇ ਵਰਤੀ ਦਾਸਿ॥ ਕਰ ਜੋੜੇ; ਸੇਵਾ ਕਰੇ ਅਰਦਾਸਿ॥ ਜਨ ਨਾਨਕ; ਗੁਰਮੁਖ ਨੇੜਿ ਨ ਆਵਾ॥) ਸੱਸੂ– ਸਸੂ ਤੇ; ਪਿਰਿ ਕੀਨੀ ਵਾਖਿ॥ ਦੇਰ ਜਿਠਾਣੀ ਮੁਈ; ਦੂਖਿ ਸੰਤਾਪਿ॥ ਘਰ ਕੇ ਜਿਠੇਰੇ ਕੀ; ਚੂਕੀ ਕਾਣਿ॥ ਸੁਨਹੁ ਲੋਕਾ; ਮੈ ਪ੍ਰੇਮ ਰਸੁ ਪਾਇਆ॥ ਪ੍ਰਥਮੇ; ਤਿਆਗੀ ਹਉਮੈ ਪ੍ਰੀਤਿ॥ ਦੁਤੀਆ; ਤਿਆਗੀ ਲੋਗਾ ਰੀਤਿ॥ ਤੁਰੀਆ ਗੁਣੁ; ਮਿਲਿ ਸਾਧ ਪਛਾਨੇ॥ ਪ੍ਰਿਅ ਸਿਉ ਰਾਤੀ; ਧਨ ਸੋਹਾਗਣਿ ਨਾਰਿ॥ ਰੂਪਿ ਅਨੂਪ; ਪੂਰੀ ਆਚਾਰਿ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਾਈ; ਕਿਨੈ ਵਿਰਲੈ ਜੰਤਾ॥) ਸੁ=ਕਰਣੀ ਕੱਾਮਣਿ– ਸੁਕਰਣੀ ਕਾਮਣਿ; ਗੁਰ ਮਿਲਿ. ਹਮ ਪਾਈ॥

੩੭੧. ਪੂਜਾ[੧], ਵਿਆਹ ਆਦਿ ਕੰਮ[੨] ਰੀਤ ਰਸਮ[੩], ਜਜਿ ਪੋਲਾ– ਜਜਿ[੧] ਕਾਜਿ[੨]; ਪਰਥਾਇ[੩] ਸੁਹਾਈ॥) ਜਿੱਚਰੁ– ਜਿਚਰੁ ਵਸੀ; ਪਿਤਾ ਕੈ ਸਾਥਿ॥) ਤਿੱਚਰੁ– ਤਿਚਰੁ ਕੰਤੁ; ਬਹੁ ਫਿਰੈ ਉਦਾਸਿ॥) ਗੁਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਰਿਦੇ ਰੂਪੀ ਘਰ 'ਚ ਪ੍ਰੇਮਾ–ਭਗਤੀ ਲਿਆਂਦੀ[੧]– ਗੁਰਿ ਆਣੀ[੧] ਘਰ ਮਹਿ; ਤਾ ਸਰਬ ਸੁਖ ਪਾਇਆ॥) ਔਲਾਦ[੧], ਬੱਤੀਹ, ਸੁਲੱਖਣੀ– ਬਤੀਹ ਸੁਲਖਣੀ; ਸਚੁ ਸੰਤਤਿ[੧] ਪੂਤ॥) ਇਛ ਪੂਰੇ ਮਨ; ਕੰਤ ਸੁਆਮੀ॥ ਸਭ ਪਰਵਾਰੈ ਮਾਹਿ; ਸਰੇਸਟ॥) ਬੁੱਧੀ[੧], ਮੱਤੀ– ਮਤੀ[੧] ਦੇਵੀ; ਦੇਵਰ ਜੇਸਟ॥ ਧੰਨੁ ਸੁ ਗ੍ਰਿਹੁ; ਜਿਤੁ ਪ੍ਰਗਟੀ ਆਇ॥ ਜਨ ਨਾਨਕ; ਸੁਖੇ ਸੁਖਿ ਵਿਹਾਇ॥) ਮਤਾ ਪੋਲਾ। ਪੱਕਨਿ– ਮਤਾ ਕਰਉ; ਸੋ ਪਕਨਿ ਨ ਦੇਈ॥) ਗ੍ਰਿਹਿ. ਬਸਨਿ ਨ ਦੇਈ; ਵਖਿ ਵਖਿ ਭਰਮਾਵੈ॥) ਮਾਇਆ ਪੈਂਦੀ[੧] ਹੈ, ਫਸਾ[੨] ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਪੰਛੀ[੧] ਨਿਆਈਂ – ਜਤਨ ਕਰਉ; ਉਰਝਾਇ[੨] ਪਰੇਵੈ[੧]॥) ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ[੧]'ਚ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਅਕਾਲ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨੋ– ਧੁਰ ਕੀ ਭੇਜੀ; ਆਈ

ਆਮਰਿ[1]॥) ਨ ਦੇਹਲੀ ਦੀਪਕ, ਤਟਿ ਪੋਲਾ- ਤਟਿ ਤੀਰਥਿ ਨ ਛੋਡੈ ਜੋਗ ਸੰਨਿਆਸ॥ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਮੰਮਾ ਮੁਕਤਾ, ਅੱਧਾ ਰਾਰਾ੍ ਪੋਲਾ ਬੋਲ ਕੇ, ਇੱਕ ਸਿਹਾਰੀ ਅੱਧੇ ਰਾਰੇ, ਇੱਕ ਸਿਹਾਰੀ ਤੱਤੇ ਲਾਉ- ਪੜਿ ਥਾਕੇ; ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਬੇਦ ਅਭਿਆਸ॥ ਜਹ ਬੈਸਉ; ਤਹ ਨਾਲੇ ਬੈਸੈ॥) ਸਬਲ ਪੋਲਾ ਮਿਲਵਾਂ- ਸਗਲ ਭਵਨ ਮਹਿ; ਸਬਲ ਪ੍ਰਵੇਸੈ॥ ਨਿਜ ਘਰਿ ਵਸਿਆ; ਗੁਣ ਗਾਇ ਅਨੰਤਾ॥ ਘਰੁ ਮੇਰਾ; ਇਹ ਨਾਇਕਿ ਹਮਾਰੀ॥) ਰਾਮ ਜੀ ਨੇ ਦਾਸਨਦਾਸ ਨੂੰ ਸੱਚਖੰਡ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਮਾਲਕ[2] ਬਣਾ ਦਿਤਾ, ਮਾਇਆ ਸਾਡੇ ਹੁਕਮ[1] 'ਚ ਚੱਲਣ ਵਾਲੀ ਹੋ ਗਈ[1]- ਇਹ ਆਮਰਿ[1]; ਹਮ. ਗੁਰਿ ਕੀਏ ਦਰਬਾਰੀ[2]॥) ਪੱਤ੍ਰੀ, ਮਤਾ ਪੋਲਾ- ਪ੍ਰਥਮੇ ਮਤਾ; ਜਿ ਪਤ੍ਰੀ ਚਲਾਵਉ॥ ਦੁਤੀਏ ਮਤਾ; ਦੁਇ ਮਾਨੁਖ ਪਹੁਚਾਵਉ॥ ਤ੍ਰਿਤੀਏ ਮਤਾ; ਕਿਛੁ ਕਰਉ ਉਪਾਇਆ॥ ਮਹਾ ਅਨੰਦ; ਅਚਿੰਤ ਸਹਜਾਇਆ॥ ਦੁਸਮਨ ਦੂਤ ਮੁਏ; ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ॥ ਜੋ ਕਿਛੁ ਕਰੀ; ਸੁ ਤੇਰਾ ਤਾਣੁ॥) ਓਟ[1]- ਤੁਧਨੋ ਛੋਡਿ; ਜਾਈਐ ਪ੍ਰਭ ਕੈਂ ਧਰਿ[1]॥) ਗਲਿ ਪੋਲਾ- ਜਹ ਕਹ ਰਾਖਿ ਲੈਹਿ; ਗਲਿ ਲਾਇ॥) ਬੁਰਿਅਈਆਂ ਰੂਪੀ ਉਜਾੜ[1]- ਸਾਕਤੁ ਭੂਲਾ ਫਿਰੈ; ਬੇਬਾਣਿ[1]॥

੩੭੨. ਵਸਤੁ ਅਨੂਪ ਸੁਣੀ; ਲਾਭਾਇਆ॥ ਗੁਣ ਰਾਸਿ; ਬੰਨ੍ਹਿ ਪਲੈ ਆਨੀ॥) ਵਿਚੋਲੇ[1], ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਭਾਵਨਾ[2]- ਵਿਸਟੁ[1] ਸੁਭਾਈ[2]; ਪਾਇਆ ਮੀਤ॥) ਸੱਤ- ਸਤ ਕੈ ਖਟਿਐ; ਦੁਖੁ ਨਹੀ ਪਾਇਆ॥ ਸਹਲੀ ਖੇਪ; ਨਾਨਕੁ. ਲੈ ਆਇਆ॥) ਚੱਜ। ਬਿਧਿ ਪੋਲਾ- ਚਜ ਅਚਾਰ; ਕਿਛੁ ਬਿਧਿ ਨਹੀ ਜਾਨੀ॥) ਪੱਖ[1]- ਸੁਨਿਬੋ ਸਖੀ; ਕੰਤਿ ਹਮਾਰੋ, ਕੀਅਲੋ ਖਸਮਾਨਾ[1]॥ ਕਰੁ ਮਸਤਕਿ ਧਾਰਿ, ਰਾਖਿਓ ਕਰਿ ਅਪੁਨਾ; ਕਿਆ ਜਾਨੈ. ਇਹੁ ਲੋਕੁ ਅਜਾਨਾ॥ ਕੰਤੁ ਮਿਲਿਓ; ਮੇਰੋ ਸਭੁ ਦੁਖੁ ਜੋਹਿਓ॥ ਸਗਲ ਆਭਰਣ; ਸੋਭਾ ਕੰਠਿ ਫੂਲ॥ ਦਾਨੁ ਦੇਇ ਕਰਿ; ਪੂਜਾ ਕਰਨਾ॥ ਜਿਤੁ ਦਰਿ; ਤੁਮ ਹੈ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਜਾਣਾ॥ ਤਿਤੁ ਦਰਿ; ਤੂੰਹੀ ਹੈ ਪਛੁਤਾਣਾ॥) ਨਿਰਾਪਰਾਧ; ਚਿਤਵਹਿ ਬੁਰਿਆਈ॥ ਮੂਰਖ ਬਾਮਣ; ਪ੍ਰਭੂ ਸਮਾਲਿ॥)

੩੭੩. ਤਪਤ ਬੁਝੀ ਪੋਲਾ- ਤਪਤਿ ਬੁਝੀ; ਗੁਰ ਸਬਦੀ ਮਾਇ॥ ਜਨਮ ਦੋਖ ਪਰੇ ਮੇਰੇ ਪਾਛੈ; ਅਬ ਪਕਰੇ, ਨਿਹਚਲੁ ਸਾਧੂ ਪਾਇ॥) ਕਰਨ ਕਾਰਨ. ਸਮਰਥ ਹਮਾਰੇ; ਸੁਖਦਾਈ. ਮੇਰੇ ਹਰਿ ਹਰਿ ਰਾਇ॥) ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਪਰਮੇਸਰੁ ਬਿਸਰਿਆ; ਅਪਣਾ ਕੀਤਾ ਪਾਵੈ ਨਿੰਦਕੁ॥) ਬਹੁਤੇ ਤੋਂ ਬਹੁਤਾ[1] ਭਾਰ- ਅਣਹੋਦਾ ਅਜਗਰੁ[1] ਭਾਰੁ ਉਠਾਏ; ਨਿੰਦਕੁ. ਅਗਨੀ ਮਾਹਿ ਜਲਾਵੈ॥) ਗੁਜਰਦੀ ਹੈ[1]- ਪਰਮੇਸਰ ਕੈ ਦੁਆਰੈ, ਜਿ ਹੋਇ ਬਿਤੀਤੈ[1]; ਸੁ ਨਾਨਕੁ.ਆਖਿ ਸੁਣਾਵੈ॥ ਭਗਤ ਜਨਾ ਕਉ ਸਦਾ ਅਨੰਦੁ ਹੈ; ਹਰਿ ਕੀਰਤਨੁ ਗਾਇ ਬਿਗਸਾਵੈ॥ ਤਉ ਭੀ; ਮੇਰਾ ਮਨੁ. ਨ ਪਤੀਆਰਾ॥ ਓਹ ਸੁਖੁ; ਤਿਲੁ ਸਮਾਨਿ. ਨਹੀ ਪਾਵਉ॥ ਮਾਈ, ਕਹਾ ਕਰਉ; ਇਹੁ ਮਨੁ. ਨ ਧੀਰੈ॥) ਪਤਿ ਪੋਲਾ, ਮਹੱਤੁ- ਪਤਿ ਸੋਭਾ; ਅਰੁ ਮਾਨੁ ਮਹਤੁ॥) ਮਿੱਠੇ ਭੋਜਨ[1]- ਬਿੰਜਨ[1] ਭੋਜਨ; ਅਨਿਕ ਪਰਕਾਰ॥) ਲੱਧਾ- ਨਾਨਕ. ਲਧਾ; ਮਨ ਤਨ ਮੰਝਾ॥

੩੭੪. ਪ੍ਰਥਮੇ; ਤੇਰੀ ਨੀਕੀ ਜਾਤਿ॥) ਮੰਨੀਐ- ਦੁਤੀਆ; ਤੇਰੀ ਮਨੀਐ ਪਾਂਤਿ॥) ਤ੍ਰਿਤੀਆ; ਤੇਰਾ ਸੁੰਦਰ ਥਾਨੁ॥) ਕੋੜ੍ਹੀ[1]- ਬਿਗੜ=ਰੂਪ- ਬਿਗੜਰੂਪੁ[1]; ਮਨ ਮਹਿ ਅਭਿਮਾਨੁ॥) ਬਿਚੱਖਨਿ- ਸੋਹਨੀ ਸਰੂਪਿ; ਸੁਜਾਣਿ ਬਿਚਖਨਿ॥) ਫਸੀ[1]- ਅਤਿ ਗਰਬੈ; ਮੋਹਿ ਫਾਕੀ[1] ਤੂੰ॥) ਰਸੋਈ[1]- ਅਤਿ ਸੂਚੀ; ਤੇਰੀ ਪਾਕਸਾਲ[1]॥ ਕਰਿ ਇਸਨਾਨੁ; ਪੂਜਾ ਤਿਲਕੁ ਲਾਲ॥) ਗੱਲੀਂ- ਗਲੀ ਗਰਬਹਿ; ਮੁਖਿ

ਗੋਵਹਿ ਗਿਆਨ॥) ਪਾਣੀ ਭਰਨ ਵਾਲ਼ੀਆਂ[੧]– ਅਵਰ ਜੋਨਿ; ਤੇਰੀ ਪਨਿਹਾਰੀ[੧]॥) ਜਾ ਕਉ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਮਇਆ; ਹਰਿ ਰਾਇ॥ ਸਾ ਬੰਦੀ ਤੇ; ਲਈ ਛਡਾਇ॥ ਸਭਿ ਰੂਪ. ਸਭਿ ਸੁਖ; ਬਨੇ ਸੁਹਾਗਨਿ॥) ਹੱਡ[੧], ਲਹੂ[੨], ਲਪੇਟੇ[੩]– ਬਿਸਟਾ ਅਸਤ[੧] ਰਕਤੁ[੨]; ਪਰੇਟੇ[੩] ਚਾਮ॥) ਅਪਵਿੱਤ੍ਰ[੧]– ਬਿਨੁ ਬੂਝੇ; ਤੂੰ ਸਦਾ ਨਾਪਾਕ[੧]॥ ਇਕ ਤੁਕੇ, ਦੋ ਸ਼ਬਦ ਆਉਣਗੇ, ੨ ਨੂੰ ਦੋ ਪੜ੍ਹੋ–ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੫ ਇਕਤੁਕੇ ੨॥) ਚੜ੍ਹੈ ਪ੍ਰਿਆਲਾ– ਊਚਾ ਚੜੈ; ਸੁ ਪਵੈ ਪਇਆਲਾ॥) ਪੜੈ ੜ ਹਲੰਤ ਨ ਲਾਉ, ਕੱਾਲਾ– ਧਰਨਿ ਪੜੈ; ਤਿਸੁ. ਲਗੈ ਨ ਕਾਲਾ॥) ਭ੍ਰਮਤ ਫਿਰੇ; ਤਿਨ. ਕਿਛੂ ਨ ਪਾਇਆ॥ ਸੇ ਅਸਥਿਰ; ਜਿਨ. ਗੁਰ ਸਬਦੁ ਕਮਾਇਆ॥) ਪੁਤਰੀ ਪੋਲਾ– ਪੁਤਰੀ ਤੇਰੀ; ਬਿਧਿ ਕਰਿ ਥਾਟੀ॥) ਬੂੱਝੈ– ਬਿਨੁ ਬੂਝੇ; ਤੂੰ ਸਦਾ ਨਾਪਾਕ॥) ਇਕੁ ਪਲੁ ਦਿਨਸੁ; ਮੋਕਉ. ਕਬਹੁ ਨ ਬਿਹਾਵੈ॥

੩੭ਪ. ਦਰਸਨ ਕੀ. ਮਨਿ ਆਸ ਘਨੇਰੀ; ਕੋਈ ਐਸਾ ਸੰਤੁ. ਮੋਕਉ ਪਿਰਹਿ ਮਿਲਾਵੈ॥ ਪੰਚ ਦੂਤ ਮਿਲਿ; ਪਿਰਹੁ ਵਿਛੋੜੀ॥ ਦੁਖਿ ਸੁਖਿ ਸਿਮਰੀ. ਤਹ ਮਉਜੂਦੁ; ਜਮੁ ਬਪੁਰਾ. ਮੋਕਉ ਕਹਾ ਡਰਾਈ॥) ਖੱਟੀ– ਗੁਰਮੁਖਿ ਧਨੁ ਖਟੀ; ਹਰਿ ਮੇਰਾ ਸਾਹੁ॥ ਮਨਸਾ ਕਾ ਦਾਤਾ ਸਭ ਸੁਖ ਨਿਧਾਨੁ; ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰਿ ਸਦ ਹੀ ਭਰਪੂਰਾ॥ ਪੰਚ ਸਖੀ ਮਿਲਿ; ਮੰਗਲੁ ਗਾਇਆ॥) ਪਰਗਟੀ੍ਆਇਆ– ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ; ਹਰਿ ਪਰਗਟੀਆਇਆ॥ ਭਾਹਿ. ਨ ਜਾਲੈ, ਜਲਿ. ਨਹੀ ਡੂਬੈ; ਸੰਗੁ ਛੋਡਿ ਕਰਿ. ਕਤਹੁ ਨ ਜਾਈ॥ ਸੋ ਸਚੁ ਸਾਹੁ; ਜਿਸੁ ਘਰਿ. ਹਰਿ ਧਨੁ ਸੰਚਾਣਾ॥) ਦਿਨ ਤੇ; ਸਰਪਰ ਪਉਸੀ ਰਾਤਿ॥

੩੭੬. ਅੰਤ ਨੂੰ[੧], ਬਾਲਕ[੧]– ਇਛਾ ਪੂਰਕੁ; ਰਖੈ ਨਿਦਾਨ[੧]॥ ਤੇਰੈ ਘਰਿ; ਸਦਾ ਸਦਾ ਹੈ ਨਿਆਉ॥) ਬੱਝਦਾ[੧] ਨਹੀਂ ਔਗੁਣਾਂ 'ਚ– ਕਰੈ[੧] ਨ ਝੁਰੈ; ਨਾ ਮਨੁ ਰੋਵਨਹਾਰਾ॥ ਅਵਿਨਾਸੀ ਅਵਿਗਤੁ ਅਗੋਚਰੁ; ਸਦਾ ਸਲਾਮਤਿ. ਖਸਮੁ ਹਮਾਰਾ॥) ਗੁਰਸੇਵਕ[੧], ਗੁਲਾਮ[੧], ਜਾਤੀ[੨] ਅਭਿਮਾਨ ਰਹਿਤ– ਜੋ ਲਉਡਾ[੧]; ਪ੍ਰਭਿ ਕੀਆ ਅਜਾਤਿ[੨]॥) ਮੱਾਤਾ– ਹਰਿ ਰਸੁ ਛੋਡਿ; ਹੋਛੈ ਰਸਿ ਮਾਤਾ॥) ਕਥਾ[੨]। ਕਾਥਾ ਪੋਲਾ– ਸੁਨੀ ਨ ਜਾਈ; ਸਚੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਾਥਾ[੧]॥) ਵਜਹੁ ਪੋਲਾ– ਵਜਹੁ ਸਾਹਿਬ ਕਾ; ਸੇਵ ਬਿਰਾਨੀ॥) ਗੁਨਾਹਾਂ ਨਾਲ ਢਕਿਆ[੧]– ਐਸੇ ਗੁਨਹ; ਅਛਾਦਿਓ[੧] ਪ੍ਰਾਨੀ॥ ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਅਘਾਵੈ; ਹਰਿ ਦਰਸਨਿ ਮਨੁ ਮੋਰਾ॥ ਨਾਨਕ ਕਉ; ਗੁਰਿ ਦੀਖਿਆ ਦੀਨ੍॥ ਅਨਦ ਬਿਨੋਦ; ਭਰੇਪੁਰਿ ਧਾਰਿਆ॥ ਪੂਰ ਸਮਗ੍ਰੀ; ਪੂਰੇ ਠਾਕੁਰ ਕੀ॥

੩੭੭. ਔਗੁਣਾਂ ਰੂਪੀ ਸਮੰਦ੍[੧]– ਗੁਰੁ ਬੋਹਿਥੁ; ਤਾਰੇ ਰਤਨਾਗਰੁ[੧]॥) ਦੁਰ੍ਮੱਤਿ– ਤਾ ਤੇ ਬਿਨਸੀ; ਦੁਰਮਤਿ ਦੂਰੀ॥) ਦੁੱਤ੍ਰ– ਦੁਤਰ ਅੰਧ ਬਿਖਮ; ਇਹ ਮਾਇਆ॥) ਗੁਰਿ ਪੂਰੈ; ਪਰਗਟੁ ਮਾਰਗੁ ਦਿਖਾਇਆ॥) ਕਥਨ ਦੀ ਚਤੁਰਾਈ[੧]– ਜਾਪ ਤਾਪ; ਕਛੁ ਉਕਤਿ[੧] ਨ ਮੋਰੀ॥ ਆਨ ਰਸਾ; ਖਿਨ ਮਹਿ ਲਹਿ ਜਾਤਾ॥) ਪੂਰਨ ਮਸਤ[੧], ਅਲ੍ਮਸਤੁ– ਹਰਿ ਰਸੁ ਪੀਵੈ; ਅਲਮਸਤੁ[੧] ਮਤਵਾਰਾ॥ ਹਰਿ ਰਸ ਕੀ; ਕੀਮਤਿ ਕਹੀ ਨ ਜਾਇ॥ ਹਰਿ ਰਸੁ; ਸਾਧੂ ਹਾਟਿ ਸਮਾਇ॥ ਜਿਸਹਿ ਪਰਾਪਤਿ; ਤਿਸ ਹੀ ਦੇਹਿ॥) ਗੀੱਧਾ– ਨਾਨਕ ਗੀਧਾ; ਹਰਿ ਰਸ ਮਾਹਿ॥) ਦੁਰ੍ਮੱਤਿ– ਕਾਮੁ ਕ੍ਰੋਧੁ ਲੋਭੁ ਮੋਹੁ ਮਿਟਾਵੈ; ਛੁਟਕੈ ਦੁਰਮਤਿ. ਅਪੁਨੀ ਧਾਰੀ॥ ਸੁਣਿ ਸੁੰਦਰਿ; ਸਾਧੂ ਬਚਨ ਉਧਾਰੀ॥) ਗੁਰਸੇਵਕ ਰੂਪੀ ਨਾਰੀ[੧]– ਦੂਖ ਭੂਖ ਮਿਟੈ ਤੇਰੋ ਸਹਸਾ; ਸੁਖ ਪਾਵਹਿ ਤੂੰ, ਸੁਖ ਮਨਿ ਨਾਰੀ[੧]॥ ਚਰਣ ਪਖਾਰਿ ਕਰਉ ਗੁਰ ਸੇਵਾ; ਆਤਮ ਸੁਧ, ਬਿਖੁ ਤਿਆਸ ਨਿਵਾਰੀ॥ ਇਹੀ ਅਚਾਰ ਇਹੀ ਬਿਉਹਾਰਾ. ਆਗਿਆ ਮਾਨਿ; ਭਗਤਿ ਹੋਇ ਤੁਮ੍ਹਾਰੀ॥ ਜੋ ਇਹੁ ਮੰਤ੍ਰੁ ਕਮਾਵੈ, ਨਾਨਕ; ਸੋ ਭਉਜਲੁ ਪਾਰਿ ਉਤਾਰੀ॥

੩੭੮. ਤੁਝ ਬਿਨੁ, ਅਵਰੁ ਨਾਹੀ ਮੈ ਦੂਜਾ; ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਮਨ ਮਾਹੀ॥ ਤੂੰ ਸਾਜਨੁ ਸੰਗੀ ਪ੍ਰਭੁ ਮੇਰਾ; ਕਾਹੇ ਜੀਅ ਡਰਾਹੀ॥ ਰਾਖੁ ਰਾਖੁ, ਸਰਣਿ ਪ੍ਰਭ ਅਪਨੀ; ਅਗਨਿ ਸਾਗਰ ਵਿਕਰਾਲਾ॥) ਨੰਨੇ ਬਾਲਿਕ[੧], ਹੇ ਰਾਮ ਜੀ[੨]- ਨਾਨਕ. ਕੇ ਸੁਖ ਦਾਤੇ ਸਤਿਗੁਰ; ਹਮ ਤੁਮਰੇ ਬਾਲ[੧] ਗੁਪਾਲਾ[੨]॥) ਪਾਲਾ ਪੋਲਾ- ਪਾਲਾ ਤਾਊ. ਕਛੂ ਨ ਬਿਆਪੈ; ਰਾਮ ਨਾਮ ਗੁਨ ਗਾਇ॥) ਮਾਇਆ ਡੈਣ[੧]- ਡਾਕੀ[੧] ਕੋ ਚਿਤਿ, ਕਛੂ ਨ ਲਾਗੈ; ਚਰਨ ਕਮਲ ਸਰਨਾਇ॥) ਸਮਾਂ[੧] ਬੇਲਾ ਪੋਲਾ- ਬਾਂਛਤ ਨਾਹੀ; ਸੁ ਬੇਲਾ[੧] ਆਈ॥) ਹੁਕਮ ਮੰਨੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਕਾਲ਼ ਦੀ ਅੱਗ ਨਹੀਂ ਬੁਝਦੀ[੧], ਬੁਝੈ ਬੁਝਾਈ ਪੋਲੇ- ਬਿਨੁ ਹੁਕਮੈ; ਕਿਉ ਬੁਝੈ[੧] ਬੁਝਾਈ॥) ਠੰਢੀ ਤਾਤੀ; ਮਿਟੀ ਖਾਈ॥ ਓਹੁ; ਨ ਬਾਲਾ ਬੂਢਾ, ਭਾਈ॥ ਸੀਤਲ ਸਾਂਤਿ ਸਦਾ ਸੁਖ ਪਾਵਹਿ; ਕਿਲਵਿਖ ਜਾਹਿ ਸਭੇ. ਮਨ ਤੇਰੇ॥)

੩੭੯. ਮਤਸਰ ਪੋਲਾ। ਖੇ਼ਲਤ- ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਮਾਇਆ ਮਦ ਮਤਸਰ; ਏ ਖੇਲਤ. ਸਭਿ ਜੂਐ ਹਾਰੇ॥) ਸਤੁ ਸੰਤੋਖੁ ਦਇਆ ਧਰਮੁ ਸਚੁ; ਇਹ ਅਪੁਨੈ ਗ੍ਰਿਹ ਭੀਤਰਿ ਵਾਰੇ॥) ਮਿਲਤ ਸੰਗਿ, ਭਇਓ ਮਨੁ ਨਿਰਮਲੁ; ਗੁਰਿ ਪੂਰੈ ਲੈ. ਖਿਨ ਮਹਿ ਤਾਰੇ॥ ਏਕੋ ਏਕੁ, ਆਪਿ ਇਕੁ ਏਕੈ; ਏਕੈ ਹੈ. ਸਗਲਾ ਪਾਸਾਰੇ॥) ਕ੍ਰਿਪਾ[੧] ਧਾਰ- ਮੇਰੇ ਸਤਿਗੁਰ; ਅਪਨੇ ਬਾਲਿਕ ਰਾਖਹੁ, ਲੀਲਾ[੧] ਧਾਰਿ॥) ਉਦਰ[੧]- ਜੈਸੇ ਜਨਨਿ ਜਠਰ[੧] ਮਹਿ ਪ੍ਰਾਨੀ; ਓਹੁ ਰਹਤਾ ਨਾਮ ਅਧਾਰਿ॥) ਪੇਟ ਦੀ ਅੱਗ[੧]। ਅੱਗਨਾਰਿ- ਅਨਦੁ ਕਰੈ ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਸਮ੍ਹਾਰੈ; ਨਾ ਪੋਹੈ ਅਗਨਾਰਿ[੧]॥ ਪਰ ਧਨ. ਪਰ ਦਾਰਾ. ਪਰ ਨਿੰਦਾ; ਇਨ ਸਿਉ ਪ੍ਰੀਤਿ. ਨਿਵਾਰਿ॥ ਗ੍ਰਿਹੁ ਮੰਦਰ ਮਹਲਾ ਜੋ ਦੀਸਹਿ; ਨਾ ਕੋਈ ਸੰਗਾਰਿ॥) ਕਲੀ ਪੋਲਾ- ਜਬ ਲਗੁ ਜੀਵਹਿ, ਕਲੀ ਕਾਲ ਮਹਿ; ਜਨ ਨਾਨਕ. ਨਾਮੁ ਸਮ੍ਹਾਰਿ॥) ਜਗੀਰ[੧], ਰੂਪ[੨] ਵਾਲੀ ਜੁਵਾ[੩] ਅਵਸਥਾ- ਰਾਜ ਮਿਲਕ[੧] ਜੋਬਨ, ਗ੍ਰਿਹ ਸੋਭਾ; ਰੂਪਵੰਤੁ[੨] ਜੁਆਨੀ[੩]॥) ਮੁੱਲ[੧]- ਬਹੁਤੁ ਦਰਬੁ ਹਸਤੀ ਅਰੁ ਘੋੜੇ; ਲਾਲ, ਲਾਖ ਬੈ[੧] ਆਨੀ॥ ਕਾਹੇ; ਏਕ ਬਿਨਾ ਚਿਤੁ ਲਾਈਐ॥) ਬਚਿੱਤ੍ਰ। ਜਿੱਤੇ- ਮਹਾ ਬਚਿਤ੍ਰ ਸੁੰਦਰ ਆਖਾੜੇ; ਰਣ ਮਹਿ ਜਿਤੇ ਪਵਾੜੇ॥

੩੮੦. ਬਕਦਾ[੧] ਹੈ- ਹਉ ਮਾਰਉ. ਹਉ ਬੰਧਉ. ਛੋਡਉ; ਮੁਖ ਤੇ. ਏਵ ਬਬਾੜੇ[੧]॥) ਭ੍ਰਮ ਮਹਿ ਸੋਈ; ਸਗਲ ਜਗਤ ਧੰਧ ਅੰਧ॥ ਚਰਨ ਕਮਲ ਆਨੂਪ; ਹਰਿ ਸੰਤ ਮੰਤ॥ ਨਾਨਕ. ਸਾਧੂ ਸੰਗਿ; ਜਾਗੇ ਗਿਆਨ ਰੰਗਿ॥ ਤੇਰੇ ਜਨ; ਰਸਕਿ ਰਸਕਿ ਗੁਣ ਗਾਵਹਿ॥) ਮਸਲਤਿ ਮਤਾ ਪੋਲੇ- ਮਸਲਤਿ ਮਤਾ, ਸਿਆਣਪ ਜਨ ਕੀ; ਜੋ ਤੂੰ ਕਰਹਿ ਕਰਾਵਹਿ॥) ਜਾ ਕਉ ਟੇਕ ਤੁਮ੍ਹਾਰੀ ਸੁਆਮੀ; ਤਾ ਕਉ. ਨਾਹੀ ਚਿੰਤਾ॥ ਭਰਮ ਮੋਹ ਧ੍ਰੋਹ ਸਭਿ ਨਿਕਸੇ; ਜਬ ਕਾ ਦਰਸਨੁ ਪਾਇਆ॥ ਈਹਾ ਸੁਖੁ ਨਹੀ ਦਰਗਹ ਢੋਈ; ਜਮ ਪੁਰਿ ਜਾਇ ਪਚਾਵੈ॥)

੩੮੧. ਰੁੜ੍ਹਾਈ- ਕਹੁ ਨਾਨਕ. ਸੰਤ ਹਰਿ ਰਾਖੇ; ਨਿੰਦਕ ਦੀਏ ਰੁੜਾਈ॥) ਮੁੱਸਿ ਮੁੱਸਿ- ਈਹਾ ਕਾਮਿ ਕ੍ਰੋਧਿ ਮੋਹਿ ਵਿਆਪਿਆ; ਆਗੈ ਮੁਸਿ ਮੁਸਿ ਰੋਏ॥) ਮ=ਰਈ। ਸੁ=ਨਈ- ਵਰਮੀ ਮਾਰੀ. ਸਾਪੁ ਨ ਮਰਈ; ਨਾਮੁ. ਨ ਸੁਨਈ ਡੋਰਾ॥ ਬੇਦ ਸਾਸਤ੍ਰ ਕਉ ਤਰਕਨਿ ਲਾਗਾ; ਤਤੁ ਜੋਗੁ. ਨ ਪਛਾਨੈ॥) ਉਘਰਿ ਢਬੂਆ ਪੋਲੇ, ਸਰਾਫਾਂ -ਉਘਰਿ ਗਇਆ. ਜੈਸਾ ਖੋਟਾ ਢਬੂਆ; ਨਦਰਿ ਸਰਾਫਾ ਆਇਆ॥) ਬਿਨਾ ਮੁਨਿਆਦ ਤੋਂ[੧], ਨਿੰ=ਮੁਨੀਆਦਾ. ਮੁਨੀ ਨੰਨੇ ਬਿਹਾਰੀ ਬੋਲੋ- ਕੂੜਿ ਕਪਟਿ ਬੰਚਿ ਨਿੰਮੁਨੀਆਦਾ[੧]; ਬਿਨਸਿ ਗਇਆ ਤਤਕਾਲੇ॥ ਸਤਿ ਸਤਿ ਸਤਿ. ਨਾਨਕਿ ਕਹਿਆ; ਅਪਨੈ ਹਿਰਦੈ ਦੇਖੁ ਸਮਾਲੇ॥ ਉਦਮੁ ਕਰਤ. ਹੋਵੈ ਮਨੁ ਨਿਰਮਲੁ; ਨਾਚੈ ਆਪੁ ਨਿਵਾਰੇ॥) ਵੱਸ=ਗਤਿ ਗਤਿ ਪੋਲਾ- ਪੰਚ ਜਨਾ ਲੇ ਵਸਗਤਿ ਰਾਖੈ; ਮਨ ਮਹਿ ਏਕੰਕਾਰੇ॥ ਰਬਾਬੁ ਪਖਾਵਜ ਤਾਲ ਘੁੰਘਰੂ; ਅਨਹਦ ਸਬਦੁ

ਵਜਾਵੈ॥ ਪ੍ਰਥਮੇ. ਮਨੁ ਪਰਬੋਧੈ ਅਪਨਾ; ਪਾਛੈ. ਅਵਰ ਰੀਝਾਵੈ॥) ਅਧਮ ਪੋਲਾ ਮਿਲਵਾਂ– ਅਧਮ ਚੰਡਾਲੀ. ਭਈ ਬ੍ਰਹਮਣੀ; ਸੂਦੀ ਤੇ ਸ੍ਰੇਸਟਾਈ ਰੇ॥) ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਦੀ ਲਾਟ[੧]– ਸੱਖਨੀ, ਲਹ=ਬਰ ਬੂਝੀ ਪੋਲਾ– ਪਾਤਾਲੀ ਆਕਾਸੀ ਸਖਨੀ; ਲਹਬਰ[੧] ਬੂਝੀ, ਖਾਈ ਰੇ॥) ਮੂੱਸਾ– ਘਰ ਕੀ ਬਿਲਾਈ. ਅਵਰ ਸਿਖਾਈ; ਮੂਸਾ ਦੇਖਿ ਡਰਾਈ ਰੇ॥) ਬਿਬੇਕ ਰੂਪੀ ਬੱਕਰਾ[੧], ਸ਼ੇਰ[੨]। ਅਜ ਪੋਲਾ– ਅਜ[੧] ਕੈ ਵਸਿ, ਗੁਰਿ ਕੀਨੋ ਕੇਹਰਿ[੨]; ਕੂਕਰ ਤਿਨਹਿ ਲਗਾਈ ਰੇ॥) ਨੀ=ਘਰਿਆ– ਬਾਝੁ ਥੂਨੀਆ. ਛਪਰਾ ਥਾਮਿਆ; ਨੀਘਰਿਆ, ਘਰੁ ਪਾਇਆ ਰੇ॥) ਬਿਨੁ ਜੜੀਏ, ਲੈ ਜੜਿਓ ਜੜਾਵਾ; ਥੇਵਾ. ਅਚਰਜੁ ਲਾਇਆ ਰੇ॥) ਹੇ ਭਾਈ! ਗੁਰਸੇਵਕ ਜੀ ਨੇ ਨਿਰਵਿਕਲਪ[੩] ਅਵਸਥਾ 'ਚ ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮ ਜੀ ਦਾ ਨਿਰਨਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ ਪਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੀਤੇ ਸ਼ੁਭ ਕਾਜ 'ਤੇ ਫ਼ਰਿਆਦ[੨] ਕਰਕੇ ਫ਼ਰਿਆਦੀ[੧] ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ– ਦਾਦੀ[੧] ਦਾਦਿ[੨]. ਨ ਪਹੁਚਨਹਾਰਾ; ਚੁਪੀ[੩]. ਨਿਰਨਉ ਪਾਇਆ ਰੇ॥) ਬੈਠੀ=ਲੇ– ਮਾਲਿ ਦੁਲੀਚੈ ਬੈਠੀਲੇ ਮਿਰਤਕੁ; ਨੈਨ ਦਿਖਾਲਨੁ ਧਾਇਆ ਰੇ॥

੩੮੨. ਛਿਜੈ ਨ ਜਾਇ, ਕਿਛੁ ਭਉ ਨ ਬਿਆਪੇ; ਹਰਿ ਧਨੁ ਨਿਰਮਲੁ ਗਾਠੇ॥) ਏਕੁ ਤੂੰ. ਤਾ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਹੈ; ਮੈ ਤੁਧੁ ਬਿਨੁ. ਦੂਜਾ ਨਾਹੀ॥) ਬਿਖ ਪੋਲਾ– ਬਾਬਾ; ਬਿਖੁ ਦੇਖਿਆ ਸੰਸਾਰੁ॥) ਸੱਭਾ– ਜਾਣਹਿ ਬਿਰਥਾ. ਸਭਾ ਮਨ ਕੀ; ਹੋਰੁ ਕਿਸੁ ਪਹਿ. ਆਖਿ ਸੁਣਾਈਐ॥ ਵਿਣੁ ਨਾਵੈ. ਸਭੁ ਜਗੁ ਬਉਰਾਇਆ; ਨਾਮੁ ਮਿਲੈ. ਸੁਖੁ ਪਾਈਐ॥) ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਮੋਹਿ, ਸਤਿਗੁਰਿ ਦੀਨਾ; ਤਾਪੁ ਸੰਤਾਪੁ ਮੇਰਾ ਬੈਰੁ ਗੀਓ॥) ਧੰਨੁ ਸੁ ਕਲਿਜੁਗੁ, ਸਾਧਸੰਗਿ ਕੀਰਤਨੁ ਗਾਈਐ; ਨਾਨਕ. ਨਾਮੁ ਅਧਾਰੁ ਹੀਓ॥

੩੮੩. ਅਨਿਕ ਪਾਪ ਮੇਰੇ, ਪਰਹਰਿਆ; ਬੰਧਨ ਕਾਟੇ. ਮੁਕਤ ਭਏ॥) ਐਸੀ ਦਾਤਿ ਤੇਰੀ, ਪ੍ਰਭ ਮੇਰੇ; ਕਾਰਜ ਸਗਲ ਸਵਾਰੇ॥) ਸੋਹੇਲਾ ਹੋੜੇ ਔਂਕੜ ਵਿਚਕਾਰ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਹੈ– ਸਰਣਿ ਪਇਆ; ਨਾਨਕ. ਸੋਹੇਲਾ॥) ਬੁਰਾ ਭਲਾ. ਕਹੁ ਕਿਸਨੋ ਕਹੀਐ; ਸਗਲੇ ਜੀਅ ਤੁਮਾਰੇ॥) ਬਿੱਪੁ– ਜਿਸੁ ਜਨ ਊਪਰਿ. ਤੇਰੀ ਕਿਰਪਾ; ਤਿਸ ਕਉ. ਬਿਪੁ ਨ ਕੋਊ ਭਾਖੈ॥) ਖੋਲ੍ਹਿ– ਖੋਲਿ ਕਿਵਾਰ ਦਿਖਾਲੇ ਦਰਸਨੁ; ਪੁਨਰਪਿ ਜਨਮਿ. ਨ ਆਈਐ॥ ਮਹਾ ਉਦਿਆਨ, ਪਾਵਕ ਸਾਗਰ ਭਏ; ਹਰਖ ਸੋਗ ਮਹਿ ਬਸਨਾ॥) ਕ੍ਰਿਪਾ[੧]। ਅਨੁੱਗ੍ਰਹੁ– ਮੋਹ ਮਲਨ. ਨੀਦ ਤੇ ਛੁਟਕੀ; ਕਉਨੁ ਅਨੁਗ੍ਰਹੁ[੧] ਭਇਓ ਰੀ॥

੩੮੪. ਕਠਨ[੧]– ਗੱਾਖਰੋ– ਕਾਮੁ ਕ੍ਰੋਧੁ ਅਹੰਕਾਰੁ ਗਾਖਰੋ[੧]; ਸੰਜਮਿ ਕਉਨ, ਛੁਟਿਓ ਰੀ॥) ਅ=ਸੁਰ, ਲੁੱਟਿਓ– ਸੁਰਿ ਨਰ ਦੇਵ ਅਸੁਰ, ਤ੍ਰੈ ਗੁਨੀਆ; ਸਗਲੋ ਭਵਨੁ ਲੁਟਿਓ ਰੀ॥ ਦਾਵਾ ਅਗਨਿ, ਬਹੁਤੁ ਤ੍ਰਿਣ ਜਾਲੇ; ਕੋਈ ਹਰਿਆ ਬੂਟੁ ਰਹਿਓ ਰੀ॥ ਕਾਜਰ ਕੋਠ ਮਹਿ, ਭਈ ਨ ਕਾਰੀ; ਨਿਰਮਲ ਬਰਨੁ. ਬਨਿਓ ਰੀ॥) ਮਹਾ ਮੰਤ੍ਰੁ ਗੁਰ, ਹਿਰਦੈ ਬਸਿਓ; ਅਚਰਜ ਨਾਮੁ ਸੁਨਿਓ ਰੀ॥) ਪਿਆਰੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ[੧]– ਸੁਰਿਜਨ[੧] ਭਾਨੀ; ਤਾਂ ਮਨੁ ਮੋਹਿਆ॥) ਲੱਾਲੀ– ਕਵਨ ਬਨੀ ਰੀ; ਤੇਰੀ ਲਾਲੀ॥ ਕਵਨ ਰੰਗਿ; ਤੂੰ ਭਈ ਗੁਲਾਲੀ॥) ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਗਿਆਨ[੧], ਸੁਰ=ਗਿਆਨਿ– ਤੂੰ ਪ੍ਰੀਤਮ ਭਾਨੀ; ਤੁਹੀ ਸੁਰਗਿਆਨਿ[੧]॥) ਮਸ=ਲਤਿ ਪੋਲਾ– ਅਬ ਮਸਲਤਿ ਮੋਹਿ; ਮਿਲੀ ਹਦੂਰਿ॥) ਚੁੱਕਾ– ਚੁਕਾ ਨਿਹੋਰਾ; ਸਖੀ ਸਹੇਰੀ॥ ਨਿਕਟਿ ਆਨਿ; ਪ੍ਰਿਅ ਸੇਜ ਧਰੀ॥) ਲੋਗਨ ਸਿਉ; ਮੇਰਾ ਠਾਠਾ ਬਾਗਾ॥) ਮਉੱਲਾ– ਬਾਹਰਿ ਸੂਤੁ; ਸਗਲ ਸਿਉ ਮਉਲਾ॥) ਅ=ਲਿਪਤੁ ਪੋਲਾ ਕਉੱਲਾ – ਅਲਿਪਤੁ ਰਹਉ; ਜੈਸੇ ਜਲ ਮਹਿ ਕਉਲਾ॥) ਭੈਦਾਇਕ[੧]– ਦੀਸਿ ਆਵਤ ਹੈ; ਬਹੁਤੁ ਭੀਹਾਲਾ[੧]॥

੩੮੫. ਖ਼ੁਸ਼ੀਆਂ[੧]। ਰਲੀਆਂ- ਪਾਵਤੁ ਰਲੀਆ[੧]; ਜੋਬਨਿ ਬਲੀਆ॥) ਓ=ਢਲੀਆ- ਕਾਨ ਕੁੰਡਲੀਆ; ਬਸਤ੍ਰ ਓਢਲੀਆ॥) ਸੁ=ਖਲੀਆ। ਗਰ=ਬਲੀਆ- ਸੇਜ ਸੁਖਲੀਆ; ਮਨਿ ਗਰਬਲੀਆ॥) ਤਲੈ ਪੋਲਾ। ਕੁੰਚਰੀ=ਆ ਛਤਰੀ=ਆ- ਤਲੈ ਕੁੰਚਰੀਆ; ਸਿਰਿ ਕਨਿਕ ਛਤਰੀਆ॥) ਗ=ਡਲੀਆ- ਹਰਿ ਭਗਤਿ ਬਿਨਾ; ਲੇ ਧਰਨਿ ਗਡਲੀਆ॥) ਇਸਤਰੀਆਂ- ਰੂਪ ਸੁੰਦਰੀਆ; ਅਨਿਕ ਇਸਤਰੀਆ॥) ਫਿਕਰੀ=ਆ- ਹਰਿ ਰਸ ਬਿਨੁ; ਸਭਿ ਸੁਆਦ ਫਿਕਰੀਆ॥) ਬਿ=ਖਲੀਆ- ਮਾਇਆ ਛਲੀਆ; ਬਿਕਾਰ ਬਿਖਲੀਆ॥ ਆਸਿ ਪਾਸਿ ਬਿਖੂਆ ਕੇ ਕੁੰਟਾ; ਬੀਚਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਹੈ ਭਾਈ ਰੇ॥) ਪੱਤ- ਖਬਰਿ ਕਰਤੁ ਹੈ; ਪਾਤ ਪਤ ਡਾਲੀ॥) ਬ=ਨਸਪਤਿ- ਸਗਲ ਬਨਸਪਤਿ; ਆਣਿ ਜੜਾਈ॥ ਸਗਲੀ ਫੂਲੀ; ਨਿਫਲ. ਨ ਕਾਈ॥ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਫਲੁ ਨਾਮੁ; ਜਿਨਿ. ਗੁਰ ਤੇ ਪਾਇਆ॥) ਲ੍ਹੀਲ੍ਹਾ- ਰਾਜ ਲੀਲਾ; ਤੇਰੈ ਨਾਮਿ ਬਨਾਈ॥ ਸਰਬ ਸੁਖਾ ਬਨੇ; ਤੇਰੈ ਓਲ੍ਹੈ॥) ਗਿ=ਰਸਤ- ਜਿਨਿ ਤੂੰ ਜਾਤਾ; ਸੋ ਗਿਰਸਤ ਉਦਾਸੀ ਪਰਵਾਣੁ॥) ਤੀਰਥਿ ਜਾਉ; ਤ ਹਉ ਹਉ ਕਰਤੇ॥ ਜਾ ਕੈ; ਹਰਿ ਹਰਿ ਕੀਰਤਨੁ ਨੀਤਾ॥) ਗਿ=ਰਸਤ- ਗਿਰਸਤ ਮਹਿ ਚਿੰਤ; ਉਦਾਸ ਅਹੰਕਾਰ॥) ਵੱਸਿ- ਪ੍ਰਭ ਕਿਰਪਾ ਤੇ; ਮਨੁ ਵਸਿ ਆਇਆ॥

੩੮੬. ਭਨਤਿ ਨਾਨਕੁ; ਮੇਰੈ ਮਨਿ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ॥) ਤਉ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਪ੍ਰਭ; ਸੁਖੀ ਵਲਾਈ॥ ਤੁਮਰੈ ਲਵੈ; ਨ ਕੋਊ ਲਾਈ॥) ਲੱਥਾ- ਜਾਸੁ ਸੁਨੀ ਮਨਿ ਹੋਇ ਅਨੰਦਾ; ਦੂਖ ਰੋਗ ਮਨ ਸਗਲੇ ਲਥਾ॥ ਕਾਰਜਿ ਕਾਮਿ; ਬਾਟ ਘਾਟ ਜਪੀਜੈ॥ ਸੋ ਜਨੁ; ਜਮ ਕੀ ਵਾਟ ਨ ਪਾਈਐ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ; ਸਚੁ ਸਬਦੁ ਕਮਾਵਹੁ॥ ਪਰ ਕਾ ਬੁਰਾ; ਨ ਰਾਖਹੁ ਚੀਤ॥ ਹਰਿ ਹਰਿ ਤੰਤੁ ਮੰਤੁ; ਗੁਰਿ ਦੀਨ੍ਹਾ॥) ਜਾ ਕੈ; ਨਿਕਟਿ ਨ ਆਵੈ ਕੋਈ॥ ਸਗਲ ਸ੍ਰਿਸਟਿ; ਉਆ ਕੇ, ਚਰਨ ਮਲਿ ਧੋਈ॥) ਜੋ ਪ੍ਰਾਨੀ; ਕਾਹੂ ਨ ਆਵਤ ਕਾਮ॥

੩੮੭. ਰਾਮ ਰਾਮਾ; ਰਾਮਾ ਗੁਨ ਗਾਵਉ॥) ਸਗਲ ਸਮਗ੍ਰੀ; ਜਾ ਕੈ ਸੂਤਿ ਪਰੋਈ॥ ਓਪਤਿ ਪਰਲਉ; ਖਿਨ ਮਹਿ ਕਰਤਾ॥) ਦੁ=ਲਭ- ਦੁਲਭ ਦੇਹ ਜੀਤੀ; ਨਹੀ ਹਾਰੇ॥) ਮਿਟੀ ਪੋਲਾ- ਮਿਟੀ ਤਿਆਸ; ਅਗਿਆਨ ਅੰਧੇਰੇ॥) ਕੱਟੇ- ਸਾਧ ਸੇਵਾ; ਅਘ ਕਟੇ ਘਨੇਰੇ॥ ਗੁਰ ਸੇਵਾ ਤੇ ਭਏ ਮਨ ਨਿਰਮਲ; ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ, ਨਾਮੁ ਸੁਨਾ॥ ਬਿਨਸਿਓ; ਮਨ ਕਾ ਮੂਰਖੁ ਢੀਠਾ॥ ਰਤਨ ਜਨਮੁ ਇਹੁ; ਸਫਲ ਭਇਆ॥ ਜਾਗੁ ਰੇ ਮਨ; ਜਾਗਨਹਾਰੇ॥ ਬਿਨੁ ਹਰਿ. ਅਵਰੁ ਨ ਆਵਸਿ ਕਾਮਾ; ਝੂਠਾ ਮੋਹੁ ਮਿਥਿਆ ਪਸਾਰੇ॥ ਗੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਸਿਉ; ਰੰਗੁ ਲਾਇ॥) ਗੁਰ ਬਿਨੁ; ਦੂਜਾ ਨਾਹੀ ਥਾਉ॥ ਆਪੇ ਸੂਰੁ ਕਿਰਣਿ; ਬਿਸਥਾਰੁ॥ ਸਰਗੁਣ ਨਿਰਗੁਣ; ਥਾਪੈ ਨਾਉ॥ ਦੁਹ ਮਿਲਿ; ਏਕੈ ਕੀਨੋ ਠਾਉ॥ ਕਹੁ ਨਾਨਕ; ਗੁਰਿ. ਭ੍ਰਮੁ ਭਉ ਖੋਇਆ॥

੩੮੮. ਮੂਰਖਾਂ[੧] ਸਿਰਿ ਮੂਰਖ[੨], ਗੁਰਬਾਣੀ ਜੀ ਦੇ ਅਰਥ ਅਤੇ ਸ਼ੁੱਧ ਉਚਾਰਣ ਦੇ ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਰਹਿਤ[੩] ਬ੍ਰਹਮ ਵੀਚਾਰ[੪] ਰਹਿਤ, ਅ=ਵੀਚਾਰੀ- ਮੂਰਖ[੧] ਮੁਗਧ[੨]; ਅਗਿਆਨ[੩] ਅਵੀਚਾਰੀ[੪]॥) ਸੱਾਧ੍ਹਾ- ਜਪੁ ਤਪੁ ਸੰਜਮੁ; ਕਰਮ ਨ ਸਾਧਾ॥) ਬਿਨ=ਵਤਿ- ਬਿਨਵਤਿ ਨਾਨਕ; ਓਟ ਪ੍ਰਭ ਤੋਰੀ॥ ਹਰਿ ਹਰਿ ਅਖਰ ਦੁਇ; ਇਹ ਮਾਲਾ॥ ਜਪਤ ਜਪਤ; ਭਏ ਦੀਨ ਦਇਆਲਾ॥ ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਰਾਖਹੁ ਸਰਣਾਈ; ਮੋਕਉ ਦੇਹੁ, ਹਰੇ ਹਰਿ ਜਪਨੀ॥ ਸੋ ਜਨੁ; ਇਤ ਉਤ ਕਤਹਿ ਨ ਡੋਲੈ॥ ਤਿਸੁ ਜਨ; ਲੇਪੁ ਨ ਬਿਆਪੈ ਕੋਇ॥) ਭਲ ਪੋਲਾ- ਜੋ ਕਿਛੁ, ਕਰੈ. ਸੋਈ ਭਲ ਜਨ ਕੈ; ਅਤਿ ਨਿਰਮਲ ਦਾਸ ਕੀ ਜੁਗਤਾ॥ ਜਉ ਸੁ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇਓ; ਪ੍ਰਭੁ ਮੇਰਾ॥ ਤਾਂ ਦੂਖੁ ਭਰਮੁ; ਕਹੁ ਕੈਸੇ ਨੇਰਾ॥) ਮਦ ਪੋਲਾ- ਸੋਇ

ਰਹੇ; ਮਾਇਆ ਮਦ ਮਾਤੇ॥) ਬੁੱਝਹਿ- ਮੁਕਤੇ ਸੰਤ; ਬੁਝਹਿ ਹਰਿ ਨੇਰਾ॥

੩੯੯. ਸਰਣਿ ਗਹੀ; ਪ੍ਰਭ ਗੁਨੀ ਗਹੇਰਾ॥ ਤੁਝਹਿ ਪੇਖਿ; ਬਿਗਸੈ ਕਉਲਾਰੁ॥ ਤੂ ਮੇਰੀ ਗਤਿ ਪਤਿ; ਤੂ ਪਰਵਾਨੁ॥) ਹੱਸਿ ਹੱਸਿ- ਹਸਿ ਹਸਿ; ਸੋਗੁ ਕਰਤ ਬੇਗਾਨਾ॥ ਕੋ ਮੂਆ; ਕਾ ਕੈ ਘਰਿ ਗਾਵਨੁ॥ ਕੋ ਰੋਵੈ; ਕੋ ਹਸਿ ਹਸਿ ਪਾਵਨੁ॥) ਬਾਲ ਬਿਵਸਥਾ ਤੇ; ਬਿਰਧਾਨਾ॥) ਪਹੁਚਿ ਨ. ਮੂਕਾ; ਫਿਰਿ ਪਛੁਤਾਨਾ॥) ਸਫਲ ਜਨਮੁ ਤਾ ਕਾ; ਪਰਵਾਨ॥) ਪ੍ਰਾਪਤਿ[1] ਕੀਤਾ- ਕਰ ਮਹਿ; ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਆਣਿ ਨਿਸਾਰਿਓ[1]॥) ਜਮਦੂਤ[1]- ਜਮਕੰਕਰ[1]; ਨਸਿ ਗਏ ਵਿਚਾਰੇ॥) ਅਨਿਕ ਦੂਖ ਦੇਵਹਿ; ਅਵਰਾ ਕਉ॥) ਸਹਜ ਅਨੰਦ ਬਸੈ; ਬੈਰਾਗੀ॥

੩੯੦. ਮਾਨੁਖ ਕੀ; ਕਹੁ ਕੇਤ ਚਲਾਈ॥ ਪਲਕ ਦਿਸਟਿ; ਤਾ ਕੀ ਲਾਗਹੁ ਪਾਈ॥ ਜਉ ਮੈ; ਅਪੁਨਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਧਿਆਇਆ॥ ਨਾਮਿ ਰਤੇ ਜਨ; ਭਏ ਭਗਵੰਤਾ॥) ਮੂੱਸਾ- ਅਨ ਦਿਨੁ; ਮੂਸਾ ਲਾਜੁ ਟੁਕਾਈ॥ ਗਿਰਤ ਕੂਪ ਮਹਿ; ਖਾਹਿ ਮਿਠਾਈ॥ ਅਨਿਕ ਰੰਗ ਮਾਇਆ ਕੇ ਚਿਤਵਤ; ਕਬਹੂ. ਨ ਸਿਮਰੈ ਸਾਰਿੰਗਪਾਨੀ॥) ਕਾਲ ਕੈ ਫਾਂਸਿ; ਸਕਤ ਸਰੁ ਸਾਂਧਿਆ॥ ਸੋ ਥਾਨੁ; ਮੂੜਿ ਨਿਹਚਲੁ ਕਰਿ ਪਾਇਆ॥) ਦੁਤੁਕੇ ਨੌਂ- ਆਸਾ ਮਹਲਾ ਪ ਦੁਤੁਕੇ ੯॥ ਉਨ੍ ਕੈ ਸੰਗਿ; ਤੁਮ ਸਭੁ ਕੋਊ ਲੋਰੈ॥ ਓਸੁ ਬਿਨਾ; ਕੋਊ. ਮੁਖੁ ਨਹੀ ਜੋਰੈ॥ ਓਸੁ ਬਿਨਾ; ਤੂੰ ਛੁਟਕੀ ਰੋਲਿ॥) ਮਹੱਤੁ-ਉਨ੍ ਕੈ ਸੰਗਿ; ਤੇਰਾ ਮਾਨੁ ਮਹਤੁ॥) ਜੱਗਤੁ- ਉਨ੍ ਕੈ ਸੰਗਿ; ਤੁਮ ਸਾਕੁ ਜਗਤੁ॥ ਓਸੁ ਬਿਨਾ; ਤੂੰ ਹੋਈ ਹੈ ਮਾਟੀ॥

੩੯੧.ਨਾ ਓਹੁ ਬਿਨਸੈ; ਨਾ ਹਮ ਕੜਿਆ॥ ਨਾ ਓਹੁ ਬਿਨਸੈ; ਨਾ ਹਮ ਕੜਿਆ॥ ਅਵਰੁ ਨ ਕੋਊ; ਮਾਰਨਵਾਰਾ॥ ਜੀਅਉ ਹਮਾਰਾ; ਜੀਉ ਦੇਨਹਾਰਾ॥) ਹੰਗਤਾ[1] ਦੇ ਧੰਦੇ। ਧਾਂਧੇ- ਨਾ ਉਸੁ ਧੰਧਾ; ਨਾ ਹਮ ਧਾਧੇ[1]॥ ਓਸੁ ਅਨੰਦੁ; ਤ ਹਮ ਸਦ ਕੇਲਾ॥ ਨਾਨਕ ਗੁਰਿ; ਖੋਏ ਭ੍ਰਮ ਭੰਗਾ॥ ਹਮ ਓਇ ਮਿਲਿ; ਹੋਏ ਇਕ ਰੰਗਾ॥) ਪੱਖਾ- ਪਾਨੀ ਪਖਾ ਕਰਉ; ਤਜਿ ਅਭਿਮਾਨੁ॥) ਤਿਸ ਕੈ ਸੰਗਿ ਮਿਲਉ; ਮੇਰੀ ਮਾਈ॥) ਮਿਟੀ ਪੋਲਾ- ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਪ੍ਰੀਤਿ; ਸਭ ਮਿਟੀ ਹੈ ਚਿੰਤ॥) ਜ਼ੋਰ ਜ਼ੁਲਮ[1] ਅ॒ਨਰਥ- ਕਰਿ ਕਰਿ ਅਨਰਥ[1]; ਵਿਹਾਝੀ ਮਾਇਆ॥)

੩੯੨. ਗਗਰੀ॒ਆ ਮ॒ਝਰੀਆ ਪੋਲੇ- ਕਾਚ ਗਗਰੀਆ; ਅੰਭ ਮਝਰੀਆ॥ ਗਰਬਿ ਗਰਬਿ; ਉਆਹੂ ਮਹਿ ਪਰੀਆ॥) ਨਿਕਸਿਆ ਫੂਕ; ਤ ਹੋਇ ਗਇਓ ਸੁਆਹਾ॥) ਪ੍ਰਭਿ ਉਸ ਤੇ ਡਾਰਿ; ਅਵਰ ਕਉ ਦੀਨੀ॥) ਇਕੱਠੇ[1] ਕੀਤੇ। ਭਾਉਂਦੇ[2]। ਭਾਨੀ ਪੋਲਾ- ਹਸਤਿ ਘੋੜੇ ਜੋੜੇ[1]; ਮਨਿ ਭਾਨੀ[2]॥) ਮਨਿ ਤਨਿ; ਲਾਗੈ ਹੋਇ ਕੈ ਮੀਠੀ॥) ਗਲਿ ਪੋਲਾ- ਗਲਿ ਚਮੜੀ; ਜਉ ਛੋਡੈ ਨਾਹੀ॥) ਮਾਇਆ ਦੇ ਆਗੂ ਕਾਮਾਦਿਕ[1], ਅਗ॒ਰਕ- ਅਗਰਕ[1] ਉਸ ਕੇ; ਵਡੇ ਠਗਾਊ॥) ਪਗ ਪੋਲਾ- ਹੋਇ ਰਹੇ; ਸਭ ਕੀ ਪਗ ਛਾਰੁ॥) ਉਆ ਕੀ ਮਹਿਮਾ; ਕਥਨੁ ਨ ਜਾਈ॥) ਅਘ ਪੋਲਾ- ਕੋਟਿ ਕੋਟਿ; ਅਘ ਕਾਟਨਹਾਰਾ॥) ਕਉਲਾ ਪੋਲਾ, ਬੱਪੁਰੀ- ਕਉਲਾ ਬਪੁਰੀ; ਸੰਤੀ ਛਲੀ॥) ਗੁਣ॒ਤਾਸਿ- ਮੋਹਿ ਸੰਤਹ ਟਹਲ; ਦੀਜੈ ਗੁਣਤਾਸਿ॥

੩੯੩. ਮੱਜਨ। ਪੂਜਾ ਪੋਲਾ- ਵਰਤ ਨੇਮ; ਮਜਨ ਤਿਸੁ ਪੂਜਾ॥) ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਮੰਮਾ ਮੁਕਤਾ, ਅੱਧਾ ਰਾਰਾ੍ ਪੋਲਾ ਬੋਲ ਕੇ, ਇੱਕ ਸਿਹਾਰੀ ਅੱਧੇ ਰਾਰੇ, ਇੱਕ ਸਿਹਾਰੀ ਤੱਤੇ ਲਾਉ- ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ; ਤਿਨਿ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਸੁਨੀਜਾ॥) ਉਦਕ ਪੋਲਾ- ਆਠ ਪਹਰ; ਉਦਕ ਇਸਨਾਨੀ॥ ਸਦ ਹੀ ਭੋਗੁ ਲਗਾਇ; ਸੁਗਿਆਨੀ॥) ਸਮੂਹ[2] ਜੀਆਂ ਦੇ ਘਰ[1] ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ- ਸਾਲ[1] ਗਿਰਾਮੁ[2]; ਹਮਾਰੈ ਸੇਵਾ॥ ਪੂਜਾ

ਅਰਚਾ; ਬੰਦਨ ਦੇਵਾ॥) ਪਰ=ਫੁੱਲੈ– ਤਾ ਕਾ ਧੂਪੁ; ਸਦਾ ਪਰਫੁਲੈ॥ ਘਟਿ ਘਟਿ ਸੰਪਟੁ; ਹੈ ਰੇ ਜਾ ਕਾ॥) ਅ=ਭੱਗ। ਸਾਧਾ ਪੋਲਾ– ਅਭਗ ਸਭਾ; ਸੰਗਿ ਹੈ ਸਾਧਾ॥ ਸੰਤ ਚਰਨ; ਓਹੁ ਆਇਓ ਸਰਨਾ॥) ਚੜ੍ਹਿਓ– ਹਾਥ ਚੜਿਓ; ਹਰਿ ਸਾਲ ਗਿਰਾਮੁ॥) ਚਰਨਾਂ 'ਚ ਏਕੇ ਦਾ ਭਾਵ ਇੱਕ ਪੰਚਪਦਾ ਹੈ– ਆਸਾ ਮਹਲਾ ਪ ਪੰਚਪਦਾ੧॥ ਜਿਹ ਪੈਡੈ; ਲੂਟੀ ਪਨਿਹਾਰੀ॥ ਸੋ ਮਾਰਗੁ; ਸੰਤਨ ਦੂਰਾਰੀ॥ ਦੂਰਿ ਰਹੀ; ਉਹ ਜਨ ਤੇ ਬਾਟ॥) ਉਬਾਲ਼ੇ[੧] ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਨਰਕ ਰੂਪੀ ਕੜਾਹੇ 'ਚ, ਬਹੁਤੇ[੨], ਪੂਰਾਂ[੩] ਦੇ ਪੂਰ। ਆਵ=ਟੇ ਘਨ ਪੋਲੇ– ਜਹ ਆਵਟੇ[੧]; ਬਹੁਤ ਘਨ[੨] ਸਾਥ[੩]॥) ਦੁਪਦਾ ਇੱਕ– ਆਸਾ ਮਹਲਾ ਪ ਦੁਪਦਾ ੧॥) ਬੁਝਿ ਪੋਲਾ– ਬੁਝਿ ਗਈ ਤ੍ਰਿਸਨਾ; ਹਰਿ ਜਸਹਿ ਅਘਾਨੇ॥) ਜਪਿ ਜਪਿ ਜੀਵਾ; ਸਾਰਿਗਪਾਨੇ॥) ਚੜ੍ਹਿਆ– ਗੁਰ ਪਰਸਾਦਿ ਸਹਜ ਘਰੁ ਪਾਇਆ; ਮਿਟਿਆ ਅੰਧੇਰਾ. ਚੰਦੁ ਚੜਿਆ॥

੩੯੪. ਭਲੋ ਭਇਓ; ਪ੍ਰਿਅ ਕਹਿਆ ਮਾਨਿਆ॥ ਸੂਖੁ ਸਹਜੁ; ਇਸੁ ਘਰ ਕਾ ਜਾਨਿਆ॥) ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ[੧], ਖਿਜਮਤ=ਦਾਰ ਪੋਲਾ– ਹਉ ਬੰਦੀ; ਪ੍ਰਿਅ ਖਿਜਮਤਦਾਰ[੧]॥) ਝੱਲਣਾ[੧] ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਝੱਲਉ– ਲੇ ਪਖਾ; ਪ੍ਰਿਅ ਝਲਉ[੧] ਪਾਏ॥) ਕੁਲੁ ਪੋਲਾ– ਨਾ ਮੈ ਕੁਲੁ; ਨਾ ਸੋਭਾਵੰਤ॥) ਕੰਤ ਪਕਰਿ; ਹਮ ਕੀਨੀ ਰਾਨੀ॥ ਜਬ ਮੁਖਿ; ਪ੍ਰੀਤਮੁ ਸਾਜਨੁ, ਲਾਗਾ॥ ਸੂਖ ਸਹਜ; ਮੇਰਾ ਧਨੁ ਸੋਹਾਗਾ॥ ਐਸੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਇਕ; ਰਾਮਿ ਉਪਾਈ॥) ਥੱਾਕੇ ਪੁਨਹ=ਚਰਨਾ– ਵਰਤ ਨੇਮ ਕਰਿ ਥਾਕੇ; ਪੁਨਹਚਰਨਾ॥ ਤਟ ਤੀਰਥ; ਭਵੇ ਸਭ ਧਰਨਾ॥ ਸੇ ਉਬਰੇ; ਜਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਸਰਨਾ॥ ਮਾਇਆ ਮੋਹਿ; ਸਭੋ ਜਗੁ ਬਾਧਾ॥) ਮੂਰਖ[੧], ਪਚੈ ਪੋਲਾ– ਹਉਮੈ ਪਚੈ; ਮਨਮੁਖ ਮੂਰਾਖਾ[੧]॥) ਧਿਆਇ– ਸੰਤ ਤ੍ਰਿਪਤਾਸੇ; ਹਰਿ ਹਰਿ ਧ੍ਯਾਇ॥

੩੯੫. ਵਿਘਨ[੧]– ਉ=ਪੱਦ੍ਰਹ– ਮਿਟੇ ਉਪਦ੍ਰਹ[੧]; ਮਨ ਤੇ ਬੈਰ॥) ਵੱਸ=ਗਤਿ ਗਤਿ ਪੋਲਾ– ਪੰਚ ਦੂਤ; ਸਭਿ ਵਸਗਤਿ ਆਇਆ॥ ਗਾਵਿ ਲੇਹਿ; ਤੂ ਗਾਵਨਹਾਰੇ॥ ਜਾ ਕੀ ਬਖਸ; ਨ ਮੇਟੈ ਕੋਈ॥ ਸਗਲ ਸਮਗ੍ਰੀ; ਗ੍ਰਿਹ ਜਾ ਕੈ ਪੂਰਨ॥ ਪ੍ਰਭ ਕੇ ਸੇਵਕ; ਦੂਖ ਨ ਝੂਰਨ॥ ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ; ਸੋ ਗੁਨ ਨਿਧਿ ਗਾਈਐ॥ ਨਦਰਿ ਕਰੇ; ਤਾ ਹਰਿ ਹਰਿ ਪਾਈਐ॥ ਅਗਨਿ ਬੁਝੀ; ਸਭ ਹੋਈ ਸਾਂਤਿ॥) ਨਿਥਾਵੇ ਕਉ; ਗੁਰਿ. ਦੀਨੋ ਥਾਨੁ॥) ਬਾਨੀ ਪੋਲਾ– ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਨੀ; ਰਸਨਾ ਚਾਖੇ॥

੩੯੬. ਚਿਰੁਜੀਵਨੁ; ਉਪਜਿਆ ਸੰਜੋਗਿ॥ ਉਦਰੈ ਮਾਹਿ; ਆਇ ਕੀਆ ਨਿਵਾਸੁ॥ ਜੰਮਿਆ ਪੂਤੁ; ਭਗਤੁ ਗੋਵਿੰਦ ਕਾ॥ ਪ੍ਰਗਟਿਆ ਸਭ ਮਹਿ; ਲਿਖਿਆ ਧੁਰ ਕਾ॥) ਦਸੀਂ ਮਾਸੀਂ– ਦਸੀ ਮਾਸੀ; ਹੁਕਮਿ. ਬਾਲਕ ਜਨਮੁ ਲੀਆ॥) ਚੱਾਲੀ–ਵਧੀ ਵੇਲਿ; ਬਹੁ ਪੀੜੀ ਚਾਲੀ॥) ਬਹੱਾਲੀ– ਧਰਮ ਕਲਾ; ਹਰਿ ਬੰਧਿ ਬਹਾਲੀ॥ ਜਿਉ ਬਾਲਕੁ; ਪਿਤਾ ਊਪਰਿ ਕਰੇ ਬਹੁ ਮਾਣੁ॥) ਤੁੱਠਾ– ਗੁਰੁ ਨਾਨਕੁ ਤੁਠਾ; ਕੀਨੀ ਦਾਤਿ॥) ਮੈ ਬੰਦਾ ਬੈ ਖਰੀਦੁ; ਸਚੁ ਸਾਹਿਬੁ ਮੇਰਾ॥ ਮਾਣੁ ਨਿਮਾਣੇ ਤੂੰ ਧਣੀ; ਤੇਰਾ ਭਰਵਾਸਾ॥ ਬਿਨੁ ਸਾਚੇ, ਅਨ ਟੇਕ ਹੈ; ਸੋ ਜਾਣਹੁ ਕਾਚਾ॥ ਚਤੁਰਾਈ ਸਿਆਣਪਾ; ਕਿਤੈ. ਕਾਮਿ ਨ ਆਈਐ॥) ਲੱਖ ਕਮਾਈ=ਅਹਿ– ਜੇ ਲਖ ਕਰਮ ਕਮਾਈਅਹਿ; ਕਿਛੁ. ਪਵੈ ਨ ਬੰਧਾ॥ ਜਨ ਨਾਨਕ. ਕੀਤਾ ਨਾਮੁ ਧਰ; ਹੋਰੁ ਛੋਡਿਆ ਧੰਧਾ॥) ਭੱਾਲਿਆ– ਸਰਬ ਸੁਖਾ ਮੈ ਭਾਲਿਆ; ਹਰਿ ਜੇਵਡੁ. ਨ ਕੋਈ॥) ਚੱਸਾ– ਨਾਮੁ. ਨ ਵਿਸਰਉ ਇਕੁ ਖਿਨੁ ਚਸਾ; ਇਹੁ ਕੀਜੈ ਦਾਨਾ॥ ਭਾਗਠੁ ਸਚਾ ਸੋਇ ਹੈ; ਜਿਸੁ. ਹਰਿ ਧਨੁ ਅੰਤਰਿ॥)

੩੯੭. ਸੱਤ– ਗੁਰ ਕੀ ਮਹਿਮਾ. ਕਿਆ ਕਹਾ; ਗੁਰੁ ਬਿਬੇਕ ਸਤ ਸਰੁ॥) ਸਾਂਈ, ਅ=ਲਖੁ

ਪੋਲਾ– ਸਾਈ ਅਲਖੁ ਅਪਾਰੁ; ਭੋਰੀ ਮਨਿ ਵਸੈ॥) ਮੈਂਡਾ ਹੱਭੁ ਨੱਸੈ– ਦੂਖੁ ਦਰਦੁ ਰੋਗੁ ਮਾਇ; ਮੈਡਾ ਹਭੁ ਨਸੈ॥) ਸਾਂਈ– ਹਉ ਵੰਞਾ ਕੁਰਬਾਣੁ; ਸਾਈ ਆਪਣੇ॥) ਸੂਖੀ ਹੂੰ ਸੁਖੁ ਪਾਇ; ਮਾਇ. ਨ ਕੀਮ ਗਣੀ॥) ਨੇੜ੍ਹਾਂ[1] ਨਾਲ. ਦੇਖ[2] ਕੇ, ਮੋਹਿਤ[3]– ਨੈਣ[1] ਪਸੰਦੋ[2] ਸੋਇ; ਪੇਖਿ ਮੁਸਤਾਕ[3] ਭਈ॥) ਸਾਰਿਆਂ[1] ਤੋਂ[2], ਹੱਭਾ– ਬੇਦ ਕਤੇਬ ਸੰਸਾਰ; ਹਭਾ[1] ਹੂੰ[2] ਬਾਹਰਾ॥) ਬਿ-ਖਈ– ਕਵਨ ਜੁਗਤਿ ਮੇਲਾਵਉ; ਨਿਰਗੁਣ ਬਿਖਈ ਜੀਉ॥) ਝੂਰ ਕੇ[1], ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਦੁਖੀ[2]– ਨਾਮ ਬਿਹੂਨੜਿਆ; ਸੇ ਮਰਨਿ ਵਿਸੂਰਿ[1] ਵਿਸੂਰਿ[2]॥) ਦਾਸਨ[1] ਦਾਸ ਪੁਣੇ, ਚੌਰਾਸੀ ਲੱਖ ਜੂਨ ਦਾ ਗੇੜ[2], ਦਾ-ਸੱਤਣ– ਦਾਸ ਦਾਸਤਣ[1] ਭਾਇ; ਮਿਟਿਆ ਤਿਨ੍ਹਾ ਗਉਣੁ[2]॥) ਵਿਸਰਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾ ਨਾਮੁ; ਤਿਨਾੜਾ ਹਾਲੁ ਕਉਣੁ॥ ਜੈਸੇ ਪਸੁ ਹਰਿਆਉ; ਤੈਸਾ ਸੰਸਾਰੁ ਸਭ॥ ਨਾਨਕ. ਬੰਧਨ ਕਾਟਿ; ਮਿਲਾਵਹੁ ਆਪਿ ਪ੍ਰਭ॥) ਹੱਭੇ ਹਿੱਕੋ– ਹਭੇ ਥੋਕ ਵਿਸਾਰਿ; ਹਿਕੋ ਖਿਆਲੁ ਕਰਿ॥ ਜੀਵਾਂ ਤੇਰੀ ਦਾਤਿ; ਕਿਰਪਾ ਕਰਹੁ. ਮੂੰ॥ ਸੋਈ ਕੰਮੁ ਕਮਾਇ; ਜਿਤੁ ਮੁਖੁ ਉਜਲਾ॥) ਹੇ ਅੱਲਾ[3] ਜੀ! ਜਿਸੁ ਨੂੰ ਆਪ[1] ਜੀ ਸੱਚ ਦਿੰਦੇ[2] ਹੋਂ, ਅੱਲਾ– ਸੋਈ ਲਗੈ ਸਚਿ; ਜਿਸੁ ਤੂੰ[1] ਦੇਹਿ[2] ਅਲਾ[3]॥) ਜੋ. ਨ ਢਹੰਦੋ ਮੂਲਿ; ਸੋ ਘਰੁ ਰਾਸਿ ਕਰਿ॥) ਹਿੱਕੋ– ਹਿਕੋ ਚਿਤਿ ਵਸਾਇ; ਕਦੇ ਨ ਜਾਇ ਮਰਿ॥) ਅ-ਕਥੁ ਪੋਲਾ– ਗੁਰ ਪਰਸਾਦਿ ਅਕਥੁ; ਨਾਨਕਿ ਵਖਾਣਿਆ॥ ਜਿਨ੍ਹਾ. ਨ ਵਿਸਰੈ ਨਾਮੁ; ਸੇ ਕਿਨੇਹਿਆ॥) ਤਿਨ੍ਹਾਂ[1] ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਧੂੜਿ[1] ਕਰਕੇ– ਜੇਤੇ ਖੰਡ ਬ੍ਰਹਮੰਡ; ਉਧਾਰੇ ਤਿੰਨ੍[1] ਖੇ[2]॥) ਜਿਨ੍ ਮਨਿ ਵੁਠਾ ਆਪਿ; ਪੂਰੇ ਭਗਤ ਸੇ॥

੩੯੮. ਪੂਰਿ ਰਹਿਆ ਸ੍ਰਬ ਠਾਇ; ਹਮਾਰਾ ਖਸਮੁ ਸੋਇ॥) ਏਕੁ ਸਾਹਿਬੁ ਸਿਰਿ ਛਤੁ; ਦੂਜਾ. ਨਾਹਿ ਕੋਇ॥ ਜਿਸੁ ਮਨਿ ਵੁਠਾ ਆਪਿ; ਤਿਸੁ. ਨ ਵਿਸਾਰੀਐ॥ ਕਿਆ ਸੋਵਹਿ. ਨਾਮੁ ਵਿਸਾਰਿ; ਗਾਫਲ ਗਹਿਲਿਆ॥ ਕਿਤੀ ਇਤੁ ਦਰੀਆਇ; ਵੰਞਨ੍ਹਿ ਵਹਦਿਆ॥ ਬੋਹਿਥੜਾ ਹਰਿ ਚਰਣ; ਮਨ ਚੜਿ ਲੰਘੀਐ॥) ਬਟਣਾ[1] ਮਲ਼ਣਾ[2]– ਕਪੜ ਭੋਗ ਸੁਗੰਧ; ਤਨਿ ਮਰਦਨ[1] ਮਾਲਣਾ[2]॥ ਮੈ ਗਰੀਬ, ਸਚੁ ਟੇਕ ਤੂੰ; ਮੇਰੇ. ਸਤਿਗੁਰ ਪੂਰੇ॥ ਰਾਜੁ ਮਾਲੁ ਜੰਜਾਲੁ; ਕਾਜਿ ਨ ਕਿਤੈ. ਗਨੁ॥) ਪਰਛਾਵੇਂ[1] ਵਾਂਗ, ਬਦਲ ਜਾਣ ਵਾਲੇ– ਜੇਤੇ ਮਾਇਆ ਰੰਗ; ਤੇਤ ਪਛਾਵਿਆ[1]॥ ਸਚਾ ਗੁਣੀ ਨਿਧਾਨੁ ਤੂੰ; ਪ੍ਰਭ ਗਹਿਰ ਗੰਭੀਰੇ॥ ਅੰਤਰਿ ਬਾਹਰਿ ਸੰਗਿ; ਸਹਾਈ ਗਿਆਨ ਜੋਗੁ॥

੩੯੯. ਜਨਮ ਮਰਣ ਦੁਖ ਕਾਲ; ਸਿਮਰਤ. ਮਿਟਿ ਜਾਵਈ॥ ਨਾਨਕ ਕੈ. ਸੁਖੁ ਸੋਇ; ਜੋ ਪ੍ਰਭ ਭਾਵਈ॥) ਇਕੱਤ੍ਰ– ਆਵਹੁ ਮੀਤ. ਇਕਤ੍ਰ ਹੋਇ; ਰਸ ਕਸ ਸਭਿ ਭੁੰਚਹ॥ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮੁ ਹਰਿ ਹਰਿ ਜਪਹਿ; ਮਿਲਿ. ਪਾਪਾ ਮੁੰਚਹ॥ ਖੀਨ ਭਏ ਸਭਿ ਤਸਕਰਾ; ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਨੁ ਜਾਗੈ॥ ਸਾਚਾ ਹਟੁ, ਪੂਰਾ ਸਉਦਾ; ਵਖਰੁ ਨਾਮੁ ਵਾਪਾਰਹੁ॥ ਆਪਨੜੇ ਪ੍ਰਭ ਭਾਣਿਆ; ਨਿਤ ਕੇਲ ਕਰੰਤੇ॥) ਸ਼ਰਾਬ[1], ਵੇਸਵਾ ਪਤੀ ਕੰਜਰ[2]। ਦੁਰ-ਮੱਤਿ। ਬਿਖਲੀ-ਪਤਿ– ਦੁਰਮਤਿ ਮਦੁ[1], ਜੋ ਪੀਵਤੇ; ਬਿਖਲੀਪਤਿ[2] ਕਮਲੀ॥) ਰਾਮ ਰਸਾਇਣਿ ਜੋ ਰਤੇ; ਨਾਨਕ. ਸਚ ਅਮਲੀ॥ ਜੋ ਪ੍ਰਭਿ ਦਿਤੀ ਦਾਤਿ; ਸਾ ਪੂਰਨ ਵਡਿਆਈ॥) ਦਿੱਤਾ– ਨਾਮੁ ਧਨੁ ਗੁਣ ਗਾਉ; ਲਾਭੁ. ਪੂਰੈ ਗੁਰਿ ਦਿਤਾ॥ ਵਣਜਾਰੇ ਸੰਤ ਨਾਨਕਾ; ਪ੍ਰਭੁ ਸਾਹੁ ਅਮਿਤਾ॥) ਤਾਂ ਕੀ[1] ਭੈ ਕਰਨਾ[1] ਹੈ– ਦੂਜਾ. ਨਾਹੀ ਅਉਰੁ ਕੋ; ਤਾ. ਕਾ[1] ਭਉ ਕਰੀਐ[2]॥

੪੦੦. ਦੁੱਤ-ਰੁ– ਗੁਰ ਸੇਵਾ. ਮਹਲੁ ਪਾਈਐ; ਜਗੁ ਦੁਤਰੁ ਤਰੀਐ॥ ਜਾ ਪ੍ਰਭ ਕੀ. ਹਉ ਚੇਰੁਲੀ; ਸੋ ਸਭ ਤੇ ਊਚਾ॥) ਅਨੰਦ-ਮੈ ਦੁਲਾਂ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ– ਵੇਪਰਵਾਹੁ ਅਨੰਦਮੈ; ਨਾਉ ਮਾਣਕ ਹੀਰਾ॥) ਔਗੁਣਾਂ ਵਿਕਾਰਾਂ, ਲੋਕ ਪ੍ਰਲੋਕ ਦੇ ਪਦਾਰਥਾਂ[1] ਦੀ ਦੌੜ[2] ਵੱਲੋਂ ਰੱਜੀ। ਰੱਜੀ– ਰਜੀ[1]

ਧਾਈ[੨] ਸਦਾ ਸੁਖੁ; ਜਾ ਕਾ ਤੂੰ ਮੀਰਾ॥) ਸੁ-ਮੱਤਿ- ਸਖੀ ਸਹੇਰੀ ਸੰਗ ਕੀ; ਸੁਮਤਿ ਦ੍ਰਿੜਾਵਉ॥) ਸਿੱਖੁ, ਰੀ ਵੱਖਰਾ ਹੈ- ਸੰਤਾ ਕੀ ਹੋਇ ਦਾਸਰੀ; ਏਹੁ ਅਚਾਰਾ ਸਿਖੁ ਰੀ॥) ਪਿਖੁ ਪੋਲਾ- ਸਗਲ ਗੁਣਾ ਗੁਣ ਊਤਮੋ; ਭਰਤਾ. ਦੂਰਿ ਨ ਪਿਖੁ ਰੀ॥ ਭਰਤਾ ਕਹੈ. ਸੁ ਮਾਨੀਐ; ਏਹੁ ਸੀਗਾਰੁ ਬਣਾਇ ਰੀ॥ ਦੂਜਾ ਭਾਉ ਵਿਸਾਰੀਐ; ਏਹੁ ਤੰਬੋਲਾ ਖਾਇ ਰੀ॥ ਗੁਰ ਕਾ ਸਬਦੁ ਕਰਿ ਦੀਪਕੋ; ਇਹ ਸਤ ਕੀ ਸੇਜ ਬਿਛਾਇ ਰੀ॥ ਆਠ ਪਹਰ, ਕਰਿ ਜੋੜਿ ਰਹੁ; ਤਉ ਭੇਟੈ ਹਰਿ ਰਾਇ ਰੀ॥) ਚੱਜੁ- ਤਿਸ ਹੀ ਚਜੁ ਸੀਗਾਰੁ ਸਭੁ; ਸਾਈ ਰੂਪਿ ਅਪਾਰਿ ਰੀ॥ ਡੀਗਨ ਡੋਲਾ ਤਊ ਲਉ; ਜਉ ਮਨ ਕੇ ਭਰਮਾ॥ ਗੁਰਿ. ਕਾਟੀ ਅਗਿਆਨਤਾ; ਤਬ ਛੁਟਕੇ ਫੰਧਾ॥ ਗਰਹ. ਨਿਵਾਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ; ਦੇ ਅਪਣਾ ਨਾਉ॥ ਬਲਿਹਾਰੀ ਗੁਰ ਆਪਣੇ; ਸਦ ਸਦ ਬਲਿ ਜਾਉ॥

੪੦੧. ਗੁਰੂ ਵਿਟਹੁ. ਹਉ ਵਾਰਿਆ; ਜਿਸੁ ਮਿਲਿ ਸਚੁ ਸੁਆਉ॥) ਅਪ-ਸਗੁਨ- ਸਗੁਨ ਅਪਸਗੁਨ. ਤਿਸ ਕਉ ਲਗਹਿ; ਜਿਸੁ. ਚੀਤਿ ਨ ਆਵੈ॥ ਤਿਸੁ. ਜਮੁ ਨੇੜਿ ਨ ਆਵਈ; ਜੋ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭਿ ਭਾਵੈ॥) ਪੁੰਨ ਦਾਨ, ਜਪ ਤਪ ਜੇਤੇ; ਸਭ ਊਪਰਿ ਨਾਮੁ॥) ਚਿਤਵਉ ਚਿਤਵਿ. ਸਰਬ ਸੁਖ ਪਾਵਉ; ਆਗੈ ਭਾਵਉ. ਕਿ ਨ ਭਾਵਉ॥) ਲੱਜਾਵਉ- ਹਉ ਮਾਗਉ ਆਨ; ਲਜਾਵਉ॥) ਛਤ੍ਰ-ਪਤਿ- ਸਗਲ ਛਤ੍ਰਪਤਿ ਏਕੋ ਠਾਕੁਰੁ; ਕਉਨੁ ਸਮਸਰਿ ਲਾਵਉ॥ ਊਠਉ ਬੈਸਉ, ਰਹਿ ਭਿ ਨ ਸਾਕਉ; ਦਰਸਨੁ ਖੋਜਿ ਖੋਜਾਵਉ॥) ਦੁਲ-ਭਾਵਉ ਪੋਲਾ- ਬ੍ਰਹਮਾਦਿਕ ਸਨਕਾਦਿਕ. ਸਨਕ ਸਨੰਦਨ, ਸਨਾਤਨ ਸਨਤਕੁਮਾਰ; ਤਿਨ੍ ਕਉ. ਮਹਲੁ ਦੁਲਭਾਵਉ॥) ਤੱਾਕੀ- ਤਾਕੀ ਸਰਣਿ. ਸਤਿ ਪੁਰਖ ਕੀ; ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੁਰਖੁ, ਧਿਆਵਉ॥) ਫਾਹਾ[੧]- ਭਇਓ ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ ਦਇਆਲੁ ਪ੍ਰਭੁ ਠਾਕੁਰੁ; ਕਾਟਿਓ ਬੰਧੁ, ਗਰਾਵਉ[੧]॥ ਸੰਗਿ ਚਲਨ ਕਉ. ਤੋਸਾ ਦੀਨ੍ਹਾ; ਗੋਬਿੰਦ ਨਾਮ ਕੇ ਬਿਉਹਾਰੀ॥ ਅਵਰ; ਬਿਸਾਰੀ ਬਿਸਾਰੀ॥) ਬੁਝਾਰੀ ਪੋਲਾ- ਨਾਮ ਦ੍ਰਿੜੁ ਗੁਰਿ. ਮਨ ਮਹਿ ਦੀਆ; ਮੋਰੀ. ਤਿਸਾ ਬੁਝਾਰੀ॥ ਦਿਨੁ ਭੀ ਗਾਵਉ. ਰੈਨੀ ਗਾਵਉ; ਗਾਵਉ ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਰਸਨਾਰੀ॥ ਸਤਸੰਗਤਿ ਮਹਿ ਬਿਸਾਸੁ ਹੋਇ; ਹਰਿ ਜੀਵਤ ਮਰਤ ਸੰਗਾਰੀ॥ ਜਨ ਨਾਨਕ ਕਉ, ਇਹੁ ਦਾਨੁ ਦੇਹੁ ਪ੍ਰਭ; ਪਾਵਉ ਸੰਤ ਰੇਨ ਉਰਿ ਧਾਰੀ॥ ਸ੍ਰਵਨੀ ਕਥਾ. ਨੈਨ ਦਰਸੁ ਪੇਖਉ; ਮਸਤਕੁ. ਗੁਰ ਚਰਨਾਰੀ॥) ਪਰਾਹੁਣਾ[੧], ਦੋ[੨], ਦਿਨ[੩]- ਜਿਸਨੋ ਤੂੰ ਅਸਥਿਰੁ ਕਰਿ ਮਾਨਹਿ; ਤੇ ਪਾਹੁਨ[੧], ਦੋ[੨] ਦਾਹਾ[੩]॥

੪੦੨. ਮੋਹ[੧] ਕ-ਲਤ੍ਰ ਸਮੱਗ੍ਰੀ - ਪੁਤ੍ਰ ਕਲਤ੍ਰ ਗ੍ਰਿਹ, ਸਗਲ ਸਮਗ੍ਰੀ; ਸਭ ਮਿਥਿਆ ਅਸਨਾਹਾ[੧]॥) ਹਾ-ਹਾ- ਰੇ ਮਨ; ਕਿਆ ਕਰਹਿ ਹੈ, ਹਾਹਾ॥) ਹਰਿ-ਚੰਦਉਰੀ- ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਦੇਖੁ. ਜੈਸੇ ਹਰਿਚੰਦਉਰੀ; ਇਕੁ ਰਾਮ ਭਜਨੁ. ਲੈ ਲਾਹਾ॥ ਜੈਸੇ ਬਸਤਰ, ਦੇਹ ਓਢਾਨੇ; ਦਿਨ ਦੋਇ ਚਾਰਿ. ਭੋਰਾਹਾ॥) ਅੰਤ[੧] ਕੇਤ-ਕੁ - ਭੀਤਿ ਊਪਰੇ ਕੇਤਕੁ ਧਾਈਐ; ਅੰਤਿ ਓਰਕੋ[੧] ਆਹਾ॥) ਚੱਸਾਹਾ- ਆਵਗਿ ਆਗਿਆ, ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਕੀ; ਉਠਿ ਜਾਸੀ, ਮੁਹਤ ਚਸਾਹਾ॥ ਰੇ ਮਨ. ਲੇਖੈ ਚਾਲਹਿ. ਲੇਖੈ ਬੈਸਹਿ; ਲੇਖੈ ਲੈਦਾ ਸਾਹਾ॥ ਸਦਾ ਕੀਰਤਿ ਕਰਿ. ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਕੀ; ਉਬਰੇ. ਸਤਿਗੁਰ ਚਰਣ ਓਟਾਹਾ॥) ਅ-ਪੁਸਟ, ਸੱਜ-ਨਈ- ਅਪੁਸਟ ਬਾਤ ਤੇ, ਭਈ ਸੀਧਰੀ; ਦੂਤ ਦੁਸਟ ਸਜਨਈ॥ ਅੰਧਕਾਰ ਮਹਿ ਰਤਨੁ ਪ੍ਰਗਾਸਿਓ; ਮਲੀਨ ਬੁਧਿ, ਹਛਨਈ॥ ਜਉ; ਕਿਰਪਾ ਗੋਬਿੰਦ ਭਈ॥) ਮਿ-ਲਈ- ਸੁਖ ਸੰਪਤਿ, ਹਰਿ ਨਾਮ ਫਲ ਪਾਏ; ਸਤਿਗੁਰ ਮਿਲਈ॥ ਮੋਹਿ ਕਿਰਪਨ ਕਉ. ਕੋਇ ਨ ਜਾਨਤ; ਸਗਲ ਭਵਨ ਪ੍ਰਗਟਈ॥) ਬੁਝਿ ਪੋਲਾ- ਆਢ ਆਢ ਕਉ. ਫਿਰਤ ਢੂੰਢਤੇ; ਮਨ ਸਗਲ ਤ੍ਰਿਸਨ. ਬੁਝਿ ਗਈ॥) ਸਹਾਰਦਾ[੧] ਨਹੀਂ ਸੀ- ਏਕੁ ਬੋਲੁ ਭੀ, ਖਵਤੋ[੧] ਨਾਹੀ; ਸਾਧਸੰਗਤਿ

ਸੀਤਲਈ॥) ਅਗ੍ਮਈ- ਏਕ ਜੀਹ. ਗੁਣ ਕਵਨ ਵਖਾਨੈ; ਅਗਮ ਅਗਮ ਅਗਮਈ॥) ਕਰੀ੍ਅਹੁ, ਸਰ੍ਣਈ- ਦਾਸੁ ਦਾਸ ਦਾਸ ਕੋ ਕਰੀਅਹੁ; ਜਨ ਨਾਨਕ. ਹਰਿ ਸਰਣਈ॥ ਰੇ ਮੂੜੇ. ਲਾਹੇ ਕਉ ਤੂੰ ਢੀਲਾ ਢੀਲਾ; ਤੋਟੇ ਕਉ. ਬੇਗਿ ਧਾਇਆ॥) ਖ਼ਰੀਦਦਾ[1], ਔਗੁਣਾਂ ਰੂਪ ਕਰਜੇ[2] ਵੱਖਰ- ਸਸਤ ਵਖਰੁ, ਤੂੰ ਘਿੰਨਹਿ[1] ਨਾਹੀ; ਪਾਪੀ ਬਾਧਾ ਰੇਨਾਇਆ[2]॥) ਆਸ[1]- ਸਤਿਗੁਰ; ਤੇਰੀ ਆਸਾਇਆ[1]॥) ਦੁਰਗੰਧੀ[1], ਆਲਸ[2]- ਗੰਧਣ[1] ਵੈਣ ਸੁਣਹਿ, ਉਰਝਾਵਹਿ; ਨਾਮੁ ਲੈਤ ਅਲਕਾਇਆ[2]॥) ਨਾ ਖਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਜਾਂ[1], ਹਲ਼ਕ ਗਿਆ[2]- ਪਰ ਧਨ ਪਰ ਤਨ ਪਰ ਤੀ ਨਿੰਦਾ; ਅਖਾਧਿ[1] ਖਾਹਿ, ਹਰਕਾਇਆ[2]॥) ਦੀਨ ਦਇਆਲ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਪ੍ਰਭ ਠਾਕੁਰ; ਭਗਤ ਟੇਕ ਹਰਿ ਨਾਇਆ॥) ਚਾਹ ਕੇ[1]- ਨਾਨਕ. ਆਹਿ[1] ਸਰਣ ਪ੍ਰਭ ਆਇਓ; ਰਾਖੁ ਲਾਜ ਅਪਨਾਇਆ॥ ਜਹ ਜਾਨੋ, ਸੋ ਚੀਤਿ ਨ ਆਵੈ; ਅਹੰਬੁਧਿ ਭਏ ਆਂਧੇ॥ ਕਾਚ ਕੋਠਰੀ ਮਾਹਿ, ਤੂੰ ਬਸਤਾ; ਸੰਗਿ ਸਗਲ, ਬਿਖੈ ਕੀ ਬਿਆਧੇ॥) ਉਮਰ[1]- ਮੇਰੀ ਮੇਰੀ ਕਰਤ, ਦਿਨੁ ਰੈਨਿ ਬਿਹਾਵੈ; ਪਲੁ ਖਿਨੁ, ਛੀਜੈ ਅਰਜਾਧੇ[1]॥

੪੦੩. ਜੈਸੇ ਮੀਠੈ ਸਾਦਿ ਲੋਭਾਏ; ਝੂਠ ਧੰਧਿ ਦੁਰਗਾਧੇ॥) ਦੀ੍ਈ, ਜਨਮੱਾਧੇ- ਦੀਈ ਭਵਾਰੀ ਪੁਰਖਿ ਬਿਧਾਤੈ; ਬਹੁਰਿ ਬਹੁਰਿ ਜਨਮਾਧੇ॥ ਜਉ ਭਇਓ ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ. ਦੀਨ ਦੁਖ ਭੰਜਨੁ; ਤਉ ਗੁਰ ਮਿਲਿ, ਸਭ ਸੁਖ ਲਾਧੇ॥ ਇਉ ਜਪਿਓ ਭਾਈ; ਪੁਰਖੁ ਬਿਧਾਤੇ॥ ਨਿਮਖ ਕਾਮ ਸੁਆਦ ਕਾਰਣਿ; ਕੋਟਿ ਦਿਨਸ ਦੁਖੁ ਪਾਵਹਿ॥ ਘਰੀ ਮੁਹਤ ਰੰਗ ਮਾਣਹਿ; ਫਿਰਿ. ਬਹੁਰਿ ਬਹੁਰਿ ਪਛੁਤਾਵਹਿ॥ ਅੰਧੇ; ਚੇਤਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਰਾਇਆ॥ ਤੇਰਾ ਸੋ ਦਿਨੁ; ਨੇੜੈ ਆਇਆ॥) ਤੁੰਮਾ[1]- ਪਲਕ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਦੇਖਿ, ਭੂਲੋ; ਆਕ ਨੀਮ ਕੋ, ਤੂੰਮਰੁ[1]॥ ਜੈਸਾ ਸੰਗੁ, ਬਿਸੀਅਰ ਸਿਉ ਹੈ ਰੇ; ਤੈਸੋ ਹੀ ਇਹੁ ਪਰ ਗ੍ਰਿਹੁ॥ ਲੂਕਿ ਕਮਾਨੋ. ਸੋਈ ਤੁਮ ਪੇਖਿਓ; ਮੂੜ ਮੁਗਧ ਮੁਕਰਾਨੀ॥ ਆਪ ਕਮਾਨੇ ਕਉ ਲੇ ਬਾਂਧੇ; ਫਿਰਿ ਪਾਛੈ ਪਛੁਤਾਨੀ॥ ਪ੍ਰਭ ਮੇਰੇ; ਸਭ ਬਿਧਿ ਆਗੈ ਜਾਨੀ॥) ਮੂੱਸੇ- ਭ੍ਰਮ ਕੇ ਮੂਸੇ. ਤੂੰ ਰਾਖਤ ਪਰਦਾ; ਪਾਛੈ ਜੀਅ ਕੀ ਮਾਨੀ॥ ਆਪ ਕਮਾਨੇ ਕਉ, ਲੇ ਬਾਂਧੇ; ਫਿਰਿ ਪਾਛੈ ਪਛੁਤਾਨੀ॥ ਜਹ ਜਹ ਕਾਜ ਕਿਰਤਿ ਸੇਵਕ ਕੀ; ਤਹਾ ਤਹਾ ਉਠਿ ਧਾਵੈ॥ ਸੇਵਕ ਕਉ; ਨਿਕਟੀ ਹੋਇ ਦਿਖਾਵੈ॥ ਤਿਸ ਕੀ ਸੋਇ ਸੁਣੀ, ਮਨੁ ਹਰਿਆ; ਤਿਸੁ ਨਾਨਕ. ਪਰਸਣਿ ਆਵੈ॥ ਨਟੂਆ ਭੇਖ ਦਿਖਾਵੈ. ਬਹੁ ਬਿਧਿ; ਜੈਸਾ ਹੈ. ਓਹੁ ਤੈਸਾ ਰੇ॥ ਅਨਿਕ ਜੋਨਿ ਭ੍ਰਮਿਓ. ਭ੍ਰਮ ਭੀਤਰਿ; ਸੁਖਹਿ. ਨਾਹੀ ਪਰਵੇਸਾ ਰੇ॥

੪੦੪. ਨਾਸਵੰਤ[1]- ਸਾਜਨ ਸੰਤ. ਹਮਾਰੇ ਮੀਤਾ; ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਹਰਿ, ਆਨੀਤਾ[1] ਰੇ॥) ਕਠਨ[1]। ਗੱਾਖਰੀ ਉੱਤਰੀ੍ਐ- ਘੂਮਨਘੇਰ. ਅਗਾਹ ਗਾਖਰੀ; ਗੁਰ ਸਬਦੀ. ਪਾਰਿ ਉਤਰੀਐ ਰੇ॥) ਪਤੀ੍ਆਨਾ - ਸਿਮਰਤ ਨਾਮੁ ਨਿਧਾਨੁ, ਨਿਰਮੋਲਕੁ; ਮਨੁ ਮਾਣਕੁ. ਪਤੀਆਨਾ ਰੇ॥ ਖਿਨ ਮਹਿ ਥਾਪਿ ਉਥਾਪਨਹਾਰਾ; ਤਿਸ ਤੇ. ਤੁਝਹਿ ਡਰਾਵਉ ਰੇ॥) ਪਹਿ੍ਰਾਇਆ- ਨਾਨਕੁ ਦਾਸੁ. ਪ੍ਰਭਿ ਆਪਿ ਪਹਿਰਾਇਆ; ਭ੍ਰਮੁ ਭਉ ਮੇਟਿ. ਲਿਖਾਵਉ ਰੇ॥) ਤਲੀ ਪੋਲਾ- ਚਾਰਿ ਬਰਨ. ਚਉਹਾ ਕੇ ਮਰਦਨ; ਖਟੁ ਦਰਸਨ. ਕਰ ਤਲੀ ਰੇ॥) ਸੁਘਰ ਛਲੀ ਪੋਲੇ- ਸੁੰਦਰ ਸੁਘਰ ਸਰੂਪ ਸਿਆਨੇ; ਪੰਚਹੁ ਹੀ. ਮੋਹਿ ਛਲੀ ਰੇ॥) ਜਿਨਿ ਪੰਚ ਮਾਰਿ. ਬਿਦਾਰਿ ਗੁਦਾਰੇ; ਸੋ ਪੂਰਾ. ਇਹ ਕਲੀ ਰੇ॥) ਇਸਥਿੱਤ[1], ਹਠ[2] ਵਾਲੀ, ਵੱਸਿ, ਹ੍ਠਲੀ- ਵਡੀ ਕੋਮ, ਵਸਿ ਭਾਗਹਿ ਨਾਹੀ; ਮੁਹਕਮ[1] ਫਉਜ, ਹਠਲੀ[2] ਰੇ॥) ਦੇ[1] ਵਿੱਚ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਆਗਿਆ, ਹੱਸ ੨ ਕੇ ਸਿਰ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਝੱਲੀ[2], ਨਿਰ੍ਦਲਿਆ, ਝੱਲੀ- ਕਹੁ ਨਾਨਕ. ਤਿਨਿ ਜਨਿ ਨਿਰਦਲਿਆ; ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਕੈ[1] ਝਲੀ[1] ਰੇ॥) ਨੀਕੀ ਜੀਅ ਕੀ, ਹਰਿ ਕਥਾ

ਊਤਮ; ਆਨ ਸਗਲ ਰਸ, ਫੀਕੀ ਰੇ॥) ਲਾਈ=ਕੀ- ਬਹੁ ਗੁਨਿ ਧੁਨਿ ਮੁਨਿ ਜਨ, ਖਟੁ ਬੇਤੇ; ਅਵਰੁ ਨ ਕਿਛੁ, ਲਾਈਕੀ ਰੇ॥) ਪੀਤੀ[1] ਜਾਂਦੀ ਹੈ- ਬਿਖਾਰੀ ਨਿਰਾਰੀ ਅਪਾਰੀ ਸਹਜਾਰੀ; ਸਾਧਸੰਗਿ ਨਾਨਕ. ਪੀਕੀ[1] ਰੇ॥) ਸਹੀ ਅਰਥ- ਹਮਾਰੀ ਪਿਆਰੀ. ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਧਾਰੀ; ਗੁਰਿ.ਨਿਮਖ ਨ ਮਨ ਤੇ ਟਾਰੀ ਰੇ॥ ੧॥ ਉੱਬਲਦੀ ਦੇਗ 'ਚ ਬੈਠ ਕੇ, ਤੱਤੇ ਰੇਤੇ 'ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ, ਤੱਤਾ ਰੇਤ ਆਪਣੇ ਸੀਸ 'ਤੇ ਪੈਣ ਸਮੇਂ, ਸੜਦੀ ਬਲਦੀ ਮੱਚਦੀ ਲੋਹ 'ਤੇ ਖੜ੍ਨ ਸਮੇਂ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਨਿਮਖ ੨ ਸੁਆਸ ੨ ਗੁਰਬਾਣੀ ਜੀ ਪੜ੍ਹੇ। ਐਸੇ ਕਸ਼ਟਾਂ ਸਮੇਂ ਕਿਹਾ, (ਰੇ) ਹੇ ਭਾਈ! (ਹਮਾਰੀ) ਤਮਾਮ ਸਮੂੰਹ ਜੁੱਗਾਂ ਖੰਡਾਂ ਬ੍ਰਹਮੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਗੁਰੂ ਪੀਰਾਂ ਰਿਸ਼ੀਆਂ ਮੁਨੀਆਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਅਤਿਅੰਤ ਪਿਆਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ (ਧਾਰੀ) ਧਾਰ ਬਖ਼ਸ਼ਣ ਵਾਲੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨੂੰ (ਧਾਰੀ) ਧਾਰਨ ਵਾਲੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ (ਧਾਰੀ) ਧਾਰ ਪ੍ਰਵਾਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਗੁਰਬਾਣੀ ਜੀ, (ਗੁਰਿ) ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਜੀ ਨੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਨਿਮਖ ਮਾਤ੍ਰ ਭੀ ਦਾਸਨ ਦਾਸ ਦੇ ਮਨ (ਤੇ) ਤੋਂ (ਨ) ਨਹੀਂ (ਟਾਰੀ) ਟਾਲੇ।; ਮਨਮੁਖਿ ਹੋਰੇ ਗਲਾ॥ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਦੇ ਗ਼ਲਤ ਅਰਥ ਸੋਚਣੇ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਆਪ ਕੁਹਾੜਾ ਮਾਰਨਾ ਹੈ, ਜੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਧਾਰੀ ਬੀਬੀ ਜੀ ਨੂੰ ਅਪਣੀ ਪਿਆਰੀ ਕਹਿਣਾ ਹੈ।) ਦਰਸਨ ਪਰਸਨ. ਸਰਸਨ ਹਰਸਨ; ਰੰਗਿ ਰੰਗੀ. ਕਰਤਾਰੀ ਰੇ॥) ਹਿਰਦਾ[1]- ਖਿਨੁ ਰਮ ਗੁਰ ਗਮ, ਹਰਿ ਦਮ. ਨਹ ਜਮ; ਹਰਿ ਕੰਠਿ ਨਾਨਕ. ਉਰਿ[1] ਹਾਰੀ ਰੇ॥) ਸਾਧਸੰਗਤਿ[1]- ਨੀਕੀ; ਸਾਧਸੰਗਾਨੀ[1]॥ ਪਹਰ ਮੂਰਤ ਪਲ, ਗਾਵਤ ਗਾਵਤ; ਗੋਵਿੰਦ ਗੋਵਿੰਦ ਵਖਾਨੀ॥ ਚਾਲਤ ਬੈਸਤ ਸੋਵਤ ਹਰਿ ਜਸੁ; ਮਨਿ ਤਨਿ ਚਰਨ ਖਟਾਨੀ॥ ਹੰਉ ਹਉਰੋ. ਤੂ ਠਾਕੁਰੁ ਗਉਰੋ; ਨਾਨਕ. ਸਰਨਿ ਪਛਾਨੀ॥

੪੦੫. ਤਿਆਗਿ ਸਗਲ ਸਿਆਨਪਾ; ਭਜੁ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਨਿਰੰਕਾਰੁ॥) ਸੋ ਪ੍ਰਭੁ ਜਾਣੀਐ; ਸਦ ਸੰਗਿ॥ ਮਹਾ ਭਉਜਲੁ ਲੰਘੀਐ; ਸਦਾ ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਉ॥ ਨਾਨਕ. ਜਪੀਐ ਮਿਲਿ ਸਾਧਸੰਗਤਿ; ਹਰਿ ਬਿਨੁ. ਅਵਰੁ ਨ ਹੋਰੁ॥ ਜੀਉ ਮਨੁ ਤਨੁ ਪ੍ਰਾਨ ਪ੍ਰਭ ਕੇ; ਦੀਏ ਸਭਿ ਰਸ ਭੋਗ॥ ਏਕ ਟੇਕ ਅਧਾਰੁ ਏਕੋ; ਏਕ ਕਾ ਮਨਿ ਜੋਰੁ॥ ਮੇਰੇ ਮਨ ਧਿਆਇ; ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਉ॥ ਕਾਮੁ ਕ੍ਰੋਧੁ ਅਹੰਕਾਰੁ ਬਿਨਸੈ; ਮਿਲੈ ਸਤਿਗੁਰ ਦੇਵ॥ ਨਾਮੁ ਦ੍ਰਿੜੁ ਕਰਿ ਭਗਤਿ ਹਰਿ ਕੀ; ਭਲੀ ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਸੇਵ॥ ਡੋਲਿ ਡੋਲਿ, ਮਹਾ ਦੁਖੁ ਪਾਇਆ; ਬਿਨਾ ਸਾਧੂ ਸੰਗ॥ ਖਾਟਿ ਲਾਭੁ, ਗੋਬਿੰਦ ਹਰਿ ਰਸੁ; ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਇਕ ਰੰਗ॥ ਹਰਿ ਕੋ ਨਾਮੁ; ਜਪੀਐ ਨੀਤਿ॥ ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਧਿਆਇ, ਸੋ ਪ੍ਰਭੁ; ਤਿਆਗਿ ਅਵਰ ਪਰੀਤਿ॥) ਸਮਰੱਥ- ਕਰਣ ਕਾਰਣ ਸਮਰਥ. ਸੋ ਪ੍ਰਭੁ; ਜੀਅ ਦਾਤਾ ਆਪਿ॥ ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ, ਪ੍ਰਭ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ; ਗੁਣ ਤੇਰਾ ਜਸੁ ਗਾਉ॥) ਉਦਮੁ ਕਰਉ. ਕਰਾਵਹੁ ਠਾਕੁਰ; ਪੇਖਤ ਸਾਧੂ ਸੰਗਿ॥) ਚਰ੍ਾਵਹੁ- ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਚਰਾਵਹੁ ਰੰਗਨਿ; ਆਪੇ ਹੀ ਪ੍ਰਭ ਰੰਗਿ॥ ਮਨ ਮਹਿ; ਰਾਮ ਨਾਮਾ ਜਾਪਿ॥ ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਵਸਹੁ ਮੇਰੈ ਹਿਰਦੈ; ਹੋਇ ਸਹਾਈ ਆਪਿ॥ ਸੁਣਿ ਸੁਣਿ, ਨਾਮੁ ਤੁਮਾਰਾ ਪ੍ਰੀਤਮ; ਪ੍ਰਭੁ ਪੇਖਨ ਕਾ ਚਾਉ॥

੪੦੬. ਵੱਸਿ ਕਿੱਛੁ- ਤਨੁ ਧਨੁ ਤੇਰਾ. ਤੂੰ ਪ੍ਰਭੁ ਮੇਰਾ; ਹਮਰੈ ਵਸਿ ਕਿਛੁ ਨਾਹਿ॥) ਮੱਜਨੁ- ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੇ ਕਿਲਵਿਖ ਕਾਟੈ; ਮਜਨੁ ਹਰਿ ਜਨ ਧੂਰਿ॥) ਅਗਮ ਅਗੋਚਰੁ ਦਰਸੁ ਤੇਰਾ; ਸੋ ਪਾਏ. ਜਿਸੁ ਮਸਤਕਿ ਭਾਗੁ॥ ਕਲਿਜੁਗੁ ਉਧਾਰਿਆ; ਗੁਰਦੇਵ॥ ਮਲ ਮੂਤ ਮੂੜ. ਜਿ ਮੁਘਦ ਹੋਤੇ; ਸਭਿ ਲਗੇ ਤੇਰੀ ਸੇਵ॥) ਸਤਜੁੱਗੁ ਕਲਿਜੁੱਗੁ ਜੁੱਗਾਂ- ਸਤਜੁਗੁ ਤ੍ਰੇਤਾ. ਦੁਆਪਰੁ ਭਣੀਐ; ਕਲਿਜੁਗੁ ਊਤਮੋ. ਜੁਗਾ ਮਾਹਿ॥ ਅਹਿ ਕਰੁ ਕਰੇ, ਸੁ ਅਹਿ ਕਰੁ ਪਾਏ; ਕੋਈ ਨ ਪਕੜੀਐ. ਕਿਸੈ ਥਾਇ॥) ਹਰਿ ਜੀਉ ਸੋਈ

ਕਰਹਿ, ਜਿ ਭਗਤ ਤੇਰੇ ਜਾਚਹਿ; ਏਹੁ ਤੇਰਾ ਬਿਰਦੁ॥ ਕਰ ਜੋੜਿ ਨਾਨਕ. ਦਾਨੁ ਮਾਗੈ; ਅਪਣਿਆ ਸੰਤਾ ਦੇਹਿ ਹਰਿ ਦਰਸੁ॥) ਸਤਿਗੁਰ; ਬਚਨ ਤੁਮ੍ਹਾਰੇ॥) ਖੋਟੇ ਝਗੜਾਲੂ[1]- ਮਹਾ ਬਿਖਾਦੀ. ਦੁਸਟ ਅਪਵਾਦੀ[1]; ਤੇ ਪੁਨੀਤ ਸੰਗਾਰੇ॥) ਪੜੰਤੇ ਝਾੜੇ ਪੈਰ ਹਲੰਤ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ- ਜਨਮ ਭਵੰਤੇ ਨਰਕਿ ਪੜੰਤੇ; ਤਿਨ ਕੇ ਕੁਲ ਉਧਾਰੇ॥ ਕਵਨ ਉਪਮਾ ਦੇਉ, ਕਵਨ ਵਡਾਈ; ਨਾਨਕ. ਖਿਨੁ ਖਿਨੁ ਵਾਰੇ॥ ਬਾਵਰ; ਸੋਇ ਰਹੇ॥ ਮੋਹ ਕੁਟੰਬ, ਬਿਖੈ ਰਸ ਮਾਤੇ; ਮਿਥਿਆ, ਗਹਨ ਗਹੇ॥) ਉਤਸ਼ਾਹ[1]- ਮਿਥਨ ਮਨੋਰਥ, ਸੁਪਨ ਆਨੰਦ ਉਲਾਸ[1]; ਮਨਿ ਮੁਖਿ ਸਤਿ ਕਹੇ॥ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਨਾਮੁ ਪਦਾਰਥੁ ਸੰਗੇ; ਤਿਲੁ ਮਰਮੁ. ਨ ਲਹੇ॥ ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਰਾਖੇ ਸਤਸੰਗੇ; ਨਾਨਕ. ਸਰਣਿ ਆਹੇ॥ ਓਹਾ; ਪ੍ਰੇਮ ਪਿਰੀ॥ ਕਨਿਕ ਮਾਣਿਕ, ਗਜ ਮੋਤੀਅਨ ਲਾਲਨ; ਨਹ ਨਾਹ ਨਹੀ॥) ਬਟਣੇ[1] ਮੰਦਰ[1] ਸੁਆਦ[1]- ਰਾਜਨ ਭਾਗਨ; ਹੁਕਮ ਨ ਸਾਦਨ[1]॥

੪੦੭. ਚਰਨਨ ਸਰਨਨ; ਸੰਤਨ ਬੰਦਨ॥ ਸੁਖੋ; ਸੁਖੁ ਪਾਹੀ॥ ਨਾਨਕ; ਤਪਤਿ ਹਰੀ॥ ਗੁਰਹਿ ਦਿਖਾਇਓ; ਲੋਇਨਾ॥ ਈਤਹਿ ਊਤਹਿ ਘਟਿ ਘਟਿ, ਘਟਿ ਘਟਿ; ਤੂੰਹੀ ਤੂੰਹੀ ਮੋਹਿਨਾ॥ ਕਾਰਨ ਕਰਨਾ. ਧਾਰਨ ਧਰਨਾ; ਏਕੈ ਏਕੈ ਸੋਹਿਨਾ॥ ਸੰਤਨ ਪਰਸਨ. ਬਲਿਹਾਰੀ ਦਰਸਨ; ਨਾਨਕ. ਸੁਖਿ ਸੁਖਿ ਸੋਇਨਾ॥ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ; ਅਮੋਲਾ॥ ਓਹੁ; ਸਹਜਿ ਸੁਹੇਲਾ॥ ਸੰਗਿ ਸਹਾਈ. ਛੋਡਿ ਨ ਜਾਈ; ਓਹੁ ਅਗਹ ਅਤੋਲਾ॥ ਪ੍ਰੀਤਮੁ ਭਾਈ. ਬਾਪੁ ਮੋਰੋ ਮਾਈ; ਭਗਤਨ ਕਾ ਓਲ੍ਹਾ॥) ਅ॒ਲਖੁ ਪੋਲਾ- ਅਲਖੁ ਲਖਾਇਆ. ਗੁਰ ਤੇ ਪਾਇਆ; ਨਾਨਕ. ਇਹੁ ਹਰਿ ਕਾ ਚੋਲ੍ਹਾ॥ ਆਪੁਨੀ; ਭਗਤਿ ਨਿਬਾਹਿ॥ ਠਾਕੁਰ; ਆਇਓ ਆਹਿ॥ ਨਾਮੁ ਪਦਾਰਥੁ. ਹੋਇ ਸਕਾਰਥੁ; ਹਿਰਦੈ ਚਰਨ ਬਸਾਹਿ॥ ੧॥ ਏਹ ਮੁਕਤਾ. ਏਹ ਜੁਗਤਾ; ਰਾਖਹੁ ਸੰਤ ਸੰਗਾਹਿ॥ ਠਾਕੁਰ; ਚਰਣ ਸੁਹਾਵੇ॥ ਹਰਿ; ਸੰਤਨ ਪਾਵੇ॥ ਏਕਹਿ ਆਸਾ. ਦਰਸ ਪਿਆਸਾ; ਆਨ ਨ ਭਾਵੇ॥ ਦਇਆ ਤੁਹਾਰੀ, ਕਿਆ ਜੰਤ ਵਿਚਾਰੀ; ਨਾਨਕ. ਬਲਿ ਬਲਿ ਜਾਵੇ॥ ਪ੍ਰਭ ਸਰਨੀ ਆਈਐ, ਸਰਬ ਫਲ ਪਾਈਐ; ਸਗਲੇ ਦੁਖ ਜਾਹੀ॥ ਨਾਮੁ ਧਿਆਵੈ ਸਰਬ ਫਲ ਪਾਵੈ; ਸੋ ਜਨੁ. ਸੁਖੀਆ ਹੂਆ॥) ਬਾਂਧਿਓ- ਰਾਜੁ ਕਹਾਵੈ, ਹਉ ਕਰਮ ਕਮਾਵੈ; ਬਾਧਿਓ. ਨਲਿਨੀ. ਭ੍ਰਮਿ ਸੂਆ॥ ਓਹੁ; ਨੇਹੁ ਨਵੇਲਾ॥ ਅਪੁਨੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿਉ; ਲਾਗਿ ਰਹੈ॥

੪੦੮. ਮਿਲੁ ਰਾਮ ਪਿਆਰੇ; ਤੁਮ ਬਿਨੁ ਧੀਰਜੁ, ਕੋ ਨ ਕਰੈ॥) ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਮੰਮਾ ਮੁਕਤਾ, ਅੱਧਾ ਰਾਰਾ॒ ਪੋਲਾ ਬੋਲ ਕੇ, ਇੱਕ ਸਿਹਾਰੀ ਅੱਧੇ ਰਾਰੇ, ਇੱਕ ਸਿਹਾਰੀ ਤੱਤੇ ਲਾਉ- ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਸਾਸਤ੍ਰ ਬਹੁ ਕਰਮ ਕਮਾਏ; ਪ੍ਰਭ ਤੁਮਰੇ ਦਰਸ ਬਿਨੁ; ਸੁਖੁ ਨਾਹੀ॥ ਵਰਤ ਨੇਮ, ਸੰਜਮ ਕਰਿ ਥਾਕੇ; ਨਾਨਕ. ਸਾਧ ਸਰਨਿ, ਪ੍ਰਭ ਸੰਗਿ ਵਸੈ॥ ਬਿਕਾਰ ਮਾਇਆ ਮਾਦਿ ਸੋਇਓ; ਸੂਝ ਬੂਝ. ਨ ਆਵੈ॥ ਪਕਰਿ ਕੇਸ. ਜਮਿ ਉਠਾਰਿਓ; ਤਦ ਹੀ ਘਰਿ ਜਾਵੈ॥) ਚੁਰਾਉਂਦੇ[1] ਹਨ, ਧਨ[2]- ਲੋਭ ਬਿਖਿਆ ਬਿਖੈ ਲਾਗੇ; ਹਿਰਿ[1] ਵਿਤ[2], ਚਿਤ ਦੁਖਾਹੀ॥) ਮਸਤ[1]। ਅ॒ਸੁਰ- ਖਿਨ ਭੰਗੁਨਾ ਕੈ, ਮਾਨਿ ਮਾਤੇ[1]; ਅਸੁਰ, ਜਾਣਹਿ ਨਾਹੀ॥) ਬੇਪੜਦ[1] ਖੁੱਲਮ[1] ਖੁੱਲੀ- ਨਿਪਟਿ[1] ਬਾਜੀ ਹਾਰਿ. ਮੂਕਾ; ਪਛੁਤਾਇਓ ਮਨਿ, ਭੋਰਾ॥) ਵੈਰੀ ਔਗੁਣ[1] ਤਰ੍ਾਂ[2], ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਦਰਗਾਹ[3], ਵਜਹਿ ਪੋਲਾ- ਡਾਨੁ ਸਗਲ, ਗੈਰ[1] ਵਜਹਿ[2] ਭਰਿਆ; ਦੀਵਾਨ[3]. ਲੇਖੈ ਨ ਪਰਿਆ॥ ਜੇਂਹ ਕਾਰਜਿ ਰਹੈ ਓਲ੍ਹਾ; ਸੋਇ. ਕਾਮੁ ਨ ਕਰਿਆ॥ ਐਸੋ ਜਗੁ, ਮੋਹਿ ਗੁਰਿ ਦਿਖਾਇਓ; ਤਉ ਏਕ ਕੀਰਤਿ ਗਾਇਆ॥ ਬਾਪਾਰਿ; ਗੋਵਿੰਦ ਨਾਏ॥) ਵਾਜੇ[1]- ਸਾਧ ਸੰਤ ਮਨਾਏ, ਪ੍ਰਿਅ ਪਾਏ ਗੁਨ ਗਾਏ; ਪੰਚ ਨਾਦ, ਤੂਰ[1] ਬਜਾਏ॥ ਕਿਰਪਾ ਪਾਏ,

ਸਹਜਾਏ ਦਰਸਾਏ; ਅਬ ਰਾਤਿਆ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿਉ॥ ਸੰਤ ਸੇਵਿ, ਪ੍ਰੀਤਿ ਨਾਥ; ਰੰਗੁ ਲਾਲਨ ਲਾਏ॥ ਗੁਰ ਗਿਆਨੁ ਮਨਿ ਦ੍ਰਿੜਾਏ ਰਹਸਾਏ, ਨਹੀ ਆਏ; ਸਹਜਾਏ, ਮਨਿ ਨਿਧਾਨੁ ਪਾਏ॥) ਕਾਮ ਦੀ ਚੇਸ਼ਟਾ[1]– ਸਭ ਤਜੀ; ਮਨੈ ਕੀ ਕਾਮ ਕਰਾ[1]॥ ਚਿਰੁ ਚਿਰੁ ਚਿਰੁ ਚਿਰੁ ਭਇਆ; ਮਨਿ ਬਹੁਤੁ ਪਿਆਸ ਲਾਗੀ॥) ਗਲਿ ਪੋਲਾ– ਨਾਨਕ ਦੀਨ. ਸਰਣਿ ਆਏ; ਗਲਿ ਲਾਏ॥) ਗੜ੍ਹੀ[1], ਗ੍ਹਾਰ੍– ਕੋਊ; ਬਿਖਮ ਗਾਰ[1] ਤੋਰੈ॥ ਆਸ ਪਿਆਸ ਧੋਹ ਮੋਹ; ਭਰਮ ਹੀ ਤੇ ਹੋਰੈ॥ ਅਨ ਦਿਨੋ; ਪ੍ਰਭ ਧਿਆਵਉ॥ ਭ੍ਰਮ ਭੀਤਿ; ਜੀਤਿ ਮਿਟਾਵਉ॥ ਕਾਮੁ ਕ੍ਰੋਧੁ ਲੋਭੁ; ਤਿਆਗੁ॥

੪੦੯. ਤਜਿ ਮਾਨ ਮੋਹ. ਵਿਕਾਰ ਮਿਥਿਆ; ਜਪਿ ਰਾਮ ਰਾਮ ਰਾਮ॥ ਪ੍ਰਭ ਗੋਪਾਲ ਦੀਨ ਦਇਆਲ, ਪਤਿਤ. ਪਾਵਨ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ; ਹਰਿ ਚਰਣ ਸਿਮਰਿ, ਜਾਗੁ॥ ਕਰਿ ਭਗਤਿ; ਨਾਨਕ. ਪੂਰਨ ਭਾਗੁ॥) ਖੇ੍ਲੁ– ਹਰਖ ਸੋਗ ਬੈਰਾਗ ਅਨੰਦੀ; ਖੇਲੁ ਰੀ, ਦਿਖਾਇਓ॥ ਖਿਨਹੂੰ ਭੈ, ਨਿਰਭੈ ਖਿਨਹੂੰ; ਖਿਨਹੂੰ, ਉਠਿ ਧਾਇਓ॥ ਖਿਨਹੂੰ ਰਸ. ਭੋਗਨ ਖਿਨਹੂੰ; ਖਿਨਹੂ. ਤਜਿ ਜਾਇਓ॥) ਘਰੁ ਸਤਾਰਵਾਂ, ਆਸਾਵ੍ਰੀ– ਰਾਗੁ ਆਸਾ ਮਹਲਾ ਪ ਘਰੁ ੧੭ ਆਸਾਵਰੀ) ਹਾਂ ਅੱਡ ਹਨ– ਗੋਬਿੰਦ ਗੋਬਿੰਦ; ਕਰਿ ਹਾਂ॥ ਹਰਿ ਹਰਿ; ਮਨਿ ਪਿਆਰਿ ਹਾਂ॥ ਗੁਰਿ ਕਹਿਆ; ਸੁ ਚਿਤਿ ਧਰਿ ਹਾਂ॥ ਅਨ ਸਿਉ ਤੋਰਿ; ਫੇਰਿ ਹਾਂ॥ ਐਸੇ ਲਾਲਨੁ ਪਾਇਓ; ਰੀ ਸਖੀ॥) ਪੰਕਜ ਮੋਹ; ਸਰਿ ਹਾਂ॥) ਪਕੜਿਆ[1]– ਗਹਡਿਓ[1]; ਮੂੜ ਨਰਿ ਹਾਂ॥) ਹੋਰ[1] ਉਪਾਵ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ– ਅਨਿ[1]; ਨ ਉਪਾਵ ਕਰਿ ਹਾਂ॥ ਤਉ ਨਿਕਸੈ; ਸਰਨਿ ਪੈ. ਰੀ ਸਖੀ॥ ਥਿਰ ਥਿਰ; ਚਿਤ ਥਿਰ ਹਾਂ॥ ਅੰਤਰਿ; ਏਕ ਪਿਰ ਹਾਂ॥ ਬਾਹਰਿ; ਅਨੇਕ ਧਰਿ ਹਾਂ॥ ਰਾਜਨ ਜੋਗੁ; ਕਰਿ ਹਾਂ॥ ਕਹੁ ਨਾਨਕ; ਲੋਗ ਅਲੋਗੀ, ਰੀ ਸਖੀ॥) ਬੁੱਧੀ[1]'ਚ– ਮਨਸਾ[1]; ਏਕ ਮਾਨਿ ਹਾਂ॥ ਗੁਰ ਸਿਉ; ਨੇਤ ਧਿਆਨਿ ਹਾਂ॥ ਸੇਵਾ; ਗੁਰ ਚਰਾਨਿ ਹਾਂ॥ ਤਉ ਮਿਲੀਐ, ਗੁਰ ਕਿਰਪਾਨਿ; ਮੇਰੇ ਮਨਾ॥ ਟੂਟੇ; ਅਨ ਭਰਾਨਿ ਹਾਂ॥ ਲਹਿਓ; ਜਮ ਭਇਆਨਿ ਹਾਂ॥ ਪਾਇਓ; ਪੇਡ ਥਾਨਿ ਹਾਂ॥ ਲਹਨੋ; ਜਿਸੁ ਮਥਾਨਿ ਹਾਂ॥ ਭੈ ਪਾਵਕ; ਪਾਰਿ ਪਰਾਨਿ ਹਾਂ॥ ਹਰਿ ਰਸ; ਰਸਹਿ ਮਾਨਿ ਹਾਂ॥) ਲੱਾਥੀ ਭੁੱਖਾਨਿ – ਲਾਥੀ; ਤਿਸ ਭੁਖਾਨਿ ਹਾਂ॥ ਨਾਨਕ. ਸਹਜਿ ਸਮਾਇਓ; ਰੇ ਮਨਾ॥ ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ; ਗੁਨੀ ਹਾਂ॥ ਸਾਧੂ ਰਸਨ; ਭਨੀ ਹਾਂ॥ ਛੂਟਨ ਬਿਧਿ; ਸੁਨੀ ਹਾਂ॥ ਪਾਈਐ ਵਡ ਪੁਨੀ; ਮੇਰੇ ਮਨਾ॥ ਖੋਜਹਿ; ਜਨ ਮੁਨੀ ਹਾਂ॥ ਸ੍ਰਬ ਕਾ; ਪ੍ਰਭ ਧਨੀ ਹਾਂ॥) ਦੁ੍ਲਭ– ਦੁਲਭ; ਕਲਿ ਦੁਨੀ ਹਾਂ॥ ਦੂਖ ਬਿਨਾਸਨੀ; ਹਾਂ॥ ਮਨ; ਸੋ ਸੇਵੀਐ ਹਾਂ॥

੪੧੦. ਅ੍ਲਖ ਪੋਲਾ– ਅਲਖ ਅਭੇਵੀਐ; ਹਾਂ॥ ਤਾਂ ਸਿਉ; ਪ੍ਰੀਤਿ ਕਰਿ ਹਾਂ॥) ਨ ਦੇਲ੍ੀ ਦੀਪਕ– ਬਿਨਸਿ ਨ ਜਾਇ ਮਰਿ ਹਾਂ॥ ਆਗਿਆ; ਸਤਿ ਸਹੁ ਹਾਂ॥ ਮਨਹਿ ਨਿਧਾਨੁ; ਲਹੁ ਹਾਂ॥ ਜੀਵਤ; ਜੋ ਮਰੈ ਹਾਂ॥) ਦੁੱਤ੍ਰੁ– ਦੁਤਰੁ; ਸੋ ਤਰੈ ਹਾਂ॥ ਨਿਰਭਉ; ਕਹਉ ਸੋਇ ਹਾਂ॥ ਮਿਟੇ ਅੰਦੇਸਿਆ; ਹਾਂ॥ ਤਿਸੁ ਨਿਕਟਿ; ਨ ਕਦੇ ਦੁਖੁ ਹਾਂ॥ ਜੋ ਹਰਿ ਹਰਿ ਜਸੁ; ਸੁਨੇ ਹਾਂ॥ ਸਭੁ ਕੋ; ਤਿਸੁ ਮੰਨੇ ਹਾਂ॥ ਸਫਲੁ; ਸੁ ਆਇਆ ਹਾਂ॥ ਨਾਨਕ. ਪ੍ਰਭ ਭਾਇਆ; ਮੇਰੇ ਮਨਾ॥ ਮਿਲਿ; ਹਰਿ ਜਸੁ ਗਾਈਐ ਹਾਂ॥) ਬਿੱਧੇ– ਉਆ ਰਸ; ਜੋ ਬਿਧੇ ਹਾਂ॥) ਸਿੱਧੇ– ਤਾਕਉ; ਸਗਲ ਸਿਧੇ ਹਾਂ॥ ਨਾਨਕ. ਬਡਭਾਗਿਆ; ਮੇਰੇ ਮਨਾ॥ ਸੰਤ ਪਗ; ਧੋਈਐ ਹਾਂ॥) ਦੁਰ੍ਮੱਤਿ– ਦੁਰਮਤਿ; ਖੋਈਐ ਹਾਂ॥ ਜਨਮਿ ਨ ਕਦੇ ਮਰੁ ਹਾਂ॥ ਅਸਥਿਰੁ; ਸੇ ਭਏ ਹਾਂ॥ ਹਰਿ ਹਰਿ ਜਿਨ੍ ਜਪਿ ਲਏ; ਮੇਰੇ ਮਨਾ॥ ਸਾਜਨੁ ਮੀਤੁ; ਤੂੰ ਹਾਂ॥ ਨਾਮੁ ਦ੍ਰਿੜਾਇ; ਮੂੰ ਹਾਂ॥ ਤਿਸੁ ਬਿਨੁ; ਨਾਹਿ ਕੋਇ ਹਾਂ॥ ਨਿਮਖ; ਨ ਵੀਸਰੈ ਹਾਂ॥ ਤਿਸੁ ਬਿਨੁ; ਕਿਉ ਸਰੈ ਹਾਂ॥ ਗੁਰ ਕਉ; ਕੁਰਬਾਨੁ ਜਾਉ ਹਾਂ॥ ਕਾਰਨ ਕਰਨ; ਤੂੰ ਹਾਂ॥ ਅਵਰੁ ਨਾ ਸੁਝੈ; ਮੂੰ

ਹਾਂ॥ ਕਰਹਿ; ਸੁ ਹੋਈਐ ਹਾਂ॥ ਧੀਰਜ; ਮਨਿ ਭਏ ਹਾਂ॥ ਪ੍ਰਭ ਕੈ ਦਰਿ ਪਏ; ਮੇਰੇ ਮਨਾ॥ ਸਾਧੂ ਸੰਗਮੇ; ਹਾਂ॥ ਪੂਰਨ ਸੰਜਮੇ; ਹਾਂ॥) ਛੁੱਟੇ- ਜਬ ਤੇ; ਛੁਟੇ ਆਪ ਹਾਂ॥ ਤਬ ਤੇ; ਮਿਟੇ ਤਾਪ ਹਾਂ॥ ਕਿਰਪਾ ਧਾਰੀਆ; ਹਾਂ॥ ਪਤਿ ਰਖੁ ਬਨਵਾਰੀਆ; ਮੇਰੇ ਮਨਾ॥ ਹਰਿ ਕਰੇ; ਸੁ ਮਾਨੀਐ ਹਾਂ॥ ਮੰਦਾ ਨਾਹਿ; ਕੋਇ ਹਾਂ॥) ਰੱਖੈ- ਆਪੇ; ਜਿਸੁ ਰਖੈ ਹਾਂ॥) ਚੱਖੈ- ਹਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਸੋ ਚਖੈ; ਮੇਰੇ ਮਨਾ॥) ਜਿਸ ਕਾ; ਨਾਹਿ ਕੋਇ ਹਾਂ॥ ਤਿਸ ਕਾ; ਪ੍ਰਭੂ ਸੋਇ ਹਾਂ॥) ਬੁੱਝੈ-ਅੰਤਰਗਤਿ; ਬੁਝੈ ਹਾਂ॥) ਸੁੱਝੈ- ਸਭੁ ਕਿਛੁ; ਤਿਸੁ ਸੁਝੈ ਹਾਂ॥ ਪਤਿਤ; ਉਧਾਰਿ ਲੇਹੁ ਹਾਂ॥ ਨਾਨਕ. ਅਰਦਾਸਿ ਏਹੁ; ਮੇਰੇ ਮਨਾ॥) ਓਇ ਪਰਦੇਸੀਆ; ਹਾਂ॥ ਸੁਨਤ ਸੰਦੇਸਿਆ; ਹਾਂ॥ ਜਾ ਸਿਉ; ਰਚਿ ਰਹੇ ਹਾਂ॥

੪੧੧. ਸਭ ਕਉ; ਤਜਿ ਗਏ ਹਾਂ॥) ਲੱਗੇ- ਹਰਿ ਤਜਿ; ਅਨ ਲਗੇ ਹਾਂ॥) ਭੱਗੇ- ਜਨਮਹਿ ਮਰਿ; ਭਗੇ ਹਾਂ॥ ਹਰਿ ਹਰਿ; ਜਨਿ ਲਹੇ ਹਾਂ॥ ਜੀਵਤ; ਸੇ ਰਹੇ ਹਾਂ॥ ਜਿਸਹਿ; ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ ਹੋਇ ਹਾਂ॥ ਨਾਨਕ; ਭਗਤੁ ਸੋਇ॥) ਨਾਵਾਂ- ਰਾਗੁ ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੯॥ ਬਿਰਥਾ ਕਹਉ; ਕਉਨ ਸਿਉ. ਮਨ ਕੀ॥ ਲੋਭਿ ਗ੍ਰਸਿਓ ਦਸ ਹੂ ਦਿਸ ਧਾਵਤ; ਆਸਾ ਲਾਗਿਓ ਧਨ ਕੀ॥ ਸੁਖ ਕੈ ਹੇਤਿ. ਬਹੁਤੁ ਦੁਖੁ ਪਾਵਤ; ਸੇਵ ਕਰਤ. ਜਨ ਜਨ ਕੀ॥) ਸੁੱਧ- ਦੁਆਰਹਿ ਦੁਆਰਿ. ਸੁਆਨ ਜਿਉ ਡੋਲਤ; ਨਹ ਸੁਧ. ਰਾਮ ਭਜਨ ਕੀ॥) ਹੱਸਨ- ਮਾਨਸ ਜਨਮ. ਅਕਾਰਥ ਖੋਵਤ; ਲਾਜ ਨ. ਲੋਕ ਹਸਨ ਕੀ॥) ਕੁਮੱਤਿ- ਨਾਨਕ. ਹਰਿ ਜਸੁ. ਕਿਉ ਨਹੀ ਗਾਵਤ; ਕੁਮਤਿ ਬਿਨਾਸੈ ਤਨ ਕੀ॥) ਉਤਰਿ ਅਵਘਟਿ; ਸਰਵਰਿ ਨ੍ਹਾਵੈ॥ ਐਸਾ ਗਿਆਨੁ ਸੁਨਹੁ; ਅਭ ਮੋਰੇ॥ ਭਰਿਪੁਰਿ ਧਾਰਿ ਰਹਿਆ; ਸਭ ਠਉਰੇ॥ ਸਚੁ ਬ੍ਰਤੁ ਨੇਮੁ; ਨ ਕਾਲੁ ਸੰਤਾਵੈ॥ ਪਾਰਸੁ ਪਰਸਿ; ਪਰਮਪਦੁ ਪਾਵੈ॥) ਮੈਲ਼ਾਂ[1]- ਸੁਭਰ ਸਰਵਰਿ; ਮੈਲੁਨ[1] ਧੋਵੈ॥ ਜੈ ਸਿਉ ਰਾਤਾ; ਤੈਸੋ ਹੋਵੈ॥ ਆਪੇ ਕਰਤਾ; ਕਰੇ ਸੁ ਹੋਵੈ॥ ਗੁਰ ਹਿਵ ਸੀਤਲੁ; ਅਗਨਿ ਬੁਝਾਵੈ॥ ਸੇਵਾ ਸੁਰਤਿ; ਬਿਭੂਤ ਚੜਾਵੈ॥) ਮੱਜਨੁ- ਤੀਰਥ ਮਜਨੁ; ਗੁਰ ਵੀਚਾਰਾ॥ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ; ਮਿਲਾਵਣਹਾਰਾ॥ ਰਸਿ ਰਸਿਆ; ਮਤਿ ਏਕੈ ਭਾਇ॥ ਤਖਤ ਨਿਵਾਸੀ; ਪੰਚ ਸਮਾਇ॥ ਅਵਿਗਤ ਨਾਥੁ; ਨ ਲਖਿਆ ਜਾਇ॥ ਜਲ ਮਹਿ ਉਪਜੈ; ਜਲ ਤੇ ਦੂਰਿ॥ ਜਲ ਮਹਿ; ਜੋਤਿ ਰਹਿਆ ਭਰਪੂਰਿ॥

੪੧੨. ਸੁਣਿ ਭਰਥਰਿ; ਨਾਨਕੁ ਕਹੈ ਬੀਚਾਰੁ॥) ਕੱਾਮਣਿ- ਜਗੁ ਤ੍ਰਿਅ ਜਿਤੁ; ਕਾਮਣਿ ਹਿਤਕਾਰੀ॥ ਪੁਤ੍ਰ ਕਲਤ੍ਰ ਲਗਿ; ਨਾਮੁ ਵਿਸਾਰੀ॥ ਬਿਰਥਾ ਜਨਮੁ ਗਵਾਇਆ; ਬਾਜੀ ਹਾਰੀ॥ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੇਵੇ; ਕਰਣੀ ਸਾਰੀ॥ ਬਾਹਰਹੁ; ਹਉਮੈ ਕਹੈ ਕਹਾਏ॥ ਅੰਦਰਹੁ ਮੁਕਤੁ; ਲੇਪੁ ਕਦੇ ਨ ਲਾਏ॥ ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ; ਕਰਮਿ ਮਿਲਾਏ॥ ਰੂੜੋ ਕਹਉ; ਨ ਕਹਿਆ ਜਾਈ॥) ਅ॒ਕਥ ਕਥਉ ਪੋਲੇ- ਅਕਥ ਕਥਉ; ਨਹ ਕੀਮਤਿ ਪਾਈ॥) ਪਗ ਪੋਲਾ- ਕਰ ਬਿਨੁ ਵਾਜਾ; ਪਗ ਬਿਨੁ ਤਾਲਾ॥ ਜੇ ਸਬਦੁ ਬੁਝੈ; ਤਾ ਸਚੁ ਨਿਹਾਲਾ॥ ਅੰਤਰਿ ਸਾਚੁ; ਸਭੇ ਸੁਖ ਨਾਲਾ॥ ਕਥਨੀ ਬਦਨੀ; ਪੜਿ ਪੜਿ ਭਾਰੁ॥ ਐਸਾ ਸਾਚਾ; ਤੂੰ ਏਕੋ ਜਾਣੁ॥ ਮਾਇਆ ਮੋਹਿ; ਜਗੁ ਬਾਧਾ ਜਮ ਕਾਲਿ॥ ਹਲਤਿ ਪਲਤਿ; ਨਿਬਹੀ ਤੁਧੁ ਨਾਲਿ॥ ਸਬਦਿ ਮਰੈ; ਤਾਂ ਏਕ ਲਿਵ ਲਾਏ॥ ਅਚਰੁ ਚਰੈ; ਤਾਂ ਭਰਮੁ ਚੁਕਾਏ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਹੋਇ; ਤ ਸਚਿ ਸਮਾਏ॥ ਤੂ ਪੁਰੁ ਸਾਗਰੁ; ਮਾਣਕ ਹੀਰੁ॥ ਤੂ ਨਿਰਮਲੁ; ਸਚੁ ਗੁਣੀ ਗਹੀਰੁ॥

੪੧੩. ਸੁਖੁ ਮਾਨੈ; ਭੇਟੈ ਗੁਰ ਪੀਰੁ॥ ਜਗੁ ਬੰਦੀ; ਮੁਕਤੇ. ਹਉ ਮਾਰੀ॥ ਜਗੁ ਦੁਖੀਆ; ਸੁਖੀਆ ਜਨੁ ਕੋਇ॥ ਜਗੁ ਰੋਗੀ ਭੋਗੀ; ਗੁਣ ਰੋਇ॥ ਜਗੁ ਉਪਜੈ, ਬਿਨਸੈ; ਪਤਿ ਖੋਇ॥ ਮਹਘੋ ਮੋਲਿ; ਭਾਰਿ

ਅਫਾਰੁ॥) ਅ॒ਟਲ। ਅ॒ਛਲੁ ਪੋਲਾ– ਅਟਲ ਅਛਲੁ; ਗੁਰਮਤੀ ਧਾਰੁ॥ ਭਾਇ ਮਿਲੈ; ਭਾਵੈ ਭਇ ਕਾਰੁ॥ ਏਕੁ ਮਰੈ; ਪੰਚੇ ਮਿਲਿ ਰੋਵਹਿ॥) ਸਮਝਿ ਸੂਝਿ; ਸਹਜ ਘਰਿ ਹੋਵਹਿ॥ ਕਰਣ ਕਾਰਣ; ਸਭਸੈ ਸਿਰਿ ਤੋਹੀ॥) ਮੂਏ ਕਉ ਰੋਵੈ; ਦੁਖੁ ਕੋਇ॥) ਪੀੜ[1]– ਸੋ ਰੋਵੈ; ਜਿਸੁ ਬੇਦਨ[1] ਹੋਇ॥ ਜਿਸੁ ਬੀਤੀ; ਜਾਣੈ ਪ੍ਰਭ ਸੋਇ॥ ਆਪੇ ਕਰਤਾ ਕਰੇ; ਸੁ ਹੋਇ॥) ਜੱਗਦੀਸ– ਜੈ ਜਗਦੀਸ; ਪਰਮਗਤਿ ਸਰਣਾ॥) ਜਨਮਿ ਮੂਏ; ਬਿਨੁ ਭਗਤਿ ਸਰੋਤਿ॥ ਮੂਏ ਕਉ; ਸਚੁ ਰੋਵਹਿ ਮੀਤ॥) ਸਹਜਿ ਸਰੂਪ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ 'ਚ, ਭਲੀ[1]–ਪ੍ਰਕਾਰ ਚਿੱਤ[2] ਲਾਉ– ਦੁਖੁ ਸੁਖੁ ਪਰਹਰਿ; ਸਹਜਿ ਸੁ[1] ਚੀਤ[2]॥) ਕਰਮ ਧਰਮ; ਬਹੁ ਸੰਖ ਅਸੰਖ॥) ਪ੍ਰਮਾਰਥ[1] ਤੱਤ ਗਿਆਨ[1]– ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਵਹਿ; ਮਿਲਿ ਪਰਮਾਰੰਥ[1]॥) ਮੱਚ[1] ਰਹੀ ਹੈ। ਭਖੈ ਪੋਲਾ– ਸੂਤਕੁ ਅਗਨਿ ਭਖੈ[1]; ਜਗੁ ਖਾਇ॥) ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ; ਹਰਿ ਰਸੁ ਪੀਜੈ॥) ਗੁਰੁ ਮਾਨੈ; ਮਨ ਤੇ. ਮਨੁ ਧੀਰਾ॥) ਗੁਰਮੁਖਿ ਗੁਰਸੇਵਕ[1]– ਨਿਰਮਲੁ ਸਾਚਿ ਰਤਾ; ਪੈਕਾਰੁ[1]॥) ਸਿਫਤਿ ਸਹਜ; ਘਰਿ ਗੁਰੁ ਕਰਤਾਰੁ॥ ਗੁਰ ਤੇ; ਵਾਟ ਮਹਲੁ ਘਰੁ ਪਾਏ॥)

੪੧੪. ਤ੍ਰਿਭਵਣ ਦੇਵਾ; ਸਗਲ ਸਰੂਪੁ॥) ਪੱਲੈ– ਮੈ ਸੋ ਧਨੁ ਪਲੈ; ਸਾਚੁ ਅਖੂਟੁ॥) ਪੰਚ ਤੀਨਿ; ਨਵ ਚਾਰਿ ਸਮਾਵੈ॥) ਧਰਣਿ ਗਗਨੁ; ਕਲ ਧਾਰਿ ਰਹਾਵੈ॥ ਬਾਹਰਿ ਜਾਤਉ; ਉਲਟਿ ਪਰਾਵੈ॥ ਮੂਰਖੁ ਹੋਇ; ਨ ਆਖੀ ਸੂਝੈ॥) ਬੂੱਝੈ– ਜਿਹਵਾ ਰਸੁ; ਨਹੀ ਕਹਿਆ ਬੂਝੈ॥ ਧਰਣਿ ਗਗਨੁ; ਕਲ ਧਾਰਿ ਰਹਾਵੈ॥) ਸੂੱਝੈ– ਮੂਰਖੁ ਹੋਇ; ਨ ਆਖੀ ਸੂਝੈ॥) ਜੱਗ, ਬਿਖੁ ਪੋਲਾ, ਲੂੱਝੈ– ਬਿਖੁ ਕਾ ਮਾਤਾ; ਜਗ ਸਿਉ ਲੂਝੈ॥ ਨਾਨਕ ਪਰਖੈ; ਨਦਰਿ ਨਿਹਾਲੁ॥ ਮਨੁ ਮੋਤੀ ਹੈ; ਤਿਸ ਕਾ ਮਾਲੁ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ; ਗਿਆਨੁ ਧਿਆਨੁ. ਮਨਿ ਮਾਨੁ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ; ਮਹਲੀ, ਮਹਲੁ ਪਛਾਨੁ॥ ਐਸੇ; ਪ੍ਰੇਮ ਭਗਤਿ ਵੀਚਾਰੀ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ; ਸਾਚਾ ਨਾਮੁ ਮੁਰਾਰੀ॥) ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਥਾਂ ਸਾਧਸੰਗਤ[1]– ਅਹਿ ਨਿਸਿ; ਨਿਰਮਲੁ ਥਾਨਿ ਸੁਥਾਨੁ[1]॥) ਸ਼ੁੱਧ[1] ਸਰੂਪ ਗਿਆਨ– ਤੀਨ ਭਵਨ; ਨਿਹਕੇਵਲ ਗਿਆਨੁ[1]॥ ਸਾਚਾ ਹਰਖੁ; ਨਾਹੀ ਤਿਸੁ ਸੋਗੁ॥ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਗਿਆਨੁ; ਮਹਾ ਰਸੁ ਭੋਗੁ॥ ਪੰਚ ਸਮਾਈ; ਸੁਖੀ ਸਭੁ ਲੋਗੁ॥ ਗੁਰ ਬਿਨੁ; ਪੂਰਾ ਕੋਇ ਨ ਪਾਵੈ॥ ਬਾਲਕ ਬਿਰਧਿ; ਨ ਸੁਰਤਿ ਪਰਾਨਿ॥ ਬਿਨੁ ਨਾਵੈ; ਕਿਆ ਲਹਸਿ ਨਿਦਾਨਿ॥) ਅੰਨੁ। ਧਨੁ ਪੋਲਾ– ਜਿਸ ਕਾ ਅਨੁ ਧਨੁ; ਸਹਜਿ. ਨ ਜਾਨਾ॥ ਗਲਿ ਫਾਹੀ; ਬਉਰਾ ਬਉਰਾਨਾ॥) ਵੱਡਭਾਗੇ– ਸਤਿਗੁਰਿ ਰਾਖੇ; ਸੇ ਵਡਭਾਗੇ॥ ਗਾਵਹਿ ਗੀਤੇ; ਚੀਤਿ ਅਨੀਤੇ॥ ਕਹਾ ਚਲਹੁ; ਮਨ ਰਹਹੁ ਘਰੇ॥ ਕਾਮੁ ਕ੍ਰੋਧੁ; ਮਨਿ ਮੋਹੁ ਸਰੀਰਾ॥ ਲਬੁ ਲੋਭੁ ਅਹੰਕਾਰੁ; ਸੁ ਪੀਰਾ॥) ਨ੍ਹਾਵਣੁ– ਅੰਤਰਿ ਨਾਵਣੁ; ਸਾਚੁ ਪਛਾਣੈ॥) ਕਲਪਣਾ ਰਹਿਤ ਬ੍ਰਹਮ[1]– ਅਕਲ ਕਲਾ; ਸਚੁ ਸਾਚਿ ਟਿਕਾਵੈ॥ ਸੋ ਨਰੁ; ਗਰਭ ਜੋਨਿ ਨਹੀ ਆਵੈ॥ ਜਹਾਂ ਨਾਮੁ ਮਿਲੈ; ਤਹ ਜਾਉ॥

੪੧੫. ਅਨ ਦਿਨੁ ਬਾਣੀ; ਨਾਮੇ ਰਾਤਾ॥) ਮਨਮੁਖਿ ਮੈਲਾ; ਸਬਦੁ. ਨ ਪਛਾਣੈ॥) ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਭੁ ਲਾਏ; ਤਾ ਕੋ ਲਾਗੈ॥) ਸਾਧੂ ਜਨ ਸੰਗਤਿ; ਹੋਇ ਨਿਵਾਸੁ॥) ਨਾਨਕ. ਰਾਮ ਨਾਮਿ; ਮਨੁ ਰਾਤਾ॥) ਮਨੁ ਮੈਗਲੁ; ਸਾਕਤੁ ਦੇਵਾਨਾ॥) ਨਾਸ[1] ਕਰਦਾ ਹੈ– ਬਨ ਖੰਡਿ[1]; ਮਾਇਆ ਮੋਹਿ ਹੈਰਾਨਾ॥) ਗੁਰਮੁਖਿ. ਖੋਜਿ ਲਹੈ; ਘਰੁ ਆਪੇ॥) ਸਿਮਰਹੁ ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਅਤਿ ਨਿਰਮਲੁ; ਅਵਰ ਤਿਆਗਹੁ. ਹਉਮੈ ਕਉਰਾ॥) ਰਹ॒ਸੀ– ਇਹੁ ਮਨੁ ਮੁਗਧੁ; ਕਹਹੁ ਕਿਉ ਰਹਸੀ॥ ਬਿਨੁ ਸਮਝੇ; ਜਮ ਕਾ ਦੁਖੁ ਸਹਸੀ॥) ਕਾਲੁ ਕੰਟਕੁ ਮਾਰੇ; ਸਚੁ ਪੈਲੈ॥) ਇਹੁ ਮਨੁ; ਪੰਚ ਤਤੁ ਤੇ ਜਨਮਾ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮੁ ਜਪੈ; ਮਨੁ ਰੂੜਾ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ; ਮਨੁ ਅਸਥਾਨੇ ਸੋਈ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ; ਤ੍ਰਿਭਵਣਿ ਸੋਝੀ ਹੋਈ॥) ਜੋਗੀ ਤਪੁ ਪੋਲੇ। ਭੋੱਗੀ।

ਤੱਾਪੈ– ਇਹੁ ਮਨੁ; ਜੋਗੀ ਭੋਗੀ.ਤਪੁ ਤਾਪੈ॥ ਘਟਿ ਘਟਿ; ਮਨਸਾ ਦੁਬਿਧਾ ਲਾਗੀ॥ ਇਹੁ ਮਨੁ; ਰਾਜਾ ਸੂਰ ਸੰਗ੍ਰਾਮਿ॥ ਮਾਰੇ ਪੰਚ; ਅਪੁਨੈ ਵਸਿ ਕੀਏ॥ ਹਉਮੈ ਗ੍ਰਾਸਿ; ਇਕਤੁ ਥਾਇ ਕੀਏ॥) ਗੁਰਮੁਖਿ; ਰਾਗ ਸੁਆਦ ਅਨ ਤਿਆਗੇ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਇਹੁ ਮਨੁ; ਭਗਤੀ ਜਾਗੇ॥ ਅਨਹਦ ਸੁਣਿ ਮਾਨਿਆ; ਸਬਦੁ ਵੀਚਾਰੀ॥) ਗੁਰਮੁਖਿ; ਭਗਤਿ ਭਾਉ, ਧੁਨਿ ਹੋਈ॥ ਅਹਿ ਨਿਸਿ ਹਰਿ ਜਸੁ; ਗੁਰ ਪਰਸਾਦਿ॥) ਮੱਾਤਾ– ਰਾਮ ਰਸਾਇਣਿ; ਇਹੁ ਮਨੁ ਮਾਤਾ॥) ਨਾਨਕ. ਹਰਿ ਜਨ ਕੇ; ਦਾਸਨਿ ਦਾਸਾ॥

੪੧੬. ਕਤ ਪੋਲਾ– ਬਿਨੁ ਗੁਰ; ਰਾਮ ਨਾਮੁ. ਕਤ ਲਹੀਐ॥) ਸੁਖ ਦੁਖ ਸਮ ਕਰਿ, ਨਾਮੁ ਨ ਛੋਡਉ; ਆਪੇ ਬਖਸਿ ਮਿਲਾਵਣਹਾਰਾ॥ ਦੁਬਿਧਾ ਲਾਗੇ; ਨਾਮੁ ਵਿਸਾਰਾ॥) ਸਕੈ ਪੋਲਾ– ਦੂਤੁ. ਨ ਲਾਗਿ ਸਕੈ; ਗੁਨ ਗਾਇ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ; ਰਾਮੁ ਮੇਰੈ ਮਨਿ ਭਾਇਆ॥ ਅਵਰੁ ਨ ਅਉਖਧੁ; ਤੰਤ ਨ ਮੰਤਾ॥ ਰੋਗੁ ਭਰਮੁ ਭੇਦੁ; ਮਨਿ ਦੂਜਾ॥ ਗੁਰ ਬਿਨੁ. ਭਰਮਿ; ਜਪਹਿ ਜਪੁ. ਦੂਜਾ॥ ਆਦਿ ਪੁਰਖ ਗੁਰ; ਦਰਸ. ਨ ਦੇਖਹਿ॥) ਵਿਣੁ ਗੁਰ ਸਬਦੈ; ਜਨਮੁ ਕਿ ਲੇਖਹਿ॥ ਦੇਖਿ ਅਚਰਜੁ; ਰਹੇ ਬਿਸਮਾਦਿ॥ ਘਟਿ ਘਟਿ ਸੁਰ ਨਰ; ਸਹਜ ਸਮਾਧਿ॥ ਭਰਿਪੁਰਿ ਧਾਰਿ ਰਹੇ; ਮਨ ਮਾਹੀ॥ ਤੁਮ ਸਮਸਰਿ; ਅਵਰੁ. ਕੋ ਨਾਹੀ॥ ਜਾ ਕੀ ਭਗਤਿ ਹੇਤੁ; ਮੁਖਿ ਨਾਮੁ॥ ਭਗਤਿ ਵਛਲੁ; ਭਗਤਾ ਹਰਿ ਸੰਗਿ॥ ਨਾਨਕ. ਮੁਕਤਿ ਭਏ; ਹਰਿ ਰੰਗਿ॥ ਗੁਰੁ ਸੇਵੇ; ਸੋ ਠਾਕੁਰ ਜਾਨੈ॥ ਰਾਮੁ ਜਪਹੁ; ਮੇਰੀ ਸਖੀ ਸਖੈਨੀ॥ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੇਵਿ; ਦੇਖਹੁ ਪ੍ਰਭੁ ਨੈਨੀ॥ ਬੰਧਨ 'ਤੇ ਬਿਸ਼ਰਾਮ– ਬੰਧਨ; ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਸੰਸਾਰਿ॥ ਬੰਧਨ; ਸੁਤ ਕੰਨਿਆ ਅਰੁ ਨਾਰਿ॥) ਕ=ਲਤੁ– ਬੰਧਨ; ਪੁਤੁ ਕਲਤੁ ਮਨਿ ਬੀਆ॥ ਬੰਧਨ; ਕਿਰਖੀ ਕਰਹਿ ਕਿਰਸਾਨ॥ ਹਉਮੈ ਡੰਨੁ ਸਹੈ; ਰਾਜਾ ਮੰਗੈ ਦਾਨ॥) ਅਣ=ਵੀਚਾਰੀ– ਬੰਧਨ; ਸਉਦਾ ਅਣਵੀਚਾਰੀ॥ ਬੰਧਨਿ; ਬਿਨਸੈ ਮੋਹ ਵਿਕਾਰ॥ ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਭਗਤਿ; ਨ ਪਵਈ ਥਾਇ॥ ਸਤਿਗੁਰਿ ਰਾਖੇ; ਬੰਧੁ. ਨ ਪਾਈ॥

੪੧੭. ਪੱਟੀਆਂ– ਜਿਨ ਸਿਰਿ. ਸੋਹਨਿ ਪਟੀਆ; ਮਾਂਗੀ ਪਾਇ ਸੰਧੂਰੁ॥) ਗਲ਼ ਧੂੜ੍ਹਿ– ਸੇ ਸਿਰ. ਕਾਤੀ ਮੁੰਨੀਅਨ੍ਹਿ; ਗਲ ਵਿਚਿ. ਆਵੈ ਧੂੜਿ॥ ਮਹਲਾ ਅੰਦਰਿ ਹੋਦੀਆ; ਹੁਣਿ. ਬਹਣਿ ਨ ਮਿਲਨਿ ਹਦੂਰਿ॥ ਜਦਹੁ. ਸੀਆ ਵੀਆਹੀਆ; ਲਾੜੇ ਸੋਹਨਿ ਪਾਸਿ॥) ਸੁਖ ਪਾਲਕੀ[1], ਚੜ੍ਹਿ– ਹੀਡੋਲੀ[1] ਚੜਿ ਆਈਆ; ਦੰਦ ਖੰਡ ਕੀਤੇ ਰਾਸਿ॥) ਝੱਲੇ– ਉਪਰਹੁ ਪਾਣੀ ਵਾਰੀਐ; ਝਲੇ ਝਿਮਕਨਿ ਪਾਸਿ॥) ਲੱਖੁ, ਬਹਿ=ਠੀਆ, ਖੜ੍ਹੀਆਂ– ਇਕੁ ਲਖੁ ਲਹਨ੍ਹਿ ਬਹਿਠੀਆ; ਲਖੁ ਲਹਨ੍ਹਿ ਖੜੀਆ॥ ਗਰੀ ਛੁਹਾਰੇ ਖਾਂਦੀਆ; ਮਾਣਨ੍ਹਿ ਸੇਜੜੀਆ॥) ਫਾਹੀਆਂ[1], ਮੋਤੀਆਂ[2] ਦੀਆਂ ਲੜੀਆਂ[3], ਗਲਿ ਪੋਲਾ – ਤਿਨ੍ ਗਲਿ. ਸਿਲਕਾ[1] ਪਾਈਆ; ਤੁਟਨ੍ਹਿ, ਮੋਤ[2] ਸਰੀਆ[3]॥ ਧਨੁ ਜੋਬਨੁ ਦੁਇ. ਵੈਰੀ ਹੋਏ; ਜਿਨ੍ਹੀ. ਰਖੇ ਰੰਗੁ ਲਾਇ॥) ਚੱਲੇ– ਦੂਤਾ ਨੋ ਫੁਰਮਾਇਆ; ਲੈ ਚਲੇ ਪਤਿ ਗਵਾਇ॥ ਜੇ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ, ਦੇ ਵਡਿਆਈ; ਜੇ ਭਾਵੈ. ਦੇਇ ਸਜਾਇ॥) ਅੱਗੋ=ਦੇ– ਅਗੋਦੇ. ਜੇ ਚੇਤੀਐ; ਤਾਂ ਕਾਇਤੁ ਮਿਲੈ ਸਜਾਇ॥) ਬਾਬਰ ਦੀ ਦੁਹਾਈ[1], ਟਿੱਕੇ ਤੋਂ ਛੋਟਾ ਕੰਵਰ[2]– ਬਾਬਰ ਵਾਣੀ[1], ਫਿਰਿ ਗਈ; ਕੁਇਰੁ[2]. ਨ ਰੋਟੀ ਖਾਇ॥) ਖੁਆਈ=ਅਹਿ– ਇਕਨਾ. ਵਖਤ ਖੁਆਈਅਹਿ; ਇਕਨ੍ਹਾ. ਪੂਜਾ ਜਾਇ॥) ਟਿੱਕੇ ਨ੍ਹਾਇ– ਚਉਕੇ ਵਿਣੁ ਹਿੰਦਵਾਣੀਆ; ਕਿਉ ਟਿਕੇ ਕਢਹਿ. ਨਾਇ॥) ਇਕਿ. ਘਰਿ ਆਵਹਿ ਆਪਣੈ; ਇਕਿ. ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਪੁਛਹਿ ਸੁਖ॥ ਇਕਨ੍ਹਾ. ਏਹੋ ਲਿਖਿਆ; ਬਹਿ ਬਹਿ ਰੋਵਹਿ ਦੁਖ॥ ਜੋ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ. ਸੋ ਥੀਐ; ਨਾਨਕ. ਕਿਆ ਮਾਨੁਖ॥) ਵਾਜੇ[1], ਸ਼ਹਨਾਈ[2] ਖ਼ੁਸੀ ਸਮੇਂ ਵੱਜਣ ਵਾਲੇ ਸਾਜ। ਖੇ੍ਲੁ–ਕਹਾ. ਸੁ ਖੇਲ ਤਬੇਲਾ ਘੋੜੇ; ਕਹਾ. ਭੇਰੀ[1] ਸਹਨਾਈ[2]॥) ਤਲਵਾਰਾਂ[1] ਬੰਨ੍ਣ[1] ਵਾਲੇ, ਸੂਰਮੇ[2], ਲਾਲ ਪੁਸ਼ਾਕਾਂ[3]

ਵਾਲੇ, ਗਾ॒ਡੇ॒ਰੜਿ– ਕਹਾ. ਸੁ ਤੇਗਬੰਦ[1] ਗਾਡੇਰੜਿ[2]; ਕਹਾ. ਸੁ ਲਾਲ ਕਵਾਈ[3]॥ ਕਹਾ. ਸੁ ਆਰਸੀਆ ਮੁਹ ਬੰਕੇ; ਐਥੈ ਦਿਸਹਿ ਨਾਹੀ॥ ਇਹੁ ਜਗੁ ਤੇਰਾ; ਤੂ ਗੋਸਾਈ॥ ਕਹਾਂ. ਸੁ ਘਰ ਦਰ ਮੰਡਪ ਮਹਲਾ; ਕਹਾ. ਸੁ ਬੰਕ ਸਰਾਈ॥) ਕੰਾਮਣਿ– ਕਹਾਂ. ਸੁ ਸੇਜ ਸੁਖਾਲੀ ਕਾਮਣਿ; ਜਿਸੁ ਵੇਖਿ. ਨੀਦ ਨ ਪਾਈ॥ ਕਹਾ. ਸੁ ਪਾਨ ਤੰਬੋਲੀ ਹਰਮਾ; ਹੋਈਆ ਛਾਈ ਮਾਈ॥) ਵਿਗੁੱਤੀ– ਇਸੁ ਜਰ ਕਾਰਣਿ, ਘਣੀ ਵਿਗੁਤੀ; ਇਨਿ ਜਰ. ਘਣੀ ਖੁਆਈ॥ ਪਾਪਾ ਬਾਝਹੁ. ਹੋਵੈ ਨਾਹੀ; ਮੁਇਆ. ਸਾਥਿ ਨ ਜਾਈ॥) ਖੁੱਸਿ– ਜਿਸਨੋ ਆਪਿ ਖੁਆਏ ਕਰਤਾ; ਖੁਸਿ ਲਏ ਚੰਗਿਆਈ॥ ਕੋਟੀ ਹੂ ਪੀਰ ਵਰਜਿ ਰਹਾਏ; ਜਾ. ਮੀਰੁ ਸੁਣਿਆ ਧਾਇਆ॥

੪੧੮. ਮੁੱਛਿ ਮੁੱਛਿ– ਥਾਨ ਮੁਕਾਮ ਜਲੇ ਬਿਜਮੰਦਰ; ਮੁਛਿ ਮੁਛਿ ਕੁਇਰ ਰੁਲਾਇਆ॥) ਓਨੀ ਤੁਪਕ ਤਾਣਿ ਚਲਾਈ; ਓਨ੍ਹੀ ਹਸਤਿ ਚਿੜਾਈ॥) ਉਮਰ ਰੂਪ ਚਿੱਠੀ[1]– ਜਿਨ ਕੀ ਚੀਰੀ[1]. ਦਰਗਹ ਪਾਟੀ; ਤਿਨ੍ਹਾ ਮਰਣਾ ਭਾਈ॥) ਇਕ ਹਿੰਦਵਾਣੀ ਅਵਰ ਤੁਰਕਾਣੀ; ਭਟਿਆਣੀ ਠਕੁਰਾਣੀ॥) ਚੋਲ਼ੇ ਵਾ ਬੁਰਕੇ[1]– ਇਕਨ੍ਹਾ ਪੇਰਣ[1], ਸਿਰ ਖੁਰ ਪਾਟੇ; ਇਕਨ੍ਹਾ ਵਾਸੁ ਮਸਾਣੀ॥) ਦੁਖੁ ਸੁਖੁ ਤੇਰੈ ਭਾਣੈ ਹੋਵੈ; ਕਿਸ ਥੈ ਜਾਇ. ਰੂਆਈਐ॥ ਹੁਕਮੀ ਹੁਕਮਿ ਚਲਾਏ ਵਿਗਸੈ; ਨਾਨਕ. ਲਿਖਿਆ ਪਾਈਐ॥) ਕੂੜੁ ਕਮਾਵਹਿ ਆਦਮੀ; ਬਾਂਧਹਿ ਘਰ ਬਾਰਾ॥ ਜਾਗਹੁ ਜਾਗਹੁ ਸੂਤਿਹੋ; ਚਲਿਆ ਵਣਜਾਰਾ॥) ਚੱਲਸੀ– ਪਿੰਡੁ ਪਵੈ, ਜੀਉ ਚਲਸੀ; ਜੇ ਜਾਣੈ ਕੋਈ॥ ਓਹੀ ਓਹੀ ਕਿਆ ਕਰਹੁ; ਹੈ ਹੋਸੀ ਸੋਈ॥ ਤੁਮ ਰੋਵਹੁਗੇ ਓਸ ਨੋ; ਤੁਮ ਕਉ ਕਉਣੁ ਰੋਈ॥) ਪਿੱਟਿਹੁ– ਧੰਧਾ ਪਿਟਿਹੁ ਭਾਈਹੋ; ਤੁਮ੍ ਕੂੜੁ ਕਮਾਵਹੁ॥) ਓਹੁ. ਨ ਸੁਣਈ ਕਤ ਹੀ; ਤੁਮ ਲੋਕ ਸੁਣਾਵਹੁ॥) ਸੁੱਤਾ– ਜਿਸ ਤੇ ਸੁਤਾ ਨਾਨਕਾ; ਜਾਗਾਏ ਸੋਈ॥ ਜੇ ਚਲਦਾ ਲੈ ਚਲਿਆ; ਕਿਛੁ ਸੰਪੈ ਨਾਲੇ॥) ਲਾਭ[1]– ਵਣਜੁ ਕਰਹੁ. ਮਖਸੂਦੁ[1] ਲੈਹੁ; ਮਤ ਪਛੋਤਾਵਹੁ॥ ਅਉਗਣ ਛੋਡਹੁ. ਗੁਣ ਕਰਹੁ; ਐਸੇ ਤਤੁ ਪਰਾਵਹੁ॥ ਧਰਮੁ ਭੂਮਿ ਸਤੁ ਬੀਜੁ ਕਰਿ; ਐਸੀ ਕਿਰਸ ਕਮਾਵਹੁ॥ ਕਰਮੁ ਹੋਵੈ. ਸਤਿਗੁਰੁ ਮਿਲੈ; ਬੂਝੈ ਬੀਚਾਰਾ॥ ਜਿਉ ਲਾਹਾ ਤੋਟਾ ਤਿਵੈ; ਵਾਟ ਚਲਦੀ ਆਈ॥ ਜੋ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ ਨਾਨਕਾ; ਸਾਈ ਵਡਿਆਈ॥) ਨਹੀਂ[1]– ਚਾਰੇ ਕੁੰਡਾ ਢੂਢੀਆ; ਕੋ. ਨੀਮ੍ਹੀ[1] ਮੈਡਾ॥ ਜੇ ਤੁਧੁ ਭਾਵੈ ਸਾਹਿਬਾ; ਤੂ ਮੈ. ਹਉ ਤੈਡਾ॥ ਸਿਧਾ ਸੇਵਨਿ. ਸਿਧ ਪੀਰ; ਮਾਗਹਿ ਰਿਧਿ ਸਿਧਿ॥ ਮੈ. ਇਕੁ ਨਾਮੁ. ਨ ਵੀਸਰੈ; ਸਾਚੇ ਗੁਰ ਬੁਧਿ॥) ਦੂਜਾ[1], ਨਹੀਂ[2]– ਦਰੁ ਬੀਭਾ[1], ਮੈ ਨੀਮਿ[2] ਕੋ; ਕੈ ਕਰੀ ਸਲਾਮੁ॥

੪੧੯. ਭੋੱਗੀ– ਜੋਗੀ ਭੋਗੀ ਕਾਪੜੀ; ਕਿਆ ਭਵਹਿ ਦਿਸੰਤਰ॥ ਗੁਰ ਕਾ ਸਬਦੁ. ਨ ਚੀਨ੍ਹੀ; ਤਤੁ ਸਾਰੁ ਨਿਰੰਤਰ॥) ਤਪੱਸੀ– ਇਕਿ ਤਪਸੀ, ਬਨ ਮਹਿ ਤਪੁ ਕਰਹਿ; ਨਿਤ ਤੀਰਥ ਵਾਸਾ॥ ਆਪੁ. ਨ ਚੀਨਹਿ ਤਾਮਸੀ; ਕਾਹੇ ਭਏ ਉਦਾਸਾ॥ ਇਕਿ. ਬਿੰਦੁ ਜਤਨ ਕਰਿ ਰਾਖਦੇ; ਸੇ ਜਤੀ ਕਹਾਵਹਿ॥ ਇਕਿ ਗਿਰਹੀ ਸੇਵਕ ਸਾਧਿਕਾ; ਗੁਰਮਤੀ ਲਾਗੇ॥ ਮਨਸਾ ਮਨਹਿ ਸਮਾਇਲੇ; ਭਉਜਲੁ ਸਚਿ ਤਰਣਾ॥) ਜੁੱਗਾਦਿ– ਆਦਿ ਜੁਗਾਦਿ ਦਇਆਲੁ ਤੂ; ਠਾਕੁਰ ਤੇਰੀ ਸਰਣਾ॥ ਗੁਰ ਕੈ ਸਬਦਿ ਸਮਾਈਐ; ਪਰਮਾਰਥੁ ਜਾਣੈ॥) ਲੁੱਭ॒ਤਉ– ਇਹੁ ਮਨੁ ਰਾਜਾ ਲੋਭੀਆ; ਲੁਭਤਉ ਲੋਭਾਈ॥ ਕਲਰਿ ਖੇਤੀ ਬੀਜੀਐ; ਕਿਉ ਲਾਹਾ ਪਾਵੈ॥) ਗੱਡਾਵੈ– ਮਨਮੁਖੁ. ਸਚਿ ਨ ਭੀਜਈ; ਕੂੜੁ ਕੂੜਿ ਗਡਾਵੈ॥) ਦਵੈਤ[1] ਦਾ ਖੋਟਾ[2] ਰਸਤਾ। ਮੂਸਹੁ॒ਗੇ– ਦੁਬਿਧਾ[1] ਛੋਡਿ ਕੁਵਾਟੜੀ[2]; ਮੂਸਹੁਗੇ ਭਾਈ॥ ਮਨਮੁਖ. ਪਥਰੁ ਸੈਲੁ ਹੈ; ਧ੍ਰਿਗੁ ਜੀਵਣੁ ਫੀਕਾ॥ ਜਲ ਮਹਿ ਕੇਤਾ ਰਾਖੀਐ; ਅਭ ਅੰਤਰਿ ਸੂਕਾ॥ ਨਾਨਕ. ਨਾਮੁ ਨ

ਵੀਸਰੈ; ਮਥਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪੀਆ॥) ਚੱਲੇ ਚੱਲਣਹਾਰ- ਚਲੇ ਚਲਣਹਾਰ; ਵਾਟ ਵਟਾਇਆ॥) ਪਿੱਟੇ- ਧੰਧੁ ਪਿਟੇ ਸੰਸਾਰੁ; ਸਚੁ. ਨ ਭਾਇਆ॥) ਵਿਦਿਆ[1] ਹੋ ਗਿਆ, ਵਿ=ਸਰਜਿਆ- ਮਮਤਾ ਮੋਹੁ ਵਿਸਰਜਿਆ[1]; ਅਪਨੈ ਘਰਿ ਆਇਆ॥ ਸਚੇ ਸਿਉ ਚਿਤੁ ਲਾਇ; ਬਹੁੜਿ. ਨ ਆਈਐ॥ ਮੋਇਆ ਕਉ. ਕਿਆ ਰੋਵਹੁ; ਰੋਇ ਨ ਜਾਣਹੂ॥) ਵਜਹੁ ਪੋਲਾ- ਹੁਕਮੀ, ਵਜਹੁ ਲਿਖਾਇ; ਆਇਆ ਜਾਣੀਐ॥ ਲਾਹਾ ਪਲੈ ਪਾਇ; ਹੁਕਮੁ ਸਿਞਾਣੀਐ॥

੪੨੦. ਰੱਬ[2] ਦੇ ਬੰਦੀਖਾਨੇ[1] 'ਚ- ਹੁਕਮੇ ਹੀ ਸਿਰਿ ਮਾਰ; ਬੰਦਿ[1] ਰਬਾਣੀਐ[2]॥ ਲਿਖਿਆ ਪਲੈ ਪਾਇ; ਗਰਬੁ ਵਞਾਈਐ॥ ਮਨਮੁਖੀਆ ਸਿਰਿ ਮਾਰ; ਵਾਦਿ ਖਪਾਈਐ॥) ਠੱਗਿ ਮੁੱਠੀ- ਠਗਿ ਮੁਠੀ ਕੂੜਿਆਰ; ਬੰਨ੍ਹਿ ਚਲਾਈਐ॥) ਹਰੀ=ਆਵਲਾ- ਕਿਆ ਜੰਗਲੁ ਢੂਢੀ ਜਾਇ; ਮੈ. ਘਰਿ ਬਨੁ ਹਰੀਆਵਲਾ॥) ਟਿਕੈ ਪੋਲਾ-ਸਚਿ ਟਿਕੈ ਘਰਿ ਆਇ; ਸਬਦਿ ਉਤਾਵਲਾ॥) ਅਬੇ ਤਬੇ ਪੋਲਾ- ਅਬੇ ਤਬੇ ਕੀ ਚਾਕਰੀ; ਕਿਉ ਦਰਗਹ ਪਾਵੈ॥) ਸਮੰਦ੍ਰ[1]- ਪਥਰ ਕੀ ਬੇੜੀ. ਜੇ ਚੜੈ; ਭਰਨਾਲਿ[1] ਬੁਡਾਵੈ॥ ਆਪਨੜਾ ਮਨੁ ਵੇਚੀਐ; ਸਿਰੁ ਦੀਜੈ ਨਾਲੇ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਵਸਤੁ ਪਛਾਣੀਐ; ਅਪਨਾ ਘਰੁ ਭਾਲੇ॥ ਸਾਈ ਕਾਰ ਕਮਾਵਣੀ; ਧੁਰ ਕੀ ਫੁਰਮਾਈ॥) ਜੇ ਮਨੁ ਸਤਿਗੁਰ ਦੇ ਮਿਲੈ; ਕਿਨਿ. ਕੀਮਤਿ ਪਾਈ॥ ਰਤਨਾ ਪਾਰਖੁ ਸੋ ਧਣੀ; ਤਿਨਿ ਕੀਮਤਿ ਪਾਈ॥ ਮੂਲੁ ਛੋਡਿ. ਡਾਲੀ ਲਗੇ; ਕਿਆ ਪਾਵਹਿ ਛਾਈ॥ ਜਿਨ੍ਹੀ ਏਕੋ ਸੇਵਿਆ; ਪੂਰੀ ਮਤਿ ਭਾਈ॥) ਸਬੱਬ[1] ਕਰਕੇ- ਕਿਰਪਾ ਤੇ, ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ; ਸਾਚੇ ਪਰਥਾਈ[1]॥ ਗੁਰ ਬਿਨੁ, ਕਿਨੈ ਨ ਪਾਇਓ; ਕੇਤੀ ਕਹੈ ਕਹਾਏ॥) ਉੱਝੜਿ- ਮਨਮੁਖੁ ਜੇ ਸਮਝਾਈਐ; ਭੀ ਉਝੜਿ ਜਾਏ॥ ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਨਾਮ. ਨ ਛੂਟਸੀ; ਮਰਿ ਨਰਕ ਸਮਾਏ॥

੪੨੧. ਜੇਹੀ ਸੇਵ ਕਰਾਈਐ; ਕਰਣੀ ਭੀ ਸਾਈ॥ ਰੂੜੋ ਠਾਕੁਰ ਮਾਹਰੋ; ਰੂੜੀ ਗੁਰਬਾਣੀ॥) ਦਾਸਨਦਾਸ[1]- ਮੈ ਓਲ੍ਹਗੀਆ ਓਲ੍ਹਗੀ[1]; ਹਮ ਛੋਰੂ ਥਾਰੇ॥ ਸਾਚਉ. ਦੂਰਿ ਨ ਜਾਣੀਐ; ਅੰਤਰਿ ਹੈ ਸੋਈ॥ ਮਨਮੁਖੁ ਅੰਧੁ. ਨ ਚੇਤਈ; ਕਿਉ ਦਰਸਨੁ ਪਾਏ॥ ਅਹਿ ਨਿਸਿ ਰਹੈ ਨਿਰਾਲਮੋ; ਕਾਰ ਧੁਰ ਕੀ ਕਰਣੀ॥) ਨਿ=ਧਰਿਆ- ਮੈ ਨਿਧਰਿਆ, ਧਰ ਏਕ ਤੂੰ; ਮੈ ਤਾਣੁ ਸਤਾਣਾ॥ ਅਹਿ ਨਿਸਿ ਨਾਮਿ ਸੰਤੋਖੀਆ; ਸੇਵਾ ਸਚੁ ਸਾਈ॥) ਚੱਾਲੈ- ਤਾ ਕਉ. ਬਿਘਨੁ ਨ ਲਾਗਈ; ਚਾਲੈ ਹੁਕਮਿ ਰਜਾਈ॥) ਚੱਲੈ- ਹੁਕਮਿ ਰਜਾਈ ਜੋ ਚਲੈ; ਸੋ ਪਵੈ ਖਜਾਨੈ॥) ਜੂ=ਠਾਨੈ- ਖੋਟੇ. ਠਵਰ ਨ ਪਾਇਨੀ; ਰਲੇ ਜੂਠਾਨੈ॥ ਨਿਤ ਨਿਤ, ਖਰਾ ਸਮਾਲੀਐ; ਸਚੁ ਸਉਦਾ ਪਾਈਐ॥ ਤਿੰਨਾ. ਭਰਮੁ ਨ ਭੇਦੁ ਹੈ; ਹਰਿ ਰਸਨ ਰਸਾਈ॥ ਅਉਗਣਿਆਰੇ ਕਉ ਗੁਣੁ ਨਾਨਕੈ; ਸਚੁ ਮਿਲੈ ਵਡਾਈ॥

੪੨੨. ਅਸਚਰਜ[1]- ਭਗਤਿ ਤੇਰੀ ਹੈਰਾਨੁ[1]; ਦਰਦੁ ਗਵਾਵਹੀ॥ ਵੇਲਾ ਸਚੁ ਪਰਵਾਣੁ; ਸਬਦੁ ਪਛਾਣਸੀ॥ ਸਤੁ ਸੰਤੋਖੁ, ਕਰਿ ਭਾਉ; ਤੋਸਾ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਸੇਇ॥) ਤੂੰ ਉਤਮੁ. ਹਉ ਨੀਚੁ; ਸੇਵਕੁ ਕਾਂਢੀਆ॥) ਫਿੱਟੁ- ਬਿਨੁ ਨਾਵੈ. ਕਿਆ ਜੀਵਨਾ; ਫਿਟੁ ਧ੍ਰਿਗੁ ਚਤੁਰਾਈ॥ ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਧਨੁ, ਰਾਸਿ ਦੇਇ; ਬਿਨਸੈ ਝੂਮੁ ਕੂਰਾ॥ ਸੰਤ ਜਨਾ ਕਉ. ਮਿਲਿ ਰਹੈ; ਧਨੁ ਧਨੁ ਜਸੁ ਗਾਏ॥) ਨਟੂਐ ਪੋਲਾ- ਨਟੂਐ, ਸਾਂਗੁ ਬਣਾਇਆ; ਬਾਜੀ ਸੰਸਾਰਾ॥) ਉਝ=ਰਤ ਪੋਲਾ- ਖਿਨੁ ਪਲੁ ਬਾਜੀ ਦੇਖੀਐ; ਉਝਰਤ ਨਹੀ ਬਾਰਾ॥) ਚਉ=ਪੜਿ ਖੇ੍ਲਣਾ- ਹਉਮੈ ਚਉਪੜਿ ਖੇਲਣਾ; ਝੂਠੇ ਅਹੰਕਾਰਾ॥) ਸਭੁ ਜਗੁ ਹਾਰੈ, ਸੋ ਜਿਣੈ; ਗੁਰ ਸਬਦੁ ਵੀਚਾਰਾ॥) ਦਿਨ[1]- ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਹਰਿ, ਟੇਕ ਹੈ; ਨਿਸਿ ਦਉਤ[1],

ਸਵਾਰੈ॥) ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਮੰਮਾ ਮੁਕਤਾ, ਅੱਧਾ ਰਾਰਾ੍ ਪੋਲਾ ਬੋਲ ਕੇ, ਇੱਕ ਸਿਹਾਰੀ ਅੱਧੇ ਰਾਰੇ, ਇੱਕ ਸਿਹਾਰੀ ਤੱਤੇ ਲਾਉ। ਸੁਰ॒ਸਰੀ- ਸਾਸਤੁ ਬੇਦੁ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਸਰੁ ਤੇਰਾ; ਸੁਰਸਰੀ ਚਰਣ ਸਮਾਣੀ॥) ਸਾਖਾ ਤੀਨਿ, ਮੂਲੁ ਮਤਿ ਰਾਵੈ; ਤੂੰ ਤਾਂ ਸਰਬ ਵਿਡਾਣੀ॥) ਤਾ ਕੇ ਚਰਣ ਜਪੈ, ਜਨੁ ਨਾਨਕੁ; ਬੋਲੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਣੀ॥

੪੨੩. ਤਾ ਕੇ ਰੂਪ. ਨ ਜਾਹੀ ਲਖਣੇ; ਕਿਆ ਕਰਿ ਆਖਿ ਵੀਚਾਰੀ॥) ਜੁੱਗ- ਤੀਨਿ ਗੁਣਾ ਤੇਰੇ, ਜੁਗ ਹੀ ਅੰਤਰਿ; ਚਾਰੇ ਤੇਰੀਆ ਖਾਣੀ॥) ਕਥੇ ਅ॒ਕਥ ਪੋਲੇ- ਕਰਮੁ ਹੋਵੈ ਤਾ ਪਰਮਪਦੁ ਪਾਈਐ; ਕਥੇ ਅਕਥ ਕਹਾਣੀ॥ ਜਾ ਕਉ. ਨਦਰਿ ਕਰਹਿ ਤੂੰ ਅਪਣੀ; ਸਾਈ ਸਚਿ ਸਮਾਣੀ॥ ਨਾਮੁ ਤੇਰਾ. ਸਭੁ ਕੋਈ ਲੇਤੁ ਹੈ; ਜੇਤੀ ਆਵਣ ਜਾਣੀ॥ ਚਾਰੇ ਵੇਦ ਬ੍ਰਹਮੇ ਕਉ ਦੀਏ; ਪੜਿ ਪੜਿ ਕਰੇ ਵੀਚਾਰੀ॥) ਬੱਪੁੜਾ- ਤਾ ਕਾ ਹੁਕਮੁ. ਨ ਬੂਝੈ ਬਪੁੜਾ; ਨਰਕਿ ਸੁਰਗਿ ਅਵਤਾਰੀ॥) ਜੁੱਗਹ ਜੁੱਗਹ- ਜੁਗਹ ਜੁਗਹ ਕੇ ਰਾਜੇ ਕੀਏ; ਗਾਵਹਿ ਕਰਿ ਅਵਤਾਰੀ॥ ਤਿਨ ਭੀ, ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਇਆ ਤਾ ਕਾ; ਕਿਆ ਕਰਿ ਆਖਿ ਵੀਚਾਰੀ॥ ਤੂੰ ਸਚਾ, ਤੇਰਾ ਕੀਆ ਸਭੁ ਸਾਚਾ; ਦੇਹਿ ਤ, ਸਾਚੁ ਵਖਾਣੀ॥) ਬੁੱਝਾਵਹਿ- ਜਾ ਕਉ ਸਚੁ ਬੁਝਾਵਹਿ ਅਪਣਾ; ਸਹਜੇ ਨਾਮਿ ਸਮਾਣੀ॥ ਸਤਿਗੁਰ; ਹਮਰਾ ਭਰਮੁ ਗਵਾਇਆ॥) ਬੁਝਾਈ ਪੋਲਾ- ਜਿਨਿ ਮਮਤਾ ਅਗਨਿ; ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਬੁਝਾਈ॥) ਗੁਰ ਸੇਵਾ; ਤਪਾਂ ਸਿਰਿ ਤਪੁ ਸਾਰੁ॥) ਗੁਰ ਸੇਵਾ ਤੇ; ਸਭ ਕੁਲ ਉਧਾਰੇ॥ ਨਿਰਮਲ ਨਾਮੁ; ਰਖੈ ਉਰਿ ਧਾਰੇ॥ ਅਨ ਦਿਨੁ ਭਗਤਿ; ਸਚੁ ਨਾਮੁ ਦ੍ਰਿੜਾਏ॥) ਉਧ॒ਰੇ- ਨਾਮੇ ਉਧਰੇ; ਕੁਲ ਸਬਾਏ॥ ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ; ਰਖਹੁ ਉਰਿ ਧਾਰਿ॥ ਆਸਾ ਆਸ ਕਰੇ; ਸਭੁ ਕੋਈ॥) ਬੂੱਝੈ- ਹੁਕਮੈ ਬੂਝੈ; ਨਿਰਾਸਾ ਹੋਈ॥) ਸੁੱਤੇ- ਆਸਾ ਵਿਚਿ ਸੁਤੇ; ਕਈ ਲੋਈ॥) ਬੁੱਝਾਇਆ- ਸਤਿਗੁਰਿ. ਨਾਮੁ ਬੁਝਾਇਆ; ਵਿਣੁ ਨਾਵੈ. ਭੁਖ ਨ ਜਾਈ॥

੪੨੪. ਬੁਝੈ ਪੋਲਾ- ਨਾਮੇ. ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਅਗਨਿ ਬੁਝੈ; ਨਾਮੁ ਮਿਲੈ ਤਿਸੈ ਰਜਾਈ॥ ਕਲਿ ਕੀਰਤਿ; ਸਬਦੁ ਪਛਾਨੁ॥ ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ; ਨਾਮੁ ਮੰਨਿ ਵਸਾਏ॥ ਆਪੇ ਗੁਰਮੁਖਿ; ਨਾਮੁ ਵਸਾਏ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਜੁਗਿ ਜੁਗਿ; ਆਖਿ ਵਖਾਣੀ॥ ਮਨਮੁਖਿ; ਮੋਹਿ ਭਰਮਿ ਭੋਲਾਣੀ॥ ਬਿਨੁ ਨਾਵੈ; ਸਭ ਫਿਰੈ ਬਉਰਾਣੀ॥ ਮੂਰਖਿ ਪੜਿ ਪੜਿ; ਦੂਜਾ ਭਾਉ ਦ੍ਰਿੜਾਇਆ॥ ਨਾਮਿ ਰਤੇ; ਸਦਾ ਸਚਿ ਪਿਆਰਿ॥ ਹਰਿ ਜਪਿ ਪੜੀਐ; ਗੁਰ ਸਬਦੁ ਵੀਚਾਰਿ॥ ਹਰਿ ਜਪਿ ਪੜੀਐ; ਹਉਮੈ ਮਾਰਿ॥ ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ; ਗੁਰਮਤਿ ਉਰ ਧਾਰਿ॥ ਗੁਰ ਤੇ ਸਾਂਤਿ ਊਪਜੈ; ਜਿਨਿ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਅਗਨਿ ਬੁਝਾਈ॥) ਭਜਿ- ਜਗਤੁ ਜਲੰਦਾ ਦੇਖਿ ਕੈ; ਭਜਿ ਪਏ ਸਰਣਾਈ॥) ਪਸ॒ਰਿ ਪੋਲਾ- ਨਿਰਮਲ ਜੋਤਿ ਪਸਰਿ ਰਹੀ; ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਮਿਲਾਈ॥ ਪੂਰੈ ਗੁਰਿ. ਸਮਝਾਇਆ; ਮਤਿ ਊਤਮ ਹੋਈ॥ ਕਿਲਵਿਖ ਪਾਪ ਸਭ ਕਟੀਅਹਿ; ਫਿਰਿ ਦੁਖੁ ਬਿਘਨੁ. ਨ ਹੋਈ॥

੪੨੫. ਨਾਨਕ. ਨਾਮੁ ਨਿਧਾਨੁ, ਮਨਿ ਵਸਿਆ; ਵਡਿਆਈ ਪਾਏ॥ ਸੁਣਿ ਮਨ, ਮੰਨਿ ਵਸਾਇ ਤੂੰ; ਆਪੇ ਆਇ ਮਿਲੈ. ਮੇਰੇ ਭਾਈ॥ ਅਨ ਦਿਨੁ, ਸਚੀ ਭਗਤਿ ਕਰਿ; ਸਚੈ ਚਿਤੁ ਲਾਈ॥ ਇਸੁ ਭਗਤੀ ਨੋ. ਸੁਰਿ ਨਰ ਮੁਨਿ ਜਨ ਲੋਚਦੇ; ਵਿਣੁ ਸਤਿਗੁਰ, ਪਾਈ ਨ ਜਾਇ॥) ਪੰਡਿਤ ਪੜਦੇ ਜੋਤਿਕੀ; ਤਿਨ ਬੂਝ ਨ ਪਾਇ॥) ਟਿਕਾਣੇ[੧] ਸਿਰ- ਆਪੈ ਥੈ[੧] ਸਭੁ ਰਖਿਓਨੁ; ਕਿਛੁ ਕਹਣੁ ਨ ਜਾਈ॥) ਆਪੇ ਦੇਇ. ਸੁ ਪਾਈਐ; ਗੁਰਿ ਬੂਝ ਬੁਝਾਈ॥) ਇਕੋ ਹੁਕਮੁ ਵਰਤਦਾ; ਏਕਾ ਸਿਰਿ ਕਾਰਾ॥) ਆਪਿ ਭਵਾਲੀ ਦਿਤੀਅਨੁ; ਅੰਤਰਿ ਲੋਭੁ ਵਿਕਾਰਾ॥) ਗਿਆਨੀਆ ਨੋ ਸਭੁ ਸਚੁ ਹੈ; ਸਚੁ ਸੋਝੀ ਹੋਈ॥ ਓਇ ਭੁਲਾਏ. ਕਿਸੈ ਦੇ, ਨ ਭੁਲਨੀ; ਸਚੁ ਜਾਣਨਿ ਸੋਈ॥) ਵੱਸਿ- ਨਾਨਕ. ਬਿਨੁ ਸਤਿਗੁਰ, ਵਸਿ ਨ

ਆਵਨੀ; ਨਾਮਿ, ਹਉਮੈ ਮਾਰੀ॥) ਵੱਥੁ ਕਿੱਛੁ– ਘਰੈ ਅੰਦਰਿ. ਸਭੁ ਵਥੁ ਹੈ; ਬਾਹਰਿ ਕਿਛੁ ਨਾਹੀ॥ ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਪਾਈਐ; ਅੰਤਰਿ ਕਪਟ ਖੁਲਾਹੀ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਤੇ; ਹਰਿ ਪਾਈਐ ਭਾਈ॥ ਹਰਿ ਕਾ ਗਾਹਕੁ ਹੋਵੈ. ਸੋ ਲਏ; ਪਾਏ ਰਤਨੁ ਵੀਚਾਰਾ॥) ਅਲੌਕਿਕ ਬ੍ਰਹਮ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ[1]। ਦਿੱਬ– ਅੰਦਰੁ ਖੋਲੈ ਦਿਬ[1] ਦਿਸਟਿ; ਦੇਖੈ ਮੁਕਤਿ ਭੰਡਾਰਾ॥) ਪਾਰਖੀਆ ਵਥੁ ਸਮਾਲਿ ਲਈ; ਗੁਰ ਸੋਝੀ ਹੋਈ॥) ਅਮੁੱਲੁ– ਨਾਮੁ ਪਦਾਰਥੁ ਅਮੁਲੁ ਸਾ; ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਾਵੈ ਕੋਈ॥) ਬਾਹਰੁ ਭਾਲੇ, ਸੁ ਕਿਆ ਲਹੈ; ਵਥੁ ਘਰੈ ਅੰਦਰਿ ਭਾਈ॥) ਘਰੁ ਦਰੁ ਛੋਡੇ ਆਪਣਾ; ਪਰ ਘਰਿ ਝੂਠਾ ਜਾਈ॥) ਆਪੇ ਦਾਨੁ ਕਰੇ. ਕਿਸੁ ਆਖੀਐ; ਆਪੇ ਦੇਇ ਬੁਝਾਈ॥

੪੨੬. ਹਰਿ ਜੀਉ. ਨਿਰਮਲ ਨਿਰਮਲਾ; ਨਿਰਮਲ ਮਨਿ ਵਾਸਾ॥ ਗੁਰਮਤੀ ਸਾਲਾਹੀਐ; ਬਿਖਿਆ ਮਾਹਿ ਉਦਾਸਾ॥) ਅੰਤਰਿ ਨਾਮੁ, ਮੁਖਿ ਨਾਮੁ ਹੈ; ਨਾਮੇ ਸਬਦਿ ਵੀਚਾਰਾ॥) ਬੁੱਝਾਈ– ਨਾਮੈ ਕੀ ਸਭ ਸੇਵਾ ਕਰੈ; ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮੁ ਬੁਝਾਈ॥ ਜਿਸਨੋ ਦੇਵੈ. ਤਿਸੁ ਮਿਲੈ; ਗੁਰਮਤੀ ਨਾਮੁ ਬੁਝਾਈ॥ ਨਾਨਕ. ਸਭ ਕਿਛੁ ਨਾਵੈ ਕੈ ਵਸਿ ਹੈ; ਪੂਰੈ ਭਾਗਿ. ਕੋ ਪਾਈ॥ ਦੋਹਾਗਣੀ. ਮਹਲੁ ਨ ਪਾਇਨ੍ਹੀ; ਨ ਜਾਣਨਿ. ਪਿਰ ਕਾ ਸੁਆਉ॥ ਫਿਕਾ ਬੋਲਹਿ. ਨਾ ਨਿਵਹਿ; ਦੂਜਾ ਭਾਉ ਸੁਆਉ॥ ਇਹੁ ਮਨੂਆ; ਕਿਉ ਕਰਿ ਵਸਿ ਆਵੈ॥ ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਠਾਕੀਐ; ਗਿਆਨ ਮਤੀ ਘਰਿ ਆਵੈ॥) ਸਵਾਰੀ=ਓਨ– ਸੋਹਾਗਣੀ ਆਪਿ ਸਵਾਰੀਓਨੁ; ਲਾਇ ਪ੍ਰੇਮ ਪਿਆਰੁ॥) ਮਹਾਰਾਜੇ ਰਾਮ ਜੀ ਦੀ ਪਟਰਾਣੀ[1] – ਸਾ ਸਭਰਾਈ[1] ਸੁੰਦਰੀ; ਪਿਰ ਕੈ ਹੇਤਿ, ਪਿਆਰਿ॥ ਸੋਹਾਗਣੀ ਵਿਚਿ ਰੰਗੁ ਰਖਿਓਨੁ; ਸਚੈ ਅਲਖਿ ਅਪਾਰਿ॥ ਸੋਹਾਗਣੀ ਸੀਗਾਰੁ ਬਣਾਇਆ; ਗੁਣ ਕਾ ਗਲਿ ਹਾਰੁ॥ ਪ੍ਰੇਮ ਪਿਰਮਲੁ, ਤਨਿ ਲਾਵਣਾ; ਅੰਤਰਿ, ਰਤਨੁ ਵੀਚਾਰੁ॥ ਭਗਤਿ ਰਤੇ, ਸੇ ਊਤਮਾ; ਜਤਿ ਪਤਿ ਸਬਦੇ ਹੋਇ॥ ਨਾਨਕ ਨਾਮਿ ਰਤੇ. ਤਿਨ ਹਉਮੈ ਗਈ; ਸਚੈ ਰਹੇ ਸਮਾਇ॥ ਸਚੇ ਰਤੇ ਸੇ ਨਿਰਮਲੇ; ਸਦਾ ਸਚੀ ਸੋਇ॥ ਐਥੈ ਘਰਿ ਘਰਿ ਜਾਪਦੇ; ਆਗੈ ਜੁਗਿ ਜੁਗਿ ਪਰਗਟੁ ਹੋਇ॥

੪੨੭. ਏ ਮਨ. ਰੂੜੇ ਰੰਗੁਲੇ; ਤੂੰ ਸਚਾ ਰੰਗੁ ਚੜਾਇ॥ ਰੂੜੀ ਬਾਣੀ. ਜੇ ਰਪੈ; ਨਾ ਇਹੁ ਰੰਗੁ ਲਹੈ, ਨ ਜਾਇ॥ ਬਿਨੁ ਗੁਰ, ਕੋਇ ਨ ਰੰਗੀਐ; ਗੁਰਿ ਮਿਲਿਐ. ਰੰਗੁ ਚੜਾਉ॥ ਗੁਰ ਕੈ ਭੈ ਭਾਇ, ਜੋ ਰਤੇ; ਸਿਫਤੀ ਸਚਿ ਸਮਾਉ॥) ਲੱਗਈ– ਭੈ ਬਿਨੁ. ਲਾਗਿ ਨ ਲਗਈ; ਨਾ ਮਨੁ ਨਿਰਮਲੁ ਹੋਇ॥) ਰੰਗਿਆ[1] ਜਾਵੇਗਾ, ਰਪ=ਸੀ– ਜਿਸਨੋ ਆਪੇ ਰੰਗੇ, ਸੁ ਰਪਸੀ[1]; ਸਤਸੰਗਤਿ ਮਿਲਾਇ॥ ਬਿਨੁ ਸੰਗਤੀ, ਸਭਿ ਐਸੇ ਰਹਹਿ; ਜੈਸੇ ਪਸੁ ਢੋਰ॥) ਔਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਗ[1] ਦਿੰਦੇ ਹਨ – ਇਕਿ ਗੁਣ ਵਿਹਾਝਹਿ, ਅਉਗਣ ਵਿਕਣਹਿ[1]; ਗੁਰ ਕੈ ਸਹਜਿ ਸੁਭਾਇ॥) ਵੁੱਠਾ– ਗੁਰ ਸੇਵਾ ਤੇ. ਨਾਉ ਪਾਇਆ; ਵੁਠਾ ਅੰਦਰਿ ਆਇ॥ ਨਾਨਕ. ਨਾਮੇ ਲਾਇ ਸਵਾਰਿਅਨੁ; ਸਬਦੇ ਲਏ ਮਿਲਾਇ॥ ਹੁਕਮੇ. ਕਾਰ ਕਰਾਇਦਾ; ਦੂਜਾ. ਕਿਸੁ ਕਹੀਐ ਭਾਈ॥) ਬੁੱਝਣਾ ਅਬੁੱਝਣਾ– ਬੁਝਣਾ ਅਬੁਝਣਾ, ਤੁਧੁ ਕੀਆ; ਇਹ ਤੇਰੀ ਸਿਰਿ ਕਾਰ॥ ਇਕਿ. ਧੁਰਿ ਪਵਿਤ ਪਾਵਨ ਹਹਿ; ਤੁਧੁ ਨਾਮੇ ਲਾਏ॥ ਗੁਰ ਸੇਵਾ ਤੇ ਸੁਖੁ ਊਪਜੈ; ਸਚੈ ਸਬਦਿ ਬੁਝਾਏ॥) ਵੇਸਵਾ[1] ਪਤੀ[2]– ਕੁਚ=ਲ ਨਾਵਹੁ ਪੋਲੇ– ਇਕਿ ਕੁਚਲ ਕੁਚੀਲ, ਵਿਖਲੀ[1] ਪਤੇ[2]; ਨਾਵਹੁ ਆਪਿ ਖੁਆਏ॥) ਪੁਠੇ[1] ਕੰਮਾਂ 'ਚ, ਉਤਵ=ਤਾਏ– ਨਾ ਓਨ ਸਿਧਿ. ਨ ਬੁਧਿ ਹੈ, ਨ ਸੰਜਮੀ; ਫਿਰਹਿ ਉਤਵਤਾਏ[1]॥) ਪੜ੍ਹਿ– ਲੇਖਾ ਪੜਿ.ਨ ਪਹੁਚੀਐ; ਕਥਿ ਕਹਣੈ. ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਇ॥ ਇਹੁ ਮਨੁ ਦੇਹੀ

ਸੋਧਿ ਤੂੰ; ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਵੀਚਾਰਿ॥ ਨਾਨਕ. ਇਸੁ ਦੇਹੀ ਵਿਚਿ, ਨਾਮੁ ਨਿਧਾਨੁ ਹੈ; ਪਾਈਐ ਗੁਰ ਕੈ ਹੇਤਿ, ਅਪਾਰਿ॥) ਰੱਤੀਆਂ- ਸਚਿ ਰਤੀਆ ਸੋਹਾਗਣੀ; ਜਿਨਾ. ਗੁਰ ਕੈ ਸਬਦਿ ਸੀਗਾਰਿ॥

੪੨੮. ਜਿਨ ਕੈ ਮਨਿ. ਸਚੁ ਵਸਿਆ; ਸਚੀ ਕਾਰ ਕਮਾਇ॥ ਸਚਾ ਸਾਹਿਬੁ ਏਕੁ ਹੈ; ਮਤੁ ਮਨ ਭਰਮਿ ਭੁਲਾਹਿ॥ ਪਿਰ ਸੇਤੀ. ਅਨ ਦਿਨੁ ਗਹਿ ਰਹੀ; ਸਚੀ ਸੇਜ. ਸੁਖੁ ਪਾਇ॥) ਪੱਲੈ- ਮੇਰੀ ਮੇਰੀ ਕਰਿ ਗਏ; ਪਲੈ. ਕਿਛੁ ਨ ਪਾਇ॥ ਮਹਲੁ ਨਾਹੀ. ਡੋਹਾਗਣੀ; ਅੰਤਿ ਗਈ ਪਛੁਤਾਇ॥) ਖੜ੍ਹੀਆਂ- ਮਨਮੁਖਿ ਸਦਾ ਦੋਹਾਗਣੀ; ਦਰਿ ਖੜੀਆ ਬਿਲਲਾਹਿ॥) ਸੁ ਹੋੜੇ ਔਂਕੜ ਵਿਚਕਾਰ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਬੋਲਣੀ- ਜਿਨ੍ਹਾ.ਪਿਰ ਕਾ ਸੁਆਦੁ. ਨ ਆਇਓ; ਜੋ ਧੁਰਿ ਲਿਖਿਆ ਸੁ ਕਮਾਹਿ॥) ਜੰਮੈ- ਗੁਰਮੁਖਿ ਬੀਜੇ. ਸਚੁ ਜਮੈ; ਸਚੁ ਨਾਮੁ ਵਾਪਾਰੁ॥ ਜੋ ਇਤੁ ਲਾਹੈ ਲਾਇਅਨੁ; ਭਗਤੀ ਦੇਇ ਭੰਡਾਰ॥) ਜਿਨ੍ਹਾ. ਪਿਰੁ ਰਾਵਿਆ ਆਪਣਾ; ਤਿਨ੍ਹਾ ਵਿਟਹੁ. ਬਲਿ ਜਾਉ॥ ਸਦਾ ਪਿਰ ਕੈ ਸੰਗਿ ਰਹਹਿ; ਵਿਚਹੁ ਆਪੁ ਗਵਾਇ॥ ਤਨੁ ਮਨੁ ਸੀਤਲੁ. ਮੁਖ ਉਜਲੇ; ਪਿਰ ਕੈ ਭਾਇ ਪਿਆਰਿ॥ ਸਭੇ ਗੁਨਹ. ਬਖਸਾਇ ਲਇਓਨੁ; ਮੇਲੇ ਮੇਲਣਹਾਰਿ॥

੪੨੯. ਏ ਮਨ. ਮਤ ਜਾਣਹਿ. ਹਰਿ ਦੂਰਿ ਹੈ; ਸਦਾ ਵੇਖੁ ਹਦੂਰਿ॥ ਸਦ ਸੁਣਦਾ, ਸਦ ਵੇਖਦਾ; ਸਬਦਿ ਰਹਿਆ ਭਰਪੂਰਿ॥) ਮੁਕਤੀ[1] ਦੁਆਰ[2], ਭੱਜਿ- ਹਰਿ ਸਰਣਾਈ ਭਜਿ ਪਉ; ਪਾਇਹਿ ਮੋਖ[1] ਦੁਆਰੁ[2]॥) ਬੁੱਝੀਐ- ਸਬਦਿ ਸੁਣੀਐ. ਸਬਦਿ ਬੁਝੀਐ; ਸਚਿ ਰਹੈ ਲਿਵ ਲਾਇ॥) ਜਾਂਦੀ। ਬਿਲਮੁ ਪੋਲਾ- ਇਹ ਮਾਇਆ ਕੀ ਸੋਭਾ. ਚਾਰਿ ਦਿਹਾੜੇ; ਜਾਦੀ. ਬਿਲਮੁ ਨ ਹੋਇ॥) ਬੋਲ਼ਾ- ਬਿਨੁ ਸਬਦੈ. ਸੁਣੀਐ ਨ ਦੇਖੀਐ; ਜਗੁ ਬੋਲਾ. ਅੰਨ੍ਹਾ ਭਰਮਾਇ॥ ਨਾਨਕ. ਨਾਮੁ ਤਿਨ੍ਹਾ. ਕਦੇ ਨ ਵੀਸਰੈ; ਸੇ ਦਰਿ ਸਚੇ ਜਾਣੁ॥ ਸਫਲੁ ਤਿਨ੍ਹਾ ਕਾ ਜਨਮੁ ਹੈ; ਤਿਨ੍ ਮਾਨੈ ਸਭੁ ਕੋਇ॥ ਸਬਦਿ ਮਰੈ. ਤਾ ਜਾਤਿ ਜਾਇ; ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਮਿਲੈ ਭਗਵਾਨੁ॥) ਅ-ਖੁੱਟ- ਨਾਮੁ ਨਵੈ ਨਿਧਿ ਪਾਇਆ; ਭਰੇ ਅਖੁਟ ਭੰਡਾਰਾ॥ ਆਵਹਿ ਇਸੁ ਰਾਸੀ ਕੇ ਵਾਪਾਰੀਏ; ਜਿਨ੍ਹਾ ਨਾਮੁ ਪਿਆਰਾ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਹੋਵੈ, ਸੋ ਧਨੁ ਪਾਏ; ਤਿਨ੍ਹਾ ਅੰਤਰਿ ਸਬਦੁ ਵੀਚਾਰਾ॥ ਧੁਰਹੁ ਆਪਿ ਖੁਆਇਅਨੁ; ਜੂਐ ਬਾਜੀ ਹਾਰੀ॥) ਜਤਿ ਪਤਿ ਪੋਲੇ- ਭਗਤਾ ਕੀ ਜਤਿ ਪਤਿ. ਏਕੋ ਨਾਮੁ ਹੈ; ਆਪੇ ਲਏ ਸਵਾਰਿ॥

੪੩੦. ਅੱਲਾਹ- ਭਗਤਿ ਨਿਰਾਲੀ ਅਲਾਹ ਦੀ; ਜਾਪੈ ਗੁਰ ਵੀਚਾਰਿ॥ ਨਾਨਕ. ਨਾਮੁ ਹਿਰਦੈ ਵਸੈ; ਭੈ ਭਗਤੀ ਨਾਮਿ ਸਵਾਰਿ॥) ਬੂੱਝ ਬੁੱਝਾਇ- ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੁਰਖੁ. ਨ ਭੇਟਿਓ; ਜਿ ਸਚੀ ਬੂਝ ਬੁਝਾਇ॥) ਚੱਖਿ- ਏ ਮਨ ਮੇਰੇ ਬਾਵਲੇ; ਹਰਿ ਰਸੁ ਚਖਿ ਸਾਦੁ ਪਾਇ॥) ਭੱਜਿ- ਗੁਰ ਸਰਣਾਈ ਭਜਿ ਪਏ; ਬਖਸੇ ਬਖਸਣਹਾਰ॥ ਇਹੁ ਜਗੁ ਮਾਇਆ ਮੋਹਿ ਵਿਆਪਿਆ; ਦੂਜੈ ਭਰਮਿ ਭੁਲਾਇ॥ ਅਨ ਦਿਨੁ ਸਦਾ ਜਲਦੀਆ ਫਿਰਹਿ; ਸੇਜੈ. ਰਵੈ ਨ ਭਤਾਰੁ॥ ਮਨਮੁਖ ਮਰਿ ਮਰਿ ਜੰਮਹਿ. ਭੀ ਮਰਹਿ; ਜਮ ਦਰਿ ਹੋਹਿ ਖੁਆਰੁ॥ ਨਾਨਕ. ਨਾਮਿ ਸਮਾਣੇ, ਮੁਖ ਉਜਲੇ; ਤਿਤੁ ਸਚੈ ਦਰਬਾਰਿ॥) ਸਤ ਸੰਤੋਖ ਦਇਆ ਧਰਮ ਧੀਰਜ, ਪੰਜ ਗੁਣ ਮਨਾ[1] ਲਏ ਹਨ, ਪੰਜ ਔਗੁਣ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਲੋਭ ਮੋਹ ਹੰਕਾਰ ਰੁਸਾ[1] ਦਿਤੇ- ਪੰਚ ਮਨਾਏ[1]; ਪੰਚ ਰੁਸਾਏ[2]॥) ਪੰਜ ਜੋ ਮਨਾਏ ਸਨ ਸੰਤੋਖਾਦਿ ਉਹ ਸ੍ਰੀਰ ਚ ਵਸਾ[1] ਦਿਤੇ ਹਨ, ਪੰਜ ਜੋ ਰੁਸਾਏ ਸਨ ਕਾਮਾਦਿਕ ਉਹ ਗਵਾ[2] ਦਿਤੇ ਹਨ ਭਾਵ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿਤੇ ਹਨ- ਪੰਚ ਵਸਾਏ[1]; ਪੰਚ ਗਵਾਏ[2]॥) ਨੱਗਰੁ ਵੁੱਠਾ- ਇਨ੍ ਬਿਧਿ ਨਗਰੁ ਵੁਠਾ; ਮੇਰੇ ਭਾਈ॥) ਇਸਥਿੱਤ[1]- ਫਰਹੇ ਮੁਹਕਮ[1]; ਗੁਰ ਗਿਆਨੁ ਬੀਚਾਰਿ॥ ਨਾਮੁ ਖੇਤੀ ਬੀਜਹੁ; ਭਾਈ ਮੀਤ॥ ਸਉਦਾ ਕਰਹੁ; ਗੁਰੁ ਸੇਵਹੁ ਨੀਤ॥) ਜੀਆਂ ਜੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਕਾਮਾਦਿਕਾਂ ਦਾ ਡੰਨ ਟੈਕਸ[1], ਲੋਕ ਡੰਡ ਪਿੜ੍ ਡੰਡ ਆਦਿਕ[2],

ਕਰਮਾਂ ਧਰਮਾਂ ਦਾ ਮਸੂਲ[੩] ਜਮਦੂਤ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ- ਜੇਜੀਆ[੧] ਡੰਨੁ[੨]; ਕੋ ਲਏ ਨ ਜਗਾਤਿ[੩]॥ ਵਖਰੁ ਨਾਮੁ ਲਦਿ; ਖੇਪ ਚਲਾਵਹੁ॥ ਲੈ ਲਾਹਾ; ਗੁਰਮੁਖਿ ਘਰਿ ਆਵਹੁ॥ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਾਹੁ; ਸਿਖ ਵਣਜਾਰੇ॥) ਨੱਗਰੀ- ਅਬਿਚਲ ਨਗਰੀ; ਨਾਨਕ ਦੇਵ॥

੪੩੧. ਆਸਾਵ॒ਰੀ। ਘਰੁ ਤੀਜਾ- ਆਸਾਵਰੀ ਮਹਲਾ ਪ ਘਰੁ ੩) ਮੇਰੇ ਮਨ; ਹਰਿ ਸਿਉ ਲਾਗੀ ਪ੍ਰੀਤਿ॥) ਕ੍ਰਿਪਾ[੧], ਅਨੁੱਗ੍ਰਹੁ- ਕਰਹੁ ਅਨੁਗ੍ਰਹੁ[੧] ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ; ਹਰਿ ਕਿਰਪਾ ਧਾਰਿ ਮੁਰਾਰਿ॥ ਜਿਸੁ ਵਖਰ ਕਉ ਚਾਹਤਾ; ਸੋ ਪਾਇਓ. ਨਾਮਹਿ ਰੰਗਿ॥ ਭਗਤ ਰਤੇ ਤੇਰੇ. ਨਾਮ ਸਿਉ; ਸੁਖੁ ਭੁੰਚਹਿ ਸਭ ਠਾਇ॥ ਸਭੁ ਜਗੁ ਚਲਤਉ ਪੇਖੀਐ; ਨਿਹਚਲੁ. ਹਰਿ ਕੋ ਨਾਉ॥ ਕਰਿ ਮਿਤ੍ਰਾਈ. ਸਾਧ ਸਿਉ; ਨਿਹਚਲੁ ਪਾਵਹਿ ਠਾਉ॥ ਮੀਤ ਸਾਜਨ ਸੁਤ ਬੰਧਪਾ; ਕੋਊ. ਹੋਤ ਨ ਸਾਥ॥) ਜੱਾਚਨਾ- ਸਾਧ ਤੇਰੇ ਕੀ ਜਾਚਨਾ; ਵਿਸਰੁ ਨ. ਸਾਸਿ ਗਿਰਾਸਿ॥ ਕਹੁ ਨਾਨਕ. ਸਭ ਦੁਖ ਮਿਟੇ; ਪ੍ਰਭ ਭੇਟੇ ਪਰਮਾਨੰਦ॥) ਘਰੁ ਚੌਥਾ। ਜਤਿ ਪੋਲਾ- ਆਸਾ ਮਹਲਾ ਪ. ਬਿਰਹੜੇ ਘਰੁ ੪, ਛੰਤਾ ਕੀ ਜਤਿ;) ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਪ੍ਰਭੁ ਸਿਮਰੀਐ ਪਿਆਰੇ; ਦਰਸਨ ਕਉ ਬਲਿ ਜਾਉ॥) ਬੀਸਰ॒ਹਿ- ਜਿਸੁ ਸਿਮਰਤ, ਦੁਖ ਬੀਸਰਹਿ ਪਿਆਰੇ; ਸੋ ਕਿਉ ਤਜਣਾ ਜਾਇ॥ ਅੰਚਲੁ ਗਹਿਆ ਸਾਧ ਕਾ, ਨਾਨਕ; ਭੈ ਸਾਗਰੁ. ਪਾਰਿ ਪਰਾਇ॥ ਜਨਮ ਮਰਣ ਦੁਖੁ ਕਟੀਐ ਪਿਆਰੇ; ਜਬ ਭੇਟੈ ਹਰਿ ਰਾਇ॥ ਸੁੰਦਰੁ ਸੁਘਰੁ ਸੁਜਾਣੁ ਪ੍ਰਭੁ ਮੇਰਾ; ਜੀਵਨੁ ਦਰਸੁ ਦਿਖਾਇ॥ ਜੋ ਜੀਅ, ਤੁਝ ਤੇ ਬੀਛੁਰੇ ਪਿਆਰੇ; ਜਨਮਿ ਮਰਹਿ. ਬਿਖੁ ਖਾਇ॥ ਜੋ ਸੁਖੁ. ਦਰਸਨੁ ਪੇਖਤੇ ਪਿਆਰੇ; ਮੁਖ ਤੇ. ਕਹਣੁ ਨ ਜਾਇ॥) ਤੁੱਟਈ ਜੁੱਗੁ ਜੁੱਗੁ- ਸਾਚੀ ਪ੍ਰੀਤਿ.ਨ ਤੁਟਈ ਪਿਆਰੇ; ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਰਹੀ ਸਮਾਇ॥

੪੩੨. ਮੱਾਤੇ- ਨਾਨਕ. ਰੰਗਿ ਰਤੇ ਨਾਰਾਇਣੈ ਪਿਆਰੇ; ਮਾਤੇ ਸਹਜਿ ਸੁਭਾਇ॥) ਪਹਿਰ॒ਹਿ- ਤੂੰ ਦਾਤਾ ਜੀਆ ਸਭਨਾ ਕਾ; ਤੇਰਾ ਦਿਤਾ ਪਹਿਰਹਿ ਖਾਇ॥ ਸੁਖੁ ਦੁਖੁ, ਤੇਰੀ ਆਗਿਆ ਪਿਆਰੇ; ਦੂਜੀ. ਨਾਹੀ ਜਾਇ॥ ਦਿਨੁ ਰੈਣਿ ਸਭ ਸੁਹਾਵਣੇ ਪਿਆਰੇ; ਜਿਤੁ ਜਪੀਐ ਹਰਿ ਨਾਉ॥) ਸਾਈ ਕਾਰ ਕਮਾਵਣੀ ਪਿਆਰੇ; ਧੁਰਿ ਮਸਤਕਿ ਲੇਖੁ ਲਿਖਾਇ॥ ਏਕੋ ਆਪਿ ਵਰਤਦਾ ਪਿਆਰੇ; ਘਟਿ ਘਟਿ ਰਹਿਆ ਸਮਾਇ॥) ਉਧਾਰ[੧]। ਉ॒ਧਰਿ- ਸੰਸਾਰ ਕੂਪ ਤੇ.ਉਧਰਿ ਲੈ ਪਿਆਰੇ; ਨਾਨਕ. ਹਰਿ ਸਰਣਾਇ॥) ਪੱਟੀ- ਰਾਗੁ ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੧ ਪਟੀ ਲਿਖੀ) ਸਸੈ ਸੋਇ, ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਜਿਨਿ ਸਾਜੀ; ਸਭਨਾ ਸਾਹਿਬੁ. ਏਕੁ ਭਇਆ॥ ਸੇਵਤ ਰਹੇ. ਚਿਤੁ ਜਿਨ੍ ਕਾ ਲਾਗਾ; ਆਇਆ ਤਿਨ੍ ਕਾ. ਸਫਲੁ ਭਇਆ॥) ਹੇ ਭਾਈ[੧], ਪੜ੍ਹਿਆ- ਜਬ ਲੇਖਾ ਦੇਵਹਿ ਬੀਰਾ[੧]; ਤਉ ਪੜਿਆ॥ ਈਵਡੀ. ਆਦਿ ਪੁਰਖੁ ਹੈ ਦਾਤਾ; ਆਪੇ ਸਚਾ ਸੋਈ॥) ਅੱਖਰਾਂ ਬੂੱਝੈ- ਏਨ੍ਹਾ ਅਖਰਾ ਮਹਿ, ਜੋ ਗੁਰਮੁਖਿ ਬੂਝੈ; ਤਿਸੁ ਸਿਰਿ. ਲੇਖੁ ਨ ਹੋਈ॥ ਊੜੈ. ਉਪਮਾ ਤਾ ਕੀ ਕੀਜੈ; ਜਾ ਕਾ. ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਇਆ॥) ਉੱਜਲਿਆ- ਕਕੈ. ਕੇਸ ਪੁੰਡਰ ਜਬ ਹੂਏ; ਵਿਣੁ ਸਾਬੂਣੈ ਉਜਲਿਆ॥ ਜਮ ਰਾਜੇ ਕੇ ਹੇਰੂ ਆਏ; ਮਾਇਆ ਕੈ ਸੰਗਲਿ. ਬੰਧਿ ਲਇਆ॥) ਕੋਟਿ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਕੋ ਠਾਕੁਰੁ[੧] ਸੁਆਮੀ[੧] ਵਾਹਿਗੁਰੂ[੧] ਜੀ, ਸੰਸਾਰ[੨], - ਖਖੈ. ਖੁੰਦਕਾਰੁ[੧] ਸਾਹ ਆਲਮੁ[੨]; ਕਰਿ ਖਰੀਦਿ ਜਿਨਿ ਖਰਚੁ ਦੀਆ॥) ਬਾਂਧਿਆ- ਬੰਧਨਿ ਜਾ ਕੈ. ਸਭੁ ਜਗੁ ਬਾਧਿਆ; ਅਵਰੀ ਕਾ. ਨਹੀ ਹੁਕਮੁ ਪਇਆ॥) ਗੱਲੀਂ- ਗਗੈ. ਗੋਇ ਗਾਇ ਜਿਨਿ ਛੋਡੀ; ਗਲੀ ਗੋਬਿਦੁ. ਗਰਬਿ ਭਇਆ॥) ਘੜਿ ਭਾਂਡੇ. ਜਿਨਿ ਆਵੀ ਸਾਜੀ; ਚਾੜਣ ਵਾਹੈ ਤਈ ਕੀਆ॥ ਘਘੈ. ਘਾਲ ਸੇਵਕੁ ਜੇ ਘਾਲੈ; ਸਬਦਿ ਗੁਰੂ ਕੈ ਲਾਗਿ ਰਹੈ॥) ਰਮਤੁ ਪੋਲਾ- ਬੁਰਾ ਭਲਾ. ਜੇ ਸਮ ਕਰਿ ਜਾਣੈ; ਇਨ ਬਿਧਿ.

ਸਾਹਿਬੁ ਰਮਤੁ ਰਹੈ॥) ਜੁੱਗਾ– ਚਚੈ. ਚਾਰਿ ਵੇਦ. ਜਿਨਿ ਸਾਜੇ; ਚਾਰੇ ਖਾਣੀ. ਚਾਰਿ ਜੁਗਾ॥ ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਜੋਗੀ. ਖਾਣੀ ਭੋਗੀ; ਪੜਿਆ ਪੰਡਿਤੁ ਆਪਿ ਥੀਆ॥

੪੩੩. ਛਛੈ. ਛਾਇਆ ਵਰਤੀ. ਸਭ ਅੰਤਰਿ; ਤੇਰਾ ਕੀਆ. ਭਰਮੁ ਹੋਆ॥ ਭਰਮੁ ਉਪਾਇ ਭੁਲਾਈਅਨੁ ਆਪੇ; ਤੇਰਾ ਕਰਮੁ ਹੋਆ, ਤਿਨ੍ ਗੁਰੂ ਮਿਲਿਆ॥ ਜਜੈ. ਜਾਨੁ ਮੰਗਤ ਜਨੁ ਜਾਚੈ; ਲਖ ਚਉਰਾਸੀਹ. ਭੀਖ ਭਵਿਆ॥ ਝਝੈ. ਝੂਰਿ ਮਰਹੁ. ਕਿਆ ਪ੍ਰਾਣੀ; ਜੋ ਕਿਛੁ ਦੇਣਾ. ਸੁ ਦੇ ਰਹਿਆ॥ ਦੇ ਦੇ ਵੇਖੈ. ਹੁਕਮੁ ਚਲਾਏ; ਜਿਉ. ਜੀਆ ਕਾ ਰਿਜਕੁ ਪਇਆ॥) ਟੈਂਕਾ[੧]। ਅਧਿਕ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ, ਟਟੈ ਪੋਲਾ, ਅਧਿਕ ਲਾਉਂਣ ਨਾਲ ਅਰਥ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਬਣੇਗਾ। ਚੱਲਣਾ– ਟਟੈ[੧]. ਟੰਚੁ ਕਰਹੁ ਕਿਆ ਪ੍ਰਾਣੀ; ਘੜੀ ਕਿ. ਮੁਹਤਿ ਕਿ, ਉਠਿ ਚਲਣਾ॥) ਪੜਹੁ ੜ ਹਲੰਤ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ– ਜੂਐ. ਜਨਮੁ ਨ ਹਾਰਹੁ ਅਪਣਾ; ਭਾਜਿ ਪੜਹੁ ਤੁਮ. ਹਰਿ ਸਰਣਾ॥ ਠਠੈ. ਠਾਢਿ ਵਰਤੀ. ਤਿਨ ਅੰਤਰਿ; ਹਰਿ ਚਰਣੀ. ਜਿਨ੍ ਕਾ ਚਿਤੁ ਲਾਗਾ॥ ਡਡੈ. ਡੰਫੁ ਕਰਹੁ ਕਿਆ. ਪ੍ਰਾਣੀ; ਜੋ ਕਿਛੁ ਹੋਆ, ਸੁ ਸਭੁ ਚਲਣਾ॥ ਢਢੈ. ਢਾਹਿ ਉਸਾਰੈ ਆਪੇ; ਜਿਉ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ, ਤਿਵੈ ਕਰੇ॥ ਣਾਣੈ. ਰਵਤੁ ਰਹੈ. ਘਟ ਅੰਤਰਿ; ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਵੈ ਸੋਈ॥) ਪੁਨ–ਰਪਿ– ਆਪੇ ਆਪਿ ਮਿਲਾਏ ਕਰਤਾ; ਪੁਨਰਪਿ. ਜਨਮੁ ਨ ਹੋਈ॥ ਤਤੈ. ਤਾਰੂ ਭਵਜਲੁ ਹੋਆ; ਤਾ ਕਾ. ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਇਆ॥) ਨਹੀਂ ਤਰਨਾ[੧] ਜਾਣਦੇ, ਨਾ ਪ੍ਰੇਮ ਰੂਪੀ ਤੁਲਹਾ[੨] ਹੈ– ਨਾ ਤਰ[੧], ਨਾ ਤੁਲਹਾ[੨], ਹਮ ਬੂਡਸਿ; ਤਾਰਿ ਲੇਹਿ, ਤਾਰਣ ਰਾਇਆ॥ ਥਥੈ. ਥਾਨਿ ਥਾਨੰਤਰਿ ਸੋਈ; ਜਾ ਕਾ ਕੀਆ. ਸਭੁ ਹੋਆ॥ ਦਦੈ. ਦੋਸੁ ਨ ਦੇਊ ਕਿਸੈ; ਦੋਸੁ. ਕਰੰਮਾ ਆਪਣਿਆ॥) ਚੀੱਜੀ– ਧਧੈ. ਧਾਰਿ ਕਲਾ ਜਿਨਿ ਛੋਡੀ; ਹਰਿ ਚੀਜੀ, ਜਿਨਿ ਰੰਗ ਕੀਆ॥ ਨੰਨੈ. ਨਾਹ ਭੋਗ ਨਿਤ ਭੋਗੈ; ਨਾ ਡੀਠਾ ਨਾ ਸੰਮ੍ਲਿਆ॥) ਗੱਲੀਂ– ਗਲੀ. ਹਉ ਸੋਹਾਗਣਿ ਭੈਣੇ; ਕੰਤੁ. ਨ ਕਬਹੂੰ ਮੈ ਮਿਲਿਆ॥ ਪਪੈ. ਪਾਤਿਸਾਹੁ ਪਰਮੇਸਰੁ; ਵੇਖਣ ਕਉ ਪਰਪੰਚੁ ਕੀਆ॥ ਫਫੈ. ਫਾਹੀ ਸਭੁ ਜਗੁ ਫਾਸਾ; ਜਮ ਕੈ ਸੰਗਲਿ, ਬੰਧਿ ਲਇਆ॥) ਸਰ–ਣਾ–ਗਤਿ ਭੱਜਿ– ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ. ਸੇ ਨਰ ਉਬਰੇ; ਜਿ. ਹਰਿ ਸਰਣਾਗਤਿ ਭਜਿ ਪਇਆ॥) ਖੇ੍ਲਣ ਲੱਾਗਾ ਚਉੱਪੜਿ ਜੁੱਗਾ– ਬਬੈ. ਬਾਜੀ ਖੇਲਣ ਲਾਗਾ; ਚਉਪੜਿ ਕੀਤੇ. ਚਾਰਿ ਜੁਗਾ॥

੪੩੪. ਲੱਗਾ– ਜੀਅ ਜੰਤ ਸਭ. ਸਾਰੀ ਕੀਤੇ; ਪਾਸਾ ਢਾਲਣਿ. ਆਪਿ ਲਗਾ॥ ਭਭੈ, ਭਾਲਹਿ ਸੇ ਫਲੁ ਪਾਵਹਿ; ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ. ਜਿਨ੍ ਕਉ ਭਉ ਪਇਆ॥ ਮਨਮੁਖ ਫਿਰਹਿ. ਨ ਚੇਤਹਿ ਮੂੜੇ; ਲਖ ਚਉਰਾਸੀਹ ਫੇਰੁ ਪਇਆ॥ ਮੰਮੈ. ਮੋਹੁ ਮਰਣੁ ਮਧੁਸੂਦਨੁ; ਮਰਣੁ ਭਇਆ ਤਬ ਚੇਤਵਿਆ॥) ਪੜ੍ਹਿਆ– ਕਾਇਆ ਭੀਤਰਿ, ਅਵਰੋ ਪੜਿਆ; ਮੰਮਾ ਅਖਰੁ ਵੀਸਰਿਆ॥ ਯਯੈ. ਜਨਮੁ ਨ ਹੋਵੀ ਕਦ ਹੀ; ਜੇ ਕਰਿ ਸਚੁ ਪਛਾਣੈ॥) ਲਲੈ. ਲਾਇ ਧੰਧੈ ਜਿਨਿ ਛੋਡੀ; ਮੀਠਾ ਮਾਇਆ ਮੋਹੁ ਕੀਆ॥ ਵਵੈ. ਵਾਸੁਦੇਉ ਪਰਮੇਸਰੁ; ਵੇਖਣ ਕਉ ਜਿਨਿ. ਵੇਸੁ ਕੀਆ॥ ੜਾੜੈ. ਰਾੜਿ ਕਰਹਿ ਕਿਆ ਪ੍ਰਾਣੀ; ਤਿਸਹਿ ਧਿਆਵਹੁ. ਜਿ ਅਮਰੁ ਹੋਆ॥ ਆਇੜੈ, ਆਪਿ ਕਰੇ ਜਿਨਿ ਛੋਡੀ; ਜੋ ਕਿਛੁ ਕਰਣਾ. ਸੁ ਕਰਿ ਰਹਿਆ॥) ਪੱਟੀ– ਰਾਗੁ ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੩ ਪਟੀ) ਜੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ, ਸਭ ਦੇ ਅੰਗਾਂ ਚ ਆਏ ਹਨ ਉਨ੍ਾਂ ਚੋਂ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਆਇਆ[੧] ਹੈ, ਸੰਸਾਰ ਘਰ[੩]. ਕਾਲ਼[੨] ਖੈ[੨] ਨਾਸ[੨] ਰੂਪ ਹੈ, ਅੰਤ ਨੂੰ ਕਾਲ਼ ਹੋ ਗਿਆ[੪]– ਅਯੋ[੧] ਅੰਛੈ. ਸਭੁ ਜਗੁ ਆਇਆ; ਕਾਖੈ[੨] ਘੰਛੈ[੩]. ਕਾਲੁ ਭਇਆ[੪]॥) ਹੇ ਸਖੀ! ਰੀ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦੇ[੧], ਲਾਲਚ[੨] 'ਚ ਲੱਗ ਕੇ, ਪਾਪ ਕਰਮ ਕਮਾਏ[੨]– ਰੀਰੀ[੧] ਲਲੀ[੨] ਪਾਪ ਕਮਾਣੇ; ਪੜਿ ਅਵਗਣ, ਗੁਣ ਵੀਸਰਿਆ॥) ਜੋ ਸਭ ਦੇ ਅੰਗਾਂ 'ਚ ਆਏ (ਸਿਧੰ) ਪ੍ਰਾਪਤ ਰੂਪ ਹਨ ਰਾਮ ਜੀ ਤਿਨ੍ਾਂ

ਨੂੰ ਸਿਮਰਦਾ ਨਹੀਂ੧, ਸਿਧੰ-ਛਾਇਐ- ਸਿਧੰਛਾਇਐ. ਸਿਮਰਹਿ ਨਾਹੀ੧; ਨੰਨੈ, ਨਾ ਤੁਧੁ ਨਾਮੁ ਲਇਆ॥ ਛਛੈ. ਛੀਜਹਿ ਅਹਿ ਨਿਸਿ ਮੂੜੇ; ਕਿਉ ਛੂਟਹਿ. ਜਮਿ ਪਾਕੜਿਆ॥) ਬੂੱਝਹਿ, ਭੁੱਲੇ ਗ-ਇਆ- ਬਬੈ. ਬੂਝਹਿ ਨਾਹੀ ਮੂੜੇ; ਭਰਮਿ ਭੁਲੇ, ਤੇਰਾ ਜਨਮੁ ਗਇਆ॥) ਲ-ਇਆ- ਅਣਹੋਦਾ ਨਾਉ ਧਰਾਇਓ ਪਾਧਾ; ਅਵਰਾ ਕਾ ਭਾਰੁ, ਤੁਧੁ ਲਇਆ॥ ਜਜੈ. ਜੋਤਿ ਹਿਰਿ ਲਈ ਤੇਰੀ ਮੂੜੇ; ਅੰਤਿ ਗਇਆ ਪਛੁਤਾਵਹਿਗਾ॥ ਤੁਧੁ ਸਿਰਿ ਲਿਖਿਆ, ਸੋ ਪੜੁ ਪੰਡਿਤ; ਅਵਰਾ ਨੋ. ਨ ਸਿਖਾਲਿ ਬਿਖਿਆ॥

੪੩੫. ਪਹਿਲਾ ਫਾਹਾ. ਪਇਆ ਪਾਧੇ; ਪਿਛੋ ਦੇ ਗਲਿ ਚਾਟੜਿਆ॥ ਸਸੈ. ਸੰਜਮੁ ਗਇਓ ਮੂੜੇ; ਏਕੁ ਦਾਨੁ. ਤੁਧੁ ਕੁਥਾਇ ਲਇਆ॥) ਪੁੱੜੀ- ਸਾਈ ਪੁੜੀ ਜਜਮਾਨ ਕੀ. ਸਾ ਤੇਰੀ; ਏਤੁ ਧਾਨਿ ਖਾਧੈ. ਤੇਰਾ ਜਨਮੁ ਗਇਆ॥ ਮੰਸੈ. ਮਤਿ ਹਿਰਿ ਲਈ ਤੇਰੀ ਮੂੜੇ; ਹਉਸੈ. ਵਡਾ ਰੋਗੁ ਪਇਆ॥ ਕਕੈ. ਕਾਮਿ ਕ੍ਰੋਧਿ ਭਰਮਿਓਹੁ ਮੂੜੇ; ਮਮਤਾ ਲਾਗੇ. ਤੁਧੁ ਹਰਿ ਵਿਸਰਿਆ॥) ਪੜਹਿ ਗੁਣਹਿ, ਤੂੰ ਬਹੁਤੁ ਪੁਕਾਰਹਿ; ਵਿਣੁ ਬੂਝੇ. ਤੂੰ ਡੂਬਿ ਮੁਆ॥ ਤਤੈ. ਤਾਮਸਿ ਜਲਿਓਹੁ ਮੂੜੇ; ਥਥੈ. ਥਾਨ ਭਰਿਸਟੁ ਹੋਆ॥ ਘਘੈ. ਘਰਿ ਘਰਿ ਫਿਰਹਿ ਤੂੰ ਮੂੜੇ; ਦਦੈ. ਦਾਨੁ. ਨ ਤੁਧੁ ਲਇਆ॥ ਪਪੈ. ਪਾਰਿ ਨ ਪਵਹੀ ਮੂੜੇ; ਪਰਪੰਚਿ. ਤੂੰ ਪਲਚਿ ਰਹਿਆ॥) ਖੁਆਇ-ਓਹੁ- ਸਚੈ ਆਪਿ ਖੁਆਇਓਹੁ ਮੂੜੇ; ਇਹੁ ਸਿਰਿ ਤੇਰੈ. ਲੇਖੁ ਪਇਆ॥ ਭਭੈ. ਭਵਜਲਿ ਡੁਬੋਹੁ ਮੂੜੇ; ਮਾਇਆ ਵਿਚਿ ਗਲਤਾਨੁ ਭਇਆ॥ ਏਹ ਵੇਲਾ, ਨ ਲਹਸਹਿ ਮੂੜੇ; ਫਿਰਿ ਤੂੰ. ਜਮ ਕੈ ਵਸਿ ਪਇਆ॥) ਤੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਵਿਖਾ੧, ਵਿਖਾ ਪੋਲਾ- ਝਝੈ. ਕਦੇ ਨ ਝੂਰਹਿ ਮੂੜੇ; ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਉਪਦੇਸੁ ਸੁਣਿ ਤੂੰ, ਵਿਖਾ੧॥ ਸਤਿਗੁਰ ਬਾਝਹੁ. ਗੁਰੁ ਨਹੀ, ਕੋਈ; ਨਿਗੁਰੇ ਕਾ. ਹੈ ਨਾਉ ਬੁਰਾ॥ ਧਧੈ. ਧਾਵਤ ਵਰਜਿ ਰਖੁ ਮੂੜੇ; ਅੰਤਰਿ ਤੇਰੈ ਨਿਧਾਨੁ ਪਇਆ॥) ਜੁੱਗਾਂ ਜੁੱਗੰਤਰਿ- ਗੁਰਮੁਖਿ ਹੋਵਹਿ, ਤਾ ਹਰਿ ਰਸੁ ਪੀਵਹਿ; ਜੁਗਾ ਜੁਗੰਤਰਿ. ਖਾਹਿ ਪਇਆ॥) ਗੱਲੀਂ- ਗਗੈ. ਗੋਬਿਦੁ ਚਿਤਿ ਕਰਿ ਮੂੜੇ; ਗਲੀ. ਕਿਨੈ ਨ ਪਾਇਆ॥) ਪੜ੍ਹਿ- ਮਨਮੁਖਿ ਪੜਹਿ. ਤੇਤਾ ਦੁਖੁ ਲਾਗੈ; ਵਿਣੁ ਸਤਿਗੁਰ, ਮੁਕਤਿ ਨ ਹੋਈ॥) ਅ-ਕਥੁ ਪੋਲਾ- ਤੇਰਾ. ਅੰਤੁ ਨ ਜਾਈ ਲਖਿਆ; ਅਕਥੁ. ਨ ਜਾਈ ਹਰਿ ਕਥਿਆ॥) ਨਿੱਬੜਿਆ- ਨਾਨਕ. ਜਿਨ੍ ਕਉ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮਿਲਿਆ; ਤਿਨ੍ ਕਾ ਲੇਖਾ ਨਿਬੜਿਆ॥) ਸ਼ੌਂਕ ਅਵਸਥਾ ਰੂਪੀ ਜੋਬਨ੧ ਤੋਂ ਅਗਿਆਤ ਮੁੰਧ, ਬਾਲੜੀਏ ਕਸਕੇ, ਰਲੀ-ਆਲਾ- ਮੁੰਧ ਜੋਬਨਿ੧, ਬਾਲੜੀਏ; ਮੇਰਾ ਪਿਰੁ ਰਲੀਆਲਾ ਰਾਮ॥) ਦਇ-ਆਲਾ- ਧਨ ਪਿਰ, ਨੇਹੁ ਘਣਾ; ਰਸਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਦਇਆਲਾ ਰਾਮ॥

੪੩੬. ਧਨ ਪਿਰਹਿ ਮੇਲਾ ਹੋਇ ਸੁਆਮੀ; ਆਪਿ ਪ੍ਰਭੁ ਕਿਰਪਾ ਕਰੇ॥ ਸੇਜਾ ਸੁਹਾਵੀ ਸੰਗਿ ਪਿਰ ਕੈ; ਸਾਤ ਸਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਭਰੇ॥) ਦ-ਇਆ ਮ-ਇਆ ਦ-ਇਆਲ ਗਾਵ-ਓ- ਕਰਿ ਦਇਆ ਮਇਆ, ਦਇਆਲ ਸਾਚੇ; ਸਬਦਿ ਮਿਲਿ ਗੁਣ ਗਾਵਓ॥) ਪਤੀ ਰਾਮਜੀ ਬਿਨਾ, ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨ ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਮਹਾਂ ਵਿਸਮਾਦ ਸੁੰਦਰ੧ ਨੇਤ੍ਰਾਂ੧ ਵਾਲੀ ਗੁਰਸੇਵਕ ਸਖੀ- ਮੁੰਧ ਸਹਜਿ ਸਲੋਨੜੀਏ੧; ਇਕ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਨੰਤੀ ਰਾਮ॥) ਰੱਾਤੀ- ਪ੍ਰਭ ਪ੍ਰੇਮਿ ਰਾਤੀ. ਹਰਿ ਬਿਨੰਤੀ; ਨਾਮਿ ਹਰਿ ਕੈ ਸੁਖਿ ਵਸੈ॥) ਵੱਸਿ। ਨੱਸੈ- ਤਉ ਗੁਣ ਪਛਾਣਹਿ, ਤਾ ਪ੍ਰਭੁ ਜਾਣਹਿ; ਗੁਣਹ ਵਸਿ, ਅਵਗਣ ਨਸੈ॥) ਧੀ-ਜਏ- ਤੁਧੁ ਬਾਝੁ, ਇਕੁ ਤਿਲੁ ਰਹਿ ਨ ਸਾਕਾ; ਕਹਣਿ ਸੁਨਣਿ ਨ ਧੀਜਏ॥) ਭੀ-ਜਏ- ਨਾਨਕਾ. ਪ੍ਰਿਉ ਪ੍ਰਿਉ ਕਰਿ ਪੁਕਾਰੇ; ਰਸਨ ਰਸਿ. ਮਨੁ ਭੀਜਏ॥) ਵਣੰਜ-ੜਿਆ- ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਵਣੰਜੜਿਆ; ਰਸਿ ਮੋਲਿ ਅਪਾਰਾ

ਰਾਮ॥ ਮੋਲਿ ਅਮੋਲੋ, ਸਚ ਘਰਿ ਢੋਲੋ; ਪ੍ਰਭ ਭਾਵੈ, ਤਾ ਮੁੰਧ ਭਲੀ॥ ਇਕਿ ਸੰਗਿ, ਹਰਿ ਕੈ ਕਰਹਿ ਰਲੀਆ; ਹਉ ਪੁਕਾਰੀ ਦਰਿ ਖਲੀ॥) ਰਿਦਾ[1], ਸਾ॒ਧਾ॒ਰਣੇ- ਨਾਨਕ. ਨਦਰੀ ਧਨ ਸੋਹਾਗਣਿ; ਸਬਦੁ ਅਭ[1] ਸਾਧਾਰਣੇ॥) ਆਇ॒ਅੜੇ- ਹਮ ਘਰਿ ਸਾਚਾ ਸੋਹਿਲੜਾ; ਪ੍ਰਭ ਆਇਅੜੇ ਮੀਤਾ ਰਾਮ॥) ਬੁਧਿ ਪਾਠਿ. ਨ ਪਾਈਐ, ਬਹੁ ਚਤੁਰਾਈਐ; ਭਾਇ ਮਿਲੈ. ਮਨਿ ਭਾਣੇ॥ ਅਨਹਦੋ ਅਨਹਦੁ ਵਾਜੈ; ਰੁਣ ਝੁਣਕਾਰੇ, ਰਾਮ॥) ਅ॒ਲਖੁ ਪੋਲਾ- ਆਦਿ ਪੁਰਖੁ ਅਪਰੰਪਰੁ ਪਿਆਰਾ; ਸਤਿਗੁਰਿ ਅਲਖੁ ਲਖਾਇਆ॥ ਨਾਨਕ. ਨਾਮਿ ਰਤੇ ਬੈਰਾਗੀ; ਅਨਹਦ ਰੁਣ ਝੁਣਕਾਰੇ॥ ਤਿਤੁ ਅਗਮ. ਤਿਤੁ ਅਗਮ ਪੁਰੇ; ਕਹੁ. ਕਿਤੁ ਬਿਧਿ ਜਾਈਐ ਰਾਮ॥) ਪੱਤੁ- ਤਿਤੁ ਸਾਖਾ ਮੂਲੁ, ਪਤੁ ਨਹੀ ਡਾਲੀ; ਸਿਰਿ ਸਭਨਾ ਪਰਧਾਨਾ॥) ਹਠਿ ਪੋਲਾ, ਨਿ॒ਗ੍ਰਹਿ- ਜਪੁ ਤਪੁ ਕਰਿ ਕਰਿ ਸੰਜਮ, ਥਾਕੀ; ਹਠਿ ਨਿਗ੍ਰਹਿ ਨਹੀ ਪਾਈਐ॥) ਜੱਗਜੀਵਨ ਬੂੱਝ ਬੁੱਝਾਈਐ- ਨਾਨਕ. ਸਹਜਿ ਮਿਲੇ ਜਗਜੀਵਨ; ਸਤਿਗੁਰ. ਬੂਝ ਬੁਝਾਈਐ॥

੪੩੭. ਮੱਜਨੋ- ਕਰਿ ਮਜਨੋ ਸਪਤ ਸਰੇ; ਮਨ ਨਿਰਮਲ ਮੇਰੇ ਰਾਮ॥ ਨਿਰਮਲ ਜਲਿ ਨ੍ਹਾਏ, ਜਾ ਪ੍ਰਭ ਭਾਏ; ਪੰਚ ਮਿਲੇ ਵੀਚਾਰੇ॥ ਕਾਮੁ ਕਰੋਧੁ ਕਪਟੁ. ਬਿਖਿਆ ਤਜਿ; ਸਚੁ ਨਾਮੁ ਉਰਿ ਧਾਰੇ॥) ਲਹ॒ਰਿ. ਲੱਬ. ਦ॒ਇਆਲਾ- ਹਉਮੈ ਲੋਭ ਲਹਰਿ, ਲਬ ਥਾਕੇ; ਪਾਏ ਦੀਨ ਦਇਆਲਾ॥ ਨਾਨਕ ਗੁਰ ਸਮਾਨਿ. ਤੀਰਥੁ ਨਹੀ ਕੋਈ; ਸਾਚੇ ਗੁਰ ਗੋਪਾਲਾ॥ ਹਉ ਬਨੁ ਬਨੋ ਦੇਖਿ ਰਹੀ; ਤ੍ਰਿਣੁ ਦੇਖਿ ਸਬਾਇਆ ਰਾਮ॥ ਸਚੁ ਸਾਹਿਬੋ ਆਦਿ ਪੁਰਖੁ; ਅਪਰੰਪਰੋ ਧਾਰੇ ਰਾਮ॥ ਅਗਮ ਅਗੋਚਰੁ ਅਪਰ ਅਪਾਰਾ; ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਪਰਧਾਨੋ॥ ਮਾਤਾ ਪਿਤ ਭਾਈ, ਸੁਤ ਚਤੁਰਾਈ; ਸੰਗਿ ਨ ਸੰਪੈ ਨਾਰੇ॥) ਪੁੱੜੀ। ਤਲੈ ਪੋਲਾ- ਸਾਇਰ ਕੀ ਪੁੜੀ, ਪਰਹਰਿ ਤਿਆਗੀ; ਚਰਣ ਤਲੈ ਵੀਚਾਰੇ॥) ਚੱਲੇ- ਅਵਗਣ ਮੇਟਿ ਚਲੇ; ਗੁਣ ਸੰਗਮ ਨਾਲੇ ਰਾਮ॥ ਆਵਣੁ ਜਾਵਣੁ, ਠਾਕਿ ਰਹਾਏ; ਗੁਰਮੁਖਿ ਤਤੁ ਵੀਚਾਰੋ॥ ਸਾਜਨੁ ਮੀਤੁ ਸੁਜਾਣੁ ਸਖਾ ਤੂੰ; ਸਚਿ ਮਿਲੈ ਵਡਿਆਈ॥ ਸਚੁ ਅੰਜਨੋ ਅੰਜਨੁ ਸਾਰਿ; ਨਿਰੰਜਨਿ ਰਾਤਾ ਰਾਮ॥) ਸਭਾ ਪੋਲਾ- ਸਾਧ ਸਭਾ. ਸੰਤਾ ਕੀ ਸੰਗਤਿ; ਨਦਰਿ ਪ੍ਰਭੂ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ॥ ਹਰਿ ਕੀ ਭਗਤਿ ਰਤੇ ਬੈਰਾਗੀ; ਚੂਕੇ ਮੋਹ ਪਿਆਸਾ॥

੪੩੮. ਤੂੰ ਸਭਨੀ ਥਾਈ. ਜਿਥੈ ਹਉ ਜਾਈ; ਸਾਚਾ ਸਿਰਜਣਹਾਰੁ ਜੀਉ॥) ਕੋਟ ਕੋਟੰਤਰ ਪਾਪਾ ਕੇਰੇ; ਏਕ ਘੜੀ ਮਹਿ. ਖੋਵੈ॥) ਬੱਗ ਬੱਗਾ- ਹੰਸ. ਸਿ ਹੰਸਾ, ਬਗ. ਸਿ ਬਗਾ; ਘਟ ਘਟ ਕਰੇ ਬੀਚਾਰੁ ਜੀਉ॥ ਜਿਨ੍ ਇਕ ਮਨਿ ਧਿਆਇਆ, ਤਿਨ੍ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ; ਤੇ ਵਿਰਲੇ ਸੰਸਾਰਿ ਜੀਉ॥ ਗੁਰਮਤਿ ਹਰਿ ਰਸੁ. ਹਰਿ ਫਲੁ ਪਾਇਆ; ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਉਰ ਧਾਰਿ ਜੀਉ॥ ਜਿਨਿ ਜਗਤੁ ਉਪਾਇਆ, ਧੰਧੈ ਲਾਇਆ; ਤਿਸੈ ਵਿਟਹੁ. ਕੁਰਬਾਣੁ ਜੀਉ॥ ਓਹੁ ਨਵ ਨਿਧਿ ਪਾਵੈ, ਗੁਰਮਤਿ ਹਰਿ ਧਿਆਵੈ; ਨਿਤ ਹਰਿ ਗੁਣ ਆਖਿ ਵਖਾਣੈ॥ ਨਾਮੁ ਲੈਨਿ. ਸਿ ਸੋਹਹਿ, ਤਿਨ ਸੁਖ ਫਲ ਹੋਵਹਿ; ਮਾਨਹਿ ਸੇ ਜਿਣਿ ਜਾਹਿ ਜੀਉ॥) ਜੁੱਗ- ਤਿਨ ਫਲ. ਤੋਟਿ ਨ ਆਵੈ, ਜਾ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ; ਜੇ ਜੁਗ ਕੇਤੇ ਜਾਹਿ ਜੀਉ॥ ਤੂੰ ਸੁਣਿ ਹਰਣਾ ਕਾਲਿਆ; ਕੀ ਵਾੜੀਐ ਰਾਤਾ ਰਾਮ॥) ਤੱਾਤਾ- ਬਿਖੁ ਫਲੁ ਮੀਠਾ ਚਾਰਿ ਦਿਨ; ਫਿਰਿ ਹੋਵੈ ਤਾਤਾ ਰਾਮ॥) ਪਸਚਾਤਾਪ[1], ਤੱਾਤਾ ਮੱਾਤਾ- ਪਰ॒ਤਾਪਏ, ਪੱਪਾ ਮੁਕਤਾ, ਈੜੀ ਲਾਂ ਲਾਉ, ਤਾ॒ਪਏ ਕਸਕੇ- ਫਿਰਿ ਹੋਇ ਤਾਤਾ. ਖਰਾ ਮਾਤਾ; ਨਾਮ ਬਿਨੁ ਪਰਤਾਪਏ[1]॥

੪੩੯. ਜਿਵੇਂ[1], ਸਮੁੰਦ੍[2] ਚਮ॒ਕਏ ਪੋਲਾ- ਓਹੁ ਜੇਵ[1] ਸਾਇਰ[2], ਦੇਇ ਲਹਰੀ; ਬਿਜੁਲ. ਜਿਵੈ

ਚਮਕਏ॥) ਪੁੱਛਿਆ ਰੱਾਤ-ਓ- ਬੀਚਾਰਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮੁਝੈ ਪੂਛਿਆ; ਭਵਰੁ ਬੇਲੀ ਰਾਤਓ॥) ਚੜ੍ਹਿਆ, ਪੜਿਆ ੜ ਹਲੰਤ ਨ ਲਾਉ) ਤੱਾਤ-ਓ- ਸੂਰਜੁ ਚੜਿਆ. ਪਿੰਡੁ ਪੜਿਆ; ਤੇਲੁ ਤਾਵਣਿ ਤਾਤਓ॥) ਮਗਿ ਪੋਲਾ, ਬੇਤੱਾਲਿਆ- ਜਮ ਮਗਿ ਬਾਧਾ, ਖਾਹਿ ਚੋਟਾ; ਸਬਦ ਬਿਨੁ. ਬੇਤਾਲਿਆ॥) ਕਾਲਿਆ ਪੋਲਾ- ਸਚੁ ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ. ਚੇਤਿ ਰੇ ਮਨ; ਮਰਹਿ. ਭਵਰਾ ਕਾਲਿਆ॥ ਮੇਰੇ ਜੀਅੜਿਆ ਪਰਦੇਸੀਆ; ਕਿਤੁ ਪਵਹਿ ਜੰਜਾਲੇ ਰਾਮ॥ ਮਛੁਲੀ ਵਿਛੁੰਨੀ. ਨੈਣ ਰੁੰਨੀ; ਜਾਲੁ ਬਧਿਕਿ ਪਾਇਆ॥ ਭਗਤਿ ਕਰਿ. ਚਿਤੁ ਲਾਇ ਹਰਿ ਸਿਉ; ਛੋਡਿ. ਮਨਹੁ ਅੰਦੇਸਿਆ॥) ਜੁੱਗੁ ਜੁੱਗੁ ਵਿਸੁ ਪੋਲਾ- ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਮੀਠਾ ਵਿਸੁ ਭਰੇ; ਕੋ ਜਾਣੈ ਜੋਗੀ ਰਾਮ॥ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਭਗਤਿ, ਨ ਰਿਦੈ ਸਾਚਾ; ਸੇ. ਅੰਤਿ ਧਾਹੀ ਰੁੰਨਿਆ॥ ਧਨ ਪਿਰ. ਮੇਲੁ ਭਇਆ; ਪ੍ਰਭਿ ਆਪਿ. ਮਿਲਾਇਆ ਰਾਮ॥) ਕੱਾਮਣਿ ਮੱਾਤੀ- ਪ੍ਰਭਿ ਆਪਿ ਮਿਲਾਇਆ, ਸਚੁ ਮੰਨਿ ਵਸਾਇਆ; ਕਾਮਣਿ ਸਹਜੇ ਮਾਤੀ॥) ਕੱਾਮਣਿ- ਦੂਜੜੈ ਕਾਮਣਿ. ਭਰਮਿ ਭੁਲੀ; ਹਰਿ ਵਰੁ. ਨ ਪਾਏ ਰਾਮ॥ ਦੇਖਿ ਪਿਰੁ ਵਿਗਸੀ. ਅੰਦਰਹੁ ਸਰਸੀ; ਸਚੈ ਸਬਦਿ ਸੁਭਾਏ॥) ਕੱਾਮਣਿ- ਨਾਨਕ. ਵਿਣੁ ਨਾਵੈ. ਕਾਮਣਿ ਭਰਮਿ ਭੁਲਾਣੀ; ਮਿਲਿ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸੁਖੁ ਪਾਏ॥

੪੪੦. ਅੰਤਰਿ ਸਬਦਿ ਮਿਲੀ; ਸਹਜੇ. ਤਪਤਿ ਬੁਝਾਈ ਰਾਮ॥) ਚੱਾਖਿਆ- ਸਬਦਿ ਤਪਤਿ ਬੁਝਾਈ, ਅੰਤਰਿ ਸਾਂਤਿ ਆਈ; ਸਹਜੇ ਹਰਿ ਰਸੁ ਚਾਖਿਆ॥) ਸੁਭੱਾਖਿਆ- ਮਿਲਿ ਪ੍ਰੀਤਮ ਅਪਣੇ. ਸਦਾ ਰੰਗੁ ਮਾਣੇ; ਸਚੈ ਸਬਦਿ ਸੁਭਾਖਿਆ॥) ਭੇਖੀਂ- ਪੜਿ ਪੜਿ ਪੰਡਿਤ. ਮੋਨੀ ਥਾਕੇ; ਭੇਖੀ. ਮੁਕਤਿ ਨ ਪਾਈ॥ ਨਾਨਕ. ਬਿਨੁ ਭਗਤੀ. ਜਗੁ ਬਉਰਾਨਾ; ਸਚੈ ਸਬਦਿ ਮਿਲਾਈ॥ ਸਾ ਧਨ ਮਨਿ. ਅਨਦੁ ਭਇਆ; ਹਰਿ ਜੀਉ ਮੇਲਿ ਪਿਆਰੇ ਰਾਮ॥ ਸਾ ਧਨ. ਹਰਿ ਕੈ ਰਸਿ ਰਸੀ; ਗੁਰ ਕੈ ਸਬਦਿ ਅਪਾਰੇ ਰਾਮ॥ ਸਬਦਿ ਅਪਾਰੇ. ਮਿਲੇ ਪਿਆਰੇ; ਸਦਾ ਗੁਣ ਸਾਰੇ. ਮਨਿ ਵਸੇ॥) ਨੱਸੇ- ਸੇਜ ਸੁਹਾਵੀ. ਜਾ ਪਿਰਿ ਰਾਵੀ; ਮਿਲਿ ਪ੍ਰੀਤਮ. ਅਵਗਣ ਨਸੇ॥ ਨਾਨਕ. ਨਾਮਿ ਰਤੇ. ਸਦਾ ਅਨਦੁ ਹੈ; ਹਰਿ ਮਿਲਿਆ ਕਾਰਜ ਸਾਰੇ॥) ਭਾ-ਵਏ- ਭਗਤਿ ਕਰਹੁ ਤੁਮ. ਸਹੈ ਕੇਰੀ; ਜੋ ਸਹ ਪਿਆਰੇ ਭਾਵਏ॥ ਆਪਣਾ ਭਾਣਾ. ਤੁਮ ਕਰਹੁ; ਤਾ ਫਿਰਿ ਸਹ ਖੁਸੀ. ਨ ਆਵਏ॥) ਪਾ-ਵਏ- ਭਗਤਿ ਭਾਵ ਇਹੁ ਮਾਰਗੁ ਬਿਖੜਾ; ਗੁਰ ਦੁਆਰੈ ਕੋ ਪਾਵਏ॥) ਦਿਖਾਵ-ਹਿ- ਮੇਰੇ ਮਨ ਬੈਰਾਗੀਆ; ਤੂੰ ਬੈਰਾਗੁ ਕਰਿ, ਕਿਸੁ ਦਿਖਾਵਹਿ॥) ਪਛਾ-ਣਏ- ਜਲਿ ਥਲਿ ਮਹੀਅਲਿ ਏਕੋ ਸੋਈ; ਗੁਰਮੁਖਿ ਹੁਕਮੁ ਪਛਾਣਏ॥) ਸਮਾਲ-ਹੇ- ਸਾਥਿ ਤੇਰੈ, ਸੋ ਸਹੁ ਸਦਾ ਹੈ; ਇਕੁ ਖਿਨੁ, ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਸਮਾਲਹੇ॥) ਪਾਵ-ਹੇ- ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੇ. ਤੇਰੇ ਪਾਪ ਕਟੇ; ਅੰਤਿ ਪਰਮਪਦੁ ਪਾਵਹੇ॥ ਇਉ ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ. ਜਹ ਮਨ ਤੂੰ ਧਾਵਦਾ; ਤਹ ਹਰਿ ਤੇਰੈ ਸਦਾ ਨਾਲੇ॥

੪੪੧. ਧਾਵਤੁ ਥੰਮ੍ਹਿਆ. ਸਤਿਗੁਰਿ ਮਿਲਿਐ; ਦਸਵਾ ਦੁਆਰੁ ਪਾਇਆ॥ ਤਿਥੈ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਭੋਜਨੁ. ਸਹਜ ਧੁਨਿ ਉਪਜੈ; ਜਿਤੁ ਸਬਦਿ, ਜਗਤੁ ਥੰਮ੍ਹਿ ਰਹਾਇਆ॥ ਤਹ ਅਨੇਕ ਵਾਜੇ. ਸਦਾ ਅਨਦੁ ਹੈ; ਸਚੇ ਰਹਿਆ ਸਮਾਏ॥ ਇਉ ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ. ਸਤਿਗੁਰਿ ਮਿਲਿਐ. ਧਾਵਤੁ ਥੰਮ੍ਹਿਆ; ਨਿਜ ਘਰਿ ਵਸਿਆ ਆਏ॥ ਮਨ. ਤੂੰ ਜੋਤਿ ਸਰੂਪੁ ਹੈ; ਆਪਣਾ ਮੂਲੁ ਪਛਾਣੁ॥ ਮਨ ਹਰਿ ਜੀ. ਤੇਰੈ ਨਾਲਿ ਹੈ; ਗੁਰਮਤੀ ਰੰਗੁ ਮਾਣੁ॥) ਅੱਟਿਆ ਲੱਦਿਆ- ਮਨ ਤੂੰ. ਗਾਰਬਿ ਅਟਿਆ; ਗਾਰਬਿ ਲਦਿਆ ਜਾਹਿ॥) ਗਵਾਵ-ਹੇ- ਅਹੰਕਾਰੁ ਤਿਸਨਾ, ਰੋਗੁ ਲਗਾ; ਬਿਰਥਾ ਜਨਮੁ ਗਵਾਵਹੇ॥) ਗ-ਇਆ, ਪਛੁਤਾਵ-ਹੇ-

ਮਨਮੁਖ ਮੁਗਧ. ਚੇਤਹਿ ਨਾਹੀ; ਅਗੈ ਗਇਆ ਪਛੁਤਾਵਹੇ॥ ਇਉ ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ, ਮਨ ਤੂੰ ਗਾਰਬਿ ਅਟਿਆ; ਗਾਰਬਿ ਲਦਿਆ ਜਾਵਹੇ॥ ਮਨ ਤੂੰ. ਮਤ ਮਾਣੁ ਕਰਹਿ, ਜਿ ਹਉ ਕਿਛੁ ਜਾਣਦਾ; ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਿਮਾਣਾ ਹੋਹੁ॥ ਅੰਤਰਿ ਅਗਿਆਨੁ.ਹਉ ਬੁਧਿ ਹੈ; ਸਚਿ ਸਬਦਿ. ਮਲੁ ਖੋਹੁ॥ ਹੋਹੁ ਨਿਮਾਣਾ. ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਗੈ; ਮਤ. ਕਿਛੁ ਆਪੁ ਲਖਾਵਹੇ॥ ਧੰਨੁ ਸੁ ਵੇਲਾ, ਜਿਤੁ ਮੈ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮਿਲਿਆ; ਸੋ ਸਹੁ ਚਿਤਿ ਆਇਆ॥ ਸੇ ਜਨ ਪਰਵਾਣੁ ਹੋਏ, ਜਿਨ੍ੀ ਇਕੁ ਨਾਮੁ ਦਿੜਿਆ; ਦੁਤੀਆ ਭਾਉ ਚੁਕਾਇਆ॥ ਇਉ ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ. ਧੰਨੁ ਸੁ ਵੇਲਾ, ਜਿਤੁ ਮੈ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮਿਲਿਆ; ਸੋ ਸਹੁ ਚਿਤਿ ਆਇਆ॥) ਇਕਿ ਜੰਤ ਭਰਮਿ ਭੁਲੇ; ਤਿਨਿ ਸਹਿ ਆਪਿ ਭੁਲਾਏ॥) ਤਿਨਿ ਸਹਿ ਆਪਿ ਭੁਲਾਏ, ਕੁਮਾਰਗਿ ਪਾਏ; ਤਿਨ ਕਾ. ਕਿਛੁ ਨ ਵਸਾਈ॥) ਤਿਨ ਕੀ ਗਤਿ ਅਵਗਤਿ ਤੂੰਹੈ ਜਾਣਹਿ; ਜਿਨਿ ਇਹ ਰਚਨ ਰਚਾਈ॥) ਬੁੱਝਾਏ– ਹੁਕਮੁ ਤੇਰਾ. ਖਰਾ ਭਾਰਾ; ਗੁਰਮੁਖਿ ਕਿਸੈ ਬੁਝਾਏ॥

੪੪੨. ਸਚੇ ਮੇਰੇ ਸਾਹਿਬਾ; ਸਚੀ ਤੇਰੀ ਵਡਿਆਈ॥ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ. ਮੇਰੈ ਪ੍ਰਾਨਿ ਵਸਾਏ; ਸਭੁ ਸੰਸਾ ਦੂਖੁ ਗਵਾਇਆ॥ ਅਦਿਸਟੁ ਅਗੋਚਰੁ. ਗੁਰ ਬਚਨਿ ਧਿਆਇਆ; ਪਵਿਤ੍ਰ ਪਰਮਪਦੁ ਪਾਇਆ॥ ਮਨਮੁਖਾ ਮਨਮੁਖਿ ਮੁਏ; ਮੇਰੀ ਕਰਿ ਮਾਇਆ ਰਾਮ॥) ਵਿਸ਼ੇ ਰੂਪ ਦੁਰਗੰਧੀ ਦਾ ਮੜੈ– ਸ੍ਰੀਰ[੧], ਮੜ੍ੈ– ਖਿਨੁ ਆਵੈ. ਖਿਨੁ ਜਾਵੈ, ਦੁਰਗੰਧ ਮੜੈ[੧]; ਚਿਤੁ ਲਾਇਆ ਰਾਮ॥ ਲਾਇਆ ਦੁਰਗੰਧ ਮੜੈ, ਚਿਤੁ ਲਾਗਾ; ਜਿਉ ਰੰਗੁ ਕਸੁੰਭ ਦਿਖਾਇਆ॥) ਕੁਮ੍ਿਆਰਿ ਕੁ ਬੋਲੋ– ਖਿਨੁ ਪੂਰਬਿ. ਖਿਨੁ ਪਛਮਿ ਛਾਏ; ਜਿਉ ਚਕੁ ਕੁਮ੍ਿਆਰਿ ਭਵਾਇਆ॥ ਦੁਖੁ ਖਾਵਹਿ ਦੁਖੁ ਸੰਚਹਿ ਭੋਗਹਿ; ਦੁਖ ਕੀ ਬਿਰਧਿ ਵਧਾਈ॥) ਨਾਨਕ. ਬਿਖਮੁ ਸੁਹੇਲਾ ਤਰੀਐ; ਜਾ ਆਵੈ ਗੁਰ ਸਰਣਾਈ॥) ਪੂੰਜੀ– ਹਰਿ ਪੂਜੀ ਹਰਿ ਪੂਜੀ ਚਾਹੀ; ਮੇਰੇ ਸਤਿਗੁਰ ਸਾਹਾ ਰਾਮ॥ ਹਰਿ ਪੂਜੀ ਚਾਹੀ. ਨਾਮੁ ਬਿਸਾਹੀ; ਗੁਣ ਗਾਵੈ ਗੁਣ ਭਾਵੈ॥ ਨੀਦ ਭੂਖ ਸਭ. ਪਰਹਰਿ ਤਿਆਗੀ; ਸੁੰਨੇ ਸੁੰਨਿ ਸਮਾਵੈ॥ ਨਾਨਕ. ਮਨੁ ਤਨੁ ਅਰਪਿ ਗੁਰ ਆਗੈ; ਜਿਸੁ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਸੋ ਪਾਏ॥) ਚੜ੍ਿਆ– ਬਾਣੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਲਾਗੇ. ਤਿਨ੍ ਹਥਿ ਚੜਿਆ ਰਾਮ॥ ਗੁਰਬਾਣੀ ਲਾਗੇ. ਤਿਨ੍ ਹਥਿ ਚੜਿਆ; ਨਿਰਮੋਲਕੁ ਰਤਨੁ ਅਪਾਰਾ॥) ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਅਤੋਲਕੁ ਪਾਇਆ; ਤੇਰੀ ਭਗਤਿ, ਭਰੇ ਭੰਡਾਰਾ॥) ਗੋਵਿੰਦੁ ਹੋੜੇ ਔਂਕੜ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਅਵਾਜ਼ ਬੋਲੋ– ਗੁਰ ਗੋਵਿੰਦੁ. ਗੋਵਿੰਦੁ ਗੁਰੂ ਹੈ; ਨਾਨਕ. ਭੇਦੁ ਨ ਭਾਈ॥) ਝਿਮਿਝਿਮੇ, ਝਿਮਿ ਝਿਮਿ ਵਰਸੈ; ਅੰਮ੍ਿਤ ਧਾਰਾ ਰਾਮ॥

੪੪੩. ਗੁਰਮੁਖੇ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਦਰੀ; ਰਾਮੁ ਪਿਆਰਾ ਰਾਮ॥ ਕਲਿਜੁਗਿ, ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਬੋਹਿਥਾ; ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਾਰਿ ਲਘਾਈ॥ ਰਾਮੋ ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਜਪਿਆ; ਦੁਖ ਕਿਲਵਿਖ, ਨਾਸ ਗਵਾਇਆ ਰਾਮ॥ ਲੋਭ ਵਿਕਾਰ ਨਾਵ ਡੁਬਦੀ. ਨਿਕਲੀ; ਜਾ ਸਤਿਗੁਰਿ ਨਾਮੁ ਦਿੜਾਏ॥ ਬਾਣੀ ਰਾਮ ਨਾਮ ਸੁਣੀ; ਸਿਧਿ ਕਾਰਜ ਸਭਿ ਸੁਹਾਏ ਰਾਮ॥ ਰੋਮੇ ਰੋਮਿ ਰੋਮਿ ਰੋਮੇ; ਮੈ ਗੁਰਮੁਖਿ, ਰਾਮੁ ਧਿਆਏ ਰਾਮ॥) ਅਨੁੱਗ੍ਰਹੁ– ਨਾਨਕ. ਆਪਿ ਅਨੁਗ੍ਰਹੁ ਕੀਆ; ਹਮ ਦਾਸਨਿ, ਦਾਸਨਿ ਦਾਸਾ॥ ਤਿਨ ਅੰਤਰੇ ਮੋਹੁ ਵਿਆਪੈ; ਖਿਨੁ ਖਿਨੁ, ਮਾਇਆ ਲਾਗੀ ਰਾਮ॥ ਮਾਇਆ ਮਲੁ ਲਾਗੀ. ਮੂੜ ਭਏ ਅਭਾਗੀ; ਜਿਨ ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਨਹ ਭਾਇਆ॥) ਅਨੇਕ ਕਰਮ ਕਰਹਿ ਅਭਿਮਾਨੀ; ਹਰਿ ਰਾਮੋ ਨਾਮੁ ਚੋਰਾਇਆ॥) ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਕਾਲਖ ਕਰਕੇ[੧]– ਮਹਾ ਬਿਖਮੁ, ਜਮ ਪੰਥੁ ਦੁਹੇਲਾ; ਕਾਲੂਖਤ[੧] ਮੋਹ ਅੰਧਿਆਰਾ॥) ਰਾਮੋ ਰਾਮ, ਨਾਮੁ ਗੁਰੂ; ਰਾਮੁ. ਗੁਰਮੁਖੇ ਜਾਣੈ ਰਾਮ॥) ਪਤਾਲ਼[੧], ਪ੍ਿਆਲੀ– ਇਹੁ ਮਨੂਆ, ਖਿਨੁ ਊਭ ਪਇਆਲੀ[੧]; ਭਰਮਦਾ. ਇਕਤੁ ਘਰਿ ਆਣੈ ਰਾਮ॥ ਮਨੁ ਇਕਤੁ ਘਰਿ ਆਣੈ, ਸਭ ਗਤਿ ਮਿਤਿ ਜਾਣੈ; ਹਰਿ ਰਾਮੋ

ਨਾਮੁ ਰਸਾਏ॥ ਜਨ ਕੀ ਪੈਜ ਰਖੈ ਰਾਮ ਨਾਮਾ; ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਉਧਾਰਿ ਤਰਾਏ॥ ਰਾਮੋ ਰਾਮੁ. ਰਮੋ ਰਮੁ ਊਚਾ; ਗੁਣ ਕਹਤਿਆ. ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਇਆ॥) ਦੁਰ-ਮੱਤਿ ਕ-ਬੁੱਧਿ ਸੁੱਧਿ- ਦੁਰਮਤਿ ਕਬੁਧਿ ਗਈ, ਸੁਧਿ ਹੋਈ; ਰਾਮ ਨਾਮਿ ਮਨੁ ਲਾਏ॥

੪੪੪. ਸਫਲੁ ਜਨਮੁ. ਸਰੀਰੁ ਸਭੁ ਹੋਆ; ਜਿਤੁ ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਪਰਗਾਸਿਆ॥ ਨਾਨਕ. ਹਰਿ ਭਜੁ ਸਦਾ ਦਿਨੁ ਰਾਤੀ; ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਿਜ ਘਰਿ ਵਾਸਿਆ॥ ਜਿਨ ਸਰਧਾ ਰਾਮ ਨਾਮਿ ਲਗੀ; ਤਿਨ੍ ਦੂਜੈ ਚਿਤੁ. ਨ ਲਾਇਆ ਰਾਮ॥ ਜੇ ਧਰਤੀ ਸਭ, ਕੰਚਨੁ ਕਰਿ ਦੀਜੈ; ਬਿਨੁ ਨਾਵੈ. ਅਵਰੁ ਨ ਭਾਇਆ ਰਾਮ॥) ਚੱਲਦਿਆਂ- ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਮਨਿ ਭਾਇਆ, ਪਰਮ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ; ਅੰਤਿ ਚਲਦਿਆ ਨਾਲਿ ਸਖਾਈ॥ ਜੁੱਗ- ਰਾਮ ਨਾਮੁ. ਇਸੁ ਜੁਗ ਮਹਿ ਤੁਲਹਾ; ਜਮ ਕਾਲੁ ਨੇੜਿ ਨ ਆਵੈ॥) ਸੱਤੇ ਸੱਤਿ- ਰਾਮੋ ਰਾਮ ਨਾਮੁ, ਸਤੇ ਸਤਿ; ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਾਣਿਆ ਰਾਮ॥) ਸੇਵਕੋ. ਗੁਰ ਸੇਵਾ ਲਾਗਾ; ਜਿਨਿ ਮਨੁ ਤਨੁ ਅਰਪਿ; ਚੜਾਇਆ ਰਾਮ॥ ਗੁਰੂ ਸਿਖੁ. ਸਿਖੁ ਗੁਰੂ ਹੈ; ਏਕੋ. ਗੁਰ ਉਪਦੇਸੁ ਚਲਾਏ॥) ਜਨਮ ਮਰਣ ਦੋਵੈ ਦੁਖ ਮੇਟੇ; ਸਹਜੇ ਹੀ ਸੁਖਿ ਸੋਵੈ॥ ਹਰਿ ਹਰਿ ਕਿਰਪਾ ਧਾਰਹੁ ਠਾਕੁਰ; ਹਰਿ ਜਪੀਐ. ਆਤਮ ਰਾਮੁ ਜੀਉ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਹਰਿ ਪੜੀਐ. ਗੁਰਮੁਖਿ ਹਰਿ ਸੁਣੀਐ; ਹਰਿ ਜਪਤ ਸੁਣਤ. ਦੁਖੁ ਜਾਇ ਜੀਉ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਗਿਆਨੁ ਬਲਿਆ. ਘਟਿ ਚਾਨਣੁ; ਅਗਿਆਨੁ ਅੰਧੇਰੁ ਗਵਾਇਆ॥ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ. ਤਿਨੀ ਆਰਾਧਿਆ; ਜਿਨ ਮਸਤਕਿ ਧੁਰਿ ਲਿਖਿ ਪਾਇ ਜੀਉ॥ ਹਰਿ ਹਰਿ ਮਨਿ ਭਾਇਆ. ਪਰਮ ਸੁਖ ਪਾਇਆ; ਹਰਿ ਲਾਹਾ ਪਦੁ ਨਿਰਬਾਣੁ ਜੀਉ॥

੪੪੫. ਆਵਣ ਜਾਣਾ. ਖ੍ਰਮੁ ਭਉ ਭਾਗਾ; ਹਰਿ ਹਰਿ. ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਇਆ॥) ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੇ, ਕਿਲਵਿਖ ਦੁਖ ਉਤਰੇ; ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮਿ ਸਮਾਇਆ॥) ਜਿਨ੍ ਹਰਿ ਮੀਠ ਲਗਾਨਾ. ਤੇ ਜਨ ਪਰਧਾਨਾ; ਤੇ ਊਤਮ. ਹਰਿ ਹਰਿ ਲੋਗ ਜੀਉ॥ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਵਡਾਈ. ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਸਖਾਈ; ਗੁਰ ਸਬਦੀ. ਹਰਿ ਰਸ ਭੋਗ ਜੀਉ॥) ਬੰਧਨ ਰਹਿਤ[1]- ਹਰਿ ਰਸ ਭੋਗ, ਮਹਾ ਨਿਰਜੋਗ[1]; ਵਡਭਾਗੀ. ਹਰਿ ਰਸੁ ਪਾਇਆ॥) ਸੇ ਧੰਨੁ ਵਡੇ, ਸਤ ਪੁਰਖਾ ਪੂਰੇ; ਜਿਨ. ਗੁਰਮਤਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇਆ॥) ਪਗ ਪੋਲਾ- ਜਨੁ ਨਾਨਕੁ. ਰੇਣੁ ਮੰਗੈ ਪਗ ਸਾਧੂ; ਮਨਿ ਚੂਕਾ ਸੋਗੁ ਵਿਜੋਗੁ. ਜੀਉ॥) ਸਤਜੁੱਗਿ। ਪਗ ਪੋਲਾ- ਸਤਜੁਗਿ. ਸਭੁ ਸੰਤੋਖ ਸਰੀਰਾ; ਪਗ ਚਾਰੇ. ਧਰਮੁ ਧਿਆਨੁ ਜੀਉ॥) ਜੁੱਗੁ- ਤੇਤਾ ਜੁਗੁ ਆਇਆ. ਅੰਤਰਿ ਜੋਰੁ ਪਾਇਆ; ਜਤੁ ਸੰਜਮ ਕਰਮ ਕਮਾਇ ਜੀਉ॥ ਪਗੁ ਚਉਥਾ ਖਿਸਿਆ, ਤ੍ਰੈ ਪਗ ਟਿਕਿਆ; ਮਨਿ ਹਿਰਦੈ ਕ੍ਰੋਧੁ ਜਲਾਇ. ਜੀਉ॥) ਘੋਲ਼ਦੇ[1] ਹਨ- ਮਨਿ ਹਿਰਦੈ ਕ੍ਰੋਧੁ, ਮਹਾ ਬਿਸ ਲੋਧੁ[1]; ਨਿਰਪ ਧਾਵਹਿ, ਲੜਿ ਦੁਖੁ ਪਾਇਆ॥) ਅੰਤਰਿ ਮਮਤਾ ਰੋਗੁ ਲਗਾਨਾ; ਹਉਮੈ ਅਹੰਕਾਰੁ ਵਧਾਇਆ॥) ਹਰਿ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਧਾਰੀ. ਮੇਰੈ ਠਾਕੁਰਿ; ਬਿਖੁ. ਗੁਰਮਤਿ ਹਰਿ ਨਾਮਿ, ਲਹਿ ਜਾਇ ਜੀਉ॥) ਜੁੱਗੁ- ਤੇਤਾ ਜੁਗੁ ਆਇਆ. ਅੰਤਰਿ ਜੋਰੁ ਪਾਇਆ; ਜਤੁ ਸੰਜਮ ਕਰਮ ਕਮਾਇ ਜੀਉ॥) ਜੁੱਗੁ, ਕਾਨੁ ਨੰਨੇ ਹੇਠਾਂ ਹਲੰਤ, ਨ ਭਾਰਾ ਬੋਲੋ, ਹਲੰਤ ਹੇਠਾਂ ਔਂਕੜ ਪੂਰੇ ਧਿਆਨ ਖਿਆਲ ਨਾਲ ਬੋਲੋ- ਜੁਗੁ ਦੁਆਪੁਰੁ ਆਇਆ. ਭਰਮਿ ਭਰਮਾਇਆ; ਹਰਿ. ਗੋਪੀ ਕਾਨੁ ਉਪਾਇ ਜੀਉ॥) ਅਤਿ ਪੋਲਾ- ਤਪੁ ਤਾਪਨ ਤਾਪਹਿ, ਜਗ ਪੁੰਨ ਆਰੰਭਹਿ; ਅਤਿ ਕਿਰਿਆ ਕਰਮ. ਕਮਾਇ ਜੀਉ॥ ਕਿਰਿਆ ਕਰਮ ਕਮਾਇਆ, ਪਗ ਦੁਇ ਖਿਸਕਾਇਆ; ਦੁਇ ਪਗ, ਟਿਕੈ ਟਿਕਾਇ ਜੀਉ॥) ਜੁੱਧ-

ਮਹਾ ਜੁਧ, ਜੋਧ ਬਹੁ ਕੀਨ੍ਹੇ; ਵਿਚਿ ਹਉਮੈ. ਪਚੈ ਪਚਾਇ ਜੀਉ॥) ਦੀਨ ਦਇਆਲਿ ਗੁਰੁ ਸਾਧੁ ਮਿਲਾਇਆ; ਮਿਲਿ ਸਤਿਗੁਰ. ਮਲੁ ਲਹਿ ਜਾਇ ਜੀਉ॥) ਜੁੱਗਾਦਿ)

੪੪੬. ਕਲਿਜੁੱਗੁ- ਕਲਿਜੁਗੁ. ਹਰਿ ਕੀਆ, ਪਗ ਤ੍ਰੈ ਖਿਸਕੀਆ; ਪਗੁ ਚਉਥਾ, ਟਿਕੈ ਟਿਕਾਇ ਜੀਉ॥) ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਰੁਤਿ ਆਈ, ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਵਡਾਈ; ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ. ਖੇਤੁ ਜਮਾਇਆ॥) ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਮਿਲੀ. ਪ੍ਰਭੁ ਪਾਇਆ; ਮਿਲਿ ਸਤਿਗੁਰ. ਮਨੂਆ ਮਾਨ ਜੀਉ॥) ਭਾਗਾਂ। ਰੱਤੀ- ਹਰਿ ਮੀਠਾ ਲਾਇਆ. ਪਰਮ ਸੁਖ ਪਾਇਆ; ਮੁਖਿ ਭਾਗਾ ਰਤੀ ਚਾਰੇ॥) ਸਮਤੁ ਪੋਲਾ ਮਿਲਵਾਂ- ਸਭ ਏਕ ਦ੍ਰਿਸਟਿ, ਸਮਤੁ ਕਰਿ ਦੇਖੈ; ਸਭੁ ਆਤਮ ਰਾਮੁ ਪਛਾਨ ਜੀਉ॥) ਬੀੱਜਾ- ਹਰਿ ਹਰਿ ਆਰਾਧਿਆ. ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਵਿਗਾਸਿਆ; ਬੀਜਾ. ਅਵਰੁ ਨ ਕੋਇ ਜੀਉ॥ ਧਨੁ ਧੰਨੁ ਗੁਰੂ ਪੂਰਾ ਪ੍ਰਭੁ ਪਾਇਆ; ਲਗਿ ਸੰਗਤਿ ਨਾਮੁ ਪਛਾਣੈ॥ ਹਰਿ ਦਇਆ ਪ੍ਰਭ ਧਾਰਹੁ. ਪਾਖਣ ਹਮ ਤਾਰਹੁ; ਕਢਿ ਲੇਵਹੁ ਸਬਦਿ ਸੁਭਾਇ ਜੀਉ॥ ਮੋਹ ਚੀਕੜਿ ਫਾਥੇ, ਨਿਘਰਤ ਹਮ ਜਾਤੇ; ਹਰਿ ਬਾਂਹ ਪ੍ਰਭੂ ਪਕਰਾਇ ਜੀਉ॥

੪੪੭. ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਜਪਿਆ. ਆਰਾਧਿਆ; ਮੁਖਿ ਮਸਤਕਿ ਭਾਗੁ ਸਭਾਗਾ॥) ਪੱਥਰ[1]- ਹਰਿ ਦਇਆ ਪ੍ਰਭ ਧਾਰਹੁ. ਪਾਖਣ[1] ਹਮ ਤਾਰਹੁ; ਕਢਿ ਲੇਵਹੁ. ਸਬਦਿ ਸੁਭਾਇ ਜੀਉ॥ ਮਨਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਵਸਿਆ. ਗੁਰਮਤਿ ਹਰਿ ਰਸਿਆ; ਹਰਿ ਹਰਿ ਰਸ, ਗਟਾਕ ਪੀਆਉ ਜੀਉ॥ ਜਗਿ. ਮਰਣੁ ਨ ਭਾਇਆ, ਨਿਤ ਆਪੁ ਲੁਕਾਇਆ; ਮਤ. ਜਮੁ ਪਕਰੈ ਲੈ ਜਾਇ ਜੀਉ॥ ਹਰਿ ਅੰਤਰਿ ਬਾਹਰਿ. ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਏਕੋ; ਇਹੁ ਜੀਅੜਾ. ਰਖਿਆ ਨ ਜਾਇ ਜੀਉ॥ ਕਿਉ ਜੀਉ ਰਖੀਜੈ, ਹਰਿ ਵਸਤੁ ਲੋੜੀਜੈ; ਜਿਸ ਕੀ ਵਸਤੁ. ਸੋ ਲੈ ਜਾਇ ਜੀਉ॥) ਤਰਲੇ[1] ਬਿਰਲਾਪ[1] ਯਤਨ[2]- ਮਨਮੁਖ ਕਰਣ[1] ਪਲਾਵ[2] ਕਰਿ ਭਰਮੇ; ਸਭਿ ਅਉਖਧ ਦਾਰੂ ਲਾਇ ਜੀਉ॥ ਜਿਸ ਕੀ ਵਸਤੁ. ਪ੍ਰਭੁ ਲਏ ਸੁਆਮੀ; ਜਨ ਉਬਰੇ. ਸਬਦੁ ਕਮਾਇ ਜੀਉ॥) ਪੈੱਧੇ- ਹਰਿ ਸੋਭਾ ਪਾਈ. ਹਰਿ ਨਾਮਿ ਵਡਿਆਈ; ਹਰਿ ਦਰਗਹ ਪੈਧੇ ਜਾਨਿ ਜੀਉ॥ ਜਨਮ ਮਰਣ ਦੋਵੈ ਦੁਖ ਮੇਟੇ; ਹਰਿ ਰਾਮੈ ਨਾਮਿ ਸਮਾਇਆ॥ ਹਰਿਜਨ ਪ੍ਰਭੁ ਰਲਿ. ਏਕੋ ਹੋਏ; ਹਰਿਜਨ ਪ੍ਰਭੁ, ਏਕ ਸਮਾਨਿ ਜੀਉ॥ ਜਗੁ ਉਪਜੈ ਬਿਨਸੈ, ਬਿਨਸਿ ਬਿਨਾਸੈ; ਲਗਿ ਗੁਰਮੁਖਿ. ਅਸਥਿਰੁ ਹੋਇ ਜੀਉ॥ ਗੁਰੁ ਮੰਤ੍ਰੁ ਦ੍ਰਿੜਾਏ. ਹਰਿ ਰਸਕਿ ਰਸਾਏ; ਹਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ, ਹਰਿ ਮੁਖਿ ਚੋਇ ਜੀਉ॥ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਅਮਰਪਦੁ ਪਾਇਆ; ਹਰਿ ਨਾਮਿ ਸਮਾਵੈ ਸੋਈ॥ ਜਨ ਨਾਨਕ. ਨਾਮੁ ਅਧਾਰੁ ਟੇਕ ਹੈ; ਬਿਨੁ ਨਾਵੈ. ਅਵਰੁ ਨ ਕੋਇ ਜੀਉ॥

੪੪੮. ਵਡਾ ਮੇਰਾ ਗੋਵਿੰਦੁ ਅਗਮ ਅਗੋਚਰੁ; ਆਦਿ ਨਿਰੰਜਨੁ ਨਿਰੰਕਾਰੁ ਜੀਉ॥) ਅ॒ਲਖ ਪੋਲਾ- ਤਾ ਕੀ ਗਤਿ. ਕਹੀ ਨ ਜਾਈ, ਅਮਿਤਿ ਵਡਿਆਈ; ਮੇਰਾ ਗੋਵਿੰਦੁ. ਅਲਖ ਅਪਾਰ ਜੀਉ॥ ਗੋਵਿੰਦੁ ਅਲਖ ਅਪਾਰੁ ਅਪਰੰਪਰੁ; ਆਪੁ ਆਪਣਾ ਜਾਣੈ॥) ਕਹੀ॒ਅਹਿ- ਕਿਆ ਇਹ ਜੰਤ ਵਿਚਾਰੇ ਕਹੀਅਹਿ; ਜੋ. ਤੁਧੁ ਆਖਿ ਵਖਾਣੈ॥ ਤੂੰ ਆਦਿ ਪੁਰਖੁ. ਅਪਰੰਪਰੁ ਕਰਤਾ; ਤੇਰਾ. ਪਾਰੁ ਨ ਪਾਇਆ ਜਾਇ ਜੀਉ॥ ਤੂੰ ਘਟ ਘਟ ਅੰਤਰਿ. ਸਰਬ ਨਿਰੰਤਰਿ; ਸਭ ਮਹਿ ਰਹਿਆ ਸਮਾਇ ਜੀਉ॥) ਅ॒ਲਖੁ ਪੋਲਾ- ਤਿਸੁ ਰੂਪੁ ਨ ਰੇਖ. ਅਦਿਸਟੁ ਅਗੋਚਰੁ; ਗੁਰਮੁਖਿ ਅਲਖੁ ਲਖਾਇਆ॥ ਤੂੰ ਸਤਿ ਪਰਮੇਸਰੁ ਸਦਾ ਅਬਿਨਾਸੀ; ਹਰਿ ਹਰਿ ਗੁਣੀ ਨਿਧਾਨੁ ਜੀਉ॥ ਪੁਰਖੁ ਸੁਜਾਨੁ. ਤੂੰ ਪਰਧਾਨੁ; ਤੁਧੁ ਜੇਵਡੁ. ਅਵਰੁ ਨ ਕੋਈ॥ ਤੇਰਾ ਸਬਦੁ, ਸਭੁ ਤੂੰਹੈ ਵਰਤਹਿ; ਤੂੰ ਆਪੇ ਕਰਹਿ, ਸੁ ਹੋਈ॥ ਸਭੁ ਤੂੰਹੈ ਕਰਤਾ. ਸਭ ਤੇਰੀ ਵਡਿਆਈ; ਜਿਉ ਭਾਵੈ. ਤਿਵੈ ਚਲਾਇ ਜੀਉ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਬੁਧਿ ਪਾਈਐ. ਆਪੁ ਗਵਾਈਐ;

ਸਬਦੇ ਰਹਿਆ ਸਮਾਈ॥ ਤੇਰਾ ਸਬਦੁ ਅਗੋਚਰੁ. ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਾਈਐ; ਨਾਨਕ. ਨਾਮਿ ਸਮਾਇ ਜੀਉ॥) ਕਸਵੱਟੀ– ਮਨੁ. ਰਾਮਿ ਕਸਵਟੀ ਲਾਇਆ; ਕੰਚਨੁ ਸੋਵੰਨਾ॥

੪੪੯. ਤੀਰ[1], ਤਿੱਖੀ ਨੋਕ ਵਾਲੇ[2], ਅਣੀ=ਆਲੇ– ਹਰਿ ਪ੍ਰੇਮ ਬਾਣੀ. ਮਨੁ ਮਾਰਿਆ; ਅਣੀਆਲੇ[1] ਅਣੀਆ[2].ਰਾਮ ਰਾਜੇ॥ ਜਨ ਨਾਨਕ. ਸਤਿਗੁਰੁ ਮੇਲਿ ਹਰਿ; ਹਰਿ ਮਿਲਿਆ ਬਨਵਾਲੀ॥ ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਤਨੁ. ਸਬਦਿ ਵਿਗਾਸਿਆ; ਜਪਿ ਅਨਤ ਤਰੰਗਾ॥ ਮਿਲਿ ਸੰਤ ਜਨਾ. ਹਰਿ ਪਾਇਆ; ਨਾਨਕ. ਸਤਸੰਗਾ॥ ਭਗਤਿ ਵਛਲੁ. ਹਰਿ ਬਿਰਦੁ ਹੈ; ਹਰਿ ਲਾਜ ਰਖਾਇਆ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ. ਢੂੰਢਿ ਢੂਢੇਦਿਆ; ਹਰਿ ਸਜਣੁ ਲਧਾ. ਰਾਮ ਰਾਜੇ॥) ਗੜ੍, ਸਿੱਧਾ– ਕੰਚਨ ਕਾਇਆ ਕੋਟ ਗੜ; ਵਿਚਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਸਿਧਾ॥) ਵਿੱਧਾ– ਹਰਿ ਹਰਿ ਹੀਰਾ ਰਤਨੁ ਹੈ; ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਤਨੁ ਵਿਧਾ॥) ਗੁੱਧਾ– ਧੁਰਿ ਭਾਗ ਵਡੇ ਹਰਿ ਪਾਇਆ; ਨਾਨਕ. ਰਸਿ ਗੁਧਾ॥) ਖੜ੍ਹੀ ਬੱਾਲੀ– ਪੰਥੁ ਦਸਾਵਾ. ਨਿਤ ਖੜੀ; ਮੁੰਧ ਜੋਬਨਿ ਬਾਲੀ. ਰਾਮ ਰਾਜੇ॥) ਚੱਾਲੀ– ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ. ਚੇਤਾਇ ਗੁਰ; ਹਰਿ ਮਾਰਗਿ ਚਾਲੀ॥) ਜੱਾਲੀ– ਮੇਰੈ ਮਨਿ ਤਨਿ. ਨਾਮੁ ਆਧਾਰੁ ਹੈ; ਹਉਮੈ ਬਿਖੁ ਜਾਲੀ॥) ਬਨ=ਵਾਲੀ– ਬਨ ਪੋਲਾ, ਵੱਾਲੀ– ਜਨ ਨਾਨਕ. ਸਤਿਗੁਰੁ ਮੇਲਿ ਹਰਿ; ਹਰਿ ਮਿਲਿਆ ਬਨਵਾਲੀ॥) ਦੱਸਿ– ਮੈ. ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਪਿਆਰਾ, ਦਸਿ ਗੁਰੁ; ਮਿਲਿ ਹਰਿ. ਮਨੁ ਮੰਨੇ॥ ਗੁਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਭਿੰਨੀ ਦੇਹੁਰੀ; ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਬੁਰਕੇ. ਰਾਮ ਰਾਜੇ॥) ਛਕਿ ਛਕੇ ਪੋਲੇ– ਜਿਨਾ. ਗੁਰਬਾਣੀ ਮਨਿ ਭਾਈਆ; ਅੰਮ੍ਰਿਤਿ ਛਕਿ ਛਕੇ॥) ਧੱਕ ਧੱਕੇ– ਗੁਰ ਤੁਠੈ. ਹਰਿ ਪਾਇਆ; ਚੂਕੇ ਧਕ ਧਕੇ॥ ਹਰਿ ਜਨੁ. ਹਰਿ ਹਰਿ ਹੋਇਆ; ਨਾਨਕੁ. ਹਰਿ ਇਕੇ॥) ਪੱਾਸੇ– ਹਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਭਗਤਿ ਭੰਡਾਰ ਹੈ; ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰ ਪਾਸੇ. ਰਾਮ ਰਾਜੇ॥ ਗੁਰੁ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਚਾ ਸਾਹੁ ਹੈ; ਸਿਖ ਦੇਇ. ਹਰਿ ਰਾਸੇ॥ ਧਨੁ ਧੰਨੁ ਵਣਜਾਰਾ ਵਣਜੁ ਹੈ; ਗੁਰੁ ਸਾਹੁ ਸਾਬਾਸੇ॥ ਜੋ ਪਾਵਹਿ ਭਾਂਡੇ ਵਿਚਿ ਵਸਤੁ, ਸਾ ਨਿਕਲੈ; ਕਿਆ ਕੋਈ ਕਰੇ ਵੇਚਾਰਾ॥

੪੫੦. ਹਮ. ਕਿਆ ਗੁਣ ਤੇਰੇ ਵਿਥਰਹ, ਸੁਆਮੀ; ਤੂੰ ਅਪਰ ਅਪਾਰੋ. ਰਾਮ ਰਾਜੇ॥ ਹਮ ਮੂਰਖ. ਕਿਛੂਅ ਨ ਜਾਣਹਾ; ਕਿਵ ਪਾਵਹ ਪਾਰੋ॥ ਹਮ ਬਾਰਿਕ. ਤੂੰ ਗੁਰੁ ਪਿਤਾ ਹੈ; ਦੇ ਮਤਿ ਸਮਝਾਏ॥) ਘਟਿ ਬਲਿਆ ਪੋਲੇ– ਅਗਿਆਨੁ ਅੰਧੇਰਾ ਕਟਿਆ; ਗੁਰ ਗਿਆਨੁ ਘਟਿ ਬਲਿਆ॥) ਲੱਧਾ ਚੱਲਿਆ– ਹਰਿ ਲਧਾ ਰਤਨੁ ਪਦਾਰਥੋ; ਫਿਰਿ. ਬਹੁੜਿ ਨ ਚਲਿਆ॥ ਜਿਨੀ. ਐਸਾ ਹਰਿ ਨਾਮੁ. ਨ ਚੇਤਿਓ; ਸੇ ਕਾਹੇ. ਜਗਿ ਆਏ, ਰਾਮ ਰਾਜੇ॥) ਵੱਤੈ– ਹੁਣਿ ਵਤੈ. ਹਰਿ ਨਾਮੁ. ਨ ਬੀਜਿਓ; ਅਗੈ ਭੁਖਾ. ਕਿਆ ਖਾਏ॥ ਤੂੰ ਹਰਿ. ਤੇਰਾ ਸਭੁ ਕੋ; ਸਭਿ ਤੁਧੁ ਉਪਾਏ. ਰਾਮ ਰਾਜੇ॥ ਕਿਛੁ ਹਾਥਿ ਕਿਸੈ ਦੈ ਕਿਛੁ ਨਾਹੀ; ਸਭਿ ਚਲਹਿ ਚਲਾਏ॥) ਭਾਂਤਿ– ਕੋਈ ਗਾਵੈ. ਰਾਗੀ ਨਾਦੀ ਬੇਦੀ. ਬਹੁ ਭਾਤਿ ਕਰਿ; ਨਹੀ ਹਰਿ ਹਰਿ ਭੀਜੈ. ਰਾਮ ਰਾਜੇ॥ ਜਿਨਾ ਅੰਤਰਿ. ਕਪਟੁ ਵਿਕਾਰੁ ਹੈ; ਤਿਨਾ ਰੋਇ. ਕਿਆ ਕੀਜੈ॥ ਹਰਿ ਕਰਤਾ. ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਜਾਣਦਾ; ਸਿਰਿ ਰੋਗ ਹਥੁ ਦੀਜੈ॥) ਸੁੱਧੁ– ਜਿਨਾ ਨਾਨਕ. ਗੁਰਮੁਖਿ ਹਿਰਦਾ ਸੁਧੁ ਹੈ; ਹਰਿ ਭਗਤਿ ਹਰਿ ਲੀਜੈ॥) ਸੁਘੜ ਪੋਲਾ– ਜਿਨ ਅੰਤਰਿ. ਹਰਿ ਹਰਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਹੈ; ਤੇ ਜਨ. ਸੁਘੜ ਸਿਆਣੇ. ਰਾਮ ਰਾਜੇ॥) ਭੁੱਲਿ ਚੁੱਕਿ– ਜੇ ਬਾਹਰਹੁ. ਭੁਲਿ ਚੁਕਿ ਬੋਲਦੇ; ਭੀ. ਖਰੇ ਹਰਿ ਭਾਣੇ॥ ਜਨ ਨਾਨਕ, ਨਾਮੁ ਦੀਬਾਣੁ ਹੈ; ਹਰਿ ਤਾਣੁ ਸਤਾਣੇ॥ ਜਿਥੈ ਜਾਇ ਬਹੈ. ਮੇਰਾ ਸਤਿਗੁਰੂ; ਸੋ ਥਾਨੁ ਸੁਹਾਵਾ. ਰਾਮ ਰਾਜੇ॥ ਗੁਰਸਿਖੰਾ. ਸੋ ਥਾਨੁ ਭਾਲਿਆ; ਲੈ ਧੂਰਿ ਮੁਖਿ ਲਾਵਾ॥ ਗੁਰਸਿਖਾ ਕੀ ਘਾਲ.

ਥਾਇ ਪਈ; ਜਿਨ. ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਵਾ॥) ਪੂੱਜਿਆ– ਜਿਨ੍ ਨਾਨਕੁ. ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੂਜਿਆ; ਤਿਨ. ਹਰਿ ਪੂਜ ਕਰਾਵਾ॥

੪੫੧. ਭੁੱਖ– ਕਰਿ ਸੇਵਹਿ. ਪੂਰਾ ਸਤਿਗੁਰੂ; ਭੁਖ ਜਾਇ ਲਹਿ ਮੇਰੀ॥ ਗੁਰਸਿਖਾ ਕੀ ਭੁਖ. ਸਭ ਗਈ; ਤਿਨ ਪਿਛੈ. ਹੋਰ ਖਾਇ ਘਨੇਰੀ॥ ਗੁਰਸਿਖਾ ਮਨਿ ਵਾਧਾਈਆ; ਜਿਨ ਮੇਰਾ. ਸਤਿਗੁਰੂ ਡਿਠਾ ਰਾਮ ਰਾਜੇ॥ ਕੋਈ ਕਰਿ ਗਲ ਸੁਣਾਵੈ. ਹਰਿ ਨਾਮ ਕੀ; ਸੋ ਲਗੈ. ਗੁਰਸਿਖਾ ਮਨਿ ਮਿਠਾ॥) ਪੈਨਾਈ=ਅਹਿ, ਤੁੱਠਾ– ਹਰਿ ਦਰਗਹ. ਗੁਰਸਿਖ ਪੈਨਾਈਅਹਿ; ਜਿਨ੍ਾ ਮੇਰਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਤੁਠਾ॥) ਵੁੱਠਾ– ਜਨ ਨਾਨਕੁ. ਹਰਿ ਹਰਿ ਹੋਇਆ; ਹਰਿ ਹਰਿ ਮਨਿ ਵੁਠਾ॥ ਤਿਸ ਕੀ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਭੁਖ ਸਭ ਉਤਰੈ; ਜੋ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਵੈ॥) ਭੇੱਟਿਆ– ਜਿਨ੍ਾ ਨਾਨਕੁ. ਸਤਿਗੁਰੁ ਭੇਟਿਆ; ਤਿਨ੍ਾ ਮਿਲਿਆ ਹਰਿ ਸੋਈ॥ ਜਿਨ੍ਾ ਅੰਤਰਿ. ਗੁਰਮੁਖਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਹੈ; ਤਿਨ੍. ਹਰਿ ਰਖਣਹਾਰਾ ਰਾਮ ਰਾਜੇ॥) ਝਖ ਪੋਲਾ– ਜਿਨ ਹਰਿ ਸੇਤੀ. ਮਨੁ ਮਾਨਿਆ; ਸਭ ਦੁਸਟ ਝਖ ਮਾਰਾ॥) ਜਨ ਨਾਨਕ. ਨਾਮੁ ਧਿਆਇਆ; ਹਰਿ ਰਖਣਹਾਰਾ॥) ਜੁੱਗੁ ਜੁੱਗੁ– ਹਰਿ ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ. ਭਗਤ ਉਪਾਇਆ; ਪੈਜ ਰਖਦਾ ਆਇਆ. ਰਾਮ ਰਾਜੇ॥ ਅਹੰਕਾਰੀਆ ਨਿੰਦਕਾ. ਪਿਠਿ ਦੇਇ; ਨਾਮਦੇਉ. ਮੁਖਿ ਲਾਇਆ॥) ਬਿਸ਼੍ਰਾਮ ਪਿਆਰੇ 'ਤੇ ਹਨ– ਮੇਰੇ ਮਨ ਪਰਦੇਸੀ. ਵੇ ਪਿਆਰੇ; ਆਉ ਘਰੇ॥ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕੁ ਤੁਠਾ. ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ; ਮੇਲੇ ਹਰੇ॥ ਮਨਿ. ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਨ ਬੁਝੀ, ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ; ਨਿਤ ਆਸ ਕਰੇ॥ ਭਾਗ ਮਣੀ, ਸੋਹਾਗਣਿ, ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ; ਨਾਨਕ. ਹਰਿ ਉਰਿ ਧਾਰੇ॥

੪੫੨. ਰੱਤਿਅੜੇ– ਪਿਰ ਰਤਿਅੜੇ. ਮੈਡੇ ਲੋਇਣ. ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ; ਚਾਤ੍ਰਿਕ ਬੂੰਦ ਜਿਵੈ॥) ਸੱਜਣੁ ਲੱਧਾ– ਹਰਿ ਸਜਣੁ ਲਧਾ. ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ; ਨਾਨਕ. ਗੁਰੂ ਲਿਵੈ॥) ਚੜ੍ਿ ਰੁੱਤੇ– ਚੜਿ ਚੇਤੁ ਬਸੰਤੁ, ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ; ਭਲੀਅ ਰੁਤੇ॥) ਲੁਤੇ ਪੋਲਾ– ਪਿਰ ਬਾਝੜਿਅਹੁ. ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ; ਆਂਗਣਿ ਧੂੜਿ ਲੁਤੇ॥) ਜੁੜੇ[੧]। ਜੁਤੇ ਪੋਲਾ– ਮਨਿ ਆਸ ਉਡੀਣੀ. ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ; ਦੁਇ ਨੈਨ ਜੁਤੇ[੧]॥) ਸੁੱਤੇ– ਗੁਰੁ ਨਾਨਕੁ ਦੇਖਿ ਵਿਗਸੀ. ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ; ਜਿਉ ਮਾਤ ਸੁਤੇ॥) ਮੇਲਾਈ=ਆ ਵਿਟ=ੜਿਅਹੁ– ਗੁਰ ਵਿਟੜਿਅਹੁ ਹਉ ਘੋਲੀ, ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ; ਜਿਨਿ ਹਰਿ ਮੇਲਾਈਆ॥) ਤੁੱਠੜਾ– ਹਰਿ ਤੁਠੜਾ. ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ; ਜਨੁ ਨਾਨਕੁ. ਨਾਮਿ ਸਮਾਇਆ॥) ਖੇ੍ਲਸਾਂ– ਪਿਆਰੇ. ਹਰਿ ਬਿਨੁ; ਪ੍ਰੇਮੁ ਨ ਖੇਲਸਾ॥) ਦੇਖਸਾਂ– ਕਿਉ ਪਾਈ ਗੁਰੁ; ਜਿਤੁ ਲਗਿ, ਪਿਆਰਾ ਦੇਖਸਾ॥) ਮੇਲਸਾਂ। ਦੱਾਤੜੇ– ਹਰਿ ਦਾਤੜੇ, ਮੇਲਿ ਗੁਰੁ; ਮੁਖਿ ਗੁਰਮੁਖਿ ਮੇਲਸਾ॥ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕੁ ਪਾਇਆ, ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ; ਧੁਰਿ ਮਸਤਕਿ ਲੇਖੁ ਸਾ॥) ਵੱਸਿ। ਗ=ਇਆ– ਗ੍ਿਹੁ ਵਸਿ ਆਇਆ. ਮੰਗਲੁ ਗਾਇਆ; ਪੰਚ ਦੁਸਟ ਓਇ ਭਾਗਿ ਗਇਆ॥ ਚਾਖਿਅੜਾ ਚਾਖਿਅੜਾ; ਮੈ, ਹਰਿ ਰਸੁ ਮੀਠਾ ਰਾਮ॥ ਸੰਤ ਪਿਆਰੇ. ਕਾਰਜ ਸਾਰੇ; ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਿ. ਲਗੇ ਸੇਵਾ॥ ਆਪੇ ਜਾਵੀ. ਆਪੇ ਮਾਵੀ; ਆਪਿ ਸੁਆਮੀ. ਆਪਿ ਦੇਵਾ॥ ਨਵ ਨਿਧੇ ਨਉ ਨਿਧੇ; ਮੇਰੇ ਘਰ ਮਹਿ ਆਈ. ਰਾਮ॥ ਗੋਵਿੰਦ ਗਾਜੇ.ਅਨਹਦ ਵਾਜੇ; ਅਚਰਜ ਸੋਭ ਬਣਾਈ॥) ਸਰ=ਸਿਅੜੇ– ਸਰਸਿਅੜੇ ਸਰਸਿਅੜੇ; ਮੇਰੇ ਭਾਈ ਸਭ ਮੀਤਾ ਰਾਮ॥

੪੫੩. ਭੀੱਤਾ, ਗੜ੍ਾ– ਗੁਰ ਮਿਲਿ ਜੀਤਾ, ਹਰਿ ਹਰਿ ਕੀਤਾ; ਤੂਟੀ ਭੀਤਾ, ਭਰਮ ਗੜਾ॥) ਖੜ੍ਾ– ਪਾਇਆ ਖਜਾਨਾ. ਬਹੁਤੁ ਨਿਧਾਨਾ; ਸਾਣਥ ਮੇਰੀ. ਆਪਿ ਖੜਾ॥) ਸੋਈ ਸੁਗਿਆਨਾ ਸੋ ਪਰਧਾਨਾ; ਜੋ. ਪ੍ਰਭਿ ਅਪਨਾ ਕੀਤਾ॥ ਕਹੁ ਨਾਨਕ. ਜਾਂ ਵਲਿ ਸੁਆਮੀ; ਤਾ ਸਰਸੇ ਭਾਈ ਮੀਤਾ॥) ਅ=ਕਥਾ ਅ=ਕਥ ਪੋਲੇ– ਅਕਥਾ ਹਰਿ, ਅਕਥ ਕਥਾ; ਕਿਛੁ. ਜਾਇ ਨ ਜਾਣੀ ਰਾਮ॥) ਅ=ਲਖੁ

ਪੋਲਾ- ਜਪਿ ਏਕੁ. ਅਲਖੁ ਪ੍ਰਭੁ ਨਿਰੰਜਨੁ; ਮਨ ਚਿੰਦਿਆ ਫਲੁ ਪਾਇਆ॥) ਸੱਜਨ- ਹਰਿ ਸੰਤਾ. ਹਰਿ ਸੰਤ ਸਜਨ; ਮੇਰੇ ਮੀਤ ਸਹਾਈ ਰਾਮ॥ ਵਡਭਾਗੀ ਵਡਭਾਗੀ; ਸਤਸੰਗਤਿ ਪਾਈ ਰਾਮ॥ ਬਿਨਵੰਤਿ ਨਾਨਕ. ਦਾਸੁ ਤੇਰਾ; ਸਦਾ ਹਰਿ ਸਰਣਾਈ॥ ਹਰਿ ਦਰੇ, ਹਰਿ ਦਰਿ ਸੋਹਨਿ; ਤੇਰੇ. ਭਗਤ ਪਿਆਰੇ ਰਾਮ॥) ਥਾਈਂ- ਘਟਿ ਘਟਿ ਰਵਿ ਰਹਿਆ ਸਭ ਥਾਈ; ਪੂਰਨ ਪੁਰਖੁ ਬਿਧਾਤਾ॥ ਬੇਅੰਤਾ. ਬੇਅੰਤ ਗੁਣ ਤੇਰੇ; ਕੇਤਕ ਗਾਵਾ ਰਾਮ॥ ਤੇਰੇ ਚਰਣਾ. ਤੇਰੇ ਚਰਣ ਧੂੜਿ; ਵਡਭਾਗੀ ਪਾਵਾ ਰਾਮ॥ ਮਿਲਿ ਸੰਤ ਸੰਗਤਿ, ਆਰਾਧਿਆ; ਹਰਿ ਘਟਿ ਘਟੇ ਡੀਠਾ. ਰਾਮ ਰਾਜੇ॥ ਹਰਿ ਘਟਿ ਘਟੇ ਡੀਠਾ. ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਵੂਠਾ; ਜਨਮ ਮਰਨ ਦੁਖ ਨਾਠੇ॥

੪੫੪. ਮੱਾਤੇ- ਜਿਉ ਰਾਤੀ ਜਲਿ. ਮਾਛੁਲੀ; ਤਿਉ.ਰਾਮ ਰਸਿ ਮਾਤੇ. ਰਾਮ ਰਾਜੇ॥) ਭਾਂਤੇ- ਗੁਰ ਪੂਰੈ ਉਪਦੇਸਿਆ; ਜੀਵਨ ਗਤਿ ਭਾਤੇ. ਰਾਮ ਰਾਜੇ॥ ਹਰਿ ਰਤਨ ਪਦਾਰਥੋ, ਪਰਗਟੋ ਪੂਰਨੋ; ਛੋਡਿ ਨ ਕਤਹੂ ਜਾਏ॥) ਦੱਾਤੇ- ਪ੍ਰਭੁ ਸੁਘਰੁ ਸਰੂਪੁ ਸੁਜਾਨੁ ਸੁਆਮੀ; ਤਾ ਕੀ ਮਿਟੈ ਨ ਦਾਤੇ॥ ਮਾਲੁ ਖਜੀਨਾ ਸੁਤ ਭ੍ਰਾਤ ਮੀਤ; ਸਭਹੂੰ ਤੇ ਪਿਆਰਾ. ਰਾਮ ਰਾਜੇ॥ ਹਰਿ ਸਾਸਿ ਗਿਰਾਸਿ. ਨ ਬਿਸਰੈ ਕਬਹੂੰ; ਗੁਰ ਸਬਦੀ ਰੰਗੁ ਮਾਣੀਐ॥) ਜੱਗਜੀਵਨੋ- ਪ੍ਰਭੁ ਪੁਰਖੁ ਜਗਜੀਵਨੋ, ਸੰਤ ਰਸੁ ਪੀਵਨੋ; ਜਪਿ. ਭਰਮ ਮੋਹ ਦੁਖ ਡਾਰਾ॥ ਮਿਲੇ ਨਰਾਇਣ ਆਪਣੇ; ਮਾਨੋਰਥੋ ਪੂਰਾ. ਰਾਮ ਰਾਜੇ॥ ਆਦਿ ਮਧਿ ਅੰਤਿ ਪ੍ਰਭੁ ਸੋਈ; ਸੁੰਦਰ ਗੁਰ ਗੋਪਾਲਾ॥ ਨਾਨਕ. ਪ੍ਰੀਤਿ ਲਗੀ ਤਿਨ੍ ਰਾਮ ਸਿਉ; ਭੇਟਤ ਸਾਧ ਸੰਗਾਤ॥ ਜਲ ਦੁਧ ਨਿਆਈ ਰੀਤਿ, ਅਬ ਦੁਧ ਆਚ ਨਹੀ; ਮਨ ਐਸੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਹਰੇ॥ ਅਬ ਉਰਝਿਓ ਅਲਿ ਕਮਲੇਹ, ਬਾਸਨ ਮਾਹਿ ਮਗਨ; ਇਕੁ ਖਿਨੁ ਭੀ ਨਾਹਿ ਟਰੈ॥ ਖਿਨੁ ਨਾਹਿ ਟਰੀਐ. ਪ੍ਰੀਤਿ ਹਰੀਐ; ਸੀਗਾਰ ਹਭਿ ਰਸ ਅਰਪੀਐ॥ ਕਰਿ ਕੀਰਤਿ ਗੋਵਿੰਦ ਗੁਣੀਐ; ਸਗਲ ਪ੍ਰਾਛਤ ਦੁਖ ਹਰੇ॥ ਕਹੁ ਨਾਨਕ. ਛੰਤ ਗੋਵਿੰਦ ਹਰਿ ਕੇ, ਮਨ ਹਰਿ ਸਿਉ ਨੇਹੁ ਕਰੇਹੁ; ਐਸੀ ਮਨ ਪ੍ਰੀਤਿ ਹਰੇ॥

੪੫੫. ਅਤਿ ਪੋਲਾ- ਹਰਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਕਰੀਜੈ. ਇਹੁ ਮਨੁ ਦੀਜੈ; ਅਤਿ ਲਾਈਐ ਚਿਤੁ ਮੁਰਾਰੀ॥ ਗੁਰ ਸੁ ਪ੍ਰਸੰਨੇ ਮਿਲੁ ਨਾਹ ਵਿਛੁੰਨੇ; ਧਨ ਦੇਦੀ ਸਾਚੁ ਸਨੇਹਾ॥ ਕਹੁ ਨਾਨਕ. ਛੰਤ ਅਨੰਤ ਠਾਕੁਰ ਕੇ; ਹਰਿ ਸਿਉ ਕੀਜੈ ਨੇਹਾ; ਮਨ ਐਸਾ ਨੇਹੁ ਕਰੇਹੁ॥) ਸੂਰਜ[1]- ਚਕਵੀ ਸੂਰ ਸਨੇਹੁ, ਚਿਤਵੈ ਆਸ ਘਣੀ; ਕਦਿ. ਦਿਨੀਅਰੁ[1] ਦੇਖੀਐ॥) ਬੋਲਦੀ[1] ਹੈ- ਕੋਕਿਲ ਅੰਬ ਪਰੀਤਿ. ਚਵੈ[1] ਸੁਹਾਵੀਆ; ਮਨ ਹਰਿ ਰੰਗੁ ਕੀਜੀਐ॥) ਹੱਭਿ- ਹਰਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਕਰੀਜੈ, ਮਾਨੁ ਨ ਕੀਜੈ; ਇਕ ਰਾਤੀ ਕੇ, ਹਭਿ ਪਾਹੁਣਿਆ॥ ਅਬ. ਕਿਆ ਰੰਗੁ ਲਾਇਓ, ਮੋਹੁ ਰਚਾਇਓ; ਨਾਗੇ ਆਵਣ ਜਾਵਣਿਆ॥) ਪੜੀਐ ਝਾੜੇ ਪੈਰ ਹਲੰਤ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ- ਥਿਰੁ ਸਾਧੂ ਸਰਣੀ. ਪੜੀਐ ਚਰਣੀ; ਅਬ ਟੂਟਸਿ ਮੋਹੁ, ਜੁ ਕਿਤੀਐ॥ ਕਹੁ ਨਾਨਕ. ਛੰਤ ਦਇਆਲ ਪੁਰਖ ਕੇ, ਮਨ ਹਰਿ ਲਾਇ ਪਰੀਤਿ; ਕਬ ਦਿਨੀਅਰੁ ਦੇਖੀਐ॥ ੩॥) ਹਿਰਨ[1], ਹਿਰਦਾ[2], ਦਿੰਦਾ ਹੈ[3]- ਨਿਸਿ ਕੁਰੰਕ[1] ਜੈਸੇ. ਨਾਦ ਸੁਣਿ ਸ੍ਰਵਣੀ ਹੀਉ[2] ਡਿਵੈ[3]; ਮਨ ਐਸੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਕੀਜੈ॥) ਜੁਆਨ[1] ਇਸਤ੍ਰੀ, ਸੇਵਾ[1] ਚ- ਜੈਸੀ ਤਰੁਣਿ[1] ਭਤਾਰ, ਉਰਝੀ ਪਿਰਹਿ ਸਿਵੈ[2]; ਇਹੁ ਮਨੁ ਲਾਲ ਦੀਜੈ॥) ਹੱਭਿ- ਮਨੁ ਲਾਲਹਿ ਦੀਜੈ, ਭੋਗ ਕਰੀਜੈ; ਹਭਿ ਖੁਸੀਆ ਰੰਗ ਮਾਣੇ॥ ਪਿਰੁ ਅਪਨਾ ਪਾਇਆ. ਰੰਗੁ ਲਾਲੁ ਬਣਾਇਆ; ਅਤਿ ਮਿਲਿਓ ਮਿਤ੍ਰ ਚਿਰਾਣੇ॥) ਆਖੀਂ -ਗੁਰੁ ਥੀਆ ਸਾਖੀ, ਤਾ ਡਿਠਮੁ ਆਖੀ; ਪਿਰ ਜੇਹਾ. ਅਵਰੁ ਨ ਦੀਸੈ॥ ਬਨੁ ਬਨੁ ਫਿਰਤੀ ਖੋਜਤੀ; ਹਾਰੀ ਬਹੁ ਅਵਗਾਹਿ॥ ਜਾ ਕਉ ਖੋਜਹਿ; ਅਸੰਖ ਮੁਨੀ, ਅਨੇਕ ਤਪੇ॥) ਸੁੱਚਮ[1]- ਜਪ ਤਾਪ ਸੰਜਮ ਕਿਰਿਆ ਪੂਜਾ; ਅਨਿਕ

ਸੋਧਨ[1] ਬੰਦਨਾ॥) ਬਸੁ-ਧਾ ਪੋਲਾ- ਕਰਿ ਗਵਨੁ ਬਸੁਧਾ, ਤੀਰਥਹ ਮਜਨੁ; ਮਿਲਨ ਕਉ ਨਿਰੰਜਨਾ॥) ਗਤੇ ਪੋਲਾ- ਦਇਆਲ ਲਾਲ ਗੋਬਿੰਦ, ਨਾਨਕ; ਮਿਲੁ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਹੋਇ ਗਤੇ॥ ਕੋਟਿ ਬਿਸਨ ਅਵਤਾਰ; ਸੰਕਰ ਜਟਾਧਾਰ॥ ਚਾਹਹਿ ਤੁਝਹਿ ਦਇਆਰ; ਮਨਿ ਤਨਿ ਰੁਚ ਅਪਾਰ॥) ਗੰ-ਧਰਬ- ਸੁਰ ਸਿਧ ਗਣ ਗੰਧਰਬ ਧਿਆਵਹਿ; ਜਖ ਕਿੰਨਰ ਗੁਣ ਭਨੀ॥ ਕੋਟਿ ਦੇਵੀ ਜਾ ਕਉ ਸੇਵਹਿ; ਲਖਿਮੀ ਅਨਿਕ ਭਾਤਿ॥

੪੫੬. ਨਖਿਅੱਤ੍ਰ। ਬਸੁ-ਧ ਪੋਲਾ। ਗਾ-ਵਏ- ਨਖਿਅਤ੍ਰ ਸਸੀਅਰ ਸੂਰ ਧਿਆਵਹਿ; ਬਸੁਧ ਗਗਨਾ ਗਾਵਏ॥) ਸਿਮ੍ਰਿ੍ਤਿ ਮੰਮਾ ਮੁਕਤਾ, ਅੱਧਾ ਰਾਰਾ੍ ਪੋਲਾ ਬੋਲ ਕੇ, ਇੱਕ ਸਿਹਾਰੀ ਅੱਧੇ ਰਾਰੇ, ਇੱਕ ਸਿਹਾਰੀ ਤੱਤੇ ਲਾਉ- ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਪੁਰਾਣ ਚਤੁਰ ਬੇਦਹ; ਖਟੁ ਸਾਸਤ੍ਰ. ਜਾ ਕਉ ਜਪਾਤਿ॥) ਨਾਲ[1] ਸੱਚੇ[2] ਵਾਹਿਗੁਰੂਜੀ, ਸਾਤਿ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ- ਪਤਿਤ. ਪਾਵਨ, ਭਗਤਿ ਵਛਲ; ਨਾਨਕ. ਮਿਲੀਐ ਸੰਗਿ[1] ਸਾਤਿ[1]॥) ਜੇਤੀ ਪ੍ਰਭੂ ਜਨਾਈ; ਰਸਨਾ ਤੇਤ ਭਨੀ॥ ਅਨਜਾਨਤ ਜੋ ਸੇਵੈ; ਤੇਤੀ. ਨਹ ਜਾਇ ਗਨੀ॥) ਅਵਿ-ਗਤ ਅ-ਗਨਤ- ਅਵਿਗਤ ਅਗਨਤ ਅਥਾਹ ਠਾਕੁਰ; ਸਗਲ ਮੰਝੇ ਬਾਹਰਾ॥) ਵੱਸਿ- ਵਸਿ ਭਗਤ ਥੀਆ, ਮਿਲੇ ਜੀਆ; ਤਾ ਕੀ ਉਪਮਾ ਕਿਤ ਗਨੀ॥ ਉਦਮੁ ਕਰਹੁ ਵਡਭਾਗੀਹੋ; ਸਿਮਰਹੁ. ਹਰਿ ਹਰਿ ਰਾਇ॥ ਨਾਮੁ ਜਪਤ ਗੋਬਿੰਦ; ਨਹ ਅਲਸਾਈਐ॥ ਭੇਟਤ ਸਾਧੂ ਸੰਗ; ਜਮ ਪੁਰਿ ਨਹ ਜਾਈਐ॥ ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਅਰਾਧਿ ਹਰਿ ਹਰਿ; ਧਿਆਇ ਸੋ ਪ੍ਰਭੁ ਮਨਿ ਮੁਖੀ॥ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਦਇਆਲ ਰਸਾਲ ਗੁਣ ਨਿਧਿ; ਕਰਿ ਦਇਆ ਸੇਵਾ ਲਾਈਐ॥ ਨਾਨਕੁ ਪਇਅੰਪੈ. ਚਰਣ ਜੰਪੈ; ਨਾਮੁ ਜਪਤ ਗੋਬਿੰਦ. ਨਹ ਅਲਸਾਈਐ॥ ਓਟ ਗਹੀ ਗੋਪਾਲ; ਦਇਆਲ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧੇ॥) ਮੁਕਤ[1]- ਮੋਹਿ ਆਸਰ, ਤੁਅ ਚਰਨ; ਤੁਮਾਰੀ ਸਰਨਿ ਸਿਧੇ[1]॥) ਉ-ਧਰਨ- ਹਰਿ ਚਰਨ ਕਾਰਨ ਕਰਨ ਸੁਆਮੀ; ਪਤਿਤ. ਉਧਰਨ ਹਰਿ ਹਰੇ॥ ਸਾਗਰ ਸੰਸਾਰ, ਭਵ ਉਤਾਰ; ਨਾਮੁ ਸਿਮਰਤ. ਬਹੁ ਤਰੇ॥) ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਉਧਾਰਨ[1]। ਉ-ਧਰਨ, ਬਿਧੇ ਪੋਲਾ- ਆਦਿ ਅੰਤਿ ਬੇਅੰਤ ਖੋਜਹਿ; ਸੁਨੀ ਉਧਰਨ[1], ਸੰਤ ਸੰਗ ਬਿਧੇ॥

੪੫੭. ਦਾਸਨ ਦਾਸ ਪ੍ਰੇਮ ਬੇਨਤੀ[1] ਪੂਰਬਕ ਕਥਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਥਵਾ ਹੇ ਪੀਆ[1] ਅਪਨੇ! - ਨਾਨਕੁ ਪਇਅੰਪੈ[1], ਚਰਨ ਜੰਪੈ; ਓਟ ਗਹੀ ਗੋਪਾਲ, ਦਇਆਲ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧੇ॥ ਭਗਤਿ ਵਛਲੁ ਹਰਿ ਬਿਰਦੁ; ਆਪਿ ਬਨਾਇਆ॥) ਰਾ-ਵਏ- ਜਾ ਕੈ ਗ੍ਰਿਹਿ. ਹਰਿ ਨਾਹੁ; ਸੁ ਸਦ ਹੀ ਰਾਵਏ॥ ਅਵਿਨਾਸੀ ਅਵਿਗਤੁ ਸੋ ਪ੍ਰਭੁ; ਸਦਾ ਨਵਤਨੁ ਨਿਰਮਲਾ॥ ਨਹ ਦੂਰਿ. ਸਦਾ ਹਦੂਰਿ ਠਾਕੁਰੁ; ਦਹ ਦਿਸ ਪੂਰਨੁ ਸਦ ਸਦਾ॥) ਜਿਨ੍[1] ਤੋਂ[2] ਭਾ-ਵਏ- ਪ੍ਰਾਨ ਪਤਿ ਗਤਿ ਮਤਿ ਜਾ[1] ਤੇ; ਪ੍ਰਿਅ ਪ੍ਰੀਤਿ ਪ੍ਰੀਤਮੁ ਭਾਵਏ॥ ਸੁਖਵੰਤੀ ਸਾ ਨਾਰਿ; ਸੋਭਾ ਪੂਰਿ ਬਣਾ॥) ਮਹੱਤੁ- ਮਾਣੁ ਮਹਤੁ ਕਲਿਆਣੁ, ਹਰਿ ਜਸੁ; ਸੰਗਿ ਸੁਰਜਨੁ ਸੋ ਪ੍ਰਭੂ॥) ਊਨਾ ਪੋਲਾ- ਸਰਬ ਸਿਧਿ ਨਵ ਨਿਧਿ. ਤਿਤੁ ਗ੍ਰਿਹਿ; ਨਹੀ ਊਨਾ, ਸਭੁ ਕਛੂ॥ ਮਧੁਰ ਬਾਨੀ, ਪਿਰਹਿ ਮਾਨੀ; ਥਿਰੁ ਸੋਹਾਗੁ ਤਾ ਕਾ ਬਣਾ॥ ਆਉ ਸਖੀ ਸੰਤ ਪਾਸਿ; ਸੇਵਾ ਲਾਗੀਐ॥ ਸਰਣਿ ਗਹੀਜੈ. ਮਾਨਿ ਲੀਜੈ; ਕਰੇ ਸੋ ਸੁਖੁ ਪਾਈਐ॥ ਜਾ ਕੈ ਮਸਤਕਿ ਭਾਗ; ਸਿ ਸੇਵਾ ਲਾਇਆ॥) ਵੁੱਠਾ- ਮਨਿ ਸਾਂਤਿ, ਸਹਜੁ ਸੁਭਾਉ ਵੁਠਾ; ਅਨਦ ਮੰਗਲ ਗੁਣ ਗਾਇਆ॥ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਜਪੰਤਿਆ; ਕਛੁ ਨ ਕਹੈ ਜਮ ਕਾਲੁ॥) ਕਰੁਣਾ-ਮੈ- ਕਤਹੂੰ. ਨ ਧਾਵਉ, ਸਰਣਿ ਪਾਵਉ; ਕਰੁਣਾਮੈ ਪ੍ਰਭ, ਕਰਿ ਮਇਆ॥) ਸਮਰੱਥ- ਸਮਰਥ ਅਗਥ ਅਪਾਰ ਨਿਰਮਲ; ਸੁਣਹੁ ਸੁਆਮੀ ਬਿਨਉ ਏਹੁ॥

੪੫੮. ਅਪਰਾਧੀ ਮਤਿ ਹੀਨੁ; ਨਿਰਗੁਨੁ ਅਨਾਥੁ ਨੀਚੁ॥) ਚਿੱਕੜ[1], ਸਠ ਪੋਲਾ– ਸਠ ਕਠੋਰੁ ਕੁਲ ਹੀਨੁ; ਬਿਆਪਤ ਮੋਹ ਕੀਚੁ[1]॥) ਆ=ਵਏ– ਮਲ ਭਰਮ ਕਰਮ ਅਹੰ ਮਮਤਾ; ਮਰਣੁ. ਚੀਤਿ ਨ ਆਵਏ॥) ਲਪਟਾ=ਵਏ– ਬਨਿਤਾ ਬਿਨੋਦ ਅਨੰਦ ਮਾਇਆ; ਅਗਿਆਨਤਾ ਲਪਟਾਵਏ॥) ਖਿਸੈ ਪੋਲਾ– ਖਿਸੈ ਜੋਬਨੁ, ਬਧੈ ਜਰੂਆ; ਦਿਨ ਨਿਹਾਰੇ ਸੰਗਿ ਮੀਚੁ॥) ਸੋ ਭੋਗ ਮਿੱਠੇ ਨਹੀਂ[1]– ਲਪਟਿ ਰਹਿਓ ਤਿਹ ਸੰਗਿ; ਮੀਠੇ ਭੋਗ ਸੋ ਨ[1]॥) ਅ=ਗਨਤ– ਕ੍ਰਮਤ ਭਾਰ ਅਗਨਤ ਆਇਓ; ਬਹੁ ਪ੍ਰਦੇਸਹ ਧਾਇਓ॥ ਅਬ ਓਟ ਧਾਰੀ, ਪ੍ਰਭ ਮੁਰਾਰੀ; ਸਰਬ ਸੁਖ, ਹਰਿ ਨਾਇਓ॥ ਰਾਖਨਹਾਰੇ ਪ੍ਰਭ ਪਿਆਰੇ; ਮੁਝ ਤੇ. ਕਛੂ ਨ ਹੋਆ, ਹੋ ਨ॥) ਨਾਮ ਧਾਰੀਕ ਉਧਾਰੇ; ਭਗਤਹ ਸੰਸਾ ਕਉਨ॥) ਜਿਸ[1] ਕਿਸ[2] ਤਰ੍ਾਂ[3] ਭੀ ਹੋ ਸਕੇ– ਜੇਨ[1] ਕੇਨ[2] ਪਰਕਾਰੇ[3]; ਹਰਿ ਹਰਿ ਜਸੁ. ਸੁਨਹੁ ਸ੍ਰਵਨ॥) ਬਸੁ=ਧ ਪੋਲਾ। ਕਲਮਾਂ– ਬਸੁਧ ਕਾਗਦ ਬਨਰਾਜ ਕਲਮਾ; ਲਿਖਣ ਕਉ. ਜੇ ਹੋਇ ਪਵਨ॥) ਸੁਹਿਰਦ[1] ਸ਼੍ਰੇਸਟ ਪਿਆਰੇ। ਸੁਹਿਰਦ[1]। ਸਬੰਧੀ[2]– ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਸੁਤ ਮੀਤ ਸੁਰਿਜਨ[1]; ਇਸਟ ਬੰਧਪ ਜਾਣਿਆ॥) ਸੰਮਿ੍ਰਥ– ਗੋਵਿੰਦ ਗੁਪਾਲ ਦਇਆਲ ਸੰਮਿ੍ਰਥ; ਬੋਲਿ ਸਾਧੂ. ਹਰਿ ਜੈ ਜਏ॥

੪੫੯. ਨਾਨਕ. ਨਾਮੁ ਨ ਵਿਸਰਉ. ਇਕ ਘੜੀ; ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਭਗਵੰਤ॥) ਚਾਮੱਕਨਿ– ਭਿੰਨੀ ਰੈਨੜੀਐ; ਚਾਮਕਨਿ ਤਾਰੇ॥) ਬੇਦ[1]– ਗੁਣ ਗੂੜ ਗੁਪਤ. ਅਪਾਰ ਕਰਤੇ; ਨਿਗਮ[1]. ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਵਹੇ॥ ਸਗਲ ਗੁਣ. ਸੁਗਿਆਨ ਪੂਰਨ; ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਭ. ਭਾਣੀ॥) ਰਹਸੇ ਪੋਲਾ– ਸੁਖ ਸਹਜ ਸਰਸੇ. ਹਰਿ ਨਾਮਿ ਰਹਸੇ; ਪ੍ਰਭਿ ਆਪਿ ਕਿਰਪਾ ਧਾਰੀਆ॥) ਜਮਹਿ ਪੋਲਾ– ਤਨੁ ਭਸਮ ਢੇਰੀ. ਜਮਹਿ ਹੇਰੀ; ਕਾਲਿ ਬਪੁੜੈ ਜਿਤਿਆ॥

੪੬੦. ਜੁਲਿਆ ਪੋਲਾ– ਨਾਨਕ. ਕਮਾਣਾ ਸੰਗਿ ਜੁਲਿਆ; ਨਹ ਜਾਇ ਕਿਰਤੁ ਮਿਟਾਇਆ॥ ਸੂਖਹੁ ਦੂਖ ਭਏ; ਨਿਤ ਪਾਪ ਕਮਾਇਣੁ॥) ਚੱਲੇ, ਘੱਤਿ– ਪਾਪਾ ਕਮਾਣੇ. ਛਡਹਿ ਨਾਹੀ; ਲੈ ਚਲੇ, ਘਤਿ ਗਲਾਵਿਆ॥) ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਪਦਾਰਥ[1] ਗੰਧਰਬਾ[1] ਨੱਗਰੀ:– ਰੌੜ 'ਚ ਵਾ ਅਸਮਾਨ 'ਚ ਨੱਗਰ ਪਰਤੀਤ ਹੋਣਾ– ਹਰਿਚੰਦਉਰੀ[1] ਦੇਖਿ ਮੂਠਾ; ਕੂੜੁ ਸੇਜਾ ਰਾਵਿਆ॥) ਮੱਾਤਾ ਲੱਬਿ– ਲਬਿ ਲੋਭਿ ਅਹੰਕਾਰਿ ਮਾਤਾ; ਗਰਬਿ ਭਇਆ ਸਮਾਇਣੁ॥ ਨਾਨਕ. ਮਿ੍ਰਗ ਅਗਿਆਨਿ ਬਿਨਸੇ; ਨਹ ਮਿਟੈ. ਆਵਣੁ ਜਾਇਣੁ॥) ਮਿੱਠੈ। ਮੱਖੁ– ਮਿਠੈ ਮਖੁ ਮੁਆ; ਕਿਉ ਲਏ ਓਡਾਰੀ॥) ਤਰਣੁ ਦੁਹੇਲਾ ਭਇਆ. ਖਿਨ ਮਹਿ; ਖਸਮ. ਚਿਤਿ ਨ ਆਇਓ॥) ਗੁੱਝਾ– ਗੁਝਾ ਕਮਾਣਾ ਪ੍ਰਗਟੁ ਹੋਆ; ਈਤ ਉਤਹਿ ਖੁਆਰੀ॥ ਨਾਨਕ. ਸਤਿਗੁਰ ਬਾਝੁ. ਮੂਠਾ; ਮਨਮੁਖੋ ਅਹੰਕਾਰੀ॥ ਹਰਿ ਕੇ ਦਾਸ ਜੀਵੇ; ਲਗਿ ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਚਰਣੀ॥ ਬਲ ਬੁਧਿ ਗਿਆਨੁ ਧਿਆਨੁ; ਅਪਣਾ ਆਪਿ ਨਾਮੁ ਜਪਾਇਆ॥ ਰਾਖਿ ਲੀਏ ਰਖਣਹਾਰੈ; ਸਦਾ ਨਿਰਮਲ ਕਰਣੀ॥ ਨਾਨਕ. ਨਰਕਿ ਨ ਜਾਹਿ ਕਬਹੂੰ; ਹਰਿ ਸੰਤ. ਹਰਿ ਕੀ ਸਰਣੀ॥ ਰਾਵਉ ਸਹੁ ਆਪਨੜਾ; ਪ੍ਰਭ ਸੰਗਿ ਸੋਹੰਤੀ॥) ਵਿਛੋੜਾ[1] ਲੱਜਾ[2] ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਭਾਵ ਮਿਟ ਗਿਆ, ਲੱਜਾਇਆ– ਬਿਰਹਾ[1] ਲਜਾਇਆ[2]. ਦਰਸੁ ਪਾਇਆ; ਅਮਿਉ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਸਿੰਚੰਤੀ॥) ਨੱਸਿ– ਨਸਿ ਵੰਞਹੁ. ਕਿਲਵਿਖਹੁ; ਕਰਤਾ ਘਰਿ ਆਇਆ॥) ਆ=ਚਰਜੁ– ਆਚਰਜੁ ਡੀਠਾ. ਅਮਿਉ ਵੂਠਾ; ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦੀ ਜਾਣਿਆ॥ ਮਨਿ ਸਾਂਤਿ ਆਈ. ਵਜੀ ਵਧਾਈ; ਨਹ ਅੰਤੁ ਜਾਈ ਪਾਇਆ॥ ਧਰਮ ਧੀਰਜ ਸਹਜ ਸੁਖੀਏ; ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਹਰਿ ਭਜੇ॥ ਕਰਿ ਅਨੁਗ੍ਰਹੁ ਰਾਖਿ ਲੀਨੇ; ਮੋਹ ਮਮਤਾ ਸਭ ਤਜੇ॥

੪੬੧. ਨਿਧਿ ਸਿਧਿ ਚਰਣ ਗਹੇ; ਤਾ ਕੇਹਾ ਕਾੜਾ॥ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਵਸਿ ਜਿਸੈ; ਸੋ ਪ੍ਰਭੁ ਅਸਾੜਾ॥ ਗਹਿ ਭੁਜਾ ਲੀਨੇ. ਨਾਮ ਦੀਨੇ; ਕਰੁ ਧਾਰਿ ਮਸਤਕਿ ਰਾਖਿਆ॥ ਸਾਧਸੰਗੇ ਨਾਮ ਰੰਗੇ; ਰਣੁ ਜੀਤਿ ਵਡਾ ਅਖਾੜਾ॥) ਪੁੱਟਦਾ[੧] ਭਾਵ ਮਾਰਦਾ ਨਹੀਂ– ਬਿਨਵੰਤਿ ਨਾਨਕ, ਸਰਣਿ ਸੁਆਮੀ; ਬਹੁੜਿ. ਜਮਿ ਨ ਉਪਾੜਾ[੧]॥ ਦਿਨੁ ਰਾਤਿ ਕਮਾਇਅੜੋ; ਸੋ. ਆਇਓ ਮਾਥੈ॥ ਜਿਸੁ ਪਾਸਿ ਲੁਕਾਇਦੜੋ; ਸੋ. ਵੇਖੀ ਸਾਥੈ॥) ਸੁ-ਕ੍ਰਿਤੁ– ਸੁਕ੍ਰਿਤੁ ਕੀਜੈ. ਨਾਮੁ ਲੀਜੈ; ਨਰਕਿ. ਮੂਲਿ ਨ ਜਾਈਐ॥) ਚੱਲੈ– ਆਠ ਪਹਰ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਸਿਮਰਹੁ; ਚਲੈ ਤੇਰੈ ਸਾਥੇ॥) ਭਜੁ ਪੋਲਾ– ਭਜੁ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਸਦਾ ਨਾਨਕ; ਮਿਟਹਿ ਦੋਖ ਕਮਾਤੇ॥) ਵਲ[੧] ਛਲ[੧]। ਸ੍ਰੀਰਕ ਬਲ[੧] ਨਾਲ਼। ਠੱਗੀ[੨]– ਵਲ[੧] ਵੰਚ[੨] ਕਰਿ. ਉਦਰੁ ਭਰਹਿ; ਮੂਰਖ ਗਾਵਾਰਾ॥ ਬਿਨਵੰਤਿ ਨਾਨਕ. ਸਦਾ ਭਜੀਐ; ਪ੍ਰਭੁ ਏਕੁ ਕਰਣੈਹਾਰਾ॥) ਕੀ-ਚਈ– ਖੋਟੁ. ਨ ਕੀਚਈ; ਪ੍ਰਭੁ ਪਰਖਣਹਾਰਾ॥ ਕੂੜੁ ਕਪਟੁ ਕਮਾਵਦੜੇ; ਜਨਮਹਿ ਸੰਸਾਰਾ॥ ਬਿਨਵੰਤਿ ਨਾਨਕ. ਟੇਕ ਜਨ ਕੀ; ਚਰਣ ਕਮਲ ਅਧਾਰਾ॥) ਹਰਿ-ਚੰਦਉਰੜੀ– ਪੇਖੁ ਹਰਿਚੰਦਉਰੜੀ; ਅਸਥਿਰੁ ਕਿਛੁ ਨਾਹੀ॥) ਜੱਾਲੀਐ– ਹਰਿ ਏਕ ਬਿਨੁ. ਕਛੁ ਅਵਰੁ ਨਾਹੀ; ਭਾਉ ਦੁਤੀਆ ਜਾਲੀਐ॥) ਸਰਬਸੁ ਪੋਲਾ ਮਿਲਵਾਂ– ਮੀਤੁ ਜੋਬਨੁ ਮਾਲੁ ਸਰਬਸੁ; ਪ੍ਰਭੁ ਏਕੁ ਕਰਿ. ਮਨ ਮਾਹੀ॥) ਮਦ ਅਵਧ ਪੋਲੇ ਮਿਲਵੇਂ– ਕਮਲਾ ਭ੍ਰਮ ਭੀਤਿ, ਕਮਲਾ ਭ੍ਰਮ ਭੀਤਿ ਹੇ; ਤੀਖਣ ਮਦ ਬਿਪਰੀਤਿ ਹੇ, ਅਵਧ ਅਕਾਰਥ ਜਾਤ॥) ਗਾੜ੍ਹਾ[੧], ਭੈਦਾਇਕ[੨], ਕਾਲ਼ ਰੂਪੀ ਸੂਰਜ[੩]– ਗਹਬਰ[੧] ਬਨ ਘੋਰ[੨]. ਗਹਬਰ ਬਨ ਘੋਰ ਹੇ; ਗ੍ਰਿਹ ਮੂਸਤ, ਮਨ ਚੋਰ ਹੇ; ਦਿਨਕਰੋ[੩] ਅਨ ਦਿਨੁ ਖਾਤ॥) ਕਰੁਣਾ-ਪਤੇ– ਦਿਨ ਖਾਤ ਜਾਤ, ਬਿਹਾਤ ਪ੍ਰਭ ਬਿਨੁ; ਮਿਲਹੁ ਪ੍ਰਭ ਕਰੁਣਾਪਤੇ॥

੪੬੨. ਗਤੇ ਪੋਲਾ– ਜਨਮ ਮਰਣ ਅਨੇਕ ਬੀਤੇ; ਪ੍ਰਿਅ ਸੰਗ ਬਿਨੁ, ਕਛੁ ਨਹ ਗਤੇ॥) ਕੁਲ ਪੋਲਾ– ਕੁਲ ਰੂਪ ਧੂਪ ਗਿਆਨ ਹੀਨੀ; ਤੁਝ ਬਿਨਾ. ਮੋਹਿ ਕਵਨ ਮਾਤ॥ ਕਰ ਜੋੜਿ ਨਾਨਕੁ. ਸਰਣਿ ਆਇਓ; ਪ੍ਰਿਅ ਨਾਥ ਨਰਹਰ. ਕਰਹੁ ਗਾਤ॥ ਮੀਨਾ ਜਲ ਹੀਨ ਮੀਨਾ. ਜਲ ਹੀਨ ਹੇ; ਓਹੁ ਬਿਛੁਰਤ. ਮਨ ਤਨ ਖੀਨ ਹੇ; ਕਤ ਜੀਵਨੁ, ਪ੍ਰਿਅ ਬਿਨੁ ਹੋਤ॥) ਘੰਡੇ ਹੇੜੇ ਦਾ ਸਬਦ ਸੁਣਨ[੧] 'ਚ– ਸਨਮੁਖ. ਸਹਿ ਬਾਨ, ਸਨਮੁਖ. ਸਹਿ ਬਾਨ ਹੇ; ਮ੍ਰਿਗ ਅਰਪੇ, ਮਨ ਤਨ ਪ੍ਰਾਨ ਹੇ; ਓਹੁ ਬੇਧਿਓ ਸਹਜ ਸਰੋਤ[੧]॥ ਪ੍ਰਿਅ ਪ੍ਰੀਤਿ ਲਾਗੀ, ਮਿਲੁ ਬੈਰਾਗੀ; ਖਿਨੁ ਰਹਨੁ ਧ੍ਰਿਗੁ ਤਨੁ, ਤਿਸੁ ਬਿਨਾ॥ ਪਲਕਾ ਨ ਲਾਗੈ, ਪ੍ਰਿਅ ਪ੍ਰੇਮ ਪਾਗੈ; ਚਿਤਵੰਤਿ. ਅਨ ਦਿਨੁ ਪ੍ਰਭ ਮਨਾ॥) (ਸ੍ਰੀ) ਸੋਭਾ ਵਾਲੇ (ਸ੍ਰੀ) ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ (ਰੰਗ) ਅਨੰਦ ਸਰੂਪ ਵਾਹਿਗੁਰੂ[੧]। ਰੱਾਤੇ ਮੱਾਤੇ– ਸ੍ਰੀਰੰਗ[੧] ਰਾਤੇ. ਨਾਮ ਮਾਤੇ; ਭੈ ਭਰਮ ਦੁਤੀਆ ਸਗਲ ਖੋਤ॥ ਕਰਿ ਮਇਆ ਦਇਆ ਦਇਆਲ ਪੂਰਨ; ਹਰਿ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਨਕ. ਮਗਨ ਹੋਤ॥) ਭਉਰੀ[੧], ਭਉਰਾ[੨], ਧੂੜੀ[੩], ਮਸਤ[੪]– ਅਲੀ[੧] ਅਲ[੨] ਗੁੰਜਾਤ, ਅਲੀ ਅਲ ਗੁੰਜਾਤ ਹੇ; ਮਕਰੰਦ[੩] ਰਸ ਬਾਸਨ ਮਾਤ[੪] ਹੇ; ਪ੍ਰੀਤਿ ਕਮਲ, ਬੰਧਾਵਤ ਆਪ॥) ਨਾਨਕੁ ਜੰਪੈ. ਪਤਿਤ ਪਾਵਨ; ਹਰਿ ਦਰਸੁ ਪੇਖਤ, ਨਹ ਸੰਤਾਪ॥ ਚਾਤ੍ਰਿਕ ਚਿਤ ਪਿਆਸ. ਚਾਤ੍ਰਿਕ ਚਿਤ ਪਿਆਸ ਹੇ; ਘਨ ਬੂੰਦ ਬਚਿਤ੍ਰਿ ਮਨਿ ਆਸ ਹੇ; ਅਲ ਪੀਵਤ. ਬਿਨਸਤ ਤਾਪ॥) ਕਾਹਲ਼ੇ[੧], ਚਾਈ-ਲੇ– ਚਿਤਵਉ ਚਿਤ ਨਾਥ, ਚਿਤਵਉ ਚਿਤ ਨਾਥ ਹੇ; ਰਖਿ ਲੇਵਹੁ ਸਰਣਿ, ਅਨਾਥ ਹੇ; ਮਿਲੁ ਚਾਉ ਚਾਈਲੇ[੧] ਪ੍ਰਾਨ॥) ਸੁੰਦਰ ਤਨ ਧਿਆਨ. ਸੁੰਦਰ ਤਨ ਧਿਆਨ ਹੇ; ਮਨੁ ਲੁਬਧ. ਗੋਪਾਲ ਗਿਆਨ ਹੇ; ਜਾਚਿਕ ਜਨ. ਰਾਖਤ ਮਾਨ॥) ਕਟਣ ਵਾਲੇ[੧]– ਪ੍ਰਭ ਮਾਨ ਪੂਰਨ. ਦੁਖ ਬਿਦੀਰਨ[੧]; ਸਗਲ ਇਛ ਪੁਜੰਤੀਆ॥ ਹਰਿ ਕੰਠਿ ਲਾਗੇ. ਦਿਨ ਸਭਾਗੇ; ਮਿਲਿ ਨਾਹ. ਸੇਜ ਸੋਹੰਤੀਆ॥ ਪ੍ਰਭ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਧਾਰੀ. ਮਿਲੇ ਮੁਰਾਰੀ; ਸਗਲ ਕਲਮਲ ਭਏ ਹਾਨ॥

ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੧॥ ਵਾਰ. ਸਲੋਕਾ ਨਾਲਿ. ਸਲੋਕ ਭੀ, ਮਹਲੇ ਪਹਿਲੇ ਕੇ ਲਿਖੇ; ਟੁੰਡੇ ਅਸ ਰਾਜੈ ਕੀ, ਧੁਨੀ॥ ਇਸ ਵਾਰ 'ਚ, ਸਭ ਪਉੜੀਆਂ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਾਤਿਸਾਹ ਮਃ ੧ ਜੀ ਦੀਆਂ ਹਨ।) ਸੈਂਕੜੇ[੧]- ਬਲਿਹਾਰੀ ਗੁਰ ਆਪਣੇ; ਦਿਉਹਾੜੀ ਸਦ[੧] ਵਾਰ॥

੪੬੩. ਜੇ. ਸਉ ਚੰਦਾ ਉਗਵਹਿ; ਸੂਰਜ ਚੜਹਿ ਹਜਾਰ॥) ਹੁਸ਼ਿਆਰ[੧]- ਨਾਨਕ. ਗੁਰੂ ਨ ਚੇਤਨੀ; ਮਨਿ ਆਪਣੈ ਸੁਚੇਤ[੧]॥ ਛੁਟੇ ਤਿਲ ਬੂਆੜ ਜਿਉ; ਸੁੰਞੇ ਅੰਦਰਿ ਖੇਤ॥) ਪਤੀ[੧] ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਰੱਖਿਅਕ ਨਹੀਂ[੨]- ਖੇਤੈ ਅੰਦਰਿ ਛੁਟਿਆ; ਕਹੁ ਨਾਨਕ. ਸਉ[੧] ਨਾਹ[੨]॥) ਫਲੀ=ਅਹਿ ਫੁੱਲੀ=ਅਹਿ- ਫਲੀਅਹਿ ਫੁਲੀਅਹਿ ਬਪੁੜੇ; ਭੀ. ਤਨ ਵਿਚਿ ਸੁਆਹ॥) ਦੂਜੀ[੧]। ਦੁਇਈ- ਦੁਯੀ[੧] ਕੁਦਰਤਿ ਸਾਜੀਐ; ਕਰਿ ਆਸਣੁ ਡਿਠੋ ਚਾਉ॥) ਤੁੱਸਿ- ਦਾਤਾ ਕਰਤਾ. ਆਪਿ ਤੂੰ; ਤੁਸਿ ਦੇਵਹਿ. ਕਰਹਿ ਪਸਾਉ॥) ਪੁਸ਼ਾਕ[੧]- ਤੂੰ ਜਾਣੋਈ ਸਭਸੈ; ਦੇ ਲੈਸਹਿ ਜਿੰਦੁ ਕਵਾਉ[੧]॥ ਕਰਿ ਆਸਣੁ; ਡਿਠੋ ਚਾਉ॥) ਸਚੇ ਤੇਰੇ ਖੰਡ; ਸਚੇ ਬ੍ਰਹਮੰਡ॥ ਸਚੇ ਤੁਧੁ ਆਖਹਿ; ਲਖ ਕਰੋੜਿ॥ ਨਾਨਕ; ਸਚੁ ਧਿਆਇਨਿ ਸਚੁ॥) ਕੱਚਿਆਂ[੧] ਤੋਂ ਭੀ ਕੱਚੇ ਹਨ- ਜੋ ਮਰਿ ਜੰਮੇ; ਸੁ ਕਚੁਨਿ[੧] ਕਚੁ॥ ੨.ਕਚੁ ਨਿਕਚੁ) ਵਡੀ ਵਡਿਆਈ; ਜਾ ਵਡਾ ਨਾਉ॥) ਬੁੱਝੈ- ਵਡੀ ਵਡਿਆਈ; ਬੁਝੈ ਸਭਿ ਭਾਉ॥) ਪੁੱਛ ਕੇ ਦਾਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ[੧], ਦਾਤਿ ਦੇ ਕੇ ਪੁੱਛਦੇ ਭੀ ਨਹੀਂ- ਵਡੀ ਵਡਿਆਈ; ਜਾ. ਪੁਛਿ[੧] ਨ ਦਾਤਿ॥ ਨਾਨਕ; ਕਾਰ. ਨ ਕਥਨੀ ਜਾਇ॥ ਇਹੁ ਜਗੁ, ਸਚੈ ਕੀ ਹੈ ਕੋਠੜੀ; ਸਚੇ ਕਾ ਵਿਚਿ ਵਾਸੁ॥ ਇਕਨ੍ਹਾ. ਹੁਕਮਿ ਸਮਾਇ ਲਏ; ਇਕਨ੍ਹਾ. ਹੁਕਮੇ ਕਰੇ ਵਿਣਾਸੁ॥ ਏਵ ਭਿ. ਆਖਿ ਨ ਜਾਪਈ; ਜਿ ਕਿਸੈ. ਆਣੇ ਰਾਸਿ॥) (ਜਜ) ਪੂਜਾ[੧] (ਮਾਲਿਆ) ਮਾਲ ਧਾਨ ਖ਼ਾ ਕੇ, ਹਰਾਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ। ਜਜ=ਮਾਲਿਆ ਜਜ ਪੋਲਾ, ਮੱਾਲਿਆ- ਓਥੈ ਸਚੇ ਹੀ ਸਚਿ ਨਿਬੜੈ; ਚੁਣਿ ਵਖਿ ਕਢੇ ਜਜਮਾਲਿਆ[੧]॥ ਵਿਸਮਾਦੁ ਨਾਦ; ਵਿਸਮਾਦੁ ਵੇਦ॥) ਨਾਂਗੇ- ਵਿਸਮਾਦੁ; ਨਾਗੇ ਫਿਰਹਿ ਜੰਤ॥

੪੬੪. ਵਿਸਮਾਦੁ ਅਗਨੀ; ਖੇਡਹਿ ਵਿਡਾਣੀ॥ ਵਿਸਮਾਦੁ; ਸਾਦਿ ਲਗਹਿ ਪਰਾਣੀ॥ ਵਿਸਮਾਦੁ ਭੁਖ; ਵਿਸਮਾਦੁ ਭੋਗੁ॥ ਵਿਸਮਾਦੁ ਉਝੜ; ਵਿਸਮਾਦੁ ਰਾਹ॥ ਵਿਸਮਾਦੁ; ਦੇਖੈ ਹਾਜਰਾ ਹਜੂਰਿ॥ ਨਾਨਕ. ਬੁਝਣੁ; ਪੂਰੈ ਭਾਗਿ॥ ਕੁਦਰਤਿ ਦਿਸੈ. ਕੁਦਰਤਿ ਸੁਣੀਐ; ਕੁਦਰਤਿ. ਭਉ ਸੁਖ ਸਾਰੁ॥ ਕੁਦਰਤਿ ਜਾਤੀ ਜਿਨਸੀ ਰੰਗੀ; ਕੁਦਰਤਿ ਜੀਅ ਜਹਾਨ॥) ਬਦੀਆਂ- ਕੁਦਰਤਿ ਨੇਕੀਆ. ਕੁਦਰਤਿ ਬਦੀਆ; ਕੁਦਰਤਿ ਮਾਨੁ ਅਭਿਮਾਨੁ॥) ਪੱਾਕੀ- ਸਭ ਤੇਰੀ ਕੁਦਰਤਿ, ਤੂੰ ਕਾਦਿਰੁ ਕਰਤਾ; ਪਾਕੀ ਨਾਈ ਪਾਕੁ॥) ਗੁਣਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਪੁੰਨ[੧] ਪੂਰਨ ਇੱਕੋ[੧]-ਇੱਕ[੧] ਵਰਤ ਰਹੇ ਹਨ- ਨਾਨਕ. ਹੁਕਮੈ ਅੰਦਰਿ ਵੇਖੈ; ਵਰਤੈ ਤਾਕੋ ਤਾਕੁ[੧]॥) ਜੀਵਆਤਮਾ[੧] ਚੱਲਿਆ[੨] ਗਿਆ- ਆਪੀਨ੍ਹੈ ਭੋਗ ਭੋਗਿ ਕੈ; ਹੋਇ ਭਸ ਮੜਿ, ਭਉਰੁ[੧] ਸਿਧਾਇਆ[੨]॥) ਦੁਨੀ=ਦਾਰੁ- ਵਡਾ ਹੋਆ ਦੁਨੀਦਾਰੁ; ਗਲਿ ਸੰਗਲੁ ਘਤਿ, ਚਲਾਇਆ॥ ਅਗੈ ਕਰਣੀ ਕੀਰਤਿ ਵਾਚੀਐ; ਬਹਿ ਲੇਖਾ ਕਰਿ ਸਮਝਾਇਆ॥) ਰੋਂਦੇ[੧] ਨੂੰ ਵਾ ਪੁਕਾਰਿਆ[੧]। ਪਉਦੀ=ਈ- ਥਾਉ ਨ ਹੋਵੀ. ਪਉਦੀਈ; ਹੁਣਿ ਸੁਣੀਐ ਕਿਆ ਰੂਆਇਆ[੧]॥) ਹਮੇਸ਼ਾ[੧]। ਸਭ ਦੇ ਸਾਹ ਬਣ ਕੇ ਵਗਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਸਭ ਨੂੰ ਸਦ ਹੀ ਭਾਉਂਦੀ[੨] ਹੈ। ਭੈ ਵਿਚਿ; ਪਵਣੁ ਵਹੈ ਸਦ[੧] ਵਾਉ[੨]॥ ੨. ਸਦਵਾਉ) ਚੱਲਹਿ। ਦਰੀ=ਆਉ- ਭੈ ਵਿਚਿ; ਚਲਹਿ ਲਖ ਦਰੀਆਉ॥ ਭੈ ਵਿਚਿ; ਅਗਨਿ ਕਢੈ ਵੇਗਾਰਿ॥) ਦੱਬੀ- ਭੈ ਵਿਚਿ; ਧਰਤੀ ਦਬੀ ਭਾਰਿ॥ ਭੈ ਵਿਚਿ;

ਇੰਦੁ ਫਿਰੈ. ਸਿਰ ਭਾਰਿ॥ ਭੈ ਵਿਚਿ; ਰਾਜਾਧਰਮ ਦੁਆਰੁ॥) ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਯੋਧੇ[1], ਮਹਾ ਬਲੀ ਸੂਰਮੇ[2]– ਭੈ ਵਿਚਿ; ਜੋਧ[1], ਮਹਾ ਬਲ ਸੂਰ[2]॥ ਸਗਲਿਆ; ਭਉ ਲਿਖਿਆ ਸਿਰਿ ਲੇਖੁ॥ ਨਾਨਕ; ਨਿਰਭਉ ਨਿਰੰਕਾਰੁ॥ ਹੋਰਿ; ਕੇਤੇ ਰਾਮ ਰਵਾਲ॥ ਕੇਤੇ ਨਚਹਿ ਮੰਗਤੇ; ਗਿੜਿ ਮੁੜਿ ਪੂਰਹਿ ਤਾਲ॥) ਲੱਖ– ਲਖ ਟਕਿਆ ਕੇ ਮੁੰਦੜੇ; ਲਖ ਟਕਿਆ ਕੇ ਹਾਰ॥

੪੬ਪ. ਗੱਲੀਂ=ਈ– ਗਿਆਨੁ. ਨ ਗਲੀਈ ਢੂਢੀਐ; ਕਥਨਾ ਕਰੜਾ ਸਾਰੁ॥ ਕਰਮਿ ਮਿਲੈ. ਤਾ ਪਾਈਐ; ਹੋਰ ਹਿਕਮਤਿ ਹੁਕਮੁ. ਖੁਆਰੁ॥ ਸਤਿਗੁਰਿ ਮਿਲਿਐ. ਸਚੁ ਪਾਇਆ; ਜਿਨ੍ਹੀ ਵਿਚਹੁ ਆਪੁ ਗਵਾਇਆ॥) ਬੁੱਝਾਇਆ– ਜਿਨਿ; ਸਚੋ ਸਚੁ ਬੁਝਾਇਆ॥) ਸੱਭੇ– ਘੜੀਆ, ਸਭੇ ਗੋਪੀਆ; ਪਹਰ ਕੰਨ੍ ਗੋਪਾਲ॥) ਮੁੱਸੈ– ਨਾਨਕ. ਮੁਸੈ ਗਿਆਨ ਵਿਹੂਣੀ; ਖਾਇ ਗਇਆ ਜਮ ਕਾਲੁ॥ ਵਾਇਨਿ ਚੇਲੇ; ਨਚਨਿ ਗੁਰ॥ ਉਡਿ ਉਡਿ ਰਾਵਾ; ਝਾਟੈ ਪਾਇ॥ ਵੇਖੈ ਲੋਕੁ; ਹਸੈ ਘਰਿ ਜਾਇ॥ ਗਾਵਨਿ; ਸੀਤਾ ਰਾਜੇ ਰਾਮ॥ ਸੇਵਕ ਸੇਵਹਿ; ਕਰਮਿ ਚੜਾਉ॥) ਸਿੱਖੀ, ਸਿੱਖਿਆ– ਸਿਖੀ ਸਿਖਿਆ; ਗੁਰ ਵੀਚਾਰਿ॥) ਚੱਕੀ ਚੱਕੁ– ਕੋਲੂ ਚਰਖਾ; ਚਕੀ ਚਕੁ॥) ਥਲ ਪੋਲਾ– ਥਲ ਵਾਰੋਲੇ; ਬਹੁਤੁ ਅਨੰਤੁ॥) ਅੰਨ ਗਾਹੁਣ ਵਾਲੇ ਫਲ਼ੇ[1], ਅਨ=ਗਾਹ– ਲਾਟੂ ਮਾਧਾਣੀਆ; ਅਨਗਾਹ[1]॥ ਪੰਖੀ ਭਉਦੀਆ; ਲੈਨਿ ਨ ਸਾਹ॥) ਚਾੜ੍ਹਿ ਭਵਾਈ=ਅਹਿ– ਸੂਐ ਚਾੜਿ; ਭਵਾਈਅਹਿ ਜੰਤ॥ ਨਾਨਕ. ਭਉਦਿਆ; ਗਣਤ ਨ ਅੰਤ॥ ਪਇਐ ਕਿਰਤਿ; ਨਚੈ ਸਭੁ ਕੋਇ॥) ਨੱਚਿ ਨੱਚਿ ਹੱਸਹਿ ਚੱਲਹਿ– ਨਚਿ ਨਚਿ ਹਸਹਿ; ਚਲਹਿ ਸੇ ਰੋਇ॥ ਉਡਿ. ਨ ਜਾਹੀ; ਸਿਧ. ਨ ਹੋਹਿ॥) ਨੱਚਣੁ ਕੁੱਦਣੁ– ਨਚਣੁ ਕੁਦਣੁ; ਮਨ ਕਾ ਚਾਉ॥) ਹੋਰਨਾਂ ਦੇ ਕੇ. ਆਪ ਖਾਈਏ.ਆਪਣੀ ਜ਼ਬਾਨੋਂ ਆਖਣਾ ਛੱਡ ਦੇਈਏ, “ ਮੈਂ ਦਿਤਾ ਹੈ” ਕਿਉਂਕੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਜੀ ਦਾ ਦਿਤਾ ਹੀ ਖਾਈਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਆਖ ਕੇ ਗੁਵਾਉਣਾ[1] ਹੈ ਰਾਮਜੀ ਵੱਲੋਂ– ਜੀਉ ਪਿੰਡੁ ਸਭੁ ਤਿਸ ਦਾ; ਦੇ ਖਾਜੈ. ਆਖਿ ਗਵਾਈਐ[1]॥ ਕੋ ਰਹੈ ਨ; ਭਰੀਐ ਪਾਈਐ॥) ਸਰੀ=ਅਤਿ– ਮੁਸਲਮਾਨਾ, ਸਿਫਤਿ ਸਰੀਅਤਿ; ਪੜਿ ਪੜਿ ਕਰਹਿ ਬੀਚਾਰੁ॥ ਬੰਦੇ ਸੇ, ਜਿ ਪਵਹਿ ਵਿਚਿ ਬੰਦੀ; ਵੇਖਣ ਕਉ ਦੀਦਾਰੁ॥) ਮਹਿਕਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਖੁਸ਼ਬੂ[1] ਦੀ ਮਹਿਕਾਰ[2]– ਤੀਰਥਿ ਨਾਵਹਿ, ਅਰਚਾ ਪੂਜਾ; ਅਗਰ ਵਾਸੁ[1] ਬਹਕਾਰੁ[2]॥) ਅ=ਲਖ ਪੋਲਾ– ਜੋਗੀ ਸੁੰਨਿ ਧਿਆਵਨ੍ਹਿ ਜੇਤੇ; ਅਲਖ ਨਾਮੁ ਕਰਤਾਰੁ॥

੪੬੬. ਸਤੀਆ. ਮਨਿ ਸੰਤੋਖੁ ਉਪਜੈ; ਦੇਣੈ ਕੈ ਵੀਚਾਰਿ॥) ਹਜ਼ਾਰ[1], ਗੁਣਾਂ[2]– ਦੇ ਦੇ ਮੰਗਹਿ, ਸਹਸਾ[1] ਗੁਣਾ[2]; ਸੋਭ ਕਰੇ ਸੰਸਾਰੁ॥ ਚੋਰਾ ਜਾਰਾ ਤੈ ਕੂੜਿਆਰਾ; ਖਾਰਾਬਾ ਵੇਕਾਰ॥) ਚੱਲਹਿ– ਇਕਿ. ਹੋਦਾ ਖਾਇ ਚਲਹਿ ਐਥਾਊ; ਤਿਨਾ. ਭਿ ਕਾਈ ਕਾਰ॥ ਓਇ ਜਿ ਆਖਹਿ. ਸੁ ਤੂੰਹੈ ਜਾਣਹਿ; ਤਿਨਾ ਭਿ. ਤੇਰੀ ਸਾਰ॥ ਨਾਨਕ. ਭਗਤਾ ਭੁਖ ਸਾਲਾਹਣੁ; ਸਚੁ ਨਾਮੁ ਆਧਾਰੁ॥) ਚਰਨਾਂ[1] ਧੂੜ[2]– ਸਦਾ ਅਨੰਦਿ ਰਹਹਿ ਦਿਨੁ ਰਾਤੀ; ਗੁਣਵੰਤਿਆ ਪਾ[1] ਛਾਰੁ[2]॥) ਕੁਮ੍ਹਿਆਰ ਘੱਘ ਨਹੀਂ, ਕੱਕਾ ਬੋਲਣਾ– ਮਿਟੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕੀ; ਪੇੜੈ ਪਈ ਕੁਮ੍ਹਿਆਰ॥ ਘੜਿ ਭਾਂਡੇ ਇਟਾ ਕੀਆ; ਜਲਦੀ ਕਰੇ ਪੁਕਾਰ॥ ਜਲਿ ਜਲਿ ਰੋਵੈ ਬਪੁੜੀ; ਝੜਿ ਝੜਿ ਪਵਹਿ ਅੰਗਿਆਰ॥ ਨਾਨਕ. ਜਿਨਿ ਕਰਤੈ. ਕਾਰਣੁ ਕੀਆ; ਸੋ ਜਾਣੈ. ਕਰਤਾਰੁ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਵਿਚਿ. ਆਪੁ ਰਖਿਓਨੁ; ਕਰਿ ਪਰਗਟੁ. ਆਖਿ ਸੁਣਾਇਆ॥ ਉਤਮੁ ਏਹੁ ਬੀਚਾਰੁ ਹੈ; ਜਿਨਿ. ਸਚੇ ਸਿਉ ਚਿਤੁ ਲਾਇਆ॥) ਜੱਗਜੀਵਨੁ– ਜਗਜੀਵਨੁ ਦਾਤਾ; ਪਾਇਆ॥ ਹਉ ਵਿਚਿ ਦਿਤਾ; ਹਉ ਵਿਚਿ ਲਇਆ॥ ਹਉ ਵਿਚਿ ਖਟਿਆ; ਹਉ ਵਿਚਿ ਗਇਆ॥ ਹਉ ਵਿਚਿ; ਸਚਿਆਰੁ ਕੂੜਿਆਰੁ॥ ਹਉ ਵਿਚਿ; ਪਾਪ ਪੁੰਨ ਵੀਚਾਰੁ॥ ਹਉ ਵਿਚਿ; ਨਰਕਿ ਸੁਰਗਿ

ਅਵਤਾਰੁ॥ ਹਉ ਵਿਚਿ ਹਸੈ; ਹਉ ਵਿਚਿ ਰੋਵੈ॥ ਹਉ ਵਿਚਿ; ਜਾਤੀ ਜਿਨਸੀ ਖੋਵੈ॥) ਕਥਿ ਕਥਿ ਪੋਲੇ– ਗਿਆਨ ਵਿਹੂਣਾ; ਕਥਿ ਕਥਿ ਲੂਝੈ॥ ਨਾਨਕ. ਹੁਕਮੀ; ਲਿਖੀਐ ਲੇਖੁ॥ ਹਉਮੈ ਏਈ ਬੰਧਨਾ; ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ ਜੋਨੀ ਪਾਹਿ॥ ਹਉਮੈ. ਕਿਥਹੁ ਊਪਜੈ; ਕਿਤੁ ਸੰਜਮਿ. ਇਹ ਜਾਇ॥ ਨਾਨਕੁ ਕਹੈ. ਸੁਣਹੁ ਜਨਹੁ; ਇਤੁ ਸੰਜਮਿ. ਦੁਖ ਜਾਹਿ॥) ਸੰਤੋਖੀ=ਏਂ– ਸੇਵ ਕੀਤੀ. ਸੰਤੋਖੀਏਂ; ਜਿਨ੍ਹੀ. ਸਚੋ ਸਚੁ ਧਿਆਇਆ॥

੪੬੭. ਸੁ=ਕ੍ਰਿਤੁ– ਓਨ੍ਹੀ ਮੰਦੈ. ਪੈਰੁ ਨ ਰਖਿਓ; ਕਰਿ ਸੁਕ੍ਰਿਤੁ. ਧਰਮੁ ਕਮਾਇਆ॥ ਓਨ੍ਹੀ. ਦੁਨੀਆ ਤੋੜੇ ਬੰਧਨਾ; ਅੰਨੁ ਪਾਣੀ ਥੋੜਾ ਖਾਇਆ॥ ਤੂੰ ਬਖਸੀਸੀ ਅਗਲਾ; ਨਿਤ ਦੇਵਹਿ. ਚੜਹਿ ਸਵਾਇਆ॥) ਕਿਨਾਰੇ[1], ਤਟਾਂ ਪੋਲਾ– ਪੁਰਖਾਂ ਬਿਰਖਾਂ ਤੀਰਥਾਂ; ਤਟਾਂ[1] ਮੇਘਾਂ ਖੇਤਾਂਹ॥ ਦੀਪਾਂ ਲੋਆਂ ਮੰਡਲਾਂ; ਖੰਡਾਂ ਵਰਭੰਡਾਂਹ॥ ਅੰਡਜ ਜੇਰਜ ਉਤਭੁਜਾਂ; ਖਾਣੀ ਸੇਤਜਾਂਹ॥) ਮਿਤਿ ਪੋਲਾ– ਸੋ ਮਿਤਿ ਜਾਣੈ. ਨਾਨਕਾ; ਸਰਾਂ ਮੇਰਾਂ ਜੰਤਾਹ॥ ਨਾਨਕ. ਜੰਤ ਉਪਾਇ ਕੈ; ਸੰਮਾਲੇ ਸਭਨਾਹ॥) ਨਮਸਕਾਰ[1], ਤਿਸੁ ਘਰ ਸਦਾ ਸੁਖ[2] ਹੈ, ਸਾਧਸੰਗਤ[3], ਨਾਸ[4] ਰਹਿਤ, ਅਭੱਗੁ– ਤਿਸੁ ਜੋਹਾਰੀ[1].ਸੁਅਸਤਿ[2] ਤਿਸੁ; ਤਿਸੁ ਦੀਬਾਣੁ[3] ਅਭਗੁ[4]॥) ਟਿੱਕਾ ਤੱਗੁ– ਨਾਨਕ. ਸਚੇ ਨਾਮ ਬਿਨੁ; ਕਿਆ ਟਿਕਾ. ਕਿਆ ਤਗੁ॥ ਲਖ ਨੇਕੀਆ ਚੰਗਿਆਈਆ; ਲਖ ਪੁੰਨਾ ਪਰਵਾਣੁ॥) ਉਜਾੜ[1]– ਲਖ ਤਪ ਉਪਰਿ ਤੀਰਥਾਂ; ਸਹਜ ਜੋਗ ਬੇਬਾਣ[1]॥) ਸੂਰਮਾਪੁਣਾ[1], ਜੰਗ[2], ਸੂ=ਰੱਤਣ– ਲਖ ਸੂਰਤਣ[1] ਸੰਗਰਾਮ[2]; ਰਣ ਮਹਿ ਛੁਟਹਿ ਪਰਾਣ॥ ਲਖ ਸੁਰਤੀ. ਲਖ ਗਿਆਨ ਧਿਆਨ; ਪੜੀਅਹਿ ਪਾਠ ਪੁਰਾਣ॥) ਮੱਤੀਂ– ਨਾਨਕ. ਮਤੀ ਮਿਥਿਆ; ਕਰਮੁ ਸਚਾ ਨੀਸਾਣੁ॥ ਸਚਾ ਸਾਹਿਬੁ ਏਕੁ ਤੂੰ; ਜਿਨਿ ਸਚੋ ਸਚੁ ਵਰਤਾਇਆ॥ ਜਿਸੁ ਤੂੰ ਦੇਹਿ, ਤਿਸੁ ਮਿਲੈ ਸਚੁ; ਤਾ ਤਿਨ੍ਹੀ ਸਚੁ ਕਮਾਇਆ॥ ਮੂਰਖ. ਸਚੁ ਨ ਜਾਣਨ੍ਹੀ; ਮਨਮੁਖੀ. ਜਨਮੁ ਗਵਾਇਆ॥) ਪੜ੍ਹਿ– ਪੜਿ ਪੜਿ. ਗਡੀ ਲਦੀਅਹਿ; ਪੜਿ ਪੜਿ. ਭਰੀਅਹਿ ਸਾਥ॥ ਪੜਿ ਪੜਿ. ਬੇੜੀ ਪਾਈਐ; ਪੜਿ ਪੜਿ. ਗਡੀਅਹਿ ਖਾਤ॥) ਪੜ੍ਹੀ=ਅਹਿ– ਪੜੀਅਹਿ ਜੇਤੇ ਬਰਸ ਬਰਸ; ਪੜੀਅਹਿ ਜੇਤੇ ਮਾਸ॥) ਝਖਣਾ ਪੋਲਾ– ਨਾਨਕ. ਲੇਖੈ ਇਕ ਗਲ; ਹੋਰੁ ਹਉਮੈ ਝਖਣਾ ਝਾਖ॥) ਪੜ੍ਹਿਆ– ਲਿਖਿ ਲਿਖਿ ਪੜਿਆ; ਤੇਤਾ ਕੜਿਆ॥ ਸਹੁ, ਵੇ ਜੀਆ; ਅਪਣਾ ਕੀਆ॥ ਮੋਨਿ ਵਿਗੂਤਾ; ਕਿਉ ਜਾਗੈ. ਗੁਰ ਬਿਨੁ, ਸੂਤਾ॥) ਨੰਗਾ[1]– ਪਗ ਉਪੇਤਾਣਾ[1]; ਅਪਣਾ ਕੀਆ ਕਮਾਣਾ॥) ਰੱਜ[1] ਕੇ ਮੈਲ[2] ਘੋਰੀ ਮਤਿ ਵਾਲਿਆਂ ਖਾਧੀ, ਅਲੁ ਮਲੁ ਪੋਲੇ– ਅਲੁ[1] ਮਲੁ[2] ਖਾਈ; ਸਿਰਿ ਛਾਈ ਪਾਈ॥ ਮੂਰਖਿ ਅੰਧੈ; ਪਤਿ ਗਵਾਈ॥

੪੬੮. ਨਾਨਕ. ਨਦਰਿ ਕਰੇ; ਸੋ ਪਾਏ॥) ਸੰਸੇ[1], ਸ਼ੁੱਧ[2]– ਆਸ ਅੰਦੇਸੇ[1] ਤੇ, ਨਿਹਕੇਵਲੁ[2]; ਹਉਮੈ. ਸਬਦਿ ਜਲਾਏ॥ ਨਾਨਕ. ਕਰਮਾ ਬਾਹਰੇ; ਦਰਿ ਢੋਅ. ਨ ਲਹਨ੍ਹੀ ਧਾਵਦੇ॥ ਇਕਿ. ਮੂਲੁ ਨ ਬੁਝਨ੍ਹਿ. ਆਪਣਾ; ਅਣਹੋਦਾ. ਆਪੁ ਗਣਾਇਦੇ॥ ਹਉ. ਢਾਢੀ ਕਾ ਨੀਚ ਜਾਤਿ; ਹੋਰਿ. ਉਤਮ ਜਾਤਿ ਸਦਾਇਦੇ॥ ਤਿਨ੍ ਮੰਗਾ; ਜਿ ਤੁਝੈ ਧਿਆਇਦੇ॥ ਕੂੜੁ ਰਾਜਾ. ਕੂੜੁ ਪਰਜਾ; ਕੂੜੁ ਸਭੁ ਸੰਸਾਰੁ॥ ਕੂੜੁ ਮੰਡਪ. ਕੂੜੁ ਮਾੜੀ; ਕੂੜੁ ਬੈਸਣਹਾਰੁ॥) ਰੁੱਪਾ– ਕੂੜੁ ਸੁਇਨਾ. ਕੂੜੁ ਰੁਪਾ; ਕੂੜੁ ਪੈਨ੍ਣਹਾਰੁ॥) ਕੱਪੜੁ– ਕੂੜੁ ਕਾਇਆ. ਕੂੜੁ ਕਪੜੁ; ਕੂੜੁ ਰੂਪੁ ਅਪਾਰੁ॥) ਬੀ=ਬੀ ਪੋਲਾ– ਕੂੜੁ ਮੀਆ ਕੂੜੁ ਬੀਬੀ; ਖਪਿ ਹੋਏ ਖਾਰੁ॥ ਕੂੜਿ ਕੂੜੈ. ਨੇਹੁ ਲਗਾ; ਵਿਸਰਿਆ ਕਰਤਾਰੁ॥) ਚੱਲਣਹਾਰੁ– ਕਿਸੁ ਨਾਲਿ ਕੀਚੈ

ਦੋਸਤੀ; ਸਭੁ ਜਗੁ ਚਲਣਹਾਰੁ॥ ਕੂੜੁ ਮਿਠਾ. ਕੂੜੁ ਮਾਖਿਉ; ਕੂੜੁ. ਡੋਬੇ ਪੂਰੁ॥ ਸਚੁ. ਤਾ ਪਰੁ ਜਾਣੀਐ; ਜਾ. ਰਿਦੈ ਸਚਾ ਹੋਇ॥ ਕੂੜ ਕੀ ਮਲੁ ਉਤਰੈ; ਤਨੁ ਕਰੇ ਹਛਾ ਧੋਇ॥) ਰਹ॒ਸੀਐ– ਨਾਉ ਸੁਣਿ. ਮਨੁ ਰਹਸੀਐ; ਤਾ ਪਾਏ ਮੋਖ ਦੁਆਰੁ॥ ਸਚੁ. ਤਾ ਪਰੁ ਜਾਣੀਐ; ਜਾ ਸਿਖ. ਸਚੀ ਲੇਇ॥ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੋ ਪੁਛਿ ਕੈ; ਬਹਿ ਰਹੈ. ਕਰੇ ਨਿਵਾਸੁ॥ ਸਚੁ. ਸਭਨਾ ਹੋਇ ਦਾਰੂ; ਪਾਪ ਕਢੈ ਧੋਇ॥ ਨਾਨਕੁ. ਵਖਾਣੈ ਬੇਨਤੀ; ਜਿਨ. ਸਚੁ ਪਲੈ ਹੋਇ॥) ਤਲੀ ਪੋਲਾ– ਦਾਨੁ ਮਹਿੰਡਾ ਤਲੀ ਖਾਕੁ; ਜੇ ਮਿਲੈ. ਤ ਮਸਤਕਿ ਲਾਈਐ॥) ਅ॒ਲਖੁ ਪੋਲਾ– ਕੂੜਾ ਲਾਲਚੁ ਛਡੀਐ; ਹੋਇ ਇਕ ਮਨਿ. ਅਲਖੁ ਧਿਆਈਐ॥ ਫਲੁ ਤੇਵੇਹੋ ਪਾਈਐ; ਜੇਵੇਹੀ ਕਾਰ ਕਮਾਈਐ॥ ਮਤਿ ਥੋੜੀ; ਸੇਵ ਗਵਾਈਐ॥ ਸਚਿ ਕਾਲੁ. ਕੂੜੁ ਵਰਤਿਆ; ਕਲਿ ਕਾਲਖ ਬੇਤਾਲ॥) ਪਤਿ ਪੋਲਾ– ਬੀਉ ਬੀਜਿ. ਪਤਿ ਲੈ ਗਏ; ਅਬ ਕਿਉ ਉਗਵੈ ਦਾਲਿ॥ ਜੇ ਇਕੁ ਹੋਇ; ਤ ਉਗਵੈ. ਰੁਤੀ ਹੂ ਰੁਤਿ ਹੋਇ॥) ਚੜ੍ਹਾਈਐ ਚੱਚਾ ਬੋਲੋ, ਝ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣਾ– ਭੈ ਵਿਚਿ. ਖੁੰਬਿ ਚੜਾਈਐ; ਸਰਮੁ ਪਾਹੁ ਤਨਿ ਹੋਇ॥) ਰਪੈ ਪੋਲਾ– ਨਾਨਕ. ਭਗਤੀ ਜੇ ਰਪੈ; ਕੂੜੈ. ਸੋਇ ਨ ਕੋਇ॥) ਲੱਬੁ, ਮਹਤਾ ਪੋਲਾ– ਲਬੁ ਪਾਪੁ ਦੁਇ. ਰਾਜਾ ਮਹਤਾ; ਕੂੜੁ ਹੋਆ ਸਿਕਦਾਰੁ॥) ਸੱਦਿ– ਕਾਮੁ ਨੇਬੁ ਸਦਿ. ਪੁਛੀਐ; ਬਹਿ ਬਹਿ ਕਰੇ ਬੀਚਾਰੁ॥

੪੬੯. ਪਰਜਾ[੧] ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਅੱਗ[੨], ਰਈਅਤਿ– ਅੰਧੀ ਰਯਤਿ[੧]. ਗਿਆਨ ਵਿਹੂਣੀ; ਭਾਹਿ[੨] ਭਰੇ. ਮੁਰਦਾਰੁ॥ ਗਿਆਨੀ ਨਚਹਿ. ਵਾਜੇ ਵਾਵਹਿ; ਰੂਪ ਕਰਹਿ ਸੀਗਾਰੁ॥) ਵੱਾਦਾ। ਜੋਧਾਂ– ਊਚੇ ਕੂਕਹਿ. ਵਾਦਾ ਗਾਵਹਿ; ਜੋਧਾ ਕਾ ਵੀਚਾਰੁ॥) ਹੁੱਜਤਿ– ਮੂਰਖ ਪੰਡਿਤ. ਹਿਕਮਤਿ ਹੁਜਤਿ; ਸੰਜੈ ਕਰਹਿ ਪਿਆਰੁ॥) ਧਰਮੀ. ਧਰਮੁ ਕਰਹਿ ਗਾਵਾਵਹਿ; ਮੰਗਹਿ. ਮੋਖ ਦੁਆਰੁ॥ ਜਤੀ ਸਦਾਵਹਿ, ਜੁਗਤਿ. ਨ ਜਾਣਹਿ; ਛਡਿ ਬਹਹਿ ਘਰ ਬਾਰੁ॥ ਸਭੁ ਕੋ ਪੂਰਾ ਆਪੇ ਹੋਵੈ; ਘਟਿ. ਨ ਕੋਈ ਆਖੈ॥ ਪਤਿ ਪਰਵਾਣਾ. ਪਿਛੈ ਪਾਈਐ; ਤਾ ਨਾਨਕ. ਤੋਲਿਆ ਜਾਪੈ॥) ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਜੋ ਨੇਤ ਮਿਥੀ[੧] ਹੈ, ਪ੍ਰਗਟ[੨], ਸੁ॒ਵੱਜਗਿ– ਵਦੀ[੧] ਸੁਵਜਗਿ[੨] ਨਾਨਕਾ; ਸਚਾ ਵੇਖੈ ਸੋਇ॥ ਸਭਨੀ ਛਾਲਾ ਮਾਰੀਆ; ਕਰਤਾ ਕਰੇ ਸੁ ਹੋਇ॥ ਅਗੈ ਜਾਤਿ. ਨ ਜੋਰੁ ਹੈ; ਅਗੈ ਜੀਉ ਨਵੇ॥ ਜਿਨ ਕੀ ਲੇਖੈ ਪਤਿ ਪਵੈ; ਚੰਗੇ ਸੇਈ ਕੇਇ॥ ਏਨਾ ਜੰਤਾ ਕੈ ਵਸਿ. ਕਿਛੁ ਨਾਹੀ; ਤੁਧੁ. ਵੇਕੀ ਜਗਤੁ ਉਪਾਇਆ॥ ਗੁਰ ਕਿਰਪਾ ਤੇ ਜਾਣਿਆ; ਜਿਥੈ. ਤੁਧੁ ਆਪੁ ਬੁਝਾਇਆ॥) ਇੱਛਾ[੧]– ਦੁਖੁ ਦਾਰੂ. ਸੁਖੁ ਰੋਗੁ ਭਇਆ; ਜਾ ਸੁਖੁ. ਤਾਮਿ[੧] ਨ ਹੋਈ॥) ਮੈਂ– ਤੂੰ ਕਰਤਾ ਕਰਣਾ, ਮੈ ਨਾਹੀ; ਜਾ ਹਉ ਕਰੀ, ਨ ਹੋਈ॥ ਬਲਿਹਾਰੀ ਕੁਦਰਤਿ ਵਸਿਆ; ਤੇਰਾ ਅੰਤੁ. ਨ ਜਾਈ ਲਖਿਆ॥) ਕਲਪਣਾ ਰਹਿਤ ਬ੍ਰਹਮ[੧]– ਜਾਤਿ ਮਹਿ ਜੋਤਿ. ਜੋਤਿ ਮਹਿ ਜਾਤਾ; ਅਕਲ[੧] ਕਲਾ ਭਰਪੂਰਿ ਰਹਿਆ॥) ਬਾਤਾਂ– ਕਹੁ ਨਾਨਕ. ਕਰਤੇ ਕੀਆ ਬਾਤਾ; ਜੋ ਕਿਛੁ ਕਰਣਾ, ਸੁ ਕਰਿ ਰਹਿਆ॥) ਧਰਮ[੧], ਉਪਦੇਸ਼[੨], ਪਰਾਈ[੩] ਕ੍ਰਿਤ ਕਰਨੀ ਤਥਾ ਵੈਸ ਨੇ ਪਰ ਵਿਸੇਸ ਕਰਕੇ ਕ੍ਰਿਤ ਕਰਨੀ, ਪਰਾ॒ਕ੍ਰਿਤਹ– ਖਤ੍ਰੀ ਸਬਦੰ[੧] ਸੂਰ ਸਬਦੰ[੨]; ਸੂਦ੍ਰ ਸਬਦੰ ਪਰਾਕ੍ਰਿਤਹ[੩]॥) ਪ੍ਰਮੇਸਰ[੧], ਅਨੇਕਾਂ ਚੰਦ੍ਰਮਿਆਂ ਸੂਰਜਾਂ ਆਦਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ, ਆਪਣਾ ਆਪ ਸੂਰਪ ਬ੍ਰਹਮ[੨] ਜੀ– ਏਕ ਕ੍ਰਿਸਨੰ[੧] . ਸਰਬ ਦੇਵਾ; ਦੇਵ ਦੇਵਾ ਤ ਆਤਮਾ[੨]॥) ਜੀਵ[੧], ਪ੍ਰਮੇਸਰ[੨] ਸਰੂਪ ਹੈ, ਬਾਸੁ॒ਦੇਵੱਸਿਅ– ਆਤਮਾ[੧] ਬਾਸੁਦੇਵਸ੍ਯ[੨]; ਜੇ ਕੋ ਜਾਣੈ ਭੇਉ॥ ਕੁੰਭੇ ਬਧਾ. ਜਲੁ ਰਹੈ; ਜਲ ਬਿਨੁ. ਕੁੰਭੁ ਨ ਹੋਇ॥) ਬੱਧਾ– ਗਿਆਨ ਕਾ ਬਧਾ ਮਨੁ ਰਹੈ; ਗੁਰ ਬਿਨੁ. ਗਿਆਨੁ ਨ ਹੋਇ॥) ਓੱਮੀ– ਪੜਿਆ ਹੋਵੈ ਗੁਨਹਗਾਰੁ; ਤਾ ਓਮੀ ਸਾਧੁ. ਨ ਮਾਰੀਐ॥) ਗ॒ਇਆ– ਐਸੀ ਕਲਾ. ਨ ਖੇਡੀਐ; ਜਿਤੁ ਦਰਗਹ

ਗਇਆ. ਹਾਰੀਐ॥ ਪੜਿਆ ਅਤੈ ਓਮੀਆ; ਵੀਚਾਰੁ ਅਗੈ ਵੀਚਾਰੀਐ॥) ਚੱਲੈ– ਮੁਹਿ ਚਲੈ; ਸੁ ਅਗੈ ਮਾਰੀਐ॥

੪੭੦. ਨਾਨਕ. ਮੇਰੁ ਸਰੀਰ ਕਾ; ਇਕੁ ਰਥੁ. ਇਕੁ ਰਥਵਾਹੁ॥) ਵਟਾਈ॒ਅਹਿ– ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਫੇਰਿ ਵਟਾਈਅਹਿ; ਗਿਆਨੀ ਬੁਝਹਿ ਤਾਹਿ॥ ਸਤਜੁਗਿ. ਰਥੁ ਸੰਤੋਖ ਕਾ; ਧਰਮੁ ਅਗੈ ਰਥਵਾਹੁ॥ ਤ੍ਰੈਤੈ. ਰਥੁ ਜਤੈ ਕਾ; ਜੋਰੁ ਅਗੈ ਰਥਵਾਹੁ॥) ਸੱਤੁ– ਦੁਆਪੁਰਿ. ਰਥੁ ਤਪੈ ਕਾ; ਸਤੁ ਅਗੈ ਰਥਵਾਹੁ॥) ਰਿਗੁ ਪੋਲਾ– ਰਿਗੁ ਕਹੈ; ਰਹਿਆ ਭਰਪੂਰਿ॥ ਰਾਮ ਨਾਮੁ; ਦੇਵਾ ਮਹਿ ਸੂਰੁ॥ ਨਾਨਕ; ਤਉ ਮੋਖੰਤਰੁ ਪਾਹਿ॥) ਜੁਜ ਪੋਲਾ– ਜੁਜ ਮਹਿ ਜੋਰਿ ਛਲੀ ਚੰਦ੍ਰਾਵਲਿ; ਕਾਨ੍ ਕ੍ਰਿਸਨੁ ਜਾਦਮੁ ਭਇਆ॥) ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਸਤਿਭਾਮਾ ਲਈ ਕਲਪ[1] ਬ੍ਰਿਛ ਲਿਆਏ– ਪਾਰਜਾਤੁ[1], ਗੋਪੀ ਲੈ ਆਇਆ; ਬਿੰਦ੍ਰਾਬਨ ਮਹਿ ਰੰਗੁ ਕੀਆ॥) ਅ॒ਥਰਬਣੁ ਅੱਲਹੁ– ਕਲਿ ਮਹਿ. ਬੇਦੁ ਅਥਰਬਣੁ ਹੂਆ; ਨਾਉ ਖੁਦਾਈ ਅਲਹੁ ਭਇਆ॥ ਅਮਲੁ ਮਿਲਵਾਂ ਪੋਲਾ– ਨੀਲ ਬਸਤ੍ਰ, ਲੇ ਕਪੜੇ ਪਹਿਰੇ; ਤੁਰਕ ਪਠਾਣੀ ਅਮਲੁ ਕੀਆ॥ ਚਾਰੇ ਵੇਦ; ਹੋਏ ਸਚਿਆਰ॥ ਪੜਹਿ ਗੁਣਹਿ; ਤਿਨ੍ ਚਾਰ ਵੀਚਾਰ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਵਿਟਹੁ ਵਾਰਿਆ; ਜਿਤੁ ਮਿਲਿਐ. ਖਸਮੁ ਸਮਾਲਿਆ॥ ਖਸਮੁ ਛੋਡਿ. ਦੂਜੈ ਲਗੇ; ਡੁਬੇ. ਸੇ ਵਣਜਾਰਿਆ॥) ਮੁੱਚੁ– ਸਿੰਮਲ ਰੁਖੁ ਸਰਾਇਰਾ; ਅਤਿ ਦੀਰਘ ਅਤਿ ਮੁਚੁ॥) ਕਿੱਤੁ– ਓਇ ਜਿ ਆਵਹਿ ਆਸ ਕਰਿ; ਜਾਹਿ ਨਿਰਾਸੇ ਕਿਤੁ॥) ਫਿੱਕੇ ਫੁੱਲ। ਪੱਤ– ਫਲ ਫਿਕੇ. ਫੁਲ ਬਕਬਕੇ; ਕੰਮਿ. ਨ ਆਵਹਿ ਪਤ॥) ਨੀਵੀਂ। ਤੱਤੁ– ਮਿਠਤੁ ਨੀਵੀ ਨਾਨਕਾ; ਗੁਣ ਚੰਗਿਆਈਆ ਤਤੁ॥ ਸਭੁ ਕੋ ਨਿਵੈ ਆਪ ਕਉ; ਪਰ ਕਉ. ਨਿਵੈ ਨ ਕੋਇ॥) ਭਾਰੀ[1] ਨਿਮ੍ਰਤਾ ਵਾਲਾ– ਧਰਿ ਤਾਰਾਜੂ ਤੋਲੀਐ; ਨਿਵੈ ਸੁ ਗਉਰਾ[1] ਹੋਇ॥ ਅਪਰਾਧੀ. ਦੂਣਾ ਨਿਵੈ; ਜੋ ਹੰਤਾ ਮਿਰਗਾਹਿ॥) ਕੁਸੁੱਧੇ– ਸੀਸਿ ਨਿਵਾਇਐ, ਕਿਆ ਥੀਐ; ਜਾ ਰਿਦੈ ਕੁਸੁਧੇ ਜਾਹਿ॥) ਪੜ੍ਹਿ– ਪੜਿ ਪੁਸਤਕ; ਸੰਧਿਆ ਬਾਦੰ॥ ਸਿਲ ਪੂਜਸਿ; ਬਗੁਲ ਸਮਾਧੰ॥ ਤ੍ਰੈਪਾਲ; ਤਿਹਾਲ ਬਿਚਾਰੰ॥) ਗਲਿ ਪੋਲਾ– ਗਲਿ ਮਾਲਾ; ਤਿਲਕੁ ਲਿਲਾਟੰ॥ ਦੁਇ ਧੋਤੀ; ਬਸਤ੍ਰ ਕਪਾਟੰ॥) ਕਪੜੁ ਰੂਪੁ ਸੁਹਾਵਣਾ; ਛਡਿ ਦੁਨੀਆ ਅੰਦਰਿ ਜਾਵਣਾ॥ ਹੁਕਮ ਕੀਏ ਮਨਿ ਭਾਵਦੇ; ਰਾਹਿ ਭੀੜੈ ਅਗੈ ਜਾਵਣਾ॥

੪੭੧. ਨੰਗਾ. ਦੋਜਕਿ ਚਾਲਿਆ; ਤਾ. ਦਿਸੈ ਖਰਾ ਡਰਾਵਣਾ॥) ਦਇਆ ਕਪਾਹ. ਸੰਤੋਖੁ ਸੂਤੁ; ਜਤੁ ਗੰਢੀ. ਸਤੁ ਵਟੁ॥) ਪਾਂਡੇ– ਏਹੁ ਜਨੇਊ. ਜੀਅ ਕਾ; ਹਈ ਤ. ਪਾਡੇ ਘਤੁ॥ ਨਾ ਏਹੁ ਤੁਟੈ. ਨਾ ਮਲੁ ਲਗੈ; ਨਾ ਏਹੁ ਜਲੈ. ਨ ਜਾਇ॥) ਗਲ਼ਿ. ਚੱਲੇ– ਧੰਨੁ ਸੁ ਮਾਣਸ ਨਾਨਕਾ; ਜੋ. ਗਲਿ ਚਲੇ ਪਾਇ॥) ਮੁੱਲਿ। ਚਉਕੈ ਕਸਕੇ– ਚਉਕੜਿ ਮੁਲਿ ਅਣਾਇਆ; ਬਹਿ ਚਉਕੈ ਪਾਇਆ॥) ਸਿੱਖਿਆ[1] ਸਿੱਖਾ– ਸਿਖਾ[1] ਕੰਨਿ ਚੜਾਈਆ; ਗੁਰੁ ਬ੍ਰਾਹਮਣੁ ਥਿਆ॥) ਵੇਤੱਗਾ– ਓਹੁ ਮੁਆ. ਓਹੁ ਝੜਿ ਪਇਆ; ਵੇਤਗਾ ਗਇਆ॥) ਲੱਖ– ਲਖ ਚੋਰੀਆ ਲਖ ਜਾਰੀਆ; ਲਖ ਕੂੜੀਆ ਲਖ ਗਾਲਿ॥) ਬੇਈਮਾਨੀਆਂ[1]– ਲਖ ਠਗੀਆ ਪਹਿਨਾਮੀਆ[1]; ਰਾਤਿ ਦਿਨਸੁ ਜੀਅ ਨਾਲਿ॥ ਤਗੁ ਕਪਾਹਹੁ ਕਤੀਐ; ਬਾਮ੍ਹਣੁ ਵਟੇ ਆਇ॥) ਵੱਡੇ ਦੁੱਖ[1] ਦੇ ਕੇ ਮਾਰ ਕੇ– ਕੁਹਿ[1] ਬਕਰਾ. ਰਿੰਨਿ੍ ਖਾਇਆ; ਸਭੁ ਕੋ ਆਪੈ ਪਾਇ॥ ਹੋਇ ਪੁਰਾਣਾ ਸੁਟੀਐ; ਭੀ ਫਿਰਿ. ਪਾਈਐ ਹੋਰੁ॥ ਨਾਨਕ. ਤਗੁ ਨ ਤੁਟਈ; ਜੇ ਤਗਿ ਹੋਵੈ ਜੋਰੁ॥ ਨਾਇ ਮੰਨਿਐ. ਪਤਿ ਊਪਜੈ; ਸਾਲਾਹੀ ਸਚੁ ਸੂਤੁ॥ ਤਗੁ. ਨ ਇੰਦ੍ਰੀ; ਤਗੁ. ਨ ਨਾਰੀ॥) ਦਾੜ੍ਹੀ– ਭਲਕੇ ਥੁਕ ਪਵੈ; ਨਿਤ ਦਾੜੀ॥ ਤਗੁ. ਨ ਪੈਰੀ; ਤਗੁ. ਨ ਹਥੀ॥ ਤਗੁ. ਨ ਜਿਹਵਾ; ਤਗੁ. ਨ ਅਖੀ॥) ਵੇਤੱਗਾ ਵੱਤੈ– ਵੇਤਗਾ; ਆਪੇ ਵਤੈ॥) ਘੱਤੈ– ਵਟਿ ਧਾਗੇ; ਅਵਰਾ ਘਤੈ॥) ਲੈ ਭਾੜਿ; ਕਰੇ

ਵੀਆਹੁ॥) ਪੱਤ੍ਰੀ¹– ਕਢਿ ਕਾਗਲੁ¹; ਦਸੇ ਰਾਹੁ॥ ਸੁਣਿ ਵੇਖਹੁ ਲੋਕਾ; ਏਹੁ ਵਿਡਾਣੁ॥ ਮਨਿ ਅੰਧਾ; ਨਾਉ ਸੁਜਾਣੁ॥ ਸਾਹਿਬੁ ਹੋਇ ਦਇਆਲੁ, ਕਿਰਪਾ ਕਰੇ; ਤਾ ਸਾਈ ਕਾਰ ਕਰਾਇਸੀ॥) ਟੈਕਸ¹– ਗਊ ਬਿਰਾਹਮਣ ਕਉ, ਕਰੁ¹ ਲਾਵਹੁ; ਗੋਬਰਿ. ਤਰਣੁ ਨ ਜਾਈ॥ ਧੋਤੀ ਟਿਕਾ, ਤੈ ਜਪਮਾਲੀ; ਧਾਨੁ ਮਲੇਛਾਂ ਖਾਈ॥ ਅੰਤਰਿ ਪੂਜਾ. ਪੜਹਿ ਕਤੇਬਾ; ਸੰਜਮੁ ਤੁਰਕਾ ਭਾਈ॥ ਛੋਡੀਲੇ ਪਾਖੰਡਾ॥) ਗਲ਼ਿ– ਛੁਰੀ ਵਗਾਇਨਿ; ਤਿਨ ਗਲਿ ਤਾਗ॥ ਤਿਨ ਘਰਿ; ਬ੍ਰਹਮਣ ਪੂਰਹਿ ਨਾਦ॥ ਨਾਨਕ; ਕੂੜੁ ਰਹਿਆ ਭਰਪੂਰਿ॥ ਮਥੈ ਟਿਕਾ; ਤੇੜਿ ਧੋਤੀ ਕਥਾਈ॥) ਛੁਰੀ¹, ਕਲਮ¹, ਪੱਤ੍ਰੀ¹– ਹਥਿ ਛੁਰੀ¹; ਜਗਤ ਕਾਸਾਈ॥

੪੭੨. ਕੁੱਠਾ ਬੱਕਰਾ– ਅਭਾਖਿਆ ਕਾ ਕੁਠਾ; ਬਕਰਾ ਖਾਣਾ॥ ਚਉਕੇ ਉਪਰਿ; ਕਿਸੈ ਨ ਜਾਣਾ॥ ਦੇ ਕੈ ਚਉਕਾ; ਕਢੀ ਕਾਰ॥ ਉਪਰਿ ਆਇ ਬੈਠੇ; ਕੂੜਿਆਰ॥ ਮਤੁ ਭਿਟੈ; ਵੇ ਮਤੁ ਭਿਟੈ॥ ਇਹੁ ਅੰਨੁ ਅਸਾਡਾ; ਫਿਟੈ॥ ਤਨਿ ਫਿਟੈ; ਫੇੜ ਕਰੇਨਿ॥) ਚੁਲੀ ਪੋਲਾ– ਮਨਿ ਜੂਠੈ; ਚੁਲੀ ਭਰੇਨਿ॥ ਸੁਚਿ ਹੋਵੈ; ਤਾ ਸਚੁ ਪਾਈਐ॥) ਚਿਤੈ ਅੰਦਰਿ ਸਭੁ ਕੋ; ਵੇਖਿ ਨਦਰੀ ਹੇਠਿ ਚਲਾਇਦਾ॥ ਵਡਹੁ ਵਡਾ. ਵਡ ਮੇਦਨੀ; ਸਿਰੇ ਸਿਰਿ. ਧੰਧੈ ਲਾਇਦਾ॥) ਉਪੱਠੀ– ਨਦਰਿ ਉਪਠੀ ਜੇ ਕਰੇ; ਸੁਲਤਾਨਾ ਘਾਹੁ ਕਰਾਇਦਾ॥) ਭਿੱਖ– ਦਰਿ ਮੰਗਨਿ; ਭਿਖ ਨ ਪਾਇਦਾ॥) ਠੱਗ¹, ਮੋਹੱਾਕਾ। ਪਿੱਤਰੀ– ਜੇ ਮੋਹਾਕਾ¹ ਘਰੁ ਮੁਹੈ; ਘਰੁ ਮੁਹਿ, ਪਿਤਰੀ ਦੇਇ॥) ਕਰੇ=ਇ– ਅਗੈ. ਵਸਤੁ ਸਿਞਾਣੀਐ; ਪਿਤਰੀ ਚੋਰ ਕਰੇਇ॥ ਵਢੀਅਹਿ ਹਥ ਦਲਾਲ ਕੇ; ਮੁਸਫੀ ਏਹ ਕਰੇਇ॥ ਨਾਨਕ. ਅਗੈ ਸੋ ਮਿਲੈ; ਜਿ ਖਟੇ ਘਾਲੇ ਦੇਇ॥) ਇਸਤ੍ਰੀ¹ ਮਾਸਕ² ਧਰਮ, ਮੰਥਲੀ² ਕੋਰਸ ਸਿਰ=ਨ੍ਹਾਵਣੀ ਪੋਲਾ– ਜਿਉ ਜੋਰੂ¹ ਸਿਰਨਾਵਣੀ²; ਆਵੈ ਵਾਰੋ ਵਾਰ॥) ਤੁਰੇ ਪਲਾਣੇ, ਪਉਣ ਵੇਗ; ਹਰ ਰੰਗੀ ਹਰਮ ਸਵਾਰਿਆ॥) ਮਾੜੀਆਂ– ਕੋਠੇ ਮੰਡਪ ਮਾੜੀਆ; ਲਾਇ ਬੈਠੇ ਕਰਿ ਪਾਸਾਰਿਆ॥ ਚੀਜ ਕਰਨਿ ਮਨਿ ਭਾਵਦੇ; ਹਰਿ ਬੁਝਨਿ ਨਾਹੀ. ਹਾਰਿਆ॥) ਹਵੇਲੀ¹, ਮਹ=ਲਤਿ ਪੋਲਾ– ਕਰਿ ਫੁਰਮਾਇਸਿ ਖਾਇਆ; ਵੇਖਿ ਮਹਲਤਿ¹. ਮਰਣੁ ਵਿਸਾਰਿਆ॥ ਜੇ ਕਰਿ. ਸੂਤਕੁ ਮੰਨੀਐ; ਸਭ ਤੈ. ਸੂਤਕੁ ਹੋਇ॥ ਗੋਹੇ ਅਤੈ ਲਕੜੀ; ਅੰਦਰਿ ਕੀੜਾ ਹੋਇ॥ ਪਹਿਲਾ ਪਾਣੀ ਜੀਉ ਹੈ; ਜਿਤੁ ਹਰਿਆ ਸਭੁ ਕੋਇ॥ ਸੂਤਕੁ. ਕਿਉ ਕਰਿ ਰਖੀਐ; ਸੂਤਕੁ. ਪਵੈ ਰਸੋਇ॥ ਨਾਨਕ. ਸੂਤਕੁ ਏਵ ਨ ਉਤਰੈ; ਗਿਆਨੁ. ਉਤਾਰੇ ਧੋਇ॥ ਅਖੀ ਸੂਤਕੁ ਵੇਖਣਾ; ਪਰ ਤ੍ਰਿਅ. ਪਰ ਧਨ ਰੂਪੁ॥) ਚੁਗਲੀ¹, ਲਾਇ=ਤਬਾਰੀ– ਕੰਨੀ ਸੂਤਕੁ. ਕੰਨਿ ਪੈ; ਲਾਇਤਬਾਰੀ¹ ਖਾਹਿ॥ ਨਾਨਕ.ਹੰਸਾ ਆਦਮੀ; ਬਧੇ ਜਮ ਪੁਰਿ ਜਾਹਿ॥ ਸਭੋ ਸੂਤਕੁ ਭਰਮੁ ਹੈ; ਦੂਜੈ ਲਗੈ ਜਾਇ॥ ਖਾਣਾ ਪੀਣਾ ਪਵਿਤ੍ਰੁ ਹੈ; ਦਿਤੋਨੁ ਰਿਜਕੁ ਸੰਬਾਹਿ॥ ਨਾਨਕ. ਜਿਨੀ ਗੁਰਮੁਖਿ ਬੁਝਿਆ; ਤਿਨਾ ਸੂਤਕੁ ਨਾਹਿ॥)

੪੭੩. ਸਤਿਗੁਰੁ. ਵਡਾ ਕਰਿ ਸਾਲਾਹੀਐ; ਜਿਸੁ ਵਿਚਿ. ਵਡੀਆ ਵਡਿਆਈਆ॥ ਸਹਿ ਮੇਲੇ; ਤਾ ਨਦਰੀ ਆਈਆ॥ ਜਾ ਤਿਸੁ ਭਾਣਾ; ਤਾ ਮਨਿ ਵਸਾਈਆ॥ ਕਰਿ ਹੁਕਮੁ, ਮਸਤਕਿ ਹਥੁ ਧਰਿ; ਵਿਚਹੁ. ਮਾਰਿ ਕਢੀਆ ਬੁਰਿਆਈਆ॥) ਪਹਿਲਾ ਸੁਚਾ ਆਪਿ ਹੋਇ; ਸੁਚੈ ਬੈਠਾ ਆਇ॥ ਸੁਚੇ ਅਗੈ ਰਖਿਓਨੁ; ਕੋਇ. ਨ ਭਿਟਿਓ ਜਾਇ॥ ਸੁਚਾ ਹੋਇ ਕੈ ਜੇਵਿਆ; ਲਗਾ ਪੜਣਿ ਸਲੋਕੁ॥) ਅਪਵਿੱਤ੍ਰੁ¹ ਜਗ੍ਹਾ, ਕੁਹਥੀ ਪੋਲਾ– ਕੁਹਥੀ¹ ਜਾਈ ਸਟਿਆ; ਕਿਸੁ ਏਹੁ ਲਗਾ ਦੋਖੁ॥ ਪਵਿੱਤ੍ਰੁ¹– ਅੰਨੁ ਦੇਵਤਾ¹

ਪਾਣੀ ਦੇਵਤਾ[1], ਬੈਸੰਤਰੁ ਦੇਵਤਾ[1] ਲੂਣੁ; ਪੰਜਵਾ, ਪਾਇਆ ਘਿਰਤੁ॥) ਥੁੱਕਾਂ ਪਈਆਂ– ਪਾਪੀ ਸਿਉ ਤਨੁ ਗਡਿਆ; ਥੁਕਾ ਪਈਆ ਤਿਤੁ॥) ਚੱਲੈ– ਭੰਡਹੁ ਹੋਵੈ ਦੋਸਤੀ; ਭੰਡਹੁ ਚਲੈ ਰਾਹੁ॥ ਜਿਤੁ ਮੁਖਿ ਸਦਾ ਸਾਲਾਹੀਐ; ਭਾਗਾ ਰਤੀ ਚਾਰਿ॥ ਸਭੁ ਕੋ ਆਖੈ ਆਪਣਾ; ਜਿਸੁ ਨਾਹੀ. ਸੋ ਚੁਣਿ ਕਢੀਐ॥ ਜਾ ਰਹਣਾ ਨਾਹੀ. ਐਤੁ ਜਗਿ; ਤਾ ਕਾਇਤੁ ਗਾਰਬਿ ਹੰਢੀਐ॥ ਮੰਦਾ. ਕਿਸੈ ਨ ਆਖੀਐ; ਪੜਿ ਅਖਰੁ. ਏਹੋ ਬੁਝੀਐ॥ ਮੂਰਖੈ ਨਾਲਿ; ਨ ਲੁਝੀਐ॥) ਮੰਮੇ ਅੱਗੇ, ः ਵਸਰਗਾਂ ਨੂੰ ਮਹੱਲਾ ਪੜ੍ਨਾ– ਸਲੋਕੁ ਮः ੧॥) ਫਿੱਕੈ ਫਿੱਕੋ ਫਿੱਕਾ – ਨਾਨਕ. ਫਿਕੈ ਬੋਲਿਐ; ਤਨੁ ਮਨੁ ਫਿਕਾ ਹੋਇ॥ ਫਿਕੋ ਫਿਕਾ ਸਦੀਐ; ਫਿਕੇ ਫਿਕੀ ਸੋਇ॥ ਫਿਕਾ ਦਰਗਹ ਸਟੀਐ; ਮੁਹਿ ਥੁਕਾ ਫਿਕੇ ਪਾਇ॥) ਅੰਦਰਹੁ ਝੂਠੇ. ਪੈਜ ਬਾਹਰਿ; ਦੁਨੀਆ ਅੰਦਰਿ ਫੈਲੁ॥) ਨ੍ਹਾਵਹਿ– ਅਠਸਠਿ ਤੀਰਥ. ਜੇ ਨਾਵਹਿ; ਉਤਰੈ ਨਾਹੀ. ਮੈਲੁ॥) ਪੱਟੁ– ਜਿਨ੍. ਪਟੁ ਅੰਦਰਿ, ਬਾਹਰਿ ਗੁਦੜੁ; ਤੇ ਭਲੇ ਸੰਸਾਰਿ॥ ਤਿਨ੍. ਨੇਹੁ ਲਗਾ ਰਬ ਸੇਤੀ; ਦੇਖਨੇ ਵੀਚਾਰਿ॥ ਰੰਗਿ ਹਸਹਿ, ਰੰਗਿ ਰੋਵਹਿ; ਚੁਪ ਭੀ ਕਰਿ ਜਾਹਿ॥ ਦਰਿ ਵਾਟ ਉਪਰਿ ਖਰਚੁ ਮੰਗਾ; ਜਥੈ ਦੇਇ ਤ ਖਾਹਿ॥ ਦੀਬਾਨੁ ਏਕੋ. ਕਲਮ ਏਕਾ; ਹਮਾ ਤੁਮ੍ਹਾ ਮੇਲੁ॥ ਦਰਿ ਲਏ ਲੇਖਾ. ਪੀੜਿ ਛੁਟੈ; ਨਾਨਕਾ. ਜਿਉ ਤੇਲੁ॥

੪੭੪. ਸ਼ਕਤੀ[1], ਤੈਂ– ਆਪੇ ਹੀ ਕਰਣਾ ਕੀਓ; ਕਲ[1] ਆਪੇ ਹੀ, ਤੈ ਧਾਰੀਐ॥ ਦੇਖਹਿ ਕੀਤਾ ਆਪਣਾ; ਧਰਿ ਕਚੀ ਪਕੀ ਸਾਰੀਐ॥ ਜੋ ਆਇਆ ਸੋ ਚਲਸੀ; ਸਭੁ ਕੋਈ ਆਈ ਵਾਰੀਐ॥ ਆਪਣ ਹਥੀ ਆਪਣਾ; ਆਪੇ ਹੀ. ਕਾਜੁ ਸਵਾਰੀਐ॥) ਏਹ ਕਿਨੇਹੀ ਆਸਕੀ; ਦੂਜੈ ਲਗੈ ਜਾਇ॥

ਚੰਗੈ. ਚੰਗਾ ਕਰਿ ਮੰਨੇ; ਮੰਦੈ. ਮੰਦਾ ਹੋਇ॥ ਸਲਾਮੁ ਜਬਾਬੁ ਦੋਵੈ ਕਰੇ; ਮੁੰਢਹੁ ਘੁਥਾ ਜਾਇ॥ ਮੰਦਾ. ਮੂਲਿ ਨ ਕੀਚਈ; ਦੇ ਲੰਮੀ ਨਦਰਿ ਨਿਹਾਲੀਐ॥ ਜਿਉ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲਿ. ਨ ਹਾਰੀਐ; ਤੇਵੇਹਾ ਪਾਸਾ ਢਾਲੀਐ॥ ਕਿਛੁ ਲਾਹੇ ਉਪਰਿ; ਘਾਲੀਐ॥ ਚਾਕਰੁ ਲਗੈ ਚਾਕਰੀ; ਨਾਲੇ ਗਾਰਬੁ ਵਾਦੁ॥) ਗੱਲਾਂ– ਗਲਾ ਕਰੇ ਘਣੇਰੀਆ; ਖਸਮ. ਨ ਪਾਏ ਸਾਦੁ॥) ਲੱਗਾ– ਨਾਨਕ. ਜਿਸਨੋ ਲਗਾ ਤਿਸੁ ਮਿਲੈ; ਲਗਾ ਸੋ ਪਰਵਾਨੁ॥ ਜੋ ਜੀਇ ਹੋਇ. ਸੁ ਉਗਵੈ; ਮੁਹ ਕਾ ਕਹਿਆ. ਵਾਉ॥ ਜੇਹਾ ਜਾਣੈ. ਤੇਹੋ ਵਰਤੈ; ਵੇਖਹੁ ਕੋ, ਨਿਰਜਾਸਿ॥) ਚੱਲੈ– ਸਾਹਿਬ ਸੇਤੀ. ਹੁਕਮੁ ਨ ਚਲੈ; ਕਹੀ ਬਣੈ ਅਰਦਾਸਿ॥ ਨਾਲਿ ਇਆਣੇ ਦੋਸਤੀ; ਵਡਾਰੂ ਸਿਉ ਨੇਹੁ॥ ਪਾਣੀ ਅੰਦਰਿ ਲੀਕ ਜਿਉ; ਤਿਸ ਦਾ. ਥਾਉ ਨ ਥੇਹੁ॥ ਜੇ ਇਕ ਅਧ ਚੰਗੀ ਕਰੇ; ਦੂਜੀ ਭੀ ਵੇਰਾਸਿ॥) ਚੱਲੈ– ਚਾਕਰੁ ਲਗੈ ਚਾਕਰੀ; ਜੇ ਚਲੈ ਖਸਮੈ ਭਾਇ॥) ਬਖ਼ਸ਼ੀਸ਼[1] ਵਜਹੁ ਪੋਲਾ– ਹੁਰਮਤਿ ਤਿਸਨੋ ਅਗਲੀ; ਓਹੁ ਵਜਹੁ[1] ਭਿ ਦੂਣਾ ਖਾਇ॥ ਵਜਹੁ ਗਵਾਏ ਅਗਲਾ; ਮੁਹੇ ਮੁਹਿ ਪਾਣਾ ਖਾਇ॥ ਜਿਸ ਦਾ ਦਿਤਾ ਖਾਵਣਾ; ਤਿਸੁ ਕਹੀਐ ਸਾਬਾਸਿ॥) ਚੱ=ਲਈ ਚੱਲੈ– ਨਾਨਕ. ਹੁਕਮੁ ਨ ਚਲਈ; ਨਾਲਿ ਖਸਮ. ਚਲੈ ਅਰਦਾਸਿ॥

੪੭੫. ਨਾਨਕ. ਸਾ ਕਰਮਾਤਿ; ਸਾਹਿਬ ਤੁਠੈ. ਜੋ ਮਿਲੈ॥) ਨਾਨਕ. ਸੇਵਕੁ ਕਾਢੀਐ; ਜਿ ਸੇਤੀ ਖਸਮ ਸਮਾਇ॥) ਗ਼ਲੀਂ, ਜੰਜੀਰੀਆਂ। ਬਿਸੀ=ਆਰ– ਇਕਨ੍ਹਾ ਗਲੀ ਜੰਜੀਰੀਆ; ਇਕਿ ਤੁਰੀ ਚੜਹਿ ਬਿਸੀਆਰ॥ ਨਾਨਕ. ਕਰਣਾ ਜਿਨਿ ਕੀਆ; ਫਿਰਿ ਤਿਸ ਹੀ. ਕਰਣੀ ਸਾਰ॥) ਚੜ੍ਹੇ– ਇਕਨ੍ਹੀ ਦੁਧੁ ਸਮਾਈਐ; ਇਕਿ ਚੁਲ੍ਹੈ ਰਹਨ੍ਹਿ ਚੜੇ॥) ਪੋੱਲੀ ਤੁਲਾਈ[1] ਖੜ੍ਹੇ– ਇਕਿ. ਨਿਹਾਲੀ[1] ਪੈ ਸਵਨ੍ਹਿ; ਇਕਿ. ਉਪਰਿ ਰਹਨਿ ਖੜੇ॥ ਆਪੇ ਸਾਜੇ ਕਰੇ ਆਪਿ; ਜਾਈ ਭਿ ਰਖੈ ਆਪਿ॥) ਇਸਥਿੱਤ[1]

ਨਾਸ[੨] ਕਰਕੇ- ਤਿਸੁ ਵਿਚਿ. ਜੰਤ ਉਪਾਇ ਕੈ; ਦੇਖੈ ਥਾਪਿ[੧]. ਉਥਾਪਿ[੨]॥ ਕਿਸਨੋ ਕਹੀਐ ਨਾਨਕਾ; ਸਭੁ ਕਿਛੁ. ਆਪੇ ਆਪਿ॥ ਸਾਈ ਕਾਰ ਕਮਾਵਣੀ; ਧੁਰਿ ਛੋਡੀ. ਤਿੰਨੈ ਪਾਇ॥ ਸੋ ਕਰੇ; ਜਿ ਤਿਸੈ ਰਜਾਇ॥) ਸੁੱਧੁ- ਸੁਧੁ) ਦੇਵ ਕਰਹੁ ਦਇਆ. ਮੋਹਿ ਮਾਰਗਿ ਲਾਵਹੁ; ਜਿਤੁ. ਭੈ ਬੰਧਨ ਤੂਟੈ॥ ਗੁਰ ਚਰਣ ਲਾਗਿ. ਹਮ ਬਿਨਵਤਾ; ਪੂਛਤ. ਕਹ ਜੀਉ ਪਾਇਆ॥) ਕੀਤੇ[੧]- ਜਨਮ ਮਰਨ ਦੁਖ, ਫੇੜ[੧] ਕਰਮ; ਸੁਖ ਜੀਅ, ਜਨਮ ਤੇ ਛੂਟੈ॥ ਮਾਇਆ ਫਾਸ, ਬੰਧ ਨਹੀ ਫਾਰੈ; ਅਰੁ ਮਨ. ਸੁੰਨਿ ਨ ਲੂਕੇ॥) ਰਿਦਾ ਨਿਰਭਉ[੧] ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ[੨], ਅ॒ਭਿਉ- ਆਪਾ ਪਦੁ ਨਿਰਬਾਣੁ, ਨ ਚੀਨ੍ਹਿਆ; ਇਨ ਬਿਧਿ, ਅਭਿਉ[੧] ਨ ਚੂਕੇ[੨]॥ ਉਦੈ ਅਸਤ ਕੀ ਮਨ ਬੁਧਿ ਨਾਸੀ; ਤਉ ਸਦਾ ਸਹਜਿ ਲਿਵ ਲੀਣਾ॥ ੩॥ ਜਿਉ ਪ੍ਰਤਿਬਿੰਬੁ, ਬਿੰਬ ਕਉ ਮਿਲੀ ਹੈ; ਉਦਕ ਕੁੰਭੁ, ਬਿਗਰਾਨਾ॥

੪੭੬. ਤੱਗ- ਗਜ ਸਾਢੇ ਤੈ ਤੈ, ਧੋਤੀਆ; ਤਿਹਰੇ ਪਾਇਨਿ ਤਗ॥) (ਨਿ) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਬਗਲਿਆ ਵਾਂਗ ਚਿੱਟੇ[੧]। ਗਲ਼ੀਂ। ਨਿ॒ਬੱਗ- ਗਲੀ ਜਿਨ੍ਹਾ ਜਪਮਾਲੀਆ; ਲੋਟੇ ਹਥਿ ਨਿਬਗ[੧]॥) ਓਇ ਹਰਿ ਕੇ ਸੰਤ. ਨ ਆਖੀਅਹਿ; ਬਾਨਾਰਸਿ ਕੇ ਠਗ॥ ਐਸੇ ਸੰਤ; ਨ ਮੋਕਉ ਭਾਵਹਿ॥ ਡਾਲਾ ਸਿਉ; ਪੇਡਾ ਗਟਕਾਵਹਿ॥) ਬਸੁ॒ਧਾ ਪੋਲਾ- ਬਸੁਧਾ ਖੋਦਿ. ਕਰਹਿ ਦੁਇ ਚੂਲ੍ਹੇ; ਸਾਰੇ ਮਾਣਸ ਖਾਵਹਿ॥)

ਅ॒ਪਰਸ- ਓਇ ਪਾਪੀ. ਸਦਾ ਫਿਰਹਿ ਅਪਰਾਧੀ; ਮੁਖਹੁ ਅਪਰਸ ਕਹਾਵਹਿ॥) ਦਗਲੀ ਪਾਲ਼ਾ ਪੋਲੇ- ਪਹਿਰਉ ਨਹੀ ਦਗਲੀ; ਲਗੈ ਨ ਪਾਲਾ॥) ਬਲਿ ਪੋਲਾ- ਬਲਿ ਤਿਸੁ ਬਾਪੈ; ਜਿਨਿ ਹਉ ਜਾਇਆ॥ ਪੰਚਾ ਤੇ; ਮੇਰਾ ਸੰਗੁ ਚੁਕਾਇਆ॥) ਤਲਿ ਪੋਲਾ- ਪੰਚ ਮਾਰਿ; ਪਾਵਾ ਤਲਿ ਦੀਨੇ॥ ਪਿਤਾ ਹਮਾਰੋ; ਵਡ ਗੋਸਾਈ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਮਿਲੇ; ਤ ਮਾਰਗੁ ਦਿਖਾਇਆ॥) ਸੂੱਝਿਆ- ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ; ਮੈ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਸੂਝਿਆ॥) ਪੱਤਰਿ- ਇਕਤੁ ਪਤਰਿ, ਭਰਿ ਉਰਕਟ ਕੁਰਕਟ; ਇਕਤੁ ਪਤਰਿ, ਭਰਿ ਪਾਨੀ॥ ਆਸਿ ਪਾਸਿ. ਪੰਚ ਜੋਗੀਆ ਬੈਠੇ; ਬੀਚਿ ਨਕਟ ਦੇ ਰਾਨੀ॥) ਚਮਤਕਾਰ[੧], ਡੌਰੂ[੧] ਵੱਡਾ[੨] ਦੋ[੩] ਲੋਕਾਂ 'ਚ- ਨਕਟੀ ਕੋ ਠਨਗਨੁ[੧]; ਬਾਡਾ[੨] ਡੂੰ[੩]॥) ਪੁਨਾ[੧], ਤੱਕਦੀ[੨] ਹੈ- ਸਗਲ ਮਾਹਿ, ਨਕਟੀ ਕਾ ਵਾਸਾ; ਸਗਲ ਮਾਰਿ. ਅਉ[੧] ਹੇਰੀ[੨]॥ ਸਗਲਿਆ ਕੀ. ਹਉ ਬਹਿਨ ਭਾਨਜੀ; ਜਿਨਹਿ ਬਰੀ. ਤਿਸੁ ਚੇਰੀ॥ ਹਮਰੋ ਭਰਤਾ. ਬਡੋ ਬਿਬੇਕੀ; ਆਪੇ. ਸੰਤੁ ਕਹਾਵੈ॥ ਨਾਕਹੁ ਕਾਟੀ. ਕਾਨਹੁ ਕਾਟੀ; ਕਾਟਿ ਕੂਟਿ ਕੈ ਡਾਰੀ॥ ਲੁੰਜਿਤ ਮੁੰਜਿਤ ਮੋਨਿ ਜਟਾਧਰ; ਅੰਤਿ ਤਊ ਮਰਨਾ॥) ਨਾਮੁ[੧]- ਤਾ ਤੇ ਸੇਵੀਅਲੇ; ਰਾਮ ਨਾ[੧]॥) ਜਮ[੧]- ਰਸਨਾ ਰਾਮ ਨਾਮ ਹਿਤੁ ਜਾ ਕੈ; ਕਹਾ ਕਰੈ ਜਮਨਾ[੧]॥) ਸ਼ਾਸ਼ਤ੍ਰ[੧] ਵੇਦ[੨] ਜੋਤਿਸ਼[੩]- ਆਗਮ[੧] ਨਿਰਗਮ[੨] ਜੋਤਿਕ[੩] ਜਾਨਹਿ; ਬਹੁ ਬਹੁ ਬਿਆਕਰਨਾ॥

੪੭੭. ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਵਾਸ਼ਨਾ[੧]- ਪਾਨ ਕਪੂਰ ਸੁਬਾਸਕ[੧] ਚੰਦਨ; ਅੰਤਿ ਤਊ ਮਰਨਾ॥) ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਮੰਮਾ ਮੁਕਤਾ, ਅੱਧਾ ਰਾਰਾ੍ ਪੋਲਾ ਬੋਲ ਕੇ, ਇੱਕ ਸਿਹਾਰੀ ਅੱਧੇ ਰਾਰੇ, ਇੱਕ ਸਿਹਾਰੀ ਤੱਤੇ ਲਾਉ- ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ, ਸਭ ਖੋਜੇ; ਕਹੂ. ਨ ਊਬਰਨਾ॥ ਪਹਿਰਿ ਚੋਲਨਾ ਗਦਹਾ ਨਾਚੈ; ਭੈਸਾ ਭਗਤਿ ਕਰਾਵੈ॥) ਕੱਕਰੀਆ-ਰਾਜਾਰਾਮ; ਕਕਰੀਆ ਬਰੇ ਪਕਾਏ॥ ਕਿਨੈ ਬੂਝਨਹਾਰੈ; ਖਾਏ॥) ਚੱਕਚੂੰਦ੍ਰ[੧], ਲੱਡੂ[੨] ਵਾ ਪਾਨਾ[੨] ਦੇ ਬੀੜੇ- ਬੈਠਿ ਸਿੰਘੁ ਘਰਿ ਪਾਨ ਲਗਾਵੈ; ਘੀਸ[੧] ਗਲਉਰੇ[੨] ਲਿਆਵੈ॥) ਮੁਸਰੀ ਪੋਲਾ- ਘਰਿ ਘਰਿ ਮੁਸਰੀ, ਮੰਗਲੁ ਗਾਵਹਿ; ਕਛੂਆ. ਸੰਖੁ ਬਜਾਵੈ॥ ਬੰਸ ਕੋ ਪੂਤ, ਬੀਆਹਨ ਚਲਿਆ; ਸੁਇਨੇ ਮੰਡਪ ਛਾਏ॥) ਸਹੇ[੧], ਸ਼ੇਰ[੨], ਗ੍ਰੀਬ[੧] ਰਾਜੇ[੨] ਨੇ। ਸਸੈ ਪੋਲਾ- ਰੂਪ ਕੰਨਿਆ ਸੁੰਦਰਿ

ਬੇਧੀ; ਸਸੈ[1] ਸਿੰਘ[2], ਗੁਨ ਗਾਏ॥ ਕਛੂਆ ਕਹੈ, ਅੰਗਾਰ ਭਿ ਲੋਰਉ; ਲੂਕੀ. ਸਬਦੁ ਸੁਨਾਇਆ॥) ਬਹੱਤਰਿ-ਬਟੂਆ ਏਕੁ. ਬਹਤਰਿ ਆਧਾਰੀ; ਏਕੋ ਜਿਸਹਿ ਦੁਆਰਾ॥ ਨਵੈ ਖੰਡ ਕੀ ਪ੍ਰਿਥਮੀ ਮਾਗੈ; ਸੋ ਜੋਗੀ ਜਗਿ ਸਾਰਾ॥) ਚਰ੍ਹਾਵੈ- ਤਲ ਕਾ ਬ੍ਰਹਮੁ; ਲੇ ਗਗਨਿ ਚਰਾਵੈ॥) ਖਿੰਥਾ ਗਿਆਨ, ਧਿਆਨ ਕਰਿ ਸੂਈ; ਸਬਦੁ ਤਾਗਾ ਮਥਿ ਘਾਲੈ॥ ਦਇਆ ਫਾਹੁਰੀ. ਕਾਇਆ ਕਰਿ ਧੂਈ; ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਕੀ ਅਗਨਿ ਜਲਾਵੈ॥) ਜੋਗ[1] ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ, ਜੋਗੱਤਣ- ਸਭ ਜੋਗਤਣ[1] ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਹੈ; ਜਿਸ ਕਾ ਪਿੰਡੁ ਪਰਾਨਾ॥) ਖੋਟੇ ਝਘੜਾਲੂ[1]- ਦਿਲ ਮਹਿ, ਸੋਚਿ ਬਿਚਾਰਿ ਕਵਾਦੇ[1]; ਭਿਸਤ ਦੋਜਕ. ਕਿਨਿ ਪਾਈ॥ ਕਾਜੀ; ਤੈ ਕਵਨ ਕਤੇਬ ਬਖਾਨੀ॥) ਪੜ੍ਤ ਗੁਨਤ ਐਸੇ ਸਭ ਮਾਰੇ; ਕਿਨਹੂੰ. ਖਬਰਿ ਨ ਜਾਨੀ॥) ਇਸਤ੍ਰੀ[1] ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਕੇ, ਇਬ੍ਰਾਹੀਮ ਜੀ ਨੇ ਸੁਨੰਤ ਕਰਵਾਈ ਸੀ, ਰੱਬ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਸੁੰਨਤ ਹੋਈ. ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਾਗਾ[2] ਬਦਉ-ਗਾ- ਸਕਤਿ[1] ਸਨੇਹੁ ਕਰਿ, ਸੁੰਨਤਿ ਕਰੀਐ; ਮੈ. ਨ ਬਦਉਗਾ[2], ਭਾਈ॥) ਕੱਟਿ- ਜਉ ਰੇ. ਖੁਦਾਇ ਮੋਹਿ ਤੁਰਕੁ ਕਰੈਗਾ; ਆਪਨ ਹੀ. ਕਟਿ ਜਾਈ॥) ਖਪ[1] ੨ ਕੇ- ਕਬੀਰੈ. ਪਕਰੀ ਟੇਕ ਰਾਮ ਕੀ; ਤੁਰਕ ਰਹੇ ਪਚਿ[1] ਹਾਰੀ॥ ਜਬ ਲਗੁ. ਤੇਲੁ ਦੀਵੇ ਮੁਖਿ ਬਾਤੀ; ਤਬ ਸੂਝੈ ਸਭੁ ਕੋਈ॥

੪੭੮. ਰੇ ਬਉਰੇ; ਤੁਹਿ. ਘਰੀ ਨ ਰਾਖੈ ਕੋਈ॥ ਤੂੰ; ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਜਪਿ ਸੋਈ॥ ਕਾ ਕੀ ਮਾਤ. ਪਿਤਾ ਕਹੁ ਕਾ ਕੋ; ਕਵਨ ਪੁਰਖ ਕੀ. ਜੋਈ॥) ਘਟ ਪੋਲਾ- ਘਟ ਫੂਟੇ. ਕੋਊ ਬਾਤ ਨ ਪੂਛੈ; ਕਾਢਹੁ ਕਾਢਹੁ ਹੋਈ॥ ਦੇਹੁਰੀ ਬੈਠੀ. ਮਾਤਾ ਰੋਵੈ; ਖਟੀਆ ਲੇ ਗਏ. ਭਾਈ॥ ਲਟ ਛਿਟਕਾਏ, ਤਿਰੀਆ ਰੋਵੈ; ਹੰਸੁ ਇਕੇਲਾ ਜਾਈ॥ ਇਸੁ ਬੰਦੇ ਸਿਰਿ. ਜੁਲਮੁ ਹੋਤ ਹੈ; ਜਮੁ. ਨਹੀ ਹਟੈ ਗੁਸਾਈ॥) ਬੇਦ ਪੜੇ ਪੜਿ; ਬ੍ਰਹਮੇ ਜਨਮੁ ਗਵਾਇਆ॥ ਹਰਿ ਕਾ ਬਿਲੋਵਨਾ; ਬਿਲੋਵਹੁ ਮੇਰੇ ਭਾਈ॥ ਸਹਜਿ ਬਿਲੋਵਹੁ; ਜੈਸੇ. ਤਤੁ ਨ ਜਾਈ॥ ਤਨੁ ਕਰਿ ਮਟੁਕੀ; ਮਨ ਮਾਹਿ ਬਿਲੋਈ॥ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ; ਪਾਵੈ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਧਾਰਾ॥ ਕਹੁ ਕਬੀਰ; ਨਦਰਿ ਕਰੇ ਜੇ ਮੰਹੀਰਾ॥ ਰਾਮ ਨਾਮ ਲਗਿ; ਉਤਰੇ ਤੀਰਾ॥) ਦਵੈਤ ਰੂਪੀ ਢੋਲ[1], ਮਨ ਰੂਪੀ ਨਟੂ[2]। ਨਟੁ ਪੋਲਾ ਸੂੱਤਾ- ਮੰਦਲੁ[1]. ਨ ਬਾਜੈ; ਨਟੂ[1] ਪੈ ਸੂਤਾ॥) ਬੁਝਿ ਪੋਲਾ- ਬੁਝਿ ਗਈ ਅਗਨਿ; ਨ ਨਿਕਸਿਓ ਧੂੰਆ॥ ਟੂਟੀ ਤੰਤੁ; ਨ ਬਜੈ ਰਬਾਬੁ॥ ਸਮਝਿ ਪਰੀ; ਤਉ ਬਿਸਰਿਓ ਗਾਵਨੁ॥ ਸੁਤੁ; ਅਪਰਾਧ ਕਰਤ ਹੈ ਜੇਤੇ॥ ਜਨਨੀ; ਚੀਤਿ. ਨ ਰਾਖਸਿ ਤੇਤੇ॥ ਰਾਮਈਆ; ਹਉ ਬਾਰਿਕੁ ਤੇਰਾ॥ ਜੇ ਅਤਿ ਕ੍ਰੋਪ ਕਰੇ ਕਰਿ; ਧਾਇਆ॥ ਤਾ ਭੀ; ਚੀਤਿ. ਨ ਰਾਖਸਿ ਮਾਇਆ॥ ਚਿੰਤ ਭਵਨਿ; ਮਨੁ ਪਰਿਓ ਹਮਾਰਾ॥ ਨਾਮ ਬਿਨਾ; ਕੈਸੇ. ਉਤਰਸਿ ਪਾਰਾ॥ ਦੇਹਿ ਬਿਮਲ ਮਤਿ; ਸਦਾ ਸਰੀਰਾ॥ ਸਹਜਿ ਸਹਜਿ; ਗੁਨ ਰਵੈ ਕਬੀਰਾ॥) ਮੱਕੇ[1] ਦੀ ਯਾਤ੍ਰਾ, ਇੱਕ ਨਦੀ[2] ਕਿਨਾਰੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਤੀਰਥ, ਹੱਜ- ਹਜ[1] ਹਮਾਰੀ; ਗੋਮਤੀ[2] ਤੀਰ॥

੪੭੯. ਬੀ-ਬੀ ਪੋਲਾ- ਪਾਸਿ ਬੈਠੀ; ਬੀਬੀ ਕਵਲਾ ਦਾਸੀ॥ ਕੰਠੇ ਮਾਲਾ; ਜਿਹਵਾ ਰਾਮੁ॥ ਸਹੰਸ ਨਾਮੁ ਲੈ ਲੈ; ਕਰਉ ਸਲਾਮੁ॥) ਪੰਚ-ਪਦੇ ਨੌਂ, ਦੁ-ਤੁਕੇ ਪੰਜ- ਆਸਾ ਸ੍ਰੀ ਕਬੀਰ ਜੀਉ ਕੇ ਪੰਚਪਦੇ ੯ ਦੁਤੁਕੇ ੫) ਪੱਾਤੀ- ਪਾਤੀ ਤੋਰੈ ਮਾਲਿਨੀ; ਪਾਤੀ ਪਾਤੀ ਜੀਉ॥ ਜਿਸੁ ਪਾਹਨ ਕਉ. ਪਾਤੀ ਤੋਰੈ; ਸੋ ਪਾਹਨ ਨਿਰਜੀਉ॥ ਭੂਲੀ ਮਾਲਨੀ ਹੈ; ਏਉ॥ ਸਤਿਗੁਰੁ ਜਾਗਤਾ ਹੈ; ਦੇਉ॥ ਤੀਨਿ ਦੇਵ ਪ੍ਰਤਖਿ ਤੋਰਹਿ; ਕਰਹਿ ਕਿਸ ਕੀ ਸੇਉ॥ ਪਾਖਾਨ ਗਢਿ ਕੈ. ਮੂਰਤਿ ਕੀਨ੍ਹੀ; ਦੇ ਕੈ ਛਾਤੀ ਪਾਉ॥ ਜੇ ਏਹ ਮੂਰਤਿ ਸਾਚੀ ਹੈ; ਤਉ ਗੜ੍ਣਹਾਰੇ ਖਾਉ॥) ਚੌਲ[1] ਦਾਲ਼[2], ਮਿੱਠੀ ਕੜ੍ੀ[3] ਦਾ ਸੀਰਾ, ਪਾਪੜ[4]

ਜਾਂ ਲੱਡੂ, ਪੰਜੀਰੀ[੫]- ਭਾਤੁ[੧] ਪਹਿਤਿ[੨] ਅਰੁ ਲਾਪਸੀ[੩]; ਕਰਕਰਾ[੪] ਕਾਸਾਰੁ[੫]॥ ਭੋਗਨਹਾਰੇ ਭੋਗਿਆ; ਇਸੁ ਮੂਰਤਿ ਕੇ ਮੁਖ ਛਾਰੁ॥ ਮਾਲਿਨਿ ਭੂਲੀ. ਜਗੁ ਭੁਲਾਨਾ; ਹਮ ਭੁਲਾਨੇ ਨਾਹਿ॥ ਬਾਰਹ ਬਰਸ. ਬਾਲਪਨ ਬੀਤੇ; ਬੀਸ ਬਰਸ. ਕਛੂ ਤਪੁ. ਨ ਕੀਓ॥) ਪੂਜਾ ਪੋਲਾ- ਤੀਸ ਬਰਸ. ਕਛੂ ਦੇਵ. ਨ ਪੂਜਾ; ਫਿਰਿ ਪਛੁਤਾਨਾ ਬਿਰਧਿ ਭਇਓ॥) ਬਾਹਾਂ[੧] ਦਾ ਬਲ[੨] ਰੂਪ ਸਮੁੰਦ੍ਰ[੩], ਬੁੱਢੇਪੇ ਰੂਪ ਅਗੱਸਤ ਮੁਨੀ ਜੀ ਨੇ ਪੀ ਕੇ ਸੁਕਾ[੫] ਦਿਤਾ। ਬਲ-ਇਓ ਪੋਲਾ- ਸਾਇਰੁ[੩] ਸੋਖਿ[੫]; ਭੁਜੰ[੧] ਬਲਇਓ[੨]॥) ਕੱਟੇ[੧]- ਸੂਕੇ ਸਰਵਰਿ, ਪਾਲਿ ਬੰਧਾਵੈ; ਲੂਣੈ[੧] ਖੇਤਿ, ਹਥ ਵਾਰਿ ਕਰੈ॥ ਜਿਹਵਾ ਬਚਨੁ. ਸੁਧੁ ਨਹੀ ਨਿਕਸੈ; ਤਬ ਰੇ. ਧਰਮ ਕੀ ਆਸ ਕਰੈ॥) ਚੱਲਦਿਆਂ. ਚੱਲਿਓ- ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ. ਹਰਿ ਧਨੁ ਪਾਇਓ; ਅੰਤੇ ਚਲਦਿਆ. ਨਾਲਿ ਚਲਿਓ॥) ਹੋਰ[੧], ਅਨੁ ਪੋਲਾ- ਕਹਤ ਕਬੀਰ. ਸੁਨਹੁ ਰੇ ਸੰਤਹੁ; ਅਨੁ[੧] ਧਨੁ ਕਛੂਐ. ਲੈ ਨ ਗਇਓ॥) ਆਈ ਤਲਬ ਗੋਪਾਲ ਰਾਇ ਕੀ; ਮਾਇਆ ਮੰਦਰ ਛੋਡਿ ਚਲਿਓ॥) ਰੋਸ[੧] ਨਰਾਜ਼ਗੀ[੧], ਝਗੜਾ[੨] ਅ-ਹਿਰਖ- ਅਹਿਰਖ[੧] ਵਾਦੁ[੨]; ਨ ਕੀਜੈ. ਰੇ ਮਨ॥) ਸੁ-ਕ੍ਰਿਤੁ- ਸੁਕ੍ਰਿਤੁ ਕਰਿ ਕਰਿ ਲੀਜੈ; ਰੇ ਮਨ॥) ਰੰਗਤ[੧] ਬਾਨੀ ਪੋਲਾ- ਕੁਮ੍ਹਾਰੈ. ਏਕ ਜੁ ਮਾਟੀ ਗੂੰਧੀ; ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਬਾਨੀ[੧] ਲਾਈ॥) ਸਤ ਸੰਤੋਖ ਸ਼ੁਭ ਗੁਣਾਂ ਰੂਪੀ ਮੋਤੀਆਂ[੧] ਦਾ ਹਾਰ- ਕਾਹੂ ਮਹਿ ਮੋਤੀ ਮੁਕਤਾਹਲ[੧]; ਕਾਹੂ ਬਿਆਧਿ ਲਗਾਈ॥ ਸੂਮਹਿ. ਧਨੁ ਰਾਖਨ ਕਉ ਦੀਆ; ਮੁਗਧੁ ਕਹੈ. ਧਨੁ ਮੇਰਾ॥

੪੮੦. ਜਮ ਕਾ ਡੰਡੁ. ਮੂੰਡ ਮਹਿ ਲਾਗੈ; ਖਿਨ ਮਹਿ. ਕਰੈ ਨਿਬੇਰਾ॥ ਹਰਿ ਜਨੁ. ਊਤਮੁ ਭਗਤੁ ਸਦਾਵੈ; ਆਗਿਆ ਮਨਿ. ਸੁਖੁ ਪਾਈ॥) ਸ੍ਰੀਰ ਰੂਪੀ ਪਿੰਜਰਾ[੧], ਪਾੜ[੨] ਕੇ, ਜੀਵ ਰੂਪੀ ਚਿੜੇ[੩] ਨੂੰ ਕਾਲ਼ ਰੂਪੀ ਬਿੱਲਾ ਲੈ ਗਿਆ। ਪਾਣੀ ਚੋਗੇ ਵਾਲੀਆਂ ਠੂਠੀਆਂ[੪] ਵਾਂਗ, ਖਾਣ ਪੀਣ ਦੇ ਬਰਤਣ ਸਭ ਸਮੱਗ੍ਰੀ। ਪਿੰਜਰੇ ਦੀਆਂ ਰੱਸੀਆਂ[੫] ਵਾਂਗ, ਸ੍ਰੀਰ ਪਿੰਜਰੇ ਦੀਆਂ ਨਾੜੀਆਂ ਟੁੱਟ ਗਈਆਂ- ਚਿਰਗਟ[੧] ਫਾਰਿ[੨], ਚਟਾਰਾ[੩] ਲੈ ਗਇਓ; ਤਰੀ[੪] ਤਾਗਰੀ[੫] ਛੂਟੀ॥) ਰਜੋ[੧] ਗੁਣ- ਹਮ ਮਸਕੀਨ. ਖੁਦਾਈ ਬੰਦੇ; ਤੁਮ ਰਾਜਸੁ[੧].ਮਨਿ ਭਾਵੈ॥) ਅੱਲਹ ਅੱਵਲਿ- ਅਲਹ ਅਵਲਿ. ਦੀਨ ਕੋ ਸਾਹਿਬੁ; ਜੋਰੁ ਨਹੀ ਫੁਰਮਾਵੈ॥ ਕਾਜੀ; ਬੋਲਿਆ ਬਨਿ ਨਹੀ ਆਵੈ॥) ਰੋੱਜਾ- ਰੋਜਾ ਧਰੈ, ਨਿਵਾਜ ਗੁਜਾਰੈ; ਕਲਮਾ. ਭਿਸਤਿ ਨ ਹੋਈ॥) ਲੁਕਿਆ[੧] ਕੱਾਬਾ[੨] ਮੰਦਰ। ਸਤਰਿ ਪੋਲਾ, ਕੱਾਬਾ- ਸਤਰਿ[੧] ਕਾਬਾ[੨]. ਘਟ ਹੀ ਭੀਤਰਿ; ਜੇ ਕਰਿ ਜਾਨੈ ਕੋਈ॥) ਕਲਪਣਾ ਰਹਿਤ ਬ੍ਰਹਮ[੧]। ਅਕਲ-ਹਿ- ਨਿਵਾਜ ਸੋਈ. ਜੋ ਨਿਆਉ ਬਿਚਾਰੈ; ਕਲਮਾ ਅਕਲਹਿ[੧] ਜਾਨੈ॥) ਕਾਮਾਦਿਕ ਪੰਜਾਂ[੧] ਨੂੰ ਲੁੱਟਣ[੨] ਰੂਪ, ਨਿਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲਾ ਬਸਤ੍ਰ[੩] ਮੁਸੱਲਾ ਵਿਛਾਉਣਾ ਕਰੇ। ਮੁੱਸਿ, ਮੁਸੱਲਾ- ਪਾਚਹੁ[੧] ਮੁਸਿ[੨], ਮੁਸਲਾ[੩] ਬਿਛਾਵੈ; ਤਬ ਤਉ. ਦੀਨੁ ਪਛਾਨੈ॥) ਅਪਨੀ ਪੂਜਾ ਮਨੌਤ[੧] ਫਿੱਕੀ ਸਮਝ ਕਰਕੇ ਮਾਰੇ- ਖਸਮੁ ਪਛਾਨਿ, ਤਰਸ ਕਰਿ ਜੀਅ ਮਹਿ; ਮਾਰਿ ਮਣੀ[੧], ਕਰਿ ਫੀਕੀ॥ ਆਪੁ ਜਨਾਇ. ਅਵਰ ਕਉ ਜਾਨੈ; ਤਬ ਹੋਇ ਭਿਸਤ ਸਰੀਕੀ॥) ਨ੍ਹਾਨ੍ਹਾ- ਮਾਟੀ ਏਕ. ਭੇਖ ਧਰਿ ਨਾਨਾ; ਤਾ ਮਹਿ. ਬ੍ਰਹਮੁ ਪਛਾਨਾ॥) ਨੱਗਰਿ- ਗਗਨ ਨਗਰਿ. ਇਕ ਬੂੰਦ. ਨ ਬਰਖੈ; ਨਾਦੁ. ਕਹਾ ਜੁ ਸਮਾਨਾ॥ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪਰਮੇਸੁਰ ਮਾਧੋ; ਪਰਮਹੰਸੁ ਲੇ, ਸਿਧਾਨਾ॥ ਬਾਬਾ ਬੋਲਤੇ, ਤੇ ਕਹਾ ਗਏ; ਦੇਹੀ ਕੇ ਸੰਗਿ ਰਹਤੇ॥) ਥੱਾਕਾ- ਸ੍ਰਵਨਨ ਬਿਕਲ ਭਏ, ਸੰਗਿ ਤੇਰੇ; ਇੰਦ੍ਰੀ ਕਾ ਬਲੁ ਥਾਕਾ॥ ਥਾਕੇ ਪੰਚ ਦੂਤ ਸਭ ਤਸਕਰ; ਆਪ ਆਪਣੈ ਕ੍ਰਮਤੇ॥ ਥਾਕਾ ਮਨੁ ਕੁੰਚਰ, ਉਰੁ ਥਾ ਕਾ; ਤੇਜੁ ਸੂਤੁ ਧਰਿ ਰਮਤੇ॥ ਮਿਰਤਕ ਭਏ. ਦਸੈ ਬੰਦ ਛੂਟੇ; ਮਿਤ੍ਰ ਭਾਈ ਸਭ ਛੋਰੇ॥ ਕਹਤ ਕਬੀਰਾ. ਜੋ ਹਰਿ ਧਿਆਵੈ; ਜੀਵਤ. ਬੰਧਨ ਤੋਰੇ॥) ੪ ਨੂੰ ਚਾਰ ਬੋਲੋ-ਆਸਾ ਇਕਤੁਕੇ ੪॥ ਸਰਪਨੀ

ਤੇ ਊਪਰਿ; ਨਹੀ ਬਲੀਆ॥) ਡੱਸੀਅਲੇ– ਜਿਨਿ. ਤ੍ਰਿਭਵਣੁ ਡਸੀਅਲੇ; ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਡੀਠੀ॥ ਸ੍ਰਪਨੀ ਸ੍ਰਪਨੀ; ਕਿਆ ਕਹਹੁ ਭਾਈ॥ ਸ੍ਰਪਨੀ ਤੇ; ਆਨ ਛੂਛ. ਨਹੀ ਅਵਰਾ॥ ਸ੍ਰਪਨੀ ਜੀਤੀ; ਕਹਾ ਕਰੈ ਜਮ ਰਾ॥

੪੯੧ ਇਹ ਸ੍ਰਪਨੀ; ਤਾ ਕੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ॥) ਅ॒ਬਲ– ਬਲੁ ਅਬਲੁ; ਕਿਆ ਇਸ ਤੇ ਹੋਈ॥ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ; ਸਹਜਿ ਤਰੇ ਕਬੀਰਾ॥ ਰਾਮ ਰਾਮ ਰਾਮ; ਰਮੇ ਰਮਿ ਰਹੀਐ॥ ਸਾਕਤ ਸਿਉ; ਭੂਲਿ ਨਹੀ ਕਹੀਐ॥) ਚਰਾਏ ਪੋਲਾ– ਕਊਆ; ਕਹਾ ਕਪੂਰ ਚਰਾਏ॥ ਕਹ ਬਿਸੀਅਰ ਕਉ; ਦੂਧੁ ਪੀਆਏ॥) ਸਤਸੰਗਤਿ ਮਿਲਿ; ਬਿਬੇਕ ਬੁਧਿ ਹੋਈ॥ ਪਾਰਸੁ ਪਰਸਿ; ਲੋਹਾ ਕੰਚਨੁ ਸੋਈ॥ ਸਾਕਤੁ ਸੁਆਨੁ; ਸਭੁ ਕਰੇ ਕਰਾਇਆ॥ ਜੋ ਧੁਰਿ ਲਿਖਿਆ; ਸੁ ਕਰਮ ਕਮਾਇਆ॥ ਕਹਤ ਕਬੀਰ; ਉਆ ਕੋ. ਸਹਜੁ ਨ ਜਾਈ॥ ਲੰਕਾ ਸਾ ਕੋਟੁ; ਸਮੁੰਦ ਸੀ ਖਾਈ॥) ਕਿਆ ਮਾਗਉ; ਕਿਛੁ. ਥਿਰੁ ਨ ਰਹਾਈ॥ ਦੇਖਤ ਨੈਨ; ਚਲਿਓ ਜਗੁ ਜਾਈ॥) ਨੱਾਤੀ– ਇਕੁ ਲਖੁ ਪੂਤ; ਸਵਾ ਲਖੁ ਨਾਤੀ॥ ਤਿਹ ਰਾਵਨ ਘਰ; ਦੀਆ ਨ ਬਾਤੀ॥ ਚੰਦੁ ਸੂਰਜੁ; ਜਾ ਕੇ ਤਪਤ ਰਸੋਈ॥ ਬੈਸੰਤਰੁ; ਜਾ ਕੇ ਕਪਰੇ ਧੋਈ॥ ਗੁਰਮਤਿ; ਰਾਮੈ ਨਾਮਿ ਬਸਾਈ॥ ਅਸਥਿਰੁ ਰਹੈ; ਨ ਕਤਹੂੰ ਜਾਈ॥ ਕਹਤ ਕਬੀਰ; ਸੁਨਹੁ ਰੇ ਲੋਈ॥) ਪਹਿਲਾ ਪੂਤੁ; ਪਿਛੈਰੀ ਮਾਈ॥ ਜਲ ਕੀ ਮਛੁਲੀ; ਤਰਵਰਿ ਬਿਆਈ॥ ਦੇਖਤ ਕੁਤਰਾ; ਲੈ ਗਈ ਬਿਲਾਈ॥) ਸਭ ਦੇ ਚਰਨਾ ਥੱਲੇ[੧] ਬੈਸਣੇ[੨] ਕਰਕੇ. ਦੁੱਖ[੩] ਤੋਂ ਉੱਪਰ[੪] ਹੋਵੇ– ਤਲੈ[੧] ਰੇ ਬੈਸਾ[੨]; ਊਪਰਿ[੪] ਸੂਲਾ[੩]॥ ਤਿਸ ਕੈ ਪੇਡਿ ਲਗੇ; ਫਲ ਫੂਲਾ॥) ਚਰ੍– ਘੋਰੈ ਚਰਿ; ਭੈਸ ਚਰਾਵਨ ਜਾਈ॥ ਕਹਤ ਕਬੀਰ; ਜੁ ਇਸ ਪਦ ਬੂਝੈ॥) ਤਿ॒ਪਦੇ ਅੱਠ. ਦੁ॒ਤੁਕੇ ਸੱਤ. ਇਕਤੁਕਾ ਇੱਕ– ਆਸਾ ਸ੍ਰੀ ਕਬੀਰ ਜੀਉ ਕੇ; ਤਿਪਦੇ ੮॥ ਦੁਤੁਕੇ ੭ ਇਕਤੁਕਾ ੧) ਦਸ ਮਾਸ. ਮਾਤਾ ਉਦਰਿ ਰਾਖਿਆ; ਬਹੁਰਿ ਲਾਗੀ ਮਾਇਆ॥ ਪ੍ਰਾਨੀ. ਕਾਹੇ ਕਉ ਲੋਭਿ ਲਾਗੇ; ਰਤਨ ਜਨਮੁ ਖੋਇਆ॥ ਪੂਰਬ ਜਨਮਿ. ਕਰਮ ਭੂਮਿ; ਬੀਜੁ. ਨਾਹੀ ਬੋਇਆ॥ ੧॥ ਬਾਰਿਕ ਤੇ. ਬਿਰਧਿ ਭਇਆ; ਹੋਨਾ ਸੋ ਹੋਇਆ॥ ਜਾ ਜਮੁ ਆਇ. ਝੋਟ ਪਕਰੈ; ਤਬਹਿ ਕਾਹੇ ਰੋਇਆ॥

੪੯੨. ਜੀਵਨੈ ਕੀ ਆਸ ਕਰਹਿ; ਜਮੁ ਨਿਹਾਰੈ ਸਾਸਾ॥ ਬਾਜੀਗਰੀ ਸੰਸਾਰੁ ਕਬੀਰਾ; ਚੇਤਿ ਢਾਲਿ ਪਾਸਾ॥) ਮੱਟੀ[੧], ਰੰਗਣਾ[੨]। ਇੱਥੇ ਪੁਨ ਰਪਿ ਵੱਖ, ਹੋਰ ਸਭ ਥਾਂ ਪੁਨਰਪਿ– ਤਨੁ ਰੈਨੀ[੧], ਮਨੁ ਪੁਨ ਰਪਿ[੨] ਕਰਿਹਉ; ਪਾਚਉ ਤਤ ਬਰਾਤੀ॥) ਪ੍ਰੇਮ ਨਿਮ੍ਰਤਾ ਗ੍ਰੀਬੀ ਸਤਿ ਸੰਤੋਖ ਪੂਰਨ ਇਕਾਗ੍ਰਤਾ ਅਜਪਾ ਜਾਪ'ਚ ਲੀਣਤਾ ਰੂਪ ਲਾਵਾਂ ਫੇਰੇ[੧]– ਰਾਮ ਰਾਇ ਸਿਉ. ਭਾਵਰਿ[੧] ਲੈਹਉ; ਆਤਮ. ਤਿਹ ਰੰਗਿ ਰਾਤੀ॥) ਖ਼ੁਸ਼ੀ[੧] ਦੇ ਗੀਤ, ਦੁਲ॒ਹਨੀ ਪੋਲਾ– ਗਾਉ ਗਾਉ ਰੀ ਦੁਲਹਨੀ; ਮੰਗਲਚਾਰਾ[੧]॥) ਨਾਭਿ ਕਮਲ ਮਹਿ. ਬੇਦੀ ਰਚਿ ਲੇ; ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ ਉਚਾਰਾ॥) ਦੂ॒ਲੱਹੁ– ਰਾਮ ਰਾਇ ਸੋ ਦੂਲਹੁ ਪਾਇਓ; ਅਸ ਬਡਭਾਗ ਹਮਾਰਾ॥) ਵਿਮਾਨਾਂ[੧] ਤੇ ਚੜ੍ਹੇ– ਸੁਰਿ ਨਰ ਮੁਨਿ ਜਨ. ਕਉਤਕ ਆਏ; ਕੋਟਿ ਤੇਤੀਸ ਉਜਾਨਾਂ[੧]॥) ਸਾਸੁ ਕੀ ਦੁਖੀ. ਸਸੁਰ ਕੀ ਪਿਆਰੀ; ਜੇਠ ਕੇ ਨਾਮਿ. ਡਰਉ ਰੇ॥ ਮੇਰੀ ਮਤਿ ਬਉਰੀ, ਮੈ ਰਾਮੁ ਬਿਸਾਰਿਓ; ਕਿਨ ਬਿਧਿ. ਰਹਨਿ ਰਹਉ ਰੇ॥) ਨਾ ਬੁੱਧੀ ਰੂਪ ਸੇਜ 'ਤੇ ਆ ਕੇ, ਏਕਤਾ[੧] ਅਭੇਤਾ[੧] ਰੂਪ ਅਨੰਦ ਬਖ਼ਸ਼ਦੇ[੧] ਹਨ, ਨ ਹੀ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਨਾਲ ਦੇਖਦੀ ਹਾਂ– ਸੇਜੈ ਰਮਤੁ[੧] ਨੈਨ ਨਹੀ ਪੇਖਉ; ਇਹੁ ਦੁਖੁ. ਕਾ ਸਉ ਕਹਉ ਰੇ॥) ਸਕਾ[੧], ਸ਼ੁਦੈਣ[੨]– ਬਾਪੁ ਸਾਵਕਾ[੧], ਕਰੈ ਲਰਾਈ; ਮਾਇਆ ਸਦ ਮਤਵਾਰੀ[੨]॥ ਬਡੇ ਭਾਈ ਕੈ ਜਬ ਸੰਗਿ ਹੋਤੀ; ਤਬ ਹਉ ਨਾਹ ਪਿਆਰੀ॥ ਕਹਤ ਕਬੀਰ. ਪੰਚ ਕੋ ਝਗਰਾ; ਝਗਰਤ. ਜਨਮੁ ਗਵਾਇਆ॥ ਹਮ ਘਰਿ ਸੂਤੁ. ਤਨਹਿ ਨਿਤ ਤਾਨਾ; ਕੰਠਿ ਜਨੇਊ ਤੁਮਾਰੇ॥

ਤੁਮ੍ ਤਉ ਬੇਦ ਪੜਹੁ ਗਾਇਤ੍ਰੀ; ਗੋਬਿੰਦੁ ਰਿਦੈ ਹਮਾਰੇ॥ ਮੇਰੀ ਜਿਹਬਾ ਬਿਸਨੁ. ਨੈਨ ਨਾਰਾਇਨ; ਹਿਰਦੈ ਬਸਹਿ ਗੋਬਿੰਦਾ॥) ਚਰ੍ਾਇਹੁ- ਕਬਹੂੰ. ਨ ਪਾਰਿ ਉਤਾਰਿ ਚਰਾਇਹੁ; ਕੈਸੇ. ਖਸਮ ਹਮਾਰੇ॥ ਤੂੰ ਬਾਮ੍ਨੁ. ਮੈ ਕਾਸੀਕ ਜੁਲਹਾ; ਬੂਝਹੁ. ਮੋਰ ਗਿਆਨਾ॥ ਤੁਮ੍ ਤਉ ਜਾਚੇ. ਭੂਪਤਿ ਰਾਜੇ; ਹਰਿ ਸਉ. ਮੋਰ ਧਿਆਨਾ॥ ਬਾਬਾ; ਮਾਇਆ ਮੋਹ ਹਿਤੁ ਕੀਨ੍॥ ਜਿਨਿ; ਗਿਆਨੁ ਰਤਨੁ, ਹਿਰਿ ਲੀਨ੍॥ ਨੈਨ ਦੇਖਿ. ਪਤੰਗੁ ਉਰਝੈ; ਪਸੁ. ਨ ਦੇਖੈ ਆਗਿ॥ ਕਰਿ ਬਿਚਾਰੁ. ਬਿਕਾਰ ਪਰਹਰਿ; ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਸੋਇ॥) ਜੱਗਜੀਵਨੁ- ਕਹਿ ਕਬੀਰ. ਜਗਜੀਵਨੁ ਐਸਾ; ਦੁਤੀਅ. ਨਾਹੀ ਕੋਇ॥ ਜਉ ਮੈ. ਰੂਪ ਕੀਏ ਬਹੁਤੇਰੇ; ਅਬ ਫੁਨਿ. ਰੂਪੁ ਨ ਹੋਈ॥

੪੯੩. ਬੱਸਿ- ਤਾਗਾ ਤੰਤੁ ਸਾਜੁ. ਸਭੁ ਥਾਕਾ; ਰਾਮ ਨਾਮ. ਬਸਿ ਹੋਈ॥ ਅਬ ਮੋਹਿ; ਨਾਚਨੋ. ਨ ਆਵੈ॥ ਮੇਰਾ ਮਨੁ; ਮੰਦਰੀਆ. ਨ ਬਜਾਵੈ॥) ਰੋਜ਼ਾ ਅੱਲਹੁ- ਰੋਜਾ ਧਰੈ. ਮਨਾਵੈ ਅਲਹੁ; ਸੁਆਦਤਿ. ਜੀਅ ਸੰਘਾਰੈ॥) ਝਖ ਪੋਲਾ- ਆਪਾ ਦੇਖਿ. ਅਵਰ ਨਹੀ ਦੇਖੈ; ਕਾਹੇ ਕਉ. ਝਖ ਮਾਰੈ॥ ਕਾਜੀ. ਸਾਹਿਬੁ ਏਕੁ ਤੋਹੀ ਮਹਿ. ਤੇਰਾ; ਸੋਚਿ ਬਿਚਾਰਿ. ਨ ਦੇਖੈ॥ ਪਢੇ ਗੁਨੇ. ਨਾਹੀ ਕਛੁ ਬਉਰੇ; ਜਉ ਦਿਲ ਮਹਿ. ਖਬਰਿ ਨ ਹੋਈ॥) ਅਲਹੁ ਗੈਬੁ. ਸਗਲ ਘਟ ਭੀਤਰਿ; ਹਿਰਦੈ ਲੇਹੁ ਬਿਚਾਰੀ॥ ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ.ਦੁਹੂੰ ਮਹਿ ਏਕੈ; ਕਹੈ ਕਬੀਰ ਪੁਕਾਰੀ॥) ਜੱਗਜੀਵਨ- ਹਰਿ ਨ ਮਿਲੇ; ਜਗਜੀਵਨ ਗੁਸਾਈ॥) ਛੋਟੀ[1] ਤੋਂ ਛੋਟੀ[2]- ਰਾਮ ਬਡੇ; ਮੈ ਤਨਕ[1] ਲਹੁਰੀਆ[2]॥ ਧਨ ਪਿਰ; ਏਕੈ ਸੰਗਿ ਬਸੇਰਾ॥) ਪ੍ਰੰਤੂ[1]- ਸੇਜ ਏਕ; ਪੈ[1]. ਮਿਲਨੁ ਦੁਹੇਰਾ॥) ਹੀਰੈ. ਹੀਰਾ ਬੇਧਿ, ਪਵਨ ਮਨੁ; ਸਹਜੇ ਰਹਿਆ ਸਮਾਈ॥ ਸਗਲ ਜੋਤਿ. ਇਨਿ ਹੀਰੈ ਬੇਧੀ; ਸਤਿਗੁਰ ਬਚਨੀ. ਮੈ ਪਾਈ॥ ਹਰਿ ਕੀ ਕਥਾ; ਅਨਾਹਦ ਬਾਨੀ॥ ਹੰਸੁ ਹੁਇ; ਹੀਰਾ ਲੇਇ ਪਛਾਨੀ॥ ਕਹਿ ਕਬੀਰ. ਹੀਰਾ ਅਸ ਦੇਖਿਓ; ਜਗ ਮਹ ਰਹਾ ਸਮਾਈ॥ ਗੁਪਤਾ ਹੀਰਾ. ਪ੍ਰਗਟ ਭਇਓ; ਜਬ. ਗੁਰ ਗਮ ਦੀਆ ਦਿਖਾਈ॥) ਕੁ-ਲਖਨੀ- ਪਹਿਲੀ ਕਰੂਪਿ. ਕੁਜਾਤਿ ਕੁਲਖਨੀ; ਸਾਹੁਰੈ ਪੇਈਐ ਬੁਰੀ॥) ਸੁ-ਲਖਨੀ- ਅਬ ਕੀ ਸਰੂਪਿ ਸੁਜਾਨਿ ਸੁਲਖਨੀ; ਸਹਜੇ ਉਦਰਿ ਧਰੀ॥ ਭਲੀ ਸਰੀ; ਮੁਈ ਮੇਰੀ ਪਹਿਲੀ ਬਰੀ॥ ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਜੀਵਉ; ਮੇਰੀ ਅਬ ਕੀ ਧਰੀ॥ ਕਹੁ ਕਬੀਰ. ਜਬ ਲਹੁਰੀ ਆਈ; ਬਡੀ ਕਾ ਸੁਹਾਗੁ ਟਰਿਓ॥

੪੯੪. ਧਨੀਆ ਕੰਨੇ ਬਿੰਦੀ ਨ ਲਾਉ- ਮੇਰੀ ਬਹੁਰੀਆ ਕੋ; ਧਨੀਆ ਨਾਉ॥ ਲੇ ਰਾਖਿਓ; ਰਾਮਜਨੀਆ ਨਾਉ॥) ਘੱਟੇ[1] 'ਚ ਹੀ ਰਲ਼ਾ ਦਿਤਾ- ਇਨ੍ ਮੁੰਡੀਅਨ; ਮੇਰਾ ਘਰੁ ਧੁੰਧਰਾਵਾ[1]॥) ਮਨ ਰੂਪੀ ਸਪੁੱਤ੍[1] ਨੂੰ- ਬਿਟਵਹਿ[1]; ਰਾਮ ਰਮਉਆ ਲਾਵਾ॥ ਰਹੁ ਰਹੁ ਰੀ ਬਹੁਰੀਆ; ਘੂੰਘਟੁ. ਜਿਨਿ ਕਾਢੈ॥ ਅੰਤ ਕੀ ਬਾਰ; ਲਹੈਗੀ ਨ ਆਢੈ॥ ਘੂੰਘਟੁ ਕਾਢਿ ਗਈ; ਤੇਰੀ ਆਗੈ॥ ਦਿਨ ਦਸ ਪਾਂਚ; ਬਹੂ ਭਲੇ ਆਈ॥) ਆਰਾ[1], ਪਿੱਠ[2] ਕਰਵੱਤੁ, ਕਰ-ਵਟ ਪੋਲਾ- ਕਰਵਤੁ[1] ਭਲਾ; ਨ ਕਰਵਟ[2] ਤੇਰੀ॥ ਕਰਵਟੁ ਦੇ; ਮੋਕਉ. ਕਾਹੇ ਕਉ ਮਾਰੇ॥ ਪਿੰਡੁ ਪਰੈ; ਤਉ. ਪ੍ਰੀਤਿ ਨ ਤੋਰਉ॥ ਹਮ ਤੁਮ ਬੀਚੁ; ਭਇਓ ਨਹੀ ਕੋਈ॥ ਤੁਮਹਿ ਸੁ ਕੰਤ; ਨਾਰਿ ਹਮ ਸੋਈ॥) ਜੁਲਾਹੇ[1], ਦਾ[2] ਭੇਦ[3]- ਕੋਰੀ[1] ਕੋ[2]; ਕਾਹੂ. ਮਰਮੁ[3] ਨ ਜਾਨਾਂ॥) ਤਾਨਾਂ ਪੋਲਾ- ਸਭੁ ਜਗੁ ਆਨਿ; ਤਨਾਇਓ ਤਾਨਾਂ॥) ਇਤਨ-ਕੁ- ਤਬ ਹਮ; ਇਤਨਕੁ ਪਸਰਿਓ ਤਾਨਾਂ॥) ਕੰਘੀ[1]- ਧਰਨਿ ਅਕਾਸ ਕੀ; ਕਰਗਹ[1] ਬਨਾਈ॥ ਚੰਦੁ ਸੂਰਜੁ ਦੁਇ; ਸਾਥ ਚਲਾਈ॥ ਪਾਈ ਜੋਰਿ, ਬਾਤ ਇਕ ਕੀਨੀ; ਤਹ ਤਾਂਤੀ, ਮਨੁ ਮਾਨਾਂ॥ ਜੋਲਾਹੇ. ਘਰੁ ਅਪਨਾ ਚੀਨ੍ਾਂ; ਘਟ ਹੀ ਰਾਮੁ ਪਛਾਨਾਂ॥) ਕਹਤੁ ਕਬੀਰੁ; ਕਾਰਗਹ ਤੋਰੀ॥ ਅੰਤਰਿ ਮੈਲੁ. ਜੇ ਤੀਰਥ ਨਾਵੈ; ਤਿਸੁ.

ਬੈਕੁੰਠ ਨ ਜਾਨਾਂ॥) ਅਇਆਨਾ– ਲੋਕ ਪਤੀਣੇ. ਕਛੂ ਨ ਹੋਵੈ; ਨਾਹੀ ਰਾਮੁ ਅਜਾਨਾ॥) ਨ੍ਾਵਣੁ– ਸਾਚਾ ਨਾਵਣੁ; ਗੁਰ ਕੀ ਸੇਵਾ॥) ਮੱਜਨਿ ਨ੍ਾਵਹਿ– ਜਲ ਕੈ ਮਜਨਿ. ਜੇ ਗਤਿ ਹੋਵੈ; ਨਿਤ ਨਿਤ. ਮੇਂਡੁਕ ਨਾਵਹਿ॥ ਮਨਹੁ ਕਠੋਰੁ. ਮਰੈ ਬਾਨਾਰਸਿ; ਨਰਕੁ. ਨ ਬਾਂਚਿਆ ਜਾਈ॥ ਹਰਿ ਕਾ ਸੰਤੁ, ਮਰੈ ਹਾੜੰਬੈ; ਤ ਸਗਲੀ ਸੈਨ ਤਰਾਈ॥ ਦਿਨਸੁ ਨ ਰੈਨਿ, ਬੇਦੁ ਨਹੀ ਸਾਸਤ੍ਰ; ਤਹਾ ਬਸੈ ਨਿਰੰਕਾਰਾ॥

੪੮੫. ਏਕ. ਅਨੇਕ ਬਿਆਪਕ ਪੂਰਕ; ਜਤ ਦੇਖਉ. ਤਤ ਸੋਈ॥) ਚਿੱਤ੍ ਬਚਿੱਤ੍– ਮਾਇਆ ਚਿਤ੍ ਬਚਿਤ੍ ਬਿਮੋਹਿਤ; ਬਿਰਲਾ ਬੂਝੈ ਕੋਈ॥) ਮਣਕੇ[੧] ਸੈਂਕੜੇ[੨] ਹਜ਼ਾਰ[੩]। ਸੱਤ– ਸੂਤੁ ਏਕੁ, ਮਣਿ[੧] ਸਤ[੨] ਸਹੰਸ[੩] ਜੈਸੇ; ਓਤਿ ਪੋਤਿ ਪ੍ਰਭੁ ਸੋਈ॥ ਜਲ ਤਰੰਗ ਅਰੁ ਫੇਨ ਬੁਦਬੁਦਾ; ਜਲ ਤੇ. ਭਿੰਨ ਨ ਹੋਈ॥ ਇਹੁ ਪਰਪੰਚੁ, ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਕੀ ਲੀਲਾ; ਬਿਚਰਤ. ਆਨ ਨ ਹੋਈ॥ ਮਿਥਿਆ ਭਰਮੁ ਅਰੁ ਸੁਪਨ ਮਨੋਰਥ; ਸਤਿ ਪਦਾਰਥੁ ਜਾਨਿਆ॥ ਘਟ ਘਟ ਅੰਤਰਿ. ਸਰਬ ਨਿਰੰਤਰਿ; ਕੇਵਲ ਏਕ ਮੁਰਾਰੀ॥) ਆਨੀ-ਲੇ, ਭਰਾਈ-ਲੇ– ਆਨੀਲੇ ਕੁੰਭ, ਭਰਾਈਲੇ ਊਦਕ; ਠਾਕੁਰ ਕਉ ਇਸਨਾਨੁ ਕਰਉ॥) ਜੱਤ੍ ਤੱਤ, ਭੈਲਾ ਪੋਲਾ– ਜਤ੍ ਜਾਉ; ਤਤ ਬੀਠਲੁ ਭੈਲਾ॥) ਲੱਖ– ਬਇਆਲੀਸ ਲਖ ਜੀ. ਜਲ ਮਹਿ ਹੋਤੇ; ਬੀਠਲੁ ਭੈਲਾ. ਕਾਇ ਕਰਉ॥) ਚੋਜ਼[੧] ਕੌਤਕ[੧]– ਮਹਾ ਅਨੰਦ; ਕਰੇ ਸਦ ਕੇਲਾ[੧]॥) ਮਿੱਠੇ ਭੋਜਨ[੧]– ਆਨੀਲੇ ਦੂਧੁ. ਰੀਧਾਈਲੇ ਖੀਰੰ; ਠਾਕੁਰ ਕਉ. ਨੈਵੇਦੁ[੧] ਕਰਉ॥ ਪਹਿਲੇ ਦੂਧੁ. ਬਿਟਾਰਿਓ ਬਛਰੈ; ਬੀਠਲੁ ਭੈਲਾ. ਕਾਇ ਕਰਉ॥ ਈਭੈ ਬੀਠਲੁ, ਊਭੈ ਬੀਠਲੁ; ਬੀਠਲ ਬਿਨੁ. ਸੰਸਾਰੁ ਨਹੀ॥) ਗਜੁ ਪੋਲਾ– ਮਨੁ ਮੇਰੋ ਗਜੁ; ਜਿਹਬਾ ਮੇਰੀ ਕਾਤੀ॥) ਮਿਣ ਮਿਣ[੧] ਕੇ– ਮਪਿ[੧] ਮਪਿ; ਕਾਟਉ ਜਮ ਕੀ ਫਾਸੀ॥ ਕਹਾ ਕਰਉ ਜਾਤੀ; ਕਹ ਕਰਉ ਪਾਤੀ॥ ਰਾਮ ਕੋ ਨਾਮੁ; ਜਪਉ ਦਿਨ ਰਾਤੀ॥ ਰਾਮ ਨਾਮ ਬਿਨੁ; ਘਰੀਅ. ਨ ਜੀਵਉ॥ ਆਠ ਪਹਰ; ਅਪਨਾ ਖਸਮੁ ਧਿਆਵਉ॥) ਰੁੱਪੇ– ਸੁਇਨੇ ਕੀ ਸੂਈ; ਰੁਪੇ ਕਾ ਧਾਗਾ॥) ਬੱਗੁ ਮਾਂਡੈ– ਉਦਕ ਮਾਹਿ; ਜੈਸੇ ਬਗੁ ਧਿਆਨੁ ਮਾਡੈ॥ ਕਾਹੇ ਕਉ ਕੀਜੈ; ਧਿਆਨੁ ਜਪੰਨਾ॥ ਜਬ ਤੇ; ਸੁਧੁ ਨਾਹੀ. ਮਨੁ ਅਪਨਾ॥) ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਹ ਖੋਹ ਕੇ ਖਾਣਾ, ਸ਼ੇਰ[੧] ਜੈਸਾ ਭੋਜਨ– ਸਿੰਘਚ[੧] ਭੋਜਨੁ; ਜੋ ਨਰੁ ਜਾਨੈ॥) ਠੱਗਾਂ ਦੇ ਪਿਉ[੧] ਵੱਡੇ ਠੱਗ– ਐਸੇ ਹੀ; ਠਗ ਦੇਉ[੧] ਬਖਾਨੈ॥

੪੮੬. ਝਗੜਾਲੂ[੧], ਦਗਰਾ ਪੋਲਾ– ਰਾਮ ਰਸਾਇਨ; ਪੀਉ ਰੇ ਦਗਰਾ[੧]॥) ਤਿਸ[੧]–ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਜਿ ਚੀਨ੍ਸੀ; ਆਸਾ ਤੇ[੧]. ਨ ਭਾਵਸੀ॥ ਕੈਸੇ ਮਨ ਤਰਹਿਗਾ ਰੇ; ਸੰਸਾਰੁ ਸਾਗਰੁ. ਬਿਖੈ ਕੋ ਬਨਾ॥) ਰਾਮਜੀ ਨੇ ਦਿਤਾ[੧], ਭਲਾ[੨] ਪ੍ਰਾਪਤ[੨]– ਛੀਪੇ ਕੇ ਘਰਿ. ਜਨਮੁ ਦੈਲਾ[੧]; ਗੁਰ ਉਪਦੇਸੁ ਭੈਲਾ[੨]॥ ਸੰਤਹ ਕੈ ਪਰਸਾਦਿ; ਨਾਮਾ ਹਰਿ ਭੇਟੁਲਾ॥ ਮ੍ਰਿਗ ਮੀਨ ਭ੍ਰਿੰਗ. ਪਤੰਗ ਕੁੰਚਰ; ਏਕ ਦੋਖ. ਬਿਨਾਸ॥ ਪੰਚ ਦੋਖ ਅਸਾਧ, ਜਾ ਮਹਿ; ਤਾ ਕੀ. ਕੇਤਕ ਆਸ॥) ਅਬਿੱਦਿਆ– ਮਾਧੋ; ਅਬਿਦਿਆ ਹਿਤ ਕੀਨ॥) ਦੁ-ਲਭ– ਮਾਨੁਖਾ ਅਵਤਾਰ ਦੁਲਭ; ਤਿਹੀ ਸੰਗਤਿ ਪੋਚ॥ ਜੀਅ ਜੰਤ ਜਹਾ ਜਹਾ ਲਗੁ; ਕਰਮ ਕੇ ਬਸਿ ਜਾਇ॥) ਅ-ਬਧ, ਚੱਲੈ– ਕਾਲ ਫਾਸ ਅਬਧ ਲਾਗੇ; ਕਛੁ ਨ ਚਲੈ ਉਪਾਇ॥ ਰਵਿਦਾਸ ਦਾਸ ਉਦਾਸ. ਤਜੁ ਭ੍ਰਮੁ; ਤਪਨ ਤਪੁ. ਗੁਰ ਗਿਆਨ॥) ਬਾਲਕ[੧] ਨੂੰ– ਭਗਤ ਜਨ, ਭੈ ਹਰਨ; ਪਰਮਾਨੰਦ ਕਰਹੁ ਨਿਦਾਨ[੧]॥) ਆਪਜੀ[੧] ਦੇ, ਪਿਆਰੇ[੨] ਸਪੁੱਤ੍[੨]– ਸੰਤ ਤੁਝੀ[੧] ਤਨੁ[੨]; ਸੰਗਤਿ ਪ੍ਰਾਨ॥) ਦੀ[੧]– ਸੰਤ ਚੀ[੧] ਸੰਗਤਿ; ਸੰਤ ਕਥਾ ਰਸੁ॥) ਦਾਸਨ ਦਾਸ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਦਾਸਨਦਾਸੀ[੧] ਦੀ ਦਾਸਨਦਾਸੀ[੨]

ਬਣੇ- ਸੰਤ ਆਚਰਣ, ਸੰਤ ਚੋ ਮਾਰਗੁ; ਸੰਤਚ ਓਲ੍ਗ[1] ਓਲ੍ਗਣੀ[2]॥ ਅਉਰ ਇਕ ਮਾਗਉ; ਭਗਤਿ ਚਿੰਤਾਮਣਿ॥) ਮਤ[1], ਨਾ[1] ਦਿਖਾਉ[2], ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਪ[3] ਪਿਆਰਾ ਹੈ- ਜਣੀ[1] ਲਖਾਵਹੁ[2]; ਅਸੰਤ ਪਾਪੀਸਣਿ[3]॥) ਰਵਿਦਾਸੁ ਭਣੈ; ਜੋ ਜਾਣੈ ਸੋ ਜਾਣੁ॥) ਬੱਾਪੁਰੇ- ਤੁਮ ਚੰਦਨ, ਹਮ ਇਰੰਡ ਬਾਪੁਰੇ; ਸੰਗਿ ਤੁਮਾਰੇ ਬਾਸਾ॥ ਮਾਧਉ; ਸਤਸੰਗਤਿ ਸਰਨਿ ਤੁਮ੍ਹਾਰੀ॥) ਕਾਲ਼ਾ ਰੇਸ਼ਮ[1] ਚਿੱਟਾਰੇਸ਼ਮ[2] ਪੀਲ਼ਾ ਰੇਸ਼ਮ[3], ਦਾਸਨ ਦਾਸ. ਜਸ ਕਰਨ ਰੂਪ. ਰੇਸ਼ਮ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੀੜੇ[4] ਹਨ- ਤੁਮ ਮਖਤੂਲ[1] ਸੁਪੇਦ[2] ਸਪੀਅਲ[3]; ਹਮ ਬਪੁਰੇ ਜਸ ਕੀਰਾ[4]॥) ਸ਼ਹਿਦ[1], ਮੱਖੀਆਂ[2]- ਸਤਸੰਗਤਿ ਮਿਲਿ ਰਹੀਐ ਮਾਧਉ; ਜੈਸੇ ਮਧੁਪ[1] ਮਖੀਰਾ[2]॥) ਜਾਤੀ ਓਛਾ. ਪਾਤੀ ਓਛਾ; ਓਛਾ ਜਨਮੁ ਹਮਾਰਾ॥ ਰਾਜਾਰਾਮ ਕੀ. ਸੇਵ ਨ ਕੀਨ੍ਹੀ; ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਚਮਾਰਾ॥ ਕਹਾ ਭਇਓ; ਜਉ ਤਨੁ ਭਇਓ ਛਿਨੁ ਛਿਨੁ॥ ਪ੍ਰੇਮੁ ਜਾਇ; ਤਉ ਡਰਪੈ ਤੇਰੋ ਜਨੁ॥) ਕਮਲ[1] ਫੁੱਲ, ਘਰ[2]- ਤੁਝਹਿ ਚਰਨ ਅਰਬਿੰਦ[1]; ਭਵਨ[2] ਮਨੁ॥) ੨ ਭਵਰ ਮਨੁ) ਪੀਂਦਿਆਂ[1] - ਪਾਨ[1] ਕਰਤ ਪਾਇਓ; ਪਾਇਓ ਰਾਮਈਆ ਧਨੁ॥) ਬਾਂਧਿਓ- ਪ੍ਰੇਮ ਕੀ ਜੇਵਰੀ ਬਾਧਿਓ; ਤੇਰੋ ਜਨ॥) ਪਟਲ ਪੋਲਾ- ਸੰਪਤਿ ਬਿਪਤਿ; ਪਟਲ ਮਾਇਆ ਧਨੁ॥

੪੮੭. ਤਾ ਮਹਿ; ਮਗਨ ਹੋਤ ਨ. ਤੇਰੋ ਜਨੁ॥ ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ; ਛੂਟਿਬੋ ਕਵਨ ਗੁਨ॥ ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ; ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰੇ॥ ਹਰਿ ਸਿਮਰਤ; ਜਨ ਗਏ ਨਿਸਤਰਿ ਤਰੇ॥ ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੇ; ਕਾਟੇ ਕਾਗਰ॥) ਨਿਮਤ ਪੋਲਾ- ਨਿਮਤ ਨਾਮਦੇਉ; ਦੂਧੁ ਪੀਆਇਆ॥ ਤਉ ਜਗ ਜਨਮ; ਸੰਕਟ ਨਹੀ ਆਇਆ॥) ਪੁਤਰਾ ਪੋਲਾ- ਮਾਟੀ ਕੋ ਪੁਤਰਾ; ਕੈਸੇ ਨਚਤੁ ਹੈ॥ ਦੇਖੈ ਦੇਖੈ ਸੁਨੈ ਬੋਲੈ; ਦਉਰਿਓ ਫਿਰਤੁ ਹੈ॥ ਜਬ ਕਛੁ ਪਾਵੈ; ਤਬ. ਗਰਬੁ ਕਰਤੁ ਹੈ॥ ਮਨ ਬਚ ਕ੍ਰਮ; ਰਸ ਕਸਹਿ ਲੁਭਾਨਾ॥ ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ; ਬਾਜੀ ਜਗੁ ਭਾਈ॥ ਬਾਜੀਗਰ ਸਉ; ਮੋਹਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਬਨਿ ਆਈ॥) ਲੁਭਾਇਮਾਨ[1]- ਲਾਲਚ ਬਿਖੁ, ਕਾਮ ਲੁਬਧ[1] ਰਾਤਾ; ਮਨਿ ਬਿਸਰੇ. ਪ੍ਰਭ ਹੀਰੇ॥ ਬਿਖੁ ਫਲ ਮੀਠ ਲਗੇ ਮਨ ਬਉਰੇ; ਚਾਰ ਬਿਚਾਰ. ਨ ਜਾਨਿਆ॥ ਗੁਨ ਤੇ ਪ੍ਰੀਤਿ ਬਢੀ ਅਨ ਭਾਂਤੀ; ਜਨਮ ਮਰਨ ਫਿਰਿ ਤਾਨਿਆ॥ ਜੁਗਤਿ ਜਾਨਿ ਨਹੀ ਰਿਦੈ ਨਿਵਾਸੀ; ਜਲਤ ਜਾਲ, ਜਮ ਫੰਧ ਪਰੇ॥ ਬਿਖੁ ਫਲ ਸੰਚਿ. ਭਰੇ ਮਨ ਐਸੇ; ਪਰਮ ਪੁਰਖ ਪ੍ਰਭ. ਮਨ ਬਿਸਰੇ॥ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਵੇਸੁ, ਗੁਰਹਿ ਧਨੁ ਦੀਆ; ਧਿਆਨੁ ਮਾਨੁ. ਮਨ ਏਕ ਮਏ॥) ਅ॒ਛਲੀ ਪੋਲਾ- ਜੋਤਿ ਸਮਾਇ, ਸਮਾਨੀ ਜਾ ਕੈ; ਅਛਲੀ ਪ੍ਰਭੁ ਪਹਿਚਾਨਿਆ॥) ਧਰਣੀ॒ਧਰ- ਧੰਨੈ ਧਨੁ ਪਾਇਆ ਧਰਣੀਧਰੁ; ਮਿਲਿ ਜਨ ਸੰਤ ਸਮਾਨਿਆ॥ ਗੋਬਿੰਦ ਗੋਬਿੰਦ, ਗੋਬਿੰਦ ਸੰਗਿ; ਨਾਮਦੇਉ ਮਨੁ ਲੀਣਾ॥) ਖਜਾਨੇ[1]- ਨੀਚ ਕੁਲਾ ਜੋਲਾਹਰਾ; ਭਇਓ ਗੁਨੀਯ ਗਹੀਰਾ[1]॥ ਸੈਨੁ ਨਾਈ ਬੁਤਕਾਰੀਆ; ਓਹੁ. ਘਰਿ ਘਰਿ ਸੁਨਿਆ॥

੪੮੮. ਬਿਧਿ ਪੋਲਾ- ਇਹ ਬਿਧਿ ਸੁਨਿ ਕੈ. ਜਾਟਰੋ; ਉਠਿ ਭਗਤੀ ਲਾਗਾ॥ ਮਿਲੇ ਪ੍ਰਤਖਿ ਗੁਸਾਈਆ; ਧੰਨਾ ਵਡਭਾਗਾ॥) ਦੂਜਾ[1], ਦਇਆਲ- ਰੇ ਚਿਤ. ਚੇਤਸਿ ਕੀ ਨ, ਦਯਾਲ ਦਮੋਦਰ; ਬਿਬਹਿ[1]. ਨ ਜਾਨਸਿ ਕੋਈ॥ ਜਨਨੀ ਕੇਰੇ, ਉਦਰ ਉਦਕ ਮਹਿ; ਪਿੰਡੁ ਕੀਆ ਦਸ ਦੁਆਰਾ॥) ਕੱਛੂ ਦੇ ਘਰਵਾਲੀ ਕਛੋਪਰੀ[1], ਪੁੱਤ੍ਰ[2] - ਕੁੰਮੀ[1] ਜਲ ਮਾਹਿ. ਤਨ[2] ਤਿਸੁ ਬਾਹਰਿ; ਪੰਖ ਖੀਰੁ ਤਿਨ ਨਾਹੀ॥ ਪੂਰਨ ਪਰਮਾਨੰਦ ਮਨੋਹਰ; ਸਮਝਿ ਦੇਖੁ. ਮਨ ਮਾਹੀ॥) ਤਿਸ[1] ਵਿੱਚੋਂ[2] ਆਉਣ ਜਾਣ ਦਾ- ਪਾਖਣਿ ਕੀਟੁ, ਗੁਪਤੁ ਹੋਇ ਰਹਤਾ; ਤਾ[1] ਚੋ[2] ਮਾਰਗੁ ਨਾਹੀ॥ ਕਹੈ ਧੰਨਾ. ਪੂਰਨ ਤਾਹੂ ਕੋ; ਮਤ ਰੇ ਜੀਅ ਡਰਾਂਹੀ॥) ਮੁ॒ਹੱਬਤਿ- ਦਿਲਹੁ ਮੁਹਬਤਿ ਜਿੰਨ੍; ਸੇਈ ਸਚਿਆ॥) ਕੱਚਿਆ- ਜਿਨ੍ ਮਨਿ ਹੋਰੁ. ਮੁਖਿ

ਹੋਰੁ; ਸਿ. ਕਾਂਢੇ ਕਚਿਆ॥ ਰਤੇ ਇਸਕ ਖੁਦਾਇ; ਰੰਗਿ ਦੀਦਾਰ ਕੇ॥ ਵਿਸਰਿਆ ਜਿਨ੍ ਨਾਮੁ; ਤੇ. ਭੁਇ ਭਾਰੁ ਥੀਏ॥) ਪਰਵਦ੍ਗਾਰ- ਪਰਵਦਗਾਰ ਅਪਾਰ; ਅਗਮ ਬੇਅੰਤ ਤੂ॥ ਜਿਨਾ ਪਛਾਤਾ ਸਚੁ; ਚੁੰਮਾ ਪੈਰ. ਮੂੰ॥ ਸੇਖ ਫਰੀਦੈ; ਖੈਰੁ ਦੀਜੈ ਬੰਦਗੀ॥) ਅੱਲਹ ਲੱਗੇ- ਬੋਲੈ ਸੇਖ ਫਰੀਦੁ; ਪਿਆਰੇ ਅਲਹ ਲਗੇ॥) ਰੋਕਣਾ[1], ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ[2], ਮਨ ਨੂੰ ਚੰਚਲ[3] ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ। ਮ੍ਚਿੰਦੜੀਆ- ਆਜੁ ਮਿਲਾਵਾ, ਸੇਖ ਫਰੀਦ; ਟਾਕਿਮ[1] ਕੂੰਜੜੀਆ[2]. ਮਨਹੁ ਮਚਿੰਦੜੀਆ[3]॥ ਜੇ ਜਾਣਾ. ਮਰਿ ਜਾਈਐ; ਘੁਮਿ. ਨ ਆਈਐ॥ ਝੂਠੀ ਦੁਨੀਆ ਲਗਿ; ਨ ਆਪੁ ਵਞਾਈਐ॥ ਬੋਲੀਐ ਸਚੁ ਧਰਮੁ; ਝੂਠੁ. ਨ ਬੋਲੀਐ॥) ਚੱਲਣਾ[1] ਕਰੀਏ। ਮੁਰੀਦਾਂ. ਜੋਲੀਐ ਕਸਕੇ - ਜੋ ਗੁਰੁ ਦਸੈ ਵਾਟ; ਮੁਰੀਦਾ ਜੋਲੀਐ[1]॥ ਕੰਚਨ ਵੰਨੇ ਪਾਸੇ; ਕਲਵਤਿ ਚੀਰਿਆ॥) ਅਮਰ[1] ਹੋ ਕੇ ਅਪਣੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਉਪ੍ਰੰਤ, ਹੈ੍ਯਾਤੀ. ਯ ਸਵਾਰ ਕੇ ਬੋਲੋ- ਸੇਖ ਹੈਯਾਤੀ[1] ਜਗਿ; ਨ ਕੋਈ ਥਿਰੁ ਰਹਿਆ॥) ਜੰਗਲ ਦੀ ਅੱਗ[1] ਬਾਂਸ ਘਸਣ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ- ਕਤਿਕ ਕੂੰਜਾਂ, ਚੇਤਿ ਡਉ[1]; ਸਾਵਣਿ ਬਿਜੁਲੀਆਂ॥) ਗਲਿ ਪੋਲਾ- ਸੀਆਲੇ ਸੋਹੰਦੀਆਂ; ਪਿਰ ਗਲਿ. ਬਾਹੜੀਆਂ॥) ਚੱਲੇ ਚੱਲਣਹਾਰ- ਚਲੇ ਚਲਣਹਾਰ; ਵਿਚਾਰਾ ਲੇਇ. ਮਨੋ॥ ਗੰਢੇਦਿਆਂ ਛਿਅ ਮਾਹ; ਤੁੜੰਦਿਆ. ਹਿਕੁ ਖਿਨੋ॥) ਮਲਾਹ[1] ਪੀਰ- ਜਿਮੀ ਪੁਛੈ ਅਸਮਾਨ; ਫਰੀਦਾ. ਖੇਵਟ[1] ਕਿੰਨਿ ਗਏ॥ ਜਾਲਣ ਗੋਰਾਂ ਨਾਲਿ; ਉਲਾਮੇ ਜੀਅ ਸਹੇ॥) ੩੪੭ ਤੋਂ ੪੯੯, ਆਸਾ ਰਾਗੁ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸੰਪੂਰਨੰ।

੪੯੯ ਤੋਂ ੫੨੬. ਗੂਜਰੀ ਰਾਗੁ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਅਰੰਭ:- ਚੰਨਣ[1] ਦੀ ਲੱਕੜ, ਚੰਨਣ ਘਸਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸਿਲਾ[2] ਦੀ ਨਿਆਈ ਮਨ ਅਚੱਲ ਹੋਵੇ - ਤੇਰਾ ਨਾਮੁ. ਕਰੀ ਚਨਣਾਠੀਆ[1]; ਜੇ ਮਨੁ. ਉਰਸਾ[2] ਹੋਇ॥ ਕਰਣੀ ਕੁੰਗੂ. ਜੇ ਰਲੈ; ਘਟ ਅੰਤਰਿ. ਪੂਜਾ ਹੋਇ॥) ਮਾਂਜੀਐ- ਪੂਜਾ ਕੀਚੈ. ਨਾਮੁ ਧਿਆਈਐ; ਬਿਨੁ ਨਾਵੈ. ਪੂਜ ਨ ਹੋਇ॥ ਜੂਠਿ ਲਹੈ. ਜੀਉ ਮਾਜੀਐ; ਮੋਖ ਪਇਆਣਾ ਹੋਇ॥) ਘਾਹ[1], ਖੜੁ ਝਾੜੇ ਪੈਰ ਹਲੰਤ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ- ਪਸੂ ਮਿਲਹਿ ਚੰਗਿਆਈਆ; ਖੜੁ[1] ਖਾਵਹਿ. ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਦੇਹਿ॥ ਨਾਭਿ ਕਮਲ ਤੇ. ਬ੍ਰਹਮਾ ਉਪਜੇ; ਬੇਦ ਪੜਹਿ. ਮੁਖਿ ਕੰਠਿ ਸਵਾਰਿ॥) ਲਖਣਾ ਪੋਲਾ- ਤਾ ਕੋ, ਅੰਤੁ ਨ ਜਾਈ ਲਖਣਾ; ਆਵਤ ਜਾਤ ਰਹੈ. ਗੁਬਾਰਿ॥ ਰਵਿ ਸਸਿ ਦੀਪਕ, ਜਾ ਕੇ ਤ੍ਰਿਭਵਣਿ; ਏਕਾ ਜੋਤਿ ਮੁਰਾਰਿ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਹੋਇ. ਸੁ ਅਹਿ ਨਿਸਿ ਨਿਰਮਲੁ; ਮਨਮੁਖਿ. ਰੈਣਿ ਅੰਧਾਰਿ॥) ਜੱਗਜੀਵਨ- ਨਾਨਕ. ਸਹਜਿ ਮਿਲੇ ਜਗਜੀਵਨ; ਨਦਰਿ ਕਰਹੁ ਨਿਸਤਾਰਾ॥

੪੯੦. ਜਿਤੁ ਕੰਮਿ. ਹਰਿ ਵੀਸਰੈ; ਦੂਜੈ ਲਗੈ ਜਾਇ॥ ਐਸਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੇਵੀਐ ਮਨਾ; ਜਿਤੁ ਸੇਵਿਐ ਗੋਵਿਦ ਪ੍ਰੀਤਿ ਊਪਜੈ; ਅਵਰ. ਵਿਸਰਿ ਸਭ ਜਾਇ॥ ਹਰਿ ਸੇਤੀ. ਚਿਤੁ ਗਹਿ ਰਹੈ; ਜਰਾ ਕਾ. ਭਉ ਨ ਹੋਵਈ; ਜੀਵਨ ਪਦਵੀ ਪਾਇ॥) ਸ੍ਮਈ- ਆਪ ਸੇਤੀ. ਆਪੁ ਖਾਇਆ; ਤਾ ਮਨੁ ਨਿਰਮਲੁ ਹੋਆ; ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਈ॥ ਬਿਨੁ ਭਾਗਾ. ਐਸਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਨ ਪਾਈਐ; ਜੇ ਲੋਚੈ. ਸਭੁ ਕੋਇ॥ ਕੂੜੈ ਕੀ ਪਾਲਿ. ਵਿਚਹੁ ਨਿਕਲੈ; ਤਾ. ਸਦਾ ਸੁਖੁ ਹੋਇ॥ ਨਾਨਕ. ਐਸੇ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ, ਕਿਆ ਓਹੁ ਸੇਵਕੁ. ਸੇਵਾ ਕਰੇ; ਗੁਰ ਆਗੈ. ਜੀਉ ਧਰੇਇ॥ ਹਰਿ ਕੀ ਤੁਮ ਸੇਵਾ ਕਰਹੁ; ਦੂਜੀ ਸੇਵਾ. ਕਰਹੁ ਨ ਕੋਇ ਜੀ॥ ਹਰਿ ਮੇਰੀ ਪ੍ਰੀਤਿ. ਰੀਤਿ ਹੈ ਹਰਿ ਮੇਰੀ; ਹਰਿ ਮੇਰੀ. ਕਥਾ ਕਹਾਨੀ ਜੀ॥ ਹਰਿ ਕੀ. ਸੈ ਭੂਖ ਲਾਗੈ, ਹਰਿ ਨਾਮਿ. ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਤ੍ਰਿਪਤੈ; ਹਰਿ ਮੇਰਾ ਸਾਕੁ, ਅੰਤਿ ਹੋਇ ਸਖਾਈ॥)

ਜੁੱਗ ਦੁ-ਲੰਭੁ- ਜੁਗ ਮਾਹਿ. ਨਾਮੁ ਦੁਲੰਭੁ ਹੈ; ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਾਇਆ ਜਾਇ॥) ਨਿਰਨਾ[1] ਕਰਕੇ ਵੇਖ ਲਵੋ- ਬਿਨੁ ਨਾਵੈ. ਮੁਕਤਿ ਨ ਹੋਵਈ; ਵੇਖਹੁ ਕੋ. ਵਿਉਪਾਇ[1]॥ ੧॥ ਨਾਨਕ. ਗੁਰ ਤੇ ਗੁਰੁ ਹੋਇਆ; ਵੇਖਹੁ. ਤਿਸ ਕੀ ਰਜਾਇ॥

੪੯੧. ਹਰਿ. ਤਿਸੁ ਕਦੇ ਨ ਵੀਸਰੈ; ਹਰਿ ਹਰਿ ਕਰਹਿ. ਸਦਾ ਮਨਿ ਚੀਤਿ॥ ਤ੍ਰਿਸਨਾ. ਮੂਲਿ ਨ ਚੁਕਈ; ਅੰਤਿ ਗਏ ਪਛੁਤਾਹਿ॥ ਅਨੇਕ ਤੀਰਥ. ਜੇ ਜਤਨ ਕਰੈ; ਤਾ ਅੰਤਰ ਕੀ ਹਉਮੈ. ਕਦੇ ਨ ਜਾਇ॥ ਜਿਸੁ ਨਰ ਕੀ. ਦੁਬਿਧਾ ਨ ਜਾਇ; ਧਰਮਰਾਇ. ਤਿਸੁ ਦੇਇ ਸਜਾਇ॥ ਨਾਨਕ. ਵਿਚਹੁ ਹਉਮੈ ਮਾਰੇ; ਤਾਂ ਹਰਿ ਭੇਟੈ ਸੋਈ॥ ਤਿਸੁ ਜਨ ਸਾਂਤਿ, ਸਦਾ ਮਤਿ ਨਿਹਚਲ; ਜਿਸ ਕਾ ਅਭਿਮਾਨੁ ਗਵਾਏ॥ ਹਰਿ ਚੇਤਿ. ਅਚੇਤ ਮਨਾ; ਜੋ ਇਛਹਿ. ਸੋ ਫਲੁ ਹੋਈ॥ ਸਤਿਗੁਰੁ ਭੇਟੇ. ਤਾ ਪਾਰਸੁ ਹੋਵੈ; ਪਾਰਸੁ ਹੋਇ. ਤ ਪੂਜ ਕਰਾਏ॥ ਜੋ ਉਸੁ ਪੂਜੇ. ਸੋ ਫਲੁ ਪਾਏ; ਦੀਖਿਆ ਦੇਵੈ. ਸਾਚੁ ਬੁਝਾਏ॥ ਵਿਣੁ ਪਾਰਸੈ. ਪੂਜ ਨ ਹੋਵਈ; ਵਿਣੁ ਮਨ ਪਰਚੇ, ਅਵਰਾ ਸਮਝਾਏ॥ ਨਾਨਕ. ਵਿਣੁ ਨਦਰੀ. ਕਿਛੁ ਨ ਪਾਈਐ; ਜਿਸੁ ਨਦਰਿ ਕਰੇ. ਸੋ ਪਾਏ॥) ਕਾਂਸੀ- ਨਾ ਕਾਸੀ ਮਤਿ ਊਪਜੈ; ਨਾ ਕਾਸੀ ਮਤਿ ਜਾਇ॥ ਹਰਿ ਕਥਾ ਤੂੰ ਸੁਣਿ ਰੇ ਮਨ; ਸਬਦੁ ਮੰਨਿ ਵਸਾਇ॥ ਇਹ ਮਤਿ ਤੇਰੀ ਥਿਰੁ ਰਹੈ; ਤਾਂ ਭਰਮੁ. ਵਿਚਹੁ ਜਾਇ॥ ਹਰਿ ਚਰਣ ਰਿਦੈ ਵਸਾਇ ਤੂ; ਕਿਲਵਿਖ ਹੋਵਹਿ ਨਾਸੁ॥) ਚੇਤਨ[1], ਸਭ ਦੇ ਵਸਣ ਦੇ ਅਸਥਾਨ[2], ਅਪਣੇ ਆਪ ਸਰੂਪ ਵਾਹਿਗੁਰੂ[3] ਜੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮ ਵਸੀਕਾਰ ਕਰੇਂ- ਪੰਚ[1] ਭੂ[2] ਆਤਮਾ[3] ਵਸਿ ਕਰਹਿ; ਤਾ ਤੀਰਥ ਕਰਹਿ ਨਿਵਾਸੁ॥ ਮਨਮੁਖਿ, ਇਹੁ ਮਨੁ ਮੁਗਧੁ ਹੈ; ਸੋਝੀ. ਕਿਛੁ ਨ ਪਾਇ॥) ਬੁੱਝਈ, ਗ-ਇਆ- ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ. ਨ ਬੁਝਈ; ਅੰਤਿ ਗਇਆ ਪਛੁਤਾਇ॥) ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਮੰਮਾ ਮੁਕਤਾ, ਅੱਧਾ ਰਾਰਾ ਪੋਲਾ ਬੋਲ ਕੇ, ਇੱਕ ਸਿਹਾਰੀ ਅੱਧੇ ਰਾਰੇ, ਇੱਕ ਸਿਹਾਰੀ ਤੱਤੇ ਲਾਉ- ਇਹੁ ਮਨੁ ਕਾਸੀ, ਸਭਿ ਤੀਰਥ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ; ਸਤਿਗੁਰ ਦੀਆ ਬੁਝਾਇ॥ ਅਠਸਠਿ ਤੀਰਥ. ਤਿਸੁ ਸੰਗਿ ਰਹਹਿ; ਜਿਨ. ਹਰਿ ਹਿਰਦੈ ਰਹਿਆ ਸਮਾਇ॥ ਨਾਨਕ. ਸਤਿਗੁਰ ਮਿਲਿਐ. ਹੁਕਮੁ ਬੁਝਿਆ; ਏਕੁ ਵਸਿਆ ਮਨਿ ਆਇ॥ ਜੋ ਤੁਧੁ ਭਾਵੈ. ਸਭੁ ਸਚੁ ਹੈ; ਸਚੇ ਰਹੈ ਸਮਾਇ॥

੪੯੨. ਤੀਜਾ ਤੀਜਾ ਦੋ ਵਾਰੀ ਪੜ੍ਹੋ- ਗੂਜਰੀ ਮਹਲਾ ੩ ਤੀਜਾ॥ ਏਕੋ ਨਾਮੁ ਨਿਧਾਨੁ ਪੰਡਿਤ; ਸੁਣਿ ਸਿਖੁ ਸਚੁ ਸੋਈ॥ ਦੂਜੈ ਭਾਇ. ਜੇਤਾ ਪੜਹਿ; ਪੜਤ ਗੁਣਤ. ਸਦਾ ਦੁਖੁ ਹੋਈ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਮਿਲਿਐ. ਮਨੁ ਸੰਤੋਖੀਐ; ਤਾ ਫਿਰਿ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਭੂਖ. ਨ ਹੋਇ॥ ਨਾਮੁ ਨਿਧਾਨੁ ਪਾਇਆ; ਪਰ ਘਰਿ. ਜਾਇ ਨ ਕੋਇ॥ ਕਥਨੀ ਬਦਨੀ ਜੇ ਕਰੇ; ਮਨਮੁਖਿ. ਬੂਝ ਨ ਹੋਇ॥ ਗੁਰਮਤੀ ਘਟਿ ਚਾਨਣਾ; ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਪਾਵੈ ਸੋਇ॥ ਸੁਣਿ ਸਾਸਤ੍ਰ. ਤੂੰ ਨ ਬੁਝਹੀ; ਤਾ. ਫਿਰਹਿ ਬਾਰੋ ਬਾਰ॥) ਪਛਾ-ਣਈ- ਸੋ ਮੂਰਖੁ. ਜੋ. ਆਪੁ ਨ ਪਛਾਣਈ; ਸਚਿ. ਨ ਧਰੇ ਪਿਆਰੁ॥ ਨਾਨਕ. ਜੋ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ ਸੋ ਕਰੇ; ਜਿਉ ਤਿਸ ਕੀ ਰਜਾਇ॥ ਹਰਿ ਕੇ ਜਨ ਸਤਿਗੁਰ ਸਤ ਪੁਰਖਾ; ਹਉ. ਬਿਨਉ ਕਰਉ. ਗੁਰ ਪਾਸਿ॥ ਮੇਰੇ ਮੀਤ ਗੁਰਦੇਵ; ਮੋਕਉ. ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਪਰਗਾਸਿ॥ ਗੁਰਮਤਿ ਨਾਮੁ. ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਾਨ ਸਖਾਈ; ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਹਮਰੀ ਰਹਰਾਸਿ॥ ॥ ਹਰਿ ਜਨ ਕੇ ਵਡਭਾਗ ਵਡੇਰੇ; ਜਿਨ ਹਰਿ ਹਰਿ ਸਰਧਾ, ਹਰਿ ਪਿਆਸ॥ ਜਿਨ੍ ਹਰਿ ਹਰਿ, ਹਰਿ ਰਸੁ ਨਾਮੁ. ਨ ਪਾਇਆ; ਤੇ ਭਾਗਹੀਣ. ਜਮ ਪਾਸਿ॥ ਜਿਨ ਹਰਿ ਜਨ, ਸਤਿਗੁਰ ਸੰਗਤਿ ਪਾਈ; ਤਿਨ ਧੁਰਿ ਮਸਤਕਿ ਲਿਖਿਆ ਲਿਖਾਸਿ॥ ਗੋਵਿੰਦੁ ਗੋਵਿੰਦੁ ਪ੍ਰੀਤਮੁ, ਮਨਿ ਪ੍ਰੀਤਮੁ; ਮਿਲਿ ਸਤਸੰਗਤਿ. ਸਬਦਿ ਮਨੁ ਮੋਹੈ॥ ਜਪਿ ਗੋਵਿੰਦੁ, ਗੋਵਿੰਦੁ ਧਿਆਈਐ; ਸਭ ਕਉ ਦਾਨੁ ਦੇਇ. ਪ੍ਰਭੁ

ਓਹੈ॥ ਮੇਰੇ ਭਾਈ ਜਨਾ; ਮੋਕਉ ਗੋਵਿੰਦੁ ਗੋਵਿੰਦੁ; ਗੋਵਿੰਦੁ ਮਨੁ ਮੋਹੈ॥ ਸੁਖ ਸਾਗਰ ਹਰਿ ਭਗਤਿ ਹੈ ਗੁਰਮਤਿ; ਕਉਲਾ ਰਿਧਿ ਸਿਧਿ; ਲਾਗੈ ਪਗਿ ਓਹੈ॥

੪੯੩. ਦੁਰ੍ਮੱਤਿ- ਦੁਰਮਤਿ ਭਾਗਹੀਨ. ਮਤਿ ਫੀਕੇ; ਨਾਮੁ ਸੁਨਤ. ਆਵੈ ਮਨਿ ਰੋਹੈ॥) ਕਾਂ[1]- ਕਊਆ ਕਾਗ[1] ਕਉ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਸੁ ਪਾਈਐ; ਤ੍ਰਿਪਤੈ. ਵਿਸਟਾ ਖਾਇ ਮੁਖਿ ਗੋਹੈ॥) ਨ੍ਾਤੈ- ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰੁ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਤਿਵਾਦੀ; ਜਿਤੁ ਨਾਤੈ, ਕਊਆ ਹੰਸੁ ਹੋਹੈ॥ ਨਾਨਕ. ਧਨੁ ਧੰਨੁ, ਵਡੇ ਵਡਭਾਗੀ; ਜਿਨ੍ ਗੁਰਮਤਿ ਨਾਮੁ, ਰਿਦੈ ਮਲੁ ਧੋਹੈ॥ ਹਰਿ ਜਨ ਊਤਮ. ਊਤਮ ਬਾਣੀ; ਮੁਖਿ ਬੋਲਹਿ ਪਰਉਪਕਾਰੇ॥ ਜੋ ਜਨੁ ਸੁਣੈ. ਸਰਧਾ ਭਗਤਿ ਸੇਤੀ; ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ. ਹਰਿ ਨਿਸਤਾਰੇ॥ ਰਾਮ; ਮੋਕਉ. ਹਰਿ ਜਨ ਮੇਲਿ ਪਿਆਰੇ॥ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਪ੍ਰਾਨ. ਸਤਿਗੁਰੁ ਗੁਰੁ ਪੂਰਾ; ਹਮ ਪਾਪੀ. ਗੁਰਿ ਨਿਸਤਾਰੇ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਵਡਭਾਗੀ ਵਡਭਾਗੇ; ਜਿਨ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਅਧਾਰੇ॥ ਹਰਿ ਹਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ. ਹਰਿ ਰਸੁ ਪਾਵਹਿ; ਗੁਰਮਤਿ ਭਗਤਿ ਭੰਡਾਰੇ॥ ਜਿਨ ਦਰਸਨੁ ਸਤਿਗੁਰ. ਸਤ ਪੁਰਖ ਨ ਪਾਇਆ; ਤੇ ਭਾਗਹੀਣ. ਜਮਿ ਮਾਰੇ॥) ਸੇ ਕੂਕਰ ਸੂਕਰ ਗਰਧਭ, ਪਵਹਿ ਗਰਭ ਜੋਨੀ; ਦਯਿ ਮਾਰੇ, ਮਹਾ ਹਤਿਆਰੇ॥ ਦੀਨ ਦਇਆਲ ਹੋਹੁ ਜਨ ਊਪਰਿ; ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਲੇਹੁ ਉਬਾਰੇ॥ ਸਭਿ ਸੁਖ ਸਭਿ ਗੁਣ, ਸਭਿ ਨਿਧਾਨ ਹਰਿ; ਜਿਤੁ ਜਪਿਐ, ਦੁਖ ਭੁਖ ਸਭ ਲਹਿ ਜਾਈ॥ ਮਨ ਮੇਰੇ; ਮੇਰਾ ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਸਖਾ ਹਰਿ ਭਾਈ॥ ਗੁਰਮਤਿ ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਜਸੁ ਗਾਵਾ; ਅੰਤਿ ਬੇਲੀ, ਦਰਗਹ ਲਏ ਛਡਾਈ॥ ਤੂੰ ਆਪੇ ਦਾਤਾ. ਪ੍ਰਭੁ ਅੰਤਰਜਾਮੀ; ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਲੋਚ. ਮੇਰੈ ਮਨਿ ਲਾਈ॥ ਮੈ ਮਨਿ ਤਨਿ ਲੋਚ ਲਗੀ ਹਰਿ ਸੇਤੀ; ਪ੍ਰਭਿ ਲੋਚ ਪੂਰੀ, ਸਤਿਗੁਰ ਸਰਣਾਈ॥ ਨਾਮ ਬਿਨਾ. ਰਸ ਕਸ ਦੁਖੁ ਖਾਵੈ; ਮੁਖੁ ਫੀਕਾ. ਥੁਕ ਥੁਕ ਮੁਖਿ ਪਾਈ॥) ਗਲ੍ਿ- ਧੰਨੁ ਧੰਨੁ ਸਾਬਾਸਿ ਕਹੈ, ਪ੍ਰਭੁ ਜਨ ਕਉ; ਜਨ ਨਾਨਕ. ਮੇਲਿ ਲਏ ਗਲਿ ਲਾਈ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਖੀ ਸਹੇਲੀ ਮੇਰੀ; ਮੋਕਉ ਦੇਵਹੁ ਦਾਨੁ, ਹਰਿ ਪ੍ਰਾਨ ਜੀਵਾਇਆ॥ ਹਮ ਹੋਵਹ ਲਾਲੇ ਗੋਲੇ ਗੁਰਸਿਖਾ ਕੇ; ਜਿਨ੍ਾ. ਅਨ ਦਿਨੁ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਪੁਰਖੁ ਧਿਆਇਆ॥) ਪਗ ਪੋਲ੍ਾ-ਮੇਰੈ ਮਨਿ ਤਨਿ ਬਿਰਹੁ; ਗੁਰ ਸਿਖ ਪਗ ਲਾਇਆ॥

੪੯੪. ਜਨੁ ਨਾਨਕੁ. ਬੋਲੇ ਗੁਣ ਬਾਣੀ; ਗੁਰਬਾਣੀ. ਹਰਿ ਨਾਮਿ ਸਮਾਇਆ॥ ਭਾਈ ਰੇ. ਮੋਕਉ ਕੋਈ ਆਇ ਮਿਲੈ; ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਦ੍ਿੜਾਵੈ॥ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਪ੍ਰਾਨ ਮਨੁ ਤਨੁ ਸਭੁ ਦੇਵਾ; ਮੇਰੇ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਹਰਿ ਕਥਾ ਸੁਨਾਵੈ॥) ਜੱਗਜੀਵਨ- ਆਨਦ ਮੂਲੁ. ਜਗਜੀਵਨ ਦਾਤਾ; ਸਭ ਜਨ ਕਉ ਅਨਦੁ ਕਰਹੁ. ਹਰਿ ਧਿਆਵੈ॥ ਮਾਈ ਬਾਪ ਪੁਤ੍ਰ; ਸਭਿ ਹਰਿ ਕੇ ਕੀਏ॥ ਸਭਨਾ ਕਉ ਸਨਬੰਧੁ; ਹਰਿ ਕਰਿ ਦੀਏ॥ ਹਮਰਾ ਜੋਰੁ ਸਭੁ; ਰਹਿਓ ਮੇਰੇ ਬੀਰ॥ ਹਰਿ ਕਾ ਤਨੁ ਮਨੁ; ਸਭੁ ਹਰਿ ਕੈ ਵਸਿ ਹੈ ਸਰੀਰ॥ ਭਗਤ ਜਨਾ ਕਉ; ਸਰਧਾ ਆਪਿ ਹਰਿ ਲਾਈ॥) ਗ ਰ੍ਿਸਤ- ਵਿਚੇ ਗ੍ਰਿਸਤ; ਉਦਾਸ ਰਹਾਈ॥ ਤਬ ਜੋ ਕਿਛੁ ਕਰੇ; ਸੁ ਮੇਰੇ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭ ਭਾਈ॥ ਸੋ ਹਮ ਕਰਹ; ਜੁ ਆਪਿ ਕਰਾਏ॥

੪੯੫. ਚਿਤਵ੍ਹਿ- ਕਾਹੇ ਰੇ ਮਨ. ਚਿਤਵਹਿ ਉਦਮੁ; ਜਾ. ਆਹਰਿ ਹਰਿ ਜੀਉ ਪਰਿਆ॥ ਸੈਲ ਪਥਰ ਮਹਿ. ਜੰਤ ਉਪਾਏ; ਤਾ ਕਾ ਰਿਜਕੁ. ਆਗੈ ਕਰਿ ਧਰਿਆ॥) ਖਟੁ ਪੋਲ੍ਾ- ਕਿਰਿਆਚਾਰ ਕਰਹਿ ਖਟੁ ਕਰਮਾ; ਇਤੁ ਰਾਤੇ ਸੰਸਾਰੀ॥ ਅੰਤਰਿ ਮੈਲੁ, ਨ ਉਤਰੈ ਹਉਮੈ; ਬਿਨੁ ਗੁਰ. ਬਾਜੀ ਹਾਰੀ॥ ਮੇਰੇ ਠਾਕੁਰ; ਰਖਿ ਲੇਵਹੁ ਕਿਰਪਾ ਧਾਰੀ॥) ਸਿਮ੍ਰ੍ਤਿ ਮੰਮਾ ਮੁਕਤਾ, ਅੱਧਾ ਰਾਰਾ੍ ਪੋਲ੍ਾ ਬੋਲ ਕੇ, ਇੱਕ ਸਿਹਾਰੀ ਅੱਧੇ ਰਾਰੇ, ਇੱਕ ਸਿਹਾਰੀ ਤੱਤੇ ਲਾਉ- ਸਾਸਤ ਬੇਦ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਸਭਿ ਸੋਧੇ;

ਸਭ ਏਕਾ ਬਾਤ ਪੁਕਾਰੀ॥) ਮੱਜਨੁ- ਅਠਸਠਿ ਮਜਨੁ ਕਰਿ ਇਸਨਾਨਾ; ਭ੍ਰਮਿ ਆਏ ਧਰ ਸਾਰੀ॥) ਅਨਿਕ ਸੋਚ ਕਰਹਿ ਦਿਨ ਰਾਤੀ; ਬਿਨੁ ਸਤਿਗੁਰ. ਅੰਧਿਆਰੀ॥ ੩॥ ਧਾਵਤ ਧਾਵਤ ਸਭੁ ਜਗੁ ਧਾਇਓ; ਅਬ ਆਏ ਹਰਿ ਦੁਆਰੀ॥) ਦੁਰ=ਮੱਤਿ- ਦੁਰਮਤਿ ਮੇਟਿ. ਬੁਧਿ ਪਰਗਾਸੀ; ਜਨ ਨਾਨਕ. ਗੁਰਮੁਖਿ ਤਾਰੀ॥ ਨਿਮਖ. ਨ ਬਿਸਰਉ ਮਨ ਤੇ, ਹਰਿ ਹਰਿ; ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਮਹਿ ਪਾਇਆ॥) ਪੂੱਤਾ। ਸੂਤਾ - ਮਾਈ; ਖਾਟਿ ਆਇਓ ਘਰਿ. ਪੂਤਾ॥) ਸੁੱਤਾ- ਹਰਿ ਧਨੁ ਚਲਤੇ. ਹਰਿ ਧਨੁ ਬੈਸੇ; ਹਰਿ ਧਨੁ ਜਾਗਤ ਸੂਤਾ॥

੪੯੬. ਹਰਿ ਧਨ. ਮੇਰੀ ਚਿੰਤ ਵਿਸਾਰੀ; ਹਰਿ ਧਨਿ. ਲਾਹਿਆ ਧੋਖਾ॥ ਪੂਤਾ; ਮਾਤਾ ਕੀ, ਆਸੀਸ॥) ਜੱਗਦੀਸ- ਨਿਮਖ. ਨ ਬਿਸਰਉ. ਤੁਮ੍ ਕਉ ਹਰਿ ਹਰਿ; ਸਦਾ ਭਜਹੁ ਜਗਦੀਸ॥ ਕਾਪੜੁ ਪਤਿ ਪਰਮੇਸਰੁ ਰਾਖੀ; ਭੋਜਨੁ ਕੀਰਤਨੁ ਨੀਤਿ॥) ਕਵਲ[1]। ਕਉਲਾ ਪੋਲਾ- ਭਵਰੁ ਤੁਮ੍ਹਾਰਾ. ਇਹੁ ਮਨੁ ਹੋਵਉ; ਹਰਿ ਚਰਣਾ ਹੋਹੁ ਕਉਲਾ[1]॥) ਮਉਲਾ ਕਸਕੇ- ਨਾਨਕ ਦਾਸੁ. ਉਨ ਸੰਗਿ ਲਪਟਾਇਓ; ਜਿਉ ਬੂੰਦਹਿ ਚਾੜ੍ਹਿਕੁ. ਮਉਲਾ॥) ਮਤਾ ਪੋਲਾ- ਮਤਾ ਕਰੈ. ਪਛਮ ਕੈ ਤਾਈ; ਪੂਰਬ ਹੀ ਲੈ ਜਾਤ॥) ਖਿਨ 'ਚ ਰਚਣ.ਲੈ ਕਰਨ ਦਾ ਪਰਪੱਕ-ਫ਼ੈਸਲਾ[1] ਹੁਕਮ[1]- ਖਿਨ ਮਹਿ, ਥਾਪਿ ਉਥਾਪਨਹਾਰਾ; ਆਪਨ ਹਾਥਿ ਮਤਾਤ[1]॥ ਸਿਆਨਪ; ਕਾਹੂ. ਕਾਮਿ ਨ ਆਤ॥) ਜੋ ਬਨਾਇਆ[1] ਹੈ- ਜੋ ਅਨਰੂਪਿਓ[1] ਠਾਕੁਰਿ ਮੇਰੈ; ਹੋਇ ਰਹੀ, ਉਹ ਬਾਤ॥ ਦੇਸੁ ਕਮਾਵਨ, ਧਨ ਜੋਰਨ ਕੀ ਮਨਸਾ; ਬੀਚੇ ਨਿਕਸੇ ਸਾਸ॥ ਲਸਕਰ ਨੇਬ ਖਵਾਸ ਸਭ ਤਿਆਗੇ; ਜਮ ਪੁਰਿ ਊਠਿ ਸਿਧਾਸ॥) ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵੱਲੋਂ ਧਿਆਨ ਛੱਡ ਕੇ, ਮਨ ਹਠ 'ਚ ਦ੍ਰਿੜ[1] ਪ੍ਰਪੱਕ[1]- ਹੋਇ ਅਨੰਨਿ[1], ਮਨ ਹਠ ਕੀ ਦ੍ਰਿੜਤਾ; ਆਪਸ ਕਉ ਜਾਨਾਤ॥ ਸਹਜ ਸੁਭਾਇ, ਭਏ ਕਿਰਪਾਲਾ; ਤਿਸੁ ਜਨ ਕੀ ਕਾਟੀ ਫਾਸ॥ ਗਿ=ਰਸਤ- ਕਹੁ ਨਾਨਕ. ਗੁਰੁ ਪੂਰਾ ਭੇਟਿਆ; ਪਰਵਾਣੁ ਗਿਰਸਤ ਉਦਾਸ॥ ਹਰਿ ਜਸੁ; ਸਾਧਸੰਗਿ ਮਿਲਿ ਗਾਇਓ॥) ਪਾਇ=ਅਉ- ਗੁਰ ਪਰਸਾਦਿ. ਭਇਓ ਮਨੁ ਨਿਰਮਲੁ; ਸਰਬ ਸੁਖਾ ਸੁਖ. ਪਾਇਅਉ॥ ਜੋ ਕਿਛੁ ਕੀਓ. ਸੋਈ ਭਲ ਮਾਨੈ; ਐਸੀ ਭਗਤਿ ਕਮਾਨੀ॥ ਮਿਤ੍ਰ ਸਤ੍ਰੁ ਸਭ ਏਕ ਸਮਾਨੇ; ਜੋਗ ਜੁਗਤਿ ਨੀਸਾਨੀ॥ ਪੂਰਨ ਪੂਰਿ ਰਹਿਓ ਸ੍ਰਬ ਥਾਈ; ਆਨ. ਨ ਕਤਹੂੰ ਜਾਤਾ॥

੪੯੭. ਕਲਿ ਕਲੇਸ ਮਿਟੇ. ਖਿਨ ਭੀਤਰਿ; ਨਾਨਕ. ਸਹਜਿ ਸਮਾਇਆ॥ ਜਿਸੁ ਮਾਨੁਖ ਪਹਿ, ਕਰਉ ਬੇਨਤੀ; ਸੋ ਅਪਨੈ ਦੁਖਿ ਭਰਿਆ॥ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ. ਜਿਨਿ ਰਿਦੈ ਅਰਾਧਿਆ; ਤਿਨਿ. ਭਉ ਸਾਗਰੁ ਤਰਿਆ॥ ੧॥ ਗੁਰ ਹਰਿ ਬਿਨੁ; ਕੋ. ਨ ਬ੍ਰਿਥਾ ਦੁਖੁ ਕਾਟੈ॥ ਪ੍ਰਭੁ ਤਜਿ, ਅਵਰ ਸੇਵਕੁ ਜੇ ਹੋਈ ਹੈ; ਤਿਤੁ. ਮਾਨੁ ਮਹਤੁ ਜਸੁ ਘਾਟੈ॥ ਮਾਇਆ ਕੇ. ਸਨਬੰਧ ਸੈਨ ਸਾਕ; ਕਿਤ ਹੀ ਕਾਮਿ ਨ ਆਇਆ॥ ਹਰਿ ਕਾ ਦਾਸੁ. ਨੀਚ ਕੁਲੁ ਊਚਾ; ਤਿਸੁ ਸੰਗਿ. ਮਨ ਬਾਂਛਤ ਫਲ ਪਾਇਆ॥ ਫਿਰਤ ਫਿਰਤ ਤੁਮ੍ਰੈ ਦੁਆਰਿ ਆਇਆ; ਭੈ ਭੰਜਨ ਹਰਿ ਰਾਇਆ॥ ਸਾਧ ਕੇ ਚਰਨ ਧੂਰਿ, ਜਨੁ ਬਾਛੈ; ਸੁਖੁ ਨਾਨਕ. ਇਹੁ ਪਾਇਆ॥) ਚਿੱਤ੍ਰਕਾਰੀ[1] ਵਾਲੇ ਘਰ[2]- ਚਿਤ੍ਰ[1] ਸਾਲ[1], ਸੁੰਦਰ ਬਾਗ ਮੰਦਰ; ਸੰਗਿ. ਨ ਕਛਹੂ ਜਾਇਆ॥) ਲੱਬੀ- ਅਵਰ ਸਭ ਮਿਥਿਆ; ਲੋਭ ਲਬੀ॥) ਫੱਬੀ- ਗੁਰਿ ਪੂਰੈ. ਦੀਓ ਹਰਿ ਨਾਮਾ; ਜੀਅ ਕਉ. ਏਹਾ ਵਸਤੁ ਫਬੀ॥) ਹੱਸਿਆ- ਇਸਟ ਮੀਤ ਬੰਧਪ ਸੁਤ ਭਾਈ; ਸੰਗਿ ਬਨਿਤਾ ਰਚਿ ਹਸਿਆ॥ ਜਬ ਅੰਤੀ ਅਉਸਰੁ ਆਇ ਬਨਿਓ ਹੈ; ਉਨ੍ ਪੇਖਤ ਹੀ, ਕਾਲਿ ਗ੍ਰਸਿਆ॥ ਕਰਿ ਕਰਿ ਅਨਰਥ. ਬਿਹਾਝੀ ਸੰਪੈ; ਸੁਇਨਾ ਰੂਪਾ ਦਾਮਾ॥ ਹੈਵਰ ਗੈਵਰ ਰਥ ਸੰਬਾਹੇ; ਗਹੁ ਕਰਿ. ਕੀਨੇ ਮੇਰੇ॥

ਨਾਮੁ ਧਨੁ, ਨਾਮੁ ਸੁਖ ਰਾਜਾ; ਨਾਮੁ ਕੁਟੰਬ ਸਹਾਈ॥) ਬੁਝਾਈ ਪੋਲਾ– ਦੁਖ ਬਿਨਸੇ. ਸੁਖ ਕੀਆ ਨਿਵਾਸਾ; ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਜਲਨਿ ਬੁਝਾਈ॥ ਹਰਿ ਜਪਿ; ਮਾਇਆ ਬੰਧਨ ਤੂਟੇ॥

੪੯੮. ਮੱਾਤਾ– ਆਠ ਪਹਰ. ਹਰਿ ਕੇ ਗੁਨ ਗਾਵੈ; ਭਗਤਿ ਪ੍ਰੇਮ ਰਸਿ ਮਾਤਾ॥ ਜਿਸ ਕਾ ਸਾ, ਤਿਨ ਹੀ ਰਖਿ ਲੀਆ; ਸਗਲ ਜੁਗਤਿ ਬਣਿ ਆਈ॥ ਠਾਕੁਰ; ਐਸੋ ਨਾਮੁ ਤੁਮ੍ਹਾਰੋ॥ ਸਾਧਸੰਗਿ ਨਾਨਕ. ਬੁਧਿ ਪਾਈ; ਹਰਿ ਕੀਰਤਨੁ ਆਧਾਰੋ॥) ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਬ੍ਰਹਮਾ ਆਦਿ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ, ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ[੧]ਦੇ ਹਨ। ਭਤਾ ਪੋਲਾ – ਹੈ ਨਾਹੀ ਕੋਊ ਬੂਝਨਹਾਰੋ; ਜਾਨੈ ਕਵਨੁ ਭਤਾ[੧]॥) ਗਤਾ ਪੋਲਾ– ਸਿਵ ਬਿਰੰਚਿ ਅਰੁ ਸਗਲ ਮੋਨਿ ਜਨ; ਗਹਿ ਨ ਸਕਾਹਿ. ਗਤਾ॥ ਪ੍ਰਭ ਕੀ; ਅਗਮ ਅਗਾਧਿ ਕਥਾ॥) ਬਿਧਿ ਪੋਲਾ– ਸੁਨੀਐ ਅਵਰ. ਅਵਰ ਬਿਧਿ ਬੁਝੀਐ; ਬਕਨ ਕਥਨ ਰਹਤਾ॥) ਰੱਤਾ– ਆਪੇ ਭਗਤਾ. ਆਪਿ ਸੁਆਮੀ; ਆਪਨ ਸੰਗਿ ਰਤਾ॥) ਜੱਤ੍ਰ, ਕਤਾ ਪੋਲਾ– ਨਾਨਕ. ਕੋ ਪ੍ਰਭੁ, ਪੂਰਿ ਰਹਿਓ ਹੈ; ਪੇਖਿਓ ਜਤ੍ਰ ਕਤਾ॥) ਮਤਾ ਪੋਲਾ– ਮਤਾ ਮਸੂਰਤਿ ਅਵਰ ਸਿਆਨਪ; ਜਨ ਕਉ. ਕਛੂ ਨ ਆਇਓ॥) ਪ੍ਰਭ ਕੋ; ਭਗਤਿ ਵਛਲੁ ਬਿਰਦਾਇਓ॥ ਜਪ ਤਪ ਸੰਜਮ. ਕਰਮ ਧਰਮ; ਹਰਿ ਕੀਰਤਨੁ. ਜਨਿ ਗਾਇਓ॥)

ਅ॒ਭੈ ਪੋਲਾ– ਸਰਨਿ ਪਰਿਓ ਨਾਨਕ. ਠਾਕੁਰ ਕੀ; ਅਭੈ ਦਾਨੁ. ਸੁਖੁ ਪਾਇਓ॥ ਦਿਨੁ ਰਾਤੀ ਆਰਾਧਹੁ ਪਿਆਰੋ; ਨਿਮਖ. ਨ ਕੀਜੈ ਢੀਲਾ॥ ਮੋਹਨੁ; ਪ੍ਰਾਨ ਮਾਨ ਰਾਗੀਲਾ॥ ਬਾਸਿ ਰਹਿਓ ਹੀਅਰੇ ਕੈ ਸੰਗੇ; ਪੇਖਿ ਮੋਹਿਓ ਮਨੁ ਲੀਲਾ॥ ਜਿਸੁ ਸਿਮਰਤ. ਮਨਿ ਹੋਤ ਅਨੰਦਾ; ਉਤਰੈ ਮਨਹੁ ਜੰਗੀਲਾ॥ ਮਿਲਬੇ ਕੀ ਮਹਿਮਾ, ਬਰਨਿ. ਨ ਸਾਕਉ; ਨਾਨਕ. ਪਰੈ ਪਰੀਲਾ॥) ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਜਾਣੂੰ[੧], ਸਾਸਤ੍ਰੱਗਿ– ਮੁਨਿ ਜੋਗੀ. ਸਾਸਤ੍ਰਗਿ[੧] ਕਹਾਵਤ; ਸਭ ਕੀਨੇ ਬਸਿ ਅਪਨ ਹੀ॥) ਅਕਲ[੧] ਹੋਸ਼[੧]। ਤੇੱਤੀਸਾ– ਤੀਨਿ ਦੇਵ, ਅਰੁ ਕੋੜਿ ਤੇਤੀਸਾ; ਤਿਨ ਕੀ ਹੈਰਤਿ[੧]. ਕਛੁ ਨ ਰਹੀ॥

੪੯੯. ਬਲਵੰਤਿ; ਬਿਆਪਿ ਰਹੀ ਸਭ ਮਹੀ॥ ਜੀਤਿ ਜੀਤਿ. ਜੀਤੇ ਸਭਿ ਥਾਨਾ; ਸਗਲ ਭਵਨ ਲਪਟਹੀ॥) ਭੱਾਗੀ– ਕਹੁ ਨਾਨਕ. ਸਾਧ ਤੇ ਭਾਗੀ; ਹੋਇ ਚੇਰੀ. ਚਰਨ ਗਹੀ॥ ਭਈ ਕਲਿਆਣ ਆਨੰਦ ਰੂਪ ਹੁਈ ਹੈ; ਉਬਰੇ. ਬਾਲ ਗੁਪਾਲ॥ ਮਾਤ ਪਿਤਾ. ਭਾਈ ਸੁਤ ਬੰਧਪ; ਤਿਨ ਕਾ ਬਲੁ. ਹੈ ਥੋਰਾ॥ ਠਾਕੁਰ; ਤੁਝ ਬਿਨੁ. ਆਹਿ ਨ ਮੋਰਾ॥ ਮੋਹਿ ਅਨਾਥ ਨਿਰਗੁਨ, ਗੁਣੁ ਨਾਹੀ; ਮੈ ਆਹਿਓ. ਤੁਮ੍ਹਰਾ ਧੋਰਾ॥ ਬਲਿ ਬਲਿ, ਬਲਿ ਬਲਿ ਚਰਣ ਤੁਮ੍ਹਾਰੇ; ਈਹਾ ਊਹਾ. ਤੁਮ੍ਹਾਰਾ ਜੋਰਾ॥ ਸਾਜਨ; ਐਸੋ ਸੰਤੁ ਸਹਾਈ॥) ਤੂੱਟਹਿ– ਜਿਸੁ ਭੇਟੇ. ਤੂਟਹਿ ਮਾਇਆ ਬੰਧ; ਬਿਸਰਿ. ਨ ਕਬਹੂੰ ਜਾਈ॥ ਆਲ ਜਾਲ ਭ੍ਰਮ ਮੋਹ ਤਜਾਵੈ; ਪ੍ਰਭ ਸੇਤੀ ਰੰਗੁ ਲਾਈ॥ ਮਿਲਿ ਸਾਧੂ. ਹਰਿ ਜਸੁ ਗਾਵੈ ਨਾਨਕ; ਭਵਜਲੁ. ਪਾਰਿ ਪਰਾਈ॥ ਧਿਆਈਐ; ਅਪਨੋ ਸਦਾ ਹਰੀ॥ ਅਚੇਤ ਇਆਨੇ ਬਾਰਿਕ ਨਾਨਕ ਹਮ; ਤੁਮ. ਰਾਖਹੁ ਧਾਰਿ ਕਰੀ॥ ਤੂੰ ਦਾਤਾ ਜੀਆ ਸਭਨਾ ਕਾ; ਬਸਹੁ. ਮੇਰੇ ਮਨ ਮਾਹੀ॥ ਠਾਕੁਰ. ਜਾ ਸਿਮਰਾ; ਤੂੰ ਤਾਹੀ॥ ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਤੇਰਾ ਨਾਮੁ ਸਮਾਰਉ; ਤੁਮ ਹੀ ਕਉ ਪ੍ਰਭ ਆਹੀ॥

੫੦੦. ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ. ਅਪਨਾ ਦਰਸੁ ਦੀਜੈ; ਜਸੁ ਗਾਵਉ. ਨਿਸਿ ਅਰੁ ਭੋਰ॥) ਪਗ ਪੋਲਾ– ਕੇਸ ਸੰਗਿ. ਦਾਸ ਪਗ ਝਾਰਉ; ਇਹੈ ਮਨੋਰਥ ਮੋਰ॥ ਠਾਕੁਰ ਤੁਝ ਬਿਨੁ; ਬੀਆ ਨ ਹੋਰ॥ ਚਿਤਿ ਚਿਤਵਉ. ਹਰਿ ਰਸਨ ਅਰਾਧਉ; ਨਿਰਖਉ ਤੁਮਰੀ ਓਰ॥ ੧॥) ਉਧ॒ਰਸਿ ਪੋਲਾ– ਨਾਮੁ ਜਪੈ

ਨਾਨਕੁ ਦਾਸੁ. ਤੁਮਰੋ; ਉਧਰਸਿ ਆਖੀ ਫੋਰ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਲੋਕ ਅਰੁ ਰੁਦ੍ਰ ਲੋਕ; ਆਈ, ਇੰਦ੍ਰ ਲੋਕ ਤੇ ਧਾਇ॥ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਕਉ. ਜੋਹਿ ਨ ਸਾਕੈ; ਮਲਿ ਮਲਿ ਧੋਵੈ ਪਾਇ॥ ਗੁਹਜ ਪਾਵਕੋ ਬਹੁਤੁ ਪ੍ਰਜਾਰੈ; ਮੋਕਉ. ਸਤਿਗੁਰਿ ਦੀਓ ਹੈ ਬਤਾਇ॥ ਸਿਧ ਸਾਧਿਕ ਅਰੁ ਜਖ੍ਹ ਕਿੰਨਰ ਨਰ; ਰਹੀ ਕੰਠਿ ਉਰਝਾਇ॥ ਜਨ ਨਾਨਕ. ਅੰਗੁ ਕੀਆ ਪ੍ਰਭਿ ਕਰਤੈ; ਜਾ ਕੈ ਕੋਟਿ ਐਸੀ ਦਾਸਾਇ॥ ਅਪਜਸੁ ਮਿਟੈ, ਹੋਵੈ ਜਗਿ ਕੀਰਤਿ; ਦਰਗਹ ਬੈਸਣੁ ਪਾਈਐ॥ ਜਮ ਕੀ ਤ੍ਰਾਸ. ਨਾਸ ਹੋਇ ਖਿਨ ਮਹਿ; ਸੁਖ ਅਨਦ ਸੇਤੀ. ਘਰਿ ਜਾਈਐ॥ ਜਾ ਤੇ; ਘਾਲ ਨ ਬਿਰਥੀ ਜਾਈਐ॥) ਬਿਸੁਅੰ=ਭਰ– ਬਿਸ੍ਵੰਭਰ ਜੀਅਨ ਕੋ ਦਾਤਾ; ਭਗਤਿ ਭਰੇ ਭੰਡਾਰ॥ ਜਾ ਕੀ ਸੇਵਾ. ਨਿਫਲ ਨ ਹੋਵਤ; ਖਿਨ ਮਹਿ ਕਰੇ ਉਧਾਰ॥ ਮਨ ਮੇਰੇ; ਚਰਨ ਕਮਲ ਸੰਗਿ ਰਾਚੁ॥ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦੁ ਰਖਿਓ ਪਰਮੇਸਰਿ; ਅਪੁਨੀ ਕਿਰਪਾ ਧਾਰਿ॥) ਮਿਟੀ ਪੋਲਾ– ਮਿਟੀ ਬਿਆਧਿ. ਸਰਬ ਸੁਖ ਹੋਏ; ਹਰਿ ਗੁਣ ਸਦਾ ਬੀਚਾਰਿ॥ ਅੰਗੀਕਾਰੁ ਕੀਓ. ਮੇਰੈ ਕਰਤੈ; ਗੁਰ ਪੂਰੇ ਕੀ ਵਡਿਆਈ॥) ਚੜ੍ਹੈ– ਅਬਿਚਲ ਨੀਵ. ਧਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ; ਨਿਤ ਨਿਤ ਚੜੈ ਸਵਾਈ॥ ਕਬਹੂ; ਹਰਿ ਸਿਉ ਚੀਤੁ. ਨ ਲਾਇਓ॥

ਪ੦੧. ਧੰਧਾ ਕਰਤ. ਬਿਹਾਨੀ ਅਉਧਹਿ; ਗੁਣ ਨਿਧਿ ਨਾਮੁ. ਨ ਗਾਇਓ॥) ਗਨੀ=ਅਹਿ– ਬਿਸਰਤ ਪ੍ਰਭ. ਕੇਤੇ ਦੁਖ ਗਨੀਅਹਿ; ਮਹਾ ਮੋਹਨੀ ਖਾਇਓ॥) ਅਨੁੱਗ੍ਰਹੁ– ਕਰਹੁ ਅਨੁਗ੍ਰਹੁ. ਸੁਆਮੀ ਮੇਰੇ; ਗਨਹੁ ਨ. ਮੋਹਿ ਕਮਾਇਓ॥ ਗੋਬਿੰਦ ਦਇਆਲ ਕ੍ਰਿਪਾਲ. ਸੁਖ ਸਾਗਰ; ਨਾਨਕ. ਹਰਿ ਸਰਣਾਇਓ॥ ਛੋਡਿ ਆਨ ਬਿਉਹਾਰ ਮਿਥਿਆ; ਭਜੁ ਸਦਾ ਭਗਵੰਤ॥) ਇਸ[1] ਲੋਕ, ਆਸਰਾ[2]– ਨਾਮੁ ਏਕੁ ਅਧਾਰੁ ਭਗਤਾ; ਈਤ[1] ਆਗੈ ਟੇਕ[2]॥ ਕਰਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਗੋਬਿੰਦ ਦੀਆ; ਗੁਰ ਗਿਆਨੁ ਬੁਧਿ ਬਿਬੇਕ॥) ਕਰਣ ਕਾਰਣ ਸੰਮ੍ਰਥ ਸ੍ਰੀਧਰ; ਸਰਣਿ ਤਾ ਕੀ ਗਹੀ॥ ਛਾਡਿ ਸਗਲ ਸਿਆਣਪਾ; ਸਾਧ ਸਰਣੀ ਆਉ॥ ਰੇ ਚਿਤ; ਚਰਣ ਕਮਲ ਅਰਾਧਿ॥ ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਸੁਤ ਮੀਤ ਭਾਈ; ਤਿਸੁ ਬਿਨਾ. ਨਹੀ ਕੋਇ॥ ਈਤ ਊਤ. ਜੀਅ ਨਾਲਿ ਸੰਗੀ; ਸਰਬ ਰਵਿਆ ਸੋਇ॥ ਸਰਣਿ ਸਾਧੂ ਨਿਰਮਲਾ; ਗਤਿ ਹੋਇ. ਪ੍ਰਭ ਕੈ ਨਾਮਿ॥ ਆਪਨਾ ਗੁਰੁ. ਸੇਵਿ ਸਦ ਹੀ; ਰਮਹੁ ਗੁਣ ਗੋਬਿੰਦ॥ ਮੇਰੇ ਮਨ; ਜਾਪਿ ਪ੍ਰਭ ਕਾ ਨਾਉ॥ ਸਾਧਸੰਗਿ, ਉਧਾਰਿ ਇਹੁ ਮਨੁ; ਆਠ ਪਹਰ ਆਰਾਧਿ॥) ਅ=ਟਲ– ਅਟਲ ਅਛੇਦ ਅਭੇਦ ਸੁਆਮੀ; ਸਰਣਿ ਤਾ ਕੀ ਆਉ॥

ਪ੦੨. ਦੀਨ ਦਰਦ ਨਿਵਾਰਿ. ਤਾਰਣ; ਦਇਆਲ ਕਿਰਪਾ ਕਰਣ॥) ਅ=ਟਲ– ਅਟਲ ਪਦਵੀ ਨਾਮ ਸਿਮਰਣ; ਦ੍ਰਿੜੁ ਨਾਨਕ. ਹਰਿ ਹਰਿ ਸਰਣ॥) ਅਹੰਬੁਧਿ. ਬਹੁ ਸਘਨ ਮਾਇਆ; ਮਹਾ ਦੀਰਘ ਰੋਗੁ॥ ਮਨਿ ਤਨਿ; ਬਾਛੀਐ ਜਨ ਧੂਰਿ॥ ਆਦਿ ਅੰਤੇ ਮਧਿ ਆਸਾ; ਕੂਕਰੀ ਬਿਕਰਾਲ॥ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਲੋਭ ਮੋਹ ਮੂਠੇ; ਸਦਾ ਆਵਾ ਗਵਣ॥) ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਰਿਦੇ[1] ਦੇ ਪਿਆਰੇ[1] ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ– ਮਿਤ੍ਰ ਪੁਤ੍ਰ ਕਲਤ੍ਰ ਸੁਰਰਿਦ[1]; ਤੀਨਿ ਤਾਪ ਜਲੰਤ॥ ਸਰਬ ਬਿਧਿ ਭ੍ਰਮਤੇ ਪੁਕਾਰਹਿ; ਕਤਹਿ. ਨਾਹੀ ਛੋਟਿ॥ ਹਰਿ ਚਰਣ ਸਰਣ, ਅਪਾਰ ਪ੍ਰਭ ਕੇ; ਦ੍ਰਿੜੁ ਗਹੀ, ਨਾਨਕ ਓਟ॥ ਗੁਣ ਰਮਣ, ਸ੍ਰਵਣ, ਅਪਾਰ ਮਹਿਮਾ; ਫਿਰਿ. ਨ ਹੋਤ ਬਿਓਗੁ॥) ਭਗਤੀ[1]– ਮਨ; ਚਰਣਾਰਬਿੰਦ ਉਪਾਸ[1]॥) ਸੱਤ੍ਰੂ– ਸਤ੍ਰੂ ਦਹਨ. ਹਰਿ ਨਾਮ ਕਹਨ; ਅਵਰ ਕਛੁ ਨ ਉਪਾਉ॥

ਪ੦੩. ਚਰਣ ਅਧਾਰੁ ਤੇਰਾ, ਪ੍ਰਭ ਸੁਆਮੀ; ਓਤਿ ਪੋਤਿ ਪ੍ਰਭੁ ਸਾਥਿ॥) ਉਧ=ਰੈ ਪੋਲਾ:– ਆਪਿ ਤਰੈ. ਸੰਗਤਿ ਸਭ ਉਧਰੈ; ਬਿਨਸੇ ਸਗਲ ਜੰਜਾਲਾ॥) ਔਗੁਣਾਂ ਵਿਕਾਰਾਂ ਚੋਰਾਂ[1] ਤੋਂ ਸਤਿ ਸੰਤੋਖ ਸ਼ੁਭ ਗੁਣਾਂ ਰੂਪੀ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ[2]– ਤ੍ਰਿਹਦ[1] ਸਮਾਲ[2] ਰਖੈ, ਜੋ ਨਾਨਕ; ਮੋਖ ਮੁਕਤਿ ਸੋ ਪਾਵੈ॥)

ਚੇਤਹੁ; ਬਾਸੁਦੇਉ ਬਨਵਾਲੀ॥ ਰਾਮੁ ਰਿਦੈ; ਜਪਮਾਲੀ॥) ਉਰਧ ਮੂਲ ਜਿਸੁ, ਸਾਖ ਤਲਾਹਾ; ਚਾਰਿ ਬੇਦ ਜਿਤੁ ਲਾਗੇ॥) ਸਹਜ ਭਾਇ ਜਾਇ ਤੇ, ਨਾਨਕ; ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਲਿਵ ਜਾਗੇ॥) ਆਂਗਨਿ ਪੱਤ੍ਰ ਤੱਤੁ- ਪਾਰਜਾਤੁ. ਘਰਿ ਆਗਨਿ ਮੇਰੈ; ਪੁਹਪ ਪਤ੍ਰ ਤਤੁ ਡਾਲਾ॥ ਸੁਣਿ ਸਿਖਵੰਤੇ. ਨਾਨਕੁ ਬਿਨਵੈ; ਛੋਡਹੁ ਮਾਇਆ ਜਾਲਾ॥ ਸੋ ਗੁਰੂ. ਸੋ ਸਿਖੁ ਕਥੀਅਲੇ; ਸੋ ਵੈਦੁ. ਜਿ ਜਾਣੈ ਰੋਗੀ॥ ਤਿਸੁ ਕਾਰਣਿ ਕੰਮੁ ਨ, ਧੰਧਾ ਨਾਹੀ; ਧੰਧੈ. ਗਿਰਹੀ ਜੋਗੀ॥) ਅਵਿ॒ਗਤੁ ਪੋਲਾ- ਮਨਿ ਤਤੁ ਅਵਿਗਤੁ ਧਿਆਇਆ; ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਪਾਇਆ॥) ਜਿਸ ਗੁਰਸੇਵਕ ਜੀ ਨੇ ਬ੍ਰਹਮ[1] ਰੂਪੀ ਕਮਲ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ[2] ਬ੍ਰਹਮਾਨੰਦ ਰਸ ਚੱਖਿਆ[3] ਹੈ- ਬ੍ਰਹਮ[1] ਕਮਲ ਮਧੁ[2], ਤਾਸੁ ਰਸਾਦੰ[3]; ਜਾਗਤ. ਨਾਹੀ ਸੂਤਾ॥) ਐਸੇ ਜੋ ਮਹਾਨ ਰੂਪ ਬ੍ਰਹਮਜੀ[1] ਹਨ, ਉਹ ਸਾਰਿਆਂ 'ਚ ਆਇ ਹਨ- ਮਹਾ ਗੰਭੀਰ ਪਤ੍ਰ ਪਾਤਾਲਾ; ਨਾਨਕ. ਸਰਬ ਜੁ ਆਇਆ॥) ਉਪਦੇਸ ਗੁਰੂ ਮਮ. ਪੁਨਹਿ ਨ ਗਰਭੰ; ਬਿਖੁ ਤਜਿ. ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪੀਆਇਆ॥ ਐ ਜੀ. ਜਪੁ ਤਪੁ ਸੰਜਮੁ; ਸਚੁ ਅਧਾਰ॥) ਅਵਿੱਦਿਆ[1]- ਨਾ ਤਦਿ ਮਾਇਆ. ਮਗਨੁ ਨ ਛਾਇਆ[1]; ਨਾ ਸੂਰਜ. ਚੰਦ ਨ, ਜੋਤਿ ਅਪਾਰ॥ ਸਰਬ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਲੋਚਨ ਅਭ ਅੰਤਰਿ; ਏਕਾ ਨਦਰਿ ਸੁ ਤ੍ਰਿਭਵਣ ਸਾਰ॥

੫੦੪. ਕੋਟਿ ਤੇਤੀਸ ਜਾਚਹਿ. ਪ੍ਰਭ ਨਾਇਕ; ਦੇਦੇ ਤੋਟਿ ਨਾਹੀ. ਭੰਡਾਰ॥ ਸਿਧ ਸਮਾਧੀ ਅੰਤਰਿ ਜਾਚਹਿ; ਰਿਧਿ ਸਿਧਿ ਜਾਚਿ, ਕਰਹਿ ਜੈਕਾਰ॥ ਬਡੇ ਭਾਗ ਗੁਰੁ ਸੇਵਹਿ ਅਪੁਨਾ; ਭੇਦੁ ਨਾਹੀ ਗੁਰਦੇਵ ਮੁਰਾਰ॥ ਤਾ ਕਉ. ਕਾਲੁ ਨਾਹੀ ਜਮੁ ਜੋਹੈ; ਬੂਝਹਿ ਅੰਤਰਿ ਸਬਦੁ ਬੀਚਾਰ॥ ਅਬ ਤਬ ਅਵਰੁ ਨ ਮਾਗਉ. ਹਰਿ ਪਹਿ; ਨਾਮੁ ਨਿਰੰਜਨ ਦੀਜੈ ਪਿਆਰਿ॥ ਨਾਨਕ ਚਾਤ੍ਰਿਕੁ. ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਜਲੁ ਮਾਗੈ; ਹਰਿ ਜਸੁ ਦੀਜੈ ਕਿਰਪਾ ਧਾਰਿ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਪ੍ਰਾਣੀ ਨਾਮੇ ਰਾਤੇ; ਨਾਮੇ ਗਤਿ ਪਤਿ ਪਾਈ॥ ਭਾਈ ਰੇ; ਰਾਮ ਨਾਮਿ ਚਿਤੁ ਲਾਈ॥) ਭਿੱਖਿਆ ਤਾਂਈ- ਐ ਜੀ. ਬਹੁਤੇ ਭੇਖ ਕਰਹਿ ਭਿਖਿਆ ਕਉ; ਕੇਤੇ. ਉਦਰੁ ਭਰਨ ਕੈ ਤਾਈ॥) ਬੂੱਝ ਬੁੱਝਾਈ- ਸਬਦਿ ਰਤੇ ਸੇ ਬਾਚੇ; ਸਤਿਗੁਰ. ਬੂਝ ਬੁਝਾਈ॥ ਜੋ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ. ਸੋਈ ਕਰਸੀ; ਕਿਰਤੁ. ਨ ਮੇਟਿਆ ਜਾਈ॥ ਐ ਜੀ.ਭਾਗਿ ਪਰੇ.ਗੁਰ ਸਰਣਿ ਤੁਮ੍ਹਾਰੀ; ਮੈ ਅਵਰ ਨ ਦੂਜੀ ਭਾਈ॥) ਚਲੇ[1] ਗਏ। ਬਿ॒ਸਰਜਿਤ-ਨਾਮ ਰਤੇ ਕੇਵਲ ਬੈਰਾਗੀ; ਸੋਗ ਬਿਜੋਗ ਬਿਸਰਜਿਤ[1] ਰੋਗ॥

੫੦੫. ਇੱਕ[1]- ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਨਾਮ. ਬ੍ਰਿਥਾ ਜਗਿ ਜੀਵਨੁ; ਹਰਿ ਬਿਨੁ, ਨਿਹਫਲ ਮੇਕ[1] ਘਰੀ॥) ਅੱਧੀ ਰਾਈ[1] ਜਿਨਾ- ਐ ਜੀ ਸਰਣਿ ਪਰੇ. ਪ੍ਰਭੁ ਬਖਸਿ ਮਿਲਾਵੈ; ਬਿਲਮ ਨ. ਅਧੁਆ ਰਾਈ[1]॥ ਐ ਜੀ. ਸਦਾ ਦਇਆਲੁ, ਦਇਆ ਕਰਿ ਰਵਿਆ; ਗੁਰਮਤਿ ਭ੍ਰਮਨਿ ਚੁਕਾਈ॥ ਪੁਨਰਪਿ ਜਨਮੁ ਨਾਹੀ, ਜਨ ਸੰਗਤਿ; ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਮਿਲਾਈ॥ ਸੰਸਾਰ ਸਾਗਰ ਤਾਰਿ ਤਾਰਣ; ਰਮ ਨਾਮ. ਕਰਿ ਕਰਣੀ॥) ਚੱਲ ਚਿੱਤ ਵਿੱਤ- ਚਲ ਚਿਤ ਵਿਤ, ਭ੍ਰਮਾ ਭ੍ਰਮੰ; ਜਗੁ ਮੋਹ ਮਗਨ ਹਿਤੰ॥ ਥਿਰੁ ਨਾਮੁ ਭਗਤਿ, ਦਿੜੰ ਮਤੀ; ਗੁਰ ਵਾਕਿ ਸਬਦ ਰਤੰ॥) ਸੱਤਿ- ਅਸਥਾਨੁ ਹਰਿ ਨਿਹਕੇਵਲੰ; ਸਤਿ ਮਤੀ ਨਾਮ ਤਪੰ॥ ੪॥) ਗੁਰਮਤਿ ਨਿਹਚਲ, ਮਨਿ ਮਨੁ; ਮਨੰ ਸਹਜ ਬੀਚਾਰੰ॥

੫੦੬. ਸਕਤੀ ਘਰਿ. ਜਗਤੁ ਸੂਤਾ, ਨਾਚੈ ਟਾਪੈ ਅਵਰੋ ਗਾਵੈ; ਮਨਮੁਖਿ. ਭਗਤਿ ਨ ਹੋਈ॥ ਸੁਰਿ ਨਰ. ਵਿਰਤਿ ਪਖਿ, ਕਰਮੀ ਨਾਚੇ; ਮੁਨਿ ਜਨ. ਗਿਆਨ ਬੀਚਾਰੀ॥

੫੦੭. ਅ॒ਕਥ ਕਥਾ ਪੋਲੇ- ਭਗਤ ਜਨਾ ਕੀ, ਊਤਮ ਬਾਣੀ; ਗਾਵਹਿ. ਅਕਥ ਕਥਾ ਨਿਤ

ਨਿਆਰੀ॥) ਰਸ ਤੋਂ ਨਿਰਾਸ[1] ਹੋ ਕੇ- ਨਿ-ਰਸਨਿ- ਰਸ ਨਿਰਸਨਿ[1]. ਰਸਿ ਗਾਵਹਿ ਹਰਿ ਗੁਣ; ਰਸਨਾ ਹਰਿ ਰਸੁ ਧਾਰੀ॥) ਕੋਮਨ ਕਸਕੇ- ਠਾਕੁਰ ਮਹਿ ਠਕੁਰਾਈ ਤੇਰੀ; ਕੋਮਨ ਸਿਰਿ ਕੋਮਾ॥ ਪਿਤਾ ਮੇਰੋ; ਬਡੋ ਧਨੀ ਅਗਮਾ॥) ਸ਼ਰਣਾਗਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾਂ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਮੁਖੀਆ[1] ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ[1]- ਦਰਬਾਰਨ ਮਹਿ. ਤੇਰੋ ਦਰਬਾਰਾ; ਸਰਨ ਪਾਲਨ ਟੀਕਾ[1]॥) ਸੀੱਕਾ ਕਸਕੇ- ਲਖਿਮੀ ਕੇਤਕ. ਗਨੀ ਨ ਜਾਈਐ; ਗਨਿ ਨ ਸਕਉ. ਸੀਕਾ॥) ਸਿੱਧਨ ਸਿੱਧਾ- ਸਿਧਨ ਮਹਿ. ਤੇਰੀ ਪ੍ਰਭ ਸਿਧਾ; ਕਰਮਨ ਸਿਰਿ ਕਰਮਾ॥)

ਪ੦੮. ਨਾਥ ਨਰਹਰ. ਦੀਨ ਬੰਧਵ; ਪਤਿਤ. ਪਾਵਨ ਦੇਵ॥ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਹਰਨ. ਮਦ ਮੋਹ ਦਹਨ; ਮੁਰਾਰਿ. ਮਨ ਮਕਰੰਦ॥ ਜਲਤ. ਅਨਿਕ ਤਰੰਗ ਮਾਇਆ; ਗੁਰ ਗਿਆਨ ਹਰਿ ਰਿਦ ਮੰਤ॥ ਛੇਦਿ ਅਹੰਬੁਧਿ ਕਰੁਣਾਮੈ; ਚਿੰਤ ਮੇਟਿ. ਪੁਰਖ ਅਨੰਤ॥ ਮੋਹ ਮਿਥਨ ਦੁਰੰਤ ਆਸਾ; ਬਾਸਨਾ ਬਿਕਾਰ॥) ਚਰਨ-ਧੂੜਿ[1]। ਰਜ ਪੋਲਾ- ਦੀਨ ਦਇਆਲ ਪ੍ਰਸੰਨ ਪੂਰਨ; ਜਾਚੀਐ ਰਜ[1] ਸਾਧ॥) ਪਾਪਾਂ ਔਗੁਣਾਂ ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਉਧਾਰਨਾ[1] ਕਰੋ ਜੀ। ਉ-ਧਰੁ- ਰਖੁ ਧਰਮ. ਭਰਮ ਬਿਦਾਰਿ ਮਨ ਤੇ; ਉਧਰੁ[1] ਹਰਿ ਨਿਰੰਕਾਰ॥ ਧਨਾਢਿ ਆਢਿ, ਭੰਡਾਰ ਹਰਿ ਨਿਧਿ; ਹੋਤ ਜਿਨਾ ਨ ਚੀਰ॥) ਕਟਾਖਿਅ- ਖਲ ਮੁਗਧ ਮੂੜ, ਕਟਾਖ੍ਹ ਸ੍ਰੀ ਧਰ; ਭਏ ਗੁਣ ਮਤਿ ਧੀਰ॥ ਜੀਅ ਦਇਆ ਮਇਆ, ਸਰਬਤ੍ਰ ਰਮਣੰ; ਪਰਮਹੰਸਹ ਰੀਤਿ॥ ਦੇਤ ਦਰਸਨੁ, ਸ੍ਰਵਨ ਹਰਿ ਜਸੁ; ਰਸਨ ਨਾਮ ਉਚਾਰ॥)

ਗੂਜਰੀ ਕੀ ਵਾਰ. ਮਹਲਾ ੩; ਸਿਕੰਦਰ ਬਿਰਾਹਿਮ ਕੀ. ਵਾਰ ਕੀ ਧੁਨੀ. ਗਾਉਣੀ)

ਪ੦੯. ਮਤਾ ਪੋਲਾ- ਮਤਾ ਮਸੂਰਤਿ ਆਪਿ ਕਰੇ; ਜੋ ਕਰੇ ਸੁ ਹੋਈ॥) ਹਰਿ ਨਾਮੁ. ਨ ਪਾਇਆ, ਜਨਮੁ ਬਿਰਥਾ ਗਵਾਇਆ; ਨਾਨਕ. ਜਮੁ ਮਾਰਿ ਕਰੇ ਖੁਆਰ॥) ਪੁਨਾ[1] ਵਿਸ਼ੇਸ਼[1] ਕਰਕੇ, ਉਨਾਂ[2] ਹਾਨੀ[3] ਹਾਣੀ[3]- ਓਹੁ ਅਉ[1] ਹਾਣੀ[2] ਕਦੇ ਨਾਹਿ; ਨਾ ਆਵੈ ਨਾ ਜਾਇ॥) ਨਿਹ-ਫਲੁ- ਨਿਹਫਲੁ. ਤਿਨ ਕਾ ਜੀਵਿਆ, ਜਿ ਖਸਮੁ. ਨ ਜਾਣਹਿ ਆਪਣਾ; ਅਵਰੀ ਕਉ. ਚਿਤੁ ਲਾਇ॥ ਨਾਨਕ. ਏਵ ਨ ਜਾਪਈ; ਕਰਤਾ. ਕੇਤੀ ਦੇਇ ਸਜਾਇ॥) ਕੱਚ[1] ਤੋਂ ਭੀ ਕੱਚਾ[2]- ਕਥਨੀ ਬਦਨੀ ਕਰਤਾ ਫਿਰੈ; ਹੁਕਮੈ. ਮੂਲਿ ਨ ਬੁਝਈ, ਅੰਧਾ ਕਚੁਨਿ[2] ਕਚੁ[1]॥ ੨. ਕਚੁ ਨਿਕਚੁ) ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸਨੁ ਮਹੇਸੁ ਤ੍ਰੈ ਗੁਣ; ਸਿਰਿ ਧੰਧੈ ਲਾਇਆ॥) ਛੋਟਾ ਦਾਸਨ ਦਾਸ- ਨਾਨਕ. ਮੁਕਤਿ ਦੁਆਰਾ ਅਤਿ ਨੀਕਾ; ਨਾਨ੍ਹਾ[1] ਹੋਇ, ਸੁ ਜਾਇ॥) ਵਿੱਚ[1] ਦੀ- ਹਉਮੈ. ਮਨੁ ਅਸਥੂਲੁ ਹੈ; ਕਿਉ ਕਰਿ, ਵਿਚੁ[1] ਦੇ ਜਾਇ॥

ਪ੧੦. ਸੱਪ ਦੀ ਜ਼ਹਿਰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਜਿਵੇਂ ਸਿਆਣਾ ਗਾਰੜੂ ਮੰਤ੍ਰ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਔਗੁਣਾਂ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਹਿਰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ[1] ਮੰਤ੍ਰ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਕੋਈ ਵਿਰਲੇ ਗੁਰਮੁਖਿ ਗੁਰਸੇਵਕ ਜੀ ਹਨ। ਮਲਿ ਦਲਿ ਪੋਲੇ- ਗੁਰਮੁਖਿ ਕੋਈ ਗਾਰੜੂ[1]; ਤਿਨਿ ਮਲਿ ਦਲਿ ਲਾਈ ਪਾਇ॥

ਪ੧੧. ਮਿੱਟੀ- ਕਾਇਆ ਮਿਟੀ ਅੰਧੁ ਹੈ; ਪਉਣੈ ਪੁਛਹੁ ਜਾਇ॥) ਠੱਗ[1], ਓਚੱਕਾ- ਇਸੁ ਧਨ ਕਉ, ਤਸਕਰੁ. ਜੋਹਿ ਨ ਸਕਈ; ਨਾ ਓਚਕਾ[1] ਲੈ ਜਾਇ॥ ਗੁਣਵੰਤੀ ਸਾਲਾਹਿਆ; ਸਦਾ ਥਿਰੁ ਨਿਹਚਲੁ, ਹਰਿ ਪੂਰਾ॥ ਨਾਨਕ. ਕਰਤੈ ਬਣਤ ਬਣਾਈ, ਮਨਮੁਖ. ਕੂੜੁ ਬੋਲਿ ਬੋਲਿ ਡੁਬੇ; ਗੁਰਮੁਖਿ ਤਰੇ, ਜਪਿ ਹਰਿ ਨਾਉ॥

ਪ੧੨. ਕੁੱਲ[1] ਸਾਰਾ ਜਗਤੁ, ਸਾਰੇ ਜਗਤ 'ਚ ਕੁਲ ਭੀ ਤਰ ਗਈ। ਕੁੱਲ- ਆਪਿ ਤਰਿਆ.

ਕੁਲ[1] ਜਗਤੁ ਤਰਾਇਆ; ਧੰਨੁ ਜਣੇਦੀ ਮਾਇਆ॥) ਦਿਖਾ[1] ਪੋਲਾ, ਦਿਖਾਉਣਾ[1] ਕਰ:- ਪੰਡਿਤ ਭੁਲਿ ਭੁਲਿ. ਮਾਇਆ ਵੇਖਹਿ; ਦਿਖਾ[1], ਕਿਨੈ ਕਿਹੁ ਆਣਿ ਚੜਾਇਆ॥) ਦਈਇ- ਦੂਜੈ ਭਾਇ, ਪੜਹਿ ਨਿਤ ਬਿਖਿਆ; ਨਾਵਹੁ ਦਯਿ ਖੁਆਇਆ॥) ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਦਿਤੀ ਭਿੱਛਿਆ[1] ਵਾ ਸਤਿ ਬਚਨ ਕਹਿ ਕੇ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ। ਭਿੱਖਿਆ- ਛਾਦਨੁ ਭੋਜਨੁ ਨ ਲੈਹੀ ਸਤ ਭਿਖਿਆ[1]; ਮਨ ਹਠਿ ਜਨਮੁ ਗਵਾਇਆ॥) ਨਾਮ ਵਿਭੂਤੀ[1] ਵਾਲਾ, ਸਮਝਿਆ[1] ਹੈ। ਏਤੜਿਆਂ ਕਸਕੇ। ਸਮਧਾ ਪੋਲਾ- ਏਤੜਿਆ ਵਿਚਹੁ. ਸੋ ਜਨੁ ਸਮਧਾ[1]; ਜਿਨਿ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇਆ॥) ਏਹ ਜਮ ਕੀ. ਸਿਰ ਕਾਰ ਹੈ; ਏਨ੍ਹਾ ਉਪਰਿ ਜਮ ਕਾ ਡੰਡੁ ਕਰਾਰਾ॥) ਪਰ=ਜਾਲੀਐ- ਗੁਰ ਕੈ ਸਬਦਿ ਪਰਜਾਲੀਐ; ਤਾ ਏਹ ਵਿਚਹੁ ਜਾਇ॥) ਨਾਨਕ. ਮਾਇਆ ਕਾ ਮਾਰਣੁ, ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਹੈ; ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਾਇਆ ਜਾਇ॥) ਜੁੱਗ- ਇਹੁ ਮਨੁ. ਕੇਤੜਿਆ ਜੁਗ ਭਰਮਿਆ; ਥਿਰੁ ਰਹੈ ਨ. ਆਵੈ ਜਾਇ॥

ਪ੧੪. ਵਾਹੁ ਵਾਹੁ ਕਰਤੀ ਰਸਨਾ; ਸਬਦਿ ਸੁਹਾਈ॥ ਵਾਹੁ ਵਾਹੁ; ਕਰਮੀ, ਬੋਲੈ ਬੋਲਾਇ॥

ਪ੧੬. ਮਹਾਵਤ[1]- ਮਨੁ ਕੁੰਚਰੁ. ਪੀਲਕੁ[1] ਗੁਰੂ, ਗਿਆਨੁ ਕੁੰਡਾ; ਜਹ ਖਿੰਚੇ. ਤਹ ਜਾਇ॥

ਪ੧੮. ਜਿਤਨੀ ਰਚਨਾ ਪੈਦਾ[1] ਕੀਤੀ- ਸਭਸੈ ਦੇ ਦਾਤਾਰੁ; ਜੇਤ ਉਪਾਰੀਐ[1]॥) ਜੋਤਿ ਨਾਲ ਸਭ ਨੂੰ ਤ੍ਰਿਪਤ[1] ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਅਪਨੇ ਹੁਕਮ 'ਚ ਚਲਾ[1] ਰਹੇ ਹਨ- ਇਕਤੁ ਸੂਤਿ. ਪਰੋਇ; ਜੋਤਿ ਸੰਜਾਰੀਐ[1]॥) ਕਿਤੀ- ਸਿੰਘਾਸਣ[1], ਬਹੁਤੇ[2], ਵਾਜੇ[3]- ਕਿਤੀ ਬੈਹਨ੍ਹਿ[1] ਬੈਹਣੇ; ਮੁਚੁ[2]. ਵਜਾਇਨਿ ਵਜ[3]॥) ਖੜੇ- ਤੁਧੁ ਧਿਆਇਨ੍ਹਿ ਬੇਦ; ਕਤੇਬਾ ਸਣੁ ਖੜੇ॥) ਪੜੇ ੜ ਹਲੰਤ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ- ਗਣਤੀ. ਗਣੀ ਨ ਜਾਇ; ਤੇਰੈ ਦਰਿ ਪੜੇ॥) ਮਿਹਨਤ[1] ਕਰਨ ਵਾਲੇ। ਅਉਲੀਏ ਪੋਲਾ- ਪੀਰ ਪਿਕਾਬਰ ਸੇਖ; ਮਸਾਇਕ[1] ਅਉਲੀਏ॥) ਮਉੱਲੀਏ- ਓਤਿ ਪੋਤਿ ਨਿਰੰਕਾਰ; ਘਟਿ ਘਟਿ ਮਉਲੀਏ॥ ਤੱਗੀਐ- ਕੂੜਹੁ ਕਰੇ ਵਿਣਾਸੁ; ਧਰਮੇ ਤਗੀਐ॥) ਆਲਸ[1]- ਚੰਗਿਆਈਂ ਆਲਕੁ[1] ਕਰੇ; ਬੁਰਿਆਈਂ ਹੋਇ ਸੇਰ॥) ਪ੍ਰੇਮ[1] ਨਾਲ ਖੋਟੀਆਂ[2] ਕਰਤੂਤਾਂ ਕਿਤਨੀਆਂ[3] ਬਹੁਤੀਆਂ[3] ਕੀਤੀਆਂ[3]। ਖੋਟੇ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ[1]। ਹਿਤੁ ਪੋਲਾ- ਕਿਤੀਆ[3] ਕੁਢੰਗ[2]; ਗੁਝਾ ਥੀਐ ਨ ਹਿਤੁ[1]॥ ਢਕਿਆ ਪੋਲਾ। ਮਿੱਤੁ- ਨਾਨਕ. ਤੈ ਸਹਿ ਢਕਿਆ; ਮਨ ਮਹਿ ਸਚਾ ਮਿਤੁ॥) ਸਭ ਨੂੰ ਪਾਲਣ ਵਾਲੇ ਰਾਮਜੀ[1]। ਨਿੱਤ- ਨਿਤ ਜਪੀਐ ਸਾਸਿ ਗਿਰਾਸਿ; ਨਾਉ ਪਰਵਦਿਗਾਰ[1] ਦਾ॥

ਪ੧੯. ਅਭੱਗ- ਸਦਾ ਅਭਗੁ ਦੀਬਾਣੁ ਹੈ; ਹਉ. ਤਿਸੁ ਨਮਸਕਾਰਦਾ॥) ਗੁਰ ਪਰਸਾਦਿ, ਕਿਨੈ ਵਿਰਲੈ; ਹਰਿ ਧਨੁ ਖਾਟੀਐ॥ ਖਿਨ ਮਹਿ ਕਰੇ ਨਿਹਾਲੁ; ਊਣੇ. ਸੁਭਰ ਭਰਿ॥) ਲੱਗੜੀ ਜੋੜਣ=ਹਾਰੈ- ਲਗੜੀ ਸੁਥਾਨਿ; ਜੋੜਣਹਾਰੈ ਜੋੜੀਆ॥) ਹੈ[1] ਵਾ ਸੈਂਕੜੇ, ਮਾ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ- ਨਾਨਕ. ਲਹਰੀ ਲਖ ਸੈ[1] ਆਨ; ਡੁਬਣ ਦੇਇ ਨ. ਮਾ ਪਿਰੀ॥) ਭਿਆਨਕ[1], ਹਿੱਕੁ ਲੱਧਮੁ- ਬਨਿ ਭੀਹਾਵਲੈ[1]. ਹਿਕੁ ਸਾਥੀ ਲਧਮੁ; ਦੁਖ ਹਰਤਾ ਹਰਿ ਨਾਮਾ॥ ਹਰਿ ਹਰਿ, ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ; ਜੀਵਾ ਸੁਣਿ ਸੁਣੇ॥)

ਪ੨੦. ਢਕਣ ਪੋਲਾ- ਪ੍ਰੇਮ ਪਟੋਲਾ. ਤੈ ਸਹਿ ਦਿਤਾ; ਢਕਣ ਕੂ. ਪਤਿ ਮੇਰੀ॥) ਲੱਧਮੁ ਡਿੱਠਮੁ- ਤੈਡੈ ਸਿਮਰਣਿ. ਹਭੁ ਕਿਛੁ ਲਧਮੁ; ਬਿਖਮੁ. ਨ ਡਿਠਮੁ ਕੋਈ॥) ਧਿਆਇਐ ਗਾਇਐ ਆਇਐ ਵਸਾਇਐ ਗਵਾਇਐ ਪਾਇਐ ਦਿਵਾਇਐ ਛਾਇਐ, ਖ਼ਿਆਲ ਨਾਲ ਸਿਹਾਰੀ ਹੀ ਉਚਾਰਨੀ, ਕਈ ਪ੍ਰੇਮੀ ਬਿਹਾਰੀ ਲਾ ਕੇ ਗ਼ਲਤ ਬੋਲਦੇ ਹਨ। ਪਉੜੀ॥ ਹੋਵੈ ਸੁਖੁ ਘਣਾ; ਦਯਿ ਧਿਆਇਐ॥ ਵੰਞੈ ਰੋਗਾ ਘਾਣਿ; ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਇਐ॥ ਅੰਦਰਿ ਵਰਤੈ ਠਾਢਿ; ਪ੍ਰਭਿ ਚਿਤਿ ਆਇਐ॥

ਪੂਰਨ ਹੋਵੈ ਆਸ; ਨਾਇ ਮੰਨਿ ਵਸਾਇਐ॥ ਕੋਇ ਨ ਲਗੈ ਬਿਘਨੁ; ਆਪੁ ਗਵਾਇਐ॥ ਗਿਆਨ ਪਦਾਰਥੁ ਮਤਿ; ਗੁਰ ਤੇ ਪਾਇਐ॥ ਤਿਨਿ ਪਾਏ ਸਭੇ ਥੋਕ; ਜਿਸੁ ਆਪਿ ਦਿਵਾਇਐ॥ ਤੂੰ ਸਭਨਾ ਕਾ ਖਸਮੁ; ਸਭ ਤੇਰੀ ਛਾਇਐ॥) ਮੈਂਡਾ ਮੁ=ਹੱਬਤਿ- ਨਦੀ ਤਰੰਦੜੀ. ਮੈਡਾ ਖੋਜੁ ਨ ਖੁੰਭੈ; ਮੰਝਿ ਮੁਹਬਤਿ ਤੇਰੀ॥) ਹਿਰਦਾ[1], ਸਿਉਂਤਾ[2] ਹੋਇਆ- ਤਉ ਸਹ ਚਰਣੀ. ਮੈਡਾ ਹੀਅੜਾ[1] ਸੀਤਮੁ[2]; ਹਰਿ ਨਾਨਕ. ਤੁਲਹਾ ਬੇੜੀ॥) ਬਿਗਾਨੇ[1], ਮਾਰ ਕੁੱਟ[2] ਸੋਰ[2] ਸ਼ਰਾਬਾ[2], ਡੰਡ[2] ਰੌਲਾ[2] ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ, (ਹੁੰਮਸ) ਗਰਮੀ ਦਾ ਘਬਰਾ, (ਧੁੰਮਸ) ਹਨੇਰਾ- ਬਾਰਿ ਵਿਡਾਨੜੈ[1] ਹੁੰਮਸ[2] ਧੁੰਮਸ[2]; ਕੂਕਾ ਪਈਆ ਰਾਹੀ॥) ਸਹਾਰੇ[1] ਨਹੀਂ, ਜਾਂਦੇ[2], ਕਠਨ[3]- ਵਿਛੋਹੇ ਜੰਬੂਰ; ਖਵੇ[1] ਨ ਵੰਞਨਿ[2]. ਗਾਖੜੇ[3]॥

ਪ੨੧. ਸਰਣਿ ਪਰੇ ਤੇਰੀ ਦਾਸ; ਕਰਿ ਗਤਿ ਹੋਇ ਮੇਰੀਆ॥) ਲੱਧਮੁ- ਖੋਜੀ ਲਧਮੁ ਖੋਜੁ; ਛਡੀਆ ਉਜਾੜਿ॥ ਪਉ ਸਰਣਾਈ ਭਜਿ; ਸੁਖੀ ਹੂੰ ਸੁਖ ਲਹੁ॥) ਲੱਧਮੁ, ਮਾ ਬਿੰਦੀ ਨ ਲਾ- ਲਧਮੁ ਲਭਣਹਾਰੁ; ਕਰਮੁ ਕਰੰਦੋ ਮਾ ਪਿਰੀ॥) ਦੂਜਾ[1], ਦੇਖੀਦਾ[2]- ਇਕੋ ਸਿਰਜਣਹਾਰੁ; ਨਾਨਕ. ਬਿਆ[1] ਨ ਪਸੀਐ[2]॥) ਪਾਪਾਂ[1], ਪਛਾੜ[2]- ਪਾਪੜਿਆ[1] ਪਛਾੜਿ[2]; ਬਾਣੁ ਸਚਾਵਾ ਸੰਨ੍ਹਿ ਕੈ॥ ਵਡੀ ਹੂੰ ਵਡਾ, ਅਪਾਰ ਖਸਮੁ; ਜਿਸੁ. ਲੇਪੁ ਨ ਪੁੰਨਿ ਪਾਪਿ॥

ਪ੨੨. ਪੀਵਤਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮੁ ਜਨ; ਨਾਮੇ ਰਹੇ ਅਘਾਇ॥) ਵਰੀ=ਆਮ:- ਸੂਰਬੀਰ ਵਰੀਆਮ; ਕਿਨੈ. ਨ ਹੋੜੀਐ॥) ਬਲ[1] ਸਹਿਤ ਹਠ[2] ਵਾਲੀ- ਫਉਜ ਸਤਾਣੀ ਹਾਠ[2]; ਪੰਚਾ ਜੋੜੀਐ॥) ਬਿਰਕਤ[1]- ਦਸ ਨਾਰੀ ਅਉਧੂਤ[1]; ਦੇਨਿ ਚਮੋੜੀਐ॥ ਭਰਮੁ ਕੋਟੁ. ਮਾਇਆ ਖਾਈ; ਕਹੁ. ਕਿਤੁ ਬਿਧਿ ਤੋੜੀਐ॥ ਉਦਮੁ ਕਰੇਦਿਆ. ਜੀਉ ਤੂੰ; ਕਮਾਵਦਿਆ ਸੁਖ ਭੁੰਚੁ॥ ਨਾਨਕ. ਨਾਮੁ ਨ ਵਿਸਰਉ ਇਕ ਘੜੀ; ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਭਗਵੰਤ॥) ਰੱਖਣ- ਤੇਰੇ ਦਾਸ ਧਿਆਇਨਿ ਤੁਧੁ; ਤੂੰ ਰਖਣ ਵਾਲਿਆ॥

ਪ੨੩. ਘਸ[1] ਗਿਆ, ਘੱਠਾ- ਖਾਂਦਿਆ ਖਾਂਦਿਆ ਮੁਹੁ ਘਠਾ[1]; ਪੈਨੰਦਿਆ ਸਭੁ ਅੰਗੁ॥) ਵੇਖਣਾ[1]- ਅੰਤਰਿ ਬਾਹਰਿ ਇਕੁ; ਨੈਣ ਅਲੋਵਣਾ[1]॥) ਗੁਜਾਰਿਆ[1]- ਨਾਨਕ. ਦੁਨੀਆ ਸੰਗਿ ਗੁਦਾਰਿਆ[1]; ਸਾਕਤ ਮੂੜ ਨਪਾਕ॥ ਜੁੱਗਾਦੀ- ਆਦਿ ਜੁਗਾਦੀ; ਆਪਿ ਰਖਣ ਵਾਲਿਆ॥) ਘਟੇ ਘਟਿ ਪੋਲੇ- ਊਣਾ ਕਹੀ ਨ ਹੋਇ; ਘਟੇ ਘਟਿ ਸਾਰਿਆ॥) ਸਹਾਰ[1] ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ- ਪ੍ਰਭ. ਦਾਸ ਕਾ ਦੁਖੁ. ਨ ਖਵਿ[1] ਸਕਹਿ; ਫੜਿ ਜੋਨੀ ਜੁਤੇ॥) ਮੁੱਤੇ:- ਮਥੇ ਵਾਲਿ ਪਛਾੜਿਅਨੁ; ਜਮ ਮਾਰਗਿ ਮੁਤੇ॥)

ਪ੨੪. ਚਾਰਿ ਪਾਵ. ਦੁਇ ਸਿੰਗ, ਗੁੰਗ ਮੁਖ; ਤਬ. ਕੈਸੇ ਗੁਨ ਗਈ ਹੈ॥ ਫਾਟੇ ਨਾਕਨ, ਟੂਟੇ ਕਾਧਨ; ਕੋਦਉ ਕੋ ਭੁਸੁ ਖਈ ਹੈ॥) ਤ੍ਰੈਲ[1] ਕਿਣਕੇ, ਬਾਂਦਰ[2]- ਕ੍ਰਮਤ ਫਿਰਤ, ਤੇਲਕ[1] ਕੇ ਕਪਿ[2] ਜਿਉ; ਗਤਿ ਬਿਨੁ. ਰੈਨਿ ਬਿਹਈ ਹੈ॥ ਏ ਬਾਰਿਕ. ਕੈਸੇ ਜੀਵਹਿ; ਰਘੁਰਾਈ॥) ਨਲੀ[1] ਦਾ ਛੇਕ- ਜਬ ਲਗੁ; ਤਾਗਾ ਬਾਹਉ ਬੇਹੀ[1]॥) ਹਮਰਾ ਇਨ ਕਾ ਦਾਤਾ; ਏਕੁ ਰਘੁਰਾਈ॥

ਪ੨੫. ਤੂੰ ਹਰਿ ਭਜੁ. ਮਨ ਮੇਰੇ; ਪਦੁ ਨਿਰਬਾਨੁ॥ ਬਹੁਰਿ. ਨ ਹੋਇ; ਤੇਰਾ ਆਵਨ ਜਾਨੁ॥) ਚਿੰਨ੍[1], ਪ੍ਰੇਮਾ-ਭਗਤੀ ਰੂਪੀ ਸੁਗੰਧੀ ਦੇ ਨਿਵਾਸ, ਬਾਵਨ ਚੰਦਨ[2] ਰੂਪੀ ਬ੍ਰਹਮ ਜੀ, ਦਾਸਨ ਦਾਸੀ ਦੇ ਮਨ 'ਚ ਆ ਬੈਠੇ ਹਨ- ਮਲੈ ਨ ਲਾਛੈ[1]. ਪਾਰ ਮਲੋ; ਪਰਮਲੀਓ[2], ਬੈਠੋ ਰੀ ਆਈ॥) ਕਉਨੁ ਕਹੈ. ਕਿਹਿ ਬੂਝੀਐ; ਰਮਈਆ ਆਕੁਲੁ, ਰੀ ਬਾਈ॥ ਨਾਮੇ ਚੇ ਸੁਆਮੀ ਬੀਠਲੋ; ਜਿਨਿ ਤੀਨੈ ਜਰਿਆ॥) (ਅਨੂਪੁਨ) ਉਪਮਾ ਰਹਿਤ ਸੁੰਦਰ ਹਨ, ਭਾਵ ਇਤਨੇ ਸੁੰਦਰ ਸਰੂਪ ਹਨ, ਕਿ ਉਪਮਾ ਹੋ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ, ਭਾਵੇਂ ਸਾਰੇ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਜੀਅ.ਪੂਰਨ ਸੰਤ ਹਰ ਸਮੇਂ ਉਪਮਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਸਗੋਂ ਉਪਮਾ ਹੋਰ

ਵਧਦੀ ੩ ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ- ਅਵਰੁ ਨ ਫੂਲੁ; ਅਨੂਪੁਨ[1] ਪਾਵਉ॥) ਬਾਵਨ ਚੰਦਨ[1], ਵਲੇ[2] ਹੋਏ, ਸੱਪਾਂ[3] ਨੇ- ਮੈਲਾਗਰ[1]; ਬੇਰ੍[2] ਹੈ ਭੁਇਅੰਗਾ[3]॥) ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਵੇਦਨ ਕੀਤਾ, ਅਰਪਿਆ ਹੋਇਆ ਮਿੱਠਾ[1] ਭੋਜਨ, ਵਾਸਨਾ[2] ਵਾ ਸੁਗੰਧੀ- ਧੂਪ ਦੀਪ; ਨਈਬੇਦਹਿ[1] ਬਾਸਾ[2]॥) ਆਦਰ[1] ਸਤਿਕਾਰ- ਪੂਜਾ ਅਰਚਾ[1]; ਆਹਿ ਨ ਤੋਰੀ॥ ਹਿਰਦੈ ਕਮਲੁ ਘਟਿ. ਬ੍ਰਹਮੁ ਨ ਚੀਨ੍ਹਾ; ਕਾਹੇ ਭਇਆ ਸੰਨਿਆਸੀ॥

ਪ੨੬. ਭਰਮੇ ਭੂਲੀ; ਰੇ ਜੈ ਚੰਦਾ॥ ਨਹੀ ਨਹੀ ਚੀਨ੍ਹਿਆ; ਪਰਮਾਨੰਦਾ॥ ਕਾਇ ਕਮੰਡਲੁ ਕਾਪੜੀਆ ਰੇ; ਅਠਸਠਿ ਕਾਇ ਫਿਰਾਹੀ॥) ਜਨਮ[1] ਧਾਰਦਾ ਹੈ- ਵਲਿ ਵਲਿ ਅਉਤਰੈ ਪੋਲੇ- ਸਰਪ ਜੋਨਿ; ਵਲਿ ਵਲਿ ਅਉਤਰੈ[1]॥ ਬਦਤਿ ਤਿਲੋਚਨੁ. ਤੇ ਨਰ ਮੁਕਤਾ; ਪੀਤੰਬਰੁ ਵਾ ਕੇ ਰਿਦੈ ਬਸੈ॥) ਵੱਡੇ[1] ਮੁੱਢ ਰੂਪ ਹਨ। ਮਨੋ=ਪਿਮੰ- ਪਰਮਾਦਿ[1] ਪੁਰਖ ਮਨੋਪਿਮੰ; ਸਤਿ ਆਦਿ ਭਾਵ ਰਤੰ॥) ਵੱਡੇ ਅਸਚਰਜ[1] ਰੂਪ ਹਨ, ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹਨ, ਜੇਕਰ ਚਿੰਤਨ[2] ਕਰੇ ਤਦ ਸਾਰਿਆਂ ਚ ਪ੍ਰਾਪਤ[4] ਰੂਪ ਹਨ। ਪਰਮਦ=ਭੁਤੰ ਪਰ=ਕ੍ਰਿਤਿ- ਪਰਮਦਭੁਤੰ[1] ਪਰਕ੍ਰਿਤਿ ਪਰੰ; ਜਦਿ[2] ਚਿੰਤਿ[3] ਸਰਬ ਗਤੰ[4]॥) ਸੁੰਦਰ[1]। ਮਨੋਰ=ਮੰ- ਕੇਵਲ; ਰਾਮ ਨਾਮ ਮਨੋਰਮੰ[1]॥ ਬਦਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ; ਤਤ ਮਇਅੰ॥) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਜਨ ਕਰਕੇ, ਪੀੜਾ[1] ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ[2], ਬੁਢੇਪੇ ਆਧੀ ਬਿਆਧੀ, ਜਨਮ ਮਰਨ ਭੈ ਦੀ, ਸਮਰ=ਣੇਨ- ਨ ਦਨੋਤਿ[1] ਜ ਸਮਰਣੇਨ; ਜਨਮ ਜਰਾਧਿ, ਮਰਣ ਭਇਅੰ[2]॥ ੧॥ ਰਹਾਉ॥) ਜੇ ਇੱਛਾ[1] ਜਮਾਂ ਆਦਿਕਾਂ ਦੀ ਨਿਰਾਦਰੀ[2] ਕਰਨ ਦੀ, ਤਾਂ ਕਲਿਆਣ[3] ਸਰੂਪ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦਾ ਜਸੁ ਸ੍ਰੇਸਟ[4] ਕ੍ਰਿਤ ਕਰਨਾ[4] ਕਰੋ, ਪਰਾ= ਭਯੰ. ਸੁ=ਕ੍ਰਿਤ- ਇਛਸਿ[1] ਜਮਾਦਿ ਪਰਾਭਯੰ[2]; ਜਸੁ ਸ੍ਰਸਤਿ[3] ਸੁਕ੍ਰਿਤ[4] ਕ੍ਰਿਤੰ[4]॥) ਭੂਤ[2] ਕਾਲ ਵਰਤਮਾਨ[1] ਕਾਲ, ਤਿੰਨਾਂ ਸਮਿਆਂ 'ਚ ਸਮਾਇ ਹੋਇ ਅਵਿਨਾਸੀ ਹਨ, ਪ੍ਰੇਮ[3] ਪ੍ਰਕਾਸ਼[3] ਸਰੂਪ। ਇਹ[4] ਸਰਬ[4] ਸਮੱਬਿਅੰ- ਭਵ[1] ਭੂਤ[2] ਭਾਵ[3]. ਸਮਬ੍ਹਿਅੰ; ਪਰਮੰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਮਿਦੰ[4]॥) ਲੋਭ ਆਦਿਕਾਂ ਦਾ ਤਿਆਗ, ਪਰਾਏ ਘਰਾਂ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸਟੀ ਦਾ ਤਿਆਗ, ਜੇਕਰ ਇਸ ਬਿਧੀ ਦੇ ਕਰਤੱਬਾਂ[1] ਨੂੰ ਕਰੇ- ਲੋਭਾਦਿ, ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਪਰ ਗ੍ਰਿਹੰ; ਜਦਿ ਬਿਧਿ ਆਚਰਣੰ[1]॥) ਸਾਰੀ ਖੋਟੀ ਕ੍ਰਿਤ ਤੇ ਖੋਟੇ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਤਿਆਗੇ, ਚੱਕ੍ਰਧਾਰੀ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦੀ ਸਰਨ[1] ਲਵੇ- ਦੁਹ=ਕ੍ਰਿਤ, ਚੱਕ੍=ਧਰ- ਤਜਿ ਸਕਲ ਦੁਹਕ੍ਰਿਤ ਦੁਰਮਤੀ; ਭਜੁ ਚਕ੍ਰਧਰ ਸਰਣੰ[1]॥) ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਹਰੀ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰੇਮ-ਭਗਤੀ ਮਨ ਬਾਣੀ[2] ਸ੍ਰੀਰ[1] ਕਰਕੇ ਕਰੇ- ਹਰਿ ਭਗਤ ਨਿਜ ਨਿਹਕੇਵਲਾ; ਰਿਦ ਕਰਮਣਾ[1] ਬਚਸਾ[2]॥) ਜੋਗ 'ਚ ਕੀ ਹੈ?ਜੱਗਾਂ 'ਚ ਕੀ ਹੈ?ਦਾਨ 'ਚ ਕੀ ਹੈ? ਤਪੱਸਿਆ[1] 'ਚ ਕੀ ਪਿਆ ਹੈ, ਜੱਗੇਨ- ਜੋਗੇਨ ਕਿੰ. ਜਗੇਨ ਕਿੰ; ਦਾਨੇਨ ਕਿੰ, ਤਪਸਾ[1]॥) ਮੁਕਤ[1] ਪਦਵੀ[2]- ਗੋਬਿੰਦ ਗੋਬਿੰਦੇਤਿ ਜਪਿ ਨਰ; ਸਕਲ ਸਿਧਿ[1] ਪਦੰ[2]॥) ਜੈਦੇਵ ਭਗਤ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਦਸਨ ਦਾਸ ਆਇਆ ਹੈ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ, ਜੋ ਪ੍ਰਗਟ[1] ਹੀ ਕਲਿਆਣ[2] ਸਰੂਪ, ਸਾਰਿਆਂ 'ਚ ਪ੍ਰਾਪਤ[2] ਹਨ, ਸ=ਫੁਟੰ- ਜੈਦੇਵ ਆਇਉ ਤਸ ਸਫੁਟੰ[1]; ਭਵ ਭੂਤ ਸਰਬ ਗਤੰ[2]॥) ੪੯੯ ਤੋਂ ਪ੨੬, ਗੂਜਰੀ ਰਾਗੁ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸੰਪੂਰਨੰ।

ਪ੨੭. ਤੋਂ ਪ੩੬. ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ਰਾਗੁ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਅਰੰਭ:- ਗਲੀ ਪੋਲਾ- ਮੇਰੋ ਸੁੰਦਰੁ; ਕਹਹੁ. ਮਿਲੈ ਕਿਤੁ ਗਲੀ॥) ਪ੍ਰੇਮ[1] ਦੀ ਮਸਤੀ ਵਾਲੀ, ਨਿਮ੍ਰਤਾ ਵਾਲੀ ਛੋਟੀ[2], ਔਗੁਣਾਂ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹਟ[3] ਕੇ- ਲਟੁਰੀ[1] ਮਧੁਰੀ[2] ਠਾਕੁਰ ਭਾਈ; ਓਹ ਸੁੰਦਰਿ, ਹਰਿ ਢੁਲਿ[3] ਮਿਲੀ॥ ਮੇਰੇ ਮਨ; ਮੁਖਿ ਹਰਿ ਹਰਿ, ਹਰਿ ਬੋਲੀਐ॥

ਪ੨੮. ਔਗੁਣਾਂ ਉੱਗਰ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਜੂਠ ਕਰਕੇ ਅਪਵਿੱਤ੍ਰ ਜੂਠੇ[1] ਹਨ- ਤੁਮ ਪਵਿਤ੍ਰ ਪਾਵਨ

ਪੁਰਖ, ਪ੍ਰਭ ਸੁਆਮੀ; ਹਮ. ਕਿਉ ਕਰਿ ਮਿਲਹ ਜੂਠਾਰੀ[1]॥) ਨਹੀਂ[3] ਕੁਸਟੀ[1], ਵਿਕਾਰੀ[2], ਬਿਗੜ=ਰੂਪ ਬੇ=ਰਕਟੀ- ਜਿਨ ਕੈ ਹਿਰਦੈ, ਨਾਹਿ[3] ਹਰਿ ਸੁਆਮੀ; ਤੇ ਬਿਗੜਰੂਪ[1] ਬੇਰਕਟੀ[2]॥) ਚੱਟਦਾ ਹਾਂ[1], ਪਗ ਪੋਲਾ-ਜਿਨ ਕਉ ਦਇਆਲੁ ਹੋਆ ਮੇਰਾ ਸੁਆਮੀ; ਤਿਨਾ ਸਾਧ ਜਨਾ ਪਗ ਚਕਟੀ[1]॥) ਛੁੱਟਕਾਰਾ[1]- ਨਾਨਕ. ਪਤਿਤ. ਪਵਿਤ, ਮਿਲਿ ਸੰਗਤਿ; ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰ ਪਾਛੈ, ਛੁਕਟੀ[1]॥) ਛੱਕਾ ਇੱਕ- ਛਕਾ ੧) ਹੱਸਨੋ- ਕਹ ਫੂਲਹਿ, ਆਨੰਦ ਬਿਖੈ ਸੋਗ; ਕਬ ਹਸਨੋ. ਕਬ ਰੋਈਐ॥

ਪ੨੯.ਪਤੀ[1]- ਜੋ ਜੋ ਕਹੈ. ਸੋਈ ਭਲ ਮਾਨਉ; ਨਾਹਿਨ[1] ਕਾ ਬੋਲ ਕਰਤ॥) ਨਿਰਗੁਨਿ ਕਰੂਪਿ ਕੁਲ ਹੀਣ, ਨਾਨਕ ਹਉ; ਅਨਦ ਰੂਪ ਸੁਆਮੀ ਭਰਤ॥) ਸਦਹੂੰ) ਅ=ਬਰਨਾ- ਗਾਵਤ ਸੁਨਤ. ਜਪਤ ਉਧਾਰੈ; ਬਰਨ ਅਬਰਨਾ ਸਭਹੂੰ॥) ਤਬਹੂੰ ਜਬਹੂੰ) ਲਾਲਚ[1], ਲੱਬਹੂੰ- ਕਹੁ ਨਾਨਕ. ਮੇਰੇ ਪੂਰੇ ਮਨੋਰਥ; ਸਾਧਸੰਗਿ. ਤਜਿ ਲਬਹੂੰ[1]॥ ਪ੍ਰਭ ਜੀ. ਤਉ ਪ੍ਰਸਾਦਿ; ਝ੍ਰਮੁ ਡਾਰਿਓ॥) ਉਥਾਪਨ=ਹਾਰੇ- ਖਿਨ ਮਹਿ ਥਾਪਿ. ਉਥਾਪਨਹਾਰੇ; ਕੁਦਰਤਿ. ਕੀਮ ਨ ਪਹੀ॥) ਹਰਿ ਪ੍ਰਾਨ ਪ੍ਰਭੂ; ਸੁਖ ਦਾਤੇ॥

ਪ੩੦. ਪੰਜਵਾਂ- ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ਪ॥) ਸੜਦੇ[1]- ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ, ਕਰਿ ਲੀਨੋ ਅਪੁਨਾ; ਜਲਤੇ[1] ਸੀਤਲ ਹੋਣੀ॥) ਸਿਰ ਭੇਟਾ ਕਰਕੇ ਖ਼ਰੀਦਿਆ[1] ਹੈ- ਸੁੰਦਰ ਸੁਘੜ ਸਰੂਪ ਤੇ ਨਾਨਕ; ਜਿਨ੍ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਵਿਸਾਹਾ[1]॥ ਮਨ; ਕਹ ਅਹੰਕਾਰਿ ਅਫਾਰਾ॥ ਦੁਰਗੰਧ ਅਪਵਿਤ੍ਰ ਅਪਾਵਨ ਭੀਤਰਿ; ਜੋ ਦੀਸੈ ਸੋ ਛਾਰਾ॥)

ਪ੩੧. ਔਗੁਣਾਂ ਵਿਕਾਰਾਂ ਮਹਾਂ ਪਾਪਾਂ ਤੋਂ ਤਰ[1] ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉ=ਧਰੁ। ਦੁ=ਲਭ- ਉਧਰੁ[1] ਦੇਹ ਦੁਲਭ, ਸਾਧੂ ਸੰਗਿ; ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਜਪੈਰੈ॥ ਘਰੀ ਨ ਮੁਹਤੁ. ਨ ਚਸਾ ਬਿਲੰਬਹੁ; ਕਾਲੁ. ਨਿਤਹਿ ਨਿਤ ਹੇਰੈ॥ ੧॥) ਨਾਮੁ ਅਧਾਰੁ ਦੀਜੈ.ਨਾਨਕ ਕਉ; ਆਨਦ ਸੂਖ ਘਨੇਰੈ॥) ਛੱਕੇ ਦੋ- ਛਕੇ ੨॥

ਪ੩੨. ਉ=ਧਰਨਹਾਰਾ:- ਦੀਨਾ ਨਾਥ ਪ੍ਰਾਨਪਤਿ ਪੂਰਨ; ਭਵਜਲ ਉਧਰਨਹਾਰਾ॥) ਜੁੱਗਾਦਿ ਤੱਾਕੀ - ਆਦਿ ਜੁਗਾਦਿ ਭਗਤ ਜਨ ਸੇਵਕ; ਤਾਕੀ ਬਿਖੈ ਅਧਾਰਾ॥) ਸਫਲਾ[1], ਸਪੁੱਤ੍ਰ ਵਾਲੇ ਸਉਂਤ੍ਰੇ- ਸਫਲੁ ਜਨਮੁ, ਹਰਿ ਜਨ ਕਾ ਉਪਜਿਆ; ਜਿਨਿ ਕੀਨੋ ਸਉਤੁ[1] ਬਿਧਾਤਾ॥) ਪੁਕਾਰੀਏ[1]- ਟਿਕਨੁ. ਨ ਪਾਵੈ ਬਿਨੁ ਸਤਸੰਗਤਿ; ਕਿਸੁ ਆਗੈ ਜਾਇ, ਰੂਆਈਐ[1]॥ ਭਈ ਕਲਿਆਣ ਅਨੰਦ ਰੂਪ ਹੋਈ ਹੈ; ਉਬਰੇ ਬਾਲ ਗੁਪਾਲ॥

ਪ੩੩. ਨਾਸ[1] ਰੂਪ- ਕਰੁ ਮਸਤਕਿ ਧਾਰਿ. ਸਾਜਿ ਨਿਵਾਜੇ; ਮੁਏ ਦੁਸਟ. ਜੋ ਖਇਆ[1]॥) ਸਹ=ਜਇਆ- ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਸਰਬ ਸਧਾਰੀ; ਸਫਲ ਦਰਸਨ ਸਹਜਇਆ॥) ਆਗੈ ਪਾਛੈ; ਅੰਤੀ ਵਾਰੇ॥ ਬਚਨਾਰੇ, ਦਰਸਾਰੇ, ਕਰਨੈਹਾਰੇ ਇਕੱਠੇ, ਆਸਰਾ[1]- ਮਨ ਮਹਿ ਰਾਖਉ; ਏਕ ਅਸਾਰੇ[1]॥ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਨ ਦਇਆਲ; ਮੋਹਿ. ਦੀਜੈ ਕਰਿ ਸੰਤਨ ਕਾ ਚੇਰਾ॥ ਮੀਤਾ; ਐਸੇ ਹਰਿ ਜੀਉ ਪਾਏ॥ ਅਨਿਕ ਅਨਿਕ ਭਾਤਿ, ਬਹੁ ਪੇਖੇ; ਪ੍ਰਿਅ ਰੋਮ. ਨ ਸਮਸਰਿ ਲਾਏ॥ ਮੰਦਰਿ ਭਾਗੁ ਸੋਭ ਦੁਆਰੈ; ਅਨਹਤ ਰੁਣੁ ਝੁਣੁ ਲਾਏ॥) ਇਸਥਿੱਤ[1]- ਕਹੁ ਨਾਨਕ. ਸਦਾ ਰੰਗੁ ਮਾਣੇ; ਗ੍ਰਿਹ ਪ੍ਰਿਅ ਥੀਤੇ[1], ਸਦ ਥਾਏ॥

ਪ੩੪. ਕਠਨ[1] (ਛੈ) ਨਾਸ ਰੂਪ ਮਾਇਆ[2]। ਦੁੱਤ=ਰੁ। ਮਾਇਆ=ਛੈ- ਜੁਗਤਿ ਨ ਜਾਨਾ. ਗੁਨੁ ਨਹੀ ਕੋਈ; ਮਹਾ ਦੁਤਰੁ[1] ਮਾਇਆਛੈ[2]॥ ਦੀਨੁ. ਦੁਆਰੈ ਆਇਓ ਠਾਕੁਰ; ਸਰਨਿ ਪਰਿਓ ਸੰਤ.

ਹਾਰੇ॥) ਹੰਕਾਰ[1]– ਕਥਨ ਸੁਨਾਵਨ. ਗੀਤ ਨੀਕੇ ਗਾਵਨ; ਮਨ ਮਹਿ ਧਰਤੇ ਗਾਰ[1]॥) ਬਿ=ਬਰਜਿੱਤ– ਮਾਨ ਮੋਹ. ਮੇਰ ਤੇਰ ਬਿਬਰਜਿਤ; ਏਹੁ ਮਾਰਗੁ ਖੰਡੇ ਧਾਰ॥) ਬਹੁਤਾ[1]– ਆਨ. ਨ ਸਮਸਰਿ ਕੋਊ ਲਾਗੈ; ਢੂਢਿ ਰਹੇ ਹਮ ਮੂਚਾ[1]॥) ਨਿਰਹੱਲ[1] ਸੁਤੰਤ੍ਰ[2], ਅਗ=ਹੂਚਾ। ਅਤਿ ਪੋਲਾ– ਬਹੁ ਬੇਅੰਤੁ, ਅਤਿ ਬਡੋ ਗਾਹਰੋ[1]; ਥਾਹ ਨਹੀ. ਅਗਹੂਚਾ[2]॥) ਤਪੀਏ[1], ਤ=ਪੰਥਾ– ਖੋਜ ਅਸੰਖਾ.ਅਨਿਕ ਤਪੰਥਾ[1]; ਬਿਨੁ ਗੁਰ. ਨਹੀ ਪਹੂਚਾ॥

ਪ੩੫.–ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ਗ੍ਰਿਸਤੀ, ਬਾਨਪ੍ਰਸਤੀ ਸੰਨਿਆਸੀ ਚਾਰ ਆਸ਼੍ਰਮ[1], ਆਪਜੀ[2] ਦੀ ਸੇਵਾ[2] ਕਰਕੇ। ਆਸ=ਰਮ– ਚਾਰਿ ਆਸਰਮ[1] ਚਾਰਿ ਬਰੰਨਾ; ਮੁਕਤਿ ਭਏ ਸੇਵਤੋਊ[2]॥) ਨਿਰਜਤਨ[1] ਹੀ– ਕਹੁ ਨਾਨਕ. ਭਵ ਸਾਗਰੁ ਤਰਿਆ; ਹਰਿ ਨਿਧਿ ਪਾਈ. ਸਹਜੋਊ[1]॥ ਕਾਹੇ ਝ੍ਰਮਤ ਹਉ, ਤੁਮ ਝ੍ਰਮਹੁ. ਨ ਭਾਈ; ਰਵਿਆ ਰੇ ਰਵਿਆ, ਸ੍ਰਬ ਥਾਨ॥ ਬਿਨੁ ਗੁਰ. ਨ ਪਾਵੈਗੋ; ਹਰਿ ਜੀ ਕੋ ਦੁਆਰ॥) ਦਿਖਲਾਉ[1]– ਕਹ ਪੇਖਾਰਉ[1], ਹਉ ਕਰਿ ਚਤੁਰਾਈ; ਬਿਸਮਨ ਬਿਸਮੇ, ਕਹਨ ਕਹਾਤਿ॥ ਗੁਨ ਬੇਅੰਤ ਬੇਅੰਤ ਭਨੁ ਨਾਨਕ; ਕਹਨੁ. ਨ ਜਾਈ ਪਰੈ ਪਰਾਤਿ॥ ਭਉ ਨਾਹੀ, ਸੁਖ ਸਹਜ ਅਨੰਦਾ; ਅਨਿਕ ਓਹੀ ਰੇ, ਏਕ ਸਮਾਰ॥ ਸਫਲ ਮੂਰਤਿ ਗੁਰੁ; ਮੇਰੈ ਮਾਥੈ॥) ਆੱਸਰ– ਤਾ ਕੀ ਸਰਨਿ, ਆਸਰ ਪ੍ਰਭ ਨਾਨਕ; ਜਾ ਕਾ ਅੰਤੁ ਨ. ਪਾਰਾਵਾਰ॥) ਉਲਟੀ ਰੇ ਮਨ; ਉਲਟੀ ਰੇ॥) ਮੁਕਤ[1] ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਂਗਾ– ਝੂਠੈ ਕੀ ਰੇ ਝੂਠੁ ਪਰੀਤਿ; ਛੁਟਕੀ ਰੇ ਮਨ. ਛੁਟਕੀ ਰੇ; ਸਾਕਤ ਸੰਗਿ, ਨ ਛੁਟਕੀ[1] ਰੇ॥) ਕਲੰਕ[1] ਸਹਿਤ ਦਾਗੀ– ਜਿਉ ਕਾਜਰ ਭਰਿ ਮੰਦਰੁ ਰਾਖਿਓ; ਜੋ ਪੈਸੈ. ਕਾਲੂਖੀ[1] ਰੇ॥) ਤਿੰਨਾਂ[1] ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਤ੍ਰਿਕੁਟੀ– ਦੂਰਹੁ ਹੀ ਤੇ, ਭਾਗਿ ਗਇਓ ਹੈ; ਜਿਸੁ ਗੁਰ ਮਿਲਿ, ਛੁਟਕੀ ਤ੍ਰਿਕੁਟੀ[1] ਰੇ॥

ਪ੩੬. ਸਮਰੱਥ– ਸਭ ਦਿਨ ਕੇ ਸਮਰਥ. ਪੰਥ ਬਿਠੁਲੇ; ਹਉ ਬਲਿ ਬਲਿ ਜਾਉ॥ ਗਾਵਨ ਭਾਵਨ, ਸੰਤਨ ਤੋਰੈ; ਚਰਨ ਉਵਾ ਕੈ ਪਾਉ॥) ਕਰੁਣਾ=ਮੈ– ਜਾਸਨ ਬਾਸਨ ਸਹਜ ਕੇਲ ਕਰੁਣਾਮੈ; ਏਕ ਅਨੰਤ. ਅਨੂਪੈ ਠਾਉ॥ ਕਹੁ ਨਾਨਕ. ਭਜੁ ਰਾਮ ਨਾਮ ਨਿਤ; ਜਾ ਤੇ ਕਾਜੁ ਸਰੈ॥ ਸਭ ਕਿਛੁ; ਜੀਵਤ ਕੋ ਬਿਵਹਾਰ॥ ਮ੍ਰਿਗ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਜਿਉ. ਜਗ ਰਚਨਾ ਯਹ; ਦੇਖਹੁ ਰਿਦੈ ਬਿਚਾਰਿ॥ ਮਨ ਮੂਰਖ. ਅਜਹੂ ਨਹ ਸਮਝਤ; ਸਿਖ ਦੈ ਹਾਰਿਓ. ਨੀਤ॥) ੫੨੭ ਤੋਂ ੫੩੬, ਰਾਗੁ ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸੰਪੂਰਨੰ।

ਪ੩੭. ਤੋਂ ੫੫੬. **ਬਿਹਾਗੜਾ ਰਾਗੁ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਅਰੰਭ**:– ਘਰੁ ਦੂਜੇ ਦੇ – ਰਾਗੁ ਬਿਹਾਗੜਾ ਚਉਪਦੇ ਮਹਲਾ ੫ ਘਰੁ ੨ ਦੇ॥ ਔਗੁਣਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ[1] ਸੰਗਰੀ=ਆ– ਦੂਤਨ ਸੰਗਰੀਆ[1]॥) ਮਾਇਆ ਰੂਪ ਸਪਨੀ[1], ਬਸਰੀ=ਆ– ਭੁਇਅੰਗਨਿ[1] ਬਸਰੀਆ॥) ਪੁੱਟ[1] ਦਿੱਤੇ, ਉ=ਪਰੀਆ– ਅਨਿਕ ਉਪਰੀਆ[1]॥) ਸਹਜਰੀ=ਆ– ਤਉ ਸੁਖ; ਸਹਜਰੀਆ॥ ਮੋਹਰੀ=ਆ– ਮਿਥਨ ਮੋਹਰੀਆ॥) ਹੋਰਨਾਂ ਦੀਆਂ ਚੀਜਾਂ ਅਪਣੀਆਂ ਸਮਝਣੀਆਂ– ਅਨ ਕਉ; ਮੇਰੀਆ[1]॥) ਰਾਹੀ[1], ਬ=ਟਰੀਆ– ਸਗਲ ਬਟਰੀਆ[1]॥ ਇਕੱਤਰੀ=ਆ– ਬਿਰਖ ਇਕਤਰੀਆ॥) ਸਫਰੀ=ਆ– ਥਿਰੁ ਸਾਧ ਸਫਰੀਆ॥) ਸਰਨਰੀ=ਆ– ਨਾਨਕ. ਸਰਨਰੀਆ॥) ਖਾਲੀ[1], ਖਾਲੀ[2]– ਰੀਤੇ[1] ਭਰੇ, ਭਰੇ ਸਖਨਾਵੈ[2]; ਯਹ ਤਾ ਕੋ ਬਿਵਹਾਰੇ॥ ਸਗਲ ਭਰਮ ਤਜਿ. ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਾਣੀ; ਚਰਨਿ ਤਾਹਿ, ਚਿਤੁ ਲਾਇਓ॥

ਪ੩੮. ਜਿੰਦੁੜੀਏ 'ਤੇ ਬਿਸ੍ਰਾਮ- ਮਨ ਚਿੰਦਿਅੜਾ. ਫਲੁ ਪਾਇਆ, ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ; ਗੁਣ ਨਾਨਕ, ਬਾਣੀ ਬੋਲੇ ਰਾਮ॥) ਭਜੁ ਪੋਲਾ- ਨਾਨਕ. ਭਜੁ ਹਰਿ ਸਰਣਾਗਤੀ, ਮੇਰੀ ਜਿੰਦੁੜੀਏ; ਵਡਭਾਗੀ ਨਾਮੁ ਧਿਆਵੈ ਰਾਮ॥) ਕਬੂਤ੍ਰ[1]- ਜਿਉ ਪੰਖੀ ਕਪੋਤਿ[1]. ਆਪੁ ਬਨ੍ਹਾਇਆ, ਮੇਰੀ ਜਿੰਦੁੜੀਏ; ਤਿਉ ਮਨਮੁਖ ਸਭਿ. ਵਸਿ ਕਾਲੇ ਰਾਮ॥ ਜੋ ਮੋਹਿ ਮਾਇਆ. ਚਿਤੁ ਲਾਇਦੇ, ਮੇਰੀ ਜਿੰਦੁੜੀਏ; ਸੇ ਮਨਮੁਖ ਮੂੜ. ਬਿਤਾਲੇ ਰਾਮ॥

ਪ੩੯. ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ. ਸੁਣਿ ਬੇਨਤੀ. ਹਰਿ ਹਰਿ; ਜਨ ਨਾਨਕ. ਨਾਮੁ ਧਿਆਇਆ ਰਾਮ॥ ਵਡ ਪੁੰਨੀ, ਹਰਿ ਧਿਆਇਆ. ਜਨ ਨਾਨਕ; ਹਮ ਮੂਰਖ ਮੁਗਧ. ਨਿਸਤਾਰੇ ਰਾਮ॥) ਵਲ੍[1] ਫਰੇਬ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਪਰਾਇਆਂ ਨਾਲ ਧ੍ਰੋਹ[2] ਕਰਨ ਵਾਲਾ. ਵਿਸਵਾਸ ਘਾਤੀ, ਪਰਦ੍ਰੋਹੀ- ਹਮ ਪਾਪੀ ਬਲ ਵੰਚੀਆ[1], ਮੇਰੀ ਜਿੰਦੁੜੀਏ; ਪਰਦ੍ਰੋਹੀ[2] ਠਗ ਮਾਇਆ ਰਾਮ॥ ਗੁਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਹਰਿ. ਮੁਖਿ ਚੋਇਆ, ਮੇਰੀ ਜਿੰਦੁੜੀਏ; ਫਿਰਿ ਮਰਦਾ. ਬਹੁੜਿ ਜੀਵਾਇਆ ਰਾਮ॥

ਪ੪੦. ਨਾਨਕ. ਤੇ ਹਰਿ ਦਰਿ ਪੈਨ੍ਹਾਇਆ, ਮੇਰੀ ਜਿੰਦੁੜੀਏ; ਜੋ ਗੁਰਮੁਖਿ. ਭਗਤਿ ਮਨੁ ਲਾਵੈ ਰਾਮ॥ ਸਾ ਵੇਲਾ ਸੋ ਮੂਰਤੁ ਸਾ ਘੜੀ; ਸੋ ਮੁਹਤੁ ਸਫਲੁ ਹੈ, ਮੇਰੀ ਜਿੰਦੁੜੀਏ; ਜਿਤੁ ਹਰਿ ਮੇਰਾ. ਚਿਤਿ ਆਵੈ ਰਾਮ॥

ਪ੪੧. ਕਾਨ[1] ਕਨੋਡ, ਚੱਡਾ- ਜਿਨ੍ਹੀ ਇਕ ਮਨਿ. ਇਕੁ ਅਰਾਧਿਆ, ਮੇਰੀ ਜਿੰਦੁੜੀਏ; ਤਿਨਾ ਨਾਹੀ ਕਿਸੈ ਦੀ, ਕਿਛੁ ਚਡਾ[1] ਰਾਮ॥ਸਭਿ ਜੀਅ ਤੇਰੇ. ਤੂੰ ਵਰਤਦਾ, ਮੇਰੇ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭ; ਤੂੰ ਜਾਣਹਿ, ਜੋ ਜੀਇ ਕਮਾਈਐ ਰਾਮ॥) ਛੱਕਾ ਇੱਕ- ਛਕਾ ੧)ਘਰੁ ਪਹਿਲਾ- ਬਿਹਾਗੜਾ ਮਹਲਾ ਪ ਛੰਤ ਘਰੁ ੧)

ਪ੪੨. ਸਾਧੇ ਪੋਲਾ- ਹਉਮੈ ਮਮਤਾ. ਮੋਹੁ ਛੁਟਾ; ਜਾ. ਸੰਗਿ ਮਿਲਿਆ ਸਾਧੇ॥) ਬਿਧਿ ਪੂਜਾ ਪੋਲੇ। ਖੋਂਜੀਆ- ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਪੂਜਾ ਖੋਜੀਆ, ਮੇਰੇ ਲਾਲ ਜੀਉ; ਇਹੁ ਮਨੁ ਤਨੁ ਸਭੁ ਅਰਪੇਹਾ ਰਾਮ॥) ਅਤਿ ਪੋਲਾ- ਅਤਿ ਪ੍ਰੀਤਮ ਮਨ ਮੋਹਨਾ, ਘਟ ਸੋਹਨਾ; ਪ੍ਰਾਨ ਅਧਾਰਾ ਰਾਮ॥ ਨੈਨ ਤਰਸਨ. ਦਰਸ ਪਰਸਨ; ਨਹ ਨੀਦ. ਰੈਣਿ ਵਿਹਾਣੀਆ॥) ਕਥਨ[1] ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਪਦੇ[2] ਹਨ- ਨਾਨਕੁ ਪਇਅੰਪੈ[1]. ਸੰਤ ਜੰਪੈ[2]; ਮੇਲਿ ਕੰਤੁ ਹਮਾਰਾ॥) ਉਲਾਂਭੇ[1]- ਲਾਖ ਉਲਾਹਨੇ[1] ਮੋਹਿ; ਹਰਿ. ਜਬ ਲਗੁ ਨਹ ਮਿਲੈ. ਰਾਮ॥) ਚੱਲੈ- ਮਿਲਨ ਕਉ ਕਰਉ ਉਪਾਵ; ਕਿਛੁ ਹਮਾਰਾ ਨਹ ਚਲੈ. ਰਾਮ॥) ਚੱਲ ਚਿੱਤ, ਬਿੱਤ ਅਨਿੱਤ। ਬਿਧੀ ਪੋਲਾ- ਚਲ ਚਿਤ, ਬਿਤ ਅਨਿਤ, ਪ੍ਰਿਅ ਬਿਨੁ; ਕਵਨ ਬਿਧੀ. ਨ ਧੀਜੀਐ॥

ਪ੪੩. ਸੇਜ ਏਕ. ਪ੍ਰਿਉ ਸੰਗਿ; ਦਰਸੁ. ਨ ਪਾਈਐ ਰਾਮ॥) ਉੱਚਰਾਂ- ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਣੀ ਉਚਰਾ ਹਰਿ ਜਸੁ; ਮਿਠਾ ਲਾਗੈ. ਤੇਰਾ ਭਾਣਾ ਰਾਮ॥) ਸਮਰੱਥ ਅ-ਗਥ ਪੋਲਾ- ਸਮਰਥ ਅਗਥ ਅਪਾਰ ਪੂਰਨ; ਜੀਉ ਤਨੁ ਧਨੁ ਤੁਮ ਮਨਾ॥ ਧੂਰਿ ਭਗਤਨ ਕੀ. ਮਨਿ ਤਨਿ ਲਗਉ. ਹਰਿ ਜੀਉ; ਸਭ ਪਤਿਤ. ਪੁਨੀਤਾ ਰਾਮ॥ ਰਿਧਿ ਸਿਧਿ ਨਵ ਨਿਧਿ, ਹਰਿ ਜਪਿ; ਜਿਨ੍ਹੀ ਆਤਮੁ ਜੀਤਾ॥)

ਪ੪੪. ਘਰੁ ਦੂਜਾ- ਬਿਹਾਗੜਾ ਮਹਲਾ ਪ ਘਰੁ ੨) ਚਰਨ[1], ਘਟੁ ਪਗਾ ਪੋਲੇ- ਘਟੁ ਦੁਖ ਨੀਦੜੀਏ; ਪਰਸਉ ਸਦਾ ਪਗਾ[1]॥) ਪੁਰਾਤਨ[1] ਪੁਰਖ- ਰਾਂਡ. ਨ ਬੈਸਈ; ਪ੍ਰਭ ਪੁਰਖ ਚਿਰਾਣੇ[1]॥) ਸੁਖ ਸਹਜਿ ਸੋਵਹਿ. ਕਿਲਬਿਖ ਖੋਵਹਿ; ਨਾਮ ਰਸਿ ਰੰਗਿ, ਜਾਗੀਆ॥ ਮਗਾ ਪੋਲਾ- ਗਹਿ ਭੁਜਾ ਲੀਨ੍ਹੀ. ਪ੍ਰੇਮ ਭੀਨੀ; ਮਿਲਨੁ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਚ ਮਗਾ॥) ਭੱਗਹ- ਬਡ ਪੁਰਖ ਪੂਰਨ. ਗੁਣ ਸੰਪੂਰਨ; ਭ੍ਰਮ ਭੀਤਿ. ਹਰਿ ਹਰਿ ਮਿਲਿ ਭਗਹ॥

੫੪੫. ਬਿਨਵੰਤਿ ਨਾਨਕ. ਸਦਾ ਨਿਰਮਲ; ਸਚੁ ਸਬਦੁ ਰੁਣ ਝੁਣਕਾਰੋ॥) ਗਲਤੁ ਪੋਲਾ– ਮਨ ਤਨ ਗਲਤੁ ਭਏ; ਕਿਛੁ. ਕਹਣੁ ਨ ਜਾਈ ਰਾਮ॥) ਤਾਣੇ[੧] ਪੇਟੇ ਦੀ ਤਰ੍ਾਂ, ਜਲ[੨] ਵਿੱਚ ਜਲ– ਮਿਲਿ ਬ੍ਰਹਮ ਜੋਤੀ, ਓਤਿ ਪੋਤੀ[੧]; ਉਦਕੁ ਉਦਕਿ[੨] ਸਮਾਇਆ॥

੫੪੬. ਅਮਿਅ ਸਰੋਵਰੋ; ਪੀਉ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮਾ ਰਾਮ॥) ਹੋਰਨਾਂ[੧] 'ਚ ਕਿਸ[੨] ਲਈ– ਅਨ[੧] ਕਾਏ[੨] ਰਾਤੜਿਆ; ਵਾਟ ਦੁਹੇਲੀ ਰਾਮ॥ ਤੂੰ ਵਲ ਵੰਚ ਲੂਕਿ ਕਰਹਿ; ਸਭ ਜਾਣੈ ਜਾਣੀ ਰਾਮ॥ ਆਏ ਖਰੇ ਕਠਿਨ; ਜਮਕੰਕਰਿ ਪਕੜਿ ਲਇਆ॥ ਤੁਝ ਬਿਨੁ. ਕੋ ਨਾਹੀ; ਪ੍ਰਭ ਰਾਖਨਹਾਰਾ ਰਾਮ॥ ਪਤਿਤ. ਉਧਾਰਣ; ਹਰਿ ਬਿਰਦੁ. ਤੁਮਾਰਾ ਰਾਮ॥) ਊ=ਧਰੁ– ਅੰਧ ਕੂਪ ਤੇ. ਉਧਰੁ ਕਰਤੇ; ਸਗਲ ਘਟ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਾ॥)

੫੪੭. ਮੈ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ, ਸਰਬ=ਮੈ– ਸਰਨਿ ਤੇਰੀ. ਰਖਿ ਲੇਹੁ ਮੇਰੀ; ਸਰਬਮੈ ਨਿਰੰਜਨਾ॥) ਅਨੁੱਗ੍ਰਹੁ– ਕਰਿ ਅਨੁਗ੍ਰਹੁ. ਪਤਿਤ. ਪਾਵਨ; ਬਹੁ ਜੋਨਿ ਭ੍ਰਮਤੇ, ਹਾਰੀ॥) ਇਕੱਤ੍ਰ[੧] ਕਰਨਾ– ਰਤਨੁ ਤਿਆਗਿ, ਸੰਗ੍ਰਹਨ[੧] ਕਉਡੀ; ਪਸੂ ਨੀਚੁ ਇਆਨਾ॥) ਮੈ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ, ਕਲਿਆਣ=ਮੈ– ਗੁਣ ਗਾਇ ਗੋਵਿਦ ਸਦਾ ਨੀਕੇ; ਕਲਿਆਣਮੈ ਪਰਗਟ ਭਏ॥ ॥) ਪਿਆਰੇ ਸ੍ਰੇਸਟ– ਧਰਮੀਆ[੧], ਸੁਧਰਮੀ=ੜਿਆ– ਬੋਲਿ. ਸੁਧਰਮੀੜਿਆ[੧]; ਮੋਨਿ ਕਤ ਧਾਰੀ. ਰਾਮ॥

੫੪੮. ਮਾਇਆ ਝੂਠੁ ਰੁਦਨੁ; ਕੇਤੇ ਬਿਲਲਾਹੀ ਰਾਮ॥) ਘਰ[੧] ਦੇ– ਨਰਪਤਿ, ਜਾਣਿ ਗ੍ਰਿਓ[੧]; ਸੇਵਕ ਸਿਆਣੇ ਰਾਮ॥) ਚੱਲੇ– ਮਹਾ ਧਰਮ. ਸੁ ਦਾਨ ਕਿਰਿਆ; ਸੰਗਿ ਤੇਰੈ ਸੇ ਚਲੇ॥) ਅ=ਚੱਲੁ– ਗੁਰਮਤਿ, ਮਤਿ ਅਚਲੁ ਹੈ; ਚਲਾਇ. ਨ ਸਕੈ ਕੋਇ॥)

੫੪੯. ਅਗਿਆਨੁ– ਦਿਤੈ. ਕਿਤੈ ਨ ਸੰਤੋਖੀਅਨਿ; ਅੰਤਰਿ ਤ੍ਰਿਸਨਾ. ਬਹੁਤੁ ਅਗ੍ਯਾਨੁ ਅੰਧਾਰੁ॥ ਅੰਤਰਿ ਸਬਦ ਵਸਾਇਆ. ਦੁਖੁ ਕਟਿਆ; ਚਾਨਣੁ ਕੀਆ ਕਰਤਾਰਿ॥) ਆ=ਵਈ ਪੁ=ਰਈ– ਤੁਧੁ ਜੇਵਡੁ ਦਾਤਾਰੁ. ਮੈ. ਕੋਈ ਨਦਰਿ ਨ ਆਵਈ; ਤੁਧੁ. ਸਭਸੈ ਨੋ ਦਾਨੁ ਦਿਤਾ; ਖੰਡੀ ਵਰਭੰਡੀ ਪਾਤਾਲੀ ਪੁਰਈ ਸਭ ਲੋਈ॥) ਆਦਤ[੧], ਖਸ=ਲਤਿ ਪੋਲਾ– ਮੁੰਢੈ ਦੀ ਖਸਲਤਿ[੧]. ਨ ਗਈਆ ਅੰਧੇ; ਵਿਛੁੜਿ ਚੋਟਾ ਖਾਏ॥

੫੫੦. ਸਬਲਾ ਪੋਲਾ– ਕਾਮੁ ਕ੍ਰੋਧੁ ਲੋਭੁ ਅੰਤਰਿ ਸਬਲਾ; ਨਿਤ ਧੰਧਾ ਕਰਤ ਵਿਹਾਏ॥ ਹਰਿ ਕਿਰਪਾ ਤੇ. ਹੋਆ ਹਰਿ ਭਗਤੁ; ਹਰਿ ਭਗਤ ਜਨਾ ਕੈ ਮੁਹਿ ਡਿਠੈ; ਜਗਤੁ ਤਰਿਆ ਸਭੁ ਲੋੜੀਐ॥ ਹਰਿ ਆਪੇ ਠਾਕੁਰੁ ਸੇਵਕੁ ਭਗਤੁ; ਹਰਿ ਆਪੇ. ਕਰੇ ਕਰਾਏ॥) ਨਾਨਕ. ਤਰਵਰੁ ਏਕੁ ਫਲੁ; ਦੁਇ ਪੰਖੇਰੂ ਆਹਿ॥

੫੫੧. ਕਰਮ ਧਰਮ ਸਭਿ ਬੰਧਨਾ; ਪਾਪ ਪੁੰਨ ਸਨਬੰਧੁ॥ ਫਿਰਿ ਆਪੇ ਜਗਤੁ ਉਪਾਇਆ ਕਰਤੈ; ਦਾਨੁ. ਸਭਨਾ ਕਉ ਦੀਆ॥) ਬਣਾਈ=ਅਨੁ– ਆਪੇ. ਸੇਵ ਬਣਾਈਅਨੁ ਗੁਰਮੁਖਿ; ਆਪੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪੀਆ॥ ਆਪਿ ਨਿਰੰਕਾਰ. ਆਕਾਰੁ ਹੈ ਆਪੇ; ਆਪੇ ਕਰੈ. ਸੁ ਥੀਆ॥) ਝੱਲੁ– ਸੇਖਾ ਅੰਦਰਹੁ ਜੋਰੁ ਛਡਿ ਤੂ; ਭਉ ਕਰਿ. ਝਲੁ ਗਵਾਇ॥

੫੫੨. ਰੱਜੈ ਵੱਡਨੁ– ਜਨੁ ਨਾਨਕੁ ਸਾਲਾਹਿ. ਨ ਰਜੈ ਤੁਧੁ ਕਰਤੇ; ਤੂ ਹਰਿ ਸੁਖ ਦਾਤਾ ਵਡਨੁ॥) ਪੱਾਧਾ–ਪਾਠਸ਼ਾਲਾ[੧]– ਆਪੇ ਚਾਟਸਾਲ[੧]. ਆਪਿ ਹੈ ਪਾਧਾ; ਆਪੇ ਚਾਟੜੇ ਪੜਣ ਕਉ ਆਣੇ॥ ਇਕ ਥੈ ਪੜਿ. ਬੁਝੈ ਸਭੁ ਆਪੇ; ਇਕ ਥੈ ਆਪੇ ਕਰੇ ਇਆਣੇ॥

੫੫੩. ਮਰਦਾਨਾ ਪਹਿਲਾ– ਸਲੋਕੁ ਮਰਦਾਨਾ ੧॥) ਸੱਕ ਗੁੜ ਆਦਿ ਦਾ ਸਾੜਾ[੧] ਜਿਸ 'ਚੋਂ

ਸ਼ਰਾਬ ਕੱਢੀਦੀ ਹੈ ਵਾ ਮੱਟੀ– ਕਲਿ ਕਲਵਾਲੀ[1] ਕਾਮੁ ਮਦੁ; ਮਨੂਆ ਪੀਵਣਹਾਰੁ॥ ਕ੍ਰੋਧ ਕਟੋਰੀ ਮੋਹਿ ਭਰੀ; ਪੀਲਾਵਾ ਅਹੰਕਾਰੁ॥) ਸਭਾ[1]– ਮਜਲਸ[1] ਕੂੜੇ ਲਬ ਕੀ; ਪੀ ਪੀ ਹੋਇ ਖੁਆਰੁ॥) ਨਿਸ਼ਕਾਮ[1] ਕਰਮਾ ਦੀ ਕਰਣੀ, ਕਿੱਕਰ ਸੱਕ ਗੁੜ ਧਾਵਿਆਂ ਦੇ ਫੁੱਲ ਫਟਕੜੀ ਆਦਿ ਦਾ ਘੋਲ[2]– ਕਰਣੀ[1] ਲਾਹਣਿ[2] ਸਤੁ ਗੁੜੁ; ਸਚੁ ਸਰਾ ਕਰਿ ਸਾਰੁ॥) ਪਹਿਲਾ– ਮਰਦਾਨਾ ੧॥) ਕਾਇਆ ਲਾਹਣਿ ਆਪੁ ਮਦੁ; ਮਜਲਸ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਧਾਤੁ॥ ਗਿਆਨੁ ਗੁੜੁ. ਸਾਲਾਹ ਮੰਡੇ; ਭਉ ਮਾਸੁ ਆਹਾਰੁ॥) ਕਾਂ=ਯਾਂ– ਕਾਂਯਾਂ ਲਾਹਣਿ ਆਪੁ ਮਦੁ; ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤਿਸ ਕੀ ਧਾਰ॥ ਸਤਸੰਗਤਿ ਸਿਉ ਮੇਲਾਪੁ ਹੋਇ; ਲਿਵ ਕਟੋਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਭਰੀ; ਪੀ ਪੀ ਕਟਹਿ ਬਿਕਾਰ॥ ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਦੁਬਿਧਾ ਮਰੈ; ਮਨੂਆ ਅਸਥਿਰੁ. ਸੰਧਿਆ ਕਰੇ ਵੀਚਾਰੁ॥ ਨਾਨਕ. ਸੰਧਿਆ ਕਰੈ ਮਨਮੁਖੀ, ਜੀਉ ਨ ਟਿਕੈ; ਮਰਿ ਜੰਮੈ ਹੋਇ ਖੁਆਰੁ॥

ਪਪ੪. ਘਟਿ ਵਸਹਿ ਚਰਣਾਰਬਿੰਦ; ਰਸਨਾ ਜਪੈ ਗੁਪਾਲ॥) ਫੋਲੇ[1] ਪਰਦੇ– ਸਾਹਿਬੁ ਸਦਾ ਹਜੂਰਿ ਹੈ; ਭਰਮੈ ਕੇ ਛਉੜ[1] ਕਟਿ ਕੈ; ਅੰਤਰਿ ਜੋਤਿ ਧਰੇਹੁ॥) ਬ=ਣਸਪਤਿ– ਆਪੇ ਭਾਰ ਅਠਾਰਹ ਬਣਸਪਤਿ; ਆਪੇ ਹੀ ਫਲ ਲਾਏ॥) ਜਿੱਥੋਂ[1] ਤੱਕ, ਵਾਹ[2] ਵੱਸ, ਚੱਲੇ[3]– ਝੂਠਾ ਮਦੁ. ਮੂਲਿ ਨ ਪੀਚਈ; ਜੇ ਕਾ[1] ਪਾਰਿ[2] ਵਸਾਇ[3]॥

ਪਪਪ. ਅਫ਼ਰ[1] ਹਰੀ ਵਰਤ ਰਿਹਾ– ਜੁਗ ਛਤੀਹ ਗੁਬਾਰੁ ਕਰਿ; ਵਰਤਿਆ ਸੁੰਨਾ ਹਰਿ[1]॥ ਬੈਠਾ ਤਾੜੀ ਲਾਇ ਆਪਿ; ਸਭ ਦੂ ਹੀ ਬਾਹਰਿ॥) ਗਹਿਰ ਗੰਭੀਰ ਅਥਾਹ[1]– ਆਪਣੀ ਮਿਤਿ ਆਪਿ ਜਾਣਦਾ; ਆਪੇ ਹੀ ਗਉਹਰੁ[1]॥)

ਪਪਏ. ਜਿੱਚਰ ਤਿੱਚਰ– ਜਿਚਰੁ ਵਿਚਿ ਦੰਮੁ ਹੈ. ਤਿਚਰੁ ਨ ਚੇਤਈ; ਕਿ ਕਰੇਗੁ ਅਗੈ ਜਾਇ॥) ਉੱਚਾ ਅਹੁਦਾ[1]– ਨਾਨਕ. ਇਹੁ ਮਰਤਬਾ[1] ਤਿਸਨੋ ਦੇਇ; ਜਿਸਨੋ ਕਿਰਪਾ ਕਰੇ ਰਜਾਇ॥) ਭੂਤ[1], ਭੂਤਨੀ[2], ਇਸਤ੍ਰੀ[3], ਥਾਣੇਦਾਰ[4]– ਪੁਤੁ ਜਿਨੂਰਾ[1] ਧੀਅ ਜਿੰਨੂਰੀ[2]; ਜੋਰੂ[3]. ਜਿੰਨਾ ਦਾ ਸਿਕਦਾਰੁ[4]॥) ਅ=ਖੁੱਟੀ–ਹਿੰਦੂ ਮੂਲੇ ਭੂਲੇ; ਅਖੁਟੀ ਜਾਂਹੀ॥) ਇਕਾਂਤੀ– ਆਪਿ ਇਕਾਤੀ ਹੋਇ ਰਹੈ; ਆਪੇ ਵਡ ਪਰਵਾਰੁ॥ ਨਾਨਕੁ. ਮੰਗੈ ਦਾਨੁ ਹਰਿ; ਸੰਤਾ ਰੇਨਾਰੁ॥) ਪ੩੭ ਤੋਂ ਪਪਏ, ਬਿਹਾਗੜਾ ਰਾਗੁ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸੰਪੂਰਨੰ।

ਪਪ੭. ਤੋਂ ਪਦ੪. **ਵਡਹੰਸ ਰਾਗੁ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਅਰੰਭ**:– ਅਮਲੀ ਅਮਲੁ ਪੋਲੇ ਮਿਲਵੇਂ– ਅਮਲੀ. ਅਮਲੁ ਨ ਅੰਬੜੈ; ਮਛੀ. ਨੀਰੁ ਨ ਹੋਇ॥) ਟੁੱਕੜੇ[1]– ਹਉ ਵਾਰੀ ਵੰਞਾ. ਖੰਨੀਐ[1] ਵੰਞਾ; ਤਉ ਸਾਹਿਬ ਕੇ ਨਾਵੈ॥) ਮੈਨੂੰ ਕਿਉਂ[1] ਨਹੀਂ, ਸਾਰੇ ਮਹਾਤਮਾ ਰੂਪੀ ਸਖੀਆਂ ਨਾਲ[2], ਹੱਭੀਆਂ– ਮੈ ਕੀ[1]. ਨਦਰਿ ਨ ਆਵਹੀ; ਵਸਹਿ. ਹਭੀਆਂ ਨਾਲਿ[2]॥) ਤਿਖਾ ਪੋਲਾ– ਤਿਖਾ ਤਿਹਾਇਆ. ਕਿਉ ਲਹੈ; ਜਾ ਸਰ ਭੀਤਰਿ. ਪਾਲਿ॥ ਮੇਰਾ ਕੰਤੁ ਰੀਸਾਲੂ; ਕੀ ਧਨ ਅਵਰਾ ਰਾਵੇ ਜੀ॥) ਪੁੱਛਦੀ[1] ਹਾਂ, ਚੱਲਦੀ[2] ਨਹੀਂ, ਪਹੁੰਚ[3] ਗਈ ਹਾਂ। ਜੁੱਲਾਂ– ਰਾਹੁ ਦਸਾਈ[1]. ਨ ਜੁਲਾਂ[2]; ਆਖਾਂ ਅੰਮੜੀਆਸੁ[3]॥) ਬੋਲਣਾ[1] ਨਹੀਂ– ਤੈ ਸਹ ਨਾਲਿ ਅਕੂਅਣਾ[1]; ਕਿਉ ਥੀਵੈ ਘਰ ਵਾਸੁ॥) ਇੰਦ੍ਰੇ[1], ਸ਼ੋਂਕ[2] ਅਵਸਥਾ ਰੂਪ– ਮੋਰੀ[1] ਰੁਣ ਝੁਣ ਲਾਇਆ; ਭੈਣੇ. ਸਾਵਣੁ[2] ਆਇਆ॥) ਪ੍ਰੇਮ ਰੂਪੀ ਜੇਵੜਾ– ਤੇਰੇ ਮੁੰਧ ਕਟਾਰੇ ਜੇਵਡਾ; ਤਿਨਿ ਲੋਭੀ. ਲੋਭ ਲੁਭਾਇਆ॥ ਚੂੜਾ ਭੰਨੁ. ਪਲੰਘ ਸਿਉ ਮੁੰਧੇ; ਸਣੁ ਬਾਹੀ ਸਣੁ ਬਾਹਾ॥

ਪਪਣ. ਨਾ ਮਨੀਆਰੁ. ਨ ਚੂੜੀਆ; ਨਾ ਸੇ ਵੰਗੁੜੀਆਹਾ॥ ਸਭਿ ਸਹੀਆ. ਸਹੁ ਰਾਵਣਿ ਗਈਆ; ਹਉ ਦਾਧੀ. ਕੈ ਦਰਿ ਜਾਵਾ॥) ਮਾਂਗ– ਮਾਠਿ ਗੁੰਦਾਈਂ ਪਟੀਆ; ਭਰੀਐ ਮਾਗ ਸੰਧੂਰੇ॥) ਸਕਾਂ– ਆਇ. ਨ ਸਕਾ, ਤੁਝ ਕਨਿ ਪਿਆਰੇ; ਭੇਜਿ. ਨ ਸਕਾ ਕੋਇ॥ ਸੀਸੁ ਵਢੇ ਕਰਿ. ਬੈਸਣੁ ਦੀਜੈ;

ਵਿਣੁ ਸਿਰ. ਸੇਵ ਕਰੀਜੈ॥) ਸਿੱਖੈ– ਸਿਧਾ ਕੇ ਆਸਣ ਜੇ ਸਿਖੈ; ਇੰਦ੍ਰੀ ਵਸਿ ਕਰਿ ਕਮਾਇ॥ ਭਣਤਿ ਨਾਨਕੁ. ਸਤਿਗੁਰ ਕਉ ਮਿਲਦੋ ਮਰੈ; ਗੁਰ ਕੈ ਸਬਦਿ. ਫਿਰਿ ਜੀਵੈ ਕੋਇ॥

ਪਪਦ. ਨਾਨਕ. ਮਨਮੁਖਿ ਬੰਧੁ ਹੈ; ਗੁਰਮੁਖਿ. ਮੁਕਤਿ ਕਰਾਏ॥) ਸਤਗੁਰਿ ਮੋਕਉ; ਹਰਿ ਦੀਆ ਬੁਝਾਇ॥) ਦਿਲ ਦੀ ਬੇਸਫ਼ਾਈ[੧] ਵਾਲੀ– ਦੂਜੈ ਭਾਇ ਕਰੂਪੀ[੧]; ਦੁਖੁ ਪਾਵਹਿ. ਆਗੈ ਜਾਇ॥ ਸਭਨਾ ਕਾ ਭਤਾਰੁ. ਏਕੁ ਹੈ ਸੁਆਮੀ; ਕਹਣਾ. ਕਿਛੂ ਨ ਜਾਇ॥) ਭਿੰਨ[੧] – ਨਾਨਕ. ਆਪੇ ਵੇਕ[੧] ਕੀਤਿਅਨੁ; ਨਾਮੇ ਲਇਅਨੁ ਲਾਇ॥) ਤਮੋ[੧] ਗੁਣ– ਮਹਾਦੇਉ ਗਿਆਨੀ. ਵਰਤੈ ਘਰਿ ਆਪਣੈ; ਤਾਮਸੁ[੧] ਬਹੁਤੁ ਅਹੰਕਾਰਾ॥

ਪਏਠ. ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਾਤਿ ਪਤਿ; ਸਚੁ ਸੋਇ॥) ਸਹਾਇਕ[੧] ਹੁੰਦੇ ਹਨ– ਗੁਰਮੁਖਿ; ਅੰਤਰਿ ਸਖਾਈ[੧] ਪ੍ਰਭੁ ਹੋਇ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਿਸਨੋ ਆਪਿ ਕਰੇ; ਸੋ ਹੋਇ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ; ਆਪਿ ਵਡਾਈ ਦੇਵੈ ਸੋਇ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਬਦੁ ਸਚੁ; ਕਰਣੀ ਸਾਰੁ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਨਕ; ਪਰਵਾਰੈ ਸਾਧਾਰੁ॥ ਸਦਾ ਸੁਖੁ; ਸਾਚੈ ਸਬਦਿ ਵੀਚਾਰੀ॥) ਅੱਖੀਂ ਸੰਤੋਖੀਆਂ– ਅਖੀ ਸੰਤੋਖੀਆ. ਏਕ ਲਿਵ ਲਾਇ॥) ਸੰਤੋਖਿਆ ਕੰਨੇ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ– ਮਨੁ ਸੰਤੋਖਿਆ; ਦੂਜਾ ਭਾਉ ਗਵਾਇ॥) ਸਥੂਲ ਸ੍ਰੀਰ[੧], ਸੂਖਮ ਸ੍ਰੀਰ[੨]– ਦੇਹ[੧] ਸਰੀਰਿ[੨] ਸੁਖੁ ਹੋਵੈ; ਸਬਦਿ ਹਰਿ ਨਾਇ॥ ਨਾਮੁ ਪਰਮਲੁ; ਹਿਰਦੈ ਰਹਿਆ ਸਮਾਇ॥ ਹਰਿ ਚੇਤਿ ਮਨ ਮੇਰੇ; ਤੂ. ਗੁਰ ਕਾ ਸਬਦੁ ਕਮਾਇ॥) ਮੈ ਪ੍ਰਭ ਮਿਲਣ; ਪ੍ਰੇਮ ਮਨਿ ਆਸਾ॥

ਪਏਧ. ਹਉ ਕਿਉ ਕਰਿ; ਪਿਰ ਕਉ ਮਿਲਉ. ਇਆਣੀ॥ ਮੈ ਨਿਰਗੁਣ. ਬਖਸਿ; ਨਾਨਕੁ ਵੇਚਾਰਾ॥

ਪਏਨ. ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰ ਪਾਸਹੁ. ਹਰਿ ਗੋਸਟਿ ਪੂਛਾਂ; ਕਰਿ ਸਾਂਝੀ. ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਵਾਂ॥ ਨਾਨਕ. ਹਰਿਜਨ ਹਰਿ. ਇਕੇ ਹੋਏ; ਹਰਿ ਜਪਿ. ਹਰਿ ਸੇਤੀ ਰਲਿਆ॥) ਕੋਟਿ ਕੋਟਿ ਕੋਟਿ; ਲਖ ਧਾਵੈ॥ ਇਕੁ ਤਿਲੁ; ਤਾ ਕਾ. ਮਹਲੁ ਨ ਪਾਵੈ॥ ਮਹਲਿ ਬੁਲਾਇਆ ਪ੍ਰਭ; ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਭੁੰਚਾ॥

ਪਏਫ. ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਮਹੱਲਾ[੧] ੪ ਜੀ– ਨਾਨਕ. ਸਾਧੂ[੧] ਦੇਖਿ; ਮਨੁ ਰਾਤਾ॥ ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਪ੍ਰਭ; ਭਏ ਨਿਹਾਲਾ॥ ਸੰਸਾਰ ਸਾਗਰ ਤੇ ਕਢੁ; ਦੇ ਹਾਥੀ॥

ਪਏਬ. ਖੇਲ ਖੇਲਾਈਐ– ਮੇਰੈ ਅੰਤਰਿ ਲੋਚਾ. ਮਿਲਣ ਕੀ ਪਿਆਰੇ; ਹਉ ਕਿਉ ਪਾਈ.ਗੁਰ ਪੂਰੇ॥ ਜੇ ਸਉ ਖੇਲ. ਖੇਲਾਈਐ ਬਾਲਕੁ; ਰਹਿ ਨ ਸਕੈ.ਬਿਨੁ ਖੀਰੇ॥ ਮੇਰੈ ਅੰਤਰਿ ਭੁਖ.ਨ ਉਤਰੈ ਅੰਮਾਲੀ; ਜੇ. ਸਉ ਭੋਜਨ ਮੈ ਨੀਰੇ॥) ਮਹਾਤਮਾ ਰੂਪੀ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਖੀ[੧], ਜਿੱਚਰੁ ਤਿੱਚਰੁ– ਜਿਚਰੁ. ਦੂਜਾ ਭਰਮੁ ਸਾ ਅੰਮਾਲੀ[੧]; ਤਿਚਰੁ. ਮੈ ਜਾਣਿਆ ਪ੍ਰਭੁ ਦੂਰੇ॥

ਪਏਪ. ਬਿਨੁ ਸਾਚੇ. ਹੋਰੁ ਸਾਲਾਹਣਾ; ਜਾਸਹਿ. ਜਨਮੁ ਸਭੁ ਖੋਇ॥ ਅਨ ਦਿਨੁ ਲਾਹਾ ਸਚੁ ਨਾਮੁ ਧਨੁ; ਭਗਤਿ ਭਰੇ ਭੰਡਾਰਾ॥ ਹਮ ਨੀਚ ਸੇ. ਊਤਮ ਭਏ; ਹਰਿ ਕੀ ਸਰਣਾਈ॥ ਬਿਖੁ ਸੇ. ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਭਏ; ਗੁਰਮਤਿ ਬੁਧਿ ਪਾਈ॥) ਔਗੁਣ ਪਾਪ ਅੱਕ[੧], ਭਗਤਿ ਚੰਨਣ[੨] ਬਣ ਗਏ। ਪ੍ਰੇਮਾ–ਭਗਤੀ ਵਾਸ਼ਨਾ[੩] ਵਸਾਉਣੇ[੪] ਕਰਕੇ, ਅੱਕਹੁ– ਅਕਹੁ[੧] ਪਰਮਲ[੨] ਭਏ; ਅੰਤਰਿ ਵਾਸਨਾ[੩] ਵਸਾਈ[੪]॥) ਨ੍ਹਾਈਐ– ਕਾਇਆ ਕੂੜਿ ਵਿਗਾੜਿ; ਕਾਹੇ ਨਾਈਐ॥) ਨ੍ਹਾਤਾ– ਨਾਤਾ ਸੋ ਪਰਵਾਣੁ; ਸਚੁ ਕਮਾਈਐ॥) ਤਦੋਂ[੧]– ਜਬ ਸਾਚ ਅੰਦਰਿ. ਹੋਇ ਸਾਚਾ; ਤਾਮਿ[੧]. ਸਾਚਾ ਪਾਈਐ॥

ਪ੬੬. ਬਰਾਬਰ[1]– ਕਿਛੁ ਪੁੰਨ ਦਾਨ. ਅਨੇਕ ਕਰਣੀ; ਨਾਮ ਤੁਲਿ ਨ ਸਮਸਰੇ[1]॥) ਚਿਰੋਕਣਾ[1]– ਨਾਨਕਾ. ਜਿਨ ਨਾਮੁ ਮਿਲਿਆ; ਕਰਮੁ ਹੋਆ ਧੁਰਿ ਕਦੇ[1]॥ ਨਾਮੁ ਤੇਰਾ ਹੈ ਸਾਚਾ; ਸਦਾ ਮੈ ਮਨਿ ਭਾਣਾ॥

ਪ੬੭. ਕੀਰਤਿ ਕਰਹਿ ਸੁਆਮੀ; ਤੇਰੈ ਦੁਆਰੇ॥) ਅ॒ਲਖ ਪੋਲਾ– ਵਡਾ ਸਾਹਿਬੁ ਹੈ ਆਪਿ; ਅਲਖ ਅਪਾਰਾ॥) ਮਿੱਠੀ[1] – ਤੇਰੀ ਚਾਲ ਸੁਹਾਵੀ; ਮਧੁਰਾੜੀ[1] ਬਾਣੀ॥) ਕੂਕਦੀਆਂ[1], ਚੜ੍ਦੀ ਜੁਆਨੀ[2]– ਕੁਹਕਨਿ[1] ਕੋਕਿਲਾ; ਤਰਲ ਜੁਆਣੀ[2]॥) ਹਾਥੀ[1] ਥੰਮ੍[2] ਥੰਮ੍ ਵੇਪਰਵਾਹੀ ਨਾਲ਼ ਨਾਮੁ ਦੀ ਮਸਤੀ 'ਚ ਮਹਾਂ ਵਿਸਮਾਦ ਲੀਣ ਮਸਤ[3], ਪਗੁ ਪੋਲਾ– ਸਾਰੰਗ[1] ਜਿਉ. ਪਗੁ ਧਰੈ ਠਿਮਿ[2] ਠਿਮਿ; ਆਪਿ ਆਪੁ ਸੰਧੂਰਏ[3]॥) (ਸ੍ਰੀ) ਸੋਭਾ ਵਾਲੇ (ਸ੍ਰੀ) ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ (ਰੰਗ) ਅਨੰਦ ਸਰੂਪ ਵਾਹਿਗੁਰੂ[1]। ਪਾਣੀ[2] ਬਣਾਵਟ[2] ਮੱਤੀ– ਸ੍ਰੀਰੰਗ[1] ਰਾਤੀ. ਫਿਰੈ ਮਾਤੀ; ਉਦਕੁ. ਗੰਗਾ ਵਾਣੀ[2]॥) ਨਾਨਕ. ਸਾ ਧਨ ਮੇਲਿ ਲਈ. ਪਿਰਿ ਆਪੇ; ਸਾਚੈ ਸਾਹਿ ਸਵਾਰੀ॥

ਪ੬੮. ਰੱਾਤੀ ਮੱਾਤੀ– ਸਦਾ ਰੰਗਿ ਰਾਤੀ. ਸਹਜੇ ਮਾਤੀ; ਅਨ ਦਿਨੁ ਨਾਮੁ ਵਖਾਣੈ॥) ਕੱਾਮਣਿ ਵਡੱਭਾਗੀ– ਕਾਮਣਿ ਵਡਭਾਗੀ. ਅੰਤਰਿ ਲਿਵ ਲਾਗੀ; ਹਰਿ ਕਾ ਪ੍ਰੇਮੁ. ਸੁ ਭਾਇਆ॥ ੨ ਸੁਭਾਇਆ)

ਪ੬੯. ਮਨ ਮੇਰਿਆ; ਤੂ. ਸਦਾ ਸਚੁ ਸਮਾਲਿ ਜੀਉ॥ ਮਨ ਮੇਰਿਆ. ਜਨਮੁ ਪਦਾਰਥੁ ਪਾਇ ਕੈ; ਇਕਿ. ਸਚਿ ਲਗੇ ਵਾਪਾਰਾ॥) ਗੂੜ੍ਹੀ– ਮਤਿ ਨਿਹਚਲ. ਅਤਿ ਗੂੜੀ ਗੁਰਮੁਖਿ; ਸਹਜੇ. ਨਾਮੁ ਵਖਾਣਿਆ॥)

੫੭੦. ਬਹਾਦਰ[1] ਡਰਾਕਲ[2] ਵਰੀ॒ਆਮੁ। ਫੁਸੀ ਪੋਲਾ– ਜਿਉ ਤਿਸ ਦੀ ਵਡਿਆਈ, ਆਪਿ ਕਰਾਈ; ਵਰੀਆਮੁ[1] ਨ ਫੁਸੀ[2] ਕੋਈ॥) ਰਿਦਾ ਖ਼ੂਹ[1]– ਅੰਤਰਿ ਖੂਹਟਾ[1]. ਅੰਮ੍ਰਿਤਿ ਭਰਿਆ; ਸਬਦੇ. ਕਾਢਿ ਪੀਐ ਪਨਿਹਾਰੀ॥

੫੭੧. ਕਮਲ਼[1], ਭੁਲਾਈ[2]– ਮਾਇਆ ਮੋਹੁ. ਸਭੁ ਬਰਲੁ[1] ਹੈ; ਦੂਜੈ ਭਾਇ. ਖੁਆਈ[2] ਰਾਮ॥) ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਉਚਾਰਨ[1] ਕੀਤੇ– ਦਰਿ ਸਾਚੈ. ਸਦਾ ਹੈ ਸਾਚਾ; ਸਾਚੈ ਸਬਦਿ ਸੁਭਾਖਿਆ[1]॥

੫੭੨. ਮਹ॒ਲੁ ਪੋਲਾ। ਸਾਈਂ– ਨਾਨਕ. ਜੋ ਨਾਮਿ ਰਤੇ. ਸੇਈ ਮਹਲੁ ਪਾਇਨਿ; ਮਤਿ ਪਰਵਾਣੁ ਸਚੁ ਸਾਈ॥) ਵਿਗਸੇ ਪੋਲਾ– ਹਰਿ ਨਾਮੋ. ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਦ੍ਰਿੜਾਏ; ਜਪਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ. ਵਿਗਸੇ ਰਾਮ॥ ਮੇਰੈ ਮਨਿ ਬੈਰਾਗੁ ਭਇਆ. ਬੈਰਾਗੀ; ਮਿਲਿ ਗੁਰ ਦਰਸਨਿ. ਸੁਖੁ ਪਾਏ॥

੫੭੩. ਹਰਿ ਆਪੇ. ਹਰਿ ਆਪੇ; ਪੁਰਖੁ ਨਿਰੰਜਨੁ ਸੋਈ ਰਾਮ॥ ਹਰਿ ਆਪੇ. ਹਰਿ ਆਪੇ ਮੇਲੈ; ਕਰੈ ਸੋ ਹੋਈ ਰਾਮ॥ ਤਿਮਰ ਅਗਿਆਨੁ ਗਵਾਇਆ; ਗੁਰ ਗਿਆਨੁ ਅੰਜਨੁ. ਗੁਰਿ ਪਾਇਆ ਰਾਮ॥

੫੭੪. ਜਿਨੀ ਦਰਸਨੁ. ਜਿਨੀ ਦਰਸਨੁ; ਸਤਿਗੁਰ ਪੁਰਖ. ਨ ਪਾਇਆ ਰਾਮ॥ ਤਿਨ ਨਿਹਫਲੁ. ਤਿਨ ਨਿਹਫਲੁ ਜਨਮੁ; ਸਭੁ ਬ੍ਰਿਥਾ ਗਵਾਇਆ ਰਾਮ॥ ਹਮ ਚਾਤ੍ਰਿਕ. ਹਮ ਚਾਤ੍ਰਿਕ ਦੀਨ; ਹਰਿ ਪਾਸਿ. ਬੇਨੰਤੀ ਰਾਮ॥) ਸੱਤੀ– ਕਹੁ ਨਾਨਕ. ਗੁਰਿ. ਨਾਮੁ ਦ੍ਰਿੜ੍ਾਇਆ; ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਹਰਿ ਸਤੀ॥ ਹਰਿ ਕਿਰਪਾ. ਹਰਿ ਕਿਰਪਾ ਕਰਿ; ਸਤਿਗੁਰੁ ਮੇਲਿ. ਸੁਖ ਦਾਤਾ ਰਾਮ॥) ਬਾਤਾਂ– ਹਮ ਪੂਛਹ.

ਹਮ ਪੂਛਹ; ਸਤਿਗੁਰ ਪਾਸਿ. ਹਰਿ ਬਾਤਾ ਰਾਮ॥ ਸੁਣਿ ਗੁਰਮੁਖਿ. ਸੁਣਿ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮਿ; ਸਭਿ ਬਿਨਸੇ. ਹੰਉਮੈ ਪਾਪਾ ਰਾਮ॥) ਲੱਖਿਅੜੇ- ਜਪਿ ਹਰਿ ਹਰਿ. ਜਪਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ; ਲਖਿਅੜੇ ਜਗਿ ਤਾਪਾ ਰਾਮ॥ ਮੁਖਿ ਗੁਰਮੁਖਿ. ਮੁਖਿ ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਪਿ; ਸਭਿ ਰੋਗ ਗਵਾਇਆ ਰਾਮ॥

ਪ੭ਪ. ਹਮ ਪਾਪੀ. ਹਮ ਪਾਪੀ ਨਿਰਗੁਣ ਦੀਨ; ਤੁਮ੍ਹਾਰੇ ਰਾਮ॥) ਗੁਰ ਮਿਲਿ. ਗੁਰ ਮੇਲਿ ਮੇਰਾ ਪਿਆਰਾ; ਹਮ. ਸਤਿਗੁਰ ਕਰਹ ਭਗਤੀ ਰਾਮ॥) ਘੋੜੀ[1]- ਦੇਹ ਤੇਜਣਿ[1] ਜੀ; ਰਾਮਿ ਉਪਾਈਆ ਰਾਮ॥) ਚੰਗੀ[1]- ਮਾਣਸ ਜਨਮੁ. ਵਡ ਪੁੰਨੇ ਪਾਇਆ; ਦੇਹ ਸੁ ਕੰਚਨ ਚੰਗੜੀਆ[1]॥) ਨਵੇਂ ਰੰਗ ਵਾਲੇ[1] ਨਵ=ਰੰਗੜੀਆ- ਗੁਰਮੁਖਿ. ਰੰਗੁ ਚਲੂਲਾ ਪਾਵੈ; ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਵਰੰਗੜੀਆ[1]॥) ਬੁੱਝਿ- ਦੇਹ ਪਾਵਉ ਜੀਨੁ; ਬੁਝਿ ਚੰਗਾ ਰਾਮ॥) ਮਲਾਹ[1]- ਹਰਿ ਬੋਹਿਥਿ ਚੜਿ. ਵਡਭਾਗੀ ਲੰਘੈ; ਗੁਰੁ ਖੇਵਟੁ[1] ਸਬਦਿ ਤਰਾਏ॥) ਕੰਡਿਆਲਾ[1], ਕੜੀ=ਆਲੁ- ਕੜੀਆਲੁ[1] ਮੁਖੇ; ਗੁਰਿ ਗਿਆਨੁ ਦ੍ਰਿੜਾਇਆ ਰਾਮ॥ ਤਨਿ ਪ੍ਰੇਮੁ ਹਰਿ; ਚਾਬਕੁ ਲਾਇਆ ਰਾਮ॥ ਤਨਿ ਪ੍ਰੇਮੁ. ਹਰਿ ਹਰਿ ਲਾਇ ਚਾਬਕੁ; ਮਨੁ ਜਿਣੈ ਗੁਰਮੁਖਿ ਜੀਤਿਆ॥) ਅ=ਘੜੋ- ਅਘੜੋ ਘੜਾਵੈ. ਸਬਦੁ ਪਾਵੈ; ਅਪਿਉ ਹਰਿ ਰਸੁ ਪੀਤਿਆ॥ ਘੋੜੀ ਤੇਜਣਿ ਦੇਹ; ਰਾਮਿ ਉਪਾਈਆ ਰਾਮ॥) ਘੋੜੀ- ਜਿਤੁ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਜਾਪੈ; ਸਾ ਧਨੁ ਧੰਨੁ ਤੁਖਾਈਆ[1] ਰਾਮ॥) ਦੇਹ[1]- ਚੜ੍ਹਿ- ਚੜਿ ਦੇਹੜਿ[1] ਘੋੜੀ. ਬਿਖਮੁ ਲਘਾਏ; ਮਿਲੁ ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਰਮਾਨੰਦਾ॥ ਜਨ ਨਾਨਕ. ਹਰਿ ਵਰੁ ਪਾਇਆ ਮੰਗਲੁ; ਮਿਲਿ ਸੰਤ ਜਨਾ ਵਾਧਾਈ॥ ਦੇਹ ਤੇਜਨੜੀ; ਹਰਿ ਨਵਰੰਗੀਆ ਰਾਮ॥ ਗੁਰ ਗਿਆਨੁ. ਗੁਰੂ; ਹਰਿ ਮੰਗੀਆ ਰਾਮ॥

ਪ੭੬. ਸੁਨੈਹਰੀ[1]- ਦੇਹ ਕੰਚਨ; ਜੀਨੁ ਸੁਵਿਨਾ[1] ਰਾਮ॥ ਕੜੀਆਲੁ ਮੁਖੇ; ਗੁਰਿ ਅੰਕਸੁ ਪਾਇਆ ਰਾਮ॥) ਹਾਥੀ[1], ਵੱਸਿ- ਮਨੁ ਮੈਗਲੁ[1]; ਗੁਰ ਸਬਦਿ. ਵਸਿ ਆਇਆ ਰਾਮ॥) ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ[1]- ਹਰਿ ਗਾਇ ਮੰਗਲੁ ਰਾਮ ਨਾਮਾ; ਹਰਿ ਸੇਵ ਸੇਵਕ ਸੇਵ ਕੀ[1]॥ ਪ੍ਰਭ ਜਾਇ ਪਾਵੈ ਰੰਗ ਮਹਲੀ; ਹਰਿ ਰੰਗੁ ਮਾਣੈ. ਰੰਗ ਕੀ॥) ਸਮਾਏ[1] ਸਮਝੇ[1], ਲੱਧਾ.ਸਮੱਧਾ- ਸੋ ਘਰੁ ਲਧਾ. ਸਹਜਿ ਸਮਧਾ[1]; ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ ਅਧਾਰਾ॥ ਗੁਰਿ. ਮੰਤ੍ਰੁ ਸਬਦੁ ਸਚੁ; ਦੀਤਾ ਰਾਮ॥

ਪ੭੭. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਰੂਪ ਬ੍ਰਹਮ, ਬੁਝਾਏ ਪੋਲਾ- ਨਿਰਭਉ ਭਏ. ਖਸਮ ਰੰਗਿ ਰਾਤੇ; ਜਮ ਕੀ ਤ੍ਰਾਸ ਬੁਝਾਏ॥) ਪ੍ਰਕਾਸ਼-ਸਰੂਪ[1] ਬ੍ਰਹਮ, ਬੁਝੈ ਪੋਲਾ- ਲੋਇਣ. ਲੋਈ[1] ਡਿਠ; ਪਿਆਸ ਨ ਬੁਝੈ. ਮੂ ਘਣੀ॥) ਵਿਕਾਰ ਹੰਕਾਰ ਲੋਭ ਕ੍ਰੋਧ ਆਦਿ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਦੇਖਣ ਵਾਲ਼ੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਹੀਂ, ਹੋਰ[1] ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਾਲ ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੱਕਣ ਵਾਲੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਹਨ, ਮਾ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ- ਨਾਨਕ. ਸੇ ਅਖੜੀਆਂ ਬਿਅੰਨਿ[1]; ਜਿਨੀ ਡਿਸੰਦੋ ਮਾ ਪਿਰੀ॥ ਸੇ ਸਾਚੀ ਦਰਗਹ; ਭਾਣੇ ਰਾਮ॥ ਸੇਈ ਸਜਣ ਸੰਤ ਸੇ ਸੁਖੀਏ; ਠਾਕੁਰ ਅਪਣੇ ਭਾਣੇ॥) ਜੱਗਦੀਸ- ਦੁਖ ਨਾਸ. ਭਰਮ ਬਿਨਾਸ ਤਨ ਤੇ; ਜਪਿ ਜਗਦੀਸ ਈਸਹ ਜੈ ਜਏ॥

ਪ੭੮. ਨਾਨਕ. ਜਾਣੇ ਸਤਿ; ਸਾਂਈ. ਸੰਤ ਨ ਬਾਹਰਾ॥ ਮਿਲਿ ਜਲੁ ਜਲਹਿ; ਖਟਾਨਾ ਰਾਮ॥ ਨਾਨਕ. ਕ੍ਰਮ ਭੈ ਗੁਣ ਬਿਨਾਸੇ; ਮਿਲਿ ਜਲੁ ਜਲਹਿ. ਖਟਾਨਾ॥ ਰਖੁ ਜਗਤੁ ਸਗਲ; ਦੇ ਹਥਾ ਰਾਮ॥ ਪ੍ਰਭ; ਦੂਖ ਦਰਦ ਕ੍ਰਮ ਹਰਤਾ ਰਾਮ॥ ਮਨ ਇਛਿਅੜਾ; ਫਲੁ ਪਾਈਐ ਰਾਮ॥) ਪ੍ਰਗਟ[1] ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਗੱਾਜੇ- ਘਟਿ ਘਟਿ; ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦੁ ਗਾਜੇ[1] ਰਾਮ॥) ਘਰੁ ਪੰਜਵਾਂ। ਅਲਾਹਣੀਆਂ- ਰਾਗੁ ਵਡਹੰਸੁ ਮਹਲਾ ੧ ਘਰੁ ਪ ਅਲਾਹਣੀਆ) ਜਾਨੀ=ਅੜਾ- ਮੁਹਲਤਿ ਪੁਨੀ. ਪਾਈ ਭਰੀ; ਜਾਨੀਅੜਾ ਘਤਿ ਚਲਾਇਆ॥

੫੭੯. ਵਾਲੇਵੇ ਕਾਰਣਿ. ਬਾਬਾ ਰੋਈਐ; ਰੋਵਣੁ ਸਗਲ ਬਿਕਾਰੋ॥

੫੮੦. ਆਪੀ=ਨੈ। ਅ=ਲਖ ਪੋਲਾ–ਜਿਨਿ ਆਪੀਨੈ ਆਪੁ ਸਾਜਿਆ; ਸਚੜਾ ਅਲਖ ਅਪਾਰੋ॥ ਸਚੜਾ ਸਾਹਿਬੁ ਸਚੁ ਤੂ; ਸਚੜਾ ਦੇਹਿ ਪਿਆਰੋ॥) ਹਿੰਸਕ[੧] ਜੀਵ– ਜੰਮਣੁ ਮਰਣਾ ਆਇ ਗਇਆ; ਬਧਿਕੁ[੧] ਜੀਉ ਬਿਕਾਰੋ॥) ਭੈੜੇ[੨] ਨੇ। ਡੁੱਬਣ[੩] ਜੋਗੇ। ਉਪਾਅ[੪] ਜ਼ੋਰ[੪] ਹੈ– ਡੂਡੜੈ[੨]. ਨਾਮੁ ਵਿਸਾਰਿਆ; ਬੂਡੜੈ[੩]. ਕਿਆ ਤਿਸੁ ਚਾਰੋ[੪]॥) ਛੁੱਟੜ[੫] ਹੋਈ। ਲੁੱਟੀ[੬]। । ਦੁਖੀ[੭]। ਮੁਰਦਾ[੮]। ਵੇਹੜੇ[੯]। ਆਖ਼ਿਰ ਸਮੇਂ[੧੦]। ਛੁੱਟੀ ਮੁੱਠੀ ਵਿੱਧਣੀਆ– ਸਾ ਧਨ ਛੁਟੀ[੫] ਮੁਠੀ[੬]. ਝੂਠਿ ਵਿਧਣੀਆ[੭]; ਮਿਰਤਕੜਾ[੮] ਅੰਙਨੜੇ[੯] ਬਾਰੇ[੧੦]॥) ਆਖ਼ਿਰ ਸਮੇਂ[੧੧]– ਸੁਰਤਿ ਮੁਈ. ਮਰੁ ਮਾਈਏ; ਮਹਲ ਰੁੰਨੀ. ਦਰ ਬਾਰੇ[੧੧]॥ ਜੀਵਤੁ ਮਰੈ. ਸੁ ਜਾਣੀਐ; ਪਿਰ ਸਚੜੈ. ਹੇਤਿ ਪਿਆਰੇ॥

੫੮੧. ਦੁਖੀ[੧]। ਕਰਕੇ[੨]– ਹਉ ਮੁਠੜੀ. ਧੰਧੈ ਧਾਵਣੀਆ; ਪਿਰਿ ਛੋਡਿਅੜੀ. ਵਿਧਣ[੧] ਕਾਰੇ[੨]॥) ਅਨੰਦ[੨] ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ। ਰਹ=ਸਿਅੜੀ– ਮੈ. ਪਿਰੁ ਸਚੁ ਸਾਲਾਹਣਾ; ਹਉ ਰਹਸਿਅੜੀ[੨] ਨਾਮਿ ਭਤਾਰੇ॥) ਇਸਤ੍ਰੀ[੩]– ਸੋਹਾਗਣੀ ਹੋੜੇ ਔਂਕੜ ਵਿਚਕਾਰ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਬੋਲਣੀ– ਬਈਅਰਿ[੩] ਨਾਮਿ ਸੋਹਾਗਣੀ; ਸਚੁ ਸਵਾਰਣਹਾਰੋ॥) ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਛੋੜਾ[੪]– ਗਾਵਹੁ ਗੀਤੁ. ਨ ਬਿਰਹੜਾ[੪]; ਨਾਨਕ. ਬ੍ਰਹਮ ਬੀਚਾਰੋ॥) ਇਸਥਿੱਤ ਕਰਕੇ[੫]। ਮਾਇਆ ਵਿਕਾਰ[੬] ਹੰਕਾਰ, ਕਾਲ ਰੂਪੀ ਜਾਲ[੭] ਪਾਇਆ, ਜਾਲੁ ਹੋੜੇ ਔਂਕੜ ਦੀ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਅਵਾਜ਼ ਬੋਲਣੀ– ਜਿਨਿ. ਜਗੁ ਥਾਪਿ[੫] ਵਤਾਇਆ[੬] ਜਾਲੁ[੭]; ਸੋ ਸਾਹਿਬੁ ਪਰਵਾਣੋ॥) ਜਿਨਿ. ਜਗੁ ਸਿਰਜਿ ਸਮਾਇਆ; ਸੋ ਸਾਹਿਬੁ. ਕੁਦਰਤਿ ਜਾਣੋ ਵਾ॥) ਅੱਧ ਵਿਚਾਲੇ[੭]। ਉੱਠਿ ਚੱਲਣਾ. ਅੱਧ– ਬਾਬਾ ਆਇਆ ਹੈ. ਉਠਿ ਚਲਣਾ; ਅਧ[੭] ਪੰਧੈ ਹੈ. ਸੰਸਾਰੋ ਵਾ॥) ਪਿਛਲੇ ਬੀਜੇ[੮] ਪਾਪ, ਇਸ[੧੧] ਵੇਲੇ[੧੨] ਫ਼ਲ ਦੇਣ ਲਈ ਨਹੀ ਜੰਮਦੇ– ਇਬ[੧੧] ਕੇ[੧੨] ਰਾਹੇ[੮]. ਜੰਮਨਿ ਨਾਹੀ; ਪਛੁਤਾਣੇ ਸਿਰਿ ਭਾਰੋ॥) ਸੱਦਦਾ[੯] ਹੈ। ਲੱਬਿ– ਲਬਿ ਧੰਧੈ ਮਾਇਆ. ਜਗਤੁ ਭੁਲਾਇਆ; ਕਾਲੁ ਖੜਾ ਰੂਆਏ[੯]॥

੫੮੨. ਵਿਸ਼ੇ ਰੂਪ ਗੁੜ[੧] ਨੇ, ਜੀਵ[੨] ਰੂਪੀ ਮੱਖੀ ਨੂੰ ਖਾ ਲਿਆ– ਹੋਛੀ ਮਤਿ. ਭਇਆ ਮਨੁ ਹੋਛਾ; ਗੁੜੁ[੧] ਸਾ. ਮਖੀ[੨] ਖਾਇਆ॥) ਵੇ[੧] ਮ੍ਰਯਾਦ ਨੰਗਾ[੨] –ਨਾ[੧] ਮਰਜਾਦੁ[੨]. ਆਇਆ ਕਲਿ ਭੀਤਰਿ; ਨਾਂਗੋ ਬੰਧਿ ਚਲਾਇਆ॥) ਸੱਦਾ[੪]– ਲਿਖਿਅੜਾ ਲੇਖੁ. ਨ ਮੇਟੀਐ; ਦਰਿ. ਹਾਕਾਰੜਾ[੪] ਆਇਆ ਹੈ॥) ਭੈ ਰੋਵੈ. ਗੁਣ ਸਾਰਿ ਸਮਾਲੇ; ਕੋ ਮਰੈ ਨ ਮੁਇਆ ਨਾਲੇ॥) ਸਿਆਣਾ[੫]– ਨਾਨਕ. ਜੁਗਿ ਜੁਗਿ ਜਾਣ ਸਿਜਾਣਾ[੫]; ਰੋਵਹਿ. ਸਚੁ ਸਮਾਲੇ॥) ਮਹਲਾ ਤੀਜਾ ਮਹਲਾ ਤੀਜਾ ਕਹਿਣਾ, ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖ ਕੇ, ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਤਿੰਨ ਜਾਂ ਤ੍ਰੈ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਾ– ਵਡਹੰਸੁ ਮਹਲਾ ੩ ਮਹਲਾ ਤੀਜਾ) ਸਾ ਧਨ ਰੰਡ. ਨ ਕਬਹੂ ਬੈਸਈ; ਨਾ ਕਦੇ ਹੋਵੈ ਸੋਗੁ॥) ਸਾਰ=ਹਿ. ਸਮਾਲ=ਹਿ– ਗੁਣਵੰਤੀਆ ਗੁਣ ਸਾਰਹਿ. ਅਪਣੇ ਕੰਤ ਸਮਾਲਹਿ; ਨਾ ਕਦੇ ਲਗੈ ਵਿਜੋਗੋ॥

੫੮੩. ਅਉਗੁਣ. ਸਬਦਿ ਜਲਾਏ. ਦੂਜਾ ਭਾਉ ਗਵਾਏ; ਸਚੇ ਹੀ ਸਚਿ ਰਾਤੀ॥ ਸੋ ਪਿਰੁ ਸਚਾ. ਸਦ ਹੀ ਸਾਚਾ ਹੈ; ਨਾ ਓਹੁ ਮਰੈ. ਨ ਜਾਏ॥ ਇਹੁ ਤਨੁ. ਰੁਲੈ ਰੁਲਾਇਆ, ਕਾਮਿ ਨ ਆਇਆ; ਜਿਨਿ. ਖਸਮੁ ਨ ਜਾਤਾ ਹਦੂਰੇ॥

੫੮੪. ਜਮ ਪੁਰਿ ਘੋਰ ਅੰਧਾਰੁ. ਮਹਾ ਗੁਬਾਰੁ; ਨਾ ਤਿਥੈ ਭੈਣ. ਨ ਭਾਈ॥) ਨਾਸਵੰਤ[੧] ਬੁਢੇਪਾ[੨]– ਇਹੁ ਸਰੀਰੁ ਜਜਰੀ[੧] ਹੈ; ਇਸਨੋ ਜਰੁ[੨] ਪਹੁਚੈ ਆਈ॥

੫੮੫. ਤਿਸੁ ਜੇਵਡੁ. ਅਵਰੁ ਨ ਸੂਝਈ; ਕਿਸੁ ਆਗੈ ਕਹੀਐ ਜਾਏ॥) ਲਲਾਂ ਧੁਨਿ ਪੋਲੇ- ਵਡਹੰਸ ਕੀ ਵਾਰ ਮਹਲਾ ੪; ਲਲਾਂ ਬਹਲੀਮਾ ਕੀ ਧੁਨਿ, ਗਾਵਣੀ॥) ਤੱਤਬੇਤਾ[੧] -ਸਬਦਿ ਰਤੇ ਵਡ ਹੰਸ[੧] ਹੈ; ਸਚੁ ਨਾਮੁ ਉਰਿ ਧਾਰਿ॥) ਸੰਗ੍ਰਹਿ- ਸਚੁ ਸੰਗ੍ਰਹਹਿ. ਸਦ ਸਚਿ ਰਹਹਿ; ਸਚੈ ਨਾਮਿ ਪਿਆਰਿ॥) ਸਭਨਾਂ[੨]- ਤੂ ਅਣਮੰਗਿਆ ਦਾਨੁ ਦੇਵਣਾ; ਸਭਨਾਹਾ[੨] ਜੀਆ॥

੫੮੬. ਪਗੀਂ ਪੋਲਾ- ਤਿਸੁ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਸਭ ਪਗੀ ਪਵਹੁ; ਜਿਨਿ ਮੋਹ ਅੰਧੇਰੁ ਚੁਕਾਇਆ॥

੫੮੭. ਇਕਿ. ਸਦਾ ਇਕਤੈ ਰੰਗਿ ਰਹਹਿ; ਤਿਨ ਕੈ. ਹਉ ਸਦ ਬਲਿਹਾਰੈ ਜਾਉ॥ ਨਾਨਕ. ਨਾਮਿ ਰਤੇ ਸੁਖੀਏ ਸਦਾ; ਸਚੇ ਸਿਉ ਲਿਵ ਲਾਇ॥

੫੮੮. ਨਾਨਕੁ. ਗੁਰ ਵਿਟਹੁ ਵਾਰਿਆ. ਜਿਨਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਦੀਆ; ਮੇਰੇ ਮਨ ਕੀ ਆਸ ਪੁਰਾਈ॥) ਭੇਖੀਂ। ਬੁਝਈ ਪੋਲਾ- ਭੇਖੀ. ਅਗਨਿ ਨ ਬੁਝਈ; ਚਿੰਤਾ ਹੈ ਮਨ ਮਾਹਿ॥) ਸ੍ਰੀਰ ਨੂੰ ਕਸ਼ਟ ਦੇਣੇ ਕਰਕੇ, ਮਨ[੧] ਨਹੀਂ ਮਰਦਾ- ਵਰਮੀ ਮਾਰੀ. ਸਾਪੁ[੧] ਨ ਮਰੈ; ਤਿਉ. ਨਿਗੁਰੇ ਕਰਮ ਕਮਾਹਿ॥) ਸੁਖਾ ਪੋਲਾ- ਜਿਨੀ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇਆ; ਤਿਨੀ ਪਾਇਅੜੇ ਸਰਬ ਸੁਖਾ॥) ਭੁੱਖਾ- ਸਭੁ ਜਨਮੁ ਤਿਨਾ ਕਾ ਸਫਲੁ ਹੈ; ਜਿਨ ਹਰਿ ਕੇ ਨਾਮ ਕੀ ਮਨਿ ਲਾਗੀ ਭੁਖਾ॥) ਦੁੱਖਾ- ਜਿਨੀ. ਗੁਰ ਕੈ ਬਚਨਿ ਆਰਾਧਿਆ; ਤਿਨ. ਵਿਸਰਿ ਗਏ ਸਭਿ ਦੁਖਾ॥) ਚੁੱਖਾ- ਤੇ ਸੰਤ ਭਲੇ ਗੁਰਸਿਖ ਹੈ; ਜਿਨ. ਨਾਹੀ ਚਿੰਤ ਪਰਾਈ ਚੁਖਾ॥) ਮੁੱਖਾ- ਧਨੁ ਧੰਨੁ ਤਿਨਾ ਕਾ ਗੁਰੂ ਹੈ; ਜਿਸੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਫਲ ਹਰਿ ਲਾਗੇ ਮੁਖਾ॥ ੬॥) ਪਕੜਨ[੨] ਰੋਕਣ[੨]। ਵੱਸਿ- ਜਮ ਕਾਲੈ ਵਸਿ ਜਗੁ ਬਾਂਧਿਆ; ਤਿਸ ਦਾ ਫਰੂ[੨] ਨ ਕੋਇ॥ ਏਹਾ ਕਾਇਆ ਰੋਗਿ ਭਰੀ; ਬਿਨੁ ਸਬਦੈ. ਦੁਖੁ ਹਉਮੈ ਰੋਗੁ. ਨ ਜਾਇ॥ ਤਿਸੁ ਗੁਰ ਕਉ. ਹਉ ਖੰਨੀਐ; ਜਿਨਿ. ਮਧੁਸੂਦਨੁ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਸੁਣਾਇਆ॥

੫੮੯. ਜਿਸੁ ਤੂ ਮੇਲਹਿ ਪਿਆਰਿਆ, ਸੋ ਤੁਧੁ ਮਿਲੈ; ਗੁਰਮੁਖਿ ਵੀਚਾਰੇ॥ ਰਤਨਾ ਸਾਰ. ਨ ਜਾਣਈ; ਅਗਿਆਨੀ ਅੰਧੁ ਅੰਧਾਰੁ॥) ਨਾਨਕ. ਮਨਮੁਖਿ ਜੀਵਦਿਆ ਮੁਏ; ਹਰਿ ਵਿਸਰਿਆ. ਦੁਖੁ ਪਾਇ॥

੫੯੦. ਰਾਜੇ ਓਇ. ਨ ਆਖੀਅਹਿ; ਭਿੜਿ ਮਰਹਿ. ਫਿਰਿ ਜੂਨੀ ਪਾਹਿ॥) ਨਾਨਕ. ਵਿਣੁ ਨਾਵੈ ਨਕੀਂ ਵਢੀਂ ਫਿਰਹਿ; ਸੋਭਾ. ਮੂਲਿ ਨ ਪਾਹਿ॥ ਗੁਰੁ ਸਤਿਗੁਰੁ. ਬੋਹਲੁ ਹਰਿ ਨਾਮ ਕਾ; ਵਡਭਾਗੀ ਸਿਖ. ਗੁਣ ਸਾਂਝ ਕਰਾਵਹਿ॥ ਮਨਮੁਖ. ਘਰਿ ਹੋਦੀ ਵਥੁ ਨ ਜਾਣਨੀ; ਅੰਧੇ. ਭਉਕਿ ਮੁਏ ਬਿਲਲਾਇ॥

੫੯੧. ਪ੍ਰੰਸਨ[੧]- ਜਿਨਾ ਗੁਰਸਿਖਾ ਕਉ. ਹਰਿ ਸੰਤੁਸਟੁ[੧] ਹੈ; ਤਿਨੀ. ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਗਲ ਮੰਨੀ॥) ਚੜ੍ਹੀ। ਚ੍ਵਗਣਿ- ਜੋ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇਦੇ; ਤਿਨੀ ਚੜੀ. ਚਵਗਣਿ ਵੰਨੀ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦਿ; ਜਪਿ ਹਰਿ. ਗਤਿ ਪਾਈ॥ ਬਿਨੁ ਗੁਰ. ਹਰਿ ਨਾਮੁ; ਨ ਕਿਨੈ ਪਾਇਆ. ਮੇਰੇ ਭਾਈ॥) ਗੁਰਮੁਖਿ ਹਰਿ ਭਗਤਿ; ਹਰਿ ਆਪਿ ਲਹਾਈ॥ ਨਾਨਕ. ਪੂਰੈ ਕਰਮਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮਿਲੈ; ਹਰਿ ਜੀਉ ਕਿਰਪਾ ਕਰੇ ਰਜਾਇ॥) ਮੁੱਠੀ- ਜਿਸ ਕੈ ਘਰਿ. ਦੀਬਾਨੁ ਹਰਿ ਹੋਵੈ; ਤਿਸ ਕੀ ਮੁਠੀ ਵਿਚਿ, ਜਗਤੁ ਸਭੁ ਆਇਆ॥) ਮਨੁੱਖਾਂ[੧], ਦੇ[੨], ਕਚਿਹਰੀਓ[੩]। ਨੱਸਿ ਭੱਜਿ- ਮਾਣਸਾ[੧] ਕਿਅਹੁ[੨] ਦੀਬਾਣਹੁ[੩]. ਕੋਈ ਨਸਿ ਭਜਿ ਨਿਕਲੈ; ਹਰਿ ਦੀਬਾਣਹੁ. ਕੋਈ ਕਿਥੈ ਜਾਇਆ॥) ਤਾਬਿਆ[੪] ਕਰ

ਦਿੱਤੇ– ਸੋ ਐਸਾ ਹਰਿ ਦੀਬਾਨੁ. ਵਸਿਆ ਭਗਤਾ ਕੈ ਹਿਰਦੈ; ਤਿਨਿ ਰਹਦੇ ਖੁਹਦੇ ਆਣਿ, ਸਭਿ ਭਗਤਾ ਅਗੈ ਖਲਵਾਇਆ[੪]॥

ਪ੯੨. ਅ=ਲਖੁ ਪੋਲਾ– ਸਭਿ ਘਟ ਭੋਗਵੈ. ਅਲਿਪਤੁ ਰਹੈ; ਅਲਖੁ. ਨ ਲਖਣਾ ਜਾਈ॥) ਗੱਲਾਂ। ਮਸ=ਲਤਿ ਪੋਲਾ– ਹਰਿ ਨਾਵੈ ਨਾਲਿ ਗਲਾ. ਹਰਿ ਨਾਵੈ ਨਾਲਿ ਮਸਲਤਿ; ਹਰਿ ਨਾਮੁ. ਹਮਾਰੀ ਕਰਦਾ ਨਿਤ ਸਾਰਾ॥ ਜਨ ਨਾਨਕ ਕੰਉ. ਹਰਿ ਨਾਮੁ. ਹਰਿ ਗੁਰਿ ਦੀਆ; ਹਰਿ ਹਲਤਿ ਪਲਤਿ. ਸਦਾ ਕਰੇ ਨਿਸਤਾਰਾ॥ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਹਮਾਰਾ ਪ੍ਰਭੁ ਅਬਿਗਤੁ ਅਗੋਚਰੁ; ਅਬਿਨਾਸੀ ਪੁਰਖੁ ਬਿਧਾਤਾ॥

ਪ੯੩. ਹਰਿ ਨਾਮੁ. ਹਮਾਰਾ ਭੋਜਨੁ ਛਤੀਹ ਪਰਕਾਰ; ਜਿਤੁ ਖਾਇਐ. ਹਮ ਕਉ ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਭਈ॥) ਨਾਮ ਵਰਤਾਉਣ ਦੀ ਮੁਖਤਿਆਰੀ[੧] ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਦੀ=ਈ– ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਹਮਾਰਾ ਵਣਜੁ. ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਵਾਪਾਰੁ; ਹਰਿ ਨਾਮੈ ਕੀ. ਹਮ ਕੰਉ, ਸਤਿਗੁਰਿ ਕਾਰਕੁਨੀ[੧] ਦੀਈ॥

ਪ੯੪. ਘਰ ਹੀ ਮੁੰਧਿ. ਵਿਦੇਸਿ ਪਿਰੁ; ਨਿਤ ਝੂਰੇ ਸੰਮ੍ਹਾਲੇ॥) ਭੁੱਖ[੧], ਖਾਣ ਦੀ ਇੱਛਿਆ[੧]। ਮਿਟੀ ਪੋਲਾ– ਤਿਪਤਿ ਰਹੇ ਆਘਾਇ; ਮਿਟੀ ਭਭਾਖਿਆ[੧]॥) ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨੀ[੨]। ਉ=ਪੱਕਰੇ– ਜਿਨ ਕਾਰਣਿ. ਗੁਰੂ ਵਿਸਾਰਿਆ; ਸੇ ਨ ਉਪਕਰੇ[੨] ਅੰਤੀ ਵਾਰ॥) ਪੜਿ ਝਾੜੇ ਪੈਰ ਹਲੰਤ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ– ਹਰਿ ਆਪੇ ਮਾਰੈ. ਹਰਿ ਆਪੇ ਛੋਡੈ; ਮਨ ਹਰਿ ਸਰਣੀ. ਪੜਿ ਰਹੀਐ॥) ਵੇਪ੍ਰਵਾਹ[੩]। ਸਕੈ ਪੋਲਾ, ਨਿੱਸਲੁ– ਹਰਿ ਬਿਨੁ. ਕੋਈ ਮਾਰਿ ਜੀਵਾਲਿ. ਨ ਸਕੈ; ਮਨ ਹੋਇ ਨਿਚਿੰਦ. ਨਿਸਲੁ[੩] ਹੋਇ ਰਹੀਐ॥ ਉਠਦਿਆ ਬਹਦਿਆ ਸੁਤਿਆ, ਸਦਾ ਸਦਾ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਈਐ; ਜਨ ਨਾਨਕ. ਗੁਰਮੁਖਿ ਹਰਿ ਲਹੀਐ॥ ੧੨॥ ੧॥ ਸੁੱਧੁ– ਸੁਧੁ) ਪਪ੭ ਤੋਂ ਪ੯੪, ਵਡਹੰਸ ਰਾਗੁ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸੰਪੂਰਨੰ।

ਪ੯੫. ਤੋਂ ੬੫੯. ਸੋਰਠਿ ਰਾਗੁ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਅਰੰਭ:– ਸਭਨਾ ਮਰਣਾ ਆਇਆ; ਵੇਛੋੜਾ ਸਭਨਾਹ॥) ਅੱਗੇ[੧] ਜਾ ਕੇ ਕਿੰਨ੍ਹਾਂ[੩] ਦਾ ਮਿਲਣਾ[੨] ਹੋਵੇਗਾ– ਪੁਛਹੁ ਜਾਇ ਸਿਆਣਿਆ; ਆਗੈ[੧] ਮਿਲਣੁ[੨] ਕਿਨਾਹ[੩]॥ ਜਿਨ ਮੇਰਾ ਸਾਹਿਬੁ ਵੀਸਰੈ; ਵਡੜੀ ਵੇਦਨ ਤਿਨਾਹ॥) ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ[੨] ਨਿਆਈਂ ਰੋਣੇ[੩] ਤੇ– ਜੋ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ. ਸੋ ਥੀਐ; ਰੰਨ[੨] ਕਿ ਰੁੰਨੈ[੩] ਹੋਇ॥) ਗੜ੍– ਧਰਤੀ ਉਪਰਿ. ਕੋਟ ਗੜ; ਕੇਤੀ ਗਈ ਵਜਾਇ॥) ਮਿਉਂਦੇ[੪] ਸਮਾਉਂਦੇ[੪] ਨਹੀਂ ਸਨ। ਨੱਕਿ ਨੱਥਾ – ਜੋ. ਅਸਮਾਨਿ ਨ ਮਾਵਨੀ[੪]; ਤਿਨ ਨਕਿ ਨਥਾ ਪਾਇ॥) ਦੁੱਖ। ਸੂਲੀਆ ਕੰਨੇ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ– ਜੇ ਮਨ ਜਾਣਹਿ ਸੂਲੀਆ[੧]; ਕਾਹੇ ਮਿਠਾ ਖਾਹਿ॥) ਗਲੀਂ ਪੋਲਾ– ਨਾਨਕ. ਅਉਗੁਣ ਜੇਤੜੇ; ਤੇਤੇ ਗਲੀ ਜੰਜੀਰ॥) ਨਿਗੁਰੇ[੫]– ਅਗੈ ਗਏ. ਨ ਮੰਨੀਅਨਿ; ਮਾਰਿ ਕਢਹੁ. ਵੇਪੀਰ[੫]॥) ਖ਼ੁਸ਼ਨਸੀਬ ਭਾਗਵਾਨ[੬]– ਭਾਉ ਕਰਮ ਕਰਿ ਜੰਮਸੀ; ਸੇ ਘਰ ਭਾਗਠ[੬] ਦੇਖੁ॥) ਦੁਕਾਨ[2]– ਸੁਰਤਿ ਸੋਚ ਕਰਿ ਭਾਂਡਸਾਲ[2]; ਤਿਸੁ ਵਿਚਿ. ਤਿਸਨੋ ਰਖੁ॥) ਪ੍ਰਸੰਨ[੮] ਹੋ। ਹੱਸੁ– ਵਣਜਾਰਿਆ ਸਿਉ ਵਣਜੁ ਕਰਿ; ਲੈ ਲਾਹਾ ਮਨ ਹਸੁ[੮]॥) ਬੰਨੁ ਕੱਲੁ– ਖਰਚੁ ਬੰਨੁ ਚੰਗਿਆਈਆ; ਮਤੁ ਮਨ ਜਾਣਹਿ ਕਲੁ॥) ਘਰ ਟਿਕਾਣਾ[੯]। ਮਹੱਲੁ– ਨਿਰੰਕਾਰ ਕੈ ਦੇਸਿ ਜਾਹਿ; ਤਾ ਸੁਖਿ ਲਹਹਿ ਮਹਲੁ[੯]॥

ਪ੯੬. ਬੰਨੁ ਬਦੀਆਂ– ਬੰਨੁ ਬਦੀਆ. ਕਰਿ ਧਾਵਣੀ; ਤਾ ਕੋ ਆਖੈ ਧੰਨੁ॥) ਚ=ਵਗਣ–

ਨਾਨਕ. ਵੇਖੈ ਨਦਰਿ ਕਰਿ; ਚੜੈ ਚਵਗਣ ਵੰਨੁ॥ ਨਾਮੁ ਦਾਨੁ ਇਸਨਾਨੁ ਨ. ਮਨਮੁਖਿ; ਤਿਤੁ ਤਨਿ ਧੂੜਿ ਧੁਮਾਈ॥) ਦੁਰਗੰਧੀ[੧੬] ਵਾਲੇ ਬਚਨ[੧੦]– ਗੰਧਣ[੧੬] ਵੈਣਿ[੧੦] ਰਤਾ ਹਿਤਕਾਰੀ; ਸਬਦੈ. ਸੁਰਤਿ ਨ ਆਈ॥) ਅੱਖੀਂ– ਅਖੀ ਮੀਟਿ ਚਲਿਆ ਅੰਧਿਆਰਾ; ਘਰੁ ਦਰੁ ਦਿਸੈ ਨ ਭਾਈ॥ ਪੁੜੁ ਧਰਤੀ. ਪੁੜੁ ਪਾਣੀ ਆਸਣੁ; ਚਾਰਿ ਕੁੰਟ ਚਉਬਾਰਾ॥) ਗੁਪਤ[੧੩]– ਇਕਤੁ ਰੂਪਿ ਫਿਰਹਿ ਪਰਛੰਨਾ[੧੩]; ਕੋਇ. ਨ ਕਿਸ ਹੀ ਜੇਹਾ॥ ਕਰਤਾ; ਤੂ ਸੈ ਮਾਣੁ ਨਿਮਾਣੇ॥

ਪਦ੭. ਜਾਤਿ ਅਜਾਤਿ. ਅਜੋਨੀ ਸੰਭਉ; ਨਾ ਤਿਸੁ ਭਾਉ.ਨ ਭਰਮਾ॥) ਅ=ਕੁਲ ਪੋਲਾ– ਅਕੁਲ ਨਿਰੰਜਨ. ਅਪਰ ਪਰੰਪਰੁ; ਸਗਲੀ ਜੋਤਿ ਤੁਮਾਰੀ॥) ਬੱਜਰ– ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਮੁਕਤੇ ਗੁਰਮਤੀ; ਨਿਰਭੈ ਤਾੜੀ ਲਾਈ॥) ਸਾਚੇ ਸਚਿਆਰ ਵਿਟਹੁ; ਕੁਰਬਾਣੁ॥) ਵੱਸਗਤਿ. ਗਤਿ ਪੋਲਾ– ਜੰਤ ਉਪਾਇ ਕਾਲੁ ਸਿਰਿ ਜੰਤਾ; ਵਸਗਤਿ ਜੁਗਤਿ ਸਬਾਈ॥) ਸ਼ੁਧ ਹਿਰਦੇ[੧੪] ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਕਰਤੱਬ ਵਾਲੇ[੧੫]– ਸੂਚੈ ਭਾਡੈ[੧੪]. ਸਾਚੁ ਸਮਾਵੈ; ਵਿਰਲੇ ਸੂਚਾਚਾਰੀ[੧੫]॥

ਪਦ੮. ਸਾਕਤ. ਪ੍ਰੇਮੁ ਨ ਪਾਈਐ; ਹਰਿ ਪਾਈਐ ਸਤਿਗੁਰ ਭਾਇ॥ ਸਤਿਗੁਰ. ਬੰਧਨ ਤੋੜਿ ਨਿਰਾਰੇ; ਬਹੁੜਿ. ਨ ਗਰਭ ਮਝਾਰੀ ਜੀਉ॥ ਚੰਗੇ[੧], ਮੰਦੇ[੨] ਮੋਹ ਰੂਪੀ ਚਿੱਕੜ[੩]। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਡੁੱਬਾਉਂਦਾ[੪] ਹੈ। ਅਪ=ਸਰ– ਸਰ[੧] ਅਪਸਰ[੨] ਕੀ ਸਾਰ. ਨ ਜਾਣਹਿ; ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ ਕੀਚ[੩] ਬੁਡਾਹੀ[੪] ਜੀਉ॥) ਔਗੁਣਾਂ ਵਿਕਾਰਾਂ ਕਰਕੇ ਲੁੱਟਿਆ[੩] ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸਤ੍ਰੀ[੨]। ਮੰਦ ਕਰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਤੱਕਣ[੪]– ਅਪਨਾ ਘਰੁ ਮੂਸਤ[੩]. ਰਾਖਿ ਨ ਸਾਕਹਿ; ਕੀ ਪਰ ਘਰੁ[੨]. ਜੋਹਨ[੪] ਲਾਗਾ॥ ਮਨ ਰੇ ਸਮਝੁ; ਕਵਨ ਮਤਿ ਲਾਗਾ॥) ਪ੍ਰੇਮ[੫]– ਆਪੇ ਦੁਖ ਸੁਖ ਭੋਗਿ ਭੋਗਾਵੈ; ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੋ ਅਨਰਾਗਾ[੫]॥) ਦੁਰ=ਮੱਤਿ– ਮਾਇਆ ਮੋਹਿਤ. ਜਿਨਿ ਇਹੁ ਰਸੁ ਖੋਇਆ; ਜਾ. ਸਾਕਤ ਦੁਰਮਤਿ ਲਾਗਾ॥) ਮਨ ਰੇ ਰਾਮ ਜਪਹੁ; ਸੁਖੁ ਹੋਈ॥

ਪਦ੯. ਜੀਵ[੨] ਉਹ ਬ੍ਰਹਮ[੧] ਸਰੂਪ– ਤਤੁ ਨਿਰੰਜਨੁ ਜੋਤਿ ਸਬਾਈ; ਸੋ[੧] ਹੰ[੨]. ਭੇਦੁ ਨ ਕੋਈ ਜੀਉ॥ ਅਪਰੰਪਰ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਪਰਮੇਸਰੁ; ਨਾਨਕ. ਗੁਰੁ ਮਿਲਿਆ ਸੋਈ ਜੀਉ॥) ਤਾ ਤੇ; ਸਚ ਮਹਿ ਰਹਿਆ ਸਮਾਈ॥) ਅੰਧਿਆਰਾ– ਤਾ; ਮਿਟਿਆ ਸਗਲ ਅੰਧ੍ਹਾਰਾ॥ ਤਾ; ਸਹਜੈ ਕੈ ਘਰਿ ਆਇਆ॥

ਏ੦੦. ਨਾਨਕ. ਨਾਵਹੁ ਗਤਿ ਮਤਿ ਪਾਈ; ਏਹਾ ਰਾਸਿ ਹਮਾਰੀ॥ ਸਬਦਿ ਰਤੇ. ਸਦਾ ਇਕ ਰੰਗੀ; ਹਰਿ ਸਿਉ. ਰਹੇ ਸਮਾਈ॥

ਏ੦੧. ਹਰਿ ਰਸੁ. ਨ ਪਾਇਆ, ਬਿਰਥਾ ਜਨਮੁ ਗਵਾਇਆ; ਜੰਮਹਿ ਵਾਰੋ ਵਾਰਾ॥ ਜੋ ਧੁਰਿ ਲਿਖਿਆ, ਸੁ. ਕੋਇ ਨ ਮੇਟੈ ਭਾਈ; ਕਰਤਾ ਕਰੇ. ਸੁ ਹੋਈ॥ ਬਿਨੁ ਗੁਰ. ਬੰਧਨ ਟੂਟਹਿ ਨਾਹੀ; ਗੁਰਮੁਖਿ ਮੋਖ ਦੁਆਰਾ॥

ਏ੦੩. ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਦਾਣੇ ਰਹਿਤ ਫੋਕੇ[੧]– ਤੁਹ[੧] ਕੁਟਹਿ. ਮਨਮੁਖ ਕਰਮ ਕਰਹਿ ਭਾਈ; ਪਲੈ ਕਿਛੂ ਨ ਪਾਇ॥ ਨਾਨਕ. ਨਾਉ ਬੇੜਾ ਨਾਉ ਤੁਲਹੜਾ ਭਾਈ; ਜਿਤੁ ਲਗਿ. ਪਾਰਿ ਜਨ ਪਾਇ॥) ਉਂਗਲਾਂ ਤੇ ਦੱਭ ਦੇ ਛੱਲੇ ਚਾੜ੍ ਕੇ ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦੇਣ[੨]– ਸੰਧਿਆ ਤਰਪਣੁ[੨] ਕਰਹਿ. ਗਾਇਤ੍ਰੀ; ਬਿਨੁ ਬੂਝੇ. ਦੁਖੁ ਪਾਇਆ॥

ਏ੦੪. ਜਪਿ ਮਨ; ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਸਲਾਹ॥) ਚਉਥਾ ਚਉਥਾ– ਸੋਰਠਿ ਮਹਲਾ ੪ ਚਉਥਾ॥ ਆਪੇ ਅੰਡਜ ਜੇਰਜ ਸੇਤਜ ਉਤਭੁਜ; ਆਪੇ ਖੰਡ. ਆਪੇ ਸਭ ਲੋਇ॥

੬੦੫. ਅਪਣੀ ਜੋਤਿ ਨਾਲ ਅਨੰਤ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਰਚਣ ਸੰਭਾਲਣ ਦਾ ਨਾਟਕ ਖੇਡਣ ਵਾਲੇ ਨਟ[1]। ਪਿਆਰਾ 'ਤੇ ਬਿਸ੍ਰਾਮ- ਆਪੇ ਹੀ ਸੂਤਧਾਰੁ[1] ਹੈ ਪਿਆਰਾ; ਸੂਤੁ ਖਿੰਚੇ. ਢਹਿ ਢੇਰੀ ਹੋਇ॥) ਆਪੇ ਜਲ ਥਲਿ ਸਭਤੁ ਹੈ ਪਿਆਰਾ; ਪ੍ਰਭੁ ਆਪੇ ਕਰੇ. ਸੁ ਹੋਇ॥ ਜਪਿ ਮਨ; ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮ. ਰਸਿ ਧ੍ਰਾਪੈ॥) ਹੁਕਮ[2] ਅਥਵਾ ਭੈ[2] ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਹੈ ਭਾਵ ਸਾਰੀ ਰਚਨਾ ਹੁਕਮ ਭੈ 'ਚ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੈ, ਯਥਾ:- ਹੁਕਮੀ; ਹੁਕਮੁ ਚਲਾਏ ਰਾਹੁ॥ ਨਾਨਕ ਵਿਗਸੈ ਵੇਪਰਵਾਹੁ॥ - ਆਪੇ ਧਰਤੀ ਸਾਜੀਅਨੁ ਪਿਆਰੈ; ਪਿਛੈ ਟੰਕੁ[2] ਚੜਾਇਆ॥) ਬੱਕਰੀ ਸ਼ੇਰ ਵਰਗੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਬੰਨ੍ ਕੇ ਫ਼ਿਰਾਉਂਦੇ[2] ਹਨ। ਬੰਨ੍ਹਿ- ਆਪੇ ਹੀ ਭਉ ਪਾਇਦਾ ਪਿਆਰਾ; ਬੰਨਿ ਬਕਰੀ ਸੀਹੁ ਹਢਾਇਆ[2]॥

੬੦੬. ਪ੍ਰਗਟ[1], ਸਰੂਪ- ਮੇਰੇ ਮਨ; ਜਪਿ ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਨੀਸਾਣੁ[1]॥ ਸਤਸੰਗਤਿ ਮਿਲਿ. ਧਿਆਇ ਤੂ ਹਰਿ ਹਰਿ; ਬਹੁੜਿ. ਨ ਆਵਣ ਜਾਣੁ॥) ਹੰਕਾਰੀ ਕੰਸ ਦਾ ਵਲੀ ਹਾਥੀ[2]। ਕੁਵਲੀਆ=ਪੀੜੁ ਪੋਲਾ- ਕੁਵਲੀਆਪੀੜੁ[2]. ਆਪਿ ਮਰਾਇਦਾ ਪਿਆਰਾ; ਕਰਿ ਬਾਲਕ ਰੂਪਿ ਪਚਾਹਾ॥) ਕੰਸ ਦਾ ਪਹਿਲਵਾਨ[3] ਕੇਸੀ ਦੈਂਤ[4]- ਕਰਿ ਬਾਲਕ ਰੂਪ ਉਪਾਇਦਾ ਪਿਆਰਾ; ਚੰਡੂਰੁ[3] ਕੰਸੁ ਕੇਸੁ[4] ਮਾਰਾਹਾ॥

੬੦੭. ਗੋਬਿਦ ਪ੍ਰੀਤਿ ਲਗੀ; ਅਤਿ ਪਿਆਰੀ॥ ਜਬ ਸਤਸੰਗ ਭਏ ਸਾਧੂ ਜਨ; ਹਿਰਦੈ ਮਿਲਿਆ ਸਾਂਤਿ ਮੁਰਾਰੀ॥ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਭ; ਕਿਰਪਾ ਜਲੁ ਦੇਵਹੁ ਹਰਿ ਨਾਈ॥) ਚੱਲਣ[1] ਰਹਿਤ ਕਰਤਾਰ[1] ਜੀ 'ਚ ਚੜ੍ਹੇ। ਅ=ਚਰੁ- ਅਚਰੁ[1] ਚਰੈ. ਤਾ ਸਿਧਿ ਹੋਈ; ਸਿਧੀ ਤੇ. ਬੁਧਿ ਪਾਈ॥) ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ ਸਰ. ਲਾਗੇ ਤਨ ਭੀਤਰਿ; ਤਾ. ਭ੍ਰਮੁ ਕਾਟਿਆ ਜਾਈ॥

੬੦੮. ਹਰਿ ਜੀਉ; ਤੇਰੀ ਦਾਤੀ ਰਾਜਾ॥)

੬੦੯. ਉਠਾ[1] ਕੇ ਭਾਵ ਮੁਆਫ਼[1] ਕਰਕੇ- ਜਨ ਨਾਨਕ ਦੀਨ. ਸਰਨਿ ਆਇਓ ਪ੍ਰਭ; ਸਭੁ ਲੇਖਾ ਰਖਹੁ ਉਠਾਈ[1]॥) ਸਬੰਧੀ[2]- ਪੁਤ੍ਰ ਕਲਤ੍ਰ ਲੋਕ ਗ੍ਰਿਹ ਬਨਿਤਾ; ਮਾਇਆ ਸਨਬੰਧੇਹੀ[2]॥) ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਨਹੀਂ ਖੜ੍ਹਾ[3]- ਅੰਤ ਕੀ ਬਾਰ. ਕੋ ਖਰਾ[3] ਨ ਹੋਸੀ; ਸਭ ਮਿਥਿਆ ਅਸਨੇਹੀ॥ ਰੇ ਨਰ; ਕਾਹੇ ਪਪੋਰਹੁ ਦੇਹੀ॥) ਜੋ ਦੇਹੀ ਅਮਰ ਮੰਨਣਾ ਕੀਤੀ[4] ਹੈ, ਪਾਣੀ[4] ਕੁੱਤੇ[4] ਅਗਨੀ[2] ਤਿੰਨ[1] ਸੰਕੇਤ[2] ਕਰਕੇ[3] ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ- ਤੀਨਿ[1] ਸੰਝਿਆ[2] ਕਰਿ[3]. ਦੇਹੀ ਕੀਨੀ[4]; ਜਲ[4] ਕੂਕਰ[4] ਭਸਮੇਹੀ[2]॥ ਹੋਇ ਆਮਰੋ. ਗ੍ਰਿਹ ਮਹਿ ਬੈਠਾ; ਕਰਣ ਕਾਰਣ ਬਿਸਰੋਹੀ॥ ਸਫਲ ਦਰਸਨੁ ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ ਪ੍ਰਭੁ; ਹੈ ਭੀ ਹੋਵਨਹਾਰਾ॥

੬੧੦. ਸੋਈ ਗਿਆਨੀ. ਸੋਈ ਧਿਆਨੀ; ਸੋਈ ਪੁਰਖੁ ਸੁਭਾਈ॥

੬੧੧. ਉਪਦੇਸ਼[1]- ਪ੍ਰਭ ਬਾਣੀ; ਸਬਦੁ[1] ਸੁਭਾਖਿਆ॥) ਆਪ ਜੀ ਦਾਸਨ ਦਾਸ ਦੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਹੋਂ ਜੀ[2]- ਏਕੁ ਪਿਤਾ.ਏਕਸ ਕੇ ਹਮ ਬਾਰਿਕ; ਤੂ ਮੇਰਾ ਗੁਰ ਹਾਈ[2]॥ ਸੁਣਿ ਮੀਤਾ. ਜੀਉ ਹਮਾਰਾ ਬਲਿ ਬਲਿ ਜਾਸੀ; ਹਰਿ ਦਰਸਨੁ ਦੇਹੁ ਦਿਖਾਈ॥

੬੧੨. ਇਹੁ ਮਨੁ ਤੇਰਾ; ਭਾਈ॥) ਤੈ=ਕੂ- ਪਾਵ ਮਲੋਵਾ ਮਲਿ ਮਲਿ ਧੋਵਾ; ਇਹੁ ਮਨੁ ਤੈਕੂ ਦੇਸਾ॥) ਅ=ਕੁਲ ਪੋਲਾ- ਜਨ ਨਾਨਕ ਕਉ. ਗੁਰਿ ਕਿਰਪਾ ਧਾਰੀ; ਸਭੁ ਅਕੁਲ ਨਿਰੰਜਨੁ ਡੀਠਾ॥ ਹਰਿ ਹਰਿ ਗੁਰੁ ਗੁਰੁ; ਕਰਤਾ ਰੇ॥ ਹਰਿ ਜੀਉ; ਨਾਮੁ ਪਰਿਓ ਰਾਮਦਾਸੁ॥) ਸ਼ਾਂਤੀ[1] 'ਚ ਬਿਰਾਜਦਾ[2] ਹਾਂ। ਮਨ ਨੂੰ ਸੁਖ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰੇਮਾ- ਭਗਤੀ ਰੂਪ ਨਾਰੀ[3]। ਬਿਗ=ਸਇਆ ਪੋਲਾ- ਸਹਜ[1] ਸੈਨ[2]

ਅਰੁ ਸੁਖਮਨ ਨਾਰੀ[੩]; ਊਧ ਕਮਲ ਬਿਗਸਇਆ॥ ਜੋਇ ਦੂਤ. ਮੋਹਿ ਬਹੁਤੁ ਸੰਤਾਵਤ; ਤੇ ਭਇਆਨਕ ਭਇਆ॥) ਅ॒ਟਲੁ– ਏਕ ਬੂੰਦ. ਗੁਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਦੀਨੋ; ਤਾ ਅਟਲੁ ਅਮਰੁ. ਨ ਮੁਆ॥ ਜਿਸਨੋ ਵਿਸਰੈ. ਮੇਰਾ ਰਾਮ ਸਨੇਹੀ; ਤਿਸੁ. ਲਾਖ ਬੇਦਨ ਜਣੁ ਆਈ॥

ੴ੧੩. ਜਿਹ ਪ੍ਰਭੂ ਬਿਸਾਰਿ. ਗੁਰ ਤੇ ਬੇਮੁਖਾਈ; ਤੇ ਨਰਕ ਘੋਰ ਮਹਿ ਪਰਿਆ॥ ਜਿਹ ਗੁਰ ਮਾਨਿ. ਪ੍ਰਭੂ ਲਿਵ ਲਾਈ; ਤਿਹ ਮਹਾ ਅਨੰਦ ਰਸੁ ਕਰਿਆ॥) ਵਿਦਿਆਰਥੀ[੧]। ਬਿੱਦਿਆ ਬਿੱਦੁ॒ਅੰਸੀ– ਬਿਦਿਆ ਮਹਿ. ਬਿਦੁਅੰਸੀ[੧] ਰਚਿਆ; ਨੈਨ ਦੇਖਿ. ਸੁਖੁ ਪਾਵਹਿ॥ ਜੈਸੀ ਭੂਖ. ਤੈਸੀ ਕਾ ਪੂਰਕੁ; ਸਗਲ ਘਟਾ ਕਾ ਸੁਆਮੀ॥) ਹਮ ਪਾਪੀ. ਤੁਮ ਪਾਪ ਖੰਡਨ; ਨੀਕੋ ਠਾਕੁਰ ਦੇਸਾ॥) ਮਾਧੌ; ਤੂ ਠਾਕੁਰੁ ਸਿਰਿ ਮੋਰਾ॥ ਕੀਤੇ ਕਉ ਮੇਰੈ ਸੰਮਾਨੈ; ਕਰਣਹਾਰੁ ਤ੍ਰਿਣੁ ਜਾਨੈ॥

ੴ੧੪. ਪਦਾਰਥ[੧]– ਨਾਮੁ ਵਰਤਣਿ. ਨਾਮੋ ਵਾਲੇਵਾ[੧]; ਨਾਮੁ ਨਾਨਕ. ਪ੍ਰਾਨ ਅਧਾਰਾ

ੴ੧੫. ਸਿਮਰਹੁ. ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ; ਪਰਾਨੀ॥ ਬਿਨਸੈ ਕਾਚੀ ਦੇਹ; ਅਗਿਆਨੀ॥) ਉਮਰ[੧]। ਅ॒ਵਰਦਾ– ਹਉ ਹਉ ਕਰਤ. ਬਿਹਾਇ ਅਵਰਦਾ[੧]; ਜੀਅ ਕੋ ਕਾਮੁ. ਨ ਕੀਨਾ॥) ਗੁਨਾਹ[੧]। ਖਤੇ ਪੋਲਾ– ਸਾਦ ਬਿਕਾਰ ਬਿਖੈ ਰਸ ਮਾਤੋ; ਅਸੰਖ ਖਤੇ ਕਰਿ ਫੇਰੇ॥ ਪੂਰੈ ਗੁਰਿ; ਮੇਟਿਓ ਭਰਮੁ ਅੰਧੇਰਾ॥ ਭਜੁ ਪ੍ਰੇਮ ਭਗਤਿ; ਪ੍ਰਭੁ ਨੇਰਾ॥ ਮੇਰਾ ਗੁਰੁ; ਹੋਆ ਆਪਿ ਸਹਾਈ॥ ਗੁਣ ਗਾਵਤ. ਆਰਾਧਿ ਨਾਮੁ ਹਰਿ; ਆਏ ਅਪੁਨੈ ਥਾਨੇ॥)

ੴ੧੬. ਪੜਦਾ ੜ ਹਲੰਤ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ– ਚਿਤ੍ਰ ਗੁਪਤੁ ਜਬ ਲੇਖਾ ਮਾਗਹਿ; ਤਬ ਕਉਨੁ ਪੜਦਾ ਤੇਰਾ ਢਾਕੈ॥) ਅ॒ਚੁਤ– ਗੁਣ ਗਾਵਤ. ਅਚੁਤ ਅਬਿਨਾਸੀ; ਅਨ ਦਿਨੁ ਹਰਿ ਰੰਗਿ ਜਾਗਾ॥

ੴ੧੭. ਬ॒ਨਸਪਤਿ– ਸਗਲ ਬਨਸਪਤਿ ਮਹਿ ਬੈਸੰਤਰੁ; ਸਗਲ ਦੂਧ ਮਹਿ ਘੀਆ॥) ਭੁੱਖੀ– ਚਾਰਿ ਪਦਾਰਥ. ਨਵ ਨਿਧਿ ਪਾਵਹਿ; ਬਹੁਰਿ. ਨ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਭੁਖੀ॥) ਮੁਖੀ ਪੋਲਾ– ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਧਿਆਵਹੁ ਠਾਕੁਰ ਕਉ; ਮਨ ਤਨ ਜੀਅਰੇ ਮੁਖੀ॥) ਰੁੱਖੀਂ– ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਕਉ. ਪ੍ਰਭੂ ਦਿਖਾਇਆ; ਜਲਿ ਥਲਿ ਤ੍ਰਿਭਵਣਿ ਰੁਖੀ॥) ਮੇਰੇ ਮਨ ਜਪਿ; ਗੁਰ ਗੋਪਾਲ ਪ੍ਰਭੁ ਸੋਈ॥

ੴ੧੮. ਖਤੇ ਪੋਲਾ– ਬਖਸਿ ਲੈਹੁ. ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਭ ਅਪਨੇ; ਲਾਖ ਖਤੇ ਕਰਿ ਫੇਰੋ॥) ਸਵਾਰਦੇ[੧] ਸ਼ੁਭ ਗੁਣਾਂ ਸਹਿਤ ਹਰਾ[੧] ਭਰਾ– ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੇ ਦੂਖ ਨਿਵਾਰੈ; ਸੂਕਾ ਮਨੁ. ਸਾਧਾਰੈ[੧]॥ ਹਰਿ ਚਰਣ ਸਰਣ; ਮੋਹਿ ਚੇਰੋ॥) ਲੱਖਣ– ਗੁਰ ਕੇ ਚਰਨ. ਬਸੇ ਰਿਦ ਭੀਤਰਿ; ਸੁਭ ਲਖਣ. ਪ੍ਰਭਿ ਕੀਨੇ॥) ਫਾਹੀ[੨]। ਕਿਸੇ ਦਾ ਅਹਿਸਾਨਮੰਦ[੩] ਹੋਣਾ– ਕਾਟਿ ਸਿਲਕ[੨]. ਕੀਨੋ ਅਪੁਨੋ ਦਾਸਰੋ; ਤਉ ਨਾਨਕ. ਕਹਾ ਨਿਹੋਰੋ[੩]॥) ਸੋਰਠਿ ਪੰਜਵਾਂ– ਸੋਰਠਿ ਪ॥ ਸ਼ੁਭ ਸਮਾਂ[੪]– ਭਲੋ ਸਮੂਰਤੁ[੪]; ਪੂਰਾ॥ ਸਾਂਤਿ ਸਹਜ ਆਨੰਦ. ਨਾਮੁ ਜਪਿ; ਵਾਜੇ ਅਨਹਦ ਤੂਰਾ॥ ਮੇਰੋ ਗੁਰੁ; ਰਖਵਾਰੋ ਮੀਤ॥) ਅ॒ਚਰਜ– ਗੁਰ ਪੂਰੇ ਕੀ. ਅਚਰਜ ਵਡਿਆਈ; ਨਾਨਕ. ਸਦ ਬਲਿਹਾਰੇ॥) ਬਿਲ॒ਛਿ– ਬਿਲਛਿ ਬਿਨੋਦ. ਆਨੰਦ ਸੁਖ ਮਾਣਹੁ; ਖਾਇ ਜੀਵਹੁ. ਸਿਖ ਪਰਵਾਰ॥

ੴ੧੯. ਪੈਨ੍ਣੁ– ਜੀਉ ਪਾਇ. ਪਿੰਡੁ ਜਿਨਿ ਸਾਜਿਆ; ਦਿਤਾ ਪੈਨਣੁ ਖਾਣੁ॥

ੴ੨੦. ਰੱਖਵਾਲੀ– ਹੋਈ ਰਾਜੇਰਾਮ ਕੀ; ਰਖਵਾਲੀ॥) ਸੁੱਖਾਲੀ– ਸੂਖ ਸਹਜ ਆਨਦ ਗੁਣ ਗਾਵਹੁ; ਮਨੁ ਤਨੁ ਦੇਹ ਸੁਖਾਲੀ॥ ਵਡੀ ਵਡਿਆਈ. ਨਾਨਕ. ਕਰਤੇ ਕੀ; ਸਾਚੁ ਸਬਦੁ ਸਤਿ ਭਾਖਿਆ॥) ਹਟਾ ਦਿਤੇ[੧]। ਹਟਤਾਰਿ ਪੋਲਾ– ਅਪਣੇ ਜੀਅ ਜੰਤ. ਆਪੇ ਰਾਖੇ; ਜਮਹਿ ਕੀਓ ਹਟਤਾਰਿ[੧]॥) ਉ॒ਧਰਿਆ– ਨਾਨਕ. ਪਤਿ ਰਾਖੀ ਪਰਮੇਸਰਿ; ਉਧਰਿਆ ਸਭੁ ਸੰਸਾਰੋ॥

੬੨੧. ਮਿਲਿ ਪੰਚਹੁ; ਨਹੀ ਸਹਸਾ ਚੁਕਾਇਆ॥) ਸਿੱਕਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਰਾਜੇ[੧] ਸਰਦਾਰ[੧] ਪਤੀਆਇਆ– ਸਿਕਦਾਰਹੁ[੧]; ਨਹ ਪਤੀਆਇਆ॥ ਉਮਰਾਵਹੁ ਆਗੈ; ਝੇਰਾ॥) ਮਹਾਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਰਾਜੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ[੧]। ਪਾਪ ਔਗੁਣ ਹੰਕਾਰ ਵਿਕਾਰ ਹਿਸਾਬ ਦਾ ਖ਼ਾਤਮਾ[੨]– ਮਿਲਿ ਰਾਜਨਰਾਮ[੧]; ਨਿਬੇਰਾ[੨]॥) ਊਹਾ; ਸਮ ਠਾਕੁਰੁ ਸਮ ਚੇਰਾ॥

੬੨੨. ਜਪਿ ਅਨਦਿ ਰਹਉ; ਗੁਰ ਚਰਣਾ॥) ਤਕੀਆ ਪੋਲਾ– ਬਲੁ ਧਨੁ ਤਕੀਆ; ਤੇਰਾ॥) ਤੱਾਕੀ– ਸਰਣਿ ਸਚੇ ਕੀ; ਤਾਕੀ॥) ਅ॒ਟਲ– ਅਟਲ ਸੁਖੁ; ਨਾਨਕ ਪਾਇਆ॥

੬੨੩. ਮੱਜਨੁ– ਮਜਨੁ; ਗੁਰ ਆਂਦਾ ਰਾਸੇ॥) ਨ੍ਾਇ– ਸਹੀ ਸਲਾਮਤਿ; ਨਾਇ ਆਏ॥) ਨ੍ਾਵੈ– ਸੰਤ ਸਰੋਵਰ ਨਾਵੈ॥) ਇਹੁ ਬ੍ਰਹਮ ਬਿਚਾਰੁ; ਸੁ ਜਾਨੈ॥) ਇਹੁ; ਪੂਰਨ ਬਿਮਲ ਬੀਚਾਰਾ॥) ਬਹੁੜਿ; ਨ ਜੋਨੀ ਪਾਈਐ॥

੬੨੪ ਘਟਾ ਘਟ ਪੋਲੇ– ਦਹ ਦਿਸ ਛਤ੍ਰ.ਮੇਘ ਘਟਾ ਘਟ; ਦਾਮਨਿ ਚਮਕਿ ਡਰਾਇਓ॥) ਸੁਨੇਹਾ[੧] ਪੁਚਾਇਆ[੨]– ਹੁਣਿ; ਨਹੀ ਸੰਦੇਸ[੧] ਰੋਮਾਇਓ[੨]॥) ਜਾਣਾ[੩] ਕਰਦਾ[੪] ਸੀ ਚਾਰ[੪] ਚਿੱਠੀਆਂ[੫]– ਏਕ ਕੋਸਰੋ. ਸਿਧਿ[੩] ਕਰਤ[੪] ਲਾਲੁ; ਤਬ. ਚਤੁਰ[੫] ਪਾਤਰੋ[੬] ਆਇਓ॥ ਭਾਂਭੀਰੀ ਕੇ ਪਾਤ ਪਰਦੋ; ਬਿਨੁ ਪੇਖੇ. ਦੂਰਾਇਓ॥) ਸੰਸੇ[੫]– ਸਭੁ ਰਹਿਓ ਅੰਦੇਸਰੋ[੫]; ਮਾਇਓ॥ ਪਿਛਲੇ ਅਉਗੁਣ. ਬਖਸਿ ਲਏ ਪ੍ਰਭੁ; ਆਗੈ ਮਾਰਗਿ ਪਾਵੈ॥

੬੨੫. ਵਜ਼ੀਰ[੧]– ਤੂਹੈ ਮੰਤ੍ਰੀ[੧]. ਸੁਨਹਿ ਪ੍ਰਭ ਤੂਹੈ; ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਕਰਣੈਹਾਰਾ॥

੬੨੬ ਪਾਛੈ; ਕੁਸਲ ਖੇਮ ਗੁਰਿ ਕੀਆ॥) ਗੁਰਸਬਦਾਂ ਦੀ ਰਖਵਾਰੀ[੧]। ਚਾਰੇ[੨] ਪਾਸੇ। ਚਉਕੀ ਕਸਕੇ– ਚਉਕੀ[੧]; ਚਉਗਿਰਦ[੨] ਹਮਾਰੇ॥) ਸ਼ਰਮਾ[੩] ਕੇ। ਲੱਜਾਇ– ਜਮੁ ਲਜਾਇ[੩] ਕਰਿ; ਭਾਗਾ॥) ਸੁਭੱਾਖਿਆ– ਜਨ ਨਾਨਕ; ਸਾਚੁ ਸੁਭਾਖਿਆ॥

੬੨੭. ਕਰ॒ਤਬ– ਕਰਤਬ ਸਭਿ ਸਵਾਰੇ॥) ਛੋਟਾ ਬੱਚਾ[੧]– ਇਹੁ ਲਹੁੜਾ[੧]; ਗੁਰੂ ਉਬਾਰਿਆ॥) ਪ੍ਰਭ; ਬਾਲਕ ਰਾਖੇ ਆਪੇ॥)

੬੨੮. ਸਰਬਸੁ ਪੋਲਾ ਮਿਲਵਾਂ– ਕਰੁ ਗਹਿ ਲੀਨੇ. ਸਰਬਸੁ ਦੀਨੇ; ਆਪਹਿ ਆਪੁ ਮਿਲਾਇਆ॥ ਖੰਨਾ; ਸਗਲ ਰੇਨੁ ਛਾਰੀ॥) ਦਾਤੀ ਪੋਲਾ– ਹਰਿ ਕੀ ਭਗਤਿ; ਫਲ ਦਾਤੀ॥) ਜੱਾਤੀ– ਗੁਰਿ ਪੂਰੈ. ਕਿਰਪਾ ਕਰਿ ਦੀਨੀ; ਵਿਰਲੈ ਕਿਨ ਹੀ ਜਾਤੀ॥)

੬੨੯. ਆਲਸ[੧] ਕਰੀਏ– ਅਪਨੇ ਕਾਜ ਕਉ; ਕਿਉ ਅਲਕਾਈਐ[੧]॥) ਤੁੱਸਿ– ਗੁਰਿ ਪੂਰੈ; ਤੁਸਿ ਦੀਆ॥

੬੩੦. ਅ॒ਚਰਜੁ– ਅਚਰਜੁ; ਤੇਰੀ ਵਡਿਆਈ॥) ਸੁ॒ਮੱਤਿ ਦੀੱਤੀ– ਦੁਸਮਨ ਮਾਰਿ ਵਿਡਾਰੇ ਸਗਲੇ; ਦਾਸ ਕਉ ਸੁਮਤਿ ਦੀਤੀ॥

੬੩੧. ਪੱਖ[੧] –ਪ੍ਰਭ ਜੀਉ; ਖਸਮਾਨਾ[੧] ਕਰਿ ਪਿਆਰੇ॥) ਬੁਰੇ ਭਲੇ ਹਮ; ਥਾਰੇ॥ ਪਹਿਰਿ ਸਿਰਪਾਉ. ਸੇਵਕ ਜਨ ਮੇਲੇ; ਨਾਨਕ. ਪ੍ਰਗਟ ਪਹਾਰੇ॥) ਆਉ ਬੈਠੁ. ਆਦਰੁ ਸਭ ਥਾਈ; ਊਨ ਨ ਕਤਹੂੰ ਬਾਤਾ॥) ਨਾਵਾਂ– ਸੋਰਠਿ ਮਹਲਾ ੯) ਕਾਲੁ. ਬਿਆਲੁ ਜਿਉ ਪਰਿਓ ਡੋਲੈ; ਮੁਖੁ ਪਸਾਰੇ ਮੀਤ॥ ਮਨ ਕੀ; ਮਨ ਹੀ ਮਾਹਿ. ਰਹੀ॥

੬੩੨. ਚਰਨ[੧] ਕਮਲ। ਪਦ ਭਜੁ ਪੋਲੇ– ਮਾਨਸ ਦੇਹ ਪਾਇ. ਪਦ[੧] ਹਰਿ ਭਜੁ; ਨਾਨਕ. ਬਾਤ

ਬਤਾਈ॥) ਅਜਾਮੱਲੁ– ਅਜਾਮਲੁ ਪਾਪੀ. ਜਗੁ ਜਾਨੇ; ਨਿਮਖ ਮਾਹਿ ਨਿਸਤਾਰਾ॥ ਨਾਨਕ ਕਹਤ. ਚੇਤ ਚਿੰਤਾਮਨਿ; ਤੈ ਭੀ. ਉਤਰਹਿ ਪਾਰਾ॥ ਕਉਨੁ ਨਾਮੁ. ਗੁਰ ਜਾ ਕੈ ਸਿਮਰੈ; ਭਵ ਸਾਗਰ ਕਉ ਤਰਈ॥ ਮਹਾ ਮੋਹ ਅਗਿਆਨਿ ਤਿਮਰਿ; ਮੋ ਮਨੁ ਰਹਿਓ ਉਰਝਾਈ॥) ਮਾਇਆ[੧] 'ਚ ਮੋਹਤ ਹੋ ਕੇ। ਨੀਚਤਾਈ[੨]। ਬਿਖਿਆ=ਸਕਤ– ਬਿਖਿਆਸਕਤ[੧] ਰਹਿਓ ਨਿਸ ਬਾਸੁਰ; ਨਹ ਛੂਟੀ ਅਧਮਾਈ[੨]॥) ਬੱਸਿ– ਮਾਈ; ਮਨੁ ਮੇਰੋ ਬਸਿ ਨਾਹਿ॥) ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਮੰਮਾ ਮੁਕਤਾ, ਅੱਧਾ ਰਾਰਾ, ਪੋਲਾ ਬੋਲ ਕੇ, ਇੱਕ ਸਿਹਾਰੀ ਅੱਧੇ ਰਾਰੇ, ਇੱਕ ਸਿਹਾਰੀ ਤੱਤੇ ਲਾਉ– ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ. ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਕੇ ਮਤ ਸੁਨਿ; ਨਿਮਖ ਨ ਹੀਏ ਬਸਾਵੈ॥

ੴ. ਯਿਆ ਯ ਬੋਲੋ– ਕਹੰਉ ਕਹਾ. ਯਿਆ ਮਨ ਬਉਰੇ ਕਉ; ਇਨ ਸਿਉ. ਨੇਹੁ ਲਗਾਇਓ॥ ਜੋ ਨਰੁ; ਦੁਖ ਮੈ ਦੁਖੁ ਨਹੀ ਮਾਨੈ॥

ੴ. ਪ੍ਰੀਤਮ; ਜਾਨਿ ਲੇਹੁ ਮਨ ਮਾਹੀ॥) ਮੜੈ– ਦੁਬਿਧਾ ਨ ਪੜਉ, ਹਰਿ ਬਿਨੁ. ਹੋਰੁ ਨ ਪੂਜਉ; ਮੜੈ ਮਸਾਣਿ ਨ ਜਾਈ॥) ਸਾਈਂ– ਤੂ ਆਪੇ ਦਾਨਾ. ਆਪੇ ਬੀਨਾ; ਤੂ ਦੇਵਹਿ ਮਤਿ ਸਾਈ॥ ਕਰਮ ਸੁਕਰਮ ਕਰਾਏ ਆਪੇ; ਆਪੇ ਭਗਤਿ ਦ੍ਰਿੜਾਮੰ॥ ਮਨਿ ਮੁਖਿ ਜੂਠਿ ਲਹੈ. ਭੈ ਮਾਨੰ; ਆਪੇ ਗਿਆਨੁ ਅਗਾਮੰ॥

ੴ. ਸੇਵਾ ਕਰੀ. ਜੇ ਕਿਛੁ ਹੋਵੈ ਅਪਣਾ; ਜੀਉ ਪਿੰਡੁ ਤੁਮਾਰਾ॥ ਪੂਰਾ ਬੈਰਾਗੀ. ਸਹਜਿ ਸੁਭਾਗੀ; ਸਚੁ ਨਾਨਕ. ਮਨੁ ਮਾਨੰ॥) ਬੰਨ੍ਹਣ[੧] ਵਾਲੇ– ਆਸਾ ਮਨਸਾ ਬੰਧਨੀ ਭਾਈ; ਕਰਮ ਧਰਮ ਬੰਧਕਾਰੀ[੧]॥ ਪਾਪਿ ਪੁੰਨਿ. ਜਗੁ ਜਾਇਆ ਭਾਈ; ਬਿਨਸੈ. ਨਾਮੁ ਵਿਸਾਰੀ॥) ਹੇ ਪੰਡਿਤ! ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਕਰਨ[੨] ਵਾਲੇ– ਸੁਣਿ ਪੰਡਿਤ; ਕਰਮਾ ਕਾਰੀ[੨]॥) ਬਕੈ ਪੋਲਾ, ਖੜੋ– ਸਾਸਤੁ ਬੇਦੁ. ਬਕੈ ਖੜੋ ਭਾਈ; ਕਰਮ ਕਰਹੁ ਸੰਸਾਰੀ॥) ਮੱਕੜੀ[੩]– ਇਨ ਬਿਧਿ. ਡੂਬੀ ਮਾਕੁਰੀ[੩] ਭਾਈ; ਊਂਡੀ ਸਿਰ ਕੈ ਭਾਰੀ॥) ਦਹੀਂ। ਤੱਥੁ– ਪੰਡਿਤ ਦਹੀ ਵਿਲੋਈਐ ਭਾਈ; ਵਿਚਹੁ ਨਿਕਲੈ ਤਥੁ॥) ਮਥੀਐ ਪੋਲਾ, ਵੱਥੁ– ਜਲੁ ਮਥੀਐ ਜਲੁ ਦੇਖੀਐ ਭਾਈ; ਇਹੁ ਜਗੁ ਏਹਾ ਵਥੁ॥) ਤ੍ਰਾਗੋ। ਬਾਂਧੋ– ਇਹੁ ਜਗੁ. ਤਾਗੋ ਸੂਤ ਕੋ ਭਾਈ; ਦਹ ਦਿਸ ਬਾਧੋ ਮਾਇ॥

ੴ. ਤਿਨ੍ਹਾ. ਠਾਕ ਨ ਪਾਈਐ ਪਿਆਰੇ; ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਸਨ ਹਰੇ॥) ਜਾਂਦੋ– ਹੁਕਮੈ ਅੰਦਰਿ. ਆਇਆ ਪਿਆਰੇ; ਹੁਕਮੇ ਜਾਦੋ ਜਾਇ॥) ਮੱਸਵਾਣੀ– ਕਾਇਆ ਕਾਗਦੁ. ਜੇ ਥੀਐ ਪਿਆਰੇ; ਮਨੁ ਮਸਵਾਣੀ ਧਾਰਿ॥) ਪਹਿਲਾ ਪਹਿਲਾ ਦੋ ਵਾਰੀ ਪੜੋ– ਸੋਰਠਿ ਮਹਲਾ ੧ ਪਹਿਲਾ ਦੁਤੁਕੀ॥ ਤੂ ਗੁਣਦਾਤੋ ਨਿਰਮਲੋ ਭਾਈ; ਨਿਰਮਲੁ ਨਾ ਮਨੁ ਹੋਇ॥ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰੀਤਮਾ; ਤੂ ਕਰਤਾ ਕਰਿ ਵੇਖੁ॥

ੴ. ਰੂੜੋ ਰੂੜੋ ਆਖੀਐ ਭਾਈ; ਰੂੜੋ ਲਾਲ. ਚਲੂਲੁ॥ ਬਈਅਰਿ ਬੋਲੈ. ਮੀਠੁਲੀ ਭਾਈ; ਸਾਚੁ ਕਹੈ. ਪਿਰ ਭਾਇ॥) ਬੇੱਧੀ– ਬਿਰਹੈ ਬੇਧੀ. ਸਚਿ ਵਸੀ ਭਾਈ; ਅਧਿਕ ਰਹੀ ਹਰਿ ਨਾਇ॥ ਖਿਨੁ ਪਲੁ. ਨਾਮੁ ਰਿਦੈ ਵਸੈ ਭਾਈ; ਨਾਨਕ. ਮਿਲਣੁ ਸੁਭਾਇ॥ ਭਗਤਾ ਦੀ. ਸਦਾ ਤੂ ਰਖਦਾ ਹਰਿ ਜੀਉ; ਧੁਰਿ. ਤੂ ਰਖਦਾ ਆਇਆ॥ ਭਗਤਾ ਕੀ ਪੈਜ. ਰਖੁ ਤੂ ਸੁਆਮੀ; ਭਗਤ ਤੇਰੀ ਸਰਣਾਈ॥

ੴ. ਭਜਿ ਪੋਲਾ– ਸਚਾ ਸਤਿਗੁਰੁ. ਸਾਚੀ ਜਿਸੁ ਬਾਣੀ; ਭਜਿ ਛੂਟਹਿ. ਗੁਰ ਸਰਣਾਈ॥ ੭॥

ੴ. ਰੱਤੀਆਂ– ਸਦਾ ਸੁਖੁ ਸੋਹਾਗਣੀ ਭਾਈ; ਅਨ ਦਿਨੁ ਰਤੀਆ ਰੰਗੁ ਲਾਇ॥) ਕੁ= ਲੱਖਣੀ– ਪਿਰ ਕਾ ਹੁਕਮੁ. ਨ ਜਾਣਈ ਭਾਈ; ਸਾ ਕੁਲਖਣੀ ਕੁਨਾਰਿ॥) ਸਭਾ ਪੋਲਾ– ਮਿਲਿ ਸੰਤ ਸਭਾ. ਮਨੁ ਮਾਂਜੀਐ ਭਾਈ; ਹਰਿ ਕੈ ਨਾਮਿ ਨਿਵਾਸੁ॥

੬੪੧. ਫ਼ੈਲਿਆ[੧] ਪ੍ਰਤਿਸਟਿਆ – ਕਉੜਾ ਹੋਇ ਪਤਿਸਟਿਆ[੧] ਪਿਆਰੇ; ਤਿਸ ਤੇ ਉਪਜਿਆ ਸੋਗੁ॥) ਹੋਂਦੀ। ਜੱਾਤੀਆ। ਚੱਲੀ– ਹੋਦੀ ਵਸਤੁ. ਨ ਜਾਤੀਆ ਪਿਆਰੇ; ਕੂੜੁ. ਨ ਚਲੀ ਨਾਲਿ॥) ਸੰਮ੍ਰਥ ਪੁਰਖੁ ਦਇਆਲ ਦੇਉ ਪਿਆਰੇ; ਭਗਤਾ ਤਿਸ ਕਾ ਤਾਣੁ॥ ਮੋਨਿ ਭਇਓ. ਕਰ ਪਾਤੀ ਰਹਿਓ; ਨਗਨ ਫਿਰਿਓ. ਬਨ ਮਾਹੀ॥

੬੪੨. ਕਰਵੱਤ– ਮਨ ਕਾਮਨਾ. ਤੀਰਥ ਜਾਇ ਬਸਿਓ; ਸਿਰਿ ਕਰਵਤ ਧਰਾਏ॥) ੪ ਨੂੰ ਚਉਥੇ ਪੜ੍ਹੋ– ਰਾਗੁ ਸੋਰਠਿ ਵਾਰ ਮਹਲੇ ੪ ਕੀ) ਦੰਦਾਂ[੧] ਨੂੰ ਕਤਰਾ[੨] ਮਾਤ੍ਰ ਮੈਲ਼ ਨਹੀਂ ਭਾਵ ਅਭੱਖ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੇ, ਦੰਦੀਂ। ਕਤੁ ਪੋਲਾ– ਦੰਦੀ[੧] ਮੈਲੁ ਨ. ਕਤੁ[੨] ਮਨਿ; ਜੀਭੈ ਸਚਾ ਸੋਇ॥) ਸ੍ਰੀਰ[੩]– ਸਦਾ ਸੀਗਾਰੀ. ਨਾਉ ਮਨਿ; ਕਦੇ. ਨ ਮੈਲੁ ਪਤੰਗੁ[੩]॥) ਸੱਸੂ– ਦੇਵਰ ਜੇਠ ਮੁਏ ਦੁਖਿ; ਸਸੂ ਕਾ ਡਰੁ. ਕਿਸੁ॥) ਗੁਰਿ ਸਤਿਗੁਰਿ ਨਾਮੁ ਦ੍ਰਿੜਾਇਆ; ਮਨੁ. ਅਨਤ ਨ ਕਾਹੂ ਡੋਲੇ॥

੬੪੩. ਜਿਨਾ. ਸਤਿਗੁਰੁ ਜੀਵਦਿਆ ਮੁਇਆ. ਨ ਵਿਸਰੈ; ਸੇਈ ਪੁਰਖ ਸੁਜਾਣ॥) ਨਾਨਕ. ਮੁਏ ਨ ਆਖੀਅਹਿ; ਜਿ. ਗੁਰ ਕੈ ਸਬਦਿ ਸਮਾਹਿ॥) ਹਉ ਗੋਲਾ ਲਾਲਾ ਤੁਧੁ; ਮੈ. ਹੁਕਮੁ ਫੁਰਮਾਈਐ॥ ਮਤੁ ਜਾਣਹੁ. ਜਗੁ ਜੀਵਦਾ; ਦੂਜੈ ਭਾਇ ਮੁਇਆਸੁ॥) ਭਰੋਸਾ[੧]। ਵਿਸਹੀ ਪੋਲਾ– ਮਨਮੁਖਾ ਨੋ. ਕੋ ਨ ਵਿਸਹੀ[੧]; ਚੁਕਿ ਗਇਆ ਵੇਸਾਸੁ॥

੬੪੪. ਤਿਸੁ. ਰੂਪੁ ਨ ਰੇਖ ਅਦ੍ਰਿਸਟੁ; ਕਹੁ ਜਨ. ਕਿਉ ਧਿਆਈਐ॥) ਜਿਸੁ. ਆਪਿ ਬੁਝਾਏ ਆਪਿ; ਸੁ ਹਰਿ ਮਾਰਗਿ ਪਾਈਐ॥) ਉੱਝੜਿ– ਇਕਨਾ ਮਾਰਗਿ ਪਾਇ; ਇਕਿ ਉਝੜਿ ਪਾਇਦਾ॥

੬੪੫. ਛੁੱਟੜਿ। ਬਦ ਪੋਲਾ– ਜਿਉ ਛੁਟੜਿ. ਘਰਿ ਘਰਿ ਫਿਰੈ; ਦੁਹਚਾਰਣਿ ਬਦ ਨਾਉ॥) ਅ੍ਰ ਲਭੁ. ਲੱਭੈ – ਇਹੁ ਭੋਜਨੁ. ਅਲਭੁ ਹੈ ਸੰਤਹੁ; ਲਭੈ. ਗੁਰ ਵੀਚਾਰਿ॥) ਬੁਝਾਰਤ[੧] ਲੱਧੀ– ਏਹ ਮੁਦਾਵਣੀ[੧]. ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਾਈ; ਗੁਰਸਿਖਾ ਲਧੀ ਭਾਲਿ॥

੬੪੬. ਸੱਤਿਆ– ਹਰਿ ਇਕੁ ਧਿਆਵਹਿ ਇਕੁ; ਇਕੋ ਹਰਿ ਸਤਿਆ॥) ਉਤ੍ਪਤਿਆ ਪੋਲਾ– ਹਰਿ ਇਕੋ ਵਰਤੈ ਇਕੁ; ਇਕੋ ਉਤਪਤਿਆ॥) ਘੱਤਿਆ– ਜੋ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਵਹਿ; ਤਿਨ ਡਰੁ ਸਟਿ ਘਤਿਆ॥) ਹੇ ਸੇਖ[੧] ਜੀ! ਇਹ ਮਨ ਚੌਹਾਂ[੨] ਚੱਕਾਂ 'ਚ ਭਰਮਣ ਵਾਲਾ ਬੜਬੋਲਾ[੩] ਹੈ– ਸੇਖਾ[੧] ਚਉਚਕਿਆ[੨] ਚਉਵਾਇਆ[੩]; ਏਹੁ ਮਨੁ. ਇਕਤੁ ਘਰਿ ਆਣਿ॥) ਚੋਲੀ ਪੋਲਾ। ਪੈੱਧੀ– ਹਰਿ ਚੋਲੀ ਦੇਹ ਸਵਾਰੀ; ਕਢਿ ਪੈਧੀ ਭਗਤਿ ਕਰਿ॥

੬੪੭. ਬਰ੍ਕਤੀ ਪੋਲਾ– ਪੰਡਿਤ. ਤਿਨ ਕੀ ਬਰਕਤੀ. ਸਭੁ ਜਗਤੁ ਖਾਇ; ਜੋ ਰਤੇ ਹਰਿ ਨਾਇ॥

੬੪੮. ਗੁਰੁ ਸਤਿਗੁਰੁ ਬੋਲਹੁ ਸਭਿ; ਗੁਰੁ ਆਖਿ. ਗੁਰੂ ਜੀਵਾਈਆ॥ ਨਾਨਕ. ਨਾਮੁ ਨ ਚੇਤਨੀ; ਅਗਿਆਨੀ ਅੰਧੁਲੇ. ਅਵਰੇ ਕਰਮ ਕਮਾਹਿ॥) ਹੱਸਦੇ[੧] ਹਨ। ਉ੍ਸੱਟੀਅਹਿ. ਹੱਸਣਿ– ਇਕਿ. ਪਾਣੀ ਵਿਚਿ ਉਸਟੀਅਹਿ; ਇਕਿ. ਭੀ ਫਿਰਿ ਹਸਣਿ[੧] ਪਾਹਿ॥) ਸਰਾਈਂ, ਅੱਭਿਆ੍ਗਤ – ਤਿਨ ਕੇ ਘਰ ਮੰਦਰ. ਮਹਲ ਸਰਾਈ, ਸਭਿ ਪਵਿਤੁ ਹਹਿ; ਜਿਨੀ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੇਵਕ ਸਿਖ, ਅਭਿਆਗਤ ਜਾਇ ਵਰਸਾਤੇ॥) ਕਾਠੀ ਹੇਠ ਗੱਦੀ[੨]। ਚੜ੍– ਤਿਨ ਕੇ ਤੁਰੇ ਜੀਨ ਖੁਰਗੀਰ[੨], ਸਭਿ ਪਵਿਤੁ ਹਹਿ; ਜਿਨੀ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਿਖ. ਸਾਧ ਸੰਤ ਚੜਿ ਜਾਤੇ॥

੬੪੯. ਸੱਭਾ– ਸਦਾ ਸਚੇ ਕਾ ਭਉ. ਮਨਿ ਵਸੈ; ਤਾ ਸਭਾ ਸੋਝੀ ਪਾਇ॥) ਧਨੁ ਧਨੁ ਭਾਗ. ਤਿਨਾ ਗੁਰਮੁਖਾ; ਜੋ ਗੁਰਸਿਖ ਲੈ. ਮਨੁ ਜਿਣਤਿਆ॥) ਪੜਤਿਆ ੜ ਹਲੰਤ ਨ ਲਾਉ– ਸਭ ਦੂ ਵਡੇ

ਭਾਗ. ਗੁਰਸਿਖਾ ਕੇ; ਜੋ ਗੁਰ ਚਰਣੀ ਸਿਖ ਪੜਤਿਆ॥) ਬ੍ਰਹਮੱਤੁ- ਬ੍ਰਹਮੁ ਬਿੰਦੈ. ਤਿਸ ਦਾ ਬ੍ਰਹਮਤੁ ਰਹੈ; ਏਕ ਸਬਦਿ. ਲਿਵ ਲਾਇ॥

ੴ. ਸਿੱਖਾ-ਹਉ ਬਲਿਹਾਰੀ ਤਿੰਨ ਕੰਉ; ਜੋ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਿਖਾ॥) ਪਿਖਾਂ ਪੋਲਾ-ਜੋ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇਦੇ; ਤਿਨ ਦਰਸਨੁ ਪਿਖਾ॥) ਰਵਾਂ। ਲਿਖਾਂ ਪੋਲਾ- ਸੁਣਿ ਕੀਰਤਨੁ ਹਰਿ ਗੁਣ ਰਵਾ; ਹਰਿ ਜਸੁ ਮਨਿ ਲਿਖਾ॥) ਕ੍ਰਿੱਖਾ- ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਸਲਾਹੀ ਰੰਗ ਸਿਉ; ਸਭਿ ਕਿਲਵਿਖ ਕ੍ਰਿਖਾ॥)
ਚਰਨ[੧] ਵਿੱਖਾ- ਧਨੁ ਧੰਨੁ ਸੁਹਾਵਾ. ਸੋ ਸਰੀਰੁ ਥਾਨੁ ਹੈ; ਜਿਥੈ. ਮੇਰਾ ਗੁਰੁ ਧਰੇ ਵਿਖਾ[੧]॥ ਨਾਨਕ. ਨਾਮ ਵਿਹੂਣੇ ਮਨਮੁਖੀ; ਜਾਸਨਿ ਜਨਮੁ ਗਵਾਇ॥ ਸਾ ਸਿਧਿ. ਸਾ ਕਰਮਾਤਿ ਹੈ; ਅਚਿੰਤੁ ਕਰੇ ਜਿਸੁ ਦਾਤਿ॥ ਹਰਿ ਕੀਰਤਨੁ ਕਰਹ. ਹਰਿ ਜਸੁ ਸੁਣਹ; ਤਿਸੁ ਕਵਲਾ ਕੰਤਾ॥ ਹਰਿ ਹਰਿ ਸੀਗਾਰੁ. ਬਨਾਵਹੁ ਹਰਿ ਜਨ; ਹਰਿ ਕਾਪੜੁ ਪਹਿਰਹੁ ਖਿਮ ਕਾ॥ ਐਸਾ ਸੀਗਾਰੁ. ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਭ ਭਾਵੈ; ਹਰਿ ਲਾਗੈ ਪਿਆਰਾ ਪ੍ਰਿਮ ਕਾ॥

ੴ. ਨਾਨਕ. ਮੈਲੁ ਨ ਲਗਈ; ਨਾ ਫਿਰਿ ਜੋਨੀ ਪਾਹੁ॥) ਦਾੱਬਾ ਰੋਗ ਹੈ। ਹੰਕਾਰ ਰੂਪ ਦੱਬੇ[੧] ਦੇ ਦੱਬੇ, ਪਾਪ ਬੁਰਿਆਈ ਦੀ ਨੀਂਦ 'ਚ- ਰੇ ਜਨ. ਉਥਾਰੈ[੧] ਦਬਿਓਹੁ; ਸੁਤਿਆ ਗਈ ਵਿਹਾਇ॥) ਪਾਪੁ ਬੁਰਾ; ਪਾਪੀ ਕਉ ਪਿਆਰਾ॥ ਪਾਪਿ ਲਦੇ; ਪਾਪੇ ਪਾਸਾਰਾ॥) ਮਹਾਂ ਪਾਪੀ[੨] ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਾਪ ਪਿਆਰਾ ਹੈ- ਹਰਿ ਜੀਉ. ਤਿਨ ਕਾ ਦਰਸਨੁ ਨਾ ਕਰਹੁ; ਪਾਪਿਸਟ[੨] ਹਤਿਆਰੀ॥) ਕੁਸੁੱਧ। ਧਰ੍ਕਟ- ਓਹਿ ਘਰਿ ਘਰਿ ਫਿਰਹਿ. ਕੁਸੁਧ ਮਨਿ; ਜਿਉ ਧਰਕਟ ਨਾਰੀ॥

ੴ. ਸੋ ਹਰਿ ਜਨੁ. ਨਾਮੁ ਧਿਆਇਦਾ; ਹਰਿ ਹਰਿ ਜਨੁ. ਇਕ ਸਮਾਨਿ॥

ੴ. ਕਿਆ ਹੋਵੈ. ਕਿਸੈ ਹੀ ਦੈ ਕੀਤੈ; ਜਾਂ ਧੁਰਿ ਕਿਰਤੁ ਓਸ ਦਾ. ਏਹੋ ਜੇਹਾ ਪਇਆ॥) ਬੱਧਾ- ਗੁਰਿ ਸਚੈ ਬਧਾ ਥੇਹੁ; ਰਖਵਾਲੇ ਗੁਰਿ ਦਿਤੇ॥) ਰੱਤੇ- ਪੂਰਨ ਹੋਈ ਆਸ; ਗੁਰ ਚਰਣੀ ਮਨ ਰਤੇ॥) ਨਾਸ[੧] ਕਰ ਦਿਤੇ। ਹਤੇ ਪੋਲਾ- ਗੁਰਿ ਕ੍ਰਿਪਾਲਿ ਬੇਅੰਤਿ; ਅਵਗੁਣ ਸਭਿ ਹਤੇ[੧]॥) ਲਿੱਤੇ- ਗੁਰਿ ਅਪਣੀ ਕਿਰਪਾ ਧਾਰਿ; ਅਪਣੇ ਕਰਿ ਲਿਤੇ॥) ਇਤਨੇ[੧] ਇਤੇ ਪੋਲਾ- ਨਾਨਕ. ਸਦ ਬਲਿਹਾਰ; ਜਿਸੁ ਗੁਰ ਕੇ ਗੁਣ ਇਤੇ[੧]॥) ਤਾ ਕੀ ਰਜਾਇ ਲੇਖਿਆ ਪਾਇ; ਅਬ ਕਿਆ ਕੀਜੈ. ਪਾਂਡੇ॥) ਪ੍ਰਾਪਤ[੧] ਕਸ਼ਟ ਭੋਗ[੨] ਰਹੇ ਹਨ। ਨਿੱਬੜਿਆ- ਹੁਕਮੁ ਹੋਆ ਹਾਸਲੁ[੧]. ਤਦੇ ਹੋਇ ਨਿਬੜਿਆ; ਹੰਢਹਿ[੨] ਜੀਅ ਕਮਾਂਦੇ॥ ਨਾਨਕ. ਨਾਮੁ ਧਿਆਇਨਿ. ਤਿਨ ਨਿਜ ਘਰਿ ਵਾਸੁ ਹੈ; ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਸੋਭਾ ਹੋਇ॥

ੴ. ਪੱਥਰ ਦੇ ਬੁੱਤ[੧]। ਝੁਕਾ[੨] ਕੇ। ਬੁੱਤ- ਬੁਤ[੧] ਪੂਜਿ ਪੂਜਿ, ਹਿੰਦੂ ਮੂਏ; ਤੁਰਕ ਮੂਏ. ਸਿਰੁ ਨਾਈ[੨]॥) ਕਬਿੱਤ ਕਬਿੱਤਾ ਪੋਲੇ, ਪੜੇ ਪੜਿ, ਕੱਪੜ- ਕਬਿਤ ਪੜੇ ਪੜਿ, ਕਬਿਤਾ ਮੂਏ; ਕਪੜ ਕੇਦਾਰੈ ਜਾਈ॥) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਭਾਰੀ ਸੋਨਾ[੨] ਗੱਡ ਲਿਆ[੧] ਸੀ। ਗੱਡਿ- ਦਰਬੁ ਸੰਚਿ ਸੰਚਿ. ਰਾਜੇ ਮੂਏ; ਗਡਿ ਲੇ[੧]. ਕੰਚਨ[੨] ਭਾਰੀ॥) ਖ਼ਰਾਬ[੧] ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸੱਭੈ ਨਿਰ੍ਖਿ- ਰਾਮ ਨਾਮ ਬਿਨੁ. ਸਭੈ ਬਿਗੂਤੇ[੧]; ਦੇਖਹੁ ਨਿਰਖਿ ਸਰੀਰਾ॥ ਜਬ ਜਰੀਐ. ਤਬ ਹੋਇ ਭਸਮ ਤਨੁ; ਰਹੈ. ਕਿਰਮ ਦਲ ਖਾਈ॥ ਕਾਹੇ ਭਈਆ; ਫਿਰਤੌ ਫੂਲਿਆ ਫੂਲਿਆ॥) ਕੰਜੂਸ[੧੧] ਰਸ[੧੨]- ਜਿਉ ਮਧੁ ਮਾਖੀ. ਤਿਉ ਸਠੋਰਿ[੧੧] ਰਸੁ[੧੨]; ਜੋਰਿ ਜੋਰਿ ਧਨੁ ਕੀਆ॥) ਤੱਕ[੫] ਵਿਆਹੀ[੬]। ਸੱਜਨ- ਦੇਹੁਰੀ ਲਉ[੫]. ਬਰੀ[੬] ਨਾਰਿ ਸੰਗਿ ਭਈ; ਆਗੈ ਸਜਨ ਸੁਹੇਲਾ॥) ਮਸਾਣ ਭੂਮੀ[੭]- ਮਰਘਟ[੭] ਲਉ. ਸਭੁ ਲੋਗੁ ਕੁਟੰਬੁ ਭਇਓ; ਆਗੈ ਹੰਸੁ ਅਕੇਲਾ॥) ਚੱਲੇ- ਕਾਲ ਗ੍ਰਸਤ. ਸਭ ਲੋਗ ਸਿਆਨੇ; ਉਠਿ ਪੰਡਿਤ. ਪੈ ਚਲੇ ਨਿਰਾਸਾ॥) ਪ੍ਰੇਮਾ-

ਭਗਤੀ[1] ਸ਼ਿੰਗਾਰ[2] ਸਵਾਰ[2] ਦਿਤਾ[4]- ਭਗਤਿ. ਨਾਰਦੀ[1] ਰਿਦੈ ਨ ਆਈ; ਕਾਛਿ[2] ਕੂਛਿ[2] ਤਨੁ ਦੀਨਾ[4]॥ ਪਰਿਓ ਕਾਲੁ. ਸਭੈ ਜਗ ਊਪਰ; ਮਾਹਿ ਲਿਖੇ ਭ੍ਰਮ ਗਿਆਨੀ॥

ੴ. ਸ਼ੁੱਧ[1] ਬ੍ਰਹਮ ਸਰੂਪ। ਖਾਲਸੇ ਸ਼ੁੱਧ ਹੈ- ਕਹੁ ਕਬੀਰ. ਜਨ ਭਏ ਖਾਲਸੇ[1]; ਪ੍ਰੇਮ ਭਗਤਿ ਜਿਹ ਜਾਨੀ॥) ਦੂਜੀ ਦਵੈਤ[2]। ਗੱਲ- ਅਬ ਬੇ[2] ਗਲ; ਕਹਨੁ ਨ ਜਾਈ॥ ਗੁਰ; ਕਿੰਚਤ ਕਿਰਪਾ ਕੀਨੀ॥ ਸਭੁ ਤਨੁ ਮਨੁ ਦੇਹ; ਹਰਿ ਲੀਨੀ॥) ਔਗੁਣ ਰੂਪ, ਜ਼ੰਜੀਰ ਵਾਲਾ ਪਟਾ[3] ਮੰਦ ਕਮਾਈ ਰੂਪੀ ਬੇੜੀ[4] ਹੈ ਪਗ ਪੋਲਾ- ਤੇਰੇ ਗਲਹਿ ਤਉਕੁ[3]; ਪਗ ਬੇਰੀ[4]॥ ਸੁ ਰਸੁ; ਕਬੀਰੈ ਜਾਨਿਆ॥) ਕਹਾਉਂਦੇ[4] ਹਨ - ਸਦ ਜੀਵਨੁ; ਭਲੋ ਕਹਾਂਹੀ[4]॥

ੴ. ਝੂਠੇ; ਕਹਾ ਬਿਲੋਵਸਿ ਪਾਨੀ॥ ਜਉ ਘਟ ਭੀਤਰਿ; ਹੈ ਮਲਨਾਂ॥) ਤੂੰਬੀ[1]- ਲਉਕੀ[1]; ਅਠਸਠਿ ਤੀਰਥ ਨ੍ਹਾਈ॥ ਕਉਰਾਪਨੁ; ਤਊ ਨ ਜਾਈ॥ ਹਿਰਦੈ ਰਾਮੁ; ਕੀ ਨ ਜਪਹਿ ਸਵੇਰਾ॥) ਸਨਿਗਧ[2]- ਤੇਰੀ ਭਗਤਿ ਕਰੈ; ਜਨੁ ਥੀਧਾ[2]॥) ਲੱਬੋ- ਮੈ; ਨਾਹੀ ਕੀਤਾ ਲਬੋ॥) ਫੱਬੋ- ਇਕੁ ਨਾਉ ਤੇਰਾ; ਮੈ ਫਬੋ॥

ੴ. ਸਮਾਇ=ਲੋ- ਨਾਦਿ ਸਮਾਇਲੋ ਰੇ; ਸਤਿਗੁਰੁ ਭੇਟਿਲੇ ਦੇਵਾ॥) ਇੱਕਰਸ[1] ਬੱਝਵਾਂ[1] ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਸਦਾ[2]। ਝਿਲਿ=ਮਿਲਿ=ਕਾਰੁ- ਜਹ; ਝਿਲਿਮਿਲਿਕਾਰੁ[1] ਦਿਸੰਤਾ[2]॥ ਚਮਕਾਰ; ਬੀਜੁਲ ਤਹੀ॥) ਉਜਿਆਰਾ- ਜਹ; ਅਨਹਤ ਸੂਰ ਉਜ੍ਹਾਰਾ॥) ਛੰਨ ਬੰਨ੍ਹਣ ਵਾਲਾ ਬਾਨ੍ਹਾਂ[2]। ਦੁੱਗਣੀ- ਤੋ ਪਹਿ. ਦੁਗਣੀ ਮਜੂਰੀ ਦੈਹਉ; ਮੋਕਉ. ਬੇਢੀ[2] ਦੇਹੁ ਬਤਾਈ ਹੋ॥ ਦੇਖੁ; ਬੇਢੀ ਰਹਿਓ ਸਮਾਈ॥ ਲੋਗ ਕੁਟੰਬ ਸਭਹੁ ਤੇ ਤੋਰੈ; ਤਉ ਆਪਨ ਬੇਢੀ ਆਵੈ ਹੋ॥) ਮਾਤਾ ਸੀਤਾ[3] ਜੀ ਵਾਪਿਸ[4] ਲਿਆਂਦੇ, ਅਰਪੀ[4]- ਨਾਮੇ ਕੇ ਸੁਆਮੀ. ਸੀਅ[3] ਬਹੋਰੀ[4]; ਲੰਕ ਭਭੀਖਣ ਆਪਿਓ[4] ਹੋ॥) ਅਣ=ਮੜਿਆ- ਅਣਮੜਿਆ ਮੰਦਲੁ ਬਾਜੈ॥) ਪਰਮ ਪਵਿੱਤ੍ਰ[1]- ਜਿਹ ਮਿਲਿਐ; ਦੇਹ ਸੁਦੇਹੀ[1]॥) ਹਵਾ[1] ਰੂਪ[ੴ] ਸਮੁੰਦ੍ਰ[2]- ਅਨਲ[1] ਅਗਮ ਜੈਸੇ. ਲਹਰਿ ਮਇ[ੴ] ਓਦਧਿ[2]; ਜਲ ਕੇਵਲ ਜਲ ਮਾਂਹੀ॥ ਨਰਪਤਿ ਏਕੁ. ਸਿੰਘਾਸਨਿ ਸੋਇਆ; ਸੁਪਨੇ ਭਇਆ ਭਿਖਾਰੀ॥) ਹੁੰਦਿਆਂ[1] ਅੱਛਤ- ਅਛਤ[1] ਰਾਜ. ਬਿਛੁਰਤ ਦੁਖੁ ਪਾਇਆ; ਸੋ ਗਤਿ ਭਈ ਹਮਾਰੀ॥

ੴ. ਕੜਾ[1]- ਅਨਿਕ ਕਟਕ[1] ਜੈਸੇ. ਭੂਲਿ ਪਰੇ; ਅਬ ਕਹਤੇ. ਕਹਨੁ ਨ ਆਇਆ॥) ਬੰਧਨਿ, ਬਾਂਧੇ- ਜਉ ਹਮ ਬਾਂਧੇ. ਮੋਹ ਫਾਸ; ਹਮ ਪ੍ਰੇਮ ਬਧਨਿ, ਤੁਮ ਬਾਧੇ॥) ਬੱਾਪੈ, ਰਾਜਾ ਪੋਲਾ- ਆਪਨ ਬਾਪੈ ਨਾਹੀ. ਕਿਸੀ ਕੋ; ਭਾਵਨ ਕੋ ਹਰਿ ਰਾਜਾ॥) ਪੜਦਾ[2]- ਮੋਹ ਪਟਲ[2] ਸਭੁ ਜਗਤੁ ਬਿਆਪਿਓ; ਭਗਤ. ਨਹੀ ਸੰਤਾਪਾ॥) ਅਗਿਆਨ[3] ਕਰਕੇ। ਦੁ=ਲਭ- ਦੁਲਭ ਜਨਮੁ. ਪੁੰਨ ਫਲ ਪਾਇਓ; ਬਿਰਥਾ ਜਾਤ. ਅਬਿਬੇਕੇ[3]॥) ਇੰਦ੍ਰੀਂ। ਸਬਲ ਨਿਬਲ ਪੋਲੇ ਮਿਲਵੇਂ- ਇੰਦ੍ਰੀ ਸਬਲ ਨਿਬਲ; ਬਿਬੇਕ ਬੁਧਿ. ਪਰਮਾਰਥ ਪਰਵੇਸ ਨਹੀ॥) ਕਰਤੱਬ[4]। ਅ=ਚਰੀਅਤ, ਅਪਰ ਪੋਲਾ ਮਿਲਵਾਂ- ਕਹੀਅਤ ਆਨ. ਅਚਰੀਅਤ[4] ਅਨ ਕਛੁ; ਸਮਝ ਨ ਪਰੈ. ਅਪਰ ਮਾਇਆ॥ ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ.ਉਦਾਸ ਦਾਸ ਮਤਿ; ਪਰਹਰਿ ਕੋਪੁ.ਕਰਹੁ ਜੀਅ ਦਇਆ॥) ਸੁਰ=ਤਰ ਚਿੰਤਾ=ਮਨਿ. ਬੱਸਿ- ਸੁਖ ਸਾਗਰੁ ਸੁਰਤਰ ਚਿੰਤਾਮਨਿ; ਕਾਮਧੇਨੁ ਬਸਿ ਜਾ ਕੇ॥ ਜਉ ਤੁਮ ਗਿਰਿਵਰ; ਤਉ ਹਮ ਮੋਰਾ॥) ਮਾਧਵੇ ਤੁਮਨ ਤੋਰਹੁ; ਤਉ ਹਮ ਨਹੀ ਤੋਰਹਿ॥ ਹੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ! ਜੇਕਰ (ਤੁਮਨ) ਆਪ ਜੀ ਸਾਡੇ ਨਾਲੋਂ ਪ੍ਰੀਤੀ ਤੋੜੋਂ, ਤਾਂ ਸਤਿ ਸੰਗੀਆਂ ਸਮੇਤ (ਹਮ) ਦਾਸਨ ਦਾਸ ਫੇਰ ਭੀ ਆਪ ਜੀ ਨਾਲੋਂ ਪ੍ਰੀਤੀ ਨਹੀਂ ਤੋੜਦੇ, ਇਹ ਨਿਮ੍ਰਤਾ ਗ੍ਰੀਬੀ ਦੀ ਹੱਦ ਹੈ ਜੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਤੁਮਨ ਪਾਠ ਹੀ ਸਹੀ ਹੈ। (ਤੁਮ ਨ ਤੋਰਹੁ) ਜੇ

ਤੁਸੀਂ ਨ ਤੋੜੋਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਭੀ ਨਹੀਂ ਤੋੜਦੇ, ਇਹ ਬਰਾਬਰੀ ਹੋ ਗਈ।

ੴ. ਚਮ॒ਰਟਾ ਪੋਲਾ– ਚਮਰਟਾ; ਗਾਂਠਿ ਨ ਜਨਈ॥ ਆਰ ਨਹੀ; ਜਿਹ ਤੋਪਉ॥ ਨਹੀ ਰਾਂਬੀ; ਠਾਉ ਰੋਪਉ॥) ਦੁੱਧ– ਨੈਨਹੁ ਨੀਰੁ ਬਹੈ. ਤਨੁ ਖੀਨਾ; ਭਏ ਕੇਸ ਦੁਧਵਾਨੀ॥ ਰਾਮ ਰਾਇ; ਹੋਹਿ ਬੈਦ ਬਨਵਾਰੀ॥ ਐਸੀ ਬੇਦਨ. ਉਪਜਿ ਖਰੀ ਭਈ; ਵਾ ਕਾ ਅਉਖਧੁ ਨਾਹੀ॥) ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਮੁਨਿਆਦ[੧], ਮੌਤ[੨] ਦੇ ਸਮੇਂ। ਮੁਹ॒ਲਤਿ ਮੁਹ॒ਤੁ– ਹਮ ਆਦਮੀ ਹਾਂ ਇਕ ਦਮੀ; ਮੁਹਲਤਿ[੧] ਮੁਹਤੁ[੨] ਨ ਜਾਣਾ॥ ਪਦੰਪ ਤੋਂ ੴ, ਸੋਰਠਿ ਰਾਗੁ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸੰਪੂਰਨੰ।

੧੦. ਤੋਂ ੴ. ਧਨਾਸਰੀ ਰਾਗੁ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਅਰੰਭ– ਕੇਤੇ॒ਕੇ– ਅੰਧੇ. ਜੀਵਨਾ ਵੀਚਾਰਿ; ਦੇਖਿ. ਕੇਤੇਕੇ ਦਿਨਾ॥

੧੧. ਸੱਭਾ– ਸਭਾ ਕਾਲਖ; ਦਾਗਾ ਦਾਗ॥ ਭਾਲਿ ਰਹੇ ਹਮ. ਰਹਣੁ ਨ ਪਾਇਆ; ਜੀਵਤਿਆ ਮਰਿ ਰਹੀਐ॥) ਰਿਦਾ[੧]– ਤਪੈ ਹਿਆਉ[੧]; ਜੀਅੜਾ ਬਿਲਲਾਇ॥) ਅਥਵਾ[੨] ਚੱਲਣਾ– ਹੁਣਿ ਉਠਿ ਚਲਣਾ; ਮੁਹਤਿ. ਕਿ[੨] ਤਾਲਿ॥ ਹਿਕਮਤਿ ਹੁਕਮਿ; ਨ ਪਾਇਆ ਜਾਇ॥) ਵਿਣੁ ਨਦਰੀ; ਨਾਨਕ. ਨਹੀ ਕੋਇ॥ ਆਤਮਾ ਪਰਾਤਮਾ; ਏਕੋ ਕਰੈ॥ ਜਪੁ ਤਪੁ ਸਭੁ; ਇਹੁ ਸਬਦੁ ਹੈ ਸਾਰੁ॥) ਕੰਨ ਅੱਖੀਂ– ਜਿਨਿ ਕਨ ਕੀਤੇ; ਅਖੀ ਨਾਕੁ॥

੧੨. ਇੱਕ ਦਮੜੀ[੧]– ਖੋਟੇ ਕਾ ਮੁਲੁ; ਏਕੁ ਦੁਗਾਣਾ[੧]॥ ਨਾਨਕ; ਜਾਣੈ ਜਾਣੁ ਸੁਜਾਣੁ॥) ਪੜ੍ਹੈ– ਸਿਰ ਕੇ ਲੇਖ; ਨ ਪੜੈ ਇਆਣਾ॥) ਖੋਟਾ.ਕਾਂਮਿ ਨ ਆਵੈ; ਵੇਖੁ॥ ਜੋਗੀ ਜੁਗਤਿ ਨ ਜਾਣੈ; ਅੰਧੁ॥) ਕਾਦੀ ਮਲੁ ਪੋਲੇ– ਕਾਦੀ ਕੂੜੁ ਬੋਲਿ; ਮਲੁ ਖਾਇ॥) ਨ੍ਹਾਵੈ– ਬ੍ਰਾਹਮਣੁ ਨਾਵੈ; ਜੀਆ ਘਾਇ॥) ਅਕਲਮੰਦ[੨] ਦਾਨਸ॒ਬੰਦੁ– ਦਾਨਸਬੰਦੁ[੨] ਸੋਈ; ਦਿਲਿ ਧੋਵੈ॥ ਮੁਸਲਮਾਣੁ ਸੋਈ; ਮਲੁ ਖੋਵੈ॥) ਢੰਗ[੪]। ਸੱਤ, ਢੱਬੁ– ਕਾਲੁ ਨਾਹੀ. ਜੋਗੁ ਨਾਹੀ; ਨਾਹੀ ਸਤ ਕਾ ਢਬੁ[੪]॥) ਪੂਜਾ[੩] ਸਥਾਨ। ਥਾਨੱਸਟ। ਭ॒ਰਿਸਟ– ਥਾਨਸਟ[੩] ਜਗ ਭਰਿਸਟ ਹੋਏ; ਡੂਬਤਾ ਇਵ ਜਗੁ॥

੧੩. ਮਗਰ ਪੋਲਾ– ਮਗਰ ਪਾਛੈ ਕਛੁ ਨ ਸੂਝੈ; ਏਹੁ ਪਦਮੁ ਅਲੋਅ॥) ਇਸ ਸਬਦ ਦੇ ਵਿਸਰਾਮ, ਸ੍ਰੀ ਕੀਰਤਨ ਸੋਹਿਲੇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ 'ਚ ਦੇਖੋ ਜੀ:– ਸਰੂਪ[੧]। ਮੈ ਬਿੰਦੀ ਨ ਲਾਉ– ਗਗਨ ਮੈ[੧] ਥਾਲੁ. ਰਵਿ ਚੰਦੁ ਦੀਪਕ ਬਨੇ; ਤਾਰਿਕਾ ਮੰਡਲ ਜਨਕ ਮੋਤੀ॥) ਕੈਸੀ ਆਰਤੀ ਹੋਇ; ਭਵ ਖੰਡਨਾ ਤੇਰੀ ਆਰਤੀ॥ ਸਭ ਮਹਿ ਜੋਤਿ; ਜੋਤਿ ਹੈ ਸੋਇ॥) ਅ॒ਖੁੱਟੁ ਨਿਖੁੱਟੈ– ਇਹੁ ਧਨੁ ਅਖੁਟੁ; ਨ ਨਿਖੁਟੈ. ਨ ਜਾਇ॥ ਸੁਖ ਮਨ ਅੰਤਰਿ; ਸਹਜਿ ਸਮਾਣੀ॥

੧੪. ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਨੁ ਨਿਰਮਲੁ; ਅਤਿ ਅਪਾਰਾ॥ ਸਦਾ ਧਨੁ; ਅੰਤਰਿ ਨਾਮੁ ਸਮਾਲੇ॥) ਗੁਰ ਤੇ; ਸਾਤਿ ਸਹਜ ਸੁਖੁ ਬਾਣੀ॥) ਤਿੰਨ ਤ੍ਰੈ ਨਹੀਂ ਉਚਾਰਨਾ, ਤੀਜਾ ਤੀਜਾ ਉਚਾਰਨਾ– ਧਨਾਸਰੀ ਮਹਲਾ ੩ ਤੀਜਾ॥ ਭਗਤਿ ਕਰੇ ਜਨੁ; ਵਡਿਆਈ ਪਾਏ॥

੧੫. ਸਦਰਸ਼[੧]– ਮੈ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ– ਮਨੁ ਮੈ ਮਤੁ; ਮੈਗਲ ਮਿਕਦਾਰਾ[੧]॥ ਗੁਰਮੁਖਿ; ਇਹੁ ਮਨੁ ਲਇਆ ਸਵਾਰਿ॥ ਕਾਚਾ ਧਨੁ ਸੰਚਹਿ; ਮੂਰਖ ਗਾਵਾਰ॥

੧੬. ਨਾਵੈ ਕੀ ਕੀਮਤਿ ਮਿਤਿ; ਕਹੀ ਨ ਜਾਇ॥) ਪੜਦੇ[੧]। ਪਟ ਪੋਲਾ– ਭਨਤਿ ਨਾਨਕ. ਭਰਮ ਪਟ[੧] ਖੁਲ੍ਹੇ; ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਜਾਨਿਆ॥ ਹਰਿ ਗੁਣ. ਕਹਿ ਨ ਸਕਉ; ਬਨਵਾਰੀ॥)

ਸੁਨਿਆਰਾ[੧]। ਕਟਿੱਤ ਮਿਲਵਾਂ–ਜਿਉ ਕੰਚਨੁ. ਬੈਸੰਤਰਿ ਤਾਇਓ; ਮਲੁਕਾਟੀ[੧] ਕਟਿਤ ਉਤਾਰੀ॥

੬੬੭. ਕਿਆ ਹਮ ਕਿਰਮ. ਨਾਨ੍ ਨਿਕ ਕੀਰੇ; ਤੁਮ੍ ਵਡ ਪੁਰਖ ਵਡਾਗੀ॥ ਤੁਮ੍ਰੀ ਗਤਿ ਮਿਤਿ ਕਹਿ ਨ ਸਕਹ ਪ੍ਰਭ; ਹਮ ਕਿਉ ਕਰਿ ਮਿਲਹ ਅਭਾਗੀ॥) ਹਮ ਅੰਧੁਲੇ ਅੰਧ. ਬਿਖੈ ਬਿਖੁ ਰਾਤੇ; ਕਿਉ ਚਾਲਹ. ਗੁਰ ਚਾਲੀ॥) ਪਗ ਪੋਲਾ- ਜਨ ਨਾਨਕ. ਸੰਗਤਿ ਸਾਧ. ਹਰਿ ਮੇਲਹੁ; ਹਮ ਸਾਧ ਜਨਾ ਪਗ ਰਾਲੀ॥

੬੬੮. ਬਿਲ=ਲ ਬਿਲ=ਲਾਤੀ- ਹਰਿ ਹਰਿ ਬੂੰਦ ਭਏ ਹਰਿ ਸੁਆਮੀ; ਹਮ ਚਾਤ੍ਰਿਕ ਬਿਲਲ ਬਿਲਲਾਤੀ॥) ਹਰਿ ਬਿਨੁ; ਰਹਿ ਨ ਸਕਉ. ਇਕ ਰਾਤੀ॥ ਤੁਮ ਹਰਿ ਸਰਵਰ ਅਤਿ ਅਗਾਹ; ਹਮ ਲਹਿ ਨ ਸਕਹਿ. ਅੰਤੁ ਮਾਤੀ॥) ਆਪਣੀ ਰੀਤੀ ਦੀ ਮ੍ਰਯਾਦਾ[੧] ਨੂੰ ਆਪ ਹੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ- ਤੂ ਪਰੈ ਪਰੈ. ਅਪਰੰਪਰੁ ਸੁਆਮੀ; ਮਿਤਿ ਜਾਨਹੁ ਆਪਨ ਗਾਤੀ[੧]॥) ਹਰਿ ਜੀ; ਲਾਜ ਰਖਹੁ. ਹਰਿ ਜਨ ਕੀ॥ ਹਰਿ ਕੇ ਸੰਤ. ਜਪਿਓ ਮਨਿ ਹਰਿ ਹਰਿ; ਲਗਿ ਸੰਗਤਿ ਸਾਧ ਜਨਾ ਕੀ॥) ਛੁੱਟ=ਕਾਕੀ ਤਰੱਾਕੀ ਇਕੱਾਕੀ ਬਚਨੱਾਕੀ ਚੰਦੱਾਕੀ ਅਪੱਾਕੀ ਦਸੱਾਕੀ) ਉਰ ਧਾਰਿ ਬੀਚਾਰਿ, ਮੁਰਾਰਿ ਰਮੋ ਰਮੁ; ਮਨਮੋਹਨ ਨਾਮੁ ਜਪੀਨੇ॥ ਨਵ ਛਿਅ ਖਟੁ. ਬੋਲਹਿ ਮੁਖ ਆਗਰ; ਮੇਰਾ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ. ਇਵ ਨ ਪਤੀਨੇ॥

੬੬੯. ਗੁਨ ਕਹੁ. ਹਰਿ ਲਹੁ. ਕਰਿ ਸੇਵਾ ਸਤਿਗੁਰ; ਇਵ. ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਈ॥) ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੋ ਕੇ[੧]। ਸੰ=ਤੁਸਟੁ- ਮਨਿ ਬਚਨਿ. ਰਿਦੈ ਧਿਆਇ ਹਰਿ, ਹੋਇ ਸੰਤੁਸਟੁ[੧]; ਇਵ ਭਣੁ. ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਮੁਰਾਰੀ॥) ਚਉਰੱਾਸੀਹ ਸਿੱਧ ਬੁੱਧ. ਤੇੱਤੀਸ- ਚਉਰਾਸੀਹ ਸਿਧ ਬੁਧ. ਤੇਤੀਸ ਕੋਟਿ ਮੁਨਿ ਜਨ; ਸਭਿ ਚਾਹਹਿ. ਹਰਿ ਜੀਉ ਤੇਰੋ ਨਾਉ॥ ਆਪੇ ਗੁਰੁ. ਚੇਲਾ ਹੈ ਆਪੇ; ਆਪੇ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ. ਚੋਜ ਵਿਡਾਨੀ॥ ਜਨ ਨਾਨਕ. ਆਪਿ ਮਿਲਾਏ, ਸੋਈ ਹਰਿ ਮਿਲਸੀ; ਅਵਰ ਸਭ ਤਿਆਗਿ. ਓਹਾ ਹਰਿ ਭਾਨੀ॥

੬੭੦. ਹਲਤਿ ਪਲਤਿ ਮੁਖ ਊਜਲ ਹੋਈ ਹੈ; ਨਿਤ ਧਿਆਈਐ. ਹਰਿ ਪੁਰਖੁ ਨਿਰੰਜਨਾ॥ ਜਲਿ ਥਲਿ ਮਹੀਅਲਿ. ਰਵਿਆ ਸ੍ਰਬ ਠਾਈ; ਅਗਮ ਰੂਪ ਗਿਰਧਾਰੇ॥)

੬੭੧. ਫਸਾ[੧] ਲਿਆ। ਵੱਸਿ- ਕਾਮ ਹੇਤਿ ਕੁੰਚਰੁ ਲੈ ਫਾਂਕਿਓ[੧]; ਓਹੁ ਪਰ ਵਸਿ ਭਇਓ ਬਿਚਾਰਾ॥) ਅਤਿ ਪੋਲਾ, ਸਰਾ=ਪਰ- ਅਤਿ ਰਚਿਓ. ਕਰਿ ਲੀਨੋ ਅਪੁਨਾ; ਉਨਿ. ਛੋਡਿ ਸਰਾਪਰ ਜਾਨਾ॥) ਅਹੰ=ਬੁਧਿ- ਅਹੰਬੁਧਿ ਮੋਹ ਮਨ ਬਾਸਨ; ਦੇ ਕਰਿ ਗਡਹਾ ਗਾਡੀ॥ ਜੀਅ ਕੀ; ਏਕੈ ਹੀ ਪਹਿ ਮਾਨੀ॥

੬੭੨. ਭੂਖਣ[੧] ਸੋਨੇ ਦੀ ਡਲੀ[੨]- ਅਲੰਕਾਰ[੧] ਮਿਲਿ. ਥੈਲੀ[੨] ਹੋਈ ਹੈ; ਤਾ ਤੇ ਕਨਿਕ ਵਖਾਨੀ॥ ਕਾਮਵੰਤ ਕਾਮੀ ਬਹੁ ਨਾਰੀ; ਪਰ ਗ੍ਰਿਹ ਜੋਹ. ਨ ਚੂਕੈ॥ ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਕਰੈ. ਕਰੈ ਪਛੁਤਾਪੈ; ਸੋਗ ਲੋਭ ਮਹਿ ਸੂਕੈ॥) ਗੁੋਪਾਲਾ, ਹੋੜੇ ਔਂਕੜ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਅਵਾਜ ਬੋਲੋ- ਓਤਿ ਪੋਤਿ ਨਾਨਕ ਸੰਗਿ ਰਵਿਆ; ਜਿਉ ਮਾਤਾ ਬਾਲ ਗੁੋਪਾਲਾ॥) ਮਹੱਤੁ- ਜਾ ਕੈ ਸਿਮਰਨਿ. ਸਰਬ ਨਿਧਾਨਾ; ਮਾਨੁ ਮਹਤੁ ਪਤਿ ਪੂਰੀ॥

੬੭੩. ਮਾਇਆ ਮੋਹ ਭੂਲੋ; ਅਵਰੈ ਹੀਤ॥ ਹਰਿਚੰਦਉਰੀ ਬਨ ਹਰ ਪਾਤ ਰੇ; ਇਹੈ ਤੁਹਾਰੋ ਬੀਤ॥) ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਓਟ ਗਹੀ; ਤਉ ਛੂਟੋ॥ ਕਿਸ ਹੀ ਵਾਧਿ. ਘਾਟਿ ਕਿਸ ਹੀ ਪਹਿ; ਸਗਲੇ ਲਰਿ ਲਰਿ ਮੂਆ॥

੬੭੪. ਪ੍ਰਭ ਜੀ ਕੋ ਨਾਮੁ ਜਪਤ; ਮਨ ਚੈਨ॥) ਪੁੱਠੇ[੩] ਲਮਕਣ ਤਪ[੧] ਚ ਲੱਗਣਾ[੨] ਕਰਦੇ ਹਨ। ਬਸੁ=ਧਾ ਪੋਲਾ- ਜਾਪ ਤਾਪ. ਭ੍ਰਮਨ ਬਸੁਧਾ ਕਰਿ; ਉਰਧ[੩] ਤਾਪ[੧] ਲੈਗੈਨ[੨]॥ ਹੈ ਕੋਊ ਐਸੋ; ਹਮਰਾ ਮੀਤੁ॥ ਸਗਲ ਸਮਗ੍ਰੀ. ਜੀਉ ਹੀਉ ਦੇਉ; ਅਰਪਉ ਅਪਨੋ ਚੀਤੁ॥ ਪਰ ਧਨ ਪਰ ਤਨ. ਪਰ ਕੀ

ਨਿੰਦਾ; ਇਨ ਸਿਉ. ਪ੍ਰੀਤਿ ਨ ਲਾਗੈ॥) ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਚਰਚਾ[1] -ਸੰਤਹ ਸੰਗੁ. ਸੰਤ ਸੰਭਾਖਨੁ[1]; ਹਰਿ ਕੀਰਤਨਿ ਮਨੁ ਜਾਗੈ॥ ਗੁਣ ਨਿਧਾਨ ਦਇਆਲ ਪੁਰਖ ਪ੍ਰਭ; ਸਰਬ ਸੂਖ ਦਇਆਲਾ॥) ਕ੍ਰਮਤ ਕ੍ਰਮਤ ਊਹਾਂ ਹੀ ਮੂਏ; ਬਾਹੁੜਿ. ਗ੍ਰਿਹਿ ਨ ਮੰਝਾਰਿ॥ ਅਬ; ਹਰਿ ਰਾਖਨਹਾਰੁ ਚਿਤਾਰਿਆ॥

ੴ. ਬਿਸ੍ਵਾਸੁ ਅੱਧਾ ਵਾਵਾ ਪੋਲਾ ਬੋਲੋ, ਪੂਰਾ ਵਾਵਾ ਭਰਵਾਂ ਬੋਲੀਦਾ ਹੈ- ਅਉਖਧ ਮੰਤ੍ਰ ਮੂਲ ਮਨ ਏਕੈ; ਮਨਿ ਬਿਸ੍ਵਾਸੁ ਪ੍ਰਭ ਧਾਰਿਆ॥) ਅਉਖਧੁ; ਤੇਰੋ ਨਾਮੁ ਦਇਆਲ॥) ਅਧੀਨ, ਦੁਖੀ[1]- ਮੋਹਿ ਆਤੁਰ[1]. ਤੇਰੀ ਗਤਿ ਨਹੀ ਜਾਨੀ; ਤੂੰ ਆਪਿ ਕਰਹਿ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ॥) ਹਾ ਹਾ; ਪ੍ਰਭ ਰਾਖਿ ਲੇਹੁ॥ ਮਨਿ ਬਾਸਨਾ; ਰਚਿ ਬਿਖੈ ਬਿਆਧਿ॥ ਪੰਚ ਦੂਤ ਸੰਗਿ; ਮਹਾ ਅਸਾਧ॥ ਤਰਣ ਤਾਰਣ ਹਰਿ ਨਿਧਿ; ਦੂਖੁ ਨ ਸਕੈ ਬਿਆਪਿ॥ ਜਨਮ ਮਰਣ ਨਿਵਾਰਿ. ਹਰਿ ਜਪਿ; ਸਿਮਰਿ ਸੁਆਮੀ ਸੋਇ॥

ੴ. ਤਾ ਤੇ; ਮੋਹਿ. ਧਾਰੀ ਓਟ ਗੋਪਾਲ॥ ਐਸੇ; ਭਰਮਿ ਭੁਲੇ ਸੰਸਾਰਾ॥) ਸਾਚੁ ਧਰਮੁ; ਨਹੀ ਭਾਵੈ ਡੀਠਾ॥) ਹੀ[1]- ਕਰਮ ਧਰਮ; ਸਗਲਾ ਈ[1] ਖੋਵੈ॥) ਅਤਿਅੰਤ ਹੀ ਗ੍ਰੀਬ[1]- ਮੋਹਿ ਮਸਕੀਨ[1]; ਪ੍ਰਭੁ ਨਾਮੁ ਅਧਾਰੁ॥ ਖਾਟਣ ਕਉ; ਹਰਿ ਹਰਿ ਰੋਜਗਾਰੁ॥ ਨਾਮਿ ਰਤੇ ਪ੍ਰਭ; ਰੰਗਿ ਅਪਾਰ॥ ਸਾਧ ਗਾਵਹਿ; ਗੁਣ ਏਕ ਨਿਰੰਕਾਰ॥) ਇਕੱਤ੍ਰ- ਜਹ ਸਾਧ ਸੰਤਨ; ਹੋਵਹਿ ਇਕਤ੍ਰ॥) ਕਵਿਤ ਪੋਲਾ- ਤਹ ਹਰਿ ਜਸੁ ਗਾਵਹਿ; ਨਾਦ ਕਵਿਤ॥

ੴ. ਕੀਮਤਿ ਕਉਣੁ ਕਹੈ; ਬੀਚਾਰੁ॥) ਮਸ਼ਲਤਿ- ਜੋ ਤੂ ਕਰਹਿ ਕਰਾਵਹਿ ਸੁਆਮੀ; ਸਾ ਮਸਲਤਿ ਪਰਵਾਣੁ॥) ਜਾਣੀ[1]। ਸੰਤੀਂ- ਚਰਨ ਸਰਨ ਨਾਨਕ ਦਾਸ. ਹਰਿ; ਹਰਿ ਸੰਤੀ. ਇਹ ਬਿਧਿ ਜਾਤੀ[1]॥) ਬਿਸ੍ਵਾਸੁ ਅੱਧਾ ਵਾਵਾ ਪੋਲਾ ਬੋਲੋ, ਪੂਰਾ ਵਾਵਾ ਭਰਵਾਂ ਬੋਲੀਦਾ ਹੈ- ਜਿਨ ਕੈ ਮਨਿ; ਸਾਚਾ ਬਿਸ੍ਵਾਸੁ॥) ਪੱਖ[1]- ਜਾਨਿ ਬੂਝਿ ਅਪਨਾ ਕੀਓ ਨਾਨਕ; ਭਗਤਨ ਕਾ ਅੰਕੁਰੁ[1] ਰਾਖਿਓ॥) ਸਰਬੱਤ੍ਰ। ਮੈ ਬਿੰਦੀ ਨ ਲਾਉ- ਰਵਿ ਰਹਿਆ ਸਰਬਤ੍ਰ ਮੈ; ਮਨ ਸਦਾ ਧਿਆਈ॥

ੴ. ਅਰੱਾਧਾ- ਸਾ ਮਤਿ ਦੇਹੁ ਦਇਆਲ ਪ੍ਰਭ; ਜਿਤੁ ਤੁਮਹਿ ਅਰਾਧਾ॥) ਸਾਧਾ ਪੋਲਾ- ਨਾਨਕੁ ਮੰਗੈ. ਦਾਨੁ ਪ੍ਰਭ; ਰੇਨ ਪਗ ਸਾਧਾ॥) ਨੱਾਸਨ ਭੱਾਜਨ ਥੱਾਕੇ- ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਨੇ. ਪ੍ਰਭ ਕਰਨੇਹਾਰੇ; ਨਾਸਨ ਭਾਜਨ ਥਾਕੇ॥) ਵੱਾਜਹਿ ਵੱਾਜੇ ਨਿਵੱਾਜੇ- ਘਰਿ ਮੰਗਲ. ਵਾਜਹਿ ਨਿਤ ਵਾਜੇ; ਅਪੁਨੈ ਖਸਮਿ ਨਿਵਾਜੇ॥) ਪ੍ਰਿਥਵੀ[1] ਸਮੂਹ[2]। ਊੱਜਲ- ਜੈ ਜੈਕਾਰੁ ਸਗਲ ਭੂ[1] ਮੰਡਲ[2]; ਮੁਖ ਊਜਲ ਦਰਬਾਰ॥ ਹਰਿ ਬਿਨੁ; ਮੁਕਤਿ. ਨ ਕਾਹੂ ਜੀਉ॥ ਮਨ ਨਿਰਮਲ ਕਰਮ ਕਰਿ, ਤਾਰਨ ਤਰਨ ਹਰਿ; ਅਵਰਿ ਜੰਜਾਲ. ਤੇਰੈ. ਕਾਹੂ ਨ ਕਾਮ ਜੀਉ॥ ਜੀਵਨ ਦੇਵਾ. ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਸੇਵਾ; ਇਹੁ ਉਪਦੇਸੁ. ਮੋਕਉ. ਗੁਰਿ ਦੀਨਾ ਜੀਉ॥) ਤਾਕਤ[3]- ਤਿਸੁ ਸਿਉ. ਨ ਲਾਈਐ ਹੀਤੁ; ਜਾ ਕੋ. ਕਿਛੁ ਨਾਹੀ ਬੀਤੁ[3]; ਅੰਤ ਕੀ ਬਾਰ. ਓਹੁ ਸੰਗਿ ਨ ਚਾਲੈ॥ ਮਨਿ ਤਨਿ ਤੂ ਆਰਾਧ. ਹਰਿ ਕੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਾਧ; ਜਾ ਕੈ ਸੰਗਿ. ਤੇਰੇ ਬੰਧਨ ਛੂਟੈ॥) ਪੜਦਾ[4]- ਗਹੁ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਸਰਨ. ਹਿਰਦੈ ਕਮਲ ਚਰਨ; ਅਵਰ ਆਸ ਕਛੁ. ਪਟਲੁ[4] ਨ ਕੀਜੈ॥ ਸੋਈ ਭਗਤੁ ਗਿਆਨੀ ਧਿਆਨੀ. ਤਪਾ ਸੋਈ; ਨਾਨਕ. ਜਾ ਕਉ ਕਿਰਪਾ ਕੀਜੈ॥ ਦੇਖਹੁ ਪਸਾਰਿ ਨੈਨ. ਸੁਨਹੁ ਸਾਧੂ ਕੇ ਬੈਨ; ਪ੍ਰਾਨਪਤਿ ਚਿਤਿ ਰਾਖੁ. ਸਗਲ ਹੈ ਮਰਨਾ॥ ਚੰਦਨ ਚੋਆ ਰਸ. ਭੋਗ ਕਰਤ ਅਨੇਕੈ; ਬਿਖਿਆ ਬਿਕਾਰ. ਦੇਖੁ ਸਗਲ ਹੈ ਫੀਕੇ; ਏਕੈ ਗੋਬਿਦ ਕੋ ਨਾਮੁ ਨੀਕੋ, ਕਹਤ ਹੈ ਸਾਧ ਜਨ॥ ਤਨੁ ਧਨੁ ਆਪਨ ਥਾਪਿਓ, ਹਰਿ ਜਪੁ. ਨ ਨਿਮਖ ਜਾਪਿਓ; ਅਰਥੁ ਦ੍ਰਬੁ ਦੇਖੁ. ਕਛੁ ਸੰਗਿ ਨਾਹੀ ਚਲਨਾ॥) ਸੰਗਤ[5]। ਭਲਾ ਪੋਲਾ। ਪੱਲਾ- ਜਾ ਕੋ ਰੇ ਕਰਮੁ ਭਲਾ, ਤਿਨਿ ਓਟ ਗਹੀ ਸੰਤ ਪਲਾ; ਤਿਨ ਨਾਹੀ ਰੇ ਜਮੁ ਸੰਤਾਵੈ, ਸਾਧੂ ਕੀ ਸੰਗਨਾ[5]॥

੬੭੯. ਸਾਧ ਜਨਾ ਕੀ ਰੇਨ ਨਾਨਕ; ਮੰਗਲ ਸੂਖ ਸਧਾਰੇ॥) ਟਿਕ ਪੋਲਾ, ਬੱਾਲੇ– ਨਿਰਧਨ ਕਉ ਧਨੁ. ਅੰਧੁਲੇ ਕਉ ਟਿਕ; ਮਾਤ ਦੂਧੁ ਜੈਸੇ. ਬਾਲੇ॥ ਨਵ ਨਿਧਿ ਰਿਧਿ ਸਿਧਿ ਹਰਿ; ਲਾਗਿ ਰਹੀ ਜਨ ਪਾਈ॥

੬੮੦. ਉਤ ਪੋਲਾ। ਤੱਾਕੈ– ਉਤ ਤਾਕੈ. ਉਤ ਤੇ ਉਤ ਪੇਖੈ; ਆਵੈ ਲੋਭੀ ਫੇਰਿ॥) ਨਾਮੋ ਗਤਿ. ਨਾਮੋ ਪਤਿ; ਜਨ ਕੀ ਮਾਨੈ. ਜੋ ਜੋ ਹੋਗ॥ ਮਹਾ ਅਨੰਦ ਮੰਗਲ ਰੂਪ ਤੁਮਰੇ; ਬਚਨ ਅਨੂਪ ਰਸਾਲ॥) ਜਤ ਕਤ ਤਤ ਪੋਲੇ– ਈਤ ਊਤ. ਜਤ ਕਤ ਤਤ ਤੁਮ ਹੀ; ਮਿਲੈ ਨਾਨਕ. ਸੰਤ ਸੇਵਾ॥

੬੮੧. ਜਨ ਨਾਨਕ ਕੀ ਸਰਧਾ. ਪੂਰਹੁ ਠਾਕੁਰ; ਭਗਤ ਤੇਰੇ. ਨਮਸਕਾਰੇ॥) ਪਰਾਇਆ[੧]– ਪਰ[੧] ਹਰਨਾ. ਲੋਭੁ ਝੂਠ ਨਿੰਦ; ਇਵ ਹੀ ਕਰਤ. ਗੁਦਾਰੀ॥ ਮ੍ਰਿਗ ਤ੍ਰਿਸਨਾ. ਆਸ ਮਿਥਿਆ ਮੀਠੀ; ਇਹ ਟੇਕ. ਮਨਹਿ ਸਾਧਾਰੀ॥) ਉਮਰ[੧]। ਆ=ਵਰਦਾ– ਸਾਕਤ ਕੀ ਆਵਰਦਾ[੧]; ਜਾਇ ਬ੍ਰਿਥਾਰੀ॥) ਤੱਤਕਾਲ– ਜੋ ਜੋ ਤੇਰੇ ਭਗਤ ਦੁਖਾਏ; ਓਹੁ ਤਤਕਾਲ ਤੁਮ ਮਾਰਾ॥) ਕਟਾਖਿਅ– ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਟਾਖ੍ਰ. ਅਵਲੋਕਨੁ ਕੀਨੋ; ਦਾਸ ਕਾ ਦੂਖੁ ਬਿਦਾਰਿਓ॥

੬੮੨. ਹੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ! ਔਖੀ ਘੜੀ ਨ ਦੇਖਣ ਦੇਈਂ, ਭਾਣੇ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ, ਔਖੀ ਘੜੀ ਨਹੀਂ ਦੇਖਣ (ਦੇਈ) ਦਿੰਦੇ, ਦੇਈ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ– ਅਉਖੀ ਘੜੀ. ਨ ਦੇਖਣ ਦੇਈ; ਅਪਨਾ ਬਿਰਦੁ ਸਮਾਲੇ॥) ਲੱਜਾ– ਕਲੀ ਕਾਲ. ਮਹਾ ਬਿਖਿਆ ਮਹਿ; ਲਜਾ ਰਾਖੀ ਰਾਮ॥) ਉੱਦਮ ਬਲ ਸਹਿਤ ਤਿਆਰ–ਬਰ– ਤਿਆਰ[੧] ਵਿਸਮਾਦ ਇਕਾਗ੍ਰ ਅਵਸਥਾ[੨] ਵਿੱਚ[੩]। ਸੁ=ਅਸਤਿ ਬਿ=ਵਸਥਾ। ਮਧਿਅੰਤ ਪੋਲਾ– ਸ੍ਵਸਤਿ[੧] ਬਿਵਸਥਾ[੨] ਹਰਿ ਕੀ ਸੇਵਾ; ਮਧ੍ਯੰਤ[੩] ਪ੍ਰਭ ਜਾਪਣ॥

੬੮੩. ਬੁਝਹਿ ਪੋਲਾ– ਮਹਾ ਕਲੋਲ ਬੁਝਹਿ. ਮਾਇਆ ਕੇ; ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ. ਮੇਰੇ ਦੀਨ ਦਇਆਲ॥) ਅ=ਵੱਗਿਆ ਗ=ਇਆ ਤੱਤ – ਜੋ ਜੋ ਕਰੈ ਅਵਗਿਆ ਜਨ ਕੀ; ਹੋਇ ਗਇਆ ਤਤ ਛਾਰ॥) ਖੁਸੀਆ ਪੋਲਾ ਸੱਸੇ ਪੈਰ ਬਿੰਦੀ ਨ੍ਹੀਂ ਲਾਉਣੀ– ਸਰਬ ਮਨੋਰਥ. ਰਾਜ ਸੂਖ ਰਸ; ਸਦ ਖੁਸੀਆ ਕੀਰਤਨੁ ਜਪਿ ਨਾਮ॥) ਹਰਿ ਚਰਨ ਸਰਨ ਗੋਬਿੰਦ ਦੁਖ ਭੰਜਨਾ; ਦਾਸ ਅਪੁਨੇ ਕਉ. ਨਾਮੁ ਦੇਵਹੁ॥ ਹਲਤਿ ਸੁਖੁ ਪਲਤਿ ਸੁਖੁ, ਨਿਤ ਸੁਖੁ ਸਿਮਰਨੋ; ਨਾਮੁ ਗੋਬਿੰਦ ਕਾ ਸਦਾ ਲੀਜੈ॥) ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ[੧] ਸਗਲ ਕੀ ਰੀਨਾ॥ ਰਾਜ ਜੋਬਨ. ਬਿਸਰੰਤ ਹਰਿ; ਮਾਇਆ ਮਹਾ ਦੁਖੁ. ਏਹੁ ਮਹਾਂਤ[੧] ਕਹੈ॥ ਕੋਟਿ ਪਰਾਧ ਮਿਟੇ; ਹਰਿ ਸੇਵਾ॥

੬੮੪. ਜੀਵਨੁ; ਹਰਿ ਜਪਿ ਸਾਧਸੰਗਿ॥) ਘੋੜਾ[੧] ਸੁਖਪਾਲਕੀ[੨]। ਸਭ ਤਰ੍ਾਂ ਦੀ ਅਸਵਾਰੀ[੨]– ਹਸਤੀ ਰਥ; ਅਸੁ[੧] ਅਸਵਾਰੀ[੨]॥ ਦਾਸੀਂ; ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇਆ॥ ਜੀਅ ਪ੍ਰਾਨ; ਮਨ ਧਨ ਤੇ ਪਿਆਰਾ॥) ਸ਼ੀਸ਼ਾ[੩]। ਮੁਕਰ ਪੋਲਾ– ਪੁਹਪ ਮਧਿ. ਜਿਉ ਬਾਸੁ ਬਸਤੁ ਹੈ; ਮੁਕਰ[੩] ਮਾਹਿ. ਜੈਸੇ ਛਾਈ॥

੬੮੫. ਵਡਿਆਈ[੧]। ਮਦ ਪੋਲਾ– ਜੋਬਨੁ ਧਨੁ ਪ੍ਰਭਤਾ[੧] ਕੈ ਮਦ ਮੈ; ਅਹਿ ਨਿਸਿ ਰਹੈ ਦਿਵਾਨਾ॥ ਜਨ ਨਾਨਕ. ਕੋਟਨ ਮੈ ਕਿਨਹੂ; ਗੁਰਮੁਖਿ ਹੋਇ ਪਛਾਨਾ॥) ਅ=ਚੱਲ– ਚੰਚਲ ਮਨੁ. ਦਹ ਦਿਸਿ ਕਉ ਧਾਵਤ; ਅਚਲ ਜਾਹਿ ਠਹਰਾਨੋ॥) ਰਖਿ ਰਖਿ; ਚਰਨ ਧਰੇ ਵੀਚਾਰੀ॥) ਪਗੁ ਪੋਲਾ– ਹਉਮੈ ਮਾਰਿ ਮਿਲੇ; ਪਗੁ ਧਾਰੇ॥ ਅ=ਛਲ ਪੋਲਾ–

੬੮੬. ਆਪੁ ਨ ਚੀਨਸਿ; ਭ੍ਰਮਿ ਭ੍ਰਮਿ ਰੋਵੈ॥ ਸੇਵਕੁ; ਪ੍ਰਭ ਕੈ ਲਾਗੈ ਪਾਇ॥) ਪਤੀ=ਆਇਆ– ਪ੍ਰੇਮ ਭਗਤਿ ਪ੍ਰਭਿ; ਮਨੁ ਪਤੀਆਇਆ॥ ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ; ਗੁਰੁ ਮੇਲਿ ਪਿਆਰੇ॥) ਘਰੁ ਛੇਵਾਂ–

ਧਨਾਸਰੀ ਮਹਲਾ ਪ ਘਰੁ ੬) ਤੱਾਕੀ- ਤਾਕੀ ਹੈ ਓਟ ਸਾਧ. ਰਾਖਹੁ ਦੇ ਕਰਿ ਹਾਥ; ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ. ਮੇਲਹੁ ਹਰਿ ਰਾਇਆ॥ ਕਰਉ ਸੇਵਾ. ਗੁਰ ਲਾਗਉ ਚਰਨ; ਗੋਵਿੰਦ ਜੀ ਕਾ ਮਾਰਗੁ. ਦੇਹੁ ਜੀ ਬਤਾਈ॥) ਲਖ ਖਟੀਅਹਿ ਲਖ ਸੰਜੀਅਹਿ ਖਾਜਹਿ; ਲਖ ਆਵਹਿ ਲਖ ਜਾਹਿ॥) ਅਨੁਸਾਰ ਬੱਚਤ ਜਮ੍ਾਂ[1] ਧਰਦਾ ਹੈ। ਬ੍ਚਿੱਤਿ- ਅਨਿਕ ਉਪਾਵ ਕਰਉ. ਮਾਇਆ ਕਉ ਬਚਿਤਿ[1] ਧਰਉ; ਮੇਰੀ ਮੇਰੀ ਕਰਤ. ਸਦ ਹੀ ਵਿਹਾਵੈ॥

੬੮੭. ਕੋਟਿ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਰੂਪੀ ਘਰ ਦੇ ਠਾਕੁਰ[1]। ਨ੍ਾਏ- ਜੇਤੇ ਰੇ. ਤੀਰਥ ਨਾਏ, ਅਹੰਬੁਧਿ ਮੈਲੁ ਲਾਏ; ਘਰ ਕੋ ਠਾਕੁਰੁ[1], ਇਕੁ ਤਿਲੁ. ਨ ਮਾਨੈ॥) ਪੜੈ ਝਾੜੇ ਪੈਰ ਹਲੰਤ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ- ਕਰਮ ਧਰਮ ਜੁਗਤਾ. ਨਿਮਖ. ਨ ਹੇਤੁ ਕਰਤਾ; ਗਰਬਿ ਗਰਬਿ ਪੜੈ. ਕਹੀ ਨ ਲੇਖੈ॥) ਪੈ[2] ਕੇ, ਪਛਾਣ[2] ਕੇ। ਪ੍ਰੀਤੀ[2]- ਸਦਾ ਸਦਾ ਆਨੰਦੁ. ਭੇਟਿਓ ਨਿਰਭੈ ਗੋਬਿੰਦੁ; ਸੁਖ ਨਾਨਕ ਲਾਧੇ. ਹਰਿ ਚਰਨ ਪਰਾਤਾ[2]॥) ਜੱਾੜਾ- ਸਫਲ ਸਫਲ; ਭਈ ਸਫਲ ਜਾੜਾ॥) ਸਾਧਾ ਪੋਲਾ- ਆਵਣ ਜਾਣ ਰਹੇ; ਮਿਲੇ ਸਾਧਾ॥) ਪ੍ਰਗਟ[4] ਹੀ- ਗੁਰ ਗਿਆਨੁ. ਸਾਚਾ ਥਾਨੁ ਤੀਰਥੁ; ਦਸ ਪੁਰਬ ਸਦਾ ਦਸਾਹਰਾ[4]॥) ਨ੍ਾਵਣੋ- ਸੰਗਤਿ ਮੀਤ ਮਿਲਾਪੁ; ਪੂਰਾ ਨਾਵਣੋ॥

੬੮੮. ਮੱਤੇ- ਸਾਲਾਹਿ ਸਾਚੇ. ਮੰਨਿ ਸਤਿਗੁਰੁ; ਪੁੰਨ ਦਾਨ ਦਇਆ ਮਤੇ॥) ਨ੍ਾਵੈ, ਸੱਤ, ਸੱਤੇ- ਪਿਰ ਸੰਗਿ ਭਾਵੈ. ਸਹਜਿ ਨਾਵੈ; ਬੇਣੀ ਤ ਸੰਗਮੁ. ਸਤ ਸਤੇ॥ ਗਤਿ ਸੰਗਿ ਮੀਤਾ ਸੰਤ ਸੰਗਤਿ; ਕਰਿ ਨਦਰਿ ਮੇਲਿ ਮਿਲਾਇਆ॥) ਆਖਣਿ ਤੋਟਿ ਨ ਭਗਤਿ ਭੰਡਾਰੀ; ਭਰਿਪੁਰਿ ਰਹਿਆ ਸੋਈ॥) ਮਾਇਆ[1] - ਭੂਖ ਪਿਆਸੋ ਆਥਿ[1]; ਕਿਉ ਦਰਿ ਜਾਇਸਾ ਜੀਉ॥

੬੮੯. ਮਹੱਲੋ ਪੋਲਾ- ਸਾਚਾ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇ; ਪਾਵਹਿ ਸੁਖਿ ਮਹਲੋ॥ ਪਿਰੁ ਧਨ ਭਾਵੈ; ਤਾ ਪਿਰ ਭਾਵੈ ਨਾਰੀ ਜੀਉ॥ ਮਾਇਆ ਮੋਹੁ ਜਲਾਏ. ਪ੍ਰੀਤਮੁ; ਰਸ ਮਹਿ. ਰੰਗੁ ਕਰੇਈ॥ ਗੁਰ ਸਬਦੁ. ਨ ਮਾਨੈ. ਫਾਹੀ ਫਾਥੀ; ਸਾ ਧਨ. ਮਹਲੁ ਨ ਪਾਏ॥ ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਵਿਗਾਸੀ. ਸਹੁ ਰਾਵਾਸੀ; ਫਲੁ ਪਾਇਆ ਗੁਣਕਾਰੀ॥

੬੯੦. ਹਰਿ ਜੀਉ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੇ; ਤਾ ਨਾਮੁ ਧਿਆਈਐ ਜੀਉ॥

੬੯੧. ਸਿਮਰਨੇ ਯੋਗ ਅਵਿਨਾਸੀ[1]। ਸਿੰਮ੍ਤੱਬਿਅ- ਸਦ ਸਦਾ ਸਿੰਮ੍ਤਬ੍[1] ਸੁਆਮੀ; ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਗੁਣ ਬੋਲਈ॥) ਭੇਦ[2]- ਸੇਖਨਾਗਿ; ਤੇਰੋ. ਮਰਮੁ[2] ਨ ਜਾਨਾਂ॥ ਹਨੂਮਾਨ ਸਰਿ; ਗਰੁੜ ਸਮਾਨਾਂ॥) ਪਗ ਪੋਲਾ- ਪਗ ਲਗਿ ਰਾਮ; ਰਹੈ ਸਰਨਾਂਹੀ॥

੬੯੨. ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਭਾਈ ਸੁਤ ਬਨਿਤਾ; ਕਹਹੁ. ਕੋਊ ਹੈ ਕਾ ਕਾ॥) ਭਜੁ ਪੋਲਾ, ਨੱਾਸਏ- ਭਜੁ ਸੰਗਿ ਸਾਧੂ. ਇਕੁ ਅਰਾਧੂ; ਜਨਮ ਮਰਨ ਦੁਖ ਨਾਸਏ॥) ਕਹੋ[1]- ਜੋ ਜਨੁ. ਭਾਉ ਭਗਤਿ ਕਛੁ ਜਾਨੈ; ਤਾ ਕਉ ਅਚਰਜੁ ਕਾਹੋ[1]॥) ਅਹਿਸਾਨ[2]- ਜਉ. ਤਨੁ ਕਾਸੀ ਤਜਹਿ ਕਬੀਰਾ; ਰਮਈਐ .ਕਹਾ ਨਿਹੋਰਾ[2]॥) - ਕਿਆ ਕਾਸੀ. ਕਿਆ ਊਖਰੁ ਮਗਹਰੁ; ਰਾਮੁ ਰਿਦੈ ਜਉ ਹੋਈ॥) ਮਾਇਆ ਬਿਭੂਤੀ[4]। ਬਿਭੈ ਪੋਲਾ- ਸੋਭਾ ਰਾਜ; ਬਿਭੈ[4] ਬਡਿਆਈ॥ ਇਨ ਤੇ ਕਹੁ; ਕਵਨੈ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ॥ ਹਮਰੈ ਮਨ; ਧਨ ਰਾਮ ਕੋ ਨਾਮਾ॥ ਬਨਿਤਾ ਸੁਤ ਦੇਹ ਗ੍ਹਿ; ਸੰਪਤਿ ਸੁਖਦਾਈ॥) ਮਰਨ[4] ਦਾ ਸਮਾਂ[4]। ਅਵਧ ਪੋਲਾ- ਇਨ੍ ਮੈ ਕਛੁ ਨਾਹਿ ਤੇਰੋ; ਕਾਲ[4] ਅਵਧ[ਏ] ਆਈ॥) ਰਾਮ ਨਾਮ ਛਾਡਿ ਅੰਮ੍ਿਤ; ਕਾਹੇ ਬਿਖੁ ਖਾਈ॥

੬੯੩. ਚੱਲੈ- ਬਾਰਹ ਜੋਜਨ. ਛਤ੍ਰ ਚਲੈ ਥਾ; ਦੇਹੀ ਗਿਰਝ. ਨ ਖਾਈ॥) ਘਟ ਪੋਲਾ।

ਉੱਚ=ਰਉ– ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਣੀ. ਘਟ ਤੇ ਉਚਰਉ; ਆਤਮ ਕਉ ਸਮਝਾਵਉ॥) ਬੱਜਰ ਲੱਗਿ– ਬਜਰ ਕੁਠਾਰੁ. ਮੋਹਿ ਹੈ ਛੀਨਾਂ; ਕਰਿ ਮਿੰਨਤਿ. ਲਗਿ ਪਾਵਉ॥) ਚੰਚਲ[੧] ਦਸ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ। ਪੰਜ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਨਾਮ[੨] ਹੀ ਮਿਟਾ ਦਿੱਤਾ– ਦਸ ਬੈਰਾਗਨਿ[੧]. ਮੋਹਿ ਬਸਿ ਕੀਨ੍ਹੀ; ਪੰਚਹੁ ਕਾ. ਮਿਟ ਨਾਵਉ[੨]॥) ਪੜਦੇ[੩], ਮਨ[੪] ਬੁੱਧ[੪]। ਸਤਰਿ ਪੋਲਾ– ਸਤਰਿ[੩] ਦੋਇ[੪]. ਭਰੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰਿ; ਬਿਖੁ ਕਉ ਮਾਰਿ ਕਢਾਵਉ॥ ਸੰਤਨ ਕੇ ਹਮ ਉਲਟੇ ਸੇਵਕ; ਭਗਤਨ ਤੇ. ਡਰ ਪਾਵਉ॥) ਦੇਸ[੪]। ਪਿਆਰਾ[੫] ਵੇਲ[੬] ਊਠ[੭]– ਮਾਰਵਾੜਿ[੪]. ਜੈਸੇ ਨੀਰੁ ਬਾਲਹਾ[੫]; ਬੇਲਿ[੬] ਬਾਲਹਾ. ਕਰਹਲਾ[੭]॥ ਤੇਰਾ ਨਾਮੁ ਰੂੜੋ. ਰੂਪੁ ਰੂੜੋ; ਅਤਿ ਰੰਗ ਰੂੜੋ. ਮੇਰੋ ਰਾਮਈਆ॥) ਬੱਦਲ[੮]– ਬਾਰਿਕ ਕਉ. ਜੈਸੇ ਖੀਰੁ ਬਾਲਹਾ; ਚਾਤ੍ਰਿਕ ਮੁਖ. ਜੈਸੇ ਜਲਧਰਾ[੮]॥) ਪਹਿਲ ਪੁਰੀਏ; ਪੁੰਡਰਕ ਵਨਾ॥) ਤਿਨ੍ਹਾਂ[੧] ਤੋਂ[੨]– ਤਾ[੧] ਚੇ[੨] ਹੰਸਾ; ਸਗਲੇ ਜਨਾਂ॥) ਅੱਧਾ ਨੰਨਾ ਪੋਲਾ ਬੋਲੋ– ਕ੍ਰਿਸ੍ਨਾ ਤੇ ਜਾਨਊ; ਹਰਿ ਹਰਿ. ਨਾਚੰਤੀ ਨਾਚਨਾ॥) ਪਹਿਲ ਪੁਰਸਾ; ਬਿਰਾ॥) ਅਥੋਨ ਪੁਰਸਾ; ਦਮਰਾ॥) ਅਸਗਾ ਪੋਲਾ– ਅਸਗਾ; ਅਸ ਉਸਗਾ॥) ਬੱਾਗਰਾ– ਹਰਿ ਕਾ ਬਾਗਰਾ; ਨਾਚੈ ਪਿੰਧੀ ਮਹਿ ਸਾਗਰਾ॥) ਨਾਚੰਤੀ; ਗੋਪੀ ਜੰਨਾ॥) ਨਈਆ ਤੇ; ਬੈਰੇ ਕੰਨਾ॥) ਤਰਕੁ; ਨ ਚਾ॥ ਕ੍ਰਮੀਆ; ਚਾ॥) ਬ=ਚਉਨੀ– ਕੇਸਵਾ ਬਚਉਨੀ; ਅਈਏ ਮਈਏ. ਏਕ ਆਨ ਜੀਉ॥

ੴ. ਉਭ=ਕਲੇ– ਪਿੰਧੀ ਉਭਕਲੇ; ਸੰਸਾਰਾ॥ ਕ੍ਰਮਿ ਕ੍ਰਮਿ ਆਏ; ਤੁਮ ਚੇ ਦੁਆਰਾ॥) ਤੂ ਕੁਨੁ ਰੇ॥ ਮੈ ਜੀ॥ ਨਾਮਾ॥ ਹੋ ਜੀ॥) ਆਲਾ ਪੋਲਾ– ਆਲਾ ਤੇ ਨਿਵਾਰਣਾ. ਜਮ ਕਾਰਣਾ॥ ਪਤਿਤ ਪਾਵਨ ਮਾਧਉ; ਬਿਰਦੁ ਤੇਰਾ॥ ਧੰਨਿ ਤੇ ਵੈ ਮੁਨਿ ਜਨ; ਜਿਨ ਧਿਆਇਓ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਮੇਰਾ॥ ਚਰਨ ਸਰਨ ਨਾਮਾ; ਬਲਿ ਤਿਹਾਰੀ॥) ਦਾਸਨ ਦਾਸ ਦੇਖਦਾ[੩] ਹੈ। ਸੁ=ਜਸੁ ਪੋਲਾ– ਚਿਤ ਸਿਮਰਨੁ ਕਰਉ. ਨੈਨ ਅਵਿਲੋਕਨੋ[੩]; ਸ੍ਰਵਨ ਬਾਨੀ ਸੁਜਸੁ ਪੂਰਿ ਰਾਖਉ॥) ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਭੌਰਾ[੪]। ਸੁ=ਮਧੁਕਰੁ ਪੋਲਾ– ਮਨ ਸੁਮਧੁਕਰ[੪] ਕਰਉ. ਚਰਨ ਹਿਰਦੇ ਧਰਉ; ਰਸਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਾਮ ਨਾਮ ਭਾਖਉ॥) ਸੱਟੈ– ਮੈ ਤਉ ਮੋਲਿ ਮਹਗੀ ਲਈ; ਜੀਅ ਸਟੈ॥ ੧॥) ਜਲ[੫] –ਨਾਮੁ ਤੇਰਾ ਅੰਭੁਲਾ[੫]. ਨਾਮੁ ਤੇਰੋ ਚੰਦਨੋ; ਘਸਿ ਜਪੇ. ਨਾਮੁ ਲੇ, ਤੁਝਹਿ ਕਉ ਚਾਰੇ॥

ੴ. ਬੇਸਮਝ[੧]– ਨਾਰਾਇਣ. ਨਿੰਦਸਿ ਕਾਇ; ਭੂਲੀ ਗਵਾਰੀ[੧]॥) ਪਾਪ[੨] ਪੁੰਨ[੩] ਤੇਰਾ[੪]– ਦੁ=ਕ੍ਰਿਤੁ ਸੁ=ਕ੍ਰਿਤੁ– ਦੁਕ੍ਰਿਤੁ[੨] ਸੁਕ੍ਰਿਤੁ[੩]; ਥਾਰੋ[੪] ਕਰਮੁ ਰੀ॥) ਮਿਲਿਓ, ਸਾਰਗ=ਪਾਨ– ਕੁਲ ਜਨ ਮਧੇ; ਮਿਲ੍ਹਿ ਸਾਰਗਪਾਨ ਰੇ॥) ਅਮੇਟ ਰਿਹਾ[੫]। ਕਰਮ ਕਰਿ 'ਤੇ ਬਿਸਰਾਮ ਹਨ– ਕਰਮ ਕਰਿ; ਕਲੰਕੁ ਮਫੀਟਸਿ[੫] ਰੀ॥) ਸੰਸਾਰ[੧] ਤਿਸ[੨]। ਦੇ[੩] ਆਪਣਾ ਰਥਵਾਹੀ[੪] ਸਬੰਧੀ ਭਾਈ[੫]। ਬਿਸ੍ਵ ਅੱਧਾ ਵਾਵਾ ਪੋਲਾ ਬੋਲੋ, ਪੂਰਾ ਵਾਵਾ ਭਰਵਾਂ ਬੋਲੀਦਾ ਹੈ। ਸੁਆਮੀ– ਬਿਸ੍ਵ[੧] ਕਾ ਦੀਪਕੁ ਸ੍ਵਾਮੀ. ਤਾ[੨] ਚੇ[੩] ਰੇ ਸੁਆਰਥੀ[੪]; ਪੰਖੀ ਰਾਇ ਗਰੁੜ. ਤਾ ਚੇ ਬਾਧਵਾ[੫]॥) ਪਾਪ ਹਰਤਾ ਸ਼ਿਵਜੀ[੯]– ਅਨਿਕ ਪਾਤਿਕ ਹਰਤਾ[੯]; ਤ੍ਰਿਭਵਣ ਨਾਥੁ ਰੀ॥ ਤੀਰਥਿ ਤੀਰਥਿ ਭ੍ਰਮਤਾ; ਲਹੈ ਨ ਪਾਰੁ ਰੀ॥) ਚੰਦ੍ਰਮਾ[੧੦] ਕਾਮਧੇਨ[੧੧] ਉੱਚਸ੍ਰਵਾ ਘੋੜਾ[੧੨] ਐਰਾਵਤਿ[੧੩] ਹਾਥੀ। ਚਤਰ ਧਨੰਤਰ ਵੈਦ[੧੩] ਸਮੁੰਦ੍ਰ[੧੪]– ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਸੀਅ[੧੦] ਧੇਨ[੧੧] ਲਛਿਮੀ; ਕਲਪਤਰ ਸਿਖਰਿ[੧੨] ਸੁਨਾਗਰ[੧੩] ਨਦੀ ਚੇ ਨਾਥੰ[੧੪]॥) ਸਾੜਿਆ[੧੫]। ਪੱਟਿਆ[੧੬] ਰਾਵਣ ਦੇ ਅਸ਼ੋਕ ਬਾਗ[੨੭] ਨੂੰ। ਦੁੱਖ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਕਰਣ ਵਾਲੀ ਸੰਜੀਵਨੀ[੧੭] ਬੂਟੀ। ਪ੍ਰਸੰਨ[੧੮] ਕੀਤਾ ਸ੍ਰੀਰਾਮਚੰਦ੍ਰ[੨੮] ਜੀ ਨੂੰ। ਦਾਧੀ=ਲੇ। ਗੜ੍ਹ ਉਪਾੜੀ=ਲੇ ਸੱਲਿ ਬਿ=ਸੱਲਿ ਤੋਖੀ=ਲੇ– ਦਾਧੀਲੇ[੧੫] ਲੰਕਾ ਗੜ੍ਹ. ਉਪਾੜੀਲੇ[੧੬] ਰਾਵਣ ਬਣੁ[੨੭]; ਸਲਿ ਬਿਸਲਿ[੧੭] ਆਣਿ. ਤੋਖੀਲੇ[੧੮] ਹਰੀ[੨੮]॥) ਸਾਧੂਆਂ ਦੇ ਬਸਤ੍ਰ ਉਤਾਰਨ ਦਾ ਕਰਮ ਕਰਨੇ ਕਰਕੇ, ਹਨੂੰਮਾਨ ਨੂੰ ਕੱਛ[੧੯] ਮਿਲੀ। ਇਹ ਅਮੇਟ[੨੦] ਰਹੀ– ਕਰਮ ਕਰਿ;

ਕਛਉਟੀ[੧੯] ਮਫੀਟਸਿ[੨੦] ਰੀ॥) ਹੇ[੨੯] ਇਸਤ੍ਰੀ[੨੧]। ਤਿਸ[੧]। ਲਈ[੨]। ਦੇ[੩] ਨਾਮ ਨੂੰ- ਪੂਰਬਲੋ ਕ੍ਰਿਤ ਕਰਮੁ. ਨ ਮਿਟੈ. ਰੀ[੨੯] ਘਰ ਗੇਹਣਿ[੨੧]; ਤਾ[੧] ਚੇ[੨] ਮੋਹਿ ਜਾਪੀਅਲੇ, ਰਾਮ ਚੇ[੩] ਨਾਮੰ॥ ਨਿਤ ਮੰਗਲੁ; ਰਾਜਾਰਾਮ ਰਾਇ ਕੋ॥ ਕਾਯਉ ਦੇਵਾ. ਕਾਇਅਉ ਦੇਵਲ; ਕਾਇਅਉ ਜੰਗਮ ਜਾਤੀ॥) ਕਿਸ[੨੨] ਲਈ। ਮਿਠੇ ਭੋਜਨ[੨੩]। ਪੱਤਲਾਂ[੨੪]- ਕਾਇਅਉ[੨੨]. ਧੂਪ ਦੀਪ ਨਈਬੇਦਾ[੨੩]; ਕਾਇਅਉ. ਪੂਜਉ ਪਾਤੀ[੨੪]॥ ਦਾਲਿ ਸੀਧਾ; ਮਾਗਉ ਘੀਉ॥) ਸੱਤ[੨੫] ਵਾਰੀ ਸਿਆੜ[੨੬] ਕੱਢੇ ਹੋਣ। ਸੀੱਕਾ- ਅਨਾਜੁ ਮਗਉ; ਸਤ[੨੫] ਸੀਕਾ[੨੬]॥ ਗਊ ਭੈਸ ਮਗਉ; ਲਾਵੇਰੀ॥) ੬੬੦ ਤੋਂ ੬੯੫, ਧਨਾਸਰੀ ਰਾਗੁ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸੰਪੂਰਨੰ।

੬੯੬. ਤੋਂ ੭੧੦. **ਜੈਤਸਰੀ ਰਾਗੁ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਅਰੰਭ:-** ਕਰਜ਼ਾ[੧]। ਲੱਥਾ- ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੇ ਕਿਲਬਿਖ ਦੁਖ ਉਤਰੇ; ਗੁਰਿ. ਨਾਮੁ ਦੀਓ. ਰਿਨੁ[੧] ਲਾਥਾ॥ ਮੇਰੇ ਮਨ. ਭਜੁ ਰਾਮ ਨਾਮੁ; ਸਭਿ ਅਰਥਾ॥

੬੯੭. ਹਮ ਬਾਰਿਕ. ਕਛੂਅ ਨ ਜਾਨਹ ਗਤਿ ਮਿਤਿ, ਤੇਰੇ; ਮੂਰਖ ਮੁਗਧ ਇਆਨਾ॥) ਬੁਰਿਆਈ ਦੀ ਨੀਂਦ 'ਚ ਉੱਘਦਾ[੧] ਹੈ- ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਆਲਸੀਆ; ਉਘਲਾਨਾ[੧]॥ ਹਰਿ ਹਰਿ ਆਨਿ ਮਿਲਾਇਓ ਗੁਰੁ ਸਾਧੂ; ਮਿਲਿ ਸਾਧੂ. ਕਪਟ ਖੁਲਾਨਾ॥ ਗੁਰ. ਖਿਨੁ ਖਿਨੁ ਪ੍ਰੀਤਿ ਲਗਾਵਹੁ ਮੇਰੈ ਹੀਅਰੈ; ਮੇਰੇ ਪ੍ਰੀਤਮ. ਨਾਮੁ ਪਰਾਨਾ॥ ਹਰਿ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਧਾਰੀ ਮੇਰੈ ਠਾਕੁਰਿ; ਜਨੁ ਬਿਛੁਰਿਆ ਚਿਰੀ ਮਿਲਾਨਾ॥ ਬੱਬੇ ਕੰਨਾ ਇੱਕਠੇ ਹਨ- ਹਰਿ ਕੀਏ ਪਤਿਤ ਪਵਿਤ੍ਰ. ਮਿਲਿ ਸਾਧ ਗੁਰ; ਹਰਿ ਨਾਮੈ. ਹਰਿ ਰਸੁ ਚਾਖਿਬਾ॥) ਵਿਆਪਕ ਬ੍ਰਹਮਜੀ[੨]- ਧਨੁ ਧਨੁ ਵਡਭਾਗ. ਮਿਲਿਓ ਗੁਰੁ ਸਾਧੂ; ਮਿਲਿ ਸਾਧੂ. ਲਿਵ ਉਨਮਨਿ[੨] ਲਾਗਿਬਾ॥ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਅਗਨਿ ਬੁਝੀ. ਸਾਂਤਿ ਪਾਈ; ਹਰਿ ਨਿਰਮਲ. ਨਿਰਮਲ ਗੁਨ ਗਾਇਬਾ॥) ਪਗ ਪੋਲਾ- ਹਰਿ ਦੇਹੁ ਬਿਮਲ ਮਤਿ. ਗੁਰ ਸਾਧ ਪਗ ਸੇਵਹ; ਹਮ ਹਰਿ ਮੀਠ ਲਗਾਇਬਾ॥) ਮੱਝਾ- ਮੇਰੇ ਮਨ; ਜਪਿ ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਹਰਿ ਮਾਝਾ॥) ਸਾਂਝਾ- ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਾਹੁ ਪਾਇਆ ਵਡ ਦਾਣਾ; ਹਰਿ ਕੀਏ ਬਹੁ ਗੁਣ ਸਾਝਾ॥

੬੯੮. ਲਈ[੧]- ਜਿਨ ਹਰਿ ਅਰਥਿ[੧]. ਸਰੀਰੁ ਲਗਾਇਆ ਗੁਰ ਸਾਧੂ; ਬਹੁ ਸਰਧਾ. ਲਾਇ ਮੁਖਿ ਧੂੜਾ॥) ਪਗ ਪੋਲਾ। ਮੂੜਾ- ਜਨ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰੀਤਿ ਲਗੀ. ਪਗ ਸਾਧ, ਗੁਰ ਮਿਲਿ ਸਾਧੂ; ਪਾਖਾਣੁ ਹਰਿਓ ਮਨੁ ਮੂੜਾ॥) ਮਧੁ-ਸੂਦਨ- ਮਧੁਸੂਦਨ; ਹਰਿ ਮਾਧੋ ਪ੍ਰਾਨਾ॥) ਗੋਵਿੰਦ ਗੁਰਮੁਖਿ ਮੁਖੀ[੨] ਗੁਰਾਂ ਦੁਆਰੇ- ਗੁਰਮੁਖਿ[੨]; ਨਾਮੁ ਸਦਾ ਲੈ ਲਾਹਾ॥) ਲੁੱਡੀ[੩]- ਹਰਿ ਹਰਿ. ਹਰਿ ਜਸੁ ਘੂਮਰਿ[੩] ਪਾਵਹੁ; ਮਿਲਿ ਸਤਸੰਗਿ ਉਮਾਹਾ ਰਾਮ॥

੬੯੯. ਰਸਿ ਰਸਿ; ਰਾਮੁ ਰਸਾਲੁ ਸਲਾਹਾ॥ ਸਭਿ ਤੀਰਥ ਵਰਤ ਜਗ; ਪੁੰਨ ਤੁਲਾਹਾ॥) ਅ-ਤੁੱਲੁ- ਹਰਿ ਹਰਿ ਅਤੁਲੁ. ਤੋਲੁ ਅਤਿ ਭਾਰੀ; ਗੁਰਮਤਿ ਜਪਿ ਉਮਾਹਾ ਰਾਮ॥

੭੦੦. ਮਨ ਪ੍ਰਸੰਨ[੧] ਕਰਨ ਵਾਲੀ- ਮੁਕਤਿ ਮਾਲ. ਕਨਿਕ ਲਾਲ ਹੀਰਾ; ਮਨ ਰੰਜਨ[੧] ਕੀ ਮਾਇਆ॥) ਮਾਲਕ, ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ[੨] ਜਗੀਰਦਾਰ[੩]। ਹਾਥੀ, ਘੋੜੇ, ਰਥ, ਪੈਦਲ ਚਤੁਰੰਗੀ[੪] ਫ਼ੌਜ- ਅਸ੍ਵ ਵਾਵਾ ਅੱਧਾ ਜਾਣਕੇ, ਵਾਵਾ ਪੋਲਾ ਬੋਲੋ- ਹਸਤਿ ਰਥ ਅਸ੍ਵ ਪਵਨ ਤੇਜ; ਧਣੀ[੨] ਭੂਮਨ[੩] ਚਤੁਰਾਂਗਾ[੪]॥ ਹਰਿ ਕੇ ਸੰਤ. ਪ੍ਰਿਅ ਪ੍ਰੀਤਮ ਪ੍ਰਭ ਕੇ; ਤਾ ਕੈ ਹਰਿ ਹਰਿ ਗਾਈਐ॥ ਦੇਹੁ ਸੰਦੇਸਰੋ; ਕਹੀਅਉ. ਪ੍ਰਿਅ ਕਹੀਅਉ॥) ਸੱਚੇ[੫]। ਸਾਤਿ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ, ਬੁੱਝਹੀਅਉ- ਬਰਨੁ. ਨ ਦੀਸੈ, ਚਿਹਨੁ. ਨ ਲਖੀਐ; ਸੁਹਾਗਨਿ ਸਾਤਿ[੫] ਬੁਝਹੀਅਉ॥) ਵਸਦੇ[੬] ਹਨ। ਬ-ਸਹੀਅਉ- ਨਾਨਕੁ ਕਹਤ. ਸੁਨਹੁ ਰੇ

ਲੋਗਾ; ਸੰਤ ਰਸਨ ਕੋ ਬਸਹੀਅਉਂ॥ ਧੀਰਉ ਸੁਨਿ; ਧੀਰਉ ਪ੍ਰਭ ਕਉ॥) ਸੰਤਸੰਗਿ. ਪਾਵੈ ਜੋ ਨਾਨਕ; ਤਿਸੁ. ਬਹੁਰਿ ਨ ਹੋਈ ਹੈ ਫੇਰਾ॥

੨੦੧. ਆਗਿਆ¹। ਆਗਿਅ- ਅਬ ਮੈ ਸੁਖੁ ਪਾਇਓ; ਗੁਰ ਆਗ੍ਯਿ¹॥) ਤਿਆਗਿਅ- ਤਜੀ ਸਿਆਨਪ ਚਿੰਤ ਵਿਸਾਰੀ; ਅਹੰ ਛੋਡਿਓ ਹੈ ਤਿਆਗ੍ਯਿ॥) ਗੋਬਿੰਦ; ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਾਨ ਧਨ ਰੂਪ॥) ਕਰੁਣਾ=ਪਤਿ- ਆਇਓ ਦੁਖ ਹਰਣ. ਸਰਣ ਕਰੁਣਾਪਤਿ; ਗਹਿਓ ਚਰਣ ਆਸਰਾ॥) ਅ=ਜਰੁ- ਅਪਿਉ ਪੀਓ. ਗਤੁ ਥੀਓ ਭਰਮਾ; ਕਹੁ ਨਾਨਕ. ਅਜਰੁ ਜਰਾ॥ ਦੀਸਹਿ ਸਭ ਸੰਗਿ. ਰਹਹਿ ਅਲੇਪਾ; ਨਹ ਵਿਆਪੈ. ਉਨ ਮਾਈ॥) ਕ੍ਰਿਪਾ² ਸ੍ਰੇਸਟ-ਭਾਈ³- ਦਇਆ ਮਇਆ² ਕਿਰਪਾ ਠਾਕੁਰ ਕੀ; ਸੇਈ ਸੰਤ. ਸੁਭਾਈ³॥

੨੦੨. ਅ=ਭੈ ਪੋਲਾ- ਅਭੈ ਪਦੁ ਦਾਨੁ.ਸਿਮਰਨੁ ਸੁਆਮੀ ਕੋ; ਪ੍ਰਭ ਨਾਨਕ.ਬੰਧਨ ਛੋਰਿ॥ ਉਧ=ਰੇ ਉਧਰਨ=ਹਾਰੇ- ਲਾਇ ਲਏ ਲੜਿ. ਦਾਸ ਜਨ ਅਪੁਨੇ; ਉਧਰੇ ਉਧਰਨਹਾਰੇ॥) ਆਏ ਅਨਿਕ ਜਨਮ ਭ੍ਰਮਿ; ਸਰਣੀ॥) ਉ=ਧਰੁ- ਉਧਰੁ ਦੇਹ. ਅੰਧ ਕੂਪ ਤੇ; ਲਾਵਹੁ ਅਪੁਨੀ ਚਰਣੀ॥ ਗਿਆਨੁ ਧਿਆਨੁ. ਕਿਛੁ ਕਰਮੁ ਨ ਜਾਨਾ; ਨਾਹਿਨ ਨਿਰਮਲ ਕਰਣੀ॥) ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਕੈ ਅੰਚਲਿ ਲਾਵਹੁ; ਬਿਖਮ ਨਦੀ. ਜਾਇ ਤਰਣੀ॥) ਆ=ਭਰਣੀ- ਹਰਿ ਦਰਸਨ ਤ੍ਰਿਪਤਿ. ਨਾਨਕ ਦਾਸ ਪਾਵਤ; ਹਰਿ ਨਾਮ ਰੰਗ. ਆਭਰਣੀ॥ ਹਰਿ ਜਨ; ਸਿਮਰਹੁ ਹਿਰਦੈ ਰਾਮ॥ ਤਜਿ ਗੋਪਾਲ. ਆਨ ਜੋ ਕਰਣੀ; ਸੋਈ ਸੋਈ ਬਿਨਸਤ ਖਾਮ॥

੨੦੩. ਸਾਰੀਅਂ⁶ ਪਿਆਰੀਅਂ⁵ ਸਖੀਅਂ¹ ਦਾਸਨ² ਦਾਸੀ ਕਿਸੇ⁸ ਜੈਸੀ² ਭੀ ਨਹੀਂ। ਯਾਰ ਵੇ. 'ਤੇ ਠਮਕੀ ਹੈ। ਹੱਭੇ- ਯਾਰ ਵੇ. ਪ੍ਰਿਅ⁵ ਹਭੇ⁶ ਸਖੀਆ¹; ਮੂ². ਕਹੀ⁸. ਨ ਜੇਹੀਆ²॥) ਇੱਕ¹ ਤੋਂ² ਇੱਕ ਚੜ੍ਹਦੀ ਅਵਸਥਾ ਵਾਲੇ। ਦਾਸਨਦਾਸੀ ਕਿਸੁ ਦੇ ਚੇਤੇ³ ਹੈ। ਹਿੱਕ ਚਾੜ੍ਹੈ- ਯਾਰ ਵੇ. ਹਿਕ¹ ਡੂੰ² ਹਿਕ ਚਾੜੈ; ਹਉ. ਕਿਸੁ ਚਿਤੇਹੀਆ³॥) ਦਿਖਾਉ¹ ਜੀ। ਦੱਸਿ, ਡਿਖਾ ਪੋਲਾ- ਨਾਨਕੁ ਕਹੈ. ਸੁਣਿ ਬਿਨਉ ਸੁਹਾਗਣਿ; ਮੂ ਦਸਿ ਡਿਖਾ¹. ਪਿਰੁ ਕੇਹੀਆ॥) ਨਹੀਂ⁴ ਹੈ⁵। ਮੁਹਤਾਜਗੀ, ਖ਼ੁਸ਼ਾਮਦ⁵- ਯਾਰ ਵੇ. ਪਿਰੁ ਆਪਣ ਭਾਣਾ; ਕਿਛੁ ਨੀ⁴ ਸੀ⁵ ਛੰਦਾਂ॥) ਧੀ=ਰੀਜੈ- ਨੈਨ ਹਮਾਰੇ. ਪ੍ਰਿਅ ਰੰਗ ਰੰਗਾਰੇ; ਇਕੁ ਤਿਲੁ ਭੀ ਨਾ ਧੀਰੀਜੈ॥) ਤਿਖਾ ਬੁਝੰਤੀਆ ਪੋਲੇ- ਜਨ ਨਾਨਕ. ਗੁਰੁ ਪੂਰਾ ਪਾਇਆ; ਸਗਲੀ ਤਿਖਾ ਬੁਝੰਤੀਆ॥

੨੦੪. ਦੱਸਿ- ਯਾਰ ਵੇ. ਤੈ ਰਾਵਿਆ ਲਾਲਨੁ; ਮੂ. ਦਸਿ ਦਸੰਦਾ॥) ਅਪਨੇ 'ਚ ਮਿਲਾ¹ ਲਈ- ਘਿੱਧੀ- ਬਾਂਹ ਪਕੜਿ. ਠਾਕੁਰਿ ਹਉ ਘਿਧੀ¹; ਗੁਣ ਅਵਗਣ. ਨ ਪਛਾਣੇ॥) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀਆਂ ਸੁੱਖਾਂ ਸੁੱਖਦੀ¹ ਸਾਂ। ਸੁੱਖ ਸੁੱਖੇਂਦੀ- ਯਾਰ ਵੇ. ਨਿਤ ਸੁਖ ਸੁਖੇਦੀ¹; ਸਾ ਮੈ ਪਾਈ॥ ਕੇਤੇ ਗਨਉ ਅਸੰਖ; ਅਵਗਣ ਮੇਰਿਆ॥ ਮੋਹ ਮਗਨ ਬਿਕਰਾਲ ਮਾਇਆ; ਤਉ ਪ੍ਰਸਾਦੀ ਘੂਲੀਐ॥) ਨਿਰਣਾ ਭਾਵ ਗਿਣਤੀ²- ਨਿਰਤਿ² ਨ ਪਵੈ. ਅਸੰਖ ਗੁਣ; ਊਚਾ. ਪ੍ਰਭ ਕਾ ਨਾਉ॥ ਗੋਪਾਲ ਗੋਬਿੰਦ. ਅੰਤੁ ਨਾਹੀ; ਬੇਅੰਤ ਗੁਣ. ਤਾ ਕੇ ਕਿਆ ਗਨੀ॥

੨੦੫. ਰੱਟਿਆ- ਕਰਤੇ ਪਾਪ ਅਨੇਕ; ਮਾਇਆ ਰੰਗ ਰਟਿਆ॥ ਰਤਨ ਜਨਮੁ. ਹਾਰੰਤ ਜੂਐ; ਪ੍ਰਭੂ ਆਪਿ. ਨ ਭਾਵਹੀ॥) ਮੱਲਿ- ਜੋਬਨੁ ਗਇਆ ਬਿਤੀਤਿ; ਜਰੁ ਮਲਿ ਬੈਠੀਆ॥) ਹੱਥ¹ -ਕਰ¹

ਕੰਪਹਿ.ਸਿਰੁ ਡੋਲ; ਨੈਣ.ਨ ਡੀਠਿਆ॥) ਭਜੇ ਪੋਲਾ– ਮਿਲਿ ਸਾਧਸੰਗੇ ਭਜੇ ਸ੍ਰੀਧਰ; ਕਰਿ ਅੰਗੁ. ਪ੍ਰਭ ਜੀ ਤਾਰਿਆ॥) ਮਧਿ ਪੋਲਾ– ਆਦਿ ਪੂਰਨ. ਮਧਿ ਪੂਰਨ; ਅੰਤਿ ਪੂਰਨ ਪਰਮੇਸੁਰਹ॥

੭੦੬. ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਸਿਮਰੰਤਿ. ਨਾਨਕ; ਮਹਾ ਅਗਨਿ. ਨ ਬਿਨਾਸਨੰ॥) ਉੱਪਰੇ। ਭੈੜੀ ਤੇ ਤੰਗ ਕਸੂਤੀ[੨] ਜਗ੍ਹਾ[੧]। ਤਲੈ ਪੋਲਾ। ਕੁਹ=ਥੜੈ ਪੋਲਾ– ਮੁਖੁ ਤਲੈ. ਪੈਰ ਉਪਰੇ; ਵਸੰਦੋ ਕੁਹਥੜੈ[੨] ਥਾਇ[੧]॥ ਖੰਡਣੰ ਕਲਿ ਕਲੇਸਹ; ਪ੍ਰਭ ਸਿਮਰਿ ਨਾਨਕ. ਨਹ ਦੂਰਣਹ॥ ਸੋ ਸਹੁ. ਬਿੰਦ ਨ ਵਿਸਰਉ; ਨਾਨਕ. ਜਿਨਿ ਸੁੰਦਰੁ ਰਚਿਆ ਦੇਹੁ॥ ਸੁਤ ਬਨਿਤਾ. ਸਾਜਨ ਸੇਵਕ ਦੀਏ; ਪ੍ਰਭ ਦੇਵਨ ਜੋਗ॥) ਪ੍ਰੇਤ=ਤਹ– ਹਰਿ ਭਗਤਿ ਭਾਵ ਹੀਣੰ; ਨਾਨਕ. ਪ੍ਰਭ ਬਿਸਰਤ. ਤੇ ਪ੍ਰੇਤਤਹ॥) ਦੂਜਿਆਂ[੨]– ਤੁਟੜੀਆ ਸਾ ਪ੍ਰੀਤਿ; ਜੋ ਲਾਈ ਬਿਅੰਨ[੨] ਸਿਉ॥) ਅ=ਨਰਥ– ਕਰਿ ਅਨਰਥ. ਦਰਬੁ ਸੰਚਿਆ; ਸੋ ਕਾਰਜਿ ਕੇਤੁ॥) ਸੁੱਚਮ[੩]। ਪਵਿੱਤ੍ਰ=ਤਹ– ਕੋਟਿ ਦਾਨ ਇਸਨਾਨੰ; ਅਨਿਕ ਸੋਧਨ[੩] ਪਵਿਤ੍ਰਤਹ॥) ਉੱਚ=ਰੰਤਿ ਬਿ= ਮੁਚਤੇ– ਉਚਰੰਤਿ ਨਾਨਕ. ਹਰਿ ਹਰਿ ਰਸਨਾ; ਸਰਬ ਪਾਪ ਬਿਮੁਚਤੇ॥) ਲੱਕੜਾਂ[੪]। ਇਕੱਠੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ[੫]। ਬਹੁਤੀਆਂ[੬]। ਥੋੜ੍ਹੀ[੭]। ਦਿਤੀ[੮]। ਅਗਨੀ[੯]। ਕੀਤੋ=ਮੂ ਦਿਤੀ=ਮੁ-- ਈਧਣੁ[੪] ਕੀਤੋਮੂ[੫]. ਘਣਾ[੬]; ਭੋਰੀ[੭] ਦਿਤੀਮੁ[੮]. ਭਾਹਿ[੯]॥

੭੦੭. ਹੱਭੇ ਡੁੱਖੜੇ– ਮਨਿ ਵਸੰਦੜੋ ਸਚੁ ਸਹੁ; ਨਾਨਕ. ਹਭੇ ਡੁਖੜੇ ਉਲਾਹਿ॥) ਕਦੇ ਭੀ[੧]– ਕਦਾਂਚ[੧].ਨਹ ਸਿਮਰੰਤਿ ਨਾਨਕ; ਤੇ ਜੰਤ. ਬਿਸਟਾ ਕ੍ਰਿਮਹ॥) ਬਹੁਤੀ[੨] ਲੀਲਾ ਭਵਨ ਮਾਇਕੀ ਬਨਾਵਟ[੩]। ਮੁ=ਹੱਬਤਿ– ਮੁਚੁ[੨] ਅਡੰਬਰੁ[੩] ਹਭੁ ਕਿਹੁ; ਮੰਝਿ ਮੁਹਬਤਿ ਨੇਹ॥ ਗ੍ਰਿਹ ਸੋਇਨ. ਚੰਦਨ ਸੁਗੰਧ; ਲਾਇ ਮੋਤੀ ਹੀਰੇ॥) ਪ੍ਰੇਮੀ[੪]– ਚਰਨ ਕਮਲ ਬਿਰਹੰ[੪]; ਖੋਜੰਤ ਬੈਰਾਗੀ. ਦਹ ਦਿਸਹ॥ ਤਿਆਗੰਤ ਕਪਟ ਰੂਪ ਮਾਇਆ; ਨਾਨਕ. ਆਨੰਦ ਰੂਪ ਸਾਧ ਸੰਗਮਹ॥) ਫਿਰਾਂ[੩] ਸਾਰੇ[੪] ਲੋਕਾਂ[੫] 'ਚ। ਉੱਚਰਾਂ ਵੱਤਾਂ ਹੱਭੇ– ਮਨਿ ਸਾਂਈ ਮੁਖਿ ਉਚਰਾ; ਵਤਾ[੩]. ਹਭੇ[੪] ਲੋਅ[੫]॥) ਪਿਆਰੇ[੬] ਸੈਨਾ[੯] ਸਨਿਗਧ ਸਾਕ[੯] ਉਸ 'ਤੇ ਭਿੱਜਣ ਵਾਲੇ – ਮਿਤ੍ਰ ਨ ਇਠੰ[੬] ਧਨ. ਰੂਪ ਹੀਣ; ਕਿਛੁ. ਸਾਕੁ ਨ ਸਿੰਨਾ[੯]॥ ਰਚੰਤਿ. ਮੂੜ ਅਗਿਆਨ ਅੰਧਹ; ਨਾਨਕ. ਸੁਪਨ ਮਨੋਰਥ ਮਾਇਆ॥) ਭਟਕਿਆ[੨]। ਭਖਲਾਇਆ ਪੋਲਾ– ਬਿਸਰੇ ਰਾਜ ਰਸ ਭੋਗ; ਜਾਗਤ ਭਖਲਾਇਆ[੨]॥) ਸੁ=ਅਰਗ– ਬਸੰਤਿ ਸ੍ਵਰਗ ਲੋਕਹ; ਜਿਤਤੇ. ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਨਵ ਖੰਡਣਹ॥) ਉਜਾੜ[੮]– ਬਿਸਰੰਤ ਹਰਿ ਗੋਪਾਲਹ; ਨਾਨਕ. ਤੇ ਪ੍ਰਾਣੀ ਉਦਿਆਨ[੮] ਭਰਮਣਹ॥) ਵੀਹ[੯] ਨਰਕਾਂ। ਕ੍ਰੋੜਾਂ[੯]। ਕੁਸ਼ਟੀ[੯] ਤੁੱਲ[੧੦] ਦੁੱਖ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉੱਜੜੁ– ਨਾਨਕ. ਕੋੜੀ[੯] ਨਰਕ ਬਰਾਬਰੇ[੧੦]; ਉਜੜੁ ਸੋਈ ਥਾਉ॥

੭੦੮. ਗਰਬ=ਤਹ– ਰਾਜ ਕਪਟੰ. ਰੂਪ ਕਪਟੰ; ਧਨ ਕਪਟੰ. ਕੁਲ ਗਰਬਤਹ॥) ਇਕੱਤ੍ਰ[੧]। ਤਮਾਕੂ ਨਸ਼ੇ ਜ਼ਹਿਰ[੨] ਦੋਸ਼[੩]– ਸੰਚੰਤਿ[੧]. ਬਿਖਿਆ[੨] ਛਲੰ ਛਿਦ੍ਰ[੩]; ਨਾਨਕ. ਬਿਨੁ ਹਰਿ. ਸੰਗਿ ਨ ਚਾਲਤੇ॥) ਲਹਦ=ੜੋ– ਅਢੁ. ਨ ਲਹਦੜੋ ਮੁਲੁ; ਨਾਨਕ. ਸਾਥਿ ਨ ਜੁਲਈ ਮਾਇਆ॥) ਪ੍ਰਸੰਨ[੪]– ਹਰਿ ਬਿਸਰਿਐ. ਕਿਉ ਤ੍ਰਿਪਤਾਵੈ; ਨਾ ਮਨੁ ਰੰਜੀਐ[੪]॥) ਸਮੋਂਦੇ ਹਨ[੫]– ਪ੍ਰਭੂ ਛੋਡਿ. ਅਨ ਲਾਗੈ; ਨਰਕਿ ਸਮੰਜੀਐ[੫]॥) ਨਹੀਂ[੧]। ਨਚ ਪੋਲਾ– ਨਚ[੧] ਰਾਜ ਸੁਖ ਮਿਸਟੰ, ਨਚ ਭੋਗ ਰਸ ਮਿਸਟੰ; ਨਚ ਮਿਸਟੰ. ਸੁਖ ਮਾਇਆ॥) ਮਿੱਠਾ[੬]– ਮਿਸਟੰ[੬] ਸਾਧਸੰਗਿ ਹਰਿ; ਨਾਨਕ ਦਾਸ. ਮਿਸਟੰ ਪ੍ਰਭ ਦਰਸਨੰ॥) ਵਿੰਨ੍ਹਿਆਂ[੨] ਅਭੇਦ[੨]। ਵਿੱਧੜੋ– ਵਿਧੜੋ[੨] ਸਚ ਥੋਕਿ; ਨਾਨਕ. ਮਿਠੜਾ ਸੋ ਧਣੀ॥ ਜੀਉ ਪ੍ਰਾਣ ਤਨੁ ਮਨੁ ਪ੍ਰਭੂ; ਬਿਨਸੇ ਸਭਿ ਝੂਠਾ॥) ਤਿਆਗਦਿਆਂ[੮]। ਤ=ਅਕਤ ਪੋਲਾ– ਤਿਅਕਤ[੮] ਜਲੰ. ਨਹ ਜੀਵ ਮੀਨੰ; ਨਹ ਤਿਆਗਿ ਚਾਤ੍ਰਿਕ. ਮੇਘ ਮੰਡਲਹ॥) ਇੱਛਾ[੯]– ਚਰਨ ਕਮਲ. ਰਚੰਤਿ ਸੰਤਹ; ਨਾਨਕ. ਆਨ ਨ

ਰੁਚਤੇ੯॥) ਦਿਖਾਉ੧੦ ਜੀ। ਨਿਮਖ੧੧ ਮਾਤ੍ਰ। ਦੇਵਾਂਗਾ੧੨– ਮੁਖੁ ਡੇਖਾਊ੧੦ ਪਲਕ੧੧; ਛਡਿ. ਆਨ ਨ ਡੇਊ੧੨ ਚਿਤੁ॥ ਜੀਵਣ ਸੰਗਮੁ. ਤਿਸੁ ਧਣੀ; ਹਰਿ ਨਾਨਕ. ਸੰਤਾਂ ਮਿਤੁ॥ ਬੂੰਦ ਵਿਹੂਣਾ ਚਾਤ੍ਰਿਕੋ; ਕਿਉ ਕਰਿ ਤ੍ਰਿਪਤਾਵੈ॥ ਭਵਰੁ ਲੋਭੀ. ਕੁਸਮ ਬਾਸੁ ਕਾ; ਮਿਲਿ ਆਪੁ ਬੰਧਾਵੈ॥ ਨਹ ਬਿਸਰੰਤਿ. ਨਾਮ ਅਚੁਤ; ਨਾਨਕ. ਆਸ ਪੂਰਨ ਪਰਮੇਸੁਰਹ॥

੭੦੯. ਸ੍ਰੇਸਟ੧। ਹੱਭਿ ਸਾਈਂ– ਹਭਿ ਕੂੜਾਵੇ ਕੰਮ; ਇਕ ਸੁ੧ ਸਾਈ ਬਾਹਰੇ॥) ਰਸਤੇ੨ ਪਥਾ ਪੋਲਾ– ਚਰਨ ਪੁਨੀਤ ਪਵਿਤ੍ਰ; ਚਾਲਹਿ ਪ੍ਰਭ ਪਥਾ੨॥) ਸਕਾਂ. ਮਿਤੀ ਪੋਲਾ– ਕੀਮ. ਨ ਸਕਾ ਪਾਇ; ਸੁਖ ਮਿਤੀ ਹੂ ਬਾਹਰੇ॥) ਵੇਲਾ੩। ਵੇਲੜੀ ਪੋਲਾ– ਨਾਨਕ. ਸਾ ਵੇਲੜੀ੩ ਪਰਵਾਣੁ; ਜਿਤੁ ਮਿਲੰਦੜੋ. ਮਾ ਪਿਰੀ॥ ਸਰਣਿ ਸੂਰ ਭਗਵਾਨਹ; ਜਪੰਤਿ ਨਾਨਕ. ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰੇ॥) ਨੱਠੜੋ– ਨਠੜੋ ਦੁਖ ਤਾਪੁ; ਨਾਨਕ. ਪ੍ਰਭੁ ਪੇਖੰਦਿਆ॥ ਭਗਤਿ ਵਛਲੁ. ਤੇਰਾ ਬਿਰਦੁ; ਹਰਿ. ਪਤਿਤ ਉਧਾਰਿਆ॥) ਸੰਤ ਆਪ ਉਧਰਦੇ, ਦੂਜਿਆਂ ਉਧਾਰਦੇ੪। ਉ॒ਧਰਣ– ਸੰਤ ਉਧਰਣ੪ ਦਇਆਲੰ; ਆਸਰੰ ਗੋਪਾਲ ਕੀਰਤਨਹ॥ ਚੰਦਨ ਚੰਦੁ ਨ ਸਰਦ ਰੁਤਿ; ਮੂਲਿ. ਨ ਮਿਟਈ ਘਾਮ॥) ਉੱਚਰ॒ਣੰ– ਦਇਆ ਕਰਣੰ. ਦੁਖ ਹਰਣੰ; ਉਚਰਣੰ ਨਾਮ ਕੀਰਤਨਹ॥

੭੧੦. ਬੁਝਿ ਪੋਲਾ– ਭਾਹਿ ਬਲੰਦੜੀ. ਬੁਝਿ ਗਈ; ਰਖੰਦੜੋ ਪ੍ਰਭੁ ਆਪਿ॥) ਉਧਾਰ॒ਣਹ– ਗੁਰ ਦਇਆਲ. ਸਮਰਥ ਗੁਰ; ਗੁਰ ਨਾਨਕ. ਪਤਿਤ ਉਧਾਰਣਹ॥) ਆਪਣੇ ਦਾਸ੧ ਜਾਂ ਆਪਣੀ ਤਰਫ਼੧, ਦਸੇ ਪੋਲਾ– ਕਾਟਿ ਸਿਲਕ ਦੁਖ ਮਾਇਆ; ਕਰਿ ਲੀਨੇ ਅਪ ਦਸੇ੧॥ ਆਪਿ ਕਰਹੁ ਪ੍ਰਭ ਦਾਨੁ; ਆਪੇ ਆਪਿ ਲੇਹੁ॥ ਆਵਣ ਜਾਣਾ ਹੁਕਮੁ ਸਭੁ; ਨਿਹਚਲੁ ਤੁਧੁ ਥੇਹੁ॥ ਨਾਥ; ਕਛੂਅ ਨ ਜਾਨਉ॥ ਮਨੁ; ਮਾਇਆ ਕੈ ਹਾਥਿ ਬਿਕਾਨਉ॥) ਕਹੀਅਤ॒ਹੈ– ਤੁਮ ਕਹੀਅਤਹੈ; ਜਗਤ ਗੁਰ. ਸੁਆਮੀ॥ ਪਲੁ ਪਲੁ ਹਰਿ ਜੀ ਤੇ; ਅੰਤਰੁ ਪਾਰਿਓ॥) ਬੇਦ੧ ਉਗਾਹ੨। ਪਤਿਆਇ। ਸਾਂਖੀ– ਅਜੋਂ. ਨ ਪਤ੍ਰਾਇ; ਨਿਗਮ੧ ਭਏ ਸਾਖੀ੨॥) ਗੋਤਮ ਰਿਖੀ ਜੀ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਅਹੱਲਿਆ੩ ਸਿਲਾ ਬਣੀ। ਸ਼ਿਵਜੀ੪ ਵਿਸ਼ਨੂੰ੫ ਉਮਾ॒ ਪਤਿ– ਗੋਤਮ ਨਾਰਿ੩; ਉਮਾਪਤਿ੪ ਸ੍ਵਾਮੀ੫॥) ਬ੍ਰਹਮਾ੬। ਗੋਤਮ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਬੱਚਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਚਿਨ੍ ਨੂੰ ਭੋਗਣ੮ ਵਾਲੇ ਇੰਦ੍ਰ੭ ਦੇ, ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਬੱਚਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਜ਼ਾਰ੯ ਚਿਨ੍ ਹੋ ਗਏ ਭਾਵ ਕੋੜ੍ ਹੋ ਗਿਆ– ਸੀਸੁਧਰਨਿ੬; ਸਹਸ੯ ਭਗ੭ ਗਾਂਮੀ੮॥ ਇਨ ਦੂਤਨ; ਖਲੁ. ਬਧੁ ਕਰਿ ਮਾਰਿਓ॥) ੬੯੬ ਤੋਂ ੭੧੦, ਜੈਤਸਰੀ ਰਾਗੁ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸੰਪੂਰਨੰ।

੭੧੧. ਤੋਂ ੭੧੮. ਟੋਡੀ ਰਾਗੁ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਅਰੰਭ:– ਸੰਤਨ; ਅਵਰ ਨ ਕਾਹੂ ਜਾਨੀ॥)

੭੧੨. ਬਤੀਤ੧ ਕਰਨਾ। ਉਮਰ੨– ਬਿਨੁ ਸਿਮਰਨ. ਜੋ ਜੀਵਨੁ ਬਲਨਾ੧; ਸਰਪ ਜੈਸੇ ਅਰਜਾਰੀ੨॥ ਧਾਇਓ ਰੇ ਮਨ; ਦਹ ਦਿਸ ਧਾਇਓ॥) ਪ੍ਰਸੰਨ੨ ਕੀਤਾ। ਬੂੱਝਿਓ– ਨਾਨਾ ਝੂਠਿ ਲਾਇ. ਮਨੁ ਤੋਖਿਓ੨; ਨਹ ਬੂਝਿਓ. ਅਪਨਾਇਓ॥ ਕਰਉ ਬੇਨਤੀ. ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਹਰਿ; ਭਗਤਿ ਵਛਲ ਸੁਣਿ ਆਇਓ॥) ਭੂਖਣ੩। ਆ॒ਭਰਣ– ਕਰਿ ਆਭਰਣ੩ ਸਵਾਰੀ ਸੇਜਾ; ਕਾਮਨਿ ਥਾਟੁ ਬਨਾਇਆ॥) ਫੂਸ੪– ਮੂਸਲ॒ਹਿ– ਸਾਰੋ ਦਿਨਸੁ ਮਜੂਰੀ ਕਰਤਾ; ਤੁਹੁ੪. ਮੂਸਲਹਿ ਛਰਾਇਆ॥

੭੧੩. ਮੁਖ ਊਜਲ. ਮਨੁ ਨਿਰਮਲ ਹੋਈ ਹੈ; ਤੇਰੋ. ਰਹੈ ਈਹਾ ਊਹਾ ਲੋਗੁ॥) ਅਪਣੱਤ੧ ਆ॒ਪਤੁ ਪੋਲਾ– ਛੋਡਿ ਆਪਤੁ੧.ਬਾਦੁ ਅਹੰਕਾਰਾ; ਮਾਨੁ ਸੋਈ. ਜੋ ਹੋਗੁ॥ ਸਤਿਗੁਰ; ਆਇਓ ਸਰਣਿ ਤੁਹਾਰੀ॥

੭੧੪. ਨਿੰਦਕੁ; ਗੁਰ ਕਿਰਪਾ ਤੇ ਹਾਟਿਓ॥) ਨਿ॒ਖੁਟਤ– ਖਾਤ ਖਰਚਤ. ਕਿਛੁ ਨਿਖੁਟਤ

ਨਾਹੀ; ਰਾਮ ਰਤਨੁ ਧਨੁ ਖਾਟਿਓ॥) ਬੰਦ[੧]। ਛੁੱਟਕਤ- ਅਨਿਕ ਛਿਦ੍ਰ. ਬੋਹਿਥ ਕੇ ਛੁਟਕਤ; ਥਾਮ[੧].ਨ ਜਾਹੀ ਕਰੇ॥ ਜਿਸ ਕਾ ਬੋਹਿਥੁ.ਤਿਸੁ ਆਰਾਧੇ; ਖੋਟੇ ਸੰਗਿ ਖਰੇ॥) ਪਹਾੜ[੧]। ਗੱਲੀਂ- ਗਲੀ. ਸੈਲ[੧] ਉਠਾਵਤ ਚਾਹੈ; ਓਇ. ਊਹਾ ਹੀ ਹੈ ਧਰੇ॥) ਕੁਹਾੜਾ[੨]- ਕਾਢਿ ਕੁਠਾਰੁ[੨] ਪਿਤ ਬਾਤ ਹੰਤਾ; ਅਉਖਧੁ. ਹਰਿ ਕੋ ਨਾਉ॥ ਸਾਧਸੰਗਿ ਪਰਮਗਤਿ ਪਾਈਐ; ਮਾਇਆ ਰਚਿ ਬੰਧਿ ਹਾਰੇ॥

੭੧ਪ. ਚਰਨ ਕਮਲ ਸੰਗਿ. ਪ੍ਰੀਤਿ ਮਨਿ ਲਾਗੀ; ਸੁਰਿਜਨ ਮਿਲੇ ਪਿਆਰੇ॥ ਹਾਂ ਹਾਂ ਲਪਟਿਓ ਰੇ ਮੂੜੇ; ਕਛੂ ਨ ਥੋਰੀ॥ ਤੇਰੋ ਨਹੀ; ਸੁ ਜਾਨੀ ਮੋਰੀ॥) ਮਿੱਠਾ ਸਨਿਗਧ ਪਦਾਰਥ[੧]। ਤੋੱਸਾ- ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮੁ; ਤੋਸਾ[੧] ਨਹੀ ਪਾਇਓ॥ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧਿ; ਮੋਹ ਕੂਪਿ ਪਰਿਆ॥ ਹਰਿ ਹਰਿ; ਜਾਪ ਤਾਪ ਬ੍ਰਤ ਨੇਮਾ॥ ਆਚਾਰ ਬਿਉਹਾਰ ਜਾਤਿ; ਹਰਿ ਗੁਨੀਆ॥) ਗੱਾਲੀਂ- ਗਾਲੀ; ਹਰਿ ਨੀਹੁ ਨ ਹੋਇ॥) ਤੰਗ ਗਲੀ ਗਲੀ[੨] ਭਾਵ ਖੋਜਦਿਆਂ ੨ ਕੋਈ ਭੀ ਜਗ੍ਹਾ ਨ ਛੱਡਾਂ। ਬੀੱਥੀ ਬੀੱਥੀ- ਹਉ ਢੂਢੇਦੀ. ਦਰਸਨ ਕਾਰਣਿ; ਬੀਥੀ ਬੀਥੀ[੨] ਪੇਖਾ॥ ਇਹ ਬਿਧਿ ਨਾਨਕ; ਹਰਿ ਨੈਣ ਅਲੋਇ॥) ਪਕੜਿਆ[੩]। ਗਹਿਲ੍ਹੜੋ- ਗਰਬਿ ਗਹਿਲੜੋ[੩]; ਮੂੜੜੋ ਹੀਓ ਰੇ॥) ਮਾਇਆ[੪]- ਹੀਓ; ਮਹਰਾਜ ਰੀ.ਮਾਇਓ[੪]॥) ਡਾਇਣ[੫] ਕੁੰਡੀ[੫]- ਡੀਹਰ[੫] ਨਿਆਈ; ਮੋਹਿ ਫਾਕਿਓ ਰੇ॥) ਬਹੁਤਾ[੬] ਜਸ। ਬਹੁਤਾ[੭] ਜਿਉਣਾ। ਬਹੁਤਾ[੮] ਪਦਾਰਥ। ਕਿੱਥੋਂ[੯]- ਘਣੋ[੬] ਘਣੋ[੭] ਘਣੋ[੮] ਸਦ ਲੋੜੈ; ਬਿਨੁ ਲਹਣੇ. ਕੈਠੈ[੯] ਪਾਇਓ ਰੇ॥) ਮਹਾਰਾਜ[੧੪] ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਪਦਾਰਥ[੧੦] ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਰੂਪੀ ਅੱਗ[੧੧] 'ਚ। ਮਿਲ[੧੨] ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਹਰਾਜ੍ਹੋ- ਮਹਰਾਜਰੋ[੧੪] ਗਾਥੁ[੧੦], ਵਾਹੂ ਸਿਉ ਲੁਭੜਿਓ; ਨਿਹਭਾਗੜੋ, ਭਾਹਿ[੧੧] ਸੰਜੋਇਓ[੧੨] ਰੇ॥ ਸੁਣਿ ਮਨ ਸੀਖ.ਸਾਧੂ ਜਨ ਸਗਲੋ; ਥਾਰੇ ਸਗਲੇ ਪ੍ਰਾਛਤ. ਮਿਟਿਓ ਰੇ॥) ਜਿਸ ਗੁਰਸੇਵਕ ਜੀ ਨੇ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ, ਸ੍ਰਬ ਬਿਆਪੀ ਅਨਤ ਕਲਾਵਾਨ ਮਹਾਂ ਵਿਸਮਾਦ ਗੱਠ[੧੩] 'ਚੋਂ ਲੈਣਾ[੧੫]- ਜਾ ਕੋ ਲਹਣੋ[੧੫]. ਮਹਰਾਜ ਰੀ ਗਾਠੜੀਓ[੧੩]; ਜਨ ਨਾਨਕ.ਗਰਭਾਸਿ. ਨ ਪਉੜਿਓ ਰੇ॥

੭੧੬. ਐਸੋ ਗੁਨੁ; ਮੇਰੋ ਪ੍ਰਭ ਜੀ ਕੀਨ॥) [੧]ਸਬਦ [੨]ਸਪੱਰਸ [੩]ਰੂਪ [੪]ਰਸ [੫]ਗੰਧ ਪੰਚ[੬] ਦੋਸ਼[੭]:-ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਕਾਰ ਦੇ [੧]ਸਬਦ ਸੁਨਣੇ, ਜਿਵੇਂ ਹਰਨ ਘੰਡੇਹੇੜੇ ਦਾ ਸਬਦ ਸੁਣ ਕੇ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ੇ ਰਸ ਦੇ [੨]ਸਪੱਰਸ ਲਈ ਹਾਥੀ ਕੁੰਡੇ ਸਹਾਰਦਾ ਹੈ, ਲਾਈਟ ਦਾ [੩]ਰੂਪ ਦੇਖਣੇ ਕਰਕੇ ਪਤੰਗਾ ਸੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਰਸਨਾ ਦੇ [੪]ਰਸ'ਚ ਮੱਛੀ ਕੁੰਡੀ ਨਿਗਲ਼ ਕੇ ਤੜਫ਼ ੨ ਕੇ ਮਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਭੌਰਾ ਕਮਲ ਦੀ ([੫]ਗੰਧ) ਵਾਸ਼ਨਾ'ਤੇ ਮੋਹਿਤ ਹੋ ਕੇ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ- ਪੰਚ[੬] ਦੋਖ[੭] ਅਰੁ ਅਹੰ ਰੋਗ; ਇਹ ਤਨ ਤੇ ਸਗਲ ਦੂਰਿ ਕੀਨ॥) ਕੁਰੂਪ[੨]- ਰੂਪੁ ਅਨਰੂਪੁ[੨] ਮੋਰੋ. ਕਛੁ ਨ ਬੀਚਾਰਿਓ; ਪ੍ਰੇਮ ਗਹਿਓ ਮੋਹਿ, ਹਰਿ ਰੰਗ ਭੀਨ॥) ਪੜਦਾ[੩]। ਗਵਾ[੪] ਦਿੱਤਾ। ਖ਼ੁਸ਼ ਪ੍ਰਸੰਨ[੫]। ਚਿੱਤਾ- ਪੇਖਿਓ ਲਾਲਨੁ, ਪਾਟ[੩] ਬੀਚ ਖੋਏ[੪]; ਅਨਦ ਚਿਤਾ, ਹਰਖੇ ਪਤੀਨ[੫]॥ ਪ੍ਰਭ ਜੀ ਮਿਲੁ; ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਾਨ॥

੭੧੭. ਸੁੰਦਰੁ ਸੁਘੜੁ ਚਤੁਰੁ ਸਭ ਬੇਤਾ; ਰਿਦ ਦਾਸ ਨਿਵਾਸ. ਭਗਤ ਗੁਨ ਗਾਵਨ॥) ਪਾਪ[੩]- ਪ੍ਰੇਮ ਭਗਤਿ ਰਾਚੇ ਜਨ ਨਾਨਕ; ਹਰਿ ਸਿਮਰਨਿ. ਦਹਨ ਭਏ ਮਲ[੩]॥) ਗੁਰੁ ਪੂਰਾ. ਭੇਟਿਓ ਬਡਭਾਗੀ; ਜਾ ਕੋ ਅੰਤੁ ਨ. ਪਾਰਾਵਾਰਾ॥) ਧੁਖੁ ਪੋਲਾ- ਨਾਨਕ. ਸਰਨਿ ਗਹੀ ਸੁਖ ਸਾਗਰ; ਜਨਮ ਮਰਨ ਫਿਰਿ ਗਰਭ. ਨ ਧੁਖੁ॥

੭੧੮. ਨਾਵਾਂ- ਟੋਡੀ ਮਹਲਾ ੯॥) ਨੀਚਤਾਈ[੧] ਅਧਮਾਈ ਪੋਲਾ- ਕਹਉ ਕਹਾ; ਅਪਨੀ ਅਧਮਾਈ[੧]॥ ਕਹਿ ਨਾਨਕ. ਅਬਿ ਨਾਹਿ ਅਨਤ ਗਤਿ; ਬਿਨੁ.ਹਰਿ ਕੀ ਸਰਨਾਈ॥ ਜਿਨਿ ਹਰਿ ਪਾਇਓ; ਤਿਨਹਿ ਛਪਾਇਓ॥) ਪ੍ਰਤੱਗਿਆ- ਰਾਮ ਸੰਗਿ ਨਾਮਦੇਵ; ਜਨ ਕਉ ਪ੍ਰਤਗਿਆ ਆਈ॥)

ਬ੍ਰੱਤੁ- ਏਕਾਦਸੀ ਬ੍ਰਤੁ ਰਹੈ; ਕਾਹੇ ਕਉ ਤੀਰਥ ਜਾਈਂ॥) ਮਧੇ ਪੋਲਾ, ਸਾਰੇ ਗੋ ਅੱਡ- ਨਾਮੇ ਮਧੇ. ਰਾਮੁ ਆਛੈ; ਰਾਮ ਸਿਆਮ ਗੋਬਿੰਦ. ਗੋ॥) ੭੧੧ ਤੋਂ ੭੧੮, ਟੋਡੀ ਰਾਗੁ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸੰਪੂਰਨੰ।

੭੧੯. ਤੋਂ ੭੨੦. **ਬੈਰਾੜੀ ਰਾਗੁ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਅਰੰਭ:-** ਅ॒ਕਥ ਕਥਾ ਪੋਲੇ- ਸੁਨਿ ਮਨ. ਅਕਥ ਕਥਾ; ਹਰਿ ਨਾਮ॥) ਭੇਤ[੧]- ਸੰਕਰ.ਕ੍ਰੋੜਿ ਤੇਤੀਸ ਧਿਆਇਓ; ਨਹੀ ਜਾਨਿਓ. ਹਰਿ ਮਰਮਾਮ[੧]॥) ਪੈਦਾ[੨] ਕੀਤੇ ਹਨ। ਗੰ॒ਧ੍ਰਬ- ਸੁਰਿ ਨਰ ਗਣ ਗੰਧ੍ਰਬ. ਜਸੁ ਗਾਵਹਿ; ਸਭ ਗਾਵਤ. ਜੇਤ ਉਪਾਮ[੨]॥) ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੁਭਾਅ[੩]। ਪਰਉਪਕਾਰ[੩] -ਜੇ ਕੋਈ ਨਿੰਦ ਕਰੇ, ਹਰਿ ਜਨ ਕੀ; ਅਪੁਨਾ ਗੁਨੁ[੩]. ਨ ਗਵਾਵੈ॥

੭੨੦. ਜਨ ਨਾਨਕ. ਸਤਿਗੁਰੁ ਮੇਲੇ ਆਪੇ; ਹਰਿ ਆਪੇ ਝਗਰੁ ਚੁਕਾਵੈ॥ ਜਪਿ ਮਨ ਰਾਮ ਨਾਮੁ; ਨਿਸਤਾਰਾ॥) ਹਰਿ ਕਿਰਪਾ ਤੇ. ਪਾਈਐ ਹਰਿ ਜਪੁ; ਨਾਨਕ. ਨਾਮੁ ਅਧਾਰਾ॥ ਜਪਿ ਮਨ. ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ; ਨਿਤ ਧਿਆਇ॥) ੭੧੯ ਤੋਂ ੭੨੦ ਬੈਰਾੜੀ ਰਾਗੁ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸੰਪੂਰਨੰ।

੭੨੧. ਤੋਂ ੭੨੭. **ਤਿਲੰਗ ਰਾਗੁ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਅਰੰਭ:-** ਇੱਕ[੧] ਪ੍ਰੇਮਬੇਨਤੀ[੨], (ਗੁਫਤ॒ਮ) (ਮ) ਦਾਸਨ ਦਾਸ (ਗੁਫਤ) ਕਹਿੰਦਾ[੩] ਹੈ। ਆਪ ਜੀ[੧੦੦] ਅੱਗੇ[੪] ਵਿੱਚ[੫] ਕੰਨ[੬] ਦੇ ਕਰਕੇ[੭]। ਯੱਕ ਗੁਫਤ॒ਮ- ਯਕ[੧] ਅਰਜ[੨] ਗੁਫਤਮ[੩]. ਪੇਸਿ[੪] ਤੋ[੧੦੦]; ਦਰ[੫] ਗੋਸ[੬] ਕੁਨ[੭], ਕਰਤਾਰ॥) ਸੱਚ[੮] ਸਰੂਪ, ਵੱਡੇ[੯] ਕਰਮ-ਬਖ਼ਸ਼ੀ[੧੦] ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਸਭ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਣ[੧੧] ਵਾਲੇ। ਹੱਕਾ, ਬੇ॒ਐਬ ਪਰਵਦ॒ਗਾਰ- ਹਕਾ[੮] ਕਬੀਰ[੯] ਕਰੀਮ[੧੦] ਤੂ; ਬੇਐਬ ਪਰਵਦਗਾਰ[੧੧]॥) ਇਸਥਿਤੀ[੧੨] ਨਾਸ਼ਵੰਤ[੧੩] ਨਿਸਚੇ[੧੪] ਕਰਕੇ, ਜਾਣੀ[੧੫]- ਦੁਨੀਆ ਮੁਕਾਮੇ[੧੨] ਫਾਨੀ[੧੩]; ਤਹਕੀਕ[੧੪]. ਦਿਲ ਦਾਨੀ[੧੫]॥) ਮੇਰੇ[੧੬] ਸਿਰ[੧੭] ਕੇਸ[੧੮] ਜਮਦੂਤ[੧੯] ਪਕੜੇ[੨੦], ਥੋੜੇ[੨੧] ਮਾੜ, ਜਾਣੀ[੨੦] ਗਿ॒ਰੱਫ॒ਤਹ- ਮਮ[੧੬] ਸਰ[੧੭] ਮੂਇ[੧੮]. ਅਜਰਾਈਲ[੧੯] ਗਿਰਫਤਹ[੨੦]; ਦਿਲ ਹੇਚਿ[੨੧], ਨ ਦਾਨੀ[੨੦]॥) ਇਸਤ੍ਰੀ[੨੨] ਪੁੱਤ[੨੩] ਪਿਤਾ[੨੪] ਸਬੰਧੀ[੨੫] ਮਨੁੱਖ[੨੬] ਨਹੀਂ[੨੭] ਹੱਥ[੨੮] ਪਕੜਨਾ, ਦਸਤੰ॒ਗੀਰ। ਪਦਰ ਪੋਲਾ- ਜਨ[੨੨] ਪਿਸਰ[੨੩] ਪਦਰ[੨੪] ਬਿਰਾਦਰਾਂ[੨੫]; ਕਸ[੨੬] ਨੇਸ[੨੭], ਦਸਤੰਗੀਰ[੨੮]॥) ਅਖ਼ੀਰ[੨੯] ਨੂੰ, ਜਦੋਂ ਡਿੱਗ[੩੦] ਪਿਆ, ਰੱਖਿਆ[੩੧] ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਜਦੋਂ[੩੨] ਹੋਵੇਗੀ[੩੩] ਬੱਕਰੇ ਦੇ ਕੋਹਣ[੩੪] ਵਾਲੀ ਹਾਲਤ, ਮਨੁੱਖ[੨੧] ਬਿ॒ਅਫਤਮ, ਸਵੱਦ- ਆਖਿਰ[੨੯] ਬਿਅਫਤਮ[੩੦], ਕਸ[੨੧] ਨ ਦਾਰਦ[੩੧]; ਚੂੰ[੩੨] ਸਵਦ[੩੩] ਤਕਬੀਰ[੩੪]॥) ਰਾਤ[੩੫] ਦਿਨ[੩੬] ਫਿਰਦਾ[੩੭] ਹੈ, ਖਾਹਸ਼[੩੮]। ਕਰਦਾ[੩੯] ਹੈ ਦਾਸ, ਬੁਰਿਆਈ[੪੧], ਗਸ॒ਤਮ, ਬਦੀ ਪੋਲਾ- ਸਬ[੩੫] ਰੋਜ[੩੬] ਗਸਤਮ[੩੭], ਦਰ ਹਵਾ[੩੮]; ਕਰਦੇਮ[੩੯] ਬਦੀ[੪੧] ਖਿਆਲ॥) ਕਦੇ[੪੦] ਭੀ, ਭਲਿਆਈ[੪੧] ਕਿਰਤ[੪੨] ਕਰਦਾ[੪੩] ਹੈ।) (ਮਮ) ਦਾਸਨ ਦਾਸ ਦੀ। ਐਸੀ[੪੪] ਜੈਸੀ[੪੫] ਹਾਲਤ[੪੬] ਕਰ॒ਦਮ, ਚਿਨੀ ਪੋਲਾ- ਗਾਹੇ.[੪੦] ਨ ਨੇਕੀ[੪੧] ਕਾਰ[੪੨] ਕਰਦਮ[੪੩]; ਮਮ ਈਂ[੪੪] ਚਿਨੀ[੪੫]. ਅਹਵਾਲ[੪੬]॥) ਮਾੜੇ[੪੭] ਭਾਗਾਂ[੪੮] ਵਾਲਾ, ਐਸੇ[੪੯] ਸੂਮ[੫੦], ਨਿੰਦਕ[੫੦] ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਭੁੱਲ[੫੧] ਕੇ ਮੰਦ ਕਰਮਾ 'ਚ ਲੱਗਾ। ਬਿਨਾ[੫੨] ਕ੍ਰਿਪਾ[੫੨] ਦ੍ਰਿਸਟੀ ਤੋਂ। ਬਿਨਾ[੫੩] ਖੌਫ਼ ਤੋਂ, ਗਾ॒ਫਿਲ ਬੇ॒ਨਜਰ ਬੇ॒ਬਾਕ- ਬਦ[੪੭] ਬਖਤ[੪੮], ਹਮ ਚੁ[੪੯] ਬਖੀਲ[੫੦] ਗਾਫਿਲ[੫੧]; ਬੇਨਜਰ[੫੨] ਬੇਬਾਕ[੫੩]॥) ਦਾਸਨ ਦਾਸ ਕਥਨ[੫੪] ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੇਵਕ[੫੫] ਆਪਜੀ[੫੬] ਗੁਰਸੇਵਕਾਂ[੫੭] ਦੇ ਪੈਰਾਂ[੫੮] ਦੀ, ਧੂੜਿ[੫੯] ਬੁਗੋਇਦ- ਨਾਨਕ. ਬੁਗੋਯਦ[੫੪]. ਜਨੁ[੫੫] ਤੁਰਾ[੫੬]; ਤੇਰੇ ਚਾਕਰਾਂ[੫੭] ਪਾ[੫੮] ਖਾਕ[੫੯]॥) ਕਾਠ ਦਾ ਠੂਠਾ[੧]। ਕੱਾਸਾ- ਕਰ ਕਾਸਾ[੧]; ਦਰਸਨ ਕੀ ਭੂਖ॥) ਕਸਤੂਰੀ[੨] ਮ੍ਰਿਗਾਂ[੩] ਮਿਰਗ॒ਮੈ- ਮੈ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ - ਕੇਸਰਿ ਕੁਸਮ ਮਿਰਗਮੈ[੨] ਹਰਣਾ[੩]; ਸਰਬ ਸਰੀਰੀ ਚੜ੍ਣਾ॥) ਨੂਰੀ

ਚਾਨਣੀ੪– ਚੰਦਨ ਭਗਤਾ. ਜੋਤਿ੪ ਇਨੇਹੀ; ਸਰਬੇ ਪਰਮਲੁ ਕਰਣਾ॥) ਭੰਡੀ੫ ਉਤਪਤੀ੫, ਪਟ ਪੋਲਾ– ਘਿਅ ਪਟ ਭਾਂਡਾ੫; ਕਹੈ ਨ ਕੋਇ॥) ਤੇਰੈ ਨਾਮਿ ਨਿਵੇ; ਰਹੇ ਲਿਵ ਲਾਇ॥)

੭੨੨. ਰੰਕਣ ਵਾਲਾ, ਜੇ ਰੰਕੈ ਸਾਹਿਬੁ; ਐਸਾ ਰੰਗੁ. ਨ ਡੀਠ॥ ਧੂੜਿ ਤਿਨਾ ਕੀ ਜੇ ਮਿਲੈ. ਜੀ ਕਹੁ; ਨਾਨਕ ਕੀ ਅਰਦਾਸਿ॥ ਇਆਨੜੀਏ; ਮਾਨੜਾ ਕਾਇ ਕਰੇਹਿ॥) ਆਪਨੜੈ ਘਰਿ ਹਰਿ; ਰੰਗੋ. ਕੀ ਨ ਮਾਣੇਹਿ॥) ਧਨ ਪੋਲਾ– ਸਹੁ ਨੇੜੈ. ਧਨ ਕੰਮਲੀਏ; ਬਾਹਰੁ. ਕਿਆ ਢੂਢੇਹਿ॥ ਭੈ ਕੀਆ ਦੇਹਿ ਸਲਾਈਆ ਨੈਣੀ; ਭਾਵ ਕਾ ਕਰਿ ਸੀਗਾਰੋ॥ ਤਾ ਸੋਹਾਗਣਿ ਜਾਣੀਐ ਲਾਗੀ; ਜਾ ਸਹੁ ਧਰੇ ਪਿਆਰੋ॥) ਪਾਸੋਂ੬– ਜਾਇ ਪੁਛਹੁ. ਸੋਹਾਗਣੀ ਵਾਹੈ੬; ਕਿਨੀ ਬਾਤੀ. ਸਹੁ ਪਾਈਐ॥) ਜਾ ਕੈ. ਪ੍ਰੇਮਿ ਪਦਾਰਥੁ ਪਾਈਐ; ਤਉ ਚਰਣੀ. ਚਿਤੁ ਲਾਈਐ॥) ਸਾਰੀਆਂ 'ਚੋਂ ਪਟਰਾਣੀ੭. ਸ਼ੁਭ੭ ਗੁਣਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਸਹਿਤ– ਆਪਣੇ ਕੰਤ ਪਿਆਰੀ. ਸਾ ਸੋਹਾਗਣਿ; ਨਾਨਕ. ਸਾ ਸਭਰਾਈ੭॥ ਜੈਸੀ ਮੈ ਆਵੈ, ਖਸਮ ਕੀ ਬਾਣੀ; ਤੈਸੜਾ ਕਰੀ ਗਿਆਨੁ. ਵੇ ਲਾਲੋ॥) ਮੁੱਕ ਗਈ੮ ਨਿਕਾਹ੯ ਕਾਮ੧੦– ਕਾਜੀਆਂ ਪੋਲਾ. ਗੱਲ ਥੱਕੀ ਪੜ੍ਹੈ– ਕਾਜੀਆ ਬਾਮਣਾ ਕੀ ਗਲ ਥਕੀ੮; ਅਗਦੁ੯ ਪੜੈ ਸੈਤਾਨੁ੧੦. ਵੇ ਲਾਲੋ॥)

੭੨੩. ਮਸਲਾ ਜਾਂ ਸਲਾਹ੧੧, ਕਰੇ=ਗੁ– ਸਚਾ ਸੋ ਸਾਹਿਬੁ. ਸਚੁ ਤਪਾਵਸੁ; ਸਚੜਾ ਨਿਆਉ ਕਰੇਗੁ. ਮਸੋਲਾ੧੧॥) ਕੱਪੜੁ ਟੁੱਕੁ ਟੁੱਕੁ ਹੋੱਸੀ ਬੋੱਲਾ– ਕਾਇਆ ਕਪੜੁ. ਟੁਕੁ ਟੁਕੁ ਹੋਸੀ; ਹਿਦੁਸਤਾਨੁ ਸਮਾਲਸੀ ਬੋਲਾ॥) ਬਿਕ੍ਰਮੀ ੧੫੭੮ 'ਚ ਬਾਬਰ ਆਵੇਗਾ ਤੇ ੧੭੯੭ ਬਿਕ੍ਰਮੀ 'ਚ ਮੁਗਲਾਂ ਦਾ ਰਾਜ ਚਲਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਮਰਦ ਗੁਰੁ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਚੇਲਾ ਖ਼ਲਸਾ ਉੱਠੇਗਾ (ਇਹ ਵਰਤਾਰਾ ਵਰਤ ਚੁੱਕਾ ਹੈ੧੨) ਅਠੱਤਰੈ– ਆਵਨਿ ਅਠਤਰੈ੧੨. ਜਾਨਿ ਸਤਾਨਵੈ; ਹੋਰੁ ਭੀ ਉਠਸੀ, ਮਰਦ ਕਾ ਚੇਲਾ॥) ਸਮਾਂ੧, ਬੇਲਾ ਕਸਕੇ ਬੋਲਣ ਨਾਲ ਜੰਗਲ਼ ਅਰਥ ਬਣੇਗਾ, ਬੇਲਾ ਪੋਲਾ– ਸਚ ਕੀ ਬਾਣੀ. ਨਾਨਕੁ ਆਖੈ; ਸਚੁ ਸੁਣਾਇਸੀ. ਸਚ ਕੀ ਬੇਲਾ੧॥) ਖੇਲੁ– ਸਚੁ ਸਾਹਿਬੁ, ਸਾਚਾ ਖੇਲੁ; ਸਭੁ ਹਰਿ ਧਨੀ॥) ਸਾਲਾ=ਹਿਹੁ– ਸਾਲਾਹਿਹੁ ਸਚੁ; ਸਭ ਊਪਰਿ ਹਰਿ ਧਨੀ॥) ਮਾਣ੧ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਦੁਰਮੱਤੀਆ– ਨਿਤ. ਨਿਹਫਲ ਕਰਮ ਕਮਾਇ; ਬਫਾਵੈ੧ ਦੁਰਮਤੀਆ॥ ਜਬ ਆਣੈ ਵਲ ਵੰਚ ਕਰਿ ਝੂਠੁ; ਤਬ ਜਾਣੈ. ਜਗੁ ਜਿਤੀਆ॥) ਮਿੱਟੀ੨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼੩, ਪਉਣਾ੪ ਕੀਤਾ ਹੈ ਸੰਸਾਰ੫ ਦੁਨੀ=ਆਇ– ਖਾਕ੨ ਨੂਰ੩ ਕਰਦੰ੪; ਆਲਮ੫ ਦੁਨੀਆਇ॥) ਪਾਣੀ੬ ਖ਼ੁਦਾਜੀ੭ ਨੇ, ਦਰੱਖਤ– ਅਸਮਾਨ ਜਿਮੀ ਦਰਖਤ ਆਬ੬; ਪੈਦਾਇਸਿ ਖੁਦਾਇ੭॥) ਅੱਖਾਂ੮ ਨਾਲ ਦੇਖਦਾ੯ ਹੈਂ ਨਾਸਵੰਤ੧੦ ਹੈ– ਬੰਦੇ. ਚਸਮ੮ ਦੀਦੰ੯; ਫਨਾਇ੧੦॥) ਖਾਂਦੀ੧੧ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ, ਮੰਦ੧੨ ਕਰਮਾ 'ਚ ਲੱਗਾ। ਇੱਛਾ੧੩– ਦੁਨੀਆ ਮੁਰਦਾਰ ਖੁਰਦਨੀ੧੧; ਗਾਫਲ੧੨ ਹਵਾਇ੧੩॥) ਭੂਤਾਂ੧੪, ਜਾਨਦਾਰ੧੦੦ ਕੋਹਣ੧੫ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ, ਖਾਂਦਾ੧੬ ਹੈ– ਗੈਬਾਨ੧੪ ਹੈਵਾਨ੧੦੦. ਹਰਾਮ ਕੁਸਤਨੀ੧੫; ਮੁਰਦਾਰ ਬਖੋਰਾਇ੧੬॥) ਕਬਜ਼ਾ੧੭ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਮਾਇਆ ਨੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ੇ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਨਰਕ੧੮ ਦੀ ਸਜ਼ਾ੧੯ ਮਿਲੇਗੀ– ਦਿਲ ਕਬਜ੧੭ ਕਬਜਾ; ਕਾਦਰੋ. ਦੋਜਕ੧੮ ਸਜਾਇ੧੯॥) ਪੁੱਤ੍ਰ੨੦ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਖਾਣਾ ਪਦਾਰਥ੨੧ ਸਬੰਧੀ੨੨ ਕਚਹਿਰੀਆਂ੨੩ ਜਗੀਰਾਂ੨੪ ਘਰ੨੫– ਵਲੀ੨੦ ਨਿਆਮਤਿ੨੧, ਬਿਰਾਦਰਾ੨੨; ਦਰਬਾਰ੨੩ ਮਿਲਕ੨੪. ਖਾਨਾਇ੨੫॥) ਬੰਨ੍ਹੇਗਾ੨੬ ਕਿਆ੨੭ ਕਰੇਂਗਾ੨੮ ਜਾਣ੨੯ ਲੈ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ– ਜਬ ਅਜਰਾਈਲੁ ਬਸਤਨੀ੨੬; ਤਬ. ਚਿ੨੭ ਕਾਰੇ੨੮, ਬਿਦਾਇ੨੯॥) ਅੱਲਾਹ– ਹਵਾਲ ਮਾਲੂਮੁ ਕਰਦੰ; ਪਾਕ ਅਲਾਹ॥) ਕਹਿੰਦੇ੩੦ ਹਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ, ਅੱਗੇ੩੧ ਬੁਗੋ ਪੋਲਾ– ਬੁਗੋ੩੦ ਨਾਨਕ ਅਰਦਾਸਿ; ਪੇਸਿ੩੧. ਦਰਵੇਸ ਬੰਦਾਹ॥) ਸਦਾ ਸਦਾ ਜਪਿ;

ਨਾਨਕ ਏਕ॥

੭੨੪. ਵਰਤਮਾਨ[੩੨] ਸਮੇਂ 'ਚ। ਭੂਤਕਾਲ[੩੩] ਗੁਜ਼ਰ ਗਏ ਸਮੇਂ 'ਚ। ਅੱਗੇ[੩੪] ਨੂੰ ਸਦਾ ਅਚੱਲ ਅਡੋਲ ਹੋਂ ਜੀ- ਹੈ[੩੨] ਤੂਹੈ[੩੩]; ਤੂ ਹੋਵਨਹਾਰ[੩੪]॥ ਮਿਹਰਵਾਨੁ; ਸਾਹਿਬੁ ਮਿਹਰਵਾਨੁ॥) ਰਹਮ ਤੇਰੀ. ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ ਸਦਾ; ਨਾਨਕ ਕੀ ਅਰਦਾਸਿ॥) ਮੋਹਤ[੧] ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ- ਕਰਤੇ; ਕੁਦਰਤੀ ਮੁਸਤਾਕੁ[੧]॥) (ਦੀਨ) ਪ੍ਰਲੋਕ, ਸਾਰੀ ਖ਼ਲਕਤ[੧] ਤੋਂ[੨] ਪਵਿੱਤ੍ਰ[੩]- ਦੀਨ ਦੁਨੀਆ. ਏਕ ਤੂਹੀ; ਸਭ ਖਲਕ[੧] ਹੀ ਤੇ[੨] ਪਾਕੁ[੩]॥) ਆ=ਚਰਜ- ਖਿਨ ਮਾਹਿ ਥਾਪਿ ਉਥਾਪਦਾ; ਆਚਰਜ ਤੇਰੇ ਰੂਪ॥) ਅੱਲਹ- ਖੁਦਿ ਖਸਮ, ਖਲਕ ਜਹਾਨ ਅਲਹ; ਮਿਹਰਵਾਨ ਖੁਦਾਇ॥ ਦਿਨਸੁ ਰੈਣਿ, ਜਿ ਤੁਧੁ ਅਰਾਧੇ; ਸੋ. ਕਿਉ ਦੋਜਕਿ ਜਾਇ॥ ਅਜਰਾਈਲੁ ਯਾਰੁ ਬੰਦੇ; ਜਿਸੁ ਤੇਰਾ ਆਧਾਰੁ॥) ਮੁਆਫ਼[੪]। ਆਫੂ ਪੋਲਾ- ਗੁਨਹ ਉਸ ਕੇ. ਸਗਲ ਆਫੂ[੪]; ਤੇਰੇ ਜਨ. ਦੇਖਹਿ ਦੀਦਾਰੁ॥) ਪਦਾਰਥ[੧]। ਨਾਸਵੰਤ[੫]- ਦੁਨੀਆ ਚੀਜ[੧], ਫਿਲਹਾਲ[੫] ਸਗਲੇ; ਸਚੁ ਸੁਖੁ. ਤੇਰਾ ਨਾਉ॥) ਸ਼ੁੱਧ[੬] ਸਰੂਪ- ਗੁਰ ਮਿਲਿ. ਨਾਨਕ ਬੂਝਿਆ; ਸਦਾ ਏਕ ਸੁ[੬] ਗਾਉ॥) ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਦੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ[੭] ਗਿਆਤੇ[੮] ਵਿਚਾਰ[੯]- ਮੀਰਾਂ[੭] ਦਾਨਾਂ[੮]; ਦਿਲ ਸੋਚ[੯]॥) ਛਡਾਉਣ[੧੦] ਵਾਲੇ, ਮੁਹੱਬਤੇ- ਮੁਹਬਤੇ ਮਨਿ ਤਨਿ ਬਸੈ; ਸਚੁ ਸਾਹ ਬੰਦੀ ਮੋਚ[੧੦]॥) ਦੇਖਣੇ[੧੧] - ਦੀਦਨੇ[੧੧], ਦੀਦਾਰ ਸਾਹਿਬ; ਕਛੁ ਨਹੀ ਇਸ ਕਾ ਮੋਲੁ॥ ਪਾਕ ਪਰਵਦਗਾਰ ਤੂ; ਖੁਦਿ ਖਸਮੁ, ਵਡਾ ਅਤੋਲੁ॥) ਬਹਾਦਰ[੧੨]- ਦਸੁਗੀਰੀ ਅਧੱਾ ਪੋਲਾ ਬੋਲੋ- ਦਸੁਗੀਰੀ ਦੇਹਿ ਦਿਲਾਵਰ[੧੨]; ਤੂਹੀ ਤੂਹੀ ਏਕ॥ ਕਰਤਾਰ. ਕੁਦਰਤਿ ਕਰਣ ਖਾਲਕ; ਨਾਨਕ. ਤੇਰੀ ਟੇਕ॥

੭੨੫. ਉਚਾਰਨ ਕਰਾਂ[੧੩]- ਰਾਇਸਾ[੧੩] ਪਿਆਰੇ ਕਾ. ਰਾਇਸਾ; ਜਿਤੁ ਸਦਾ ਸੁਖੁ ਹੋਈ॥ ਜਿਨਿ ਰੰਗਿ. ਕੰਤੁ ਨ ਰਾਵਿਆ; ਸਾ. ਪਛੋ ਰੇ ਤਾਣੀ॥) ਵਧੀਕ[੧੪] ਗੁਣਾਂ ਵਾਲੀ- ਵਧਵੀ ਪੋਲਾ- ਕੰਤੁ ਲੀਆ ਸੋਹਾਗਣੀ; ਮੈ ਤੇ, ਵਧਵੀ[੧੪] ਏਹ॥) ਪੱਾਨਾ- ਪਾਨਾ ਵਾੜੀ ਹੋਇ ਘਰਿ; ਖਰੁ ਸਾਰ ਨ ਜਾਣੈ॥) ਆਇ ਮਿਲੁ ਗੁਰਸਿਖ. ਆਇ ਮਿਲੁ; ਤੂ ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਪਿਆਰੇ॥

੭੨੬. ਬੀੜੀਆਂ[੧੫]- ਪਾਨ ਸੁਪਾਰੀ ਖਾਤੀਆ; ਮੁਖਿ ਬੀੜੀਆ[੧੫] ਲਾਈਆ॥) ਵਿਗਸਿਆ ਪੋਲਾ- ਹਉ ਵੇਖਿ ਵੇਖਿ ਗੁਰੂ. ਵਿਗਸਿਆ; ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰ ਦੇਹਾ॥) ਸਿੱਖਾਂ- ਜਿਨ ਸੁਣਿ ਸਿਖਾ.ਗੁਰੁ ਮੰਨਿਆ; ਤਿਨਾ ਭੁਖ ਸਭ ਜਾਵੀ॥

੭੨੭. ਸੰਕੋਚ[੧੬] ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਸੁਕ=ਚਿਓ ਪੋਲਾ- ਪਾਪ ਕਰਤ. ਸੁਕਚਿਓ[੧੬] ਨਹੀ; ਨਹ ਗਰਬੁ ਨਿਵਾਰਿਓ॥) ਝੂਠੀ[੧] ਗੱਲ, ਜੰਗਲ[੧] ਉਜਾੜ[੧] ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਹਨ- ਬੇਦ ਕਤੇਬ ਇਫਤਰਾ[੧] ਭਾਈ; ਦਿਲ ਕਾ ਫਿਕਰੁ. ਨ ਜਾਇ॥) ਥੋੜੇ[੨] ਜਿਹੇ, ਸਾਹ[੩] ਰੋਕਣਾ[੪] ਕਰੋ, ਟੁੱਕੁ, ਦਮੁ ਪੋਲਾ- ਟੁਕੁ[੨] ਦਮੁ[੩] ਕਰਾਰੀ[੪]. ਜਉ ਕਰਹੁ; ਹਾਜਿਰ ਹਜੂਰਿ ਖੁਦਾਇ॥) ਹੈਰਾਨਗੀ[੫]- ਬੰਦੇ. ਖੋਜੁ ਦਿਲ ਹਰ ਰੋਜ; ਨਾ ਫਿਰੁ. ਪਰੇਸਾਨੀ[੫] ਮਾਹਿ॥) ਜਾਦੂ[੬] ਦਾ ਮੇਲਾ ਇਕੱਠ ਝੂਠਾ ਹੈ- ਇਹ ਜੁ ਦੁਨੀਆ ਸਿਹਰੁ[੬] ਮੇਲਾ; ਦਸਤਗੀਰੀ ਨਾਹਿ॥) ਝੂਠ[੭], ਬਕਬਾਸ[੮]। ਬੇ=ਖਬਰ- ਦਰੋਗੁ[੭] ਪੜਿ ਪੜਿ. ਖੁਸੀ ਹੋਇ; ਬੇਖਬਰ ਬਾਦੁ ਬਕਾਹਿ[੮]॥) ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ[੯] ਵਿੱਚ[੧੦]। ਹੱਕੁ- ਹਕੁ ਸਚੁ ਖਾਲਕੁ[੯], ਖਲਕ ਮਿਆਨੇ[੧੦]; ਸਿਆਮ ਮੂਰਤਿ ਨਾਹਿ॥) ਰਿਦੇ ਰੂਪ ਅਸਮਾਨ[੧੧] ਵਿੱਚ[੫੦], ਦਰਿਆ ਰੂਪ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ[੧੧] ਨੂੰ ਜਾਨਣ[੫੧] ਰੂਪ ਇਸ਼ਨਾਨ[੧੨] ਕਰਨਾ[੧੩] ਸੀ[੧੪], ਪਰ ਕੀਤਾ ਨਹੀਂ। ਮਿਆਨੇ- ਅਸਮਾਨ[੧੧] ਮ੍ਰਿਾਨੇ[੫੦] ਲਹੰਗ[੫੧] ਦਰੀਆ[੧੧]; ਗੁਸਲ[੧੨] ਕਰਦਨ[੧੩] ਬੂਦ[੧੪]॥) ਹਮੇਸ਼ਾ[੧੫] ਗਿਆਨ ਰੂਪ ਚਸ਼ਮੇ[੧੬] ਪ੍ਰਤੱਖ[੧੭] ਫੱਕਰ- ਕਰਿ ਫਕਰੁ ਦਾਇਮ[੧੫], ਲਾਇ ਚਸਮੇ[੧੬]; ਜਹ ਤਹਾ ਮਉਜੂਦੁ[੧੭]॥) ਅੱਲਾਹ, ਸੱਕ- ਅਲਾਹ ਪਾਕੰ ਪਾਕ ਹੈ; ਸਕ ਕਰਉ. ਜੇ

ਦੂਸਰ ਹੋਇ॥) ਹੇ ਪਾਤਿਸਾਹ[੧੮] ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ! – ਮੈ ਅੰਧੁਲੇ ਕੀ ਟੇਕ; ਤੇਰਾ ਨਾਮੁ ਖੁੰਦਕਾਰਾ[੧੮]॥) ਧਨੀ[੧੯]– ਕਰੀਮਾਂ ਰਹੀਮਾਂ; ਅਲਾਹ ਤੂ ਗਨੀ[੧੯]॥) ਅੰਦਰ[੨੦] ਅੱਗੇ[੨੧], ਸਭ ਮਨਾਂ[੨੨]'ਚ– ਹਾਜਰਾ ਹਜੂਰਿ; ਦਰਿ[੨੦] ਪੇਸਿ[੨੧] ਤੂੰ ਮਨੀ[੨੨]॥) ਦਾਤਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲੇ[੨੩] ਵੱਡੇ[੨੪], ਨਾਮ ਧਨ[੫੫] ਵਾਲੇ, ਸਭ ਦੇ ਮਾਲਕ[੫੫]– ਦਰੀਆਉ ਤੂ, ਦਿਹੰਦ[੨੩] ਤੂ; ਬਿਸੀਆਰ[੨੪] ਤੂ ਧਨੀ[੫੫]॥) ਦਿਗਰ ਪੋਲਾ– ਦੇਹਿ ਲੇਹਿ ਏਕੁ ਤੂੰ; ਦਿਗਰ ਕੋ ਨਹੀ॥) ਬਲਿ ਬਲਿ ਜਾਂਉ; ਹਉ ਬਲਿ ਬਲਿ ਜਾਂਉ॥) ਵਗਾਰ[੨੫] ਚੰਗਾ ਸੋਹਣਾ[੨੬]– ਨੀਕੀ ਤੇਰੀ ਬਿਗਾਰੀ[੨੫]; ਆਲੇ[੨੬] ਤੇਰਾ ਨਾਉ॥) ਕਿੱਥੋਂ[੨੭] ਆਏ[੨੮] ਹੋਂ ਜੀ, ਗਏ[੨੯] ਸੀ, ਜਾਓਂਗੇ[੩੦], ਕੁਜਾ ਪੋਲਾ, ਮੇ੍ਰਰਵੀ– ਕੁਜਾ[੨੭] ਆਮਦ[੨੮], ਕੁਜਾ ਰਫਤੀ[੨੯]; ਕੁਜਾ ਮੇਰਵੀ[੩੦]॥) ਦੁਆਰਿਕਾ ਨੱਗਰੀ– ਦ੍ਵਾਰਿਕਾ ਨਗਰੀ; ਰਾਸਿ ਬੁਗੋਈ॥ ੧॥) ਪੱਗਰੀ– ਖੂਬੁ ਤੇਰੀ ਪਗਰੀ; ਮੀਠੇ ਤੇਰੇ ਬੋਲ॥) ਸੰਸਾਰ[੩੧] ਜਾਣਿਆਂ[੩੨] ਹੈ– ਚੰਦੀ ਹਜਾਰ ਆਲਮ[੩੧]; ਏਕ ਲਖਾਨਾਂ[੩੨]॥) ਤਮਾਮ[੩੩] ਐਸੇ[੩੪] ਸਿਆਮ[੩੫] ਰੰਗ ਵਾਲੇ, ਚਿਨੀ ਪੋਲਾ– ਹਮ[੩੩] ਚਿਨੀ[੩੪] ਪਾਤਿਸਾਹ; ਸਾਂਵਲੇ[੩੫] ਬਰਨਾਂ॥) ਬ੍ਰਹਮ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ[੩੮]– ਅਸਪਤਿ ਗਜਪਤਿ; ਨਰਹ ਨਰਿੰਦ[੩੮]॥) ੭੨੧ ਤੋਂ ੭੨੭, ਤਿਲੰਗ ਰਾਗੁ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸੰਪੂਰਨੰ।

੭੨੮. ਤੋਂ ੭੯੪. ਸੂਹੀ ਰਾਗੁ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਅਰੰਭ:– ਗੁੱਲੀਆਂ[੧]– ਇਹੁ ਮਨੁ ਈਟੀ[੧]. ਹਾਥਿ ਕਰਹੁ ਫੁਨਿ; ਨੇਤ੍ਰਉ. ਨੀਦ ਨ ਆਵੈ॥) ਮਥੀਐ ਬਿਧਿ ਪੋਲੇ– ਰਸਨਾ ਨਾਮੁ ਜਪਹੁ, ਤਬ ਮਥੀਐ; ਇਨ ਬਿਧਿ. ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪਾਵਹੁ॥) ਨ੍ਾਵਣੁ, ਪੱਾਤੀ– ਮਨੁ ਸੰਪਟੁ. ਜਿਤੁ ਸਤ ਸਰਿ ਨਾਵਣੁ; ਭਾਵਨ ਪਾਤੀ. ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਕਰੇ॥) ਪੂਜਾ ਪੋਲਾ– ਪੂਜਾ ਪ੍ਰਾਣ ਸੇਵਕੁ ਜੇ ਸੇਵੇ; ਇਨ੍ ਬਿਧਿ. ਸਾਹਿਬੁ ਰਵਤੁ ਰਹੈ॥ ੩॥ ਐਸਾ ਗਿਆਨੁ; ਜਪਹੁ ਮਨ ਮੇਰੇ॥ ਸੇਵਾ ਕਰੇ; ਸੁ ਚਾਕਰੁ ਹੋਇ॥

੭੨੯. ਕਾਂਸੀ[੨] ਘਸੌਣੇ[੩] ਭਾਵ ਵੀਚਾਰਨੇ[੩] ਕਰਕੇ, ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਕਾਲੀ ਸਿਆਹੀ[੩]। ਕੈਹਾਂ. ਚਿਲਕਣਾ ਪੋਲਾ। ਮੱਸੁ– ਉਜਲੁ ਕੈਹਾ[੨], ਚਿਲਕਣਾ; ਘੋਟਿਮ[੩] ਕਾਲੜੀ ਮਸੁ[੪]॥) ਖੜੇ– ਜਿਥੈ ਲੇਖਾ ਮੰਗੀਐ; ਤਿਥੈ ਖੜੇ ਦਿਸੰਨਿ॥) ਤੋਤੇ[੫]। ਮੈੱਜਨ– ਸਿੰਮਲ ਰੁਖੁ ਸਰੀਰੁ ਮੈ; ਮੈਜਨ[੫], ਦੇਖਿ ਭੁਲੰਨ੍ਹਿ॥) ਅੱਖੀਂ ਚੜ੍ਹਿ– ਅਖੀ ਲੋੜੀ ਨਾ ਲਹਾ; ਹਉ ਚੜਿ ਲੰਘਾ ਕਿਤੁ॥) ਮਨ ਰੂਪੀ ਚੋਲਾ[੬] ਪਿਆਰਾ[੭]। ਚੋਲ਼ਾ ਪੋਲਾ। ਢੋੱਲਾ– ਤੇਰਾ. ਏਕੋ ਨਾਮੁ ਮੰਜੀਠੜਾ; ਰਤਾ ਮੇਰਾ ਚੋਲਾ[੬]. ਸਦ ਰੰਗ ਢੋਲਾ[੭]॥) ਗੁਰ ਬਚਨੀ ਫਲੁ ਪਾਇਆ; ਸਹ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬੋਲਾ॥) ਸੂਖੀ ਪੋਲਾ– ਸੂਖੀ ਕਰੈ ਪਸਾਉ; ਦੂਖ ਵਿਸਾਰਸੀ॥ ਸਹਸਾ ਮੂਲੇ ਨਾਹਿ; ਸਰਪਰ ਤਾਰਸੀ॥ ੫॥) ਡਿਉਢੀਦਾਰ[੮]– ਦਰਿ ਦਰਵਾਣੀ[੮]; ਨਾਹਿ ਮੂਲੇ ਪੁਛ ਤਿਸੁ॥) ਮਤੈ ਪੋਲਾ– ਘਲੇ ਆਣੇ ਆਪਿ; ਜਿਸੁ ਨਾਹੀ ਦੂਜਾ ਮਤੈ ਕੋਇ॥ ਢਾਹਿ ਉਸਾਰੇ ਸਾਜਿ; ਜਾਣੈ ਸਭ ਸੋਇ॥

੭੩੦. ਸੱਦੜਾ– ਤੇਰਾ ਸਦੜਾ ਸੁਣੀਜੈ ਭਾਈ; ਜੇ ਕੋ. ਬਹੈ ਅਲਾਇ॥ ਅਗੈ. ਪੁਛ ਨ ਹੋਵਈ; ਜੇ. ਸਣੁ ਨੀਸਾਣੈ ਜਾਇ॥) ਗੱਲੀਂ। ਜੋਗੁ ਨ. ਠਮਕੀ ਸਭ ਤੁਕਾਂ 'ਚ – ਗਲੀ; ਜੋਗੁ ਨ ਹੋਈ॥ ਜੋਗੁ ਨ. ਬਾਹਰਿ ਮੜੀ ਮਸਾਣੀ; ਜੋਗੁ ਨ. ਤਾੜੀ ਲਾਈਐ॥) ਨ੍ਾਈਐ– ਜੋਗੁ ਨ. ਦੇਸਿ ਦਿਸੰਤਰਿ ਭਵਿਐ; ਜੋਗੁ ਨ. ਤੀਰਥਿ ਨਾਈਐ॥) ਨਿੱਝਰੁ– ਨਿਝਰੁ ਝਰੈ. ਸਹਜ ਧੁਨਿ ਲਾਗੈ; ਘਰ ਹੀ ਪਰਚਾ ਪਾਈਐ॥

੭੩੧. ਮਨਿ ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਆਰਾਧਿਆ; ਗੁਰ ਸਬਦਿ. ਗੁਰੂ ਗੁਰ ਕੇ॥) ਗਟਕੇ, ਰਸਕੇ ਇਕੱਠੇ, ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਕੱਕੇ ਵੱਖਰੇ) ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਤ੍ਰੈਹ[੧] ਤਿਸ[੨] ਦੀ[੩]– ਹਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ, ਹਰਿ ਜਲੁ ਪਾਇਆ; ਸਭ

ਲਾਥੀ ਤਿਸ[1] ਤਿਸ[2] ਕੇ[3]॥) ਹਮਰੀ ਜਾਤਿ ਪਾਤਿ, ਗੁਰੁ ਸਤਿਗੁਰੁ; ਹਮ ਵੇਚਿਓ ਸਿਰੁ, ਗੁਰ ਕੇ॥) ਦਲ=ਘਾ ਪੋਲਾ– ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਭਜਿਓ ਪੁਰਖੋਤਮੁ; ਸਭਿ ਬਿਨਸੇ ਦਾਲਦ ਦਲਘਾ॥) ਸਮ=ਘਾ ਪਿਰ= ਘਾ ਮਹ=ਘਾ ਕਲ=ਘਾ ਫਲ=ਘਾ (ਪ੍ਰਤਿ=ਪਲਘਾ) ਪ੍ਰਤਪਾਲਕ।ਤੁਮ=ਘਾ (ਨਿਮ=ਘਾ) ਨਿਮਖ ੨) ਘੁਮ=ਘਾ॥

੭੩੨. ਮਨ (ਸਹ) ਸਾਥ (ਲੰਛੁ) ਲੱਗਾ ਦਵੈਤ[1] ਭਾਵ[2] ਸਹ=ਲੰਛੁ– ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ. ਚਿਤਿ ਨ ਆਇਓ; ਮਨਿ ਦੂਜਾ[1] ਭਾਉ[2] ਸਹਲੰਛੁ॥) ਗਿਆਨੀ; ਗੁਰ ਬਿਨੁ. ਭਗਤਿ ਨ ਹੋਈ॥ ਸਤਿਗੁਰਿ ਦਇਆਲਿ; ਗੁਣ ਨਾਮੁ ਦ੍ਰਿੜਾਈ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ; ਰੰਗੁ ਚਲੂਲਾ ਹੋਈ॥ ਮਨਮੁਖਿ ਮੁਗਧੁ ਨਰੁ; ਕੋਰਾ ਹੋਇ॥

੭੩੩. ਮਨਮੁਖਿ; ਹਰਿ ਰਸੁ ਚਾਖਿਆ. ਨ ਜਾਇ॥) ਸੁੱਤੇ– ਪੂਛਹੁ ਬਿਦਰ, ਦਾਸੀ ਸੁਤੈ; ਕਿਸਨੁ ਉਤਰਿਆ. ਘਰਿ ਜਿਸੁ ਜਾਇ॥) ਖਤ੍ਰੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ. ਪਿਠਿ ਦੇ ਛੋਡੇ; ਹਰਿ. ਨਾਮਦੇਉ ਲੀਆ ਮੁਖਿ ਲਾਇ॥ ਹਰਿ ਹਰਿ ਧਿਆਇ ਮਨ ਮੇਰੇ, ਮਨ ਧਿਆਇ ਹਰਿ; ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੇ ਸਭਿ ਦੂਖ ਨਿਵਾਰਣਹਾਰਾ॥) ਵਰਤਾਰਾ[3]– ਵਿਰ=ਤੀ ਪੋਲਾ–ਜਿਸੁ ਘਰਿ ਵਿਰਤੀ[3]. ਸੋਈ ਜਾਣੈ; ਜਗਤ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪੂਛਿ, ਕਰਹੁ ਬੀਚਾਰਾ॥) ਜੁੱਗਾਦਿ– ਚਹੁ ਪੀੜੀ ਆਦਿ ਜੁਗਾਦਿ. ਬਖੀਲੀ. ਕਿਨੈ ਨ ਪਾਇਓ; ਹਰਿ. ਸੇਵਕ ਭਾਇ ਨਿਸਤਾਰਾ॥

੭੩੪. ਸਤਸੰਗਤੀ ਸੰਗਿ. ਹਰਿ ਧਨੁ ਖਟੀਐ; ਹੋਰ ਥੈ. ਹੋਰਤੁ ਉਪਾਇ, ਹਰਿ ਧਨੁ. ਕਿਤੈ ਨ ਪਾਈ॥) ਉਨ੍[੪] ਪਾਸੋ[੫], ਬਚਨਾ[੧੦] ਨਾਲ– ਹਰਿ ਰਤਨੈ ਕਾ ਵਾਪਾਰੀਆ, ਹਰਿ ਰਤਨ ਧਨੁ ਵਿਹਾਝੇ; ਕਚੈ ਕੇ ਵਾਪਾਰੀਏ. ਵਾ[੪] ਕਿ[੫] ਹਰਿ ਧਨੁ. ਲਇਆ ਨ ਜਾਈ॥) ੨ ਵਾਕਿ[੧੦]) ਵੱਤੈ– ਹਰਿ ਧਨੁ. ਰਤਨੁ ਜਵੇਹਰੁ ਮਾਣਕੁ, ਹਰਿ ਧਨੈ ਨਾਲਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੈ ਵਤੈ; ਹਰਿ ਭਗਤੀ. ਹਰਿ ਲਿਵ ਲਾਈ॥) ਨਿੱਖੁਟੈ – ਹਰਿ ਧਨੁ. ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੈ ਵਤੈ ਕਾ ਬੀਜਿਆ; ਭਗਤ ਖਾਇ ਖਰਚਿ ਰਹੇ, ਨਿਖੁਟੈ ਨਾਹੀ॥ ਹਰਿ ਧਨੁ ਨਿਰਭਉ, ਸਦਾ ਸਦਾ ਅਸਥਿਰੁ ਹੈ ਸਾਚਾ; ਇਹੁ ਹਰਿ ਧਨੁ ਅਗਨੀ ਤਸਕਰੈ ਪਾਣੀਐ ਜਮਦੂਤੈ; ਕਿਸੈ ਕਾ. ਗਵਾਇਆ ਨ ਜਾਈ॥) ਉਚੱਕਾ– ਹਰਿ ਧਨ ਕਉ. ਉਚਕਾ. ਨੇੜਿ ਨ ਆਵਈ; ਜਮੁ ਜਾਗਾਤੀ. ਡੰਡੁ ਨ ਲਗਾਈ॥) ਸਾਕਤੀਂ ਵਿੱਖ– ਸਾਕਤੀ. ਪਾਪ ਕਰਿ ਕੈ, ਬਿਖਿਆ ਧਨੁ ਸੰਚਿਆ; ਤਿਨਾ. ਇਕ ਵਿਖ ਨਾਲਿ ਨ ਜਾਈ॥) ਮਾਤਲੋਕ[1] 'ਚ– ਹਲਤੈ ਵਿਚਿ[1]. ਸਾਕਤ ਦੁਹੇਲੇ ਭਏ, ਹਥਹੁ ਛੁੜਕਿ ਗਇਆ; ਅਗੈ ਪਲਤਿ ਸਾਕਤੁ, ਹਰਿ ਦਰਗਹ ਢੋਈ ਨ ਪਾਈ॥ ਜਿਸਨੋ ਹਰਿ ਸੁ ਪ੍ਰਸੰਨੁ ਹੋਇ, ਸੋ ਹਰਿ ਗੁਣਾ ਰਵੈ; ਸੋ ਭਗਤੁ ਸੋ ਪਰਵਾਨੁ॥ ਗੋਵਿੰਦ ਗੁਣ ਗਾਈਐ ਜੀਉ; ਲਾਇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਲਿ ਧਿਆਨੁ॥ ਜੋ ਦੂਜੈ ਭਾਇ ਸਾਕਤ ਕਾਮਨਾ ਅਰਥਿ. ਦੁਰਗੰਧ ਸਰੇਵਦੇ; ਸੋ ਨਿਹਫਲ ਸਭੁ ਅਗਿਆਨੁ॥

੭੩੫. ਧਰਤੀ[2], ਪਾਣੀ[3]। ਜਿੰਦ[2] ਕਾਲ[3]। ਕਾਠ[2] ਅੱਗ[3] ਨੂੰ ਮਰਯਾਦਾ 'ਚ ਇਕੱਠੇ ਰੱਖਿਆ ਹੈ– ਬਕਰੀ[2] ਸਿੰਘੁ[3]. ਇਕਤੈ ਥਾਇ ਰਾਖੇ; ਮਨ ਹਰਿ ਜਪਿ. ਝੂਮੁ ਭਉ ਦੂਰਿ ਕੀਜੈ॥ ਸਭੁ ਮੋਹੁ ਮਾਇਆ ਸਰੀਰੁ, ਹਰਿ ਕੀਆ; ਵਿਚਿ ਦੇਹੀ ਮਾਨੁਖ. ਭਗਤਿ ਕਰਾਈ॥ ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸਨੁ ਮਹਾਦੇਉ ਤ੍ਰੈ ਗੁਣ ਰੋਗੀ; ਵਿਚਿ ਹਉਮੈ ਕਾਰ ਕਮਾਈ॥

੭੩੬. ਪੰਚ ਤਤੁ ਕਰਿ. ਤੁਧੁ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਸਭ ਸਾਜੀ; ਕੋਈ ਛੇਵਾ ਕਰਿਉ. ਜੇ ਕਿਛੁ ਕੀਤਾ ਹੋਵੈ॥ ਬਾਜੀਗਰਿ; ਜੈਸੇ ਬਾਜੀ ਪਾਈ॥ ਕਵਨ ਰੂਪ; ਦ੍ਰਿਸਟਿਓ ਬਿਨਸਾਇਓ॥ ਬੀਜੁ ਬੀਜਿ; ਦੇਖਿਓ ਬਹੁ

ਪਰਕਾਰਾ॥ ਫਲ ਪਾਕੇ ਤੇ; ਏਕੰਕਾਰਾ॥) ਘਟ ਪੋਲਾ. ਫੂੱਟੇ– ਘਟ ਫੂਟੇ ਤੇ; ਓਹੀ ਪ੍ਰਗਾਸੁ॥

੭੩੭. ਬਿਨਉ ਕਰੀ; ਜੇ ਜਾਣਾ ਦੂਰਿ॥) ਵੱਸਿ– ਗ੍ਰਿਹੁ ਵਸਿ ਗੁਰਿ ਕੀਨਾ; ਹਉ ਘਰ ਕੀ ਨਾਰਿ॥) ਪਤੀ ਪ੍ਰਮੇਸਰ੪। ਦਸ ਪੋਲਾ– ਦਸ. ਦਾਸੀ ਕਰਿ ਦੀਨੀ; ਭਤਾਰਿ੪॥ ਕਵਨ ਕਹਾ ਗੁਨ; ਕੰਤ ਪਿਆਰੇ॥ ਸਤੁ ਸੀਗਾਰੁ; ਭਉ ਅੰਜਨੁ ਪਾਇਆ॥ ਕੰਗਨ ਬਸਤ੍ਰ ਗਹਨੇ; ਬਨੇ ਸੁਹਾਵੇ॥ ਗੁਣ ਕਾਮਣ ਕਰਿ; ਕੰਤੁ ਰੀਝਾਇਆ॥ ਜਨ ਨਾਨਕ. ਪਿਰ ਧਨ ਮਿਲਿ; ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ॥ ਸੁਨਤ ਸਦੇਸਰੋ ਪ੍ਰਿਅ; ਗ੍ਰਿਹਿ ਸੇਜ ਵਿਛਾਈ॥

੭੩੮. ਹੋਇ ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ ਪ੍ਰਭ; ਮਿਲਹ ਸਭਾਗੇ॥) ਸਾਰੇ ਰਾਰੇ ਇਕੱਠੇ– ਕਿਆ ਗੁਣ ਤੇਰੇ ਸਾਰਿ ਸਮ੍ਹਾਲੀ; ਮੋਹਿ ਨਿਰਗੁਨ ਕੇ ਦਾਤਾਰੇ॥) ਗੱਪਾਂ੧ – ਕੂੜੇ ਮੂਰਖ ਕੀਹਾ; ਠੀਸਾ੧॥) ਕੁਚ-ਲ ਪੋਲਾ– ਕੁਚਲ ਕਠੋਰੁ ਕਾਮੀ; ਮੁਕਤੁ ਕੀਜੈ॥ ਦਰਸਨ ਦੇਖੇ ਕੀ; ਵਡਿਆਈ॥ ਤੁਮ੍ ਸੁਖ ਦਾਤੇ; ਪੁਰਖ ਸੁਭਾਈ॥

੭੩੯. ਘਰ ਮਹਿ ਠਾਕੁਰੁ; ਨਦਰਿ ਨ ਆਵੈ॥ ਗਲ ਮਹਿ; ਪਾਹਣੁ ਲੈ ਲਟਕਾਵੈ॥) ਡੁੱਬਤਾ– ਓਹੁ ਪਾਹਣੁ; ਲੈ ਉਸ ਕਉ ਡੁਬਤਾ॥) ਪਾਰ-ਗਿਰਾਮੀ– ਪਾਹਣ ਨਾਵ; ਨ ਪਾਰਗਿਰਾਮੀ॥ ਗੁਰ ਮਿਲਿ ਨਾਨਕ; ਠਾਕੁਰੁ ਜਾਤਾ॥) ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਦੀਆਂ ਧੀਰੀਆਂ੨ ਝਿੰਮਣੀਆਂ੨, ਭਤੀਰੀ ਇਕੱਠਾ. ਹੋਰ ਰਾਰੇ ਵੱਖਰੇ ਹਨ– ਪਾਵ ਮਲੋਵਉ; ਸੰਗਿ ਨੈਨ ਭਤੀਰੀ੨॥) ਤਤੀ ਪੋਲਾ– ਜਹਾ ਪਠਾਵਉ; ਜਾਂਉ ਤਤੀ ਰੀ॥ ਸਾ ਨਾਨਕ; ਸੋਹਾਗਵਤੀ ਰੀ॥ ਬੈ ਖਰੀਦੁ; ਹਉ ਦਾਸਰੋ ਤੇਰਾ॥ ਸੂਖ ਮਹਲ; ਜਾ ਕੇ ਊਚ ਦੁਆਰੇ॥) ਗੁਹਜ ਕਥਾ; ਇਹ ਗੁਰ ਤੇ ਜਾਣੀ॥ ਜਾ ਕੈ ਸਿਮਰਣਿ; ਮੁਖ ਉਜਲਾਰੇ॥

੭੪੦. ਅਨਿਕ ਜੋਨਿ. ਭ੍ਰਮਿ ਭ੍ਰਮਿ; ਭ੍ਰਮਿ ਹਾਰੇ॥ ਓਟ ਗਹੀ ਅਬ; ਸਾਧ ਸੰਗਾਰੇ॥ ਇਹੁ ਸੁਪਨਾ; ਸੋਵਤ ਨਹੀ ਜਾਨੈ॥) ਨਾਸ੩ ਉਤਪਤ੪– ਕਈ ਜੰਤ; ਬਿਨਾਹਿ੩ ਉਪਾਰਾ੪॥ ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਤਾ ਕਉ; ਹਉ ਜੀਵਾ॥ ਸੁਣਿ ਸੁਣਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮੁ; ਧਿਆਵਾ॥) ਤਿਆਗ੫ ਦਿਤੇ– ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਲੋਭ ਮੋਹ; ਤਜਾਰੀ੫॥) ਨਾਮ ਦਾਨ ਸ੍ਨਾਨ ਅਚਾਰ੬ ਦ੍ਰਿੜ੍ ਕੀਤਾ ਹੈ– ਦ੍ਰਿੜੁ ਨਾਮ ਦਾਨੁ; ਇਸਨਾਨੁ ਸੁਚਾਰੀ੬॥

੭੪੧. ਸੁਆਦ ਬਾਦ ਈਰਖ; ਮਦ ਮਾਇਆ॥ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਜਪਿ; ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਨੀ॥ ਗੁਰ ਅਪੁਨੇ ਊਪਰਿ; ਬਲਿ ਜਾਈਐ॥

੭੪੨. ਦਰਸਨੁ ਦੇਖਿ ਜੀਵਾ; ਗੁਰ ਤੇਰਾ॥) ਦਾਸਨ ਦਾਸ ਚੇਲੇ੧– ਦੇਹਿ ਨਾਮੁ; ਕਰਿ ਅਪਣੇ ਚੇਰੇ੧॥) ਅਪਣੀ ਸਰਣਿ ਰਾਖੁ; ਪ੍ਰਭ ਦਾਤੇ॥) ਲੋਹੇ ਤਾਰਾਂ ਦਾ ਕੁੜਤਾ ਸੰਜੋਆ੨– ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਜਪਿ; ਪਹਿਰਿ ਸਨਾਹ੨॥) ਸ਼ਸਤ੍ਰ੩– ਕੋਟਿ ਆਵਧ੩; ਤਿਸੁ ਬੇਧਤ ਨਾਹਿ॥ ਕਾਲੁ ਕੰਟਕੁ ਜਮੁ; ਤਿਸੁ ਨ ਬਿਦਾਰੈ॥ ਗੁਣ ਗੋਪਾਲ ਪ੍ਰਭ ਕੇ; ਨਿਤ ਗਾਹਾ॥) ਬੁੱਝੈ– ਜੀਵਤ ਮਰੈ; ਬੁਝੈ ਪ੍ਰਭੁ ਸੋਇ॥) ਉੱਚਰੀ-ਐ– ਮਿਲਿ ਸਾਧੂ; ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਉਚਰੀਐ॥) ਕੱਟਾਹਾਂ– ਹਰਿ ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ; ਮਾਨੁ ਮੋਹੁ ਕਟਾਹਾਂ॥) ਅ-ਚਰਜ– ਅਚਰਜ ਸਾਦ ਤਾ ਕੇ; ਬਰਨੇ ਨ ਜਾਹੀ॥ ਤੱਾਕੀ– ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਕੀ ਸਰਣਿ; ਜਨ ਤਾਕੀ॥) ਜੀਅ ਕੋਹਣੇ.ਬੱਜਰ ਕੁਰੈਹਤਾਂ ਔਗੁਣ੪– ਅਨਿਕ ਬੀਂਗ੪ ਦਾਸ ਕੇ; ਪਰਹਰਿਆ॥

੭੪੩. ਸਚਾ ਧਰਮੁ ਪੁੰਨੁ; ਭਲਾ ਕਰਾਏ॥ ਤੁਝ ਬਿਨੁ ਠਾਕੁਰ; ਕਵਨੁ ਹਮਾਰਾ॥ ਪੂਰਬ ਕਰਮਿ ਲਿਖਤ; ਧੁਰਿ ਪਾਈ॥) ਅ-ਚਰਜੁ– ਜਪਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ; ਅਚਰਜੁ ਪਰਤਾਪ॥) ਸੇ ਸੰਜੋਗ ਕਰਹੁ; ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ॥ ਸਾਧ ਗਾਵਹਿ; ਗੁਣ ਸਦਾ ਰਸਾਲਾ॥ ਤੂੰ ਦਾਤਾ ਪ੍ਰਭ; ਦੇਵਣਹਾਰੁ॥ ਨਾਨਕ; ਦੇਵਨਹਾਰ

ਸੁਜਾਨਾ॥) ਝੂਠੇ[1] ਔਗੁਣਾਂ ਪਾਪਾਂ ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਮੋਹ ਕਰਕੇ. ਹੰਕਾਰ ਵਿਕਾਰ 'ਚ ਪਰਚ[4] ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਿੱਤ[3] ਬੰਨ੍ਹਦਾ[2] ਹੈ- ਮਿਥਿਆ[1] ਮੋਹ ਬੰਧਹਿ[2]; ਨਿਤ[3] ਪਾਰਚ[4]॥ ਮਾਧਵੇ; ਭਜੁ ਦਿਨ ਨਿਤ ਰੈਣੀ॥ ਜਨਮੁ ਪਦਾਰਥੁ ਜੀਤਿ; ਹਰਿ ਸਰਣੀ॥

੨੪੪. ਉ=ਧਰੁ- ਉਧਰੁ ਨਾਨਕ; ਪ੍ਰਭ ਅੰਤਰਜਾਮੀ॥ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ; ਸਿਮਰਿ ਰਤਨਾਗਰੁ॥) ਲਾਭ[1]- ਮਨੁ ਤਨੁ ਨਿਰਮਲੁ; ਸਾਚੁ ਸੁਆਉ[1]॥) ਉ=ਧਰੁ- ਉਧਰੁ ਸੁਆਮੀ; ਪ੍ਰਭ ਕਿਰਪਾ ਧਾਰੇ॥ ਗੋਬਿੰਦਾ ਗੁਣ ਗਾਉ; ਦਇਆਲਾ॥) ਮਾਲਾ ਨਾਲਾ ਪੋਲੇ. ਲੱਲੇ ਭਾਰੇ ਨਹੀਂ ਕਰਨੇ- ਜੀਉ ਪਿੰਡੁ ਸਭੁ; ਤੁਮਰਾ ਮਾਲਾ॥

੨੪੫. ਜ਼ੋਰ ਜ਼ੁਲਮ ਔਗੁਣ ਕਾਮਾਦਿਕ[1]- ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਛੋਹਾ; ਕਰਤ ਕਸਾਈ[1]॥) ਨਿਰ=ਦੈ- ਨਿਰਦੈ ਜੰਤੁ; ਤਿਸੁ ਦਇਆ ਨ ਪਾਈ॥) ਭ੍ਰਮਦਿਆਂ[1]- ਅਨਿਕ ਜਨਮ ਬੀਤੀਅਨ; ਭਰਮਾਈ[1]॥) ਬੱਡ=ਪਨਾ- ਜਲਿ ਜਾਉ ਏਹੁ ਬਡਪਨਾ; ਮਾਇਆ ਲਪਟਾਏ॥) ਸੰਤੋਖਾਏ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਇਕੱਠਾ ਬੋਲੋ- ਪੀਸਨੁ ਪੀਸਿ. ਓਢਿ ਕਾਮਰੀ; ਸੁਖੁ ਮਨੁ ਸੰਤੋਖਾਏ॥ ਹਰਿ ਕਾ ਸੰਤੁ. ਪਰਾਨ ਧਨ; ਤਿਸ ਕਾ ਪਨਿਹਾਰਾ॥ ਰਾਖਿ ਲੇਹੁ. ਇਹੁ ਬਿਖਈ ਜੀਉ; ਦੇਹੁ ਅਪੁਨਾ ਨਾਉ॥) ਕਰੁਣਾ=ਪਤੇ- ਕਰਹੁ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੁਣਾਪਤੇ; ਤੇਰੇ ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਉ॥

੨੪੬. ਪਗਡੰਡੀ[1]- ਜਪਿ ਮਨ ਗੋਬਿੰਦ ਏਕੈ. ਅਵਰੁ ਨਹੀ ਕੋ ਲੇਖੈ; ਸੰਤ ਲਾਗੁ. ਮਨਹਿ ਛਾਡੁ, ਦੁਬਿਧਾ ਕੀ ਕੁਰੀਆ[1]॥) ਸਮੂਹ ਬ੍ਰਹਮੰਡਾਂ[1] ਦੀ ਸਾਰੀ ਰਚਨਾ, ਰਾਮ ਜੀ ਦੇ ਸਰਗੁਨ ਸਰੂਪ ਜੀ ਹਨ। ਕੋਠਰੀ=ਆ- ਨਿਰਗੁਨ ਹਰੀਆ ਸਰਗੁਨ[1] ਧਰੀਆ; ਅਨਿਕ ਕੋਠਰੀਆ. ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ, ਭਿੰਨ ਭਿਨ ਕਰੀਆ॥) ਕੋਤਵਾਲ[3], ਕੋਟ=ਵਰੀਆ- ਵਿਚਿ; ਮਨ ਕੋਟਵਰੀਆ[3]॥) ਜ਼ੋਰ ਜ਼ੁਲਮ ਔਗੁਣਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਰਤਾਂ[4] 'ਚ। ਪਰਾਏ ਬੱਚੇ ਬੱਚੀਆਂ ਧਨ ਚੁਰਾਉਂਦੇ[5] ਹਨ- ਕਿਰਤਨਿ[4] ਜੁਰੀਆ. ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਫਿਰੀਆ; ਪਰ ਕਉ ਹਿਰੀਆ[5]॥) ਜ਼ੁਲਮ ਔਗੁਣਾਂ ਦੀ ਜ਼ਹਿਰ[ੲ] ਘਿਰੇ[2] ਹਨ- ਬਿਖਨਾ[ੲ] ਘਿਰੀਆ[2]॥) ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਜੀ ਨਿਰਲੇਪ ਰਹਿ ਕੇ ਦੇਖਦੇ[1], ਖੁਸੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਦਾਰਥ[2] ਦਿੰਦਿਆਂ ਹਾਰਦੇ[3] ਨਹੀਂ ਯਥਾ:- ਦੇਦਾ ਦੇ; ਲੈਦੇ ਥਕਿ ਪਾਹਿ॥) ਜੁੱਗਾਂ ਜੁੱਗੰਤਰਿ- ਜੁਗਾ ਜੁਗੰਤਰਿ; ਖਾਹੀ ਖਾਹਿ॥) ਪੇਖੈ[1] ਖੁਸੀ; ਭੋਗ[2] ਨਹੀ ਹਾਰਾ[3]॥ ਸਭਿ ਰਸ ਲੈਤ; ਬਸਤ ਨਿਰਾਰਾ॥) ਨਿਰਗੁਨ ਜੀ ਦੇ, ਨਾ ਹੀ ਮੂੰਹ[1] ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਦਾਹੜਾ[ਟ]- ਬਰਨੁ ਚਿਹਨੁ ਨਾਹੀ; ਮੁਖੁ[1] ਨ ਮਾਸਾਰਾ[ਟ]॥) ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਹੀ; ਡਰਾਇਆ॥) ਕਰੜਾ[ਫ]- ਕਰਰੋ[ਫ]; ਧ੍ਰਮਰਾਇਆ॥) ਖੂਹ[10]- ਗ੍ਰਿਹ ਅੰਧ ਕੂਪਾਇਆ[10]॥) ਸਮੁੰਦ੍ਰ[11]-ਪਾਵਕੁ ਸਗਰਾਇਆ[11]॥ ਗਹੀ ਓਟ; ਸਾਧਾਇਆ॥) ਸਾ=ਮੱਗਰੀ- ਸਚੁ ਤੇਰੀ ਸਾਮਗਰੀ; ਸਚੁ ਤੇਰਾ ਦਰਬਾਰਾ॥

੨੪੭. ਭਗਤ ਤੇਰੇ ਸਭਿ ਪ੍ਰਾਣਪਤਿ ਪ੍ਰੀਤਮ; ਤੂੰ. ਭਗਤਨ ਕਾ ਪਿਆਰਾ॥) ਆਪ ਜੀ ਜੈਸਾ[1]। ਭਾਂਤੇ- ਤੂ ਅਥਾਹੁ ਅਪਾਰੁ ਅਤਿ ਊਚਾ; ਕੋਈ ਅਵਰੁ ਨ ਤੇਰੀ ਭਾਤੇ[1]॥ ਦਸ ਅਉਤਾਰ. ਰਾਜੇ ਹੋਇ ਵਰਤੇ; ਮਹਾਦੇਵ ਅਉਧੂਤਾ॥) ਸੰਤੀਂ- ਸਹਜ ਸੂਖ ਆਨੰਦ ਨਾਮ ਰਸ; ਹਰਿ ਸੰਤੀ. ਮੰਗਲੁ ਗਾਇਆ॥) ਉ=ਤਰੀਐ- ਸੰਤਹੁ; ਸਾਗਰੁ ਪਾਰਿ ਉਤਰੀਐ॥

੨੪੮. ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਉਧਾਰਦੇ[1] ਹਨ। ਵਿੱਚ[2]। ਉ=ਧਰੈ- ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮੁ ਜਪੈ, ਉਧਰੈ[1] ਸੋ ਕਲਿ ਮਹਿ; ਘਟਿ ਘਟਿ, ਨਾਨਕ. ਮਾਝਾ[2]॥ ਅੰਧ ਕੂਪ ਤੇ, ਕਾਢਿ ਲੀਏ ਤੁਮ੍ਹ; ਆਪਿ ਭਏ ਕਿਰਪਾਲਾ॥ ਜਬ. ਕਛੁ ਨ ਸੀਓ, ਤਬ ਕਿਆ ਕਰਤਾ; ਕਵਨ ਕਰਮ ਕਰਿ ਆਇਆ॥

੨੪੯. ਮੇਰੇ ਸਾਹਿਬ ਤੂੰ; ਮੈ ਮਾਣੁ ਨਿਮਾਣੀ॥

੨੫੦. ਅੰਤਿ ਨ; ਸਾਹਿਬੁ ਸਿਮਰਿਆ ਜਾਈ॥) ਕੱਾਮਣਿ- ਤਉ ਕਾਮਣਿ ਪਿਆਰੇ; ਨਵ ਨਿਧਿ ਪਾਈ॥) ਰਾਵੇ=ਸੀ- ਜੈ ਭਾਵੈ ਪਿਆਰਾ; ਤੈ ਰਾਵੇਸੀ॥

੨੫੧. ਬੱਾਕੀ- ਬਾਕੀ ਵਾਲਾ ਤਲਬੀਐ; ਸਿਰਿ ਮਾਰੇ ਜੰਦਾਰੁ ਜੀਉ॥) ਬੱਧਿਕ- ਅਵਗਣਿ ਮੁਠੀ. ਜੇ ਫਿਰਹਿ; ਬਧਿਕ. ਥਾਇ ਨ ਪਾਹਿ ਜੀਉ॥) ਹੋਰ[1] ਨੂੰ[2]। ਮਿੱਤੜਾ- ਅਨ[1] ਕੋ[2] ਕੀਜੈ ਮਿਤੜਾ; ਖਾਕੁ ਰਲੈ. ਮਰਿ ਜਾਇ ਜੀਉ॥) ਵਿਗੁੱਚੀਐ- ਖਿੰਚੋਤਾਣਿ ਵਿਗੁਚੀਐ; ਬੁਰਾ ਭਲਾ ਦੁਇ. ਨਾਲਿ ਜੀਉ॥

੨੫੨. ਚੁਣ ਕੇ[1]- ਤੂ ਦੇਖਹਿ ਥਾਪਿ ਉਥਾਪਿ; ਦਰਿ ਬੀਨਾਈਐ[1]॥) ਬੈਠਕਾਂ[2]- ਇਹੁ ਕਿਥੈ. ਘਰੁ ਅਉਤਾਕੁ[2]; ਮਹਲੁ. ਨ ਪਾਈਐ॥) ਘਰ[3] ਲੁਟਾਉਂਦੇ[4]। ਘੱਬੁ- ਦਿਹੁ ਦੀਵੀ ਅੰਧ ਘੋਰੁ; ਘਬੁ[3] ਮੁਹਾਈਐ[4]॥) ਹੰਕਾਰ ਚੋਰ, ਘਰੁ ਲੁਟੱਦਾ[5] ਕਿਸ ਅੱਗੇ ਫ਼ਰਿਆਦ[6] ਕਰੀਏ। ਮੁੱਸੈ- ਗਰਿਬ ਮੁਸੈ ਘਰੁ ਚੋਰੁ[5]; ਕਿਸੁ ਰੂਆਈਐ[6]॥) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਦੀ[2] ਹੈ- ਸਬਦਿ ਨਿਵਾਰੀ ਆਗਿ; ਜੋਤਿ ਦੀਪਾਈਐ[2]॥ ਜਨਮਤ ਹੀ ਦੁਖੁ ਲਾਗੈ; ਮਰਣਾ ਆਇ ਕੈ॥

੨੫੩. ਅ=ਲਿਪਤੁ- ਸਦਾ ਅਲਿਪਤੁ. ਸਾਚੈ ਰੰਗਿ ਰਾਤਾ; ਗੁਰ ਕੈ ਸਹਜਿ ਸੁਭਾਏ॥ ਤੂੰ. ਨਾਹੀ ਪ੍ਰਭ ਦੂਰਿ; ਜਾਣਹਿ ਸਭ ਤੂਹੈ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਵੇਖਿ ਹਦੂਰਿ; ਅੰਤਰਿ ਭੀ ਤੂਹੈ॥ ਗੁਣ ਗਾਵੈ ਨਾਨਕ ਦਾਸੁ; ਸਤਿਗੁਰੁ ਮਤਿ ਦੇਇ॥

੨੫੪. ਪਟਣ ਪੋਲਾ-ਇਸੁ ਕਾਇਆ ਅੰਦਰਿ. ਨਉ ਖੰਡ ਪ੍ਰਿਥਮੀ; ਹਾਟ ਪਟਣ ਬਾਜਾਰਾ॥ ਇਸੁ ਕਾਇਆ ਅੰਦਰਿ. ਨਾਮੁ ਨਉ ਨਿਧਿ; ਪਾਈਐ. ਗੁਰ ਕੈ ਸਬਦਿ ਵੀਚਾਰਾ॥) ਮੋਲਿ ਕਿਤ ਹੀ, ਨਾਮੁ ਪਾਈਐ ਨਾਹੀ; ਨਾਮੁ ਪਾਈਐ. ਗੁਰ ਬੀਚਾਰਾ॥

੨੫੫. ਥੀ=ਈ- ਲੋਕਾ. ਨ ਸਾਲਾਹਿ; ਜੋ. ਮਰਿ ਖਾਕੁ ਥੀਈ॥) ਦੱਝਿ- ਦੁਨੀਆ ਕੇਰੀ ਦੋਸਤੀ; ਮਨਮੁਖ ਦਝਿ ਮਰੰਨਿ॥ ਮਨੁ ਮੈਲਾ. ਸਚੁ ਨਿਰਮਲਾ; ਕਿਉ ਕਰਿ. ਮਿਲਿਆ ਜਾਇ॥) ਪਰਉਪਕਾਰੀ[1] ਇਕੱਤ੍ਰ[2] ਉਪਦੇਸੇ=ਨਿ- ਗੁਣਕਾਰੀ[1] ਗੁਣ ਸੰਘਰੈ[2]; ਅਵਰਾ ਉਪਦੇਸੇਨਿ॥ ਸੇ ਵਡਭਾਗੀ. ਜਿ ਓਨਾ ਮਿਲਿ ਰਹੇ; ਅਨ ਦਿਨੁ ਨਾਮੁ ਲਏਨਿ॥) ਨਿਰੀ[3] ਜ਼ਹਿਰ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ। ਸੱਪੈ। ਵਿਸੁ ਪੋਲਾ- ਸਪੈ. ਦੁਧੁ ਪੀਆਈਐ; ਅੰਦਰਿ ਵਿਸੁ ਨਿਕੋਰ[3]॥)

੨੫੬. ਭਾਈ[1]- ਸਤਿਗੁਰ ਨੋ ਮਿਲੇ. ਸਿ ਭਾਇਰਾ[1]; ਸਚੈ ਸਬਦਿ ਲਗੰਨਿ॥) ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ ਜੀ, ਨਾਮੁ ਵੱਟੇ ਔਗੁਣ ਖ਼ਰੀਦਦੇ ਹਨ, ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ ਨਾਮੁ ਲੈ ਕੇ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਅਵਗਣ ਵਿਕਣਿ[2] ਤੋਂ, ਸ਼ੁਭ ਗੁਣ ਆਉਣ ਤੋਂ, ਔਗੁਣ ਦੂਰ[3] ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ- ਅਵਗਣ ਵਿਕਣਿ[2] ਪਲ੍ਰਹਨਿ[3]; ਗੁਣ ਕੀ ਸਾਝ ਕਰੰਨ੍ਹਿ॥ ਅੰਤਰਿ ਨਵ ਨਿਧਿ ਨਾਮੁ ਹੈ, ਖਾਨਿ ਖਰਚਨਿ. ਨ ਨਿਖੁਟਈ; ਹਰਿ ਗੁਣ ਸਹਜਿ ਰਵੰਨਿ॥

੨੫੭. ਤਾਈਂ- ਦਰਸਨੁ ਹਰਿ; ਦੇਖਣ ਕੈ ਤਾਈ॥) ਜੇ ਭੁਖ ਦੇਹਿ. ਤ ਇਤ ਹੀ ਰਾਜਾ; ਦੁਖ ਵਿਚਿ. ਸੂਖ ਮਨਾਈ॥) ਸਿੱਖਿਆ[1]। ਅੱਖੀਂ। ਤਲਿ ਪੋਲਾ- ਅਖੀ ਕਾਢਿ, ਧਰੀ ਚਰਣਾ ਤਲਿ; ਸਭ ਧਰਤੀ ਫਿਰਿ, ਮਤ[1] ਪਾਈ॥) ਝੱਖੜੁ। ਝਾਂਗੀ- ਝਖੜੁ ਝਾਗੀ. ਮੀਹੁ ਵਰਸੈ; ਭੀ. ਗੁਰੁ ਦੇਖਣ ਜਾਈ॥

੨੫੮. ਵਿਚੋਲਗੀ[੧]– ਤੂ ਆਪੇ ਗੁਰੁ, ਚੇਲਾ ਹੈ ਆਪੇ; ਗੁਰ ਵਿਚੁ[੧] ਦੇ. ਤੁਝਹਿ ਧਿਆਈ॥) ਸਭੁ ਦਿਨਸੁ ਰੈਣਿ. ਦੇਖਉ ਗੁਰੁ ਅਪੁਨਾ; ਵਿਚਿ ਅਖੀ. ਗੁਰ ਪੈਰ ਧਰਾਈ॥ ਮੈ. ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ; ਵਿਸਾਹੁ॥) ਜਤ ਕਤ ਤਤ ਪੋਲੇ– ਨਾਨਕ ਕਾ ਪ੍ਰਭੁ. ਪੂਰਿ ਰਹਿਓ ਹੈ; ਜਤ ਕਤ ਤਤ ਗੋਸਾਈ॥ ਅੰਦਰਿ ਸਚਾ ਨੇਹੁ; ਲਾਇਆ ਪ੍ਰੀਤਮ ਆਪਣੈ॥)

੨੫੯. ਬਸ=ਇ– ਬਸਇ ਕਰੋਧੁ; ਸਰੀਰਿ ਚੰਡਾਰਾ॥

੨੬੦. ਪਾਪਾਂ ਔਗੁਣਾਂ ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਉਧਾਰਨਾ[੧] ਕਰੋ ਜੀ। ਉ=ਧਰੁ ਨੱਾਗਰ– ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ; ਉਧਰੁ[੧] ਹਰਿ ਨਾਗਰ॥ ਚਰਣ ਕਮਲ ਸਰਣਾਇ; ਨਰਾਇਣ॥ ਸਾਧ ਸੰਗਿ; ਜਮਦੂਤ. ਨ ਭੇਟਨ॥) ਸੱਜਨ– ਸੰਤ ਸਜਨ. ਮਨ ਮਿਤ੍ਰ ਸੇ; ਲਾਇਨਿ ਪ੍ਰਭ ਸਿਉ ਰੰਗੁ ਜੀਉ॥) ਸੱਚੇ[੧] ਪ੍ਰੇਮ[੨] ਨਿਸਚੇ ਨਾਲ– ਆਦਰੁ ਦਿਤਾ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮਿ; ਗੁਰੁ ਸੇਵਿਆ ਸਤ[੧] ਭਾਇ[੨] ਜੀਉ॥

੨੬੧. ਸਾਂਝੀ– ਗੁਣ ਸਾਝੀ. ਤਿਨ ਸੰਗਿ ਬਸੇ; ਆਠ ਪਹਰ. ਪ੍ਰਭ ਜਾਪਿ ਜੀਉ॥) ਸਰਬ ਸਰੂਪ[੧] ਹੋ ਕੇ। ਮੈ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ– ਤੂ ਸਮਰਥੁ. ਤੂ ਸਰਬ ਮੈ[੧]; ਤੂਹੈ ਬੁਧਿ ਬਿਬੇਕ ਜੀਉ॥) ਦੂਜੇ ਪਾਪਾਂ ਔਗੁਣਾਂ[੧] ਵਿਛੁੜੀਆਂ[੨]– ਜਿਨ੍ਹਾ. ਨੇਹੁ ਦੂਜਾਣੈ[੧] ਲਗਾ; ਝੂਰਿ ਮਰਹੁ. ਸੇ ਵਾਢੀਆ[੨]॥) ਸੁਖੇ ਪੋਲਾ– ਜਾ ਤੂ ਅੰਦਰਿ. ਤਾ ਸੁਖੇ; ਤੂੰ ਨਿਮਾਣੀ ਮਾਣੀਆ॥) ਦੱਾਤੜੀ– ਏਹਾ ਪਾਈ. ਮੂ ਦਾਤੜੀ; ਨਿਤ ਹਿਰਦੈ ਰਖਾ ਸਮਾਲਿ॥) ਚੱਲਾਂ[੩] ਰਸਤੇ[੪] ਆਪਜੀ[੫]– ਪਾਵ ਜੁਲਾਈ[੩] ਪੰਧ[੪] ਤਉ[੫]; ਨੈਣੀ ਦਰਸੁ ਦਿਖਾਲਿ॥) ਕਿਤੀ ਪੋਲਾ– ਕਿਤੀ. ਲਖ ਕਰੋੜਿ ਪਿਰੀਏ; ਰੋਮ. ਨ ਪੁਜਨਿ ਤੇਰਿਆ॥

੨੬੨. ਆਵਹਿ ਜਾਹਿ ਅਨੇਕ; ਮਰਿ ਮਰਿ ਜਨਮਤੇ॥ ਖੋਜਹਿ. ਕੋਟਿ ਅਸੰਖ; ਬਹੁਤੁ ਅਨੰਤ ਕੇ॥) ਮਿਣਤੀ[੧] ਰਹਿਤ, ਦੋਸ਼[੨] ਭੋਗਣ[੩] ਕੁ=ਚੱਜੀ– ਮੰਞੁ ਕੁਚਜੀ. ਅੰਮਾਵਣਿ[੧] ਡੋਸੜੇ[੨]; ਹਉ. ਕਿਉ ਸਹੁ ਰਾਵਣਿ[੩] ਜਾਉ ਜੀਉ॥) ਅੰਬ[੪] ਵਾਂਗ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਸ੍ਰੀਰ, ਸ਼ਾਂਤੀ[੫] ਠੰਢੀ ਛਾਂ–ਛਾਵੜੀ=ਏਹਿ– ਜਿਨ੍ਹੀ ਸਖੀ. ਸਹੁ ਰਾਵਿਆ; ਸੇ ਅੰਬੀ[੪] ਛਾਵੜੀਏਹਿ[੫] ਜੀਉ॥) ਲੈਣਾ ਕਰਾਂ[੬] –ਕਿਆ ਗੁਣ ਤੇਰੇ ਵਿਥਰਾ; ਹਉ ਕਿਆ ਕਿਆ ਘਿਨਾ[੬], ਤੇਰਾ ਨਾਉ ਜੀਉ॥) ਪਦਾਰਥ[੭] ਪਹੁੰਚ[੮] ਸਕਾਂ– ਇਕਤੁ ਟੋਲਿ[੭]. ਨ ਅੰਬੜਾ[੮]; ਹਉ ਸਦ ਕੁਰਬਾਣੈ ਤੇਰੈ. ਜਾਉ ਜੀਉ॥) ਮਿੱਟੀ– ਮੰਦਰ ਮਿਟੀ ਸੰਦੜੇ; ਪਥਰ ਕੀਤੇ ਰਾਸਿ ਜੀਉ॥) ਪਦਾਰਥਾਂ[੯]। ਭੁੱਲੀਅਸੁ– ਹਉ. ਏਨੀ ਟੋਲੀ[੯]. ਭੁਲੀਅਸੁ; ਤਿਸੁ ਕੰਤ. ਨ ਬੈਠੀ ਪਾਸਿ ਜੀਉ॥) ਕਾਲ[੧੦] ਸਵੇਰਾ, ਭਗਤੀ ਰਸਤਾ[੧੧]। ਵਾਟੜੀ=ਆਸੁ– ਸੁਤੀ ਸੁਤੀ ਝਾਲੁ[੧੦] ਥੀਆ; ਭੁਲੀ ਵਾਟੜੀਆਸੁ[੧੧] ਜੀਉ॥) ਛੁੱਟੜ[੧੨] ਧਰਨਾ[੧੩] ਕਰਦੀ ਹਾਂ। ਮੁੱਤੀ=ਅਸੁ– ਤੈ ਸਹ ਨਾਲਹੁ. ਮੁਤੀਅਸੁ[੧੨]; ਦੁਖਾ ਕੂੰ ਧਰੀਆਸੁ[੧੩] ਜੀਉ॥) ਸੁ=ਚੱਜੀ– ਕੁ=ਚੱਜੀ॥) ਆਪਜੀ ਦੇ ਭਾਣੇ 'ਚ ਮਾਰੂਥਲਾਂ[੧੪] ਦੇ ਸਿਰਿ 'ਤੇ ਦਰਿਆ[੧੫] ਵਹਿ ਤੁਰਦੇ ਹਨ, ਭਾਵ ਸ਼ਰਧਾ ਹੀਨ ਖੁਸ਼ਕ ਰਿਦਿਆਂ[੧੪] 'ਚ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਦਰਿਆ[੧੫] ਵਗ ਤੁਰਦੇ ਹਨ। ਅਕਾਸ਼ ਵਾਂਗ ਹੰਕਾਰੀ[੧੬] ਰਿਦਿਆਂ 'ਚ ਭੀ ਆਪਜੀ ਦੇ ਭਾਣੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ੁਭ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਕਵਲ, ਖਿੜ੍ ਆਉਂਦੇ ਹਨ– ਭਾਣੈ, ਥਲ[੧੪] ਸਿਰਿ, ਸਰੁ[੧੫] ਵਹੈ; ਕਮਲੁ ਫੁਲੈ, ਆਕਾਸਿ[੧੬] ਜੀਉ॥) ਭੈਦਾਇਕ[੧੬] ਸੰਸਾਰ। ਮੁਈ=ਆਸਿ– ਭਾਣੈ. ਸਹੁ ਭੀਹਾਵਲਾ[੧੬]; ਹਉ. ਆਵਣਿ ਜਾਣਿ ਮੁਈਆਸਿ ਜੀਉ॥

੨੬੩. ਗੁਰਸਿੱਖੜਾ– ਜੋ ਦੀਸੈ ਗੁਰਸਿਖੜਾ; ਤਿਸੁ. ਨਿਵਿ ਨਿਵਿ ਲਾਗਉ ਪਾਇ ਜੀਉ॥) ਦੇ ਦੇਵਾਂ[੧], ਤੈ=ਕੂੰ। ਡੇਵ=ਸਾ– ਇਹੁ ਮਨੁ. ਤੈਕੂੰ ਡੇਵਸਾ[੧]; ਮੈ. ਮਾਰਗੁ ਦੇਹੁ ਬਤਾਇ ਜੀਉ॥) ਭੁੱਖੜੀ ਰੱਜਾਂ– ਮੈ. ਬਹੁੜਿ ਨ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਭੁਖੜੀ; ਹਉ ਰਜਾ ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਅਘਾਇ ਜੀਉ॥) ਮੈ ਬਿੰਦੀ ਨ ਲਾ– ਭਰਿ

ਜੋਬਨਿ ਮੈ ਮਤ; ਪੇਈਅੜੈ ਘਰਿ ਪਾਹੁਣੀ, ਬਲਿ ਰਾਮ ਜੀਉ॥ ਮੈਲੀ ਅਵਗਣਿ ਚਿਤਿ; ਬਿਨੁ ਗੁਰ. ਗੁਣ ਨ ਸਮਾਵਨੀ, ਬਲਿ ਰਾਮ ਜੀਉ॥) ਬਾਲਪੁਣੇ[੨] ਤੋਂ। ਬਾਲੱਤਣਿ- ਨਾਨਕ. ਬਾਲਤਣਿ[੨] ਰਾਡੇਪਾ; ਬਿਨੁ ਪਿਰ. ਧਨ ਕੁਮਲਾਣੀ॥) ਤਿਸ[੩] ਹਰੀ ਪਤੀ ਜੀ ਦੀ ਹਾਂ- ਬਾਬਾ. ਮੈ ਵਰੁ ਦੇਹਿ; ਮੈ. ਹਰਿ ਵਰੁ ਭਾਵੈ, ਤਿਸ[੩] ਕੀ ਬਲਿ ਰਾਮ ਜੀਉ॥ ਰਵਿ ਰਹਿਆ ਜੁਗ ਚਾਰਿ; ਤ੍ਰਿਭਵਣ ਬਾਣੀ ਜਿਸ ਕੀ. ਬਲਿ ਰਾਮ ਜੀਉ॥) ਭਗਤ[੪] ਨਾਸਤਕ[੫] ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਅੰਦਰੋਂ ਬਾਹਰੋਂ ਵੇਸ[੬], ਪਾਪਾਂ ਔਗੁਣਾਂ ਕਰਕੇ ਮੈਲ਼ਾ ਨਹੀ ਹੁੰਦਾ- ਹਰਿ ਕੀ ਨਾਰਿ[੪], ਸੁ ਸਰਬ ਸੁਹਾਗਣਿ; ਰਾਂਡ[੫] ਨ ਮੈਲੈ ਵੇਸੇ[੬]॥) ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਰਥ ਵੀਚਾਰਨ ਰੂਪੀ ਜੋਤਸ਼ ਦਾ ਲਗਨ[੭] ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਰਥ ਵਿਚਰਵਾ[੮] ਕੇ, ਜਾਵਾਂ[੯] ਸਰੂਪ ਰੂਪੀ ਸਹੁਰਾ ਘਰ[੧੦]। ਲਗਨੁ ਪੋਲਾ- ਬਾਬਾ ਲਗਨੁ[੭] ਗਣਾਇ[੮]; ਹੰ ਭੀ ਵੰਞਾ[੯] ਸਾਹੁਰੈ[੧੦], ਬਲਿ ਰਾਮ ਜੀਉ॥) ਸਾਹਾ ਹੁਕਮੁ ਰਜਾਇ, ਸੋ ਨ ਟਲੈ; ਜੋ ਪ੍ਰਭੁ ਕਰੈ. ਬਲਿ ਰਾਮ ਜੀਉ॥

੭੬੪. ਅੰਤਰਿ; ਪ੍ਰੇਮੁ ਰਤੰਨਾ॥) ਨਾਨਕ. ਅਵਗਣ, ਸਬਦਿ ਜਲਾਏ; ਗੁਣ ਸੰਗਮਿ ਪ੍ਰਭੁ ਪਾਏ॥) ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਘਰ ਅਥਵਾ ਰਿਦੇ ਰੂਪੀ ਘਰ 'ਚ[੧], ਆਪਨ-ੜੈ ਖੜ੍ਹੀ ਤੱਕਾਂ- ਘਰਿ[੧] ਆਪਨੜੈ. ਖੜੀ ਤਕਾ; ਮੈ ਮਨਿ ਚਾਉ ਘਨੇਰਾ. ਰਾਮ॥) ਸ਼ੁਧ ਨਿਰਮਲ[੨] - ਦਰਸਨੁ ਦੇਖਿ. ਭਈ ਨਿਹਕੇਵਲ[੨]; ਜਨਮ ਮਰਣ ਦੁਖੁ ਨਾਸਾ॥

੭੬੫. ਪ੍ਰਸੰਨ[੧] ਹੋਈ- ਹਰਿ ਮੋਹਿਅੜੀ ਸਾਚ ਸਬਦਿ; ਠਾਕੁਰ ਦੇਖਿ ਰਹੰਸੀ[੧] ਰਾਮ॥ ਪਿਰਿ ਰਾਵਿਅੜੀ. ਸਬਦਿ ਰਲੀ; ਰਵਿ ਰਹਿਆ. ਨਹ ਦੂਰੀ ਰਾਮ॥ ਨਾਨਕ. ਆਪੇ ਜੋਗ ਸਜੋਗੀ; ਨਦਰਿ ਕਰੇ ਲਿਵ ਲਾਈਐ॥) ਸੱਚਖੰਡ ਰੂਪੀ ਉੱਚੀ ਹਵੇਲੀ[੨], ਉੱਚੜੀਐ ਮਾੜੜੀ-ਐ- ਪਿਰੁ ਉਚੜੀਐ ਮਾੜੜੀਐ[੨]; ਤਿਹੁ ਲੋਆ ਸਿਰਤਾਜਾ ਰਾਮ॥) ਵੈਰਾਗ ਰੂਪੀ ਚੰਦ੍ਰਮਾ[੩] ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਆ[੪] ਗ-ਇਆ- ਚੰਦੋ[੩] ਦੀਪਾਇਆ[੪]. ਦਾਨਿ ਹਰਿ ਕੈ; ਦੁਖੁ ਅੰਧੇਰਾ. ਉਠਿ ਗਇਆ॥) ਸ਼ੁਭ ਗੁਣ ਰੂਪ ਜਾਂਵੀ[੫] ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰਜੀ ਨੂੰ, ਗੁਰਸੇਵਕ[੬] ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ[੬] ਨੇ- ਗੁਣ ਜੰਞ[੫], ਲਾੜੇ ਨਾਲਿ ਸੋਹੈ; ਪਰਖਿ ਮੋਹਣੀਐ[੬] ਲਇਆ॥) ਹੋਰ[੭]-ਰੀਤਾਂ, ਔਗੁਣ ਬਖ਼ਸ਼ ਕੇ ਮੇਲਣ ਵਾਲੀਆਂ- ਹਉ ਬਲਿਹਾਰੀ ਸਾਜਨਾ; ਮੀਤਾ ਅਵਰੀਤਾ[੭]॥) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ[੮] ਮਿਲਿਆਂ[੯]-ਜਿਨ੍ ਦਿਸਿ[੮] ਆਇਆ[੯]. ਹੋਹਿ ਰਲੀਆ; ਜੀਅ ਸੇਤੀ ਗਹਿ ਰਹਹਿ॥

੭੬੬. ਸੁਖਿ ਸਹਜਿ ਆਵੈ. ਸਾਚ ਭਾਵੈ; ਸਾਚ ਕੀ ਮਤਿ. ਕਿਉ ਟਲੈ॥) ਪੁਰਬ ਦਾ ਇਸ਼ਨਾਨ[੧] ਕਪਟ ਕਰਕੇ ਛਲੇ[੨] ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ, ਅ-ਛਲਿਓ- ਇਸਨਾਨੁ ਦਾਨੁ ਸੁਗਿਆਨੁ ਮਜਨੁ[੧]; ਆਪਿ ਅਛਲਿਓ[੨] ਕਿਉ ਛਲੈ॥) ਜਦੋਂ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਆ ਗਏ. ਫੇਰ ਕਿਹੜਾ ਪਦਾਰਥ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਭਾਵ ਸਾਰੇ ਆ ਗਏ, ਇਕ ਵਾਰੀ ਆ ਕੇ, ਕਿਉਂ ਜਾਣ? ਭਾਵ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ[੩]- ਆਇ ਗਇਆ. ਕੀ ਨ ਆਇਓ; ਕਿਉ ਆਵੈ ਜਾਤਾ[੩]॥) ਨਿਰਗੁਨ ਬ੍ਰਹਮ[੯], ਸਭ ਦੇ ਵਸਣ ਦੇ ਅਸਥਾਨ ਟਿਕਾਣੇ[੪], ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ[੫] ਪ੍ਰੇਰਕ[੫] ਰਚਨ ਵਾਲੇ[੬], ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਰੂਪੀ ਪਿੰਡ[੭]- ਪੰਚ[੯] ਭੂ[੪] ਨਾਇਕੋ[੫], ਆਪਿ ਸਿਰੰਦਾ[੬]; ਜਿਨਿ. ਸਚ ਕਾ ਪਿੰਡੁ[੭] ਸਵਾਰਿਆ॥) ਸਭ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਇੱਕਮਿੱਕ ਵਿਆਪਕ[੮]। ਸੁ-ਕਰਮ ਅਭੇ-ਵਏ- ਕਰਮ ਸੁਕਰਮ ਕਰਾਏ ਆਪੇ; ਕੀਮਤਿ ਕਉਣ. ਅਭੇਵਏ[੮]॥

੭੬੭. ਕਿਉ ਰਾਹਿ ਜਾਵੈ, ਮਹਲੁ ਪਾਵੈ; ਅੰਧ ਕੀ ਮਤਿ. ਅੰਧਲੀ॥) ਰਿਦਾ[੧] ਰਾਮਜੀ[੨] ਸ੍ਰੀਰਾਂ[੩]। ਮਹੱਲੁ- ਸਬਦੇ ਪਤੀਜੈ.ਅੰਕੁ[੧] ਭੀਜੈ; ਸੁ ਮਹਲੁ[੨], ਮਹਲਾ[੩] ਅੰਤਰੇ॥) ਸਾਂਈ- ਨਾਨਕ. ਜਿਨਿ ਕਰਿ ਦੇਖਿਆ; ਦੇਵੈ ਮਤਿ ਸਾਈ॥ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੇ. ਹਰਿ ਜਾਪਹੁ; ਸੁਖ ਫਲ. ਹਰਿ ਜਨ

ਪਾਵਹੁ॥ ਅ-ਭੁੱਲੁ. ਭੁੱਲਏ- ਕੀਮਤਿ ਸੋ ਪਾਵੈ. ਆਪਿ ਜਾਣਾਵੈ; ਆਪਿ ਅਭੁਲੁ. ਨ ਭੁਲਏ॥) ਅ-ਮੁੱਲਏ- ਜੈ ਜੈਕਾਰੁ ਕਰਹਿ. ਤੁਧੁ ਭਾਵਹਿ; ਗੁਰ ਕੈ ਸਬਦਿ ਅਮੁਲਏ॥

੭੬੮. ਸੁਣਿ ਹਰਿ ਗੁਣ ਭੀਨੇ; ਸਹਜਿ ਸੁਭਾਏ॥ ਸਾਜਨ ਆਇ ਵੁਠੇ; ਘਰ ਮਾਹੀ॥ ਹਰਿ ਭਗਤਾ ਕੀ ਜਾਤਿ ਪਤਿ ਹੈ; ਭਗਤ. ਹਰਿ ਕੈ ਨਾਮਿ ਸਮਾਣੇ ਰਾਮ॥) ਇੱਕ-ਰਸ ਲਗਾਤਾਰ[੧]- ਅਨਦਿਨੁ[੧] ਭਗਤਿ ਕਰਹਿ ਦਿਨੁ ਰਾਤੀ; ਘਰ ਹੀ ਮਹਿ ਬੈਰਾਗੀ॥ ਮਨਮੁਖ. ਭਗਤਿ ਕਰਹਿ, ਬਿਨੁ ਸਤਿਗੁਰ. ਵਿਣੁ ਸਤਿਗੁਰ; ਭਗਤਿ. ਨ ਹੋਈ ਰਾਮ॥) ਪਰਜਾ[੧] ਖ਼ਰਾਬ[੨] ਕਰ ਦਿਤੀ- ਮਰਿ ਜਨਮਹਿ. ਦੁਖੁ ਹੋਈ, ਦੂਜੈ ਭਾਇ. ਪਰਜ[੧] ਵਿਗੋਈ[੨]; ਵਿਣੁ ਗੁਰ. ਤਤੁ ਨ ਜਾਨਿਆ॥

੭੭੦. ਗੁਰਮੁਖਿ. ਪ੍ਰਭੁ ਰਾਵੇ ਦਿਨੁ ਰਾਤੀ ਆਪਣਾ; ਸਾਚੀ ਸੋਭਾ ਹੋਈ॥ ਸਾ ਧਨ ਬਾਲੀ.ਧੁਰਿ ਮੇਲੀ; ਮੇਰੈ ਪ੍ਰਭਿ. ਆਪਿ ਮਿਲਾਈ ਰਾਮ॥ ਹਰਿ ਹਰੇ. ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਵਹੁ; ਹਰਿ ਗੁਰਮੁਖੇ ਪਾਏ ਰਾਮ॥

੭੭੧. ਗੁਰ ਕੈ ਸਬਦਿ. ਸਦ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤ ਭਏ; ਹਰਿ ਕੈ ਨਾਮਿ. ਲਿਵ ਲਾਏ ਰਾਮ॥ ਸਦਾ ਹੋਵਹਿ ਸੋਹਾਗਣੀ; ਹਰਿ ਜੀਉ. ਮਰੈ ਨ ਜਾਏ ਰਾਮ॥

੭੭੨. ਹਰਿ ਹਰਿ ਏਕੋ, ਪਾਇਆ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ; ਨਾਨਕ. ਕਿਰਪਾ ਧਾਰੇ॥) ਨੀਵੀਂ- ਹਮ ਨੀਵੀ. ਪ੍ਰਭੁ ਅਤਿ ਊਚਾ; ਕਿਉ ਕਰਿ. ਮਿਲਿਆ ਜਾਏ ਰਾਮ॥ ਹਰਿ ਧੂੜਿ ਦੇਵਹੁ ਮੈ, ਪੂਰੇ ਗੁਰ ਕੀ; ਹਮ ਪਾਪੀ. ਮੁਕਤੁ ਕਰਾਇਆ ਰਾਮ॥

੭੭੩. ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ ਜੀ, ਨਾਮੁ ਵੱਟੇ, ਔਗੁਣ ਖ਼ਰੀਦਦੇ ਹਨ, ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ ਨਾਮੁ ਲੈ ਕੇ, ਅਵਗਣਾ[੧] ਦਾ ਵਿਕਣਾ[੨] ਹੋਵੇ- ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੁਰਖੁ ਮਿਲਾਇ; ਅਵਗਣ[੧] ਵਿਕਣਾ[੨]. ਗੁਣ ਰਵਾ. ਬਲਿ ਰਾਮ ਜੀਉ॥) ਮਨਮੁਖਿ ਵਿਛੁੜੀ ਦੂਰਿ. ਮਹਲੁ ਨ ਪਾਏ; ਬਲਿ ਗਈ. ਬਲਿ ਰਾਮ ਜੀਉ॥ ਅੰਤਰਿ ਮਮਤਾ ਕੂਰਿ. ਕੂੜੁ ਵਿਹਾਝੇ; ਕੂੜਿ ਲਈ. ਬਲਿ ਰਾਮ ਜੀਉ॥) ਲਗਨੁ ਪੋਲਾ- ਆਇਆ ਲਗਨੁ ਗਣਾਇ; ਹਿਰਦੈ ਧਨ ਓਮਾਹੀਆ ਬਲਿ ਰਾਮ ਜੀਉ॥ ਗੁਰਸੇਵਕ[੨], ਮਨ ਲਾੜੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੇਮੀ-ਭਗਤ[੩] ਚਿੱਠੀ[੪], ਪ੍ਰੇਮਾ-ਭਗਤੀ ਪੜ੍ਹਾਈ[੫]। ਪੱਤੀ- ਪੰਡਿਤ[੨] ਪਾਧੇ[੩] ਆਣਿ; ਪਤੀ[੪] ਬਹਿ ਵਾਚਾਈਆ[੫]. ਬਲਿ ਰਾਮ ਜੀਉ॥) ਪ੍ਰਕਰਮਾਂ[੬] ਅਵਸਥਾਂ[੬], ਲਗਨ[੬], ਸਿਖਿਆ[੬] ਸ਼ੁਭ ਗੁਣਾਂ 'ਚ ਪ੍ਰਵਿਰਤ[੭] ਹੋਣਾ, ਨਿਸ਼ਕਾਮ[੮] ਕਰਮ, ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਲਾਵ 'ਤੇ ਹਨ- ਹਰਿ ਪਹਿਲੜੀ ਲਾਵ[੬]; ਪਰਵਿਰਤੀ[੭] ਕਰਮ[੮] ਦ੍ਰਿੜਾਇਆ, ਬਲਿ ਰਾਮ ਜੀਉ॥ ਬਾਣੀ ਬ੍ਰਹਮਾ ਵੇਦੁ, ਧਰਮੁ ਦ੍ਰਿੜਹੁ; ਪਾਪ ਤਜਾਇਆ, ਬਲਿ ਰਾਮ ਜੀਉ॥

੭੭੪. ਹਿਰਦੈ; ਰਸਨ ਰਸਾਏ॥ ਸੰਗਤਿ ਸੰਤ; ਮਿਲਾਏ॥) ਨ੍ਹਾਏ- ਹਰਿ ਸਰਿ ਨਿਰਮਲਿ; ਨਾਏ॥

੭੭੫. ਅੰਤਰਿ; ਰਤਨੁ ਬੀਚਾਰੇ॥) ਅਸਚਰਜ[੧]। ਗੰ-ਧਰਬ ਅ-ਪੂਰਬ- ਸੁਰਿ ਨਰ ਗਣ ਗੰਧਰਬ ਮਿਲਿ ਆਏ; ਅਪੂਰਬ[੧] ਜੰਞ ਬਣਾਈ॥) ਸਬਦ ਘਨੇਰੇ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭ ਤੇਰੇ; ਤੂ ਕਰਤਾ ਸਭ ਥਾਈ॥) ਪੂਜਾ ਪੋਲਾ- ਅਨ ਦਿਨੁ ਸਹਜਿ ਰਹੈ. ਰੰਗਿ ਰਾਤਾ; ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਰਿਦ ਪੂਜਾ॥ ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਰਵੈ, ਰਵਿ ਰਹਿਆ; ਸੋ ਪ੍ਰਭੁ ਮੇਰਾ ਸੁਆਮੀ ਰਾਮ॥) ਨਾਨਕ. ਮਾਇਆ ਮੋਹੁ ਪਸਾਰਾ; ਆਗੈ. ਸਾਥਿ ਨ ਜਾਈ॥

੭੭੬. ਗੁਰੁ ਸੰਤ ਜਨੋ. ਪਿਆਰਾ ਮੈ ਮਿਲਿਆ; ਮੇਰੀ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਬੁਝਿ ਗਈ ਆਸੇ॥) ਪਤੀ ਰਾਮਜੀ[੧] -ਘਰਿ ਆਵਹੁ ਚਿਰੀ ਵਿਛੁੰਨਿਆ; ਮਿਲੁ ਸਬਦਿ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਭ ਨਾਹਾ[੧]॥) ਅਨੰਤ ਧਨ[੨]। ਅਨ-

ਤਾ ਪੋਲਾ। ਦੱਬਿਆ- ਅਨਤਾ ਧਨੁ[2]. ਧਰਿ ਦਬਿਆ; ਫਿਰਿ. ਬਿਖੁ ਭਾਲਣ ਗਇਆ॥ ਮੈ. ਅੰਤਰਿ ਵੇਦਨ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀ; ਗੁਰ ਦੇਖਤ. ਮਨੁ ਸਾਧਾਰਿਆ॥) ਮਾਰਨਾ ਕਰੋ[3], ਹੇ[ਏ] ਸੰਤ ਜਨੋ[8], ਮਾਇਆ ਔਗੁਣ ਪਾਪ ਜ਼ਹਿਰ[4]। ਮਾ=ਰੇਹਿ- ਮਾਰੇਹਿ[3]. ਸੁ ਵੇ[ਏ] ਜਨ[8], ਹਉਮੈ ਬਿਖਿਆ[4]; ਜਿਨਿ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭ ਮਿਲਣ. ਨ ਦਿਤੀਆ॥) ਰੰਗ[ਏ] ਵਰਗੀ, ਵਿਗੁੱਤੀਆ- ਦੇਹ ਕੰਚਨ ਵੇ. ਵੰਨੀਆ[ਏ]; ਇਨਿ ਹਉਮੈ ਮਾਰਿ ਵਿਗੁਤੀਆ॥) ਜੁੜਨਾ[2] ਕੀਤਾ, ਸ=ਜੁੱਤੀਆ- ਮੋਹੁ ਮਾਇਆ ਵੇ. ਸਭ ਕਾਲਖਾ; ਇਨਿ. ਮਨਮੁਖਿ ਮੂੜਿ ਸਜੁਤੀਆ[2॥)] ਛੋਟਾ ਬਾਜ[ਟ]- ਵਸਿ ਆਣਿਹੁ. ਵੇ ਜਨ, ਇਸੁ ਮਨ ਕਉ; ਮਨੁ ਬਾਸੇ[ਟ] ਜਿਉ. ਨਿਤ ਭਉਦਿਆ॥ ਦੁਖਿ ਰੈਣਿ ਵੇ. ਵਿਹਾਣੀਆ; ਨਿਤ ਆਸਾ ਆਸ ਕਰੇਦਿਆ॥) ਚਉਂਦਿਆਂ ਕਸਕੇ- ਗੁਰੁ ਪਾਇਆ. ਵੇ ਸੰਤ ਜਨੋ; ਮਨਿ ਆਸ ਪੂਰੀ. ਹਰਿ ਚਉਦਿਆ॥) ਸੇਜ=ੜੀਐ- ਸਾ ਧਨ. ਆਸਾ ਚਿਤਿ ਕਰੇ, ਰਾਮ ਰਾਜਿਆ; ਹਰਿ ਪ੍ਰਭ ਸੇਜੜੀਐ ਆਈ॥

੭੭. ਇੱਕ=ਤੁ ਮੇ=ਲੇਈ- ਇਕਤੁ ਸੇਜੈ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੋ. ਰਾਮ ਰਾਜਿਆ; ਗੁਰੁ ਦਸੇ ਹਰਿ ਮੇਲੇਈ॥) ਕੁ=ਸੰਭ- ਸੁਣਿ ਬਾਵਰੇ; ਨੇਹੁ ਕੂੜਾ ਲਾਇਓ, ਕੁਸੰਭ ਰੰਗਾਨਾ॥) ਅੱਧੀ ਕੌਡੀ[1]- ਕੂੜੀ ਡੇਖਿ ਭੁਲੋ, ਅਢੁ[1] ਲਹੈ ਨ ਮੁਲੋ; ਗੋਵਿਦ ਨਾਮੁ ਮਜੀਠਾ॥) ਹੋ[1] ਰਿਹਾ[2] ਹੈ- ਮਿਥਿਆ ਮੋਹਿ ਮਗਨੁ ਥੀ[1] ਰਹਿਆ[2]; ਝੂਠ ਸੰਗਿ ਲਪਟਾਨਾ॥) ਭੱਾਗੀਂ- ਹਰਿ ਪਾਈਐ ਭਾਗੀ. ਸੁਣਿ ਬੈਰਾਗੀ; ਚਰਣ ਪ੍ਰਭੂ ਗਹਿ ਰਹੀਐ॥ ਸੁਣਿ ਬਾਵਰੇ; ਮਤੁ ਜਾਣਹਿ, ਪ੍ਰਭੁ. ਮੈ ਪਾਇਆ॥ ਸੁਣਿ ਬਾਵਰੇ; ਥੀਉ ਰੇਣੁ. ਜਿਨੀ ਪ੍ਰਭੁ ਧਿਆਇਆ॥) ਅੰਮ੍ਰਿਤ[3]। ਸੁਧਾ ਪੋਲਾ, ਲੱਧਾ- ਓਹੁ ਧਨੁ ਭਾਗ ਸੁਧਾ[3], ਜਿਨਿ ਪ੍ਰਭੁ ਲਧਾ; ਹਮ ਤਿਸੁ ਪਹਿ. ਆਪੁ ਵੇਚਾਇਆ॥ ਨਾਨਕ ਦੀਨ. ਸਰਣਿ ਸੁਖ ਸਾਗਰ; ਰਾਖੁ ਲਾਜ ਅਪਨਾਇਆ॥ ਤੁੱਸਿ- ਹਰਿ ਚਰਣ ਕਮਲ ਕੀ ਟੇਕ; ਸਤਿਗੁਰਿ ਦਿਤੀ ਤੁਸਿ ਕੈ; ਬਲਿ ਰਾਮ ਜੀਉ॥

੭੮. ਮਹੱਤੁ- ਸੰਮ੍ਲਿਆ ਸਚੁ ਥਾਨੁ; ਮਾਨੁ ਮਹਤੁ ਸਚੁ ਪਾਇਆ, ਬਲਿ ਰਾਮ ਜੀਉ॥ ਗੁਣ ਗੋਵਿੰਦ, ਗਾਉ ਨਿਤ ਨਿਤ; ਪ੍ਰਾਣ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸੁਆਮੀਆ॥ ਉਪਜਿਆ ਤਤੁ ਗਿਆਨੁ; ਸਾਹੁਰੈ ਪੇਈਐ ਇਕੁ ਹਰਿ, ਬਲਿ ਰਾਮ ਜੀਉ॥) ਨੱਾਸੇ। ਰਹ=ਸੁ ਪੋਲਾ- ਗੁਣ ਗਾਇ ਹਰਿ ਹਰਿ. ਦੂਖ ਨਾਸੇ; ਰਹਸੁ ਉਪਜੈ ਮਨਿ ਘਣਾ॥ ਵੱਜਹਿ- ਸਤੁ ਸੰਤੋਖੁ ਵਜਹਿ ਵਾਜੇ; ਅਨਹਦਾ ਝੁਣਕਾਰੇ॥) ਲਖਣੇ ਪੋਲਾ- ਜਿਸ ਕੇ ਚਲਤ. ਨ ਜਾਹੀ ਲਖਣੇ; ਨਾਨਕ. ਤਿਸਹਿ ਧਿਆਏ॥

੭੯. ਭਾਇ ਭਗਤਿ.ਸੁਭਾਇ ਹਰਿ ਜਪਿ; ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਭ ਭਾਵਾ॥ ਪਤਿਤ. ਪਾਵਨ; ਹਰਿ ਨਾਮਾ॥) ਛੋਟੀ ਤੋਂ ਛੋਟੀ[1].ਇਤਨੀ=ਕ- ਤੁਮ ਵਡੇ ਵਡ. ਵਡ ਊਚੇ; ਹਉ ਇਤਨੀਕ ਲਹੁਰੀਆ[1] ਰਾਮ॥) ਭੁੱਲੀ. ਰਾਹੀਂ, ਫੱਾਥੀ- ਮਨਮੁਖਿ ਭੁਲੀ. ਬਹੁਤੀ ਰਾਹੀ; ਫਾਥੀ ਮਾਇਆ ਫੰਦੇ॥) ਲੱਖ ਲੱਖ ਲੱਖ- ਹਉ ਬਲਿ ਜਾਈ. ਲਖ ਲਖ ਲਖ ਬਰੀਆ; ਜਿਨਿ. ਕ੍ਰਮੁ ਪਰਦਾ ਖੋਲ੍ਹਾ ਰਾਮ॥

੭੮੦. ਤਾ ਕੀ ਸਰਣਿ. ਸਰਬ ਸੁਖ ਪਾਏ; ਹੋਏ ਸਰਬ ਕਲਿਆਣਾ॥) ਉੱਤਰਹਿ। ਧੂੜੀ ਨਿੱਤ ਨ੍ਹਾਪੈ - ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੇ ਕਿਲਵਿਖ ਉਤਰਹਿ; ਹਰਿ ਸੰਤ ਧੂੜੀ ਨਿਤ ਨਾਪੈ ਰਾਮ॥) ਸਾਂਈ- ਪੂਰਿ ਰਹਿਆ ਘਟਿ ਘਟਿ ਅਬਿਨਾਸੀ; ਥਾਨ ਥਨੰਤਰਿ ਸਾਈ॥

੭੮੧. ਕਟੀਐ ਜਮ ਫਾਸੀ. ਸਿਮਰਿ ਅਬਿਨਾਸੀ; ਸਗਲ ਮੰਗਲ ਸੁਗਿਆਨਾ॥) ਚੜ੍ਹੈ- ਭਵ ਸਾਗਰ. ਨਾਵ ਹਰਿ ਸੇਵਾ; ਜੋ ਚੜੈ. ਤਿਸੁ ਤਾਰਗਿ ਰਾਮ॥) ਪਾਰਾਵਾਰ ਰਹਿਤ[1]। ਅਪਾ=ਰਗਿ- ਮਨ ਬਾਂਛਤ, ਫਲ ਪਾਏ ਸਗਲੇ; ਕੁਦਰਤਿ ਕੀਮ. ਅਪਾਰਗਿ[1]॥ ਗੁਰਮੁਖੇ ਸਚੁ ਕਰਣੀ ਸਾਰੀ; ਬਿਨਸੇ ਭ੍ਰਮ ਭੈ ਝੂਠਾ. ਰਾਮ॥

੭੮੨. ਖਲਿਆ ਪੋਲਾ- ਸੋ ਪ੍ਰਭੁ ਅਪੁਨਾ. ਸਦਾ ਧਿਆਈਐ; ਸੋਵਤ ਬੈਸਤ ਖਲਿਆ॥ ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਸੋਹਿਆ. ਮੀਤ ਸਾਜਨ ਸਰਸੇ; ਗੁਣ ਮੰਗਲ ਹਰਿ ਗਾਇਆ ਰਾਮ॥ ਦੂਖ ਨ. ਭੂਖ ਨ, ਰੋਗੁ ਨ ਬਿਆਪੈ; ਸੁਖ ਸਾਗਰ ਸਰਣੀ ਪਾਏ॥) ਆਪਨ੍ਹੜਾ। ਸਰਬਸੁ ਪੋਲਾ ਮਿਲਵਾਂ- ਆਪਨੜਾ ਮਨੁ ਆਗੈ ਧਰਿਆ; ਸਰਬਸੁ ਠਾਕੁਰਿ ਦੀਨੇ. ਰਾਮ॥) ਸਮੂਹ[1] ਬ੍ਰਹਮੰਡਾਂ 'ਚ, ਪੂਰਨ[2]- ਜਪਿ ਏਕ ਪ੍ਰਭੂ, ਅਨੇਕ ਰਵਿਆ; ਸਰਬ ਮੰਡਲਿ[1] ਛਾਇਆ[2]॥

੭੮੩. ਗੁਰੂ ਕੇ ਮਹਿਲ[1] ਅਥਵਾ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਘਰ[1]) ਹਰਿਮੰਦਰ[2] ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਸ੍ਰੀਰ[2]) ਗੁਰੂ ਕੇ ਬਜ਼ਾਰ[3], ਸ਼ੁਭ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਬਜ਼ਾਰ[3]- ਘਰ[1] ਮੰਦਰ[2] ਹਟਨਾਲੇ[3] ਸੋਹੇ; ਜਿਸੁ ਵਿਚਿ ਨਾਮੁ ਨਿਵਾਸੀ ਰਾਮ॥) ਪੱਖ[4]- ਪਾਰਬ੍ਰਹਮਿ ਖਸਮਾਨਾ[4] ਕੀਆ; ਜਿਸ ਦੀ ਵਡੀ ਵਡਿਆਈ ਰਾਮ॥)

ਪਦਾਰਥ ਵਰਤਾਉਂਦਿਆਂ ੨ ਅਮੁੱਕ ਰਹਿਣ ਦਾ ਨਾਮ ([1]ਰਿਧਿ) ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸੇਵਾ ਸਿਮਰਨ ਪ੍ਰੇਮਾ-ਭਗਤੀ ਸਿਮਰਨ ਅਭਿਆਸ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਮੁਖ, ਗੌਣ ([2]ਸਿਧਿ) ਸ਼ਕਤੀ। ਅੱਠ ਮੁਖ ਤੇ ਦਸ ਗੌਣ ਸਿੱਧੀਆਂ ਹਨ। ਅੱਠ ਮੁਖ ਸਿੱਧੀਆਂ:-੧.ਅਣਿਮਾ :-ਬਹੁਤ ਛੋਟਾ ਹੋ ਜਾਣਾ। ੨.ਮਹਿਮਾ:-ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹੋ ਜਾਣਾ। ੩.ਗਰਿਮਾ:-ਭਾਰੀ ਹੋ ਜਾਣਾ। ੪.ਲਘਿਮਾ:-ਹੌਲ਼ਾ ਹੋ ਜਾਣਾ। ੫.ਪ੍ਰਾਪਤ:-ਮਨ ਭਾਉਂਦੀ ਵਸਤੂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਣੀ। ੬.ਪ੍ਰਾਕਾਮਯ:-ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਜਾਣ ਲੈਣੀ। ੭.ਈਸ਼ਿਤਾ:-ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸਭ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਨਾ। ੮.ਵਸ਼ਿਤਾ:-ਸਭ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲੈਣਾ।) ਦਸ ਗੌਣ ਸਿੱਧੀਆਂ:-੧.ਅਨੂਰਮਿ:-ਭੁੱਖ ਤੇਹ ਦਾ ਨ ਵਿਆਪਣਾ। ੨.ਦੂਰ ਸ੍ਰਵਣ:-ਦੂਰੋਂ ਸਭ ਗੱਲ ਸੁਣ ਲੈਣੀ। ੩.ਦੂਰ ਦਰਸਨ:-ਦੂਰ ਦੇ ਨਜ਼ਾਰੇ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਵੇਖਣੇ। ੪.ਮਨੋ ਵੇਗ:-ਜਿਵੇਂ ਮਨ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਜਾਣਾ ਹੋਵੇ ਝੱਟ ਪਟ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਜਿੱਥੇ ਜਾਣਾ ਹੋਵੇ ਅਕਸ ਮਾਤ੍ਰ ਹੀ ਪਹੁੰਚ ਜਾਣਾ। ੫.ਕਾਮ ਰੂਪ:-ਜੇਹਾ ਮਨ ਚਾਹੇ ਤੇਹਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਲੈਣਾ। ੬.ਪਰਕਾਯਾਂ ਪ੍ਰਵੇਸ਼:-ਦੂਜੇ ਦੀ ਦੇਹ ਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਜਾਣਾ। ੭. ਸ੍ਵੈਛੰਦ ਮ੍ਰਿਤੂ:-ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਮਰ ਜਾਣਾ। ੮.ਸੁਰ ਕ੍ਰੀੜਾ ਵਾ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਖੇਲਣਾ। ੯.ਸੰਕਲਪ ਸਿਧ:-ਜੋ ਚਿਤਵਣਾ ਸੋ ਪੂਰਾ ਹੋਣਾ। ੧੦.ਅਪ੍ਰਤਿਹਤ ਗਤਿ:-ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਜਾਣ'ਚ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਨ ਪਵੇ। [3] (ਨਉ) ਨੌਂ [4] (ਨਿਧਿ) ਨਿਧੀਆਂ ਇਹ ਹਨ:-ਅਸਨ ਬਸਨ ਭੂ ਕਨਕ ਪੁਨ, ਦਾਸੀ ਚੌਂਪ ਗੁਲਾਮ, ਰਥਵਾਹੇ ਹਢਵਾਹੇ ਜਾਣੀਐ, ਜਹ ਨਵਨਿਧਿ ਕੇ ਨਾਮ। ਨਵ[3] ਨਿਧਿ[4] ਸਿਧਿ[2] ਰਿਧਿ[1], ਦੀਨੇ ਕਰਤੇ; ਤੋਟਿ ਨ ਆਵੈ ਕਾਈ ਰਾਮ॥ ॥

੭੮੫. ਸੁ੍ਹਰੁ- ਮੈ ਖੋਜਤ ਖੋਜਤ ਜੀ; ਹਰਿ ਨਿਹਚਲੁ ਸੁਹਰੁ ਪਾਇਆ॥) ਚਲਾਇਮਾਨ[1] - ਸਭਿ ਅਧ੍ਰੁਵ[1] ਡਿਠੇ ਜੀਉ; ਤਾ ਚਰਨ ਕਮਲ, ਚਿਤੁ ਲਾਇਆ॥) ਮਾਇਆ ਦੇ ਕੱਚੇ[2] ਰੰਗ ਵਾਲੀ - ਸੂਹਬ[2] ਤਾ ਸੋਹਾਗਣੀ; ਜਾ ਮੰਨਿ ਲੈਹਿ ਸਚੁ ਨਾਉ॥) ਚੜ੍ਹੀ- ਸਤਿਗੁਰੁ ਅਪਣਾ ਮਨਾਇ ਲੈ, ਰੂਪੁ ਚੜੀ ਤਾ ਅਗਲਾ; ਦੂਜਾ ਨਾਹੀ ਥਾਉ॥ ਐਸਾ ਸੀਗਾਰੁ ਬਣਾਇ ਤੂ, ਮੈਲਾ. ਕਦੇ ਨ ਹੋਵਈ; ਅਹਿ ਨਿਸਿ ਲਾਗੈ ਭਾਉ॥ ਨਾਨਕ. ਸੋਹਾਗਣਿ ਕਾ ਕਿਆ ਚਿਹਨੁ ਹੈ; ਅੰਦਰਿ ਸਚੁ. ਮੁਖੁ ਉਜਲਾ, ਖਸਮੈ ਮਾਹਿ ਸਮਾਇ॥ ਲੋਕਾ ਵੇ. ਹਉ ਸੂਹਵੀ; ਸੂਹਾ ਵੇਸੁ ਕਰੀ॥) ਵੇੱਸੀਂ- ਵੇਸੀ. ਸਹੁ ਨ ਪਾਈਐ; ਕਰਿ ਕਰਿ ਵੇਸ ਰਹੀ॥

੭੮੬. ਤਰ੍ਹਾਂ[1] ਅਥਵਾ ਚੋਗਾ[1] ਦਿੱਤਾ ਹੈ- ਭਿਤਿ ਪੋਲਾ- ਹੁਕਮੀ. ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਸਾਜੀਅਨੁ; ਬਹੁ ਭਿਤਿ[1] ਸੰਸਾਰਾ॥) ਸੱਚਾ[2] ਪੱਕਾ[2]- ਗੁਰਮੁਖਿ ਲਾਲੋ ਲਾਲੁ ਹੈ; ਜਿਉ ਰੰਗਿ ਮਜੀਠ, ਸਚੜਾਉ[2]॥

ਨਾਨਕ. ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਦਾ ਸੁਹਾਗਣੀ; ਜਿਸੁ ਅਵਿਨਾਸੀ ਪੁਰਖੁ. ਭਰਤਾਰੁ॥) ਕੱਚਾ ਸੂਹਾ ਮਾਇਕੀ[੩] ਰੰਗ। ਰਾਤ[੪]। ਨਿਸੀ ਗਲ਼ਿ ਪੋਲੇ। ਤੱਾਗੇ- ਸੂਹਾ[੩] ਰੰਗੁ, ਸੁਪਨੈ ਨਿਸੀ[੪]; ਬਿਨੁ ਤਾਗੇ ਗਲਿ ਹਾਰੁ॥) ਰਸੀ ਪੋਲਾ- ਨਾਨਕ. ਪ੍ਰੇਮ ਮਹਾ ਰਸੀ; ਸਭਿ ਬੁਰਿਆਈਆ ਛਾਰੁ॥ ਸੂਹਵੀਏ. ਸੂਹਾ ਵੇਸੁ ਛਡਿ ਤੂ; ਤਾ. ਪਿਰ ਲਗੀ ਪਿਆਰੁ॥

੨੮੭. ਦੱਝਿ- ਸੂਹੈ ਵੇਸਿ. ਪਿਰੁ ਕਿਨੈ ਨ ਪਾਇਓ; ਮਨਮੁਖਿ ਦਝਿ ਮੁਈ ਗਾਵਾਰਿ॥) ਮੁਰਦਿਆਂ[੧], ਸਤੀਆਂ ਮੜ੍ਹਿਆਂ- ਸਤੀਆ. ਏਹਿ ਨ ਆਖੀਅਨਿ; ਜੋ ਮੜਿਆ[੧] ਲਗਿ ਜਲੰਨ੍ਹਿ॥) ਸੇੱਤੀ- ਸੇਤੀ ਖੁਸੀ ਸਵਾਰੀਐ; ਨਾਨਕ. ਕਾਰਜੁ ਸਾਰੁ॥) ਜਿੱਤ[੨] ਨਹੀ ਸਕਦਾ - ਮਨ ਹਠਿ, ਤਰਫ ਨ ਜਿਪਈ[੨]; ਜੇ ਬਹੁਤਾ ਘਾਲੇ॥) ਮੋਹ ਹੰਕਾਰ ਵਿਕਾਰ ਨਿੰਦਾ ਚੁਗ਼ਲੀ ਚੋਰੀ ਵੈਰ ਔਗੁਣਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ[੩] ਤਾਂ ਮਨ ਜਿੱਤ[੪] ਸਕਦਾ ਹੈ, ਸੱਚੇ[੫] ਪ੍ਰੇਮ[੬] ਦੇ ਨਾਲ- ਤਰਫ[੩] ਜਿਣੈ[੪], ਸਤ[੫] ਭਾਉ[੬] ਦੇ; ਜਨ ਨਾਨਕ. ਸਬਦੁ ਵੀਚਾਰੇ॥

੨੮੮. ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੇਮੀ ਗੁਰਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਜੀ ਦਾ ਡਰ[੧] ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਲ ਜਮਾਂ ਦਾ ਭੈ[੨] ਨਹੀਂ, ਜੋ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਭੈ ਤੋਂ ਨਿੱਡਰ[੪] ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕ ਪ੍ਰਲੋਕ 'ਚ ਬਹੁਤ[੩] ਭੈ ਹੈ। ਨਿ-ਭਵਿਆਹ- ਜਿਨਾ ਭਉ[੧]. ਤਿਨ੍ ਨਾਹਿ ਭਉ[੨]; ਮੁਚੁ[੩] ਭਉ. ਨਿਭਵਿਆਹ[੪]॥) ਭੇਦ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜਾਂ ਪ੍ਰਲੋਕ 'ਚ ਖੁੱਲ੍ਹੇਗਾ[੨]- ਨਾਨਕ. ਏਹੁ ਪਟੰਤਰਾ[੨]; ਤਿਤੁ ਦੀਬਾਣਿ ਗਇਆਹ॥) ਬੁੱਝਾ-ਇਹਿ। ਬੁੱਝਸੀ- ਜਿਸੁ ਬੁਝਾਇਹਿ, ਸੋ ਬੁਝਸੀ ਸਚਿਆ; ਕਿਆ ਜੰਤ ਵਿਚਾਰੀ॥) ਕੱਾਜਲ- ਕਾਜਲ ਫੂਲ ਤੰਬੋਲ ਰਸੁ; ਲੇ ਧਨ ਕੀਆ ਸੀਗਾਰੁ॥) ਸਾਗਰ ਲਹਰਿ ਸਮੁੰਦ ਸਰ; ਵੇਲਿ ਵਰਸ ਵਰਾਹੁ॥) ਇਸਥਿੱਤ[੮] ਨਿਰਲੇਪ[੧੧] ਆਪਣੇ[੯] ਆਪ ਸਰੂਪ- ਆਪਿ ਖੜੋਵਹਿ[੮] ਆਪਿ ਕਰਿ; ਆਪੀਣੈ[੯] ਆਪਾਹੁ[੧੧]॥) ਵਿਆਪਕ[੧] ਬ੍ਰਹਮਜੀ ਦਾ ਸਹੀ[੨] ਸੱਚਾ[੨] ਅਸਲੀ[੨] ਗਿਆਨ[੨]- ਗੁਰਮੁਖਿ, ਸੇਵਾ ਥਾਇ ਪਵੈ; ਉਨਮਨਿ[੧] ਤਤੁ[੨] ਕਮਾਹੁ॥) ਦਰੋਂ[੧੧]। ਮਸੱਕਤਿ- ਮਸਕਤਿ ਲਹਹੁ ਮਜੂਰੀਆ; ਮੰਗਿ ਮੰਗਿ ਖਸਮ ਦਰਾਹੁ[੧੧]॥ ਨਾਨਕ. ਪੁਰ ਦਰ ਵੇਪਰਵਾਹ; ਤਉ ਦਰਿ ਊਣਾ ਨਾਹਿ ਕੋ, ਸਚਾ ਵੇਪਰਵਾਹੁ॥

੨੮੯. ਪਾਣੀ ਵਾਲੀ ਗੱਬ[੧] ਨੀਵੇਂ[੨]- ਪਉਦੀ ਜਾਇ ਪਰਾਲਿ[੧], ਪਿਛੈ. ਹਥੁ ਨ ਅੰਬੜੈ; ਤਿਤੁ ਨਿਵੰਧੈ[੨] ਤਾਲਿ॥) ਫਿਟਕਾਰ[੩] ਯੋਗ। ਫਿੱਟਿਆ- ਨਾਨਕ. ਮਨ ਕੇ ਕੰਮ; ਫਿਟਿਆ[੩]. ਗਣਤ ਨ ਆਵਹੀ॥) ਦੁੱਖ[੪]। ਧੱਕਾ- ਕਿਤੀ ਲਹਾ ਸਹੰਮ[੪]; ਜਾ ਬਖਸੇ. ਤਾ ਧਕਾ ਨਹੀ॥) ਧਨ[੯] ਹੀਰਿਆਂ[੯] ਦਾ ਥੈੱਲਾ[੫]- ਨਾਨਕ. ਬਦਰਾ[੫] ਮਾਲ[੯] ਕਾ; ਭੀਤਰਿ ਧਰਿਆ ਆਣਿ॥) ਨਿਰੀ[੬] ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ। ਵਿਸੁ ਪੋਲਾ- ਬਾਹਰਿ ਧੋਤੀ ਤੂਮੜੀ; ਅੰਦਰਿ ਵਿਸੁ ਨਿਕੋਰ[੬]॥) ਅਣ-ਨ੍ਹਾਤਿਆਂ- ਸਾਧ ਭਲੇ ਅਣਨਾਤਿਆ; ਚੋਰ ਸਿ ਚੋਰਾ ਚੋਰ॥) ਚਿੱਟੇ[੨] ਉਹ[੯] ਰੰਗ[੮] ਚਿੱਟੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ- ਰਾਤੀ ਹੋਵਨਿ ਕਾਲੀਆ; ਸੁਪੇਦਾ[੨]. ਸੇ[੯] ਵੰਨ[੮]॥) ਬੱਗਾ- ਦਿਹੁ ਬਗਾ ਤਪੈ ਘਣਾ; ਕਾਲਿਆ, ਕਾਲੇ ਵੰਨ॥) ਅਕਲੀਂ- ਅੰਧੇ. ਅਕਲੀ ਬਾਹਰੇ; ਮੂਰਖ ਅੰਧ ਗਿਆਨੁ॥) ਦੁ-ਲੰਭੁ- ਇਹੁ ਮਾਨਸ ਜਨਮੁ. ਦੁਲੰਭੁ ਸਾ; ਮਨਮੁਖ ਸੰਤਾਪੇ॥

੨੯੦. ਵੇਸਵਾ[੧] ਫਫੇਕੁੱਟਣੀਆਂ[੨] ਕਚਹਿਰੀਆਂ[੩] ਕਰਨਗੀਆਂ- ਚੋਰਾ ਜਾਰਾ ਰੰਡੀਆ[੧]; ਕੁਟਣੀਆ[੨] ਦੀਬਾਣੁ[੩]॥) ਬੇਧਰਮਿਆਂ[੪]- ਵੇਦੀਨਾ[੪] ਕੀ ਦੋਸਤੀ; ਵੇਦੀਨਾ ਕਾ ਖਾਣੁ॥) ਕੱਤਿਐ- ਨਾਨਕ. ਕੂੜੈ ਕਤਿਐ; ਕੂੜਾ ਤਣੀਐ ਤਾਣੁ॥) ਘਸਾ[੫] ਕੇ ਲਾਈਏ, ਗੱਦਹੁ ਖਉਲੀਐ ਕਸਕੇ- ਗਦਹੁ. ਚੰਦਨਿ ਖਉਲੀਐ[੫]; ਭੀ ਸਾਹੁ ਸਿਉ ਪਾਣੁ॥) ਕੱਛੀਐ- ਕੂੜਾ ਕਪੜੁ ਕਛੀਐ; ਕੂੜਾ ਪੈਨਣੁ ਮਾਣੁ॥) ਬਾਂਗਾਂ ਵਾਲੇ ਮੁੱਲਾਂ[੬]। ਨਾਦ[੭] ਸਿੰਙੀਆ[੮] ਵਜੌਣ ਵਾਲੇ ਜੋਗੀ, ਕਲਿਆਣ[੯] ਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਮਰਾਸੀ-

ਬਾਂਗਾਂ[੬] ਬੁਰਗੂ[੭] ਸਿੰਙੀਆ[੮]; ਨਾਲੇ ਮਿਲੀ ਕਲਾਣ[੯]॥) ਸ=ਮਇਆ- ਜੋਤਿ ਸਮਾਣੀ ਜੋਤਿ ਵਿਚਿ; ਹਰਿ ਨਾਮਿ ਸਮਇਆ॥) ਪੰਦ੍ਰਵੇਂ ਸਲੋਕ ਦੇ ਅਰੰਭ 'ਚ ਸਲੋਕ ਨਹੀਂ, ਮਹਲਾ ਪਹਿਲਾ ਪੜ੍ਨਾ- ਮਃ ੧॥) ਸੰਮ੍ਰੁਥੁ- ਸਤਿਗੁਰ. ਭੀਖਿਆ ਦੇਹਿ ਮੈ; ਤੂੰ ਸੰਮ੍ਰਥੁ ਦਾਤਾਰੁ॥) ਪਰ=ਜਾਲੀਐ- ਲਬੁ ਲੋਭੁ ਪਰਜਾਲੀਐ; ਨਾਮੁ ਮਿਲੈ ਆਧਾਰੁ॥) ਜਿਤੀ ਪੋਲਾ- ਇਕੋ ਕੰਤੁ ਸਬਾਈਆ; ਜਿਤੀ ਦਰਿ ਖੜੀਆਹ॥) ਕਿੱਤੁ- ਸਭੇ ਕੰਤੈ ਰਤੀਆ; ਮੈ ਦੋਹਾਗਣਿ ਕਿਤੁ॥) ਮੁਖ[੧੧] 'ਚ- ਹਉ ਬਲਿਹਾਰੀ ਤਿਨ ਕਉ; ਸਿਫਤਿ ਜਿਨਾ ਦੈ ਵਾਤਿ[੧੧]॥ ਦਰਿ ਮੰਗਤੁ ਜਾਚੈ ਦਾਨੁ; ਹਰਿ ਦੀਜੈ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਿ॥

੨੯੧. ਤੂ ਆਪਿ ਸਵਾਰਹਿ ਆਪਿ; ਸਿਰਜਨਹਾਰਿਆ॥ ਬੇਦ ਪਾਠ; ਮਤਿ ਪਾਪਾ ਖਾਇ॥) ਗੁੰਦਣਾਂ[੧] ਕਰੋ, ਮਾਲਾ[੨]। ਕਾਇਆਂ ਫੁੱਲ। ਗੁਪ=ਸਿ ਪੋਲਾ- ਕਾਇਆ ਕੂਮਲ ਫੁਲ ਗੁਣ; ਨਾਨਕ. ਗੁਪਸਿ[੧] ਮਾਲ[੨]॥) ਗਾਵਣਾ ਕਰੇ, ਉਚਾਰਣਾ[੩]। ਫੁੱਲੀਂ। ਰਉਂ- ਏਨੀ ਫੁਲੀ ਰਉ[੩] ਕਰੇ; ਅਵਰ, ਕਿ ਚੁਣੀਅਹਿ ਡਾਲ॥) ਕੰਤ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤਾਂ ਰਿਦੇ 'ਚ ਹੀ ਵਸਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ, ਰਿਦੇ 'ਚ ਵਸ ਰਹੇ ਕੰਤ ਜੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਪ੍ਰਦੇਸ਼[੪] ਅਕਾਸ ਪਤਾਲ 'ਚ ਗਏ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ- ਜਿਨ ਕੇ ਕੰਤ ਦਿਸਾਪੁਰੀ[੪]; ਸੇ ਅਹਿ ਨਿਸਿ, ਫਿਰਹਿ ਜਲੰਤ॥) ਆਗ=ਮਨਿ। ਮਉਲਿਓ ਕਸਕੇ- ਪਹਿਲ ਬਸੰਤੈ ਆਗਮਨਿ; ਪਹਿਲਾ ਮਉਲਿਓ ਸੋਇ॥) ਮਉਲਿਐ ਮਉਲੀਐ ਮਉਲਿਹੁ ਤਿੰਨੇ ਕਸਕੇ- ਜਿਤੁ ਮਉਲਿਐ. ਸਭ ਮਉਲੀਐ; ਤਿਸਹਿ. ਨ ਮਉਲਿਹੁ ਕੋਇ॥

੨੯੨. ਸੰਮ੍ਰਾ=ਲਿਓਇ- ਜਾਂ ਸੁਖੁ. ਤਾ ਸਹੁ ਰਾਵਿਓ; ਦੁਖਿ ਭੀ ਸੰਮ੍ਰਾਲਿਓਇ॥) ਹੇ ਔਤਰੇ[੧]। ਅਵ=ਤਰਿ ਪੋਲਾ- ਅਵਤਰਿ[੧] ਆਇ; ਕਹਾ ਤੁਮ ਕੀਨਾ॥) ਮਰ ਜਾਣ ਨੂੰ[੨] ਭਾਵ ਮਰਨ ਸਮੇਂ- ਮਰਿ ਜਇਬੇ ਕਉ[੨]; ਕਿਆ ਕਰਹੁ ਅਭਾਗੇ॥) ਇਕ[੩] ਰਸ- ਮਰਤੀ ਬਾਰ; ਇਕਸਰ[੩] ਦੁਖੁ ਪਾਇਆ॥) ਪਕੜ ਲਿਆ[੪]- ਕੰਠ ਗਹਨ[੪]; ਤਬ ਕਰਨ ਪੁਕਾਰਾ॥ ਕੁਆਰ ਕੰਨਿਆ; ਜੈਸੇ ਕਰਤ ਸੀਗਾਰਾ॥) ਬੀਤੇ[੬] ਮੰਦਕਰਮਾਂ[੫]- ਅਮਲੁ ਪੋਲਾ ਮਿਲਵਾਂ- ਅਮਲੁ[੫] ਸਿਰਾਨੋ[੬]; ਲੇਖਾ ਦੇਨਾ॥) ਰਾਮਜੀ ਦੀ ਕਚਹਿਰੀ[੭] 'ਚ- ਚਲਹੁ ਸਿਤਾਬ; ਦੀਬਾਨਿ[੭] ਬੁਲਾਇਆ॥) ਸ਼ੀਘਰ[੮]- ਚਲੁ ਦਰਹਾਲੁ[੮]; ਦੀਵਾਨਿ ਬੁਲਾਇਆ॥

੨੯੩. ਥੱਾਕੀ- ਜਰਾ ਹਾਕਦੀ. ਸਭ ਮਤਿ ਥਾਕੀ; ਏਕ. ਨ ਥਾਕਸਿ ਮਾਇਆ॥ ਬਾਵਰੇ; ਤੈ. ਗਿਆਨ ਬੀਚਾਰੁ ਨ ਪਾਇਆ॥) ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ[੧]- ਜੋ ਜਨ ਜਾਨਿ ਭਜਹਿ, ਅਬਿਗਤ[੧] ਕਉ; ਤਿਨ ਕਾ ਕਛੂ ਨ ਨਾਸਾ॥) ਹਾਲ਼ਾ ਪੋਲਾ- ਏਕੁ ਕੋਟੁ ਪੰਚ ਸਿਕਦਾਰਾ; ਪੰਚੇ ਮਾਗਹਿ ਹਾਲਾ॥) ਡੱਸੈ- ਹਰਿ ਕੇ ਲੋਗਾ; ਮੋਕਉ ਨੀਤਿ ਡਸੈ ਪਟਵਾਰੀ॥) ਹਉਮੈ ਰੂਪੀ ਜਰੀਬ ਨਾਲ ਮਿਣਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੌਂ ਡਾਡੀ[੨] ਇਹ ਹਨ:- ਈਰਖਾ ਚੋਰੀ ਯਾਰੀ ਸੁਆਦ, ਨਿੰਦਾ, ਪਰ ਘਰ ਜਾਣਾ, ਪਰਾਇਆ ਹੱਕ, ਵੈਰ ਪਰਾਇਆ ਰੂਪ ਦੇਖਣ, ਵਿਕਾਰ ਆਦਿ। ਨਿਆਇ ਕਰਨ ਵਾਲ਼ੇ ਮੁੰਸਫ਼[੩] ਇਹ ਹਨ:- ਹੰਕਾਰ ਕੁਸੰਗਤ, ਫਿੱਕਾ ਬੋਲਣ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਾਣ ਸੌਣ, ਆਪਣੀ ਵਡਿਆਈ ਆਪ ਕਰਨ ਕਰਾਉਣ, ਜ਼ੁਲਮ, ਕਪਟ, ਲੂਣਹਰਾਮੀ, ਬੇਮੁਖ ਹੋਣਾ ਆਦਿ। ਸ਼ੁਭ ਗੁਣਾਂ ਰੂਪ ਪਰਜਾ[੪]। ਦਸ ਪੋਲਾ- ਨਉ ਡਾਡੀ[੨]. ਦਸ ਮੁੰਸਫ[੩] ਧਾਵਹਿ; ਰਈਅਤਿ[੪] ਬਸਨ ਨ ਦੇਹੀ॥) ਵੱਢੀ[੪]। ਬਿਸਟੱਾਲਾ- ਡੋਰੀ ਪੂਰੀ. ਮਾਪਹਿ ਨਾਹੀ; ਬਹੁ ਬਿਸਟਾਲਾ[੪] ਲੇਹੀ॥) ਬਹੱਤ੍ਰ[੫] ਕੋਠੀਆਂ ਵਾਲਾ ਸ੍ਰੀਰ[੬], ਬਹੱਤਰਿ- ਬਹਤਰਿ[੫] ਘਰ[੬], ਇਕੁ ਪੁਰਖੁ ਸਮਾਇਆ; ਉਨਿ ਦੀਆ ਨਾਮੁ ਲਿਖਾਈ॥) ਦੇਖਿਆ[੭] ਰੱਤੀ[੮] ਮਾਤ੍ਰ ਭੀ। ਸੋੱਧਿਆ- ਧਰਮਰਾਇ ਕਾ ਦਫਤਰੁ ਸੋਧਿਆ[੭]; ਬਾਕੀ ਰਿਜਮ[੮] ਨ ਕਾਈ॥) ਪੱਖ- ਦੁਖੀ ਦੁਹਾਗਨਿ; ਦੁਇ ਪਖ ਹੀਨੀ॥ ਜਿਨਿ

ਨਾਹ ਨਿਰੰਤਰਿ; ਭਗਤਿ ਨ ਕੀਨੀ॥) ਸੱਲਾਂ[੧੦], ਅਤਿਅੰਤ ਦੁੱਖਾਂ[੧੦] ਵਾਲਾ ਜੋ ਪੁਲ[੯] ਹੈ ਓਸ ਦਾ ਰਸਤਾ[੧੧] ਬੜਾ ਦੁਖਦਾਇਕ[੧੨] ਹੈ- ਪੁਰ[੯] ਸਲਾਤ[੧੦] ਕਾ; ਪੰਥੁ[੧੧] ਦੁਹੇਲਾ[੧੨]॥ ਦੁਖੀਆ ਦਰਦਵੰਦੁ; ਦਰਿ ਆਇਆ॥

੭੯੪. ਤੈ ਜੀਵਨੁ ਜਗਿ; ਸਚੁ ਕਰਿ ਜਾਨਾ॥) ਅਪੜੌਂਦੇ[੧] ਹਨ- ਜਿਨਿ ਜੀਉ ਦੀਆ; ਸੁ ਰਿਜਕੁ ਅੰਬਰਾਵੈ[੧]॥) ਨਾਸ਼[੧] ਘਰ[੨], ਖੱਾਨੇ- ਚੇਤਸਿ ਨਾਹੀ; ਦੁਨੀਆ ਫਨ[੧] ਖਾਨੇ[੨]॥) ਸਬੰਧ[੩]- ਭਾਈ ਬੰਧ[੩]; ਕੁਟੰਬ ਸਹੇਰਾ॥ ਓਇ ਭੀ ਲਾਗੇ; ਕਾਢੁ ਸਵੇਰਾ॥) ਰਿਦੇ[੧] ਸ਼ੀਰ[੨] ਨਾਲ[੨]- ਘਰ ਕੀ ਨਾਰਿ; ਉਰਹਿ[੧] ਤਨ[੨] ਲਾਗੀ॥) ਵਿਛੋੜੇ 'ਚ, ਤਪਿ[੫] ਤਪਿ[੫] ਸੜ[੬] ਸੜ[੬] ਕੇ- ਤਪਿ[੫] ਤਪਿ[੫] ਲੁਹਿ[੬] ਲੁਹਿ[੬]; ਹਾਥ ਮਰੋਰਉ॥ ਤੈ ਸਹਿ ਮਨ ਮਹਿ; ਕੀਆ ਰੋਸੁ॥ ਮੁਝੁ ਅਵਗਨ; ਸਹ ਨਾਹੀ ਦੋਸੁ॥) ਅਪਨੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਕੇ; ਹਉ ਬਿਰਹੈ ਜਾਲੀ॥) ਵਿੱਧਣ- ਵਿਧਣ ਖੂਹੀ; ਮੁੰਧ ਇਕੇਲੀ॥) ਬੇੱਲੀ- ਨਾ ਕੋ ਸਾਥੀ; ਨਾ ਕੋ ਬੇਲੀ॥) ਮੇੱਲੀ- ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਪ੍ਰਭਿ; ਸਾਧਸੰਗਿ ਮੇਲੀ॥) ਅੱਲਹੁ ਬੇੱਲੀ- ਜਾ ਫਿਰਿ ਦੇਖਾ; ਤਾ ਮੇਰਾ ਅਲਹੁ ਬੇਲੀ॥) ਖੰਡੇ[੭] ਨਾਲੋਂ, ਬ੍ਰੀਕ[੮]- ਪਿ-ਈਣੀ- ਖੰਨਿਅਹੁ[੭] ਤਿਖੀ; ਬਹੁਤੁ ਪਿਈਣੀ[੮]॥) ਕਸੁੰਭੜੇ ਦੇ ਫੁੱਲ[੯]। ਪਿਆਰੇ[੧੦]- ਹਥੁ. ਨ ਲਾਇ ਕਸੁੰਭੜੈ[੯]; ਜਲਿ ਜਾਸੀ ਢੋਲਾ[੧੦]॥) ਪਤਿ ਲੈਣਾ[੧੧] ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪਤ ਪੋਲਾ। ਬੋੱਲਾ-ਇਕ ਆਪੀਨੈ ਪਤ ਲੀ[੧੧]; ਸਹ ਕੇਰੇ ਬੋਲਾ॥) ਕਹਿ[੧੨] ਰਹੇ ਹਨ- ਕਹੈ ਫਰੀਦੁ. ਸਹੇਲੀਹੋ; ਸਹੁ ਅਲਾਏਸੀ[੧੨]॥) ਦੁਖੀ[੧੩] ਇਹ[੧੪]- ਹੰਸੁ ਚਲਸੀ ਡੁੰਮਣਾ[੧੩]; ਅਹਿ[੧੪] ਤਨੁ ਢੇਰੀ ਥੀਸੀ॥) ੭੨੮ ਤੋਂ ੭੯੪, ਸੂਹੀ ਰਾਗੁ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸੰਪੂਰਨੰ।

੭੯੫. ਤੋਂ ੮੫੮. ਬਿਲਾਵਲ ਰਾਗੁ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਅਰੰਭ

ਤੂ ਸੁਲਤਾਨੁ. ਕਹਾ ਹਉ ਮੀਆ; ਤੇਰੀ. ਕਵਨ ਵਡਾਈ॥) ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਔਗੁਣ ਆਦਿਕ ਕੁੱਤੇ[੧]। ਭਉੱਕਾਂ। ਤਾਈਂ- ਏਤੇ ਕੂਕਰ[੧]. ਹਉ ਬੇਗਾਨਾ; ਭਉਕਾ. ਇਸੁ ਤਨ ਤਾਈ॥) ਬੇੱਧਿਆ- ਮਨੁ ਬੇਧਿਆ. ਦਇਆਲ ਸੇਤੀ; ਮੇਰੀ ਮਾਈ॥

੭੯੬. ਛੁੱਟੜ[੧], ਧਰ-ਕੱਟੀ- ਮਾਇਆ ਮੋਹੁ; ਧਰਕਟੀ[੧] ਨਾਰਿ॥) ਭੈੜੀ[੨] ਇਸਤ੍ਰੀ[੩] ਟੂਣੇ[੪] ਕਰਨ ਵਾਲੀ। ਕੱਾਮਣਿ- ਭੂੰਡੀ[੨] ਕਾਮਣਿ[੩]; ਕਾਮਣਿਆਰਿ[੪]॥ ਰਾਜੁ ਰੂਪੁ ਝੂਠਾ; ਦਿਨ ਚਾਰਿ॥ ਨਾਮੁ ਮਿਲੈ; ਚਾਨਣੁ ਅੰਧਿਆਰਿ॥) ਜਿਸ ਗੁਰਸੇਵਕ ਜੀ ਦੇ ਪਿਤਾ[੫] ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਜੀ ਹਨ, ਉਹ ਨੀਵੀਂ ਜ਼ਾਤ[੬] ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ- ਬਾਪੁ[੫] ਦਿਸੈ; ਵੇਜਾਤਿ[੬] ਨ ਹੋਇ॥ ਸਬਦਿ ਮੁਏ; ਮਨੁ. ਮਨ ਤੇ ਮਾਰਿਆ॥ ਹਰਿ ਬਿਨੁ. ਕਿਉ ਰਹੀਐ; ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਪਛਾਨੇ॥) ਬੂੱਝ ਬੁੱਝਾਈ- ਹਰਿ ਬਿਨੁ. ਜੀਅਰਾ ਰਹਿ ਨ ਸਕੈ. ਖਿਨੁ; ਸਤਿਗੁਰਿ. ਬੂਝ ਬੁਝਾਈ॥) ਦੁਖੱਾਲੀ- ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਭੁ ਬਿਸਰੈ; ਹਉ ਮਰਉ ਦੁਖਾਲੀ॥ ਭੱਾਲੀ॥ ਨਿਹੱਾਲੀ॥ ਨੱਾਲੀ॥) ਮਿਲੈ ਦੇਲ੍ਹੀ ਦੀਪਕ- ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮਿ ਮਿਲੈ ਸਾਬਾਸਿ॥) ਚੜ੍ਹਾਇਆ- ਧ੍ਰਿਗੁ ਧ੍ਰਿਗੁ ਖਾਇਆ. ਧ੍ਰਿਗੁ ਧ੍ਰਿਗੁ ਸੋਇਆ; ਧ੍ਰਿਗੁ ਧ੍ਰਿਗੁ ਕਾਪੜੁ ਅੰਗਿ ਚੜਾਇਆ॥) ਜੱਗਜੀਵਨ- ਜਗਜੀਵਨ ਦਾਤਾ. ਜਨ ਸੇਵਕ ਤੇਰੇ; ਤਿਨ ਕੇ. ਤੈ ਦੂਖ ਨਿਵਾਰੇ॥) ਦਇਆ-ਪਤਿ- ਤੂ ਦਇਆਲੁ. ਦਇਆਪਤਿ ਦਾਤਾ; ਕਿਆ ਏਹਿ ਜੰਤ ਵਿਚਾਰੇ॥) ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਅਵਸਥਾ[੧]। ਗਹਣ-ਗਤਿ - ਤਿਨ ਕੀ ਗਹਣਗਤਿ[੧]; ਕਹੀ ਨ ਜਾਈ. ਸਚੈ ਆਪਿ ਸਵਾਰੇ॥

੭੯੭. ਅ-ਤੁੱਲੁ- ਅਤੁਲੁ; ਕਿਉ ਤੋਲਿਆ ਜਾਇ॥ ਤਾ ਕੋ ਜਾਣੈ; ਦੁਬਿਧਾ ਜਾਇ॥ ਜਿਸਨੋ ਲਾਏ; ਲਗੈ ਤਿਸੁ ਆਇ॥) ਦਿਖਾ ਪੋਲਾ- ਜਬ ਅਪੁਨੀ ਜੋਤਿ ਖਿੰਚਹਿ. ਤੂ ਸੁਆਮੀ; ਤਬ ਕੋਈ. ਕਰਉ ਦਿਖਾ ਵਖਿਆਨਾ॥) ਮਰਹੱਟੀ ਬੋਲੀ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ[੧]। ਮਨੁਖਾ ਪੋਲਾ- ਚਹੁ ਜੁਗਾ ਕਾ ਹੁਣਿ

ਨਿਬੇੜਾ; ਨਰ ਮਨੁਖਾ[1] ਨੋ. ਏਕੁ ਨਿਧਾਨਾ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਿਨੀ ਧਿਆਇਆ ਹਰਿ ਹਰਿ; ਜਗਿ ਤੇ. ਪੂਰੇ ਪਰਵਾਨਾ॥) ਆਪੇ ਗੁਰੁ. ਚੇਲਾ ਹੈ ਆਪੇ; ਆਪੇ ਗੁਣੀ ਨਿਧਾਨਾ॥

੭੯੮. ਕਹਤ ਸੁਣਤ. ਸਭੇ ਸੁਖ ਪਾਵਹਿ; ਮਾਨਤ. ਪਾਹਿ ਨਿਧਾਨਾ॥ ਮੰਗਲੁ; ਨਾਰੀ ਗਾਵਹਿ ਆਏ॥ ਅੰਤਰਿ ਸਬਦੁ; ਮਿਟਿਆ ਅਗਿਆਨੁ ਅੰਧੇਰਾ॥ ਜੀਵਣ ਮਰਣੁ ਕੋ; ਸਮਸਰਿ ਵੇਖੈ॥

੭੯੯. ਗਿ॒ਰਸਤਿ- ਮਾਇਆ ਗਿਰਸਤਿ. ਭ੍ਰਮਤੁ ਹੈ ਪ੍ਰਾਨੀ; ਰਖਿ ਲੇਵਹੁ. ਜਨੁ ਅਪਨਾ॥) ਹਰਿ ਜੀ ਨੇ ਉਧਾਰਨਾ ਕੀਤੇ। ਉ॒ਧਰਿਓ- ਓਹੁ ਢੋਵੈ ਢੋਰ, ਹਾਥਿ ਚਮੁ ਚਮਰੇ; ਹਰਿ ਉਧਰਿਓ ਪਰਿਓ ਸਰਨਾ॥) ਨਰ ਸਿੰਘ ਆਦਿਕ ਨਾਵਾਂ[1] ਵਾਲੇ ਅਕਾਲਜੀ[2]- ਮੇਰੇ ਮਨ ਜਪਿ; ਨਰਹਰ ਨਾਮੁ[1], ਨਰਹਰਾ[2]॥) ਉੱਚ॒ਰਹੁ- ਮੇਰੇ ਮਨ; ਹਰਿ ਗੁਣ ਹਰਿ ਉਚਰਹੁ॥

੮੦੦. ਹਰਿ ਜਨ; ਦੇਖਹੁ ਸਤਿਗੁਰੁ ਨੈਨੀ॥) ਸੁ॒ਮੱਤਿ ਵੱਸਿ- ਮਤਿ ਸੁਮਤਿ. ਤੇਰੈ ਵਸਿ ਸੁਆਮੀ; ਹਮ ਜੰਤ. ਤੂ ਪੁਰਖੁ ਜੰਤੈਨੀ॥) ਬੱਧਿਕ- ਸਾਕਤ ਮੂੜ. ਮਾਇਆ ਕੇ ਬਧਿਕ; ਵਿਚਿ ਮਾਇਆ. ਫਿਰਹਿ ਫਿਰੰਦੇ॥ ਬੋਲਹੁ ਭਈਆ ਰਾਮ ਨਾਮੁ; ਪਤਿਤ. ਪਾਵਨੋ॥ ਹਰਿ; ਸੰਤ ਭਗਤ ਤਾਰਨੋ॥

੮੦੧. ਨਿਤ ਗਾਈਐ ਹਰਿ; ਦੂਖ ਬਿਸਾਰਨੋ॥) ਸੰਗਤੀਂ- ਮਿਲਿ ਸੰਗਤੀ; ਗੁਨ ਗਾਵਨੋ॥) ਕੀ॒ਈ- ਹਰਿ ਕੀਈ; ਹਮਾਰੀ ਸਫਲ ਜਾਤਾ॥) ਪੱਾਸੀ- ਸੋ ਜਨੁ; ਮਿਲਿਆ ਹਰਿ ਪਾਸੀ॥ ਪਾਇਆ ਵੇੜੁ ਮਾਇਆ; ਸਰਬ ਭੁਇਅੰਗਾ॥) ਯਤਨ ਕਰਕੇ[1]- ਨਿਰਮੋਲਕੁ ਹੀਰਾ; ਮਿਲੈ ਨ. ਉਪਾਇਆ[1]॥ ਸਰਬ ਕਲਿਆਣ ਕੀਏ; ਗੁਰਦੇਵ॥ ਸੇਵਕੁ; ਅਪਨੀ ਲਾਇਓ ਸੇਵ॥ ਗੁਰ ਕੇ ਚਰਨ; ਲਗੇ ਮਨਿ ਮੀਠੇ॥

੮੦੨. ਅ॒ਗਨਤ- ਅਗਨਤ ਗੁਣ; ਠਾਕੁਰ ਪ੍ਰਭ ਤੇਰੇ॥) ਮਾਂਗੈ ਕਮਾਵਾਂ- ਸੇਵਕੁ ਜਨ ਕੀ. ਸੇਵਾ ਮਾਗੈ; ਪੂਰੈ ਕਰਮਿ ਕਮਾਵਾ॥ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮੁ ਅਰਾਧੀਐ ਨਿਰਮਲੁ; ਮਨੈ ਹੋਵੈ ਪਰਗਾਸੋ॥) ਉਧਰ॒ਹਿ- ਗਾਵਤੇ ਉਧਰਹਿ. ਸੁਣਤੇ ਉਧਰਹਿ; ਬਿਨਸਹਿ ਪਾਪ ਘਨੇਰੇ॥

੮੦੩. ਤਹ ਦੂਖ ਨ ਭੂਖ. ਨ ਰੋਗੁ ਬਿਆਪੈ; ਚਰਨ ਕਮਲ ਲਿਵ ਲਾਈਐ॥ ਤਹ ਜਨਮ ਨ ਮਰਣੁ. ਨ ਆਵਣ ਜਾਣਾ; ਨਿਹਚਲੁ ਸਰਣੀ ਪਾਈਐ॥ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਛੋਹੁ ਨ ਮੋਹੁ ਬਿਆਪੈ; ਨਾਨਕ. ਹਰਿ ਏਕੁ ਧਿਆਈਐ॥) ਅ॒ਚਰਜੁ ਅ॒ਚਰਜ- ਨਾਨਕ. ਅਚਰਜੁ ਅਚਰਜ ਸਿਉ ਮਿਲਿਆ; ਕਹਣਾ ਕਛੂ ਨ ਜਾਏ॥) ਬਿਰਲੋ॒ਈ- ਐਸੋ ਗਿਆਨੁ; ਬਿਰਲੋਈ ਪਾਏ॥) ਸਹਿਤ[1] ਆਸਰੇ। ਸ॒ਧਰਨਾ- ਆਪਿ ਉਪਾਵਨ; ਆਪਿ ਸਧਰਨਾ[1]॥) ਬਿਭੂਤੀ[2] ਮਾਇਆ[2] ਆਪ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸਹਾਰਨ[3] ਵਾਲੇ ਹਨ- ਆਪਨ ਬਿਭਉ[2]; ਆਪ ਹੀ ਜਰਨਾ[3]॥) ਮਹੱਤੁ ਸਾਧਾਂ- ਮਾਨੁ ਮਹਤੁ. ਨ ਸਕਤਿ ਹੀ ਕਾਈ; ਸਾਧਾ ਦਾਸੀ ਥੀਓ॥

੮੦੪. ਸੁ॒ਮੱਤਿ- ਕਵਨ ਸੁਮਤਿ; ਜਿਤੁ ਹਰਿ ਹਰਿ ਜਪਨਾ॥) ਮਾਂਗਨਿ- ਕਰਿ ਆਸਾ; ਆਇਓ ਪ੍ਰਭ ਮਾਗਨਿ॥) ਵਿਹੜਾ[1]। ਆਂਗਨਿ- ਤੁਮ੍ ਪੇਖਤ; ਸੋਭਾ ਮੇਰੈ ਆਗਨਿ[1]॥) ਰਵਿ ਰਹਿਆ ਪ੍ਰਭੁ; ਸਭ ਮਹਿ ਆਪੇ॥) ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ[1], ਵਿਕਾਰਾਂ ਔਗੁਣਾਂ ਦੀ ਤਪਸ਼[2]- ਤਿਖਾ[1] ਭੂਖ; ਬਹੁ ਤਪਤਿ[2] ਵਿਆਪਿਆ॥) ਕਿਲਬਿਖ ਭਜੁ ਪੋਲੇ- ਕਿਲਬਿਖ ਕਾਟੈ; ਭਜੁ ਗੁਰ ਕੇ ਚਰਨਾ॥ ਅਵਰਿ ਕਰਮ; ਸਭਿ ਲੋਕਾਚਾਰ॥ ਸਾਧੂ ਧੂਰਿ ਮਿਲੈ; ਨਿਸਤਰੀਐ॥) ਇਸਥਿੱਤ[2]- ਸਗਲ ਮਨੋਰਥ; ਪੂਰਨ ਆਸੀਨਾ[2]॥

੮੦੫. ਸਫਲ ਜਨਮੁ ਹੋਵਤ; ਵਡਭਾਗੀ॥ ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਪ੍ਰਭੁ; ਘਰ ਮਹਿ ਆਇਆ॥

ਪਤਿਤ. ਪਾਵਨ ਪ੍ਰਭ ਬਿਰਦੁ; ਬੇਦਿ ਲੇਖਿਆ॥ ਗੁਣ ਬੇਅੰਤ ਪ੍ਰਭ; ਗਹਿਰ ਗੰਭੀਰੇ॥) ਪੂਜਾ ਪੋਲਾ– ਤੁਮ੍ ਹੀ ਜਾਨਹੁ; ਅਪਨੀ ਪੂਜਾ॥ ਆਪਹੁ; ਕਛੂ ਨ ਹੋਵਤ ਭਾਈ॥ ਗੁਣ ਨਿਧਾਨ ਪ੍ਰਭੁ; ਤਿਨ ਹੀ ਪਾਇਆ॥) ਪੜਦੇ[੧] ਕਰਕੇ –ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ; ਮਾਇਆ ਪਟਲਿ[੧] ਬਿਸਰਿਆ॥

੮੦੬. ਮੌਤ[੧] ਦੀ ਫਾਹੀ[੨] ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਸਿਰ ਤੋਂ ਪੈਰਾਂ ਤੱਕ–ਮਿਰਤਕ[੧] ਫਾਸ[੨]; ਗਲੈ ਸਿਰਿ ਪੈਰੇ॥ ਚਰਨ ਕਮਲ ਪ੍ਰਭ ਕੇ; ਨਿਤ ਧਿਆਵਉ॥) ਅ॒ਕਥ ਕਥਾ ਬਾਨੀ ਪੋਲੇ– ਅਕਥ ਕਥਾ; ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਭ ਬਾਨੀ॥) ਪਾਪਾਂ ਔਗੁਣਾਂ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਫਾਹੀ[੨] –ਦਿਨੁ ਦਿਨੁ ਛਿਜਤ, ਬਿਕਾਰ ਕਰਤ ਅਉਧ; ਫਾਹੀ[੨] ਫਾਥਾ. ਜਮ ਕੈ ਜਾਲ॥

੮੦੭. ਰੱਜਿ– ਰਜਿ ਰਜਿ ਭੋਜਨੁ ਖਾਵਹੁ; ਮੇਰੇ ਭਾਈ॥ ਸਤਿਗੁਰ; ਕਰਿ ਦੀਨੇ ਅਸਥਿਰ ਘਰ ਬਾਰ॥) ਗੁਰੂ–ਘਰਾਂ[੧] 'ਚ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗੁਰਸੇਵਕਾਂ[੧]। ਗ੍ਰਿਹਨ– ਜੋ ਜੋ ਨਿੰਦ ਕਰੈ ਇਨ ਗ੍ਰਿਹਨ[੧] ਕੀ; ਤਿਸੁ ਆਗੈ ਹੀ ਮਾਰੈ ਕਰਤਾਰ॥) ਸਤਿਸੰਗਤ[੨]– ਸਰਬ ਸੁਖਾ ਤੇਰੀ ਮੰਡਲੀ[੨]; ਤੇਰਾ ਮਨੁ ਤਨੁ ਆਰੋਗ॥

੮੦੮. ਜਗੱਤ੍ਰ– ਜੈ ਜੈਕਾਰੁ ਜਗਤ੍ਰ ਮਹਿ; ਲੋਚਹਿ ਸਭਿ ਜੀਆ॥) ਮ੍ਰਿਤ– ਮ੍ਰਿਤ ਮੰਡਲ ਜਗੁ ਸਾਜਿਆ; ਜਿਉ ਬਾਲੂ ਘਰ ਬਾਰ॥) ਸਿੱਖਿਆ[੧]– ਸੁਨਿ ਮੇਰੀ ਮਨਸਾ[੧]. ਮਨੈ ਮਾਹਿ; ਸਤਿ ਦੇਖੁ ਬੀਚਾਰਿ॥ ਕਹਾ ਸੁ ਭਾਈ ਮੀਤ ਹੈ; ਦੇਖੁ ਨੈਨ ਪਸਾਰਿ॥) ਬਚਨ[੧] ਕਰਾਂਗੇ[੨]– ਜਿਉ ਮਿਲੈ ਪਿਆਰਾ ਆਪਨਾ; ਤੇ ਬੋਲ[੧] ਕਰਾਗਉ[੨]॥) ਜ਼ਿੰਦਗੀ[੧] ਹਵਨ[੨] ਕਰੀਏ, ਬੰਦਗੀ ਗੁਰੂ ਸੇਵਾ 'ਚ– ਕਰਉ ਬੇਨਤੀ ਅਤਿ ਘਨੀ; ਇਹੁ ਜੀਉ[੧] ਹੋਮਾਗਉ[੨]॥ ਕਹੁ ਨਾਨਕ. ਤਿਨਿ ਪਾਇਆ; ਤਨੁ ਮਨੁ ਸੀਤਲਾਗਉ॥

੮੦੯. ਰਾਖਹੁ. ਅਪਨੀ ਸਰਣਿ ਪ੍ਰਭ; ਮੋਹਿ ਕਿਰਪਾ ਧਾਰੇ॥ ਹਮ ਅਵਗਨ ਕਰਹ ਅਸੰਖ. ਨੀਤਿ; ਤੁਮ੍ ਨਿਰਗੁਨ ਦਾਤਾਰੇ॥) ਦੱਾਸੀ– ਦਾਸੀ ਸੰਗਤਿ. ਪ੍ਰਭੂ ਤਿਆਗਿ; ਏ ਕਰਮ ਹਮਾਰੇ॥) ਅਕਿਰਤ॒ਘਨਾਰੇ– ਤੁਮ੍ ਦੇਵਹੁ ਸਭੁ ਕਿਛੁ. ਦਇਆ ਧਾਰਿ; ਹਮ ਅਕਿਰਤਘਨਾਰੇ॥) ਕਹੁ ਨਾਨਕ. ਸਰਣਿ ਦਇਆਲ ਗੁਰ; ਲੇਹੁ ਮੁਗਧ ਉਧਾਰੇ॥) ਨੀ॒ਧਰਿਆ– ਨੀਧਰਿਆ. ਧਰ ਤੇਰੀਆ; ਇਕ ਨਾਮ ਅਧਾਰਾ॥) ਸਮੱਗ੍ਰੀ– ਸਗਲ ਸਮਗ੍ਰੀ ਤੇਰੀਆ; ਸਭ ਤੇਰੀ ਜੁਗਤਾ॥) ਜੋ ਮੰਨ[੧] ਲੈਂਦਾ[੨]– ਜੋ ਤੁਮ੍ ਕਰਹੁ ਸੋਈ ਭਲਾ; ਮਨਿ[੧] ਲੇਤਾ[੨] ਮੁਕਤਾ॥) ਪ੍ਰਭ ਜੀ ਦੇ ਭੈ ਰੂਪੀ ਚਰਨਾਂ ਰਹਿਤ ਪਿੰਗਲਾ[੨], ਅਗਿਆਨ ਰੂਪੀ ਪਹਾੜ[੩] ਤੋਂ ਪਾਰ ਹੋ ਗਿਆ, ਗੁਰੂ ਜਸ ਕਰਨ ਵੱਲੋਂ ਗੂੰਗਾ ਮੂਰਖ[੪], ਪ੍ਰੀਤ ਰੂਪੀ ਜ਼ਬਾਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਜ਼ਬਾਨ ਨਾਲ, ਸਾਵਧਾਨ[੫] ਹੋ ਕੇ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਗੁਰੂ ਜਸ ਬੋਲਣ[੬] ਵਾਲੇ ਹੋ ਗਏ– ਪਿੰਗੁਲ[੨]. ਪਰਬਤ[੩] ਪਾਰਿ ਪਰੇ; ਖਲ[੪]. ਚਤੁਰ[੫] ਬਕੀਤਾ[੬]॥

੮੧੦. ਅੱਧੀ[੧] ਦਮੜੀ[੨], ਧਨੀ[੪] ਗਿਣੇ[੩] ਗਏ– ਸ੍ਰਮੁ ਕਰਤੇ. ਦਮ[੧] ਆਢ[੨] ਕਉ; ਤੇ ਗਨੀ[੩] ਧਨੀਤਾ[੪]॥) ਗੋੱਲੀ[੩]– ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ, ਮੋਹਿ ਨਾਮੁ ਦੇਹੁ; ਨਾਨਕ. ਦਰ ਸਰੀਤਾ[੩]॥) ਪਰਾਏ[੧] ਝਗੜੇ[੨]– ਅਹੰਬੁਧਿ ਪਰ[੧] ਬਾਦ[੨] ਨੀਤ; ਲੋਭ ਰਸਨਾ ਸਾਦਿ॥ ਐਸੀ ਪੇਖੀ ਨੇਤ੍ਰ ਮਹਿ; ਪੂਰੇ ਗੁਰ ਪਰਸਾਦਿ॥) ਵਿਸ਼ੇ[੫] ਪਦਾਰਥ[੫] ਆਦਿ– ਰੂਪ ਧੂਪ ਸੋਗੰਧਤਾ; ਕਾਪਰ ਭੋਗਾਦਿ[੫]॥) ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਹਾਂਪਾਪੀ[੬] ਸ੍ਰੀਰ ਸੰਗ ਮਿਲਦਿਆਂ, ਜੀਵ ਪਦਾਰਥ ਬਦਬੋ ਵਾਲੇ ਹੋ ਗਏ– ਮਿਲਤ ਸੰਗਿ ਪਾਪਿਸਟ[੬] ਤਨ; ਹੋਏ ਦੁਰਗਾਦਿ॥ ਫਿਰਤ ਫਿਰਤ ਮਾਨੁਖੁ ਭਇਆ; ਖਿਨ ਭੰਗਨ ਦੇਹਾਦਿ॥) ਅਜਪਾ ਜਾਪ ਦੇ ਵਾਜੇ[੨]– ਸੂਖ ਸਹਜ

ਨਾਨਕ ਅਨੰਦ; ਤਾ ਕੈ ਪੂਰਨ ਨਾਦ[2]॥) ਭੱਗੇ- ਪੰਚ ਚੋਰ ਆਗੈ ਭਗੇ; ਜਬ ਸਾਧਸੰਗੇਤ॥ ਬਿਨੁ ਸਾਧੂ ਜੋ ਜੀਵਨਾ; ਤੇਤੋ ਬਿਰਥਾਰੀ॥ ਸਗਲ ਰੇਨ ਇਹੁ ਮਨੁ ਭਇਆ; ਬਿਨਸੀ ਅਪ ਧਾਰੀ॥) ਉਸਤਤ[ਾ] (ਪਰ) ਪਰਾਏ (ਦੂਖਨਾ) ਦੋਸ਼ ਅਰੋਪਣੇ, ਭਾਵ ਨਿੰਦਾ ਕਰਨੀ (ਪਰ) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਜੀਆਂ ਨੂੰ, (ਦੂਖਨਾ) ਦੁਖਾਉਣਾ- ਨਿੰਦ ਚਿੰਦ[ਾ] ਪਰ ਦੂਖਨਾ; ਏ. ਖਿਨ ਮਹਿ ਜਾਰੀ॥ ਤਨ ਮਨ ਸੀਤਲ ਭਏ ਅਬ; ਮੁਕਤੇ ਸੰਸਾਰੀ॥

੮੧੧. ਧੂੜੀ[1] ਪਗ ਪੋਲਾ- ਮੋਕਉ ਦੀਜੈ ਦਾਨੁ ਪ੍ਰਭ; ਸੰਤਨ ਪਗ ਰਾਲ[1]॥) ਕਰੁਣਾ-ਪਤੇ- ਬਿਨਉ ਕਰਉ ਕਰੁਣਾਪਤੇ; ਪਿਤਾ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ॥) ਮਾਂਗਨਾ- ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਤੁਮ ਤੇ ਮਾਗਨਾ; ਵਡਭਾਗੀ ਪਾਏ॥) ਜੀਵਾਂ- ਨਾਨਕ ਕੀ ਅਰਦਾਸਿ ਪ੍ਰਭ; ਜੀਵਾ ਗੁਨ ਗਾਏ॥) ਨੱਸਨਾ- ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਕੈ ਬਾਸਬੈ; ਕਲਮਲ ਸਭਿ ਨਸਨਾ॥) ਹੱਸਨਾ) ਬਿਗਸ-ਨਾ ਪੋਲਾ- ਬੁਧਿ ਪ੍ਰਗਾਸ ਪ੍ਰਗਟ ਭਈ; ਉਲਟਿ ਕਮਲੁ ਬਿਗਸਨਾ॥) ਫਟਿਆ ਬਸਤ੍ਰ[2], ਪਹਿਰਨੇ[3] ਕਰਕੇ- ਭਗਤ ਜਨਾ ਕਾ ਲੂਗਰਾ[2]; ਓਢਿ[3]. ਨਗਨ ਨ ਹੋਈ॥ ਸਾਕਤ ਸਿਰਪਾਉ ਰੇਸਮੀ; ਪਹਿਰਤ ਪਤਿ ਖੋਈ॥

੮੧੨. ਚਰਨ-ਧੂੜੀ[1]- ਸੰਤ ਜਨਾ ਕੀ ਰੇਣੁਕਾ[1]; ਲੈ ਮਾਥੈ ਲਾਵਉ॥) ਅ-ਟਲ- ਅਟਲ ਬਚਨ ਸਾਧੂ ਜਨਾ; ਸਭ ਮਹਿ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ॥) ਬਾਤਾਂ- ਅਨਿਕ ਬਾਤਾ. ਸਭਿ ਕਰਿ ਰਹੇ; ਗੁਰੁ. ਘਰਿ ਲੈ ਆਇਆ॥ ੧॥) ਸਮਾਂ[2] ਬਹੁਤ ਦੁਰਲੱਭ[3] ਹੈ। ਦੁਲ-ਭਾਇਆ- ਕਰਮ ਭੂਮਿ, ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਬੋਇ; ਅਉਸਰੁ[2] ਦੁਲਭਾਇਆ[3]॥ ਮਤ ਭੂਲਹੁ. ਮਾਨੁਖ ਜਨ; ਮਾਇਆ ਭਰਮਾਇਆ॥ ਜਿਨਿ ਅਨਿਕ ਏਕ, ਬਹੁ ਰੰਗ ਕੀਏ; ਹੈ ਹੋਸੀ ਏਹ॥) ਕਥਨ ਕਰੀਦੇ ਹਨ[4]- ਊਚੇ ਤੇ ਊਚਾ ਵਡਾ; ਸਭ ਸੰਗਿ ਬਰਨੇਹ[4]॥

੮੧੩. - ਕਰਣਹਾਰੁ. ਜੋ ਕਰਿ ਰਹਿਆ; ਸਾਈ ਵਡਿਆਈ॥) ਹੱਥਾਂ[1] ਧੋਣਾ[2], ਪਗ ਪੋਲਾ- ਜਲੁ ਢੋਵਉ, ਇਹ ਸੀਸ ਕਰਿ; ਕਰ[1] ਪਗ ਪਖਲਾਵਉ[2]॥) ਬੇਰੀਆ ਕੰਨੇ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ- ਬਾਰਿ ਜਾਉ. ਲਖ ਬੇਰੀਆ; ਦਰਸੁ ਪੇਖਿ ਜੀਵਾਵਉ॥ ੧॥ ਝਾੜੂ[3] ਪੱਖਾ[4]- ਦੇਉ ਸੂਹਨੀ[3] ਸਾਧ ਕੈ; ਬੀਜਨੁ[4] ਢੋਲਾਵਉ॥

੮੧੪. ਸੁਣਿ ਸੁਣਿ ਜੀਵੈ ਦਾਸੁ ਤੁਮ੍ਹ; ਬਾਣੀ. ਜਨ ਆਖੀ॥ ਦੀਨ ਦਇਆਲ ਪ੍ਰਭ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ; ਤਾ ਕੀ ਨਦਰਿ ਨਿਹਾਲ॥ ਸੁਨਤ ਜਪਤ. ਹਰਿ ਨਾਮ ਜਸੁ; ਤਾ ਕੀ ਦੂਰਿ ਬਲਾਈ॥ ਨੀਚੁ ਅਨਾਥੁ ਅਜਾਨੁ ਮੈ; ਨਿਰਗੁਨ ਗੁਣ ਹੀਨੁ॥

੮੧੫. ਏਕਸੁ ਆਗੈ ਬੇਨਤੀ; ਰਵਿਆ ਸ੍ਰਬ ਥਾਇ॥) ਹੇ ਮਨ! ਤੇਰੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਕਰਕੇ ਕਿਹੜਾ ੨ ਨਹੀ ਡਿੱਗਿਆ[1], ਪਤਰਿਆ ਪੋਲਾ- ਕਵਨੁ ਕਵਨੁ ਨਹੀ ਪਤਰਿਆ[1]; ਤੁਮ੍ਰੀ ਪਰਤੀਤਿ॥) ਖੋਟੇ[2] ਕਮਲਾ[3]- ਮਨ ਖੁਟਹਰ[2].ਤੇਰਾ ਨਹੀ ਬਿਸਾਸੁ; ਤੂ ਮਹਾ ਉਦਮਾਦਾ[3]॥) ਖੋਤੇ[1] ਵਾਂਗ ਅੜੀਅਲ ਵਿਕਾਰੀ ਮਨ, ਸਮਾਧੀ ਲਾਉਣ ਰੂਪ ਪੈਖੜ[4].ਪਾਉਣਾ ਹੈ, ਸਤਿਸੰਗਤ 'ਚ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣਾਉਣ ਰੂਪ ਛੱਟ ਲੱਦਣੀ[3]- ਖਰ[1] ਕਾ ਪੈਖਰੁ[2] ਤਉ ਛੂਟੈ; ਜਉ ਊਪਰਿ ਲਾਦਾ[3]॥) ਨਿਰਲੱਜੇ- ਸਿਮਰਹਿ ਨਾਹੀ ਜੋਨਿ ਦੁਖ; ਨਿਰਲਜੇ ਭਾਂਡ॥) ਸਰਬੰਸ[2]। ਸਰਬਸੁ ਪੋਲਾ ਮਿਲਵਾਂ- ਤਨੁ ਧਨੁ ਸਰਬਸੁ[2] ਆਪਣਾ; ਪ੍ਰਭਿ ਜਨ ਕਉ ਦੀਨ੍ਹਾ॥) ਨਾਨਕ; ਨਰਕਿ ਨ ਜਾਈ॥

੮੧੬. ਔਗੁਣਾਂ ਪਾਪਾਂ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਤਪਾਇਆ ਠੰਢਾ[1] ਹੋ[2] ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਚਰਣਾਰ-ਬਿੰਦ- ਸਦਾ ਸਿਮਰਿ ਚਰਣਾਰਬਿੰਦ; ਸੀਤਲ[1] ਹੋਤਾਇਆ[2]॥) ਉਸਨ ਪੋਲਾ- ਰੇ ਪ੍ਰਾਣੀ. ਉਸਨ ਸੀਤ ਕਰਤਾ ਕਰੈ; ਘਾਮ ਤੇ ਕਾਢੈ॥) ਆਸ-ਮ- ਬਰਨ ਆਸ੍ਰਮ ਸਾਸਤ੍ਰ ਸੁਨਉ; ਦਰਸਨ ਕੀ ਪਿਆਸ॥) ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ

ਜਾ ਕਉ ਮਿਲੇ; ਧਨਿ ਧਨਿ ਤੇ. ਈਸੁਰ॥) ਨਿਬ੍ਹਤ ਪੋਲਾ- ਖਾਤ ਖਰਚਤ. ਨਿਬਹਤ ਰਹੈ; ਗੁਰ ਸਬਦੁ ਅਖੁਟ॥) ਸਮੱਗਰੀ- ਪੂਰਨ ਭਈ ਸਮਗਰੀ; ਕਬਹੂ ਨਹੀ ਤੂਟ॥

੮੧੭. ਜਪਿ ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ. ਨਿਧਾਨ ਸੁਖ; ਪੂਰਾ ਗੁਰੁ ਪਾਇਆ॥) ਭਗਤੀ ਰੂਪੀ ਲਾਠੀ[1]। ਲਸ੍ਟਿਕਾ - ਰਾਮਚੰਦ ਕੀ ਲਸਟਿਕਾ[1]; ਜਿਨਿ. ਮਾਰਿਆ ਰੋਗੁ॥) ਬਾਂਹ। ਅਪ੍ਨਇਆ- ਬਾਹ ਪਕੜਿ. ਪ੍ਰਭਿ ਕਾਢਿਆ; ਕੀਨਾ ਅਪਨਇਆ॥) ਨਿਰ੍ਭਇਆ- ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਮਨ ਤਨ ਸੁਖੀ; ਨਾਨਕ. ਨਿਰਭਇਆ॥ ਕਰੁ ਧਰਿ ਮਸਤਕਿ. ਥਾਪਿਆ; ਨਾਮੁ ਦੀਨੋ ਦਾਨਿ॥ ਰਾਮ ਰਾਜ. ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰਿ; ਕੀਨੇ ਗੁਰਦੇਵ॥) ਉੱਚਰਤ- ਉਚਰਤ ਗੁਨ ਗੋਪਾਲ ਜਸੁ; ਦੂਰ ਤੇ ਜਮੁ ਭਾਗੈ॥

੮੧੮. ਨਜ਼ਰ[1]- ਤੰਤੁ ਮੰਤੁ. ਨਹ ਜੋਹਈ; ਤਿਤੁ. ਚਾਖੁ[1] ਨ ਲਾਗੈ॥ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨੁ ਰਾਗ ਨਾਦ ਧੁਨਿ; ਇਹੁ ਬਨਿਓ ਸੁਆਉ॥ ਮੈ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ ਆਨੰਦ੍ਮੈ- ਨਾਨਕ. ਭਗਤ ਆਨੰਦਮੈ; ਪੇਖਿ ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਧੀਰ॥ ਨਿੰਦਕ ਮਿਰਤਕ ਹੋਇ ਗਏ; ਤੁਮ੍ ਹੋਹੁ ਨਿਚਿੰਦ॥

੮੧੯. ਅ੍ਗਨਤ- ਊਚ ਅਪਾਰ ਅਗਨਤ ਹਰਿ; ਸਭਿ ਜੀਅ ਜਿਸੁ ਹਾਥਿ॥) ਸਾਈਂ ਜੀ ਦੇ ਲੇਖੇ ਵਾਲੀ। ਸਾਈਂ। ਸੁ੍ਲੱਖਣੀ- ਸਾਈ ਘੜੀ ਸੁਲਖਣੀ; ਸਿਮਰਤ ਹਰਿ ਨਾਮ॥) ਬਦਨਾਮ[1]- ਪ੍ਰਗਟ ਭਏ ਸੰਸਾਰ ਮਹਿ; ਫਿਰਤੇ ਪਹਨਾਮ[1]॥ ਮਰਿ ਮਰਿ ਜਨਮੇ; ਜਿਨ ਬਿਸਰਿਆ ਜੀਵਨ ਕਾ ਦਾਤਾ॥ ਸੁਣਿ ਸੁਆਮੀ ਅਰਦਾਸਿ ਜਨ; ਤੁਮ੍ ਅੰਤਰਜਾਮੀ॥

੮੨੦. ਸਾਕਤ ਗੀਤ ਨਾਦ. ਧੁਨਿ ਗਾਵਤ; ਬੋਲਤ ਬੋਲ. ਅਜਾਏ॥) ਨਾਸ਼[1]। ਨਾਸ਼[3] ਕੀਤਾ ਹੈ- ਅਭਿਮਾਨੁ ਖੋਇ[1] ਖੋਇ[1] ਖੋਇ[1], ਖੋਈਹਉ[3]; ਮੋਕਉ. ਸਤਿਗੁਰ ਮੰਤ੍ਰੁ ਦ੍ਰਿੜਾਏ॥) ਅ੍ਤੁੱਲੁ- ਅਤੁਲੁ ਅਤੁਲੁ ਅਤੁਲੁ. ਨਹ ਤੁਲੀਐ; ਭਗਤਿ ਵਛਲੁ ਕਿਰਪਾਏ॥ ਸੁਨੀਅਤ; ਪ੍ਰਭ ਤਉ ਸਗਲ ਉਧਾਰਨ॥) ਗ੍ਰਹਿਣ[3] ਕਰ[4] ਲਈ- ਸੰਚਿ ਬਿਖਿਆ ਲੇ, ਗ੍ਰਾਹਜੁ[3] ਕੀਨੀ[4]; ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਮਨ ਤੇ ਡਾਰਨ॥ ਸੰਤਨ ਕੈ ਸੁਨੀਅਤ; ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਬਾਤ॥ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨੁ, ਆਨੰਦ ਮੰਗਲ ਧੁਨਿ; ਪੂਰਿ ਰਹੀ. ਦਿਨਸੁ ਅਰੁ ਰਾਤਿ॥

੮੨੧. ਕੋਟਿ ਜਨਮ ਕੀ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਨਿਵਾਰੀ; ਰਾਮ ਰਸਾਇਣਿ ਆਤਮ ਧ੍ਰਾਪ॥ ਦਾਸ ਕੀ ਲਾਜ ਰਖੈ; ਮਿਹਰਵਾਨੁ॥) ਦਾਸਨ ਦਾਸ ਨੇ ਹੰਗਤਾ ਦਾ ਪੜਦਾ[1] ਨਹੀਂ ਖਿੱਚਿਆ[2] ਭਾਵ ਤਾਣਿਆਂ- ਊਚਨ ਊਚਾ. ਬੀਚੁ[1] ਨ ਖੀਚਾ[2]; ਹਉ ਤੇਰਾ. ਤੂੰ ਮੋਰਾ॥) ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਵਿੱਤ੍ਰ[1] ਤੋਂ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਸੁੱਚੇ[2] ਤੋਂ ਸੁੱਚੇ[3], ਸੁੱਚੇ[4] ਤੋਂ ਸੁੱਚੇ[5] ਸੁੱਚੇ[6] ਹਨ- ਨਿਰਮਲ[1] ਨਿਰਮਲ[1], ਸੂਚਾ[2] ਸੂਚੋ[3]; ਸੂਚਾ[4] ਸੂਚੋ[5] ਸੂਚਾ[6]॥) ਅੰਤ ਨ ਅੰਤਾ, ਸਦਾ ਬੇਅੰਤਾ; ਕਹੁ ਨਾਨਕ. ਊਚੋ ਊਚਾ॥) ਆਕੜ[6] ਹਠ[7] ਫੁੱਲ[8] ਫੁੱਲ[8] ਕੀ[6] ਪੌਂਦਾ[10] ਹੈਂ[11]। ਜਿਵੇਂ ਦੀਵੇ ਦਾ ਫੁੱਲ ਕਾਲਖ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਉਂ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਕਾਲਖ ਹੈ। ਗੜ੍। ਐਂਠਿ- ਐਸੇ ਗੜ ਮਹਿ. ਐਠਿ[6] ਹਠੀਲੋ[7]; ਫੂਲਿ[8] ਫੂਲਿ[8] ਕਿਆ[6] ਪਾਵਤ[10] ਹੇ[11]॥

੮੨੨. ਦਿਲ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ[1] ਜਸ[2] ਭਗਤੀ[3], ਗੁਰਸਬਦ ਰੂਪੀ ਦੀਵਾ[4]। ਮਉੱਲੀ- ਰੂਪ[1] ਨ ਧੂਪ[2]. ਨ ਗੰਧ[3], ਨ ਦੀਪਾ[4]; ਓਤਿ ਪੋਤਿ, ਅੰਗ ਅੰਗ ਸੰਗਿ ਮਉਲੀ॥) ਦ੍ਇਆਲ- ਪੂਰਨ. ਪੂਰਿ ਰਹਿਓ ਸੰਪੂਰਨ; ਸੀਤਲ ਸਾਂਤਿ. ਦਇਆਲ ਦਈ॥ ਸਤੁ ਸੰਤੋਖੁ ਦਇਆ ਧਰਮੁ ਸੁਚਿ; ਸੰਤਨ ਤੇ. ਇਹੁ ਮੰਤੁ ਲਈ॥ ਕਿਆ ਹਮ. ਜੀਅ ਜੰਤ ਬੇਚਾਰੇ; ਬਰਨਿ ਨ ਸਾਕਹ, ਏਕ ਰੋਮਾਈ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਮਹੇਸ ਸਿਧ ਮੁਨਿ ਇੰਦ੍ਰਾ; ਬੇਅੰਤ ਠਾਕੁਰ. ਤੇਰੀ ਗਤਿ ਨਹੀ ਪਾਈ॥) ਅ੍ਚਰਜੁ- ਅਚਰਜੁ ਸੁਨਿਓ ਪਰਾਪਤਿ ਭੇਟੁਲੇ; ਸੰਤ ਚਰਨ ਚਰਨ. ਮਨੁ ਲਾਈਐ॥) ਜੁਗਤੀ[1]। ਬਿਧੀਐ ਪੋਲਾ- ਕਿਤੁ ਬਿਧੀਐ[1];

ਕਿਤੁ ਸੰਜਮਿ ਪਾਈਐ॥) ਹੇ ਭਲੇ ਪੁਰਸ਼ੋ[੫], ਪਿਆਰਿਓ[੫]– ਕਹੁ ਸੁਰਜਨ[੫]; ਕਿਤੁ ਜੁਗਤੀ ਧਿਆਈਐ॥) ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਕਿਸੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਤਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤ ਅੱਗੇ ਦਿਲ ਦੇ ਵਿੱਚ ਲਈ ਹੀ ਲਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਜੀ, ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਦਾ ਫ਼ਲ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦੇਣਗੇ[੬]?– ਜੋ ਮਾਨੁਖ. ਮਾਨੁਖ ਕੀ ਸੇਵਾ[੬]; ਓਹੁ ਤਿਸ ਕੀ ਲਈ ਲਈ, ਫੁਨਿ ਜਾਈਐ॥

੮੨੩. ਅਨ ਬੋਲੇ ਕਉ. ਤੁਹੀ ਪਛਾਨਹਿ; ਜੋ. ਜੀਅਨ ਮਹਿ ਹੋਤਾ॥ ਰੇ ਮਨ ਕਾਇ, ਕਹਾ ਲਉ ਡਹਕਹਿ; ਜਉ ਪੇਖਤ ਹੀ ਸੰਗਿ ਸੁਨਤਾ॥) ਉ॒ਠਰੀਐ– ਨਿੰਦਕੁ. ਪ੍ਰਭੂ ਭੁਲਾਇਆ. ਕਾਲੁ ਨੇਰੈ ਆਇਆ; ਹਰਿ ਜਨ ਸਿਉ ਬਾਦੁ ਉਠਰੀਐ॥) ਕਾਚ ਬਿਹਾਝਨ, ਕੰਚਨ ਛਾਡਨ; ਬੈਰੀ ਸੰਗਿ ਹੇਤੁ. ਸਾਜਨ ਤਿਆਗਿ. ਖਰੇ॥) ਕਿਸੇ[੧] ਦੇ ਹੱਥ[੨] ਤੋਂ[੩] ਨਾਸ[੪]– ਹਾਥ ਦੇਇ ਰਾਖੈ. ਅਪਨੇ ਕਉ; ਕਾਹੂ[੧] ਨ ਕਰ[੨] ਤੇ[੩], ਕਛੁ ਖੀਨਾ[੪]॥

੮੨੪. ਤਾ ਕੀ ਸਰਨਿ. ਪਰਿਓ ਨਾਨਕ ਦਾਸੁ; ਜਾ ਤੇ ਊਪਰਿ. ਕੋ ਨਾਹੀ॥ ਕਹੁ ਨਾਨਕ. ਤਾ ਕੀ ਸਰਣਾਈ; ਜਾ ਕਾ ਕੀਆ. ਸਗਲ ਜਹਾਨੁ॥) ਹਰਿ ਗੁਨ ਗਾਵਤ. ਪਰਉਪਕਾਰ ਨਿਤ; ਤਿਸੁ ਰਸਨਾ ਕਾ ਮੋਲੁ. ਕਿਛੁ ਨਾਹੀ॥) ਮਾਇਆ, ਔਗੁਣਾਂ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਹਿਰ[੧] ਦਾ ਜੰਗਲ਼[੨] ਲੰਘਣਾ[੩] – ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ. ਸੁਆਮੀ ਪ੍ਰਭੁ ਅਪਨਾ; ਅਨਦ ਸੇਤੀ ਬਿਖਿਆ[੧] ਬਨੁ[੨] ਗਾਹੀ[੩]॥ ਧੀਰਉ; ਦੇਖਿ ਤੁਮ੍ਹਾਰੇ ਰੰਗਾ॥) ਪੂਜਾ ਪੋਲਾ– ਅਚੁਤ ਪੂਜਾ ਜੋਗ; ਗੋਪਾਲ॥) ਸਮ੍ਰੱਥ, ਅ॒ਕਥ ਪੋਲਾ– ਸਰਨਿ ਸਮ੍ਰਥ ਅਕਥ ਸੁਖ ਦਾਤਾ; ਕਿਰਪਾ ਸਿੰਧੁ. ਬਡੋ ਦਇਆਲ॥ ਪੁਨਹ॒ਚਰਨ– ਜੇਤੇ ਪੁਨਹਚਰਨ ਸੇ ਕੀਨ੍ਹੇ; ਮਨਿ ਤਨਿ, ਪ੍ਰਭ ਕੇ ਚਰਣ ਗਹੇ॥)

੮੨੫. ਪੁਤ੍ਰ ਮੀਤ ਧਨੁ. ਕਿਛੁ ਨ ਰਹਿਓ; ਸੁ ਛੋਡਿ ਗਇਆ. ਸਭ ਭਾਈ ਸਾਕੁ॥) ਦੋਵੈ ਥਾਵ ਰਖੇ; ਗੁਰ ਸੂਰੇ॥

੮੨੬. ਨੱਸੇ– ਦਰਸਨੁ ਦੇਖਤ; ਦੋਖ ਨਸੇ॥ ਮਿਟੀ ਉਪਾਧਿ. ਭਇਆ ਸੁਖੁ ਸਾਚਾ; ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਸਿਮਰਿਆ ਜਾਣੁ॥) ਜਮਾਂ ਔਗੁਣਾਂ ਤੋਂ ਉਧਾਰ[੧] ਲਏ। ਉ॒ਧਰਿ– ਕੰਠਿ ਲਾਇ ਰਾਖੇ. ਜਨ ਅਪਨੇ; ਉਧਰਿ[੧] ਲੀਏ. ਲਾਇ ਅਪਨੈ ਪਾਲ॥

੮੨੭. ਇਸਥਿੱਤ[੨] ਬ੍ਰਹਮ ਜੀ 'ਚ ਨਿਸਚੇ[੧] ਕਰਕੇ ਮਿਲਿ ਕੇ– ਸਹੀ[੧] ਸਲਾਮਤਿ[੨] ਮਿਲਿ ਘਰਿ ਆਏ; ਨਿੰਦਕ ਕੇ, ਮੁਖ ਹੋਏ ਕਾਲ॥) ਬਿਸੁਅੰ॒ਭਰ। ਸਮੱਗ੍ਰੀ– ਬਿਸ੍ਵੰਭਰ ਪੂਰਨ ਸੁਖ ਦਾਤਾ; ਸਗਲ ਸਮਗ੍ਰੀ ਪੋਖਣ ਭਰਣ॥) ਮੈ ਨਾਹੀ; ਪ੍ਰਭ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਤੇਰਾ॥) ਹੋਰ[੨] ਦੇਖਦੇ[੩] ਨਹੀਂ– ਸਾਧ ਮੂਰਤਿ, ਗੁਰੁ ਭੇਟਿਓ, ਨਾਨਕ; ਮਿਲਿ ਸਾਗਰ ਬੂੰਦ, ਨਹੀ ਅਨ[੨] ਹੇਰਾ[੩]॥)

੮੨੮. ਐਸਾ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਜਿੱਥੇ ਆਪਜੀ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦੇ, ਮੁੱਕਰ[੧] ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਮੁੱਕਰਨ– ਜੋ ਜੋ ਕੀਨੋ. ਸੋ ਤੁਮ੍ ਜਾਨਿਓ; ਪੇਖਿਓ. ਠਉਰ ਨਾਹੀ ਕਛੁ, ਢੀਠ ਮੁਕਰਨ[੧]॥) ਉਧਾਰਨ[੧] ਵਾਲਾ। ਉ॒ਧਰਨ– ਹਮਰੋ ਸਹਾਉ. ਸਦਾ ਸਦ ਭੂਲਨ; ਤੁਮ੍ਰੋ ਬਿਰਦੁ, ਪਤਿਤ. ਉਧਰਨ॥) ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਬੋਲ ਚਾਲ[੨]। ਸੰ॒ਭਾਖਨੁ– ਜਨ ਕੀ ਟਹਲ, ਸੰਭਾਖਨੁ[੨] ਜਨ ਸਿਉ; ਊਠਨੁ ਬੈਠਨੁ, ਜਨ ਕੈ ਸੰਗਾ॥) ਚਰਨ ਧੂੜੀ[੩] ਰਜ ਪੋਲਾ– ਜਨ ਚਰ ਰਜ[੩], ਮੁਖਿ ਮਾਥੈ ਲਾਗੀ; ਆਸਾ ਪੂਰਨ ਅਨੰਤ ਤਰੰਗਾ॥ ਜਨ ਕੀ ਧੂਰਿ, ਕੀਓ ਮਜਨੁ ਨਾਨਕ; ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੇ ਹਰੇ ਕਲੰਗਾ॥

੮੨੯. ਦਿਸੇ ਪੋਲਾ– ਕੇਸਵ. ਕਲੇਸ ਨਾਸ, ਅਘ ਖੰਡਨ; ਨਾਨਕ. ਜੀਵਤ ਦਰਸ ਦਿਸੇ॥

੮੩੦. ਹੌਕਿਆਂ[੧] 'ਚ ਭੂਖਣ[੨]। ਕੱਜਰ, ਅ॒ਭਰਨ– ਮੋਹਨ. ਨੀਦ ਨ ਆਵੈ ਹਾਵੈ[੧]; ਹਾਰ

ਕਜਰ, ਬਸਤ੍ਰ ਅਭਰਨ[੨] ਕੀਨੇ॥ ਸੁਨਹੁ ਸਹੇਰੀ, ਮਿਲਨ ਬਾਤ ਕਹਉ; ਸਗਰੋ ਅਹੰ ਮਿਟਾਵਹੁ; ਤਉ ਘਰ ਹੀ. ਲਾਲਨੁ ਪਾਵਹੁ॥) ਪਿਆਰੇ[੩]- ਮੋਹਨੁ ਲਾਲਨੁ[੩]; ਪਾਇਓ ਰੀ॥) ਨਿਸਚੇ[੪] ਕਰਕੇ- ਰਾਚਹੁ ਨਾਥ ਹੀ[੪]; ਸਹਾਈ ਸੰਤਨਾ॥) ਭੌਰਾ[੫] ਧੂੜੀ[੬]- ਆਹੇ ਮਨ. ਅਵਰੁ ਨ ਭਾਵੈ, ਚਰਨਾਵੈ ਚਰਨਾਵੈ; ਉਲਝਿਓ ਅਲਿ[੫], ਮਕਰੰਦ[੬] ਕਮਲ ਜਿਉ॥ ਅਨ; ਨਾਹੀ ਨਾਹੀ ਰੇ॥) ਨਾਵਾਂ, ਦੁ-ਪਦੇ- ਰਾਗੁ ਬਿਲਾਵਲੁ ਮਹਲਾ ੯ ਦੁਪਦੇ) ਅਜਾਮੱਲੁ- ਅਜਾਮਲੁ ਗਨਿਕਾ ਜਿਹ ਸਿਮਰਤ; ਮੁਕਤ ਭਏ ਜੀਅ ਜਾਨੋ॥) ਅ-ਚੱਲ- ਅਚਲ ਅਮਰ ਨਿਰਭੈ ਪਦੁ ਪਾਇਓ; ਜਗਤ ਜਾਹਿ ਹੈਰਾਨੋ॥) ਰੱਛਕ- ਨਾਨਕ ਕਹਤ, ਭਗਤ ਰਛਕ ਹਰਿ; ਨਿਕਟਿ ਤਾਹਿ. ਤੁਮ ਮਾਨੋ॥

੮੩੧. ਮਨੁ ਮਾਇਆ ਬੰਧਿਓ; ਸਰ ਜਾਲਿ॥) ਆਇਆ[੧] ਸੋ ਕਾਲ਼[੨] ਵੱਸ ਦਿਸ ਰਿਹਾ ਹੈ- ਜੋ ਆਂਜੈ[੧]; ਸੋ ਦੀਸੈ ਕਾਲਿ[੨]॥ ਮਨਮੁਖਿ ਹਉਮੈ; ਪਤਿ ਗਵਾਈ॥) ਬਦਚਲਣ[੨], ਮੁਰਦੇ[੩] ਵਾਂਗ ਛੋਹਣੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਕੁਚ-ਲ ਪੋਲਾ- ਨਾਮ ਬਿਨਾ; ਝੂਠੇ ਕੁਚਲ[੨] ਕਛੋਤਿ[੩]॥) ਧਰਮ ਕਰਮ[੪]- ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਾਂਤਿ; ਊਤਮ ਕਰਾਮੰ[੪]॥ ਮਨਮੁਖਿ; ਜੋਨੀ ਦੂਖ ਸਹਾਮੰ॥

੮੩੨. ਬੁੱਧੀ[੧]- ਮਨ ਕਾ ਕਹਿਆ; ਮਨਸਾ[੧] ਕਰੈ॥) ਉੱਚਰੈ, ਦੂਜੇ ਅਰਥ 'ਚ ਉ-ਚਰੈ। ਇਹੁ ਮਨੁ; ਪੁੰਨੁ ਪਾਪੁ ਉਚਰੈ॥) ਕ-ਲਤੁ- ਤਨੁ ਧਨੁ ਕਲਤੁ; ਸਭੁ ਦੇਖੁ ਅਭਿਮਾਨਾ॥) ਕੈਂਸੀਆਂ[੨]- ਗੀਤ ਰਾਗ ਘਨ[੨] ਤਾਲ; ਸਿ ਕੂਰੇ॥) ਨਟ[੨] ਦੇ ਵੱਟੇ[੩]। ਪੜ੍ਹਿ- ਅੰਤਰਿ ਕ੍ਰੋਧੁ; ਪੜਹਿ ਨਟ[੨] ਸਾਲਾ[੩]॥) ਅੰਤ[੪] ਨੂੰ- ਬਿਨੁ ਨਾਵੈ; ਪਾਜੁ ਲਹਗੁ ਨਿਦਾਨਿ[੪]॥ ਗੁਰਿ ਕਹਿਆ; ਸਾ ਕਾਰ ਕਮਾਵਹੁ॥) ਚੱਲੈ- ਤਿਸੁ ਨਾਲਿ; ਕਿਆ ਚਲੈ ਪਹਨਾਮੀ॥) ਇਜ਼ਤ[੧]। ਸੱਚੀ। ਪਤਿ ਪੂਜਾ ਪੋਲੇ- ਮੰਨੇ ਨਾਮੁ; ਸਚੀ ਪਤਿ[੧] ਪੂਜਾ॥)

੮੩੩. ਗ-ਵਈਆ- ਆਪੈ ਆਪੁ ਖਾਇ. ਹਉ ਮੇਟੈ; ਅਨ ਦਿਨੁ ਹਰਿ ਰਸ ਗੀਤ ਗਵਈਆ॥ ਮਿ-ਲਈਆ ਰ-ਮਈਆ ਪ-ੜਈਆ ਲ-ਗਈਆ) ਬੇੜੀ[੧] ਜਹਾਜ਼[੨]। ਲੰ-ਘਈਆ- ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਪੋਤੁ[੧] ਬੋਹਿਥਾ[੨]; ਖੇਵਟੁ ਸਬਦੁ ਗੁਰੁ. ਪਾਰਿ ਲੰਘਈਆ॥) ਗੋਪਾਲ, ਹੋੜੇ ਔਂਕੜ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਅਵਾਜ ਬੋਲੋ। ਬ-ਜਈਆ- ਗੁਰਮੁਖਿ. ਮਨੂਆ ਇਕਤੁ ਘਰਿ ਆਵੈ; ਮਿਲਉ ਗੋਪਾਲ. ਨੀਸਾਨੁ ਬਜਈਆ॥) ਸੁ-ਣਈਆ ਰ-ਵਈਆ ਪਸ-ਰਈਆ ਲ-ਖਈਆ ਗੰ-ਧਈਆ ਗੁ-ਸਈਆ ਸ-ਮਈਆ ਬ-ਨਈਆ ਮਿ-ਟਈਆ ਖੁ-ਲ੍ਹਈਆ ਪ-ਰਈਆ ਦ੍ਰਿ-ੜਈਆ ਬੁ-ਡਈਆ ਕ-ਮਈਆ ਚ-ਲਈਆ ਪੁਰ-ਖਈਆ- ਗੁਰਮੁਖਿ ਅਗਮ ਅਗੋਚਰੁ ਧਿਆਇਆ; ਹਉ ਬਲਿ ਬਲਿ, ਸਤਿਗੁਰ ਸਤਿ ਪੁਰਖਈਆ॥ ਸ-ਮਈਆ ਟਿ-ਕਈਆ ਕ-ਢਈਆ ਕ-ਥਈਆ ਤਿ-ਖਈਆ ਵ-ਜਈਆ)

੮੩੪. ਇੰਰਿੰਡ[੧] ਕੌੜਾ ਸੁਭਾਉ। ਪਲਾਹ[੨], ਫਿੱਕਾ ਸੁਭਾਉ- ਮਿਲਿ ਸਤਸੰਗਤਿ. ਪਰਮਪਦੁ ਪਾਇਆ; ਮੈ ਹਿਰਡ[੧] ਪਲਾਸ[੨], ਸੰਗਿ ਹਰਿ ਬੁਹੀਆ॥) ਖੜਸੋਕੜ ਸ਼ਰਧਾ ਰੂਪ ਜੜ੍ਹ ਨਹੀਂ, ਭਗਤੀ ਰੂਪ ਛਿੱਲ ਨਹੀਂ, ਪ੍ਰੇਮ ਰੂਪੀ ਰਸ ਨਹੀਂ, ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਕਰਮਾਂ ਰੂਪ ਪੱਤੇ ਨਹੀਂ, ਧਰਮ ਰੂਪੀ ਫੁੱਲ ਨਹੀਂ, ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ ਰੂਪੀ ਫਲ ਨਹੀਂ, ਸ਼ਾਂਤੀ ਰੂਪ ਛਾਂ ਨਹੀਂ[੩], ਊਭ-ਸੁੱਕ- ਸਾਕਤ ਕੂੜੇ. ਊਭਸੁਕ[੩] ਹੂਏ; ਮਨਿ ਅਭਿਮਾਨੁ, ਵਿਛੁੜਿ ਦੂਰਿ ਗਈਆ॥ ਪਰਮ ਬੈਰਾਗੁ, ਨਿਤ ਨਿਤ ਹਰਿ ਧਿਆਏ; ਮੈ. ਹਰਿ ਗੁਣ ਕਹਤੇ. ਭਾਵਨੀ ਕਹੀਆ॥) ਬੁਝੀ ਬੁ-ਝਈਆ ਪੋਲੇ- ਗੁਰਮਤਿ ਨਾਮੁ. ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਜਲੁ ਪਾਇਆ; ਅਗਨਿ ਬੁਝੀ. ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਬੁਝਈਆ॥) ਪੂ-ਰਈਆ ਰ-ਵਈਆ ਉਸ-ਰਈਆ ਖੇ-ਲਈਆ ਦ੍ਰਿ-ੜਈਆ ਪ-ਖਈਆ।

੮੩੫. ਗਿ੍ਰਸਤੁ ਟਿ੍ਕਈਆ- ਤਜੈ ਗਿਰਸਤੁ. ਭਇਆ ਬਨਵਾਸੀ; ਇਕੁ ਖਿਨੁ. ਮਨੂਆ ਟਿਕੈ ਨ ਟਿਕਈਆ॥) ਕ੍ਰਈਆ ਚੇਟ੍ਕਈਆ ਉ੍ਪਈਆ ਚੰ੍ਡਈਆ) ਸਪੁੱਤ੍ਰ[1] ਨੀਚ-ਜਾਤ[2] ਚ੍ਮਈਆ- ਨਾਮਾ ਜੈਦੇਉ ਕੰਬੀਰੁ ਤ੍ਰਿਲੋਚਨੁ; ਅਉਜਾਤਿ[2] ਰਵਿਦਾਸੁ ਚਮਿਆਰੁ ਚਮਈਆ[1]॥) ਰ੍ਖਈਆ ਪ੍ਰਈਆ ਦਿ੍ਖਈਆ ਲ੍ਗਈਆ ਮਿ੍ਲਈਆ। ਬ੍ਲਈਆ॥) ਮੱਥੇ ਦਾ ਗਹਿਣਾ[1], ਗਹ੍ਨਈਆ- ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਾਰੁ ਕੰਠਿ ਹੈ ਬਨਿਆ; ਮਨੁ ਮੋਤੀਚੂਰੁ[1], ਵਡ ਗਹਨ ਗਹਨਈਆ॥) ਫੋਕ੍ਟਈਆ ਸ੍ਮਈਆ ਉ੍ਠਈਆ ਸੁ੍ਨਈਆ ਪ੍ਵਈਆ ਭਰ੍ਮਈਆ।

੮੩੬. ਲੋ੍ਭਈਆ ਸ੍ਦਈਆ ਜ੍ਮਈਆ) ਬੂਝੈ ਪੋਲਾ, ਪ੍ਭਵਨੁ- ਪ੍ਰਭਵਨੁ ਕਰੈ, ਬੂਝੈ ਨਹੀ ਤ੍ਰਿਸਨਾ; ਮਿਲਿ ਸੰਗਿ ਸਾਧ, ਦਇਆ ਘਰੁ ਲਹੀਆ॥) ਪ੍ਰੇਰਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ[2]- ਜੋ ਜੋ ਮਿਲੈ ਸਾਧੂ ਜਨ ਸੰਗਤਿ; ਧਨੁ ਧੰਨਾ ਜਟੁ, ਸੈਣੁ ਮਿਲਿਆ ਹਰਿ ਦਈਆ[2]॥

੮੩੭. ਰਾਮ. ਗੁਰਿ ਮੋਹਨਿ; ਮੋਹਿ ਮਨੁ ਲਈਆ॥) ਆਕਲ ਬਿਕਲ ਪੋਲੇ- ਹਉ ਆਕਲ ਬਿਕਲ ਭਈ.ਗੁਰ ਦੇਖੇ; ਹਉ.ਲੋਟ ਪੋਟ ਹੋਇ ਪਈਆ॥) ਪ੍ਵਈਆ- ਅਨੇਕ ਜਨਮ ਕੇ ਵਿਛੁੜੇ. ਜਨ ਮੇਲੇ; ਜਾ ਸਤਿ ਸਤਿ ਸਤਿਗੁਰ ਸਰਣਿ ਪਵਈਆ॥) ਉਪਮਾ. ਜਾਤ ਨ ਕਹੀ, ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਭ ਕੀ; ਉਪਮਾ. ਜਾਤ ਨ ਕਹੀ॥ ਤਜਿ ਆਨ; ਸਰਣਿ ਗਹੀ॥ ਤਜਿ; ਆਨ ਕਤਹਿ ਨ ਜਾਹਿ॥) ਚੜ੍ਹਿ- ਚੜਿ ਨਾਵ ਸੰਤ; ਉਧਾਰਿ॥ ਤੇ; ਜਮੁ ਨ ਪੇਖਹਿ ਨੈਨ॥) ਵੱਸਿ- ਪ੍ਰਭ; ਭਗਤ ਵਸਿ ਦਇਆਲ॥ ਦੁਖ ਦੀਨ ਦਰਦ; ਨਿਵਾਰ॥ ਮਨ ਮਿਸਟ; ਹਰਿ ਹਰਿ ਰੰਗ॥

੮੩੮. ਤਮ ਅਗਿਆਨ; ਮੋਹਤ ਘੂਪ॥ ਚਿਤ ਗੁਪਤ; ਕਰਮਹਿ ਜਾਨ॥ ਜਿਉ ਤਰੁਨਿ; ਭਰਤ ਪਰਾਨ॥) ਬਹੁਤਾ ਭੁੱਖਾ[1] ਪਦਾਰਥ[2]। ਖੁੱਧਿਆਰਥ- ਜਿਉ ਮਹਾ ਖੁਧਿਆਰਥ[1]; ਭੋਗੁ[2]॥) ਮੈਗਲ੍ਹਿ- ਮੈਗਲਹਿ; ਕਾਮੈ ਬੰਧੁ॥) ਗ੍ਰ੍ਸਤ; ਬਿ੍ਖਈ- ਜਿਉ ਗ੍ਰਸਤ; ਬਿਖਈ ਧੰਧੁ॥) ਨਾਸ[3]- ਜਿਉ ਦੀਪ; ਪਤਨ[3] ਪਤੰਗ॥ ਜਿਉ ਚੋਰੁ; ਹਿਰਤ ਨਿਸੰਗ॥) ਆਦਤ[4] -ਜਿਉ ਜੂਆਰ; ਬਿਸਨੁ[4] ਨ ਜਾਇ॥ ਸੰਸਾਰੁ; ਉਤਰਸਿ ਪਾਰਿ॥) ਥਿੱਤੀ। ਘਰੁ ਦਸਵਾਂ। ਜਤਿ ਪੋਲਾ- ਬਿਲਾਵਲੁ ਮਹਲਾ ੧ ਥਿਤੀ ਘਰੁ ੧੦ ਜਤਿ)

੮੩੯. ਅੰਡਜ; ਫੋੜਿ ਜੋੜਿ ਵਿਛੋੜਿ॥ ਧਰਤਿ ਅਕਾਸੁ ਕੀਏ; ਬੈਸਣ ਕਉ ਥਾਉ॥ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਥਿੱਤਾਂ 'ਤੇ- ਤ੍ਰਿਤੀਆ; ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸਨੁ ਮਹੇਸਾ॥ ਇਕਿ ਦਰਿ ਘਰਿ; ਸਾਚੈ ਦੇਖਿ ਹਦੂਰਿ॥ ਸਾਤ ਸਮੁੰਦ; ਭਰੇ ਨਿਰਮਲ ਨੀਰਿ॥ ਪਉਣ ਪਾਣੀ ਅਗਨੀ; ਬਿਸਰਾਉ॥ ਤਿਸੁ ਮਹਿ; ਮਨੂਆ ਰਹਿਆ ਲਿਵ ਲਾਇ॥

੮੪੦. ਏਕਾਦਸੀ; ਇਕੁ ਰਿਦੈ ਵਸਾਵੈ॥ ਫਲੋਹਾਰ ਕੀਏ; ਫਲੁ ਜਾਇ॥ ਜਾਗਤੁ ਜਾਗਿ; ਰਹੈ ਲਿਵ ਲਾਇ॥ ਬਰਤੀ ਬਰਤ; ਰਹੈ ਨਿਹਕਾਮ॥) ਅ੍ਜਪਾ ਪੋਲਾ- ਅਜਪਾ ਜਾਪੁ; ਜਪੈ ਮੁਖਿ ਨਾਮ॥) ਸਮੁੰਦ- ਤੇਰਸਿ. ਤਰਵਰ; ਸਮੁਦ ਕਨਾਰੈ॥) ਨਿੱਡਰੁ- ਨਿਡਰੁ. ਬੂਡਿ ਮਰੈ; ਪਤਿ ਖੋਇ॥ ਰਾਜਸ ਤਾਮਸ ਸਤ; ਕਾਲ ਸਮਾਵੈ॥) ਮੱਸਿਆ[1]- ਅਮਾਵਸਿਆ[1]; ਚੰਦੁ ਗੁਪਤੁ ਗੈਣਾਰਿ॥) ਫੁੱਟੈ। ਖੱਪਰੁ- ਫੁਟੈ ਖਪਰੁ; ਦੁਬਿਧਾ ਮਨਸਾ॥) ਤੋਂ[1]- ਮਮਤਾ ਜਾਲ ਤੇ[1]; ਰਹੈ ਉਦਾਸਾ॥

੮੪੧. ਬਿਸਰਾਮ ਦਿਨਾਂ 'ਤੇ ਲਾਉ, ਆਦਿੱਤ੍ਵਾਰਿ- ਆਦਿਤਵਾਰਿ; ਆਦਿ ਪੁਰਖੁ ਹੈ ਸੋਈ॥ ਹਿਰਦੈ ਜਪਨੀ ਜਪਉ; ਗੁਣਤਾਸਾ॥ ਹਰਿ ਅਗਮ ਅਗੋਚਰੁ ਅਪਰੰਪਰ ਸੁਆਮੀ; ਜਨ ਪਗਿ ਲਗਿ

ਧਿਆਵਉ, ਹੋਇ ਦਾਸਨਿ ਦਾਸਾ॥ ਆਖਿ ਆਖਿ; ਰਹੇ ਸਭਿ ਲਿਵ ਲਾਇ॥) ਪੱਲੈ– ਜਿਸੁ ਦੇਵੈ; ਤਿਸੁ ਪਲੈ ਪਾਇ॥ ਮੰਗਲਿ; ਮਾਇਆ ਮੋਹੁ ਉਪਾਇਆ॥ ਲਾਹਾ ਨਾਮੁ; ਪਾਏ ਗੁਰ ਦੁਆਰਿ॥ ਪ੍ਰੇਤ ਭੂਤ ਸਭਿ; ਦੂਜੈ ਲਾਏ॥

੮੪੨. ਨਾਨਕ. ਗੁਰਮੁਖਿ ਬੂਝੈ ਕੋ; ਸਬਦੁ ਵੀਚਾਰਿ॥) ਤਾਂ। ਰੱਾਤੇ– ਥਿਤੀ ਵਾਰ ਤਾ; ਜਾ ਸਚਿ ਰਾਤੇ॥) ਬਿ=ਗਤੀ– ਮਨਮੁਖ ਮਰਹਿ; ਮਰਿ ਬਿਗਤੀ ਜਾਹਿ॥ ਭਵਿ ਭਵਿ ਭਰਮਹਿ; ਕਾਚੀ ਸਾਰੀ॥

੮੪੩. ਥਿਤੀ ਵਾਰ; ਸੇਵਹਿ ਮੁਗਧ ਗਵਾਰ॥ ਨਾਨਕ. ਗੁਰਮੁਖਿ ਬੂਝੈ; ਸੋਝੀ ਪਾਇ॥) ਬੇਸਮਝ[੧] ਨਵੀਨ[੨] ਗੋਲ਼ ਵਾਸੇ[੩] ਸੰਸਾਰ 'ਚ। ਨਵੇਲੜੀ=ਆ– ਮੁੰਧ[੧] ਨਵੇਲੜੀਆ[੨]; ਗੋਇਲਿ[੩] ਆਈ ਰਾਮ॥ ਮਟੁਕੀ ਡਾਰਿ ਧਰੀ; ਹਰਿ ਲਿਵ ਲਾਈ ਰਾਮ॥ ਨਾਨਕ. ਮੁੰਧ ਨਵੇਲ ਸੁੰਦਰਿ; ਦੇਖਿ ਪਿਰੁ. ਸਾਧਾਰਿਆ॥ ਦਰਿ ਜਾਇ ਦਰਸਨੁ ਕਰੀ ਭਾਣੈ; ਤਾਰਿ ਤਾਰਣਹਾਰਿਆ॥

੮੪੪. ਨਵ ਹਾਣਿ ਨਵ ਧਨ, ਸਬਦਿ ਜਾਗੀ; ਆਪਣੇ ਪਿਰ. ਭਾਣੀਆ॥ ਤਜਿ ਕੂੜੁ ਕਪਟੁ ਸੁਭਾਉ ਦੂਜਾ; ਚਾਕਰੀ ਲੋਕਾਣੀਆ॥) ਪਤੀ ਰਾਮਜੀ ਬਿਨਾ, ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨ ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਮਹਾਂ ਵਿਸਮਾਦ ਸੁੰਦਰ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਵਾਲੀ[੧] ਗੁਰਸੇਵਕ ਸਖੀ– ਜਾਗੁ ਸਲੋਨੜੀਏ[੧]; ਬੋਲੈ ਗੁਰਬਾਣੀ ਰਾਮ॥) ਆਸਰਾ[੧], ਤਕੀਆ ਪੋਲਾ, ਤੇਰ=ਓ – ਮੈ ਆਧਾਰੁ ਤੇਰਾ. ਤੂ ਖਸਮੁ ਮੇਰਾ; ਮੈ ਤਾਣੁ ਤਕੀਆ[੧] ਤੇਰਓ॥

੮੪੫. ਪਰਗ=ਟਿਆਈ– ਅਗਿਆਨੁ ਅੰਧੇਰਾ ਕਟਿਆ; ਜੋਤਿ ਪਰਗਟਿਆਈ ਰਾਮ॥) ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਖਿੱਚ[੧] ਆਈ ਹੈ। ਬਿੱਲੀ[੨], ਚੂਹਾ[੩]। ਕਸਾਈਆ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ– ਅਖੀ. ਪ੍ਰੇਮ ਕਸਾਈਆ[੧]; ਜਿਉ. ਬਿਲਕ[੨] ਮਸਾਈ[੩], ਰਾਮ॥) ਵੱਡਭਾਗੀਆਂ। ਵੱਡਭਾਗ– ਜਿਨ੍ ਵਡਭਾਗੀਆ ਵਡਭਾਗੁ ਹੈ; ਹਰਿ ਹਰਿ ਉਰ ਧਾਰੀ ਰਾਮ॥) ਪਤੇ ਪੋਲਾ ਭੱਾਗੈ– ਮਨਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਲਾਗੈ ਵਡੈ ਭਾਗੈ; ਕਬ ਮਿਲੀਐ ਪੂਰਨ ਪਤੇ॥) ਅਨੰਦ[੪]– ਭਇਆ ਸਮਾਹੜਾ[੪]; ਹਰਿ ਰਤਨੁ ਵਿਸਾਹਾ ਰਾਮ॥

੮੪੬. ਇਕੱਤ੍। ਮਾਵੀਆਂ– ਮਿਲਿ ਇਕਤ੍ ਹੋਏ. ਸਹਜਿ ਢੋਏ; ਮਨਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਉਪਜੀ ਮਾਵੀਆ॥) ਵੱਜ=ਹਿ– ਆਨੰਦ. ਅਨ ਦਿਨੁ ਵਜਹਿ ਵਾਜੇ; ਅਹੰ ਮਤਿ ਮਨ ਕੀ ਤਿਆਗੀ॥) ਸੁਲੱਖਣਾ– ਭਾਗ ਸੁਲਖਣਾ; ਹਰਿ ਕੰਤੁ ਹਮਾਰਾ ਰਾਮ॥) ਨਿਰਾ[੧]। ਸੁਧਾ ਪੋਲਾ– ਰਿਧਿ ਸਿਧਿ. ਸੁਧਾ[੧] ਰਸੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ; ਭਗਤਿ ਭਰੇ ਭੰਡਾਰਾ॥ ਭਗਤਿ ਠਗਉਰੀ ਪਾਇ. ਮੋਹਹ; ਅਨਤ ਕਤਹੂ. ਨ ਧਾਵਹ॥) ਬਰਫ਼[੨]– ਸੂਰਜ ਕਿਰਣਿ ਮਿਲੇ; ਜਲ[੨] ਕਾ ਜਲੁ ਹੂਆ. ਰਾਮ॥

੮੪੭. ਸਖੀ ਆਉ ਸਖੀ, ਵਸਿ ਆਉ ਸਖੀ; ਅਸੀ. ਪਿਰ ਕਾ ਮੰਗਲੁ ਗਾਵਹ॥) ਪਾਪ[੧] ਵਿਸ਼ੇਸ਼[੨] ਕਰਕੇ ਕੱਟਣਾ[੨]– ਲਗੁ ਚਰਣ ਸਰਣ, ਦਇਆਲ ਪ੍ਰੀਤਮ; ਸਗਲ ਦੁਰਤ[੧], ਬਿਖੰਡਨੋ[੨]॥) ਸੋਟੀ[੩] ਪਇ=ਅੰਪੈ– ਨਾਨਕੁ ਪਇਅੰਪੈ, ਦਇਆ ਧਾਰਹੁ; ਮੈ ਨਾਮੁ ਅੰਧੁਲੇ ਟੋਹਨੀ[੩]॥) ਜਪਣਾ[੪], ਰਾਮਜੀ ਦੀ ਉਸਤਤੀ ਕਰਦਿਆਂ, ਮਿੱਠੀ ੨ ਧੁਨਿ 'ਚ. ਸ਼ਬਦ ਉਚਾਰਣਾ[੪], ਕਿਉਂ[੫] ਨਹੀਂ[੬]। ਜਇ=ਅੰਪਹਿ। ਕਰੁਣਾ=ਪਤਿ। ਲਖਹੁ ਪੋਲਾ– ਜੈ ਜੈ ਜਇਅੰਪਹਿ[੪], ਸਗਲ ਜਾ ਕਉ; ਕਰੁਣਾਪਤਿ. ਗਤਿ ਕਿ[੫] ਨਿ[੬] ਲਖਹੁ॥) ਮੁਖਿ ਪਰੈ. ਹਰੈ ਪਿਆਸ ਮੇਰੀ; ਜੀਅ ਹੀਆ ਪ੍ਰਾਨਪਤੇ॥) ਲਾਡਿਲੇ, ਲਾਡ ਲਡਾਇ ਸਭ ਮਹਿ; ਮਿਲੁ ਹਮਾਰੀ ਹੋਇ ਗਤੇ॥

੮੪੮. ਮਾਣ ਭਰੀ ਇਸਤ੍ਰੀ[੧]– ਮਾਨਨਿ[੧]. ਮਾਨੁ ਵਞਾਈਐ; ਹਰਿ ਚਰਣੀ ਲਾਗੋ ਰਾਮ) ਖੋਟੇ ਪੁਰਖਾਂ[੧] ਨਾਲ ਪਰਚਦੀ[੨] ਹੈ– ਲਾਜ ਨ ਆਵੈ ਅਗਿਆਨ ਮਤੀ; ਦੁਰਜਨ[੧] ਬਿਰਮਾਈਐ[੨] ਰਾਮ॥)

ਖੋਟੇ[3] ਚਾਲਚਲਣ ਵਾਲੀ। ਉੱਚਰ-ਹਿ- ਸ੍ਰੀ ਗੋਪਾਲੁ. ਨ ਉਚਰਹਿ, ਬਲਿ ਗਈਏ; ਦੁਹਚਾਰਣਿ[3] ਰਸਨਾ ਰਾਮ॥) ਕਾਲ.ਕਤਲ ਔਗੁਣ ਵਿਕਾਰ ਕਾਵਾਂ ਗ੍ਰਸੀ[4]- ਪ੍ਰਭੁ ਭਗਤਿ ਵਛਲੁ, ਨਹ ਸੇਵਹੀ; ਕਾਇਆ. ਕਾਕ ਗ੍ਰਸਨਾ[4] ਰਾਮ॥ ਨਾਨਕ. ਬਿਨੁ ਹਰਿ, ਅਵਰੁ ਜਿ ਚਾਹਨਾ; ਬਿਸਟਾ ਕ੍ਰਿਮ ਭਸਮਾ ਰਾਮ॥) ਪਾਰ-ਗਰਾਮੀ- ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਨਾਰਾਇਣੈ; ਭਏ ਪਾਰਗਰਾਮੀ ਰਾਮ॥

੮੪੯. ਸਉਣਾ[1], ਦੁਖ ਰਹਿਤ ਨਿਸ਼ੰਕ[2] ਹੋ ਕੇ, ਬ੍ਰਿਤੀ[3] ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ 'ਚ ਟਿਕਾ[4] ਕੇ। ਸਰਬੱਤ ਨਿੱਸੁਲ- ਹਰਿ ਭਗਤਾ ਕਾ ਮੇਲੀ ਸਰਬਤ; ਸਉ[1] ਨਿਸੁਲ[2] ਜਨ. ਟੰਗ[3] ਧਰਿ[4]॥

੮੫੦. ਸੰਗ੍ਰ-ਹਹਿ- ਗੁਣ ਰਵਹਿ. ਗੁਣ ਸੰਗ੍ਰਹਹਿ; ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਮਿਲਾਇ॥) ਜਿ ਵਸਤੁ ਮੰਗੀਐ. ਸਾਈ ਪਾਈਐ; ਜੇ. ਨਾਮਿ ਚਿਤੁ ਲਾਈਐ॥) ਸੁੱਚੇ-ਇ- ਹਉਮੈ ਮਾਰਿ ਮਿਲਾਇਅਨੁ; ਗੁਰ ਕੈ ਸਬਦਿ ਸੁਚੇਇ॥) ਚੜ੍ਹੈ, ਝਖਿ ਝਖਿ ਪੋਲੇ- ਜਿ ਗਲ ਕਰਤੇ ਭਾਵੈ. ਸਾ ਨਿਤ ਨਿਤ ਚੜੈ ਸਵਾਈ; ਸਭ ਝਖਿ ਝਖਿ ਮਰੈ ਲੋਕਾਈ॥) ਪੱਲ੍ਰਿ- ਹਰਿ ਸੁਖੁ ਪਲ੍ਰਿ ਤਿਆਗਿਆ; ਨਾਮੁ ਵਿਸਾਰਿ. ਦੁਖੁ ਪਾਏ॥

੮੫੧. ਸਾਈਂ- ਜਿਥੈ ਜਾਈਐ ਜਗਤ ਮਹਿ; ਤਿਥੈ ਹਰਿ ਸਾਈ॥) ਥਾਣੇਦਾਰ[1], ਸਰਦਾਰ[1]- ਜਿਤਨੇ ਪਾਤਿਸਾਹ ਸਾਹ, ਰਾਜੇ ਖਾਨ ਉਮਰਾਵ ਸਿਕਦਾਰ[1] ਹਹਿ; ਤਿਤਨੇ ਸਭਿ. ਹਰਿ ਕੇ ਕੀਏ॥) ਮੰਗਤੇ[2], ਅਰਥੀ-ਏ- ਜੋ ਕਿਛੁ ਹਰਿ ਕਰਾਵੈ, ਸੁ ਓਇ ਕਰਹਿ; ਸਭਿ ਹਰਿ ਕੇ ਅਰਥੀਏ[2]॥) ਵੱਲਿ- ਸੋ ਐਸਾ ਹਰਿ. ਸਭਨਾ ਕਾ ਪ੍ਰਭੁ, ਸਤਿਗੁਰ ਕੈ ਵਲਿ ਹੈ; ਤਿਨਿ ਸਭਿ ਵਰਨ ਚਾਰੇ ਖਾਣੀ, ਸਭ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਗੋਲੇ ਕਰਿ; ਸਤਿਗੁਰ ਅਗੈ. ਕਾਰ ਕਮਾਵਣ ਕਉ ਦੀਏ॥

੮੫੨. ਖੁਸ਼ਾਮਦੀ[1]- ਤਿਸ ਕੀ ਮੁਹਤਾਜੀ[1], ਲੋਕੁ ਕਢਦਾ; ਹੋਰਤੁ ਹਟਿ. ਨ ਵਥੁ, ਨ ਵੇਸਾਹੁ॥) ਭਸੁ ਪੋਲਾ- ਭਗਤ ਜਨਾ ਕਉ ਸਨਮੁਖੁ ਹੋਵੈ, ਸੁ ਹਰਿ ਰਾਸਿ ਲਏ; ਵੇਮੁਖ ਭਸੁ ਪਾਹੁ॥) ਸਮਏ[2] ਸਮਾਏ[2]। ਸਮ-ਧੇ ਪੋਲਾ- ਨਾਨਕ. ਨਾਮਿ ਰਤੇ, ਸੇਈ ਜਨ ਸਮਧੇ[2]; ਜਿ ਆਪੇ ਬਖਸਿ ਮਿਲਾਇਆ॥) ਅਪਨਾ ਸਭ ਕੱਝ ਨਾਸ[3] ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਕਰਜ਼ਾਈ[3] ਖੱਟਿਓ- ਜਿਨੀ ਗੁਰਮੁਖਿ, ਹਰਿ ਨਾਮ ਧਨੁ, ਨ ਖਟਿਓ; ਸੇ ਦੇਵਾਲੀਏ[3] ਜੁਗ ਮਾਹਿ॥ ਜਿਸੁ ਧਨ ਕਾਰਣਿ ਚੁਗਲੀ ਕਰਹਿ, ਸੋ ਧਨੁ. ਚੁਗਲੀ ਹਥਿ ਨ ਆਵੈ; ਓਇ ਭਾਵੈ ਤਿਥੈ ਜਾਹਿ॥) ਸਗੋਂ[1], ਸਗਵਾ ਪੋਲਾ- ਪਰਾਈ ਬਖੀਲੀ ਕਰਹਿ. ਆਪਣੀ ਪਰਤੀਤਿ ਖੋਵਨਿ; ਸਗਵਾ[1] ਭੀ ਆਪੁ ਲਖਾਹਿ॥

੮੫੩. ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੇਵਕ ਭਾਇ, ਹਰਿ ਧਨੁ ਮਿਲੈ; ਤਿਥਹੁ. ਕਰਮਹੀਣ ਲੈ ਨ ਸਕਹਿ; ਹੋਰ ਥੈ ਦੇਸ ਦਿਸੰਤਰਿ, ਹਰਿ ਧਨੁ ਨਾਹਿ॥ ਨਿਜ ਘਰਿ ਵਾਸਾ ਸਦਾ ਸੋਹਦੇ; ਨਾਨਕ. ਤਿਨ ਮਿਲਿਆ ਸੁਖੁ ਪਾਉ॥ ਹਰਿ ਧਨੁ ਰਤਨ ਜਵੇਹਰੀ; ਸੋ ਗੁਰਿ. ਹਰਿ ਧਨੁ ਹਰਿ ਪਾਸਹੁ ਦੇਵਾਇਆ॥) ਅਥਵਾ[1], ਅਕੈ ਪੋਲਾ- ਜੇ ਕਿਸੈ. ਕਿਹੁ ਦਿਸਿ ਆਵੈ, ਤਾ ਕੋਈ ਕਿਹੁ ਮੰਗਿ ਲਏ; ਅਕੈ[1] ਕੋਈ ਕਿਹੁ ਦੇਵਾਏ, ਏਹੁ ਹਰਿ ਧਨੁ ਜੋਰਿ ਕੀਤੈ; ਕਿਸੈ ਨਾਲਿ, ਨ ਜਾਇ ਵੰਡਾਇਆ॥ ਜਿਸਨੋ ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਲਿ. ਹਰਿ ਸਰਧਾ ਲਾਏ, ਤਿਸੁ. ਹਰਿ ਧਨ ਕੀ ਵੰਡ ਹਥਿ ਆਵੈ; ਜਿਸਨੋ ਕਰਤੈ, ਧੁਰਿ ਲਿਖਿ ਪਾਇਆ॥) ਹੱਦ[2] ਵੱਟ[3], ਖਤੁ ਪੋਲਾ- ਇਸੁ ਹਰਿ ਧਨ ਕਾ ਕੋਈ ਸਰੀਕੁ ਨਾਹੀ; ਕਿਸੈ ਕਾ ਖਤੁ ਨਾਹੀ; ਕਿਸੈ ਕੈ ਸੀਵ[2] ਬੰਨੈ[3] ਰੋਲੁ ਨਾਹੀ; ਜੇ ਕੋ. ਹਰਿ ਧਨ ਕੀ ਬਖੀਲੀ ਕਰੇ; ਤਿਸ ਕਾ ਮੁਹੁ, ਹਰਿ. ਚਹੁ ਕੁੰਡਾ ਵਿਚਿ ਕਾਲਾ ਕਰਾਇਆ॥ ਨਾ ਇਹ ਮਾਰੀ. ਨ ਮਰੈ; ਨਾ ਇਹ ਹਟਿ ਵਿਕਾਇ॥) ਪਰ-ਜਾਲੀਐ- ਗੁਰ ਕੈ ਸਬਦਿ

ਪਰਜਾਲੀਐ; ਤਾ ਇਹ ਵਿਚਹੁ ਜਾਇ॥) ਨਾਨਕ. ਮਾਇਆ ਮੋਹੁ ਪਸਾਰਾ; ਆਗੈ. ਸਾਥਿ ਨ ਜਾਈ॥) ਮੋਹਨਜੀ[੧] ਭਤੀਜੇ[੨] ਸਾਵਣਮੱਲ ਆਦਿ, ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਾਜੀ[੩]– ਪੁੱਤੀਂ ਭਾਤੀ-ਈਂ। ਸਕੀਂ ਪੋਲਾ– ਪੁਤੀ[੧] ਭਾਤੀਈ[੨] ਜਾਵਾਈ[੩] ਸਕੀ, ਅਗਹੁ ਪਿਛਹੁ ਟੋਲਿ ਡਿਠਾ; ਲਾਹਿਓਨੁ ਸਭਨਾ ਕਾ ਅਭਿਮਾਨੁ॥ ਜਿਥੈ ਕੋ ਵੇਖੈ. ਤਿਥੈ ਮੇਰਾ ਸਤਿਗੁਰੂ; ਹਰਿ ਬਖਸਿਓਸੁ ਸਭੁ ਜਹਾਨੁ॥ ਜਿ ਸਤਿਗੁਰ ਨੋ ਮਿਲਿ ਮੰਨੇ, ਸੁ ਹਲਤਿ ਪਲਤਿ ਸਿਝੈ; ਜਿ ਵੇਮੁਖੁ ਹੋਵੈ. ਸੁ ਫਿਰੈ ਭਰਿਸਟ ਥਾਨੁ॥

੮੫੪. ਚੋਗਾ[੧] ਚੰਗੇ ਪਦਾਰਥ, ਭਿਤਿ ਪੋਲਾ। ਪੈਰੀਂ– ਪਉਦੀ ਭਿਤਿ[੧] ਦੇਖਿ ਕੈ. ਸਭਿ ਆਇ ਪਏ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਪੈਰੀ; ਲਾਹਿਓਨੁ. ਸਭਨਾ ਕਿਅਹੁ ਮਨਹੁ ਗੁਮਾਨੁ॥) ਦਾਣੇ ਕੱਢਣ ਲਈ, ਕਣਕ ਲਾਣ ਇਕੱਠਾ ਰੱਖਣ ਦੀ ਥਾਂ ਪਿੜ[੨]– ਕੋਈ ਵਾਹੇ ਕੋ ਲੁਣੈ; ਕੋ ਪਾਏ ਖਲਿਹਾਨਿ[੨]॥) ਮਨੌਤ[੩]– ਸਚੁ ਸਹਜੁ ਅਨਦੁ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਾਸਿ; ਸਚੀ ਗੁਰ ਮਣੀਆ[੩]॥

੮੫੫. ਵੈਸ਼[੧] ਖੱਤ੍ਰੀ[੨] ਬ੍ਰਾਹਮਣ[੩] ਗੰਗਾ[੪] ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸਤਿਸੰਗਤ[੪] 'ਚ ਮਿਲ ਕੇ ਇਕੋ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਜੀ ਅਗਮ ਅਪਾਰ ਨਿਰੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਰੂਪ ਹਨ। ਜੋ ਹਰ ਵੇਲੇ ਅੱਗ ਦੇ ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਸੰਸਾਰ 'ਤੇ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਹਰ ਸਮੇਂ ਸੰਸਾਰ'ਚ ਲੱਗੀ ਅੱਗ ਨੂੰ, ਸਾਚ ਨਾਮ ਕੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਰਖਾ[੯]॥ ਕਰਕੇ, ਬੁਝਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ –ਜਿਉ ਮੀਹਿ ਵੁਠੈ[੯], ਗਲੀਆ[੧] ਨਾਲਿਆ[੨] ਟੋਭਿਆ[੩] ਕਾ ਜਲੁ; ਜਾਇ ਪਵੈ ਵਿਚਿ ਸੁਰਸਰੀ[੪]; ਸੁਰਸਰੀ ਮਿਲਤ, ਪਵਿਤ੍ਰ ਪਾਵਨੁ ਹੋਇ ਜਾਵੈ॥) ਝਟਪਟ[੫]– ਏਹ ਵਡਿਆਈ. ਸਤਿਗੁਰ ਨਿਰਵੈਰ ਵਿਚਿ; ਜਿਤੁ ਮਿਲਿਐ. ਤਿਸਨਾ ਭੁਖ ਉਤਰੈ; ਹਰਿ ਸਾਂਤਿ, ਤੜ[੫] ਆਵੈ॥) ਅ-ਚਰਜ– ਨਾਨਕ. ਇਹੁ ਅਚਰਜੁ ਦੇਖਹੁ, ਮੇਰੇ ਹਰਿ ਸਚੇ ਸਾਹ ਕਾ; ਜਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੋ ਮੰਨੈ. ਸੁ ਸਭਨਾਂ ਭਾਵੈ॥) ਰਸਤੇ[੬] ਨਹੀਂ[੭] ਤਾਂ, ਖੋਟਾ[੮] ਧੱਕਾ ਨਰਕ ਦਾ, ਨ-ਤਰ ਪੋਲਾ, ਕੁਧੱਕਾ– ਸੂਧੇ ਸੂਧੇ ਰੇਗਿ[੬], ਚਲਹੁ ਤੁਮ; ਨਤਰ[੭] ਕੁਧਕਾ[੮] ਦਿਵਈ ਹੈ ਰੇ॥) ਮਨੁਖ[੯] ਮ-ਨਈ– ਧਨਵੰਤਾ ਅਰੁ ਨਿਰਧਨ ਮਨਈ[੯]; ਤਾ ਕੀ. ਕਛੂ ਨ ਕਾਨੀ ਰੇ॥ ਹਰਿ ਗੁਨ ਕਥਤ ਸੁਨਤ; ਬਉਰਾਨੋ॥ ਮੇਰੇ ਬਾਬਾ. ਮੈ ਬਉਰਾ; ਸਭ ਖਲਕ ਸੈਆਨੀ, ਮੈ ਬਉਰਾ॥) ਸਤਿਗੁਰੁ; ਜਾਰਿ ਗਇਓ ਭ੍ਰਮੁ ਮੋਰਾ॥ ਮੇਰੇ ਭਰਮਿ; ਭੂਲਉ ਮਤਿ ਕੋਈ॥) ਮੱਾਤਾ ਮੱਾਤਾ– ਅਬਹਿ. ਨ ਮਾਤਾ; ਸੁ ਕਬਹੁ. ਨ ਮਾਤਾ॥ ਬਿਖੈ ਬਿਖੈ ਕੀ ਬਾਸਨਾ; ਤਜੀਅ ਨਹ ਜਾਈ॥

੮੫੬. ਔਗੁਣ ਪਾਪ ਵਿਸ਼ੇ ਰੂਪੀ ਕਉਡੀ ਨਾਲ ਲੱਗ ਕੇ ਮਿਲ[੧] ਗਿਆ– ਇਹੁ ਜੀਅਰਾ ਨਿਰਮੋਲਕੋ; ਕਉਡੀ ਲਗਿ. ਮੀਕਾ[੧]॥) ਤਾਨਾ ਬਾਨਾ ਪੋਲੇ, ਲਪ-ਟਿਓ– ਤਾਨਾ ਬਾਨਾ. ਕਛੂ ਨ ਸੂਝੈ; ਹਰਿ ਹਰਿ ਰਸਿ ਲਪਟਿਓ॥) ਮਾਲਾ ਪੋਲਾ– ਜਬ ਕੀ ਮਾਲਾ ਲਈ ਨਿਪੂਤੇ; ਤਬ ਤੇ. ਸੁਖੁ ਨ ਭਇਓ॥) ਨਾਸ[੨] ਕੀਤਾ। ਨਖ ਬਿ-ਦਰਿਓ ਪੋਲੇ– ਸੰਤ ਪ੍ਰਹਲਾਦ ਕੀ ਪੈਜ. ਜਿਨਿ ਰਾਖੀ; ਹਰਨਾਖਸੁ. ਨਖ ਬਿਦਰਿਓ[੨]॥) ਸਭ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਸਜ[੩] ਰਹੇ ਹਨ। ਛੱਾਜਾ– ਤੇਰੋ ਜਨੁ ਹੋਇ, ਸੋਇ ਕਤ ਡੋਲੈ; ਤੀਨਿ ਭਵਨ ਪਰ ਛਾਜਾ[੩]॥) ਪੱਗ[੪] ਪੱਗਰੀ– ਸੀਲੁ ਧਰਮੁ ਜਪੁ. ਭਗਤਿ ਨ ਕੀਨੀ; ਹਉ ਅਭਿਮਾਨ ਟੇਢ ਪਗਰੀ[੪]॥ ਗਗਰੀ ਪੋਲਾ) ਲੱਗਰੀ– ਜਿਨਹਿ ਨਿਵਾਜਿ ਸਾਜਿ. ਹਮ ਕੀਏ; ਤਿਸਹਿ ਬਿਸਾਰਿ. ਅਵਰ ਲਗਰੀ॥) ॥) ਚੋਰ[੪], ਚਰਨ[੫]। ਕਮਲਾਂ ਦੀ ਸਰਨਿ, ਪਗਰੀ ਪੋਲਾ– ਸੰਧਿਕ[੪] ਤੋਹਿ, ਸਾਧ ਨਹੀ ਕਹੀਅਉ; ਸਰਨਿ ਪਰੇ ਤੁਮਰੀ ਪਗਰੀ[੫]॥) ਦੁੱਖਾਂ ਦੇ ਮਾਰੇ, ਆਜ਼ਜ਼ੀ ਅਧੀਨਗੀ[੬]– ਦਰ ਮਾਦੇ[੬]; ਠਾਢੇ ਦਰਬਾਰਿ॥ ਤੁਝ ਬਿਨੁ. ਸੁਰਤਿ ਕਰੈ ਕੋ ਮੇਰੀ; ਦਰਸਨੁ ਦੀਜੈ. ਖੋਲ੍ਹਿ ਕਿਵਾਰ॥) ਸੁ-ਜਸੁ– ਤੁਮ ਧਨ ਧਨੀ. ਉਦਾਰ ਤਿਆਗੀ; ਸ੍ਰਵਨਨ੍ ਸੁਨੀਅਤੁ. ਸੁਜਸੁ ਤੁਮ੍ਹਾਰ॥

੮੫੭. ਕਹਿ ਕਬੀਰ; ਕੇਸੌ ਜਗਿ ਜੋਗੀ॥ ਕਿਆ ਖੇਤੀ. ਕਿਆ ਲੇਵਾ ਦੇਈ; ਪਰਪੰਚ ਝੂਠੁ ਗੁਮਾਨਾ॥ ਪਰਮ ਜੋਤਿ ਪੁਰਖੋਤਮੋ; ਜਾ ਕੈ. ਰੇਖ ਨ ਰੂਪ॥) ਜੱਗਜੀਵਨ- ਰੇ ਮਨ ਹਰਿ ਭਜੁ, ਕ੍ਰਮੁ ਤਜਹੁ; ਜਗਜੀਵਨ ਰਾਮ॥) ਦੀ=ਸਈ- ਆਵਤ ਕਛੂ ਨ ਦੀਸਈ; ਨਹ ਦੀਸੈ ਜਾਤ॥) ਚੁਪੱਤੀ[1]। ਪੁਰਿ=ਵਨ- ਜਹ ਉਪਜੈ ਬਿਨਸੈ ਤਹੀ; ਜੈਸੇ ਪੁਰਿਵਨ[1] ਪਾਤ॥) ਪੈਦਾ ਹੋਈ[2]- ਐਸੀ ਬੁਧਿ ਸਮਾਚਰੀ[2]; ਘਟ ਮਾਹਿ ਤਿਆਗੀ॥ ਆਪੁ ਆਪ ਤੇ ਜਾਨਿਆ; ਤੇਜ ਤੇਜੁ ਸਮਾਨਾ॥) ਤੱਕੜੀ[3]- ਬਾਰੰ ਬਾਰ ਮਾਇਆ ਤੇ ਅਟਕੈ; ਲੈ ਨਰਜਾ[3]. ਮਨੁ ਤੋਲੈ ਦੇਵ॥) ਪ੍ਰਕਾਸ਼[4] ਸਰੂਪ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤੀ 'ਚ ਲੀਨ[4] ਕਰ ਦਿੱਤਾ- ਕਹਿ ਕਬੀਰ. ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਮਾਨਿਆ; ਰਾਮ ਪ੍ਰੀਤਿ ਕੀਓ ਲੈ[4], ਦੇਵ[4]॥ ਸਫਲ ਜਨਮੁ ਮੋਕਉ; ਗੁਰ ਕੀਨਾ॥

੮੫੮. ਗਿਆਨ ਅੰਜਨੁ ਮੋਕਉ; ਗੁਰਿ ਦੀਨਾ॥ ਨਾਮਦੇਇ; ਸਿਮਰਨੁ ਕਰਿ ਜਾਨਾਂ॥) ਹੱਸੈ- ਦਾਰਿਦੁ ਦੇਖਿ ਸਭ ਕੋ ਹਸੈ; ਐਸੀ ਦਸਾ ਹਮਾਰੀ॥) ਤਲੈ ਪੋਲਾ- ਅਸਟ ਦਸਾ ਸਿਧਿ, ਕਰ ਤਲੈ; ਸਭ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੁਮਾਰੀ॥) ਸਰਨਾ=ਗਤੀ- ਸਗਲ ਜੀਅ ਸਰਨਾਗਤੀ; ਪ੍ਰਭ ਪੂਰਨ ਕਾਮ॥) ਸੰਪੂਰਨ[1]- ਊਚ ਨੀਚ ਤੁਮ ਤੇ ਤਰੇ; ਆਲਜੁ[1] ਸੰਸਾਰੁ॥) ਜ਼ਾਤ[2] ਕੁਜ਼ਾਤ[3] ਕੰਗਾਲ[4] ਰਾਜਾ[4]- ਅ=ਬਰਨ- ਬਰਨ[2] ਅਬਰਨ[3] ਰੰਕੁ[4] ਨਹੀ, ਈਸੁਰੁ[4]; ਬਿਮਲ ਬਾਸੁ. ਜਾਨੀਐ ਜਗਿ ਸੋਇ॥) ਖਿਅੱਤ੍ਰੀ- ਬ੍ਰਹਮਨ ਬੈਸ ਸੂਦ ਅਰੁ ਖ੍ਰਤ੍ਰੀ; ਡੋਮ ਚੰਡਾਰ ਮਲੇਛ ਮਨ ਸੋਇ॥) ਵਿਸ਼ੇ[12] ਦੀ ਆਦਤ[ੲ]- ਜਿਨਿ ਪੀਆ ਸਾਰ ਰਸੁ, ਤਜੇ ਆਨ ਰਸ; ਹੋਇ ਰਸ ਮਗਨ, ਡਾਰੇ ਬਿਖੁ[12] ਖੋਇ[ੲ]॥) ਚੁਪੱਤੀ[2]- ਜੈਸੇ ਪੁਰੈਨ[2] ਪਾਤ, ਰਹੈ ਜਲ ਸਮੀਪ; ਭਨਿ ਰਵਿਦਾਸ. ਜਨਮੇ ਜਗਿ ਓਇ॥) ਕਾਮਾਰ=ਥੀ- ਕਾਮਾਰਥੀ ਸੁਆਰਥੀ; ਵਾ ਕੀ ਪੈਜ ਸਵਾਰੀ॥) ਦੇਰ[10] ਲਾਉਂਦੇ। ਬਿਰ=ਮਾਵਉ- ਪ੍ਰਾਨ ਜੁ ਥਾਕੇ. ਥਿਰੁ ਨਹੀ; ਕੈਸੇ ਬਿਰਮਾਵਉ[10]॥) ਮੁਕਤ ਰੂਪ ਬੇੜੀ[11]- ਬੂਡਿ ਮੂਏ, ਨਉਕਾ[11] ਮਿਲੈ; ਕਹੁ. ਕਾਹਿ ਚਢਾਵਉ॥) ਲੱਜਾ) ੭੯੫ ਤੋਂ ੮੫੮, ਬਿਲਾਵਲ ਰਾਗੁ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸੰਪੂਰਨੰ।

੮੫੯.-੮੭੫. ਗੌਂਡ ਰਾਗੁ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਅਰੰਭ:- ਜੋ ਦੀਸੈ. ਮਾਇਆ ਮੋਹ ਕੁਟੰਬੁ ਸਭੁ; ਮਤ ਤਿਸ ਕੀ ਆਸ ਲਗਿ, ਜਨਮੁ ਗਵਾਈ॥) ਮਾਇਕੀ ਮਿੱਤ੍ਰ[1], ਮਾਇਆ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ[1]- ਜੇ ਕਿਛੁ ਆਸ ਅਵਰ ਕਰਹਿ, ਪਰਮਿਤ੍ਰੀ[1]; ਮਤ ਤੂੰ ਜਾਣਹਿ, ਤੇਰੈ ਕਿਤੈ ਕੰਮਿ ਆਈ॥

੮੬੦. ਸਹਾਇਤਾ[1] ਕਰਨ, ਦੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸੁਖ ਬਣਾ ਦੇਣ। ਉ=ਪੱਕਰੈ- ਮਨ ਮੇਰੇ, ਅਪਨਾ ਹਰਿ ਸੇਵਿ ਦਿਨੁ ਰਾਤੀ; ਜੋ ਤੁਧੁ ਉਪਕਰੈ[1] ਦੂਖਿ ਸੁਖਾਸਾ॥ ਹਰਿ ਸਿਮਰਤ ਸਦਾ ਹੋਇ ਅਨੰਦੁ; ਸੁਖੁ ਅੰਤਰਿ ਸਾਂਤਿ, ਸੀਤਲ ਮਨੁ ਅਪਨਾ॥) ਰੇਤਾ[2] ਸੂਰਜ[3]। ਚੰਦ[4]। ਸਸਿ ਪੋਲਾ- ਜੈਸੇ ਸਕਤਿ[2] ਸੂਰੁ[3], ਬਹੁ ਜਲਤਾ; ਗੁਰ ਸਸਿ[4] ਦੇਖੇ. ਲਹਿ ਜਾਇ ਸਭ ਤਪਨਾ॥) ਮੇਰੇ ਮਨ ਅਨ ਦਿਨੁ ਧਿਆਇ; ਨਾਮੁ ਹਰਿ ਜਪਨਾ॥ ਤਿਸੁ ਜਨ ਕੀ ਵਡਿਆਈ. ਹਰਿ ਆਪਿ ਵਧਾਈ; ਓਹੁ ਘਟੈ ਨ. ਕਿਸੈ ਕੀ ਘਟਾਈ, ਇਕੁ ਤਿਲੁ ਤਿਲੁ ਤਿਲਨਾ॥

੮੬੧. ਜਿਤਨੇ ਸਾਹ ਪਾਤਿਸਾਹ. ਉਮਰਾਵ ਸਿਕਦਾਰ ਚਉਧਰੀ; ਸਭਿ ਮਿਥਿਆ ਝੂਠੁ, ਭਾਉ ਦੂਜਾ ਜਾਣੁ॥) ਆਸਰਾ[1] -ਮੇਰੇ ਮਨ ਨਾਮੁ ਹਰੀ ਭਜੁ; ਸਦਾ ਦੀਬਾਣੁ[1]॥ ਜਨ ਨਾਨਕੁ. ਤਿਸ ਕੇ ਚਰਨ ਪਖਾਲੈ; ਜੋ ਹਰਿ ਜਨੁ. ਨੀਚੁ ਜਾਤਿ ਸੇਵਕਾਣੁ॥) ਹਿਰ=ਡੁ ਪੋਲਾ। ਬੱਪੁੜਾ- ਜਿਉ ਚੰਦਨ ਨਿਕਟਿ ਵਸੈ ਹਿਰਡੁ ਬਪੁੜਾ; ਤਿਉ ਸਤਸੰਗਤਿ ਮਿਲਿ. ਪਤਿਤ ਪਰਵਾਣੁ॥) ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ[2]- ਸੋ ਐਸਾ ਹਰਿ ਸੇਵਿ ਸਦਾ, ਮਨ ਮੇਰੇ; ਜੋ ਤੁਧਨੋ. ਸਭ ਦੂ[2] ਰਖਿ ਲਈਐ॥) ਪ=ੜ੍ਹੀਐ- ਮੇਰੇ ਮਨ, ਹਰਿ ਜਪਿ; ਹਰਿ

ਨਿਤ ਪੜਈਐ॥) ਕ-ਰਈਐ, ਕ-ੜਈਐ, ਧ-ਰਈਐ ਦਿ-ਖਈਐ, ਚੋ-ਰਈਐ, ਧਿ-ਅਈਐ, ਛ-ਡਈਐ- ਜਨ ਨਾਨਕ. ਸੋ ਹਰਿ ਨਾਲਿ ਹੈ ਤੇਰੈ; ਹਰਿ ਸਦਾ ਧਿਆਇ ਤੂ, ਤੁਧੁ ਲਏ ਛਡਈਐ॥ ਮੇਰੈ ਮਨਿ; ਪ੍ਰੇਮੁ ਲਗੋ ਹਰਿ ਤੀਰ॥

੮੬੨. ਜਨ ਨਾਨਕ ਕੀ. ਹਰਿ ਆਸ ਪੁਜਾਵਹੁ; ਹਰਿ ਦਰਸਨਿ ਸਾਂਤਿ ਸਰੀਰ॥) ਛੇ ਸਬਦਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਛੱਕਾ[੨]। ਛੱਕਾ ਇੱਕ- ਛਕਾ[੨] ੧॥) ਅ-ਲਿਪਤੋ- ਬਿਆਪਤ ਕਰਤਾ; ਅਲਿਪਤੋ ਕਰਤਾ॥) ਬਾਂਦਰ[੧], ਕਸੁੰਭਾਇ-ਲੇ- ਫਾਕਿਓ. ਮੀਨ ਕਪਿਕ[੧] ਕੀ ਨਿਆਈ; ਤੂ ਉਰਝਿ ਰਹਿਓ. ਕਸੁੰਭਾਇਲੇ॥) ਪਗ ਪੋਲਾ, ਉਧਰ-ਹਿ, ਗਾਇ-ਲੇ- ਪਗ ਧਾਰਹਿ. ਸਾਸੁ ਲੇਖੈ ਲੈ; ਤਉ ਉਧਰਹਿ. ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਇਲੇ॥) ਜਾਇ-ਲੇ- ਅਪਨੇ ਰਹਨ ਕਉ. ਠਉਰੁ ਨ ਪਾਵਹਿ; ਕਾਏ. ਪਰ ਕੈ ਜਾਇਲੇ॥ ਮਾਟੀ ਮਹਿ; ਜੋਤਿ ਰਖੀ ਨਿਵਾਜਿ॥ ਜਿਨਿ ਕੀਏ; ਰੰਗ ਅਨਿਕ ਪਰਕਾਰ॥

੮੬੩. ਘਟ ਪੋਲੇ- ਘਟ ਘਟ ਘਟਿ; ਸਭ ਘਟ ਆਧਾਰੁ॥) ਸੇ ਸੰਤਨ ਹਰਿ ਕੇ; ਮੇਰੇ ਮੀਤ॥ ਕੇਵਲ ਨਾਮੁ ਗਾਈਐ; ਜਾ ਕੈ ਨੀਤ॥) ਨ ਦੇਲ੍ਹੀ ਦੀਪਕ ਹੈ। ਮਸ-ਲਤਿ ਪੋਲਾ- ਬੀਓ ਪੂਛਿ ਨ ਮਸਲਤਿ ਧਰੈ॥

੮੬੪. ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ; ਗੁਰੁ ਕਰਿ ਮਨ ਮੋਰ॥ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਗੁਰੁ; ਰਹਿਆ ਸਮਾਇ॥ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕੁ; ਨਾਨਕੁ ਹਰਿ ਸੋਇ॥

੮੬੫. ਰਾਮ ਰਾਮ ਰਾਮ; ਕੀਰਤਨੁ ਗਾਇ॥ ਰਾਮ ਰਾਮ ਧਨੁ; ਸੰਚਿ ਭੰਡਾਰ॥ ਨਿਸਿ ਬਾਸੁਰ ਜਪਿ; ਨਾਨਕ ਦਾਸ॥ ਉਨ ਕਉ; ਖਸਮਿ ਕੀਨੀ ਠਾਕਹਾਰੇ॥) ਪਗ ਪੋਲਾ- ਸਾਧ ਜਨਾ ਪਗ; ਮਲਿ ਮਲਿ ਧੋਵਹਿ॥ ਪੰਚ ਪੂਤ ਜਣੇ; ਇਕ ਮਾਇ॥ ਤੀਨਿ ਗੁਣਾ ਕੈ ਸੰਗਿ; ਰਚਿ ਰਸੇ॥ ਜਪਿ ਜਪਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮੁ; ਅਘਾਏ॥

੮੬੬ ਜਨਮ ਮਰਣ ਦੁਖ ਮੇਟਿ; ਮਿਲਾਏ॥) ਸਾਗਰ ਤਰਿ; ਬੋਹਿਥ ਪ੍ਰਭ ਚਰਣ॥ ਨਾਨਕ ਕਾ. ਅੰਗੁ ਕੀਆ; ਕਰਤਾਰਿ॥

੮੬੭. ਹੰਕਾਰ[੧] ਕਮਲਪੁਣਾ[੧]- ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ; ਮਿਟਹਿ ਉਨਮਾਦ[੧]॥ ਹਰਿ ਕੇ ਨਾਮ; ਰੰਗ ਸੰਗਿ ਜਾਗਾ॥ ਭਵਸਾਗਰ; ਬੋਹਿਥ ਹਰਿ ਚਰਣ॥) ਮਲਣਾ[੨]- ਮਹਾ ਬੀਚਾਰ; ਪੰਚ ਦੂਤਹ ਮੰਥ[੨]॥) ਕੀਰਨੇ, ਯਤਨ, ਪਾ਼ਗ਼ਲਾਂ ਵਾਂਙੂ ਬਕਨਾ[੩]- ਕਰਣ ਪਲਾਹ[੩] ਕਰਹਿ; ਸਿਵ ਦੇਵ॥) ਫਿਟਕਾਰਿਆ[੪] -ਸੰਤ ਕਾ ਲੀਆ[੪]; ਧਰਤਿ ਬਿਦਾਰਉ॥) ਛੇਤੀ[੧] ਖਿਨ[੨] 'ਚ, ਭਵਸਾਗਰ[੩]- ਸੰਤ ਉਧਾਰਉ; ਤਤ[੧] ਖਿਣ[੨] ਤਾਲਿ[੩]॥) ਨਾਸ[੨]- ਜੋ ਨਿੰਦੈ; ਤਿਸ ਕਾ ਪਤਨੁ[੨] ਹੋਇ॥

੮੬੮. ਨਾਰਾਇਣ; ਦੰਤ ਭਾਨੇ ਡਾਇਣ॥) ਵਿਆਪਕ ਰਾਮ ਸੰਜੋਅ[੨] ਹੀ ਦਾਸਨ ਦਾਸ ਦਾ ਸੰਜੋਅ[੧], ਪਾਪਾਂ ਵਿਕਾਰਾਂ ਔਗੁਣਾਂ ਤੋਂ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਕਵ-ਚੁ ਪੋਲਾ- ਰਾਮ ਕਵਚੁ[੧]; ਦਾਸ ਕਾ ਸੰਨਾਹੁ[੨]॥ ਗਰੀਬ ਦਾਸ ਕੀ; ਪ੍ਰਭੁ ਸਰਣਾਇ॥ ਅਪਣੇ ਦਾਸ ਰਖੇ; ਕਿਰਪਾ ਧਾਰਿ॥) ਜੀਵਆਤਮਾ[੨] ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ[੩]- ਪ੍ਰਾਤਮਾ[੨]; ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ[੩] ਕਾ ਰੂਪੁ॥

੮੬੯. ਗੁਣ ਗੋਵਿੰਦ ਰਉਂ; ਸਚੁ ਵਾਪਾਰੁ॥) ਭਲ ਪੋਲਾ- ਜਨ ਭਲ ਮਾਨਹਿ; ਨਿੰਦਕ ਵੇਕਾਰੀ॥

੮੭੦. ਮਸ-ਟਿ- ਮਿਲੈ ਅਸੰਤੁ; ਮਸਟਿ ਕਰਿ ਰਹੀਐ॥) ਸੰਤਨ ਸਿਉ ਬੋਲੇ; ਉਪਕਾਰੀ॥) ਝਖ ਪੋਲਾ- ਮੂਰਖ ਸਿਉ ਬੋਲੇ; ਝਖ ਮਾਰੀ॥) ਬੰਨ੍ਹਿਆਂ[੧], ਬੱਧ- ਕਰਮ ਬਧ[੧], ਤੁਮ ਜੀਉ ਕਹਤ ਹੌ; ਕਰਮਹਿ ਕਿਨਿ ਜੀਉ ਦੀਨੁ ਰੇ॥) ਭਿਲਾ ਪੋਲਾ- ਭੁਜਾ ਬਾਂਧਿ; ਭਿਲਾ ਕਰਿ ਡਾਰਿਓ॥ ਕੁੰਚਰੁ ਪੋਟ ਲੈ ਲੈ; ਨਮਸਕਾਰੈ॥) ਬੂੱਝੀ। ਕਾਜੀ- ਬੂਝੀ ਨਹੀ; ਕਾਜੀ ਅੰਧਿਆਰੈ॥) ਪਤੀਆ ਪੋਲਾ- ਤੀਨਿ ਬਾਰ; ਪਤੀਆ

ਭਰਿ ਲੀਨਾ॥

੮੭੧. ਨਾ ਇਹੁ ਰਾਜ; ਨ ਭੀਖ ਮੰਗਾਸੀ॥) ਲਹੂ[੧] ਰੱਤੀ[੨]– ਨਾ ਇਸੁ ਪਿੰਡੁ; ਨ ਰਕਤੂ[੧] ਰਾਤੀ[੨]॥) ਖੱਤ੍ਰੀ[੨] –ਨਾ ਇਹੁ ਬ੍ਰਹਮਨੁ; ਨਾ ਇਹੁ ਖਾਤੀ[੨]॥) ਰਸਤਾ[੨]। ਡਗਰੋ ਪੋਲਾ– ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ; ਮੈ ਡਗਰੋ[੨] ਪਾਇਆ॥ ਇਆ ਮੁੰਡੀਆ ਸਿਰਿ; ਚਢਿਬੋ ਕਾਲ॥) ਨੱਕ[੩] 'ਚ ਜਿੰਦ ਆ ਗਈ– ਆਵਤ ਜਾਤ; ਨਾਕਸਰ[੩] ਹੋਈ॥) ਲੜਕੀ[੫] ਲੜਕੇ[੬]– ਲਰਿਕੀ[੫] ਲਰਿਕਨ[੬]; ਖੇਬੋ ਨਾਹਿ॥) ਪਰਮਹੰਸ ਸਾਧੂ[੭] ਰੱਜੇ[੮]– ਮੁੰਡੀਆ[੭]; ਅਨ ਦਿਨੁ ਧਾਪੇ[੮] ਜਾਹਿ॥) ਸੱਥਰੁ– ਹਮ ਕਉ ਸਾਥਰੁ; ਉਨ ਕਉ ਖਾਟ॥) ਬੱਧਿ– ਮੂਡ ਪਲੋਸਿ; ਕਮਰ ਬਧਿ ਪੋਥੀ॥) ਸਹੁਰੇ ਪੇਕੇ ਪੱਖ ਨੂੰ, ਆਰੀ ਵਾਂਗ ਕੱਟਣ ਵਾਲੀ ਵੇਸਵਾ[੯]– ਕਰਿ ਸੀਗਾਰੁ; ਬਹੈ ਪਖਿਆਰੀ[੯]॥) ਤਿੱਖੇ[੧] ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਵਾਲੀ ਡੈਣ[੧੦]– ਹਮ ਕਉ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਪਰੈ; ਤ੍ਰਖਿ[੧] ਡਾਇਣਿ[੧੦]॥

੮੭੨. ਪੁੱਤੀ– ਸੋਹਾਗਨਿ; ਕਿਰਪਨ ਕੀ ਪੂਤੀ॥) ਸਾਧੂ ਕੈ; ਠਾਢੀ ਦਰਬਾਰਿ॥) ਮਾਇਆ ਦੇ ਪੈਰਾਂ[੧] 'ਚ ਚੋਰੀ ਬੁਰਿਆਈ ਰੂਪ ਪੌਂਟੇ[੨], ਮੰਦ ਕਰਮ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਖਿੱਚ ਰੂਪੀ ਛਣਕਾਟ[੩] ਇੱਕ ਛਿਨ[੪] 'ਚ ਠੱਗ[੫] ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਪਗ ਪੋਲਾ– ਪਗ[੧] ਨੇਵਰ[੨]; ਛਨਕ[੩] ਛਨ[੪] ਹਰੀ[੫]॥) ਨਹੀਂ ਤਾਂ[੪]। ਚੱਲੀ– ਨਾਹਿ ਤ[੪] ਚਲੀ; ਬੇਗਿ ਉਠਿ ਨੰਗੇ॥) ਮਿਲ[੫] ਰਹੀ ਹੈ– ਪਾਂਚ ਨਾਰਦ ਕੈ ਸੰਗਿ; ਬਿਧਵਾਰਿ[੫]॥) ਪਾਂਚ ਨਾਰਦ ਕੈ; ਮਿਟਵੇ ਫੂਟੇ॥) ਸ਼ਤੀਰ[੬] ਖਿੱਚ ਲਈਏ ਤਾਂ ਮੰਦਰ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਦਾ[੭]– ਜੈਸੇ ਮੰਦਰ ਮਹਿ; ਬਲ[੬] ਹਰ, ਨਾ ਠਾਹਰੈ[੭]॥ ਕੁੰਭ ਬਿਨਾ; ਜਲੁ ਨਾ ਟੀਕਾਵੈ॥) ਦੇਹ ਰੂਪੀ ਖੇਤ[੮]– ਤਨ ਮਨ ਰਮਤ ਰਹੈ; ਮਹਿ ਖੇਤੈ[੮]॥) ਹੋਰਨਾਂ[੯] ਨੂੰ, ਦੇਖਦੀ[੧੦] ਹੈ– ਖਸਮਿ ਦੁਹਾਗਨਿ ਤਜਿ; ਅਉ[੯] ਹੇਰੀ[੧੦]॥ ਕਹੈ ਕਬੀਰੁ; ਏਕੈ ਕਰਿ ਕਰਨਾ॥) ਕੂੱਟਨੁ– ਕੂਟਨੁ ਕਿਸੈ ਕਹਹੁ; ਸੰਸਾਰ॥ ਸਗਲ ਬੋਲਨ ਕੇ ਮਾਹਿ; ਬੀਚਾਰ॥) ਪਾਂਚ ਪਲੀਤਹ ਕਉ; ਪਰਬੋਧੈ॥) ਨਵੇਂ[੧੧] ਸੁਆਮੀ[੧੨] ਪ੍ਰੇਰਕ[੧੨] ਰਾਮਜੀ ਦੀ– ਨਉ[੧੧] ਨਾਇਕ[੧੨] ਕੀ; ਭਗਤਿ ਪਛਾਨੈ॥) ਲੱਖਨ– ਕਹੁ ਕਬੀਰ; ਹਮ ਐਸੇ ਲਖਨ॥) ਬਿ-ਚੱਖਨ– ਧੰਨੁ ਗੁਰਦੇਵ; ਅਤਿ ਰੂਪ ਬਿਚਖਨ॥

੮੭੩. ਅਨਾਜ[੧], ਖਾਣ ਨਾਲ ਰਿਦੇ[੨] ਖਿੜ[੩] ਜਾਂਦੇ ਹਨ– ਧੰਨੁ ਅਨਾਦਿ[੧]; ਭੂਖੇ ਕਵਲੁ[੨] ਟਹਕੇਵ[੩]॥) ਖਾਈਏ[੧], ਪਹਿਲਾ ਜਪੀਐ ਪੋਲਾ, ਦੂਜਾ ਜੱਪੀਐ[੧]– ਜਪੀਐ ਨਾਮੁ; ਜਪੀਐ[੧] ਅੰਨੁ॥) ਜਲ[੪] ਸੋਹਣਾ[੫] ਰੰਗ[੬]– ਅੰਭੈ[੪] ਕੈ ਸੰਗਿ; ਨੀਕਾ[੫] ਵੰਨੁ[੬]॥) ਖੋਏ ਦੀ ਪਿੰਨੀ[੭]– ਗੁਪਤੀ ਖਾਵਹਿ; ਵਟਿਕਾ[੭] ਸਾਰੀ॥) ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਸਮਾਂ[੮]– ਅੰਨੈ ਬਿਨਾ; ਨ ਹੋਇ ਸੁਕਾਲੁ[੮]॥) ਘੋੜੇ ਦਾ ਮੇਦਾ, ਯੱਗ 'ਚ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਸੋ ਅਸਮੇਧ[੮] ਯੱਗ, ਮਹਾਂ ਪਾਪ ਦਾ ਬਾਪ ਹੈ। ਜੱਗਨੇ– ਅਸੁਮੇਧ[੯] ਜਗਨੇ॥) ਆਪਣੇ ਬਰਾਬਰ ਵਸਤੂ ਤੋਲ ਕੇ, ਦਾਨ ਦੇਣਾ ਤੁਲਾ[੧੦] ਪੁਰਖ[੧੦] ਦਾਨ ਹੈ। ਤੁਲਾ ਪੋਲਾ– ਤੁਲਾ ਪੁਰਖ; ਦਾਨੇ[੧੦]॥) ਗਇਆ; ਪਿੰਡੁ ਭਰਤਾ॥) ਕਾਂਸੀ[੧੧] ਹੈ[੧੨]– ਬਨਾਰਸਿ[੧੧]; ਅਸਿ[੧੨] ਬਸਤਾ॥) ਪੜ੍ਤਾ– ਮੁਖਿ; ਬੇਦ ਚਤੁਰ, ਪੜਤਾ॥) ਸਹਿਤ[੧੩]। ਅੱਛਿਤਾ– ਸਗਲ ਧਰਮ; ਅਛਿਤਾ[੧੩]॥ ਗੁਰ ਗਿਆਨ; ਇੰਦ੍ਰੀ ਦ੍ਰਿੜਤਾ॥ ਖਟੁ ਕਰਮ ਸਹਿਤ; ਰਹਤਾ॥ ਸਿਵਾ ਸਕਤਿ; ਸੰਬਾਦੰ॥ ਭਜੁ ਨਾਮਾ; ਤਰਸਿ ਭਵ ਸਿੰਧੰ॥) ਘੰਡੇਹੇੜੇ[੧੪] ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਤੇ– ਨਾਦ[੧੪] ਭ੍ਰਮੇ; ਜੈਸੇ ਮਿਰਗਾਏ॥ ਰਾਮੁ ਛੋਡਿ; ਚਿਤੁ. ਅਨਤ ਨ ਫੇਰਉ॥) ਜਲ 'ਚੋਂ ਮੱਛੀਆਂ ਫੜਨ ਵਾਲਾ ਪੰਛੀ ਦਧੀਰਾ[੧੫]– ਜਿਉ ਮੀਨਾ; ਹੇਰੈ ਪਸੂਆਰਾ[੧੫]॥ ਮੋਕਉ ਤਾਰਿ ਲੇ ਰਾਮਾ; ਤਾਰਿ ਲੇ॥ ਨਰ ਤੇ, ਸੁਰ ਹੋਇ ਜਾਤ, ਨਿਮਖ ਮੈ; ਸਤਿਗੁਰ ਬੁਧਿ ਸਿਖਲਾਈ॥

੮੭੪. ਇੱਛਾ[੧], ਮਿੱਤ੍ਰ[੨] ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ। ਤਾਲਾ ਪੋਲਾ, ਬੇੱਲੀ– ਮੋਹਿ ਲਾਗਤੀ; ਤਾਲਾ[੧] ਬੇਲੀ[੨]॥) ਐਸੇ ਰਾਮ ਨਾਮਾ ਬਿਨੁ; ਬਾਪੁਰੋ ਨਾਮਾ॥) ਸੋਟੀ[੨] – ਸੋ ਹਰਿ; ਅੰਧੁਲੇ ਕੀ ਲਾਕਰੀ[੨]॥) ਹਰਿਜੀ ਨੂੰ[੩]।

ਨ॒ਮਸਤੇ- ਹਰ ਏ[੩] ਨਮਸਤੇ; ਹਰ ਏ ਨਮਹ॥ ਹਰਿ ਹਰਨਾਖਸ; ਹਰੇ ਪਰਾਨ॥) ਪੜ੍ਹਾਵਤ- ਸੂਆ ਪੜਾਵਤ; ਗਨਿਕਾ ਤਰੀ॥) ਉਧ॒ਰੀ- ਸਿਮਰਨ; ਦ੍ਰੌਪਦ ਸੁਤ, ਉਧਰੀ॥) ਗੋਤਮ[੪] ਰਿਖੀ ਜੀ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ[੫] ਅਹੱਲਿਆ[੫], ਸਿਲਾ ਪੋਲਾ- ਗਉਤਮ[੪] ਸਤੀ[੫]; ਸਿਲਾ ਨਿਸਤਰੀ॥) ਕੋਂਸੀ ਮਥਨੁ ਪੋਲਾ- ਕੇਸੀ ਕੰਸ; ਮਥਨੁ ਜਿਨਿ ਕੀਆ॥) ਕੱਾਲੀ- ਜੀਅ ਦਾਨੁ; ਕਾਲੀ ਕਉ ਦੀਆ॥) ਵੱਟੇ, ਬਦਲੇ[੬] ਨਹੀਂ[੭]- ਆਨ ਦੇਵ ਬਦਲਾਵ[੬]; ਨਿ[੭] ਦੈਹਉ॥) ਜੰਮਦੇ[੧], ਅਉਤਰੈ ਪੋਲਾ- ਨਰ ਸੈ; ਨਾਰਿ ਹੋਇ ਅਉਤਰੈ[੧]॥ ਗੁਰਮਤਿ; ਰਾਮ ਨਾਮ ਗਹੁ ਮੀਤਾ॥) ਗੁਰਸਬਦਾਂ[੧] ਨੂੰ। ਗੀਤਾਂ- ਪ੍ਰਣਵੈ ਨਾਮਾ; ਇਉ ਕਹੈ ਗੀਤਾ[੧]॥

੮੭੫. ਜੰਗ[੧] ਇਸਤ੍ਰੀ[੨]- ਰਾਵਨ ਸੇਤੀ. ਸਰਬਰ[੧] ਹੋਈ; ਘਰ ਕੀ ਜੋਇ[੨]. ਗਵਾਈ ਥੀ॥) ਪੁਨਾ[੩] ਨਾਸ[੪]- ਬਿਨੁ ਮੁਕੰਦ; ਤਨੁ ਹੋਇ ਅਉ[੩] ਹਾਰ[੪]॥) ਹੇ ਮੁਕਤ[੧] ਦਾਤੇ[੧], ਆਪਜੀ[੨] ਅਪਣੇ ਸੱਚੇ ਚਰਨ ਕਮਲਾਂ ਨਾਲ, ਜੋੜ[੩] ਜੋੜ[੪] ਕੇ ਤਾਰ[੫] ਲੈਣਾ ਕਰੋ ਜੀ, ਜੁੱਗ- ਤੁਹੀ[੧] ਮੁਕੰਦ[੨]; ਜੋਗ[੩]. ਜੁਗ[੪] ਤਾਰਿ[੫]॥ ਜੇ ਓਹੁ; ਦੁਆਦਸ ਸਿਲਾ ਪੂਜਾਵੈ॥) ਤਲਾਅ[੧]। ਤਟਾ ਪੋਲਾ- ਜੇ ਓਹੁ; ਕੂਪ ਤਟਾ[੧] ਦੇਵਾਵੈ॥) ਸਰਪਰ ਜਾਨਹੁ; ਨਰਕ ਹੀ ਪਰੈ॥) ਭੂਮਿ ਦਾਨ ਸੋਭਾ; ਮੰਡਪਿ ਪਾਵੈ॥ ਨਿੰਦਾ ਕਹਾ ਕਰਹੁ; ਸੰਸਾਰਾ॥ ਨਿੰਦਕ ਕਾ; ਪਰਗਟਿ ਪਾਹਾਰਾ॥) ਜੋੜੁ ਪੜ੍ਹਨਾ ਹੈ। ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਅੰਕ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਨੇ- ਕਹੁ ਰਵਿਦਾਸ; ਪਾਪੀ. ਨਰਕਿ ਸਿਧਾਰਿਆ॥ ੪॥ ੨॥ ੧੧॥ ੭॥ ੨॥ ੪੯॥ ਜੋੜੁ॥) ੮੫੯-੮੭੫, ਗੋਂਡ ਰਾਗੁ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸੰਪੂਰਨੰ

੮੭੬. ਤੋਂ ੯੭੪. ਰਾਗੁ ਰਾਮਕਲੀ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਅਰੰਭ:-

ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ[੧], ਪੜ੍ਤਾ ਪੜ੍ਹੈ- ਕੋਈ ਪੜਤਾ ਸਹਸਾਕਿਰਤਾ[੧]; ਕੋਈ ਪੜੈ ਪੁਰਾਨਾ॥ ਕੋਈ ਨਾਮੁ ਜਪੈ ਜਪਮਾਲੀ; ਲਾਗੈ ਤਿਸੈ ਧਿਆਨਾ॥) ਪਤੇ ਪੋਲਾ- ਹਮ ਮੂਰਖ ਅਗਿਆਨ, ਸਰਨਿ ਪ੍ਰਭ ਤੇਰੀ; ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ, ਰਾਖਹੁ ਮੇਰੀ ਲਾਜ. ਪਤੇ॥) ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਫ਼ੈਸ਼ਨ ਨਸ਼ੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਕਾਰ ਔਗੁਣ ਪਾਪ ਰੂਪ ਮਾਇਆ[੩] ਨਾਲ ਸਜਾਉਂਦੇ[੨]- ਮਰਣੁ ਲਿਖਾਇ. ਮੰਡਲ ਮਹਿ ਆਏ; ਜੀਵਣੁ ਸਾਜਹਿ[੨] ਮਾਈ[੩]॥) ਜੀਵਨ ਤਲਬ ਨਿਵਾਰਿ; ਸੁਆਮੀ॥) ਆਪੇ; ਸਰਬ ਰਹਿਆ ਭਰਪੂਰਿ॥

੮੭੭. ਹੰਕਾਰ ਵਿਕਾਰ ਦਵੈਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਦੇਖਣ ਰੂਪ ਨੇਤ੍ਰਾਂ[੧] ਅਤੇ ਬਾਣੀ[੨] ਕਰਕੇ ਵਿਕਾਰ ਨਿੰਦਾ ਬੁਰੇ ਬੋਲਣੇ ਕਰਕੇ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਮਾਇਆ ਲੱਗੀ ਹੈ- ਅੰਤਰਿ ਸਹਸਾ. ਬਾਹਰਿ ਮਾਇਆ; ਨੈਣੀ[੧] ਲਾਗਸਿ ਬਾਣੀ[੨]॥) ਪਛਤਾਵੇਗਾ[੨], ਪਰਤਾਪਹਿ॒ਗਾ- ਪ੍ਰਣਵਤਿ ਨਾਨਕੁ ਦਾਸਨਿ ਦਾਸਾ; ਪਰਤਾਪਹਿਗਾ[੨] ਪ੍ਰਾਣੀ॥) ਦਰਾਂ- ਜਿਤੁ ਦਰਿ ਵਸਹਿ. ਕਵਨੁ ਦਰੁ ਕਹੀਐ; ਦਰਾ ਭੀਤਰਿ ਦਰੁ. ਕਵਨੁ ਲਹੈ॥) ਤਖ਼ਤੇ[੧]। ਪਟ ਪੋਲਾ- ਦੁਖੁ ਦਰਵਾਜਾ. ਰੋਹੁ ਰਖਵਾਲਾ; ਆਸਾ ਅੰਦੇਸਾ. ਦੁਇ ਪਟ[੧] ਜੜੇ॥ ਜਬ ਆਸਾ ਅੰਦੇਸਾ; ਤਬਹੀ ਕਿਉ ਕਰਿ ਏਕੁ ਕਹੈ॥) ਗੁਰਸਬਦ ਜੀ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ[੧] ਗਿਆਤ[੧] ਸਮਝ ਹੀ ਦਾਸਨ ਦਾਸ ਦੀ ਸਿੰਞੀ ਹੈ, ਗੁਰਸਬਦ ਜੀ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ[੩] ਗਿਆਤ[੧] ਸਮਝ ਵਾਲੇ ਵਿਰਲੇ[੪] ਲੋਕੁ ਹੀ ਸੁਣਦੇ[੫] ਹਨ- ਸੁਰਤਿ[੧] ਸਬਦੁ[੨] ਸਾਖੀ[੩]. ਮੇਰੀ ਸਿੰਞੀ; ਬਾਜੈ[੪] ਲੋਕੁ ਸੁਣੇ[੫]॥) ਪਤੁ ਪੋਲਾ। ਤਾਈਂ। ਪੜੇ ੜ ਹਲੰਤ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣ- ਪਤੁ ਝੋਲੀ. ਮੰਗਣ ਕੈ ਤਾਈ; ਭੀਖਿਆ ਨਾਮੁ ਪੜੇ॥) ਵੱਸ॒ਗਤਿ ਗਤਿ ਪੋਲਾ- ਵਸਗਤਿ ਪੰਚ ਕਰੇ; ਨਹ ਡੋਲੈ॥) ਭਿੱਖਿਆ ਚੱਲੈ- ਭਿਖਿਆ; ਭਾਇ ਭਗਤਿ ਭੈ ਚਲੈ॥) ਅ॒ਮੁਲੈ- ਹੋਵੈ ਸੁ ਤ੍ਰਿਪਤਿ; ਸੰਤੋਖਿ ਅਮੁਲੈ॥

੮੭੮. ਅ॒ਥੱਕੁ- ਅਹਿ ਨਿਸਿ; ਦੀਵਾ ਬਲੈ ਅਥਕੁ॥) ਹੱਛੀ ਮਿੱਟੀ- ਹਛੀ ਮਿਟੀ; ਸੋਝੀ

ਹੋਇ॥) ਕਰਣੀ ਤੇ ਕਰਿ; ਚਕਹੁ ਢਾਲਿ॥) ਆਪੇ ਨਦਰਿ ਕਰੇ; ਜਾ ਸੋਇ॥) ਬੁਝਾਇਆ ਪੋਲਾ- ਪਾਣੀ ਮਰੈ ਨ ਬੁਝਾਇਆ ਜਾਇ॥) ਪਾ-ਰੰਗਤਿ। ਪਰਮ ਕਲਿਆਣ[1]- ਨਾਨਕ; ਸੋ ਪਾਰੰਗਤਿ[1] ਹੋਇ॥) ਨਾਨਕ; ਬਿਰਥਾ ਕੋਇ ਨ ਹੋਇ॥) ਭਾਂਡੈ- ਭਾਡੈ ਭਾਉ ਪਵੈ; ਤਿਤੁ ਆਇ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ; ਪਰਗਟੁ ਹੋਆ ਹਰਿ ਰਾਇ॥ ਲੋਕੁ ਧਿਕਾਰੁ ਕਹੈ, ਮੰਗਤ ਜਨ; ਮਾਗਤ. ਮਾਨੁ ਨ ਪਾਇਆ॥) ਉਲਾਂਭਾ[2], ਕੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ- ਸਹ ਕੀਆ ਗਲਾ. ਦਰ ਕੀਆ ਬਾਤਾ; ਤੈ ਤਾ. ਕਹਣੁ[2] ਕਹਾਇਆ॥) ਬੁੱਝੈ, ਬਿਧਿ ਪੋਲਾ- ਸਾਗਰ ਮਹਿ ਬੂੰਦ. ਬੂੰਦ ਮਹਿ ਸਾਗਰੁ; ਕਵਣੁ ਬੁਝੈ. ਬਿਧਿ ਜਾਣੈ॥

੮੭੯. ਤਿਸ ਤੇ; ਮੁਕਤਿ ਪਰਮਗਤਿ ਹੋਈ॥) ਖੁੱਧਿਆ- ਖੁਧਿਆ ਦੁਸਟ ਜਲੈ; ਦੁਖੁ ਆਗੈ॥ ਗੁਰਮਤਿ; ਭਗਤਿ ਪਾਵੈ ਜਨੁ ਕੋਈ॥) ਪਤਿ- ਰਾਮ ਕਲਾ; ਨਿਬਹੈ ਪਤਿ ਸਾਰੀ॥) ਚਿਖਾ[1] ਲੱਕਰੀ- ਲਕਰੀ ਬਿਖਰਿ; ਜਰੀ. ਮੰਝ ਭਾਰਿ[1]॥ ਦੁਖੁ ਸੁਖੁ ਸਮ ਕਰਣਾ; ਸੋਗ ਬਿਓਗੀ॥) ਲੰਗੋਟਾ[2]- ਸਹਜ ਜਗੋਟਾ[2]; ਬੰਧਨ ਤੇ ਛੂਟਾ॥) ਗੱਡੀਆ- ਪੰਚ ਬੈਲ; ਗਡੀਆ ਦੇਹ ਧਾਰੀ॥

੮੮੦. ਸਤਜੁਗਿ; ਧਰਮੁ ਪੈਰ ਹੈ ਚਾਰਿ॥) ਕਲ ਪੋਲਾ- ਤ੍ਰੈਤੈ; ਇਕ ਕਲ ਕੀਨੀ ਦੂਰਿ॥ ਦੁਆਪੁਰਿ; ਧਰਮੁ. ਦੁਇ ਪੈਰ ਰਖਾਏ॥ ਕਲਜੁਗਿ; ਧਰਮ ਕਲਾ. ਇਕ ਰਹਾਏ॥ ਜੇ ਵਡ ਭਾਗ ਹੋਵਹਿ, ਵਡਭਾਗੀ; ਤਾ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਵੈ॥) ਸਤਿਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਰੂਪੀ ਖ਼ਾਨ 'ਚੋਂ ਕੱਢ[1] ਕੱਢ[1] ਲਿਆ- ਜਿਸੁ ਵਡ ਭਾਗੁ ਹੋਵੈ, ਵਡ ਮਸਤਕਿ; ਤਿਨਿ ਗੁਰਮਤਿ, ਕਢਿ[1] ਕਢਿ[1] ਲੀਆ॥) ਵਿਸ਼ੇ ਰੂਪੀ ਕੱਖ[1], ਲੱਖਾਂ[2] ਦੀ ਕੀਮਤ ਦਾ ਨਾਮੁ[2]- ਭਾਗਹੀਣ ਮਨਮੁਖਿ, ਨਹੀ ਲੀਆ; ਤ੍ਰਿਣ[1] ਓਲੈ. ਲਾਖੁ[2] ਛਪਾਇਆ॥

੮੮੧. ਰਾਮ; ਜਨ ਗੁਰਮਤਿ ਰਾਮੁ ਬੋਲਾਇ॥ ਧ੍ਰਿਗੁ ਧ੍ਰਿਗੁ ਨਰ ਨਿੰਦਕ, ਜਿਨ ਜਨ ਨਹੀ ਭਾਏ; ਹਰਿ ਕੇ ਸਖਾ ਸਖਾਇ॥ ਰਾਮ; ਮੋਕਉ ਹਰਿ ਜਨ ਮੇਲਿ. ਮਨਿ ਭਾਵੈ॥) ਜੱਗਜੀਵਨ ਪਗੀਂ ਪੋਲਾ- ਮੋਕਉ ਧਾਰਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਜਗਜੀਵਨ ਦਾਤੇ; ਹਰਿ ਸੰਤ ਪਗੀ, ਲੇ ਪਾਵੈ॥) ਸਮੁੰਦ੍ਰ[1] ਅੱਛੇ[2] - ਨ੍ਹਾਵਾਈਐ- ਹਰਿ ਜਨ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੁੰਟ ਸਰ[1] ਨੀਕੇ[2]; ਵਡਭਾਗੀ ਤਿਤੁ ਨਾਵਾਈਐ॥) ਨ-ਪਰਸ- ਪਰਸ ਨਪਰਸ ਭਏ ਕੁਬਿਜਾ ਕਉ; ਲੈ ਬੈਕੁੰਠਿ ਸਿਧਾਰੇ॥

੮੮੨. ਰਾਮ; ਗੁਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ, ਕੰਠਿ ਧਾਰੇ॥

੮੮੩. ਇਹ ਬਿਧਿ ਹੈ; ਮਨੁ ਜੋਗਨੀ॥) ਅਲੌਕਿਕ[1]- ਸੁਰਗ ਪਵਿਤ੍ਰਾ. ਮਿਰਤ ਪਵਿਤ੍ਰਾ; ਪਇਆਲ ਪਵਿਤ੍ਰ ਅਲੋਗਨੀ[1]॥

੮੮੪. ਸਤਿਗੁਰੁ; ਪਰਮੇਸਰੁ ਮੇਰਾ॥ ਪਵਨੁ ਵਿਚੋਲਾ. ਕਰਤ ਇਕੇਲਾ; ਜਲ ਤੇ ਓਪਤਿ ਹੋਆ॥) ਨ੍ਰਿਤਕਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ. ਦਸੇ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ[1] ਰੂਪ, ਦਸ ਵੇਸਵਾਂ, ਗੌਣ ਵਾਲੇ[2] ਪੰਜ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧਾਦਿ ਰੂਪ ਪੰਜ ਭੜੂਏ[2]- ਦਸ ਪਾਤਉ[1], ਪੰਚ ਸੰਗੀਤਾ[2]; ਏਕੈ ਭੀਤਰਿ ਸਾਥੇ॥

੮੮੫. ਓਅੰਕਾਰਿ ਏਕ ਧੁਨਿ ਏਕੈ; ਏਕੈ ਰਾਗੁ ਅਲਾਪੈ॥ ਏਕਾ ਦੇਸੀ. ਏਕੁ ਦਿਖਾਵੈ; ਏਕੋ ਰਹਿਆ ਬਿਆਪੈ॥ ਭਲੋ ਭਲੋ; ਰੇ ਕੀਰਤਨੀਆ॥) ਬਜਿੱਤ੍ਰ। ਸੁਰਾਂ- ਪੰਚ ਬਜਿਤ੍ਰ ਕਰੇ ਸੰਤੋਖਾ; ਸਾਤ ਸੁਰਾ ਲੈ ਚਾਲੈ॥) ਬੱਾਜਾ ਤਾਨਾ ਪੋਲਾ। ਬੀਂਗਾ- ਬਾਜਾ ਮਾਣੁ ਤਾਣੁ ਤਜਿ ਤਾਨਾ; ਪਾਉ. ਨ ਬੀਗਾ ਘਾਲੈ॥) ਭਗਤੀ[1]- ਨਾਰਦੀ[1]; ਨਰਹਰ ਜਾਣਿ ਹਦੂਰੇ॥) ਨ੍ਹਾਵੈ, ਹੱਜ- ਕੋਈ ਨਾਵੈ ਤੀਰਥਿ; ਕੋਈ ਹਜ ਜਾਇ॥ ॥ ਕਾਰਣ ਕਰਣ; ਕਰੀਮ॥ ਕਿਰਪਾ ਧਾਰਿ; ਰਹੀਮ॥ ਕੋਈ ਓਢੈ ਨੀਲ; ਕੋਈ ਸੁਪੇਦ॥) ਇੰਦ੍ਰ ਪਦਵੀ[2]- ਕੋਈ ਬਾਛੈ ਭਿਸਤੁ; ਕੋਈ ਸੁਰਗਿੰਦੁ[2]॥) ਰੋਵਨਹਾਰੇ ਕੀ; ਕਵਨ ਟੇਕ॥) ਭਟਕਦਾ[3]

ਹੈ- ਸੁਪਨੁ ਭਇਆ; ਭਖਲਾਏ[3] ਅੰਧ॥ ਕੋਟਿ ਜਨਮ ਭ੍ਰਮਿ ਭ੍ਰਮਿ; ਭ੍ਰਮਿ ਆਇਓ॥

੮੮੬. ਬਾਬਾ ਨਾਨਕੁ; ਆਖੈ ਏਹੁ ਬੀਚਾਰੁ॥ ਜੋਗੀਆ; ਮਤਵਾਰੋ ਰੇ॥) ਗਾਠੀ ਭਿਨਿ ਭਿਨਿ; ਭਿਨਿ ਭਿਨਿ ਤਣੀਏ॥) ਮਟੁ ਪੋਲਾ- ਚਹੁ ਮਹਿ ਏਕੈ; ਮਟੁ ਹੈ ਕੀਆ॥ ਤਾ ਨਾਨਕ; ਜੋਗੀ ਮਹਲੁ ਘਰੁ ਪਾਇਆ॥) ਅਸਤੀ ਪੋਲਾ- ਲਉ ਨਾੜੀ; ਸੂਆ ਹੈ ਅਸਤੀ॥ ਲਾਇ ਦੇਲ੍ਹੀ ਦੀਪਕ- ਗਹਰੀ ਬਿਭੂਤ ਲਾਇ ਬੈਠਾ ਤਾੜੀ॥ ਸਿੰਙੀ ਵਾਜੈ; ਨਿਤ ਉਦਾਸੇਰਾ॥ ਨਾਮੈ ਖਿੰਥਾ; ਨਾਮੈ ਬਸਤਰੁ॥ ਜਨ ਨਾਨਕ; ਜੋਗੀ ਹੋਆ ਅਸਥਿਰੁ॥

੮੮੭. ਪੀਵਤ; ਅਮਰ ਭਏ ਨਿਹਕਾਮ॥) ਪੂਜਾ ਪੋਲਾ- ਏਕੋ ਏਕੁ; ਨਿਰੰਜਨ ਪੂਜਾ॥ ਜਾ ਕਉ; ਗੁਰਿ ਹਰਿ ਦੀਏ ਸੂਖਾ॥ ਪੜ੍ਤਾ- ਮੁਖ ਤੇ ਪੜਤਾ; ਟੀਕਾ ਸਹਿਤ॥) ਨਹੀ ਦੇਲ੍ਹੀ ਦੀਪਕ- ਹਿਰਦੈ ਰਾਮੁ ਨਹੀ ਪੂਰਨ ਰਹਤ॥) ਉਪਦੇਸੁ ਕਰੇ ਕਰਿ; ਲੋਕ ਦ੍ਰਿੜਾਵੈ॥

੮੮੮. ਚਰ੍ਾਵੈ। ਪਾਈਂ- ਤਿਲਕੁ ਚਰਾਵੈ; ਪਾਈ ਪਾਇ॥) ਤ੍ਰੈ ਗੁਣ ਕੀ; ਓਸੁ ਉਤਰੀ ਮਾਇ॥ ਚਤੁਰ ਬੇਦ ਪੂਰਨ; ਹਰਿ ਨਾਇ॥ ਬੇਅੰਤ ਮਹਿਮਾ ਤਾ ਕੀ; ਕੇਤਕ ਬਰਨ॥ ਭਗਤੁ ਸੋਈ; ਕਲਿ ਮਹਿ ਪਰਵਾਨੁ॥ ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ; ਕਲਿ ਮਾਹਿ॥ ਪੰਚ ਸਬਦ ਤਹ; ਪੂਰਨ ਨਾਦ॥

੮੮੯. ਡਿੱਗੈ- ਡਿਗੈ ਨ ਡੋਲੈ; ਕਤਹੂ ਨ ਧਾਵੈ॥) ਕੜਦਾ ਪੋਲਾ, ਝਾੜੇ ਪੈਰ ਹਲੰਤ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ- ਸੰਤ ਪ੍ਰਸਾਦਿ; ਮੋਹਿ. ਕਬਹੂ ਨ ਕੜਦਾ॥ ਤੇਰੈ ਕਾਜਿ ਨ; ਬਿਖੈ ਜੰਜਾਲੁ॥) ਚੱਲੈ- ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ; ਸੰਗਿ ਤੇਰੈ ਚਲੈ॥ ਜਮ ਕੀ ਜੇਵੜੀ; ਤੂ ਆਗੈ ਬੰਧ॥ ਰਾਚਿ ਰਹਿਓ ਤੂ; ਸੰਗਿ ਸੁਪਨਾ॥

੮੯੦. ਚਿਰੰਕਾਲ; ਪਾਈ ਦੁਲਭ ਦੇਹ॥ ਪ੍ਰਤਿਪਾਰੈ; ਨਿਤ ਸਾਰਿ ਸਮਾਰੈ॥) ਪਟਲ ਪੋਲਾ- ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਨਾਮ; ਨ ਟੂਟਸਿ ਪਟਲ॥ ਸਗਲ ਫਲਾ; ਸੇ ਸੂਖਿ ਸਮਾਏ॥ ੩॥ ਡੋਲਨ ਤੇ ਚੂਕਾ; ਠਹਰਾਇਆ॥ ਰਾਮ ਗੁਣਾ; ਨਿਤ ਨਿਤ ਹਰਿ ਗਾਈਐ॥) ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ[1]- ਰਿਧਿ ਬੁਧਿ; ਸਿਧਿ ਸੁਰਗਿਆਨ[1]॥ ਸੂਰਬੀਰ; ਧੀਰਜ ਮਤਿ ਪੂਰਾ॥

੮੯੧. ਸਹਜ ਸਮਾਧਿ; ਧੁਨਿ ਗਹਿਰ ਗੰਭੀਰਾ॥) ਬੰਦਨ ਰਹਿਤ[1]- ਸਮਦਰਸੀ; ਪੂਰਨ ਨਿਰਜੋਗ[1]॥ ਹਰਿ ਹਰਿ; ਜਾਪੁ ਜਪਲਾ॥) ਅ-ਟਲ- ਨਾਮੁ ਨਿਧਾਨੁ; ਧਿਆਇ ਮਨ ਅਟਲ॥ ਹਰਿ ਕਾ ਜਸੁ ਨਿਧਿ; ਲੀਆ ਲਾਭ॥) ਬਕ-ਤ ਪੋਲਾ- ਜਿਹਵਾ ਬਕਤ; ਪਾਈ ਗਤਿ ਮਤਿ॥

੮੯੨. ਕਿਤੇ[1]। ਕਹੀਂ। ਇੱਕ-ਤੁ - ਇਕਤੁ ਠਉਰ; ਓਹ. ਕਹੀ[1] ਨ ਸਮਾਵੈ॥ ਰਾਮ ਜਨੀ; ਕੀਨੀ ਖੰਡ ਖੰਡ॥) ਬੋਲ਼ਾ[2], ਕਿਵੇਂ[1]- ਅਠ ਦਸ ਬੇਦ; ਸੁਨੇ ਕਹ[1] ਡੋਰਾ[2]॥ ਕੋਟਿ ਪ੍ਰਗਾਸ; ਨ ਦਿਸੈ ਅੰਧੇਰਾ॥) ਬੁੱਝਾਵੈ ਬੁੱਝੈ- ਜਿਸੁ ਨਹੀ ਬੁਝਾਵੈ; ਸੋ ਕਿਤੁ ਬਿਧਿ ਬੁਝੈ॥) ਬਿੱਤ- ਹਰਿ ਧਨੁ ਰਾਸਿ; ਨਿਰਾਸ ਇਹ ਬਿਤੁ॥ ਮਾਇਆ ਮੋਹਿਆ; ਟੇਢਉ ਜਾਤ॥

੮੯੩. ਮਾਨੋ[1]। ਬਿੱਛੂਅ- ਨਾਮੁ ਸੁਨਤ; ਜਨੁ[1] ਬਿਛੂਅ ਡਸਾਨਾ॥ ਮਨਿ ਮੁਖਿ; ਕਬਹਿ. ਨ ਉਸਤਤਿ ਕਰੈ॥ ਮੋਹ ਮਗਨ; ਲਪਟਿਓ ਭ੍ਰਮ ਗਿਰਹ॥ ਗਨਿ ਮਿਨਿ ਦੇਖਹੁ; ਸਗਲ ਬੀਚਾਰਿ॥) ਪੋੱਤਾ- ਸੂਖ ਸਹਜ; ਦਇਆ ਕਾ ਪੋਤਾ॥

੮੯੪. ਸੁੰਨ ਸਮਾਧਿ ਗੁਫਾ; ਤਹ ਆਸਨੁ॥) ਮਹਿਮਾ; ਨ ਜਾਨਹਿ ਬੇਦ॥ ਬ੍ਰਹਮੇ; ਨਹੀ ਜਾਨਹਿ ਭੇਦ॥) ਦੇਵੀਆਂ) ਨਹੀ ਲੇਪੁ ਤਿਸੁ; ਪੁੰਨਿ ਨ ਪਾਪਿ॥ ਕਿਛਹੂ ਕਾਜੁ; ਨ ਕੀਓ ਜਾਨਿ॥

ਰਿਧਿ ਨ ਬੁਧਿ; ਨ ਸਿਧਿ ਪ੍ਰਗਾਸੁ॥ ਬੇਅੰਤ ਸਾਹਿਬੁ ਮੇਰਾ; ਮਿਹਰਵਾਣੁ॥) ਮਿਲੀਐ ਪ੍ਰਭ; ਗੁਰ ਮਿਲਿ ਮੰਤ॥

੮੯੫. ਸਿਮ੍ਰੀਜੈ- ਸੁ ਮਤਿ ਸਾਰੁ; ਜਿਤੁ ਹਰਿ ਸਿਮਰੀਜੈ॥) ਕਰਿ ਸੇਵਾ; ਸੇਵਕ ਸਾਜਿ॥ ਦੂਜਾ; ਨਹੀ ਜਾਨੈ ਕੋਇ॥) ਮਾਂਗੁ- ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ; ਮਾਗੁ ਨਿਧਾਨੁ॥ ਹੋਵੈ; ਸੋਈ ਭਲ ਮਾਨੁ॥) ਏਕ ਕੀ; ਕਰਿ ਆਸ ਭੀਤਰਿ॥

੮੯੬. ਜਿਸ ਕੀ; ਤਿਸ ਕੀ ਕਰਿ ਮਾਨੁ॥ ਕਾਹੇ ਭ੍ਰਮਿ ਭ੍ਰਮਹਿ; ਬਿਗਾਨੇ॥) ਦੁੱਖਾ- ਜਿਸੁ ਚਿਤਿ ਆਏ; ਬਿਨਸਹਿ ਦੁਖਾ॥) ਮੁੱਖਾ- ਹਲਤਿ ਪਲਤਿ; ਤੇਰਾ ਊਜਲ ਮੁਖਾ॥ ਨਾਨਕ; ਜਿਸਹਿ ਪਰਾਪਤਿ ਕਰੈ॥ ਖਿਨ ਮਹਿ; ਥਾਪਿ ਉਥਾਪਨਹਾਰਾ॥ ਬਿਰਥਾ ਭਰਵਾਸਾ; ਲੋਕ॥ ਮਨਿ ਤਨਿ; ਹਰਿ ਓਹੀ ਧਿਆਇਆ॥

੮੯੭. ਓਅੰਕਾਰ[1] ਬ੍ਰਹਮ ਜੀ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ[2] ਹੈ- ਓੁ[1] ਨਮੋ[2]; ਭਗਵੰਤ ਗੁਸਾਈ॥) ਬ੍ਰਹਮਜੀ[2] ਮਉਲਾ ਪੋਲਾ- ਮਿਹਰਵਾਨ ਮਉਲਾ[2]; ਤੂਹੀ ਏਕ॥ ਨਾਰਾਇਣ ਨਰਹਰ; ਦਇਆਲ॥) ਨੱਸੇ- ਮਹਾ ਬਿਕਾਰ; ਤਨ ਤੇ ਸਭਿ ਨਸੇ॥) ਮਨਿ ਸੰਤੋਖੁ; ਸਬਦਿ ਗੁਰ ਰਾਜੇ॥

੮੯੮. ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਪ੍ਰਭ; ਗਤਿ ਕਰਿ ਮੇਰੀ॥ ਫੁਨਿ; ਗਰਭਿ. ਨਾਹੀ ਬਸੰਤ॥) ਤਬ ਹੋਏ ਮਨ ਸੁਧ; ਪਰਾਨੀ॥) ਪਰ ਇਸਤ੍ਰੀ ਪਦਾਰਥ ਰੂਪੀ ਮਾਸੁ[1] ਬੁਧ ਰੂਪੀ ਬਿੱਲੀ[2]- ਦੀਸਤ ਮਾਸੁ[1]; ਨ ਖਾਇ ਬਿਲਾਈ[2]॥) ਵੱਡੇ ਕਸਾਈ[3], ਕ੍ਰੋਧ ਰੂਪੀ ਸਧਨੇ ਨੇ ਹਿੰਸਾ ਰੂਪੀ ਛੁਰੀ[3]। ਸੱਟਿ- ਮਹਾ ਕਸਾਬਿ[3]; ਛੁਰੀ ਸਟਿ ਪਾਈ॥ ਊਚੈ ਥਲਿ; ਫੂਲੇ ਕਮਲ ਅਨੂਪ॥ ਅਗਨਿ ਨਿਵਾਰੀ; ਸਤਿਗੁਰ ਦੇਵ॥

੮੯੯. ਪੰਚ ਸਿੰਘ; ਰਾਖੇ ਪ੍ਰਭਿ ਮਾਰਿ॥) ਚੌਰਾਸੀ ਦੇ ਗੇੜੇ ਅਥਵਾ ਤਿੰਨਾਂ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਘੁੰਮਣਘੇਰੀ[1] ਚੁੱਕ ਗਈ, ਆ੍ਵਰਤ- ਤੀਨਿ ਆਵਰਤ[1] ਕੀ; ਚੂਕੀ ਘੇਰ॥ ਦਾਝਿ ਗਏ ਤ੍ਰਿਣ; ਪਾਪ ਸੁਮੇਰ॥) ਕੁੱਦਮ- ਕੁਦਮ ਕਰੈ; ਗਾਡਰ ਜਿਉ ਛੇਲ॥ ਅਚਿੰਤੁ ਜਾਲੁ ਕਾਲੁ; ਚਕ੍ਰ ਪੇਲ॥) ਗਜ ਦਾ ਚੌਵੀਵਾਂ ਹਿੱਸਾ ਦੋ ਸੂਤ, ਭਾਵ ਥੋਹੜੇ[2] ਮਾਤ੍ਰ- ਗਾਫਲ ਸੰਗਿ; ਨ ਤਸੂਆ[2] ਜਾਈ॥

੯੦੦. ਮਾਟੀ ਕਉ; ਜਲੁ ਦਹ ਦਿਸ ਤਿਆਗੈ॥ ਘਟ ਮਹਿ; ਸਿੰਧੁ ਕੀਓ ਪਰਗਾਸੁ॥) ਹੋ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਮੌਤ[1] ਨੂੰ- ਹੋਂਦੀ[1] ਕਉ; ਅਣਹੋਂਦੀ ਹਿਰੈ॥) ਜਿਹੜੇ ਅਪਨੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਣਠੱਗ[2] ਕਹਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ, ਠੱਗਣ[1] ਵਾਲੇ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਠੱਗਦੇ[3] ਹਨ, ਅਣਠੱਗਦਾ- ਠਗਣਹਾਰ[1]; ਅਣਠਗਦਾ[2] ਠਾਗੈ[3]॥ ਚਰਨ ਕਮਲ ਬਸੇ; ਮੇਰੇ ਮਨ ਕੇ॥

੯੦੧. ਗਾਵਹੁ; ਰਾਮ ਕੇ ਗੁਣ ਗੀਤ॥) ਉਤਰ੍ਸਿ- ਨਾਨਕ; ਭਵਜਲੁ ਉਤਰਸਿ ਪਾਰਿ॥) ਦਲੇਰ[1] ਬਹਾਦਰ[1] ਹਿੰਮਤੀ[1] ਪਤੀ[1] ਬ੍ਰਹਮ[2] ਜੀ- ਨਰ[1] ਨਰਹ[2]; ਨਮਸਕਾਰੰ॥) ਬਸੁ੍ਧ ਪੋਲਾ- ਜਲਨ ਥਲਨ ਬਸੁਧ ਗਗਨ; ਏਕ ਏਕੰਕਾਰੰ॥) ਹਰਨ ਧਰਨ; ਪੁਨ ਪੁਨਹ ਕਰਨ॥ ਨਹ ਗਿਰਹ; ਨਿਰੰਹਾਰੰ॥ ਗੰਭੀਰ ਧੀਰ ਨਾਮ ਹੀਰ; ਊਚ ਮੂਚ ਅਪਾਰੰ॥ ਕਰਨ ਕੇਲ. ਗੁਣ ਅਮੋਲ; ਨਾਨਕ. ਬਲਿਹਾਰੰ॥) ਚੱਲੇ- ਰੂਪ ਰੰਗ ਸੁਗੰਧ ਭੋਗ, ਤਿਆਗਿ ਚਲੇ; ਮਾਇਆ ਛਲੇ. ਕਨਿਕ ਕਾਮਿਨੀ॥ ਭੰਡਾਰ ਦਰਬ ਅਰਬ ਖਰਬ; ਪੇਖਿ ਲੀਲਾ. ਮਨੁ ਸਧਾਰੈ॥ ਸੁਤ ਕਲਤ੍ਰ ਕ੍ਰਾਤ ਮੀਤ, ਉਰਝਿ ਪਰਿਓ ਭਰਮਿ ਮੋਹਿਓ; ਇਹ ਬਿਰਖ ਛਾਮਨੀ॥

੯੦੨. ਅਜਾਮੱਲ- ਅਜਾਮਲ ਕਉ. ਅੰਤ ਕਾਲ ਮਹਿ; ਨਾਰਾਇਨ ਸੁਧਿ ਆਈ॥) ਬਿੱਦਿਆ, ਗਜਿ ਪੋਲਾ- ਨਾਹਿਨ ਗੁਨੁ. ਨਾਹਿਨ ਕਛੁ ਬਿਦਿਆ; ਧਰਮੁ ਕਉਨੁ. ਗਜਿ ਕੀਨਾ॥ ਕਉਨੁ ਨਾਮੁ. ਜਗੁ

ਜਾ ਕੈ ਸਿਮਰੈ; ਪਾਵੈ ਪਦੁ ਨਿਰਬਾਨਾ॥ ਜਮ ਕੋ ਤ੍ਰਾਸੁ ਮਿਟੈ. ਨਾਨਕ ਤਿਹ; ਅਪੁਨੋ ਜਨਮੁ ਸਵਾਰੈ॥) ਜੁਆਨੀਪੁਣਾ[1] ਤਰਨਾ-ਪੋ ਬਾਲ-ਪਨੁ- ਤਰਨਾਪੋ[1]. ਬਿਖਿਅਨ ਸਿਉ ਖੋਇਓ; ਬਾਲਪਨੁ ਅਗਿਆਨਾ॥) ਖੇ੍ਲੇ- ਸਾ ਧਰਤੀ. ਸੋ ਪਉਣੁ ਝੁਲਾਰੇ; ਜੁਗ ਜੀਅ ਖੇਲੇ. ਥਾਵ ਕੈਸੇ॥ ਦਾਤਾ ਦਾਨੁ ਕਰੇ. ਤਹ ਨਾਹੀ; ਮਹਲ ਉਸਾਰਿ. ਨ ਬੈਠਾ॥) ਸੱਤੁ- ਜੇ ਕੋ ਸਤੁ ਕਰੇ, ਸੋ ਛੀਜੈ; ਤਪ ਘਰਿ, ਤਪੁ ਨ ਹੋਈ॥) ਉਸ ਦੀ ਨਿੰਦਾ[2] ਕਰਦੇ ਹਨ। ਲੱਖਣ- ਜੇ ਕੋ ਨਾਉ ਲਏ. ਬਦਨਾਵੀ[2]; ਕਲਿ ਕੇ ਲਖਣ ਏਈ॥

ੴ. ਆਖੁ ਗੁਣਾ; ਕਲਿ ਆਈਐ॥) ਨਿਆਉਂ[1]- ਤਿਹੁ ਜੁਗ ਕੇਰਾ. ਰਹਿਆ ਤਪਾਵਸੁ[1]; ਜੇ ਗੁਣ ਦੇਹਿ. ਤ ਪਾਈਐ॥) ਕਲਜੁੱਗ[1] ਦੀ ਲੜਾਈ[2] ਵਾਲੀ ਕਿਰਿਆ[2]। ਨਿਆਉਂ[3] ਕਰਨ ਵਾਲੇ[3] ਕਾਲੇ[4] ਮਨ ਵਾਲੇ ਹੋ ਗਏ। ਕਾਜੀ ਪੋਲਾ- ਕਲਿ[1] ਕਲਵਾਲੀ[2]. ਸਰਾ ਨਿਬੇੜੀ[3]; ਕਾਜੀ. ਕ੍ਰਿਸਨਾ[4] ਹੋਆ॥) ਮੜ੍ਹੀ- ਜਗੁ ਪਰਬੋਧਹਿ; ਮੜੀ ਬਧਾਵਹਿ॥ ਕਿਉ ਲਾਗੀ ਨਿਵਰੈ; ਪਰਤਾਪੁ॥) ਨਿਰ-ਦਇਆ- ਨਿਰਦਇਆ; ਨਹੀ ਜੋਤਿ ਉਜਾਲਾ॥) ਖੇ੍ਲੁ ਖੇ੍ਲੈ- ਝੂਠੋ ਖੇਲੁ ਖੇਲੈ; ਬਹੁ ਨਟੂਆ॥) ਹਿਕਮਤ[2] ਨਹੀ ਹੈ, ਇਲਮ ਨਹੀ ਹੈ। ਮੁਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬ੍ਰਹਮਵਿੱਦਿਆ[1] ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ[2]। ਨਹੀ ਦੇਲ੍ਹੀ ਦੀਪਕ- ਮੁਕਤਿ ਨਹੀ ਬਿਦਿਆ[1] ਬਿਗਿਆਨਿ[2]॥ ਜਤੁ ਸਤੁ ਸੰਜਮੁ; ਸਚੁ ਸੁ ਚੀਤੁ॥) ਖਟੁ ਮਟੁ ਪੋਲੇ- ਖਟੁ ਮਟੁ ਦੇਹੀ; ਮਨੁ ਬੈਰਾਗੀ॥

ੴ. ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਵਰਜ[1] ਕੇ। ਬਿ-ਵਰਜਿ- ਮਾਇਆ ਮੋਹੁ ਬਿਵਰਜਿ[1]; ਸਮਾਏ॥) ਅਉਧੂੱਤਾ- ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਾਗਿ ਰਹੇ; ਅਉਧੂਤਾ॥ ਅਵਿ-ਗਤ- ਅਵਿਗਤ ਕੀ ਗਤਿ; ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਾਤੀ॥) ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ ਗਤਿ; ਅੰਤਰਿ ਪਾਈ॥) ਅ-ਲਿਪਤ- ਅਲਿਪਤ ਗੁਫਾ ਮਹਿ; ਰਹਹਿ ਨਿਰਾਰੇ॥ ਸਦ ਬੈਰਾਗੀ; ਤਤੁ ਪਰੋਤਾ॥) ਪਾਂਡੇ- ਝੂਠੁ. ਨ ਬੋਲਿ ਪਾਡੇ; ਸਚੁ ਕਹੀਐ॥) ਜੋਤਸ਼-ਵਿੱਦਿਆ[2], ਝੂਠ ਕਥਨ[3] ਕੀਤਾ- ਗਣਿ ਗਣਿ ਜੋਤਕੁ[2]; ਕਾਂਡੀ[3] ਕੀਨੀ॥) ਕਥਨ[4] ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ- ਹੋਰ ਕਥਨੀ ਬਦਉ[4] ਨ; ਸਗਲੀ ਛਾਰੁ॥ ਮੁਕਤਿ ਪ੍ਰਾਨ; ਜਪਿ ਹਰਿ ਕਿਰਤਾਰਥਿ॥) ਪਿੱਤਰਾਂ- ਆਪਿ ਡੁਬੈ; ਕਿਉ ਪਿਤਰਾ ਤਾਰੈ॥

ੴ. ਏਕੁ ਬੁਰਾ ਭਲਾ; ਸਚੁ ਏਕੈ॥) ਇੰਦ੍ਰੇ ਰੋਕਣੇ[1]- ਹਠੁ ਨਿਗ੍ਰਹੁ[1] ਕਰਿ; ਕਾਇਆ ਛੀਜੈ॥) ਪੂੱਜੈ- ਰਾਮ ਨਾਮ ਸਰਿ; ਅਵਰੁ ਨ ਪੂਜੈ॥) ਚੰਡਾਲ[1], ਮਾਇਆ[2], ਡੱਸਿ- ਜਮੁ ਜੰਦਾਰੁ[1]. ਜੋਹਿ ਨਹੀ ਸਾਕੈ; ਸਰਪਨਿ[2]. ਡਸਿ ਨ ਸਕੈ, ਹਰਿ ਕਾ ਰਸੁ ਪੀਜੈ॥ ਤ੍ਰੈ ਗੁਣ ਬਿਖਿਆ; ਜਨਮਿ ਮਰੀਜੈ॥) ਗੜ੍ਹ- ਗੁਰਮੁਖਿ ਹੋਇ; ਕਾਇਆ ਗੜ੍ਹ ਲੀਜੈ॥) ਨਿਰਗੁਨ ਬ੍ਰਹਮ[3]। ਚਾੜ੍ਹਸਿ- ਚਾੜਸਿ ਪਵਨੁ; ਸਿੰਘਾਸਨੁ[3] ਭੀਜੈ॥ ਊਂਦਰ ਦੂੰਦਰ; ਪਾਸਿ ਧਰੀਜੈ॥ ਅੰਤਰਿ ਪੰਚ ਅਗਨਿ; ਕਿਉ ਧੀਰਜੁ ਧੀਜੈ॥ ਮਨੁ ਹਰਿ ਰਾਚੈ; ਨਹੀ ਜਨਮਿ ਮਰੀਜੈ॥

ੴ. ਤੀਰਥਿ ਭਰਮਸਿ; ਬਿਆਧਿ. ਨ ਜਾਵੈ॥) ਨਿ-ਗ੍ਰਹਿ- ਹਠਿ ਨਿਗ੍ਰਹਿ; ਨ ਤ੍ਰਿਪਤਾਵਹਿ ਭੇਵਾ॥) ਸ੍ਰੇਸਟ ਪ੍ਰੇਮ[1] ਪ੍ਰਕਾਸ਼[1] ਸਹਿਤ- ਤੁਮ ਸਰਣਾਗਤਿ; ਰਹਉ ਸੁਭਾਉ[1]॥) ਸੋਨਾ[2] ਇਸਤ੍ਰੀ[3]- ਕਨਿਕ[2] ਕਾਮਨੀ[3] ਸਿਉ. ਹੇਤੁ ਵਧਾਇਹਿ; ਕੀ ਨਾਮੁ ਵਿਸਾਰਹਿ. ਭਰਮਿ ਗਇਆ॥) ਭਿਆਨਕ[4]- ਮੂਏ ਕਉ ਰੋਵਹਿ. ਕਿਸਹਿ ਸੁਣਾਵਹਿ; ਭੈ ਸਾਗਰ ਅਸਰਾਲਿ[4] ਪਇਆ॥

ੴ. ਬਿ-ਰਕਤੁ- ਦੁਖੁ ਸੁਖੁ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਮ ਕਰਿ ਜਾਣਾ; ਹਰਖ ਸੋਗ ਤੇ. ਬਿਰਕਤੁ ਭਇਆ॥

ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮ[੧] 'ਚ। ਦੁਸ਼ਮਣ ਮਿੱਤ੍ਰ, ਦੁੱਖ ਸੁਖ, ਮਾਨ ਅਪਮਾਨ, ਜੰਮਣ ਮਰਨ ਇੱਕੋ ਜੇਹੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ[੨], ਸਮੈ-ਸਰਿ- ਰਹੈ ਗਗਨ[੧] ਪੁਰਿ. ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਸਮੈਸਰਿ[੨]; ਅਨਹਤ, ਸਬਦਿ ਰੰਗੀਣਾ॥) ਸਤੁ ਬੰਧਿ ਕੁਪੀਨ, ਭਰਿਪੁਰਿ ਲੀਣਾ; ਜਿਹਵਾ ਰੰਗਿ ਰਸੀਣਾ॥) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਕਾਸ[੨] ਧਰਤੀ[੬] ਅਪਨੀ ਸ਼ਕਤੀ[੮] ਨਾਲ ਅਪਣੇ ਆਸਰੇ ਟਿਕਾਈ[੯] ਹੈ, ਉਹ. ਗੁਰਮੁਖਿ ਜੀ ਦੇ ਸ੍ਰੀਰ[੩] ਅਤੇ[੧੦] ਰਿਦੇ[੧] ਸਤਿਸੰਗਤ[੪]'ਚ ਪੂਰਨ[੫] ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ[੨]। ਮੜ੍ਹੀ, ਹਠਿ ਕਲ ਪੋਲੇ- ਅਉ[੧੦] ਹਠਿ[੧] ਹਸਤ[੨], ਮੜੀ[੩], ਘਰੁ[੪] ਛਾਇਆ[੫]; ਧਰਣਿ[੬] ਗਗਨ[੭], ਕਲ[੮] ਧਾਰੀ[੯]॥ ਗੁਰਮੁਖਿ; ਕੇਤੀ ਸਬਦਿ ਉਧਾਰੀ ਸੰਤਹੁ॥) ਅਨਹਤ ਪੰਚਸਬਦ ਰੂਪ ਵੀਣਾ[੮]
ਪਰ-ਜਾਰੀ- ਪਰਪੰਚਬੇਨੁ[੮], ਤਹੀ ਮਨੁ ਰਾਖਿਆ; ਬ੍ਰਹਮ ਅਗਨਿ ਪਰਜਾਰੀ॥) ਬਿਬੇਕ ਰੂਪ ਸੂਰਜ[੮], ਵੈਰਾਗ ਰੂਪ ਚੰਦ[੯] ਤੂੰਬੇ[੧੦] -ਰਵਿ[੮] ਸਸਿ[੯] ਲਉਕੇ[੧੦], ਇਹੁ ਤਨੁ ਕਿੰਗੁਰੀ; ਵਾਜੈ ਸਬਦੁ ਨਿਰਾਰੀ॥

੯੦੮. ਸਤੁ ਸੰਤੋਖੁ ਇੱਜ਼ਤ[੧] ਦੀ ਝੋਲੀ ਕਰਿ, ਭੋਜਨ[੩] ਕਰਿ ਦੇਲ੍ਹੀ ਦੀਪਕ। ਪਤੁ ਪੋਲਾ- ਸਤੁ ਸੰਤੋਖੁ ਪਤੁ[੧] ਕਰਿ ਝੋਲੀ ਜੋਗੀ; ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮੁ ਭੁਗਤਿ[੩] ਪਾਈ॥ ਮਨੁ ਦ੍ਰਿੜੁ ਕਰਿ, ਆਸਣਿ ਬੈਸੁ ਜੋਗੀ; ਤਾ ਤੇਰੀ ਕਲਪਣਾ ਜਾਈ॥) ਚੜ੍ਹਿ- ਕਾਇਆ ਨਗਰੀ ਮਹਿ, ਮੰਗਣਿ ਚੜਹਿ ਜੋਗੀ; ਤਾ ਨਾਮੁ ਪਲੈ ਪਾਈ॥) ਪਾੜ੍ਹ[੪]- ਭਉ ਭਾਉ ਦੁਇ, ਪਤੁ[੪] ਲਾਇ ਜੋਗੀ; ਇਹੁ ਸਰੀਰੁ ਕਰਿ ਡੰਡੀ॥

੯੦੯. ਪਰਾਏ ਘਰ[੧] 'ਚ ਨਜ਼ਾਇਜ਼ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰਹਿਣਾ ਕਰੇਂ[੨]- ਏਹੁ ਜੋਗੁ. ਨ ਹੋਵੈ ਜੋਗੀ; ਜਿ ਕੁਟੰਬੁ ਛੋਡਿ, ਪਰ ਭਵਣੁ[੧] ਕਰਹਿ[੨]॥ ਸਚਿ ਰਹਹੁ. ਸਦਾ ਸਹਜੁ ਸੁਖੁ ਉਪਜੈ; ਕਾਮੁ ਕ੍ਰੋਧੁ. ਵਿਚਹੁ ਜਾਈ॥) ਮਾਇਕੀ[੧] ਝੂਠੀ ਬਾਜ਼ੀ- ਧਾਤੁਰ ਬਾਜੀ. ਸਬਦਿ ਨਿਵਾਰੇ; ਨਾਮੁ ਵਸੈ ਮਨਿ ਆਈ॥

੯੧੦. ਅ-ਦਿਸਟਿ- ਲੋਇਣ. ਦੇਖਿ ਰਹੇ ਬਿਸਮਾਦੀ; ਚਿਤੁ ਅਦਿਸਟਿ ਲਗਾਈ॥) ਚੜ੍ਹਾਈ- ਹਰਿ ਬਿਨੁ. ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਮੈਲਾ. ਸੰਤਹੁ; ਕਿਆ ਹਉ ਪੂਜ ਚੜਾਈ॥) ਕੱਟਣ[੧] ਵਾਲੇ। ਨਿ-ਖੰਜਨੁ- ਭੈ ਭੰਜਨੁ. ਅਤਿ ਪਾਪ ਨਿਖੰਜਨੁ[੧]; ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਭੁ. ਅੰਤਿ ਸਖਾਈ॥) ਕੁਚ-ਲ ਪੋਲਾ- ਹਮ ਕੁਚਲ ਕੁਚੀਲ. ਅਤਿ ਅਭਿਮਾਨੀ; ਮਿਲਿ ਸਬਦੇ. ਮੈਲੁ ਉਤਾਰੀ॥

੯੧੧. ਇੱਕਰਸ[੧]- ਇਕਿ. ਅਨਦਿਨੁ[੧] ਭਗਤਿ ਕਰਹਿ ਦਿਨੁ ਰਾਤੀ; ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਉਰਿ ਧਾਰੀ॥ ਸੰਤਹੁ; ਗੁਰਮੁਖਿ ਮੁਕਤਿ ਗਤਿ ਪਾਈ॥)

੯੧੨. ਅ-ਲਖੁ ਪੋਲਾ- ਆਪਣਾ ਆਪੁ. ਆਪਿ ਉਪਾਏ; ਅਲਖੁ. ਨ ਲਖਣਾ ਜਾਈ॥) ਬਿਸ਼੍ਰਾਮ ਕਿਨਹੀ 'ਤੇ- ਕਿਨਹੀ; ਕੀਆ ਪਰਵਿਰਤਿ ਪਸਾਰਾ॥ । ਮੋਹਿ ਦੀਨ; ਹਰਿ ਹਰਿ ਆਰਾਧੇ॥ ਆਨ; ਨ ਜਾਨਾ ਵੇਸਾ॥) ਮੈਂ ਰਾਮ ਜੀ ਦਾ ਅਨੰਨਿ ਭਗਤ[੨] ਹਾਂ, ਰਾਮ ਜੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਹੋਰ[੧] ਪਾਸੇ ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਅੱਖ[੧] ਥੱਲੇ ਨਹੀਂ ਲਿਆਉਂਦਾ- ਕੋਈ ਕਹਤਉ; ਅਨੰਨਿ[੧] ਭਗਉਤੀ[੨]॥

੯੧੩. ਬਾਂਹ- ਕਿਨਹੀ ਕਹਿਆ; ਬਾਹ ਬਹੁ ਭਾਈ॥ ਕਿਨਹੂ; ਵਰਤ ਨੇਮ ਮਾਲਾ ਪਾਈ॥ ਕੋਈ ਚਤੁਰੁ; ਕਹਾਵੈ ਪੰਡਿਤ॥ ਕੋ; ਖਟੁ ਕਰਮ ਸਹਿਤ ਸਿਉ ਮੰਡਿਤ॥) ਸੁ-ਕਰਣੀ- ਕੋਈ; ਕਰੈ ਆਚਾਰ ਸੁਕਰਣੀ॥ ਸਗਲੇ ਕਰਮ ਧਰਮ; ਜੁਗ ਸੋਧੇ॥ ਜਿਨਿ ਦੀਏ ਤੁਧੁ; ਬਾਪ

ਮਹਤਾਰੀ॥) ਮਨੋਹਰ ਸੰਤਾਨ[੧]– ਜਿਨਿ ਦੀਏ; ਭ੍ਰਾਤ ਪੁਤਹਾਰੀ[੧]॥) ਹੱਥ[੧] ਕਮਾਈ[੨] ਕਰਨ, ਨਾਸਾਂ[੩] ਵਾਸ਼ਨਾ ਲੈਣ, ਰਸਨਾ[੪] ਰਸ ਲੈਣ ਲਈ ਬਖ਼ਸ਼ੇ ਹਨ– ਹਸਤ [੧]ਕਮਾਵਨ[੨]; ਬਾਸਨ[੩] ਰਸਨਾ[੪]॥ ਅਪਵਿਤ੍ਰ; ਪਵਿਤ੍ਰ ਜਿਨਿ ਤੂ ਕਰਿਆ॥ ਅਬ ਤੂ ਸੀਝੁ; ਭਾਵੈ ਨਹੀ ਸੀਝੈ॥) ਚੰਗੇ ਕਰਮ[੫]– ਨਾ ਕਿਛੁ ਸੇਵਾ; ਨਾ ਕਰਮਾਰੇ[੫]॥ ਨਾਨਕ ਦਾਸ. ਸੰਗਿ; ਪਾਥਰ ਤਰਿਆ॥

ੴ੧੪. ਕਾਹੂ; ਰੋਗ ਸੋਗ ਭਰਮੀਜਾ॥) ਸੁਆਸ[੧] ਚੜ੍ਹਾਉਂਦਿਆਂ– ਕਾਹੂ; ਪਵਨਧਾਰ[੧] ਜਾਤ ਬਿਹਾਏ॥) ਜੀਵਾਂ[੧] ਦੇ ਅਉਗਣਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ[੨] ਅਥਵਾ ਮਾਰਦੇ[੨]– ਕਾਹੂ ਬਿਹਾਵੈ; ਜੀਆਇਹਿ[੧] ਹਿਰਤੇ[੨]॥) ਥੋੜ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਰਾਇ[੩], ਬਹੁਤਿਆਂ ਦੀ ਰਾਇ[੪]– ਕਾਹੂ ਬਿਹਾਵੈ; ਮਤਾ[੩] ਮਸੂਰਤਿ[੪]॥ ਦਾਵਾ ਅਗਨਿ; ਰਹੇ ਹਰਿ ਬੂਟ॥ ਕਿਰਸਾਨੀ; ਜਿਉ ਰਾਖੈ ਰਖਵਾਲਾ॥ ਜਿਉ ਪਾਵਕ ਸੰਗਿ; ਸੀਤ ਕੋ ਨਾਸ॥)

ੴ੧੬. ਨਾਮੁ ਨਿਧਾਨੁ ਪਾਇਆ ਵਡਭਾਗੀ; ਨਾਨਕ. ਨਰਕਿ ਨ ਜਾਈ॥) ਅਪਣੇ ਜੀਅ. ਤੈ ਆਪਿ ਸਮ੍ਹਾਲੇ; ਆਪਿ ਲੀਏ ਲੜਿ ਲਾਈ॥ ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ ਅਜੂਨੀ ਸੰਭਉ; ਕਲਿ ਅੰਧਕਾਰ. ਦੀਪਾਈ॥ ਸਤਿਗੁਰਿ. ਖੇਪ ਨਿਬਾਹੀ; ਸੰਤਹੁ॥) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲਾਹ[੧] ਦਿੱਤੀ– ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਲਾਹਾ. ਦਾਸ ਕਉ ਦੀਆ; ਸਗਲੀ ਤ੍ਰਿਸਨ ਉਲਾਹੀ[੧]. ਸੰਤਹੁ॥ ਮੀਤ ਸਾਜਨ. ਮਾਲੁ ਜੋਬਨੁ ਸੁਤ; ਹਰਿ ਨਾਨਕ ਬਾਪੁ. ਮੇਰੀ ਮਾਈ. ਸੰਤਹੁ॥) ਘੂਮਨ-ਘੇਰਿ। ਬਿਖੜੀ ਪੋਲਾ– ਘੂਮਨਘੇਰਿ. ਮਹਾ ਅਤਿ ਬਿਖੜੀ; ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਨਕ. ਪਾਰਿ ਉਤਾਰੀ॥) ਮਰਤੇ[੨] ਭਏ, ਕਾਮਾਦਿ ਦੁਸ਼ਟ[੩]– ਅੰਤਰਿ ਸੂਖਾ. ਬਾਹਰਿ ਸੂਖਾ; ਹਰਿ ਜਪਿ. ਮਲਨ[੨] ਭਏ. ਦੁਸਟਾਰੀ[੩]॥

ੴ੧੭. ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦ ਸਾਹਿਬਜੀ ਅਰੰਭ:–੩੯ ਵਾਰੀਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕੁ ਕੱਕੇ ਔਂਕੜ ਲਾਉ ਜੀ। ਅੰਗੀਕਾਰ.ਓਹੁ ਕਰੇ ਤੇਰਾ; ਕਾਰਜ ਸਭਿ ਸਵਾਰਣਾ॥) ਗੱਲਾਂ– ਸਭਨਾ ਗਲਾ ਸਮਰਥੁ ਸੁਆਮੀ; ਸੋ ਕਿਉ ਮਨਹੁ ਵਿਸਾਰੇ॥ ਸਾਚਾ ਨਾਮੁ; ਮੇਰਾ ਆਧਾਰੋ॥ ਧੁਰਿ ਕਰਮਿ ਪਾਇਆ. ਤੁਧੁ ਜਿਨ ਕਉ; ਸਿ ਨਾਮਿ ਹਰਿ ਕੈ ਲਾਗੇ॥

ੴ੧੮. ਚਤੁਰਾਈ. ਨ ਪਾਇਆ ਕਿਨੈ; ਤੂ ਸੁਣਿ ਮੰਨ ਮੇਰਿਆ॥) ਠ-ਗਉਲੀ– ਮਾਇਆ ਤ ਮੋਹਣੀ. ਤਿਨੈ ਕੀਤੀ; ਜਿਨਿ ਠਗਉਲੀ ਪਾਈਆ॥ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਾ ਉਪਦੇਸੁ ਸੁਣਿ ਤੂ; ਹੋਵੈ ਤੇਰੈ ਨਾਲੇ॥ ਲਬੁ ਲੋਭੁ ਅਹੰਕਾਰੁ ਤਜਿ ਤ੍ਰਿਸਨਾ; ਬਹੁਤੁ. ਨਾਹੀ ਬੋਲਣਾ॥

ੴ੧੯. ਚਲਾ-ਇਹਿ– ਜਿਉ ਤੂ ਚਲਾਇਹਿ. ਤਿਵ ਚਲਹ ਸੁਆਮੀ; ਹੋਰੁ ਕਿਆ ਜਾਣਾ ਗੁਣ ਤੇਰੇ॥) ਗੱਲਾਂ ਗੱਲੀਂ– ਇਕਿ ਫਿਰਹਿ ਘਨੇਰੇ. ਕਰਹਿ ਗਲਾ; ਗਲੀ. ਕਿਨੈ ਨ ਪਾਇਆ॥ ਪਵਿਤੁ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ, ਕੁਟੰਬ ਸਹਿਤ ਸਿਉ; ਪਵਿਤੁ ਸੰਗਤਿ ਸਬਾਈਆ॥ ਕਹਦੇ ਪਵਿਤੁ. ਸੁਣਦੇ ਪਵਿਤੁ; ਸੇ ਪਵਿਤੁ. ਜਿਨੀ ਮੰਨਿ ਵਸਾਇਆ॥ ਵੇਦਾ ਮਹਿ ਨਾਮੁ ਉਤਮੁ. ਸੋ ਸੁਣਹਿ ਨਾਹੀ; ਫਿਰਹਿ ਜਿਉ ਬੇਤਾਲਿਆ॥ ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ, ਜਿਨ ਸਚੁ ਤਜਿਆ, ਕੂੜੇ ਲਾਗੇ; ਤਿਨੀ. ਜਨਮੁ ਜੂਐ ਹਾਰਿਆ॥ ਜੇ ਕੋ ਸਿਖੁ; ਗੁਰੂ ਸੇਤੀ ਸਨਮੁਖੁ ਹੋਵੈ॥

ੴ੨੦. ਸਾਰਿਗ-ਪਾਣੀ– ਪੀਵਹੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ. ਸਦਾ ਰਹਹੁ ਹਰਿ ਰੰਗਿ; ਜਪਿਹੁ ਸਾਰਿਗਪਾਣੀ॥) ਬਿਅਰਥ[੧] ਕੂੜ– ਚਿਤੁ ਜਿਨ ਕਾ. ਹਿਰਿ ਲਇਆ ਮਾਇਆ; ਬੋਲਨਿ ਪਏ ਰਵਾਣੀ[੧]॥ ਬੁੱਝਾਇ– ਆਪੇ ਹੀਰਾ, ਰਤਨੁ ਆਪੇ; ਜਿਸਨੋ ਦੇਇ ਬੁਝਾਇ॥) ਸ਼ਾਂਤੀ[੧] ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ[੨]– ਸਿਵ[੧] ਸਕਤਿ[੨], ਆਪਿ ਉਪਾਇ ਕੈ ਕਰਤਾ; ਆਪੇ ਹੁਕਮੁ ਵਰਤਾਏ॥ ਗੁਰ ਕਿਰਪਾ ਤੇ. ਸੇ ਜਨ ਜਾਗੇ, ਜਿਨਾ ਹਰਿ ਮਨਿ ਵਸਿਆ; ਬੋਲਹਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਣੀ॥ ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ ਸੋ ਤਤੁ ਪਾਏ, ਜਿਸਨੋ ਅਨ ਦਿਨੁ ਹਰਿ ਲਿਵ ਲਾਗੈ; ਜਾਗਤ

ਰੈਣਿ ਵਿਹਾਣੀ॥

੯੨੧. ਏਹ ਮਾਇਆ, ਜਿਤੁ ਹਰਿ ਵਿਸਰੈ, ਮੋਹੁ ਉਪਜੈ; ਭਾਉ ਦੂਜਾ ਲਾਇਆ॥ ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ. ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ, ਜਿਨਾ ਲਿਵ ਲਾਗੀ; ਤਿਨੀ. ਵਿਚੇ ਮਾਇਆ ਪਾਇਆ॥) ਅ॒ਮੁਲਕੁ ਪੱਲੈ– ਹਰਿ ਆਪਿ ਅਮੁਲਕੁ ਹੈ, ਭਾਗ ਤਿਨਾ ਕੇ ਨਾਨਕਾ; ਜਿਨ ਹਰਿ ਪਲੈ ਪਾਇ॥) ਖੱਟਿਹੁ– ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਿਤ ਜਪਿਹੁ ਜੀਅਹੁ; ਲਾਹਾ ਖਟਿਹੁ ਦਿਹਾੜੀ॥ ਹਰਿ ਰਸੁ ਪਾਇ ਪਲੈ, ਪੀਐ ਹਰਿ ਰਸੁ; ਬਹੁੜਿ. ਨ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਲਾਗੈ ਆਇ॥ ਏ ਸਰੀਰਾ ਮੇਰਿਆ, ਹਰਿ ਤੁਮ ਮਹਿ ਜੋਤਿ ਰਖੀ; ਤਾ ਤੂ. ਜਗ ਮਹਿ ਆਇਆ॥ ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਬੁਝਿਆ, ਤਾ ਚਲਤੁ ਹੋਆ; ਚਲਤੁ ਨਦਰੀ ਆਇਆ॥ ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ. ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਕਾ ਮੂਲੁ ਰਚਿਆ, ਜੋਤਿ ਰਾਖੀ; ਤਾ ਤੂ ਜਗ ਮਹਿ ਆਇਆ॥) ਜੱ॒ਪਏ– ਗੁਰ ਚਰਨ ਲਾਗੇ. ਦਿਨ ਸਭਾਗੇ; ਆਪਣਾ ਪਿਰੁ ਜਾਪਏ॥

੯੨੨. ਸਮੂਹ[੧]। ਵਿਸੁ ਪੋਲਾ– ਏਹੁ ਵਿਸੁ[੧] ਸੰਸਾਰੁ. ਤੁਮ ਦੇਖਦੇ, ਏਹੁ ਹਰਿ ਕਾ ਰੂਪੁ ਹੈ; ਹਰਿ ਰੂਪੁ ਨਦਰੀ ਆਇਆ॥) ਬ੍ਰਹਮ[੧]–ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ– ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ. ਏਹਿ ਨੇਤ੍ਰ ਅੰਧ ਸੇ; ਸਤਿਗੁਰਿ ਮਿਲਿਐ, ਦਿਬ[੧] ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਹੋਈ॥ ਸਾਚੈ ਸੁਨਣੈ ਨੋ ਪਠਾਏ, ਸਰੀਰਿ ਲਾਏ; ਸੁਣਹੁ ਸਤਿ ਬਾਣੀ॥ ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ. ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮੁ ਸੁਣਹੁ, ਪਵਿਤ੍ਰ ਹੋਵਹੁ; ਸਾਚੈ ਸੁਨਣੈ ਨੋ ਪਠਾਏ॥ ਤਹ ਅਨੇਕ ਰੂਪ ਨਾਉ ਨਵ ਨਿਧਿ; ਤਿਸ ਦਾ ਅੰਤੁ. ਨ ਜਾਈ ਪਾਇਆ॥ ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ. ਹਰਿ ਪਿਆਰੈ ਜੀਉ, ਗੁਫਾ ਅੰਦਰਿ ਰਖਿ ਕੈ; ਵਾਜਾ ਪਵਣੁ ਵਜਾਇਆ॥

੯੨੩. ਰਾਮਕਲੀ ਸਦੁ ਗੁਰਬਾਣੀ ਜੀ ਦੀ ਉਥਾਨਕਾ:–ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਸਿਰਤਾਜ ਜੀ, ਬਾਬਾ ਸੁੰਦਰ ਆਦਿ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਸਮੇਤ, ਬਿਆਸ ਦਰਿਆ ਦੇ ਰਮਣੀਕ ਕਿਨਾਰੇ 'ਤੇ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਜੀ ਦੇ ਅੰਗੀਠਿਆਂ ਦੇ ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਦਰਸਨਾ ਨੂੰ ਆਏ। ਦੁਊ ਸਥਾਨ; ਦੇਖਨਿ ਕਰੇ॥ ਕਮਲ ਕਲੀ ਸਮ; ਸੁੰਦਰ ਖਰੇ॥ ਗੁ:ਪ੍ਰ:ਸੂ:੨੦੬੨) ਦੂਰੋਂ ਹੀ (ਦੁਊ) ਦੋਵਾਂ ਅੰਗੀਠੇ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਖੇ, ਜੋ ਕਮਲ ਦੀ ਬੰਦ ਕਲੀ ਵਾਂਗ (ਖਰੇ) ਬਹੁਤੇ ਹੀ ਸੁੰਦਰ ਸਨ। ਜਨਨੀ ਪਿਤ; ਅਰ ਪਿਤ ਨਿਜ ਜੋਊ॥ ਨੇਤ੍ਰ ਭਰਯੋ ਜਲ; ਸਿਮਰੇ ਦੋਊ॥ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਪਿਤਾ, ਭਾਵ ਨਾਨੇ ਜੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਅੰਗੀਠਿਆਂ ਦੇ ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਿਆਂ, ਦੋਵੇਂ ਦਿਲ 'ਚ (ਸਿਮਰੇ) ਯਾਦ ਕੀਤੇ, ਤਾਂ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਨੇਤ੍ਰ ਕਮਲ, ਵੈਰਾਗ ਜਲ ਨਾਲ ਲੱਬਾ ਲੱਬ ਭਰ ਗਏ। ਭਰੇ ਪ੍ਰੇਮ; ਪੁਲਕਾਵਲਿ ਹੋਈ॥ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਭਰੇ ਦਿਲ, (ਪੁਲਕਾਵਲਿ) ਰੋਮਾਵਲੀ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋ ਗਈ। ਗਏ ਸਮੀਪ; ਸੰਗ ਸਭਿ ਕੋਈ॥ ੪੪॥ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਭੀ ਦੇਹੁਰਿਆਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਗਏ। ਪੂਰਬ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਮਰ ਸਥਾਨੀ॥ ਸਭ ਤੋਂ (ਪੂਰਬ) ਪਹਿਲਾਂ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਜਾਣ ਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ (ਸਥਾਨੀ) ਅਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅਤਿਅੰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਵੈਰਾਗ ਸਹਿਤ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ। ਬੰਦਨ ਕੀਨਿ ਜੋਰ ਜੁਗ ਪਾਨੀ॥ (ਜੁਗ) ਦੋਵੇਂ (ਪਾਨੀ) ਹੱਥ (ਜੋਰ) ਜੋੜ ਕੇ (ਬੰਦਨ) ਨਮਸਕਾਰ (ਕੀਨਿ) ਕੀਤੀ। ਬਹੁਰ ਪ੍ਰਕਰਮਾ ਕੀਨਸਿ ਫਿਰਿ ਕੈ॥ (ਬਹੁਰ) ਫੇਰ, ਚੌਗਿਰਦੇ ਫਿਰ ਕੇ ਪ੍ਰਕਰਮਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਮਸਤਕ ਧੂਲ ਲਗਾਵਨਿ ਕਰਿ ਕੈ॥ ੪੫॥ ਆਪਣੇ ਨਾਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਚਰਨ–ਧੂੜਿ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਲਾ ਕੇ, ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸਮੁੱਖ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ, ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਨਾਨੇ ਜੀ ਦੇ ਵੈਰਾਗਮਈ ਧਿਆਨ 'ਚ ਬੈਠ ਗਏ, ਉਪ੍ਰੰਤ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਮੰਗਵਾਇਆ। ਅਜਪਾ ਜਾਪ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਚੌਹਾਂ ਪਾਤਿਸਾਹਾਂ ਦਾ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਨਾਮ ਲੈ ਕੇ, ਆਪ ਜੀ

ਨੇ ਗਲ਼ ’ਚ ਪੱਲਾ ਪਾ ਸਿਰ ਝੁਕਾ ਕੇ, ਘਣੀ ਨਿਮ੍ਰਤਾ ਸਹਿਤ ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ, ਨਾਨੇ ਜੀ ਦੇ ਅਸਥਾਨ ’ਤੇ ਦੇਗ਼ ਵਰਤਾ ਦਿਤੀ। ਬਾਬਾ ਸੁੰਦਰ ਜੀ ’ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਪਾ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਹੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ੋ! ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੀਜੇ ਪਾਤਿਸਾਹ ਜੀ ਦਾ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾਉਣ ਅਤੇ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਤਾ ਗੱਦੀ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋਣ ਦਾ ਅੱਖੀਂ ਦੇਖਿਆ ਕੌਤਕ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਸੁਣਾਉ। ”ਯਥਾ:-ਗੁਰੂ ਭਏ ਜਿਮ; ਪਿਤਾ ਹਮਾਰੇ॥ ਸੋ ਬਨਾਇ; ਅਬਿ ਕਰਹੁ ਉਚਾਰੇ॥ ੪੭॥ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਜੀ ਦੇ ਇਹ ਬਚਨ ਸੁਣ ਕੇ, ਬਾਬੇ ਸੁੰਦਰ ਜੀ ਨੇ ਸਦੁ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਸੁਣਾਇਆ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਕੇ ਬੜੇ ਪ੍ਰੇਮ ਪਿਆਰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਸੁਣਿਆਂ ਅਤੇ ਲਿਖਾ ਲਿਆ। ਕਹਯੋ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਮਹਿ; ਧਰਹਿਂ ਬਨਾਈ॥ ੪੮॥ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਇਸ ਨੂੰ (ਬਨਾਈ) ਬਣਾ ਸਵਾਰ ਭਾਵ ਸੋਧ ਕੇ, ਅਤੀ ਸਤਿਕਾਰ ਸਹਿਤ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ’ਚ ਨਮਸਕਾਰ ਸਹਿਤ ਧਰਾਂਗਾ ਭਾਵ ਲਿਖਾਂਗਾ। ਅੰਤ ਸਮੈਂ; ਇਸ ਪਾਠ ਜੁ ਕਰਿਹੀਂ॥ ਪ੍ਰਾਣੀ ਦੇ ਅੰਤ ਸਮੇਂ, ਉਸ ਦੇ ਨਮਿੱਤ, ਪਾਠ ਦੇ ਭੋਗ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ, ਜੋ ਇਸ ਸਦੁ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਨਗੇ। ਅੰਤਕ ਪੀਰ; ਤਿਨਹੁ ਕੀ ਟਰਹੀ॥ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ (ਅੰਤਕ) ਜਮਾਂ ਦੀ ਪੀੜ ਟਲ ਜਾਵੇਗੀ”ਇਉਂ ਇਸ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਅਤੇ ਸੁੰਦਰ ਜੀ ਨੂੰ ਵਰ ਦੇ ਕੇ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਅੱਗੇ ਆਪਣੇ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਦੇਹੁਰੇ ਜੀ ਦੇ ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ। ਨਮਹਿ ਕਰਤਿ; ਪਰਕਰਮਾਂ ਕੀਨਸਿ॥ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਕੇ, ਪ੍ਰਕਰਮਾਂ (ਕੀਨਸਿ) ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਫਿਰ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ। ਤਹਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ; ਬ੍ਰਤਾਵਨ ਕੀਨਸਿ॥ (ਤਹਾਂ) ਤਿੱਥੇ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਕਮਲਾਂ ’ਚ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਵਰਤਾਉਣਾ ਕੀਤਾ। ਪਿਤਾ ਕੋ ਧਰਯੋ ਧਯਾਨ; ਸੁਖ ਪਾਏ॥ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਾਰ ਕੇ ਵੈਰਾਗ ਸਹਿਤ ਆਤਮ ਅਨੰਦ ਸੁਖ ਪਾਇਆ। ਆਨੰਦ ਤੇ; ਲੋਚਨ ਜਲ ਛਾਏ॥ ਪ੍ਰੇਮ ਅਨੰਦ ਸਹਿਤ, ਵੈਰਾਗ ਜਲ ਨਾਲ (ਲੋਚਨ) ਨੇਤ੍ਰ (ਛਾਏ) ਭਰ ਗਏ। ਕਰਤਾਰ ਜੀ ਦਾ ਅਖ਼ੀਰੀ ਹੁਕਮਨਾਮਾ[੧], ਸ਼ੁਭ ਸੱਚਾ ਉਪਦੇਸ਼[੧]। ਸੱਦੁ- ਰਾਮਕਲੀ ਸਦੁ[੧]) ਜਗਿ ਦਾਤਾ ਸੋਇ; ਭਗਤਿ ਵਛਲੁ, ਤਿਹੁ ਲੋਇ ਜੀਉ॥) ਅਵਰੋ ਨ ਜਾਣਹਿ. ਸਬਦਿ ਗੁਰ ਕੈ; ਏਕੁ ਨਾਮੁ ਧਿਆਵਹੇ॥ ਪਰਸਾਦਿ ਨਾਨਕ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ; ਪਰਮ ਪਦਵੀ ਪਾਵਹੇ॥) ਅ॒ਟਲੁ- ਜਗਿ ਅਮਰੁ ਅਟਲੁ ਅਤੋਲੁ ਠਾਕੁਰੁ; ਭਗਤਿ ਤੇ ਹਰਿ ਪਾਇਆ॥) ਕੱਟਣ[੧] ਵਾਲੇ। ਚੱਲਦਿਆਂ। ਨਿ॒ਖੰਜਨੋ- ਅੰਤਿ ਚਲਦਿਆ. ਹੋਇ ਬੇਲੀ; ਜਮਦੂਤ ਕਾਲੁ ਨਿਖੰਜਨੋ[੧]॥) ਕੀਤੀ[੨]- ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੀ ਬੇਨਤੀ ਪਾਈ[੨]; ਹਰਿ ਪ੍ਰਭਿ. ਸੁਣੀ ਅਰਦਾਸਿ ਜੀਉ॥ ਮੇਰੇ ਸਿਖ ਸੁਣਹੁ ਪੁਤ ਭਾਈਹੋ; ਮੇਰੈ ਹਰਿ ਭਾਣਾ, ਆਉ ਮੈ ਪਾਸਿ ਜੀਉ॥ ਤੁਸੀ ਪੁਤ ਭਾਈ ਪਰਵਾਰੁ ਮੇਰਾ; ਮਨਿ ਵੇਖਹੁ, ਕਰਿ ਨਿਰਜਾਸਿ ਜੀਉ॥) ਸਿਰੋਪਾ ਪੈਨ੍ਹੇ[੧], ਜਿਸ ਮਿੱਤ੍ਰ ਨੂੰ ਪਿਆਰੇ ਦੀ ਵਡਿਆਈ[੩] ਚੰਗੀ[੪] ਲੱਗਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਮਿੱਤ੍ਰ ਖ਼ੁਸ਼[੨] ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਮਿੱਤੁ, ਭਾ॒ਵਏ - ਮਿਤੁ ਪੈਝੈ[੧]. ਮਿਤੁ ਬਿਗਸੈ[੨]; ਜਿਸੁ ਮਿਤ ਕੀ ਪੈਜ[੩] ਭਾਵਏ[੪]॥) ਮ੍ਰਿਤਕ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਬੇਬਾਣ ਸਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ- ਹਰਿ ਕਥਾ ਪੜੀਐ. ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਸੁਣੀਐ; ਬੇਬਾਣੁ ਹਰਿ ਰੰਗੁ, ਗੁਰ ਭਾਵਏ॥) ਪੱਤਲਿ- ਪਿੰਡੁ ਪਤਲਿ ਕਿਰਿਆ ਦੀਵਾ; ਫੁਲ ਹਰਿ ਸਰਿ ਪਾਵਏ॥

ੴ੨੪. ਗੂੜ੍ਹਾ- ਨੈਣ ਅਲੋਇਆ. ਘਟਿ ਘਟਿ ਸੋਇਆ; ਅਤਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਿਅ ਗੂੜਾ॥) ਮੂੜ੍ਹਾ- ਨਾਲਿ ਹੋਵੰਦਾ, ਲਹਿ ਨ ਸਕੰਦਾ; ਸੁਆਉ. ਨ ਜਾਣੈ ਮੂੜਾ॥ ਮਾਇਆ ਮਦਿ ਮਾਤਾ, ਹੋਛੀ ਬਾਤਾ; ਮਿਲਣੁ ਨ ਜਾਈ, ਭਰਮ ਧੜਾ॥ ਜਾਣੋ ਪ੍ਰਭੁ ਜਾਣੋ; ਸੁਆਮੀ ਸੁਘੜੁ ਸੁਜਾਣੋ॥

ੴ੨੫. ਕਠਨ[੧], ਦੁ॒ਸਹ- ਭੈ ਦੂਰਿ ਕਰਤਾ. ਪਾਪ ਹਰਤਾ; ਦੁਸਹ[੧] ਦੁਖ ਭਵ ਖੰਡਨੋ॥)

ਪੁਨਹ=ਚਰਣਾ– ਕਿਲਵਿਖ ਹਰਣਾ, ਨਾਮ ਪੁਨਹਚਰਣਾ; ਨਾਮੁ. ਜਮ ਕੀ ਤ੍ਰਾਸ ਹਰਾ॥ ਗੁਣ ਬੇਅੰਤ ਸੁਆਮੀ ਤੇਰੇ; ਕੋਇ ਨ ਜਾਨਈ॥) ਜਾ=ਨਈ ਵਖਾ=ਨਈ ਮਾ=ਨਈ ਪਛਾ=ਨਈ) ਕਰੁਣਾ=ਮੈ ਜੱਗਦੀਸਰਾ– ਸਰਬ ਜਾਚਿਕ. ਏਕੁ ਦਾਤਾ; ਕਰੁਣਾਮੈ ਜਗਦੀਸਰਾ॥ ਰੁਣ ਝੁਣੋ ਸਬਦੁ ਅਨਾਹਦੁ; ਨਿਤ ਉਠਿ ਗਾਈਐ ਸੰਤਨ ਕੈ॥

੯੨੬. ਜੱਗਦੀਸਰੈ– ਗੁਰ ਚਰਨ ਲਾਗੇ. ਦਿਨ ਸਭਾਗੇ; ਸਰਬ ਗੁਣ ਜਗਦੀਸਰੈ॥ ਭੈ ਸੰਕਟ ਕਾਟੇ; ਨਾਰਾਇਣ ਦਇਆਲ ਜੀਉ॥ ਹਰਿ ਗੁਣ ਆਨੰਦ ਗਾਏ; ਪ੍ਰਭ ਦੀਨਾ ਨਾਥ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ ਜੀਉ॥ ਸੋ ਸੁਆਮੀ ਪ੍ਰਭੁ ਰਖਕੋ; ਅੰਚਲਿ ਤਾ ਕੈ ਲਾਗੁ ਜੀਉ॥) ਭਜੁ ਪੋਲਾ– ਭਜੁ ਸਾਧੂ ਸੰਗਿ ਦਇਆਲ ਦੇਵ; ਮਨ ਕੀ ਮਤਿ ਤਿਆਗੁ ਜੀਉ॥

੯੨੭. ਸੁੰਦਰ[੧] ਝੁਨਕਾਰ[੨] ਵਾਲਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜਸ, ਬਾਲਕ ਜਨਮ ਸਮੇਂ ਗਾਵਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।) ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਵੇਲੇ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨਦੇਵ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਇਹ ਦੋ ਤੁਕਾਂ ਉਚਾਰਦਿਆਂ ਹੀ ਅਫ਼ੁਰ ਅਚੱਲ ਅਡੋਲ ਸਮਾਧੀ 'ਚ ਲੀਣ ਹੋ ਗਏ) ਰਾਗੁ ਰਾਮਕਲੀ ਮਹਲਾ ਪ॥ ਰਣ[੧] ਝੁੰਝਨੜਾ[੨] ਗਾਉ ਸਖੀ; ਹਰਿ ਏਕੁ ਧਿਆਵਹੁ॥ ਸਤਿਗੁਰੁ. ਤੁਮ ਸੇਵਿ ਸਖੀ; ਮਨਿ ਚਿੰਦਿਅੜਾ ਫਲੁ ਪਾਵਹੁ॥) ਉੱਚ=ਰਤ– ਰੁਤੀ ਮਾਹ ਮੂਰਤ ਘੜੀ; ਗੁਣ ਉਚਰਤ ਸੋਭਾਵੰਤ ਜੀਉ॥ ਰੁਤਿ ਸਰਸ ਬਸੰਤ ਮਾਹ; ਚੇਤੁ ਵੈਸਾਖ ਸੁਖ ਮਾਸੁ ਜੀਉ॥

੯੨੮. ਅ=ਮੁੱਲਿਆ– ਸੁੰਦਰੁ ਸੁਘੜੁ ਸੁਜਾਣੁ ਬੇਤਾ; ਗੁਣ ਗੋਵਿੰਦ ਅਮੁਲਿਆ॥) ਬਾਂਧੀਆਂ– ਕੋਮਲ ਬੰਧਨ ਬਾਧੀਆ; ਨਾਨਕ. ਕਰਮਹਿ ਲੇਖ॥) ਤੜਫ=ੜਾਵੈ ਰੁੱਠੀਆ– ਜਲ ਬਾਝੁ. ਮਛੁਲੀ ਤੜਫੜਾਵੈ; ਸੰਗਿ ਮਾਇਆ ਰੁਠੀਆ॥) ਸਜਾ[੧]। ਦੇ=ਇ– ਕਰਿ ਪਾਪ ਜੋਨੀ, ਭੈ ਭੀਤ ਹੋਈ; ਦੇਇ ਸਾਸਨ[੧] ਜਾਮ ਜੀਉ॥) ਝੁਕ[੨] ਕੇ, ਜਲ[੩]। ਉਨ=ਵਿ ਪੋਲਾ– ਘਣ ਉਨਵਿ[੨] ਵੁਠੇ; ਜਲ ਥਲ ਪੂਰਿਆ ਮਕਰੰਦ[੩] ਜੀਉ॥ ਹੈ ਕੋਈ ਸਾਜਨੁ ਸੰਤ ਜਨੁ; ਨਾਨਕ. ਪ੍ਰਭ ਮੇਲਣਹਾਰ॥) ਸਰਦ ਰੁੱਤਿ ਦੀ ਸੋਹਣੀ ਬਨਾਵਟ[੪] ਬਣੀ ਹੈ। ਅੱਸੂ ਕੱਤਿਕੇ– ਰੁਤਿ ਸਰਦ ਅਡੰਬਰੋ[੪]; ਅਸੂ ਕਤਿਕੇ. ਹਰਿ ਪਿਆਸ ਜੀਉ॥ ਈਤ ਉਤ ਦਹ ਦਿਸ ਅਲੋਕਨ; ਮਨਿ ਮਿਲਨ ਕੀ. ਪ੍ਰਭ ਪਿਆਸ ਜੀਉ॥

੯੨੯. ਸਾਧ ਪਠਾਏ ਆਪਿ ਹਰਿ; ਹਮ ਤੁਮ ਤੇ, ਨਾਹੀ ਦੂਰਿ॥ ਰੁਤਿ ਸਿਸੀਅਰ ਸੀਤਲ; ਹਰਿ ਪ੍ਰਗਟੇ ਮੰਘਰ ਪੋਹਿ ਜੀਉ॥) ਫੱਗਣੁ– ਹਿਮਕਰ ਰੁਤਿ, ਮਨਿ ਭਾਵਤੀ; ਮਾਘੁ ਫਗਣੁ ਗੁਣਵੰਤ ਜੀਉ॥) ਜੱਗਦੀਸਰੈ– ਤਜਿ ਆਪੁ. ਸਰਣੀ ਪਰੇ ਚਰਨੀ; ਸਰਬ ਗੁਣ ਜਗਦੀਸਰੈ॥) ਪੈਦਾ[੧] ਕੀਤੇ– ਓਅੰਕਾਰਿ; ਬੇਦ ਨਿਰਮਏ[੧]॥

੯੩੦. ਖਰਨ[੩] ਰਹਿਤ, ਓਅੰਕਾਰ[੧] ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ[੨]। ਅ=ਖਰ– ਓ[੧] ਨਮ[੨] ਅਖਰ[੩]; ਸੁਣਹੁ ਬੀਚਾਰੁ॥ ਧਧੈ. ਧਰਮੁ ਧਰੇ, ਧਰਮਾ ਪੁਰਿ; ਗੁਣਕਾਰੀ ਮਨੁ ਧੀਰਾ॥) ਪੜੈ ੜ ਹਲੰਤ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ– ਧਧੈ. ਧੂਲਿ ਪੜੈ ਮੁਖਿ ਮਸਤਕਿ; ਕੰਚਨ ਭਏ ਮਨੂਰਾ॥) ਗੁਰ ਰਸੁ ਗੀਤ ਬਾਦ. ਨਹੀ ਭਾਵੈ ਸੁਣੀਐ; ਗਹਿਰ ਗੰਭੀਰੁ ਗਵਾਇਆ॥) ਸੁਤੰਤ੍ਰ[੧]। ਅ=ਫਰਿਓ– ਇਸੁ ਕਰਤੇ ਕਉ. ਕਿਉ ਗਹਿ ਰਾਖਉ; ਅਫਰਿਓ[੧] ਤੁਲਿਓ ਨ ਜਾਈ॥) ਸ਼ੁੱਧ[੧] ਸਰੂਪ[੨]– ਪਉਣ ਪਾਣੀ ਅਗਨੀ; ਅਸ[੧] ਰੂਪੁ[੨]॥ ਏਕੋ ਭਵਰੁ; ਭਵੈ ਤਿਹੁ ਲੋਇ॥ ਏਕੋ ਬੂਝੈ ਸੂਝੈ; ਪਤਿ ਹੋਇ॥ ਗਿਆਨੁ ਧਿਆਨੁ ਲੇ; ਸਮਸਰਿ ਰਹੈ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਏਕੁ ਵਿਰਲਾ; ਕੋ ਲਹੈ॥ ਜਿਸਨੋ ਦੇਇ; ਕਿਰਪਾ ਤੇ ਸੁਖੁ ਪਾਏ॥) ਅਕਾਸ਼[੩] ਧਰਤੀ[੪]– ਊਰਮ[੩] ਧੂਰਮ[੪]; ਜੋਤਿ ਉਜਾਲਾ॥) ਪ੍ਰਗਟ[੫] ਹੋਇ– ਊਗਵਿਆ[੫]; ਅਸ ਰੂਪੁ ਦਿਖਾਵੈ॥ ਆਪੇ ਕਰੈ

ਕਥੈ; ਸੁਣੈ ਸੋਇ॥

੯੩੧. ਓਹੁ ਬਿਧਾਤਾ; ਮਨੁ ਤਨੁ ਦੇਇ॥ ਰਾਜਨਰਾਮ; ਰਵੈ ਹਿਤਕਾਰਿ॥) ਰਹਸੀ ਪੋਲਾ ਮਿਲਵਾਂ– ਰਹਸੀ; ਰਾਮੁ ਰਿਦੈ ਇਕ ਭਾਇ॥) ਮਨ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਾਲੇ[੧]। ਮੱਤੀ– ਏਕੁ ਸਬਦੁ ਰਾਮ ਨਾਮ ਨਿਰੋਧਰੁ[੧]; ਗੁਰੁ ਦੇਵੈ ਪਤਿ ਮਤੀ॥ ਲਾਹਾ ਨਾਮੁ ਰਤਨੁ; ਜਪਿ ਸਾਰੁ॥) ਨਿੰਦਾ[੨] ਉਸਤਤ[੩]। ਚੁਗਲੀ[੪] ਬੇਭਰੋਸਾ[੪], ਚਾੜੀ ਪੋਲਾ– ਲਾੜੀ[੨] ਚਾੜੀ[੩]; ਲਾਇਤਬਾਰੁ[੪]॥) ਟਲੀ ਪੋਲਾ– ਸਾਸੁ ਦਿਵਾਨੀ ਬਾਵਰੀ; ਸਿਰ ਤੇ ਸੰਕ ਟਲੀ॥) ਆਇ ਵਿਗੂਤਾ ਜਗੁ; ਜਮ ਪੰਥੁ॥) ਮੌਤ ਆਈ[੫] ਵਾ ਜੋਤਿ ਸਭ 'ਚ ਆਈ[੫] ਹੈ। ਸਮਰੱਥੁ– ਆਈ[੫]; ਨ ਮੇਟਣ ਕੋ ਸਮਰਥੁ॥) ਨਹੀ ਦੇਲ੍ਹੀ ਦੀਪਕ– ਜਨਮਿ ਮਰਣਿ ਨਹੀ ਧੰਧਾ ਧੈਰੁ॥ ਗੁਣ ਮਹਿ; ਗਿਆਨੁ ਪਰਾਪਤਿ ਹੋਇ॥

੯੩੨. ਕਸਿ ਪੋਲਾ ਕਸਵੱਟੀ – ਕਸਿ ਕਸਵਟੀ; ਸਹੈ ਸੁ ਤਾਉ॥ ਨਦਰਿ ਸਰਾਫ; ਵੰਨੀਸ ਚੜਾਉ॥ ਜਗਤੁ ਪਸੂ ਅਹੰ; ਕਾਲੁ ਕਸਾਈ॥) ਚੇਤਨ[੧] ਡੂੰਘੇ[੨] ਅਕਾਸ਼[੩] 'ਚ– ਗਗਨ[੧] ਗੰਭੀਰੁ[੨]; ਗਗਨੰਤਰਿ[੩] ਵਾਸੁ॥) ਸੌ[੪] ਗੁਣੀ– ਅਸਥਿਰੁ ਚੀਤੁ; ਸਮਾਧਿ ਸਗੋਨੀ[੪]॥) ਥੱਾਕੀ– ਘਰ ਦਰ; ਫਿਰਿ ਥਾਕੀ ਬਹੁਤੇਰੇ॥ ਕੇਤੇ ਗੁਰ ਚੇਲੇ; ਫੁਨਿ ਹੂਆ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਮਰਣੁ ਜੀਵਣੁ; ਪ੍ਰਭ ਨਾਲਿ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਤੋਲਿ; ਤੁਲਾਵੈ ਤੋਲੈ॥) ਮੱਜਨੁ ਚੱਜੁ– ਗੁਰਮੁਖਿ ਮਜਨੁ; ਚਜੁ ਅਚਾਰੁ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਬਦੁ; ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਹੈ ਸਾਰੁ॥ ਨਾਨਕ; ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਾਵੈ ਪਾਰੁ॥ ਚਿੰਤਤ ਹੀ; ਦੀਸੈ ਸਭੁ ਕੋਇ॥ ਚੇਤਹਿ ਏਕੁ; ਤਹੀ ਸੁਖੁ ਹੋਇ॥) ਨਾਸ[੫] ਰੂਪ, ਫਿਰ[੬] ਕੇ– ਛੇਆਨਿਤ[੫] ਦੇਖਹੁ; ਜਗਿ ਹੰਢਿ[੬]॥ ਧੂਪ ਛਾਵ; ਜੇ ਸਮ ਕਰਿ ਜਾਣੈ॥

੯੩੩. ਸੁੱਕਾ ਜਾਲ਼ਾ[੧]– ਕਾਇਆ ਛੀਜੈ; ਭਈ ਸਿਬਾਲੁ[੧]॥) ਹੰਕਾਰ[੨]– ਝੂਰਿ ਮਰੈ; ਦੇਖੈ ਪਰਮਾਦੁ[੨]॥ ਝੁਰਿ ਝੁਰਿ ਝਖਿ; ਮਾਟੀ ਰਲਿ ਜਾਇ॥) ਗੁਰਿ ਕਹਿਆ; ਸਾ ਕਾਰ ਕਮਾਵਹੁ॥) ਭਗਤੀ[੧], ਨੱਸਦੇ[੨]– ਗੁਰ ਕੀ ਕਰਣੀ[੧]; ਕਾਹੇ ਧਾਵਹੁ[੨]॥) ਸਖੀ[੧]– ਟੂਟੈ ਨੇਹੁ; ਕਿ ਬੋਲਹਿ ਸਹੀ[੧]॥) ਬਾਂਹ[੨] ਦੀ ਨਿਆਈਂ, ਬ੍ਰਿਤੀ ਖਿਚੋਤਾਣ 'ਚ ਟੁੱਟ[੧] ਜਾਂਦੀ ਹੈ– ਟੂਟੈ[੧] ਬਾਹ[੨]; ਦੁਹੂ ਦਿਸ ਗਹੀ॥ ਟੂਟਿ ਪਰੀਤਿ ਗਈ; ਬੁਰ ਬੋਲਿ॥) ਪੜੈ ੜ ਹਲੰਤ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ– ਟੂਟੈ ਗੰਠਿ; ਪੜੈ ਵੀਚਾਰਿ॥ ਪਰ ਘਰਿ ਜਾਤੀ; ਠਾਕਿ ਰਹਾਈ॥ ਮਹਲਿ ਬੁਲਾਈ; ਠਾਕ ਨ ਪਾਈ॥) ਪਾਪਾਂ ਵਿਕਾਰਾਂ 'ਚ ਭਟਕਣੇ[੬] ਕਰਕੇ, ਨਾਸ[੨]। ਡਾਹੱਪਣਿ– ਡਾਹਪਣਿ[੬] ਤਨਿ ਸੁਖੁ ਨਹੀ; ਬਿਨੁ ਡਰ. ਬਿਣਠੀ[੨] ਡਾਰ॥) ਅ॒ਘੁੱਲੀਐ– ਤਿਨ ਕੀ ਧੂੜਿ. ਅਘੁਲੀਐ; ਸੰਗਤਿ ਮੇਲਿ ਮਿਲਾਉ॥

੯੩੪. ਗ੍ਰਹਿਣ[੧] ਕਰਾਂ– ਣਾ ਕੋ ਮੇਰਾ. ਕਿਸੁ ਗਹੀ[੧]; ਣਾ ਕੋ ਹੋਆ. ਨ ਹੋਗੁ॥) ਵਿਗੁੱਚੀਐ– ਆਵਣਿ ਜਾਣਿ ਵਿਗੁਚੀਐ; ਦੁਬਿਧਾ ਵਿਆਪੈ ਰੋਗੁ॥) ਕੱਲਰ) ਤਤੁ ਚੁਗਹਿ. ਮਿਲਿ ਏਕ ਸੇ; ਤਿਨ ਕਉ. ਫਾਸ ਨ ਰੰਚ॥) ਤੱਾਕਹਿ– ਉਡਹਿ ਤ ਬੇਗੁਲ ਬੇਗੁਲੇ; ਤਾਕਹਿ ਚੋਗ ਘਣੀ॥) ਪੜੀ ੜ ਹੇਠਾ ਹਲੰਤ ਨ ਲਾਉ– ਪੰਖ ਤੁਟੇ ਫਾਹੀ ਪੜੀ; ਅਵਗੁਣਿ ਭੀੜ ਬਣੀ॥) ਮੈਂ ਨਹੀਂ[੧] ਜਮਪੁਰੀ ਨੂੰ ਜਾਣਾ, ਮੈਂ ਨਹੀਂ[੧] ਜਮਪੁਰੀ ਨੂੰ ਜਾਣਾ– ਨਾ[੧] ਨਾ ਕਰਤ. ਨ[੧] ਛੁਟੀਐ; ਵਿਣੁ ਗੁਣ. ਜਮ ਪੁਰਿ ਜਾਹਿ॥

੯੩੫. ਅੱਪੜਾਂ– ਥਾਕਿ ਰਹੀ. ਕਿਵ ਅਪੜਾ; ਹਾਥ ਨਹੀ. ਨਾ ਪਾਰੁ॥ ਨਾ ਤਿਸੁ; ਸੋਗੁ ਵਿਜੋਗੁ ਸੰਤਾਪੁ॥ ਕਿਉ. ਆਵਣ ਜਾਣਾ ਵੀਸਰੈ; ਝੂਠੁ ਬੁਰਾ. ਥੈ ਕਾਲੁ॥) ਫੱਾਥੀ– ਜਿਉ ਮਛੁਲੀ; ਫਾਥੀ ਜਮ ਜਾਲਿ॥ ਇਵ ਛੁਟੈ; ਫਿਰਿ. ਫਾਸ ਨ ਪਾਇ॥) ਔਗੁਣਾਂ ਦੇ ਭਰੇ[੨] ਸਮੁੰਦ੍ਰਾਂ[੧] ਦੇ ਔਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਸੁਕਾ[੩] ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਫੇਰ ਸ਼ੁਭ ਗੁਣਾਂ ਨਾਲ ਭਰ[੪] ਕੇ ਪਾਲਦੇ[੫] ਹਨ– ਸਰ[੧] ਭਰਿ[੨]. ਸੋਖੈ[੩], ਭੀ. ਭਰਿ[੪] ਪੋਖੈ[੫]; ਸਮਰਥ ਵੇਪਰਵਾਹੈ॥

੯੩੬. ਬਾਜੀਗਰ ਦੀ ਬਾਜੀ ਦੀ ਬਣਾਵਟ[੧], ਗੜ੍ ਮਹਲਾਂ ਕਹਾਂ– ਗੜ ਮੰਦਰ ਮਹਲਾ ਕਹਾ; ਜਿਉ ਬਾਜੀ ਦੀ ਬਾਣੁ[੧]॥ ਆਪੇ ਚਤੁਰੁ ਸਰੂਪੁ ਹੈ; ਆਪੇ ਜਾਣੁ ਸੁਜਾਣੁ॥) ਅਰਪਣਾ[੨] ਕਰੋ, ਸਮੱਪਉ– ਜੀਉ ਸਮਪਉ[੨] ਆਪਣਾ; ਤਨੁ ਮਨੁ ਆਗੈ ਦੇਉ॥) ਭੈਦਾਇਕ[੩] ਸਮੁੰਦ੍[੪] ਸੰਸਾਰ, ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਕੋਹਣ ਹੰਕਾਰ ਵਿਕਾਰ ਸੁਆਦ ਔਗੁਣ ਰੂਪੀ ਪਹਾੜ[੫] ਡੂੰਘਾ[੬]– ਰਾਹੁ ਬੁਰਾ ਭੀਹਾਵਲਾ[੩]; ਸਰ[੪] ਡੂਗਰ[੫] ਅਸਗਾਹ[੬]॥) ਗੜ੍– ਗੜਿ ਦੋਹੀ ਪਾਤਿਸਾਹ ਕੀ; ਕਦੇ. ਨ ਆਵੈ ਹਾਰਿ॥) ਸਾਮ੍ਹਣੇ[੨]– ਚਾਕਰੁ ਕਹੀਐ ਖਸਮ ਕਾ; ਸਉਹੇ[੨] ਉਤਰ ਦੇਇ॥ ਨਰਕ ਨਿਵਾਰਣੁ ਨਰਹ ਨਰੁ; ਸਾਚਉ ਸਾਚੈ ਨਾਇ॥ ਝਾੜੈ; ਰੂੜਾ ਹਰਿ ਜੀਉ ਸੋਈ॥

੯੩੭. ਖਸਮੁ ਪਛਾਣੈ ਆਪਣਾ; ਖੂਲੈ. ਬੰਧੁ ਨ ਪਾਇ॥) ਅਲੱਗੁ– ਜੰਤ ਉਪਾਇ ਵਿਚਿ ਪਾਇਅਨੁ; ਕਰਤਾ. ਅਲਗੁ ਅਪਾਰੁ॥

੯੩੮. ਵੇਚਦਾ[੧]– ਮਨਮੁਖੁ. ਬਿਦਿਆ ਬਿਕ੍ਰਦਾ[੧]; ਬਿਖੁ ਖਟੇ ਬਿਖੁ ਖਾਇ॥) ਸ਼ਰਧਾ ਰੂਪੀ ਸੱਚੀ ਪੱਟੀ[੨]– ਸਚੀ ਪਟੀ[੨] ਸਚੁ ਮਨਿ; ਪੜੀਐ ਸਬਦੁ, ਸੁ ਸਾਰੁ॥) ਸਿੱਧਗੋਸਟਿ[੩] ਬਾਣੀ ਦਾ ਨਾਮ–ਰਾਮਕਲੀ ਮਹਲਾ ੧ ਸਿਧਗੋਸਟਿ[੩]) ਸਭਾ ਪੋਲਾ– ਸਿਧ ਸਭਾ, ਕਰਿ ਆਸਣਿ ਬੈਠੇ; ਸੰਤ ਸਭਾ ਜੈਕਾਰੋ॥ ਕਿਆ ਭਵੀਐ; ਸਚਿ ਸੂਚਾ ਹੋਇ॥) ਸੁੱਧ ਵਿਰਕਤ[੪]– ਚਰਪਟੁ ਬੋਲੈ, ਅਉਧੂ[੪] ਨਾਨਕ; ਦੇਹੁ ਸਚਾ ਬੀਚਾਰੋ॥) ਸਮੂੰਹ[੫] ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਹੋਏ, ਉੱੜ੍ ਪ੍ਰਸ਼ਨ, ਉੱਠਦੇ ਨੂੰ ਬਿਠਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਉੱੜ੍[੬] ਦਾ ਨਾਮ ਬੈਸਣੁ ਹੈ, ਪਾਰ=ਗਰਾਮੀ– ਸਾਚੁ ਕਹਹੁ, ਤੁਮ ਪਾਰਗਰਾਮੀ[੫]; ਤੁਝੁ. ਕਿਆ ਬੈਸਣੁ[੬] ਦੀਜੈ॥) ਨਦੀ[੨] ਸਾਹਮਣੇ[੮]– ਜੈਸੇ ਜਲ ਮਹਿ. ਕਮਲੁ ਨਿਰਾਲਮੁ; ਮੁਰਗਾਈ ਨੈ[੨] ਸਾਣੇ[੮]॥

੯੩੯. ਬਿਨੁ ਨਾਵੈ. ਮਨੁ ਟੇਕ ਨ ਟਿਕਈ; ਨਾਨਕ. ਭੂਖ ਨ ਜਾਈ॥) ਚੇਲਾ[੧] ਸਿੱਧ[੨] ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ। ਲੋਹਾ=ਰੀਪਾ– ਗੋਰਖ ਪੂਤੁ[੧], ਲੋਹਾਰੀਪਾ[੨] ਬੋਲੈ; ਜੋਗ ਜੁਗਤਿ, ਬਿਧਿ ਸਾਈ॥) ਪਟਣੁ ਪੋਲਾ)
ਝੋਲੀ ਪੋਲਾ– ਖਿੰਥਾ ਝੋਲੀ ਭਰਿਪੁਰਿ ਰਹਿਆ; ਨਾਨਕ. ਤਾਰੈ ਏਕੁ ਹਰੀ॥) ਖੱਪਰੁ– ਊਂਧਉ ਖਪਰੁ; ਪੰਚ ਭੂ ਟੋਪੀ॥) ਲੱਕ ਨੂੰ ਕੜਨ ਵਾਲਾ ਜੰਜੀਰ[੩]। ਕ=ੜਾਸਣੁ– ਕਾਂਇਆ ਕੜਾਸਣੁ[੩]; ਮਨੁ ਜਾਗੋਟੀ॥ ਨਾਨਕ; ਹਉਮੈ ਮੇਟਿ ਸਮਾਇ॥) ਉਤਰ=ਸਿ ਪੋਲਾ– ਨਾਨਕ; ਗੁਰਮੁਖਿ ਉਤਰਸਿ ਪਾਰੇ॥) ਪੜੈ ਪੋਲਾ– ਉਡੈ ਨ ਹੰਸਾ; ਪੜੈ ਨ ਕੰਧੁ॥

੯੪੦. ਅਰਥ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਕਮਾਵੇ[੧]– ਏਸੁ ਸਬਦ ਕਉ, ਜੋ ਅਰਥਾਵੈ[੧]; ਤਿਸੁ ਗੁਰ. ਤਿਲੁ ਨ ਤਮਾਈ॥) ਤੱਤੈ। ਅਵਿਗਤੈ ਪੋਲਾ– ਕਿਉ ਤਤੈ ਅਵਿਗਤੈ ਪਾਵੈ; ਗੁਰਮੁਖਿ ਲਗੈ ਪਿਆਰੋ॥) ਨਿਸ਼ਾਨੀ[੨]। ਅ=ਕਲਪਤ ਪੋਲਾ। ਜੀਆਂ– ਅਕਲਪਤ ਮੁਦ੍ਰਾ[੨]. ਗੁਰ ਗਿਆਨੁ ਬੀਚਾਰੀਅਲੇ; ਘਟਿ ਘਟਿ ਸਾਚਾ, ਸਰਬ ਜੀਆ॥) ਨਾਨਕ. ਦੂਜੀ ਕਾਰ ਨ ਕਰਣੀ ਸੇਵੈ; ਸਿਖੁ ਸੁ. ਖੋਜਿ ਲਹੈ॥) ਅਵਿ=ਗਤੋ ਪੋਲਾ– ਅਵਿਗਤੋ ਨਿਰਮਾਇਲੁ ਉਪਜੇ; ਨਿਰਗੁਣ ਤੇ ਸਰਗੁਣੁ ਥੀਆ॥

੯੪੧. ਨਾਨਕ. ਤਾਰੇ ਤਾਰਣਹਾਰਾ; ਹਉਮੈ ਦੂਜਾ. ਪਰਹਰਿਆ॥) ਖੋਟੀ ਆਦਤ[੧] ਉਜਾੜ[੧]– ਮਨਮੁਖਿ ਭਰਮਿ; ਭਵੈ ਬੇਬਾਣਿ[੧]॥) ਵੇ=ਮਾਰਗਿ– ਵੇਮਾਰਗਿ ਮੂਸੈ; ਮੰਤ੍ਰਿ ਮਸਾਣਿ॥) ਖੋਟੀ[੨] ਬਾਣੀ– ਸਬਦੁ ਨ ਚੀਨੈ; ਲਵੈ ਕੁਬਾਣਿ[੨]॥) ਅ=ਘੜੁ– ਗੁਰਮੁਖਿ; ਬਾਣੀ ਅਘੜੁ. ਘੜਾਵੈ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ;

ਨਿਰਮਲ ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਵੈ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ; ਪਵਿਤ੍ਰ ਪਰਮਪਦੁ ਪਾਵੈ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ; ਰੋਮਿ ਰੋਮਿ, ਹਰਿ ਧਿਆਵੈ॥) ਸ-ਪਰਵਾਰਿ-ਗੁਰਮੁਖਿ; ਨਿਬਹੈ ਸਪਰਵਾਰਿ॥ ਨਾਨਕ; ਹਉਮੈ ਜਾਲਿ ਸਮਾਈ॥ ਤਿਸ ਮਹਿ; ਓਪਤਿ ਖਪਤਿ. ਸੁ ਬਾਜੀ॥) ਸਿੱਧੀ ਬੁੱਧੀ- ਗੁਰਮੁਖਿ; ਅਸਟ ਸਿਧੀ, ਸਭਿ ਬੁਧੀ॥) ਅਪ-ਸਰ ਪੋਲਾ- ਗੁਰਮੁਖਿ; ਸਰ ਅਪਸਰ ਬਿਧਿ ਜਾਣੈ॥) ਪਰ-ਵਿਰਤਿ ਨਰ-ਵਿਰਤਿ- ਗੁਰਮੁਖਿ; ਪਰਵਿਰਤਿ ਨਰਵਿਰਤਿ. ਪਛਾਣੈ॥)

੯੪੨. ਗੁਰਮੁਖਿ ਰਤਨੁ ਲਹੈ; ਲਿਵ ਲਾਇ॥ ਬਿਨੁ ਗੁਰ. ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਨਹੀ; ਬਿਖੁ ਖਾਇ॥ ਡੱਸੈ- ਬਿਨੁ ਗੁਰ; ਬਿਸੀਅਰੁ ਡਸੈ, ਮਰਿ ਵਾਟ॥) ਹੱਟੜੀ- ਤਨੁ ਹਟੜੀ; ਇਹੁ ਮਨੁ ਵਣਜਾਰਾ॥) ਹੰਕਾਰੀ[1] ਸੱਪ[1]- ਰਾਮਚੰਦਿ; ਮਾਰਿਓ ਅਹਿ[1] ਰਾਵਣੁ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ; ਸਾਇਰਿ ਪਾਹਣ ਤਾਰੇ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ; ਕੋਟਿ ਤੇਤੀਸ ਉਧਾਰੇ॥ ਨਾਨਕ; ਗੁਰਮੁਖਿ. ਬੰਧੁ ਨ ਪਾਇ॥ ਕਵਣ ਕਥਾ ਲੇ; ਰਹਹੁ ਨਿਰਾਲੇ॥

੯੪੩. ਬਰਫ਼[1] ਦਾ[2]। ਚੋਲਾ[3]- ਹਿਵੈ[1] ਕਾ[2] ਘਰੁ ਮੰਦਰੁ; ਅਗਨਿ ਪਿਰਾਹਨੁ[3]॥ ਹਉ ਹਉ ਮੈ ਮੈ; ਵਿਚਹੁ ਖੋਵੈ॥ ਸਬਦੁ ਵਸੈ ਸਚੁ; ਅੰਤਰਿ ਹੀਆ॥ ਕਵਨ ਮੁਖਿ; ਕਾਲੁ ਜੋਹਤ ਨਿਤ ਰਹੈ॥) ਸਸਿ ਘਰਿ. ਸੂਰੁ ਵਸੈ; ਮਿਟੈ ਅੰਧਿਆਰਾ॥) ਅਫ਼ੁਰ[1], ਜੜ੍ਹਤਾਈ ਰਹਿਤ। ਅਫ਼ੁਰ[2], ਅਫ਼ੁਰ ਬ੍ਰਹਮ[3]- ਅੰਤਰਿ ਸੁੰਨੰ[1]. ਬਾਹਰਿ ਸੁੰਨੰ; ਤ੍ਰਿਭਵਣ ਸੁੰਨ[2] ਮਸੁੰਨੰ[3]॥) ਨਉ ਸਰ ਸੁਭਰ; ਦਸਵੈ ਪੂਰੇ॥

੯੪੪. ਬੁੱਝੈ- ਨਾਨਕ; ਮਨਮੁਖਿ. ਨ ਬੁਝੈ ਗਵਾਰੁ॥ ਸਾਚੁ ਵਖਰੁ ਧਨੁ; ਪਲੈ ਹੋਇ॥ ਸਹਜਿ ਰਤਾ; ਬੂਝੈ ਪਤਿ ਹੋਇ॥) ਦਸ ਉਂਗਲਾਂ[1] ਹਵਾ[2]- ਤ੍ਰੈ ਸਤ ਅੰਗੁਲ[1], ਵਾਈ[2] ਕਹੀਐ; ਤਿਸੁ ਕਹੁ ਕਵਨੁ ਅਧਾਰੋ॥) ਤ੍ਰਿਕੁਟੀ 'ਚ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਨੂੰ ਟਿਕਾਉਣ ਵਾਲੀ ਨਾੜੀ[3]। ਖੱਬੀ ਸੁਰ ਚੰਦ੍ਰਮਾ[4] ਦੀ। ਸੱਜੀ ਸੁਰ ਸੂਰਜ[5] ਦੀ ਪ੍ਰਾਣਾ ਦਾ ਉਤਾਰਨਾ, ਚੜ੍ਹਾਉਣਾ ਤੇ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਸਮਝੇ[6]। ਅ-ਲਖੁ ਪੋਲਾ- ਸੁਖਮਨਾ[3] ਇੜਾ[4] ਪਿੰਗੁਲਾ[5] ਬੂਝੈ[6]; ਜਾ ਆਪੇ ਅਲਖੁ ਲਖਾਏ॥

੯੪੫. ਮੱਾਤਾ- ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪੀਆ; ਸਾਚੇ ਮਾਤਾ॥) ਬੂੱਝੈ- ਨਾਨਕ ਬੂਝੈ; ਕੋ ਵੀਚਾਰੀ॥ ਖਾਵੈ ਦੁਖ. ਭੂਖ ਸਾਚੇ ਕੀ; ਸਾਚੇ ਹੀ ਤ੍ਰਿਪਤਾਸਿ ਰਹੈ॥) ਰੰਗੇ[1] ਜਾਣੇ। ਰਪੈ ਪੋਲਾ- ਨਾਨਕੁ ਆਖੈ. ਸਚੁ ਸੁਭਾਖੈ; ਸਚਿ ਰਪੈ[1] ਰੰਗੁ. ਕਬਹੂ ਨ ਜਾਵੈ॥ ਜਾ ਇਹੁ ਹਿਰਦਾ. ਦੇਹ ਨ ਹੋਤੀ; ਤਉ ਮਨੁ ਕੈਠੈ ਰਹਤਾ॥) ਮੜ੍ਹੀ- ਰਕਤੁ ਬਿੰਦੁ ਕੀ, ਮੜੀ ਨ ਹੋਤੀ; ਮਿਤਿ ਕੀਮਤਿ. ਨਹੀ ਪਾਈ॥ ਵਰਨੁ ਭੇਖੁ ਅਸ ਰੂਪੁ ਨ ਜਾਪੀ; ਕਿਉ ਕਰਿ ਜਾਪਸਿ ਸਾਚਾ॥) ਅਕੁ-ਲੀਣਿ- ਰੂਪੁ ਨ ਰੇਖਿਆ. ਜਾਤਿ ਨ ਹੋਤੀ; ਤਉ ਅਕੁਲੀਣਿ ਰਹਤਉ. ਸਬਦੁ ਸੁ ਸਾਰੁ॥

੯੪੬. ਗੁਰਮੁਖਿ; ਸਾਚੁ ਸਬਦੁ ਬੀਚਾਰੈ ਕੋਇ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਜੋਗੀ; ਜੁਗਤਿ ਪਛਾਣੈ॥ ਨਾਨਕ. ਬਿਨੁ ਗੁਰ; ਮੁਆ. ਜਨਮੁ ਹਾਰਿ॥) ਸੋ, ਹੋੜੇ ਔਂਕੜ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਅਵਾਜ ਬੋਲੋ- ਗੁਰਮੁਖਿ ਮੇਲਿ ਮਿਲਾਏ; ਸੋ ਜਾਣੈ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਤੇ ਨਾਮੁ ਪਾਈਐ ਅਉਧੂ; ਜੋਗ ਜੁਗਤਿ ਤਾ ਹੋਈ॥) ਭਿੱਖਿਆ- ਮਾਗਹਿ ਨਾਮੁ, ਪਾਇ ਇਹ ਭਿਖਿਆ; ਤੇਰੇ ਦਰਸਨ ਕਉ ਕੁਰਬਾਣੈ॥ ਨਾਨਕ. ਸਭਿ ਜੁਗ ਆਪੇ ਵਰਤੈ; ਦੂਜਾ. ਅਵਰੁ ਨ ਕੋਈ॥

੯੪੭. ਰਾਮਕਲੀ ਕੀ ਵਾਰ ਮਹਲਾ ੩; ਜੋਧੈ ਵੀਰੈ[1] ਸਕੇ ਭਰਾ ਰਾਜਪੂਤ, ਰਾਜੇ ਪੂਰਬਾਣੀ[1] ਦੇ ਸਪੁੱਤ੍ਰ ਸਨ- ਜੋਧੈ ਵੀਰੈ[1] ਪੂਰਬਾਣੀ ਕੀ ਧੁਨੀ॥ ਪਉੜੀ॥ ਸਚੈ ਤਖਤੁ ਰਚਾਇਆ; ਬੈਸਣ ਕਉ ਜਾਂਈ॥ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਆਪੇ ਆਪਿ ਹੈ; ਗੁਰਸਬਦਿ ਸੁਣਾਈ॥ ਆਪੇ ਕੁਦਰਤਿ ਸਾਜੀਅਨੁ; ਕਰਿ ਮਹਲ

ਸਰਾਈ॥ ਚੰਦੁ ਸੂਰਜੁ ਦੁਇ ਚਾਨਣੇ; ਪੂਰੀ ਬਣਤ ਬਣਾਈ॥ ਆਪੇ ਵੇਖੈ ਸੁਣੇ ਆਪਿ; ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਧਿਆਈ॥ ੧॥ ਵਾਹੁ ਵਾਹੁ ਸਚੇ ਪਾਤਿਸਾਹ; ਤੂ ਸਚੀ ਨਾਈ॥ ੧॥ ਰਹਾਉ॥) ਜੋਧ ਬੀਰ ਪੂਰਬਾਣੀ; ਯੇਹ ਦੋ ਗਲਾਂ ਕਰੀ ਕਰਾਰੀਆਂ। ਫੌਜ ਚੜ੍ਹਾਈ ਬਾਦਸ਼ਾਹ; ਅਕਬਰ ਨੇ ਭਾਰੀਆਂ। ਸਨਮੁਖ ਹੋਇ ਰਾਜਪੂਤ; ਸੁਤਰੀ ਰਣਕਾਰੀਆਂ। ਧੂਹ ਮਿਯਾਨੋਂ ਕੱਢੀਆਂ; ਬਿਜਲੀ ਜਿਉ ਚਮਕਾਰੀਆਂ। ਇੰਦ੍ਰ ਸਣੇ ਅਪੱਛਰਾਂ; ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਕਰਨ ਜੁਹਾਰੀਆ। ਏਹੀ ਕੀਤੀ ਜੋਧ ਵੀਰ; ਪਾਤਿਸਾਹ ਗੱਲਾਂ ਸਾਰੀਆਂ। ਜੋਧੈ ਵੀਰੈ ਪੂਰਬਾਣੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦੀਆਂ ਛੇ ਤੁਕਾਂ ਹਨ। ਰਾਮਕਲੀ ਕੀ ਵਾਰ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਉੜੀ ਦੀਆਂ ਛੇ ਤੁਕਾਂ ਹਨ। ਜੋਧੈ ਵੀਰੈ ਪੂਰਬਾਣੀ ਕੀ ਧੁਨੀ॥ ਉੱਪਰ ਇਸ ਵਾਰ ਨੂੰ ਗਾਉਣ ਦੀ ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅਗਲੀਆਂ ਵੀਹ ਪਉੜੀਆਂ 'ਚ ਹਰ ਪੌੜੀ ਮਗਰੋਂ, ਵਾਹੁ ਵਾਹੁ ਸਚੇ ਪਾਤਿਸਾਹ ਤੂ ਸਚੀ ਨਾਈ॥ ੧॥ ਤੁਕ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰੇਮ ਨਮਸਕਾਰ ਸਹਿਤ ਪੜ੍ਹਨੀ ਜੀ ਪਿਆਰੇ। ਬਾਈ ਵਾਰਾਂ 'ਚੋਂ ਰਹਾਉ ਕੇਵਲ ਇਸ ਵਾਰ 'ਚ ਹੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ ਇਹ, ਅੱਗੇ ਵੀਹ ਪਉੜੀਆਂ 'ਚ ਹਰੇਕ ਪਉੜੀ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨਤਾ 'ਤੇ ਇਹ ਤੁਕ (ਰਹਾਉ) ਬੀਜਣਾ ਭਾਵ ਪੜ੍ਹਨਾ ਕਰੋ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਿਸਾਹ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ। ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਿਸਾਹ ਜੀ ਦੀ ਟਕਸਾਲ 'ਚ ਸੀਨੇ ਬਸੀਨੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ। ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਭਾਈ ਕਾਨ੍ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਸਾਧੂ ਸੁਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਜੀ, ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਗਿਆਨੀ ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸੰਤ ਅਮੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਆਦਿ ਬਿਅੰਤ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਨਿਸਚੇ ਕਰਕੇ ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਤੁਕ ਪੜ੍ਹਨ ਬਾਰੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ। ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਿਸਾਹ ਜੀ ਨੇ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜੋਧੇ ਵੀਰੈ ਦੀ ਛੇ ਤੁਕੀ ਪਉੜੀ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਸ ਵਾਰ ਦੀ ਹਰੇਕ ਪਉੜੀ ਦੀਆਂ ਛੇ ਤੁਕਾਂ ਹੀ ਪੜ੍ਹਨੀਆਂ। ਸਾਰੀਆਂ ਪਉੜੀਆਂ ਦੀ ਪੰਜਵੀਂ ਤੁਕ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ, ਇਸ ਤੁਕ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਜੀ ਦੀ ਮਹਾਨ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਪਾਉਣਗੇ। ਸੋ ਇਸ ਧੁਨ ਦੀ ਛੇ ਤੁਕੀ ਪਉੜੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨ ਕੇ, ਇਸ ਤੁਕ ਦੇ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਪੂਰਨ ਰਸ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ॥ ਇੱਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਪੁੱਛਿਆ, "ਦਾਸ ਇਹ ਤੁਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੜ੍ਹਦਾ, ਹੁਣ ਇਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੱਸੋ?" "ਜਿਤਨੇ ਪਾਠ ਇਸ ਵਾਰ ਦੇ ਬਿਨਾ ਇਸ ਤੁਕ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਉਸ ਤੋਂ ਦੁੱਗਣੇ ਪਾਠ ਇਸ ਵਾਰ ਦੇ ਇਹ ਤੁਕ ਪੜ੍ ਕੇ, ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗੋ।" ਤੈ ਸਹ ਬਾਤ. ਨ ਪੁਛੀਆ; ਕਬਹੂ. ਨ ਲਾਈ ਪਾਇ॥) ਪੀਂਸੈ। ਘਸੈ ਪੋਲਾ। ਲਏ=ਇ – ਆਪੇ ਪੀਸੈ. ਆਪੇ ਘਸੈ; ਆਪੇ ਹੀ ਲਾਇ ਲਏਇ॥ ਵੇਕੀ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਉਪਾਈਅਨੁ; ਸਭ ਹੁਕਮਿ, ਆਵੈ ਜਾਇ ਸਮਾਹੀ॥) ਵਿਗਸਦਾ ਪੋਲਾ– ਆਪੇ ਵੇਖਿ ਵਿਗਸਦਾ; ਦੂਜਾ ਕੋ ਨਾਹੀ॥

੯੪੮. ਸੱਤੀ– ਇਕਨਾ ਨੋ. ਨਾਉ ਬਖਸਿਓਨੁ; ਅਸਥਿਰੁ ਹਰਿ ਸਤੀ॥) ਬਣੱਤੀ– ਏਨਾ ਨੋ ਭਉ ਅਗਲਾ; ਪੂਰੀ ਬਣਤ ਬਣਤੀ॥) ਔਗੁਣਾਂ ਵਿਕਾਰਾਂ ਕੁਸੰਗਤ ਵੱਲੋਂ ਮਰ ਕੇ ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਜਿਉਂਦਾ ਮਰਜੀਵੜਾ[੧] ਹੋਵੇ। ਕ=ਸਉਟੀ– ਰਾਮ ਕਸਉਟੀ ਸੋ ਸਹੈ; ਜੋ ਮਰਜੀਵਾ[੧] ਹੋਇ॥) ਲਾਏ=ਇ– ਭੈ ਕਾ ਸੰਜਮੁ. ਜੇ ਕਰੇ; ਦਾਰੂ ਭਾਉ ਲਾਏਇ॥) ਤਰੇ=ਇ ਕਰੇ=ਇ)

੯੪੯. ਗੁਰਸੇਵਕ ਵਿਰਕਤ ਸੰਤ[੧] ਅਭਿਆ=ਗਤ– ਅਭਿਆਗਤ[੧]. ਏਹਿ ਨ ਆਖੀਅਨਿ; ਜਿਨ ਕੇ ਚਿਤ ਮਹਿ ਭਰਮੁ॥) ਚੱਖਿਓ) ਅ=ਲਿਪਤੋ ਪੋਲਾ– ਜਿਉ ਜਲ ਮਹਿ. ਕਮਲੁ ਅਲਿਪਤੋ ਵਰਤੈ; ਤਿਉ ਵਿਚੇ ਗਿਰਹ ਉਦਾਸੁ॥) ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਅਪਣੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੇਵਕ ਜੀ, ਅਕਾਸ ਸੁਰਗ

ਬ੍ਰਹਮਲੋਕ, ਧਰਤੀ ਦੇ ਭੋਗਾਂ ਤੋਂ ਵਿਛੋੜ ਦਿਤੇ, ਪ੍ਰੇਮੀ ਸੇਵਕ ਜੀ ਵਿੱਚ ਸੱਚੇ ਦਾ ਆਸਰਾ[੨] ਹੈ- ਅੰਬਰੁ ਧਰਤਿ ਵਿਛੋੜਿਅਨੁ; ਵਿਚਿ ਸਚਾ ਅਸਰਾਉ[੨]॥) ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ[੩]- ਰੈਣਾਇਰ[੩] ਮਾਹਿ ਅਨੰਤੁ ਹੈ; ਕੂੜੀ ਆਵੈ ਜਾਇ॥) ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ[੧]- ਇਕ ਸੁ[੧] ਹਰਿ ਕੇ ਨਾਮ ਵਿਣੁ; ਧ੍ਰਿਗੁ ਜੀਵਣੁ. ਧ੍ਰਿਗੁ ਵਾਸੁ॥ ਜਨ ਨਾਨਕ. ਕਰੇ ਕਰਾਇਆ ਸਭੁ ਕੋ; ਜਿਉ ਭਾਵੈ. ਤਿਵ ਹਰਿ ਗੁਣਤਾਸੁ॥ ਛਤੀਹ ਜੁਗ ਗੁਬਾਰੁ ਸਾ; ਆਪੇ ਗਣਤ ਕੀਨੀ॥) ਪ੍ਰੀਤੀ[੧]। ਰਤੁ ਰਤੁ ਪੋਲੇ- ਇਹੁ ਤਨੁ ਸਭੋ ਰਤੁ[੧] ਹੈ; ਰਤੁ[੧] ਬਿਨੁ ਤੰਨੁ ਨ ਹੋਇ॥

ੴ. ਸੈਸਾਰੈ ਵਿਚਿ. ਸੋਭ ਨ ਪਾਇਨੀ; ਅਗੈ ਜਿ ਕਰੇ, ਸੁ ਜਾਣੈ ਕਰਤਾਰੁ॥ ਸਚਾ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇ ਤੂ; ਸਭੋ ਵਰਤੈ ਸਚੁ॥ ਨਾਨਕ. ਹਰਿ ਕਾ ਭਾਣਾ ਮੰਨੇ, ਸੋ ਭਗਤੁ ਹੋਇ; ਵਿਣੁ ਮੰਨੇ. ਕਚੁਨਿ ਕਚੁ॥

ੴ. ਸਾਦਾਂ- ਰਸ ਕਸ ਸਾਦਾ ਬਾਹਰਾ; ਸਚੀ ਵਡਿਆਈਐ॥) ਜਨ ਨਾਨਕ. ਜਿਸ ਦੇ ਏਹਿ ਚਲਤ ਹਹਿ; ਸੋ ਜੀਵਉ. ਦੇਵਣਹਾਰੁ॥) ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਮੰਮਾ ਮੁਕਤਾ, ਅੱਧਾ ਰਾਰਾ, ਪੋਲਾ ਬੋਲ ਕੇ, ਇੱਕ ਸਿਹਾਰੀ ਅੱਧੇ ਰਾਰੇ, ਇੱਕ ਸਿਹਾਰੀ ਤੱਤੇ ਲਾਉ- ਜਾਇ ਪੁਛਹੁ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਸਾਸਤ, ਬਿਆਸ ਸੁਕ ਨਾਰਦ; ਬਚਨ ਸਭ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਕਰੇਨਿ॥) ਖ਼ਜਾਨੇ[੧] ਮੁਖ[੨] ਸਿਫ਼ਤੀ[੩]- ਜਿਨ ਕਉ ਪੋਤੈ[੧] ਪੁੰਨੁ ਹੈ; ਤਿਨ੍ ਵਾਤਿ[੨] ਸਿਪੀਤੀ[੩]॥ ਸਤੀ ਸਤ ਪੋਲੇ- ਸਤੀ ਪਾਪੁ ਕਰਿ; ਸਤੁ ਕਮਾਹਿ॥ ਗੁਰ ਦੀਖਿਆ; ਘਰਿ ਦੇਵਣ ਜਾਹਿ॥) ਹਿੰਦੂ ਜਦੋਂ ਫ਼ਾਰਸੀ ਪੜ੍ਹਨ ਲੱਗਦਾ, ਪਹਿਲਾਂ ਤੁਰਕ ਕੰਨ 'ਚ ਕਲਮਾ ਮੰਤ੍ਰ ਸੁਣਾਉਂਦਾ। ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਰਾਜ ਸਮੇਂ ਦਾਈਆਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਲਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ, ਜੋ ਜੰਮਦੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਕੰਨ 'ਚ, ਕਲਮਾ ਸੁਣਾ ਦਿੰਦੀਆਂ, ਬੱਚਾ ਤੁਰਕ ਬਣ ਜਾਂਦਾ। ਸਮਾਉਂਦਾ[੫] ਹੈ। ਕੰਨਿ- ਤੁਰਕ ਮੰਤ੍ਰੁ; ਕਨਿ ਰਿਦੈ ਸਮਾਹਿ[੫]॥

ੴ. ਫੱਕੜੁ- ਹੋਰੁ ਫਕੜੁ; ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਮਾਣੈ॥) ਗੜ੍ਹ- ਹਰਿ ਕਾ ਮੰਦਰੁ ਆਖੀਐ; ਕਾਇਆ ਕੋਟੁ ਗੜੁ॥) ਹਰਿ ਕਾ ਮੰਦਰੁ ਸਰੀਰੁ, ਅਤਿ ਸੋਹਣਾ; ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਦਿੜੁ॥ ਨਾ ਸਤਿ ਦੁਖੀਆ. ਨਾ ਸਤਿ ਸੁਖੀਆ; ਨਾ ਸਤਿ. ਪਾਣੀ ਜੰਤ ਫਿਰਹਿ॥) ਕੇਸੀਂ- ਨਾ ਸਤਿ. ਮੂੰਡ ਮੁਡਾਈ ਕੇਸੀ; ਨਾ ਸਤਿ. ਪੜਿਆ ਦੇਸ ਫਿਰਹਿ॥) ਰੁੱਖੀਂ, ਬਿਰਖੀਂ, ਪੱਥਰ- ਨਾ ਸਤਿ. ਰੁਖੀ ਬਿਰਖੀ ਪਥਰ; ਆਪੁ ਤਛਾਵਹਿ. ਦੁਖ ਸਹਹਿ॥) ਫੇਰ[੧] ਰਿਦੇ[੨], ਸ੍ਰੀਰ ਰੂਪੀ ਸ਼ਹਿਰ[੩]- ਅਉ[੧] ਹਠ[੨] ਪਟਣ[੩] ਮਹਿ; ਭੀਖਿਆ ਕਰੈ॥) ਪੜੈ ੜ ਹਲੰਤ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ- ਤਿਸੁ ਉਦਾਸੀ ਕਾ; ਪੜੈ ਨ ਕੰਧੁ॥

ੴ. ਲੱਖਣ- ਮੂਰਖ ਕੇ ਕਿਆ ਲਖਣ ਹੈ; ਕਿਆ ਮੂਰਖ ਕਾ ਕਰਣਾ॥) ਆਸਤਕ, ਸ਼ਰਧਾਲੂ[੧] ਨਾਸ[੨] ਰੂਪ ਸਮਝੇ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ- ਆਸਤਿ[੧] ਨਾਸਤਿ[੨]; ਏਕੋ ਨਾਉ॥) ਰਿਦਾ[੨] ਟਿਕੇ[੧] ਅੱਖਰੁ- ਕਉਣੁ ਸੁ ਅਖਰੁ; ਜਿਤੁ ਰਹੈ[੧] ਹਿਆਉ[੨]॥ ਮੂਰਖੁ ਹੋਵੈ ਸੋ ਸੁਣੈ; ਮੂਰਖ ਕਾ ਕਹਣਾ॥ ਲੇਖਾ ਰਬੁ ਮੰਗੇਸੀਆ; ਬੈਠਾ ਕਢਿ ਵਹੀ॥) ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਸੱਦੇ[੩] ਪੈਣਗੇ[੪] ਹੰਕਾਰੀਆਂ[੫] ਨੂੰ- ਤਲਬਾ[੩] ਪਉਸਨਿ[੪] ਆਕੀਆ[੫]; ਬਾਕੀ ਜਿਨਾ ਰਹੀ॥) ਮੁਕੱਰਰ[੬] ਮੌਜੂਦ[੬]- ਅਜਰਾਈਲੁ ਫਰੇਸਤਾ; ਹੋਸੀ ਆਇ ਤਈ[੬]॥) ਗ਼ਲੀ- ਆਵਣੁ ਜਾਣੁ ਨ ਸੁਝਈ; ਭੀੜੀ ਗਲੀ ਫਹੀ॥) ਡੰਨ[੨]- ਸਹੰਸਰ ਦਾਨ[੨] ਦੇ; ਇੰਦ੍ਰ ਰੋਆਇਆ॥) ਅ-ਜੈ- ਅਜੈ ਸੁ ਰੋਵੈ; ਭੀਖਿਆ ਖਾਇ॥

ੴ. ਜਿਨ ਕੈ; ਸੁਆਮੀ ਰਹਤ ਹਦੂਰਿ॥) ਇੱਕੋ[੧] ਕਾਰਨ[੨], ਗੁਰੂ ਦਾ ਬਚਨ ਨਾ ਮੰਨਣ ਕਰਕੇ ਜਨਮੇਜਾ- ਏਕੀ[੧] ਕਾਰਣਿ[੨]; ਪਾਪੀ ਭਇਆ॥ ਰੋਵਹਿ; ਸੇਖ ਮਸਾਇਕ ਪੀਰ॥) ਨਾਨਕ. ਅੰਧਾ

ਹੋਇ ਕੈ; ਰਤਨਾ ਪਰਖਣ ਜਾਇ॥ ਰਤਨਾ. ਸਾਰ ਨ ਜਾਣਈ; ਆਵੈ ਆਪੁ ਲਖਾਇ॥) ਵੱਖਰ) ਵੱਤਹਿ- ਰਤਨਾ. ਸਾਰ ਨ ਜਾਣਨੀ; ਅੰਧੇ. ਵਤਹਿ ਲੋਇ॥) ਘੁੱਥੇ- ਅੰਧੇ ਸੇਈ ਨਾਨਕਾ; ਖਸਮਹੁ. ਘੁਥੇ ਜਾਹਿ॥) ਮਃ ੨ ਸ਼ੁੱਧ ਹੈ- ਮਃ੨॥ ਸਾਹਿਬਿ. ਅੰਧਾ ਜੋ ਕੀਆ; ਕਰੇ ਸੁਜਾਖਾ ਹੋਇ॥

ੴ. ਗੜੁ- ਕਾਇਆ ਅੰਦਰਿ. ਗੜੁ ਕੋਟੁ ਹੈ; ਸਭਿ ਦਿਸੰਤਰ ਦੇਸਾ॥) ਬ੍ਰਹਮ[1]- ਗੁਰ ਸੇਵਾ ਤੇ ਜਾਣਿਆ; ਸਚੁ ਪਰਗਟੀ ਏਸਾ[1]॥) ਝੂਠ[1], ਰਸਤੇ[2], ਵਿਕਾਰਾਂ 'ਚ ਖੋਟਾ ਪ੍ਰੇਮ[3], ਵੱਤ੍ਰ, ਹਾਲੀ ਪੋਲਾ- ਲਬੁ ਵਤ੍ਰ, ਦਰੋਗੁ[1] ਬੀਉ; ਹਾਲੀ ਰਾਹ[2] ਕੁਹੇਤ[3]॥) ਹਲੁ ਪੋਲਾ- ਹਲੁ ਬੀਚਾਰੁ, ਵਿਕਾਰ ਮਣ; ਹੁਕਮੀ ਖਟੇ ਖਾਇ॥ ਭਉ ਭੁਇ, ਪਵਿਤੁ ਪਾਣੀ; ਸਤੁ ਸੰਤੋਖੁ ਬਲੇਦ॥) ਵੱਤ੍ਰ- ਹਲੁ ਹਲੇਮੀ, ਹਾਲੀ ਚਿਤੁ; ਚੇਤਾ ਵਤ੍ਰ, ਵਖਤ ਸੰਜੋਗੁ॥) ਕਰੇ=ਇ- ਜੀਆ ਕਾ ਆਹਾਰੁ ਜੀਅ; ਖਾਣਾ ਏਹੁ ਕਰੇਇ॥) ਪੜੈ ਝਾੜੇ ਨੂੰ ਹਲੰਤ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ- ਮਨੂਆ. ਅੰਧੁ ਨ ਚੇਤਈ; ਪੜੈ ਅਚਿੰਤਾ ਜਾਲੁ॥) ਇਉ ਪਤਿ ਪਾਟੀ, ਸਿਫਤੀ ਸੀਪੈ; ਨਾਨਕ. ਜੀਵਤ ਜੀਵੈ॥) ਪੱਖੁ ਚੱਲੈ- ਮਾਹੁ ਪਖੁ. ਕਿਹੁ ਚਲੈ ਨਾਹੀ; ਘੜੀ ਮੁਹਤੁ ਕਿਛੁ ਹੰਢੈ॥

ੴ. ਸਬਦੇ ਸਾਣ; ਰਖਾਈ ਲਾਇ॥) ਮਿਆਨ[1]। ਥੇੱਕੈ- ਗੁਣ ਕੀ ਥੇਕੈ[1]; ਵਿਚਿ ਸਮਾਇ॥ ਤਿਸ ਦਾ ਕੁਠਾ ਹੋਵੈ; ਸੇਖੁ॥ ਨਾਨਕ; ਦਰਿ ਦੀਦਾਰਿ ਸਮਾਇ॥) ਅ=ਚੱਲੈ- ਭਗਤ ਸੋਹਨਿ. ਗੁਣ ਗਾਵਦੇ; ਗੁਰਮਤਿ ਅਚਲੈ॥) ਭਲੈ ਪੋਲਾ- ਰਤਨ ਬੀਚਾਰੁ ਮਨਿ ਵਸਿਆ; ਗੁਰ ਕੈ ਸਬਦਿ ਭਲੈ॥ ਨਾ ਕਿਛੁ ਆਸਾ ਹਥਿ ਹੈ; ਕੇਉ ਨਿਰਾਸਾ ਹੋਇ॥) ਪੈ=ਯਾ-ਨਾਨਕ. ਤਿਨ ਕੌ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮਿਲਿਆ; ਜਿਨਾ ਧੁਰੇ ਪੈਯਾ ਪਰਵਾਣਾ॥

ੴ. ਗੁਰਿ ਪੂਰੈ ਵੇਖਾਲਿਆ; ਵਿਣੁ ਨਾਵੈ. ਸਭ ਬਾਦਿ॥) ਥੱਟਣਹਾਰੈ, ਥੱਟਿਆ- ਥਟਣਹਾਰੈ ਥਾਟੁ; ਆਪੇ ਹੀ ਥਟਿਆ॥) ਖੱਟਿਆ ਰੱਟਿਆ ਪਰੱਟਿਆ ਬ੍ਰਹਮੱਟਿਆ ਵਜੀਰ=ਟਿਆ ਮੱਟਿਆ ਪਰਗ=ਟਿਆ॥) ਇਕਸੁ ਸਤਿਗੁਰ ਬਾਹਰਾ; ਧ੍ਰਿਗੁ ਜੀਵਣੁ ਸੰਸਾਰਿ॥

ੴ. ਤਿਸ ਹੀ ਮਿਲਿਆ ਸਚੁ; ਮੰਤ੍ਰੁ ਗੁਰ. ਮਨਿ ਧਰੈ॥) ਸਾਜ[1]- ਧੰਨੁ ਸੁ ਰਾਗ ਸੁਰੰਗੜੇ[1]; ਆਲਾਪਤ. ਸਭ ਤਿਖ ਜਾਇ॥ ਜਨ ਨਾਨਕ. ਪਾਇਆ ਅਗਮ ਰੂਪੁ; ਅਨਤ. ਨ ਕਾਹੂ ਜਾਇ॥) ਉ=ਧਰਿਆ- ਜਨੁ ਨਾਨਕੁ. ਲਗਾ ਸੇਵ ਹਰਿ; ਉਧਰਿਆ ਸਗਲ ਸੰਸਾਰੁ॥) ਭਤਿਆ ਪੋਲਾ- ਓਨਾ ਇਕੋ ਨਾਮੁ ਅਧਾਰੁ; ਇਕਾ ਉਨ ਭਤਿਆ॥) ਜੋਗਈ ਕਸਕੇ- ਓਨਾ ਪਿਆਰਾ ਰਬੁ; ਓਨਾਹਾ ਜੋਗਈ॥) ਸਮਰੱਥੁ- ਹਰਿ ਇਕਸੈ ਦੀ. ਮੈ ਟੇਕ ਹੈ; ਜੋ ਸਿਰਿ ਸਭਨਾ ਸਮਰਥੁ॥

ੴ. ਪਰਾਏ ਮਰਦ ਵਿਕਾਰ ਦ੍ਰਿਸਟੀ ਨਾਲ, ਨ ਦੇਖਣ ਵਾਲੀਆਂ, ਹਰਨ ਜੈਸੀਆਂ ਸੁੰਦਰ ਅੱਖਾਂ ਵਾਲੀ ਗੁਰਸੇਵਕ ਸਖੀ[1]- ਹਰਣਾਖੀ[1] ਕੂ, ਸਚੁ ਵੈਣੁ ਸੁਣਾਈ; ਜੋ ਤਉ ਕਰੇ ਉਧਾਰਣੁ॥) ਸ਼ੋਭਾ[2] ਵਾਲੀ, ਸਵਾਰਨ[3] ਵਾਲੇ- ਸੁੰਦਰ ਬਚਨ, ਤੁਮ ਸੁਣਹੁ ਛਬੀਲੀ[2]; ਪਿਰੁ. ਤੈਡਾ ਮਨ ਸਾਧਾਰਣੁ[3]॥) ਦੱਸਿ- ਦੁਰਜਨ ਸੇਤੀ. ਨੇਹੁ ਰਚਾਇਓ; ਦਸਿ ਵਿਖਾ. ਮੈ ਕਾਰਣੁ॥ ਨਾ ਹਉ ਭੁਲੀ, ਨਾ ਹਉ ਚੁਕੀ; ਨਾ ਮੈ, ਨਾਹੀ ਦੋਸਾ॥ ਅਠੇ ਪਹਰ ਇਕਤੈ ਲਿਵੈ; ਮੰਨੇਨਿ ਹੁਕਮੁ ਅਪਾਰੁ॥

ੴ. ਝੋਰਾ[1], ਕਾੜਿਆ ਝਾੜੇ ਪੈਰ ਹਲੰਤ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ- ਜਿਸੁ ਤੂ ਆਵਹਿ ਚਿਤਿ; ਤਿਸੁ ਕਿ ਕਾੜਿਆ[1]॥ ਜਿਸੁ ਤੂ ਆਵਹਿ ਚਿਤਿ; ਤਿਸੁ ਜਮ ਨਾਹਿ ਦੁਖ॥ ਅੰਦਰਿ ਮੈਲੁ ਨ ਉਤਰੈ ਹਉਮੈ; ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ ਆਵੈ ਜਾਵੈ॥) ਕੁੱਟੇ- ਬੈਸਨੋ ਨਾਮੁ ਕਰਮ ਹਉ ਜੁਗਤਾ; ਤੁਹ ਕੁਟੇ ਕਿਆ ਫਲੁ

ਪਾਵੈ॥) ਸਭਾ ਪੋਲਾ, ਬੱਗਾਂ– ਜਾ ਹੰਸ ਸਭਾ, ਵੀਚਾਰੁ ਕਰਿ ਦੇਖਨਿ; ਤਾ ਬਗਾ ਨਾਲਿ. ਜੋੜੁ ਕਦੇ ਨ ਆਵੈ॥) ਉੱਡਰਿਆ– ਉਡਰਿਆ ਵੇਚਾਰਾ ਬਗੁਲਾ; ਮਤੁ ਹੋਵੈ, ਮੰਞੁ ਲਖਾਵੈ॥) ਇੱਕਠੇ– ਸਿਖ ਹੰਸ, ਸਰਵਰਿ ਇਕਠੇ ਹੋਏ; ਸਤਿਗੁਰ ਕੈ ਹੁਕਮਾਵੈ॥) ਇਸਥਿੱਤ[2]। ਤਿਸ=ਟਸਿ ਪੋਲਾ– ਅੰਦਰਿ ਮੋਹੁ, ਨਿਤ ਭਰਮਿ ਵਿਆਪਿਆ; ਤਿਸਟਸਿ[2] ਨਾਹੀ. ਦੇਹਾ॥) ਵਿੱਚਦੀ[3], ਲੋਭੀ[4] ਲਾਲਚੀ[4], ਪਾਪੀ[4]। ਵਿੱਚ=ਦੋ, ਉੱਘੜਿ– ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਰਾਫੁ, ਨਦਰੀ ਵਿਚਦੋਂ[3] ਕਢੈ; ਤਾਂ ਉਘੜਿ ਆਇਆ ਲੋਹਾ[4]॥) ਪੁੜੁ ਸੱਤੁ ਕੱਟੇ ਸੁੱਧੁ– ਸਤਿਗੁਰੁ ਨਿਰਵੈਰੁ, ਪੁੜੁ ਸਤੁ ਸਮਾਨੇ; ਅਉਗਣ ਕਟੇ, ਕਰੇ ਸੁਧੁ ਦੇਹਾ॥

ੴ. ਪਰਮ ਪ੍ਰਸੰਨ[1] – ਜਿਸਨੋ. ਤੂ ਸੰਤੁਸਟੁ[1]; ਕਲਮਲ ਤਿਸੁ ਖਈ॥) ਹੁੰਦਾ[2] ਹੈ। ਥਿ= ਅਈ– ਜਿਸਨੋ. ਤੂ ਕਿਰਪਾਲੁ; ਸਚਾ ਸੋ ਥਿਅਈ[1]॥) ਅੱਗ=ਨਈ– ਜਿਸਨੋ ਤੇਰੀ ਮਇਆ; ਨ ਪੋਹੈ ਅਗਨਈ॥ ਮਨਿ ਤਨਿ ਸਾਸਿ ਗਿਰਾਸਿ; ਪ੍ਰਭੁ ਇਕੋ ਇਕੁ ਧਿਆਇ॥ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਨਾਮੁ ਨਿਧਾਨੁ ਸਚੁ; ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਾਇਆ ਜਾਇ॥) ਡਰ[1], ਚੌਰਾਸੀ[1] ਦਾ ਗੇੜਾ, ਭਵਨ ਜਗਤ[1], ਜਿੱਤਾ– ਜਿਸਨੋ ਤੂ ਰਖਵਾਲਾ; ਜਿਤਾ ਤਿਨੈ ਭੈਣੂ[1]॥) ਕਿਸੇ ਦੀ ਮੁਹਤਾਜਗੀ[2]। ਮੁਹ=ਛੰਦਗੀ– ਜਿਸਨੋ ਤੂ ਪ੍ਰਭ ਵਲਿ; ਤਿਸੁ ਕਿਆ ਮੁਹਛੰਦਗੀ[2]॥) ਭੁੱਲੇ ਜੰਮਿ ਜੰਮਿ ਚੁੱਕਨਿ– ਤੁਧਹੁ ਭੁਲੇ, ਸਿ ਜਮਿ ਜਮਿ ਮਰਦੇ; ਤਿਨ. ਕਦੇ ਨ ਚੁਕਨਿ ਹਾਵੇ॥

ੴ. ਸੁਣਿ ਕੈ. ਜਮ ਕੇ ਦੂਤ; ਨਾਇ ਤੇਰੈ. ਛਡਿ ਜਾਹਿ॥) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮ ਦਾ ਆਸਰਾ[1] ਦਿੰਦੇ ਹੋਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਵੈਤ ਨਹੀਂ ਸਮਝਾਉਂਦੇ[2]। ਬੁੱਝਾਇਹੁ– ਦੂਜਾ. ਤਿਸੁ ਨ ਬੁਝਾਇਹੁ[2]; ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਨਾਮੁ ਦੇਹੁ ਆਧਾਰੁ[1]॥ ਜਿਨਾ ਲਗੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਪ੍ਰਭ ਨਾਮ; ਸਹਜ ਸੁਖ ਸਾਰੁ॥ ਅਨਦ ਸੂਖ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਨਿਤ; ਹਰਿ ਕਾ ਕੀਰਤਨੁ ਗਾਇ॥) ਉਛਾਲਾ[2] ਮਾਰਦਾ ਹੈ ਮਨ ਸਮੁੰਦ੍ਰ– ਹੁਕਮਿ ਉਛਲੈ[2]; ਹੁਕਮੇ ਰਹੈ॥) ਨਿਰਾ ਉਧਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ (ਵਾ) ਮਨ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਾਲਾ[3]– ਹੁਕਮੇ; ਜਪੈ ਨਿਰੋਧਰ[3] ਗੁਰਮੰਤ॥) ਨਿਰਗੁਨ ਸਰੂਪ[4], ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ[4], ਦੁਆਰ=ਬਾਰੁ– ਸੋ ਢਾਢੀ ਭਾਗਠੁ; ਜਿਸੁ ਸਚਾ ਦੁਆਰਬਾਰੁ[4]॥) ਜਸ[4]– ਓਹੁ ਢਾਢੀ. ਤੁਧੁ ਧਿਆਇ; ਕਲਾਣੇ[4] ਦਿਨੁ ਰੈਣਾਰ॥

ੴ. ਮਿੱਟੀ– ਭਾਣੈ. ਮਿਟੀ ਸਾਜਿ ਕੈ; ਭਾਣੈ ਜੋਤਿ ਧਰੇਇ॥) ਮਿਤ੍ਰੁ ਪਿਆਰਾ ਨਾਨਕ ਜੀ, ਮੈ. ਛਡਿ ਗਵਾਇਆ; ਰੰਗਿ ਕਸੁੰਭੈ ਭੁਲੀ॥ ਤਉ ਸਜਣ ਕੀ, ਮੈ. ਕੀਮ ਨ ਪਉਦੀ; ਹਉ ਤੁਧੁ ਬਿਨੁ. ਅਢੁ ਨ ਲਹਦੀ॥) ਸੰਸੇ ਵਾਲੀ ਬ੍ਰਿਤੀ ਰੂਪ ਸੱਸੁ[1] ਵੈਰਣ[2] ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਮਹਾਂ–ਪਾਪ ਰੂਪ ਸੌਹਰਾ[3] ਝਗੜਾਲੂ[4] ਧਰਮਰਾਜਾ ਰੂਪ ਜੇਠ[4] ਨਰਕ 'ਚ ਪਾ ਪਾ ਕੇ ਸਾੜਦਾ[ੲ] ਹੈ, ਸੱਸੁ, ਸੱਸੁਰਾ– ਸਸੁ[1] ਵਿਰਾਇਣਿ[2], ਨਾਨਕ ਜੀਉ, ਸਸੁਰਾ[3] ਵਾਦੀ[4]; ਜੇਠੋ[4] ਪਉ ਪਉ ਲੂਹੈ[ੲ]॥) ਸੁਆਹ[ੲ] ਛਾਣਦੇ[2] ਫਿਰਨ[ਦ]। ਹੱਭੇ। ਭਸੁ ਪੋਲਾ। ਵੱਤਨੁ– ਹਭੇ, ਭਸੁ[ੲ] ਪੁਣੇਦੇ[2] ਵਤਨੁ[ਦ]; ਜਾ ਮੈ. ਸਜਣੁ ਤੂਹੈ॥) ਛੱਡੀ[ਦ]। ਮੈਂ। ਹੱਭ– ਉਸਤਤਿ ਨਿੰਦਾ ਨਾਨਕ ਜੀ, ਮੈ ਹਭ ਵਞਾਈ[ਦ]; ਛੋੜਿਆ, ਹਭੁ ਕਿਝੁ ਤਿਆਗੀ॥) ਕਮਲੀ[10] ਹੋਈ[11], ਜੂਨਾਂ ਰੂਪੀ ਦਸੌਰਾਂ[12] ਦੇ ਬਹੁਤੁ ਲੰਮੇ ਰਾਹ[13] 'ਚ– ਥੀ=ਈ– ਫਿਰਦੀ ਫਿਰਦੀ ਨਾਨਕ ਜੀਉ, ਹਉ ਫਾਵੀ[10] ਥੀਈ[11]; ਬਹੁਤੁ ਦਿਸਾਵਰ[12] ਪੰਧਾ[13]॥

ੴ. ਲੱਖ ਘੁੱਲੀਐ– ਜੇ ਕੀਚਨਿ. ਲਖ ਉਪਾਵ; ਤਾਂ ਕਹੀ ਨ ਘੁਲੀਐ॥) ਮ੍ਰਯਾਦਾ[1]– ਅੰਤਰਿ ਬਾਹਰਿ ਇਕੁ; ਇਕ ਰੀਤਾਵੀਆ[1]॥) ਦਾਸੀ ਸਦਾਉਂਦੀ ਹਾਂ[2]– ਮਨਿ ਦਰਸਨ ਕੀ ਪਿਆਸ; ਚਰਣ ਦਾਸਾਵੀਆ[2]॥) ਮੈ=ਕੂ– ਹਭਿ ਗੁਣ ਤੈਡੇ ਨਾਨਕ ਜੀਉ, ਮੈਕੂ ਥੀਏ; ਮੈ ਨਿਰਗੁਣ ਤੇ, ਕਿਆ ਹੋਵੈ॥) ਵਿਛੋੜੇ 'ਚ ਦੇਹ ਔਗੁਣਾਂ ਕਰਕੇ, ਨਾਸ[3] ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ, ਸ਼ੁਭ–ਗੁਣਾਂ ਵੱਲੋਂ ਰਿਦਾ ਖਾਲੀ[4],

ਉਦਾਸ੪ ਮੁਰਝਾ੫ ਰਿਹਾ ਸੀ– ਦੇਹ ਛਿਜੰਦੜੀ੩, ਊਣ੪ ਮਝੂਣਾ੫; ਗੁਰਿ ਸਜਣਿ, ਜੀਉ ਧਰਾਇਆ॥) ਗੱਲ– ਜੋ ਕੀਨ੍ਹੀ ਕਰਤਾਰਿ; ਸਾਈ ਭਲੀ ਗਲ॥) ਮੱਲ) ਲਿਆਏ ਮੈਨੂੰ੨। ਮੁੱਲਿ ਘਿੱਧਾ ਮੈ=ਕੂ– ਮੁਲਿ ਨ ਘਿਧਾਏ; ਮੈਕੂ੨ ਸਤਿਗੁਰਿ ਦਿਤਾ॥

ੴ. ਮਨ੧, ਕੱਟਣ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ੨ ਜੀ ਪਾ੩ ਲਏ, ਰੰਗੇ੩ ਗਏ। ਆ=ਗੰਜਤ, ਪੱਗਾ– ਆਤਮੁ੧ ਜਿਤਾ ਗੁਰਮਤੀ; ਆਗੰਜਤ੨ ਪਾਗਾ੩॥) ਮੱਜਨਾਗਾ) ਫਿਰਦਾ੪ ਹੈ– ਬਿਨੁ ਨਾਵੈ; ਬਹੁ ਫੇਰੁ ਫਿਰਾਹਰਿ੫॥) ਭਲਾ ਪੋਲਾ– ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਤੇਰੈ ਵਸਿ; ਤੇਰਾ ਘਰੁ ਭਲਾ॥) ਮਰਤ=ਬਾ– ਵਡੀ ਹੂ ਵਡਾ ਅਪਾਰੁ; ਤੇਰਾ ਮਰਤਬਾ॥) ਕਰਤ=ਬਾ) ਮਹੱਤਾ– ਮਾਣੁ ਮਹਤਾ ਤੇਜੁ; ਆਪਣਾ ਆਪਿ ਜਰਿ॥) ਜਤ ਕਤਾ ਪੋਲੇ– ਸਰਬ ਕਲਾ ਭਰਪੂਰੁ; ਦਿਸੈ ਜਤ ਕਤਾ॥) ਬਿਨ=ਵਤਾ) ਮਨੁ ਲੋਚੈ ਉਨ੍ ਮਿਲਣ ਕਉ; ਕਿਉ ਵੰਞੈ ਘਿਤਾ॥) ਤਾਕ੧ ਪੜਦਾ੧। ਭਿਤਾ ਪੋਲਾ– ਓਹੁ ਪਿਆਰਾ ਜੀਅ ਕਾ; ਜੋ ਖੋਲ੍ਹੈ ਭਿਤਾ੧॥) ਕਿਤਾ ਪੋਲਾ– ਕੁਰਬਾਣੀ ਵੰਞਾ ਵਾਰਣੈ; ਬਲੇ ਬਲਿ ਕਿਤਾ॥ ਜਿਸੁ ਲਿਖਿਆ. ਨਾਨਕ ਦਾਸ; ਤਿਸੁ ਨਾਉ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ, ਸਤਿਗੁਰਿ ਦਿਤਾ॥) ਤੁਖ ਪੋਲਾ– ਕਬੀਰ. ਚਾਵਲ ਕਾਰਣੇ; ਤੁਖ ਕਉ ਮੁਹਲੀ ਲਾਇ॥)

ੴ. ਬੁੱਧੀ ਰੂਪੀ ਧਰਤੀ੧ ਅਨੰਦ੨ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਵਿਹੁ੩ ਵਾਲਾ ਬਾਗ਼੪– ਫਰੀਦਾ. ਭੂਮਿ੧ ਰੰਗਾਵਲੀ੨; ਮੰਝਿ. ਵਿਸੂਲਾ੩ ਬਾਗੁ੪॥) ਬੁੱਝਾ=ਇਹਿ– ਜਿਸੁ ਬੁਝਾਇਹਿ ਅਗਨਿ ਆਪਿ; ਸੋ ਨਾਮੁ ਧਿਆਏ॥) ਮੁ=ਹੱਬਤਿ– ਮੁਹਬਤਿ ਜਿਸੁ ਖੁਦਾਇ ਦੀ; ਰਤਾ ਰੰਗਿ ਚਲੂਲਿ॥) ਕੀਮਤ੪ ਉੱਕਾ੫ ਹੀ ਨਹੀਂ– ਨਾਨਕ. ਵਿਰਲੇ ਪਾਈਅਹਿ; ਤਿਸੁ ਜਨ. ਕੀਮ੪ ਨ ਮੂਲਿ੫॥ ਰਾਮਕਲੀ ਕੀ ਵਾਰ. ਰਾਇ ਬਲਵੰਡਿ ਤਥਾ ਸਤੈ ਡੂਮਿ ਆਖੀ ੧ਓ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥
ਪੂਰਾ ਤੋਲਿਆਏ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਭਾਵ ਪੂਰਨ ਇਨਸਾਫ਼ੲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ– ਨਾਉ ਕਰਤਾ ਕਾਦਰੁ ਕਰੇ; ਕਿਉ ਬੋਲੁ ਹੋਵੈ. ਜੋਖੀਵਦੈਏ॥) ਸ਼ੁਭ ਗੁਣ੧੧, ਸਤ ਸੰਤੋਖ ਆਦਿ ਭਾਈ੨। ਖਿਮਾ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਿਮ੍ਰਤਾ ਗ਼ੀਬੀ ਆਦਿ ਭੈਣਾਂ੮। ਪਰਮ ਕਲਿਆਣੲ ਦਾ ਦਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ੧੦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਾ=ਰੰਗਤਿ। ਸੱਤਿ– ਦੇ੧੧ ਗੁਨਾ ਸਤਿ੨, ਭੈਣ੮ ਭਰਾਵ ਹੈ; ਪਾਰੰਗਤਿੲ ਦਾਨੁ ਪੜੀਵਦੈ੧੦॥) ਗੁਰਿਆਈ ਗੱਦੀ ਦਾ ਰਾਜ੧੧। ਸੱਚ ਦਾ ਕਿਲ੍ਹਾ੧੨। ਪ੍ਰੇਮਾ–ਭਗਤੀ ਰੂਪੀ ਬਲ੨੦ ਵਾਲੀ, ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ੧੩– ਨਾਨਕਿ. ਰਾਜੁ੧੧ ਚਲਾਇਆ; ਸਚੁ ਕੋਟੁ੧੨. ਸਤਾਣੀ੨੦ ਨੀਵ ਦੈ੧੩॥) ਛੱਤੁ– ਲਹਣੇ. ਧਰਿਓਨੁ ਛਤੁ ਸਿਰਿ; ਕਰਿ ਸਿਫਤੀ. ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪੀਵਦੈ॥) ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ੪ ਪ੍ਰਕਾਸ਼੨ ਸਰੂਪ ਬ੍ਰਹਮ੩ ਅਕਾਲ੫ ਮਹੱਲੇ੨ ੧ ਜੀ ਨੇ, ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ੧ , ਪ੍ਰਾਕਰਮ ਉੱਦਮ੨ ਬਲੲ ਵਾਲੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲਸਾਹਿਬ੩, ਮਹੱਲੇ ਦੂਜੇ ਜੀ ਦੇ ਰਿਦੇ੮ 'ਚ ਦਿਤੇੲ ਹਨ. ਸਦਾ ਲਈ– ਮਤਿ੧. ਗੁਰ੨ ਆਤਮ੩ ਦੇਵ੪ ਦੀ; ਖੜਗਿ੫ ਜੋਰਿੲ. ਪਰਾਕੁਇ੨ ਜੀਅ੮ ਦੈੲ॥) ਕੀ=ਈ– ਗੁਰਿ ਚੇਲੇ ਰਹਰਾਸਿ ਕੀਈ; ਨਾਨਕਿ ਸਲਾਮਤਿ ਥੀਵਦੈ॥) ਟਿੱਕਾ– ਸਹਿ ਟਿਕਾ ਦਿਤੋਸੁ; ਜੀਵਦੈ॥ ੧॥) ਖੱਟੀਐ– ਲਹਣੇ ਦੀ ਫੇਰਾਈਐ; ਨਾਨਕਾ ਦੋਹੀ ਖਟੀਐ॥) ਕਾਂਇਆਂ। ਪਲੱਟੀਐ– ਜੋਤਿ ਓਹਾ. ਜੁਗਤਿ ਸਾਇ; ਸਹਿ. ਕਾਇਆ ਫੇਰਿ ਪਲਟੀਐ॥) ਝੁੱਲੈ ਛੱਤੁ ਮੱਲਿ ਹੱਟੀਐ– ਝੁਲੈ. ਸੁ ਛਤੁ ਨਿਰੰਜਨੀ; ਮਲਿ ਤਖਤੁ ਬੈਠਾ. ਗੁਰ ਹਟੀਐ॥) ਚੱਟੀਐ– ਕਰਹਿ. ਜਿ ਗੁਰ ਫੁਰਮਾਇਆ; ਸਿਲ ਜੋਗੁ ਅਲੂਣੀ ਚਟੀਐ॥)

ੴ. ਚੱਲੈ। ਖੱਟੀਐ– ਲੰਗਰੁ ਚਲੈ. ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਹਰਿ; ਤੋਟਿ ਨ ਆਵੀ. ਖਟੀਐ॥) ਆਪ

ਖਾਂਦੇ[੧], ਖਰੈਤ[੨] ਦੇਂਦੇ[੩] ਹਨ। ਦਿੱਤਿ। ਦ-ਬੱਟੀਐ- ਖਰਚੇ ਦਿਤਿ ਖਸੰਮ ਦੀ; ਆਪ ਖਹਦੀ[੧], ਖੈਰਿ[੨] ਦਬਟੀਐ[੩]॥) ਹੋਵੈ ਸਿਫਤਿ. ਖਸੰਮ ਦੀ; ਨੂਰੁ ਅਰਸਹੁ ਕੁਰਸਹੁ ਝਟੀਐ॥ ਰਾਗੀ ਸੱਤਾ ਤੇ ਬਲਵੰਡ ਜੀ ਫ਼ੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ:- ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਚੇਹਰੇ ਸ੍ਰੀਰ (ਕੁਰਸਹੁ) ਤਖ਼ਤ ਉਦਾਲ਼ੇ, (ਅਰਸਹੁ) ਅਕਾਸ਼ 'ਚ (ਨੂਰੁ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ (ਝਟੀਐ) ਝਰਦਾ ਵਰਸਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਵਿਆਪਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਲੀਣ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਚਾਰੋਂ ਤਰਫ਼ ਇਲਾਹੀ ਨੂਰ ਦਾ ਬੱਝਵਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਸਰੂਪ ਚੋਂ ਐਸਾ ਉੱਜਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕੋਟਾਨ ਕੋਟਿ ਚੰਦ੍ਰਮਿਆਂ ਸੂਰਜਾਂ ਤਾਰਿਆਂ ਬਿਜਲੀਆਂ ਅਗਨੀਆਂ ਟਿਟਿਆਣਿਆਂ ਨੂੰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਦਾ ਹੈ। ਝੱਟੀਐ- ਹੋਵੈ ਸਿਫਤਿ. ਖਸੰਮ ਦੀ; ਨੂਰੁ. ਅਰਸਹੁ ਕੁਰਸਹੁ ਝਟੀਐ॥) ਕੱਟੀਐ- ਤੁਧੁ ਡਿਠੇ ਸਚੇ ਪਾਤਿਸਾਹ; ਮਲੁ. ਜਨਮ ਜਨਮ ਦੀ ਕਟੀਐ॥) ਹਟੀਐ ਪੋਲਾ- ਸਚੁ. ਜਿ ਗੁਰਿ ਫੁਰਮਾਇਆ; ਕਿਉ. ਏਦੂ ਬੋਲਹੁ ਹਟੀਐ॥) ਪੁੜ੍ਹੀਂ। ਕੰਨ੍ ਨ ਹਲੰਤ ਲਾਉ। ਮੁ-ਰੱਟੀਐ- ਪੁੜ੍ਹੀ ਕਉਲੁ. ਨ ਪਾਲਿਓ; ਕਰਿ ਪੀਰਹੁ. ਕੰਨ੍ ਮੁਰਟੀਐ॥) ਔਗੁਣਾਂ ਪਾਪਾਂ ਰੂਪੀ ਭਾਰੁ ਬੰਨ੍ਹਿ ਕੇ, ਛੱਟ[੪] ਚੁੱਕਦੇ ਹਨ। ਛੱਟੀਐ- ਦਿਲਿ ਖੋਟੈ. ਆਕੀ ਫਿਰਨ੍ਹਿ; ਬੰਨ੍ਹਿ ਭਾਰੁ. ਉਚਾਇਨ੍ਹਿ ਛਟੀਐ[੪]॥) ਥੱਟੀਐ- ਜਿਨਿ ਆਖੀ. ਸੋਈ ਕਰੇ; ਜਿਨਿ ਕੀਤੀ. ਤਿਨੈ ਥਟੀਐ॥) ਹਾਰਨ ਤੋਂ ਉਲਟ ਜਿੱਤੇਗਾ[੫]। ਉ-ਵੱਟੀਐ- ਕਉਣੁ ਹਾਰੇ; ਕਿਨਿ ਉਵਟੀਐ[੫]॥) ਆਗਿਆਂ[੬] ਉਲਟ. ਕਪੁੱਤ੍। ਜਿਹੜੇ[੭] ਅਨੁਸਾਰੀ[੮] ਗੁਰੁ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਸਾਹਿਬ ਜੀ। ਸੱਾਲੀ- ਜਿਨਿ ਕੀਤੀ ਸੋ ਮੰਨਣਾ; ਕੋਸਾਲੁ[੬] ਜਿਵਾਹੇ[੭] ਸਾਲੀ[੮]॥) ਗੱਲਾਂ- ਧਰਮ ਰਾਇ ਹੈ ਦੇਵਤਾ; ਲੈ ਗਲਾ ਕਰੇ ਦਲਾਲੀ॥) ਛੇਤੀ[੯]। ਦਰ-ਹੱਾਲੀ- ਸਤਿਗੁਰੁ ਆਖੈ, ਸਚਾ ਕਰੇ; ਸਾ ਬਾਤ ਹੋਵੈ ਦਰਹਾਲੀ[੯]॥) ਗੁਰ ਅੰਗਦ ਦੀ ਦੋਹੀ ਫਿਰੀ; ਸਚੁ ਕਰਤੈ. ਬੰਧਿ ਬਹਾਲੀ॥) ਸ਼ੁਭ ਗੁਣਾਂ ਰੂਪ ਸੈਂਕੜੇ ਡਾਲੀਆਂ[੧੦]। ਮੱਲਿ- ਨਾਨਕੁ. ਕਾਇਆ ਪਲਟੁ ਕਰਿ; ਮਲਿ ਤਖਤੁ ਬੈਠਾ. ਸੈ ਡਾਲੀ[੧੦]॥) ਸਿੱਖੀ[੧੧], ਗੁਰਸੇਵਾ ਕਰਨ ਰੂਪ ਮਾਂਜਣਾ ਸਿਕਲ[੧੨] ਕਰਨਾ। ਪਾਪਾਂ ਦੇ ਜੰਗਾਲ[੧੩] ਵਾਲੀ ਬੁੱਧੀ, ਉੱਮਤਿ। ਖੜ੍ਹੀ ਮਸਕੱਲੈ- ਦਰੁ ਸੇਵੇ. ਉਮਤਿ[੧੧] ਖੜੀ; ਮਸਕਲੈ[੧੨] ਹੋਇ ਜੰਗਾਲੀ[੧੩]॥) ਲੱਾਲੀ- ਦਰਿ ਦਰਵੇਸੁ. ਖਸੰਮ ਦੈ; ਨਾਇ ਸਚੈ ਬਾਣੀ ਲਾਲੀ॥) ਸੱਤਿ ਸੰਤੋਖ ਖਿਮਾ ਨਿਮ੍ਰਤਾ ਧੀਰਜ ਪਤੀਬ੍ਰਤਾ ਆਦਿ ਸ਼ੁਭ ਗੁਣਾਂ ਰੂਪੀ ਪੱਤਿਆਂ[੧] ਵਾਲੀ। ਪੱਤ੍ਰਾਲੀ- ਬਲਵੰਡ. ਖੀਵੀ ਨੇਕ ਜਨ; ਜਿਸੁ ਬਹੁਤੀ ਛਾਉ ਪਤ੍ਰਾਲੀ[੧]॥) ਘਿਅੱਾਲੀ- ਲੰਗਰਿ ਦਉਲਤਿ ਵੰਡੀਐ; ਰਸੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਖੀਰਿ ਘਿਆਲੀ॥) ਉੱਜਲੇ ਪਰੱਾਲੀ- ਗੁਰਸਿਖਾ ਕੇ ਮੁਖ ਉਜਲੇ; ਮਨਮੁਖ ਥੀਏ ਪਰਾਲੀ॥) ਘੱਾਲੀ- ਪਏ ਕਬੂਲੁ. ਖਸੰਮ ਨਾਲਿ; ਜਾਂ ਘਾਲ ਮਰਦੀ ਘਾਲੀ॥) ਉਠੱਾਲੀ- ਮਾਤਾ ਖੀਵੀ. ਸਹੁ ਸੋਇ; ਜਿਨਿ. ਗੋਇ ਉਠਾਲੀ॥ ੩॥) ਕੀ[੪੧] ਕੀਤਾ[੧੪] ਪੁੱਤ੍ਰਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸੇਵਕ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰਿਆਈ ਬਖ਼ਸ਼ੀ, ਇਹ ਉਲਟੀ ਗੰਗਾ ਵਗਾ ਦਿਤੀ, ਬ੍ਰਿਤੀ ਅਗੁਣਾਂ ਤੋਂ ਉਲਟਾ ਕੇ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵੱਲ ਵਗਾ ਦਿੱਤੀ- ਹੋਰਿੰਓ. ਗੰਗ ਵਹਾਈਐ; ਦੁਨਿਆਈ ਆਖੈ, ਕਿ[੪੧] ਕਿਓਨੁ[੧੪]॥) ਔਗੁਣਾਂ ਦੀ ਹੱਦ[੧੫] ਤੋਂ ਉੱਚੇ ਬਚਨ[੧੫] ਵਰਨਣ[੧੬] ਕੀਤੇ ਹਨ। ਜੱਗਨਾਥਿ, ਉੱਚ, ਹੱਦੀ, ਵਿਰਿੱਕਿਓਨੁ- ਨਾਨਕ ਈਸਰਿ ਜਗਨਾਥਿ; ਉਚ ਹਦੀ[੧੫] ਵੈਣੁ[੧੫] ਵਿਰਿਕਿਓਨੁ[੧੬]॥) ਬਾਸ਼ਕ ਨਾਗ ਦਾ ਨੇਤ੍ਰਾ[੧੭] ਸਮੁੰਦ੍ਰ[੧੮]। ਰਿੜ-ਕਿਓਨੁ ਕਸਕੇ- ਮਾਧਾਣਾ ਪਰਬਤੁ ਕਰਿ, ਨੇਤ੍ਰਿ ਬਾਸਕੁ[੧੭]; ਸਬਦਿ ਰਿੜਕਿਓਨੁ[੧੮]॥) ਚਿਲਕਿਓਨੁ ਕਸਕੇ- ਚਉਦਹ ਰਤਨ. ਨਿਕਾਲਿਅਨੁ; ਕਰਿ ਆਵਾ ਗਉਣੁ ਚਿਲਕਿਓਨੁ॥) ਸ਼ਕਤੀ[੧੯] ਅਸਚਰਜ[੨੦] ਬ੍ਰਹਮੰਡ[੨੧] ਅਪਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਠਹਿਰਾਇਆ[੨੨] ਹੈ।

ਵੇਖਾਲੀ॑ਅਨੁ, ਠਿਣ॑ਕਿਓਨ ਕਸਕੇ- ਕੁਦਰਤਿ੧੯ ਅਹਿ੨੦ ਵੇਖਾਲੀਅਨੁ; ਜਿਣਿ ਐਵਡ ਪਿਡ੨੧, ਠਿਣਕਿਓਨੁ੨੨॥) ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਸਾਹਿਬ੨੩ ਜੀ ਦੇ ਜਸ ਦਾ ਚੰਦੋਆ੫੨ ਅਸਮਾਨ ਤੱਕ ਤਾਣ੨੪ ਦਿੱਤਾ। ਛਿੱਕਿਓਨੁ- ਲਹਣੇ੨੩ ਧਰਿਓਨੁ ਛਤ੍ਰ ਸਿਰਿ; ਅਸਮਾਨਿ ਕਿਆੜਾ੫੨ ਛਿਕਿਓਨੁ੨੪॥) ਮਿੱਕਿਓਨੁ- ਜੋਤਿ ਸਮਾਣੀ. ਜੋਤਿ ਮਾਹਿ; ਆਪੁ ਆਪੈ ਸੇਤੀ. ਮਿਕਿਓਨੁ॥) ਸਿੱਖੀ੫੩ ਖੋਜ੨੫ ਕੇ। ਦੇਖੋ੫੪ ਜੋ੫੫ ਸ੍ਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਕੀਤਾ੨੬। ਸਿੱਖਾਂ ਪੁੱਤਾਂ। ਕਿਓਨੁ ਕਸਕੇ- ਸਿਖਾਂ ਪੁਤ੍ਰਾਂ ਘੋਖਿ੨੫ ਕੈ; ਸਭ ਉਮਤਿ੫੩ ਵੇਖਹੁ੫੪, ਜਿ੫੫ ਕਿਓਨੁ੨੬॥) ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਖੋਜ ਕੇ ਜਦੋਂ੫੬ ਪਰਖਿਆ ਵੀਚਾਰਿਆ੨੭ ਸੁੱਧੋਸੁ, ਟਿੱਕਿਓਨੁ- ਜਾਂ੫੬ ਸੁਧੋਸੁ੨੭; ਤਾਂ ਲਹਣਾ ਟਿਕਿਓਨੁ॥ ੪॥) ਬਾਬਾ ਫੇਰੂਮੱਲ ਜੀ ਦੇ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਪੁੱਤ੍ਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਅੰਗਦਦੇਵ੫੭ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਹੰਕਾਰੀ ਤਪੇ ਨੇ, ਜੱਟਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਢਵਾਇਆ ਸੀ, ਫੇਰਿ ਮੁੜ ਕੇ, ਸ੍ਰੀ ਖ਼ਡੂਰ੨੮ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਸਾਏ- ਫੇਰਿ ਵਸਾਇਆ ਫੇਰੁਆਣਿ੫੭; ਸਤਿਗੁਰਿ ਖਾਡੂਰੁ੨੮॥) ਜਪੁ ਤਪੁ ਸੰਜਮੁ. ਨਾਲਿ ਤੁਧੁ; ਹੋਰੁ ਮੁਚੁ ਗਰੂਰੁ॥) ਨਾਸ੨੯ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਲੱਬ- ਲਬੁ ਵਿਣਾਹੇ੨੯ ਮਾਣਸਾ; ਜਿਉ ਪਾਣੀ ਬੂਰੁ॥) ਵਰ੍ਿਐ ਦਰਗਹ ਗੁਰੂ ਕੀ; ਕੁਦਰਤੀ ਨੂਰੁ॥) ਜਿਤੁ ਸੁ ਹਾਥ. ਨ ਲਭਈ; ਤੂੰ ਓਹੁ ਠਰੂਰੁ॥ ਨਉ ਨਿਧਿ ਨਾਮੁ ਨਿਧਾਨੁ ਹੈ; ਤੁਧੁ ਵਿਚਿ ਭਰਪੂਰੁ॥ ਨਿੰਦਾ ਤੇਰੀ. ਜੋ ਕਰੇ; ਸੋ ਵੰਞੈ ਚੂਰੁ॥) ਸੁੱਝੈ- ਨੇੜੈ ਦਿਸੈ ਮਾਤ ਲੋਕ; ਤੁਧੁ ਸੁਝੈ ਦੂਰੁ॥ ਫੇਰਿ ਵਸਾਇਆ ਫੇਰੁਆਣਿ; ਸਤਿਗੁਰਿ ਖਾਡੂਰੁ॥ ੫॥ ਸੋ ਟਿਕਾ ਸੋ ਬੈਹਣਾ; ਸੋਈ ਦੀਬਾਣੁ॥)

ੴ. ਸਤਿਗੁਰੂ ਅੰਗਦਦੇਵ ਸਾਹਿਬ ਜੀ੧, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ੨, ਜੈਸੇ੩ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਜੀ੪। ਪਿ॑ਯੂ- ਪਿਯੂ੧ ਦਾਦੇ੨ ਜੇਵਿਹਾ੩; ਪੋਤਾ੪ ਪਰਵਾਣੁ॥) ਬਲ੫ ਵਾਲੀ ਨੇਹੀ ਬਣਾਈ- ਜਿਨਿ ਬਾਸਕੁ ਨੇਤ੍ਰੈ ਘਤਿਆ; ਕਰਿ ਨੇਹੀ ਤਾਣੁ੫॥) ਜਿਨਿ ਸਮੁੰਦੁ ਵਿਰੋਲਿਆ; ਕਰਿ ਮੇਰੁ ਮਧਾਣੁ॥ ਚਉਦਹ ਰਤਨ ਨਿਕਾਲਿਅਨੁ; ਕੀਤੋਨੁ ਚਾਨਾਣੁ॥ ਘੋੜਾ ਕੀਤੋ ਸਹਜ ਦਾ; ਜਤੁ ਕੀਓ ਪਲਾਣੁ॥) ਦਾ੬ ਸੱਤ- ਧਣਖੁ ਚੜਾਇਓ ਸਤ ਦਾ; ਜਸ ਹੰਦਾ੬ ਬਾਣੁ॥) ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ ਰੂਪ ਕਿਰਨਾਂ੭੧ ਵਾਲੇ, ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਸੂਰਜ੭ ਚੜ੍ਹੇ- ਕਲਿ ਵਿਚਿ. ਧੂ ਅੰਧਾਰੁ ਸਾ; ਚੜਿਆ. ਰੈ੭੧ ਭਾਣੁ੭॥) ਸਤਹੁ. ਖੇਤੁ ਜਮਾਇਓ; ਸਤਹੁ ਛਾਵਾਣੁ॥) ਖਾਣ੮ ਯੋਗ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ- ਨਿਤ ਰਸੋਈ ਤੇਰੀਐ; ਘਿਉ ਮੈਦਾ ਖਾਣੁ੮॥) ਸੁੱਝੀਓਸੁ - ਚਾਰੇ ਕੁੰਡਾਂ ਸੁਝੀਓਸੁ; ਮਨ ਮਹਿ. ਸਬਦੁ ਪਰਵਾਣੁ॥ ਆਵਾ ਗਉਣੁ ਨਿਵਾਰਿਓ; ਕਰਿ ਨਦਰਿ ਨੀਸਾਣੁ॥) ਅਵਤਾਰ੯ ਧਾਰਿਆ, ਅਉਤਰਿਆ ਕਸ ਕੇ ਬੋਲਣ ਨਾਲ ਅਰਥ ਗ਼ਾਲ ਹੈ। ਅਉ॑ਤਰਿਆ ਪੋਲਾ- ਅਉਤਰਿਆ੯ ਅਉਤਾਰੁ ਲੈ; ਸੋ ਪੁਰਖੁ ਸੁਜਾਣੁ॥) ਝੱਖੜਿ। ਡੋ॑ਲਈ- ਝਖੜਿ ਵਾਉ. ਨ ਡੋਲਈ; ਪਰਬਤੁ ਮੇਰਾਣੁ॥ ਜਾਣੈ ਬਿਰਥਾ ਜੀਅ ਕੀ; ਜਾਣੀ ਹੂ ਜਾਣੁ॥ ਕਿਆ ਸਾਲਾਹੀ ਸਚੇ ਪਾਤਿਸਾਹ; ਜਾਂ ਤੂ ਸੁਘੜੁ ਸੁਜਾਣੁ॥) ਸੱਤੇ- ਦਾਨੁ. ਜਿ ਸਤਿਗੁਰ ਭਾਵਸੀ; ਸੋ ਸਤੇ ਦਾਣੁ॥) ਉੱਮਤਿ- ਨਾਨਕ ਹੰਦਾ ਛਤ੍ਰੁ ਸਿਰਿ; ਉਮਤਿ ਹੈਰਾਣੁ॥ ਸੋ ਟਿਕਾ ਸੋ ਬੈਹਣਾ; ਸੋਈ ਦੀਬਾਣੁ॥ ਪਿਯੂ ਦਾਦੇ ਜੇਵਿਹਾ; ਪੋਤ੍ਰਾ ਪਰਵਾਣੁ॥ ੬॥ ਧੰਨੁ ਧੰਨੁ ਰਾਮਦਾਸ ਗੁਰੁ; ਜਿਨਿ ਸਿਰਿਆ. ਤਿਨੈ ਸਵਾਰਿਆ॥ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ਕਰਾਮਾਤਿ; ਆਪਿ ਸਿਰਜਣਹਾਰੈ ਧਾਰਿਆ॥) ਸਿੱਖੀਂ ਸੰਗਤੀਂ- ਸਿਖੀ ਅਤੈ ਸੰਗਤੀ; ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਕਰਿ ਨਮਸਕਾਰਿਆ॥) ਅ॑ਟਲੁ- ਅਟਲੁ ਅਥਾਹੁ ਅਤੋਲੁ ਤੂ; ਤੇਰਾ. ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਰਾਵਾਰਿਆ॥ ਜਿਨ੍ਹੀ. ਤੂੰ ਸੇਵਿਆ ਭਾਉ ਕਰਿ; ਸੇ. ਤੁਧੁ ਪਾਰਿ ਉਤਾਰਿਆ॥) ਲੱਬੁ। ਸ॑ਪਰਵਾਰਿਆ- ਲਬੁ ਲੋਭੁ ਕਾਮੁ ਕ੍ਰੋਧੁ ਮੋਹੁ; ਮਾਰਿ ਕਢੇ ਤੁਧੁ ਸਪਰਵਾਰਿਆ॥) ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼੧੦, ਅਜਪਾ ਜਾਪ ਇਨਾਮ੧੦ ਅਪਣੇ

ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਬਖ਼ਸ਼ਦੇ ਹੋਂ ਜੀ– ਧੰਨੁ ਸੁ ਤੇਰਾ ਥਾਨੁ ਹੈ; ਸਚੁ ਤੇਰਾ ਪੈਸਕਾਰਿਆ[੧੦]॥ ਨਾਨਕੁ ਤੂ, ਲਹਣਾ ਤੂਹੈ; ਗੁਰੁ ਅਮਰੁ, ਤੂ ਵੀਚਾਰਿਆ॥ ਗੁਰੁ ਡਿਠਾ; ਤਾਂ ਮਨੁ ਸਾਧਾਰਿਆ॥ ੭॥) ਜੁੱਗੀਂ– ਚਾਰੇ ਜਾਗੇ. ਚਹੁ ਜੁਗੀ; ਪੰਚਾਇਣੁ ਆਪੇ ਹੋਆ॥) ਆਪੀ=ਨੈ। ਸੱਾਜਿਓਨੁ – ਆਪੀਨੈ ਆਪੁ ਸਾਜਿਓਨੁ; ਆਪੇ ਹੀ ਥੰਮ੍ਹਿ ਖਲੋਆ॥) ਆਪੇ ਪਟੀ. ਕਲਮ ਆਪਿ; ਆਪਿ ਲਿਖਣਹਾਰਾ ਹੋਆ॥ ਉੱਮਤਿ ਨਵਾਂ– ਸਭ ਉਮਤਿ. ਆਵਣ ਜਾਵਣੀ; ਆਪੇ ਹੀ ਨਵਾ ਨਿਰੋਆ॥) ਤਖਤਿ ਬੈਠਾ. ਅਰਜਨ ਗੁਰੂ; ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਖਿਵੈ ਚੰਦੋਆ॥) ਚੱਕੀਂ– ਉਗਵਣਹੁ ਤੈ ਆਥਵਣਹੁ; ਚਹੁ ਚਕੀ ਕੀਅਨੁ ਲੋਆ॥ ਜਿਨੀ. ਗੁਰੂ ਨ ਸੇਵਿਓ; ਮਨਮੁਖਾ ਪਇਆ ਮੋਆ॥ ਦੂਣੀ ਚਉਣੀ ਕਰਾਮਾਤਿ; ਸਚੇ ਕਾ ਸਚਾ ਢੋਆ॥) ਜੁੱਗੀਂ– ਚਾਰੇ ਜਾਗੇ. ਚਹੁ ਜੁਗੀ; ਪੰਚਾਇਣੁ ਆਪੇ ਹੋਆ॥ ੮॥ ੧॥)

੯੬੯. ਨਿੱਝਰ– ਨਿਝਰ ਧਾਰ ਚੁਐ ਅਤਿ ਨਿਰਮਲ; ਇਹ ਰਸ ਮਨੂਆ ਰਾਤੋ ਰੇ॥) ਮਸਤਾਨਾ[੧]। ਮੱਤਵਾਰਾ–ਅਉਧੂ; ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਮਤਵਾਰਾ॥) ਮਸਤੀ[੧]। ਪ੍ਰੇਮਾਭਗਤੀ ਰੂਪੀ ਸ਼ਰਾਬ[੨], ਚਢਾ ਪੋਲਾ– ਉਨਮਦ[੧] ਚਢਾ, ਮਦਨ[੨] ਰਸੁ ਚਾਖਿਆ; ਤ੍ਰਿਭਵਨ ਭਇਆ ਉਜਿਆਰਾ॥) ਲੱਕੜਾਂ ਬਾਲਣ[੩] ਵਾਂਗ ਬਾਲਣਾ ਕੀਤੇ ਹਨ– ਕਾਮੁ ਕ੍ਰੋਧੁ ਦੁਇ. ਕੀਏ ਜਲੇਤਾ[੩]; ਛੂਟਿ ਗਈ ਸੰਸਾਰੀ॥) ਉਤਰਦਾ[੪], ਮੱਾਤਾ। ਉਚ=ਕਿ ਪੋਲਾ– ਦਾਸੁ ਕਬੀਰੁ, ਤਾਸੁ ਮਦ ਮਾਤਾ; ਉਚਕਿ[੪] ਨ ਕਬਹੂ ਜਾਈ॥ ਤੂੰ ਮੇਰੋ, ਮੇਰੁ ਪਰਬਤੁ ਸੁਆਮੀ; ਓਟ ਗਹੀ. ਮੈ ਤੇਰੀ॥) ਬੁਝਾਈ ਪੋਲਾ– ਤੋਰੇ ਭਰੋਸੇ ਮਗਹਰ ਬਸਿਓ; ਮੇਰੇ ਤਨ ਕੀ ਤਪਤਿ ਬੁਝਾਈ॥) ਮੂਰਖ, ਵਿਆਕਲ[੫], ਅਜੈ ਪੋਲਾ– ਅਜੈ ਸੁ ਚੋਭ ਕਉ ਬਿਲਲ[੫] ਬਿਲਾਤੇ; ਨਰਕੇ ਘੋਰ ਪਚਾਹੀ॥

੯੭੦. ਦੀ=ਈ– ਕਬੀਰਿ. ਦੀਈ ਸੰਸਾਰ ਕਉ; ਲੀਨੀ ਜਿਸੁ ਮਸਤਕਿ ਭਾਗੁ॥) ਰਨ ਪੋਲਾ। ਦੱਾਗੇ ਭੱਗਿ– ਦਾਗੇ ਹੋਹਿ. ਸੁ ਰਨ ਮਹਿ ਜੂਝਹਿ; ਬਿਨੁ ਦਾਗੇ. ਭਗਿ ਜਾਈ॥ ਕੋਠਰੇ ਮਹਿ ਕੋਠਰੀ; ਪਰਮ ਕੋਠੀ ਬੀਚਾਰਿ॥) ਪਾਂਡੇ– ਰਾਮੁ ਨ ਬੋਲਹਿ; ਪਾਡੇ ਦੋਜਕੁ ਭਰਹਿ॥) ਹਠੇ ਪੋਲਾ– ਆਪਨ ਊਚ, ਨੀਚ ਘਰਿ ਭੋਜਨੁ; ਹਠੇ ਕਰਮ ਕਰਿ, ਉਦਰੁ ਭਰਹਿ॥) ਕਾਸੀ=ਕ– ਤੂੰ ਬ੍ਰਹਮਨੁ, ਮੈ ਕਾਸੀਕ ਜੁਲਹਾ; ਮੁਹਿ ਤੋਹਿ ਬਰਾਬਰੀ, ਕੈਸੇ ਕੈ ਬਨਹਿ॥) ਗੁਰਸੇਵਕ[੧] ਬ੍ਰਹਮ ਰੂਪੀ ਫ਼ੁੱਲ[੨]। ਪੰਜੇ ਗਿਆਨ ਇੰਦ੍ਰੇ, ਪੰਜੇ ਕਰਮ ਇੰਦ੍ਰੇ, ਮਨ, ਬੁੱਧ, ਇਨ੍ਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਕੇ ਰਿਦੇ 'ਚ ਧਰੇ[੩]। ਬੀੱਧਾ– ਭਵਰੁ[੧] ਏਕੁ, ਪੁਹਪ[੨] ਰਸ ਬੀਧਾ; ਬਾਰਹ ਲੇ, ਉਰ ਧਰਿਆ[੩]॥) ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਅਫ਼ੁਰ[੪] ਰੂਪ ਬੂਟਾ[੫], ਬੁੱਧੀ[੬] ਅੰਦਰੋਂ ਪਦਾਰਥਾਂ ਰੂਪੀ ਜਲ, ਸੁੱਕਾ[੮] ਕੇ ਨਾਸ[੭] ਕਰ ਦਿਤਾ– ਸਹਜ ਸੁੰਨਿ[੪], ਇਕੁ ਬਿਰਵਾ[੫] ਉਪਜਿਆ; ਧਰਤੀ[੬], ਜਲ ਹਰੁ[੭] ਸੋਖਿਆ[੮]॥) ਮਨ ਦੇ ਸੰਕਲਪਾਂ ਨੂੰ ਚੁੱਪ[੮] ਕਰੌਣਾ ਮੁੰਦ੍ਰਾ ਹੈ। ਵੀਚਾਰ ਦਾ ਪੱਤ੍ਰ[੯]। ਝੋਲੀ ਪੋਲਾ, ਪੱਤ੍ਰ– ਮੁੰਦ੍ਰਾ ਮੋਨਿ[੮], ਦਇਆ ਕਰਿ ਝੋਲੀ; ਪਤ੍ਰ ਕਾ ਕਰਹੁ ਬੀਚਾਰੁ[੯] ਰੇ॥ ਭਵ ਨਿਧਿ, ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਚਿੰਤਾਮਨਿ; ਇਕ ਨਿਮਖ, ਨ ਇਹੁ ਮਨੁ ਲਾਇਆ॥

੯੭੧. ਸੱਾਧੀ– ਜਿਨਿ ਪ੍ਰਭਿ. ਜੀਉ ਪਿੰਡੁ ਥਾ ਦੀਆ; ਤਿਸ ਕੀ. ਭਾਉ ਭਗਤਿ ਨਹੀ ਸਾਧੀ॥) ਪਰਾਏ ਸ੍ਰੀਰਾਂ[੧] ਨਾਲ ਖ਼ਰਾਬੀ ਕਰਨੀ। ਅਪ=ਬਾਦੁ– ਪਰ ਧਨ, ਪਰ ਤਨ[੧] ਪਰ ਤੀ ਨਿੰਦਾ; ਪਰ ਅਪਬਾਦੁ. ਨ ਛੂਟੈ॥) ਆਵਾ ਗਵਨ ਦਾ ਸਬੰਧ[੨]– ਆਵਾ ਗਵਨੁ ਹੋਤੁ ਹੈ ਫੁਨਿ ਫੁਨਿ; ਇਹੁ ਪਰਸੰਗੁ[੨]. ਨ ਤੂਟੈ॥) ਰੁਕਾਵਟ[੩]– ਜਿਹ ਸਿਮਰਨਿ; ਨਾਹੀ ਨਨਕਾਰੁ[੩]॥ ਦੀਪਕੁ ਬਾਂਧਿ ਧਰਿਓ; ਬਿਨੁ ਤੇਲ॥)

ਅਮਰਕੁ ਪੋਲਾ– ਸੋ ਦੀਪਕੁ; ਅਮਰਕੁ ਸੰਸਾਰਿ॥ ਸੋ ਸਿਮਰਨੁ ਕਰਿ; ਨਹੀ ਰਾਖੁ ਉਤਾਰਿ॥ ਬੰਧਚਿ; ਬੰਧਨੁ ਪਾਇਆ॥) ਅੱਗ[2]। ਅਨਲੁ ਬੁਝਾਇਆ ਪੋਲੇ– ਮੁਕਤੈ ਗੁਰਿ; ਅਨਲੁ[2] ਬੁਝਾਇਆ॥

੯੭੨. ਨਖ ਸਿਖ ਪੋਲੇ– ਜਬ ਨਖ ਸਿਖ; ਇਹੁ ਮਨੁ ਚੀਨ੍ਹਾ॥) ਜੀਵ[1] ਵਿਆਪਕ ਬ੍ਰਹਮਜੀ[2]– ਪਵਨਪਤਿ[1]; ਉਨਮਨਿ[2] ਰਹਨੁ ਖਰਾ॥) ਉਲਟੀ=ਲੇ– ਉਲਟੀਲੇ; ਸਕਤਿ ਸਹਾਰੰ॥) ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹੋਇਆ, ਇਸਥਿੱਤੀ ਹੋਈ[4]– ਪੈਸੀ=ਲੇ– ਪੈਸੀਲੇ[4]; ਗਗਨ ਮਝਾਰੰ॥) ਮਾਇਆ[4] ਚੁਕੀ=ਅਲੇ– ਚੁਕੀਅਲੇ; ਮੋਹ ਮਇ[4] ਆਸਾ॥) ਖ਼ਬਰਦਾਰ[E] ਲੁੱਟੀਦੇ[2] ਜਾ ਰਹੇ ਹੋਂ[C]। ਮੁੱਸੀਅਤ– ਦੁਨੀਆ ਹੁਸੀਆਰ ਬੇਦਾਰ[E]; ਜਾਗਤ ਮੁਸੀਅਤ[2] ਹਉ[C]. ਰੇ ਭਾਈ॥ ਨਿਗਮ ਹੁਸੀਆਰ ਪਹਰੂਆ; ਦੇਖਤ. ਜਮੁ ਲੇ ਜਾਈ॥) ਸੰਗਤ[C] ਸਿੰਬਲ ਕੁਸੰਗਤ[C]। ਪੱਾਕਾ– ਨਾਲੀਏਰ[C] ਫਲੁ. ਸੇਬਰਿ[C] ਪਾਕਾ; ਮੂਰਖ ਮੁਗਧ ਗਵਾਰ॥ ਕਹਿ ਕਮੀਰ, ਕੁਲ ਜਾਤਿ ਪਾਂਤਿ ਤਜਿ; ਚੀਟੀ ਹੋਇ. ਚੁਨਿ ਖਾਈ॥) ਆਨੀ=ਲੇ, ਕਾਟੀ=ਲੇ– ਆਨੀਲੇ ਕਾਗਦੁ, ਕਾਟੀਲੇ ਗੂਡੀ; ਆਕਾਸ ਮਧੇ ਭਰਮੀਅਲੇ॥) ਬ=ਤਊਆ– ਪੰਚ ਜਨਾ ਸਿਉ. ਬਾਤ ਬਤਊਆ; ਚੀਤੁ ਸੁ ਡੋਰੀ ਰਾਖੀਅਲੇ॥) ਜੈਸੇ ਕਨਿਕ ਕਲਾ; ਚਿਤੁ ਮਾਂਡੀਅਲੇ॥) ਪੁਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰ[10], ਭਰਾਈ=ਲੇ– ਆਨੀਲੇ ਕੁੰਭੁ, ਭਰਾਈਲੇ ਊਦਕ; ਰਾਜਕੁਆਰਿ ਪੁਰੰਦਰੀਏ[10]॥) ਪੰਘੂੜੇ[11] ਉਤੇ ਪਾ[12] ਕੇ। ਪਉਢੀ=ਅਲੇ– ਕਹਤ ਨਾਮਦੇਉ ਸੁਨਹੁ ਤਿਲੋਚਨ; ਬਾਲਕੁ, ਪਾਲਨ[11] ਪਉਢੀਅਲੇ[12]॥ ਕਬਿਤ ਪੋਲਾ, ਗਾਵਉ=ਗੋ– ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ, ਸਾਸਤ੍ਰ ਆਨੰਤਾ; ਗੀਤ ਕਬਿਤ, ਨ ਗਾਵਉਗੋ॥

੯੭੩. ਖੇੱਚਰ ਭੂੱਚਰ, ਮਾਲਾ ਪੋਲਾ– ਖੇਚਰ ਭੂਚਰ ਤੁਲਸੀ ਮਾਲਾ; ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਪਾਇਆ॥) ਚੌਹਾਂ ਜੁੱਗਾਂ ਦੀ ਹਜ਼ਾਰ ਚੌਕੜੀ[1] ਤੱਕ ਦੇਹ ਰੱਖ ਲਈਏ– ਬਾਨਾਰਸੀ ਤਪੁ ਕਰੈ ਉਲਟਿ, ਤੀਰਥ ਮਰੈ; ਅਗਨਿ ਦਹੈ, ਕਾਇਆ ਕਲਪੁ[1] ਕੀਜੈ॥) ਗੁਪਤ[2] ਦਾਨ ਖੀਰੇ ਆਦਿ 'ਚ ਪਾ ਕੇ ਦੇਂਦੇ ਹਨ। ਪੂੱਜੈ– ਅਸੁਮੇਧ ਜਗੁ ਕੀਜੈ, ਸੋਨਾ ਗਰਭ[2] ਦਾਨੁ ਦੀਜੈ; ਰਾਮ ਨਾਮ ਸਰਿ, ਤਊ ਨ ਪੂਜੈ॥ ਛੋਡਿ ਛੋਡਿ ਰੇ ਪਾਖੰਡੀ; ਮਨ ਕਪਟੁ. ਨ ਕੀਜੈ॥ ਕੋਟਿ ਜਉ ਤੀਰਥ ਕਰੈ, ਤਨੁ ਜਉ ਹਿਵਾਲੇ ਗਾਰੈ; ਰਾਮ ਨਾਮ ਸਰਿ, ਤਊ ਨ ਪੂਜੈ॥) ਗੁਰਮੁਖਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਜੀ ਨੇ ਨਾਮ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਸ ਨੂੰ ਪੀਤਾ[3] ਸੀ– ਜਸਰਥ ਰਾਇ ਨੰਦੁ, ਰਾਜਾ ਮੇਰਾ ਰਾਮ ਚੰਦੁ; ਪ੍ਰਣਵੈ ਨਾਮਾ, ਤਤੁ ਰਸੁ, ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪੀਜੈ[3]॥) ਥੱਾਤੀ– ਊਪਰਿ ਹਾਟੁ ਹਾਟ ਪਰਿ ਆਲਾ; ਆਲੇ ਭੀਤਰਿ ਥਾਤੀ॥ ਤੀਨਿ ਤਿਲੋਕ; ਸਮਾਧਿ ਪਲੋਵੈ॥) ਬਾਰਾਂ ਵੰਨੀ ਦਾ ਸੋਨਾ[4]– ਲੋਹਾ, ਕੰਚਨੁ ਹਿਰਨ[4] ਹੋਇ ਕੈਸੇ; ਜਉ. ਪਾਰਸਹਿ ਨ ਪਰਸੈ॥

੯੭੪. ਦੇਵ; ਸੰਸੈ ਗਾਂਠਿ. ਨ ਛੂਟੈ॥ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ, ਮਾਇਆ ਮਦ ਮਤਸਰ; ਇਨ ਪੰਚਹੁ ਮਿਲਿ ਲੂਟੇ॥ ਬੱਡ। ਕਬਿ ਪੋਲਾ– ਹਮ ਬਡ ਕਬਿ ਕੁਲੀਨ; ਹਮ ਪੰਡਿਤ, ਹਮ ਜੋਗੀ ਸੰਨਿਆਸੀ॥) ਤ੍ਰਿਬੈਣੀ ਗੰਗਾ, ਜਮਨਾ, ਸੁਰਸਤੀ ਸੰਗਮ, ਭਗਤੀ, ਕਰਮ, ਗਿਆਨ[1]– ਬੇਣੀ ਸੰਗਮੁ[1], ਤਹ ਪਿਰਾਗੁ; ਮਨੁ ਮਜਨੁ ਕਰੇ, ਤਿਥਾਈ॥) ਗੁਰੂ ਕੀ ਬਖ਼ਸ਼ੀ ਗੰਮਤਾ ਕਰਕੇ[2]– ਗੁਰ ਗਮਿ[2]; ਚੀਨੈ ਬਿਰਲਾ ਕੋਇ॥) ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ[1] ਪ੍ਰਕਾਸ਼[1] ਸਰੂਪ ਅਕਾਲ ਪਿਤਾ[1] ਜੀ ਦੇ, ਅਸਥਾਨ[2] 'ਚ ਵਸਣ ਦੀ– ਦੇਵ[1] ਸਥਾਨੈ[2]; ਕਿਆ ਨੀਸਾਣੀ॥) ਦਸਮ ਦੁਆਰਾ ਅਗਮ ਅਪਾਰਾ; ਪਰਮ ਪੁਰਖ ਕੀ ਘਾਟੀ॥) ਆਲਾ ਆਲੇ ਪੋਲੇ। ਥੱਾਤੀ– ਊਪਰਿ ਹਾਟੁ. ਹਾਟ ਪਰਿ ਆਲਾ; ਆਲੇ ਭੀਤਰਿ ਥਾਤੀ॥ ਤੀਨਿ ਤਿਲੋਕ; ਸਮਾਧਿ ਪਲੋਵੈ॥) ਝੂਠ[4]– ਜਾਗਤੁ ਰਹੈ; ਨ ਅਲੀਆ[4] ਭਾਖੈ॥) ਪੱਲਵ– ਕਰ ਪਲਵ; ਸਾਖਾ ਬੀਚਾਰੇ॥) ਅ=ਸੁਰ– ਅਸੁਰ ਨਦੀ ਕਾ; ਬੰਧੈ ਮੂਲੁ॥) ਪਲੂ ਪੋਲਾ– ਪਲੂ ਅਨਤ; ਮੂਲੁ ਬਿਚਕਾਰਿ॥) ਮਸਤਕਿ ਪਦਮੁ; ਦੁਆਲੈ ਮਣੀ॥) ੯੭੬ ਤੋਂ ੯੭੪, ਰਾਮਕਲੀ ਰਾਗੁ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸੰਪੂਰਨੰ।

੯੭੫. ਤੋਂ ੯੮੩. ਨਟ ਪੋਲਾ। ਰਾਗ ਨਟ ਨਾਰਾਇਣ ਜੀ ਅਰੰਭ:- ਨਿਕਲ ਗਏ[੧]- ਕਿਲਬਿਖ ਦੋਖ, ਗਏ ਸਭ ਨੀਕਰਿ[੧]; ਜਿਉ ਪਾਨੀ. ਮੈਲੁ ਹਰੇ॥ ਖਿਨੁ ਖਿਨੁ, ਨਰੁ ਨਾਰਾਇਨੁ ਗਾਵਹਿ; ਮੁਖਿ ਬੋਲਹਿ. ਨਰ ਨਰਹਰੇ॥ ਰਾਮ ਜਪਿ ਜਨ; ਰਾਮੈ ਨਾਮਿ ਰਲੇ॥) ਸਸਿ ਕਮਲੇ ਪੋਲੇ- ਹਰਿ ਕੇ ਸੰਤ. ਮਨਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਲਗਾਈ; ਜਿਉ ਦੇਖੈ ਸਸਿ ਕਮਲੇ॥) ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਝੁਕਦੇ[੨] ਹਨ। ਇਕ[੩]-ਰਸ। ਘਣੇ ਹੀ, ਬਹੁਤੇ[੪], ਬੱਦਲ[੫] ਗੁਰੂ। ਗੁਰਸੇਵਕ ਰੂਪ ਮੋਰ[੬] ਹੀ ਮੋਰ[੭]- ਉਨਵੈ[੨] ਘਨੁ[੩], ਘਨ[੪] ਘਨਿਹਰੁ[੫] ਗਰਜੈ; ਮਨਿ ਬਿਗਸੈ, ਮੋਰ[੬] ਮੁਰਲੇ[੭]॥

੯੭੬. ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ[੧] ਜੀ। ਪਾਪੀ ਬੁਰਿਆਈ ਦੀ ਕੁੜੱਤਣ ਵਾਲੇ ਨਿੰਮ[੨] ਵਾਂਗ ਕੌੜੇ। ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਗੁਣ ਵਸ[੩] ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਬਸ-ਖੇ- ਜਿਉ ਚੰਦਨ[੧] ਸੰਗਿ, ਬਸੈ ਨਿੰਮੁ[੨] ਬਿਰਖਾ; ਗੁਨ ਚੰਦਨ ਕੇ ਬਸਖੇ[੩]॥) ਹਰਨਾਖਸ਼[੪] ਵਰਗੇ, ਜਨ-ਖੇ, ਹਰਣ-ਖੇ- ਜਨ ਨਾਨਕ ਕੇ ਦਇਆਲ ਪ੍ਰਭ ਸੁਆਮੀ; ਤੁਮ ਦੁਸਟ ਤਾਰੇ ਹਰਣਖੇ[੪]॥) ਸਰਨੱਗੇ- ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੇ, ਭੂਲ ਚੂਕ ਹਮ; ਅਬ ਆਏ. ਪ੍ਰਭ ਸਰਨਗੇ॥) ਪਾਪੱਗੇ- ਤੁਮ ਸਰਣਾਗਤਿ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਕ ਸੁਆਮੀ; ਹਮ ਰਾਖਹੁ ਵਡ ਪਾਪਗੇ॥) ਪਵੱਗੇ- ਤੁਮਰੀ ਸੰਗਤਿ ਹਰਿ, ਕੋ ਕੋ ਨ ਉਧਰਿਓ; ਪ੍ਰਭ ਕੀਏ ਪਤਿਤ ਪਵਗੇ॥) ਜਨ-ਗੇ- ਗੁਨ ਗਾਵਤ ਛੀਪਾ ਦੁਸਟਾਰਿਓ; ਪ੍ਰਭਿ ਰਾਖੀ ਪੈਜ ਜਨਗੇ॥) ਤਿਨ-ਗੇ-ਜੋ ਤੁਮਰੇ ਗੁਨ ਗਾਵਹਿ ਸੁਆਮੀ; ਹਉ ਬਲਿ ਬਲਿ ਬਲਿ ਤਿਨਗੇ॥ ਹਰਿ ਜਨ, ਹਰਿ ਜਸੁ ਹਰਿ ਹਰਿ ਗਾਇਓ; ਉਪਦੇਸਿ ਗੁਰੂ ਗੁਰ. ਸੁਨੇ॥

੯੭੭. ਹਰੀ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨ-ਕਮਲ, ਅਪਣੇ ਅੰਦਰ ਵਸਾਉਣੇ[੧] ਨਹੀਂ ਜਾਣੇ- ਜੋ ਪ੍ਰਭ ਕੀਆ, ਸੁ ਤੁਮ ਹੀ ਜਾਨਹੁ; ਹਮ ਨਹ ਜਾਣੀ, ਹਰਿ ਗਹਣੇ[੧]॥) ਤੁਮ ਹਰਿ ਮਾਨ ਸਰੋਵਰ; ਜੋ ਸੇਵੈ ਸਭ ਫਲਣੇ॥ ਮੇਰੇ ਮਨ; ਸੇਵ ਸਫਲ ਹਰਿ ਘਾਲ॥) ਪਗ ਪੋਲਾ- ਲੇ ਗੁਰ ਪਗ; ਰੇਨ ਰਵਾਲ॥ ਸਭਿ ਦਾਲਿਦ ਭੰਜਿ; ਦੁਖ ਦਾਲ॥ ਹਰਿ ਹੋ; ਹੋ ਹੋ ਨਦਰਿ ਨਿਹਾਲ॥ ਹਰਿ ਕਾ ਗ੍ਰਿਹੁ. ਹਰਿ ਆਪਿ ਸਵਾਰਿਓ; ਹਰਿ ਰੰਗ ਰੰਗ ਮਹਲ ਬੇਅੰਤ; ਲਾਲ ਲਾਲ ਹਰਿ ਲਾਲ॥) ਵਿਚੋਲਗੀ[੩] ਕੀ-ਈ- ਹਰਿ ਆਪਨੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੀ, ਆਪਿ ਗ੍ਰਿਹਿ ਆਇਓ; ਹਮ ਹਰਿ ਕੀ ਗੁਰ ਕੀਈ ਹੈ ਬਸੀਠੀ[੩]; ਹਮ ਹਰਿ ਦੇਖੇ, ਭਈ ਨਿਹਾਲ. ਨਿਹਾਲ ਨਿਹਾਲ ਨਿਹਾਲ॥ ਹਰਿ ਆਵਤੇ ਕੀ ਖਬਰਿ. ਗੁਰਿ ਪਾਈ, ਮਨਿ ਤਨਿ ਆਨਦੋ ਆਨੰਦ ਭਏ; ਹਰਿ ਆਵਤੇ ਸੁਨੇ. ਮੇਰੇ ਲਾਲ ਹਰਿ ਲਾਲ॥) ਮਸਤ[੪] ਹਾਲਤ[੫]- ਜਨੁ ਨਾਨਕੁ. ਹਰਿ ਹਰਿ ਮਿਲੇ; ਭਏ ਗਲਤਾਨ[੪] ਹਾਲ[੫]. ਨਿਹਾਲ ਨਿਹਾਲ॥ ਮਨ ਮਿਲੁ ਸੰਤਸੰਗਤਿ; ਸੁਭਵੰਤੀ॥ ਸਭ ਕਿਲਵਿਖ ਪਾਪ; ਲਹੰਤੀ॥ ਹਰਿ ਹੋ; ਹੋ ਹੋ ਲਿਖਤੁ ਲਿਖੰਤੀ॥) ਮੰਨੀ। ਕੁਰਬਾ-ਨੰਤੀ- ਜਿਨਿ ਜਨਿ ਸੁਣੀ. ਮਨੀ ਹੈ ਜਿਨਿ ਜਨਿ; ਤਿਸੁ ਜਨ ਕੈ. ਹਉ ਕੁਰਬਾਨੰਤੀ॥ ਤਿਸ ਕਉ ਹਉ; ਬਲਿ ਬਲਿ ਬਾਲ॥

੯੭੮. ਹਰਿ ਹੋ; ਹੋ ਹੋ. ਮੇਲਿ ਨਿਹਾਲ॥ ਅੰਤਰਿ ਕਪਟੁ ਚੁਕਾਵਹੁ, ਮੇਰੇ ਗੁਰਸਿਖਹੁ; ਨਿਹਕਪਟ ਕਮਾਵਹੁ, ਹਰਿ ਕੀ ਹਰਿ ਘਾਲ; ਨਿਹਾਲ ਨਿਹਾਲ ਨਿਹਾਲ॥ ਜਨ ਨਾਨਕ ਕਉ, ਮਤਿ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭਿ ਦੀਨੀ; ਹਰਿ ਦੇਖਿ ਨਿਕਟਿ ਹਦੂਰਿ; ਨਿਹਾਲ ਨਿਹਾਲ ਨਿਹਾਲ ਨਿਹਾਲ॥ ਮਨਿ ਪਿਆਸ ਬਹੁਤੁ; ਦਰਸਾਵੈ॥) ਉਲਾਂਭਾ[੧]- ਉਲਾਹਨੋ[੧]; ਮੈ. ਕਾਹੂ ਨ ਦੀਓ॥ ਮਨ ਮੀਠ; ਤੁਹਾਰੋ

ਕੀਓ॥ ਆਗਿਆ ਮਾਨਿ ਜਾਨਿ, ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ; ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਨਾਮੁ ਤੁਹਾਰੋ. ਜੀਓ॥

ੴ. ਸੁਖ ਸਾਗਰ; ਕਰਿ ਪਰਮਗਤਿ ਮੋਰੀ॥ ਮੇਰੇ ਮਨ; ਜਪੁ ਜਪਿ ਹਰਿ ਨਾਰਾਇਣ॥ ਪੂਜਾ ਪੋਲਾ, ਤੁੱਲਿ- ਜਾਪ ਤਾਪ ਕੋਟਿ ਲਖ ਪੂਜਾ; ਹਰਿ ਸਿਮਰਣ ਤੁਲਿ. ਨ ਲਾਇਣ॥) ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਰਾਜ ਮਾਲ ਸਭ ਕੁੱਝ ਸਰਬੰਸ[੧]। ਸਰਬਸੁ ਪੋਲਾ ਮਿਲਵਾਂ- ਮੇਰੈ ਸਰਬਸੁ[੧]; ਨਾਮੁ ਨਿਧਾਨੁ॥

ੴ. ਹਉ ਵਾਰਿ ਵਾਰਿ ਜਾਉ; ਗੁਰ ਗੋਪਾਲ॥ ਕੋਊ ਹੈ; ਮੇਰੋ ਸਾਜਨੁ ਮੀਤੁ॥ ਬਿਨਸੈ; ਦੁਖੁ ਬਿਪਰੀਤਿ॥) ਜੱਗਜੀਵਨ- ਮਧਸੂਦਨ ਜਗਜੀਵਨ ਮਾਧੋ; ਮੇਰੇ ਠਾਕੁਰ ਅਗਮ ਅਪਾਰੇ॥ ਸਾਸੁ ਸਾਸੁ ਜਾਇ, ਨਾਮੈ ਬਿਨੁ; ਸੋ ਬਿਰਥਾ ਸਾਸੁ. ਬਿਕਾਰੇ॥

ੴ. ਚੰਦਨ[੧] ਖ਼ਸ਼ਬੂਦਾਰ[੨], ਮੈਲ ਗਾਲਣ[੨] ਵਾਲਾ- ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਮੁ ਦ੍ਰਿੜਾਏ, ਅਤਿ ਮੀਠਾ; ਮੈਲਾਗਰੁ[੧] ਮਲਗਾਰੇ[੨]॥ ਆਈ ਰੈਨਿ, ਭਇਆ ਸੁਪਨੰਤਰੁ; ਬਿਖੁ ਸੁਪਨੈ ਭੀ, ਦੁਖ ਸਾਰੇ॥) ਮਨ ਰੂਪੀ ਨੱਕ ਵਿੱਚ ਹੁਕਮ ਰੂਪੀ ਨੱਥ ਪਾਈ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ। ਨਕਿ ਪਾੜ[੩] ਕੇ ਸਭ ਨੱਥ[੪] ਵਾਲੇ ਕਰ ਲਏ ਭਾਵ ਅਪਣੇ ਅਧੀਨ ਕਰ ਲਏ ਹਨ। ਨੱਥਹਾਰੇ- ਜਗੰਨਾਥ, ਸਭਿ ਜੰਤ੍ਰ ਉਪਾਏ; ਨਕਿ ਖੀਨੀ[੩], ਸਭ ਨਥਹਾਰੇ[੪]॥) ਜਿਹੜੀ ਨਾ[੫] ਪਰਸਣੇ ਯੋਗ ਸੀ ਨ-ਪਰਸ- ਪਰਸ ਨਪਰਸ[੫] ਭਏ, ਕੁਬਿਜਾ ਕਉ; ਲੈ ਬੈਕੁੰਠਿ ਸਿਧਾਰੇ॥)

ੴ. ਇਸ ਜਨਮਿ[੨] 'ਚ ਪਹਿਲਾਂ[੧], ਸਤਿ ਸੰਤੋਖ ਖਿਮਾ ਗ੍ਰੀਬੀ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਕਰਮ ਸ਼ੁਭ- ਗੁਣ[੩] ਕਮਾਏ[੪]- ਪੂਰਬਿ[੧] ਜਨਮਿ[੨], ਪਰਚੂਨ[੩] ਕਮਾਏ[੪]; ਹਰਿ ਹਰਿ, ਹਰਿ ਨਾਮਿ ਪਿਆਰੇ॥) ਸਿੰਙ੍ਹਾਰੇ ਛ ਪੈਰ ਹਲੰਤ ਬੋਲੋ- ਅੰਤਰਿ ਵਾਸੁ. ਬਹੁਤੁ ਮੁਸਕਾਈ; ਕ੍ਰਮਿ ਭੂਲਾ, ਮਿਰਗੁ ਸਿੰਙ੍ਹਾਰੇ॥) ਸਭੁ ਹੈ ਬ੍ਰਹਮੁ. ਬ੍ਰਹਮੁ ਹੈ ਪਸਰਿਆ; ਮਨਿ ਬੀਜਿਆ ਖਾਵਾਰੇ॥) ਭਗਤ ਚੰਦ੍ਰਹਾਂਸ[੨] ਜੀ ਨੂੰ, ਰਾਜੇ ਧ੍ਰਿਸ਼ਟਬੁਧੀ ਨੇ ਬਿਖ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀ, ਜਲਾਦਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਮਦਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਨੂੰ ਚੁਆਤੀ ਲਾਈ। ਉਸ ਦੀ ਲੜਕੀ ਨਾਲ, ਚੰਦ੍ਰਹਾਂਸ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਹੋ ਗਈ, ਭਗਤ ਜੀ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਲਕ ਬਣ ਗਏ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅੱਗੇ ਪ੍ਰੇਮ ਬੇਨਤੀ ਕਰਕੇ ਮਦਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ- ਜਿਉ ਜਨ ਚੰਦ੍ਰਹਾਂਸੁ[੨], ਦੁਖਿਆ[੩] ਧ੍ਰਿਸਟਬੁਧੀ; ਅਪੁਨਾ ਘਰੁ ਲੂਕੀ ਜਾਰੇ॥

ੴ. ਮੇਰੇ ਮਨ; ਭਜੁ ਠਾਕੁਰ ਅਗਮ ਅਪਾਰੇ॥) ਪੂੰਜੀ- ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਧਨੁ ਪੂਜੀ ਦੇਵਹੁ; ਸਭੁ ਤਿਸਨਾ ਭੂਖ ਨਿਵਾਰੇ॥) ਸੜਦੇ[੧] ਹਨ। ਭੌਰਾ[੨] ਨਾਸ[੩] ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਪਚੈ ਪੋਲਾ। ਸੰਘਾਰੇ- ਪਚੈ[੧] ਪਤੰਗੁ ਮ੍ਰਿਗ, ਭ੍ਰਿੰਗ[੨] ਕੁੰਚਰ ਮੀਨ; ਇਕ ਇੰਦ੍ਰੀ ਪਕਰਿ ਸਘਾਰੇ[੩]॥) ਪ੍ਰੇਮ ਰੂਪੀ ਸੁਮੇਰ[੫] ਪਰਬਤ ਉੱਪਰ[੪], ਗੁਰਸੇਵਕ ਰੂਪੀ ਮੋਰੁ ਨਿਰਨਾ ਕਰਨ ਰੂਪ ਨੱਚਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰੂਪ ਬੱਦਲ[੬], ਬਹੁਤੇ[੭] ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ[੮] ਹੋ ਕੇ, ਸੱਚੇ ਨਾਮ ਦੀ ਵਰਖਾ ਕਰਦੇ ਹਨ- ਮੇਰ[੪] ਸੁਮੇਰ[੫], ਮੋਰੁ ਬਹੁ ਨਾਚੈ; ਜਬ ਉਨਵੈ[੮] ਘਨ[੭], ਘਨਹਾਰੇ[੬]॥) ਇੰਦ੍ਰੇ[੬] ਕਰਮ[੭] ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਵਿਹੁ ਕਰਕੇ[੮] -ਸਾਕਤ ਕਉ. ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਹੁ ਸਿੰਚਹੁ; ਸਭ ਡਾਲ[੬] ਫੂਲ[੭], ਬਿਸੁ ਕਾਰੇ[੮]॥) ੴ ਤੋਂ ੴ, ਨਟ ਨਾਰਾਇਨ ਰਾਗੁ ਸੰਪੂਰਣੰ।

ੴ. ਤੋਂ ੴ. ਮਾਲੀ ਗਉੜਾ ਰਾਗੁ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਅਰੰਭ:- ਜਪਿ ਮਨ; ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਸੁਖ ਦਾਤਾ॥) ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇ ਸ੍ਰੋਵਰ[੧]। ਦੁਰ-ਮੱਤਿ। ਨ੍ਹਾਤਾ- ਦੁਰਮਤਿ ਮੈਲੁ. ਗਈ ਸਭ ਨੀਕਰਿ; ਹਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਿ, ਹਰਿ ਸਰਿ[੧] ਨਾਤਾ॥) ਬੇਨਤੀਆਂ[੨] ਮਿੰਨਤਾਂ[੨]। ਜੁ-ਦਰੀਆ- ਪਾਇ ਲਗਉ, ਨਿਤ ਕਰਉ ਜੁਦਰੀਆ[੨]; ਹਰਿ ਮੇਲਹੁ ਕਰਮਿ ਬਿਧਾਤਾ॥

੯੮੫. ਮਤਿ ਦੇਹਿ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭ, ਅਗਮ ਠਾਕੁਰ; ਗੁਰ ਚਰਨ, ਮਨੁ ਮੈ ਲਾਇਓ॥) ਮਾਇਆ ਔਗੁਣਾਂ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਰੰਗ, ਖਿਨ 'ਚ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਛਤਾਉਂਦਾ[੧]- ਖਿਨ ਮਹਿ, ਬਿਨਸਿ ਜਾਇ ਪਰਤਾਪੈ[੧]; ਡੰਡੁ ਧਰਮਰਾਇ ਕਾ ਲਾਗਾ॥) ਚਾਰ੍ਿਓ ਰਾਰੇ ਪੈਰ ਹਲੰਤ ਲਾਉ- ਹਰਿ ਚਾਰ੍ਿਓ ਰੰਗੁ, ਮਿਲੈ ਗੁਰੁ ਸੋਭਾ; ਹਰਿ ਰੰਗਿ ਚਲੂਲੈ ਰਾਂਗਾ॥) ਜਪ ਕਰਨ ਦੀ ਮਾਲਾ[੧]। ਜਪ=ਮਾਲਾ ਪੋਲਾ- ਗੁਰਮਤਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਈਐ ਹਰਿ ਹਰਿ; ਮਨਿ ਜਪੀਐ. ਹਰਿ ਜਪਮਾਲਾ[੧]॥) ਬਨ=ਮਾਲਾ ਪੋਲਾ- ਜਿਨ੍ ਕੈ ਮਸਤਕਿ ਲੀਖਿਆ; ਹਰਿ ਮਿਲਿਆ, ਹਰਿ ਬਨਮਾਲਾ॥) ਜੱਾਲਾ- ਬਹੁ ਮੈਲੇ. ਨਿਰਮਲ ਹੋਇਆ; ਸਭ ਕਿਲਬਿਖ. ਹਰਿ ਜਸਿ. ਜਾਲਾ॥

੯੮੬. ਹੱਟਿ- ਹਰਿ ਸਾਜਨੁ ਮੇਲਿਓ ਗੁਰਿ ਪੂਰੈ; ਗੁਰ ਬਚਨਿ ਬਿਕਾਨੋ ਹਟਿ ਹਾਟ॥) ਮਕਰ ਪੋਲਾ- ਮਕਰ ਪ੍ਰਾਗਿ. ਦਾਨੁ ਬਹੁ ਕੀਆ; ਸਰੀਰੁ ਦੀਓ ਅਧ ਕਾਟਿ॥) ਭੱਾਗਾ ਲੱਜ ਭੱਾਨੀ। ਮਟੁਕੀ ਪੋਲਾ- ਤ੍ਰਿਕੁਟੀ ਫੋਰਿ. ਭਰਮੁ ਭਉ ਭਾਗਾ; ਲਜ ਭਾਨੀ ਮਟੁਕੀ ਮਾਟ॥) ਜਨ ਨਾਨਕ. ਰਸੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪੀਆ; ਸਭ ਲਾਥੀ ਭੂਖ ਤਿਖਾਟ॥) ਛੱਕਾ ਇੱਕ- ਛਕਾ ੧॥ ਰੇ ਮਨ ਟਹਲ ਹਰਿ; ਸੁਖ ਸਾਰ॥) ਕੁਲਹ ਪੋਲਾ। ਉਧ=ਰ- ਜਾ ਕੈ ਸਿਮਰਨਿ; ਕੁਲਹ ਉਧਰ॥) ਮੁੱਚਤ- ਜਾ ਕੈ ਸਿਮਰਨਿ; ਮੁਚਤ ਪਾਪ॥

੯੮੭. ਤੇਲ[੧]। ਬੂਝਤ ਤਿਲ=ਤ ਪੋਲੇ- ਬੂਝਤ ਦੀਪਕ; ਮਿਲਤ ਤਿਲਤ[੧]॥) ਗਰੁੜ ਮੁਖਿ; ਨਹੀ ਸਰਪ ਤ੍ਰਾਸ॥) ਖੇਤੀ[੨]- ਜੈਸੇ ਕਿਰਖਹਿ[੨;] ਬਰਸ ਮੇਘ॥) ਦਾਨੋ ਪੋਲਾ, ਚੱਕੀ- ਜੈਸੋ ਦਾਨੋ; ਚਕੀ ਦਰਾਹਿ॥ ਨੈਨਿ ਦਰਸੁ ਪੇਖਉ; ਨਿਸਿ ਭੋਰ॥ ਬੇਮੁਹਤਾਜ; ਨਹੀ ਕਿਛੁ ਕਾਣਿ॥ ਨਾਮ ਸੰਗਿ; ਮਨ ਤਨਹਿ ਰਾਤ॥) ਸਰਬੱਤ)

੯੮੮. ਆਲ ਜਾਲ ਬਿਕਾਰ ਤਜਿ ਸਭਿ; ਹਰਿ ਗੁਨਾ ਨਿਤਿ ਗਾਉ॥ ਜੇਤ ਕੀਨ ਉਪਾਰਜਨਾ; ਪ੍ਰਭੁ ਦਾਨੁ ਦੇਇ. ਦਾਤਾਰ॥ ਧਨਿ ਧੰਨਿ; ਓ ਰਾਮ ਬੇਨੁ ਬਾਜੈ॥ ਮਧੁਰ ਮਧੁਰ ਧੁਨਿ; ਅਨਹਤ ਗਾਜੈ॥ ਧਨਿ ਧਨਿ; ਮੇਘਾ ਰੋਮਾਵਲੀ॥ ਧਨਿ ਧਨਿ; ਤੂ ਮਾਤਾ ਦੇਵਕੀ॥) ਕਵਲਾ=ਪਤੀ- ਜਿਹ ਗ੍ਰਿਹ; ਰਮਈਆ ਕਵਲਾਪਤੀ॥ ਧਨਿ ਧਨਿ; ਬਨ ਖੰਡ ਬਿੰਦ੍ਰਾਬਨਾ॥) ਸਭ ਅਵਾਜ਼ਾਂ 'ਚੋਂ ਨਾਮ ਸੁਣਦਿਆਂ, ਅੰਦਰ ਅਜਪਾ ਜਾਪ ਰੂਪ ਬੀਨ[੧] ਵੱਜਾਉਣੀ, ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਰੂਪ ਗਊਆਂ[੨] ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪੀਣ ਰੂਪ ਚਰਦੀਆਂ ਹਨ- ਬੇਨੁ[੧] ਬਜਾਵੈ; ਗੋਧਨੁ[੨] ਚਰੈ॥) ਸਿਆਮ[੩] ਉਤਪਤੀ ਪਾਲਣਾ ਲੈਤਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ। ਪੁੰਡਰੀਕ ਭਗਤਜੀ ਨੇ ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਨੂੰ ਬੈਠਣ ਲਈ ਇੱਟ ਦਿੱਤੀ, ਇਸ'ਤੇ ਬੈਠਣ ਕਰਕੇ. ਬੀਠਲ ਨਾਮ ਪਿਆ- ਮੇਰੋ ਬਾਪੁ ਮਾਧਉ, ਤੂ ਧਨੁ ਕੇਸੌ; ਸਾਂਵਲੀਓ[੩] ਬੀਠੁਲਾਇ[੪]॥) ਉਧਾਰੀ=ਅਲੇ, ਚੱਕ੍, ਗਜ ਪੋਲਾ- ਕਰ ਧਰੇ ਚਕ੍ਰ. ਬੈਕੁੰਠ ਤੇ ਆਏ; ਗਜ ਹਸਤੀ ਕੇ ਪ੍ਰਾਨ ਉਧਾਰੀਅਲੇ॥) ਅ=ਹੱਲਿਆ- ਗੋਤਮ ਨਾਰਿ ਅਹਲਿਆ ਤਾਰੀ; ਪਾਵਨ ਕੇਤਕ ਤਾਰੀਅਲੇ॥) ਅਧਮ ਪੋਲਾ। ਸਰਨਾ=ਗਤਿ- ਐਸਾ ਅਧਮੁ ਅਜਾਤਿ ਨਾਮਦੇਉ; ਤਉ ਸਰਨਾਗਤਿ ਆਈਅਲੇ॥)

ਰਾਗੁ ਮਾਲੀ ਗਉੜਾ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸੰਪੂਰਨੰ।

੯੮੯. ਤੋਂ ੧੧੦੬. ਮਾਰੂ ਰਾਗੁ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਅਰੰਭ:- ਤੰਬੂ[੧] ਛਤ੍ਰ[੨] ਕਨਾਤਾਂ[੩] ਰਥ[੪] ਜੋੜੇ[੫]- ਖੇਮੇ[੧] ਛਤ੍ਰ[੨] ਸਰਾਇਚੇ[੩]; ਦਿਸਨਿ ਰਥ[੪] ਪੀੜੇ[੫]॥) ਸੱਦਿ- ਜਿਨੀ. ਤੇਰਾ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇਆ; ਤਿਨ ਕਉ ਸਦਿ ਮਿਲੇ॥ ਨਾਮੁ. ਨ ਪਾਇਆ ਤੇਰਾ; ਅੰਧਾ ਭਰਮਿ ਭੂਲਾ. ਮਨੁ ਮੇਰਾ॥) ਪ੍ਰਫੁਲਤ[੬] ਹੋਏ, ਪਰ=ਫੁੜੇ- ਸਾਦ ਕੀਤੇ, ਦੁਖ ਪਰਫੁੜੇ[੬]; ਪੂਰਬਿ ਲਿਖੇ ਮਾਇ॥ ਲਿਖੁ; ਦਾਤਿ ਜੋਤਿ ਵਡਿਆਈ॥) ਕਰਦਾ[੨] ਹੈਂ- ਮੂਰਖ ਮਨ; ਕਾਹੇ ਕਰਸਹਿ[੨] ਮਾਣਾ॥) ਸਜੁ ਪੋਲਾ, ਪੱਟੁ- ਸਜੁ ਕਾਇਆ; ਪਟੁ

ਹਢਾਏ॥) ਹੱਥੀਂ ਪਉਂਦੀ– ਹਥੀ ਪਉਦੀ; ਕਾਹੇ ਰੋਵੈ॥ ੩॥ ਘਰ ਘੁੰਮਣਵਾਣੀ; ਭਾਈ॥) ਜੱਾਲੀ, ਜਾਲੁ ਪੋਲਾ– ਜਾਲੀ ਰੈਨਿ. ਜਾਲੁ ਦਿਨੁ ਹੂਆ; ਜੇਤੀ ਘੜੀ. ਫਾਹੀ ਤੇਤੀ॥

ੴ. ਚਿਤ. ਚੇਤਸਿ ਕੀ ਨਹੀ; ਬਾਵਰਿਆ॥) ਜਾਲੀ ਜਾਲੁ ਪੋਲਾ– ਜਾਲੀ ਰੈਨਿ. ਜਾਲੁ ਦਿਨੁ ਹੂਆ; ਜੇਤੀ ਘੜੀ ਫਾਹੀ ਤੇਤੀ॥) ਪੜੇ ੜ ਹਲੰਤ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ– ਕੋਇਲੇ ਪਾਪ ਪੜੇ, ਤਿਸੁ ਊਪਰਿ; ਮਨੁ ਜਲਿਆ, ਸੰਨ੍ਹੀ ਚਿੰਤ ਭਈ॥) ਇਸਥਿੱਤ[੧]– ਏਕੁ ਨਾਮੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ, ਓਹੁ ਦੇਵੈ; ਤਉ ਨਾਨਕ. ਤ੍ਰਿਸਟਸਿ[੧] ਦੇਹਾ॥) ਉੱਜਲ[੨] ਕਵਲ[੩] ਜਾਲਾ[੪] –ਬਿਮਲ[੨] ਮਝਾਰਿ, ਬਸਸਿ ਨਿਰਮਲ ਜਲ; ਪਦਮਨਿ[੩] ਜਾਵਲ[੪] ਰੇ॥) ਪਾਣੀ[੫]– ਪਦਮਨਿ ਜਾਵਲ, ਜਲ ਰਸ[੫] ਸੰਗਤਿ; ਸੰਗਿ ਦੋਖ ਨਹੀ ਰੇ॥) ਦਾਦਰ ਪੋਲਾ– ਦਾਦਰ; ਤੂ. ਕਬਹਿ ਨ ਜਾਨਸਿ ਰੇ॥) ਖਾਂਦਾ[੬] ਹੈਂ। ਜਾਲਾ[੭]– ਭਖਸਿ[੬] ਸਿਬਾਲੁ[੭], ਬਸਸਿ ਨਿਰਮਲ ਜਲ; ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ. ਨ ਲਖਸਿ ਰੇ॥) ਡੱਡੂ ਜਲ 'ਚ ਨਿੱਤ[੮] ਵਸਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਸੇਵਕਣ ਰੂਪੀ ਭੌਰੀ[੮] ਗੁਰਸੇਵਕ ਭੌਰਾ[੯] ਉੱਪਰੋਂ[੨੦] ਭਾਵ ਬਾਹਰੋਂ ਚੁਣ[੧੦] ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ। ਬਸੁ ਜਲ ਪੋਲੇ– ਬਸੁ ਜਲ ਨਿਤ[੮]. ਨ ਵਸਤ ਅਲੀ[੮] ਅਲ[੯]; ਮੇਰ[੨੦] ਚ ਚਾਗੁਨ[੧੦] ਰੇ॥) ਕਵੀਆਂ[੧੧]। ਨਿਉਂਦੀਆਂ[੨੧] ਹਨ। ਰਿਦੇ ਦਾ ਤਾਤਪਰਯ[੧੨] ਕੁ-ਮੁਦਨੀ ਨਿਵ-ਸਸਿ ਦੋਵੇਂ ਪੋਲੇ– ਚੰਦ ਕੁਮੁਦਨੀ[੧੧]. ਦੂਰਹੁ ਨਿਵਸਸਿ[੨੧]; ਅਨਭਉ[੧੨] ਕਾਰਨਿ ਰੇ॥) ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੁੱਧ ਸਹਿਦ ਨਾਲ ਕੌੜਤੁੰਮੇ ਦੀ ਬੇਲ ਸਿੰਜੀ ਜਾਵੇ, ਉਸ ਨਾਲ਼ ਲੱਗਿਆ ਤੁੰਮਾ, ਚਾਤੁਰ ਹੋ ਕੇ ਕੁੜੱਤਣ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦਾ। ਕੌੜਤੁੰਮੇ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਜੀਵ, ਚਾਤੁਰ ਹੋ ਕੇ ਔਗੁਣਾ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਕੁੜੱਤਣ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦਾ। ਨਾਮੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤ[੧੩]। ਭਗਤੀ[੧੪]। ਨਿਸ਼ਕਾਮ[੧੫] ਕਰਮ ਦੁੱਧ। ਪ੍ਰੇਮ ਸ਼ਹਿਦ[੧੬], ਮਧੁ ਪੋਲਾ– ਅੰਮ੍ਰਿਤ[੧੩] ਖੰਡੁ[੧੪], ਦੂਧਿ[੧੫] ਮਧੁ[੧੬] ਸੰਚਸਿ; ਤੂਬ. ਨ ਚਾਤੁਰ ਰੇ॥) ਸੰਤ ਦੋਖੀ ਰੂਪੀ ਚਿੱਚੜ[੧੮]– ਅਪਨਾ ਆਪੁ. ਤੂ ਕਬਹੁ ਨ ਛੋਡਸਿ; ਪਿਸਨ[੧੮] ਪ੍ਰੀਤਿ ਜਿਉ ਰੇ॥ ਅਠਸਠਿ ਤੀਰਥ ਨਾਮੁ ਪ੍ਰਭ; ਨਾਨਕ. ਜਿਸੁ ਮਸਤਕਿ ਭਾਗ॥ ਜੋ ਮੈ ਬੇਦਨ; ਸਾ. ਕਿਸੁ ਆਖਾ ਮਾਈ॥) ਦਾਸਨ ਦਾਸ ਦੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ[੧] ਸੁਆਮੀ ਹੋਂ ਜੀ– ਤੂ ਦਾਨਾ; ਸਾਹਿਬੁ ਸਿਰਿ[੧] ਮੇਰਾ॥

ੴ੧. ਪੀਅਹਿ ਤ. ਪਾਣੀ ਆਣੀ ਮੀਰਾ; ਖਾਹਿ ਤ. ਪੀਸਣ ਜਾਉ॥) ਸੂਰਜ ਦੀ ਸੁਰ ਪਿੰਗਲਾ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਨੂੰ ਸੋਖ ਲੈ ਤਮੋ ਗੁਣੀਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਤੋਂ ਮਨ ਸੰਕੋਚ ਲਵੇ[੧] ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੀ ਸੁਰ ਇੜਾ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਤ ਕਰ ਲਵੇ, ਸ਼ਾਂਤੀ ਵਾਲੀ ਸਤਿਸੰਗਤ ਦੁਆਰਾ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਪਾ ਲਵੇ[੨] ਪੌਣ=ਸਵਾਸਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਜਾਪ ਕਰੇ[੩] –ਸੂਰ ਸਰੁ ਸੋਸਿ ਲੈ[੧], ਸੋਮ ਸਰੁ ਪੋਖਿ ਲੈ[੨]; ਜੁਗਤਿ ਕਰਿ ਮਰਤੁ[੩], ਸੁ ਸਨਬੰਧੁ ਕੀਜੈ॥) ਚਪਲ ਪੋਲਾ– ਮੀਨ ਕੀ ਚਪਲ ਸਿਉ ਜੁਗਤਿ ਮਨੁ ਰਾਖੀਐ; ਉਡੈ ਨਹ ਹੰਸੁ. ਨਹ ਕੰਧੁ ਛੀਜੈ॥) ਕਿਸ[੪] ਲਈ। ਭੁੱਲਾ– ਮੂੜੇ ਕਾਇਚੇ[੪]; ਭਰਮਿ ਭੁਲਾ॥) ਕਾਮਾਦਿਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰ ਲੈ[੫] ਮਨ ਜਿਹੜਾ ਮਰਨ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਨਾਮ 'ਚ ਜੋੜਨਾ ਹੈ ਏਹੀ ਮਾਰਨਾ ਹੈ[੬]– ਅ-ਜਰ, ਕ੍ਰਾਂਤਿ– ਅਜਰ ਗਹੁ. ਜਾਰਿ ਲੈ[੫], ਅਮਰ ਗਹੁ ਮਾਰਿ ਲੈ[੬]; ਕ੍ਰਾਤਿ ਤਜਿ ਛੋਡਿ, ਤਉ ਅਪਿਉ ਪੀਜੈ॥

ੴ੨. ਭਣਤਿ ਪੋਲਾ– ਭਣਤਿ ਨਾਨਕੁ ਜਨੋ. ਰਵੈ ਜੇ ਹਰਿ ਮਨੋ; ਮਨ ਪਵਨ ਸਿਉ. ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪੀਜੈ॥) ਟਿਕੈ ਪੋਲਾ। ਵੱਖਰੁ– ਬੋਹਿਥੁ ਜਲ ਸਿਰਿ ਤਰਿ ਟਿਕੈ; ਸਾਚਾ ਵਖਰੁ ਜਿਤੁ॥) ਕਤਰਾ[੧] ਥੋੜੇ ਮਾਤ੍ਰ। ਕਤੁ ਪੋਲਾ– ਮਾਣਕੁ ਮਨ ਮਹਿ ਮਨੁ ਮਾਰਸੀ; ਸਚਿ. ਨ ਲਾਗੈ ਕਤੁ[੧]॥) ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ[੧] – ਰਾਜਾ ਤਖਤਿ ਟਿਕੈ. ਗੁਣੀ; ਭੈ ਪੰਚਾਇਣ[੧] ਰਤੁ॥) ਬਿਨੁ ਸੇਵਾ. ਫਲੁ, ਕਬਹੁ ਨ ਪਾਵਸਿ; ਸੇਵਾ ਕਰਣੀ ਸਾਰੀ॥) ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸਨੁ ਰਿਖੀ ਮੁਨੀ ਸੰਕਰੁ; ਇੰਦੁ ਤਪੈ ਭੇਖਾਰੀ॥ ਮਾਨੈ ਹੁਕਮੁ. ਸੋਹੈ ਦਰਿ ਸਾਚੈ;

ਆਕੀ ਮਰਹਿ ਅਫਾਰੀ॥ ਗੁਸਾਈ. ਤੇਰਾ ਕਹਾ ਨਾਮੁ; ਕੈਸੇ ਜਾਤੀ॥ ਜਾ ਤਉ, ਭੀਤਰਿ ਮਹਲਿ ਬੁਲਾਵਹਿ; ਪੂਛਉ ਬਾਤ ਨਿਰੰਤੀ॥) ਪੱਾਤੀ– ਬ੍ਰਹਮਣੁ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ ਇਸਨਾਨੀ; ਹਰਿ ਗੁਣ ਪੂਜੇ ਪਾਤੀ॥) ਨਿ॒ਭਰਾਂਤੀ– ਦੋਵੈ ਸਿਰੇ. ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਿਬੇੜੇ; ਸੋ ਬੂਝੈ. ਜਿਸੁ ਏਕ ਲਿਵ ਲਾਗੀ; ਜੀਅਹੁ ਰਹੈ ਨਿਭਰਾਤੀ॥) ਚੌਹਾਂ ਤੱਤਾਂ ਉਪਰ ਅਕਾਸ਼, ਅਕਾਸ਼ 'ਚ ਸੁਮੇਰ ਪਰਬਤ ਤੇ ਸੁਮੇਰ ਪਰਬਤ ਤੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਗੋਰਖ, ਗੋਰਖ ਦੇ ਗੁਰੂ ਮਛਿੰਦ੍ਰ[2], ਮਛਿੰਦ੍ਰ ਕਰਕੇ ਵੀ ਜੋ ਅਗੰਮ ਹਨ, ਉਪਰ (ਗਗਨ) ਸੁਰਗ ਗਗਨ ਪਰ ਬੈਕੁੰਠ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ (ਗੋਰਖ) ਵਿਸ਼ਨੂੰ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਕਰਕੇ ਵੀ ਜੋ ਅਗੰਮ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਿਚ ਪੁਨਾ ਦਾਸਨ ਦਾਸ ਵਸਣ ਵਾਲਾ ਹੈ[3]– ਊਪਰਿ ਗਗਨੁ, ਗਗਨ ਪਰਿ ਗੋਰਖੁ[2]; ਤਾ ਕਾ ਅਗਮੁ ਗੁਰੂ, ਪੁਨਿ ਵਾਸੀ[3]॥

ੴ. ਜੋੱਗਾ– ਗੁਰ ਕੈ ਸਬਦਿ ਮਰੈ. ਮਨੁ ਮਾਰੇ; ਸੁੰਦਰਿ ਜੋਗਾ ਧਾਰੀ ਜੀਉ॥) ਫਾਸਹਿ॒ਗਾ ਜਾਲ਼ੀ ਪੋਲਾ– ਜਮ ਪੁਰਿ; ਫਾਸਹਿਗਾ ਜਮ ਜਾਲੀ॥ ਨਾ ਹਉ ਕਰਤਾ; ਨਾ ਮੈ ਕੀਆ॥ ਬਾਬਾ ਦੇਹਿ ਵਸਾ; ਸਚ ਗਾਵਾ॥ ਭਣਤਿ ਨਾਨਕੁ. ਲੇਖਾ ਮਾਗੈ ਕਵਨਾ; ਜਾ ਚੂਕਾ. ਮਨਿ ਅਭਿਮਾਨਾ॥

ੴ ਗੁਰ ਕੈ ਸਬਦਿ ਧਿਆਇ ਤੂ; ਤਾ ਸਚਿ ਲਗੀ ਪਿਆਰੁ॥ ਨਾ ਮੈ ਜਾਤਿ. ਨ ਪਤਿ ਹੈ; ਨਾ ਮੈ ਥੇਹੁ. ਨ ਥਾਉ॥ ਬਾਬਾ; ਸਾਚਾ ਸਾਹਿਬੁ. ਰਿਦੈ ਸਮਾਲਿ॥

ੴ. ਤ੍ਰਿਸਨਾ[1]। ਤਮੋੱ[2] ਗੁਣ, ਖਾਹਸ਼[2]– ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਭੁ ਵੇਪਰਵਾਹੁ ਹੈ; ਨਾ ਤਿਸੁ[1]. ਤਿਲੁ ਨ ਤਮਾਇ[2]॥) ਜਪਿਓ ਨਾਮੁ. ਸੁਕ ਜਨਕ, ਗੁਰ ਬਚਨੀ; ਹਰਿ ਹਰਿ ਸਰਣਿ ਪਰੇ॥) ਚਮਰੇ ਪੋਲਾ– ਨਾਮਾ ਜੈਦੇਉ ਕਬੀਰੁ ਤ੍ਰਿਲੋਚਨੁ; ਸਭਿ ਦੋਖ ਗਏ ਚਮਰੇ॥

ੴ. ਗੁਰਿ ਪੂਰੈ ਨਾਮੁ ਦ੍ਰਿੜਾਇਆ; ਹਰਿ ਧੀਰਕ ਹਰਿ ਸਾਬਾਸਿ॥

ੴ. ਗੁਰਮੁਖਿ; ਰਾਮੁ ਕਰੇ ਨਿਸਤਾਰਾ॥ ਹਰਿ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੇ; ਬਨਵਾਲੀ॥

ੴ. ਹਰਿ ਸਤਿ ਸਤਿ, ਸਦਾ ਹਰਿ ਸਤਿ; ਹਰਿ ਸਤਿ, ਮੇਰੈ ਮਨਿ ਭਾਵੈ ਜੀਉ॥ ਨਵੇ ਛਿਦ੍ਰ ਸ੍ਰਵਹਿ; ਅਪਵਿਤ੍ਰਾ॥ ਸਭਿ ਕਿਲਵਿਖ; ਕਾਟੈ ਹਰਿ. ਤੇਰੇ॥ ਜਗ ਮਹਿ; ਸ੍ਰੇਸਟੁ ਊਤਮ ਕਾਮੁ॥) ਹਉ ਅਨ ਦਿਨੁ; ਨਾਮੁ ਲਈ ਕਰਤਾਰੇ॥) ਨਖਿਅਤ੍ਰਾ– ਡਰਪੈ ਧਰਤਿ ਅਕਾਸੁ ਨਖ਼ਤ੍ਰਾ; ਸਿਰ ਊਪਰਿ ਅਮਰੁ ਕਰਾਰਾ॥

ੴ. (ਕਉੱਲਾ) ਪਿਆਲਾ। ਲੱਛਮੀ[1]। ਛਲ ਕਉਲਾ ਪੋਲੇ– ਛਲ ਬਪੁਰੀ ਇਹ ਕਉਲਾ[1] ਡਰਪੈ; ਅਤਿ ਡਰਪੈ ਧਰਮਰਾਇਆ॥ ਮੋਹਿ ਦੀਨ. ਅਲਪ ਮਤਿ ਨਿਰਗੁਣ; ਪਰਿਓ ਸਰਣਿ ਦੁਆਰੇ॥) ਚੰਡਾਲ[1]। ਬੱਧਿਕ– ਬਾਲਮੀਕੁ ਸੁਪਚਾਰੋ[1] ਤਰਿਓ; ਬਧਿਕ ਤਰੇ ਬਿਚਾਰੇ॥) ਹਾਥੀ[1]। ਗਜਪਤਿ ਪੋਲਾ– ਏਕ ਨਿਮਖ. ਮਨ ਮਾਹਿ ਅਰਾਧਿਓ; ਗਜਪਤਿ[1] ਪਾਰਿ ਉਤਾਰੇ॥) ਧਨ[2] ਦੇ ਲਈ[3]– ਵਿੱਤ ਨਵਿੱਤ, ਭਾਂਤੀ– ਵਿਤ[2] ਨਵਿਤ[3], ਭ੍ਰਮਿਓ ਬਹੁ ਭਾਤੀ; ਅਨਿਕ ਜਤਨ ਕਰਿ ਧਾਏ॥) ਬੇਅਰਥ[3]– ਜੋ ਜੋ ਕਰਮ ਕੀਏ, ਹਉ ਹਉਮੈ; ਤੇ ਤੇ ਭਏ ਅਜਾਏ[3]॥) ਕਮਲੇ[4]– ਮਾਇਆ ਮਦ ਚਾਖਿ, ਭਏ ਉਦਮਾਤੇ[4]; ਹਰਿ ਹਰਿ. ਕਬਹੁ ਨ ਗਾਏ॥) ਮਹੱਤਾ– ਤਿਆਗਿਓ ਸਗਲਾ ਮਾਨੁ ਮਹਤਾ; ਦਾਸ ਰੇਣ ਸਰਣਾਏ॥) ਕਹਾਂ– ਸੁਨਹੁ ਰੇ. ਤੂ ਕਉਨੁ; ਕਹਾ ਤੇ ਆਇਓ॥) ਕੇਤੀ॒ਕੁ– ਏਤੀ ਨ ਜਾਨਉ. ਕੇਤੀਕ ਮੁਦਤਿ; ਚਲਤੇ. ਖਬਰਿ ਨ ਪਾਇਓ॥) ਬਸੁ॒ਧਾ ਪੋਲਾ। ਨਿ॒ਭਰਾਤੇ– ਸਹਨ ਸੀਲ. ਪਵਨ ਅਰੁ ਪਾਣੀ; ਬਸੁਧਾ ਖਿਮਾ. ਨਿਭਰਾਤੇ॥) ਰਚਨਾ[1] ਨੂੰ ਖਿੱਚਕੇ[2] ਆਪਣੇ ਚ ਲੀਣ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਖੇ੍ਲੁ– ਭਣਤਿ ਨਾਨਕੁ. ਜਬ

ਖੇਲੁ[1] ਉਝਾਰੈ[2]; ਤਬ ਏਕੈ ਏਕੰਕਾਰਾ॥

੧੦੦੦. ਸਹਜੁ ਅਨੰਦੁ, ਰਖਿਓ ਗ੍ਰਿਹ ਭੀਤਰਿ; ਉਠਿ. ਉਆਹੂ ਕਉ ਦਉਰਿਓ॥ ਬੈਰੀ ਸੰਗਿ, ਰੰਗ ਰਸਿ ਰਚਿਆ; ਤਿਸੁ ਸਿਉ ਜੀਅਰਾ ਜਾਰਸਿ ਰੇ॥

੧੦੦੧. ਚਰਨ ਕਮਲ ਪ੍ਰਭ; ਰਾਖੇ ਚੀਤਿ॥) ਅਸੱਤਿ- ਸਤਿ ਹੋਤਾ. ਅਸਤਿ ਕਰਿ ਮਾਨਿਆ; ਜੋ ਬਿਨਸਤ. ਸੋ ਨਿਹਚਲੁ ਜਾਨਥ॥) ਡਹਕਾ੍ਵਏ ਮਨੁਖਾਇ- ਗੁਪਤੁ ਕਰਤਾ.ਸੰਗਿ ਸੋ ਪ੍ਰਭੁ; ਡਹਕਾਵਏ ਮਨੁਖਾਇ॥ ਰੇ ਨਰ; ਕਾਇ ਪਰ ਗ੍ਰਿਹਿ ਜਾਇ॥) ਬਾਂਧੇ- ਬਿਕਾਰ ਪਾਥਰ. ਗਲਹਿ ਬਾਧੇ; ਨਿੰਦ ਪੋਟ ਸਿਰਾਇ॥) ਦੁੱਤ੍ਰ- ਸੀਸੁ ਉਠਾਵਨ. ਨ ਕਬਹੂ ਮਿਲਈ; ਮਹਾ ਦੁਤਰ ਮਾਇ॥) ਅ੍ਲਿਪਤ- ਸੁਭਾਵਤ ਜੈਸੇ ਬੈਸੰਤਰ; ਅਲਿਪਤ ਸਦਾ ਨਿਰਮਲਾਇ॥

੧੦੦੨. ਗੁਰਿ ਮੰਤ੍ਰੁ ਅਵਖਧੁ. ਨਾਮੁ ਦੀਨਾ; ਜਨ ਨਾਨਕ. ਸੰਕਟ ਜੋਨਿ ਨ ਪਾਇ॥) ਥਾ ਵੱਖਰੇ ਸਾਰੇ ਸਬਦ 'ਚ- ਮਾਨਕੁ ਪਾਇਓ ਰੇ. ਪਾਇਓ; ਹਰਿ ਪੂਰਾ ਪਾਇਆ ਥਾ॥) ਔਗੁਣ[1] ਵਿਕਾਰ[1]- ਜਬ ਤੇ. ਸਾਧੂ ਸੰਗੁ ਭਇਆ; ਤਉ ਛੋਡਿ ਗਏ. ਨਿਗਹਾਰ[1]॥) ਠਾਣੇਦਾਰ[2] ਧਰਮਰਾਜਾ[2] - ਜਿਸ ਕੀ ਅਟਕ. ਤਿਸ ਤੇ ਛੁਟੀ; ਤਉ ਕਹਾ ਕਰੈ ਕੋਟਵਾਰ[2]॥

੧੦੦੩. ਗੁਰੂ ਸੇਵਾ ਨਾਮ ਕਮਾਈ[1] ਤੋਂ ਨਿਕੰਮਾ[2]। ਕਾ੍ਮਾਮਨ ਪੋਲਾ- ਬੇਦੁ ਪੁਕਾਰੈ ਮੁਖ ਤੇ, ਪੰਡਤ; ਕਾਮਾਮਨ[1] ਕਾ ਮਾਠਾ[2]॥ ਮੋਨੀ ਹੋਇ ਬੈਠਾ ਇਕਾਂਤੀ; ਹਿਰਦੈ ਕਲਪਨ ਗਾਠਾ॥) ਇੱਕ ਪੰਥ[2]। ਬਾਂਧਿ- ਘੂੰਘਰ ਬਾਧਿ. ਭਏ ਰਾਮਦਾਸਾ[2]; ਰੋਟੀਅਨ ਕੇ ਓਪਾਵਾ॥) ਬਕਵਾਸ[3], ਬਕਬਾਇਆ ਪੋਲਾ- ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਜਾਣੈ. ਮੇਰੇ ਜੀਅ ਕਾ ਪ੍ਰੀਤਮੁ; ਬਿਸਰਿ ਗਏ ਬਕਬਾਇਆ[3]॥ ਰੂਪ ਰੰਗ ਖੁਸੀਆ ਮਨ ਭੋਗਣ; ਤੇ ਤੇ ਛਿਦ੍ਰ ਵਿਕਾਰਾ॥ ਊਚ ਮੂਚ ਅਪਾਰ ਸੁਆਮੀ; ਅਗਮ ਦਰਬਾਰਾ॥ ਨਾਮੋ ਵਡਿਆਈ ਸੋਭਾ; ਨਾਨਕ. ਖਸਮੁ ਪਿਆਰਾ॥) ਰਾਤੀਂ- ਕੀਆ ਦਿਨਸੁ ਸਭ ਰਾਤੀ॥

੧੦੦੪. ਗਲ਼[1] 'ਚ ਫਾਹੀ ਪੌਣ ਵਾਲੇ- ਤੇ ਤੇ; ਬੰਧ ਗਲਾਣੇ[1]॥) ਬੇੜੀ[2]- ਓਹਾ; ਪੈਰਿ ਲੋਹਾਰੀ[2]॥ ਤੇਰਾ ਅੰਤੁ ਨ; ਪਾਰਾਵਾਰਾ॥ ਮੋਹਨੀ; ਮੋਹਿ ਲੀਏ, ਤ੍ਰੈ ਗੁਨੀਆ॥) ਦ੍ਇਅਲੀਆ- ਨਿਰਭਉ ਨਿਰੰਕਾਰੁ ਦਇਅਲੀਆ॥) ਥੈਲੀ। ਚੱਲੀਆ- ਰਾਜੁ ਕਮਾਇ. ਕਰੀ ਜਿਨਿ ਥੈਲੀ; ਤਾ ਕੈ ਸੰਗਿ ਨ ਚੰਚਲਿ ਚਲੀਆ॥) ਮੜ੍ਹੀ ਪੱਲੀਆ- ਗ੍ਰਿਹਿ ਮੜੀ ਮਸਾਣੀ. ਬਨ ਮਹਿ ਬਸਤੇ; ਊਠਿ ਤਿਨਾ ਕੈ ਲਾਗੀ ਪਲੀਆ॥) ਨਿ੍ਹਲੀਆ ਪੋਲਾ- ਸਾਧਸੰਗਿ. ਭਏ ਜਨ ਮੁਕਤੇ; ਗਤਿ ਪਾਈ ਨਾਨਕ ਨਦਰਿ ਨਿਹਲੀਆ॥) ਇੱਕ[1] ਕਸ਼ਟ[2] ਕਰਕੇ[3] ਮਾਇਆ ਦੀ ਗੱਡੀ[4] ਗੱਡਦੇ[5] ਹਨ- ਏਕੈ[1] ਸ੍ਰਮੁ[2] ਕਰਿ[3]; ਗਾਡੀ[4] ਗਡ[5] ਹੈ॥ ਸਿਮਰਹੁ; ਏਕੁ ਨਿਰੰਜਨ ਸੋਊ॥) ਸਠ ਪੋਲਾ- ਹਿਤੁ ਲਾਇਓ; ਸਠ ਮੂੜ ਅਗਿਆਨੀ॥

੧੦੦੫. ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਜੋਨੀ; ਫਿਰਤ ਅਨੇਤਾ॥) ਅਹੰ੍ਮੇਵ- ਅਹੰਮੇਵ; ਮੂਠੋ ਬੇਚਾਰਾ॥) ਇਸਤ੍ਰੀ[1]- ਤਹ ਮਾਤ ਨ ਬੰਧੁ; ਨ ਮੀਤ. ਨ ਜਾਇਆ[1]॥) ਪਾਰ੍ਗਰਾਮੀ- ਸੋ ਜਨੁ ਨਾਨਕ; ਪਾਰਗਰਾਮੀ॥ ਕਤ ਕਉ, ਡਹਕਾਵਹੁ ਲੋਗਾ; ਮੋਹਨ. ਦੀਨ ਕਿਰਪਾਈ॥ ਐਸੀ; ਜਾਨਿ ਪਾਈ॥ ਮੋਹਨੁ ਲਾਲੁ ਮੇਰਾ; ਪ੍ਰੀਤਮ ਮਨ ਪ੍ਰਾਨਾ॥ ਜੀਅਨ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਿ; ਸਮਾਹੈ॥) ਤਿੰਨਾਂ ਸਮਿਆਂ 'ਚ ਰਾਮਜੀ ਹਨ[2]- ਹੈ ਹੋਸੀ; ਆਹੇ[2]॥ ਦਇਆ ਮੋਹਿ ਕੀਜੈ; ਦੇਵਾ॥ ਪਤਿਤ. ਉਧਾਰਨ ਤਾਰਨ; ਬਲਿ ਬਲਿ. ਬਲੇ ਬਲਿ ਜਾਈਐ॥ ਪੂਰਨ ਬਿਸਥੀਰਨ ਸੁਆਮੀ; ਆਹਿ ਆਇਓ. ਪਾਛੈ॥) ਧਰਤੀ[3] ਗੋਲਾਕਾਰ[4] ਖੰਡ[5]- ਸਗਲੋ ਭੂ[3] ਮੰਡਲ[4] ਖੰਡਲ[5]; ਪ੍ਰਭ ਤੁਮ ਹੀ ਆਛੈ॥

੧੦੦੬. ਅ॒ਟਲ ਅ॒ਖਇਓ, ਅ॒ਲਖ ਪੋਲਾ– ਅਟਲ ਅਖਇਓ ਦੇਵਾ; ਮੋਹਨ ਅਲਖ ਅਪਾਰਾ॥ ਤਾ ਕੀ; ਕਿਛੁ ਕਹਨੁ ਨ ਜਾਈ॥ ਲਾਲੁ; ਅਮੋਲਾ ਲਾਲੋ॥ ਅਗਹ ਅਤੋਲਾ; ਨਾਮੋ॥ ਤਜਿਓ; ਮਨ ਤੇ ਅਭਿਮਾਨੋ॥ ਨਾਨਕ; ਗੁਰ ਤੇ ਪਾਇਆ॥ ਅਵਰੁ ਸਭੁ ਕਿਛੁ. ਮਿਥਿਆ; ਰਸਨਾ ਰਾਮ ਰਾਮ ਵਖਾਨੁ॥ ਮਿਟਹਿ ਅਘ ਤੇਰੇ. ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੇ; ਕਵਨੁ ਬਪੁਰੋ ਜਾਮੁ॥) ਨਹੀਂ ਹੈ ਵਲ਼ ਫ਼ਰੇਵ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ’ਚ[੧]– ਨਵਲ[੧] ਨਵਤਨ ਚਤੁਰ ਸੁੰਦਰ; ਮਨੁ ਨਾਨਕ. ਤਿਸੁ ਸੰਗਿ ਬੀਧਿ॥

੧੦੦੭.ਲੱਗਨਿ– ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਿ. ਮਾਤਾ ਉਦਰਿ ਰਾਖੈ; ਲਗਨਿ ਦੇਤ ਨ. ਸੇਕ॥ ਮਹਾ ਭਉਜਲ ਮਾਹਿ. ਤੁਲਹੋ; ਜਾ ਕੋ ਲਿਖਿਓ ਮਾਥ॥) ਪੁਤਲਾ ਪੋਲਾ– ਪੰਚ ਧਾਤੁ ਕਰਿ; ਪੁਤਲਾ ਕੀਆ॥) ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ[੧] ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ[੧] ਜੀ ਦੇ[੨] ਫੁਰਮਾਇ॒ਅੜੈ– ਸਾਹੈ[੧] ਕੈ[੨], ਫੁਰਮਾਇਅੜੈ ਜੀ; ਦੇਹੀ ਵਿਚਿ, ਜੀਉ ਆਇ ਪਇਆ॥) ਭੱਠ[੧] ਬਰਾਬਰ[੨]। ਭਖੈ ਪੋਲਾ– ਜਿਥੈ ਅਗਨਿ ਭਖੈ; ਭੜ[੧] ਹਾਰੇ[੨]॥) ਚੱਲਿਆ– ਜਨਮੁ ਪਦਾਰਥੁ ਜਿਣਿ ਚਲਿਆ ਨਾਨਕ; ਆਇਆ. ਸੋ ਪਰਵਾਣੁ ਥਿਆ॥

੧੦੦੮. ਵੈੱਦੋ, ਹੇ ਅੱਡ ਹਨ ਸਾਰੇ– ਵੈਦੋ ਨ ਵਾਈ. ਭੈਣੋ ਨ ਭਾਈ; ਏਕੋ ਸਹਾਈ. ਰਾਮੁ ਹੇ॥) ਕੀਤਾ ਜਿਸੋ ਹੋਵੈ, ਪਾਪਾਂ ਮਲੋ ਧੋਵੈ; ਸੋ ਸਿਮਰਹੁ. ਪਰਧਾਨੁ ਹੇ॥) ਅਜਾਮੱਲੁ ਉਧ॒ਰਿਓ– ਜਾ ਕਉ ਸਿਮਰਿ. ਅਜਾਮਲੁ ਉਧਰਿਓ; ਗਨਿਕਾ ਹੂ ਗਤਿ ਪਾਈ॥) ਦ੍ਰੌਪਤਾ ਪੰਜਾਂ ਪਾਂਡਵਾਂ ਦੀ ਪਟਰਾਣੀ[੧]– ਪੰਚਾਲੀ[੧] ਕਉ. ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈ; ਰਾਮ ਨਾਮ ਸੁਧਿ ਆਈ॥) ਸਭ ਦੀ ਸੁਖ ਰੂਪੀ ਹਰਕਤ ਕਰੌਣ ਵਾਲੇ ਭਗਵਾਨ ਜੀ[੨]– ਸਗਲ ਜਨਮੁ, ਬਿਖਿਅਨ ਸਿਉ ਖੋਇਆ; ਸਿਮਰਿਓ ਨਾਹਿ ਕਨ੍ਹਾਈ[੨]॥ ਜੋ ਸੰਪਤਿ ਅਪਨੀ ਕਰਿ ਮਾਨੀ; ਛਿਨ ਮੋ ਭਈ ਪਰਾਈ॥ ਕਹੁ ਨਾਨਕ. ਯਹ ਸੋਚ ਰਹੀ ਮਨਿ; ਹਰਿ ਜਸੁ. ਕਬਹੂ ਨ ਗਾਈ॥) ਭੱਜਿਆਂ[੩]। ਨਾ॒ਹਨਿ– ਕਹਾ ਹੋਤ. ਅਬ ਕੈ ਪਛੁਤਾਏ; ਛੂਟਤ ਨਾਹਨਿ ਭਾਗਿਓ[੩]॥ ਇਹ ਚਿੰਤਾ ਉਪਜੀ. ਘਟ ਮੈ ਜਬ; ਗੁਰ ਚਰਨਨ ਅਨੁਰਾਗਿਓ॥) ਬੁਢੇਪੇ[੪] ਰਹਿਤ। ਅਜਰਾ॒ਵਰੁ ਚੱਾਲਣ॒ਹਾਰੀ– ਤੂ ਅਜਰਾਵਰੁ[੪] ਅਮਰੁ ਤੂ; ਸਭ ਚਾਲਣਹਾਰੀ॥

੧੦੦੯. ਦਹੀਂ[੧]। ਦੱਧਿ, ਮਥੀਐ ਪੋਲਾ– ਗੁਰਮਤੀ. ਦਧਿ[੧] ਮਥੀਐ; ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪਾਈਐ, ਨਾਮੁ ਨਿਧਾਨਾ॥ ਬਾਬਾ; ਜਗੁ ਫਾਥਾ ਮਹਾ ਜਾਲਿ॥) ਸੱਪ– ਸਪੁ ਪਿੜਾਈ ਪਾਈਐ; ਬਿਖੁ ਅੰਤਰਿ ਮਨਿ ਰੋਸੁ॥

੧੦੧੦. ਬਾਬਾ. ਮੈ ਕੁਚੀਲੁ; ਕਾਚਉ ਮਤਿ ਹੀਨ॥ ਅਗੈ ਕਿਆ ਜਾਣਾ, ਨਾਹਿ ਮੈ; ਭੂਲੇ ਤੂ ਸਮਝਾਇ॥) ਉਦਾਸ[੧]– ਮੁਖਿ ਧਿਮਾਣੈ[੧]. ਧਨ ਖੜੀ; ਗੁਰਮੁਖਿ ਆਖੀ ਦੇਖੁ॥) ਨੱਗਰੀ– ਨਗਰੀ ਨਾਇਕੁ ਨਵਤਨੋ; ਬਾਲਕੁ ਲੀਲ ਅਨੂਪੁ॥) ਪੰਛੀ[੨]– ਨਾਰਿ ਨ ਪੁਰਖੁ. ਨ ਪੰਖਣੂ[੨]; ਸਾਚਉ ਚਤੁਰੁ ਸਰੂਪੁ॥) ਲੱਾਲਾ– ਐਸਾ ਲਾਲਾ ਮੇਰੇ ਲਾਲ ਕੋ; ਸੁਣਿ ਖਸਮ ਹਮਾਰੇ॥

੧੦੧੧. ਲੱਾਲੇ ਗੋੱਲੇ– ਲਾਲੇ ਗੋਲੇ. ਮਤਿ ਖਰੀ; ਗੁਰ ਕੀ ਮਤਿ. ਨੀਕੀ॥ ਮਨੁ ਤਨੁ ਤੇਰਾ, ਤੂ ਪ੍ਰਭੂ; ਸਚੁ ਧੀਰਕ. ਧੁਰ ਕੀ॥) ਨਾਮੁ ਧਨ[੨]। ਵਿਤੋ ਪੋਲਾ– ਚਿਤਿ ਸਚੈ. ਵਿਤੋ[੨] ਸਚਾ; ਸਾਚਾ ਰਸੁ ਚਾਖਿਆ॥ ਕਾਰਾਂ– ਬਾਦਿ ਕਾਰਾ. ਸਭਿ ਛੋਡੀਆ; ਸਾਚੀ. ਤਰੁ ਤਾਰੀ॥) ਗੁਰਸੇਵਕ[੧] ਜੀ। ਪ੍ਰੇਮ–ਭਗਤੀ[੨] – ਲਾਲੇ[੧] ਨੋ. ਸਿਰਿ ਕਾਰ[੨] ਹੈ; ਧੁਰਿ ਖਸਮਿ ਫੁਰਮਾਈ॥

੧੦੧੨. ਦੇਂਦੇ, ਥੱਕਿ– ਦੇਦੇ. ਤੋਟਿ ਨ ਆਵਈ; ਲੈ ਲੈ ਥਕਿ ਪਾਈ॥ ਬਾਬਾ; ਐਸੀ ਰਵਤ ਰਵੈ ਸੰਨਿਆਸੀ॥) ਮੈਲਾ. ਊਜਲੁ ਤਾ ਥੀਐ; ਪਾਰਸ ਸੰਗਿ ਭੀਜੈ॥) ਲ॒ਹਰਿ– ਮਨਮੁਖੁ ਲਹਰਿ. ਘਰੁ ਤਜਿ ਵਿਗੂਚੈ; ਅਵਰਾ ਕੇ ਘਰ ਹੇਰੈ॥) ਘੋਲੀ ਪੋਲਾ। ਚੜ੍ਹਾਇਆ– ਘੋਲੀ ਗੇਰੂ. ਰੰਗੁ ਚੜਾਇਆ; ਵਸਤ੍ਰ

ਭੇਖ ਭੇਖਾਰੀ॥

੧੦੧੩. ਧੂਣੀ[੧]। ਬੂਝੈ ਪੋਲਾ। ਤੱਪੈ- ਅੰਤਰਿ ਅਗਨਿ, ਨ ਗੁਰ ਬਿਨੁ ਬੂਝੈ; ਬਾਹਰਿ ਪੁਅਰ[੧] ਤਾਪੈ॥ ਨਿੰਦਾ ਕਰਿ ਕਰਿ, ਨਰਕ ਨਿਵਾਸੀ; ਅੰਤਰਿ ਆਤਸ ਜਾਪੈ॥ ਪਾਠੁ ਪੜੈ, ਮੁਖਿ ਝੂਠੋ ਬੋਲੈ; ਨਿਗੁਰੇ ਕੀ. ਮਤਿ ਓਹੈ॥) ਜਟਾਂ ਸਿਖ ਪੋਲੇ, ਬਾਂਧੀ- ਮੂੰਡੁ ਮੁਡਾਇ. ਜਟਾ ਸਿਖ ਬਾਧੀ; ਮੋਨਿ ਰਹੈ ਅਭਿਮਾਨਾ॥) ਹਾਥ ਕਮੰਡਲੁ ਕਾਪੜੀਆ; ਮਨਿ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਉਪਜੀ ਭਾਰੀ॥) ਸਿੱਖ- ਸਿਖ ਕਰੇ ਕਰਿ, ਸਬਦੁ ਨ ਚੀਨੈ; ਲੰਪਟੁ ਹੈ ਬਾਜਾਰੀ॥) ਗੁਨਾਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਹਿਰ[੧]। ਸੱਚੇ ਗਿਆਨ[੨] ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ। ਬਿਖੁ ਪੋਲਾ। ਨਿ॒ਭਰਾਤੀ- ਅੰਤਰਿ ਬਿਖੁ[੧]. ਬਾਹਰਿ ਨਿਭਰਾਤੀ[੨]; ਤਾ ਜਮੁ ਕਰੇ ਖੁਆਰੀ॥) ਪਤਾਲੀਂ ਜੰਤਾਂ- ਖਾਣੀ ਬਾਣੀ ਗਗਨ ਪਤਾਲੀ; ਜੰਤਾ ਜੋਤਿ ਤੁਮਾਰੀ॥) ਅ॒ਫਰਿਓ- ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮੁ ਨਿਰੰਜਨੁ ਪਾਈਐ; ਅਫਰਿਓ ਭਾਰੁ ਅਫਾਰੁ ਟਰੈ॥

੧੦੧੪. ਲਿਜਾਂਦਾ[੧] ਹੈ- ਬਿਸਰਤ ਨਾਮ. ਐਸੇ ਦੋਖ ਲਾਗਹਿ; ਜਮੁ ਮਾਰਿ ਸਮਾਰੇ, ਨਰਕਿ ਖਰੇ[੧]॥ ਬਿਨੁ ਗੁਰ, ਬਾਦਿ ਜੀਵਣੁ, ਹੋਰੁ ਮਰਣਾ; ਬਿਨੁ ਗੁਰ ਸਬਦੈ. ਜਨਮੁ ਜਰੇ॥) ਕਿਤਨੇ[੧]। ਕਿਤੀ ਪੋਲਾ- ਆਵਉ ਵੰਞਉ ਡੁੰਮਣੀ; ਕਿਤੀ[੧] ਮਿਤ੍ਰ ਕਰੇਉ॥) ਮੁੱਤੀ- ਪਿਰੁ ਮੁਤੀ. ਡੋਹਾਗਣੀ; ਤਿਨ ਡੁਖੀ ਰੈਣਿ ਵਿਹਾਇ॥

੧੦੧੫. ਸੁਆਦ[੧]। ਕਿਤੀ ਕਿਤੀ ਪੋਲੇ। ਚੱਖਉ- ਕਿਤੀ ਚਖਉ ਸਾਡੜੇ[੧]; ਕਿਤੀ ਵੇਸ ਕਰੇਉ॥) ਵਿਛੁੜ ਕੇ ਝੋਰ੍ਹਿਆਂ 'ਚ ਝੂਰ੍ਦੀ[੨] ਹੀ ਝੂਰ੍ਦੀ। ਝੂਰੇਂਦੀ- ਪਿਰ ਬਿਨੁ, ਜੋਬਨੁ ਬਾਦਿ ਗਇਅਮੁ; ਵਾਢੀ, ਝੂਰੇਦੀ ਝੂਰੇਉ[੨]॥ ਤਉ ਭਾਵਨਿ. ਤਉ ਜੇਹੀਆ; ਮੂ ਜੇਹੀਆ ਕਿਤੀਆਹ॥ ਗੁਰ ਬਿਨੁ. ਏਤਾ ਭਵਿ ਥਕੀ; ਗੁਰਿ. ਪਿਰੁ ਮੇਲਿਮੁ, ਦਿਤਮੁ ਮਿਲਾਇ॥) ਭਰਾ[੩]- ਮਾਮੇ. ਤੈ ਮਾਮਾਣੀਆ; ਭਾਇਰ[੩] ਬਾਪ ਨ ਮਾਉ॥) ਲਡੇ ਪੋਲਾ- ਸਾਥ ਲਡੇ ਤਿਨ ਨਾਠੀਆ; ਭੀੜ ਘਣੀ ਦਰੀਆਉ॥) ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ[੨] ਜੀ ਮਲਾਹ। ਸਤਸੰਗਤਿ[੧], ਲੰਘੋ[੩], ਸ਼ੀਘਰ[੪] ਭੱਜ[੫] ਕੇ। ਪੱਤਣਿ, ਪੱਤਣੀ- ਪਤਣਿ[੧]. ਕੂਕੇ ਪਾਤਣੀ[੨]; ਵੰਞਹੁ[੩]. ਧ੍ਰੁਕਿ[੪] ਵਿਲਾੜਿ[੫]॥) ਚਾੜ੍ਹਿ- ਪਾਰਿ ਪਵੰਦੜੇ ਡਿਠੁ ਮੈ; ਸਤਿਗੁਰ ਬੋਹਿਥਿ ਚਾੜਿ॥) ਸਮੁੰਦ੍ਰ[੫] 'ਚ ਡੁੱਬਦੇ ਹਨ। ਹਿੱਕਨੀ ਲੱਦਿਆ, ਹਿੱਕਿ ਲੱਦਿ- ਹਿਕਨੀ ਲਦਿਆ, ਹਿਕਿ ਲਦਿ ਗਏ; ਹਿਕਿ ਭਾਰੇ ਭਰਨਾਲਿ[੫]॥ ਬਾਬਾ ਮੂਰਖੁ ਹਾ; ਨਾਵੈ ਬਲਿ ਜਾਉ॥

੧੦੧੬. ਕੱਲਰ, ਬੱਾਗਾ, ਕੱਜਲੁ- ਕਲਰ ਖੇਤੀ. ਤਰਵਰ ਕੰਠੇ; ਬਾਗਾ ਪਹਿਰਹਿ. ਕਜਲੁ ਝਰੈ॥) ਪੈੱਸੈ - ਏਹੁ ਸੰਸਾਰੁ. ਤਿਸੈ ਕੀ ਕੋਠੀ; ਜੋ ਪੈਸੈ. ਸੋ ਗਰਬਿ ਜਰੈ॥) ਦੁਰ॒ਮੱਤਿ- ਗੁਰਮਤਿ; ਵਿਚਹੁ ਦੁਰਮਤਿ ਖੋਵੈ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਮਿਲਿਐ, ਮਰੈ ਮੰਦਾ; ਹੋਵੈ ਗਿਆਨ ਬੀਚਾਰੀ ਜੀਉ॥ ਅਗਮ ਨਿਗਮੁ ਪੋਲੇ- ਅਗਮ ਨਿਗਮੁ; ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਿਖਾਇਆ॥

੧੦੧੭. ਰਿਧਿ ਸਿਧਿ ਨਵ ਨਿਧਿ ਜਾ ਕੈ; ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪਰਵਾਹ॥) ਸਰਬਸੁ ਪੋਲਾ ਮਿਲਵਾਂ- ਬਲ ਬੁਧਿ ਸੁਧਿ ਪਰਾਣ ਸਰਬਸੁ; ਸੰਤਨਾ ਕੀ ਰਾਸਿ॥

੧੦੧੮. ਸੁ॒ਕ੍ਰਿਤ। ਸੰ॒ਲਗਨ ਪੋਲਾ- ਊਚ ਨੀਚ ਬਿਕਾਰ ਸੁਕ੍ਰਿਤ; ਸੰਲਗਨ ਸਭ ਸੁਖ ਛਤ੍ਰ॥) ਇੱਕ ਸਮਾਨ[੧]। ਸਮਤ ਪੋਲਾ- ਮਿਤ੍ਰ ਸਤ੍ਰੁ ਨ ਕਛੂ ਜਾਨੈ; ਸਰਬ ਜੀਅ ਸਮਤ[੧]॥) ਚਾਂਦਨਾ ਚਾਂਦਨੁ- ਚਾਦਨਾ. ਚਾਦਨੁ ਆਂਗਨਿ; ਪ੍ਰਭ ਜੀਉ ਅੰਤਰਿ ਚਾਦਨਾ॥

੧੦੧੯. ਜੀਵਨਾ, ਸਫਲ ਜੀਵਨ; ਸੁਨਿ ਹਰਿ, ਜਪਿ ਜਪਿ ਸਦ ਜੀਵਨਾ॥) ਦੁਖੀ[੧]। ਮੱਾਤਿਆ- ਮਾਤਿਆ. ਹਰਿ ਰਸ ਮਹਿ ਰਾਤੇ; ਤਿਸੁ. ਬਹੁੜਿ ਨ ਕਬਹੂ, ਅਉਖੀਵਨਾ[੧]॥ ਗ੍ਰਿਹ ਰਾਜ

ਮਹਿ; ਨਰਕੁ. ਉਦਾਸ ਕਰੋਧਾ॥) ਅ॒ਕਥ ਕਥਾ ਪੋਲੇ– ਅਕਥ ਕਥਾ ਅਗੋਚਰ; ਨਹੀ ਜਾਪੈ॥) ਵਾਂਗੀ– ਬੁੱਝਾਏ ਬੂੱਝੈ– ਜਿਸਹਿ ਬੁਝਾਏ ਸੋਈ ਬੂਝੈ; ਓਹੁ ਬਾਲਕ ਵਾਗੀ ਪਾਲੀਐ॥) ਕਰਨ ਵਾਲੇ[2]। ਕਰੇਂਦੜ ਮੁੱਠੇ– ਪਾਪ ਕਰੇਦੜ[2]; ਸਰਪਰ ਮੁਠੇ॥) ਇਕੱਠੇ– ਬਿਰਧੈ ਹੇਠਿ; ਸਭਿ ਜੰਤ ਇਕਠੇ॥) ਅਸਤੁ ਪੋਲਾ। ਚੱਲੇ– ਅਸਤੁ ਉਦੋਤੁ ਭਇਆ. ਉਠਿ ਚਲੇ; ਜਿਉ ਜਿਉ ਅਉਧ ਵਿਹਾਣੀਆ॥) ਕੋਹ[3] ਦਿਤੇ। ਕੁੱਠੇ– ਅਜਰਾਈਲਿ; ਫੜੇ ਫੜਿ ਕੁਠੇ[3]॥

੧੦੨੦ . ਖੁੱਸਿ ਖੁੱਸਿ– ਖੁਸਿ ਖੁਸਿ ਲੈਦਾ; ਵਸਤੁ ਪਰਾਈ॥) ਜੰਮਿ ਜੰਮਿ– ਜਮਿ ਜਮਿ ਮਰੈ; ਮਰੈ ਫਿਰਿ ਜੰਮੈ॥) ਖੇ੍ਲੁ ਰੁੱਠ ਤੁੱਠਾ– ਦੁਨੀਆ ਖੇਲੁ ਬੁਰਾ; ਰੁਠ ਤੁਠਾ॥) ਸੰਤੋਖ[1] ਵਾਲੇ। ਧੱਕੇ[2] ਖਾਂਦਾ। ਵੱਤੈ– ਸਿਦਕੁ ਸਬੂਰੀ[1] ਸੰਤੁ. ਨ ਮਿਲਿਓ; ਵਤੈ[2]. ਆਪਣ ਭਾਣੀਆ॥) ਮਉਲਾ ਪੋਲਾ। ਖੇ੍ਲ– ਮਉਲਾ; ਖੇਲ ਕਰੇ ਸਭਿ ਆਪੇ॥) ਗੀਤ[3] ਜਸ[3]– ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮ ਦਾਨੁ. ਨਾਨਕ ਕਉ; ਗੁਣ ਗੀਤਾ[3]. ਨਿਤ ਵਖਾਣੀਆ॥) ਪਾਸਾ ਪੋਲਾ– ਆਪੇ ਪਾਸਾ; ਆਪੇ ਸਾਰੀ॥) ਫੁੱਲੁ– ਆਪੇ ਭਵਰੁ; ਫੁਲੁ ਫਲੁ ਤਰਵਰੁ॥) ਮੱਛੁ, ਕੱਛੁ– ਆਪੇ ਮਛੁ ਕਛੁ ਕਰਣੀ ਕਰੁ; ਤੇਰਾ ਰੂਪੁ. ਨ ਲਖਣਾ ਜਾਈ ਹੇ॥

੧੦੨੧. ਕਸਵੱਟੀ[1] ਇਮਤਿਹਾਨ[1] ਤੋਂ। ਕਸਿ ਪੋਲਾ– ਆਪੇ ਕਿਸ ਹੀ, ਕਸਿ[1] ਬਖਸੇ; ਆਪੇ ਦੇ. ਲੈ ਭਾਈ ਹੇ॥) ਧਰਮ ਰੂਪ ਧਨੁਖ[2]। ਬਰਾਬਰ[3]। ਪ੍ਰੇਮ ਰੂਪੀ ਤੀਰ[4]– ਆਪੇ ਧਨਖੁ[2]; ਆਪੇ ਸਰ[3] ਬਾਣਾ[4]॥) ਮਾਤਾ ਪੋਲਾ– ਉਦਰ ਸੰਜੋਗੀ; ਧਰਤੀ ਮਾਤਾ॥) ਜਾਲਾ ਪੋਲਾ– ਆਪੇ ਮਛੁਲੀ; ਆਪੇ ਜਾਲਾ॥) ਨਿਰਭਉ ਤਾੜੀ ਰੂਪੀ ਅਫ਼ੁਰ ਉਜਾੜ[5] 'ਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਬ੍ਰਹਮ ਜੀ– ਆਪੇ ਵੇਬਾਣੀ[5] ਨਿਰੰਕਾਰੀ; ਨਿਰਭਉ ਤਾੜੀ ਲਾਈ ਹੇ॥ ਸਬਦੁ ਸਹਜ ਰਸੁ; ਅੰਤਰਿ ਮਾਨੇ॥) ਕਤੇਬੀਂ– ਬੇਦ ਕਤੇਬੀ; ਭੇਦੁ ਨ ਜਾਤਾ॥

੧੦੨੨. ਬਿਲਲਾਂਦੀ– ਹੋਰ ਕੇਤੀ. ਦਰਿ ਦੀਸੈ ਬਿਲਲਾਦੀ; ਮੈ. ਗਣਤ ਨ ਆਵੈ ਕਾਈ ਹੇ॥) ਦੁਰ॒ਮੱਤਿ। ਅੰਨ੍ਹੀ– ਦੂਜੀ ਦੁਰਮਤਿ; ਅੰਨੀ ਬੋਲੀ॥) ਕੱਚੀ। ਚੋਲੀ ਪੋਲਾ– ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਕੀ; ਕਚੀ ਚੋਲੀ॥) ਘਰਿ ਵਰੁ, ਸਹਜੁ ਨ ਜਾਣੈ ਛੋਹਰਿ; ਬਿਨੁ ਪਿਰ, ਨੀਦ ਨ ਪਾਈ ਹੇ॥) ਭੜ[1] ਭੜ[1] ਕਰਕੇ ਸੜਦਾ ਹੈ ਵਾ ਕ੍ਰੋਧ ਨਾਲ ਚੌਂਕ ਉੱਠਦਾ ਹੈ– ਅੰਤਰਿ ਅਗਨਿ; ਜਲੈ ਭੜਕਾਰੇ[1]॥) ਤੱਕੇ ਕੁੰਡਾਂ– ਮਨਮੁਖੁ ਤਕੇ; ਕੁੰਡਾ ਚਾਰੇ॥) ਮਾਂ ਬਿੰਦੁ– ਮਾ ਕੀ ਰਕਤੁ; ਪਿਤਾ ਬਿਦੁ ਧਾਰਾ॥) ਪ੍ਰਲੋਕ[2] ਚੱਲਣਾ– ਕਿਉ ਰਹੀਐ; ਚਲਣਾ ਪਰਥਾਏ[2]॥

੧੦੨੩. ਗੁਰੂ ਅਵਤਾਰ'ਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਕੇ, ਇਹ ਅਪਨੀ ਅਮੋਲਕ ਕੀਮਤਿ ਆਪੇ ਪਾਈ॥ ਹੈ:– ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਬਖ਼ਸ਼ੀ। ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਦੇ ਘੋਰ ਭਿਆਨਕ ਅਤਿਆਚਾਰ ਜ਼ੁਲਮ ਕਰਨ ਤੋਂ, ਉੱਬਲਦੀ ਦੇਗ਼'ਚ ਬੈਠੇ, ਤੱਤੇ ਰੇਤੇ 'ਤੇ ਬੈਠੇ, ਤੱਤਾ ਰੇਤਾ ਆਪਣੇ ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਸ਼ੁਭ ਸੱਚੇ ਸੁੱਚੇ ਉੱਚੇ ਮਹਾਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਸੀਸ'ਤੇ ਪੁਆਇਆ। ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਨੌਵੇਂ ਜਾਮੇ ਅੰਦਰ ਲੋਹੇ ਦੇ ਤੰਗ ਪਿੰਜਰੇ'ਚ, ਤਿੱਖੇ ਕਿੱਲਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਬੈਠ ਕੇ, ਦੁੱਖ ਭੁੱਖ ਕਸ਼ਟ ਕੁਬੋਲ ਸਹਾਰ ਕੇ, ਵੈਰਾਗਮਈ ਬਾਣੀ ਉਚਾਰੀ– ਸਚੈ ਊਪਰਿ. ਅਵਰ ਨ ਦੀਸੈ; ਸਾਚੇ ਕੀਮਤਿ[1] ਪਾਈ ਹੇ[1]॥) ਪਾਤਾਲੀਂ ਪੁਰੀ॒ਈਂ– ਖੰਡੀ ਬ੍ਰਹਮੰਡੀ ਪਾਤਾਲੀ ਪੁਰੀਈ; ਤ੍ਰਿਭਵਣ ਤਾੜੀ ਲਾਈ ਹੇ॥) ਨੱਗਰੀ ਸੱਚਾਵਾ– ਸਾਚੀ ਨਗਰੀ; ਤਖਤੁ ਸਚਾਵਾ॥) ਕ੍ਰਮਣ[1]– ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਸੰਗੀ; ਭਉ ਨ ਭਰਾਤੀ[1]॥) ਰੱਜੇ– ਸ੍ਰਵਣ ਸ੍ਰੋਤ ਰਜੇ, ਗੁਰਬਾਣੀ; ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਮਿਲਾਈ ਹੇ॥ ਰਖਿ ਰਖਿ ਪੈਰ; ਧਰੇ ਪਉ ਧਰਣਾ॥) ਮੰਨੇ– ਗੁਰ ਕਾ ਸਬਦੁ ਮਨੇ; ਸੋ ਸੂਰਾ॥) ਮਨਿ ਮੁਖਿ ਸਾਚੁ, ਭਰਮ ਭਉ ਭੰਜਨੁ; ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਾਚੁ ਸਖਾਈ ਹੇ॥) ਬਾਂਧੇ ਬਾਂਧੇ ਸੋੱਝੀ ਬੂੱਝ– ਬਾਧੇ ਆਵਹਿ ਬਾਧੇ ਜਾਵਹਿ; ਸੋਝੀ ਬੂਝ. ਨ ਕਾਈ ਹੇ॥) ਅੱਧੀ– ਦਇਆ

ਦੁਆਪੁਰਿ; ਅਧੀ ਹੋਈ॥)

੧੦੨੪. ਕਾਰਣ[੧]– ਰਾਜੇ ਧਰਮੁ ਕਰਹਿ; ਪਰਥਾਏ[੧]॥) ਹਠਿ ਪੋਲਾ। ਨਿ=ਗ੍ਰਹਿ ਅ=ਪਤੀਜ– ਹਠਿ ਨਿਗ੍ਰਹਿ, ਅਪਤੀਜੁ ਨ ਭੀਜੈ; ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਗੁਰ, ਕਿਨਿ ਪਤਿ ਪਾਈ ਹੇ॥) ਕਲ ਪੋਲਾ– ਕਲੀ ਕਾਲ ਮਹਿ; ਇਕ ਕਲ ਰਾਖੀ॥ ਦੇਦੇ, ਤੋਟਿ ਨ ਆਵੈ; ਸਾਚੇ॥) ਮੁੱਕਰਿ ਪਉਂਦੇ– ਲੈ ਲੈ; ਮੁਕਰਿ ਪਉਦੇ ਕਾਚੇ॥) ਠੱਗੀ ਠੱਗਵਾੜੀ– ਕੂੜਿ ਮੁਠੀ; ਠਗੀ ਠਗਵਾੜੀ॥

੧੦੨੫. ਦਾਤੀਂ– ਸਾਚੇ ਸਾਹਿਬ. ਤੋਟਿ ਨ ਦਾਤੀ; ਸਗਲੀ. ਤਿਨਹਿ ਉਪਾਈ ਹੇ॥ ਭਗਤਿ ਭਾਉ. ਗੁਰ ਕੀ ਮਤਿ ਪੂਰੀ; ਅਨਹਦਿ ਸਬਦਿ ਲਖਾਈ ਹੇ॥) ਨਾਂਗੇ– ਇਕਿ ਨਾਗੇ ਭੂਖੇ; ਭਵਹਿ ਭਵਾਏ॥) ਮਨਮੁਖਿ. ਰਾਮੁ ਨ ਜਪੈ; ਅਵਾਈ॥) ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਉਛੱਲ[੧] ਕੇ। ਉੱਛਾਹਾੜਾ– ਕੂੜੁ ਮਾਰੇ; ਕਾਲੁ ਉਛਾਹਾੜਾ[੧]॥

੧੦੨੬. ਪੜਿ੍ ਪੜਿ੍ ਦੱਝਹਿ ਸਾਂਤਿ– ਪੜਿ ਪੜਿ ਦਝਹਿ; ਸਾਤਿ ਨ ਆਈ॥) ਹਉਮੈ ਧੰਧੁ; ਛੋਡਹੁ ਲੰਪਟਾਈ॥) ਬਿਮਲ ਪੋਲਾ– ਆਗੈ. ਬਿਮਲ ਨਦੀ; ਅਗਨਿ ਬਿਖੁ ਝੇਲਾ॥) ਭੜਾਕੇ[੧] ਹੀ ਭੜਾਕੇ[੧] ਮਾਰ ੨ ਕੇ। ਤਿਸ 'ਚ ਪੈ[੨] ਕੇ। ਪੜਿ ਝਾੜੇ ਹਲੰਤ ਨ ਲਾਉ। ਦੱਝਹਿ– ਭੜ[੧] ਭੜ[੧] ਅਗਨਿ ਸਾਗਰੁ ਦੇ ਲਹਰੀ; ਪੜਿ[੨] ਦਝਹਿ. ਮਨਮੁਖ ਤਾਈ ਹੇ॥ ਗੁਰ ਪਹਿ ਮੁਕਤਿ; ਦਾਨੁ ਦੇ ਭਾਣੈ॥) ਬਾਂਧੇ– ਬਾਧੇ. ਮੁਕਤਿ ਨਾਹੀ, ਨਰ ਨਿੰਦਕ; ਡੂਬਹਿ. ਨਿੰਦ ਪਰਾਈ ਹੇ॥) ਪਿੱਤਰਾਂ– ਆਪਿ ਤਰੈ; ਜਨੁ ਪਿਤਰਾ ਤਾਰੇ॥ ਧੁੰਧੂਕਾਰਿ ਨਿਰਾਲਮੁ ਬੈਠਾ; ਨਾ ਤਦਿ. ਧੰਧੁ ਪਸਾਰਾ ਹੇ॥) ਚਾਰੇ[੩]। ਜੁੱਗ– ਗੁਪਤੇ ਬੂਝਹੁ; ਜੁਗ ਚਤੁਆਰੇ[੩]॥ ਪਉਣੁ ਪਾਣੀ ਅਗਨੀ ਮਿਲਿ; ਜੀਆ॥

੧੦੨੭. ਗਥੁ ਪੋਲਾ, ਗ=ਇਆ– ਵਿਣੁ ਨਾਵੈ; ਗਥੁ ਗਇਆ ਗਵਾਏ॥) ਹਰਿ ਸਾ ਮੀਤੁ ਨਾਹੀ; ਮੈ ਕੋਈ॥ ਸਾਗਰ ਮਹਿ; ਰਤਨ ਲਾਲ ਬਹੁ ਸਾਰੇ॥ ਮੋਤੀ ਮਾਣਕ ਹੀਰਾ ਹਰਿ ਜਸੁ; ਗਾਵਤ ਮਨੁ ਤਨੁ ਭੀਨਾ ਹੇ॥) ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦਾ ਮਤਿ, ਸਭ ਨੂੰ ਤਾਰਣ[੧] ਵਾਲਾ ਹੈ– ਸਤਿਗੁਰ ਮਤਿ ਤਾਰੇ ਤਾਰਣਹਾਰਾ[੧]; ਮੇਲਿ ਲਏ ਰੰਗਿ ਲੀਨਾ ਹੇ॥

੧੦੨੮. ਮਹੱਲਹੁ– ਦਰਸਨੁ ਪਾਵਹੁ; ਸਹਜਿ ਮਹਲਹੁ॥

੧੦੨੯. ਬਿਖੁ ਪੋਲਾ, ਝੱਾਲਾ– ਸੂਰਜੁ ਤਪੈ; ਅਗਨਿ ਬਿਖੁ ਝਾਲਾ॥) ਅ=ਪਤ ਪੋਲਾ– ਅਪਤੁ ਪਸੂ; ਮਨਮੁਖੁ ਬੇਤਾਲਾ॥) ਪੁੱਤ੍ ਕ=ਲਤ੍ ਜੱਗਿ– ਪੁਤ੍ ਕਲਤ੍ ਜਗਿ; ਹੇਤੁ ਪਿਆਰਾ॥) ਪੜਿ ਪੜਿ ਝਾੜਿਆਂ ਪੈਰ ਹਲੰਤ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ– ਮਨਮੁਖੁ ਦਾਝੈ; ਪੜਿ ਪੜਿ ਭਾਹੀ॥) ਗੱ=ਡਈ– ਕੰਡਾ. ਪਾਇ ਨ ਗਡਈ ਮੂਲੇ; ਜਿਸੁ. ਸਤਿਗੁਰੁ ਰਾਖਣਹਾਰਾ ਹੇ॥) ਨਾਲੇ ਪੋਲਾ– ਮਾਇਆ ਬਿਖੁ; ਭੁਇਅੰਗਮ ਨਾਲੇ॥) ਗਾਲੇ ਪੋਲਾ– ਇਨਿ ਦੁਬਿਧਾ; ਘਰ ਬਹੁਤੇ ਗਾਲੇ॥ ਮਨਮੁਖੁ ਪਾਥਰੁ ਸੈਲੁ; ਨ ਭੀਜੈ॥) ਕੂੱਕਰ ਵਾਂਗ ਕੌੜੇ ਕ੍ਰੋਧ ਹੰਕਾਰ ਵਿਕਾਰ ਦੇ ਬਚਨ ਭਉਂਕ[੧] ੨ ਕੇ, ਜਮ ਪੁਰੀ ਜੂਨਾਂ 'ਚ ਭਉ[੩] ਭਉ[੪] ਕੇ, ਭੈਭੀਤ[੫] ਹੋ ਕੇ, ਬਾਰ ੨ ਮਰਦਾ[੨] ਹੈ– ਭਉਕਿ[੧] ਮਰਹਿ[੨]; ਭਉ[੩] ਭਉ[੪] ਭਉਹਾਰਾ[੫]॥) ਪੈ[੩] ਕੇ– ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਦੇ; ਸਰਣਿ ਪਰੇਕੈ[੩]॥

੧੦੩੦. ਘਰਿ ਰਹੁ; ਰੇ ਮਨ ਮੁਗਧ ਇਆਨੇ॥) ਸਭਾ ਪੋਲਾ– ਸੰਤ ਸਭਾ ਮਹਿ; ਇਹੁ ਰਸੁ ਟੋਲਹੁ॥) ਬਿਨੁ ਗੁਰ; ਸਾਕਤੁ. ਕਹੁ ਕੋ ਤਰਿਆ॥

੧੦੩੧. ਜੱਗਜੀਵਨ– ਅੰਤਰਿ ਜੋਤਿ ਭਲੀ; ਜਗਜੀਵਨ॥ ਪਵਣੈ ਪਾਣੀ ਅਗਨੀ; ਜੀਉ ਪਾਇਆ॥) ਜੀਵ ਹੱਤਿਆ, ਕਾਮ, ਮੋਹ, ਲੋਭ। ਭਿਆਨਕ[੨] ਚਾਰਿ ਨਦੀਆਂ[੧]– ਚਾਰਿ ਨਦੀ[੧] ਅਗਨੀ; ਅਸਰਾਲਾ[੨]॥) ਪਾਣੀ[੧] ਅਗਨੀ[੨] ਹਵਾ[੩]– ਅਪੁ[੧] ਤੇਜੁ[੨] ਵਾਇ[੩]; ਪ੍ਰਿਥਮੀ ਆਕਾਸਾ॥

੧੦੩੨. ਗੁਰਬਾਣੀ ਸਿਉ ਪ੍ਰੀਤਿ ਹੀ ਸ੍ਰੇਸਟ ਦਰਸ਼ਨ ਮਿਲਣਾ[੧] ਹੈ– ਗੁਰਬਾਣੀ ਸਿਉ ਪ੍ਰੀਤਿ;

ਸੁਪਰਸਨੁ[੧]॥ ਨਾਨਕ. ਹਰਿ ਜਸੁ, ਹਰਿ ਜਨ ਕੀ ਸੰਗਤਿ ਦੀਜੈ; ਜਿਨ ਸਤਿਗੁਰੁ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਜਾਤਾ ਹੇ॥) ਜਿਨਿ ਧਰ ਚਕ੍ਰ; ਧਰੇ ਵੀਚਾਰੇ॥) ਵੇੱਕੀ ਵੇੱਕੀ- ਵੇਕੀ ਵੇਕੀ; ਜੰਤ ਉਪਾਏ॥) ਪੜ੍ਹਹਿ ਬਿਧਿ ਪੋਲਾ- ਪੜਹਿ ਮਨਮੁਖ; ਪਰੁ ਬਿਧਿ ਨਹੀ ਜਾਨਾ॥) ਸਉੱਦਾ- ਸਚੁ ਸਉਦਾ ਲੈ; ਗੁਰ ਵੀਚਾਰੀ॥) ਦੁੱਖਾਂ- ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਉਪਾਇ; ਦੁਖਾ ਸੁਖ ਦੀਏ॥) ਕੱਾਚੀਂ ਸਉੱਦੀਂ- ਕਾਚੀ ਸਉਦੀ; ਤੋਟਾ ਆਵੈ॥

੧੦੩੩. ਮਨਮੁਖੁ ਦੂਜੈ; ਬੋਲਿ ਨ ਜਾਣੈ॥) ਅੰਧੁਲੇ ਕੀ ਮਤਿ, ਅੰਧਲੀ ਬੋਲੀ; ਆਇ ਗਇਆ ਦੁਖੁ ਤਾਹਾ ਹੇ॥) ਸਚੀ ਕਰਣੀ; ਗੁਰ ਕੀ ਸਿਰ ਕਾਰਾ॥) ਪੂਜਾ ਪੋਲਾ- ਰਾਮ ਨਾਮੁ. ਘਟ ਅੰਤਰਿ ਪੂਜਾ; ਅਵਰੁ ਨ ਦੂਜਾ ਕਾਹਾ ਹੇ॥) ਮਹਿਮਾ[੧] ਸਜਾਉਣਾ[੨] ਕੀਤੀ ਹੀ- ਓੜੁ ਨ. ਕਥਨੈ; ਸਿਫਤਿ[੧] ਸਜਾਈ[੨]॥) ਨੱਗਰੁ ਨੱਗਰ ਗੜ੍- ਕਾਇਆ ਨਗਰੁ; ਨਗਰ ਗੜ ਅੰਦਰਿ॥) ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅਕਾਸ਼[੨] ਅੰਦਰ ਪੂਰਨ[੧] ਹਨ- ਸਾਚਾ ਵਾਸਾ; ਪੁਰਿ[੧] ਗਗਨੰਦਰਿ[੨]॥) ਸਾਰੇ ਦੱਦੇ ਨਾਲ- ਅਸਥਿਰੁ ਥਾਨੁ. ਸਦਾ ਨਿਰਮਾਇਲੁ; ਆਪੇ ਆਪੁ ਉਪਾਇਦਾ॥) ਬਜ਼ਾਰ[੩]। ਛੱਜੇ- ਅੰਦਰਿ ਕੋਟ; ਛਜੇ ਹਟਨਾਲੇ[੩]॥) ਬਲਦੀ ਜਲਿ ਨਿਵਰੈ ਕਿਰਪਾ ਤੇ; ਆਪੇ ਜਲ ਨਿਧਿ ਪਾਇਦਾ॥) ਪੰਜ[੪] ਇੰਦ੍ਰੇ। ਉੱਡਰਿ- ਪੰਖੀ ਪੰਚ[੪]; ਉਡਰਿ ਨਹੀ ਧਾਵਹਿ॥ ਝਿਲਮਿਲਿ ਝਿਲਕੈ; ਚੰਦੁ ਨ ਤਾਰਾ॥) ਅਕਾਸ਼[੫]। ਨ ਦੇਲ੍ਹੀ ਦੀਪਕ- ਸੂਰਜ ਕਿਰਣਿ ਨ ਬਿਜੁਲਿ ਗੈਣਾਰਾ[੫]॥) ਅ੍ਕਥੀ ਪੋਲਾ- ਅਕਥੀ ਕਥਉ. ਚਿਹਨੁ ਨਹੀ ਕੋਈ; ਪੂਰਿ ਰਹਿਆ ਮਨਿ ਭਾਇਦਾ॥ ੮॥ ਅਨਹਦ ਰੁਣ ਝੁਣਕਾਰੁ, ਸਦਾ ਧੁਨਿ; ਨਿਰਭਉ ਕੈ ਘਰਿ. ਵਾਇਦਾ॥

੧੦੩੪. ਕਰਮੁ ਧਰਮੁ ਸਚੁ; ਹਾਥਿ ਤੁਮਾਰੈ॥) ਸੱਚਖੰਡ[੧]। ਸਤਿਸੰਗਤਿ[੧]- ਦੇਖਹਿ ਆਪਿ; ਬੈਸਿ ਬਿਜਮੰਦਰਿ[੧]॥

੧੦੩੫. ਪੱਲੈ- ਪਲੈ ਸਾਚੁ; ਸਚੇ ਸਚਿਆਰਾ॥ ਆਪੇ ਮੁਕਤਿ ਦਾਨੁ, ਮੁਕਤੀ ਸਰੁ; ਮਮਤਾ ਮੋਹੁ ਚੁਕਾਇਦਾ॥) ਗਿਣਤੀ[੧] ਅਨ-ਗਿਣਤ[੨] - ਅਰਬਦ[੧] ਨਰਬਦ[੨]; ਧੁੰਧੂਕਾਰਾ॥ ਖੰਡ ਪਤਾਲ, ਸਪਤ ਨਹੀ ਸਾਗਰ; ਨਦੀ. ਨ ਨੀਰੁ ਵਹਾਇਦਾ॥) ਨਾਸ[੩] ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕਾਲ[੪]। ਨਹੀ ਦੇਲ੍ਹੀ ਦੀਪਕ- ਦੋਜਕੁ ਭਿਸਤੁ ਨਹੀ ਖੈ[੩] ਕਾਲਾ[੪]॥ ਨਾ ਤਦਿ; ਜਤੀ ਸਤੀ ਬਨਵਾਸੀ॥) ਕਾਨੁ- ਗੋਪੀ ਕਾਨੁ ਨ ਗਊ ਗੁਆਲਾ॥ ਨਾ ਤਦਿ ਗੋਰਖੁ; ਨਾ ਮਾਛਿੰਦੋ॥

੧੦੩੬. ਪਰਗਟੀ੍ਆਇਦਾ- ਖੰਡ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਪਾਤਾਲ ਅਰੰਭੇ; ਗੁਪਤਹੁ ਪਰਗਟੀਆਇਦਾ॥) ਗੜ੍। ਪਟਣ ਪੋਲਾ- ਗੜ ਮਹਿ; ਹਾਟ ਪਟਣ ਵਾਪਾਰਾ॥

੧੦੩੭. ਚੋਬਦਾਰ[੧], ਚੌਰਦਾਰ[੨]- ਨੇਬ[੧] ਖਵਾਸ[੨]; ਭਲਾ ਦਰਵਾਜਾ॥) ਔਸ਼ਧੀ[੪]। ਨੱਗਰ- ਸਤੁ ਸੰਤੋਖੁ; ਨਗਰ ਮਹਿ ਕਾਰੀ[੪]॥) ਗੜ੍। ਰਾਜੇ ਪੋਲਾ- ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਉਪਾਇ; ਕਾਇਆ ਗੜ ਰਾਜੇ॥) ਥੰਮ੍ਹਾ, ਕਲ ਪੋਲਾ- ਬਿਨੁ ਥੰਮਾ ਰਾਖੇ; ਸਚੁ ਕਲ ਪਾਏ॥) ਸੁਖਾਂ- ਓਪਤਿ ਖਪਤਿ; ਸੁਖਾ ਦੁਖ ਦੀਏ॥

੧੦੩੮. ਰਿਗੁ ਸ਼ੁੱਧ ਪੋਲਾ, ਅ੍ਥਰਬਣੁ- ਸਾਮ ਵੇਦੁ ਰਿਗੁ; ਜੁਜਰੁ ਅਥਰਬਣੁ॥) ਰਜ ਤਮ ਸਤ ਕਲ; ਤੇਰੀ ਛਾਇਆ॥ ਇਸੁ ਮਨ ਮਾਇਆ ਕਉ; ਨੇਹੁ ਘਨੇਰਾ॥) ਬੁਢੇਪੇ ਰਹਿਤ, ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ[੧]- ਅਜਰਾ੍ਵਰ- ਨਾ ਤਿਸੁ ਓਪਤਿ ਖਪਤਿ, ਕੁਲ ਜਾਤੀ; ਓਹੁ ਅਜਰਾਵਰੁ[੧] ਮਨਿ ਭਾਇਆ॥ ਊਤਮ ਜਨ ਸੰਤ ਭਲੇ; ਹਰਿ ਪਿਆਰੇ॥)

੧੦੩੯. ਆਤਮ ਰਾਮ ਪਾਏ; ਸੁਖੁ ਥੀਆ॥ ਆਪਿ ਤਰਹਿ. ਸੰਗਤਿ ਕੁਲ ਤਾਰਹਿ; ਤਿਨ ਸਫਲ ਜਨਮੁ, ਜਗਿ ਆਇਆ॥) ਮਹਿਲਾਂ[੧] ਦੇ ਮਾਲਕ- ਕਾਇਆ ਗੜ ਮਹਲ, ਮਹਲੀ[੧] ਪ੍ਰਭੁ ਸਾਚਾ; ਸਚੁ ਸਾਚਾ ਤਖਤੁ ਰਚਾਇਆ॥

੧੦੪੦. ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਗਰਦਨਿ ਮਾਰੇ ਸਜ਼ਾ ਸੀ, ਜਿਸ 'ਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਗਰਦਨਿ ਤਲਵਾਰ ਨਾਲ ਵੱਢਦੇ ਸਨ। ਕਾਮੁ ਕ੍ਰੋਧੁ.ਦੀ ਮੰਦ ਵਾਸ਼ਨਾ ਰੂਪੀ ਗਰਦਨਿ (ਲੈ) ਫੜ ਕੇ, ਪ੍ਰੇਮਾ-ਭਗਤੀ ਰੂਪੀ ਤਲਵਾਰ ਦੀ, ਬੰਦਗੀ ਰੂਪੀ ਧਾਰ ਨਾਲ ਵੱਢ ਦਿਤੀ- ਕਾਮੁ ਕ੍ਰੋਧੁ. ਲੈ ਗਰਦਨਿ ਮਾਰੇ; ਹਉਮੈ ਲੋਭੁ ਚੁਕਾਇਆ॥ ਜੋਗੀ; ਸਬਦੁ ਅਨਾਹਦੁ ਵਾਵੈ॥ ਕਾਲੈ ਕਵਲੁ; ਨਿਰੰਜਨੁ ਜਾਣੈ॥) ਕਲਪਣਾ ਰਹਿਤ ਬ੍ਰਹਮ[੧]। ਅਕਲੁ ਪੋਲਾ- ਅਕਲੁ[੧] ਗਾਇ; ਜਮ ਤੇ ਕਿਆ ਡਰੀਐ॥) ਜਿਤੈ ਪੋਲਾ- ਸਚੁ ਗੁਰ ਸਬਦੁ; ਜਿਤੈ ਲਗਿ ਤਰਣਾ॥ ਬਿਨੁ ਗੁਰ. ਮੁਕਤਿ ਨ; ਆਵੈ ਜਾਵੈ॥

੧੦੪੧. ਝੂਠੀ; ਜਗ ਹਿਤ ਕੀ ਚਤੁਰਾਈ॥) ਚੱਲਹਿ- ਨਾਮੁ ਵਿਸਾਰਿ, ਚਲਹਿ ਅਭਿਮਾਨੀ; ਉਪਜੈ ਬਿਨਸਿ ਖਪਾਇਆ॥) ਜਮਨਾ ਕਿਨਾਰੇ ਮਥਰਾ ਪਾਸ ਪਰਬਤ[੧]। ਗੋ॒ਵਰਧਨ- ਗੁਰਮਤਿ; ਕ੍ਰਿਸਨਿ ਗੋਵਰਧਨ[੧] ਧਾਰੇ॥ ਗੁਰਮਤਿ; ਸਾਇਰਿ ਪਾਹਣ ਤਾਰੇ॥) ਅ॒ਕੁਲ ਪੋਲਾ- ਜਮ ਕੇ ਫਾਹੇ. ਕਾਟਹਿ ਹਰਿ ਜਪਿ; ਅਕੁਲ ਨਿਰੰਜਨੁ ਪਾਇਆ॥ ਗੁਰਮਤਿ ਲੇਹੁ. ਪਰਮਪਦੁ ਪਾਈਐ; ਨਾਨਕ ਗੁਰਿ. ਭਰਮੁ ਚੁਕਾਇਆ॥ ੧੦॥ ਗੁਰਮਤਿ; ਪੰਚ ਸਖੇ ਗੁਰਭਾਈ॥ ਗੁਰਮਤਿ; ਅਗਨਿ ਨਿਵਾਰਿ ਸਮਾਈ॥) ਜੱਗਜੀਵਨ ਅ॒ਲਖੁ ਪੋਲਾ- ਮਨਿ ਮੁਖਿ ਨਾਮੁ ਜਪਹੁ ਜਗਜੀਵਨ; ਰਿਦ ਅੰਤਰਿ ਅਲਖੁ ਲਖਾਇਆ॥ ਨਿਸਿ ਦਾਮਨਿ, ਜਿਉ ਚਮਕਿ; ਚੰਦਾਇਣੁ ਦੇਖੈ॥

੧੦੪੨. ਹਰਿ ਜਪਤੇ; ਮਨੁ ਮਨ ਤੇ, ਧੀਰਾ॥) ਦੁ॒ਘਟ ਪੋਲਾ- ਦੁਘਟ ਘਟ, ਭਉ ਭੰਜਨੁ ਪਾਈਐ; ਬਾਹੁੜਿ. ਜਨਮਿ ਨ ਜਾਇਆ॥) ਵਾਕਾਂ[੧] ਅਨੁਸਾਰ- ਜਿਨਿ ਜਪੁ ਜਪਿਓ; ਸਤਿਗੁਰ ਮਤਿ ਵਾਕੇ[੧]॥) ਪਗ ਪੋਲਾ- ਜਮਕੰਕਰ ਕਾਲੁ; ਸੇਵਕ ਪਗ ਤਾ ਕੇ॥ ਅੰਤਰੁ ਦੇਖਿ ਨਿਰੰਤਰਿ ਬੂਝੈ; ਅਨਤ. ਨ ਮਨੁ ਡੋਲਾਇਆ॥) ਅ॒ਲਿਪਤੁ ਚੱਲਤੇ- ਰਹੈ ਅਲਿਪਤੁ; ਚਲਤੇ ਘਰਿ ਆਣੈ॥ ਕੁਦਰਤਿ ਕਰਨੈਹਾਰ; ਅਪਾਰਾ॥) ਕੋਈ[੨]- ਕੀਤੇ ਕਾ; ਨਾਹੀ ਕਿਹੁ[੨] ਚਾਰਾ॥) ਅ॒ਦ੍ਰਿਸਟ- ਅਦ੍ਰਿਸਟ ਅਗੋਚਰੁ; ਨਾਮੁ ਅਪਾਰਾ॥

੧੦੪੩. ਬਿਖਿਆ ਮਲੁ ਜਾਇ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰਿ ਨਾਵਹੁ; ਗੁਰ ਸਰ ਸੰਤੋਖੁ, ਪਾਇਆ॥) ਕੱਾਨਾਂ- ਇਕ ਬਹਿ ਸੁਨਹਿ; ਸੁਨਾਵਹਿ ਕਾਨਾਂ॥ ਤੀਰਥ ਵਰਤ ਨੇਮ ਕਰਹਿ; ਉਦਿਆਨਾ॥ ਰੇਚਕ ਕੁੰਭਕ ਪੂਰਕ; ਮਨ ਹਾਠੀ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਬੂਝੈ ਕੋ; ਵੀਚਾਰਾ॥

੧੦੪੪. ਗੁਰ ਤੇ; ਗਿਆਨੁ, ਨਾਮ ਰਤਨੁ ਪਾਇਆ॥ ਏਕੋ ਏਕੁ; ਵਰਤੈ ਸਭੁ ਸੋਈ॥

੧੦੪੫. ਸਭਨਾ. ਰਿਜਕੁ ਸਮਾਹੇ ਆਪੇ; ਕੀਮਤਿ ਹੋਰ. ਨ ਹੋਈ ਹੇ॥ ਸਚਾ ਹੁਕਮੁ. ਸਚਾ ਪਾਸਾਰਾ; ਹੋਰਨਿ. ਹੁਕਮੁ ਨ ਹੋਈ ਹੇ॥ ਕਾਇਆ ਕੁਟੰਬੁ ਮੋਹੁ; ਨ ਬੂਝੈ॥ ਜਨਮਤ. ਕੀ ਨ ਮੂਓ; ਆਭਾਗਾ॥

੧੦੪੬. ਏਕੋ ਅਮਰੁ. ਏਕਾ ਪਤਿਸਾਹੀ; ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ. ਸਿਰਿ ਕਾਰ ਬਣਾਈ ਹੇ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ; ਨਾਮਿ ਮਿਲੈ ਵਡਿਆਈ॥ ਸਤਿਗੁਰੁ ਆਖਿ ਸੁਣਾਏ; ਸੂਰਾ॥ ਮਨਮੁਖ; ਸੇਵਿ ਨ ਜਾਣਨਿ ਕਾਚੇ॥

੧੦੪੭. ਮਨਮੁਖ ਸਹਸਾ; ਬੂਝ ਨ ਪਾਈ॥

੧੦੪੮. ਬਰਾਬਰ[੧]- ਦੇਹੀ ਕਾਚੀ; ਕਾਗਦ ਮਿਕਦਾਰਾ[੧]॥ ਬੂੰਦ ਪਵੈ ਬਿਨਸੈ; ਢਹਤ. ਨ ਲਾਗੈ ਬਾਰਾ॥ ਕਾਮਿ ਕ੍ਰੋਧਿ ਭਰੇ; ਹਮ ਅਪਰਾਧੀ॥ ਡੁਬਦੇ ਪਾਥਰ. ਮੇਲਿ ਲੈਹੁ, ਤੁਮ ਆਪੇ; ਸਾਚੁ ਨਾਮੁ ਅਬਿਨਾਸੀ ਹੇ॥ ਹਰਿ ਜੀਉ; ਅਵਗਣਿਆਰੇ ਨੋ ਗੁਣੁ ਕੀਜੈ॥) ਅਨਲ ਵਾਉ; ਭਰਮਿ ਭੁਲਾਈ॥

੧੦੫੧. ਉਤਪਤੀ[੧] ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਰਾਮਜੀ[੧]- ਆਪੇ ਆਪੁ ਉਪਾਇ; ਉਪੰਨਾ[੧]॥) ਗੁਪਤ[੨] ਪ੍ਰਗਟ[੨] ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ[੨] - ਸਭ ਮਹਿ ਵਰਤੈ; ਏਕੁ ਪਰਛੰਨਾ[੨]॥) ਬਾਤਾਂ- ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਫਲ. ਤਿਨ ਜਨ ਕਉ ਲਾਗੇ; ਜੋ ਬੋਲਹਿ. ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਤਾ ਹੇ॥ ਜਨਮਾਂ[੩]- ਕੋਟ ਗਹੀ[੩] ਕੇ; ਪਾਪ ਨਿਵਾਰੇ॥ ਮਨਮੁਖੁ ਗਿਆਨੁ ਕਥੇ; ਨ ਹੋਈ॥

੧੦੫੨. ੩ ਨੂੰ ਤੀਜਾ ਪੜ੍ਹੋ- ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ੩॥ ਆਪੇ ਕਰਤਾ; ਸਭੁ ਜਿਸੁ ਕਰਣਾ॥

੧੦੫੩. ਗੜ੍ਹ ਹੱਟ- ਗੜ ਕਾਇਆ ਅੰਦਰਿ; ਬਹੁ ਹਟ ਬਾਜਾਰਾ॥) ਭਗਤਾਂ- ਧੁਰਿ ਭਗਤਾ ਮੇਲੇ; ਆਪਿ ਮਿਲਾਏ॥ ਇਕਿ ਜਨ; ਸਾਚੈ ਆਪੇ ਲਾਏ॥

੧੦੫੪. ਮਨਮੁਖ. ਹੁਕਮੁ ਨ ਜਾਣਹਿ; ਸਾਰਾ॥ ਹਰਿ ਜੀਉ ਕੀ ਹੈ; ਸਭ ਸਿਰ ਕਾਰਾ॥) ਪਸਰਿਆ ਪੋਲਾ- ਗੁਰਮੁਖਿ; ਪਸਰਿਆ ਸਭੁ ਪਾਸਾਰਾ॥

੧੦੫੫. ਗੁਰਮੁਖਿ; ਨਾਮਿ ਸਬਦਿ ਸਾਲਾਹੇ॥ ਤਿਸ ਦਾ. ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਈਐ; ਪਾਰਾਵਾਰਾ॥

੧੦੫੬. ਵ੍ਹੈਤ[੧] ਦਾ ਰਾਹ ਅਥਵਾ ਖੋਟਾ[੧] ਰਾਹ[੨]। ਦੁਰਮੱਤਿ- ਬਿਖਿਆ ਕਾਰਣਿ. ਲਬੁ ਲੋਭੁ ਕਮਾਵਹਿ; ਦੁਰਮਤਿ ਕਾ ਦੋ[੧] ਰਾਹਾ[੨] ਹੇ॥) ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਅਵਸਥਾ[੧]। ਗਹਣਗਤਿ- ਅਪਣੀ ਗਹਣਗਤਿ; ਆਪੇ ਜਾਣੈ॥

੧੦੫੭. ਆਪੇ ਬਖਸੇ, ਸਬਦਿ ਮਿਲਾਏ; ਪਰਮਲ ਵਾਸੁ, ਮਨਿ ਤਾਹਾ ਹੇ॥ ਆਪੇ ਗੁਣਦਾਤਾ, ਸਬਦਿ ਮਿਲਾਏ; ਸਬਦੈ ਕਾ ਰਸੁ, ਤਾਹਾ ਹੇ॥

੧੦੫੮. ਅਨ ਰਸ ਰਾਤੀ, ਰਸਨਾ ਫੀਕੀ ਬੋਲੇ; ਹਰਿ ਰਸੁ, ਮੂਲਿ ਨ ਤਾਹਾ ਹੇ॥ ਮਨਮੁਖ ਦੇਹੀ; ਭਰਮੁ ਭਤਾਰੋ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ; ਬਾਣੀ ਨਾਦੁ ਵਜਾਵੈ॥ ਸਚੈ ਸਬਦੇ; ਸਚੁ ਸੁਭਾਖੀ॥) ਸੱਤ, ਨ੍ਹਾਵੈ- ਗੁਰਮੁਖਿ ਮਨੁ ਨਿਰਮਲੁ; ਸਤ ਸਰਿ ਨਾਵੈ॥

੧੦੫੯. ਗੁਰਮੁਖਿ ਮਰਹਿ; ਸੁ ਹਹਿ ਪਰਵਾਣੁ॥ ਹਉਮੈ ਵਿਚਹੁ; ਮੋਹੁ ਚੁਕਾਇਆ॥ ਆਪੇ ਥਾਪਿ; ਉਥਾਪਿ ਨਿਵਾਜੀ॥ ਤਿਸੁ ਵਿਚਿ; ਹਰਿ ਜੀਉ ਵਸੈ ਮੁਰਾਰੇ॥

੧੦੬੦. ਪੱਲਰਿ- ਸੁਖੁ ਪਲਰਿ ਤਿਆਗਿ; ਮਹਾ ਦੁਖੁ ਪਾਵੈ॥ ਹਉਮੈ; ਹੋਇ ਰਹੇ ਹੈ ਆਪੇ॥

੧੦੬੧. ਮੂੜ੍ਹਾ- ਮਨਮੁਖੁ ਅੰਧੁ. ਨ ਚੇਤੈ ਮੂੜਾ; ਸਿਰ ਊਪਰਿ, ਕਾਲੁ ਰੁਆਇਦਾ॥ ਘਟਿ ਘਟਿ ਪਉਣੁ ਵਹੈ ਇਕ ਰੰਗੀ; ਮਿਲਿ ਪਵਣੈ ਸਭ ਵਜਾਇਦਾ॥

੧੦੬੨. ਆਗੈ ਮੋਹੁ; ਨ ਚੂਕੈ ਮਾਇਆ॥)

੧੦੬੪. ਇਤੁ ਸਾਥਿ ਨਿਬਹੈ ਸਾਲਾਹੇ ਸਚੇ; ਹਰਿ ਸਚਾ ਮੰਨਿ ਵਸਾਇਦਾ॥)

੧੦੬੫. ਭਾਲ਼ੇ- ਸੋ ਜਨੁ ਸਾਚਾ; ਜਿ ਅੰਤਰੁ ਭਾਲੇ॥ ਕੁੰਡੀਂ- ਗੁਰਬਾਣੀ. ਚਹੁ ਕੁੰਡੀ ਸੁਣੀਐ; ਸਾਚੈ ਨਾਮਿ ਸਮਾਇਦਾ॥ ਏਹੁ ਸਰੀਰੁ ਸਭ; ਮੂਲੁ ਹੈ ਮਾਇਆ॥

੧੦੬੬. ਮਾਇਆ[੧]- ਮਾਇਆ ਮਾਈ[੧]; ਤ੍ਰੈ ਗੁਣ ਪਰਸੂਤਿ ਜਮਾਇਆ॥) ਥਿੱਤੀ- ਵਰ੍ਹੇ ਮਾਹ ਵਾਰ ਥਿਤੀ ਕਰਿ; ਇਸੁ ਜਗ ਮਹਿ, ਸੋਝੀ ਪਾਇਦਾ॥) ਮੋਹ ਪਾਪ ਵਿਕਾਰ ਔਗੁਣਾਂ ਦੀ ਘੁੰਮਣਘੇਰੀ[੨]- ਮਾਇਆ ਮੋਹਿ; ਭਰਮਿਨ[੨] ਪਾਏ॥) ਹੱਟੁ ਵੱਥੁ - ਜਿਸ ਦਾ ਹਟੁ. ਸੋਈ ਵਥੁ ਜਾਣੈ; ਗੁਰਮੁਖਿ ਦੇਇ. ਨ ਪਛੋਤਾਇਦਾ॥

੧੦੬੭. ਅੱਪੜਿ। ਸਕੈ ਪੋਲਾ- ਅਪੜਿ ਕੋਇ ਨ ਸਕੈ ਤਿਸਨੋ; ਗੁਰ ਸਬਦੀ ਮੇਲਾਇਆ॥

ਸਬਦੇ; ਵਿਚਹੁ ਭਰਮੁ ਚੁਕਾਏ॥

੧੦੬੮. ਭਗਤਾਂ– ਨਦਰੀ ਭਗਤਾ; ਲੈਹੁ ਮਿਲਾਏ॥) ਬੁੱਝਾਏ– ਅੰਤਰਿ ਅਗਿਆਨੁ ਸਬਦਿ ਬੁਝਾਏ; ਸਤਿਗੁਰ ਤੇ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ॥ ਅੰਤਰਿ ਸੁਖੁ; ਤੇਰੈ ਮਨਿ ਭਾਈ॥)

੧੦੬੯. ਬੀੱਜੀ– ਅਵਰ ਨ ਸੂਝਸਿ; ਬੀਜੀ ਕਾਰਾ॥ ਗੁਰ ਕੈ ਸਬਦਿ; ਨਜੀਕਿ ਪਛਾਣਹੁ॥ ਅਨ ਦਿਨੁ; ਗੁਰੁ ਗੁਰੁ ਕਰਤ ਵਿਹਾਈ॥ ਪ੍ਰਗਟਿਆ ਸੂਰੁ; ਨਿਸਿ. ਮਿਟਿਆ ਅੰਧਿਆਰਾ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮੁ; ਪ੍ਰਗਟੀ ਹੈ ਸੋਇ॥

੧੦੭੦. ਭਗਤਾਂ– ਭਗਤਾ ਮੁਖਿ; ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਹੈ ਬਾਣੀ॥ ਤਾ ਕਉ; ਕੋਇ.ਨ ਸਾਕਸਿ ਮਾਰਾ॥) ਕਿਸੇ ਥਾਂ[੧]– ਜਾ ਜਾਪੈ; ਕਿਛੁ ਕਿਥਾਊ[੧] ਨਾਹੀ॥) ਪੀੜਾ[੨] ਹਾਲਤ[੨]। ਜੀਆਂ– ਜੋ ਜੀਆ ਕੀ; ਵੇਦਨ[੨] ਜਾਣੈ॥ ਤਿਸੁ ਸਿਉ; ਕਿਛੁ. ਨ ਕਹੀਐ ਅਜਾਣੈ॥) ਸਭ ਤਾਈਂ[੩], ਸਭ ਥਾਂ[੩]–ਹਰਿ ਦੇਵੈ; ਜਲਿ ਥਲਿ, ਜੰਤਾ ਸਭਤੈ[੩]॥ ਨਾ ਕਰਿ ਆਸ; ਕਿਸੈ ਸਾਹ ਬਿਉਹਾਰ ਕੀ ਪਰਾਈ॥) ਸਰਬੇ ਰਵਿ ਰਹਿਆ; ਘਟ ਵਾਸੀ॥

੧੦੭੧. ਪੱਖੁ ਗੱਲ– ਜਿਨ ਕਾ ਪਖੁ ਕਰਹਿ, ਤੂ ਸੁਆਮੀ; ਤਿਨ ਕੀ ਊਪਰਿ ਗਲ, ਤੁਧੁ ਆਣੀ ਹੇ॥ ਬਾਂਧੀ– ਅਗਨਿ ਉਪਾਇ. ਈਧਨ ਮਹਿ ਬਾਧੀ; ਸੋ ਪ੍ਰਭੁ ਰਾਖੈ. ਭਾਈ ਹੇ॥ ਸਾਸਿ ਗ੍ਰਾਸਿ ਹੋਇ ਸੰਗਿ; ਸਮਾਲਿਆ॥ ਸੁਲਤਾਨ ਖਾਨ; ਕਰੇ ਖਿਨ ਕੀਰੇ॥

੧੦੭੨. ਕੋਟਿ ਲਖ ਬਾਹਾਂ[੧] ਵਾਲੀ ਫ਼ੌਜ ਵਾਂਗ ਸਹਾਇਕ ਹਨ ਨਾਮੁ ਜੀ। ਬਾਹਾਂ– ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ; ਕੋਟਿ ਲਖ ਬਾਹਾ[੧]॥) ਹਰਿ ਕਾ ਜਾਪੁ ਜਪਹੁ; ਜਪੁ ਜਪਨੇ॥ ਮਨਿ ਪਰਤੀਤਿ ਬਨੀ; ਪ੍ਰਭ ਤੇਰੀ॥) ਸੱਭੈ– ਸਭੈ ਉਧਾਰਣੁ; ਖਸਮੁ ਹਮਾਰਾ॥) ਏਕੱਤ੍ਰ– ਮਿਲਿ ਏਕਤ੍ਰ, ਵਸਹਿ ਦਿਨੁ ਰਾਤੀ; ਪ੍ਰਿਉ ਦੇ, ਧਨਹਿ ਦਿਲਾਸਾ ਹੇ॥) ਸੱਾਧਾ– ਸਗਲੇ ਕਰਮ ਧਰਮ; ਜੁਗ ਸਾਧਾ॥

੧੦੭੩. ਨਵੀਨ[੧]– ਪ੍ਰਿਅ ਸੁਖਵਾਸੀ; ਬਾਲ[੧] ਗੁਪਾਲੇ॥) ਗਲ਼ਿ ਖੱਾਸਾ– ਸਦਾ ਅਨੰਦੁ ਕਰੇ, ਆਨੰਦੀ; ਜਿਸੁ ਸਿਰਪਾਉ ਪਇਆ, ਗਲਿ ਖਾਸਾ ਹੇ॥ ਹਰਖਵੰਤ; ਆਨੰਤ ਦਇਆਲਾ॥) ਪੂੱਜਾ– ਰੂਪ ਕਰੇ ਕਰਿ ਵੇਖੈ ਵਿਗਸੈ; ਆਪੇ ਹੀ ਆਪਿ ਪੂਜਾ ਹੇ॥

੧੦੭੪. ਕੱਾਜਾ– ਹੁਕਮਿ ਸਚੇ ਕੈ; ਪੂਰੇ ਕਾਜਾ॥ ਜਾਚਹਿ; ਸਿਧ ਸਾਧਿਕ ਬਨਵਾਸੀ॥ ਜਾਚਹਿ; ਜਤੀ ਸਤੀ ਸੁਖਵਾਸੀ॥ ਬਾਰਹਾ ਕੰਚਨੁ; ਸੁਧੁ ਕਰਾਇਆ॥) ਕਸੌਟੀ[੧] 'ਤੇ ਪਰਖਿਆ[੨]। ਚੜ੍ਾਇਆ– ਨਦਰਿ ਸਰਾਫ; ਵੰਨੀਸ[੧] ਚੜਾਇਆ[੨]॥

੧੦੭੫. ਸਤੁ ਸੰਤੋਖੁ ਦੀਆ, ਗੁਰਿ ਪੂਰੈ; ਨਾਮੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ, ਪੀ ਪਾਨਾਂ ਹੇ॥ ਅਨਿਕ ਕਰਮ ਕੀਏ; ਬਹੁਤੇਰੇ॥ ਜੋ ਕੀਜੈ; ਸੋ ਬੰਧਨੁ ਪੈਰੇ॥) ਕੁਰੁੱਤਾ– ਕੁਰੁਤਾ ਬੀਜੁ ਬੀਜੇ. ਨਹੀ ਜੰਮੈ; ਸਭੁ ਲਾਹਾ. ਮੂਲੁ ਗਵਾਇਦਾ॥) ਜਲਿ ਥਲਿ ਪੂਰਿ ਰਹਿਆ; ਗੋਸਾਈ॥) ਦੀ=ਈ) ਸਰਣੀ=ਆ– ਸੇ ਉਬਰੇ; ਜੋ ਸਤਿਗੁਰ ਸਰਣੀਆ॥

੧੦੭੬. ਰੂੜੋ ਵੱਸਿ– ਰੂੜੋ ਠਾਕੁਰੁ; ਕਿਤੈ ਵਸਿ ਨ ਆਵੈ॥) ਅਉਘਟੁ ਪੋਲਾ– ਜਿਥੈ; ਅਉਘਟੁ ਆਇ ਬਨਤੁ ਹੈ ਪ੍ਰਾਣੀ॥

੧੦੭੭. ਸਭਾ ਪੋਲਾ– ਸੰਤ ਸਭਾ ਜਹ; ਬੈਸਹਿ ਪ੍ਰਭ ਪਾਸੇ॥) ਤੁੱਟਹਿ ਪਰ=ਜਾਲਣਾ– ਗੁਰ ਉਪਦੇਸਿ. ਤੁਟਹਿ ਸਭਿ ਬੰਧਨ; ਇਹੁ ਭਰਮੁ ਮੋਹੁ. ਪਰਜਾਲਣਾ॥ ਪ੍ਰਗਟ ਭਏ; ਪ੍ਰਭ ਪੁਰਖ ਨਿਰਾਰੇ॥

੧੦੭੮. ਮਿੱਤ੍ਰ[੧]– ਸੁਰਿ ਨਰ ਦੇਵ; ਨ ਪਾਵਹਿ ਮੀਤਾ[੧]॥ ਭੈ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ; ਹੋਵਹਿ ਨਿਰਮਲਾ ਤੂ॥

ਤੁੱਛ-ਮਾਤ- ਤੁਛਮਾਤ; ਸੁਣਿ ਸੁਣਿ ਵਖਾਣਹਿ॥) ਉਪਾਰ-ਜਨਾ- ਪਉਣ ਪਾਣੀ ਬੈਸੰਤਰ. ਸਿਮਰਹਿ; ਸਿਮਰੈ ਸਗਲ ਉਪਾਰਜਨਾ॥

੧੦੭੯. ਜੱਖਿਅ, ਦੈਂਤ। ਅ-ਗਨਤੁ- ਸਿਮਰਹਿ ਜਖ੍ਰਿ, ਦੈਤ ਸਭਿ ਸਿਮਰਹਿ; ਅਗਨਤੁ. ਨ ਜਾਈ ਜਸੁ ਗਨਾ॥) ਪਸੁ ਪੋਲਾ, ਸ੍ਰੀਰ[੧] ਭੂਤ[੧]- ਸਿਮਰਹਿ; ਪਸੁ ਪੰਖੀ ਸਭਿ ਭੂਤਾ[੧]॥) ਬ੍ਰਿੱਛ ਤੇ ਚੜ੍ਹਨ ਵਾਲੀ ਵੇਲ[੧]। ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਵਿਛਣ ਵਾਲੀ ਵੇਲ[੨]। ਲਤਾ ਪੋਲਾ, ਬੱਲੀ- ਲਤਾ[੧] ਬਲੀ[੨], ਸਾਖ ਸਭ ਸਿਮਰਹਿ; ਰਵਿ ਰਹਿਆ ਸੁਆਮੀ, ਸਭ ਮਨਾ॥) ਆ-ਸਰਮਾ- ਸਿਮਰਹਿ; ਨਰ ਨਾਰੀ ਆਸਰਮਾ॥) ਜਿੱਤਿਆ[੧]। ਜਿਨਾ ਪੋਲਾ- ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ. ਜਿਸੁ ਭਗਤੀ ਲਾਵਹੁ; ਜਨਮੁ ਪਦਾਰਥੁ ਸੋ ਜਿਨਾ[੧]॥) ਰੋਂਦਾ[੧]- ਸਰਬ ਨਿਰੰਤਰਿ ਸੋ ਪ੍ਰਭੁ ਜਾਤਾ; ਬਹੁੜਿ. ਨ ਜੋਨੀ ਭਰਮਿ ਰੁਨਾ[੧]॥) ਨਾਸ[੩]। ਵੁੱਠਾ- ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ. ਜਾ ਕੈ ਮਨਿ ਵੁਠਾ; ਸੋ ਪੂਰ ਕਰੰਮਾ, ਨਾ ਛਿਨਾ[੩]॥) ਅ-ਤੁੱਲੁ। ਮਿਨਾ ਪੋਲਾ- ਗਹਿਰ ਗੰਭੀਰ. ਅਥਾਹ ਸੁਆਮੀ; ਅਤੁਲੁ. ਨ ਜਾਈ ਕਿਆ ਮਿਨਾ॥

੧੦੮੦. ਭੀਖ[੧]- ਹਰਿ ਦਾਤਾ. ਜੀਅ ਜੰਤ ਭੇਖਾਰੀ; ਜਨੁ ਬਾਂਛੈ. ਜਾਚੰਗਨਾ[੧]॥) ਅ-ਛਲ ਪੋਲਾ- ਘਟਿ ਘਟਿ ਰਵਿਆ; ਅਛਲ ਸੁਆਮੀ॥) ਹਤਿ ਪੋਲਾ- ਜਿਸ ਕਾ ਸਾ. ਸੋਈ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਕੁ; ਹਤਿ ਤਿਆਗੀ ਹਉਮੈ ਹੰਤਨਾ॥ ਹਰਿ. ਤੋਟਿ ਭੰਡਾਰ ਨਾਹੀ; ਰਤਨਾਗਰ॥ ਆਦਿ ਮਧਿ ਅੰਤਿ, ਪ੍ਰਭੁ ਰਵਿਆ; ਤ੍ਰਿਸਨ ਬੁਝੀ ਭਰਮੰਗਨਾ॥) ਪਿਆਰੇ[੨]- ਜੋ ਕੀਨੋ ਸੋ ਤੁਮਹਿ ਕਰਾਇਓ; ਸਰਣਿ ਸਹਾਈ, ਸੰਤਹ ਤਨਾ[੨]॥ ਸਾਧੈ ਪੋਲਾ- ਪਤਿਤ. ਪਾਵਨ; ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਭ ਸਾਧੈ॥) ਨਿਰਇੱਛਤ[੩]। ਅੰਤਲੇ ਸਾਰੇ ਨੰਨੇ ਨਾਲ। ਨਿਹ-ਕਿੰਚਨਾ- ਏਕੋ ਦਾਨੁ. ਸਰਬ ਸੁਖ ਗੁਣ ਨਿਧਿ; ਆਨ ਮੰਗਨ. ਨਿਹਕਿੰਚਨਾ[੩]॥

੧੦੮੧. ਉਲਟ[੧]। ਉੱਝੜ ਚੱਲੈ- ਉਝੜ ਮਾਰਗੁ, ਸਭੁ ਤੁਮ ਹੀ ਕੀਨਾ; ਚਲੈ ਨਾਹੀ, ਕੋ ਵੇਪਾੜਾ[੧]॥) ਦੱਾਨਾ- ਕਵਨ ਸੁ ਦਾਨਾ. ਕਵਨੁ ਸੁ ਹੋਛਾ; ਕਵਨ ਸੁ ਸੁਰਤਾ. ਕਵਨੁ ਜੜਾ॥ ਇਕਿ ਖੜੇ ਰਸਾਤਲਿ ਕਰਿ; ਮਨਮੁਖ ਗਾਵਾਰਾ॥ ਆਪੇ ਆਪਿ; ਨਿਰੰਜਨ ਪੂਜਾ॥) ਅਤਿ ਪੋਲਾ, ਗਾੜ੍ਹਾ- ਆਪਿ ਸੁਗਿਆਨੀ. ਆਪਿ ਧਿਆਨੀ; ਆਪਿ ਸਤਵੰਤਾ ਅਤਿ ਗਾੜਾ॥

੧੦੮੨ ਠੰਢੇ[੧] ਠਾਰ ਗੜੇ। ਗੜਾ ੜ ਹਲੰਤ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ- ਆਪੇ ਸਿਵ ਵਰਤਾਈਅਨੁ ਅੰਤਰਿ; ਆਪੇ ਸੀਤਲੁ ਠਾਰੁ ਗੜਾ[੧]॥ ਆਦਿ ਮਧਿ ਅੰਤਿ, ਪ੍ਰਭੁ ਸੋਈ; ਹਾਥਿ ਤਿਸੈ ਕੈ ਨੇਬੇੜਾ॥) ਪਾਸੋਂ[੧] ਬਹਾਨੇ[੧] ਕਰਕੇ। ਬੁਤੈ ਪੋਲਾ- ਕਿਸ ਹੀ ਬੁਤੈ[੧]; ਜਬਾਬੁ ਨ ਹੋਈ॥) ਅੱਧਾ ੰ ਹੈ, ਨ ਪੋਲਾ ਬੋਲੋ- ਮੋਹਨ ਮਾਧਵ; ਕ੍ਰਿਸ੍ਨ ਮੁਰਾਰੇ॥) ਦਾੜ੍ਹਾਂ ਅੱਗ੍ਰੇ- ਦਾੜਾ ਅਗ੍ਰੇ; ਪ੍ਰਿਥਮਿ ਧਰਾਇਣ॥) ਚੱਕ੍ਰ-ਪਾਣਿ- ਬਨਵਾਲੀ ਚਕ੍ਰਪਾਣਿ; ਦਰਸਿ ਅਨੂਪਿਆ॥) ਹੰਕਾਰੀ ਦੁਰਜੋਧਨ ਆਦਿ ਦ੍ਰੌਪਤੀ ਜੀ ਦੀ ਲੱਜਾ (ਨਿਵਾਰਿ) ਨਿਵਿਰਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਨਗਨ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਕੇ, ਲੱਜਾ ਨਿਵਿਰਤ ਕਰਕੇ ਉਧਾਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋਂ ਜੀ, ਲੱਜਾ- ਦ੍ਰੌਪਤੀ ਲਜਾ ਨਿਵਾਰਿ; ਉਧਾਰਣ॥) ਉਤਸ਼ਾਹ[੨] ਅਸੰਗ[੩]। ਨਿਹ-ਸੰਗਾ- ਕਮਲਾ ਕੰਤ, ਕਰਹਿ ਕੰਤੂਹਲ[੨]; ਅਨਦ ਬਿਨੋਦੀ ਨਿਹਸੰਗਾ[੩]॥) ਮੱਛ[੧]-ਅਵਤਾਰ। ਕੱਛੂ[੨], ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਰਿੜਕਣ ਵੇਲੇ, ਮੰਧਿਆਚਲ ਪਹਾੜ ਹੇਠ ਕੰਡ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਕੱਛ[੩] ਅਵਤਾਰ। ਮੱਛੁ ਕੱਛੁ- ਮਛੁ[੧] ਕਛੁ[੨] ਕੂਰਮੁ[੩]; ਆਗਿਆ ਅਉਤਰਾਸੀ॥) ਕਰਤਾਰਜੀ[੫]- ਧਨੰਜੈ[੫]; ਜਲਿ ਥਲਿ ਹੈ ਮਹੀਐ॥

੧੦੮੩. ਅਭੱਗਾ- ਮਿਰਤ ਲੋਕ ਪਇਆਲ ਸਮੀਪਤ; ਅਸਥਿਰ ਥਾਨੁ ਜਿਸੁ ਹੈ ਅਭਗਾ॥) (ਕਿਤ) ਕਿਸੇ ਸਬਦ ਸਪਰਸ ਰੂਪ ਰਸ ਗੰਧ ਦੋਸ਼ ਵਿਕਾਰ 'ਚ ਭਿੱਜੇ[੧] ਨਹੀਂ, ਸਦਾ ਨਿਰਲੇਪ ਹੋਂ। ਭਿੱਗਾ- ਭਗਤੀ ਤੋਖਿਤ. ਦੀਨ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ ਗੁਣੇ; ਨ ਕਿਤ ਹੀ ਹੈ ਭਿਗਾ[੧]॥) ਕਾਨ੍ਹਾ- ਆਪੇ ਗੋਪੀ; ਆਪੇ

ਕਾਨਾ॥) ਕਹਿ ਸਕਦਾ[1]– ਨਵਤਨ ਨਾਮ, ਜਪੈ ਦਿਨੁ ਰਾਤੀ; ਇਕੁ ਗੁਣੁ ਨਾਹੀ ਪ੍ਰਭ ਕਹਿ ਸੰਗਾ[1]॥) ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ[2]– ਤਿਨ ਸਾਧੂ ਚਰਣ ਲੈ; ਰਿਦੈ ਪਰਾਤੇ[2]॥ ਕਿਰਤਮ ਨਾਮ. ਕਥੇ ਤੇਰੇ; ਜਿਹਬਾ॥ ਹੋਇ ਪੈ ਖਾਕ, ਫਕੀਰ ਮੁਸਾਫਰੁ; ਇਹੁ ਦਰਵੇਸੁ, ਕਬੂਲੁ ਦਰਾ॥) ਮੁਸੱਲਾ– ਸਚੁ ਨਿਵਾਜ; ਯਕੀਨ ਮੁਸਲਾ॥ ਦੇਹ ਮਸੀਤਿ. ਮਨੁ ਮਉਲਾਣਾ; ਕਲਮ ਖੁਦਾਈ, ਪਾਕੁ ਖਰਾ॥) ਧਰਮ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ[1]। ਧਰਮ ਦਾ ਰਸਤਾ[2]। ਸ਼ਰ੍ਹਾ। ਸ਼ਰੀਅਤਿ – ਸਰਾ[1] ਸਰੀਅਤਿ[2]; ਲੇ ਕੰਮਾਵਹੁ॥) ਅੰਦਰ ਦੀ ਸ਼ੁਧੀ[4] ਵੈਰਾਗ[4]– ਤਰੀਕਤਿ[4] ਤਰਕ[4]; ਖੋਜਿ ਟੋਲਾਵਹੁ॥) ਆਤਮ ਗਿਆਨ[6] ਵੱਡਾ[2] ਸੱਚਾਈ[8]– ਮਾਰਫਤਿ[6]. ਮਨੁ ਮਾਰਹੁ ਅਬਦਾਲਾ[2]; ਮਿਲਹੁ ਹਕੀਕਤਿ[8], ਜਿਤੁ ਫਿਰਿ ਨ ਮਰਾ॥) ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਰੂਪੀ ਦਸ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ[9] ਨੂੰ ਖੋਟੇ[1] ਰਾਹ[10] ਤੋਂ– ਦਸ ਅਉਰਾਤ[9]; ਰਖਹੁ ਬਦ[1] ਰਾਹੀ[10]॥) ਮੱਕਾ ਖੱਾਕਾ – ਮਕਾ ਮਿਹਰ; ਰੋਜਾ, ਪੈ ਖਾਕਾ॥ ਭਿਸਤੁ, ਪੀਰ ਲਫਜ; ਕਮਾਇ ਅੰਦਾਜਾ॥) ਨਾਮੁ ਪ੍ਰੇਮ ਰੂਪੀ ਖ਼ੁਸ਼ਬੂ[11], ਖ਼ੁਦਾ ਜੀ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕਰਨ ਵਾਲੀ, ਬੰਦਗੀ ਰੂਪ ਉੱਤਮ[12] ਕੋਠੜੀ[13] ਹੈ। ਆਲ੍ਹਾ। ਹੁਜਰਾ ਪੋਲਾ– ਹੂਰ ਨੂਰ, ਮੁਸਕੁ[11] ਖੁਦਾਇਆ; ਬੰਦਗੀ ਅਲਹ ਆਲਾ[12] ਹੁਜਰਾ[13]॥

੧੦੮੪. ਸ਼ੈਤਾਨ[1]। ਮੁੱਲਾਂ– ਸੋ ਮੁਲਾ, ਮਲਊਨ[1] ਨਿਵਾਰੈ; ਸੋ ਦਰਵੇਸੁ. ਜਿਸੁ ਸਿਫਤਿ ਧਰਾ॥ ਸੱਭੇ, ਵੇਲਾ ਪੋਲਾ– ਸਭੇ ਵਖਤ. ਸਭੇ ਕਰਿ ਵੇਲਾ॥) ਮਉਲਾ ਪੋਲਾ– ਖਾਲਕੁ ਯਾਦਿ; ਦਿਲੈ ਮਹਿ ਮਉਲਾ॥) ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਲੋਭ ਮੋਹ ਹੰਕਾਰ, ਸਬਦ ਸਪਰਸ ਰੂਪ ਰਸ ਗੰਧ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਸਾਂ[1] ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਮਲ਼ਣਾ[2] ਕਰੇ। ਨਿਯਮ[3]। ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ[24]– ਤਸਬੀ ਯਾਦਿ ਕਰਹੁ, ਦਸ[1] ਮਰਦਨੁ[2]; ਸੁੰਨਤਿ ਸੀਲੁ, ਬੰਧਾਨਿ[3] ਬਰਾ[24]॥) ਕੁਲ ਤੇ ਘਰ[4] ਸਬੰਧੀ[4] ਤਮਾਮ[6]। ਖਿਲ-ਖਾਨਾ ਖੱਾਨਾ– ਖਿਲਖਾਨਾ[4] ਬਿਰਾਦਰ[4]; ਹਮੂੰ[6] ਜੰਜਾਲਾ॥) ਪੰਜਵੈ. ਪੰਜੇ ਇਕਤੁ ਮੁਕਾਮੈ; ਏਹਿ ਪੰਜਿ ਵਖਤ ਤੇਰੇ, ਅਪਰ ਪਰਾ॥) ਦਫ਼ਾ[2] – ਸਗਲੀ ਜਾਨਿ; ਕਰਹੁ ਮਉਦੀਫਾ[2]॥) ਅਮਲ ਪੋਲਾ। ਕੂੱਜਾ– ਬਦ ਅਮਲ ਛੋਡਿ; ਕਰਹੁ ਹਥਿ ਕੂਜਾ॥) ਕਾਜ਼ੀ[8] ਫ਼ਲ[9] ਖਾਣਾ[10] ਰੱਖਣਾ[11] ਚੰਗਾ[12]। ਬੁੱਝਿ– ਖੁਦਾਇ ਏਕੁ ਬੁਝਿ, ਦੇਵਹੁ ਬਾਂਗਾਂ; ਬੁਰਗੂ[8]. ਬਰ[9] ਖੁਰ[10] ਦਾਰ[11] ਖਰਾ[12]॥) ਛਕੋ[13] ਭੋਜਨ[14]। ਹੱਕੁ– ਹਕੁ ਹਲਾਲੁ; ਬਖੋਰਹੁ[13] ਖਾਣਾ[14]॥) ਦੋਜ਼ਕ[15] ਠਹਿਰਾਏਗਾ[16]– ਪੀਰੁ ਪਛਾਣੈ. ਭਿਸਤੀ ਸੋਈ; ਅਜਰਾਈਲੁ, ਨ ਦੋਜ[15] ਠਰਾ[16]॥) ਮਨ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕ[17] ਕੇ, ਵੱਸ[17] ਕਰਕੇ, ਰੰਗ ਤਮਾਸੇ ਮਾਣ[24]– ਰੰਗ ਤਮਾਸੇ; ਮਾਣਿ[24] ਹਕੀਨਾ[17]॥ ਰਾਮਜੀ[4] ਦੇ ਚਰਨ ਕਮਲਾਂ 'ਚ, ਅਪਵਿੱਤ੍ਰ[1] ਮਨ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤ੍ਰ[2] ਕਰਕੇ, ਨੇਕ ਆਚਰਣ ਉਪਦੇਸ਼ ਧਰਮ ਵਿਵਸਥਾ ਵਾਲੀ ਧਾਰਮਿਕ ਪੁਸਤਕ ਹਦੀਸਾ[4] ਬਨਾਉਣਾ ਕਰ[3]– ਨਾਪਾਕ[1]. ਪਾਕੁ[2] ਕਰਿ[3], ਹਦੂਰਿ[4] ਹਦੀਸਾ[4]; ਸਾਬਤ ਸੂਰਤਿ ਦਸਤਾਰ ਸਿਰਾ॥) ਫੁੱਲ[18] ਰੇਸ਼ਮ[19] ਪਵਿੱਤ੍ਰ[20] ਮ੍ਰਿਗਾਨ[21] ਹਰਨ ਦਾ ਚੰਮ[21] –ਦੁਨੀਆ ਰੰਗ, ਨ ਆਵੈ ਨੇੜੈ; ਜਿਉ ਕੁਸਮ[18] ਪਾਟੂ[19], ਘਿਉ ਪਾਕੁ[20] ਹਰਾ[21]॥ ਜਾ ਕਉ ਮਿਹਰ; ਮਿਹਰ ਮਿਹਰਵਾਨਾ॥) ਔਗੁਣਾਂ ਦੇ ਬੰਧਨ[1] ਤੋਂ ਛੁੱਟ[2] ਕੇ ਤਰਨਾ[3] ਕਰ। ਹੱਕੁ ਬੁੱਝਿ– ਹਕੁ ਹੁਕਮੁ, ਸਚੁ ਖੁਦਾਇਆ ਬੁਝਿ; ਨਾਨਕ. ਬੰਦਿ[1] ਖਲਾਸ[2] ਤਰਾ[3]॥) ਬਾਲ ਕਾ, ਕਾਲ ਕਾ, ਨਾਲ ਕਾ, ਅਨਾਲ ਕਾ ਵੱਖਰੇ, ਬਾਕੀ ਕੱਕੇ ਇਕੱਠੇ ਸਾਰੇ ਸੋਹਿਲੇ 'ਚ) ਮਾਇਆ[2] –ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਸਰਣਿ ਗਹਤ, ਸੁਖੁ ਪਾਈਐ; ਕਿਛੁ ਭਉ. ਨ ਵਿਆਪੈ. ਬਾਲ[2] ਕਾ॥

੧੦੮੫ . ਵਾਸ਼ਨਾ[1] ਵਾਸ਼ਨਾ[2] ਤੋਂ ਰਹਿਤ– ਬਾਸਨ[1] ਮੇਟਿ, ਨਿਬਾਸਨ[2] ਹੋਈਐ; ਕਲਮਲ ਸਗਲੇ ਜਾਲਕਾ॥

੧੦੮੭.ਭ੍ਰਮਦੇ[੧] ਹਨ- ਨਾਮ ਵਿਹੂਣੇ. ਭਰਮਸਹਿ[੧]; ਆਵਹਿ ਜਾਵਹਿ ਨੀਤ॥ ਨਾਨਕ. ਮਿਲਿਆ ਸੋ ਜਾਣੀਐ; ਗੁਰੂ ਨ ਛੋਡੈ ਆਪਣਾ, ਦੂਜੈ. ਨ ਧਰੇ ਪਿਆਰੁ॥ ਠਾਕ ਨ. ਸਚੈ ਬੋਹਿਥੈ; ਜੇ ਗੁਰੁ ਧੀਰਕ ਦੇਇ॥) ਚੱਲਦਿਆਂ। ਚੱ-ਲਈ ਲੱਖਾਂ- ਚਲਦਿਆ. ਨਾਲਿ ਨ ਚਲਈ; ਸਭੁ ਝੂਠੁ ਦਰਬੁ ਲਖਾ॥) ਖਿੱਚਿਆ[੧] ਹੈ। ਬੂੱਝਈ, ਕਲੱਖਾ- ਅਗਿਆਨੀ ਅੰਧੁ, ਨ ਬੂਝਈ; ਸਿਰ ਊਪਰਿ, ਜਮ ਖੜਗੁ ਕਲਖਾ[੧]॥

੧੦੮੮. ਇਸਤ੍ਰੀ[੧] ਜਿੰਦ[੧], ਸ੍ਰੀਰ ਰੂਪੀ (ਮੜ) ਮੜੇ 'ਚ (ਵੜੀ) ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹੋਈ। ਕੁੱਚਜੀ, ਕਸੁੱਧ- ਮਹਲ[੧] ਕੁਚਜੀ, ਮੜਵੜੀ[੨]; ਕਾਲੀ ਮਨਹੁ ਕਸੁਧ॥) ਜੇ ਗੁਣ ਹੋਵਨਿ. ਤਾ ਪਿਰੁ ਰਵੈ; ਨਾਨਕ. ਅਵਗੁਣ ਮੁੰਧ॥

੧੦੮੯. ਵ-ਣਸਪਤਿ, ਫੁੱਲੁ - ਸਹਜਿ ਵਣਸਪਤਿ. ਫੁਲੁ ਫਲੁ; ਭਵਰੁ ਵਸੈ ਭੈ ਖੰਡਿ॥) ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰਜੀ[੧] ਰੂਪੀ ਬ੍ਰਿਛ। ਧਰਮ ਰੂਪੀ ਫੁੱਲ[੨], ਗੁਰਸੇਵਕਜੀ ਰੂਪੀ ਭੌਰਾ[੩]। ਭਿ-ਰੰਗੁ- ਨਾਨਕ. ਤਰਵਰੁ[੧] ਏਕੁ ਹੈ; ਏਕੋ ਫੁਲੁ[੨], ਭਿਰੰਗੁ[੩]॥) ਮਹੱਤੁ- ਗਿਆਨੀਆ ਕਾ ਇਹੁ ਮਹਤੁ ਹੈ; ਮਨ ਮਾਹਿ ਸਮਾਨਾ॥) ਭਿੱਖਿਆ ਮੜ੍ਹੀ- ਭਿਖਿਆ ਨਾਮੁ ਸੰਤੋਖੁ ਮੜੀ; ਸਦਾ ਸਚੁ ਹੈ ਨਾਲਿ॥) ਬੇਗਤ[੪]। ਵਿ- ਗਤੀ ਪੋਲਾ- ਅਹੰਕਾਰਿ ਮੁਏ, ਸੇ ਵਿਗਤੀ[੪] ਗਏ; ਮਰਿ ਜਨਮਹਿ ਫਿਰਿ ਆਵਹਿ॥ ਕਾਗਉ. ਹੋਇ ਨ ਊਜਲਾ; ਲੋਹੇ ਨਾਵ. ਨ ਪਾਰੁ॥

੧੦੯੦. ਗੁਰਿ ਸੇਵਿਐ. ਸਾਤਿ ਪਾਈਐ; ਜਪਿ ਸਾਸ ਗਿਰਾਸਾ॥) ਰੋਕਣਾ[੧] ਕਰੇ। ਸੱਚਿਆਈ[੨] ਵਾਲੇ- ਦਿਲ ਦਰਵਾਨੀ[੧] ਜੋ ਕਰੇ; ਦਰਵੇਸੀ. ਦਿਲੁ ਰਾਸਿ[੨]॥) ਜੋ[੨] ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਅਲੱਗ[੧] ਨਿਰਲੇਪ, ਭੌਰੇ ਵਾਂਗ ਸਭ ਥਾਂ ਤੋਂ ਸੁਗੰਧੀ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਬਿਬੇਕੀ[੩] ਸਾਧੂ ਜੀ ਹਨ। ਰਾਮਜੀ[੪]। ਅ-ਲੱਗਉ ਮ-ਧੂਕੜਉ, ਸਾਰੰਗ-ਪਾਣਿ- ਅਲਗਉ[੧]. ਜੋਇ[੨] ਮਧੂਕੜਉ[੩]; ਸਾਰੰਗਪਾਣਿ[੪] ਸਬਾਇ॥) ਸਾਰਿਆਂ[੪] 'ਚ ਇਸਥਿੱਤ[੬] ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੇਖ[੫] ਸੁਆਦਾਂ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਮਾਇਆ[੭] 'ਚ। ਅ-ਗਛਮੀ- ਸਰਬੇ[੪] ਜੋਇ[੫], ਅਗਛਮੀ[੬]; ਦੂਖੁ ਘਨੇਰੋ, ਆਥਿ[੭]॥) ਘੋਰ ਪਾਪਾਂ ਔਗੁਣਾਂ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਰੂਪੀ ਕੱਲਰ[੮]। ਸੰਸਾਰ ਅਥਵਾ ਜਮ ਪੁਰ ਰੂਪੀ ਸਮੁੰਦ੍ਰ[੯]। ਪੂੰਜੀ- ਕਾਲਰੁ[੮] ਲਾਦਸਿ, ਸਰੁ[੯] ਲਾਘਣਉ; ਲਾਭੁ ਨ ਪੂਜੀ ਸਾਥਿ॥) ਅ-ਖੁੱਟਉ- ਪੂੰਜੀ ਸਾਚਉ ਨਾਮੁ ਤੂ; ਅਖੁਟਉ ਦਰਬੁ ਅਪਾਰੁ॥) ਹੇ ਪ੍ਰਾਣੀ[੨]! ਪਹਿਲਾਂ[੧] ਪ੍ਰੀਤਿ ਪ੍ਰਾਪਤ[੨] ਕਰ ਲੈ। ਭਾਰੀ[੩]- ਪੂਰਬ[੧] ਪ੍ਰੀਤਿ, ਪਿਰਾਣਿ[੨] ਲੈ; ਮੋਟਉ[੩] ਠਾਕੁਰੁ ਮਾਣਿ॥

੧੦੯੧. ਭੋਲਾਪਨ[੧]। ਭੋਲੱਤਣਿ- ਭੋਲਤਣਿ[੧]. ਭੈ ਮਨਿ ਵਸੈ; ਹੇਕੈ ਪਾਧਰ, ਹੀਡੁ॥) ਈਰਖਾ ਦੇ ਸਾੜੇ[੧]। ਅਪਵਿੱਤ੍ਰ[੨]। ਡਾਹੱਪਣਿ- ਅਤਿ ਡਾਹਪਣਿ[੧]. ਦੁਖੁ ਘਣੋ; ਤੀਨੇ ਥਾਵ ਭਰੀਡੁ[੨]॥) ਢੋਲ[੨] ਤਿੰਨਾਂ[੩] ਲੋਕਾਂ 'ਚ। ਬਹੁਤੇ ਪੱਖ ਤੇ ਕਰਮ ਕਾਂਡ ਆਦਿਕ, ਧੜ ਧੜ[੪] ਕਰਕੇ ਵੱਜਣਾ- ਮਾਂਦਲੁ[੨] ਬੇਦਿ, ਸਿ[੩] ਬਾਜਣੋ; ਘਣੋ ਧੜੀਐ[੪], ਜੋਇ॥) ਹਾਥ, ਥਾਹ ਅੰਤ[੫]- ਸਾਗਰੁ ਗੁਣੀ, ਅਥਾਹੁ; ਕਿਨਿ ਹਾਥਾਲਾ[੫] ਦੇਖੀਐ॥) ਰਿਦੇ[੧]। ਮੱਝ। ਬ-ਦੁੱਖ- ਮਝ ਭਰਿ; ਦੁਖ ਬਦੁਖ॥) ਘੱਲੈ- ਹਰਿ ਕਿਰਪਾ ਤੇ. ਹਰਿ ਪਾਈਐ; ਜਾ ਆਪਿ ਹਰਿ ਘਲੈ॥) ਜੰਮਣ ਮਰਨ[੨]- ਹਰਿ ਜਨ. ਨੇੜਿ ਨ ਆਵਈ; ਜਮਕੰਕਰ ਜਮਕਲੈ[੨]॥) ਸੰਗ੍-ਹਹਿ- ਮਨਮੁਖ. ਵਾਪਾਰੈ ਸਾਰ. ਨ ਜਾਣਨੀ; ਬਿਖੁ ਵਿਹਾਝਹਿ. ਬਿਖੁ ਸੰਗ੍ਰਹਹਿ; ਬਿਖ ਸਿਉ ਧਰਹਿ ਪਿਆਰੁ॥

੧੦੯੨. ਜੱਗ, ਸੰਤੀਂ ਖੱਟਿਆ- ਇਸੁ ਜਗ ਮਹਿ. ਸੰਤੀ ਧਨੁ ਖਟਿਆ; ਜਿਨਾ. ਸਤਿਗੁਰੁ

ਮਿਲਿਆ ਪ੍ਰਭੁ ਆਇ॥) ਏਕੋ ਸਿਮਰਹੁ. ਭਾਇਰਹੁ; ਤਿਸੁ ਬਿਨੁ. ਅਵਰੁ ਨ ਕੋਇ॥ ਪੈਨਣੁ ਸਿਫਤਿ ਸਨਾਇ ਹੈ, ਸਦਾ ਸਦਾ ਓਹੁ ਊਜਲਾ; ਮੈਲਾ. ਕਦੇ ਨ ਹੋਇ॥) ਆਸਰਾ[੧]- ਗੁਰ ਸਬਦੀ, ਦਰੁ ਜਾਣੀਐ; ਅੰਦਰਿ ਮਹਲੁ, ਅਸਰਾਉ[੧]॥

੧੦੯੩. ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ (ਸੋ) ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਰੂਪ (ਹੰ) ਹਨ। (ਸਾ) ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਰੂਪ (ਹੰ) ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਜਪੁ ਜਪਣਾ ਕਰੋ- ਨਾਨਕ. ਸੋ ਹੰ ਹੰ ਸਾ, ਜਪੁ ਜਾਪਹੁ; ਤ੍ਰਿਭਵਣ ਤਿਸੈ ਸਮਾਹਿ॥) ਮੱਤੇ। ਮੁੱਠੇ- ਮਨਮੁਖ. ਅੰਦਰੁ ਨ ਭਾਲਨੀ; ਮੁਠੇ ਅਹੰ ਮਤੇ॥) ਸੱਤੇ, ਤੱਤੇ, ਵਿਗੁੱਤੇ, ਗਤੇ ਪੋਲਾ) ਸੱਤੇ- ਬਿਨੁ ਗੁਰ. ਕਿਨੈ ਨ ਪਾਇਓ; ਹਰਿ ਨਾਮੁ. ਹਰਿ ਸਤੇ॥) ਖਲਿ-ਇ- ਤਿਸੈ ਅਗੈ. ਨਾਨਕਾ; ਖਲਿਇ ਕੀਚੈ ਅਰਦਾਸਿ॥ ਨਾਨਕ. ਮੁਇਆ ਕਾ ਕਿਆ ਮਾਰਣਾ; ਜਿ ਆਪਿ ਮਾਰੇ ਗੋਵਿੰਦ॥ ੧॥) ਪੱਤ੍ਰੀ- ਮਨ ਕੀ ਪਤ੍ਰੀ ਵਾਚਣੀ; ਸੁਖੀ ਹੂ ਸੁਖੁ ਸਾਰੁ॥

੧੦੯੪. ਆਪੇ ਕਰਿ ਕਰਿ ਵੇਖਦਾ; ਆਪੇ ਸਭੁ ਸਚਾ॥) ਕੱਚਾ, ਸੱਚਾ। ਰਚਾ ਪੋਲਾ, ਜੱਚਾ, ਨੱਚਾ। ਸੁੱਧੁ॥ ਡੱਖਣੇ- ਡਖਣੇ ਮਃ ਪ) ਹੁਕਮ ਕਹੋ[੧] ਜੀ। ਦਾਸਨ[੨] ਦਾਸ ਦੇ। ਦਿਆਂ[੩] ਸਿਰ[੪]- ਤੂ ਚਉ[੧]. ਸਜਣ ਮੈਡਿਆ[੨]; ਡੇਈ[੩]. ਸਿਸੁ[੪] ਉਤਾਰਿ॥) ਪੱਸੀ- ਨੈਣ ਮਹਿੰਜੇ ਤਰਸਦੇ; ਕਦਿ. ਪਸੀ ਦੀਦਾਰੁ॥) ਪ੍ਰੇਮ[੫] ਦਾਸਨ ਦਾਸ[੬] ਦਾ। ਦੂਜਾ, ਹੋਰ[੭]- ਨੀਹੁ[੫] ਮਹਿੰਜਾ[੬], ਤਊ ਨਾਲਿ; ਬਿਆ[੭] ਨੇਹ, ਕੂੜਾਵੇ ਡੇਖੁ॥) ਦਰਸਨ ਦੇਖੇ[੮] ਸਾਰੇ[੯]। ਕੱਾਜਲੁ ਪੱਸੇ- ਕਾਜਲੁ ਹਾਰ, ਤਮੋਲ ਰਸੁ; ਬਿਨੁ ਪਸੇ[੮], ਹਭਿ[੯] ਰਸ ਛਾਰੁ॥ ਤੂ ਸਚਾ ਸਾਹਿਬੁ ਸਚੁ; ਸਚੁ ਸਭੁ ਧਾਰਿਆ॥) ਵੇੱਕੀਂ, ਕਲ ਪੋਲਾ- ਵੇਕੀ ਜੰਤ ਉਪਾਇ; ਅੰਤਰਿ ਕਲ ਧਾਰਿਆ॥) ਹੱਭੋ- ਕੰਤਾ. ਤੂ ਸਉ ਸੇਜੜੀ; ਮੈਡਾ ਹਭੋ ਦੁਖੁ ਉਲਾਹਿ॥) ਅੱਪੜਿ ਉ-ਧਰਣ- ਤੁਧੁ. ਅਪੜਿ ਕੋਇ ਨ ਸਕੈ; ਤੂ ਅਬਿਨਾਸੀ ਜਗ ਉਧਰਣ॥

੧੦੯੫. ਇੱਕ[੧] ਪਤੀ ਜੀ[੨] ਬਿਨਾ[੩]। ਮੈਂਡੀ- ਹਿਕਸੁ[੧] ਕੰਤੈ[੨] ਬਾਹਰੀ[੩]; ਮੈਡੀ ਵਾਤ. ਨ ਪੁਛੈ ਕੋਇ॥) ਮੱਲਿ- ਹਭੇ ਟੋਲ ਸੁਹਾਵਣੇ; ਸਹੁ ਬੈਠਾ, ਅੰਛਣੁ ਮਲਿ॥) ਇਤੀ ਪੋਲਾ। ਪਹਿਰਾਂ- ਇਤੀ. ਮੰਝਿ ਨ ਸਮਾਵਈ; ਜੇ ਗਲਿ ਪਹਿਰਾ ਹਾਰੁ॥) ਦੇਖਣਾ[੨] ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹਿਰਦੇ[੫] ਵਿੱਚ[੩]। ਪੱਸੀ, ਹਠ ਪੋਲਾ, ਮਹਿੰਜੈ- ਜਾ ਮੂ ਪਸੀ[੨], ਹਠ[੫] ਮੈ[੩]; ਪਿਰੀ ਮਹਿਜੈ ਨਾਲਿ॥) ਲਾਹ[੪] ਦਿੱਤੇ- ਹੱਭੇ ਡੁੱਖ- ਹਭੇ ਡੁਖ ਉਲਾਹਿਅਮੁ[੪]; ਨਾਨਕ. ਨਦਰਿ ਨਿਹਾਲਿ॥) ਇਸਥਿੱਤ ਹੋ ਕੇ[੫] ਕਨਸੋਆਂ ਸੁਣਦਾ ਹਾਂ[੬] ਸਤਿਸੰਗਤ[੭]। ਲੰਮੇ[੫੦] ਪੈ ਕੇ ਭਾਵ ਡੰਡਉਤ ਕਰਕੇ, ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ[੫੦] ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ। ਖੜ੍ਹਾ- ਨਾਨਕ. ਬੈਠਾ[੫] ਭਖੇ[੬] ਵਾਉ; ਲੰਮੇ[੫੦] ਸੇਵਹਿ. ਦਰੁ[੭] ਖੜਾ॥) ਮਤਲਬ[੮] ਮੁੱਖੜਾ[੯]- ਮਹਿੰਜਾ ਸਾਈਂ, ਮੁਹੁਖ-ੜਾ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਬੋਲੋ- ਪਿਰੀਏ. ਤੂ ਜਾਣੁ ਮਹਿਜਾ ਸਾਉ[੮]; ਜੋਈ ਸਾਈ, ਮੁਹੁਖੜਾ[੯]॥) ਬੋਲਿਆ[੧੦]। ਬਕਵਾਦ[੧੧] ਇਸਤ੍ਰੀ[੧੨] ਤੱਕੇ[੧੩]- ਕਿਆ ਗਾਲਾਇਓ[੧੦] ਭੂਛ[੧੧]; ਪਰ ਵੇਲਿ[੧੨] ਨ ਜੋਹੇ[੧੩], ਕੰਤ ਤੂ॥ ਸੁਘੜੁ ਸੁਜਾਣੁ ਸਰੂਪੁ ਤੂ; ਸਭ ਮਹਿ ਵਰਤੰਤਾ॥) , ਵੈਰਾਗ ਰੂਪੀ ਡੰਡੀ[੧੪] ਡੰਡੀ[੧੪] ਚੱਲਣ[੧੫] ਵਾਲੇ। ਥੱਲੇ[੧੬] ਤਕੜਾ[੧੭] ਬੁੱਧੀ[੧੮] ਰੂਪੀ ਧਰਤੀ[੧੮] 'ਚ ਔਗੁਣਾਂ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਖਾਤਾ.ਢਾਹ[੧੯], ਕਾਮਾਦਿਕਾਂ ਤੋਂ ਬਚ ਕੇ ਰਹੀਂ। ਤਲਿ ਪੋਲਾ। ਗਾੜ੍ਹਾ- ਕੁਰੀਏ ਕੁਰੀਏ[੧੪] ਵੈਦਿਆ[੧੫]; ਤਲਿ[੧੬] ਗਾੜਾ[੧੭] ਮਹ[੧੮] ਰੇਰੁ[੧੯]॥) ਨਾਸ਼[੪] ਹੋਣ ਵਾਲੇ, ਕੱਚੇ[੩] ਔਗੁਣ ਵਿਕਾਰ ਸੱਚੇ[੧] ਜਾਣਦਾ[੨] ਹੈਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੜਨ ਲਈ ਤੂ ਅੱਗੇ[੫] ਅੱਗੇ[੬] ਜਾਂਦਾ[੭] ਹੈਂ। ੨੦- ਸਚੁ[੧] ਜਾਣੈ[੨], ਕਚੁ[੩] ਵੈਦਿਓ[੪]; ਤੂ ਆਘੂ[੫] ਆਘੇ[੬], ਸਲਵੇ[੭]॥) ਜਿਵੇਂ ਅਗਨੀ[੧] ਵਿਚ[੨੧] ਮੱਖਣ[੨੨] ਢਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੂਜਾ[੨] ਪਾਣੀ ਦੇ ਢਲ[੨੩] ਜਾਣ ਕਰਕੇ, ਚਪੁੱਤੀ[੨੪] ਪੱਤੇ,

ਨਾਸ[੨੫] ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਇਉਂ ਔਗੁਣ ਪਾਪ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨਾਸ[੨੫] ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਢਲਿ ਪੋਲਾ, ਪੱਬਣਿ- ਨਾਨਕ. ਆਤਸੜੀ[੧] ਮੰਝਿ[੨੧] ਨੈਣੂ[੨੨]; ਬਿਆ[੨] ਢਲਿ[੨੩] ਪਬਣਿ[੨੪] ਜਿਉ, ਜੁੰਮਿਓ[੨੫]॥) ਹੇ ਭੋਲੇ[੨੬] ਸਵੇਰੇ[੨੭] ਸੁੰਦਰ[੨੮] ਭਜਨ[੨੯] ਕਰਨ ਨੂੰ ਆਲਸ[੩੦] ਕਰਦਾ ਹੈਂ ਸੇਵੇਂਦੇ- ਭੋਰੇ[੨੬] ਭੋਰੇ[੨੭] ਰੂਹੜੇ[੨੮]; ਸੇਵੇਦੇ[੨੯] ਆਲਕੁ[੩੦]॥) ਮੁੱਦਤਿ, ਕੱਡੂ- ਮੁਦਤਿ ਪਈ ਚਿਰਾਣੀਆ; ਫਿਰਿ. ਕਡੂ ਆਵੈ ਰੁਤਿ॥ ੩॥

੧੦੯੬. ਸਮਾਈ[੧]- ਤੂ ਪੁਰਖੁ ਅਨੰਦੀ ਅਨੰਤ; ਸਭ ਜੋਤਿ ਸਮਾਹਰਾ[੧]॥ ਸੇਵਕ ਸਭਿ ਕਰਦੇ ਸੇਵ ਦਰਿ; ਨਾਨਕੁ ਜਨੁ, ਤੇਰਾ॥) ਗਹ=ਡੜ=ੜਾ- ਗਹਡੜੜਾ, ਤ੍ਰਿਣਿ ਛਾਇਆ; ਗਾਫਲ ਜਲਿਓਹੁ ਭਾਹਿ॥) ਭੁੱਸਰੀਆਂ ਪਕਾਈਆਂ ਪਾਈਆਂ- ਨਾਨਕ. ਭੁਸਰੀਆ ਪਕਾਈਆ; ਪਾਈਆ ਥਾਲੈ ਮਾਹਿ॥) ਹਾਠਾਂ- ਹਾਠਾ ਦੋਵੈ ਕੀਤੀਓ; ਸਿਵ ਸਕਤਿ ਵਰਤਾਈਆ॥) ਮੁਹਡ=ੜਾ ਪੋਲਾ- ਆਗਾਹਾ ਕੂ ਤ੍ਰਾਘਿ; ਪਿਛਾ, ਫੇਰਿ ਨ ਮੁਹਡੜਾ॥) ਹੱਭ- ਸਜਣੁ ਮੈਡਾ ਚਾਈਆ; ਹਭ ਕਹੀ ਦਾ ਮਿਤੁ॥) ਮੁਹ= ਛੰਦਾ- ਜਾ ਤੂ, ਮੇਰੈ ਵਲਿ ਹੈ; ਤਾ ਕਿਆ ਮੁਹਛੰਦਾ॥) ਕਿ=ਜੇਹਾ- ਡੇਖਣ ਕੂ, ਮੁਸਤਾਕੁ; ਮੁਖੁ ਕਿਜੇਹਾ ਤਉ ਧਣੀ॥

੧੦੯੭. ਪੀੜਾ[੧]। ਵੇੱਦਨੇ- ਦੁਖੀਆ. ਦਰਦ ਘਣੇ; ਵੇਦਨ[੧] ਜਾਣੇ, ਤੂ ਧਣੀ॥) ਲੱਖ- ਜਾਣਾ ਲਖ ਭਵੇ; ਪਿਰੀ ਡਿਖੰਦੋ. ਤਾ ਜੀਵਸਾ॥) ਬੁੱਝਿਆ ਕੁੰਡੀਂ- ਜਿਨਿ ਜਨਿ ਗੁਰਮੁਖਿ ਬੁਝਿਆ; ਸੁ ਚਹੁ ਕੁੰਡੀ ਜਾਪੈ॥) ਨ੍ਹਾਪੈ- ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੀ ਮਲੁ ਉਤਰੈ; ਗੁਰ ਧੂੜੀ ਨਾਪੈ॥) ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਸਲ੍ਹਾਭ ਵਾਲੀ ਗਿੱਲੀ ਗਿੱਲੀ ਗੁੜ ਦੀ ਰੋੜੀ[੩] ਮਾਇਆ। ਲਾਲਚੀ ਰੂਪੀ ਮੱਖੀ[੪]। ਬਾਰ ੨ ਜਨਮਾਂ 'ਚ ਭਉਂਦੀ[੪] ੨, ਭਉਂ ਭਉਂ ਕੇ[੫], ਸੰਸਾਰ 'ਚ ਆਉਂਦੀ[੬] ਹੈ। ਗਿੱਲੀ- ਗਿਲੀ[੨] ਗਿਲੀ[੨], ਰੋਡੜੀ[੩]; ਭਉਦੀ[੪], ਭਵਿ ਭਵਿ[੫] ਆਇ[੬]॥ ਹਉ ਨਿਰਗੁਣੁ ਢਾਢੀ ਬਖਸਿਓਨੁ; ਪ੍ਰਭਿ ਪੁਰਖਿ ਵੇਦਾਵੈ॥ ਜਾ ਛੁਟੇ ਤਾ ਖਾਕੁ; ਤੂ ਸੁੰਵੀ. ਕੰਤੁ ਨ ਜਾਣਹੀ॥ ਦੁਰਜਨ ਸੇਤੀ ਨੇਹੁ; ਤੂ ਕੈ ਗੁਣਿ. ਹਰਿ ਰੰਗੁ ਮਾਣਹੀ॥) ਗੰਦੇ, ਭੈੜੇ[੭]। ਜਿਤਨੇ[੮]। ਜਿਤੀ ਪੋਲਾ- ਨਾਨਕ. ਵਿਣੁ ਨਾਵੈ ਆਲੂਦਿਆ[੭]; ਜਿਤੀ[੮] ਹੋਰੁ ਖਿਆਲੁ॥) ਨਵਿਰਤ[੮]। ਠੱਗੀਂ- ਜਿਨੀ ਠਗੀ. ਜਗੁ ਠਗਿਆ; ਸੇ ਤੁਧੁ ਮਾਰਿ ਨਿਵਾੜਾ[੮]॥) ਜਿੱਤਾ- ਗੁਰਿ. ਭਉਜਲੁ ਪਾਰਿ ਲੰਘਾਇਆ; ਜਿਤਾ ਪਾਵਾੜਾ॥) ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਵੱਸਿ- ਸਭਿ ਇੰਦ੍ਰੀਆ. ਵਸਿ ਕਰਿ ਦਿਤੀਓ; ਸਤਵੰਤਾ ਸਾੜਾ॥

੧੦੯੮. ਜਿਤੁ ਤਿਤੈ ਪੋਲੇ- ਜਿਤੁ ਲਾਈਅਨਿ. ਤਿਤੈ ਲਗਦੀਆ; ਨਹ ਖਿੰਜੋਤਾੜਾ॥) ਗੁਰੁ ਨਾਨਕੁ ਤੁਠਾ. ਭਾਇਰਹੁ; ਹਰਿ ਵਸਦਾ ਨੇੜਾ॥) ਹੱਭੇ- ਜਾ ਮੂੰ, ਆਵਹਿ ਚਿਤਿ ਤੂ; ਤਾ ਹਭੇ, ਸੁਖ ਲਹਾਉ॥ ਕਪੜ ਭੋਗ ਵਿਕਾਰ; ਏ. ਹਭੇ ਹੀ ਛਾਰ॥ ਲੁੜੇਦਾ, ਹੋੜੇ ਔਂਕੜ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਅਵਾਜ ਬੋਲੋ- ਖਾਕੁ ਲੁੜੇਦਾ, ਤੰਨਿ ਖੇ; ਜੋ ਰਤੇ ਦੀਦਾਰ॥) ਤੱਕਹਿ ਹਿੱਕੁ- ਕਿਆ ਤਕਹਿ, ਬਿਆ ਪਾਸ; ਕਰਿ ਹੀਅੜੇ, ਹਿਕੁ ਅਧਾਰੁ॥) ਤੱਗੈ- ਧਰਮੁ ਧੀਰਾ. ਕਲਿ ਅੰਦਰੇ; ਇਹੁ ਪਾਪੀ. ਮੂਲਿ ਨ ਤਗੈ॥) ਭੱਗੈ- ਚਾਰੇ ਜੁਗ ਮੈ ਸੋਧਿਆ; ਵਿਣੁ ਸੰਗਤਿ, ਅਹੰਕਾਰੁ. ਨ ਭਗੈ॥) ਅਭੱਗੈ- ਜਿਨਿ ਜਨਿ. ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੇਵਿਆ; ਤਿਸੁ ਘਰਿ ਦੀਬਾਨੁ ਅਭਗੈ॥) ਪਾਤਿਸ਼ਾਹਾਂ[੨] ਦੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ[੧]- ਲੋੜੀਦੋ ਹਭ ਜਾਇ; ਸੋ ਮੀਰਾ[੧], ਮੀਰੰਨ[੨] ਸਿਰਿ॥) ਮਾਣਕ[੨] ਰੂਪ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ। ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਰੂਪ ਸਤਿਗੁਰਾਂ[੩]। ਨਿਰਲੇਪ[੪]। ਦਾਨ ਦਿਤਾ[੫]- ਮਾਣਿਕੂ[੨], ਮੋਹਿ ਮਾਉ[੩]; ਡਿੰਨਾ[੫] ਧਣੀ, ਅਪਾਹਿ[੪]॥ ਮੂ. ਥੀਆਊ ਸੇਜ; ਨੈਣਾ. ਪਿਰੀ ਵਿਛਾਵਣਾ॥) ਹਿੱਕ- ਜੇ ਡੇਖੈ. ਹਿਕ ਵਾਰ; ਤਾ ਸੁਖ ਕੀਮਾ ਹੂ. ਬਾਹਰੇ॥) ਵੱਟ[੫] ਖੱਟ[੫] ਲਏ। ਲੱਖ ਵਿ=ੜਤੇ, ਬੁਲਾਈਆ ਹੋੜੇ ਔਂਕੜ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਅਵਾਜ਼ ਬੋਲੋ- ਮੈ ਲਖ ਵਿੜਤੇ[੫] ਸਾਹਿਬਾ; ਜੇ ਬਿੰਦ

ਬੁਲਾਈਆ॥) ਕੁਡਾਂ ਭਾਲੀਆਂ ਸਾਈਆਂ– ਸੈ. ਚਾਰੇ ਕੁੰਡਾ ਭਾਲੀਆ; ਤੁਧੁ ਜੇਵਡੁ ਨ ਸਾਈਆ॥) ਸੈਂ[ਏ] ਹੋ[2] ਜਾਵਾਂ– ਮੂ[ਏ]. ਥੀਆਊ[2] ਤਖਤੁ; ਪਿਰੀ ਮਹਿੰਜੇ ਪਾਤਿਸਾਹ॥) ਪਾਸ[ਟ] ਖਿੜ[ਟ] ਰਹੇ– ਪਾਵ ਮਿਲਾਵੇ ਕੋਲਿ[ਟ]; ਕਵਲ ਜਿਵੈ. ਬਿਗਸਾਵਦੋ[ਟ]॥) ਦਾਸਨ ਦਾਸ[3] ਨੂੰ, ਪਤੀ[1] ਰਾਮ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸਨਾਂ ਦੀ[2] ਭੁੱਖ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਹੁਣ[4] ਲਈ[ਪ], ਜਸ ਕਹਾਂ[ਏ]– ਪਿਰੀਆ[1] ਸੰਦੜੀ[2] ਭੁਖ; ਮੂ[3] ਲਾਵਣ[4] ਥੀ[ਪ], ਵਿਥਰਾ[ਏ]॥) ਗੰਨੇ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ[4] ਪੀੜੀਏ ਤਦ ਭੀ ਰਸ ਦੇਣੋ ਨਹੀਂ ਹਟਦਾ, ਇਉਂ ਦਾਸਨ ਦਾਸ ਗੰਨੇ ਵਾਲਾ ਗੁਣ ਧਾਰੇ। ਭਾਵੇਂ ਤੱਤੀ ਤਵੀ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਕਸ਼ਟ ਸਹਾਰੇ ਫੇਰ ਭੀ ਜਸ ਕਹੇ। ਇੱਖ, ਹੁੱਟੈ– ਜਾਣੁ ਮਿਠਾਈ ਇਖ; ਬੇਈ[4] ਪੀੜੇ ਨਾ ਹੁਟੈ॥) ਪ੍ਰੇਮ[13] ਹਰੀਚੰਦ ਦੀ ਨੱਗਰੀ[14] ਵਾਂਗ, ਝੂਠੇ ਜਾਨਣਾ[14] ਕਰ। ਠੱਗਾਂ। ਗੰ=ਧ੍ਰਬਾ। ਨੱਗਰੀ– ਠਗਾ ਨੀਹੁ[13] ਤ੍ਰੋੜਿ; ਜਾਣੁ[14] ਗੰਧ੍ਰਬਾ[14] ਨਗਰੀ॥) ਕਲਪਣਾ ਰਹਿਤ ਬ੍ਰਹਮ[1]। ਅਕਲ ਅ=ਲਖ ਪੋਲੇ– ਅਕਲ[1] ਕਲਾ. ਨਹ ਪਾਈਐ; ਪ੍ਰਭੁ ਅਲਖ ਅਲੇਖੰ॥

੧੦੯੯. ਕਾਲਖ[1]– ਤਿਲਕੁ ਕਢਹਿ. ਇਸਨਾਨੁ ਕਰਿ; ਅੰਤਰਿ ਕਾਲੇਖੰ[1]॥) ਭੇਖੀਂ। ਸਿੱਖੰ– ਭੇਖੀ. ਪ੍ਰਭੂ ਨ ਲਭਈ; ਵਿਣੁ ਸਚੀ ਸਿਖੰ॥) ਇਕਸੁ ਹਰਿ ਜੀਉ ਬਾਹਰੀ; ਸਭ ਫਿਰੈ ਨਿਕਾਮੀ॥) ਹੁਕਮ 'ਚ[2]– ਬਿਚਰਦੇ ਫਿਰਹਿ ਸੰਸਾਰ ਮਹਿ; ਹਰਿ ਜੀ ਹੁਕਾਮੀ[2]॥) ਹੱਭ ਪਛਾ=ਣੰਦੋ– ਮੁਖਹੁ ਅਲਾਏ ਹਭ ਮਰਣੁ; ਪਛਾਣੰਦੋ ਕੋਇ॥) ਖੋਟੀ ਮਤਿ[3] ਕੱਢਣ[4] ਵਾਲੇ ਹਨ[ਪ]। ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਮਤਿ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ– ਮਤੜੀ[3] ਕਾਂਢਕੁ[4] ਆਹ[ਪ]; ਪਾਵ ਧੋਵੰਦੋ ਪੀਵਸਾ॥) ਦਾਸਨ ਦਾਸ[ਪ]। ਦੇਖਣ[ਏ] ਨੂੰ[2]। ਪੱਸਣ– ਮੂ[ਪ] ਤਨਿ. ਪ੍ਰੇਮੁ ਅਥਾਹ; ਪਸਣ[ਏ] ਕੂ[2], ਸਚਾ ਧਣੀ॥) ਰਚਾ ਪਚਾ ਪੋਲੇ, ਨੱਚਾ ਕੱਚਾ) ਖਚਾ ਪੋਲਾ– ਅੰਦਰਹੁ ਥੋਥਾ ਕੂੜਿਆਰੁ; ਕੂੜੀ ਸਭ ਖਚਾ॥) ਕਰਮ। ਲੇਖਾ[1] ਜੋਖਾ। ਕਰਮ=ਚਾ ਪੋਲਾ– ਮਾਰਿਆ ਸਚੈ ਪਾਤਿਸਾਹਿ; ਵੇਖਿ ਧੁਰਿ ਕਰਮਚਾ[1]॥

੧੧੦੦. ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਰਥਾਂ 'ਚ ਲੀਣ ਸੁਰਤ ਰੂਪ, ਦੂਜੀਆਂ[1] ਅੱਖਾਂ ਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਬਖ਼ਸ਼ਦੇ ਹਨ। ਅੱਖੜੀਆਂ। ਮਾ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ – ਨਾਨਕ. ਸੇ ਅਖੜੀਆ ਬਿਅੰਨਿ[1]; ਜਿਨੀ ਡਿਸੰਦੋ. ਮਾ ਪਿਰੀ॥ ਓਨਿ ਵੈਰੀ ਮਿਤ੍ਰ, ਸਮ ਕੀਤਿਆ; ਸਭ ਨਾਲਿ ਸੁਭਾਈ॥) ਪੂਰਨ, ਤ੍ਰਿਪਤ[2]। ਅਲੁ ਪੋਲਾ– ਹੋਆ ਓਹੀ ਅਲੁ[2], ਜਗ ਮਹਿ; ਗੁਰ ਗਿਆਨੁ ਜਪਾਈ॥) ਨਿਹਾਲਸਾਂ– ਸਜਣ ਮੁਖੁ ਅਨੂਪੁ; ਅਠੇ ਪਹਰ ਨਿਹਾਲਸਾ॥) ਸੁੱਤੜੀ– ਸੁਤੜੀ, ਸੋ ਸਹੁ ਡਿਠੁ; ਤੈ ਸੁਪਨੇ. ਹਉ ਖੰਨੀਐ॥) ਪਰਖਿ ਪੋਲਾ– ਸਜਣ ਸਚੁ ਪਰਖਿ; ਮੁਖਿ ਅਲਾਵਣੁ ਥੋਥਰਾ॥) ਲਖਿ ਪੋਲਾ– ਮੰਨ ਮਝਾਹੂ ਲਖਿ; ਤੁਧਹੁ ਦੂਰਿ ਨ, ਸੁ ਪਿਰੀ॥) ਰੋੱਜਾ ਬਾਂਗ ਬੁੱਝੇ– ਰੋਜਾ ਬਾਗ ਨਿਵਾਜ ਕਤੇਬ; ਵਿਣੁ ਬੁਝੇ ਸਭ ਜਾਸੀ॥ ਨਾਪਾਕ. ਪਾਕੁ ਕਰਿ ਹਦੂਰਿ ਹਦੀਸਾ; ਸਾਬਤ ਸੂਰਤਿ ਦਸਤਾਰ ਸਿਰਾ॥ ਨਿਹਚਲੁ, ਸਚੁ ਖੁਦਾਇ ਏਕੁ; ਖੁਦਾਇ ਬੰਦਾ, ਅਬਿਨਾਸੀ॥) ਡਿੱਠੀ, ਹੱਭ– ਡਿਠੀ ਹਭ ਢੰਢੋਲਿ; ਹਿਕਸੁ ਬਾਝੁ. ਨ ਕੋਇ॥ ਆਸਕੁ, ਆਸਾ ਬਾਹਰਾ; ਮੂ ਮਨਿ, ਵਡੀ ਆਸ॥ ਆਸ ਨਿਰਾਸਾ, ਹਿਕੁ ਤੂ; ਹਉ ਬਲਿ ਬਲਿ, ਬਲਿ ਗਈਆਸ॥) ਪ੍ਰੇਮੀ[3] ਧੀਰਜ[4]– ਬਾਝੁ ਪਿਆਰੇ ਆਪਣੇ; ਬਿਰਹੀ[3], ਨਾ ਧੀਰੋਦਿ[4]॥) ਕਵਿ=ਤ ਕਵ=ਤੇ ਪੋਲੇ– ਪੋਥੀ ਪੰਡਿਤ ਗੀਤ ਕਵਿਤ; ਕਵਤੇ ਭੀ ਜਾਸੀ॥ ਮੁਨਿ ਜੋਗੀ ਦਿਗੰਬਰਾ; ਜਮੈ ਸਣੁ. ਜਾਸੀ॥) ਭੁੱਖੇ, ਲੱਖ ਭੁੱਖਿਆ– ਸੈ ਨੰਗੇ. ਨਹ ਨੰਗ; ਭੁਖੇ ਲਖ. ਨ ਭੁਖਿਆ॥) ਕੋੜਿ ੜ ਹਲੰਤ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ। ਡੁੱਖੇ ਡੁੱਖ– ਡੁਖੇ ਕੋੜਿ ਨ ਡੁਖ; ਨਾਨਕ. ਪਿਰੀ ਪਿਖੰਦੋ ਸੁਭ ਦਿਸਟਿ॥

੧੧੦੧. ਹਿਕਸ ਕੂੰ ਤੂ, ਆਹਿ; ਪਛਾਣੂ ਭੀ, ਹਿਕੁ ਕਰਿ॥) ਪਾਸੋਂ[1] ਮੰਗਣਾ।

ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ[2]ਹੋਣਾ। ਲੱਜੀਵਦੋ – ਨਾਨਕ. ਆਸੜੀ ਨਿਬਾਹਿ; ਮਾਨੁਖ ਪਰਥਾਈ[1] ਲਜੀਵਦੋ[2]॥ ਨਿਹਚਲੁ ਕੀਰਤਨੁ ਗੁਣ ਗੋਬਿੰਦ; ਗੁਰਮੁਖਿ ਗਾਵਾਧਾ॥) ਸਾਧਾ ਪੋਲਾ ਬਿੰਦੀ ਬਿਨਾ– ਨਿਹਚਲ ਸੰਗਤਿ ਸਾਧ ਜਨ; ਬਚਨ ਨਿਹਚਲੁ, ਗੁਰ ਸਾਧਾ॥ ਜੋ ਡੁਬੰਦੋ ਆਪਿ; ਸੋ ਤਰਾਏ ਕਿਨ੍ ਖੇ॥ ਤਾਰੇਦੜੋ, ਭੀ ਤਾਰਿ; ਨਾਨਕ. ਪਿਰ ਸਿਉ ਰਤਿਆ॥ ਜਿਥੈ ਕੋਇ ਕਥੰਨਿ; ਨਾਉ ਸੁਣੰਦੋ, ਮਾ ਪਿਰੀ॥) ਤਿਸ[3] ਜਗ੍ਹਾ। ਤੱਥਿ– ਮੂੰ. ਜੁਲਾਊਂ ਤਥਿ[3]; ਨਾਨਕ. ਪਿਰੀ ਪਸੰਦੋ, ਹਰਿਓ ਥੀਓਸਿ॥) ਮੁਨਿਆਦ ਰਹਿਤ[4]। ਨਿ॒ਮੁਣੀ॒ਆਦੀ– ਨਾਨਕ. ਨਾਮ ਵਿਹੂਣੀਆ; ਨਿਮੁਣੀਆਦੀ[4] ਦੇਹ॥) ਮੱਥਾ– ਨੈਨੀ ਦੇਖਉ ਗੁਰ ਦਰਸਨੋ; ਗੁਰ ਚਰਣੀ ਮਥਾ॥ ਪੈਰੀਂ ਪੱਖਾ ਹੱਥਾ– ਪੈਰੀ. ਮਾਰਗਿ ਗੁਰ ਚਲਦਾ; ਪਖਾ ਫੇਰੀ ਹਥਾ॥) ਸਮਰੱਥਾ ਲੱਥਾ ਅਗੱਥਾ, ਕਥਾ ਪੋਲਾ, ਲੱਥਾ॥) ਰੱਜਦੀਆਂ[5] ਨਹੀਂ ਅੱਖਾਂ। ਲੱਗੜੀਆਂ। ਤਿਪੀਆ ਪੋਲਾ – ਲਗੜੀਆ ਪਿਰੀਅੰਨਿ; ਪੇਖੰਦੀਆ. ਨਾ ਤਿਪੀਆ[5]॥) ਡੰਡੀਆਂ[6]। ਕਥੜੀਆਂ ਪੋਲਾ। ਤਿਪੀਆ ਪੋਲਾ– ਕਥੜੀਆ ਸੰਤਾਹ; ਤੇ ਸੁਖਾਊ ਪੰਧੀਆਂ[6]॥) ਲੱਧੜੀਆਂ– ਨਾਨਕ. ਲਧੜੀਆ ਤਿੰਨਾਹ; ਜਿਨਾ ਭਾਗੁ ਮਥਾਹੜੈ॥) ਜਲਾਂ ਥਲਾਂ ਬਨਾਂ ਕੰਦਰਾਂ– ਡੂੰਗਰਿ ਜਲਾ ਥਲਾ; ਭੂਮਿ ਬਨਾ ਫਲ ਕੰਦਰਾ॥) ਸੁੱਭਰ, ਤੱਤੀਆਂ– ਸੁਭਰ ਕਪੜ ਭੋਗ; ਨਾਨਕ. ਪਿਰੀ ਵਿਹੂਣੀ ਤਤੀਆ॥) ਗਲ਼[1] ਨਾਲ[2] ਲਾਉਂਦੇ[3] ਹਨ। ਗਲ਼ ਪੋਲਾ– ਅਉਗਣੁ. ਕੋ ਨ ਚਿਤਾਰਦਾ; ਗਲ[1] ਸੇਤੀ[2] ਲਾਇਕ[3]॥) ਸਾਂਝੀ– ਸਾਝੀ ਗੁਰ ਨਾਲਿ ਬਹਾਲਿਆ; ਸਰਬ ਸੁਖ ਪਾਇਕ॥

੧੧੦੨. ਬਿਜੁਲੀਆਂ ਘਟਾਂ ਕਾਲੀਆਂ ਪੋਲੇ– ਨਾਨਕ. ਬਿਜੁਲੀਆ ਚਮਕੰਨਿ; ਘੁਰਨ੍ਹਿ ਘਟਾ ਅਤਿ ਕਾਲੀਆ॥) ਰਿਦੇ[1] ਕਮਾਈ[2] ਕਰਕੇ– ਹਿਆਇ[1] ਕਮਾਇ[2] ਧਿਆਇਆ; ਪਾਇਆ ਸਾਧ ਸਰਣਾ॥) ਚੜ੍ਹਾਏ– ਬੋਹਿਥੁ. ਨਾਨਕ ਦੇਉ ਗੁਰੁ, ਜਿਸੁ ਹਰਿ ਚੜਾਏ; ਤਿਸੁ ਭਉਜਲੁ ਤਰਣਾ॥) ਪਹਿਲਾ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ– ਪਹਿਲਾ. ਮਰਣੁ ਕਬੂਲਿ; ਜੀਵਣ ਕੀ ਛਡਿ ਆਸ॥ ਹੋਹੁ ਸਭਨਾ ਕੀ ਰੇਣੁਕਾ; ਤਉ. ਆਉ ਹਮਾਰੈ ਪਾਸਿ॥) ਮੁਆ. ਜੀਵੰਦਾ ਪੇਖੁ; ਜੀਵੰਦੇ, ਮਰਿ ਜਾਨਿ॥) ਮੁ॒ਹੱਬਤਿ– ਜਿਨ੍ਹਾ ਮੁਹਬਤਿ. ਇਕ ਸਿਉ; ਤੇ ਮਾਣਸ ਪਰਧਾਨ॥) ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ[3]। ਮਉਲੈ ਪੋਲਾ– ਸੋਈ ਕੰਮੁ ਕਮਾਵਣਾ; ਕੀਆ ਧੁਰਿ ਮਉਲੈ[3]॥

੧੧੦੩. ਉਤਰ॒ਸਿ ਪੋਲਾ– ਰਾਮ ਨਾਮ ਕੀ ਗਤਿ ਨਹੀ ਜਾਨੀ; ਕੈਸੇ ਉਤਰਸਿ ਪਾਰਾ॥) ਨਾਸ[1] ਕਰਦੇ ਹੋਂ। ਬੱਧਹੁ ਅ॒ਧਰਮ। ਕਤ ਪੋਲਾ– ਜੀਅ ਬਧਹੁ[1], ਸੁ ਧਰਮੁ ਕਰਿ ਥਾਪਹੁ; ਅਧਰਮੁ ਕਹਹੁ, ਕਤ ਭਾਈ॥) ਮੁਨਿ॒ਵਰ– ਆਪਸ ਕਉ, ਮੁਨਿਵਰ ਕਰਿ ਥਾਪਹੁ; ਕਾ ਕਉ. ਕਹਹੁ ਕਸਾਈ॥) ਬਿੱਦਿਆ। ਅ॒ਬਿਰਥਾ– ਮਾਇਆ ਕਾਰਨ. ਬਿਦਿਆ ਬੇਚਹੁ; ਜਨਮੁ. ਅਬਿਰਥਾ ਜਾਈ॥) ਬੂੱਡੇ– ਕਹਿ ਕਬੀਰ. ਰਾਮੈ ਰਮਿ ਛੂਟਹੁ; ਨਾਹਿ ਤ. ਬੂਡੇ ਭਾਈ॥ ਸਾਰ ਸੁਖੁ ਪਾਈਐ; ਰਾਮਾ॥) ਸਭ ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗਿਆਨ[1] ਦੇਵੋ। ਥੋੜੀ[2] ਥੋੜੀ ਚਾਹਨਾ[3] ਵਿੱਚ[4] ਫਿਰਦੇ ਹੋ। ਅਸਚਰਜ[5]। ਸੱਭੈ– ਅੰਜਨੁ[1] ਦੇਇ, ਸਭੈ ਕੋਈ; ਟੁਕੁ[2] ਚਾਹਨ[3] ਮਾਹਿ[4], ਬਿਡਾਨੁ[5]॥) ਹੇ[5] ਭਾਈ! – ਰਾਮੁ[5]; ਜਿਹ ਪਾਇਆ ਰਾਮ॥) ਚੱਾਖਿਆ– ਰਾਮ ਨਾਮ ਰਸੁ ਚਾਖਿਆ; ਹਰਿ ਨਾਮਾ ਹਰ ਤਾਰਿ॥

੧੧੦੪. ਹੋਂ[1]– ਜਉ ਤੁਮ੍. ਮੋਕਉ ਦੂਰਿ ਕਰਤ ਹਉ[1]; ਤਉ ਤੁਮ ਮੁਕਤਿ ਬਤਾਵਹੁ॥ ਏਕ. ਅਨੇਕ ਹੋਇ ਰਹਿਓ ਸਗਲ ਮਹਿ; ਅਬ ਕੈਸੇ ਭਰਮਾਵਹੁ॥ ਰਾਮ ਮੋਕਉ ਤਾਰਿ; ਕਹਾਂ ਲੈ ਜਈ ਹੈ॥) ਵੀਚਾਰਦਾ[1] ਹਾਂ– ਸੋਧਉ[1] ਮੁਕਤਿ ਕਹਾ ਦੇਉ ਕੈਸੀ; ਕਰਿ ਪ੍ਰਸਾਦੁ, ਮੋਹਿ ਪਾਈ ਹੈ॥) ਕਰਦੇ[2] ਹੋਂ–

ਕਾਹੇ ਕੀਜਤੁ[2] ਹੈ; ਮਨਿ ਭਾਵਨੁ॥) ਪਟਵਾਰੀ[3] ਕਾਮ[4] ਕ੍ਰੋਧ[4] ਲੋਭ ਮੋਹ ਹੰਕਾਰ[4]। ਮਹ=ਤਉ ਪੋਲਾ- ਦੇਹੀ ਗਾਵਾ, ਜੀਉ ਧਰ ਮਹਤਉ[3]; ਬਸਹਿ ਪੰਚ ਕਿਰਸਾਨਾ[4]॥) ਰਸਨਾ[4] ਚਮੜੀ[ੲ]। ਇੰਦ੍ਰੀਂ- ਨੈਨੂ ਨਕਟੂ ਸ੍ਰਵਨੂ ਰਸ[4] ਪਤਿ[ੲ]; ਇੰਦ੍ਰੀ. ਕਹਿਆ ਨ ਮਾਨਾ॥) ਬ੍ਰਹਮ[2] ਜੀ ਦਾ ਨਾਮ[14] ਚੇਤੇ[ਟ] ਕਰੋ- ਘਰੀ ਘਰੀ ਕਾ ਲੇਖਾ ਮਾਗੈ; ਕਾਇਥੁ[2], ਚੇਤੂ[ਟ] ਨਾਉ[14]॥) ਕਾਮਾਦਿਕ[ਦ] ਉਹ[10] ਧਰਮਰਾਜੇ[11] ਨੇ। ਬਾਂਧਿਓ- ਪੰਚ ਕ੍ਰਿਸਾਨ[ਦ] ਵਾ[10] ਭਾਗਿ ਗਏ; ਲੈ ਬਾਧਿਓ ਜੀਉ, ਦਰਬਾਰੀ[11]॥) ਬੈਰਾਗੀ=ਅੜੇ- ਅਨਭਉ. ਕਿਨੈ ਨ ਦੇਖਿਆ; ਬੈਰਾਗੀਅੜੇ॥) ਨਿਰਭਉ[1] ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਇ ਕੇ, ਬਿਨੁ ਭੈ ਹੋਣਾ ਬਣਦਾ[12] ਹੈ[13]- ਬਿਨੁ ਭੈ. ਅਨਭਉ[1] ਹੋਇ; ਵਣਾ[12] ਹੰਬੈ[13]॥) ਹਰਿ. ਪਾਖੰਡੁ ਨ ਕੀਜਈ; ਬੈਰਾਗੀਅੜੇ॥

੧੧੦੫. ਚਾਰਿ ਮੁਕਤਿ, ਚਾਰੈ ਸਿਧਿ ਮਿਲਿ ਕੈ; ਦੁਲਹ. ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਸਰਨਿ ਪਰਿਓ॥ ਰਾਜਾਰਾਮ ਜਪਤ; ਕੋ ਕੋ. ਨ ਤਰਿਓ॥) ਗਰਜਿੱਤ- ਨਿਰਭਉ ਭਏ, ਰਾਮ ਬਲ ਗਰਜਿਤ; ਜਨਮ ਮਰਨ ਸੰਤਾਪ ਹਿਰਿਓ॥) ਅ=ਭੈ ਅ=ਧਿਕ ਪੋਲੇ- ਅੰਬਰੀਕ ਕਉ. ਦੀਓ ਅਭੈ ਪਦੁ; ਰਾਜੁ ਭਭੀਖਨ ਅਧਿਕ ਕਰਿਓ॥) ਕਾਂ[1]- ਸੁਆਨ ਸੂਕਰ, ਬਾਇਸ[1] ਜਿਵੈ; ਭਟਕਤੁ ਚਾਲਿਓ ਊਠਿ॥) ਮਨ[1] ਬਾਣੀ[2] ਸ੍ਰੀਰ[3] ਕਰਕੇ ਜੋ ਵੱਡੇ ਅਖਵਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਬੱਾਚਾ- ਮਨਸਾ[1] ਬਾਚਾ[2] ਕਰਮਨਾ[3]; ਮੈ ਦੇਖੇ. ਦੋਜਕ ਜਾਤ॥ ਕਾਮੀ ਕ੍ਰੋਧੀ ਚਾਤੁਰੀ; ਬਾਜੀਗਰ ਬੇਕਾਮ॥

੧੧੦੬. ਸੁਰ[1]- ਚੰਦ ਸਤ[1]. ਭੇਦਿਆ, ਨਾਦ ਸਤ ਪੂਰਿਆ; ਸੂਰ ਸਤ, ਖੋੜਸਾ, ਦਤੁ ਕੀਆ॥) ਅ=ਬਲ ਅ=ਘੜੁ ਪੋਲੇ। ਅ=ਚੱਲ ਚੱਲੁ- ਅਬਲ ਬਲੁ ਤੋੜਿਆ. ਅਚਲ ਚਲੁ ਥਪਿਆ; ਅਘੜੁ ਘੜਿਆ. ਤਹਾ ਅਪਿਉ ਪੀਆ॥) ਗੁ=ਸਈਆ- ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜੁ, ਗੁਸਈਆ ਮੇਰਾ; ਮਾਥੈ ਛਤ੍ਰੁ ਧਰੈ॥) ਸੁਰਿ=ਤਰ ਚਿੰਤਾ=ਮਨਿ ਬੱਸਿ- ਸੁਖ ਸਾਗਰ ਸੁਰਿਤਰੁ ਚਿੰਤਾਮਨਿ; ਕਾਮਧੈਨ, ਬਸਿ ਜਾ ਕੇ ਰੇ॥) ਤਲ ਪੋਲਾ- ਚਾਰਿ ਪਦਾਰਥ, ਅਸਟ ਮਹਾ ਸਿਧਿ; ਨਵ ਨਿਧਿ, ਕਰ ਤਲ ਤਾ ਕੈ॥) ਚਉੱਤੀਸ ਅੱਛਰ- ਨਾਨਾ ਖਿਆਨ, ਪੁਰਾਨ ਬੇਦ ਬਿਧਿ; ਚਉਤੀਸ ਅਛਰ ਮਾਹੀ॥) ੯੯੯ ਤੋਂ ੧੧੦੬, ਮਾਰੂ ਰਾਗੁ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸੰਪੂਰਨੰ।

੧੧੦੭. ਤੋਂ ੧੧੧੭. **ਤੁਖਾਰੀ ਰਾਗੁ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਅਰੰਭ**:- ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਜੀ ਅਪਨੇ ਸੇਵਕ ਜੀ ਦੇ ਸਮਾਨ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ[1] ਕਰਮ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਸੁ=ਕਰਮਾ- ਰਚਨਾ ਰਾਚਿ ਰਹੇ, ਨਿਰੰਕਾਰੀ; ਪ੍ਰਭ ਮਨਿ ਕਰਮ ਸੁਕਰਮਾ[1]॥) ਬੁੱਧ ਰੂਪੀ ਝੋਲ਼ੀ[2] 'ਚ। ਪ੍ਰੇਮ[3] 'ਚ- ਸਾ ਧਨ ਸਭਿ ਰਸ ਚੋਲੈ[2]; ਅੰਕਿ[3] ਸਮਾਣੀਆ॥) ਉਨ=ਵਿ- ਉਨਵਿ ਘਨ ਛਾਏ, ਬਰਸੁ ਸੁਭਾਏ; ਮਨਿ ਤਨਿ ਪ੍ਰੇਮੁ ਸੁਖਾਵੈ॥

੧੧੦੮. ਕਰੇਂਦੀ ਸਾਰੇਂਦੀ- ਧਨ. ਬਿਨਉ ਕਰੇਦੀ. ਗੁਣ ਸਾਰੇਦੀ; ਗੁਣ ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਭ ਭਾਵਾ॥) ਨਿਮਾਣੀ ਨਿਤਾਣੀ. ਹਰਿ ਬਿਨੁ; ਕਿਉ ਪਾਵੈ ਸੁਖ. ਮਹਲੀ॥) ਭਖੈ ਪੋਲਾ- ਧਰਤੀ ਦੂਖ ਸਹੈ ਸੋਖੈ; ਅਗਨਿ ਭਖੈ॥ ਅਗਨਿ ਰਸੁ ਸੋਖੈ. ਮਰੀਐ ਧੋਖੈ; ਭੀ ਸੋ. ਕਿਰਤੁ ਨ ਹਾਰੇ॥) ਅਗਿਆਨ ਰਥ[1]। ਸ਼ਾਂਤ ਰੂਪੀ ਛਾਂ[2] ਬਿੰਡੇ[3] ਸੰਕਲਪ ਵਿਕਲਪ ਰੂਪੀ। ਬੋਲਦੇ[4] ਹਨ। ਕੁਸੰਗ ਰੂਪੀ ਜੰਗਲ[4] ਵਿੱਚ[ੲ]। ਤੱਾਕੈ- ਰਥੁ[1] ਫਿਰੈ. ਛਾਇਆ[2] ਧਨ ਤਾਕੈ; ਟੀਡੁ[3] ਲਵੈ[4]. ਮੰਝਿ[ੲ] ਬਾਰੇ[5]॥) ਬਾਂਧਿ ਚੱਲੀ- ਅਵਗਣ ਬਾਧਿ ਚਲੀ. ਦੁਖੁ ਆਗੈ; ਸੁਖੁ ਤਿਸੁ. ਸਾਚੁ ਸਮਾਲੇ॥) ਜਲ ਥਲ ਨੀਰਿ ਭਰੇ; ਬਰਸ ਰੁਤੇ, ਰੰਗੁ ਮਾਣੀ॥) ਕਾਲੀ ਪੋਲਾ. ਬੱਾਲੀ, ਦਾਦਰ ਪੋਲਾ- ਬਰਸੈ ਨਿਸਿ ਕਾਲੀ. ਕਿਉ ਸੁਖੁ ਬਾਲੀ; ਦਾਦਰ ਮੋਰ ਲਵੰਤੇ॥ ਪ੍ਰਿਉ ਪ੍ਰਿਉ ਚਵੈ, ਬਬੀਹਾ ਬੋਲੇ; ਭੁਇਅੰਗਮ ਫਿਰਹਿ ਡਸੰਤੇ॥) ਮੱਛਰ ਸੁ=ਭਰ- ਮਛਰ ਡੰਗ. ਸਾਇਰ

ਭਰ ਸੁਭਰ; ਬਿਨੁ ਹਰਿ. ਕਿਉ ਸੁਖੁ ਪਾਈਐ॥ ਅਸੁਨਿ. ਆਉ ਪਿਰਾ; ਸਾ ਧਨ. ਝੂਰਿ ਮੁਈ॥) ਪਿਲਛੀਏ ਸਰਕੜੇਏ ਵਾਂਗ ਕੇਸਏ। ਕਾਨਿਆਂ੨ ਵਾਂਗ ਦਾਹੜਾ। ਚਿੱਟੇਟ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਵਿਗੁੱਤੀ, ਮੁੱਤੀ ਫੁੱਲੇ- ਝੂਠਿ ਵਿਗੁਤੀ, ਤਾ ਪਿਰ ਮੁਤੀ; ਕੁਕਹਏ ਕਾਹ੨. ਸਿ ਫੁਲੇਟ॥

੧੧੦੯ ਪਿੱਛੈ ਰੁੱਤਿ। ਜਾਡਾ ਚਲਤ ਪੋਲੇ- ਆਗੈ ਘਾਮ. ਪਿਛੈ ਰੁਤਿ ਜਾਡਾ; ਦੇਖਿ ਚਲਤ. ਮਨੁ ਡੋਲੇ॥) ਹਰੀ-ਆਵਲ ਪੱਕੈ- ਦਹ ਦਿਸਿ ਸਾਖ. ਹਰੀ ਹਰੀਆਵਲ; ਸਹਜਿ ਪਕੈ ਸੋ ਮੀਠਾ॥) ਕੱਤਕਿ- ਕਤਕਿ. ਕਿਰਤੁ ਪਇਆ; ਜੋ ਪ੍ਰਭ ਭਾਇਆ॥ ਅਵਗਣ ਮਾਰੀ, ਮਰੈ ਨ ਸੀਝੈ; ਗੁਣਿ ਮਾਰੀ. ਤਾ ਮਰਸੀ॥) ਖੋ-ਲਹੁ। ਖਟੁ ਪੋਲਾ- ਨਾਨਕ ਮਿਲਹੁ. ਕਪਟ ਦਰ ਖੋਲਹੁ; ਏਕ ਘੜੀ. ਖਟੁ ਮਾਸਾ॥) ਕਵਿ-ਤ ਪੋਲਾ- ਗੀਤ ਨਾਦ ਕਵਿਤ ਕਵੇ ਸੁਣਿ; ਰਾਮ ਨਾਮਿ ਦੁਖੁ ਭਾਗੈ॥ ਆਵਤ. ਕੀ ਨਾਹੀ; ਮਨਿ ਤਨਿ ਵਸਹਿ ਮੁਖੇ॥) ਦਇਆ-ਪਤਿ- ਦਰਸਨੁ ਦੇਹੁ. ਦਇਆਪਤਿ ਦਾਤੇ; ਗਤਿ ਪਾਵਉ. ਮਤਿ ਦੇਹੋ॥) ਨ੍ਹਾਤਾ- ਨਾਨਕ ਮਾਘਿ, ਮਹਾ ਰਸੁ ਹਰਿ ਜਪਿ; ਅਠਸਠਿ ਤੀਰਥ, ਨਾਤਾ॥) ਰਹਸੀ ਪੋਲਾ ਮਿਲਵਾਂ- ਫਲਗੁਨਿ. ਮਨਿ ਰਹਸੀ; ਪ੍ਰੇਮੁ ਸੁਭਾਇਆ॥) ਦੋ੨, ਦਸ ਬਾਰਾਂ ਮਹੀਨੇ੧- ਦਸ ਪੋਲਾ, ਰੁੱਤੀ ਥਿੱਤੀ- ਬੇ੨ ਦਸ ਮਾਹ੧; ਰੁਤੀ ਥਿਤੀ ਵਾਰ ਭਲੇ॥) ਦੋ੨ ਘੜੀ- ਘੜੀ ਮੂਰਤ੨, ਪਲ ਸਾਚੇ; ਆਏ ਸਹਜਿ ਮਿਲੇ॥

੧੧੧੦. ਪਤੀ ਰਾਮਜੀ ਬਿਨਾ, ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨ ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਮਹਾਂ ਵਿਸਮਾਦ ਸੁੰਦਰ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਵਾਲੀ੧ ਗੁਰਸੇਵਕ ਸਖੀ। ਅਵਸਥਾ ਰੂਪੀ ਰਾਤ੨- ਪਹਿਲੈ ਪਹਰੈ, ਨੈਣ ਸਲੋਨੜੀਏ੧; ਰੈਣਿ੨ ਅੰਧਿਆਰੀ ਰਾਮ॥) ਪੜੈ ੜ ਹਲੰਤ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ- ਮੂ-ਸਏ- ਰੈਣਿ ਅੰਧੇਰੀ. ਕਿਆ ਪਤਿ ਤੇਰੀ; ਚੋਰੁ ਪੜੈ. ਘਰੁ ਮੂਸਏ॥ ਨਾਨਕ. ਮੂਰਖੁ ਕਬਹਿ ਨ ਚੇਤੈ; ਕਿਆ ਸੂਝੈ. ਰੈਣਿ ਅੰਧੇਰੀਆ॥) ਨਾਨਕ. ਮੂਰਖੁ ਅਜਹੁ ਨ ਚੇਤੈ; ਕਿਵ. ਦੂਜੈ ਸੁਖੁ ਪਾਵਏ॥ ਨਾਨਕ. ਦੁਖੀਆ ਜੁਗ ਚਾਰੇ; ਬਿਨੁ ਨਾਮ ਹਰਿ ਕੇ ਮਨਿ ਵਸੇ॥) ਸੁਆਹ੩ ਜੈਸੇ੪- ਕਰ ਕੰਪਿ, ਚਰਣ ਸਰੀਰੁ ਕੰਪੈ; ਨੈਣ ਅੰਧੁਲੇ, ਤਨੁ ਭਸਮ੩ ਸੇ੪॥) ਪ੍ਰਾਨ ਅਪਾਨ ਵਾਯੂ ਦੀ ਗੰਢ੫। ਖੁਲ੍ਹੀ- ਖੁਲੀ ਗੰਠਿ੫ ਉਠੋ; ਲਿਖਿਆ ਆਇਆ ਰਾਮ॥) ਵੱਡੇ੧ ਬ੍ਰਹਮ ਆਤਮ੧ ਪ੍ਰਕਾਸ਼- ਤਾਰਾ੧ ਚੜਿਆ ਲੰਮਾ੧; ਕਿਉ ਨਦਰਿ ਨਿਹਾਲਿਆ ਰਾਮ॥) ਗੁਰਮਤਿ ਸਿੱਖਿਆਏ ਦੁਆਰੇ- ਅੰਤਰਿ ਜੋਤਿ ਭਈ, ਗੁਰ ਸਾਖੀਏ; ਚੀਨੇ ਰਾਮ ਕਰੰਮਾ॥

੧੧੧੧. ਨਾਨਕ. ਅਵਗਣ ਗੁਣਹ ਸਮਾਣੇ; ਐਸੀ ਗੁਰਮਤਿ ਪਾਈ॥) ਭੋਲਾ ਪੋਲਾ- ਆਵਣ ਜਾਣ ਰਹੇ; ਚੁਕਾ ਭੋਲਾ ਰਾਮ॥) ਚੋਲਾ ਪੋਲਾ- ਹਉਮੈ ਮਾਰਿ ਮਿਲੇ; ਸਾਚਾ ਚੋਲਾ ਰਾਮ॥) ਸੁੱਤੀ- ਪਿਰਿ ਛੋਡਿਅੜੀ ਸੁਤੀ; ਪਿਰ ਕੀ. ਸਾਰ ਨ ਜਾਣੀ॥) ਮੁੱਤੀ ਵਿੱਧਣ- ਪਿਰਿ ਛੋਡੀ ਸੁਤੀ, ਅਵਗਣਿ ਮੁਤੀ; ਤਿਸੁ ਧਨ. ਵਿਧਣ ਰਾਤੇ॥) ਭੁੱਲੀ ਭੁੱਲਿ- ਭੋਲਾਵੜੈ ਭੁਲੀ; ਭੁਲਿ ਭੁਲਿ ਪਛੋਤਾਣੀ॥) ਪਰਮ ਮਿੱਤ੍ਰ੧ ਰਾਮ ਜੀ, ਅੰਦਰ੨ ਬਾਹਰ੨ ਭਰਪੂਰ੨ ਹਨ। ਰੱਬ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਵਿਛੜੇ ਪ੍ਰਦੇਸੀ੩ ਪਖੰਡੀ ਪਾਸ, ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਸੁਨੇਹੇ੪ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਪਤੀ ਜੀ ਨੂੰ ਕਹੋ, ਦਾਸਨ ਦਾਸੀ ਨੂੰ ਸੁੰਦਰ ਦਰਸ਼ਨ ਬਖ਼ਸ਼ਣ। ਇਹ ਸੁਨੇਹਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਲੇ ਗੁਰਸੇਵਕ ਜੀ ਹੀ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ- ਸਾਜਨ੧ ਦੇਸਿ੨; ਵਿਦੇਸੀਅੜੇ੩. ਸਾਨੇਹੜੇ੪ ਦੇਦੀ॥) ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਰੂਪੀ ਬ੍ਰਿਛ੪- ਨਾਨਕ. ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਿਰਖੁ੪. ਮਹਾ ਰਸ ਫਲਿਆ; ਮਿਲਿ ਪ੍ਰੀਤਮ. ਰਸੁ ਚਾਖੈ॥

੧੧੧੨. ਭਰਿਪੁਰਿ ਧਾਰਿ ਰਹੇ; ਅਤਿ ਪਿਆਰੇ॥) ਰੰਗੀਂ ਜਿਨਸੀਂ ਚੜੈ- ਰੰਗੀ ਜਿਨਸੀ. ਜੰਤ ਉਪਾਏ; ਨਿਤ ਦੇਵੈ ਚੜੈ ਸਵਾਇਆ॥) ਉੱਠ੧ ਗਿਆ। ਉਧਾਰ ਚੁੱਕੀ ਜਾਣਾ, ਰੋਜ਼ ਲਿਖਾਈ ਜਾਣਾ

ਇਹ ਲੇਖੇ ਦਾ ਰੋਜ਼ਨਾਮਚਾ[2], ਹੰਗਤਾ ਔਗੁਣਾਂ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰਸੇਵਕ ਜੀ, ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪੂਰਨ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਹਟਾ ਲਏ। ਉਚਾਪਤਿ ਪੋਲਾ– ਦੋਤਿ[1] ਉਚਾਪਤਿ[2], ਲੇਖੁ. ਨ ਲਿਖੀਐ; ਪ੍ਰਗਟੀ ਜੋਤਿ ਮੁਰਾਰੀ॥ ਏ ਮਨ ਮੇਰਿਆ; ਤੂ ਸਮਝੁ, ਅਚੇਤ ਇਆਣਿਆ ਰਾਮ॥) ਸੰਧਿਆ[1] ਅੰਮ੍ਰਿਤ[2] ਵੇਲੇ। ਸਾਂਝ– ਮਨਿ. ਰਾਮੁ ਨਹੀ ਜਾਤਾ. ਸਾਝ[1] ਪ੍ਰਭਾਤਾ[2]; ਅਵਘਟਿ ਰੁਧਾ ਕਿਆ ਕਰੇ॥

੧੧੧੩. ਏ ਮਨ ਮੇਰਿਆ. ਤੂ ਥਿਰੁ ਰਹੁ; ਚੋਟ ਨ ਖਾਵਹੀ ਰਾਮ॥ ਏ ਮਨ ਮੇਰਿਆ. ਗੁਣ ਗਾਵਹਿ; ਸਹਜਿ ਸਮਾਵਹੀ ਰਾਮ॥) ਸਾਰ॒ਹੇ ਸੰਘਾਰ॒ਹੇ ਸਾ॒ਰਣੇ॥ ਧਾ॒ਰਣੇ– ਏ ਮਨ ਮੇਰਿਆ. ਤੂ ਕਿਆ ਲੈ ਆਇਆ; ਕਿਆ ਲੈ ਜਾਇਸੀ ਰਾਮ॥) ਛੁੱਟਸੀ– ਏ ਮਨ ਮੇਰਿਆ. ਤਾ ਛੁਟਸੀ; ਜਾ ਭਰਮੁ ਚੁਕਾਇਸੀ ਰਾਮ॥ ਪਛਾਣ॒ਹੇ ਜਾਣ॒ਹੇ ਲੰਘਾ॒ਵਣੇ ਪਛੋ॒ਤਾਵਣੇ ਪਾਵ॒ਓ ਸਮਝਾ॒ਵਓ॥

੧੧੧੪. ਹਰਿ ਹਰਿ ਅਗਮ ਅਗਾਧਿ; ਅਪਰੰਪਰ, ਅਪਰ ਪਰਾ॥ ਤਿਨ ਕੇ, ਕੋਟਿ ਸਭਿ ਪਾਪ; ਖਿਨੁ ਪਰਹਰਿ, ਹਰਿ ਦੂਰਿ ਕਰੇ॥

੧੧੧੫. ਉਚਾਰਿਆ[1]– ਵਣਿ ਤ੍ਰਿਣਿ ਤ੍ਰਿਭਵਣਿ, ਸਭ ਸ੍ਰਿਸਟਿ; ਮੁਖਿ, ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਚਵਿਆ[1]॥ ਤੇਰੀ ਭਗਤਿ ਭੰਡਾਰ ਅਸੰਖ; ਜਿਸੁ ਤੂ ਦੇਵਹਿ. ਮੇਰੇ ਸੁਆਮੀ, ਤਿਸੁ ਮਿਲਹਿ॥

੧੧੧੬. ਅਭੀਜਿਤ ਨਿਛੱਤ੍ਰ[1]– ਨਾਵਣੁ ਪੁਰਬੁ ਅਭੀਚੁ[1]; ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰ, ਦਰਸੁ ਭਇਆ॥) ਕੁਰਛੇਤ੍ਰ[2]– ਹਰਿ ਆਪਿ ਕਰਤੈ, ਪੁਰਬੁ ਕੀਆ; ਸਤਿਗੁਰੂ. ਕੁਲਖੇਤਿ[2] ਨਾਵਣਿ ਗਇਆ॥) ਚੱਲੇ ਸਿੱਖਾ– ਮਾਰਗਿ ਪੰਥਿ. ਚਲੇ ਗੁਰ; ਸਤਿਗੁਰ ਸੰਗਿ ਸਿਖਾ॥) ਵਿਖਾ ਪੋਲਾ– ਅਨ ਦਿਨੁ ਭਗਤਿ ਬਣੀ; ਖਿਨੁ ਖਿਨੁ ਨਿਮਖ ਵਿਖਾ॥) ਉ॒ਧਰਣ– ਤੀਰਥ. ਉਦਮੁ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੀਆ; ਸਭ ਲੋਕ ਉਧਰਣ ਅਰਥਾ॥ ਪ੍ਰਥਮ. ਆਏ ਕੁਲਖੇਤਿ ਗੁਰ; ਸਤਿਗੁਰ ਪੁਰਬੁ ਹੋਆ॥ ਦੇਖਣਿ ਆਏ ਤੀਨਿ ਲੋਕ; ਸੁਰਿ ਨਰ ਮੁਨਿ ਜਨ, ਸਭਿ ਆਇਆ॥) ਮਿਲਾਪ[3] ਆਸਰਾ[3] ਲਿਆ– ਜੋਗੀ ਦਿਗੰਬਰ ਸੰਨਿਆਸੀ, ਖਟੁ ਦਰਸਨ; ਕਰਿ ਗਏ ਗੋਸਟਿ ਢੋਆ[3]॥) ਦੂਜੇ[4] ਤੀਰਥ 'ਤੇ– ਦੁਤੀਆ[4], ਜਮੁਨ ਗਏ ਗੁਰਿ; ਹਰਿ ਹਰਿ ਜਪਨੁ ਕੀਆ॥) ਮਸੂਲੀਏ[5]– ਜਾਗਾਤੀ[5] ਮਿਲੇ, ਦੇ ਭੇਟ; ਗੁਰ ਪਿਛੈ, ਲੰਘਾਇ ਦੀਆ॥) ਅੱਧੀ ਦਮੜੀ[6]– ਸਭ ਮੋਹੀ ਦੇਖਿ ਦਰਸਨੁ, ਗੁਰ ਸੰਤ; ਕਿਨੈ. ਆਢੁ[6] ਨ ਦਾਮੁ ਲਇਆ॥) ਗੋਲਕ[7] ਮੋਹਣ ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ, ਮੂੰਹਾਂ[8] ਨੂੰ ਚੁੱਪ[9] ਪੈ[10] ਗਈ– ਆਢੁ ਦਾਮੁ, ਕਿਛੁ ਪਇਆ ਨ ਬੋਲਕ[7]; ਜਾਗਾਤੀਆ, ਮੋਹਣ[8] ਮੁੰਦਣਿ[9] ਪਈ[10]॥

੧੧੧੭. ਜਾਗਾਤੀਆ ਉਪਾਵ ਸਿਆਣਪ ਕਰਿ, ਵੀਚਾਰੁ ਡਿਠਾ; ਭੰਨਿ ਬੋਲਕਾ, ਸਭਿ ਉਠਿ ਗਇਆ॥) ਸਿਮ੍ਰਿ॒ਤਿ ਮੰਮਾ ਮੁਕਤਾ, ਅੱਧਾ ਰਾਰਾ॒ ਪੋਲਾ ਬੋਲ ਕੇ, ਇੱਕ ਸਿਹਾਰੀ ਅੱਧੇ ਰਾਰੇ, ਇੱਕ ਸਿਹਾਰੀ ਤੱਤੇ ਲਾਉ– ਗੁਰੁ ਸਤਿਗੁਰੁ, ਗੁਰੁ ਗੋਵਿਦੁ ਪੁਛਿ; ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਕੀਤਾ ਸਹੀ॥ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਸਾਸਤ੍ਰ, ਸਭਨੀ ਸਹੀ ਕੀਤਾ; ਸੁਕਿ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦਿ, ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਿ ਕਰਿ; ਗੁਰ ਗੋਵਿਦੁ ਧਿਆਇਆ॥ ਦੇਹੀ ਨਗਰਿ ਕੋਟਿ, ਪੰਚ ਚੋਰ ਵਟਵਾਰੇ; ਤਿਨ ਕਾ ਥਾਉ ਥੇਹੁ ਗਵਾਇਆ॥) ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਪੁਰਖ[1] –ਨੱਗਰ– ਮਿਲਿ ਆਏ, ਨਗਰ ਮਹਾ ਜਨਾ[1]; ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰ, ਓਟ ਗਹੀ॥) ਅ॒ਮਿਤਾ ਪੋਲਾ– ਤੂ ਸਾਚਾ ਸਾਹਿਬੁ; ਸਾਹੁ ਅਮਿਤਾ॥) ਚਿੰਤਨ[1]। ਚਿਤਾ ਪੋਲਾ– ਤੂ ਪ੍ਰੀਤਮੁ ਪਿਆਰਾ; ਪ੍ਰਾਨ ਹਿਤ ਚਿਤਾ[1]॥) ੧੧੦੭ ਤੋਂ ੧੧੧੭, ਤੁਖਾਰੀ ਰਾਗੁ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸੰਪੂਰਨੰ।

੧੧੧੮. ਤੋਂ ੧੧੨੪. ਕੇਦਾਰਾ ਰਾਗੁ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਅਰੰਭ:- ਕਾਮੁ ਕ੍ਰੋਧੁ ਲੋਭੁ ਮੋਹੁ, ਅਭਿਮਾਨੁ ਬਿਖੈ ਰਸ; ਇਨ ਸੰਗਤਿ ਤੇ, ਤੂ ਰਹੁ ਰੇ॥ ਮਿਲਿ ਸਤਸੰਗਤਿ, ਕੀਜੈ ਹਰਿ ਗੋਸਟਿ; ਸਾਧੂ ਸਿਉ ਗੋਸਟਿ; ਹਰਿ ਪ੍ਰੇਮ ਰਸਾਇਣੁ, ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਰਸਾਇਣੁ; ਹਰਿ ਰਾਮ ਨਾਮ, ਰਾਮ ਰਮਹੁ ਰੇ॥

੧੧੧੯. ਹੇ ਭਾਈ[੩]! ਆਪਣੇ[੧] ਰਾਮਜੀ ਨੂੰ। ਗ੍ਰਹਿਣ[੨] ਕਰ- ਅੰਤਰ ਕਾ ਅਭਿਮਾਨੁ ਜੋਰੁ, ਤੂ ਕਿਛੁ ਕਿਛੁ, ਕਿਛੁ ਜਾਨਤਾ; ਇਹੁ ਦੂਰਿ ਕਰਹੁ, ਆਪਨ[੧] ਗਹੁ[੨] ਰੇ[੩]॥) ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ[੩] ਬਿਗਾਨੀ ਖ਼ਰਾਬ[੪] ਕਰਨ ਵਾਲ਼ੀ- ਬਿਸਰੀ; ਤਿਆਸ[੩] ਬਿਡਾਨੀ[੪]॥ ਦੀਨ ਬਿਨਉ; ਸੁਨੁ ਦਇਆਲ॥) ਹੇ[੫]- ਰਾਖੁ; ਹੋ[੫] ਕਿਰਪਾਲ॥ ਖਟੁ ਕਰਮ ਜੁਗਤਿ; ਧਿਆਨੁ ਧਰਉ॥) ਹਟਦੇ[੬]- ਉਪਾਵ ਸਗਲ ਕਰਿ. ਹਾਰਿਓ; ਨਹ ਨਹ ਹੁਟਹਿ[੬], ਬਿਕਰਾਲ॥ ਭਵ ਹਰਣ; ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰੇ॥) ਚਰਨੀ[੭] ਪੱਲੇ[੮] ਪਗ ਪੋਲਾ- ਲਗਿ ਸੰਤਨਾ; ਪਗ[੭] ਪਾਲ[੮]॥) ਅਨੰਦ[੯] ਜਤ, ਤਤ ਪੋਲੇ- ਕਰਉ ਸੇਵਾ, ਸਤ ਪੁਰਖ ਪਿਆਰੇ; ਜਤ ਸੁਨੀਐ, ਤਤ ਮਨਿ ਰਹਸਾਉ[੯]॥

੧੧੨੦. ਕੇਹੋ ਜੇਹੀ[੧]- ਓਇ ਦਿਨ ਪਹਰ, ਮੂਰਤ ਪਲ ਕੈਸੇ; ਓਇ ਪਲ ਘਰੀ, ਕਿਹਾਰੀ[੧]॥ ਸਭ ਕੀ ਰੇਨ, ਹੋਇ ਮਨੁ ਮੇਰਾ; ਅਹੰਬੁਧਿ ਤਜਾਵਹੁ॥) ਰਸਤੇ[੨]। ਭੁੋਗਵਤ ਹੋੜੇ ਔਂਕੜ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਅਵਾਜ਼ ਬੋਲੋ- ਸੁਤ ਸੰਪਤਿ, ਬਿਖਿਆ ਰਸ ਭੁੋਗਵਤ; ਨਹ ਨਿਬਹਤ, ਜਮ ਕੈ ਪਾਥ[੨]॥ ਬੂੰਦ ਕਹਾ ਤਿਆਗਿ ਚਾਤ੍ਰਿਕ; ਮੀਨ. ਰਹਤ ਨ ਘਰੀ॥

੧੧੨੧. ਉਧਰ-ਤੇ- ਹਰਿ ਚਰਨ ਬੋਹਿਥ; ਉਧਰਤੇ ਲੈ ਮੋਰ॥) ਅਨੁੱਗ੍ਰਹੁ- ਕਰਿ ਅਨੁਗ੍ਰਹੁ. ਆਪਿ ਰਾਖਿਓ; ਨਹ ਉਪਜਤਉ ਬੇਕਾਰੁ॥ ਸੁਖ ਮੰਗਲ ਆਨੰਦ ਹਰਿ ਹਰਿ; ਪ੍ਰਭ ਚਰਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਾਰੁ॥) ਭਾਰ ਬਾਹੁਣ[੧] ਵਾਲਾ ਖੋਤਾ[੨]- ਖਾਤ ਪੀਤ, ਅਨੇਕ ਬਿੰਜਨ; ਜੈਸੇ ਭਾਰ ਬਾਹਕ[੧], ਖੋਤ[੨]॥) ਹੱਲੀ- ਗੁਰ ਬਚਨਿ, ਕਾਰਜ ਸਰਬ ਪੂਰਨ; ਈਤ ਊਤ, ਨ ਹਲੀ॥) ਸਰਬੱਤ। ਜਲੀ ਪੋਲਾ- ਪ੍ਰਭ ਏਕ. ਅਨਿਕ ਸਰਬਤ ਪੂਰਨ; ਬਿਖੈ ਅਗਨਿ, ਨ ਜਲੀ॥

੧੧੨੨. ਪੋਲਾ-ਹਰਿ ਕੇ ਨਾਮ ਕੀ; ਮਨ ਰੁਚੈ॥) ਬੁੜੈ ਪੋਲਾ) ਉਧ-ਰੇ ਮੁਚੈ ਪੋਲਾ- ਸੰਤ ਮਾਰਗਿ ਚਲਤ ਪ੍ਰਾਨੀ; ਪਤਿਤ. ਉਧਰੇ ਮੁਚੈ॥) ਸੁੱਚੈ ਸੁੱਝੈ ਲੁੱਝੈ) ਜੱਾਤਾ- ਮਾਰਗੁ ਪ੍ਰਭ ਕਾ, ਹਰਿ ਕੀਆ; ਸੰਤਨ ਸੰਗਿ ਜਾਤਾ॥) ਮੱਾਤਾ) ਹਰਿ ਬਿਨੁ. ਕਿਉ ਰਹੀਐ, ਦੂਖ ਕਿਨਿ ਸਹੀਐ; ਚਾਤ੍ਰਿਕ, ਬੂੰਦ ਪਿਆਸਿਆ॥ ਨਿਰਗੁਣੁ ਨੀਚੁ, ਅਨਾਥੁ ਮੈ; ਨਹੀ ਦੋਖ ਬੀਚਾਰੇ॥

੧੧੨੩. ਤੇਰਾ ਜਨੁ; ਏਕੁ ਆਧੁ ਕੋਈ॥) ਬਿ-ਬਰਜਿਤ- ਕਾਮੁ ਕ੍ਰੋਧੁ ਲੋਭੁ ਮੋਹੁ ਬਿਬਰਜਿਤ; ਹਰਿ ਪਦੁ ਚੀਨੈ, ਸੋਈ॥ ਹਰਿ ਕੇ ਨਾਮ ਕੇ; ਬਿਆਪਾਰੀ॥) ਪੈਂਡਾ- ਮਨੁ ਕਰਿ ਬੈਲੁ. ਸੁਰਤਿ ਕਰਿ ਪੈਡਾ; ਗਿਆਨ ਗੋਨਿ ਭਰਿ ਡਾਰੀ॥) ਰੀ ਕਲਵਾਰਿ, ਗਵਾਰਿ ਮੂਢ ਮਤਿ; ਉਲਟੋ ਪਵਨੁ, ਫਿਰਾਵਉ॥) ਮਨੁ ਮਤਵਾਰ, ਮੇਰ ਸਰ ਭਾਠੀ; ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਧਾਰ, ਚੁਆਵਉ॥) ਉਬਟ ਚਲੰਤੇ, ਇਹੁ ਮਦੁ ਪਾਇਆ; ਜੈਸੇ ਖੋਂਦ ਖੁਮਾਰੀ॥

੧੧੨੪. ਚਲਤ ਕਤ; ਟੇਢੇ ਟੇਢੇ ਟੇਢੇ॥) ਪੰਜ ਤੱਤ ਰੂਪੀ ਰੇਤੇ[੨] ਦੇ ਸ੍ਰੀਰ[੩] ਘਰ[੧] 'ਚ[੧]- ਬਲੂਆ[੨] ਕੇ ਘਰੂਆ[੩] ਮਹਿ[੧], ਬਸਤੇ; ਫੁਲਵਤ ਦੇਹ ਅਇਆਨੇ॥) ਇਤਨ-ਕੁ- ਇਤਨਕੁ ਖਟੀਆ ਗਠੀਆ ਮਟੀਆ; ਸੰਗਿ ਨ ਕਛੁ ਲੈ ਜਾਇ॥) ਮਸਾਣ[੨] ਤੱਕ[੩]- ਮਰਹਟ[੨] ਲਗਿ[੩], ਸਭੁ ਲੋਗੁ ਕੁਟੰਬੁ ਮਿਲਿ; ਹੰਸੁ ਇਕੇਲਾ ਜਾਇ॥) ਓਹ[੩] ਪੁੱਤ੍[੪] ਧਨ[੫] ਰੋਕੜੀ। ਪੁਰੀ[੬] ਸ਼ਹਿਰ[੭]- ਵੈ[੩] ਸੁਤ[੪]. ਵੈ ਬਿਤ[੫]. ਵੈ ਪੁਰ[੬] ਪਾਟਨ[੭]; ਬਹੁਰਿ ਨ ਦੇਖੈ ਆਇ॥) ਚਰਨ[੮]-ਕਵਲਾਂ ਦੀ। ਚੂਹੜੇ[੯] ਦੇ। ਬਰਾਬਰ[੧੦]। ਸੁਪਚ

ਪੋਲਾ– ਚਰਨਾਰਬਿੰਦ੯, ਨ ਕਥਾ ਭਾਵੈ; ਸੁਪਚ੯ ਤੁਲਿ੧੦, ਸਮਾਨਿ॥ ਰੇ ਚਿਤ ਚੇਤਿ; ਚੇਤ ਅਚੇਤ॥ ਕਾਹੇ ਨ; ਬਾਲਮੀਕਹਿ ਦੇਖ॥) ਅੱਪੜੇ੧–ਕਿਸੁ ਜਾਤਿ ਤੇ, ਕਿਹ ਪਦਹਿ ਅਮਰਿਓ੧; ਰਾਮ ਭਗਤਿ ਬਿਸੇਖ॥)

ਵੈਰੀ੧੨। ਸੱਤ੍ਰੁ, ਕ੍ਰਿਸ੍ਨ ਅੱਧਾ ੍ ਹੈ, ਨ ਪੋਲਾ ਬੋਲੋ– ਸੁਆਨ ਸਤ੍ਰੂ੧੨. ਅਜਾਤੁ ਸਭ ਤੇ; ਕ੍ਰਿਸ੍ਨ ਲਾਵੈ ਹੇਤੁ॥) ਅਜਾਮੱਲੁ– ਅਜਾਮਲੁ ਪਿੰਗੁਲਾ ਲੁਭਤੁ ਕੁੰਚਰੁ; ਗਏ ਹਰਿ ਕੈ ਪਾਸਿ॥) ੧੧੧੮ ਤੋਂ ੧੧੨੪, ਕੇਦਾਰਾ ਰਾਗੁ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸੰਪੂਰਨੰ।

੧੧੨੫. ਤੋਂ ੧੧੬੭. **ਭੈਰਉ ਰਾਗੁ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਅਰੰਭ**:– ਸਨਕ ਸਨੰਦਨ ਤਪਸੀ ਜਨ ਕੇਤੇ; ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਪਾਰਿ ਪਰੇ॥ ਭਵਜਲੁ; ਬਿਨੁ ਸਬਦੈ, ਕਿਉ ਤਰੀਐ॥ ਨੈਨੀ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਨਹੀ, ਤਨੁ ਹੀਨਾ; ਜਰਿ ਜੀਤਿਆ. ਸਿਰਿ ਕਾਲੋ॥ ਪ੍ਰਾਣੀ ਹਰਿ ਜਪਿ; ਜਨਮੁ ਗਇਓ॥

੧੧੨੬. ਭੈੜੀ੧ ਹੱਥ੪ ਪੈਰ੩ ਨਿਰਬਲਤਾ ਨਾਲ ਖਿਸਕਣ੨ ਲੱਗ ਪਏ। ਚਮੜੀ੫– ਭੁੰਡੀ੧ ਚਾਲ, ਚਰਣ੩ ਕਰ੪ ਖਿਸਰੇ੨; ਤੁਚਾ੫ ਦੇਹ, ਕੁਮਲਾਨੀ॥ ਜਿਹਵਾ. ਰੰਗਿ ਨਹੀ ਹਰਿ ਰਾਤੀ; ਜਬ ਬੋਲੈ ਤਬ ਫੀਕੇ॥) ਹੋਰ੧ ਸਾਕਤ ਦਾ ਘਰ੩– ਅਨ੧ ਕੋ, ਦਰੁ ਘਰੁ੩ ਕਬਹੂ ਨ ਜਾਨਸਿ; ਏਕੋ ਦਰੁ ਸਚਿਆਰਾ॥ ਮਨ ਰੇ; ਕਿਉ ਛੂਟਸਿ ਦੁਖੁ ਭਾਰੀ॥) ਡਗਰੀ ਪੋਲਾ– ਡਗਰੀ ਚਾਲ. ਨੇਤ੍ਰ ਫੁਨਿ ਅੰਧੁਲੇ; ਸਬਦ ਸੁਰਤਿ ਨਹੀ ਭਾਈ॥ ਸਾਸਤ੍ਰ ਬੇਦ, ਤ੍ਰੈ ਗੁਣ ਹੈ ਮਾਇਆ; ਅੰਧੁਲਉ, ਧੰਧੁ ਕਮਾਈ॥ ਸੋ ਜਨੁ ਐਸਾ; ਮੈ ਮਨਿ ਭਾਵੈ॥

੧੧੨੭. ਜੱਗਨ– ਜਗਨ ਹੋਮ, ਪੁੰਨ ਤਪ ਪੂਜਾ; ਦੇਹ ਦੁਖੀ, ਨਿਤ ਦੂਖ ਸਹੈ॥) ਸਵੇਰੇ ਦੁਪਹਿਰੇ ਸ਼ਾਮ ਤਿੰਨੇ ਕਾਲ ਸੰਧਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ– ਪੁਸਤਕ ਪਾਠ, ਬਿਆਕਰਣ ਵਖਾਣੈ; ਸੰਧਿਆ ਕਰਮ ਤਿਕਾਲ੧ ਕਰੈ॥) ਚੋਟੀ੧ ਬੋਦੀ। ਸਿਖਾ ਪੋਲਾ– ਡੰਡ ਕਮੰਡਲ ਸਿਖਾ੧ ਸੂਤੁ ਧੋਤੀ; ਤੀਰਥਿ ਗਵਨੁ, ਅਤਿ ਭ੍ਰਮਨੁ ਕਰੈ॥

੧੧੨੮. ਘੜ੍ਹੈ– ਬਹੁ ਬਿਧਿ; ਭਾਂਡੇ ਘੜੈ ਕੁਮ੍ਹਾਰਾ॥ ਕਹਤੁ ਨਾਨਕ; ਇਹੁ ਜੀਉ, ਕਰਮ ਬੰਧੁ ਹੋਈ॥ ਆਪਿ ਮਰੈ; ਅਵਰਾ ਨਹ ਮਾਰੈ॥) ਪਰ=ਕਿਰਤਿ– ਪਰਕਿਰਤਿ ਛੋਡੈ; ਤਤੁ ਪਛਾਣੈ॥ ਮੂਲੁ ਮੋਹੁ ਕਰਿ; ਕਰਤੈ ਜਗਤੁ ਉਪਾਇਆ॥

੧੧੨੯. ਨਾ ਰੁਤਿ; ਨ ਕਰਮ, ਥਾਇ ਪਾਹਿ॥

੧੧੩੦. ਨਾਨਕ. ਗੁਰਮੁਖਿ ਹਿਰਦੈ; ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਲੇਹੁ ਜਮਾਈ॥ ਇਕਿ ਆਪੇ ਕਾਢਿ ਲਏ, ਪ੍ਰਭਿ ਆਪੇ; ਗੁਰ ਸੇਵਾ. ਪ੍ਰਭਿ ਲਾਏ॥ ਏਕਸੁ ਕੀ. ਸਿਰਿ ਕਾਰ ਏਕ; ਜਿਨਿ, ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸਨੁ ਰੁਦ੍ਰ ਉਪਾਇਆ॥

੧੧੩੧. ਪੇਟ੧ ਨਦੀ੨ ਬਰਾਬਰ੩ ਸਾੜੇ੪– ਉਦਰੁ੧ ਨੈ੨ ਸਾਣ੍ਹ੩. ਨ ਭਰੀਐ ਕਬਹੂ; ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਅਗਨਿ ਪਚਾਏ੪॥

੧੧੩੨. ਸਤਿਗੁਰੁ. ਜਿਨੀ ਨ ਸੇਵਿਆ ਦਾਤਾ; ਸੇ. ਅੰਤਿ ਗਏ ਪਛੁਤਾਹਿ॥) ਦਰ੧ ਦਰ੧ ਵਿੱਚ੨– ਅੰਤਰਿ ਤਿਸਾ ਭੂਖ, ਅਤਿ ਬਹੁਤੀ; ਭਉਕਤ ਫਿਰੈ ਦਰ੧ ਬਾਰੁ੨॥ ਮਨਮੁਖਿ; ਧ੍ਰਿਗੁ ਜੀਵਣੁ ਸੈਸਾਰਿ॥

੧੧੩੩. ਨਾਲਾ ਪੋਲਾ ਲ ਹਲੰਤ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ– ਹਰਿ ਸੁਖ ਦਾਤਾ; ਮੇਰੈ ਨਾਲਾ॥) ਪੱਟੀਆ) ਸਜ਼ਾ੧ ਸ਼ੋਕ੨– ਸਾਸਨਾ੧ ਤੇ; ਬਾਲਕੁ ਗਮੁ੨ ਨ ਕਰੈ॥) ਸ਼ੁਕ੍ਰਾਚਾਰਜ੩ ਦੇ ਸੰਡਾ ਮਰਕਾ ਪੁੱਤ੍ਰ, ਦੈਂਤਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਸਨ– ਸੰਡਾ ਮਰਕਾ੩; ਸਭਿ ਜਾਇ ਪੁਕਾਰੇ॥) ਅਤਿਅੰਤ੪– ਹਾਥਿ ਖੜਗੁ ਕਰਿ ਧਾਇਆ; ਅਤਿ੪ ਅਹੰਕਾਰਿ॥ ਖਿਨ ਮਹਿ ਭੈਆਨ ਰੂਪੁ; ਨਿਕਸਿਆ ਥੰਮ੍ ਉਪਾੜਿ॥) ਨਖੀਂ) ਦੈਂਤ– ਆਪੇ ਦੈਤ ਲਾਇ ਦਿਤੇ, ਸੰਤ ਜਨਾ ਕਉ; ਆਪੇ ਰਾਖਾ ਸੋਈ॥) ਹਿੰਦੂ ਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ, ਮੰਤ੍ਰ ਪਾਠ ਕਰਕੇ, ਦੇਵਤੇ, ਪਿੱਤ੍ਰਾਂ ਨੂੰ ਤ੍ਰਿਪਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਹੱਥ ਅਥਵਾ ਅਰਘੇ ਪਾਣੀ ਦੇਣ ਦਾ ਕਰਮ ਤਰਪਣ੫ ਹੈ।

ਦੈਂਤ- ਦੈਤ ਪੁਤ੍ਰ ਪ੍ਰਹਲਾਦੁ, ਗਾਇਤ੍ਰੀ ਤਰਪਣੁ[੫] ਕਿਛੁ ਨ ਜਾਣੈ; ਸਬਦੇ, ਮੇਲਿ ਮਿਲਾਇਆ॥) ਦੈਂਤੁ- ਸੰਤ ਜਨਾ ਕੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਹਿ; ਦੁਸਟੁ ਦੈਤੁ ਚਿੜਾਇਆ॥ ਪ੍ਰਹਲਾਦੁ. ਦੁਬਿਧਾ ਨ ਪੜੈ, ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਨ ਛੋਡੈ; ਡਰੈ ਨ. ਕਿਸੈ ਦਾ ਡਰਾਇਆ॥) ਪਗਿ ਪੋਲਾ- ਹਰਿ ਜਨ ਸੰਤ; ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ, ਪਗਿ ਲਾਇਣੁ॥

੧੧੩੪. ਗੁਰ ਸਬਦੀ ਹਰਿ ਭਜੁ; ਸੁਰਤਿ ਸਮਾਇਣੁ॥ ਸੰਗਤਿ ਸਾਧ ਮੇਲਿ; ਹਰਿ ਗਾਇਣੁ॥ ਗੁਰਮਤੀ; ਲੇ ਰਾਮ ਰਸਾਇਣੁ॥) ਨ੍ਹਾਇਣੁ- ਗੁਰ ਸਾਧੂ; ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਗਿਆਨ ਸਰਿ, ਨਾਇਣੁ॥) ਜੱਗਜੀਵਨੁ- ਜਗਜੀਵਨੁ ਧਿਆਇ ਮਨਿ; ਹਰਿ ਸਿਮਰੀ॥ ਸਤਸੰਗਤਿ ਸਾਧ; ਧੂਰਿ ਮੁਖਿ ਪਰੀ॥) ਸੁ॒ਕ੍ਰਿਤੁ। ਜਪਮਾਲੀ ਪੋਲਾ- ਸੁਕ੍ਰਿਤੁ ਕਰਣੀ; ਸਾਰੁ ਜਪਮਾਲੀ॥

੧੧੩੫. ਹਰਿ. ਜਿਸੁ ਤੂ ਮੇਲਹਿ, ਸੋ ਤੁਧੁ ਮਿਲਸੀ; ਜਨ ਨਾਨਕ. ਕਿਆ ਏਹਿ ਜੰਤ ਵਿਚਾਰੀ॥) ਸਾਈਂ- ਸਤਸੰਗਤਿ. ਸਾਈ ਹਰਿ ਤੇਰੀ; ਜਿਤੁ ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਹਰਿ ਸੁਨਣੇ॥) ਜੱਗਜੀਵਨ- ਜਗਜੀਵਨੁ ਹਰਿ; ਧਿਆਇ ਤਰਣੇ॥

੧੧੩੬. ਸ੍ਰੀਕ੍ਰਿਸ਼ਨਜੀ[੧]- ਅਸਟਮ ਥੀਤਿ; ਗੋਵਿੰਦ[੧] ਜਨਮਾ ਸੀ॥) ਭਾਦ੍ਰੋਂ ਵਦੀ ਸੱਤਵੀਂ ਨੂੰ, ਮਤੀਰੇ 'ਚ ਗਲ਼ੀ ਕੱਢ ਕੇ, ਉਸ 'ਚ ਪੱਥਰ ਦੀ ਵੱਟੀ ਰੱਖ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਸਟਮੀ ਥਿੱਤ ਵਾਲੇ ਦਿਨ, ਇੱਕ ਪਖੰਡੀ ਪੰਡਾ ਕੱਢਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਜੰਮੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰਮਿ 'ਚ ਭੁਲੇ ਪਖੰਡੀ (ਨਰ) ਪੁਰਸ਼, ਅਜੇਹੀਆਂ (ਕਚਰਾਇਣ) ਕਚਿਆਈ ਵਾਲੀਆਂ ਖਿਚਰ ਬਿਧੀਆਂ (ਕਰਤ) ਕਰਦੇ ਹਨ- ਭਰਮਿ ਭੁਲੇ ਨਰ; ਕਰਤ ਕਚਰਾਇਣ॥) ਜਨਮ ਮਰਨ ਤੇ ਰਹਤ; ਨਾਰਾਇਣ॥ ੧॥ ਸਗਲ ਪਰਾਧ; ਦੇਹਿ ਲੋਰੋਨੀ॥) ਜਨਮਿ ਨ ਮਰੈ; ਨ ਆਵੈ ਨ ਜਾਇ॥ ਬੁੱਝੀਆ- ਭਉ ਨਹੀ ਲਾਗੈ; ਜਾਂ ਐਸੇ ਬੁਝੀਆ॥) ਮਹੀਨਾ[੪] ਰੋਜ਼ਿੱਆਂ[੫] ਦਾ। ਰਮਦੱਾਨਾ- ਵਰਤ ਨ ਰਹਉ; ਨ ਮਹ[੪] ਰਮਦਾਨਾ[੫]॥) ਹੱਜ ਕੱਾਬੈ ਪੂਜਾ ਪੋਲਾ- ਹਜ ਕਾਬੈ ਜਾਉ ਨ ਤੀਰਥ ਪੂਜਾ॥) ਅੱਲਹ- ਅਲਹ ਰਾਮ ਕੇ; ਪਿੰਡੁ ਪਰਾਨ॥ ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ; ਦੁਹਾਂ ਨੇਬੇਰਾ॥) ਦਸ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ[੬], ਬੰਧਿ॒ਆਨੀ- ਦਸ ਮਿਰਗੀ[੬]; ਸਹਜੇ ਬੰਧਿਆਨੀ॥) ਬਾਨੀ- ਪਾਂਚ ਮਿਰਗ ਬੇਧੇ; ਸਿਵ ਕੀ ਬਾਨੀ॥) ਥੋੜਾ[੩] ਥੋੜਾ[੩]। ਚੁਖ ਚੁਖ ਪੋਲੇ- ਚੁਖ[੩] ਚੁਖ[੩] ਲੇ ਗਏ; ਬਾਂਢੇ ਬਾਟਿ॥) ਚਾਹ[੭] ਚਾਹ[੭] ਕੇ- ਜੇ ਸਉ ਲੋਚਿ[੭] ਲੋਚਿ[੭]; ਖਾਵਾਇਆ॥ ਸਾਕਤ; ਹਰਿ ਹਰਿ. ਚੀਤਿ ਨ ਆਇਆ॥

੧੧੩੭. ਦਾਣੇ[੧] ਖਲਵਾੜੇ[੨]- ਬਿਨੁ ਕਣ[੧]. ਖਲਹਾਨੁ[੨]; ਜੈਸੇ. ਗਾਹ ਨ ਪਾਇਆ॥ ਤਿਉ ਸਾਕਤ ਤੇ; ਕੋ ਨ ਬਰਾਸਾਇਆ॥) ਆਸਰਾ[੩]- ਮੀਤ ਹੀਤ ਧਨੁ; ਨਹ ਪਾਰਣਾ[੩]॥) ਦ॒ਯੁ- ਆਗੈ ਦਯੁ; ਪਾਛੈ ਨਾਰਾਇਣ॥) ਵਿਚਲੇ[੧] ਹਿੱਸੇ[੨] ਰਿਦੇ 'ਚ। ਵਿਚਲੇ[੧] ਹਿੱਸੇ[੨] ਭਾਵ ਵਰਾਮਾਨ ਸਮੇਂ 'ਚ- ਮਧਿ[੧] ਭਾਗਿ[੨]; ਹਰਿ ਪ੍ਰੇਮ ਰਸਾਇਣ॥ ਪੂਜਾ ਜਾਪ ਤਾਪ; ਇਸਨਾਨ॥) ਸੁਆਦ[੫] ਕੱਪੜੇ[੫] ਕਚਹਿਰੀਆਂ[੬]। ਸਾਦਨ ਪੋਲਾ- ਰਾਜ ਮਾਲ; ਸਾਦਨ[੫] ਦਰਬਾਰ[੬]॥) ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਤਿਲ[੨] ਜਿੰਨੀ ਭੀ ਜ਼ਹਿਰ ਦੀ ਛੋਹ[੧], ਅਸਰ ਉੱਕਾ[੩] ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ[੨]- ਲੇਪੁ[੧] ਨ ਲਾਗੋ[੨]; ਤਿਲ[੨] ਕਾ ਮੂਲਿ[੩]॥ ਦੁਸਟੁ ਬ੍ਰਾਹਮਣੁ; ਮੂਆ ਹੋਇ ਕੈ ਸੂਲ॥ ਪ੍ਰਭ ਮਾਤ ਪਿਤਾ; ਅਪਣੇ ਦਾਸ ਕਾ ਰਖਵਾਲਾ॥ ਖੂਬੁ ਖੂਬੁ. ਖੂਬੁ ਖੂਬੁ; ਖੂਬੁ ਤੇਰੋ ਨਾਮੁ॥ ਝੂਠੁ ਝੂਠੁ ਝੂਠੁ; ਝੂਠੁ ਦੁਨੀ ਗੁਮਾਨੁ॥) ਉੱਤਮ ਸ਼ੁੱਧ ਰਤਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਬ੍ਰਹਮ[੮] ਸਰੂਪ- ਨਗਜ[੮]. ਤੇਰੇ ਬੰਦੇ; ਦੀਦਾਰੁ ਅਪਾਰੁ॥

੧੧੩੮. ਜੀਵਤ ਭਾਵ ਤਿਆਗ ਕੇ, ਤਿੰਨਾਂ ਕਾਲਾਂ 'ਚ ਜਿਉਂਦੇ ਰਹੋ[੧]- ਜੀਵਤ ਜੀਵਤ; ਜੀਵਤ ਰਹਹੁ[੧]॥) ਪਾਪੀ ਤੇ; ਰਾਖੇ ਨਾਰਾਇਣ॥ ਦਾਸ. ਰਾਮ ਜੀਉ; ਲਾਗੀ ਪ੍ਰੀਤਿ॥

੧੧੩੯.ਵਿਰੱਕਤ[੧] ਉਦਾਸੀਨ[੧]- ਬਨ ਮਹਿ ਪੇਖਿਓ, ਤ੍ਰਿਣ ਮਹਿ ਪੇਖਿਓ; ਗ੍ਰਿਹਿ ਪੇਖਿਓ

ਉਦਾਸਾਏ[੧]॥ ਦੰਡਧਾਰ ਜਟਧਾਰੈ ਪੇਖਿਓ; ਵਰਤ ਨੇਮ ਤੀਰਥਾਏ॥ ਸੰਤ ਸੰਗਿ ਪੇਖਿਓ; ਮਨ ਮਾਏਂ॥) ਨਟਾਂ ਦੇ ਤਮਾਸ਼ੇ[੨] ਨ੍ਰਿਤਕਾਰੀ[੩]– ਤਪੀ ਤਪੀਸੁਰ, ਮੁਨਿ ਮਹਿ ਪੇਖਿਓ; ਨਟ ਨਾਟਿਕ[੨], ਨਿਰਤਾਏ[੩]॥) ਅ॒ਗਹ– ਅਗਹ ਅਗਹ ਬੇਅੰਤ ਸੁਆਮੀ; ਨਹ ਕੀਮ ਕੀਮ, ਕੀਮਾਏ॥) ਪਰਗਟੀ॒ਆਏ– ਜਨ ਨਾਨਕ. ਤਿਨ ਕੈ ਬਲਿ ਬਲਿ ਜਾਈਐ; ਜਿਹ ਘਟਿ ਪਰਗਟੀਆਏ॥) ਬੁੱਝੈ– ਨਿਕਟਿ ਬੁਝੈ; ਸੋ ਬੁਰਾ ਕਿਉ ਕਰੈ॥ ਬਾਝੁ ਗੁਰੂ; ਹੈ ਭਰਮਿ ਭੁਲਾਨਿਆ॥) ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ[੧] ਕਰਮ[੪] ਮੱਥੇ[੫]– ਜਿਸੁ ਮਸਤਕਿ[੧] ਕਰਮੁ[੪] ਲਿਖਿਆ; ਲਿਲਾਟ[੫]॥) ਮਨੁੱਖ[੬] ਆਦਤ[੭] – ਕਿਆ ਤੂ ਸੋਚਹਿ; ਮਾਣਸ[੬] ਬਾਣਿ[੭]॥

੧੧੪੦. ਬੱਝੀਐ[੧]। ਕੜੀਐ ਸੜੀਏ। ਕੜੀਐ ੜ ਹਲੰਤ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ– ਤਉ ਕੜੀਐ[੧]; ਜੇ ਹੋਵੈ ਬਾਹਰਿ॥) ਦ੍ਵੈਤ[੧] ਨਾਸ[੨] ਹੋ ਗਈ– ਦੁਤੀਆ[੧] ਨਾਸਤਿ[੨]; ਇਕੁ ਰਹਿਆ ਸਮਾਇ॥) ਨੇੱੜ੍ਹਾਂ ਕਹਾਂ– ਬਿਨੁ ਨੇੜ੍ਹਾ; ਕਹਾ ਕੋ ਪੇਖੈ॥) ਬੱਸਿ ਕਹਾਂ– ਬਿਨੁ ਬਸਿ ਪੰਚ; ਕਹਾ ਮਨ ਚੂਰੇ॥) ਬੱਸਿ– ਕਾਮ ਰੋਗਿ; ਮੈਗਲੁ ਬਸਿ ਲੀਨਾ॥) ਗ੍ਰਸਿ॒ਆਨੋ– ਜਿਹਵਾ ਰੋਗਿ; ਮੀਨੁ ਗ੍ਰਸਿਆਨੋ॥) ਨਾਸਾਂ ਦੀ ਖ਼ੁਸ਼ਬੂ[੩]– ਬਾਸਨ[੩] ਰੋਗਿ; ਭਵਰੁ ਬਿਨਸਾਨੋ॥

੧੧੪੧. ਬੱਜੈ– ਜੀਲ ਬਿਨਾ; ਕੈਸੇ ਬਜੈ ਰਬਾਬ॥) ਬਿੱਦਿਆ– ਬਿਨੁ ਬਿਦਿਆ; ਕਹਾ ਕੋਈ ਪੰਡਿਤ॥ ਜੋਗੀ ਪੋਲਾ– ਰੋਗ ਰਹਿਤ; ਮੇਰਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਜੋਗੀ॥ ੧॥) ਰੱਤੀ– ਰੋਗ ਬੰਧ; ਰਹਨੁ ਰਤੀ ਨ ਪਾਵੈ॥) ਸੰਸੇ ਭ੍ਰਾਂਤ[੧] ਰਹਿਤ। ਅਚੱਲ[੧]। ਨਿ॒ਭਰੰਤਾ– ਚੀਤਿ ਆਵੈ; ਤਾਂ ਸਦ ਨਿਭਰੰਤਾ[੧]॥) ਅਚੱਲ[੨]– ਮਾਲੁ ਹਮਾਰਾ; ਅਖੁਟੁ ਅਬੇਚਲੁ[੨]॥

੧੧੪੨. ਕੱਾਜਾ– ਚੀਤਿ ਆਵੈ; ਤਾਂ ਪੂਰੇ ਕਾਜਾ॥) ਸਤਿਗੁਰ ਮੇਰੇ ਕੀ; ਵਡਿਆਈ॥ ਨਾਮੁ ਲੈਤ; ਸਗਲ ਪੁਰਬਾਇਆ॥) ਅੱਠਸੱਠਿ ਮੱਜਨਾਇਆ– ਨਾਮੁ ਲੈਤ; ਅਠਸਠਿ ਮਜਨਾਇਆ॥) ਮੂੜ੍ ਸੁ॒ਗਿਆਨਾ– ਨਾਮੁ ਲੈਤ; ਅਤਿ ਮੂੜ ਸੁਗਿਆਨਾ॥) ਉਜੀ॒ਆਰਾ– ਨਾਮੁ ਲੈਤ; ਪਰਗਟਿ ਉਜੀਆਰਾ॥) ਪੁੰਨ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਲਈ, ਪੁੰਨ ਕਰਮ ਕਰਨੇ ਪੁਨਹਚਾਰ[੧] ਹੈ। ਉਧ॒ਰੇ ਪੁਨਹ॒ਚਾਰ– ਨਾਨਕ ਉਧਰੇ; ਨਾਮ ਪੁਨਹਚਾਰ[੧]॥) ਪਤੀ॒ਆਰ– ਅਵਰਿ ਕਰਮ; ਲੋਕਹ ਪਤੀਆਰ॥ ਨਮਸਕਾਰ ਤਾ ਕਉ; ਲਖ ਬਾਰ॥ ਖਿਨ ਮਹਿ; ਊਣੇ, ਸੁਭਰ ਭਰਿਆ॥

੧੧੪੩. ਸਰਬ ਗੁਣਾ; ਤਾ ਕੈ ਬਹੁਤੁ ਨਿਧਾਨ॥) ਆਲਸ[੧]– ਚਿਤਵਤ ਪਾਪ; ਨ ਆਲਕੁ[੧] ਆਵੈ॥) ਭਜਤ ਪੋਲਾ– ਬੇਸੁਆ ਭਜਤ; ਕਿਛੁ ਨਹ ਸਰਮਾਵੈ॥) ਵੇਲਾ ਪੋਲਾ। ਬੱਜਰ– ਹਰਿ ਸਿਮਰਨ ਕੀ ਵੇਲਾ; ਬਜਰ ਸਿਰਿ ਪਰੈ॥ ਪੇਖਤ; ਮਾਇਆ ਰੰਗਿ, ਬਿਹਾਇ॥ ਅੰਧ ਬਿਉਹਾਰ; ਬੰਧ ਮਨੁ ਧਾਵੈ॥ ਪੂਰਨ ਹੋਤ ਨ; ਕਾਰਜ ਮਾਇਆ॥

੧੧੪੪. ਜਿਸੁ ਲੜਿ ਲਾਇ ਲਏ; ਸੋ ਲਾਗੈ॥) ਅਘਾ ਪੋਲਾ– ਕੋਟਿ ਅਘਾ ਮਿਟਹਿ; ਹਰਿ ਨਾਮ॥ ਦੇਦੇ; ਤੋਟਿ ਨਹੀ. ਭੰਡਾਰ॥

੧੧੪੫ . ਰੋਵਨਹਾਰੀ; ਰੋਜੁ ਬਨਾਇਆ॥) ਸਮਾਂ ਗੁਜ਼ਾਰਨ[੧] ਲਈ ਪਦਾਰਥ[੨]– ਬਲਨ[੧] ਬਰਤਨ[੨] ਕਉ; ਸਨਬੰਧੁ ਚਿਤਿ ਆਇਆ॥ ਬੂਝਿ; ਬੈਰਾਗੁ ਕਰੇ ਜੇ ਕੋਇ॥) ਸ਼ੀਰ[੧] ਨੂੰ ਕੱਟਦੀ[੨] ਹੈ– ਭਗਤ ਕੀ ਨਿੰਦਾ; ਕੰਧੁ[੧] ਛੇਦਾਵੈ[੨]॥ ਨਾਨਕ; ਕਿਰਤੁ. ਨ ਜਾਇ ਮਿਟਾਇਆ॥ ਨਾਮੁ ਹਮਾਰੈ; ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਸੁ ਭੋਗ॥

੧੧੪੬. ਰੋਗੀ ਕਾ; ਪ੍ਰਭ ਖੰਡਹੁ ਰੋਗੁ॥ ਮੂੜ ਮੁਗਧੁ; ਹੋਇ ਚਤੁਰ ਸੁਗਿਆਨੁ॥) ਨੱਸੈ- ਸਗਲ ਭਇਆਨ ਕਾ; ਭਉ ਨਸੈ॥) ਜਦੋਂ ਇਹ ਕਿਛ ਭੀ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆਂ ਸੀ[੧]- ਜਬ ਇਹੁ ਨ ਸੋ[੧]; ਤਬ ਕਿਨਹਿ ਉਪਾਇਆ॥)

੧੧੪੭. ਤੇਰੀ ਟੇਕ ਰਹਾ; ਕਲਿ ਮਾਹਿ॥ ਪ੍ਰਥਮੇ; ਛੋਡੀ ਪਰਾਈ ਨਿੰਦਾ॥)

੧੧੪੮. ਸਿਮਰਿ ਮਨਾ ਤੂ; ਸਾਚਾ ਸੋਇ॥) ਖਤੇ ਪੋਲਾ- ਕੋਟਿ ਖਤੇ; ਖਿਨ ਬਖਸਨਹਾਰ॥

੧੧੪੯. ਪੱਥਰ[੧।] ਨ੍ਹਾਇ ਸੁੱਚਿ- ਤੀਰਥਿ ਨਾਇ; ਕਹਾ ਸੁਚਿ ਸੈਲੁ[੧]॥) ਬੂਝੈ ਪੋਲਾ- ਬਿਨੁ ਖਾਏ; ਬੂਝੈ ਨਹੀ ਭੂਖ॥) ਸਰਣਿ ਨਾਨਕ; ਪ੍ਰਭ ਪੁਰਖ ਅਪਾਰ॥)

੧੧੫੦. ਰੁੱਧੈ- ਹਰਿ ਸਿਮਰਤ; ਗਰਭ ਜੋਨਿ. ਨ ਰੁਧੈ॥) ਬੇਲਾ ਪੋਲਾ- ਹਰਿ ਸਿਮਰਨ ਕੀ; ਸਗਲੀ ਬੇਲਾ॥) ਵੱਸਿ- ਮੁਕਤਿ ਭੁਗਤਿ ਜੁਗਤਿ; ਵਸਿ ਜਾ ਕੈ॥ ਊਣਾ ਨਾਹੀ ਕਿਛੁ; ਜਨ ਤਾ ਕੈ॥ ਭਗਤਾ ਮਨਿ ਆਨੰਦੁ; ਗੋਬਿੰਦ॥

੧੧੫੧. ਧਨੁ ਮਾਲੁ ਜੋਬਨੁ; ਜੁਗਤਿ ਗੋਪਾਲ॥ ਮਾਤ ਪਿਤਾ. ਸੁਤ ਬੰਧੁ; ਨਰਾਇਣੁ॥) ਉੱਦਮ[੧] - ਨਾਨਕ ਕੈ ਮਨਿ; ਇਹੁ ਪੁਰਖਾਰਥੁ[੧]॥) ਪੜਿਆ ਝਾੜੇ ਹਲੰਤ ਨ ਲਾਉ- ਭੈ ਕਉ, ਭਉ ਪੜਿਆ; ਸਿਮਰਤ ਹਰਿ ਨਾਮ॥) ਪੰਜਾਂ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਗ਼ੁਲਾਮ[੨]। ਮੱਜਮੀ- ਪੰਚ ਮਜਮੀ[੨]; ਜੋ ਪੰਚ ਨ ਰਾਖੈ॥ ਲੀਪਿਐ ਥਾਇ; ਨ ਸੁਚਿ ਹਰਿ ਮਾਨੈ॥) ਕੜ=ਕਿਓ- ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪਰਮੇਸਰਿ ਜਨ ਰਾਖੇ; ਨਿੰਦਕ ਕੈ ਸਿਰਿ. ਕੜਕਿਓ ਕਾਲੁ॥

੧੧੫੨. ਬਗੁਲੇ ਜਿਉ; ਰਹਿਆ ਪੰਖ ਪਸਾਰਿ॥) ਬਿਸੁ=ਏ- ਬੀਸ ਬਿਸੁਏ; ਜਾ ਕੈ ਮਨਿ ਪਰਗਾਸੁ॥

੧੧੫੩. ਅਨਿਕ ਰੰਗ. ਬਹੁ ਤਰੰਗ; ਸਰਬ ਕੋ ਧਨੀ॥) ਸੁਆਦ- ਅਨਿਕ ਨਾਦ ਅਨਿਕ ਬਾਜ; ਨਿਮਖ ਨਿਮਖ ਅਨਿਕ ਸ੍ਵਾਦ; ਅਨਿਕ ਦੋਖ. ਅਨਿਕ ਰੋਗ ਮਿਟਹਿ, ਜਸ ਸੁਨੀ॥) ਤੀਰਥਾਂ ਦਾ ਕਿਨਾਰਾ[੨] ਛੇ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ[੩]। ਤਟਹ ਖਟਹ ਪੁਨੀ ਪੋਲੇ- ਨਾਨਕ. ਸੇਵ ਅਪਾਰ ਦੇਵ, ਤਟਹ[੨] ਖਟਹ[੩], ਬਰਤ ਪੂਜਾ; ਗਵਨ ਭਵਨ, ਜਾਤ੍ਰ ਕਰਨ, ਸਗਲ ਫਲ ਪੁਨੀ॥) ਔਗੁਣਾਂ ਦਾ ਛੇਕ[੪]- ਆਪੇ ਪਰਖੇ. ਪਰਖਣਹਾਰੈ; ਬਹੁਰਿ. ਸੂਲਾਕੁ[੪] ਨ ਹੋਈ॥) ਰਾਜਿਆਂ[੫] ਸਹਿਤ। ਸੱਪਾਂ[੫] ਸਹਿਤ। ਸ=ਭੋਗੀ- ਪਉਣੁ ਪਾਣੀ ਬੈਸੰਤਰੁ ਰੋਗੀ; ਰੋਗੀ. ਧਰਤਿ ਸਭੋਗੀ[੫]॥ ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਮਾਇਆ ਦੇਹ, ਸਿ ਰੋਗੀ; ਰੋਗੀ. ਕੁਟੰਬ ਸੰਜੋਗੀ॥) ਸ=ਰੁਦ੍ਰਾ- ਰੋਗੀ, ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸਨੁ ਸਰੁਦ੍ਰਾ; ਰੋਗੀ. ਸਗਲ ਸੰਸਾਰਾ॥) ਸਹਿਤ[੬] ਨਦੀਆਂ।
ਸ=ਨਦੀਆ- ਰੋਗੀ. ਸਾਤ ਸਮੁੰਦ ਸਨਦੀਆ[੬]; ਖੰਡ ਪਤਾਲ, ਸਿ ਰੋਗਿ ਭਰੇ॥) ਨ੍ਹਾਨ੍ਹਾ ਹਠੀ ਪੋਲਾ। ਅਨੇਕਾਂ- ਰੋਗੀ ਖਟ ਦਰਸਨ ਭੇਖਧਾਰੀ; ਨਾਨਾ ਹਠੀ ਅਨੇਕਾ॥) ਬੱਪੁਰੇ; ਬੂੱਝਹਿ- ਬੇਦ ਕਤੇਬ ਕਰਹਿ ਕਹ ਬਪੁਰੇ; ਨਹ ਬੂਝਹਿ. ਇਕ ਏਕਾ॥) ਪੜ੍ਹਿਆ- ਤੀਰਥਿ ਭਰਮੈ. ਰੋਗੁ ਨ ਛੂਟਸਿ; ਪੜਿਆ. ਬਾਦੁ ਬਿਬਾਦੁ ਭਇਆ॥

੧੧੫੪. ਪਿਤਾ; ਪ੍ਰਹਲਾਦੁ ਪੜਣ ਪਠਾਇਆ॥) ਪਾਂਧੇ ਪੱਟੀ- ਲੈ ਪਾਟੀ; ਪਾਧੇ ਕੈ ਆਇਆ॥) ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਜੀ ਕਿਹਾ, ਦਾਸਨ ਦਾਸ ਨੇ ਛਲ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਕਾਰ 'ਚ ਖੱਚਤ ਪਰਵਿਰਤ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਨੀ- ਪਰਵਿਰਤਿ ਨ ਪੜਹੁ[੧]; ਰਹੀ ਸਮਝਾਇ॥) ਕੀ=ਈ- ਸੰਡੈ ਮਰਕੈ; ਕੀਈ ਪੂਕਾਰ॥) ਦੈਂਤ, ਝਖ ਪੋਲਾ- ਸਭੇ ਦੈਤ; ਰਹੇ ਝਖ ਮਾਰਿ॥) ਪਿਤਾ; ਪ੍ਰਹਲਾਦ ਸਿਉ ਗੁਰਜ ਉਠਾਈ॥) ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਕੁਲ[੨]। ਦੇਵ ਕੁਲੀ[੨]; ਲਖਿਮੀ ਕਉ, ਕਰਹਿ ਜੈਕਾਰੁ॥ ਮਾਤਾ; ਨਰਸਿੰਘ ਕਾ ਰੂਪੁ ਨਿਵਾਰੁ॥

੧੧੫੫. ਭਵਜਲੁ. ਪਾਰਿ ਨ ਪਾਵਹਿ ਕਬ ਹੀ; ਡੂਬਿ ਮੁਏ, ਬਿਨੁ ਗੁਰ, ਸਿਰਿ ਭਾਰਾ॥

੧੧੫੬. ਨਾਮ ਹੀਣ; ਨਾਹੀ ਪਤਿ ਵੇਸਾਹੁ॥) ਸੇਵਕਣੀਆਂ[੧]– ਕੋਟਿ ਮਾਇਆ; ਜਾ ਕੈ ਸੇਵਕਾਇ[੧]॥) ਉਪਾਰ॒ਜਨਾ– ਕੋਟਿ ਉਪਾਰਜਨਾ; ਤੇਰੈ ਅੰਗਿ॥) ਕੋਟਿ ਪੂਰੀਅਤ ਹੈ; ਜਾ ਕੈ ਨਾਦ॥ ਕੋਟਿ ਸਕਤਿ ਸਿਵ; ਆਗਿਆਕਾਰ॥ ਕੋਟਿ ਪਰਲਉ ਓਪਤਿ; ਨਿਮਖ ਮਾਹਿ॥ ਕੋਟਿ ਗੁਣਾ ਤੇਰੇ; ਗਣੇ ਨ ਜਾਹਿ॥

੧੧੫੭. ਪੂਰਿ ਰਹਿਆ ਘਟ; ਅੰਤਰਜਾਮੀ॥) ਵੱਾਜੈ– ਅਚਿੰਤ; ਹਮਾਰੈ ਅਨਹਤ ਵਾਜੈ॥) ਗੱਾਜੈ– ਅਚਿੰਤ; ਹਮਾਰੈ ਗੋਬਿੰਦੁ ਗਾਜੈ॥) ਚਰ੍ਹੀ– ਅਚਿੰਤ ਚਰੀ ਹਥਿ; ਹਰਿ ਹਰਿ ਟੇਕਾ॥ ਪ੍ਰਭ ਨਾਨਕ ਨਾਨਕ; ਨਾਨਕ ਮਈ॥

੧੧੫੮. ਕ॒ਲਤੁ– ਸੰਪੈ ਹੇਤੁ; ਕਲਤੁ ਧਨੁ ਤੇਰੈ॥) ਬ੍ਰਹਮੰਡ[੧]। ਬ੍ਰਹਮੰਡਾਂ ਦੇ[੨] ਰਾਜੇ[੩]– ਮੈਲੇ ਬ੍ਰਹਮੰਡਾਇ[੧] ਕੈ[੨]; ਈਸ[੨]॥ ਮੈਲਾ; ਪਵਨੁ ਪਾਵਕੁ ਅਰੁ ਨੀਰੁ॥ ਮੈਲੇ; ਸਿਵ ਸੰਕਰਾ ਮਹੇਸ॥ ਨਿਰਮਲ ਤੇ; ਜੋ ਰਾਮਹਿ ਜਾਨ॥) ਮੱਕਾ। ਕਿਬਲਾ ਪੋਲਾ– ਮਨੁ ਕਰਿ ਮਕਾ; ਕਿਬਲਾ ਕਰਿ ਦੇਹੀ॥) ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸਪੁੱਤ੍ਰੀ ਫਾਤਿਮਾ ਦੇ ਨਾਉ 'ਤੇ ਭੋਜਨ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ, ਉੱਪਰ ਰੁਮਾਲ ਪਾ ਕੇ, ਉਸ ਦੇ ਨਾਉ ਦਾ ਫਾਤਿਹਾ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਕਦੂਰੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਰੂਪ ਤਮੋ-ਗੁਣ ਅਤੇ ਭਰਮ ਨੂੰ ਜਿਬਹਿ ਭਾਵ ਕੱਟਣ ਰੂਪ ਕਦੂਰੀ ਕਰੋ। ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਨੂੰ ਬਿਸਮਿੱਲਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਬਿਸਮਿੱਲਾ ਕਹਿ ਕੇ ਗਲ਼ਾ ਕੱਟਦੇ ਹਨ, ਗਲ਼ਾ ਕੱਟਣ ਵੇਲ਼ੇ ਬਿਸਮਿੱਲਾ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣ ਚਾਹੀਦਾ। ਤਮੋ[੪] ਗੁਣ। ਆਪਣੇ ਇਸ਼ਟ ਅੱਗੇ ਪਦਾਰਥ ਦਾ ਅਰਪਣਾ ਕਦੂਰੀ ਹੈ। ਇਧਰ ਭਰਮ ਨੂੰ (ਕਦੂਰੀ) ਕੱਟਣਾ[੫] ਹੀ ਕਦੂਰੀ ਹੈ– ਮਿਸਿਮਿਲਿ[੩] ਤਾਮਸੁ[੪]; ਭਰਮੁ ਕਦੂਰੀ[੫]॥) ਪੰਜੇ ਕਾਮਾਦਿਕ[੬] ਸੰਤੋਖ[੭]। ਭਾਖਿ॒ਲੇ– ਭਾਖਿਲੇ ਪੰਚੈ[੬]; ਹੋਇ ਸਬੂਰੀ[੭]॥) ਮੁੱਸਿ ਮੁੱਸਿ– ਮੁਸਿ ਮੁਸਿ ਮਨੂਆ; ਸਹਜਿ ਸਮਾਨਾ॥ ਸਾਚੁ ਭਇਓ; ਅਨ ਕਤਹਿ. ਨ ਜਾਈ॥) ਸਲਿ॒ਤਾ ਪੋਲਾ) ਸੋ ਕਬੀਰੁ; ਰਾਮੈ ਹੋਇ ਨਿਬਰਿਓ॥

੧੧੫੯. ਚੱਲੇ– ਛਾਡਿ ਚਲੇ ਹਮ; ਕਛੂ ਨ ਲੀਆ॥) ਨਿਸ਼ਕਪਟ ਪ੍ਰੇਮ[੧]– ਰਿਦੈ ਇਖਲਾਸੁ[੧]; ਨਿਰਖਿ ਲੇ ਮੀਰਾ॥) ਬਿਕਲ ਬਾਨੀ ਪੋਲੇ– ਜਬ ਲਗੁ; ਬਿਕਲ ਭਈ ਨਹੀ ਬਾਨੀ॥) ਸਾਰਿਗ॒ਪਾਨੀ– ਭਜਿ ਲੇਹਿ ਰੇ ਮਨ; ਸਾਰਿਗਪਾਨੀ॥ ਕਉਨੁ ਕਰਮ; ਮੇਰਾ ਕਰਿ ਕਰਿ ਮਰੈ॥ ਰਾਜਾਰਾਮ ਨਾਮੁ; ਮੋਰਾ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੁ॥) ਲੋਕ ਡੰਡ, ਰਾਜ ਡੰਡ ਜਮ ਦੰਡ ਤੋਂ ਉੱਪਰ[੧] ਹੋ ਕੇ ਸ਼ਿਰੋਮਣੀ[੨] ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ 'ਚ, ਸਭ ਦੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਹੋ ਕੇ ਵਸਣਾ[੩] ਕਰੇ– ਮੇਰ[੧] ਡੰਡ; ਸਿਰ[੨] ਊਪਰਿ ਬਸੈ[੩]॥

੧੧੬੦. ਪੁਰਖ ਦਾ ਕਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਲ ਦਾ ਮਾਨ ਮਲ਼ੇ. ਭਾਵ ਕਾਲ ਨੂੰ ਜਿੱਤੇ[੧]– ਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕਾ; ਮਰਦੈ ਮਾਨੁ[੧]॥) ਬ੍ਰਹਮੁ ਅਭਿਆਸ ਰੂਪ ਅਗਨੀ ਕਰਕੇ ਦੇਹ ਦਾ ਅਭਿਮਾਨ ਜਾਲਣਾ ਕਰੇ[੨]। ਪਰ॒ਜਾਰੈ– ਕਾਇਆ ਕੀ ਅਗਨਿ; ਬ੍ਰਹਮੁ ਪਰਜਾਰੈ[੨]॥) ਜੋਗੀ, ਪਾਤਿਸਾਹ, ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ[੩] ਵੈਰਾਗ, ਵਿਵੇਕ, ਨਾਮੁ ਜਪਣ ਜਪਾਉਣ ਦੋ ਤੀਰ[੪]– ਸੋ ਸੁਰਤਾਨੁ[੩]; ਜੁ ਦੁਇ ਸਰ[੪] ਤਾਨੈ॥) ਸਿੱਧ ਖੇ॒ੱਲਾ – ਸਿਧ ਚਉਰਾਸੀਹ; ਮਾਇਆ ਮਹਿ ਖੇਲਾ॥) ਬਾਂਦਰ[੫] ਚਿੱਤਰੇ[੬]। ਸ਼ੇਰ ਦਾ ਅੰਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸਰਭਾ[੨]– ਬੰਤਰ[੫] ਚੀਤੇ[੬]; ਅਰੁ ਸਿੰਘਾਤਾ[੭]॥) ਬਿੱਲਾ[੮] ਭੇਡੂ[੯] ਲੂੰਬੜ[੧]– ਮਾਂਜਾਰ[੮] ਗਾਡਰ[੯]; ਅਰੁ ਲੂਬਰਾ[੧]॥) ਲਛਮੀ[੧੦] ਧਰਤੀ[੧੧]– ਸਾਗਰ ਇੰਦ੍ਰਾ[੧੦]; ਅਰੁ ਧਰਤੇਵ[੧੧]॥

੧੧੬੧. ਹਰਿ. ਕੀ ਨ ਸਿਮਰਹੁ; ਦੁਖ ਭੰਜਨਾ॥) ਅਜਪਾ ਜਾਪ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਸਰਭਾ[੧], ਹੰਕਾਰ ਰੂਪੀ ਸ਼ੇਰ ਨੂੰ[੨]– ਜਬ ਹੀ ਸਿਆਰੁ[੧]; ਸਿੰਘ ਕਉ[੨] ਖਾਇ॥) ਸੱਤਰ ਹਜ਼ਾਰ[੩] ਫਰੇਸ਼ਤੇ[੪]। ਸੱਤਰਿ–

ਸਤਰਿ ਸੈਇ[੩]; ਸਲਾਰ[੪] ਹੈ ਜਾ ਕੇ॥ ਸਵਾ ਲਾਖੁ; ਪੈਕਾਬਰ ਤਾ ਕੇ॥) ਖੇ਼ਲ– ਛਪਨ ਕੋਟਿ; ਜਾ ਕੇ ਖੇਲ ਖਾਸੀ॥) ਕੌਣ[੭] ਪਹੁੰਚ[੮] ਕਰਾਵੇ– ਮੋ ਗਰੀਬ ਕੀ; ਕੋ[੭] ਗੁਜਰਾਵੈ[੮]॥) ਰਸੋਈਏ[੯]– ਤੇਤੀਸ ਕਰੋੜੀ ਹੈ; ਖੇਲਖਾਨਾ[੯]॥) ਪਾਪ ਦੀ ਘਬਰਾਹਟ[੧੦] ਪੀਲਾ[੧੧] ਚੇਹਰਾ[੧੨] ਰੰਗਤ[੧੩]। ਬਾਨੀ ਪੋਲਾ– ਦਿਲ ਖਲਹਲੁ[੧੦] ਜਾ ਕੈ; ਜਰਦ[੧੧], ਰੂ[੧੨] ਬਾਨੀ[੧੩]॥) ਰਹਿਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ[੧੪]– ਭਿਸਤੁ ਨਜੀਕਿ; ਰਾਖੁ ਰਹਮਾਨਾ[੧੪]॥ ਬਾਤਨ ਹੀ; ਬੈਕੁੰਠੁ ਬਖਾਨਾਂ॥) ਤਬ ਲਗੁ; ਨਾਹੀ ਚਰਨ ਨਿਵਾਸ॥) ਵਿਸ਼ੇਸ਼[੧] ਕਰਕੇ ਲਿੱਪਣ[੧੫] ਵਾਲੇ – ਖਾਈ ਕੋਟੁ; ਨ ਪਰ[੧] ਲਪ[੧੫] ਗਾਰਾ॥ ਕਿਉ ਲੀਜੈ; ਗਢੁ ਬੰਕਾ ਭਾਈ॥) ਕਿਲੇ ਦੀ ਖਾਈ ਤੋਂ ਪਾਰ ਉਚੀ ਵੱਟ[੧੭]। ਪੱਚੀਸ, ਮਦ ਪੋਲਾ– ਪਾਂਚ ਪਚੀਸ, ਮੋਹ ਮਦ ਮਤਸਰ; ਆਡੀ[੧੭], ਪਰਬਲ ਮਾਇਆ॥) ਬਾਰੀ[੧੮] ਦਰਵਾਨਚੀ[੧੯]– ਕਾਮੁ ਕਿਵਾਰੀ[੧੮]. ਦੁਖੁ ਸੁਖੁ ਦਰਵਾਨੀ[੧੯]; ਪਾਪੁ ਪੁੰਨੁ. ਦਰਵਾਜਾ॥) ਦੁੰਦ ਜੁੱਧ ਮਚੌਣ ਵਾਲਾ[੨੦]। ਆਕੀ[੨੧]। ਰਾਜਾ ਪੋਲਾ– ਕ੍ਰੋਧੁ ਪ੍ਰਧਾਨੁ. ਮਹਾ ਬਡ ਦੁੰਦਰ[੨੦]; ਤਹ. ਮਨੁ ਮਾਵਾਸੀ[੨੧] ਰਾਜਾ॥) ਸੁਆਦ ਕੁ-ਬੁੱਧਿ-- ਸ੍ਵਾਦ ਸਨਾਹ. ਟੋਪੁ ਮਮਤਾ ਕੋ; ਕੁਬੁਧਿ, ਕਮਾਨ ਚਢਾਈ॥) ਗੋ਼ਲਾ– ਪ੍ਰੇਮ ਪਲੀਤਾ. ਸੁਰਤਿ ਹਵਾਈ; ਗੋਲਾ ਗਿਆਨੁ ਚਲਾਇਆ॥) ਜਿੱਤਿਆ[੨੨]। ਪਰ-ਜਾਲੀ। ਸਿੱਝਾਇਆ – ਬ੍ਰਹਮ ਅਗਨਿ, ਸਹਜੇ ਪਰਜਾਲੀ; ਏਕਹਿ ਚੋਟ, ਸਿਝਾਇਆ[੨੨]॥

੧੧੬੨. ਜੰਜੀਰ ਬਾਂਧਿ ਕਰਿ; ਖਰੇ ਕਬੀਰ॥ ਜਲ ਥਲ ਰਾਖਨ ਹੈ; ਰਘੁਨਾਥ॥ ਜਾ ਮਹਿ; ਜੋਤਿ ਕਰੇ ਪਰਗਾਸ॥ ਜਿਹ ਪਉੜੇ; ਪ੍ਰਭ ਸ੍ਰੀ ਗੋਪਾਲ॥) ਰਜ ਪੋਲਾ– ਰਜ ਪੰਕਜ ਮਹਿ; ਲੀਓ ਨਿਵਾਸ॥ ਊਹਾਂ; ਸੂਰਜ ਨਾਹੀ ਚੰਦ॥) ਸੋ ਹੰ ਸੋ; ਜਾ ਕਉ ਹੈ ਜਾਪ॥) ਅ-ਬਰਨ– ਅਬਰਨ ਬਰਨ; ਘਾਮ ਨਹੀ ਛਾਮ॥) ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਪਰਮ ਪਾਕ ਸ਼ਰਨ[੨] 'ਚ ਪਾਈਦੇ ਹਨ– ਅਵਰ. ਨ ਪਾਈਐ; ਗੁਰ ਕੀ ਸਾਮ[੨]॥) ਕੈਲਾਸ਼[੩] ਪਰਬਤ– ਕੋਟਿ ਮਹਾਦੇਵ; ਅਰੁ ਕਬਿਲਾਸ[੩]॥

੧੧੬੩. ਰਾਮ ਜੀ ਦੀ ਰਸੋਈ[੪] 'ਚ, ਤੇਤੀ[੨] ਕ੍ਰੋੜ। ਦੇਵਤੇ[੧] ਪਦਾਰਥ ਛਕਦੇ[੩] ਛਕਾਉਂਦੇ[੩] ਹਨ– ਸੁਰ[੧] ਤੇਤੀਸਉ[੨]; ਜੇਵਹਿ[੩] ਪਾਕ[੪]॥) ਚੋਬਦਾਰ[੨] ਦਰਵਾਨਚੀ[੨]– ਧਰਮ ਕੋਟਿ; ਜਾ ਕੈ ਪ੍ਰਤਿਹਾਰ[੨]॥ ਕੋਟਿ ਕਮੇਰ; ਭਰਹਿ ਭੰਡਾਰ॥ ਕੋਟਿਕ ਲਖਮੀ; ਕਰੈ ਸੀਗਾਰ॥) ਖੇ਼ਲੈ– ਕੋਟਿ ਕਲਾ; ਖੇਲੈ ਗੋਪਾਲ॥) ਉੱਚਰਸਿ– ਜਾਮਿ. ਨ ਉਚਰਸਿ; ਸ੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦ॥) ਰੰਗ[੨] ਲਈ[੩] ਹੈ– ਰੰਗੀ[੨] ਲੇ[੩] ਜਿਹਬਾ; ਹਰਿ ਕੈ ਨਾਇ॥) ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਰੰਗ[੩] ਸਹਿਤ, ਅਨੰਦੀ[੪] ਹੋ ਗਏ– ਸੁਰੰਗ[੩] ਰੰਗੀਲੇ[੪]; ਹਰਿ ਹਰਿ ਧਿਆਇ॥) ਪਦੁ ਪੋਲਾ– ਨਿਰਬਾਣ ਪਦੁ; ਇਕੁ ਹਰਿ ਕੋ ਨਾਮੁ॥) ਅਨੰਤ ਰੂਪ ਤੇਰੇ; ਨਾਰਾਇਣਾ॥) ਤਿਆਗੀ[੫]– ਪਰ ਧਨ ਪਰ ਦਾਰਾ; ਪਰਹਰੀ[੫]॥ ਤਾ ਕੈ ਨਿਕਟਿ ਬਸੈ; ਨਰਹਰੀ॥) ਜਿਨ ਕੈ ਭੀਤਰਿ; ਹੈ ਅੰਤਰਾ॥) ਪਸ ਪੋਲਾ– ਜੈਸੇ ਪਸੁ; ਤੈਸੇ ਓਇ ਨਰਾ॥ ਪ੍ਰਣਵਤਿ ਨਾਮਦੇਉ; ਨਾਕਹਿ ਬਿਨਾ॥) ਬੱਤੀਸ ਲੱਖਨਾ– ਨਾ ਸੋਹੈ; ਬਤੀਸ ਲਖਨਾ॥) ਹੱਸੈ– ਨਾਮੇ ਦੇਖਿ; ਨਰਾਇਨੁ ਹਸੈ॥

੧੧੬੪. (ਸ੍ਰੀ) ਸੋਭਾ ਵਾਲੇ (ਸ੍ਰੀ) ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ (ਰੰਗੁ) ਅਨੰਦ ਸਰੂਪ ਵਾਹਿਗੁਰੂ[੧]– ਨਾਮੇ; ਸ੍ਰੀਰੰਗੁ[੧] ਭੇਟਲ ਸੋਈ॥) ਚਨੇ ਦੇ ਟੁਕੜੇ[੧]। ਚੁਗਾਉਂਦੇ[੨] ਹਨ– ਕਬਹੂ; ਕੁਰਨੁ[੧] ਚਨੇ ਬਿਨਾਵੈ[੨]॥) ਸਾਰੇ ਵਿਸ਼ਰਾਮ ਕਬਹੂ 'ਤੇ। ਜੁੱਤਾ[੩] – ਕਬਹੂ; ਪਾਇ ਪਨਹੀਓ[੩]. ਨ ਪਾਵੈ॥) ਚਿੱਟੀ[੪] ਵਛਾਈ। ਸਵੌਂਦੇ ਹਨ[੫]– ਕਬਹੂ; ਖਾਟ ਸੁਪੇਦੀ[੪] ਸੁਵਾਵੈ[੫]॥) ਪੈਰ[੬]– ਕਬਹੂ; ਭੂਮਿ ਪੈਆਰੁ[੬]. ਨ ਪਾਵੈ॥ ਭਗਤਿ ਕਰਤ; ਨਾਮਾ ਪਕਰਿ ਉਠਾਇਆ॥) ਸ੍ਰਬ ਵਿਆਪੀ ਕਰਤਾਰ[੭] ਜੀ– ਹੀਨੜੀ ਜਾਤਿ ਮੇਰੀ; ਜਾਦਿਮਰਾਇਆ[੭]॥) ਚੱਲਿਓ, ਕਮਲੀ ਲੱਲੇ ਹਲੰਤ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ– ਲੈ ਕਮਲੀ; ਚਲਿਓ ਪਲਟਾਇ॥) ਜੈਸੀ; ਭੂਖੇ ਪ੍ਰੀਤਿ

ਅਨਾਜ॥) ਮੂੜ੍- ਜੈਸੀ ਮੂੜ; ਕੁਟੰਬ ਪਰਾਇਣ॥) ਪ੍ਰੀਤ੮। ਰਤ ਪੋਲਾ- ਜੈਸੀ; ਪਰ ਪੁਰਖਾ ਰਤ੮ ਨਾਰੀ॥ ਐਸੀ; ਨਾਮੇ ਪ੍ਰੀਤਿ ਮੁਰਾਰੀ॥)

੧੧੬੪. ਰਚਿ ਰਚਿ ਪੋਲਾ- ਰਚਿ ਰਚਿ ਤਾ ਕਉ; ਕਰਉ ਸਿੰਗਾਰੁ॥ ਤਨੁ ਮਨੁ; ਰਾਮ ਪਿਆਰੇ ਜੋਗੁ॥) ਰਸਨਾ; ਰਾਮ ਰਸਾਇਨੁ ਪੀਜੈ॥)

੧੧੬੫. ਭੱਜਿ- ਸੋ ਭਜਿ; ਪਰਿ ਹੈ ਗੁਰ ਕੀ ਸਰਨਾ॥) ਹੰਭ੧ ਸੜ੧। ਹਾਰ੨ ਗਏ। ਪੜ੍ਹੈ, ਪਚਿ ਪੋਲਾ- ਪੜੈ ਨਹੀ; ਹਮ ਹੀ, ਪਚਿ੧ ਹਾਰੇ੨॥) ਚਟੀਆ ਪੋਲਾ- ਰਾਮੁ ਕਹੈ, ਕਰ ਤਾਲ ਬਜਾਵੈ; ਚਟੀਆ ਸਭੈ ਬਿਗਾਰੇ॥ ਰਾਮ ਨਾਮਾ; ਜਪਿਬੋ ਕਰੈ॥) ਬਸੁ੍ਧਾ ਪੋਲਾ। ਬੱਸਿ- ਬਸੁਧਾ ਬਸਿ ਕੀਨੀ ਸਭ. ਰਾਜੇ; ਬਿਨਤੀ ਕਰੈ ਪਟਰਾਨੀ॥) ਉਮਰ੧ ਬਹੁਤੀ੨ ਕਰ ਦਿਆਂਗੇ ਭਾਵ ਮਾਰ ਦਿਆਂਗੇ੨- ਦੁਸਟ ਸਭਾ ਮਿਲਿ, ਮੰਤਰ ਉਪਾਇਆ; ਕਰਸਹ, ਅਉਧ੧ ਘਨੇਰੀ੨॥ ਸੁਲਤਾਨੁ ਪੂਛੈ; ਸੁਨੁ ਬੇ ਨਾਮਾ॥ ਦੇਖਉ; ਰਾਮ ਤੁਮ੍ਹਾਰੇ ਕਾਮਾ॥) ਦੇਖਉ; ਤੇਰਾ ਹਰਿ ਬੀਠੁਲਾ॥) ਕਤਲ ਕੀਤੀ੩- ਬਿਸਮਿਲਿ੩ ਗਊ; ਦੇਹੁ ਜੀਵਾਇ॥) ਇਸ੪ ਥਾਂ 'ਤੇ- ਨਾ ਤਰੁ; ਗਰਦਨਿ ਮਾਰਉ ਠਾਂਇ੪॥) ਗਜ ਪੋਲਾ- ਗਜ ਹਸਤੀ; ਦੀਨੋ ਚਮਕਾਰਿ॥) ਪੜੈ ਝਾੜੇ ਹਲੰਤ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ- ਪਿੰਡੁ ਪੜੈ; ਤਉ ਹਰਿ ਗੁਨ ਗਾਇ॥) ਮਲਿਆ ਪੋਲਾ- ਇਨਿ ਹਿੰਦੂ; ਮੇਰਾ ਮਲਿਆ ਮਾਨੁ॥

੧੧੬੬. ਬਰਾਬਰ੧ ਤੋਲ੨ ਕੇ-ਨਾਮੇ ਸਰ੧ ਭਰਿ੨; ਸੋਨਾ ਲੇਹੁ॥) ਪਾ੍ਖੰਤਣ- ਪਾਖੰਤਣ; ਬਾਜ ਬਜਾਇਲਾ॥ ਕਹਹਿ ਤ; ਲੇ ਕਰਿ ਊਪਰਿ ਧਰਉ॥) ਪਤੀ੍ਆਇ- ਸਭੁ ਕੋਈ; ਦੇਖੈ ਪਤੀਆਇ॥) ਨਿਆਣਾ੧ ਬੰਨ੍੨ ਕੇ। ਸੈਨਤੋ੧ ਸੈਨਤੀ੨। ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ੨ ਕਾਜ਼ੀ੨। ਦੁਖੀ੧ ਹੋਏ - ਨਾਮਾ ਪ੍ਰਣਵੈ; ਸੇਲ੧ ਮਸੇਲ੨॥ ਸਤਿ ਸਤਿ ਸਤਿ; ਸਤਿ ਸਤਿ ਗੁਰਦੇਵ॥ ਝੂਠੁ ਝੂਠੁ ਝੂਠੁ ਝੂਠੁ; ਆਨ ਸਭ ਸੇਵ॥

੧੧੬੭. ਜਉ ਗੁਰਦੇਉ; ਲਿਲਾਟਹਿ ਲੇਖ॥ ਪਰਚੈ ਰਾਮੁ ਰਵੈ; ਜਉ ਕੋਈ॥ ਪਿਛਲੇ ਕੀਤੇ ਕਰਮ ਭੋਗ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਗੁਰਗਿਆਨ ਹੋਇਆ ਤਿੱਥੇ ਕਰਮ ਨਾਸ ਹੋ ਗਏ, ਕਰਤਾਰ ਜੀ 'ਚ ਲੀਣ ਹੋ ਗਏ- ਗਿਆਨੁ ਭਇਆ; ਤਹ ਕਰਮਹ ਨਾਸੁ॥) ਦੱਧਿ ਮਥੈ ਪੋਲਾ- ਘ੍ਰਿਤ ਕਾਰਨ; ਦਧਿ ਮਥੈ ਸਇਆਨ॥) ਰਿਦੈ ਰਾਮੁ; ਕੀ ਨ ਜਪਸਿ ਅਭਾਗ॥) ਮਸਤ ਵੇਪਰਵਾਹ੧- ਆਉ; ਕਲੰਦਰ੧ ਕੇਸਵਾ॥) ਕਰਿ ਅਬਦਾਲੀ; ਭੇਸਵਾ॥) ਟੋਪੀ੨ ਖੜਾਵਾਂ੩। ਕੁੱਲਹ, ਪਇਆਲਾ- ਜਿਨਿ ਆਕਾਸ, ਕੁਲਹ੨ ਸਿਰਿ ਕੀਨੀ; ਕਉਸੈ੩ ਸਪਤ ਪਯਾਲਾ॥) ਚਮੜੇ ਦੇ ਪੁਸ਼ਾਕੇ ਵਾਲਾ ਸ੍ਰੀਰ ਤੇਰਾ ਮੰਦਰ੪ ਹੈ- ਚਮਰ ਪੋਸ ਕਾ ਮੰਦਰੁ ਤੇਰਾ੪; ਇਹ ਬਿਧਿ ਬਨੇ ਗੁਪਾਲਾ॥) ਚੋਲਾ੫, ਅੰਦਰਖਾ੫ ਪਜਾਮਾ੬। ਛੱਪਨ- ਛਪਨ ਕੋਟਿ ਕਾ ਪੇਹਨੁ੫ ਤੇਰਾ; ਸੋਲਹ ਸਹਸ. ਇਜਾਰਾ੬॥) ਮਸੀਤ੭- ਦੇਹੀ ਮਹਜਿਦਿ੭, ਮਨੁ ਮਉਲਾਨਾ; ਸਹਜ. ਨਿਵਾਜ ਗੁਜਾਰੈ॥) ਸਾਥ੮ ਨਿਕਾਹ (ਵਾ) ਖ੍ਲਣਾ੯। ਬੀ੍ਬੀ- ਬੀਬੀ ਕਉਲਾ ਸਉ੮. ਕਾਇਨੁ੯ ਤੇਰਾ; ਨਿਰੰਕਾਰ ਆਕਾਰੈ॥) ਦੇਸ ਪ੍ਰਦੇਸ੧੦ 'ਚ - ਨਾਮੇ ਕਾ ਸੁਆਮੀ ਅੰਤਰਜਾਮੀ; ਫਿਰੇ ਸਗਲ ਬੇਦੇਸਵਾ੧੦॥) ੧੧੨੫ ਤੋਂ ੧੧੬੭. ਭੈਰਉ ਰਾਗੁ ਸੰਪੂਰਨੰ॥

੧੧੬੮. ਤੋਂ ੧੧੯੬. **ਬਸੰਤ ਰਾਗੁ ਅਰੰਭ**- ਮਹੀਨਿਆਂ੩ ਵਿੱਚੋਂ ਮਹੀਨਾ੧ ਵਧਾਈਆਂ੨ ਖ਼ੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇਣ ਵਾਲੇ। ਚੜ੍ਹਿਆ- ਮਾਹਾ੩ ਮਾਹ੧ ਮੁਮਾਰਖੀ੨; ਚੜਿਆ ਸਦਾ ਬਸੰਤੁ॥) ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ੩ ਕਰਨ ਵਾਲੇ - ਪਰਫੜੁ੩ ਚਿਤ, ਸਮਾਲਿ ਸੋਇ; ਸਦਾ ਸਦਾ ਗੋਬਿੰਦੁ॥) ਪਤ ਪਰਾਪਤਿ. ਛਾਵ ਘਣੀ; ਚੁਕਾ ਮਨ ਅਭਿਮਾਨੁ॥) ਸਹਿਤ੪ ਰਸ ਦੇ। ਆਈ੍ਲੇ- ਰੁਤਿ ਆਈਲੇ; ਸਰਸ੪. ਬਸੰਤ ਮਾਹਿ॥ ਰੰਗਿ ਰਾਤੇ ਰਵਹਿ; ਸਿ ਤੈਰੈ ਚਾਇ॥) ਜੱਗਜੀਵਨ- ਜਗਜੀਵਨ; ਜੁਗਤਿ ਨ ਮਿਲੈ ਕਾਇ॥) ਤੇਰੀ ਮੂਰਤਿ ਏਕਾ;

ਬਹੁਤੁ ਰੂਪ॥ ਤੇਰਾ ਅੰਤੁ. ਨ ਪਾਇਆ; ਕਹਾ ਪਾਇ॥) ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਉਪਾਸ਼ਕ, ਇਹ ਕਲਪਦੇ ਹਨ, ਬ੍ਰਹਮਾ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਸਿਵ ਜੀ ਦੇ ਵੀਹ ੨ ਵਰ੍ਹੇ ਹਨ। ਮੁੜ ੨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਚੱਕ੍ਰ ਆਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਹੇ ਕਰਤਾਰ ਜੀ! ਤੇਰੇ ਹੀ ਸੱਠ ਸੰਬਤ੫, ਸਾਰੇ ਤੀਰਥ ਹਨ। ਸੱਠਿ- ਤੇਰੇ ਸਠਿ ਸੰਬਤ੫; ਸਭਿ ਤੀਰਥਾ॥ ਤੇਰੀ ਗਤਿ ਅਵਿਗਤਿ; ਨਹੀ ਜਾਣੀਐ॥) ਜਾਨਣ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, ਅਨਗਿਣਤ੬- ਅਣਜਾਣਤ੬; ਨਾਮੁ ਵਖਾਣੀਐ॥) ਨੂੰ੨- ਸਭੁ ਲੋਕੁ ਸਲਾਹੇ; ਏਕ ਸੈ੨॥) ਚਾਂਦੀ ਦੀਆਂ੮। ਰੁੱਪੇ, ਕਾਰਾਂ- ਰੁਪੇ ਕੀਆ੮ ਕਾਰਾ; ਬਹੁਤੁ ਬਿਸਥਾਰੁ॥

੧੧੬੯. ਤੀਜਾ ਤੀਜਾ- ਬਸੰਤੁ ਮਹਲਾ ੩ ਤੀਜਾ॥ ਬਸਤ੍ਰ ਉਤਾਰਿ; ਦਿਗੰਬਰੁ ਹੋਗੁ॥) ਦਸ ਅਠ; ਲੀਖੇ ਹੋਵਹਿ ਪਾਸਿ॥) ਕੰਠੋ੧। ਮੁਖੱਾਗਰ- ਚਾਰੇ ਬੇਦ; ਮੁਖਾਗਰ੧ ਪਾਠਿ॥) ਵਰਤ ਨੇਮ ਕਰੇ; ਦਿਨ ਰਾਤਿ॥) ਲੈ ਜਾਣਗੇ੨- ਬਿਨੁ ਬੂਝੇ; ਸਭ ਖੜੀਅਸਿ੨ ਬੰਧਿ॥ ਮਨੁ ਨਿਰਮਲੁ ਨਹੀ; ਦਸਵੈ ਦੁਆਰ॥) ਰ੍ਮਣੀਆ- ਤਿਨ ਕੈ ਰਮਣੀਆ; ਨੇੜਿ ਨਾਹਿ॥ ਜੇ ਕੋ ਐਸਾ; ਸੰਜਮੀ ਹੋਇ॥) ਕੀਤਾ ਹੋਆ; ਕਰੇ ਕਿਆ ਹੋਇ॥ ਜਿਸੁ ਜੀਉ; ਅੰਤਰੁ ਮੈਲਾ ਹੋਇ॥ ਬਿਨੁ ਸਾਧ; ਨ ਪਾਈਐ. ਹਰਿ ਕਾ ਸੰਗੁ॥) ਬਿਨੁ ਗੁਰ; ਮੈਲ ਮਲੀਨ ਅੰਗੁ॥) ਪਰ੍ਹਰਾਇ- ਬਿਖੁ ਹਉਮੈ ਮਮਤਾ; ਪਰਹਰਾਇ॥ ਲਿਵ ਲਾਗੀ ਨਾਮਿ; ਤਜਿ ਦੂਜਾ ਭਾਉ॥ ਜਨ ਨਾਨਕ; ਹਰਿ ਗੁਰੁ, ਗੁਰ ਮਿਲਾਉ॥

੧੧੭੦. ਬਿਨੁ ਗੁਰ; ਸੰਤ. ਨ ਸੰਗੁ ਦੇਇ॥) ਬਿਸ੍ਰਸਿ ਪੋਲਾ- ਮਤ ਬਿਸਰਸਿ; ਰੇ ਮਨ ਰਾਮ ਬੋਲਿ॥) ਅਪ੍ਰੰਪਰੁ- ਅਪਰੰਪਰੁ ਅਗਮ ਅਗੋਚਰੁ ਗੁਰਮੁਖਿ; ਹਰਿ ਆਪਿ ਤੁਲਾਏ. ਅਤੁਲੁ ਤੋਲਿ॥) ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਤਰ ਗਏ੧- ਗੁਰ ਸੇਵ ਤਰੇ੧; ਤਜਿ ਮੇਰ ਤੋਰ॥ ਗੁਰ ਸੇਵ ਨ ਭਾਈ; ਸਿ ਚੋਰ ਚੋਰ॥ ਗੁਰੁ ਤੁਠਾ; ਬਖਸੇ ਭਗਤਿ ਭਾਉ॥ ਗੁਰਿ ਤੁਠੈ; ਪਾਈਐ ਹਰਿ ਮਹਲਿ ਠਾਉ॥ ਸਾਚੁ ਨਾਮੁ; ਮੇਰੈ ਹਿਰਦੈ ਵਸੈ॥) ਲੀਣ ਗਲਤਾਨ੧- ਜੈਸੇ ਮਾਇਆ ਮੋਹਿ; ਪ੍ਰਾਣੀ ਗਲਤੁ੧ ਰਹੈ॥ ਮੈ ਮੂਰਖ ਮੁਗਧ ਊਪਰਿ; ਕਰਹੁ ਦਇਆ॥ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ; ਕੋ ਪਾਵੈ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮਾ॥) ਸਾਲ੍ਗ੍ਰਾਮ ਸੁ੍ਕ੍ਰਿਤੁ- ਸਾਲਗ੍ਰਾਮ ਬਿਪ ਪੂਜਿ ਮਨਾਵਹੁ; ਸੁਕ੍ਰਿਤੁ ਤੁਲਸੀ ਮਾਲਾ॥

੧੧੭੧. ਕੱਲਰਾ- ਕਾਹੇ ਕਲਰਾ ਸਿੰਚਹੁ; ਜਨਮੁ ਗਵਾਵਹੁ॥) ਸ੍ਰੀਰ ਰੂਪੀ ਕੰਧ੧। ਚੰਦਨ੨ ਸੁਗੰਧੀਆਂ੨ ਫ਼ੈਸ਼ਨ੨। ਗੱਚੁ- ਕਾਚੀ ਢਹਗਿ ਦਿਵਾਲ੧; ਕਾਹੇ ਗਚੁ੨ ਲਾਵਹੁ॥) ਨਾਮੁ ਰੂਪ ਹਲਟ। ਪ੍ਰੀਤ ਰੂਪ ਮਾਲ, ਨਿਮ੍ਰਤਾ ਹਲੀਮੀ ਗ੍ਰੀਬੀ ਪ੍ਰੇਮ ਇਕਾਗ੍ਰਤਾ ਸ਼ਾਂਤੀ ਧੀਰਜ ਸਿਮਰਨ ਖਿਮਾ ਸਹਿਨਸ਼ੀਲਤਾ ਆਦਿ ਸ਼ੁਭ ਗੁਣਾਂ ਰੂਪ ਟਿੰਡਾਂ, ਮਨ ਰੂਪੀ ਬੈਲ ਨੂੰ ਜੋੜੋ੩- ਕਰ ਹਰਿਹਟ, ਮਾਲ ਟਿੰਡ ਪਰੋਵਹੁ; ਤਿਸੁ ਭੀਤਰਿ ਮਨੁ ਜੋਵਹੁ੩॥) ਖਲੋ ਕੇ ਗੋਡਣ ਵਾਲੇ ਕਸੀਏ੪, ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਨਦੀਨ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਲਈ, ਸੱਤ ਸੰਤੋਖ ਦੇ ਬਸੋਲੇ ਕਰੋ, ਬੁੱਧ ਰੂਪ ਧਰਤੀ 'ਚੋਂ- ਕਾਮੁ ਕ੍ਰੋਧੁ. ਦੁਇ ਕਰਹੁ ਬਸੋਲੇ੪; ਗੋਡਹੁ ਧਰਤੀ ਭਾਈ॥) ਵੱਖੁ ਸਾਂਝੀ ਵੱਖੇ- ਸਾਹੁਰੜੀ ਵਥੁ. ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਸਾਝੀ; ਪੇਵਕੜੈ ਧਨ ਵਖੇ॥) ਇਕੱਤ੍ਰ੫। ਲੱਖਣ। ਸੰਗ੍ਰ੍ਹੇਇ- ਤਾ ਕੇ ਲਖਣ ਜਾਣੀਅਹਿ; ਖਿਮਾ ਧਨੁ ਸੰਗ੍ਰਹੇਇ੫॥) ਇੰਦ੍ਰੇ ਨਹੀਂ ਸੁਣਦੇ, ਖਾਧਾ ਮੰਨਦੇ ਨਹੀਂ੬- ਕਹਿਆ ਸੁਣਹਿ ਨ ਖਾਇਆ ਮਾਨਹਿ੬; ਤਿਨ੍ਾ ਹੀ ਸੇਤੀ ਵਾਸਾ॥ ਮਤ ਭੂਲਹਿ; ਰੇ ਮਨ ਚੇਤਿ ਹਰੀ॥

੧੧੭੨. ਮਾਹਾ ਰੁਤੀ ਮਹਿ; ਸਦ ਬਸੰਤੁ॥) ਆਖਾਂ- ਕਿਆ ਹਉ ਆਖਾ; ਕਿਰਮ ਜੰਤੁ॥ ਪਰਮ ਸੁਖ ਪਾਵਹਿ; ਆਤਮ ਦੇਵ॥ ਤਿਸੁ ਬਿਨੁ; ਅਵਰੁ ਨਹੀ ਮੈ ਕੋਇ॥ ਬਿਛੁਰਤ ਮਿਲਾਇ; ਗੁਰ

ਸੇਵ ਰਾਂਗੇ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਰਾਮ ਨਾਮ ਦਾਰੂ; ਗੁਣ ਗਾਇਆ॥ ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ; ਗੁਰਿ. ਰੋਗੁ ਗਵਾਇਆ॥ ਚਾਰਿ ਨਦੀਆ ਅਗਨੀ; ਤਨਿ ਚਾਰੇ॥ ਜਨ ਨਾਨਕ; ਉਰਿ ਹਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਧਾਰੇ॥ ਮਨਮੁਖ ਮੁਏ; ਨਾਹੀ ਹਰਿ ਮਨ ਮਾਹਿ॥

੧੧੭੩. ਆਪੁ ਛੋਡਿ; ਹੋਹਿ ਦਾਸਤ ਭਾਇ॥) ਸਭੁ ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਭੁ; ਆਤਮ ਦੇਉ॥) ਨਾਨਕ ਨਾਮਿ; ਰਹੇ ਲਿਵ ਲਾਏ॥ ਭਗਤ ਸੋਹਹਿ ਸਦਾ; ਹਰਿ ਪ੍ਰਭ ਦੁਆਰਿ॥ ਭਗਤਿ ਵਛਲੁ ਹਰਿ; ਵਸੈ ਮਨਿ ਆਇ॥ ਅਗਨਿ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਜਲੈ; ਵਾਰੋ ਵਾਰ॥

੧੧੭੪. ਤਿਸੁ ਜਨ ਕੀ; ਹੈ ਸਾਚੀ ਬਾਣੀ॥ ਚਹੁ ਜੁਗ ਪਸਰੀ; ਸਾਚੀ ਸੋਇ॥ ਭਗਤਿ ਕਰਹਿ ਜਨ; ਦੇਖਿ ਹਜੂਰਿ॥

੧੧੭੫. ਨਾਮੁ ਨਵ ਨਿਧਿ; ਪਾਈ ਘਰ ਹੀ ਮਾਹਿ॥ ਗੁਰ ਸਬਦੀ; ਹਰਿ ਚੇਤਿ ਸੁਭਾਇ॥ ਭਗਵੈ ਵੇਸਿ ਭ੍ਰਮਿ; ਮੁਕਤਿ ਨ ਹੋਇ॥

੧੧੭੬. ਆਦੀ ਬ੍ਰਹਮ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੰਤ੍ਰ[੧]- ਦੇਹਿ ਤ; ਜਾਪੀ ਆਦਿ ਮੰਤੁ[੧]॥) ਬ-ਨਸਪਤਿ ਮਉੱਲੀ ਚੜ੍ਹਿਆ- ਬਨਸਪਤਿ ਮਉਲੀ; ਚੜਿਆ ਬਸੰਤੁ॥) ਮਉੱਲਿਆ- ਇਹੁ ਮਨੁ ਮਉਲਿਆ; ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੰਗਿ॥ ਮਉੱਲਿਐ) ਆਖਣੁ ਵੇਖਣੁ ਸਭੁ; ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਹੋਇ॥) ਫਲ-ਹਿ ਪੋਲਾ। ਫੁੱਲੀ-ਅਹਿ- ਫਲਹਿ ਫੁਲੀਅਹਿ; ਰਾਮ ਨਾਮਿ ਸੁਖੁ ਹੋਇ॥ ਸਭਿ ਜੁਗ; ਤੇਰੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ॥ ਇਹੁ ਮਨੁ ਧੰਧੈ ਬਾਂਧਾ; ਕਰਮ ਕਮਾਇ॥) ਨਾਨਕ; ਮਾਇਆ ਮੋਹੁ ਸਬਦਿ ਜਲਾਇ॥

੧੧੭੭. ਅ-ਘੁੱਲੀਐ- ਧੂੜਿ ਤਿਨ੍ਹਾ ਕੀ ਅਘੁਲੀਐ ਭਾਈ; ਸਤਸੰਗਤਿ ਮੇਲਿ ਮਿਲਾਇ॥ ਜਿਉ ਪਸਰੀ; ਸੂਰਜ ਕਿਰਣਿ ਜੋਤਿ॥ ਸਾਕਤ ਨਰ ਲੋਭੀ; ਜਾਣਹਿ ਦੂਰਿ॥ ਨਾਨਕ; ਹਰਿ ਏਕੁ ਕਰੇ ਸੁ ਹੋਇ॥) ਸੱਦੇ- ਰੈਣਿ ਦਿਨਸੁ ਦੁਇ; ਸਦੇ ਪਏ॥

੧੧੭੮. ਗੁਰਮੁਖਿ ਹਰਿ ਹਰਿ; ਹਰਿ ਲਿਵ ਲਾਗੇ॥) ਆਪਜੀ ਦੇ[੧]। ਤੁਮਨ-ਛੇ- ਤੁਮ੍ ਵਡ ਪੁਰਖ, ਵਡ ਅਗਮ ਗੁਸਾਈ; ਹਮ ਕੀਰੇ ਕਿਰਮ.ਤੁਮਨਛੇ[੧]॥) ਚੰਗੀ ਜਾਤ[੨] ਨੀਵੀਂ ਜਾਤ[੩] ਪਵਿੱਤ੍ਰ[੪]। ਬਨ-ਛੇ ਕ੍ਰਿਪ-ਛੇ ਹਨ-ਛੇ ਪ-ਵੀਛੇ- ਤੁਮ੍ਰਾ ਜਨੁ, ਜਾਤਿ[੨] ਅਵਿਜਾਤਾ[੩]; ਹਰਿ ਜਪਿਓ, ਪਤਿਤ ਪਵੀਛੇ[੪]॥) ਦਿਨ-ਛੇ ਤਿਨ-ਛੇ ਉਰ-ਛੇ- ਸੇ ਧੰਨਿ ਵਡੇ ਵਡ. ਪੂਰੇ ਹਰਿ ਜਨ; ਜਿਨ੍ ਹਰਿ ਧਾਰਿਓ, ਹਰਿ ਉਰਛੇ॥) ਮਿਲ-ਛੇ॥

੧੧੭੯. ਸੁੱਕ[੧] ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਪੰਖੜੀਆਂ[੧]। ਸੁੱਕ-ਲੀਧੇ- ਜਿਉ ਜਲ ਕਮਲ ਪ੍ਰੀਤਿ ਅਤਿ ਭਾਰੀ; ਬਿਨੁ ਜਲ ਦੇਖੇ, ਸੁਕਲੀਧੇ॥) ਅਪ-ਨੀਧੇ, ਆਪਣੇ ਜਾਣ ਕੇ[੨]- ਹਮਰੇ ਕਰਮ, ਨ ਬਿਚਰਹੁ ਠਾਕੁਰ; ਤੁਮ੍ ਪੈਜ ਰਖਹੁ ਅਪਨੀਧੇ[੨]॥) ਗੋਬਿੰਦ ਜੀਉ, ਸਤਸੰਗਤਿ ਮੇਲਿ; ਹਰਿ ਧਿਆਈਐ॥) ਸੁੰਘਾ[੨], ਜੋ ਸੁੰਘ ਕੇ ਖੂਹ ਗੁਪਤ ਦਸ ਦੇਵੇ[੩]। ਸੁੰਘੇ ਗੁਰਸੇਵਕ ਬਣ ਕੇ, ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ ਨਾਮੁ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਕਰੋ- ਜਿਉ ਓਡਾ[੨], ਕੂਪੁ ਗੁਹਜ ਖਿਨ ਕਾਢੈ[੩]; ਤਿਉ ਸਤਿਗੁਰਿ, ਵਸਤੁ ਲਹਾਈਐ॥) ਜੁੰਡੇ[੪]- ਰਾਮ ਨਾਮੁ. ਖਿਨੁ ਪਲੁ ਨਹੀ ਚੇਤਿਆ; ਜਮਿ ਪਕਰੇ, ਕਾਲਿ ਸਲੁੰਞੁ[੪]॥

੧੧੮੦. ਦੁ-ਤੁਕੇ- ਬਸੰਤੁ ਮਹਲਾ ਪ ਘਰੁ ੧ ਦੁਤੁਕੇ) ਆਜੁ ਹਮਾਰੈ; ਮੰਗਲਚਾਰ॥ ਗੁਨ ਗਾਏ ਪ੍ਰਭ; ਤੁਮ੍ ਬੇਅੰਤ॥) ਖੇ੍ਲਨ- ਪ੍ਰਭ ਸੰਗੀ ਮਿਲਿ; ਖੇਲਨ ਲਾਗ॥ ਹਟਵਾਣੀ; ਧਨ ਮਾਲ, ਹਾਟੁ ਕੀਤੁ॥) ਕਵੀਆਂ[੧]- ਚੰਦ ਦੇਖਿ; ਬਿਗਸਹਿ ਕਉਲਾਰ[੧]॥) ਮਾਤਾ; ਬਾਰਿਕ ਦੇਖਿ ਅਨੰਦ॥) ਦਰਸਨ ਪਰਸਨ; ਹੀਤ ਚੀਤਿ॥) ਤ-ਪੱਸੀ- ਸੋ ਤਪਸੀ; ਜਿਸੁ ਸਾਧਸੰਗੁ॥

੧੧੮੧. ਮੁਗਧ ਸੁੰਦਰ; ਧਾਰਿ ਜੋਤਿ ਕੀਨ੍॥ ਸੋ ਬੋਲੁ; ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇਹਿ॥) ਘਟਿ ਘਟਿ ਘਟਿ ਘਟਿ; ਰਹਿਆ ਸਮਾਇ॥) ਰੂਪ[1]। ਆਨੰਦ-ਮੈ, ਮੈ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ- ਜਾ ਕੇ ਭਗਤ; ਆਨੰਦਮੈ[1]॥ ਜਾ ਕੇ ਭਗਤ ਕਉ; ਨਾਹੀ ਭੈ॥ ਤੈਸੇ ਉਧਾਰਨ; ਗੁਰਹ ਪੀਰ॥

੧੧੮੨. ਜਾਪ ਨ ਤਾਪ; ਨ ਕਰਮ ਕੀਤਿ॥ ਸਰਬ ਕਲਾ ਪ੍ਰਭ; ਤੁਮ੍ ਪ੍ਰਬੀਨ॥ ਏਵਡ ਭਾਗ ਹੋਹਿ; ਜਿਸੁ ਪ੍ਰਾਣੀ॥) ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਤੋਂ ਪਾਰ[1] ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਾਰ-ਗਰਾਮ- ਸਾਧੂ ਸੰਗਤਿ; ਪਾਰਗਰਾਮ[1]॥

੧੧੮੩. ਹਰਿ ਕੀਰਤਨ; ਰਸ ਭੋਗ ਰੰਗੁ॥ ਦੁਖੁ; ਦੇਸ ਦਿਸੰਤਰਿ ਰਹੇ ਧਾਇ॥

੧੧੮੪. ਆਇ ਮਿਲੇ ਪ੍ਰਭ; ਸੁਖ ਧਨੀ॥) ਕਰਮੁ ਧਰਮੁ ਮੇਰਾ; ਕਛੁ ਨ ਬੀਚਾਰਿਓ॥

੧੧੮੫. ਦੇਖੁ; ਫੂਲ ਫੂਲ ਫੂਲੇ॥ ਤੁਮ ਮਿਲਹੁ ਪ੍ਰਭ; ਸਭਾਗੇ॥) ਸੰਘਣੇ[1] ਸ਼ੁਭ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਕੁੰਬਲਾਂ[2], ਕਰੁਣਾ ਆਦਿ। ਕੂਲੇ ਪੋਲਾ- ਸਘਨ[1] ਬਾਸੁ; ਕੂਲੇ[2]॥) ਕਠੋਰ[3]- ਇਕਿ ਰਹੇ; ਸੂਕਿ ਕਠੂਲੇ[3]॥ ਮਤੁ; ਭਰਮਿ ਭੂਲਹੁ ਭੂਲਹੁ॥ ਮਨ; ਰੁਤਿ ਨਾਮ ਰੇ॥ ਇਨ੍ ਬਿਧਿ; ਪਾਸਾ ਢਾਲਹੁ ਬੀਰ॥

੧੧੮੬. ਮਨੌਤ[1]- ਮੂਲੁ ਨ ਬੂਝੈ. ਆਪੁ ਨ ਸੂਝੈ; ਭਰਮਿ ਬਿਆਪੀ, ਅਹੰ ਮਨੀ[1]॥ ਨਾਵਾਂ- ਰਾਗੁ ਬਸੰਤੁ ਹਿੰਡੋਲ ਮਹਲਾ ੯॥) ਆਕੜਦਾ ਹੈ[2]। ਕਹਾਂ- ਇਹੁ ਜਗੁ ਹੈ, ਸੰਪਤਿ ਸੁਪਨੇ ਕੀ; ਦੇਖਿ. ਕਹਾ ਐਡਾਨੋ[2]॥) ਕਹਾਂ- ਸੰਗਿ ਤਿਹਾਰੈ. ਕਛੂ ਨ ਚਾਲੈ; ਤਾਹਿ ਕਹਾ ਲਪਟਾਨੋ॥) ਜਨ ਨਾਨਕ. ਸਭ ਹੀ ਮੈ ਪੂਰਨ; ਏਕ ਪੁਰਖ ਭਗਵਾਨੋ॥) ਪਾਪੀ ਹੀਐ ਮੈ; ਕਾਮੁ ਬਸਾਇ॥) ਕਹਾਂ- ਮਨ ਕਹਾ ਬਿਸਾਰਿਓ; ਰਾਮ ਨਾਮੁ॥)

੧੧੮੭. ਤੈ ਸਾਚਾ ਮਾਨਿਆ; ਕਿਹ ਬਿਚਾਰਿ॥) ਭਜੁ ਪੋਲਾ- ਕਹੁ ਨਾਨਕ. ਭਜੁ; ਤਿਹ ਏਕ ਰੰਗਿ॥) ਦੁ-ਤੁਕੀਆ) ਨਾਮੁ ਬਿਸਾਰਿ; ਗਿਰੈ. ਦੇਖੁ ਭੀਤਿ॥) ਬੱਜਰੁ- ਕਾਮੁ ਕ੍ਰੋਧੁ ਬਿਖੁ; ਬਜਰੁ ਭਾਰੁ॥) ਬਣੌਟ[1]- ਬਰਖਸਿ ਬਾਣੀ[1]; ਬੁਦਬੁਦਾ ਹੇਰਿ॥ ਸਰਬ ਉਪਾਇ; ਗੁਰੂ ਸਿਰਿ ਮੋਰੁ॥) ਚੱਲੈ- ਨਾਮੁ ਦੁਰਾਇ ਚਲੈ; ਸੋ ਚੋਰੁ॥) ਖਿਲਬਿਲੀਆਂ[2]- ਖੀਲੈ[2] ਬਿਗਸੈ; ਤੇਤੋ ਸੋਗ॥) ਸਰਣਾ-ਗਤਿ- ਪ੍ਰਭ ਸਰਣਾਗਤਿ; ਕੀਨ੍ਸਿ ਹੋਗ॥ ਕਾਪੜੁ ਪਹਿਰਸਿ; ਅਧਿਕੁ ਸੀਗਾਰੁ॥) ਸੱਚੇ ਨਾਮੁ ਜੀ ਨੂੰ ਉਚਾਰੋ[1] ਜਨਮ ਸਵਾਰ[4] ਕੇ ਇਹੋ ਹੀ ਸੱਚਾ ਸੀਗਾਰ[3] ਕਰੋ- ਨਾਮੁ ਭਣਹੁ[1] ਸਚੁ; ਦੋਤੁ[3] ਸਵਾਰਿ[4]॥ ਪ੍ਰਿਉ ਸੇਵਹੁ; ਪ੍ਰਭ ਪ੍ਰੇਮ ਅਧਾਰਿ॥) ਨਾਨਕ. ਠਾਢੇ ਚਾਹਹਿ; ਪ੍ਰਭੂ ਦੁਆਰਿ॥ ਜਿਉ ਮੀਨ; ਕੁੰਡਲੀਆ ਕੰਠਿ ਪਾਇ॥

੧੧੮੮. ਭੋਰੇ[1] ਤਰ੍ਾਂ[2]- ਮਨੁ ਭੂਲਉ; ਭਰਮਸਿ, ਭਵਰ[1] ਤਾਰ[2]॥) ਕਾਮ-ਹਾਰ- ਮੈਗਲ ਜਿਉ ਫਾਸਸਿ; ਕਾਮਹਾਰ॥ ਮਨੁ ਮੁਗਧੋ ਦਾਦਰੁ; ਭਗਤਿ ਹੀਨੁ॥ ਤਾ ਕੈ ਜਾਤਿ ਨ ਪਾਤੀ; ਨਾਮ ਲੀਨ॥) ਪਤੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਜੀ[2]- ਤੂ ਅਭੁਲੁ; ਨ ਭੂਲੌ ਕਦੇ ਨਾਹਿ[2]॥) ਮਥਿ ਪੋਲਾ- ਦੂਰਿ ਦਰਦੁ; ਮਥਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਖਾਇ॥ ਬੇਦ ਵਖਾਣਿ ਕਹਹਿ; ਇਕੁ ਕਹੀਐ॥) ਸਰਬੀਂ ਥਾਈਂ- ਸਰਬੀ ਥਾਈ; ਵੇਪਰਵਾਹੁ॥) ਗੁਰ ਤੇ ਸਮਝਿ; ਰਹੈ ਮਿਹਮਾਨੁ॥

੧੧੮੯. ਗੁਰਸੇਵਕ[1]। ਮਹਲੀ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ- ਗੁਰ ਮਹਲੀ[1]; ਸੋ ਮਹਲਿ ਬੁਲਾਵੈ॥) ਨਾਨਕ; ਹਉਮੈ ਸਬਦਿ ਜਲਾਇਆ॥) ਦੁਖੁ ਘਣੋ ਮਰੀਐ; ਕਰਤਾਰਾ॥) ਅੰਧੇ[1]- ਮਤੁ ਭਸਮ ਅੰਧੂਲੇ[1]; ਗਰਬਿ ਜਾਹਿ॥ ਇਨ ਬਿਧਿ; ਨਾਗੇ ਜੋਗੁ ਨਾਹਿ॥) ਆਖਾਂ- ਕਿਆ ਹਉ ਆਖਾ; ਜਾਂ ਕਛੂ ਨਾਹਿ॥) ਪੰਚ ਮਾਰਿ; ਚਿਤੁ ਰਖਹੁ ਥਾਇ॥ ਹਰਿ ਨ ਚੇਤਹਿ. ਮੂੜੇ; ਮੁਕਤਿ ਜਾਹਿ॥ ੬॥ ਅੰਤ ਕਾਲਿ ਮੂੜੇ; ਚੋਟ

ਖਾਹਿ॥ ੭॥

੧੧੯੦. ਦੁਰ=ਮੱਤਿ- ਦੁਬਿਧਾ ਦੁਰਮਤਿ; ਅਧੁਲੀ ਕਾਰ॥) ਐਸੀ ਭਵਰਾ; ਬਾਸੁ ਲੇ॥) ਰਿਦੇ ਰਾਮ ਵਾਲੇ ਰਾਜੇ[੧]- ਨਿਹਕੇਵਲੁ ਰਾਜਨ[੧]; ਸੁਖੀ ਲੋਗੁ॥) ਨੌਂ ਖੰਡ[੨] ਸੱਤ ਦੀਪ[੩] ਚੌਂਦਾਂ ਲੋਕ[੪] ਤਿੰਨ ਗੁਣ[੫] ਚਾਰ ਜੁਗ[੬] ਹਵੇਲੀ[੭] ਚਾਰ ਖਾਣੀਆਂ ਰਾਹੀਂ (ਵਾ) ਸੁੰਦਰ[੮] ਇਸਥਿੱਤ[੯] ਕੀਤੀ। ਮਹ=ਲਤਿ- ਨਉ[੨] ਸਤ[੩] ਚਉਦਹ[੪] ਤੀਨਿ[੫] ਚਾਰਿ[੬]; ਕਰਿ ਮਹਲਤਿ[੭], ਚਾਰਿ[੮] ਬਹਾਲੀ[੯]॥) ਸੰਤੋਖ[੧੦] ਰਹਿਤ[੧੧] ਮਨ[੧੨]- ਨਾ[੧੧] ਸਾਬੂਰੁ[੧੦] ਹੋਵੈ, ਫਿਰਿ ਮੰਗੈ; ਨਾਰਦੁ[੧੨], ਕਰੇ ਖੁਆਰੀ॥) ਅ=ਕੁਲ ਪੋਲਾ- ਤੂ ਅਕੁਲ ਨਿਰੰਜਨੁ; ਪਰਮ ਹੀਰੁ॥

੧੧੯੧. ਲੱਬੁ ਅੰਧੇਰਾ- ਲਬੁ ਅਧੇਰਾ ਬੰਦੀਖਾਨਾ; ਅਉਗਣ ਪੈਰਿ ਲੁਹਾਰੀ॥) ਮੰਦਰ[੧] ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਮੂਰਤਾਂ[੨] ਟੈਕਸ[੩]। ਚੱਾਲੀ- ਦੇਵਲ[੧] ਦੇਵਤਿਆ[੨], ਕਰੁ[੩] ਲਾਗਾ; ਐਸੀ ਕੀਰਤਿ ਚਾਲੀ॥) ਕੂੱਜਾ ਮੁ=ਸੱਲਾ- ਕੂਜਾ ਬਾਂਗ ਨਿਵਾਜ ਮੁਸਲਾ; ਨੀਲ ਰੂਪ ਬਨਵਾਰੀ॥) ਮਹੀ=ਪਤਿ- ਜੇ ਤੂ ਮੀਰ ਮਹੀਪਤਿ ਸਾਹਿਬੁ; ਕੁਦਰਤਿ ਕਉਣ ਹਮਾਰੀ॥) ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਮੰਮਾ ਮੁਕਤਾ, ਅੱਧਾ ਰਾਰਾ੍ ਪੋਲਾ ਬੋਲ ਕੇ, ਇੱਕ ਸਿਹਾਰੀ ਅੱਧੇ ਰਾਰੇ, ਇੱਕ ਸਿਹਾਰੀ ਤੱਤੇ ਲਾਉ- ਤੀਰਥ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਪੁੰਨ ਦਾਨ; ਕਿਛੁ ਲਾਹਾ ਮਿਲੈ ਦਿਹਾੜੀ॥ ਮਿਲਿਓ ਸੁਦਾਮਾ. ਭਾਵਨੀ ਧਾਰਿ; ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਆਗੈ. ਦਾਲਦੁ ਭੰਜਿ ਸਮਾਇਆ॥) ਸਹਾਰ[੪] ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ[੪]। ਚੁਆਤੀ[੫] -ਨਿੰਦਕੁ ਸਾਕਤੁ. ਖਵਿ[੪] ਨ ਸਕੈ[੫] ਤਿਲੁ; ਅਪਣੈ ਘਰਿ ਲੂਕੀ[੫] ਲਾਈ॥

੧੧੯੨. ਦੁ=ਤੁਕੀਆ- ਬਸੰਤੁ ਮਹਲਾ ਪ ਘਰੁ ੧ ਦੁਤੁਕੀਆ) ਗਜਇੰਦ੍ਰ ਧਿਆਇਓ; ਹਰਿ ਕੀਓ ਮੋਖ॥) ਉਧ=ਰੀ- ਕੁਬਿਜਾ ਉਧਰੀ; ਅੰਗੁਸਟ ਧਾਰ॥ ਬਿਦਰੁ ਉਧਾਰਿਓ; ਦਾਸਤ ਭਾਇ॥ ਪ੍ਰਹਲਾਦ ਰਖੀ; ਹਰਿ ਪੈਜ ਆਪ॥ ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ; ਗੁਰ ਮਿਲਿ ਭਈ ਸਿਧਿ॥ ਜੈਦੇਵ; ਤਿਆਗਿਓ ਅਹੰਮੇਵ॥) ਡਿੱਗੋ[੧]- ਮਨੁ ਡੀਗਿ[੧] ਨ ਡੋਲੈ; ਕਹੂੰ ਜਾਇ॥) ਪੈਂਦੇ[੨] -ਪਾਪ ਬੰਧਨ; ਨਿਤ ਪਉਤ[੨] ਜਾਹਿ॥ ੪॥

੧੧੯੩. ਕਿਰਤ ਰੇਖ; ਕਰਿ ਕਰਮਿਆ॥) ਨਹੀ ਲੇਪੁ ਪ੍ਰਭ; ਪੁੰਨ ਪਾਪਿ॥) ਮਹੱਲੁ ਸਹੀ- ਬਸੰਤ ਕੀ ਵਾਰ ਮਹਲੁ ਪ) ਰਾਜਾ ਪੋਲਾ, ਮਉੱਲਿਆ- ਰਾਜਾਰਾਮੁ ਮਉਲਿਆ; ਅਨਤ ਭਾਇ॥) ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਮੰਮਾ ਮੁਕਤਾ, ਅੱਧਾ ਰਾਰਾ੍ ਪੋਲਾ ਬੋਲ ਕੇ, ਇੱਕ ਸਿਹਾਰੀ ਅੱਧੇ ਰਾਰੇ, ਇੱਕ ਸਿਹਾਰੀ ਤੱਤੇ ਲਾਉ। ਮਉੱਲੀ- ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਮਉਲੀ; ਸਿਉ ਕਤੇਬ॥) ਲੁੱਟਣ[੧]। ਮੁੱਸਨ- ਸੰਗ ਹੀ ਚੋਰ; ਘਰੁ ਮੁਸਨ[੧] ਲਾਗ॥

੧੧੯੪. ਪੂਛ[੧]- ਹਣਵੰਤੁ ਜਾਗੈ; ਧਰਿ ਲੰਕੂਰੁ[੧]॥ ਜੋਇ; ਖਸਮੁ ਹੈ ਜਾਇਆ॥) ਖੇਲਾਇਆ- ਪੂਤਿ; ਬਾਪੁ ਖੇਲਾਇਆ॥) ਸੁੱਤਿ- ਸੁਤਿ ਮੁਕਲਾਈ; ਅਪਨੀ ਮਾਉ॥) ਪਗਾਂ ਹੁਰੀਆਂ- ਪਗਾ ਬਿਨੁ; ਹੁਰੀਆ ਮਾਰਤਾ॥) ਪੈਂਡੇ- ਪੈਡੇ ਬਿਨੁ; ਬਾਟ ਘਨੇਰੀ॥ ਪ੍ਰਹਲਾਦ ਪਠਾਏ; ਪੜਨਸਾਲ॥ ਨਹੀ ਛੋਡਉ, ਰੇ ਬਾਬਾ; ਰਾਮ ਨਾਮ॥) ਗੁੱਸੇ[੨] ਹੀ ਕ੍ਰੋਧ[੩] ਨਾਲ- ਕਾਢਿ ਖੜਗੁ; ਕੋਪਿਓ[੨] ਰਿਸਾਇ[੩]॥ ਪ੍ਰਭ ਥੰਭ ਤੇ ਨਿਕਸੇ; ਕੈ ਬਿਸਥਾਰ॥ ਮੈ ਅਨਾਥੁ; ਪ੍ਰਭ. ਕਹਉ ਕਾਹਿ॥ ਕੋ ਕੋ ਨ ਬਿਗੂਤੋ; ਮੈ ਕੋ ਆਹਿ॥) ਭਿਆਨਕ[੪]- ਮਾਧਉ ਦਾਰੁਨ[੪] ਦੁਖੁ; ਸਹਿਓ ਨ ਜਾਇ॥) ਜਟਾਂ[੧] ਧਾਰਨ ਵਾਲੇ ਅਨੇਕ- ਕਬਿ ਜਨ; ਜੋਗੀ ਜਟਾਧਾਰਿ[੧]॥ ਮੋਰੋ ਜਨਮ ਮਰਨ ਦੁਖੁ; ਆਥਿ ਧੀਰ॥ ਬਰਧ ਪਚੀਸਕ; ਸੰਗੁ ਕਾਚ॥) ਗੋਲਕਾਂ[੫]- ਨਉ ਬਹੀਆਂ[੫]; ਦਸ ਗੋਨਿ, ਆਹਿ॥) ਮੋਟੀਆਂ ਬਹੱਤ੍ਰ ਨਾੜੀਆਂ[੬]। ਬਹੱਤਰਿ- ਕਸਨਿ[੬] ਬਹਤਰਿ;

ਲਾਗੀ ਤਾਹਿ॥) ਨਹੀ॒ਨ- ਮੋਹਿ ਐਸੇ ਬਨਜ ਸਿਉ; ਨਹੀਨ ਕਾਜੁ॥

੧੧੯੫. ਸਾਤ ਸੂਤ; ਮਿਲਿ ਬਨਜੁ ਕੀਨ॥) ਝਗੜਾ[੧]- ਤੀਨਿ ਜਗਾਤੀ; ਕਰਤ ਰਾਰਿ[੧]॥) ਦਹ ਦਿਸ ਟਾਂਡੋ; ਗਇਓ ਫੂਟਿ॥) ਕਤ ਜਾਈਐ ਰੇ; ਘਰ ਲਾਗੋ ਰੰਗੁ॥) ਤੂ ਪੂਰਿ ਰਹਿਓ ਹੈ; ਸਭ ਸਮਾਨ॥) ਜਿਨਿ ਸਕਲ ਬਿਕਲ; ਭ੍ਰਮ ਕਾਟੇ ਮੋਰ॥) ਦੁੱਖ[੨] ਭੱਜੈ- ਸਾਹਿਬੁ ਸੰਕਟਵੈ[੨]; ਸੇਵਕੁ ਭਜੈ॥) ਲੱਜੈ- ਚਿਰੰਕਾਲ ਨ ਜੀਵੈ; ਦੋਊ ਕੁਲ ਲਜੈ॥) ਹੱਸੈ)

੧੧੯੬. ਪੌਣ[੧] ਸਹਾਰ[੨] ਸਕਦਾ[੩] - ਅਨਿਲ[੧] ਬੇੜਾ; ਹਉ. ਖੇਵਿ[੨] ਨ ਸਾਕਉ[੩]॥ ਹੋਹੁ ਦਇਆਲੁ, ਸਤਿਗੁਰੁ ਮੇਲਿ ਤੂ; ਮੋਕਉ. ਪਾਰਿ ਉਤਾਰੇ ਕੇਸਵਾ॥) ਬਾਂਹ ਬਾਂਹ- ਮੋਕਉ. ਬਾਹ ਦੇਹਿ ਬਾਹ ਦੇਹਿ; ਬੀਠੁਲਾ॥) ਅੱਵਲਿ- ਸਹਜ ਅਵਲਿ, ਧੂੜਿ ਮਣੀ; ਗਾਡੀ ਚਾਲਤੀ॥ ਪੀਛੈ ਤਿਨਕਾ ਲੈ ਕਰਿ; ਹਾਂਕਤੀ॥) ਗੋਬਰ ਦੀ ਗੋਲੀ[੩] ਧੂੰਹਦੀ[੪] ਹੈ। ਕਾਲੀ ਭੂੰਡੀ[੫], ਗੋਹੇ ਦੀਆਂ ਰੋੜੀਆਂ ਖਿੱਚਣ ਵਾਲੀ ਟਿੱਟਣ[੫] ਹੁੰਦੀ ਹੈ- ਜੈਸੇ ਪਨਕਤ[੩]; ਥੂ[੪] ਟਿਟਿ[੫] ਹਾਂਕਤੀ॥ ਸਰਿ ਧੋਵਨ ਚਾਲੀ; ਲਾਡੁਲੀ॥ ਤੁਝਹਿ ਸੁਝੰਤਾ; ਕਛੂ ਨਾਹਿ॥) ਹੰਕਾਰ 'ਚ ਉਚਾ[੬] ਹੋਣਾ - ਪਹਿਰਾਵਾ ਦੇਖੇ; ਊਭਿ[੬] ਜਾਹਿ॥) ਤੂ ਕਾਂਇ ਗਰਬਹਿ; ਬਾਵਲੀ॥) ਪ੍ਰਕਾਸ਼[੨]- ਜੈਸੇ, ਭਾਦਉ ਖੂੰਬ ਰਾਜੁ[੨]; ਤੂ ਤਿਸ ਤੇ ਖਰੀ ਉਤਾਵਲੀ॥ ਅਪ ਤਨ ਕਾ; ਜੋ ਕਰੇ ਬੀਚਾਰੁ॥ ਪੁਤ੍ਰ ਕਲਤ੍ਰ ਕਾ; ਕਰਹਿ ਅਹੰਕਾਰੁ॥) ਪਾਛੇ ਕਿਸਹਿ ਪੁਕਾਰਹਿ; ਪੀਉ ਪੀਉ॥) ਤੇਰੇ ਮਿਟਹਿ ਪਾਪ ਸਭ; ਕੋਟਿ ਕੋਟਿ॥) ਦੇਵਤੇ[੮]- ਸੁਰਹ[੮] ਕੀ ਜੈਸੀ; ਤੇਰੀ ਚਾਲ॥) ਪਰੋਲਾ[੯], ਚੱਾਕੀ- ਚਾਕੀ ਕਾ ਚੀਥਰਾ[੯]; ਕਹਾਂ ਲੈ ਜਾਹਿ॥) ਲੱਕਰੀ- ਮਤੁ ਲਕਰੀ ਸੋਟਾ; ਤੇਰੀ ਪਰੈ ਪੀਠਿ॥ ੧੧੯੮ ਤੋਂ ੧੧੯੬, ਬਸੰਤੁ ਰਾਗੁ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸੰਪੂਰਨੰ॥

੧੧੯੭. ਤੋਂ ੧੨੫੩. ਰਾਗੁ ਸਾਰੰਗ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਅਰੰਭ- ਅਪੁਨੇ ਠਾਕੁਰ ਕੀ; ਹਉ ਚੇਰੀ॥) ਜਬ ਕੀ. ਰਾਮ ਰੰਗੀਲੈ ਰਾਤੀ; ਰਾਮ ਜਪਤ. ਮਨ ਧੀਰੇ॥) ਅ॒ਕੁਲ ਪੋਲਾ- ਅਕੁਲ ਨਿਰੰਜਨ ਸਿਉ. ਮਨੁ ਮਾਨਿਆ; ਬਿਸਰੀ ਲਾਜ ਲੁੋਕਾਨੀ॥) ਜਿਹਵਾ ਸਾਦੁ ਨ. ਫੀਕੀ ਰਸ ਬਿਨੁ; ਬਿਨੁ ਪ੍ਰਭ. ਕਾਲੁ ਸੰਤਾਪੈ॥) ਜਬ ਲਗੁ. ਦਰਸੁ ਨ ਪਰਸੈ ਪ੍ਰੀਤਮ; ਤਬ ਲਗੁ. ਭੂਖ ਪਿਆਸੀ॥) ਝੁਕ ਝੁਕ[੧]। । ਬੱਦਲ[੨]- ਊਨਵਿ[੧] ਘਨਹਰੁ[੨], ਗਰਜੈ ਬਰਸੈ; ਕੋਕਿਲ ਮੋਰ, ਬੈਰਾਗੈ॥) ਕੁ॒ਚਿਲ ਪੋਲਾ, ਕੁਲੱਖਨੀ- ਕੁਚਿਲ ਕੁਰੂਪਿ ਕੁਨਾਰਿ ਕੁਲਖਨੀ; ਪਿਰ ਕਾ ਸਹਜੁ. ਨ ਜਾਨਿਆ॥) ਨਾਨਕ. ਪ੍ਰਭ ਤੇ ਸਹਜ ਸੁਹੇਲੀ; ਪ੍ਰਭ ਦੇਖਤ ਹੀ. ਮਨੁ ਧੀਰੇ॥

੧੧੯੮. ਛੁਪਦੀ[੧]- ਅੰਤਰਿ ਰਤਨ ਪਦਾਰਥ. ਹਿਤ ਕੌ; ਦੁਰੈ[੧] ਨ. ਲਾਲ ਪਿਆਰੀ॥) ਬਿਨੁ ਕਰਮਾ. ਕਿਉ ਸੰਗਤਿ ਪਾਈਐ; ਹਉਮੈ ਬਿਆਪਿ. ਰਹਿਆ ਮਨੁ ਝੂਰਿ॥) ਗੋਬਿੰਦ ਚਰਨਨ ਕਉ; ਬਲਿਹਾਰੀ॥) ਧਰਣੀ॒ਧਰ- ਅੰਤਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ, ਸਰਬ ਧਰਣੀਧਰ; ਸਾਕਤ ਕਉ ਦੂਰਿ ਭਇਆ. ਅਹੰਕਾਰੀ॥

੧੧੯੯. ਅ॒ਚੱਲੁ ਅ॒ਚੱਲਾ- ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੁਰਖੁ ਅਚਲੁ. ਅਚਲਾ ਮਤਿ; ਜਿਸੁ ਦ੍ਰਿੜਤਾ, ਨਾਮੁ ਅਧਾਰੇ॥) ਗੋਬਿਦ ਕੀ; ਐਸੀ ਕਾਰ ਕਮਾਇ॥

੧੨੦੦. ਜਪਿ ਮਨ. ਰਾਮ ਨਾਮੁ; ਪੜੁ ਸਾਰੁ॥) ਹੋਂ[੧]- ਕਾਹੇ ਪੂਤ; ਝਗਰਤ ਹਉ[੧] ਸੰਗਿ ਬਾਪ॥) ਵਡਿਆਏ[੧]- ਜਿਨ ਕੇ ਜਣੇ ਬਡੀਰੇ[੧].ਤੁਮ ਹਉ; ਤਿਨ ਸਿਉ ਝਗਰਤ, ਪਾਪ॥ ਜਿਸੁ ਧਨ ਕਾ. ਤੁਮ ਗਰਬੁ ਕਰਤ ਹਉ; ਸੋ ਧਨੁ. ਕਿਸਹਿ ਨ ਆਪ॥) ਜੱਗਦੀਸਰੋ ਜੱਗਜੀਵਨੋ- ਜਪਿ ਮਨ. ਜਗੰਨਾਥ ਜਗਦੀਸਰੋ ਜਗਜੀਵਨੋ; ਮਨਮੋਹਨ ਸਿਉ ਪ੍ਰੀਤਿ ਲਾਗੀ; ਮੈ ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਟੇਕ, ਸਭ ਦਿਨਸੁ ਸਭ

ਰਾਤਿ॥ ਹਰਿ ਕੀ ਉਪਮਾ ਅਨਿਕ, ਅਨਿਕ ਅਨਿਕ ਗੁਨ ਗਾਵਤ; ਸੁਕ ਨਾਰਦ ਬ੍ਰਹਮਾਦਿਕ, ਤਵ ਗੁਨ ਸੁਆਮੀ, ਗਨਿਨ ਨ ਜਾਤਿ॥ ਤੂ ਹਰਿ ਬੇਅੰਤੁ, ਤੂ ਹਰਿ ਬੇਅੰਤੁ. ਤੂ ਹਰਿ ਸੁਆਮੀ; ਤੂ ਆਪੇ ਹੀ ਜਾਨਹਿ, ਆਪਨੀ ਭਾਂਤਿ॥ ਹਰਿ ਕੈ ਨਿਕਟਿ ਨਿਕਟਿ, ਹਰਿ ਨਿਕਟ ਹੀ ਬਸਤੇ; ਤੇ ਹਰਿ ਕੇ ਜਨ ਸਾਧੂ, ਹਰਿ ਭਗਾਤ॥ ਤੇ ਹਰਿ ਕੇ ਜਨ, ਹਰਿ ਸਿਉ ਰਲਿ ਮਿਲੇ; ਜੈਸੇ ਜਨ ਨਾਨਕ. ਸਲਲੈ ਸਲਲ ਮਿਲਾਤਿ॥

੧੨੦੧. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕਾਂ[੧] ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ[੨]- ਜਪਿ ਮਨ. ਨਰਹਰੇ ਨਰਹਰ ਸੁਆਮੀ, ਹਰਿ ਸਗਲ ਦੇਵ[੧] ਦੇਵਾ[੨]; ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਰਾਮ ਨਾਮਾ, ਹਰਿ ਪ੍ਰੀਤਮੁ ਮੋਰਾ॥) ਮੱਥੇ[੨] ਦੇ। ਮੱਥੋਰਾ-ਜਿਤੁ ਗ੍ਰਿਹਿ ਗੁਨ ਗਾਵਤੇ, ਹਰਿ ਕੇ ਗੁਨ ਗਾਵਤੇ, ਰਾਮ ਗੁਨ ਗਾਵਤੇ; ਤਿਤੁ ਗ੍ਰਿਹਿ ਵਾਜੇ ਪੰਚ ਸਬਦ, ਵਡਭਾਗ ਮਥੋਰਾ[੨]॥ ਤਿਨ੍ ਜਨ ਕੇ ਸਭਿ ਪਾਪ ਗਏ, ਸਭਿ ਦੋਖ ਗਏ, ਸਭਿ ਰੋਗ ਗਏ; ਕਾਮੁ ਕ੍ਰੋਧੁ ਲੋਭੁ ਮੋਹੁ ਅਭਿਮਾਨੁ ਗਏ; ਤਿਨ੍ ਜਨ ਕੇ, ਹਰਿ ਮਾਰਿ ਕਢੇ ਪੰਚ ਚੋਰਾ॥) ਜੱਗਦੀਸੁ- ਹਰਿ ਰਾਮ ਬੋਲਹੁ ਹਰਿ ਸਾਧੂ, ਹਰਿ ਕੇ ਜਨ ਸਾਧੂ; ਜਗਦੀਸੁ ਜਪਹੁ, ਮਨਿ ਬਚਨਿ ਕਰਮਿ, ਹਰਿ ਹਰਿ ਆਰਾਧੂ; ਹਰਿ ਕੇ ਜਨ ਸਾਧੂ॥) ਜਾਗਣਾ[੩]। ਜੱਗਦੀਸੁਰਾ ਹੋੜੇ ਔਂਕੜ ਵਿਚਾਲਲੀ ਅਵਾਜ਼ ਬੋਲੋ- ਨਿਤ ਨਿਤ ਜਾਗਰਣੁ[੩] ਕਰਹੁ; ਸਦਾ ਸਦਾ ਆਨੰਦੁ, ਜਪਿ ਜਗਦੀਸੁਰਾ॥ ਮਨ ਇਛੇ ਫਲ ਪਾਵਹੁ, ਸਭੈ ਫਲ ਪਾਵਹੁ, ਧਰਮੁ ਅਰਥੁ ਕਾਮ ਮੋਖੁ; ਜਨ ਨਾਨਕ. ਹਰਿ ਸਿਉ ਮਿਲੇ; ਹਰਿ ਭਗਤ ਤੋਰਾ॥) (ਸ੍ਰੀ) ਸੋਭਾ ਵਾਲੇ (ਸ੍ਰੀ) ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ (ਰੰਗੋ) ਅਨੰਦ ਸਰੂਪ ਵਾਹਿਗੁਰੂ[੧]- ਜਪਿ ਮਨ ਮਾਧੋ, ਮਧੁਸੂਦਨੋ; ਹਰਿ ਸ੍ਰੀਰੰਗੋ[੧] ਪਰਮੇਸਰੋ; ਸਤਿ ਪਰਮੇਸਰੋ, ਪ੍ਰਭੁ ਅੰਤਰਜਾਮੀ॥ ਹਰਿ ਘਟਿ ਘਟੇ, ਘਟਿ ਬਸਤਾ; ਹਰਿ ਜਲਿ ਥਲੇ, ਹਰਿ ਬਸਤਾ; ਹਰਿ ਥਾਨ ਥਾਨੰਤਰਿ ਬਸਤਾ; ਮੈ. ਹਰਿ ਦੇਖਨ ਕੋ ਚਾਉ॥ ਕੋਈ ਆਵੈ ਸੰਤੋ, ਹਰਿ ਕਾ ਜਨੁ ਸੰਤੋ; ਮੇਰਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਜਨੁ ਸੰਤੋ; ਮੋਹਿ ਮਾਰਗੁ ਦਿਖਲਾਵੈ॥) ਪਾਓ ਹੋੜੇ ਔਂਕੜ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਅਵਾਜ਼ ਬੋਲੋ- ਤਿਸੁ ਜਨ ਕੇ; ਹਉ ਮਲਿ ਮਲਿ ਧੋਵਾ ਪਾਉ॥ ਮੈ ਅਨ ਦਿਨੋ, ਸਦ ਸਦ ਸਦਾ; ਹਰਿ ਜਪਿਆ ਹਰਿ ਨਾਉ॥ ਮੇਰੇ ਮਨ, ਅਨ ਦਿਨੁ ਧਿਆਇ; ਨਿਰੰਕਾਰੁ ਨਿਰਾਹਾਰੀ॥) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਭੌਣਾ[੪]। ਪਰ- ਭਵਨ- ਹਰਿ ਦਰਸਨ ਕਉ. ਹਰਿ ਦਰਸਨ ਕਉ; ਕੋਟਿ ਕੋਟਿ ਤੇਤੀਸ, ਸਿਧ ਜਤੀ ਜੋਗੀ; ਤਟ ਤੀਰਥ ਪਰਭਵਨ[੪] ਕਰਤ; ਰਹਤ ਨਿਰਾਹਾਰੀ॥ ਹਰਿ ਕੇ. ਹੋ. ਸੰਤ ਭਲੇ, ਤੇ ਊਤਮ ਭਗਤ ਭਲੇ; ਜੋ ਭਾਵਤ ਹਰਿ ਰਾਮ ਮੁਰਾਰੀ॥)

੧੨੦੨. ਜਪਿ ਮਨ ਗੋਵਿੰਦੁ, ਹਰਿ ਗੋਵਿੰਦੁ ਗੁਣੀ ਨਿਧਾਨੁ; ਸਭ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਕਾ ਪ੍ਰਭੋ, ਮੇਰੇ ਮਨ ਹਰਿ ਬੋਲਿ; ਹਰਿ ਪੁਰਖੁ ਅਬਿਨਾਸੀ॥ ਹਰਿ ਆਪਿ ਦਇਆਲੁ, ਦਇਆ ਕਰਿ ਮੇਲੈ, ਜਿਸੁ ਸਤਿਗੁਰੂ; ਸੋ ਜਨੁ ਹਰਿ ਹਰਿ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮੁ ਚਖਾਸੀ॥) ਸਰ-ਬੱਗੇ- ਬੋਲਹੁ ਭਈਆ, ਸਦ ਰਾਮ ਰਾਮੁ; ਰਾਮੁ ਰਵਿ ਰਹਿਆ ਸਰਬਗੇ॥) ਰਾਮੁ ਆਪੇ ਆਪਿ, ਆਪੇ ਸਭੁ ਕਰਤਾ; ਰਾਮੁ ਆਪੇ ਆਪਿ, ਆਪਿ ਸਭਤੁ ਜਗੇ॥) ਜਿਸੁ ਆਪਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੇ, ਮੇਰਾ ਰਾਮ ਰਾਮ, ਰਾਮ ਰਾਇ; ਸੋ ਜਨੁ ਰਾਮ ਨਾਮ ਲਿਵ ਲਾਗੇ॥) ਭੱਗੇ- ਜਨ ਨਾਨਕ ਕਾ. ਅੰਗੁ ਕੀਆ ਮੇਰੈ ਰਾਮ ਰਾਇ; ਦੁਸਮਨ ਦੂਖ ਗਏ ਸਭਿ ਭਗੇ॥) ਨਿ-ਧਰਿਆਂ ਨਿ-ਗਤਿਆਂ ਨਿ-ਥਾਵਿਆਂ- ਨਿਧਰਿਆ ਧਰ. ਨਿਗਤਿਆ ਗਤਿ; ਨਿਥਾਵਿਆ ਤੂ ਥਾਉ॥) ਸਾਧਨ ਕਾ ਸੰਗੁ, ਸਾਧ ਸਿਉ ਗੋਸਟਿ; ਹਰਿ ਸਾਧਨ ਸਿਉ, ਲਿਵ ਲਾਉ॥) ਪਵਿੱਤ੍ਰ[੪] ਸਰੂਪ[੩] ਰਾਮਜੀ ਅਗਵਾਹ[੨] ਹਨ- ਕਰਤ ਬੁਰਾਈ, ਮਾਨੁਖ ਤੇ, ਛਪਾਈ; ਸਾਖੀ[੨], ਭੂਤ[੩] ਪਵਾਨ[੪]॥

੧੨੦੩. ਖ਼ੁਦ[੧] ਰਸੋਈ ਪਕਾ ਕੇ ਖਾਣੀ- ਕਰਹਿ ਸੋਮਪਾਕੁ[੧], ਹਿਰਹਿ ਪਰ ਦਰਬਾ; ਅੰਤਰਿ

ਝੂਠ ਗੁਮਾਨ॥) ਬਗਲਾ[੨] ਪਖੰਡ[੩]– ਸੰਧਿਆ ਕਾਲ, ਕਰਹਿ ਸਭਿ ਵਰਤਾ; ਜਿਉ ਸਫਰੀ[੨], ਦੰਫਾਨ[੩]॥) ਕਰਮ[੪]– ਪ੍ਰਭੂ ਭੁਲਾਏ ਊਝੜਿ ਪਾਏ; ਨਿਹਫਲ ਸਭਿ ਕਰਮਾਨ[੪]॥) ਬਿਸ੍ਵਾਨ ਅੱਧਾ ਵਾਵਾ ਪੋਲਾ ਬੋਲੋ, ਪੂਰਾ ਵਾਵਾ ਭਰਵਾਂ ਬੋਲੀਦਾ ਹੈ– ਉਨਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੇਵਿ. ਪਰਮਪਦੁ ਪਾਇਆ; ਉਧਰਿਆ ਸਗਲ ਬਿਸ੍ਵਾਨ॥ ਕੁਆਰ ਕੰਨਿਆ, ਜੈਸੇ ਸੰਗਿ ਸਹੇਰੀ; ਪ੍ਰਿਅ ਬਚਨ, ਉਪਹਾਸ ਕਹੋ॥) ਲੱਜੋ– ਜਉ ਸੁਰਿਜਨੁ ਗ੍ਰਿਹ ਭੀਤਰਿ ਆਇਓ; ਤਬ ਮੁਖੁ ਕਾਜਿ ਲਜੋ॥ ਕਮਲ੍ਹਾ[੫]। ਚੜ੍ਹਿਓ– ਜਿਉ ਕਨਿਕੋ ਕੋਠਾਰੀ ਚੜਿਓ; ਕਬਰੋ[੫] ਹੋਤ ਫਿਰੋ॥ ਬਜਾਵਨਹਾਰੋ ਊਠਿ ਸਿਧਾਰਿਓ; ਤਬ ਫਿਰਿ, ਬਾਜੁ ਨ ਭਇਓ॥) ਦੁ॒ਲਭ ਬਦਲ॒ਹਾ– ਦੁਲਭ ਜਨਮੁ ਚਿਰੰਕਾਲ ਪਾਇਓ; ਜਾਤਉ ਕਉਡੀ ਬਦਲਹਾ॥) ਕਸਤੂਰੀ[੬] ਜੁਆਹਾਂ[੨]। ਜਿ॒ਵਹਾ– ਕਾਥੂਰੀ[੬] ਕੋ ਗਾਹਕੁ ਆਇਓ; ਲਾਦਿਓ ਕਾਲਰ, ਬਿਰਖ ਜਿਵਹਾ[੨]॥) ਭਜ॒ਹਾ ਪੋਲਾ– ਸਗਲ ਪਰਾਧ. ਏਕੁ ਗੁਣੁ ਨਾਹੀ; ਠਾਕੁਰੁ ਛੋਡਹ. ਦਾਸਿ ਭਜਹਾ॥) ਚੁੱਪ[੮] ਵਿੱਚ[੯] ਸੰਨ੍ਹ[੧੦]– ਸਾਂਨ੍ਹਿ॒ਹਾ– ਆਈ ਮਸਟਿ[੮], ਜੜਵਤ ਕੀ ਨਿਆਈ; ਜਿਉ ਤਸਕਰੁ, ਦਰਿ[੯] ਸਾਂਨ੍ਹਿਹਾ[੧੦]॥ ਨਿਸਿ ਬਾਸੁਰ. ਪ੍ਰਿਅ ਪ੍ਰਿਅ ਮੁਖਿ ਟੇਰਉ; ਨੀਂਦ ਪਲਕ ਨਹੀ. ਜਾਗਿਓ॥

੧੨੦੪. ਦੇਸ਼[੧]– ਪੂਛਉ ਪੂਛਉ, ਦੀਨ ਭਾਂਤਿ ਕਰਿ; ਕੋਊ ਕਹੈ, ਪ੍ਰਿਅ ਦੇਸਾਂਗਿਓ[੧]॥) ਅਰਦਾਸ[੨]– ਚਰਣ ਬੰਦਨਾ, ਅਮੋਲ ਦਾਸਰੋ; ਦੇਂਉ ਸਾਧਸੰਗਤਿ, ਅਰਦਾਗਿਓ[੨]॥) ਸਾਧਾ ਪੋਲਾ– ਮਾਈ ਸਤਿ ਸਤਿ, ਸਤਿ ਹਰਿ; ਸਤਿ ਸਤਿ, ਸਤਿ ਸਾਧਾ॥) ਵੇਦ[੩] ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ[੪]। ਨਿਹਚਲੱਾਧਾ– ਚਾਰਿ[੩] ਬਿਨਾਸੀ, ਖਟਹਿ[੪] ਬਿਨਾਸੀ; ਇਕਿ ਸਾਧ ਬਚਨ, ਨਿਹਚਲਾਧਾ॥ ਮੇਰੈ ਮਨਿ; ਬਾਸਿਓ ਗੁਰ ਗੋਬਿੰਦ॥) ਉਜਾੜ[੫]– ਜਹਾ ਸ੍ਰਵਨ, ਹਰਿ ਕਥਾ ਨ ਸੁਨੀਐ; ਤਹ ਮਹਾ ਭਇਆਨ, ਉਦਿਆਨਦ[੫]॥) ਸੁਗੰਧੀ[੬] ਫ਼ੈਲਦੀ ਹੈ[੨]। ਸਘਨ ਪੋਲਾ– ਜਹਾਂ ਕੀਰਤਨੁ, ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਰਸੁ; ਤਹ ਸਘਨ ਬਾਸ[੬] ਫਲਾਂਨਦ[੨]॥ ਅਬ ਮੋਹਿ; ਰਾਮ ਭਰੋਸਉ ਪਾਏ॥) ਚੌਰਾਸੀ 'ਚ ਭੌਣ[੮]–। ਕਰੁਣਾ॒ਨਿਧਿ– ਜੋ ਜੋ ਸਰਣਿ ਪਰਿਓ ਕਰੁਣਾਨਿਧਿ; ਤੇ ਤੇ, ਭਵਹਿ[੮] ਤਰਾਏ॥) ਸਰਬ ਸਰੂਪ[੧] ਹੋ ਕੇ। ਮੈ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ– ਨਾਨਕ. ਪੂਰਿ ਰਹਿਓ ਹੈ ਸਰਬ ਮੈ[੧]; ਸਗਲ ਗੁਣਾ ਬਿਧਿ ਜਾਂਨਦ॥

੧੨੦੫. ਪਾਇਓ ਲਾਲੁ, ਅਮੋਲੁ ਨਾਮੁ ਹਰਿ; ਛੋਡਿ. ਨ ਕਤਹੂ ਜਾਏ॥) ਰੋਕ[੧]– ਜੈਸੇ ਪਵਨੁ, ਬੰਧ ਕਰਿ[੧] ਰਾਖਿਓ; ਬੂਝ ਨ, ਆਵਤ ਜਾਵਤ॥ ਜਾ ਕਉ, ਰਿਦੈ ਪ੍ਰਗਾਸੁ ਭਇਓ ਹਰਿ; ਉਆ ਕੀ, ਕਹੀ ਨ ਜਾਇ ਕਹਾਵਤ॥ ਆਨ ਉਪਾਵ, ਜੇਤੇ ਕਿਛੁ ਕਹੀਅਹਿ; ਤੇਤੇ ਸੀਖੇ ਪਾਵਤ॥ ਬਿ॒ਖਈ– ਬਿਖਈ; ਦਿਨੁ ਰੈਨਿ ਇਵ ਹੀ ਗੁਦਾਰੈ॥) ਹੱਡੀ[੨] ਹੱਡੀ[੨]। ਛਿਟੀ ਛਿਟੀ ਪੋਲੇ– ਗਿਰਿਓ ਜਾਇ, ਰਸਾਤਲਿ ਪਰਿਓ; ਛਿਟੀ ਛਿਟੀ[੨], ਸਿਰ ਭਾਰੈ॥) ਮੱਖਣ[੩] ਨਿਕਲੇ[੪] –ਨੀਰੁ ਬਿਲੋਵੈ, ਅਤਿ ਸ੍ਰਮੁ ਪਾਵੈ; ਨੈਨੂ[੩]. ਕੈਸੇ ਰੀਸੈ[੪]॥

੧੨੦੬. ਭਗਤਨ ਕੀ ਟਹਲ ਕਮਾਵਤ, ਗਾਵਤ; ਦੁਖ ਕਾਟੇ ਤਾ ਕੇ ਜਨਮ ਮਰਨ॥) ਹੋਰਨਾ ਨੂੰ ਉਧਾਰਦੇ[੧] ਹਨ। ਉ॒ਧਰਨ– ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਨਾਨਕ ਸੰਤੋਖੇ; ਨਾਮੁ ਪ੍ਰਭੂ ਜਪਿ ਜਪਿ ਉਧਰਨ[੧]॥) ਮੇਰਾ[੧] – ਸੰਤਹ ਚਰਨ; ਮੋਰਲੋ[੧] ਮਾਥਾ॥) ਸਾਧਹ ਮੰਤ੍ਰ; ਮੋਰਲੋ ਮਨੂਆ॥ ਤਾ ਤੇ. ਗਤੁ ਹੋਏ; ਤ੍ਰੈ ਗੁਨੀਆ॥ ਭਗਤਹ ਦਰਸੁ ਦੇਖਿ; ਨੈਨ ਰੰਗਾ॥ ਲੋਭ ਮੋਹ ਤੂਟੇ; ਕ੍ਰਮ ਸੰਗਾ॥) ਪੀੜਾ[੩]– ਕੈਸੇ ਕਹਉ ਮੋਹਿ; ਜੀਅ ਬੇਦਨਾਈ[੩]॥

੧੨੦੭. ਦੁ॒ਲੱਭਾਹੀ– ਅਨਿਕ ਜਨਮ, ਕ੍ਰਮਤੋ ਹੀ ਆਇਓ; ਮਾਨਸ ਜਨਮੁ ਦੁਲਭਾਹੀ॥)

ਕਸੁੰਭੇ[1] ਫੁੱਲ ਵਾਂਗ –ਮਿਥਿਆ ਸੰਗਿ, ਕੂੜਿ ਲਪਟਾਇਓ; ਉਰਝਿ ਪਰਿਓ, ਕੁਸਮਾਂਹੀ[1]॥ ਕਿਉ ਜੀਵਨੁ; ਪ੍ਰੀਤਮ ਬਿਨੁ. ਮਾਈ॥) ਚਰਨ ਸੰਤਨ ਕੇ. ਮਾਥੇ ਮੇਰੇ ਊਪਰਿ; ਨੈਨਹੁ ਧੂਰਿ ਬਾਂਛਾਈਂ॥ ਜਿਹ ਪ੍ਰਸਾਦਿ, ਮਿਲੀਐ ਪ੍ਰਭ ਨਾਨਕ; ਬਲਿ ਬਲਿ ਤਾ ਕੈ, ਹਉ ਜਾਈ॥) ਭਗਤ[2]– ਭਲੋ ਕਬੀਰੁ ਦਾਸੁ ਦਾਸਨ ਕੋ; ਊਤਮੁ ਸੈਨੁ ਜਨੁ[2] ਨਾਈ॥ ਜੀਉ ਪਿੰਡੁ, ਤਨੁ ਧਨੁ ਸਾਧਨ ਕਾ; ਇਹੁ ਮਨੁ, ਸੰਤ ਰੇਨਾਈ॥

੧੨੦੮. ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ. ਤੇਰੇ ਚਰਨ ਧਿਆਵਉ; ਨਾਨਕ. ਮਨਿ ਤਨਿ ਦਰਸ ਪਿਆਸ॥ ਮਨ ਸਦਾ ਮੰਗਲ; ਗੋਬਿੰਦ ਗਾਇ॥) ਮਾਲਕ[1]– ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਭਾਈ, ਨਾਨਕ ਕੋ; ਸੁਖ ਦਾਤਾ, ਹਰਿ ਪ੍ਰਾਨ ਸਾਇ[1]॥ ਭਏ ਪੁਨੀਤ. ਪਵਿਤ੍ਰ ਮਨ; ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੇ ਦੁਖ ਹਰੇ॥ ਹਰਿ ਜਨ; ਰਾਮ ਰਾਮ ਰਾਮ ਧਿਆਂਏ॥

੧੨੦੯. ਪ੍ਰੇਮ ਬੇਨਤੀਆਂ, ਮਿੰਨਤਾਂ[1]। ਜੋ=ਦਰੀਆ– ਮੋਹਨ ਘਰਿ ਆਵਹੁ; ਕਰਉ ਜੋਦਰੀਆ[1]॥) ਹੋਇ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਗੁਰ. ਲਾਹਿ ਪਾਰਦੋ; ਮਿਲਉ ਲਾਲ. ਮਨੁ ਹਰੀਆ॥) ਨਿਰਲੇਪ[2]– ਹਾਥ ਦੇਇ ਰਾਖਿਓ, ਕਰਿ ਅਪੁਨਾ; ਜਿਉ ਜਲ, ਕਮਲਾ ਅਲਿਪਾਰੀ[2]॥) ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਖੈਰਾਤ[3], ਪਿੱਛੇ[3]– ਨਾਨਕ. ਭਾਗਿ ਪਰਿਓ, ਹਰਿ ਪਾਛੈ; ਰਾਖੁ, ਸੰਤ ਸਦਕਾਰੀ[3]॥) ਛੱਡ ਦਿਤੇ[4]– ਅਬ ਮੋਹਿ; ਸਰਬ ਉਪਾਵ ਬਿਰਕਾਤੇ[4]॥) ਲਬ=ਧਿਓ ਟੇਕਾ– ਅਬ ਮੋਹਿ; ਲਬਧਿਓ ਹੈ, ਹਰਿ ਟੇਕਾ॥ ਕਾਟੇ ਅਗਿਆਨ ਤਿਮਰ, ਨਿਰਮਲੀਆ; ਬੁਧਿ ਬਿਗਾਸ ਬਿਬੇਕਾ॥ ਪੇਖਿ ਆਇਓ, ਸਰਬ ਥਾਨ ਦੇਸ; ਪ੍ਰਿਅ ਰੋਮ, ਨ ਸਮਸਰਿ ਲਾਗੈ॥) ਪਰੋਸੇ[4] ਮਿੱਠੇ[ਏ] ਭੋਜਨ। ਰਿਦੇ ਦੀ ਰੁਚੀ[2]– ਮੈ ਨੀਰੇ[4], ਅਨਿਕ ਭੋਜਨ ਬਹੁ ਬਿੰਜਨ[ਏ]; ਤਿਨ ਸਿਉ, ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਨ ਕਰੈ ਰੁਚਾਂਗੈ[2]॥) ਭੌਰਾ[ਟ] ਲੁਭਾਇਮਾਨ[ਏ]– ਹਰਿ ਰਸੁ ਚਾਹੈ, ਪ੍ਰਿਅ ਪ੍ਰਿਅ ਮੁਖਿ ਟੇਰੈ; ਜਿਉ ਅਲਿ[ਟ] ਕਮਲਾ, ਲੋਭਾਂਗੈ[ਏ]॥

੧੨੧੦. ਪਾਵਉ ਦਾਨੁ. ਸੰਤ ਸੇਵਾ ਹਰਿ; ਨਾਨਕ. ਸਦ ਕੁਰਬਾਨਾਂ॥) ਮੇਰੈ ਮਨਿ. ਚੀਤਿ ਆਏ; ਪ੍ਰਿਅ ਰੰਗਾ॥) ਉਮਰ ਰੂਪੀ ਰਾਤ[1] ਕਾਮਾਦਿਕਾਂ ਔਗੁਣਾਂ ਨਾਲ ਜੰਗ[2]। ਰਜਨਿ ਪੋਲਾ– ਬਿਸਰਿਓ. ਧੰਧੁ ਬੰਧੁ ਮਾਇਆ ਕੋ; ਰਜਨਿ ਸਬਾਈ[1] ਜੰਗਾ[2]॥) ਬੱਸਿ– ਪ੍ਰਿਉ ਅਪਨਾ, ਗੁਰਿ. ਬਸਿ ਕਰਿ ਦੀਨਾ; ਭੋਗਉ ਭੋਗ ਨਿਸੰਗਾ॥) ਧੜੇ[3] ਪੱਖ[3]। ਸੂਰਮੇ[4] ਰਾਖੇ[4] ਹਨ– ਬਿਖਮ ਥਾਨ, ਬਹੁਤ ਬਹੁ ਧਰੀਆ[3]; ਅਨਿਕ ਰਾਖ[4], ਸੂਰੂਟਾ[4]॥) ਪੱਲੈ) ਗੜ੍ਹੀ[4] ਸਾਥੀ[ਏ]– ਬਿਖਮ ਗਾਰ੍[4], ਕਰੁ ਪਹੁਚੈ ਨਾਹੀ; ਸੰਤ ਸਾਨਥ[ਏ] ਭਏ, ਲੂਟਾ॥

੧੨੧੧. ਕਰੀ=ਅਹਿ– ਆਨ ਬਾਪਾਰ ਬਨਜ. ਜੋ ਕਰੀਅਹਿ; ਤੇਤੇ ਦੂਖ ਸਹਾਮਾ॥) ਬੋੱਲਾ– ਮੇਰੈ ਮਨਿ ਮਿਸਟ ਲਗੇ; ਪ੍ਰਿਅ ਬੋਲਾ॥) ਢੋੱਲਾ) ਕਲੱਤ੍ਰ ਗੋੱਲਾ– ਪ੍ਰਭ ਤੂ ਠਾਕੁਰੁ. ਸਰਬ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਕੁ; ਮੋਹਿ ਕਲਤ੍ਰ ਸਹਿਤ. ਸਭਿ ਗੋਲਾ॥) ਓੱਲ੍ਹਾ ਬੋੱਲਾਂ ਅਤੋੱਲਾ) ਰਸਨਾ; ਰਾਮ ਕਹਤ ਗੁਣ. ਸੋਹੰ॥) ਰਹਸੁ ਪੋਲਾ ਮਿਲਵਾਂ, ਅਤਿ ਪੋਲਾ– ਜਿਸੁ ਸੁਣਿਐ. ਮਨਿ ਹੋਇ ਰਹਸੁ ਅਤਿ; ਰਿਦੈ ਮਾਨ ਦੁਖ ਜੋਹੰ॥) ਸਮ=ਰੱਥੋਹੰ– ਕਹੁ ਨਾਨਕ. ਮੈ ਸੋ ਪ੍ਰਭੁ ਪਾਇਆ; ਕਰਣ ਕਾਰਣ ਸਮਰਥੋਹੰ॥) ਸਲਾਹਕਾਰ[4]। ਮਤਾ ਪੋਲਾ। ਪਚੱਾਸਾ– ਅਭੁਲੁ. ਨ ਭੁਲੈ, ਲਿਖਿਓ. ਨ ਚਲਾਵੈ; ਮਤਾ ਨ ਕਰੈ ਪਚਾਸਾ[4]॥

੧੨੧੨. ਪਿਆਰੇ ਮਿੱਤ੍ਰ[4]। ਸਖਾ ਪੋਲਾ– ਧਿਆਇਓ; ਅੰਤਿ ਬਾਰ ਨਾਮੁ ਸਖਾ[4]॥ ਰੱਖਾ। ਦਿਖਾ ਪੋਲਾ॥) ਚੱਖਾ– ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮੁ ਪੀਆ. ਮਨੁ ਤ੍ਰਿਪਤਿਆ; ਆਘਾਏ. ਰਸਨ ਚਖਾ॥) ਤਿਖਾ ਪੋਲਾ) ਗੁਰ

ਮਿਲਿ; ਐਸੇ ਪ੍ਰਭੂ ਧਿਆਇਆ॥) ਪਿਆਰੇ ਪੁਰਬਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਨਾਨ[੧]। ਮੱਜਨੀਠਾ– ਸਤਸੰਗਤਿ ਕੀ ਰੇਣੁ, ਮੁਖਿ ਲਾਗੀ; ਕੀਏ ਸਗਲ ਤੀਰਥ, ਮਜਨੀਠਾ[੧]॥ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਦੀਓ; ਗੁਰਿ ਸਾਥੇ॥

੧੨੧੩. ਕਰਤਾਰ ਜੀ[੧]। ਪਹਿਲੀ[੨] ਜਨਮਾਂ ੨ ਦੀ। ਪਹਿਲਰੀ-ਆ– ਓਅੰ[੧] ਪ੍ਰਿਅ ਪ੍ਰੀਤਿ ਚੀਤਿ; ਪਹਿਲਰੀਆ[੨]॥) ਸੀ-ਗਰੀਆ, ਉ-ਧਰੀਆ ਬ-ਸਰੀਆ– ਹਮ ਨੀਚ ਬਿਰਖ. ਤੁਮ ਮੈਲਾਗਰ; ਲਾਜ ਸੰਗਿ, ਸੰਗਿ ਬਸਰੀਆ॥) ਜੰਤਰੀ-ਆ ਸੇਜਰੀ-ਆ॥ ਮਨ, ਓਇ ਦਿਨਸ ਧੰਨਿ; ਪਰਵਾਨਾਂ॥) ਕਰਮ[੪] ਅਨੰਦ[੫] –ਧੰਨਿ ਸੁ ਭਾਗ[੪], ਧੰਨਿ ਸੋਹਾਗਾ[੫]; ਧੰਨਿ, ਦੇਤ ਜਿਨਿ ਮਾਨਾਂ॥) ਰਾਜ[੬] ਪ੍ਰਕਾਸ਼[੬]। ਰਾ-ਜਇਆ– ਆਇ ਨ ਜਾਵੈ, ਨ ਕਤ ਹੀ ਡੋਲੈ; ਥਿਰੁ ਨਾਨਕ. ਰਾਜਇਆ[੬]॥) ਵੱਸ-ਗਤਿ ਗਤਿ ਪੋਲਾ– ਪੰਚ ਦਾਸ. ਗੁਰਿ ਵਸਗਤਿ ਕੀਨੇ; ਮਨ ਨਿਹਚਲ ਨਿਰਭਇਆ॥) ਕਹਾਂ– ਮਨਮੋਹਨੁ. ਮੇਰੇ ਜੀਅ ਕੋ ਪਿਆਰੋ; ਕਵਨ ਕਹਾ ਗੁਨ ਗਾਈ॥) ਅਨੰਦ[੭] ਦੇਣ ਵਾਲੇ– ਖੇਲਿ ਖਿਲਾਇ; ਲਾਡ ਲਾਡਾਵੈ; ਸਦਾ ਸਦਾ ਅਨਦਾਈ[੭]॥

੧੨੧੪. ਖ਼ੁਸ਼ਾਮਦ[੧]। ਮੁਹ-ਤਾਈਐ– ਗੁਣ ਨਿਧਾਨ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਭੁ ਮਿਲਿਆ; ਸਗਲ ਚੁਕੀ, ਮੁਹਤਾਈਐ[੧]॥) ਮਹੱਤਿ– ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਨ ਲਿਆਵਉ, ਅਵਰ ਕਾਹੂ ਕਉ; ਮਾਣਿ ਮਹਤਿ ਪ੍ਰਭ ਤੇਰੈ॥) ਕਵਨ ਉਪਮਾ ਕਹਉ, ਏਕ ਮੁਖ; ਨਿਰਗੁਣ ਕੇ ਦਾਤੇਰੈ॥) ਨਿਵਾਸ ਅਸਥਾਨ[੧], ਟਿਕਾਅ[੧] ਓਟ[੧]। ਉਥਾਪਨ-ਹਾਰੈ– ਕਵਨ ਬਸੇਰੋ[੧]. ਦਾਸ ਦਾਸਨ ਕੋ; ਥਾਪਿ ਉਥਾਪਨਹਾਰੈ॥ ਮਨ ਤੇ; ਭੈ ਭਉ. ਦੂਰਿ ਪਰਾਇਓ॥

੧੨੧੫. ਏਕੈ ਪਰਗਟੁ. ਏਕੈ ਗੁਪਤਾ; ਏਕੈ ਧੁੰਧੂਕਾਰੋ॥ ਝੂਠੋ; ਮਾਇਆ ਕੋ ਮਦ ਮਾਨੁ॥) ਸਬੰਧੀ[੧] ਸ਼ਰਨ[੨]– ਦੀਨ ਬੰਧਰੋ[੧], ਦਾਸ ਦਾਸਰੋ; ਸੰਤਹ ਕੀ ਸਾਰਾਨ[੨]॥) ਇਤਨੀ[੩] ਥੋੜੀ[੫] ਜਿਤਨੀ। ਸਮ੍ਹਾਲੀ[੪]– ਅਪੁਨੀ; ਇਤਨੀ[੩] ਕਛੂ[੫] ਨ ਸਾਰੀ[੪]॥) ਧੌਣੀਆਂ[੫]। ਧਾ–ਵਰਤਾ– ਅਨਿਕ ਕਾਜ. ਅਨਿਕ ਧਾਵਰਤਾ[੫]; ਉਰਝਿਓ, ਆਨ ਜੰਜਾਰੀ॥

੧੨੧੬. ਜ਼ੋਰ[੧]। ਬੱਸੁ– ਹਉ ਨਾਹੀ. ਨਾਹੀ ਕਿਛੁ ਮੇਰਾ; ਨਾ ਹਮਰੋ, ਬਸੁ ਚਾਰੀ[੧]॥) ਕੰਠੋਂ ਪੜ੍ਹਨਾ[੨]। ਖਟੁ ਪੋਲਾ। ਉੱਚਰਤ– ਖਟੁ ਸਾਸਤ੍ਰ, ਉਚਰਤ ਰਸਨਾਗਰ[੨]; ਤੀਰਥ ਗਵਨ, ਨ ਥੋਰੀ॥ ਅੰਧ ਕੂਪ ਮਹਿ, ਪਤਿਤ ਹੋਤ ਜਗੁ; ਸੰਤਹੁ, ਕਰਹੁ ਪਰਮਗਤਿ ਮੋਰੀ॥) ਆਫਰਿਆ[੩] ਨਾਸਵੰਤ[੪] ਦੇਹੀ[੫] – ਪਵਨਿ ਅਫਾਰ[੩], ਤੋਰ ਚਾਮਰੋ; ਅਤਿ ਜਜਰੀ[੪] ਤੇਰੀ ਰੇ, ਮਾਟੁਲੀ[੫]॥) ਬੱਾਸਾ– ਊਹੀ ਤੇ ਹਰਿਓ. ਊਹਾ ਲੇ ਧਰਿਓ; ਜੈਸੇ. ਬਾਸਾ ਮਾਸ ਦੇਤ ਝਾਟੁਲੀ॥ ਕੋਟਿ ਜੋਧ. ਉਆ ਕੀ ਬਾਤ. ਨ ਪੁਛੀਐ; ਤਾਂ ਦਰਗਹ ਭੀ ਮਾਨਿਓ॥) ਗੁਰਸੇਵਕ[੬] ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੰਤ[੭]– ਆਪਿ ਮਹਾ ਜਨੁ[੬], ਆਪੇ ਪੰਚਾ[੭]; ਆਪਿ ਸੇਵਕ ਕੈ ਕਾਮ॥ ਤੂ ਮੇਰੇ ਮੀਤ ਸਖਾ; ਹਰਿ ਪ੍ਰਾਨ॥

੧੨੧੭. ਜਿਨ ਸੰਤਨ ਜਾਨਿਆ, ਤੂ ਠਾਕੁਰ; ਤੇ ਆਏ ਪਰਵਾਨ॥ ਕਰਹੁ ਗਤਿ; ਦਇਆਲ ਸੰਤਹੁ. ਮੋਰੀ॥) ਬਿ-ਖਈ ਪੋਲਾ। ਸੁ-ਮੱਤਿ– ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੇ, ਬਿਖਈ ਤੁਮ ਤਾਰੇ; ਸੁਮਤਿ, ਸੰਗਿ ਤੁਮਾਰੈ ਪਾਈ॥ ਅਨਿਕ ਜੋਨਿ ਭ੍ਰਮਤੇ, ਪ੍ਰਭ ਬਿਸਰਤ; ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ, ਹਰਿ ਗਾਈ॥ ਜੋ ਜੋ, ਸੰਗਿ ਮਿਲੇ ਸਾਧੂ ਕੈ; ਤੇ ਤੇ ਪਤਿਤ. ਪੁਨੀਤਾ॥ ਠਾਕੁਰ; ਬਿਨਤੀ ਕਰਨ. ਜਨੁ ਆਇਓ॥ ਨੈਨਹੁ ਸੰਗਿ, ਸੰਤਨ ਕੀ ਸੇਵਾ; ਚਰਨ ਝਾਰੀ ਕੇਸਾਇਓ॥) ਨੇਕ ਦਿਲ ਮਿੱਤ੍ਰ[੧]। ਸੱਜਨੁ। ਸੁ-ਰਿਦਾ– ਸਜਨੁ ਸੁਰਿਦਾ[੧], ਸੁਹੇਲਾ ਸਹਜੇ; ਸੋ ਕਹੀਐ ਬਡਭਾਗੀ॥ ਅਚਿੰਤ. ਸੋਇ ਜਾਗਨੁ ਉਠਿ ਬੈਸਨੁ; ਅਚਿੰਤ ਹਸਤ ਬੈਰਾਗੀ॥) ਸਮਤ ਪੋਲਾ ਮਿਲਵਾਂ– ਮਿਤ੍ਰ ਸਤ੍ਰ ਪੇਖਿ, ਸਮਤੁ ਬੀਚਾਰਿਓ; ਸਗਲ ਸੰਭਾਖਨ. ਜਾਪੁ॥

੧੨੧੮. ਕਹਾਂ- ਬਿਨੁ ਹਰਿ; ਹੈ ਕੋ ਕਹਾ. ਬਤਾਵਹੁ॥) ਕਰੁਣਾ-ਮੈ) ਸਿਮਰਿ ਠਾਕੁਰੁ. ਜਿਨਿ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਦੀਨਾ; ਆਨ. ਕਹਾ ਪਹਿ ਜਾਵਹੁ॥) ਠਾਕੁਰ; ਤੁਮ੍ ਸਰਣਾਈ ਆਇਆ॥ ਕਹੁ ਨਾਨਕ. ਗੁਰਿ, ਬੰਧਨ ਕਾਟੇ; ਬਿਛੁਰਤ ਆਨਿ ਮਿਲਾਇਆ॥

੧੨੧੯. ਬੁੱਢੀ ਅਵਸਥਾ[੧]। ਗ੍ਰਸਤ. ਗ ਮੁਕਤਾ ਬੋਲ- ਆਸ ਅਪਾਰ, ਦਿਨਸ ਗਣਿ ਰਾਖੇ; ਗ੍ਰਸਤ ਜਾਤ ਬਲੁ, ਜਰਣੀ[੧]॥) ਮਰਯਾਦਾ[੨]- ਸਭ ਤੇ ਊਚ, ਊਚ ਤੇ ਊਚੋ; ਅੰਤੁ ਨਹੀ. ਮਰਜਾਦ[੨]॥

੧੨੨੦. ਨਿ-ਖੁਟਤ ਅ-ਗਨਤ- ਖਾਤ ਖਰਚਤ. ਕਿਛੁ ਨਿਖੁਟਤ ਨਾਹੀ; ਅਗਨਤ ਭਰੇ ਭੰਡਾਰੇ॥) ਸ-ਮਹੀ- ਕਹੁ ਨਾਨਕ. ਭਰਮੁ. ਗੁਰਿ ਖੋਇਓ; ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਹੀ॥

੧੨੨੧. ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਕਾਲਖ[੧]- ਪ੍ਰਭੂ ਤਿਆਗਿ, ਆਨ ਜੋ ਚਾਹਤ; ਤਾ ਕੈ ਮੁਖਿ ਲਾਗੈ, ਕਾਲੇਖਾ[੧]॥) ਦਗ-ਧ) ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਬਲਵਾਨ[੧]। ਨਾਮ ਧਨ ਵਾਲਾ ਧਨੀ[੨]। ਧੁ-ਰੰਧਰੁ ਬ-ਸੁੰ-ਧਰੁ। ਪੱਾਗੈ- ਸੋਈ ਧੁਰੰਧਰੁ[੧] ਸੋਈ ਬਸੁੰਧਰੁ[੨]; ਹਰਿ ਏਕ ਪ੍ਰੇਮ ਰਸ ਪਾਗੈ॥) ਬ੍ਰਹਮ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ[੪]- ਬਲ ਬੰਚ ਕਰੈ, ਨ ਜਾਨੈ ਲਾਭੈ; ਸੋ ਧੂਰਤੁ[੪] ਨਹੀ. ਮੂੜਾ॥) ਰੂੜਾ- ਸੁਆਰਥੁ ਤਿਆਗਿ. ਅਸਾਰਥਿ ਰਚਿਓ; ਨਹ ਸਿਮਰੈ ਪ੍ਰਭੁ ਰੂੜਾ॥

੧੨੨੨. ਹਰਿ ਹਰਿ; ਸੰਤ ਜਨਾ ਕੀ ਜੀਵਨਿ॥) ਭਿਆਨਕ[੧]। ਸਿਰੀ-ਧਰ- ਸਿਮਰਤ ਨਾਹਿ. ਸਿਰੀਧਰ ਠਾਕੁਰ; ਮਿਲਤ ਅੰਧ, ਦੁਖ ਘੋਰੀ[੧]॥) ਲਿਵਲੀਨ[੨] ਖੁਮਾਰੀ[੩]। ਖੱਚਿਤ- ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ, ਭਗਤਿ ਰਸੁ ਦੀਜੈ; ਮਨੁ ਖਚਿਤ[੨], ਪ੍ਰੇਮ ਰਸ ਖੋਰੀ[੩]॥ ਚਿਤਵਉ. ਵਾ ਅਉਸਰ; ਮਨ ਮਾਹਿ॥) ਇਕੱਤ੍ਰ) ਕਰੀ-ਅਹਿ- ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਭਜਨ. ਜੇਤੇ ਕਾਮ ਕਰੀਅਹਿ; ਤੇਤੇ ਬਿਰਥੇ ਜਾਂਹਿ॥

੧੨੨੩. ਜਾ ਕੈ; ਰਾਮ ਕੋ ਬਲੁ ਹੋਇ॥) ਬਿਰਾਜਿਤ; ਰਾਮ ਕੋ ਪਰਤਾਪ॥ ਆਤੁਰੁ; ਨਾਮ ਬਿਨੁ ਸੰਸਾਰ॥ ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਨ ਹੋਵਤ, ਕੂਕਰੀ ਆਸਾ; ਇਤੁ ਲਾਗੋ, ਬਿਖਿਆ ਛਾਰ॥) ਅ-ਚੁੱਤ)

੧੨੨੪. ਮੈਲਾ; ਹਰਿ ਕੇ ਨਾਮ ਬਿਨੁ. ਜੀਉ॥) ਸੰਮ-ਿ੍ਰੱਥ- ਰਾਖਿ ਲੇਹੁ ਪ੍ਰਭ ਸੰਮ੍ਰਿਥ ਦਾਤੇ; ਤੁਮ ਪ੍ਰਭ ਅਗਮ ਅਪਾਰ॥ ਗੁਣਾਨਵਾਦ[੧], ਗੁਣਾਂ[੧] ਦਾ ਕਥਨ ਕਰਨਾ- ਰਮਣ ਕਉ; ਰਾਮ ਕੇ ਗੁਣਬਾਦ[੧]॥) ਅਮਿਉ ਪੋਲਾ ਮਿਲਵਾਂ) ਕੀਨੇ ਪਾਪ ਕੇ; ਬਹੁ ਕੋਟ॥) ਬੱਜਰ- ਮਹਾ ਬਜਰ. ਬਿਖ ਬਿਆਧੀ; ਸਿਰਿ ਉਠਾਈ ਪੋਟ॥) ਪ੍ਰਗਟ[੨] ਹੋ ਗਈਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ। ਜੁੰਡੇ[੩]। ਉੱਘ-ਰਿ। ਗ੍ਰੱਾਸੇ- ਉਘਰਿ[੨] ਗਈਆਂ, ਖਿਨਹਿ ਭੀਤਰਿ; ਜਮਹਿ, ਗ੍ਰਾਸੇ ਝੋਟ[੩]॥ ਅੰਧੇ; ਖਾਵਹਿ ਬਿਸੂ ਕੇ ਗਟਾਕ॥) ਦੁਖਾ[੪] ਕੇ- ਅਨਾਥ ਰਵਾਣਿ[੪], ਉਦਰੁ ਲੇ ਪੋਖਹਿ; ਮਾਇਆ. ਗਈਆ ਹਾਟਿ॥

੧੨੨੫. ਫਸੇ[੧]- ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਜੀਵਤ ਹਰਿ ਨਾਨਕ; ਜਮ ਕੀ ਭੀਰ. ਨ ਫਹੀ[੧]॥) ਮਤਵਾਰੋ ਪੋਲਾ- ਮਾਈ ਰੀ; ਮਨੁ ਮੇਰੋ ਮਤਵਾਰੋ॥) ਰੰਗੇ ਗਏ[੧]- ਪੇਖਿ ਦਇਆਲ, ਅਨਦ ਸੁਖ ਪੂਰਨ; ਹਰਿ ਰਸਿ ਰਪਿਓ[੧], ਖੁਮਾਰੋ॥) ਕੁਟਿਲ-ਤਾ- ਹਰਿ ਕਾਟੀ ਕੁਟਿਲਤਾ; ਕੁਠਾਰਿ॥ ਭ੍ਰਮ ਬਨ, ਦਹਨ ਭਏ ਖਿਨ ਭੀਤਰਿ; ਰਾਮ ਨਾਮ. ਪਰਹਾਰਿ॥

੧੨੨੬. ਪੋਥੀ; ਪਰਮੇਸਰ ਕਾ ਥਾਨੁ॥ ਵੂਠਾ; ਸਰਬ ਥਾਈ ਮੇਹੁ॥ ਸਤਿ ਸਤਿ, ਹਰਿ ਸਤਿ ਸੁਆਮੀ; ਸਤਿ ਸਾਧਸੰਗੇਹੁ॥ ਨਿਬਹੀ; ਨਾਮ ਕੀ ਸਚੁ ਖੇਪ॥ ਲਾਭੁ ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਇ, ਨਿਧਿ ਧਨੁ; ਬਿਖੈ ਮਾਹਿ ਅਲੇਪ॥) ਸੁਆਦ- ਅਨਹਦ ਧੁਨੀ. ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਮੋਹਿਓ; ਅਚਰਜ ਤਾ ਕੇ ਸ੍ਵਾਦ॥) ਅਹਿ- ਲਾਦ)

੧੨੨੭. ਮੱਤੀ- ਮਾਈ ਰੀ; ਮਾਤੀ ਚਰਣ ਸਮੂਹ॥ ਬਿਨਸੇ; ਕਾਚ ਕੇ ਬਿਉਹਾਰ॥) ਗੁਰ ਚਰਨ ਬੋਹਿਥ ਮਿਲਣੇ ਕਰਕੇ, ਵੱਡੇ ਭਾਗਾਂ[੧] ਵਾਲੇ ਬਣ ਗਏ- ਗੁਰ ਚਰਨ ਬੋਹਿਥ ਮਿਲਿਓ, ਭਾਗੀ[੧]; ਉਤਰਿਓ ਸੰਸਾਰ॥) ਦੁੱਖ ਦਾ ਵਿੰਨ੍ਹਿਆਂ ਰੋਂਦਾ ਕੀਰਨੇ[੨] ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਬਕਵਾਦ[੨]- ਤਾ ਤੇ; ਕਰਣ ਪਲਾਹ[੨] ਕਰੇ॥) ਮੱਤੌ- ਮਹਾ ਬਿਕਾਰ ਮੋਹ ਮਦ ਮਾਤੌ; ਸਿਮਰਤ ਨਾਹਿ. ਹਰੇ॥) ਚਾਰਿ ਪਦਾਰਥ. ਅਸਟ ਦਸਾ ਸਿਧਿ; ਸਭ ਊਪਰਿ ਸਾਧ ਭਲੇ॥ ਉਧਰ-ਹਿ, ਪੱਲੇ- ਨਾਨਕ ਦਾਸ. ਧੂਰਿ ਜਨ ਬਾਂਛੈ; ਉਧਰਹਿ ਲਾਗਿ ਪਲੇ॥) ਹਰਿ ਕੇ ਨਾਮ ਕੇ; ਜਨ ਕਾਂਖੀ॥ ਸਰਬਸੁ ਪੋਲਾ ਮਿਲਵਾਂ- ਚਰਨ ਕਮਲ ਪ੍ਰੀਤਿ, ਮਨੁ ਬੇਧਿਆ; ਕਰਿ ਸਰਬਸੁ, ਅੰਤਰਿ ਰਾਖੀ॥) ਮਾਖੀ; ਰਾਮ ਕੀ ਤੂ ਮਾਖੀ॥) ਆਖੀਂ- ਕਿਤਹਿ ਅਸਥਾਨਿ. ਤੂ ਟਿਕਨੁ ਨ ਪਾਵਹਿ; ਇਹ ਬਿਧਿ ਦੇਖੀ ਆਖੀ॥

੧੨੨੮. ਸਚੁ. ਪੁਰਾਣਾ ਨਾ ਥੀਐ; ਨਾਮੁ. ਨ ਮੈਲਾ ਹੋਇ॥) ਮਾਈ ਰੀ; ਅਰਿਓ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀ ਖੋਰਿ॥ ਦਰਸਨ ਰੁਚਿਤ ਪਿਆਸ ਮਨਿ ਸੁੰਦਰ; ਸਕਤ. ਨ ਕੋਈ ਤੋਰਿ॥) ਸਰਬਸੁ ਪੋਲਾ ਮਿਲਵਾਂ- ਪ੍ਰਾਨ ਮਾਨ ਪਤਿ, ਪਿਤ ਸੁਤ ਬੰਧਪ; ਹਰਿ ਸਰਬਸੁ ਧਨ ਮੋਰ॥) ਅਹਿਸਾਨ[੧]- ਨਾਨਕ ਸਰਣਿ. ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਿ ਸਾਗਰ; ਬਿਨਸਿਓ. ਆਨ ਨਿਹੋਰ[੧]॥ ਚਿਤਵਤਾ ਗੋਪਾਲ ਦਰਸਨ; ਕਲਮਲਾ ਕਛੁ ਧੋਇ॥) ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ[੨]- ਹਰਿ ਕੇ ਨਾਮ ਕੀ; ਮਤਿ ਸਾਰ[੨]॥ ਮਾਨੀ; ਤੂੰ ਰਾਮ ਕੈ ਦਰਿ ਮਾਨੀ॥ ਨਿਕਟਿ ਵਰਤਨਿ, ਸਾ ਸਦਾ ਸੁਹਾਗਨਿ; ਦਹ ਦਿਸ ਸਾਈ ਜਾਨੀ॥ ਰੱਤੀ- ਪ੍ਰਿਅ ਰੰਗ, ਰੰਗਿ ਰਤੀ ਨਾਰਾਇਨ; ਨਾਨਕ. ਤਿਸੁ ਕੁਰਬਾਨੀ॥ ਤੁਅ ਚਰਨ ਆਸਰੋ; ਈਸ॥) ਜੱਗਦੀਸ- ਤੁਮਹਿ ਪਛਾਨੂ, ਸਾਕੁ ਤੁਮਹਿ ਸੰਗਿ; ਰਾਖਨਹਾਰ ਤੁਮੈ ਜਗਦੀਸ॥

੧੨੨੯. ਬੇਖ਼ਬਰ, ਬੇਸੰਭਾਲ, ਝੂਠੇ[੧] ਪਾਪਾਂ ਔਗੁਣਾਂ ਵਿਕਾਰਾਂ 'ਚ - ਖਾਤ ਪੀਵਤ ਹਸਤ ਸੋਵਤ; ਅਉਧ ਬਿਤੀ ਅਸਾਰ[੧]॥) ਵੈਰ[੨] ਪ੍ਰੀਤ[੩] ਹੱਥ ਝਾੜ[੪] ਕੇ ਭਾਵ ਤਕੜਾ ਹੋ ਕੇ - ਪਰ ਦ੍ਰੋਹ[੨] ਕਰਤ ਬਿਕਾਰ ਨਿੰਦਾ; ਪਾਪ ਰਤ[੩]. ਕਰ ਝਾਰ[੪]॥) ਕਿਉਂ[੧] ਕਰਦਾ[੬] ਹੈਂ ਬਿਕਾਰਾਂ[੫] ਨੂੰ - ਕਿੰ[੧] ਕਰੀ[੬]; ਬਿਕਾਰ[੫]॥ ਹਰਿ ਸੰਗਿ ਰੰਗ ਕਰਤੀ; ਮਹਾ ਕੇਲ॥ ਸੁਪਨ ਰੀ; ਸੰਸਾਰੁ॥ ਸਖੀ. ਕਾਇ ਮੋਹਿ ਮੋਹਿ ਲੀ; ਪ੍ਰਿਅ ਪ੍ਰੀਤਿ ਰਿਦੈ ਮੇਲ॥ ਸਰਬ ਰੀ; ਪ੍ਰੀਤਿ ਪਿਆਰੁ॥ ਕਾਂਏਂ; ਆਨ ਆਨ ਰੁਚੀਐ॥) ਖਚੀਐ ਪੋਲਾ- ਹਰਿ ਸੰਗਿ; ਸੰਗਿ ਖਚੀਐ॥) ਦਾਨ[੬]। ਦਤ ਪੋਲਾ- ਕੰਚਨਾ ਬਹੁ; ਦਤ[੬] ਕਰਾ॥ ਮਨ ਅਨਿਕ ਸੋਚ; ਪਵਿਤ੍ਰ ਕਰਤ॥ ਦਸ ਅਸਟ ਖਸਟ; ਸ੍ਰਵਨ ਸੁਨੇ॥) ਸੰਧਿਆ[੭] ਪਵਿੱਤ੍ਰਤਾ[੮] ਆਚਾਰ[੯] - ਬਰਤ ਸੰਧਿ[੭]; ਸੋਚ[੮] ਚਾਰ[੯]॥) ਰਸੋਈ[੧੦] ਅ-ਪਰਸ- ਅਪਰਸ; ਕਰਤ ਪਾਕ[੧੦] ਸਾਰ॥) ਮਿੱਠੇ[੧੧]- ਦੇਹੁ ਦਰਸੁ, ਨੈਨ ਪੇਖਉ; ਜਨ ਨਾਨਕ, ਨਾਮ ਮਿਸਟ[੧੧] ਲਾਗੇ॥ ॥

੧੨੩੦. ਸਰਬੱਤ੍ਰ- ਬਿਨਸੇ ਭ੍ਰਮ ਮੋਹ ਅੰਧ, ਟੂਟੇ ਮਾਇਆ ਕੇ ਬੰਧ; ਪੂਰਨ ਸਰਬਤ੍ਰ ਠਾਕੁਰ. ਨਹ ਕੋਊ ਬੈਰਾਈ॥) ਪੈਂਦੇ[੧] ਹਨ। ਆਦਤ[੨] ਬਾਣੀ[੨]- ਸਰਨ ਪਰਨ[੧] ਸਾਧੂ; ਆਨ ਬਾਨਿ[੨] ਬਿਸਾਰੇ॥ ਹਰਿ ਚਰਨ ਪ੍ਰੀਤਿ, ਨੀਤ ਨੀਤਿ; ਪਾਵਨਾ ਮਹਿ, ਮਹਾ ਪੁਨੀਤ॥ ਸੇਵਕ ਭੈ. ਦੂਰਿ ਕਰਨ; ਕਲਿਮਲ ਦੋਖ ਜਾਰੇ॥) ਮਾਂਗੁ- ਨਾਮ ਭਗਤਿ. ਮਾਗੁ ਸੰਤ; ਤਿਆਗਿ ਸਗਲ ਕਾਮੀ॥ ਸਰਬ ਕੁਸਲ ਸੁਖ ਬਿਸ੍ਰਾਮ,

ਆਨਦਾ ਆਨੰਦ ਨਾਮ; ਜਮ ਕੀ ਕਛੁ ਨਾਹਿ ਤ੍ਰਾਸ, ਸਿਮਰਿ ਅੰਤਰਜਾਮੀ॥) ਰਚੇ[੩]। ਪਗ ਪੋਲਾ- ਪੰਚਾ ਤੇ ਏਕੁ ਛੂਟਾ; ਜਉ. ਸਾਧਸੰਗਿ ਪਗ ਰਉ[੩]॥) ਨਾਨਕ. ਮਨਿ ਅਨੰਦ ਭਏ; ਗੁਰਿ. ਬਿਖਮ ਗਾਰ੍ ਤੋਰੀ॥) ਕਾਮ ਹਾਥੀ[੪] ਸਭ ਔਗੁਣ। ਪਰਉ-ਗੀ- ਕਾਮ ਕਰੀ[੪], ਸਭ ਤਿਆਗਿ ਕੈ; ਹਉ ਸਰਣਿ ਪਰਉਗੀ॥) ਮਾਤਰ ਪਿਤਰ ਪੋਲੇ।

੧੨੩੧. ਨਹ ਦੂਰਿ; ਪੂਰਿ ਹਜੂਰਿ ਸੰਗੇ॥) ਦੁੰਦ ਝਗੜਾ[੧] ਮਚਾਉਣ ਵਾਲਾ। ਪੌਂਟੇ, ਝਾਂਜਰਾਂ[੨] ਅਨੇਕਾਂ[੩] ਹਾਵ[੪] ਭਾਵ। ਝੁ-ਨੰਤਕਾਰ। ਅਨਿੱਗ- ਉਪਜਤਾ ਬਿਕਾਰ ਦੁੰਦਰ[੧], ਨਉਪਰੀ[੨] ਝੁਨੰਤਕਾਰ ਸੁੰਦਰ; ਅਨਿਗ[੩] ਭਾਉ[੪] ਕਰਤ ਫਿਰਤ, ਬਿਨੁ ਗੋਪਾਲ ਧੋਹੇ॥) ਧੱਕੇ[੪] ਪਾਣੀ ਦੇ- ਤੀਨਿ ਭਉਨੇ ਲਪਟਾਇ ਰਹੀ; ਕਾਚ ਕਰਮਿ ਨ ਜਾਤ ਸਹੀ; ਉਨਮਤ ਅੰਧ. ਧੰਧ ਰਚਿਤ; ਜੈਸੇ ਮਹਾ ਸਾਗਰ ਹੋਹੇ[੪]॥) ਨਾਵਾਂ- ਰਾਗੁ ਸਾਰੰਗ ਮਹਲਾ ੯॥ ਕਹਾ ਮਨ; ਬਿਖਿਆ ਸਿਉ ਲਪਟਾਹੀ॥ ਮਨ ਕਰਿ; ਕਬਹੂ. ਨ ਹਰਿ ਗੁਨ ਗਾਇਓ॥

੧੨੩੨. ਵਿਸ਼ਿਆਂ[੧] 'ਚ ਖੱਚਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ- ਬਿਖਿਆਸਕਤ[੧] ਰਹਿਓ, ਨਿਸਿ ਬਾਸੁਰ; ਕੀਨੋ ਅਪਨੋ ਭਾਇਓ॥ ਕਹਿ ਨਾਨਕ. ਸਭ ਅਉਗਨ ਮੋ ਮੈ; ਰਾਖਿ ਲੇਹੁ. ਸਰਨਾਇਓ॥) ਸੱਜਨੀ। ਬਿਖੁ ਪੋਲਾ- ਪ੍ਰੀਤਮ ਪ੍ਰਾਨ ਭਏ ਸੁਨਿ ਸਜਨੀ; ਦੂਤ ਮੁਏ. ਬਿਖੁ ਖਾਈ॥ ਜਬ ਕੀ ਉਪਜੀ. ਤਬ ਕੀ ਤੈਸੀ; ਰੰਗੁਲ ਭਈ ਮਨਿ ਭਾਈ॥) ਨਵੀਨ ਰੰਗ[੨]- ਕ੍ਰੋਧੁ ਨਿਵਾਰਿ, ਜਲੇ ਹਉ ਮਮਤਾ; ਪ੍ਰੇਮੁ ਸਦਾ ਨਉਰੰਗੀ[੨]॥) ਖ਼ਾਲੀ[੩] ਰਿਦੇ। ਅ-ਭਰਤ- ਅਭਰਤ[੩] ਸਿੰਚਿ. ਭਏ ਸੁਭਰ ਸਰ; ਗੁਰਮਤਿ ਸਾਚੁ ਨਿਹਾਲਾ॥

੧੨੩੩. ਸਬਦਿ. ਭਉ ਭੰਜਨੁ. ਜਮ ਕਾਲ ਨਿਖੰਜਨੁ; ਹਰਿ ਸੇਤੀ ਲਿਵ ਲਾਈ॥

੧੨੩੫. ਜਿੰਨੀ[੧]। ਪਹੁੰਚ[੨]- ਉਪਮਾ ਸੁਨਹੁ. ਰਾਜਨ ਕੀ ਸੰਤਹੁ; ਕਹਤ ਜੇਤ[੧] ਪਾਹੂਚਾ[੨]॥) ਭਗਤਾਂ- ਹਰਿ ਭਗਤਾ ਕਰਿ ਰਾਖੇ ਅਪਨੇ; ਦੀਨੀ ਨਾਮੁ ਵਡਾਈ॥) ਅਵੱਗਿਆ- ਜਿਨਿ ਜਿਨਿ. ਕਰੀ ਅਵਗਿਆ ਜਨ ਕੀ; ਤੇ. ਤੈਂ ਦੀਏ ਰੁੜ੍ਹਾਈ॥ ਮਿਤਿ ਨਾਹੀ; ਜਾ ਕਾ ਬਿਸਥਾਰੁ॥ ਅਨਿਕ ਰੰਗ ਜਾ ਕੇ; ਗਨੇ ਨ ਜਾਹਿ॥ ਅਨਿਕ ਮਹੇਸ; ਬੈਸਿ ਧਿਆਨੁ ਧਰਹਿ॥

੧੨੩੬. ਅਨਿਕ ਪਵਨ ਪਾਵਕ; ਅਰੁ ਨੀਰ॥) ਦੱਧਿ) ਤਾਰੇ[੧]- ਅਨਿਕ ਸੂਰ; ਸਸੀਅਰ ਨਖਿਆਤਿ[੧]॥) ਬਸੁ-ਧਾ ਪੋਲਾ- ਅਨਿਕ ਬਸੁਧਾ; ਅਨਿਕ ਕਾਮਧੇਨ॥) ਉਤਪਤੀ[੨]- ਅਨਿਕ ਪਰਲਉ; ਅਨਿਕ ਉਤਪਾਤਿ[੨]॥ ਅਨਿਕ ਮਾਇਆ ਜਾ ਕੀ; ਲਖੀ ਨ ਜਾਇ॥ ਸਭ ਤੇ ਊਚ; ਭਗਤ. ਜਾ ਕੈ ਸੰਗਿ॥ ਜਿਨਿ ਜਪਿਆ ਨਾਨਕ; ਤੇ ਭਏ ਨਿਹਾਲ॥) ਨਿਰਲੇਪ[੩]- ਘਟਿ ਘਟਿ ਪੂਰਨ ਹੈ; ਅਲਿਪਾਤਾ[੩]॥

੧੨੩੭. ਸਾਧਹੁ ਪੋਲਾ, ਮੁਹਤ-ਕ। ਬੇਲਾ ਪੋਲਾ - ਕਿਉ. ਨ ਅਰਾਧਹੁ, ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਸਾਧਹੁ; ਘਰੀ ਮੁਹਤਕ. ਬੇਲਾ ਆਈ॥ ਧੰਨਿ ਸੁ ਰਿਦਾ; ਜਿਹ ਚਰਨ ਬਸਾਇਆ॥ ਸਾਰੰਗ ਕੀ ਵਾਰ. ਮਹਲਾ ੪; ਰਾਇ ਮਹਮੇ ਹਸਨੇ ਕੀ. ਧੁਨਿ) ਜੰਦਰਾ[੧]- ਗੁਰੁ ਕੁੰਜੀ ਪਾਹੂ, ਨਿਵਲੁ[੧]; ਮਨੁ ਕੋਠਾ, ਤਨੁ ਛਤਿ॥) ਉੱਘੜੈ) ਉਜਾੜ[੨], ਪਾਲੇ[੨] 'ਚ ਸ੍ਰੀਰ ਨੂੰ ਸੁੰਨ[੨] ਕਰਨੇ ਕਰਕੇ.ਪ੍ਰਸੰਨ[੧] ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਭੀਜੈ 'ਤੇ। ਭੀਜੈ- ਨ ਭੀਜੈ[੧]; ਬਾਹਰਿ ਬੈਠਿਆ ਸੁੰਨਿ[੨]॥

੧੨੩੮. ਪਦਾਰਥ[੧]- ਜਿਨਸਿ[੧] ਥਾਪਿ, ਜੀਆਂ ਕਉ ਭੇਜੈ; ਜਿਨਸਿ ਥਾਪਿ. ਲੈ ਜਾਵੈ॥) ਬੱਧਾ- ਵਸਤੁ ਲਈ ਵਣਜਾਰਈ; ਵਖਰੁ ਬਧਾ ਪਾਇ॥

੧੨੩੯. ਰਸਤੇ[੧]– ਸਾਹਿਬ ਕਾ ਫੁਰਮਾਨੁ ਹੋਇ; ਉਠੀ, ਕਰਲੈ[੧] ਪਾਹਿ॥) ਮੱਾਸਾ ਰੱਤਕ– ਤੋਲਾ ਮਾਸਾ; ਰਤਕ ਪਾਇ॥ ਸਭਿ ਕਾਰਣ ਕਰਤਾ ਕਰੇ; ਘਟ ਅਉਘਟ, ਘਟ ਥਾਪਿ॥

੧੨੪੦. ਜੂਠਿ ਨ. ਰਾਗੀ; ਜੂਠਿ ਨ. ਵੇਦੀ॥ ਜੂਠਿ ਨ; ਚੰਦ ਸੂਰਜ ਕੀ ਭੇਦੀ॥) ਅਪਣੀ ਮਹਿਮਾ[੧] ਕਰਵਾ ਕੇ। ਅੰਨੀ ਨ ਹਲੰਤ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ– ਜੂਠਿ ਨ ਅੰਨੀ; ਜੂਠਿ ਨ ਨਾਈ[੧]॥) ਚੁਲੀਆਂ ਪੋਲਾ, ਸੁੱਚੀਆਂ– ਨਾਨਕ. ਚੁਲੀਆ ਸੁਚੀਆ; ਜੇ ਭਰਿ ਜਾਣੈ ਕੋਇ॥) ਕੀਆਂ ਪੰਡਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ– ਦੁਖ ਕੀਆ ਪੰਡਾ ਖੁਲ੍ਹੀਆ; ਸੁਖੁ. ਨ ਨਿਕਲਿਓ ਕੋਇ॥) ਅੱਗੀਂ– ਦੁਖ ਕੀਆ ਅਗੀ ਮਾਰੀਅਹਿ; ਭੀ ਦੁਖੁ ਦਾਰੂ ਹੋਇ॥) ਮਾਇਆ[੧] ਅਨੰਦ[੨]– ਨਾਨਕ. ਦੁਨੀਆ[੧] ਭਸੁ ਰੰਗੁ[੨]; ਭਸੂ ਹੂ. ਭਸੁ ਖੇਹ॥) ਸਭਾ ਪੋਲਾ– ਘਰਿ ਨਾਰਾਇਣੁ; ਸਭਾ ਨਾਲਿ॥

੧੨੪੧. ਸੱਥੇ– ਅੰਧਾ ਝਗੜਾ; ਅੰਧੀ ਸਥੈ॥) ਕੇੱਤੜਾ– ਹੁਕਮੁ. ਨ ਜਾਪੀ ਕੇਤੜਾ; ਕਹਿ ਨ ਸਕੀਜੈ ਕਾਰ॥

੧੨੪੨. ਕੱਚੀ ਮੱਤੀ ਕੱਚੁ। ਪਿਚੁ ਪੋਲਾ– ਹੋਰ ਕਚੀ ਮਤੀ ਕਚੁ ਪਿਚੁ; ਅੰਧਿਆ ਅੰਧੁ ਬੀਚਾਰੁ॥) ਜੀਵ ਨੂੰ ਅਸਮਰੱਥ, ਕਰਤਾਰ ਜੀ ਨੂੰ ਕਰਣ ਕਾਰਣ ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰੱਥ ਫ਼ੁਰਮਾ ਰਹੇ ਹਨ:- ਜਦੋਂ[੧] ਇਸ ਦਾ ਵਜੂਦ ਕਿਛ ਭੀ ਨਹੀਂ ਸੀ[੨]। ਚੱਾਕਰੀ– ਜਾਂ[੧] ਨ ਸਿਆ[੨], ਕਿਆ ਚਾਕਰੀ; ਜਾਂ ਜੰਮੇ ਕਿਆ ਕਾਰ॥) ਪੁਕਾਰਦਾ[੨] ਹੈ। ਅਨਜਾਣ[੩], ਅਗਿਆਨੀ[੩]– ਪੂਕਾਰੰਤਾ[੨] ਅਜਾਣੰਤਾ[੩]॥ ਨਾਨਕੁ ਆਖੈ; ਕੂਕ ਨ ਹੋਈ॥

੧੨੪੩. ਗਿਆਨ[੧] ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ। ਮੁਰੀਦ[੨]– ਰੰਨਾ ਹੋਈਆ ਬੋਧੀਆ[੧]; ਪੁਰਸ ਹੋਏ ਸਈਆਦ[੨]॥) ਖਾਣਾ, ਨਖਿੱਧ[੨] ਖਾਂਦੇ[੧] ਹਨ– ਸੀਲੁ ਸੰਜਮੁ ਸੁਚ ਭੰਨੀ; ਖਾਣਾ, ਖਾਜੁ[੧] ਅਹਾਜੁ[੨]॥) ਵਿਸੁ ਪੋਲਾ– ਵਿਛੁੜਿਆ, ਵਿਸੁ ਹੋਇ ਵਿਛੋੜਾ; ਏਕ ਘੜੀ ਮਹਿ ਜਾਇ॥) ਗੱਚ– ਘਰ ਗਚ ਕੀਤੇ; ਬਾਗੇ ਬਾਗ॥) ਉਲਾਂਭਾ[੪]– ਤੈ. ਸਹ ਪਾਸਹੁ; ਕਹਣੁ[੪] ਕਹਾਇਆ॥) ਵਿਗੁੱਤੇ– ਨਾਨਕ; ਅੰਤਿ ਵਿਗੁਤੇ ਭੋਗ॥) ਝਖਿ ਝਖਿ ਝਖਣਾ ਪੋਲੇ– ਝਖਿ ਝਖਿ ਝਖਣਾ; ਝਗੜਾ ਝਾਖ॥) ਮਾਇਆ[੫] ਕਉੜੱਤਣੁ– ਤਉ ਕਉੜਤਣੁ; ਚੂਕਸਿ ਮਾਇ[੫]॥

੧੨੪੪. ਮਿੱਟੀ– ਨਾਨਕ. ਢੇਰੀ ਢਹਿ ਪਈ; ਮਿਟੀ ਸੰਦਾ ਕੋਟੁ॥ ਭੀਤਰਿ. ਚੋਰੁ ਬਹਾਲਿਆ; ਖੋਟੁ. ਵੇ ਜੀਆ ਖੋਟੁ॥

੧੨੪੫. ਸੱਚਿਆਈ ਸਹਿਤ ਸੂਰਮਾ[੧] ਹੋਵੇ। ਸੱਚਿਆਈ ਤੋਂ ਝੜਿਆ ਕਾਇਰ[੨]– ਹੋਵਹਿ ਲਿੰਕ[੧]. ਝਿੰਕ[੨] ਨਹ ਹੋਵਹਿ; ਐਸੀ ਕਹੀਐ ਸੂਰਤਿ॥ ਨਉਮੀ; ਨੇਮੁ ਸਚੁ ਜੇ ਕਰੈ॥) (ਉ) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ (ਚਰੇ) ਖਾਵੇ[੩], ਨਾਸ ਕਰੇ। ਉ੍ਚਰੈ– ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧੁ ਤ੍ਰਿਸਨਾ; ਉਚਰੈ[੩]॥ ਦਸਮੀ, ਦਸੇ ਦੁਆਰ ਜੇ ਠਾਕੈ; ਏਕਾਦਸੀ, ਏਕੁ ਕਰਿ ਜਾਣੈ॥) ਵੱਸ੍ਗਤਿ ਗਤਿ ਪੋਲਾ– ਦੁਆਦਸੀ. ਪੰਚ ਵਸਗਤਿ ਕਰਿ ਰਾਖੈ; ਤਉ ਨਾਨਕ. ਮਨੁ ਮਾਨੈ॥) ਪਾਂਡੇ, ਸਿੱਖ– ਐਸਾ. ਵਰਤੁ ਰਹੀਜੈ ਪਾਡੇ; ਹੋਰ ਬਹੁਤੁ ਸਿਖ ਕਿਆ ਦੀਜੈ॥) ਭਰੋਸਾ[੪]। ਵਿਸ ਪੋਲਾ– ਪੁਤ੍ਰ ਕਲਤ੍ਰ ਨ ਵਿਸ[੪] ਹਹਿ; ਬਹੁ ਪ੍ਰੀਤਿ ਲਗਾਇਆ॥) ਮਖ੍ਟੂ ਪੋਲਾ– ਮਖਟੂ ਹੋਇ ਕੈ; ਕੰਨ ਪੜਾਏ॥ ਤਾ ਕੈ; ਮੂਲਿ ਨ ਲਗੀਐ ਪਾਇ॥

੧੨੪੬. ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਗੀਤ ਦਾ ਰਸੁ[੧]– ਇਕਨਾ ਨਾਦ ਨ, ਬੇਦ ਨ ਗੀਅ ਰਸੁ[੧]; ਰਸ ਕਸ ਨ ਜਾਣੰਤਿ॥) ਸ੍ਰੇਸਟ[੨]– ਇਕਨਾ. ਸੁਧਿ ਨ ਬੁਧਿ, ਨ ਅਕਲਿ ਸਰ[੨]; ਅਖਰ ਕਾ ਭੇਉ, ਨ ਲਹੰਤਿ॥) ਗਣਤੈ. ਸੇਵ ਨ ਹੋਵਈ; ਕੀਤਾ. ਥਾਇ ਨ ਪਾਇ॥) ਗੱਚ– ਗੜ੍ ਮੰਦਰ ਗਚ ਗੀਰੀਆ; ਕਿਛੁ. ਸਾਥਿ ਨ ਜਾਈ॥ ਨਾਂਗੇ ਆਵਣਾ, ਨਾਂਗੇ ਜਾਣਾ; ਹਰਿ ਹੁਕਮੁ ਪਾਇਆ, ਕਿਆ ਕੀਜੈ॥)

੧੨੪੭. ਮਿਸ੍ਰਤ[੧] ਰੰਗ ਦੇ ਬਸਤ੍ਰ। ਪੁਸ਼ਾਕਾਂ[੨] ਜੇਬ 'ਚ, ਮਾਇਆ[੪] ਧਰ[੩] ਕੇ। ਕ੍ਰਤੀਫਿਆ। ਪਹਿਰ੍ਹਿ- ਰੰਗ ਪਰੰਗ[੧] ਕਤੀਫਿਆ[੨]; ਪਹਿਰਹਿ ਧਰ[੩] ਮਾਈ[੪]॥) ਪਾਸਾ ਪੋਲਾ- ਓਇ. ਕਿਰਪਾ ਕਰਿ ਕੈ ਮੇਲਿਅਨੁ; ਨਾਨਕ. ਹਰਿ ਪਾਸਾ॥) ਅਪਣੱਤ[੫] ਆਪਾ[੫]। ਆਪ੍ਤੁ- ਆਪੇ ਬਖਸੇ. ਮੇਲਿ ਲਏ; ਆਪਤੁ[੫] ਗਵਾਵੈ॥

੧੨੪੮. ਠ੍ਗਉਲੀ- ਮੋਹ ਠਗਉਲੀ ਪਾਈਅਨੁ; ਬਹੁ ਦੂਜੈ ਭਾਇ ਵਿਕਾਰ॥) ਨਾਨਕ. ਅਨ ਦਿਨੁ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇ ਤੂ. ਅੰਤਰਿ; ਜਿਤੁ. ਪਾਵਹਿ ਮੋਖ ਦੁਆਰ॥ ਨਿਤ ਜੀਵਣ ਕਉ ਚਿਤੁ; ਗੜ੍ ਮੰਡਪ ਸਵਾਰਿਆ॥) ਬੇਤੱਾਲਿਆ ਰਖਵੱਾਲਿਆ)

੧੨੪੯. ਵੱਥੁ- ਜੇ ਓਸੁ ਨਾਲਿ ਚਿਤੁ ਲਾਏ, ਤਾਂ ਵਥੁ ਲਹੈ; ਨਉ ਨਿਧਿ ਪਲੈ ਪਾਇ॥) ਜੋ ਧੁਰਿ ਮਿਲੇ. ਨ ਵਿਛੁੜਹਿ ਕਬਹੂ; ਜਿ ਆਪਿ ਮੇਲੇ ਕਰਤਾਰੇ॥) ਪੁੱਤ੍ਰ ਕਲੱਤ੍ਰ- ਪੁਤ੍ਰ ਕਲਤ੍ਰ ਨਿਤ ਵੇਖੈ ਵਿਗਸੈ; ਮੋਹਿ ਮਾਇਆ॥

੧੨੫੦. ਸਾਵਣੁ ਆਇਆ ਝਿਮਝਿਮਾ; ਹਰਿ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇ॥) ਚੜ੍ਹੈ- ਗੁਰ ਪੂਰੇ ਕੀ ਦਾਤਿ; ਨਿਤ ਦੇਵੈ ਚੜੈ ਸਵਾਈਆ॥) ਛਪਾਈਆ ਲਾਈਆ ਪਾਈਆ ਵਡਿਆਈਆ॥

੧੨੫੧. ਤਰਕ[੧]। ਚੱ੍ਲਈ- ਅਮਰੁ ਵੇਪਰਵਾਹੁ ਹੈ; ਤਿਸੁ ਨਾਲਿ. ਸਿਆਣਪ ਨ ਚਲਈ; ਨ ਹੁਜਤਿ[੧] ਕਰਣੀ ਜਾਇ॥) ਨਾਮ ਦੀ ਦਾਤਿ[੨], ਪਦਾਰਥ[੨]। ਗਿਆਤ[੩] ਅਕਲ[੩]- ਦਾਤਿ[੨] ਜੋਤਿ[੩]; ਸਭ ਸੂਰਤਿ ਤੇਰੀ॥) ਸਾਰੰਗ ਦੀ ਵਾਰ 'ਚ, ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੀ ਇਹ ਪਉੜੀ ਹੈ- ਪਉੜੀ ਮਃ ਪ॥) ਹੋਰ ਸਭ ਪਉੜੀਆਂ ਮਹੱਲੇ ੪ ਜੀ ਦੀਆਂ ਹਨ-) ਜਸ[੪], ਵਡਿਆਈ[੪], 'ਜੈ' ਸਬਦ ਦਾ ਉੱਚੇ ਸੁਰ ਨਾਲ ਉਚਾਰਨ[੪], ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖ਼ਾਲਸਾ[੪] ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫ਼ਤਹਿ[੪]॥ ਅਤੇ ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ[੪]॥ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ[੪]॥ ਦਾ ਨਾਹਰਾ- ਸੰਤ ਸਭਾ ਕਉ; ਸਦਾ ਜੈਕਾਰ[੪]॥ ਨਾਨਕ. ਸਿਫਤਿ ਸਲਾਹ ਕਰਿ; ਪ੍ਰਭ ਕਾ ਜੈਕਾਰੁ[੪]॥) ਬਹੁਤਾ[੫] ਵੱਡੇ ਸ਼ੁੱਧ[੬] ਕਰ ਦਿਉ ਜੀ- ਅੰਨੁ ਪਾਣੀ, ਮੁਚੁ[੫] ਉਪਾਇ; ਦੁਖ ਦਾਲਦੁ ਭੰਨਿ ਤਰੁ[੬]॥) ਕਹਾ ਨਰ ਗਰਬਸਿ; ਥੋਰੀ ਬਾਤ॥) ਅਨਾਜ[੭] ਆਕੜ੍[੮] ਕੇ- ਮਨ ਦਸ ਨਾਜੁ[੭], ਟਕਾ ਚਾਰਿ ਗਾਂਠੀ; ਐਂਡੋ੍[੮] ਟੇਢੋ ਜਾਤੁ॥) ਆਮਦਨ[੯] ਜਗੀਰ[੯]- ਬਹੁਤੁ ਪ੍ਰਤਾਪੁ, ਗਾਂਉ ਸਉ ਪਾਏ; ਦੁਇ ਲਖ ਟਕਾ ਬਰਾਤ[੯]॥ ਦਿਵਸ ਚਾਰਿ ਕੀ ਕਰਹੁ ਸਾਹਿਬੀ; ਜੈਸੇ ਬਨ ਹਰ ਪਾਤ॥

੧੨੫੨. ਪਿਆਰੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ, ਰਾਜ ਅਸਥਾਨ[੧]। ਰਾਜਾਸ੍ਮ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਬੋਲੋ- ਰਾਜਾਸ੍ਮ[੧]; ਮਿਤਿ ਨਹੀ ਜਾਨੀ ਤੇਰੀ॥) ਭੂਲੌ ਰੇ; ਠਗਮੂਰੀ ਖਾਇ॥) ਨਿਗਲ[੨]। ਲੋਹੇ ਦੀ ਕੁੰਡੀ[੩] ਮੱਛੀ- ਜਿਹਬਾ ਸੁਆਦੀ; ਲੀਲਿਤ[੨] ਲੋਹ[੩]॥) ਐਸੇ; ਕਨਿਕ ਕਾਮਨੀ, ਬਾਧਿਓ ਮੋਹ॥) ਵੱਛੇ ਦਾ ਗ਼ਲ[੭]। ਗੁੱਜਰ[੪]- ਗਲਾ[੭] ਬਾਂਧਿ; ਦੁਹਿ ਲੇਇ, ਅਹੀਰੁ[੪]॥ ਕਹਤ ਨਾਮਦੇਉ; ਤਾ ਚੀ ਆਣਿ॥) ਬੰਨ੍ਹ[੫] ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ? ਸ਼ਰਤ[੬]- ਬਦਹੁ[੫] ਕੀ ਨ, ਹੋਡ[੬]; ਮਾਧਉ ਮੋ ਸਿਉ॥ ਦਰਸਨ ਨਿਮਖ, ਤਾਪ ਤ੍ਰਈ ਮੋਚਨ; ਪਰਸਤ ਮੁਕਤਿ ਕਰਤ, ਗ੍ਰਿਹ ਕੂਪ॥

੧੨੫੩. ਤੈ ਨਰ; ਕਿਆ ਪੁਰਾਨੁ ਸੁਨਿ ਕੀਨਾ॥) ਅਚੱਲ[੧] ਬ੍ਰਹਮ। ਅਚੱਲ ਦ੍ਰਿੜ ਪ੍ਰਪੱਕ[੧]- ਅਨਪਾਵਨੀ[੧] ਭਗਤਿ ਨਹੀ ਉਪਜੀ; ਭੂਖੈ. ਦਾਨੁ ਨ ਦੀਨਾ॥) ਬਦਨਾਮੀ[੨]। ਭੈੜੀ ਕਰਨੀ ਕੀਤੀ[੩]। ਅਬਿੱਦਿਆ, ਸੱਾਧੀ -ਜਿਹਿ ਪਰਲੋਕ ਜਾਇ, ਅਪਕੀਰਤਿ[੨]; ਸੋਈ ਅਬਿਦਿਆ, ਸਾਧੀ[੩]॥) ਚੱਾਲੀ- ਪਰਮਾਨੰਦ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਮਿਲਿ; ਕਥਾ ਪੁਨੀਤ, ਨ ਚਾਲੀ॥) ਛਾਡਿ ਮਨ; ਹਰਿ, ਬਿਮੁਖਨ ਕੋ ਸੰਗੁ॥ ਸਾਰੰਗ ਮਹਲਾ ਪ ਸੂਰਦਾਸ॥) ਵਿਸ਼ੇ ਰਹਿਤ[੪]। ਨਿਰ੍ਬਿਖਈ- ਦਰਸਨੁ ਪੇਖਿ, ਭਏ ਨਿਰਬਿਖਈ[੪];

ਪਾਏ ਹੈ ਸਗਲੇ ਥੋਕ॥) ਨਾਸ ਰੂਪ[੫] –ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਭਾਈ ਸੁਤ ਬਨਿਤਾ; ਹਿਤੁ ਲਾਗੋ ਸਭ ਫਨਕਾ[੫]॥) ਠੋਲਾ[੬]। ਇਤਨ-ਕੁ– ਕਹਾ ਬਿਸਾਸਾ. ਇਸ ਭਾਂਡੇ ਕਾ; ਇਤਨਕੁ ਲਾਗੈ ਠਨਕਾ[੬]॥) ੧੧੯੭ ਤੋਂ ੧੨੫੩, ਸਾਰੰਗ ਰਾਗੁ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸੰਪੂਰਨੰ।

੧੨੫੪. ਤੋਂ ੧੨੯੩. **ਮਲਾਰ ਰਾਗੁ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਅਰੰਭ**:– ਅਪਨੀ ਪਤਿ ਸੇਤੀ; ਘਰਿ ਜਾਵਹੁ॥) ਸੁਣਿ ਘਨ ਘੋਰ ਸੀਤਲੁ ਮਨੁ ਮੋਰਾ; ਲਾਲ ਰਤੀ ਗੁਣ ਗਾਵੈ॥) ਆਵਣ ਜਾਣੁ ਨਹੀ. ਮਨੁ ਨਿਹਚਲੁ; ਪੂਰੇ ਗੁਰ ਕੀ ਓਟ ਗਹੀ॥

੧੨੫੫. ਤਮੋ[੧] ਗੁਣ –ਤੀਰਥਿ. ਤੇਜੁ[੧] ਨਿਵਾਰਿ, ਨ ਨ੍ਹਾਤੇ; ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ. ਨ ਭਾਇਆ॥) ਰਹ-ਸਿ ਪੋਲਾ– ਸੇਵਾ ਸੁਰਤਿ. ਰਹਸਿ ਗੁਣ ਗਾਵਾ; ਗੁਰਮੁਖਿ ਗਿਆਨੁ ਬੀਚਾਰਾ॥) ਖੋਂਜੀ ਬੱਾਦੀ– ਖੋਜੀ ਉਪਜੈ. ਬਾਦੀ ਬਿਨਸੈ; ਹਉ ਬਲਿ ਬਲਿ. ਗੁਰ ਕਰਤਾਰਾ॥) ਅਸੀਂ ਨੀਚ ਹੁੰਦੇ ਭਏ ਹਾਂ[੨]। ਹੋਤੇ, ਹੋੜੇ ਔਂਕੜ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਅਵਾਜ਼ ਬੋਲੋ– ਹਮ ਨੀਚ ਹੋਤੇ[੨], ਹੀਣ ਮਤਿ ਝੂਠੇ; ਤੂ. ਸਬਦਿ ਸਵਾਰਣਹਾਰਾ॥ ਬੈਸਿ ਸੁਥਾਨਿ. ਕਹਾਂ ਗੁਣ ਤੇਰੇ; ਕਿਆ ਕਿਆ ਕਥਉ ਅਪਾਰਾ॥) ਵਿਆਕੁਲ, ਵਿਰਲਾਪ[੩]। ਬਿਲਖ ਪੋਲਾ– ਜਿਨਿ ਧਨ. ਪਿਰ ਕਾ ਸਾਦੁ ਨ ਜਾਨਿਆ; ਸਾ ਬਿਲਖ[੩] ਬਦਨ ਕੁਮਲਾਨੀ॥ ਮੁਕਤਿ ਭਏ. ਗੁਰਿ ਦਰਸੁ ਦਿਖਾਇਆ; ਜੁਗਿ ਜੁਗਿ ਭਗਤਿ ਸੁ ਭਾਵੀ॥ ਪਰ ਦਾਰਾ. ਪਰ ਧਨੁ, ਪਰ ਲੋਭਾ; ਹਉਮੈ ਬਿਖੈ ਬਿਕਾਰ॥

੧੨੫੬. ਸ਼ਾਂਤ[੧] – ਕਾਇਆਂ ਅਗਨਿ; ਕਰੇ ਨਿਭਰਾਂਤਿ[੧]॥) ਗੁਣ ਗੋਬਿੰਦ; ਨ ਜਾਣੀਅਹਿ ਮਾਇ॥ ਊਪਰਿ ਦਰਿ; ਅਸਮਾਨਿ ਪਇਆਲਿ॥) ਜੁੱਤੀ[੧]– ਨਾਨਕ; ਪਣ੍ਹੀਆ[੧] ਪਹਿਰੈ ਸੋਇ॥) ਤਾਕਤ[੨] ਵਾਲੇ– ਇਕੁ ਦੁਖੁ; ਸਕਤਵਾਰ[੨] ਜਮਦੂਤ॥ ਵੈਦ ਨ ਭੋਲੇ; ਦਾਰੂ ਲਾਇ॥

੧੨੫੭. ਰਾਜੁ ਮਾਲੁ ਜੋਬਨੁ; ਸਭੁ ਛਾਂਵ॥ ਦੇਹ ਨ ਨਾਉ; ਨ ਹੋਵੈ ਜਾਤਿ॥) ਸਮਧਾਂ ਪੋਲਾ– ਸਾਦ ਕਰਿ ਸਮਧਾਂ; ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਘਿਉ ਤੇਲੁ॥ ਕਬਹੂੰ; ਸਾਹਿਬੁ ਦੇਖਿਆ. ਭੈਣ॥) ਚੜ੍ਹਾਂ– ਊਡਾਂ; ਊਡਿ ਚੜਾਂ ਅਸਮਾਨਿ॥) ਸੰਮ-ਿ੍ਰੱਥ– ਸਾਹਿਬ ਸੰਮ੍ਰਿਥ; ਤੇਰੈ ਤਾਣਿ॥ ਨਾਨਕ. ਕਰਮੁ ਹੋਵੈ; ਜਪੀਐ, ਕਰਿ ਗੁਰੁ ਪੀਰੁ॥) ਅ-ਵੀਚਾਰੀ– ਹਮ ਦੀਨ ਮੂਰਖ ਅਵੀਚਾਰੀ; ਤੁਮ ਚਿੰਤਾ ਕਰਹੁ ਹਮਾਰੀ॥ ਕਹਤ ਨਾਨਕੁ. ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਬੂਝਹੁ; ਕੋਈ ਐਸਾ ਕਰੇ ਵੀਚਾਰਾ॥

੧੨੫੮. ਜਿਨੀ ਹੁਕਮੁ ਪਛਾਣਿਆ, ਸੇ ਮੇਲੇ; ਹਉਮੈ. ਸਬਦਿ ਜਲਾਇ॥) ਸੱਭਾ– ਤ੍ਰੈ ਗੁਣ ਸਭਾ ਧਾਤੁ ਹੈ; ਨਾ ਹਰਿ ਭਗਤਿ. ਨ ਭਾਇ॥ ਨਾਨਕ. ਨਾਮੁ ਸਲਾਹਿ ਤੂ ਹਰਿ; ਹਰਿ ਦਰਿ ਸੋਭਾ ਪਾਇ॥

੧੨੫੯. ਸਤਿਗੁਰ ਤੇ ਪਾਵੈ; ਘਰੁ ਦਰੁ ਮਹਲੁ ਸੁਥਾਨੁ॥ ਜਿਨ ਕਉ ਲਿਲਾਟਿ ਲਿਖਿਆ; ਧੁਰਿ ਨਾਮੁ॥) ਕਰੇ-ਇ)

੧੨੬੦. ਨਾਨਕ. ਨਾਮੁ ਧਿਆਇ ਸਦਾ ਤੂ; ਭਵ ਸਾਗਰੁ ਜਿਤੁ ਪਾਵਹਿ ਪਾਰਿ॥ ਸਚੁ ਸੰਜਮੁ ਕਰਣੀ, ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ; ਹਰਿ ਸੇਤੀ ਲਿਵ ਲਾਈ॥) ਮਹਿਕਦੀ[੧]– ਚੰਦਨ ਗੰਧ ਸੁਗੰਧ ਹੈ; ਬਹੁ ਬਾਸਨਾ ਬਹਕਾਰਿ[੧]॥) ਤੱਤਕਾਲ ਵੱਸਿ)

੧੨੬੧. ਅਗਿਆਨ[੧] ਸਹਿਤ ਹੈ। ਅਵਿਨਾਸੀ[੨] ਰੂਪ ਹੈ। ਅ-ਵਰਨੁ– ਕਿ ਇਹੁ ਮਨੁ ਅਵਰਨੁ[੧]; ਸਦਾ ਅਵਿਨਾਸੀ[੨]॥ ਪੰਡਿਤ; ਇਸੁ ਮਨ ਕਾ ਕਰਹੁ ਬੀਚਾਰੁ॥) ਅਲੱਗੁ– ਸਦਾ ਅਲਗੁ; ਰਹੈ ਨਿਰਬਾਣੁ॥ ਕਹਤ ਨਾਨਕੁ; ਕਵਨ ਬਿਧਿ ਕਰੇ ਕਿਆ ਕੋਇ॥ ਸਾਸਤ੍ਰ ਬੇਦ ਕੀ; ਫਿਰਿ ਕੂਕ ਨ ਹੋਇ॥ ਭ੍ਰਮਿ ਭ੍ਰਮਿ; ਜੋਨਿ ਮਨਮੁਖ ਭਰਮਾਈ॥ ਬਿਨੁ ਗੁਰ; ਭਰਮਿ ਭੂਲੇ ਬਹੁ ਮਾਇਆ॥

੧੨੬੨. ਕੂੜੈ ਲਾਲਚਿ; ਨਾ ਲਪਟਾਈ॥ ਰਸਨਾ ਨਾਮੁ; ਸਭੁ ਕੋਈ ਕਹੈ॥ ਲਾਹਾ ਕਲਜੁਗਿ, ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਹੈ ਗੁਰਮਤਿ; ਅਨ ਦਿਨੁ ਹਿਰਦੈ ਰਵੀਜੈ॥) ਥੱਾਕਾ- ਬਹੁ ਬਿਧਿ; ਥਾਕਾ ਕਰਮ ਕਮਾਇ॥ ਤ੍ਰੈ ਗੁਣ; ਬਾਣੀ ਬੇਦ ਬੀਚਾਰੁ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ; ਤੁਰੀਆ ਗੁਣੁ ਉਰਿ ਧਾਰੁ॥ ਨੈਨੀ; ਹਰਿ ਹਰਿ ਲਾਗੀ ਤਾਰੀ॥

੧੨੬੩. ਜੰਮਾਉਣਾ[੧]- ਹਰਿ ਤਿਸ ਕੈ ਕੁਲਿ, ਪਰਸੂਤਿ[੧] ਨ ਕਰੀਅਹੁ; ਤਿਸੁ ਬਿਧਵਾ ਕਰਿ, ਮਹਤਾਰੀ॥) ਸਰੱਸੁਤੀ। ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਸਬਦ 'ਚ ਤਾਈਂ ਬਿੰਦੀ ਲਾਉ- ਗੰਗਾ ਜਮੁਨਾ ਗੋਦਾਵਰੀ ਸਰਸੁਤੀ; ਤੇ ਕਰਹਿ ਉਦਮੁ, ਧੂਰਿ ਸਾਧੂ ਕੀ ਤਾਈ॥) ਨਾਮੁ[੨] ਵਡਿਆਈ[੨]। ਮੱਜਨੁ- ਤੀਰਥਿ ਅਠਸਠਿ; ਮਜਨੁ ਨਾਈ[੨]॥) ਭਗੀਰਥੀ ਗੰਗਾ ਗੋਡਿਆਂ ਤਕ ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਚਰਨ ਧੋ ਕੇ ਜਾਹਰਨਵੀ ਰਿਖੀ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਵਿਰਤ ਹੋਈ[੩]। ਸ਼ਿਵ[੪] ਜੀ ਨੇ। ਜਾਹਰਨ-ਵੀ- ਜਾਹਰਨਵੀ[੩], ਤਪੈ ਭਾਗੀਰਥਿ ਆਣੀ; ਕੇਦਾਰੁ ਥਾਪਿਓ, ਮਹਸਾਈ[੪॥]) ਸਤਿਗੁਰੁ; ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਦ੍ਰਿੜਾਵੈ॥) ਵੀਚਾਰਦੇ[੧] ਹਨ। ਬਿਚਰੈ ਪੋਲਾ- ਹਰਿ ਜਨ ਕਉ ਹਰਿ ਭੂਖ ਲਗਾਨੀ; ਜਨੁ ਤ੍ਰਿਪਤੈ. ਜਾ ਹਰਿ ਗੁਨ ਬਿਚਰੈ[੧]॥

੧੨੬੪. ਮੜਾ- ਨਿਰਜੀਉ ਪੂਜਹਿ. ਮੜਾ ਸਰੇਵਹਿ; ਸਭ ਬਿਰਥੀ ਘਾਲ ਗਵਾਵੈ॥) ਨਿਸਚੇ ਕਰਕੇ[੧] -ਤਿਸੁ ਗੁਰ ਕਉ; ਛਾਦਨ ਭੋਜਨ ਪਾਟ ਪਟੰਬਰ; ਬਹੁ ਬਿਧਿ, ਸਤਿ ਕਰਿ[੧] ਮੁਖਿ ਸੰਚਹੁ; ਤਿਸੁ ਪੁੰਨ ਕੀ. ਫਿਰਿ ਤੋਟਿ ਨ ਆਵੈ॥) ਗਿਆਨੀ; ਹਰਿ ਬੋਲਹੁ ਦਿਨੁ ਰਾਤਿ॥ ਜਿਉ ਜਲ ਦੁਧ, ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਕਾਢੈ ਚੁਣਿ ਹੰਸੁਲਾ; ਤਿਉ ਦੇਹੀ ਤੇ. ਚੁਣਿ ਕਾਢੈ ਸਾਧੂ, ਹਉਮੈ ਤਾਤਿ॥) ਸਰੂਪ[੨]- ਹਰਿ ਕਾ ਚਿਹਨੁ[੨], ਸੋਈ ਹਰਿ ਜਨ ਕਾ; ਹਰਿ ਆਪੇ ਜਨ ਮਹਿ, ਆਪੁ ਰਖਾਂਤਿ॥

੧੨੬੫. ਰਾਮ ਰਾਮ ਬੋਲਿ ਬੋਲਿ; ਖੋਜਤੇ ਬਡਭਾਗੀ॥

੧੨੬੬. ਮਨਮੋਹਨ, ਮੋਰੋ ਪ੍ਰੀਤਮ ਰਾਮੁ; ਹਰਿ ਪਰਮਾਨੰਦੁ ਬੈਰਾਗੀ॥) ਸ਼ੁਭ ਗੁਣਾਂ ਰੂਪੀ ਪਦਾਰਥ ਦੀ ਰਸੋਈ[੧] ਸੱਚ ਸੁੱਚਮ[੨]। ਪਵਿੱਤ੍ਰਤਾਈ[੩]- ਕਰੀ ਪਾਕਸਾਲ[੧] ਸੋਚ[੨] ਪਵਿਤ੍ਰਾ[੩]; ਹੁਣਿ ਲਾਵਹੁ ਭੋਗੁ. ਹਰਿ ਰਾਏ॥) ਕਾਮਾਦਿਕ ਦੁਸ਼ਟ[੩]। ਖ਼ੁਸ਼, ਪਰਫ਼ੁਲਤ[੪] ਹੋਏ। ਇਸ ਸ੍ਰੀਰ ਮੰਦਰ[੫] ਅਪਣਾ[੬] ਘਰ ਜਾਣ ਕੇ ਆਏ, ਭਾਵ ਇਸ ਸ੍ਰੀਰ 'ਚ ਸਾਖਿਆਤ ਹੋਏ। ਰਹਸੇ ਪੋਲਾ- ਦੁਸਟ[੩] ਬਿਦਾਰੇ. ਸਾਜਨ ਰਹਸੇ[੪]; ਇਹਿ ਮੰਦਿਰ[੫] ਘਰ ਅਪਨਾਏ[੬]॥) ਆਨੰਦੀ[੨]- ਜਉ ਗ੍ਰਿਹਿ. ਲਾਲੁ ਰੰਗੀਓ[੨] ਆਇਆ; ਤਉ ਮੈ ਸਭਿ ਸੁਖ ਪਾਏ॥) ਉਦਮ[੮] ਬਿਧੀ ਪੋਲਾ- ਸਗਲ ਬਿਧੀ ਜੁਰਿ. ਆਹਰੁ[੮] ਕਰਿਆ; ਤਜਿਓ ਸਗਲ ਅੰਦੇਸਾ॥) ਸੁਖਾਂ[੯] ਵਾਲੀ- ਭੋਰੁ ਭਇਆ. ਮੈ ਪ੍ਰਿਅ ਮੁਖ ਪੇਖੇ; ਗ੍ਰਿਹਿ ਮੰਗਲ ਸੁਹਲਾਵੀ[੯]॥

੧੨੬੭.ਇੰਦ੍ਰ[੧] ਗਰਭ, ਪੇਟ[੨]- ਰਾਜ ਤੇ ਕੀਟ, ਕੀਟ ਤੇ ਸੁਰਪਤਿ[੧]; ਕਰਿ ਦੋਖ. ਜਠਰ[੨] ਕਉ ਭਰਤੇ॥) ਨਾਸ[੩] ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਆਤਮ-ਘਾਤੀ- ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਿ ਛੋਡਿ, ਆਨ ਕਉ ਪੂਜਹਿ; ਆਤਮਘਾਤੀ, ਹਰਤੇ[੩]॥) ਹਰਿ ਬਿਸਰਤ; ਤੇ ਦੁਖਿ ਦੁਖਿ ਮਰਤੇ॥ ਤਿਆਗਿ ਸੁਆਮੀ. ਆਨ ਕਉ ਚਿਤਵਤ; ਮੂੜ ਮੁਗਧ ਖਲ ਖਰ ਤੇ॥) ਬੇੜੀ[੪] ਕਾਗ਼ਜ਼ਾਂ ਦੀ। ਕੱਾਗਰ- ਕਾਗਰ ਨਾਵ[੪]. ਲੰਘਹਿ ਕਤ ਸਾਗਰੁ; ਬ੍ਰਿਥਾ ਕਥਤ. ਹਮ ਤਰਤੇ॥ ਨਾਨਕ ਸਰਨਿ. ਚਰਨ ਕਮਲਨ ਕੀ; ਤੁਮ੍ ਨ ਡਾਰਹੁ. ਪ੍ਰਭ ਕਰਤੇ॥) ਪਾਗੀਂ)

ਪ੍ਰਭ ਮੇਰੇ ਓਇ; ਬੈਰਾਗੀ ਤਿਆਗੀ॥) ਮਾਈ; ਮੋਹਿ ਪ੍ਰੀਤਮੁ ਦੇਹੁ ਮਿਲਾਈ॥) ਤੱਾਕੀ- ਭਈ ਨਿਮਾਣੀ. ਸਰਨਿ ਇਕ ਤਾਕੀ; ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰ ਪੁਰਖ ਸੁਖਦਾਈ॥) ਸਤਿਗੁਰੂ ਬੱਦਲ[੫]- ਬਰਸੁ ਮੇਘ[੫] ਜੀ; ਤਿਲੁ. ਬਿਲਮੁ ਨ ਲਾਉ॥

੧੨੬੮. ਪ੍ਰੀਤਮ; ਸਾਚਾ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇ॥ ਅਬ; ਅਪਨੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿਉ, ਬਨਿ ਆਈ॥ ਰਾਜਾ ਰਾਮੁ ਰਮਤ, ਸੁਖੁ ਪਾਇਓ; ਬਰਸੁ ਮੇਘ. ਸੁਖਦਾਈ॥ ਬਿਛੁਰਤ ਕਿਉ ਜੀਵੇ; ਓਇ ਜੀਵਨ॥

੧੨੬੯. ਖਗ ਪੋਲਾ– ਖਗ ਤਨ. ਮੀਨ ਤਨ, ਮ੍ਰਿਗ ਤਨ. ਬਰਾਹ ਤਨ; ਸਾਧੂ ਸੰਗਿ ਉਧਾਰੇ॥) ਦੈਂਤ। ਜੱਖਿਅ – ਦੇਵ ਕੁਲ ਦੈਤ ਕੁਲ, ਜਖ੍ਹ ਕਿੰਨਰ ਨਰ; ਸਾਗਰ ਉਤਰੇ ਪਾਰੇ॥) ਛੁਪਾ[੧] ਕੇ– ਲੋਗ ਦੁਰਾਇ[੧]. ਕਰਤ ਠਗਿਆਈ; ਹੋਤੋ. ਸੰਗਿ ਨ ਜਾਨੋ॥ ਮ੍ਰਿਗ ਪੰਖੀ ਮੀਨ ਦੀਨ ਨੀਚ; ਇਹ ਸੰਕਟ ਫਿਰਿ ਆਨੋ॥ ਤ੍ਰਾਹਿ ਤ੍ਰਾਹਿ ਕਰਿ, ਸਰਨੀ ਆਏ; ਜਲਤਉ ਕਿਰਪਾ ਕੀਜੈ॥

੧੨੭੦. ਤੱਾਤੀ) ਬਿਸ੍ਵਾਸੁ ਅੱਧਾ ਵਾਵਾ ਪੋਲਾ ਬੋਲੋ, ਪੂਰਾ ਵਾਵਾ ਭਰਵਾਂ ਬੋਲੀਦਾ ਹੈ– ਮਹਾ ਅਨੰਦ ਕਰਹੁ. ਦਾਸ ਹਰਿ ਕੇ; ਨਾਨਕ. ਬਿਸ੍ਵਾਸੁ ਮਨਿ ਆਇਓ॥) ਗੁਰਮੁਖਿ; ਤ੍ਰੈ ਗੁਣੀਆਂ ਬਿਸਥਾਰੁ॥

੧੨੭੧. ਸਦਾ ਸਦਾ; ਮਨ ਨਾਮੁ ਸਮ੍ਹਾਲਿ॥ ਗੁਣ ਗਾਵਹੁ ਨਿਤ ਨਿਤ; ਭਗਵੰਤ॥ ੩॥) ਨੂਰ[੧] ਦੀ ਥਾਂ, ਚਾਨਣ ਘਰ, ਸੁੰਦਰ ਜਾਂ ਮਨੌਣੇ– ਗੁਰ ਮਨਾਰਿ[੧]; ਪ੍ਰਿਅ ਦਇਆਰ ਸਿਉ. ਰੰਗੁ ਕੀਆ॥) ਸੋਂਹਦੀ[੨] ਹੈ– ਬਾਜੇ ਬਜਹਿ ਮ੍ਰਿਦੰਗ, ਅਨਾਹਦ ਕੋਕਿਲ ਰੀ; ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਬੋਲੈ, ਮਧੁਰ ਬੈਨ ਅਤਿ ਸੁਹੀਆ[੨]॥ ਐਸੀ ਤੇਰੇ ਦਰਸਨ ਕੀ ਸੋਭ, ਅਤਿ ਅਪਾਰ ਪ੍ਰਿਅ ਅਮੋਘ; ਤੈਸੇ ਹੀ ਸੰਗਿ, ਸੰਤ ਬਨੇ॥

੧੨੭੨. ਉਛਲ[੧] ਕੇ। ਉਮ॒ਕਿਤ– ਉਮਕਿਤ[੧]; ਰਸਿ ਚਾਲੈ॥) ਮੋਹਿਆ॒ਈ– ਤ੍ਰੈ ਗੁਨ ਮਾਈ ਮੋਹਿਆਈ; ਕਹੰਉ ਬੇਦਨ ਕਾਹਿ॥) ਪ੍ਰਿਅ ਕੀ ਸੋਭ; ਸੁਹਾਵਨੀ ਨੀਕੀ॥) ਗੰ॒ਧ੍ਰਬ ਅਪੱਸਰਾਂ– ਹਾਹਾ ਹੂਹੂ ਗੰਧ੍ਰਬ ਅਪਸਰਾ; ਅਨੰਦ ਮੰਗਲ ਰਸ, ਗਾਵਨੀ ਨੀਕੀ॥) ਵਿਚਾਰਦੇ[੨] ਹਨ। ਸੁੰਦਰ[੩], ਲਲਿਤ ਰਾਗਣੀ ਭੀ ਹੈ। ਗੁਣਾਂ[੪] ਦੇ ਗਿਆਤੇ। ਗੁਨੱਗਿਅ– ਧੁਨਿਤ[੨] ਲਲਿਤ[੩] ਗੁਨਗ੍ਹ[੪], ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ; ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਰੂਪ, ਦਿਖਾਵਨੀ ਨੀਕੀ॥) ਗਿਰਿ ਤਰ ਥਲ ਜਲ, ਭਵਨ ਭਰਪੁਰਿ; ਘਟਿ ਘਟਿ ਲਾਲਨ, ਛਾਵਨੀ ਨੀਕੀ॥) ਬਿਸਮ ਬਿਸਮੈ; ਬਿਸਮ ਭਈ॥) ਗੁਰ ਚਰਨ; ਮਸਤਕੁ ਡਾਰਿ ਪਹੀ॥) ਬਹੁਤਾ, ਸਹਿਤ ਰਸ[੫] ਦੇ– ਬਰਸੁ ਸਰਸੁ[੫]; ਆਗਿਆ॥) ਮਿਲਿ ਸੰਤ; ਨਾਨਕ. ਜਾਗਿਆ॥) ਜਗਿਆਸੂ ਰੂਪ ਰਾਹੀਂ[੬]। ਪੱਥਿਕ– ਪਥਿਕ[੬] ਪਿਆਸ, ਚਿਤ ਸਰੋਵਰ; ਆਤਮ ਜਲੁ ਲੈਨ॥

੧੨੭੩. ਤਿਹਾਈ[੧]– ਤਿਸੁ ਬਿਨੁ, ਘੜੀ ਨਹੀ ਜਗਿ ਜੀਵਾ; ਐਸੀ ਪਿਆਸ. ਤਿਸਾਈ[੧]॥) ਇਸੁ ਤਨ ਧਨ ਕਾ; ਕਹਹੁ ਗਰਬੁ ਕੈਸਾ॥) ਸਭ ਸਿਰ 'ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ[੨] ਮ੍ਰਿਤ੍ਯੂ[੩] ਜਨਮ[੪]– ਅਮਰੁ ਅਨਾਥ, ਸਰਬ ਸਿਰਿ ਮੋਰਾ[੨]; ਕਾਲ[੩] ਬਿਕਾਲ[੪], ਭਰਮ ਭੈ ਖੰਜਨੁ॥) ਆਂਚੁ– ਅਨਿਕ ਜਤਨ ਕਰਿ. ਰਹਣੁ ਨ ਪਾਵੈ; ਆਚੁ ਕਾਚੁ ਢਰਿ ਪਾਂਹੀ॥

੧੨੭੪. ਪਾਸ[੧] ਕੰਢੇ[੨] ਤੇ– ਨਦੀ ਉਪ[੧] ਕੰਠਿ[੨], ਜੈਸੇ ਘਰੁ ਤਰਵਰੁ; ਸਰਪਨਿ ਘਰੁ, ਘਰ ਮਾਹੀ॥) ਰੈਨਿ ਬਬੀਹਾ ਬੋਲਿਓ; ਮੇਰੀ ਮਾਈ॥) ਤੈਂ ਸਾਈਂ– ਪ੍ਰਿਅ ਸਿਉ ਪ੍ਰੀਤਿ, ਨ ਉਲਟੈ ਕਬਹੂ; ਜੋ ਤੈ ਭਾਵੈ ਸਾਈ॥) ਨੀਂਦ, ਥੱਕੀ– ਨੀਦ ਗਈ. ਹਉਮੈ ਤਨਿ ਥਾਕੀ; ਸਚ ਮਤਿ ਰਿਦੈ ਸਮਾਈ॥) ਰੂਖੀ ਬਿਰਖੀ, ਊਡਉ ਭੂਖਾ; ਪੀਵਾ ਨਾਮੁ ਸੁਭਾਈ॥) ਲਮਢੀਂਗ[੩]। ਉੱਡ[੪] ਕੇ। ਨਾਲੀ[੫] 'ਚ ਪਾਣੀ ਭਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਸਕਾਮੀ ਪੁਰਖ ਪੁੰਨਾਂ ਰੂਪੀ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਭਰ ਕੇ ਸਵਰਗ ਰੂਪੀ ਪਹਾੜੀ 'ਤੇ ਚੜਦੇ ਹਨ, ਪੁੰਨਾਂ ਰੂਪੀ ਪਾਣੀ ਦੇ ਨਾਸ ਹੋਇਆ ਫੇਰ ਏਸ ਲੋਕ ਰੂਪੀ ਪਤਾਲ 'ਚ ਆ ਡਿਗਦੇ ਹਨ। ਅਖਲੀ ਪੋਲਾ– ਅਖਲੀ[੩] ਊਂਡੀ[੪]; ਜਲੁ ਭਰ ਨਾਲਿ[੫]॥) ਗੜੁ– ਡੂਗਰੁ ਊਚਉ; ਗੜੁ ਪਾਤਾਲਿ॥) ਚੱਲਾਂ– ਨਾਮ ਅਧਾਰਿ; ਚਲਾ ਗੁਰ ਕੈ ਭੈ ਭੇਤਿ॥ ੧॥

੧੨੭੫. ਅਸਰੇ[੧]। ਤਕੀਐ ਪੋਲਾ- ਗੁਰ ਕੈ ਤਕੀਐ[੧]; ਸਾਚੈ ਤਾਣਿ॥) ਸੁੰਦਰ[੧]- ਨਾਮੁ ਸਮ੍ਹਾਲਸਿ; ਰੂੜੀ[੧] ਬਾਣਿ॥) ਆਪ[੨] ਨੂੰ। ਪਛਾਣ[੩] ਲੈਣ- ਥੈਂ[੨] ਭਾਵੈ; ਦਰੁ ਲਹਸਿ ਪਿਰਾਣਿ[੩]॥) ਬੈਸਾਂ- ਊਡਾਂ ਬੈਸਾ; ਏਕ ਲਿਵ ਤਾਰ॥ ਨਿਜ ਘਰਿ ਵਾਸਾ; ਤਹ. ਮਗੁ ਨ ਚਾਲਣਹਾਰ॥) ਦੱਬਿਆ- ਸਤਿਗੁਰ ਬਾਝਹੁ. ਸਮਝ ਨ ਹੋਵੀ; ਸਭੁ ਜਗੁ ਦਬਿਆ ਛਾਪੈ॥ ਸਾਚੀ ਬਾਣੀ ਮੀਠੀ; ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਧਾਰ॥) ਦੁਰ=ਮੱਤਿ- ਕਾਲਰਿ ਬੀਜਸਿ. ਦੁਰਮਤਿ ਐਸੀ; ਨਿਗੁਰੇ ਕੀ ਨੀਸਾਣੀ॥) ਹੁਕਮ[੪]। ਅਵਿਨਾਸੀ[੫] ਘਰ- ਸਭ ਮਹਿ ਸਬਦੁ[੪] ਵਰਤੈ. ਪ੍ਰਭ ਸਾਚਾ; ਕਰਮਿ ਮਿਲੈ. ਬੈਆਲੰ[੫]॥ ਮਰਣ ਮੁਕਤਿ ਗਤਿ; ਸਾਰ ਨ ਜਾਨੈ॥) ਤੂ ਕੈਸੇ ਆੜਿ; ਫਾਥੀ ਜਾਲਿ॥ ਏਕ ਜੀਅ; ਕੈ ਜੀਆ ਖਾਹੀ॥ ਜਲਿ ਤਰਤੀ; ਬੂਡੀ ਜਲ ਮਾਹੀ॥) ਹੱਥ ਦੇ ਥੱਲੇ ਭਾਵ ਅਧੀਨ[੬] -ਸਰਬ ਜੀਅ; ਕੀਏ ਪ੍ਰਤਪਾਨੀ[੬]॥) ਪੜੀ ੜ ਹੇਠਾਂ ਹਲੰਤ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ- ਜਬ ਗਲਿ ਫਾਸ ਪੜੀ; ਅਤਿ ਭਾਰੀ॥

੧੨੭੬. ਅ=ਚਰੁ- ਅਚਰੁ ਚਰੈ. ਬਿਬੇਕ ਬੁਧਿ ਪਾਏ; ਪੁਰਖੈ ਪੁਰਖੁ ਮਿਲਾਇ॥) ਮਾਇਆ[੧]। ਚੱਲੈ- ਧਾਤੁਰ[੧] ਬਾਜੀ, ਸੰਸਾਰੁ ਅਚੇਤੁ ਹੈ; ਚਲੈ. ਮੂਲੁ ਗਵਾਇ॥ ਮਸਤਕਿ ਲਿਲਾਟਿ ਲਿਖਿਆ, ਧੁਰਿ ਠਾਕੁਰਿ; ਮੇਟਣਾ ਨ ਜਾਇ॥

੧੨੭੭. ਚਾਹੁੰਦਾ[੧] ਹੈ- ਹਰਿ ਨਾਵੈ ਨੋ, ਸਭੁ ਕੋ ਪਰਤਾਪਦਾ[੧]; ਵਿਣੁ ਭਾਗਾਂ. ਪਾਇਆ ਨ ਜਾਇ॥) ਪੱਲ੍ਰਿ) ਕੱਾਮਣਿ- ਬਿਨੁ ਪਿਰ; ਕਾਮਣਿ ਕਰੇ ਸੰਗੀਗਾਰੁ॥) ਦੁਹ=ਚਾਰਣੀ) ਮਨਮੁਖ ਕਾ; ਇਹੁ ਬਾਦਿ ਆਚਾਰੁ॥ ਐਸੇ ਗਿਆਨੀ; ਬੂਝਹੁ ਕੋਇ॥ ਬਿਰਥੀ ਭਗਤਿ; ਸਭੁ ਜਨਮੁ ਗਵਾਏ॥

੧੨੭੮. ਸੰਤਸੰਗੇ ਭਜੁ ਨਿਸੰਗੇ; ਰੰਉ ਸਦਾ ਅੰਤਰਜਾਮੀਆ॥) ਆ=ਚਰਜ- ਆਚਰਜ ਸੁਆਮੀ ਅੰਤਰਜਾਮੀ; ਮਿਲੇ ਗੁਣ ਨਿਧਿ ਪਿਆਰਿਆ॥) ਵਾਰ ਮਲਾਰ ਕੀ ਮਹਲਾ ੧; ਰਾਣੇ ਕੈਲਾਸ, ਤਥਾ ਮਾਲਦੇ ਕੀ, ਧੁਨਿ॥ ਹਰੀ=ਆਵਲੀ- ਸਭ ਦਿਸੈ ਹਰੀਆਵਲੀ; ਸਰ ਭਰੇ, ਸੁਭਰ ਤਾਲ॥

੧੨੭੯. ਨ੍ਹਾਵਣ- ਤੀਰਥ. ਧਰਮ ਵੀਚਾਰ; ਨਾਵਣ ਪੁਰਬਾਣਿਆ॥ ਤੁਧੁ ਸਰਿ. ਅਵਰੁ ਨ ਕੋਇ; ਕਿ ਆਖਿ ਵਖਾਣਿਆ॥) ਗਾਈਂ, ਪੁੱਤਾਂ- ਗਾਈ ਪੁਤਾ ਨਿਰਧਨਾ; ਪੰਥੀ ਚਾਕਰੁ ਹੋਇ॥) ਰੱਜਾ- ਨਾ ਤਿਸੁ ਭੁਖ ਪਿਆਸ; ਰਜਾ ਧਾਇਆ॥ ਵੈਦਾ. ਵੈਦੁ ਸੁਵੈਦੁ ਤੂ; ਪਹਿਲਾਂ ਰੋਗੁ ਪਛਾਣੁ॥ ਦਸ ਅਵਤਾਰੀ; ਰਾਮੁ ਰਾਜਾ ਆਇਆ॥

੧੨੮੦. ਬਰਸਨ=ਹਾਰੁ- ਸਾਵਣੁ ਆਇਆ ਹੇ ਸਖੀ; ਜਲਹਰੁ ਬਰਸਨਹਾਰੁ॥) ਮੱਲਾਂ- ਆਪੇ ਛਿੰਝ ਪਵਾਇ; ਮਲਾ ਖਾੜਾ ਰਚਿਆ॥) ਲੱਥੇ ਮੱਚਿਆ ਕੱਚਿਆ) ਸਿਆਹੀ[੧]- ਹੁਕਮੀ, ਲਿਖੈ ਸਿਰਿ ਲੇਖੁ; ਵਿਣੁ ਕਲਮ ਮਸਵਾਣੀਐ[੧]॥ ਨਾਨਕ ਸਚਾ ਸਬਦੁ ਸਲਾਹਿ; ਸਚੁ ਪਛਾਣੀਐ॥) ਝੁਕ ਝੁਕ[੨] ਕੇ। ਰੰਗ[੩]- ਊਂਨਵਿ ਊਂਨਵਿ[੨] ਆਇਆ; ਅਵਰਿ ਕਰੇਂਦਾ ਵੰਨ[੩]॥) ਰਹ=ਸੀ ਪੋਲਾ- ਕਿਆ ਜਾਣਾ. ਤਿਸੁ ਸਾਹ ਸਿਉ; ਕੇਵ ਰਹਸੀ ਰੰਗੁ॥) ਘੱਤਿਆ- ਬੇਦ ਬਾਣੀ ਵਰਤਾਇ; ਅੰਦਰਿ ਵਾਦੁ ਘਤਿਆ॥) ਤਰਫਾਂ[੪] ਵਿਚੋਲਗੀ[੫] ਪਰ=ਵਿਰਤਿ ਨਿਰ=ਵਿਰਤਿ, ਹੱਠਾਂ- ਪਰਵਿਰਤਿ ਨਿਰਵਿਰਤਿ, ਹਾਠਾ[੪] ਦੋਵੈ; ਵਿਚਿ ਧਰਮੁ, ਫਿਰੈ ਰੈਬਾਰਿਆ[੫]॥) ਕਰੇ=ਇ- ਨਾਨਕ. ਨਦਰੀ ਬਾਹਰੀ; ਸਭ ਕਰਣ ਪਲਾਹ ਕਰੇਇ॥

੧੨੮੨. ਚੌਗੁਣਾਂ[੧] ਭਾਵ ਬਹੁਤੇ ਤੋਂ ਬਹੁਤਾ। ਰੰਗ[੨]। ਤਿਖ ਪੋਲਾ. ਚੜੈ, ਚ=ਵਗਲਿ- ਨਾਨਕ. ਹੁਕਮਿ ਮੰਨਿਐ, ਤਿਖ ਉਤਰੈ; ਚੜੈ ਚਵਗਲਿ[੧] ਵੰਨੁ[੨]॥) ਪਾਣੀ[੩] ਭੈਦਾਇਕ[੪]- ਜਲਾ ਬਿੰਬੁ[੩]

ਅਸਰਾਲੁ[੪]; ਤਿਨੈ ਵਰਤਾਇਆ॥) ਸਦਾ[੫] ਜੀਵਣ ਵਾਲਾ– ਨੀਲੁ ਅਨੀਲੁ, ਅਗੰਮੁ; ਸਰਜੀਤੁ[੫] ਸਬਾਇਆ॥

੧੨੮੩. ਨਾਮੁ[੧]। ਨਾਵੈ, ਨ ਹਲੰਤ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ– ਕਟੇ ਪਾਪ ਅਸੰਖ; ਨਾਵੈ[੧] ਇਕ ਕਣੀ॥) ਖੰਡ ਪਤਾਲ ਅਸੰਖ; ਮੈ. ਗਣਤ ਨ ਹੋਈ॥) ਮਸਖਰਾ[੧] ਭੈਦਾਇਕ[੨]– ਵਿਣੁ ਨਾਵੈ; ਬਾਜਾਰੀਆ[੧] ਭੀਹਾਵਲਿ[੨] ਹੋਈ॥)

੧੨੮੪. ਪਸੂ, ਮਾਣਸ ਚੰਮਿ ਪਲੇਟੇ; ਅੰਦਰਹੁ ਕਾਲਿਆ॥) ਸੱਦੁ– ਇਕਿ ਵਣ ਖੰਡਿ ਬੈਸਹਿ ਜਾਇ; ਸਦੁ ਨ ਦੇਵਹੀ॥)

੧੨੮੫. ਸਿਰ ਮੁੰਨਣਾਂ[੧] ਕਰਦੇ ਹਨ। ਹੱਥੀਂ। ਭੱਦੁ– ਹਥੀ ਸਿਰ ਖੋਹਾਇਨ; ਭਦੁ ਕਰਾਇਆ[੧]॥ ਮਨਿ ਜੂਠੈ ਵੇਜਾਤਿ; ਜੂਠਾ ਖਾਇਆ॥) ਦੱਝੈ) ਬਿਨੁ ਸਬਦੈ ਆਚਾਰੁ; ਨ ਕਿਨ ਹੀ ਪਾਇਆ॥) ਅ=ਲਖ, ਹਠਿ ਪੋਲਾ। ਪ=ਤੀਜਈ– ਸਚਾ ਅਲਖ ਅਭੇਉ; ਹਠਿ. ਨ ਪਤੀਜਈ॥) ਕੀ=ਜਈ.ਧੀ=ਜਈ.ਮ=ਰੀਜਈ.ਪੀ=ਜਈ) ਲੈਂਦੇ[੨] ਹਨ। ਘੀ=ਜਈ– ਹਰਿ ਭਗਤੀ ਅਸਨੇਹਿ; ਗੁਰਮੁਖਿ ਘੀਜਈ[੨]॥ ਮਨੁ ਤਨੁ ਸਚਾ, ਸਚੁ ਮਨਿ; ਸਚੇ ਸਚੀ ਸੋਇ॥

੧੨੮੬. ਟੋਪੀ[੧] ਨਿ=ਲੱਜ– ਕੁਲਹਾਂ[੧] ਦੇਂਦੇ. ਬਾਵਲੇ; ਲੈਂਦੇ ਵਡੇ ਨਿਲਜ॥) ਤਿੱਕਲਿ– ਚੂਹਾ. ਖਡ ਨ ਮਾਵਈ; ਤਿਕਲਿ ਬੰਨੈ ਛਜ॥) ਅਸੀਸਾਂ[੨]– ਦੇਨਿ ਦੁਆਈ[੨], ਸੇ ਮਰਹਿ; ਜਿਨ ਕਉ ਦੇਨਿ, ਸਿ ਜਾਹਿ॥) ਮੁਆਫ਼ੀ ਦਾ ਪਟਾ[੩], ਨਾਮ –ਮੈ. ਮਹਦੂਦੁ[੩] ਲਿਖਾਇਆ; ਖਸਮੈ ਕੈ ਦਰਿ ਜਾਇ॥) ਡਕਾਰ[੪] ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਉੱਚੀ ਫੁਕਾਰੇ[੫] ਮਾਰਦਾ ਹੈ– ਡਕੈ[੪] ਫੂਕੈ[੫]. ਖੇਹ ਉਡਾਵੈ; ਸਾਹਿ ਗਇਐ, ਪਛੁਤਾਇ॥) ਹੰਕਾਰ ਦੀ ਫੂਕ[੬]– ਅੰਧੀ; ਫੂਕਿ[੬] ਮੁਈ, ਦੇਵਾਨੀ॥) ਮਿੱਟੀ– ਖਸਮਿ; ਮਿਟੀ ਫਿਰਿ ਭਾਨੀ॥) ਮ੍ਰਿਗਾਂ[੮]– ਸਕਤਾ ਸੀਹੁ, ਮਾਰੇ ਸੈ ਮਿਰਿਆ[੮]; ਸਭ ਪਿਛੈ ਪੈ, ਖਾਇ॥) ਅੰਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ੇਰ ਅਥਵਾ ਅਗਿਆਨੀ[੯]। ਉੱਚੀ ਬੁੱਕ[੧੦] ਗੱਜ[੧੦] ਕੇ। ਬੁੱਕਿ– ਅੰਧਾ[੯]; ਕਿਸਨੋ ਬੁਕਿ[੧੦] ਸੁਣਾਵੈ॥) ਅੱਕ– ਅਕ ਸਿਉ ਪ੍ਰੀਤਿ ਕਰੈ, ਅਕ ਤਿਡਾ; ਅਕ ਡਾਲੀ ਬਹਿ ਖਾਇ॥

੧੨੮੭. ਰਾਤੀਂ– ਰਾਤੀ ਕਾਲੁ ਘਟੈ; ਦਿਨਿ ਕਾਲੁ॥) ਭੁਲਿਆ, ਚੁਕਿ ਗਇਆ; ਤਪ ਤਾਲੁ॥ ਕਿਥਹੁ ਆਇਆ. ਕਹ ਗਇਆ; ਕਿਹੁ ਨ ਸੀਓ, ਕਿਹੁ ਸੀ॥) ਕਹੀਆਂ[੨]। ਗੱਲਾਂ ਗੋਈਆਂ– ਮਨਿ ਮੁਖਿ ਗਲਾ ਗੋਈਆ[੨]; ਕੀਤਾ ਚਾਉ ਰਲੀ॥) ਸਿਰ ਤੋਂ ਪੈਰਾਂ[੩] ਤੱਕ– ਨਾਨਕ. ਸਚੇ ਨਾਮ ਬਿਨੁ; ਸਿਰ ਖੁਰ[੩] ਪਤਿ ਪਾਟੀ॥) ਵਿਗੁੱਤਾ) ਚਿੱਕੜਿ) ਲੱਖੀਂ ਘੋੜੀਂ– ਲਖ ਲਸਕਰ ਲਖ ਵਾਜੇ ਨੇਜੇ; ਲਖੀ ਘੋੜੀ ਪਾਤਿਸਾਹ॥) ਰੱਬ[੪] ਜੀ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਕੈਦੀ[੩] ਹੁੰਦੇ ਹਨ– ਇਕਨਾ ਗਲੀਂ ਜੰਜੀਰ; ਬੰਦਿ[੩] ਰਬਾਣੀਐ[੪]॥

੧੨੮੮. ਚੰਡਾਲ ਦੀ ਬੈਂਤ[੧]– ਨਿੰਦਕ ਲਾਇਤਬਾਰ; ਮਿਲੇ ਹੜ੍ ਵਾਣੀਐ[੧]॥) ਬਚਨ[੨]– ਅੰਧੇ ਕਾ ਨਾਉ ਪਾਰਖੂ; ਏਵੈ ਕਰੇ ਗੁਆਉ[੨]॥ ਪਹਿਲੋਦੇ, ਜੜ ਅੰਦਰਿ ਜੰਮੈ; ਤਾ ਉਪਰਿ ਹੋਵੈ ਛਾਂਉ॥) ਨਿਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਚੌਧਰੀ[੩] ਨਿਰਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜੇ ਪਾਸ ਪਕੜਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕੁੱਤੇ ਹਨ। ਮੁਕੱਦਮ–ਰਾਜੇ ਸੀਹ; ਮੁਕਦਮ[੩] ਕੁਤੇ॥) ਨਹੁੰਦ੍ਹਾਂ[੪] ਨਹ=ਦਾ– ਚਾਕਰ ਨਹਦਾ[੪]; ਪਾਇਨਿ੍ ਘਾਉ॥) ਰੱਤੁ ਪਿੱਤ ਚੱਟਿ– ਰਤੁ ਪਿਤੁ; ਕੁਤਿਹੋ ਚਟਿ ਜਾਹੁ॥) ਭੈ ਤੇ, ਭੈਜਲੁ ਲੰਘੀਐ; ਗੁਰਮਤੀ ਵੀਚਾਰੁ॥) ਰਲਣਾ[੫] ਮਿਲਣਾ[੬]। ਸੌਣ ਸਮੇਂ ਉੱਪਰ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਬਸਤ੍ਰ[੨]। ਲੱਬੈ– ਲਬੈ ਮਾਲੈ, ਘੁਲਿ[੫] ਮਿਲਿ ਮਿਚਲਿ[੬]; ਊਂਘੈ ਸਉੜਿ[੨], ਪਲੰਘੁ॥) ਖ਼ਰਾਬੀ[੮]। ਫੱਕੜੁ– ਭੰਉਕੈ ਕੋਪੁ. ਖੁਆਰੁ ਹੋਇ; ਫਕੜੁ[੮], ਪਿਟੇ ਅੰਧੁ॥) ਠੱਗ– ਰਾਜੁ ਮਾਲੁ ਰੂਪੁ ਜਾਤਿ ਜੋਬਨੁ; ਪੰਜੇ ਠਗ॥ ਏਨਾ ਠਗਨਿ੍ ਠਗ ਸੇ; ਜਿ ਗੁਰ ਕੀ ਪੈਰੀ ਪਾਹਿ॥

੧੨੮੯. ਇਕਿ ਦੇ ਖਾਹਿ, ਨਿਖੁਟੈ ਨਾਹੀ; ਇਕਿ, ਸਦਾ ਫਿਰਹਿ ਫਕੀਰ॥) ਰਿਧਿ ਬੁਧਿ ਸਿਧਿ ਗਿਆਨੁ; ਸਦਾ ਸੁਖੁ ਹੋਇ॥) ਨੌ[੧] ਗੋਲਕਾਂ। ਅ॒ਜਰੁ। ਨਉਂ- ਅਜਰੁ ਜਰੈ; ਤ ਨਉ[੧] ਕੁਲ ਬੰਧੁ॥) ਹੰਕਾਰ[੨] ਵਾਲਾ। ਫੜਿਆ[੩] ਜਾਵੇਗਾ- ਹੋਂਦਾ[੨] ਫੜੀਅਗੁ[੩]; ਨਾਨਕ ਜਾਣੁ॥ ਨਾ ਹਉ; ਨਾ ਮੈ ਜੂਨੀ ਪਾਣੁ॥) ਤੱਤਿਆ- ਚਲੇ ਨਾਮੁ ਵਿਸਾਰਿ; ਤਾਵਣਿ ਤਤਿਆ॥) ਘੱਤਿਆ ਉ॒ਵੱਤਿਆ ਰੱਤਿਆ॥) ਮਾਸ ਦਾ ਮੂੰਹ[੪] ਮਿਲਿਆ- ਜੀਉ ਪਾਇ. ਮਾਸੁ ਮੁਹਿ[੪] ਮਿਲਿਆ; ਹਡੁ ਚੰਮੁ, ਤਨੁ ਮਾਸੁ॥) ਨਾਨਕ. ਅੰਧੇ ਸਿਉ ਕਿਆ ਕਹੀਐ; ਕਹੈ. ਨ ਕਹਿਆ ਬੂਝੈ॥) ਬ੍ਰਹਮ ਦ੍ਰਿਸਟੀ ਵਾਲਾ ਤੀਜਾ[੧] ਨੇਤ੍ਰ[੨]- ਅੰਧਾ ਸੋਇ. ਜਿ ਅੰਧੁ ਕਮਾਵੈ; ਤਿਸੁ ਰਿਦੈ. ਸਿ[੧] ਲੋਚਨ[੨] ਨਾਹੀ[੫]॥) ਪੈਦਾ[੬]- ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਕੀ ਰਕਤੁ ਨਿਪੰਨੇ[੬]; ਮਛੀ ਮਾਸੁ, ਨ ਖਾਂਹੀ॥

੧੨੯੦. ਵਿਸੁ ਪੋਲਾ- ਨਾਨਕ. ਮਾਇਆ ਕਰਮ ਬਿਰਖੁ; ਫਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਫਲ ਵਿਸੁ॥) ਮੰਦ[੧]- ਕਰਮ ਕਮਾਉਂਦੇ[੨] ਹਨ- ਇਸਤ੍ਰੀ ਪੁਰਖੈ, ਜਾਂ ਨਿਸਿ ਮੇਲਾ; ਓਥੈ ਮੰਧੁ[੧] ਕਮਾਹੀ[੨]॥) (ਭਖ ਪੋਲਾ ਅੱਗ ਭਖ ਰਹੀ ਹੈ, ਭਖ ਹੋ ਗਈ) (ਅਭੱਖੁ) ਨ ਖਾਣ ਯੋਗ (ਭੱਖਹਿ) ਖਾਂਦਾ ਹੈ। (ਭੱਖੁ) ਖਾਣੇ ਯੋਗ ਤਿਆਗ ਛੱਡਦਾ ਹੈ। - ਅਭਖੁ ਭਖਹਿ. ਭਖੁ ਤਜਿ ਛੋਡਹਿ; ਅੰਧੁ ਗੁਰੂ. ਜਿਨ ਕੇਰਾ॥) (ਜਜਿ ਪੋਲਾ) ਪੂਜਾ) ਪਾਣੀ[੨] ਤੋਂ। ਵਿਚਾਰੀਦੇ[੩] ਹਨ- ਤੋਇਅਹੁ[੨], ਅੰਨੁ ਕਮਾਦੁ ਕਪਾਹਾਂ; ਤੋਇਅਹੁ, ਤ੍ਰਿਭਵਣੁ ਗੰਨਾ[੩]॥) ਆਖਦੇ[੩] ਹੋਂ[੪]। ਬਿਧਿ ਪੋਲਾ- ਤੋਆ ਆਖੈ[੩] ਹਉ[੪] ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਹਛਾ; ਤੋਐ ਬਹੁਤੁ ਬਿਕਾਰਾ॥) ਸੁਖ[੫] ਦੁੱਖ[੬]। ਵਿਸੁ ਪੋਲਾ- ਨਾਨਕ. ਮਾਇਆ ਕਰਮ ਬਿਰਖੁ; ਫਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤ[੫], ਫਲ ਵਿਸੁ[੬]॥) ਏਨ੍ਹੀਂ ਜਲੀ॒ਈਂ- ਏਨੀ ਜਲੀਈਂ. ਨਾਮੁ ਵਿਸਾਰਿਆ; ਇਕ. ਨ ਚਲੀਆ ਨਾਲਿ॥) ਭੱਠ[੭] ਦੇ। ਬਰਾਬਰ[੮] ਭਖੈ ਪੋਲਾ, ਭੱਖਸੀ- ਅਗਨਿ ਭਖੈ, ਭੜ[੭] ਹਾੜੁ[੮]; ਅਨ ਦਿਨੁ ਭਖਸੀ॥) ਨਿ॒ਖੁੱਟਸੀ- ਕਰਤਾ ਕਰੇ. ਸੁ ਹੋਗੁ; ਕੂੜੁ ਨਿਖੁਟਸੀ॥

੧੨੯੧. ਪੰਚ ਸਬਦ, ਧੁਨਿਕਾਰ ਧੁਨਿ; ਤਹ ਬਾਜੈ. ਸਬਦੁ ਨੀਸਾਣੁ॥ ਦੀਪ ਲੋਅ ਪਾਤਾਲ ਤਹ; ਖੰਡ ਮੰਡਲ ਹੈਰਾਨੁ॥ ਤਾਰ ਘੋਰ ਬਾਜਿੰਤ੍ਰ ਤਹ; ਸਾਚਿ ਤਖਤਿ ਸੁਲਤਾਨੁ॥) ਮਹਾਂ ਵਿਸਮਾਦ ਬ੍ਰਹਮ[੧] ਸੁਨਣਾ[੨] ਕਰ- ਸੁਖਮਨ[੧] ਕੈ ਘਰਿ. ਰਾਗੁ ਸੁਨਿ[੨]; ਸੁੰਨਿ ਮੰਡਲਿ ਲਿਵ ਲਾਇ॥) ਅ॒ਜਪਾ ਪੋਲਾ। ਜੁੱਗਾਦਿ- ਅਜਪਾ ਜਾਪੁ. ਨ ਵੀਸਰੈ; ਆਦਿ ਜੁਗਾਦਿ ਸਮਾਇ॥) ਚਮਤਕਾਰ[੨] ਵੱਡਾ[੩] ਨਾਸਵੰਤ[੪]। ਚਿਲਿਮਿਲ ਪੋਲਾ। ਫੱਾਨੀ- ਚਿਲਿਮਿਲਿ[੨] ਬਿਸੀਆਰ[੩]; ਦੁਨੀਆ ਫਾਨੀ[੪]॥) ਮੈ[੫]। ਦਿਲ[੪]- ਕਾਲੂਬਿ[੪] ਅਕਲ; ਮਨ[੫]. ਗੋਰ ਨ ਮਾਨੀ॥) ਮੈਂ[੬] ਛੋਟਾ[੭] ਛੋਟੇ ਤੋਂ ਛੋਟਾ[੮]। ਦਰੀ॒ਆਉ- ਮਨ[੬] ਕਮੀਨ[੭] ਕਮਤਰੀਨ[੮]; ਤੂ ਦਰੀਆਉ ਖੁਦਾਇਆ॥) ਔਗੁਣ ਵਿਸ਼ੇ ਰੂਪੀ ਜਹਰ[੯]- ਏਕੁ ਚੀਜੁ ਮੁਝੈ ਦੇਹਿ; ਅਵਰ. ਜਹਰ[੯] ਚੀਜ ਨ ਭਾਇਆ॥) ਸ੍ਰੀਰ ਰੂਪੀ ਕੱਚਾ[੨] ਕੁੱਜਾ[੩], ਸੁਆਸਾਂ ਨਾਲ ਭਰ[੧] ਕੇ। ਕੂੰਜੈ- ਪੁਰਾਬ[੧] ਖਾਮ[੨], ਕੂਜੈ[੩]; ਹਿਕਮਤਿ ਖੁਦਾਇਆ॥) ਦਾਸਨ[੨]-ਦਾਸ[੨]। ਚਾਹਵਾਨ[੧੧]- ਮਨ[੨] ਤੁਆਨਾ[੧੧]; ਤੂ ਕੁਦਰਤੀ ਆਇਆ॥) ਕੂਕਰ[੧੨] ਸਗ ਪੋਲਾ ਚੜ੍ਹੈ- ਸਗ[੧੨] ਨਾਨਕ. ਦੀਬਾਨ ਮਸਤਾਨਾ; ਨਿਤ ਚੜੈ ਸਵਾਇਆ॥) ਅੱਗ[੧੩] ਠੰਢਾ[੧੪]- ਆਤਸ[੧੩] ਦੁਨੀਆ; ਖੁਨਕ[੧੪] ਨਾਮੁ ਖੁਦਾਇਆ॥) ਇਹ ਪਉੜੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਮਹੱਲੇ ਪੰਜਵੇਂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਹੈ, ਬਾਕੀ ਸਭ ਪਉੜੀਆਂ ਮਹੱਲੇ ੧ ਜੀ ਦੀਆਂ ਹਨ- ਪਉੜੀ ਨਵੀ ਮਃ ੫॥

੧੨੯੨. ਰਾਗੁ ਮਲਾਰ ਬਾਣੀ. ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀਉ ਕੀ; ੧ਓ॑ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥ ਅ॒ਕੁਲ ਪੋਲਾ- ਸੇਵੀਲੇ ਗੋਪਾਲ ਰਾਇ; ਅਕੁਲ ਨਿਰੰਜਨ॥ ਭਗਤਿ ਦਾਨੁ ਦੀਜੈ; ਜਾਚਹਿ ਸੰਤ

ਜਨ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥ ਜਾਂ-ਚੈ। ਜਾ-ਚੈ-) ਦਸੋ ਦਿਸ਼ਾਂ[੧] ਦਿਗ ਪਾਲ। ਕਨਾਤਾਂ[੨] ਚਿਤ੍ਰਕਾਰੀ ਵਾਲਾ ਘਰ[੩] ਪੁਰੀਆਂ[੪] ਹਨ। ਦਿਗ ਪੋਲਾ- ਜਾਂਚੈ ਘਰਿ, ਦਿਗ ਦਿਸੈ[੧] ਸਰਾਇਚਾ[੨]; ਬੈਕੁੰਠ ਭਵਨ ਚਿਤ੍ਰ ਸਾਲਾ[੩]; ਸਪਤ ਲੋਕ. ਸਾਮਾਨਿ ਪੂਰੀਅਲੇ[੪]॥) ਜਾ ਕੇ[੫]। ਦਾਸੀ[੬]। ਤਮਾਸ਼ ਬੀਨ[੭] ਵਿਚਾਰਾ[੮] ਮੱਥੇ[੯] ਦਾ ਲੇਖ- ਜਾਂਚੈ[੫] ਘਰਿ. ਲਛਿਮੀ ਕੁਆਰੀ[੬]; ਚੰਦੁ ਸੂਰਜੁ ਦੀਵੜੇ. ਕਉਤਕੁ[੭] ਕਾਲੁ ਬਪੁੜਾ[੮]; ਕੋਟਵਾਲੁ ਸੁ ਕਰਾ ਸਿਰੀ[੯]॥) ਸੁ ਐਸਾ ਰਾਜਾ; ਸ੍ਰੀ ਨਰਹਰੀ॥) ਘੁਮਿਆਰ[੧੦]। ਸ੍ਰੀਰਕ ਕੱਦਾਂ ਰੂਪੀ ਡੋਲਾਂ ਨੂੰ ਬਨੌਣ ਵਾਲੇ[੧੧]। ਸੰਪੂਰਨ[੧੨]। ਬਿਸ੍ਵ ਅੱਧਾ ਵਾਵਾ ਪੋਲਾ ਬੋਲੋ, ਪੂਰਾ ਵਾਵਾ ਭਰਵਾਂ ਬੋਲੀਦਾ ਹੈ, ਰਾਚੀ-ਲੇ- ਜਾਂਚੈ ਘਰਿ, ਕੁਲਾਲੁ[੧੦] ਬ੍ਰਹਮਾ, ਚਤੁਰ ਮੁਖੁ ਡਾਂਵੜਾ[੧੧]; ਜਿਨਿ ਬਿਸ੍ਵ[੧੨] ਸੰਸਾਰੁ ਰਾਚੀਲੇ॥) ਸ਼ਿਵ[੧੩] ਜੀ। ਮਸਤਾਨੇ[੧੪]। ਆਖਦੇ[੧੫]। ਭਾਖੀ-ਲੇ- ਜਾਂ ਕੈ ਘਰਿ, ਈਸਰੁ[੧੩] ਬਾਵਲਾ[੧੪], ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਤਤ ਸਾਰਖਾ; ਗਿਆਨੁ ਭਾਖੀਲੇ[੧੫]॥) ਚੋਬਦਾਰ[੧੬]- ਪਾਪੁ ਪੁੰਨੁ ਜਾਂਚੈ ਡਾਂਗੀਆ[੧੬] ਦੁਆਰੈ; ਚਿਤ੍ਰ ਗੁਪਤੁ ਲੇਖੀਆ॥) ਪਰਲੌਂ[੧੭] ਕਰਨ ਵਾਲੇ। ਦਾਸ, ਦਫ਼ਤਰੀ[੧੮]- ਧਰਮਰਾਇ; ਪਰੁਲੀ[੧੭] ਪ੍ਰਤਿਹਾਰੁ[੧੮]॥) ਸੁ ਐਸਾ ਰਾਜਾ; ਸ੍ਰੀ ਗੋਪਾਲੁ॥ ੨॥ ਸੁੰਦਰ[੧੯]। ਹਨ[੧੯]। ਗੰ-ਧਰਬ। ਬਪੁੜੇ- ਜਾਂਚੈ ਘਰਿ ਗਣ ਗੰਧਰਬ, ਰਿਖੀ ਬਪੁੜੇ; ਢਾਢੀਆ ਗਾਵੰਤ ਆਛੈ[੧੯]॥) ਬਟਰੂਪੀਆ[੨੦] ਭਾਰੀ[੨੧] ਜਗ੍ਹਾ[੨੨] ਰਾਜੇ[੨੩] ਸੁੰਦਰ[੨੪]। ਬਹੁ-ਰੂਪੀਆ, ਅਨ-ਗਰੂਆ- ਸਰਬ ਸਾਸਤ੍ਰ ਬਹੁਰੂਪੀਆ[੨੦], ਅਨਗਰੂਆ[੨੧] ਆਖਾੜਾ[੨੨]; ਮੰਡਲੀਕ[੨੩]. ਬੋਲ ਬੋਲਹਿ ਕਾਛੇ[੨੪]॥ ਚਉਰ ਢੂਲ; ਜਾਂਚੈ ਹੈ ਪਵਣੁ॥) ਦਾਸੀ[੨] ਮਾਇਆ[੨੫] - ਚੇਰੀ[੨] ਸਕਤਿ[੨੫]; ਜੀਤਿ ਲੇ ਭਵਣੁ॥) ੨੧ ਪੁਰੀਆਂ ਦੇ ਬ੍ਰਹਮੰਡ[੨੬] ਦਾ। ਟੁਕੜਾ[੨੭] ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ ਸੂਰਜ ਚੰਦ ਤਾਰੇ ਦਿਸ ਰਿਹਾ ਪਸਾਰਾ। ਚੁੱਲ੍ਹਾ[੨੮]। ਭਸ-ਮਤੀ- ਅੰਡ[੨੬] ਟੂਕ[੨੭]; ਜਾਚੈ ਭਸਮਤੀ[੨੮]॥) ਸੁ ਐਸਾ ਰਾਜਾ; ਤ੍ਰਿਭਵਣ ਪਤੀ॥ ੩॥ ਕੱਛ[੨੯] ਅਵਤਾਰ। ਪਲੰਘ[੩੦] ਸ਼ੇਸ਼ਨਾਗ ਸੇਜਾ[੩੧] ਹੈ। ਬਾਸਕ ਨਾਗ ਸੇਜ ਬੰਦ[੩੨] ਹੈ- ਜਾਂਚੈ ਘਰਿ ਕੂਰਮਾ[੨੯] ਪਾਲੁ[੩੦]; ਸਹਸ੍ਰਫਨੀ[੩੧], ਬਾਸਕੁ ਸੇਜਵਾਲੂਆ[੩੨]॥) ਝਿਊਰੀਆਂ[੩੩] ਛਿਨ-ਵੈ, ਮਾਲਾ ਪੋਲਾ- ਅਠਾਰਹ ਭਾਰ ਬਨਾਸਪਤੀ ਮਾਲਣੀ; ਛਿਨਵੈ ਕਰੋੜੀ ਮੇਘ ਮਾਲਾ, ਪਾਣੀਹਾਰੀਆ[੩੩]॥) ਮੁੜ੍ਹਕਾ[੩੪] ਗੰਗਾ[੫੦]। ਨਖ ਪੋਲਾ- ਨਖ ਪ੍ਰਸੇਵ[੩੪]; ਜਾਚੈ ਸੁਰਸਰੀ[੫੦]॥) ਘੜੇਸਨੀ[੩੫]- ਸਪਤ ਸਮੁੰਦ; ਜਾਂਚੈ ਘੜਥਲੀ[੩੫]॥) ਏਤੇ ਜੀਅ; ਜਾਂ ਚੈ ਵਰਤਣੀ॥ ਸੁ ਐਸਾ ਰਾਜਾ; ਤ੍ਰਿਭਵਣ ਧਣੀ॥ ੪॥) ਭੀਸਮ[੩੬] ਪਿਤਾਮਾ, ਨੇਜਾਭਗਤ[੩੬]। ਰਚਦੇ[੩੭]। ਕੌਤਕ[੩੮]। ਗੰ-ਧਰਬ- ਜਾਂਚੈ ਘਰਿ ਨਿਕਟ ਵਰਤੀ, ਅਰਜਨੁ ਧ੍ਰੂ ਪ੍ਰਹਲਾਦੁ ਅੰਬਰੀਕੁ ਨਾਰਦੁ ਨੇਜੈ[੩੬]; ਸਿਧ ਬੁਧ ਗਣ ਗੰਧਰਬ, ਬਾਨਵੈ[੩੭] ਹੇਲਾ[੩੮]॥) ਘਰੀ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ- ਏਤੇ ਜੀਅ; ਜਾਂਚੈ ਹਹਿ ਘਰੀ॥) ਸਰਬ ਬਿਆਪਿਕ; ਅੰਤਰ ਹਰੀ॥ ਪ੍ਰਣਵੈ ਨਾਮਦੇਉ; ਤਾਂ ਚੀ ਆਣਿ॥ ਸਗਲ ਭਗਤ; ਜਾ ਚੈ ਨੀਸਾਣਿ॥ ੫॥ ੧॥) (ਆਲਾ+ਵੰਤੀ) (ਆਲਾ) ਮੰਦਰ (ਵੰਤੀ) ਵਾਲੇ ਭਾਵ ਪੰਡੇ[੩੯] ਭਰਮ[੪੦] ਤਾੜਦੇ[੪੧] ਹਨ। ਗੁੱਸੇ[੪੨] ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਲਾ-ਵੰਤੀ- ਆਲਾਵੰਤੀ[੩੯] ਇਹੁ ਭ੍ਰਮੁ[੪੦] ਜੋਹੈ[੪੧]; ਮੁਝ ਊਪਰਿ ਸਭ ਕੋਪਿਲਾ[੪੨]॥) ਕੋਈ[੪੩] ਭੀ- ਮੂਏ ਹੂਏ, ਜਉ ਮੁਕਤਿ ਦੇਹੁਗੇ; ਮੁਕਤਿ ਨ ਜਾਨੈ, ਕੋਇਲਾ[੪੩]॥) ਮੂਰਖ ਨੀਚ ਸ਼ੂਦ੍ਰ[੪੪]। ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ[੪੭]। ਵਡਿਆਈ[੪੭] ਪਿੱਛੇ[੪੮] ਹੋਏ[੪੬] ਰਹੀ ਹੈ। ਪਿ-ਛੰਉਡੀ- ਏ ਪੰਡੀਆ, ਮੋਕਉ ਢੇਢ[੪੪] ਕਹਤ; ਤੇਰੀ ਪੈਜ[੪੭] ਪਿਛੰਉਡੀ[੪੮], ਹੋਇਲਾ[੪੬]॥

੧੨੯੩. ਚਤਰ[੧] ਵਿੱਦਵਾਨ, ਪ੍ਰਗਟ[੨]। ਨੱਗਰ- ਨਾਗਰ ਜਨਾਂ[੧]; ਮੇਰੀ ਜਾਤਿ, ਬਿਖਿਆਤ[੨] ਚੰਮਾਰੰ॥) ਰਿਦੈ ਰਾਮ; ਗੋਬਿੰਦ ਗੁਨ ਸਾਰੰ॥) ਕੀਤੀ[੨] ਸ਼ਰਾਬ[੩] - ਸੁਰਸਰੀ ਸਲਲ, ਕ੍ਰਿਤ[੨] ਬਾਰੁਨੀ[੩] ਰੇ; ਸੰਤ ਜਨ, ਕਰਤ ਨਹੀ ਪਾਨੰ॥) ਅਥਵਾ[੪]। ਹੋਰ[੫]। ਨਤ ਪੋਲਾ- ਸੁਰਾ ਅਪਵਿਤ੍ਰ, ਨਤ[੪]

ਅਵਰ ਜਲ ਰੇ; ਸੁਰਸਰੀ ਮਿਲਤ, ਨਹਿ ਹੋਇ ਆਨੰਪ॥) ਕੱਾਗਰਾ– ਤਰ ਤਾਰਿ. ਅਪਵਿਤ੍ਰ ਕਰਿ ਮਾਨੀਐ ਰੇ; ਜੈਸੇ ਕਾਗਰਾ ਕਰਤ ਬੀਚਾਰੰ॥ ਭਗਤਿ ਭਾਗਉਤੁ. ਲਿਖੀਐ ਤਿਹ ਊਪਰੇ; ਪੂਜੀਐ. ਕਰਿ ਨਮਸਕਾਰੰ॥) ਕੁੱਟਣ੬ ਵਾਲੀ। ਵੱਢਣ੭ ਵਾਲੀ। ਮੁਰਦਾ੮ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ। ਬਾਨਾਰ=ਸੀ– ਮੇਰੀ ਜਾਤਿ ਕੁਟ੬ ਬਾਂਢਲਾ੭, ਢੋਰ੮ ਢੋਵੰਤਾ; ਨਿਤਹਿ ਬਾਨਾਰਸੀ ਆਸ ਪਾਸਾ॥) ਬਿੱਪ੍ਰ– ਅਬ ਬਿਪ੍ਰ ਪਰਧਾਨ. ਤਿਹਿ ਕਰਹਿ ਡੰਡਉਤਿ; ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਸਰਣਾਇ. ਰਵਿਦਾਸੁ ਦਾਸਾ॥) ਬ੍ਰਹਮਾ੯। ਕੈਲਾਸ਼੧ ਪਰਬਤ ਦਾ ਪਤੀ ਸ਼ਿਵਜੀ੧੦ ਨਾਮ ਜਪਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਰ ਕੋਈ੧੧ ਨਹੀਂ– ਹਰਿ ਜਪਤ ਤੇਊ ਜਨਾਂ, ਪਦਮ੯ ਕਵਲਾਸ੧ ਪਤਿ੧੦; ਤਾਸ ਸਮ ਤੁਲਿ, ਨਹੀ ਆਨ ਕੋਊ੧੧॥) ਨਾ ਛੁਹਣ੧੨ ਵਾਲੀ– ਜਾ ਕੈ ਭਾਗਵਤੁ ਲੇਖੀਐ, ਅਵਰੁ ਨਹੀ ਪੇਖੀਐ; ਤਾਸ ਕੀ ਜਾਤਿ, ਆਛੋਪ੧੨ ਛੀਪਾ॥) ਬਿਆਸ ਜੀ ਮਛੋਦ੍ਰੀ੧੩ ਤੋਂ ਜੰਮੇ ਸਨ। ਮਹਿਮਾ੧੪– ਬਿਆਸ੧੩ ਮਹਿ ਲੇਖੀਐ, ਸਨਕ ਮਹਿ ਪੇਖੀਐ; ਨਾਮ ਕੀ ਨਾਮਨਾ੧੪, ਸਪਤ ਦੀਪਾ॥) ਰੋਜ਼ਿਆਂ੧੫ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਵਾਲਾ ਦਿਨ। ਹਰ ਤਿਉਹਾਰ੧੫ 'ਤੇ। ਉਹ ਤਿਉਹਾਰ੧੬ ਜਿਸ 'ਚ ਗਊ੧੬ ਨੂੰ ਕੋਹਿਆ ਜਾਵੇ। ਮਾਰਨਾ੧੭ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਇੱਕ ਜਾਤੀ ਦੇ ਵਿੱਦਵਾਨ ਸੇਖ੧੮। ਹਸਨ੧੯ ਹੁਸੈਨ੧੯ ਆਦਿ। ਕੁਲ ਪੋਲਾ, ਬੱਧੁ, ਮਾਨੀ=ਅਹਿ– ਜਾ ਕੈ ਈਦਿ੧੫ ਬਕਰੀਦਿ੧੬, ਕੁਲ ਗਊ ਰੇ ਬਧੁ੧੭ ਕਰਹਿ; ਮਾਨੀਅਹਿ, ਸੇਖ੧੮ ਸਹੀਦ੧੯ ਪੀਰਾ॥) ਕਬੀਰ ਦੇ ਬਾਪ ਨੂਰ ਅਲੀ੨੦ ਕਬੀਰ੨੧। ਪਰ=ਸਿੱਧ– ਜਾ ਕੈ ਬਾਪ੨੦ ਵੈਸੀ ਕਰੀ, ਪੂਤ੨੧ ਐਸੀ ਸਰੀ; ਤਿਹੂ ਰੇ ਲੋਕ, ਪਰਸਿਧ ਕਬੀਰਾ॥) ਨੀਚ੨੨ ਮੁਰਦੇ੨੩ ਪਸ਼ੂ। ਜਾ ਕੇ ਕੁਟੰਬ ਕੇ ਢੇਢ੨੨, ਸਭ ਢੋਰ੨੩ ਢੋਵੰਤ ਫਿਰਹਿ; ਅਜਹੁ ਬੰਨਾਰਸੀ, ਆਸ ਪਾਸਾ॥) ਪੁੱਤ੍ਰ੨੪– ਆਚਾਰ ਸਹਿਤ, ਬਿਪ੍ਰ ਕਰਹਿ ਡੰਡਉਤਿ; ਤਿਨ ਤਨੈ੨੪ ਰਵਿਦਾਸ, ਦਾਸਾਨ ਦਾਸਾ॥) ਸਾਧਸੰਗਤਿ; ਪਾਈ ਪਰਮਗਤੇ॥) ਵਪਾਰ੨੫। ਔਗੁਣ, ਕੁਸੰਗਤ ਰੂਪੀ ਹੱਟੀ੨੬– ਝੂਠੈ ਬਨਜਿ੨੫; ਉਠਿ ਹੀ ਗਈ, ਹਾਟਿਓ੨੬॥) ੧੨੫੪ ਤੋਂ ੧੨੯੩, ਮਲਾਰ ਰਾਗੁ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸੰਪੂਰਨੰ।

੧੨੯੪. ਤੋਂ ੧੩੧੮. **ਕਾਨੜਾ ਰਾਗੁ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਅਰੰਭ**– ਉ=ਧਰਿਆ– ਧਨੁ ਧਨੁ ਸਾਧ, ਜਿਨ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਜਾਨਿਆ; ਮਿਲਿ ਸਾਧੂ. ਪਤਿਤ ਉਧਰਿਆ॥) ਪਾਪ੧। ਗ=ਇਆ– ਹਉਮੈ ਦੁਰਤੁ੧. ਗਇਆ ਸਭੁ ਨੀਕਰਿ; ਜਿਉ ਸਾਬੁਨਿ, ਕਾਪਰੁ ਕਰਿਆ॥) ਉ=ਧਰਿਆ– ਸਭੁ ਦਾਲਦੁ ਦੂਖ ਭੰਜ. ਪ੍ਰਭੁ ਪਾਇਆ; ਜਨ ਨਾਨਕ. ਨਾਮਿ ਉਧਰਿਆ॥) ਸੂਤ੧ ਦਾ ਜਾਲ਼। ਬੱਧਕਿ ਗ੍ਰੱਸਿ ਵੱਸ=ਗਤਿ ਗਤਿ ਪੋਲਾ– ਜਿਉਂ ਜਲ ਤੰਤੁ੧. ਪਸਾਰਿਓ ਬਧਕਿ; ਗ੍ਰਸਿ ਮੀਨਾ ਵਸਗਤਿ ਖਰਿਆ॥) ਜੜ੍ਹ੨ ਹੋ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਭੁੱਲੇ੩ ਹੋਏ ਹਾਂ। ਸਾਵਧਾਨ੪ ਚੇਤੇ੫ ਕਰਨ ਵਾਲੇ। ਅ=ਚਿਤ ਸੁ=ਚਿਤ– ਹਮ ਅਚਿਤ੨ ਅਚੇਤ੩, ਨ ਜਾਨਹਿ ਗਤਿ ਮਿਤਿ; ਗੁਰਿ ਕੀਏ, ਸੁਚਿਤ੪ ਚਿਤੇਨ੫॥) ਅੰਗੀਕਾਰ੬। ਅੰਗੀ=ਕ੍ਰਿਤੁ– ਪ੍ਰਭਿ ਦੀਨ ਦਇਆਲਿ, ਕੀਓ ਅੰਗੀਕ੍ਰਿਤੁ੬; ਮਨਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਜਪੇਨ॥

੧੨੯੫. ਬਿਗਸਿਆ ਪੋਲਾ) ਕਰਤਾਰ ਜੀ੧– ਨਾਨਾ ਰੂਪ, ਰੰਗ ਹਰਿ ਕੇਰੇ; ਘਟਿ ਘਟਿ ਰਾਮੁ ਰਵਿਓ ਗੁਪਲਾਕ੧॥ ਹਰਿ ਕੇ ਸੰਤ ਮਿਲੇ. ਹਰਿ ਮਿਲਿਆ; ਜੈਸੇ ਗਊ ਦੇਖਿ ਬਛਰਾਕ॥ ਹਰਿ ਕੇ ਸੰਤ ਜਨਾ ਮਹਿ, ਹਰਿ ਹਰਿ; ਤੇ ਜਨ ਊਤਮ, ਜਨਕ ਜਨਾਕ॥) ਮੁਸ਼ਕੀ੨ ਹੋਈ, ਫੈਲੀ ਹੋਈ। ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਬਦਬੂ੩–ਤਿਨ ਹਰਿ ਹਿਰਦੈ. ਬਾਸੁ ਬਸਾਨੀ; ਛੂਟਿ ਗਈ, ਮੁਸਕੀ੨ ਮੁਸਕਾਕ੩॥) ਘੇਰੀ੪। ਗੜ੍ਹ– ਹਰਿ ਹਰਿ ਵਸਤੁ. ਮਾਇਆ ਗੜਿ ਵੇੜੀ੪; ਗੁਰ ਕੈ ਸਬਦਿ, ਲੀਓ ਗੜੁ ਜੀਤਿ॥

੧੨੯੬. ਘੂਮਨ=ਘੇਰ– ਘੂਮਨਘੇਰ ਪਰੇ, ਬਿਖੁ ਬਿਖਿਆ; ਸਤਿਗੁਰ ਕਾਢਿ ਲੀਏ, ਦੇ ਹਾਥ॥ ਮਨ; ਜਾਪਹੁ ਰਾਮ ਗੁਪਾਲ॥ ਹਰਿ; ਰਤਨ ਜਵੇਹਰ ਲਾਲ॥ ਹਰਿ ਹੋ; ਹੋ ਕਿਰਪਾਲ॥ ਤੁਮਰੇ ਗੁਨ

ਅਗਮ ਅਗੋਚਰ; ਏਕ ਜੀਹ. ਕਿਆ ਕਥੈ ਬਿਚਾਰੀ; ਰਾਮ ਰਾਮ. ਰਾਮ ਰਾਮ ਲਾਲ॥) ਅ॒ਕਥ ਕਥਾ ਪੋਲੇ- ਤੁਮਰੀ ਜੀ ਅਕਥ ਕਥਾ. ਤੂ ਤੂ ਤੂਹੀ ਜਾਨਹਿ; ਹਉ ਹਰਿ ਜਪਿ. ਭਈ ਨਿਹਾਲ ਨਿਹਾਲ ਨਿਹਾਲ॥) ਜ਼ਬਾਨ[1]- ਹਮਰੇ ਹਰਿ ਪ੍ਰਾਨ ਸਖਾ, ਸੁਆਮੀ ਹਰਿ ਮੀਤਾ; ਮੇਰੇ ਮਨਿ ਤਨਿ ਜੀਹ[1], ਹਰਿ ਹਰੇ ਹਰੇ; ਰਾਮ ਨਾਮ, ਧਨੁ ਮਾਲ॥ ਜਾ ਕੋ ਭਾਗੁ, ਤਿਨਿ ਲੀਓ ਰੀ ਸੁਹਾਗੁ; ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰੇ ਹਰੇ, ਗੁਨ ਗਾਵੈ ਗੁਰਮਤਿ; ਹਉ ਬਲਿ ਬਲੇ, ਹਉ ਬਲਿ ਬਲੇ; ਜਨ ਨਾਨਕ. ਹਰਿ ਜਪਿ, ਭਈ ਨਿਹਾਲ ਨਿਹਾਲ ਨਿਹਾਲ॥) ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ[2] -ਹਰਿ ਹੋ; ਹੋ ਕਿਰਪੀਸ[2]॥) ਜੱਗਦੀਸ- ਹਰਿ ਕਿਰਪਾ ਕਰਿ ਸੁਆਮੀ, ਹਮ ਲਾਇ ਹਰਿ ਸੇਵਾ; ਹਰਿ ਜਪਿ ਜਪੇ, ਹਰਿ ਜਪਿ ਜਪੇ; ਜਪੁ ਜਾਪਉ ਜਗਦੀਸ॥ ਤੁਮਰੇ ਜਨ ਰਾਮੁ ਜਪਹਿ, ਤੇ ਊਤਮ; ਤਿਨ ਕਉ ਹਉ ਘੁਮਿ ਘੁਮੇ, ਘੁਮਿ ਘੁਮਿ ਜੀਸ॥

੧੨੯੭. ਜਿਸੁ. ਰੂਪ ਨ ਰੇਖ; ਵਡਾਮ॥) ਮੱਥੇ[1]- ਬਡ ਹੋ; ਹੋ ਭਾਗ ਮਥਾਮ[1]॥ ਜਿਤੁ ਗ੍ਰਿਹਿ ਮੰਦਰਿ, ਹਰਿ ਹੋਤੁ ਜਾਸੁ; ਤਿਤੁ ਘਰਿ ਆਨਦੋ ਆਨੰਦੁ; ਭਜੁ ਰਾਮ ਰਾਮ ਰਾਮ॥ ਰਾਮ ਨਾਮ ਗੁਨ ਗਾਵਹੁ, ਹਰਿ ਪ੍ਰੀਤਮ; ਉਪਦੇਸਿ ਗੁਰੂ ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰਾ; ਸੁਖੁ ਹੋਤੁ, ਹਰਿ ਹਰੇ ਹਰਿ ਹਰੇ; ਹਰੇ ਭਜੁ, ਰਾਮ ਰਾਮ ਰਾਮ॥) ਸਭ ਸਿਸਟਿ ਧਾਰ, ਹਰਿ ਤੁਮ ਕਿਰਪਾਲ; ਕਰਤਾ. ਸਭੁ ਤੂ ਤੂ ਤੂ, ਰਾਮ ਰਾਮ ਰਾਮ॥) ਸਰਣਾ॒ਗਤੀ- ਜਨ ਨਾਨਕੋ ਸਰਣਾਗਤੀ, ਦੇਹੁ ਗੁਰਮਤੀ; ਭਜੁ ਰਾਮ ਰਾਮ ਰਾਮ॥) ਚੱਟਣ[2] ਦੀ ਇੱਛਾ। ਪਗ ਪੋਲਾ-ਸਤਿਗੁਰ; ਚਾਟਉ ਪਗ, ਚਾਟ[2]॥) ਹਰੀ ਜੀ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਦਾ ਪੱਧਰ ਸਾਫ਼[3]। ਰਸਤਾ[4] ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ -ਜਿਤੁ ਮਿਲਿ; ਹਰਿ ਪਾਧਰ[3] ਬਾਟ[4]॥ ਭਜੁ ਹਰਿ ਰਸੁ; ਰਸ ਹਰਿ ਗਾਟ॥ ਹਰਿ ਹੋ; ਹੋ ਲਿਖੇ ਲਿਲਾਟ॥) ਖਟ ਜਟ ਜਟਾ ਪੋਲੇ- ਖਟ ਕਰਮ ਕਿਰਿਆ ਕਰਿ, ਬਹੁ ਬਹੁ ਬਿਸਥਾਰ; ਸਿਧ ਸਾਧਿਕ ਜੋਗੀਆ, ਕਰਿ ਜਟ ਜਟਾ ਜਟ ਜਾਟ॥ ਕਰਿ ਭੇਖ. ਨ ਪਾਈਐ, ਹਰਿ ਬ੍ਰਹਮ ਜੋਗੁ, ਹਰਿ ਪਾਈਐ, ਸਤਸੰਗਤੀ; ਉਪਦੇਸਿ ਗੁਰੂ ਗੁਰ, ਸੰਤ ਜਨਾ, ਖੋਲਿ ਖੋਲਿ ਕਪਾਟ॥ ਤੂ ਅਪਰੰਪਰੁ ਸੁਆਮੀ, ਅਤਿ ਅਗਾਹੁ; ਤੂ ਭਰਪੁਰਿ ਰਹਿਆ ਜਲ ਥਲੇ; ਹਰਿ ਇਕੁ ਇਕੋ, ਇਕ ਏਕੈ ਹਰਿ ਥਾਟ॥ ਤੂ ਜਾਣਹਿ ਸਭ ਬਿਧਿ, ਬੂਝਹਿ ਆਪੇ; ਜਨ ਨਾਨਕ ਕੇ ਪ੍ਰਭ, ਘਟਿ ਘਟੇ ਘਟਿ ਘਟੇ; ਘਟਿ ਹਰਿ ਘਾਟ॥ ਬਿਖੁ ਮਾਇਆ ਸੰਚਿ, ਬਹੁ ਚਿਤੈ ਬਿਕਾਰ; ਸੁਖੁ ਪਾਈਐ ਹਰਿ ਭਜੁ, ਸੰਤ ਸੰਤ ਸੰਗਤੀ; ਮਿਲਿ ਸਤਿਗੁਰੂ, ਗੁਰੁ ਸਾਧੋ॥) ਹੁੰਦਾ[5] ਹੈ- ਜਿਉ ਛੁਹਿ ਪਾਰਸ, ਮਨੂਰ, ਭਏ ਕੰਚਨ; ਤਿਉ ਪਤਿਤ ਜਨ, ਮਿਲਿ ਸੰਗਤੀ ਸੁਧ ਹੋਵਤ; ਗੁਰਮਤੀ, ਸੁਧ ਹਾਧੋ[5]॥) ਸਾਧੋ ਪੋਲਾ-ਜਿਉ ਕਾਸਟ ਸੰਗਿ. ਲੋਹਾ ਬਹੁ ਤਰਤਾ; ਤਿਉ ਪਾਪੀ. ਸੰਗਿ ਤਰੇ ਸਾਧ ਸਾਧ ਸੰਗਤੀ; ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰੂ, ਗੁਰ ਸਾਧੋ॥) ਆਸ॒ ਮ-ਚਾਰਿ ਬਰਨ. ਚਾਰਿ ਆਸ੍ਰਮ ਹੈ; ਕੋਈ ਮਿਲੈ, ਗੁਰੂ ਗੁਰ ਨਾਨਕ; ਸੋ ਆਪਿ ਤਰੈ, ਕੁਲ ਸਗਲ ਤਰਾਧੋ॥ ਹਰਿ ਜਸੁ ਗਾਵਹੁ; ਭਗਵਾਨ॥ ਮਤਿ ਗੁਰਮਤਿ; ਸੁਨਿ ਜਸੁ ਕਾਨ॥) ਕ੍ਰਿਪਾ[6] ਕਰੋ- ਹਰਿ ਹੋ; ਹੋ ਕਿਰਪਾਨ[6]॥

੧੨੯੮. ਤੇਰੇ ਜਨ ਧਿਆਵਹਿ, ਇਕ ਮਨਿ ਇਕ ਚਿਤਿ; ਤੇ ਸਾਧੂ ਸੁਖ ਪਾਵਹਿ, ਜਪਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਨਿਧਾਨ॥ ਉਸਤਤਿ ਕਰਹਿ ਪ੍ਰਭ ਤੇਰੀਆ, ਮਿਲਿ ਸਾਧੂ ਸਾਧ ਜਨਾ; ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਭਗਵਾਨ॥ ਜਿਨ ਕੈ ਹਿਰਦੈ ਤੂ ਸੁਆਮੀ, ਤੇ ਸੁਖ ਫਲ ਪਾਵਹਿ; ਤੇ ਤਰੇ ਭਵ ਸਿੰਧੁ, ਤੇ ਭਗਤ ਹਰਿ ਜਾਨ॥ ਤਿਨ ਸੇਵਾ ਹਮ ਲਾਇ ਹਰੇ. ਹਮ ਲਾਇ ਹਰੇ; ਜਨ ਨਾਨਕ ਕੇ ਹਰਿ; ਤੂ ਤੂ ਤੂ ਤੂ ਤੂ

ਭਗਵਾਨ॥ ਗਾਈਐ ਗੁਣ; ਗੋਪਾਲ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਿ॥ ਜਾ ਕਉ; ਸਤਿਗੁਰੁ ਅਪਨਾ ਰਾਖੈ॥) ਆਰਾਧਉ ਤੁਝਹਿ; ਸੁਆਮੀ ਅਪਨੇ॥) ਜਾ ਕਉ ਸੁਆਮੀ; ਕੀਨੋ ਦਾਨੁ॥) ਸੋਧਾ–ਕੋਟਿ ਕਰਮ ਕਰਿ; ਦੇਹ ਨ ਸੋਧਾ॥) ਪੂਜਾ ਪੋਲਾ– ਪੂਜਾ ਚਰਨਾ; ਠਾਕੁਰ ਸਰਨਾ॥

੧੨੯੯. ਪ੍ਰੇਮਾ–ਭਗਤੀ[੧] ਕਰਨੀ ਸੋਭਦੀ[੨] ਹੈ– ਭਗਤਿ[੧]; ਭਗਤਨ ਹੂੰ, ਬਨਿ ਆਈ[੨]॥) ਲਿਬਾਸ ਪਹਿਨਣਾ[੧] ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੁਆਂਗ– ਅਨਿਕ ਸ੍ਵਾਂਗ ਕਾਛੇ[੧]; ਭੇਖਧਾਰੀ॥) ਜਿੱਥੇ[੨] ਕਿੱਥੇ[੩] ਪਰਗਟ ਹਨ[੪]– ਮਨਹਿ ਪ੍ਰਗਾਸੁ. ਪੇਖਿ ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਸੋਭਾ; ਜਤ[੨] ਕਤ[੩] ਪੇਖਉ. ਆਹਿਓ[੪]॥) ਅਸਥਿੱਤ ਥੱਾਨਾ – ਅਸਥਿਤ ਭਏ. ਬਸੇ ਸੁਖ ਥਾਨਾ; ਬਹੁਰਿ. ਨ ਕਤਹੂ ਧਾਇਓ॥) ਈਰਖਾ[੫]– ਬਿਸਰਿ ਗਈ ਸਭ; ਤਾਤਿ[੫] ਪਰਾਈ॥ ਜਬ ਤੇ ਸਾਧਸੰਗਤਿ; ਮੋਹਿ ਪਾਈ॥) ਸੁ-ਮੱਤਿ ਸਾਧੂ ਤੇ) ਠਾਕੁਰ ਜੀਉ; ਤੁਹਾਰੋ ਪਰਨਾ॥) ਮਹੱਤੁ– ਮਾਨੁ ਮਹਤੁ. ਤੁਮ੍ਰੈ ਊਪਰਿ; ਤੁਮ੍ਰੀ ਓਟ. ਤੁਮ੍ਹਾਰੀ ਸਰਨਾ॥ ੧॥) ਅ-ਭੈ ਦਾਨੁ)

੧੩੦੦. ਸੁਪਨ ਕੀ ਬਾਤ ਸੁਨੀ, ਪੇਖੀ ਸੁਪਨਾ; ਨਾਮ ਮੰਤ੍ਰੁ. ਸਤਿਗੁਰੂ ਦ੍ਰਿੜਾਇਆ॥ ਤਾਪ ਸੰਤਾਪ ਮਿਟੇ. ਨਾਨਕ; ਬਾਹੁੜਿ. ਕਾਲੁ ਨ ਖਾਇ॥ ਸਾਧਸੰਗਤਿ; ਨਿਧਿ ਹਰਿ ਕੋ ਨਾਮ॥) ਬਾਨੀ ਪੋਲਾ– ਸੰਤ ਜਨਾ ਕੀ; ਊਚੀ ਬਾਨੀ॥) ਸਾਧੂ; ਹਰਿ ਹਰੇ ਗੁਨ ਗਾਇ॥) ਪੇਖਿ ਪੇਖਿ ਬਿਗਸਾਉ ਸਾਜਨ; ਪ੍ਰਭੁ ਆਪਨਾ ਇਕਾਂਤ॥

੧੩੦੧. ਕਸ-ਮਲਾ ਮਿਟਿ ਪੋਲੇ) ਉਚਾਰਨੇ[੧] ਕਰਕੇ। ਹੋ ਜਾਂਦੀ[੨] ਹੈ। ਨੱਾਸਹਿ– ਗੁਣ ਰਮੰਤ[੧], ਦੂਖ ਨਾਸਹਿ; ਰਿਦ. ਭਇਅੰਤ[੨] ਸਾਂਤਿ॥) ਬੂਡਤ; ਸੰਸਾਰ ਸਾਗਰ॥) ਉਧ-ਰੇ ਰਤਨੱਾਗਰ– ਉਧਰੇ; ਹਰਿ ਸਿਮਰਿ ਰਤਨਾਗਰ॥) ਦੀਨ ਦਰਦ ਨਿਵਾਰਿ; ਤਾਰਨ॥ ਭੋਰ. ਭਰਮ ਕਾਟੇ, ਪ੍ਰਭ ਸਿਮਰਤ; ਗਿਆਨ ਅੰਜਨ ਮਿਲਿ, ਸੋਵਤ ਜਾਗੀ॥) ਪਾਗੀਂ ਪੋਲਾ– ਨਾਨਕੁ ਜਾਚਕੁ. ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਮਾਂਗੈ; ਮਸਤਕੁ ਆਨਿ ਧਰਿਓ. ਪ੍ਰਭ ਪਾਗੀ॥) ਕੁ-ਚਿਲ ਪੋਲਾ) ਤੂ ਸਮਰਥੁ. ਸਰਨਿ ਜੋਗੁ ਤੂ; ਰਾਖਹਿ ਅਪਨੀ ਕਲ ਧਾਰਿ॥ ਨਾਰਾਇਨ ਨਰਪਤਿ; ਨਮਸਕਾਰੈ॥

੧੩੦੨. ਨ ਜਾਨੀ ਸੰਤਨ; ਪ੍ਰਭ ਬਿਨੁ ਆਨ॥) ਕੀਤੇ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਜਾਨਣ[੧] ਵਾਲੇ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਜੀ ਦੇ ਗਿਆਨ ਕਰਕੇ। ਕ੍ਰਤੱਗਿਅ ਕਰੁਣਾ-ਮੈ, ਗਿਆਨ– ਕਰਤ ਰਹੇ ਕ੍ਰਤਗ੍[੧] ਕਰੁਣਾਮੈ; ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਗ੍ਯਾਨ॥ ਹੀਏ ਕੋ ਪ੍ਰੀਤਮੁ; ਬਿਸਰਿ ਨ ਜਾਇ॥) ਜਾਲੀ ਪੋਲਾ– ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਕੀ ਏਕੈ ਜਾਲੀ; ਤਾ ਕੀ ਗੰਠਿ, ਨਹੀ ਛੋਰਾਇ॥ ਫਿਰਤ ਫਿਰਤ, ਨਾਨਕ ਦਾਸੁ. ਆਇਓ; ਸੰਤਨ ਹੀ ਸਰਨਾਇ॥

੧੩੦੩. ਬਿਖੈ ਦਲੁ; ਸੰਤਨਿ ਤੁਮ੍ਰੈ ਗਾਹਿਓ॥ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਨ ਰੰਗ ਰੂਪ ਰਸ; ਨਾਮੁ ਨਾਨਕ. ਲੈ ਲਾਹਿਓ॥ ਬਿਨਸੈ; ਮੋਹੁ ਭਰਮੁ ਦੁਖੁ ਪੀਰੈ॥ ਮੇਰੇ ਮਨ; ਪ੍ਰੀਤਿ ਚਰਨ ਪ੍ਰਭ ਪਰਸਨ॥) ਅੱਖੀਅਨ– ਰਸਨਾ. ਹਰਿ ਹਰਿ ਭੋਜਨਿ ਤ੍ਰਿਪਤਾਨੀ; ਅਖੀਅਨ ਕਉ ਸੰਤੋਖੁ. ਪ੍ਰਭ ਦਰਸਨ॥) ਨਾਸ[੧] ਹੋਣਗੇ। ਹਰਸਨ ਸਰਸਨ ਕਰਸਨ ਮਰਸਨ ਇਕੱਠੇ– ਕਰਨਨਿ ਪੂਰਿ ਰਹਿਓ, ਜਸੁ ਪ੍ਰੀਤਮ; ਕਲਮਲ ਦੋਖ, ਸਗਲ ਮਲ ਹਰਸਨ[੧]॥) ਕੂਕਦੇ[੨] ਹਨ। ਛਲ[੩]। ਖਪਦੇ[੪] ਮੂਰਖ[੫]। ਮਾਰਦੀ[੬] ਹੈ। ਮੌਤ[੭]– ਕੁਹਕਤ[੨] ਕਪਟ[੩] ਖਪਟ[੪], ਖਲ[੫] ਗਰਜਤ; ਮਰਜਤ[੬] ਮੀਚੁ[੭], ਅਨਿਕ ਬਰੀਆ॥) ਮਸਤ[੮] ਦ੍ਵੈਤ[੧] 'ਚ ਪ੍ਰੀਤੀ[੯] ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮੱਤ, ਰੱਤ, ਕੁਮਿੱਤ, ਹਿਤ ਪੋਲਾ– ਅਹੰ ਮਤ[੮] ਅਨ[੧] ਰਤ[੯], ਕੁਮਿਤ ਹਿਤ; ਪ੍ਰੀਤਮ ਪੇਖਤ, ਕ੍ਰਮਤ ਲਾਖ ਗਰੀਆ॥) ਮਮਤਾ[੧੦] ਹੰਕਾਰ[੧੧] ਮਸਤ[੧੨], ਕਮਲਾ। ਅਨਿੱਤ– ਅਨਿਤ

ਬਿਉਹਾਰ; ਅਚਾਰ, ਬਿਧਿ ਹੀਨਤ, ਮਮ[੧੦] ਮਦ[੧੧] ਮਾਤ[੧੨], ਕੋਪ ਜਰੀਆ॥) ਗੋਪਾਲ ਹੋੜੇ ਔਂਕੜ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਅਵਾਜ਼ ਬੋਲੋ, ਉ=ਧਰੁ- ਕਰੁਣ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਗੋਪਾਲ, ਦੀਨ ਬੰਧੁ; ਨਾਨਕ. ਉਧਰੁ ਸਰਨਿ ਪਰੀਆ॥) ਮੋਹਤ[੧੩] ਖੱਚਤ[੧੩], ਸ਼ਕਤੀ[੧੩] (ਆ) ਰਹਿਤ। ਆ=ਸਕਤ- ਬਿਖੈ ਰਸ ਸਿਉ, ਆਸਕਤ[੧੩] ਮੂੜੇ; ਕਾਹੇ ਸੁਖ ਮਾਨਿ॥

੧੩੦੪. ਉ=ਧਰੁ- ਪਤਿਤ. ਪਾਵਨ ਸਰਨਿ ਆਇਓ; ਉਧਰੁ ਨਾਨਕ. ਜਾਨਿ॥) ਮੁਖ ਕਮਲ[੧]- ਅਵਿਲੋਕਉ; ਰਾਮ ਕੋ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ[੧]॥) ਸਰਬਸੋ ਪੋਲਾ ਮਿਲਵਾਂ- ਰਾਜ ਧਨੁ. ਪਰਵਾਰੁ ਮੇਰੈ; ਸਰਬਸੋ ਗੋਬਿੰਦ॥) ਇਕੱਤ੍ਰਤਾ[੨] 'ਚ- ਸਾਧ ਸੰਗਮਿ[੨] ਲਾਭੁ ਪਾਇਓ; ਨਾਨਕ. ਫਿਰਿ ਨ ਮਰੰਦ॥) ਪੂਜ=ਹੋ- ਪ੍ਰਭ ਪੂਜਹੋ; ਨਾਮੁ ਅਰਾਧਿ॥) ਜਗੁ ਜੀਤੋ ਹੋ; ਹੋ ਗੁਰ ਕਿਰਪਾਧਿ॥ ਕਿਆ ਦੀਨੁ; ਕਰੇ ਅਰਦਾਸਿ॥ ਨਵ ਨਿਧਿ ਨਾਮੁ; ਨਿਧਾਨੁ ਹਰਿ ਕੇਰੈ॥) ਉਪਮਾ[੩] ਰਹਿਤ, ਸੁੰਦਰਤਾ ਗੁਣਾਂ ਪਰਉਪਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਪਮਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਭਾਵੇਂ ਸਾਰੇ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਜੀਅ ਜੰਤ ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ ਸੰਤ, ਹਰ ਸਮੇਂ ਉਪਮਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਸਗੋਂ ਹੋਰ ਵਧਦੀ ੨ ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ- ਹਰਿ ਰੰਗ ਰੰਗ; ਰੰਗ ਅਨੂਪੇਰੈ[੩]॥) ਅੰਤ ਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ[੪] ਪਰਉਪਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪੁਕਰੋਰੈ ਪੋਲਾ- ਪ੍ਰਭ ਜੀ ਕੋ ਨਾਮੁ; ਅੰਤਿ ਪੁਕਰੋਰੈ[੪]॥ ਕਵਨ ਕਹਾਂ ਹਉ; ਗੁਨ ਪ੍ਰਿਅ ਤੇਰੈ॥

੧੩੦੫. ਦਰਸਨੁ ਭੇਟੇ; ਬਿਨੁ ਸਤਸੰਗਾ॥) ਕਪਾਲੀ[੧] ਅਸਣ ਭਾਵ ਪੁੱਠੇ[੧] ਲਮਕਦੇ। ਹਠਿ ਪੋਲਾ। ਨਿ=ਗ੍ਰਹਿ- ਹਠਿ ਨਿਗ੍ਰਹਿ; ਅਤਿ ਰਹਤ ਬਿਟੰਗਾ[੧]॥) ਸੋ ਮੁਕਤੁ ਨਾਨਕ; ਜਿਸੁ ਸਤਿਗੁਰੁ ਚੰਗਾ॥) ਤਿਖ ਬੂਝਿ ਪੋਲੇ- ਤਿਖ ਬੂਝਿ ਗਈ; ਗਈ ਮਿਲਿ ਸਾਧ ਜਨਾ॥) ਭੱਾਗੇ- ਪੰਚ ਭਾਗੇ ਚੋਰ, ਸਹਜੇ ਸੁਖੈਨੋ; ਹਰੇ ਗੁਨ ਗਾਵਤੀ ਗਾਵਤੀ ਗਾਵਤੀ; ਦਰਸ ਪਿਆਰਿ॥) ਕੈਸਾ ਅਸਚਰਜ[੧] ਹੈ। ਸਮੂਹ ਜੀਵ[੨] ਮਿਲ ਕੇ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਵੀਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ- ਪ੍ਰਭ ਥਾਨੁ ਤੇਰੋ ਕੇਹਰੋ[੧]; ਜਿਤੁ. ਜੰਤਨ[੨] ਕਰਿ ਬੀਚਾਰੁ॥ ਹਰਿ ਸੰਤ ਮੰਤ; ਗੁਪਾਲ ਗਿਆਨ ਧਿਆਨ॥ ਕ੍ਰਿਪਾਲ; ਦਇਆ ਮਇਆ ਧਾਰਿ॥) ਪਾਪ[੨] ਸੜ[੩] ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਭੱਾਗਾਂ[੪] ਕਰਕੇ- ਪ੍ਰਭ ਕਹਨ. ਮਲਨ[੨] ਦਹਨ[੩], ਲਹਨ[੪] ਗੁਰ ਮਿਲੇ; ਆਨ ਨਹੀ ਉਪਾਉ॥

੧੩੦੬. ਤੀਰਥਾਂ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ[੧]। ਛੇ[੨] ਕਰਮ ਸੰਧਿਆ ਆਦਿ। ਡੰਡਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ[੩]- ਤਟਨ[੧] ਖਟਨ[੨], ਜਟਨ ਹੋਮਨ; ਨਾਹੀ ਡੰਡਧਾਰ[੩] ਸੁਆਉ॥ ਜਤਨ ਭਾਂਤਨ ਤਪਨ ਭ੍ਰਮਨ, ਅਨਿਕ ਕਥਨ ਕਥਤੇ; ਨਹੀ ਥਾਹ ਪਾਈ ਠਾਉ॥) ਭਜੁ ਪੋਲਾ- ਸੋਧਿ ਸਗਰ ਸੋਧਨਾ; ਸੁਖੁ ਨਾਨਕਾ. ਭਜੁ ਨਾਉ॥) ਛਿਨ[੪] ਮਾਤ੍ਰ। ਅਵਸਥਾ ਰੂਪੀ ਰਾਤ[੫]- ਸੁਖੁ ਪ੍ਰਿਅ ਸੁਹਾਗ; ਪਲਕ[੪] ਰਾਤ[੫]॥) ਰਾਜ[੬] ਸਿੰਘਾਸਨ, ਇੱਛਾ[੭]- ਕਨਿਕ ਮੰਦਰ, ਪਾਟ[੬] ਸੇਜ ਸਖੀ; ਮੋਹਿ. ਨਾਹਿ ਇਨ ਸਿਉ ਤਾਤ[੭]॥ ਰੂਖੋ ਭੋਜਨੁ. ਭੂਮਿ ਸੈਨ ਸਖੀ; ਪ੍ਰਿਅ ਸੰਗਿ. ਸੂਖਿ ਬਿਹਾਤ॥ ਪ੍ਰਿਅ ਪ੍ਰੀਤਿ; ਪਿਆਰੋ ਮੋਰੋ॥) ਰਿਦੇ ਰੂਪੀ ਵਿਹੜੇ[੮] 'ਚ। ਆਂਗਨਿ- ਗ੍ਰਿਹਿ ਸੇਜ ਸੁਹਾਵੀ, ਆਗਨਿ[੮] ਚੈਨਾ; ਤੋਰੋ ਰੀ ਤੋਰੋ, ਪੰਚ ਦੂਤਨ ਸਿਉ. ਸੰਗੁ ਤੋਰੋ॥ ਗਾਇਓ ਰੀ ਗਾਇਓ; ਪ੍ਰਭ ਨਾਨਕ. ਗੁਨੀ ਗਹੇਰੋ॥ ਜੋ. ਸੰਤ ਬੇਦ ਕਹਤ, ਪੰਥੁ ਗਾਖਰੋ; ਮੋਹ ਮਗਨ, ਅਹੰ ਤਾਪ॥) ਰੱਾਤੇ ਮੱਾਤੇ- ਜੋ ਰਾਤੇ ਮਾਤੇ, ਸੰਗਿ ਬਪੁਰੀ; ਮਾਇਆ ਮੋਹ ਸੰਤਾਪ॥

੧੩੦੭. ਤੱਕੀ[੧] ਹੈ। ਤੱਾਕੀ- ਮਾਨ ਮੋਹੀ. ਪੰਚ ਦੋਹੀ, ਉਰਝਿ ਨਿਕਟਿ ਬਸਿਓ; ਤਾਕੀ[੧] ਸਰਨਿ ਸਾਧੂਆ, ਦੂਤ ਸੰਗੁ ਨਿਵਾਰਿ॥) ਨਿਸਕਪਟ ਭੋਲੇ ਬਾਲਕ[੨] ਨੂੰ, ਸੁਖ ਸਰੂਪ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਮਿਲੇ। ਬਾਲੇ ਭੋਲੇ ਪੋਲੇ- ਪ੍ਰਭੂ ਮਿਲਿਓ ਸੁਖ; ਬਾਲੇ[੨] ਭੋਲੇ॥) ਚੋਲੈ ਪੋਲਾ- ਗੁਨ ਨਿਧਾਨੁ ਪ੍ਰਗਟਿਓ; ਇਹ

ਚੋਲੈ॥) ਕਹਨਿ ਭਵਨਿ, ਨਾਹੀ ਪਾਇਓ ਪਾਇਓ; ਅਨਿਕ ਉਕਤਿ ਚਤੁਰਾਈ॥ ਜਤਨ ਜਤਨ, ਅਨਿਕ ਉਪਾਵ ਰੇ; ਤਉ ਮਿਲਿਓ. ਜਉ ਕਿਰਪਾਈ॥) ਸਰਬਸੋ ਪੋਲਾ ਮਿਲਵਾਂ ਹੋੜੇ ਔਂਕੜ ਵਿਚਕਾਰ ਬੋਲੋ– ਪ੍ਰਾਨ ਮਨੁ ਧਨੁ ਸਰਬਸੋ; ਹਰਿ ਗੁਨ ਨਿਧੇ, ਸੁਖ ਮੋਰ॥

੧੩੦੮. ਚਰਚਾ[੨] ਕਰਦੇ ਹਨ, ਚਰਚਾ[੨] ਕਰਦੇ ਹਨ। ਨੱਚਣ[੩] ਗਾਇਣ ਗਿੱਧੇ[੩] ਦੀ ਧੁੰਮ ਉਠਾਉਂਦੇ ਹਨ– ਕਰਤ[੧] ਕਰਤ[੧]; ਚਰਚ[੨] ਚਰਚ[੨] ਚਰਚਰੀ[੩]॥) ਧਰਤੀ ਤੇ ਵਿਚਰਨ[੨] ਵਾਲੇ ਜੰਗਮ[੨] ਹੋ ਕੇ ਧਰਤੀ ਹੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਫਿਰਦੇ[੧] ਹੀ ਫਿਰਦੇ ਹਨ– ਜੋਗ ਧਿਆਨ. ਭੇਖ ਗਿਆਨ; ਫਿਰਤ[੧] ਫਿਰਤ, ਧਰਤ ਧਰਤ ਧਰਚਰੀ[੨]॥ ਅਹੰ ਅਹੰ, ਅਹੈ ਅਵਰ; ਮੂੜ ਮੂੜ. ਮੂੜ ਬਵਰਈ॥) ਨਾਸ਼[੩] ਕਰਦਾ ਹੈ– ਜਤਿ ਜਾਤ, ਜਾਤ ਜਾਤ, ਸਦਾ ਸਦਾ; ਸਦਾ ਸਦਾ, ਕਾਲ ਹਈ[੩]॥) ਹੈ[੪]– ਮਾਨੁ ਮਾਨੁ, ਮਾਨੁ ਤਿਆਗਿ; ਮਿਰਤੁ ਮਿਰਤੁ, ਨਿਕਟਿ ਨਿਕਟਿ, ਸਦਾ ਹਈ[੪]॥) ਬਿਅਰਥ[੫]– ਹਰਿ ਹਰੇ ਹਰੇ ਭਾਜੁ, ਕਹਤੁ ਨਾਨਕੁ, ਸੁਨਹੁ ਰੇ ਮੂੜ; ਬਿਨੁ ਭਜਨ ਭਜਨ ਭਜਨ, ਅਹਿਲਾ[੫] ਜਨਮੁ ਗਈ॥) ਤਰਾਵੈ– ਗੋ–ਜਪਿ ਮਨ. ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ; ਤਰਾਵੈਗੋ॥) ਬੱਾਜਹਿ ਬੱਾਜੇ ਨੀੱਝਰ– ਤਹ ਅਨਹਤ ਧੁਨੀ. ਬਾਜਹਿ ਨਿਤ ਬਾਜੇ; ਨੀਝਰ ਧਾਰ ਚੁਆਵੈਗੋ॥

੧੩੦੯. ਮਛੋਦ੍ਰੀ ਦਾ ਸਪੂਤ ਬਿਆਸ[੧]। ਪੁੱਤੁ ਦੇਲ੍ਹੀ ਦੀਪਕ– ਬ੍ਰਹਮ ਕਮਲ ਪੁਤੁ ਮੀਨ ਬਿਆਸਾ[੧]; ਤਪੁ ਤਾਪਨ, ਪੂਜ ਕਰਾਵੈਗੋ॥) ਜੋ ਜੋ ਭਗਤੁ ਹੋਇ ਸੋ ਪੂਜਹੁ; ਭਰਮਨ ਭਰਮੁ ਚੁਕਾਵੈਗੋ॥) ਨੀਵੀਂ[੨] ਜ਼ਾਤ। ਪਗੀਂ ਪੋਲਾ– ਜਾਤ ਨਜਾਤਿ[੨] ਦੇਖਿ, ਮਤ ਭਰਮਹੁ; ਸੁਕ. ਜਨਕ ਪਗੀਂ ਲਗਿ, ਧਿਆਵੈਗੋ॥) ਰਸੋਈ[੩] ਦੀ ਜੂਠ[੪] ਪੱਤਲਾਂ– ਜੂਠਨ[੩]. ਜੂਠਿ[੪] ਪਈ ਸਿਰ ਊਪਰਿ; ਖਿਨੁ ਮਨੂਆ, ਤਿਲੁ ਨ ਡੁਲਾਵੈਗੋ॥) ਸੂਦਰ[੫] ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟਾ[੬] ਦਾਸਨ[੬] ਦਾਸ– ਬਿਦਰ. ਦਾਸੀ ਸੁਤੁ, ਛੋਕ[੫] ਛੋਹਰਾ[੬]; ਕ੍ਰਿਸਨੁ ਅੰਕਿ ਗਲਿ ਲਾਵੈਗੋ॥) ਨਿਹ–ਸਾਸਨਿ– ਸਾਸਨਿ ਸਾਸਿ, ਸਾਸਿ ਬਲੁ ਪਾਈ ਹੈ; ਨਿਹਸਾਸਨਿ, ਨਾਮੁ ਧਿਆਵੈਗੋ॥

੧੩੧੦. ਚੱਲੈ– ਚਲਤੌ ਚਲੈ ਚਲੈ, ਦਹ ਦਹ ਦਿਸਿ; ਗੁਰੁ ਰਾਖੈ. ਹਰਿ ਲਿਵ ਲਾਵੈਗੋ॥

੧੩੧੧. ਨਿਘ–ਰਤੁ ਪੋਲਾ– ਪੰਕਜ ਮੋਹ. ਨਿਘਰਤੁ ਹੈ ਪ੍ਰਾਨੀ; ਗੁਰੁ. ਨਿਘਰਤ ਕਾਢਿ ਕਢਾਵੈਗੋ॥) ਕ੍ਰਿਪਾ ਰੂਪ ਹੱਥ[੧], ਦਸਤ ਪੰਜੀ– ਤ੍ਰਾਹਿ ਤ੍ਰਾਹਿ, ਸਰਨਿ ਜਨ ਆਏ; ਗੁਰੁ ਹਾਥੀ[੧] ਦੇ, ਨਿਕਲਾਵੈਗੋ॥) ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰੇਗਾ[੨]– ਹਉਮੈ ਕਰੈ, ਕਰਾਵੈ ਹਉਮੈ; ਪਾਪ ਕੋਇਲੇ, ਆਨਿ ਜਮਾਵੈਗੋ[੨]॥) ਦੇਂਦੇ– ਖਾਇ ਖਰਚਿ, ਦੇਵਹਿ ਬਹੁਤੇਰਾ; ਹਰਿ ਦੇਦੇ, ਤੋਟਿ ਨ ਆਵੈਗੋ॥

੧੩੧੨. ਰਸਕਿ ਰਸਕਿ; ਸੁਆਮੀ ਗੁਣ ਗਾਇਣ॥ ਜਪ ਤਾਪ ਸੰਜਮ, ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਿਰੰਜਨ; ਗੋਬਿੰਦ ਧਨੁ, ਸੰਗਿ ਚਾਲੈ॥ ਮੰਗਲਚਾਰ; ਚੋਜ ਆਨੰਦਾ॥ ਕਾਨੜੇ ਕੀ ਵਾਰ ਮਹਲਾ ੪, ਮੂਸੇ ਕੀ ਵਾਰ ਕੀ, ਧੁਨੀ) ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਨਿਧਾਨੁ ਹਰਿ; ਗੁਰਮਤਿ ਰਖੁ ਉਰ ਧਾਰਿ॥ ਗੋਵਿੰਦੁ ਗੋਵਿਦੁ ਗੋਵਿਦੁ ਹਰਿ; ਗੋਵਿਦੁ ਗੁਣੀ ਨਿਧਾਨੁ॥

੧੩੧੩. ਜੁੜੇ[੧]। ਜੁਗ ਪੋਲਾ– ਤੂੰ ਆਪੇ ਹੀ. ਸਿਧ ਸਾਧਿਕੋ; ਤੂ ਆਪੇ ਹੀ. ਜੁਗਾ[੧] ਜੋਗੀਆ॥ ਹਰਿ ਆਪੇ ਆਪਿ ਦਇਆਲੁ ਹਰਿ; ਆਪੇ ਕਰੇ ਸੁ ਹੋਇ॥ ਸਭਿ ਕਹਹੁ ਮੁਖਹੁ, ਰਿਖੀਕੇਸੁ ਹਰੇ; ਰਿਖੀਕੇਸੁ ਹਰੇ, ਜਿਤੁ ਪਾਵਹਿ ਸਭ ਫਲ ਫਲਨਾ॥) ਵਿਗਸਿਆ ਪੋਲਾ– ਗੁਰਮੁਖਿ ਕਮਲੁ ਵਿਗਸਿਆ; ਸਭੁ ਆਤਮ ਬ੍ਰਹਮੁ ਪਛਾਨੁ॥

੧੩੧੪. ਤੂੰ ਥਾਨ ਥਨੰਤਰਿ, ਭਰਪੂਰੁ ਹਹਿ ਕਰਤੇ; ਸਭ ਤੇਰੀ ਬਣਤ ਬਣਾਵਣੀ॥)

ਨ੍ਹਾਵਾਲੀਐ– ਜਲਿ ਹਸਤੀ. ਮਲਿ ਨਾਵਾਲੀਐ; ਸਿਰਿ ਭੀ ਫਿਰਿ ਪਾਵੈ ਛਾਰੁ॥ ਸਭ ਜੋਤਿ ਤੇਰੀ, ਜੋਤੀ ਵਿਚਿ ਕਰਤੇ; ਸਭੁ ਸਚੁ, ਤੇਰਾ ਪਾਸਾਰਾ॥ ਸਭਿ ਧਿਆਵਹਿ ਤੁਧੁ, ਸਫਲ ਸੇ ਗਾਵਹਿ; ਗੁਰਮਤੀ ਹਰਿ ਨਿਰੰਕਾਰਾ॥) ਉਚਾਰੋ[1]। ਜੱਗਜੀਵਨੋ– ਸਭਿ ਚਵਹੁ[1] ਮੁਖਹੁ, ਜਗੰਨਾਥੁ ਜਗੰਨਾਥੁ ਜਗਜੀਵਨੋ; ਜਿਤੁ ਭਵਜਲ ਪਾਰਿ ਉਤਾਰਾ॥

੧੩੧੫. ਜੋ ਧਿਆਵਹਿ ਹਰਿ, ਅਪਰੰਪਰੁ ਹਰਿ ਹਰਿ; ਹਰਿ ਧਿਆਇ, ਹਰੇ ਤੇ ਹੋਨਾ॥) ਵੱਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡੇ[1]– ਤੁਮ ਜੈਸੇ ਹਰਿ ਪੁਰਖ ਜਾਨੇ, ਮਤਿ ਗੁਰਮਤਿ; ਮੁਖਿ ਵਡ ਵਡ ਭਾਗ ਵਡੋਨਾ[1]॥) ਸੇਵਕਾਂ ਦਾ ਸੇਵਕ[2] ਹਾਂ। ਸੱਤੇ। ਜੁੱਗਾਦਿ– ਸਭਿ ਧਿਆਵਹੁ ਆਦਿ ਸਤੇ, ਜੁਗਾਦਿ ਸਤੇ; ਪਰਤਖਿ ਸਤੇ, ਸਦਾ ਸਦਾ ਸਤੇ; ਜਨੁ ਨਾਨਕੁ. ਦਾਸੁ ਦਸੋਨਾ[2]॥) ਮਉਲਾ ਪੋਲਾ– ਹਰਿ ਊਤਮੁ. ਹਰਿਆ ਨਾਮੁ ਹੈ; ਹਰਿ ਪੁਰਖੁ ਨਿਰੰਜਨੁ ਮਉਲਾ॥) ਕਉਲਾ ਪੋਲਾ) ਜਉਲਾ ਕਸਕੇ– ਨਿਤ ਸਾਰਿ ਸਮ੍ਹਾਲੇ. ਸਭ ਜੀਅ ਜੰਤ; ਹਰਿ ਵਸੈ ਨਿਕਟਿ ਸਭ ਜਉਲਾ॥) ਸਉਲਾ ਕਸਕੇ– ਸੋ ਬੂਝੈ ਜਿਸੁ ਆਪਿ ਬੁਝਾਇਸੀ; ਜਿਸੁ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੁਰਖੁ ਪ੍ਰਭੁ ਸਉਲਾ॥) ਸਮਾਉਣਾ[3]– ਸਭਿ ਗਾਵਹੁ, ਗੁਣ ਗੋਵਿੰਦ ਹਰੇ; ਗੋਵਿੰਦ ਹਰੇ, ਗੋਵਿੰਦ ਹਰੇ; ਗੁਣ ਗਾਵਤ ਗੁਣੀ ਸਮਉਲਾ[3]॥ ਜਨ ਨਾਨਕ, ਇਕੁ ਅਧਾਰੁ ਹਰਿ; ਪ੍ਰਭ ਇਕਸ ਤੇ, ਗਤਿ ਪਤਿ॥) ਵੱਜਿਆ ਗੱਜਿਆ) ਜੁੱਗਾਦਿ। ਭਜਿਆ ਪੋਲਾ– ਆਦਿ ਜੁਗਾਦਿ ਵੇਸੁ ਹਰਿ ਏਕੋ; ਮਤਿ ਗੁਰਮਤਿ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਭਜਿਆ॥) ਲੱਜਿਆ। ਕਜਿਆ ਪੋਲਾ)

੧੩੧੬. ਬਿਧਿ ਪੋਲਾ–ਹਰਿ ਹਰਿ ਅਗਮੁ ਅਗਾਧਿ ਹਰਿ; ਜਨ ਕਿਤੁ ਬਿਧਿ. ਮਿਲਹਿ ਮਿਲਾਹਿ॥) ਪਿਖਾਂ ਪੋਲਾ– ਹਰਿ ਅਗਮੁ ਅਗੋਚਰੁ ਅਗਮੁ ਹਰਿ; ਕਿਉ ਕਰਿ. ਹਰਿ ਦਰਸਨੁ ਪਿਖਾ॥) ਰਿਖਾ ਪੋਲਾ– ਕਿਛੁ ਵਖਰੁ ਹੋਇ ਸੁ ਵਰਨੀਐ; ਤਿਸੁ ਰੂਪੁ ਨ ਰਿਖਾ॥) ਦਿਖਾ ਪੋਲਾ– ਜਿਸੁ ਬੁਝਾਏ, ਆਪਿ ਬੁਝਾਇ ਦੇਇ; ਸੋਈ ਜਨੁ ਦਿਖਾ॥) ਸਿੱਖਾਂ– ਸਤਸੰਗਤਿ ਸਤਿਗੁਰ ਚਟਸਾਲ; ਹੈ ਜਿਤੁ ਹਰਿ ਗੁਣ ਸਿਖਾ॥) ਚਉਂਦਿਆਂ– ਨਾਨਕ. ਹਰਿ ਹਰਿ ਚਉਦਿਆ; ਸਭੁ ਦਾਲਦੁ ਦੁਖੁ ਲਹਿ ਜਾਇ॥) ਅਧਿਕ ਅਸਲੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼[1] ਪ੍ਰੇਮਾ–ਭਗਤੀ– ਸਭਿ ਕਹਹੁ ਮੁਖਹੁ, ਨਰ ਨਰਹਰੇ; ਨਰ ਨਰਹਰੇ, ਨਰ ਨਰਹਰੇ; ਹਰਿ ਲਾਹਾ, ਹਰਿ ਭਗਤਿ ਵਿਸੇਖਿਆ[1]॥

੧੩੧੭.ਕਿਉ ਪਾਈਐ. ਕਿਉ ਦੇਖੀਐ; ਮੇਰਾ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ. ਸੁਘੜੁ ਸੁਜਾਣੀ॥) ਸੱਜਨਾ– ਨਾਨਕ. ਰੋਗੁ ਵਞਾਇ; ਮਿਲਿ ਸਤਿਗੁਰ, ਸਾਧੂ ਸਜਨਾ॥) ਅਨੇਕ ਸ਼ੁਭ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਸ਼ੁਭ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਸਹਿਤ ਭਾਰਾ[1] ਸਫਲਾ[1]। ਦੇਖਾਂ– ਮਨੁ ਤਨੁ, ਤਾਮਿ ਸਗਾਰਵਾ[1]; ਜਾਂ ਦੇਖਾ ਹਰਿ ਨੈਣੇ॥) ਗੁਰਸਬਦ[2]। ਸੱਦੁ– ਨਾਨਕ, ਸੋ ਪ੍ਰਭੁ, ਮੈ ਮਿਲੈ; ਹਉ ਜੀਵਾ ਸਦੁ[2] ਸੁਣੇ॥) ਚਉਂਦਿਆ– ਹਰਿ ਜਨ. ਹਰਿ ਹਰਿ ਚਉਦਿਆ; ਸਰੁ ਸੰਧਿਆ ਗਾਵਾਰ॥

੧੩੧੮. ਅੱਖਾਂ 'ਚ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਖਿੱਚ[1] ਆਈ ਹੈ। ਅੱਖੀਂ, ਕਸਾਈਆ ਬਿੰਦੀ ਨ ਲਾਉ– ਅਖੀ. ਪ੍ਰੇਮਿ ਕਸਾਈਆ[1]; ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਪਿਖੰਨ੍ਹਿ॥) ਅਨੰਦੋ[1] ਅਨੰਦ[2] 'ਚ ਝੂਟੇ ਲੈਂਦਿਆਂ। ਜਾਣਾ[3] ਕਰ। ਲੁੱਡਿ ਲੁੱਡਿ– ਜਨ ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਸਲਾਹਿ ਤੂ; ਲੁਡਿ[1] ਲੁਡਿ[2], ਦਰਗਹਿ ਵੰਞੁ[3]॥ ਹਰਿ ਦਾਤੈ ਦਾਤਾਰਿ ਹਥੁ ਕਢਿਆ; ਮੀਹੁ ਵੁਠਾ ਸੈਸਾਰੇ॥) ਸ਼ੀਸ਼ੇ[3] ਪ੍ਰਮਾਣਨੀਕ, ਪ੍ਰਤਿਬਿੰਬ[4] ਛੱਡ ਕੇ ਬਿੰਬੀ ਦੇਖਣਾ, ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਦੇਖ ਕੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਸ਼ੀਸ਼ੇ 'ਚ ਮੇਰਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਹੈ, "ਇਹ ਮੈਂ ਹਾਂ" ਨਿਸਚੇ ਕਰਕੇ ਖ਼ੁਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਸ਼ੀਸ਼ੇ[3] 'ਚ ਆਪਣਾ ਆਪ ਨਿਸਚੇ[4] ਕਰਦਾ ਹੈ ਇਉਂ ਸਭ 'ਚ ਬ੍ਰਹਮ ਜੀ ਹੀ ਨਿਸਚੇ ਕਰਨੇ ਹਨ– ਜੈਸੇ ਦਰਪਨ[3] ਮਾਹਿ; ਬਦਨ ਪਰਵਾਨੀ[4]॥) ਪਾਪ ਪੁੰਨ 'ਚ ਲਿਪਾਇਮਾਨ[4] ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ।

ਛਿਪਦੇਂ ਨਹੀਂ। ਨੰਨਾ ਦੇਲ੍ਹੀ ਦੀਪਕ- ਬਸੈ ਘਟਾ ਘਟ; ਲੀਪ੫ ਨ ਛੀਪੈਂ॥) ਪਾਨੀ ਪੋਲਾ- ਪਾਨੀ ਮਾਹਿ; ਦੇਖੁ ਮੁਖੁ ਜੈਸਾ॥) ੧੨੯੪ ਤੋਂ ੧੩੧੮, ਕਾਨੜਾ ਰਾਗੁ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸੰਪੂਰਨੰ।

੧੩੧੯. ਤੋਂ ੧੩੨੬. ਕਲਿਆਨ ਰਾਗੁ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਅਰੰਭ- ਰਾਮਾ. ਰਮ ਰਾਮੈ; ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਇਆ॥) ਅ=ਮਿਤਿ ਪੋਲਾ) ਹੱਸਿਆ- ਹਰਿ ਜਨੁ; ਗੁਨ ਗਾਵਤ ਹਸਿਆ॥) ਘਸਿਆ ਪੋਲਾ- ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਜਗਿ ਸਾਰੀ; ਘਸਿ ਚੰਦਨੁ. ਜਸੁ ਘਸਿਆ॥

੧੩੨੦. ਸ਼ਬਦ 'ਚ. ਥੱਥੇ ਨਾਲ ਉਚਾਰਨੇ- ਜਗੰ=ਨਾਥੇ- ਮੇਰੇ ਮਨ; ਜਪੁ ਜਪਿ, ਜਗੰਨਾਥੇ॥) ਰਸੁਨ=ਥੇ- ਰਸਨਾ ਏਕ, ਜਸੁ ਗਾਇ ਨ ਸਾਕੈ; ਬਹੁ ਕੀਜੈ, ਬਹੁ ਰਸੁਨਥੇ॥) ਕੋਈ ਮਾਰਗੁ ਪੰਥੁ ਬਤਾਵੈ ਪ੍ਰਭ ਕਾ; ਕਹੁ ਤਿਨ ਕਉ, ਕਿਆ ਦਿਨਥੇ॥) ਸੁਨਣਾ[੧] ਕਰ। ਅ=ਕਥ ਪੋਲਾ, ਸੁਨ=ਥਈ- ਮੇਰੇ ਮਨ, ਜਪਿ ਹਰਿ ਗੁਨ; ਅਕਥ ਸੁਨਥਈ[੧]॥) ਫਿਰ=ਥਈ, ਮ=ਥਈ, ਧਿਆਇ=ਥਈ- ਜਹ ਦਰਗਹਿ, ਪ੍ਰਭੁ ਲੇਖਾ ਮਾਗੈ; ਤਹ ਛੂਟੈ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇਥਈ॥) ਲੱਗੀ[੨] ਹੋਈ ਹੈ। ਲੱਗ=ਥਈ- ਹਮਰੇ ਦੋਖ ਬਹੁ ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੇ; ਦੁਖੁ ਹਉਮੈ ਮੈਲੁ, ਲਗਥਈ[੨]॥) ਨਾਸ ਹੋ ਗਏ[੩]। ਨ੍ਹਾਵਾਏ, ਗ=ਥਈ- ਗੁਰਿ ਧਾਰਿ ਕ੍ਰਿਪਾ, ਹਰਿ ਜਲਿ ਨਾਵਾਏ; ਸਭ ਕਿਲਬਿਖ ਪਾਪ, ਗਥਈ[੩]॥) ਭਜ=ਥਈ, ਸਾ=ਥਈ, ਜਗੰ=ਨਥਈ- ਜਨ. ਤੇਰਾ ਜਸੁ ਗਾਵਹਿ, ਹਰਿ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭ; ਹਰਿ ਜਪਿਓ ਜਗੰਨਥਈ॥) ਕੰਨਾਂ[੪] ਵਿੱਚ[੩]। ਬੁੱਡ=ਥਈ) ਸੁ=ਮੱਤਿ- ਜਾ ਕਉ ਰਾਖਿ ਲੇਇ, ਮੇਰਾ ਸੁਆਮੀ; ਤਾ ਕਉ ਸੁਮਤਿ ਦੇਇ, ਪੈ[੩] ਕਾਨੈ[੪]॥ ਅੱਪ=ਰਿ- ਤਾ ਕਉ. ਕੋਈ ਅਪਰਿ ਨ ਸਾਕੈ; ਜਾ ਕੀ ਭਗਤਿ. ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਭੁ ਮਾਨੈ॥

੧੩੨੧. ਲਾਵਹਿ=ਗੇ- ਹਉ ਤੁਮਰੀ ਕਰਉ, ਨਿਤ ਆਸ ਪ੍ਰਭ; ਮੋਹਿ. ਕਬ ਗਲਿ ਲਾਵਹਿਗੇ॥ ਜਨੁ ਨਾਨਕੁ. ਸਰਨਿ ਦੁਆਰਿ; ਹਰਿ. ਲਾਜ ਰਖਾਵਹਿਗੇ॥) ਅਲਿ ਪੋਲਾ- ਅਲਿ ਮਕਰੰਦ ਚਰਨ ਕਮਲ ਸਿਉ; ਮਨੁ. ਫੇਰਿ ਫੇਰਿ ਰੀਝੈ॥) ਜਹਾਜ਼[੧]। ਚਿੰਤਾ=ਮਣੇ- ਸਗਲ ਭਗਤ. ਜਾਚਹਿ ਸੁਖ ਸਾਗਰ; ਭਵ ਨਿਧਿ ਤਰਣ[੧], ਹਰਿ ਚਿੰਤਾਮਣੇ॥) ਕਲਿਆਨ- ਕਲ੍ਯਾਨ ਮਹਲਾ ੫॥ ਜਾਚਿਕੁ; ਨਾਮੁ ਜਾਚੈ ਜਾਚੈ॥ ਸਰਬ ਧਾਰ ਸਰਬ ਕੇ ਨਾਇਕ; ਸੁਖ ਸਮੂਹ ਕੇ ਦਾਤੇ॥

੧੩੨੨. ਪ੍ਰੇਮ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ[੧] ਨਾਲ- ਜੋਗ ਗਿਆਨ, ਧਿਆਨ ਸੇਖਨਾਗੈ; ਸਗਲ ਜਪਹਿ, ਤਰੰਗੀ[੧]॥) ਸੁਮੇਰ ਪਰਬਤ[੨]। ਕੱਖ[੩]- ਇਤ ਉਤ, ਦਹ ਦਿਸਿ ਰਵਿਓ; ਮੇਰ[੨] ਤਿਨਹਿ[੩], ਸਮਾਨਿ॥ ਗੁਨ ਨਾਦ; ਧੁਨਿ ਅਨੰਦ ਬੇਦ॥ ਗਿਆਨ ਧਿਆਨ ਮਾਨ ਦਾਨ; ਮਨ ਰਸਿਕ, ਰਸਨ ਨਾਮੁ ਜਪਤ; ਤਹ ਪਾਪ ਖੰਡਲੀ॥) ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ[੪] ਇਕ ਰਸ[੫]- ਜੋਗ ਜੁਗਤਿ, ਗਿਆਨ ਭੁਗਤਿ; ਸੁਰਤਿ ਸਬਦ, ਤਤ ਬੇਤੇ[੪]; ਜਪੁ ਤਪੁ ਅਖੰਡਲੀ[੫]॥ ਕਉਨੁ ਬਿਧਿ ਤਾ ਕੀ; ਕਹਾ ਕਰਉ॥) ਸਵਾ ੨ ਮਣ ਦੇ ਪੀਸਣ ਪੀਸੇ, ਚੜਖੜੀਆਂ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹੇ, ਬੰਦ ੨ ਕਟਵਾਏ, ਪੁੱਠੀਆਂ ਖੱਲਾਂ ਲੁਹਾਈਆਂ, ਰੂੰ 'ਚ ਲਪੇਟ ਕੇ ਸਾੜੇ ਗਏ, ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਟੋਟੇ ੨ ਕਰਾਕੇ ਝੋਲ੍ਹੀਆਂ 'ਚ ਪੁਆਏ ਆਦਿ। ਦੁੱਖ ਭੁੱਖ ਮਾਰ ਕਸ਼ਟ ਸਹਾਰਦਿਆਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਦਾਤਿ ਸਮਝ ਕੇ ਭਾਣੇ 'ਚ ਪ੍ਰਸੰਨ ਰਹੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਜੀ ਦੇ ਸੱਚੇ ਚਰਨ-ਕਮਲਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ। ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਮੋਹ ਹੰਕਾਰ ਲੋਭ ਮਾਣ ਸੁਆਦ ਪਦਾਰਥ ਵਡਿਆਈ, ਸਿਰ 'ਤੇ ਆਏ ਕਸ਼ਟ ਜਰ ਲੈਣੇ ਅਜਰ ਪਦੁ[੨] ਹੈ, ਇਸ ਅ=ਜਰ ਪਦੁ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਹਾਰਨਗੇ[ਟ], ਭਾਵ ਇਸ ਪਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਣਗੇ।) ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਜਾਣੂੰ[ਏ]। ਸਸਤ੍ਰ ਗਿਆ ਅੱਧੇ ਰਾਰੇ 'ਤੇ ਅਧਕ ਲਾਉ। ਅ=ਜਰ- ਧਰਤ ਧਿਆਨੁ ਗਿਆਨੁ ਸਸਤ੍ਰਗਿਆਂ[ਏ]; ਅਜਰ[੨] ਪਦੁ. ਕੈਸੇ ਜਰਉ[ਟ]॥

੧੩੨੩. ਸਰਬ ਸੂਖ, ਆਨੰਦ ਨਾਨਕ; ਜਪਿ ਰਾਮ ਨਾਮੁ, ਕਲਿਆਣੁ॥) ਲੁਬਧ ਪੋਲਾ- ਪ੍ਰਭ ਦਰਸ ਲੁਬਧ. ਦਾਸ ਨਾਨਕ; ਬਹੁੜਿ. ਜੋਨਿ ਨ ਧਾਵਨੋ॥) ਰਾਮਾ; ਰਮ ਰਾਮੋ, ਸੁਨਿ ਮਨੁ ਭੀਜੈ॥) ਮਥਿ ਪੋਲਾ- ਕਾਸਟ ਮਹਿ ਜਿਉ ਹੈ ਬੈਸੰਤਰੁ; ਮਥਿ ਸੰਜਮਿ ਕਾਢਿ ਕਢੀਜੈ॥) ਕ੍ਰਿਪਾ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਿ, ਦੀਨ ਹਮ ਸਾਰਿੰਗ; ਇਕ ਬੂੰਦ ਨਾਮੁ, ਮੁਖਿ ਦੀਜੈ॥) ਬਿੱਥਿ)

੧੩੨੪. ਰਾਮ ਗੁਰੁ ਪਾਰਸੁ; ਪਰਸੁ ਕਰੀਜੈ॥) ਸਬਲੁ ਪੋਲਾ ਮਿਲਵਾਂ- ਮਾਇਆ ਮੋਹੁ ਸਬਲੁ ਹੈ ਭਾਰੀ; ਮੋਹੁ ਕਾਲਖ ਦਾਗ ਲਗੀਜੈ॥) ਖੰਭ[੧]। ਅ=ਲਿਪਤ- ਮੇਰੇ ਠਾਕੁਰ ਕੇ ਜਨ. ਅਲਿਪਤ ਹੈ ਮੁਕਤੇ; ਜਿਉ ਮੁਰਗਾਈ ਪੰਕੁ[੧].ਨ ਭੀਜੈ॥) ਭੁਇ=ਅੰਗਮ ਵੇੜ੍ਹੀ- ਚੰਦਨ ਵਾਸੁ. ਭੁਇਅੰਗਮ ਵੇੜੀ; ਕਿਵ ਮਿਲੀਐ. ਚੰਦਨੁ ਲੀਜੈ॥) ਉੱਗ੍ਰ, ਲੁੱਕੀ- ਮਹਾ ਉਗ੍ਰ ਪਾਪ. ਸਾਕਤ ਨਰ ਕੀਨੇ; ਮਿਲਿ ਸਾਧੂ ਲੂਕੀ ਦੀਜੈ॥) ਸਮਧਾ ਪੋਲਾ- ਆਨਿ ਆਨਿ ਸਮਧਾ ਬਹੁ ਕੀਨੀ; ਪਲੁ ਬੈਸੰਤਰ ਭਸਮ ਕਰੀਜੈ॥) ਕੋੜ੍ਹੀ ਰੋਗੀ ਨ[੧] ਛੋਹਣੇ ਯੋਗ[੧] ਸਨ, ਉਹ ਸਾਧੂਆਂ[੨] ਨਾਲ ਪਰਸ ਕੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਜੀ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਹੋ ਗਏ। ਨਿ=ਪਰਸੁ- ਪਰਸ ਨਿਪਰਸੁ[੧], ਭਏ ਸਾਧੂ ਜਨ[੨]; ਜਨੁ ਹਰਿ ਭਗਵਾਨੁ ਦਿਖੀਜੈ॥ ਰਾਮਾ; ਰਮ ਰਾਮੋ ਰਾਮੁ ਰਵੀਜੈ॥) ਚੱਬਿ ਚੱਬਿ- ਮੈਨ ਦੰਤ ਨਿਕਸੇ. ਗੁਰ ਬਚਨੀ; ਸਾਰੁ ਚਬਿ ਚਬਿ. ਹਰਿ ਰਸੁ ਪੀਜੈ॥

੧੩੨੫. (ਗਾਲਿ) ਗਾਲ਼ੀ। ਗਾਲਿ ਲੱਲਾ ਭਾਰਾ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣਾ। ਜੱਗਿਅ- ਸਭਿ ਤੀਰਥ ਬਰਤ. ਜਗੁ ਪੁੰਨ ਕੀਏ; ਹਿਵੈ ਗਾਲਿ ਗਾਲਿ. ਤਨੁ ਛੀਜੈ॥) ਅ=ਤੁੱਲਾ ਪੁੱਜੈ- ਅਤੁਲਾ ਤੋਲੁ, ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਹੈ ਗੁਰਮਤਿ; ਕੋ ਪੁਜੈ ਨ. ਤੋਲ ਤੁਲੀਜੈ॥ ਆਤਮ ਦੇਉ. ਦੇਉ ਹੈ ਆਤਮੁ; ਰਸਿ ਲਾਗੈ ਪੂਜ ਕਰੀਜੈ॥) ਬਿਚ=ਰਿ ਬਿਚ=ਰਿ ਪੋਲੇ ਮਿਲਵੇਂ) ਜੌਹਰੀ[੧]। ਗੁਰੂ ਸ਼ਬਦ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਅਭਿਆਸ ਦੁਆਰਾ, ਮਨ ਜੌਹਰੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਨਾਮ ਹੀਰਾ ਪਰਖ ਲਈਦਾ[੨] ਹੈ - ਮਨੁ ਮੋਤੀਸਾਲੁ[੧] ਹੈ, ਗੁਰ ਸਬਦੀ; ਜਿਤੁ ਹੀਰਾ, ਪਰਖਿ ਲਈਜੈ[੨]॥) ਮਹਿਕਾਰ[੨]- ਧਰਮੁ ਫੁਲੁ, ਫਲੁ ਗੁਰਿ ਗਿਆਨੁ ਦ੍ਰਿੜਾਇਆ; ਬਹਕਾਰ[੨] ਬਾਸੁ ਜਗਿ ਦੀਜੈ॥ ਮੰਗਤ ਜਨ ਦੀਨ, ਖਰੇ ਦਰਿ ਠਾਢੇ; ਅਤਿ ਤਰਸਨ ਕਉ, ਦਾਨੁ ਦੀਜੈ॥

੧੩੨੬. ਉੱਭਿਸੁੱਕ- ਭਰਮਿ ਸੂਕੇ ਬਹੁ, ਉਭਿਸੁਕ ਕਹੀਅਹਿ; ਮਿਲਿ ਸਾਧੂ ਸੰਗਿ ਹਰੀਜੈ॥) ਬਾਂਹ ਖੜੀ[੨] ਕਰਕੇ ਖ਼ੂਬ ਮਿੱਠਾ ਬੋਲਦੇ[੧] ਹਨ। ਬਾਂਹ- ਸੰਤਹੁ ਸੁਨਹੁ, ਸੁਨਹੁ ਜਨ ਭਾਈ; ਗੁਰਿ ਕਾਢੀ[੨] ਬਾਹ, ਕੁਕੀਜੈ[੧]॥ ਨਾਨਕ. ਰਾਮ ਰਮ, ਰਮੁ ਰਮ; ਰਮ ਰਾਮੈ ਤੇ. ਗਤਿ ਕੀਜੈ॥) [੧]ਛੇ ਗੁਰਸਬਦਾਂ ਦਾ ਜੋੜ ਛੱਕਾ ਹੈ। ਛੱਕਾ ਇੱਕ- ਛਕਾ[੧] ੧॥) ੧੩੧੯ ਤੋਂ ੧੩੨੬, ਕਲਿਆਨ ਰਾਗੁ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸੰਪੂਰਨੰ।

੧੩੨੭. ਤੋਂ ੧੩੫੧. ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਰਾਗੁ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਅਰੰਭ:- ਲਾਭਦਾਇਕ ਪ੍ਰਯੋਜਨ[੨]। ਭੂਖਣ[੧] ਗ੍ਰਹਣ[੧]- ਨਾਉ ਤੇਰਾ ਗਹਣਾ[੧]; ਮਤਿ ਮਕਸੂਦੁ[੨]॥ ਨਾਇ ਤੇਰੈ; ਨਾਉ ਮੰਨੇ, ਸਭ ਕੋਇ॥) ਮਹੱਤ- ਨਾਇ ਤੇਰੈ; ਮਾਨੁ ਮਹਤ ਪਰਵਾਣੁ॥ ਨਾਇ ਤੇਰੈ; ਸਭਿ ਸੁਖ ਵਸਹਿ ਮਨਿ ਆਇ॥) ਜਾਂ ਸੱਦੇ) ਨਾਨਕ; ਕੂੜੁ. ਕੂੜੋ ਹੋਇ ਜਾਇ॥) ਕੀਆਂ ਖੁਸੀਆਂ- ਮਨ ਕੀਆ ਖੁਸੀਆ; ਕੀਚਹਿ ਵੇਸ॥) ਤੇਰਾ ਨਾਮੁ ਰਤਨੁ, ਕਰਮੁ ਚਾਨਣੁ; ਸੁਰਤਿ ਤਿਥੈ ਲੋਇ॥) ਪਾਪਾਂ ਔਗੁਣਾਂ ਦੇ ਹਨ੍ਹੇਰੇ[੧] 'ਚ, ਜ਼ੁਲਮ ਦੀ ਅਨ੍ਹੇਰੀ[੨] ਵਗ[੩] ਰਹੀ ਹੈ- ਅੰਧੇਰੁ[੧] ਅੰਧੀ[੨] ਵਾਪਰੈ[੩]; ਸਗਲ ਲੀਜੈ ਖੋਇ॥ ਤੇਰਾ ਨਾਮੁ ਦਾਰੂ. ਅਵਰੁ ਨਾਸਤਿ; ਕਰਣਹਾਰੁ ਅਪਾਰੁ॥) ਪੁਰੀਆਂ- ਪਾਤਾਲ ਪੁਰੀਆ ਏਕ ਭਾਰ; ਹੋਵਹਿ ਲਾਖ ਕਰੋੜਿ॥

੧੩੨੮. ਦੂੱਖਾਂ। ਸੂਖੀਂ ਪੋਲਾ– ਦੂਖਾ ਤੇ. ਸੁਖ ਊਪਜਹਿ; ਸੂਖੀ ਹੋਵਹਿ ਦੂਖ॥) ਤੇ ਤਸਕਰ. ਜੋ ਨਾਮੁ ਨ ਲੇਵਹਿ; ਵਾਸਹਿ ਕੋਟ ਪੰਚਾਸਾ॥ ਜਾ ਤੇ; ਫਿਰਿ ਨ ਆਵਹੁ ਸੈਸਾਰਿ॥) ਬਕਵਾਸ[੧]– ਜਾ ਕੈ ਬਰਤੁ ਨਾਹੀ, ਨੇਮੁ ਨਾਹੀ; ਨਾਹੀ ਬਕਬਾਈ[੧]॥ ਸਰੁ ਸੰਤੋਖੁ; ਤਾਸੁ ਗੁਰੁ ਹੋਇ॥

੧੩੨੯. ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਰਿਦਾ[੨] ਅੰਦਰੋਂ[੧] ਸੱਚੇ ਨਾਮ 'ਚ ਰੰਗਿਆ ਹੈ, ਬਾਹਰੋਂ ਦਿਖਾਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਗੁਰੂ ਬਾਵਨ ਚੰਦਨ[੩] ਸਰੂਪ। ਰੱਤਾ, ਤਲ ਪੋਲਾ– ਰਤਾ ਸਚਿ ਨਾਮਿ, ਤਲ[੧] ਹੀਅਲੁ[੨]; ਸੋ ਗੁਰੁ. ਪਰਮਲੁ[੩] ਕਹੀਐ॥) ਕੋਟਿ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਦੀ ਰਚਨਾ ਰੂਪ ਬਨਾਸਪਤੀ[੩] ਸੁਧਰਨਾ[੪]– ਜਾ ਕੀ ਵਾਸੁ. ਬਨਾਸਪਤਿ[੩] ਸਉਰੈ[੪]; ਤਾਸੁ ਚਰਣ ਲਿਵ ਰਹੀਐ॥) ਵਿੱਦਿਆ) ਮਧੇ ਪੋਲਾ ਪਰ–ਗਾਸਿਆ– ਆਪਾ ਮਧੇ. ਆਪੁ ਪਰਗਾਸਿਆ; ਪਾਇਆ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਨਾਮੁ॥) ਪੱਤਲਾਂ[੫] ਅੰਨ[੬]। ਪੱਾਤੀ– ਜਤੁ ਸਤੁ ਚਾਵਲ, ਦਇਆ ਕਣਕ ਕਰਿ; ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਪਾਤੀ[੫] ਧਾਨੁ[੬]॥ ਜਿਸ ਤੇ ਹੋਆ, ਸੋਈ ਪਰੁ ਜਾਣੈ; ਜਾਂ ਉਸ ਹੀ ਮਾਹਿ ਸਮਾਇ॥ ਤੂੰਹੈ. ਹੈ ਵਾਹੁ; ਤੇਰੀ ਰਜਾਇ॥) ਮਾਲਾ ਪੋਲਾ। ਸੱਖਨੀ– ਜੈਸੇ ਹਰਹਟ ਕੀ ਮਾਲਾ, ਟਿੰਡ ਲਗਤ ਹੈ; ਇਕ ਸਖਨੀ, ਹੋਰ ਫੇਰ ਭਰੀਅਤ ਹੈ॥ ਬੋਲਹੁ; ਸਚੁ ਨਾਮੁ ਕਰਤਾਰ॥ ਜਿਨੀ ਜਾਣੁ ਸੁ ਜਾਣਿਆ; ਜਗਿ ਤੇ ਪੂਰੇ ਪਰਵਾਣੁ॥

੧੩੩੦. ਜਾਗਸਿ; ਜੀਵਣ ਜਾਗਣਹਾਰਾ॥) ਚੁੱਪ[੧]। ਮਸਟਿ ਪੋਲਾ– ਮਸਟਿ[੧] ਕਰਉ; ਮੂਰਖੁ. ਜਗਿ ਕਹੀਆ॥) ਖੁੱਲ੍[੨] ਕੇ– ਮਨਮੁਖੁ ਖੂਲ੍[੨]; ਮਹਾ ਬਿਖੁ ਖਾਇ॥

੧੩੩੧. ਖਾਇਆ. ਮੈਲੁ ਵਧਾਇਆ; ਪੈਧੈ. ਘਰ ਕੀ ਹਾਣਿ॥) ਵੱਾਸਿਆ– ਬਾਬਾ. ਐਸਾ ਬਿਖਮ ਜਾਲਿ; ਮਨੁ ਵਾਸਿਆ॥) ਔਗੁਣਾਂ ਸਹਿਤ ਬਦਇਖ਼ਲਾਕੀ[੧] ਦਬਾ[੨] ਕੇ। ਬਿਬ੍ਲੁ ਪੋਲਾ– ਬਿਬਲੁ[੧] ਝਾਗਿ[੨]; ਸਹਜਿ ਪਰਗਾਸਿਆ॥) ਅ੍ਜਰੁ ਨੀੱਝਰੁ– ਅਜਰੁ ਜਰੈ. ਨੀਝਰੁ ਝਰੈ; ਅਮਰ ਅਨੰਦ ਸਰੂਪ॥) ਹੈ[੩]। ਆਪ[੫] ਜੀ ਨੂੰ ਭਾਵੈ, ਤਾਂ ਪ੍ਰੀਤਿ[੪] ਰੱਖੋ ਦਾਸਨ ਦਾਸ ਦੀ– ਨਾਨਕੁ. ਜਲ ਕੌ ਮੀਨੁ ਸੈ[੩]; ਥੇ[੫] ਭਾਵੈ, ਰਾਖਹੁ ਪ੍ਰੀਤਿ[੪]॥) ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ[੫]। ਰਹਸ ਪੋਲਾ– ਰਹਸ[੫] ਰੰਗ; ਫੁਰਮਾਇਸਿ ਕਾਈ॥) ਸੱਚੇ[੧] ਪ੍ਰੇਮ[੨]– ਮਤਿ ਸਤ[੧] ਭਾਇ[੬]; ਭਗਤਿ ਗੋਬਿੰਦਾ॥) ਕੀਰਤਿ ਕਰਮ; ਕਾਰ ਨਿਜ ਸੰਦਾ॥ ਅਹਿ ਨਿਸਿ ਜੀਆ ਦੇਖਿ ਸਮਾਲੇ; ਤਿਸ ਹੀ ਕੀ ਸਰਕਾਰਾ॥) ਗਾੜ੍ਹਾ[੨]– ਦੀਨ ਦਇਆਲੁ, ਪ੍ਰੀਤਮ ਮਨ ਮੋਹਨੁ; ਅਤਿ ਰਸ, ਲਾਲ ਸਗੂੜੌ[੨]॥

੧੩੩੨. ਨਾਸ[੧]– ਕਾਲੁ ਬਿਧੁੰਸਿ[੧], ਮਨਸਾ ਮਨਿ ਮਾਰੀ; ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ, ਪ੍ਰਭੁ ਪਾਇਆ॥) ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਆਚਾਰ[੨] ਵਾਲੇ– ਸਬਦਿ ਮਿਲੇ. ਸੇ ਸੂਚਾਚਾਰੀ[੨]; ਸਾਚੀ ਦਰਗਹ ਮਾਨੇ॥ ਜਲਿ ਜਾਉ ਜੀਵਨੁ; ਨਾਮ ਬਿਨਾ॥

੧੩੩੩. ਗੁਰਮੁਖਿ ਹਰਿ ਸਾਲਾਹਿਆ ਜਿੰਨਾ; ਤਿਨ ਸਲਾਹਿ ਹਰਿ ਜਾਤਾ॥) ਮਹਲਾ ਹੇਠਾਂ ੫ ਦਾ ਭਾਵ, ਇਹ ਗੁਰਸਬਦ ਜੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਉਚਾਰੇ, ਤੀਜੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਮੁਖ ਰੱਖੇ ਹਨ– ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਮਹਲਾ੫ ੩॥

੧੩੩੪. ਭੱਜਿ– ਨਾਮੁ ਰਤਨੁ ਤਿਨਾ ਹਿਰਦੈ ਪ੍ਰਗਟਿਆ; ਜੋ. ਗੁਰ ਸਰਣਾਈ ਭਜਿ ਪਇਆ॥) ਰੰਗੀਂ ਖ੍ਲੁ – ਆਪੇ. ਭਾਂਤਿ ਬਣਾਏ, ਬਹੁ ਰੰਗੀ; ਸਿਸਟਿ ਉਪਾਇ. ਪ੍ਰਭਿ ਖੇਲੁ ਕੀਆ॥) ਚੱਲੈ– ਏਕੋ ਸਬਦੁ. ਏਕੋ ਪ੍ਰਭੁ ਵਰਤੈ; ਸਭ ਏਕਸੁ ਤੇ. ਉਤਪਤਿ ਚਲੈ॥

੧੩੩੫. ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਰਾਗ ਦੀ ਇੱਕ ਜ਼ਾਤੀ ਬਿਭਾਸ ਹੈ॥ ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਮਹਲਾ ੪ ਬਿਭਾਸ) ਚਤੁਰ[੧]। ਸੁਜਾਣਾ ਹੋੜੇ ਔਂਕੜ ਵਿਚਕਾਰ ਬੋਲੋ। ਸੁਘ੍ੜੁ– ਸੋਈ ਭਗਤੁ; ਸੁਘੜੁ[੧] ਸੁਜਾਣਾ॥ ਬਿਖੁ ਭਉਜਲ

ਡੁਬਦੇ, ਕਾਢਿ ਲੇਹੁ ਪ੍ਰਭ; ਗੁਰ ਨਾਨਕ. ਬਾਲ ਗੁਪਾਲ॥) ਗੁਸਾਈਂ– ਹਮ ਬਾਰਿਕ. ਗੁਰ ਅਗਮ ਗੁਸਾਈ; ਗੁਰ. ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ॥

੧੩੩੬. ਤਾਰਿਆਂ[੧] 'ਚ। ਚੰਦ੍ਰਮਾਂ[੨] ਕੀਤਾ[੩]। ਉਡਵਾ ਸਸਿ ਪੋਲੇ– ਹਰਿ ਜਨ ਸੋਭਾ, ਸਭ ਜਗ ਊਪਰਿ; ਜਿਉ ਵਿਚਿ ਉਡਵਾ[੧]. ਸਸਿ[੨] ਕੀਕ[੩]॥) ਨੱਕ– ਜੈਸੇ ਸੀਗਾਰੁ ਕਰੈ, ਦੇਹ ਮਾਨੁਖ; ਨਾਮ ਬਿਨਾ, ਨਕਟੇ ਨਕ ਕੀਕ॥ ਘਟਿ ਘਟਿ ਰਮਈਆ, ਰਮਤ ਰਾਮ ਰਾਇ; ਸਭ ਵਰਤੈ, ਸਭ ਮਹਿ ਈਕ॥ ਜਪਿ ਮਨ, ਰਾਮ ਨਾਮੁ; ਰਵਿ ਰਹੇ॥) ਕਸਤੂਰੀ ਦੀ ਖ਼ੁਸ਼ਬੂ[੪]। ਨਾਪਾ[੫]। ਵਿਸ਼ੇ ਰੂਪ ਝਾੜੀਆਂ[੬]– ਜਿਉ ਮ੍ਰਿਗ ਨਾਭਿ, ਬਸੈ ਬਾਸੁ[੪] ਬਸਨਾ[੫]; ਭ੍ਰਮਿ ਭ੍ਰਮਿਓ, ਝਾਰ[੬] ਗਹੇ॥) ਵੱਡੇ[੭] (ਫਾ) ਪਿਆਰੇ। ਵੱਡ=ਫਾ, ਸਾਰੇ ਸਬਦ ਦੇ ਫੱਫੇ ਇਕੱਠੇ ਹਨ– ਮਨਿ ਲਾਗੀ ਪ੍ਰੀਤਿ, ਰਾਮ ਨਾਮ ਹਰਿ; ਹਰਿ ਜਪਿਓ, ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਵਡਫਾ[੭]॥

੧੩੩੭. ਜਪਿ=ਭਾ– ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰਿ. ਨਾਮੁ ਦ੍ਰਿੜਾਇਓ ਹਰਿ ਹਰਿ; ਹਮ ਮੁਏ ਜੀਵੇ. ਹਰਿ ਜਪਿਭਾ॥) ਕਢਿ=ਭਾ॥)ਪੂਰਨ ਪ੍ਰੇਮ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਜਪਣੇ ਅਰਾਧਣੇ[੧] ਯੋਗ ।ਅਰਧੱਾਂਭਾ ਬੱਬੇ ਭੱਬੇ ਦਾ ਵਿਚਾਲਾ ਬੋਲੋ– ਜਪਿ ਮਨ; ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਅਰਧਾਂਭਾ[੧]॥)ਰਸ=ਭਾ॥) ਹਰਿ=ਭਾ– ਲੋਹ ਮਨੂਰ, ਕੰਚਨੁ ਮਿਲਿ ਸੰਗਤਿ ; ਹਰਿ ਉਰ ਧਾਰਿਓ; ਗੁਰਿ ਹਰਿਭਾ॥)ਕ=ਲਤ ਲੁਭਿ=ਭਾ॥ ਭਰ=ਭਾ॥ ਸਰਨ=ਭਾ ॥ ਤੁਮਨ=ਭਾ॥

੧੩੩੮. ਗੁਰ ਮਿਲਿ ਆਏ; ਤੁਮਰੈ ਦੁਆਰ॥ ਤਾ ਕਉ; ਕਰਹੁ ਸਗਲ ਨਮਸਕਾਰੁ॥

੧੩੩੯. ਉਬਰੇ; ਸਤਿਗੁਰ ਚਰਨੀ ਲਾਗਿ॥ ਸਦਾ ਸਦਾ; ਪ੍ਰਭੁ, ਗੁਣ ਨਿਧਿ ਗਾਈਐ॥

੧੩੪੦. ਅ=ਟਲਾ– ਗੁਰ ਕਾ ਸਬਦੁ; ਸਦਾ ਸਦ ਅਟਲਾ॥) ਨ੍ਾਵੈ– ਮੁਕਤੁ; ਸਾਧੂ ਧੂਰੀ ਨਾਵੈ॥
ਨਿਰਭੈ ਸਾਧ; ਪਰੇ ਹਰਿ ਸਰਨਾ॥) ਸਿੱਖ;) ਚਰਨ ਕਮਲ ਗੁਰ ਕੇ; ਮਨਿ ਵੂਠੇ॥ ਘਰਿ ਬਾਹਰਿ; ਪ੍ਰਭੁ ਸਭਨੀ ਥਾਈ॥ ਨਾਮੁ ਅਰਾਧਨ; ਹੋਆ ਜੋਗੁ॥ ਗੁਣ ਗਾਵੈ ਨਿਤ ਨਿਤ; ਨਿਤ ਨਵੇ॥

੧੩੪੧. ਅਵਰੁ; ਨ ਦੂਜਾ ਠਾਉ॥ ਨਾਹੀ; ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਨਾਉ॥ ਰਮ ਰਾਮ ਰਾਮ; ਰਾਮ ਜਾਪ॥ ਆਪੁ ਤਿਆਗਿ, ਸੰਤ ਚਰਨ ਲਾਗਿ; ਮਨੁ ਪਵਿਤ੍ਰ. ਜਾਹਿ ਪਾਪ॥

੧੩੪੨. ਲਪਟਿ ਰਹੀ; ਫੁਨਿ. ਬੰਧੁ ਨ ਪਾਇਆ॥) ਚੱਲੈ– ਮਾਇਆ. ਸਾਥਿ ਨ ਚਲੈ; ਪਿਆਰੀ॥ ਜਿਉ ਮਨੁ ਦੇਖਹਿ; ਪਰ ਮਨੁ ਤੈਸਾ॥ ਸਬਦੇ ਗਤਿ ਮਤਿ; ਮੋਖ ਦੁਆਰੁ॥) ਜਾਪ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਮਾਲ਼ਾ[੧]– ਐਸਾ ਜਾਪੁ ਜਪਉ; ਜਪਮਾਲੀ[੧]॥

੧੩੪੩. ਦੂਜੀ[੧] ਬੀੱਜੀ– ਅਵਰੁ. ਨ ਸੂਝਸਿ; ਬੀਜੀ[੧] ਕਾਰਾ॥) ਸਭਾ ਪੋਲਾ। ਵਿਗੁੱਚੀਐ– ਦੁਸਟੀ ਸਭਾ, ਵਿਗੁਚੀਐ; ਬਿਖੁ ਵਾਤੀ, ਜੀਵਣ ਬਾਦਿ॥) ਸਭਾ ਪੋਲਾ– ਸੰਤ ਸਭਾ; ਗੁਣ ਗਿਆਨੁ ਬੀਚਾਰੁ॥

੧੩੪੪. ਪ੍ਰਭੱਾਤੀ। ਦੱਖਣੀ– ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਮਹਲਾ ੧ ਦਖਣੀ॥) ਅ=ਹਿੱਲਿਆ– ਗੋਤਮੁ ਤਪਾ. ਅਹਿਲਿਆ ਇਸਤ੍ਰੀ; ਤਿਸੁ ਦੇਖਿ ਇੰਦ੍ਰੁ ਲੁਭਾਇਆ॥) ਚਿਹਨ ਭਗ ਪੋਲੇ) ਪਤਿ ਰਾਜੈ ਪੋਲੇ– ਤਿਨਿ ਹਰੀਚੰਦਿ. ਪ੍ਰਿਥਮੀ ਪਤਿ ਰਾਜੈ; ਕਾਗਦਿ. ਕੀਮ ਨ ਪਾਈ॥) ਕਾਂਸ਼ੀ 'ਚ ਆਦਮੀ ਵੇਚਣ[੩] ਵਾਲੀ

ਮੰਡੀ[2]। ਕਿਉਂ ਕਿਉਂ– ਅਉਗਣੁ ਜਾਣੈ. ਤ ਪੁੰਨ ਕਰੇ ਕਿਉ; ਕਿਉ, ਨੇਖਾਸਿ[2] ਬਿਕਾਈ[3]॥) ਅ॒ਘੁੱਲੈ– ਨਾਨਕ. ਸਚਿ ਨਾਮਿ ਨਿਸਤਾਰਾ; ਕੋ ਗੁਰ ਪਰਸਾਦਿ ਅਘੁਲੈ॥ ਇਸੁ ਮਨ; ਮਾਇਆ ਮੋਹਿ ਬਿਨਾਸੁ॥ ਇਹੁ ਮਨੂਆ; ਖਿਨੁ ਖਿਨੁ ਊਭਿ ਪਇਆਲਿ॥) ਸੱਦੇ– ਆਪੇ ਸਦੇ; ਢਿਲ ਨ ਹੋਇ॥ ਸਚੁ ਕਰਣੀ ਕਰਿ; ਕਾਰ ਕਮਾਵੈ॥

੧੩੪੫. ਦੁਰ॒ਮੱਤਿ– ਝੂਠੀ; ਦੁਰਮਤਿ ਕੀ ਚਤੁਰਾਈ॥ ਬਿਨਸਤ; ਬਾਰ. ਨ ਲਾਗੈ ਕਾਈ॥ ਦਰਗਹ ਦਾਨਾ ਬੀਨਾ ਇਕੁ ਆਪੇ; ਨਿਰਮਲ ਗੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ॥ ਜਲੁ ਤਰੰਗ, ਅਗਨੀ ਪਵਨੈ ਫੁਨਿ; ਤ੍ਰੈ ਮਿਲਿ ਜਗਤੁ ਉਪਾਇਆ॥

੧੩੪੬. ਘੋਰੰ॒ਧਾਰ– ਹਰਿ ਮੰਦਰੁ. ਏਹੁ ਜਗਤੁ ਹੈ; ਗੁਰ ਬਿਨੁ. ਘੋਰੰਧਾਰ॥) ਲੈ ਨਿਸਵਾਰਿ ਗ਼ਲਤ ਹੈ– ਤਿਸੁ ਵਿਚਿ ਸਉਦਾ, ਏਕੁ ਨਾਮੁ; ਗੁਰਮੁਖਿ ਲੈਨਿ. ਸਵਾਰਿ॥) ਲੋਹੇ ਦੀ ਮੈਲ਼ ਮਨੂਰ[1] ਦਾ ਟੁਕੜਾ। ਠੱਗਿਆ[2]– ਹਰਿਮੰਦਰ ਮਹਿ, ਮਨੁ ਲੋਹਟੁ[1] ਹੈ; ਮੋਹਿਆ[2] ਦੂਜੈ ਭਾਇ॥ ਭੈ ਭਾਇ ਜਾਗੇ, ਸੇ ਜਨ ਜਾਗ੍ਰਣ ਕਰਹਿ; ਹਉਮੈ ਮੈਲੁ ਉਤਾਰਿ॥

੧੩੪੭. ਭਜਨ[1] ਕਰ। ਭਜੁ ਪੋਲਾ– ਹਰਿ ਸਰਣਾਈ. ਭਜੁ ਮਨ ਮੇਰੇ; ਸਭ ਕਿਛੁ ਕਰਣੈ ਜੋਗੁ॥) ਮੋਹ ਵਾਲਾ[1]। ਉਰਝਿ ਪਰਿਓ; ਮਨ ਮੀਠ ਮੁਹਾਰਾ[1]॥) ਮਾਇਆ[2]– ਛਲ ਨਾਗਨਿ[2] ਸਿਉ; ਮੇਰੀ ਟੂਟਨਿ ਹੋਈ॥ ਮੁਖਿ ਮੀਠੀ; ਖਾਈ ਕਉਰਾਇ॥) ਬੇਘਰ[3] ਨੀ॒ਘਰੁ– ਇਹੁ ਨੀਘਰੁ[3]; ਘਰੁ ਕਹੀ ਨ ਪਾਏ॥) ਮਿਲਾਪ[4] ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ– ਏਕ ਗ੍ਰਿਹ ਮਹਿ; ਦੁਇ ਨ ਖਟਾਂਈ[4]॥) ਨਿਆਉ[5] ਨਿਰਲੇਪਤਾ ਸਹਿਤ, ਉਤਪਤੀ ਪਾਲਣਾ ਲੈਤਾ ਸਭ ਕੁੱਝ ਕਰਨ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ[6]– ਕਰਹੁ ਤਪਾਵਸੁ[5]; ਪ੍ਰਭ ਸਰਬਾਗਿ[6]॥) ਹੱਸਿ– ਪ੍ਰਭ ਹਸਿ ਬੋਲੇ; ਕੀਏ ਨਿਆਂਏਂ॥

੧੩੪੮. ਪਾਪਾਂ ਕਾਲ਼ੇ ਦਾਗ਼[1]– ਜਮ ਪੁਰਿ; ਬਾਂਧਿ ਖਰੇ ਕਾਲੰਕ[1]॥) ਬਾਂਧਿ। ਤੱਾਲਾ– ਘੂਘਰ ਬਾਧਿ; ਬਜਾਵਹਿ ਤਾਲਾ॥) ਪੰਜ[1] ਧੂਣੀਆਂ ਭਾਵ ਉੱਪਰੋਂ ਸੂਰਜ ਤਪਦਾ ਹੈ, ਚਾਰ ਧੂਣੀਆਂ ਦੀ ਅਗਨੀ ਵਿਚਕਾਰ ਬੈਠ ਕੇ ਤਪ[2] ਕਰਦਾ ਹੈਂ– ਪੂੰਅਰ[1] ਤਾਪ[2]; ਗੇਰੀ ਕੇ ਬਸਤ੍ਰਾ॥) ਨੱਸਤਾ– ਅਪਦਾ ਕਾ ਮਾਰਿਆ; ਗ੍ਰਿਹ ਤੇ ਨਸਤਾ॥) ਅਪਨੇ ਯੋਗੀ ਗੁਰੂ ਪਾਸ, ਚੇਲੇ ਟੁਕੜੇ ਚੁਰਾ[3] ਖੋਹ ਖਿੰਜ ਕੇ। ਟੂਕਾ– ਕਾਨ ਫਰਾਇ; ਹਿਰਾਏ[3] ਟੂਕਾ॥) ਖੋਟੀ[3] ਨਿਗ੍ਰਾ[4]– ਬਨਿਤਾ ਛੋਡਿ; ਬਦ ਨਦਰਿ[4], ਪਰ ਨਾਰੀ॥) ਬਾਂਧਿਓ। ਪੱਾਲਾ– ਗੁਰ ਕਾ ਬਚਨੁ; ਤਿਨਿ. ਬਾਧਿਓ ਪਾਲਾ॥) ਸਿੰਮ੍ਰਿਤੇ ਅੱਧਾ ਰਾਰਾ ਪੋਲਾ ਬੋਲੋ– ਪੂਛਹੁ; ਸਗਲ ਬੇਦ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤੇ॥) ਧਰਮਾਤਮਾ[5]– ਪ੍ਰਭਿ ਪੁੰਨਿਆਤਮੈ[5]; ਕੀਨੇ ਧਰਮਾ॥

੧੩੪੯. ਅੱਲਹੁ– ਅਲਹੁ. ਏਕੁ ਮਸੀਤਿ ਬਸਤੁ ਹੈ; ਅਵਰੁ ਮੁਲਖੁ. ਕਿਸੁ ਕੇਰਾ॥) ਮਿਣਤੀ[1] ਰਹਿਤ ਮੇਹਰ ਕਰੋ। ਮਿਹ॒ਰਾਮਤਿ, ਸਾਈਂ– ਤੂ. ਕਰਿ ਮਿਹਰਾਮਤਿ[1]; ਸਾਈ॥) ਦੱਖਨ ਪੱਛਿਮ ਅੱਲਹ– ਦਖਨ ਦੇਸਿ. ਹਰੀ ਕਾ ਬਾਸਾ; ਪਛਿਮਿ. ਅਲਹ ਮੁਕਾਮਾ॥) ਬ੍ਰਹਮਣ ਸਾਲ 'ਚ ਚੌਬੀ[3] ਇਕਾਦਸੀਆਂ[2] ਦੇ ਵ੍ਰੱਤ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਕਾਜ਼ੀ ਰੋਜ਼ਿਆਂ[4] ਦੇ ਮਹੀਨੇ[4] ਰੋਜ਼ੇ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਹਿਜ਼ਰੀ ਸਾਲ ਦੇ ਨੌਵੇਂ ਮਹੀਨੇ 'ਚ ਰੋਜ਼ੇ ਰੱਖਣੇ, ਇਸਲਾਮ ਦਾ ਨਿਯਮ ਹੈ– ਬ੍ਰਹਮਨ, ਗਿਆਸ[2] ਕਰਹਿ, ਚਉਬੀਸਾ[3]; ਕਾਜੀ, ਮਹ[4] ਰਮਜਾਨਾ[4]॥) ਉਡੀਸੇ ਸੂਬੇ 'ਚ ਜਗਨਨਾਥ[6]। ਉੱਡੀਸੇ– ਕਹਾ, ਉਡੀਸੇ[6] ਮਜਨੁ ਕੀਆ; ਕਿਆ. ਮਸੀਤਿ ਸਿਰੁ ਨਾਂਏਂ॥) ਇਸਤ੍ਰੀਓ[2]– ਕਹਤੁ ਕਬੀਰੁ. ਸੁਨਹੁ ਨਰ ਨਰਵੈ[2]; ਪਰਹੁ. ਏਕ ਕੀ ਸਰਨਾ॥) ਅੱਵਲਿ ਅੱਲਹ– ਅਵਲਿ ਅਲਹ ਨੂਰੁ ਉਪਾਇਆ; ਕੁਦਰਤਿ ਕੇ ਸਭ ਬੰਦੇ॥)

੧੩੫੦. ਨਿਊਣਤਾਈ, ਛੋਟਾਪੁਣਾ[੧]– ਨਾ ਕਛੁ ਪੋਚ[੧]. ਮਾਟੀ ਕੇ ਭਾਂਡੇ; ਨਾ ਕਛੁ ਪੋਚ, ਕੁੰਭਾਰੈ॥ ਬੇਦ ਕਤੇਬ, ਕਹਹੁ ਮਤ ਝੂਠੇ; ਝੂਠਾ. ਜੋ ਨ ਬਿਚਾਰੈ॥) ਕਹਿੰਦੇ[੧] ਹੋਂ[੨]– ਜਉ ਸਭ ਮਹਿ. ਏਕੁ ਖੁਦਾਇ ਕਹਤ[੧] ਹਉ[੨]; ਤਉ ਕਿਉ, ਮੁਰਗੀ ਮਾਰੈ॥) ਮੁੱਲਾਂ– ਮੁਲਾਂ; ਕਹਹੁ ਨਿਆਉ ਖੁਦਾਈ॥) ਕਲਮਾਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ, ਗਰਦਨ 'ਤੇ ਛਾਈ ਛੁਰੀਆਂ ਫੇਰ ਕੇ ਕੋਹਿਆ[੩]। ਬਿਸ੍ਮਿਲਿ ਪੋਲਾ– ਪਕਰਿ ਜੀਉ ਆਨਿਆ, ਦੇਹ ਬਿਨਾਸੀ; ਮਾਟੀ ਕਉ ਬਿਸਮਿਲਿ[੩] ਕੀਆ॥) ਪੰਜ[੪] ਇਸ਼ਨਾਨਾ। ਮੱਥੇ ਤੋਂ ਲਾ ਕੇ ਠੋਡੀ ਤੱਕ ਮੂੰਹ[੫] ਧੋਣਾ– ਕਿਆ ਉਜੂ[੪] ਪਾਕੁ ਕੀਆ, ਮੁਹੁ[੫] ਧੋਇਆ; ਕਿਆ, ਮਸੀਤਿ ਸਿਰੁ ਲਾਇਆ॥) ਹੱਜ ਕੱਾਬੈ– ਜਉ ਦਿਲ ਮਹਿ ਕਪਟੁ ਨਿਵਾਜ ਗੁਜਾਰਹੁ; ਕਿਆ ਹਜ ਕਾਬੈ ਜਾਇਆ॥) ਰਾਜੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ[੬]– ਸੁੰਨ ਸੰਧਿਆ ਤੇਰੀ. ਦੇਵ ਦੇਵਾ ਕਰ; ਅਧਪਤਿ[੬] ਆਦਿ ਸਮਾਈ॥ ਲੇਹੁ ਆਰਤੀ, ਹੋ ਪੁਰਖ ਨਿਰੰਜਨ; ਸਤਿਗੁਰ ਪੂਜਹੁ ਭਾਈ॥) ਵਿਆਪਕ ਬ੍ਰਹਮ[੭]। ਉਜਿਆਰਾ– ਤਤੁ[੭] ਤੇਲੁ, ਨਾਮੁ ਕੀਆ ਬਾਤੀ; ਦੀਪਕੁ ਦੇਹ, ਉਜ੍ਯਾਰਾ॥) ਅਪਣੇ ਸਿੱਖ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਜੀ 'ਚ ਲੀਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਮਨ ਦੀ ਬੁੱਝਣ ਵਾਲੇ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਸਤਿਗੁਰੂ[੬]– ਮਨ ਕੀ ਬਿਰਥਾ. ਮਨੁ ਹੀ ਜਾਨੈ; ਕੈ ਬੂਝਲ[੬] ਆਗੈ ਕਹੀਐ॥) ਮਨ[੧]। ਨ੍ਾਨ੍ਾ ਭੇਦੀਂ– ਮਾਨੈ[੧] ਬਾਸੈ. ਨਾਨਾ ਭੇਦੀ; ਭਰਮਤੁ ਹੈ ਸੰਸਾਰੀ॥

੧੩੫੧. ਤਿਨ੍ਾਂ[੧] ਦੀ[੨]। ਭਜਹਿ ਪੋਲਾ– ਜੋ ਜਨ ਜਾਨਿ ਭਜਹਿ ਪੁਰਖੋਤਮੁ; ਤਾ[੧] ਚੀ[੨] ਅਬਿਗਤੁ ਬਾਣੀ॥) ਗਾੱਜੈ) ਬਾਵਨ[੧] ਚੰਦਨ ਬ੍ਰਿੱਛ[੨] ਬਨ[੩] ਵਿੱਚ[੪]। ਲਾਗਿ੍ਲਾ– ਬਾਵਨ[੧] ਬੀਖੂ[੨], ਬਾਨੈ[੩] ਬੀਖੇ[੪]; ਬਾਸੁ ਤੇ, ਸੁਖ ਲਾਗਿਲਾ॥) ਹੋ[੫] ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭੈ੍ਇਲਾ– ਸਰਬੇ ਆਦਿ, ਪਰਮਲਾਦਿ; ਕਾਸਟ ਚੰਦਨੁ, ਭੈਇਲਾ[੫]॥) ਆਪ[੬] ਜੀ ਤਾਂ। ਦਾਸਨ ਦਾਸ[੭] ਤਾਂ– ਤੁਮ੍ਚੇ[੬] ਪਾਰਸੁ ਹਮਚੇ[੭] ਲੋਹਾ; ਸੰਗੇ, ਕੰਚਨੁ ਭੈਇਲਾ॥ ਤੂ ਦਇਆਲੁ, ਰਤਨੁ ਲਾਲੁ; ਨਾਮਾ ਸਾਚਿ ਸਮਾਇਲਾ॥) ਅ੍ਕੁਲ ਪੋਲਾ– ਅਕੁਲ ਪੁਰਖ; ਇਕੁ ਚਲਿਤੁ ਉਪਾਇਆ॥) ਤੈ. ਮੈ ਕੀਆ; ਸੁ ਮਾਲੂਮੁ ਹੋਈ॥ ਪ੍ਰਣਵਤਿ ਨਾਮਦੇਉ; ਇਹੁ ਜੀਉ ਚਿਤਵੈ ਸੁ ਲਹੈ॥) ਆ੍ਕੁਲ ਪੋਲਾ– ਅਮਰੁ ਹੋਇ; ਸਦ ਆਕੁਲ ਰਹੈ॥) ਪੱਤੀ– ਤਨਿ ਚੰਦਨੁ; ਮਸਤਕਿ ਪਾਤੀ॥ ਰਿਦੇ[੧] ਅੰਦਰ[੨] ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਹਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਰੂਪ ਛੁਰੀ ਹੈ। ਹੱਥ[੩] ਦੀ ਤਲੀ[੪] 'ਚ ਛੁਰੀ[੫]। ਤਲ ਪੋਲਾ। ਕੱਾਤੀ– ਰਿਦ[੧] ਅੰਤਰਿ[੨]; ਕਰ[੩] ਤਲ[੪] ਕਾਤੀ[੫]॥) ਠੱਗ ਬੱਗਾ– ਠਗ ਦਿਸਟਿ ਬਗਾ ਲਿਵ ਲਾਗਾ॥) ਸੁੰਦਰ[੧੦] ਭਗਵੰਤ[੧੧] ਜੀ ਨੂੰ। ਚਿਰ[੧੨] ਤੱਕ ਬੰਦਨ[੬] ਕਰਦਾ ਹੈ– ਕਲਿ[੧੦] ਭਗਵਤ[੧੧]; ਬੰਦ[੬] ਚਿਰਾਂਮੰ[੧੨]॥ ਕ੍ਰੂਰ ਦਿਸਟਿ; ਰਤਾ ਨਿਸਿ ਬਾਦੰ॥ ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ; ਇਸਨਾਨੁ ਸਰੀਰੰ॥) ਰਿਦੇ[੧] ਅੰਦਰ ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਹਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਰੂਪ ਛੁਰੀ[੧੩] ਸਿੰਨ੍ੀ[੧੪] ਹੋਈ ਹੈ। ਸੰਧਿ੍ਆਨੀ– ਰਿਦੈ[੧]; ਛੁਰੀ[੨] ਸੰਧਿਆਨੀ[੩]॥) ਬਾਨੀ ਪੋਲਾ– ਪਰ ਦਰਬੁ ਹਿਰਨ ਕੀ ਬਾਨੀ॥) ਰੁਦ੍ਾਖੀ[੧੫] ਮਾਲਾ– ਰਿਦੈ ਕੂੜੁ; ਕੰਠਿ ਰੁਦ੍ਾਖੰ[੧੫]॥) ਪਗ ਪੋਲਾ। ਅ੍ਕਰਮੰ– ਪਗ ਨਾਚਸਿ; ਚਿਤੁ ਅਕਰਮੰ॥) ਮਾਲਾ ਪੋਲਾ– ਮ੍ਰਿਗ ਆਸਣੁ; ਤੁਲਸੀ ਮਾਲਾ॥ ਜਿਨਿ ਆਤਮ ਤਤੁ; ਨ ਚੀਨ੍ਿਆ॥ ਸਭ ਫੋਕਟ ਧਰਮ; ਅਬੀਨਿਆ॥) ਗੁਰਮੁਖਿ ਗਾਡੀ ਰਸਤਾ[੧੬]– ਬਿਨੁ ਸਤਿਗੁਰ; ਬਾਟ[੧੬] ਨ ਪਾਵੈ॥) ੧੩੨੭ ਤੋਂ ੧੩੫੧, ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਰਾਗੁ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸੰਪੂਰਨੰ।

੧੩੫੨. ਤੋਂ ੧੨੫੩. **ਜੈਜਾਵੰਤੀ ਰਾਗੁ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਅਰੰਭ**) ਨਾਵਾਂ– ਰਾਗੁ ਜੈਜਾਵੰਤੀ ਮਹਲਾ ੯॥) ਬਸੁ੍ਧਾ ਪੋਲਾ– ਬਾਰੂ ਕੀ ਭੀਤਿ ਜੈਸੇ; ਬਸੁਧਾ ਕੋ ਰਾਜੁ ਹੈ॥) ਬੀਤ[੧] ਰਿਹਾ ਹੈ– ਰਾਮੁ ਭਜੁ ਰਾਮੁ ਭਜੁ; ਜਨਮੁ ਸਿਰਾਤੁ ਹੈ[੧]॥ ਅੰਤਿ ਬਾਰ, ਸੰਗਿ ਤੇਰੈ; ਇਹੈ. ਏਕੁ ਜਾਤੁ ਹੈ॥ ਬਿਖਿਆ. ਬਿਖੁ ਜਿਉ ਬਿਸਾਰਿ; ਪ੍ਰਭ ਕੌ ਜਸੁ ਹੀਏ ਧਾਰਿ॥) ਜੱਗ। ਕਾਨਿ ਨ ਹਲੰਤ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ– ਇਹ ਜਗ

ਮਹਿ. ਰਾਮ ਨਾਮੁ; ਸੋ ਤਉ. ਨਹੀ ਸੁਨਿਓ ਕਾਨਿ॥ ਬਿਖਿਅਨ ਸਿਉ ਅਤਿ ਲੁਭਾਨਿ; ਮਤਿ. ਨਾਹਿਨ ਫੇਰੀ॥ ਨਿਸਿ ਦਿਨੁ. ਸੁਨਿ ਕੈ ਪੁਰਾਨ; ਸਮਝਤ ਨਹ. ਰੇ ਅਜਾਨ॥

੧੩੫੩. ਰਾਮ ਭਗਤਿ, ਹੀਏ ਆਨਿ; ਛਾਡਿ ਦੇ ਤੈ. ਮਨ ਕੋ ਮਾਨੁ॥) ੧੩੫੨ ਤੋਂ ੧੩੫੩ ਅੰਗ 'ਤੇ, ਜੈਜਾਵੰਤੀ ਰਾਗੁ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸੰਪੂਰਨੰ।

੧੩੫੩. ਸਲੋਕ ਸਹਸਕ੍ਰਿਤੀ ਮਹਲਾ ੧॥

ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜੀ ਦੀ ਉਸਤਤਿ ਸਹਿਤ, ਸ਼ੁੱਧ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ 'ਚ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮਹੱਲਾ ਪਹਿਲਾ ਜੀ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ (ਸਲੋਕ) ਜਸ ਉਚਾਰਦੇ ਹਨ- ਸਲੋਕ ਸਹਸਕ੍ਰਿਤੀ ਮਹਲਾ ੧॥) ਅੱਧਾ ੁ ਤੱਤਾ ਪੋਲਾ ਬੋਲੋ- ਪੜਿ੍ ਪੁਸ੍ਤੁਕ; ਸੰਧਿਆ ਬਾਦੰ॥ ਤਿੰਨਾਂ[੧] ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪਾਲਕ[੧] (ਵਾ) ਤੇਰੇ[੨] ਦੂਸ਼ਣਾਂ ਨੂੰ- ਤ੍ਰੈਪਾਲ[੧]; ਤਿਹਾਲ[੨] ਬਿਚਾਰੰ॥) ਧਿਆਵੈ- ਕਹੁ ਨਾਨਕ; ਨਿਸਚੌ ਧ੍ਰਿਵੈ॥ ਬਿਨੁ ਸਤਿਗੁਰ; ਬਾਟ ਨ ਪਾਵੈ॥) ਅੱਖਰ ਹੇਠਾਂ ੁ ਅੱਧੇ ਯ ਦਾ ਮੂੰਹ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਅੱਖਰ ਹੇਠਾਂ ਅੱਧਾ (ੁ) ਯ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਦੇ ਖੱਬੇ ਸਿਹਾਰੀ, ਸੱਜੇ ਐੜਾ ਮੁਕਤਾ ਲਾਉਣਾ, ਜਿਹੜੀ ਲਗ ਅੱਖਰ ਨੂੰ ਲੱਗੀ ਹੋਵੇ ਉਹ ਐੜੇ ਨੂੰ ਲਾਉਣੀ। ਗੁਰਬਾਣੀ 'ਚ ਲਿਖਣੀ ਨਹੀਂ। ਅੱਧਾ ਯ ਜੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਭੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਾਂ ਹੀ ਕਰਨਾ। ਤੱਸਿਅ, ਜਨਮੱਸਿਅ- ਨਿਹਫਲੰ, ਤਸ੍ਯ ਜਨਮਸ੍ਯ; ਜਾਵਦ. ਬ੍ਰਹਮ ਨ ਬਿੰਦਤੇ॥) ਸੰਸਾਰੱਸਿਅ- ਸਾਗਰੰ ਸੰਸਾਰਸ੍ਯ; ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ. ਤਰਹਿ ਕੇ॥ ਜੋਗ ਸਬਦੰ. ਗਿਆਨ ਸਬਦੰ; ਬੇਦ ਸਬਦੰ, ਤ ਬ੍ਰਾਹਮਣਹ॥) ਖਿਅੱਤ੍ਰੀ ਪਰਾ-ਕ੍ਰਿਤਹ- ਖ੍ਤ੍ਰੀ ਸਬਦੰ, ਸੂਰ ਸਬਦੰ; ਸੂਦ੍ ਸਬਦੰ ਪਰਾਕ੍ਰਿਤਹ॥ ਸਰਬ ਸਬਦੰ, ਤ ਏਕ ਸਬਦੰ; ਜੇ ਕੋ ਜਾਨਸਿ ਭੇਉ॥) ਅੱਧਾ ੰ ਪੋਲਾ ਬੋਲੋ- ਏਕ ਕ੍ਰਿਸ੍ਨੰ ਤ ਸਰਬ ਦੇਵਾ; ਦੇਵ ਦੇਵਾ ਤ ਆਤਮਹ॥) ਬਾਸ੍ਦੇਵਸ੍ਯ ਬਾਸ੍ਦੇ ਅੱਧਾ ਵਾਵਾ ਪੋਲਾ ਬੋਲੋ, ਦੇਵੱਸਿਅ- ਆਤਮੰ ਸ੍ਰੀ ਬਾਸ੍ਦੇਵਸ੍ਯ; ਜੇ ਕੋਈ ਜਾਨਸਿ ਭੇਵ॥) ੧੩੫੩ ਅੰਗ 'ਤੇ ਸਲੋਕ ਸਹਸਕ੍ਰਿਤੀ ਮਹਲਾ ੧ ਜੀ ਸੰਪੂਰਨੰ।

੧੩੫੩. ਸਲੋਕ ਸਹਸਕ੍ਰਿਤੀ ਮਹਲਾ ੫) ਅਰੰਭ

ਕਦੋਂ[੨] ਦੇ, ਕੀ[੨] ਹਨ, ਕਿਸ[੨] ਦੇ ਹਨ, ਕਿਤਨੇ[੨] ਹੀ ਹਨ, ਕਿੱਥੇ[੨] ਹਨ। ਕੌਤਕ[੩]। ਸੁੱਤਹ- ਕਤੰਚ[੨] ਮਾਤਾ. ਕਤੰਚ ਪਿਤਾ; ਕਤੰਚ. ਬਨਿਤਾ ਬਿਨੋਦ[੩] ਸੁਤਹ॥) ਕੁ-ਟੰਬਿਅਤੇ- ਕਤੰਚ ਗ੍ਯਾਤ ਮੀਤ. ਹਿਤ ਬੰਧਵ; ਕਤੰਚ ਮੋਹ ਕੁਟੰਬ੍ਤੇ॥) ਚੰਚਲ[੪]- ਕਤੰਚ. ਚਪਲ[੪] ਮੋਹਨੀ ਰੂਪੰ; ਪੇਖੰਤੇ ਤਿਆਗੰ ਕਰੋਤਿ॥) ਬ੍ਰਹਮ ਅਚੱਲ[੫] ਦੇ ਸਪੂਤ[੬] ਸੰਤ। ਲੱਬਧਿਅੰ- ਰਹੰਤ ਸੰਗ ਭਗਵਾਨ ਸਿਮਰਣ; ਨਾਨਕ. ਲਬਧ੍ਯੰ ਅਚੁਤ[੫] ਤਨਹ[੫]॥)

੧੩੫੪. ਘਰ[੧] ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ[੧]। ਅੱਧਾ ੰ ਹੈ, ਨ ਪੋਲਾ ਬੋਲੋ. ਗ੍ਰਿਹਾਰਥ-ਕਹ- ਧ੍ਰਿਗ ਸ੍ਨੇਹੰ; ਗ੍ਰਿਹਾਰਥਕਹ[੧]॥) ਅੱਧਾ ਨ ਪੋਲਾ ਬੋਲੋ- ਸਾਧਸੰਗ ਸ੍ਨੇਹ ਸਤ੍ਰਿੰ; ਸੁਖਯੰ ਬਸੰਤਿ ਨਾਨਕਹ॥) ਮਿਥਿਅੰਤ- ਮਿਥ੍ਯੰਤ ਦੇਹੰ; ਖੀਣੰਤ ਬਲਨੰ॥) ਵਧ[੨] ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬੁਢੇਪਾ[੩]। ਹਿਤਿਅੰਤ- ਬਰਧੰਤਿ[੨] ਜਰੂਆ[੩]; ਹਿਤ੍ਯੰਤ ਮਾਇਆ॥) ਅਤਿਅੰਤ ਆਥਿੱਤਿਅ- ਅਤ੍ਯੰਤ ਆਸਾ; ਆਥਿਤ੍ਯ ਭਵਨੰ॥) ਯ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਤਾਲੂ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਯ ਦੀ ਮੁਹਾਰਨੀ ਬਾਰ ੨ ਬੋਲ ਕੇ, ਯ ਯ ਹੀ ਬੋਲੋ। ਸੁਆਸਾਂ- ਗਨੰਤ ਸ੍ਵਾਸਾ; ਭੈਯਾਨ ਧਰਮੰ॥) ਡਿੱਗ[੪] ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੁਰਲੱਭਿਅ, ਆਸ੍-ਯੰ- ਪਤੰਤਿ[੪], ਮੋਹ ਕੂਪ, ਦੁਰਲਭ੍ ਦੇਹੰ; ਤਤ ਆਸ੍ਯੰ ਨਾਨਕ॥) ਰਕਤ ਬਿੰਦ ਰੂਪ ਪਾਣੀ[੫]- ਕਾਚ ਕੋਟੰ ਰਚੰਤਿ ਤੋਯੰ[੫]; ਲੇਪਨੰ ਰਕਤ ਚਰਮਣਹ॥) ਨੌਂ[੧] ਗੋਲਕਾਂ[੨] ਵਿਸ਼ੇ ਪਦਾਰਥ ਰੂਪ ਚੋਗਾ[੩] ਚੁਗਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ[੪] ਹਨ। ਸਵਾਸਾਂ ਰੂਪ ਥੰਮ੍ਹਾਂ[੨]- ਨਵੰਤ[੧]

ਦੁਆਰੰ[2], ਭੀਤ[3] ਰਹਿਤੰ[4]; ਬਾਇ ਰੂਪੰ ਅਸਥੰਭਨਹ[2]॥) ਉਧਾਰ[1] ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਦੁਰ=ਲਭ। ਉਧ=ਰੰਤ- ਦੁਰਲਭ ਦੇਹ ਉਧਰੰਤ[1]; ਸਾਧ ਸਰਣ ਨਾਨਕ॥) ਹੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ! ਸਭ ਆਪਜੀ[ਏ] ਦੀ ਸੋਭਾ[ਟ] ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਗੁਣਾਂ[10] ਦੇ ਗਿਆਤੇ, ਬਹੁਲਤਾ[11] ਕਰਕੇ। ਤੁ=ਯੰ, ਗੁਨੱਗਿਅੰ- ਸੁਭੰਤ[ਟ] ਤੁਯੰ[ਏ], ਅਚੁਤ ਗੁਨਗ੍ਹੰ[10]; ਪੂਰਨੰ, ਬਹੁਲੋ[11] ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ॥) ਦਾਸਾਂ ਦੇ[12]। ਪਿਆਰੇ[13]। ਭਾ੍ਰਤਿਆ- ਭ੍ਰਿਤਿਆ[12] ਪ੍ਰਿਅੰ[13]; ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਚਰਣੰ॥) ਹੇੜੀ[14] ਚਲਾਉਂਦਾ[15] ਹੈ। ਨਿਸ਼ਾਨਾ[ਏ] ਬਣਾ ਕੇ। ਸ਼ਸਤ੍ਰ[17] ਦਾ। ਮਾ੍ਰਗੀ। ਬੱਧਿਕ ਲਖਿਅ ਪੋਲਾ- ਮ੍ਰਿਗੀ ਪੇਖੰਤ, ਬਧਿਕ[14]; ਪ੍ਰਹਾਰੇਣ[15], ਲਖ੍ਹ[ਏ] ਆਵਧਹ[17]॥) ਬੜਾ ਅਸਚਰਜ[ਟ] ਹੈ। ਅਹੋ, ਹੋੜਾ ਲੰਬਾ ਬੋਲੋ. ਜੱਸਿਅ ਛੇਦਿਅਤੇ- ਅਹੋ[ਟ]. ਜਸ੍ਹ ਰਖੇਣ ਗੋਪਾਲਹ; ਨਾਨਕ. ਰੋਮ ਨ ਛੇਦ੍ਹਤੇ॥) ਦਵਾਈ[ਏ]- ਬਹੁ ਜਤਨ ਕਰਤਾ, ਬਲਵੰਤ ਕਾਰੀ[ਏ]; ਸੇਵੰਤ ਸੂਰਾ ਚਤੁਰ ਦਿਸਹ॥) ਖਿੱਚ[20] ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਅ=ਕਰਖਤੇ- ਹੋਵੰਤਿ ਆਗਿਆ, ਭਗਵਾਨ ਪੁਰਖਹ; ਨਾਨਕ. ਕੀਟੀ ਸਾਸ ਅਕਰਖਤੇ[20]॥) ਕਰਨੇ ਯੋਗ[21] ਹੈ- ਸਬਦੰ ਰਤੰ, ਹਿਤੰ ਮਇਆ; ਕੀਰਤੰ. ਕਲੀ ਕਰਮ ਕ੍ਰਿਤੁਆ[21]॥) ਤਿਸ[22] ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੋ ਆਇਆ ਹੈ ਭਰਮ- ਮਿਟੰਤਿ ਤਤ੍ਰਾਗਤ[22]; ਭਰਮ ਮੋਹੰ॥) ਸਰਬੱਤ੍ਰ ਥਾਨਿਅੰ- ਭਗਵਾਨ ਰਮਣੰ; ਸਰਬਤ੍ਰ ਥਾਨ੍ਹੰ॥) ਆਪ ਜੀ[23]। ਸਫਲ[24]। ਤੁ=ਯੰ- ਦ੍ਰਿਸਟ ਤੁਯੰ[23] ਅਮੋਘ[24] ਦਰਸਨੰ; ਬਸੰਤ ਸਾਧ ਰਸਨਾ॥) ਨਖਿਅੱਤ੍ਰ- ਘਟੰਤ ਰੂਪੰ. ਘਟੰਤ ਦੀਪੰ; ਘਟੰਤ ਰਵਿ ਸਸੀਅਰ ਨਖ੍ਹਤ੍ਰ ਗਗਨੰ॥ ਹਰਿ ਹਰਿ. ਹਰਿ ਹਰੇ; ਨਾਨਕ. ਪ੍ਰਿਅੰ ਜਾਪੁ ਜਪਨਾ॥) ਤਿੰਨ[24] ਲੋਕ। ਬਸੁ=ਧਾ ਪੋਲਾ- ਘਟੰਤ ਬਸੁਧਾ; ਗਿਰਿ ਤਰ ਸਿ[24] ਖੰਡੰ॥) ਜੀਭ[ਏ] ਇਸਤ੍ਰੀ[ਏ]- ਘਟੰਤ ਲਲਨਾ[ਏ]; ਸੁਤ ਭ੍ਰਾਤ ਹੀਤੰ॥) ਸੁਅਰੂਪੰ- ਘਟੰਤ ਕਨਿਕ ਮਾਨਿਕ; ਮਾਇਆ ਸ੍ਵਰੂਪੰ॥) ਅਵਿਨਾਸ ਅਟੱਲ[22]- ਨਹ ਘਟੰਤ; ਕੇਵਲ ਗੋਪਾਲ ਅਚੁਤ[22]॥) ਧਰਮੰ ਦੇ੍ਹਲੀ ਦੀਪਕ ਹੈ- ਨਹ ਬਿਲੰਬ ਧਰਮੰ ਬਿਲੰਬ ਪਾਪੰ॥) ਦ੍ਰਿੜੰਤ ਨਾਮੰ; ਤਜੰਤ ਲੋਭੰ॥) ਲੱਖਿਅਣ- ਸਰਣਿ ਸੰਤੰ. ਕਿਲਬਿਖ ਨਾਸੰ; ਪ੍ਰਾਪਤੰ ਧਰਮ ਲਖ੍ਹਿਣ॥) ਨਾਨਕ; ਜਿਹ ਸੁ ਪ੍ਰਸੰਨ ਮਾਧਵਹ॥) ਬੁੱਧਿਅੰ- ਮਿਰਤ ਮੋਹੰ. ਅਲਪ ਬੁਧ੍ਹੰ; ਰਚੰਤਿ ਬਨਿਤਾ ਬਿਨੋਦ. ਸਾਹੰ॥) ਬਲ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਮ ਸਹਿਤ ਜੁਆਨ[ਟ] ਬਹਿ=ਕ੍ਰਮ- ਜੋਬਨ ਬਹਿਕ੍ਰਮ[ਟ]; ਕਨਿਕ ਕੁੰਡਲਹ॥) ਨਾਨਾ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚਿੱਤ੍ਰਕਾਰੀ[ਏ] ਵਾਲੇ। ਇਤਿਅੰਤ ਬਿਆਪਿਤੰ- ਬਚਿਤ੍ਰ[ਏ] ਮੰਦਿਰ, ਸੋਭੰਤਿ ਬਸਤ੍ਰਾ; ਇਤ੍ਰੰਤ ਮਾਇਆ ਬ੍ਯਾਪਿਤੰ॥) ਹੇ[30] ਭਗਵਾਨ ਜੀ! ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ[31]- ਹੇ ਅਚੁਤ. ਸਰਣਿ ਸੰਤ ਨਾਨਕ; ਭੋ[30] ਭਗਵਾਨ ਏ[31] ਨਮਹ॥ ਜਨਮੰ ਤ ਮਰਣੰ, ਹਰਖੰ ਤ ਸੋਗੰ; ਭੋਗੰ ਤ ਰੋਗੰ॥ ਊਚੰ ਤ ਨੀਚੰ; ਨਾ੍ਹ ਸੁ ਮੂਚੰ॥

੧੩ਪਪ. ਰਾਜੰ ਤ ਮਾਨੰ; ਅਭਿਮਾਨੰ, ਤ ਹੀਨੰ॥ ਪ੍ਰਵਿਰਤਿ ਮਾਰਗੰ; ਵਰਤੰਤਿ ਬਿਨਾਸਨੰ॥ ਗੋਬਿੰਦ ਭਜਨ, ਸਾਧ ਸੰਗੇਣ ਅਸਥਿਰੰ; ਨਾਨਕ, ਭਗਵੰਤ ਭਜਨਾਸਨੰ॥) ਬਿਗਸੀਧਿਅ ਬੁੱਧਾ- ਬਿਗਸੀਧ੍ਹਿ ਬੁਧਾ; ਕੁਸਲ ਥਾਨੰ॥) ਕਿਰਪੰ ਤ ਹਰੀਅੰ; ਮਤਿ ਤਤੁ ਗਿਆਨੰ॥) ਵਸ ਕਰਦੇ ਹਨ[1]। ਇੰਦ੍ਰਿਆਂ[2], ਧਰਮ ਰਾਜਾ ਕਾਲ ਨੂੰ। ਬਸਿਅੰਤ- ਬਸ੍ਹਿੰਤ[1] ਰਿਖਿਅੰ[2]; ਤਿਆਗਿ ਮਾਨੰ॥ ਸੀਤਲੰਤ ਰਿਦਯੰ; ਦ੍ਰਿੜੁ ਸੰਤ ਗਿਆਨੰ॥ ਰਹੰਤ ਜਨਮੰ; ਹਰਿ ਦਰਸ ਲੀਣਾ॥) ਵਿਚਾਰਦੇ[3] ਹਨ। ਗਿਆਨਵਾਨ[4] ਗੁਰਸੇਵਕ[5]- ਕਹੰਤ ਬੇਦਾ, ਗੁਣੰਤ[3] ਗੁਨੀਆ[4]; ਸੁਣੰਤ ਬਾਲਾ[5], ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਪ੍ਰਕਾਰਾ॥) ਸੁਬਿੱਦਿਆ- ਦ੍ਰਿੜੰਤ ਸੁਬਿਦਿਆ; ਹਰਿ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ॥ ਨਾਮ ਦਾਨੁ, ਜਾਚੰਤ ਨਾਨਕ; ਦੈਨਹਾਰ ਗੁਰ ਗੋਪਾਲਾ॥ ਨਹ ਚਿੰਤਾ, ਮਾਤ ਪਿਤ ਭ੍ਰਾਤਹ; ਨਹ ਚਿੰਤਾ, ਕਛੁ ਲੋਕ ਕਹ॥ ਨਹ ਚਿੰਤਾ, ਬਨਿਤਾ ਸੁਤ ਮੀਤਹ; ਪ੍ਰਵਿਰਤਿ ਮਾਇਆ ਸਨਬੰਧਨਹ॥) ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ=ਕਹ- ਦਇਆਲ ਏਕ ਭਗਵਾਨ ਪੁਰਖਹ; ਨਾਨਕ.

ਸਰਬ ਜੀਅ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਕਹ॥) ਨਾਸਵੰਤ, ਝੂਠਾ੬। ਅਨਿੱਤਿਅ- ਅਨਿਤ੍ਰੰ ਚਿਤੰ. ਅਨਿਤ੍ਰ ਆਸਾ; ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਪ੍ਰਕਾਰੰ॥) ਅਨਿੱਤਿਅ- ਅਨਿਤ੍ਰ ਵਿਤੰ. ਅਨਿਤ੍ਰ ਹੇਤੰ ਅਹੰ ਬੰਧੰ; ਭਰਮ ਮਾਇਆ, ਮਲਨੰ ਬਿਕਾਰੰ॥) ਬੁੱਧਿਅੰ- ਫਿਰੰਤ ਜੋਨਿ ਅਨੇਕ ਜਠਰਾਗਨਿ; ਨਹ ਸਿਮਰੰਤ. ਮਲੀਣ ਬੁਧ੍ਰੰ॥) ਇਕੱਤ੍ਰਤਾ੭ ਸਾਧਸੰਗਤ੭ - ਹੇ ਗੋਬਿੰਦ ਕਰਤ ਮਇਆ; ਨਾਨਕ. ਪਤਿਤ ਉਧਾਰਣ ਸਾਧ ਸੰਗਮਹ੭॥) ਬਲ਼ਦੀ੮ ਅੱਗ੮। ਦੇਦੀਪਿਅ, ਬੈਸੁਆਂਤਰਹ- ਗਿਰੰਤ ਗਿਰਿ, ਪਤਿਤ ਪਾਤਾਲੰ; ਜਲੰਤ ਦੇਦੀਪ੍ਯ੮ ਬੈਸ੍ਵਾਂਤਰਹ੮॥) ਰੁੜ੍ਹਨੇ੮ ਕਰਕੇ, ਡੁੱਘੇ੧੦- ਬਹੰਤਿ੮ ਅਗਾਹ੧੦ ਤੋਯੰ ਤਰੰਗੰ; ਦੁਖੰਤ ਗ੍ਰਹ ਚਿੰਤਾ, ਜਨਮੰ ਤ ਮਰਣਹ॥) ਮੁਕਤ੧੧ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਸਥਿੱਤ੧੨ ਆਸਰਾ੧੨। ਸੁਅਜਨਹ- ਅਨਿਕ ਸਾਧਨੰ, ਨ ਸਿਧ੍ਰਤੇ੧੧ ਨਾਨਕ; ਅਸਥੰਭੰ੧੨ ਅਸਥੰਭੰ ਅਸਥੰਭੰ; ਸਬਦ ਸਾਧ ਸ੍ਰਜਨਹ॥) ਝਗੜੇ੧੩ ਦੁੱਖਿਅੰ, ਹੱਤਿਅੰ। ਦਾਰਿਦ੍ਰ੍ਯ। ਬਿਖਿਆਦੰ- ਘੋਰ ਦੁਖੰ, ਅਨਿਕ ਹਤ੍ਰੰ; ਜਨਮ ਦਾਰਿਦ੍ਰੰ, ਮਹਾ ਬਿਖ੍ਰਾਦੰ੧੩॥ ਮਿਟੰਤ ਸਗਲ. ਸਿਮਰੰਤ ਹਰਿ ਨਾਮ ਨਾਨਕ; ਜੈਸੇ ਪਾਵਕ. ਕਾਸਟ ਭਸਮੰ ਕਰੋਤਿ॥) ਕਲਿਆਨ੧੪- ਸਰਣਿ ਜੋਗੰ, ਸੰਤ ਪ੍ਰਿਅ ਨਾਨਕ; ਸੋ ਭਗਵਾਨ, ਖੇਮੰ੧੪ ਕਰੋਤਿ॥) ਅਗੇ੧੫ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਅੱਗ੍ਰਣੀ- ਵਹ- ਪਾਛੰ, ਕਰੋਤਿ ਅਗ੍ਰਣੀਵਹ੧੫; ਨਿਰਾਸੰ, ਆਸ ਪੂਰਨਹ॥ ਨਿਰਧਨ. ਭਯੰ ਧਨਵੰਤਹ; ਰੋਗੀਅੰ, ਰੋਗ ਖੰਡਨਹ॥) ਭਗਤਿਅੰ- ਭਗਤ੍ਰੰ ਭਗਤਿ ਦਾਨੰ; ਰਾਮ ਨਾਮ ਗੁਣ ਕੀਰਤਨਹ॥ ਕੀ੧੬ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦਾ। ਕਿਉਂ੧੬ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦੇ। ਲੱਭਿਅਤੇ- ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪੁਰਖ ਦਾਤਾਰਹ; ਨਾਨਕ. ਗੁਰ ਸੇਵਾ. ਕਿੰ੧੬ ਨ ਲਭ੍ਯਤੇ॥) ਅ-ਧਰੰ- ਅਧਰੰ ਧਰੰ ਧਾਰਣਹ; ਨਿਰਧਨੰ. ਧਨ ਨਾਮ ਨਰਹਰਹ॥) ਸਰੂਪਾਂ੧੭ 'ਚ- ਸਰਬ ਭੂਤ੧੭, ਦਯਾਲ ਅਚੁਤ; ਦੀਨ ਬਾਂਧਵ, ਦਾਮੋਦਰਹ॥) ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ੧੮ ਸਰੂਪ। ਸਰਬੱਗਿਅ, ਕਰੁਣਾ- ਮਯਹ- ਸਰਬਗ੍ਹ, ਪੂਰਨ ਪੁਰਖ ਭਗਵਾਨਹ; ਭਗਤਿ ਵਛਲ ਕਰੁਣਾਮਯਹ੧੮॥

੧੩ਪ੬. ਸਿਆਣੇ੧ ਪੁਰਖ ਰੱਬ ਜੀ ਨੂੰ ਚੇਤੇ੨ ਕਰਦੇ ਹਨ- ਸ੍ਰਿਜੰਤ. ਰਤਨ ਜਨਮ; ਚਤੁਰ੧ ਚੇਤਨਹ੨॥) ਬਿਨਾ੧ ਮੋਹ। ਤੋਂ੨। ਅਨਿੱਤਿਅ- ਅਨਿਤ੍ਰ ਰਚਨਾ; ਨਿਰਮੋਹ੧ ਤੇ੨॥) ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਹਿਲੇ ਸਮੇਂ੪ ਜਨਮਾਂ ੨ ਤੋਂ ਸ੍ਰੇਸਟ੩ ਦਾਨ ਦਿੰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਭੁੰ-ਚੰਤੇ ਮਹੀ-ਪਤੇ- ਦਾਨੰ ਪਰਾ੩ ਪੂਰਬੇਣ੪; ਭੁੰਚੰਤੇ ਮਹੀਪਤੇ॥) ਉਲਟੀ੪ ਬੁੱਧ੫ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ੬ ਨੂੰ ਮਾਰਦੇ ਹਨ। ਬੁੱਧਿਅੰ- ਬਿਪਰੀਤ੪ ਬੁਧ੍ਰੰ੫, ਮਾਰਤ ਲੋਕਹ੬; ਨਾਨਕ. ਚਿਰੰਕਾਲ ਦੁਖ ਭੋਗਤੇ॥) ਖ਼ਾਲੀ੭ ਕਿਰਪਾ੮ ਤੋਂ। ਅ-ਨੁੱਗ੍ਰਹੰ ਜੱਸਿਅ- ਬ੍ਰਿਥਾ੭, ਅਨੁਗ੍ਰਹੰ੮ ਗੋਬਿੰਦਹ; ਜਸੁ ਸਿਮਰਣ, ਰਿਦੰਤਰਹ॥) ਕਰਤਾਰ ਜੀ ਦੇ ਸਿਮਰਨ੧ ਰਹਿਤ। ਆਰੋਗਿਅੰ, ਰੋਗਿਅੰ, ਬਿ-ਸਿਮ੍ਰਿਤੇ। ਕਰੁਣਾ-ਮਯਹ- ਆਰੋਗ੍ਹੰ. ਮਹਾ ਰੋਗ੍ਹੰ; ਬਿਸਿਮ੍ਰਿਤੇ੧ ਕਰੁਣਾਮਯਹ॥) ਉਚਾਰੀਏ੯। ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ੧੦ ਧਰਮ- ਰਮਣੰ੯ ਕੇਵਲੰ ਕੀਰਤਨੰ; ਸੁਧਰਮੰ੧੦ ਦੇਹ ਧਾਰਣਹ॥) ਤ੍ਰਿਪਿਅਤੇ- ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮੁ ਨਾਰਾਇਣ ਨਾਨਕ; ਪੀਵਤੰ. ਸੰਤ ਨ ਤ੍ਰਿਪ੍ਯਤੇ॥) ਮਿੱਤ੍ਰ੍ਯਸਿਅ- ਸਹਣ ਸੀਲ ਸੰਤੰ; ਸਮ. ਮਿਤ੍ਰਸ੍ਰ ਦੁਰਜਨਹ॥) ਨੇੜੇ੧੧ ਖਲੋਤਾ੧ ਹੈ। ਨਾਨਕ. ਭੋਜਨ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰੇਣ; ਨਿੰਦਕ ਆਵਧ ਹੋਇ, ਉਪ੧੧ ਤਿਸਟਤੇ੧॥) ਨਹੀਂ੧੨ ਹੁੰਦਾ੫- ਤਿਰਸਕਾਰ ਨਹ੧੨ ਭਵੰਤਿ; ਨਹ ਭਵੰਤਿ੫ ਮਾਨ ਭੰਗਨਹ॥) ਵਸਦੇ੧੩ ਹਨ- ਗੋਬਿੰਦ ਨਾਮ ਜਪੰਤਿ. ਮਿਲਿ ਸਾਧ ਸੰਗਹ; ਨਾਨਕ. ਸੇ ਪ੍ਰਾਣੀ ਸੁਖ ਬਾਸਨਹ੧੩॥) ਨਾ ਜਿੱਤੇ੧੪ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸੂਰਮੇ੧। ਸੈਨਾ ਪੋਲਾ- ਸੈਨਾ ਸਾਧ ਸਮੂਹ, ਸੂਰ੧ ਅਜਿਤੰ੧੪; ਸੰਨਾਹੰ ਤਨਿ ਨਿੰਮ੍ਰਤਾਹ॥) ਚਰਮ-ਣਹ- ਆਵਧਹ. ਗੁਣ ਗੋਬਿੰਦ ਰਮਣੰ; ਓਟ ਗੁਰ ਸਬਦ. ਕਰ ਚਰਮਣਹ॥) ਸਵਾਰ੧੫ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਘੋੜੇ੧੬ ਸ੍ਵਣ ਰੂਪ। ਰਥ੧੭ ਮੰਨਣ ਰੂਪ। ਹਾਥੀ

ਨਿਧਿਆਸਣ[੧੮] ਰੂਪ। ਅਸ੍ਵ ਵਾਵਾ ਅੱਧਾ ਜਾਣਕੇ, ਵਾਵਾ ਪੋਲਾ, ਬੁੱਝੰਤੇ- ਆਰੂੜਤੇ[੧੫], ਅਸ੍ਵ[੧੬] ਰਥ[੧੭] ਨਾਗਹ[੧੮]; ਬੁਝੰਤੇ, ਪ੍ਰਭ ਮਾਰਗਹ॥) ਧਾਵਾ[੧੯] ਕਰਦੇ ਹਨ। ਗੋਪਾਲ, ਹੋੜੇ ਔਂਕੜ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਅਵਾਜ਼ ਬੋਲੋ- ਬਿਚਰਤੇ ਨਿਰਭਯੰ, ਸਤ੍ਰ ਸੈਨਾ; ਧਾਯੰਤੇ[੧੯], ਗੋਪਾਲ ਕੀਰਤਨਹ॥) ਬਿਸ੍ਵ ਵਾਵਾ ਅੱਧਾ ਜਾਣਕੇ, ਵਾਵਾ ਪੋਲਾ ਬੋਲੋ, ਵੱਸਿਅੰ। ਤਸ=ਕਰਹ ਪੋਲਾ- ਜਿਤਤੇ. ਬਿਸ੍ਵ ਸੰਸਾਰਹ; ਨਾਨਕ. ਵਸ੍ਯੰ ਕਰੋਤਿ, ਪੰਚ ਤਸਕਰਹ॥) ਦੁਰ=ਮੱਤਿਹ। ਗੰ=ਧਰਬ - ਮ੍ਰਿਗ ਤ੍ਰਿਸਨਾ, ਗੰਧਰਬ ਨਗਰੰ; ਦ੍ਰੁਮ ਛਾਯਾ, ਰਚਿ ਦੁਰਮਤਿਹ॥) ਤਤਹ ਪੋਲਾ, ਮਿਥਿਆ- ਤਤਹ. ਕੁਟੰਬ ਮੋਹ ਮਿਥ੍ਯਾ; ਸਿਮਰੰਤਿ ਨਾਨਕ. ਰਾਮ ਰਾਮ ਨਾਮਹ॥) ਨਹੀਂ[੨੦]। ਗੁਣੱਗਿਅ, ਨਚ ਪੋਲਾ- ਨਚ[੨੦]. ਬਿਦਿਆ ਨਿਧਾਨ ਨਿਗਮੰ; ਨਚ[੨੦]. ਗੁਣਗ੍ਯ, ਨਾਮ ਕੀਰਤਨਹ॥) ਉੱਦਮ[੨੧] ਵਾਲੇ ਭਾਗ ਕਹੀਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰੇਮਾ-ਭਗਤੀ ਰੂਪ ਲੱਛਮੀ[੨੨] ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ 'ਚੋਂ ਲੱਭਦੀ ਹੈ। ਲੱਬਧਿਅੰ- ਭਾਗ ਉਦਿਮ[੨੧], ਲਬਧ੍ਵੰ ਮਾਇਆ[੨੨]; ਨਾਨਕ. ਸਾਧਸੰਗਿ ਖਲ ਪੰਡਿਤਹ॥) ਸੁੰਦਰ ਰਾਮ ਰਾਮ ਜੀ ਨੂੰ ਉਚਾਰਨਾ ਹੀ ਮਾਲਾ[੨੩] ਹੈ। ਗਊ ਦੇ ਮੁਖ ਜੈਸੀ ਗੁਥਲੀ ਗੋਮੁਖੀ ਹੈ, ਇਸ 'ਚ ਹੱਥ ਪਾ ਕੇ ਮਾਲ਼ਾ ਫੇਰਨੀ, ਹਿੰਦੂ ਭਾਈ ਪੁੰਨ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਪੂਰਨ ਪ੍ਰੀਤ ਧਾਰਨੀ ਹੀ ਗੋਮੁਖੀ[੨੪] ਹੈ। ਮਾਲਾ ਪੋਲਾ। ਹਸਤ=ਊਚ- ਕੰਠ ਰਮਣੀਯ, ਰਾਮ ਰਾਮ ਮਾਲਾ[੨੩]; ਹਸਤਊਚ[੨੪] ਪ੍ਰੇਮ ਧਾਰਣੀ॥) ਨੇਤ੍ਰਾਂ[੧] ਨੂੰ ਪ੍ਰਸੰਨ[੨] ਕਰਨ ਵਾਲੀ, ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਉਧਰਣਾ ਬਚਣਾ[੩] ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਧਰ=ਣੰ- ਜੀਹ ਭਣਿਜੋ, ਉਤਮ ਸਲੋਕ; ਉਧਰਣੰ[੩] ਨੈਨ[੧] ਨੰਦਨੀ[੨]॥) ਹੀਣੱਸਿਅ- ਗੁਰ ਮੰਤ੍ਰ, ਹੀਣਸ੍ਯ ਜੋ ਪ੍ਰਾਣੀ; ਧ੍ਰਿਗੰਤ ਜਨਮ ਭ੍ਰਸਟਣਹ॥) ਅਰਥ ਲਈ ਤੁਲਿ ਸਭ ਨਾਲ ਲੱਗੇਗਾ। ਤੁੱਲਿ। ਖਲਹ ਪੋਲਾ- ਕੂਕਰਹ ਸੂਕਰਹ ਗਰਧਭਹ ਕਾਕਹ; ਸਰਪਨਹ ਤੁਲਿ ਖਲਹ॥

੧੩੫੭. ਕੀਰਤਨੰ ਸਾਧ ਸੰਗੇਣ ਨਾਨਕ; ਨਹ ਦ੍ਰਿਸਟੰਤਿ ਜਮਦੂਤਨਹ॥) ਲੱਬਧਿਅੰ- ਦੁਰਲਭੰ ਏਕ ਭਗਵਾਨ ਨਾਮਹ; ਨਾਨਕ. ਲਬਧ੍ਵੰ ਸਾਧਸੰਗਿ. ਕ੍ਰਿਪਾ ਪ੍ਰਭੰ॥) ਮਾਤਲੋਕ[੧]। ਜਤ ਕਤਹ ਤਤਹ ਪੋਲੇ, ਸੁ=ਅਰਗ ਪ=ਯਾਲ- ਜਤ ਕਤਹ ਤਤਹ ਦ੍ਰਿਸਟੰ; ਸ੍ਵਰਗ ਮਰਤ[੧]. ਪਯਾਲ ਲੋਕਹ॥) ਹੁੰਦਾ ਹੈ[੨]। ਭ=ਯੰਤਿ, ਸੁਖਿਅੰ ਪੋਲਾ, ਨਿਰ=ਭਯਹ- ਦੁਖੰ. ਭਯੰਤਿ[੨] ਸੁਖ੍ਯੰ; ਭੈ ਭੀਤੰ. ਤ ਨਿਰਭਯਹ॥) ਦ੍ਰੁਸਟਾਂ। ਸੁਅੱਜਨਹ- ਬਿਖਯਾ ਭਯੰਤਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੰ; ਦੁਸਟਾਂ ਸਖਾ ਸ੍ਵਜਨਹ॥) ਸਰਬ ਸੀਲ, ਮਮੰ ਸੀਲੰ; ਸਰਬ ਪਾਵਨ, ਮਮ ਪਾਵਨਹ॥) ਕਰਤਬ ਪੋਲਾ, ਲਿਪਿਅਤੇ- ਸਰਬ ਕਰਤਬ, ਮਮੰ ਕਰਤਾ; ਨਾਨਕ. ਲੇਪ ਛੇਪ ਨ ਲਿਪ੍ਯਤੇ॥) ਪ੍ਰਕਾਸ਼[੩] ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਚੰਦ ਦੇਵਤਾ[੩] ਜੀ- ਨਹ ਸੀਤਲੰ ਚੰਦ੍ਰ ਦੇਵਹ[੩]; ਨਹ ਸੀਤਲੰ ਬਾਵਨ ਚੰਦਨਹ॥) ਰੁੱਤੇਣ, ਸੁਅੱਜਨਹ- ਨਹ ਸੀਤਲੰ, ਸੀਤ ਰੁਤੇਣ; ਨਾਨਕ. ਸੀਤਲੰ ਸਾਧ ਸ੍ਵਜਨਹ॥) ਦਯਾ=ਲੰ, ਬਿ=ਵਰਜਿੱਤਹ- ਦਯਾਲੰ. ਸਰਬਤ੍ਰ ਜੀਆ; ਪੰਚ ਦੋਖ ਬਿਵਰਜਿਤਹ॥) ਨਿਰਲੇਪ[੪], ਤੁੱਛ[੪] ਮਾਇਆ[੪]- ਭੋਜਨੰ ਗੋਪਾਲ ਕੀਰਤਨੰ; ਅਲਪ[੪] ਮਾਯਾ[੪], ਜਲ ਕਮਲ ਰਹਤਹ॥) ਕੰਨਾਂ[੫] ਨਾਲ। ਤਿਆਗਿ- ਪਰ ਨਿੰਦਾ, ਨਹ ਸ੍ਰੋਤਿ ਸ੍ਰਵਣੰ[੫]; ਆਪੁ ਤ੍ਰਿਗਿ. ਸਗਲ ਰੇਣੁਕਹ॥) ਖਟ ਪੋਲਾ। ਲੱਖਿਅਣ। ਖਟ ਲਖ੍ਯਣ ਪੂਰਨੰ ਪੁਰਖਹ; ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਸਾਧ ਸ੍ਵਜਨਹ॥) ਬੱਕਰੀ[੬] ਕੰਦ ਫ਼ਲ[੭]। ਜੜੀ[੮] ਬੂਟੀਆਂ- ਅਜਾ[੬] ਭੋਗੰਤ. ਕੰਦ[੭] ਮੂਲੰ[੮]; ਬਸੰਤੇ. ਸਮੀਪਿ ਕੇਹਰਹ॥) ਤੈਸੇ[੮] ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਰੀਤੀ ਹੈ। ਤੱਤ੍ਰ=ਗਤੇ- ਤਤ੍ਰਗਤੇ[੮] ਸੰਸਾਰਹ; ਨਾਨਕ. ਸੋਗ ਹਰਖੰ ਬਿਆਪਤੇ॥) ਅੱਖਰ ਹੇਠਾਂ ਅੱਧੇ ਯ ਨੂੰ ਔਂਕੜ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉ ਬੋਲੋ। ਮੋਤ[੯] ਮ੍ਰਿਤਉ[੯]। ਮ੍ਰਿਤਉ ਸਿੱਧਿਅਤੇ- ਮ੍ਰਿਤ੍ਯੂ[੯] ਜਨਮ ਭ੍ਰਮੰਤਿ ਨਰਕਹ; ਅਨਿਕ ਉਪਾਵੰ, ਨ ਸਿਧ੍ਯਤੇ॥) ਨਿਰਮਲੰ ਸਾਧ ਸੰਗਹ; ਜਪੰਤਿ ਨਾਨਕ. ਗੋਪਾਲ ਨਾਮੰ॥) ਨਿਤ=ਪ੍ਰਤਹ-

ਰਮੰਤਿ ਗੁਣ ਗੋਬਿੰਦ; ਨਿਤਪ੍ਰਤਹ॥) ਪਦਾਰਥ[੧੦] ਘਰ[੧]। ਆਲ-ਯਹ- ਨਿਰਾਸ. ਆਸ ਕਰਣੰ; ਸਗਲ ਅਰਥ[੧੦] ਆਲਯਹ[੧]॥) ਦੁਰ-ਗਮ ਸੁਗ-ਮੰ; - ਦੁਰਗਮ ਸਥਾਨ, ਸੁਗਮੰ; ਮਹਾ ਦੂਖ. ਸਰਬ ਸੂਖਣਹ॥) ਖੋਟੇ[੧੧] ਚਿੱਚੜ, ਚੁਗਲ[੧੨]- ਦੁਰ[੧੧] ਬਚਨ, ਭੇਦ ਭਰਮੰ; ਸਾਕਤ ਪਿਸਨੰਤ[੧੨], ਸੁਰਜਨਹ॥) ਅਸਥਿੱਤੰ- ਅਸਥਿਤੰ, ਸੋਗ ਹਰਖੰ; ਭੈ ਖੀਣੰਤ, ਨਿਰਭਵਹ॥

੧੩੫੮. ਉਜਾੜ[੧] ਲੱਖਿਅਣ- ਭੈ ਅਟਵੀਅੰ[੧], ਮਹਾ ਨਗਰ ਬਾਸੰ; ਧਰਮ ਲਖ੍ਹਣ. ਪ੍ਰਭ ਮਇਆ॥) ਗੰ-ਧਰਬ। ਮਾਨੁੱਖਿਅੰ। ਬਿ-ਮੋਹਨਹ- ਗਣ ਗੰਧਰਬ, ਦੇਵ ਮਾਨੁਖ੍ਹੰ; ਪਸੁ ਪੰਖੀ ਬਿਮੋਹਨਹ॥) ਜੱਗਦੀਸੁਅਰਹ- ਹਰਿ ਕਰਣਹਾਰੰ ਨਮਸਕਾਰੰ; ਸਰਣਿ ਨਾਨਕ. ਜਗਦੀਸ੍ਵਰਹ॥) ਗੰਮਿਅੰ- ਚਿਤ ਹਰਣੰ. ਤ੍ਰੈ ਲੋਕ ਗੰਮ੍ਹੰ; ਜਪ ਤਪ ਸੀਲ. ਬਿਦਾਰਣਹ॥) ਤਿਆਗਣਾ[੨] ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ[੩] 'ਚ ਮਿਲ ਕੇ। ਬਿ-ਮੁੱਚਿੱਤ- ਤਵ ਭੈ ਬਿਮੁੱਚਿਤ[੨], ਸਾਧ ਸੰਗਮ[੩]; ਓਟ ਨਾਨਕ. ਨਾਰਾਇਣਹ॥) ਲੜਾਈ[੪] ਮੁੱਢ[੫] ਕਦੇ[੬] ਭੀ। ਕ੍ਰਿਪਾ[੭] ਨਹੀਂ ਪੈਦਾ[੮] ਹੋਣ ਦਿੰਦੇ। ਉ-ਪਰਜਤੇ- ਹੇ ਕਲਿ[੪] ਮੂਲ[੫] ਕ੍ਰੋਧੰ; ਕਦੰਚ[੬]. ਕਰੁਣਾ[੭] ਨ ਉਪਰਜਤੇ[੮]॥) ਵਿਸ਼ਈ[੧] ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਵੱਸ[੭] ਕਰਦਾ ਹੈਂ। ਬਾਂਦਰ[੮]। ਬਿਖ-ਯੰਤ ਵੱਸਿਅੰ, ਨਿਰਤਿਅੰ। ਜਥਾ ਪੋਲਾ- ਬਿਖਯੰਤ[੧] ਜੀਵੰ, ਵਸ੍ਹੰ[੭] ਕਰੋਤਿ; ਨਿਰਤ੍ਹੰ ਕਰੋਤਿ, ਜਥਾ ਮਰਕਟਹ[੮]॥) ਸਜ਼ਾਵਾਂ[੯]- ਅਨਿਕ ਸਾਸਨ[੯], ਤਾੜੰਤਿ ਜਮਦੂਤਹ; ਤਵ ਸੰਗੇ, ਅਧਮੰ ਨਰਹ॥) ਰੱਖਿਆ- ਦੀਨ ਦੁਖ ਭੰਜਨ, ਦਯਾਲ ਪ੍ਰਭੁ ਨਾਨਕ; ਸਰਬ ਜੀਅ ਰਖ੍ਹਾ ਕਰੋਤਿ॥ ਹੇ ਲੋਭਾ, ਲੰਪਟ ਸੰਗ ਸਿਰਮੋਰਹ; ਅਨਿਕ ਲਹਰੀ ਕਲੋਲਤੇ॥) ਪਿਆਰੇ[੧੦] ਨਹੀਂ[੧੧]। ਨਚ ਪੋਲਾ- ਨਚ ਮਿਤ੍ਰੰ, ਨਚ ਇਸਟੰ[੧੦], ਨਚ[੧੧] ਬਾਧਵ; ਨਚ ਮਾਤ ਪਿਤਾ, ਤਵ ਲਜਯਾ॥) ਨਾ[੧] ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜ਼ੁਲਮ ਮੰਦ ਕਰਮ ਕਰਦਾ[੧੨] ਹੈ। ਨਾ ਸਾਜਣ ਵਾਲੇ ਸਾਜੋ ਸਮਾਨ ਸਜਾਉਂਦਾ[੧੩] ਹੈ। ਲੋਭ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਅਯੋਗ ਕੰਮ ਲੁਕ ਕੇ ਤਾਂ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰਿਹਾ, ਸਭਾ 'ਚ ਭੀ ਕਰਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਲੋਕ ਲਾਜ ਭੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਅਜਿੱਤ[੧੪] ਹੈਂ। ਅ-ਕਰਣੰ ਅਖਾਦਿਅ ਖਾਦਿਅੰ ਅਸਾਜਿਅੰ ਸਮੱਜਿਆ- ਅਕਰਣੰ[੧] ਕਰੋਤਿ[੧੨] ਅਖਾਦ੍ਹਿ ਖਾਦ੍ਹੰ; ਅਸਾਜ੍ਹੰ ਸਾਜਿ[੧੩], ਸਮਜਯਾ[੧੪]॥) ਰੱਖਿਆ[੧੫] ਕਰੋ। ਪ੍ਰੇਮ ਬੇਨਤੀ[੧੬] ਬਿਗਿਆਪ੍ਹਿ ਤ ਅੱਧਾ ਜਾਣ ਕੇ. ਪੋਲਾ ਬੋਲੋ- ਤ੍ਰਾਹਿ[੧੫] ਤ੍ਰਾਹਿ ਸਰਣਿ ਸੁਆਮੀ; ਬਿਗ੍ਰਾਪ੍ਹਿ[੧੬] ਨਾਨਕ, ਹਰਿ ਨਰਹਰਹ॥ ਹੇ ਜਨਮ ਮਰਣ ਮੂਲੰ; ਅਹੰਕਾਰੰ ਪਾਪਾਤਮਾ॥) ਬਿਸ੍ਰੀਰਨਹ ੁ ਅੱਧਾ ਤੱਤਾ ਪੋਲਾ, ਬਿਹਾਰੀ ਸਹਿਤ ਬੋਲੋ- ਮਿਤ੍ਰੰ ਤਜੰਤਿ, ਸਤ੍ਰੂੰ ਦ੍ਰਿੜੰਤਿ; ਅਨਿਕ ਮਾਯਾ, ਬਿਸ੍ਰੀਰਨਹ॥) ਜੀਆ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ- ਆਵੰਤ ਜਾਵੰਤ. ਥਕੰਤ ਜੀਆ; ਦੁਖ ਸੁਖ ਬਹੁ ਭੋਗਣਹ॥) ਬੈਦਿਅੰ। ਪਰਮੇਸੁਅਰ- ਬੈਦ੍ਹੰ. ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪਰਮੇਸ੍ਵਰ; ਆਰਾਧਿ ਨਾਨਕ.ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰੇ॥) ਤਿਆਰ-ਬਰ- ਤਿਆਰ[੧੭] ਕਲਿਆਣ ਸਹਿਤ। ਨਾਸ਼[੧੮] ਹੋਣ ਵੇਲੇ[੧੯]। ਸੁ-ਅਸਥ, ਸ-ਮਏ- ਸਰੀਰ ਸ੍ਵਸਥ[੧੭], ਖੀਣ[੧੮] ਸਮਏ[੧੯]; ਸਿਮਰੰਤਿ ਨਾਨਕ. ਰਾਮ ਦਾਮੋਦਰ ਮਾਧਵਹ॥ ਚਰਣ ਕਮਲ ਸਰਣੰ; ਰਮਣੰ ਗੋਪਾਲ ਕੀਰਤਨਹ॥ ਸਾਧ ਸੰਗੇਣ ਤਰਣੰ; ਨਾਨਕ. ਮਹਾ ਸਾਗਰ ਭੈ ਦੁਤਰਹ॥) ਮਸੂਕ ਹਸੂ ਅੱਧੇ ੁ ਤੱਤੇ ਪੋਲੇ ਬੋਲੋ, ਪਰਮੇਸੁਅਰਹ- ਸਿਰ ਮਸੂਕ ਰਖ੍ਹਾ. ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੰ; ਹਸੂ ਕਾਯਾ ਰਖ੍ਹਾ ਪਰਮੇਸ੍ਵਰਹ॥) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਨਤਕਲਾਵਾਨ ਸ਼ਕਤੀ ਨੇ, ਅਗਨੀ[੨੦] ਲੱਕੜ[੨] 'ਚ ਵਲੀ[੨੦] ਹੋਈ ਹੈ- ਜੇਨ ਕਲਾ. ਧਾਰਿਓ ਆਕਾਸੰ; ਬੈਸੰਤਰੰ ਕਾਸਟ[੨] ਬੇਸਟੰ[੨੦]॥) ਪ੍ਰਕਾਸ਼[੨੧]। ਨਖਿਅੱਤ੍ਰ ਜੋਤਿਅੰ - ਜੇਨ ਕਲਾ, ਸਸਿ ਸੂਰ ਨਖ੍ਹਤ੍ਰ ਜੋਤ੍ਹਿੰ[੨੧]; ਸਾਸੰ ਸਰੀਰ ਧਾਰਣੰ॥

੧੩੫੯. ਪਾਣੀ[੧] ਤੋਇਅਣਹ- ਤੇਨ ਕਲਾ. ਅਸਥੰਭੰ ਸਰੋਵਰੰ; ਨਾਨਕ. ਨਹ ਛਿਜੰਤਿ ਤਰੰਗ ਤੋਯਣਹ[੧]॥) ਭਾਰੀ ਵੱਡਾ[੨]। ਰੂਪ[੩] ਹੈ। ਸਰਬੱਤ੍ਰ ਗ=ਰਿਸ੍ਰ ਅੱਧਾ ਜਾਣਕੇ. ਟੈਂਕਾ ਪੋਲਾ ਬੋਲੋ- ਗੁਸਾਂਈ ਗਰਿਸ੍ਰ[੨] ਰੂਪੇਣ[੩]; ਸਿਮਰਣੰ ਸਰਬਤ੍ਰ ਜੀਵਣਹ॥) ਪਵਿੱਤ੍ਰ[੪] ਲੱਬਧਿਅੰ ਸੁਅੱਛ- ਲਬਧ੍ਰੰ ਸੰਤ ਸੰਗੇਣ ਨਾਨਕ; ਸ੍ਵਛ[੪] ਮਾਰਗ, ਹਰਿ ਭਗਤਣਹ॥) ਮੱਛਰ[੫] ਭੰਨ[੬] ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਪੱਥਰ[੭] ਨੂੰ। ਚਿੱਕੜ[੮] ਕੀੜੀ[੯] ਪਪੀਲ=ਕਹ- ਮਸਕੰ[੫]. ਭਗਨੰਤ[੬] ਸੈਲੰ[੭]; ਕਰਦਮੰ[੮], ਤਰੰਤ ਪਪੀਲਕਹ[੯]॥) ਅੰਧੇਰਾ[੧੦]- ਸਾਗਰੰ, ਲੰਘੰਤਿ ਪਿੰਗੰ; ਤਮ[੧੦] ਪਰਗਾਸ ਅੰਧਕਹ॥) ਜਥਾ ਪੋਲਾ- ਤਿਲਕ ਹੀਣੰ. ਜਥਾ ਬਿਪ੍ਰਾ; ਅਮਰ ਹੀਣੰ. ਜਥਾ ਰਾਜਨਹ॥) ਬੈਸ੍ਨਵਹ ਅਧੱਾ ਨੰਨਾ ਪੋਲਾ ਬੋਲੋ- ਆਵਧ ਹੀਣੰ. ਜਥਾ ਸੂਰਾ; ਨਾਨਕ. ਧਰਮ ਹੀਣੰ ਤਥਾ ਬੈਸ੍ਨਵਹ॥) ਨ ਸੰਖੰ. ਨ ਚਕ੍ਰੰ; ਨ ਗਦਾ. ਨ ਸਿਆਮੰ॥) ਅੱਧਾ ਚਚਾ ਪੋਲਾ- ਅਸ੍ਵਰਜ ਰੂਪੰ; ਰਹੰਤ ਜਨਮੰ॥) ਬੇਦਾ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ- ਨੇਤ ਨੇਤ ਕਥੰਤਿ ਬੇਦਾ॥) ਰਿਦ=ਯੰ। ਅ=ਚੁੱਤ। ਬੁਝੰਤਿ- ਬਸੰਤਿ. ਸਾਧ ਰਿਦਯੰ ਅਚੁਤ; ਬੁਝੰਤਿ ਨਾਨਕ. ਬਡਭਾਗੀਅਹ॥) ਬਸ[੧੧] ਰਹੇ ਹਨ। ਕੂਕਰ[੧੨] ਲੋਭੀ। ਦਗੇਬਾਜ਼ ਰੂਪੀ ਗਿੱਦੜ[੧੩]। ਆਲਸੀ, ਕਾਮੀ ਰੂਪੀ ਖੋਤੇ[੧੪]। ਸੁਆਨ- ਉਦਿਆਨ ਬਸਨੰ[੧੧] ਸੰਸਾਰੰ; ਸਨਬੰਧੀ, ਸ੍ਵਾਨ[੧੨] ਸਿਆਲ[੧੩] ਖਰਹ[੧੪]॥) ਤੀਖਿਅਣ- ਹੀਤ ਮੋਹ ਭੈ ਭਰਮ ਕ੍ਰਮਣੰ; ਅਹੰ ਫਾਂਸ ਤੀਖ੍ਣ ਕਠਿਨਹ॥ ਬਿਖਮ ਸਥਾਨ ਮਨ, ਮੋਹ ਮਦਿਰੰ; ਮਹਾਂ ਅਸਾਧ, ਪੰਚ ਤਸਕਰਹ॥) ਗੁੋਪਾਲ, ਹੋੜੇ ਔਂਕੜ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਅਵਾਜ ਬੋਲੋ, ਉਧਰ=ਣ- ਭਜੁ ਸਾਧਸੰਗਿ ਗੁੋਪਾਲ ਨਾਨਕ; ਹਰਿ ਚਰਣ ਸਰਣ, ਉਧਰਣ ਕ੍ਰਿਪਾ॥) ਸਗਲਿਅੰ- ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੰਤ. ਗੋਬਿੰਦ ਗੋਪਾਲਹ; ਸਗਲ੍ਰੰ ਰੋਗ ਖੰਡਣਹ॥ ਸਾਧ ਸੰਗੇਣਿ, ਗੁਣ ਰਮਤ ਨਾਨਕ; ਸਰਣਿ ਪੂਰਨ ਪਰਮੇਸੁਰਹ॥) ਰਿਦੇ ਦਾ ਕਾਲਾ[੧੫]। ਮੂੰਹੋਂ ਮਿੱਠੇ[੧੬] ਬਚਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ਰਿਦੇ[੧] ਧਰਤੀ[੨] 'ਚ ਵੈਰ[੩] ਹੈ। ਮਾਨੁੱਖਿਅੰ- ਸਿਆਮਲੰ[੧੫], ਮਧੁਰ[੧੬] ਮਾਨੁਖ੍ਰੰ; ਰਿਦਯੰ[੧] ਭੂਮਿ[੨], ਵੈਰਣਹ[੩]॥) ਸੁਅੱਜਨਹ- ਨਿਵੰਤਿ, ਹੋਵੰਤਿ ਮਿਥਿਆ; ਚੇਤਨੰ. ਸੰਤ ਸ੍ਰਜਨਹ॥) ਮੂੜ੍ਹਾ- ਅਚੇਤ ਮੂੜਾ. ਨ ਜਾਣੰਤ; ਘਟੰਤ ਸਾਸਾ ਨਿਤ ਪ੍ਰਤੇ॥ ਛਿਜੰਤ. ਮਹਾ ਸੁੰਦਰੀ ਕਾਂਇਆ; ਕਾਲ ਕੰਨਿਆ ਗ੍ਰਾਸਤੇ॥) ਕਰੁਣਾ=ਮਯਹ- ਕ੍ਰਮੰਤਿ ਕ੍ਰਮੰਤਿ. ਬਹੁ ਜਨਮ ਹਾਰਿਓ; ਸਰਣਿ ਨਾਨਕ. ਕਰੁਣਾਮਯਹ॥ ੬੧॥) ਵਰਤਣ ਤੋਂ ਰਹਿਤ[੧੭] ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਰਸਨਾ। ਅ=ਵਰਤ ਸੁੱਧ ਅੱਛਰ=ਣਹ- ਸਤ ਹਤੰ. ਪਰਮ ਬਾਦੰ; ਅਵਰਤ[੧੭] ਏਥਹ, ਸੁਧ ਅਛਰਣਹ॥) ਦੋਜ਼ਕੀ[੨] ਹੰਕਾਰ[੧] ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹੰਕਾਰ ਕਾਮ[੩]। ਮਸਤ[੪]- ਗਰਬੰਤਿ[੧] ਨਾਰੀ[੨]; ਮਦੋਨ[੩] ਮਤੰ[੪]॥) ਬਲ[੧]-ਵਾਲਾ। ਜ਼ੋਰ ਜ਼ੁਲਮ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ[੨] ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ[੩] ਹੈ- ਬਲਵੰਤ[੧]; ਬਲਾਤ[੨] ਕਾਰਣਹ[੩]॥) ਕੀੜੀ[੨੦] ਨਿਆਈਂ ਨਿੰਮ੍ਰਤਾ ਵਾਲੇ ਗੁਰਸੇਵਕ। ਤੂੰ ਭਾਰੀ[੨੧] ਹੈਂ। ਤੁ=ਯੰ. ਧਨੇ ਸੁਧ- ਹੇ ਪਪੀਲਕਾ[੨੦]. ਗ੍ਰਸਟੇ[੨੧]; ਗੋਬਿੰਦ ਸਿਮਰਣ ਤੁਯੰ ਧਨੇ॥) ਗੁਰਸੇਵਕ ਕੱਖ[੨੨] ਗੁਰਸੇਵਕ ਸੁਮੇਰ[੨੩] ਗੁਰਸੇਵਕ ਸੈਹਾ[੨੪] ਗੁਰਸੇਵਕ ਸ਼ੇਰ[੨੫]-ਤ੍ਰਿਣੰ[੨੨] ਤ ਮੇਰੰ[੨੩]; ਸਹਕੰ[੨੪] ਤ ਹਰੀਅੰ[੨੫]॥ ਬੂਡੰ ਤ ਤਰੀਅੰ; ਊਣੰ ਤ ਭਰੀਅੰ॥ ਅੰਧਕਾਰ; ਕੋਟਿ ਸੂਰ ਉਜਾਰੰ॥

੧੩੬੦. ਉਧਰ=ਣੰ- ਬ੍ਰਹਮਣਹ ਸੰਗਿ ਉਧਰਣੰ; ਬ੍ਰਹਮ ਕਰਮ ਜਿ ਪੂਰਣਹ॥) ਨਿਹ=ਫਲਹ- ਆਤਮ ਰਤੰ, ਸੰਸਾਰ ਗਹੰ; ਤੇ ਨਰ. ਨਾਨਕ, ਨਿਹਫਲਹ॥) ਮੰਗਦਾ[੧] ਹੈ। ਮੰਗਤਾ[੨]। ਉਚਰ=ਣੰ- ਪਰ ਦਰਬ ਹਿਰਣੰ. ਬਹੁ ਵਿਘਨ ਕਰਣੰ; ਉਚਰਣੰ[੧] ਸਰਬ ਜੀਅਕਹ[੨]॥) ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਕਰਕੇ ਇਹ ਪਦਾਰਥ ਖੋਹ ਲਉ[੧] ਉਹ ਲੈ[੨] ਲਵਾਂ, ਖੋਹ ਖਿੰਝ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਤ੍ਰਿਪਤੀ ਰਹਿਤ[੩]। ਸਾਕਤ ਸੂਰਾਂ[੪] ਦੀ ਨਿਆਈਂ

ਮੰਦ ਕਰਮ ਰੂਪੀ ਮੈਲ਼ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। ਅ॒ਤਿਪਤਿ- ਲਉ[1] ਲਈ[2] ਤ੍ਰਿਸਨਾ, ਅਤਿਪਤਿ[3] ਮਨ ਮਾਏ; ਕਰਮ ਕਰਤ ਸਿ ਸੂਕਰਹ[8]॥) ਮਸਤ[1] ਨਿਸਚੇ[2] ਕਰਕੇ। ਮੱਤੇ ਉਧਰ॒ਣੰ। ਦੁੱਤ॒ਰਹ- ਮਤੇ[1] ਸਮੇਵ[2] ਚਰਣੰ; ਉਧਰਣੰ ਭੈ ਦੁਤਰਹ॥) ਸਾਧ ਇਕੱਤ੍ਰਤਾ[3] ਪਾਪਾਂ[1] ਦਾ ਨਾਸ[2] ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਸੰਸਇਅਹ- ਅਨੇਕ ਪਾਤਿਕ[1] ਹਰਣੰ[2]; ਨਾਨਕ. ਸਾਧ ਸੰਗਮ[3]. ਨ ਸੰਸਯਹ॥)

੧੩੬੦. ਮਹਲਾ ਪ ਗਾਥਾ ੧ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥ ਮੁਸ਼ਕਕਪੂਰ[1] ਫ਼ੁੱਲ[2] ਸੁਗੰਧੀਆਂ[3]। ਲੱਗ[8] ਕੇ। ਮਾਨੁੱਖਿਅ- ਕਰਪੂਰ[1] ਪੁਹਪ[2] ਸੁਗੰਧਾ[3]; ਪਰਸ[8] ਮਾਨੁਖ੍ਹ ਦੇਹੰ. ਮਲੀਣੰ॥) ਮਿੱਝ[8] ਲਹੂ[4]। ਭੈੜਾ ਗੰਦਾ[6] ਐਸੇ[7] ਸ਼ੀਰ ਤੇ। ਮੱਜਾ, ਅਥਿ ਪੋਲਾ, ਅਗਿਆਨਣੋ - ਮਜਾ[8] ਰੁਧਿਰ[4] ਦੁਗੰਧਾ[6]; ਨਾਨਕ. ਅਥਿ[7] ਗਰਬੇਣ ਅਗ੍ਯਾਨਣੋ॥) ਅਤਿਅੰਤ ਬ੍ਰੀਕ[5] ਤੋਂ ਬ੍ਰੀਕ ਕ੍ਰਿਮ, ਜੋ ਖ਼ੁਰਦਬੀਨ ਨਾਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦੇ। ਤੱਕ[5] ਓਹ[1] ਨਾਸ਼ਵੰਤ[2] -ਪਰਮਾਣੋ[5] ਪਰਜੰਤ[5], ਆਕਾਸਹ; ਦੀਪ ਲੋਅ, ਸਿ[1] ਖੰਡਣਹ[2]॥) ਜਾ ਆਵੇ[11]। ਅੱਖ ਦੇ ਖੋਲ੍ਹਣ ਮੀਚਣ[12] ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ। ਮੁਕਤ[13] ਸਿੱਧਿਅਤੇ- ਗਛੇਣ[11], ਨੈਣ ਭਾਰੇਣ[12] ਨਾਨਕ; ਬਿਨਾ ਸਾਧੂ. ਨ ਸਿਧ੍ਯਤੇ[13]॥ ਜਾਣੋ ਸਤਿ, ਹੋਵੰਤੋ ਮਰਣੋ; ਦ੍ਰਿਸਟੇਣ ਮਿਥਿਆ॥) ਲੱਬਧਿਅੰ- ਲਬਧ੍ਯੰ ਸਾਧ ਸੰਗੇਣ ਨਾਨਕ; ਸੁਖ ਅਸਥਾਨੰ, ਗੋਪਾਲ ਭਜਣੰ॥) ਮੈਲਾਗਰ ਸੰਗੇਣ; ਨਿੰਮ੍ਹ ਬਿਰਖ. ਸਿ ਚੰਦਨਹ॥) ਸੁਗੰਧੀ[18] ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਓਹ[14]- ਨਿਕਟਿ ਬਸੰਤੋ ਬਾਂਸੋ; ਨਾਨਕ. ਅਹੰਬੁਧਿ. ਨ ਬੋਹ[18] ਤੇ[14]॥) ਕਥਾ[2] ਗੁੰਦਨਾ[16] ਕੀਤੀ ਹੈ। ਵੀਚਾਰਨੇ[1] ਕਰਕੇ। ਨਾਸ[17] ਕਰਦੀ ਹੈ। ਗੱਥਾ- ਗਾਥਾ[2] ਗੁੰਫ[16] ਗੋਪਾਲ ਕਥੰ; ਮਥੰ[1] ਮਾਨ ਮਰਦਨਹ[17]॥) ਸੱਤ੍ਰੇਣ ਪ੍ਰਹਾਰ॒ਣਹ- ਹਤੰ. ਪੰਚ ਸਤ੍ਰੇਣ ਨਾਨਕ; ਹਰਿ ਬਾਣੇ ਪ੍ਰਹਾਰਣਹ॥) ਬੱਡ ਕਰਮ॒ਣਹ- ਬਚਨ ਸਾਧ ਸੁਖ ਪੰਥਾ; ਲਹੰਥਾ. ਬਡ ਕਰਮਣਹ॥) ਮਰ॒ਣੇਨ- ਰਹੰਤਾ. ਜਨਮ ਮਰਣੇਨ; ਰਮਣੰ ਨਾਨਕ. ਹਰਿ ਕੀਰਤਨਹ॥) ਪੱਤਝੜ[15] ਸਿਸਰ[15] ਰੁੱਤ। ਝੜ੍[15] ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਬ੍ਰਿਛ[20] ਟਾਹਣੀਆਂ[21]। ਪੱਤ੍ਰ। ਝੜੀ॒ਯੰ- ਪਤ੍ਰ ਭੁਰਿਜੇਣ[15] ਝੜੀਯੰ[15]; ਨਹ ਜੜੀਅੰ, ਪੇਡ[20] ਸੰਪਤਾ[21]॥) ਰੁੜ੍ਹਿਆ[22] ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ-ਨਾਮ ਬਿਹੂਣ ਬਿਖਮਤਾ, ਨਾਨਕ; ਬਹੰਤਿ[22] ਜੋਨਿ, ਬਾਸਰੋ ਰੈਣੀ॥) ਬਿਆਪ॒ਣਹ- ਹਰਿ ਨਾਮ ਗੁਣ ਰਮਣੰ ਨਾਨਕ; ਸੰਸਾਰ ਸਾਗਰ. ਨਹ ਬਿਆਪਣਹ॥ ਗਾਥਾ ਗੂੜ ਅਪਾਰੰ; ਸਮਝਣੰ ਬਿਰਲਾ ਜਨਹ॥ ਸੰਸਾਰ ਕਾਮ ਤਜਣੰ; ਨਾਨਕ. ਗੋਬਿੰਦ ਰਮਣੰ. ਸਾਧ ਸੰਗਮਹ॥) ਬਿਨਾਸ॒ਨਹ- ਸੁਮੰਤ੍ਰ ਸਾਧ ਬਚਨਾ; ਕੋਟਿ ਦੋਖ ਬਿਨਾਸਨਹ॥) ਧਿਆਨੰ ਉਧਾਰ॒ਣਹ- ਹਰਿ ਚਰਣ ਕਮਲ ਧ੍ਯਾਨੰ; ਨਾਨਕ. ਕੁਲ ਸਮੂਹ ਉਧਾਰਣਹ॥) ਮਧਿਅ ਪੋਲਾ- ਸੁੰਦਰ ਮੰਦਰ ਸੈਣਹ; ਜੇਣ ਮਧ੍ਯ ਹਰਿ ਕੀਰਤਨਹ॥) ਲੱਬਧਿਅੰ ਬੱਡਭਾਗ॒ਣਹ- ਮੁਕਤੇ. ਰਮਣ ਗੋਬਿੰਦਹ; ਨਾਨਕ. ਲਬਧ੍ਯੰ ਬਡਭਾਗਣਹ॥) ਲੱਬ॒ਧੋ; ਮਿੱਤ੍ਰ ਸੁਮਿੱਤੋ- ਹਰਿ ਲਬਧੋ; ਮਿਤ੍ਰ ਸੁਮਿਤੋ॥) ਜਿਨ੍ਾਂ[1] ਦੇ[2] ਪਰਮ ਪਾਕ ਅਸਥਾਨ[3] ਨਿਰਗੁਨ ਜੀ ਦਾ ਤੋਲ[8], ਮਿਣਤੀ ਰਹਿਤ[4] ਹੈ, ਕਿਉਂ ਜੋ, ਖਿਨ 'ਚ ਉਤਪਤੀ ਪਾਲਣਾ ਲੈਤਾ ਕਰਦਿਆਂ ਨਿਰਲੇਪ ਹਨ- ਜਾ[1] ਕਾ[2] ਅਸਥਲੁ[3]; ਤੋਲੁ[8] ਅਮਿਤੋ[4]॥) ਕੀਤੇ[1] ਹਨ। ਸੋਈ ਹੋੜੇ ਔਂਕੜ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਅਵਾਜ਼ ਬੋਲੋ, ਕਿਤੋ ਪੋਲਾ- ਸੋਈ ਨਾਨਕ. ਸਖਾ; ਜੀਅ ਸੰਗਿ ਕਿਤੋ[1]॥) ਅਪ॒ਜਸੰ ਸੱਤ ਪੁੱਤ੍ਰਹ- ਅਪਜਸੰ ਮਿਟੰਤ; ਸਤ ਪੁਤ੍ਰਹ॥) ਯਾਦ ਕਰਨ ਲਾਇਕ[23]। ਸਿਮਰਤੱਬਿਅ- ਸਿਮਰਤਬ੍ਯ[23] ਰਿਦੈ; ਗੁਰ ਮੰਤ੍ਰਣਹ॥

੧੩੬੧. ਧਿਆਵ॒ਣਹ- ਮਰਣੰ. ਬਿਸਰਣੰ ਗੋਬਿੰਦਹ; ਜੀਵਣੰ. ਹਰਿ ਨਾਮ ਧ੍ਯਾਵਣਹ॥) ਦੰਦ[1] ਗਾਰੜੀ[2] ਮੰਤ੍ਰ ਸੱਪਾਂ ਦੀ ਜ਼ਹਿਰ ਉਤਾਰਨ ਵਾਲਾ। ਭੁ॒ਯੰਗੰ- ਦਸਨ[1] ਬਿਹੂਨ, ਭੁਯੰਗੰ; ਮੰਤ੍ਰੰ ਗਾਰੁੜੀ[2],

ਨਿਵਾਰੰ॥) ਬਿਆਧਿ- ਬ੍ਰਾਧਿ ਉਪਾੜਣ. ਸੰਤੰ॥) ਬਿੱਧਿਅੰ- ਚਰਣਾਰਬਿੰਦ. ਮਨ ਬਿਧ੍ਰੰ॥) ਸਿੱਧਿਅੰ- ਸਿਧ੍ਰੰ ਸਰਬ ਕੁਸਲਣਹ॥) ਜਿੱਥੇ[੧] ਕਿੱਥੇ[੨]। ਜਥ ਕਥ ਪੋਲੇ, ਸਰਬੱਤ੍ਰ ਜੀਅ=ਣਹ - ਜਥ[੧] ਕਥ[੨] ਰਮਣੰ; ਸਰਣੰ ਸਰਬਤ੍ਰ ਜੀਅਣਹ॥) ਤਿਨ੍ਹਾਂ[੪] ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ 'ਚ ਪ੍ਰੇਮ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਤਥ ਪੋਲਾ, ਲੱਗਣੰ- ਤਥ[੪] ਲਗਣੰ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਨਕ; ਪਰਸਾਦੰ ਗੁਰ ਦਰਸਨਹ॥) ਕਥਨ[੫], ਪ੍ਰਸੰਨ ਲੋਕ[੫], ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਲੋਕ[੫]। ਭੱਬਿਅੰ ਪੂਰਬ=ਣਹ- ਗਾਥਾ ਗਾਵੰਤਿ ਨਾਨਕ; ਭਬ੍ਧੰ[੫] ਪਰਾ ਪੂਰਬਣਹ॥) ਉਧਰ=ਣਹ- ਸੁਭ ਬਚਨ ਰਮਣੰ; ਗਵਣੰ ਸਾਧ ਸੰਗੇਣ, ਉਧਰਣਹ॥) ਲੱਭਿਅਤੇ- ਸੰਸਾਰ ਸਾਗਰੰ ਨਾਨਕ; ਪੁਨਰਪਿ ਜਨਮ. ਨ ਲਭ੍ਯਤੇ॥ ਏਕੰਕਾਰ; ਨਾਮ ਉਰ ਧਾਰੰ॥ ਬਡਭਾਗੀ ਨਾਨਕ; ਕੋ ਤਾਰੰ॥) ਲਬਧਿਅੰ ਸਾਧ ਸੰਗੇਣ, ਨਾਨਕ; ਵਡਭਾਗੀ, ਭੇਟੰਤਿ ਦਰਸਨਹ॥) ਪਰੰ=ਤਿਆਗੀ, ਦ੍ਰਿੜੰਤਣਃ ਦੋ ਗੋਲ ਬਿੰਦੀਆਂ ਵਸਰਗਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਇੱਥੇ ਹਾਹਾ ਲਾਉ) ਤਿਆਗ ਦਾ ਤਿਆਗ[੬] ਕਰਕੇ (ਪਰੰ) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਤਿਆਗੀ ਹਨ। ਪਰੰ=ਤਿਆਗੀ, ਦ੍ਰਿੜੰਤ=ਣਹ- ਸਰਬ ਦੋਖ, ਪਰੰਤਿਆਗੀ[੬]; ਸਰਬ ਧਰਮ ਦ੍ਰਿੜੰਤਣਃ॥) ਲਿਖਿਅਣਹ- ਲਬਧੇਣਿ ਸਾਧ ਸੰਗੇਣਿ; ਨਾਨਕ. ਮਸਤਕਿ ਲਿਖ੍ਯਣਃ॥) ਸੰ=ਪੂਰਣਹ, ਹੋਇਓ- ਹੋਯੋ ਹੈ ਹੋਵੰਤੋ; ਹਰਣ ਭਰਣ ਸੰਪੂਰਣਃ॥) ਅਤਿਅੰਤ ਉੱਤਮ[੨] -ਸਾਧੂ ਸਤਮ[੨] ਜਾਣੋ; ਨਾਨਕ. ਪ੍ਰੀਤਿ ਕਾਰਣੰ॥ ਰੋਗ ਸੋਗ ਬਿਓਗੰ; ਨਾਨਕ. ਸੁਖੁ ਨ ਸੁਪਨਹ॥) ੧੩੬੧ 'ਤੇ ਮਹਲਾ ੫ ਗਾਥਾ ਸੰਪੂਰਨੰ।

੧੩੬੧. **ਫੁਨਹੇ ਮਹਲਾ ੫** (੧੩੬੧ ਤੋਂ ੧੩੬੩) ਉਰਝਿ ਰਹਿਓ, ਸਭ ਸੰਗਿ; ਅਨੂਪ ਰੂਪਾਵਤੀ॥) ਸਭਾ ਪੋਲਾ- ਸੰਤ ਸਭਾ ਮਹਿ ਬੈਸਿ; ਕਿ ਕੀਰਤਿ. ਮੈ ਕਹਾਂ॥ ਆਸ ਪਿਆਸੀ ਸੇਜ; ਸੁ ਕੰਤਿ ਵਿਛਾਈਐ॥ ਹਰਿਹਾਂ. ਮਸਤਕਿ ਹੋਵੈ ਭਾਗੁ; ਤ ਸਾਜਨੁ ਪਾਈਐ॥) ਕੱਾਜਲ- ਸਖੀ. ਕਾਜਲ ਹਾਰ ਤੰਬੋਲ; ਸਭੈ ਕਿਛੁ ਸਾਜਿਆ॥

੧੩੬੨. ਬਹੁਤੀ[੧]। ਇਤੀ ਪੋਲਾ- ਆਸਾ ਇਤੀ[੧], ਆਸਕਿ; ਆਸ ਪੁਰਾਈਐ॥) ਕਹੁ ਨਾਨਕ; ਬੇਅੰਤੁ ਬੇਅੰਤੁ ਧਿਆਇਆ॥) ਕਵਲ[੨] ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ। ਹਿਰਦੇ ਰੂਪੀ ਵੇਹੜਾ[੩]। ਆਂਗਨਿ- ਮੇਰੈ ਹਾਥਿ ਪਦਮੁ[੨]; ਆਗਨਿ[੩] ਸੁਖ ਬਾਸਨਾ॥) ਭੋਗਣ[੪] ਤਲੇ[੫] ਜਾਣਗੇ ਨਰਕਾਂ ਰੂਪ ਕੜਾਹੇ 'ਚ ਅਥਵਾ ਏਡਜ਼ ਆਦਿ ਰੋਗਾਂ 'ਚ ਤਲ਼ੇ ਜਾਣਗੇ- ਪਰ ਤ੍ਰਿਅ ਰਾਵਣਿ[੪] ਜਾਹਿ; ਸੇਈ ਤਾਲਾਜੀਅਹਿ[੫]॥) ਚਿੱਤ, ਸੁਚਿੱਤ- ਚਾਤ੍ਰਿਕ ਚਿਤ ਸੁਚਿਤ; ਸੁ ਸਾਜਨੁ ਚਾਹੀਐ॥) ਹੇ ਸਖੀ[੬]-ਹਰਿਹਾਂ[੬], ਚੰਚਲ ਚੋਰਹਿ ਮਾਰਿ; ਤ ਪਾਵਹਿ ਸਚੁ ਧਨਾ॥) ਦੋ ਰੂਪ ਹੋ ਗਈ[੨], ਇਕ ਦਾਸਨ ਦਾਸੀ ਦੂਜੇ ਪਰਮ ਪੂਜਨੀਕ ਪਤੀ- ਸੁਪਨੈ. ਊਭੀ ਭਈ[੨]; ਗਹਿਓ ਕੀ ਨ ਅੰਚਲਾ॥) ਮੂੰਦਾ[੧] ਪਾਇਆ[੨] ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ- ਕਰਨ. ਨ ਸੁਨਹੀ ਨਾਦੁ; ਕਰਨ. ਮੂੰਦਿ[੧] ਘਾਲਿਆ[੨]॥) ਕੱਟੀਐ) ਘਟੀਐ ਪੋਲਾ- ਹਰਿਹਾਂ ਜਬ ਬਿਸਰੈ ਗੋਬਿਦ ਰਾਇ; ਦਿਨੋ ਦਿਨੁ ਘਟੀਐ॥) ਸਫ਼ਾਈ[੯]- ਅੰਗ ਸੰਗ ਉਰਝਾਇ; ਬਿਸਰਤੇ ਸੁੰਫਿਆ[੯]॥

੧੩੬੩. ਸ਼ੁਭ ਗੁਣਾਂ ਰੂਪ ਦਿਸਾਂ[੧] ਨੂੰ। ਦਸਾਂ- ਧਾਵਉ ਦਸਾ[੧] ਅਨੇਕ; ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਭ ਕਾਰਣੇ॥) ਵੱਡੇ[੧] ਦੁੱਖ ਦੇਣ ਝਗੜਾਲੂ[੨] ਕਾਮਾਦਿ ਔਗੁਣ ਦਾ ਨਾਸ[੩] ਕਰਨਾ- ਹਰਿਹਾਂ. ਮਹਾਂ[੧] ਬਿਖਾਦੀ[੨] ਘਾਤ[੩]; ਪੂਰਨ ਗੁਰੁ ਪਾਈਐ॥) ਨਿ=ਖੁੱਟਈ- ਸਤਿਗੁਰ ਕੀਨੀ ਦਾਤਿ; ਮੂਲਿ. ਨ ਨਿਖੁਟਈ॥) ਭੋਗੋ[੨] ਛੁੱ=ਟਈ- ਖਾਵਹੁ ਭੁੰਚਹੁ[੨] ਸਭਿ; ਗੁਰਮੁਖਿ ਛੁਟਈ॥) ਸਠ ਪੋਲਾ- ਮਹਾ ਦੁਰਗੰਧਤ ਵਾਸੁ; ਸਠ ਕਾ ਛਾਰੁ ਤਨ॥) ਮਾ=ਨਈ- ਹਰਿਹਾਂ, ਹਰਿਚੰਦਉਰੀ ਪੇਖਿ; ਕਾਹੇ ਸਚੁ ਮਾਨਈ॥) ਪੂੰਜੈ ਰਾ=ਖਈ- ਜਿਸ ਕੀ. ਪੂਜੈ

ਅਉਧ; ਤਿਸੈ. ਕਉਣੁ ਰਾਖਈ॥) ਪੀ੍ਜਈ। ਵੈਦਾਂ- ਵੈਦਾ ਸੰਦਾ ਸੰਗੁ; ਇਕਠਾ ਹੋਇਆ॥) ਸਮਾਨ- ਕਰਮ[੨]. ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਕਰਮ[੩]- ਜੋ ਜੋ ਓਨਾ ਕਰਮ[੨]; ਸੁਕਰਮ[੩] ਹੋਇ ਪਸਰਿਆ॥) ਫੁਨਹੇ ਮਹਲਾ ਪ ਸੰਪੂਰਨੰ।

੧੩੬੩. **ਚਉਬੋਲੇ ਮਹਲਾ ਪ** (੧੩੬੩ ਤੋਂ ੧੩੬੪) ਦਮੜਿਆਂ[੪] ਦੇ[੫]। ਮੁੱਲ ਵੱਟੇ[੬]। ਕਿਅਹੁ- ਸੰਮਨ. ਜਉ ਇਸ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀ; ਦਮ[੪] ਕ੍ਰਿਹੁ[੫] ਹੋਤੀ ਸਾਟ[੬]॥) ਰਾਵਨ ਕੰਗਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ[੪], ਸਿਰ ਕੱਟ[੭] ਕੇ ਦਿਤੇ, ਸ਼ਿਵਜੀ ਨੂੰ- ਰਾਵਨ ਹੁਤੇ[੪] ਸੁ ਰੰਕ ਨਹਿ; ਜਿਨਿ ਸਿਰ ਦੀਨੇ ਕਾਟਿ[੭]॥

੧੩੬੪. ਜੋ ਪ੍ਰੇਮ ਰੂਪੀ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੀ ਚਾਂਦਨੀ[੧], ਰਿਦੇ ਰੂਪੀ ਅੰਬਰ[੨] 'ਚ ਛਾ[੩] ਰਹੀ ਹੈ- ਮੂਸਨ. ਮਸਕਰ[੧] ਪ੍ਰੇਮ ਕੀ; ਰਹੀ ਜੁ ਅੰਬਰੁ[੨] ਛਾਇ[੩]॥) ਮਹੱਤ- ਜਪ ਤਪ ਸੰਜਮ ਹਰਖ ਸੁਖ; ਮਾਨ ਮਹਤ ਅਰੁ ਗਰਬ॥ ਮੂਸਨ. ਨਿਮਖਕ ਪ੍ਰੇਮ ਪਰਿ; ਵਾਰਿ ਵਾਰਿ ਦੇਂਉ ਸਰਬ॥) ਦੇਖੀਦਾ[੩] ਹੈ- ਮੂਸਨ. ਮਰਮੁ ਨ ਜਾਨਈ; ਮਰਤ ਹਿਰਤ[੩] ਸੰਸਾਰ॥) ਗਾਰਾ[੪] ਸੁੰਦਰਤਾ[੫] ਖਿੜ੍ਹਿਆ- ਨੀਚ ਕੀਚ[੪] ਨਿਮ੍ਰਿਤ ਘਨੀ; ਕਰਨੀ ਕਮਲ ਜਮਾਲ[੫]॥) ਚਿਤ ਨੂੰ ਚੁਰੌਣ[੬] ਵਾਲੇ- ਕਮਲ ਨੈਨ ਅੰਜਨ ਸਿਆਮ; ਚੰਦ੍ਰ ਬਦਨ ਚਿਤ ਚਾਰ[੬]॥) ਭੇਦ[੭]। ਹਾਰ[੮] ਜਾਂਦਾ ਹੈ- ਮੂਸਨ. ਮਗਨ ਮਰੰਮ[੭] ਸਿਉ; ਖੰਡ ਖੰਡ ਕਰਿ ਹਾਰ[੮]॥) ਸੁੱਧ[੯] ਬੁੱਧ ਨਹੀਂ - ਮਗਨੁ ਭਇਓ, ਪ੍ਰਿਅ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿਉ; ਸੂਧ[੯] ਨ ਸਿਮਰਤ ਅੰਗ॥) ਪ੍ਰਗਟਿ ਭਇਓ. ਸਭ ਲੋਅ ਮਹਿ; ਨਾਨਕ. ਅਧਮ ਪਤੰਗ॥ ਚਉਬੋਲੇ ਮਹਲਾ ਪ ਸੰਪੂਰਨੰ।

੧੩੬੪. **ਸਲੋਕ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀਉ ਕੇ** (੧੩੬੪ ਤੋਂ ੧੩੭੭) ਹੱਸਨੇਹਾਰੁ- ਕਬੀਰ. ਮੇਰੀ ਜਾਤਿ ਕਉ; ਸਭੁ ਕੋ ਹਸਨੇਹਾਰੁ॥) ਡਗਮਗ ਪੋਲਾ- ਕਬੀਰ. ਡਗਮਗ ਕਿਆ ਕਰਹਿ; ਕਹਾ ਡੁਲਾਵਹਿ ਜੀਉ॥) ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ[੧੧] ਪ੍ਰੇਰਕ[੧੧]- ਸਰਬ ਸੂਖ ਕੋ ਨਾਇਕੋ[੧੧]; ਰਾਮ ਨਾਮ ਰਸੁ ਪੀਉ॥ ਦੀਸਹਿ. ਦਾਧੇ ਕਾਨ ਜਿਉ; ਜਿਨ੍ ਮਨਿ. ਨਾਹੀ ਨਾਉ॥) ਕਬੀਰ. ਐਸਾ ਏਕੁ ਆਧੁ; ਜੋ ਜੀਵਤ ਮਿਰਤਕੁ ਹੋਇ॥) ਰਾਤੀਂ ਕਾਰੀਆਂ- ਕਬੀਰ. ਰਾਤੀ ਹੋਵਹਿ ਕਾਰੀਆ; ਕਾਰੇ ਊਭੇ ਜੰਤ॥

੧੩੬੫. ਲੈ ਫਾਹੇ, ਉਠਿ ਧਾਵਤੇ; ਸਿ ਜਾਨਿ, ਮਾਰੇ ਭਗਵੰਤ॥) ਸੰਤ ਰੂਪੀ ਬੂਟਾ[੧]। ਢਕ ਪਲਾਹੀ[੨] ਦਾ ਬੂਟਾ- ਕਬੀਰ. ਚੰਦਨ ਕਾ ਬਿਰਵਾ[੧] ਭਲਾ; ਬੇੜ੍ਹਿਓ, ਢਾਕ ਪਲਾਸ[੨]॥) ਭੱਠਿ ਕੁਸੱਤੀ- ਕਬੀਰ. ਸੰਤਨ ਕੀ ਝੁੰਗੀਆ ਭਲੀ; ਭਠਿ ਕੁਸਤੀ ਗਾਉ॥) ਕਬੀਰ. ਮਾਇਆ ਡੋਲਨੀ; ਪਵਨੁ ਵਹੈ ਹਿਵ ਧਾਰ॥) ਹੋਰ[੧] ਦ੍ਵੈਤ[੨] ਚੱਲੀ[੩] ਜਾਂਦੀ ਹੈ- ਕਬੀਰ. ਪ੍ਰੀਤਿ ਇਕ ਸਿਉ ਕੀਏ; ਆਨ[੧]. ਦੁਬਿਧਾ[੨] ਜਾਇ[੩]॥) ਭਾਵੈ ਲਾਂਬੇ ਕੇਸ ਕਰੁ; ਭਾਵੈ ਘਰਰਿ ਮੁਡਾਇ॥ ਪੂਰਨ ਸੱਚੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ (ਭਾਵੈ) ਭਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਕੇਸ (ਲਾਂਬੇ) ਲੰਬੇ ਕਰੁ ਰਹੇ ਹਨ, ਜੀਵ ਨੂੰ ਭਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਸਤ੍ਰੇ ਨਾਲ (ਘਰਰਿ) ਘਸਾ ਕੇ, (ਮੁਡਾਇ) ਮੁਨਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਕਬੀਰ ਪ੍ਰੀਤਿ ਇਕ ਸਿਉ ਕੀਏ; ਆਨ ਦੁਬਿਧਾ ਜਾਇ॥ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਭਗਤ ਸ੍ਰੀ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਫ਼ੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ:- ਇਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ (ਸਿਉ) ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤਿ (ਕੀਏ) ਕਰਨੇ ਕਰਕੇ, ਬਾਰ ੨ ਕੇਸ ਮਨਾਉਣ ਦੀ ਅਤੇ (ਆਨ) ਹੋਰ (ਦੁਬਿਧਾ) ਦ੍ਵੈਤ (ਜਾਇ) ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕੇਸ ਮੁਨਾ ਕੇ ਸੋਹਣੇ ਬਣਨ ਦੀ ਵਾਸ਼ਨਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ। ਕਬੀਰ. ਜਗੁ ਕਾਜਲ ਕੀ ਕੋਠਰੀ; ਅੰਧ ਪਰੇ ਤਿਸ ਮਾਹਿ॥) ਮੁੱਸਿ ਮੁੱਸਿ- ਕਬੀਰ. ਮਾਇਆ ਚੋਰਟੀ; ਮੁਸਿ ਮੁਸਿ ਲਾਵੈ ਹਾਟਿ॥

੧੩੬੬. ਕ੍ਸਉਟੀ ਰਾਮ) ਕਬੀਰਾ ਤੁਹੀ. ਕਬੀਰੁ ਤੂ; ਤੇਰੋ ਨਾਉ ਕਬੀਰੁ॥ ਕਬੀਰ. ਊਜਲ

ਪਹਿਰਹਿ ਕਾਪਰੇ; ਪਾਨ ਸੁਪਾਰੀ ਖਾਹਿ॥) ਹੈਵਰ ਊਪਰਿ, ਛਤ੍ਰ ਤਰ; ਤੇ ਫੁਨਿ ਧਰਨੀ ਗਾਡ॥) ਸੋਨੇ ਰੰਗੀ[੧] –ਕਬੀਰ. ਗਰਬੁ ਨ ਕੀਜੀਐ; ਦੇਹੀ ਦੇਖਿ ਸੁਰੰਗ[੧]॥) ਭੁ-ਯੰਗ– ਆਜੁ ਕਾਲ੍ਹਿ. ਤਜਿ ਜਾਹੁਗੇ; ਜਿਉ ਕਾਂਚੁਰੀ ਭੁਯੰਗ॥) ਪਾਂਚਉ ਲਰਿਕਾ ਜਾਰਿ ਕੈ; ਰਹੈ ਰਾਮ ਲਿਵ ਲਾਗਿ॥) ਪੜ੍ਹਿਬੇ– ਕਬੀਰ.ਮੈ ਜਾਨਿਓ ਪੜਿਬੋ ਭਲੋ; ਪੜਿਬੇ ਸਿਉ ਭਲ ਜੋਗੁ॥ ਭਗਤਿ.ਨ ਛਾਡਉ ਰਾਮ ਕੀ; ਭਾਵੈ ਨਿੰਦਉ ਲੋਗੁ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਸਰੂਪ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਫ਼ੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ:- (ਮੈ) ਦਾਸਨ ਦਾਸ ਨੇ ਇਹ ਨਿਸਚੇ ਕਰਕੇ (ਜਾਨਿਓ) ਜਾਣਿਆਂ ਹੈ, ਕਿ ਗੁਰਮੁਖੀ ਬ੍ਰਹਮਵਿੱਦਿਆ ਦਾ (ਪੜਿਬੋ) ਪੜ੍ਹਨਾ (ਭਲੋ) ਚੰਗਾ ਹੈ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਗੁਰਮੁਖੀ ਬ੍ਰਹਮਵਿੱਦਿਆ ਪੜ੍ ਕੇ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਗੁਰ ਇਤਿਹਾਸ ਧਰਮ ਹਿਤ ਸੇਵਾ ਸਿਮਰਨ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪਰਉਪਕਾਰ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰੇਮਾ-ਭਗਤੀ (ਪੜਿਬੇ) ਪੜ੍ਹਨ (ਸਿਉ) ਨਾਲ, ਪ੍ਰੇਮਾ-ਭਗਤੀ ਕਰਕੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ'ਚ (ਭਲ) ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰ (ਜੋਗੁ) ਜੁੜਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਭਗਤਿ.ਨ ਛਾਡਉ ਰਾਮ ਕੀ; ਭਾਵੈ ਨਿੰਦਉ ਲੋਗੁ॥ ਇਸ ਲਈ ਹੇ ਪਿਆਰਿਓ! ਵਿਆਪਕ ਰਾਮ ਜੀ (ਕੀ) ਦੀ ਪ੍ਰੇਮਾ (ਭਗਤਿ) ਭਗਤੀ ਦਾ ਪੜ੍ਹਨਾ ਦਾਸਨ ਦਾਸ (ਨ) ਨਹੀਂ (ਛਾਡਉ) ਛੱਡੇਗਾ, (ਭਾਵੈ) ਭਾਵੇਂ ਹੇ (ਲੋਗੁ) ਲੋਕੋ! ਦਾਸਨਦਾਸ ਦੀ (ਨਿੰਦਉ) ਨਿੰਦਾ ਹੀ ਕਰਦੇ ਰਹੋ। ਸੋ ਅਰਥ, ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ ਸੁਆਸ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਵਾਲਾ ਜੋਗ ਨਹੀਂ।) ਘੇਰੇਦਾਰ ਚੋਲੇ[੨]– ਕਬੀਰ. ਪਰਦੇਸੀ ਕੈ ਘਾਘਰੈ[੨]; ਚਹੁ ਦਿਸਿ ਲਾਗੀ ਆਗਿ॥) ਖਫ਼ਣੀ[੩], ਖੱਪਰਾ ਫੁੱਟ[੫] ਗਿਆ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਫੁੱਟਣ ਤੋਂ ਰਹਿਤ[੬] ਸਮਝਦਾ ਸੈਂ– ਕਬੀਰ.ਖਿੰਥਾ[੩] ਜਲਿ ਕੋਇਲਾ ਭਈ; ਖਾਪਰੁ ਫੂਟ[੫] ਮਫੂਟ[੬]॥

੧੩੬੭. ਔਗੁਣ ਪਾਪ ਕੁਸੰਗਤ ਰੂਪ ਟੋਏ[੧]। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ[੨] ਜੀ ਨੂੰ ਯਾਦ[੩] ਕਰ– ਇਹ ਟੋਘਨੈ[੧]. ਨ ਛੂਟਸਹਿ; ਫਿਰਿ. ਕਰਿ ਸਮੁੰਦੁ[੨] ਸਮ੍ਹਾਲਿ[੩]॥) ਨਿਗੁਰੇ[੩]। ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦ੍ਰ 'ਚ ਰੁੜ੍ਹ[੪] ਗਏ। ਔਗੁਣ ਪਾਪ ਕੁਸੰਗਤ ਜੰਮਣ ਮਰਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ[੫] ਵਾਲਾ। ਨਿ-ਗੁਸਾਏਂ– ਕਬੀਰ. ਨਿਗੁਸਾਂਏ[੩] ਬਹਿ ਗਏ[੪]; ਥਾਂਘੀ[੫]. ਨਾਹੀ ਕੋਇ॥) ਜਿਵੇਂ ਕੱਚਾ ਤਾਲ ਹਰੇ ਬੂਰ ਨਾਲ਼ ਹਰਾ ਹੋਵੇ, ਹਰਨ ਭੁਲੇਖੇ ਨਾਲ ਹਰੀ ਅੰਗੂਰੀ ਸਮਝ ਕੇ ਚਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਜਾਵੇ, ਹਰਨ ਧੋਖੇ 'ਚ ਹੈ। ਸ਼ੂਵਰ ਦੇ ਦੁਆਲ਼ੇ ਲੱਖਾਂ ਸ਼ਿਕਾਰੀ, ਮਾਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਣ। ਕਮਜ਼ੋਰ[੬]। ਵਿਸ਼ੇ ਸੁਖ ਰੂਪ ਹਰਾ[੭] ਸੰਸਾਰ ਰੂਪੀ ਤਲਾਬ[੮]– ਕਬੀਰ. ਹਰਨਾ ਦੂਬਲਾ[੬]; ਇਹੁ ਹਰੀਆਰਾ[੭] ਤਾਲੁ[੮]॥) ਔਗੁਣ ਪਾਪ ਕੁਸੰਗਤ ਦੀ ਰੰਗਤ ਰੂਪ ਹਲਦੀ ਦੀ, ਪਾਪ ਕਮਾਉਣ ਰੂਪ ਪੀਲਾ[੯] ਪੁਣਾ, ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਕਰਮ ਰੂਪ ਚਿੱਟੇ ਆਟੇ[੧੦] ਦਾ ਹੰਕਾਰ ਰੂਪ ਚਿੱਟਾਪੁਣਾ। ਪੀਰੱਤਨੁ– ਕਬੀਰ. ਹਰਦੀ ਪੀਰਤਨੁ[੯] ਹਰੈ; ਚੂਨ[੧੦]. ਚਿਹਨੁ ਨ ਰਹਾਇ॥) ਭੀੜਾ[੧੧] ਦਸ-ਏਂ ਦਸ ਪੋਲਾ– ਕਬੀਰ. ਮੁਕਤਿ ਦੁਆਰਾ ਸੰਕੁਰਾ[੧੧]; ਰਾਈ ਦਸਏਂ ਭਾਇ॥) ਪਗ ਪੋਲਾ– ਤਾ ਕੇ ਪਗ ਕੀ ਪਾਨਹੀ; ਮੇਰੇ ਤਨ ਕੋ ਚਾਮੁ॥) ਤੈ ਸਹ. ਬਾਤ ਨ ਪੂਛੀਐ; ਕਬਹੁ. ਨ ਲਾਈ ਪਾਇ॥ ਕਬੀਰ. ਜਿਹ ਦਰਿ ਆਵਤ ਜਾਤਿਅਹੁ; ਹਟਕੈ ਨਾਹੀ ਕੋਇ॥) ਸ਼ਰੀਰ ਦੇ ਰੋਮ ੨ ਚ (ਝਬਕਿ) ਛੇਤੀ ਹੀ ਸਤਿ ਸੰਤਖ ਦਇਆ ਧਰਮ ਵੀਚਾਰ ਨਿਮ੍ਰਤਾ ਹਲੀਮੀ ਗ਼ਰੀਬੀ ਇਕਾਗ੍ਰਤਾ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸ਼ੁਭ (ਗੁਨ) ਗੁਣਾਂ (ਕੀ) ਦੀ ਲਹਰਿ ਉੱਠ ਖੜੀ। ਸੀ[੧੨] ਸ਼ੀਘਰ[੧੪]। ਝਬਕਿ ਪੋਲਾ– ਕਬੀਰ. ਡੂਬਾ ਥਾ[੧੨] ਪੈ ਉਬਰਿਓ; ਗੁਨ ਕੀ ਲਹਰਿ ਝਬਕਿ[੧੪]॥

੧੩੬੮. ਕਬੀਰ. ਪਾਪੀ, ਭਗਤਿ ਨ ਭਾਵਈ; ਹਰਿ ਪੂਜਾ. ਨ ਸੁਹਾਇ॥) ਖੰਡਾ ਗਿਆਨ, ਨਲੇਰ ਵੈਰਾਗ[੧]– ਮਰਨੇ ਤੇ. ਕਿਆ ਡਰਪਨਾ; ਜਬ. ਹਾਥਿ ਸਿਧਉਰਾ[੧] ਲੀਨ॥) ਕਬੀਰ. ਗਾਗਰਿ ਜਲ

ਭਰੀ; ਆਜੁ ਕਾਲ੍ਹਿ. ਜੈਹੈ ਫੂਟਿ॥) ਅੱਧ ਲੀਜਹਿ-ਗੇ- ਗੁਰੁ. ਜੁ ਨ ਚੇਤਹਿ ਆਪਨੋ; ਅਧ ਮਾਝਿ. ਲੀਜਹਿਗੇ ਲੂਟਿ॥ ਤਿਹ ਮਿਲਿ, ਤੇਊ ਊਤਮ ਭਏ; ਲੋਹ ਕਾਠ ਨਿਰਗੰਧ॥) ਖੱਸਿ- ਇਹ ਤਉ ਬਸਤੁ ਗੁਪਾਲ ਕੀ; ਜਬ ਭਾਵੈ ਲੇਇ ਖਸਿ॥

੧੩੬੯. ਮਨੁੱਖ[੧]। ਮਾ-ਨਈ- ਨਰਕਿ ਪਰਹਿ. ਤੇ ਮਾਨਈ[੧]; ਜੋ. ਹਰਿ ਨਾਮ ਉਦਾਸ॥) ਸਿੱਖ। ਸਾਖਾ ਪੋਲਾ- ਕਬੀਰ. ਸਿਖ ਸਾਖਾ ਬਹੁਤੇ ਕੀਏ; ਕੇਸੋ. ਕੀਓ ਨ ਮੀਤੁ॥

੧੩੭੦. ਅਨਹੋਈ[੧] ਅਹੋਈ ਦਾ ਵਰਤ- ਕਬੀਰ. ਹਰਿ ਕਾ ਸਿਮਰਨੁ. ਛਾਡਿ ਕੈ; ਅਹੋਈ[੧] ਰਾਖੈ ਨਾਰਿ॥) ਘੋੜੇ[੨] ਹਾਥੀ[੩] ਸਵਾਰੀਆਂ[੪] ਫਹ-ਰਾਹਿ- ਕਬੀਰ. ਹੈ[੨] ਗਇ[੩] ਬਾਹਨ[੪], ਸਘਨ ਘਨ; ਲਾਖ ਧਜਾ ਫਹਰਾਹਿ॥) ਭਿੱਖਿਆ- ਇਆ ਸੁਖ ਤੇ ਭਿਖ੍ਯਾ ਭਲੀ; ਜਉ ਹਰਿ ਸਿਮਰਤ ਦਿਨ ਜਾਹਿ॥) ਜਾਏਗਾ[੫], ਲੂਣ[੧] ਦੇ ਢੇਲੇ ਵਾਂਗ। ਸੋਨਾ[੬] ਆ-ਟਾ-ਲੋਨ ਪੋਲਾ- ਜੈਹਹਿ[੫] ਆਟਾਲੋਨ[੧] ਜਿਉ; ਸੋਨ[੬] ਸਮਾਨਿ ਸਰੀਰੁ॥) ਸਮਝਾਉਂਦਾ[੭] ਹੈ। ਸੈਨਤਾਂ[੮] ਨਾਲ। ਸੈਨਾਹ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਬੋਲੋ- ਕਬੀਰ. ਹੰਸੁ ਉਡਿਓ, ਤਨੁ ਗਾਡਿਓ; ਸੋਝਾਈ[੭] ਸੈਨਾਹ[੮]॥) ਕੰਗਾਲਪੁਣਾ[੯]- ਅਜਹੂ. ਜੀਉ ਨ ਛੋਡਈ; ਰੰਕਾਈ[੯] ਨੈਨਾਹ॥) ਪਤੀ-ਆਇ- ਕਬੀਰ. ਦੇਖਿ ਕੈ ਕਿਹ ਕਹਉ; ਕਹੇ. ਨ ਕੋ ਪਤੀਆਇ॥)

੧੩੭੧. ਚੁਗੈ ਚੁਗੈ ਚੁਗਿ ਚੁਗਿ ਪੋਲੇ- ਕਬੀਰ. ਚੁਗੈ ਚਿਤਾਰੈ ਭੀ ਚੁਗੈ; ਚੁਗਿ ਚੁਗਿ ਚਿਤਾਰੇ॥) ਜੈਸੇ ਬਚਰਹਿ. ਕੂੰਜ ਮਨ; ਮਾਇਆ ਮਮਤਾ. ਰੇ॥ ਕਬੀਰ. ਅੰਬਰ. ਘਨਹਰੁ ਛਾਇਆ; ਬਰਖਿ. ਭਰੇ ਸਰ ਤਾਲ॥) ਸਮੁੰਦ੍ਰ[੧] 'ਚ[੨]- ਕਬੀਰ. ਰੈਨਾਇਰ[੧] ਬਿਛੋਰਿਆ; ਰਹੁ ਰੇ ਸੰਖ ਮਝੂਰਿ[੨]॥ ਦੇਵਲ ਦੇਵਲ ਧਾਹੜੀ; ਦੇਸਹਿ. ਉਗਵਤ ਸੂਰ॥) ਜਾ ਕੇ ਸੰਗ ਤੇ ਬੀਛੁਰਾ; ਤਾ ਹੀ ਕੇ ਸੰਗਿ ਲਾਗੁ॥) ਕਬੀਰ. ਫਲ ਲਾਗੇ ਫਲਨਿ; ਪਾਕਨਿ ਲਾਗੇ ਆਂਬ॥) ਸੁਆਂਗੁ- ਦੇਖਾ ਦੇਖੀ ਸ੍ਵਾਂਗੁ ਧਰਿ; ਭੂਲੇ ਭਟਕਾ ਖਾਹਿ॥) ਕਾਲ ਰੂਪੀ ਧਾਰ[੩] 'ਚ ਡੁੱਬੇ ਹਨ- ਇਸ ਭਰਵਾਸੇ ਜੋ ਰਹੇ; ਬੂਡੇ ਕਾਲੀ ਧਾਰ[੩]॥) ਕੋਠੜੀ[੪] ਅੱਖਰ[੫] ਤਖ਼ਤੇ[੬]। ਮੱਸੁ- ਕਬੀਰ. ਕਾਗਦ ਕੀ ਓਬਰੀ[੪]; ਮਸੁ ਕੇ ਕਰਮ[੫] ਕਪਾਟ[੬]॥) ਛੇਤੀ[੭]- ਕਬੀਰ. ਕਾਲਿ ਕਰੰਤਾ. ਅਬਹਿ ਕਰੁ; ਅਬ ਕਰਤਾ. ਸੁਇਤਾਲ[੭]॥) ਦੀਸੈ ਚੰਚਲੁ ਬਹੁ ਗੁਨਾ; ਮਤਿ ਹੀਨਾ ਨਾਪਾਕ॥) ਨਿਰਾਦਰੀ[੮]- ਕਬੀਰ. ਮੇਰੀ ਬੁਧਿ ਕਉ; ਜਮੁ. ਨ ਕਰੈ ਤਿਸਕਾਰ[੮]॥ ਜਿਨਿ ਇਹੁ ਜਮੂਆ ਸਿਰਜਿਆ; ਸੁ ਜਪਿਆ ਪਰਵਿਦਗਾਰ॥

੧੩੭੨. ਪਕੜ 'ਚ ਖੱਚਿਤ[੧]। ਕਿਨਾਰੇ[੨]- ਕਬੀਰ. ਗਹਗਚਿ[੧] ਪਰਿਓ ਕੁਟੰਬ ਕੈ; ਕਾਂਠੈ[੨] ਰਹਿ ਗਇਓ, ਰਾਮੁ॥) ਬਾਰਾਂ[੩] ਵੰਨੀ ਦਾ। ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਲਾਖ[੪]- ਬਾਹਰਿ, ਕੰਚਨੁ ਬਾਰਹਾ[੩]; ਭੀਤਰਿ ਭਰੀ ਭੰਗਾਰ[੪]॥) ਹਰਿ ਜਨੁ. ਐਸਾ ਚਾਹੀਐ; ਜਿਉ ਪਾਨੀ ਸਰਬੰਗ॥) ਤੱਾਤਾ- ਕਬੀਰ. ਪਾਨੀ ਹੂਆ, ਤ ਕਿਆ ਭਇਆ; ਸੀਰਾ ਤਾਤਾ ਹੋਇ॥) ਸੋਨਾ[੪] ਨਾਰੀ[੫]- ਊਚ ਭਵਨ ਕਨ[੪] ਕਾਮਨੀ[੫]; ਸਿਖਰਿ ਧਜਾ, ਫਹਰਾਇ॥ ਤਾ ਤੇ ਭਲੀ ਮਧੂਕਰੀ; ਸੰਤ ਸੰਗਿ ਗੁਨ ਗਾਇ॥) ਰਸਤਾ[੬]। ਮਟੁ ਪੋਲਾ- ਤਹਾ ਕਬੀਰੈ. ਮਟੁ ਕੀਆ; ਖੋਜਤ. ਮੁਨਿ ਜਨ ਬਾਟ[੬]॥) ਪੁੱਜਹਿ- ਹੀਰਾ ਕਿਸ ਕਾ ਬਾਪੁਰਾ; ਪੁਜਹਿ. ਨ ਰਤਨ ਕਰੋੜਿ॥) ਸੱਭੈ- ਮਾਨ. ਮੁਨੀ ਮੁਨਿਵਰ ਗਲੇ; ਮਾਨੁ. ਸਭੈ ਕਉ ਖਾਇ॥) ਸਿੱਖਾਂ- ਕਬੀਰ. ਸਾਚਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕਿਆ ਕਰੈ; ਜਉ ਸਿਖਾ ਮਹਿ ਚੂਕ॥

੧੩੭੩. ਬਰਾਬਰੀ[੧]। ਪੁੱਜੈ- ਤਾਸੁ ਪਟੰਤਰ[੧]. ਨ ਪੁਜੈ; ਹਰਿ ਜਨ ਕੀ. ਪਨਿਹਾਰਿ॥) ਵੱਟਾ[੨] ਮੁੱਲ[੨] - ਜਬ ਹੀ ਪਾਈਅਹਿ ਪਾਰਖੂ; ਤਬ ਹੀਰਨ ਕੀ. ਸਾਟ[੨]॥) ਗ-ਇਆ. ਬਿਤ ਪੋਲਾ- ਅਮਰਾ

ਪੁਰ ਬਾਸਾ ਕਰਹੁ; ਹਰਿ. ਗਇਆ ਬਹੋਰੈ ਬਿਤ॥ ਕਬੀਰ. ਡੂਬਹਿਗੋ, ਰੇ ਬਾਪੁਰੇ; ਬਹੁ ਲੋਗਨ ਕੀ ਕਾਨਿ॥ ਪਾਰੋਸੀ ਕੇ ਜੋ ਹੂਆ; ਤੂ ਅਪਨੇ ਭੀ ਜਾਨੁ॥) ਨ੍ਹਾਨ੍ਹਾ– ਕਬੀਰ. ਭਲੀ ਮਧੂਕਰੀ; ਨਾਨਾ ਬਿਧਿ ਕੋ ਨਾਜੁ॥ ਮਲਿਆਗਰੁ ਭੁਯੰਗਮ ਬੇਢਿਓ; ਤ ਸੀਤਲਤਾ. ਨ ਤਜੰਤ॥) ਦਿਸਾਂ– ਕਬੀਰ. ਭਲੀ ਭਈ ਜੋ ਭਉ ਪਰਿਆ; ਦਿਸਾ ਗਈਂ ਸਭ ਭੂਲਿ॥

੧੩੭੪. ਚਸ਼ਮੇ[੧] 'ਚ ਮਿਲ ਕੇ ਸਮੁੰਦ੍ਰ[੧] ਬ੍ਰਹਮ[੧]'ਚ ਜਾ ਮਿਲਿਆ– ਓਰਾ ਗਰਿ. ਪਾਨੀ ਭਇਆ; ਜਾਇ ਮਿਲਿਓ, ਢਲਿ ਕੂਲਿ[੧]॥) ਬੂੱਝਾ ਬੂੱਝਨਾ– ਹਮਹੁ ਜੁ ਬੂਝਾ ਬੂਝਨਾ; ਪੂਰੀ ਪਰੀ ਬਲਾਇ॥) ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਮੇਸਰਜੀ[੨]। ਪੁਰੀਆ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ– ਕਬੀਰਾ. ਧੂਰਿ ਸਕੇਲਿ ਕੈ; ਪੁਰੀਆ[੨] ਬਾਂਧੀ, ਦੇਹ॥ ਕਬੀਰ. ਚੋਟ ਸੁਹੇਲੀ ਸੇਲ ਕੀ; ਲਾਗਤ. ਲੇਇ ਉਸਾਸ॥ ਕਬੀਰ. ਜਾ ਕੀ ਦਿਲ ਸਾਬਤਿ ਨਹੀ; ਤਾ ਕਉ. ਕਹਾਂ ਖੁਦਾਇ॥) ਬੁਝੈ ਪੋਲਾ– ਦਿਲ ਮਹਿ ਸਾਂਈ ਪਰਗਟੈ; ਬੁਝੈ ਬਲੰਤੀ ਨਾਂਇ॥) ਸ਼ਿਕਾਰ[੧] ਲਈ[੩]– ਹੇਰਾ[੧] ਰੋਟੀ ਕਾਰਨੇ[੩]; ਗਲਾ ਕਟਾਵੈ ਕਉਨੁ॥) ਅਨੇਕ-ਹਿ– ਏਕੁ. ਅਨੇਕਹਿ ਮਿਲਿ ਗਇਆ; ਏਕ ਸਮਾਨਾ ਏਕ॥)

੧੩੭੫. ਪਚਿ ਪੋਲਾ– ਅਨਿਕ ਸਿਆਨੇ. ਪਚਿ ਗਏ; ਨਾ ਨਿਰਵਾਰੀ ਜਾਇ॥) ਗੱਲ[੧]– ਸਾਂਈ ਮੁਝ ਸਿਉ. ਲਰਿ ਪਰਿਆ; ਤੁਝੈ ਕਿਨ੍ਹਿ ਫੁਰਮਾਈ ਗਾਇ[੧]॥) ਖਤਾ ਪੋਲਾ– ਸਾਂਈ. ਮੁਝ ਮਹਿ ਕਿਆ ਖਤਾ; ਮੁਖਹੁ. ਨ ਬੋਲੈ ਪੀਰ॥) ਪੱਲਾ– ਉਸੁ ਸਾਚੇ ਦੀਬਾਨ ਮਹਿ; ਪਲਾ. ਨ ਪਕਰੈ ਕੋਇ॥) ਕੱਟਣ[੨] ਰਹਿਤ। ਅ-ਬੱਧ– ਕਬੀਰ. ਧਰਤੀ ਅਰੁ ਆਕਾਸ ਮਹਿ; ਦੁਇ. ਤੂੰ ਬਰੀ ਅਬਧ[੨]॥) ਟਾਲੈ ਟੋਲੈ ਪੋਲੇ– ਕਬੀਰ. ਟਾਲੈ ਟੋਲੈ ਦਿਨੁ ਗਇਆ; ਬਿਆਜੁ ਬਢੰਤਉ ਜਾਇ॥) ਭਗਤ ਬਾਣੀ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਜੀ ਦੀ ਅਭੇਦਤਾ ਦਿਖਾਈ ਹੈ। ਤੁਖ ਪੋਲਾ– ਮਹਲਾ ੫॥ ਕਬੀਰ. ਚਾਵਲ ਕਾਰਨੇ; ਤੁਖ ਕਉ ਮੁਹਲੀ ਲਾਇ॥) ਛਾਪਦੇ[੩] ਹੋਂ। ਚਾਦਰ[੪]। ਕਾਹੇ. ਛੀਪਹੁ[੩] ਛਾਇਲੈ[੪]; ਰਾਮ. ਨ ਲਾਵਹੁ ਚੀਤੁ॥

੧੩੭੬. ਸੁਖ[੧]– ਕਾਹੇ ਕੀ ਕੁਸਲਾਤ[੧]; ਹਾਥਿ ਦੀਪੁ. ਕੂਏ ਪਰੈ॥) ਤੌੜੀ[੨]– ਕਬੀਰ. ਕਾਇਆ ਕਾਚੀ ਕਾਰਵੀ[੨]; ਕੇਵਲ ਕਾਚੀ ਧਾਤੁ॥) ਕੇਲਿਆਂ[੩] ਦਾ ਬਨ। ਸ਼ਰਾਬ[੪] ਮਸਤ[੫]। ਮੈ ਬਿੰਦੀ ਨ ਲਾਉ– ਕਬੀਰ. ਕਾਇਆ ਕਜਲੀ[੩] ਬਨੁ ਭਇਆ; ਮਨੁ ਕੁੰਚਰੁ. ਮਯ[੪] ਮੰਤੁ[੫]॥) ਗਿਆਨੁ– ਅੰਕਸੁ ਗ੍ਯਾਨੁ. ਰਤਨੁ ਹੈ; ਖੇਵਟੁ. ਬਿਰਲਾ ਸੰਤੁ॥) ਆਖੀਂ– ਕਬੀਰ. ਆਖੀ ਕੇਰੇ ਮਾਟੁਕੇ; ਪਲੁ ਪਲੁ ਗਈ ਬਿਹਾਇ॥ ਕਬੀਰ. ਦਾਤਾ ਤਰਵਰੁ, ਦਯਾ ਫਲੁ; ਉਪਕਾਰੀ ਜੀਵੰਤ॥) ਚੱਲੇ– ਪੰਖੀ ਚਲੇ ਦਿਸਾਵਰੀ; ਬਿਰਖਾ ਸੁਫਲ ਫਲੰਤ॥

੧੩੭੭. ਤਮਾਕੂ[੧] ਪੱਤੇ ਨੂੰ ਭੰਗ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਮੱਛੀ[੨] ਦਾ ਮਾਸ। ਸ਼ਰਾਬ[੩]। ਪਾਨ ਤੰਮਾਕੂ ਸਹਿਤ ਚੱਬਣੇ[੪]– ਕਬੀਰ. ਭਾਂਗ[੧] ਮਾਛੁਲੀ[੨], ਸੁਰਾ[੩] ਪਾਨਿ; ਜੋ ਜੋ ਪ੍ਰਾਨੀ ਖਾਂਹਿ[੪]॥) ਆਠ ਜਾਮ, ਚਉਸਠਿ ਘਰੀ; ਤੁਅ ਨਿਰਖਤ ਰਹੈ ਜੀਉ॥) ਹੱਥੀ– ਹਰਿ ਹੈ ਖਾਂਡੁ. ਰੇਤੁ ਮਹਿ ਬਿਖਰੀ; ਹਾਥੀ. ਚੁਨੀ ਨ ਜਾਇ॥) ਬੁੱਝਾਈ– ਕਹਿ ਕਬੀਰ. ਗੁਰਿ ਭਲੀ ਬੁਝਾਈ; ਕੀਟੀ ਹੋਇ ਕੈ ਖਾਇ॥ ਕਾਚੀ ਸਰਸਉਂ ਪੇਲਿ ਕੈ; ਨਾ ਖਲਿ ਭਈ, ਨ ਤੇਲੁ॥) ਸੰਤ[੫] ਸੰਗਤਿ ਦੁਆਰਾ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਜੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਿਞਾਣਦੇ[੪], ਅੰਧਿਆਂ[੩] ਨਿਆਈਂ[੪] ਢੂੰਢਦੇ[੧] ਵਿਕਾਰਾਂ ਔਗੁਣਾਂ 'ਚ ਡੋਲਦੇ[੨] ਹਨ– ਢੂੰਢਤ[੧] ਡੋਲਹਿ[੨]. ਅੰਧ[੩] ਗਤਿ[੪]; ਅਰੁ ਚੀਨਤ[੪] ਨਾਹੀ, ਸੰਤ[੫]॥ ਹਰਿ ਸੋ. ਹੀਰਾ ਛਾਡਿ ਕੈ; ਕਰਹਿ. ਆਨ ਕੀ ਆਸ॥) ੧੩੬੪ ਤੋਂ ੧੩੭੭ ਸਲੋਕ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀਉ ਕੇ ਸੰਪੂਰਨੰ।

੧੩੭੭. ਸਲੋਕ ਸੇਖ ਫਰੀਦ ਕੇ ੧ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥
ਹੱਡਾਂ- ਜਿੰਦੁ ਨਿਮਾਣੀ ਕਢੀਐ; ਹਡਾ ਕੂ ਕੜਕਾਇ॥) ਪੈਰਾਂ ਨਾਲ ਜਾ੫ ਕੇ। ਹੱਥੀਂ। ਗਲਿ- ਆਪਣ ਹਥੀ. ਜੋਲਿ੫ ਕੈ; ਕੈ ਗਲਿ ਲਗੈ ਧਾਇ॥) ਜਮ ਦੇ ਰਸਤੇ ਦਾ ਪੁਲ੬ ਦੁੱਖਾਂ੭ ਵਾਲਾ- ਵਾਲਹੁ ਨਿਕੀ ਪੁਰ੬ ਸਲਾਤ੭; ਕੰਨੀ. ਨ ਸੁਣੀਆਇ॥) ਅਵਾਜ਼ਾਂ੮ ਪੈਂਦੀਆਂ੯ ਹਨ। ਲੁਟਾ੧੦ ਨਹੀਂ। ਪਵੰਦੀ=ਈ- ਫਰੀਦਾ. ਕਿੜੀ੮ ਪਵੰਦੀਈ੯; ਖੜਾ. ਨ ਆਪੁ ਮੁਹਾਇ੧੦॥) ਤਰ੍ਹਾਂ੧। ਗੱਖੜੀ ਚੱਲਾਂ। ਭਤਿ ਪੋਲਾ- ਫਰੀਦਾ. ਦਰ ਦਰਵੇਸੀ ਗਾਖੜੀ; ਚਲਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਭਤਿ੧॥)

੧੩੭੮. ਕਰੀਂ- ਜੇ ਜਾਣਾ ਸਹੁ ਨੰਢੜਾ; ਤਾਂ ਥੋੜਾ ਮਾਣੁ ਕਰੀ॥) ਦੱਝਾਂ- ਸਾਂਈਂ ਮੇਰੈ ਚੰਗਾ ਕੀਤਾ; ਨਾਹੀ ਤ, ਹੰ ਭੀ ਦਝਾਂ ਆਹਿ॥) ਪਵਿੱਤ੍ਰ੧ ਨੇਕ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਚਤਰ੧ ਹੈਂ- ਫਰੀਦਾ. ਜੇ ਤੂ ਅਕਲਿ ਲਤੀਫੁ੧; ਕਾਲੇ. ਲਿਖੁ ਨ ਲੇਖ॥) ਅਪਨੇ ਅੰਦਰ ਝਾਤੀ ਮਾਰ, ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਔਗੁਣ ਦੇਖਣ ਦੀ ਥਾਂ, ਅਪਣੇ ਹੀ ਔਗੁਣ ਦੇਖ। ਅੰਤਰਮੁਖ੨ ਬ੍ਰਿਤੀ ਕਰਕੇ। (ਸਿਰ) ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ ਨੀਵਾਂ ਕਰਕੇ, ਸਭ ਅੰਦਰ ਬ੍ਰਹਮ ਦੇਖ੩- ਆਪਨੜੇ ਗਿਰੀਵਾਨ੨ ਮਹਿ; ਸਿਰੁ ਨੀਂਵਾਂ ਕਰਿ ਦੇਖੁ੩॥) ਮੋਤ੪ ਸਾਰੀ੫ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ। ਲੱਦਿਆ- ਮਰਗ੪ ਸਵਾਈ੫ ਨੀਹਿ; ਜਾਂ ਭਰਿਆ ਤਾਂ ਲਦਿਆ॥) ਦਾੜ੍ਹੀ- ਦੇਖੁ ਫਰੀਦਾ. ਜੁ ਥੀਆ; ਦਾੜੀ ਹੋਈ ਭੂਰ॥) ਵਿਸ਼ੇ ਸੁਆਦ ਔਗੁਣ ਪਾਪ ਨਸ਼ੇ ਜੋ ਸ਼ੱਕਰ ਮੰਨੇ ਸਨ, ਸੋ ਵਿਹੁ੬ ਹੋ ਗਏ। ਵਿਸੁ ਪੋਲਾ- ਦੇਖੁ ਫਰੀਦਾ. ਜਿ ਥੀਆ; ਸਕਰ ਹੋਈ ਵਿਸੁ੬॥) ਅੱਖੀਂ- ਫਰੀਦਾ. ਅਖੀ ਦੇਖਿ ਪਤੀਣੀਆਂ; ਸੁਣਿ ਸੁਣਿ ਰੀਣੇ ਕੰਨ॥) ਖੇਤੀ੭- ਸਾਖ੭ ਪਕੰਦੀ ਆਈਆ; ਹੋਰ ਕਰੇਂਦੀ ਵੰਨ॥) ਪ੍ਰੀਤੀ੧। ਨਵੀਨ੮- ਕਰਿ ਸਾਂਈ ਸਿਉ ਪਿਰਹੜੀ੧; ਰੰਗੁ ਨਵੇਲਾ੮ ਹੋਇ॥) ਪੰਛੀ ਬੱਚੇ ਜੰਮੇ੮ ਬੈਠੇ੯ ਹਨ। ਕੱਜਲ। ਬਹਿ=ਠ ਪੋਲਾ- ਕਜਲ ਰੇਖ. ਨ ਸਹਦਿਆ; ਸੇ ਪੰਖੀ ਸੂਇ੮, ਬਹਿਠੁ੯॥) ਦੱਭੁ- ਫਰੀਦਾ; ਥੀਉ ਪਵਾਹੀ ਦਭੁ॥ ਜੇ; ਸਾਂਈ ਲੋੜਹਿ ਸਭੁ॥) ਛਿਜ=ਹਿ, ਲਤਾੜੀ=ਅਹਿ- ਇਕੁ ਛਿਜਹਿ; ਬਿਆ ਲਤਾੜੀਅਹਿ॥) ਸਾਂਈ- ਤਾਂ ਸਾਈ ਦੈ ਦਰਿ; ਵਾੜੀਅਹਿ॥) ਲੱਬੁ- ਫਰੀਦਾ, ਜਾ ਲਬੁ. ਤਾ ਨੇਹੁ ਕਿਆ; ਲਬੁ. ਤ ਕੂੜਾ ਨੇਹੁ) ਹਿਰਦੇ੧੦ ਦੇ ਅੰਦਰ- ਵਸੀ ਰਬੁ ਹਿਆਲੀਐ੧੦; ਜੰਗਲੁ ਕਿਆ ਢੂਢੇਹਿ॥ ਫਰੀਦਾ. ਇਨੀ ਨਿਕੀ ਜੰਘੀਐ; ਥਲ ਡੂੰਗਰ ਭਵਿਓਮ੍ਹਿ॥) ਲੋਟਾ੧੧। ਹੋ ਗਿਆ੧੨। ਕੂੰਜੜਾ- ਅਜੁ ਫਰੀਦੈ. ਕੂਜੜਾ੧੧; ਸੈ ਕੋਹਾਂ, ਥੀਓਮਿ੧੨॥) ਰਾਤੀਂ- ਫਰੀਦਾ. ਰਾਤੀ ਵਡੀਆਂ; ਧੁਖਿ ਧੁਖਿ ਉਠਨਿ ਪਾਸ॥

੧੩੭੯. ਵਰਜਿਆ੧- ਫਰੀਦਾ.ਜੇ ਮੈ ਹੋਦਾ ਵਾਰਿਆ੧; ਮਿਤਾ ਆਇੜਿਆਂ॥ ਹੇੜਾ ਜਲੈ ਮਜੀਠ ਜਿਉ; ਉਪਰਿ ਅੰਗਾਰਾ॥) ਪੱਗ- ਫਰੀਦਾ. ਮੈ ਭੋਲਾਵਾ ਪਗ ਦਾ; ਮਤੁ ਮੈਲੀ ਹੋਇ ਜਾਇ॥) ਬਜ਼ੁਰ੨ ਦੇਸ ਦੀਆਂ। ਬਿਜਉ=ਰੀਆਂ ਕਿੱਕਰਿ- ਫਰੀਦਾ. ਲੋੜੈ ਦਾਖ ਬਿਜਉਰੀਆਂ੨; ਕਿਕਰਿ ਬੀਜੈ ਜਟੁ॥) ਭੁੱਖ ਲਾਹੁਣ੩ ਲਈ, (ਕਾਠ) ਰੁੱਖੀ ਮਿੱਸੀ, ਫ਼ਲ ਪੱਤ੍ਰ ਆਦਿ। ਲਾਵਣੁ ਪੋਲਾ- ਫਰੀਦਾ. ਰੋਟੀ ਮੇਰੀ ਕਾਠ ਕੀ; ਲਾਵਣੁ੩ ਮੇਰੀ ਭੁਖ॥) ਸਜ ਧਜ ਕੇ ਫੱਬੀ੪। ਨ੍ਹਾਤੀ- ਨਾਤੀ ਧੋਤੀ ਸੰਬਹੀ੪; ਸੁਤੀ ਆਇ ਨਚਿੰਦੁ॥) ਬੇੜ੍ਹੀ- ਫਰੀਦਾ. ਰਹੀ ਸੁ ਬੇੜੀ ਹਿੰਙੁ ਦੀ; ਗਈ ਕਥੂਰੀ ਗੰਧੁ॥) ਬੀਜਦੇ੫। ਬੀਜੀ੬ ਹੋਈ- ਇਕਿ ਰਾਹੇਦੇ੫ ਰਹਿ ਗਏ; ਇਕਿ. ਰਾਧੀ੬ ਗਏ ਉਜਾੜਿ॥ ਏਹੁ ਨਿਦੋਸਾਂ ਮਾਰੀਐ; ਹਮ ਦੋਸਾਂ ਦਾ ਕਿਆ ਹਾਲੁ॥) ਸ੍ਰੀਰ੨ ਮਾਸ ਦਾ। ਭੁੱਖੀ, ਘੜੀ=ਆਲ- ਸੋ ਹੇੜਾ੨, ਘੜੀਆਲ ਜਿਉ; ਡੁਖੀ ਰੈਣਿ ਵਿਹਾਇ॥

੧੩੮੦. ਕੰਧਿ ਕੁਹਾੜਾ. ਸਿਰਿ ਘੜਾ; ਵਣਿ ਕੈ ਸਰੁ. ਲੋਹਾਰੁ॥) ਖੱਾਸੀ- ਅਗੈ ਗਏ

ਸਿੰਞਾਪਸਨਿ; ਚੋਟਾਂ ਖਾਸੀ ਕਉਣੁ॥) ਉਜਾੜ[1] ਯਤੀਮ[2] ਗ਼ੀਬ– ਜਾਇ ਸੁਤੇ ਜੀਰਾਣ[1] ਮਹਿ; ਥੀਏ ਅਤੀਮਾ[2] ਗਡ॥ ਫਰੀਦਾ. ਕੋਠੇ ਮੰਡਪ ਮਾੜੀਆ; ਉਸਾਰੇਦੇ ਭੀ ਗਏ॥) ਦੋਵੇਂ[3] ਨੇਤ੍ਰਾਂ[1] ਦੇ। ਦੇਖਦਿਆਂ[4]। ਕਾਲ[4] ਰੂਪ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਾ ਆ ਬੈਠਿਆ। ਦੀਵੀਂ। ਬਹਿ=ਠਾ ਪੋਲਾ– ਫਰੀਦਾ. ਦੁਹੁ[3] ਦੀਵੀ[1] ਬਲੰਦਿਆ[4]; ਮਲਕੁ[4] ਬਹਿਠਾ ਆਇ॥) ਸ੍ਰੀਰ[1] ਗੜੁ। ਘਟੁ ਬੁਝਾਇ ਪੋਲੇ– ਗੜੁ ਲੀਤਾ. ਘਟੁ[1] ਲੁਟਿਆ; ਦੀਵੜੇ ਗਇਆ ਬੁਝਾਇ॥) ਤਿਲਾਂ[E]– ਫਰੀਦਾ. ਵੇਖੁ ਕਪਾਹੈ ਜਿ ਥੀਆ; ਜਿ ਸਿਰਿ ਥੀਆ, ਤਿਲਾਹ[E]॥) ਕੋਇਲਿ=ਆਹ– ਕਮਾਦੈ ਅਰੁ ਕਾਗਦੈ; ਕੁੰਨੇ ਕੋਇਲਿਆਹ॥) ਮੋਢੇ[2] ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲਾ ਆਸਣ[C] ਗਲ਼[E] 'ਚ ਕਾਲ਼ੇ ਬਸਤ੍ਰ[1] ਦੀ ਖ਼ਫ਼ਣੀ। ਦਿਲ[10] 'ਚ ਜੀਵ ਹੱਤਿਆ, ਈਰਖਾ ਰੂਪ ਛੁਰੀ[11] ਹੈ। ਮੂੰਹ[12] 'ਚ ਗੁੜ ਵਾਂਗ ਮਿੱਠੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹਨ। ਮੁਸੱਲਾ– ਫਰੀਦਾ. ਕੰਨਿ[2] ਮੁਸਲਾ[C]. ਸੂਫ਼[1] ਗਲਿ[E]; ਦਿਲਿ[10] ਕਾਤੀ[11]. ਗੁੜੁ ਵਾਤਿ[12]॥) ਥੋੜੇ[1] ਮਾਤ੍ਰ। ਪ੍ਰੀਤ[2] ਰਤੀ ਪੋਲਾ। ਰਤੁ ਪੋਲਾ– ਫਰੀਦਾ. ਰਤੀ[1] ਰਤੁ[2] ਨ ਨਿਕਲੈ; ਜੇ ਤਨੁ ਚੀਰੈ ਕੋਇ॥) ਅਪਣੇ ਸ੍ਰੀਰ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤ[1] ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਰੱਤੇ– ਜੋ ਤਨ ਰਤੇ. ਰਬ ਸਿਉ; ਤਿਨ ਤਨਿ. ਰਤੁ[1] ਨ ਹੋਇ॥ ਪ੧॥) ਪ੍ਰੀਤ[2]– ਮਃ ੩॥ ਇਹੁ ਤਨੁ ਸਭੋ ਰਤੁ[2] ਹੈ; ਰਤੁ[2] ਬਿਨੁ ਤੰਨੁ ਨ ਹੋਇ॥ ਗ਼ੀਬੀ ਨਾਲ ਛੋਟੀ[13] ਦਾਸੀ ਬਣ ਕੇ– ਫਰੀਦਾ. ਨੰਢੀ[13]. ਕੰਤੁ ਨ ਰਾਵਿਓ; ਵਡੀ ਥੀ. ਮੁਈ ਆਸੁ॥) ਮਿਲੀ=ਆਸੁ– ਧਨ ਕੂਕੇਂਦੀ, ਗੋਰ ਮੇਂ; ਤੈ ਸਹ. ਨਾ ਮਿਲੀਆਸੁ॥) ਮੌਤ[14] ਬਲ[14] ਵਾਲੀ– ਫਰੀਦਾ. ਮੰਡਪ ਮਾਲੁ ਨ ਲਾਇ; ਮਰਗ[14] ਸਤਾਣੀ[14], ਚਿਤਿ ਧਰਿ॥

੧੩੮੧. ਸਾਈਂ। ਜਗ੍[1] ਜਾਣਾ[2]– ਸਾਈ ਜਾਇ[1] ਸਮ੍ਹਾਲਿ; ਜਿਥੈ ਹੀ ਤਉ ਵੰਞਣਾ[2]॥) ਕ੍ਰਾਂਤੀ[1], ਕ੍ਰਮਣ, ਝੂਠੀ[1] ਸਮਝ, ਭੁਲੇਖਾ, ਗੰਦੀ[1] ਮੈਲ਼– ਫਰੀਦਾ.ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕਰਿ ਚਾਕਰੀ; ਦਿਲ ਦੀ ਲਾਹਿ ਭਰਾਂਦਿ[1]॥) ਜਰਨ[3] ਸ਼ਕਤੀ। ਰੁੱਖਾਂ– ਦਰਵੇਸਾਂ ਨੋ ਲੋੜੀਐ; ਰੁਖਾਂ ਦੀ ਜੀਰਾਂਦਿ[3]॥) ਔਗੁਣਾਂ[4] ਦਾ। ਗੁਨਹੀ ਪੋਲਾ– ਗੁਨਹੀ[4] ਭਰਿਆ, ਮੈ ਫਿਰਾ; ਲੋਕੁ ਕਹੈ ਦਰਵੇਸੁ॥) ਜਲ[3]। ਤੱਤੀ– ਤਤੀ ਤੋਇ[3]. ਨ ਪਲਵੈ; ਜੇ ਜਲਿ ਟੁਬੀ ਦੇਇ॥) ਦੀਪ[4] ਆ ਉੱਤਰੇ[E]। ਹੰਸ[2] ਉ=ਲੱਥੇ– ਕਲਰ ਕੇਰੀ[4] ਛਪੜੀ; ਆਇ ਉਲਥੇ[E] ਹੰਝ[2]॥) ਚੱਕ੍ਰਵਰਤੀ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹਾਂ ਰੂਪੀ ਪੰਛੀਆਂ[1] ਦੀਆਂ ਡਾਰਾਂ। ਦੇਸ਼[1], ਜੰਗਲ਼[1]। ਚੱਲਿ ਚੱਲਿ। ਤਲ ਪੋਲਾ– ਚਲਿ ਚਲਿ ਗਈਆਂ ਪੰਖੀਆਂ[1]; ਜਿਨ੍ਹੀ ਵਸਾਏ ਤਲ[1]॥) ਚੱਲਸੀ ਥੱਕੇ ਇ=ਕੱਲ– ਸਰੁ ਭਰਿਆ. ਭੀ ਚਲਸੀ; ਥਕੇ ਕਵਲ ਇਕਲ॥ ੬੬॥) ਗੁਜ਼ਰ[C] ਗਏ। ਜੁੱਗ– ਕੇਤੜਿਆ ਜੁਗ ਵਾਪਰੇ[C]; ਇਕਤੁ ਪਇਆ ਪਾਸਿ॥) ਪ੍ਰਾਹੁਣਾ[1]। ਨੱਠੀ ਅੱਜੁ– ਅਜਰਾਈਲੁ ਫਰੇਸਤਾ; ਕੈ ਘਰਿ ਨਾਠੀ[1] ਅਜੁ॥ ੬੮॥) ਸੋਨੇ ਰੰਗੀ[E]। ਦੇਹ[1]। ਚਤੁਰ[10]। ਉਮਰ[11]। ਨੱਗਰ। ਲੱਜ– ਫਰੀਦਾ. ਭੰਨੀ ਘੜੀ[1] ਸਵੰਨਵੀ[E]; ਟੂਟੀ ਨਾਗਰ[10] ਲਜੁ[11]॥ ਜੋ ਸਜਣ. ਭੁਇ ਭਾਰੁ ਥੇ; ਸੇ. ਕਿਉ ਆਵਹਿ ਅਜੁ॥) ਪੰਜ ਇਸ਼ਨਾਨਾ[12] ਕਰਕੇ। ਉਜੂ ਪੋਲਾ– ਉਠੁ ਫਰੀਦਾ, ਉਜੂ[12] ਸਾਜਿ; ਸੁਬਹ. ਨਿਵਾਜ ਗੁਜਾਰਿ॥) ਕੱਪਿ– ਜੋ ਸਿਰੁ. ਸਾਂਈ ਨਾ ਨਿਵੈ; ਸੋ ਸਿਰੁ. ਕਪਿ ਉਤਾਰਿ॥ ੭੧॥) ਸਾਈਂ– ਜੋ ਸਿਰੁ. ਸਾਈ ਨਾ ਨਿਵੈ; ਸੋ ਸਿਰੁ ਕੀਜੈ ਕਾਂਇ॥) ਮਾਪਿਆ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ– ਫਰੀਦਾ. ਕਿਥੈ ਤੈਡੇ ਮਾਪਿਆ; ਜਿਨ੍ਹੀ ਤੂ ਜਣਿਓਹਿ॥) ਕੱਟਿਆ[13]। ਰੱਤੀ ਕੁ[14]। ਕੱਪਿਆ ਚੁੱਖ। ਗਲੁ ਪੋਲਾ। ਕੱਪਹਿ– ਫਰੀਦਾ. ਜਿ ਦਿਹਿ ਨਾਲਾ ਕਪਿਆ[13]; ਜੇ ਗਲੁ ਕਪਹਿ, ਚੁਖ[14]॥) ਇਤੀ ਪੋਲਾ– ਪਵਨਿ. ਨ ਇਤੀ ਮਾਮਲੇ; ਸਹਾਂ ਨ ਇਤੀ ਦੁਖ॥ ੭੬॥) ਦੰਦ[14] ਪੈਰ[E] ਨੇਤ੍ਰ[17] ਕੰਨ[C] ਆਪਣੀਆਂ ਗੋਲਕਾਂ 'ਚ ਦੱਬ[1] ਗਏ[E]। ਚੱਬਣ ਚੱਲਣ– ਚਬਣ[14] ਚਲਣ[E] ਰਤੰਨ[17]; ਸੇ ਸੁਣੀਅਰ[C] ਬਹਿ[1] ਗਏ॥) ਸ੍ਰੀਰ[1] ਨੇ ਧਾਹ ਛੱਡੀ[2] ਮਾਰੀ। ਪਿਆਰੇ[3]। ਮੁੱਤੀ। ਜੱਾਨੀ– ਹੇੜੇ[1] ਮੁਤੀ[2] ਧਾਹ; ਸੇ ਜਾਨੀ[3] ਚਲਿ ਗਏ॥)

ਹੰਢਾ ਭਾਵ ਲਿਆ[੨੦] ਕਰ– ਫਰੀਦਾ. ਬੁਰੇ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰਿ; ਗੁਸਾ. ਮਨਿ ਨ ਹਢਾਇ[੨੦]॥

੧੩੮੨. ਔਗੁਣ ਪਾਪ ਦੁੱਖ ਦਾ ਸੇਕ[੧]– ਜੋ ਜਨ. ਪੀਰਿ ਨਿਵਾਜਿਆ; ਤਿੰਨ੍ਹਾ. ਅੰਚ[੧] ਨ ਲਾਗ॥ ਕੰਧੀ. ਵਹਣ ਨ ਢਾਹਿ; ਤਉ ਭੀ ਲੇਖਾ ਦੇਵਣਾ॥) ਡੁੱਖਾਂ– ਫਰੀਦਾ. ਡੁਖਾ ਸੇਤੀ. ਦਿਹੁ ਗਇਆ; ਸੂਲਾਂ ਸੇਤੀ ਰਾਤਿ॥) ਗੁਰੂ[੨]। ਜੀਵਨ ਰੂਪੀ ਬੇੜਾ[੩]। ਔਗੁਣ ਵਿਕਾਰ ਜ਼ੋਰ ਜ਼ੁਲਮ ਮੰਦ ਵਾਸਨਾ ਲਹਿਰਾਂ[੪]। ਮੁਖ[੫] 'ਚ। ਖੜ੍ਹਾ। ਪੱਤਣੀ ਕੱਪਰ– ਖੜਾ ਪੁਕਾਰੇ ਪਾਤਣੀ[੨]; ਬੇੜਾ[੩] ਕਪਰ[੪] ਵਾਤਿ[੫]॥) ਗੱਲੀਂ– ਫਰੀਦਾ. ਗਲੀਂ ਸੁ ਸਜਣ ਵੀਹ; ਇਕੁ ਢੂੰਢੇਦੀ. ਨ ਲਹਾਂ॥) ਗੋਹੇ ਦਾ ਗਿੱਲਾ ਚੂਰਾ[੬]। ਮਾ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ। ਧੁਖਾਂ ਪੋਲਾ– ਧੁਖਾਂ. ਜਿਉ ਮਾਂਲੀਹ[੬]; ਕਾਰਣਿ ਤਿੰਨ੍ਹਾ ਮਾ ਪਿਰੀ॥) ਬੁੱਜੇ। ਕਿਤੀ ਵਗੈ ਪੋਲੇ– ਕੰਨੀ ਬੁਜੇ ਦੇ ਰਹਾਂ; ਕਿਤੀ ਵਗੈ ਪਉਣੁ॥) ਸ਼ਹਿਦ[੭] ਨਦੀ[੮] ਪੱਕੀਆਂ– ਫਰੀਦਾ. ਰਬ ਖਜੂਰੀ ਪਕੀਆਂ; ਮਾਖਿਅ[੭], ਨਈ[੮] ਵਹੰਨ੍ਹਿ॥) ਉੱਡ[੯] ਜਾਹ[੯]। ਕੱਾਗਾ। ਉੱਡਰਿ– ਕਾਗਾ. ਚੂੰਡਿ ਨ ਪਿੰਜਰਾ; ਬਸੈ ਤ ਉਡਰਿ[੯] ਜਾਹਿ[੯]॥) ਕਬਰ[੧੦] ਜਨਮਾਂ ੨ 'ਚ ਘੋਰ ਭਿਆਨਕ ਕਸ਼ਟ ਭੋਗ ਰਹੀ ਜਿੰਦ[੧੧] ਸੱਦਣਾ[੧੨] ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਸੱਡ, ਨਿ੍ਘਰਿਆ– ਫਰੀਦਾ. ਗੋਰ[੧੦] ਨਿਮਾਣੀ[੧੧], ਸਡੁ[੧੨] ਕਰੇ; ਨਿਘਰਿਆ. ਘਰਿ ਆਉ॥) ਜ਼ਰੂਰ ਬਰ ਜ਼ਰੂਰ[੧੩]। ਮੇਰੇ[੧੪] ਥਾਂ[੧੫] ਵਿੱਚ– ਸਰਪਰ[੧੩] ਮੈ[੧੪] ਥੈ[੧੫] ਆਵਣਾ; ਮਰਣਹੁ. ਨ ਡਰਿਆਹੁ॥) ਰੁੱਖੜਾ ਬੰਨ੍ਹੈ ਕਿਚਰ੍ਕੁ– ਕੰਧੀ ਉਤੈ ਰੁਖੜਾ; ਕਿਚਰਕੁ ਬੰਨੈ ਧੀਰੁ॥) ਸ੍ਰੀਰ[੧੬] ਖ਼ਾਲੀ[੧੭] ਧਰਤੀ ਦੇ ਤਲੇ[੧੮]। ਨਿ੍ਸੱਖਣ। ਤਲਿ ਪੋਲਾ– ਫਰੀਦਾ. ਮਹਲ[੧੬] ਨਿਸਖਣ[੧੭] ਰਹਿ ਗਏ; ਵਾਸਾ ਆਇਆ ਤਲਿ[੧੮]॥

੧੩੮੩. ਹੇ ਸੇਖ਼ ਫ਼ਰੀਦ! ਖ਼ੁਦਾ ਜੀ ਅੱਗੇ ਬੰਦਗੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ, ਬਾਰ ਬਾਰ ਆਖਣਾ[੧] ਕਰੀਂ। ਚੱਲਣੁ। ਸੇਖਾ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ– ਆਖੀ[੧] ਸੇਖਾ ਬੰਦਗੀ; ਚਲਣੁ ਅਜੁ ਕਿ ਕਲਿ॥) ਕੀਤਿਆ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ– ਅਮਲ ਜਿ ਕੀਤਿਆ ਦੁਨੀ ਵਿਚਿ; ਸੇ ਦਰਗਹ ਓਗਾਹਾ॥ ੯੮॥) ਜਮ ਚੁਫੇਰਿਓਂ ਘੇਰ ਕੇ ਹੱਲਾ[੨] ਕਰਦੇ ਹਨ। ਡੰਡ[੩] ਰੌਲ਼ਾ। ਪੈ[੧] ਰਿਹਾ ਹੈ– ਅਗੈ. ਦੋਜਕੁ ਤਪਿਆ ਸੁਣੀਐ; ਹੂਲ[੨] ਪਵੈ[੧] ਕਾਹਾਹਾ[੩]॥) ਬਗਲੇ[੨] ਦੰਭੀ। ਨੂੰ[੪]– ਕੇਲ ਕਰੇਦੇ ਹੰਝ[੨] ਨੋ[੪]; ਅਚਿੰਤੇ ਬਾਜ ਪਏ॥) ਗੱਾਲੀਂ– ਜੋ ਮਨਿ ਚਿਤਿ, ਨ ਚੇਤੇ ਸਨਿ; ਸੋ ਗਾਲੀ. ਰਬ ਕੀਆਂ॥) ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਮੁੜ[੫] ਗਿਆ। ਜੱਗ 'ਤੇ ਜਿਉਣ, ਹੋਰ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਆਸ ਪੂਰੀ ਨ ਹੋਣ ਤੋਂ, ਆਸਾ ਨੂੰ ਊਣੀ ਬੰਨ੍ਹ[੬] ਕੇ ਹੀ– ਆਇਓ ਬੰਦਾ ਦੁਨੀ ਵਿਚਿ; ਵਤਿ[੫], ਆਸੂਣੀ ਬੰਨ੍ਹਿ[੬]॥) ਪਾਤਸ਼ਾਹਣੀ[੧] ਮੌਤ ਜਾਂ ਆਵੇਗੀ– ਮਲਕਲ[੧] ਮਉਤ ਜਾਂ ਆਵਸੀ; ਸਭ ਦਰਵਾਜੇ ਭੰਨਿ॥) ਕਕਰੁ ਚੁਗਨਿ. ਥਲਿ ਵਸਨਿ; ਰਬ. ਨ ਛੋਡਨਿ ਪਾਸੁ॥) ਵੇਸੀਂ– ਜਿਨ੍ਹੀ ਵੇਸੀ. ਸਹੁ ਮਿਲੈ; ਸੇਈ ਵੇਸ ਕਰੇਉ॥) ਅੱਲਹ– ਅਲਹ ਸੇਤੀ ਰਤਿਆ; ਏਹੁ ਸਚਾਵਾਂ ਸਾਜੁ॥

੧੩੮੪. ਗੱਾਖੜੀ– ਮਿਸਲ ਫਕੀਰਾਂ ਗਾਖੜੀ; ਸੁ ਪਾਈਐ. ਪੂਰ ਕਰੰਮਿ॥) ਸਾਈਂ– ਜੋ ਜਾਗੰਨ੍ਹਿ. ਲਹੰਨਿ ਸੇ; ਸਾਈ ਕੰਨੋ ਦਾਤਿ॥) ਨਾਮੁ[੧] ਪ੍ਰਾਪਤ[੨] ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅੱਗੇ ਸੁੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾਮ ਬਖ਼ਸ਼ ਕੇ ਉਠਾਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ– ਇਕਿ ਜਾਗੰਦੇ. ਨਾ[੧] ਲਹਨ੍ਹਿ[੨]; ਇਕਨ੍ਹਾ ਸੁਤਿਆ. ਦੇਇ ਉਠਾਲਿ॥) ਕਾਣ[੧]– ਢੂਢੇਦੀਏ ਸੁਹਾਗ ਕੂ; ਤਉ ਤਨਿ. ਕਾਈ ਕੋਰ[੧]॥) ਹਿਰਦੇ[੪] ਚ। ਸੰਤੋਖ[੨]। ਚਿੱਲਾ[੪]– ਸਬਰ[੨] ਮੰਝ[੩] ਕਮਾਣ; ਏ ਸਬਰੁ ਕਾ ਨੀਹਣੋ[੪]॥) ਦਾ[੬]। ਐਸੇ ਮਹਾਂ ਪੁਰਖ ਰੱਬ[੧] ਸਰੂਪ ਹਨ, ਸਬਰ ਅੰਦਰਿ ਸਾਬਰੀ ਹੋਣੇ ਕਰਕੇ ਗੁਨਾਹ[੨] ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਖਤਾ ਪੋਲਾ– ਸਬਰ ਸੰਦਾ[੬] ਬਾਣੁ; ਖਾਲਕੁ[੧].ਖਤਾ[੨] ਨ ਕਰੀ॥)

ਇਉਂ ਅਪਣੇ ਸ੍ਰੀਰ ਨੂੰ ਸਬਰ 'ਚ ਜਲਾਉਂਦੇ[੨] ਪ੍ਰਕਾਸ਼[੨] ਸਰੂਪ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਭਾਵ ਸ੍ਰੀਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਬਰ ਬ੍ਰਹਮ ਸਰੂਪ ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ- ਸਬਰ ਅੰਦਰਿ ਸਾਬਰੀ; ਤਨੁ ਏਵੈ ਜਾਲੇਨ੍ਹਿ[੨]॥) ਜੁਦਾਈ[੧] ਫ਼ਰਕ[੧]। ਕਿਸੇ[੨] ਔਗੁਣ ਕਰਕੇ- ਹੋਨਿ ਨਜੀਕਿ. ਖੁਦਾਇ ਦੈ; ਭੇਤੁ[੧]. ਨ ਕਿਸੈ[੨] ਦੇਨਿ॥) ਅਕਾਲ ਜੀ[੮] ਰੂਪੀ ਸਮੁੰਦ੍ਰ।, ਜੀਵ ਰੂਪ ਨਾਲ਼ਾ[੯]- ਵਧਿ ਥੀਵਹਿ ਦਰੀਆਉ[੮]; ਟੁਟਿ. ਨ ਥੀਵਹਿ ਵਾਹੜਾ[੯]॥) ਫੱਕਰਾਂ ਦਰਵੇਸਾਂ ਵਾਲੀ[੧੦]। ਚੱਾਲੀਐ- ਇਕਨਿ ਕਿਨੈ ਚਾਲੀਐ; ਦਰਵੇਸਾਵੀ[੧੦] ਰੀਤਿ॥) ਪੈਰੀਂ ਥੱਕਾਂ ਜੁਲਾਂ ਪੋਲਾ- ਪੈਰੀ ਥਕਾਂ. ਸਿਰਿ ਜੁਲਾਂ; ਜੇ ਮੂੰ ਪਿਰੀ ਮਿਲੰਨ੍ਹਿ॥) ਪੈਰੀਂ- ਸਿਰਿ ਪੈਰੀ. ਕਿਆ ਫੇੜਿਆ; ਅੰਦਰਿ. ਪਿਰੀ ਨਿਹਾਲਿ॥) ਹੰਸਾਂ। ਬੱਗਾਂ- ਹੰਸਾ. ਦੇਖਿ ਤਰੰਦਿਆ; ਬਗਾ ਆਇਆ ਚਾਉ॥) ਇਹ ਸ੍ਰੀਰ[੧] ਭੈੜੀਆਂ ਵਾਸ਼ਨਾਂ ਰੂਪ ਲਹਿਰਾਂ[੨] ਦੀ ਮੱਛੀ[੩] ਹੋ[੪] ਗਿਆ ਹੈ- ਇਹੁ ਤਨੁ[੧] ਲਹਰੀ[੨]. ਗਡੁ[੩] ਥਿਆ[੪]; ਸਚੇ ਤੇਰੀ ਆਸ॥) ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ[੧] ਮਣੀਆਂ[੧] ਰੂਪ। ਮਣੀਆ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ- ਕਵਣੁ ਸੁ ਅਖਰੁ. ਕਵਣੁ ਗੁਣੁ; ਕਵਣੁ ਸੁ ਮਣੀਆ[੧] ਮੰਤੁ॥) ਨਿੱਜ[੧] ਹੋਏ, ਭੈੜੇ[੧] ਹੰਕਾਰ[੨] ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਤੋਂ ਨਾਸ[੩] ਕਰਾਵੇ- ਅਣਹੋਦੇ[੧]; ਆਪੁ[੨] ਵੰਡਾਏ[੩]॥ ਕੋ ਐਸਾ; ਭਗਤੁ ਸਦਾਏ॥) ਫਿੱਕਾ[੧੪] ਬਚਨ। ਕਹੇ[੧੫]- ਇਕੁ ਫਿਕਾ[੧੪]. ਨ ਗਾਲਾਇ[੧੫]; ਸਭਨਾ ਮੈ. ਸਚਾ ਧਣੀ॥) ਰਿਦਾ[੧੬] ਕਿਸੇ[੧੭] ਦਾ। ਢਾਹੇ[੧੮]- ਹਿਆਉ[੧੬]. ਨ ਕੈਹੀ[੧੭] ਠਾਹਿ[੧੮]; ਮਾਣਕ ਸਭ ਅਮੋਲਵੇ॥) ਢਾਹੁਣਾ[੧੯] ਉੱਕਾ[੨੦] ਹੀ। ਚੰਗਾ[੨੧] ਨਹੀਂ- ਸਭਨਾ ਮਨ ਮਾਣਿਕ; ਠਾਹਣੁ[੧੯] ਮੂਲਿ[੨੦] ਮਚਾਂਗਵਾ[੨੧]॥) ਇੱਛਾ[੨੨], ਚਾਹ ਮਿਲਣ ਦੀ। ਕਿਸੇ[੨੩] ਦਾ। ਸਿੱਕ- ਜੇ ਤਉ ਪਿਰੀਆ ਦੀ ਸਿਕ[੨੨]; ਹਿਆਉ. ਨ ਠਾਹੇ ਕਹੀ[੨੩] ਦਾ॥) ੧੩੭੭-੧੩੮੪ ਪਰਮ ਪੂਜਨੀਕ ਭਗਤ ਬਾਬੇ ਸੇਖ ਫਰੀਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਸਲੋਕ ਸੰਪੂਰਨੰ।

੧੩੮੫. ਤੋਂ ੧੩੮੯. ਮੁਖਬਾਕਿਅ- ਸਵਯੇ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਬਾਕ੍ ਮਹਲਾ ੫॥) ੨੦ ਸਵਯੇ ਅਰੰਭ:- ਬਿਆਪਤੁ। ਰੱਖਿਆ- ਬ੍ਰਾਪਤੁ ਦੇਖੀਐ ਜਗਤਿ, ਜਾਨੈ ਕਉਨੁ ਤੇਰੀ ਗਤਿ; ਸਰਬ ਕੀ ਰਖ੍ਯਾ ਕਰੈ; ਆਪੇ ਹਰਿ ਪਤਿ॥) ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਤਰ੍ਹਾਂ[੧] ਦਾ। ਭਤਿ ਪੋਲਾ- ਏਕੈ ਤੂਹੀ ਏਕੈ; ਅਨ ਨਾਹੀ. ਤੁਮ ਭਤਿ[੧]॥) ਬਰਾਬਰ[੨]- ਜਨੁ ਨਾਨਕੁ. ਭਗਤੁ ਦਰਿ, ਤੁਲਿ[੨] ਬ੍ਰਹਮ ਸਮਸਰਿ; ਏਕ ਜੀਹ. ਕਿਆ ਬਖਾਨੈ॥) ਨਿਸਚੇ[੩] ਕਰਕੇ। ਜੋ[੧]- ਹਾਂ[੩]ਕਿ[੧] ਬਲਿ ਬਲਿ; ਬਲਿ ਬਲਿ ਸਦ ਬਲਿਹਾਰਿ॥) ਅ=ਤੁੱਲ। ਅਪਰ ਪੋਲਾ ਮਿਲਵਾਂ- ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਵਾਹ ਸਰਿ, ਅਤੁਲ ਭੰਡਾਰ ਭਰਿ; ਪਰੈ ਹੀ ਤੇ ਪਰੈ; ਅਪਰ ਅਪਾਰ ਪਰਿ॥) ਆਪ[੪] ਜੀ ਦੇ- ਆਪੁਨੋ ਭਾਵਨੁ ਕਰਿ, ਮੰਤ੍ਰਿ. ਨ ਦੂਸਰੋ ਧਰਿ; ਓਪਤਿ ਪਰਲੌ, ਏਕੈ ਨਿਮਖ. ਤੁ[੪] ਘਰਿ॥) ਉੱਜਲ[੫]। ਉਜੀ=ਆਰੋ- ਆਨ. ਨਾਹੀ ਸਮਸਰਿ, ਉਜੀਆਰੋ ਨਿਰਮਰਿ[੫]; ਕੋਟਿ ਪਰਾਛਤ ਜਾਹਿ, ਨਾਮ ਲੀਏ ਹਰਿ ਹਰਿ॥ ਅਸੰਖ ਅਨੰਤ ਕਲਾਵਾਨ ਮੇਹਰਵਾਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਰੂਪ ਹਰ ਪ੍ਰਾਣੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ, ਅਜਪਾ ਜਾਪ ਕਰ ਕਰ ਰਹੇ, ਅਨੰਤ ਬ੍ਰਹਮੰਡ'ਚ ਭਰਪੂਰ, ਸਭ ਦੀ ਪਾਲਣਾਂ ਰੱਖਿਆ ਬਾਰੇ, (ਅ+ਲਖ) (ਅ) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ (ਲਖ) ਜਾਣ ਰਹੇ ਰਾਮ ਜੀ, ਅ=ਲਖ ਪੋਲਾ- ਹਰਿ ਗੁਨ. ਨਾਹੀ ਅੰਤ ਪਾਰੇ, ਜੀਅ ਜੰਤ ਸਭਿ ਥਾਰੇ; ਸਗਲ ਕੋ ਦਾਤਾ, ਏਕੈ ਅਲਖ ਮੁਰਾਰੇ॥

੧੩੮੬. ਮਾਸ[੧] ਨਹੀਂ- ਆਪ ਹੀ ਧਾਰਨ ਧਾਰੇ, ਕੁਦਰਤਿ ਹੈ ਦੇਖਾਰੇ; ਬਰਨੁ ਚਿਹਨੁ ਨਾਹੀ, ਮੁਖ ਨ ਮਸਾਰੇ[੧]॥) ਗਿਆਨੰ ਧਿਆਨੰ- ਸਰਬ ਗੁਣ ਨਿਧਾਨੰ. ਕੀਮਤਿ ਨ, ਗ੍ਯਾਨੰ ਧ੍ਯਾਨੰ; ਊਚੇ ਤੇ ਊਚੋ ਜਾਨੀਜੈ, ਪ੍ਰਭ ਤੇਰੋ ਥਾਨੰ॥) ਕਲਪਣਾ ਰਹਿਤ ਕਰਤਾਰ[੧]। ਅ=ਲਖ ਪੋਲਾ- ਜਾਨੈ ਕਉਨੁ. ਤੇਰੋ ਭੇਉ, ਅਲਖ ਅਪਾਰ ਦੇਉ; ਅਕਲ[੧] ਕਲਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਭ ਸਰਬ ਕੋ ਧਾਨੰ॥) ਅ=ਛਲ ਪੋਲਾ- ਨਿਰੰਕਾਰੁ ਆਕਾਰ;

ਅਛਲ ਪੂਰਨ ਅਬਿਨਾਸੀ॥ ਹਰਖਵੰਤ ਆਨੰਤ ਰੂਪ; ਨਿਰਮਲ ਬਿਗਾਸੀ॥ ਜਾ ਕਉ ਹੋਂਹਿ ਕ੍ਰਿਪਾਲ; ਸੁ ਜਨੁ ਪ੍ਰਭ ਤੁਮਹਿ ਮਿਲਾਸੀ॥) ਭਇਓ- ਭਯਉ) ਹਰਿ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕੁ. ਜਿਨ ਪਰਸਿਅਉ; ਸਿ ਜਨਮ ਮਰਣ, ਦੁਹ ਥੇ ਰਹਿਓ॥) ਸਤਿ ਸਤਿ, ਹਰਿ ਸਤਿ; ਸਤਿ ਸਤੇ, ਸਤਿ ਭਣੀਐ॥ ਦੂਸਰ ਆਨ. ਨ ਅਵਰੁ; ਪੁਰਖੁ ਪਊਰਾਤਨੁ. ਸੁਣੀਐ॥ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਹਰਿ ਕੋ ਨਾਮੁ ਲੈਤ; ਮਨਿ ਸਭ ਸੁਖ ਪਾਏ॥ ਜੇਹ ਰਸਨ ਚਾਖਿਓ; ਤੇਹ ਜਨ. ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਅਘਾਏ॥) ਭਇਉ ਹੋੜੇ ਔਂਕੜ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਅਵਾਜ਼ ਬੋਲੋ- ਜਿਹ ਠਾਕੁਰੁ. ਸੁ ਪ੍ਰਸੰਨੁ ਭਯੋ; ਸਤਸੰਗਤਿ ਤਿਹ ਪਿਆਰੁ॥) ਸਭਾ ਪੋਲਾ- ਸਚੁ ਸਭਾ ਦੀਬਾਣੁ ਸਚੁ; ਸਚੇ ਪਹਿ ਧਰਿਓ॥) ਨਿਆਂ[੨] ਕੀਤਾ ਹੈ- ਸਚੈ ਤਖਤਿ ਨਿਵਾਸੁ; ਸਚੁ ਤਪਾਵਸੁ[੨] ਕਰਿਓ॥) ਸਿਰਜਿਅਉ ਆਭੁੱਲੁ ਭੁੱਲਉ- ਸਚਿ ਸਿਰਜ੍ਹਿਉ ਸੰਸਾਰੁ; ਆਪਿ ਆਭੁਲੁ. ਨ ਭੁਲਉ॥) ਅ-ਮੁੱਲਉ- ਰਤਨ ਨਾਮੁ ਅਪਾਰੁ; ਕੀਮ ਨਹੁ ਪਵੈ. ਅਮੁਲਉ॥) ਤਿਲ[੩] ਜਿਤਨੀ- ਸਿਧ ਸਾਧਿਕ, ਤੇਤੀਸ ਕੋਰਿ; ਤਿਰੁ[੩] ਕੀਮ, ਨ ਪਰੀਐ॥ ਬ੍ਰਹਮਾਦਿਕ ਸਨਕਾਦਿ ਸੇਖ; ਗੁਣ. ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਏ॥ ਬਿਨਤਿ ਕਰਉ, ਅਰਦਾਸਿ; ਸੁਨਹੁ. ਜੇ ਠਾਕੁਰ ਭਾਵੈ॥

੧੩੮੭. ਦੇਹੁ ਦਰਸੁ. ਮਨਿ ਚਾਉ; ਭਗਤਿ. ਇਹੁ ਮਨੁ ਠਹਰਾਵੈ॥) ਅੰਧਿਆਰ ਉਧ-ਰੀ- ਬਲਿਓ ਚਰਾਗੁ ਅੰਧ੍ਹਾਰ ਮਹਿ; ਸਭ ਕਲਿ ਉਧਰੀ. ਇਕ ਨਾਮ ਧਰਮ॥ ਮੁਖਬਾਕਿਅ- ਸਵਯੇ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਬਾਕ੍ ਮਹਲਾ ੫) ਸਠ ਪੋਲਾ, ਕੁ-ਗਿਆਨੀ- ਕਾਚੀ ਦੇਹ ਮੋਹ ਫੁਨਿ ਬਾਂਧੀ; ਸਠ ਕਠੋਰ, ਕੁਚੀਲ ਕੁਗਿਆਨੀ॥) ਵਿਆਕੁਲ[੧]। ਮੱਤਾ- ਜੋਬਨ ਰੂਪ, ਮਾਇਆ ਮਦ ਮਾਤਾ; ਬਿਚਰਤ ਬਿਕਲ[੧], ਬਡੌ ਅਭਿਮਾਨੀ॥) ਖੋਟੇ ਝਗੜੇ[੨]। ਪਿਆਰੀ[੩] ਲੱਗਦੀ ਹੈ- ਪਰ ਧਨ, ਪਰ ਅਪਵਾਦ[੨] ਨਾਰਿ ਨਿੰਦਾ; ਯਹ ਮੀਠੀ, ਜੀਅ ਮਾਹਿ ਹਿਤਾਨੀ[੩]॥) ਦੌੜਦਾ[੪] ਹੈਂ- ਚਿਤ ਚੇਤਿ ਅਚੇਤ, ਜਾਨਿ ਸਤਸੰਗਤਿ; ਭਰਮ ਅੰਧੇਰ ਮੋਹਿਓ, ਕਤ ਧਂਉ[੪]॥) ਥੋੜ੍ਹੇ[੫] ਜਿਹੇ। ਬਿੰਦ[੬] ਨੂੰ। ਮਾਤਾ ਦੇ ਸ੍ਰੀਰ[੭] 'ਚ। ਇਸਥਿੱਤ[੮]। ਦੁਰ- ਲੱਭ- ਰੰਚਕ[੫] ਰੇਤ[੬], ਖੇਤ[੭] ਤਨਿ ਨਿਰਮਿਤ[੮]; ਦੁਰਲਭ ਦੇਹ ਸਵਾਰਿ ਧਰੀ॥) ਬੁਢੇਪਾ[੯]- ਬਰਧਮਾਨ ਹੋਵਤ. ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਨਿਤ; ਆਵਤ ਨਿਕਟਿ ਬਿਖੰਮ ਜਰੀ[੯]॥) ਦੇਹ[੧੦] ਰੂਪ ਖੱਡ। ਮੂਰਖਾਂ[੧੧] ਵਾਲੇ। ਬਿਲਾ ਪੋਲਾ, ਕਰ-ਤਬ ਪੋਲਾ- ਰੇ ਮਨ ਮੂਸ, ਬਿਲਾ[੧੦] ਮਹਿ ਗਰਬਤ; ਕਰਤਬ ਕਰਤ ਮਹਾਂ ਮੁਘਨਾਂ[੧੧]॥ ਸੁਤ ਬਨਿਤਾ, ਸਾਜਨ ਸੁਖ ਬੰਧਪ; ਤਾ ਸਿਉ ਮੋਹੁ ਬਢਿਓ, ਸੁ ਘਨਾ॥) ਹੰਕਾਰ[੧੨] ਮਮਤਾ[੧] ਰੂਪੀ ਬੀਜ[੧੨]। ਪਾਪਾਂ[੨] ਦਾ ਅੰਕੂਰ- ਬੋਇਓ ਬੀਜੁ[੧੨] ਅਹੰ[੧੨]. ਮਮ[੧] ਅੰਕੁਰੁ[੧੩]; ਬੀਤਤ ਅਉਧ, ਕਰਤ ਅਘਨਾਂ[੨]॥

੧੩੮੮. ਗੌਰਵਤਾ[੧] ਕਿੱਥੋਂ ਲਵੇਂਗਾ- ਦੇਹਨ ਗੇਹਨ, ਨੇਹ ਨ ਨੀਤਾ; ਮਾਇਆ ਮਤ, ਕਹਾ ਲਉ ਗਾਰਹੁ[੧]॥) ਪਰਵਾਨੇ[੨] ਵੀ ਨਹੀਂ ਚੱਲਣੇ। ਚੌਰਬਰਦਾਰ[੩] ਭੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣੇ। ਗੁਜ਼ਰਦੀ ਜਾਂਦੀ[੪] ਹੈ ਉਮਰ- ਛਤ੍ਰਨ ਪਤ੍ਰਨ[੨], ਚਉਰ ਨ ਚਾਵਰ[੩]; ਬਹਤੀ ਜਾਤ[੪], ਰਿਦੈ ਨ ਬਿਚਾਰਹੁ॥) ਅਸ੍ਵਨ ਵਾਵਾ ਅੱਧਾ ਜਾਣਕੇ, ਵਾਵਾ ਪੋਲਾ ਬੋਲੋ- ਰਥਨ ਅਸ੍ਵਨ, ਗਜ ਸਿੰਘਾਸਨ; ਛਿਨ ਮਹਿ ਤਿਆਗਤ, ਨਾਂਗ ਸਿਧਾਰਹੁ॥ ਸੂਰਨ ਬੀਰਨ ਮੀਰ ਨ ਖਾਨਮ; ਸੰਗਿ ਨ ਕੋਊ. ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਨਿਹਾਰਹੁ॥) ਖ਼ਜ਼ਾਨੇ[੪] ਕਰਕੇ ਭੀ ਛੁਟਕਾਰਾ[੫] ਨਹੀਂ- ਕੋਟਨ ਓਟਨ. ਕੋਸ[੪] ਨ ਛੋਟਾ[੫]; ਕਰਤ ਬਿਕਾਰ, ਦੋਊ ਕਰ ਝਾਰਹੁ॥) ਛਾਇਆ[੬]- ਮਿਤ੍ਰ ਨ ਪੁਤ੍ਰ ਕਲਤ੍ਰ ਸਾਜਨ ਸਖ; ਉਲਟਤ ਜਾਤ, ਬਿਰਖ ਕੀ ਛਾਂਰਹੁ[੬]॥) ਤੱਕਦਾ[੭] ਹੈਂ- ਪ੍ਰਾਨ ਮਾਨ ਦਾਨ ਮਗ ਜੋਹਨ[੭]; ਹੀਤੁ ਚੀਤੁ ਦੇ, ਲੇ ਲੇ ਪਾਰੀ॥ ਸਾਜਨ ਸੈਨ ਮੀਤ ਸੁਤ ਭਾਈ; ਤਾਹੂ ਤੇ, ਲੇ ਰਖੀ ਨਿਰਾਰੀ॥) ਜੜ੍ਹ ਪੱਥਰ[੮] ਬ੍ਰਿਛ ਆਦਿਕ- ਪਸੁ ਪੰਖੀ ਬਿਰਖ ਅਸਥਾਵਰ[੮]; ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਜੋਨਿ ਭ੍ਰਮਿਓ,

ਅਤਿ ਭਾਰੀ॥) ਖਰੇ[੯] ਹੋਣਗੇ- ਖਾਨ ਪਾਨ, ਮੀਠ ਰਸ ਭੋਜਨ; ਅੰਤ ਕੀ ਬਾਰ, ਹੋਤ ਕਤ ਖਾਰੀ[੯]॥) ਉਧ੍ਰੇ। ਚੱਲੇ- ਨਾਨਕ. ਸੰਤ ਚਰਨ ਸੰਗਿ ਉਧਰੇ; ਹੋਰਿ ਮਾਇਆ ਮਗਨ, ਚਲੇ ਸਭਿ ਡਾਰੀ॥) ਮਨੁਖ੍ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖਿਅ) ਤਿਸਹਿ ਤਿਆਗਿ, ਆਨ ਕਉ ਜਾਚਹਿ; ਮੁਖ ਦੰਤ ਰਸਨ, ਸਗਲ ਘਸਿ ਜਾਵਤ॥) ਮਾਇਆ ਰੰਗ, ਬਿਰੰਗ ਕਰਤ ਭ੍ਰਮ; ਮੋਹ ਕੈ ਕੂਪਿ, ਗੁਬਾਰਿ ਪਰਿਓ ਹੈ॥) ਅਸ੍ਰ ਅੱਧਾ ਤਤਾ ਜਾਣਕੇ, ਅੱਧਾ ਤੱਤਾ ਪੋਲਾ ਬੋਲੋ। ਗੱਬ- ਏਤਾ ਗਬ੍ਰ, ਅਕਾਸਿ ਨ ਮਾਵਤ; ਬਿਸਟਾ ਅਸ੍ਰ ਕ੍ਰਿਮਿ, ਉਦਰੁ ਭਰਿਓ ਹੈ॥ ਅਨਿਕ ਜੋਨਿ ਸੰਕਟ, ਨਰਕ ਭ੍ਰੰਚਤ; ਸਾਸਨ ਦੁਖ ਗਰਤਿ ਗਰਿਓ ਹੈ॥ ਅਉਖਧ ਮੰਤ੍ਰ ਤੰਤ੍ਰ. ਪਰ ਦੁਖ ਹਰ; ਸਰਬ ਰੋਗ ਖੰਡਣ, ਗੁਣਕਾਰੀ॥

੧੩੮੯. ਧਿਆਨ[੧]- ਸਾਜਨ ਮੀਤ, ਸਖਾ ਹਰਿ ਬੰਧਪ; ਜੀਅ ਧਾਨ[੧], ਪ੍ਰਭ ਪ੍ਰਾਨ ਅਧਾਰੀ॥) ਸ਼ਸ਼ਤ੍ਰਾਂ[੨] ਨਾਲ- ਆਵਧ[੨] ਕਟਿਓ ਨ ਜਾਤ; ਪ੍ਰੇਮ ਰਸ, ਚਰਨ ਕਮਲ ਸੰਗਿ॥) ਰੱਸੇ[੩] ਦ੍ਾਵਿਆਂ[੩]। ਮਗਨ[੪]। ਬਿੱਧੇ, ਮਗਿ ਪੋਲਾ- ਦਾਵਨਿ[੩]. ਬੰਧਿਓ ਨ ਜਾਤ; ਬਿਧੇ ਮਨ, ਦਰਸ ਮਗਿ[੪]॥) ਲੱਗਿ- ਪਾਵਕ. ਜਰਿਓ ਨ ਜਾਤ; ਰਹਿਓ. ਜਨ ਧੂਰਿ ਲਗਿ॥) ਚੱਲਹਿ, ਪਗਿ ਪੋਲਾ- ਨੀਰੁ. ਨ ਸਾਕਸਿ ਬੋਰਿ; ਚਲਹਿ ਹਰਿ ਪੰਥਿ, ਪਗਿ॥) ਖੜਗ[੫]। ਛਿੱਦੇ ਖੱਗਿ- ਨਾਨਕ. ਰੋਗ ਦੋਖ ਅਘ ਮੋਹ; ਛਿਦੇ. ਹਰਿ ਨਾਮ ਖਗਿ[੫]॥) ਜਟ੍ਟੂਆ ਪੋਲਾ- ਭਸਮ ਲਗਾਇ, ਤੀਰਥ ਬਹੁ ਭ੍ਰਮਤੇ; ਸੂਖਮ ਦੇਹ, ਬੰਧਹਿ ਬਹੁ ਜਟ੍ਟੂਆ॥) ਬਾਣੀਆਂ[੬] ਸ੍ਤ ਦੇ ਲੱਡ੍ਡੂਆਂ- ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਭਜਨ, ਸਗਲ ਦੁਖ ਪਾਵਤ; ਜਿਉ ਪ੍ਰੇਮ ਬਢਾਇ, ਸ੍ਤ ਕੇ ਹਟ੍ਟੂਆ[੬]॥) ੧੩੮੫ ਤੋਂ ੧੩੮੯, ਸਵਯੇ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਬਾਕ੍ ਮਹਲਾ ੫॥) ੨੦ ਸਵਯੇ ਸੰਪੂਰਨੰ।

੧੩੮੯. ੧ ਨ ਬੋਲੋ- ਸਵਈਏ ਮਹਲੇ ਪਹਿਲੇ ਕੇ ੧) ਅਰੰਭ ੧੩੮੯ ਤੋਂ ੧੩੯੦ ਤੱਕ:- ਇਕ ਮਨਿ; ਪੁਰਖੁ ਧਿਆਇ ਬਰ ਦਾਤਾ॥ ਤਉ ਪਰਮ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ; ਗੁਨ ਗਾਵਉ॥ ਗਾਵਉ ਗੁਨ, ਪਰਮ ਗੁਰੂ ਸੁਖ ਸਾਗਰ; ਦੁਰਤ ਨਿਵਾਰਣ. ਸਬਦ ਸਰੇ॥) ਸੁ੍ਜਸੁ- ਕਬਿ ਕਲ. ਸੁਜਸੁ ਗਾਵਉ ਗੁਰ ਨਾਨਕ; ਰਾਜੁ ਜੋਗੁ ਜਿਨਿ ਮਾਣਿਓ॥) ਅ੍ਛਲ ਛਲਾ ਪੋਲੇ- ਗਾਵਹਿ ਸਨਕਾਦਿ ਸਾਧ ਸਿਧਾਦਿਕ; ਮੁਨਿ ਜਨ ਗਾਵਹਿ. ਅਛਲ ਛਲਾ॥) ਧਰੂਅ[੭]। ਅ੍ਟਲ- ਗਾਵੈ ਗੁਣ ਧੋਮ੍[੭]. ਅਟਲ ਮੰਡਲਵੈ; ਭਗਤਿ ਭਾਇ, ਰਸੁ ਜਾਣਿਓ॥) ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਅਨੇਕਾਂ ਕਪਲ[੮] ਸਿੱਧ ਆਦਿ- ਗਾਵਹਿ ਕਪਿਲਾਦਿ[੮], ਆਦਿ ਜੋਗੇਸੁਰ; ਅਪਰੰਪਰ ਅਵਤਾਰ ਵਰੋ॥) ਕੁਹਾੜਾ ਧਾਰੀ ਪਰਸਰਾਮ[੯]- ਗਾਵੈ ਜਮਦਗਨਿ, ਪਰਸਰਾਮੇਸੁਰ[੯] ਕਰ ਕੁਠਾਰੁ; ਰਘੁ ਤੇਜੁ ਹਰਿਓ॥ ਉਧੌ ਅਕ੍ਰੂਰੁ, ਬਿਦਰੁ ਗੁਣ ਗਾਵੈ; ਸਰਬਾਤਮੁ ਜਿਨਿ ਜਾਣਿਓ॥

੧੩੯੦. ਬ੍ਰਹਮਣ, ਖੱਤ੍ਰੀ, ਵੈਸ਼, ਸ਼ੂਦ੍[੧]। ਛੇ[੫] ਭੇਖ[੨] ਜੋਗੀ, ਜੰਗਮ, ਸ੍ਵੇਵੜੇ, ਸੰਨਿਆਸੀ, ਵੈਰਾਗੀ ਅਤੇ ਮਦਾਰੀ- ਗਾਵਹਿ ਗੁਣ, ਬਰਨ ਚਾਰਿ[੧], ਖਟ[੫] ਦਰਸਨ[੨]; ਬ੍ਰਹਮਾਦਿਕ ਸਿਮਰੰਥਿ ਗੁਨਾ॥ ਰਾਜੁ ਜੋਗੁ ਮਾਣਿਓ; ਬਸਿਓ ਨਿਰਵੈਰੁ ਰਿਦੰਤਰਿ॥) ਉਧ੍ਰੀ- ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਸਗਲ ਉਧਰੀ; ਨਾਮਿ ਲੇ. ਤਰਿਓ ਨਿਰੰਤਰਿ॥) ਜੁੱਗਹ ਲੱਗਿ- ਗੁਣ ਗਾਵਹਿ. ਸਨਕਾਦਿ ਆਦਿ; ਜਨਕਾਦਿ ਜੁਗਹ ਲਗਿ॥) ਸਕ ਪੋਲਾ ਸਕ੍ਯੱਥੁ- ਧੰਨਿ ਧੰਨਿ ਗੁਰੁ ਧੰਨਿ; ਜਨਮੁ ਸਕਯਥੁ ਭਲੌ ਜਗਿ॥ ਪਾਤਾਲ ਪੁਰੀ ਜੈਕਾਰ ਧੁਨਿ; ਕਬਿ ਜਨ ਕਲ, ਵਖਾਣਿਓ॥ ਸਤਜੁਗਿ. ਤੈ ਮਾਣਿਓ; ਛਲਿਓ ਬਲਿ, ਬਾਵਨ ਭਾਇਓ॥) ਕਲਿਆਣ[੩] ਕੀਤੀ- ਦੁਆਪੁਰਿ. ਕ੍ਰਿਸਨ ਮੁਰਾਰਿ; ਕੰਸੁ ਕਿਰਤਾਰਥੁ[੩] ਕੀਓ॥) ਉੱਗ੍ਰਸੈਣ ਅ੍ਭੈ ਪੋਲਾ- ਉਗ੍ਰਸੈਣ ਕਉ ਰਾਜੁ; ਅਭੈ ਭਗਤਹ ਜਨ ਦੀਓ॥ ਕਲਿਜੁਗਿ. ਪ੍ਰਮਾਣੁ ਨਾਨਕ ਗੁਰੁ; ਅੰਗਦੁ ਅਮਰੁ, ਕਹਾਇਓ॥ ਗੁਣ ਗਾਵੈ ਰਵਿਦਾਸੁ; ਭਗਤੁ ਜੈਦੇਵ ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ॥ ਨਾਮਾ ਭਗਤੁ ਕਬੀਰੁ; ਸਦਾ

ਗਾਵਹਿ. ਸਮ ਲੋਚਨ॥ ਜੋਗ ਧਿਆਨਿ. ਗੁਰ ਗਿਆਨਿ; ਬਿਨਾ ਪ੍ਰਭ ਅਵਰੁ ਨ ਜਾਣੈ॥) ਪਰੀਖਿਅਤੁ- ਸੁਖਦੇਉ ਪਰੀਖ੍ਤੁ. ਗੁਣ ਰਵੈ; ਗੋਤਮ ਰਿਖਿ. ਜਸੁ ਗਾਇਓ॥) ਬਿਆਸ। ਬਿਆਕਰਣ- ਗੁਣ ਗਾਵੈ. ਮੁਨਿ ਬ੍ਰਾਸੁ; ਜਿਨਿ. ਬੇਦ ਬ੍ਰਾਕਰਣ ਬੀਚਾਰਿਅ॥) ਪਤਾਲ[੪] ਵਿੱਚ) ਪਾ॒ਯਾ॒ਲ ਭੁ॒ਯੰਗਮ- ਗੁਣ ਗਾਵਹਿ ਪਾਯਾਲਿ[੪]; ਭਗਤ ਨਾਗਾਦਿ ਭੁਯੰਗਮ॥) ਜਤਿ ਪੋਲਾ- ਮਹਾਦੇਉ ਗੁਣ ਰਵੈ; ਸਦਾ ਜੋਗੀ ਜਤਿ ਜੰਗਮ॥ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਖੰਡ ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮੁ; ਗੁਣ ਨਿਰਗੁਣ ਸਮ ਜਾਣਿਓ॥) ਮਾਨਧਾਤਾ[੫]- ਮਾਂਧਾਤਾ[੫] ਗੁਣ ਰਵੈ; ਜੇਨ ਚਕ੍ਰਵੈ ਕਹਾਇਓ॥) ਬਲ ਰਾਜਾ[੬]- ਗੁਣ ਗਾਵੈ ਬਲਿ ਰਾਉ[੬]; ਸਪਤ ਪਾਤਾਲਿ ਬਸੰਤੌ॥) ਅਕਾਲ[੫] 'ਚ ਲੀਣ ਰਹਿੰਦੇ[੭] ਹੋਏ। ਉੱਚਰੈ- ਭਰਥਰਿ ਗੁਣ ਉਚਰੈ; ਸਦਾ ਗੁਰ[੫] ਸੰਗਿ ਰਹੰਤੌ[੭]॥) ਦੁਰਬਾਸ਼ਾ[੮] ਪਰੂਰਵ[੯] ਰਾਜਾ। ਅੰਗਰੈ ਰਿਖੀ[੧੦]- ਦੂਰਬਾ[੮] ਪਰੂਰਉ[੯] ਅੰਗਰੈ[੧੦]; ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਜਸੁ ਗਾਇਓ॥) ੧੩੮੯ ਤੋਂ ੧੩੯੦, ਸਵਈਏ ਮਹਲੇ ਪਹਿਲੇ ਕੇ ਸੰਪੂਰਨੰ।

੧੩੯੧. ਤੋਂ ੧੩੯੨. ੨ ਅੰਕ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਨਾ- ਸਵਈਏ ਮਹਲੇ ਦੂਜੇ ਕੇ ੨) ਅਰੰਭ:- ਸਮਰੱਥੋ- ਸੋਈ ਪੁਰਖੁ ਧੰਨੁ ਕਰਤਾ; ਕਾਰਣ ਕਰਤਾਰੁ ਕਰਣ ਸਮਰਥੋ॥) ਹੱਥੋ- ਸਤਿਗੁਰੂ ਧੰਨੁ ਨਾਨਕੁ; ਮਸਤਕਿ ਤੁਮ. ਧਰਿਓ ਜਿਨਿ ਹਥੋ॥) ਛੱਜੀਂ ਖਾਰੀ ਫੱਬ[੧] ਕੇ ਭਾਵ ਬਹੁਤਾ ਹੀ। ਸੁਗੰਧੀ[੨] ਜਸ ਰੂਪ[੨]। ਪ੍ਰਗਟ[੩]। ਛੱਜਿ, ਬੋ॒ਹਿਯ ਯਯਾ ਪੂਰਾ ਬੋਲੋ- ਤ ਧਰਿਓ ਮਸਤਕਿ ਹਥੁ, ਸਹਜਿ; ਅਮਿਉ ਵੁਠਉ ਛਜਿ[੧]; ਸੁਰਿ ਨਰ ਗਣ ਮੁਨਿ ਬੋਹਿਯ[੨] ਅਗਾਜਿ[੩]॥) ਭਲੀ[੪] ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਿੱਤ ਕੇ ਅਥਵਾ ਪੰਜ ਭੂਤਾਂ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਮੰਡਲੀ ਇੱਕ ਥਾਂ ਕਾਬੂ ਕਰਕੇ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਸਮੱਜਿ- ਮਾਰਿਓ ਕੰਟਕੁ ਕਾਲੁ ਗਰਜਿ; ਧਾਵਤੁ ਲੀਓ ਬਰਜਿ; ਪੰਚ ਭੂਤ ਏਕ ਘਰਿ, ਰਾਖਿ ਲੇ ਸਮਜਿ[੪]॥) ਸੰਮਤਾ ਰੂਪ ਬਾਜੀ[੫]। ਪ੍ਰਵਾਹ[੬] ਤੁਰੀਆ[੭]। ਖੇ੍ਲਹਿ। ਸਮਤ ਪੋਲਾ ਮਿਲਵਾਂ- ਜਗੁ ਜੀਤਉ. ਗੁਰ ਦੁਆਰਿ; ਖੇਲਹਿ ਸਮਤ ਸਾਰਿ[੫]; ਰਥੁ[੬] ਉਨਮਨਿ[੭], ਲਿਵ ਰਾਖਿ ਨਿਰੰਕਾਰਿ॥) ਪੁਟ[੮] ਕੇ। ਅੰਧੇਰਾ[੨]। ਅਗਿਆਨ- ਜਾ ਕੀ ਦ੍ਰਿਸਟਿ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਧਾਰ; ਕਾਲੁਖ ਖਨਿ[੮] ਉਤਾਰ; ਤਿਮਰ[੨] ਅਗ੍ਯਾਨ ਜਾਹਿ, ਦਰਸ ਦੁਆਰ॥) ਕਠਨ ਤੋਂ ਕਠਨ[੯]। ਗੱਖੜੀ- ਓਇ ਜੁ ਸੇਵਹਿ. ਸਬਦੁ ਸਾਰੁ; ਗਾਖੜੀ ਬਿਖਮ[੯] ਕਾਰ; ਤੇ ਨਰ ਭਵ ਉਤਾਰਿ, ਕੀਏ ਨਿਰਭਾਰ॥) ਸਰੂਪ[੧੦]। ਜਾਗੀ॒ਲੇ- ਸਤਸੰਗਤਿ ਸਹਜ ਸਾਰਿ, ਜਾਗੀਲੇ ਗੁਰ ਬੀਚਾਰਿ; ਨਿੰਮਰੀ ਭੂਤ[੧੦] ਸਦੀਵ, ਪਰਮ ਪਿਆਰਿ॥) ਉੱਜਲ[੧੧]। ਸੁ॒ਜਨ- ਤੈ ਤਉ. ਦ੍ਰਿੜਿਓ ਨਾਮੁ ਅਪਾਰੁ, ਬਿਮਲ[੧੧] ਜਾਸੁ ਬਿਥਾਰੁ; ਸਾਧਿਕ ਸਿਧ ਸੁਜਨ, ਜੀਆ ਕੋ ਅਧਾਰੁ॥) ਜ॒ਗੱਤ੍ਰ- ਤੂ ਤਾ. ਜਨਿਕ ਰਾਜਾ ਅਉਤਾਰੁ; ਸਬਦੁ ਸੰਸਾਰਿ ਸਾਰੁ; ਰਹਹਿ ਜਗਤ੍ਰ, ਜਲ ਪਦਮ ਬੀਚਾਰ॥) ਕਲਿਪ॒ਤਰੁ- ਕਲਿਪਤਰੁ ਰੋਗ ਬਿਦਾਰੁ, ਸੰਸਾਰ ਤਾਪ ਨਿਵਾਰੁ; ਆਤਮਾ ਤ੍ਰਿਬਿਧਿ. ਤੇਰੈ ਏਕ ਲਿਵ ਤਾਰ॥) ਹਜ਼ੂਰ[੧੨] ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੋਂ (ਵਾ) ਹੱਦ[੧੨] ਰਹਿਤ। ਅਸਹਿ[੧੩] ਭਾਰ, ਅਗਿਆਨ[੧੩] ਨੂੰ ਸਾਧ ਕੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬ੍ਰਹਮ-ਵਿਚਾਰ[੧੪] ਦੁਆਰਾ, ਵਿਕਾਰ ਸੱਪ ਨੂੰ ਵੱਸ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹਦ॒ਰਥਿ ਅਜ॒ਗਰੁ ਪੋਲੇ- ਤੈ ਤਾ. ਹਦਰਥਿ[੧੨] ਪਾਇਓ ਮਾਨ, ਸੇਵਿਆ ਗੁਰੁ ਪਰਵਾਨੁ; ਸਾਧਿ ਅਜਗਰੁ[੧੩]. ਜਿਨਿ ਕੀਆ ਉਨਮਾਨੁ[੧੪]॥) ਗਿਆਨਵਾਲੇ[੧]। ਕਲਪਣਾ ਰਹਿਤ ਕਰਤਾਰਜੀ[੨]- ਹਰਿ ਹਰਿ ਦਰਸ ਸਮਾਨ, ਆਤਮਾ ਵੰਤਗਿਆਨ[੧]; ਜਾਣੀਅ ਅਕਲ[੨] ਗਤਿ, ਗੁਰ ਪਰਵਾਨ॥) ਮਾਇਆ[੧] ਨੂੰ ਨਾਸ[੧੫] ਕੀਤਾ। ਅਬਿਨਾਸੀ ਅਸਥਾਨ[੨]। ਅ॒ਚੱਲ ਪ॒ਹਿਰਿ- ਜਾ ਕੀ ਦ੍ਰਿਸਟਿ. ਅਚਲ ਠਾਣ[੨], ਬਿਮਲ ਬੁਧਿ ਸੁਥਾਨ; ਪਹਿਰਿ ਸੀਲ ਸਨਾਹੁ. ਸਕਤਿ[੧] ਬਿਦਾਰਿ[੧੫]॥) ਭੱਟ[੧੬]- ਕਹੁ ਕੀਰਤਿ ਕਲਸਹਾਰ[੧੬], ਸਪਤ ਦੀਪ ਮਝਾਰ;

ਲਹਣਾ ਜਗਤ੍ ਗੁਰੁ, ਪਰਸਿ ਮੁਰਾਰਿ॥) ਪ੍ਰ॰ਨਾਸਨ- ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਧਰਤ, ਤਮ ਹਰਨ; ਦਹਨ ਅਘ, ਪਾਪ ਪ੍ਰਨਾਸਨ॥) ਵੱਸਿ, ਪ੍ਰਤਿ॰ਪਾਲਣ- ਲੋਭ ਮੋਹ, ਵਸਿ ਕਰਣ; ਸਰਣ ਜਾਚਿਕ, ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਣ॥) ਸੁੰਦਰ੧੭। ਸੰਗ॰ ਗ੍ਰਹਣ- ਆਤਮ ਰਤ, ਸੰਗ੍ਰਹਣ; ਕਹਣ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਲ੧੭ ਢਾਲਣ॥ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਲ, ਸਤਿਗੁਰ ਤਿਲਕੁ; ਸਤਿ ਲਾਗੈ, ਸੋ ਪੈ ਤਰੈ॥) ਫੇਰੂ੧੮ ਜੀ ਦੇ। ਸ਼ੇਰ੧੯। ਸਤਿਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ੨੦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ- ਗੁਰੁ ਜਗਤ. ਫਿਰਣ੧੮ ਸੀਹ੧੯ ਅੰਗਰਉ੨੦; ਰਾਜੁ ਜੋਗੁ. ਲਹਣਾ ਕਰੈ॥

੧੩੯੨. ਇੰਦ੍ਰੋ੧ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ੁਭ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਤੰਤਰ ਵਿਚਰਦੇ੨ ਹਨ। ਕਲਪਣਾ੩ ਰਹਿਤ ਵਾਹਿਗੁਰੂ੩ਜੀ- ਸਦਾ ਅਕਲ੩ ਲਿਵ ਰਹੈ; ਕਰਨ੧ ਸਿਉ ਇਛਾ ਚਾਰਹ੨॥) ਬ੍ਰਿਛ੩ ਸਹਿਤ੬ ਫ਼ਲਾਂ ਦੇ ਪੂਰਨ, ਨਿਵਿਆ੪ ਹੋਵੇ। ਉਜਲ ਵੀਚਾਰ੫ ਹੈ। ਕਸੁ ਪੋਲਾ- ਦ੍ਰੁਮ੩ ਸਪੂਰ੬ ਜਿਉ ਨਿਵੈ੪; ਖਵੈ ਕਸੁ, ਬਿਮਲ ਬੀਚਾਰਹ੫॥) ਅ॰ਲਖੁ ਪੋਲਾ-ਇਹੈ ਤਤੁ ਜਾਣਿਓ; ਸਰਬ ਗਤਿ ਅਲਖੁ ਬਿਡਾਣੀ॥ ਸਹਜ ਭਾਇ ਸੰਚਿਓ; ਕਿਰਣਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ, ਕਲ ਬਾਣੀ॥) ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰ ਲਿਆ੬। ਲਯੋ ਯ ਕਨੌੜਾ ਚਾੜ੍ ਕੇ ਬੋਲੋ- ਗੁਰ ਗਮਿ ਪ੍ਰਮਾਣੁ, ਤੈ ਪਾਇਓ; ਸਤੁ ਸੰਤੋਖੁ ਗ੍ਰਾਹਜਿ ਲਯੋ੬॥) ਭੱਟ੭ ਭਲੀ੮ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਥਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਲ੍ਹ ਕਵੀ- ਹਰਿ ਪਰਸਿਓ, ਕਲੁ੭ ਸਮੁਲਵੈ੮; ਜਨ ਦਰਸਨੁ ਲਹਣੇ ਭਯੋ॥) ਗਾੜ੍ਹਾ੯ ਹਜ਼ੂਰੀ੧ ਵਿੱਚੋਂ ਦਿੱਤਾ੧੦। ਹਦਰਥਿ ਪੋਲਾ- ਮਨਿ, ਬਿਸਾਸੁ ਪਾਇਓ; ਗਹਰਿ੯ ਗਹੁ ਹਦਰਥਿ੧ ਦੀਓ੧੦॥) ਜ਼ਹਿਰ੧੧ ਹਉਮੈ ਦੀ। ਦੇਹ੧੨ ਅਭਿਮਾਨ- ਗਰਲ੧੧ ਨਾਸੁ, ਤਨਿ੧੨ ਨਠਯੋ; ਅਮਿਉ, ਅੰਤਰ ਗਤਿ ਪੀਓ॥ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਹਜ ਸਮਾਧਿ; ਰਵਿਓ ਸਾਮਾਨਿ ਨਿਰੰਤਰਿ॥) ਚਿੱਤ੧੪ ਦੇ.ਮਹਾਂ ਦਲੇਰ੧੩ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਦਾਤੇ੧੩। ਪਿ॰ਖੰਤਿਹ- ਉਦਾਰਉ੧੩ ਚਿਤ੧੪, ਦਾਰਿਦ ਹਰਨ; ਪਿਖੰਤਿਹ ਕਲਮਲ ਤ੍ਰਸਨ॥) ਕਲੁ੧ ਭੱਟ ਜੀ, ਉੱਚਰੈ- ਸਦ ਰੰਗਿ ਸਹਜਿ ਕਲੁ੧ ਉਚਰੈ; ਜਸੁ ਜੰਪਉ ਲਹਣੇ ਰਸਨ॥) ਨਾਮੁ ਅਵਖਧੁ ਨਾਮੁ ਆਧਾਰੁ, ਅਰੁ ਨਾਮੁ ਸਮਾਧਿ ਸੁਖੁ; ਸਦਾ ਨਾਮ ਨੀਸਾਣੁ ਸੋਹੈ॥) ਸੁੰਦਰ੧੫ ਪ੍ਰੀਤ ਰੂਪ ਖ਼ੁਸ਼ਬੂ੧੬ ਸਹਿਤ- ਰੰਗਿ ਰਤੌ ਨਾਮ ਸਿਉ; ਕਲ੧੫ ਨਾਮੁ ਸੁਰਿ ਨਰਹ ਬੋਹੈ੧੬॥ ਸਚੁ ਤੀਰਥੁ. ਸਚੁ ਇਸਨਾਨੁ, ਅਰੁ ਭੋਜਨੁ ਭਾਉ ਸਚੁ; ਸਦਾ ਸਚੁ ਭਾਖੰਤੁ ਸੋਹੈ॥) ਸੰਗਤੀਂ- ਸਚੁ ਪਾਇਓ ਗੁਰ ਸਬਦਿ; ਸਚੁ ਨਾਮੁ. ਸੰਗਤੀ ਬੋਹੈ॥) ਭੱਟ੧੭- ਜਿਸੁ ਸਚੁ ਸੰਜਮੁ. ਵਰਤੁ ਸਚੁ; ਕਬਿ ਜਨ ਕਲ੧੭, ਵਖਾਣੁ॥) ਅੰਮ੍ਰਿਤ੧੮ ਦੀ- ਅਮਿਅ੧੮ ਦ੍ਰਿਸਟਿ, ਸੁਭ ਕਰੈ; ਹਰੈ ਅਘ ਪਾਪ, ਸਕਲ ਮਲ॥) ਸਮੁੰਦ੍ਰ੧੯ ਤਮਾਮ੨੦ ਦਰੀ॰ਆਉ- ਗੁਰੁ. ਨਵ ਨਿਧਿ ਦਰੀਆਉ੧੯; ਜਨਮ ਹਮ੨੦. ਕਾਲਖ ਧੋਵੈ॥) ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰ੨੧। ਕਹਿੰਦੇ੨੨ ਹਨ। ਟੱਲ੨੩ ਭੱਟ ਜੀ- ਸੁ੨੧ ਕਹੁ੨੨ ਟਲ੨੩. ਗੁਰੁ ਸੇਵੀਐ; ਅਹਿ ਨਿਸਿ ਸਹਜਿ ਸੁਭਾਇ॥) ੧੩੯੧ ਤੋਂ ੧੩੯੨, ਸਵਈਏ ਮਹਲੇ ਦੂਜੇ ਕੇ ਸੰਪੂਰਨੰ।

੧੩੯੨. ੩ ਅੰਕ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਨਾ- ਸਵਈਏ ਮਹਲੇ ਤੀਜੇ ਕੇ ੩) ੧੩੯੨ ਤੋਂ ੧੩੯੬ ਅਰੰਭ :- ਸਿੱਧੀ- ਤਿਤੁ ਨਾਮਿ ਰਸਿਕੁ, ਨਾਨਕੁ ਲਹਣਾ; ਥਪਿਓ ਜੇਨ ਸ੍ਰਬ ਸਿਧੀ॥) ਸਬੁੱਧੀ, ਅੱਧਾ ਤੱਤਾ ਪੋਲਾ ਬੋਲੋ ਬਿਸ॰ ਰੀਯਾ- ਕਵਿ ਜਨ ਕਲ੍ਹ, ਸਬੁਧੀ; ਕੀਰਤਿ ਜਨ, ਅਮਰਦਾਸ ਬਿਸੁਰੀਯਾ॥) ਸੂਰਜ੪ ਕਿਰਣ੨੪ ਵਾਂਗ, ਮਿਲੀ੨ ਸਾਰਿਆਂ੨੫ 'ਚ। ਮਵਲ ਪੋਲਾ- ਕੀਰਤਿ ਰਵਿ੪ ਕਿਰਣਿ੨੪, ਪ੍ਰਗਟਿ ਸੰਸਾਰਹ; ਸਾਖ ਤਰੋਵਰ, ਮਵਲ੨ ਸਰਾ੨੫॥) ਪੂਰਬ੨੬ ਉੱਤਰਿ ਦੱਖਿਣ॰ਹਿ, ਪੁੱਬਿ- ਉਤਰਿ ਦਖਿਣਹਿ, ਪੁਬਿ੨੬ ਅਰੁ ਪਸਚਮਿ; ਜੈ ਜੈਕਾਰੁ ਜਪੰਥਿ ਨਰਾ॥

੧੩੯੩. ਉਤਸ਼ਾਹ੧ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਲਾਸ॰ਹਿ, ਉ॰ਧਰਿਆ- ਸਸੀਅਰੁ ਅਰੁ ਸੂਰੁ. ਨਾਮੁ

ਉਲਾਸਹਿ[1]; ਸੈਲ ਲੋਅ, ਜਿਨਿ ਉਧਰਿਆ॥) ਅ॒ਛਲੁ ਪੋਲਾ– ਸੋਈ ਨਾਮੁ ਅਛਲੁ. ਭਗਤਹ ਭਵ ਤਾਰਣੁ; ਅਮਰਦਾਸ ਗੁਰ ਕਉ ਫੁਰਿਆ॥) ਭਲੀ[2] ਪ੍ਰਕਾਰ ਉਧਰਿਆ। ਸ॒ਮੁਧਰਿਆ– ਸੋਈ ਨਾਮੁ ਸਿਵਰਿ, ਨਵ ਨਾਥ ਨਿਰੰਜਨੁ; ਸਿਵ ਸਨਕਾਦਿ ਸਮੁਧਰਿਆ[2]॥ ਤਿਤੁ ਨਾਮਿ ਲਾਗਿ, ਤੇਤੀਸ ਧਿਆਵਹਿ; ਜਤੀ ਤਪੀ ਸੁਰ ਮਨਿ ਵਸਿਆ॥) ਭੀਸ਼ਮ[3] ਪਿਤਾਮਾ– ਸੋਈ ਨਾਮੁ ਸਿਮਰਿ, ਗੰਗੇਵ[3] ਪਿਤਾਮਹ; ਚਰਣ ਚਿਤ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਸਿਆ॥) ਭਾਰੀ ਗੁਰਮਤਿ[4]। ਉਧਰੀ॒ਆ– ਤਿਤੁ ਨਾਮਿ ਗੁਰੂ ਗੰਭੀਰ. ਗਰੂਅ ਮਤਿ[4]; ਸਤ ਕਰਿ ਸੰਗਤਿ ਉਧਰੀਆ॥) ਕੀਰਤੀ[5]– ਨਾਮ ਕਿਤਿ[5] ਸੰਸਾਰਿ; ਕਿਰਣਿ ਰਵਿ ਸੁਰਤਰ ਸਾਖਹ॥) ਉਤਰਿ ਦਖਿਣਿ ਪੁਬਿ ਦੇਸਿ; ਪਸਚਮਿ ਜਸੁ ਭਾਖਹ॥) ਸਕਾਰਥ, ਸਫਲਾ[6]। ਸਕ॒ਯਥੁ– ਜਨਮੁ ਤ ਇਹੁ, ਸਕਯਥੁ[6]; ਜਿਤੁ ਨਾਮੁ ਹਰਿ. ਰਿਦੈ ਨਿਵਾਸੈ॥) ਬਾਬੇ ਤੇਜਭਾਨ[2] ਜੀ ਦੇ। ਸਪੁੱਤ੍ਰ[7] ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ। ਪ੍ਰਸਿੱਧੁ, ਧਿਆਇਅਓ– ਭਲਉ ਪ੍ਰਸਿਧੁ. ਤੇਜੋ[2] ਤਨੌ[7]; ਕਲ੍ਹ ਜੋੜਿ ਕਰ ਧ੍ਯਾਇਅਓ॥ ਨਾਮੁ ਧਿਆਵਹਿ ਦੇਵ ਤੇਤੀਸ, ਅਰੁ ਸਾਧਿਕ ਸਿਧ ਨਰ; ਨਾਮਿ, ਖੰਡ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਧਾਰੇ॥) ਅਫ਼ੁਰ ਸਮਾਧੀ[8] ਲਾ ਕੇ ਨਾਮ ਸਿਮਰਿਆ– ਜਹ ਨਾਮੁ ਸਮਾਧਿਓ[8]; ਹਰਖੁ ਸੋਗੁ. ਸਮ ਕਰਿ ਸਹਾਰੇ॥) ਪ੍ਰਸੰਨ[10] ਹੋ ਕੇ। ਤੁੱਸਿ– ਸੋਈ ਨਾਮੁ ਪਦਾਰਥੁ ਅਮਰ ਗੁਰ; ਤੁਸਿ[10] ਦੀਓ ਕਰਤਾਰਿ॥) ਸੱਚੇ ਪ੍ਰੇਮ[1] ਨਿਸਚੇ ਨਾਲ– ਸਤਿ ਸੂਰਉ ਸੀਲਿ ਬਲਵੰਤੁ; ਸਤ ਭਾਇ[1] ਸੰਗਤਿ ਸਘਨ, ਗਰੂਅ ਮਤਿ, ਨਿਰਵੈਰਿ ਲੀਣਾ॥) ਧਰਮ[3] ਰੂਪੀ ਧੌਲ[3] ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ[11] ਨੇ ਧੁਰੋਂ ਹੀ ਧੀਰਜ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਚਿੱਟੇ[12] ਨਿਸ਼ਾਨ ਵਾਲੇ ਸੁਲਹ ਕੁਲ। ਸੁੰਦਰ[13]– ਜਿਸੁ[11] ਧੀਰਜੁ, ਧੁਰਿ ਧਵਲੁ[3]; ਧੁਜਾ ਸੇਤਿ[12], ਬੈਕੁੰਠ ਬੀਣਾ[13]॥) ਚਾਇ– ਨਾਮੁ ਨਾਵਣੁ, ਨਾਮੁ ਰਸ ਖਾਣੁ, ਅਰੁ ਭੋਜਨੁ ਨਾਮ ਰਸੁ; ਸਦਾ ਚਾਯ, ਮੁਖਿ ਮਿਸਟ ਬਾਣੀ॥) ਭਲੀ[14] ਪ੍ਰਕਾਰ ਉਧਰੇ। ਸ॒ਮੁਧਰੇ ਪਾ॒ਯਉ– ਕੁਲ ਸੰਬੂਹ, ਸਮੁਧਰੇ[14]; ਪਾਯਉ ਨਾਮ ਨਿਵਾਸੁ॥

੧੩੯੪. ਕਲ ਭੱਟ ਉਚਾਰਦੇ[1] ਹਨ। ਸਕ॒ਯਥੁ। ਕਲ੍ਹੂਚਰੈ ਅੱਧੇ ਯੱਯੇ ਹੇਠਾਂ ਔਂਕੜ ਹੈ, ਅੱਧੇ ਊੜੇ ਨੂੰ ਔਂਕੜ ਲਾ ਕੇ ਬੋਲੇਗਾ, ਭਾਵ ਊੜਾ ਪੋਲਾ ਬੋਲਣਾ, ਕਲਊੱਚਰੈ। ਪਰਸਿਅਉ– ਸਕਯਥੁ ਜਨਮੁ ਕਲ੍ਹੂਚਰੈ[1]; ਗੁਰੁ ਪਰਸ੍ਰਿਉ ਅਮਰ ਪ੍ਰਗਾਸੁ॥) ਕਵਲ[2] ਪਕੜ ਕੇ ਲਛਮੀ। ਸੱਜੇ[3] ਹੱਥ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ– ਬਾਰਿਜੁ[2] ਕਰਿ ਦਾਹਿਣੈ[3]; ਸਿਧਿ. ਸਨਮੁਖ ਮੁਖੁ ਜੋਵੈ॥) ਖੱਬੇ ਅੰਗ[4] ਕੋਲ। ਤਿੰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ[5] ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਅੰਦਰੀਂ– ਰਿਧਿ ਬਸੈ ਬਾਂਵਾਂਗਿ[4]; ਜੁ ਤੀਨਿ ਲੋਕਾਂਤਰ[5] ਮੋਹੈ॥) ਕਥਨ ਰਹਿਤ[6] ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ। ਅਕੱਹੀਉ– ਰਿਦੈ ਬਸੈ, ਅਕਹੀਉ[6]; ਸੋਇ ਰਸ. ਤਿਨ ਹੀ ਜਾਤਉ॥) ਉੱਚਰੈ– ਮੁਖਹੁ ਭਗਤਿ ਉਚਰੈ; ਅਮਰੁ ਗੁਰੁ, ਇਤੁ ਰੰਗਿ ਰਾਤਉ॥) ਧਿਆਇਅਉ– ਮਸਤਕਿ ਨੀਸਾਣੁ, ਸਚਉ ਕਰਮੁ; ਕਲ੍ਹ ਜੋੜਿ ਕਰ ਧ੍ਯਾਇਅਉ॥ ਪਰਸਿਅਉ, ਗੁਰੂ ਸਤਿਗੁਰ ਤਿਲਕੁ; ਸਰਬ ਇਛ. ਤਿਨਿ ਪਾਇਅਉ॥) ਸਕਾਰਥੇ, ਸਫਲੇ[2]। ਪੈਂਦੇ[7] ਹਨ। ਰਸਤੇ[8]। ਪਵੱਲਿ। ਰਯ ਪਯ ਯ ਖ਼ਿਆਲ ਨਾਲ ਬੋਲੋ– ਚਰਣ. ਤ ਪਰ ਸਕਯਥ[2]; ਚਰਣ. ਗੁਰ ਅਮਰ ਪਵਲਿ[7] ਰਯ[8]॥) ਹਥ ਤ ਪਰ ਸਕਯਥ; ਹਥ ਲਗਹਿ. ਗੁਰ ਅਮਰ ਪਯ॥) ਭਣਿੱਜੈ– ਜੀਹ. ਤ ਪਰ ਸਕਯਥ; ਜੀਹ ਗੁਰ ਅਮਰੁ ਭਣਿਜੈ॥) ਪਿੱਖਿਜੈ– ਨੈਣ. ਤ ਪਰ ਸਕਯਥ; ਨਯਣਿ. ਗੁਰੁ ਅਮਰੁ ਪਿਖਿਜੈ॥ ਸਕਯਥੁ ਸੁ ਹੀਉ, ਜਿਤੁ ਹੀਅ ਬਸੈ; ਗੁਰ ਅਮਰਦਾਸੁ, ਨਿਜ ਜਗਤ ਪਿਤ॥ ਸਕਯਥੁ ਸੁ ਸਿਰੁ, ਜਾਲਪੁ ਭਣੈ; ਜੁ ਸਿਰੁ ਨਿਵੈ, ਗੁਰ ਅਮਰ ਨਿਤ॥) ਨਿਰਧਨ[10]। ਨਿ॒ਧਨ– ਤਿ ਨਰ. ਦੁਖ ਨਹ ਭੁਖ; ਤਿ ਨਰ. ਨਿਧਨ[10] ਨਹੁ ਕਹੀਅਹਿ॥) ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾ, ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਦੰਭੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ[11]। ਸੈਂਕੜੇ[12] ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ[13]

ਪਦਾਰਥ। ਅਰਪ[੧੪] ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਸੈ, ਸ-ਮੱਪਹਿ- ਤਿ ਨਰ. ਸੇਵ ਨਹੁ ਕਰਹਿ[੧੧]; ਤਿ ਨਰ, ਸਯ[੧੨] ਸਹਸ[੧੩] ਸਮਪਹਿ[੧੪]॥) ਚਤੁਰ[੧] ਹਨ. ਵੈਰੀਆਂ[੨] ਵਿੱਚ[੧੫]। ਅ-ਭੈ ਪਟੁ ਮਧਿ ਪੋਲੇ- ਸੁਖ ਲਹਹਿ ਤਿ ਨਰ, ਸੰਸਾਰ ਮਹਿ; ਅਭੈ ਪਟੁ[੧], ਰਿਪ[੨] ਮਧਿ[੧੫] ਤਿਹ॥) ਉ-ਥਪਿ ਬਿ-ਥਪਹਿ) ਤੈ ਪਢਿਅਉ ਇਕੁ, ਮਨਿ ਧਰਿਅਉ ਇਕੁ; ਕਰਿ ਇਕੁ ਪਛਾਣਿਓ॥) ਮੂੰਹ[੧੬] 'ਚ। ਨਯਣਿ ਬਯਣਿ ਯਯੇ ਬੋਲੋ- ਨਯਣਿ ਬਯਣਿ ਮੁਹਿ[੧੬], ਇਕੁ ਇਕੁ; ਦੁਹੁ ਠਾਂਇ. ਨ ਜਾਣਿਓ॥) ਪਰਤੱਖਿ- ਸੁਪਨਿ ਇਕੁ. ਪਰਤਖਿ ਇਕੁ; ਇਕਸ ਮਹਿ ਲੀਣਉ॥) ਤੀਹ ਇਕੁ ਪੰਜਿ ਪੈਤੀਸ, ੭੧ ਸਾਲ ਦੀ ਬਜ਼ੁਰਗ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ (ਸਿਧੁ) ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋ ਕੇ, ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸੱਚੀ ਸ਼ਰਨ 'ਚ ਆਏ। ਸੇਵਾ ਸਫ਼ਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਹੀਣਤਾਈ[੨੦] ਗਲਿਆਨੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀ ਬਈ ਬਦਬੋ ਆਉਂਦੀ ਹੈ- ਤੀਸ[੧੭] ਇਕੁ ਅਰੁ ਪੰਜਿ[੧੮] ਸਿਧੁ; ਪੈਤੀਸ[੧੯] ਨ ਖੀਣਉ[੨੦]॥) ਦੁ-ਗਣ- ਇਕੁ ਬਿੰਨਿ. ਦੁਗਣ ਜੁ ਤਉ ਰਹੈ; ਜਾ ਸੁਮੰਤ੍ਰਿ ਮਾਨਵਹਿ ਲਹਿ॥) ਇਕਹੁ ਜਿ ਲਾਖੁ. ਲਖਹੁ ਅਲਖੁ ਹੈ; ਇਕੁ ਇਕੁ ਕਰਿ ਵਰਨਿਅਉ॥) ਜਿ ਮਤਿ ਗਹੀ, ਜੈਦੇਵਿ; ਜਿ ਮਤਿ, ਨਾਮੈ ਸੰਮਾਣੀ॥ ਜਿ ਮਤਿ, ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ ਚਿਤਿ; ਭਗਤ ਕੰਬੀਰਹਿ ਜਾਣੀ॥) ਰੁਕਮਾਂਗਦ[੨੧] ਨੇਕ ਸਾਊ ਧਰਮਾਤਮਾ ਰਾਜਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛਲਣ ਲਈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਾਗ਼ 'ਚ, ਅਤਿਅੰਤ ਹੀ ਸੋਹਣੀ ਸੁੰਦਰ ਜੁਆਨ ਅਬਲਾ ਪਹੁੰਚੀ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਮੋਹਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਸਿਮਰਨ 'ਚ ਲੀਣ ਰਾਜੇ ਦਾ ਚਿੱਤ ਨਹੀਂ ਡੋਲਿਆ, ਐਸੇ ਗੁਰਮੁਖਿ ਰਾਜੇ ਵਾਂਗ ਨਾਮ ਜਪੋ- ਰੁਕਮਾਂਗਦ[੨੧] ਕਰਤੂਤਿ; ਰਾਮੁ ਜੰਪਹੁ ਨਿਤ ਭਾਈ॥ ਅੰਮਰੀਕਿ ਪ੍ਰਹਲਾਦਿ; ਸਰਣਿ ਗੋਬਿੰਦ ਗਤਿ ਪਾਈ॥) ਸੁ-ਮੱਤਿ- ਤੈ ਲੋਭੁ ਕ੍ਰੋਧੁ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਤਜੀ; ਸੁਮਤਿ, ਜਲ੍ਹ ਜਾਣੀ ਜੁਗਤਿ॥) ਧਰਤੀ[੨੨]। ਪਾਪ[੨੩]- ਗੁਰੁ ਅਮਰਦਾਸੁ ਪਰਸੀਐ; ਪੁਹਮਿ[੨੨] ਪਾਤਿਕ[੨੩] ਬਿਨਾਸਹਿ॥) ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਖੀਏ[੨੪], ਚਰਨ ਛੋਹੀਏ[੨੪]। ਚਾਹੁੰਦੇ[੨੫] ਹਨ। ਸੰਸੇ[੨੫] ਰਹਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ- ਗੁਰੁ ਅਮਰਦਾਸੁ ਪਰਸੀਐ[੨੪]; ਸਿਧ ਸਾਧਿਕ, ਆਸਾਸਹਿ[੨੫]॥) ਪਾ[੨੬] ਲਈਦੀ ਹੈ। ਮੁਕਤੀ[੨੭]- ਗੁਰੁ ਅਮਰਦਾਸੁ ਪਰਸੀਐ; ਧਿਆਨੁ ਲਹੀਐ, ਪਉ[੨੬] ਮੁਕਿਹਿ[੨੭]॥ ਗੁਰੁ ਅਮਰਦਾਸੁ ਪਰਸੀਐ; ਅਭਉ ਲਭੈ, ਗਉ ਚੁਕਿਹਿ॥

੧੩ਦੰਪ. ਦੇਖ ਲੈਂਦਾ ਹੈ[੧]। ਦ੍ਵੈਤ[੪] ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਤੋਂ ਪੁਰਖ ਤਾਂ ਰਹਿਤ[੨] ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ[੩] ਦੁ-ਗਣ- ਇਕੁ ਬਿੰਨਿ[੧], ਦੁਗਣ[੪] ਜੁ ਤਉ ਰਹੈ[੨]; ਜਾ ਸੁਮੰਤ੍ਰਿ ਮਾਨਵਹਿ[੩] ਲਹਿ॥ ਜਾਲਪਾ ਪਦਾਰਥ ਇਤੜੇ; ਗੁਰ ਅਮਰਦਾਸਿ ਡਿਠੈ ਮਿਲਹਿ॥) ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਧਾਰਨ[੪] ਕੀਤਾ ਹੈ- ਸਚੁ ਨਾਮੁ ਕਰਤਾਰੁ; ਸੁ ਦ੍ਰਿੜੁ ਨਾਨਕਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿਅਉ[੪]॥ ਤਾ ਤੇ ਅੰਗਦੁ ਲਹਣਾ ਪ੍ਰਗਟਿ; ਤਾਸੁ ਚਰਣਹ ਲਿਵ ਰਹਿਅਉ॥) ਤਿਸ ਗੁਰਿਆਈ ਗੱਦੀ ਰੂਪ ਕੁਲ[੫] 'ਚ- ਤਿਤੁ ਕੁਲਿ[੫] ਗੁਰ ਅਮਰਦਾਸੁ, ਆਸਾ ਨਿਵਾਸੁ; ਤਾਸੁ ਗੁਣ. ਕਵਣ ਵਖਾਣਉ॥) ਪੈਦਾ[੬] ਕੀਤਾ। ਉ-ਧਰਣ- ਬੋਹਿਥਉ ਬਿਧਾਤੈ, ਨਿਰਮਯੌ[੬]; ਸਭ ਸੰਗਤਿ, ਕੁਲ ਉਧਰਣ॥ ਗੁਰ ਅਮਰਦਾਸ ਕੀਰਤੁ ਕਹੈ; ਤ੍ਰਾਹਿ ਤ੍ਰਾਹਿ, ਤੁਅ ਪਾ ਸਰਣ॥) ਸਮੂਹ[੭]। ਕਰਿ-ਯਉ- ਨਿਰੰਕਾਰਿ ਆਕਾਰੁ; ਜੋਤਿ, ਜਗ ਮੰਡਲਿ[੭] ਕਰਿਯਉ॥) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਆ[੮]। ਦੀ-ਪਾਯਉ -ਜਹ ਕਹ ਤਹ ਭਰਪੂਰੁ; ਸਬਦੁ ਦੀਪਕਿ. ਦੀਪਾਯਉ[੮]॥ ਜਪੁ ਤਪੁ ਸਤੁ ਸੰਤੋਖੁ; ਪਿਖਿ ਦਰਸਨੁ ਗੁਰ ਸਿਖਹ॥) ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਗਹਿਰ ਗੰਭੀਰ ਅਥਾਹ ਸ਼ੁਭ ਗੁਣਾਂ ਰੂਪੀ ਅਨਵਿਧ ਮੋਤੀਆਂ[੮] ਦੇ ਸਮੁੰਦ੍ਰ[੯] ਹਨ। ਡੁਬੰਤਿਅਹ- ਗੁਰੁ ਗਉਹਰੁ[੮], ਦਰੀਆਉ[੯]; ਪਲਕ ਡੁਬੰਤ੍ਰਹ ਤਾਰੈ॥ ਚਿਤਿ ਚਿਤਵਉ ਅਰਦਾਸਿ; ਕਹਉ. ਪਰੁ ਕਹਿ ਭਿ ਨ ਸਕਉ॥) ਤੱਕਉ- ਸਰਬ ਚਿੰਤ. ਤੁਝੁ ਪਾਸਿ; ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਹਉ ਤਕਉ॥) ਵਾਸ਼ਨਾ[੧੦]- ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਵਸਿ ਕਰੈ; ਪਵਣੁ[੧੦] ਉਡੰਤ. ਨ ਧਾਵੈ॥) ਭੱਟ[੧] ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ। ਮਿਲਿਅਉ

ਭੁੱਖਾ– ਗੁਰੁ ਮਿਲ੍ਹਿਉ ਸੋਇ, ਭਿਖਾ[1] ਕਹੈ; ਸਹਜ ਰੰਗਿ ਦਰਸਨੁ ਦੀਅਉ॥) ਤਪੱਸੀ॑ਅਹ– ਸੰਨਿਆਸੀ ਤਪਸੀਅਹ; ਮੁਖਹੁ. ਏ ਪੰਡਿਤ ਮਿਠੇ॥

੧੩੯੬. ਪਸੰਦ[1]। ਕਹਤਿ॑ਅਹ– ਕਹਤਿਅਹ ਕਹਤੀ, ਸੁਣੀ; ਰਹਤ. ਕੋ ਖੁਸੀ[1] ਨ ਆਯਉ॥ ਪਹਿਰਿ ਸਮਾਧਿ ਸਨਾਹੁ; ਗਿਆਨਿ ਹੈ ਆਸਣਿ ਚੜਿਅਉ॥) ਅ॑ਟਲੁ– ਭੈ ਨਿਰਭਉ ਹਰਿ ਅਟਲੁ ਮਨਿ; ਸਬਦਿ ਗੁਰ. ਨੇਜਾ ਗਡਿਓ॥) ਬੇਪਤ[2] ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੰਕਾਰ। ਅ॑ਪਤੁ ਪੋਲਾ, ਬਿ॑ਖੰਡਿਓ– ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਲੋਭ ਮੋਹ ਅਪਤੁ[2]; ਪੰਚ ਦੂਤ. ਬਿਖੰਡਿਓ॥) ਮਹਾਰਾਜਾ[3]– ਭਲਉ ਭੂਹਾਲੁ[3]. ਤੇਜੋ ਤਨਾ; ਨ੍ਰਿਪਤਿ ਨਾਥੁ ਨਾਨਕ ਬਰਿ॥) ਭੱਟ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ[4]। ਸੱਲਿਅ। ਜਿੱਤਉ– ਗੁਰ ਅਮਰਦਾਸ, ਸਚੁ ਸਲ੍ਹ[4] ਭਣਿ; ਤੈ ਦਲੁ ਜਿਤਉ. ਇਵ ਜੁਧੁ ਕਰਿ॥) ਬੱਦਲ ਦੀਆਂ ਬੂੰਦਾਂ[4]। ਧਰਤੀ ਦੀ ਰੋਮਾਵਲੀ[4] ਬਨਾਸਪਤੀ। ਗ॑ਨੰਤ– ਘਨਹਰ ਬੂੰਦ[4]. ਬਸੁਅ ਰੋਮਾਵਲਿ[4]; ਕੁਸਮ ਬਸੰਤ. ਗਨੰਤ ਨ ਆਵੈ॥ ਰਵਿ ਸਸਿ ਕਿਰਣਿ. ਉਦਰੁ ਸਾਗਰ ਕੋ; ਗੰਗ ਤਰੰਗ. ਅੰਤੁ ਕੋ ਪਾਵੈ॥) ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੇ ਕੋਈ ਗਾ ਸਕੇ ਤਾਂ ਗਾ ਸਕੇ[2]। ਰੁਦ੍ਰ ਧਿਆਨ, ਗਿਆਨ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ; ਕਬਿ ਜਨ ਭਲ੍ਹ. ਉਨਹ ਜੁ ਗਾਵੈ[2]॥ ਭਲੇ ਅਮਰਦਾਸ. ਗੁਣ ਤੇਰੇ; ਤੇਰੀ ਉਪਮਾ, ਤੋਹਿ ਬਨਿ ਆਵੈ॥) ੧੩੯੨ ਤੋਂ ੧੩੯੬ ਸਵਈਏ ਮਹਲੇ ਤੀਜੇ ਕੇ ਸੰਪੂਰਨੰ।

੧੩੯੬. ੪ ਅੰਕ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਨਾ– **ਸਵਈਏ ਮਹਲੇ ਚਉਥੇ ਕੇ ੪**) ੧੩੯੬ ਤੋਂ ੧੪੦੬ ਅਰੰਭ:– ਇਕ ਮਨਿ; ਪੁਰਖੁ ਨਿਰੰਜਨੁ ਧਿਆਵਉ॥ ਸਤਿਗੁਰ; ਪੂਰਿ. ਜਨਹ ਕੀ ਆਸਾ॥) ਧਿਆ॑ਯਉ– ਅਬਿਨਾਸੀ ਅਬਿਗਤੁ; ਧਿਆਯਉ॥) ਬਿ॑ਮਲ। ਸੁ॑ਜਨ– ਜੰਪਉ ਗੁਣ ਬਿਮਲ. ਸੁਜਨ ਜਨ ਕੇਰੇ; ਅਮਿਅ ਨਾਮੁ, ਜਾ ਕਉ ਫੁਰਿਆ॥) ਪਾ॑ਯਾ) ਤੱਤ। ਸਮਤ ਪੋਲਾ ਮਿਲਵਾਂ– ਹਰਿ ਨਾਮ ਰਸਿਕੁ. ਗੋਬਿੰਦ ਗੁਣ ਗਾਹਕੁ; ਚਾਹਕੁ. ਤਤ ਸਮਤ ਸਰੇ॥) ਔਗੁਣਾਂ ਜਮਾਂ ਜੂਨਾਂ ਤੋਂ ਉਧਾਰ ਰੱਖੇ ਹਨ। ਉ॑ਧਰ– ਤਿਨ ਭਉ ਨਿਵਾਰਿ. ਅਨਭੈ ਪਦੁ ਦੀਨਾ; ਸਬਦ ਮਾੜ੍ਹ ਤੇ ਉਧਰ ਧਰੇ॥) ਠਾਕਰ[ਦ] ਜੀ, ਛੱਤ੍ਰੀਆਂ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ। ਬਾਬੇ ਹਰਿਦਾਸ[ਦ] ਜੀ ਦੇ ਅਤਿਅੰਤ ਪਿਆਰੇ ਸਪੁੱਤ੍ਰ[10] ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ। ਅ॑ਭਰ– ਕਵਿ ਕਲ੍ਹ. ਠਕੁਰ[ਦ] ਹਰਦਾਸ[ਦ] ਤਨੇ[10]; ਗੁਰ ਰਾਮਦਾਸ, ਸਰ ਅਭਰ ਭਰੇ॥ ਸਤਗੁਰ ਮਤਿ ਗੂੜ੍ਹ. ਬਿਮਲ ਸਤਸੰਗਤਿ; ਆਤਮੁ ਰੰਗਿ ਚਲ੍ਹੁਲੁ ਭਯਾ॥) ਜਾਗਿਆ ਪਰਕਾਸਿਆ। ਅ॑ਭੈ ਪੋਲਾ– ਜਾਗ੍ਰਾ ਮਨੁ ਕਵਲੁ, ਸਹਜਿ ਪਰਕਾਸ੍ਹਾ; ਅਭੈ ਨਿਰੰਜਨੁ. ਘਰਹਿ ਲਹਾ॥

੧੩੯੭. ਕਲਪਣਾ ਰਹਿਤ ਬ੍ਰਹਮ[1]– ਅਨਭਉ ਉਨਮਾਨਿ. ਅਕਲ[1] ਲਿਵ ਲਾਗੀ; ਪਾਰਸੁ ਭੇਟਿਆ ਸਹਜ ਘਰੇ॥ ਮੇਟਿਆ ਜਨਮਾਂਤੁ, ਮਰਣ ਭਉ ਭਾਗਾ; ਚਿਤੁ ਲਾਗਾ ਸੰਤੋਖ ਸਰੇ॥) ਅ॑ਭਰ ਪਾਇਅਉ – ਅਭਰ ਭਰੇ, ਪਾਯਉ ਅਪਾਰੁ; ਰਿਦ ਅੰਤਰਿ ਧਾਰਿਓ॥) ਸੁ॑ਮੱਤਿ– ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਸਾਦਿ. ਅੰਗਦ ਸੁਮਤਿ; ਗੁਰਿ ਅਮਰਿ. ਅਮਰੁ ਵਰਤਾਇਓ॥) ਬ੍ਰਹਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਵਾਨ[2]। ਹੁੱਟੈ– ਸੁਖ ਸਾਗਰੁ ਪਾਇਅਉ ਦਿੰਤੁ[2]; ਹਰਿ ਮਗਿ. ਨ ਹੁਟੈ॥) ਸੰਜੋਅ[3]। ਨਾ ਫੁੱਟਣ[4] ਵਾਲੀ। ਮਫੁੱਟੈ– ਸੰਜਮੁ ਸਤੁ ਸੰਤੋਖੁ; ਸੀਲ ਸੰਨਾਹੁ[3] ਮਫੁਟੈ[4]॥) ਕਰਤਾਰ ਜੀ[4]। ਜਸ ਦਾ ਵਾਜਾ[ਏ]– ਸਤਿਗੁਰੁ ਪ੍ਰਮਾਣੁ, ਬਿਧ[4] ਨੈ ਸਿਰਿਉ; ਜਗਿ. ਜਸ ਤੂਰ[ਏ] ਬਜਾਇਅਉ॥) ਕਲਉ॑ਚਰੈ– ਗੁਰ ਰਾਮਦਾਸ ਕਲ੍ਹੁਚਰੈ; ਤੈ. ਅਭੈ ਅਮਰਪਦੁ ਪਾਇਅਉ॥) ਜਿੱਤਉ– ਜਗੁ ਜਿਤਉ. ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਮਾਣਿ; ਮਨਿ ਏਕੁ ਧਿਆਯਉ॥) ਸਹਜ ਸਰੋਵਰੁ ਮਿਲਿਓ; ਪੁਰਖੁ ਭੇਟਿਓ ਅਬਿਨਾਸੀ॥) ਪਹਿਲੇ[2]। ਕਲ੍ਹੁਚਰੈ ੁ ਅੱਧੇ ਯੱਯੇ ਹੇਠਾਂ ਔਂਕੜ ਹੈ, ਅੱਧੇ

ਊੜੇ ਨੂੰ ਔਂਕੜ ਲਾ ਕੇ ਬੋਲੇਗਾ, ਭਾਵ ਊੜਾ ਪੋਲਾ ਬੋਲਣਾ, ਕਲਉੱਚਰੈ– ਆਦਿਲੇ[੨] ਭਗਤ. ਜਿਤੁ ਲਗਿ ਤਰੇ; ਸੋ. ਗੁਰਿ ਨਾਮੁ ਦ੍ਰਿੜਾਇਅਉ॥) ਪਹਿਲੀ[ਟ] ਪ੍ਰਬਲ[ਟ] ਪੂਰਨ ਪ੍ਰੀਤ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ. ਅੰਦਰ ਵਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਟਦੀ[ਯ] ਨਹੀਂ। ਹੁੱਟ=ਇ– ਪ੍ਰੇਮ ਭਗਤਿ, ਪਰਵਾਹ; ਪ੍ਰੀਤਿ ਪੁਬਲੀ[ਟ]. ਨ ਹੁਟਇ[ਯ]॥) ਗੁੱਟ=ਇ– ਸਤਿਗੁਰ ਸਬਦੁ ਅਥਾਹੁ; ਅਮਿਅ ਧਾਰਾ ਰਸੁ ਗੁਟਇ॥) ਵਿਆਪਕ ਸਮੁੰਦ੍ਰ[੧੦] ਸ਼ਾਂਤੀ[੧੧]– ਮਤਿ ਮਾਤਾ, ਸੰਤੋਖੁ ਪਿਤਾ; ਸਰਿ[੧੦] ਸਹਜ[੧੧] ਸਮਾਯਉ॥) ਅਜੂਨੀ[੧੨] ਸਰੂਪ ਹੁੰਦਿਆਂ ਸੁਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਹਿਤ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ ਹਨ– ਆਜੋਨੀ[੧੨] ਸੰਭਵਿਅਉ; ਜਗਤੁ. ਗੁਰ ਬਚਨਿ ਤਰਾਯਉ॥ ਅਬਿਗਤ ਅਗੋਚਰੁ ਅਪਰ ਪਰੁ; ਮਨਿ. ਗੁਰ ਸਬਦੁ ਵਸਾਇਅਉ॥ ਸਹਜ ਤਰੋਵਰ ਫਲਿਓ; ਗਿਆਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਫਲ ਲਾਗੇ॥ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਪਾਈਅਹਿ; ਧੰਨਿ ਤੇ ਜਨ ਬਡਭਾਗੇ॥ ਤੇ ਮੁਕਤੇ ਭਏ, ਸਤਿਗੁਰ ਸਬਦਿ; ਮਨਿ. ਗੁਰ ਪਰਚਾ ਪਾਇਅਉ॥

੧੩੯੮. ਸ਼ਰਧਾ[੧] ਚੰਦੋਆ[੨] ਕਨਾਤਾਂ[੩]। ਸਰਾਇ=ਚਉ– ਸੇਜ ਸਧਾ[੧]. ਸਹਜੁ ਛਾਵਾਣੁ[੨], ਸੰਤੋਖੁ ਸਰਾਇਚਉ[੩]; ਸਦਾ ਸੀਲ ਸੰਨਾਹੁ ਸੋਹੈ॥) ਭਲੀ[੪] ਪ੍ਰਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ। ਸੰਗੀ[੫] ਆਦਿਕ। ਸੁਗੰਧੀ[ਫ]– ਗੁਰ ਸਬਦਿ. ਸਮਾਚਰਿਓ[੪]; ਨਾਮੁ ਟੇਕ. ਸੰਗਾਦਿ[੫] ਬੋਹੈ[ਫ]॥) ਭਲੀ[੭] ਪ੍ਰਕਾਰ। ਭਲੂ ਨੂੰ ਭਲਉ ਬੋਲੋ, ਅ=ਮਲੁ– ਅਜੋਨੀਉ ਭਲੂ[੭] ਅਮਲੁ; ਸਤਿਗੁਰ ਸੰਗਿ ਨਿਵਾਸੁ॥) ਸਕਇਅਥਉ– ਪਰਚਉ ਪ੍ਰਮਾਣੁ, ਗੁਰ ਪਾਇਅਉ; ਤਿਨ ਸਕਯਥਉ ਜਨਮੁ ਜਗਿ॥) ਕੱਲਿਅ– ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਰਣਿ ਭਜੁ. ਕਲ੍ਹ ਕਬਿ; ਭੁਗਤਿ ਮੁਕਤਿ ਸਭ. ਗੁਰੂ ਲਗਿ॥ ੧੧॥) ਟੋਲਿਆਂ[੭] ਦੇ ਟੋਲੇ। ਖੇਮਾ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ– ਸਤਿਗੁਰਿ. ਖੇਮਾ ਤਾਣਿਆ; ਜੁਗ ਜੂਥ[੭] ਸਮਾਣੇ॥ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕੁ ਅੰਗਦੁ ਅਮਰੁ ਭਗਤ; ਹਰਿ ਸੰਗਿ ਸਮਾਣੇ॥) ਖ਼ਾਲੀ[ਟ]। ਸਮਾ=ਚਰੇ। ਅ=ਭਰਾ– ਸਤੁ ਸੰਤੋਖੁ ਸਮਾਚਰੇ; ਅਭਰਾ[ਟ] ਸਰੁ ਭਰਿਆ॥) ਬ੍ਰਹਮ ਪਿਤਾ[ਯ]– ਇਹੁ ਜਨਕ[ਯ] ਰਾਜੁ, ਗੁਰ ਰਾਮਦਾਸ; ਤੁਝ ਹੀ ਬਣਿ ਆਵੈ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਮੁ. ਏਕ ਲਿਵ ਮਨਿ ਜਪੈ ਦ੍ਰਿੜੁ; ਤਿਨ੍ ਜਨ ਦੁਖ ਪਾਪੁ. ਕਹੁ ਕਤ ਹੋਵੈ ਜੀਉ॥) ਜ਼ੋਰ ਜ਼ੁਲਮ ਔਗੁਣ ਵਿਕਾਰ ਸਾਗਰ ਤੋਂ ਤਾਰਨ ਲਈ ਜਹਾਜ਼[੧੦] ਰੂਪ ਹਨ। ਦ੍ਰਿਸ੍ਟਿ ਅੱਧਾ ਟੈਂਕਾ ਪੋਲਾ ਬੋਲੋ– ਤਾਰਣ ਤਰਣ[੧੦], ਖਿਨ ਮਾਤ੍ਰ ਜਾ ਕਉ ਦ੍ਰਿਸ੍ਟਿ ਧਾਰੈ; ਸਬਦੁ ਰਿਦ ਬੀਚਾਰੈ, ਕਾਮੁ ਕ੍ਰੋਧੁ ਖੋਵੈ ਜੀਉ॥) ਗਿਆਨ। ਦੁਰ=ਮੱਤਿ-- ਜਾ ਕਉ ਦੇਖਤ ਦਰਿਦ੍ਰੁ ਜਾਵੈ, ਨਾਮੁ ਸੋ ਨਿਧਾਨੁ ਪਾਵੈ; ਗੁਰਮੁਖਿ ਗ੍ਯਾਨਿ. ਦੁਰਮਤਿ ਮੈਲੁ. ਧੋਵੈ ਜੀਉ॥ ਜਾ ਕੀ ਸੇਵਾ, ਸਿਧ ਸਾਧ ਮੁਨਿ ਜਨ ਸੁਰਿ ਨਰ ਜਾਚਹਿ; ਸਬਦ ਸਾਰੁ, ਏਕ ਲਿਵ ਲਾਈ ਹੈ॥) ਧਿਆਈ– ਭਰਮ ਭੂਲੇ ਸੰਸਾਰ. ਛੁਟਹੁ ਜੂਨੀ ਸੰਘਾਰ; ਜਮ ਕੋ ਨ ਡੰਡ ਕਾਲ, ਗੁਰਮਤਿ ਧ੍ਯਾਈ ਹੈ॥ ਮਨ ਪ੍ਰਾਣੀ ਮੁਗਧ ਬੀਚਾਰੁ, ਅਹਿ ਨਿਸਿ ਜਪੁ; ਧਰਮ ਕਰਮ, ਪੂਰੈ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਾਈ ਹੈ॥

੧੩੯੯. ਕੱਚ[੧] ਤੋਂ। ਸੋਨਾ[੨] ਹੋਰ[੩]। ਬ੍ਰਿਛ[੪] ਵਾਂਗੂੰ– ਨਲ੍ਹ ਕਵਿ ਪਾਰਸ ਪਰਸ, ਕਚ[੧] ਕੰਚਨਾ[੨] ਹੁਇ; ਚੰਦਨਾ ਸੁਬਾਸੁ ਜਾਸੁ, ਸਿਮਰਤ ਅਨ[੩] ਤਰ[੪]॥ ਜਾ ਕੇ ਦੇਖਤ ਦੁਆਰੇ, ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਹੀ ਨਿਵਾਰੇ ਜੀ; ਹਉ ਬਲਿ ਬਲਿ ਜਾਉ, ਸਤਿਗੁਰ ਸਾਚੇ ਨਾਮ ਪਰ॥ ਰਾਜੁ ਜੋਗੁ ਤਖਤੁ; ਦੀਅਨੁ ਗੁਰ ਰਾਮਦਾਸ॥) ਮਨੁੱਖਿਅ– ਪ੍ਰਥਮੇ ਨਾਨਕ ਚੰਦੁ, ਜਗਤ ਭਯੋ ਆਨੰਦੁ; ਤਾਰਨਿ ਮਨੁਖ੍ ਜਨ, ਕੀਅਉ ਪ੍ਰਗਾਸ॥) ਜੰਮਣ[੧] ਮਰਨ ਦਾ, ਡਰ[੨]। ਅ=ਕਥ ਕਥਾ ਜਮਤ ਪੋਲੇ। ਬੱਸਿ– ਗੁਰ ਅੰਗਦ. ਦੀਅਉ ਨਿਧਾਨੁ, ਅਕਥ ਕਥਾ ਗਿਆਨੁ; ਪੰਚ ਭੂਤ ਬਸਿ ਕੀਨੇ, ਜਮਤ[੧] ਨ ਤ੍ਰਾਸ[੨]॥) ਪਾਪ[੧], ਨਾਸ[੨]। ਅਘਨ ਗਤੁ ਪੋਲੇ– ਗੁਰ ਅਮਰੁ ਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿ, ਕਲਿਜੁਗਿ ਰਾਖੀ ਪਤਿ; ਅਘਨ[੧] ਦੇਖਤ ਗਤੁ[੨], ਚਰਨ ਕਵਲ

ਜਾਸ॥) ਬਿਧਿ ਪੋਲਾ। ਮਾਨਿਅਉ. ਭਇਅਉ– ਸਭ ਬਿਧਿ. ਮਾਨ੍ਹਿਉ ਮਨੁ, ਤਬ ਹੀ ਭਯਉ ਪ੍ਰਸੰਨੁ; ਰਾਜੁ ਜੋਗੁ ਤਖਤੁ, ਦੀਅਨੁ ਗੁਰ ਰਾਮਦਾਸ॥) ਅਕਾਸ਼[1], ਅਗਨੀ[2], ਅੰਨ[3] ਆਦਿਕ, ਰੱਡ ਧਾਰਿਅਉ– ਰਡ॥ ਜਿਸਹਿ ਧਾਰ੍ਹਿਉ. ਧਰਤਿ ਅਰੁ ਵਿਉਮੁ[1], ਅਰੁ ਪਵਣੁ ਤੇ ਨੀਰ ਸਰ; ਅਵਰ ਅਨਲ[2] ਅਨਾਦਿ[3] ਕੀਅਉ॥) ਤਾਰੇ[1]। ਫੁੱਲ– ਸਸਿ ਰਿਖਿ[1] ਨਿਸਿ. ਸੂਰ ਦਿਨਿ. ਸੈਲ; ਤਰੂਅ ਫਲ ਫੁਲ ਦੀਅਉ॥ ਸੁਰਿ ਨਰ ਸਪਤ ਸਮੁਦ੍ਰ ਕਿਅ; ਧਾਰਿਓ ਤ੍ਰਿਭਵਣ ਜਾਸੁ॥ ਸੋਈ ਏਕੁ ਨਾਮੁ, ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਸਤਿ; ਪਾਇਓ. ਗੁਰ ਅਮਰ ਪ੍ਰਗਾਸੁ॥) ਕੱਚਹੁ– ਕਚਹੁ. ਕੰਚਨੁ ਭਇਅਉ; ਸਬਦੁ ਗੁਰ. ਸ੍ਰਵਣਹਿ ਸੁਣਿਓ॥) ਚੰਦਨ[1]। ਗ੍ਹਿਅ– ਕਾਠਹੁ. ਸ੍ਰੀਖੰਡ[1] ਸਤਿਗੁਰਿ ਕੀਅਉ; ਦੁਖ ਦਰਿਦ੍ਰ. ਤਿਨ ਕੇ ਗਇਅ॥) ਭ੍ਹਿਅ) ਬਾਹੇਂ। ਕਿ੍ਹਜਇ– ਜਾਮਿ ਗੁਰੂ. ਹੋਇ ਵਲਿ; ਲਖ ਬਾਹੇ ਕਿਆ ਕਿਜਇ॥) ਦਿ੍ਹਜਇ) ਜਾਮਿ ਗੁਰੂ. ਹੋਇ ਵਲਿ; ਗਿਆਨ ਅਰੁ ਧਿਆਨ. ਅਨਨ ਪਰਿ॥) ਨੈਣਿ ਬੈਣਿ– ਗੁਰੁ ਨਯਣਿ ਬਯਣਿ, ਗੁਰੁ ਗੁਰੁ ਕਰਹੁ; ਗੁਰੂ ਸਤਿ ਕਵਿ ਨਲ੍ਹ ਕਹਿ॥) ਅਕਇਅੱਥ– ਜਿਨਿ. ਗੁਰੂ ਨ ਦੇਖਿਅਉ, ਨਹੁ ਕੀਅਉ; ਤੇ ਅਕਯਥ ਸੰਸਾਰ ਮਹਿ॥ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਗੁਰੁ ਕਰੁ; ਮਨ ਮੇਰੇ॥

੧੪੦੦. ਸਮ੍ਹੱਥੁ ਕਲਿਜੁੱਗਿ– ਤਾਰਣ ਤਰਣ ਸਮ੍ਹਥੁ, ਕਲਿਜੁਗਿ; ਸੁਨਤ ਸਮਾਧਿ, ਸਬਦ ਜਿਸੁ ਕੇਰੇ॥) ਪਰੇ[1] ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ– ਪੂਰਉ ਪੁਰਖੁ. ਰਿਦੈ ਹਰਿ ਸਿਮਰਤ; ਮੁਖੁ ਦੇਖਤ. ਅਘ ਜਾਹਿ ਪਰੇਰੇ[1]॥ ਜਉ ਹਰਿ ਬੁਧਿ ਰਿਧਿ ਸਿਧਿ ਚਾਹਤ; ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ, ਗੁਰੁ ਕਰੁ ਮਨ ਮੇਰੇ॥) ਅੰਮ੍ਰਿਤ[1], ਪੀਣ[2] ਦੀ, ਪ੍ਰਾਪਤੀ[3] ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੀ, ਵਾ ਮੁਕਤ– ਸਿੱਧਿ। ਹੁਤੀ ਬਿਧਿ ਪੋਲੇ, ਮਿਲਾਇਅਉ– ਹੁਤੀ ਜੁ ਪਿਆਸ, ਪਿਉਸ[1] ਪਿਵੰਨ[2] ਕੀ; ਬੰਛਤ ਸਿਧਿ[3] ਕਉ ਬਿਧਿ ਮਿਲਾਯਉ॥) ਧਾਇਅਉ– ਪੂਰਨ ਭੋ. ਮਨ ਠਉਰ ਬਸੋ; ਰਸ ਬਾਸਨ ਸਿਉ, ਜੁ ਦਹੰ ਦਿਸਿ ਧਾਯਉ॥) ਬਨਾਇਅਉ– ਗੋਬਿੰਦਵਾਲੁ, ਗੋਬਿੰਦ ਪੁਰੀ ਸਮ; ਜਲ੍ਹਨ. ਤੀਰਿ ਬਿਪਾਸ ਬਨਾਯਉ॥) ਵਰ੍ਹਿਆਂ[1] ਦਾ, ਵੱਡਾ[2], ਗਇਅਉ– ਗਯਉ ਦੁਖੁ ਦੂਰਿ, ਬਰਖਨ[1] ਕੋ; ਸੁ ਗੁਰੂ ਮੁਖੁ ਦੇਖਿ, ਗਰੂ[2] ਸੁਖੁ ਪਾਯਉ॥) ਪੁੱਤ੍ਰ[1] ਸੂਰਜ ਦਾ। ਧਰਮਰਾਜਾ[2], ਡਰਿਅਉ– ਨਿਸਿ ਬਾਸੁਰ, ਏਕ ਸਮਾਨ ਧਿਆਨ; ਸੁ ਨਾਮ ਸੁਨੇ, ਸੁਤੁ[1] ਭਾਨ[2] ਡਰ੍ਹਉ॥) ਭੱਟ[1] ਦਾ ਨਾਮ, ਜ੍ਹਗੱਤ੍ਰ, ਕਰਿਅਉ– ਭਨਿ ਦਾਸ[1], ਸੁ ਆਸ ਜਗਤ੍ਰ ਗੁਰੂ ਕੀ; ਪਾਰਸੁ ਭੇਟਿ, ਪਰਸੁ ਕਰ੍ਹਉ॥) ਕੀਅਇਉ ਧਰਿਅਉ– ਰਾਮਦਾਸੁ ਗੁਰੂ. ਹਰਿ ਸਤਿ ਕੀਯਉ; ਸਮਰਥ ਗੁਰੂ. ਸਿਰਿ ਹਥੁ ਧਰ੍ਹਉ॥ ਅਬ ਰਾਖਹੁ; ਦਾਸ ਭਾਟ ਕੀ ਲਾਜ॥) ਕਲਜੁੱਗ– ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਸੁ ਪ੍ਰਸੰਨ, ਕਲਜੁਗ ਹੋਇ; ਰਾਖਹੁ. ਦਾਸ ਭਾਟ ਕੀ ਲਾਜ॥) ਗੁਰੂ ਗੁਰੁ ਗੁਰੂ ਗੁਰੁ; ਗੁਰੂ ਜਪੁ. ਪ੍ਰਾਨੀਅਹੁ॥) ਗੁਰਮੁਖਿ ਰੋਮਿ ਰੋਮਿ ਹਰਿ ਧਿਆਵੈ॥ ਅਵਸਥਾ ਚ ਗੁਰਮੁਖਿ[1] ਬਣ ਕੇ, ਅਕਾਲ ਗੁਰਮੁਖਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਧਿਆਈਏ। ਹੋਰ[2], ਗਿਆਨੀਅਹੁ– ਫੁਨਿ. ਪ੍ਰੇਮ ਰੰਗ ਪਾਈਐ, ਗੁਰਮੁਖਹਿ[1] ਧਿਆਈਐ; ਅੰਨ[2] ਮਾਰਗ ਤਜਹੁ, ਭਜਹੁ ਹਰਿ ਗ੍ਯਾਨੀਅਹੁ॥) ਬੱਸਿ ਉ੍ਹਧਰਹੁ– ਬਚਨ ਗੁਰ. ਰਿਦਿ ਧਰਹੁ, ਪੰਚ ਭੂ ਬਸਿ ਕਰਹੁ; ਜਨਮੁ ਕੁਲ ਉਧਰਹੁ. ਦ੍ਵਾਰਿ ਹਰਿ ਮਾਨੀਅਹੁ॥ ਜਉ ਤ ਸਭ ਸੁਖ, ਇਤ ਉਤ ਤੁਮ ਬੰਛਵਹੁ; ਗੁਰੂ ਗੁਰੁ ਗੁਰੂ ਗੁਰੁ, ਗੁਰੂ ਜਪੁ ਪ੍ਰਾਨੀਅਹੁ॥) ਧਿਆਨੁ– ਅਗਮ ਗੁਨ ਜਾਨੁ ਨਿਧਾਨੁ, ਹਰਿ ਮਨਿ ਧਰਹੁ ਧ੍ਯਾਨੁ; ਅਹਿ ਨਿਸਿ ਕਰਹੁ ਬਚਨ. ਗੁਰ ਰਿਦੈ ਧਰਿ॥ ਫੁਨਿ. ਗੁਰੂ ਜਲ ਬਿਮਲ, ਅਥਾਹ ਮਜਨੁ ਕਰਹੁ; ਸੰਤ ਗੁਰਸਿਖ ਤਰਹੁ, ਨਾਮ ਸਚ ਰੰਗ ਸਰਿ॥ ਸਦਾ ਨਿਰਵੈਰੁ ਨਿਰੰਕਾਰੁ, ਨਿਰਭਉ ਜਪੈ; ਪ੍ਰੇਮ ਗੁਰ ਸਬਦ ਰਸਿ, ਕਰਤ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਭਗਤਿ ਹਰਿ॥

੧੪੦੧. ਸਮੁੰਦ੍ਰ[੧], ਮਣੀ[੨]- ਉਦਧਿ[੧] ਗੁਰੁ ਗਹਿਰ ਗੰਭੀਰ, ਬੇਅੰਤੁ ਹਰਿ; ਨਾਮ ਨਗ ਹੀਰ ਮਣਿ[੨], ਮਿਲਤ ਲਿਵ ਲਾਈਐ॥) ਚੰਦਨ[੧]। ਦੁਰ=ਮੱਤਿ ਧਿਆਈਐ- ਫੁਨਿ. ਗੁਰੂ ਪਰਮਲ[੧] ਸਰਸ, ਕਰਤ ਕੰਚਨੁ ਪਰਸ; ਮੈਲੁ ਦੁਰਮਤਿ ਹਿਰਤ, ਸਬਦਿ ਗੁਰੁ ਧ੍ਯਾਈਐ॥) ਦੁਆਰਿ, ਗਿਆਨ, ਨ੍ਹਾਈਐ- ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਰਵਾਹ, ਛੁਟਕੰਤ ਸਦ ਦ੍ਵਾਰਿ ਜਿਸੁ; ਗ੍ਯਾਨ ਗੁਰ ਬਿਮਲ ਸਰ, ਸੰਤ ਸਿਖ ਨਾਈਐ॥ ਨਾਮੁ ਨਿਰਬਾਣੁ ਨਿਧਾਨੁ ਹਰਿ ਉਰਿ ਧਰਹੁ; ਗੁਰੂ ਗੁਰੁ ਗੁਰੁ ਕਰਹੁ, ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਪਾਈਐ॥) ਅ=ਸੁਰ। ਤੇਂਤੀਸ- ਜਾ ਕੀ ਸੇਵ, ਸਿਵ ਸਿਧ ਸਾਧਿਕ. ਸੁਰ ਅਸੁਰ ਗਣ; ਤਰਹਿ ਤੇਤੀਸ, ਗੁਰ ਬਚਨ ਸੁਣਿ ਕੰਨ ਰੇ॥ ਫੁਨਿ. ਤਰਹਿ ਤੇ ਸੰਤ ਹਿਤ, ਭਗਤ ਗੁਰੁ ਗੁਰੁ ਕਰਹਿ; ਤਰਿਓ ਪ੍ਰਹਲਾਦੁ, ਗੁਰ ਮਿਲਤ ਮੁਨਿ ਜੰਨ ਰੇ॥) ਤਰਹਿ ਨਾਰਦਾਦਿ ਸਨਕਾਦਿ, ਹਰਿ ਗੁਰਮੁਖਹਿ ਤਰਹਿ; ਇਕ ਨਾਮ ਲਗਿ, ਤਜਹੁ ਰਸ ਅੰਨ ਰੇ॥ ਸਿਰੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬੁ, ਸਭ ਊਪਰਿ ਕਰੀ ਕ੍ਰਿਪਾ; ਸਤਜੁਗਿ ਜਿਨਿ ਧ੍ਰੂ ਪਰਿ॥) ਉ=ਧਰੀਅੰ- ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਹਲਾਦ ਭਗਤ; ਉਧਰੀਅੰ॥) ਅ=ਲਖ ਲਖਿਆ ਪੋਲੇ- ਅਲਖ ਰੂਪ; ਜੀਅ ਲਖ੍ਯਾ ਨ ਜਾਈ॥) ਅੱਧਾ ਤੱਤਾ ਪੋਲਾ ਬੋਲੋ- ਮਾਣਸ ਜਨਮੁ; ਦੇਹ ਨਿਸ੍ਯਾਰਹੁ॥) ਗੁਰੁ ਨਾਨਕੁ; ਨਿਕਟਿ ਬਸੈ ਬਨਵਾਰੀ॥ ਲਹਣੈ; ਪੰਥੁ ਧਰਮ ਕਾ ਕੀਆ॥) ਭਲੇ ਪੋਲਾ- ਅਮਰਦਾਸ ਭਲੇ ਕਉ; ਦੀਆ॥) ਥਪਿਅਉ- ਤਿਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਦਾਸੁ ਸੋਢੀ; ਥਿਰੁ ਥਪ੍ਰਿਉ॥) ਅਰਪਿਆ[੧], ਅਪਿਅਉ- ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ; ਅਖੈ ਨਿਧਿ ਅਪ੍ਰਿਉ[੧]॥ ਅਪ੍ਰਿਉ ਹਰਿ ਨਾਮੁ. ਅਖੈ ਨਿਧਿ; ਚਹੁ ਜੁਗਿ ਗੁਰ ਸੇਵਾ ਕਰਿ, ਫਲੁ ਲਹੀਅੰ॥) ਖੋਜ[੧] ਵਿਚਾਰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ। ਬਿ=ਚਿੱਤਿ - ਜਿਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਚਨ ਬਾਣੀ; ਸਾਧੂ ਜਨ ਜਪਹਿ. ਕਰਿ ਬਿਚਿਤਿ[੧] ਚਾਓ॥ ਆਨੰਦੁ ਨਿਤ ਮੰਗਲੁ; ਗੁਰ ਦਰਸਨੁ ਸਫਲੁ ਸੰਸਾਰਿ॥) ਇਹ ਸਾਰੇ ਮਹੱਲੇ ੪ ਜੀ ਦੀ ਸ੍ਰਬ ਵਿਆਪੀ, ਅਨਤ ਕਲਵਾਨ ਮਹਾਂ ੨ ਵਿਮਸਾਦ ਸੱਚੀ ਸ਼ਰਨ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਟਿੱਕੇ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ[੧] ਜੀ- ਰਘੁਬੰਸਿ ਤਿਲਕੁ[੧] ਸੁੰਦਰੁ, ਦਸਰਥ ਘਰਿ; ਮੁਨਿ ਬੰਛਹਿ ਜਾ ਕੀ ਸਰਣੰ॥

੧੪੦੨. ਸੰਸਾਰੁ ਅਗਮ ਸਾਗਰੁ; ਤੁਲਹਾ ਹਰਿ ਨਾਮੁ, ਗੁਰੂ ਮੁਖਿ ਪਾਯਾ॥) ਭੱਜ[੧] ਗਿਆ। ਭੱਗਾ- ਜਗਿ ਜਨਮ ਮਰਣੁ ਭਗਾ[੧]; ਇਹ ਆਈ, ਹੀਐ ਪਰਤੀਤਿ॥) ਅਵਲੋਕਿਆ ਛੁਟਕਿਆ, ਦਿੱਬਿਅ। ਅੱਧਾ ਟੈਂਕਾ ਪੋਲਾ ਬੋਲੋ ਦ੍ਰਿ੍ਸ੍ਟਿ- ਅਵਲੋਕ੍ਯਾ ਬ੍ਰਹਮੁ. ਭਰਮੁ ਸਭੁ ਛੁਟਕ੍ਯਾ; ਦਿਬ੍ਯ ਦ੍ਰਿਸ੍ਟਿ. ਕਾਰਣ ਕਰਣੰ॥) ਭਇਆ- ਪਰਤਾਪੁ ਸਦਾ ਗੁਰ ਕਾ, ਘਟਿ ਘਟਿ; ਪਰਗਾਸੁ ਭਯਾ ਜਸੁ ਜਨ ਕੈ॥) ਅੰਮ੍ਰਿਤ[੧] ਵੇਲੇ, ਪਰਭਾਤਿ=ਹਿ, ਨੰਨਾ ਅੱਧਾ ੰ ਪੋਲਾ ਬੋਲੋ- ਇਕਿ ਪੜਹਿ ਸੁਣਹਿ ਗਾਵਹਿ; ਪਰਭਾਤਿਹਿ[੧] ਕਰਹਿ ਇਸ੍ਨਾਨੁ॥) ਬਿਧੀ ਪੂਰਬਕ ਛੇ ਅੰਗਾਂ ਕਰਕੇ, ਚਿੱਤ ਦੀ ਇਕਾਗ੍ਰਤਾ, ਸੰਤੋਖ, ਬਾਣੀ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤੀ, ਅਖੰਡ ਸ਼ਰਧਾ, ਦੀਰਘ ਕਾਲ ਅਭਿਆਸ, ਗੁਰੂ ਇਸ਼ਟ ਨੂੰ ਕਰਤਾਰ[੨] ਸਰੂਪ ਸਮਝ ਕੇ, ਸਦਾ ਅੰਗ ਸੰਗ ਜਾਨਣਾ ਅੰਤਰ ਬਾਹਰ। ਇਸ੍ਨਾਨੁ ਅੱਧਾ ਨੰਨਾ ਪੋਲਾ ਬੋਲੋ। ਬਿਧਿ ਪੋਲਾ- ਇਸ੍ਨਾਨੁ ਕਰਹਿ ਪਰਭਾਤਿ, ਸੁਧ ਮਨਿ; ਗੁਰ ਪੂਜਾ. ਬਿਧਿ[੨] ਸਹਿਤ ਕਰੰ॥) ਜੱਗਜੀਵਨੁ- ਜਗਜੀਵਨੁ ਜਗੰਨਾਥੁ, ਜਲ ਥਲ ਮਹਿ ਰਹਿਆ ਪੂਰਿ; ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਬਰਨੰ॥) ਧ੍ਰੂਅ ਭਗਤ ਜੀ ਵਾਂਗ ਚਿੱਤ ਨੂੰ ਅਚੱਲ[੧] ਕਰਕੇ, ਦ੍ਰਿੜ ਕਰਕੇ- ਨਿਸ੍ਚਲ ਅੱਧਾ ੃, ਪੋਲਾ ਬੋਲੋ। ਬਚਾ ਪੋਲਾ- ਜਿਨਹੁ.ਬਾਤ ਨਿਸ੍ਚਲ[੧] ਧ੍ਰੂਅ ਜਾਨੀ; ਤੇਈ ਜੀਵ. ਕਾਲ ਤੇ ਬਚਾ॥) ਭਿਆਨਕ[੧], ਜਲ[੨] ਹੀ ਜਲ, ਜਿਵੇਂ ਜਲ ਦਾ ਬੁਦਬੁਦਾ[੩] ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਰਚਾ ਪੋਲਾ- ਤਿਨ੍ ਤਰਿਓ ਸਮੁਦ੍ਰ ਰੁਦ੍ਰ[੧], ਖਿਨ ਇਕ ਮਹਿ; ਜਲਹਰ[੨] ਬਿੰਬ[੩], ਜੁਗਤਿ ਜਗੁ

ਰਚਾ॥) ਮਨ ਦੀ ਗੁੰਝਲ[1]। ਮੁਖੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਕਸ਼ਣਾ[2] ਕੀਤਾ। ਮੱਚਾ– ਕੁੰਡਲਨੀ[1] ਸੁਰਝੀ, ਸਤਸੰਗਤਿ; ਪਰਮਾਨੰਦ, ਗੁਰੂ ਮੁਖਿ ਮਚਾ[2]॥) ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ; ਵਾਹਿ ਜੀਉ॥) ਮਾਤਾ ਜਸੋਧਾਂ ਜੀ[1], ਚਾਵਲ[2] ਦਹੀਂ। ਭਾਤ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ– ਕਵਲ ਨੈਨ. ਮਧੁਰ ਬੈਨ, ਕੋਟਿ ਸੈਨ ਸੰਗ ਸੋਭ; ਕਹਤ ਮਾ ਜਸੋਦ[1] ਜਿਸਹਿ, ਦਹੀ ਭਾਤੁ[2] ਖਾਹਿ ਜੀਉ॥) ਮਗਨ[1], ਤੜਾਗੀ ਘੁੰਗਰੂਆਂ[2] ਦੀ, ਝੁਨਕਾਰ[3], ਮਗ ਪੋਲਾ। ਖੇਲੁ– ਦੇਖਿ ਰੂਪੁ. ਅਤਿ ਅਨੂਪੁ, ਮੋਹ ਮਹਾਂ ਮਗ[1] ਭਈ; ਕਿੰਕਨੀ[2] ਸਬਦ, ਝਨਤਕਾਰ[3] ਖੇਲੁ ਪਾਹਿ ਜੀਉ॥) ਬ੍ਰਹਮਾ[1]। ਗਿਆਨੁ ਧਿਆਨੁ– ਕਾਲ ਕਲਮ ਹੁਕਮੁ ਹਾਥਿ, ਕਹਹੁ ਕਉਨੁ ਮੇਟਿ ਸਕੈ; ਈਸੁ ਬੰਮ੍ਹੁ[1] ਗ੍ਯਾਨੁ ਧ੍ਯਾਨੁ, ਧਰਤ ਹੀਐ ਚਾਹਿ ਜੀਉ॥) ਬਰਾਬਰ[1]– ਰਾਮ ਨਾਮ ਪਰਮ ਧਾਮ, ਸੁਧ ਬੁਧ ਨਿਰੀਕਾਰ ਬੇਸੁਮਾਰ; ਸਰਬਰ[1] ਕਉ ਕਾਹਿ ਜੀਉ॥) ਸਾਫ਼[1] ਸੁਥਰਾ, ਨਹੁੰ[2], ਸੁਥਰ ਨਖ ਪੋਲੇ ਮਿਲਵੇਂ– ਸੁਥਰ[1] ਚਿਤ ਭਗਤ ਹਿਤ. ਭੇਖੁ ਧਰਿਓ; ਹਰਨਾਖਸੁ ਹਰਿਓ. ਨਖ[2] ਬਿਦਾਰਿ ਜੀਉ॥) ਚੰਬੇਲੀ[1] ਦੀਆਂ ਚਿੱਟੀਆਂ ਕਲੀਆਂ ਵਰਗੇ, ਦੰਦ[2]– ਪੀਤ ਬਸਨ ਕੁੰਦ[1] ਦਸਨ[2] ਪ੍ਰਿਆ ਸਹਿਤ ਕੰਠ ਮਾਲ; ਮੁਕਟੁ ਸੀਸਿ. ਮੋਰ ਪੰਖ ਚਾਹਿ ਜੀਉ॥

੧੪੦੩. ਅ॒ਲਖ ਪੋਲਾ। ਖੇਲੁ – ਬੇਵਜੀਰ ਬਡੇ ਧੀਰ, ਧਰਮ ਅੰਗ ਅਲਖ ਅਗਮ; ਖੇਲੁ ਕੀਆ. ਆਪਣੈ ਉਛਾਹਿ ਜੀਉ॥) ਕਲੰਕ[2] ਰਹਿਤ ਵਾਹਿਗੁਰੂਜੀ, ਗੱਜਦੇ ਵੱਜਦੇ, ਭਗ੍ਰਿ ਅੱਧਾ ਤ ਪੋਲਾ ਬੋਲੋ। ਚੜ੍ਹ ੜ ਭਾਰਾ ਬੋਲੋ ਦੁਲੈਂਕੜ ਲਾਉ– ਬਲਿਹਿ ਛਲਨ, ਸਬਲ ਮਲਨ, ਭਗ੍ਰਿ ਫਲਨ, ਕਾਨ੍ ਕੁਅਰ; ਨਿਹਕਲੰਕ[2] ਬਜੀ ਡੰਕ, ਚੜ੍ਹ ਦਲ ਰਵਿੰਦ ਜੀਉ॥) ਪਾਪ[1]। ਦਬਾਉਣ[2] ਵਾਲੇ। ਸ੍ਰੀਰ[3]। ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਸੁਆਮੀ ਕਰਤਾਰ[4] ਜੀ। ਸੱਪਾਂ ਦਾ ਰਾਜਾ ਸੇਸਨਾਗ[5]– ਰਾਮ ਰਵਣ. ਦੁਰਤ[1] ਦਵਣ[2]; ਸਕਲ ਭਵਣ ਕੁਸਲ ਕਰਣ; ਸਰਬ ਭੂਤ[3], ਆਪਿ ਹੀ ਦੇਵਾਧਿ ਦੇਵ[4]; ਸਹਸ ਮੁਖ ਫਨਿੰਦ[5] ਜੀਉ॥) ਹੋ[1] ਕੇ, ਕਿਨਾਰੇ[2], ਗੇਂਦ[3] ਖੇਲੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੇ। ਖੇਲੁ – ਜਰਮ ਕਰਮ ਮਛ ਕਛ ਹੁਅ[1] ਬਰਾਹ; ਜਮੁਨਾ ਕੈ ਕੂਲਿ[2], ਖੇਲੁ ਖੇਲਿਓ ਜਿਨਿ ਗਿੰਦ[3] ਜੀਉ॥) ਕਲਿਆਨੁ– ਗੁਰ ਕਹਿਆ ਮਾਨੁ. ਨਿਜ ਨਿਧਾਨੁ, ਸਚੁ ਜਾਨੁ ਮੰਤ੍ਰੁ ਇਹੈ; ਨਿਸਿ ਬਾਸੁਰ ਹੋਇ ਕਲ੍ਯਾਨੁ, ਲਹਹਿ ਪਰਮਗਤਿ ਜੀਉ॥) ਭੱਟ[1] ਜਾਂ ਹਾਥੀ ਮਨ, ਗਇਅੰਦ– ਨਾਮੁ ਸਾਰੁ ਹੀਏ ਧਾਰੁ, ਤਜੁ ਬਿਕਾਰੁ ਮਨ ਗਯੰਦ[1]; ਸਿਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿਰੀ ਗੁਰੂ, ਸਿਰੀ ਗੁਰੂ ਸਤਿ ਜੀਉ॥) ਹੱਸੈ– ਆਪੇ ਹਸੈ. ਆਪਿ ਹੀ ਚਿਤਵੈ; ਆਪੇ. ਚੰਦੁ ਸੂਰੁ ਪਰਗਾਸਾ॥) ਬੱਾਸਾ– ਆਪੇ ਜਲੁ. ਆਪੇ ਥਲੁ ਥੰਮ੍ਹੁ; ਆਪੇ ਕੀਆ. ਘਟਿ ਘਟਿ ਬਾਸਾ॥) ਪਾਸਾ ਪੋਲਾ– ਆਪੇ ਨਰੁ. ਆਪੇ ਫੁਨਿ ਨਾਰੀ; ਆਪੇ ਸਾਰਿ ਆਪ ਹੀ ਪਾਸਾ॥) ਖਚਨਾ ਪੋਲਾ) ਤੈਂ ਅ॒ਗਨਤ– ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸਨੁ. ਸਿਰੇ ਤੈ ਅਗਨਤ; ਤਿਨ ਕਉ ਮੋਹੁ ਭਯਾ ਮਨ ਮਦ ਕਾ॥) ਭਰੋਸਾ[1], ਸੇਵਕ ਜੀ ਨੂੰ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਸਭ ਦਾਨ[1] ਬਖ਼ਸ਼ਿਆ ਹੈ। ਜੁੱਗੁ ਜੁੱਗੁ– ਸੇਵਕ ਕੈ ਭਰਪੂਰ ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ; ਵਾਹਗੁਰੂ ਤੇਰਾ ਸਭੁ ਸਦਕਾ[1]॥) ਜਚਨਾ ਪੋਲਾ– ਮਾਨਹਿ ਬ੍ਰਹਮਾਦਿਕ ਰੁਦ੍ਰਾਦਿਕ; ਕਾਲ ਕਾ ਕਾਲੁ. ਨਿਰੰਜਨ ਜਚਨਾ॥

੧੪੦੪. ਸ॒ਮੱਥੁ– ਭੰਜਨ ਗੜ੍ਹਣ ਸਮਥੁ; ਤਰਣ ਤਾਰਣ ਪ੍ਰਭੁ ਸੋਈ॥) ਨ੍ਾਨ੍ਾ। ਜੱਗੁ– ਨਾਨਾ ਪ੍ਰਕਾਰ. ਜਿਨਿ ਜਗੁ ਕੀਓ; ਜਨੁ ਮਥੁਰਾ ਰਸਨਾ ਰਸੈ॥ ਅਗਮੁ ਅਨੰਤੁ ਅਨਾਦਿ; ਆਦਿ ਜਿਸੁ. ਕੋਇ ਨ ਜਾਣੈ॥) ਧਿਆਨ– ਸਿਵ ਬਿਰੰਚਿ ਧਰਿ ਧ੍ਯਾਨੁ; ਨਿਤਹਿ ਜਿਸੁ ਬੇਦੁ ਬਖਾਣੈ॥) ਬੁੱਧੀ ਅਚੱਲ[1] ਕੀਤੀ[2], ਸਮਰੱਥੁ। ਸੁ॒ਮੱਤਿ ਸਮ੍ਾਰਨ ਮ ਹਲੰਤ ਲਾਉ – ਗੁਰੁ ਸਮਰਥੁ, ਗਹਿ ਕਰੀਆ[2] ਧ੍ਰੁਵ[1]; ਬੁਧਿ ਸੁਮਤਿ ਸਮ੍ਹਾਰਨ ਕਉ॥ ਮਥੁਰਾ ਜਨ, ਜਾਨਿ ਕਹੀ ਜੀਅ ਸਾਚੁ; ਸੁ ਅਉਰ ਕਛੂ, ਨ ਬਿਚਾਰਨ

ਕਉ॥) ਨਿਰੰਤਰ[1] ਇੱਕ ਰਸ- ਸੰਤਤ[1] ਹੀ, ਸਤਸੰਗਤਿ ਸੰਗ; ਸੁਰੰਗ ਰਤੇ, ਜਸੁ ਗਾਵਤ ਹੈ॥) ਧਰਤੀ ਦਾ ਆਸਰਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ[1] ਜੀ- ਧ੍ਰਮ ਪੰਥੁ ਧਰਿਓ, ਧਰਨੀਧਰ[1] ਆਪਿ; ਰਹੇ ਲਿਵ ਧਾਰਿ, ਨ ਧਾਵਤ ਹੈ॥ ਰਵਿ ਕੇ ਸੁਤ ਕੋ, ਤਿਨ੍ ਤ੍ਰਾਸੁ ਕਹਾ; ਜੁ ਚਰੰਨ ਗੁਰੂ, ਚਿਤੁ ਲਾਵਤ ਹੈ॥) ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ[1] ਹੀ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਲਹਿਰ ਉੱਠਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਗਟਿੱਤ। ਅੱਾਗਰੁ- ਨਿਰਮਲ ਨਾਮੁ, ਸੁਧਾ ਪਰ ਪੂਰਨ; ਸਬਦ ਤਰੰਗ, ਪ੍ਰਗਟਿਤ ਦਿਨ ਆਗਰੁ[1]॥) ਰਤਨੱਾਗਰੁ- ਗਹਿਰ ਗੰਭੀਰੁ ਅਥਾਹ, ਅਤਿ ਬਡ ਸੁਭਰੁ; ਸਦਾ ਸਭ ਬਿਧਿ, ਰਤਨਾਗਰੁ॥) ਹੰਸ[1]। ਉਤਸ਼ਾਹ[2]- ਸੰਤ ਮਰਾਲ[1], ਕਰਹਿ ਕੰਤੂਹਲ[2]; ਤਿਨ ਜਮ ਤ੍ਰਾਸ ਮਿਟਿਓ, ਦੁਖ ਕਾਗਰੁ॥) ਧਿਆਨ। ਜੁੱਗ ਕਬਹੁ-ਕ- ਜਾ ਕਉ ਮੁਨਿ ਧ੍ਯਾਨੁ ਧਰੈ, ਫਿਰਤ ਸਗਲ ਜੁਗ; ਕਬਹੁਕ ਕੋਊ ਪਾਵੈ, ਆਤਮ ਪ੍ਰਗਾਸ ਕਉ॥) ਤਿਆਗਦੇ[1] ਨਹੀਂ। ਕੈਲਾਸ਼[2] ਪਰਬਤ, ਭਾਵ ਲਗਾਤਾਰ ਮਹੱਲੇ ੪ ਜੀ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਾਰਦੇ ਹਨ- ਬੇਦ ਬਾਣੀ ਸਹਿਤ ਬਿਰੰਚਿ, ਜਸੁ ਗਾਵੈ ਜਾ ਕੋ; ਸਿਵ ਮੁਨਿ ਗਹਿ, ਨ ਤਜਾਤ[1] ਕਬਿਲਾਸ[2] ਕੰਉ॥ ਜਾ ਕੌ. ਜੋਗੀ ਜਤੀ ਸਿਧ ਸਾਧਿਕ ਅਨੇਕ ਤਪ; ਜਟਾ ਜੂਟ ਭੇਖ ਕੀਏ, ਫਿਰਤ ਉਦਾਸ ਕਉ॥) ਅਨਹਦ ਝੁਨਕਾਰ ਸ੍ਰਬ ਵਿਆਪੀ ਪਰਮ ਆਤਮ ਸੁਖ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼[1] ਕਰਨ ਵਾਲੇ- ਸੁ ਤਿਨਿ ਸਤਿਗੁਰਿ, ਸੁਖ ਭਾਇ[1] ਕ੍ਰਿਪਾ ਧਾਰੀ ਜੀਅ; ਨਾਮ ਕੀ ਬਡਾਈ ਦਈ, ਗੁਰ ਰਾਮਦਾਸ ਕਉ॥ ਨਾਮੁ ਨਿਧਾਨੁ, ਧਿਆਨ ਅੰਤਰ ਗਤਿ; ਤੇਜ ਪੁੰਜ. ਤਿਹੁ ਲੋਗ ਪ੍ਰਗਾਸੇ॥) ਭੱਜਤ। ਬਿਗੱਾਸੇ- ਦੇਖਤ ਦਰਸੁ. ਭਟਕਿ ਝੂਮੁ ਭਜਤ; ਦੁਖ ਪਰਹਰਿ. ਸੁਖ ਸਹਜ ਬਿਗਾਸੇ॥) ਪ੍ਰਗਟ[1], ਬਿੱਦਿਅਮਾਨ, ਥਪਿਅਉ- ਬਿਦ੍ਮਾਨ[1], ਗੁਰਿ ਆਪਿ ਥਪ੍ਯੋ ਥਿਰੁ; ਸਾਚਉ ਤਖਤੁ. ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸੈ॥

੧੪੦੫. ਤਾਰਿਅਉ.ਮਾਇਆ। ਸਮਰੱਥੁ- ਤਾਰ੍ਯੋ ਸੰਸਾਰੁ, ਮਾਯਾ ਮਦ ਮੋਹਿਤ; ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮੁ ਦੀਅਉ, ਸਮਰਥੁ॥) ਕੀਰਤਿ-ਵੰਤ ਸੱਥ- ਫੁਨਿ ਕੀਰਤਿਵੰਤ, ਸਦਾ ਸੁਖ ਸੰਪਤਿ; ਰਿਧਿ ਅਰੁ ਸਿਧਿ, ਨ ਛੋਡਇ ਸਥੁ॥) ਤੱਥੁ- ਦਾਨਿ ਬਡੌ ਅਤਿਵੰਤੁ ਮਹਾ ਬਲਿ; ਸੇਵਕਿ ਦਾਸਿ ਕਹਿਓ ਇਹੁ ਤਥੁ॥ ਤੀਨਿ ਭਵਨ, ਭਰਪੂਰਿ ਰਹਿਓ ਸੋਈ; ਅਪਨ ਸਰਸੁ, ਕੀਅਉ ਨ. ਜਗਤ ਕੋਈ॥) ਉਪਾਇਅਉ- ਆਪੁਨ ਆਪੁ; ਆਪ ਹੀ ਉਪਾਯਉ॥) ਅ-ਸੁਰ- ਸੁਰਿ ਨਰ ਅਸੁਰ; ਅੰਤੁ ਨਹੀ ਪਾਯਉ॥) ਅ-ਚੱਲੁ- ਅਬਿਨਾਸੀ ਅਚਲੁ. ਅਜੋਨੀ ਸੰਭਉ; ਪੁਰਖੋਤਮੁ ਅਪਾਰ ਪਰੇ॥) ਪਾਇਅਉ ਅ-ਸੁਰਹ ਗੰ-ਧ੍ਰਬ- ਪਾਯਉ ਨਹੀ ਅੰਤੁ, ਸੁਰੇ ਅਸੁਰਹ ਨਰ; ਗਣ ਗੰਧ੍ਰਬ ਖੋਜੰਤ ਫਿਰੇ॥) ਸਤਿਗੁਰਿ ਨਾਨਕਿ, ਭਗਤਿ ਕਰੀ ਇਕ ਮਨਿ; ਤਨੁ ਮਨੁ ਧਨੁ. ਗੋਬਿੰਦ ਦੀਅਉ॥) ਗਿਆਨਿ, ਰਸਿਅਉ- ਅੰਗਦਿ, ਅਨੰਤ ਮੂਰਤਿ ਨਿਜ ਧਾਰੀ; ਅਗਮ ਗ੍ਯਾਨਿ, ਰਸਿ ਰਸ੍ਯੋ ਹੀਅਉ॥) ਧਿਆਇਅਉ - ਗੁਰਿ ਅਮਰਦਾਸਿ, ਕਰਤਾਰੁ ਕੀਅਉ ਵਸਿ; ਵਾਹੁ ਵਾਹੁ ਕਰਿ ਧ੍ਯਾਇਯਉ॥) ਭਇਓ। ਜ-ਗੱਤ੍ਰ- ਤਿਨ ਕੌ ਅਵਤਾਰੁ. ਭਯਉ ਕਲਿ ਭਿੰਤਰਿ; ਜਸੁ. ਜਗਤ੍ ਪਰਿ ਛਾਇਯਉ॥ ਪੂਰਬਲੇ[1]। ਜੁੱਗਾਂ[2] ਦੇ। ਜੁੱਗਣੰ- ਨਾਰਦੁ ਧ੍ਰੂ ਪ੍ਰਹਲਾਦੁ ਸੁਦਾਮਾ; ਪੁਬ[1] ਭਗਤ ਹਰਿ ਕੇ ਜੁਗਣੰ[2]॥) ਜੈਦੇਵ- ਅੰਬਰੀਕੁ ਜਯਦੇਵ ਤ੍ਰਿਲੋਚਨੁ; ਨਾਮਾ ਅਵਰੁ ਕਬੀਰੁ ਭਣੰ॥) ਦਿਲ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ ਪ੍ਰੇਮ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਮਨ[1] ਕਰਕੇ- ਮਨਸਾ[1] ਕਰਿ, ਸਿਮਰੰਤ ਤੁਝੈ ਨਰ; ਕਾਮੁ ਕ੍ਰੋਧੁ ਮਿਟਿਅਉ ਜੁ ਤਿਣੰ॥) ਬਾਣੀ[1] ਕਰਕੇ। ਮਿਟਇਅਉ। ਬੱਾਚਾ- ਬਾਚਾ[1] ਕਰਿ, ਸਿਮਰੰਤ ਤੁਝੈ; ਤਿਨ੍ ਦੁਖੁ ਦਰਿਦ੍ਰੁ, ਮਿਟਯਉ ਜੁ ਖਿਣੰ॥) ਗਾਇ-ਯਉ, ਸ੍ਰੀਰ[1] ਕਰਕੇ- ਕਰਮ[1] ਕਰਿ. ਤੁਅ ਦਰਸ ਪਰਸ, ਪਾਰਸ ਸਰ; ਬਲ੍ ਭਟ, ਜਸੁ ਗਾਇਯਉ॥ ਸੋਈ ਰਾਮਦਾਸੁ ਗੁਰੁ. ਬਲ੍ ਭਣਿ; ਮਿਲਿ ਸੰਗਤਿ. ਧੰਨਿ ਧੰਨਿ ਕਰਹੁ॥) ਬ੍ਰਹਮ[1]। ਗਿਆਨ। ਉਜੀ-ਆਰਉ। ਅੰਧਿਆਰ- ਤਾ ਤੇ ਗਉਹਰੁ[1] ਗ੍ਯਾਨ, ਪ੍ਰਗਟੁ ਉਜੀਆਰਉ; ਦੁਖ ਦਰਿਦ੍ ਅੰਧ੍ਯਾਰ ਕੋ ਨਾਸੁ॥) ਅ-ਛਲ ਪੋਲਾ

੧੪੦੬. ਸੰਘਣੀ[੧] ਸਤਿਸੰਗਤਿ। ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ[੨] ਖੁਸ਼ਬੂ। ਮਲੀ=ਆਗਰ- ਤਾ ਤੇ ਸੰਗਤਿ ਸਘਨ[੧], ਭਾਇ ਭਉ ਮਾਨਹਿ; ਤੁਮ ਮਲੀਆਗਰ, ਪ੍ਰਗਟ ਸੁਬਾਸੁ[੨]॥) ਉਪਜਿਓ- ਧ੍ਰੂ ਪ੍ਰਹਲਾਦ ਕਬੀਰ ਤਿਲੋਚਨ; ਨਾਮੁ ਲੈਤ. ਉਪਜੋ ਜੁ ਪ੍ਰਗਾਸੁ॥) ਸਹਾਰਾ[੧], ਰਹਸੁ ਪੋਲਾ ਮਿਲਵਾਂ- ਜਿਹ ਪਿਖਤ, ਅਤਿ ਹੋਇ ਰਹਸੁ ਮਨਿ; ਸੋਈ ਸੰਤ ਸਹਾਰੁ[੧], ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸੁ॥) ਵਿਆਪਕ ਬ੍ਰਹਮ ਰੂਪ ਸਮੁੰਦ੍ਰ[੧] - ਤਾ ਤੇ, ਅੰਗਦੁ ਅੰਗ ਸੰਗਿ ਭਯੋ ਸਾਇਰੁ[੧]; ਤਿਨਿ, ਸਬਦ ਸੁਰਤਿ ਕੀ, ਨੀਵ ਰਖਾਈ॥) ਇਕ ਅਰਦਾਸਿ, ਭਾਟ ਕੀਰਤਿ ਕੀ; ਗੁਰ ਰਾਮਦਾਸ ਰਾਖਹੁ ਸਰਣਾਈ॥) ਪਹਿਲਵਾਨ[੧]। ਵਿਸ਼ੇਸ਼[੨] ਕਰਕੇ ਵੱਸ, ਮੱਲਿ, ਬਿ=ਵੱਸਿ ਪਛਾੜਿਅਉ- ਮੋਹੁ ਮਲਿ[੧], ਬਿਵਸਿ[੨] ਕੀਅਉ; ਕਾਮੁ. ਗਹਿ ਕੇਸ, ਪਛਾੜ੍ਹਉ॥) ਤਿੱਖਾ[੧], ਝਾੜਿਅਉ- ਕ੍ਰੋਧੁ ਖੰਡਿ ਪਰਚੰਡਿ[੧]; ਲੋਭੁ ਅਪਮਾਨ ਸਿਉ ਝਾੜ੍ਹਉ॥) ਨਾਮ ਦਾ ਪੁਲ ਬੰਨ੍ਹਿਆਂ[੧]- ਭਵ ਸਾਗਰੁ ਬੰਧਿਅਉ[੧]; ਸਿਖ ਤਾਰੇ ਸੁ ਪ੍ਰਸੰਨੈ॥) ਚੌਰ[੧]। ਛੜ੍ਹ[੨]। ਸ਼ੁਭ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਫ਼ੌਜ ਸਹਿਤ[੩]। ਸੰ=ਜੁਤ ਪੋਲਾ- ਸਿਰਿ ਆਤ[੧] ਪਤੁ[੨] ਸਚੌ ਤਖਤੁ; ਜੋਗ ਭੋਗ ਸੰਜੁਤੁ[੩] ਬਲਿ॥) ਸੱਲਿਅ ਭੱਟ ਜੀ। ਅ=ਟਲੁ ਅਭੱਗੁ। ਦਲਿ ਪੋਲਾ- ਗੁਰ ਰਾਮਦਾਸ. ਸਚੁ ਸਲ੍ਹ ਭਣਿ; ਤੂ ਅਟਲੁ ਰਾਜਿ. ਅਭਗੁ ਦਲਿ॥ ੧॥) ਜੁੱਗੀਂ- ਤੂ ਸਤਿਗੁਰੁ ਚਹੁ ਜੁਗੀ; ਆਪਿ ਆਪੇ ਪਰਮੇਸਰੁ॥) ਕੋਟਿ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਦੀ ਰਚਨਾ ਦੇ ਮੁੱਢ[੧] ਦੇ ਆਦਿ[੨] ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ- ਸੁਰਿ ਨਰ ਸਾਧਿਕ ਸਿਧ; ਸਿਖ ਸੇਵੰਤ ਧੁਰਹ[੧] ਧੁਰੁ[੨]॥) ਜੁੱਗਾਦਿ- ਆਦਿ ਜੁਗਾਦਿ ਅਨਾਦਿ; ਕਲਾ ਧਾਰੀ ਤ੍ਰਿਹੁ ਲੋਅਹ॥) ਜਨਮ[੧]। ਸਾਰਿਆਂ ਸੁਭਾਵਾਂ 'ਤੇ ਅਸਵਾਰ[੨], ਉ= ਧਰਣ- ਅਗਮ ਨਿਗਮ ਉਧਰਣ; ਜਰਾ ਜੰਮਿਹਿ[੧] ਆਰੋਅਹ[੨]॥) ਔਗੁਣਾਂ ਪਾਪਾਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਤੋਂ ਆਪ ਤਰੇ[੧]- ਗੁਰ ਅਮਰਦਾਸਿ, ਥਿਰੁ ਥਪਿਅਉ; ਪਰਗਾਮੀ[੧] ਤਾਰਣ ਤਰਣ॥) ਪਾਪ[੧]। ਧਰਮਰਾਜਾ[੨]। ਜਾਣਦੇ[੩]- ਅਘ[੧] ਅੰਤਕ[੨] ਬਦੈ[੩] ਨ, ਸਲ੍ਹ ਕਵਿ; ਗੁਰ ਰਾਮਦਾਸ ਤੇਰੀ ਸਰਣ॥) ੧੩੯੬ ਤੋਂ ੧੪੦੬, ਸਵਈਏ ਮਹਲੇ ਚਉਥੇ ਕੇ ਸੰਪੂਰਨੰ।

ਪ ਅੰਕ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣਾ ਜੀ- ## ਸਵਈਏ ਮਹਲੇ ਪੰਜਵੇ ਕੇ ਪ

੧੪੦੭. ਗੁਰ ਰਾਮਦਾਸ ਘਰਿ; ਕੀਅਉ ਪ੍ਰਗਾਸਾ॥ ਤੈ ਜਨਮਤ; ਗੁਰਮਤਿ ਬ੍ਰਹਮੁ ਪਛਾਣਿਓ॥)

ਕੱਲਿਅ। ਸੁ=ਜਸੁ- ਕਲ੍ਹ ਜੋੜਿ ਕਰ; ਸੁਜਸੁ ਵਖਾਣਿਓ॥) ਜਿੱਤਣ[੧] ਵਾਲੇ। ਪਰਮ ਪੂਜਨੀਕ ਪਿਤਾ[੨] ਬ੍ਰਹਮ ਸਰੂਪ। ਉਪਾਇ=ਅਉ- ਭਗਤਿ ਜੋਗ ਕੌ, ਜੈਤਵਾਰੁ[੧]; ਹਰਿ ਜਨਕੁ[੨] ਉਪਾਯਉ॥) ਪਾਇ=ਅਉ- ਗੁਰ ਨਾਨਕ, ਅੰਗਦ ਅਮਰ ਲਾਗਿ; ਉਤਮ ਪਦੁ ਪਾਯਉ॥) ਆਇ=ਅਉ- ਗੁਰੁ ਅਰਜੁਨੁ, ਘਰਿ ਗੁਰ ਰਾਮਦਾਸ; ਭਗਤ ਉਤਰਿ ਆਯਉ॥) ਵਿਚਾਰਿਆ[੧]। ਉਨ=ਮਾਨਿਅਉ। ਬਸਾਇ=ਅਉ- ਬਡਭਾਗੀ ਉਨਮਾਨਿਅਉ[੧]; ਰਿਦਿ ਸਬਦੁ ਬਸਾਯਉ॥) ਸੱਤਜੁਗੁ- ਜਨਕ ਰਾਜੁ, ਬਰਤਾਇਆ; ਸਤਜੁਗੁ ਆ ਲੀਣਾ॥) ਨਾ[੨] ਪਤੀਜਣ ਵਾਲਾ ਮਨ। ਪਤੀਜ[੨] ਗਿਆ। ਅ=ਪਤੀਜੁ- ਗੁਰ ਸਬਦੇ ਮਨੁ ਮਾਨਿਆ; ਅਪਤੀਜੁ[੧] ਪਤੀਣਾ[੨]॥) ਪੱਕੇ ਗਾੜ੍ਹੇ[੧] ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ। ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰ[੨] ਪ੍ਰਾਪਤ[੨] ਕੀਤਾ ਸੰਤੋਖਿ। ਖੇਲੁ ਸਮਾ=ਚਰਿਅਓ- ਖੇਲੁ ਗੂੜ੍ਹਉ[੧] ਕੀਅਉ. ਹਰਿ ਰਾਇ, ਸੰਤੋਖਿ ਸਮਾਚਰ੍ਹਿਓ[੨]; ਬਿਮਲ ਬੁਧਿ, ਸਤਿਗੁਰਿ ਸਮਾਣਉ॥) ਪ੍ਰਗਟ[੧] ਹੋਏ। ਸੁ=ਜਸੁ- ਆਜੋਨੀ ਸੰਭਵਿਅਉ[੧]; ਸੁਜਸੁ. ਕਲ੍ਹ ਕਵੀਅਣਿ ਬਖਾਣਿਅਉ॥) ਸ੍ਰਬ ਵਿਆਪੀ ਅਜਪਾ ਜਾਪ ਅਨਤ ਕਲਾਵਾਨ ਮਹਾਂ ਮਹਾਂ ਵਿਸਮਾਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼[੧] ਸਰੂਪ, ਸਭ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਸਭ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਹੇ ਹਨ- ਸਦ ਜੀਵਣੁ, ਅਰਜੁਨੁ ਅਮੋਲੁ; ਆਜੋਨੀ ਸੰਭਉ[੧]॥) ਨਿਰਭਉ[੧]। ਅਨੰ=ਭਉ- ਭਯ ਭੰਜਨੁ, ਪਰ ਦੁਖ ਨਿਵਾਰੁ; ਅਪਾਰੁ ਅਨੰਭਉ[੧]॥ ਅਗਹ ਗਹਣੁ, ਕ੍ਰਮੁ ਕ੍ਰਾਂਤਿ ਦਹਣੁ; ਸੀਤਲੁ ਸੁਖ ਦਾਤਉ॥) ਸ੍ਰਬ ਵਿਆਪੀ ਅਜਪਾ ਜਾਪ ਅਨਤ

ਕਲਾਵਾਨ ਮਹਾਂ ਮਹਾਂ ਵਿਸਮਾਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼੍ਰ ਸਰੂਪ ਅਸਚਰਜ ਸਰੂਪ। ਪ੍ਰਗਟ੨ ਹੋਇ। ਆ=ਸੰਭਉ। ਉਦਵਿ=ਅਉ- ਆਸੰਭਉ੧ ਉਦਵਿਅਉ੨; ਪੁਰਖੁ ਪੂਰਨ ਬਿਧਾਤਉ॥) ਮਿਲਾਇ=ਅਉ- ਧਨੁ ਧੰਨੁ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਗੁਰੁ; ਜਿਨਿ ਪਾਰਸੁ ਪਰਸਿ, ਮਿਲਾਇਅਉ॥) ਕਲਿਆਣ੧ ਸਰੂਪ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ- ਜੈ ਜੈਕਾਰੁ, ਜਾਸੁ ਜਗ ਅੰਦਰਿ; ਮੰਦਰਿ ਭਾਗੁ, ਜੁਗਤਿ ਸਿਵ੧ ਰਹਤਾ॥) ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਪੁੱਤ੍ਰ੧। ਸ੍ਰਬ ਵਿਆਪੀ ਅਜਪਾ ਜਾਪ ਅਨਤ ਕਲਾਵਾਨ ਮਹਾਂ ਮਹਾਂ ਵਿਸਮਾਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਰੂਪ ਨਿਸ਼ਾਨ੨ ਸਾਹਿਬ- ਕੁਲਿ ਸੋਢੀ, ਗੁਰ ਰਾਮਦਾਸ ਤਨੁ੧, ਧਰਮ ਧੁਜਾ੨ ਅਰਜੁਨੁ ਹਰਿ ਭਗਤਾ॥ ਸਤਿਵੰਤੁ, ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਮੰਤ੍ਰੁ; ਨਵ ਨਿਧਿ. ਨ ਨਿਖੁਟੈ॥ ਸਰਬ ਸਰੂਪ੧ਹੋ ਕੇ। ਮੈ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ- ਗੁਰ ਰਾਮਦਾਸ ਤਨੁ, ਸਰਬ ਮੈ੧; ਸਹਜਿ, ਚੰਦੋਆ ਤਾਣਿਅਉ॥) ਕਲਉੱਚਰੈ ਤੈਂ- ਗੁਰ ਅਰਜੁਨ. ਕਲ੍ਹੁਚਰੈ; ਤੈ. ਰਾਜ ਜੋਗ ਰਸੁ ਜਾਣਿਅਉ॥ ੭॥) ਅ=ਲਖੁ ਪੋਲਾ ਲਖਾ=ਯਉ- ਭੈ. ਨਿਰਭਉ ਮਾਣਿਅਉ; ਲਾਖ ਮਹਿ. ਅਲਖੁ ਲਖਾਯਉ॥

੧੪੦੮. ਅ=ਭਰ ਭਰਾਇਅਉ- ਧੰਨਿ ਧੰਨਿ. ਗੁਰੁ ਧੰਨਿ; ਅਭਰ ਸਰ, ਸੁਭਰ ਭਰਾਯਉ॥) ਅਤਿਅੰਤ ਹੀ ਸੋਹਣਾ ਨੂਰੀ ਮੁਖ੧ ਕਵਲ। ਅ=ਲਖ ਪੋਲਾ। ਨਿਵਾਰਿਅਉ- ਅਮਿਉ ਰਸਨਾ, ਬਦਨਿ੧ ਬਰ ਦਾਤਿ; ਅਲਖ ਅਪਾਰ ਗੁਰ ਸੂਰ; ਸਬਦਿ. ਹਉਮੈ ਨਿਵਾਰ੍ਹਉ॥) ਕਾਲ਼ ਸ਼ੇਰ੧ ਨੂੰ ਦਲ਼ਿਆ। ਅਪਨੇ ਘਰ ਨਿਰਗੁਨ ਬ੍ਰਹਮ ਜੀ ਨੂੰ ਸਹਾਰਿਆ੨। ਸਹਾਰਿਅਉ-ਪੰਚਾਹਰੁਨਿ੧ ਦਲਿਅਉ; ਸੁੰਨ ਸਹਜਿ. ਨਿਜ ਘਰਿ ਸਹਾਰ੍ਹਉ੨॥) ਅਜਪਾ ਜਾਪ ਅਨਤ ਕਲਾਵਾਨ ਮਹਾਂ ਮਹਾਂ ਵਿਸਮਾਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਰੂਪ ਪਿਤਾ੧ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ੨ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ੧ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੇ੩। ਕਲਉੱਚਰੈ- ਗੁਰ ਅਰਜੁਨ ਕਲ੍ਹੁਚਰੈ; ਤੈ ਜਨਕਹ੧, ਕਲਸੁ੨ ਦੀਪਾਇਅਉ੩॥ ਗੁਰੁ ਅਰਜੁਨੁ ਪੁਰਖੁ ਪ੍ਰਮਾਣੁ; ਪਾਰਥਉ ਚਾਲੈ ਨਹੀ॥)
ਪੁਲ੍ਹ੧- ਭਵਜਲੁ ਸਾਇਰੁ, ਸੇਤੁ੧; ਨਾਮੁ ਹਰੀ ਕਾ. ਬੋਹਿਥਾ॥) ਉਧ=ਰਿਅਉ- ਤੁਅ ਸਤਿਗੁਰ ਸੰਹੇਤੁ; ਨਾਮਿ ਲਾਗਿ ਜਗੁ ਉਧਰ੍ਹਉ॥) ਸਰ੧ ਗਏ। ਕੰਮ੨। ਅੰਦਰ੩ ਬਾਹਰ। ਪੈ੪ ਗਈ। ਪੜੀ- ਅਬ ਨਾਹਿ ਅਵਰ ਸਰਿ੧ ਕਾਮੁ੨; ਬਾਰੰਤਰਿ੩, ਪੂਰੀ ਪੜੀ੪॥) ਬ੍ਰਹਮ ਸਰੂਪ੧। ਨੈਣ- ਮੂਰਤਿ੧ ਪੰਚ, ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੁਰਖੁ; ਗੁਰੁ ਅਰਜੁਨੁ, ਪਿਖਹੁ ਨਯਣ॥ ਸਤਿ ਰੂਪੁ ਸਤਿ ਨਾਮੁ; ਸਤੁ ਸੰਤੋਖੁ ਧਰਿਓ ਉਰਿ॥) ਪਰਤੱਖਿ, ਲਿਖਿਅਉ ਅੱਛਰੁ- ਆਦਿ ਪੁਰਖਿ ਪਰਤਖਿ; ਲਿਖ੍ਹਉ ਅਛਰੁ, ਮਸਤਕਿ ਧੁਰਿ॥) ਪ੍ਰਕਾਸ਼੍ਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਗਮਗੈ ਪੋਲਾ- ਪ੍ਰਗਟ ਜੋਤਿ ਜਗਮਗੈ੧; ਤੇਜੁ. ਭੂਅ ਮੰਡਲਿ ਛਾਯਉ॥) ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕਦੇਵ੧ ਸਾਹਿਬ ਜੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਸਾਹਿਬ੨ ਜੀ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਸਾਹਿਬ੩ ਜੀ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਾਹਿਬ੪ ਜੀ। ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ੫ ਦੇਵ ਸਾਹਿਬ ਜੀ। ਕਹਾ=ਯਉ- ਪਾਰਸੁ੧ ਪਰਸਿ੨, ਪਰਸੁ੩ ਪਰਸਿ੪; ਗੁਰਿ ਗੁਰੂ੫ ਕਹਾਯਉ॥ ਭਨਿ ਮਥੁਰਾ, ਮੂਰਤਿ ਸਦਾ ਥਿਰੁ; ਲਾਇ ਚਿਤੁ ਸਨਮੁਖ ਰਹਹੁ॥) ਵਿਸ਼ੇਸ਼੍ਰ ਕਰਕੇ ਤਰੋ, ਸ੍ਰਿਸ੍ਰਿ. ਅੱਧਾ ਟੈਂਕਾ ਪੋਲਾ ਬੋਲੋ, ਬਿ=ਤਰਹੁ- ਕਲਜੁਗਿ ਜਹਾਜੁ, ਅਰਜੁਨੁ ਗੁਰੂ; ਸਗਲ ਸ੍ਰਿਸ੍ਰਿ ਲਗਿ ਬਿਤਰਹੁ੧॥) ਦਿਨ੧। ਜਗੱਤ੍ਰ, ਰੈਨਿ- ਤਿਹ ਜਨ ਜਾਚਹੁ, ਜਗਤ੍ਰ ਪਰ ਜਾਨੀਅਤੁ; ਬਾਸੁਰ੧ ਰਜਨਿ ਬਾਸੁ, ਜਾ ਕੋ ਹਿਤੁ ਨਾਮ ਸਿਉ॥) ਰੰਗਿਐਂ- ਪਰਮ ਅਤੀਤੁ, ਪਰਮੇਸੁਰ ਕੈ ਰੰਗਿ ਰੰਗ੍ਹੁਂ; ਬਾਸਨਾ ਤੇ ਬਾਹਰਿ, ਪੈ ਦੇਖੀਅਤੁ ਧਾਮ ਸਿਉ॥) ਮੈ- ਮਥੁਰਾ ਕੋ ਪ੍ਰਭੁ, ਸ੍ਰਬ ਮਯ ਅਰਜੁਨ ਗੁਰੁ; ਭਗਤਿ ਕੈ ਹੇਤਿ ਪਾਇ, ਰਹਿਓ ਮਿਲਿ ਰਾਮ ਸਿਉ॥

੧੪੦੯. ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਵਤ, ਦੇਵ ਸਬੈ ਮੁਨਿ; ਇੰਦ੍ਰ ਮਹਾ ਸਿਵ ਜੋਗ ਕਰੀ॥) ਇਸ ਜੱਗ ਵਿੱਚ ਧਰਮ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਮਹਾਤਮਾ ਨਹੀਂ ਸੀ:- ਜਗ ਅਉਰੁ ਨ ਯਾਹਿ, ਮਹਾਤਮ ਮੈ; ਅਵਤਾਰੁ ਉਜਾਗਰੁ[੩], ਆਨਿ ਕੀਅਉ॥) ਗੁਰਮਤਿ ਗੁਰਸਿਖੀ ਪ੍ਰੇਮਾ-ਭਗਤੀ ਦੇ ਰਾਹ[੧] ਰੀਤ[੧] ਢੰਗ[੧]। ਭੇਦੁ-ਰਹਿਤ[੨] ਹੋ ਕੇ। ਦੂਜਾ[੩] ਹੋਰ ਕੋਈ ਭੇਦ ਨ ਸਮਝੇ। ਪੱਧਤਿ- ਇਹ ਪਧਤਿ[੧] ਤੇ, ਮਤ ਚੂਕਹਿ ਰੇ ਮਨ; ਭੇਦੁ ਬਿਭੇਦੁ[੨], ਨ ਜਾਨ ਬੀਅਉ[੩]॥) ਵਿੱਚ[੧]। ਪਛੁਤਾਇਅਉ- ਕਲਿ ਘੋਰ ਸਮੁਦ੍ਰ ਮੈ[੧], ਬੂਡਤ ਥੇ; ਕਬਹੂ ਮਿਟਿ ਹੈ ਨਹੀ, ਰੇ ਪਛੁਤਾਯਉ॥) ਅੱਗ ਦੇ ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਕਲਜੁੱਗ 'ਚ ਉਧਾਰਨ[੧] ਲਈ, ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਜਹਾਜ਼ ਸਰੂਪ ਪ੍ਰਗਟਿ ਹਨ- ਕਲਿ ਸਮੁਦ੍ਰ ਭਏ ਰੂਪ; ਪ੍ਰਗਟਿ, ਹਰਿ ਨਾਮ ਉਧਾਰਨੁ[੧]॥) ਸੁਅਰੂਪੀ- ਧਰਨਿ ਗਗਨ, ਨਵ ਖੰਡ ਮਹਿ; ਜੋਤਿ ਸ੍ਵਰੂਪੀ ਰਹਿਓ ਭਰਿ॥) ਅ॒ਜੈ ਅ॒ਟਲੁ। ਸਿੱਖ ਨ੍ਹਾਵੈ- ਅਜੈ ਗੰਗ ਜਲੁ ਅਟਲੁ; ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਸਭ ਨਾਵੈ॥ ਨਿਤ ਪੁਰਾਣ ਬਾਚੀਅਹਿ; ਬੇਦ. ਬ੍ਰਹਮਾ ਮੁਖਿ ਗਾਵੈ॥ ਅਜੈ ਚਵਰੁ ਸਿਰਿ ਢੁਲੈ; ਨਾਮੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਮੁਖਿ ਲੀਅਉ॥) ਗਇਅਉ- ਮਿਲਿ ਨਾਨਕ, ਅੰਗਦ ਅਮਰ ਗੁਰ; ਗੁਰੁ ਰਾਮਦਾਸੁ, ਹਰਿ ਪਹਿ ਗਯਉ॥) ਭੱਟ ਦਾ ਨਾਮ[੧], ਸੰਚਰਿਅਉ, ਮੁਇਅਉ- ਹਰਿਬੰਸ[੧], ਜਗਤਿ ਜਸੁ ਸੰਚਰ੍ਯਉ; ਸੁ ਕਵਣੁ ਕਹੈ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਮੁਯਉ॥) ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ[੧] ਧਰਮੀ ਪਿਤਾ[੧] ਪ੍ਰਕਾਸ਼[੧] ਸਰੂਪ ਦੀ ਪੁਰੀ ਸੱਚਖੰਡ[੨]। ਭਾਇਅਉ- ਦੇਵ[੧] ਪੁਰੀ[੨] ਮਹਿ ਗਯਉ; ਆਪਿ ਪਰਮੇਸ੍ਵਰ ਭਾਯਉ॥) ਮਹਾਂ ਵਿਸਮਾਦ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ[੧]। ਦੇਵਤਿਆਂ[੨] ਦੇ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ[੨] ਧਰਮੀ ਪਿਤਾ[੩] ਪ੍ਰਕਾਸ਼-ਸਰੂਪ[੩] ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜੀ। ਰਹਸੁ ਪੋਲਾ ਮਿਲਵਾਂ, ਜੈ ਜੈ- ਰਹਸੁ[੧] ਕੀਅਉ ਸੁਰ[੨] ਦੇਵ[੩]; ਤੋਹਿ ਜਸੁ, ਜਯ ਜਯ ਜੰਪਹਿ॥) ਅ॒ਸੁਰ- ਅਸੁਰ ਗਏ ਤੇ ਭਾਗਿ; ਪਾਪ. ਤਿਨ੍ ਭੀਤਰਿ ਕੰਪਹਿ॥) ਅਚੱਲ ਅਵਿਨਾਸੀ ਗੁਰਿਆਈ ਗੱਦੀ ਦਾ ਛਤ੍ਰ ਸਿੰਘਾਸਣ[੧] - ਛਤ੍ਰੁ ਸਿੰਘਾਸਨੁ[੧] ਪਿਰਥਮੀ; ਗੁਰ ਅਰਜੁਨ ਕਉ, ਦੇ ਆਇਅਉ॥) ੧੪੦੬ ਤੋਂ ੧੪੦੯, ਸਵਈਏ ਮਹਲੇ ਪੰਜਵੇ ਕੇ ਸੰਪੂਰਨੰ।

੧੪੧੦. ਸਲੋਕ ਵਾਰਾਂ ਤੇ ਵਧੀਕ॥ ਮਹਲਾ ੧॥ ਹੰਕਾਰ ਕਰਕੇ, ਜ਼ੋਰ ਜ਼ੁਲਮ ਰੂਪੀ ਅਤਿਅੰਤ ਉੱਚੇ[੧] ਅਸਥਨਾਂ ਵਾਲੀਏ! ਨਿਰਹੱਲ[੪]। ਗੰਭੀਰਤਾ[੫] ਵਾਲੇ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਚਰਨ-ਕਮਲਾਂ 'ਤੇ ਝੁਕ ਕੇ ਨਮਸਕਾਰ[੩] ਕਰਕੇ ਪੈ[੨]। ਗਹਿ॒ਰੀ- ਉਤੰਗੀ[੧]. ਪੈ[੨] ਓਹਰੀ[੩]; ਗਹਿਰੀ[੪] ਗੰਭੀਰੀ[੫]॥) ਜ਼ੋਰ ਜ਼ੁਲਮ ਰੂਪੀ ਅਤਿਅੰਤ ਉੱਚੇ ਅਸਥਨਾਂ[੧] ਕਰਕੇ। ਸੱਸੁੜਿ- ਸਸੁੜਿ. ਸੁਹੀਆ ਕਿਵ ਕਰੀ; ਨਿਵਣੁ ਨ ਜਾਇ. ਥਣੀ[੧]॥) ਵਰ ਰੂਪ ਚੂਨਾ[੧]। ਪਹਾੜ[੨]। ਹਵੇਲੀਆਂ[੩]। ਹਰੀ ਦੇ ਮੰਦਰ ਮੱਕੇ ਮੁਨਾਰੇ[੪]- ਗਚੁ[੧] ਜਿ ਲਗਾ, ਗਿੜ[੨] ਵੜੀ[੩]; ਸਖੀਏ ਧਉਲਹਰੀ[੪]॥) ਸੇ ਭੀ ਢਹਦੇ ਡਿਠੁ ਮੈ; ਮੁੰਧ. ਨ ਗਰਬੁ ਥਣੀ॥) ਪਰਾਏ ਮਰਦ ਨੂੰ ਵਿਕਾਰ ਦ੍ਰਿਸਟੀ ਨਾਲ, ਨ ਦੇਖਣ ਵਾਲੀਆਂ, ਹਰਨ ਜੈਸੀਆਂ ਸੁੰਦਰ ਅੱਖਾਂ ਵਾਲੀ ਗੁਰਸੇਵਕ ਸਖੀਏ[੧], ਬਚਨ[੨]- ਸੁਣਿ ਮੁੰਧੇ ਹਰਣਾਖੀਏ[੧]; ਗੂੜਾ ਵੈਣੁ[੨] ਅਪਾਰੁ॥) ਤਰਨਾ[੧]। ਜੁਗਤੀ[੨]। ਕਲ ਪੋਲਾ- ਜੇ ਤੂੰ ਤਾਰੂ ਪਾਣਿ; ਤਾਹੂ ਪੁਛੁ, ਤਿੜੰਨ੍[੧] ਕਲ[੨]॥) ਰੁੜ੍[੧] ਗਏ। ਔਗੁਣਾਂ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵੱਡੇ ਪਾਪਾਂ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ[੨]- ਤਾਹੂ. ਖਰੇ ਸੁਜਾਣ; ਵੰਞਾਏਨ੍ਹੀ[੧] ਕਪਰੀ[੨]॥) ਝੜ੍ਹੀ[੧] ਤੁਫ਼ਾਨ[੨] ਹੜ੍[੩]। ਆਸਾ ਰੂਪ ਨਦੀ[੫] ਦੀਆਂ ਲੱਖਾਂ[੪] ਲਹਿਰਾਂ[੬]। ਲੱਖੇ- ਝੜ[੧] ਝਖੜ[੨] ਓਹਾੜ[੩]; ਲਹਰੀ[੬] ਵਹਨਿ ਲਖੇ[੪] ਸਰੀ[੫]॥ ਨਾਨਕ; ਦੁਨੀਆ ਕੈਸੀ ਹੋਈ॥) ਪੂਰਨ-ਗਿਆਨਵਾਨ[੧]- ਸਾਲਕੁ[੧] ਮਿਤੁ; ਨ ਰਹਿਓ ਕੋਈ॥ ਹੈ ਹੈ ਕਰਿ ਕੈ; ਓਹਿ ਕਰੇਨਿ॥) ਗੱਲ੍ਹਾਂ ਪਿੱਟਨਿ- ਗਲ੍ਹਾ ਪਿਟਨਿ; ਸਿਰੁ ਖੋਹੇਨਿ॥) ਦਾਸਨ[੧] ਦਾਸ। ਮਾ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ- ਸਹਸੈ ਜੀਅਰਾ, ਪਰਿ ਰਹਿਓ; ਮਾ[੧] ਕਉ. ਅਵਰੁ ਨ ਢੰਗੁ॥

੧੪੧੧. ਬੱਦਲ[੧]। ਅੰਮ੍ਰਿਤ[੧]। ਸਮੁੰਦ੍ਰ[੧]– ਅਗਨਿ ਮਰੈ. ਜਲੁ ਲੋੜਿ ਲਹੁ; ਵਿਣੁ ਗੁਰ. ਨਿਧਿਜਲੁ[੧] ਨਾਹਿ॥) ਕੱਲਰ ਛੱਪੜੀ ਨ੍ਹਾਇ– ਕਲਰ ਕੇਰੀ ਛਪੜੀ; ਕਉਆ ਮਲਿ ਮਲਿ ਨਾਇ॥ ਮਨੁ ਤਨੁ ਮੈਲਾ ਅਵਗੁਣੀ; ਚਿੰਜੁ ਭਰੀ. ਗੰਧੀ ਆਇ॥ ਸਰਵਰੁ ਹੰਸਿ. ਨ ਜਾਣਿਆ; ਕਾਗ ਕੁਪੰਖੀ ਸੰਗਿ॥) ਪੈੱਧਾ ਖੱਧਾ ਬਿੰਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀਆਂ– ਪੈਧਾ ਖਾਧਾ ਬਾਦਿ ਹੈ; ਜਾਂ ਮਨਿ ਦੂਜਾ ਭਾਉ॥) ਫੱਕੜ– ਹੈਨਿ ਵਿਰਲੇ. ਨਾਹੀ ਘਣੇ; ਫੈਲ ਫਕੜੁ ਸੰਸਾਰੁ॥) ਨਾਨਕ. ਲਗੀ ਤੁਰਿ ਮਰੈ; ਜੀਵਣ. ਨਾਹੀ ਤਾਣੁ॥) ਤੀਰ[੧]– ਪਿਰਮ ਪੈਕਾਮੁ[੧]. ਨ ਨਿਕਲੈ; ਲਾਇਆ ਤਿਨਿ ਸੁਜਾਣਿ॥) ਆਵੇਗਾ[੧]– ਭਾਂਡਾ ਆਣਗੁ[੧] ਰਾਸਿ; ਜਾਂ ਤਿਸੁ ਭਾਵਸੀ॥) ਇਕਨਾ. ਨਾਦੁ ਨ ਬੇਦੁ, ਨ ਗੀਅ ਰਸੁ; ਰਸੁ ਕਸੁ ਨ ਜਾਣੰਤਿ॥) ਅ॒ਖਰ ਬ੍ਰਹਮ ਜੀ। ਅ॒ਖਰ– ਇਕਨਾ ਸਿਧਿ ਨ ਬੁਧਿ, ਨ ਅਕਲਿ ਸਰ; ਅਖਰ ਕਾ ਭੇਉ. ਨ ਲਹੰਤਿ॥) ਹੰਕਾਰ ਬਿਨ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਹੈ, ਭਾਵ ਹੰਕਾਰ ਕਰਕੇ, ਸਾਰੇ ਗੁਣ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਹੰਕਾਰ ਕਰਕੇ ਬਿਨਾ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਚਾਹੇ ਗੁਣਾਂ ਵਾਲਾ ਹੰਕਾਰ ਕਰੇ, ਸੋ ਅਸਲ ਖਰ ਹੈ– ਨਾਨਕ. ਤੇ ਨਰ ਅਸਲਿ ਖਰ; ਜਿ ਬਿਨੁ ਗੁਣ ਗਰਬੁ ਕਰੰਤ॥

੧੪੧੨. ਘਟੀਂ ਘਟੁ ਪੋਲੇ– ਸਭਨੀ ਘਟੀ. ਸਹੁ ਵਸੈ; ਸਹ ਬਿਨੁ. ਘਟੁ ਨ ਕੋਇ॥) ਖੇ੍ਲਣ– ਜਉ ਤਉ; ਪ੍ਰੇਮ ਖੇਲਣ ਕਾ ਚਾਉ॥) ਗਲੀ ਪੋਲਾ) ਮਨੁੱਖ[੧] ਨੂੰ ਰਾਮ ਜੀ ਹੀ ਮਨੁਖਾ ਜਨਮ 'ਚ ਘੱਲਦੇ[੨] ਹਨ। ਘੱਲੈ ਉੱਠੀ ਚੱਲੈ– ਮਾਣੂ[੧] ਘਲੈ[੨]; ਉਠੀ ਚਲੈ॥) ਇਵੇ॒ਹੀ ਗੱਲੈਂ– ਸਾਦੁ ਨਾਹੀ; ਇਵੇਹੀ ਗਲੈ॥) ਜੁੱਝੁ– ਬੰਤਰ ਕੀ ਸੈਨਾ. ਸੇਵੀਐ; ਮਨਿ ਤਨਿ ਜੁਝੁ ਅਪਾਰੁ॥ ਸੀਤਾ ਲੈ ਗਇਆ ਦਹਸਿਰੋ; ਲਛਮਣੁ ਮੂਓ ਸਰਾਪਿ॥) ਹਨੂੰਮਾਨ[੧]– ਹਣਵੰਤਰੁ[੧] ਆਰਾਧਿਆ; ਆਇਆ ਕਰਿ ਸੰਜੋਗੁ॥ ਨਾਨਕ. ਵੇਪਰਵਾਹੁ ਸੋ; ਕਿਰਤੁ ਨ ਮਿਟਈ. ਰਾਮ॥ ਲਾਹੌਰ ਸਹਰੁ; ਜਹਰੁ ਕਹਰੁ. ਸਵਾ ਪਹਰੁ॥ ਲਾਹੌਰ ਸਹਰੁ; ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰੁ ਸਿਫਤੀ ਦਾ ਘਰੁ॥) ਉਦੋਸਾਹੈ ਕਿਆ ਨੀਸਾਨੀ; ਤੋਟਿ ਨ ਆਵੈ ਅੰਨੀ॥) ਬਹੁਤੀ ਵਿਭੂਤ[੧], ਪ੍ਰਭਤਾ[੧]। ਵੁੱਠੀ ਕੁੜਿ॒ਈਂ– ਉਦੋਸੀਅ[੧] ਘਰੇ ਹੀ ਵੁਠੀ; ਕੁੜਿਈਂ ਰੰਨੀ ਧੰਮੀ॥) ਸੱਤੀ– ਸਤੀ ਰੰਨੀ ਘਰੇ ਸਿਆਪਾ; ਰੋਵਨਿ ਕੂੜੀ ਕੰਮੀ॥) ਖੱਟੇ– ਜੋ ਲੇਵੈ. ਸੋ ਦੇਵੈ ਨਾਹੀ; ਖਟੇ ਦੰਮ ਸਹੰਮੀ॥) ਪੱਬਰ ਹਰੀ॒ਆਵਲਾ– ਪਬਰ ਤੂੰ ਹਰੀਆਵਲਾ; ਕਵਲਾ ਕੰਚਨ ਵੰਨਿ॥) ਕੈ ਦੋਖੜੈ ਸੜਿਓਹਿ, ਕਾਲੀ ਹੋਈਆ ਦੇਹੁਰੀ; ਨਾਨਕ. ਮੈ ਤਨਿ ਭੰਗੁ॥) ਪਰ॒ਫੁੜੈ। ਚੜ੍ਹੈ, ਚ॒ਵੱਗਣਿ– ਜਿਤੁ ਡਿਠੈ ਤਨੁ ਪਰਫੁੜੈ; ਚੜੈ ਚਵਗਣਿ ਵੰਨੁ॥) ੧੪੧੦ ਤੋਂ ੧੪੧੨, ਸਲੋਕ ਵਾਰਾਂ ਤੇ ਵਧੀਕ॥ ਮਹਲਾ ੧॥ ਸੰਪੂਰਨੰ।

੧੪੧੩. ਤੋਂ ੧੪੨੧. **ਸਲੋਕ ਮਹਲਾ ੩ ਅਰੰਭ**:– ਸਾਧੂ ਸੰਤ[੧], ਅਭਿਆ॒ਗਤ– ਅਭਿਆਗਤ[੧]. ਏਹ ਨ ਆਖੀਅਹਿ; ਜਿਨ ਕੈ ਮਨ ਮਹਿ ਭਰਮੁ॥) ਅ॒ਭੈ ਪੋਲਾ– ਅਭੈ ਨਿਰੰਜਨ) ਪੜ੍ਹਾਂ– ਹੋਵਾ ਪੰਡਿਤੁ ਜੋਤਕੀ; ਵੇਦ ਪੜਾ ਮੁਖਿ ਚਾਰਿ॥) ਚੱਜ– ਨਵਾ ਖੰਡਾ ਵਿਚਿ ਜਾਣੀਆ; ਅਪਨੇ ਚਜ ਵੀਚਾਰ॥) ਬ੍ਰਹਮ[੫] ਜੀ ਨੂੰ ਜਾਨਣ ਜਨਾਉਣ ਵਾਲੇ ਬ੍ਰਹਮਣ[੫]। ਗਊ[੧], ਲੜਕੀ[੨]। ਖੋਟੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਣਚਾਰੀ[੩] .ਅੰਨ[੪]– ਬ੍ਰਹਮਣ[੫] ਕੈਲੀ[੧] ਘਾਤੁ ਕੰਞਕਾ[੨]; ਅਣਚਾਰੀ[੩] ਕਾ ਧਾਨੁ[੪]॥) ਬਗਲੇ[੧] ਪਖੰਡੀ ਹਨ। ਕੁੱਤੇ[੨] ਮਨਮੁਖ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦੇ, ਚਲਾਈ॒ਅਹਿ, ਵੱਗਿ। ਸਗਿ ਪੋਲਾ– ਮਨਮੁਖਿ. ਬੰਨ੍ਹਿ ਚਲਾਈਅਹਿ; ਨਾ ਮਿਲਹੀ. ਵਗਿ[੧] ਸਗਿ[੨]॥) ਦੂਜਾ[੧], ਤਿਆਗ[੨] ਕੇ– ਨਾਨਕ. ਸਚਾ ਏਕੁ ਦਰੁ; ਬੀਭਾ[੧] ਪਰਹਰਿ[੨] ਆਹਿ॥)

੧੪੧੪. ਚੜ੍ਹਿਆ- ਗੁਰਮੁਖਿ. ਅੰਤਰਿ ਸਹਜੁ ਹੈ; ਮਨੁ ਚੜਿਆ. ਦਸਵੈ ਆਕਾਸਿ॥)

੧੪੧੫. ਮਨਮੁਖ ਬੋਲੇ ਅੰਧੁਲੇ; ਤਿਸੁ ਮਹਿ ਅਗਨੀ ਕਾ ਵਾਸੁ॥ ਨਾਨਕ. ਬਿਨੁ ਨਾਵੈ, ਮੈਲਿਆ ਮੁਏ; ਜਨਮੁ ਪਦਾਰਥੁ ਖੋਇ॥) ਨਿਰਵੈਰੈ ਨਾਲਿ. ਵੈਰੁ ਰਚਾਇਦਾ; ਅਪਣੈ ਘਰਿ ਲੂਕੀ ਲਾਇ॥

੧੪੧੬. ਲੋਕ ਟਿਕਾਣਾ[੧]। ਪ੍ਰਲੋਕ 'ਚ ਜਗ੍ਹਾ [੧]- ਜਨ ਕੀ ਟੇਕ. ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਹਰਿ; ਬਿਨੁ ਨਾਵੈ. ਠਵਰ[੧] ਨ ਠਾਉ॥) ਗੁਨਾਹ[੧] ਪਾਪ। ਖਤੇ ਪੋਲਾ- ਅਸੀ ਖਤੇ[੧] ਬਹੁਤੁ ਕਮਾਵਦੇ; ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਰਾਵਾਰੁ॥ ਮਨਮੁਖੀਆ ਦੋਹਾਗਣੀ; ਆਵਣ ਜਾਣਿ ਮੁਈਆਸੁ॥ ਅੰਤਰਿ ਆਇ ਵਸੈ; ਗੁਰ ਸਬਦੁ ਵੀਚਾਰੈ ਕੋਇ॥

੧੪੧੭. ਚੜ੍ਹੈ- ਨਾਨਕ. ਸਤਿਗੁਰਿ ਬੋਹਿਥੈ, ਵਡਭਾਗੀ ਚੜੈ; ਤੇ ਭਉਜਲਿ ਪਾਰਿ ਲੰਘਾਇ॥ ਮਨਮੁਖਿ. ਅਸਥਿਰੁ ਨਾ ਥੀਐ; ਮਰਿ ਬਿਨਸਿ ਜਾਇ. ਖਿਨ ਵਾਰ॥) ਵਾਹ[੧]। ਚੱਲੇ- ਲੋਭੀ ਕਾ ਵੇਸਾਹੁ .ਨ ਕੀਜੈ; ਜੇ ਕਾ ਪਾਰਿ ਵਸਾਇ[੧]॥

੧੪੧੮. ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਗਰਭ ਦੇ ਇਕਰਾਰਾਂ[੧]। ਅਨੁਸਾਰ ਲੋਕ ਡੰਡ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਹੋ ਗਏ- ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਕਰਾਂ[੧] ਉਪਰਿ, ਹਰਿ ਚੇਤਿਆ; ਸੇ ਪਾਇਨਿ ਮੋਖ ਦੁਆਰੁ॥ ਨਾਨਕ. ਕਰਤਾ ਕਰੇ; ਸੁ ਹੋਇ॥ ਮਨਮੁਖੁ. ਬਾਲਕੁ ਬਿਰਧਿ ਸਮਾਨਿ ਹੈ; ਜਿਨ੍ਹਾ ਅੰਤਰਿ. ਹਰਿ ਸੁਰਤਿ ਨਾਹੀ॥ ਮਨਮੁਖ. ਜੂਠਿ ਨ ਉਤਰੈ; ਜੇ ਸਉ ਧੋਵਣ ਪਾਇ॥) ਸਿੱਝੈ- ਬੁਰਾ ਕਰੇ; ਸੁ ਕੇਹਾ ਸਿਝੈ॥) ਦੱਝੈ ਲੁੱਝੈ ਸੁੱਝੈ) ਪਰ-ਜਾਲਿ- ਗੁਰਮਤੀ. ਹਰਿ ਪਾਇਆ; ਮਾਇਆ ਮੋਹ ਪਰਜਾਲਿ॥) ਗੜ੍- ਵਡਭਾਗੀ ਗੜ ਮੰਦਰੁ ਖੋਜਿਆ; ਹਰਿ ਹਿਰਦੈ ਪਾਇਆ ਨਾਲਿ॥

੧੪੧੯. ਤਨੁ ਮਨੁ ਸਉਪੇ. ਜੀਅ ਸਉ ਭਾਈ; ਲਏ ਹੁਕਮਿ ਫਿਰਾਉ॥) ਪੈਨ੍ਹਣੁ- ਪੈਨਣੁ. ਗੁਣ ਚੰਗਿਆਈਆ ਭਾਈ; ਆਪਣੀ ਪਤਿ ਕੇ ਸਾਦ ਆਪੇ ਖਾਇ॥

੧੪੨੦. ਅੰਨੁ- ਅਨੁ ਧਨੁ ਬਹੁਤਾ ਉਪਜੈ; ਧਰਤੀ ਸੋਭਾ ਪਾਇ॥) ਵੁੱਠਾ ਪਰ-ਫੜੈ ਹਰੀ- ਆਵਲੁ- ਹਰਿ ਵੁਠਾ. ਮਨੁ ਤਨੁ ਸਭੁ ਪਰਫੜੈ; ਸਭੁ ਜਗੁ ਹਰੀਆਵਲੁ ਹੋਇ॥) ਵੱਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਤੜਕੇ[੧] ਵਾ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ- ਵਡੜੈ ਝਾਲਿ ਝਲੁੰਭਲੈ[੧]; ਨਾਵੜਾ ਲਈਐ ਕਿਸੁ॥) ਸਾਰਿਆਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਹਟ[੧] ਕੇ, ਬਾਣੀ[੨]- ਹਰਹਟ[੧] ਭੀ ਤੂੰ ਤੂੰ ਕਰਹਿ; ਬੋਲਹਿ ਭਲੀ ਬਾਣਿ[੨]॥

੧੪੨੧. ਚੰਚਲ ਚਿੱਤ[੧] ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਮਤ, ਨਿਸਚੇ ਵੱਲੋਂ ਫਿਰ ਗਈ- ਨਾਨਕ. ਹੁਕਮੁ ਵਰਤੈ ਖਸਮ ਕਾ; ਮਤਿ ਭਵੀ, ਫਿਰਹਿ ਚਲ ਚਿਤ[੧]॥) ੧੪੧੩ ਤੋਂ ੧੪੨੧, ਸਲੋਕ ਵਾਰਾਂ ਤੇ ਵਧੀਕ) ਸਲੋਕ ਮਹਲਾ ੩ ਸੰਪੂਰਨੰ।

ਸਲੋਕ ਮਹਲਾ ੪ ੧ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥

ਸਮਤ ਪੋਲਾ ਮਿਲਵਾਂ- ਵਾਹੁ ਵਾਹੁ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਤਿ ਪੁਰਖੁ ਹੈ; ਜਿਸਨੋ. ਸਮਤੁ ਸਭ ਕੋਇ॥ ਹਉ ਢੂਢੇਦੀ ਤਿਨ; ਸਜਣ ਸਚਿ ਸਵਾਰਿਆ॥) ਦੱਸਿ- ਦੇਂਦਾ. ਮੂੰ ਪਿਰੁ ਦਸਿ; ਹਰਿ ਸਜਣੁ ਸਿਰਜਣਹਾਰਿਆ॥) ਰਸਤਾ[੧], ਮੇਰਾ[੨], ਖੜ੍ਹੀ- ਹਉ ਖੜੀ ਨਿਹਾਲੀ ਪੰਧੁ[੧]; ਮਤੁ. ਮੂੰ[੨] ਸਜਣੁ ਆਵਏ॥) ਅੱਜੁ- ਕੋ ਆਣਿ ਮਿਲਾਵੈ ਅਜੁ; ਮੈ. ਪਿਰੁ ਮੇਲਿ ਮਿਲਾਵਏ॥

੧੪੨੨. ਰਹ-ਸੀਐ ਪੋਲਾ- ਨਾਨਕ. ਮਿਲੇ ਸੁਭਾਇ; ਗੁਰਮੁਖਿ ਇਹੁ ਮਨੁ ਰਹਸੀਐ॥ ੭॥) ਜਾਂ

ਸਹੁ ਦੇਖਨਿ ਆਪਣਾ; ਨਾਨਕ. ਥੀਵਨਿ ਭੀ ਹਰੇ॥ ਜਿਨਾ ਗੁਰਮੁਖਿ ਅੰਦਰਿ ਨੇਹੁ; ਤੈ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਚੈ ਲਾਇਆ॥) ਰਾਤੀਂ- ਰਾਤੀ ਅਤੈ ਡੇਹੁ; ਨਾਨਕ. ਪ੍ਰੇਮਿ ਸਮਾਇਆ॥ ੯॥) ¹ਪ੍ਰੀਤੀ- ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਚੀ ¹ਆਸਕੀ; ਜਿਤੁ ਪ੍ਰੀਤਮੁ ਸਚਾ ਪਾਈਐ॥

੧੪੨੩. ਹੁਕਮੁ ਵਰਤੁ ਨੇਮੁ ਸੁਚ ਸੰਜਮੁ; ਮਨ ਚਿੰਦਿਆ ਫਲੁ ਪਾਏ॥) ਬੁੱਝੇ ਬੱਪੁੜੀ- ਮਨਮੁਖਿ. ਹੁਕਮੁ ਨ ਬੁਝੇ ਬਪੁੜੀ; ਨਿਤ ਹਉਮੈ ਕਰਮ ਕਮਾਇ॥) ਪੂਜਾ ਪੋਲਾ- ਵਰਤ ਨੇਮੁ ਸੁਚ ਸੰਜਮੁ ਪੂਜਾ; ਪਾਖੰਡਿ. ਭਰਮੁ ਨ ਜਾਇ॥) ਕੁ-ਸੁੱਧੁ। ਬੇੱਧੇ- ਅੰਤਰਹੁ ਕੁਸੁਧੁ. ਮਾਇਆ ਮੋਹਿ ਬੇਧੇ; ਜਿਉ ਹਸਤੀ ਛਾਰੁ ਉਡਾਏ॥) ਪੂੱਜੇ- ਅੰਤਰਿ ਸਤਿਗੁਰੁ. ਗੁਰੂ ਸਭ ਪੂਜੇ; ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਦਰਸੁ. ਦੇਖੈ ਸਭ ਆਇ॥) ਬੂੱਝੈ ਸੋੱਝੀ- ਨਾਨਕ. ਹੁਕਮੈ ਬੂਝੈ, ਤਿਨਾ ਰਾਸਿ ਹੋਇ; ਸਤਿਗੁਰ ਤੇ ਸੋਝੀ ਪਾਇ॥) ਨਾਨਕ. ਮਨਮੁਖਿ ਜਿ ਕਮਾਵੈ; ਸੁ ਥਾਇ ਨ ਪਵੈ. ਦਰਗਹ ਹੋਇ ਖੁਆਰੁ॥

੧੪੨੪. ਸਭੁ ਆਪੇ ਆਪਿ, ਵਰਤੈ ਕਰਤਾ; ਜੋ ਭਾਵੈ. ਸੋ ਨਾਇ ਲਾਇਆ॥ ਮਨ ਅੰਤਰਿ ਹਉਮੈ ਰੋਗੁ; ਭ੍ਰਮਿ ਭੂਲੇ ਹਉਮੈ, ਸਾਕਤ ਦੁਰਜਨਾ॥) ਅੱਗਿ- ਅੰਦਰਿ ਤਿਸਨਾ ਅਗਿ ਹੈ; ਮਨਮੁਖ. ਭੁਖ ਨ ਜਾਇ॥) ਬੱਧਾ- ਅਨਦਿਨੁ ਚਿੰਤਾ ਚਿੰਤਵੈ; ਚਿੰਤਾ ਬਧਾ ਜਾਇ॥) ਮੱਗੁ- ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਗਾਇ; ਕਰਿ ਚਾਨਣੁ. ਮਗੁ ਦੇਖਾਇਆ॥ ਨਾਨਕ. ਰੋਗੁ ਗਵਾਇ; ਮਿਲਿ ਸਤਿਗੁਰ ਸਾਧੂ ਸਜਣਾ॥) ਬੋੱਲੇ- ਗੁਰਮਤੀ; ਹਰਿ ਹਰਿ ਬੋਲੇ॥) ਸ੍ਰੀਰ ਰੂਪੀ ਚੋਲ਼ੇ ਪੋਲਾ ਬੋਲੋ) ਟੋੱਲੇ ਡੋੱਲੇ ਗੋੱਲੇ॥ ਸਲੋਕ ਮਹਲਾ੪) ਜੀ ਗੁਰਬਾਣੀ, ੧੪੨੧ ਤੋਂ ੧੪੨੪ ਸੰਪੂਰਨੰ।

੧੪੨੫. ਸਲੋਕ ਮਹਲਾ ੫ ੧ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥ ਰੱਤੇ। ਸਾਈਂ- ਰਤੇ ਸੇਈ. ਜਿ ਮੁਖੁ ਨ ਮੋੜੰਨ੍ਹਿ; ਜਿਨ੍ਹੀ ਸਿਞਾਤਾ ਸਾਈ॥) ਜੱਾਲੇ- ਧਣੀ ਵਿਹੂਣਾ. ਪਾਟ ਪਟੰਬਰ; ਭਾਹੀ ਸੇਤੀ ਜਾਲੇ॥) ਨੱਾਲੇ) ਜੀਤੇ ਪੰਚ ਬੈਰਾਈਆ; ਨਾਨਕ. ਸਫਲ ਮਾਰੂ ਇਹੁ ਰਾਗੁ॥) ਲੱਖ। ਜਿਤੀ ਪੋਲਾ- ਜਾਂ ਮੂੰ ਇਕੁ, ਤ ਲਖ ਤਉ ਜਿਤੀ; ਪਿਨਣੇ ਦਰਿ ਕਿਤੜੇ॥) ਮਾ-ਰਈ- ਜੋ. ਪ੍ਰਭਿ ਰਖੇ ਆਪਿ; ਤਿਨ. ਕੋਇ ਨ ਮਾਰਈ॥) ਸਾ-ਰਈ ਧਾ-ਰਈ ਉਤਾ-ਰਈ ਹਾ-ਰਈ) ਦੂਸਰੀ¹, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜਨਾਉਣਾ², ਮੇਟ³ ਦੇ। ਦੁਇਈ- ਕਰੇ ਸੁ ਚੰਗਾ ਮਾਨਿ; ਦੁਯੀ¹ ਗਣਤ² ਲਾਹਿ³॥) ਮਥਨਿ ਮਥੇ ਪੋਲੇ- ਨਾਨਕ. ਜਿਉ ਮਥਨਿ ਮਾਧਾਣੀਆ; ਤਿਉ ਮਥੇ ਧ੍ਰਮ ਰਾਇ॥) ਖੁੱਭ¹ ਰਹੀ ਹੈ ਬ੍ਰਿਤੀ। ਖੋਟੀ² ਸੰਗਤ। ਮਾਇਆ³ ਦੀ। ਖੁੱਭਣ⁴ ਜਿਲ਼ਣ। ਖੋਟੇ ਮੰਤਰੀ⁵ ਕਾਮਾਦਿਕਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਕਰਕੇ। ਖੁੱਭੜੀ ਮਿੱਠੀ- ਖੁਭੜੀ¹ ਕੁਥਾਇ²; ਮਿਠੀ³ ਗਲਣਿ⁴, ਕੁਮੰਤ੍ਰੀਆ⁵॥) ਸੁੱਤੜੇ- ਸੁਤੜੇ ਅਸੰਖ; ਮਾਇਆ ਝੂਠੀ ਕਾਰਣੇ॥) ਫੱਬ- ਜਿਨੀ ਸਚੁ ਅਰਾਧਿਆ; ਨਾਨਕ. ਮਨਿ ਤਨਿ ਫਬ॥)

੧੪੨੬. (ਕੁ) ਖੋਟੇ ਕੰਮਾਂ ਦਾ (ਵਾਟੜੀ) ਰਸਤਾ। ਕੁ-ਵੱਾਟੜੀ- ਦੂਜੀ ਛੋਡਿ ਕੁਵਾਟੜੀ; ਇਕਸ ਸਉ. ਚਿਤੁ ਲਾਇ॥) ਰੁੜ੍ਦੀ¹। ਲੁ-ੜ੍ਹੰਦੜੀ- ਦੂਜੈ ਭਾਵੰਦੀ. ਨਾਨਕਾ; ਵਹਣਿ ਲੁੜ੍ਹੰਦੜੀ¹ ਜਾਇ॥) ਤਿੰਨ ਛੱਤਾਂ¹ ਵਾਲੀਆਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਹੱਟਾਂ¹ ਦਾ ਬਾਜਾਰ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਸਿੱਖਣਾ ਸਿੱਖਾਉਣਾ। ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ ਕਰਾਉਣਾ। ਗੁਰੂ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਕਰਾਉਣ ਰੂਪ ਤਿਹੱਟੜੇ ਬਾਜ਼ਾਰ 'ਚ, ਸਤਿ ਸੰਤੋਖ ਦਇਆ ਧਰਮ ਨਿਮ੍ਰਤਾ.ਸਹਿਨ- ਸ਼ੀਲਤਾ ਗ੍ਰੀਬੀ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਰਾਗ, ਤਿਆਗ, ਨਿਰਅਭਿਮਾਨਤਾ ਖਿਮਾ ਧੀਰਜ ਨਿਰਵੈਰਤਾ ਨਿਰਲੇਪਤਾ ਆਦਿ, ਸ੍ਰਬ ਵਿਆਪੀ ਵਿਸਮਾਦ, ਅਨੰਤ ਸ਼ੁਭ ਗੁਣਾਂ ਦੀਆਂ ਹੱਟਾਂ ਹਨ। ਗੁਰਸੇਵਕ², ਤਿ-ਹੱਟੜੇ- ਤਿਹਟੜੇ¹ ਬਾਜਾਰ; ਸਉਦਾ ਕਰਨਿ

ਵਣਜਾਰਿਆ[੨]॥) ਵੱਖਰੁ ਲੱਦਿਆ– ਸਚੁ ਵਖਰੁ. ਜਿਨੀ ਲਦਿਆ; ਸੇ ਸਚੜੇ ਪਾਸਾਰ॥) ਪਉਂਦੇ ਅੰਧਿਆਰ– ਨਾਨਕ. ਹਰਿ ਬਿਸਰਾਇ ਕੈ; ਪਉਦੇ ਨਰਕਿ ਅੰਧ੍ਹਾਰ॥ ੧੮॥) ਅਖੁੱਟ) ਸਤਿ ਸੰਤੋਖ ਰੂਪੀ ਖੰਭ ਜੇ[੧] ਵਿਕਦੇ[ੲ] ਜਾਣਾਂ[੨] ਮਨ ਸਿਰ ਬਰਾਬਰ[੪] ਤੋਲਿ[੫] ਕੇ, ਖ਼ਰੀਦ ਲਵਾਂ[੩]– ਖੰਭ ਵਿਕਾਂਦੜੇ[ੲ]. ਜੇ[੧] ਲਹਾਂ[੨]; ਘਿੰਨਾ[੩] ਸਾਵੀ[੪] ਤੋਲਿ[੫]॥) ਆਪਣੇ ਸ੍ਰੀਰ 'ਚ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੋਂ ਜੜਾ ਲਵਾਂ, ਪਰਮ ਪਿਆਰੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜੀ ਨੂੰ ਖੋਜ ਲਵਾਂ– ਤੰਨਿ ਜੜਾਂਈ ਆਪਣੈ; ਲਹਾਂ ਸੁ ਸਜਣੁ ਟੋਲਿ॥) ਸਜਣੁ ਸਚਾ ਪਾਤਿਸਾਹੁ; ਸਿਰਿ ਸਾਹਾਂ ਦੈ ਸਾਹੁ॥) ਇਸਥਿੱਤ[੧] ਹੋਇਆਂ, ਸਭਨਾਂ ਦੇ ਭਰੋਸੇ[੨] ਯੋਗ। ਬਹਿ=ਠਿਆਂ– ਜਿਸੁ ਪਾਸਿ ਬਹਿਠਿਆ[੧], ਸੋਹੀਐ; ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਵੇਸਾਹੁ[੨]॥) ਸਲੋਕ ਮਹਲਾ ੫) ੨੨ ਪੌੜੀਆਂ ਸੰਪੂਰਨੰ।

ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਦੇ ਸਲੋਕ ੧੪੨੬ ਤੋਂ ੧੪੨੯, ਅਰੰਭ:-

੧੪੨੬. ੧ਓ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥ ਸਲੋਕ ਮਹਲਾ ੯॥ ਜਵਾਨੀ[੧]। ਬੁਢੇਪਾ[੨]।ਤਰਨਾ=ਪੋ– ਤਰਨਾਪੋ[੧]. ਇਉ ਹੀ ਗਇਓ; ਲੀਓ. ਜਰਾ[੨] ਤਨੁ ਜੀਤਿ॥) ਪ=ਹੂਚਿਓ– ਬਿਰਧਿ ਭਇਓ. ਸੂਝੈ ਨਹੀ; ਕਾਲੁ. ਪਹੂਚਿਓ ਆਨਿ॥) ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ[੩]– ਤਨੁ ਧਨੁ ਜਿਹ. ਤੋਕਉ[੩] ਦੀਓ; ਤਾਂ ਸਿਉ. ਨੇਹੁ ਨ ਕੀਨ॥ ਤਨੁ ਧਨੁ ਸੰਪੈ, ਸੁਖ ਦੀਓ; ਅਰੁ ਜਿਹ. ਨੀਕੇ ਧਾਮ॥ ਸਭ ਸੁਖ ਦਾਤਾ ਰਾਮੁ ਹੈ; ਦੂਸਰ ਨਾਹਿਨ ਕੋਇ॥)

੧੪੨੭. ਆਪ ਜੀ[੪]। ਭਜੁ ਪੋਲਾ– ਜਿਹ ਸਿਮਰਤ ਗਤਿ ਪਾਈਐ; ਤਿਹ ਭਜੁ ਰੇ ਤੈ[੪] ਮੀਤ॥) ਡਰ ਦੇ ਸਮੁੰਦ੍ਰ[੪]– ਕਹੁ ਨਾਨਕ. ਤਿਹ ਭਜੁ ਮਨਾ; ਭਉਨਿਧਿ[੪] ਉਤਰਹਿ ਪਾਰਿ॥

੧੪੨੮. ਕਿਸ[੫], ਕੰਮ[ੲ]– ਕਹੁ ਨਾਨਕ. ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਭਜਨ; ਜੀਵਨ ਕਉਨੇ[੫] ਕਾਮ[ੲ]॥ ਬਾਲ ਜੁਆਨੀ ਅਰੁ ਬਿਰਧਿ ਫੁਨਿ; ਤੀਨਿ ਅਵਸਥਾ ਜਾਨਿ॥) ਸੀ[੨]– ਕਰਣੋ ਹੁਤੋ[੨]. ਸੁ ਨਾ ਕੀਓ; ਪਰਿਓ. ਲੋਭ ਕੈ ਫੰਧ॥ ਨਰ ਚਾਹਤ ਕਛੁ ਅਉਰ; ਅਉਰੈ ਕੀ ਅਉਰੈ ਭਈ॥) ਠ=ਗਉਰ– ਚਿਤਵਤ ਰਹਿਓ ਠਗਉਰ; ਨਾਨਕ. ਫਾਸੀ ਗਲਿ ਪਰੀ॥ ਏਕ ਭਗਤਿ ਭਗਵਾਨ; ਜਿਹ ਪ੍ਰਾਨੀ ਕੈ ਨਾਹਿ ਮਨਿ॥ ਜੈਸੇ ਸੂਕਰ ਸੁਆਨ; ਨਾਨਕ. ਮਾਨੋ ਤਾਹਿ ਤਨੁ॥) ਤਜਤ ਪੋਲਾ– ਸੁਆਮੀ ਕੋ ਗ੍ਰਿਹੁ ਜਿਉ ਸਦਾ; ਸੁਆਨ. ਤਜਤ ਨਹੀ ਨਿਤ॥) ਪਗ ਡਗਮਗੈ ਪੋਲੇ– ਸਿਰੁ ਕੰਪਿਓ, ਪਗ ਡਗਮਗੈ; ਨੈਨ. ਜੋਤਿ ਤੇ ਹੀਨ॥

੧੪੨੯. ਨਿਜ ਕਰਿ ਦੇਖਿਓ. ਜਗਤੁ ਮੈ; ਕੋ. ਕਾਹੂ ਕੋ ਨਾਹਿ॥ ਬਲੁ ਛੁਟਕਿਓ, ਬੰਧਨ ਪਰੇ; ਕਛੁ. ਨ ਹੋਤ ਉਪਾਇ॥) ਗਜ ਪੋਲਾ) ਬਲੁ ਹੋਆ. ਬੰਧਨ ਛੁਟੇ; ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਹੋਤ ਉਪਾਇ॥ ਨਾਨਕ. ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਤੁਮਰੈ ਹਾਥ ਮੈ; ਤੁਮ ਹੀ ਹੋਤ ਸਹਾਇ॥) ਤਕਲੀਫ਼[ੲ]। ਰਾਮ[ੲ]– ਕਹੁ ਨਾਨਕ. ਇਹ ਬਿਪਤਿ[ੲ] ਮੈ; ਟੇਕ ਏਕ ਰਘੁਨਾਥ[ੲ]॥) ਸਲੋਕ ਮਹਲਾ ੯॥) ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਦੇ ਸਲੋਕ ੧੪੨੬ ਤੋਂ ੧੪੨੯ ਸੰਪੂਰਨੰ।

[੧]ਬੁੱਝਾਰਤ– ਮੁੰਦਾਵਣੀ[੧] ਮਹਲਾ ੫॥ ਥਾਲ ਵਿਚਿ. ਤਿੰਨਿ ਵਸਤੂ ਪਈਓ; ਸਤੁ ਸੰਤੋਖੁ ਵੀਚਾਰੋ॥) ਹੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜੀ, ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਕੀਤੇ[੧] ਪਰਉਪਕਾਰ ਜਾਣੇ[੨] ਨਹੀਂ, ਦਾਸਨ ਦਾਸ ਨੂੰ ਲਾਇਕ[੩] ਗੁਰਸੇਵਕ ਬਣਾ[੪] ਦਿਤਾ। ਕੀੱਤੋ=ਈ– ਤੇਰਾ ਕੀਤਾ[੧] ਜਾਤੋ[੨] ਨਾਹੀ; ਮੈਨੋ ਜੋਗੁ[੩] ਕੀਤੋਈ[੪]॥) [੩]ਮਿਣਤੀ ਰਹਿਤ ਮੇਹਰ। ਮਿਹ=ਰਾਮਤਿ– ਤਰਸੁ ਪਇਆ. ਮਿਹਰਾਮਤਿ[੩] ਹੋਈ; ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਜਣੁ ਮਿਲਿਆ॥

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਰਾਗ ਮਾਲਾ॥

੧੪੨੯. ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ:- ਪਰਮ ਪੂਜਨੀਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਸਮੇਂ, ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਜੀ ਨੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਪ੍ਰੇਮ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, "ਹੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨਦੇਵ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਜੀ! ਪ੍ਰੇਮ ਰੂਪੀ ਮਾਲਾ ਬਖ਼ਸ਼ੋ ਜੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਚਉਰਾਸੀਹ ਦੇ ਚੱਕ੍ਰ 'ਚ ਆਉਣ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਚ ਜਾਈਏ"। ਪ੍ਰੇਮ ਬੇਨਤੀ ਪਰਵਾਨ ਕਰਕੇ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਰਾਗਮਾਲਾ ਲਿਖਾ ਕੇ ਸੰਪੂਰਣਤਾ ਕੀਤੀ। ੬ਰਾਗ, ੩੦ਰਾਗਣੀਆਂ, ੪੮ਪੁੱਤ੍ਰ, ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਆਪ ਗਾਏ। ਆਗਿਆ ਕੀਤੀ, "ਜੋ ਰਾਗਮਾਲਾ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਭੋਗ ਪਾਵੇਗਾ ਉਹ ਚੌਰਾਸੀ ਲੱਖ ਜੂਨ ਦੇ ਗੇੜ 'ਚ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗਾ। " ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ੴ ਤੋਂ ਅਠਾਰਹ ਦਸ ਬੀਸ'ਤੱਕ ਆਪ ਲਿਖਵਾ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਗੁਰਤਾ ਗੱਦੀ 'ਤੇ ਸਦਾ ਲਈ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਕੀਤੇ, ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਸਤਿਸੰਗਤ ਜੀ ਸਜਾਏ। ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ।

ਰਾਗ ਏਕ ਸੰਗਿ; ਪੰਚ ਬਰੰਗਨ॥) ਉਹ੪- ਪ੍ਰਥਮ ਰਾਗ; ਭੈਰਉ ਵੈ੪ ਕਰਹੀ॥

੧੪੩੦. ਉੱਚਰਹੀ- ਪੰਚ ਰਾਗਨੀ; ਸੰਗਿ ਉਚਰਹੀ॥) ਗਾਵਹਿ ਦੇਲ੍ਹੀ ਦੀਪਕ- ਪੁੰਨਿਆਕੀ ਗਾਵਹਿ ਬੰਗਲੀ॥ ਪੁਨਿ ਅਸਲੇਖੀ ਕੀ; ਭਈ ਬਾਰੀ॥ ਪੰਚਮ ਹਰਖ; ਦਿਸਾਖ ਸੁਨਾਵਹਿ॥) ਮਧੁ ਪੋਲਾ- ਬੰਗਾਲਮ ਮਧੁ ਮਾਧਵ ਗਾਵਹਿ॥ ੧॥) ਮਾਲ-ਕਉਸਕ- ਦੁਤੀਆ; ਮਾਲਕਉਸਕ ਆਲਾਪਹਿ॥ ਗੰਧਾਰੀ; ਸੀਹੁਤੀ ਉਚਾਰੀ॥ ਮਾਰੂ ਮਸਤਅੰਗ; ਮੇਵਾਰਾ॥ ਖਉਖਟ; ਅਉ ਭਉਰਾਨਦ ਗਾਏ॥ ਚੰਦ੍ਰਬਿੰਬ; ਮੰਗਲਨ ਸੁਹਾਏ॥) {੧.ਰਾਗ ਭੈਰਉ ਦੀਆਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ:- ਭੈਰਵੀ, ਬਿਲਾਵਲੀ, ਪੁਨਿਆਕੀ, ਬੰਗਲੀ, ਅਸਲੇਖੀ ਅਤੇ ਸਪੁੱਤ-ਪੰਚਮ. ਹਰਖ. ਦਿਸਾਖ. ਬੰਗਾਲਮ. ਮਧੁ, ਮਾਧਵ, ਲਲਤ ਬਿਲਾਵਲ} {੨.ਰਾਗ ਮਾਲਕਉਸਕ ਦੀਆਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ:- ਗੋਂਡਕਰੀ, ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ, ਗੰਧਾਰੀ, ਸੀਹੁਤੀ, ਧਨਾਸਰੀ ਅਤੇ ਸਪੁੱਤ:-ਮਾਰੂ, ਮਸਤ ਅੰਗ, ਮੇਵਾਰਾ, ਪ੍ਰਬਲ ਚੰਡ, ਕਉਸਕ, ਉਭਾਰਾ, ਖਉਖਟ, ਭਉਰਾਨਦ} {੩. ਰਾਗ ਹਿੰਡੋਲ ਦੀਆਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ:-ਤੇਲੰਗੀ, ਦੇਵਕਰੀ, ਬਸੰਤੀ, ਸੰਧੂਰ, ਅਹੀਰੀ ਅਤੇ ਸਪੁੱਤ:-ਸੁਰਮਾਨੰਦ, ਭਾਸਕਰ, ਚੰਦ੍ਰਬਿੰਬ, ਮੰਗਲਨ, ਸਰਸਬਾਨ, ਬਿਨੋਦਾ, ਬਸੰਤ, ਕਮੋਦਾ} {੪. ਰਾਗ ਦੀਪਕ ਦੀਆਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ:- ਕਛੇਲੀ, ਪਟਮੰਜਰੀ, ਟੋਡੀ, ਕਾਮੋਦੀ, ਗੂਜਰੀ ਅਤੇ ਸਪੁੱਤ:- ਕਾਲੰਕਾ, ਕੁੰਤਲ, ਰਾਮਾ, ਕਮਲਕੁਸਮ, ਚੰਪਕ, ਗਉਰਾ, ਕਾਨਰਾ, ਕਲ੍ਹਾਨਾ} {੫. ਸ੍ਰੀਰਾਗੁ ਦੀਆਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ:-ਬੈਰਾਰੀ, ਕਰਨਾਟੀ, ਗਵਰੀ, ਆਸਾਵਰੀ, ਸਿੰਧਵੀ ਅਤੇ ਸਪੁੱਤ:- ਸਾਲੂ, ਸਾਰਗ, ਸਾਗਰਾ, ਗੋਂਡ, ਗੰਭੀਰ, ਗੁੰਡ, ਕੁੰਭ, ਹਮੀਰ} {੬.ਮੇਘ ਰਾਗ ਦੀਆਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ:- ਸੋਰਠਿ, ਗੋਂਡ, ਮਲਾਰੀ, ਆਸਾ, ਸੂਹਉ ਅਤੇ ਸਪੁੱਤ:- ਬੈਰਾਧਰ, ਗਜਧਰ, ਕੇਦਾਰਾ, ਜਬਲੀਧਰ, ਨਟ, ਜਲਧਾਰਾ, ਸੰਕਰ, ਸਿਆਮਾ}

੨੬. ਗ੍ਰੀਬ ਦਾਸ ਨਿਮਾਣੇ ਵੱਲੋਂ ਮੁਆਫ਼ੀ:-

ਹੇ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਰਾਜਨ ਕੇ ਰਾਜਾ.ਮਹਾਰਾਜਨ ਕੇ ਮਹਾਰਾਜਾ; ਗੁਰਤਾ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਅਜਪਾ ਜਾਪ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਸੇ ਪਾਤਿਸਾਹ ਜੀਓ! ਦਾਸਨ ਦਾਸਾਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ'ਤੇ ਆਪਜੀ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਕਰਜ਼ਾ ਹੈ! ਇਤਨਾ ਵੱਡਾ ਕਰਜ਼ਾ ਹੈ, ਆਪਜੀ ਦੇ ਬਖ਼ਸ਼ੇ ਦਾਸ ਸ੍ਰੀਰ ਦੇ ਜਿਤਨੇ ਰੋਮ ਹਨ, ਤਿਤਨੇ ਸ੍ਰੀਰ ਧਾਰੀਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ੍ਰੀਰਾਂ ਦੇ ਜਿਤਨੇ ਰੋਮ ਹਨ, ਤਿਤਨੇ ਹੋਰ ਧਾਰ ਲਈਏ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ

ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਅਣਗਿਣਤ ਸ਼ੀਰ ਧਾਰਦੇ ੨ ਧਾਰਦੇ ਹੀ ਜਾਈਏ। ਬੇਅੰਤ ਧਰਤੀਆਂ ਦੇ ਕਿਣਕਿਆਂ, ਸਮੂਹ ਸਮੁੰਦ੍ਰਾਂ ਦੀਆਂ ਬੂੰਦਾਂ, ਅਨੰਤ ਸਨੋਆਂ ਦਾ ਕਿਣਕਾ ੨, ਅਨੰਤ ਬਨਾਸਪਤੀਆਂ ਦੇ ਫੁੱਲਾਂ ਪੱਤਿਆਂ ਕੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਸ਼ੀਰ ਧਾਰ ਕੇ, ਭਾਵੇਂ ਆਪਜੀ ਨੂੰ ਸੀਸ ਅਰਪੀਏ, ਸੀਸ ਅਰਪਣ ਤੋਂ ਖ਼ੂਨ ਦੀ ਬੂੰਦ ੨'ਚੋਂ ਹੋਰ ਅਨੰਤ ਸਰੀਰ ਸੀਸ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਜਾਣ, ਅਰਪੀ ਜਾਈਏ, ਵੱਧਦੇ ਜਾਣ, ਅਰਪੀ ਹੀ ਜਾਈਏ, ਫਿਰ ਭੀ ਆਪਜੀ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਮੋੜ ਸਕਦੇ ਜੀ! ਯਥਾ:- ਹਮਰੈ ਮਸਤਕਿ. ਦਾਗੁ ਦਗਾਨਾ; ਹਮ ਕਰਜ ਗੁਰੂ ਬਹੁ ਸਾਢੇ॥ ਆਪਜੀ ਦੇ ਕੀਤੇ ਪਰਉਪਕਾਰਾਂ, ਬਖ਼ਸ਼ੇ ਸਰਬ ਵਿਆਪੀ ਵਿਸਮਾਦ ਅਜਪਾ ਜਾਪ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਮ ਰਤਨ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦੇ, ਭਾਵ ਆਪਜੀ ਦੇ ਕੀਤੇ ਪਰਉਪਕਾਰਾਂ ਦਾ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਮੋੜ ਸਕਦੇ ਜੀ। ਸੋ ਦਾਸਨਦਾਸ ਆਪਜੀ ਦਾ, ਬਹੁਤਾ ੨ ਕਰਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਮੋੜ ਸਕਦਾ, ਇਸ ਲਈ ਆਪਜੀ ਦੇ ਬਖ਼ਸ਼ੇ ਕੇਸਾਂ ਨਾਲ, ਆਪਜੀ ਦੇ ਚਰਨਕਮਲ, ਆਪਜੀ ਦੀ ਬਖ਼ਸ਼ੀ ਸੱਤਾ ਨਾਲ ਝਾੜ੍ ਕੇ, ਆਪਜੀ ਦੀ ਬਖ਼ਸ਼ੀ ਜ਼ਬਾਨ ਨਾਲ, ਆਪਜੀ ਦੇ ਚਰਨਕਮਲ ਚੱਟ ਕੇ, ਮੂੰਹ 'ਚ ਘਾਹ ਲੈ ਕੇ, ਗਲ਼'ਚ ਪੱਲਾ ਪਾ ਕੇ, ਸਿਰ ਝੁਕਾ ਕੇ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗਦਾ ਹਾਂ ਜੀ। ਹੇ ਮਿਹਰਵਾਨੁ ਸਾਹਿਬੁ ਮਿਹਰਵਾਨੁ॥ ਸਾਹਿਬੁ ਮੇਰਾ ਮਿਹਰਵਾਨੁ॥ ਜੀਅ ਸਗਲ ਕਉ; ਦੇਇ ਦਾਨੁ॥) ਰਾਜਨ ਕੇ ਰਾਜਾ.ਮਹਾਰਾਜਨ ਕੇ ਮਹਾਰਾਜਾ;) ਨਾਨਕ ਰਾਖਨਹਾਰੁ ਅਪਾਰੁ॥ ਗੁਰਤਾ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਪੂਰਨ ਮੇਹਰਵਾਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਜੀ! ਹੇ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਜੀ! ਹੇ ਗੁਰੂ ਸਤਿਸੰਗਤ ਸ਼ਹੀਦ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਾਹਿਬਾਨ ਜੀਓ! ਦਾਸਨਦਾਸ ਗ੍ਰੀਬ ਨਿਦਾਨ ਇਆਣੇ, ਸਦਾ ਸਦਾ ਇਹੁ ਭੂਲਨਹਾਰੁ॥ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਅਨਤ ਕਲਾਵਾਨ, ਸਰਬ ਕਲਾ ਭਰਪੂਰ ਪ੍ਰਭ; ਬਿਰਥਾ ਜਾਨਨਹਾਰ॥ ਸਰਬ ਵਿਆਪੀ ਮਹਾਂ ਵਿਸਮਾਦਿ, ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਰੂਪ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ, ਕੀਤੇ ਅਸੰਖ ਪਾਪਾਂ ਔਗੁਣਾਂ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਸ਼ੁਧਾਈ, ਅਰਥਾਂ'ਚ ਹੋਈ ਬੇਅੰਤ ਭੁੱਲ ਦੀ ਮੁਆਫ਼ੀ ਬਖ਼ਸ਼ਣੀ ਜੀ! ਮੁਆਫ਼ੀ ਬਖ਼ਸ਼ ਕੇ ਐਸੀ ਸਰਬ ਵਿਆਪੀ ਵਿਸਮਾਦ ਅਨਤਕਲਾਵਾਨ ਅਸੰਖ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਰੂਪ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦੁਆਰਾ, ਦਾਸਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਅਰਥਾਂ ਸਹਿਤ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਵਰਖਾ ਹਰ ਸਮੇਂ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਾਜੀ! ਜਿਸ ਸਰਬ ਵਿਆਪੀ ਵਿਸਮਾਦ ਵਰਖਾ 'ਚ, ਦਾਸ ਹਰ ਸਮੇਂ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣ! ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਿੱਠੇ ਪਿਆਰੇ ਸੱਚੇ ਚਰਨਕਮਲਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਦਿਲ ਦਿਮਾਗ਼'ਚ ਹਰ ਸਮੇਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਰਥ ਬਖ਼ਸ਼ਦੇ ਰਹਿਣਾ ਜੀ, ਸੱਚੇ ਚਰਨ-ਕਮਲਾਂ'ਚ ਲੀਣਤਾ ਏਕਤਾ ਅਭੇਦਤਾ ਬਖ਼ਸ਼ਣੀ ਜੀ! ਸਿਰ'ਤੇ ਮਿਹਰ ਭਰਿਆ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ, ਹਰ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਵਿਸਮਾਦ ਸੁੰਦਰ ਦਰਸ਼ਨ ਬਖ਼ਸ਼ਣੇ ਜੀ! ੧ੑ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥ ਗਉੜੀ ਬਾਵਨ ਅਖਰੀ ਮਹਲਾ ਪ॥ ਸਲੋਕੁ॥ ਗੁਰਦੇਵ ਮਾਤਾ ਗੁਰਦੇਵ ਪਿਤਾ; ਗੁਰਦੇਵ ਸੁਆਮੀ ਪਰਮੇਸੁਰਾ॥ ਗੁਰਦੇਵ ਸਖਾ.ਅਗਿਆਨ ਭੰਜਨੁ; ਗੁਰਦੇਵ ਬੰਧਿਪ ਸਹੋਦਰਾ॥ ਗੁਰਦੇਵ ਦਾਤਾ.ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਉਪਦੇਸੈ; ਗੁਰਦੇਵ ਮੰਤੁ. ਨਿਰੋਧਰਾ॥ ਗੁਰਦੇਵ.ਸਾਂਤਿ ਸਤਿ ਬੁਧਿ ਮੂਰਤਿ; ਗੁਰਦੇਵ.ਪਾਰਸ ਪਰਸ ਪਰਾ॥ ਗੁਰਦੇਵ ਤੀਰਥੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰੋਵਰੁ; ਗੁਰ ਗਿਆਨ ਮਜਨੁ ਅਪਰੰਪਰਾ॥ ਗੁਰਦੇਵ ਕਰਤਾ.ਸਭਿ ਪਾਪ ਹਰਤਾ; ਗੁਰਦੇਵ.ਪਤਿਤ ਪਵਿਤ ਕਰਾ॥ ਗੁਰਦੇਵ ਆਦਿ ਜੁਗਾਦਿ ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ; ਗੁਰਦੇਵ ਮੰਤੁ ਹਰਿ ਜਪਿ ਉਧਰਾ॥ ਗੁਰਦੇਵ ਸੰਗਤਿ ਪ੍ਰਭ ਮੇਲਿ. ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ; ਹਮ ਮੂੜ ਪਾਪੀ.ਜਿਤੁ ਲਗਿ ਤਰਾ॥ ਗੁਰਦੇਵ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਪਰਮੇਸਰੁ; ਗੁਰਦੇਵ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਨਮਸਕਰਾ॥ ੧॥

{ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨਦੇਵ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਧੰਨ ਹਨ! ਹੁਣ ਉੱਬਲਦੀ ਦੇਗ਼'ਚ ਚੌਂਕੜਾ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਮੱਚਦੇ ੨ ਰੇਤੇ 'ਤੇ ਬੈਠ ਰਹੇ ਹਨ, ਹੁਣ ਮੱਚਦਾ ੨ ਰੇਤਾ ਆਪਣੇ ਪਰਮਪਵਿੱਤ੍ਰ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸ਼ੁਭ ਸੱਚੇ ਸੁੱਚੇ ਉੱਚੇ ਮਹਾਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਸੀਸ'ਤੇ ਹੁਣ ਪੁਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਹੁਣ ਮੱਚਦੀ ੨ ਲੋਹ'ਤੇ ਖੜ੍ ਰਹੇ ਹਨ।

ਧਰਮ ਹੇਤ; ਸਾਕਾ ਜਿਨਿ ਕੀਆ॥ ਸੀਸੁ ਦੀਆ; ਪਰੁ.ਸਿਰਰੁ ਨ ਦੀਆ॥ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ ਧੰਨ ਹਨ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪਰਮਪੂਜਨੀਕ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਧੰਨ ਹਨ, ਹੁਣ ਲੋਹੇ ਦੇ ਤੰਗ ਪਿੰਜਰੇ 'ਚ ਤਿੱਖੇ ਕਿੱਲਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਬੈਠੇ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜਪ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਸੀਸ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਇਆ ਸੀਸ, ਹੁਣ ਦਾਸਨ ਦਾਸੀ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਸਜ ਰਿਹਾ ਹੈ।}

ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ॥ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ॥
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖ਼ਾਲਸਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫ਼ਤੇਹ॥

ਸੰਪੂਰਨੰ।